TOMVS .XIIII. TRACTATVVM.

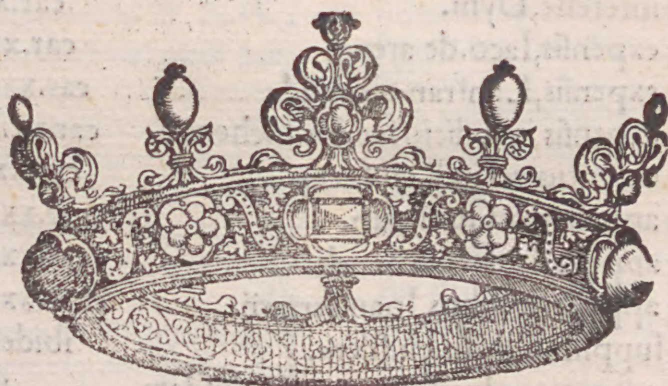

COMPLECTITVR HIC TOMVS,

Partem Tractatuum de Iudicijs.

ACCEDVNT HVIC TRACTA.

Aliqui, qui in cæteris Tracta. uoluminibus non inueniuntur, Inter quos nonnulli sunt, qui nunc primum sub lucem lati fuerunt, Ingenti sane cura, expensa, atq; doctis. Iurisp. lucubratione.

Apparebunt recentiores in sequenti carta, His Signis

*6 præsignantibus.

VENETIIS

QVARTODECIMO

TOMO,

Hæc insunt Opuscula.

Tractatus, quos addidimus asterico
signo * demonstrantur.

Qui autem nunquam antea fuere impressi,
hoc signo ☞ patent.

TOMVS QVARTVSDECIMVS,

Partem Tractatuum de Iudicijs cōtinet.

TRACTATVS

de Iurisperitis, Domini Catelliani Cottæ, Iurisconsul. Mediolaneñ. Clarissimi.

Uris Ciuilis sciētiam plurimi ⁊ magni viri ꝓfessi sunt, inter quos, eorum, qui maxime auctoritatis apud Popu. Romanuꝫ fuerūt, mentio habetur per Pompo. in. l. ij. §. iuris ciuilis. ff. de origi. iur. ⁊ retulimus in alijs memorabilibus, in dictione iuris. Uerum quoniam ipse nobis solū referre potuit illos q̄ ad eius vsqꝫ tempora claruerunt. Reliquum est, vt nos quoqꝫ sigillatim referamus, qui post eum vsqꝫ ad etatem nostrā in eodem iure, ⁊ etiam in Pontificio, nomen meruerunt, non tamē quoscunqꝫ nam dies hic nobis satis non faceret, si tamen prius ex archetypis Florētinis, ⁊ ex Iustiniani in pandectis prefatione, Policianoqꝫ recensuimus aliquos Iureconsultos, ⁊ numeros librorum, quibus quinquaginta digestorum volumina consarcinantur. Inter quos antiq̄ssimus omniū tradit̄. Q. MVTIVS SCAEVOLA. P. F. Pontifex maximus, qui vt in. viij. scribit Ualer. maxi. Clarissimus legum vates, ⁊ certissimus extitit. hic quotienscunqꝫ de iure pretorio consulebat̄ ad FVRIVM, ET CASELLIVM, quia huic scientie dediti erant, consultores se recipiebat, quo quidē facto, moderationem suam magis cōmendabat, q̄ꝫ auctoritatem minuebat. ab his negocium aptius explicari posse confitendo, qui quotidiano eius vsu callebant. Sapientissimi igitur artis sue professores sunt, a quibus ⁊ propria studia verecunde, ⁊ alia callide estimantur. De Sceuola meminit etiā Cice. epist. familiar. lib. vij. ad Trebat. ⁊ Gel. noct. Atti. lib. vij. cap. xv. cuius extant infinita responsa memorie digna, Furij autem pauciora. De Casellio grata habetur mentio per Pompo. ⁊ Ualer. maxim. in. vj. libro. de quo Horat. Recte concedi consultus iuris, ⁊ actor causarum mediocris abest virtute differri Messalle nescit q̄ꝫtum Casellius Aulus. Sceuole meminit, ⁊ Pomp. eiusqꝫ in pandectis vnus tantum liber diffinitionum. GALLVS deinde AQVILIVS, qui Ciceronē oratorem iudex audiuit, ⁊ quem familiarem suum Cicero idem in Topicis appellat. huius prudentiam Popu. Roma. in cauendo, non in decipiendo perspexit, qui iuris ciuilis rationem nunq̄ꝫ ab eq̄tate seiunxerit, quiqꝫ ita iustus ⁊ bonus vir fuerit, vt natura, non disciplina consultus fuisse videatur. SERVIVS quoqꝫ SVLPITIVS, cuius grata mentio per Pōp. multa scripsit, de quo etiaꝫ Tullius Philippica. ix. Nec vero silebitur admirabilis quedam, ⁊ incredibilis, ⁊ pene diuina eius in legibus interpretādis equitas, explicandis scientia. Omnes qui ex omni etate, hac in ciuitate intelligentiam iuris habuerunt, si vnum in locum conferantur, cum Seruio Sulpitio non sunt comparandi: Neqꝫ enim ille magis iurisconsultus, q̄ꝫ iustitie fuit, eaqꝫ que proficiscebantur a legibus, ⁊ a iure ciuili, semper ad facilitatem, equitatemqꝫ referebat, neqꝫ constituere litium actiones malebat, q̄ꝫ controuersias tollere, cui si etatis nostre Iurisconsulti similes se prestarent, melius nobiscum actū esset, neqꝫ numerosa hec librorū bibliotheca adeo expetēda videret̄. Postea LABEONIS ANTISTII huc asciscuntur libri octo pithanō, idest credibilium, seu verisimilium, ⁊ idem posteriorum decem. hos equiparat Petronius arbiter illo carmine, atqꝫ esto quicquid Seruius ⁊ Labeo. Fuit autem Labeo, quem vocat Horatius insanum hic, vt in noctib. Atti. scribit Gellius, iuris ciuilis disciplinam principali studio exercuit, ⁊ consulentibus de iure publice respōsitauit. Ceterarum quoqꝫ bonarum artium non expers fuit, ⁊ in Grammaticam sese, atqꝫ dialecticam, literasqꝫ antiquiores, altioresqꝫ penetrauit, latinarumqꝫ vocum origines, rationesqꝫ percalluerat, atqꝫ ea precipue scientia ad enucleandos plerosqꝫ iuris laqueos vtebatur. sunt adeo libri post mortem eius editi, qui posteriores inscribuntur quorum tres continui trigesimusoctauus, trigesimusnonus, ⁊ quadragesimus, pleni id genus rerum ad enarrandam, ⁊ illustrandam latinaꝫ linguam conducentiū. Post hos TREBATIVS, cuius in pādectis plurima mētio, hic TESTA appellatus est, Ciceronis, Iulij Cesaris, ⁊ Augusti familiarissimus, ad quem sepiuscule idē Cice. in. vij. lib. epistolaruꝫ scribit, qui Tribunatus officium sibi a Cesare oblatum spreuit. MASSVRIVS vero SABINVS, qui primus publice scripsit, de quo meminit Athenerius, ⁊ apud nos Persius Saty. quinta, illo versu, Excepto si quid Massuri rubrica vetauit. SALVII quoqꝫ IVLIANI digestorum nonaginta libri, de ambiguitatibus vnus, ad Minutiū sex, ad Urseium quatuor. floruit hic Adriani temporibus, ⁊ iudicanti fuit in consilio magne vir auctoritatis, bis Consul, ⁊ prefectus Urbi, quem amicum ⁊ virum clarissimum appellabant diui fratres, vt refertur a Iureconsulto in. l. diui fratres. ff. de iure patron. Auus etiaꝫ Didij Iuliani, deinde principis, ⁊ Mediolanensis fuit, vt scribit Spartianus. Refertur etiam a scriptoribus alius eiusdem nominis Didij auūculus, vir nobilis, ⁊ vere peritissimus, quem quidam cum superiori confundunt. Aduocantur etiam NERATII PRISCI regularum quindecim, membranarum septem, respōsionum tres. hunc sibi putat̄ Traianus amicorum consensu successorem destinasse, sicut ei dixerit aliquando, commendo tibi prouincias si quid mihi fatale contigerit, vt apud Dionem ⁊ alios legimus. eundemqꝫ mox Adrianus habuit in consilio. VOLVSIVS quoqꝫ METIANVS Iurisconsultus est habitus celeberrimus, quo multum est vsus Adrianus idē, quiqꝫ docuit. M. Antonium Principem cognomento Philosophum. veniunt eodem igitur illius quoqꝫ libri fideicommissorum sexdecim, publicorum quatuordecim. Sed Metiani nomen in Martianum deprauatur a librarijs. Fuit enim AELIVS MARTIANVS ipse quoqꝫ iuris auctor, a Didio Iuliano principe occidi iussus, qui libros huc contulit institutorum sexdecim, regularum qnqꝫ, de appellationibus duos, publicorum duos. Item singulares, quos greci monobiblus, his titulis, de delatoribus, hypothecarie, ad senatuscō. turpil. IVLIVS quoqꝫ CELSVS Adriano fuit in cōsilio, qui digestorum libros, vnde quadraginta composuit. Sed et VALENS, qui fideicommissorum septem, MARCELLVS quoqꝫ qui digestorum scripsit vnum, ⁊ triginta, responsorum vnum, sex ad leges. Item IABOLENVS, cuius acciti huc libri sunt ex cassio quinqꝫ, epistolarum quatuordecim, ad Plautiuꝫ quinqꝫ. his duobus vsus est Antonius Pius. Claruit his temporibus etiam SERBIDIVS SCAEVOLA, cui Marcus Antonius philosophus operam dedit, ac deinde factus Impator multum illo vsus est, hic ⁊ Seuerum docuit, illum qui sibi post pertinacē magna virtute Imperium parauit. Docuit ⁊ Papinium, de quo mox dicemus. Sed Sceuole huius libri deducūtur in Iustiniani pandectas digestorum quadraginta, questionum viginti, responsorum sex regularum, quatuor, de questione familie vnus, questionū publice tractatarū vnus. Huius auditor, vt diximus, PAPINIANVS libros ad pandectas affert, questionum trigintaseptem, responsionum vndeviginti, diffinitionum duos, de adulterijs vnum, edilitium vnum. hic habitus est omnium acutissimus, eumqꝫ iuris asilum vocat AElius Spartianus in Seuero, doctrineqꝫ legalis thesauruꝫ, sic vt ab illo studiosi legum qui profecissent appellati Papinianiste quandoqꝫ fuerint, vt etiam testis est Iustinianus princeps in prefatione digestorum, amicus ⁊ Seuero principi, sed a condiscipulatu neqꝫ non affinis per secundam vxorem. successor eidem quoqꝫ in administratione fisci. Deniqꝫ moriens Seuerus, filios suos non alij magis q̄ꝫ Papiniano commendauit. erat autem prefectus vrbi Papinianus, ac plus potens in aula q̄ꝫ volebat. Itaqꝫ deponere sepe nocituram potentiam frustra conatus. Tandē ab Antonio caracalla, Seueri filio, militum gladijs obiectus, ⁊ securi percussus est, q̄ excusare parricidium noluisset, eiusqꝫ vera etate Mariani Socini argentea Rome reperta est a quodam rustico, in qua verba hec legebantur, Emilij Papiniani Iurisconsulti, ⁊ prefecti pretorio, quiescunt

hic ossa, cui infelix pater ⁊ mater sacrum fecerunt, mortuo anno sue etatis. xxxviij. vel aliter, vt in antiquis marmoribus legitur, Emilio Paulo Papiniano prefecto pretorio, Jurisconsulto, qui vixit annis. xxxvi. diebus. x. mensib. iij. Papinianus Hostilius, Eugenia Gracilis turbato ordine in senio, heu, parentes fecerunt filio optimo. Huius assessores in prefectura IVLIVS PAVLVS, ET DOMITIVS VLPIANVS, quos nonnulli greco vocabulo Coryphens appellant, quoniam quasi verticem legitime discipline cum Papiniano tenuerunt. Feruntur ⁊ Vlpiani libri ad edictum tres, ⁊ octoginta, ad Sabinum vero vnus ⁊ quinquaginta, ad leges viginti, pro tribunali decem, de officio proconsulis decem, regularũ septem, fideicommissorum sex, opinionum sex, de adulterijs quinqʒ, de appellationibus quatuor de officio consulis tres, institutionum duo, de censibus sex, responsorum duo, tamen singulares hi regularum rursus, de sponsalibus, de officio prefecti vrbi, de officio prefecti vigilum, de officio curatoris reipublice, de officio pretoris tutelaris, de officio questoris. Eloquentissimum etiã Justiniano teste, natus Phenices, que vrbs Syrie est, ⁊ nobilis appellatur a Jurecõ. in. l. secunda. ad finem. de excusatio. tutorum. ⁊ sapiẽtissimus ab Imperatore, in. §. vltimo. in auctentica de equalita. dot. Prefectus pretorio Alexandri Antonij caracalle filij vt testat̃ Alexandri lex, cuius est initium ex diui Pij. C. locati. vbi eum parẽtem suum appellat. Sed ꝙuis tam multa scripserit Vlpianus, tamen PAVLVS multoplura edidit, eius enim numerantur hi libri, ad edictum octoginta, questionum vigintisex, responsorum vigintitres, breuium vigintitres, ad Plautium duodeuiginti, ad Sabinum sexdecim, ad leges decem, regularum septem, sententiarum vel factorum sex, sententiarum iterum quinqʒ, ad Vitellium quatuor, ad Neratium quatuor, fideicommissorum tres, decretorũ tres, de adulterijs tres, manualium tres, Institutorum duo, de officio proconsulis duo, ad legẽ iuliam, vel (vt aliter lego) ad legem Eliam duo. Item ad legeʒ eliascentiam tres, de iure fisci duo, regularum autem vnicus. Rursus regularum secundo, mox tertio, de penis paganorũ, de penis militũ, de penis omnium legum, de vsuris, de gradibus ⁊ affinibus, de iure codicillorum, de excusatione tutelarum, ad regulam catonianam, ad sen. consul orficianum, ad sen. consul. tertullianum, ad senat. consul. Syllanianum, ad senatusconsul. Velleianum, ad senatusconsultum libonianum, seu Claudianum, de officio prefecti vigilum, de officio prefecti vrbi, de officio pretoris tutelaris, de extraordinarijs criminibus, hypothecaria, ad municipalem, de publicis iudicijs, de inofficioso testamento, de septemuiralibus iudicijs, de iure singulari, de secundis tabulis, ad orationem diui Seueri, ad orationem diui Marci, ad legem Velleia. ad legem cinciam, ad legem falcidiã, de tacito fideicommisso, de portionibus que liberis damnatorum conceduntur, de iuris ⁊ facti ignorantia, de adulterijs, de instructo ⁊ instrumento, de appellationibus, de iure libellorũ, de testamentis, de iure patronatus, ⁊ de iure patronatus quod ex lege iulia ⁊ Papia venit, de actionibus, de concurrentibus actionibus, de intercessionibus feminarum, de donationibus inter virum ⁊ vxo. de legibus, de legitimis hereditatibus, de libertatibus dãdis, de senatusconsultis. Hic Patauinus fuit, eiusqʒ statua etiam hodie in patria videri potest. Fuere autem Paulus ⁊ Vlpianus prefecti ambo, sed quidam factos ab Alexandro dicunt, quidam vero ab Heliogabalo, qui tamen Vlpianum remouit vt virum bonum. Ceterum Alexander vtrunqʒ magno in honore habuit. maxime autem Vlpianum, qui cõsiliarius ei quoqʒ fuit, ⁊ scrinij magister, nec vnꝗ ad eum solus quisquam admissus est, nisi prefectus, atqʒ Vlpianus, tamen si quando alter adhibitus, semper tamẽ Vlpianus rogari iubebatur. Proinde non immerito vertices legum appellati sunt a Modestino, in. l. scire oportet. §. aliud autem. ff. de excusatio. tut. ⁊ etiam iure optimo dicat Bal. in. l. omnes populi. de iustitia ⁊ iure. Jureconsultos habuisse intellectum transcendentem, vt de ingenio adepto Aristotelis scribit Auerrois. PAVLVS autem ille, ad quem libros Vlpianus scribit, puto etiam ad quem Paulus ⁊ Pomponius, vir fuit insignis ⁊ consularis, ab Heliogabalo iussus occidi cuius filius etiam FABIVS SABINVS Alexãdro fuit gratissimus, ⁊ Cato sui temporis dictus est, illud dubium est, an hic filius, idẽ sit Sabinus, qui consularis, ac prefectus vrbi per tumultũ, fusti percussus in populo ⁊ occisus, atqʒ in publico derelictus fuerit. de illo quoqʒ ambigitur, vter ne de iure scripserit, filius an pater. Scripsit vero iuris ciuilis tres, ex proculi singularem, sed ⁊ epistolarum libros. viij. POMPONII quoqʒ collati sunt eodem libri scilicet, ad quintum mutium lectionum vndequadraginta, ad Sabinum quinqʒ ⁊ triginta, epistolarum viginti, variarum lectionum quindecim, ad Plautium septem. Fideicommissorum quinqʒ, senatusconsultorũ quinqʒ, regularum vnus, enchiridij duo. CAIVM vero citat ⁊ Boetius in Ciceronis Topicon cõmentarijs. huius huc adhibiti sunt ad edictum prouinciale libri duo ⁊ triginta, ad leges quindecim, ad edictũ publicum quindecim, qui soli tamen reperti fuerũt, aureorum septẽ, dodecadelti, hoc est duodecim tabularũ sex, institutionum tres, de manumissionibus tres, fideicommissorum duo, de casibus vnus, regularum vnus, dotalitiorum vnus, hypothecarie vnus. Sumpserũt haustus qui Tribunianum iuuerunt, ex VENVLEI quoqʒ stipulationum libris vndeuiginti, actionum decem, de officio proconsulis quatuor, de penis paganorum vno, publicorũ tribus, de interdictis sex. Item ex MAVRITANI ad leges sex. ex TERENTII CLEMENTIS ad leges viginti. ex APHRICANI questionum nouem. ex FLORENTINI institutorum duodecim. ex TERTVLLIANI de castrẽsi peculio vno. ex IVSTI ꝯstitutionum viginti. ex TRIPHONIANI disputationum libris vno ⁊ viginti. ex CALISTRATI de cognitionibus sex, edictorũ monitoriorum sex, de iure fisci quatuor, institutorum tribus, questionum tribus. ex MENANDRI militariũ quatuor. ex MODESTINI responsorum vndeuiginti, pandecte duodecim, regularum decem. differentiarũ nouem, excusationum sex, de penis quatuor. Itẽ ex eiusdem vnicum, de prescriptionibus, de inofficioso testamento, de manumissionibus, de legatis ⁊ fideicommissis, de testamentis, de eurematicis, de enucleatis casibus, de differentia dotis, de ritu nuptiarum. ex TARRVNTII paterni, militarium quatuor. ex MARCI militarium duobus, publicorum duobus, de officio presidis duobus, icoston, seu verius icastõ duobus, de appellationibus duobus. ex ARCADII de testibus vno. ex RVFFINI regularũ duodecim. ex ANTI, siue PVBLII FVRII ANTIANI edicti quinqʒ libris. ex MAXIMI ad legem falcidiam. ex HERMOGENIANI epithomarum sex libris. Hec est deniqʒ taʒ iuris conditorum qui symbolam dederunt, ꝙ librorum quoqʒ ⁊ titulorum, quibus nostre pandecte se habent exactior nomenclatura. nã ceteri non intexuntur, sed tantum citantur. quidam tamen in codicibus depravatis, ꝙuis omnino immunes munificibus tamen adnumerantur. Tituli preterea nonnulli, sicuti de excusatio. tut. pene integri grece sunt edicti. quos indoctus aliquis (vt apparet) in latinuʒ transtulit. Post hos iureconsultorum nomina monumentaqʒ desiderantur propter barbarorum aduentum in Italiam, qui fama profanis miscentes, totum latium igne ferroqʒ deuastarunt, vtqʒ Romanum nomen deleretur in perpetuum, librarias etiam bibliothecas diripuere. propterea ius nostrum (vt alia liberalia studia) iacuit per aliqđ tempus, paulatimqʒ antique leges vetustate atqʒ incuria aboleuerunt, quarum ⁊ si iam nullius est vsus, notitia tamen necessaria videtur. None autem leges a CONSTANTINO Cesare ceperunt, ⁊ reliquis succedentibus, erantqʒ permixte ⁊ informate.

Postea vero THEODOSIVS minor Augustus, ad similitudinẽ Gregoriani ⁊ Hermogeniani codiceʒ factum constitutionũ a Cõstantini temporibus, sub proprio cuiuscunqʒ Imperatoris titulo disposuit, quem a suo nomine Theodosianum vocauit. Demum successit IVSTINIANVS Justini filius adoptiuus, ⁊ nepos ex sorore. xvij. Cõstantinopolitanus Imperator. hic (vt scribit Suidas) in primis orthodoxus, idest recte fidei, literarum vero omnium expers fuit, atqʒ etiam (quod aiunt) Analphabetus, idest qui ne elementa quidem literarum nouit, ⁊ tamen se tanquam legem quandaʒ animatam a Deo missum hominibus, testatur in. §. vltimo. in auctẽtica de consul. is itaqʒ glorie cupidus, operam dedit, vt Jureconsultorum non responsa sed oracula in quinquaginta digestorum libros digerentur, quibus Epigrãma hoc adscripsit Grecum.

Βίβλον ἰουστινιανὸς ἄναξ τεχνήσατο τήν δε
Τὴν ἐα τριβωνίανος μεγάλω κάμε παμβασιλῆϊ
Οἷα τις ἡρακλῆϊ παναίολον ἀσπίδα τεύξας
Ἡ ἔνι μαρμαίρουσιν ἀγάλματα πάντα θεμίστων
Ἄνθρωποι δ᾽ ἀσίης τε δρεύκτηντοί τε λιβύοσης
Εὐρώπης τε πίποντοι ὅλου σημάντορι κόσμου

Quod in latinum sic sonat.

Justinianus opus princeps hoc edidit, omnis
Quod Tribonianus Rectori condidit orbis,
Tanꝗ aliquis varium componens aspida magno
Alcide, nempe hic splendent mira omnia legum.
Ast Asie, Europeqʒ homines, libyciqʒ subacti,
Omnis signifero mundi haud parere recusant.

Codicem etiam edidit. nouellasqʒ constitutiones, ⁊ institutionum libros quatuor, vsus doctrina Theophili, Dorothei, ⁊ aliorum maximeqʒ TRIBONIANI, qui teste Suida, natione Grecus, quãlibet religionem contẽpsit, ⁊ maxime Christianam, assentator, ⁊ fraudulentus extitit. persuasit Justiniano ne mortem timeret, quippe q in celum cuʒ carne assumpturus esset. Questor fuit Justiniani, inge-

nio

nio doctrinaq; nemini etatis sue secundus, sed auaritiam in tantum coluit, vt lucri gratia, ius semper venale habuerit, legesq; put amici res postulabant, & latas reuocauit & nouas tulit. Fuit sermone blãdus & suauis, auaritieq; morbum doctrine prestantia facile obũbrare potuisset. Persuasit itaq; Justiniano vt legum prolixitatem amputaret, & ob id multorum Jurisconsultorum nomen deletũ est. edictumq; nouum proposuit, ne quis nouas leges interpretaret, quod etiam hodie legitur in.l.j.§.nostram autem.C.de veter.iur.enucle. Huius exemplo GRATIANVS sancti proculi monachus, patria Ethruscus, regnante Conrado Sueno.x. Romanorum Imperatore, decretorum volumen accuratissime collegit, anno Domini. M.C.V. vt ipse innuit in.c.appellatione interposita.§.forma.ij.q.vj. licet glosator ibi dicat compilatum anno.M.C.L. de quo late Calde.in proemio decretal.in.iij.colum. Huius tamen opiniones non semper recipiuntur, & reprobãtur in multis, vt late retulit do.Fely. in.c.ij.col.xxiiij. de rescrip. de auctoritate decreti etiã tractãs, Bononie floruit. Post quem nõ multo tempore medio OBERTVS de Orto Mediolanensis magni nominis Jureconsultus, feudales ↄsuetudines disserit. Deinde PALEA Gratiani discipulus, quedam ad preceptoris monumenta addere studuit, hic etiam rubricas, immo potius summaria (vt ita dicam) ad eundem librũ composuit, preter primum, que compilatori totius decreti adscribitur, vt etiam testis est Jo.andr. in sua ad Specul. paraphrasi, in titulo de disput. & allega. ad fin. & late reassumit Joan. de Imo. post Salyce. in rub. ff. de verbo. obliga. in.ij. et.iij. columna. Primus autem qui Justiniani edictum contempserit traditur HIRNERIVS, quẽ aliqui Guarnerium vocant, iste omniũ primus leges ciuiles aperuit, glosasq; composuit, & propterea lucerna iuris appellatus est, sed falso, cum ab eo legum tenebre potius initium sumpserint, huius enim auctoritatem eo tempore maximam secuti alij, nobis vsq; ad trecenta librorum volumina relicta sunt. Sed tamen hoc potius Justiniano adscribendum est, qui cum nullam sibi nominis comparandi viã videret propositã, ad alienas vigilias animum conuertit. quod profecto dolendum est, pulcherrimam illam, & tot librorum admirabilem bibliothecam, quot a sanctissimis legum conditoribus scripti erant deperijsse, opera illius, qui ne elementa quidem nouerit. Putasti ne (te Justinianum alloquor) posteritati succurrere, dum perdidisti tot Illustrium scriptorum congestos labores, tot libros prope diuinos, & tantam elegantiam doctrinamq;, quam quanti nũc emeremus exprimere nequeo. Existimasti fortassis plurimum conducere vtilitati studentium (vt in tua in pandectis prefatione asseueras) si quod antea multitudine tractatuum tardius efficerent, coangustatis postea libris citius assequi possent? Sed non animaduertebas, q dum ducẽ tenebris adtulisse te putas, luci tenebras iniecisti. Videamus enim ineptos sepissime, variosq; intellectus, contrariasq; sentẽtias, quotq; legentium articuli (vt ita dicam) tot pene interpretationum volumina, quibus etiam in dies magis, magisq; oneramur. Et propterea in tanta scribendi licentia, ne vnus inter tot operi intentissimos desidiosus videar, Dolium exemplo Diogenis ego quoq; voluere institui. Sed ad Hirnerium vnde digressi sumus redeamus, qui Justiniani etiam nouellas ↄstitutiones in breuiarium redegit, et post leges Imperatorum digessit, non tamen per hoc legis condende potestatem est assequutus, immo in multis reprehenditur, vt etiã testis est do. Alexan. in.l.secunda.§.primo.in septima columna.ff. soluto matrimonio. Deinde Bononie etiam claruerũt BVLGARVS, PILEVS, HVGO, patria Pisanus, regnante Federico.xj. Romanorum Imperatore, qui cognomento Barbarossa dictus est, quorum duo primi glosas in feudorum librum conscripserunt, licet eorum opus postea consumauerit IACOBVS Columbi de Regio, cuius glosis hodie vtimur. eodẽ tempore extitit ROGERIVS Odoffredi Beneuentani preceptor, qui primus paratitla conscripsit, idest rerũ summas titulatim appositas, quod a Justiniano permissum fuerat, vt legitur in preallegata.l.prima.§.vltimo.C.de vete.iur.enuclean. vbi mendose in piratitia, pro paratitla scriptum est. Hic in opere riualem habuit PLACENTINVM IO. BOSIANVM Cremonensem, & Bosiani discipulũ AZONEM Bononiensem, qui electionis vas, velut alter Paulus, et legum fons a Baldo appellatus est. claruerunt regnante Henrico Germanorum Imperatore.xij. anno.M.CC. quo tempore etiam nomen meruit MARTIANVS Bosianus Cremonensis, LOTARIVS, ET ODOFREDVS Beneuentanus. Per huius temporis curricula GREGORIVS.ix. qui Tibaldus antea dicebatur, decretales epistolas in quinq; libros digessit, vsus opera RAIMVNDI Barchion. viri doctissimi. His successit ACCVRSIVS Florentinus qui quadragennarius cepit Bononie huic scientie operam dare, adeoq; profecit, vt Odofredum precellẽtem tunc doctorem longe superaret. fuit Azonis auditor. hic pandectarum volumina & Cesarum constitutiones interpretari contra Justiniani edictum veritus non est. & ipsemet dicit in preallega.§.vltimo. in verbo commentarios. Florebat anno.M.CC.XXVII. Imperij Federici sexto, vt ipse testis est in.l.penultima.C.de accusat. quo anno Bononie codicem Justiniani interpretatus est, licet iam per annos septem ante scripsisset super auctenticorum libro, vt colligitur ex his que dicit in auctentica vt prepon.nom.imper. circa prin. in verbo indictionis, & cum post Cyprianũ antiquũ enarratorẽ eẽnt Bononie due tunc eius artis factiones qui Bulgarũ, & qui Martinum Gesiam sequerentur. eos omnis ipsius scientie fama ad suam scholam ↄuertit. Decessit anno vite.lxxviij. salutis.M.CC.XXIX. sepultus Bononie apud edem minorum, loco celebri. Post Accursium duabus olympiadibus medijs claruerunt IACOBVS BALDVINI, INNOCENTIVS quartus patria Genuensis, familia Flisca, qui Synebaldus antea vocabatur, Põtifex Romanus creatus, viuente etiam Federico.xj. Hic maximam in iure pontificio auctoritatem assecutus est, & fuit pater, & organum veritatis secundum Archidiaconum in.c.pia. de exceptio. in sexto. vt refert dominus Felynus vbi eum multum laudat in.c.secũdo. columna vigesimaquinta. de rescriptis. & inter cetera doctrine sue monumenta commentarios super decretali celeberrimus conscripsit, vita functus Neapoli, ibiq; requiescit in ede diui Laurẽtij. Huius exẽplo & diligentia excitatus BERNARDVS Compostellanus eius familiaris & sacerdos anno.M.cc.xlv. librum in primo decretalium confecit. Post hunc indictione vna media leges nostras illustrauit ODOFREDVS alter a superiore, qui super.ff. & C. libros, interpretationes publicauit. Hos subsequuti sunt HENRICVS Cardinalis Hostiensis, & eius discipulus GVILIELMVS Durandi. harũ prior vir humani diuiniq; iuris peritissimus Alexandro Pontifice suadente scripsit super decretalibus, & summam etiam composuit. Alter vero qui magister practice appellat, prouincialis, & ordinis predicatorum, iuris Speculum cõposuit anno.M.cc.lxx. Non multo post vixerunt IACOBVS de Beluisio, qui inter cetera super auctenticorum libro & feudis diligentissime scripsit, licet forte inferiori etate rectius attribueretur vna cum IACOBO BVTRIGARIO, qui (si Bal. credimus consil.cxl. cuius est initium, hec questio fuit. in.iiij.lib. & consi.ix. quod incipit, ad euidentiam. in.iij.lib.) Floruerunt anno.M.ccc. BARTHOLOMEVS Brixiensis iuris canonici doctor clarissimus, qui decreti glosas auxit, & digessit. hic VINCENTIVM audiuit, vt ipse refert in.c.iurauit. de probatio. qui Mediolanen. fuit ex antiqua Castillionum familia (vt quidam referunt) optimus canonista, vt Panormit. testatur in.c.si quis contra. in.v. columna. de foro competenti. & in capitulo cum contingat. in secunda columna. de iureiuran. GVIDO de Baipho Bononien. Archidiaconus, vt refert Bartolus in.l.semper.§.quibusdam.ff. de iure immunitat. & GARSIAS Hispanus decretalium interpretes anno.M.cc.lxxv. Qua etiã tempestate, duobus tamen lustris medijs, BONIFACIVS octauus, patria Anaginus, qui Benedictus Gaietanus antea vocabatur, sextum decretalium librum publicauit suo iussu, a tribus doctissimis viris cõpilatũ, & maxime opera RICARDI de Petronibus Senen. S.S. Roma. eccle. Cardinalis, & vicecãcellarij, cuius auctoritas eo tempore fuit maxima. Quibus duabus olympiadibus intermedijs, successerunt IACOBVS de Rauani, hic vt etiam testis est Cynus ea que simplici sensu maiores nobis tradiderũt ad dialecticũ arguẽdi modum deduxit. PETRVS de Bellapertica Aurilienśis doctor cõsummatissimus, qui tam super pandectis, q̃ super.C. & insti. interpretatiões edidit, composuit ẽt centũ disputationes. huius domus ẽt hodie ostẽdit in pr̃ia, ibiq; sepultus q̃escit, & DINVS Mugelanus, q cũ Bonoñ. plures annos docuisset, vocatus a Bonifacio octauo componendo sexto decretalium libro, precipuam impendit operam. deinde muneribus tãtum quibusdam donatus, Bononiam rediens, mestus animo quod spe honoris maximi, ac Cardinalatus, qua venerat, frustratum se vidisset, in itinere subitum incidit in morbum, quo perijt. Huic contemporanei fuerunt NICOLAVS de Neapoli magnus textualis MARTINVS Silimani, IOAN. ANDREAS preceptor in legibus, IACOBVS de Arena Parmẽsis, cuius opiniones, vt etiã testatur Barto. semper de mente iuris veniunt, FRANCISCVS Accursij filius, qui paternis glosis aliquid addere studuit, & ALBERTVS Odofredi discipulus. Post hos claruit GVILIELMVS de Cuneo Gallus, RICARDVS Malumbre, Cremonen, etatis sue doctissimus, qui hereticus iudicatus fuit, & hoc tempore Joannes.xxij. qui Jacobus Cartucensis ante vocabat, Clementis quinti constitutiones, quas ipse auctor in Vienensi

concilio ediderat, iterum publicauit anno. M.ccc.xiiij. His successit LABERTINVS de Ramponibus, BARTHOLOMEVS Butrigarij. Tempora vero sua illustrauit IOANNES ANDREAE, patre Andrea presbytero, natus apud Mugellinũ agri Florentini oppidum, iuris scientia virtutibusq; alijs natalium pudorem contexit. nam domi apud patrem primo edoctus literarũ rudimenta, Bononiam admodum adolescens venit, vbi ob paupertatem pedagogum gessit, Scarpectam filium Mainardi Vbaldini erudiendo. cuius sane fretus ope atq; amicitia, iuri põtificio ocio se vacauit, breuiq; effecit, vt in ea facultate facile princeps haberẽt, atq; in eodem loco annos prope. xlv. profiteretur, tanta alioquin vite abstinẽtia, vt per annos. xx. pelle tectus vrsina citra lecti delitias noctibus cubitaret, ⁊ frequentibus ieiunijs supplicijsq; inuigilans etatis sue extitit consumatissimus. Proinde a Baldo iure optimo canonici iuris fons ⁊ tuba appellatur in consil. ccxxvi. cuius est initium, reperitur in primo lib. Nouellas super decretali edidit celeberrimas, ⁊ in sextum librum iuuenis adhuc commentarios composuit, quos postea retractauit, deinde Clementis cõstitutiones accurate glosauit. conscripsit etiam opus suum Mercuriale, ⁊ ad Speculum paraphrasim eorum, que ad eius operis perfectionez deesse videbantur. Senex vita functus est Bononie ex peste anno. M.ccc.xlviij. sepultus in ede Dominici. Hac ẽt tempestate floruerunt CINVS Pistoriensis, ex nobili Synibaldorum familia, OLDRADVS Laudensis concistorialis aduocatus, ambo Syni auditores, ⁊ Joan. andree familiarissimi, NICOLAVS Mutinensis nulli ex coetaneis inferior, IOANNES Monachi Cardinalis sexti libri glosator, IOANNES Calderini, Joã. andree precipuus filius ⁊ discipulus, vir magne virtutis ⁊ scientie, vt testatur Bal. consilio. ccxxvj. cuius initium est, reperitur in primo libro. cuius vigilie in iure diuino extant. Florebat etiaz anno. M. cccl. FEDERICVS Petrutius Senensis, RAINERIVS Foroliuiensis nomine, insignis Bartoli preceptor IOANNES Fabri. Vltramontanus Doctor magni ingenij, qui compositissima breuitate Codicis libros institutionesq; venustauit, ⁊ IACO. Butrigarij alius Bartoli p̃ceptor, SIMON de Bursiano Cardinalis Mediolanensis, ⁊ PAVLVS de Eleazarijs Joan. andree auditor decretorum eximius, qui scripserunt super Clemen. Hi omnes simul claruere vsq; ad annum. M.ccclx. Raynerius vita functus est anno. M.ccclviij. Post hos LVCAS de Penna Tholosanus, qui scripsit super tribus libris Codicis. LAPVS sancti Miniati Abbas, qui scripsit super sexto ⁊ clemẽtinis. IOANNES Palatẽsis de Senis Baldi preceptor, ⁊ magnus textualis, a quo Bal. multa mutuatus est, ANDREAS de Jsernia, quem iure optimo summum feudistam appellat domi. Jas. in. l. gallus. §. etiam si parẽte. in sexta columna. de liberis ⁊ posthumis. hunc legimus interfectum fuisse a quodam Barone Gallico, quia contra eum sententiaz tulisset. ⁊ BARTOLVS Saxoferratensis, qui merito magister ⁊ princeps academie legalis nuncupatur. huius auctoritas quanta sit, nemo est qui nesciat. audiuit Petrum de bellapertica, Cynum, Raynerium, ⁊ Jacobũ butrigarij. vita functus est anno. M.ccclv. etatis sue. xlvj. de cuius studijs ipsemet dixit in. l. quidaz cum filiũ. ff. de verborum obligatio. qui (si Roman. credimus in singu. dccxxiiij. cuius est initiuz, quero a te.) comedebat ad pondus, vt haberet ingenium pariter dispositum, ⁊ nunq̃z alteratuz, vt eius verbis vtar, eadem tempestate cum Bartolo claruit. FRANCISCVS Tigrini Pisanus, cuius vita, ac mors doctrinam eius maxime ornauerunt. NICOLAVS Alexandrinus Bartoli gener, qui inter alia repetijt. §. si initium. in. l. si quis ex argentarijs. ff. de edendo. licet illa repetitio falso Bartolo ascribatur, vt etiam testatur And. Barba. post Joan. de Platea, in repetitio. rubri. de fide instrumẽtorum. columna penultima. ⁊ Alexand. licet non clare exprimat, in. l. iurisgentium. §. quod fere. ff. de pactis. ⁊ idem sentit, si recte eius verba corrigantur, in dicto. §. si initiuz. in prima columna. FRANCISCVS Albergotus Aretinus, Bartoli familiarissimus, ALBERICVS Rosatius Bergomensis, doctor magne practice, cuius scripta extant, SIGNOROLVS Homodeus Mediolanẽsis, quem laudabilis ⁊ egregie memorie virum vocat Bald. in capitulo clerici. circa medium. de iudicijs. ⁊ in consilio. cclxiiij. cuius est inititium, statuto cauetur. in prima columna. in primo libro. ⁊ profundum famosumq; dicit Jaco. Alua. in capitulo primo. in principio. in quinta columna. quis dica. dux, vel march. commendat etiam domi. Jas. in commentario. l. si is qui pro emptore. columna vigesimasexta. de vsucapio. Bartoli nomen excepit BALDVS de Vbaldis Perusinus eius discipulus, qui vna cũ ANGELO, ET PETRO fratribus, tempora sua illustrauit. Horum momenta extant laudatissima. Baldus preter ingenij monumẽta que de se predicãt, ⁊ Bartolo pares ferunt gressus. Jn vita etiam tantus fuit, vt facile omnes alios, iuuenis adhuc superauerit, ideo iure optimo p̃ceptor meus dominus Jason (de quo etiam infra dicemus) sepissime admiratione quadam motus, dicat Baldum nihil vnquam ignorasse. hocq; ego ausim etiam sub religionis iuramento affirmare eum, qui Baldi scripta diligener premanibus habuerit quamlibet difficilem questionem facilem adiudicaturum. Preceptor fuit Gregorij. xj. ante eius pontificatum, obq; famam postea a Joan. Galeatio Mediolani Duce ⁊ virtutum Comite, Papiaz ascitus, hic diem obijt, anno domini. M.cccc. quarto chal. Maij. Requiescit in Basilica diui Francisci hoc epitaphio honestatus.

Vita, labor, studium, diuini cultus amoris,
Artes mature, Regis fulgentia dicta,
Legales norme, pactorum celica iura,
Ornant Baldi animum, quem pandit dogmate claro
Quisquis, nunc liquit mortalis pondera carnis,
Dulcia iam gustans auctoris pascua summi.
Clauditur hic Baldus Francisci tegmine fultus,
Doctorum princeps, Perusinaq; editus arce.

Eodem etiam anno Florentie decessit Ange. quem venerandum ⁊ excelleñ. fratrẽ suuz appellat Bal. ɔsi. cclxiiij. cuius est initium, statuto cauetur. ad finem, in primo libro. Petrus iuri diuino operam dedit ⁊ auxilium, eiusq; plurima mentio inter Bald. Angel. ⁊ aliorum etatis sue consilia. Eodem tempore claruerunt RICARDVS, ET BARTHOLOMEVS de Salyceto, cuius commentarij perutiles circunferuntur. BENEDICTVS de Plumbino, qui scripsit super aliquibus titulis. ff. noui, ⁊ fecit nonnullas repetitiones, que extant, ⁊ FRANCISCVS Baldi filius, cuius inter patris consilia plurima mentio. Non multo post in lucem venerunt IOAN. de Legnano, quem canonum, ⁊ legum, ⁊ philosophie summum ⁊ illustrem Capitaneum appellat Andr. sicul. in tracta. de prestan. Cardinal. in prima questione, prime partis. in octaua columna. hic bigamus fuit, ⁊ ideo in Cardinalez eligi non potuit vt dixit Baldus in capitulo at si clerici. in penultima colum. extra de iudicijs. ⁊ propterea sunt qui putent eũ potius superioribus adnumerandum. LAPVS de Castello Florentinus, alter a superiore, cuius auctoritas est magna. fuit aduocatus consistorialis, vt etiaz refertur a Ludoui. roman. in singu. xlj. conscripsit allegationes memoria dignas, ⁊ hunc quidam cum priori confundunt, ⁊ quidem imprudenter, vt colligi licet ex his que ipse scripsit allegatione ci. cuius est initium, in ciuitate Florentie. Floruerunt etiam cuz istis IOANNES de Fantucijs, GASPAR Calderini, PETRVS de Ancharano, qui audiuit Baldum, ANTONIVS de Butrio Ancharani discipulus, omnes Bononiẽses. hic legatus est a Gregorio. xij. ad Regem Francie propter schisma Benedicti, eoq; anno mortuus, optatum finem illius schismatis non vidit, vt dicũt Domin. ⁊ domi. Felyn. in proemio Gregoria. FRANCISCVS Zabarella Patauinus, Cardinalis, ac presul Florentinus, in cuius funere Poggius orauit, quamuis sint qui hunc putent floruisse superiori etate circa annos domini. M.ccc.lxx. audiuit Laurentium de Pini, ⁊ Joannem de legnano, vt ipse testis est in prefatione clem. ⁊ IOAN. PETRVS Ferrarius Papiensis, qui iudicialem practicaz composuit vsq; ad annũ. M.ccccx. His successerunt CHRISTOPHORVS Castellioneus Mediolanẽ. subtilitatum princeps, ⁊ duo fulmina iuris RAPHAEL Comensis videlz ⁊ FVLGOSIVS Placentini, qui castellionei preceptoris scripta furto subtracta inter se diuiserunt, ⁊ Patauij publicauerunt anno. M.cccc.xx. vt etiam innuit domi. Jas. in. l. prima. in tertia columna. ff. de pactis. Deinde FRANCISCVS de Ramponibus Jmole preceptor, PETRVS Maurocenus Venetus Sacrosan. Roma. ec. Cardinalis, IOAN. Jmolensis, qui vita functus est. M.cccc.xxxvj. xij. klen. Martij. PAVLVS de Castro Doctor aureus, qui Padue decessit, vbi profitebatur anno. lvij. ⁊ aliqui volũt DOMINICVS de sancto Geminiano, ⁊ MATTEVS Mathesilanus Bononiẽ. ambo Antonij de butrio auditores. Matth. scripsit super aliquibus libris digestorum, maxime de appellationibus. notabilia etiam quedam dicta collegit. composuit ⁊ aliquos tractatus. alij integra ediderunt commentaria. Eadem etas tulit LVDOVICVM Romanum, ingenio ⁊ memoria illustrem, quem tamen aliqui scribunt admodum ineptum extitisse. CHRISTOPHORVM Portium Raphaelis comen. auditorem NICOLAVM de Tudischo Cataniensem, Siculum Abbbatem, ⁊ Archiepiscopum Panormitanum, ordine ⁊ claritudine laudatissimũ. Florebat Senis anno. M.cccc.xxx. IACOBVM Aluarotum feudistam PETRVM Mathesilanũ, FLORIANVM de sancto Petro eius discipulum, ⁊ IOANNEM de Anania Bononien.

nonicam. Archidiaconum diuini iuris interpretem eximium, & Theologum eruditum, hic obijt anno. M.cccclv. Hoc tẽpore floruerunt PETRVS Besutius Mediolanen. doctor insignis, ANGELVS de Periglis, IOANNES Petrutij, ANGELVS de Aretinis, IOANNES de Platea, IOAN. BAPTISTA Cacialupus, aduocatus consistorialis, ANTONIVS de Alexandro, MARTINVS Laudensis, ET IACOBVS Puteus. hi interpretationes conscripserunt. Quibus successit ALEXANDER de Imola, a quo (vt de Tibullo cecinit Ouid.) cen fonte perenni, Vatum Pierijs ora rigantur aquis. Hic quasi canõ fuit posterioribus legũ precepta petentibus ab eo, velut a lege quadam, vt eum iure optimo vna cum Bartol. & Bald. alijs preponamus. legit Bononie, Padue, & Ferrarie. Florebat autem anno. M.ccccl x. et. M.cccclxx. audiuit Florianum. & vere dicit dominus Felynus in capitulo secundo. columna decimasexta. de rescrip. q̃ est lucerna ardẽs cathedris iuris ciuil. MARIANVS quoq; Socinus Senensis, quem celeberrimum Iureconsultum fuisse testatur Alexan. consilio quarto. cuius est initium circa primum quesitum. in vltima columna, prin o libro. & Doctorem immortalem appellat domi. Felyn. in proemio Gregori. in octaua columna. BARTHOLOMEVS Cepola Veronensis Alexandri concurrens in gymnasio Patauino, qui obijt anno. M.cccclxxvij. BENEDICTVS Capra, IOANNES Bertachinus Firmianus aduocatus consistorialis, qui ob copiam auctoritatum, laudẽ sibi comparauit, LAVRENTIVS Calcaneus, BALDVS Bertolinus alter a superiore, itidem Perusinus iure ɔsultissimus, & FRANCISCVS Aretinus, de quo id dici iure optimo potest, quod de Epicuro dicit Lucretius, verbis tamẽ paululum immutatis, hic genus humanum ingenio superauit, & omnes restrinxit stellas exortus, vt ethereus sol. Nam preter iura ceteras etiam liberales artes est adeptus, & Princeps seculi sui habitus. huic enim legum anguli clarius patuere. vixit in celibatu, opibus tamẽ inhians, quas cumulatissimas cognatis demum coactus reliquit, cum tamen maxime cuperet collegium fundare. eumq; celeberrimum Iureconsultum dicit dominus Alexand. in consilio quarto. cuius est initium, circa primum quesitum. in vltima columna. in primo libro. Eadem etiam tempestate Bononie claruit ANDREAS Siculus, quem vulgus Barbatiam appellat. audiuit Ioann. imol. vt ipse testatur in repetitione rubri. de fide instrumentorum. columna trigesimaquarta. multa scripsit, que tamen non sunt in communi omnium vsu, studio enim impugnandi communes opiniones sepissime deliberauit, vt dicit dominus Felynus in capitulo ceterum. columna octaua. de rescri. Hic riualẽ habuit BARTHOLOMEVM Mutinensem, quem postea audiuit Felyn. eumq; mirifice commẽdat in capitulo secũdo. columna decimasexta. de rescriptis. Floruerunt nõ multo post PETRVS Philippus corneus Perusinus, qui Florentie, Ferrarie, & in patria annos prope quinquaginta professus decessit, etatis tertium supra septuagesimum agens annum. BARTHOLOMEVS Socinus Senen. doctor celebratissimus Mariani filius, qui prati, Padue, & Bononie docens iam fessus viuendo, lingue instrumento priuatus per triennium, demum mortuus est anno in partu virginis. M. D. vij. IOAN. MARIA Riminaldus Ferrariensis, FRANCISCVS de Curte, qui vita functus est. iij. chalen. Augusti. M.ccccxcv. LANCELLOTVS Decius Mediolanen. vir integerrimus, Alexand. discipulus. obijt Papie pridie non. Februarij. M. D. Hi omnes in iure ces. scriptitarũt. In pontificio vero domi. FELINVS Sandens Lucensis episcopus, & Rote Romane auditor, cuius scripta hodie post Abba. sicul. multum frequentantur. audiuit Aret. n. licet scribendi genus diuersum a preceptoris stilo affectauerit. Floruit Pisis, & IOAN. ANTONIVS de sancto Georgio Mediolanẽ. diui Ambrosij in vrbe nostra prepositus, sanctiss. Alexandrie Episcopus, & S. S. R. E. Cardinalis dignissimus, obijt Rome. vj. chalen. April. M. D. ix. annum. lxx. agens, cũ ingenti totius Italie desiderio, & presertim inclite patrie, cui se ciuem optimum prestiterat. Seculum vero nostrũ, & Ticinensem academiam exornant IASON Maynus, & PHILIPPVS Decius Mediolanenses, ambo insignes preceptores mei, q leges & iura canonica. & alios maxime illustrarunt, & tanto maiores ceteris sunt, quãto Mediolanensis ciuitas alias excellit, vt de Virg. & Heso. & Mãtua, & Ascra scr. bunt historici, quorum laudem recẽsere in tanta omnium notitia superfluum duco, & presertim cum singuli proprijs vigilijs sint clarissimi. Ex quorum scholis vt etiam ex equo illo Troiano, multi consumatissimi doctissimiq; Iureconsulti in lucem prodierunt, et inter alios FRANCISCHINVS Curtius doctor clarissimus, PAVLVS Richus, MATTHEVS Afflictus, ANTONIVS de Fano, qui insignem tractatum de pignoribus cõposuit, IOAN. FRANCISCVS Balbus, qui omnem materiam pre scriptio. tractatu restrinxit. PVRPVRATVS, BRVNVS, ET ANDREAS Alciatus Mediolanensis omni parte consumatissimus, qui Iureconsultos etiam etate nostra latine loqui posse demonstrauit, & qui iuris ciuilis scientiam cum studijs humanitatis optime coniunxit. Aliijq; quamplures quos sigillatim non referam, eos quilibet pro voluntate poterit adnotare.

FINIS

De sententia, & re iudicata

Tractatus Friderici Schenk. Iurisconsulti clarissimi.

SVMMARIVM

1 Iudex, qua diligentia potest, litigantium controuersias expedire debet.
2 Tempus expediendis iudicijs prestitutum iure ciuili triennale est, iure canonico perpetuum.
3 Festinatio immodica in decidendis litibus iudici vitio vertitur.
4 Sententia nulla ob nimiam iudicis precipitationem, reformari potest, vel per superiorem, vel per eumipsum iudicem qui sententiã tulit, si modo ordinarius sit, non etiam delegatus.
5 Iudex non exemplis, sed legibus iudicare debet. & nu. 33.
6 Consuetudo legem rationabilem non vincit.
7 Sententiam suam interlocutoriam potest iudex reuocare, si modo vim diffinitiue non habeat.
8 Sententia interlocutoria intra quantum temporis spacium possit reuocari.
9 Sententia diffinitiua reuocari non potest a iudice qui eam tulit.
10 Sententiam suam diffinitiuam ipso iure nullam iudex ordinarius corrigere potest.
11 Sententia nonnunquam reuocatur per restitutionem in integrum.
12 Delegatus sententiam suam nullam an possit reuocare.
13 Sententia lata aduersus constitutiones etiam in iudicio allegatas non semper est dicenda nulla.
14 Pignora ante latam sententiam capta recuperari possunt.
15 Damnatorum pena non est post sententiam, vel augẽda, vel minuẽda inconsulto principe.
16 Sententia non est incerta, que ex relatione ad aliud certum continet.
17 Sententia etiam super vsuris lata certam quantitatem ɔtinere debet. & numero. 16.
18 Sententia ex falsis testimonijs conspiratione aduersariorum lata reuocatur per restitutionem in integrum.
19 Sententia an & quando reuocetur obtentu nouorum instrumentorum.
20 Iudicibus dissentientibus plurium sententia obtinet.
21 Iudicibus tribus delegatis duo tertio absente iudicare non pñt.
22 Sententijs diuersis a paribus numero iudicibus latis vera recipienda sit.
23 Iudex supplere potest ea que ad consequentiam sententie spectant, dummodo eodem die suppleat.
24 Sententia presentibus partibus ferenda est.
25 Sententia, qua quis aut suam aut decessoris sui sententiam reuocat adeo nulla est, vt nec ab ea appellari sit necesse.
27 Sententia partibus ex scripto legi debet a iudice.
28 Sententiam iudex proferre debet sedens non stans.
29 Sententia recitata cum scripta non esset, vel contra, nec sententie ꝗdem nomen obtinet.
30 Sententia in qua non procurator, sed dominus, qui iudicio nunquã interfuit, condemnatur, est nulla.
31 Sententia diffinitiua que dicatur.
32 Sententia prolata contra ordinem iudiciorum est nulla.
34 Sententie vim non obtinet sola iudicis suasio.

35 Sententia super possessione lata preiudicium non facit iudicio proprietatis.
36 Sententia ab vno ex arbitris quo modo proferri debeat vt valeat.
37 Sententia lata contra citatum extra territorium citantis est ipso iure nulla.
38 Executionem sententie impedire non potest is, aduersus quem tres conformes sententie late sunt.
39 Sententia quibus ex causis reddatur nulla.
40 Peremptorium edictum quomodo detur.
41 Arbitratoris sententia etiam nocte lata valet.
42 Seetentia incerta quando admittatur.
43 Iudex per sordes aut gratiam iudicans notatur infamia, ⁊ damnū parti lese resarcit. secus si per imperitiam. ⁊ nu. 46.
44 Filiusfam. litem suam faciens quatenus teneatur.
45 Dolo iudicans litem suam facit, atque inibi quis dicatur dolo iudicare.
47 Arbitri male iudicantes litem suam faciunt, nō etiam arbitratores, nisi sint in dolo.
48 Executor, si sit in dolo, litem suam facit.
49 Libellus aduersus iudicem qui male iudicauit quo modo sit concipiendus.
50 Iudicem oportet in iudicando equitatem pre oculis habere, ac meminisse ꝙ Deo inspectore iudicat.

Uder negocia que
1 † coram eo tractantur, cum diligentia
debet expedire. Iurgantium enim con
trouersias celeri sententia terminare, ⁊
equitati conuenit ⁊ rigori. c. ij. extra eo
dem titu. Huic applaudit. l. properan-
dum. C. de iudic. ⁊ c. finem litibus. de
dolo ⁊ contu. Iudex igitur amputet di
lationum materiam litem quanto pote
rit faciat breuiorem, exceptiones, appel
lationes, dilatorias, ⁊ frustratorias repellendo, partium, aduocato-
rum, ⁊ procuratorum contentiones, ⁊ iurgia testiumqꝫ superfluam
multitudinem refrenando. Non sic tamen litē iudex abbreuiet, quin
probationes necessarie, ⁊ defensiones legitime admittātur. clem. se-
pe. paulo post principium de verbo. sign. in clemen. Que tametsi in
causis statuat summarijs, tamen quo ad premissa etiā obtinet in alijs
2 causis. sm glosam. ibidem super verbo amputet. ¶ † Tempus au-
tem istud celer e. ī. qd iudex pronunciare debeat, est iure ciuili, trien
nio moderatum. d. l. properandum. adeo vt etiam prefixum id a le-
ge tempus, partium consensu prorogari non possit, sm glo. ibidem.
Uerum iure canonico, tempus nullum terminande liti prefinitum
inuenitur. Immo instantia cause perpetuo durat. glo. i. in. c. fi. de do
lo ⁊ contu. glo. in. d. l. properandum. in verbo, triennij. ⁊ in. c. ante-
riorum. §. ad hec sancimus. ij. q. vj. ⁊ text. in. c. venerabilis. de iudic.
Hec dispositio tametsi temporis prolixitate molesta, est tamen in q
busdam minus dispendiosa. Quia cum iure ciuili, post emensū triē
nium, ex quo perempta est instantia, nouam incboare necessarium
fuerit, opusqꝫ sit a nouo dare libellum, facere nouā litis contestatio-
nem, nouasqꝫ probationes ⁊ repetita molestia, omne iudicij telā re-
texere, sm Bal. in. c. fi. de dolo ⁊ contu. Hoc non erit opus sm dis-
positionem iuris Canonici, cum temporis lapsu cause instantia non
3 euanescat, per iura superius citata. ¶ † Nimia tamen festinatio, et
precipitantia, merito reprehenditur in iudice, cum iudicantem opor
teat cuncta rimari, ⁊ ordinem rerum plena inquisitione discutere, in-
terrogandi, obijciendi, respondendiqꝫ prebita patientia ab eo, nec li-
tigantibus iudex prius velit sua sententia obuiare, nisi quando iam
peractis omnibus nihil habeant in questione, quod proponant, ⁊ tā
diu actio ventiletur, quo ad vsqꝫ ad rei veritatem perueniatur. Fre-
quenter interrogari oportet ne aliquid pretermissū forte remaneat
quod annecti conueniat. c. iudicantem. xxx. q. v. Quare tantum tem
poris effluere permittet iudex, vt verisimiliter de causa possit esse
instructus. c. tam literis. ⁊ ibi not. extra de in integ. resti. ⁊ Bar. in.
l. prolatam. C. de senten. ⁊ interlocuto. omnium iudicum. Nam tex.
in. l. secunda. C. de senten. ex breui. recitand. dicit, ꝙ iudices non su-
bitas, sed ponderatas ferre debent sententias. Quod verum, nisi p-
pter periculum existens in mora, iudex accelerare cogeretur. l. si qs
filio. §. quid tamen. ff. de iniusto rup. ⁊ irri. testamen. Igitur Barto.
in dicta. l. prolatam. dicit, ꝙ si iudex vesperi receperit acta cause, ⁊
in sequenti die ferat sententiam, sententia non subsistet. Quia ex tem
poris breuitate presumitur de causa non fuisse instructus.
4 ¶ † Proinde sententia nulla existēte, propter nimiam iudicis pre-
cipitationem, in optione partis erit, an vel per eundem iudicem, an
vel per superiorem petere velit sententiam reformari. l. si preses. C.
quo. ⁊ quando iud. ⁊ l. iiij. C. de accusa. iuncta. l. absentem. C. eo. Si
cut enim appellatio deuoluit causam ad superiorem, ita etiam nulli-
tas. Bar. l. si expressim. ff. de appel. Hec in sententia lata a iudice or
dinario. Secus si a delegato. Quia finitur sua iurisdictio per sentē-
tiam nullam. l. si vt proponis. la. j. C. quo. ⁊ quando iud. de quo per
5 Fely. in. c. de literis. de offi. iud. deleg. ¶ † Iudicem non exemplis
sed legibus iudicare oportet. Omnes enim iudices veritatem, ⁊ le-
gum ⁊ iustitie sequi vegistia iubentur. l. nemo iudex. C. de sente.
¶ Item ⁊ sm prescriptas ⁊ laudabiles, probatasqꝫ consuetudines
6 iudicari poterit. † Uerum licet consuetudinis vsusqꝫ longeui non vi
lis sit auctoritas, tamen non vsqꝫ adeo sui volitura momento, vt aut
rationem vincat, aut legem scriptam. l. penul. C. que sit lon. consuet.
Preses igitur prouincie, probatis his, que in oppido frequenter,
in eodem controuersiarum genere seruata sunt, causa cognita, statu-
et. Nam ⁊ consuetudo precedens ⁊ ratio, que consuetudinem sua-
sit, custodienda est, ⁊ ne quid contra consuetudinem fiat, ad sollicitu
dinē suam reuocabit preses prouincie. l. j. C. allegato titu. Nam anti
quitus approbata, ⁊ seruata tenaciter consuetudo, leges quoqꝫ ipsas
imitatur ⁊ retinet. Et quod officijs, curijs, ⁊ ciuitatibus, vel collegijs
prestitum fuisse cognoscitur, perpetue legis vicem obtinet. l. fi. C. eo
dem tit. Uerumtamen male adinuenta, maleqꝫ consuetudines, neqꝫ
ex longo tempore, neqꝫ ex longa consuetudine confirmantur. in au-
cten. vt null. iudi. liceat habe. lo. serua. §. j. versi. male enim adinuen
ta. ¶ Sententiarum alia est interlocutoria, alia diffinitiua. Interlo-
7 cutoriam † iudex reuocare potest. Quod enim iussit vetuit ve pre-
tor contrario imperio tollere, ⁊ reuocare potest, licet de sententijs
contra. l. quod iussit. ff. de re iudi. ⁊ c. a iudice. de appell. libr. vj. ⁊ c.
cum cessante. de appel. Quod moderare, nisi interlocutoria habeat
vim diffinitiue, aut penitus perimat iurisdictionem pronunciantis,
veluti si delegatus se pronunciet non esse iudicem, tunc enim id nō
poterit reuocare. c. significantibus. de offi. iudi. delega. Quod verū
nisi a tali sententia per partem fuerit appellatum. Nam cum per ap
pellationem suspendatur illa sententia interlocutoria non est extin-
cta iurisdictio pronunciantis. Igitur illam interlocutoriam poterit
reuocare, ita intelligunt quidam. c. dilectus. vltimo. de preben. Re
8 uocari autem † poterit intra tempus. x. dierum, ⁊ non postea, idqꝫ
ad petitionem partis, sed ex officio iudicis, vsqꝫ ad diffinitiuam, cū
eo vsqꝫ ad diffinitiuam scilicet, eius duret iurisdictio, sm Panor.
in. d. c. cum cessante. ver. venio ad secundum, vsqꝫ ad quod tempus,
Ubi etiam dicit sententiam interlocutoriam cum cause cognitione
latam, similiter cum cause cognitione esse reuocandā. Et si iam mā
data sit executioni non poterit reuocari, nisi vel cum cause cognitio
ne, sicqꝫ ex iusta causa, vel cum partium consensu. Item interlocuto
riam latam sine cause cognitione nec induci, nec parti in rem iudica
tam transire, Iasonis sententia est, in dicta. l. quod iussit.
9 ¶ † Diffinitiuam vero sententiam iudex reuocare non potest. Nā
posteaqꝫ semel dixit sententiam postea iudex esse desinit. Et hoc iu
re vtimur vt iudex qui pluris vel minoris condemnauit amplius cor
rigere sententiam suam non possit. Semel enim siue bene, siue male
10 functus est officio suo. l. iudex posteaqꝫ. ff. de re iudicata. † Id autem
non obtinere in sententia nulla ipso iure docto. astruunt. Quia illam
ordinarius regulariter potest reuocare secundum Felyn. in. c. quali
ter ⁊ quando. el primo in antepenul. columna. versi. viij. fallit in sen-
tentia nulla. de accusa. Si igitur sententia nullitati subiacet, vt pote
lata die feriata, vel parte absente, (secundum Ang. in. l. si expressiā.
versicu. in glo. fi. ff. de appell.) reuocari poterit. Et Bald. in. l. vlti.
ver. nota quod iudex. C. de sen. que sine cer. quant. prola. est. dicit iu
dicem sibi contrarium esse posse in diffinitiua, quando prima senten
tia est ipso iure nulla. Et si primo non cōdemnauit rite postea potest
absoluere, ⁊ esse contrarius sibijpsi, quod est not. dignum, sm eum.
Et idem Bal. in. l. post sententiam. in. j. colum. ver. sed illud scias.
C. de senten. ⁊ interlocuto. omnium iudi. dicit ꝙ si prima sententia
sit nulla, valet secunda eius contraria. Et licet ꝙ nulliter fit, id etiā
male fit, non tamen iudex ferens sententiam nullam, facit litem suā,
nisi aduersarij intersit, sm Bal. in. l. si vt proponis. la. j. circa fin. C.
quomodo ⁊ quando iudex. ¶ Porro ordinarius sententiam suam
si nulla sit, per viam querele corrigere poterit. C. de accusa. l. iiij. Si
11 vero † sententia non sit nulla per restitutionem in integ. in casibus a
iure permissis sententia reuocabitur. ff. de minoribus. in. l. in cause.
§. vlti. sm Cardi. in clem. j. in. x. q. circa fi. de senten. ⁊ re iud. in cle.
12 † Delegatum tamen videtur non posse sententiam nullam reuoca-
re. l. si vt proponis. el. j. C. quomo. ⁊ quando iud. De quo latius per
Fely. in. d. c. qualiter ⁊ qn̄. in antep. ⁊ pe. co. de accu. ¶ Preterea
13 si prolatis † constitutionibus iudex contra eas pronunciet eo quod
non

non existimat causam, de qua iudicat, per eas iuuari nõ videtur con-
tra constitutiones sententiam dedisse. Ideoq; ab eiusmodi senten-
tia appellandum est, alioqui res iudicate stabitur. l. cum prolatis. ff.
14 de re iudi. ¶ † Si cũ nulla sententia precessisset, capta sunt ⁊ distra-
cta pignora, possunt recuperari. l. si cum nulla. ff. eo. ¶ De ampliã-
15 da vel minuenda † pena damnatorũ post sententiã dictam. sine prin-
cipali autoritate, nihil ad statuendũ. l. acta. ff. eo. ¶ Si iudex aliquẽ
16 condemnet † vt quod habet ex testamento, vel codicillis Meuij, re-
stituat Titio, sic accipiendum est quasi quantitatem nominauerit.
que testamento vel codicillis relicta est. l. ait pretor. §. si iudex. ff. eod.
17 ¶ Qui sortis quidem † condemnationẽ faciunt, de vsuris autem ita
pronuntiant, vsure, si que competant, prestentur, non recte pronun-
tiant. Debent enim de vsuris quoq; cognoscere ⁊ certaz facere con-
demnationem. l. in summa. §. qui sortis. ff. eod. Curare enim debet
iudex vt certam ferat sententiam. §. curare. insti. de actio. Sententia
18 † si feratur ex falsis testimonijs conspiratione aduersariorũ, testibus
pecunia corruptis, ⁊ ita religione iudicis circũuenta, per resti. in int.
reuocatur, ⁊ res seuere vindicatur. l. diuus Adrianus. ff. eod.
19 ¶ Quãquã † sub obtentu nouorũ instrumentorum, restitui negotia
minime oporteat, tamen in negotio publico, ex causa, permittitur
eiusmodi instrumentis rem restitui. l. imperatores. ff. eodem.
20 ¶ Iudices † si dissentiant, sententia pluriũ obtinet. l. pomponius. ff.
eod. Quod enim maior pars curie efficit, pro eo habetur acsi omnes
egerint. l. quod maior pars. ff. ad municipales. ¶ Tunc autem vni-
uersi iudices intelliguntur iudicare cum omnes adsunt. l. tunc aũt. ff.
21 de re iudi. ¶ Duo † ex tribus iudicibus, vno absente, iudicare non
possunt quippe oẽs iudices iudicare iussi sunt. Sed si vnus adsit, et
22 contra. sentiat, stabitur duorum sententie. l. duo. ff. eo. ¶ Inter † pa-
res numero iudices si diuerse sententie pferãtur, in liberalibus qui-
dem causis pro libertate constitutum obtinet, in alijs autem causis,
pro reo, quod ⁊ in publicis iudicijs obtinere oportet. ¶ Si in diuer
sis summis condemnent iudices, minimam summam spectandaz esse
Iulianus scribit. l. inter pares. ff. eo. ¶ Sententiaz suam preceden-
23 tem rescindere pretor non potest. Reliqua autẽ † que ad consequen
tiam quidem iam statutorum pertinent, priori tamen sententie desunt
circa condemnandum reum vel absoluẽdum supplere debet, scilicet
eodem die. l. Paulus. eo. titu. ¶ Cum querebatur iudex si perpe-
ram iudicasset, an posset eodem die iterum iudicare respondi non
24 posse. l. cum querebatur. ff. eo. ¶ † De vnoquoq; negotio presenti-
bus omnibus, quos causa contingit, iudicari oportet, Aliter eniz iu-
25 dicatum tantũ inter presentes tenet. l. de vnoquoq;. ff. eo. ¶ † Neq;
suam neq; decessoris sui sententiam posse quẽquã retractare, in du-
bium non venit. Nec necesse esse ab eiusmodi decreto interponere
prouocationem, explorati iuris est. l. j. C. senten. rescin. non pos. Nec
26 sententia † omnem debiti quantitatem cum vsuris competentibus
solue. iudicati actionem prestare nõ potest cum apud iudices ita de-
mum sine certa quantitate facta condemnatio autoritate rei iudicate
censeatur, si aliqua actorum certa quantitas comprehensa sit. l. iij. C.
de senten. que si cer. quan. profer. Et ita per relationem ad acta, de
27 quantitate constare debet ẜm Pau. de ca. ibidem. ¶ Sententia † a
iudicibus in libellum collata ex scripto, ⁊ ex libello partibus legi de-
bet. Illustribus tamen iudicibus, per eos qui ministerium suum eis
accommodant, sententias diffinitiuas recitare permittitur. l. hac le-
ge. C. de senten. ex peri. recitan. Episcopus quoq;, instar illustrium
personarum propter dignitatis prerogatiuam sententiam potest per
28 alium recitare. Sentẽtia † que scripta editur a iudice litigatoribus,
⁊ non recitatur, vel que ab ipso, stando, non sedendo profert̃ nullius
29 est penitus momenti. c. fi. de senten. ⁊ re iudi. lib. vj. ¶ † Sententia
que dicta fuerit cum scripta non esset nec nomen quidẽ sententie ha-
bere meretur, nec ad restitutionem perperam decretorum, appella-
tionis solennitas requiritur. l. iij. C. eo. Arbitri quoq; nulla sententia
est, quam scriptam edidit litigatoribus, si non ipse recitauit eandem.
30 l. j. C. de senten. ex peric. recitan. ¶ Sententia reprobatur † si inter
petitorem ⁊ procuratorem lite agitata, non procurator, sed ipse dñs
litis cuius persona in iudicio non fuit, extitit condemnatus. Quare
vt re integra denuo de causa cognosci potest. l. j. C. de senten. ⁊ inter-
31 lo. om. iu. ¶ Diffinitiua † sententia non habetur nisi illa que condẽ-
nationem vel absolutionem continet. l. ij. C. eo. ¶ Prolata a preside
32 sententia † contra solitum iudiciorũ ordinem rei iudicate non obti-
net autoritatem. l. prolatam. C. eod. ¶ Si preses sententiam ferat nõ
publice sed in secreto loco, officio eius non presente, nullum ex his
que ab eo decreta sunt preiudiciuz generatur. l. cum sententiã. C. eo.
¶ Cum iudex in diffinitiua sententia iusiurandũ solũmodo prestari
precipiat, non tamẽ addat, quid ex recusatione ve prestatione sacra-
menti fieri oporteat, huiusmodi sententia nullam vim obtinet. l. cum
33 iudex. C. eo. ¶ Iudices † non exemplis sed legibus iudicare debẽt
⁊ veritatem legum ⁊ iustitie sequi vestigia. l. nemo. C. eo. ¶ Nõ om
nis vox iudicis iudicati continet autoritatem, cum potestatez senten
34 tie certis finibus concludi sepe constitutum sit. Quapropter † si ni-
hil causa cognita ẜm iuris rationẽ pronuntiatum est, vox pacisci sua-
dentis presidis actionẽ litigatoris perimere minime potest. l. ex sti-
35 pulatione. C. eo. ¶ Sententia lata † super possessione nõ facit preiu
dicium in causa proprietatis. Ideo ea non obstante potest ferri con-
traria sententia in causa proprietatis. l. si de proprietate. C. si a non cõ
pe. iud. ¶ Sententia a non suo iudice dicta neminem constringit. l.
36 fi. C. si a non cõpe. iudi. ¶ Cum ab vno † arbitrorũ, vel iudicũ alijs
presentibus, ⁊ mandantibus scripta sententia recitatur, habetur per-
inde, ac si simul esset ab omnibus recitata. Oportet tamẽ vt is qui re-
citat non vtatur verbis singularis numeri, sed pluralis vt dicat. Nos
tales iudices vel arbitri pronuntiamus vel statuimus hoc modo. Li
cet secus in electione seruetur, in qua (vt censeatur euidentius vnica
⁊ cõmunis) est ab vno vice omnium siue per compromissum, siue per
scrutinium procedatur, electionis pronuntiatio per verba singularis
37 numeri facienda. c. pen. de senten. ⁊ re indi. lib. vj. Sententia † lata
contra citatum extra territorium citantis existentem, nulla est ipso
iure. cle. pastoralis. de senten. ⁊ re ind. in cle. ¶ Si in quacũq; cau-
sa contra aliquem ferantur tres conformes sententie, non auditur vo
lens agere aut excipere contra ipsarum aliquã de nullitate, nisi prius
38 sint plenarie executioni mandate. Eodem † modo si contra aliquez
lata sit triplex diffinitiua sententia non potest executionem earuz im
pedire, licet dicat ante pronuntiationẽ alicuius, earum se appellasse
ab interlocutoria ⁊ ꝙ adhuc pendeat talis causa. cle. j. de sen. ⁊ re iu-
39 di. in clemen. ¶ Porro † sententia multis ex causis redditur nul-
la. Primo ratione persone iudicantis, vtputa quia non fuit compe-
tens iudex. l. j. C. de arbi. l. cum pretor. ff. de iudi. ⁊ per totum titu. C.
si a non cõpe. iudi. Adeo vt etiam hec sententia a litigatoribus con-
firmari non possit vt sententia. l. si expressim. ff. de appel. Si tamen
confirmetur ratione pacti efficaciam obtinebit, vt traditur in. l. ij. C.
cõmunia vtriusq; iudicij. Secundo si feratur sententia post lapsum
instantie secundũ glos. in verbo, triennij. in. l. properandum. in prin-
ci. C. de iudi. ⁊ in. c. de causis. de offi. deleg. Tertio si sententia ferat̃
post propositam suspecti iudicis recusationem, vt habetur in. c. su-
spitionis. de offic. deleg. ⁊. l. apertissimi. C. de indi. Quarto si sit lata
in causa in qua interuenit falsus procurator. l. licet. C. de procurato-
ribus. ⁊. c. in nostra presentia. de proc. vel in qua interuenit falsus tu-
tor vel curator. l. prolatum. ⁊. l. non dubium. C. de tuto. ⁊ cura. qui sa-
tisda. non de. ⁊ text. cuz glos. in. l. ij. ⁊ ibi per Cy. C. de eo qui pro tu.
neg. gel. Quinto si feratur super alio, ꝙ̃ quod fuit petitum. l. vt fun
dus. ff. cõmuni diui. ⁊. l. fi. in fi. C. de fideicom. liber. faci. l. quid ta-
men. in fi. ⁊. l. non distinguemus. §. fi. ff. de arb. Sexto si feratur con-
tra solitum ordinẽ iudicioꝝ. vtpote non oblato libello. nec lite conte.
nec alijs solennitatibus iudiciarij ordinis obseruatis. l. prolatam. C.
de sen. ⁊ interlo. om. iu. ⁊. l. j. C. de exe. rei iu. Nisi causa foret in qua
procedi possit sine figura iudicij. cle. sepe. de verb. signi. Septimo, si
aduersus absentem, non per contumaciã. s. denuntiationibus ex mo-
re nequaquã conuentũ, sententia proferatur, nam iudicate rei firmi-
tatem non obtinet. vt. l. ea que. C. quomõ ⁊ quã. iu. Qualiter autẽ he
denũtiationes ex more fiant, patescit ex. l. ad perẽptoriũ. ff. de iud. cũ
40 seq. vbi dicit̃, ad † peremptoriũ edictũ hoc ordine venitur, vt primo
quis petat post absentiam aduersarij, edictum primum mox alteruz,
per interuallũ non minus. x. dierum ⁊ tertium, quibus propositis tũc
peremptoriũ impetret. Quod inde hoc nomen sumpsit, qꝺ perime-
ret disceptationem, hoc est, non patiatur vltra aduersariũ tergiuer-
sari. In peremptorio autẽ cõminatur is qui edictũ edit, etiam absen-
te diuersa parte cogniturũ se ⁊ pronuntiaturum. Nõnunquã aũt hoc
edictum, post tot numero edicta, que precesserint, datur. nõnunquã
post vnum vel alterum, nõnunquã statim, qꝺ appellatur vnum pro
omnibus. Hoc aũt oportet estimare eum qui ius dicit, pro conditio-
ne cause, vel persone, vel tẽporis, ⁊ ita ordinem edictorum vel com-
pendium moderari. Et post edictum peremptoriũ impetratum, cuz
dies eius superuenerit, tunc absens citari debet, ⁊ siue responderit
siue non responderit, agetur causa, ⁊ pnuntiabitur, non vtiq; ẜm pre-
sentẽ, sed interdum vel absens, si bonam causam habuerit, vincet. hec
ibi. Octauo, est nulla, ratione persone veluti si feratur contra absen-
tem, infirmitate detentum. l. quesituz. ff. de re iu. vel si feratur contra
iam mortuũ. l. pe. ff. de sen. que si. appell. rescin. vel si esset lata contra
pupillum, vel contra minorem indefensum. l. j. ⁊. ij. C. qui legitimam
perso. stan. hab. ⁊. l. cum ⁊ vos minores. C. si aduersus rem iud. ⁊. l.
cõtra pupillũ. ff. de re iud. Nono, de iure ciuili, quãdo pcurator fuit
in causa, ⁊ cõtra dñm fuit lata sententia. l. j. C. de sen. ⁊ interlo. om. iu.
de iure tamen canonico tenet sentẽtia, vt notatur in. c. suscitata. in. j.
glo. ꝺ resti. in integ. ⁊ plenius per glo. ⁊ Io. an. in. c. querelã. de ele-

etio. Decimo, si sit lata tēpore nocturno per glo. in §. omnis. insti. de
verbo. obliga. arg. in §. sedebunt. in auctētico. de iud. ⁊ in c. consu-
41 luit. de offi. iu. dele. Arbitratoris † tamen sentētia nocte dicta, valet
cum potius sit quedā transactio. argu. l. non minorē, ⁊ ibi notatur. C.
de transac. Undecimo si sentētia fuerit dubia, obscura, vel incerta. §.
42 curare. insti. de actio. In † petitione tamen hereditatis in causa no-
xali, item in obligatione alternatiua, quodāmodo incerta ⁊ alternati-
ua sententia ferri potest per glo. in. l. nō possumus. ff. si pars heredi.
pe. Duodecimo, est nulla, si non contineat expressam condemnatio-
nem, vel absolutionem, vel equipollens. l. quid tamē. §. pompo. ff. de
arbi. Vel si non contineat certaʒ quantitatē, vel rem, in qua condem
natio fit per se, vel per relationem ad aliud. l. in summa. in prin. ⁊. l.
ait pretor. §. fi. ff. de re iud. ⁊. l. iij. C. de sen. que si. cer. quanti. Trede-
cimo, si lata sit contra ius scriptum, expresso errore in sentētia. l. ij. C.
quando prouo. non est neces. ⁊. l. j. §. j. ff. que sent. sine appel. re-
scin. Decimoquarto, est nulla, si sentētia venalis feratur a iudice cor
rupto. l. venales. C. quā. prouo. non est neces. ¶ Veruʒ † enimuero
43 si iudex pretio depravatus, aut gratia, perperam iudicauerit, non so-
lum tenetur parti lese insolidū ad veraʒ litis estimationem, sed etiam
infamia notat. l. si filiusfa. in fi. ff. de iu. ⁊. l. fi. C. de pena iud. qui ma.
iu. At si iudex perperam iudicet per imprudentiā, facit quidē litem
suam, ⁊ videtur quasi ex maleficio teneri in factū actione, sed inquan
tum de ea re equum religioni iudicantis visum fuerit, penam sustine
bit. l. fi. ff. de varijs ⁊ extra. co. Sicq̄ non insolidū veraʒ litis estima-
tionē prestabit. Itaq̄ iudex facit litem suā, siue scienter, siue per im-
prudentiā male iudicauerit, fm̄ Ange. in. §. j. institu. de obli. que ex
44 quasi de. nas. Filiū tamen fami. † facientē litem suaʒ peculio tenus,
qd̄ fuit, quū sententiā dicebat, teneri constat. d. l. si filiusfa. in prin. ff.
de iudi. Et iudex qui per dolū male iudicauit, nō tantū facit liteʒ suā,
sed etiā tenetur lege cornelia de falsis. l. j. §. j. in fi. ad legē cor. de fal.
fm̄ Ange. vbi supra qui etiā dicit, iudicē contra cōmunē opinionem
doc. iudicantē facere litem suā. ar. c. j. ⁊. c. ne innitaris. extra de con-
stitu. qd̄ intelligo, nisi opinio particularis, potiore equitatis iurisq̄
ratione niteretur. fm̄ Joan. and. ⁊ Panor. in. c. j. de cōstitu. Ait eni
imperator. Sed neq̄ ex multitudine autoꝝ, qd̄ melius ⁊ equius est
iudicatore. quum possit vnius forsan, ⁊ deteriori sentētia ⁊ multos ⁊
maiores in aliqua parte superare. l. j. ver. sed neq̄ ex multitudine. C.
45 de vete. iu. enu. Iudex † igit̄ litem suaʒ facere intelligitur quū dolo
malo, in fraudē legis sententiā dixerit. Dolo auteʒ malo hoc facere
videt̄, si euidens arguatur eius vel gratia, vel inimicitia, vel etiā sor-
des, vt veram estimationeʒ litis prestare cogatur. d. l. si filiusfa. ff. de
iudi. Et Ange. etiam ibi ait, licet sententia sit nulla ipso iure, tamen
iudex facit litem suā, qd̄ dicit intelligendū, quantū ad sumptus litis,
⁊ damna, ⁊ interesse, nō aūt quantū ad hoc vt resarciat id, qd̄ per mo
dum condēnationis continetur in sentētia, ex quo sentētia illa sit nul
la, sicq̄ nullū habitura effectū, ⁊ ita fm̄ eū intelligitur glo. in. l. si iu-
dex. ff. de varijs ⁊ extra. cog. Sed tex. ea nō vtitur distinctione. Ubi
etiā remittit q̄uo puniri debeat iudex, qui asperiorē imposuit penaʒ
q̄ȝ debebat, puta decollationis, vel mutilationis mēbri, cū id fieri nō
deberet. de quo in. l. lex iul. §. vlti. ff. ad le. iul. repe. ⁊ per docto. in. l.
46 iubemus. C. eo. titu. Recentiores † quoq̄ iure nouellarū cōstitutio-
num cauetur, iudicē pretio, aut promissione iudicanteʒ si causa sit ci-
uilis, cōdemnari in triplū dati, ⁊ in duplū promissi, dignitate seu cin
gulo amisso, si vero sit criminalis, cōfiscatis omnibus bonis, in exiliū
mitti. In auctētico. vt litig. iu. in exor. li. coll. ix. §. si quis aūt. ⁊. C. de
pe. iu. qui ma. iudi. auc. nouo iure. Quomodo autē iudex ecclesiasti-
cus, male cōtra cōscientiā iudicans, puniat̄ vide. c. j. §. si quis aūt. de
47 re. iu. lib. vj. Et † quēadmodū iudex facit litem suā male iudicando,
aut qd negligendo, ita etiā arbiter. l. si quis in cōscribēdo. C. de pact.
vbi ⁊ Jas. ait, arbitrū nō solum seruare debere ius scriptum, sed etiaʒ
apices iuris. Secus tamē in arbitratore, qui litem nō facit suam, nisi
sit in dolo vel lata culpa, ad instar agrimensoris, fm̄ glo. in. l. fi. C. de
cōtra. emptio. In scriba autē seu tabellione, cū ⁊ hic peritus esse de-
beat, idē obtinet qd̄ in iudice diximus obtinere. C. de magistra. con-
48 ue. l. vlti. de quo ibi. Executor † quoq̄ sentētie. si dolose versetur in
executione litem quoq̄ suam facit. l. si pignora. ff. de euic. fac. C. de
49 rescin. vendi. l. si quos. ⁊. C. si propter pup. pensi. l. fi. Porro † si
agatur contra iudicem, qui male iudicauit ex imperitia, concludet li-
bellus, vt condemnatio fiat inquantum religioni iudicantis videbit̄.
institu. de obliga. que ex quasi delic. in princ. ⁊. d. l. si iudex. Si auteʒ
male iudicauit dolo, concludet libellus ad condemnationē vere esti-
mationis litis. d. l. si filiusfa. Verum si sententia non dari, sed fieri
aut pati quid iniuriosum mandarit, puta mutilationem membri, aut
quid simile, concludet libellus ad interesse, ⁊ ad certam estimationē,
quā potius de suo voluisset soluere grauatus, q̄ȝ tale damnū ⁊ graua
men pati. arg. l. iniuriarum. in glo. ff. de iniurijs. fm̄ Ange. ind. l. si

50 filiusfa. ¶ Postremo † in sententijs proferendis, iudices memo-
res sint, quod habetur in. l. quod si Ephesi. §. vlti. ff. de eo quod cer.
loc. Quod. s. equitatem ante oculos habere debeat iudex. Nam pla
cuit in omnibus rebus precipuam esse institie equitatisq̄, q̄ȝ stricti
iuris rationem. l. placuit. C. de iud. Et bone fidei non congruit de
apicibus iuris disputare. l. si fideiussor. §. quedaʒ. ff. manda. Nec ex-
cidat illud, quod inquit imperator in. l. rem nō nouam. §. fi. C. de iud.
quod. s. iudices non magis alios iudicant, quā ipsi iudicabuntur, ⁊
ipsis etiam magis q̄ȝ partibus terribile iudicium est. Siquidem liti-
gatores sub hominibus, ipsi autem Deo inspectore adhibito, causas
proferunt trutinandas. Bonus itaq̄ iudex nihil ex arbitrio suo fa-
cit, ⁊ proposito domestice voluntatis, sed iuxta leges ⁊ iura pronun-
tiat, statutis iuris obtemperat, non indulget proprie voluntati, nihil
preparatum, ⁊ meditatū de domo defert, sed sicut audit ita iudicat, ⁊
sicut se habet natura, decernit, obsequitur legibus, non aduersatur,
examinat cause merita, non mutat. Discite iudices seculi quem in iu
dicando tenere debeatis affectum, q̄ȝ societatem, quā sobrietatem,
quā synceritatem. ⁊ paulopost. Qui iudicat, voluntati sue obtempe
rare non debet, sed tenere quod legum est. Et post pauca, in iudican
do cordi magis est custodia veritatis, q̄ȝ obedientia voluntatis. fm̄
beatum Ambro. in. c. iudicet. iij. q. vij. Postremo, semper illud ob
seruare debet iudex, ne aliter iudicet, q̄ȝ quod legibus, aut constitu-
tionibus, aut moribus proditum est. institu. de offi. iud. §. j.

FINIS

Tractatus de Sententia dif-

finitiua ⁊ interlocutoria Autore Francisco de
Acceptantibus Aretino. Iuris inter-
prete celeberrimo.

SUMMARIUM

1 Res iudicata quid sit ⁊ quando sic dicatur.
2 Sententia quando pariat effectum intra. x. dies.
3 Damnatus ad mortem statim efficitur seruus pene.
4 Sententia seu res iudicans quid sit.
5 Sententie diuisio.
6 Sententia diffinitiua quomodo ab interlocutoria differat.
7 Sententia diffinitiua ferri non debet, nisi prius obseruato ordine iudiciario, secus in interlocutoria.
8 Sententiam interlocutoriam non est necesse ex scripto proferri.
9 Sententia diffinitiua an ⁊ quando possit ferri in absentem.
10 Sententia diffinitiua semper proferenda est iudice sedente. ⁊ quid in interlocutoria.
11 Sententia diffinitiua quid sit.
12 Sententia diffinitiua super toto negotio de quo est controuersia ferri debet, non etiam super parte.
13 Sententia interlocutoria quid sit, atq̄ inibi examinata Azonis diffinitio.
14 Iussus iudicis appellatur sententia interlocutoria.
15 Iudex pronuntiare debeat necne super incidenti. ⁊ nu. 22.
16 Sententia vnde dicatur.
17 Sententia interlocutoria plura equiuoce complectitur.
18 Sententia lata super exceptione peremptoria sit ne interlocutoria an diffinitiua.
19 Sententia lata in causa appellationis ab interlocutoria an sit diffinitiua an vero interlocutoria.
20 Appellatio extinguit condemnationis pronuntiatum.
21 Sententia lata ab obseruatione iudicij sit ne diffinitiua an interlocutoria.
23 Exceptio litis finite que dicatur.
24 Exceptio litis finite requirens altiorem indaginem vt quia incontinenti probari non potest, proponi debet post litis contestationem.
25 Exceptionem opponens que iurare debeat.
26 Pactum de non petendo naturalem dūtaxat obligationem tollit, non etiam ciuilem.
27 Iuramentum maiorem habet autoritatem q̄ȝ res iudicata.
28 Iuramentū de non petendo tollat ne obligationē naturalē ⁊ ciuileʒ.
29 Pactū de non agendo ⁊ pactū de non petendo quomodo differāt.
30 Officium iudicis locum habet quoties legis verba ad ipsum iudicem referuntur.

31 Reprobare

31 Reprobare nemo potest quod semel approbauit.
32 Remittere ius litigandi donare est.
33 Donatio nudo pacto facta non reuocatur.
34 Transactionis species due.
35 Acceptilatio tollit omnem obligationem.
36 Exceptiones transactionis & iuriurãdi sunt exceptiones litis finite.
37 Prescriptio longi temporis sit ne exceptio litis finite.
38 Sententia qua pronuntiatur desertam esse appellationem sit ne diffinitiua an interlocutoria.
39 Citari debeat necne is contra quem fertur sententia absolutoria ab obseruatione iudicij.
40 Sententia in cõfessum lata, item ea que vel instrumenti vel sententie executio. mandatur sit ne interlocutoria an diffinitiua.
41 Sententia lata super possessorio sit ne diffinitiua an interlocutoria.
42 Decreti primi vel secundi interpositio sit ne sententia interlocutoria an diffinitiua.
43 Sententia lata super negotio in quo proceditur summarie & de plano est diffinitiua.
44 Sententia possit ne sine scripto recitari vbi libellus non est necessarius.
45 Sententie verbum simpliciter prolatum referatur ne ad interlocutoriam an ad diffinitiuam.

Uoniam frequẽter
occurrit dubitari que sit sententia diffinitiua, & que interlocutoria, ideo inuestigandũ de his curaui. Et ne incidamus in verborũ equiuocationez premitto q̃ aliud est res iudicata, aliud iudicans.
1 Res † iudicata describitur per iuriscõsultum in. l. j. ff. de re iudi. Est enim res iudicata causa que finem controuersie pronuntiatione iudicis. i. sententia accipit, qđ vel condemnatione vel absolutione contingit. supple vel per equipollens. Et dicitur res iudicata s̃m cano. post decem dies tñ. quãdo appellari nõ potest. Sed s̃m legistas dicit̄ ante sentẽtia lata. vt notatur in. l. j. ff. de re iudi. in. l. litigatoribus. C. de appel. in. l. eleganter. §. si quis post. ff. de condi. indebi. l. j. §. fi. ff. ad turpil. & tunc q̃ res iudi. dicat̄ post. x. dies. tñ est tex. in. c. cũ dilectus. in fi. extra de elec. in. c. qđ ad consultationez. de re iudi. & habet̄ etiã per glo. in. l. furti. §. j. ff. de his qui notan. infa. Hugo Pisanus Doctor decretorum egregius, dixit res iudicata est que nullius iuris remedio nec appellationis, nec supplicationis põt reuocari. alias simpliciter appellat̄ sentẽtia. allegat. d. §. si quis post. & sic tenẽt docto. iuris canonici eum referẽtes. ij. q̃stio. vj. in. §. diffinitiua. & in hoc etiam residet Barto. licet prolixius loquutus sit in. d. l. j. ff. de re iudic. Nunquid
2 † aũt intra. x. dies sententia pariat effectũ suũ. dicit q̃ sic, vbi executio fit a iure. vt infamia & similibus. dicta. l. furti. §. j. & ibi glo. not. s̃m
3 Joan. & bene. & sic dãnatus † ad mortẽ incontinẽti fit seruus pene. l. qui vltimo. ff. de penis. & l. si quis filio exheredato. §. irritũ. ff. de iniusto rupto & irri. testamen. & per cano. in. c. sepe. extra de appella. Si vero executio fieri debet ministerio hominis. tũc effectũ parere nõ potest. vt. l. j. in prin. cum glo. sua. ff. nil no. appella. pendẽ. qđ latius
4 nõ ꝓsequor. ¶ Res iudicans. i. ipsa sententia † seu actus iudicandi seu sentẽtiandi describẽdo ipsam ab effectu. l. si seruus. §. effectus. ff. de ver. obliga. est iudicialis diffinitio cõtrouersie finem imponens.
5 Item res iudicans seu sententia diuidit̄ † in duas species. quedã est diffinitiua. quedã interlocutoria. ideo est dare similiter duplicẽ speciem rei iudicate. Quedã eniz est causa iudicata per sententiã diffinitiuaz quedã per sententiã interlocutoriã sopita. & tũc detrahe dictaz cõdemnationẽ vel absolutionẽ, vt infra ex se patebit. ¶ Uideamus igit̄ que sentẽtia nũcupari debeat diffinitiua. & que interlocutoria cũ ad istas duas species omnis pronuntiatio iudicis porrigatur, licet Specu. in titu. de senten. §. j. ponat qđ quatuor sunt species sentẽtie iudicialis. s. diffinitiua, interlocutoria, p̃ceptum. & mulcta. Sed due vltime species reducibiles sunt ad duas primas. vt inferius ostẽdet̄. nõ qđ p̃dicta damnari, immo sustineri puto posse, vt patebit ex infra dicendis. Prosequor primas duas species. s. diffinitiuã & interlocu-
6 toriaz. Uerũ vt etiã diffinitio clarius elucescat premitto † in quibus discrepent inter se. diuerse enim sunt, cum diuersis nominibus nũcupentur. l. si idẽ. C. de codicillis. Differũt aũt in duobus in modo ꝓducibili & effectu. De effectu aũt nõ ꝓsequor, q̃a de eo disceptandũ est postq̃ꝫ vtraqꝫ ipsarũ lata est. Nũc aũt materia est qualiter perueniatur ad illas, seu qualiter per se quelibet producat̄. vt ex hoc appareat que pronũtiari debeat diffinitiua, & que interlocutoria. & sic diffe-
7 runt in modo, q̃r ad hoc † vt diffinitiua formari & ꝓduci possit, requiritur q̃ ordo iudiciarius precedat. qui ordo ponit̄ per glos. in. l. prolataz. C. de sen. & gl. in. c. qm̃ contra falsam. extra de proba. alias sententia autoritatẽ rei iu. nõ obtinet ibi. Sententia vero interlocutoria ꝓducit̄ nullo ordine iudiciario p̃cedente qui ad illam sententiã ordinetur, immo quilibet iussus iudicis dicit̄ sententia interlocutoria, vt est tex. in. l. qualẽ. §. fi. ff. de arbi. in. l. qđ iussit. ff. de reg. iur. in auctẽ.
8 de heredi. & fal. §. si quis aũt. Similiter † video qđ nõ est necesse q̃ sentẽtia interlocutoria ferat̄ in scriptis. vt no. glos. in. l. ij. ff. de appellatio. & in. d. c. qm̃ cõtra. in glo. licet sit scribẽda, vbi expresse dicit qđ sufficit q̃ scribatur in actis, licet nõ feratur in scriptis. Idẽ glo. in. c. fi. in glo. j. de re iudi. lib. vj. quinimmo nõ est necesse qđ tabellio illã redigat in scriptis, quia alias nõ creditur iudici nisi ꝓbetur per scripturã actorũ. vt dicit glo. prealleg. & supple. vel nisi ꝓbet̄ per testes. iuxta not. in. l. quoniã. C. de heredi. Qđ non sit necesse in scriptis tenet etiã Cy. in. l. fi. C. de sen. ex peri. re. & in Spe. d sen. §. iuxta ver. quid de interlocutoria. reiecta. opinio. volentiũ dicere contra per. l. fi. C. de priui. scho. li. x. Sic etiã video q̃ interlocutoria fertur in absentes, licet hoc nõ concedã in omnibus. l. nec quicquã. §. vbi decretum. ff. de offic. procon. l. sed interpella. §. j. & ibi notatur. ff. de arbi. l.
9 recusare in princ. & ibi per Dy. ff. ad trebel. Secus † est in diffinitiua nisi cum distinc. litis contesta. vel non. & aut est preses actor aut reus volens in se assumere onus s̃m. l. properandũ. §. sin autez. C. de iudicijs. l. consentaneũ. & aucten. qui semel. C. quomodo & quan. & hoc in ciuilibus. in criminalibus indistincte non fertur cõtra absentẽ. l. ab-
10 sentẽ. ff. de penis. l. absentẽ. C. de accu. Sic etiã † vt sententia producatur oportet iudicẽ sedere pro tribunali, vt in aucten. vt illu. & super ill. §. sancimus. col. v. In interlocutoria aũt distinguitur aut requirit̄ cause cognitio. vel nõ. l. ꝓcedente. C. de dilatio. & ibi not. & l. ij. §. dies. ff. quis or. in bo. po. ser. & institutа d libertinis. §. seruus. l. serui. ff. de manu. vin. Ex quibus cõstat qđ diffinitiua differt ab interlocutoria in modo producibili quo ad iuris ordinẽ seruandum & in alijs vt infra patebit. Uideamus igitur qualiter sententia diffinitiua debeat diffiniri, vt ex hoc pateat que pronuntiatio iudicis sit censenda diffi-
11 nitiua. Est † autem sententia diffinitiua illa per quã iuris ordine seruato questio principalis diffinitur. Duo igitur debent concurrere q̃ sit ordo iuris seruatus, de quo ordine in. d. l. ꝓlataz. & d. c. qm̃. & s. tetigi. & q̃stio principalis finiat̄. q̃r si incidens vel emergẽs q̃stio terminetur est interlocutoria, vt. j̃. dicetur. & in hoc cõcordant oẽs d materia loquẽtes. ita tenet Specu. in titu. de senten. §. j. ver. diffinitiua. Itẽ q̃ cõtinere debet absolutionẽ vel cõdemnationẽ. ff. de re iu. l. j. l. preses. C. d sen. & licet hoc sit verũ, tñ nõ est necesse apponi in descriptione seu diffinitione diffinitiue. Includit̄ enim per verbũ diffinitiua. cũ finiri ꝯtingat ꝯtrouersiaz p ꝯdẽnationẽ vel absolutionẽ, vt. d. l. j. vel ꝓpter equipollẽtiã. l. in summa cũ si. Et sic cũ aliter in iudicio diffiniri nõ possit debet intelligi per dictos modos. l. ad rez mobilẽ. & l. ad legatũ cũ simi. ff. de procu. & ff. de acqui. here. l. illud. sic etiaz qđ dixi in principali q̃stione. tenet Joã. an. in clemẽ. j. de seque. po. & fructuũ. cũ qua glo. cõcor. glo. ij. q. vj. in. §. diffinitaz. que dicit q̃ imponit finẽ negotio. & licet nõ dicat principaliter, tamen sic intellexit per. l. quã allegat. s. l. qualẽ. ff. de arbitris. & duz subdit omnis alia est interlocutoria. & quia etiam dicit de absolutione vel condemna. que solum negotio principali congruit. Sic etiam facit Hoff. in summa de sententia & re iudi. in. §. diffinitiua. vbi intelligit secundũ. l. defensorem. §. qui interroga. ff. de iterroga. act. & no. in. l. si in rem. in prin-
12 ci. ff. de rei vendi. tota † enim questio seu conclusio per sententiã diffiniri debet. vt dicit text. in. l. qualem. §. dicere. ff. de arbi. in. l. eos. in princ. C. de appella. l. in hoc iudicio. ff. fami. hercisc. Alias sententia non esset diffinitiua, nec valeret in ea parte in qua est pronuntia. vt no. in. in. d. §. dicere. & in. l. j. C. si aduersus rem iudica. vbi per Cyn. in. l. si ex testamento. ff. de exec. re. iud. in. l. apud celsum. §. itez queritur. ff. de doli excep. quod procedit siue sit vnum capitulũ, siue sint plura capitula cõnexa. vt in dictis iuribus. addito si tamen super omnibus debeat pronuntiare. Siue etiam sint capitula separata. quia si tunc pronuntiatur super vno, non dicitur res iudicata in parte valere, immo in totum, cum tot sint sententie quot sunt diuerse species. l. quid tamen. primo responso. ff. de arbitris. l. etiam. §. j. vbi not. ff. de mino. & plene in. d. l. in hoc iudicio. & q̃ sit sententia nulla, nisi super toto pronuntietur, tenet Dy. in institutа de act. §. sic itaqꝫ. Barto. in d. l. in hoc Cyn. in. l. j. C. de erro. calcu. & in. l. ij. C. de re iudica. per glo. in. l. fi. ff. de iuris. om. iudic. & per glos. in. c. ea que de regu. iur. lib. vj. Et idẽ no. ij. q. vj. diffinitiua. ver. itez cuz circa. ad quod accedat. c. si ad scripturã. Et p hoc patet q̃ pessime fuit loquutus Spe. in titu. de sentẽ. §. qualiter aũt. versi. qđ si peto. & contra glo. in. l. j. C. si aduersus rem iudi. & in. l. ex testamẽto prealle. & §. itẽ queritur. cuz simi. pro quibus facit. l. d qua re. s. de iudicijs. ita etiã tenet Jaco. de

13 aret. in quadã sua dispu. ¶ Viso de diffinitiua, sequitur † videre de
interlocu. Azo in summa. de sententijs. in fine dicit q̃ interlocuto-
ria est semiplena sententia, que fertur inter principium ⁊ finem cau-
se super emergentibus negotijs, vel fertur loquendo inter partes si-
ne scripture solennitate, que diffinitio est in pluribus defectuosa, ⁊
insufficiens, dum enim dicit quod est semiplena sententia, non vide-
tur bene dicere. nam licet respectu totius cause interlocutoria nõ sit
plena sententie diffinitio, tamen super articulo super quo fertur, ⁊
ipsius respectu est plena diffinitio, ⁊ plene illũ diffinit, ita dicit glo.
in. l. si quis iusiuran. C. de re. credi. ⁊ glos. in. l. si quis a liberis. §. si
quis ex his. ff. de libe. agnoscen. Pro quo etiam glos. in. l. generali.
in prin. C. de rebus credi. Et in. l. quod iussit. ff. de re iudic. Item sic
datur actio in factum ex interlocutoria sicut ex diffinitiua, vt not.
glo. in. l. fi. §. necessitate. C. de bo. que libe. loquendo de interlocuto-
ria que continet aliquid dari vel fieri. ⁊ in. l. postulauerit. §. liber ho-
mo. ff. de adulterijs. ⁊ in Spec. de exe. sententie. §. breuiter. ver. sed cũ
ex sententia. l. actori. C. de rebus credi. ⁊ iureiuran. ⁊ per Barto. in
l. a diuo pio. in principio, in vlti. quest. ff. de re iudicata. Ex quo se-
quitur q̃ non potest dici semiplena. Item quia due semiplene inter
locutorie deberent facere vnam plenam diffinitiuam. sicut dicitur
due semiplene probationes ⁊c. quod est ridiculum dicere. Sequi-
tur in diffini. que fertur inter principium cause ⁊ finem. Istud vide-
tur accipere instantiam. vt quando fertur interlocutoria postquam
non speratur diffinitiua, vt preceptum factum in confessum non pre-
cedente ordine iudiciario. ⁊ sic non est diffinitiua. vt sepius est di-
ctum. ⁊ not. glo. in. d. §. necessitate. ⁊ in. l. proinde. §. fina. ff. ad legem
aquiliam. in. l. debitoribus. ff. de re iu. ⁊ text. de elec. c. dudum. ij. ⁊ si
non est diffinitiua, ergo interlocutoria. cum decretum iudicis admo-
14 nitorium seu preceptoriũ dicatur, ⁊ quilibet † iussus iudicatur inter-
locutoria. in aucten. de heredi. ⁊ falc. §. si quis autem non implens.
in glo. in verbo, decreto. ⁊ l. qualem. §. fina. ff. de arbi. Et si obijcia-
tur q̃ decretum factum in confessum ordine iudiciario non prece-
dente non sit sententia diffinitiua nec interlocutoria, sed species de
per se. vt volunt quedam glo. ⁊ etiam Specula. Responsio patebit
infra. Sed ⁊ alia exempla poni possunt, quando post interlocutoriã
non expectabatur alia diffinitiua, vt quando pronuntio me iudicem
competentem. iuxta nota. in. l. ij. ff. si quis in ius voca. non ie. ⁊ in. l.
ij. §. sed si dubitetur. ⁊ l. si quis ex aliena. cum not. in eis. ff. de iudi-
cijs. tenet Cyn. in. l. j. C. de or. iudici. Pro quo facit quod not. glo.
fina. in aucten. habita. C. ne filius pro patre. vel quando opponitur
actori quod est bannitus, qui scḋm formam statutorum non debet au-
diri ⁊ si. Preterea prima citatio est sententia quam lex vocat com-
minatoriam siue monitoriam. ⁊ aliquando interlocutoriam. vt habe-
tur in. l. omnes. in fin. ⁊ l. laudabilem. post principium. ⁊ l. petitio-
nes. C. de aduo. diuer. iu. in. l. cum clericis. C. de episcop. ⁊ cleri. ⁊
idem notat glo. in aucten. qui semel. C. quomodo ⁊ quando iudex.
⁊ tamen constat q̃ a citatione incipit iudicium. vt institu. de pe. te.
liti. §. fina. Sequitur super emergentibus negotijs. puta non teneor
respondere, quia sunt ferie, vel dico testamentum admittendum, vel
non admittendum, ḃm notata in. l. quod iussit. ff. de re iudi. Ubi au-
tem questio seu exceptio non dicitur emergens sed incidens, tunc li
cet cõtrouersia inter doct. antiquos ⁊ modernos ḃm plene notat. per
omnes in. l. j. C. de or. iudiciorum. per Joan. an. in. c. j. de or. cogni. ⁊
in Specu. in titu. de incidentibus questionibus. §. x. ¶ Utrum su-
15 per † incidenti pronuntiandũ sit. glo. in. d. l. qḋ iussit. q̃ sic. ⁊ sic per-
fecte non diffinit eam. ponens solum de emergentibus. Item licet
glo. cõmuniter dicant non esse pronuntiandũ super incidenti, tamen
Moderni tenent q̃ quando exceptio incidens respicit solum cau-
sam principalem vt exceptio solutionis, pacti de non petendo, vel
metus, vel quia dico iste non potest succedere, q̃ spurius, vel si. ⁊ in
istis iudex non potest pronuntiare ante. sed pronuntiat simul cum fa-
cto toto principali. vel simpliciter vel in vim cause. ⁊ sic loquitur. ⁊
intelligende sunt prealle. glos. ⁊ l. de qua re. in prin. ff. de iudicijs. ita
dicit Cy. in. d. l. ij. de or. iu. ponens exemplum predictum. sed puto
q̃ exceptio seu defensio solutionis non conueniat, cum res sit finita.
vt dicã plene infra in. x. q. si vero questio seu exceptio incidens tan-
git seu respicit vtrũq;, scilicet causam principalem ⁊ iudiciũ seu pro-
cessum. vt exceptio rei iudicate, transactionis, prescriptionis, iuris-
iurandi, ⁊ si. que incidunt ⁊ tangunt causam principalẽ, ⁊ etiam pro-
cessum. quia impediunt litis contestationẽ si opponãtur ad proces-
sum. l. eleganter. §. si quis post. ff. de condi. indebi. vbi probatur. ⁊ in
l. iij. §. ibidem. ff. ad exhiben. in. c. excep. de lit. contesta. lib. vj. Et si
opponatur per modum incidentis, ⁊ per modum obtinende victo-
rie in principali. non autem ad impediendũ processum. ⁊ tunc suum
determinatum operatur effectum. Et idem in emergentibus ⁊ inci-
dentibus considerando modum opponendi. l. iij. in prin. ff. de serui-
tu. ⁊ sic in exceptione prescriptionis. l. intra vtile. in prin. ff. de mino-
ribus. Ex quibus omnibus concluditur q̃ Azo defectuose loqu-
tus est. Subdit etiam Azo. in loco preallegato aliam diffin. dicens.
interlocutoria est semiplena sententia, que fertur loquendo inter
partes sine scripture solennitate, ⁊ sic dũ dicit loquendo inter par-
tes. generaliter includit omnes interlocutorias. Sed etiã ista pos-
set morderi. vt patet ex predictis. ⁊ in. d. l. cum clericis. §. j. C. de
episco. ⁊ cleri. cum simi. vbi profertur vna parte presente alia absen
te. l. a procedente. C. de dila. ⁊ sic loquitur inter partes. l. sed inter-
pella. §. primo. ff. de arbit. ⁊ ibi not. Ideo Specu. aliquantulum sup-
pleuit dicens q̃ interlocutoria est que fertur inter principium ⁊ fi-
nem cause non super negotio principali, sed super incidentibus vel
emergentibus. ita dixit in ti. de sen. §. j. in princ. subdens sicut Azo.
q̃ interlocutoria non est plena diffinitio sed semiplena. per. l. qua-
lem. ff. de arbi. ⁊ sic dum dixit super incidentibus eodem morbo la-
borat cum illa Azo. immo est repugnantia dum dicitur quod fertur
inter princi. ⁊ finem. ⁊ ponit de incidentibus, quo casu fertur tantũ
in fine cum incidat, ⁊ ponat secundum quod dixit in libro in sum-
ma de sententia ⁊ de re iudic. in prin. subtilius intuens ne incideret
in opiniones legũ doctorũ ita diffinit. Interlocutoria est que nõ su-
per principali, sed super alijs questionibus fert̃ causa principali du-
rante ⁊ sic nõ restringens se ad causas. Spe. videtur bene dicere. tñ
si bene aduertatur insufficienter loquitur. q̃ non comprehendit om-
nes interlocutorias, quia quando super incidenti cause principalis
non durat, quia illa incidit ⁊ perimitur, vt etiam dicitur si pronun-
tiatur exceptionem incidentem obstare. Item quando additur iu-
dex principaliter vt interponat decretum super alienatione rei mi-
noris, super tutelis dandis, ⁊ similibus, in quibus non consistit alia
causa principalis. Ideo autem interlocutoria dicitur, quia inter
principium ⁊ finem cause fertur, vel quia iudex inter partes lo-
quendo sine scripture solennitate pronuntiat. de cuius etymologie
viribus inferius dicam glo. not. in clementina prima. de sequestr.
possess. ⁊ fruct. diffinit sicut Specu. ⁊ in eo quod dicitur de interlo-
cutoria habent omnia illa locum que dixi contra Azonem. Alibi
glossa aliter dicit, diffinitiua est que finit negotium. l. qualem. ff. de
arbit. vndecima questione tertia, summopere. alia omnis est inter-
locutoria. ita dicit. ij. questio. vj. in capitulo. ij. §. diffinitiua. cuius lo-
quendi modus est tutior vt infra dicam. Quidam Retho. de for. de-
scribens interlocuto. facit differentiam inter preceptum, decretum,
sententiam diffinitiuam, ⁊ interlocutoriam dicens, quod preceptum
est quod fit in confessum ante litis contestationem. in casibus in qui-
bus lis est contestata, fertur diffinitiua in confessum. ff. de procura-
torib. si reus. ff. de iudicijs. l. si debitor, vbi de hoc. decretum est vbi
iudex ex officio suo ad hoc principaliter additus decernit aliquid
prohibet, vel permittit. l. etiam. §. fina. ff. de mino. C. de predijs mi-
norum per totum officio suo. Ideo dixi (dicit ipse) si sumitur actio
ad requiren. iudi. esset sententia diffinitiua. l. iudices. C. de iudicijs.
Item principaliter, quia si incidenter, esset sententia ⁊ non decre-
tum. C. de appellatio. l. cum in vna. ff. de vsuris. l. mora. §. in bonefi-
dei. Diffinitiua est vbi iudex principaliter iure actionis vel condi-
ctionis precipit aliquid dari vel fieri post litem contestatam. finem
controuersie ponens. ff. de re iudicata. l. quod iussit. ita dixit domi.
Tho. in. l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de officio procon. ⁊ leg.
⁊ sic ponit quatuor species non duas vt. s. posui. Spec. addit quin-
tam speciem scꝫ sententiam dispensationis licet ista non semper iu-
dicialis sit. ita dicit ipse in. d. ti. §. j. in prin. Alibi ponit tres species
16 vt est glo. ordina. ij. q. j. c. j. in fine. ¶ Secundo † dicendũ premitto
vnde dicatur sententia vel quid sit sententia. Dicitur autem a sentio
sentis, cum ab ipso deriuetur, vt apparet etiam in ethymologia vo-
cabuli, a qua licitum est arguere. l. ij. §. appellata cum simi. ff. si cert.
peta. Dicitur enim sententia quasi sensus existẽtia. sicut ergo quicquid
homo profert qḋ sui animi opinionem detegat sententia est, cum non
arbitremur quãquã dicere quod non sentit, seu qḋ non mente agita-
uerit. l. labeo. ff. de suppel. lega. ⁊ sic generaliter qualitercũq; appa-
reat ex verbis, seu ex actibus extrinsecis colligi possit, verificatur
verbum sententia vt est tex. in. l. ex pluribus. ff. de excusa. tuto. in. §.
penulti. est etiam text. q̃ dicatur sententia etiam si non apparet ex
verbis. sed tamen constat de mente. l. magis puto. in princ. ff. de re-
bus eorum. accedat. l. si quis id quod. versi. si nondum proijcitur. ff.
de iurisdictio. om. iudic. siue igitur referamus nos ad extraiudicia-
lia, verificatur verbum sententia pro eo quod quis animo gessit, vt
probat̃ in. l. j. ff. de testa. dum dicit testamentũ est ⁊c. ⁊ in. l. hac cõsul
tissima. §. ⁊ cum humana. C. qui testa. facere possunt. Siue refera-
mus nos ad iudicialia, dicitur sententia qḋ fertur sua opinione, vt
est tex. in. l. ij. ff. quis ⁊ a quo appellet̃. dum dicit q̃ optimũ putaui ẽ
statuere ⁊c. accedit text. in. l. iij. §. sicut nõ. ff. de testib. ibi ex sententia
animi

animi tui.iiij.q.iij.Item sepe.7 no.iij.q.vij.iudicet.probat etiaꝫ tex. in.c.ad nostram.de consue.ibi,potius suam opinionē q̄ aliorū consilium 7c.quasi dicat sua opinio verbis expressa dicitur sententia.dixi opinionē 7 nō volūtatē.ad idē.xj.q.iij.summopere.ex quibus patet ꝙ nō tenetur sequi voluntatē nec cōsciētiā,cum volūtas nō importet arbitrium boni viri.sed simplicem hominis voluntatē.l.fideicōmissa.§.quēquam.ff.de lega.iij.l.si fideicom.ff.de fideicom.liberta. Ad idem qḋ habetur in.c.ij.de offi.ord.7 Inno.in.c.j.eo.titu.opinio nō importat arbitriū boni viri.arg.d.§.quaquā.7 sic vt iudex.l. continuus.§.cum ita.ff.de verboꝝ obliga.colligitur ergo ex premissis,ꝙ nomen sentētie alio nō expresso est genus generalissimuꝫ,7 est causa ad omnē speciē iudicialē,extraiudicialē,7 omnem opi.vt in si. dicitur animal seu ens cōprehendēs in se omnē speciē,vt Hominē, Asinum,Bouem.Si aūt adijciatur iudicialis,tūc sententia iudicialis est genus subalternuꝫ continens in se diffinitiuam 7 interlocutoriam,7 omnē iudicis opinionē voce manifestataꝫ,sicut homo est genus subalternū 7 cōmune ad Pet.7 Ioā.Sicut etiam testamentū 7 codicilli diuersa sunt.l.j.C.de codicil.tamē respectu ethymologie, q2 testamentum dicitur ex eo quia est testatio mentis.insti.de testa.in prin.etiam codicillus est testamētum,vt ibi not.glos.Si ergo iudex interponit decretum,vel facit preceptū in cōfessum,vel quouis alio modo,vel quid aliud vt iudex proferat,sententia iudicialis est,ex eo sumpta ethymologia,7 interlocutoria,quia iudex inter illas partes loquitur ad differentiam diffinitiue,vbi iudex nō loquitur inter partes sed legendo eaꝫ descripti recitatione proferat 7c.qḋ secus est in interlocutoria,vt supra dixi.licet enim dicamus decretuꝫ vel preceptum in confessum,nō propterea tollitur quin sit sententia interlocutoria.nam quod sit sententia,supra probatum est,quod sit interlocuria,etiam patet,quia interloquendo pronuntiatur vel profertur,7 nō
17 descripti recitatione profertur.Et † quia sententia interlocutoria est nomen equiuocum commune ad plura,7 plures species sub se comprehendit,ideo attribui potest omnibus speciebus sentētie iudicialis que non sit diffinitiua.7 sic verbum interlocuto.est quedaꝫ adiectio 7 demonstratio qualitatis,non autem supponit certum 7 singulare nomen sententie per se.sicut cum dicitur actio de peculio 7 de in rem verso 7 simi.non est proprie nomen actionis,sed illud de peculio 7 de in rem verso est quedam adiectio.l.tertia.in princip.7 ibi not.per Guil.de cunio.ff.de peculio.ex quibus euidenter apparet quod decretum 7 preceptum in confessum,7 multa non debent poni vt species separate ab interlocutoria.7 isto respectu male sunt loquuti Specul.7 alij de quibus supra feci mentionem.licet inquantum dicatur quod sint species iudicialis sententie etiam in hoc isto tamen bene loquitur in iudi. Sequitur ergo necessario quod due tantum sunt species iudicialis sententie,scilicet diffiniti.7 interlocuto.Sub qua interlocuto.omnes alie species,exceptiones 7 diffinitiones continentur,7 de decreto probatur per glo.in.l.presente.§. cum autem.in verbo admodum.C.de his qui ad ecclesiam confug. per Barto.in.l.si finita.§.sed si forte.ff.de dam.infec.Item infertur necessario ex predictis quod post diffinitiuam omnis alia sententia dicitur interlocutoria,cum solum in diffinitiua iudex non interloquatur sed eam legat 7 descripti recitatione proferat 7 sic in hoc gl. melius q̄ alia nec aliqui docto.loquuta est scḋa questione sexta.diffinitiua.Nec obst.quod supra dixi de citatione quia non emanat inssus inter partes.sed vna parte petente quia non dicitur proprie interlocutoria.ex eo quia inter partes presentes pronuntiaretur quia etiam hoc congruit diffinitiue.sed dicitur ex eo quia pronuntiando 7 manifestando sui animi opinionem ipse loquendo manifestat.nec semper est necessarium partes cause presentes.dicta.l.recusare in princ.ff.ad trebel.restat querere de aliquibus quorum solutio satis
18 pendet ex predictis.¶ Quero igitur primo nūquid sententia † que fertur super exceptione peremptoria sit diffinitiua vel interlocutoria.7 videtur quod quando fertur vt obstet exceptio peremptoria sit diffinitiua.Nam illud quod de aliquo predicatur,non est diuersum, sed eiusdem nature 7 qualitatis cum suo predicato.vnde illud,talia sunt subiecta qualia predicata demonstrant.l.stipulatio ista.§.hi quoqꝫ.ff.de verbo.obliga.Sed exceptio peremptoria est talis quod habet finem 7 perimit negotium,ergo diffinitiua.Non obst.clemē. fina.de appella.per quam Ioan.and.7 alij ibi tenent ꝙ sit interlo. Ratio quia si esset diffinitiua non ferretur alia.preterea per.l.j.C. quando prouo.non est neces.cum contrarium dicitur ibi.quia ibi pronuntiat exceptioneꝫ non obstare.7 sic non est impositus finis,immo illa non obstante proceditur ad vlteriora,merito dicitur interlocutoria.ita in.c.cum dilec.de elect.7 ita in.c.significantibus.de offic. dele.licet posset dici quod ibi fuit super dilatoria pronuntiatuꝫ,non super peremptoria.eodem modo in.c.sicut nobis.extra de appellationibus.quia exceptio quod non liceat tertio prouocare est dilatoria non peremptoria.insti.de excep.§.appellantur.7 per illa capitula cano.illud tenent.Quod autem sit interlocutoria tenet Pau. in clemen.appellanti.de appel.ar.xx.distin.l.j.Non ob.alia ratio, q2 ex interlocutoria non oritur actio in factum,quod esset si esset diffinitiua.l.actori.C.de rebus credit.Nam dico ꝙ interlocutoria que tendit ad absolutionem,ita parit exceptionem rei iudicate super illo capitulo sicut diffinitiua absolutio super toto.vt no.in.l.qḋ iussit.ff. de re iudi.¶ Similiter interlocutoria tendens ad condemnationeꝫ iuxta no.in.l.fi.§.necessitate.cum alijs concor.quas alle.7 sic iura in quibus se fundant cano.non probant.bene dictum eorum approbo.quia quando opponitur ad processum ante litem cōtesta.non potest dici diffinitiua,ex quo fertur ante lit.contesta.Si vero opponitur post victoriaꝫ cause,7 tunc non potest super illa pronuntiari.sed super tota causa est pronuntiandum,vt etiam dixi.fateor tamē quod lata super peremptoria habet vim diffinitiue.vt hic no.¶ Secundo quero,esto ꝙ sententia lata super peremptoria non sit diffinitiua,ex quo tamen habet vim diffinitiue,an debeat regulari secundum regulas traditas in diffinitiua,aut secundum traditas in interlocutoria,7 secundum Archi.videtur quod sit interlocutoria,7 sic appelletur vt ab interlocutoria.7 sic debeat exprimi causa,7 illam solum persequi.7 inscriptis.ita tenet Archi.in.c.cupientes.§.insuper.de elec.lib.sexto,7 alleg.c.dilecto.extra de app.Illud idem tenet Archi.xx.di.c.j.7 remittit ad not.in.c.cum causam.extra de appel.7 idem dicam quo ad tempus prosequende 7 finiende appellationis.7 facit quod dicam statim in.q.proxi.¶ Tertio quero de questione que nunc pendet,7 que dedit causam huic presenti opu-
19 sculo,lata est sententia † super peremptoria,a qua est appellatum. An sententia que nunc fertur sit diffinitiua vel interlocutoria cum prima fuerit interlocu.vt supra ostēsum est.7 ista inuestigatio potest habere locū cum appellatur a qualibet interlocuto.7 videtur quod sit diffinitiua.quia in ista instantia seruatur ordo iuris in procedendo,dando libellum,litem contestando,prout fit in qualibet ordinaria causa.ita not.ij.q.vj.si autem.versic.si quis in quacunqꝫ.vbi est canonizata.l.j.C.ne liceat in vna eademqꝫ causa tertio pro.vbi est text.apertus quod in causa appellationis fit litis contestatio.7 est glos.in.c.Raynal.que incipit.7 ita videtur.extra de testib.7 ibi respondet ad.c.per tuas.de appellatio.vbi videtur probari contrarium.quod habet locum etiam in appellatione ab interlocutoria vt in capitulo interposita.in fine.eodē titu.vbi hoc omnes tenent.7 ibi gloss.quod procedit quando vtraqꝫ pars est presens.alias secus.vt ibi.7.l.finali.§.illud.C.de tempo.appellatio.de quo etiaꝫ per Barto.in.l.ij.ff.de appella.recipien.¶ Et quod dixi de libello est aduertendum quod duplex est libellus appellati.hoc est ipsa appellatio. Alius est qui datur iudici ad quem appellatur,vt super appellatione procedatur.7 istos duos modos prosequitur Specu.in titu.de appella.in parte.iiij.§.nunc dicendum restat.sed licet sic consuetudo admittat,tamen nō est necesse.quia sufficit quod producatur appellatio.7 petatur super illa procedi.hoc voluit Innocen.in.c.cum contingat.de officio delega.7 ibi recitat.7 ibi etiam per Ioan.and. 7 Barto.in.l.j.§.belli.ff.de appel.Pro quo facit text.in aucten.de his qui ingre.ad appellandum.§.volumus.colū.v.7 per Spe.de libel.obla.§.nunc videnduꝫ.versi.7 generaliter.7 cōmuniter ꝙ possit recipi nō tamen sit necesse.Et sic erit sententia in scriptis ferenda,vt sit cōformis libello.l.vt fundus.ff.cōmuni diuidun.Item per hanc sententiaꝫ in causa appellationis videt̄ principalis questio differri, q2 in ista instantia solum tractat̄ vtrum sit bene vel male appellatum vel pronuntiatum super perēptoria vel alia interlocutoria.7 sic sunt duo fundamenta que requiruntur in diffinitiua,prout supra dixi circa diffinitionē.Contrariū puto verū.Nam licet sit illud fundamentum ordinis iuris.tamen deficit aliud.s.quod principalis causa finiatur. Nam licet causa appellationis sit finita,non tamen est finita causa principalis,istud secundū respectu partiuꝫ est emergens 7 non principalis 7 verbum questio seu cōtrouersia solū cōuenit inter partes. oportet ergo quod sit principalis quo ad partes.7 hoc voluit sentire Archi.in.d.c.cupientes.de elect.lib.vj.super verbo,plenam fideꝫ, dum dicit,ꝙ quando fertur sententia super appellatione a diffinitiua,bene est diffinitiua.q2 finitur negotium.l.eos.C.de appel.l.furti.§.j.ff.de his qui no.infa.Si ergo fertur super principali cōfirmando vel infirmādo diffinitiua est.si super peremptoria,interlocutoria est licet per quandā consequentiam habet vim diffinitiue.si pro excipiente feratur.i.vt si pronuntiatur pro exceptione pacti,vel alicuius rei finite.7 facit quod voluit tunc Archi.ꝙ appelletur cum expressione cause per.c.dilecto.7 probatur in.d.cle.cum ad repulsio-
20 nem.in tex.7 g'o.Probat̄ etiam,q2 appellatio † extinguit pronuntiatum.l.j.§.fi.ff.ad turpil.7 iudex appellationis succedit in locū iudicis a quo,vt no.in.c.fi.de appel.lib.vj.7 in Spe.de expēsis.§.7 si

iudex. ꝛ sic iudex appellationis in effectu recognoscit de illomet, ꝙ cognouit primus. sicut ergo prima non fuit diffinitiua, ita nec ista. Et idem dico quando pronuntiatur non potuisse appellari propter aliquam exceptionem, ꝛ sic in effectu volunt Archi. in. d. c. cupientes. ꝛ Joan. an. in. d. cle. vnde extraxit glossam suã. ¶ Quarto quero
21 vtrum sententia † lata ab obseruatione iudicij sit diffinitiua vel interlocutoria. ꝛ ex predictis apparet q́d ex quo non fertur super negotio principali, dicatur interlocutoria. ꝛ ita tenet glos. in. l. ꝛ barum ff. si seruitus vendic. in. l. iubemus. in principio glosse magne. ff. de condi. indebi. in. l. titia. ff. de accu. in glos. magna. vbi loquitur de absolutione iudicij propter libellum ineptum. Spe. in titu. de expensis. §. postremo. versi. hic etiam. ꝛ text. probat in. l. properandũ. §. ꝛ si quidem. coniuncto. §. sequenti. finautem ex gestis. C. de iudicijs. in quibus dicitur ꝙ absente actore ꝛ presente reo aut non liquet de causa, ꝛ tunc fiet absolutio ab obseruatione iudicij, aut liquet, ꝛ fertur diffinitiua. ergo prima fuit interlocutoria. hoc etiam bene ꝓbat text. in. l. diuus. ff. de libe. causa. ꝛ hoc indubitanter procedit in sententia, qua lata potest iterum agi, quia non imponitur finis negotio principali. Exemplum, absoluo te propter libellum male conceptum, vel propter absentiam aduersarij. Sed dubium esse potest in illa que imponit finem; puta absoluo te, quia soluisti, vel quia competit tibi exceptio rei iudica. vel quia occisus potuit impune occidi. Utrum
22 isto casu dicatur interlocutoria? Et ad euidentiam † premitto quod ſ. dixi de exceptionibus incidentibus ꝛ emergentibus, quia quando opponuntur ad negotium principale, hoc est ad victoriam cause vel ad iustitiam vel iniustitiam ostendendam, non pronuntiatur super eis, sed super principali, quia ad hoc proponuntur. Aut ad impediendum processum, ꝛ tunc pronuntiatur super eis. ꝛ in hoc bene dicunt Cyn. ꝛ doct. ponendo exemplum in exceptione solutionis, que est rei finite, sed inquantum dicunt solum super principali tunc pronuntiari, non bene dicunt cum exceptio solutionis ostendat rem esse finitam. nam solutione eius quod debetur, omnis tollitur obligatio institu. quibus modis tollitur obligatio. in princi. hoc dicit textus. in. l. cum querebatur. prope finem. ff. iudicatum sol. ibi si forte lis finita est vel solutione, vel transactione, vel acceptilatione. ꝛ sic eam exemplificat glo. in. l. cum lite mortua. ꝛ. l. vir bonus. ff. eo. titu. ꝛ probat etiam text. in. l. minor. xxv. annis. ff. de mino. procedit ergo ista questio in exceptione solutionis, que est lit. finite, ꝛ alijs similibus. ꝛ tunc dico quod est interlocutoria, quia omnis dispositio debet determinare effectum ad quẽ ordinata est. l. non omnis. cum similibus. ff. si cer. pe. Sed hec exceptio, cũ opponitur ad processum, ad istud opponitur vt non procedatur in iudicio, ne ipse opponens ad hoc cogatur, sed absoluatur ab obseruatione iudicij, quia iam finitum est solutione eius quod debetur, ꝛ sic opponitur ad incidendum vel perimendum intentionem siue actionem, tunc si sic opposita in vim simplicis peremptorie pronuntiaret super ea, ergo pronuntiando non refert se ad principale negotium condemnando vel absoluendo. ex quo patet quia non est diffinitiua, vt supra dixi circa substantialia ad diffinitiuam. Preterea lis non contestatur super causa principali, cum exceptio opponatur ad hoc vt impediatur litis contestatio super principali. ergo sententia non potest dici diffinitiua. de quo etiam per glo. Joã. an. in. c. j. de lit. contest. lib. vj. super verbo, finita. inst. de perpe. ꝛ tempo. act. in fine. Ubi opposita exceptione solutionis, iudex ex officio suo absoluit partem ab obseruatione iudicij, vt ibi nota. ꝛ Azo in summa illius tituli. Item quando pronuntiatur super aliqua exceptione incidenti vel emergenti, quantumcunq; de ea cognoscatur, tamen sententia dicitur interlocutoria, non diffinitiua licet illum articulum plene diffiniat. vt probam supra circa interlocu. ꝛ alle. Spec. ꝛ alios ex quibus patet ꝙ male loquitur glo. Joan. an. in. c. j. de lit. contest. lib. vj. vbi ponens formam iudicis. dicit diffinientis. ꝛ debuit dicere interloquentis. Et eodem modo Spe. in titu. de sentẽ. §. dicto in fi. vnde fuit sumpta glo. Joã. and. prealleg. in hoc passu, ꝛ in alijs, vt ibi plene habetur. Fateor tamen quod talis interlocu. habet vim diffinitiue, ꝙ imponit finem illi liti ꝛ instantie, ꝛ aliam post se non expectat. ꝛ hoc sensit Barto. in. d. l. titia. vbi leui corde transiens dixit ꝙ isto respectu possit dici diffinitiua.
23 ¶ Quero quinto ad intellectum eoꝝ que supra dicta sunt que † dicantur exceptiones litis finite. Ad quod breuiter dico, ꝙ omnis exceptio seu defensio per quã concluditur actionem nõ competere, dicitur rei finite. ita colligitur ex dictis Barto. in. d. l. cum querebatur. ff. iudi. sol. ꝛ ita tenet in dicto. c. j. de lit. contest. lib. vj. super verbo, retardet. dum dicit ꝙ tunc finitum est negotium. ꝙ omnis obligatio est sublata, ex qua seu super qua rescriptum posset impetrari. Et ideo non est mirum ex quo nulla competit actio, si contra literas talis exceptio litis finite opponitur. in. c. nonnulli. de rescrip. quod etiam probatur. qa nemo sine actione experitur. l. si pupilli. §. videamus. ff. de nego. gest. ergo ne quis inter eos agat seu experiatur. sic etiam dicit Guil. de cu. in. l. eleganter. §. si quis post. ff. de condit. indeb. dum dicit quod exceptio litis finite est que tendit ad finem litis similiter. in. l. nam ꝛ postea. in princ. ff. de iureiuran. vbi pretor dicit actionem non dabo. i. nõ patiar eum agere. Est tamen aduertendum in modo proponendi, qa debet dicere, non debes audiri, quia alias solui, vel transegi, vel iuraui. tũc enim impeditur litis contestatio. Si enim dicit non foues iustitiam, quia solui, vel dico nullam habet in me causam, ꝛ ideo absolui debeo ab eius petitione, tunc quia magis opponitur ad merita cause q̃ ad processum, est secus. ita not. Jaco. de are. ꝛ Cy. ꝛ Moder. in. l. j. C. de ord. iud. ꝛ Barto. l. in. d. l. cum querebat. ff. iudi. sol. ꝛ in. l. fi. ff. pro suo. ꝛ Franci. Tigri. ꝛ hanc differentiam in modo proponẽdi probat tex. in. d. l. eleganter. §. si quis post. ff. de cõdi. indebi. ꝛ per Bar. in. l. nã ꝛ postea. ff. de iureiuran. ꝛ Inno. in. c. prout. extra de dolo ꝛ cõtuma. vbi ad literam ponit talem
24 differentiam in modo proponendi. Et limita † istud verum si tales exceptiones lit. finite possint incontinenti probari. alias si requirerent altiorem indaginem, deberent seruari post litis contestati. ita tenet Barto. in dicta. l. nam ꝛ postea. in princi. ff. de iureiuran. ꝛ probat textus in. l. is a quo. in princi. ff. vt in possessio. lega. l. ille a quo. §. si de testamento. ff. ad trebellianum. ꝛ melius quam alibi in. l. tertia. §. ibidem. ff. ad exhiben. cum concordan. ibi alleg. Et ideo ille qui dicit litem non contestandam pretextu alicuius except. litis finite, debet offerre se incontinenti probaturum, alias iudex pronuntiabit litem contestandam. dicta. l. nam ꝛ postea. ꝛ tenet Barto. in dicta. l. finali. ff. pro suo. ꝛ Archyd. in dicto capitulo primo. in verbo, indicata. vbi dicit quod in hoc habet vim dilatorie, quia debet probari vt proponitur. Dicit etiam ibi not. quod licet opponens tunc non probet. tamen potest illam proponere ꝛ probare post litis contestationem. quia ad alium finem opponitur. ꝛ videtur voluisse Innocen. in capitulo ex literis. de rescrip. in glos. que incipit, si in veritate. in versicu. sed certe si diligenter. ꝛ licet Joannes and. in dicto capitulo ex literis. tenet contra. sed in dicto capitulo primo, de litis
25 contesta. videtur tenere idem. Et not. tria † specialia que seruat curia in exceptionibus que opponuntur ante litis contestationem. primo quia iurat excipiens se non animo calumniandi exceptionem proponere. Item quod idonee caueat aduersario de reficiendo expensas, si defecerit in probatio. ꝛ aliquando auditores faciunt deponi vnam vel duas quartas argenti. Item quod in exceptione iuret de veritate dicenda. ita not. Archydia. iij. questione. vj. si exceptio. Ex his nunc patet an exceptio pacti de non petendo sit rei
26 finite vel tantum peremptoria. quia † per pactum de non petendo non tollitur omnis obligatio. sed naturalis tantum. l. stichum. §. naturali. ff. de solutionibus. ꝛ sic durat actio, licet obst. exceptio. l. iurisgentium. §. quinimmo. ff. de pactis. ꝛ sic est peremptoria tantum, ꝛ non rei finite. cuius contrarium videbatur probare textus cui videbatur posse responderi in. l. prima. §. finali. ff. ad tertullianum. vbi textus expressus ibi consensu, id est, pacto gratuito de non petendo. ꝛ sic ibi inconuincibiliter videtur probari quod sit litis finite. ad idem text. in. l. prima. C. de pactis. ibi conuentio. finitum. ad quem text. potest responderi finaliter prout gloss. quod ibi intelligitur quod interuenit stipulatio vel acceptilatio. ideo nil mirum si dicitur ibi negotium finitum. ꝛ istam opinionem quod pactum de non petendo sit rei finite tenebat aperte dominus meus domi. Franciscus Tigri. qui dicebat ita tenere Oldra. in. l. exceptionem. C. de probationibus. Sed credo salua gratia domini mei quod sua opinio non est vera vsquequaq;. ideo insistendũ in intellectu dicte legis prime. in fine. ff. ad tertullianum. quid importent illa verba finita vel consensu ꝛc. Quidam dicunt ꝙ potest intelligi finita consen-
27 su, scilicet per iuramentum delatum a parte parti. ꝛ quia † tale iuramentum maiorem habet autoritatem q̃ res iudicata. l. ij. ff. de iureiur. est enim iuramentum omnis controuersie finis, in. c. ꝛ si Christus. §. Jacobus. de iureiuran. ꝛ postquã tale iuramentum est prestitum, nihil plus queritur. l. non erit. §. dato iureiurando. ff. de iureiu. ꝛ ita exponit illum text. glo. in. d. c. j. de lit. conte. ꝛ vt ibi not. Archi. in verbo finite. Sed statim obijcies. Incidit in scillam cupiens vitare caribdim. ista expositio laborat eodem morbo quo prima. s. pa-
28 ctum de non petendo, quia iuramentum † solum tollit naturalem nõ ciuilem, sicut pactum de non petendo. d. l. stichum. §. naturalis. ff. de sol. insti. de excep. §. preterea. quia extat actio, licet obstet exceptio. l. fi. ff. de iurein. ꝛ sic eadem ratione non debet esse lit. finite. Ideo glo. in. d. c. j. in verbo finita. recedit ab ista expositione, ꝛ dicit consensu, id est per amicabilem compositionem. exemplum dedimus ex multiplici, vel quia altera pars renuntiat liti in. c. veniens. de accusa. C. de pactis. l. postquã. Inno. in. d. c. j. tenet ꝙ iuramentum impedit litis ingressum. ꝛ retardat ꝛ sic exemplificat, finita. Prima, quia pars

pars iurauit se in perpetuum non acturum. nã dicit nisi ex causa nõ potest vlterius agere. ff. de iureiu. l. admonendi. in. l. postq̃. C. de pactis. ff. de condit. ob cau. l. iij. in. c. constitutus de rescrip. & per eundem Inn. in. c. veniens. de accusa. Et eodem modo dicitur de iuramento de non petendo delato a parte parti. & dicit qđ non propter
29 ordinẽ sed propter dictionem oportet. † Item exemplificat consensu, quando esset factum pactum de non agendo vlterius de aliquo debito. & talis exceptio impedit litis contestationem, licet secus in pacto de non petendo. q2 primo casu licet pars prohiberetur agere & experiri in iudicio. tamen extra iudicium potest agere, & nihilominus debitor remanet obligatus ex promissione. ff. de condit. & demõ. l. naturaliter. & ff. de iudicijs. l. lis. & ideo si permitteret contra se litẽ cõtestari non opposita exceptione, post litẽ contestatam opponere non potest cũ sit declinatoria fori. sed vbi paciscit de non petendo, nullo mõ remanet obligatus. s. cum effectu. Unde etiam post litem cõtestatam poterit opponi. cum sit peremptoria. Prima autem dz opponi ante, cum sit declinatoria fori. Hanc opi. Innoc. tenet Mar. syl. in. l. eleganter. §. si quis post. ff. de condit. indebit. Diversificando inter exceptionem de non agendo, & exceptionem de non petendo. Posset etiam intelligi finita consensu per acceptilationẽ. insti. quib. mo. tol. obli. circa prin. l. j. circa prin. ff. de pact. quos modos etiam tetigit Spec. in ti. de excep. §. d. ver. item bene. Ubi etiam tz q̃ exceptio pacti de non petendo non sit exceptio litis finite, ex quo non tollitur ciuilis obligatio, sed solum naturalis. & etiam Arch. in verbo, peremptorie. in. d. c. j. in verbo, retardet. Ego tenendo opi. domini mei & sequatium sic dicerem. Quedam sunt exceptiones seu defensiones litis finite impedientes lit. conte. q2 probate demonstrant principale negotium finitum esse. Cũq̃ ex eo q2 vlterius agi nõ potest. & hoc casu loquitur Arch. & Guil. de cuneo. & etiã Bar. ponentes practicam quam etiam dixi. dicentes quod tunc est finita, qñ nulla superest actio. vt in exceptione solutionis acceptilationis, rei iudic. & si. Habita distinctione quam. s. proposui, an opponatur ad impedimentum processum an ad victoriam cause. Quedam sunt exceptiones peremptorie que impediunt litis contestationem si ad hoc opponantur. non quia sint rei finite, ex eo q̃ negocium esset finitum de se, sed q2 actor imponit finem & terminum illi rei per pactũ & consensum suum. & ideo ipse agere non potest, ne veniat contra pactum & promissionẽ suam. & huiusmodi est exceptio pacti de non petendo, preterq̃ in casibus, vbi per pactum actiones ipso iure tolluntur, q2 tunc esset proprie rei finite de sui natura. l. si tibi. §. j. cum glos. sua. ff. de pactis. Item exceptio pacti de non agẽdo & similes que q2 possunt opponi ad iudicium declinandum, possunt dici peremptorie, sicut alie litis finite. Habita distinctione iuris, aut opponitur ad victoriam cause. puta nihil debes percipere, vel non teneor tibi, q2 fecisti pactum de non petendo in perpetuum. & tunc cũ sit simplex peremptoria, & ita opponitur. insti. de excep. §. preterea. non impedit litis ingressum. vt. d. c. i. cum si. & ita voluerunt sentire omnes qui hanc partem tenent. Aut opponuntur, non ad perimendũ rem, sed ad impediendum iudicium, puta non potes petere, vel nõ potes agere, tu non debes audiri. l. amplius non peti. ff. rem ra. habe. q2 venis contra pactum, & tunc iudex exceptione probata non debet ipsum vlterius audire. ait enim pretor, pacta seruabo. l. iurisgen
30 tiũ. §. pretor ait. ff. de pactis. quoties enim † verba ad iudicẽ referuntur, oritur officiũ iudicis vt colligitur in. l. j. giuncta. l. fi. ibi officio suo &c. C. de edendo. l. si soror. & ibi not. C. de colla. & l. ait pretor. in prin. coniuncta. l. quod si minor. §. fi. ff. de mi. merito ergo iudex tali exceptione probata repellit actorem ab agendo. Item probatur, q2 contrarius sibi non debet audiri. l. j. C. de furt. ergo nec iste veni
31 ens contra pactum suum. Itẽ probatur, quod semel † approbauit iterum reprobare non possunt. l. pompo. scribit. ff. de neg. ge. c. cũ veritatem. de elect. sed iste semel approbauit non petere per pactum suum ergo &c. Item ꝯ factũ suum quis non debet audiri. l. post mortem. ff. de adopt. l. per fundum. ff. de ser. ru. predi. extra de filijs presby. c. veniens. qđ verũ regulariter de iure cõi nisi in casibus expressis in iure. & ista soluntur que in cõtrariũ allegari possunt iuxta no. lx. dist. penitentes. Sed cum hoc pactũ sit approbatum de iure cõmuni non continetur inter excep. in. d. §. pretor ait ergo &c. Nam si lis contestaretur tunc veniret contra. d. l. amplius non peti.
Itẽ & quinto probatur p̃ pactũ de nõ petendo remittitur ius pa
32 ciscentibus & remittere † ius litigandi est donatio. l. si quis obligatione. cũ gl. sua. ff. de reg. iur. & l. similiter. ff. de condi. ob cau. l. ꝯ iuris. §. fi. ff. de pac. & no. in. l. j. §. j. ff. qui. mo. pig. vel hypo. sol. Sed a do
33 natione † etiam nudo pacto promissa quis non potest resilire. l. si qs arg. C. de don. & insti. de dona. §. perficiuntur. ergo & in casu isto. d. l. amplius. merito ergo opposita & p̃bata exceptiõe actor dz repelli.
Sexto si ius permitteret super hoc litem contestari, esset perfidius actore sinendo actorem venire contra fidem. l. j. C. si aduersus venditionem.
Septimo sicut Inno. ꝯcedit de plano q̃ pactũ de nõ agẽdo retardat lit. ꝯtest. ita volo q̃ pactũ de non petendo, q2 eadẽ ratio videtur in vtroq̃ p̃ pactũ amplius non petere, q2 vtroq̃ casu venit contra pactum. Non ob. ratio Inn. q2 exceptio pacti de non agendo nõ põt opponi si est lis conte. Secus in exceptione pacti de non petendo, q2 ista rõ non ꝯcludit, q2 non sequit põt opponi post li. ꝯte. ergo non põt opponi ante sicut alie exce. peremptorie que sunt litis finite.
Octauo cano. dicunt q̃ interuenisset iurm in pacto de non petẽdo, qđ tunc bene impediret, vt etiã alle. Inno. & Spe. & ipsi dicũt q̃ Deus non facit differentiam cause inter simplicẽ loquelam & iuramentum. xxij. q. iuramenti ita q̃ si ponderatur periurium est, & tunc est idem, q2 etiã mortaliter peccat, qui contra pactũ venit in. c. j. de pactis. & not. in. d. c. iuramenti. & Goff. in summa de pactis. §. effe
34 ctus pactorũ. † Nono duplex est species transac. vna que fit per Aquiliã stipulationẽ alia que fit gratuito pacto. l. ij. ff. de transactio.
35 Primo casu est exceptio litis finite, † q2 per accepti. omnis tollitur obligatio. insti. qui. mo. tol. obli. §. ij. & sublata est actio. l. actine. l. vt responsum. l. vt pactum. C. de transac. l. age. l. cum aquil. ff. de trans. cum si. ff. de accep. l. in diẽ, non mirũ sit impedit litis ingressum cum sit lit. finite. Scđo casu sicut pactũ, cũ non sit eius obligatio sublata vt dixi. s. & probatur in. l. cum proponas. C. de pactis. l. siue apud acta. C. de transac. & transactio impedit lit. contesta. vt. d. c. j. de li. ꝯte. lib. vj. vnde cum generaliter loquatur de trãsact. comprehendit omnem suã speciem, vt no. in. l. si causa. C. de transac. in vltima glo. Est ergo sola ratio, q2 isto casu talis exceptio impedit lit. ingressũ, quia actor aliqua dato vel retẽto conuenit nihil amplius peti. l. siue apud acta vbi tex. C. de transac. l. si de certa. eo. tit. l. cum mota. & l. cum p̃ponas. l. si pro fundo. l. si quidem. cum multis si. eodem titu. in quibus bene probatur per diuersa verba, q̃ qui transigit, promittit non petere ergo &c. ideo dicitur transactio quasi actionis transitio. eo. q̃ cũ quis transigit discedit ab actione ita colligitur ex dictis Goffre. in summa. de transactio. §. videtur autem. Ex quibus patet quod impedimentum quod obstat ne fiat litis contestatio opposita exceptione translactionis, est pactum quod aduersarius facit non petere, non venire contra suam promissionem nam ex eo quod sibi non competat actio, istudmet est in pacto gratuito si recte cõsideretur, quia consensu inuicem ligamur & soluimur. ff. & C. de pactis. & de verbo. obliga. Et sic illa glos. posita in verbo consensu. in. l. prima. §. fin. ad tertul. optime loquitur, vt patet ex premissis, & bene probatur in. l. interpositas. C. de transactionibus. l. prima. ff. de pactis. Ultimo vltra omnia predicta probo per. l. primam. C. de pactis ibi, conuentione finitũ est, & sic loquitur in pacto gratuito, vt sic congruat titulo sub quo sita est. l. fin. de conditio. indebi. l. imperatores. ff. de in diẽ addic. cum simili. Pro quo facit quod not. in. l. ij. §. furioso. ff. pro emptore. Nec. obstat gloss. magna in dicta. l. prima, dũ vult quod ibi interuenit acceptilatio, quia per hoc reprehenditur ibi per doc. vt ibi per Cy. & miror, quia nullatenus illud ibi ex litera colligitur, nec habuit glos. necesse illud dicere ratione alicuius vitandi contrarij, sed potius vaticinandi. Est etiam de hoc casus in. l. postquam liti. cum glo. sua. C. de pactis q2 sicut renuntiatio litis est exceptio litis finite, ita & istavt. l. j. eodem titulo si recte ponderetur & non est in. l. postquam ex defectu actionis, sed solum quia veniret contra promissionem & renuntiationem suam facit ad predicta quod not. septima questione quinta quam periculosum de electio. c. cum item. el. j. & per glos. secundam in fine in dicto capitulo primo de litis contestatio. libro sexto. Ex quibus omnibus concluditur quod exceptio pacti gratuiti de non petendo impeditur litis contestatio. quia paciscens non debet audiri veniens contra factum suum & sic potest dici declinatoria fori, sicut illa de non agendo, prout tenuit Innocentius. Potest etiam dici rei finite, cum actor imposuerit finem & terminum illi negotio per consensum suum, ideo quodammodo audiri non debet nolens agere, perinde ac si actio esset penitus sublata. per id quod supra dixi collige ergo ex predictis, intellectum dicte. l. prime. in fine. ff. ad tertullianum. dicit finita consensu scilicet pacto gratuito, vel alio modo per simplicem renuntiatio. more litis. Tertio modo licet non ita proprie scilicet per acceptilationem. quia ibi & consensus est. l. cum acquiliana. ff. de transacti. Quarto modo vbi simpliciter est consensus. vt. s. dixi fm Innoc. & etiam alios, vt. J. subijciam. Quinto modo etiam per amicabilem compositionem, vt. s. dixi fm Arch. & Spec. Sexto mõ per pactũ de non petendo fm Inno. & bene vt aliud sit pactũ de non petendo, aliud trãsactio, aliud amicabilis cõpositio, aliud lit. renũtiatio & remissio, aliud refutatio. vñ vide Spe. in. iij. p̃te. in ti. de pac. & trãsac. in pri. vbi ponit
36 differẽtias. ex p̃missis ergo habemus † q̃ exceptio trãsac. est litis fi-

nite.l.fratris.C.de transac.ꝛ.l.causas.ꝛ.l.sub pretex.ꝛ.l.ꝛ ꝯtrouer sia.eo.tit.siue interuenerit agliana stipulatio ꝛ acceptilatio,siue solũ pactuꝫ.Idē dōm de iniu.Nam lꝫ non tollit nisi naturale,tñ ex quo est delatum a parte parti,non querit̄ amplius.l.fi.ff.ō iureiu.ꝗ ve nire ꝯ̃ factum suũ.ita probatur in.l.i.ff.de iureiur.ibi pactione ipso rum litigatorum.ita.l.ait pretor.ꝛ.l.nã ꝛ postea.in prin.ff.de iureiur. ꝛ per Bar.in.l.stichũ.§.naturalis.ff.de sol.ꝛ per Guil.de cuneo.in d.l.ij.ff.de iureiu.ꝛ ex pdictis apparet ꝙ Spe.in d.§.ver.item be ne.ꝛ ver.sed queras seipsum non intel.exit,nec huius articuli veri

37 tatem agnouit.De exceptione † similiter dicas etiam de iure ciuili quod est litis finite.l.sicut.C.de prescrip.xxx.an.ꝛ.l.oēs.in fi.eo.ti. ꝛ.l.fi.in prin.C.de qua.prescrip.ꝛ.l.fin.post prin.C.de anna.excep. Pro quo etiaꝫ.l.fi.in prin.ff.pro suo.ꝛ ita tenet Ja.de are.in.l.em ptor.C.de prescrip.long.tēp.ꝛ ibi Cy.ꝛ per Bar.melius in.d.l.fi. vbi intelligit̄ ꝙ in.d.l.emptor fuit opposita exceptio prescriptionis ad iustitiam cause,non autem ad processum impediendum,ita etiam audio qđ lꝫ Ja.bu.ꝛ idem lꝫ Guil.de cun.in.d.l.eleganter.§.si quis post.ꝛ rñ.ad.d.l.emptor.sicut Cy.ꝛ ēt tex.in.l.transac.cũ.l.seq.ff. de verb.sig.ꝛ in.l.j.§.fi.ad tertul.ꝛ expresse in.l.litibus.post prin.C. de agri.ꝛ censi.lib.xj.ꝛ.l.si.eo.li.quas Guil.alle.pro casu huius.q. in.l.ij.C.cōia de vsucap.vbi hoc late disputat,ꝛ demum hoc firmat, respondens ad.d.l.emptor,ꝛ ideo in vanum tenuit contrarium Ar chi.in.d.c.j.de litis conte.li.vj.ꝛ etiam dicit Ray.de forli.in.d.l.j. in fi.ad tertu.tenens ꝙ exceptio prescriptionis nō sit litis finite,nec impediat litis ingressum in ciuili,quia in criminali videntur oēs fa cri ꝙ sic.l.adul.C.de adulterijs.l.miles lenoci.§.sex mensi.ff.de adul terijs.Et intelligitur de ciuili ſm legis ordinationem in prescrip.x. vel.xx.an.vel etiam.xxx.vel.xl.an.per tex.C.de prescrip.long.tēp. ꝛ.C.de prescrip.xxx.an.contra ecclesias currit tñ quadragenaria.in auc.quas actiones.C.de sacrosan.eccle.xv.q.iij.in sum.ꝛ per totuꝫ ꝛ extra de prescrip.c.illud cũ si.ꝛ Spe.in d.ver.iteꝫ bene.De ma teria prescribētis contra priuatuꝫ.no.in.d.auc.ꝛ in.d.c.illud vbi gl. reprehenditur per doc.Illa aũt exceptio(ꝗ potuit impune ipsuꝫ oc cidere statuto permittente)videtur esse simplex peremptoria,cum tendat ad victoriam cause non enim negatur homicidium,sed solum ꝙ non debet puniri,ꝛ sic nihil dicit contra processum,nisi ex verbis statuti aliter colligatur,possem discutere super alijs exceptionibus sed esset magis laboriosum ꝗ̃ subtile.

38 ¶ † Sexto quero,pronuntiatur appellationē esse desertam,vtrum ista erit interlocutoria vel diffinitiua,ꝛ patet ex predictis ꝙ non est diffinitiua,ꝗ nihil de negotio principali dicit sed solum pronuntiat̄ peremptam esse instantiam cause appellationis.Itē super hoc non fuit datus libellus,nec lis contestata,nec sacramentum calumnie,ꝛ sic ex predictis maxime ex dictis in.iiij.ꝛ.v.q.patet ꝙ est interlocu toria,ꝛ probat̄ in.l.post edictum.§.circunducto.cũ ibi no.per gl.ff. de iudicijs nec ob.glo.in.l.properandum.§.finautē reus super ver bo eremodicium,ꝗ dicit ꝙ diffinitiue pnuntiatur,quia ibi nō pnun tiatur super instantia,sed super meritis cause prehabita cognitione cause,vt ibi habetur.

39 ¶ † Septimo quero,qñ fertur absolutoria ab obseruatione iudicij vtrũ pars sit citanda.Rñ.distinguendo prout facit Inno.in.c.ꝯsu luit circa prin.extra de offi.dele.Aut fit absolutio in terminis edi cti.d.l.ꝛ post edictuꝫ.§.circunducto ꝛ non fit citatio.Aut fit abso lu tio ab instantia iudicij,ꝛ tunc fit quod etiam tenet Spe.per Bar.in d.l.titia.ff.de acensa.

40 ¶ † Octauo quero,qñ pronuntiatur in confessum,vel quando pnun tiat̄ sniam vel instrm esse executioni mittendum,sit interlocutoria, vel diffinitiua,ꝛ videtur ꝙ non sit diffinitiua,ꝗ.s.dictum fuit inter prin.ꝛc.Sed quidam distinguunt,aut ꝯfessio emanat post datum li bellũ,tunc sequit̄ ꝯdēnatio,est diffinitiua.l.iulianus.ꝛ.l.qui stichuꝫ ff.de confessis.Aut non datur libellus,sed solum citatus est,ꝛ fate tur,ꝛ tunc fit ei precep tum ſm.l.si debitori.ff.de iudicijs.ꝛ Cy.in.l. j.C.de confessis.in.ij.q.ꝛ ita intelligitur.l.certum.in fi.ꝛ istud precę ptum est interlocutoria de quo vide optimam gl.in auc.de exhiben dis reis.§.suscepto alij tenent ꝛ Cy.ꝯtra ꝗ ꝑ cōfessionē non potest fieri lit.contesta.sed solum per nega.l.rē non nouaꝫ.§.patroni.C.de iudicijs.ꝛ per Cy.in.l.j.C.de lit.ꝯte.in.j.q.Guil.de cun.distinguit aut citatus dicit nolo litigare,sed soluere,ꝛ tunc non est diffinitiua. l.si per errorem.ff.de iur.om.iu.l.ij.ff.de iudicijs.Aut dato libello simpliciter fatet̄ debitum,sed non dicit volo litigare,ꝛ tunc videtur facta litis ꝯte.ꝛ erit diffinitiua.In isto.aũt casu,in quo in iudicio ꝯfi tetur nullo dato libello oēs tenent ꝙ non sit diffinitiua ꝛ cum Guil. qui distinguit quo animo rñdeat,glo.concor.in.d.l.j.C.de lit.conte sta.in.c.dudum.ij.§.sed lꝫ in glo.sed pone extra de electio.ꝛ credo hanc distinctioneꝫ verissimam.Et eodem modo dico quando pro nuntiatur instrumentum vel sententiam executio.mandandam,quia aut pronuntiatur post datũ libellũ,aut terminũ,aut non.vt.ꝛ ꝗua liter tũc sit a tali precepto appellandum,dixi.s.in.ij.qō.si ad rōnes Jac.de aret.respon.Gui.de cu.ꝛ bene ad.§.patroni.dũ dicit ꝯdict. per.l.ij.post prin.C.de iura.calum.ꝛ per Spe.in ti.de lit.cōtest.§. j.ver.sed si reus dicit.ꝛ versi.patet ex premissis.cum si.ꝛ not.p oēs in.l.j.C.de confes.vbi per Cyn.in.ij.q.ꝛ per alios in.d.l.prima. C.de lit.contest.

¶ Nono quero,dicit constitutio dñi legati ꝙ si appellans bis cita tus fuerit cōtumax in exhibendo acta appellat.per cũ habita,pp suũ dolum ꝛ contumaciam pro cōfesso iudex possit eũ habere,ꝛ legitime condemnare ac si de appella.plene constaret.vtr um talis sententia dicetur diffinitiua vel interlo.ꝛ patet solutio ex predictis qñ emanat vera confessio.ita qñ ficta,imo videtur habere minus dubiũ ꝓpter illa verba,ac si liqueret de causa ꝛc.

41 ¶ Decimo,an snia † lata super possessorio sit diffinitiua vel interlo cutoria.ꝛ ꝙ sit diffinitiua ex text.in clement.finali.de seque.po.et fruc.ꝛ Joan.and.in.c.fin.de iudi.in.c.cum ad sedem.de resti.spoli. vbi etiaꝫ per gl.quod intellige verum si de hoc principaliter agatur porrecto libello.ꝛ facta lit.contest.in.c.j.in fi.vt lit.non contest.ꝛ est glo.in.l.j.C.si de mo.pos.fuerit appel.ꝛ Goffred.in summa de ap pel.§.appellare a diffinitiua.ꝛ etiam Bart.in.l.quod iussit.ff.de re iudica.in.l.ij.ff.de appella.recipien.Quod patet etiaꝫ de se,ꝗ in iu dicio etiam momentanee possessionis requiritur contestatio.vt est glo.ordi.in.l.j.§.interdictorum quedam.ff.de interdictis.ꝛ in.l.fi.§. j.ff.quorum legatorum,ꝛ parcat mihi Barto.est glos.ordi.in.d.l.ij. de appel.re.in glo.magna ad finem.ꝛ in.d.l.ꝙ iussit.licet dicat̄ qđ sit additio Fran.accur.cuius auctoritas non vilis.Hanc qō.ponit Guil.de cu.in.l.j.ff.de mino.licet teneat contrariũ ibi.Sic etiam dicit Inn.ꝙ sententia confirma.est diffinitiua.in.c.constit.ꝛ.c.duo bus.extra de appel.

42 ¶ † Undecimo an interpositio primi vel secundi decreti sit diffini tiua vel interlocutoria.ꝛ dico ꝙ est interlocutoria,ꝗ principalis cā per hoc non finitur.ꝛ super huiusmodi.q.non est litis conte.de quo per By.in.l.si finita.§.si plures.ff.de dam.infec.Quod autem ſm decretum interponatur lite non contest.probatur in.l.presenti.§.sed si hoc.C.de his qui ad ecclesiam confu.ꝛ in.l.cũ proponas.C.de bo. aut.iud.pos.ꝛ ex eo ꝙ tenet ꝯ̃ minorem indefensum.l.si minor.ff.de bo.aut.iu.poss.ꝛ in.d.l.si finita.§.si forte.Si autem esset diffinitiua non teneret.l.acta.§.contra indefensos.ff.de re iud.l.ij.ꝛ.l.cum mi nores.C.si aduer.rem iudi.

43 ¶ † Duodecimo quid de sententia in qua proceditur summarie per iudicem sine libello.extra in auc.de man.prin.§.sit tibi.collat.ij.in auc.nisi breuiores.C.de sentē.ex peri.reci.ꝛ in auc.vt iudic.sine quo quo suf.§.necessitatem.vbi no.in auc.de exhibend.re.§.si vero non in.c.albericus.extra de testi.Et vbi potest procedi de plano sine fi gura ꝛ strepit.iudicij.vbi libellus vel contestatio requiritur,in cle men.sepe.de ver.sig.ꝛ in alijs no.instiiu.de act.in prin.dico ꝙ est diffinitiua,vt ꝓbat tex.in.d.cle.sepe ad fi.ibi sniam non diffini.ꝛc.ꝛ not.in.d.§.si tibi.ꝛ.§.necess.nec mirum,ꝗ principale negotiũ dif finitur,omissio aũt ordinis iudicarij fit ibi ex permissione iuris.Sed

44 † nunquid eo casu quo non requiritur libellus,sufficiat si non ferat̄ in rescrip.glo.quod sic in.d.§.sit tibi.ꝛ dic vt ibi signaui.ꝛ.§.neces sitatem.quod satis patet,ꝗ auc.nisi breuiores.excipit quod ab eo ꝙ lex secunda vult.de senten.ex peri.re.quod sententia diffinitiua fe ratur in scriptis.quod etiam clarius no.glo.in.c.fina.de re indicat. lib.vj.ꝛ ibi etiam per Archi.vbi quod illud ꝙ sententia feratur si ne script.fallit in casibus in quibus agitur sine script.sic etiam dicit Goffre.in titu.de sententia ꝛ re indica.ꝛ videntur omnes concor dan.excepto quod Joan.and.in glo.in verbo,script.tenet in dicta clemen.sepe.quod ibi feratur in scriptis.tamen in ꝯ̃rium faciunt om nes rationes superius allegate,ꝗ non est dare rationem differen tie inter dictos casus in quibus non requiritur,ꝛ istum.Nec obst. tex.in dicta clemen.sepe.§.sententiam non difinitiuam in scriptis ꝑ ferat,prout magis sibi placuerit stans vel sedens.ꝛ sic illa clausula, prout magis,in medio posita potest referri tā ad preterita verba.vi delicet in scrip.proferat.quam ad sequentiam,stans vel sedens,et illa glo.necessario non tenetur ex illo text.nec obst.ratio quam al legat gloss.ibi,quia de facili posset veritas occultari.et sic actorem ꝛ iudicem frustratorie laborasse,quia dico quod licet sententia non feratur in scriptis.tamen potest in scriptis redigi per notarium cau se,put illo.c.dicit text.quod est fienda petitio.ꝛ probatur in.c.quo niam ꝯ̃ falsam,vbi etiā gl.ponit predictam practicā extra de pro ba.quod interlocutoria non feratur in script.Quinquaginta autem casus in quibus potest procedi sine libello in script.vide in Specu litu.de libel.oblatio.§.nunc dicendum.questionem necubi inuenies ita latę sicut ibi.

¶ Tertiodecimo queritur, nunquid eo casu quo sententia feratur sine scriptis, possit dici interlocutoria, que lata i scriptis diceretur diffinitiua, ꝙ videtur, per ea que .s. dixi in materia interlocutorie. ⁊ seruat gl. ij. q. vj. diffinitiua. q2 ex quo non potest dici diffinitiua, ergo interlocutoria. cõtrariũ puto verũ. q2 licet adsit illa qualitas que cõgruit interlocutorie. s. vt non feratur in scriptis. tamen repugnat alia cõcurrẽtia. s. ordine iuris seruato. ⁊ fertur super negotio principali. que non congruit interlocutorie. ideo dicitur ꝙ preter diffinitiuam sentẽtiam est interlocutoria ⁊c. vt patet ex predictis.

¶ Quero quartodecimo quid cõtra sentẽtia que sui natura est interlocutoria fertur in scriptis. per iudicẽ ordine iuris seruato, puta q2 super aliqua exceptione peremptoria vel litis finite opponit̃, ad processum datur libellus, ⁊ cõtestat̃ lis certo die, ex predictis i materia diffinitiue ex quo nõ fert̃ super negotio principali ꝙ dicetur interlocutoria diffinitiuo modo prolata prout etiam sensit Bart. in l. titia. ff. de accus. ꝙ aũt super illa exceptione sit lis cõtestanda. ponit Jo. an. verb. finita. in. c. j. de li. conte. lib. vj. de quo etiam per glo. in. c. prudentiam. de offi. deleg. in glo. ex loco. quod procedit ßm has in exceptione proposita ante li. contest. secus si post, vt ibidem notat Jo. an. super illa glo. ex loco.

¶ Quero quintodecimo ⁊ vltimo, ad perfectionẽ presentis opus-
45 culi, nunqd verbũ, snia† simpliciter prolatũ referat̃ ad diffinitiuam vel interlocutoriã, an ad vtrãq3 ⁊ vr̃ ꝙ ad diffinitiuã, sic dicit gl. in l. j. §. biduũ. ff. qñ appel. sit in. l. ꝙ iussit. ff. de re iudi. ɔ̃rium vr̃ velle gl. in. l. j. ff. ꝙ quisq3 iuris. in gl. que incipit ꝙ sic. vbi vr̃ velle intelligi de interlocutoria. Credo ꝙ verbũ, snia, de sui natura simpliciter ꝓlatũ possit intelligi tã d̃ diffinitiua, q̃3 d̃ interlocutoria. ⁊ sic sit cõe verbũ ad vtrũq3. vt satis ꝓbaui .s. in materia interlocutorie. ⁊ recte ꝓbat gl. recte intellecta in. d. l. j. ff. ꝙ quisq3 iuris. dũ determinat põt habere locũ interlocutorie ⁊ diffinitiue. ⁊ vbicũq3 reperitur tex. in verbo snia, gl. exponit diffinitiua vel interlocutoria. dic istud fieri rõne subiecte materie, vel rõne ɔ̃rietatis euitãde. sic etiã probat tex. ⁊ glo. in cle. j. de re iud. ⁊ ꝙ etiam gl. ibi dicit. intellige de interlocutoria executioni mãdata. ⁊ istã qualitatem requirit, vt ibi probatur ⁊ in omnibus iuribus .s. alle. de citatione ꝙ sit interlocutoria, ⁊ per hoc sit responsum ad. l. ꝙ iussit. ⁊ glo. in. §. biduũ male loquitur, q2 d3 intelligi de interlocutoria sicut de diffinitiua. cum idẽ sit tẽpus statuendi sicut in alijs extraiudicialibus vt. d. l. j. §. qd̃ in sententijs. ff. qñ appel. sit. ⁊ caute dicit tex. ꝙ in sententijs in plurali vt dat̃ ĩtelligi quod voluit sentire tã de diffinitiua quam de interlocutoria. Et hic sit finis.

¶ Additio ad suprascriptum tractatu3.

¶ Quero iudex dato libello ⁊ facta litis contest. diffinitiue pronũtiat. ⁊ hoc exprimit in snia cõpromissum esse fiendum inter coniunctos vigore statuti cogẽtis coniunctos cõpromitti ⁊c. dubitat̃ an illa sit diffinitiua vel interlocutoria. vide do. Pet. in consi. lxxiiij. ꝙ sit interlocutoria, ⁊ no. loquitur. vbi vide. Vide etiam eundẽ in ɔ̃si. cccxxxj. An ex hoc ꝙ iudex dicit diffinitiue sit diffinitiua. vbi etiam plene de secundo decreto.

¶ Sententia execu. est potius interlocutoria q̃3 diffinitiua. Spe. in ti. de sen. §. j. circa prin. alle. per. d. Pe. in consi. ccclvij. Vide ẽt. d. Pe. in consi. cccl. maxime de verbo decernimus.

¶ Qñ pronuntiatur causam cõmittendã vel compromittendã vel non vigore statuti vtrum sit interlocutoria vel diffinitiua, vide eundem in consi. ccccxx.

¶ Qñ statutum dicit qd̃ nõ appellet̃ a mera interlocutoria, vel si dicit certũ ordinẽ i interlocutoria seruari. de qua interlocutoria itelligatur. vide Jo. de imo. in. l. v. in prin. ff. de verb. obli.

¶ Itẽ snia banni est interlocutoria. Bal. in auc. item nulla cõmunitas. C. de epis. ⁊ cleri. in. l. ij. de episc. au. post Bar. ⁊ Bal. in. c. domino guerrã. in ti. hic finitur lex. in prin. consue. regni.

¶ Itẽ an snia lata super interpretatione sit diffinitiua vel interl. vide. d. Domi. in. c. j. ad fi. de verb. sig. lib. vj. post glo.

¶ Item qñ iudex pronuntiat libellum admittendum vel reijciẽdũ est interlocutoria. Bal. in. l. edita. in col. xvij. in lec. Paduana. in rep. ¶ Item snia lata sup appellatione ab interlocutoria respectu iudicis est diffinitiua sed respectu partis interlocutoria. Bald. in auc. hoc sacramentum hodie. C. de iuramen. calumnie.

¶ Itẽ an pronuntiatio super insinuatione sit diffinitiua vel interlocutoria propter statutum ꝙ stet̃ testd̃ insinuato, Bal. in. l. hac edictali. in prin. C. de secun. nup. vbi de interlocutoria que vigore statuti transit in suum vigorem quando facta est examinatio contra dictum iudicium habet vim diffinitionis. ⁊ ibi vide.

FINIS

Tractatus de iudiciali missione in possessionem per. d. Simeonem Vincentinum.

SVMMARIVM

1 Actor agens actione reali si petit mitti in possessionem mittendus est in possessionem dumtaxat rei petite.
2 Actor quando in possessionem aliorum bonorum mittatur.
3 Reus cum latitat an fiat missio in possessionem omnium bonorum etiã si reali actione agatur.
Quid si non latitet.
4 Actor cum ante litis contestationem in possessionem rei petite missus est an possidere dicatur ⁊ .j. nu. 6. ⁊. 7.
5 Actor quando possidere incipiat.
8 L. is cuius. ff. si seruit. vend. quomodo intelligatur.
9 Decretum secundum an locum habeat vbi actor in reali i possessionem missus est.
10 Actor si post litem contestatam in possessionem missus sit an dicatur possidere.
11 Actori an possessio acquiratur quando iudex possessionem causa cognita ei decreuit.
12 Possessio ex iudicis decreto non transfertur.
13 Actor si per sententiam in possessionem mittitur plenam possessionem acquirit.
14 Actor quando actione personali agit quomodo in possessionẽ mittatur.
15 Interdictum ne vis fiat ei datur misso in possessionem.
16 Decretum secundum an locum habeat quando quis in possessionem missus sit.
17 Actor quando in possessionem mittitur ex causa rei iudicate ab ea non recedit donec sibi satisfactum sit.
18 Actor quando in possessionem ex causa rei iudicate mittitur secundum decretum opus non est sed res ex officio iudicis vẽditur.
19 Decretum primum ⁊ secundum in cause damni infecti proprie locum habet.
20 Missus in possessionem ex secundo decreto ẽt ꝙ̃ dominum statim non fit dominus sed possidere incipit.
21 Decretum secundũ in noxali actiõe ⁊ non in alia personali locum habet.

Vum quis mittitur in possessione3 contra aduersariũ suu3 eo quod vocatus non venit ad iudicium nec defenditur distingue, aut agitur personali actione, aut reali. itẽ aut ante litis contestationem, aut post aut ante diffinitiuam sententiam, aut post diffinitiuam sententiam. Itẽ aut mittitur in possessione rei petite, aut
1 aliarũ rerum. † Si agitur actione reali, ⁊ postulat actor mitti in possessionem ante litis contestationem mittendus est in possessionem dumtaxat rei petite. ff. quib. ex ca. in
2 posses. ea. l. fulcinius. §. cassius. ⁊. §. item celsus. † Nec obstat in eadem. l. §. item videamus, vbi videtur dici quod actor mittitur i possessione aliorum bonorum etiam si in rem agatur quia illud verum est quum res petita non comparet quia forte mobilis erat, vel quia reus dolo desierat possidere vel ibi postulabatur missio ratione dãni dati in rem vel ratione fructuum vel consimiliu3 vbi fit missio ẽt in alijs bonis secundum Ray. ⁊ ad hoc facit. ff. si seruit. vendice. l. is cuius vel etiam in illa lege agebatur personali actione secundu3
3 quod vno modo ibi legitur. † Nec placet mihi quod dixerunt quidam ꝙ quũ latitat reus fit missio in possessionem bonorum omniũ etiam si agatur reali actione, vt. d. §. item videamus ⁊. d. l. is cuius si non latitat reus mittitur in possessio. tantum rei petite, vt. d. §. cel
4 sus ⁊. §. ide3 celsus. † Et eo casu quũ actor missus est in possessionẽ ante litis contestationem rei petite nullo modo possidet secundum Ber. sed est tantum in possessione vt reus tedio affectus ⁊c. vt. ff. de acquir. possess. l. possideri. §. fi. ff. vt in possess. leg. l. is cui. i prin. ⁊ infra annum reus veniens recuperat illam tenutam prestita cau
5 tione de stando in iure. † Si vero antequam recuperet annus labatur tunc actor incipit possidere ⁊ reus fit de possessore petitor. C. de
6 prescrip. xxx. anno. l. penul. §. penul. † Martin. vero cui Job. as-

sentit dicebat quod missus in possessionem in reali actione etiā an
te litis contestationem, possidet, sed reus infra annum veniens re-
cuperat possessionem post annum vero non auditur nisi de proprie
tate, ⁊ ita intelligitur. d.l.penul. §.penul C. de prescript. xxx. anno.
7 Pro Mar. facit. ff. de dam. infec. l. a quo † plus etiā dicit Mar.
vt si actor sit eodem modo missus in possessionem propter cōtuma-
ciam rei, statim peni debet, nec vllo tempore etiam cum cautione
auditur reus ad recuperandam possessionem argu. ff. si ser. vend. l.
is cuius ⁊ de dam. infec. l. a quo. Sed hoc durum videtur, nec re-
8 cedo a verbis ipsius. l. si quis emptionis. † nec ob. l. is cuius. quia
posset dici, quod ibi certa res data fuerat illi missioni, ⁊ causa co-
gnita. Unde non ante discedat de possessione quam is contra quē
data est possessio constitutionem seruitutis ⁊ damna resarciat, in. l.
a quo fuerat lis contestata, vel quasi, vbi reus possessiem amittit, vt
in sequentibus notabimus, vel ibi est speciale. ff. de oper. no. nucia
tio. l. si priusquam vel etiam non dicitur ibi quod infra annū veniēs
9 non audiatur. † Sed nunquid potest habere locum secundum de-
cretum in hoc casu idest vbi actor in reali actione missus est in pos
sessionem, in actione in rem ante litis contestationem. Respondeo
non memini me legisse sed actor annuꝫ expectat, nec vltra precedet
Judex vt dicit lex. C. de prescrip. xxx. anno. l. penul. §. penulti. qui-
dam tamen dicunt quod etiam ante annum iudex constituit plenā
possessionem actori, vt quasi ex secundo decreto interposito etiam
intra annum constituat ⁊ faciat actorem possessorem, arg. ff. de dā.
infec. l. a quo ⁊ de oper. no. nunciatio. l. si priusquam ⁊. C. qui accu-
sa. non poss. l. si ea. ⁊ de ingen. manu. l. diffamari. ⁊ de opti. leg. l. mā
10 cipiorum. † Quum vero litis contestatio facta est si actor missus sit
in possessionem indistincte dixerunt omnes Docto. antiqui posses
sorem esse factum in possessionem missum causa proprietatis reo
seruata. C. quomodo ⁊ quan. iud. l. consentaneum. Idem dicunt si
lis est quasi contestata. C. vbi in rem act. l. ij. Sed ego puto si ita di
cat Judex ex abrupto actori do. tibi tenutam huius rei ob hoc, qꝺ
reus non venit ad causam, vt idem sit, quod est quum actor mitti-
11 tur in possessionem ante litis contestationem. † Quum vero cā co-
gnita iudex possessionem decreuerit actori propter rei absentiaꝫ, qꝛ
forte Judici de causa non liquet. vel quia hoc maluit actor magis
quam sententiam, tunc ei acquiritur possessio ⁊ reus fit de possesso
re petitor, ⁊ hoc manifeste dicunt predicte due. ll. ⁊ absens ⁊ igno-
rans in hoc casu amittit possessionem ex eo solo quod actor missus
sit in possessionem argu. ff. de acquir. posse. l. qui vniuersas ⁊ de dā.
infec. l. iiij. §. si forte ⁊ hoc verum est, quum actor re ipsa ingressus
12 est in possessionem, † nec enim ex solo decreto iudicis trāsfert pos-
sessio. ff. de dam. infec. l. quum postulasset, ⁊. ff. de pigno. actio. l. nō
est mirum. Sed nunquid potest hoc secundum decretum locū ha-
bere. Respondeo non, quia non ratione possessionis quum ex pos
sessoria missione sine primo decreto causam habeat nec ratione do
minij quia illud sibi decerni non postulat, immo rei vendicatione
13 agendo asserit se dominum. † Quum vero mittitur in possessio-
nem per diffinitiuam sententiam certum est quod plenam hꝫ pos-
sessionem, cum ⁊ si non possidet tamen hoc ipsum postulare potest
vt manu militari mittatur in possessionem. ff. de rei vendica. l. qui re
stituere ⁊ ideo nec in possessione nec in proprietate auditur. C. de iu
di. properandum. §. sin autem. Si vero in actione in rem nō sit mis
sus in possessionem rei petite sed aliarum rerum quod interduꝫ fit
vt supra notauimus. Idem puto quod seruatur in personalibus ac
14 tionibus quid autem in eis seruetur ausculta. † Quum vero perso
nali actione agitur, aut petitur quantitas aut species. Si quanti-
tas petitur olim mittebatur actor in possessionem omnium bonoruꝫ
hodie autem secundum mensuram debiti declarari. ff. quib. ex ca.
l. j. vt in posses. lega. l. antepe. C. de bon. autho. iud. possid. l. penul
ti. ⁊ in aucten. de exhib. ⁊ intro. re. §. si vero ⁊ si quideꝫ ante litis cō
testationem, actor mittitur in possessionem, sed tantuꝫ custodie cau
sa est in possessionem. ff. de acquir. posses. l. possideri. §. fi. ff. vt i pos-
ses. lega. l. is cui de dam. infec. l. si finita. §. si quis autem ⁊ intelligo
quod nullam habet possessionem neqꝫ ciuilem neqꝫ naturalē secun
dum Jo. ⁊ B. Sed quidam dicunt quod nullam hꝫ scꝫ ciuilē. ha-
bet tamen naturalem, quod probatur eo quod tenetur rei vendica.
⁊ ad exhibendum. ff. de rei vendi. l. officium ff. ad exhib. l. celsus. §.
15 j. † Item quia taliter misso datur interdictum ne vis fiat ei. ff. ne vis
fi. ei. l. j. Item quia iuste possidet ⁊c. ff. de acqui. pos. l. iuste. Sꝫ hoc
non ob. quia tenetur actor ad exhibendum ⁊ rei vendica. non iō ꝙ
possideat sed ideo qꝛ hꝫ facultatem restituendi, vt in. d. ll. Item nō
ob. qꝛ predictum interdictum datur, qꝛ nec istud ideo accidit quod
possideat sed ideo qꝛ pretor quod iussit vult tueri vt ibi dicitur. Itē
non ob. l. iuste nam hic possidet, ibi tenet. Sed lex illa intelligitur
tantum in his casibus in quibus iussu iudicis ad alium trāslata est
possessio, vt in secundo decreto, ex cā dāni infecti, ⁊ in quibusdam,
alijs supra notatis ⁊ auditur quandocunqꝫ veniēs volens recupe-
rare suā possessionē ēt post annum cū non sit dominus vt hūc post
annum excludat itē hic non post annum possidet pro suo sed eodē
iure quo ⁊ ante. i. nomine pretorij pignoris. Iteꝫ ex eo quod lex di
cit vt reus tedio ⁊c. ff. vt in po. leg. l. is cui in prin. ⁊ sic secundū hoc
auditur vsqꝫ ad. xxx. annos volens recuperare suam possessioneꝫ.
16 † Sed nunquid habeat locum hic ꝺm decre. Responde non, sꝫ iu
dex statuet certū tēpus. i. ꝙ si non venerit absens, ⁊ possessionē suaꝫ
recuperet, res vendetur, ⁊ satisfiat actori. C. de bo. au. iu. pos. l. pe.
⁊ si forte non inuenitur extraneus emptor adiudicetur res misso in
possessionem ad similitudinē iudicati sed secundum hoc consequi
tur tantum quantum per sententiam, ⁊ alias dicere consueuimus ꝑ
auc. de exhi. ⁊ intro. re. §. si vero quod ante li. contest. sic fieri non
potest, Rūdeo imo nō tantum consequit̄ ex hoc q̄tum per senten-
tiam, qꝛ lꝫ res vendat̄ auctoritate iudicis, tū audit̄ postea reus ad
pretium ꝙ succedit loco rei. ff. de mi. l. si ex cā. j. rū. ff. ꝙ me. ca. l. si
ipsa ⁊ vt puto audit̄ vsqꝫ ad. xxx. anno. aliud si per sniam satisfiat
actori, qꝛ reus postea veniens nullo modo audit̄. C. de iudi. l. prope
randum. §. sin autem si vero lis sit contest. ⁊ iudici liqueat de causa
vel ēt si actor malit mittit̄ in possessionē, ⁊ tunc oia dico que. s̄. dixi
17 ante lit. contest. actore misso in possessionē. † Quū vero snia diffini
tiua lata est satisfit actori per res ⁊ facultates fugientis, ⁊ sic actor
mittitur in possessionem ex cā iudicati ꝙ pignus iudiciale appel-
latur nec recedet actor a possessione nisi sibi fuerit satisfactum. C. ꝺ
iudi. l. properandum. §. sin aūt, nec puto ꝙ aliqꝫ possessionē habeat
18 actor, † nec puto ꝙ sup his rebus habeat locū scōm decretū, sed iu
dicis officio vendit̄ ⁊ satisfit actori extraneo emptore nō inuēto adij
ciuntur in solutū actori. ff. de re iud. a diuo pio. §. j. sed Jo. dicebat
quod in qualibet actione habet locum secundū decretū ex eo quod
dr̄. C. de iudi. ꝑperandum. §. sin autem vel qꝛ forte in his secūdo de
cernit̄ vt res vēdatur vel dētur in solutū creditori, non sup hoc ipso
interloqui dꝫ iudex vt vēdat̄, argu. C. de his qd ad ecc. cōfug. l. fi.
§. pe. ⁊ sic quū actori dat̄ in solutū incipit habere ⁊ possidere actor
ex secundo decreto. Sed ꝙ hoc ab aliqua lege dicat̄ non inuenio,
s. vt aliqd exprimat̄ in his de secundo decreto nā scōm hoc posset,
dici secundum decretum vbicunqꝫ post primam missionē aliquid a
19 iudice decernatur, postea predicta locum habent post sniaꝫ, † Sꝫ
ꝓprie primū ⁊ scōꝫ decretū hꝫ locū in cā dāni infecti. ff. de dam. in
fec. si finita. §. iulianus ⁊. §. cū plures ⁊. §. si qs aūt ⁊ missus in pos-
sessionē ex primo decreto statim fit dn̄s, si is aduersus queꝫ missus
est fuerat dn̄s, vt in. d. l. finita. §. si forte ⁊. §. postea. ⁊. ff. si ex no. ca.
agat̄. l. ij. §. j. in fi. ⁊. ff. de nox. l. electio. §. fi. sin aūt nō fuit dn̄s, tūc q
missus est in possessionē ex scōo decreto incipit recupare. ff. de dā.
infec. si finita. §. iulianus ⁊. §. si de ⁊. l. pretorie officiū scōm Azo.
20 † Sed Ja. dicit missum in possessionē ex scōo decreto ēt ꝯ dn̄ꝫ nō
statim fieri dn̄m, sꝫ incipere vsucapere, ⁊ sic intellige. ll. predictas
⁊. ff. de acqui. poss. possideri in fi. idē puto in cā noxali, cū eadem si
militudo possit notari. ff. si ex nox. ca. ag. l. ij. §. j. in fi. ⁊ de nox. ele-
21 ctio. §. fi. † ⁊ sic noxali actione hꝫ locū scōm decrectū, ⁊ non in alia
ꝑsonali, Nō ob. his q̄. s̄. dicta sunt, qꝛ post sniaꝫ loquunt̄ vt. s̄. dictū
est. itē ꝙ diximus de datiōe in solutū in ꝑsonalibus actionibus nō
statuit̄ ratiōe eiusdē rei, imo rōne debiti ꝙ est prius res alienare q̄
dant̄ i solutū imo dicūt qdā ꝙ nec ēt in noxali actione hꝫ locū scōꝫ
decretū sꝫ statim quū qs mittit̄ in possessionē ex cā noxali incipit eē
dn̄s si mittat̄ ꝯ dn̄m ⁊ sic intelligūt. ff. de noxa. l. electio. §. fi. i fi. ⁊. ff.
si ex noxa. ca. ag. l. ij. §. j. in fi. si vero ductio fiat ꝯ nō dn̄m tūc is q
ducit̄ incipit recuperare ēt si sciat scōm alienū. ff. de nox. l. ⁊ si gnā-
liter. Quū vero actione ꝑsonali spēs petit̄, si mittat̄ actor in posses
sionē rei petite idē puto qꝺ in realibus vt. s̄. diximus si aūt ꝑ re pe
tita mittat̄ actor i possessionē aliarū rerum, ideꝫ puto qꝺ notaui. s̄.
in personalibus. Sim. Vincentinus.

FINIS

Tractatus de eo quod ītereſt

Andree Alciati iuriſcon. clariſ. ⁊ eſt cōmentarius
ad. l. vnicam. C. de ſenten. que pro eo
quod inte. profe.

Andree Alciati iuriſconſul. ad

magnificum ⁊ conſultiſ. virum Joannem Ba-
pti. aplanum. regium ſenatorem,
Epiſtola.

Fuit hoc ſemꝑ inſtituti mei ampliſ. Senator, vt ſi
qua a nobis ingens monumenta elaborari cō
tingeret, ea non niſi ad eruditiſſimos quoſqꝫ deſtinarē
qua in re imitari veterū ſcriptorū diligentiā exiſtimaui
ꝗ opera ſua non tam amicis dicabant, ꝙ̃ corrigēda tradebāt. Ac-
cidit. n. plerūqꝫ, vt hallucinemur, ⁊ cū diuino illo homero, nimio
pluſqꝫ deceret dormitemus, quapꝑ plurima q̃ nunc edunt̃, emēda
tione indigent. ſic Cicero Atticū. Varronē, Brutū, operū ſuorū
titulis pretulit, ſic ad Balbū Julius Fronto. ad Nemeſianū Cal
purnius, ex noſtris Vlpianus, Pauluſqꝫ ad Sabinū ſcripſere.
Idē ⁊ mihi his diebus vſu euenit. Cū. n. ſuperiore anno Venetijs
agerē, vbi hoſpes publicam priuatāqꝫ vrbis magnificentiam per
ſpexiſſem, non potui diu ſolus, hoc eſt, ſine libris eſſe, quapꝑ cōmo
dato acceptis quibuſdā iuris ciuilibus interpretibus, eius ꝙ inter
eſt tractatū perlegi, ꝗ ⁊ ſi mihi alias lectus animauerſuſqꝫ fuiſſet,
ꝑꝑ crebras tñ occupationes in multis exciderat. Hec poſt ꝙ̃ a me
mā diligentius ꝯſpecta eſt, ꝙ quidā interpretes lōge ⁊ late a linea
aberrare mihi videbant̃, decreui in eā militiā ⁊ ipſe nomē dare, vi
reſqꝫ meas experiri, nō dilucide ⁊ latine interpretari ipſe poſſem
eaqꝫ argumētis ꝯfutare, q̃ a vero abeſſe iudicaſſe. Aſſumpſi itaqꝫ
prouinciā, nō ſatis ſcio an humeris meis parē ꝗbuſdāqꝫ noctibus
ad vmbilicū pueni. Quapꝑ cū dubitarē, ne accelerata nimis edi-
tio, raraqꝫ librorū ſuppellex, diligētie noſtre multa detraherē, non
ſum auſus impreſſoribus tractatū eū te incōſulto tradere, ſi qua enim
nos fefelliſſent, ea ſcio minime ingenij tui ſummū acumē preteri-
bunt. Qd̃ ⁊ a me idcirco alacrius, ꝯfidentiuſqꝫ factū eſt, ꝙ te virū
norā non iuriſcōſultorū ſolū (quod de Vlpiano Modeſtinus ait)
coriphaion, ſed ēt humaniorū literarū ita ſtudioſum, vt quoties ꝑ
publicas occupationes lꝫ, in carū ſinuꝫ, ſeu in ameniſſimum viretū
ſoleas diuertere. Laudarē hic virtutes tuas, ⁊ ſicut equū eēt, latiſ
ſimo in benedicendi cāpo vagarer, ꝙ ⁊ ſi tue glorie, que .ſ. captuꝫ
ingenij noſtri eſt, nihil ꝯferret, poſteris tñ exēplo multum ꝓfuturū
videret̃, dum vnuſqſqꝫ optimus tuos mores reſpicere, te imitari q̃
reret, te vti ſpeculū ſibi ꝓponere imprimis curaret, ſed tua quoqꝫ
humanitas talis eſt, vt celebranda facere ꝙ̃ celebrari malis, ⁊ cum
ad virtutis ſummū gradū perueneris, nihil tñ te .ſ. ceteros extollis
que incōparabilis tua humanitas ⁊ prudentia, omniū animos i ſui
admirationē erexit, vt cū maximos amicos bñficijs tuis obnoxios
cōparaueris, nō minores quotidie virtutibus magnis allicias. tot
ergo merita tua, tot animi fortuneqꝫ munera, h̃ de me ēt poſtulare
videbant̃, ne ſilentio te preterirē. Qui ventri, ꝗ luxui dediti ſunt, ꝗ
malis artibus famā aucupant̃, eorū equiſſimū eſt perpetuis ignorā
tie obliuioniſqꝫ tenebris nomina inuolui, ꝙ ⁊ lyphy paulus, decan
tatuſqꝫ poetis abyſſus allegoryos ſignificāt. At qui virtute ornati
moribus ꝯſpicui, vita innocētes, tuiqꝫ plane ſimiles ſunt, eos i om
nium ore eſſe, ⁊ ꝓ roſtris nomina ſꝑ recitari conueniret, vt inde
oēs ſibi exēplum ſumerent. Merito igit̃ ⁊ hac quoqꝫ cā tibi librū
addixi, dicauiqꝫ, ꝙ̃uis mei potius honoris hac in re rōnem habuiſ
ſe videri poſſim, cū. n. acerrimo tuo iudicio lucubrationes he nr̃e
indigeant, certe ſi eas tuo arbitratu correctas ediderim, longe ꝯſul
tius egero. Fuere iter veteres ꝗ ꝙ aliquid i arte preter ceteros ex
ploraſſent, nouos ſibi atqꝫ eoſdē ſuꝑbos titulos indiderint, qualis,
Callimachus ille ſculptor, qui ſe tiſitexnon ꝙ artē ſubtilius expo-
lijſſet, appellauit. His ergo ꝯ̃ria penitus ſnia, recte mecum actum
exiſtimabo, ſi obtrectatorum dignas voces euitauero, tantuꝫ abeſt
vt quicquam mihi laudis aut gloria cōparari putem, vt igit̃ ex vo-
to negotium omne ſuccedat, tua hoc induſtria efficere poterit, ſi ve
hementem te cenſorem, ac qualis Ariſtarchus fuit, criticum, ex-
pertus fuero. Vale.

Andree alciati iuriſcon. in com-

mentarios eius quod inter-
eſt, Prefatio.

Moris fuit apō quo
ſdam ex antiquis auctoribus, vt quo-
tieſcunqꝫ aliqd preter vulgatā conſue
tudinē ederent, tanꝙ̃ cauſe ſue diffidē
tes, a lectoribus veniā peterēt. Quam
obrem cū Albinus, neſcio quis Ro-
manus ſcriptor, patriā hiſtoriam Gre
co idiomate tractaret, indulgeri id ſi-
bi in operis proemiu petijt, ꝙ vti inep
tum M. Cato nō imerito deluſit, ſi
enim Amphyctionū decreto coactus feciſſet, equuꝫ id ꝯcedi fue-
eat, ſꝫ ſciēs ꝗ ei prudenſqꝫ deliquit, haud quaꝙ̃ veniaꝫ dandā eē ar
bitratus eſt. Mihi etſi ꝯ̃ aliorūꝫ ꝯſuetudinē. Latine in iure ciuili,
differenti tm̃ abeſt quicꝙ̃ deprecer vt potius qualiquali ſaltē com
mendatione non indignuꝫ me exiſtimeꝫ. Nemo igit̃ nos eius ſen
tentie eſſe opinetur, vt cāe noſtre id preiudiciuꝫ afferre velim, vt ꝑ
erroris ꝯfeſſionē quicꝙ̃ mihi extorqueat̃ ꝙ a veritate abſit. Non
me latet ab Romani imperij inclinatione nullius opera extare, q̃
latina dictione in ciuili diſciplina ꝯcinnata ſint, quin potius tūꝫ pri
muꝫ ab recto curſu flecti ceptuꝫ eſt, ⁊ barbariſmis quibuſdum cor-
rupta cōmentaria, in pretio tñ habebant̃, deinde proceſſu tempo-
ris mādrabuli more eo deuentum, vt noſtris hiſce diebus nulla bo
na litera i oibus, quotquot ſunt iuris ciuilis interpretibus reperiri,
queat, ⁊ iam vulgo circunferatur, nulluꝫ eſſe iuriſconſultum poſſe,
ꝗ latine loꝗ ⁊ eleganter ſciat. Qd̃ certe neſcio qua rōne abſqꝫ ipu-
denti calumnia dici poſſit, cum antiquos, vel. xij. tabularum, vel re
ſcriptorum, vel edictorum interpretes videamus ⁊ docte, ⁊ elegan
ter ſcripſiſſe. Ex ꝗbus Herennius Modeſtinus non ſolum q̄dam
grece edidit, ſed etiam verſificator egregius P. Maronis pe-
riochem cōpoſuit. Antiſtius labeo oium ſcientiarum cognitionē
ꝓfeſſus ab Gellio quoqꝫ tradit̃. Atteium Capitonem non minus
eloquētia, ꝙ̃ ceteris artibus preditum Tacitus affirmat. Quin ⁊
legiſlator Solon, quāta humaniorum ſtudiorum auctoritas fuerit
ipſe expertus eſt ſiquidē vt Demoſtenis iterpres peripreobias ⁊
Plutarchus Laertiuſqꝫ tradit, cuꝫ Attici ⁊ Megarēſes de Sa
laminos inſule poſſeſſione ꝯtenderet, Solō Athenienſium cauſaꝫ
Homerico verſu approbaſſe dr̃, aias decſalaminos egemdio ci
deya nyas. Bis ſenis Salamine Ayax cum nauibus ibat. Cui
carmini ſubſequens ex ſuo tanꝙ̃ Homeri addidit, ſteſe dagomu
atinai omiſtanto phalagges. Cecropidum quo caſtra loco poſue
re phalanges. Quē numeruꝫ Homeri eſſe iudices arbitrati, auc-
toritate vatis ducti, tanꝙ̃ oi memoria Athenieſiuꝫ Salamin fuiſ
ſet, ꝓ Solone pronuntiauerunt. His accedit, ꝙ ⁊ non hos tantum
ſed principes quoſqꝫ Phos ab hiſce ſtudijs non abhorruiſſe, fere
conſtat, cum tam eleganter Plato ſcripſerit vt non alia lingua lo
cuturum, ſi in terras deſcenderet, Jouē Cicero dſceret ꝙ̃ Plato
nica. Mitto Empedoclē ees nature carminibus decantantē quid
ſocratis hymnos Epicarmi modos, Xenophontis hiſtorias Xe-
nocratis ſatyras cōmēmorē, cū vel maxime Epicurū dānet Cleo-
medes, ꝙ barbaras voces ſuis ſcriptis inſeruiſſet, ⁊ M. Cicero
quoſdā ſui tēporis phos inſectet̃, ꝗ ſe neqꝫ diſtincte, neqꝫ elegāter,
neqꝫ ornate ſcribere profitebant̃. Quā ob cāꝫ lectione indignos eo
rum libros atteſtat̃. Quāto melius Madaurenſis Apuleius, ꝗ
ſibi de phia diſputanti nec vnū ſolecifmū ignoſci. nec vnam ſylla
bam barbare pronunciata donari, volens libenſqꝫ agnoſcit. Poſ-
ſem ⁊ Chriſtiane pietatis myſtica in exēplum adducere, ꝗbus ſa-
tis in ꝯfeſſo eſt, ⁊ Hieronymus fatet̃, vatum ꝓphetarumqꝫ reſpō
ſa lyricis carminib⁹ ꝯſtare, tāta fuit humanitatis ſtudiorū auctori
tas, quapꝑ ⁊ illū traditū, deum oracula verſibus edita fuiſſe. Quid
igit̃ eſt ꝙ quiſꝙ̃ miret̃, ſi iaterpolata veterū ꝯſuetudine, in iura ci-
uilia latinas interpretationes ꝯdidero, ⁊ hec ꝗdē, nō ꝙ ipſi hāc no
bis gloriā vēdicemus, quan vel lepidiuſcule vel eteganter diſcepta
tores hac in diſciplina eſſe poſſimus ſꝫ ꝙ ⁊ ſi nō ſatis recte oēs nos
tñ minus ꝙ̃ ceteri, ꝙ ad hmōi ſtudia attinet, barbare loquimur, ⁊
ſcribimus. Sit itaqꝫ hic quē edimus tractatus, q̃ſi quoddā hui⁹ no
ſtri conaminis preguſtamentū, ꝙ ſi leta fronte ſtudioſi excipiāt ad
cetera capeſſenda animum fecerint, alioꝗ Greci carminis memor,
pedem referam palyu dyromyſe mallon ydromiꝫ cacos. mecūqꝫ
interim illud inſuſurabo, bene qui latuit, bene vixit. Ceterum ante-
quam ſtatutum munus exequar, conſtitutionis ipſius verba reci-
tanda ſunt.

¶ Imp. Ceſa. Juſtinianus Aug. Joanni, de ſen
tentijs, que pro eo quod intereſt,
proferuntur.

Um de eo q interest dubitationes antique in infinitu producte sint, melius nobis visum est huiusmodi prolixitatē, prout possibile est, in angustū coarctare. Sancimus itaq in oibus casibus qui certā habēt quantitatē, vel naturā, veluti in vēditionibus & locationibus, & in oibus ɔctibus, hoc qđ interest, dupli quantitatē minime excedere, in alijs aūt casibus qui incerti esse videntur iudices qui cās dirimendas suscipiunt, p suā subtilitatem requirere, vt hoc q reuera inducit, dānum hoc reddat, & nō ex quibusdā machinationibus, & imodicis peruersionibus in circuitus inextricabiles redigat. Ne dum in infinitū computatio reducit, pro sua impossibilitate cadat, cū scimus esse nature congruū, eas tantummodo penas exigi, que vel cū cōpetenti moderamine proferuntur, vel a legibus certo fine cōcluse statuunt. Et hoc non solū in dāno, sed ēt in lucro nostra amplectit constitutio, q ex eo veteres qđ interest statuerunt. Et sit omnibus scōm q dictum est, finis antique prolixitatis huius constitutionis recitatio.

SVMMARIVM

1 Regulam exemplis non arctari, an sit indistincte verum.
2 Certam quantitatem in contractu contineri quo modo accipiēdu sit. & nu. 5. & 10.
3 Quantitatis appellatione speciem non contineri, reprobateq sup ea re doctorum opiniones.
4 Quantus quam significationem recipiat.
6 Venditor an duntaxat ad factu nempe ad tradendum teneatur & nume. 11.
7 Interesse in facto non in iure consistit.
Facti obligationes que dicantur.
8 Contractum certam naturam continere, quo modo accipiendum.
9 Penoris natura cuiusmodi sit.
12 Contractus iurisgentium ex verborum forma non variantur.
13 Promittens factum certa ob id mercede accepta, locare operam suam intelligitur.
14 Interdictum de glande legenda triduo perimitur.
15 Substantialia ɔctus pacto tolli non possunt, naturalia possunt.
16 Stipulatio vacuam possessionem tradi continet translationem dominij.
17 Fructuum collectorum periculum ad conductorem, pendentiū ad locatorem pertinet.
18 Dionysij Tyranni dicterium.
19 Interesse quid sit, atq inibi definitiones ab Accursio date examinantur. & nu. 21. & 23.
20 Rei vocabulum augmenta diminutionesq comprehendit.
22 Stipulatio aliquid non fieri continens, facti est.
24 Negatiua verbo, potest, preposita omnis potentie actu excludit.
25 Lucrum cessans damni appellatione continetur.
26 Definitio rei substantiam amplecti dz non exteriora.
27 Interesse quotuplex sit.
28 Dispositum & disponens non sunt eiusdem generis.
29 Interesse accipi pro cōi rei estimatione multis iuribus probatur.
30 Dotalis rei estimate, ēt hoc acto vt non esse venditio, estimatio soluto matrimonio peti pōt, si ea res deminuta vel perempta sit.
31 Interesse conuentum quid sit.
32 Interesse ex propria significatione qualiter accipiatur.
33 Species suo generi proprie inest.
Verba nonnunq angustiorem significationem accipiunt, quā proprietas vocis ferat, aliquando etiam latiorem.
34 Duplum in ratione eius quod interest quo modo colligendum sit. & nume. 6.
35 Mora debitoris efficit, vt is maioris quantitatis condemnationez subeat.
37 Venditor quatenus emptori teneatur re euicta.
38 Relatio ad proxima queq trahenda est.
39 Interesse singularis estimatio qualiter sit ineunda.
40 Affectionis ratio in actionibus bone fidei, habetur, & an etiam in stricti iuris iudicijs. & nu. 46.
41 Rescissoriam actionem stricti iuris esse ēt que ad testamentum rescindendum datur, eamq ob affectionem competere.
42 Fundo, quem pater filie in dotem dederat, constante matrimonio euicto, ipsi patri duplex actio ex stipulatu competit.
43 Stipulationem induere naturam eius contractus cui accedit quo modo intelligendum sit.
44 Contractui stricti iuris id duntaxat inest, quod a cōtrahentibus expresse dictum est.
45 Recuperandi causa fauorabilior est, quam acquirendi.
47 Affectionis rationem nonnunq ex tacita conuentione tam in contractibus bone fidei quam stricti iuris haberi.
48 Minor exclusus tempore per statutum prestituto a redimenda re per agnatum alienata, possit ne restitui.
49 Affectionis estimatio quousq progredi possit.
50 Iurari in litem in infinitum an possit, non obstante lege vnica. C. de senten. que pro eo quod inter. prof.
51 Interesse intrinsecum quid sit, quid item extrinsecum.
52 Locupletior non propterea quis dicendus est q eius seruo delata sit hereditas. & speciale huius dicti rationem vide. nu. 77.
53 Intrinsecum & extrinsecum interesse voces sunt a doctoribus confficte nusq a iurisconsultis vsurpate.
54 Seruitus fundi sit ne ipsi fundo intrinseca an extrinseca.
55 Petitione hereditatis non solum fundos, sed & seruitutes consequimur.
56 Estimatio rei ex quo tempore crescat. & nu. 58. & nu. 63.
57 Emptor rei vendite periculū subit non venditor.
59 Obligatus ad rem aliquam dandam possit nec ne precise compelli ad eam dandam, an vero estimationem soluere sufficiat.
60 Fructus rei debite veniunt ex tempore more. & nu. 66.
61 Estimatio in obligationibus dandi non venit iure obligationis, sed post latam sententiam officio iudicis.
62 Explicata lex. iij. ff. de condic. tritica.
64 Satisfactum actori a reo quando dicatur.
65 Pena stipulationi adiecta succedit loco eius quod interest.
67 Obligatio dandi efficacior est quam tradendi.
68 Stipulatio fundum tradi quid in dubio comprehendat.
69 Fructus in stipulatione rem tradi quare veniant a tempore more, in stipulatione autem rem dari veniant duntaxat a tempore litis contestate.
70 Stipulatio vacuā possessionē tradi dnij translationem continet.
71 Interesse extrinsecum quō in condemnationem deducitur.
72 Restituta lex pretia rerum. ff. ad leg. falcid.
73 Hereditatem alicui delatam esse quando verum sit.
74 Vēditor ancille aut serui partu euicto, vel hrēditate, q seruus adierat, euicta tenetur emptori in id quod eius interest.
75 Occidens seruū, cui hereditas delata erat, tenetur lege Aquilia i omnem hereditatem.
76 Seruo non exhibito cui delata erat hereditas, condemnādus est reus in omne damnum amisse hereditatis.
78 Interesse intrinsecum & extrinsecum possit ne ratione vnius & eiusdem obligationis peti. atq inibi explosa Bartoli opinio.
79 Lucri cessantis ratio in contractu emptionis non habetur.
80 Rem alienam scienter tradens ad cuiusmodi interesse teneatur et quid si ignoranter. & nu. 82.
81 Venditio rei aliene valet.
83 Vendens rem vitiosam quatenus emptori teneatur.
84 Actio quanti minoris cur potius locum habeat aduersus vendētē rē vitiosa ignorāter, q aduersus vēdētē rē alienā ignoranter.
85 Interesse q ex vēditione rei vitiose resultat, quousq pgrediatur.
86 Venditio tigni duplicē obligationē complectitur, nempe & tignū tradi, & vitiosum non tradi.
87 Vendens vas vitiosum quatenus in id quod emptoris interest teneatur. & nu. 89.
88 Emptori rei vitiose facilius succurritur cum vitium est latens, quā cum facile potest deprehendi.
90 Vēditor serui nō tenet ob vitium serui, nisi illud sciens reticuerit.
91 Interesse an & quando veniat in contractibus, qui alterius duntaxat contrahentium gratia fiunt.
92 Interesse in singulis ɔctibus ratio qualiter sit ineunda.
93 Lex vnica. C. de sen. q p eo q inter. pro. an i maleficijs locū hēat.
94 Pene non sunt in infinitum producende.
95 Nominū multiplicatiuorū & numeraliū in iure dr̄iam fieri.
96 Pena conuenta quousq progredi possit.
97 Lucri cessantis ratio quēadmodum habeat.

q Uod in primis in lege dicitur dubitationes antiquas fuisse, vidēdum est qua in re veteres dubitarēt, & Accursius in eo versari dubiu credidit quēadmodum estimatio quatenus interest facienda eēt id ne q extra rē lucru damnumq venit, an id quod circa rē tantū versatur. Quod ipse quidē non probauerim, hec. n. constitutio idcirco est edita vt veterum altercationes tollerētur, quamobrē si dubitatu foret quatenus extrinsecus interesset debuerat hoc presenti lege

ti lege imperator declarare, cum tñ res hec taꝫ dubia adhuc sit, q̃ꝫ-
tum nunq̃ꝫ. Petrus ⁊ Cyn. vt refert Bal. in. ix. opp. hic variatuꝫ
in eo tradunt, ꝙ vetere digestorum iure, id ꝙ interest in bone fidei
actionibus ad duplum vsqꝫ progrediebatur, sꝫ an idẽ in contractu stri
cti iuris esset obseruandum, nõ eque constabat. Sꝫ ⁊ id nihiloma-
gis plꝫ, cum si ita fuisset, equũ ⁊ conueniẽs erat, vt ex cõtextu legis
hoc tandẽ explicaretur, cum tñ posset adhuc ea opinio defendi, i cõ
ctu stricti iuris ad duplũ non prorogandum estimationem, nam lex
duo exempla affert, vẽditionis scꝫ ⁊ locationis, qui contractus bone
1 sunt fidei, ⁊ lꝫ † vulgo dicatur regulã exẽpla non arctare, si tñ plura
exẽpla sint, in confesso est saltẽ declarari, vt in eadẽ spẽ solum regu-
la procedat, vt glo. in. l. nunq̃ꝫ de priua. deli. Lancel. in. l. j. de iur.
omnium iudi. nec obstarẽt verba constitutionis in omnibus contra
ctibus, ⁊c. quoniam de similibus tantũ accipiẽda sunt illa verba. ⁊
id cum Accursio. igitur oẽs contractus intelligere possemus, q tñ
bone fidei essent. Si itaqꝫ admitteremus eorum sniam, ꝗ̃s esset, in
eo adhuc ambigi, ꝙ se declaraturum imperator credidit. Bartol.
hic in. viij. col. versi. venio ad vlt. partẽ autẽ vr̃ existimasse, nihil du
bitatum an lucrum, quod cessaret, in eius quod interest estimatione
eẽt computandum, sꝫ idẽ prorsus hodie iuris esse: quod ⁊ oliꝫ i hac
q̃one fuerat, quod ⁊ Fulgosius opinatus est in. l. j. de actio. empti.
ff. Et in hanc sniam crebrius est itum. Sꝫ num circa id quod extrin
secus intererat. quicq̃ꝫ ꝑ hanc constitutionẽ sit immutatum, non repe
rio qui Accursio dissentiat, quẽ tamẽ supra non probaui. Ceterum
nec illud nobis fit verisimile, nihil hac lege noui inductũ, quo fit, vt
(cum lex dicat in contractibus certis, quod singulariter interest con
uente summe duplum excedere non posse, in incertis secus) puteꝫ in
hoc potissimum certasse veteres, sꝫ tñ in Digestis nihil reperiri, ꝙ
eorum sniam iuuet, qui aduersantia huic constitutioni prodiderunt,
quoniam huiusmodi responsa per Tribonianum, collegasqꝫ de eo
volumine sint reiecta. arg. §. j. quibus in prima constitu. codi. ⁊ not.
in. l. j. de lega. j.

Quod subsequitur certam quantitateꝫ vel naturaꝫ

2 disputemus † quẽadmodum certa quantitas accipienda sit, ⁊ Bar-
tolus quid alij opiniati sint refert. Ex quibus Accursius, cõtractus
inquit, dicuntur certi, quoruꝫ quãtitas vel species certo fine termina
ta, potest ostendi qualis quantaqꝫ sit. l. certũ. ff. si cer. peta. Quando
ergo in obligationẽ vertitur certa quantitas, certam quantitem ha-
bere dicitur, qñ certa species est in obligatione, dicitur habere cer-
tã naturam. Sed ab hac interpretatione idem recedit tum Barto
lus, ceteriqꝫ, eo maxime argumento, quod verbũ, naturam, ita in le
3 ge superflueret, nã † ⁊ ea que certã speciem habẽt, dicunt certã quanti
tatẽ hr̃e. Qua ratione si quis legauerit quantas summas dictaue-
rit, censuit Aristo. l. quisquis. de leg. iij. species quoqꝫ contineri, ⁊
si quis stipuletur sibi dari quantas pecunias ex hereditate perue-
nerint, nõ pretium, sꝫ rerum corpora stipulatus videtur. l. cuꝫ stipu.
de verb sig. Sꝫ tñ quamuis ceteri id probẽt, satis leniter arbitror
hanc sniam oppugnari, quoniam eadem ratiõe iuriscõsultus Pau
lus reprehẽderetur, qui certũ, inquit, est cuius spẽs, vel quantitas
ostendit in. d. l. certum superflueret enim species, vel. Sꝫ ⁊ appella-
tione quantitatis proprie speciẽ contineri nusq̃ꝫ probatur, imo ex ad
uerso plura argumenta deduci possent vt per. l. morte C. de pac. cõ
uen. Nec nos tangit Aristonis responsum, quando quidẽ aliud est
si dixero, lego Sẽpronio q̃ꝫtitatẽ, aliud si q̃ꝫtas sũmas, ⁊c. dictio. n.
4 † quantus adiectiua, non ad solam quantitatẽ refertur, imo ex pro-
pria vocabuli significatione magnitudinẽ potius notat. ex poetis af
fatim exẽpla succurrunt. Vergi. Nam qualis quãtusqꝫ cauo Po
liphemus in antro. Idẽ, nunc quales Diomedis equi, nunc quan-
tus Achilles ex iurisconsultis illud quante audacie, quanteqꝫ teme
ritatis sint publicanorũ factiones, ⁊c. l. quante. ff. de pub. nec de ser-
monis proprietate ambigit, standuꝫ esse grammaticis. Nec obesset
quod verbũ quantitatis a quanto formetur, quoniam consuetudo lo
quendi a doctis obseruata, ipsa est que verbis proprietatem tribuit,
vt Fab. Quintil. libro. ij. est auctor. ⁊ Bar. in. l. j. col. pen. ff. si cert.
peta. Unde cum consuetudo non assumpserit verbum quãtitatis ꝑ
spẽ, adiectiuum vero ex adiuncto frequẽtius, non est absurdum alte
rum proprie dici, alterũ non eque, nam ⁊ familia ⁊ famulãdo dicit, ⁊
famuli appellatione nõ venit dominus. l. familie. ff. de verb. sig. ⁊ tñ
verbo familia comprehenditur. Item adnotauit Aristo verbũ sum
me, quod ipse probauit ad certas species referri, tñ ⁊ in eo casu vo-
luntas testatoris ex prefatione talis esse coniiciebat, quapropter tot
collectis, equum fuit statui inibi certã speciem contineri, sicut ⁊ cũ
quis quantam pecuniam dari stipuletur, quippe verbũ pecunie ge
nerale est, ⁊ species comprehẽdit. l. pecunie. in prin. ff. de verbo. sig.
Consequens igitur est, primam hanc Accursij sententiaꝫ posse de-
fendi, quamuis semetipse damnauerit, ab ea in aliã transieris. Hec
5 est † vt per certam quantitatẽ speciem quoqꝫ accipiamus, per certã
vero naturam id potissimum intelligamus, cum promissio de gene-
re aliquo est facta, veluti promitto hominem, spondeo equum ⁊ ho-
mo enim ⁊ equus certos fines naturaliter habent. Non placuit id
Iacobo ab Arena, quibusdam rationibus. quas per Bartolũ reie
ctas cernere est. Pergit etiam Accursius id declarando, vt certũ
intelligatur cum in obligatione est datio, quamobrem si stipuler da
ri Titiũ, certã speciẽ stipulor, si dari cẽtũ certã q̃ꝫtitatẽ, si vero dari
hominẽ vel equũ, tunc stipulor certã naturam, ⁊ debebit mediocris
l. legato generaliter. ff. de le. j. Ceterũ si fieri aliquid stipulemur, pu
ta dari curari centũ, vel Stichũ, vel hominẽ, hec stipulatio incerta
est, quippe facti, ⁊ stipulationes facti sunt incerte. l. si. ff. si cer. peta.
l. vbi autẽ. ff. de ver. ob. Dãnãt rursus id Iaco. ab Arena, ⁊ Pe-
6 trus, nam venditor † solũ tenet tradere. l. ex empto. ff. de actio. emp-
ti. quod facti est, tamen lex venditionis contractũ appellat certum.
Sed venditionẽ meri facti non esse respondet Bartolus, quoniaꝫ
venditor si dominus sit, non tradere tantum, verum etiam trãsferre
dominium tenet. l. in conuentionalibus. ff. de verb. obli. l. si rem alie
nam. de acti. empt. Ceterũ, vt idẽ affirmat, non idcirco defenditur
Accursius, quoniam in lege subsequitur exẽplum locationis, q̃ pro
culdubio est, facti, cum conductori dominus patientiam prestet, q̃
meri facti est no. in. l. ij. ff. de verbo. oblig. aliter itaqꝫ accepit ea ver
ba Iacobus ab Arena, quẽ dum Bartolus improbare videtur, ex
plicat, nec tandem ab eo ipse dissidet, quod ⁊ Baldus facit. Aiunt
illi, contractus dici certos, qui certam quantitatem, vel naturã res-
pectu sui vel adiuncti, habet. Quam sententiam sequor. Nam id ꝙ
7 interest, non in iure, sed facto consistere iurisconsulti dicũt. in. l. qua
tenus. ff. de regu. iur. Solent autem ea facti appellare quorum vis
est dubia, ⁊ omnis a probationibus pendet. l. Aretusa. ff. de sta. ho.
l. triticũ. de verb. obli. igitur in tractatu eius quod interest, certitu-
do vel dubietas non est accipienda ratione obligationis vti fit in ob
ligatione dandi faciendiqꝫ ⁊ in hoc deceptus est Accursius. Nec
est accipiẽda ab eo quod ab initio in obligationem deducatur id ꝙ
interest, vel non deducatur, quod Nicolaus Matth. credidit, sꝫ id
querendum est possit protinus probari vel non possit. igitur in ven-
ditione ⁊ locatione ne cum de pretio conueniatur, clarum est, si con
uenta non seruentur, minus interesse nequaq̃ꝫ posse, q̃ꝫ sit pretium, ⁊
idcirco cum hic contractus respectu probationis euidẽs sit, dicitur
certus, idẽ in pacto eundi Romam, si vicissim promissa sit pecunia
⁊ si qua similia, vti declarat Bartolus, qui tñ adamussim nõ extri
cat quomodo certam naturam intelligamus. Si eniꝫ euꝫ sequamur
idẽ fuerit vel certam quantitatem, vel certam naturam dicere quod
non probo. Nec admissa eius snia, quam ceteri oẽs creberrimo cal
culo approbant. Accursij opinio procedit, nam si hominem gñali-
ter promitto, ipse existimauit promissionem hanc certe nature esse,
⁊ tñ eius estimatio ratione sui vel adiuncti non sit plane certa, con-
cedamus deberi mediocrẽ, non sequitur tamen certitudo potest. n.
pluris estimari vnus mediocris alio eque mediocri, quando qdem
hec mediocritas certos fines non hꝫ, Et cuꝫ hec electio si multũ dif
8 ficilis, ⁊ ambigua, non videtur certam naturam habere. † Nõ itaqꝫ
omnino hac in re communẽ sniam sequor, que ⁊ eo amplius cõuin-
citur, quod nulla lege naturam ita accipi probãt, quare illud debe
mus scire, ea de natura contractus dicit, que tametsi non expriman
tur, in eum deducta intelliguntur, vel ex consuetudine, vel alia d cã
veluti in emptione, nam de natura huiusmodi contractus est, vt pre
stetur euictio. l. pacta. ff. de contrahen. empti. vbi glo. quod inductũ
est, quoniam assidua consuetudo fuit vt prestaretur. Dicitur etiam
de natura rei illud, quod illi regulariter accidit. l. cũ quid. ff. si certũ
9 peta. Quamobrẽ † Raphael Comẽsis in. l. ita stip. magna. ff. d ver
bo. obli. de natura penoris esse tradidit, vt breui consumeretur, cer-
te in eius estimatione ipsius quoqꝫ nature ratio ducenda est. Nen
me fallit penoris naturam interpretatos esse alios fauorem, quoniã
penus propter alimenta fauorabilis sit, sed frequẽtius admittit de
natura. quod primo dixi. igitur in proposita questione dicendũ opi
10 nor † per certam quantitatem intelligi ea, que expresse solẽt deduci
in contractum puta pretium ⁊ rem per certam naturam, que tacite
de natura contractus recepta creduntur. Exempli causa, vendo vel
loco tibi domum centenis, hic contractus certe quantitatis est, tra-
do Stichum, est certe speciei, que facile estimationem capit. mu-
tuo centum frumenti modios tu recepisti, negas reddere eque bo-
num hic contractus hꝫ certam naturam de eius enim natura est vt q̃
eque bonum reddatur iudex itaqꝫ hac ex constitutione id estimatu
rus est. Baldus aliter visus est intellexisse vt ꝑ verbum naturaꝫ ac
cipiamus facta quorum natura respectu vicissitudinario mensuram
recipit veluti pretiũ ratione rei visus rei ad pensioneꝫ sed ⁊ id reuo-

luitur eodem, nam si concedo tibi vsum rei statuta pensione, in esti-
mationem redigetur ille vsus, ex natura similium contractuū, et ex
consuetudine, quantum pensionis de hmōi rebus prestari soleat. l.
cum quid. ff. si ce. pet. l. ꝙ si nolit. §. in assidua. de edi. edic. ⁊ hec qui
11 dem satis ⁊ super. Ceterum † quoniā Accursius videtur existimas
se, in contractatu emptionis factum non versari, ⁊ Bartolus nō me
rum factum, sꝫ ēt dationem, Jacobus autem ab Arena, contraria
disserverit, videamus cui sententie adherendum sit. Et in tractatu,
si certū petatur, communis fere omnibus est opinio, in. l. certi condi
ctio. in princip. ff. si cer. pe. si venditor dominus sit, teneri dare, si ve-
ro dominus non sit tradere solum obligari in. d. l. ex empto. A qua
sententia nullo pacto discedendum esse Fulgosius doctor alioqui
pervicax, ⁊ ceteris refractarius, ꝓdidit nobis tamē quid vltra alios
occurrat, subticendum non est, ⁊ in primis hoc existimo, sententiam
quan turmatim alij sequuntur, a veritate abesse, quinimo indistincte
⁊ impromiscue venditorem tradere tantum obligari. Cuius rei pri-
mum argumentum est, quod Celsus scribit, in. l. fi. de condicti. ob.
caus. si tibi pecuniam dedi, vt Stichum dares, non emptionem, sed
innominatum contractum esse, nam si datio ad emptionem faceret,
nequaq̃ prescriptis verbis agi posset. Respondet huic rōni Phi
lippus Decius, in. d. l. certi condictio. ideo contractum hunc inno-
minatum esse, quoniam eo modo concepta erant verba, quo in con-
tractibus innominatis solent, alioqui si contrahentes voluissent em-
ptionem esse, non eo modo concepissent. Quam responsionem non
12 probo, quoniā † ex verborū forma contractus iurisgentium nequaq̃
variantur. ff. de prescri. verb. l. insulam facit. l. si quis in fund. ff. de le
ga. j. non enim attendimus quod nomen contractui detur, sed quid
in eo deductum sit, quamobrē etiā si contrahētes verbo emptionis
⁊ vēditiōis vterent̄, ⁊ pacto exp̄sso vēditor diceret se rē dare, nihilo
magis emptio non esset. Et quamvis eo in responso Celsus dubitet
an emptio fuerit, cū tamen subiungat nullā aliam obligationem, q̃
prescriptis verbis oriri, consequens est, nihil referre an contrahen-
tes emptionem appellaverint, cum non ipsis, sed a iure publico no-
mina contractibus data sint. Quare rursus respondet idem doctor,
idcirco in responso Celsi, contractum eum innominatū esse, quo-
niā pecunia vti certa spēs data sit. Qđ qdē divinaci ꝯiectura affir
mat nihil. n. hac đ rōne est in eius verborū ꝯtextu. igit̄ iterū referūt
gn̄aliter qdē vēditorē nō teneri dare, nisi idē ⁊ dn̄s sit, ⁊ tradēdi fa
cultatē habeat. Verū ⁊ hoc perq̃ iprobabile est, cū i respōso Celsi
coniectetur eum qui Stichum dare promiserat, non fuisse dominū
ꝙ preterq̃ quod ex legis verba inducitur nequaq̃ verisimile est ali
quem scꝫ id promittere voluisse, ꝙ in se non haberet. Nam ⁊ Cel-
sus competere ait repetitionem pecunie si Stichus anteq̃ des mo
riatur, quod referre opere pretium non erat, cum etiam si Stichus
mortuus non esset, cōpetere tamen repetitio, quippe tibi dedi pecu-
niam vt Stichum dares, si ergo Stichi dominus non es, quomo-
do potes eum dare? Omnimodo igitur pecuniam condicere possuꝫ
quoniam non dedisti, vt convenit, sed tradidisti. Non recedūt itaqꝫ
recentiores a prima responsione, quam confutavi, ⁊ eo magis, quo-
niam si is contractus emptio esse potuisset, absurdū non erat, si Cel
sus pronuntiasset, ⁊ condictionē ob causam competere, tanq̃ ex con
tractu innominato, ⁊ ēt actionem empti, tanq̃ is contractus emptio
nis ⁊ venditionis esset. Simili enim ratione motum Vlpianum sta
tuisse vtrāqꝫ actionē cōpetere posse aliquādo legi. l. labeo scri. si mi
hi bibliothecā. ff. de contrahen. emp. Secundum huius sentētia ar
gumentū est, quod idē Vlpianus scripsit, in. l. si stipulatus. ff. đ vsu.
si venditor novata priori obligatione, emptori per stipulationē spon
deat rem dare, nihilominus non nisi ad tradendum obligari, q2 veri
simile non est id actū, vt obligatio augeat̄, vt qui tradendi soluꝫ reus
erat, voluerit dandi quoqꝫ obligationē super addere. Loquitur au
tem iurisconsultus in eo venditore, qui dominus erat. Id ex eo pro-
bamus, quod si venditor ancillā tradidisset, iurisconsultus in bonis
emptoris futurarum tradidit, nam si dominus is non fuisset, nō do
minium, sed vsucapiēdi facultas solum esset translata, non enim res
in bonis dicitur, nisi que in dominio est. l. bonorum. de ver. sig. Ter
tius ⁊ qdē fortissimus locus est ab Celsi auctoritate in tractatu đ ac
tionibus empti. l. si iactum retis. Is tradidit, si iactum retis emero,
⁊ captos pisces piscator nolit tradere, ad estimationem rei agendū
nam si venditor dare teneretur, non ad estimationem, sed ad ipsam
rem specialiter obligaretur, piscator enim pisciuꝫ quos capit, domi
nium iure gentium nanciscitur. Hunc obicem ita removent recen-
tiores, quod ad factum obligatus principaliter venditor esset retia
scꝫ aquis immergere, quamobrem quamvis pisces acquirat, datio
tamen vti accessoria facti principalis naturam respicit, vnde in id
quod interest, obligatio succedit. Hanc responsionem memini, cum
Iason confutare vellet, ⁊ Decius etiam deposito pignore tueri co-
naretur, doctissimum quendam greco hemistichio vtrunqꝫ taxasse.
discopho duscophos ecrineto. Ipse certe arbitror non defendi qm̄
13 † si solum factum illud principale consideretur, locatio esset, non em
ptio. l. cōvenit. l. fundi. ff. de contrahen. emp. l. ij. ff. loc. §. fi. Quando
quidem si pretium des, ego vicissim factum, operarum locatio est, si
cut si rem esset emptio. In proposito ergo casu diceretur piscator lo
casse operam quod falsum est, cū iurisconsultus emptionē esse vo-
luerit, si argumentū a titulo verum est naꝫ cuꝫ iactus hic propter pi
sces fiat, debuit censeri ac si pisces ipsi absqꝫ aliquo facto venum da
rentur, quo casu piscium datio in obligatione venisse videtur, fac-
tū aūt ꝙ dationis cā inducitur dationis effectus operat̄. l. naturalis
§. quod si faciā. ff. de prescri. verb. l. cum servus. ff. de cōdi ⁊ demō.
Preterea existimo factum id non aliter considerari, quam in eo, q
venationem vendat, cum indagines disponit, quod vtiqꝫ levissimuꝫ
est vtrunqꝫ enim iurisconsulti equiparant. l. emptorem. §. fi. ff. de ac.
emp. atqui nullius facti esse indagines, ⁊ retia pedicasue collocare
nemo fere ignorat, sed ⁊ factum ipsum non venditur, verum pisces
ipsi qui capientur, cur ergo factū hic principaliter asseramus. Res
pondent itaqꝫ alij, idcirco estimationem piscium peti, quoniā illi fa
cile corruptibiles, litis finē integri non expectāt, quod adhuc ꝑq̃
frigidum est, id enim temporis quo durāt, debuit saltem posse eos
peti, distinguendūqꝫ a iurisconsulto fuisset, extarent, vel nō, nā ⁊ ve-
risimile est in re levi, qualis est captura piscium protinus ius reddi
14 a pretore. l. j. §. sed excipiuntur, de ferijs. qua † ratione interdictū de
glande legenda triduo perimitur. l. j. de gla. leg. aliter itaqꝫ Areti
nus Socynusqꝫ cavillantur. Nam ideo non teneri dare piscatorem
aiunt, quoniam a principio venit in contractum id, cuius nondū vē-
ditor erat dominus; ꝙ equidē ratione caret, cuꝫ emptor spem eme-
rit, ⁊ in eum casum collatus sit contractus, quo venditor dominus fu
turus esset, non dubito itaqꝫ eo ex responso probari venditorem, q̃-
uis dominum, non tamen specialiter, vt det cogi, que sentētia ex pri
ma quoqꝫ lege de actionibus empti probatur, lꝫ Fulgosius etiaꝫ id
opinatus sit, venditorem non dominum, si tradendi facultatem hēat
tradere ad vnguem teneri. Adducuntur etiam in hunc sensum Vl
piani verba, in. l. si ita distrahatur. ff. de contrahen. emp. qui vendi-
dit necesse non habet fundum emptoris facere, vt cogitur qui fun-
dum stipulanti spopondit. Nam eum loqui in venditore, qui domi-
nus sit, illud est argumento, quod non esse eum similem dicit ꝓmit-
tenti fundum, quoniam is cogitur dare, si enim cogitur dare, neces
se est esse dominum, quoniam impossibile est, vt qui dominus nō sit,
det cum traditio nil amplius transferat quam in se habeat. si igit̄ in
sponsore qui dominus sit verba iurisconsulti accipiuntur, certe ⁊ in
venditore domino accipi debēt, cum aliter claudicaret argumentū.
Sed ⁊ alibi Vlpianus, venditorem reum tradēdi esse ait, de in sub-
iungit, sive is venditor dominus sit, sive non. l. ex empto. in prin. ff. de
ac. emp. Respondent recentiores, cum venditor est dominus, teneri
quidē tradere, que traditio secum dationem habet, inquit eniꝫ opor
tet venditorem tradere, ꝙ verbum puram necessitatem tradendi in
ducit, vnde estimatio solvi non posset non id mihi placuerit cū opor
tere plerunqꝫ aliquid fieri dicamus, quod nullius necessitatis est sꝫ
cōmoditatem tantum respicit. l. cum oportet. C. de bo. que lib. nam
⁊ cum in datione duo insint, ipsa traditio sine qua dominiuꝫ nō trā
fertur, ⁊ etiam dominij ipsius abdicatio, debuisset potius Vlpia-
nus verbo dandi vti, q̃ appellatione traditionis, que levior est, da-
tio non cōprehendatur. Sunt ⁊ pro hac sentētia alie rationes, quas
cum alij referant, ⁊ nihil impresentiarum quod illis addam occur-
rat, referre supersedeo. Superest vt argumentis, quibus contraria
sentientium opinio fulcitur, respondeam. ea omnino relatu digna
duo sunt. Primum est, quod Iabolenus scripsit. l. cum manu.
§. fi. ff. de contrahen. emp. nemo potest videri eam rem vendidisse,
de cuius dominio id agitur ne ad emptorem transeat, sed hoc aut lo
catio est, aut aliud genus contractus. Respōdet Socynus ex Bal
di sententia, in. d. l. certi condictio. pactum quod naturalia contra-
15 ctus impedit, non valere quod falsum est substantialia † quippe con
tractuum pactionibus tolli nequeunt, naturam respicientia queunt.
glo. in. l pacta conventa. ff. de contra. emp. colligi itaqꝫ ibi videtur
dominium de substantia contractus emptionis esse, sed tamen ⁊ id
non probo. si eniꝫ dn̄iū substantia eius ꝯctus respiceret, res aliena
venundari non posset. §. pretium. insti. eo. ⁊ tamen nemo dubitat va-
lere venditionem. igitur aliter dicendum putaverim, nam cum em-
ptio ⁊ venditio invētē sint, vt per eos acquiramus iure gentium do
minia, vel vsucapiendi conditionem, lex absurdum existimavit pos
se expresse conveniri, ne dominium transferatur, expressa igitur no-
cent non expressa non nocent. l. nunquam. ff. de condi. ⁊ demon. Al
terum argumentum est, quod si emptor possessionis vacuam posses
sessionem tradi stipulatus sit a venditore, huiusmodi stipulatio cāꝫ
bonorum

bonorum continet, vt Vlpiani reſponſo cantum eſt, in.l.in conuen-
tionalibus.§.fi.ff.de verb.ob. ſed certe reſponſum illud in emptore
intelligi non poteſt ſine expreſſa verborũ cauillatione. quamobrem
eam interpretationem Iaſon ſe idcirco atteſtatur ſequi, quoniã me
liorem non reperit. Ipſe cũ Accurſio aliter ſentio, vt diſtingamus
an aliqs ſimpliciter tradere promittat, ⁊ ſolũ factum videt̃ promiſiſ
16 ſe, quod † ſi etiam vacuam poſſeſſionem ſpoponderit, tunc talis ſti-
pulatio cauſam bonorum complectitur differentie ratio eſt, nam ni
ſi ex hac poſteriore dominiũ transferretur, tradi vacua poſſeſſio nõ
diceretur, cum ille penes quem dominium reſidet, merito animum
poſſidendi habere preſumatur, glo.in.l.fi.in ver.vacuã.C.vnde vi.
non igitur poſſeſſio eſſet vacua. Nec hanc interpretationem argu-
menta Iaſonis conuellunt, qui Pomponij illud affert, emptorem
qui poſſeſſionem ſibi tradi ſtipuletur, idem facere ac ſi vacuam poſ
ſeſſionem tradi ſtipuletur.l.datio.ff.de act.emp. Nam reſpondeo
ſolere expreſſionẽ aliquando plus operari, quam ſi tacite idem age
retur. nam ⁊ in emptore illud procedit, qui ſecundum cõtractus na-
turam ſtipulatus intelligitur, glo.in.l.ſi ſtipulatus in glo.j.de vſur.
ſecus eſt in eo, qui ſola ſtipulatione poſſeſſionem ſibi vacuam tradi
ſtipuletur. Et hoc modo ſublata ſint argumenta, que communẽ ſen
tentiam adiuuabant, reliquum eſt vt ratiunculas quaſdam neoteri-
corum elidam, veluti dum dicitur, venditorem de euictione teneri.l.
Iulianus.§.j.de verbo.oblig. quod admonet obligari eum dominiũ
transferre. nam conſequens id eſſe negaueriſ, alioqui ſi hec preſum
ptio reciperetur, is quoqꝫ qui rei vendite dominus non eſſet dare co
geretur, cum euictio eum teneat. Alia eſt ratio ex eo reſponſo, quo
qui alienam rem vendiderit, ſi medio tempore dominium acquirat,
cogitur implere venditionem.l.ſi quis alienam.ff.de act.emp. Sed
⁊ dici poteſt, in eo caſu rem non fuiſſe traditam priuſqꝫ dominiũ ac
quireretur, ⁊ hinc ſatis impleri venditionem dici, eam tradendo, vt
in eius interpretatione Accurſius ſcripſit. Ex hac igitur opinione,
quam aduerſus communes traditiones tutatus ſuꝫ, conſtat argumẽ
tuꝫ, quod Iacobus ab Arena contra Accurſium intorquebat, verũ
eſſe, nec per Bartolum recte reſponderi, animaduertendum tamẽ
eſt, ſi a frequentiori ſententia non recedamus, mixtamqꝫ dandi ⁊ fa
ciendi obligationem in venditione fateamur, nihil impedire qn idẽ
in locatione defendamus, prorſuſqꝫ a Iacobo Accurſium tueamur
ille enim vſus, quo conductor fruitur, loco dominij ſuccedit qđ So
cynus arbitratus eſt, in.l.certi condictio. quod ⁊ ipſe idcirco cõpro
17 bauerim, quoniam a † nemine non traditum eſt, vbi conductor fruc-
tus collegerit, tum demum illorum dominiũ acquiri, non prius qua
propter damnum vel venientis exercitus, vel alterius rei, fructibus
collectis, ad conductorem pertinet, ſi adhuc in agro ſunt, locatoris
periculo pereunt, Scri.in.l.ſi merces.§.vis maior.ff.locati. nã dam
num rei ad dominum ſemper pertinet. Et hanc Socyn. ſententiam
defendi poſſe in agri ſimiliſqꝫ rei locatione crediderim, non in eo q
operas locat, puta nomenclatore, tibicine, hiſtrione, non enim hi qc
quam faciunt quod ad dationem trahi poſſit. Qua de re ſcitum eſt
18 apud Plutarchum Dionyſij † Tyranni dicterium. Is muſici ca-
norem admiratus, eo ardore animi premium ingens illi promiſit.
Poſt aliquot dies muſico promiſſa repetenti, nonne, inquit par pa
ri relatum eſt: tu me re inani, ſono videlicet, alacrem feciſti. contra
ego te ſpe pollicitationis, que eque inanis eſt. Querendum hic eſſet
an ſeruitutes certe dicantur, vel incerte ⁊ videretur id ab ea queſtio
ne emanare, an i ſeruitutibus principaliter datio verſetur, an factũ.
Quam rem aliq̃ nando latius excuſſi in lege que ſecunda eſt, de ver
borum obligationibus. Sed quod ad rem preſentem attinet, id inq
rendũ nõ arbitror, ius ne, an factũ contineant, cũ in hoc tractatu mo
do certitudinem non accipi ſupra dixerim. Igitur puto eſſe incer-
tas, cum in his nequaqꝫ ſit certa quantitas, aut natura, in arbitrio er
go ius dicentis fuerit, quatenus interſit in eis eſtimare.

Quod lex habet id qđ intereſt ⁊c.

videamus quid ſit id quod intereſt, tum ⁊ quotupliciter interſit. Et
19 Accurſius dupliciter id definit. Intereſſe † eſt (pcto a latine ſcienti
bus inſolentis vocule veniã) ſingulare rei pretium. Nam Venule-
ius.in.l.fi.de pcto.ſtip. ſtipulationes, inquit, quanti ea res, eſt pro
miſſionem habent. Que verba id quod ſingulariter intereſt, reſpi-
ciunt. Definitionem tamen hanc veteres non probant, idem ⁊ Bar
tolo, Baldo ⁊ Salyceto videtur, nam id ſolum finit quod ſin-
gulariter intereſt, cum tamen alijs quoqꝫ ſpeciebus interſit. Sed
hoc facile reiecerint qui exiſtimabunt de vna hac tantum ſpecie lo
qui conſtitutionem hanc quod inferius enarrabo. igitur aliter ipu-
gnant, cuꝫ i eo quod intereſt, ratio damni emergentis ducatur, ſicut
⁊ lucri ceſſantis cuꝫ tamen de hac re in in diffinitione ſit nihil. Poſ
20 ſet reſponderi verbum rei † generale eſſe, ⁊ argumenta diminutio-
neſqꝫ ſub eo comprehendi.l.ait pretor.§.per hanc.ff.que in fraudem
credi. appellatione enim rei actuarium quoqꝫ eius continetur.l.ẽt.
ff.de ſolut. Quapropter ex hac definitione ita accipiendum erit, vt
intereſſe ſit ſingulare pretium rei non preſtite cum ſuo augmento ac
ceſſioneqꝫ, hoc eſt lucri, damniqꝫ non habita ratione. Alia item ra
tione vrget̃ hec definitio, nam id ꝙ eſt intereſt, pretium rei quãdoqꝫ
excedit.l.j.de actio.emp. ſed vti aſſerui, res hic generali ſignifica-
tione accipienda eſt, non vt id tantum quod a principio in cõtractũ
deducit̃, comprehẽdat, ſe vt ſequentiũ quoqꝫ acceſſionũ ratio inea
tur, quippe dubium non eſt eſtimationem rei, ſimpliciter acceptam
intereſſe non dici.l.hec verba quanti.ff.de verb.ſigni. ſed eam eſti-
mationeꝫ cum damni emergentis, ⁊ lucri ceſſantis eſtimatione iũ
ctam, tum demum eius quod intereſt verbo contineri. Scđa Ac-
21 curſij definitio hec traditur, Intereſſe † eſt damnum emergens, ⁊ lu
crum ceſſans ex eo quod aliquid fieri ceſſatur. Hanc ꝓbãt Marti
nus. Iac. Bu. Bal. ⁊ antiquis maior pars reprobauere tamen ali
qui quod intereſſe damnum non eſt. Sed hic accipiendum eſt dam
num pro eius eſtimatione, exemplo legiſlatoris, qui damnum hoc,
inquit, reddatur, id eſt damni eſtimatio, ſuperadditur aliud quoniã
plerunqꝫ lucri ceſſantis ratio non habetur.l.ſi ſterilis. Reſpondet
Salycetus, licet omne lucrum non attendamus id tamen deduci ꝙ
iure communi delatum eſt. Procedit itaqꝫ diffinitio in lucro, quod
iuris eſt, vt computetur. nam id negare non poſſumus, ceſſantis lu-
cri rationem in eo quod intereſt haberi, naꝫ in hac conſtitutione ex
preſſim cauetur, ſatis autem eſt ſi definitiones caſus regulares com
prehendunt, non qui raro ⁊ obiter proueniunt qua rõne Alexãder,
dotis, Nicolaus Tudiſcus iudicij, Aretinus teſtamenti vulgares
definitiones tuentur, quaꝫ rem in Paradoxorum ſexto ſub incudẽ
reuocaui. In ipẽ Bart. quoqꝫ argumentat̃, qm̃ reperire eſt, qđ pu-
blice interſit, ⁊ eſtimationem non capiat, vti libertas, fauor dotium,
⁊ id genus cetera.l.j.ſol.ma.l.libertas de reg.iu. Cui rei reſpondẽ
dum eſt, oẽ quidem id generaliter ⁊ in vniuerſum ſtatui non poſſe,
ſed tñ lex quandoqꝫ moderatur, ⁊ ad eſtimationem redigit. Prete
rea abſurdum non eſſet, ſi fateremur, de eo quod ineſtimabiliter in-
terſit, definitioneꝫ non loqui. quid enim id ad preſentem tractatum
lex quippe de eo facta eſt, quod a pretore taxari poſſit. proſequitur
Bartolus, aliterqꝫ impellit, quoddam, inqt, intereſſe appellamus,
cum non lucrum ceſſat, ſed damnum, ⁊ econuerſo lucrum emergit.
arg.l.fi.de his qui adiec. Finge hoſtem mihi damnum dare, certe
mea intereſt ceſſare damnum, idem in legato repudiato, intereſt.n.
mea lucrum emergere. Verum argumentũ id antiſtrephõ vt Gre
ci dicunt. ⁊ conuerſorium eſt, tolliturqꝫ ex inuerſione capitum, naꝫ ſi
aduerſus hoſtem ago, in cauſa eſt damnum, quod emerſit, emerſu-
rumqꝫ eſt mihi, ſi heredem qui me legatum coegit repudiare, in ius
voco; idcirco facio quoniam eius cauſa ceſſauit lucrum. Similis
argumenti exemplum habemus apud Gellium, ⁊ etiam Africanũ
titulo ad legem Falcidiam.l.qui.cccc. Sunt ⁊ qui alijs rationibus
idem impugnent, quoniam non id quod intereſt comprendit, cũ dã
num ex eo infertur, quod id fiat quod fieri nõ debet. Reſpõdet Sa
lycetus, ſatis comprendi, quoniam appellatione facti, non facere cõ
22 tinetur, hinc † ſi ſtipuler non fieri, ſtipulatio iſta facti eſt.l.vbi autem
§.illud.ff.de verborum.obli. Sed ⁊ ipſe in hãc definitioneꝫ illud in
torqueo, quod non comprehendit id quod noſtra intereſt, quia cum
promiſiſſes dare non dediſti, in obligationem enim rem dari id qđ
intereſt, deducitur, quamuis non iure obligationis, ſaltẽ iudicis of
ficio.l.vinum.ſi cert.pet. Cum igitur id non contineatur, cõſeqnẽs
eſt definitionem non eſſe perfectam niſi dixeris appellatione faciẽ
di latiſſime dationem venire, licet improprie.l.iij.dare.de vſufru.l.
23 ſi ſtipu.de vſur. Preter ceteros aliam quoqꝫ definitionem † edidit
Bartolus, vt diſtinguamus id quod in genere intereſt, an quod ẽt
vniuerſaliter. ſi enim ſequenti hoc modo accipiamus, intereſſe, inqt
eſt iuſta alicuius vtilitas, quod ſane quam improprie a Barto. di-
citur nam ⁊ genus vt ipſe ait, generaliſſimum in eo quod intereſt di
ci, ſicut ⁊ alibi profeſſus eſt in officio iudicis, nemo dialecticus vn-
quam admiſerit, itaqꝫ non dubitauerim id ꝙ intereſt, gñaliter di-
ci poſſe. Qđ vero aliud ſit eſtimabile, aliđ ꝙ petat̃ aliđ ineſtimabi
le, aliud quod peti non poſſit, ſintqꝫ hec eius ſpẽs ipſe, nequaquã fa
tebor, cum potius accidentia ſint que ſpeciem diuerſam non faciũt,
vt ſi dixerim, hominum quidem albi, quidam nigri ſunt, qua ratio
ne poſſeſſio pro emptore aut pro donato, aut pro derelicto, ſpẽs q-
dem poſſeſſionis non ſunt, ſed differentie quedam ex accidẽti Bar
tol.in.l.j.iiij.colum.de acquiren.poſſeſſ. Ceterum etiam ſi Barto
li hanc diſtinctionem admittamus, dubio tamen non caret eiuſmo-
di definitio, cum iuſta alicuius vtilitas reperiatur que tamen pro-
prie ad id quod intereſt non refertur, quale eſt rei pretium.d.l.hec
verba quanti.de verbo.ſigni. Quod ſi probari dixeris eſtimationẽ

quidem rei ab eo quod singulariter interest non comprehendi, sed non tamen, esse consequens, quin id quod in latissimo genere intersit, estimationem hanc contineat. Respondeo ab eo genus removeri, a quo omnes eius species abdicantur, he autem species sunt, singulare, conuentum, commune, quibus speciebus clarum est rei estimationem non contineri. In eundem etiam illud contorquetur, aliquid nostra interesse, non tanquam vtilitatis non habite pretium, sed vti damni emergentis, estimationez. l. prima. §. si. si quis in. l. fina. ff. de preto. stip. ⁊ de proprij sermonis natura multum differentie est, si dicamus damnum emergere, vel vtilitatem non haberi, alioquin in Accursij definitione superflueret, lucrum cessans, cum expressisset id damnum emergens. Merito itaqꝫ Bartoli definitiones sectatorem nullum in hoc tractatu habuere, sed Accursio creditum est. Precedentem nostram rationem Dyni argumentum confirmat is, inter iuris regulas. Dyn. in capitulo mora. hoc syllogismo vtitur, hec verba, quanti ea res est, non ad id quod interest, sed ad rei estimationem referuntur, vt iurisconsulti tradunt, negatiua
24 † autem verbo potest precedente, omnis potentie actus excluditur capitulo primo de regu. iur. libr. sexto quoniam vniuersaliter negat. rei ergo estimatio nullo modo id continet quod interest, ⁊ tamen iusta est alicuius vtilitas. nam ⁊ quod idem dixit, aliquid fieri nostra interesse, quod quidem estimari possit, peti non possit, nimis plane perfunctorium est. naz quatenus interest, in facto consistit quod ad probationem referri superius dixi, si igitur peti non potest, nec in iudicium deduci valet, ⁊ probationes erunt incongrue, nec a iudicibus admittende. Non video itaqꝫ, cum probari nequeat, quomodo nostra interesse dici possit, tum iuri estimatio, nisi Bartolum loqui intelligamus de eo quod intersit quidem vere, sed probari nequeat quod si probetur, estimationem caperet, probatio enim nihil de rei substantia immutat. l. duo sunt. ff. de testa. tut. Definiuit ⁊ aliter Dynus, qui interesse, in quantitate consistentem damni esti-
25 mationem dixit, quod quidem defendi potest, † si appellatione dãni, rationem quoqꝫ lucri cessantis ducendam putauerimus, ⁊ id enim quodammodo damnum dici potest. l. proculus. de dam. infec. l. tertia in princip. ff. vsufruc. quemadmo. cau. In hanc tamen definitionem aliquis idcirco dixerit, quoniam id quod nostra sola affectione intersit, non comprehendat. Item dum putat estimationem esse in quantitate consistentem, nescio an satis probem, quoniam fortasse mea interest habere fundum. l. in fundo. de rei venditio. id ergo quod mea interest, in quantitate non consistit, licet damnum mihi per dationem quantitatis restituatur. ⁊ hoc argumento suprascripte doctorum definitiones reprobari possent, quia interesse, vt ipsi dicunt non est ipsa estimatio rei, vel damni, lucriue, sed per huiusmodi estimationem compensatur mihi, ⁊ restituitur damnum, ita quod mea amplius non interest. Uerum aliud est ipsa res, aliud rei solutio, nam ⁊ estimatio hec quoddaz quasi subsequens est eius quod interest. l. prima de contrahen. em-
26 ptio. quoniam ex ea rem ad pretium deducimus. definitiones † autem rei substantiam amplecti debent non exteriora. Bartol. in ru. de app. nemo enim dixerit estimationem substantiam eius quod interest, respicere, sed potius quendam effectum quapropter cuz lex dicat, quatenus intersit in facto consistere dicta. l. quatenus. definitiones autem non que facti, sed iuris sunt, soleant terminare non arbitror in hoc inquirendum, modice enim id vtilitatis, definitiones vero in iure periculose sunt, quamobrem ⁊ iurisconsulti veteres descriptionibus potissimum vtuntur. l. j. de regu. cat. li. de do. l. filius de be. insti.

27 **Quero id quod † interest, quot** modis accipiatur. Et plures species adducuntur, que tandem in tres reuoluuntur, interest enim singulariter, communiter, ⁊ ex cõuentione. interesse singulariter dicimus quod in persona petentis consideratur, communiter, quod communi estimatione finge, vendidi tibi fundum reditus aureorum sex in annos, dein accepta pecunia non trado, quinimmo annum integrum retineo, tu tandem mecum agis, iudex id quod interest estimabit. si singulariter estimaturus est, accidere posse tua vel viginti inter fuisse, quod statim non tradiderim. l. prima. ff. de actio. emp. vel ex probabili aliqua affectione, vel ducta alicuius damni ratione quod tibi euenit, quia fundum non tradidi. si communiter estimatio ineatur, fortasse tua non referret duodecim, puta quia in homine eiusdem qualitatis communiter ex mora maius in simili re detrimentum non accidit. sed finge rursus in eo contractu affuisse pactionem, vt si euestigio fundum non traderem. dena tibi rependerem, dicetur ex conuentione interfuisse decez. l. fina. ff. de preto. stipulatio. Superest videamus vt vera sit hec distinctio, ⁊ in primis Dynus. in capitulo mora. de regu. iur. ⁊ alij quidam existimauerunt vnico tantum modo nostra interesse, cuius rei argumentum in hac constitutione esse arbitrari sunt, dum sanxit Iustinianus hoc quod interest dupli quantitatem minime excedere, id est duplum communis estimationis. aiunt ipsi igitur communis estimatio non est species eius quod intersit, cum quod excedit, minime idem sit cum eo quod ex-
28 ceditur. nam † ⁊ que res disponit, ⁊ que res disponitur, eiusdem non sunt generis. l. fina. ff. de fundo instructo quamobrem si id quod communiter, vel ex conuentione interest, estimationem rei pretergreditur, disponitur ⁊ restringitur, ne duplum excedat, estimationemqꝫ coarctat. Igitur absurdum est opinari eiusdem generis species esse, consequens alioqui foret estimationem communem non respicere id quod interest, sed respondendum est huic rationi, verum esse communem estimationem ab eo quod interest differre, non enim ipsius rei communis estimatio, ⁊ interesse communiter idem est, vt argumentum Dyni supponit, sed vltra rei communem estimationem damni emergentis, ⁊ lucri cessantis communi vsu ducta ratio id efficit, quod interesse, commune appellant. ⁊ Bartoli, ceterorũqꝫ verba ita accipi debent, vt male faciant recentiores. in rep. l. quatenus. ff. de regu. iur. quidam, qui vt Bartolum arguere videantur, eius verba falso referunt, ⁊ pessime declarant. Illud tamen profitebor, si ex mora damnum aliquod non accidisset, nec propterea a lucro esset cessatum, tunc latissima significatione estimationem rei in id quod interest contineri. Adducit ⁊ in sententiam suam alia argumenta Dynus, que si referam, opere precium facturus non sum quoniam id satis esse debet, legi ea apud Salycetum confutata posse. Uerior itaqꝫ ea est communis opinio, quam. s. retuli tribus scilicet modis id quod interest diuisionem capere, a qua tandem nec Dynus ipse recessit, Uideamus quemadmodum singuli modi probabiles sint, et quod
29 † communis estimatio sit pars eius quod interest, deducitur ex eo quod qui iudicio aliquem sistere promisit, ad communem estimationem condemnatur. l. secunda. §. fina. ff. qui satisdare cogantur. ⁊ tamen lex quandoqꝫ afirmat, damnari in id quod interest. l. fin. ff. si quis in ius vocando. Nam ⁊ in litem iuramus, quatenus nostra interest. l. penulti. ff. de in litis iuran. ⁊ tamen in tali iuramento venire rei estimationem constat. l. videamus. §. si tamen eodem titulo, quinetiam lex Aquilia quandoqꝫ legitur estimationem damni vlcisci. l. ait lex quanti. l. si seruum. ff. ad legem Aquiliam, quandoqꝫ plectere quatenus interest. Id verum est, posse id intelligi, quatenus interest singulariter, non communi estimatione, allegant in hanc rem ⁊ quedam alia Dynus Salycetusqꝫ, que tute videre poteris. At illud quod ex conuentione debetur, interesse conuentum dici Baldus in nona columna quibusdam rationibus prodidit, nam pretium id ex debitoris non tradentis mora petitur, ergo ratione eius quod interest prestatur. siquidem ex penitentia pretium non datur, quando in nominatis contractibus penitere non liceat, consequens igitur est ex mora prestari. l. cum te. C. de pactis inter emptorem, ⁊ venditorez quod non aliud est, quam quod interest. Sed hoc argumentum efficax non est, cum non ex mora principaliter id precium debeatur, sed ex contractu, quia ita cõuenit si non fieret tantum dari quare cum legi contractus paritum non si, t euenit conditio, debetur itaque illa pena non propter moram, sed propter conditionis euentum. Alia Baldi ratio
30 ex eo deducitur. † Quod si rem estimatam vxor marito in dotem dederit, cum non hec est, actum, vt vendita sit, soluto matrimonio, diminuta re, vel perempta, estimatio petitur. l. estimare. ff. soluto matrimonio idem in pecore estimato in societatis contractu. l. cum duobus. §. damna. ff. pro socio. Certe hec estimatio dicetur conuenta, cum ita estimari conuenerit.

¶ Quod argumentum friuolum est, cum estimatio conuenta ab ed quod interest ex conuentione differat.

¶ Addit idem scriptor probari id in venulei responso. l. finali. ff. de pretor. stipulatione quo dicitur, id quod interest in conuentionem expressa quantitate deducendum esse, quoniam alioquin difficilis sit huiusmodi probatio. Ex hoc argumento clarissime ex-
31 plicatur quid si. t † Quod doctores interesse conuentum appellant, non enim esse ipsam rei estimationem, vt precedenti ratione deduxerat, sed penam que additur si principalis conuentio non obseruetur, veluti vendo tibi Seianum fundum centum aureis, ⁊ promitto tradere, ⁊ si non tradidero intra annum, spondeo viginti, quoddam hic erit interesse conuentum, certe ipsa viginti,

non

non autem centū,que sunt ipsa rei estimatio. Idemqꝫ Dynus pro
bat,⁊ quandoqꝫ Bartolus in octaua columna,versiculo venio ad
vltimam,licet idem cum Accursio etiam variauerit,⁊ ipsa centum
interesse conuentum existimauerit,si quis tamen in proposito exem
plo centum ⁊ viginti interesse conuentum appellauerit,viginti qui-
dem in ea summa proprie dixerit,centum improprie. Et hec sunt de
aliorum traditionibus,que prosequi placuit. Ceterum que nobis
magis adlubescant,talia sunt,⁊ inter cetera verbum interesse sub-
stantiuo modo prolatum, in iure ipso ciuili non reperiri, quo-
niam latine sic dici non potest, nisi ex adiecto insolens dictio tem
peretur, quale illud Ausonij, Hoc quod amare vocant, aut
misce aut solue cupido. Solent itaque iurisconsulti appellare id
quod interest.

¶ Sed ⁊ diuisiones he,quas supra ex recentiore disciplina tradi-
di,a veteribus non referuntur,neqꝫ enim singulariter vel communi
ter,vel ex conuentione interesse,apud antiquos legere est,sed vo-
ces he a Neotericis interpretibus facta sunt,vt facilius quod men
te conceperant,declararent,quod etiam Fulgosium non preterijt.
in.l.prima.ff.de actione em. Igitur † quicquid ad me pertinet qua
32 litercunqꝫ dum non iniuste pertineat,mea interesse dicitur, nostra
enim refert,ne quicquam iurium nostrorum aliquis perditum, vel
minutū est,in summa quicquid ad nostram vtilitatē spectat,nostra
interest,formatur autem ab eo quod est in re esse, qua de re si pro-
misisti dare centum,⁊ non des,nostra interest te centū dare, si spo
pondisti tradere Stichum hominem,⁊ nō tradat, ad nostram rem
pertinet,vt addas,vel id soluas quod communi estimatione Sti-
chus valet,⁊ idem in similibus. Potest itaqꝫ pro certo affirmari,
in eo quod intersit etiam rei pretium versari,si enim rem non das,
vtiqꝫ mea interest te estimationem saltem dare. si ergo hoc quod in
teresse vocant,generaliter accipiatur,omnes species comprehen-
33 det,⁊ quidem proprie,species † enim suo generi proprie inest.l.pre
tor ait.ff.de suis ⁊ legi. nisi quis existimet hominem proprie non esse
animal,⁊ equū non esse bestiā,vel pauonem proprie non esse auē.
Illud tamen aliquando accidit,vt verba angustiore significatione
accipiantur,quam proprietas vocis ferat capitu.cum de no.de p̄-
ben.lib.vj.aliquando latiore,⁊ vberiore vti vel rei de qua agitur ra
tio,vel loquendi consuetudo tunc requirat.l.si vino.ff.loc. Quapro
pter quod legitur, hec verba quanti ea res est, non id quod inter
est,sed ad estimationem referuntur. idcirco dictum est, non quod
nostra intersit,estimationem habere,sed quod estimationem debe-
ri alia ratione iam clarum est,vnde cum dicitur,non ad id quod in
terest,⁊c.intellige generaliter,vel ratione communis interesse, vel
affectionis,vel alio modo, sed ad estimationem,id est rei pretium,
vt quod interest illam estimationem non excedat. Illud non diffi-
teor in tractatu nostro interesse illud intelligi quod singulariter in-
terest,quamuis ⁊ quandoqꝫ commune accipiamus, sed id rarius.
Ceterum id hac ratione,quoniam vtrunqꝫ incertum, ⁊ probari de-
bet,quare ⁊ estimatio communis,que nondum certa est,hoc verbo
plerunqꝫ accipitur,si vero certa sit rarissime sic nuncupari repe-
ries,quoniam aliud habet nomen,⁊ quidem elegantius, videlicet
estimatio vel precium,quo frequentius appellatur,⁊ que loquendi
consuetudo in altero insolentiam ⁊ quandam improprietatem indu
xit. Igitur omne quoquo modo intersit,dicitur proprie interesse, ⁊
licet aliud peti possit,aliud non possit,non tamen ideo minus dici-
tur interesse,nec propter hanc differentiam,speciei varietas videt̄
inducenda. Barto.in.l.j.in.iiij.colum.ff.de acqui.possessio.quod
circa quod interest intra rem,vel extra,vel affectionis causa in spe
cie differre non opinor.

Ait lex, dupli quantitatem mini-
34 me excedere quesitum est,duplum † id quemadmodum colligendū
sit,⁊ Accursius tres sententias refert,⁊ prima Placentini est, id
quod ex conuentione interest,duplari hinc ipse Accursius, Bar
tolus,ceteriqꝫ damnant quippe plurimos esse casus,in quibus ni-
hil quod intersit,in conuentionem deducitur,nec coarctandam le-
gem,quamobrem Bulgarus, Jacobus Butrigarius, id quod cō
muniter interest duplari crediderunt. Accursius Bartolusqꝫ, vbi
interesse communiter potest,in estimationemqꝫ id cadit,hoc dupla
ri malunt,si vero communis hec estimatio iniri non possit, tunc qđ
ex conuentione interest,ad duplum vsqꝫ portendi poterit, ita tamē
vt si eadem in re accidat ⁊ communiter interesse, ex conuentione,
id quod communiter interest,dupletur si maior ea summa futura ē,
quam ea que de estimatione conuenta fuerit,alioquin dupletur cō
35 uenta,⁊ hoc † in odium eius,qui in mora est,quoniam is in maio-
ri quantitate semper condemnandus est, argumen.l.contumacia.
ff.de re iudica. Videamus quemadmodum interesse ex conuentio
ne hic accipiamus,⁊ si penam ipsam,que in obseruantiam contra-
ctus principalis punit,intelligamus,dubio procul existimo Bar-
toli,⁊ complicium sententiam a veritate abesse. Si enim contrahē
tes expressim cauerunt,non videtur ab eorum prouisione receden-
dum.l.fina.ff.de preto.stipu.cum regulam iuris habeamus,que ex
presse aguntur ea quibus tacite lex prouiderit,tollere, ⁊ hanc sentē
tiam Salycetus probat, qui fragile Bartoli argumentum osten
dit. satis enim est, si qui contractui non paret, id quod interest ad
duplum pendat,durissimeqꝫ secum ageretur, si maioris summe du
plum representare cogeretur. ¶ Sed quid si Bartoli sententiā
accipiamus in estimatione conuenta, hoc est,in rei ipsius precio,
nec etiam arbitror rectius sentire Placentinum. ¶ Et imprimis
sciendum est, aliorum sententiam vnico Vlpiani responso. in le-
ge prima.ff.de actione empti.pauxillum adiuuari, is tradidit, si
res vendita non tradatur, in id quod emptoris interest agi, hoc
autem interdum precium egreditur, non enim statuit iurisconsul-
tus summam ad quam vsqꝫ protendatur, tu intellige egredi vsqꝫ
ad duplum vt hac lege cautum est,que efficaciter in illos induci-
36 tur. Ait lex † in contractibus certis,qualis est emptio ⁊ locatio,id
quod interest,dupli quantitatem minime excedere, constatqꝫ his
in contractibus versari precium.§.pretium. institu.de contrahen.
emptio.idqꝫ esse quod estimationem conuentam appellamus. Cū
igitur lex dicat non excedi duplum,ratione simpli dictum id nemo
negauerit, cum in duplo simplum insit §.tripli. institu. de actio. ⁊
sic ipsa estimatio, at estimatio rei alia non est preter conuentam,
cum conuenta communem tollat,quoniam quod expressum est,ta-
citum tollit,nam ⁊ in venditione quod conuentum est,sempe attē-
ditur,cetera negliguntur.l.si voluntate.C.de rescinden. vendi. qua
re ⁊ Bartoli ratio explodenda est,qui in contumacis iniuriam ma
iorem summam attendi probauit. Nam immo quod minus est,ob-
seruandum fuerit,cum hec constitutio, non ad extendendam eius
quod interest estimationem, sed ad coarctandam promulgata sit.
37 Sed † ⁊ nostra hec opinio Pauli Africaniqꝫ responsis luce cla-
rius probatur hi si heres seruum,cui fideicommissaria libertas de-
beatur,vendat,⁊ emptor in eo erudiendo multas pecunias effude-
rit,deinde ex constitutione seruus in libertatem prouocet, compete
re emptori repetitionem precij tradiderunt,⁊ id omne quod empto
ris interest,quia in eo erudiendo profudit, ita tamen vt pretij du-
plum non excedatur.l.titius.⁊.l.sequen.ff.de actio. empti. an ergo
quemadmodum ipsa estimatio conuenta dupletur. Sed quia subse
quitur aliud responsum.in.l.idqꝫ iulianum.ff.eodem tit. videamus
an supradictis aduersetur. si enim aream aliquis alienam vendi-
derit,⁊ emptor in ea edificauerit,deinde per dominum euincatur,
dubitat iurisconsultus an emptor in omne id quod interest,vendi-
torem conuenire possit. Et cum erga dominum exceptione, vt sibi
restituat quod edificando impendit,tutus fuerit,non posse a vendi
tore id repeti statuit in omnibus tamen his casibus si venditor alie
num sciuerit,omnimodo teneri debet. Respondent quidam, verbū
id omnimodo ita coarctandum, vt duplum non excedat, sicut ver-
bum, omne in priore responso positum per iurisconsultum ad du-
plum restringitur,quod ego cum cauillatione non careat, non ad-
mitto. Bartolus priorem legem per hac sequentem corrigi tradi-
dit,quod eque absurdum est. Fulgosius non corrigi, sed declarari
arbitratus est,vt distinguamus an venditor ignorauerit rē esse alie
nam,⁊ duplum non excedetur, an sciuerit,⁊ tunc omnimodo tene-
ri,quod ⁊ Bartolo fere placuit. ¶ Sed ⁊ ipse nequaquā sequar
cum verisimile non sit iurisconsultum,qui priore responso ignoran-
tiam in herede nullam tradiderat,tam cito de sententia decessisse.
Itaqꝫ arbitror veterem ⁊ hac in re perspicacitatem longe defecisse,
versiculus enim ille vltimus, non ad computationem referendus
est,que in estimatione eius quod interest prius facta fuerat, sed
ad obligationis ipsius substantiam, quod ostenditur ex illis ver-
bis,teneri debet,⁊c. traditur enim an teneatur, vel id minus,non
autem quomodo vel quatenus teneatur. Igitur quia superius ex
plicauerat, cum aream alienam quisquam venum dedisset,si vbi
emptor edificia struxerit,euincatur,an vēditor id quod interest em
ptoris, sit condemnandus, ⁊ si emptor in possessione fuerit, non
teneri tradiderat; cum dominum exceptione doli mali expen-
sas reficere emptor compellere potuerit,si vero in possessione non
fuit,tum agere contra venditorem emptorem posse, quod decla-
rando iurisconsultus prosequitur,vt cum venditorem rem alienam
sciuit,omnimodo teneatur non possideat emptor siue possideat,⁊
doli exceptionem non opposuerit,nec aliter exprimit quatenus ra-
tione eius quod interest, sit condemnandus venditor, quod ⁊ ex

superiori responso, ⁊ ex hac constitutione deciditur, duplum non egredi. Igitur distinctio in sciente tradita in secundo illo casu procedit, non autem ad heredem serui venditorem, quod in priore responso scribitur trahenda est, heres enim supracripto casu dubio procul onus manumissionis sibi a testatore impositu3 notat, quamobrē ⁊ Seia legatum accipere noluit, vt pote fere inutile, nec verisimile est heredem testamentu3 quo institutus fuerit, ignorasse. l. eius qui. ff. si certum petatur, Bartol. vox itaqꝫ ille omnimodo ad proximiorem casum referenda est, que interpretatio etiam regula† iu-
38 ris adiuuatur relationes videlicet ad proxima queqꝫ trahi. l. prima. §. deinde. ff. de postbu. Ceteru3 ⁊ sententia hec nostra ex ipsius legis ratione confirmatur in contractibus enim certis duplum idcirco excedi nequit, in incertis vero quantumcunqꝫ interest, deducitur, quoniā illis, cum certam quantitatem vel naturam habeant, facilius quod simplum est dignoscitur, quamobrem contrahentes non videntur voluisse illud maxima summa excedere, at in incertis non ita est, cum haud facile simplum reperias. Si igitur hec ratio vera est, nemo quippe est, qui eam non probet, in quem alium finem certitudo ista considerari potest quam propter pretium, quoniam videlicet hi contractus certum pretium vel habent, vel habere haud difficulter possunt. quod enim communiter interest quibuscunqꝫ in casibus deprehendi potest puta vicissim promisimus ego Romam ire, Tu Venetias, id nonne in communez estimationem redigi potest, consequens igitur est, aut legis huius distinctionem ratione carere ipsius rei estimationem conuentam duplari. quam sententiam fere communem dixerim, cum non solum Placentino, sed ⁊ Saliceto placuerit, tum Petro, recentioribusqꝫ quibusdam Aurelensibus. Moder. in. l. quatenus. ff. de regulis iuris hi ita existimauerunt in casibus certis cum pretium statutum est illud duplari, quod si nihil certi constitutum sit, quod communiter interest attendendum, non habita affectus ratione. ff. ad legem falcidiam. finge igitur me tibi centum sestertijs domum vendidisse. nec postea tradisse quam propter moram, tu trecenta amittis, si aduersus me agas, ⁊ tantum te damni passum probes, iudex me in ducentis solum condemnabit, duplum enim non excedet. quod si te amisisse quinquaginta tantum probaueris, in ea quinquaginta damnabor, excedere itaqꝫ duplum non potest, in minorem summam cogere potest. in incertis contractibus id iuris non est, quia quicquid interest, id omne redditur. Et differentie rationem dixi quoniā cū certum est pretium seu conuenta estimatio, qui maius dānum duplo patitur, suam culpā agnoscere d3, qui non quibuscunqꝫ remedijs vsus sit, vt sibi conuenta seruarentur, sed cum a principio incerta est estimatio, quicquam actori imputandum non est, cum incertus fuerit quantum potuerit sua interest.

Hec legis verba, vt quod re vera inducitur damnum, hoc reddatur, declaranda diffusus sunt, ⁊ id vestigandum est, quemadmodum ipsius quod interest estimatio ineunda sit, hoc enim est damnum reddere. Discutiemus itaqꝫ quid sit cum singulariter interest, tum de eo quod intra rem vertitur, deinde quando extrinsecus intersit, tandemqꝫ quid in maleficijs iuris sit. ¶ Quod primo querendum proposui, ita explicat Bartolus.
39 ¶ †Cum eo quod singulariter affectionis causa interest dubitamus, condemnationem idcirco non augendam, quoniam ex communi vsu precia rerum constituuntur. l. precia. ad legem falcid. ⁊ si seruum aliquem meum quis occiderit, ex Aquilia lege in eius precium condemnatur. l. qui seruum. ff. ad. l. aquiliā. nec idcirco pena augetur quod eum valde amauerim, quod ve paterna ex heredita-
40 te ad me peruenit. †In actionibus tamen bone fidei huius affectionis rationem habendam Papinianus scripsit. l. cum seruus. ff. māda. indeqꝫ actionem dari, quod in stricti iuris iudicijs est contra. l. fideiussoris. ff. de pactis. nisi fauor minorum tum quoque dari suadeat. l. si in emptione. ff. de mino. ⁊ suprascripta Baldus, Salycetus, ceteriqꝫ omnes probant Mihi quedam notare placuit, ⁊ du3 generaliter traditur propter affectum, condemnationem nunquam augeri, in bone fidei iudicijs actionem tamen dari, que alioqui non competijsset, rationem huiusce rei nullam esse dixerim; si enim affectus hic ita sit efficax, vt actionem inde dari fateamur, quanto magis poterit in causa esse vt estimatio augeatur, maioris quide3 operE est rem nouam concedere, quam concessam paulisper augere. s3 ⁊ diminutionem estimationis suadente affectione Celsus fieri. l. in fundo. ff. de rei vendica. in proposita specie scripsit, si aree aliene inedificauerim re euicta a domino restituēdum mihi est quod fuerit impensum, nisi is dominus sit, qui si omne restitueret, laribus fundisqꝫ auitis carendum haberet. si igitur diminutio estimationis ob affectus quandoqꝫ fit, ita si idem affectus iusserit, augmentum faciundum videtur, argumen. l. fina. §. fina. ff. de legatis. iij. Ceterum ⁊ quod passim aiunt, in actionibus bone fidei ob affectum agi posse, cum alioquin in stricti iuris contractu aliud sit, probare ipse ne-
41 queo, cum in confesso† sit actionem, qua testamenta rescindimus, stricti esse iuris Barto. in. l. si heres. ff. de eo quod certo loco. sicut ⁊ aliam quamlibet rescissoriam, ⁊ tamen hac competere ob affectionem Jabolenus author est. l. libertus qui soluendo. ff. de bon. libe. Pone libertum meum, qui soluendo non erat, me testamento preterisse, an contra tabulas bonorum possessio. petere possim, ⁊ cum mea non intersit, non posse videretur quod si in eius hereditate fundus est, qui parentum meorum quandoqꝫ fuerit, vel seruus qui singulari aliquo officio me demeruerit, cur mea non interest: compe-
42 tet itaqꝫ persecutio. †Sed ⁊ alibi traditum est, patri qui fundum pro filia dotis nomine tradiderit, si is fundus gstante matrimonio euincatur, actionem ex stipulatu duple ob affectionem competere. l. pater. ff. de euic. Neqꝫ dixerit quisquam stipulationem hanc, quonia3 venditioni accesserit, bone fidei esse, argumen. l. si stipulatus. de vsu-
43 ris. nam† stipulatio eius contractus naturam, cui accedit ita imitatur, vt firmiorem validioremqꝫ conuentionem faciat, non vt qui nō teneretur, idcirco teneatur, ⁊ qui agere non poterat, idcirco possit. Alexander in lege prima. ff. de pactis. Nam ⁊ si tradidero tibi seruum, ⁊ mihi tecum conuenerit, vt eum manumittas, vel si ancillam tradidero, pactus ne prestituatur ⁊ tu conuenta non serues, agam in id quod mea affectionis ergo interest. l. si seruus ead. l. ff. de ser. expor. atqꝫ id impromiscue, seu contractus bone fidei fuerit, seu nō idemqꝫ Accursio visum est communem igitur sententiam merito sequor. Nec me mouerint que referunt doctores argumenta, quale illud ex Papinia. responso. l. cum seruus. ff. manda. cum seruus se ab extero emi mandat, si emptor non manumittat, domino competere in id actionem, quoniam in bone fidei iudicijs affectus ratio haberi solet, interest autem venditoris vt manumittatur affectu. nā responsum illud non ita simpliciter accipi debet, sed hoc potissimu3 modo, cum seruus se emi ab extraneo mandat mandatum a principio non valet, sed eius robur ex domini voluntate descendit, ratamne habere venditionem velit, hoc est pretium accipere, an mancipium consequi, si igitur approbat contractum, quicquid in eo est deductum, censetur approbasse, non solumqꝫ vt seruus sit venditus, sed vt manumittatur, quoniam illud est consequens, ⁊ idcirco seruus mandauit se emi. In contractibus autem bone fidei id est actu3, videlicet vt seruus manumittatur, presumitur, eius affectionis ratione quam homo homini debet, presertim cum libertatis ac-
44 cedit fauor. †At in contractibus stricti iuris non presumitur actu3 nisi quod expresse constat lege quicquid de verborum obligatio. ⁊ quod perquam necessario consequens est. Non itaqꝫ in proposito casu actio simpliciter datur, quia propter affectionem intersit, sed quoniam tacite ita conuentum videtur, vt fieret seruus ille liber, alioqui dominus non fuisset venditurus. Non ergo id propter naturam actionis omnimodo est inductum, sed quia cum dominus principalem contractum approbauerit, videtur etia3 consequentia approbasse, ⁊ id egisse, vt seruus manumittatur. in contractibus eni3 bone fieri id deducitur omne quod actum est, in stipulationibus vero id quod est expressum. Aliud adducitur argumentum ex Neratij Prisci responso. in. l. in emptione. ff. de minor. is tradidit, si in fundi in se collata minor adiectione superari se passus sit in integrū restitui, cu3 sua interest, puta quia fundus ille paternus fuerit, quod enim specialiter in minore inductum fuerit, communiter affectionē non considerari in his iudicijs ostendit, restitutio enim in integrū stricti iuris. Sed ⁊ hic animaduertendum est, cum minorem respexerimus, satis fuisse si pretor in integrum restitutionem concesserit, nec equum fuit vt accumulato nouo fauore specialiter in eo affectionem considerandam duceret. ¶ Quare hoc scire nos equu3 est, id responsum ita intelligi debere, cum minor rem emit, quam actionis causa habere interest, ⁊ dein ex licitatione superatus eam perdit, restitui eum in integrum posse, agit enim de ea rursus in suum patrimonium redigenda, fauorabiliorqꝫ causa† recupe-
45 randi est, quam acquirendi. l. videamus vbi Bartol. ff. de vsuris. At semel fundum minoris fuisse illud ostendit, quod adiectione superatum dicitur. lane venditio ea lege facta, pura est, sed que ex conditionis euentu resoluatur. l. prima. ff. de in diem adiec. glo. in. l. ij. eodem titulo. Quapropter suprascriptis rationibus aliter di-
46 stinguendum opinor, cum enim† agimus vt ius nostrum conseruetur nec quicquam depereat, affectionis ratio habēda est. d. l. in fundo. ff. de rei vend. idemqꝫ iuris, cū res nostra perdita est. Sed nos id agimus, vt recuperetur in his qui facultatē recuperandi habēt.

d. l.

d.l.si in emp.z.d.l.libertus qui.z hec rei illius ratione quam a no bis teneri nostra interest,quod si de ipsarum rerum estimatione tra ctemus,ea tam in bone fidei quam stricti iuris contractibus ex af fectu non augetur.d.l.pretia rerum.d.l.si seruus. cum vero an ex huiusmodi affectione actio detur querimus,z si expresse conuenit, dari nemo dubitauerit,idqz siue bone fidei actio,siue sit stricti iu
47 ris dicta.l.seruus ea.lege.aut †nihil expresse est actum, z in bone fidei contractu facilius tacite actum presumitur .d.l.cum seruus.z l.j.§.ij.ff.de tut.z ratio.dist.quam in ceteris,sed z in contractu stri cti iuris tacite id conuenisse,quandoqz presumitur,veluti si fauore dotis admoneamur dicta.l.pater de euic.vel aliter ita dictet equi tas. Nec nostre huic sententie negotium facit quod legitur,si liber tus fundum vendiderit,z in fraudem suaz venditum patronus id circo asserat,quod in eo maximam haberet affectionem,ex vicinita te,opportunitate,zelo,quod ve illic fuerit enutritus, vel parentes sui sepulti,non tamen Flauiano experientem audiri.in.l.prima.§.z alias videamus.ff.si quid in frau.patr.nam nihil id patronum mo uere debuit,cum in rebus suis arbitrari quoquomodo velit, liber tus queat,potestqz libere accepto pretio alienare,dum minor cen tenario non fiat,non enim nos admiserimus quotiescunqz de reuo cando agitur,id quod ob affectionem interest,in estimationem de duci,sed tum deduci,cum is qui agit,ius reuocandi habet. Igitur ex suprascriptis huiusmodi questionis veritas elucescit,cum pater Titio in vxorez filiam tradidisset,z curator Titij viatica se ei pre staturum promisisset,vt Rome studiorum causa ali posset, defuncto curatore dubitatum fuit , an aliqua actio patri competeret,vt cu ratoris heredes Titio viaticum prestare cogerentur, z Baldus Nouellus respondit competere. Bald. nouel.in tracta.do.in.iij. par.in fi.interest enim soceri generum fieri eruditiorem,quod pro cedit,quoniam contractus dotis respectu soceri bone fidei est. no.
48 in.§.fuerat.de act.†Sed z alia questio deducitur, lege municipa li cautum est,vt agnatus rem,que paterna fuerit,venditam redime re intra annum z diem possit,an si minor,cui facultas hec compe tiisset,lapsu temporis exclusus est,possit in integrum restitutionem petere,z recentiores posse arbitrantur.in.l.dudum.C.de contrahē da emptio.in.l.quatenus.iiij.colum.de re iudi. z hoc ex Neratij Prisci responso,quod supra ostendimus non multum sententiam hanc adiuuare,quandoquidem eo in casu ius in re minor habue rat,quod per negligentiam amissum est, at in proposita questione debilius est ius,videlicet ad rem,quod non ita euidenter minorem ledit. Utcunqz sit,eorum sententiam non damno. Illud etiam non est pretereundum. Accursium existimasse in contractu stricti iuris affectionem considerari.glos.in.l.si vnus,in prin.in verbo. videa mus.ff.de pact.quam opinionem reprobari supradicta ostendunt. Ceterum quoniam Bartolus id,quod ob affectionem interest, sin gulariter interesse dixit.l.prima,de act.emp.hac.l.recentiores qui dam argutias in eum intendunt,nam eius quod singulariter inter est,in emptionis contractu ratio habetur,z tamen affectionis , non habetur. Item id quod interest,indistincte peti lex ait z tamen ex affectu non petitur. Que argumenta nullius pretij sunt quoniaz nō idem plane esse id quod singulariter interest,z quod ex affectione, Bartolus scribit,sed alterum alterius partem esse,z vti speciem in genere comprehendi,in his enim casibus,quibus affectus ratio du citur,nostra singulariter interesse dicimus. Discutiendum † nunc
49 est aliud Bartoli pronuntiatum,id huiusmodi est, aliquando no stra ob affectionem pecuniariter interesse,vnde etiam iuramentuz in litē datur,id considerari generaliter,z actio detur,z estimatio au geatur,que quidem vsqz ad duplum protendi potest, sequunturqz idem Alexander, Jason, z ceteri . Ego etiam duplum excedi posse crediderim,quod ex Ulpiani responsis probo.l.videamus. §.fina.de in lit.iuran.is iurari in infinitum posse tradidit. Idem dubitat an iudex qui iuramentum defert,possit quantitatem taxa re intra quam iuretur.si enim suprascripta opinio vera esset, quis dubitauisse posse,vel saltem cum duplum vsqz taxatur. que enim le ge permittuntur,indubitatum est fieri posse.quid item operepretij fuit,quicquam de ea taxatione ambigere, cum hac constitutione specialiter coarctetur. Sed z idem in bone fidei iudicijs arbitrio iudicantis reliquit,an taxare eam summam velit,quod apertissime ostendit,nihil eam,eam taxationem ad legem nostram pertinere. distinguendum quippe non in bon.fid.vel stricti iuris iudicijs,sed
50 certis vel incertis casibus fuerat. Prosequitur†idem , cum iura tum est posse iudicem ex magna causa a iureiurando discedere,qđ certe non recte dictum esset,cum etiam sine causa, vbi duplum ex cessum est,recedatur,nam z constitutio cum in casibus certis du plum non excedi iussisset,in incertis vero id attendendum,quod ve re probabitur,subiungit ita statutum,vt videtur infinitas. Uide er go quod ad duplū restringitur,infinitum non dici , z tamen supra scripto casu in infinitum iurari diximus,nam z cur ita iurari lex cō cessit,si regulariter id iuramentum intra duplum coercetur,verum etiam alibi idem Ulpianus.l.qui restituere.ff.de rei vendicatio. q restituere iussus,rem interuerterit,condemnandum scribit , quanti actor in litem in infinitum sine vlla taxatione iurauerit. id enim est longe duplum excedere,cum sine taxatione , id est iudicis prefi nitione iuretur. quod etiam verborum geminatio exuberantiaqz arguunt. Nec obstat nostra constitutio,a qua Ulpiani supradicta responsa corrigi Jacobus ab Arena existimauit , quod sane nō satis probabile verisimileque est , Igitur ipse crediderim, cum lex concedat in litem in infinitum iurari , id omne quod iuratum est,presumi vere iurantis interesse , idcirco prestandum tanquam res ita sit indicata. Locum itaque sibi vendicat constitutio , cum per alias probationes damnuz probatur,quam per iurisiurandi sa cramentum quod presumptionem efficacissimam inducit. Albe ricus Rosates hic in vltima columna.nobiscum sentit, in eo quod ob affectionem interest constitutionem nequaquam procedere exi stimat. ¶ Sed z eandem sententiam Fulgosius probat in dicta. l. videamus.

Sequens questio est, quid cum

intrinsecus damnum incidit,an omne reddatur. ¶ Et priusquam vlterius progrediamur,agendum paulisper est de verboruz signifi catione,quid †sit quod intrinsecus interest, z quid quod extrinse
51 cus,z Bartolus arbitratus est que ipsa re continenter proueniūt, vt partus,fructus , z similia ad intrinsecum referri , que vero non ex ipsa re,sed occasione rei procedunt , extrinseca respicere , vnde consequens fuit hereditatem seruo meo delatam , vti habeant ad me pertinere. Petrus z Albericus id notarunt, quin potius in trinsecum dici quod rem quamcunque committatur,idem z confir marunt alij quoniam lex venditorem quanti emptoris interest,rem non esse euictam prestare debere ait.l.venditor.ff.de euictio. veluti ancilla pregnāte euicta,vel seruo cui hēditas relicta sit,equat enim partum z hereditatem relictam, que paritas ostendit vtrunqz in trinseca spectare. Idem z alibi similibus argumentis probatur.l. preterea.ff.de rei vendicatione.l.actione.§.diximus.ff.pro soc. que nobis satis leuia videntur,cum nos de nomine disputemus, illa ad rei effectum pertineant. Ipse in Bartoli sententiam,que commu niter probatur,pedibus vado.ea Antonini constitutione.l.prima. .C.locati.adiuuatur,qui damnum extrinsecus veniens illud appel lat,quod non ex re venit,sed in rem datur ex remota causa. Ulpia nus in.l.item veniunt.§.item non solum.ff.de petitio. heredita. he reditas,inquit,augmentum z diminutionem recipit, sed ea que ex ipsa hereditate proueniūt,puto hereditati accedere , si extrinsecus non qz persone possessoris accedunt. Caius.in.l.qui proprio.ff.de p cura. procurator inquit,quod ex lite consequutus est,seu principa liter seu extrinsecus,restituere domino mandati actione compelli tur. Quibus verbis constat,qcqđ principaliter nō adheret, extrin secū esse. Non tñ differri ausim,verbum id aliqñ largius quandoqz aliter accipi,prout res quā tractamus requirit.inde cōditiones ex trinsecus.l.conditiones que extrinsecus.ff.de condi.z demon.veni re alia significatione dicimus, item in stipulationibus extrinsecus aliqua deduci eodem sensu lectuz est in .l.que extrinsecus.ff.de ver. obli. Sed quod hereditas seruo nostro delata, ad nos extrinsecus pertineat,alia quoqz ratione probari potest , nam cum intrinsecus nostra interest,quia in eo versatur rei estimatio,cum his accessioni bus,que continentur ex re proueniunt semper augetur condemna tio.eiusqz ratio habetur.l.non quocunqz.§.inl.ff.de leg.j.ex his.n. accessionibus locupletiores dicimur,quod euidenter constat eteniz
52 vaccam pregnantem pluris licitabere,quam sterilem, z † tamen q eum seruum habeat,cui hereditas delata sit non idcirco dicitur lo cupletior.l.pretia rerum.ff.ad.l.fal. non igitur ita intrinsecus hoc nostra interest. Utcunqz tamen hoc in articulo opinemur, disputa
53 tionem omnino vtilem non arbitror,quoniam†voces he,intrinsecū vel extrinsecum interesse,a doctoribus nostris sunt conficte, nec in iure ciuili specialiter apposite reperiuntur,vt aliquid in eo quod in terest denotent. Fatuum igitur crediderim super recentiorum ver bis disputare,cum qui ea fecerunt,illis possint quam voluerint si gnificationem dare. Nec enim in iure vidimus,idcirco magis ra tionem eius quod interest duci,quia extrinsecus intersit , vel non, res equidem considerant,non verba, que non alia ratione penna ta Homerus dixit,quam vt leuitatem notare . ¶ Hoc tamen ex
54 Bartoli† annotatione dignum duxerim , eum fere existimasse causam seruitutis ab ipso fundo extrinsecam dici . quod recentio res non probant,nam creditor pigneratitia actione conuentus non

solum fundum, sed etiam seruitutes tenetur restituere. l. creditor. ff. de pig. actio. quod argumento est fundum seruitutes in se, non extrinsecus continere. seruitus enim fundo annexa est, ⁊ sine eo esse nequit. l. cum fundus. ff. commu. predi. Quam sententiam ⁊ ipse cõ
55 firmauerim, quãdo quidem † petitione hereditatis nõ solũ fundos consequimur, sed etiam seruitutes. l. item veniunt. ff. de peti. heredi. ⁊ tamen lex ait, nos ex ea non consequi, nisi quod intrinsecus comprehẽditur. Nec Bartoli mouemur argumento, nec enim passim verum est, seruitutes non esse in bonis. l. j. de vsufru. leg. Bart. in. d. l. j. quinimmo sunt, licet protinus fundo debeantur, ⁊ consequenter ad nos pertinẽt. Unde existimauit Bar. que ab aliqua re porro descendunt, ea illius rei esse extrinseca. quod legi municipali intelligende confert, qua cauetur, cogi quemlibet iurare delata sibi ab aduersario iuramenti forma, stariqz sacramento, preterquam in his, que extrinsecus a formula veniunt. Signor. in consil. post malesi. Ange. aret. Finge, detulisti iuramentũ an mutuatus mihi cẽtum fueris, iuro te mutuatum, sed me tibi tantundem vini prestitisse, extrinsecũ id est, nec crederet̃ ꝯpensatio, si. s. scripta sententia vera esset. Adde ẽt extrinsecum id dici, quod de rei natura non est. l. fluminum. §. vitium. ff. de dam. infec.

Explicitis itaqz vocum ipsarum quibusdam quasi interpretatiunculis, prosequendum est, quemadmodum suprascriptam questionem determinemus, ⁊ quod intrinsecus interest, quatenus rei estimatione spectat semper considerari, rationemqz illius duci, Bartolus, ⁊ ceteri tradiderũt. l. vinum. ff. si cer. peta. † Sed in eo
56 non modica difficultas vertitur, quod dubium est a quo tẽpore estimatio crescat, nam si tibi vinum mutuo dederim, nec reddas, estimationis rationem ineundam temporis, quo in iudicio petierim, Sabinus scripsit. l. datio. §. cum per venditorem. ff. de ac. emp. at si vinum vendiderim, nec tradam, estimatio emptori computabitur, quanto pluris vinum valuit, vel cum venditum est, vel cum fuit petitum, quod Pompo. tradit. Quemadmodum hec responsa extricabimus, ⁊ veteres interpretes plurifariam distinctionibus ea discuerunt, quorũ sententias Bartolus, ⁊ recentiores confutant. in. d. l. vinum. Igitur ipse in venditione tempus quo contractus initus est, considerari idcirco prodidit, quia tunc in mora esse venditor incipit, cum precio accepto statim teneatur vinum tradere. non probant id recentiores, nec admittunt statim venditorẽ precio accepto esse in mora, nam nec Bartolum defendit lex curabit. C. de act. emp. cum precio accepto venditor non solum rem, sed ẽt rei accessiones teneatur tradere, solumqz ratione lucri non faciundi sit in mora, non autem si damnum emergit. Aliter itaqz ipsi respondẽt, in Pomponij responso actum fuisse vt statim vinum prestaretur, ⁊ hoc per locum a solitis conijciunt, vsitatum enim est, vt in venditione data pecunia statim res tradatur, item mutui natura est, non vt incontinenti reddatur, sed post aliquod tempus, at in venditione cum aliud non agitur, presenti die debetur. igitur in mutuo contractus tempus non inspicimus, qꝛ tunc non solet reddi, vẽditione contra. ⁊ ita Fulgosius quoqz existimat, sed aduersum deducitur quoniam si contractus tempus in venditione respiciamus, consequens esset, vt tum vinum quoqz periculo venditoris periret, quod falsum est, cum † periculum emptor subeat, vt Ulpia. scribit.
57 in. l. j. de pericu. ⁊ commo. rei vendi. nisi dixeris tunc periculũ ad emptorem pertinere, cum venditor moram non cõmisit, at in Pompo. responso commiserat, qꝛ interpellatus fuit, cum enim iuriscon. loquatur, cum venditor fuerit in mora, necessario debemus interpretari venditorem fuisse compellatum, alioquin mora non dicitur. nã quoties legislator aliquid refert intelligere debemus omnia interuenisse, que actui, necessaria sunt. Decius in c. j. de iudi. Ful. Albe. de rosa. Jason in. l. Barbarius. in. j. col. ff. de offi. preto. Accipiendum itaqz Pomponij responsum est, vt interpellationem ab emptore factam dicamus, quoniam alioquin si venditor vinum non tradidisset, nulla in eo fuisset mora. Ceterum quoniam hic tractatus responsa quedam simul pugnantia continet, quorum concordiaz cum diu interpretes nostri quesierint, voto frustrati sunt quoniam vt Jason ostendit, eorum distinctiones ⁊ cauillis ⁊ coniecturis quibusdam fallacibus consistunt, nostro opere fuerit, Gordianum hũc nodum, non vt Alexander fecit, gladio secare, sed quantum vires possint, manibus dissoluere, ⁊ quoniam veritas verborum adminiculis non indiget, aliter quam in presentem diem quisquam existimauerit, sic arbitror explicandum. † Cum de his contractibus am
58 bigimus. in quibus debitor facere tenetur, veluti fundum restituere, rem tradere, distinguendum putamus eos qui sunt stricti iuris, ab his qui bon. fid. dicuntur. in illis moram purgare ad litis vsqz contesta. permittitur. l. si insulam. ff. de verbo. obligatio. ⁊ idcirco estimatio non nisi a litis contesta. tempore initur. l. hominem. ff. mãda. in his quoniam magis ex bona fide proceditur, vsqz ad sententiam tradi, vel restitui res potest, quapropter rei estimatio non fit, nisi in sententie tempus. l. iij. §. in hac. ff. commo. Cum vero de his ꝯ ctibus querimus, in quibus versatur datio, eodem modo distinguẽdum est, vt in bonefidei contractibus estimatio ineatur virius temporis voluerit actor, more an sententie. l. iij. §. in hac. ff. commo. in cõtractibus stricti iuris litis contestate tempus obseruemus. l. fin. ff. de condi. triti. l. vinum. ff. si cer. peta. Quod si certam speciem dari actum est quamuis obligatio precise videatur. l. vbi autem. §. si. ff. de verbo. obli. tamen tempus sententie attendimus, ita tamen, vt si res interim deterior facta sit, eius quoque ratio habeatur quapropter tali casu lex litis estimationem solui iubet. l. si seruus. ff. de eiic. l. heres. §. si vnus. ⁊. §. si incerto. ff. fami. herciſ. que estimatio ⁊ rei ipsius ⁊ accessionum omnium, eiusqz quod interest valorem resarcit. Un
59 de consequens † est, vt precise non compelli quenquam ad dandum existimem, preterquam eũ qui rei vendicatione superatus sit, ab h enim res manu militari propter ius domini, quod in actore est, auferri debet. l. qui restituere. ff. de rei vendica. At in casu nostro satis est litis estimationem dari. nam quamuis lex teneri eum omnimodo dicat, non tamen consequens est, vt aliter quaz in pecunia cõdemnandus sit. Alexan. in. l. ij. §. ex his. ff. de verbo. obliga. si enim dominiũ promissor non transferat, non exprimitur in lege quo alio remedio sit agendum, tametsi non inepte dici posset in promissore fundi Tusculani procedere, qui idem ⁊ dominus sit, ⁊ rei dande facultatem habeat, At nos in eo loquimur, quem clarissime non constet certe illius speciei prestande potestatem habere. Priorem tamen resolutionem magis probo. Si igitur sub ipsum sententie ferende tempus debitor offerat estimationem, quia dare nolit, iudex debet id admittere, ⁊ creditorem compellere vt rei petite pretium recipiat, quoniam si reus rem tunc daret, eius respectu liberaretur §. fina. insti. de perpe. ⁊ temp. actio. idem ergo si pretium prestat, quod si reus tunc nihil offert, iudex rem petitam solui pronuntiabit, ⁊ si reus non soluat, ex officio iudicens id curabit vt in stricti iuris contractibus estimatio reddatur, eius temporis respectu, quo res petita est. d. l. vinum, tunc enim mora incipit, in bone vero fidei contractibus iudex in estimationem ꝯdẽnabit, vtrum actor voluerit, aut tempore quo expressim mora facta est, puta per interpellationem, seu tacite, veluti cum dies qua solui actum fuisse psumit, interpellat, aut tempore quo sententia est ferenda, ⁊ Pompo. ita accipiendum est responsum. d. l. datio. §. cum per vendi. dum inqt, venditorem condemnari vtro tempore pluris vinũ fuerit, vel quo vinum venit, vel quo lis in condemnationem deducitur, id est lis ipsa fit condemnatio, ⁊ fertur sententia non enim de litis contestatione hic quicquam accipitur, quippe verba repugnarent, quid tũc ad rem faceret condemnatio, ⁊ suprascripta locum sibi vendicat circa estimationem ipsius rei principalis, non autem in fructibus
60 accessionibus ve † que indistincte a mora incipiũt in tempus sententie. l. iulianus libro sexto, ff. orum scribit. l. fructus. ff. de rei vendica. vt infra enarrabimus, ⁊ si in presenti tractatu hoc modo distinxerimus Accursij, ⁊ Bartoli. Barto. in dicta. l. in. §. in hac ceterorumqz commenta minimũ nos offendent, e quibus alter cum rem non satis perspectam haberet, antiquorum ingenia tenebris inuoluta fuisse tradidit. Dixerit fortasse aliquis absurdum esse eum qui in mora ad vsque sententie tempus perseuerauerit, tam leniter plecti, vt rei estimatio non habeatur, nisi quatenus tunc valet. Cui ipse responderim, estimationem quidem, vti diximus, ineundam, sed non idcirco minus poterit reum aliter iudex punire, veluti si condemnet etiam quatenus extra rem intersit. Igitur Sabini in dicta. l. vinum, responsum intelligi debet cum iam sententia sua iudex declarauit vinum reddi debere, hoc est quod in ea dici-
61 tur vinum per iudicem petitum fuisse. in obligationibus † enim dãdi estimatio non soluitur iure obligationis, sed post latam sentẽtiam officio iudicis. Actor enim vbi reus condemnatus fuerit vinum reddere, in executionem iudicati officium iudicis implorabit. l. si intra. ff. de re iudica. ⁊ si vinum non reddetur, iudex in estimationem ⁊ quatenus interest, reum compellat. Quod ergo in responso dicitur per iudicem peti, maxime refert, licet si communez eius legis interpretationem sequeremur, nullius esset momenti. vel certe inauditam rem confirmaret, in mutuo videlicet non soluz certi condictione agi, sed officium quoque iudicis implorari. Uerum ⁊ in. d. §. si per venditorem. illud adnotandum est obligationem dandi esse, quoniam venditor in genere tenebatur. l. ex empto. ff. de act. empt. in pnci. quod ⁊ recentiores, quamuis Bart. repugnante. in. d. l. vinum. approbant. nam ⁊ locum sibi vendicare arbitror in rei iudicate executione, quo officium iudicis requirimus,

nius,cum enim venditor esset obligatus ad genus in principali cau
sa solum queritur,vt venditor det,non autem de eo quod ob moram
62 actoris interest.†Ceterum quoniam in hoc tractatu non medio-
crem scrupulum Vlpia. inijcit eius verba parergos,⁊ obiter ema
culanda sunt. Is in lege.iij.ꝺ triticaria cōdictione, Pandectis flo
rentinis ita scripsisse deprenditur. In hac actione, si queratur res
que petita est,cuius temporis estimationem recipiat, verius est qꝺ
Seruius ait,condemnationis tp̄s spectandum. si vero desierit esse
in rebus humanis mortis tempus,sed etiam emplate secundū Cel-
sum erit spectandum,non enim debet nouissimum vite tempus esti
mari,⁊c.significat autem dictio illa emplate quasi latius dicas, ⁊
inobseruatis iuris angustijs,ne ita tempus mortis spectetur, vt ad
leuissimam estimationem rem redigamus,sed potius quod bonū
equumqꝫ est,estimemus. Inducenda igitur circumscribendaqꝫ est
vox illa antea,que loco grece dictionis supposita fuit, vt varie ille
⁊ inconstantes Accursij expositiones explodantur,qui dū illud ad
uerbium tripliciter interpretatur,ostendit plane se textum non intel
ligere,⁊ hec quidem a nobis dicuntur,non quod nostra distinctio a
vulgata lectione discrepet,sed quod non ab re ducimus huiusmodi
castigationes seu gemmulas nostris scriptis inserere. Vt ergo vn
63 de digressi† sumus reuertatur,illud contra suprascriptaꝫ distinctio
nem fortissime intorqueri potest. nec enim in obligatiōibus facti eā
differentiam admittendam esse videretur, vt in stricti iuris contra
ctibus,quanti res valeat in litis contestate tempus inspiciamus, tā
quaꝫ,huciusqꝫ rem promissam dare liceat quinimmo etiam post li-
tis contestationem, si reus offerat id tradere quod petitur, absolui
debere fere constat.§.fina.instit.de perpe.⁊ tempo.actio. Sed in
hoc animaduertendum est quoniam nequaquam arbitror verum
id esse,tametsi Barto.in.l.si insulam.in.j.opposi.de verbo.oblig.
hoc tradit,alijqꝫ probent,plurimas enim hec heresis leges violat, ⁊
per cauillationes discindi cogit,⁊ in primis si insulam inquit lex fie
ri stipulatus essem,⁊ transierit tempus quo potuisti facere, quan-
diu litem contestatus sim,nihil prodesse tibi si edifices. ecce quem-
admodum in nostram sententiam verba legis accedunt ⁊ tū Bar-
tolus intelligit,quando lis non super facti petitionem,sed super id,
quod interest,est contestata,cum de eo quod interest verbum ibi sit
nullum,consequensqꝫ ex hac sua interpretatione fit iurisconsultum
illud silentio transmisisse,in quo fundamentum ⁊ cardo totius legis
cōsistebat. Sed ⁊ Paulus in contractu stricti iuris,si reus offerat,
vsqꝫ ad litis contestationem diluere more damnum scribit post lit.
contesta.minime,immo sententia omnino proferri debet.l.sed si a-
lia.ff.de constitu.pecu.⁊ id intelligere cum oblatio inefficax est, qꝺ
Barto.fecit,per quam inconueniens ⁊ absurdum est. Ideꝫ si reus
inquit,paratus est pecuniam soluere,iniquum est cogi eum iudiciū
accipere.l.si reus.ff.de procur.⁊c.non enim ob aliam causam reus
volebat soluere,quam quia si lis fuisset contestata,necessario expe-
ctanda erat sententia.⁊ propterea Accursius,quandoqꝫ ⁊ Rayne
rius.d.l.interdum.§.fi.de verb.obliga.existimauerunt. post iudi-
cium acceptum indistincte moram amplius dilui non posse. Conse
quens nunc est vt obiecta redarguam,⁊ dum adducitur iuris regu
la,si ante rem iudicatam is cum quo actum est,satisfaciat,actor ab-
64 soluendus est.d.§.fi.insti.de per.⁊ tem.ac.respondeo † satis fieri
in casu nostro actori,si post litem contestatam super petitionem fa-
cti,reus non ipsum factum,sed quatenus interest actoris rependat,
inuito enim actore factum prestando non satis facit.nā cum lex ob
ligationem facti post lit.contesta.in estimationem eius ꝙ interest
transfundat, illud incipit deberi,non factum ⁊ hec ita defenduntur
absqꝫ aliqua iuris scrip.conturbatione,cum alioquin in hisce que-
stionib⁹ cernere sit,doctores ipsos miros Autolycos Sophistasqꝫ
65 nam† ⁊ pro nostra hac sententia illud facit, ꝙ quoties stipulationi
pena adijcitur,ea loco eius quod interest succedit.l.fi.ff.de pret.sti.
fitqꝫ hoc casu nouatio,⁊ post lit.contesta.soluꝫ potest solui pena.l.
j.ff.de pe.leg.cur non igitur idem est in eo ꝙ interest. Illud nō omi
serim,⁊ in hoc multum se contorsisse Barto.in.l.ita stipulatus ma
gna.in.vj.q.cuius dicta latissime discussimus.lib.parad.j.cap.x.
Cum a nobis declaratum sit,quem modum ineunda sit eius ꝙ in-
terest ratio rei ipsius debite estimatione,reliquum est,vt ⁊ id quera
mus,qua ratione† inibitur in fructuum accessionūqꝫ ꝯputatione, ⁊
66 Bar.in.l.videamus.ff.de vsur.quem vti signiferū ceteri fere om-
nes sequuntur,tribus pronuntiatis rem absoluit. ¶ Si mihi fundū
dare obligatus es,a tempore quo lis est contestata, fructus consi-
derabunt̃. ¶ Si teneris tradere,a tempore more fructus accedēt.
l.si fundum tradi.ff.de ver.obli.non sicut fructus,sed vti portio eius
ꝙ mea interest te non fuisse in mora. ¶ Si dandi simul ⁊ faciendi
reus es,veniunt in ꝯdemnationem in tempus more, nisi preceden-
tis contractus natura aliter suadeat.l.si stipu.ff.de vsur. veluti cum
venditor rem dari,vacuamqꝫ possessionem tradi promittit.⁊ hec q
dem Bar.⁊ ceteri dixere. Ias.in.l.si filiusfa.§.fi.de ver.ob. quoꝝ
sententia nobis nequaquam videtur probabilis.⁊ aduersus secun-
dum pronuntiatum illud adducitur,ꝙ Pomp.scribit eum,qui si-
bi possessionem tradi stipulatur,nihil intelligi de fructibus agere,
⁊ propterea neqꝫ ab lit.contesta.neqꝫ ab mora eorum rationem du
ci.l.datio.§.j.de act.emp.⁊ recentiorum in eo responso interpreta-
tio perqꝫ insulsa est,qui non computari fructus tradunt vti fructus
sed tanquam portionem eius quod interest. quapropter cum vir di
ligens,⁊ cautus rusticus longe plures fructus sit collecturus quaꝫ
soleant patritij,si computarent̃ vt fructus,quicquid rusticus colle-
gisset,computandū foret,sed cum estimentur tanquam id quod in-
terest,id solum in pretio fuerit,ꝙ verisimiliter patritius collegisset
hec expositio cauillatione non caret. cum enim fructus id sint quod
intrinsecus interest,si Bart. hic credimus,cum lex dicat fructus
non deberi,nonne ostendit,id quod intrinsecus interest non deberi
quatenus in fructibus continetur, Sed ⁊ frigida est eorum ratio cū
possit patritius eque multos fructus recipe,atqꝫ facturus erat villi
cus,si per eque diligentem agricolam vineam coli faciat. Sunt.n.
he subtiles quedam argutie,non aliqua lege,non iurisconsulti res-
ponso expresse,se quas suo de vertice Barto.formauit, Quin ⁊.s̄.
scripta distinctio caret ratione,cum enim is† qui tenetur dare effica
67 cius obligetur eo qui tradendi reus tantum est.l.vbi autem non ap
paret in.§.fi.ff.de ver.obliga.nonne absurdum est eum fructus de-
bere,non nisi a litis contestate tēpore,hunc vero ab ipsa mora,itaqꝫ
communem sententiam non probo, quam alijs etiam argumentis
Syllimanus,Suzarius,Oldradus,Butrigarius,Fulgosius,in.
d.l.videamus.damnant,tametsi nec ipsi recte declarent. Illud igit̃
68 sciendum est, eum† qui sibi fundum tradi stipulatus est, in dubio
non videri id egisse,vt causa bonorum huiusmodi stipulatione com
prehenderetur.l.si rem tradi.ff.de verborum obliga. quapropter q
ita stipulatus est,fructus suos non facit,cum ex regula iuris ad do
minum,non ad eum qui in possessione sit, fructus pertineant.l.in
fundo.ff.de rei vendica.in ambiguis quoqꝫ qui rem tradi stipulatur
de huiusmodi traditione videtur intellixisse,ex qua fructus non de
beantur.l.in conuentionalibus.§.fina.secundum intellectum,quem
supra tenui.ff.de ver.obli. Cum ergo quisquam fundum certo die
tradi stipulatur,si promissor non tradiderit,in id condemnandus ē,
quatenus stipulator damnum passus est ⁊ lucrum amisit. sed nuꝫ in
fructus,⁊ opinor non debere,quoniaꝫ ⁊ si stipulator collegisset,fru-
ctus suos non faceret,sed restituere eos domino teneret̃.d.l.in fun-
do.vnde sua non interest habere,quod illicite haberet. ⁊ hoc mo-
do est accipiendum Vlpiani responsum.d.l.si fundum.ff.de verb.
oblig.qui si fundum,inquit,certa die prestari stipulor ⁊ per ꝓmis-
sorem steterit,quo minus ea die prestetur consequuturum me quan
ti mea intersit moram factam non esse. id enim est vnde omnis cali-
go in presenti articulo euagata est,est autem accipiendum in eo q
mala fide esset,⁊ idcirco fructus suos non facit in dubio enim casu
Vlpianus loquitur ⁊ quum quilibet res suas scire presumatur, le-
ge cum de indebito.ff.de probationibus.si quis dominus fundi nō
est,haud quaquam verisimile id eum ignorare,quin potius credit̃
scire eum res suas,⁊ consequenter fundum suum non esse, cum igi-
tur aliquis fundum simpliciter tradi stipulatur,⁊ scit fructus ad do
minum pertinere,non autem suos fieri,eius probabiliter non inter
est fructus sibi dari,quos restituere domino cogeretur. Iuriscon-
sultus autem generaliter locutus est a tempore more stipulatori qꝺ
sua iterest restitui. si eniꝫ est bone fidei possessor,sua interest habere
fructus,si male fidei,non interest.d.l.in fundo. Queret aliquis vn-
69 de† accidat,vt in stipulatione que reꝫ tradi ꝯcipitur bone fidei pos
sessori fructus a tempore more resarciantur, cuꝫ in stipulatione dā
di non ita sit.d.l.fundum. Cui ipse responderim. eum qui dare te-
neatur,esse vel debere esse dominum,cum qui dominus non sit,da-
re nequeat,donec igitur dedit facit fructus suos. Ceterum iniquuꝫ
id visum fuit,vt ex sua mora fructus lucraretur,quare placuit me-
diam viam eligi,vt post lit.contestatam in fructus collectos tenere
tur,at priore casu fructus ad dominum pertinent, vel eum qui loco
domini sit,puta quia bone fidei possessor,qua ratione si versus do-
minum,vel bo.fi.possessorem in mora sis,fructus tradere statim te
neris,si vero creditor tuus dominus fundi non sit,non teneris. Igi
tur in hoc articulo sic distinguendum potius fuit,vt cum is qui sti-
pulatus est tradi,nec dominus,nec loco domini est, nullo tempore
70 fructus rei accedant.l.datio.§.j.nisi† vacuam possessioneꝫ tradi sti
pulatus sit,nam hec causam bonorum continet.d.l.in conuentiona
libus,vt in principio operis demonstraui,si vero est dominus a tē-
pore quo mora facta est,fructus computabuntur.d.l.si fundum,ꝙ
si quisquam dari sibi stipulatur, tunc in Bartoli, communemqꝫ

sententiam vado, quod fructus ad lit contest a. tempore computan
di sint. d. l. videamus, sed cum dari ⁊ fieri spōdemus, fructus a tem
pore more collectos prestabimus. d. l. si stipulatus. Idem iuris est
si rem restitui petierim. d. l. videamus, quod ⁊ in actionibus bone fi
dei, vel earum naturam habentibus pleriq; existimant. Ias. in. l. si
filij. §. j. de verbo. oblig.

71 Tertia questio est, quemadmodū † id quod ex=
trinsecus interesse aiunt, in
condemnationem deducatur. Quem tractatum cum Barto. pluri
bus distinctiōibus explicauerit, nos qui eius vestigia imitamur, qu
que axiomatibus sumus enarraturi. Id igitur primum sit, cessio ex
trinsecus proueniens, que rem quacunq; prosequitur, in eius qō
interest estimationem ita cadit, vt eius ratio semper habeatur, ve=
luti si ancillam vendidero, ⁊ euictus si partus, in condemnationem
deducetur quatenus tua interest partum non euinci, idem si seruum
emero, cui sit delata hereditas, finge enim a te occisum, certe mihi
in omnem quoq; hereditatem teneberis, sed hic aduertendum est,
quia communi estimatione, quamuis seruo relicta sit hereditas, nō
tamen is carioris precij estimatur, vt Paulus scripsit. l. precia re=
72 rum. ad. l. fal. cuius responsum † vbi castigate legitur, recentiores.
mod. in re. l. filium quem habentem corrumpunt, at quod re vera
corruptum est, silentio transigunt: is autor, precia, inquit, rerum nō
ex effectu, nec vtilitate singulorum, sed communiter funguntur, in=
uertunt quidam ⁊ finguntur malunt legere verum fictio ne hec est
an potius estimatio, nihil sane hec commune habent. Ipse vulga=
tam lectionem probo, accipiendum enim funguntur, id est functio=
nem recipiunt, hoc est estimationem que fungitur vice rei. est autē
in passiua significatione positum, quod ⁊ veteres in simili verbo,
vtor fecisse Gellius obseruauit, alij prodidere. maculosos autē cir=
cū fertur versiculus finem versus, quem nos ex antiquis codicibus
ita restituimus, sed nec heredem post mortem testatoris institutum
seruum, tanto pluris esse, quanto plus venire potest Pedius scri=
bit, est enim absurdum, meipsum heredem institutum non esse locu
pletiorem antequam adeam. Si autē seruus heres institutus sit, sta
tim locupletiorem effectum, cum multis causis accidere possit, ne
iussu nostro adeat, acquirit etenim nobis certe cum adierit. est au=
tem preposterum, ante nos locupletes dici, quam acquisierimus. ⁊
hoc modo legenda sunt eius responsi verba. Sed ⁊ dum dicitur,
eadem causa est eius serui, qui noxam nocuit, nec enim delinquen=
do quisq; preciosior fit, significat noxam nocere, delictum facere,
quod per noxe deditionem expurgetur. T. Liuius lib. ix. quando
quidem hisce homines iniussu Po. Ro. Quiritumq; fedus ictū
iri spoponderunt, atq; ob eam rem, noxam nocuerunt, quo Po.
Roma. scelere impio sit solutus, hosce homines vobis dedo. Hoc
autem dictum est propter estimationem, que augetur in lege aqui=
lia. Sed his omissis, ad rem ex diuerticulo redeamus cum constet
idcirco quod alicui delata sit per seruum hereditas, non censeri eū
ditiorem. d. l. precia. certe consequens est, huius accessionis in eo
quod interest rationem non duci. Sed tamen vt huic argumento
respondeatur, debemus scire, si hereditas mihi delata sit, cū in bo
nis meis ius adeundi comprehendatur recte nuncupari me locu=
pletiorem. Barto. in. l. post emancipatum. §. fina. ff. de libe. leg. sed
73 † cum seruus meus heres institutus est, non idem est, vt possim ip=
se locupletior dici non enim proprie tunc mihi delata dicitur here=
ditas, quippe delata est, quam quis adeundo consequi potest. l. de=
lata. ff. de verb. signi. at hoc casu adire ego nequeo. Quid enim si
seruus nec precibus nec minis flectatur, ⁊ aditurū se neget, qui ca
sus est in. l. cum proponas. C. de he. insti. ipse enim locupletior non
sum, ⁊ multo minus seruus cui nihil potest acquiri. Igitur vt om=
nes obices remoueamus, nō obstat primum argumentum, quod vē
74 ditorem † ancille euicto partu, teneri Iulianus scribat. d. l. venditor
ff. de euic. quod ⁊ in venditore serui probatur hereditate euicta. nā
vtroq; in casu ⁊ partus, ⁊ hereditas emptori semel acq̄sita fuerāt.
Unde ius habuit in re, non autem tantum spem, qua precia rerum
non augetur, quod vero Neratius scripsit in. l. vnde neratius. ff. ad
l. aquil. si seruum † occideris cui hereditas delata fuerit, teneri te.
75 l. aquilia in omnem hereditatem, ea ratione inductum est quia de=
liquisti, at in delictis quantumcunq; etiam extrinsecis interest, fit
condemnatio, quod infra disquirabimus, sed ⁊ quod ait lex si he=
reditas † amissa sit, quia seruus non exhibeatur, id damnum heredi
76 tatis estimari debere. l. sed ⁊ hereditas. ff. ad exhiben. in actione ad
exhibendum sibi locum vendicat que arbitraria est, ⁊ in qua iusiu=
randum in litem defertur. l. item videamus. §. si. ff. de in li. iu. Un=
de non ratio solum eius quod extra rem damni incidit, in ea initur
sed affectio quoq; probabilis est. ⁊ hoc modo possunt contraria ar
77 gumenta euitari. Ceterum † ⁊ specialis ratio Pauli responso, in

d. l. precia. ff. ad. l. fal. assignari posset, quapropter Bar. supra scri=
ptum axioma generaliter accipiendum videretur, quod enim ait
Paulus si hereditas seruo meo delata sit interim non esse me locu
pletiorem, nec huius lucri in eo quod interest rationem communi=
ter duci, procedere arbitror in communi rerum estimatione, que p=
pter deductionem ex. l. falcidia debetur aduersus legatarios, qui
ad lucrum admittuntur. quare si seruo meo delata sit hereditas, cū
cuilibet adire vel id minus libellum sit possum ego iussum seruo nō
prestare, ne videlicet adeat, nec id mihi damno versus legatarios
esse debet cum id in fraudem fieri nemo dixerit, si lucro abstineo. l.
qui autem. §. si seruum suum. ff. que in frau. cre. Igitur donec adijt
seruus, nihil amplius estimabitur, ⁊ id erga legatarios qui lucrum
spectant. at in iuribus, que aduersari supra demonstraui, dominus
cui resarciendum est damnum, de euitando detrimento agebat, ⁊ ve
risimile fuit, dominum vt seruus adiret iussurum fuisse, cum hoc do
mini vtilitatem respiceret. at priore casu iussus incommodum lega=
tariorum vergebat, non domini quapropter credibile fuit, dominū
prius non fuisse iussurum, quam cum legatarijs transegisset. ⁊ hoc
78 verius esse opinor, quam quod ibi Barto. commentus est secundū
Barto. axioma est, in re † que estimationem intrinsecus augeri nō
patitur, id quod extra rem accidit damnum representatur. l. nūmis
de in lit. iur. l. iij. §. fina. de eo quod certo loco. l. si penam. l. liber. ij.
§. fina. de verbo. obliga. quod cū estimatio intrinsecus augeri po
test, contra. l. si sterilis. §. cum per venditorem. ff. de act. emp. ⁊ id cū
interest, quia non fecisti. exempli causa, quod Ulpianus ait, centū
apud te deposui, que cum repeterem, non tradidisti, estimatio hic
augeri nequit, centum enim aurei omni tempore centum valent. ha
bebitur igitur solum ratio eius quod extra ipsam rem meam inter=
est quid enim si pecuniam sub pena debui, ⁊ quoniam mihi deposi=
tum tradere renuisti, coactus sum penam soluere ⁊ dictū id Bar
toli communiter approbatur videamus quam verum sit. ⁊ in pri=
mis rationem nullam habere id videtur. Cur enim cum estimatio
non augetur, venit id quod extra rem interest, nonne vtrunq; simul
considerari potest, vt ⁊ estimatio augeatur, ⁊ quantum interest etiā
extra rem simul conueniat, nam Gallus Elius. l. videamus. versi.
preterea. ff. de vsur. scribit, si vestimenta aut scyphus petita sint, ⁊ ea
non prestes, non solum te condemnari in eorum estimationem que
quidem augeri potest, sed etiam in id precium, quod mercedis no=
mine capi potuisset, si ea locassem, hoc enim extrinsecus interest. sz
⁊ valida ratione idem conuincitur. cum enim in his rebus, que pre
cipuum intrinsecus accipiunt, rationem cessantis lucri habeamus.
d. l. videamus. ⁊ hac. l. quantomagis estimandū fuerit id quod ex
trinsecus interest, quatenus damnum respicit, multo etenim equius
est, nobis ne detrimentum aliquod patiamur succurri, quam ne lu=
crum perdamus. l. fina. C. de codicil. Uerum ⁊ illud aduertendum
est, Ulpiani exemplum. in. d. l. nummis, quod supra adduxi haud
quaquam sententiam communem adiuuare, cum enim centum pe=
nes te a nobis deposita abnegas, condemnaberis quidem in eo qō
mea extrinsecus interest, in alio non condemnaberis quoniam pe=
cunia certam habet estimationem. igitur in vtroq; damnareris nisi
alterum videlicet nummorum estimatio locum hoc casu non habe=
ret quamobrem nostre sententie assertor quoq; Fulgosius fuit, qui
duplici ratione communia insectatur, licet vtraq; non satis firma.
aiebat enim in oleo, similibusq; rebus accessionis extrinsece causā
facilius quam in pecunia admitti. l. oleo. C. loca. vt facile ⁊ quod in
tra rem ⁊ quod extra dānū emergit, simul computetur. aiebat rur
sus, id lege constare, si res vendita non tradatur, quanti interest em
ptoris agi. l. rogasti. §. si tibi. ff. si cer. pe. qō interdū rei precia egre=
ditur. ea enim verba, quanti interest, necessario extrinsecus accipi.
non enim intelligi possunt in eo quod nostra habere ex affectu inter
est nisi, quod verius est, ⁊ ego probo, responderis, de eo accipi qō
singulariter ob vtilitatem interest. id enim ⁊ in condemnationem de
ducitur, ⁊ rei precium plerunq; egredit̄. l. j. de act. emp. Ceterū no
stre huic sententie vnicū Pauli iurisconsulti responsum in. d. l. si ste
rilis. aduersat̄. qui nō per venditorem, inquit, steterit quominus rē
tradat, omnis vtilitas emptoris in estimationē venit, que non extra
rē consistit. Neq; enim si potuit ex vino puta negotiari ⁊ lucrū fa
cere, id estimandum est non magis quam si triticū emerit, ⁊ ob eā
rem q non sit traditum, familia eius fame laborauerit, nā nec pre=
tium tritici, nec seruorum fame necatorum consequitur. Huic respō
det Fulgosius, non omne quod extra rem damnum venit, emptori
rependi, sed illud tantum quod non omnino est impertinēs. cur. n.
non preuidit emptor hoc accidere potuisse, vt venditor triticum nō
traderet, sibi igitur aliunde interiz parare debuerat, nec canto pa=
trifamil. conuenit dicere non putaram. Responsionem hanc Ful=
gosij ipse non approbo, quando quidem vulgo dicitur, exempla re=
gulam

gulam non arctare, cum enim iurisconsultus semel dixerit vtilitatē,
que extra rē consistit, non estimari, sequentia exempla restringere
dictum non debent. Nam ⁊ quod ratio cessantis lucri habeatur ne
quaquam impertinens est, ⁊ tamen negat lex estimari. Igitur alio
modo censendum arbitror, ⁊ illud affirmandum hoc in tractatu ex
contractu emptionis ⁊ venditionis, ad ceteras promissiones argu
79 mentis non inferri. Hoc enim † in contractu etiam versus negocia-
torem, lucri cessantis ratio non habetur. l. fina. ff. de peri. ⁊ commo.
cum tamen in reliquis casibus habeatur. d. l. iij. §. fin. ff. de eo quod
certo. Itaq; puto generaliter concludendum, non solum eius quod
intra rem, sed etiam simul eius quod extra rem nostra interest, ra-
tionē habendam, aliud tamen esse specialiter inductum in emptio-
nis ⁊ venditionis contractu. nam cum emptor ⁊ venditor simili iure
censeantur, ⁊ quod passim aiunt, sint correlatiua, non debuit alter
plus altero grauari. l. ij. C. de cupre. li. xij. d. l. fi. ff. de peri. ⁊ cōmo.
rei. ven. Cū igitur id statutum esset, vt emptor si pecuniam non tra-
deret, in vsuris solū legitimis condemnaretur, equum fuit vt ven-
ditoris quoq; mora nihilo durius puniretur, vnde si rem venditam
non tradit, solum in eo quod intrinsecus interest damnatur, id eniz
quod extra rem versatur, legitimum vsurarum modum excedit. l.
oleo. C. de vsur. Tertium Bartoli axioma est huiusmodi. Cum
80 quis † non negligentia, sed ex male facto reus est, puta quia tradi-
dit rem non suam, si scienter quicquid etiam quantumcunq; extrin
secus interest. d. l. Titius. ff. de act. empt. si ignorans, vsq; in duplū
tenetur, si vero ignorans vitiosam rem tradiderit, tenetur quanti
minoris. l. iulianus. ff. de act. emp. preterquam is qui vas vitiosum
prestitit. l. tenetur. §. si vas. ff. de act. emp. probatur hec sententia ex
Pauli, Africaniq; responsis, alijsq; item legibus. Uerum supra
admonui, ea responsa male fuisse a ceteris intellecta. quoniam ex
eorum verbis ostendi etiam in sciente rem alienam procedere vt ad
duplum solum conueniatur, nam ⁊ non comprehendi eum casuz sub
81 hoc axiomate existimaui, non enim † qui rem alienam vendit, veruz
est male facere. immo rei aliene venditio valet, ⁊ satis facit emptor
is qui de euictione se obligat. l. rem alienam. ff. de contrahen. emp.
82 Igitur in diuersam sententiam eo, atq; opinor, quoties † ob rez alie
nam traditā agatur, siue imprudens venditor siue sciens fuerit, qua
tenus emptoris interest omnimodo condemnandum, ita ne duplu3
egrediamur. d. l. Titius. quod si ob id agimus, quia male factum,
83 veluti cum venditor † sciens tignum vitiosum, vel ouem morbosam
tradit, inde quicquid detrimenti emptor consequitur, puta lapsa do
mo, vel corrupto grege, omne resarciendum est. d. l. iulianus. quod
in ignorante venditore non ita est, solum enim agitur quanti mino-
84 ris. ¶ Uerum dubitauerit aliquis cur cum † venditor rem alienā
ignorans tradit, non tenetur quanti minoris actione in. l. titius. res
pondeo, si emptor sciuisset alienam, verisimile est nullo pretio ab eo
empturum, at quando res non aliena est, sed vitiosa est, viliori pre-
tio saltem vendibilis est, expedit itaq; tunc quanti minoris agere,
quid maxime probo, cum vitium rei affixum est. Dixerit aliquis,
85 cum venditor sciens † rem vitiosam tradit, Iulianus ait quanti ꝙ-
ti emptoris interest damnari, nomine id presenti constitutioni ad-
uersatur, qua traditum est in contractu emptionis ⁊ venditionis
duplum non excedi, Barto. in. iij. oppo. respondet, omne illud
quanti, quanti emptoris interest. simplam quantitatem esse quate-
nus communiter interest, id ego non probo, quoniam supra demon
straui hanc constitutionem ita intelligendam, vt condemnatio in id
ꝙ interest non fiat vltra duplum vel pretij conuenti, vel vbi nihil cō
uentum sit pretij singularis. d. l. titius. at in casu Iuliani exceditur.
Tignus enim tibi fortasse venditus est decem, ⁊ domus diruta du
centis valet, igitur ex hac constitutione duplicanda fuerant sola de
cem. itaq; Fulgosius. in. d. l. iulianus, aut, inquit, id ꝙ interest in lo
cum rei principaliter in obligationē deducte succedit, ⁊ nunquaz ex
cedit duplum eius pro quo subrogatur, aut principaliter ex seipso
ꝯsideratur, ⁊ excedit vt in casu supra scripto Iuliani, cum enim agi-
tur ex maleficio, simplum certum non est, vnde tunc secundam con-
stitutionis partem attendimus, sed aduersus Fulg. deduci videtur
quod constitutio duplum ex precij conuenti quantitate deflectit. qō
cum in iuliani questione certum sit, non possumus dicere incerto-
rum casuum regulas obseruari, quid censebimus, Accursij senten-
tiam, licet Bart. confirmauerit, nequaquā supra admisi, qm̄ nimis
ꝯstitutio coarctaretur, si cā disponere tm̄ dicamus circa duplū pre-
tij singularis, nam ⁊ in Iuliani casu predicto, quod communiter in
terest, tantum esse non crediderim, quoniam, vt etiam Alberi. no-
tauit, id accidere potest, vt domus cui tignum vitiosuz intuli, ex sin
gulari aliqua ratione mihi carior esset, nec tamen ex lege nostra cō
siderabitur domus, vti singulariter mea interfuit non dirutam vsq;
ad duplum, sed tigni estimatio duplabitur. d. l. titius. Cynus, diffi

cilis hec, inquit, est oppositio ⁊ cornuta. Martinus ⁊ Bulgarus
nostram constitutionem editam esse, vt solum quod intra rem inter-
esse coarctaretur, existimarunt, Iulianum vero loqui cum extra rez
interest, quod summe displicet, lex enim hec nostra generaliter in-
troducta est, vt omnes veterum difficultates tolerentur. quamobrez
Iacobi Rauen. Petriq; sententiam probo, quam Nicola. Mat
the. Alberi. q; Rosates sequuntur, nec aliter credidisse videtur
86 Fulgosius, vt cōmunem hanc putem. ab his traditum est, in † ven-
ditione tigni duplicem obligationem versari, rem tradi, ⁊ vitiosam
non tradi, venditor itaq; tradere tenetur, ⁊ quod bona fide tradet.
cum ex eo capite agitur, quia tignus non sit traditus, obligatio est
certa, ⁊ dupluz stimatio more non egreditur, cum ex alio agitur qa
in dolo malo, es, ⁊ vitiosum tradidisti ratione doli obligatio est in-
certa. hoc enim vitiose tignum non tradere, certam estimationem
natura, vel qualitate rei non habet, ⁊ ideo condemnatio fit quanti,
quanti interest. idem iuris est in pecude morbosa nec aliter Mar
tinum, Bulgarūq; sensisse opinor, licet mutile ⁊ nimis laconice scri
pserint. Ceterum etiam dum Barto. quando quis rem vitiosam
ignorans vendit, actione quanti minoris conueniri affirmat, non sa
tis penes me hoc constat, cum alibi legatur, si tibi agrum locem, in
quo mala herba nascitur, ⁊ propterea pecuascere non possis, te ad
pensionem non teneri. l. sed addes. §. j. ff. loca. non solum quanti mi-
noris non agitur, sed nihil penitus petit̄, nisi dixeris ex eo vitio fun
dum penitus inutilem reddi. quod nō satis probo, magis etenim il
lud arriserit, si intelligamus idcirco omnem pensionem a colono re
tineri, q̄ ex morte pecoruz tantum detrimenti fuerat passus, aliogn
si malam herbam resecauerit, euulseritq;, nihil obesse videtur, quo
87 minus solum quanti minoris conueniar. † Quod autem prosequit̄
Barto. in vase vitioso vendito idē iuris esse, siue sciuerit, seu igno
rauerit, ⁊ venditorem non quanti minoris, sed in omne prorsus qō
intersit conueniri, videtur carere ratione. cur enim id in vase specia
liter inductum est, merito itaq; Accursij sententiam Fulgo. probat
is nihil in vase specialiter fieri scripsit, sed solum obseruari, vt si res
quarum vitium probabiliter ignorari possit, venundentur, venditor
ignorans quanti minoris iudicio solum teneatur, quod si non facile
fuit. vt ignoraret, in omne quod intersit condemnari. l. tenetur. §. sed
si vas. ff. de act. emp. Uerum nec hoc ipse probauerim, cum facili-
tas hec dignoscendi vitium, vel id minus, sic facti, que augere eius
ꝙ interest condemnationem non debet, nisi quatenus probetur. l.
quatenus. de reg. iur. sed ⁊ quid si pecus sit morbosum, vel tigillus
cariosus vt facile dignosci possit, si tamen venditor ignoret nonne
conueniri quanti minoris lex ait. d. l. iulia. que generaliter hoc san-
88 xit. nā ⁊ contrariuz potius distinguēdum fuerat, cum in rei † vitio-
se venditione minus emptori succurratur, cum vitiū facile pōt agno
sci, quam si non sine industria deprendatur. l. j. ff. de edi. edi. quapro
pter Ulpi. si intelligatur, inquit. vitiū morbus ve mancipij, vt ple
runq; signis quibusdam demonstari solent vitia, pōt dici edictum
cessare, ⁊ ratio in promptu est, sibi enim suam negligentiam emptor
imputet, qui vitium minime latens statim non deprenderit. Igitur
a maiorum traditionibus discedo, interimq; hoc magis probo, vt
89 distinguamus † an res vendita seu locata, ob vitium penitus sit inu-
tilis, ⁊ hoc casu venditor, tametsi ignarus, in omne quod iterest dā
nabitur. nam vas si vitiosum sit, puta q̄ vinum efluat. nullius com
modi est, vasorum enim ea est natura, idcirco emantur, conducatur
ve, quia vino impleri possint, hoc igitur vēditor tenetur scire, alio-
quin est in culpa, aut res vendita ex huiusmodi vitio non est peni-
tus inutilis, sed solum depreciatur, ⁊ tunc quanti minoris experiun
dum est. nam pecus infirmum penitus nullius commodi non est, si
cut nec tignus vitiosus, si enim onera grauia nequibit ferre, sustine
bit saltez leuia ⁊ distinctio hec probatur ex natura actionis, nam ꝙ-
ti minoris actio rem nihil penitus valere non arguit, sed minoris va
lere. vnde cum res ratione eius opere ob quam emitur, sit omni-
no inutilis, non ea actio competit, sed per actionem ex contractu
quantum est quod emptoris intersit, resarcitur quoniam dominus
scire debuit rem suam, an satis idonea esset opere cui principaliter
conueniret. Accursius hoc in articulo plurifariam anceps fertur,
cuius dissentiones referre operepretium non arbitror, quandoqui-
dem ⁊ nostra sententia eo confirmatur quod. d. l. tenetur. §. sed si
vas in vase non integro, ⁊ quod defluat, semper loquitur, quod of-
fendit ex eo vitio reddi nullius commoditatis. ¶ Quartū Bar-
toli axioma in hanc formam est, in contractibus qui vtriusq; con-
90 trahentis gratia fiunt, qualis est venditio, si seruus † vendatur em-
ptor nō aget contra venditorem, nisi scientem, ⁊ qui tacuerit. d. l. sed
addes. §. j. quod in rebus inanimatis est secus. Uidenda primo
est ratio differentie, ⁊ priore casu idcirco succurri venditori credi-
derim, quia facile potuit a seruo decipi. l. cum plures §. si seruum. ff.

loc. vitia enim in homine facillime latent, ⁊ propterea reprensionis
⁊ maledicente Deum Momum tradunt veteres, tribus in rebus
Iouem arguisse, quod capris cornua inutiliter fecisset, vtpote refle
xa, nec quibus se tueri possent, quod tauris eadem non in barmis
posuisset, sic enim futurum vt valentius impeterent. quod homini
in pectore fenestras non aperuisset, vt inde eius mens cognoscere-
tur, ne deciperet, plerunqꝫ enim accidere, vt quos exterius pulcher
rimos censeas, animo sint fedissimo. Sed ad rē, si Bartoli verba
simpliciter acciperemus, aperte reprendi possit, quoniam ex tradi-
tione serui, vt obliger in eo quod extrinsecus interest, sufficiat etiaꝫ
si ignorauerim, qꝛ ob malam electionem sum reus culpe. d. §. si ser-
uum, quod procedit generaliter cum seruum a me conduxisti, vel
emisti. Itaqꝫ Bartolum intellexisse crediderim, cuꝫ simpliciter me
cum egisti, vt locarem Stichum, nam si is tibi furtum fecerit, nil
teneor, nisi sciuerim eum esse furem, sed ⁊ dum idem distinguit, an
probabiliter ignorari vitium a me potuerit, supra confutaui. Quin
91 tum axioma sic explicatur in † contractibus qui alterius contra-
hentium causa solum fiunt, puta dantis, vt depositum, is qui dat, te
netur in omne qualitercunqꝫ intersit sciat seu ignoret. l. in rebus. §.
item qui sciens. ff. com. l. penulti. eodem titu. at si causa recipien-
tis fiant, sciens tantum tenetur, ignorans vero seruum pro noxa dā
do, liberatur. in. l. si seruus. §. quod vero. ff. de fur. Casus hi clarissi
mi sunt, quia ita expresse a iurisconsultis proditū est, qui distinctio-
nis quoqꝫ rationes afferunt. nodus ergo in scirpo querendus nō
est solum aliquid dubitationis est in mandato, cum alibi lex inter
causas. §. si seruus. ff. manda. generaliter dicat, si seruus, quem vt e-
meres mandaui damnum tibi intulit, me teneri, alibi vero distin-
guat, vt liberer eum pro noxa dando, sed quia id recte Accursius,
⁊ ceteri extrinsecant, vlterius non existimo agendum. Ceterum
quonia in plerisqꝫ superius a Bartolo recessimus, ex nostra sen
92 tentiam breuiter † sic fuerit dicēdum. in contractibus non recipro-
cis promissor pecunie post moram, ⁊ quod intrinsecus, ⁊ quod ex-
trinsecus interest, representare debet. d. l. nummis cum generaliter
vero querimus, in omnibus contractibus, accessionem rei quaqua
tendat comitem considerari. d. l. venditor. in contractu autem ven-
ditionis quod extrinsecus interest, quia non factum quod fieri de-
buerat, non rependitur. d. §. cum per venditorem. in ceteris contra
ctibus rependitur, quod si venditor est reus quia male fecit, si sciēs
omnimodo condemnatur dicta lege iulianus. si ignorans, aut res
vendita emptorem nihil propter vitium iuuat, ⁊ idem iuris est. d. l.
sed addes. §. si vas, aut aliquid iuuat, ⁊ agitur quanti minoris, quod
si venditor iniuste tradidit, quia rem alienam, in id quod extrinse-
cus interest emptoris, condemnatur. d. l. titius. dum tamen dupluꝫ
non egrediamur, in alijs distinguo, vt ex Africani respōso constat,
titulo de furtis. d. l. si seruus.

Superest quartam vt questionē

93 explicemus, num † videlicet hec constitutio in maleficijs, seu deli-
ctis locum sibi vendicet. Accursius, Bartolus, ⁊ ceteri communi
ter vendicare sibi locum affirmat. ¶ Sed in hanc sententiam illud
torquetur, quod ex communi interpretatione in responso Iuliani.
in dicta. l. iulianus, superius retuli. si enim vt te decipiā, tignum ti-
bi vitiosum vendidero, ⁊ domus corruerit, omne tibi detrimentum
resarcire compellor quod nedum duplum, sed decies decupluꝫ po
test excedere. illud item adducitur, finge sub pena ducentorum au
reorum promisisse me tibi librum commodaturum. Titius furatus
est librum quapropter coactus sum ducenta soluere, cum liber de-
cem non excederet, num Titius resarcire mihi hanc penam debet,
certe constat debere. l. inficiando. §. fina. ff. de fur. ecce igitur quem-
admodum excedatur duplum rei finge te vi aut clam aliquid mihi
damni intulisse, ita debes damnari, vt eodem statu cōstituatur, quo
forensi nec vi, nec clam aliquid fecisses. l. semper. §. in hoc interdi-
cto. ff. quod vi aut clam. poterit certe id duplum estimationis dam-
ni egredi, ⁊ ita censuit Petrus, nec nostra hec constitutio aduer-
satur, quia ⁊ ex verbis ipsius ⁊ ex exemplis apparet in contracti-
bus solum procedere, quod ⁊ inter Baldi responsa Signorellus
Homodeus retulit. consil. lxxj. in. j. Is si, inquit in fluuio commu-
ni molendinum edificem quod tu prohibeas, quia tua intersit ne id
faciam, veluti quod tuum non ita frequentabitur, nihilominus in-
iuste te id facere, quoniam ratio cessantis lucri in contractibus ha-
betur ex presenti constitutione, non idem in ceteris factis igitur cō-
stat constitutionem in contractibus solis loqui. posset tamen dici de
licta ratione doli mali incerta esse, ⁊ idcirco secundum constitutio-
nis casum attēdi, vt quicquid sit quod interest refundatur, ⁊ hoc probo, nec
aliter Iac. Pan. Pet. Cy. Alb. Ros. Mar. Bul. senserunt, ⁊
communiter fere tenet si ita declarauimus.

Prosequitur in constitutione, cuꝫ sci-

94 mus esse nature congruum, ⁊c. † Ex qua parte legis Cynus Bar-
tolus atqꝫ alij annotauerunt, penas in iure coarctari, nec in infini-
tum posse progredi. ⁊ penas legales quadruplum non excedere sa
tis constat. §. omnes, instituta de actio. sed dubium est, quid in con-
95 uentionalibus ⁊ distinguit Accursius an per mutiplicatiua † nomi
na, an per numeralia stipulatio concipiatur. quod Gallici docto-
res reprobant, cum verborum differentie futiles sint. id tamen faci
liter reijcitur, cum has differentias iure fieri plerunqꝫ viderimus.
Exemplum vnum proponere interim sat fuerit, cui testator per ver
ba numeralia reliquit puta lego Titio centum potest in testamen-
to esse testis. §. legatarijs. institu. de testamen. quod si dixerit, relin-
quo tertiam partem hereditatis, licet hec portio sit minor centum
tamen non potest esse testis. vtcunqꝫ sit, communiter doctores Ac-
cursium suprascripta ratione damnāt, Bartolusqꝫ aliter distinguit
in. l. stipulatio ista. §. aliter. ff. de verborum obligation. cum certa est
simpli quantitas, pena vel quadruplum potest excedere, cum incer
ta non potest, quoniam verisimile non est voluisse contrahentem in
tanta summa condemnari, vitandaqꝫ hoc casu erit infinitas, que ra
tio fragilis est, cum in genere potuerit promissor simplum, quan-
uis incertum estimare, ⁊ sibi imputare debeat qui voluit quadru-
plum egredi. Igitur constitutionis verba de legali pena accipien-
da sunt. Bald. ⁊ Ioan. ab Imola. Bald. hic Imol. ⁊ Alexand. ⁊
Iason in. d. §. alteri. existimauerunt per simplicia nomina, neqꝫ qua
druplum posse excedi, quod ⁊ Alexander quibusdam rationibus
96 confirmat, quibus Iason respondet. † Ipse crediderim conuentā
penam aliquo modo egredi non posse, id quod cum legitimis vsu-
ris vere interest. Que sententia tribus rationibus adiuuatur. Pri
ma he pene eius quod interest loco subrogantur. l. fina. ff. de preto.
stip. igitur eius naturam imitentur, ne illud excedant. Secūda, lex
nostra, quatenus taxationem eius quod interest cohercet, argumē-
tatur a penis, igitur vltra legis restrictionem pene exendi non pos
sunt, aliter enim argumentum non valeret nec dicat quisquam con-
stitutionem loqui in penis legalibus, quia probabilius est ad con-
uentas respexisse, que loco eius quod interest subrogantur. Tertia
ratio, ex Papin. responso elicitur. l. iulianus. §. idem pap. ff. de ac.
emp. is frustra dupli penam adijci promissionibus author est, quia
sic faciliter legitimus vsurarum modus excederetur, an ergo pe-
nam excedere non posse id quod vsurarum ratione habita interest,
nec illud responsum in eo intelligendum est, qui fenerare soleat, nec
item in obligationibus tantum dandi, sed etiam in factis, sic subsit
similis suspitio. Illud non negauerim vbi suspitio fraudis nulla
sit, in Bartoli sententiam me accedere, at cum simplum est in-
certum, tunc dubio procul duplum excedi nequit, idque omnes
probant.

Postremo lex ait, ⁊ hoc non so-

lum in damno, sed etiam in lucro ⁊c. Notandum his ex verbis est,
non solum damni emergentis, sed etiam lucri cessantis rationeꝫ ve
teres habuisse. Quapropter ⁊ in eo statuitur, vt duplum non exce-
dat pretij conuenti. Pro declaratione igitur huius articuli statuen
dum est, quemadmodum generaliter lucri cessantis ratio habeatur
⁊ vt aliorum ambages missas faciamus, duobus verbis id habe, ra
97 tio † lucri cessantis, quod verisimiliter aliquis fecisset, regulariter ha-
betur, vt hac. l. cum similibus. id non procedit, si lucrum illud cum
alterius iniuria acqreretur. l. si is cui. ff. de fur. ideꝫ iuris est in em-
ptionis venditionisqꝫ contractu. d. l. si sterilis. vt vtrinqꝫ equalitas
seruetur, vt. s. declaraui.

FINIS

Antonij Fumei Parisiensis Iureconsulti Tractatus, De eo quod interest.

SUMMARIUM

1 Interesse neutro genere a iurisconsul. vsurpatum.
2 Interesse quid sit. vbi & iurisconsul. diffinitio aduersus doctorum argutias defenditur.
3 Estimatio eius quod interest reipu. mulieres dotatas esse, aut maleficia non remanere impunita, possit necne fieri.
4 Damnum pro damni estimatione apud iurisconsul. reperitur.
5 Damnum in diffinitione eius quod interest quam significationem habeat.
6 Damni estimationem frustra petit, qui damnum iure passus est.
7 Aut, vel cuiusmodi particule sint, & quis sit earum effectus in ordine.
8 Lucri cessantis ratione agitur ad interesse licet nullum damnum datum sit.
9 Damni appellatione lucrum cessans non venire.
10 Interesse rectius ne diffiniatur per rei pretium, quã per damni estimationem.
11 Interesse loco succedit nonnunquam illud, quanti erat res non obquam agitur.
12 Interesse diffinitio per Jac. rauennatem tradita examinatur.
13 Interesse num recte hactenus a doctoribus diuisum sit in commune, conuentum, & singulare.
14 Relatum non est idem cum eo ad quod refertur.
15 Interesse vnicam tantum speciem esse non triplicem.
16 Iuratur nonnunquam in litem super eo quod interest.
17 Species sola mediocritate non distinguuntur.
18 Actio quod metus causa datur ad quadruplum in quo rei pretium continetur.
19 Penam conuentam non esse interesse.
20 Interesse diuiduum est, pena autem obligatio est indiuidua.
21 Interesse aliud intra rem aliud extra rem.
22 Interesse intra rem seu intrinsecum quid sit.
23 Usure non proprie veniunt nomine fructuũ, licet pro fructibus nõnunquam ponantur.
24 Hereditas seruo relicta comprehendatur ne sub interesse intrinseco an sub extrinseco.
25 Hereditas seruo relicta, eo euicto vel non tradito quando veniat in rationem eius quod interest.
26 Interesse extrinseci ratio habetur in actione legis aquil. & nu. 40.
27 Seruitutes non esse in bonis nostris quomodo intelligendum.
Seruitus etiam venit in rationem eius quod interest.
28 Venditor non tradens rem venditam tenetur emptori ad interesse intrinsecum, non ad extrinsecum.
29 Vendens rem vitiosam ad cuiusmodi interesse teneatur.
30 Interesse intrinsecum venit in actione ex locato, non etiam extrinsecum.
31 Interesse intrinsecum venit in omnibus bone fidei iudicijs, non etiã extrinsecum.
32 Extrinsecum alicui rei quid dicatur.
33 Interesse etiam intrinsecum non venire in actibus stricti iuris.
34 Stipulationis vacuam possessionem tradi effectus.
35 Fructus fundi venditi ex quo tempore debeantur obligatione per stipulationem nouata.
36 Interesse veniat necne in obligatione nummorum.
37 Interesse cuiusmodi veniat in arbitrarijs actionibus.
38 Verba in contractibus expressa semper aliquid operari debent.
39 Interesse et extrinsecum venit in actione furti quam dominus intẽdit, non etiam si alius, qui dominus non sit, agat furti.
41 Actio ad exhibendum cui detur.
42 Interesse etiam extrinsecum venit in actione ad exhibendum.
43 Contractus quando dicatur certam quantitatem continere.
44 Quantitatis appellatione speciem nonnunquam venire & econtra.
45 Quantitatis appellatione quid proprie veniat.
46 Verba in odiosis sunt restingenda.
47 Contractus omnis suam substantiam, legem, & naturam habet.
Substantia contractus quid sit.
Lex contractus quid sit.
48 Natura contractus quid sit.
49 Mutui contractus quam naturam habeat.
50 Natura contractus innocenti (do vt des) qualis sit.
51 Contractui stricti iuris nihil ex natura inest, nisi quod expresse dictum fuerit a contrahentibus.
52 Contractus certam naturam habentes qui dicantur. Iustinianus in l. vnica. C. de senten. que pro eo quod inter profe.
53 Dupli ratio quomodo sit ineunda, cum de eo quod interest, tractatur.
54 Obligatus ad faciendum an liberetur soluendo interesse, an vero cogi possit precise ad factum, & nu. 59.
55 Intellectus ad l. stipulatio. §. siue autem. ff. de oper. no. nun.
56 Condemnatus ad rem aliquam restituendam an & quando precise cogatur restituere.
57 Scribere librum si promisit, non posse precise ad id fructum cogi, contra quem Accur. ac Bar. opinati sunt.
58 Intellectus ad l. sed & he. §. preter. ff. de procur. atq; insibi conciliatio eiusdem. §. preter. cum. l. non cogendum. ff. eo. titu.
60 Intellectus ad l. si cum exceptione. §. sed & si quis. ff. de eo quod metus causa.
61 Obligatus ad factum conueniri potest sine alia interpellatione nõ solum, vt faciat, sed etiam vt si non fecerit, prestet interesse.
62 Alternatiue obligationi vtrunq; inest, donec alterutrũ sit exolutum.

Qui de eo quod interest, pro iure ciuili scripserunt, mihi videntur optimo iure Dedali nominandi, struxerunt enim multis ambagibus inextricabiles vias, vel potius peruia queq; suis in celũ imẽsis cõmẽtarijs, & satis meabiles locos occuparũt. de ijs ita semp preter quorũdã opi. cẽsui, qui putabãt hũc pũctũ sic hactenus tractatum fuisse, vt dum eo illũ sub incudẽ renoco, videar apud illos Penelopes (qd aiũt) telã retexere. Nos vt poterimus, recta trãscẽdemus, tutiq; itineris vestigia sequentibus parabimus, nihil nisi priscos iurecõ. repetẽtes, a quibus iã pene desciuimus. opz aũt in primis (qz ois nostra disputatio est d eo, qd interest) añ definire quid sit id quod interest. Omnis enim que a ratione suscipitur de aliqua re institutio, dz a definitione proficisci, vt intelligatur quid sit id, de quo disputatur.

Antequam perueniamus ad definitionẽ eius qd interest, permittã aliquid de titulo huius negotij. Vocãt. n. fere oẽs iteresse, cuius vt insolẽtis vocule veniã petijt Alciatus in eo suo libro. de eo qd interest, qz nõ putauit Latine dici posse, interesse in substãtiuo, quin potius apud iuriscõ. quos pure loqui nõ diffitet̃, nõ legi affirmat. Facilius vero, vt ego spero, huius vocule venia mihi dabit̃, ẽt nõ postulata, q̃z illi erudito viro, &
1 lingue Latine cẽsore exactissimo, nec dubito noiare Interesse, † qppe q apud iuriscõ. inuenerim esse vsurpatũ, in. l. qd sepe. in fi. leg. ff. de cõhẽ. emp. in. l. debitor decẽ. ff. de legatis. ij. Et si Latine dicimus tuum scire, vt in illo.

Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
Cur non item dicemus, tuum interesse? Si itẽ & illud eisdẽ persij,
Tunc cum ad canonicem, & nostrum illud viuere triste,
Aspexit.
Et illud eiusdem.
Velle sui cuiq; est, nec voto viuitur vno.

Totã aũt hãc nr̃am actionẽ, vt oibus sit apertior distribuemus in
2 quinq; capita, ex qbus primũ hoc erit, qd sit id qd interest. † Id qd interest, est dãni dati vel lucri cessantis estimatio. Nemo ex interptibus adhuc talẽ attulit definitionẽ, sed illã nobis tradidit Paulus q̃uis nõ tã definiat q̃z scribat, in. l. si cõmissa. ff. rem ratã habe. Vbi si cõmissa (inquit) sit stipulatio rẽ ra. haberi, agit̃ ad id qp interest. i. q̃tũ mihi abest, q̃tũq; lucrari potui. Hãc aũt definitionẽ nr̃am q̃ suis numeris cõstat defendamus ab illis oibus icursionibus q̃ fiunt ab eis, qbuscũ in hoc cãpo certãdũ est. Pugna primũ aduersum nos qd dixit Bar. in. l. vnica. C. de sen. q̃ pro eo qd interest proferunt̃. Aliqñ. n. inqt, agimus ad id qd interest, qñ lucrũ emersit, & cessauit dãnũ, cuius rei est exẽplũ in. l. si fideiussor. ff. de lega. j. Veluti ẽt, inquit, cũ legatarius repudiauit legatũ interest heredis ne amplius petat legatũ. Id aũt qd sua interest, est dãnũ cessans, qz illius debitor erat, & lucrũ emergẽs ei, q ab debito liberatus est, putauit Alciatus esse arg. qd Greci antistrephon appellãt Latini reciprocum, cuiusmodi est illud exẽplũ Gellij, in cap. x. lib. v. Noctiũ Atticarum. Dicimus aũt reciprocũ argu. qñ sola inuersione capitum inuertit̃ totũ arg. Quod sane nõ video hic fieri. Quod. n. (vt inqt) lucrũ emergẽs & dãnũ cessans faciãt vt nostra itersit, hoc plane falsum est, ob idq; nec inuertit̃ nostrũ argu. Si. n. ex cuiusq; facto nõ infert̃ mihi dãnũ, nihil mihi abest, nec occupat̃ lucrum, quo pacto

querat vel dicã ob factũ illud mea interesse? Cũ.n.dicemus id qđ interest dãni dati aut lucri cessantis estimationẽ esse facimus eius qđ interest necessariã cãm dãnũ datũ vel lucrum cessans. Si vero vtrũq; abest, q̃r vt amplius habemus qđ nostra interesse dicamus? Cũ aũt mihi res legat̃ fateor me ex ea re facere lucrũ, ⁊ tñ mea iter est habere illã rẽ legatã. Uide qũo ego planũ hoc facio, ceteraq; que similia huic adferunt̃ exẽpla. Id qđ interest nõ est (vt plenius suo loco dicemus) ipsa res.l.hec verba.ff.de ver sig. sed cũ his, q rem mihi dz, cessat in solutione, tũc parata est mihi aduersus illũ, q dz, q̃r iniuste qđ meũ per legatũ, aut donationẽ factũ est apud se retinet, ⁊ impedit, facitq; cessare meũ, qđ ex ea re facere debeo, lucꝝ. Hec lippis ⁊ tonsoribus, credo, patent, neq; nostrũ est negotiũ diutius in leuibus istis versari, alio alie res me vocãt, ⁊ hec nil nisi sunt verborum aucupia, quibus miseros quosdã videas torqueri.

Aliud est quod huic definitioni obstare vĩ, idq; p̃mus monit Bar. quia nos dixeri
3 mus id q̃ interest esse estimationẽ dãni, nos ꝯ, inquiunt. † Aliqñ nostra interest sine vlla tñ estimatione, vt in illo de.l.j.ff.sol.ma.vbi, Interest (inquit) Reipu. mulieres esse idotatas, ⁊ tñ nemo id estimauerit. Ut est ẽt aliud qđ vulgo est, Interest reipu. delicta nõ remanere impunita, ⁊ ne quis re sua male vtat̃. Alciatus satis fatet̃ id qđ sic interest, tanti esse, vt nullo pretio liceri possit, cũ enim id deduci in iudiciũ ineptũ sit, quid attinet sub definitione cõprehendi? At ego aliter sentio, ⁊ sub hac definitione ꝯtineri probo, nemo nescit id, qđ reipu. interest, q̃r multos cõplectit̃, vix estimari posse, certoq; vero pretio adduci, attamẽ qđ sic petet̃ a ꝓcuratore aliquo fisci vel reipu. nõ oĩno erit frustra, ꝙuis.n.vera eius rei, que comparari nõ põt estimatio nõ fiat a iudice, aliquid tñ eius rei nomine adiudicari solet. Ueluti si maleficiũ factũ ꝓponat̃, procurator reipub. intendet suã actionẽ aduersus illum, qui deliquit, vt penas meritas luat ⁊ illa pena sic afflicta dicet̃ esse qđ reipu. interest, q̃r eius interest delinquentes ijs penis, que ceteris terrorẽ incutiant ⁊ a delictis auocẽt, affici. ideq; de alijs erit iudiciũ, vt q̃r tanti posset esse id qđ reipu. singulariter interest, qđ emptorẽ nõ interuenerit, melius visum, vt de cõi tm̃ estimatione vel legibus vel ꝯsuetudine cõstituta daret̃ iudiciũ, vt in.l.p̃tia rex.ff.ad.l.falci. ⁊ hoc recte cadet in speciẽ eius, qđ interest singulariter, de quo suo loco plenius. Est ⁊ aliud, quo fortasse nõ putabũt multi nostrã dẽfinitionẽ posse cõstare, qđ sane euacandũ est, ne quid sit qđ eius luminibus officiat. Cum dicimus id qđ interest esse estimationẽ damni, non comprehẽdimus id, qđ singulariter ⁊ ex sola affectione nostra interest, q̃r mea interest habere illũ fundũ, quẽ peto potius, ꝗ̃ quoduis aliud, ⁊ sic id qđ interest, est ille fundus, nõ aũt estimatio, seu pretiũ. Sed vide de qũo hec recto sensu capias, q̃r non habeo fundũ, q meus est, peto illũ mihi reddas, qđ si nõ feceris, q̃r magni mea interest illũ habere ago ꝯ te ad id qđ mea interest. Si enim pro fundo agerẽ male peterẽ, id qđ mea iteresset nõ habere fundũ, q̃r hec inuicẽ pugnãt si.n.ꝯsequor fundũ, quẽ peto, quid iam amplius mea interest? Estimatio ergo dãni est pretiũ illud seu queuis alia res, que subit locum eius, qđ petit̃, q̃r nõ potest id dari, vel inueniri. Annotemus autez singula queq; verba definitionis primũ ab ijs incipiamus. Id qđ interest, est dãni dati.c.nos in ea re discessimus ab Accur. qui dixit esse dãnũ datum, qđ sane est ineptum. Tantũ.n.abest ⁊ damno ad eius estimationem, quantũ a pretio ad mercez, aliud.n.res aliudq; eius pretiuz. Non q̃ ita exactus verboꝝ censor esse velim, vt ob eã
4 definitione deficere, que ceteris suis numeris constaret, sic.n.† ⁊ viros doctos sumpsisse damnum pro eius estimatione legi, quẽ vsum a doctis obseruatũ ipse nõ possuz improbare, talis.n.ꝯsuetudo verbis proprietatẽ tribuit. Ita dãnũ pro eius estimatione legimus in.l. si seruũ.ff.ad.l.aquil. in.l.vnica.C.de sen. que pro eo quod inter. profer. Uerũtñ in definitionibus nihil nisi ꝓprijssimum auferri debere puto, vt aliqñ quid cuiq; rei ꝯueniat doceat̃, ne veteꝝ ac verboruz definitiones, ⁊ termini tandẽ ꝯfundant̃ aliudq; in aliud sine nor
5 ma ac sine limitibus promiscue transferatur. † Qũo vero nunc dãnum accipiamus dicendũ est. Dãnum ergo puto esse omnem cuiuscunq; rei diminutionem, seu lesionẽ, neq; mihi satisfacit illa etymologica descriptio. Pauli de vbo hoc dãnũ, in.l.iij.ff.de damno infec. qui inquit, Damnũ dictũ quasi adẽptio seu diminutio patrimonij, nunc enim ⁊ ijs, qui in suis bonis proprijs vel maternis, aut aliũde quesitis diminutionem accepit, dãnum passus videbit̃? qđ sane nemo diffitetur, num ⁊ fame alicuius dãnũ infertur? num ⁊ si quis verberatus est, aut plagis affectus, damnum corpori illatum dicemus? que omnia volumus nostra diffinitione compelecti, vt etiam comprehendamus id quod cuiusq; interest propter lesum vel occisum hominem, qđ tam ⁊ si vere estimari non possit, aliquid tñ estimatur, ⁊ eius rei nomine vel pecunia, vel quiduis aliud, pro eo qđ interest, qđ iudex estimauerit, soluetur ex iudicio, de hac specie dãni resarcienda tractatur in.l.si seruum.ff.ad.l.aquil.

Non sinemus autem definitionẽ nostrã vagari ita late, vt tãtisper ab ea equitate, quam profitemur, seiungat̃, ita q̃ propter damnum datum agit quis ad id, q̃ sua interest, debetq; id iudicio consequi,
6 si modo hoc iniuste factum esse reperiatur. † Quod si quis iure dãnum datum esse contendat, ⁊ vincat, nõ habebit iudex rationẽ eius, qđ propterea interest, ob idq; fingunt iureconsulti talem non sentire damnum, vt in.c.dam.de regu.iur in.vj.

Item dicimus in nostra definitione, id quod interest, esse lucri cessantis, vel damni da
7 ti estimationẽ, vidẽdũ est aũt † quid possit illa particula, vel, quidue sibi velit, que similis est illi, aut, de quaꝝ natura eleganter scripsit Proculus, in.l.hec verba ille.ff.de ver.sig.vbi particula, aut, huic similis, vt dixi, est nõnunq̃ disiunctiua, ⁊ nõnunq̃ subdisiunctiua. Hec autem particula de qua hic agit̃, subdisiunctiua est, ⁊ eius generis subdisiunctiue, que est, qđ ꝓpositis finibus, ita nõ põt neutrũ esse, vt possit esse vtrũq;, cuiusmodi est ⁊ illõ. omne animal aut agit aut patit̃, sic dicimus hic, interesse esse dãni, aut lucri cessantis estimationẽ q̃r vt esse possit, opz ex ijs scilicet dãnum vel lucrũ cessans adesse, q̃ si neutrũ reperiat̃, interesse ẽt nõ reperiri, neq; subsistere dicemus. Sed recte stabit vnũ ex illis sine altero, veluti ex solo dãno dato, ⁊ si nõ cesset lucrũ, possuz agere ad id q̃ mea interest idq; est, q̃ interesse circa rem vocant iuriscon. vt in.l.si sterilis.§.cũ per
8 vẽditorẽ.ff.de actio.emp. † Potest p̃terea agi ad id q̃ interest ratione lucri cessantis tametsi non sit dãnũ datum tex.in.l.vnica in fi. C.de sen. que ꝓ eo q̃ interest profe. Tametsi multi hoc improbãt ex pluribus rñsis, ex rñso presertim Pauli in.l.si sterilis.§.cuz per venditorem.ff.de actio. empt. ⁊.l.si sponsus sponse.§.si maritus heres.ff.de dona.inter vir. ⁊ vxo. alijsq; multis, de quibus suo loco plenius tractabitur.

Scriptum est preterea in definitione, aut lucri cessantis, ⁊ in eo q̃ noiatim de lucro cessante ascripsi copiosior est nostra diffinitio quã illa antiqua Byn. in.c.mora.de reg.iur.in.vj. Et miror tñ illum iuriscõsultũ ⁊ in iure veteranũ pretermisisse in sua definitione, lucrũ cessans. Non dedignabor tñ illã cõmemorare, que propter antiquitatem, a nonnullis cõmendat̃. Interesse, inquit, est dãni estimatio, in quantitate cõsistens. Deficit autem illa definitio in eo, quod lucri cessantis non meminit.

Alciatus retro fortasse ad me respiciẽs pro Byno ita cauit, qm̃ inquit, appellatione dãni recte lucrũ cessans venire cum ⁊ id lucrũ cessans quodammodo, latissimaq; significatione damnum passo dici, attamen ap
9 pellatione † damni, lucrũ cessans nõ veniret, cuius rei hoc erit satis aptũ exẽplũ, homines qui vendunt̃ vicissimq; emuntur, vt serui nõne quodãmodo appellatione mercis ꝯtinebunt̃? cũ merces dicantur ille res, que venduntur, aut emuntur, a mercando dicte, ⁊ tñ nõ veniunt appellatione mercis huiusmodi venalitij serui, q̃r alio nomine vocantur, tex.in.l.mercis appellatione.ff.de verb.sig. multaq; alia testimonia possent adduci, quibus in re tam clara non est opus. Itaq; nõ ꝯcludit argu. Alcia. pro defensione Byni. Probatur ex alijs, appellatione damni non venire lucrũ cessans, neq; in definitione comprehendi. Primũ ex eo q̃ scripsit Ulpia. in.l. proculus.ff.de dam.infec. Longe interest (inquit) an quis ex alieno facto dãnum patiat̃, an lucro q̃ adhuc faciebat, vt prohibeatur. Idem in.l.fi.C.de codillis.in.l.si sponsus.§.si maritus heres.ff.de dona.inter virũ ⁊ vxo. Atq; ego miror Alciatũ ita ꝯtinẽtez, vt nõ moueatur tantis tumultibus ac fere perpetuis dissidijs doc. nostrorum, misere se ꝯtorquentiũ pro ea differentia, que fit inter damnũ ⁊ lucrum cessans. Est illa infinita questio, vtrum rõne lucri cessantis tantum sine dãno dato, agi possit ad id qđ interest, de quo primus Accur. in.l.si sterilis.§.cum per venditorẽ.ff.de actio.empt. d̃ quo etiam disputare alio loco remisimus. Sed oportuit primum definitionem totius negotij cursim ⁊ punctuatim explanare, vt facilior sit aditus ad cetera.

Est ⁊ aliud explicandum de definitione, cum enim
10 dicimus † id quod interest esse damni dati estimationẽ, multi nobiscum non sentiunt, inquiẽs inter ceteros By. in suo.c.mora, quẽ etiam defendit Alcia. Accur. etiam in.l.vnica.C.de senten. que ꝓ eo q̃ interest profe. in priore sua definitione. Qui omnes putant id quod interest rectius dici rei pretium, multaq; in hanc rem adferũtur argumenta. Sed efficatioribus satisfacienus, cetera, que nihil aut parum valent, minus occupatis relinquenus. Aduersum nos

fortiter

fortiter pugnat tex. in. l. fi. ff. de preto. stipu. In stipulationibus (in-
quit) que q̃ti ea res est promissionem habent, optimum erit certaȝ
summam comprehendere quoniam pleruncq; difficilis est probatio
eius, q̃d cuiusq; intersit, ⁊ sic idem facit, quanti ea res est, q̃d quanti
cuiusq; interest, ob idq; probatum est, id q̃d interest, esse verum rei
pretium. Non reperio sane aliquem ex nostris doctoribus qui de
eo textu plane se expediat verum id enitendũ est nobis, si quid me-
11 lius ac potius illis poterimus. † Ego putarem cum illic iuriscon-
sultus ea verba, quanti ea res est, vocat interesse, ob id vocare, q: il
lud quanti ea res est, loco eius quod interest succedat, scilicet in sti-
pulationibus pretorijs alijsq; quibusdã pro eo quod interest hoc tẽ-
peramentum lex dedit, vt scilicet ad id quãti ea res esset ageremus
⁊ hoc fiet planum ex coniunctione harum legum, scilicet. l. fi. ff. si qs
in ius voca. non ierit, ⁊. l. ij. §. fina. ff. qui satisda. cogan. Quia altera
propter cõmissam stipulationem iudicio sisti, dat actionem ad id ꝙ
interest, altera ad id quanti ea res est. Que duo responsa ita recte
cõciliaueris, neq; aliter subsistent. Simile est in. l. arbitrio. ff. de do
lo. in. l. fina. §. hec autem nostra opinio per tex. expressuȝ, ⁊ qui aliã
interpretationem, non patitur in. l. hec verba. ff. de verbo. significa.
Ubi hec verba quanti eam rem esse apparet, non ad id quod inter
est, sed ad rei estimationeȝ referunt. Deinde oporteret dici rẽ ⁊ rei
pretium idem esse, quod quam sit absurdum, nemo non videt. Se-
quenti capite hec altius repetemus, in constituenda differentia spe
tierum eius quod interest. Postremo videbitur forte morosis qui-
busdam nimis vaga nostra definitio, neq; satis plures casus com-
plexa, vt que ea omnia facta, quibus damnum contingit, non enu-
meret, vt scilicet, q: non fit quod fieri debet, aut econuerso, vel non
datur quod debetur, quos tamen omnes casus annumerat Iaco. de
12 rauena in definitione eius, quod sua interest. Sed ille dum † suam
definitionem copiosiorem reddere curat, facit longe hac nostra ar-
ctiorem, ⁊ illam non omittam, quoniam ⁊ multis commendatur. In
teresse (inquit) est damni estimatio, ex eo contingẽs quod aliquid
fieri cessat ꝙ fieri debet, vel fit, ꝙ fieri nõ dȝ, vel nõ dat, ꝙ dari de
bet. Sed sub hac tanta verborum serie non continetur id quod no-
stra interest ob factum ⁊ dationẽ simul cuiusmodi est stipulatio red
dendarum rationum, de qua in. l. cum seruus. ff. de conditio. ⁊ demõ
stratio. Melius itaq; fuisset aliquos ex casibus generantibus iner
esse non exprimere, qui potius debebant esse exemplo, quam talem
casum pretermisisse. Sed scio quo se defendant vmbone, quia dicẽt
satis sub simplicibus mixtum contineri in. l. ij. ff. de verbo. obligat.
Sed non debuerant itidem illi de non facto aliquid adiecisse, cum
satis sub appellatione facti contineretur, vt in. §. fina. insti. de verb.
obligatio. deinde alium casum omiserunt illi tam diligentes defini
tionum obseruatores, non enim comprehendunt id quod interest ob
illegittimam dationem. Ut si fur quispiam rem furtiuam apud te
deponat, ⁊ tu vero domino rei restituas non autem furti aget fur ad
uersum te, q: ei non reddidisti, qui apud te deposuerat, vt in. l. fina.
ff. deposi. Melius igitur se habet ita non minus laxa nostra defi-
nitio, tametsi expressim tales casus nõ notet, cum enim dicimus, id
quod interest, esse damni dati, aut lucri cessantis estimationem, in-
telligimus de damno dato vel lucro cessante ob quamuis iniquã cau
sam, siue factum sit seu non factum, vel illegitimam dationem, de-
niq; quouis casu vel modo perpetretur damnũ. His autem omni-
bus satis patet, ⁊ apud doctos probata est nostra definitio.

Caput Secundum.

13 v Ideamus † vero nunc quot modis in iure
nostra intersit. Id autem, q̃d in-
terest, tripliciter sumi omnes fere asseruerunt, primusq;
inter alios Accursius in. l. vnica. C. de sententijs que
pro eo quod interest proferuntur. ⁊ in. l. prima. ff. de actione empti.
quem vti signiferum confertissima turba doctorum, tum veterum,
tum recentiorum sequuta est. Sic autem tripartiuntur id quod in-
terest, in Commune scilicet, Conuentum, ⁊ singulare. Tum demuȝ
esse commune iudicant, cum eius rei, qua de agitur estimationem
non superat, vt in. l. pretia rerum. ff. ad. l. falci. Conuentum vocant,
cum de soluenda certa re loco eius. quod interesse potest, inter par
tes conuenit, de quo in. l. fina. ff. de preto. stipula. Singulare, quod
ex affectione damnum passi estimatur. Sed hec nos subtilius, ⁊ di
stinctius, quam a nostris adhuc explicata sint, non enim id vanum
neq; contemnendum, si scierimus quid sibi voluerit legislator, q ali-
quem ad id quod interest condemnat, ⁊ quo modo id estimandum
sit. Bene quidem egerunt, quantum ego existimo, nostri iuriscon-
sulti, donȝ illa verba, id q̃d interest, nõ explicuerũt aliter, sed somniã
da nobis tradiderunt, vix enim vnum idemq; rectum iudicium de
ea re tot capita censentiũ protulissent. Sed ijs quomodo iudex ali-
quis vtatur iuridicis rationibus doceamus ⁊ legislatores oẽs no-
biscuȝ sentire, tametsi non apparuerint si boni oratores erimus, per
suadeamus. Dynus qui de hac re multa congessit in. c. mora. de re
gulis iuris in sexto. arguit in vtranq; partẽ tandem tamẽ lacessitus
communi opinioni se dedit, maximum autem argumentũ quod ad-
fert aduersus cõem sniam est, vt probet non esse cõe interesse. Nam
inquit, hec verba, quanti ea res est, non ad id quod interest referũ
tur, sed ad veram rei estimationem, ⁊ precium, quod succedit loco
rei, nec idem est cum re. l. si ita fideiussor. ff. de fideiusso. sic nec id,
quod interest, quamuis succedat in locum estimationis rei, ⁊ fortio
ri ratione hoc confirmarem, quia id quod interest, nonnunquaȝ ve
rum pretium rei excedit, aliquando comparatur, vt in. l. prima. ff. de
14 actio. empt. non potest, idẽ dici. † Est preterea certissima apud dia
lecticos regula. Quod quoties duo sunt, quorum vnum refertur ad
alterum, non sunt idem relatum, ⁊ id ad quod fit relatio. Hec sunt
que pugnant aduersus communem sniam, quibus Altiatus ita rñ-
det, Uerum est, inquit, communem estimationem ab eo quod inter
est, differre, non enim ipsius rei communis estimatio, ⁊ interesse cõ
muniter idem est, sed vltra rei communem estimationem dãni emer
gentis, ⁊ lucri cessantis cõmuni vsu ducta ratio id efficit, quod in-
teresse commune appellãt. Sed ex Altiato scirem lubens, quo pa
cto aliquid estimabimus preter communem vsum, semper enim va
gantur in incerto adfectus, lex autem adfectus non prohibet, q: in
eos non habet imperium, sed rerum estimationem ex illis nullam a
lege factã reperies, ⁊ oporteret ex illius sententia omne id, quod in-
terest, esse commune nulla enim fit affectionis estimatio, sicq; nec
subesset, quod illi singulare vocant. Hec optime docemur ex. l. si ser
15 uum meum. ff. ad legem aquiliam. † Ego putarẽ in hac re aliter iu-
dicandum, quam hactenus ceteri, vt sit eius, quod interest, vna tan
tum species, quod tamen communi estimationi rei, pro qua agitur
interdum comparatur, interdumque pluris est vt in. l. prima. ff. de
actione empti. Et cum lex disponit, aut partes conueniunt, vt
quis teneatur in id quod interest, non referemus ad verum rei pre-
tium nisi forte is qui agit, pluris sua interesse nõ docuerit, q̃d plane
voluit Ulpianus in. d. l. prima. de actio. empt. Si vero lex condẽ-
naret ad veram rei estimationem, vel ad id, quanti ea res est non ad
mitteretur actor volens agere, ⁊ docere pluris sua interesse, idq; est
quod clamant illa omnia iura. l. hec verba. ⁊. l. inter. ff. de verborum
significatio. l. secunda. §. fina. ff. qui satisdare cogantur, ⁊. l. fin. si qs
in ius vocat. non ierit. Que in hanc rem solẽt citari satis diximus
superiore capite. Omiseram fere vnum aliud. Si diceremus cõe
interest, quia a communi vsu estimationem caperet, nec pretium rei
excederet, hodie id omne, q̃d interest, etiam singulariter illam solã
speciem haberet quin in lege vnica. C. de sentẽtijs que pro eo quod
interest, pluris estimetur duplo estimationis rei, ⁊ sic omne interes
se commune ⁊ certum. Mouentur preterea ij, qui commune inter-
esse sic depingunt ex. l. non a iudice. ff. de iudi. cui ⁊ ego addo simi-
lem in. l. ij. altero responso. ff. de in lit. iur. Si de dolo vel ꝯtumacia
agatur iudex sequetur estimationem non ex eo quod interest, sed ex
16 eo, quod in litem iuratur. ¶ † Constat autem pro eo, quod inter-
est, nonnũquam in litem iurari test. in. l. penul. ff. de in litem iur. Er
go diuerse sunt species eius, quod interest. Sed nos ita explicabi-
mus. Ad hoc vt quis quod sua interest, per condemnationem con
sequatur, oportet notum esse iudici vel testibus, vel literis, vel alijs
quibuslibet legitimis quanti sua interest. Tantum autem fuit, ⁊ taȝ
graue odium apud veteres dolosorum, ⁊ contumacium, vt etiam si
testibus vel instrumentis non liqueret, quanti intersit credatur so-
li iuramento actoris in litem ⁊ eadem pena coercentur nefarij ra-
ptores, seu rerum violenti ablatores, cum enim quis tantaȝ iniuriã
passus sit lex in eo subleuat, vt non teneatur probare per testes, sed
eius solo iuramento credatur, quantum illi absit ex violentia, tex. in
l. si quando. C. vnde vi. vide quomodo ex eo constitues eius quod
interest diuersas species. Pro eadem communi sententia solet ad
ferri tex. in. l. qui tabulas. ff. de fur. Ubi, qui tabulas, aut chirogra
pha amouerit, furti tenebitur, non tantum pretij ipsarum tabularũ,
sed ⁊ eius quod interfuit, quod ad estimationem eius summe refer
tur, que in tabulis fuit, scilicet si tanti interfuit. Sed respondetur.
Illud nihil cogit, neq; magis inflectit nostram opinionem, quã ce-
teri textus, non enim diffiteor id quod interest nonnunquam equa-
re verum rei pretium, aliquando non attingere, ⁊ aliquando excede
re, si tamen ita ꝯtingat, vt non pluris interesse probetur, quaȝ sit ve
rum rei pretium cur minus interesse vocaueris, ex eoq; nouam ⁊
ab alijs distinctam speciem feceris? Idẽ omnino dixeris de. l. iij. §.
condemnatio. ff. de tabu. exhiben. Illis enim omnibus in locis ni-
hil aliud collegeris, quam quod nonnunquam concurrit interesse

cum pretio rei, nonnunquam excedit, quod a probationibus depen
17 det. † Sed non idcirco debuerunt nostri doctores constituere spe-
cies ex illis rebus que inter se mediocritate tantum differunt, vt est
tex. in. l. fina. ff. de fundo instruc. vel instru. lega. Ad suadendum id
18 quod sentimus, non parum faciet hoc simile. † Si quid per metum
a te extorqueatur, habes ex lege paratam actionem aduersus illum
violentum ad quadruplum, in qua actione qd metus causa res ipsa
ablata continebitur tametsi tu non agas ad rei restitutionē expres
sam, ⁊ designatam. tex. in. l. si cum exceptione. §. quatenus. ff. quod
metus causa. Ita est in nostro proposito, nam cum ego ago ad id,
quod interest, pretium rei, pro qua agitur, venit in rationem, si tanti
interesse putetur, sed tamen semper est interesse, neqꝫ tum pretium
rei vel estimatio vocari debet, cum pretium seu estimatio rei longe
absit a significato eius quod interest, vt. s. satis explicatum est.
19 ¶ † Alia est ⁊ secunda quam ijdem depingūt, eius, quod interest,
species conuentum scilicet interesse, quando (inquit) inter partes
conuenit de certa summa loco eius, quod interesse potest soluenda,
que plerunqꝫ in contractibus apponitur, quod difficilis est proba-
tio eius quod interest fuitqꝫ saluberrimum hoc consiliū Venuleij
in. l. finali. ff. de pretoria stipulatio. ⁊ ille est textus ex quo hauriunt
hanc speciem interesse conuenti. Sed hic etiā est error similis prio
ri, quod enim transijt in verum pene nomen, illi interesse vocant, fa
cileqꝫ est eundem illum textum. l. finali in eosdem retorquere, nam
ille textus consulit vtilius esse certam summam adijcere loco eius
quod interest, si loco ⁊ vice eius quod interest fungitur, non idē est
interesse ⁊ illa pena ex ea regula quam narrauimus supra de re scili
cet, ⁊ eius pretio, quod in locum rei ex necessitate plerunqꝫ subordi
natur. Idem argumentum ego deduco ex. l. procurator ad exhibē-
dum. §. finali. ff. rem ratam haberi. Quo tex. etiam putabant confici
conuentum interesse. Fortius etiam pugnant ad confirmandā hāc
speciem, de. l. stipulatio ista habere licere. §. alteri. ff. de verborum
obligatio. qui profecto dum ab illis truncatus ⁊ mutilatus legitur,
aliquid pro illis suadet. Verum ego illis non satis fiscus in lectio-
ne illius legis, earum per progressus statim me facile expediui. Si
quis, inquit, alteri stipuletur, non valet stipulatio, nihil enim eius
interest alteri extraneo solui, plane si velim hoc facere penam stipu
lari conueniet, si hic maneas, erit sane probatum penam esse interes
se, sed perfice caput legis. Penam enim, inquit, cum stipulat̄ qs,
non illud inspicitur, quid insit eius, sed que sit qualitas seu conditio
obligationis. Vides quod pacto suo, quod aiunt, gladio conficiun
tur, ⁊ aperte factam differentiam inter penam, ⁊ id quod interest,
neque vllo in loco reperies id, quod pro pena adijcitur, interes-
se nominari, sed suum habet proprium ⁊ peculiare nomen, ⁊ qui se-
cus agunt, rerum terminos confundunt, ⁊ in primū chaos redeūt.
Nonne illa certa summa, que promittitur ab illo, qui sententie arbi
tri non paruerit, vocatur interesse, non autem pena? in toto illo tra
20 ctatu de arbitris, † nonne pene obligatio indiuidua est? vt in. l. secū
da. §. fina. ff. de verborum obligatio. ad id quod interest in partes di
uidua, lege tertia. §. finali. ff. de verborum obligatio. Ergo non idem
est interesse ⁊ pena. Tantum abest vt vere dicamus penam esse in-
teresse, vt nec vbiqꝫ paris sint cōditionis. Explicata sunt, vt ego exi
stimo, ea omnia que potuerant non satis cautos in illum communē
errorem trahere eorum, qui putant interesse in species diuidi, idqꝫ
reliquum est nobis, vt dicamus vnum esse tantū interesse. quod ali
ter a me non appellabitur quia neqꝫ a veteribus iuriscōsultis aliud
nomen traxit. Commodū fuit eas omnes nugas eradere, totqꝫ fu
tiles specierū differentias non agnoscere, que multorum ingenia
inuoluunt, ac suffocant.

¶ Caput tertium.

1 Id autem omne quod nostra interest,
tametsi non habeat di
uersas species, vt hoc proximo satis fortiter aduersus
21 omnes euicimus † habet quedam ⁊ diuersa inter se ac-
cidentia. Aliquando enim nostra interest extra rem, aliquando in
tra neque hec sunt a nobis ficticia vocabula, sed propria iurisconsul
ti, in. l. si sterilis. §. cum per venditorē. ff. de actione empti, ⁊ adhuc
fuere nonnulli recentiores alijs stupidiores, qui hec, que nos acci-
dentia dicimus vocant species. Sed hec non magis dicemus spe-
cies, quam hominum quidam albi, quidam nigri, num hec accidē-
tia ad hominis speciem seu substantiam? Itidem sane dicemus de
eo quod interest, quod aliud est extra rem, aliud intra, vtrunqꝫ enī
siue intra, siue extra rem, semper habet suam substantiam, scilicet id
quod interest. Videamus itaque quomodo hec verba, extra rem,
⁊ intra rem, extricabimus, neqꝫ id leuis momenti, aut modice vtili-
tatis erit, tum enim erimus gnari, quid propter rem non traditam a
venditore emptori in ratione eius quod interest deducemus.
22 ¶ † Id igitur quod vocamus intrinsecum interesse, est estimatio il
lius rei que ex ipsa principali in iudicium deducta oritur, ⁊ eā quo-
cunqꝫ insequitur, eiqꝫ inheret maxime veluti, si ancillam venditam
non tradas, non solum ipsa estimabitur, sed ⁊ partus ex ea, idemqꝫ
de ceteris omnibus rebus fructum ex se adferentibus, ⁊ generali-
ter id omne quod ex ipsa re statim procedit, dicitur intrinsecum, vt
est textus in. l. item veniunt. §. item non solum. ff. de petitione heredi
ta. Si quis mihi vinum vendiderit, ⁊ in eo tradendo moram traxe
rit, si agat emptor ad interesse, non estimabitur id quod potuit ex vi
no negotiari, ⁊ lucrum facere. est tex. in dicta. l. si sterilis. in. §. cum
per venditorem. Lucrum enim quod ex vino fit nō ex ipsa re, id est,
vino producitur, sed vinum in causa est, seu medium, sed non tanqꝫ
gignitur, vt fructus ex fundo, partus ex ancilla. Insequitur hoc ex
23 illis. † Vsuras tametsi nonnunquam pro fructibus ponantur, vere
tamen ac proprie fructus non esse, quod non ipsa re vel corpore na-
scantur, sed ex noua quadam obligatione que principali accedit.
text. in. l. vsura. ff. de verborum significatio. Propter hoc versatur
24 etiam inter nostros magna contentio. † Vtrum hereditas seruo re
licta, sit in eo quod dicimus intrinsecus interesse ⁊ Barto. quem ce
teri fere sequuntur, in dicta. l. vnica. in sexta colum. putauit esse ex-
trinsecum interesse, quia, inquit, non ex ipsa re, sed eius occasione
prouenit, neqꝫ prodest quod aliqui dicunt, illam hereditatem serui
quocunque concomitari, ob idqꝫ intrinsecum interesse deberi cense
ri, nam ⁊ seruitutes sequuntur predium penes quemcunqꝫ transfe-
ratur, ⁊ tamen non sunt in bonis nostris, text. in. l. prima. ff. de vsu-
fructu lega. vt vero nos habeamus de hac re certum iudicium, in-
ter Bartolum suosque aduersarios sic ego medius profitebor. He
25 reditas seruo † relicta non venit in rationem eius quod interest ra
tione serui euicti vel non traditi, si nondum hereditas illa iussu hu-
ius petentis interesse fuerit adita, textus in. l. pretia rerum. ff. ad le-
gem falcidiam nondum enim ille certus erat priusquā seruus adijs
set potuit enim non adire, neque id a sola ⁊ mera domini voluntate
pendebat, ob idqꝫ spem tantum possidende hereditatis habebat nō
dum rem tenebat, non itaqꝫ illa hereditas seruum quocunqꝫ concō
mitatur, vbi enim repudiauerit seruus, deserit illum. Si vero iussu
huius fuit adita hereditas certe venit in rationem eius quod inter-
est seruum non tradi, hoc enim iam certum ⁊ quesitum erat, ⁊ pars
quedam illius serui iam facta. text. in. l. venditor. ff. de euictio. Est
igitur tunc talis hereditas intrinsecum interesse, quando adita, cū
26 vero nondum adita extrinsecus tantum interesse facit. † Neqꝫ mo-
ueatur quispiam, quod in. l. aquilia, in estimatione eius quod inter
est, ratione serui occisi venit hereditas. etiam necdum adita. text.
in. l. inde Nerratius. in principio. ff. ad legem aquiliam qui sic ex-
plicatur in. §. illud institu. illo titu. Ea est enim natura illius actio-
nis, vt estimetur id omne quod nostra interest, etiam si extrinsecus
⁊ scriptum est in. l. si seruum. ff. ad legem aquiliam in lege aquilia dā
num consequimur, ⁊ amisisse dicimur, quod aut consequi potuimus
aut erogare cogimur.
¶ Incidimus autem nunc in occasionem, vt tractaremus de mul-
tis generibus contractuum, ⁊ examinemus quibus consequamur
id quod interest intrinsecus, vel extrinsecus. Oportet autem ex or-
dine primum respondeamus illi argumento Bartoli, quod pene
27 omiseramus. † Seruitutes inquit, rem suam quocunqꝫ persequun
tur, ⁊ tamen in nullius bonis sunt. dicta. l. prima. ff. de vsufructu le-
ga. Sed hoc non ita latissime patet quod dicitur in dicta lege pri-
ma. dixit autem illic iurisconsultus seruitutes neqꝫ in bonis esse, ne
que extra quia scilicet illarum vsusfructus legari, vel constitui non
potest, sed sit tantum in appellatione fundi vel seruientis, vel domi
nantis, ⁊ hoc dixit, vt satisfaceret illi senatuscō. d quo Vlpia. memi
nit in lege prima. ff. de vsufruc. earum rerum que vsu consu. Quod
autem alias sunt in bonis nostris seruitutes, satis patet ex illa lege
generali, rem in bonis. ff. de acquirenda rerum dominio. ⁊. l. bono-
rum appellat. ff. de verborum significatio. quia scilicet propter ser-
uitutes parata est reo exceptio, ⁊ actori actio. Quin etiam venit in
rationem eius quod interest sola seruitus text. in. l. in vendendo. §.
primo. ff. de contrahen. emptio. Incipiamus autem nunc de contra
ctu emptionis dicere.
28 ¶ † Venditor non tradens rem venditam, tenetur in id quod em-
ptoris intrinsecus interest, puta ad partum ex ancilla, fructus ex
fundo aliaqꝫ similia, non autem ad id quod extrinsecus interest, pu
ta quia ex vino vendito potuerit negotiari ⁊ lucrum facere. text. in
lege si sterilis §. cum per venditorem. ff. de actio. empt. ⁊ quia con-
tractus hic est reciprocus, idem fiet de emptore trahente moram in
soluendo pretio. textus in. l. fina. ff. de peri. ⁊ commo, rei ven. Ac-
cursius

29 cursius multis in locis putauit in eo constitui † differentiam inter eum qui rem vendidit sciens vitiosam, et eum qui ignorauit, vt scilicet qui scienter, fecisset, teneretur, ad id quod emptoris interesset, etiam extrinsecus, alter ad id solum quod intrinsecus, dictumque §. cum per venditorem, talem debere induere interpretationem, hoc ille putauit in. l. iulianus. in princi. ff. de actio. empti. propter illum textum, cui conuenit textus. l. idemque §. primo. in fine illo titu. Uerum ego puto aliter se habere talem differentiam, vt scilicet qui ignoranter vitiosam rem vendidit, id tantum prestet, quanti minoris, eam rem fuisset empturus, qui vero scienter, id omne quod intersit emptoris rem idonee venisse, non tamen quod sit extra rem, quod satis patet exemplis illius legis. Si enim propter vitium tigni venditi corruerint edes estimatio edium non est extra rem, quia sine eo non erat futurum, vt ruerent, quod ergo sine illo fieri nō potuit non est alienum, neque extra rem. In contractu itaque venditionis hoc tenebimus, si agatur ex lege ad id quod interest emptoris vel venditoris, id omni venire, quod modo circa rem versetur, nec ab re prorsum sit alienum, etiam si postea rei accesserit, vt in. l. item veniūt. §. item non solum. ff. de peti. heredi. Sic etiam fiet deductio rei, si augmentum si res inualuerit aut minuta sit, quia qui ad id quod interest agit, non ad rei pretium agit, sed ad id quod sua interesse probauerit text. not. in. l. euicta re. ij. ff. de euic. idque sat, superque explicatum est alio capite. Sic tibi conciliaueris textus in dicta. l. iulianus cum. l. titius, et duabus leg. ff. de actio. empt. textus in. l. venditor hominis. ff. de euic. et eos omnes textus referamus ad capitaliorem totius huius negotij, qui est in dicta. l. si sterilis. §. cum per venditorē.

¶ Subsequenter videamus de contractu locationis, quod certe cum emptione magnam habet affinitatem, ijsdemque fere iuris regulis cō
30 sistit. textus in. l. secunda. ff. locat. ob idque † idem iudicarem, quod de proximo contractu emptionis supra diximus. Uidentur tamen duo textus repugnare, textus in. l. si fundus. in medio legis. et. l. si in lege. §. colonus. ff. loca. quoniā illi tex. dicunt, quod si locator non patiatur colonum frui sua locatione aut colonia, tenetur locator ad id omne quod coloni interest, in quo, et lucrū eius continebitur. Uerum ego ita explico illos locos, vt scilicet in eo quod interest comprehendatur lucrum coloni, quod scilicet potuit facere in sua colonia, hoc est ex suo fundo vel ex ipsa re, veluti fructus, quia per contractum locationis quodammodo illos videtur emisse, itaque illi debentur colono, ceteraque que ex ipsa re non aliunde potuit querere quodque ex natura rei accessisset. Hanc interpretationem non videntur mihi recusare illi textus quam et nos sequi non erit absurdum, vt non distrahamus bonorum contractuum similitudinem et fraternita-
31 tem. † In summa idem erit et de ceteris omnibus bonefidei contractibus iudicium, vt scilicet si ex bonefidei contractu agatur ad id quod interest, id solum veniat, quod intrinsecus interest, non autem extrinsece. hoc satis patet ex. l. ex empto. ff. de actione empt. Ubi si nihil aliud inter partes conuenit, ea prestabuntur que naturaliter
32 insunt huius iudicij potestate. † Id autem quod extra naturam est alicuius rei, id ab ea dicitur extrinsecum. text. in. l. fluminum. §. vitium. ff. de damno infec. idē in. d. l. item veniunt. §. item non solum. de petitio. heredita.

¶ Quia vero in superioribus constituimus regulam ex bona fide in illis vigentē, num idē sit de stricti iuris contractibus videndū est, et certe non ita se habent contractus stricti iuris, vt est cōtractus
33 stipulationis. † Atque ego existimarem in illis etiam internum interesse non venire, quod sit preter rem in contractu versatam, ea est enim illorum natura, vt nihil ex illis, preterquam quod conuentum sit, nominatim veniat. l. quicquid astringende. de verborū obligatio. et vsque adeo obstricti sunt, ac pene strangulati, vt nec fructus aut partus ex ancillis debeatur text. in. l. videamus. §. si actionem. ff. de vsur. et in. l. si filius. §. fina. ff. de verborum obligatio. sed tamen contra hec multum late patet tex. in. l. si fundum. ff. de verborū obligatio. vbi, si fundum, inquit, prestari stipuler, si non prestetur, agam contra te ad id quod mea interest, sed oportet moderari illud interesse ita vt non extendatur ad fructus, quia dictis legibus nominatim
34 cauetur. † Aliud erit si ita concipiatur stipulatio, scilicet rem dari, vacuamque possessionem tradi, tum enim propter commissam morā debentur fructus qui post stipulationem capti fuerint, et ille est effectus illorum verborum vacuam possessionem, tradi tex. in. l. si stipulatus. ff. de vsufruc. tex. hoc probat in. l. in conuentionibus. §. finali. ff. de verborum obligatio. quem ego ita explico cum Accursio aduersus ceteros omnes, quando enim ille text. dicit contineri causam bonorum interpretamur fructus, causa enim sumitur pro eo omni quō rem ipsam sequitur, et ei tanquam accedit, vt sunt fructus. ita in. l. pomponius. §. primo. ff. de acquiren. possessione, ita euidenter ac-
35 cipitur in dicta lege videamus. §. si actionē. ff. de vsur. † Sed si post contractam venditionem iure nouationis emptor stipuletur, rem dari, vacuamque possessionem tradi, illi tantum fructus venient, et debebuntur ex illa stipulatione, qui post eam perfectā percepti fuerint, qui vero medio tempore inter emptionem, et hanc stipulationē causa nouationis appositam percepti fuerit, non restituentur actione ex stipulatu, sed primeua actione ex empto. tex. in. l. si stipulatus. §. fina. ff. de vsuris. per quem optime explicatus est textus in dicto. §. primo. ff. de actione empti. qui cum his visus est aliquando pugnare. Non etiam preter hec morabitur nos tex. in. l. liber homo. §. finali. ff. de verborum obligatio. Ubi si decem mihi aut Titio fuerim stipulatus propter id quod mihi soluendum est, certi stipulatio est, propter id quod Titio, incerti, forte enim mea interest, quia pro misero sub pena illam quantitatem Titio solui. sed vide quomodo hoc recte extricabis, Propter stipulationem dabitur mihi actio incerti pro eo quod soluendum erit Titio, quia scilicet potest mea interesse propter promissam penam illi potius solui non autem quō illud interesse ego cōsequar, sed quia sic interest ago incerti aduersum te, vt Titio soluas.

¶ Huic partitioni contractuum scilicet bonefidei et stricti iuris vnum subiungemus, quia vtrique commune est.

36 ¶ Contractus † in quo nummi tantum versantur, non potest habere internum interesse, quia in nummis non est affectio, nihilque ex se se producunt nummi, et soli sunt sine comite vtilitate. tex. in. l. nummis. ff. de in litem iuran. ob idque vix vnquam ex eo dabitur actio in id quod interest, nisi his tantum casibus, quibus etiam agitur ad id quod nostra quomodocunque etiam si extrinsece interest.

¶ In arbitrarijs autem actionibus quid dicemus? et he fere superioribus contractibus tam bonefidei, quam stricti iuris sunt communes, nisi quod bonefidei actiones semper suum nomen retinent, nec transeunt in aliam speciem propter loci adiectionem, que facit arbitrariam actionem, vt in lege in bonefidei. ff. de eo quod certo loco. semper tamen vtrobique eadem est natura arbitrarie actionis,
37 natura † autem talis est, vt in ea veniat quicquid extra rem interest propter rem non suo loco redditam, vt etiam lucrum estimetur. tex. in. l. iij. §. fina. in fi. ff. de eo quod certo loco. nullamque aliam iurisconsulti rationem autumo, preterquam ne frustra nominatim et expresse locus solutioni destinatus sit, quem non est vero simile ex sola
38 verborum abundantia adiectum, semperque fauemus † ita contrahētibus, vt verba illorum expressa semper aliquid operentur, vt in illa lege. si quando. de lega. primo. Idem enim ex eadem ratione video constitutum in illis contractibus, quibus tempus solutionis gratia assignatur, vt item illius temporis in summa eius quod interest ratio per iudices habeatur. text. in. l. si vt certo. in princi. ff. commod. Non itaque recte est opinatus Bartolus in dicta. l. vnica. C. de sententijs que pro eo quod inter. profe. cum dixit illam. l. iij. §. finali. ff. de eo quod certo loco. non exerceri in alijs contractibus, in quibus aliud quam pecunia versaretur, et quia propter nūmos non potest interesse nostra, nisi extrinsece, necesse est aliunde querere, quam ex ipsis nummis, quod sane quam verum, sit satis discussum est. Sed hoc quam male conueniat illi textui, nemo sanus non videt, vt qui de omnibus generaliter arbitrarijs actionibus loquatur, quarum alie in quantitate, alie in numero consistunt et quedam in mensura, et ad illa omnia illum textum patere notauit Caius in proximo subsequenti capite, quod incipit, ideo in arbitrium etc.

¶ Tractemus nunc de alia specie actionis, et generaliter quid de actionibus ex delicto nascentibus, in quibus sese maxime offert a-
39 actio furti † in qua ego putarem cum breui sententia omissis etiam opinionum relationibus, et inanium verborum contentionibus, omne id quodcunque interest, etiam extrinsece, et cum lucro venire. tex. hoc satis viget in. l. iij. ff. de condic. furt. fortius pungit tex. in. l. inficiando. §. primo. ff. de furtis. tex. in. l. qui tabulas. ff. illo tit. Uerum quia non solum is qui dominus est, sed et quicunque iacturam faciēs, cuiuis interest, agit furti, veluti si fullo polienda vestimenta curauit, vel is cui res erat commodata, furtum passus sit, habet actionē furti in furem. tex. in. §. furti autem actio. insti. de oblig. que ex de li. Uideamus vtrum tanti estimetur id quod horum interest, et quanti id quod domini, et certe non idem erit, sed id tantum veniet quod inius interest, si quid autem extra rem intererit, non debebitur. tex. in. l. is cui commodata. §. fin. ff. de fur. et tex. in. l. qui re sibi commodata. §. fina. ff. illo titu.

40 ¶ Idem faciemus in † actione legis aquilie, vt in ea scilicet estimemus id omne quod nostra interest, etiam extra rem, et cum lucro, in legē enim aquilia id omne amisisse dicimur, quod aut consequi potuimus, aut erogare cogimur. tex. in. l. si seruum. in fi. ff. ad leg. aquil. Communis itaque vtilitas venit in eam actionem. probat tex.

in.l.proinde si seruum, & in.l.inde neratius.ff.ad leg. aquil. Neqȝ moueor illo responso dicte.l.si seruum in princip. Ubi occisi serui estimatio affectionis non fiet,sed communis tantuȝ estimatio deducetur, q2 non affectione,nec vtilitate singulorum pretia reruȝ,sed communiter fungi debent. Quia veruȝ est,neqȝ inficior singulares illos affectus, quos propter res nostras nonnunquaȝ patimur, & vix estimari posse cetera vero & damna & prohibita lucra quin estimentur,nihil impedit.& hec de lege aquilia,deqȝ ceteris alijs ex delicto actionibus idem esto iudicium.

41 ¶ † Dicamus etiam aliquid de actione ad exhibendum, ei enim data est actio ad exhibendum,cuius interest rem exhiberi.l.penu. ff.ad exhib. Hoc autem interesse oportet esse huiuscemodi, quod rem ipsam contingat,puta quod res sua sit,aut in ea vsumfruc. contendat,vel pignus,aut aliam causam que in re sit,vt apparet ex illa lege tertia.§.fina.ff.ad exhib. Neque id satis erit, si quis petat libros sibi exhiberi,suaqȝ interesse,ob id quod cum eos legerit, melior doctior sit eusaurus,vt scriptum est in dicta.l.penulti.in fin.ad
42 exhiben. Si autem † is cuius ex lege & iuste interest rem exhiberi, petat exhiberi, neqȝ exhibeatur,per fictionem ad exhibendum illi paratam consequetur id omne quod sua interest, etiam extra rem, & cum lucro,omnesqȝ vtilitates,si que amisse sunt,ob hoc quod nõ exhibetur,vel tardius quidem exhibetur, estimabuntur a iudice. text.in.l.iulianus.scribit.§.fina.& in.l.sed & si hereditas.ff.ad exhiben. Hi sunt magis communes loci,quibus expeditur vaga illa & ampla disputatio,quando etiam lucrum deducatur in eo quod interest,neque reperies ex his iurisconsultorum antiquorum respõsis quicquam immutatum in illa constitutione Iustiniani in titulo de sententijs que pro eo quod inter. profe. Sunt & alij particulares casus, quos singulariter attingere non fuit necesse, vt qui ad precedentes regulas ex paritate rationis aut similitudine nature trahi possunt.

¶ Caput quartum.

QUoniam in noua constitutione Iustiniani in.l.vnica C.de sententijs que pro eo quod interest profer. que omnia vetera iura stringit,ita cauetur, In omnibus casibus,& in omnibus contractibus, qui certam habent quantitatem vel naturam,hoc quod interest dupli quãtitatem minime excedere. In alijs autem casibus,qui incerti esse videntur,iudices qui causas dirimendas suscipiunt per suam subtilitatem requirere,vt quod re vera damnuȝ inducitur,hoc reddatur. Qui volent iudices hanc nouam constitutionem exercere, oportet sciant,quid sibi velint illa verba,certam quantitatem, vel naturam habentibus,vt quid cuiqȝ conueniat id suo arbitrio adiudicent. In hac re quo pede cepimus,ibimus, In recitandis doctorum plusqȝ mille sententijs chartas non occupabimus,neqȝ id quod non probamus,frustra nostris his commentarijs adscribemus,satis erit si (vt spero) viue legis interpretem verum prestitero,sinam interpretes suas interpretationes interpretari,si velint incumbit hoc officio cuiusdam Iasonis,qui hoc pulcre sciuit,doctorũ sententias & phãtasmata ex ordine tanquam aciem instruere,primus in acie pericli
43 taturus,vt qui sepius nudus a iudicio procedit. Ego itaqȝ † existimarem contractum tum demum habere certam quantitatem, ob idqȝ certum vocari,in quo id deducitur,quod quale quantumqȝ sit apparret. Ea ratione Paulus vocauit,stipulationes certas, in.l. stipulationum quedam certe sunt.ff.de verbo.obliga. Idqȝ oportet appareat ex pronuntiatione,seu ex ipsis verbis in stipulatione conceptis,neqȝ id coniectura duci satis est,vt ex ipsa.l.stipulati. & glo
44 sis illius apparet,& ex.l.certum.ff.si cer.pe. Ex hac† autem nostra interpretatione hoc sequatur necesse est interpellatione quãtitatis nonnunqȝ venire & speciem,nec solum numeratam pecuniam,quod sane neqȝ est absurdum,neqȝ minus Latinũ. Ita vsurpasse nostros iurisconsultos apparet ex.l.quisquis.ff.de lega.iij. vbi etiam appellatione summe,& species,& quecunque res corporales comprehenduntur,item & ex tex.l.cum stipulamur.ff.de verb.signifi. Cum stipulamur,inquit,quanta pecunia ex hereditate Lucij Titij peruenerit,res ipsas,non earum pretia spectare videmur. Item & hec cõfundi videntur in auct.equalitas cum sequen.C.de pac. conuen. nec hoc magis inconueniens,quam et econuerso speciem complecti,vt legitur in.l.talis scriptura.§.penulti.ff.de lega.primo. & in.l.
45 ij.in princip.ff.si cer.peta. † Non me latet strictam & propriam vel communem illius vocabuli significationem illam non esse. Latine tamen referemus quantitatem ad id omne quod pondere,numero vel mensura constat. Hanc autem interpretationeȝ nemo putet improbari ex.l.certum.ff.si certum peta. que sane nobiscum recte cõuenit. Certum,inquit,est cuius species vel quantitas, que in obligatione versatur,aut nomine suo,aut ea demonstratione,que nominis vice fungitur,qualis quantaqȝ sit ostenditur. dicent eniȝ, superfluere verbum speciei in illa lege,quod sane non ita est , sed copiosius illic disseruit que vellet iurisconsultus,cum nec ipse diffitear vt iam dixi, communiter hec separata esse quantitatem scilicet & speciem . Sed si nostra interpretatione legem nec fatigamus nec cogimus , & verum sensum litere afferimus , quid erit impedimento,quin vt eam conseruemus,q̃titum pro specie accipiamus.

Nec nos etiam offendet, si quis dicat, in formatione le
46 gum esse odium,& in odiosis† verba stricte accipi debere , in.l.cuȝ quidam de liber.& posthu. Quin potius illam legeȝ Iustiniani debemus magno fauore prosequi,que illud ius vetus digestorum antea vagum,nec satis certuȝ,ita collegit,vt sub vna forma & lege certi essemus,quanti estimetur id quod cuiusqȝ interest, tantum abest vt illa sit odio nobis.

47 **Quid autem de** natura contractus certa dicemus? Est sciendum † in omnibus contractibus esse substantiam,legem , & naturam,vt postea dicetur. Substãtia ꝯtractus sine qua non põt ꝯctus illo nomine quo vocatur appellari,sed transit in alium , & sine qua non potest subsistere,veluti est in contractu emptionis pretium,si enim non sit pretium,sed vtrinqȝ merces,nõ erit emptio,sed alius contractus,quẽ vocant, Do vt des,in.§.pretium,Insti.de emp. & vend. in.l.naturalis.§.j.ff.de prescri.verbis. Lex contractus est id omne quod inter contrahentes conuenit conuentiones enim partium dant legeȝ
48 contractui. Est preterea† natura contractus,& ego putarem , naturam esse id,quod venit in contractum etiam si a partibus omissum sit,& quod illi quasi innascitur,quam quideȝ habent omnes contractus bonefidei. textus in.l.ex empto.ff.de actione empti.cuius rei
49 exemplum vnum sufficiet ex contractu mutui † natura illius est,vt is qui mutuum accepit,reddat eiusdeȝ bonitatis qualitatis vel mẽsure,si in mensura constat,vel eiusdem numeri,vel non minoris põderis,idque etiam verum est,si non dictum sit inter contrahendum l.cum quid.ff.si cer.peta. Naturam etiam reperimus in contracti
50 bus† illis qui non habent nomen a lege,pro quibus inuenta est actio prescriptis verbis,quos innominatos vocant, vt in illo, Do vt des,de cuius natura hoc est,vt si non feceris illam rem quam a te consequi debeo,meam & mei dominij,possim repetere quod dedi l.naturalis.§.primo.ff.de prescript. ver. In eo autem quod de na
51 tura dictum est† constituta est summa differentia inter contractus bonefidei,& contractus stricti iuris,& in quibus nihil inest nature, & omnia vere summi & stricti iuris in quibus nihil venit,nisi quod expressim inter contrahentes conuenit.tex.in.l.quicquid astringende.ff.de verb.obligatio. Illi ergo stricti iuris contractus non tenebuntur hac constitutione,nisi forte adhuc in illis deducatur certa quantitas,vel species. Habet enim constitutio subdisiunctiuaȝ vel que alterutro semper contenta est. Et vt est natura contractus aliqua certa & statuta,sic & cuiqȝ rei sua est natura,idqȝ de natura cuiusqȝ rei esse dicimus,quod ex ipsa tanquam procedit & nascitur vt iam diximus. Hec autem omnia ita nos separauimus, quia videbam multos qui dum se hinc explicare cupiunt,misere torquentur,quia imperite hos terminos confundunt,dum alius legem pro substãtia,alius pro natura contractus legem illius inique vsurpat naturam nature opponunt,& omnia contra naturaȝ somniant , vt in
52 de se exoluant. Quando† itaque legislator dixit in cõtractibus certam quantitatem vel naturam habentibus , &c. (saluum esto quod rectius reperieris iudicium) non de natura contractus vlla verba loqui est imago,sed de natura eius cuiusqȝ rei que in contractũ deducetur. Quasi velit ille satis esse ad dandum locum constitutioni, in contractu certam quantitatem vel speciem seu indiuiduum , aut aliud quiduis quod sua natura certum sit,id est,ex se ipsa , & absqȝ alia excussione,voluitqȝ maxime ex illis verbis designare iura que nonnunquam in contractum deducuntur,quoniam illa nõ satis putabat comprehendi sub verbis quãtitatis vel speciei. Uides quantum affinitatis habeat nostra interpretatio menti legis,multumque falluntur qui illa verba putabant esse de natura cõtracus. Si eniȝ de natura contractus intelligas facienda erit in executione constitutionis differentia inter cõtractus bonefidei,& iuris,de qua supra dictum est,in constitutione posita disiunctiua, vel, que hoc adfert, vt alterutro contenti,simus,& dicamus sufficere certam quantitates deduci in cõtractum,vel naturam contractus esse certam. Tandẽque subsequetur,vt quamuis incertum aliquid in contractu versetur,nihilominus continebitur in constitutione,si modo ille contra
ctus

ctus sit bonefidei, veluti, si diceres constitutionē hanc habere locū in emptione que fieret de iactu retis, cuius species est in .l. si actum retis. ff. de actione empti, quod plane nimis perfunctorium est, quis enim diuinus ille iudex estimabit spem retis trahēdi, vt sibi caueat pro eo quod interest, ne duplū exerceat? Non possum profecto adduci, vt aliter credam melius hec adhuc explicata a nostris. Itaqz si quis vel emerit factum vel promiserit (sine discrimine ꝯtractuū dico) non comprehendetur constitutione. Item si quis etiam vsumfructum. Illa enim sunt, que plane reddunt contractum incertum, quod satis etiam apparet si conferas totam illam legem. vbi autem non apparet. cum .l. superiore proxima. ff. de verborum obligatio. Potest autem & certus esse contractus, tametsi id quod in eo deducitur statim certum non appareat, neqz demonstrari statim possit, dum tamen postea per eam designationem factam, que presentia fere equipolleat, certioretur. Exempli gratia. Tu promittis mihi frumentum, quod in tali horreo habes, vel argentum quod tali archa inclusum est, tex. in .l. vbi autem non apparet. §. illud dubitationem ff. de verborum obligatio. satisqz explicatur in .l. certum. ff. si certum petatur.

Prosequamur etiam quod ea de ꝯstitutione imperatoria continetur, quando ita se habet. Hoc quod interest dupli quantitatem minime excedere, dicam obiter melius legi excedere, quam vt in quibusdam mendosis libris legimus exer
53 cere, sic enim certior erit lex. † Videndum autē est, quomodo istud duplum nos explicabimus, est enim pretium rei aliud commune, aliud conuentum, vtrum pretium commune vel conuentum duplari intelligamus. Diuersi diuersa sentiunt, & quot capita, tot sensus. Ego vero puto, in illis contractibus, in quibus inter partes de pretio conuentum est, illud pretium in estimando interesse duplari, non autem commune interesse. tex. hoc satis mihi probat in .l. cum fundus vti optimus. ff. de euictio. Ubi queritur de estimatione duple propter euictionem, estimatur dupla pretij conuenti, & non communis & expressius probatur .l. si fundo vendito. ff. de euictio. neqz nos tangit Vlpiani Celeberrimum responsum in .l. prima. ff. de actio. emp. vbi id quod interest, inquit, nonnunquam communem rei estimationem, & aliquando conuentam excedit, quod sane neqz ego inficior, si permittas, vt re vera interest indicetur, vt in incertis casibus, sed iam hic arctatur id quod interest ad certum duplum, idcirco nos putamus tale duplum esse pretij cōuenti. Ratio que me mouet ad conuentum potius, quam commune, est hec. Cum enim inter se conuenerunt partes de certe rei certo pretio, iam communi & vero abrenuntiauerunt; & ab eo lubentes recesserunt, sic & ad illud commune vltra stante contractu non liceat regredi. textus in .l. si voluntate. C. de rescindenda venditione, & expressum tollit tacitum & commune, sic etiam per hanc constitutionem puto posse explicari aliam que est in .l. cum forte. ff. de actione emp. In alijs vero casibus, in quibus datur actio ad interesse, id duplari dicemus, quod commune est pretium, quia non conuenit inter partes de pretio, veluti in actione furti, quod optime probatur .l. in furti. in prin. ff. de fur. Ubi, si (inquit) agatur ratione furti commissi ad id quod plane voluit legislator, qui in contractibus, inquit, & in alijs casibus, quia preuidebat non solum ratione contractus agi ad interesse, sed & propter plerosqz alios casus. Satis autem super que his erit explicata noua illa constitutio Justiniani in illo titulo. C. de sententijs que pro eo quod interest profe.

Caput Quintum.

Apud omnes communis est regula Quicunqz ad factum conuentione partium obligatus est, si non faciat liberatur dando pecuniam, iuxta id quod creditoris interest, textus in .l. si quis ab alio. §. fin. ff. de re iudi. in .l. stipulationes non diuiduntur. §. celsus. ff. de verborū obligatio. in .l. prima. ff. de actio empt. in .l. si traditio. C. de actio. empt.
54 Sed versatur maior questio. † Num non satis sit pro facto soluere pecuniam, an vero etiam precise quis compellatur ad factum? Doctores nostri multos casus adferunt, quibus ita esse contendunt, vt scilicet merum factum debeat explicari, nec alioqui esse liberationem. Veluti, si quis in suo testamento heredem suum aut aliū grauauerit opus aliquo reipublice extruere, dando enim pro eo opere pecuniam non auditur. textus in .l. si fideicommissa. §. fina. ff. de legatis tertio. Veluti etiam inquiunt, si quis promisit librum scribere non enim liberatur dando id quod interest librum non esse scriptum, sed illum tenetur scribere text. in .l. stipulatio. §. siue autē. ff. de ope. noui nunciatio. Item & si quis promiserit me defendere in iudicio non sufficiet committi stipulationem ob rem non defensam quin etiam compellatur inuitus defendere, ac iudicium subire textus. in .l. sed & he. §. preter. ff. de procurat. Est alius casus, si quis aliquē per vim adduxerit, vt aliquid promitteret, tenetur eius rei nomine ad triplum, & preterea ad acceptilationem omnino faciendam, id est precise inquiunt illi text. in .l. si cum exceptione. §. sed & si quis. ff. de eo quod metus causa. Hec sunt fere que in hanc rem citantur a nostris.

Quoniam autem cum illis in hac re vt nec in plerisqz mihi non conuenit, excutiamus verum, incipiamusqz ab illa .l. fideicōmissa. Ego vero non diffiteor, eum qui grauatus sit domum extruere, quia forte singularis est illius operis artifex, non liberari dando pecuniam, qua aliorum opere conducantur, quin videtur electa illius industria, & alius sua opera illum non poterit liberare, quoniam inter artifices longa est differentia. tex. in .l. inter artifices. ff. de solut. text. in .l. stichum. §. fina. ff. de statu lib. in .l. vnica. §. ne autem. C. de cadu. tollen. Sed si ille ita grauatus a testatore nolit obstinate facere, quo pacto queso compellatur? credo dando pecuniam, in quam pro mulcta ꝯtumacie condemnabit, quodqz liberetur a promissione pecunia, satis ostenditur in .l. prima in principio. ff. de pollicita. Sed ideo, vt diximus, talis non auditur, volēs dare tantam pecuniam, quanta extruendo operi satis sit, quoniam ab illo ipso operas exigi magni interest, propter artis excellentiā, nec tamen idcirco renuentem poteris adducere, vt precise edificet, neqz quispiam sanus sentiat.
55 Ad secundum, vbi agitur † de interpretanda .l. stipulatio. §. siue autem. ff. de operis noui nunciatio. Dicit illic iurisconsultus: Quod si restitutum nopus non erit, tantum pecuniam dabit quāti ea res erit, si hoc petitori placuerit, sed ille tex. non loquitur de eo facto ad quod quis precise cogatur. Si enim in ea specie, recuset aliquis destruere nouum opus, per alios destrui mandabitur idque est quod dicit, si hoc petitori placuerit, vel scilicet agere ad in
56 teresse, vel vt precise destruatur opus. † Veluti etiā dicimus de eo qui habet rem quam ego contendo meam, aut actione reali, aut in personam, vel aliquo interdicto, vel quouis alio iure, si in possessione aduersarij reperiretur, cogetur precise restituere, quod si differt, manu militari res apprehenderetur, & restituetur. tex. in .l. qui restituere. ff. de rei vendicatio. Quod si nō habet, non cogitur illam redimere, aut inquirere, sed liberatur soluendo interesse. tex. in .l. j. ff. de actio. empt. in .l. si traditio C. illo titu. Nō itaqz probat ille tex. aliquē ad
57 factum precise cogi, tametsi Accursius † satis leuiter in d. l. stipulatio. nō dubitauerit inferre ex eo tex. eū qui promiserit scholastico scribere librum cogi precise ad scribendum, & si recuset, poni sub cōpedibus, quem ego adnotaui pro lege Accursij, non alterius iurisconsulti. Fundauit ille hoc esse equū hac potissimū rōne. cui & subscripsit Bar. in .l. stipulationes nō diuiduntur. Quoniam, inquit, versatur publica vtilitas, cuius ratione debent omnes coerceri. Sz ego non ita existimarem, primū qd id nulla .l. cautum reperitur, deinde, quod talis publica vtilitas ex priuatoꝝ conuentione ꝑfecta est, propter quas nemo corpore afficitur, sed obligatus ad id qd pecunia estimari potest dando pecuniam, debet liberari nisi forte aliqd longe maius obstaret. tex. & ibi not. in .l. satisqz. ff. de in ius vocan. &
58 in .l. fina. C. de requi. reis. † Veniamus ad tertium argumen. quod mouetur de .l. sed & he. §. preter. ff. de procura. qui qm pugnat ex diametro cū .l. nō cogendū. ff. de procur. Ubi nulleqz, inquit, sunt partes iudicantis in compellēdo eum qui non vult defendere, sed satis est cōmitti stipulationē ob rē nō defensam, videndū est quo pacto has leges inuicem ꝯciliabimus. Dicemus in .l. non cogendum. solam stipulationem de re defendenda interuenisse, ob idqz nimirum si satis sit cōmissam illā stipulationē ob rem non defensam, que patet ad id qd interest, tex. in .l. iudicatū solui. prima. ff. iudi. solui. in .l. stipulatio. §. hȝ autem. ff. de oper. noui non. At in .l. sed & he. §. preter. ille idem qui defendere promiserat, satisdedit etiam iudicatum solui, vnde fit, vt non sufficiat cōmissam esse stipulationem ob rē nō defensam, quin etiam compellatur idem iudicium subire, ne scilicet is decipiatur, qui satis accipit iudicatū solui, tex. qui hoc satis explicat, in .l. mutuo. §. fina. ff. de procur. & hoc qd ex stipulatione iudicatum solui tantū ꝯsequimur, quantū per sententiam extitit pronūciatum tex. in .l. iudicatū solui. ij. ff. iudi. sol. Si itaqz nemo subiret iudicium, non sequeretur sententia, neqz ēt stipulatio iudicatū solui cōmitteretur, ob idqz etiam illic compellitur accipere iudiciū, nō qd precise cogatur (vt illi volunt) sed vt si non subiuerit, non satis sit cōmitti stipulationem ob rem non defensam, quin ēt teneatur ad id omne

quod eius interest, qui etiam iudicatum solui stipulatus est, qđ sa-
tis colligitur ex mente illius. l. mutus §. fin. que etiam idē esse cen-
set, si res de qua erit negotium erit breui tēpore peritura, vt ēt in. l. si
59 iussa. §. fi. ff. de procu. que loca omnia ita debent explicari, † ꝛ hec
recte includemus illa regula Petri illius antiqui, de qua meminit
Bar. in. d. l. stipulationes. Quando interesse tantū cōmodi affert,
quantū ipsuꝫ factū, si perfectuꝫ esset, neminē cogi, satisqꝫ id esse. Si
vero non tantum adfert, tum demum cogendum obligatum ad fa-
ctum, sed non, vt ille putauit precise ad factuꝫ, sed maiore aliqua pe
cunia, vt explicatum est, satisqꝫ consentiens est huic. l. si penam. ff. de
verborum obligatio.

60 Superest adhuc casus † lege si cum exce
ptione. §. sꝫ ꝛ si qs
ff. de eo quod met. cau. Ubi inquit, omnimodo acceptionem face-
re tenebitur, ꝛ sic inquiūt precise ad illud factum accepto ferendi te
nebitur. Quod tñ nō ita est, si enim recuset acceptū facere qđ alius
per vim promisit, iudex vel lex ipsa ipso iure illū liberabit, vt fit qñ
is, qui grauatus est sibi legatum seruum manumittere impediatur
ab herede, qꝛ heres nolit illum tradere, post lapsum duorum men-
sium fit ipso iure liber. tex. in. l. fi. C. de fideicom. liber. Quo exem-
plo multa ꝛ similia omnia iura facile extricabuntur. Hisqꝫ omni-
bus satis constat, in pecuniarijs causis, vel que pecunia estimātur,
siue ex contractibus, siue ex testamentis, quemcunqꝫ ad factū obli-
gatum pecunia liberari, nisi aliud expressum caueatur lege. Hec
61 vsqꝫ adeo vera sunt, vt ēt † absqꝫ alia interpellatione possit is, q ha-
bet debitorem facti, petere in suo libello illum suum debitorem con
demnari, vt id faciat quod promisit, ꝛ si non fecerit, id omne quod
eius rei nomine sua interest prestet. glo. in. l. ij. §. itē si in facto. ff. de
verbo. oblig. ꝛ illa glo. magna in. l. j. ff. de actio. empt. Bar. probat
in. l. stipulationes non diuiduntur in penul. col. ff. de verbo. obliga.
quoniam ista obligatio ad interesse proxima est obligationi facti, vt
illi inesse videatur. tex. in. l. penaꝫ. ff. de ver. obli. neqꝫ hoc mirꝫ erit,
quod sit in ea re debitoris electio vtrum malit, scilicet facere, vel sol
62 uere id quod interest. † Hoc enim simile fit in obligationibus alter
natiuis, nam vtrūqꝫ semper est in obligatione, donec alterutrū so-
lutuꝫ sit. in. l. ij. §. i. ff. de verbo. obliga. Si enim vtrunqꝫ non foret in
obligatione, sed alterum tantū, ꝛ alterum permissione legis veniret
vt in eo qui propter seruum est obligatus ad decem, habet enim ex
permissione legis, vt seruum possit debere pro noxa, nec tamen re-
cte vtrunqꝫ petet actor. tex. in. l. miles. §. decem. §. de re iud. vtrūqꝫ
igitur recte petet qui facti creditor est, fieri scilicet, vel eius loco id
quod interest, cum vtrunqꝫ sit in obligatione, vt in. d. l. si penā. hec
sunt que satis habui preter ceteros explicare.

FINIS

Tractatus aureus de Interesse domi. Dyni Mugellani.

SVMMARIVM

Uestio est vtrum sit
vnum interesse tantum. s. singulare, an
triplex. s. singulare, cōmune, ꝛ conuen-
1 tum. † Et qđ sit vnum tantuꝫ ostendo.
lex dicit. Si res vendita non tradatur
ad id quod interest agitur, hoc autem
egreditur interdū ꝛc. Si aūt excessus
diuersorum sicut ꝛ qualitas, patet qđ
differt interesse ab estimatione rei cō-
munis ꝛ conuente. ff. de actione empt.
l. j. ꝛ per eundem modū potest induci. C. de senten. que pro eo quod
interest. l. vnica. qꝛ ibi dicit qđ interesse potest ascendere vsqꝫ ad du
plum estimationis cōmunis vel conuente, cuꝫ ergo excessus diuer-
sorum, vt dictum est, patet quod cōmunis estimatio rei vel conuen
ta non est interesse. cum ergo remoueatur cōmune ꝛ conuentū, re-
2 linquitur vnum tantum. s. singulare. ¶ † Preterea lex dicit qđ in-
teresse ad personam refertur, ꝛ sic in suo esse constituit per relationē
ad personam, vt. ff. de verbo obliga. l. ij. §. fi. de ope. no. nun. l. stipu
latio. §. quesitum. ꝛ de reg. iur. §. estimatio rei non refertur ad perso
nam, sed ad rem, ergo sequitur quod non habeat substantiam vel re
gulam interesse. ¶ Preterea quoties duo sunt quorum vnum re-
fertur ad aliud, constat non esse relationem, idem ꝛ id ad quod fit
relatio, licet ex commissione relati ꝛ eius ad quod fit relatio, idem
resultet effectus, vt patet in codicillis ad testamentū relatio, ex quo
rum duorum iuribus cōmixtis idem insurgit effectus, vt. l. ij. §. co-
dicillorum. ꝛ. l. quedam de iure codicil. ꝛ. C. de codicil. l. si quidem.
si interesse refertur ad estimationem rei, vt in. l. stipulatio. §. vlti. de
ope. no. nun. ꝛ. l. qui tabulas. de furtis, restat rei estimationem non
3 esse interesse. ¶ † Item interdictum vti possidetis datur ad interes
se, ꝛ ad illud refertur ad estimationem rei, vt. l. si duo. §. vlti. ff. vti
posside. ergo sequitur qđ estima. nō sit interesse, cū relatū ad id ꝛc.
sint diuersa. ¶ Preterea dispositiones vt dispositum non patiun
tur se sub eodē tenere, vt. l. vlti. de fun. instruc. Si cōis estimatio ꝛ
conuenta sic excedit cōmunem, disponit, ꝛ limitat interesse quod pa
tet, qꝛ patit̄ ipsum excedere dupluꝫ sui ꝛc. vt. C. de sen. que ꝑ eo ꝛc.
ergo absurdū est dicere qđ cōis vel conuenta estimatio rei sit per se
distincta species sub eodē genere cū interesse singulari. ¶ Prete-
rea quo remouetur genus ꝛ quelibet eius species. ff. de fun. instru.
l. fundi §. vlti. Sed si conueniat inter emptoreꝫ ꝛ vendi. qđ nō aga
tur d̄ euictione, illa ꝯuentio operat̄ qđ nō petatur interesse, ꝛ tñ pre
tium petitur rei conuente. Cū ergo petitio illa remoueat petitionē
interesse, ꝛ non remoueat petitionem pretij, ergo patet quod pretiū
conuentum non est species interesse, vt ꝓbatur de actio. emp. l. em
4 ptor. §. qđ aūt. † ꝛ propositū sic ostendo. actio. l. aquil. datur ad id
quod interest hoc autem interesse est cōmunis estima. rei. primum
patet. ff. de furtis. l. qui tabularum. C. de leg. aquil. questio non est,
secundum apparet, qꝛ illud interesse ad qđ datur actio. l. aquil. ex-
ponitur in. l. ff. ad. l. aqui. l. si seruū meū. ꝛ dicitur ibi qđ nō estimat̄
affectio, sed ex ꝯsequenti omnibus cōiter valet, cōmunis ergo esti-
matio rei est interesse. ¶ Itē lex dicit ꝙ interesse ad estima. refert̄
l. qui tabula. in prin. ff. de fur. ¶ Itē alibi si legatuꝫ est mihi relictū
sub ꝯditione ꝛ petam tabulas testamenti exhiberi, ꝛ non exhibent̄,
ꝯdemnatio fit ad īteresse, illud autē refert̄ ad estima. legati, si agat̄
pro legato. ¶ Itē hereditā. si agatur pro hereditate. l. locum. §. cō
demnatio. ff. de tabu. exhiben. ¶ Item quod interesse estimatur in
suo esse per relationem factam ad estimationem rei, patet per. l. ff.
de fur. si venditio. §. cum autem ex his apparet quod non est vni-
5 cum interesse. ¶ † Item dicitur in. l. quod doli estimatio fit non ex
eo quod

eo ꝙ interest, sed ex eo quod in lit. iuratur. ff. de iudi. l. quod non a
iudice. sed constat etiã interesse iurari. vt. l. pe. de in lit. iur. ⁊ de ad
ministra. tut. l. tutor qui reper. ij. ¶ Respondeo ergo necessario se
quitur aliam esse speciem interesse, de quo loquitur lex non a iudi-
ce, id est commune, aliam de qua loquitur. l. penul. de in litẽ. iur. id
est singulare. ¶ Preterea constat in litem iurando. ob dolum tm̃
non ob culpam. vt. l. in actio. §. sed in his omnibus. ⁊. l. ij. in fi. de in
lit. iur. ⁊ tamen iuratur interesse. vt in dicta. l. penult. cum ergo ra-
tione doli, q: maius delictum maior fit estimatio, ⁊ ratione culpe
minor, quia minus delictum, ⁊ tamen constat ad interesse agi ratio
ne culpe. vt. l. ij. §. interdum. bene sequitur vlterius cum alia sit esti
matio doli, ⁊ alia estimatio culpe, ⁊ vna maior altera minor, ⁊ queli
bet appellantur interesse, ⁊ quod non sit idem sed diuersum, cuꝫ ex
cessus sit diuersorum, vt dictum est.
6 ¶ † Preterea constat stipulationem iudicio sisti committi quanti
res est. vt. l. ij. §. vlti. qui satisda. cog. ⁊ illa appellat̃ vera estimatio
rei. vt. l. inter hec verba. ff. de verbo. significa. ⁊ illud appellatur in-
teresse. vt. l. vlt. Si quis in ius vocan. ⁊. l. quoties. de verbo. oblig.
cum ergo vera ⁊ communis estimatio appelletur interesse, ⁊ illam
constet differri ab estimatione singulari. vt. l. si equo. de lega. j. ⁊ đ
leg. ij. neqꝫ ꝙ cõmune sit interesse cõmune vcꝫ qđ sit singularis esti
ma. interesse singulariter. Sed dico quod damnũ singulariter esti
mationis est interesse singulare estima. cõmuniter est interesse cõ-
mune, ⁊ extinctum a conuentione est interesse conuentum, sequitur
quod illud commune differatur a singulari, ⁊ non sit idem sed spe-
cie distinctum. ⁊ per eundem modum posset adduci lex, arbitrio. in
princi. ⁊. §. non tamen. ff. de dolo. ¶ Et ad euidentiorem intellectuꝫ
huius videndum est an estimatio rei sit interesse, vel an estimatio
damni vel lucri in illis casibus in quibus habetur actio lucri, ⁊ qđ
faciet estimatio rei, ⁊ non damni. ⁊ sic probatur, quia ⁊ vbi verum
est damnum, venit interesse, vt patet in legato sub condi. relicto, vt
7 ff. de tab. exhiben. l. locum. §. condemnatio. ¶ † Item si peto caue
ri pro legato sub condi. relicto, si non caueatur petitur interesse.
¶ Interesse autem dicitur estimatio eius quod est legatum. patet
ergo quod estimatio rei est interesse. vt. l. pe. ⁊. ij. respon. ff. ex qui.
cau. in posses. ea. l. j. ¶ Preterea patet quod leges dicũt interesse
referri ad estima. rei. ff. de fur. qui tabulas. ⁊. l. si vendidero. §. cum
autem. Oppo. vero quod estimatio vel pretium rei nõ sit interesse
patet sic, quia lege cauetur quod in actione furti non quadrupla-
tur interesse, sed verum pretium rei patet igitur pretium rei nõ esse
interesse. vt. ff. de fur. l. in furti. ¶ Item quia lex dicit quod pretiuꝫ
rei venit interesse. ff. de regu. l. librum. constat autem id quod dedu
citur in alterum non esse id in quo deducitur. Sed si ouis deduca-
tur in gregem, non est grex, sed in grege continetur.
¶ Item si tignum deducatur in domum, non est domus, sed in ea
continetur. ff. de vsucap. l. eum qui. ⁊. l. rerum mixtura.
¶ Item si bos deducatur in sententiam, patet omnibus qđ non est
sententia, sed in sententia continetur. bene ergo concluditur si pre-
tium rei venit in interesse. ergo ipsa res est interesse.
¶ Item si vnum duorum sui potentia cõprehendit alteruꝫ compre
hendens. i. comprehensum sunt diuersa ⁊ non idem, vt ecce actus
sui potentia comprehendit iter. vt. l. est si pupillus. §. vlt. de nona.
⁊. l. qui in vsufru. de ver. oblig. ⁊ tamen certum est non esse actum
sed speciem seruitutis distinctam ab actu. vt. ff. si serui. vendi. l. loci
corpus. §. primo. de adimen. leg. l. prima.
8 ¶ † Iteꝫ iter comprehendit facultatẽ eundi agendi, ⁊ tñ facultas
illa non est iter. quod patet, quia potest esse in itinere. vt. l. fundus
sub conditio §. qui fun. ⁊ si vsufru. pe. l. j. ¶ Item actus cõpehen
dit facultatem eundi agendi, ⁊ tamen facultas illa non est actus.
¶ Item vsufru. continet facultatem vtendi fruendi. vt. l. prima. đ
vsufru. ff. ⁊ tamen facultas illa non est vsufru. quod patet, quia po-
test esse vbi ius vtendi fruendi non est. vt. ff. de iur. dot. si vsufruc.
solu. matrimo. l. si vsufru. ergo bene sequitur quod licet interesse cõ
prehendat estimationem communem vel cõuentam rei, quod ista
communis vel ista conuenta non sit interesse. ¶ Preterea proba-
tur sic quod sit estimatio damni ⁊ non rei, quia ipsum interesse in
condemnatis deducitur. vt. l. si minoris. ff. de admini. tut. ⁊. l. penu.
de in lit. iur. constat autem damnum in condemnationem deduci
quia vbi potest iurari esti. rei, ibi potest esse condemnatio interesse,
vbi non potest esse, non fit. ff. ad. l. aquil. si quis resti. cũ ergo proba
tum sit quod interesse in ꝯdemnationem deducatur ⁊ esti. damni,
ratione concluditur quod estimatio ⁊ interesse sint idem.
9 ¶ † Iteꝫ quia dicit. l. iurari in litis interesse. vt. d. l. pe. ⁊ alia lex di
cit ꝙ iuramento in litem deducitur estimatio in quantitate consi-
stens. vt. l. videamus. §. si tamen coniungendo. §. iurare. sic ergo pa
tet ex hoc ⁊ precedenti qđ estimatio dãni in quantitate cõsistentis
idem sunt. ¶ Item quia lege cauetur actionem dari ad interesse. ⁊
alia. l. dicit ꝙ per aquil. consequimur dãnum ⁊ damni estimationẽ
ergo euidenter patet ꝙ estimatio dãni est interesse. ¶ Item pone
qđ stipulor rem tradi, vel mihi prestari non precedente contractu
de cuius natura debeat transferri dominium vel possessio. certum
est ꝙ si non tradatur vel prestetur, ꝙ non estimatur proprietas vel
possessio, sed illud solum ꝙ mihi abest, quia res tradita vel prestita
non fuit. ⁊ illud appellat lex interesse. de verb. obliga. si rem presta
ri. ⁊. l. si fundum tradi. ¶ Item pone qđ res que valet. c. obligata
erat pro. x. stipulor liberari, agam ad interesse, q: liberata non fuit.
istud autem interesse est illud quod mihi abest. vnde si illa. x. solum
mihi absunt q: illa solui ⁊ habeo rem penes me, patet quod pretiũ
rei non est interesse, sed estimatio eius quod mihi abest, quod non
10 fit quod fieri debuit vel fieri nõ cõuenit. ¶ † Item si stipulor mihi
satisdari pro. x. si non satisdatur peto interesse, illud autem interesse
equipollet quantitati pro qua satisdandum erat aliquando ab ea
exceditur. ff. de verb. oblig. si stipulatus. §. vlti. ⁊ de re iudicata. l. si
quis ab alio. in prin. per hoc patet qđ interesse non idem est ꝙ rei
estimatio, sed diuersum, q: in diuersis non in eodem conuenit qua
litas ⁊ effectus. ¶ Ad hanc questionem dico ꝙ esti. rei cõmunis
⁊ conuenta ⁊ singularis non est interesse, licet veniat in interesse cõ
muniter ⁊ singulariter ⁊ ex conuentione estimanda. ⁊ hoc sic osten
do, vel dicit ꝙ verba quanti eam rem esse, patent non ad id quod
interest, sed ad rei esti. referuntur. ff. de verb. oblig. l. hec verba. se-
cundum legem enim indefinita equipollet vniuersali. ff. de lega. ij.
l. si pluribus. de leg. iij. l. hoc legatum. ⁊. l. si plures. ff. de reb. dub.
l. si is qui. §. vtrum: in fi. cum ergo lex indefinite dicat non ad id ꝙ
interest, intelligam vniuersaliter. ⁊ eod. modo vniuersaliter ꝙ dicit
secundum estimationem ⁊c. vt sic primum comprehendat omnem
speciem interesse secundum omnem estimationem. hoc idem. s. ꝙ
rei estimatio non sit interesse, patet in. l. j. §. cõsiderandum. ff. de tu.
11 ⁊ ra. dist. † Nunc respondeo ad primum, ꝙ est, vtrum sit vnicuꝫ in
teresse vel triplex. dico ꝙ cum damnũ possit estimari singulariter.
vt. l. libertus qui sol. ff. de bo. libe. ⁊. ff. si in frau pa. l. j. ¶ Iteꝫ alia
l. communiter. vt. l. si seruum meum nam ibidem dicit quanti om-
nibus ⁊c. item ex conuentione, q: potest pro eodem conuentio sup
dubio futura estimatio damni. vt. l. procurator ad exhi. §. vti. ff. reꝫ
ra. ha. ⁊. l. vlt. de preto. stip. ⁊ hec appellatio conueniri. i. conuen-
tione estimatum ⁊ limitatum, ⁊ potest excedere singulariter ⁊ com
mune, ⁊ ab eis excedi. ergo non est idem, cum excessus sit diuersoꝝ
sed erit per se diffinita species. affirmando enim nouam formam,
per hoc ꝙ ex conuentione additur vel detrahitur, non remanet in
singulari ⁊ communi, sed assumit speciem nouam, ⁊ appellatur con
uentum, vt dicitur in stipu. pretoria, que per immutationem extra
formam pretoris nouam formam assumit, ⁊ vocatur ꝯuentionalis.
12 ¶ † Item per eundem modum constituitur noua species iuris. vt
l. ius ciui. ff. de iusti. ⁊ iur. ergo est noua species interesse. non ergo
dico quod conuentum pretium rei sit interesse conuentum neqꝫ qđ
commune sit interesse cõmune, neqꝫ quod singularis estimatio rei
sit interesse singulare. Sed dico ꝙ damnũ singulariter estimatum
est interesse singulare, ⁊ estimatum communiter est interesse com-
mune, ⁊ estimandum ex conuentione est interesse conuentũ, ⁊ sic tri
plex. ⁊ sic ad arg. primũ patet responsio, q: concedo ꝙ cõmune vel
conuentum pactum rei non est interesse, licet in estima. deducatur,
vt dictum est. ¶ Item si tenerẽ opinionem malam. s. ꝙ pretiuꝫ rei
sit interesse, nihilominus patet responsio, q: verũ est nihil esse illud
a quo exceditur. s. numero tantũ numero diuersum, specie ideꝫ, ge
nere diuersum, specie esse non potest, vt ecce si dicam, Martinus
non excedit seipsum. Sed Martinus bene põt excedere Petrũ
⁊ ab eo exceditur, ⁊ asinus potest excedere bouem ⁊ ab eo excedi,
sed concedo in eo quod dicit interesse constitui per ralationem ad
13 personam. † Sed subiungo quod persona potest sumi dupliciter. s.
singulariter ⁊ communiter. relatum ergo ad personam singulari-
ter, dicitur singulare, relatum ad personam cõmuniter, dicitur cõ-
mune. quod autẽ interesse relatio possit fieri ad personam commu
niter, patet, q: l. aquil. actio ad interesse datur, illud autem refert̃
ad id quanti omnibus valet. vt. d. §. de leg. aqui. maior questio est
in. d. l. si seruum meum. tertium ⁊ quartum cõcedo, q: probatur ꝙ
estimatio rei non sit interesse. Ad quintum respondeo eodem mo
do, quod concedo, quia estimatio rei non est distincta species in-
teresse, vt probatum est, ⁊ ideo non continetur sub eodem genere
cum interesse singulari.

FINIS

Tractatus breuis, sed vtilis, expensarum in iudicijs factarum D. Jacobi de Arena, Parmensis, antiqui, ⁊ famatissimi, V. J. Doct.

SVMMARIVM

1
Xpensarum † que fiant in iudicijs,
quandoqꝫ in medio, quandoqꝫ in fin.
In principio cause quãdoqꝫ habetur
ratio contra actorem, quandoqꝫ cõtra
reum. Contra actorem, vt ecce vocauit Titius Sempronium ad iudiciuz,
non affuit postea Titius, punietur in
expensis a Sempronio factis ꝓpter
hoc, ⁊ non alias sibi patebit litis ingressus. vt est text. C. qui accus. non
pos. l. qui crimine. ⁊ de fru. ⁊ litis expen. l. non ignorat. ⁊. C. quomodo ⁊ quãdo iudex. aucten. qui semel. ⁊ ex hoc potest intelligi. l.
eum quem temere. ff. de iudi. ⁊ ideo prouisuz est reo vt caueat actor
anteqꝫ libellum dirigat quod litem cõtestabitur vsqꝫ ad duos menses, alias reo in omnibus damnis damnetur. vt in aucten. de excu.
⁊ his qui conue. §. j. quod autem legitur. C. de lit. contestatio. auct.
2 libellum. ⁊ in auct. de interrog. ⁊ exhi. reis. §. j. ¶ † Contra reum
habetur ratio. vt si vocatus sit ⁊ non veniat se contumaciter absentando, vel eo nõ inuento admonitus fuit procurator vel amicus ſm
formã traditam. ff. ex quib. cau. in posses. ea. l. hoc autem. ⁊ de libe.
agno. l. j. ⁊ ex quibus. cau. ma. l. item ait pretor. §. ait pretor. ⁊ extra
de dolo ⁊ contuma. c. causam que, quia mittitur actor in possessione bonorum personali iure in omnibus bonis olim, hodie pro mensura debiti declarati. Idem erat in reali que competebat contra
reum qui dolo desierat possidere. vt arg C. de compensa. l. fin. ⁊ nõ
aliter auditur reus volens recuperare tenutam nisi expensas restituat, ⁊ de iudicio sisti satisdet. vt hec omnia probantur. ff. de in
ius vo. l. satisqꝫ. ⁊ ex qui. cau. in pos. ea. l. j. ⁊. C. de bonis aucto. iudic. pos. l. cum proponas. ⁊ aucten. ei qui iurat. ⁊ de istis expensis
potest loqui lex. C. de iudi. l. sancimus. ⁊ extra vt lite non contest. c.
3 quoniam frequenter. §. in alijs. ⁊ de dolo ⁊ contumac. c. ij. † Sed
quid si exceptio dilatoria sit opposita frustratorie nunquid opponens in expensis omnibus factis debet aduersario statim condemnari, cum super exceptione pronuntiabitur super qua videtur pronuntiari ſm formam legis. ff. de iure fisci. l. senatus. in fin. Et videt̃
in primis quod non, quia ex lege habet exceptionez opponendi facultatem dilatoriam. C. de proba. l. exceptionem. ff. de excep. l. ij. vnde puniri non debet cum faciat auctoritate. l. C. de his qui veniam
eta. impe. l. j. ⁊ arg. C. de meta. l. deuotum. lib. xij. Item pro hoc facit quod dicitur extra de dolo ⁊ cõtuma. c. fi. vbi dicit quod si post
fundatam intentionem opponatur exceptio frustratoria quod debet fieri condemnatio ad expensas. ergo si ante fundatam non a cõtrario sensu. arg. ff. de offi. eius cui man. l. j. §. huius. ⁊. ff. man. l. si
procurator. §. si ignorantes, cum concordantijs. Item nulla. l. caue-
4 tur. arg. C. de colla. l. illam. Sed licet a iure sit permissum exceptiones dilatorias opponi nõ calũniosas opponere permittitur. ar. C.
de consor. eiusdem litis. l. j. ⁊ de fal. l. ij. ⁊ videtur per. l. detur materia calumniandi, ⁊ calumniosas pertrahendi lites per quaz calumnia punit̃ ⁊ abbreuiantur lites. vt. C. de iur. calum. l. j. ⁊ insti. de pena te. liti. ⁊. C. de iud. l. properandum. §. sinantem. ⁊ arg. est ad hoc
C. vnde. l. meminerint. ⁊ de iudi. vt. l. ij. nec caput finemqꝫ dicitur
fundata cum constat quo iure agitur. vt. C. de adul. l. adulteri. post
datũ vero libelluz dicta ratio locũ nõ hꝫ. Itẽ a ꝯtrario sensu nõ est semper, arg. vt. C. de cõdi. inser. l. ij. Potest ergo dici ꝙ litigator improbus in expẽsis debeat ꝯdemnari. vt insti. de pena te. liti. §. item
actore. ⁊ debeat victus ꝯdemnari victori, vt iã dicã de expẽsis cause restituẽdis, siue cõputandis si eã calumniose opposuit, ⁊ frustratorie ꝙ in expẽsis debeat aduersario ꝯdemnari factis ꝓpter exce.
oppositũ totũ tanqꝫ ad hunc articulũ dicat̃ diffinitiua. vt. ff. de neg.
gest. l. sinautẽ. §. fi. ⁊ de cõpensa. l. ꝙ in diẽ. §. j. ⁊ dꝫ ferri in scriptis
vt diffinitiua. vt. C. de sentẽ. ex peri. reci. l. fi. ⁊ de priui. scho. l. fi. li.
5 xij. † Sic ergo idẽ ius dꝫ esse de parte quo ad partẽ, ꝙ est de toto
quo ad totũ. vt. ff. de rei vendi. l. que de toto. ⁊ de acqui. here. l. si seruus. cũ ꝯcordantijs, ⁊ extra de dolo ⁊ contu. c. ex literis. Sed cũ expẽse restituant̃ a reo recuperãte tenutã, nunquid oẽs restituet quos
fecerit actor hucusqꝫ, videt̃ ꝙ sic, qꝛ omne dãnum dꝫ resarcire. vt
dicit auct. de intro. ⁊ exhi. reis. §. si vero. ⁊ dicit dicta decretalis qm̃
frequenter. §. in alijs. ⁊ qui omne dicit nihil excipit. extra de maio.
⁊ obe. c. solite. ff. de leg. iij. l. non aliter. ⁊ de excep. l. j. §. igit̃ in re dubia. ⁊ de test. mil. l. ꝙ ꝯstitutũ. ⁊ qui ⁊ a quibus. l. prospexit. ⁊ põt
allegare totũ generale. l. generaliter, lata generaliter est intelligenda ⁊ seruanda. ff. de lega. prestan. l. j. §. generaliter. cuz concordan.
Sed põt dici ꝙ oẽs expensas factas circa tenutã excipiendã, velutí, circa citatiões vel circa aduocatos, talia debeat restituere quas
ipsius vitio fecit. vt. C. de epis. ⁊ cle. l. oẽs in fi. vbi dicit ipsoruz vitio ⁊c. ⁊. C. de iudi. l. sancimus. Satis nanqꝫ est punire eum in quo
delinqt. vt. C. de pen. l. sancimus. ⁊ cõmunia de succes. auct. oẽs. ff.
6 de his qui. vt indig. l. eũ qui. ⁊ ad trebel. l. paulus. † posteriores ergo. ll. determinẽtur per priores. ff. de legi. l. nõ est nouum. ⁊ verbuz
generale dꝫ restringi. vt. ff. de acqui. posses. l. si is qui. ⁊. C. ad velleia.
¶ Sed nunqd arbiter de sumptibus ante litem conte. restituẽdis
poterit pronuntiare. videt̃ ꝙ non. arg. ff. de arbi. l. nõ distinguemꝰ.
⁊. §. de officio. ⁊. §. fi. ⁊ arg. ad munic. l. ꝯstitutionibus. ⁊ mand. l. diligenter. ⁊. l. si quis pro eo. quidam tamen contra, qꝛ arbitriũ ⁊ iudicium equiparantur, nisi expresse reperiatur dissimilitudo. ff. de arbi. l. j. ⁊. C. de iudi. l. rez nõ nouam. ff. de arbi. l. si de meis. §. recepis-
7 se. ⁊ cõpromiserunt partes in arbitrũ de causa principali, † ergo de
accessorijs. arg. ff. de offi. prefe. vrb. l. j. §. cũ vrbem. ⁊ de iurisdi. om.
iudi. l. ij. ⁊ de procur. l. ad rem mo. Primo restitutionẽ in integrũ
dat arbiter incidenter, licet in ea non consistat cõmissum. vt extra
de in integ. resti. §. fi. Item cui cõmodatum est principale ⁊ accessorium. vt. ff. cõmoda. l. si vt certo loco. §. vsqꝫ adeo. ⁊ arg. ff. depo. l. j.
Primo requirit partes per se vel per nuntium ⁊ contumaciaz litigatorum potest punire. vt. ff. de arbi. l. si interpellatus. §. j. ⁊. l. nõ ex
omnibus. Item videtur ꝙ loquatur de expensis que dantur preconibus ⁊ talibus ante lit. cõte. vt. C. de priui. scho. l. fi. li. xij. ⁊ ita hic
de expensis ante lit. cõte. videtur ꝙ possit interloqui ⁊ maxime ne
illusorium videatur arbitrium ꝙ esse nõ debet. vt. C. de arb. l. ne in
arbitris. hoc forte posset dici de expensis factis in litigando super
aliqua exceptione frustratorie apposita, super qua videtur cõtestationem

tionem litis fieri. vt not. extra de offi. ꝛ pote. iudi. deleg. c. pruden-tiam. §. sexta. Sed de sumptibus in recuperatiõe tenute nõ possint loqui ſm quosdam, q2 arbiter ſm eos tenutam nõ dat. vt in aucté.
8 de intro. ꝛ exhi. reis. §. si vero. † Item mittere in possessionẽ magis imperij est q̃ iurisdictionis. vt. ff. de iuris. om. iu. l. iubere cauere. ꝛ de hoc dicũt etiã nõ possunt cõpromitti. arg. ff. de arbi. l. non distin guemus. Alij dicunt licet ipsam tenutam dare non posset re ipsa. put. d. l. iubere cauere. tamẽ pronuntiabit de danda. ꝛ sic volunt in telligere. l. non distinguemus. §. de offi. ff. de arbi. ꝛ arg. ff. de eo cui manda. est iuris. l. cognitio. §. vel bonorũ. ꝛ ſm eos pnũtiabit arbi ter de sumptibus q nõ aliter q̃ restitutis sumptibus patebit lit. in gressus. vt dicitur. C. de bo. auct. iudi. pos. l. cũ proponas. ꝛ aucté.
9 ibi posita. Sed quid in iudice delegato? † Respõdeo de expẽsis re stituendis ꝑpter exceptionẽ frustratoriã oppositã pronuntiabit. ꝛ possunt allegari iura allegata in causa arbitri, ꝛ est expressũ. extra de rescrip. c. ceteꝝ. ꝛ. c. fi. de dolo ꝛ contu. c. ex literis. Idem forte posset dici in expensis positionis tedialiter, q2 re ipsa licet nõ mit-tat, tñ de mittendo pronũtiat. vt not. in auct. de exhi. reis. §. si vero. ꝛ est expressum. extra de eo qui mit. in pos. causa rei seruan. c. cum venissent. Sed quid si data est tenuta ꝯ pupillum indefensũ iuxta formã que est. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. hec autẽ. postea vult recu-perare tenutã, ꝛ se defendere reperio q põt. vt. d. l. hoc autẽ nũqd restituet expensas. põt dici aut habet tutorẽ, aut nõ. Primo casu põt dici q teneat arg. ff. de leg. ij. l. qui solidũ. §. etiaꝫ. ꝛ arg. C. ꝺ in di. l. properandũ. in fi. ꝛ in aucten. de appel. ꝛ. ꝯ. que tempora. §. j. ꝛ in iudicijs negligentia tutoris obest ei. Si autẽ tutorẽ nõ habet, di cunt quidã eũ in integrũ restitui cũ sit imputãdum aduersario qua re tutorem ei nõ petijt. vt. C. qui pet. tut. l. ij. ꝛ de re iudic. l. quisqs. Alij dicũt pupillum debere restituere expensas ne is qui auctori-tate. l. tenutã accepit ab ea videat deceptus. vt C. de his qui veniã
10 eta. impe. l. ij. ꝛ de omni agro deser. l. fi. lib. xij. † Eodẽ modo quę-ritur de rustico an debeat restituere expensas, ꝛ videt q nõ, q2 sub uenitur eius rusticitati, q rusticus nõ cõparuit coraꝫ iudice. vt ff. si quis in ius voc. non ierit. l. ij. ꝛ de iur. om. iudi. l. si quis id quod. ꝛ de eden. l. j. in. fi. ꝛ de proba. l. cũ de indebito. ꝛ C. de test. l. cum ab antiquis. Sed põt dici ꝯtrarium in primis, q2 nõ videtur fauendũ militi cum ꝯtra eum datur possessio tedialis. ff. ex qui. cau. in pos. ea. l. legati. in prin. C. ꝺ testa. mil. l. ignorare. ff. de dam. infec. si fini ta. §. si forte. qui equiparant quãtũ ad subuentionem rustico. vt. d. l. cum de indebito. Iteꝫ, lex sic generaliter est prolata, vt expẽse sol uantur ab eo qui vult recuperare possessionem tedialem. vt. C. de bonis auct. ind. pos. auct. qui iurat. generalitet ergo est seruãda. ff. de alea. l. j. ꝛ de publicia. l. de pretio. cum concor. Item nec rustici tati semp subuenit. vt. C. de in ius vol. l. ij. ꝛ illud in mulcta applicã da fisco intelligitur q facile remittitur. C. de modo mulctarum. l. fi. ff. de offi. presi. l. illicitas. §. fi. de ver. sig. l. si qua. ꝛ. l. si aliud. Itẽ in alijs videtur esse speciale vt subueniatur, ergo in alijs non est tra hendum ad consequentiam. vt. ff. de leg. l. non possunt. C. de vecti. ꝛ commi. l. iij. ff. ad muni. l. j. in. fi. cum concor.
11 **In medio** † Habetur expensaꝝ ratio, ꝛ si actor lit. con tes. se absentauit citatus ſm formam. l. olim. ff. de iudi. l. ad peremptorium. C. de iudi. l. properãdum. §. cum an tem. hodie vero ſm formã. in. l. C. quomodo ꝛ quãdo iudex. auct. qui semel. ꝛ de fruc. ꝛ litis expen. l. non ignorat. Item si reus est ab sens ꝛ citatus ſm formam predictam non comparet, si de causa nõ est liquidum ꝛ postulat actor se mitti in possessionem bonorum ab-sentis reuersus non aliter ad recuperandum tenutam auditur nisi soluat expensas. argu. C. iudi. l. sancimus. hoc autem in personali. in reali aũt nõ auditur lite ꝯtestata. vel quasi de possessione, sed tñ de proprietate. vt. C. vbi in rem actio. l. ij. ꝛ quomodo ꝛ qñ iudex. l. consentaneũ. ꝛ. C. de prescrip. xxx. anno. l. si quis in fin. Item põt dici haberi rationẽ sumptuũ factorũ in litigando super exceptione
12 frustratorie opposita secũdum ea que. s. notata sunt, † In finem aũt cause habet ratio expensaꝝ in ipsa diffinitiua sententia que est fi-nis cause. vt. ff. de re iud. l. j. scilicet vt victus victori ꝯdemnet in ex pensis. vt. C. de episc. ꝛ cle. l. oẽs in fine. ꝛ de iudicijs. l. properan-dum. §. sinautẽ. ꝛ de his loquit C. de epis. ꝛ cle. l. cum cleri. ꝛ auct. generaliter. ꝛ extra de ma. ꝛ obe. c. fi. ꝛ in auct. de iudi. §. oportet. Sed quid si dixit sententiã omissa ꝯdemnatione expensaꝝ, nunqd postea pronuntiabit de expensis. respondeo si non ꝯdemnauit sal-uo iure expensarum. vt. C. de fru. ꝛ litis expen. l. terminato. ꝛ ſm hoc potest loqui lex quando prouo. non est nec. l. omnes. alias nõ potest nisi eodem die. ff. de re iud. l. paulus respondit, q2 finita cau-sa principali finitur officium iudicis, cuius officio veniebant expẽ
13 se. vt. C. de vsuris. in. l. bonefidei. ꝛ. C. depositi. l. iiij. † Sed nũquid in criminali victus victori condemnabitur in expensis. videtur qꝺ non, quia satis est calumniantẽ similitudine puniri supplicij. vt. ff. ad turpil. l. ꝛ in priuatis. ꝛ de pri. deli. l. fi. ꝛ. C. ꝺ ac. l. fi. ꝛ de calũ. l. quisquis. ꝛ pro eis dicta decretalis pena ibi duꝫ dicit in penis pe cuniarijs ꝛc. Alij dicunt contra propter generalitatem regule vi-ctus victori ꝛc. remanet ergo indubitabiliter in ciuilibus vt in expẽ sis litis. victus victori debeat condemnari, que expense fiant in iu-dicijs multis ex causis. s. occasione testium ꝛ aduocatorum. Item editionis instrumentorum. Item actorum cause. Item in executo-ribus. Item in ipsis iudicibus de expensis testiuꝫ in causa factis lo quitur lex. C. de testi. l. quoniam. ꝛ de ap. l. eos. §. siquis. ꝛ. ff. ꝺ testi. l. testium. §. idem imperator. de expensis aduocatorũ loquitur lex. ff. de varijs ꝛ extraordi. cog. l. j. §. in onerarijs. ꝛ. C. de postu. l. sup spem. ꝛ de suffra. l. j. De expẽsis editionis instrumẽtoꝝ. l. dicit edi tionem faciendã expensis petentis quibusdam statuit certã quanti tatẽ. vt. C. de priuile. scho. l. fi. lib. xij. ꝛ de ꝯsi. scho. l. pe. ꝛ de prin.
14 agẽ. in re. l. fi. In alijs puto spectandã ꝯsuetudinẽ, † qua deficien te iudicis statur arbitrio. vt. C. de custo. ꝛ exhi. reorum. l. siquis. ꝛ propter dictam. l. de priuil. scho. vbi dicit consuetorum.

Sed quid. Si peto edi instrumentum cuius expensis debet edi si est procu. a quo petitur expensis petentis ar. pre-dictarum legum, quia sufficit si faciat mihi copiam describendi. vt. C. de edem. l. si procurator. ꝛ. ff. fami. her. l. pomponius. ꝛ. l. co-heredes describserunt. Item quia libera facultas ordinãdi procu. datus est per. l. restringeretur metu expensarũ quod esse nõ debet. vt. ff. de procu. l. j. ꝛ insti. per quas perso. no. acqui. in prin. ꝛ arg. ff. de peti. here. l. aliud. Econtra dicunt quidam tuis expẽsis debere edi. per. l. C. de episc. ꝛ cle. l. cũ clericis. ibi, pro instituto procur. ꝫ nihil facit, q2 loquitur de sportulis dãdis executoribus, sed pro hoc facit quod docere debet de mandato ſm quod no. C. de procu. l. j. ergo suis expensis. arg. ff. de operis libe. l. q nisi. ꝛ ar. ff. fami. her. l. cetere. ꝛ ad hoc de procur. l. si procur. ibi, litere dantur vt mittant
15 aduersario. † propterea non debet esse deterior mea conditio, q2 li-tigo per procu. vt. ff. ex qui. can. in pos. ea. l. ij. ꝛ de pcur. l. minor. §. quoniam defendere. ꝛ. l. sed ꝛ he persone. §. defendere. ꝛ sic potest dici q debeat facere procu. expensas istas. secus si peto alia instru menta vt dixi in preealleg. Sed põt dici esse differentiã inter pcu-ratorem factum ex necessitate, ꝛ procuratorem factum ex volunta-te. De expensis autem executorum sciendũ est prestari ſm consue tudinem preterq̃ in quibusdã personis certa est instituta quanti-tas, sed consuetudine deficiente recurrit ad arbitrium iudicis. vt probatur hec. C. de episc. ꝛ cler. l. clericis. ꝛ. l. omnes. §. executori bus. ꝛ. C. de prin. agen. in reb. l. fi. lib. x. ꝛ de priui. scho. l. fina. ꝛ in auct. de san. epis. l. sportulas. ff. de iure deli. l. j. §. alius aũt ꝯsuetudi ne. de diminutione miliaris facta dummodo directo iuit non per antiflexum. vt. ff. de excu. tu. l. non solum. ꝛ. ff. manda. l. si fideiussor.
16 ꝛ de act. emp. l. emptorem, † fiunt autẽ expense in iudicibus, q2 dan tur duo solidi in contestatione iudici delegato, ꝛ duo in diffinitiua sentẽtia. vt in auct. de iudi. §. ne autem. non autem dantur iudici or dinario. vt in auct. de man. prin. §. sit tibi. de his autem expẽsis po test dici q loquatur regula victus victori ꝛc. Sed ex hoc cõsueuit queri qd de expensis factis in cibo ꝛ potu, eo q fuit vocatus a vil-la ad ciuitatem nunquid restituentur. videtur q sic. vt. d. l. ꝑperã dum. §. sinautem cum concordã. ꝛ non distinguit quas merito, nec nos. vt. ff. de alea. l. j. ꝛ de bo. pos. ꝯtra tab. l. j. §. generaliter, ꝑ hoc facit. ff. rem ratam haberi. l. si procura. dum exponit qꝺ dicitur hic consumit. s. in cibis, ne videatur alterũ esse superfluum. arg. ff. de le ga. j. l. si quando. ꝛ de vsur. l. si stipulatus. ꝛ arg. de adulte. l. q ait. in prin. ꝛ de vi ꝛ vi armata. l. j. §. q ait. C. de codicil. si idẽ posset di ci q nõ sint expense litis expense facte in cibis, nec vt expense litis per. l. iubentur restitui. Econtra videtur non debere restitui, quia
17 in domo propria bibisset ꝛ comedisset, † q2 non est verisimile qꝺ vi xisset de vento. vt. C. de ali. pre. l. plerunqꝫ de qbus faciebat expen sas, ꝛ hic faciet vt in auct. de man. prin. §. illud tamen. ꝛ ad hoc cõ sueuit dici ſm quosdã, aut consueuit se pascere ex operibus suis, ꝛ tunc restituantur, aut non, ꝛ tunc non. vt. ff. ad exhiben. l. sed si he-reditas. ꝛ. ff. de rei vẽdi. l. si res. in fi. Tu dicere potes q est veriꝰ. Aut ex operibus suis consueuit se pascere ꝛ nõ aliunde alimenta habet, ꝛ tunc restituãtur. vt. d. l. sed si hereditas. aut nõ, ꝛ tunc dic restitui deducto eo q domi expẽdebat. ꝛ hic expendet. vt in auct. de man. prin. §. sed id. ꝛ arg. ff. de peti. her. l. ꝛ si lege. §. ad hoc. ꝛ. §. q autẽ predicte. ll. loquẽtes de sumptibus ꝛ damnis litis causa ha bitis restituendis. vt. C. de iudi. l. sane. damnũ autẽ non patit pro-pter litem in sumptibus quos domi ꝛ sine lite fecisset, cũ dici pos-set damnum litis diminutio patrimonij propter litem. argu. ff. de dam. infec. l. iij. ꝛ ſm hanc determinationem potest intelligi predi cta. l. omnes. ꝛ. d. l. si procur.

18 **Sed quid** †De vecturis equorum nūquid restituentur, dic quod non videtur, qꝛ potuit venire pedes
⁊ sic euitare expensas, non ergo sibi restituūtur. arg. ff. de bo. aucto.
iudi. po. l. pretor. §. is. ⁊ mandati. l. si fideiussor. ⁊ de peti. heredi. l.
vtiles. ⁊ de actio. emp. l. emptorem. Ecōtra videtur quod sic. arg.
procur. ⁊ socij qui eos petunt. vt. ff. man. l. idemqꝫ. §. j. ⁊ pro socio. l.
cum duobus. §. siquis ex socijs. ⁊ arg. ff. de ope. lib. l. quod nisi. ⁊. l.
se. ⁊ de rei ven. l. si res. in prin. ⁊ ad exhi. l. sed si hereditas. in prin.
⁊ depositi. l. sed si in Asia. sed he leges videntur loqui in negotijs
alienis. ⁊ si posset distingui. Aut erat homo q nō ꝯsueuerat venire
ad ciuitatem nisi eques, ⁊ non aliter venire condecebat, ⁊ tunc dicā
expensas sibi restitui, qꝛ non aliter venire potuit. vt. ff. de ver. sig. l.
nepos proculo. ⁊ de condi. insti. l. filius. si non consueuerat venire
eques, tunc non, cum veniendo pedes potuit euitare expensas. vt
19 in predictis. ll. ⁊ arg. †ad hoc quod probatur ratio dignitatis, ⁊ au
ctoritatis, ⁊ consuetudinis patrisfam. sunt. ff. de arbi. l. si cuꝫ dies. §.
si arbiter. ⁊ de vsuris. l. qui semisses. ⁊. C. de epis. audientia. l. nemo.
ff. de pig. actio. l. vel vniuersorum. Sed quid si infirmabatur in cru
re qui pedes venire consueuit propter crus venit eques. nunquid
restituuntur expense, dico ꝙ sic, qꝛ ratio valetudinis est habenda.
vt. ff. de re milit. l. qui cum vno. §. fi. ⁊ ex qui. cau. maio. l. si cui. nam
nō dꝫ addi afflictio afflicto, sed potius est miserie miserēdū. vt. C. d
epi. audi. l. tam dementis. ⁊. ff. de offi. pre. l. diuus. ⁊ extra de cleri
co ex. c. ex parte. Sed quid si aliquando pedes, aliquando eques.
Respondeo spectandum quod plerunqꝫ facere consueuit. arg. ff. de
leg. iij. l. legatis. §. sed ex officio, ⁊ de leg. l. nam ad ea. ⁊ in auctē. vt
sine prohibitione ma. debi. l. si vero. Sed quid si dum veniebat in
20 cidit in latrones, ⁊ sic equum amisit, nunquid emendabitur ei. †vi
detur ꝙ sic, quia allegabat hoc damnum passurum non fuisse nisi
vocatus fuisset ad causam. arg. ff. de fur. l. si seruus cor. §. qđ vero.
econtra videtur ꝙ non. argu. ff. mand. l. inter causas. §. non omnia.
⁊ pro. l. cum duobus. l. quidam sagariam. nam que fortuitis casi
bus ⁊c. vt. C. de pig. actio. l. que fortuitis. cum concor. licet posset
allegari vocantis precessisse casum. ff. commo. l. in rebus sic, ⁊ aliter
dicitur delinquere qui vocat. ff. ne quis eum. l. j. ¶ Sed quid si dū
ad causam venit negotia dissoluta domi relinquit que postea perie
runt, nunquid ⁊ hoc consequetur, ⁊ computabitur in damnis litis.
⁊ videtur ꝙ sic qꝛ propter litem hoc contingit. arg. ad hoc. ff. de in
cen. rui. nau. l. j. §. ex incendio. sic exponitur. ff. de cap. ⁊ postli. re
uer. l. in libello. ⁊ arg. eod. titu. l. plene. in prin. nam hoc dedit cau
sam vt auocarem me a negotijs meis que auocatio fuit damni ergo
dedit damnum. vt. ff. vi bono. rap. l. pretor. §. sed cum seruum. ⁊ ad
legem aquil. l. qui occidit. sic videtur damnum litis, ergo restituen
dum. C. de iudi. l. sancimus. ff. quemadmo. testa. ape. l. si quis ex si
gnatoribus. ⁊ rem ratam hab. l. procurator. dum ex prin. quod ibi
dicuntur, auocat se negotijs suis.

21 **Sed** †quid. Si in lite largas ⁊ amplas fecit expensas, nun
quid consequetur omnes. respondeo solitas tātū, ⁊ mo
deratas. arg. C. de iudi. l. properandum. §. si quidem. ibi expensis
que consueto modo ⁊c. ⁊. §. sine autem. ibi pro solitis. ⁊ arg. ff. de pe
ti. here. l. vtiles. ⁊ de dam. infec. l. damni. §. j. ¶ Quid si promisse
sint ⁊ actor succubuit in quibusdam interlocutorijs quas malitiose
opposuit, sed obtinuit in diffinitiua. nunquid omnes expense veni
unt, etiam quas sua culpa fecit, dic ꝙ non. vt. ff. de dam. infec. l. dā
ni. §. j. ⁊. C. de nau. fe. l. iij. ⁊. ff. de fideicom. l. fin. ¶ Sed quid si ha
bebat amicum notarium qui nō accipiebat aliquid pro scripturis.
⁊ aduocatum non accipientem aliquid pro aduocatione, nunquid
consequitur expensas quas alias erat facturus. ⁊ videtur qđ non,
quia debet solummodo damna restitui. vt. C. de iudic. l. sancimus.
sed hic nullum passus est damnum. ergo non resarciendum. Item
pro hoc est argumentum. ff. manda. l. non remunerandi. in princip.
22 †Econtra videtur quod sic, quia naturaliter est obligatus ad anti
dora. ff. de peti. here. l. sed ⁊ si lege. §. consuluit. ⁊ impedit remune
ratio in domino. vt. ff. de do. l. aquilius regulus, sed si est ad antido
ra obligatus obesse videtur. vt. ff. de neg. gest. l. si quis manda. ⁊ de
eo qui pro tu. nego. ges. de leg. j. l. plane. §. j. Non ob. l. si vero qꝛ
vt not. B. ⁊. Ac. quod non nisi in aliaꝫ causam sibi donatur. Sed
quid si ipsemet erat aduocatus in ipsa causa, ⁊ nullum aliud habuit
aduocatum. nūquid sibi restituuntur quas fecisset si habuisset aliū.
respon. non quia restituuntur sibi expense quas iurauerit se fecisse.
vt. C. de iudi. l. sancimus. ⁊. l. properandum. Item propriam causaꝫ
23 suam hic agit arg. ff. ad trebel. l. deducta. †Sed quid si aliquis fuit
in causa procurator rei, ⁊ dedit certum quid. Item tabellioni pro
charta procurationis. nunquid has expēsas repetit. videtur ꝙ sic
sicut expense aduocatorum, quia procuratores in causis necessarij
sunt sicut quasi aduocati. Item procuratores dicuntur quasi aduo
cati. arg. ff. de procur. l. j. §. postulare. ⁊ hic not. Azo. in summa. de
procura. in princip. Item si aliter diceremus iam restringeretur fa
cultas constituendi procura. que cuiqꝫ libera est. vt. ff. de procur. l.
j. ⁊ insti. per quas perso. nobis acqui. Econtra videtur quod non.
quia per se potuit litigare. ⁊ si per se litigasset non esset de his ex
pensis questio. ergo restituere nō debet. argu. ff. ex qui. cau. in pos.
eatur. l. ij. ⁊ de procuratoribus. l. sed ⁊ hec. §. defendere. in aucten.
vt ab illu. in prin. ibi, ⁊ nō sufficiunt ad agendas expensas ⁊c. Sed
prima opi. a quibusdam verior approbatur hac ratione, qꝛ non sine
magna difficultate vacamus a nostris negotijs. vt. ff. quemadmo.
test. aper. l. sed ⁊ si quis. in fi. ⁊ de procura. l. iudices. ⁊ de fideicō.
24 lib. l. infantes. j. respon. † Sed nunquid expense primi executoris
restituuntur. videtur quod sic, quia expense executorum sunt expen
se litis. vt supra. probatum est. ergo sunt restituende, qꝛ lex sic lata
est, vt restituantur expense, ergo sic seruanda. ff. qui ⁊ a qui. l. pro
spexit. ⁊ de testa. mili. l. quod constitutum. Sed potest dici contra,
quia hec restitui debent quas eius vitio feci. vt. C. de iudi. l. sanci
mus. ⁊ de epis. ⁊ cleri. l. omnes. Sed non potest dici quod reus an
te citationem consequatur vitium quod ad causam non venit cum
cum preter spem ad iudicium trahatur. vt. C. de dila. l. si quando. ⁊
de in integ. resti. l. petende. ⁊. ff. de doli excep. l. pure. §. fi. ⁊ de eo ꝙ
certo loco. l. ij. quidam tamen distinguunt an debeat tibi qui est iaꝫ
elapsus, an non. primo restituantur. secundo non arg. C. de contra
hen. ⁊ commit. stipu. l. magnam. ⁊ de iure emphy. l. ij. ⁊. ff. de actio.
⁊ obliga. l. traiectitie. §. de illo. hec autem vera sunt cum excep. l.
petuntur expense. Si autem ex promissione expense petuntur serua
retur quod actum est. ff. de verb. signi. l. semper.

25 **Sciendum** †est autem quod predicta regula sic tradi
ta victus victori recipit exceptionē, vt inqt
Guarnerius, exceptionem facit a regula actoris contumatia, vt si
actori absenti contumaciter reus condemnatur, sic eidem actori in
expensis debet condemnari. Sed ea que dicta sunt si tantum ex
pendit reus quantum ⁊ actor non condemnatur in aliquo si minus
detracto eo in residuo condemnatur. vt. C. de iudi. l. properandū. §.
si autem. ex gestis iusta ignorātia, vt si credat se fouere bonam cau
sam. Et ideo non restituet expensas. vt. C. de epis. ⁊ cleri. l. omnes.
in fi. ⁊. ff. de lega. ij. l. qui solidum. §. etiam. ⁊ de peti. here. l. illud. ⁊
in aucten. de iudi. §. oportet. ⁊ ideo non condemnant iudices nostri
temporis in expensis in causa principali, nisi sint promisse, quia pre
sumitur quod bono zelo venit ad reluctandum cum iurat de calum
nia. vt. C. de iura. calum. l. ij. ⁊ institu. de pena teme. litigan. in prin.
⁊ hoc not. extra de dolo. ⁊ contu. c. finem. in glo. magna. ⁊ ideo qꝛ
non presumitur immemor eterne salutis. vt. C. ad. l. iul. repetū. l. fi.
26 ⁊ extra de presump. c. cum iuuentute. † Item in causa appellatio
nis si succumbat appellator, vel obtineat, sed sit contumax condem
natur in expensis. vt in auctē. de his qui ingre. ad ap. §. volumus.
extra de appel. c. vt debitus honor. ff. de iudi. l. eum qui temere. Cū
quis vocatur ad iudicium, ⁊ nō venit non habita distinctione, vtrū
habuerit causam iustam litigandi, vel nō tenetur ad sumptus. vt C.
eo. l. sancimus. Et not. quod expense petuntur propter temeritateꝫ
petitoris, ⁊ de talibus loquitur hec lex. ¶ Sed quo iure petuntur
expense in iudicio. respondeo, si non fuerint promisse petuntur offi
cio iudicis. vt. C. eo. l. properandum. §. si alterutra parte. Itē scias
quod sumptus qui facti fuerunt ante litem contestatam debent pe
ti in libello, alioquin iudex de illo iudicare non posset. vt infra de
edil. edic. l. ediles. §. item sciendum. ⁊. §. quod si nolit. ⁊. §. si man
cipium. Jacobus.

F I N I S

Tractatus de expensis iu-
ris vtriusq; interpretis doctissimi domini
Lanfranci de Ariadno, felix hic
sumit principium.

SVMMARIVM

1 Expense multiplices reperiuntur in iure.
2 Victus est victori in expensis condemnandus.
3 Causam iustam litigandi dicitur quis habere propter veritatem in certam, ⁊ cancellatam.
4 Litigare iuste seu causam litigandi iustam quis habere dicatur.
5 Condēnari potest qs ex duplici capite in expēsis ratione victorie.
6 Emptor colono stare non tenetur nisi bona venditoris conductori obligarentur.
7 Iuramentum calumnie quando censeatur ab expensis excusare.
8 Causa iusta litigandi non excusat ab expensis ratione contractus factis.
9 Victus victori quando debeat in expensis condemnari.
10 Taxatio expensarum tribus concurrentibus fieri debet.
11 Aduersarius an sit in taxatione expensarum citandus.
12 Iudex in sententia victum ab expensis absoluere non potest causa non expressa.
13 Compensatio mutua expensarum quo casu fieri debeat.
14 Victor in expensis condemnatur, si cōdemnatus in centum, appellans a iudice ad quem fuerit in quinquaginta damnatus.
15 Victor an possit appellare a iudice victum in expensis non condemnante.
16 Iudex non condemnans victum in expensis an faciat litem suam.
17 Succumbens in interlocutoria an sit in expensis condemnandus.
18 Iudex victum in expensis nō cōdemnans in interlocutoria an possit postea eum condemnare in diffinitiua.
19 Expense que dicantur ad quas reus condemnatur.
20 Expense quas victor domi fecisset sunt deducende nec per victum soluende.
21 Iudici delegato ad certum accedenti locum, non sunt deducende, quas domi fecisset, expense.
22 Expense facte ⁊ non fiende sunt taxande.
23 Expense facte ab actore in recolligendo instrumentum a tabellione an sint ei reficiende.
Sententia incerta in condemnatione expensarum lata est valida.
24 Expense que veniunt ratione contumatie quādo sint resarciende.
25 Contumax in prima citatione an debeat ad trinam vsq; expectari.
26 Iudex quando expensas reficere teneatur inquisito absoluto.
27 Actor ad expensas est cōdemnandus si ab obseruatione iudicij absoluatur reus.

Cum in causis soleant expen-
se fieri, ⁊ interdum etiam adeo gran-
des, ꝙ interdū excedunt summam ne
gotij principalis. Interdū quoq; vi-
ctus venit in expensis damnandus,
Interdū quoq; absoluendus. ideo de
ipsis expēsis videamus. ⁊ primo pre
1 mitto † ꝙ in iure multipliciter fit mē
tio de expen. nam interdum fiunt ex-
pense in re dotali, ⁊ de his loquitur
totus titulus de impēsis in rebus dotalibus factis. Quedā sunt ex
pense que fiunt in repetitio. ⁊ de his loqui. lex in fundo. ff. de rei vē
dicatio. Quedā sunt expense que fiūt in litigijs. ⁊ hec est materia
nostra in qua quidē materia habetis ꝯsiderare ꝙ ex duplici capi-
te veniunt expēse seu impense reficiēde. Primū caput est ratione
victorie. Secūdum caput est ratione ꝯtumacie. primū caput proba
tur in. l. properandū. in. §. sinautē. C. de iudic. ⁊ tex. in. c. fi. litibus.
de dolo. ⁊ contu. cū multis similibus. De secūdo capite loquit᷑ tex.
in. l. sancimus C. de iudi. ⁊ totus titulus. ff. si quis ius dicen. non ob
tempe. ¶ Primo namq; videamus materiam expensarū que ve
niunt ratione victorie. postmodum videbimus de expensis que ve-
niunt ratione contumacie, ⁊ primo presuppono regulam satis vul-
2 garem in iure que talis est. † Victus victori in expensis debet con
demnari, vt est tex. in. d. §. sinautem alteruter. ⁊ in. c. finem litibus.
de do. ⁊ contu. (Vbi vide Frā. are.) Hec regula in se habet equi
tatem. quia quis non debet ab alio iuste damnum petere, vt in toto
titu. ff. si quis ius dicen. non obtempe. Vnde cum victus fecerit ex
pendere pecuniā victori litigando damnū dedit prestando causam
diminuendi suū patrimoniū, ⁊ qui accusationē dāni dat damnū de
disse videt᷑. in. l. qui attulit. §. qui in hac. ff. ad. l. aquil. ¶ Hec autē
regula fallit in cā criminali in qua victus nō ꝯdemnat᷑ in expensis
vt in. l. nō ignorat. C. de fru. ⁊ lit. expen. nisi ꝓpter desistentiā a lite,
qr tūc bene desistens punit᷑ in expēsis, vt in. l. iij C. qui accu. pos. vel
non. Hec sentētia Bal. in auct. generaliter. C. de epis. ⁊ cle. Et est
vera snia. Scdo fallit ista regula vbi victus habuit iustā causā li-
tigandi. Nā tūc nō ꝯdemnat᷑ in expensis ratiōe calumnie, vt in. l.
qui solidum. in. §. etiā. ff. de leg. ij. Sed dicit᷑ habere causā litigādi.
primo qn̄ quis errauit in iure ꝙ est dubiū, puta qr questio est super
3 tali puncto in quo sunt varie opiniones inter docto. † Scdo dicit᷑
habere iustam causam litigandi propter veritatē incertā ⁊ cancel
latam, vt in. l. ij. ⁊. iij. ff. de ꝯdi. inde. Ecce legatarius petit legatum
ad herede. qui heres non habebat testamentū ⁊ resistit dicēs se nō
teneri ad aliquod legatū, qr nescit an sibi vel alijs sit relictū, in me
dio cause producitur testamētum in quo apparet legatū deberi le-
gatario, ⁊ sic pro eo fertur sentētia, certe heres non cōdemnabitur
in expensis propter iustam causam litigandi que est causa propter
celatam ⁊ incertam veritatem cum non appareat testamentum.
Attendite tamen ꝙ si post testamentū productū heres
ꝑseuerasset in causa debet cōdemnari in ex
pensis factis post testamentum productum. ⁊ in expensis factis an
te testamentum productum debet absolui, ⁊ hoc qr ante testamentū
habuit iustam causam litigandi. post autem testamentum habuit
iniustam causam litigandi ꝫm Bart. qui ita notauit in. l. quisquis
infinito ff. de postu. ⁊ ibi est casus. de hoc idem tenet Ange. in. l.
destitisse. ff. de iudi. ex quo infertur ipsi quod si habens iustam cau
sam litigādi apertis attestationibus vel productis instrumētis ad-
huc perseueret litigator dꝫ ꝯdemnari in expensis factis post aper-
turam attestationū, in reliquis aūt absolui, ⁊ hoc qr post aperturā
attestationū vel post productionē instrumentorū incipit scire se ha
4 bere iniustam causam litigādi. ¶ † Tertio dicit᷑ quis habere iustā
causam litigandi quādo quis anteq̄ʒ inciperet litigare habet consi
lia sigillata aliquoꝝ valentiū doctorum consulentium pro eo. nam
tunc si precedentibus talibus ꝯsilijs incipiat litigare ⁊ succumbat
nō poterit condemnare in expensis. istud est dictū sing. Ang. in. l.
terminato. de fruct. ⁊ lit. expen. ¶ Quarto dicit᷑ quis habere iustā
causam litigādi qn̄ produxit multos testes q deposuerūt pro eo, ⁊
hi si reperti infames vel excōmunicati, vel alio modo inhabiles, ⁊
succumbāt nō posset ꝯdemnari tunc in expēsis ꝫm Bal. qui ita no
tauit in. d. auct. generaliter. ꝙ intelligite ꝫm eundē Bal. nisi suspi
tio esset ꝯtra producentē. nam tunc etiā condemnaretur in expēsis.
Quinto dicitur quis habere iustā causam litigandi, quādo aduersa
pars probauit per vnum testem ⁊ in supplemētum probationis est
ei delatum iuramentū, nam tunc si succūbens habeat aliquas conie
cturas pro eo, puta vnum testem nō possit cōdemnari in expēsis. si
autem nulla foret cōiectura pro succumbēte, ⁊ delatū esset iuramē
tum in supplemētum probationis aduersario. ⁊ causa esset in facto
ꝓprio. dꝫ succumbēs tunc ꝯdēnari in expen. secus si causa esset in
facto alieno. ita determinat Bal. in. d. auct. generaliter. Clarum
namq; est ꝙ si actor probauit, reus nihil, cōdemnari debet reus in
expen. Similiter ⁊ ecōtra si actor nihil probauit dꝫ in expensis cō
demnari. ⁊ ꝙ dico de actore ⁊ reo intellige de omni eo ad quē spe
ctat onus ꝓbandi, q si nihil ꝓbat dꝫ in expensis ꝯdemnari. ita de-
5 terminat Bal. in auct. generaliter. ¶ † Notate sing. circa materi
am axpensaꝝ ꝙ ratione victorie qs pōt ꝯdemnari in expēsis ex du
plici capite, vel ex capite presumpte calumnie. ⁊ ꝫm hoc intelligite
omnia que. s. dixi. Itē pōt quis cōdemnari in expensis ex capite te
merario, temeritas enim nullū presupponit dolum in succumbente
neq; malitiam, sed quandā fatuitatē importat. Ita dicit Io. an. in
c. j. de sen. excō. li. vj. quē sequit᷑ Ang. in. l. eū quē temere. ff. de iud.
q tex. est melior. q̄ʒ alius ꝓbans de istis expensis ratione temerita-
tis. Et breuiter quis dꝫ ꝯdemnari in expensis ratione temeritatis
qr quotiescūq; quis errat in iure dicit᷑ in lata culpa, vt in. l. liberoꝝ
in. §. notanter. ff. de his qui not. infa. Item quis dꝫ condemnari in
expensis ratione temeritatis quotiescunq; venit ad iudiciū. ⁊ nō fe
cit omnia que debuit anteq̄ʒ veniret ad iudiciū. Istud est dictū sin-
6 gu. Bar. in. l. properandū in. §. sinautē. C. de iudi. † Ecce exēplū
nam vos habetis ꝙ emptor non tenetur stare colono, vt in. l. em-
ptorem C. locati. nisi essent obligata omnia bona vēditoris condu-
ctori, vt not. Bar. in. l. vnica. §. ꝙ agit. ff. de superficiebus. exēplū
locator vendidit domū extraneo cuius locatoris bona erant pigno-
ri obligata conductori emptor venit ad iudicium, ⁊ impetrat prece
ptum qd̄ fit cōductori de vacuādo domum. i. tres dies. ⁊ fiūt multe
expense. tandē producto instrumēto locationis per cōductorem in

quo apparent bona locatoris fuisse sibi obligata ⁊c. per cōsequens emptor tenetur stare colono. certe emptor debet cendemnari in expensis. ⁊ ita vidi propter dictū Bar. qꝛ iste emptor anteq̄ꝫ veniret ad iudicium nō fecit omnia ea que debuit. nam debuit adire suum aduocatum. debuit ⁊ etiā interrogare locatorem de forma locationis. Et si locator dicat se non recordari saltem adeat notarium qui fuit rogatus de instrumento, qꝛ ad instantiam cuiuslibet pretendentis interesse dꝫ facere copiam volenti, vt not. per Ang. in.l.si quis ex argentarijs.ff. de edend. Aliud exemplum ponamus. aliquis agit ratione prescriptionis quam putat esse completam in qua plura requiruntur, ⁊ non probat de omnibus requisitis in prescriptione neqꝫ capitulat bene ita quod succumbit. certe debebit condemnari in expensis.s. quia errauit in iure, qꝛ non putabat illud omissum requiri in prescriptione. Item quia nō fecit omnia que debuit antequam veniret in iudicium, ⁊ sic condemnatur in expensis ratione temeritatis.

7 **Ex quibus** infertur †ad decisionem questionis vtrū iuramentum de calumnia excuset a condēnatione expensarum. Nam licet excuset condemnationem expensarum ratione presumpte calumnie. Non tamen excusat condemnationem expensarum ratione temeritatis que temeritas causatur ex ignorantia. Istam opinionē tenuit Jo. de imo. in.c.fin. litibus. de dolo. ⁊ contu. quam dicit fore cōem. Idem tenet Bar. in.l.j.§.j.ff.ad turpil. lꝫ ipse consuluerit cōtrarium ⁊ male. idē tenuit Bal. in auct. generaliter prealleg. Pro qua sententia facit ratio inconuincibilis. Nam de iure vna presumptio tollit aliā presumptionē, vt in.l.diuus.ff.de rest. in integ. Unde fateri possum⁹ ꝙ ex iuramēto calumnie nascit̃ presumptio ꝙ quis causam iniuste nō monet cū postea iuris succūbit in causa presumit̃ propter hāc succumbentiā istū iniuste mouisse litē. Et hec presumptio tollit aliā presumptionem inductam ex iuramento calumnie. ⁊ sic cōcludite victū victori debere condemnari in expensis etiam si iurauerit de calumnia.

8 ¶ †Aduerte tñ ꝙ expense que debentur ratione ꝯtractus puta ex promissione vt fit quotidie in instrumentis, qꝛ promittit restituere cū omnibus expensis, iusta litigandi causa nō excusat ab istis expēsis. imo nō obstāte ꝙ victus habuerit iustā causam litigandi debebit in expensis ꝯdemnari glo. est singu. in.l.iij.§.si rem.ff.de leg.iij. ⁊ ibi hoc Bar. ꝙ succumbens in causa appellationis qui obtinuit in causa principali debeat in expensis cōdemnari. Concludite sm

9 Inno.c.fi. litibus. de dolo ⁊ contu. †aut sentētia in causa appellationis est lata ex nouis probatiōibus victus nō debet ꝯdemnari in expensis, qꝛ iste victus errauit in facto putans aduersariū amplius nō posse probare, ⁊ ignorantia facti ⁊ non iuris excusat, vt in.c.cū ignorantia. de re iudi. lib. vj. ¶ Aut sententia est lata in causa appellationis ex antiqs ꝓbationibus factis in causa principali. ⁊ tūc victus debet cōdemnari in expensis, licet obtinuerit in causa principali ꝙ est notandum. ⁊ est ratio qꝛ victus errauit in iure putans se probasse. Ignorātia iuris nō excusat, vt s̄. dixi. Hanc sententiā sequit̃ Inno. in.d.c. ignorantia iuris. Idem tenuit Bar. in.l. generaliter. in.§. sententiam. C. de reb. cre. ⁊ est cōis sententia. ¶ Quero iterum nunquid iudex poterit sibi reseruare ꝯdemnationē expensarum. Dicite ꝙ nō sed taxationē bene pōt sibi reseruare hoc modo condemnatus in expensis taxatione nobis reseruata. Idem tenet glo. in dicta.l. terminato. quam ibi communiter sequuntur docto. (Uide Feli. in.c. significauerunt. in.vj.col. post prin. ibi licet.j̃.de excep. vbi etiā quid in interlocutoria, an iudex expensarum ꝯdemnationem sibi reseruare possit ibi, in.v.col. post mediū. in versi. primum. vbi etiā an postq̄ꝫ ab eo est appellatū taxare possit, ⁊ an con-

10 demnatio expensarum non pretendente taxatione sit nulla. (¶ †Et notate ꝙ in taxatione expensaꝝ tria debent cōcurrere per ordinē. Primo iudex debet taxare expensas. Scd̄o victor debet iurare se illas fecisse. Tertio iudex debet delato iuramento ferre sententiā super istis expensis declarando. Hec tria probant̃ in aucten. post iusiurandum. C. de iudi. ⁊ ibi hoc tenet Bal. vnde si victor iuraret primo de expensis factis, postmodū iudex taxaret nihil valeret ita dicit tex. ad literam in auct. post iusiurandum. ⁊ sequuntur docto. ⁊ est ratio, qꝛ si hoc fieret detegeretur periuriū iurantis ꝙ esse nō debet. Et iudex tamen post delatum iuramentum ⁊ taxationem declarauerit per sententiam suam expensas in minus, tunc non valet sententiam sm Inno. qui ita notauit in.c.fi. ꝙ met. causa. tamē taxatione facta. ⁊ etiā prestito iuramēto per victorem anteq̄ꝫ declaret expensas per se taxatas per sentētiā suā. iudex reuocaret tanq̄ꝫ minus legitimā taxationem, poterit tamē victus appellare ab huiusmodi taxatione expensarum si in totum se putat in nihilū tenere vel in parte, si putet excessum esse factum in expensarum cōdemnatione. Sed hoc casu debebit exprimere quātitatē excessus alias nō valet appellatio. ita dicit Innocen. in.d.c.fi. quem sequitur Bal. in.d.l. terminato. (Uide domi. Alexand. de imo. in.l. ab executore.ff. de appellatio.

11 **Quero** vlterius † nunquid in taxatione expensarum debeat citari aduersarius. Dicite aut victus comparuit tempore late sententie in causa principali, ⁊ tūc debet citari ad videndum fieri taxationem. aut fuit contumax ad audiendum sententiam. Et tunc si fuit citatus ad horam requireretur citatio ad taxationem. Si autem fuit citatus ad diem. ⁊ in alia die fiet taxatio non est necesse quod citetur. ita determinat Bald. in.d.l. terminatio. quod etiam tenent canoniste in.d.c. finem litibus de dolo ⁊ cōtu. Quero quis habeat taxare istas expensas. dicit quod iudex qui tulit sententiam vel etiam eius successor qui eadem persona censetur respectu dignitatis, vt in.l. cum proponebatur.ff. de re iudic. ⁊ in.c. si gratiose. de rescrip. lib. vj. Item ordinarius habebit taxare expensas in quibus est facta condemnatio per delegatum nō antē delegatus taxabit, quia functus est officio suo per sententiam. itē determinat Bal. in.d.l. terminato. subijciens q̄ si arbitrator cōdemnauerit in expensis, ⁊ post sententiā adhuc duret tempus compromissi poterit adhuc tunc taxare. Si autem est finitum tempus compromissi, ⁊ tunc non poterit taxare, sed iudex ordinarius, tunc habebit taxare argumento legis a diuo pio. in princ.ff.de re iudic.

12 †Sed quero, pone q̄ iudex tulit sentētiā ⁊ absoluit victū ab expēsis nunquid tenebit talis absolutio. dicit quod non, nisi sit expressa causa. puta quia dicat propter iustā causā litigandi. text. est ad literam in.d. aucten. iusiurandū. ¶ Sed diceret quis pone q̄ iudex nec absoluit, nec cōdemnauit. quid iuris in hoc casu an victor poterit tūc petere expensas a victo, dicite ꝙ non. naꝫ si iudex omisit cōdemnare in expensis in sententia cause principalis non amplius poterunt peti expense. casus est ad literā in.d.l. terminato. ⁊ est ratio vt in text. ibi ne finito negotio lis noua oriatur. illa ratio est etiam, qꝛ ille expense veniunt officio iudicis mercennario quod officium extractum est per sententiam in cā principali. ita determinat Barto. in.l. a diuo pio. in.§. sentētiam rome.ff.de re iudi. Hoc fallit vbi de forma decreti vel statuti cauetur, ꝙ victus victori debeat ꝯdemnari in expensis, tunc quis potest petere expensas conditione ex lege, etiam si non fuerit condemnatus per iudicem. Istud est dictum Bar. in.l.iij. in.§. si rem.ff.de lega. iij. istud est dictum Ang. in.d.l. terminato. ꝙ tene menti, qꝛ vidi semel contrarium terminatum.

13 ¶ †Quero vlterius iudex dixit in sententia victum victori ꝯdemnamus in expēsis. modo vtraqꝫ pars dicit, qꝛ vnus obtinuit in vno ⁊ alius in alio vel etiā in vno eodemqꝫ capitulo pro parte obtinuit vnus, ⁊ pro parte succubuit alter. Dicite q̄ fiet mutua compensatio ita quod neuter alteri tenebitur quod procedit taxatione facta per iudicē ad instantiam vtriusqꝫ partis in singulo capitulo in quibus obtinuit sententiam ⁊ victoriam. ⁊ si expēse sint equales. secus autem vbi alter fuisset sollicitus ad faciēdum taxare pro parte sua ⁊ alter fuit negligens, qꝛ nunq̄ꝫ fecerit taxare. nam tūc ille qui fecit taxare habebit expensas. alius nihil habebit cū de liquido ad nō liquidum non possit fieri cōpensatio, vt in.l.fi.C.de compē. (Uide omnino.d. Alex. de imo. in.l. qui rome.§. duo fratres. xiij. colū. de verbo. oblig. pro qua materia etiā vide Matthe. ma.s. in no. ver. iiij.) Item vbi expēse in vno articulo essent maiores q̄ꝫ facte in alio in quo obtinuit aduersarius, tunc nō fiet compensatio sed condemnabitur aduersarius in eo in quo expense alterius partis facte sunt in plus compensatis reliquis expensis in articulo in quo obtinuit aduersarius. ita determinat Bal. in.d.l. terminato. ¶ Sed dubito retento predicto casu si iudex dixit victum victori cōdemnamus in expēsis, ⁊ iudex expressit quātitatē in ipsa ꝯdemnatiōe qualiter hec res intelligit̃. hanc questionē nemo tangit, puto tamē dicēdum ex. s̄. dictis q̄ si expēse equales sint, q̄ tunc fiet mutua compensatio. Si autē erunt inequales, ⁊ vnus casus obsorbeat maiorē partem litis. ille dicatur victor. ⁊ cōsequatur expensas, si sue expēse excedant expensas aduersarij sui. ergo bene facit iudex si cum acciderit ita litigatorum vni obtinere in vno capitulo ⁊ alteri in alio, ⁊ expense sint equales dicat hoc modo ambas partes ab expensis absoluemus ob mutuam victoriam cōpensatione habita. ita dicit Inno. quem sequitur Joan. de imo. in.d.c. finem litibus. quem etiam sequitur Bal. in.d. aucten. generaliter.

14 **Unum singulare** †non omitto q̄ si lata sit sentētia condemnatoria in centū, ⁊ victus appellet ⁊ iudex appellationis solum cōdemnet illū victū in quinquaginta. aduersarius eius.s. victor debebit condemnari in expensis, qꝛ inique ille victor petijt centū cū nō deberet habere nisi quinquaginta. nec hic potest habere locum mutua compensatio, qꝛ istud capitulum est indiuiduū. Ita dicit singu. Inno. in.d.c. finem

litibus

litibus. q multum cōmendat Jo. de imo. illud antē est not. dignissimum q si quis petat in iudicio centum & non fiat cōdemnatio in iudicio, nisi in quinquaginta victor debet cōdemnari in expensis. casus est expressus in. c. vnico. de plus petitioni. Et est ratio q plus petit re. ¶ Ulterius facite hanc gclusionē q si appellans succumbat in causa appellationis qui etiam succubuit in causa principali semper est cōdemnandus in expensis. hec est ratio Bal. in. l. fi. C.
15 qñ prouo. nō est neces. ¶ † Juxta premissa quero. iudex nō gdemnauit victum in expensis nunquid victor pper hoc poterit appellare. q victus nō est in expensis gdemnatus. (Uide Ro. in deci. cclvij. si auditor in not. vbi tenet indistincte appellari. Car. in cle. sepe. §. fi. pe. q. de verb. sig. dicit q lex. fi. alle. hoc per Lanfrā. habet locū qñ victus appellat, tunc em̄ victor nō appellat lz sufficit q inhereat appellationi victi, & iudex appellationis reformabit sentētiam, sed si victus nō appellet pōt victor appellare ab omissa condemnatione expensarū q etiā tenet Car. in. c. nicolao. ẜ. de appel. Et adde Feli. in. c. significauerunt. de except. lib. vj.) Dicite ẜm Cy. & Bal. in. l. fi C. qñ prouo. non est ne. q si victus appellauit in eo in quo est condemnatus, tūc victor non pōt appellare respectu expensarum, & si appellat superuacua erit appellatio. Et est ratio, q iudex appellationis ad quē appellauit victus habebit cognoscere vtrum victus debuit cōdemnari in expensis vel ne. Unde si apparuerit debuisse gdemnari cōdemnabit. nam iudex appellationis habet reformare sententiā latam in causa principali vbi viderit expedire. Et ideo superuacue per victorem appellatur, vt. s. dixi. Si autem victus nō appellasset in eo q esset cōdemnatus, tunc bene victor posset appellare eo respectu q non esset cōdemnatus victus in expensis, & probatur prima pars in. d. l. fi. in. §. responsio. vbi Cy. & Bal. similiter dicunt q si actor petat centū, & reus fuerit gdemnatus tantū in quinquaginta, & in alijs quinquaginta fuit absolutus si reus appellauit ratione cōdemnationis de quinquaginta nō poterit actor appellare respectu absolutionis ab alijs quinquaginta. ita probatur ad literam in. d. l. fi. in vlt. respon. & ratio est q iudex appellationis de quinquaginta habebit cognoscere de toto negocio, vt. s. dixi.
16 † Sed pone q iudex nō condemnauit victū in expensis in casu in quo debuit cōdemnari nūquid faciet litem suā iudex. (Uide Pet. de suza. in. l. naz quicquid. §. j. ff. de indi. vbi an teneat ad interesse. Et adde qd absoluens repetit ab eo, quem debuit condemnare. Bal. in addi. ad Spec. in tit. de expen. ver. possunt expense. si nō omittit. Alex. in. l. ij. C. de fru. & lit. expen. & ij. q. j. c. in primis. Et vide Feli. in. c. significauerunt. ẜ. de excep.) Dicite ẜm Bar. in. l. iiij. in. §. hoc autē. ff. de dam. infec. quē sequitur Bal. in d. l. fi. Aut fuit petitum partē gdemnari deberi in expensis, & tunc si iudex omittat faciet litem suā vt in. l. properandū. §. sin autem. C. de iudic. Aut non fuit petitum per partem aduersam debere victū cōdemnari in expēsis, & tunc si non gdemnet nō faciet litem suā, q iudex non tenetur impartiri officiū suum nisi petitus, vt in. d. §. hoc autem. Tamē iudex hoc casu si voluerit poterit victuz in expensis condemnare etiam si non fuerit petitum q ea que emergunt post litem contestatam spectant ad officiuz iudicis, vt in. l. ediles. §. fi. ff. de edili. edic.

17 **Quero** vlterius † vtrum succumbens in aliqua interlocutoria debeat condemnari in expensis. Respondeo quod si interlocutoria feratur super aliquo articulo iuris, victus non debet condemnari in expensis. Secus si super articulo facti. ita determinat Cy. in. l. polla. C. de his qui. vt ab indi. & tenet Bal. in. d. l. fi. prealleg. Ideo vbi est articulus iuris victus non potest in expensis condemnari, q est tale quod potest statim per iudice expediri. ita quod expense non sunt necessarie cum ius sit certum. Et potest poni exemplum, si facto sequestro pars veniat, & dicat velle reuocare sequestrum per satisdationem. aduersarius dicit per satisdationem non posse reuocare sequestrum, & iudex interloquitur posse reuocare, certe victus non condemnabitur in expēsis. q an
18 possit reuocari an ne, stat in puncto iuris. ¶ † Notandum est etiaz quod vbi iudex non condemnauit in expēsis victum in interlocutoria poterit postea cōdemnare. si obtineat etiam in diffinitiua sententia. Si autē nō obtineat in sententia diffinitiua non poterit victum cōdemnare. Ita not. Ang. in. l. terminato. prealleg. Et ideo sit cautus ille qui obtinuit in interlocutoria, vt faciat statim aduersarium in expensis condemnari, q si postmodum succumbat in diffinitiua non posset. & est etiam notandum, q vbiquis succumbit etiaz in interlocutoria, que nō sit iuris condemnatur in expensis si victus nō habeat iustam causam litigandi. & an habeat iustam causaz litigandi inspicitur ratione illius articuli superquo est lata sententia interlocutoria, non autem respectu totius cause. Ita enet Inno. in. c. fi. litibus, de do. & contu.

19 **Quero** nunc vlterius † que sint ille expense in quibus victus debet gdemnari. Respondeo ẜm Inn. in. d. c. fi. litibus. de do. & cōtu. q sunt expense necessarie ad causam nō autē vtiles, & sic expense facte in aduocatis, & in procuratoribus, & in itinere & in hospitijs &c. vt in. l. nō ignoret C. de fru. & litis expē. Nec debent considerari expense nimis delicate, sed mediocres, vt in. l. si seruus. in fi. ff. de pign. actio. Ideo si rustic⁹ q solitus est ire pedester voluisset accipere vnū equum ad vecturā cause veniēdi de rure ad ciuitatē causa litem suā sollicitandi. he expense non veniūt in refectione, vt est glo. singula. in. l. idemqz. in. §. idem labeo. ff. mā da. Nam inspicienda est consuetudo patrisfamilias, vt in. l. vel vni
20 uersorum. ff. de pig. act. † Est autem in his expensis aduertendum, q debent deduci expense quas victor fecisset domi, illud qd postea superest venit in refectionē expensarum, tex. est in. l. sed si. in. §. qd autem. ff. de peti. here. & in. l. sed si. §. j. ff. ad exhiben. Ita tenet Ange. in. d. l. terminate. & in. d. §. q autē. Et hec sunt vera vbi expēse veniunt ratione interesse. puta ratione victorie, vt est in materia nostra, vbi autē expense venirent ratione contumatie. de quibus infra dicemus, tunc non deducuntur expense quas quis fuisset domi facturus. eodem modo nō deducunt̄ expense quas quis fuisset domi facturus quando expense veniunt ex dispositione legis. veluti est in episcopo visitante monasterium, cui debentur expense. naz non deducuntur expense quas fecisset domi. & sic etiā in testibus qui profiscuntur ad locum iudicij causa testimonij ferendi quibus debentur expense integre. non in eo quod expēdissent domi, vt in. l. iij. in §. sabinus. ff. de testib. in. l. quoniaz liberi. C. eod. Nam debebuntur
21 expense integre. non detracto eo quod expendisset domi. † Jtidem in iudice delegato qui accessit ad certum locum vt ibi ferat sententiam cui debentur expense, certe non deducunt̄ expense que fecisset domi. ita not. singu. Jo. an. in ver. moderatas. in. c. statutū. lib. vj. quem Ang. sequitur in. d. §. qd autem. ¶ Est quoqz aduertendum q si aduocatus peragat propriam causam & litem obtineat, & condemnatus in expensis sit aduersarius. non poterit pro expensa computare id quod expendit in vno alio si ipse non fuisset aduoca-
22 tus. glo. est singularis in. l. fin. C. de fruct. & lit. expen. ¶ † Audite etiam quod iudex solum habet taxare expensas factas non autē faciendas. ita determinat Inn. in. c. cum venisset. de eo qui mit. in pos. causa rei seruan. Quem sequitur Ang. in. d. l. terminato.

Unum commemoro notandum, videlicet q si testes extra iudicium iactauerunt scire veritatem, & postmodum recesserunt vel sunt mortui pendente iudicio ante eorum depositionem. si volens producere testes succumbat eo quod non potuit per eos probare, q mortui vel absentes nō condemnabuntur in expensis. ita not. Bal. in. l. nō ignorat. C. de fruct. & lit. expen. Subijciens ibidem Bal. q si citauerit aliquē temere, puta q citauerit Joa. de gandino cum plures sint Joannes de gandino in Crema, & citatus non est ille qui debuit citari, debebit ideo actor in expensis condemnari. eodem modo si erratum est de nomine citati. ita determinat Bal. in. d. l. non
23 ignorat. & in. l. sancimus. C. de iudic. ¶ † Ulterius quero. nūquid actor qui fecit expensas in recolligendo instrumentum a tabellione possit petere sibi tales expēsas refici. Respondeo ẜm Bal. in d. l. non ignorat. q sic. si debitor fuit in mora puta per interpellationem vel interpositionem diei elapse, alias nō. ¶ Et quippe vnum singulare est notandū in condemnatione expensarum, quia sententia lata in expensis valet etiam incerta secundum Inn. qui ita not. in. c. fin. litibus. de do. & contu. Hec satis quo ad materiam expensarum que debentur ratione victorie &c. Nunc videamus de expensis que veniunt ratione contumacie. Et premitto quod tales expense possunt peti siue coram iudice ordinario, siue coram iudice delegato, vt not. Bal. in. l. sancimus. C. de indi. ¶ Item premitto ẜm eundem Bal. ibidem qd tales expense possunt peti per edictuz si quis ius di. non obtempe. Item possunt peti officio iudicis mercēnarij. Item tales expensas quis potest consequi per clausulam iudicati, vt in. d. l. sancimus. Tertio premitto q dicte expense ita veniunt reficiende ex parte actoris sicut rei q vterqz possit esse contumax. Quarto premitto q dicte expense veniunt reficiende per fictum cōtumacem sicut per verū. ita tenent docto. in. d. l. sancimus.
24 ¶ † His sic premissis quero quando debeāt refici iste expēse que veniunt ratione contumacie. Respōdeo ẜm doc. in. d. l. sancimus. q possunt refici in qualibet parte litis. cum in qualibet parte litis quis possit esse gtumax. secus in alijs expensis que veniunt in tota li lite, q ille reficiunt̄ in fine litis, vt in. l. properādum. §. sin autē. C. de indi. particulares autē expense que veniūt ratione victorie possunt refici in singulo capitulo. & si fuerit omissum pōt appellare in quacunqz parte litis. & not. Bal. in. d. l. sancimus.

25 **Quero vlterius** †quis fuit contumax in prima ci
tatione an debeat condemnari,
an vero debeat expectari trina citatio. dicite ꝓm Bald. vbi s̄. ꝙ ad
primam citationem debet cōdemnari in expensis. ¶ Vlterius que
ro an finita instantia possint peti tales expense. Respondeo secun-
dum Pe. quem sequitur Bal. vbi s̄. ꝙ non. ¶ Vlterius quero
vtrum quis possit condemnari in dictis expensis sine aliqua cita-
tione. Inno. tenet ꝙ sic. in. c. cum dilecti. de dolo ⁊ cōtu. Et idez te
net Bald. in. d. l. sancimus. ¶ Vlterius quero vtruz cōdemnatus
in expensis ex contumacia possit appellare. respondeo ꝓm Cy. qđ
sic. quando contumacia est causa debiti. secus autem si contumacia
est causa pronuntiationis, qꝛ tūc nō appellat. ita no. Cy. in. d. l. san
26 cimus. ¶ †Finaliter quero vtrum iudex teneatur ad reficiendas
expēsas inquisito qui est absolutus. (Vide do. Alex. de imol. in. l.
j. ff. ad turpil. vbi quādo iudex procedit ex officio. ⁊ Card. in cle. se
pe. §. fi. vij. q. de verb. signi. ⁊ Anto. de bu. in. c. dilecti. j. de do. ⁊
contu. ⁊ quid in accusatore. vide Feli. in. c. accedens. circa fin. iij.
col. de accu. ibi. viij. not.) Respondeo ꝓm docto. in. d. l. sancimus.
qđ sic si processerit nullis precedentibus indicijs neq; fama alias
non. intelligite omnia supradicta de expensis ratione contumacie
siue sit contumax in non veniendo, vt in auct. qui semel. C. quomodo
⁊ quando iudex. Siue sit contumax. quia venit sed nō stetit, vt in. l.
scire oportet. §. sufficit. ff. de excu. tuto. Siue venit ⁊ sterit, sed noluit
respondere. quo casu etiam dicitur quis cōtumax, ⁊ potest denega
ri iurisdictio tali contumaci, vt in. l. sed si per pretorem. §. sed si de
certo. ff. ex qui. cau. maio. Per quem. §. dixit singu. Bal. in. l. con
sentaneum. C. quomodo ⁊ quando iudex. Quod iudex potest dene-
gare iurisdictionem contumaci. in alia causa in qua non est contu-
max dummodo sit inter easdem personas inter quas fuit causa in
qua fuit contumax. ¶ Addite pro complemento huius materie
27 vnum quod voluit Inno. in. d. c. fin. litibus. videlicet † qđ vbi fert
sententia absolutoria ab obseruatione iudicij debet actor in expen-
sis cōdemnari. similiter dixit Bal. in. l. properandum. §. illo pro-
cul dubio. C. de iudic. Quod vbi est lapsa instantia iudex adhuc du
rat quo ad condemnationem expensarum, qꝛ ꝯdemnare debet acto
rem in expensis, nec est necessarium pronuntiare instantiā esse per-
emptam nisi solum declaratiue ꝓm quod ipse notauit in. d. §. procul
dubio. ⁊ recte ibidem in [illegible] probatur. Et ex his finem facio in hac
spaciosa rei iudiciarie m[illegible]a in qua si quid bene dictum, ⁊ positu3
reperiatur. Deo laus sit [illegible]riose virgini Marie, ac beato Joan-
ni baptiste. Sinautem aliquid minus bene dictu3 repertum fuerit,
me humiliter vniuscuiusq; correctioni subijcio.

FINIS

De Expensis in iudicio fa-ctis. Tractatus Friderici Schench Iu-risconsul. clarissi.

SVMMARIVM

1 Victus victori in expensis condemnandus est.
Sententia pro absente actore lata expensarum condemnatione3 cō-tinere non debet.
2 Iuramentum de calumnia excuset necne ab expensis.
3 Litigandi causam probabilem habens nō est in expensis condem-nandus.
4 Probitas vite excuset necne ab expensis.
5 Doctorum opinionem secutus non est in expensis cōdemnandus.
6 Expensarum condemnatio ob negotij varietatem nonnunquam re-mittitur.
7 Damnum fecisse videtur qui occasionem damni prestitit.
8 Exceptionem dilatoriam opponens ad processu3 retardandum, est condemnandus in expensis non expectata diffinitiua sententia.
9 Processu retardato occasione exceptionis peremptorie proposi-te, expense non veniunt in condemnationem ante diffinitiua3 sen-tentiam.
10 Exceptio peremptoria obijci ⁊ probari potest posteaq̄ actor inten-tionem suam fundauerit.
11 Attestationibus publicatis non admittitur probare volens dire-cte contrarium.
12 Contumax in expensis condemnatur non expectata diffinitiua sen-tentia.
13 Contumacem quid prestare necesse sit, si audiri velit.
14 Appellans victus in causa appellationis an ⁊ quando sit in expen-sis condemnandus.
15 Appellatus succumbens in causa appellationis an sit in expensis condemnandus.
16 Expensarum condemnatio moderata esse debet.
17 Impensarum in iudicio factarum appellatione quid veniat.
18 Expense petantur ne iure actionis, an veniant officio iudicis.
19 Iudex si expensarum condemnationem omiserit, an eas de suo re-sarcire debeat.
20 Expensarum condemnationem in sententia omissam possit ne iu-dex repetere.
21 Expense quomodo probentur.

1 **Egulare est** †vt victus
in expensa
rum causa, victori condemnetur, quā-
tum pro solitis expensis litiu3 iurarit.
l. properandum. §. sinautem alterutra
parte. C. de iudicijs. Calumniā etiā, ⁊
audatiā temere litigātium condemnā
do in expensis, ⁊ alio multiplici reme
dio sanctio imperialis ꝯpescit. Itaq;
⁊ Pontifex precipit, vt de cetero in
causis pecuniarijs, vict⁹ victori in ex
pensis legitimis condemnetur, nisi sentētia pro absente seruatur. c.
calumniam. de penis. Nam etiam absente actore, si eum meliorem
causam habere prospexerit iudex, pro eo sententiā ferre poterit, ⁊
presentem reum absenti actori condemnare, expensis tantummodo
litis, quas reus legitime se expendisse iurauerit, cōdemnatione ex-
cipiendis. Et hec pena actori, etsi meliorem causam habenti, pro-
pter solam absentie contumaciam imponitur. d. l. properādum. §. ⁊
siquidem. versic. sinautem ex gestis. C. de iud. Et qui succubuerit in
causa, alteri parti in expensis condemnatur. c. vlt. de maio. ⁊ obe.
in fi. vbi glo. fi. dicit esse argumentum optimū, ꝙ victus victori sem
per sit ꝯdemnandus in expensis. Cum etiā, que temere aduersariū
suum in iudicium vocasse constiterit, viatica litisq; sumptus, aduer
sario suo reddere oportebit. l. eum que3 temere. ff. de iudic. Porro
2 †tametsi multorum sententia sit, ratione iuramenti de calumnia pre
stiti quem excusari ab expensis, quum nullus immemor sue salutis
presumatur. j. q. vij. c. sancimus. sicq; hoc iuramento prestito, pro-
babilem causam litigandi habuisse presumatur. argu. de sent. exc.
c. sacro. ⁊ ibi in gl. super verbo, probabilis. Tamen Panor. in. c.
finem litibus. versi. glo. noluit. in hac particula, quod iuramentum
calumnie. de dolo. ⁊ contu. post Joannem and. ⁊ Hostien. ꝯcludit,
iuramentū calumnie non excusare a condemnatione expensarum,
tum qꝛ cōdemnatio fit, non solum propter calumniam, sed etiā pro-
pter temeritatē. d. l. eum quem temere, tum quia victus presumitur
calumniari. d. c. calumniam. In dubio enim presumit̄ calumniasse,
nisi de cōtrario appareat, manifestissimis documētis. c. j. de elect.
in. vj. in fin. vbi deficiēs in probatione, videtur calumniari, ⁊ punit̄
de calumnia, nisi manifestissimis documētis apparuerit de proba-
bili causa, que eum excuset. Et quum iura velint hoc iuramentum
in omni causa generaliter esse prestādum. c. j. de iura. calum. ⁊. c. j.
eod. titu. lib. vj. quid magis ridiculum, q̄ putare hoc iuramentum
excusare ab expensis? quum, si id verum esset, victus nunq̄ victori
in expensis condemnaretur, nisi illo casu, quo tacito partium con-
3 sensu, iuramentū calumnia esset omissum. Alia tamen †probabilis
causa, aut probabilis error victum ab expensarum condemnatione
tuatur. secundum Panor. vbi supra. Ego allego glo. in. d. ca. sa-
cro. in verbo, probabilis. in fi. de senten. excom. que ibi colligit ar-
gumentum habentem probabilem causam litigandi, non puniri in
sumptibus litis. alle. l. qui solidum. §. etiam. ff. de lega. ij. versic. nec
aliud seruabitur in litis sumptibus, si ratio litigandi non fuerit. Ex
hoc tex. a contrario sensu, patet, si fuerit ratio litigandi, excusari ali
quem a sumptibus litis. Que autem sit hec ratio, opinor iudicis ar
bitrio relinquendum. Hostien. in. d. c. finem litibus. exemplificat,
de petente debitum ratione instrumenti inuenti in arca paterna cui
tamen erat satisfactum, quod hic probabiliter ignorauit, ex qua suc
cessit in ius alterius. Regu. is qui in ius. ff. de regu. iur. Igitur suc-
cumbens non condemnabitur in expensis. Item si quis aliquid de
intentione sua probarit, licet non plene, videtur litigandi rationem
habuisse cap. mulieri. de iureiuran. Item si actor motus sit aliqua
scriptura, non debet in expensis condemnari, quia excusatur a te-
meritate, presumptione scripture. Ita Bal. cōsi. clxvj. in fi. in quar
ta parte allegat. l. de etate. §. ex causa. in fi. de interrog. actio. Item
4 si †victus sit persona, tam honesta, religiosa, ⁊ proba, vt in eam nul
la cadat

la cadat iniustitie, calumnie, seu temeritatis suspitio, poterit ab expē sis excusari. qđ post Hostien. ꝛ Joan. and. ꝫ Panoꝛ. in. d. c. finem litib. versi. Concludendo ergo victū. vbi ēt post pauca concludit, se
5 cutus doctores, in cle. ne Romani. de electio. Habentez† pro se cō munem opinionem doctoꝝ, videri habuisse iustam cām litigandi. ꝙ ꝛ sequit ibi Anto. de but. qnimo Ange. perusinus in. l. terminato. C. d̄ fructi. ꝛ litium expen. versi. si aūt talia consilia habuisset. credi. Quod si ante cām motam, litigatoꝛ habuisset consilia taliū viroꝝ, ad quoꝝ scientiam ꝛ fidē solet vt plurimū haberi recursus, tūc succum bens non debeat in expensis condemnari. Videt enim excusandus si credidit peritoꝝ responsis, qbus etiam iura fidez adhibent. l. j. ff. de ventre inspicien. ꝛ. l. semel. in verbo, medicis denuntiantibus. C. de re mili. lib. xij. Dicitqꝫ ita se vidisse obseruari, in ardua causa, cu ius expense miris excreuerant modis. Hoc Angeli dictum equita tem hꝫ, mō responsum a talibus viris sit profectum. quos verisimile sit. pecunie cupiditate, ab equi boniqꝫ tramite nō facile deuiaturos. Dicit etiam Ange. perusinus, vbi. s̄. si qs vsqꝫ ad certum terminum instantie, habuisset iustam cām litigandi, vt pote vsqꝫ ad publicatio nem attestationū, vel aperturā processus non debere condemnatio nem fieri in expensis preteriti temporis. sed solum futuri, ꝛ lapsuri post talem aperturam. alle. l. si qs inficiatur. ff. depo si. Ubi demū post habitam notitiaꝫ qs in dolo constituitur. Ad idem facit. l. de
6 stitisse. ff. de indic. Fit quoqꝫ nonnunqꝫ vt neuter† litigatoꝝ, sum ptum condemnationi subdat. s. quū propter negotij varietatem iu dex ad eam preter mittendā mouet, modo tamē sua sententia hoc de clarat. auc. pot iusiurandū. C. de iudi. Hec obtinent in expensis ratio ne victorie assecute per sententiam. Et boꝝ vltra premissa, est ratio
7 qꝛ† occasionem damni prestans, damnū fecisse videtur. l. q occidit. §. in hac quoqꝫ actione. ff. ad. l. aquil. Ergo, cum victus victori cām prestiterit faciendarū impensarū, merito a victo. vt damnū inferen
8 te, refundent. Sed qđ† in expensis ratione retardati processus, ꝛ cō tumacie? ꝛ qdeꝫ, si petant ratiōe retardati processus, ꝛ retardatio sit facta occasione exceptionis dilatorie, Panormi. in. d. c. fin. litibus versi. Sed ego Deo auctore, ꝛ propitio, credo posse oīa predicta re duci ad concordiam. ponit regulā, ꝙ quo ad oēs dilatorias, seu qua si peremptorias exceptiones, vt in exceptione ꝯ testes, iuxta nota. glo. in. c. ex parte ade. de testi. ꝛ in. c. j. de exceptioni. ꝛ quo ad alias, cuiuscūqꝫ sint nature, non concernentes merita negotij principalis debeat in ꝓbatione talis exceptionis deficiens, in expensis ꝯdemna ri, non expectata diffinitiua, dūmodo aliqua legitima cā non excuse tur. c. i. de resti. spolia. lib. vj. ꝛ. c. j. de except. lib. vj. versi. Quod si non probauerit, iudex in cā procedere non ommittat, reū in expēsis condemnās. ꝛc. Et per Bar. in. l. non ignorat. C. de fruc. ꝛ lit. expē. Hec conclusio ꝑm Panoꝛ. probat ratione. Nam super istis dilato rijs dꝫ pronunciari, ꝛ sententia ferri. c. exhibita. de indi. ꝛ plene nota tur in. c. j. de ordi. cog. Igitur merito subseq dꝫ condemnatio expen sarūꝫ, tanqꝫ accessoria ad ipsam sententiam. arg. Regule accessoriū.
9 de reg. iur. lib. vj. Si vero † retardatio processus sit facta, occasione exceptionis peremptorie. Et conclusio est, ꝑm Panoꝛ. vbi. s̄. quod deficiens in probatione exceptionis peremptorie, ꝯcernentis pro pria merita cause principalis, non sit regulariter condemnandus in expensis ante diffinitiuam, quam in ipsa diffinitiua debeat con demnari. Ratio est, qꝛ super istis peremptorijs non pronuntiat ex presse, sed super principali. l. quoties. C. de indi. ꝛ notat plene in. c. j. de ordi. cog. Hec regula limitat, vt locū non obtineat, concurren tibus duobus, de quibus in. d. c. fi. litibus. de dolo ꝛ contu. veꝫ si ex ceptio peremptoria ei opponat, fundata intentione actoris, ꝛ non in continenti probet, sed ad eius probationeꝫ inducie accipiantur, tūc enim si in probatione defecerit, in expensis sit condemnatio, non ex pectata diffinitiua. Et requiruntur hec duo, vt locus sit dispositio ni. d. c. fi. Consuluit igitur Panoꝛ. vt ad euitandam dispositionē il lius capituli, reus ante fundatam intentioneꝫ actoris, proponat suaꝫ peremptoriam, iuxta ea, que legunt, ꝛ notant in. l. si quideꝫ. C. de ex ceptio. Sed non probet eā, nisi fundata intentione actoris, si est talis que probari possit publicatis attestationibus. Nam proponendo ex ceptionem ante fundatā intentionem actoris. non videtur esse in do lo, aut malitia, super qua se fūdat. d. c. fi. litibus. Hec dicit Panoꝛ. esse notanda, ꝛ alibi non reperiri ita bene declarata. Igitur non pi guit hic ea commemorare, verbis tñ nonnihil immutatis. ex his per
10 spicuū est† peremptoriam exceptionē posse obijci ꝛ probari, etiam postqꝫ actoꝛ fundauerit intentionem suā, ꝛ ita publicatis attestatio nibus super principali. Publicatione enim non facta, constare non posset, an actoꝛ intentionem suam fundasset. Huic applaudit. c. de testibus. ꝛ. c. fraternitatis. de testi. ꝛ. c. cum Jo. de fi. instru. ꝛ. l. per hanc. C. de tempo. appel. modo talis exceptio ex diametro non re pugnet intentioni actoris, sed compassibilis sit cum facto princi pali. puta, ꝓbasti fundū quē possedi, esse tuū, ego nunc ꝓbare volo, illū ꝑ me esse ꝓscriptū, vel ꝓbasti me tibi debere mille, ꝛ ego ꝓbare volo pactū de non petendo, vel liberationē postea secutā. His eniꝫ ꝛ similibus casibus, non est timoꝛ subornationis testium, ꝛ sic non
11 obstat publicatio. Secus† si obijciatur perēptoria incompassibilis cum facto principali, veluti si tu probasti fundum esse tuum, ꝛ ego velim probare non esse tuum, vel te mihi non mutuasse mille. Tūc enim post publicatas attestationes. non admittetur probare volens directe ꝯrium, idqꝫ propter timorem subornationis testium. cle. ij. de testi. in cle.
12 ¶ Si autem† petantur expense rōne contumacie. ꝛ certū est, non expectata diffinitiua, contumacē in expensis esse condēnandū. c. j. d̄ dolo. ꝛ contu. lib. vj. Ubi actoꝛ contumax, ꝛ non comparens in ter mino, ad quem citari fecit reū, venienti reo cōdēnat̄ in expensis, ad citationem aliam minime admittendus, nisi sufficienter caueat, se in termino fideliter cōpariturū. Et in. c. qm̄. §. in alijs. vt lite non con testata. vbi conuentus reali, si ꝯtumax sit, mittendus est actoꝛ in rei petite possessionē, vt tedio affectus reus, veniat responsurus.
13 ¶ † Quid si venerit. ꝯ. annū, iudicio sisti, prestita cautione, ac exhibi ta satisfactione congrua expensaꝝ, possessionē recuperat. ꝛ. l. san cimus. C. de iudic. Ubi contumaci postea comparenti, non aliter iu dicialis aditus patet, nisi oīa damna, ꝛ impensas ex contumacie vi tio aduersarijs inflictas restituat. Predictis ēt congruit. c. cū deli cti. de dolo ꝛ contu. in fin. ver. ad legitimas ꝛ moderatas expensas. quas aduersarij eius fecerant a tempore citationis emisse, quem ex
14 tunc expectare inceperant, ipsum curauimus cōdemnare. † Por ro succūbens in cā appellatiōis si sit appellans, condemnat̄ in expē sis, modo sit pronunciatū ex actis prime instantie, ꝑm glos. in regul. ignorantia. de reg. iur. Nam per primam sententiam condemnatus videt̄ temerarius, seu calūniosus litigatoꝛ, nisi ratio aliqua probabi lis eum excuset. Et que sit causa probabilis, consistit in arbitrio iu dicis. arg. c. de causis. de offi. deleg. ꝛ argu. l. j. ff. de iure delibe. ꝛ. l. ij. ff. de re iudi. Secus igitur, si ex nouis probationibus in secunda in stantia factis pronuntiet̄. nisi appareat eum super principali nego
15 tio prorsus temerariū ꝛ calūniosum litigatorē fuisse. † Si aūt appel latus sucūbat, ꝛ ex nouis actis secunde instantie, condemnationeꝫ ex pensaruꝫ euitat, ꝑm Bart. in. l. generaliter. C. de iureiuran. ꝛ in. l. ꝓ perandū. §. finautē reus. C. de iudi. Et ita hꝫ stylus curie Romane, ꝑm decisionē rote. Si vero appellatus sucūbat ex antiquis actis pri me instantie, crebrioꝛ hꝫ opinio, eum condemnationem expensaruꝫ non euitare, ꝑm Panoꝛ. vbi. s̄. nisi probabili aliqua cā releuet̄, adeo vt ēt singularis opinio, ꝯ communeꝫ, illum excuset, si illa singularis opinio sit probabilis, ꝛ iudex prime instantie, qui eam secutus est, sit magne auctoritatis ꝛ estimatiōis, Attamen Cy. in. l. generaliter. C. de reb. credi. ꝛ in. tenet indistincte, appellatum, succumbentem, in omnibus expensis esse condemnandū, per regulam, victus victori. quemadmodum etiam adstruit capel. Tholosa. q. xxij. de quo tamē latius ibi in additiōe. ꝛ per Guido. pape. q. cxxxvij. qui tenet distin ctionē. s̄. positam, que etiam placere videtur Innoc. in. c. fi. litibus. de dolo ꝛ contu. Cum quadam tamen moderatione. Guido. pape, supra, intelligit predictam distinctionem, vt. s. ita demum appellatus succumbens ex nouiter probatis, non teneatur ad expen. si nouiter probata non erant verisimiliter nota succumbenti in causa appella tionis. Sed glo. super verbo, expendisse. in fi. c. in primis. ij. q. i. di cit, quod in causa appellationis indistincte quilibet succumbens cō demnatur in expen. ꝛ glo in verbo, condemnabitur. in fin. in. c. q scit. §. patet ergo. ij. q. vj. semper inquit in causa appellationis condem no victum. alle. c. vt debitus. de appella. ꝛ. ff. de appel. l. negotioꝝ. Quod iuris dispositioni magis arbitroꝛ consentaneum. Tametsi eq tatem quandam preseferre videatur interpretum distinctio. Sed cum lex non distinguat, quid momenti habeat distinctio nostra?
16 † Expensas autem cōuenit esse moderatas. c. cum delicta. in fin. de dolo ꝛ contu. ꝛ. c. fin. de sequestra. pos. ꝛ fruc. qꝛ honestus modus seruandus est, non immoderata cuiusqꝫ luxuria subsequenda. Et ra tio haberi dꝫ eius impense, que modum probabilem non excedit. l.
17 inter quos. §. vlt. ꝛ. l. seq. ff. de dam. infec. Impense autem † he circa litis instructionem, ꝛ prosecutionem, veluti honoraria aduocatoꝝ aliasqꝫ causas in iudicijs vertentes consistunt. l. sancimus. C. de iu di. Ubi omnium quoqꝫ damnorum, aduersarij contumacis vitio in flictorum, restitutio fieri percipitur. An autem petitione expensaꝝ comprehendantur victus, ꝛ vianti cibaria? Et quidem doctores dicunt venire, deductis tamen illis impensis, quas domi fecisset. ar gu. l. sed etsi lege. §. quod autē quis ex herediate. ff. de peti. hered. ꝛ. l. si res mobilis. ff. de rei vendi. nisi domi agens victum suum ex artificio sustentare consueuisset, hoc enim impedito, per litis prose cutionem, expense cibarioꝝ ꝛ victualia ei restituentur. argu. l. sed

18 ⁊ si hereditas.§.plane pascere.ff.ad exhi. Preterea† tametsi glos.
sup verbo,expensas,circa fi.in.d.c.fi.litibus ,velit expensas ante li
tis cõtestationem factas,peti debere iure actionis,idest actione pro
eis intentata,⁊ libello oblato,cũ ea,que fiunt ante litem contestatam
non pertineant ad iudicis officiũ.l.ediles.§.itẽ sciendum.ff.de edili.
edict. Tñ Panor.putat iudicẽ ex officio suo in expẽsas illas posse
condemnare,absq; aliqua partis petitione,condemnando.s.ante li-
tem contestatam,contumacem in non comparẽdo.c.cũ dilecti.in fi.
de dolo.⁊ contu. Ubi satis apparet,nulla partis petitione ,nulloq;
libello preuio,ante litis contestationẽ,partem contumacem a ponti-
fice in expensis fuisse condemnatã.Expense vero post litis contesta
tionez facte iudicis officio decernuntur.l.terminato.C.de fructi.et
liti.expen.facit.c.cum appellationibus.de appela.lib.vj. Itaq; et
parte non petente,iudex harum expensaruz condemnationẽ facere
potest,ẜm Bar.in.l.iij.§.hoc autem iudicium.ff.de dam.infec.Si
19 †tñ iudex non cõdemnauerit,non tenetur hoc casu resarcire de suo
secundum eundem.⁊ ita limitat glo.in.l.si.C.de fruct.⁊ liti. expen.
que dicit iudicem teneri de suo resarcire,si non condemnauerit in
expensis.Nam intelligitur,si pars id petierit.quod satis probatur
per glos.vlt.in versi.dummodo petitum fuerit ab eis.in ca.vlti.de
rescript.Consultũ itaq; est,vt pars semper in libello huiusmodi im
20 pensas petat.† Insuper si iudex non condemnet tempore sententie
in expensis,que veniunt officio iudicis,postea condemnare non po-
terit,nec etiaz a parte peti poterũt huiusmodi impense.l.terminato
.C.de fruct.⁊ liti.expen. Post absolutum enim,dimissumq; iudici-
um,nephas est litem alteram consurgere ex litis prime materia,vt
ibidem.Iudex itaq; condemnationem expensarum sibi reseruare
non poterit,sed taxationem earundem dicendo ,cõdemnamus in ex
pensis,taxatione nobis reseruata.
21 ¶ †Sed quomodo expense probande sunt? Respondeo, p iuramẽ
tum partis ,preuia iudicis taxatione. Prius enim expensas taxa-
bit iudex,⁊ postea super sic taxatis,recipiet iuramentũ partis,illoq;
recepto,super taxatis.⁊ iuramento probatis expensis pronuntiabit,
auct.post iusiurandum.C.de iud.et.iij.q.iij.§.quod fieri non debet
⁊ in auc.de iudi.§.oportet.col.vi.⁊.c.olim.⁊ ibi glo.super verbo,ta
xatione.de iniurijs ⁊ dam.da.

FINIS

De Executione rei iudicate.

Tractatus Friderici Schench Iuriscon. clarissi.

SVMMARIVM

1 Executio secundum formam sententie est facienda.
2 Executio sententie in actione personali intra quantum tempus fa-
cienda.
3 Executionis tempus aliquando arctari ,aliquando prorogari per
iudicem potest.⁊ nume. 11.
4 Executio sententie in actione reali intra quantum tempus sit fa-
cienda.
5 Sententiam ab arbitro vel iudice dato latam quis exequi soleat.
6 Iudex nonnunq̃ executioni mandare potest sententiam a iudice al-
terius prouincie latam.
7 Ordo in executione sententie seruandus.
8 Aratoria instrumenta aut aratorij boues in causam iudicati capi
non debent.
9 Restituere iussus iudici non obtemperans qua ratione sit com-
pellendus.
10 Exceptio nullitatis sententie impediat nec ne executionem rei iu-
dicate.
12 Dilatio que datur condemnato ad soluendum ,etiam heredibus il-
lius est concedenda.
Confessis non minor dilatio danda est ad soluendum , quam iu-
dicatis.
Sententie vter iudicum exequi debeat , iudex ne primus , an vero
is qui de appellatione cognouerit.

Sententia postquã
lata est , modis omnibus executionem
meretur. Quid enim momenti haberet
sententia.si executioni non mandaretur
1 Proinde † exequenda est , ea specie
quam sententie prolatio complexa est.
Quare cum aliquibus est adiuncta pos
sessio , non sufficit eis dare pignora,
nisi corporali possessione letentur .ca.
2 cũ aliquibus.de senten.⁊ re iudi. † Exe
cutio autem sententie super actione personali late.facienda est post
quatuor menses,a die condemnatiõis,vel si prouocatio fuerit obla-
ta,a die confirmationis sententie cõnumerandos.l.ij.⁊.iij.C.de vsu.
rei iudi.⁊.c.querenti.de offi. deleg.⁊ ibi per glo.super verbo, qua-
3 drimestre. Sed† quadrimestre hoc tempus artari potest nõnunq̃,a
sedente in medio,⁊ et prorogari.c.q ad consultationẽ.de re iudica-
ta.idq; pro cause qualitate ⁊ quantitate,vel personarũ obsequio.vel
contumacia. Sed perraro intra statutum tempus sententie exequen
tur,veluti si alimenta alicui constituantur, vel minori.xxv.annis sub
ueniatur.l.ij.ff.de re iudi. Itaq; si nulla probabili causa,minorez diẽ
statuerit iudex tempore legitimo.repletur ex lege , quod sententie
iudicis deest.l.iiij.§.si quis cõdemnatus.ff.de re iudi.ẜm glo .super
4 verbo,artare.in.d.c.q ad consultationem.† In reali vero actione,si
appellatum non sit, tempore appellationis effluxo,mox sententia ex
ecutioni mẽdabitur,⁊ res cũ fructibus restituetur. Sed si neget in p
senti se possessor restituere posse,⁊ sine frustratione videbitur tem-
pus restituende causa petere.indulgenduz est ei,vt tñ de litis estima
tione caueat cuz fideiussore ,si intra tempus,quod,ei datum est,non
restituisset.§.j.insti.de offi.iud.Et ita petenti dilationem ad restituẽ
dam rẽ,si non petatur frustratorie,cõcedenda est. Qualis aũt dila-
tio concedenda sit,in arbitrio iudicis consistit.ẜm Ange. Are.ibi.
Ubi et inquit,condemnatum parti ad certã pecunie quantitatem,
rõne delicti,habiturũ quadrimestre tẽpus indultum iudicatis. Di-
uersuz in eo,qui ratione delicti , ad certam pecuniam condemnatus
est fisco.allegat. Bal.⁊ Sali.in.l.fi.C.de vsu.rei iudi. Porro iudi
cum a se datorũ,vel arbitrorũ sententiam exequunt̃ hi,qui eos dede
5 runt.l.a diuo Pio.ff.de re iudi.† Iudex tñ a Romano pontifice d
legatus , non solum vsq; ad quadrimestre tempus , sed vsq; ad in
tegrum annũ,iurisdictionẽ sibi commissam,ad exequendam senten-
tiam,potest exercere.c.querenti.de offi.deleg.
6 ¶ † Iudex quoq; alterius prouincie iudicẽ requirere poterit,vt sen
tentiam a se latam executioni mandet .Et sententiam Rome di-
ctam,etiam in prouincijs posse per presides,si hoc visum fuerit, ad
finẽ prosequi ,rescriptũ est.l.a diuo Pio.§.sententiaz.ff.de re indi.
7 †Exequuntur iudices rem iudicatam,primo,capiendo mobilia, se-
cundo immobilia,tertio,iura,⁊ nomina.d.l.a diuo Pio.§.in vendi
tione.⁊.l.etiaz.C.de execu.rei iudi. Stipendia tñ non patietur reti-
neri preses,si rem iudicatam alijs rationibus exequi poterit.C.de
8 execu.rei iudi.l.stipendia. Uerũ† enimuero,executores a quocũq;
iudice dati,ad exigenda debita ea,que ciuiliter poscunt̃,seruos ara
tores,aut boues aratorios,aut instrumentũ aratorium,pignoris cau
sa,de possessionibus non abstrahant,ex quo tributorum illatio retar
detur.l.executores.C.que res pigno. obli. possunt.Et generaliter
pignoris gratia,aliquid,q ad culturã pertinet,auferri non conuenit
l.pignorũ.C.eo. Quinimo nullus inueniatur tam audax , vt perso-
nas,boues,⁊ agrorum instrumenta,aut si quid aliud sit,q ad agro-
rum operam rusticã pertinet,inuadere,aut capere violenter auferre
presumat. Si qs autem huiusmodi statutuz,ausu temerario violare
presumpserit,in quadruplum ablata restituat,infamie notam ipso iu
re incurrat,imperiali animaduersione nihilominus puniẽdus .auc.
agricultores.C.que res pig.obliga. pos. Quomodo autem senten-
tiam lataz in actione personali,captis pignoribus, ⁊ quot modis iu-
dex exequatur,itẽ an p executione debiti qs possit detineri in carce
re,vide per prac. Papiensem,in forma executionis sententie diffi-
9 nitiue.ver.amplius querit̃ postulata executione.⁊c. Preterea †,q
restituere iussus,iudici non paret,contendens non posse restituere
siquidẽ habeat rem,manu militari,officio iudicis,ab eo possessio trãs
feratur,⁊ fructuuz dantaxat,omnisq; cause nomine condemnatio fit
si vero non potest restituere,siquidẽ dolo fecit, quo minus possit,
quantum aduersarius in litem,sine vlla taxatione,in infinitũ iurauc-
rit,damnandus est , si vero non potest restituere , nec dolo fecerit,
quo minus possit,non pluris,q̃ quanti res est,id est,quanti aduer-
sarij interfuit,condemnandus est. Hec sententia generalis est , ⁊ ad
omnia,siue interdicta,siue actiones in rem ,siue in personam,ex qui
bus arbitratu iudicis quid restituitur,locum hz.l. qui restituere.ff.
10 de re iudi. An autem executionem sententie† impediat exceptio nul
litatis

litatis sententie? Et quidē conclusio doctorū est, si incontinenti possit sententie nullitas pbari, executioni super sedendum esse secus si reqrat altiorem indaginem. Tunc enim ea non obstante, procedetur ad sententie executionem, fm Bart. in. l. iiij. §. condemnatū. ff. de re iud. ⁊ in. l. j. circa fi. ff. nil noua. appel. pendent. ⁊ in. l. a diuo Pio. §.
21 j. ff. de re iudi. Porro† debitoribus non tm̄ petentibus dies ad soluendū dandi sunt, sed ⁊ prorogandi, si res exigat. Si qui tm̄ per contumaciam magis, quam quia non possunt explicare pecuniam, differant solutionem, pignoribus captis, compellendi sunt ad satisfaciendum. Et his, qui fatentur se debere, aut ex re iudicata sunt debitores tempus ad soluendū detur, φ sufficere pro facultate cuiusq̧ videbitur, eorūq̧, qui intra diem vel ab initio datum, vel ex ea causa postea prorogatū sibi, non reddiderint, pignora capiantur, eaq̧, si intra duos menses non soluerint, vendantur. Si quid ex pretijs supersit, reddatur ei, cuius pignora vendita erunt. l. debitoribus. ff. de re iudica.
22 Tempus† φ datur iudicato, etiam heredibus eius, ceterisq̧, qui in locum eius succedunt, tribuitur, vc3, φ ex tēpore deest, q̄ cause magis, quam persone beneficium prestatur. l. tempus. ff. de re iudi. Cōfessi quoq̧ post confessionem, tempora, quasi ex causa iudicati habebunt. l. certū. in fi. ff. de confessio. Uter autem sententiam exequet?
23 †Iudex ne appellatiōis, an iudex primus? Et sane si iudex appellationis expresse confirmauit primi iudicis sententiam, illā quoq̧ idem exequetur, mō ordinaria fungat̄ iurisdictione. l. precipimus. §. in his ibi, exequentibus iudicata. C. de appellatio. Sed si tacite primā sententiam confirmauit, puta per elapsum instantie, vel aliam solennitatem omissam, ad primum iudicem executio spectabit. auc. ei qui. C. de tempo. appella. fm Cyn. in auc. Si quis litigantium. circa fin. C. de episc. audien. Quod et practicus Papiensis refert in forma sententie in causa appellationis, in glossa verbi, causis ⁊ rationibus.

FINIS

Tractatus de appellationibus tam in ciuilibus φ̄ criminalibus causis D. Guidonis pape.

SVMMARIVM

stitutionem in integrum.
66 Annus primus fatalis dat̃ integer appellanti ad cãm finiendam.
67 Appellatio deserta non dicitur si assignatione facta ad diffiniendũ in causa per decennium in dormitorio maneret ipsa causa.
68 Tempus fatale si per iudicem steterit an censeatur currere.
69 Dies decem ad appellandũ dati a quo tẽpore debeant computari.
70 Appellas non loquitur incongrue si sententiam nullam dicat in sua appellatione.
71 Iudex a quo non debet reputare ad iniuriã si appellans dixerit sententiam iniquam.
72 Appellare que prohibeantur persone.
73 Appellari potest a confirmatoria interlocutorie intra decem dies a die prime interlocutorie.
74 Appellans ab excõicatione an sit excõicatus appellatiõe pendẽte.
75 Procurator in causa principali litẽ contestatus an possit procuratorem substituere in causa appellationis.
76 Pronuntiato iudicis qua aliquem appellare non potuisse profert an dicatur interlocutoria.
77 Appellare secundo non licet ab eodem grauamine.
78 Appellatio expensarum ⁊ fructuum non impedit taxationem.
79 Iudex ad quẽ an ad petitionem appellati possit sniam reformare.
80 Iudex de facto supplere potest si ex dictis testium vel instrumentorum ei constet.
81 Appellatio a laico quando ad papam deuoluatur.
Appellatio in criminalibus fieri potest voce viua ⁊ in scriptis sicut in ciuilibus.
82 Condemnatus de crimine ⁊ per se ⁊ per alium potest appellare.
83 Clericus non potest appellare pro condemnato de crimine.
84 Appellans pro condemnato an possit sine mandato eandem proseq appellationem.
85 Appellationi ante sententiam ⁊ post renuntiari potest in causa ciuili sed non in criminali.
86 Appellari non potest a sententia excommunicationis.
87 Factio proprie quid sit.
88 Appellari non potest a snia lata in crimine lese maistatis.
89 Iudex facilis esse debet in admittenda appellatione.
90 Condemnatus an indifferenter audiatur appellans.
91 Confessus ⁊ conuictus qñ non audiatur appellans.
92 Executio an fiat non obstante nullitate si intra decem dies non fuerit appellatum sed postea super nullitate reclamatum.
93 Appellatio per statutum in causa criminali non potest tolli.
94 Iudex capite plectitur qui non obstante appellatione quam debeat admittere suam sententiam in criminali exequitur.
95 Sententia iniusta dicitur a qua licite appellatur.
96 Victoria vnius ex condemnatis qui appellauit prodest ceteris eadem sententia ligatis.
97 Appellatione per vnum ex condemnatis interposita nõ potest executio fieri contra alios.
98 Crimen an extinguatur etiam quo ad bona per sniam confiscata.
99 Crimen infamie extinguitur condemnato intra terminum datum ad appellandum moriente.
100 Appellari non põt a grauamine legis lȝ bene a grauamine iudicis.
101 Condemnatus ad mortem an possit condere testamentũ validum.
102 Fictio habilis duo extrema habere censetur.
103 Bona an adimantur vel publicentur si quis corporaliter puniat̃. et nume. seq.
106 Ordinatio iudicis facta super attentatis appellatione pendente, an dicatur simplex interlocutoria.
107 Cã an debeat exprimi i appellatiõe a diffinitiua i scriptis porrecta.
108 Appellans post appellationem interpositam iter arripiens censet̃ esse sub iudicis ad quem protectione.
109 Arrestatus seu in arresto per aliquem constitutus si ad superiorem recurrat non ob arestum non seruatum molestari debet.

Um materia appellationum sit quotidiana ⁊ vsus ipsius frequens existat, vt iniquit iurisconsultus i. l. j. in pri. ff. de app. ideo ego Guido pape legum doctor ꝓ mei memoria alleuiationeqꝫ laboris in futurum duxi hanc materiam appellationũ tractare. Et pro introitu ipsius materie premitto decem conclusiones.

1 ¶ † Prima cõclusio, ꝙ virtute appellationis interposite quis cõstituitur in protectione iudicis ad quem appellatur. Et a iurisdictione iudicis a quo appellauit est exẽptus in. d. c. ad audientiam. extra de ap. Et hoc verũ quo ad articulũ appellationis. in alijs autem non est exẽptus. in. c. ꝑposuit. extra eo. ti.

2 ¶ † Secunda cõclusio, ꝙ iudex appellationum non põt se intromittere nisi de his de quibus est ad eũ ꝑ appellatiõẽ iurisdictio deuoluta. in. c. pastoralis. extra de offi. ordi. ⁊ in. c. i. de app. lib. vj. Et non dȝ admittere aliqua impertinẽtia ad cãm cũ habeat solũ discernere an bñ vel male fuerit iudicatũ. ij. q. vj. ad fin. ⁊. l. ꝑ hanc. C. de tem. ap. iõ. d. Abb. Panor. in. c. cũ Ioannes heremita. extra de fide instru. ibi gl. in verbo, sedebat. dicit ꝙ iudex appellationũ non dȝ admittere nouũ capitulũ. Sed ꝙ dicatur nouũ capitulũ oĩno, vel depẽdẽs ex antiquo remittit ipse. d. Panormi. ad ea que ipse dicit in. c. fraternitatis. extra de testi. Et non dȝ ẽt ꝓnuntiare de his de quibus coram eo agi non potest no. Inn. in. c. licet. de foro. compe.

3 ¶ † Tertia cõclusio ꝙ lȝ iudex appellationũ habeat iurisdictionẽ i territorio iudicis ordinarij, ipsa tñ est ligata, qꝛ non hȝ effectum nisi appellatiõe interposita ⁊ corã ipso iudice debite itroducta, vt in. d. c. pastoralis. Not. per Bar. ⁊ Hosti. nam si iurisdictio sua vnicuiqꝫ non seruaretur ordo secularis ⁊ ecclesiasticus confunderetur. xi. q. prima. c. peruenit.

¶ Quarta ꝯclusio ꝙ iurisdictio iudicis appellationũ ꝑ ap. ad eum deuolutã expirat snia per cuȝ lata. c. vt debitus honor. extra de ap. ⁊ faciunt ea que leguntur ⁊ no. per Hosti. in. c. i. extra de offi. ordi.

4 ¶ † Quinta ꝯclusio ꝙ vbi appelletur ab aliquo non dȝ appellans a sua pñtia recedere anteꝗ̃ ipse a quo appellet̃ deferat appellationi vel renuat deferre. in. c. ex parte. extra de app. lo. ij. ⁊ not. Inn. in. c. super. eo. ti. Qđ verũ dico nisi iudex a quo statueret sibi terminum ad audiẽdũ suã rñsionẽ ꝙ põt. Sed ẜm statuta Delph. non tenetur appellans redire in termino sibi assignato, sȝ dȝ ꝓsequi eius appellatio. corã iudice ad quem. ⁊ valet ac si apostolos obtinuisset, qꝛ nõ tenet̃ nisi semel petere apostolos vt plenius dixi in decissionibus curie parlamenti. q. xxv.

5 ¶ † Sexta ꝯclusio ꝙ iudex appellationũ succedit in locuȝ iudicis cause principalis. l. tutor. in prin. ff. de vsu. ⁊ in. c. raynutius. in fin. extra de test. ita tenet Spec. in tit. de expensis. in. §. nunc videndum. ver. ⁊ not. quod expense ⁊c.

¶ Septima ꝯclusio ꝙ a superiore non recognoscente superiorem potest appellari ad papaȝ, vt tenet Hosti. c. cũ Io. extra de fi. instr. quẽ sequitur Abb. Panor. in. c. episcopale. extra de proba.

6 ¶ † Octaua ꝯclusio, ꝙ a diffinitiua snia põt viua voce appellari, et valet appellatio si incontinenti, vel iudice adhuc sedẽte ꝓ tribunali appellet̃. postea aũt dȝ in scriptis appellari. alias appellatio est deserta ⁊ inualida. l. litigatoribus cũ sua gl. C. de ap. In appellatiõe aũt ab interlocutoria siue statiȝ tpe snie, siue post ex interuallo appellet̃ dȝ in scriptis appellari ⁊ cã grauaminis inseri. c. j. de appel. lib. vj.

7 ¶ † Nona ꝯclusio, ꝙ vbi iudex appellationum pronuntiat bñ per iudicem a quo fuit interlocutũ dȝ cãm principalẽ remittere iudici a quo pro de ipsa cognoscenda. in. c. vt debitus honor. extra de ap.

Decima conclusio ꝙ nisi appellatio itroducatur corã iudice ad quem termino ꝑfixo a iudice a iure vel statuto appellatio est deserta ẜȝ Inn. in. c. ꝑsonas. extra de app. Et istis sic propositis venio ad questiones.

8 ¶ † Et primo quero ꝗs debeat ꝓbare in cã appellationis, an appellans vel appellatus. Et qꝛ super hoc variant doct. sic distingue post Bar. ⁊ doc. qꝛ qñqꝫ querit̃ ꝗs debeat ꝓbare se iuste appellasse hoc est appellatio. rite interpositã esse vȝ cõgruo tpe similia, tũc ille ꝗ appellat ꝓbare dȝ. l. eos. in pri. ⁊. §. pe. C. de ap. ⁊. l. litigãtibus. ⁊. l. qm̃. eo. ti. qñqꝫ querit̃ ꝗs ꝓbare dȝ ꝺ iniustitia cause siue snie. ⁊ tunc aũt altera ꝑs tm̃ ꝓseqt̃ appel. altera absente ꝯtumace, ⁊ tũc ille dȝ ꝓbare ꝗ ꝓseqt̃ ⁊ vult sniaȝ. i. l. ampliorẽ. C. de ap. ⁊ i auc. ꝺ his ꝗ igre
9 dunt̃ ad ap. §. qꝛ illud. qñqꝫ vtraqꝫ ꝑs ꝓseqt̃. † Et tũc aduerte qꝛ ꝗdã est ꝓbatio que fit ꝑ modũ abnegantiũ. v. g. dico sniam latã me nõ citato, vel non ꝑcedente cause cognitione. ⁊ hoc volo ꝓbare per inspectionẽ actoris, tunc ei ꝗ appellat incũbit onus ꝓbandi, ⁊ dȝ acta ꝓducere que iudex hȝ inspicere. l. ne causas. C. de ap. ⁊. l. is apud. C. de eden. Si vero queris de ꝓbatione que fit directo per testes, vel instrumenta. tũc ille dȝ ꝓbare in cã appellationis qui hȝ probare in cã principa. vt. l. ei qui. ⁊ ibi hoc lȝ gl. post Io. C. de ap.

10 ¶ † Nam appellatione interposita oĩa remanent in eodẽ statu. C. de ap. Et ex hoc apparet ꝙ originarius actor ꝗ hȝ ꝓbare in prima instantia dȝ hoc vltimo casu acta ꝓducere coram iudice appellationũ siue sit appellans siue appellatus. Et ita seruatur in curia parlamenti Delphi. qñ appellatur a definitiua, secus si ab interlocutoria appellaretur, qꝛ tunc de stilo dicte curie appellans semper tenetur acta prime instantie producere tã in dicta curia parlamenti qꝫ in ceteris curijs pñtis patrie Delphi. Et de hoc ẽt tetigi in decisionibus

bus

bus dicte curie parlamenti.q.xx. In quibusdã tñ alijs curijs extra hãc patriã,puta in curia officialatus Arelatensis appellãs et a diffinitiua siue sit actor originarius siue non semp tenet de stilo ipsius curie acta principalia pducere in cã appellationis.ⱬ ita vidi ibi seruari in quadaʒ mea cã propria. ¶ Scdo quero,appellatione interposita oia debent remanere in eodeʒ statu quo erãt tpe snie.d.l.ij.C.de
11 ap. † An istud sit verũ indistincte in oi appellatione.dic ꝙ nõ,in appellatione ab interlocutoria. Naʒ appellatione ab interlocutoria interposita iudex a quo potest pcedere in cã quousqʒ sibi p iudicem ad quẽ fuerit inhibitũ,ⱬ ea que fecerit valebunt ⱬ tenebunt.in.c.non solũ.de ap.lib.vj. Nõ secus est in appellatione a diffinitiua.vt.d.c. non solũ,imo ꝙ est plus iudex tenetur.l.iul.de vi publica si post appellationẽ a diffinitiua attentet aliqd in preiudiciuʒ talis appellationis per tex.in.l.lege iul.ff.ad leg.iul.de vi pub.
12 ¶ † Tertio quero,iudex a quo tulit sniam ꝯ Titiũ. Et in snia exprssit cãm rõne cuius eã tulit,que cã est iniqua ⱬ iniusta.tñ alias sm pcessum debeat ferri sniam ꝯ eũdẽ Titiũ.q Titius appellauit.iudex appellationum reperit cãm in snia expressam esse iniquã ⱬ indebitã tñ alias sm processuʒ ꝯ eundẽ Titiũ erat snia ferẽda. An ipse iudex appellationum dictã sniam debeat cõfirmare.ⱬ dic ꝙ sic. Et cãm bonã ⱬ iniustã in sua snia exprimere.ⱬ de hoc est casus aureus in.l.fi.ff. ꝙ cũ eo ⱬ ibi gl.ⱬ ita vidi seruari in iudicando in dicta curia parla-
13 menti.ⱬ istud no.q: alibi non reperies. ¶ † Quarto quero,aliquis appellauit ⱬ non petijt apostolos.an valeat appellatio,dic ꝙ non ʒ est nulla.iuxta cleri.q̃uis rigor.de ap.nisi esset aliquis rusticus qui nesciret petere.q: non oẽs sciunt petere apostolos ar.in.l.quoties.C.familia berc. Et ita vidi sepe iudicari in dicta curia parlamenti.p pter simplicitateʒ aliquoꝝ rusticoꝝ,tñ si iudex videat ꝙ pars nõ petat apostolos pp simplicitatem vel alias potest apostolos cõcedere ⱬ confirmatur appellatio si incontinenti concedat,alias secus.
14 ¶ † Quinto quero pone quod snia iudicis a quo est nulla. An per appellationem interpositã videatur saltẽ tacite cõfirmata. Sic distingue,q: aut snia est nulla defectu cõsensus,q: falsus pcurator egit,et tunc cõfirmat̃ iuxta ea que dicit gl.in.l.ij.C.si ex fal.instru. Aut est nulla ex alio defectu,ⱬ tũc non cõfirmatur per appellationem.in.l.si expressim.§.fi.ff.de ap. Ita dicit Bar.in.d.l.ij.C.si ex falsis instru.ⱬ in.l.j.C.qñ prouo.non est necesse. Sed quod.ꝯ.dicitur ꝙ per appellationeʒ confirmatur snia nulla qñ nullitas pcedit defectu cõsensus puta procuratorij. Hoc verum puto nisi appellãs in sua appellatione protestetur de nullitate snie ⱬ cãm nullitatis cum appellationem vellet prosequi,q: tunc valeret protestatio ⱬ non validaretur tacite dicta snia nulla per tex.cum glo.in.l.si quis prouocatione.super verbo iniuria.C.de apel.
15 ¶ † Sexto quero,an a cõminatione per iudicẽ facta possit appellari,vr̃ qꝺ nõ,q: vani timoris nulla est estimatio.l.si qs ab alio.ff.de re iudic. Tu dic.qꝺ qñ iudex cõminat̃ de his que ad suã iurisdictionẽ pertinent,qꝺ tunc potest appellari.ff.ꝙ met.cã.l.iij.ⱬ.l.fi.§.j ⱬ iste est casus.c.cuʒ cessante.extra de ap. Si vero esset aliquis non potens q cõminaret̃ q alias non habet iurisdictionẽ non posset appellari. Ita dicit Inno.in.d.c.cum cessante.quẽ ibi sequitur Jo.and.ⱬ vide gl.in.l.si quis prouocauerit.C.de appellatio.
16 ¶ † Septimo quero,iudex appellationum pnuntiat appellatioẽm desertã an talis snia dicetur interlocutoria,vel diffinitiua. doctores in iure scribentes in qõne varia dixerunt ⱬ reperiuntur varie opiniones,ideo vide que plene scripsi in decisionibus curie parlamenti.q.xj.q: ibi recitaui opi.ⱬ dixi quid super hoc arti.seruatur in iudicando in dicta curia.
¶ Octauo quero,appellatio introducta aliqua rõne efficit̃ deserta q: forte non fuit terminata intra tẽpora fatalium vel alia rõne. Nihil ominus iudex ipse profert sniam suã in negotio principali pronuntiã do bene vel male appellatũ,aut talis snia sit nulla lata post desertioneʒ dicte appellationis. Bal.dicit ꝙ sic in feudũ .titu.quo tempore miles inuestituram petere debeat.in.§.fi.in fi.quẽ sequit̃ Host. in.c.ex rõne.extra de app.ⱬ ista est veritas.vt dicit Old.p.l.ij.in fi.C.de tempo.ap.licet.Jnn.teneat contrarium.in.c.ex ratione.
17 ¶ † Nono quero,an snia lata per iudicẽ prime instantie sup nullitate pcessus sit interlocutoria vel diffinitiua.vide que plene dixi in dictis deci.curie parla.q.ccxx. Et ex hoc sequitur talis effectus q: si sit interlocutoria debet in scriptis appellari,alias appellatio est deserta.in.c.cordi.de appel.lib.vj.

Decimo quero quid de interlocutoria que hʒ vim diffinitiue.an debeat in scriptis appellari. Jo.mo.tʒ ꝙ sic in.c.cupiẽtes.§.qsi vero p.xx.dies.de ele.lib.vj.in gl.magna.ⱬ tetigi in.dicta.q.ccxx.ⱬ in ...ius.q.xij.
¶ Undecimo quero,quid si appellans non faciat inhiberi neqʒ citari partẽ suã appellatã intra terminum statutoꝝ Delphi.tʒ intra triginta dies a die introductionis numerandos corã iudice ad quẽ pcessurã in causa an innouata medio tẽpore debeant reuocari,vel si iudex a quo poterit suã sniam exequi.ac si in rem trãsiuisset iudicatã.vide que dixi in dictis decisionibus parlamẽti.q.ccxij.
18 ¶ † Duodecimo quero,si cõstet euidenter appellationẽ iniustã,an attentata debeant reuocari. Jnn.ⱬ Bal.dicunt ꝙ non.in.c.pastoralis.extra de offi.deleg.no.et.ff.nil noua.ap.pen.in gl.itẽ ꝙ si patenter appareat.quos ibi sequitur Bar. Idẽ si cõstaret ex actis in desertione appellatiõis per decisionẽ rote.iuxta regulã dolo petis ⱬc.ⱬ p.l.si hi a quo.ff.vt in pos.leg.hodie cõstat,hodie agat̃.in.c.cum olim.extra de re iudi.ⱬ de re.spo.c.literas.faciunt no.p.Jo.mo.in.d.c.cupientes.in.§.pe.de ele.li.vj.de materia attentatoꝝ et tetig. in dictis decisionibus.q.ccxij.
¶ Decimotertio quero,si est facta petitio in qua petatur snia tanqʒ iniusta reuocari. Et attentata post appellationẽ reuocari. Et sup ea petitione fiat litis cõtestatio. Si postea peto ex officio attentata reuocari,an debeã audiri. Archid.in.c.non soluʒ.de ap.lib.vj.ibi.ⱬ no.ꝙ si facta est petitio ⱬc.tʒ ꝙ non debeo audiri.idẽ tenet Spe.in tit.de ap.in.§.pe.in ver.sed pone perij.vbi dicit se sic obtinuisse,q: dicit ipse Spe.cõtestando litẽ vr̃ electa via ordinaria,ideo illa est se
19 quenda. † vnde nil ꝺʒ ex officio reuocari.nisi in causa ordine iudiciario fuerit hoc pbatũ.arg.in.c.significante.extra de ap. Sed Jo.an.in nouella.in.d.c.non solũ.de ap.lib.vj.dicit ꝯriũ.tʒ ꝙ et lite cõtestata super attentatũ debent nihilominus attentata reuocari ante sniam diffinitiuã.ita et tʒ Bal.in.l.iij.C.de ap.quẽ sequit̃ Ange.de are.doctor nouissimus in.d.l.vna.ff.nil no.app.pẽ.idẽ etiã tʒ Rap.cu.vt ibi refert ipse de Ar. De materia attentatoꝝ et tangit Bar. in.l.chirographie.§.adeo.ff.ꝺ admi.tu.ⱬ i.d.l.vna.ff.n l n.c.ap.pẽ.vbi dicit Bar.ꝙ caueat aduocatus ne petat petitioni rñderi,volẽs innuere ꝙ facta contestatione litis non reuocabuntur postea attentata ex officio iudicis,sed Bal.Ang.ⱬ Raph.tenent ꝯriũ,vt pre dixi,sed que opinio seruetur in iudicando non recordor vidisse.
20 ¶ Decimoquarto quero,si iudex a quo assignat terminum appellanti ad se representandũ corã iudice appellationũ ad quẽ. Et aliũ terminũ ad faciendũ eidẽ iudici a quo fidẽ ꝙ se representauerit corã iudice ad quẽ. Si appellans fidẽ non fecerit ipsi iudici a quo ꝙ se repñtauerit an appellatio sit deserta.dicit Lap.quod licet ex hoc veniat puniendus,quia non paruit,non tamen appellatio debet censeri deserta,cũ hoc non sit in iure expressum. facit de sen.exco.c.is q.j.rñ.lib.vj.idẽ tʒ Fride.de sen.in suis cõsilijs. cõsi.cxxvij. Dicit tñ Lap.qꝺ si iudex cõminatus fuisset ꝙ nisi in termino sibi assignato fidẽ de dicta presentatiõe fecisset,haberetur appellatio pro deserta,posset eo casu haberi pro deserta,alias secus. Pet.de ancha.dicit ꝙ iudex a quo non potest pnuntiare appellationẽ desertam esse hoc vltimo casu,q: hic comminatio confertur in tempus quo facturus est non iudex cũ sit trãsitura iurisdictio in iudicẽ ad quẽ ar.de offi.ꝺ leg.in.c.pñti.lib.vj.ꝙ dictũ plʒ Frã.de zab.q mouet hãc qõnẽ.ⱬ recitat opi.pdictas in cle.j.de.ap.in xxiiij.q.tñ tutũ est dicit ipse Zaba.ꝙ appellans fidẽ faciat ne se ingerat in diuersitatẽ opinionũ ʒ si appellãs nõ referat iudici a quo intra tps sibi pfixum si ipse iudex a quo poterit exeq suam sniam,aliq dicũt ꝙ sic.nec reuocabunt̃ attentata.tñ crederẽ ꝯriũ,q: tex.in.c.non soluʒ.de app.loquit̃ indistincte de attentatis reuocandis,ideo indistincte est intelligendus.ar.in.l.j.§.ⱬ generaliter.ff.de leg.prestan.
21 **Decimoquinto** † quero.qd si appellans pp inopiã non possit eiꝰ appellationẽ introducere intra tps a iudice a quo sibi pfixum,vel intra.xl.dies q dant̃ sm statuta Delphi. An erit talis appellatio deserta. Jnn.dicit qꝺ nõ in.c.ex rõne.extra de app. Idẽ dicerẽ in illo q pp paupertatem non potuit appellare intra.x.diẽs a die late snie,arg.in.l.si pcurato rẽ.§.si ignorantes.ff.mã.tñ dicũt doct.ꝙ talis paupertas excusat in appellando in scriptis q: ibi est expẽsa. Ab alia vero appellatione que fit viua voce nõ excusat paupertas,q: ibi nõ est expensa.de inopia facit mẽtionẽ Jnn.in.c.p.ⱬ.g.extra de offi.dele.vbi dicit ꝙ ino
22 pia excusat ab excõicatione. Idẽ in eo q iurauit certo termino soluere ⱬ non põt ꝙ non dr̃ piurus vt ibi dicit Jnn.nã inopia quandã excusationẽ prestat vt.ff.de pcu.l.titius.ita etiã ponit Bal.in feuduʒ.que fuit prima causa beneficij amittendi.in.§.porro.
¶ Decimosexto quero. An iudex a quo terminũ p eũ datũ appellanti ad introducẽdũ eius appellationẽ corã iudice ad quẽ possit prrogare intra tempus termini per eum dati. Jnn.quod non in.c.per sonas.extra de appel.
¶ Decimoseptimo quero,si qs dicat eius appellationẽ non potuisse termino sibi p iudicẽ a quo pfixo introduxisse corã iudice ad quẽ ⱬ alleget ipedimenta que vult p suũ iuramẽtũ pbare. An sit ad hoc
23 admittendus. Uide que dixi in dictis dẽci.parlamenti. ¶ † Deci

Decimooctauo quero. an iudex cause principalis a quo possit eius sniam exeq si appellatio sit deserta posito q sup desertione p iudicē appellatio. nōdū fuerit pnuntiatum. dic q sic. fm Inn. in. d. c. ex ratione. ¶ Decimonono quero, an filius possit p parte appellare sine mandato. Et appellatione eius introducere corā iudice ad quē. vide que dixi & quid seruatur in dicta curia parlamenti. q. cciij.

Uigesimo qro. An dñs p hoīe suo sine mandato possit appellare. Spe. dicit q sic. in ti. de ap. in. §. j.
24 in fi. & tetigi in dictis deci. parlamēti. q. cccclxiij. ¶ † Uigesimo primo qro. an eps possit sine mandato appellare p ciuitate sua, vel p suis subditis. dic q sic. in. c. dilecto. circa pri. extra de ap. & tetigi. i. d. q. cccclxiij. ¶ Uigesimoscdo quero. an in dicta curia parlamēti Delphi. hodie currāt tpa fataliū. vide q̃ dixi in dictis deci. q. cxxxv. ¶ Uigesimotertio qro. an ꝯpromissū inter ptes factū ipediat cursū decē dierū q dant ad appellādū. vide qd indicatū fuit i dicta curia plamenti put ego scripsi in deci. ipsius curie. q. cxv. ¶ Uigesimoquarto qro, An hodie in curijs pñtis p̄rie Delphi. appellet̄ ab interlocutoria. & q sunt casus in qbus de iure ciuili pōt ab interlocutoria appellari. vide bar. i. l. ij. ff. de ap. reci. vide q̃ plene dixi i dictis
25 deci. q. lxxv. ¶ Uigesimo qnto quero, † pone q plura grauamina inferunt in appellatione nunqd dñt oia pbari. dic q si tēdūt ad eundē effectū q sufficit vnū pbare. si vero tēdant ad diuersos effectus tūc oia debēt probari. in. c. ex ptc. lo. j. & ibi gl. no. & Hen. bo. extra d̄ resc. & in. c. significauit. extra de ap. Et ita dicit gl. sup verbo ipsorū. in. c. exhibita. extra de iudi. Sz qd si in rescripto, vel libello plura pponant̄. an oia debeant pbari. vide que plene dixi in tracta. meo
26 rescriptorū. in. q. si plura &c. ¶ † Uigesimosexto quero, si a futuro grauamine possit appellari. vr̄ q sic. per. l. & in multis. C. de ap. & vr̄ casus in auc. de coll. §. si qs puocauerit. col. ix. Sz iure canonico ꝯ̄riū vr̄ p gl. in. c. ij. extra de ap. i gla. fi. in fin. vide, reprobat̄ practica quorundā aduocatorū q petunt admitti exceptiōes, vel reuocari grauamē & non expectata interlocutoria vel ordinatione cōditionaliter appellant dicendo. si vero pdicta facere recusaueritis ap. qꝛ dñt expectare interloq vel ordinari añq̃ appellent. Nā appellari non pōt nisi ab illato grauamine, vel cōminato, vt. s. & in. c. dilecto filio. extra eo. ti. & c. cū cām. eo. ti. Sunt tñ aliq casus in quibus a futuro grauamine vel cōminatione pōt appellari. quos vide p Spe. in tit. de ap. in. §. ij. ver. xxxvij. & i. §. qlr. ver. de esse. & vide Inn. in. c. significa
27 uerūt. gl. sup verbo interlocutoria. extra de testi. ¶ † Uigesimoseptimo quero. an triginta dies intra quos iudex a quo dz apostolos cōcedere de qbus in. l. iudicibus. C. de ap. incipiant currere a die snie, vel a die ap. interposit. Hosti. post Gēgel. dicit q a tpe appellationis interposite. & hoc pbat qnq̃ rōnibus quas vide per eū. in. c. cordi. de ap. lib. vj. gl. vero in. c. ab eo sup verbo. xxx. dies. de ap. li. vj. Et gl. ij. in cle. q̃uis rigor. de ap. & gl. ij. in. l. i. ff. de libel. dimis. tenuerunt indistincte q a tpe late snie currūt dicti. xxx. dies. & hanc p tem tz Jo. an. in. d. c. ab eo. tā in gl. quā in nouella p qua parte vr̄ casus in. d. l. iudicibus. C. de ap. dū dicit a die snie diffinitiue &c. & ista ē cōis opi. Et ita ēt seruatur tā de stilo curiarū qū ā ex forma statutorū Delphi. q tps petendi apostolos currit a die late snie. Tñ in assignatione ad audiendū rñsionē iudicis super concessione apostolorū est aduertendū, qꝛ q̃nq̃ iudex dicit assigno tibi terminū. x. dierū ad audiendū rñsionē meā super ꝯcessione apostolorū, & tūc illi decē dies cōputant̄ a die interposite ap. Q̃nq̃ iudex assignat & dixit assigno tibi decimā iuris, & tunc illi decē dies ꝯputātur a die snie. & hoc importat verbū iuris in assignatione positum. p. d. l. iudicibus. C. de ap. & gl. s̄. al. Et est effectus. qꝛ si appellatio fuerit interiecta die. iij. post sniam & dies decima iuris fuerit assignata quod nisi pars appellās venerit die. x. a die late snie eius appellatio erit deserta. Et ita seruant aliq cauti & maliciosi iudices, vt faciant deserere appella-
28 tio. Sz male faciūt & ꝯ̄ eorū ꝯsciencias. ¶ † Uigesimooctauo qro. An dicti xxx. dies de qbus. s̄. tetigi currāt de momēto ad momentum. dic q sic, vt est gl. ord. in. c. non solū. sup verbo decē dierū. & in gl. sciuerit. de ap. li. vj. & gl. ēt in. l. j. §. dies. ff. q̄n ap. sit. Et ē effectus qꝛ hora qua snia fuit lata die. x. iuris assignata eadē hora peti debēt apostoli alias appellatio est deserta. iuxta. c. q̃uis rigor. alias vbi non esset dies. x. iuris assignata, sz simplr. x. dies tūc tota dies cedit, & sic non est deserta, & ista sunt notanda, qꝛ quotidie in facto occurrunt. ¶ Uigesimonono quero, videmus q q̄ pōt sue appellationi ēt corā iudice appellationū introducte renūtiare. l. si qs libellos. C. de ap. An talis renuntians debeat in expensis ptis sue appellate condemnari. dic q sic. fm Inn. in. c. ex parte. extra de rescrip.
¶ † Trigesimo qro si qs incarceratus appellat, an debeat remitti
29 iudici ad quē. Guil. de monte lau. dicit q erat magna qō in studio Tholosano cū archiepo Narbonēsi. & qꝛ in facto ipse noluit pcipitare sniam. d. Pet. de ahe. dicit q custodiet̄ p iudicem a quo si est appellatū ab interlocutoria, qꝛ gesta p eū tenent in. c. non solum. de ap. li. vj. Si aūt a diffinitiua, tūc qꝛ tota iurisdictio est deuoluta ad iudicē ad quē isto casu pōt petere q sibi remittat̄, sicut remittit̄ processus. C. de eden. l. is apud quē. & c. j. de ap. lib. vj. Nā in carceratio est de pcessu ad q ipse. d. Pet. nihil alle. sz pbatur in cle. j. post prin de here. p hoc facit, qꝛ iudex ad quē exeqtur sniam si ꝯfirmet̄ prima. de quo dic, vt no. p doc. in. c. pastoralis. §. pterea. extra de of. deleg. Et qꝛ vt pz & no. ibi. Judex ad quē non indistincte hz exeq sniam. vr̄ q pp dubiū euentum incarceratus non remittatur iudici ad quē. Sicut ēt is qui captus p iudicē secularē non remittitur iudici ecclesiastico si alleget se clericū, sz interim donec de clericatu docuerit p iudicē secularez custoditur si añ captionē habebatur pro laico. de sen. excō. c. si iudex laicus. in fi. lib. vj. Et hoc q̄n a diffinitiue est appellatū. Si aūt interlocutoria, tūc donec articulus appellationis discutitur retinebit̄ p iudicez a quo. Sed post discussionem si pronuntiatū fuerit bñ appellatū, qꝛ iudex ad quē subrogatur loco iudicis a quo p. d. c. vt debitus honor pōt iudex ad quē petere sibi remitti, vel ad suū mandatū faciat seruari in carcere primi iudicis. ita dicit. d. Frā. de zab. in. c. frequens. in prin. in. vj. q. de exces. prela. in cle. Et hāc qōnez tractat Bal. in. l. ij. C. de epis. au. Sz an qs impediat̄ incarcerari si appellet. Et q̄n sit appellandū ab incarceratiōe. Et si d̄beat relaxari si a ppellet. vide q̃ dixi in dictis dec. parlamēti.
30 qō. ccxxxv. & q. ccxxxvj. & q. ccxxxvij. ¶ † Trigesimoprimo quero q offiū hodie de consuetudine est subrogatū loco questoris de quo fit mentio in. l. precipimus. in prin. ibi, virū etiam illustrē questorem nr̄i palatij &c. C. de ap. dic, q cancellarius Francie, vel in hac patria Delphi. cancellarius dñi nostri Delphi. Sic exponit gl. questorē. i. cancellariū. in. l. fi. C. de diuer. rescr. Et qui cancellarius pōt cognoscere de appel. interiecta a dño gubernatore pñtis patrie, vt cōseruatore vel executore alicuius indulti imperialis. Sed de stilo dicte curie parlamenti seruat̄ ꝯ̄riū, qꝛ a snia dicti dñi gubernatoris nō appellatur, sz supplicat̄. Et supplicatio non deuoluitur ad dñm Cācellariū, sed ad ipsum parlamentū q cognoscit per modū reuisionis de grauamine a quo est supplicatum.
31 ¶ † Trigesimoscdo quero. a snia iudicis delegati appellat̄ ad delegantē, vt. d. l. precipimus. §. hoc si appellatio. C. de ap. Sed an a snia vicarij appellat̄ ad eū cuius est vicarius. dic qd non, sed ad eū ad quē appellaret̄ si ipse vt iudex ordinarius sniasset vt pbat̄ in. l. j. §. ab eo. ff. q. & a q. ap. q. §. lz satis difficilis sit dz intelligi fm doc. & pbatur. d. l. precipimus. ver. sed si a pcōsulibus ibi. vel vicarijs. qre epi & ceteri plati vicarios cōstituunt. vide Jno. in. c. aplīce. de sent. & re iudi. ¶ Trigesimotertio quero. Si eps ꝯmittat cām. An appellabit̄ ad ipm epm delegantez, vel ad archiepm eius metropolitanū. Jo. mo. in. c. romana de app. li. vj. tz q non dz appellari ad me
32 tropolitanū. sz ad ipm epm delegantē. & ibi vide Jo. an. ¶ † Trigesimo quarto qro. si appellat̄ ab epo in tēporalibus an appellabitur ad archiepm. dic q sic, p quo facit tex. in. c. romana. de ap. lib. vj. & tenet Spec. in ti. de ap. in. §. nunc tractemus. ver illud autem.
¶ Trigesimo qnto quero qs mandabit sniam executioni an iudex a quo vel iudex cause ap. vr̄ q iudex appellationis p tex. in. d. l. precipimus. §. q si a duce. ibi exequentibus iudicata &c. Cy. tangit. in. l. eos. C. de ap. & Guil. de cu. in. l. tale pactū. §. q puocauit. ff. de pa. & Bar. in. l. precipimus. C. de ap. Et Spe. in ti. de exec. sen. §. nunc dōm. ver. sed pone. Sed qcqd sit iure, de stilo tñ curiarū presentis patrie Delphi. iudices causarū appellationū consueuerunt remittere iudicibus a qbus causas & partes pro snia exequenda.
33 ¶ † Trigesimosexto quero. Rex Francie iudicat non vt rex. sz vt Comes Ualen. & Diensis an poterit appellari ad superiorem non inspecta regia maiestate. dic q sic. pro quo aliqui adducunt in ar. l. pe. ibi, sed ducatus &c. C. de ap. ¶ Trigesimoseptimo quero an tēpora fataliū de qbus in auc. ei qui appellat. C. de temp. ap. & in. c. cū sit romana. extra de app. currant ꝯ̄ minores. dic vt no. plene gl. in. l. fi. C. si aduer. sen. & in. l. si presens. C. q̄uo & q̄n iu. Et de materia prescripta contra minores plene dixi in decisi. parla. questione. xxxi. Et questione. cccc xxxv.
34 ¶ † Trigesimooctauo quero. An tempora fatalium de quibus in. d. auc. ei. qui appellat. possint consensu partium prorogari siue differri, ita q medio tempore nō currāt fatalia. dic q sic per cle. q̃uis rigor. de ap. & ita seruatur in curijs pñtis patrie Delphi. lz Old. dicat ꝯ̄riū in. l. fi. C. de tēp. ap. de intellectu. d. auc. ei qui appellat. vide ibi Cy. & Spec. in tit. de arbi. §. differt. ver. item vt intra triennium &c.
¶ Trigesimonono quero, an iudex a quo possit pfigere appellāti certū tempus ad introducendū eius appellatio. corā iudice ad quē. dic q sic, ita q si tali termino pfixo eā nō introducat appellatio erit d̄serta. vt scripsi plene i deci. dicte curie parla. q. cccxxxvj. Nec pōt iudex terminum per eum prefixum etiam intra terminum prorogare fm

fm Inno.in.c.personas.in fi.extra de ap. ¶ Quadragesimo quero, an appellans possit eius appellatio.introducere corã iudice ad quẽ an terminũ sibi a iudice prefixũ.vide que ple.dixi in.d.qõ.cccxxxvj. in fine. ¶ Quadragesimoprimo quero,omisso medio põt appellari ad papã,sed si appellans petat se remitti iudici mediato debet remitti.⁊ si appellatus nõ petat se remitti corã iudice mediato. An valeat processus corã papa formatus. Archi.post Inno.⁊ Hosti.tꝫ ꝙ sic.in.c.si delegato.de offi.dele.li.vi.in fi. Et tetigi in dictis deci.q.

35 cccxxj.circa mediũ.†Sed an appellatio erit deserta si appelletur per errorem ad superiore.dic ꝙ non,sed dꝫ remitti ad iudicẽ mediatum qui de illa cognoscet per.l.imperatores,in princ.ff.de ap. Si aũt ꝑ errorẽ appellaret ad minorẽ iudicẽ, vel ad parem.tũc non valeret ap.vt.ff.de ap.l.j.§.pe.ita sunt verba Pe.Jac.in titu.de consti.pecu.libel.in ver.itẽ recte dr ad.d.Locũten.⁊c. ¶ Xlij.qro,an in curia parlamenti Delphi.Gratiano.residentis sufficiat verbo intruducere ap.si a notario non possit statiꝫ haberi instrumentũ ap.vide que scripsi in deci.d.curie parlamenti.q.xxx. ¶ Xliij.quero,qũo procedatur in cã ap.que interponitur a reintegratione facta vigore statuti Delphi.inci.si qs ꝑ literas ⁊c.vide que dixi in.d.deci. q.xxxvij. Et plenius tetigi in apparatu quẽ feci super dicto statuto si quis ꝑ literas ⁊c.in glo.super verbo appellatione cessante ⁊c.

36 ¶ †Xliiij.quero,an a snĩa dicte curie parlamenti appelletur,dic ꝙ nõ qꝛ dicta curia habetur loco prefecti pretorio ideo non appellat a dictis snĩs,sed supplicatur.l.j.§.fi.ff.de of.prefe.preto.⁊.l.j.C.de cen.ꝑfe.pret.⁊.l.si quis.⁊ auc.que supplicatio.C.de preci.impe.offe.sup quo vide que dixi plenius in dictis deci.q.l.

¶ Quadragesimoquinto quero, an snĩa diffinitiua vel interlocutoria lata super crimine debeat mandari executioni.ĩ.illos.x.dies qui dantur ad app.vide que dixi in dictis deci.parla.q.lxxiiij.

37 ¶ †Xlvj.quero,si simplr appelletur,vtrum iudex ap.cognoscet de nullitate snĩe si opponatur ab appellãte .Old.dicit ꝙ sic per.l.fi.ff.de in.pa.⁊.l.quedã mulier.ff.fa.her.qꝛ non nullitas snĩe,sed ipsa appellatio remittit cognitionẽ ad iudicem ap. Nam si iudex ordinarius tulit sententiam ⁊ est nulla,si non appelletur ipse iudex ordinarius cognoscet de ipsa nullitate,alias aũt non posset iudex superior de nullitate cognoscere,nisi cã per ap.ad eum fuisset deuoluta.fm Inno. in.c.dilecto.extra de ap.⁊ refert Pet.ia.in tit.de cõsti.pec.in fi.su per forma nullitatis snĩe ibi,Itẽ recte ꝓnunciat appellationẽ ⁊c. De legatus tñ non cognoscit de nullitate sue snĩe vt not.C.qũo ⁊ qñ iudex.in.l.si vt proponis.

38 ¶ Xlvij.quero vtrũ victus victori in cã appellationis debeat in expensis condemnari. Inn.⁊ Jo.an.dicunt ꝙ vbi cã app.agitur ex ꝑmis actis indistincte victus victori dꝫ in expensis cõdemnari.⁊ est rõ qꝛ victus errauit in iure. Nã videns oia acta dꝫ cognoscere vtrum cãm iustã habeat vel ne.ita ponit Inn.in.c.fi.in ver. q incipit.in cã sũt ap.⁊ ibi ponit multũ plene ⁊ clare.extra de do.⁊ cõtu.⁊ ponit Jo an.an.in c.iuris ignorãtia.extra de re.iur.li.vj.in mercu.ita ẽt dicit Bar.in.l.properandũ.§.finautẽ reus.C.de iu.idẽ Bart.ponit ⁊ tꝫ in.l.heres.ff.de admi.tu. Ubi vero snĩa ex nouis actis ⁊ ꝓbatio.cassaretur,tunc cessaret cã iam dicta ⁊ ita non esset in expensis condemnãdus.ita dicit Bar.i.d.l.heres. Sꝫ pone ꝙ nouis ꝓbationibus factis non obstantibus appellatus cãm ꝓsequitur ⁊ snĩam ꝑ se latam volẽs eã sustinere nunqd isto casu debeat in expensis cõdemnari vr dõm ꝙ sic.qꝛ in culpa esse vr ⁊ temeritate.l.si qs inficiatus.ff.de pro.rõne cuius temeritatis fieri dꝫ cõdẽnatio expensarũ.l.eum quẽ temere.ff.de iu.ita voluit dicere Bar.in.d.§.finautẽ.⁊ ꝺ hac materia tetigi in deci.d.cũ.parla.q.cxxxvij.

39 ¶ †Xlviij.quero,an a statuto siue edicto facto per iudicẽ ne portentur gladij,vel arma possit appellari. And.de Pi.tꝫ ꝙ non.quẽ sequit Bar.in.l.fi.i fi.ff.de ap.recipiẽdis.⁊ in auc.de armis.§.fi.col. vj.sed dꝫ supplicari. ¶ Xlix.quero an possit appellari a citatione qñ citatur non citandus.dic ꝙ sic fm Can.in.c.preterea. extra de dilatio.⁊ tangit Bald.in.l.ij.C.de episc.au.⁊ Barto.in.l. secunda.ff. de ap.reci.

40 ¶ †Quinquagesimo quero,si sufficiat dicere appello ad iudicẽ cõpetentẽ nemine exprimendo.dic ꝙ sic,fm Bar.in.l.j.in fi.ff.de ap. ⁊ in.l.ꝗ rome.§.scia.ff.de verbo.obl. ¶ Lj.quero,iudex appellationũ cognoscit si ap.sit recipienda. An interim pendente dicta cognitione debeat inhiberi. Inn.ꝙ nõ,in.c.dilectus.extra de rescr.facit. c.romana.extra de ap.li.vj. ¶ Lij.qro,si iudex appellationũ dbeat sequi statuta iudicis a quo.dic ꝙ sic,qꝛ loco eius succedit.l.pe.ff.in di.solui.⁊ tetigi de hoc in dictis deci.parla.q.ccxxxvij.

41 ¶ †Liij.quero. De quo operetur appello extra iudiciũ facta.dic ꝙ operatur,qꝛ per eã excõicatio iniusta non ligat,secus si non esset applatũ fm Hosti.in.c.cũ inter vniuersas.extra de elec.⁊ Bal.ibidẽ in repertorio sup Inn. Et valet appellatio extra iudiciũ facta etiam sine expressione cause.ita dicit Jn.c.consuluit.extra de ap.dꝫ tñ intimari parti ⁊ iudici saltẽ.ĩ.mensem.alias applo esset deserta in cle.tꝫ cãm.de elec. Et per talem appellationem extraiudicialẽ appellans ẽt eximitur a iurisdictione iudicis a quo sicut in applone iudicialiter fa

42 cta fm Jnn.in.c.dilectis.de ap. ¶ †Liiij.quero possidẽs rẽ aliquã dubitãs in possessione sua turbari vel spoliari appellat extra iudiciũ cuius sit effectus talis applo.dic ꝙ si ex verisimilibus appellat applo sua operatur ꝙ restituitur in statũ quo erat tpe applonis emisse ẽt si possessor non fuerit spoliator. Nec talis appellans ad restõnẽ ob tinendã cogitur docere de ꝓprietate,nec de spoliatione, sed solum ꝙ tpe spoliationis possidebat ꝓbato tñ de verisili cã applonis quo casu restituetur ad rẽ ⁊ ad fructus medio tpe ꝑceptos vt le.⁊ no.ex c.bone.de ap.sed non est alibi fm Bal.ibi.in repertorio.

¶ Quinquagesimoquinto quero, an possit appellari ab omissione cõdemnationis expensarum.dic ꝙ sic.⁊ ita se hꝫ mens legis fi.C.qñ ꝓuoc.non est neces.⁊ ita tꝫ Spe.in tit.de ap.§.in quibus.ver.qd si vi cius in cã ⁊c.vbi dicit ꝙ sic seruat curia. Et tetigit ipse Spec.in tit. de expen.§.postremo.ver.vtrũ aũt.idẽ tꝫ Jo.an.in.c. significauerũt

43 extra de excep. ¶ †Lvj.quero.an ap.possit interponi corã notario dic ꝙ sic.⁊ vꝫ in.c.fi.extra de ap.⁊ tꝫ Spec.in ti.de ap.§.nũc dicamus.ver.⁊ scias.ibi,vel statim fiat corã notario.idẽ ponit Cyn.in.l.ij.C.de his q pp met.iu.non ap.ibi vel corã tabellione.⁊ Bar.in.l.ꝺ pup.§.si qs ipsi ptori.cir. prin.ff.de no.op.nun.⁊ in.l.cũ qdam.ff.de ap.in absentia tñ iudicis,vel si dubitet adiri,vt dicũt Spec.⁊ doc. in locis.ſ.all. ¶ Lvij.quero.an iudex q non detulit applonĩ possit snĩam sniam exequi.vide Jnn.in.c.pastoralis.extra de off.dele.

44 ¶ †Lviij.quero an appellans comparendo corã iudice a quo intelligatur deserere eius ap. Jnn.dicit ꝙ non in.d.c. pastoralis. ꝑ quo facit.c.si a iudice.de ap.li.vj.de hoc ẽt tetigi in.d.deci.pla.q.clxxij. in fi.Caute tñ faciet si ꝓtestetur ꝙ non intendit sue applonĩ renunciare cõparendo corã iudice a quo. que ꝓtestatio vꝫ fm Jnn.in.c. q.extra de ap.⁊ dixi in.d.q.clxxij.in fi. ¶ Lix.quero,an tertia persona possit appellare. Et de his,que tertia persona interueniens in cã ap.facere põt.vide ple. Jn.in.c.cum super. extra de sen.⁊ re iu.

45 ¶ †Sexagesimo qro†an de iure ciuili possit appellari ab interlocutoria qua iudex admittit libellũ ineptũ.dic ꝙ sic.⁊ est rõ.qꝛ reus ꝓcedere cogitur super facto ꝙ non potest repari.l.in libello.§.facte.ff.de ca.ita tꝫ Bal.in.l.ij.C.de epa.au.in.q.que incipit. quinto queritur Idem si libellus sit obscurus põt appel.c.significantibus .de lib.ob. idẽ ẽt si iudex ꝓnunciet se iudicẽ,vel non iudicẽ cõpetentẽ põt de iure ciuili appellari.vt dicit Bald.in.d.l.ij.C.de epa.au. Et ista scire est necesse qꝛ fm noua statuta Delphi.hodie non appellatur ab interlocutoria.de hoc ẽt tetigi in.d.deci.pla.q.lxxv.vbi enumeraui plures casus in qbus põt ab interlocutoria appellari.vide Barto.ff.de

46 ap.reci.in.l.ij. ¶ †Lxj.quero si snĩa ꝯtinet plura capla an possit appellari ab vno.c.dic ꝙ sic.fm Jnn.in.c.dilectis.de ap.⁊ vide bar. in.l.appellanti.ff.de ap. ¶ Lxij.quero si simul ⁊ semel ꝓferantur interlocutoria ⁊ diffinitiua snĩa an requirantur due appellationes.dic ꝙ sic.in.c.fi.§.si de ap.lib.vj.⁊.l.cũ in vna.in prin.ff.de appel.exponendo ibi duplex snĩa diuersa.vcꝫ vna difinitiua alia interlocutoria. cum sint diuerse.c.cordi de appella.lib.vj.pꝫ qꝛ ibi diuersi modi appellandi ab eisdeꝫ sententijs statuũtur.facit bñ.l.ẽt.l.j.§.j.ff.de mi.

¶ Lxiij.quero,si iudex a quo assignauerit ad ordinanduꝫ sup amissione artic.traditorũ ad diffiniendã sup tota cã,⁊ cã diffiniatur nulla facta ordinatione respectu articulorũ. An possit appellari. dic ꝙ sic. in.c.ex pte.M.de ap.⁊ ita tꝫ Spe.in ti.de ap.§.qualiter.ver.itẽ ꝙ faciat.ibi vel saltẽ ea neglecta.

47 ¶ †Lxiiij.qro,si appello a snĩa ⁊ appellatus negat eã fuisse latã .an ipse pdat ꝗmodũ dcẽ snĩe.dic ꝙ sic.⁊ dꝫ sibi inhiberi ne vlterius ipsa vtatur.l.nõ alienũ.ff.de interro.act.tꝫ Jnn.in.c. ꝑpetuus extra de fi. instru.idẽ de illo q negat feudũ.qꝛ ipse feuduꝫ perdit. vt tꝫ Jnn.in. c.ceterum.de iu.in fi.facit in auc.de triente ⁊ semisse.in.§.pen.

¶ Lxv.quero si tempus.x.dierũ qui dantur ad appellandum currant ẽt nullitate opposita.dic quod sic ,not.ꝑ Bar.in.l.si expressim .ff.de ap.quod etiam tenere videtur Jac.bu.in.l.j.C.quando prouo.non est necesse.

¶ Lxvj.quero an iudex qui defert appellationi ob reuerentiam sedis apstolice totam iurisdictionem a se abdicet.dic ꝙ sic.in.c.vt debitus honor.cum ibi not.de appel.

48 ¶ †Lxvij.quero an appellãs a simplici interlocutoria possit de nullitate agere coram iudice ad quem.dic ꝙ non.vt in.d.c.vt debitus ⁊ ponit Inno.in.c.dilecto filio ,ibi ,si autem ante snĩam ⁊c.co.titu.

¶ Lxviij. quero , an iudex appell .possit pronunciare de his que corã eo agi nõ possunt.dic qõ non,fm Jnn.in.c.lꝫ.extra de fo.cõp.

¶ Lxix.quero.si dñs noster Delphi.vel dux. Burgũdie ⁊ similes ferant aliquã snĩam ad quam vel ad quos debeat a tali snĩa appella.

dic q ad magistrū offoꝝ ⁊ questorē sacri palatij.hoc est ad Cōnestabulum Francie.vel ad Cancellarium Francie.l.si qn.C.de ap.

49 ¶ † Lxx.quero si possit appellari a iudice cōiter electo a partibus dic q sic.Idem a iudice cuius iurisdictio est prorogata.l. ex consensu.⁊ ibi hoc tenet Bar.post Cy.ff.de ap.idem Spec.in tit.de compe.iud.adi.§.j.ver.sed an a sententia.Et appellabitur ad superiorez talis iudicis.vt dicit Spec.in.d.§.versi.sed ad quem.facit q no.p gl.ij.q.v.c.a iudicibus.

¶ Lxxj.quero,si iudex ad quē vt bonuz virū recurritur pnuntiet bene vel male arbitratū.an a sententia sua possit appellari.dic q non fm Bart.in.l.j.in fi.ff.de leg.ij.⁊ ponit Inn.in.c.presenti post mediū.extra de rescri.q no.qꝛ quotidie contingit.

¶ Lxxij.quero,in quibus casibus pōt de iure ciuili ab interlocutoria appellari.vide aliquos casus quos ego enumeraui in.d.deci.parlamenti.q.lxxv.Et vide alium casum.s.in ver.lx.quero ⁊c.⁊.i.etiam

50 enumerantur certi alij casus. ¶ † Lxxiij.quero,si denegetur dilatio que petitur ⁊ sic deneget audientia an possit appellari. videtur qd non sed q debeat ad superiorem p viam simplicis querele recurri. vt no.per Spec.in ti.de ap.§.in quibus.ver.xxxij.Quidā tñ dicunt q pcessus est nullus ipso iure si iudex nullā det dilationē cū debeat dare quasi ex omissionē ordinis.vt no.xxij.q.iiij.c.vxor felicis per Archi.Ista dicit Bal.in.l.ij.C.de epi.au.in ver.xj.queritur ⁊c.

¶ Lxxiiij.quero,an a nimis magna dilatione possit appellari de iure ciuili.dicit Bar.q sic.si per eam impedit ne lis finiatur vt pote qꝛ excedit tps instantie.qꝛ hoc grauamē est irreparabile nisi p ap.secus si non excedit tps instantie fm Bar.Bal.aūt dicit q in primo casu dilatio est nulla.ff.de arg.l.si cū dies.§.si intra.Non ob.l.pendente.C.de temp.in inte.res.pc.qꝛ ibi tps erat appositū cause q ex causa prorogat.secus in tempore instantie vt no.in.l.properandum in prin.C.de iu.ita dicit Bal.in.d.l.ij.C.de epis.au.ver.xij.qrit ⁊c.

51 ¶ Lxxv.quero,quis pōt adherere appellationi p aliū interposite si sua intersit.Sed.i.q tēpus debeat adherere.dic q.i.x.dies q dant ad ap.in.c.consultationi extra de ap.lib.vj.Et vide Archi.in.c.vt certa gl.super verbo adherentes.de ele.lib.vj.⁊.c.statuimus.eo.ti.in gl.in formam.Tales enim adherentes intelliguntur esse appellātes,ita innuitur in.c.olim.extra de accusa.

¶ Lxxvj.qro,si qs appellet noie meo sine mandato an debeā ipsam ap.ratificare.i.x.dies.qui dant ad ap.dic q sic alias appellatio est deserta.vt plene scripsi in deci.dicte curie parlamenti.q.xiij.

52 ¶ † Lxxvij.quero.si pcurator meus non appellauit an possim appellare.i.x.dies.a die notitie.dic q si pcurator est pauper vel colluserit cū aduersario q possim appellare.l.j.in fi.iuncta gl.ff.qn appellandū sit.⁊ ibi Bar.de hoc etiam tetigi.i.in versi.cij.quero.

¶ Lxxviij.qro.si qs appellet primo viua voce ⁊ postea in scriptis quā appellationē debet prosequi.vide Bar.in.l.cū procurator.§.j.ff.de ope.no.nun. ¶ Lxxix.quero,si quis citetur ad locū non tutū, an sit iusta causa appellādi.vide.Gof.in.c.interposita.extra de ap.

53 ⁊ Bar.in.l.ij.ff.de ap.reci. ¶ † Lxxx.quero, si quis pronuntiet se iudicē non cōpetentē,an possit illā interlocutoriaz reuocare.preceptor meus.d.Jo.de gras.dicit q nō.in.c.significantibus.de offi.de.leg.p tex.dicti cap.Et si faciat nulliter facit.ex quo infero q nō erit necesse appellare.sed poterit agi super nullitate talis reuocationis.

¶ Lxxxj.quero,an princeps possit appellationē desertam admittere.vide que dixi in.d.deci.q.cxcv. ¶ Lxxxij.quero, si appelletur a snia.Et p lapsū fataliū vel alias fiat deserta.An iudex ad quē possit cognoscere de nullitate snie.vī q non.qꝛ appellans vī renuntiasse pscutioni nullitatis cū veniat accessorie ad cām ap.vt.C.qn pro-

54 no.non est nece.l.j.in fi.† Sublata ergo ap.que est principalis dꝫ esse sublata nullitas vt accessoria.ff.de re.iur.l. cū principalis.⁊.c.accessoriū.de reg.iur.li.vj. Stepha.dixit ɔ̄riū.qꝛ desertio ap.nō pōt tollere deuolutionē ptātis cognoscendi de nullitate facta iudici ad quem.Sunt enim diuersi modi agendi de nullitate vel de appellatione,⁊ vno sublato non tollit aliud.Et fm eū nullitas non accedit proprie appellatiōi,sꝫ ꝺ vtroqꝫ cognoscit principaliter iudex ad quē Sed do.Fran.de za.in cle.si appellatione.pe ap.dicit q primū est verius.vcꝫ q iudex ap.non poterit in hoc casu de nullitate cognoscere.qꝛ de nullitate cognosci dꝫ corā ordinario si non sit appellatū.in.c.dilecto.de ap.Sꝫ ex vi appel.cognoscit iudex ad quez de nullitate,vt dicit Inno.in.d.c.dilecto.de ap.ergo sublata appellatione cognoscit solus ordinarius.ita dicit ⁊ tꝫ dictus do.Franc.de zab.in.d.cle.si ap.⁊ vt audiui idē tenēt dñi de rota in tit.de app.qō.cl.⁊ vide Cy.in.d.l.j.C.qn prouo.non est necesse.⁊ Bar.in.l.si expressim.ff.de ap.forti.opi.dicti do.Fran.de zab.qꝛ vitiato expresso etiā censetur vitiatū tacitum.iuxta non.per gl.in.l.si fundi sub cōditione.in.§.si pater.super verbo,sola.ff.de le.j.qd ergo debet facere appel.dic q dꝫ reddire ad iudicem a quo qui pōt de dicta nullitate co

gnoscere.l.j.in fi.C.de sen.ex peri.reci.etiaꝫ vsqꝫ ad.xxx.an.vt nō.bar.⁊ doc in.l.si expssiꝫ.ff.ꝺ ap.ita ēt sentit idē ꝺ Zab.in.d.cle.in fi.

55 ¶ † Lxxxiij.quero,an in cā momentanee possessionis possit appellari.Bar.in.l.ante sententiam.ff.de ap.reci.refert q can.dicunt q sic.sed q dꝫ appellari in scriptis ⁊ causa grauaminis in appellatiōe inseri fm Inn.⁊ Jo.an.in.c.pastoralis.extra de offi.dele.de hac materia vide que dixi in apparatu quē feci super statuto Delphi.si qs per literas ⁊c.in glo.super verbo appellatione cessante.

¶ Lxxxiiij.quero si fiat cōpromissum sine puisione termini an currant tpa fatalium.vide que dixi in deci.parla.q.ccxl. ¶ Lxxxv.quero, an in causa ap.admittatur recōuentio.Spec.tenet q non in ti.de recon.in.§.nunc dicamus.ver.sed nunquid corā iudice ap.bene tñ admittit cōpensatio.vt dicit Spec.in tit.de ap.in.§.de offi.eius ad quē ap.ver.sed nunquid in causa ap.⁊c.

56 ¶ † Lxxxvj.quero si procurator fuerit verus contumax an dñs repellatur ab ap.dic q nō,nisi dñs fuerit sciens ⁊ negligens fm Inn.in.c.j.vt lite non cōte.Et ibi facit mentionem Inn.de dño ɔ̄tumace si possit ap.vide ēt Bar.in.l.si pcu.ff.si qs ius dic.non obtemper a.

¶ Lxxxvij.quero aliquis per iudicē.vel castellanū alicuius loci cōstituitur in arresto ille arrestatus non tꝫ arrestuꝫ.sed appellat ⁊ recurrit ad superiorē cā prosequendi dictaꝫ suā ap.An pro fractione arresti debeat per iudicē a quo molestari.dic q nō.qꝛ interiꝫ censet esse talis appellās in ptectiōe iudicis ad quē in.c.dilecti.lo.j.extra de ap.⁊ ponit Inn.⁊ Jo.an.in.c.vt debitus.extra.eo.⁊ Barto.in.l.de pup.§.si quis ipsi emptori.ff.de no.ope.nun.vide sup hoc Spec.in ti.de ap.§.j.in prin.⁊ per doc.in.c.constitutus.de ap.

57 ¶ † Lxxxviij.quero,si iudex non admittat ap.sed eaꝫ respuat an ipse poterit statuere terminū appellanti ad introducendū eius appellationeꝫ corā iudice ad queꝫ.Inn.q non,in.c.vlt.de accu. Spec.tꝫ ɔ̄riū queꝫ sequit de Zab.in.cle.j. de ap. ¶ Lxxxix.quero, quid de minore adulto qui non appellauit,sed petit se integ.resti. aduersus missionē appellationis.vide que dixi in deci. parla.q.xxxj.in fin.⁊.q.cxlj. ¶ Xc.quero,an qs portando instꝝm appellationis ⁊ ipsam appellationē corā iudice ad quē introducendo presumatur habuisse mādatū a dño ea itroducēdi.vide q̄ dixi in.d.deci.parla.q.xiij.in fi.

58 ¶ † Xcj.quero que sunt iuste cause ex quibus dici possit excusatus a psecutione sue appellationis.vt restituat ad tpa impedimentorū Dic primo si partes se ponāt in cōpromisso in auc.si tñ.C.de temp.ap.Scdo si nuntius appellantis fuerit in vna impeditus.in.c.significante.de pig.Tertio si procurator appellantis colluserit cum aduersario ⁊ impetrauerit iudices suspec.i.c.significāte.de ap.Quarto qñ ɔ̄stat de ipotentia vt qꝛ paup.in.c.ex rōne.de ap.Quinto si p cauillationes aduersarij causa est vltra biennium protelata.arg.in.l.ɔ̄ maiores.C.de inoffi.test.⁊ in.l.fi.§.illud.C.de temp.appel.Sexto si nuntius in curia non potuit cito expediri.in.c.ex literis.extra de resti.i inte.De istis impedimentis ⁊ de multis alijs tangit Pet.ia.in tit.forma libel.super nulli.sen.qui tit.est statim post titu.de consti.pecu.Et prudenter faciet appellans si protestetur de impedimētis coram iudice vel executore petendo ne procedat ⁊ appellat si ɔ̄ faciat vt per Inno.in.d.c.ex ratione.de appel.

59 ¶ † Xcij.quero,ab executore sententie non appellatur nisi iquantū excederet modum in exequendo.l.ab executore.C.de app.Qualiter ⁊ quando dicatur excedere modum in exequendo.vide ibi gloss.⁊ in.c.q ad consultationem.extra de re iud.⁊ Bar.in.l.ab executore.ff.de app.Sed an executor qui excedit teneatur parti de dolo vel actione iniurie.vide Cy.in.c.q si quis.de reg.iur.lib.vj.iuncta.l.si iniurie.ff.de iniur.

¶ Xciij. quero, an iudex debeat recipere appellationem ab amicis condemnati in causa criminali.dic quod sic.alias punitur iudex l.j.ff.ad leg.iu.de vi pup.

¶ Xciiij.quero,an appellatio precludat ius innouandi in actu voluntario sicut in contentioso.dic qd sic.fm glo.in.l.j.C.de bono.possess.secundum tabu.

¶ Xcv.quero,que sint differentie inter ap.⁊ supplicationem, ⁊ an sit necesse supplicare intra.x.dies sicut in appel.vide gl.⁊ doct.in.c.ex literis.extra de restit.in inte.

60 ¶ † Xcvj.quero,an possit appellari ab excessiua taxatione expensarum.dic q sic.vt no.Inn.in.c.super eo.extra q met.causa.

¶ Xcvij.quero,an confessus in iudicio audiatur appellans.dic qd nō.nisi pbaret erronee fuisse ɔ̄fessus fm Inn.in.c.finē de do.⁊ ɔ̄tu.

¶ Xcviij.quero,quomodo poterit fieri q quis euitet penam male app.de qua in.l.si clericus.C.de episco.aud.Dicit Nico.mat.qd debet dicere appello quantum de iure possum.arg.l.libertas testamento.ff.de ma.testa.Et consilium istud potest valere ad multa.cōtrarium tamen tꝫ Bal.in.d.l.si clericus.qꝛ dicit q aduersarius trahitur in cām de facto ⁊ pena dicte legis ɔ̄mittit ppter nudū factuꝫ.

vnde

vnde non iuuat ptestatio in ɔriū in penalibus que opi. Bal. seruatˀ i curia parla. Sed illa pena non hȝ locū de iure cano. ideo nō serua-
61 tur. ꝛ d. l. si clericus in terris ecclesie vt ibi dt Bal. ¶ †Xcix. qro, si appellans fuerit impeditus in primo fatali, an poterit sua impedimēta probare per eius iuramentū dic ꝙ sic vt no. Spec. in ti. de appel. §. nūc breuiter ver. qd ergo. ꝛ Arch. c. j. d do. lib. vj. ꝛ Ja. d ar. ff. de excu. tu. l. scire. §. sufficit, ꝛ de hoc plene scripsi i deci. parla. q. ¶ C. qro q sit differētia inter iudicialē appellationē ꝛ extraiudicialē vide in. c. nobis olim. de ele. ꝛ in. c. cū inter ca. p Jnn. ꝛ p Archi.
62 in. c. roma. de ap. li. vj. ¶ †Cj. qro, qñ incipiet currere primū fatale an a tpe snie vel a tpe ap. dic ꝙ a tpe ap. ſm Jo. an. in. c. ex rōne extra de ap. qd ꝓbatˀ in cle. sicut. c. ti. ꝛ de hac materia vide in. c. sepe. de ap. qd ꝓbatˀ in cle. sicut. eo. ti. ꝛ de hac materia vide in. c. sepe. de ap. ꝛ Spe. in tit. de ap. in. l. qualiter. ver. annus. vide ēt Pe. ia. q dicit ꝙ primū fatale incipit currere a die ap. in tit. forma libelli sup nul. snie in. §. nūc ē no. ꝛc. ꝛ hoc verū crederē ꝙ tps currat a die ap. nisi iudex a quo statuisset tps ad ipsam appellationē introducendam coram iudice ad quē quo casu primū fatale curreret a die introductionis, vt tȝ Spe. in ti. de ap. §. qualiter aūt. ver. ij. dȝ esse. ¶ Sȝ an fatalia currāt durante tpe quo agitˀ sup attētatis. decisio rote ē ꝙ nō currūt fatalia, qꝛ nō solū d ap. lib. vj. dt ꝙ añ oia audiatˀ sup reuo
63 catione attentatoꝝ, q tit. est post tit. de ɔsti. pec. ¶ †Sȝ quo tpe. j. annuȝ teneatˀ ap. cām ap. inchoare vt sic appellatio non videatˀ deserta si postea ɔtingat eā ap. nō esse finitā. j. an. hoc non est iure cautū arbitrio iudicis relinquendū arg. ff. de iur. delib. l. j. in fin. ꝛ ff. de verb. obli. l. ɔtinuus. §. cum ita. Et ideo sufficit venire coraȝ iud. ap. tali tpe ꝙ supersit tantū de anno qd sit, verisimile causaȝ finiri posse. j. illū an ar. l. si quis cau. l. ij. §. si quis ſm Jnno. in. c. ex rōne. de ap. idē tȝ Pe. ia. in. d. titu. forma li. super nul. snie. in. §. nūc est no. ꝛc. ꝛ hoc verū de iure. Sȝ ſm statuta Delp. dantˀ. xl. dies ad incoādū ꝓsequi ap. qñ ap. a iudicibus inferioribus ad iudicē appellationū totius Delphi. ꝛ qñ a iudice appellationū ap. ad pla. statuitur tps ꝓ sequēdi. xxx. dierū. ꝛ nisi. j. illud tps incipiat eius ap. ꝓsequi appellatio ē deserta. ſm Jnn. in. c. ꝑsonas. de app. Et si appellans fuerit impeditus in illo primo anno finire cām datur ei alius annus. vt in d. auc. ei q appellat. Et datˀ a. l. ex iusta causa iudex ergo nan dat ſm annū, sed causa impedimēti iudici probata declarat eū appellantī
64 ɔpetere. †Et ex hoc apparet qd iudex nō potest. j. an. declarare ſm fatale ɔpetere, qꝛ nondū est datus a lege qd enim non est declarari non potest esse arg. ff. de iniu. ru. ꝛ ir. test. l. nā ꝛ si. §. post defectum. Jtē qꝛ tractus futuri temporis non spectat ad iudicem. ff. de vsufru. Sed finito illo primo anno debebit ꝓbare cām impedimenti qua ꝓbata si iusta sit iudex declarabit ſm annū a lege datū ɔpetere ista verba Pe. ia. vbi. s. Sed que sint iuste cause pp quas ſm fatale debeat deferi. ibi declarat Pe. ia. ꝛ tetigi. s. in. q. xcj. Et hodie non sunt nisi duo fatales termini cause ap. s. primus annus ꝛ scds, nec lex dedit vlterius aliud tps cām ap. finiedaȝ forte ne lites essent immortales.
65 † Attamen si ap. fuerit impeditus in scdo anno ipse poterit habere tertium annū per restitutionem in integrū nō a lege sed ꝑ officiū iudicis ex clausula generali. ff. si qua iusta c ausa ꝛc. vt. ff. ex qui cau. maio. l. prima in fi. ꝛ no. in. d. aucten. ei qui appel. Nec tunc tertius annus ɔpetit ni per insi inte. res. obtentam. qꝛ qñ ad agendum vel excipiendū datˀ restitutio in integ. actio vel exceptio nō hȝ locū nec effectū nisi in integrū restitutione obtēta. ff. ex qb. cau. maio. l. necnō. §. exemplo. ꝛ de iure in. l. nā postea. §. si minor. ita dicit Pe. ia. vbi. s. ¶ Jtē qꝛ primū fatale est vnus annus integer, ꝛ scds annus est annus integer. Jdeo si appellans fuerit impeditus in scdo anno soluȝ per vnā diem sic ꝙ causa non potuit finiri debebit sibi dari tertius annus integer, per re. in inte. ꝛ sic de alijs ann. ꝛ ita viderˀ not. in. d. auc. ei q ap. ibi dū dicit gl. ꝛ ita primus ꝛ scds annus dantˀ a. l. ꝛ alij per restitutionem ꝛc. ꝛ ex illa gl. multi credunt predicta esse vera. s. ꝙ tertius annus semper debeat dari integer per resti. in integ. ꝛ forte non male si in aliquo tex. legis iacerent illa verba in. d. glos. posi-
66 ta. Sed non sunt in aliqua lege. †Est ergo dicendum ꝙ appellanti datˀ prius annus integer ad cām finiedā, ꝛ si iusto ipedimēto interueniente cā nō fuerit finita. Etiā si ipedimētū fuerit vnius diei datur ei a lege scds annus integer ſm Jnn. in. c. si duobus extra de ap. circa fi. ibi ꝛ viderˀ ꝙ si tantum per vnū diē ꝛc. ꝛ si tunc in. ij. anno nō fuerit finita cā sine appellans habuerit iustam causam impedimenti siue non lex non dat ei vlterius aliqd tps sed appellatio est deserta, ꝛ snia a qua fuit appellatū dȝ mandari executioni ne lites sint immortales. Tñ de equitate pretoria restituitur in integ. solum ad tantum tps per quantum probatum fuerit ipsum habuisse iustū impedimentum, vt dicit Jnn. in. d. c. si duobus. ꝛ sic si lesio anni integri sit vnius annus integer restituetˀ ei qui poterit dici annus tertius, ꝛ sic poterit intelligi illa glo. in. d. auc. ei qui appellat. Sed si lesio fuerit tantum

de vna die vel de vno mense dicti secūdi anni tūc sola dies vel vnus mensis restituetˀ ei, vt. ff. ex qui. cau. ma. l. sed, ꝛ si. §. sed cum forte. ꝛ §. quoties ita dicit ꝛ tȝ Pet. Ja. vbi. s. idē etiā tenet Jnno. in. d. c. si duobus extra de ap. circa fi. ibi, ꝛ vˀ ꝙ si tantum ꝑ ꝛc. ꝛ si fuerit negligens appellans in petetenda dicta in integ. re. cū ingressus fuerit tertiū annum, tunc tps negligentie ɔpensabitur sibi cū tpe lesionis pro rata tpis vt. ff. ex qui. cau. maio. l. ab hostibus. §. sed qd simpliciter. ita dicit Pe. ia. vbi. s. itē circa predicta multi deficiūt credentes ꝙ postquam conclusum est in causa, ꝛ petitum diffiniri ꝛ sententiam ferri quod propter hoc se posuerint in tuto, ꝛ quod fatales termini non currant sibi nec sit curandū an postea iustū impedimentum habeat vel non. Sed non est verum, causa enim tunc non est finita. Jdeo erit querendum, an iustum habuerit impedimentū, quare non fuit post ɔclusionem lata snia ita dicit Pe. ia. tamen de stilo
67 curiarū pñtis patrie Delpi. † facta assignatione ad diffiniendum in causa ēt si restaret cā in dormitorio ꝑ. x. annos appellatio non dicere tur deserta, qꝛ tunc non stat per partes sed per iudicem appellationum quominus snia appellationis diffiniatur, ita semper vidi seruari a triginta tribus annis citra a quibus incepi practicare ꝛ hoc etiā dicit verum de iure Bar. in. l. j. §. biduū in vltimo no. ff. qñ appellādum sit. Sed quid si in primo fatali vel scdo fatali steterit per iudicem, quo minus cā ap. fuerit terminata an currat tps, vˀ ꝙ sic, sed quod debeat dari in integ. resti. vt no. C. de tempo. ap. auc. Jtem si ꝛ in corpore vt spon. lar. §. hoc quoꝝ. col. ix. ꝛ de his qui ingre. ad appel. §. j. coll. v. Currit. n. tps si per iudicem steterit, vt no. in di
68 stinctione Placentini in sum. sua. de temp. appel. †Sed ecōtra ꝙ tps tale non currat si steterit per iudicē facit in corpore vt spon. largitas. §. hoc quoqꝫ. col. ix. ꝛ no. in corpore de his qui ingre. ad ap. §. qꝛ. n. colū. v. ꝛ in auc. de ap. ꝛ intra que temp. §. ad hec scimus, ꝛ ibi nota. Azo. in summa extra de appella. c. ex ratione. Sed in hac qōne vˀr tpa distinguēda, vt si in primo anno steterit ꝑ iudicē quare cā ap. nō fuerit finita, qd tunc currit tps, nō tñ indigebit appellās aliqua restitutione, qꝛ lex dat ei. ij. annum integrum vt videtur expressum in corpore de his qui in ingre ad ap. §. j. col. v. vbi dicit dari. ij. annū sine ꝓpter occasionē iudicis appellatio ꝓlongatˀ, aut per quālibet cām. Si aūt stet per iudicē in. ij. anno. aut stetit per eū aliā ante finē illius. ij. anni seu ante vltimā dilationem, seu ante vltimos dies, sic ꝙ cā non possit finiri, ꝛ tūc etiā currit tps. Sed appellans cū ingressus fuerit tertiū annū habebit petere restitutioneȝ in integ. nec alias succurretˀ ei ꝛ sic habet locū prima opi. Placen. si auteȝ stetit per iudicem in vltimis diffinitiuis. ij. anni, tunc ipso iure non curret secundum fatale, ꝛ sic loquitˀ in corpore. vt spon. largi. §. hoc quoqꝫ ꝛ sic potest intelligi scda opi. Azo. ista sunt verba Pe. iac. in titu. ꝓcal. forma libelli super nul. sen. Jteȝ est notādū ꝙ fatale non currit qñ lis speratˀ inferri in ɔsistorio principis vt in auc. de app. ꝛ
69 intra que tempora. §. ad hec. col. iiij. ¶ †Cij. quero. x. dies q dantˀ ad appellandū ɔputantˀ a die snie, vt dicit Pe. ia. in titu. de consti. pecunia libellus, sed hoc verū nisi fuerit lata sniaȝ presentiā procuratoris, qꝛ tunc currunt dicti. x. dies a die late sentētie ſm Cy. in auc. hodie. C. de ap. nisi procurator esset non soluendo, vel collusisset cū aduersario. vt. s. dixi in ver. lxxvij. ꝛ de hoc tetigi in apparatu meo sup statuto Del. si qs ꝑ literas ꝛc. in gl. sup verb. ap. ¶ Ciij. qro qs nō pōt appellare nisi prius rōne in integ. obtenta qñ incipient currere. x. dies q dantˀ ad appellādū dic q die snie sup restōne i inte. vt dt Pet. ia vbi. s. in ti. de ɔsti. pecu. libellus vbi tractat materiā appellationū idē dicit ipse in. xxx. diebus q dantˀ ad petendū apostolos, ꝛ ibi in eo. ti. de ɔsti. pecu. libellus tractat ideȝ Pet. ia. qualiter ipeditus appellare debeat in integ. resti. ad. x. dies. qui dantˀ ad appel.
70 ¶ †Ciiij quero, si appellās icōgrue loquatˀ in sua applone si dicat sententia nullā dic ꝙ nō ſm Pe. ia. vbi. s. qꝛ sententia pōt esse nulla ꝛ ab ea appellari lȝ improprie. ff. de iure patro. l. fi. ꝛ ff. d appel. l. si expressim. ꝛ tamen lȝ istud non esset dictū in appellatione, nihilominus iudex applonis posset incidēter de nullitate cognoscere, vt ibi. ꝛ l. j. C. qñ ꝓuo. nō est ne. sed sup hoc vide q. j. dicā in. q. cxxiij.
71 ¶ †Cv. qro, si iudex a quo debeat repĳtare ad iniuriā si appellans dicat in sua applone sniam iniquā, dic ꝙ non, qꝛ illa verba de ɔsuetudine non iportāt iniuriā, vt dicit Pe. ia. vbi. s. i ti. d ɔsti. pe. libellus. secus credit ipe Pe. ia. si appellās diceret sniaȝ latā fuisse ꝑ pecuniā, ꝛ sic de silibus iniurijs, qꝛ tūc si illud nō ꝓbetˀ in cā app. s. corruptio ꝓdicta forte iudex a q posset agere actiōe iniuriaꝝ, nō tñ ageret añ sniaȝ iudicis ap. vel app. desertā. Et circa hˀ est aduertēdū, qꝛ ꝑs nō dȝ iniuriā iudici a quo iferre gl. i. l. ꝛ i maioribus. C. d ap. in fi.
72 gl. ¶ †Cvj. qro q sunt illi q ꝓhibentˀ applare. Pe. ia. vbi. s. in ti. d ɔsti. pe. libellus. dt ꝙ ꝓhibetˀ appellare ille q fecit pcm de non appellando. Vel qui lata snia renūciauit iuri appellandi. Jtē ille q est verus ɔtumax. Sed qs dicat verus ɔtumax vel fictus ɔtumax, ibi

plene tractat Pe.ia.ꝛ ista faciunt ad materiã.c.nõ solũ ꝺ ap li.vj. vbi dꝛ ꝙ attẽtata post ap.reuocant̃ nisi in casibus in quibus est ꝓhibitũ appellari, ita ibi dicit tex. ¶ Cẽtesimoseptio q̃ro,index appellationũ ꝓfert simpl'r sniã sniam q̃ trãsiuit in rẽ iu.ꝛ nullã mentionem facit ꝺ nullitate p̃rie sententie. Ex exequat̃ sniaꝫ iudicis appellationũ an pars poterit opponere de nullitate p̃rie snie. vide Pe.ia.in tit. de libe.in cã ap.ibi põt legista ꝯcludere ꝛc.ꝛ ibi dicit Pe.ia.etiã qꝺ index appellationum non exequitur sententiam sed index a quo.

73 ¶ Centesimooctauo,q̃ro si quis ab interlecutoria non appellat,sed petat tantũmodo eã ꝯrio imperio reuocari ꝛ index illã interlocutoriã nõ reuocet ſꝫ ꝯfirmet an possiꝫ ab illa ꝯfirmatoria appellare etiã post.x.dies a die p̃me interlocutorie,dic ꝙ sic,ꝛ per illã app'one tota cã deuoluitur ad iudicẽ appellationũ qui poterit cognoscere ꝺ illa interlocutoria a qua non fuerat appellatuꝫ ẽm Inno.in.c.si.extra de no.ope.nun. ¶ Centesimonono q̃ro.Si in cã ap.sit necessarius libellus,dic ꝙ nõ,qꝛ ex primis actis põt iudicari ẽm Inn.in.c. cũ ꝯtingat,extra de offi.dele.ꝛ Arch.in.c.ij.de iura.calum.lib.vj.

74 ¶ †Centesimodecimo q̃ro,an pendente appellatione sit qs excõmunicatus.gl.Ja.de but.ꝛ doc.in.l.fi.C.si a nõ ꝯpe.iud.dicit ꝙ appellãs ab excõicatione nõ est excõicatus. Sed dic ꝯ̃ per text.in.c. pastoralis de ap.ꝛ ibi tene Bar.ꝛ ibi vide Inn.q ponit ibi sex casus in quibus põt procedi ad executionẽ sententie non obstante appellatione,qñ appellationi non est delatũ.Itẽ põt eã mandare executiõi si sniã per lapsum fatalis vel alias sit deserta etiã absq; citãdo partẽ ẽm Inn.in.c.si duobus in gl.pen.ibi ꝛ vꝛ ꝙ si tantum ꝑ vnũ diẽ ꝛc. Sed an a snia absolutionis possit appellari dic ꝙ nõ vt no.per Inn. in.c.ab excõicato extra de rescri. ¶ Cẽtesimovndecio q̃ro,si index a quo appellat̃ sit in alijs causis suspectus.vide Inno.in.c.cũ sit romana.extra de app.

75 ¶ †Censitemoduodecimo q̃ro,an ꝓcurator q litẽ ꝯtestatus in cã principali possit ex virtute dicte ꝯtestationis ꝓcuratorẽ substituere in cã appellationis a diffinitiua.do.Pe.pape legũ doctor quondã patruus meus dicit ꝛ credit ꝙ nõ,qꝛ ideo ꝓcurator post lit.ꝯtest.ꝓcuratorẽ substituit,qꝛ ꝑ ꝯtestationẽ efficit̃ dñs .C.de procura.l.ꝓcuratoribus.ꝛ.l.nulla dñs quidã non rei,sed litis idest instantie.ff.de excep.doli.l.si ꝓcurator.ꝛ ibi no.Sed sunt diuerse instantie.s.principalis ꝛ appella.pꝫ qꝛ in eisdẽ statuũtur diuersa tẽpora.C.ꝺ iudi.l.ꝓperandũ.C.de temp.ap.auc.ei qui ideo diuerso iure censeri debent,ꝛ per ꝯsequens ꝙ non possit in cã appel.procuratorẽ substituere,pro quo facit etiã,qꝛ videmus ꝙ procurator nõ cogitur causam appel.prosequi in.l.inuitus.C.de ꝓcu.ꝛ not.ff.an ꝑ aliũ cause appel.in.l.fi.ita dicit ipse do.Pe.pap.in quodã suo cõ

76 silio vt vidi. ¶ †Cẽtesimodecimotertio q̃ro,index ꝓnũtiat ex aliqua cã aliquẽ non potuisse appellare. An hec ꝓnũtiatio erit interlocutoria dic ꝙ sic ẽm Archi.in.c.cupientes.de elec.lib.vj.† Ideꝫ de omni pronuntiatione sup dilatoria vel peremptoria exceptione, vt ibi dt idẽ Arch. ¶ Cẽtesimoquartodecio q̃ro,si appellat̃ post.x.dies et ꝺ ꝯsensu ptiũ. An nihilominꝰ appellatio erit dserta,dic ꝙ sic ꝛ nõ valet talis appel.ẽm gl.i cle.si ap.ꝺ appel.ꝛ in.l.preses.ff.ꝺ re iudi.ꝛ ita dicit Ang.de are.doc.nouissimus.in.l.j.§.dies autem.

77 ff.qñ appellã.sit. ¶ Cẽtesimodecimoqnto q̃ro,an sit licitũ scdo appella.ab eodẽ grauamine etiã ĩ.x.dies dic ꝙ non ꝛ si faciat vꝛ prime appellatio.ꝛ grauamini renuntiasse ẽm Inn.in.c.solicitudineꝫ.super verbo ꝯ̃ episcopũ.in fi.extra de ap.Et hoc verũ nisi appellãs ꝓtestetur ꝙ non intẽdit renũtiare prime sue appel.sed ꝙ facit scdaꝫ adherendo prime appellationi,ita vꝛ ibi sentire Inn. ¶ Et si appelletur viua voce ꝛ postea in scriptis,que appel.debeat prosequi vide Bar.in.l.cũ procurator.ff.de ope.no.nun.Et ibi vide si procurator teneat̃ ꝓsequi appellationẽ.Et multa alia singularia in materia

78 app. ¶ †Centesimodecimosexto q̃ro,an appellatio ipediat taxationẽ expensaꝝ,ꝛ fructuũ dic ꝙ nõ,imo pt index a quo taxare nõ obst. app.qꝛ taxatio non est noua ꝯdemnatio,sed prioris dũtaxat declaratio q̃ declaratio põt fieri non obstan.appel.ar.in.l.heredes palã. §.sed si notam.ff.de here.insti.ꝛ ista est decisio Rote in tit.de ap.ꝛ ad hoc faciunt bene no.ꝑ Inn.ꝛ Joan.an.in.c.solicitudinẽ extra de ap.Et ex hoc no.ꝙ iudex põt suam sniaꝫ declarare nõ obstante ap. ¶ Centesimodecimoseptimo q̃ro,si in cã ap.possit prosequi alia cã q̃ꝫ in ap.exp̃ssa dic aut appellatur a diffinitiua ꝛ tunc sic in.l.scio.ff. de ap.ꝛ no.gl.in.c.cum Jo.bere.extra de fide instrumen.Aut appellatur ab interlocutoria,ꝛ tũc non in cle.ap.de ap.ita dicit Abb. Pan.in.d.c.cũ Jo. ¶ Cẽtesimodecimooctauo q̃ro de vtili,ꝛ quo

79 tidiana q̃one videmus enim in.d.cũ Jo.be.extra de fide instru.†ꝙ ad petitionẽ appellantis index ad quẽ reformat sententiam.Sed an hoc possit facere ad petitionem appellati vt detrahat vel addat in sententia prout sibi videbitur iuridice detrahendum vel addendum ad petitioneꝫ appellati hanc questionem formant domini de Rota.cccxij.Et ratio dubitandi est qꝛ appellatus non appellando videt̃ acqescere snie in.c.qꝺ ad ꝯsultationẽ.de re iudi.ꝛ.l.fi.C.de sen.q̃ sine certa q̃tĩtate ergo nõ dꝫ audiri petendo eũ reformari. Sed hoc nõ obstãte fuit ꝑ dños de Rota ꝯclusuꝫ ꝙ appellatus licet nõ appellauerit potuerit petere sniaꝫ reformari.Qꝛ ex quo ꝑ vnã ptẽ fuit appellatũ a tota snia ipsius effectus i totũ fuit suspẽsus.l.j.ff.ad turp. ꝛ.c.veniẽtes extra de iureiu.ergo ꝑ ap.peti pt reformatio ita vt per ap.possit peti reformari vel emẽdari sepe enim qs ꝯsequit ex ꝓsona alterius quod ex se consequi nõ posset.l.petende.C.de temp.in int.

80 resti.ꝛ.c.antore.Martini ꝺ ꝯces.ꝑbẽ.lib.vj. ¶ †Itẽ iudex supplet de facto vbi ꝯstat ei ex dictis testiũ vel instrõꝝum, pro quo facit qꝺ ponit Inn.in.c.j.de postu.pla.d.Abb.Panor.qui mouet hanc.q. in.d.c.cuꝫ Jo.vꝛ residere in hac opinione dñorum de Rota.Sed limitat ipse do.Abbas dictã conclusionẽ dominoꝝ de Rota nisi appellans se restrinxisset in appellando ad capitula facientia cõtra eũ dũtaxat,tunc enim dixit ipse do.Abb.causam non esse deuolutam ad iudicẽ ad quẽ nisi respectu illoꝝ capitulorũ,q faciunt ꝯ̃ appellantem si sunt ab alijs separata per tex.in.l.etiam.ff.de minori.tot eniꝫ videntur snie quot capitula snie,vt ibi no.gl.in.c.ij.de ordi.cogni. ꝛ ita ipse dñs Abb.arbitret̃ censisse dictos dños de Ro.in.d.decisione dum ponderant ꝙ a tota snia fuit appellatũ secus si separate,ꝛ ex his no.bonam practicã appellandi vt appellat̃ a partibus ꝛ capitulis facientibus ꝯ̃ appellantẽ,ideo appellatus etiam debet esse cautus vt ipse appellet a sententia q̃tũ ꝯtra se facit vt tollat̃ ois ambiguitas.ita dicit ipse.d.Pañ.d.cũ Jo.here.extra de fide instru.

81 ¶ †Centesimodecimonono q̃ro,an a laico possit appellari ad papam,dic regulariter ꝙ nõ nisi qñ index a quo appellatur non recognoscit superiorem in tẽporalibus ita dicit dictus do.Panor.in d.c.cũ Jo.here.de fide instru.ibi oppono ꝙ a iudice laico ꝛc.ꝛ posuit etiam ipse domi.Panormi.in.c.j.extra de proba.Ut scripsi.ĩ. q̃one. ¶ Cẽtesimovigesimo quero,si in causis criminalibus appellatio fieri possit viua voce vel in scriptis sicut in ciuilibus,dic ꝙ sic vt in.l.litigatoribus.C.de ap.ꝛ intra.x.dies sicut in ciuili.in auc.hodie.C.de appel.ꝛ in.c.romana.§.vero vocatis.de appel.lib.vj.ꝛ sentit Bar.ꝛ Ange.de perusio.Raph.ꝛ Imol.in.l.non tantum.ff.de ap.Et in appellatione viua voce vel scriptis seruanda sunt que hñr

82 per tex.gl.Bar.Ang.ꝛ Imo.in.l.j.§.si.ff.de ap.†Et non tantũ ipse ꝯdẽnatus de crimine per se,sed etiaꝫ per ꝓcuratorẽ appellare potest in quocunq; crimine etiam vltra relegationem,qñ snia non potest eludi,vt puta,quia est in carceribus,vt.l.j.ff.an per aliũ cau.ap. Et etiam põt appellatio interponi per quẽlibet de populo ẽt nõ cõiunctim qꝛ homo homini ꝑ humanitatẽ tenet̃,vt.l.non tñ.ff.ꝺ ap.l. addictos.C.eo.tit.ꝛ ibi doc.ꝛ.l.addictos.C.de epa.aud.ꝛ ibi bal.in tantum ꝙ ẽt si festinãs mori non vellet appellationẽ interponi po

83 test interponi ꝛ supsedet̃ ab executiõe,vt.d.l.non tñ.† Sed an clericus isto casu possit appellare ꝓ condemnato.Specu.in tit.de ad no.§.j.ver.in causa aũt criminali dicit ꝙ tutius est ꝙ clericus a tali cã abstineat facit qꝺ habet̃ in.c.sniam extra ne cle.vel mona.ꝛ ita ẽt residet Ang.de peru.in.d.l.non tantũ.sed Jo.de imol.ibi dicit ꝙ cũ ecclesia tẽdat ad diffinitionẽ,ecclesia ẽt pro defensione taliũ possit se intromittere.xxiij.q.v.c.reos.ꝛ sic videtur ꝙ etiaꝫ clericus possit isto casu appellare ꝛ defendere reũ pro quo facit.d.l.non tãtuꝫ.ꝛ aduerte ꝙ dicta ap.potest fieri noie ꝯdẽnati ꝛ noie appellãtis.ꝛ simpliciter nec exprimere cuius noie appellet,qꝛ tũc intelligitur appellare oi meliori mõ quo põt nec index dꝫ ipsum arctare ad exprimendũ quo noie appellet,facit qꝺ no.Inn.in simi.in.c.cũ olim extra de

84 testi.ita dicũt Bar.ꝛ Imo.in.d.l.nõ tñ.† Sed an isto casu quo tertius appellat ꝓ ꝯdẽnato,an possit ap.ꝑ eũ interpositã ꝓsequi dicit Bar.in.d.l.addictos.C.de epi.aud.ꝙ nõ nisi postea habeat mãdatũ ne alias ꝑ factũ suũ preiudicet ipsi reo alle.no.ꝑ Inn.in.c.veniẽs extra de accu.Sed imo.in.d.l.non tantũ nõ tꝫ hoc qꝛ est ꝯ̃.d.l.non tantũ qꝛ etiã pro inuito põt appellari,nec ob.rõ Inn.qꝛ factũ appellantis non habentis mandatũ non nocet ꝯdẽnato.ꝛ notat̃ ꝙ.d.l.nõ tantũ hꝫ locũ siue sit ꝯdẽnandus ad mortẽ siue ad mẽbri abscisionẽ, qꝛ membri abscisio equiparat̃ morti,qꝛ saltẽ illud mẽbrum moritur, vt no.i.l.ij.C.de offi.eius q vicẽ alterius gerit facit in auc.C.de coll. §.ad hec ꝓhibemus.ita dicit Ang.de peru.in.d.l.nõ tantũ.ꝛ etiã hꝫ locum si quis fuit dãnatus ad mortẽ ciuilẽ per ea que no.Bar.in simili in.l.stichus.ff.de pecu.leg.vbi ꝯditionaliter si non soluerit.ĩ. menseꝫ centũ est aliquis ꝯdẽnatus in deportationẽ,qꝺ põt quilibet ꝑ illo inuito soluere ne incidat in mortẽ ciuilẽ vel mẽbri mutilationem in tantũ etiã ꝙ si a principio ꝓtestatus fuerit nec ꝓ eo soluat̃ potest solui,vt dicit Bal.in.l.si.C.de neg.gest.ꝛ ꝯsuluit Bar.ꝙ si ille cõdẽnatus nõ vult soluere nec aliqs offerat pro eo si tamẽ est diues ꝙ tũc index dꝫ facere executionẽ in bonis suis ꝛ non expectare quod ipse incidat in illas penas mortis etiã ciuilis alle.ff.pro socio.l.cum

85 duobus.§.idẽ rñdit.† no.etiã in hac materia qꝺ lꝫ in causa ciuili sine ante

ne ante sniam siue post possit appellationi renunciari, vt. l. fi. §. fi. C. de tēp. ac. ꝛ faci. l. tale pactū §. qui prouocauit. ff. de pactis. Tamē in criminali qñ tractať de morte ciuili vel naturali vel mēbri abscisio ne nō pōt per ꝯdēnatū vel ꝯdemnandū neq; appellationi sue neq; p quemlibet aliū interposite vel interponende appellationi renūtia ri vt est casus in. d. l. nō tantū. ꝛ no. Bal. in. d. l. fi. §. fi. Et sic aliqua
86 liter a sententia criali pōt appellari de quo. j. † Sed non pōt appel lari a sententia excō. in. c. pastoralis. extra de ap. ꝫ gl. dicat contra riū in. l. fi. ꝛ ibi vide Bar. ꝛ doc. C. si a non ꝯpetenti iudice. Si aūt absens esset ꝛ in contumacia ferretur sententia corporalis, an quili bet de populo possit appellare. Ang. de are. in tractatu suo ď male ficijs. in glo. fi. Arguit pro ꝛ contra sed determinat ꝙ sic. Item no. per. d. l. non tantum. ꝛ per glo. que reputatur singularis in. l. patro nus. §. rei perduellionis. ff. de acqui. here. videtur ꝙ in omni crimi ne etiam lese maiestatis possit appellari, ꝛ illas duas glo. ibi Nico. de neap. ponderat ꝛ miratur quod nemo ponderauit. Sed ꝫ glo. in d. §. rei perduellionis, ita dicat, tamē Ang. de are. vbi. s. credit ꝙ in crie lese maiestatis nō possit appellari, ꝛ mouetur primo per ratio nem litere. l. ꝯstitutiones. ff. de ap. vcꝫ ꝙ non admittuntur ad appel landū quos interest reipublice statim puniri, sed ista sunt huiusmodi vt pꝫ. C. ad. l. iul. maiestatis per totum igitur ꝛc. ꝛ de hoc videť ca sus in. d. l. constitutum in verbo factionū iuncta. l. quisquis. in prin.
87 C. ad. l. iul. maiestatis. † Nam factio sumitur pro proditione que fit contra principē vel rempublicam. Et sic idem est factio qđ crimē le se maiestatis, ꝛ ēt pbat tex. in verbo factionis in extrauaganti ad re primendam, ꝛ per hoc est etiam tex. notab. in. l. si quis. §. hi aūt oēs. ff. de iniusto testa. vbi dicitur ꝙ ꝯdemnati in causa capitali appel lant nisi sit latro insignis ibi factione cruēta ꝛc. Et sic sola factio. i. proditio impedit appellationē. Preterea dicit ipse de Aretio. tria sunt crimina excepta heresis simonie ꝛ lese maiestatis iuxta no. per gl. fi. in. c. j. de testi. lib. vj. Et sic illa tria equiparantur, ꝫ in crimine heresis non appellatur, vt in. c. inquisitiōis. de hereticis. lib. vj. er go nec in crimine lese maiestatis. Ex quo a pari procedunt. ꝛ p hoc est tex. ꝫm vnam expositionem. Archi. in. c. felicis. de penis. lib. vj.
88 ꝛ ibi refert Jo. an. i. iiij. col. † ꝛ ibi dicit Jo. an. post Archi. ꝙ ē spe ciale in crimine lese maiestatis propter inhumanitatem criminis, qꝛ si in aliquibus crialibus que non sunt ita grauia sicut est crimen le se maiestatis non appellatur. vt. d. l. ꝯstitutiones ergo nultominus debet posse appellari a crimine lese maiestatis quod est grauius ꝛ ad gl. in. §. rei perduellionis respōdet ipse de Aretio ꝙ ibi appel latio non debuit admitti de iure, sed fuit admissa ex permissu princi pis sicut in simili in. l. chyrographis. §. fi. ff. de admi. tut. vel potest dici dicit ipse de Aretio ꝙ prima expositio ibi glo. vcꝫ ꝙ cognitio eret suspensa in causa principali sit verior de iure per. s. dicta. Que ro an appellatione interposita in criminali debeat captus relaxari. Et quid si appelleť a captura vide ple. Ang. de are. in dicto suo tra
89 ctatu de maleficijs in glo. fi. ꝛ tetigi. s. q. xxx. † Item no. circa hanc materiam ꝙ iudex non debet se reddere difficilem in admittēdo ap pellationem maxime quando non est manifeste friuola, qꝛ si non ad mittat teneť. l. iulia de vi publica vel priuata vt est tex. ꝛ ibi Bart. in. l. iul. ff. ad. l. iul. de vi publica. Nam cū per ap. sententia sit recisa executio fieri non potest ꝛ si fieret puniretur iudex a quo capitali ter, quia paria sunt occidere innocentem ꝛ occidere qui ꝯfugit ad iustā defensionē. ff. ad. l. iul. repe. l. j. in fi. ita dicit Bal. in. l. additos C. de epis. audi. Sed aduertas qꝛ si esset manifeste friuola, vt qꝛ spō te confessus fuit vel crimen est notorium tunc si non admittit nō te netur, immo si admitteret peccaret in. c. cum appellationibus friuo lis de app. lib. vj. Quinimmo non obstante appellatione statim fieri dꝫ executio. ꝛ maxime in delictis enormibus. l. prouinciarum. C. de ferijs, ꝛ. l. reis. C. de penis. ꝛ. l. cōstitutiones. ff. de appel ꝛ. l. si quis
90 filio. §. irritū. ff. de iniust. te. ꝛ qđ ibi no. doc. maxie Raphael. † Que ro quis ꝯdemnatur auditur appellans, an oēs dic ꝙ nō puta si cri men est notorium vel manifestum non audit appellās. in. c. romana §. pen. de ap. lib. vj. Sic in certis casibus ꝛ delictis enormibus que enumerantur in. d. l. constitutiones. ꝛ in. d. §. irritū. ꝛ in. d. l. prouin ciarum. ꝛ in. d. l. reis ꝛ etiam in casu. l. j. C. de raptu virgi. ꝛ ibi Sa li. Et etiā in fabricantibus falsam monetaꝫ. ꝛ sic etiam in casu. l. j. de falsa mo. ꝛ ibi Saly. quoniam publice interest vt statiꝫ fiat executio. Tertio si est confessus ꝛ ꝯuictus testibus vel alijs actis. l. ij. C. quo. ap. non recipiuntur vt hec plenius prosequitur idem de Aretio in
91 dicto suo tractatu. in glo. fi. † Et quod dixi quod confessus, vel cō uictus non audit appellans est verū si vere cōfessus ꝛ ꝯuictus est si autem fuisset contumax ꝛ sic ex forma statuti haberet pro confesso, ꝛ ꝯuicto, secus esset vt prosequitur magis late de Aretio vbi. s. qro an sicut in ciuili appellatio renouit nullitatem. l. quidā mulier. ff. fa mi. hercis. ꝛ. l. carmelia pia. ff. de iure patrona. ꝛ no. Bar. in. l. si ex

pressim. ff. de ap. an idem in criminali. Item sicut in ciuili nil est inno uandum appellatione pendente vt in toto tit. nil nouari app. pē. ita etiam in criminali. Item sicut in ciuili appellans est sub protectione iudicis ad quem ita etiam in criminali. Item sicut in ciuili petuntur apostoli. l. i. ff. de libel. dimis. Et. j. xxx. dies. vt. l. iudicibus. C. de ap pellationi. ita etiam in criminali. Item sicut in ciuili in sententia in terlocutoria fit inhibitio per iudicem ad quem, non autem in diffi nitiua in. c. non solum. de appel. lib. vj. ita etiam in criminali dic ꝙ sic, qꝛ eadem est ratio, ꝛ in criminali proceditur ad similitudinem ci
92 uilium, vt. l. absentem. ff. de penis. † Si autem intra. x. dies non ap pelletur a sententia super crimine lata, sed postea reclametur sif per nullitate sententie, an fiet executio non obstante causa nullitatis posset dici ꝙ aut fit prōpta fides de nullitate ex eisdē actis aut non vt. j. casu retardeť executio. Scđo casu non vt dicit Bart. in. l. iij. §. ꝯdemnatum. ff. de re iudi. Sed aduerte qꝛ hec distinctio non vi deť sibi locū vēdicare in criminalibus, qꝛ si fieret executio ipsa esset irreparabilis, ꝛ irreuocabilis. Ideo supersedi dꝫ a tali executione siue fiat prōpta fides de nullitate, siue nō, ꝛ ita videť dicere Pau. de lea. in cle. j. de re iudi. Quero quando snia in criminali confirma tur per iudicem appellationū qs faciat executionē dic ꝙ primus iu dex a quo vt tenet de Aretio in dicto suo tractatu. i. gl. fi. ibi, quero
93 qñ snia ꝯfirmatur ꝛc. ¶ † Quero si per statutū possit tolli appella tio in cā criminali dic ꝙ non vt scripsi in apparatu meo super statu to Delphina. si qs, iteras ꝛc. in gl. sup verbo appellatione cessante in fi. ¶ Quero appellatur a sententia criali. Sꝫ iudex nō vult eam admittere qd dꝫ facere idem iudex dic ꝙ non dꝫ pcedere ad execu tionē, sed dꝫ rescribere superiori cām quare noluit admittere talem appellationē, vt ē tex. ꝛ ibi Bal. Raph. cu. ꝛ Jo. de imol. in. l. si qs filio. §. hi qui. ff. de iniust. test. Quinimo a tali ratione appellans pōt ꝛ dꝫ iterū appellare vt est casus. ꝛ ibi Bar. ꝛ doc. in. l. j. C. quo. ap
94 pellatio non recipitur. † Quid autem si non obstante appellatione quā non admisit iudex quam tū recipere ꝛ admittere debebat ꝛ exe quatur suā sniaꝫ in criminali dic ꝙ talis iudex dꝫ capite puniri in. l. lex iulia. §. fi. ad. l. iul. repe. ita singulariter dicit Bal. in. l. si quis fi lio. §. hi qui. ff. de iniusto testa. ꝛ sicut de facto vult iudex exequi talē sniam que esset postea irretractabilis. iuxta. l. si quis prouocatione. C. de appel. ita etiam de facto per amicos talis ꝯdemnati pt resisti vt no. glo. in simili. in. l. minor. §. j. ff. de euictionibus. ꝛ impune resi sti potest, ratio, qꝛ per talem appellationem subla a est iurisdictio iu dici a quo ꝫm Inn. in. c. si quando. de offi. dele. ꝛ p hoc facit qđ no. Pau. de leazaris in clemen. j. de re iudi. Nam vt dicit Innocē. in. c. pastoralis. de offi. deleg. nunq̄ executor pene corporalis debet il lam exequi quādo videt sententiam iniustam, sed debet referre supe
95 riori, vt. l. j. in fi. ff. de questionibus, ꝛ † dicitur iniustasententia qñ est appellatum, quia appellatio extinguit pronuntiatum, vt in. l. j. in fin. ad turpil. ita dicit ꝛ tenet dominus Ange. de are. in dicto tractatu. in gl fi. Si iudex in ciuili vel criminali pferat sniaꝫ arbitrio suo in his in quibus pōt de iure vel statuto arbitrari, tunc pars condemna ta habet duo remedia, qꝛ potest appellare vel petere talem sniaꝫ re duci ad arbitriū boni viri, ꝛ istud late prosequitur idem de Aretio vbi supra. Si plures vna sententia in causa criminali fuerint condē nati, ꝛ vnus tantummodo appellet an victoria illius appellantis qui obtinuit absolutoriam in causa appellationis si prosit alijs qui non appellauerunt. ꝛ quia vt supra dixi in criminalibus proceditur ad similitudinem ciuilium ꝛ de vno ad reliquum est bona argumen tatio nisi expresse in iure reperiatur contrarium cautum iuxta no. in l. absentem. ff. de penis ideo de hoc dicendū est vt habeť in. l. suo. §. j. ꝛ. ij. ꝛ. l. si qui separatim. in prin. ꝛ. §. fi. ꝛ ibi glo Bar. Ang. de pe rusio. Imo. ꝛ Raph. ff. de appel. ꝛ in. l. j. ꝛ. ij. C. si vnus ex pluribus
96 appellauerit. † ꝛ concluditur qđ victoria vnius prodest alijs. d. l. j. ꝛ ij. C. si plures vna sententia. Sed fallit primo si alij acquieuerint sen tentie, vt no. gl. in. d. l. iij. ff. sed illud. Secundo fallit si omnes con demnati appellauerint qꝛ ille qui appellat videtur renuntiare ap pellationi consortis, ꝛ sic non prodest sibi alterius victoria vt no. In no. in. c. cū super de re iud. ꝛ ibi Ant. de butri. ꝛ habetur in. l. ab exe cutore. §. j. ff. de appel. ꝛ Bar. in. l. a sententia. eo. titu. Tertio fallit quando cause defensionis sunt distincte, ꝛ sic non est vnica ꝛ eadeꝫ causa defensionis, vt. d. l. si qui separatim. §. fina. Quarto fallit quā do sententie sunt plures late, vt. d. l. si qui separatio in principio. ꝛ non vnica sententia tantum contra plures. Quinto fallit si ille q nō appellauit acquieuit sententie non tantum expresse, vt dixi. s. in pria
97 fallentia, sed etiam si tacite vt dicit de Aretio vbi supra. † Sed an appellatione interposita ab vno ex consortibus possit fieri execu tio ꝯtra alios qui nō appellauerunt in casum in quē victoria vnius prodest alijs dic ꝙ non argu. in tit. nil no. appel. pen. ꝛ notant Imo. de Aretio. in. d. l. si separatim. §. fi. Quid si reus moriať pēdēte ap

pellatione interposita dic quod quo ad crimen extinguitur senten-
tia ⁊ sic cadauer puniri non poterit. ar. in. l. iij. C. si pendente appel.
mors interue. ⁊. l. j. ff. eo. titu. ⁊. l. fi. C. si reus vel accusatus mortuus
fuerit, ideo errãt aliqui iudices qui faciũt suspendi vel comburi ca-
dauera. ita dicit Cy. in. l. ij. C. q test. fa. pos. ⁊ Bal. in. l. j. C. ne ex de
lictis defunctorum, ⁊ idem Bal. Ange. de perusio, ⁊ Imo. in. l. de
functo. ff. de publi. iudi. ⁊ idẽ Ang. de perusio in. d. l. fi. C. si reus vel
accu. mortuus fuerit qui dicit hoc fore verum nisi quando memoria
hominis ex delicto possit condemnari quod cõtingit quandoq; ẜm
not. insti. de heredi. que ab intesta. deferuntur. §. per contrarium fa
cit. l. j. §. j. ff. de cada. pu. ⁊ quod ibi no. per Barto. Sed quid si de-
cedat ꝯdemnatus nondum interposita appel. intra tamen decẽ dies
qui dantur ad appellandum iuxta auctenti. hodie. C. de appellatio.
98 † An crimen extinguatur etiam quo ad bona confiscata per senten-
tiam dic quod gl. in. l. ex iudicioꝝ. ff. de accu. tenet quod sic, q꞉ illa
iudicantur a pari fore expresse appellatam vel etiam intra tempora
quẽ dantur ad appellãdũ. vt. c. non solum de appel. lib. vj. ⁊ no. glo.
in. l. j. in princip. ff. nil. no. app. pẽdẽ. ⁊ de hoc videt̃ tex. in. d. l. fi.
si reus vel accusa. mortuus fuerit in ver. idẽ obseruatur. Sed citra-
montani vt refert Cy. in. d. l. fi. si reus vel accu. mor. fuerit. in. ij. q.
tenent contrarium, quia cum verum sit quod reus sit condẽnatus, ⁊
sic iudicium contra eum fuerit ceptum ⁊ lis contestata, ⁊ sententia
terminatum negotium transit effectus sententie quo ad bona contra
heredes. vt. d. l. ex iudiciorum in prin. facit. l. j. cũ ibi no. per Bar.
ff. de priuatis delictis, dꝫ ergo heres appellare si vult gaudere di-
cto beneficio alias non gaudebit, vt. d. l. iij. Et istam opinio. citra-
montanorum sequitur Bart. in. d. l. ex iudiciorum. per. l. si qua pe-
na. ff. de verb. signifi. Sed opinionem gl. sequitur simpliciter Cy.
in. d. l. ex iudiciorum, quam etiam sequitur Io. de imo. in. l. defun-
cto. ff. de publicis iud. in princip. ij. colum. q꞉ ex quo pena bonoꝝ
venit in consequentiam pene corporalis si antequam perfecte sñiam
confirmaret officium suum superueniat mors, ⁊ sic defunctus princi
palis, quia extinguitur ipsa pena principalis videtur quod in conse-
quentiam extinguitur accessorium arg. l. fi. ff. vnde liberi. Nec huic
determinationi nec. d. glo. obstare videtur. l. furti. §. j. ff. de infami.
99 † quia licet condemnatus sit infamis, vt ibi, tamẽ videtur ꝙ ex quo
reus moritur interim pendente termino dato a lege ad appellandũ
extinguitur etiam crimen infamie, ideo nimirum si etiam extinguat̃
pena publicationis bonorum quod dicit fore verum quando nihil
expresse dictum est de bonis vel si in sententia dictum fuerit sed ac-
cessorie, videlicet condemnamus eum ad mortem cum publicatione
bonorum. Secus si eque principaliter p copulã ⁊ fuerit lata. sñia di
cendo ⁊ eius bona publicamus arg. in. l. j. ij. ⁊. iij. de pe. leg. ⁊ hanc
sententiam glo. ⁊ Cy. sequitur Sal. in. d. l. fi. C. si reus vel acc. mor
tuus fuerit. q꞉ vt proxime dixi ademptio bonorum veniebat in con-
sequentiam ergo extincto principali nonne extinguitur crimen etiã
accessorium. Preterea vbi est eadẽ rõ debet esse idẽ ius. l. si a Ti
tio. ff. de ver. ob. Sed rõ decidendi ⁊ diuersitas quam facit impera
tor in. d. l. iij. C. si appellatione pendente mors interuenerit est soluꝫ
vt ademptio bonoꝝ sit facta expresse vel tacite. ista ratio vr̃ ẽt ha-
bere locũ qñ quis moritur pendente termino dato ad appellandum
si ergo eadem ratio hꝫ locũ, ergo etiam habere debet locum eadem
iuris dispositio, nec ob. d. l. ex iudicioꝝ dum dicit condẽnatione se
cuta, q꞉ illud limitatur ⁊ intelligit̃ de condemnatione que iã transi-
uit in rem iud. ar. l. j. de re iud. Sꝫ intra tpa appel. nondũ transiuit
in rẽ iudi. vt no. in. d. l. j. in gl. Et sic legũ interpretatione mollient̃
pene vt voluit glo. in. d. l. ex iudicioꝝ nec ob. l. si qua pena. alleg. p
100 Bar. q꞉ ibi dicitur † ꝙ a pena non põt appellari, q꞉ a grauamine le
gis nõ põt appellari. Sed an a mulcta ⁊ ibi dr̃ ꝙ appellari potest
q꞉ est grauamẽ iudicis, ⁊ sic prima appellatio ꝯ iniquitatẽ legis nõ
admittit̃ tanq̃ inepta. secus in mulcta, q꞉ a sñia iudicis iniqua po-
test appellari. l. j. in prin. ff. de app. ⁊ appellatio dꝫ admitti. Stan-
te ergo dicta pendentia appellandi ⁊ mortuo condemnato, q꞉ pote-
rat appellari vt a mulcta iudicis procedat. d. glo. in. d. l. ex iudicio-
rum. ⁊ hanc opi. glo. sequitur Bal. in. d. l. iij. C. si pen. app. versic.
qũo deportatus decessit intra tempus ⁊c. tali rõne, q꞉ ꝙ sñia lata
non possit retractari non est hoc confirmatũ per lapsum temporis
predictum datũ ad appellandũ. ⁊ ideo cum sñia non sit adhuc con-
firmata pendet adhuc eius effectus. facit. l. cum hic status. in pria.
101 ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ¶ † Hac etiam ratione attenta quod ad
huc pendeat eius effectus infertur ꝙ testamentum interim facit dã
natus ad mortem contra quem facta fuit executio intra. x. dies valet
si institutus appellat ratione bonorum. Secus si non appellat, sit ta
tamen cautus heres in appellando vt non appellet nomine de fun-
cti, sed nomine suo ⁊ pro suo interesse bonorum querendorum, ⁊ idẽ
Bal. in. l. qui a latronibus. §. j. ff. de test. tenuit opi. citramontano-
rum. ⁊ Bar. contra. d. glo. qm̃ dicit ipse appellatio in potentia non
dꝫ plus posse operari q̃ appel. in esse producta ⁊ in actu, argumen.
ff. de conditio. indebiti. l. in. Ex quo apparet quod quantũ ad bo-
na sententia lata contra defunctum afficeret heredes, vt. d. l. ex iudi
ciorum in princip. Nam si heredes appellarent ⁊ nõ prosequerent̃
appellationem non prodesset dictis heredibus. vt. l. fi. §. illud. C. de
temp. ap. ergo eodẽ modo si reus decedat intra tp̃s quo põt appel
lari si non sit appellatum, ⁊ hanc sententiam citramõtanoꝝ, ⁊ Bar.
secutus ẽ Raph. in. l. fi. ff. si pẽ. app. q꞉ si reus morit̃ itra tpa data ad
appellandum, ⁊ sic sñia trahit secũ executionẽ non põt seruitus ir-
102 rogata p sñiam tolli ꝑpter defectum extremi a quo. † Quia duo ex
trema dr̃ hẽre fictio habilis, vnũ extremũ a quo vcꝫ mortuo reo aliõ
extremum ad quod vt no. plene Bart. in. l. si is qui pro emptore. ff.
de vsuc. Mortuo ergo reo extinguit̃ extremũ a quo, q꞉ mortuus nõ
põt dici seruus. Itẽ q꞉ aut heres vult appellare, vt quilibet de po-
pulo, ⁊ non põt, q꞉ non hꝫ locuꝫ ratio humanitatis de quo in. l. non
tantũ. ff. de appel. propter mortẽ dicti rei iam secutã. Et hanc sñiam
citramontanorum secutus est Bar. ⁊ postea do. Io. de imo. asserẽs
se melius cogitasse in. d. l. qui a latronibus. §. j. vcꝫ ꝙ dicta tẽporis
pendentia data ad appellandum non operatur ideꝫ quod ipsa ap
pellatio quo ad effectum vtrum testamentum valeat. Et quo ad
effectum. d. l. ex iudiciorum, quia eo ipso ꝙ quis est condemnatus
per sententiam statim insurgit effectus iur. quia effectus est inte-
stabilis ⁊ ꝑdit oia que sunt iuris ciuilis, vt. l. quidam sunt serui pe-
ne. ⁊. l. q vltimo. ff. de penis. Ex quo patet ꝙ ex quo non fuit appel-
latũ eo existente viuo ꝙ decessit intestabilis. vt. d. l. si quis filio. §. ir
ritũ. ff. de iniusto test. Et sic nõ põt hẽre heredeꝫ, ergo frustra dispu
tatur, an heres debeat appellare, ⁊ maxime si bona sunt principali-
ter adẽpta, ⁊ hoc plus plꝫ Io. de imo. q̃ id quod dixerat in. d. l. de-
functo. Sed q꞉ in hac questione sunt varie opi. glo. ⁊ doc. ideo dñs
Ang. de are. doctor nouissimus i dicto suo tractatu de maleficijs in
103 gl. fi. in fi. vt oium seruet̃ opinio † dicit sic posse distingui, quia dicit
ipse aliquando in sententia corporali bona nõ sunt expresse adempta
nec publicata. Et tunc aut publicatio bonoꝝ nõ venit de iure ex ta
li delicto. Aut ipso iure publicatio bonorum venit ex tali delicto
licet in sententia hoc non dicatur in crimine lese maiestatis. iuxta.
l. penulti. in fin. C. ad. l. iul. maiestatis, ⁊ facit auctẽ. bona damna-
torum. C. de bonis dãna. Primo casu qñ ex tali delicto non venit a
lege publicatio bonorum nec iudex in sua sententia expresse publi-
cauit. Et tunc aut talis condemnatus fecerat testamentum, aut nullũ
104 testamentum ꝯdiderat. ¶ † Primo casu quando condidit testm̃,
q꞉ statim cum fuit ꝯdemnatus fuit effectus seruus pene. l. si quis fi
lio. §. irritũ. ff. de iniust. te. ⁊. l. q vltimo. ⁊. l. qdã sunt serui. ⁊ in. l. ser
uorũ. §. j. ff. de pen. Et quia sñia traxit ipso iure secum executionem
iuris. vt. l. furti. §. j. ff. de infa. ⁊ no. Bar. Ang. de perusio. ⁊ Io. de
imo. in. l. j. ff. de re iudi. ⁊ idẽ Bar. ⁊ Cy. in. l. j. ff. nil no. app. pẽ. Et
per ꝯñs eius testm̃ effectũ fuit ipso iure irritũ, vt. l. si quis filio. §. ir
ritum. ff. de iniu. testa. ibi ⁊ non tunc cum consumptus est sed cũ sen
tentiam passus est ⁊c. iuncta glo. que dixit quod hec sententia traxit
secum executionẽ nec dictum eius testm̃ recõualescit nisi appellaue
rit, vt ea. l. §. hi autem. ideo tali casu succedunt venientes ab intesta-
to vt habet̃ in. d. aucten. bona damna. ⁊ Bar. in. d. l. j. ff. eo. titu. fa-
cit quod not. in. l. j. ⁊. l. si pater. C. de here. insti. Aut talis ꝯdemna-
tus non fecerat testm̃, ⁊ tunc q꞉ nec a lege nec a iudice in sententia
bona sunt publicata necessario sequitur ꝙ venientes ab intestato in
eius bonis succedunt. vt. d. auc. bona dãnatoꝝ cũ si. Etiam si nõ ap
105 pellauerint ipsi veniẽtes ab intestato. † Aliqñ bona nõ sunt expresse
in sententia publicata, q꞉ iudex omisit, sed veniũt ipso iure ex natura
delicti vt i crĩe lese maiestatis, vt. s̃. dictũ est, ⁊ tũc lꝫ moriat̃ pẽdente
tpe ad appellandũ tñ hr̃des nõ ꝯsequuntur bona, q꞉ statim lex secũ
trahit executionẽ. ar. l. j. §. j. ff. ad turpil. ⁊ ꝙ ibi no. bar. ẽt si dicti he
redes appellassent, qñ ẜm veritatẽ a tali sñia sup crĩe lese maiesta-
tis nõ põt appellari. l. ꝯstitutiones. ff. ď ap. ⁊ q꞉ memoria hoĩs in ta-
li delicto p̃t dãnari, vt insti. de obl. q̃ ex quasi ďlicto p ꝯtriũ. Scđo ca
su principali qñ bona sunt expresse in sententia publicata, ⁊ tunc aut
eque principaliter, vt quia dixit iudex ⁊ eius bona publicamus. ⁊c.
Aut accessorie quia dicit condemnamus ad mortẽ cũ publicatione
bonorum, primo casu cum tot sint sñie quot sint capitula, vt. l. etiã. §.
j. ff. de minoribus ⁊ duo sunt capitula eque principalia, vnum ď mor-
te, aliud de publicatione bonorum, ideo licet morte extinguatur illa
pars sñie ꝙ debeat mori, q꞉ iã est mortuus post sñiaꝫ tñ nõ extingui
tur ipsa sñia quo ad aliã partẽ publicationis bonorum, vnde cũ illa
sñia respectu bonoꝝ principaliter aggrauet ipsos hr̃des, ipsi here-
des p suo interesse ⁊ suo noĩe ⁊ nõ noĩe defuncti poterũt appellare
⁊ applõnẽ ipsam proseq vsq; ad finẽ ẜm Bal. in. d. l. iij. alias talis
sñia ẽt quo ad bona ꝯfirmaret̃ lapsu. x. dierũ. Scđo casu qñ publi-

catio bonorum venit accessorie, tunc extincta sna in principali vcz in cri e pp mortē extinctā extinguit etiā in accessorijs, & sic in publicatione bonorum. Ange. in l. j. & ij. & iij. ff. de pe. le. & in c. accessorium. de reg. iur. lib. vj. & sic hoc casu nō est necesse quod heredes appellēt.

106 ¶ †Centesimo vigesimoprimo quero. Si index appellationis pfert ordinationem super attentatis pendente appellatione. An talis pronuntiatio erit simplex interlocutoria vel si habet vim diffinitiue. dic q hz vim diffinitiue quo ad effectū cle. appellanti. de appel. quo vero ad alia nō habet vim diffinitiue, sed dicitur simplex interlocutoria ita dicitur in decisionibus rote curie Romane sub rubrica. Item si index reuocans aliqua attentata numero. xviij.

¶ Centesimo vigesimo secūdo quero. Si index deneget inquisito copiam titulorum inquisitionalium concedere & tradere an poterit appellari. dic q sic sm Spe. in tit. de inqsitione in. §. j. ver. itē si petit fieri &c. & i. §. nūc tractemus. i ver. hac igit, & ibi, & tūc superior illi &c.

107 ¶ †Centesimo vigesimotertio quero. Si a sententia diffinitiua nō appellatur eodem instanti dz postea in scriptis appellari, sed an in appellatione debeat causa exprimi sicut qn ab interlocutoria. Spe. q non in titu. de appel. §. qualiter autem circa princip.

¶ Centesimo vigesimo quarto quero. Si opponatur exceptio contra compulsorias & index talem exceptionem repellat. Et concedat pcisas si appelletur a concessione precisarum. An in causa appellationis poterit dicta exceptio opponi dubium facit quia non fuit appellatū a repulsione dicte exceptiōis, de hoc vide que plene dixi in tractatu meo super statuto Delphina. de literis compulsorijs & precisis in decimaquinta questione.

Cētesimo vigesimoquito quero si appellans p inductione sue appellatiōis nō faciat citari & inhiberi iudici a quo intra. xxx dies. An ipse iudex a quo poterit suā sententiam mandare executioni, ac si in rem transiuisset iudicatam vide que plene scripsi in decisionibus curie parlamenti. questione. ccxiij.

108 ¶ †Quis sit effectus iter arripere post appellationem interpositā dic q interim ipse censetur esse in protectione iudicis ad quem. c. dilecti. lo primo. de appellationibus, & ponit Inno. & Ioan. andr. in c. vt debitus. eo. titu. & Bar. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. ff.

109 de no. ope. nun. super. ij. lectu. qd facit ad questionem † quando aliquis per castellanum vel alium magistratum in aresto constituitur, & ipse arestus non tenet, sed recurrit ad superiorem, quod pro arresto non tento non debet molestari nec aliquid contra eum interim fieri prout ibidē tz Bar. & hoc deberet intelligi vbi ab arresto fuisset appellatum, sed stilus curiarum huius patrie Delphina. seruat contrarium, quia recurrendo ad superiorem non dicitur arrestum frangere, de hoc etiam tetigi in apparatu per me Guidonem facto per statuto si quis per literas in gl. super verbo appellatione cessante cum similibus.

FINIS

De appellatiōibus Tractatus

Friderici Schench Iurisconsulti clarissimi.

SVMMARIVM

1
Appellatio, † est prouocatio, inique sententię querelam cōtinens. l. prefecti. ff. de mino. Ceterum canonum iure, & ratione iniquitatis, & grauaminis extraiudicialis, appellari quoqz posse cōstat. c. constitutis. de appelatio. Quoniam sacri canones etiam extra iudicium passim apellare permittūt. Nec solent huiusmodi dici appellationes, sed prouocationes ad causam. c. cū

2 sit Romana. de appellatio. † Modo tria seruentur solennia, videlicet primo, vt appelletur in scriptis. Secundo, vt causa appellationis exprimatur, etiā si cā sit notoria de iure, & de facto. Nā lz notoriū excuset † ab onere pbandi, non tn ab onere pponendi, fm gl. in

3 verbo alias cās in cle. Appellanti. de appella. in clementi. Tertio vt apostoli petant, in quibus appellationis cā exprimet, & cur ap-

pellatio non sit admissa, vel an appellationi forte ex superioris reue-
rentia sit delatum. Idem obtinet, si ab interlocutoria fuerit appella-
4 tum. c. j. de appella. libro sexto. Appellanti † ab interlocutoria, vel
a grauamine iudicis, non licet alias causas, prosequi, quam in appella
tione sua nominatim dumtaxat expressas. Nec processus primi iudi-
cis ex nouis, aut de nouo probandis iustificari potest, vel etiam im-
pugnari, sed tantum ex illis, que acta fuerunt, vel exhibita coram ip
so. cle. appellanti. de appel. in cle.
5 ¶ † Appellantes audiri solent hi quorum interest, vel quibus mã
datum est, vel qui negotiũ alienum gerunt, quod mox reus ratũ hz.
Sed & si mater ex pietate prouocauerit, dicendum est, hanc audiri
6 debere. l. prima. ff. de appel. recipi. Hoc in ciuili causa. † Nã in cri
minali, pro alio, cuilibet appellare licet, non tantum si ille manda-
uerit, verum quisquis ad ius prouocare voluerit etiam si dãnatus pe
rire festinans resistat aduersus prouocationem. l. non tantum. ff. de
appella. & rela. Idem in liberali causa. l. j. & .ij. ff. de lib. cau.
7 ¶ † Appellandum est a minori ad maiorem, & gradatim. c. anterio-
rum. (qui est text. Auctentici.) in versi. ne causa non gradatim pro-
cedere, sed perperam videatur. ij. q. vj. & l. imperatores. ff. de appel.
& relatio. & l. precipimus. C. de appel. Sed ad Romanam ecclesiaz
ab omnibus maxime tamen ab oppressis est appellandum, & concur
rendum quasi ad matrem, vt eius vberibus nutriant, auctoritate de
fendantur, a suis oppressionibus releuentur. Quia non potest nec
8 debet mater obliuisci filium suum. c. Romanam. ij. q. vj. † Sed si ap
pellatum fuerit a snia illorum, qui ex delegatione cognoscunt, neces
se est eos estimare, iuste, nec ne fuerit appellatum, qui causas delega
uerint iudicandas. d. l. precipimus. C. de appel. & cõsul. Nam is erit
prouocandus, qui iudicem dedit. l. prima. ff. quis & a quo appelle. si
pontificis delegatus totam causam subdeleget, non ad eũ, sed ad põ
tificem appellandum est, sicqz ad primum delegantẽ. Secus, si cau
sam subdelegasset non in totũ. Tũc enim appellari posset ad subde-
legantem. c. super questionum. §. porro. de offi. deleg. repugnare tñ
videtur. l. vnica. in fi. C. qui pro sua iurisdi. Ubi si iudices ab impe-
ratore specialiter delegati alijs causas delegauerint, appellationũ iu
dicia ad eos iure remeabunt. refragari etiam videtur. l. prima. §. fi.
ff. quis & a quo appelletur. De quo latius per gl. super verbo, non
ad eum. in. d. §. porro. & ibi per doct. Litigatoribus † copia est sine
9 scriptis libellis, illico voce appellare, cum res iudicata poposcerit,
taz in ciuilibus, qz in criminalibus causis. §. iudicibus. ver. litigatori
vero. ij. q. vj. in fi. facit. l. a sententia. §. vlti. ff. de appel.
10 ¶ † Ante sententie tempus, & ordinem cuctus, nec a discussore, nec
a rationali appellare licet. l. ante. C. quorũ appel. non recipi. Itaqz
a sententia interlocutoria, & ante diffinitiuam non appellatur secun-
dum Bar. & Bal. ibi. & l. apertissimi. C. de iud. cum post litem con
testatam, neqz appellare posse ante diffinitiuam sentẽtiã iam statui-
mus, neqz recusare posse, ne lites in infinitum extendant. Exceptis
casibus nonnullis, quos commemorat glo. in. c. non ita. ij. vj. Pri-
mus est in clerico, qui ante diffinitiuã sententiã appellat. C. de epis.
audien. l. ij. Secundus cum actorum vel pronuntiationis editio ne-
gatur. C. vt lite pendente. l. secunda. Tertius cũ ab iniuria appella
tur. l. ait pretor. §. permittitur versicu. nisi forte quasi aduersus iniu-
riam appellandum quis ei putet. ff. de mino. Quartus a grauami-
ne, & iniuria manifesta. C. de appel. l. si quis prouocatione. Sed non
ita in ecclesiasticis agendum est negotijs, sicut in secularibus. Nam
sacri canones, ante, & post litis contestationem, appellare permittũt
c. nõ ita. vij. q. vj. & c. sup eo. el. ij. de appel. & c. cum sit Romana.
11 eo. titu. † Cum itaqz ex rationabili causa, añ sententiam ad superio-
rem iudicem putauerit appellandum, coram eodem iudice, cã pro-
babili appellationis exposita, tali vez que si foret probata, deberet le
gitima reputari, superior de appellatione cognoscet, & si minus ra-
tionabiliter eũ appellasse ɔstiterit, iudex appellationis illũ ad infe-
riorem remittet & in expensis alteri parti cõdemnet, alioqui, scilicet
si appellationem pronũtiat tenere, ipse pcedet. c. vt debitus honor
deferatur iudicibus. de ap. Ubi gl. in verbo, alioquin. dicit iudicez
appellationis, primo cognoscere de grauamine, & si inueniat legiti-
mam appellationem, pronuntiare debere, legitime fuisse appellatũ,
& postea processurum super principali. Si vero male appellatũ in-
uenerit, pronuntiabit male appellatum & remittet partes ad priores
iudices, appellantem in expensis condẽnando.
¶ At si appelletur a sententia diffinitiua, iudex cognoscet de me-
ritis cause, & dispiciet an bene vel male sit iudicatum. Nam si bene
sit iudicatum confirmabit, si male cassabit sententiam priorem. ij. q.
vj. in fi. & l. eos. C. de ap. In quibus dicitur quod iudex tantum pro
nuntiare debeat sententiam iustam vel iniustam. Si vero plura ca-
pitula sint in sententia siue plures articuli, iudex pro parte potest cõ
firmare, & pro parte cassare, & reformare sententiam secundũ q in-
stum fuerit. c. Raynutius. & c. Raynaldus. de testamentis.
12 ¶ † Porro si iudex ordinarius siue delegatus aliquid comminan-
do, vel interloquendo protulerit, quo executioni mandato alter liti-
gantium grauaretur, & sano vsus consilio ab huiusmodi interlocu
tionis, vel comminationis effectu destiterit, libere in cause cognitio
ne procedere potest, non obstante, si a tali cõminatione, vel interlo-
cutione fuerit appellatum, ne processus negotij friuolis occasioni
bus retardetur. c. cum cessante de appellatio.
¶ Itez sm canones videt, quis posse appellare, quoties necesse fue
rit, & quoties superior inuenitur. c. omnes. ij. q. vj. Idqz si appellet
ante diffinitiuam sententiam. Tunc enim quoties pars grauatur, &
grauaminis causam exprimit, videtur appellans audiri debere. d.
13 c. vt debitus. de appell. Sed † post diffinitiuam sententiam, bis tñ
appellare permissum est. Tertio enim in vna, eademqz causa, super
ijsdem capitulis prouocare non licet. c. si autem. §. post secundaz. ij.
q. j. Nam vt imperator ait si quis in quacunqz lite iterum prouoca-
uerit, non liceat ei tertio in eadem lite, super eisdem articulis proto
catione vti. l. vnica. C. ne li. in vna ea. cau. ter. prouoca. Qui textus
etiam habet. ij. q. vj. §. si quis in quacunqz & ibi glo. super verbo ter
tio dicit, Qui bis appellauit, non auditur tertio, quia presumitur, qd
toties iuste sit condemnatus, & quod sic non grauetur. Idem quoqz
obtinet, sm canones, etiã si quis tertio in eadez causa appellaret ad
pontificẽ. c. sua nobis & ibi gl. sup verbo tertio appellare de appel.
Bis itaqz solum in eadem causa appellare permittitur. c. directe de
appel. & hoc in sententia diffinitiua. Item si quis bis grauaret ante
14 sniam super vno articulo, etiam bis posset appellare sup illo. † Sed
si ante sententiam pluribus articulis grauaretur toties posset appel
lare, quoties super vnoquoqz capitulo grauaretur sm glo. ibidem
super verbo, appellare. Et quanquam paulo ante dixerim ex mente
glosse. in. c. j. ij. q. vj. sm canones appellari posse, quoties superior
iudex inuenitur. ca. quoties eadẽ causa & questione vbi dr quoties
putauerint pregrauari, mox Romanam appellent sedem. Tũ gl. su
per verbo appellare in. c. sua nobis de appel. intelligit quoties. i. se
cundo & non vltra, & ita restringit hoc verbuz quoties. vt scilicet in
15 ra iuribus concordentur, cum † non sit nouum verbum gener. le
restringere. xviij. di. c. placuit. lxxv. dist. c. quod die in fi. & xij. q. ij.
c. sine exceptione. in prin. & de rescrip. c. sedes vel intellige, quoties
diuersa inferantur grauamina, toties quoque appellari esse permis-
sum secundum ea que dicta sunt.
16 ¶ † Porro & si non fuerit appellatum a sententia contra matrimo
nium lata, tamen illa sententia nunquam transit in rem iudicatã ideo
reuocari poterit, quandocunqz error sententie detectus fuerit. c. la-
tor. & ibi glo. vlti. de senten. & re iudica. que etiam dicit contra matri
monium non currere prescriptionem. Appellandum autem fuerit
17 † siue per se, siue per procuratores intra decem dierum spatiuz, a re
citatione sententie numerandorum appellatione iudicibus, quorum
interest, offerenda. ij. q. vj. c. anteriorũ legum. Qui textus sumptus
est ex auctentico de appella. & intra que tempora debeat appellari.
colla. iiij. versi. & sancimus omnes appellationes. Et computat hoc
tempus de momento ad momentum, secundum glo. super verbo, a
die in princ. in cle. sicut de appel. per. c. quod ad consultationem de
re iudi. Et licet dicatur intra. x. dies, tamen decimus dies etiam cõ
prehenditur secundum glo. super verbo, dierum. Que etiam dicit,
primum appellationis diem computari debere in decendio, & glos.
18 † super verbo, a citatione, in. d. c. anteriorũ, dicit, hoc tempus ap-
pellationis prefixũ computari debere a tempore scientie. C. quomo
do & quando iudex. l. ab eodem. & ff. de edil. edic. l. cum sex. & c. bi-
duum. versi. si aduersus absentem. ij. q. vj. & arg. in. c. super eo. el. ij.
§. fi. de appel. Nam cum dies dentur ad deliberandum, an scilicet
velint appellare, vel snie acquiescere. §. j. in auc. de appel. colla. iiij.
videtur ignorantibus, cum deliberare non possint, hoc tempus non
currere. Dicendum itaqz est sm gl. prefatam, quod hoc tempus cur
rat a tempore scientie, & etiam a tempore potentie agendi, quo scili-
cet aliquis agere potest. d. c. biduum.
19 ¶ † Similiter lapsus biennij ppellanti non preiudicat si prosecu-
tionem appellationis per impotentiam omisit. Nam saltem per be
neficium restitutionis in integrum auditur. c. ex ratione. & ibi Pa-
20 nor. extra de appel. Alioqui ei, qui appellat, impartitur † annus,
intra quem secundum se communiter vel cum aduersario litem exe-
quatur, aut si iusta causa intercesserit, alius annus indulgetur, quo
transacto, lite non completa, rata manet sententia, auctenti. ei qui ap
pellat. C. de temporibus, seu reparatio. appella. Nisi forte iudex, a
quo appellatum fuerit, secundum locorum distantiam, personarum,
& locorum qualitatez, recisis tempus fuerit moderatus, infra quod
si is qui appellauerit, causam appellationis non fuerit prosecutus,
tenebit snia, & a causa sua cecidisse videtur, nec amplius super eode

negotio

negotio audietur appellans.c.cum sit Romana.de appellatio.
¶ Sicut appellationem iudicialem, sic ⁊ extraiudicialē intra an-
num.vel biennium ex causa,vt dictum est, vel a die interpositionis
ipsius,vel a die illati grauaminis,vbi a futuro grauamine appellat̄,
prosequi ⁊ finire tenetur appellans.Quod si iusto impedimento ces
sante,non fecerit,debebit eius appellatio deserta censeri.clemē.si-
21 cut de appella.† Impedimentum autem multipliciter ꝯtingere po
test,vel ex parte iudicis.c.biduū secunda questio.vj.vel ex parte ip
sius appellantis,iusta de causa impediti,vel ex parte appellati.c.ex
ratione.de appel.in ver.dummodo prosecutionē appellationis per
impotentiam vos constiterit omisisse,nolumus quod iustitie vestre
debeat preiudicium generare.⁊ ibi glo.fi.exemplificat vel per pro-
priam impotentiam,vt puta qꝛ fuerūt impediti iusta de causa, vel qꝛ
per iudicem stetit,vnde eis non imputatur,vel quia medio tempore
partes arbitros elegerunt.aucten si tamen.C.de tempo.appel.Vbi
text.si tamen in medio cause apud iudicem appellationis, vel mo-
te,vel non mote,aliqui eliguntur arbitri, ⁊ propterea bienniū tran-
seat,intra quod oportet appellationem finiri,⁊ per quamlibet occa
sionem ad iudicem appellationis causa reuertatur,non ledat̄ ex cur
su temporis,sed exerceantur,⁊ terminum legitimum suscipiat,⁊ si
decies millies plus, quam biennij transierit tempus, nisi bien-
niū cesserit post quam arbitriuȝ fuit desertum.Et ita si de causa ap-
pellationis compromittatur,tempora interim non currunt, secundū
Saly.ibidem.Nam quamdiu appellationis prosecutio per cōpro
missum,vel alias,puta propter mortalitatem, vel pestem vigentem
in loco appellationis prosequende,de partium expresso ꝯsensu dif-
fertur,tempus,ad prosequendum candeȝ,ab homine,vel a iure pre
fixum,non currit appellanti,nisi forte iudex,videns ex dilatione pe
riculum imminere,precipiat in illa ꝑcedi,vt pote,si sit causa electio
nis matrimonij,vel alia,que celeritatem desiderat cle.quamdiu,iun
cta glos.pe.⁊ super verbo,vel alias,de appel.in cle.Appellatione
22 † interposita, siue recepta sit,siue non, medio tempore nihil inno-
uari oportet,si quidem fuerit recepta appellatio, quia recepta est
si vero non est recepta.ne preiudicium fiat ei, quoad deliberetur,
vtrum recipienda sit appellatio,an non sit.Recepta autem appel-
latione tam diu nihil erit innouandum, quamdiu de appellatione
erit pronuntiatum. Si quis ergo relegatus fuerit, ⁊ appellauerit,
non arcebitur.⁊ si quis deportatus fuerit,vel adnotatus, neqȝ vin-
cula patietur, neqȝ vllam aliam iniuriam,quam patitur,qui sentētie
non acquieuerat.Integer enim status esse videtur, ⁊ prouocatione
interposita.Ergo ⁊ si abstinere ordine iussus sit,⁊ ꝓuocauerit.eadē
ratione, poterit iterum participare,cum hoc sit constitutuȝ,⁊ sit iu
ris,ne qd pēdente appellatione innouet̄.l.vnica.ff.de nil nouari ap
23 pel.penden.† Et hec gl.ij.ibi intelligit,quando dubiū fuerit, an ap-
pellatio sit recipienda,vel non. Si enim patenter constaret eam nō
esse recipiendam,vt in multis casibus enumeratis.C.quo.appel.nō
reci.per totū,⁊ in.l.si.ff.de appel.recipiē.Tunc iudex a quo nō ob-
stante appellatione,statim posset sententiam suam executioni man-
dare.Sciendum est cum appellatio non recipitur,omnia in eodem
statu esse,nec quicquam nouari oportere,etiam si contra fiscum ap
pellatum sit.Eumqȝ,qui appellationem non recepit,opinionē suaȝ
confestim per relationem suam manifestare,⁊ eius causam,pro qua
non recipit appellationem,eiusqȝ exemplum litigatori edere debe-
re,mandatis continetur.l.sciendum.ff.de appel.recip.
¶ Quamuis igitur appellatione interposita,nihil innouari debeat
24 quamuis † etiam vsitatum non sit post appellationem,fructus agri
de quo disceptatio sit,deponi,tamen cum depopularentur ab aduer
sario,equum visum est,fructus apud sequestrum deponi.l.impera-
tores.§.fi.ff.de appel.Idem si dilapident̄ fructus secundum glo.vni
cam.in.c.quoties post auditam.ij.q.vj.Concordat.c.vlti.de seque
stra.pos.⁊ fruc.Et casus quibus fit sequestratio vide in.c.penul.in
vlti.glo.de seq.pos.⁊ fruc.Videtur tamen necessarium,si ꝑpter di
lapidationem sit facienda sequestratio, vt prius dilapidatio ipsa
probetur.c.penul.allegato.in verbo,si est ita ſm Panor.ibideȝ.co
lum penul.versi.iij.nota.
25 ¶ † Remedium aūt euitandi sequestri,est sufficiens cautio.l.si fi-
deiussor.§.fi.ff.qui satis.cogan.⁊.l.senatusconsulto in fin.ff.de offic.
presid.secundum Cyn.⁊ alios in.l.vni.C.de probib.sequestra.pe-
26 cu.⁊ Bar.in.d.§.fi.⁊ Panor.vbi supra.Item si ab executore sen-
tentie,† modum iudicationis excedente,appelletur, suspensa exe-
cutione,si res mobilis sit ad quam restituendā executio fieri debuit
res eadem possessori aufertur,⁊ collocatur sequestro,reddēda ei ꝓ
quo fuerit iudicatum.Si autem fuerit res immobilis,vt fundus,tūc
fructus omnes tempore interposite prouocationis ꝯcepti,vel postea
nati,similiter in deposito collocantur.l.ab executore.C.quorum ap-
pellationes non recipi.

27 Porro notorie † contumax,nō audit̄ appellans.
c.cum sit Romana.de appel.⁊.l.
⁊ post edictum.§.vlti.ff.de iudi.l.properandum.§.cum autem ere-
modicium.C.de iudic.Nec enim potest recipi eius appellatio,qui
per contumaciam absens cum ad agendam causam,negotio prius
summatim perscrutato, vocatus esset, condemnatus est.l.prima.
28 .C.quorum appellatio.non recipi.Nullus etiaȝ homicidarum,† ve
neficorum,maleficorum,adulteroruȝ,itemqȝ eorum,qui manifestam
violentiam commiserint, argumentis conuictus, testibus supera-
tus,⁊ voce propria vitium scelusqȝ confessus,audiatur appellans.
Sicut enim hoc obseruari disposuit imperator,ita(vt equum est)te
stibus productis,instrumentisqȝ,ꝓlatis aliisqȝ instr̄is prestitis,si sen
tentia contra eum lata sit,⁊ ipse qui condēnatus est,aut minime vo
ce sua,aut formidine tormentoruȝ territus,ꝯtra se aliquid dixerit,ꝓ
uocandi licentiam ei non denegat.Et ita ꝯuictus ⁊ spōte confessus
non appellat,secus si sit conuictus tantum,non autem confessus,vel
confessus,non tamen sponte,sed tormentorū formidine.l.ij.C.quo-
29 rum appel.non recip.¶ † Post appellationem interpositam lite-
re dande sunt ab eo a quo appellatum est ad eum qui de appellatio-
ne cogniturus est,siue ad principem siue quem alium, quas literas
dimissorias siue apostolos appellant sensus autem literaruȝ est.Ap
pellasse puta Lucium Titium a sententia talis iudicis que inter il-
30 lum ⁊ Meuium dicta sit.† Sufficit autem petiisse intra tempus di
missorias,instanter,⁊ sepius,⁊ si non accipiat id ipsum contestetur.
Nam instantiā petentis dimissorias ꝯstitutiones desiderant.Equuȝ
ē igit̄, si per eū stetit,q debebat dare literas,quo minus det,ne hoc
31 accipienti noceat.l.vnica.ff.de libellis dimisso.hos apostolos † in
tra triginta dies post latam sententiam numerandos iudices appel
lantibus prestare coguntur.l.iudicibus.C.de appella.Sed quam-
uis rigor iuris exposcat,eum qui appellat,debere petere apostolos
congruo loco ⁊ tempore,sepius ⁊ instanter.Pontifex tamen anti-
quam ⁊ communem obseruantiam litigantium sequi ⁊ equitatem ri
gori preferre volens,decernit,sufficere,quod per appellanteȝ simul
vno contextu apostoli instanter ⁊ sepius postulentur.
¶ Verum si iudex,a quo appellatur,certum terminum ad recipiē
dos apostolos appellāti assignet,⁊ appellās in assignato sibi termi-
no,non compareat coram eo,nec petat apostolos sibi tradi, appella
tioni sue renuntiasse videtur.Similiter si iudex appellanti respon-
derit intra iuris terminū apostolos daturū appellatiōi sue renūtias-
se intelligitur,nisi intra dictum terminum,congruo loco ⁊ tempore
instanter ⁊ sepius,simul vno cōtextu,petat apostolos ab eodem iu-
32 dice sibi dari,vel si recipere recusat oblatos.† Quod si iudex in ter
mino ad dandum apostolos prefixo per eum,ipsos appellanti petē
ti non dederit,aut si dum peterentur apostoli,responderit se datu-
rum eosdem,nullo termino sibi prefixo,vel intra iuris terminum,se
eos asseruit velle dare, postea per appellantem congruo loco, ⁊
tempore,sepius ⁊ instanter,vno contextu etiam requisitus, eos nō
curauerit intra eundem terminum exhibere,appellationem suaȝ ex
tunc prosequi potest appellans,ac si expresse fuissent eidem apostoli
denegati cle.quamuis rigor.de appella.in cle.Ab eo qui appellat
intra triginta dies instanter apostoli peti debent, ⁊ eidem intra di-
ctū tp̄s a iudice exhiberi,alias presumitur appellationi sue renūtia-
re appellans,si eos intra idem tempus petere pretermittat, etiam
si vadat aut mittat ad apellationem huiusmodi prosequendam.c.ab
eo.de appel.lib.vj.Quod si iudex cum debita instantia,loco ⁊ tem-
pore congruo requisitus,eos expresse deneget,vel intra tempus iu
iuris malitiose,aut negligenter tradere pretermittat,ex tunc si forte
in causa procedat,eius inualidus est processus,vt ibidem,⁊ in capi.
vt super.de appellatio.libro sexto.Item quando appellatur a gra-
uamine extraiudiciali,putat glos.super verbo,vel extra.in capitu.
j.de appella.lib.vj.quod tunc non sit opus petere apostolos,sed ad
ditio ibi vult,tutius esse, vt etiam petantur apostoli, cum appella-
tur extra iudicium,puta in electionibus, ⁊ aliis, ⁊ ita dicit seruari.
Vnde dicet appellans apostolos peto si sit,qui eos dare possit se-
cundum Ioan.and.
33 ¶ † Porro iudex ad quem a sententia appellatur,secundum prio
res allegationes vel infirmabit,vel confirmabit sententiam.ij.q.vj.
in fi.Potest tamen nouas allegationes audire.C.de temp.appell.
l.per banc.Vbi licentia quidem patet tam appellatori,quam parti
aduerse nouis etiam assertionibus vtendi,vel exceptionibus,que nō
ad nouum capitulum pertinent,sed ex illis oriuntur,⁊ illis coniun-
cte,que apud anteriorem iudicem noscuntur proposite.Sicqȝ licet
vtriqȝ parti non propositum proponere,non allegatum allegare, ⁊
non probatum probare.Si quid igitur in agendo negotio,minus se
allegasse litigator crediderit, quod in iudicio acto fuerit omissum,
apud euȝ qui de appellatione cognoscit,persequatur.l.eos.§.si qd

34 autem in agendo.C.de appel.Ex exceptio peremptoria, † que fuit omissa, ⁊ non proposita ante sententiam, potest opponi post sententiam in causa appellationis, alias non posset, nisi p beneficiū restitutionis.c.cum Joannes.in fin. ⁊ ibi glos. vlti.de fi.instrumen. Hinc etiam iureconsultus, in.l.scio.quesitū in fi.ff.de appel.inquit in hec
35 verba, Quid ergo si causam appellandi certā dixerit, an liceat ei discedere ab hac, ⁊ aliam causam allegare, an vero quasi forma quadam obstrictus sit? Puto cum semel prouocauerit, esse ei facultatem in agendo, aliam causam prouocationis reddere, prosequi prouocationem suam quibuscunq; modis poterit. Sed hec intelligenda sunt, cū appellatum est a sententia diffinitiua, secus autem si ab interlocutoria. Nam vt Pontifex ait, appellanti ab interlocutoria, vel a grauamine iudicis non licet alias causas prosequi, quā in
36 appellatione sua nominatim duntaxat expressas. † Nec processus primi iudicis ex nouis, aut de nouo probandis iustificari pōt, vel etiam impugnari, sed tantum ex illis, que acta fuerunt, vel exhibita coram ipso scilicet iudice.cle.appellanti. ⁊ ibi glo.super verbo, nec processus de ap.in cle. Que dicit quod diffinitiua, a qua fuit appellatum, potest iustificari ⁊ impugnari ex nouis causis, vel nouiter pbandis, saluo qd habetur in clementina secūda.de testi. Quod. s.publicatis attestationibus testium, non possint in causa appellationis produci alij, vel ijdem testes, super ijsdem articulis, vel directe contrarijs. Sed hoc quidam dicunt procedere de iure canonico, sed nō de iure ciuili, vt notat Cy. ⁊ alij in dicta.l.per hanc.secundum Practicum Papiensē, in forma libelli appellatorij, super verbo iniquā
37 ⁊ iniustam. ¶ † In plerisq; casibus non est necesse appellatiōes interponere, quos videre licet.in.c.si quis appellat.§.is autem secunda questione sexta. Veluti a sententia lata citra ordinem iudiciorū vel lata contra res prius iudicatas, a quibus prouocatum non est. Item si lata sit contra ius scriptum, secus si contra ius litigatoris. Item si lata sit ab vno tantum iudice, pluribus iudicibus datis. Itē si iudex contra statutum legis modum certa ratione, ⁊ fine certo nō obseruato, mulctam irrogauerit. Itē si sententia sit lata a iudice mercede corrupto. Item si eligatur ad honorem inhabilis propter infirmitatem etatis, vt ibidem.

38 Preterea † multis modis appellatio prohibetur. ¶ Primo nō appellatur a principe.c.cuncta per mundum nona questione tertia. Sed stultum est illud admonere, a principe appellare phas non esse, cum ille sit, qui probat.l.j.ff. a quib.appella.non licet. Secundo non appellatur a senatu.

¶ Tertio non appellat qui se a iudice non prouocaturum pmisit.

¶ Quarto si imperator ita iudicem dederit, vt non liceat ab eo prouocare.d.l.i.ff.a quib.appel.non li.

¶ Quinto, nō appellat a prefecto pretorio.C.de offi.prefe.pret.l.j.

¶ Sexto, non appellatur a sententia arbitri compromissarij.l.prima.C.de arbitris.

¶ Septimo, non appellatur a sententia momētanee possessionis.c. ei qui.§.de possessione.ij.qō.vj. ⁊.l.prima.C.si de momen.posses.

39 ¶ † Octauo, non appellat verus contumax.l.prima.C.quorum appel.non recipi. ⁊ in.l.contumacia.ff.de re iudi. ⁊.l.properandum.§.sinautem.C.de iudi.

¶ Nono, non appellatur ab executione, nisi modus excedat in exequendo.l.ab executore.C.quorum appel.non recipi.

¶ Decimo, non appellatur a sententia lata super reductione ad arbitrium boni viri, secundum Inno.in.c.penulti.de rescrip. ⁊ Bar. in.l.j.ff.de legatis.ij. ⁊ in.l.nemo potest.ff.de leg.j.

¶ Undecimo non appellatur quoties fiscalis calculi satisfactio postulatur, aut tributarie functionis solenne munus exposcitur, aut publici, vel etiam priuati, dummodo euidentis atque quieti redhibitio debiti flagitetur.l.abstinendum.C.quor.ap.non reci.

¶ Duodecimo, non appellat is, quem constiterit publicum esse debitorem.l.fi.C.eod.

¶ Decimotertio, non auditur appellans, ne voluntas defuncti testamento scripta referetur, vel ne quos scriptos patuerit heredes in possessionem mittantur.l.quisquis.C.quor.non ap.recipi.

¶ Decimoquarto non permittitur appellare si res dilationem nō recipiat veluti, ne testamentum aperiatur, ne frumentum in vsum militum, vel in annone subsidia contrahatur, nene scriptus heres in possessionem inducatur. Item si ex perpetuo edicto aliquid decernatur id quo minus fiat, non permittitur appellare. Item quo minus pignus vendere liceat appellari non potest.l.fi.ff.de appel non reci.

¶ Decimoquinto, non appellat homicida, veneficus, adulter, maleficus, ⁊ qui manifestam violentiam commisit conuictus, ⁊ voce ppria confessus, secus si conuictus, ⁊ non confessus.l.secunda.C.quorum appel.non recipi.

¶ Decimosexto non appellat officialis condemnatus a proprio iudice, ratione male gesti officij.l.nulli.C.eod.

¶ Decimoseptimo, non appellat a correctione superioris.de offi.ordinarij.c.licet.c.ad nostram.de appel.de quo latius ibi.

¶ Decimooctauo, non appellat datus tutor, sed intra tempora prestituta, excusationem allegabit, ⁊ si fuerit repulsa, tunc demū appellabit. Sed vocatus ad aliquod munus, vel honorem, mox appellare potest.l.j.§.si quis tutor.ff.quando appel.sit.

40 ¶ † Decimonono, non appellatur in delictis notorijs Nam appellatio non debet esse iniquitatis presidium. Ideo manifestus raptor, vel fornicator non appellat, sed punitur, sicut ille, quem absentem, ⁊ irrequisitum Apostolus excommunicauit capitu.cum sit Romana in fin.de appel.

¶ Uigesimo, non appellatur a sententia excommunicatiōis, suspēsionis, vel interdicti. Nō locum habet, quo adhoc vt suspendat sententia. Nam per appellationem nō suspenditur, cū secum trahat executionem, ⁊ non obstāte appellatione, quis excommunicatus denūtiari potest de appel.c.pastoralis.c.is cui in fi.de senten.excōmn. lib.vj. Appellari tamen potest ad hoc vt negotium transferatur ad superiorem.c.peruenit.de app.de senten.excommu.c.per tuas in princip. Tunc superior absoluere potest excommunicatum appellātem, ⁊ tenetur remittere ad excommunicatorē pro absolutione, nisi velit, vt predicto.c.per tuas versi.si vero.

¶ Uigesimoprimo, non appellatur ab eo, quod a maiore ⁊ saniori parte Capituli fuerit gstitutū, nisi a paucioribus aliquid rationabiliter obiectum fuerit.c.j.de his que fiunt a maiore parte capi.

¶ Uigesimosecundo, non appellat condemnatus de falsa moneta.l.prima.C.de falsa mone.

¶ Uigesimotertio, non appellat, qui terminum non recepit ad soluendum, vel qui sententie acquieuit.c.gratum de offic.deleg. ⁊ de re iudi.c.quod ad consultationem.

41 Porro † ab officiali episcopi, non ad episcopū, sed ad archiepiscopum appellandū est.c.Romana.de ap pel.lib.vj. Item ab archidiaconis, vel ab alijs inferioribus prelatis appellatur ad episcopum, ⁊ non ad archiepiscopum.d.c.Romana.§.ab archidiaconis nisi aliud habeat consuetudo, vt ibidem.

42 ¶ † Non solum innouata post appellationem a diffinitiua sententia interiectam, debent semper ante omnia per appellationis iudicem penitus reuocari, sed etiam ea omnia, que medio tempore inter sententiam, ⁊ appellationem, que postmodum intra decēdium interponitur, innouantur, reuocari debent, ac si post appellationē eandē innouata fuissent. Illa vero que post appellationē interpositam, ante diffinitiuam sententiam innouantur, donec appellationis causam veram esse constiterit, reuocari non debent, nisi iudex appellationis, postquam sibi constiterit per appellationem emissam ex causa probabili, fore ad se negotium deuolutum inhibeat canonice iudici, a quo appellatum extitit, ne procedat. Tunc enim qdquid post inhibitionem eiusmodi fuerit innouatum.est, (licet causa eadē non sit vera) per eundem appellationis iudicem, ante omnia in statū pristinū reducendū.c.non solum de appella.lib.vj. Appellatio in scriptis porrecta iudici, valet lʒ corā eo lecta non fuerit.c.appella-
43 tio.de appel.lib.vj. ¶ † Qui ab electionibus, postulationibus, prouisionibus, ⁊ quibuslibet extraiudicialibus actibus, quibus grauatus est appellare velit intra decem dies, potestquam grauamen sciuit appellare debet. Post decendium vero non auditur appellans, sed per remedia iuris communis, ⁊ per contradictionem debitam audietur.c.concertationi.de appella.lib.vj

44 Porro † iudex appellationis inique appellantē ante sententiam, remittet ad iudicem principalem, ⁊ in expensis gdemnabit. ⁊ hoc si principalis iudex non detulerit appellationi. Nam si detulit, non fiet remissio de necessitate. In appellationibus interpositis a diffinitiua sententia antiqua iura seruantur.c.
45 cum appel.friuolis.de appel.lib.vj. ¶ † Deniq; prosecutio appellationis deserte, etiam si appellatus per se ⁊ principaliter prosequatur, non impedit, quin sententia censeatur in rem iudicatam transisse.cle.si appellationem de appella.in cle.

FINIS

Joannis Ferrarij mõtani Tra-ctatus, omnibus qui in iure, foroq; iudiciario versantur, oppido vtilis, ⁊ rerum quotidianarum plenus. De appellationibus, ⁊ earũ vera ratione. Supplicãdi vsu. Restitutione aduersus rem iudicatam. Exceptionibus, que sententijs obijciuntur. Impedimentis executionum. ⁊ Recusationibus Judicum.

SVMMARIVM

1 Legis opus ad deuinciendam hominum vitam.
2 Justitie ciuilis ad quam nati sumus, definitio.
3 Legis scripte beneficium.
4 Mores ciuitatum, consuetudinem, demum legem inducunt.
5 Judicis consyderantia que esse debeat, tam in ciuilibus, quam criminalibus.
6 Judicum oscitantia.
7 Appellandi vsus vnde profectus sit.
8 Appellatione interposita prior sententia in suspenso est, hinc appellatio dicitur ius.
9 Appellationis commendatio a vetustate.
10 Mulcte per magistratum indicte olim populus Roman. cognitor erat reo prouocante.
11 Paulus apostolus ad Cesarem, ⁊ ipse appellauit.
12 C. caligula de iurisconsultis abolendis consilium iniJt.
13 Jus ciuile quid sit.
14 Appellandi ratio ad quid comparata sit.
15 Temere prouocantium incommoda.
16 Appellationis quot sint species.
17 Appellatio extraiudicialis que sit, ⁊ quomodo, ⁊ quare interponatur. ⁊ que sit eius natura. ⁊ nu. 18. ⁊ nu. 22.
19 Quid si aliquid gestum sit post appellationem extraiudicialem.
20 Reuocatio attentatorum qualiter fiat.
21 Gesta extra iudicium in rem iudicatam transire non solent.
23 Prouocatio regulariter est a sententia diffinitiua.
24 Prouocationis effectus quis sit.
25 Justum ex iniusto oritur propter rei iudicate auctoritatem.
26 Grauaminis cause an exprimi debeant in appellatione. et numero. 28. 29. et. 30.
27 Appellandum quomodo sit ab arbitri sententia.
31 Appellatio voce qualiter ⁊ quando fieri possit.
32 Appellandum si sit ex interuallo, scripto fieri debet. Jn modicis tamen que summarie tractantur, id locum non habet. ibidem.
33 Appellari qualiter ⁊ quando possit ab interlocutoria, ⁊ in appellatione huiusmodi exprimantur cause. ⁊ nu. 34. 35. et. 36.
37 Appellatur in foro ciuili ab interlocutoria etiam sine scripto.
38 Appellatio ab interlocutoria, quid operetur.
39 Apud iudicem a quo, extra grauaminum allegationem, nõ est quicq̃ agendum.
40 Appellatio ab interlocutoria non potest iustificari ex causa, que nõ sit nominatim expressa.
41 Causa grauaminis, quomodo reseruari poterit declaranda.
42 Appellationes quomodo possint geminari.
43 Ab arbitri sententia non prouocatur, nisi in casibus nonnullis, de q̄bus. ibi.
44 Prouocare tertio non poterit, qui in eadem lite tres aduersas sententias accepit.
45 A sententia possessorij non appellatur.
46 Condemnatus ad restitutionem possessionis vna cum fructibus, ⁊ interesse, bene potest appellare.
47 Sententia in possessione poterit nulla dici, q̃uis non admittat̃ prouocatio.
48 Appellatur in possessorio secundum canones.
49 Ab expensarum taxa non appellatur, nisi modus excedatur per iudicem.
50 Ab exequutione sententie non appellatur, nisi executor modum excedat. ⁊ num. 51.
52 Modus quando excedatur parte non vocata.
53 Judex sententiam suam declarare poterit.
54 Interpretationis sententie exemplum.
55 Pars non citatur vbi testis per iudicem repetitur ad eius dicti declarationem.
56 Appellatur ab iniqua sententie interpretatione.
57 Ab expensarum moderatione quando prouocetur.
58 Casus criminales in quibus prouocari non potest. ⁊ nume. 69. 70. 71. 72. et. 73.
59 Casus criminales in quibus appellatio permittitur, ⁊ admitti debet. ⁊ numero. 65.
60 Alius prouocare potest pro damnato, non tamen potest prosequi sine certo mandato. ⁊ nu. 61.
62 Pro resistente condemnato, etiam eo inuito potest appellari.
63 Reus defensionibus suis renunciare non potest.
64 Appellatio vnius ex pluribus vna sententia condemnatis, simul et victoria alijs commodabit.
66 Membro mutilandus per sententiam potest appellare.
67 Judex potest cogere damnatum, ad mulctam potius dãda, q̃z q̄ mẽbri mutilatio, vel mors ciuilis sequatur.
68 Jn reorum cadauera non animaduertendum.
74 Quid seruandum in seruis condemnandis.
75 Serui sententiam passi non appellant, sed domini ipsorum, ⁊ quando eis liceat supplicare. ⁊ nu. 76. et. 79.
77 Pene durissime, que adhibebãtur seruis a dominis suis. ⁊ nu. 78.
80 Judex post appellationem aut supplicationem, non pergat.
81 A sententia contra emansorem, aut contumacem lata non appellatur, nisi in casibus, vt ibi. ⁊ nu. 82.
83 Sententia iure non datur, que contra leges, vel sen. consulta, vel cõstitutiones fuerit prolata.
84 Facti questio, iudicis arbitrio relinquitur.
85 Minor. xiiij. annis testamenti factionem non habet.
86 Jus liberorum quomodo vacationem a muneribus prestet, ⁊ qui ob alias causas etiam excusentur. ⁊ nu. 87. et. 88.
89 Oportet ius esse expressuz, vbi sententia in contrarium lata non debet valere.
90 Quid de sententia contra litigatoris ius prolata. ⁊ nu. 91.
92 Sententia venalis, nulla.
93 Pronuncia contra sententiam prius latam, que in rem iudicatam transijt, non valet.
94 Quid si iudices plures sint delegati, quomodo ferri debeat sententia per eos.
95 Mulcta quid sit, ⁊ vnde originem traxit. ⁊ nu. 96.
97 Mulcta debet delicto correspondere.
98 Sententia qua mulcta dicitur, quando nulla dicatur.
99 Ab expensarum compensatione quando non appelletur.
100 Ab electione inualida non appellatur.
101 Suffragia in creandis magistratibus, primo libera deinde coempta fuerunt.
102 Suffragiorum libertatem Julius Cesar ademit.
103 Magistratus qualis est, talis ⁊ populus.
104 Sententia quando sit nulla. ⁊ nu. 105.
106 Causa vbi denuo agitanda sit post sententiam nullam.
107 Sententia ipso iure nulla, non potest confirmari.
108 Ex quibus actis causa sit denuo inducenda.
109 Nullitas quando ex actis sit, ⁊ sententia, quid agendum.
110 Appellant hi solum quorum interest.
111 Appellat ⁊ procurator, maxime si dominus litis factus est.
112 Procurator quando cogatur appellare, ⁊ quando non.
113 Procurator q̃uis appellare debeat, prosequi tamen eam neq; cogitur, neq; potest.
114 Appellationem ab interlocutoria procurator prosequi debet.
115 Jn procuratorum vulgus imperitum, aliqua.
116 Procurator ad appellationem se sua sponte ingerens quando audiatur.
117 Actor quando appellationem prosequatur.
118 Procurator procuratoris etiam appellat.
119 Tertius quando appellare possit.
120 Emptore condemnato venditor appellare potest. ⁊ e regione, emptor venditore condemnato. ⁊ nu. 121.
122 Dominus etiam pro subditis suis, recte appellat, ⁊ amicus p̄ amico. ⁊ numero. 123.
124 Appellatio alterius quando alteri prodest.
125 Appellatio non debet esse ad iniquitatis defensionem.
126 Pena temere appellantiũ ex constitutionibus, ⁊ ex canonibus. ⁊ numero. 127.
128 Pena iudicis prouocationem non recipientis.
129 Jgnorantia an excuset assessorem.
130 A principis sententia non appellatur. Nec a sentẽtijs prefectorũ pretorio. ibidem.
131 Coram quibus sit appellandum.

132 Quot modis appelletur, ⁊ quo loco ⁊ tempore. ⁊ nu. 133. et. 134 ⁊ infra quod tempus. nu. 135.
136 Appellans poterit intra decendium variare.
137 Decendium ad appellandum, quo modo vtile.
138 Maior index appellatur.
139 Quid si alius pro alio appelletur.
140 Appellationes alternatiue etiam interponuntur.
141 Plures indices etiam quando appellantur.
142 Apostoli seu litere dimissorie ⁊ eorum forma.
143 Apostoli quando in scriptis petendi.
144 Litere dimissorie intra. xxx. dies dande, quod tempus est cõtinuũ. ⁊ numero. 135.
146 Quid agendum, si apostoli non dentur.
147 In indices truculentos, ⁊ contumelias inferentes, declamatio.
148 A indicis contumelia prouocatur.
149 Quid si per metum iudicis quis non appellat, ⁊ quis esse debeat talis metus hoc casu. ⁊ nu. 150.
151 In mediocribus causis non appellatur.
152 Princeps in quota summa cognitionem accipiat.
153 Plures summe quando coniungantur ad appellandum.
154 Annus ad appellationem prosequendam, ⁊ ex causa, biennium cõceditur. ⁊ nu. 165.
155 Cause ex quibus alter annus ad appellationem prosequendam cõceditur.
156 Tempus istud ad appellationem prosequendam, etiam partium consensu produci potest.
157 Annorum fatalium ad prosequendam appellationē, primi scilicet ⁊ secundi petitio, qualiter fieri debeat.
158 Tertius annus quando ex restitutione detur.
159 Quid si procurator, vel aduersarius impedierit circa huiusmodi prosequutiones, ⁊ qualiter impedimentum probetur. ⁊ nu. 160.
161 Judex a quo prouocatum est an tempus exercende appellationis coarctare possit. ⁊ si statuat terminum quomodo is terminus appelletur, ⁊ de termino ad se presentandum, ⁊ iter arripiendum, ⁊ nu. 162. 163. et. 164.
166 Judex appellationis de terminis iuris nihil statuit.
167 Anima est omnibus rebus preciosior.
168 Quid si appellatus absens fuerit, ⁊ in termino prestituto appellator compareat, quomodo procedi possit, ⁊ quid similiter si appellator emanserit. ⁊ nu. 169.
170 Appellationis prosequutio vltimo mense anni fatalis etiam datur.
171 Appellationem defuncti, quando heres prosequi, ⁊ peragere cogatur.
172 Appellationem a sententia penali heres non prosequitur, quod limita, vt nu. 173. et. 174.
175 Condemnatio bonorum quando expressa dicatur.
176 Delicta vt impunita maneant, publice interest.
Adnotatio reorum qualiter fieri debeat. ibidem.
177 Appellationem propter accessorium exercemus.
178 Heres habet quattuor menses pro exercenda appellatione supra reliquum tempus.
179 Tutores ⁊ curatores, quomodo cogi debeant tutelam administrare, maxime circa pupilli appellationem, ⁊ qualiter ⁊ quando tutor appellet. ⁊ nume. 180.
181 Tutor malam causam pupilli nomine non moueat.
182 Tutor vel heres appellationem eius ante rationes exercet.
183 Judex prior de alijs causis inter partes cognoscit preter appellationem, ea pendente.
184 Appellatione pendente nihil innouandum.
185 Idq; tam in rebus ciuilibus q̃ criminalibus locum habet.
186 Quid si condemnatus ex pluribus facinoribus, propter quedam solum appellet, propter quedam vero non.
187 Casus in quibus etiam ab appellatione interposita progredi licet.
188 Attentata pendente appellatione, reuocari quomodo debeant, et nouata.
189 Quid probandum in attentatis ⁊ nouatis.
190 Quid in appellatione ab interlocutoria.
191 Appellatione deserta, rata manet sententia.
192 Appellatio quando deseratur tempore fatali elapso.
193 Appellans citari debet ad executionem sententie.
194 Sententiam exequi ad quem spectet.
195 In iure quod vtile ⁊ honestum sit, querendum.
196 In appellatione exercenda, que consideranda veniant.
197 Sententia quomodo vitietur.
198 Actoris partes subiens quomodo appellationem exerceat.
199 Reus appellans quãdo iniquitatem etiam cum nullitate exerceat.
200 Sententia adiudicatoria, quare ita dicatur.
201 In vulgus rabularum declamatio.
202 Attinentia solum proponenda sunt.
203 In peragenda appellatione poterit alia causa allegari.
204 Secus est in appellatione ab interlocutoria.
205 Sententia quot rationibus dicatur nullius momenti.
206 In mortuum pronunciari non debet.
207 Locus inhonestus facit sententiam inefficaciter proferri.
208 Nefastis diebus ius dicere non est permissum.
209 In modo pronunciandi etiam peccatur, vt ibi.
210 Post tres sententias conformes de nullitate non est questio.
211 Juris ad bonum ⁊ equum interpretatio fieri deberet.
212 Juris cognitionem habens quid facere habeat.
213 Sententia notorie iniqua, redditur nulla.
214 Sententia nulla quid si per appellationem confirmetur.
215 Nullitas ⁊ iniquitas quando vno libello comprehenduntur.
216 Nullitas quando seorsum ab iniquitate tractetur.
217 Sententia quot modis nullius momenti esse dicatur.
218 Nullitas incidenter quomodo exerceatur.
219 Judex an pronunciando bene iudicatum, ⁊ male appellatum, an videatur sententiam suffulcire, vt porro impugnari nequeat.
220 Judiciorum finis est ius.
221 Actor quemadmodum nouis adsertionibus in prosequenda appellatione vti potest, ita ⁊ reus, nouis defensionibus.
222 In causa appellationis quid solummodo tractandum sit.
223 Capitulum nouum, ⁊ capitulum antiquum que sint. ⁊ num. 224.
225 Actores in assertionibus, ⁊ rei in defensionibus quid seruare possint, ⁊ debeant.
226 Reus etiam nouis defensionibus vti potest contra actorē.
227 Exceptiones extra locum non admittende.
228 Exceptiones quomodo proponende sint.
229 Cautela pro exceptionibus tutius proponendis.
230 In appellatione an noui testes produci atq; itẽ veteres repeti possint. ⁊ nu. 231. et. 232.
233 Testes non admittuntur ad semel probatum.
234 Testes contrarium depositurì, atq; item alij testes post publicationem, quando admittantur.
235 In causis matrimonialibus testes iterum atq; iterum super eodem capitulo recipiuntur.
236 Probatio ocularis seu per facti euidentiam que sit.
237 Cautela vt testes alij iudicis officio interrogentur.
238 Cuius sit probare in appellatione iustificata.
239 Testes minus solenniter examinati repetuntur.
240 Testes ex interuallo dictum suum declarare poterunt.
241 Testes incontinenti variare permittuntur, quod intelligitur si altero die venerint.
242 Testium reproductio fit ex partium consensu.
243 Instrumenta etiam reproduci possunt.
244 Judex potest pro veritate testes interrogare.
245 Allegationes noue in appellatione ab interlocutoria non fiunt.
246 Reconuentio in appellationis causa non fit.
247 Appellator quid obseruare habeat.
248 Appellans quid eque obseruare debent.
249 Judex ex actis pronunciare habet.
250 Duarum sententiarum conformium, vtra sit executioni mandanda.
251 Sententia quando partim confirmari, ⁊ partim corrigi possit.
252 Cause confirmationis vel reuocationis prioris sententie in secunda inseri per iudicem debent.
253 Homo semper est querulus.
254 Supplicandi vsus quare constitutus, ⁊ eius vtilitas. ⁊ nu. 255.
256 Supplicationis vsus ante sententiam.
257 Supplicationis vsus post sententiam, ⁊ eius effectus vtroq; casu. ⁊ numero. 258.
259 Supplicatio ab appellatione differt.
260 Precibus quando non est locus.
261 Supplicari semel tantum potest.
262 A quibus supplicare est permissum.
263 A principe an quandoq; supplicari possit.
264 Apud minores indices quis vsus precum.
265 Supplicatio etiam ijs, qui a consilijs sunt, porrigitur.
266 Supplicatio in scriptis fieri debet, quandoq; vocetur facta sufficit.
267 Supplicationis vis que sit.
268 Quid si supplex integri restitutionem petat.
269 Executio quandoq; per supplicationem impeditur.
270 Supplicandi licentia quo tempore detur.
271 Commoditas que sit supplicanti intra. x. diem.

271 Supplicatio apud tabellionem quando interponi possit.
273 Intra biennium sententia retractari debet.
274 Tempus exercende supplicationis ab appellatione petendum.
275 Supplicationi non est locus vbi appellatio est prohibita.
276 Supplicationi obstat sceleris enormitas.
277 Nuptie ex rescriptis non petende.
278 Lite pendente non supplicatur.
279 Supplicare post rem iudicatam, ignominiosum est.
280 Cause grauaminis vnde sumantur, & vnde petantur. & nu. 281.
282 Qualitas rei quid operetur quo ad stricti iuris obseruationem.
283 Charunde Tyrri monstrosa iustitia.
284 In magistratus subditos deglutientes declamatio.
285 In nuptiarum fauorem preces admittuntur.
286 Rescripti vtilitas in actione perpetuanda.
287 Restitutio a pretore introducta ad rem iudicatam permanauit.
288 Bonum & equum est iusti fons.
289 Restitutio in integrum, quid sit.
290 Iudex dicens iniustum iudicasse, quo casu non audiatur.
291 Ius non promiscue expositum est.
292 Verum discrimen inter appellationem, supplicationem, & restitutionem.
293 Restitutio quando executionem impedit, & quando non.
294 Minorum heredes etiam restituuntur, licet sint maiores.
295 Filiusfam. quomodo sui iuris sit prescriptione contra patrem. & numero. 296.
297 Qualiter probetur quem pro emancipato se gessisse.
298 Ecclesia instar minoris restituitur.
299 Respub. etiam minorum iure vti solet.
300 Maiores. xxv. annis etiam restituuntur, & quibus casibus.
301 Restitutio apud quem postulari debeat.
302 Iudex vtranq; partem audire debet.
303 Princeps quando solus restituat.
304 Ordinarius restituit.
305 Procurator etiam restitutionem exorat.
306 Annus vtilis quomodo olim supputabatur
307 Quadriennium hodie restitutioni concessum.
308 Minores quanto tempore restituuntur.
309 Maiores quanto tempore integri restitutionem habent.
310 Restitutionis tempus vnde incipere habeat.
311 Quid si contra rem iudicatam restitutio petatur.
312 Restitutio ad appellandum an concedatur.
313 Restitutio an possit instaurari post rem iudicatam.
314 Liberalium disciplinarum vsus querendus.
315 Iudicis officio datur ius integrum.
316 Restitutionis duo sunt capita.
317 Sententia rescissa, omnia acta quoq; precedentia ipsam rescissa intelliguntur.
318 Rescissoria actio cuius sit nature.
319 Restitutio & rescissoria quo ordine intentantur.
320 Cum restitutione potest etiam res ipsa peti, & nu. 322.
321 Libelli forma, quo etiam rei petitur restitutio.
323 Restitutio omnis ex causa fieri debet.
324 Minoribus restitutio facile indulgetur.
325 Sententia ex falsis probationibus rescinditur.
326 Sententia per probationes de nouo repertas retractari, & res iudicata, an & quando possit.
427 Iudicatum quando restitutioni subiaceat.
328 Restitutio apte postulari debet.
329 Ex sermone quis cognoscitur.
330 Pronunciare etiam inter amicos difficile.
331 In litigiosos veteratores declamatio.
332 Mores boni intermortui.
333 Exceptio in quo distet a supplicatione, & restitutione.
334 Exceptionis contra sententiam quando vsus sit.
335 Exceptiones contra sententiam que sint obseruande.
336 Exceptionem non probans impensas luit.
337 Contra sententiam apud primum iudicem atq; etiam executorem, quando excipiatur.
338 Exceptiones contra sententiam que opponantur, & que contra executionem. & nu. 339.
340 Exceptione nullitatis opposita, si de ea constet, an, executio sententie fieri debeat.
341 Exceptio de qua cognoscetur non impedit executionē, sed tamen quo ad de ea cognoscatur executionem petens satisdat. & numero. 342.
343 Exceptiones qualiter contra sententiam opponende.
344 Exceptio nullitatis vnde proficiscatur.
345 Exceptio sena. consulti velleia. quibus casibus pertineat.
346 Exceptionis sen. consulti macedo. effectus.
347 Miles exceptionibus vtitur post sententiam.
348 Exceptio in id quod facere quis possit, & eius effectus, & ratio. et numero. 349.
350 Cautio prestanda in deducendo ne egeas.
351 Aduocatis etiam relinquitur ne egeant.
352 Exceptionum peremptoriarum rebus coherentium vsus.
353 Exceptiones reorum competunt fideiussoribus.
354 Quid obseruandum per fideiussores, vbi reo competit exceptio in id quod possit.
355 Quid si exceptio iniuste sententie opponatur.
356 Probationes si post publicatas attestationes per actorez admittātur, cessat subornationis periculum.
357 Sententias proferre frustra esset, si executionem non consequerentur.
358 Exceptiones que executionem sententie impediant. & nu. 360. 361. 364. 387. et. 388.
359 Appellatio obstat executioni sententie.
362 Nouatione receditur ab executione sententie.
363 Pignoribus autem acceptis, non receditur ab ipsa executione.
365 Sententie quotiensc; executio non respondet, sed eius modus superat nulla est, & per exceptionem impeditur.
366 Modus in exequendo multiiuge exceditur.
367 Ab eo in quo exceditur, tantum appellatur.
368 Causa contra executionis excessum, est exprimenda.
369 Quid si prouocetur a mala sententie interpretatione.
370 Appellationis ab executione cognitio ad quem pertineat.
371 Delegati non exequuntur eorum sententias, nec etiam si delegentur a principe. & nu. 372.
373 Quid si subdelegatus habeat ius exequendi.
374 Delegati iudicis executio quando impeditur.
375 Delegatus quando sententiam penalem exequatur.
376 Arbiter non potest sententiam exequi.
377 Executio in alieno territorio impeditur.
378 Exequutio sententie fieri potest in alieno territorio ad imploratoris literas.
379 Iudex alienam sententiam absq; imploratione non exequitur.
380 Magistratus cogitur alienam sententiam requisitus exequi.
381 Episcopus rem a laico iudicatam etiam exequitur.
382 Exequutio ius sui loci respicit.
383 Exequutio ob rem que estimata est, repertam impeditur.
384 Quid si fullo vestimentis amissis, domino precium soluere iussus sit ex sententia.
385 Qui bonis cessit executionem impedit.
386 Noxe deditio obstat executioni.
389 Pignus vt in iudicatum perducitur.
390 Compensatio impedit iudicatum, & plura alia iudicatum impedientia. nume. 391. et. 392.
393 In hereditatis iudicium etiam fructus veniunt.
394 Hereditatis causa si quid impensum sit exceptio ei qui impedit ob id ministratur.
395 Deductio & retentio quando ad compensationem spectent.
396 Feuda non veniunt in hereditatis iudicio.
397 Executor quomodo de exceptionibus cognoscit.
398 Guilielmus durandus Speculator, Vberti compilator.
399 Iudex etiam a suspitione sit alienus.
400 Iudex suspectus recusatur.
401 Ordinarius secundum ius ciuile non recusatur.
402 Delegatus & arbiter recusantur.
403 Exequutor quando recusari poterit.
404 Assessor vt suspectus repellitur.
405 Recusatio ante litis contestationem fieri debet, quandoq; & post, & etiam in exequutione, & nu. 406.
407 Recusatio in scriptis facienda est.
408 Recusatio iureiurando prestita offertur.
409 Arbitri quomodo eliguntur.
410 Arbitri quomodo pergere debeant.
411 Recusatio iurisdictionem suspendit.
412 Suspitione discussa, quis iudex causam prosequetur.
413 Recusationis exercende bijuga ratio.
414 Princeps non recusatur.
415 Cause, ex quibus iudicem recusamus, multiiuge sunt, & que sint he cause. & nu. 416. vsq; ad, & per totum. nu. 424.
425 Nimia familiaritas parit contemptum.

426 Locus etiam ob pestem non tutus recusationem iudicis admittit.
427 Similitudo cause suspitionem inducit.
428 Cause suspitionis in iudicem oportet q̃ sint legitime.
429 Protestationis vsus obseruandus proposita recusatione in iudicem suspectum.

¶ Usum appellandi, non tam vtilem q̃ necessarium, & quare introductus. Caput. j.

Ne illotis, qđ aiunt pedibus susceptam cōmentandi rationem aggrediar, operepreciū mihi facturus videor, si de appellationis origine, atq; item vsu aliquid prius degustauero, q̃ rem ipsam exponere incipiā.
1 † Porro ad deuinciendam hominum vitam, lege opus erat, que cum summa sit ratio, vt quidam apud Ciceronem definiunt, insita in natura, iubēs ea que facienda sunt, prohibensq; contraria, ius cōstituit, omnibus, quibus
2 recta est ratio, datum. † Unde ad iustitiam illam ciuilē nos esse natos nemo non intelligit, qua alium alio participamus, equum ab iniquo discernimus, neminem ledimus, atq;, vt semel dicam, quod nobis fieri nolumus, alteri nequaq̃ facimus, quam societatem, coniunctionemq;, si intemeratam obseruaremus, nihil prestabilius foret, nihil vnum vni tam simile, tam par, q̃ homines inter nosmetipsos essemus, tantum abest, vt quem iniuria afficientes, quod suum est, ipsi non tribueremus. Ceterum cum vel atq; illa, vel quisquis est, qui humane, adeoq; socie vite tantam felicitatem inuidet, effecisse, vt deprauatio consuetudinum, atq; opinionum vanitas, animorum imbecillitatem quocunq; cepisset, torqueret, & flecteret, in corruptelam homines egit, & igniculos illos iustitie ciuilis a natura datos quodā
3 modo extinxit, ad quos plane caecutiremus hodie, † nisi hoc beneficium nobis reliquum foret, vt lege scripta, quasi seminario nature, quicquid in nobis desideratur, compensare valeamus, que non solū perinde atq; sacra anchora nobis est, verū etiam Lydius (qđ aiūt) lapis, ad quem iudicia nostra stabilimus, & si iusta sint, ꝓbamus.
4 ¶ † Accedunt quoq; ciuitatum mores, diuturnam consuetudinem facientes, que per annos plurimos obseruata veluti tacita ciuiū conuentione, non minus q̃ ea que scripta sunt iura recipitur. Proinde est ius singulare, propter aliquam reipublice vtilitatem auctoritate
5 constituentium contra iuris cōmunis rationem introductum. † Que omnia bonus iudex examussim trutinare debet, ad eaq; sententiam ferre, vt ex hac regula, quam publicus hominum consensus, prudentumq; diligentia nobis reliquit, vnicuiq; quod suum est tribuatur, & ei, cuius non est, adimatur, quam rationem & in malis coercēdis retineri conuenit (ad eam legis partem, qua vetamus illicitū, & in delicta animaduertimus) ne pena aut maior sit peccato, aut illud non equet. Sic enim poterit, vt iusta sint iudicia nostra, atq; ꝗtra q̃ par sit, nemo grauetur, & illud nobis sacri oraculi ob oculos perpetuo maneat, innocentem non condemnandum.
¶ Atqui cuncta hec sic obseruare, vt neq; ad dextram, neq; ad sinistram declines vnq̃, diuini prope ingenij esse videtur, non humani, cum nemo mortalium omnibus horis, vt in prouerbio est, eque sapere soleat, precipue in iuris, atq; item boni & equi dimensu, quem multi tramites, multi anfractus in transuersum agunt. Id quod non solū rerum definiendarum (quarum singulas singulis legibus comprehendere, impossibile erat) multitudo varietasq; facit, sed etiam eorū que scripta sunt, diuturnone tēpore obseruata, aut alias introducta, perplexitas, & non sic cuiuis apertus intellectus. In reliquis enim professionum partibus cum etiam bonus Homerus quandoq; dormitet, maxime in iuris cognitione id committi, non fuerit ita nouū, vbi nōnunq̃ & legem & mores post habere opꝫ, atq; ex rebus vtcūq; paruis coniecturam facere, vt ad boni & equi stateram, quod humanius est, potius dijudices, q̃ quod iuris rigor fieri volet. In hūc modum sapiens iudex non solum ponderabit, quid possit, sed etiam qđ debeat, nec quantum sibi permissum, meminerit solum, sed etiam quatenus commissum sit, Cicerone pro Rabirio docẽ, vt semper, manente.
6 ¶ † Quibus si oscitantiam eorū, qui tribunali sepenumero preficiūtur, adiunxeris, paucos inuenies, qui sibi iustam sententiā ab huiusmodi Asotis, etiam si maxime cupiant, pari posse vel sperent, vel ꝑsuasum sibi habeant. Quotus enim hodie est iudicum albo adscriptus, & tam sancte functionis maiestatem pre se ferens, qui vel municipij sui ꝯsuetudinis aliquā cognitionem habeat, vt de iure scripto taceam, cuius ne vmbram quidem vidit, tantum abest, vt a limine illud vnq̃ salutarit? Sed nos, vti nunc sumus, sapientiā prudentiāq; in auro querimus, diuitijsq; auctoritatem accepto habemus.
¶ Modo ne quis se iure destitutum, in ea republica que legibus, atq;, vt oportet, instaurata est, conqueri possit, & sic iustitie administratio, nerui ciuitatum desideretur, prudentissimo consilio permissum est ei, qui sententia parum iusta, aut iniqua oneratur, maiorē iu-
7 dicem prouocare, atq; innocentie sue presidium querere. † Et quem admodum naturam legis parentē collegimus, ita & appellandi vsū ab ea profectum esse, facile mihi persuaserim, vt origine q̃ vetustissima censeri possit, defensio si quidem est, quā natura omnibus equā indulget. c. cum speciali. § porro. & c. dilecto. de appel. Neq; contēnendam vite portionem existimes, rem aut honesta conditione parere, aut partam iure tueri. Unde statim apparet, non tam vtilem, q̃ necessarium esse appellandi vsum, auctore Ulpiano, cum nimirum, quo vel etiam iudicantium iniquitatem, vel imperitiam emendamus, corrigimus. Nisi enim ad hoc etiam per naturam ostensum presidium, non secus atq; ad Asylum aliquod grauatis confugere, liberum esset, oporteret plerosq; in medio iure subsidere, & id quod suum est, & indigno occupandum relinquere, vt corporis, existimationisq; periculum taceam, quod ad cuiusuis insulsi, & quasi de lapide empti hominis arbitrium subire quis cogeretur, & veterem ferēdo iniuriam, nouam inuitare.
¶ Et hoc est quod nostri appellationem ipsam neq; actionem, neq; exceptionem, neq; officij implorationem esse colligūt, sed ius cuiq;
8 expositum, quo ad grauamen leuandum peruenit. † Porro appellatione interposita prior sententia in suspenso est, & quasi non sit lata, habetur, donec in altero iudicio fuerit confirmata. Unde appellatione ius dicere possumus, quo priore iurisdictione suspensa, ad sententiam in melius reformandam, accessus datur. Tametsi alijs verbis per Hosti. describantur, vt videre est in. c. & hoc. de offic. deleg. Zabarel. Cardi. in. c. fina. de re iudica. c. vt debitus. de appell. & docto. in. l. prima. ff. de appella.
9 ¶ † Cui rei quo plus auctoritatis accedat, aduertendum est, appellandi vsum, preter hoc quod oppido frequens atq; necessarius est, etiam vetustissimum esse, vel eo argumento, quod Solon ille Atheniensis cum superiorem quoq; Senatum ciuibus suis ceu grauissimarum rerum epheron obseruatoremue, & legum suarum custodē prestituisset, ad eum etiam ephesin, seu prouocationē, perinde atq; ad Tribunal inculpatius lege lata, esse voluit. P. quoq; Ualerius Publicola, qui exactis regibus. L. Tarquinio Collatino in consulatum sufficiebatur, inter eas leges, quibus Plebeiam auctoritatē nonnihil iuuare, erigereq; conatus est, & hec fuit, a consulibus condemnatis ad populum prouocare fas esto. qui appellandi mos ad decemuiros vsq; sic est obseruatus. Lege si quidem. xij. tabularum maior potestas propter auctoritatis prestantiā populo adiecta est, & sic maiorem magistratum, populumq; appellare porro est permissum. Cuius verba apud Tullium in. iij. de legi. libro, hec sunt, iusta imperia sunto, hisq; ciues modeste, ac sine recusatione parēto. Magistratus nec obedientem, & nocuum ciuē multa, vinculis, verberibusq; cohercento, ni par, maiorue potestas, populusq; prohibeat, ad quos prouocatio esto.
10 ¶ † Populus itaq; de mulcta per magistratum indicta reo prouocante cognoscebat, cuiusmodi locus apud Titum Liuium in. v. secundi belli Punici libro. Ubi cum Spurius, & L. Caruilius Tribunus Pleb. ducentum millium eris mulctam. M. Postumio dixissent, causa eius certande, populus per suffragiū conuenit, qui & Flacco Martiali Flamini mulctam remisit, quam Crassus cos. Pont. max. ei, si a sacris discessisset, dixerat, vt Tullius in. xj. Antoniana scriptum reliquit, tandem apud prefect. vrb. appellandi necessitatem aliquandiu retentam esse dicitur, ad quem propagato imperio totius Italie iuris dicundi auctoritas fuit delata.
¶ Postremo republica per Cesarem dictatorem oppressa, vt omnis rerum summa penes vnum principem esse cepit, ita & prouoca-
11 tionis causa, † quod & diuum Paulum secutum sacra prodit historia, etenim cum a iudeorum primoribus reus postularetur apud festum, ipse Cesarem intrepide appellauit. cui festus, kysara epicheclysy epi chysara poreusy.
¶ Unus Nero Claudius cōmunis humani generis pnicies, quo patribus conscriptis gratificaretur, tyrānidisq; porro constituende minus suspitionis ciuitati preberet, cauit apud Trāquillum, vt omnes appellationes a iudicibus ad Senatum fierent, & hoc non sine pecunie periculo. Cui & Cornelius Tacitus. xiiij. historiarum libro adstipulatur, de Nerone sic scribens, auxitq; patrum honorem statuendo, vt qui a priuatis iudicibus ad Senatum prouocassent, eiusdem pecunie periculum faceret, cuius hi, qui Imparatorem appellauere,

lanere, nam antea vacuum id, solutumq; pena fuerat. Econtrario autem. C. caligula Cesar, qui liberam magistratibus iuris dicundi auctoritatem, & sine vlla sui appellatione concessit, instituto non minus illiberali (in eo presertim beneficio denegendo, quod non modo natura ipsa, sed etiam vetustatis cōsensus, & lex ciuilis liberum esse vo-
22 luit) q̄, † quo de iuris quoq; consultis abolendis consilium iniit, vt efficeret ne ex stato receptoq; iure opus esset respondere, sed ex eo tantum quod ipsis vel equum, vel rei controuerse cōueniens esse videretur, que opinio & hodie non paucis heret, quos cum fori molestiarum tedet cum ob iuris disceptandi prolixiorem tractatum, tum quia plus sumptuum quandoq; in eos expendere cogeris, q̄ res tibi compensauerit quam tantopere quesiuisti. Sed pp abusus tediū, non conuenit damnare, quod cōmunis hominū societatis causa necessario est comparatum, nisi forte quod vtile etiā est, pp inutile velis sigillare, atq; e medio tollere. Porro qui ius ciuile, vt Tullius pro Aulo Cecinna adserit, contemnendum putat, is vincula reuel-
23 lit, non modo iudiciorum, sed etiam vtilitatis, viteq; cōis. † Est eniz ius ciuile, qd̄ neq; inflecti gratia, neq; perfringi potentia, neq; adulterari pecunia potest, quod si non modo oppressum, sed etiam desertum, aut negligentius obseruatum erit, nihil est, quod quisquam se se habere certum, aut a patre acceptum, aut relicturum liberis arbitretur.

¶ Insigniter peccare qui procrastinandorum iudiciorum causa appellationis beneficium pretexunt. Cap. ij.

P Relatum iam est, & quasi per transitum ostensum, q̄ vtilis atq; item necessarius appellandi sit vsus. Veruz cum nihil sit publice introductum quod morū deprauatio non corrūpat, & a natiua synceritate incōuulsum relinquat, suisq; deq; ferendum est, & hanc iuris partem candore suo primeuo prope modum destitutam, & plerisq; cuz iniustitie, tum calumnie pretextū fieri, idq; non sine fuco, aut tuendi iuris mentita palliatione. Eteniz quis prohibuerit eum, qui aduersam obtinuit sententiam, meliorem interposita prouocatione querere? quis intercedet, ne ad cōe omnibus expositum auxilium confugiat, & recte quidez si bene animatus hoc feceris, iustumq; iudicium ex medio iure queras, & non procrastinande cause ergo, bona re male vtaris, cum improbe menti solum occasio deesse soleat, quam quanto paratiorem inuenimus, tanto liberius peccamus, & alienuz, vel sub specie insidiose interuertimus.
24 ¶ † Sciant illi ad innocentie duntaxat presidium, iustiq; prosecutionem appellandi rationem comparatam, & non vt temeritatis q̄sq; sue maleuoli animum pretextum habeat, proximo negocium contra fas & equum pro libidine sua indesinenter faciundi, quos etiam si nulla iuris religio ab impudēte hoc proposito auocaret, in primis tamen pietatis monerentur, & q̄ alienuz sit a christiana professione, qua se initiatos passim occinunt, quod alterius est vel petere, vel occupare, vt sumptuum obliuiscar, quos & ipsi in rabulas eruscatores interim facere coguntur, & vt aduersarius expendat pro delicijs ducunt. Nam q̄ ingenue fateor, ego dum in foro versor, multos cōpertum habeo, qui perpetuis litibus dediti ad tribunalia quasi consenescere dimidium vite habuerint, sed non sine magna rerum iactura, quasi primus gradus ad inopiam sit multis fori litigijs implicari, & quo ipsi tandē nudi exeāt, alteri quoq; egregie incōmodare.
25 ¶ † Deinde penam ob oculos haberent non solum ↄtempti numinis, quod animaduersionis tarditatem supplicij grauitate cōpensare solet, sed etiam constitutionum principum, quibus modo extra ordinem, atq; ad magistratus arbitrium, modo quinquaginta auri libris, plectuntur, qui calumniose adeoq; per insidias prouocarint. l. eos. §. ne temere autem. C. de appellati. & l. ab executione. C. quorum appella. non recip.

¶ Facile autez mihi persuaserim, vna hac fraude, que saluberrimo appellationis beneficio adhibetur, fieri vt in ipso iure ius desideremus, nam quot putas esse qui etiam hoc persequi non audēt, quod ipsis indubitato iure debetur, malunt enim qualecunq; rez suarum incōmodum deuorare, q̄ cum appellatore etiā in tertium vsq; forum sese piculis & molestijs apud Rhadamāthū forte nec dū finituris, exponere, vsque adeo aliud verbi in ore non habent, qui litibus solū student, & alieno detrimento saginanť, q̄ appello, appello. Non sic impie, non sic, sed in sinū tuū descēde, pitosq; ↄsule, nō eos q clientum loculos perforare, & de triūpho vsq; ad aera iactare solent, sed pios, s; sinceros, & qui iustū pbant, & ab iniusto te dehortanť. Hi vbi perspecto iure tuo, non viderint q̄uo aleā iacere, & qd̄ tuū nō est vel temere tueri, vel vendicare possis, recte monentibus obtempera, & quod iure non poteris, per iniuriā ne secteris.

¶ Quare non vūr mihi indiligēter facere, qui hmōi vastitate pspecta, ad transactiones litigaturos inducunt, ne foro semel alligati, in eo ad vltimū vite spiritum herere cogant̄, & vix teruncium sibi reliquum facere, satius existimantes ouum etiam dimidiatum retinere, q̄ vacuam atq; inanem testam, vel qualicunq; incommodo ingens damnum exhibituros.

¶ Ne non solum iudicio tractata, sed etiam extra illud, prouocationem esse. Cap. iij.

1 N primis aūt quo ad institutum ordine progrediamur, aduertant qui in iure
16 tyrocinium necdū fecerūt, † appellationis duplicē esse speciem. Vnā iudicialē, alteram extraiudicialē. Iudicialē dicimus que fit in negocio, qd̄ in iudiciū est pductū, idq; a grauamine iam illato, vel pp cōminationē, quasi presentaneo, inferēdū. Panor. in. c. bone memorie. de app. & Card. in cle. sicut. de appe. & hanc nostri proprie appellationem esse tradunt, de qua in huius tractatus progressu abunde disserimus.
17 ¶ † Appellatio aūt extraiudicialis ea est, vt ex ipsa nomenclatura apparet, que re nōdum ↄtrouerso in iudicio, interponiť, & qdam puocationē dici malunt, l; vetustate nominis non obseruata. Et fit precipue a futuro grauamine, vel eo q̄ ēt imminet, atq; hoc inscripto, ēt si neq; publicū sit, neq; reciteť, idq; bifariā, aut a pte, que grauamē inferre parat, & tūc opus est vt cā grauaminis nominatim dicať, aut a iudice, quo casu nō exigimus cause expressionē, sed ḡnalibus verbis poterit fi ri. Inn. in. c. ↄsuluit. de app. & in. c. dilecti. de maio. & obed. Bar. in. l. ci. ff. de app. reci. glo. in. c. cū cām. de appel.
18 ¶ † Natura appellationis extra iudicium facte est, vt submittat appellantē ptectioni iudicis, ne ↄ iuris ordinē graueť, aut molestetur. Quapp ↄseruādi iuris gratia fieri dicitur in. c. cum sit romana. de appella. Abb. in. c. dilecti. de maioritate & obedientia. Spec. in tit. de appella. §. in quibus. versi. ceterum.
19 ¶ † Quicqd itaq; post appellationem extraiudicialē fuerit gestuz, si per aduersariū, retractādorū venit, sin aūt per iudicez, nullius momēti ipso iure hr̄, & sic iudex ad quē est puocatū, oīa per aduersariū seu iudicē inferiorē interim acta, perinde atq; innouata reuocabit, & in eū statū in quo aū puocationē fuerunt ex officio reducet, qd̄ & appellans implorādo eius ipsius officiū, petere debet, in. c. considerauimus. de elec. in. c. dilecti. & c. dilectis. de appell. vbi doc. & Abb. in. c. primo. & c. consuluit. de appell. docto. & maxime Abb. in. c. dilecti. de maiorita. & obedientia.
20 ¶ † Et hmōi reuocatio adtētatoꝝ regulariter fit pbata cā grauaminis, idq; a die eius illati, in facto si qdē ↄsistit; quare nisi vera eē demōstreť, iusta puocatio nō psumiť, tm̄ abest vt alicuius sit effectus, tametsi applōne hac deserta, possit grauatus ēt p viā q̄rele officiuz
21 iudicis implorare, p ijs reuocādis q̄ pter iuris rōnē facta sunt, † cū extra iudiciū gesta in rē iud. trāsire nō soleāt. in. c. cū sit romana. vbi Abb. de app. & c. concertationi. de app. in vlt. Inno. in. c. venerabili. de censi. & docto. in. c. cum inter. de electio.
22 ¶ † Ex q̄bus collige, appellationē extraiudicialē non suspēdere negociū, sed ea nō obstāte, vel aduersariū, vel iudicē pgredi posse, donec grauamine ↄducto actoꝝ reuocatio fiat, & hoc simpliciter, citra ordinis iudiciarij angustias, per Innocē. in. c. cū a nobis. de elec. & Bal. in Margarita sua. neq; ēt hoc desideres, formulā appellationis extraiudicialis habes apud Spe. de appell. §. Qualiter. versi. Qualiter aūt appellationes. & in. §. restat videre. & §. superest.

¶ A sententia diffinitiua regulariter appellationem esse, & quandoq; ab interlocutione, & quid in vtraq; obseruandum. Cap. iiij.

E T vt eam partem appellationis prosequamur que est iudicialis, Sciendum
23 est, † a sententia diffinitiua regulariter prouocationē eē nā grauamē in ea illatū non potest alia ratione reparari nisi vt iniquitas vel imperitia iudicātis apud superius tribunal cor-
24 rigatur, † ad qd̄ cognitio status cause puenire non pōt, nisi p appellationis mediū, qua iterposita, ēt eius cause iudiciū ↄseq̄t, que apud ipsūz non est ventilata. & hinc est q̄ nostri applōnē ius esse dñt cuius effectus sit, vt prioris snīe vis in suspēso habeať & quasi extincta, vt eius ad quē appellatū est pnunciatū expecteť. l. j. & ibi doc. ff. de appel. l. per hāc diuisionē. C. ð temp. ap. l. j. ff. ad senatusc. turpi. l. eos. & l. pcōsulib. C. de app. & l. tale. §. q puocauit. ff. de pac. q̄ si appellatione interposita innocentie presidiū non quereť, snīa vtcunq; sit plata, modo id contra expressum ius non fiat, in rē iudicatam transit

25 ⁊ ius parit, † adeoq; ex iniusto, iustum, pp rei iudicate auctoritatē, oritur. l. fi. ff. de insti. ⁊ in. l. j. §. in hoc interdicto. ff. de liber. exhibē. ⁊ Inno. in. c. quoniam contra falsam. de proba.

26 ¶ † In qua appellatione non est opus vt cā grauaminis dicat̃, ēt si iudex a quo id vrgeret, sed in prosecutione eam deducimus, appellationemq; iustificamus. l. quoniam iudices. vbi Bal. C. de appell. Bar. in. l. scio. ff. de app. Inno. in. c. quo ad ꝯsultationē. de re indi.

27 ¶ † Id tñ qd̄ per omnia non ꝓcedit. Etenim qñ ab arbitri sñia ꝓuocat̃, aut a boni viri arbitrio fit reductio ad iudicē ordinarium, necessarium est, qualitas ⁊ quantitas lesionis, hoc est iusta cā grauaminis exprimatur, ne forte inconsulto eius sñie minus videat̃ adqescere velle cuius arbitriū spōte subijt. colligit Bal. in. l. j. C. de ijs q̄ pe. no. ⁊c.

28 ¶ † Idem rñdemus si in possessorio appellet̃, in casu, quo id facere licet, Bar. in. l. ij. ff. de appel. recipien. Proinde quum causa sit de legata, appellatione remota, Inno. in. c. vt debitus. de appel. Lanfran. in. c. quoniam contra. verbo appellationes. de proba.

29 ¶ † Idem est in appellatione ab executore modum excedente facta per Bar. ⁊ doc. in. l. ab executore. ff. de appel. ⁊ Bal. in. l. ab executione. C. quorum appel. non recip.

30 ¶ † Preterea in omni casu quo per legem appellare non licet, causa adijci dꝫ, ne sine vrgente ratione, ⁊ necessitate nō sic impulsus, videaris in legis ꝯtēptū aliqd apparere, ꝙ sola cā quā pretexeris quodāmodo excusare poterit. Abb. in. c. romana. §. si autem. de appel. in. vj. Fely. in. c. quod ad consultationem. de re indi. Inno. in. c. pastoralis. de offi. deleg. ⁊ Alex. in. l. j. ff. de appel.

¶ Vtq; certam appellandi rationem a sententia diffinitiua habeas qui sñia prolata statim apud acta, iudice adhuc pro tribunali seden-
31 te, seu (vt Martianus scribit) ipso die appellare constituerit, † voce id facere poterit, vel vno hoc verbo, appello. l. sed si apud acta. ⁊ l. a sñia. ff. de app. c. cordi. de app. l. litigatoribus. C. de appel. ⁊. l. diuus. ff. de in integ. restit. Secus vbi non statim, sed ex interuallo tibi
32 ꝓuocandū est, † qd̄ scripto fieri opꝫ atq; libellis appellatorijs, quos dñt, ad hoc ꝯceptis. per doct. in. l. j. §. libelli. ff. de appe. l. litigatoribus. C. de appel. ⁊ Ange. in. l. j. C. de sent. ex peri. recitandis.

¶ Id tñ quod in modicis, ⁊ que summarie, ac sublato velo tractantur, nō ita seruamus, sed etiā voce ex interuallo recte prouocamus. apud Bal. in. l. ⁊ in maioribus. ad fi. C. de appel.

33 ¶ † Sed ⁊ ab interlocutione maiorem iudicem appellare lꝫ, nō tñ semp, neq; passim, sed tunc qñ grauamē in ea illatū, per sñiam diffinitiuam reparari non poterit, eam Bal. in marg. sua, appellationē a processu cognominat, quasi cā necdū finita piculo exponaris, nisi enim sis grauatus, non est vt ante cause diffinitionem per leges audiaris. l. ij. ff. de appel. recip. l. ante sententie tempus. C. quo. appell. non recip. ⁊. l. apertissimi. C. de indi.

34 ¶ † In quo appellationis genere non recte pergis, nisi causam grauaminis nominatim dixeris, puto, ꝙ exceptionē legitimā non admiserit iudex, inducias ad probandum denegarit, te non vocato interlocutus sit, atq; itē iudex ad hanc cām minus idoneus, vt id genus al's causas preterea, que coaceruari pñt. Quod preterea est inductum, vt temeritas litigiosorum hominum compescatur, ne iuris ordinem in litibus exercendis circunducto processu ex insidijs impediant, sꝫ illati grauaminis reparationem finito negocio in sñia diffinitiua duntaxat querant. Bar. in. l. ait pretor. ff. de mino. Bal. in. l. edita. C. de eden. glo. ⁊ doc. in. c. cordi. de appel. in. vj. in clemen. appellans. de appel. in. c. vt debitus. de appel.

35 ¶ † Sunt tñ q̄ putant eam appellationē que ab interlocutione hñte vim sñie diffinitiue interponit̃ non exigere cause expressionē, que ita temere fieri non vr̃, vt si ex precepto iudicis, aut ꝓnunciato super attentatis grauamen inferatur. Abb. ⁊ Joan. and. in. c. veniens. de appel. ⁊ Cardi. in cle. appellanti. ⁊ clem. fi. q. pen. de appel.

36 ¶ † Atq in scripto a grauamine p interlocutoriā illato siue id apud acta fiat, siue ex interuallo prouocamus, adeo vt ēt statuto aliud vix possit ordinari, ⁊ hoc ſm iuris canonici regulā in. c. cordi. de app. in vj. tex. in. l. fi. C. de priuileg. schol. lib. xij. Bar. ⁊ doc. in. l. litigatoribus. ⁊ in. l. eos. §. si autem. C. de appel. Alex. in. l. eius qui. ff. de appel. recip. Bal. ⁊ Ang. in. l. patris ⁊ filij. ff. de vulga. substi.

37 ¶ † In foro tñ ciuili ēt sine scripto ab interlocutione ꝓuocat̃, cum ⁊ iudex sñiam interlocutoriā sine scripto ⁊ sola voce ꝓferre queat, per glo. Bar. ⁊ doct. ⁊. l. j. ff. de app. in quo tñ discrimine, aut fori ꝯsuetudinem, vt que indubitatam procedendi de iure rationem vobis p̄bet. l. diuturna. ⁊. l. de qbus. ff. de legi. obseruamus. Aut in foro pontificio ius canonicum, ⁊ in foro ciuili Cesarum constitutiones adeo que ius ipsum ciuile, iuxta ea que referuntur in. c. primo. extra de noui operis nunciatio.

38 ¶ † Appellationis ab interlocutoria non ꝯtemnendus est, vsus nā si iudex eaꝫ appellationē receperit, libellosq; dimissorios ꝯcesserit, susceptam iurisdictionē a se abdicasse vr̃, ⁊ porro non poterit in hac cā ꝓgere, in. c. cum appella. de app. in. vj. Bar. in. l. intra vtile. ff. de mino. Archi. in. c. dilectus. §. preterea. de app. ꝙ si appellationem interpositā repudiarit, ꝓcedere qdem, si alias non ꝓhibeat̃, poterit, sed iudex superior vbi causas grauaminis approbarit, beneq; ꝓuocatum senserit, quecunq; interim sunt acta pinde atq; innouata restaurabit, atq; ēt diffinitiuam sñiam, si que fuerit lata, retractabit, in. c. nō solū. de app. in. vj. ⁊ in cle. j. de do. ⁊ ꝯtu. ꝓter hoc ꝙ p hāc suā sñiaꝫ ēt de ca principali ius porro dicere poterit, in. c. vt debitus. de app. c. cordi. de app. in. vj. refert Cy. in. l. per hanc diuinam. C. de temp. appel. ⁊ Bar. in. l. eius qui. ff. de appel.

39 ¶ † Vbi oculatū te esse opꝫ ne apud iudicē a quo rursus extra grauaminū allegationē, nisi coactus iure in ea cā agas qcq̃, sed diserte debes ꝓtestari, te id nō facere animo discedēdi ab interposita appellatione, neq; vlla alia rōne, nisi quo ad d̄ iure tenearis, alias appl'onem deseruisse videris, eāq; amplius exercere non ꝑmitteris, in. c. relatum. de offi. deleg. c. cum venissent. de testi. glo. ⁊ Joan. and. in. c. si a iudice. de appella. in. vj.

40 ¶ † Neq; omittendū vr̃, ꝙ appellatio ab interlocutione, non pōt iustificari ex cā noua que non sit nominatim expressa. Bar. in. l. si expressim. ff. de app. glo. ⁊ Card. in cle. appellāti. de appel. licet ex pluribus causis nominatim expressis vnā dūtaxat ꝓbare sufficiat doct. in. c. significante. de app. in. c. exhibita. de indi. Spec. de app. vers. qdam appellat. ⁊ Bal. in. l. minoribus. ff. ad sillan.

41 ¶ † Qd̄ rursus vex si appellator sibi ius declarādi cās grauaminis in posterum, facta protestatione, non reseruarit, quo casu non expressam allegare poterit. Vt est singulare apud Ange. Joan. de imo. ⁊ Alex. in. l. quicquid astrinegnde. ff. de verb. oblig.

42 ¶ † Postremo non obstat ꝓuocatio ab interlocutione facta, quin, si iudex nihilominus ad sñiam diffiniti. fuerit ꝓgressus, ab ea quoq; possis appellare, tñ cū ꝓtestatione, ꝙ a priori appellatione per hoc non velis discedere, appellationes enim geminari non est nouū, sed cum vtranq; simul prosequi non queas, optio tibi est, in quanam consistere tibi satius putes, tradit Bal. in. l. generaliter. §. sed iuramento. C. de reb. credit. Cardina. in clem. j. §. similiter. de re iudicata. ⁊ Alex. in. l. eius qui. ff. de appella.

¶ A quibus sententijs appellari non licet. Cap. v.

PRoinde non inutile fuerit cognoscere, a qbus sentētijs ꝓuocare ſm iuris regulā non liceat, quo obseruato facilius apparebit in qbus appl'oni sit locus, ⁊ in ijs puto que p legem non eximunt̃, apud Spec. de app. §. in qbus. vbi. xxxvj. casus enumerat, in qbus appellare est ꝓhibitū. ⁊ Bar. in. l. in maioribus. C. d̄
43 app. † Et cū primis a sñia per arbitrū lata ex principū rescripto non ꝓuocat̃, vt que proprie sñia non sit, neq; actionē iudicati pariat, sed ob metū pene inuicē promisse a placitis nō recedit̃. l. j. vbi Bald. ⁊ doc. C. de recep. arb. Qd̄ procedit nisi male sit arbitratus in his que sunt iuris, qñ vtiq; appellat̃, ēt si pena fuerit adiecta per eū soluēda q placitis nō stetisset, ea. n. nō obstāte, iudex appl'onis ꝓgredit̃, ⁊ si ꝯstiterit arbitriū bene ⁊ eque esse latū, tūc nō solū ipsi parere, sed ēt penā luere cogit̃, Alex. in. l. si qua pena. ff. de verb. ob. Bar. in. l. si qd ergo. §. pena grauior. ff. de insa. ⁊ glo. in. c. super ijs. in verbo arbitriū. de accusa. Fallit ēt in eo q ex litigātiū ꝯsensu a ꝓside sit datus iudex, delegatus. n. esse vr̃ ⁊ nō tm̃ arbiter in quē litigātes iurisdic. vltro ꝓrogarūt, quare appellationē admittat, rñdēte Papiniano i l. ex ꝯsensu. ff. de app. nisi forte ep̄s sit q arbiter recipit̃. l. ep̄ali. C. de
44 epis. aud. † Insup, q in eadē lite tres sñias aduersas accepit, non poterit tertio prouocare, ne litium non sit finis, tm̃ abest, vt tot iudices imperitie vel iniqtatis ꝯstōnes insimulari ꝑmittāt. l. singulari. C. ne lic. in vna ⁊c. ⁊ in. c. directe nobis. cum glo. de appel.

45 ¶ † Similiter ꝓnūciatū sup possessione restituēda ſm iuris regulaꝫ nō admittit appellationē, cū petitoriū adhuc sit saluū, per qd̄ rē ipsam legitime asseq dat̃. Preter h. ꝙ reipublice legibus instructe nihil tā ꝯriū sit atq; vim vt inqt Cicero, ⁊ metū cui iferre, ⁊ alterius rē ꝯtēpta iuris religione occupare, quā ob id restituere cogit̃ nō expectato appl'onis subsidio, ⁊ qñq; in penā cōmissi spolij, iure petendi carere. l. j. vbi Bar. ⁊ doc. C. si d̄ momē. pos. ap. clarius Bar. i. l. ij. ff. de ap. reci. Bal. in. l. ij. C. d̄ epis. au. ⁊. l. si qs in tātā. C. vnde vi.

46 ¶ Qd̄ ⁊ ipm tēperamētū recipit, † nā q ꝯdēnat̃, vt possessionē vnā cū fructibus ⁊ interesse restituat, vtiq; appellar̃ nō ꝓhibet̃, ꝑ Bar. in. l. creditor. §. iussus. ff. de ap. ⁊ Bal. in. d. l. j. C. si de momen. pos.

¶ Idē receptū est, vbi iniustitia sñie sit in ꝓpatulo, cū restō litime fieri dēat, ne ex iure subuerso, ius ipm q̄ramus. Bar. in citata. l. ij. ff. de ap. recip. ⁊ doc. in. c. ex conquestione. de restit. spol.

¶ Ante

¶ Ante tamen sniam in possessorio prolatam appellatio a quocunq3 grauamine permittitur. Bal. in l. post sniam. C. de sent.

47 ¶ †Et quamuis prouocatio in possessorio non recipiatur, poterit tamen sententia nulla dici. in clemen. vt calumnijs. de re iudicata. ꝛ Bald. in l. prima. C. si de momen. posses.

¶ Preter hoc, quod etiam in integrum restitutio probata lesione peti queat, vti Soci. consi. cccxvij. ij. voly. colligit. Quibus adde appellationem in possessorio factam, q2 iure prohibente interponitur, ꝛ sic cause iustificationẽ desiderat, prīusq3 effectũ ꝯsequatᷣ, non impedire executionẽ, et si petitorium intentetur, quandoquidem, ꝛ de nullitate possit agi executione facta. Inn. in c. ex ratiõe. de appe. Bal. in marga. in verbo, agens. ꝛ Cardi. in clem. j. de sequest. pos.

48 ¶ Que oia de iure ciuili ita se hñt, atq3 hanc distõnẽ recipiũt, †naz fm canones a possessorij snia passim appellatᷣ, q2 nescio si ꝓgande iurisdictionis gra sit factũ, an magis, ne querulũ excludere, ꝛ non audire videanᷣ. in cle. j. vbi Card. de sequest. pos. gl. in c. cũ ad sedez. de re. spol. in qua diuersitate, q tuto ambulare velit, in foro ciuili ius commune, in foro autem pontificio, canonum traditiones sequi poterit, per ea que nontantur in. c. j. de no. oper. nunc.

49 ¶ †A taxatione quoq3 expẽsaꝝ nõ appellatᷣ, vt que snie añ late q̃si accessoriũ est, ea igiᷣ agnita necessũ est moderationẽ quoq3 nõ auerseris, nisi modũ expẽsaꝝ excedat iudex, qđ ꝛ citra grauamẽ fieri nõ poterit, quo cõprehẽdimus qcqđ a iuris tramite est alienum. l. omnem. vbi Bar. C. quando prouoca. non est neces. Innocẽ. in c. si qđ met. cau. Bal. in l. terminato. C. de fruc. ꝛ lit. expen.

50 ¶ †Proinde ab executore snie ꝓuocare nõ l3, vt que sniam sequiᷣ cũ frustra esset sententias ꝓferre, nisi ꝛ effectũ ꝯsequerenᷣ, in c. nouit. de app. Bal. in l. ab executione. C. quo. app. non reci. Quare si iudex interlocutus sit articulos admittendos, porro non põt appellari, si admittanᷣ, cũ id fiat noie executionis, per Pau. de ca. ꝛ tractatᷣ in c. dilecti. ꝺ renũ. Ceteꝝ est modus in rebus, quẽ ꝛ in hac parte exigimus, ne ad id qs adigatᷣ qđ neq3 per sniam d3. †Igiᷣ executore intra legitimũ modũ nõ ꝯsistẽte, siue hoc sit in re iudicata, siue in facto, vtrũq3. n. ad iudicis officiũ ptinet, applõni est locus. Tũc aũt modus excedi dᷣ qñ exceptiones, vti est nullitatis, spoliatiõis, atq3 hoc genus alie executionem impediẽtes, nõ recipiunᷣ, aut executio nimis ꝑcipitatᷣ ꝛ añ iuris tps ꝓsumiᷣ, atq3 itẽ in re que nõ est indicata, tñ abest vt restitui dẽat. Est in c. ad ꝯsultationẽ. de re iudi. apud Bal. in marg. gl. ꝛ doc. in l. ab executiõe. C. quoꝝ app. non reci. in l. ab executore. ff. ꝺ app. preterea modus inter exequẽdũ excediᷣ, vbi pars in casu, quo adesse d3, non vocatᷣ, quod sic accipe.

51

52 ¶ †Condẽnatione in ꝗtitate, vel genere facta, vbi opus est al's res ad satisfaciẽdũ snie, mobiles puta, qbus non extãtibus que soli sunt, accipiamus, necesse est eũ ꝯ quẽ fit executio, vt pñs sit, vocari, qđ ꝛ tũc fieri d3, si spẽs sit in ꝯdẽnatione, que nõ extat, vt sic alia in executionẽ pducatᷣ. Secus rñdemus vbi in ꝑsonã iudiciũ fuit, nã quadrimestri tpe post sniam latã decurso, absq3 vlla alia citatione fit executio. l. fi. C. de vsu. rei iudi. l. in fideicom. ff. de vsur. Sed ꝛ in rẽ actiõe iudex rẽ restitui iubeat intra tps ad hoc prestitutũ, quo neglecto ad executionẽ pgetᷣ. insti. de offi. iud. §. j. Inno. in c. ex rõne. eᷣ de app. Bar. in l. a diuo. §. in vẽditiõe. ff. de re iud. colligit abũde Uber. de bonacurso ad titulũ, de impedimentis executionis, in pract.

53 ¶ †Poterit ꝛ iudex sniaz suã interpꝛtari, nõ vt noui aliqđ adijciat, sed qđ factũ est, solũ declaret, maxime si ordinarius sit, aut is q iudiciũ alteri cõmisit. Bar. in l. ij. C. de sen. ex pi. reci. Bal. in l. hr̃des palã. §. si qs. ff. de testa. doc. in c. nouit. de iud. v. q. viij. c. loci. §. quia ergo. Qđq3 delegãs sui delegati sniam interptatᷣ, fit q2 idẽ est tribunal, ideq3 iudiciũ, in quo nõ ꝑsonã iudicãtis, sed ministeriũ illud a iure publice cõmissum attẽdimus, vñ et iudicẽ pro ipso tribunali sepe hẽmus. l. vt ꝓponebatᷣ. ff. de iudi. refert Bar. et in l. nãliter. §. nihil cõe. ff. de acq. pos. Que ꝛ cã est, qđ iudex añcessoris sui pñciatum declarare pmittiᷣ, ne ex obscuro partis rursus inuicẽ dissidere incipiant. †Interptationis hoc sit exẽplũ. L. Titius est ꝯdemnatus in. xx. sed qualis ea debeat eẽ pecunia, ex snia nõ apparet, quare iudex declarare poterit de qua nã senserit, al's que minoris valet, solui poterit. l. nũmis. ff. de le. iij. itẽ ꝯdẽnatus est Seius ciuis Marpurgianus, ꝛ plures sunt Seij ciues, iudicis erit animi sui sniam exponere de quo interim Seio itellexerit, id qđ ꝛ tẽperamẽtũ adhibere videᷣ ad enarrata p Bar. in l. demõstratio falsa. ff. de ꝯdit. ꝛ demõ. ꝛ in l. j. C. si plu. vna sen. ꝛ l. diuus. ff. de cust. re. Quã declarationẽ ꝛ iudicẽ in snia sibi reseruare posse, rñdet Pau. de ca. in ꝯsi. cccxxviij. j. part. Ne aũt illotis manibus (qđ aiũt) hãc interpꝛetationẽ aggrediaris, p tribunali faciẽda est, pte ad hoc citata, ꝑsertim si inopinati aliqđ fieri dẽat, citra tñ reliquas solẽnitates quas in pnũciãdo exigimus. arg. l. de vnoquoq3. ff. de re iud. ꝛ refert Bal. in auc. sed hodie. C. de iur. cal. †vbi monet et non opus esse vt pars vocetᷣ qñ te-

54

55

stis per iudicẽ repetiᷣ ad declarãdũ testimonij sui dictũ. †Et ab hac 56 snie interpretatione ꝓuocare non est pmissum, nisi sit iniqua, quo casu non adqescimus interpꝛetãti, sed interposita appellatione declarationis temeritatem corrigi petimus, quando non sententie, sed interpꝛetationis tantum iniquitatem persequitur.

¶ Porro iniqtas declarationis multis modis detegiᷣ. Cũ primis q2 secus acta iudicij pre se ferunt, puta Seius. xx. aureos nũmos ex L. Titio petijt, ꝯdẽnatus est Titius in. xx. ꝺ moneta queriᷣ, illo aurum exigẽte, hoc monete currẽtis. xx. offerẽte, ad iudicez recurriᷣ, cui dubio ꝓcul nec dũ excidit, quã monetã dari voluerit, q dũ sniam de moneta vsu recepta interpꝛetatᷣ aduersum petita ꝛ ꝓbata, Seiuz grauat, ꝛ appellationi fenestrã aperit. Idẽ rñdemus in oi extranea aut minus in loco existẽte interpꝛetatiõe, quã ob rẽ frustra nouũ bonem intelligit, qui nouẽ boues restitui p sniam iussit. Et vt semel dicã, qñcũq3 verba pnũciati vel sunt aperta, vel ex actis hrĩ poterũt, vel alias ex moribus, cõiq3 obseruatione, certũ significauerint, ꝛ iudex ꝓ libidine sua nouã atq3 non sic receptã interpꝛetationẽ facere non sit veritus, pro exotica erit, appellationiq3 locũ prebet, q2 male ꝛ non iure sniam est interpꝛetatus, per. l. ille. §. cũ in verbis. ff. ꝺ leg. iij. l. quicquid adstringende. ff. de verbo. obl. Bal. in l. voluntatis. ff. de fideicom. ꝛ doc. in l. ab executione. ff. de appel.

57 ¶ †Taxatio quoq3 expẽsaꝝ litis, quodãmodo interpꝛetatio sentẽtie est sibi a iudice reseruata, quã et iudex in tribunali illud succedẽs facere poterit, ꝛ ꝓuocationẽ nõ admittit. Qđ si imodica sit illa moderatio, adeoq3 ad iuris regulam minus qesita, appellationi locus erit. Bar. ꝛ Bal. in l. ij. C. de epis. aud. ꝛ in l. si cũ exceptione. §. in hac. vbi ꝛ glo. ff. qđ me. cau. in l. ij. C. de fruc. ꝛ lit. expen. Inno. in c. sepe. de appel. ꝛ c. fi. quod met. cau.

58 ¶ †Moribus etiãnuz iudicioꝝ per Germaniã quodãmõ receptũ est, ne in causis crĩalibus ꝓuocãtes audiãtur, partim q2 interest publice vt ꝯdẽnati ad suppliciũ ducanᷣ, ꝛ snie penalis statim fiat executio, partim qđ in hmõi sentẽtijs minus sit ꝓperãdũ, sed ad pudẽtũ ꝯsilia ꝓferẽde, quare nõ tã in his vr̃ peccari, aut temerᷣ aliqđ statui. Sed ꝛ ius cõe quorũdã applõnes a crĩalibus sentẽtijs respuit, eorũ maxime q pduellionis aut maiestatis sunt postulati, tm̃ abest vt in hmõi crimẽ factionis, ꝓditionisue denũtãde gra nõ dẽat animaduerti. l. ꝗstiões. ff. de app. l. qsquis. C. ad leg. iul. maiest. ꝛ refert Ang. are. in de male. ad fi. Qđ ꝛ in eo ꝓbamus, q ex ꝓpria ꝯfessione, quã sua spõte fecit, alijsq3 ꝯiecturis accedẽtibus vera eẽ appet, ꝯdẽnatᷣ. Proinde si ad vehemẽtia, que vocãtᷣ, ꝛ grauiora iudicia qõne habita, crimẽ fuerat ꝯfessus, q grauẽ sniam patiᷣ, nõ ꝓuocat, apud Nico. Mathesi. ꝛ Bal. in l. sciãt cũcti. C. de ꝓba. cui ꝛ heresos crimẽ atq3 simonia cõparamus. c. inqsitionis. de here. in. vj. Archid. in c. felicis. ꝛ Jo. and. insup qñcunq3 crimẽ vel testibus, vel alijs modis indubitãter est ꝓbatũ, aliasue notoriũ, vt tergiuersari nõ possit, ꝛ preterea enorme, appellationis bñficiũ non hẽbit, adeo vt et magr̃atus i rẽpublicã peccaret, si eã ꝓuocationẽ admitteret. l. j. C. quo. ap. nõ reci. c. cũ appel. friuolis. de ap. in. vj. l. reis. C. de pen. c. romana. §. pen. de appella. in. vj. l. fi. vbi Saly. C. de rap. virg. Ang. are. in de malefi. ad fi. ꝛ habet Guido pape de app. arti. lxxxvj.

59 ¶ †In ceteris aũt causis crĩalibus nõ sic enormibus, neq3 itẽ p omnia patẽtibus, fm iuris regulã ꝓuocatᷣ, nã si in ꝯtrouersijs ciuilibus q̃ sepius p re nihili habetur, ꝛ illatum grauamẽ reparare datᷣ magis est, vt ei ꝺ cuius vita agiᷣ, id quoq3 bñficij non adimatᷣ piculo malore, q̃ q2 post sumptum supplicium restaurari possit, sanctius. n. est, (vt diuus Hadrianus Aufidio rescripsit) impunituz relinq facinus nocẽtis, q̃ innocẽtẽ damnare. l. abñtẽ. ff. ꝺ pe. ꝛ c. fi. vbi gl. ꝺ posth. respiciẽs, dubio ꝓcul ad illud Hieremie, capite vicesimosecũdo. facite iudicium ꝛ iustitiã, ꝛ liberate vi oppressum ꝺ manu caluminatoris, ꝛ aduenã, ꝛ pupillum, ꝛ viduam nolite ꝯtristare, neq3 opprimatis iniq3, ꝛ sanguinẽ innoncentẽ ne effundatis. a quo loco nec ꝛ illud plane est alienum, qđ scipio ille Africanus dicere solebat, se malle vnum ciuem seruare q̃ mille hostes pdere.

¶ Huiusmodi aũt appellatio, non secus atq3 in ciuilibus negotijs, aut voce, aut scripto, interponiᷣ, idq3 intra. x. dies a snia lata, ꝛ interim supplitium ad qđ dãnatus ducebatᷣ, est differendum. l. litigatoribus, ꝛ l. addictos. C. ꝺ app. l. addictos. C. ꝺ epis. ꝛ audiẽ. ꝛ c. romana. §. vero vocatis. de appella. in. vj.

60 ¶ †Ubi singulare est, q2 non tantum ei qui ad supplicium duciᷣ ꝓuocare pmittiᷣ, verum alij quoq3 eius nomine, qsqs ille est, siue necessarius, siue non, Humanitas. n. quam homo homini d3, ad hoc officij nos inuitat, vt hominẽ potius ꝯseruare, q̃ pdere (quoad publice liceat) satagamus, chietheos apo mythanys epiphaneis secundum Tragicoꝝ prouerbium, alter alteri sit, monẽte Tullio in primo de natura Deorum libro, ꝛ Plinius naturalis historie lib. ij.

¶ Que prouocatio vtriusq3 nomine, tam appellantis q̃ sniaz passi,

poterit fieri, etiam absente eo qui capitaliter est condemnatus, quā-
uis enim pp absentiam tam expositum vite periculum non imineat,
attñ si prehenderet, supplicium ex snia prius lata expectare cogere
tur, apud Ang. & Pau. de ca. in. l. non tantum. ff. de appel. & Inno.
in. c. cum olim. de testibus.

61 ¶ † Sed & qui sic humanitatis officium, cui impendit, & prouocare
non desinit, appl'oné qdē interponere, sed eā ꝓsequi sine certo man
dato haud ꝑmittit, ne in ꝑiudiciū ꝯdēnati aliqd agat. Bar. in. l. ad-
dictos. C. de epis. aud. Inno. in. c. veniens. de accusa.

62 ¶ † Adeoq3 appellationis subsidium pro eo q ad supplicium duci
tur, procedit, vt ét inuito, & ei qui perire festinat, sníeq3 adquiescit, sit
expositum, testat̃ Vlpi. in. l. non tm̃ ei. ff. de appe. his verbis. Quid
ergo si resistat q damnatus est, aduersus prouocationē, nec velit ad-
mitti eius appl'oné perire festinans? Adhuc puté differendū sup-
pliciu3. Eius hanc cām habe, q2 nemo est dñs mēbroꝝ suoꝝ, tm̃ ab-
est, vt totū corpus dilaniādum, ꝯficiēdūue sua sponte ꝓstituere pos-
sit. l. liber hō. ff. ad leg. aquil. l. q soluēdo. ff. de neg. gest.

63 ¶ † Quo fit vt & reus defensionibus suis renunciare non possit, q-
bus corpus illesum tueri dat̃, l3 terminū defensionis grã prestitutu3
deserat, ad quē penitētia ductus demum redire non ꝓhibet̃. Bart.
in. l. custodias. ff. pub. iud. Bal. in. l. ab accusatoribus. C. de accusa.
glo. in. l. pactū inter heredes. ff. de pac. & rursum Bar. in. l. qui vlti-
mo supplicio. ff. de penis.

64 ¶ † Quod si ex pluribus vna snia graui condēnatis vnus prouocas
set, eius appellatio simul & victoria reliquis etiam cōmodabit, nisi il
li sententie adquiescant, tametsi ad supplicium appellatione neçdu3
finita temere nō debeāt rapi. l. j. & l. ij. C. si plu. vna sent. & per Imo.
in. l. si qui separatim. §. qꝺ rescriptum est. ff. de appel.

65 ¶ † Neq3 iudex appellationem interpositam repudiare debeat, et
sniam capitalem, quasi indicta causa, exeq, sed vel ad superiorem ne
gociū illud referre, vel donec pacta appl'one ꝯdēnatus ad suppliciū
remittat̃, expectare, colligit Aret. in de malefi. glo. fi. Bal. Raph.
co. Imo. in. l. si qs filio. §. ij q. ff. de inin. rup. & irri. fa. testa.

¶ Sin autem iudex preterea ad executionem snie prorumpere non
sit veritus, & appl'onem que sniam extinguit, atq3 ex eo iniustam vi-
deri facit, ꝯtempserit, poterit, & per necessarios & amicos ꝯdemnati
de facto (vt aiūt) aut vi intercedi. Non enim ex iudicis officio agit,
qñ id quod irreparabile est, conficit, sed magis vt tyrannus & hu-
mani sanguinis auidus, qui post hominem sic temere peremptum,
haud secus vltimo supplicio subiacebit. l. lex iulia. ff. ad leg. iu. repe.
Bal. in. l. si quis filio. §. ij qui. ff. de inin. rup. & irri. fac. testa. glo. in.
l. minor. §. j. ff. de euict. Inno. in. c. si quando. & c. pastoralis. de offi.
deleg. & Pau. de liaza. in clem. j. de re iudi.

66 ¶ † Idem rñdemus in eo cui mēbrum per sniam a corpore venit adi
mendum, nam ipse non solum ꝓuocare poterit, verum etiam qlquis
alius eius nomine, etenim q2 membrum interire d3, illud in corpus
quoq3 per hoc adfectum, redundat, & morti comparat̃. est relatum
in. l. ij. C. de offi. eius qui vic. alter gerit. auct. de collationibus. §. ad
hoc prohibemus.

¶ Simile est vbi ad mortem ciuilem quis damnatur, deportandus
puto, aut id genus capitali pena apolitys, libertate priuandus, qua3
animaduersionem si pecunia redimere liceat, cuius e populo ꝑmis-
sum est camdare, etiam pro inuito, & hoc humanitatis ratiōe persua
67 dēte. † Quibus adde iudicem posse cogere dānatum, aut ipsum ex-
cussis bonis pecuniam corradere, quo mulcta potius detur, q̄3 mem
bri mutilatio, aut mors ciuilis inferatur, tractant in. l. stichus. ff. de
pecu. legā. Bal. in. l. fi. C. de nego. gest. Bar. argu. l. cum duobus.
§. idem respondit. ff. pro socio.

68 ¶ † Appellatione autem sic pendente, & necdum finita sententia ip
sa quo ad crimen illud extinguitur, quare in cadauer interim defun-
cti neq3 animaduerti, neq3 atrocis aliquid cōmitti debet, cum id dā-
natis & sententiam passis solum conueniat, quapropter inhumaniter
errant, qui in cadauera reorum in vinculis defunctorum priusq̄3 con
demnētur, seuire solent, & cōtumeliosis modis afficere, nisi in eo sint
reatu, vt etiam memoria ipsorum veniat cōdemnanda. l. j. ff. de cada-
ue. punit. Cy. in. l. j. C. ne ex delic. defunc. Ang. & Imo. in. l. defun-
cto. ff. de publi. iudi. & institu. de heredita. que ab intest. deferuntur.
§. per contrarium.

¶ Relatu3 iam est, quapropter iudex interposita appellatione etiā
in capitalibus iudicijs, nisi per ius prouocare non liceat, conquiesce
re debeat, atq3 in deliberationis ac innocentie preiudicium nihil at-
tentare, sed cuncta in eo statu relinquere quo fuerunt priusq̄3 pronū
ciaretur. l. appellatione interposita. C. de app. l. sciendū. ff. de appe.
reci. auc. vt nul. ind. §. & insuper iubemus. collat. ix. L. ff. nihil noua.
appel. interp. & c. an sit. extra de appel. Verum vt cognoscas, quo-
rum delictum maius sit q̄3 vt appellationem admittat, suppliciumq3
suspendi faciat, aduertendum est tam constitutionibus, q̄3 legibus in
69 † nōnullis criminibus non prouocari quasi publice intersit, vt in eos
qui ipsorum nomine dānati sunt, statim animaduertat̃, qñ iudex sen-
tentiam exequēdo, ét si prouocatu3 sit, non dr̃ noui aliqd facere, sed
iuris ministerio quo fungitur, satisfacere, ne sub differendi supplicij
pretextu, quisq3 in maleficium liberius aliquando prorumpat, & rei-
publice tranquillitatem pernitiose grassando interuertere non erube
scat. Magistratus enim facinorosos non plectēs, non secus peccat,
atq3 si innocentem puniret, tm̃ abest, vt tunc damnatos statim ad sup
plicium ducens, nouare aliquid, aut penam incurrere dicat̃ compre
hensam in. l. quoniā iudices. & l. iudicibus. C. de app. οἱ γὰρ ἄρχοντες
οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων (vt diuus Paulus docet Ro. xiij.
ἀλλὰ τῶν κακῶν. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποίει, καὶ ἕξεις
ἔπαινον ἐξ αὐτῆς. θεοῦ γὰρ διάκονος ἐστί σοι εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν πο
ιῇς, φοβοῦ. οὐ γὰρ εἰκῆ τὴν μάχαιραν φορεῖ. θεοῦ γὰρ διάκονος ἐστιν, ἔκδικος εἰς
ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι. Et hoc est quod Solon qui Atheniē-
sibus leges dedit, solebat dicere, rempublicam duabus rebus ꝯtine
ri, premio scilicet & pena, in cuius corpore, si putridi aliquid sit, re-
secandum fore, ne in reliqua membra contagionem ducat. Sic enim
Clemens erit bonus princeps & mitis, non tamen vsq3 ad contem-
ptum, apud Agesilaum Lacedemonium, ἀγαθὸν βασιλέα πρᾶον εἶναι
δεῖ, ἐφ᾽ ἄχρι τοῦ μὴ δύνασθαι καταφρονεῖσθαι.

70 ¶ † Sunt autem, quorum appellationes nō audiunt̃, insignes latro
nes, q modo grassatores, modo publici & famosi quoq3 latrones co-
gnominantur, qui per nemora, aliaq3 loca vasta, & minus patentia &
occidendi & depredandi hominis cum telo obambulant. l. capi. aliū.
§. famosos latronos. ff. de penis. & in vsib. feudo. de pace tenenda. §.
publici latrones.

71 ¶ † Similiter auctores seditionum, qui populum ad arma cōcitāt,
cuius imaginem apud Vergilium Eneid. j. videre est, ac veluti ma-
gno in populo cum sepe coorta est Seditio, seuitq3 animis ignobile
vulgus iamq3 faces, & saxa volant, furor arma ministrat. qui ob id se
ditionarij quibusdam dicuntur. xlvij. c. seditionarios. cumq3 hoc ma
lum Reipub. sit pernitiosum eius concitatores non appellant, sed
statim supplicio exponuntur. l. constitutiones. ff. de appel. l. capita-
lium. §. solent. l. si quis aliquid. §. autores seditionis. ff. de pen. tit. ma
72 gno. C. de seditio. † Idem obseruamus in ijs, qui factionum sunt du-
ces, hoc est, qui populum in diuersas studiorum partes agunt, quē
admodum Cesar de bello Gallico, lib. j. Gallie totius factiōes esse
duas scribit. Que populi discessio in legitimi magistratus pernicie3
fieri solet, quare nōnulli eam ad perduellionem, Bartolus etia3 ad
proditionem refert vt in. l. quisquis. C. ad legem iul. maiesta. videre
est, vbi non possum silentio preterire singularem illam Solonis sa-
pientiam, quando lege statuit eum qui in ciuili discordia parti alteru
tri se non adiunxisset, sed solitarius commune ciuitatis malum consi
liari posthabuisset, omnibus fortunis atq3 honoribus exutu3 esse de
bere. Boni siquidem homines, si socij partis seorsum vtriusq3 fue-
rint, coercende factionis maiorem capient opportunitatem, dum et
suos, apud quos sunt, regunt atq3 mitificant, & aduersarios seruatos
magis cupiunt, quam perditos. Legis autem Solonis, vt apud
Aristotelem refertur, hec ferme est sententia, si ob discordiam, dis-
sentionemq3 seditio, atq3 discessio populi in duas partes fieret, & ob
eam causam iritatis animis vtrinq3 arma caperentur, pugnareturq3
tum qui in eo tempore, in eoq3 casu ciuilis discordie, non alterutri
parti sese adiunxisset, sed solitarius separatusq3 a communi malo ci
uitatis successerit, is domo, patria, fortunisq3 omnibus careto, exul,
extorrisq3 esto, scribunt Plutarchus in vitam Sonis, & Aul. Gel-
lius in. xij. libro Noctium Attic. cap. xij.

73 ¶ † Reliquos casus in quibus criminis damnati non prouocant,
videre est in codicis tractatu, quorum appellationes non recipiun-
tur. & Specul. de appellation. §. in quibus. inter quos etiam est. Si
quis publice functionis perperam geste condemnetur, atq3 item te
stamenti aperiundi, & vt heres in possessionem mittatur. Que om-
nia procedunt, nisi appellationi iudex detulisset, quo casu etiam
contra legis, constitutionisue prohibitionem, appellatio execu-
tionem suspendit. capitu. cum appellationibus. vbi Docto. de ap-
pellationibus. in sexto.

74 ¶ † De seruis alia est consideratio, qui & ipsi capitaliter postu-
lari & damnari poterunt, vt in quibus eadem sunt obseruanda, que
in libero homine. ex Senatuscons. Cotta & Messalla Coss. facto,
natura enim hoc casu communis existit, quare & parricidij postula-
ri poterunt. Atq3 vt semel dicam, nullis non legibus serui rei fiunt
quibus pena pecuniaria non irrogatur, sed capitis, apud Venule-
ium in. l. hos accusare. ff. de accusationibus. & est repetitum in glos.
c. testimonium. de testib. Et quod serui ciuilibus iudicijs non subia-
cent, fit q2 bona non habent, que istiusmodi rōne, aut consequuntur, aut
tuentur

menur, ꝛ in personā seruilē nulla cadit obligatio, cū in iure ciuili ꝓ nullis serui habeātur. l. neqꝫ per seruū. ff. de vsucap. l. homo liber. §. quicquid. ff. de acqui. re. do. l. in psonā. ꝛ. l. qd̄ attinet. ff. de reg. iur.

¶ Ab omni itaqꝫ iuris ciuilis presidio seruus alienus est, adeo, vt
75 etiā si ad suppliciū ducatur, † non tñ possit appellare, ꝛ vitam illam atqꝫ animulā cōmuni omnibus beneficio, qd̄ a natura prope introductum dixerim, ipse conseruare. Uerum qꝛ interest dominoꝝ ne mancipia sua sic pereant, cum qd̄ ad familiam, bonaqꝫ eoꝝ pertinere dicuntur, tum qd̄ humanitate ducti, ad opem ferendam proniores sūt, permissum est ipsis, vt appellationis auxilio pro seruis vtantur, ꝛ ne innocentes ad suppliciū rapiantur, curent. Id qd̄ ꝛ alius dominoꝝ
76 nomine facere poterit. Quod † si neqꝫ dñs sit, neqꝫ alius qui eius nomine appellationē interponat, hominēqꝫ iuuare laboret, tunc ne contra innoxium, ꝛ nō meritum aliquid statuatur, ipsi seruo permissum est ad triste auxilium, vt inquit Martianus, confugere, ꝛ per supplices libellos sententie sic grauis executionē suspendere, suppliciūqꝫ iam imminens differre. Est expressū in. l. serui appellare. ff. eo. Unde nō inscite quidā supplicationem esse dicunt, qua benignitas superioris imploratur ad amouendum grauamen, qd̄ cōmuni iure impediri nō potest, refertur etiam apud gloss. Cardinalē, ꝛ BB. in cap. Ex literis. in verbo, supplicare. de in integ. restitu.

¶ Neqꝫ temere factum existimes, vt seruis ad triste illud, ꝛ quasi a natura expositum auxilium confugere liceat, cū ꝛ ipsi homines sint, iure nature nobis equales, sola gentium inuentione, atqꝫ placitis sub hoc seruitutis iugum detrusi, quos tandem iuuare non solum humanitas ipsa, sed etiam iusti ꝛ equi amor suadet, quo iniquū atqꝫ falsū statim odio habere, ꝛ ne in Republica presertim aduersus hominē
77 cōmittatur, intercedere solemus. Etenim preter † durissimas penas, que seruis a dominis suis adhibebant̄, lignum siquidē illud palustri, cui temo affigitur, furceqꝫ nomen hēt, collo alligatum ferebant, eoqꝫ quasi iugo subacti, manibus post terga reuincti, a singulis furciferi cōpellabātur, vt neruos, cōpedes, notas atqꝫ literas laminis fronti, ꝛ vultibus inustas, inscriptasqꝫ, pistrinum, pedicas, boias, verbera, pānositatem, famē, sitim, frigora, soles, ꝛ id genus ipsissimas cruces
78 taceam. Lycurgus apud Spartanos lege lata, † dominis etiā interficiendi seruos ius dedit, qd̄ ꝛ Romanos sibi vsurpasse autores non leues habemus. Ex quibus etiam Cato senior tāquam asper nimis atqꝫ durus male audiisse dicitur, qꝫ egra ꝛ affecta mancipia, non secus atqꝫ brutum aliqd̄ senio debilitatū, domo exigeret, victūqꝫ negaret, quasi nō pudefieret miserrimo mortis generi exponere quos tanta laborum male dudum obrutos, confecisset. Deinde tamen D. Pius, atqꝫ porro Principes hanc dominoꝝ licentiā in seruos salubriter represserunt, constituentes ne iniusta imperia noxe forent, neue dominis plus equo in seruos seuire liceret, qꝫ si ꝓterea quis seruum suum occidisset, haud alia pena diceretur, quā si alienū necasset. Hadrianus quoqꝫ imperator mancipia a dominis occidi vetuit, sed vbi quid deliquissent, pretoris iudicio pena statueretur. Quare ꝛ Umbritiam matronam quia in ancillas supra modum seuera esset, in quinqueniū relegasse, fertur. E Republica enim magis esse, ꝛ satius boni principes existimarunt, vt vel serui nostri mansuetudine quadā demulceantur, pertractenturqꝫ, quā vt duris illis modis excepti etiā inuiti opus faciant, ꝛ id parum bene, tandēqꝫ verū in nobis fiat illud Macrobij in Saturnalib. Totidem nobis hostes esse, quot seruos. Nō hēmus illos hostes, sed facimus. Et odit quisquis qd̄ metuit.

¶ Qd̄ si plerıqꝫ etiam qui Christo nomen dedimus, hodie obseruaremus. familiā nostrā, dubio procul, nō perinde atqꝫ bestiam aliquā haberemus, sed equitatē ꝛ equabilitatē ipsi exhibentes, scituri, qꝫ dominū in celis habemus quandoqꝫ repetiturū ex nobis, qd̄ in fratrē secus, q̄ᷓ nobis id fieri velimus, ita enim equabilitate pellecti serui, quicquid fecerint, ex animo faciēt, tāquā domino, nō hominibus obsequia prestantes. Sic enim Paulus apl's monet, οἱ δοῦλοι ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλμοδουλείαις ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ᾽ ἐν ἁπλότητι καρδίας, φοβούμενοι τὸν θεόν, καὶ πᾶν ὅτι ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώποις &c. Οἱ κύριοι τὸ δίκαιον, καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες, ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε κύριον ἐν οὐρανοῖς.

¶ Cuius sentētie nūquā obliuisci debes, ne dñi auaritie tue operam nauas, seruū tuū, immo fratrē, sub iniqua laborū a mole defatigatum non modo conficis, sed hominem esse oblitus eadem religione initiatum, a christiana doctrina tam alienum agas, vt qui maxime.

¶ Uerū vt ad id, vnde digressi sumus, reuertamur, Appellationē
79 † pro seruo interpositā, dñs prosequi debet, vel eius nomine ꝓcurator, cū id pecuniariter dñi interesse videatur. l. Lucius Titius. ff. eo. ꝛ. l. ij. ff. de custodia reorum. vtcūqꝫ in iudicijs capitalibus per procuratorem causa exerceri alias nō possit. l. Accusatori. §. ad crimen. ff. de publicis iudi.

80 ¶ Neqꝫ † ausit iudex, contēpta vel appellatione, vel supplicatione, de condemnato supplicium sumere, sed causam ad maiorē magistratum referat, eiusqꝫ sententiam cunctanter expectet, ne ꝛ ipse sanguinis perperam effusi reus fiat, ꝛ supplicium haud dissimile subire cogatur, iuxta. l. lex Julia. ff. ad legē Juliam repetund. cuius superius mentionē fecimus, nisi forte in eo statu sit crimen in qd̄ vt statim animaduertatur, etiam non obstante ꝓuocatione, publice interest. Prudentis itaqꝫ iudicis est nihil temere, in huiusmodi rebus statuere, aut attentare sed peritoꝝ consilio aditum rem maturare, ꝛ quid sit ꝓuende hradeos discere, ne dum suis affectibus studet, Repub. turbationem reddat, sibiqꝫ negotium non sic eluendum facessat.

81 ¶ Insuper † a sententia contra emansorem aut contumacē lata non prouocatur. Est enim contumax, Papiniano autore in. l. ex consensu. §. eum qui. ff. de appellationibus. qui cognouit edictū peremptorium secundū ordinis causam datū, ꝛ pro tribunali, neqꝫ respondit, neqꝫ defensus edicti denuntiationē rupit. Et quia nō sine magistratus contēptu id factum existimamus, in dolo malo esse iudicatur, qui nemini patrocinari debet. l. non potest. ff. de regu. iur. tradit Barto. in. l. minor. ff. de mino. quapropter nō auditur appellans, ꝛ frustra legis auxilium implorat, qui in legem peccat. Est etiā in. l. j. vbi BB. C. quorum app. non recip. l. post edictum. §. sciendū. ff. de iudi. Barto. in. l. finali. ff. de in integrum restitutio. Bald. in. l. j. C. de heredibus instituendis. ꝛ. l. auxilium. ff. de minoribus. ꝛ auctentica, Nauigia. C. de furtis.

¶ Atqꝫ edicti scu citationis cognitionē habet, sufficit quocūqꝫ modo tempestiuā eius denuntiationē etiā ad edes factā esse argu. l. itē veniunt. §. a quo. ff. de pet. heredi. Bar. ꝛ Bald. in. l. cōsentaneū. C. quo. ꝛ quādo iud. Et licet iudex superior de hac appellatione scrutari cepisset, tamē si appareat in contumacem pronūtiatum, nō debet pergere, sed partes ad sentētie executionē remittere, sed nō tā huic necessitati addicitur, quin cuniculos inuenire, ꝛ impune se extricare possit. Quādoquidē si causas absentie allegauerit, qꝛ aduocatū hēre nō potuit, ꝓuocationis auxiliū hēt, per Bal. in. l. fi. ff. de in integ. restitu. Aut qꝛ cōfestim, vbi iudex sentētia prolata discessit, se representat ꝑ Joā. de Imo. in. d. l. ex cōsensu. ꝛ Alexā. in. l. ꝓperandū. §. sin aūt. C. de iudi. Aut ad sentētiā tm̄ emansit, cū in cause processu semꝑ coram fuisset, gloss. in. l. si ideo. ff. de euictio. ꝛ in. l. sepe. ff. de re iudi. Proinde is qui impedimenti aliquid ꝛ grauaminis ab aduersario sibi illatū dicit, per viam querele id proponere facultatē habet, ꝛ auditur, apud Panor. in. c. dilectus. de sequest. poss. ꝛ fruc. Feli. in. c. Quod ad consultationem de re iudi. Idem respōdemus in muliere, rustico, ꝛ milite, qui ꝛ ab hac iuris angusta obseruatione excusationē habent. Bald. in. l. vbi exigere. ff. de edendo. ꝛ refert Philippus Perusi. in. c. Nicolao. de appellatio.

82 ¶ Quibus adde † ex causis vtcūqꝫ leuibus atqꝫ exiguis contumaciam purgari, appellationiqꝫ fenestram aperiri, inter quas ꝛ itineris impedimētū cōnumeratur, vt qꝛ nimis longū est, ꝛ tēpus nō suppetit legitimum, quo cōmode id superare possit, iuxta ea que notantur in. l. j. ff. si quis cautio. l. mille passus. ꝛ. l. itinere. ff. de verbo. signifi. ꝛ Innocen. in. c. nōnulli. de rescrip. Aut qꝛ periculis ob militē dispalatū, predonūue incursionē obnoxiū erat, quo casu nō satis est vnius itineris impedimentū probare, si adhuc aliud sit per qd̄ se eque, licet non tā breue, tunc potuisset exhibere. docet Hermogenianus in. l. Imperator. (quā verbis Grecis in Norico Archetypo scriptā habes). ff. de app. subindicat Barto. in. l. continuus. §. cum ita stipulatus. ff. de verboꝝ oblig. ꝛ in. l. cum proponas. C. de nautico feno. Est in. l. cos. ff. de falsi. mone. ꝛ in. l. ij. C. de Curso. pub. lib. xij.

¶ Quando prouocare non est necesse, ꝛ de sententia ipso iure non valente. Cap. vj.

1 Sunt etiam sententie, a quibus nō est opus vt ꝓuocetur, cōtra iuris rigorē, vt inquit Modestinus in. l. si expressim. ff. d appella. date, que ob id valere nō debent, sed ipso iure habent̄ nulle, che abi my hosai che hocontes, che anadichai. Demosthení vident̄ dici, ꝛ ideo sine appellatione causa denuo induci, atqꝫ iudicari potest. Nō
83 † enim iure datur sentētia, q̄ cōtra leges, vel Senatuscōsulta vel constitutiones, fuerit prolata. Uñ etiā deserta appellatione, minime ex ea ꝑscriptione sentētia confirmat̄. Est etiā in. l. sic cum inter te. C. qñ prouo. nō est necesse. l. j. §. itē ꝯtra sacras. ff. que sentētie sine app. rescind. c. inter ceteras. cū gloss. c. cū inter vos. §. ꝯtra ius ꝯstitutionis. de re iudi. xj. q. vj. c. ꝛ qui appellat. §. itē ꝯtra ius scriptū. ꝛ. c. ꝑ tuas.
84 de sen. excō. Etenim facti † solū q̄stio iudicis arbitrio relinquitur, que autem iuris sunt, legis autoritati salua manent, cuius ipse ministeriū saltem gerit. Quapropter nō oportebat cōtra eam legem ꝓnuntiare,

vnde dūtaxat habet qđ iustū dijudicat, quare nihil efficit, iudicis fun
ctionē egressus, ⁊ in legislatorē se effigians, cuius tñ nullā autoritatē
hēt ē. in.l.j.§.j.ff.ad S.C. Turpilia.⁊.l.ordine.ff.ad municipales.
¶ Exemplum in loci vsum ex.l.ij.C.quando prouo.non est necesse.
85 tibi pete. Ubi iudex pronuntiat minorē † quatuordecim annis testa-
mentū facere potuisse, id qđ expressum iuris errorē habet, cum in eo
nullū sit animi iudiciū, ex quo supreme voluntatis elogiū proficisci
debet.l.qua etate.ff.d testamē.l.si frater.ff.qui testamēta facere pñt.
⁊.§.preterea.institu. Quibus nō est permissum facere testa. Itē si iu-
dex cōtra excusantē se a munere publico, vel tutela, ob ius liberorū,
etatē aut aliud priuilegiū iure expressum pronuntiasset, neqꝫ liberoꝝ,
neqꝫ etatis, neqꝫ vllius priuilegij excusationē esse, de iure cōstitutio-
nis pronuntiatū intelligimus, quare sentētia nō valet, ⁊ appellatiōis
necessitas remittitur.l.j.§.itē cōtra.ff.que sentētie sine app.rescind.
86 ¶ Porro † qui Rome tres liberos superstites habet, siue in pote-
state tua sint, siue emancipati, vel in Italia quatuor, vel in prouintijs
quinqꝫ, ⁊ a cura atqꝫ tutela, ⁊ a ceteris publicis muneribus excusari
poterit. Rescribunt Seuerus ⁊ Antoninus AA.in.l.j.C.qui nume
ro libe.se excusant. Est ab exordio institu.de excusa.tutorum vel cu-
ra.⁊.l.nepotes.de ijs qui numero libe.se excus.C.lib.x.⁊ in.l.excu-
santur.§.remittit.ff.de excus.tut.⁊.l.j.§.quare.⁊.l.ij §.numerus li-
berorum.ff.de vacat.⁊ excus.munerum.
¶ Et causam habuit remissio isthec, atqꝫ fecunditatis remuneratio,
vt ciuitates auctiores reddite constarent, ⁊ ad militē hosti opponen
dum sufficerent. Quare ⁊ S.C. Tertullianum, qđ Diui Hadriani
tēporibus fiebat, vt mater ingenua trium liberorū ius habens, liber-
tina autē quatuor, ad bona filiorum, filiarūue admittatur, ⁊ tristi etiā
successione in solatium luctus non fraudetur, quorsum ⁊ Pauli re-
spōsum in.l.ter enixa.ff.de verb.signi.pertinet. Eā quoqꝫ ter enixā
videri, que vno vtero ter geminos peperit. Deinde Iustinianus cō-
stituit casum fortuitū mulieribus nō debere fraudi esse, aut detrimen-
to, ⁊ que eum, eāue peperisset, qui queue morte interēpti sint, in legi-
timam liberoꝝ suoꝝ successionem vocentur.§.postea autem ⁊.§.sed
nos institu.de S.C. Tertulliano. Et.l.fina.C.de institu.⁊ substitu.
87 ¶ Preterea † qui septuaginta annis maior est excusatur, qđ ⁊ pri-
mo de minoribus.xxv.annis cautū est.l.excusantur.ff.de excusa.tu-
to.l.ij.ff.de vacat.mune.⁊.l.manifesti iuris est.C.qui etate ⁊c.lib.x.
Iustiniano tñ constituente factū est, vt minores.xxv.annis ad tutelā
vel curā adspirare phibeantur, adeo, vt nec excusatione sit opus.§.
itē maior.institu.de excusa.tuto.⁊.l.finali.C.de legitima tutela.
88 ¶ Haud † dissimiliter liberalium disciplinarum atqꝫ artium pro-
fessores vacationem merentur, iuxta.l.sed ⁊ reprobati.§.amplius ⁊
illud.ff.de excusat.tuto.l.eos qui Rome.ff.de vacatio.mun.⁊.l.me-
dicos.C.de professorib.⁊ medi.lib.x.
89 ¶ Uerum † vt sententia ex eo non valeat, quia contra iuris rigorē
est lata, oportet ius illud sit expressum atqꝫ indubitatū, adeo vt exce-
ptione subuerti nō possit. Unde est qđ sententia cōtra ius expressum
nō detur, qua filiumfa.testamentū facere posse est pronuntiatū, quā-
uis secundū iuris regulā testari non permittatur, cum in alterius sit
potestate.l.qui in potestate.ff.de testa.⁊ institu. Quib.non est pmiss.
facere test.poterit enim filiusfa.pubes de peculio castrensi testamen
tum vtcunqꝫ aliene potestatis ordinare.§.illis autem temporibus.in
stitu.de testa.milit.
¶ Idem probandum est, si contra statutum seu ius municipale pro-
nuntietur, quod in scriptum nec dum est relatum, tam fixum enim nō
est, quare appellatione opus erit ad sententiam reformandam, sentit
Paulus de cas.in.l.si expressim.ff.de app.⁊ est argu.in.l.cum pro-
latus.ff.de re iudicata.vbi Alexan.
90 ¶ Aliud respōdemus, † quādo contra litigatoris ius sentētia pro-
fertur, vt qꝛ de etate testatoris questio est, ⁊ testatorē.xiiij.annū im-
plesse, adeoqꝫ testamentū iure factū iudex pronunciauit, que sentētia
nisi prouocetur in rem iudicatā transit, in.d.l.ij.C.quādo prouo.non
est necesse. Aut qꝛ contra eum, quē vt excusationes alleget, admisit,
quasi frigidas adduxerit probationes, est pronuntiatū, quādoquidē
de litigatoris iure id existimamus, appellationē interpones, si pare-
re sentētie non velis. nam ⁊ in hac q̄stione factū versatur, qđ in iudi-
cantis arbitriū collocari diximus rñdēte Papiniano, ſm Marcel
lum in adducta.l.j.§.item contra sacras cōstitutiones.ff.que sentētie
91 sine app.rescind. Posse † tñ fieri, vt sententia contra litigatoris ius
lata sit ipso iure nulla, puta qñ a iudice delegato pfertur ſm Hostiē.
in.c.fi.de pben.aut quia contra id ius partis qđ notorium est datur.
Abb.⁊ DD.in.c.super.de offic.deleg.scribit Alexan.ad Barto.
in.l.ij.C.quando prouo.non est necess. Panor.⁊ docto.in.c.j.cum
aliquot sequentibus de re iudicata.
¶ Sunt ⁊ alie sententie citra appellationē inualide inter quas etiā
ea est que a iudice munerib.corrupto datur, instituto non insalubri.
haud enim oportebat eū qui iuris ministerio pficitur illud sordibus
contaminare, iustitiamqꝫ turpiter prostituere, nihil veriti diuorū mo
92 nita ⁊ vocē, vt Homerus Iliad. † y.testatur, Ubi en agory scholias
chrinosi themistas, Ech che dychin elazosi theon opin och aligon-
tos, de qua re ita est in.xij.tabulis, donum ne capiunto, neue danto,
neue petenda, neue gerenda, neue gesta potestate, quisquis earū re-
rum migrassit, noxie pena par esto. Recte itaqꝫ Thebani, vt iustitiā
nulla largitione corrūpendā signarent, iudicis imaginē sine manibus
facere solebant. Encolpius apud Lampridiū refert, Alexandrū Se
uerū, si vnquā iudicē furē vidisset paratū habuisse digitum, vt illi
oculum erueret. Bonum Principē, cui nostra etate, citius digiti,
q̄ꝫ oculi eruendi deficerent. Nec minus recte Cambyses, qui in se-
de, vbi iudex per sordes iniuste iudicarat, detractum ipsi corium in
lora concidit, quibus ⁊ tribunal ornauit.
¶ Darius quoqꝫ Persa Sandocē Eolidis prefectum, qđ per iu
dicium nundinatus esset, cruci adfixisse dicitur. Sed ⁊ legibus no-
stris hoc malum nō omnino impunitū manet. nam qui iudicē corrū-
pit, causam amittit, ⁊ iudex ipse, nisi furem dicere malis cum Alexā
dro, lege Iulia repetundarū postulatur, preter hoc, quod litem suā
facit.l.j.⁊.ij.C.de pena iudi.l.omnes.C.ad legē Iul.repetundarū.
⁊.l.si filiusfa.ff.de iudi. Et postremo sententia illa nō censetur eo no-
mine digna, sed a diuis principibus infirma esse decernitur.l.vena-
les.C.quando prouo.nō est necesse.nisi ab arbitro fuerit lata, quo ca-
su ad penam est actio, tametsi doli mali exceptio obijci possit.l.iij.C.
93 de arbitr.⁊.l.ita demum.ff.de arbitr. Insuper † pronuntiatū contra
sententiā prius latam, que in rem iudicatā transijt, etiā citra prouo-
cationis adminiculum sentētie autoritatem nō obtinebit. qđ propte-
rea inductum esse videtur, quo litium aliquis sit finis, ⁊ sopite con-
trouersie nō ita resuscitent, argu.l.fi.ff.pro suo. Uide.l.j.⁊ ibi.glos.
⁊ docto.C.quando prouo.non est necesse.
94 ¶ Item † si plures sint iudices, quibus causa expedienda mandat,
non possunt nisi oēs pronuntiare, cum oēs hoc facere sint iussi, qđ si
contra fiat appellandi necessitas remittitur. sententia enim ipso iure
non valet, nisi forte dissensum fuisset inter iudices, quo casu plurium
sententie stabitur.l.duo ex tribus.ff.de re iudica.l.cum magr̄atus.C.
quando prouoca.nō est necesse. Aucten. Ut iudi.nō ex sa.iuss.§.si
autē duo.colla.ix.l.si vnus.§.fi.ff.de arbit.⁊ cap.fi.extra, de re iudi.
¶ Sed ⁊ necessum fuit delinquentibus in Republica obstare, atqꝫ
ne impune quisquis peccaret, multā dicere, ⁊ p magr̄atus autoritate
irrogare. qui locus cū ad iuris interpretationē pertinet, aduertēdū
95 est † multā Oscū verbū esse, ſm Pōpeiū, pecuniariamqꝫ penā ap-
pellari. Ulpianus in.l.aliud est fraus.§.inter multam aūt.⁊ Labeo
in.l.si qua pena est.ff.de verbo.signifi. Hinc multare verbū, p pecu-
96 niariter punire. Prima † multa apud Romanos, atqꝫ per Italiā in
armento cōstituebat, vt suprema multa in singulos dies duarū ouiū,
⁊ triginta boū esset, sed postea cū nō equalis ptij boues, ouesqꝫ adi-
gerent, Lege Aterina constituti sunt in oues singulas eris deni, in
boues eris centeni. Sic M. Uarro lib.j. Questionū epl̄arū, Quia
nō licebat olim pluribus.xxx.bobus, ⁊ duabus ouibus, quē quā mul
tari, estimabaturqꝫ bos centussibus, Ouis decussibus. Unde rursus
multatitia pecunia, que ab improbis dabatur. Liuius, lib.x. Ex mul
tatitia itē pecunia, quā exegerūt pecuarijs dānatis ludi facti, tandē
itū est a ppria huius verbi significatiōe, ⁊ Latinis autoribus multa-
97 re p quācūqꝫ penā etiā mortis infligere, est vsurpatū. Ne tñ † pena
delicto nō rñdeat, ⁊ grauior irrogetur, q̄ꝫ admissi facinoris quātitas fe
rat, modū adhiberi placuit, ⁊ hoc ſm magr̄atus autoritatē, quare p̄fe
ctis ptorio, quibus ⁊ hodie summū tribunal ab Impatore eē dr̄, vsqꝫ
ad.l.auri libras multā dicere, idqꝫ in grauissimo pctō ē pmissū. Hi
aūt, q ordinario iure puincias moderant subditos suos culpe obno-
xios.s.duarū vnciarū auri multā condēnare nō pñt, p̄sertim in ijs, q
p̄stitutā penā nō habēt, vt.l.illustres.⁊.l.eos.cū nōnullis alijs.C.de
98 modo multarū. In † qua re si magr̄atus finē nō fecerit, sed multam
cōtra legis statū dicere, ⁊ iurisdictionis sue modū excedere nō sit ve
ritus, nihil efficit, ⁊ sententia sine appellatione rescindi pōt, qꝛ multe
iudicis potestas est, quantam dicat, nisi cum lege cautum sit, quantā
dicere debeat, vt est constitutum in.l.certa ratione. Quando prouo.
non est necesse.⁊ est argu.in.l.si qua.ff.de verb.signi.
¶ Tyrones placet ⁊ huius moneri, posse fieri, vt snia forte non sic
subsistat, ⁊ tñ puocationi nō fiat locus, p̄sertim vbi supuacuo id fieri
99 existimat. Porro † si aduersarius, ꝯ quē lata ē snia, ipēsis aut sum-
ptibus litis vltro citroqꝫ cōpēsatis puocatione sit vsus, nō est opus
victori pꝑter sumptus quoqꝫ equatos appellare, cū iudex supior, ⁊
in hac ipēsarū sumptuūqꝫ pceptione vbi iustū eē viderit, ad alterius
appellationē eū iuuare poterit, atqꝫ hoc, quo debitus honor iudicijs
maneat saluus, ⁊ supuacaneis appellationib9 nō tā molestent.l.fi.C.
quando prouo.non est necesse.⁊.c.vt debitus honor.de appel.

¶ His

100 ¶ His adde † si quis ad magistratū contra legē, statutū, aut rece-
ptam consuetudinē vocetur, inualidā esse electionē, ⁊ permissa etiā
appellatione nominationē remouēdā. Porro vt autoritas sit ei, qui
in publico munere versari debet, oportet ab ijs dcī, qui ad hoc sunt
destinati. nam qđ oēs tangit, ab omnibus debet approbari. l. si con-
stat. ff. de appella. l. nominationes. C. de appel. l. si pr̄. C. quādo pro-
uo. non est necesse. l. fi. §. tunc enim. C. de auto. prestanda. c. qđ oēs.
de regu. iur. in. vj. ⁊ cap. si Archiepiscopus. cū glos. de tēpo. ordi.
Certe magna cura fuit ijs, qui rēpublicā constituebant, ne quis teme
re, ⁊ actu ex lege non habito magistratum arriperet.
101 ¶ Romani † primo per suffragia viritim data magistratus crea-
tionem esse voluerunt, ⁊ ne suffragia daturi corrūperentur, dignita-
tesq; venales fierent, rogata lege, cautum, ne quisquā donum aut da-
ret, aut propterea acciperet, quasi virtute, non pecunijs magistratus
debeant cōparari, qđ ⁊ Plutarchus in Coriolano predicat. Pro-
cedenti vero tēpore, ⁊ luxu augescente, nundinationes dignitatū ir-
repserunt, argentū, largitiones, ⁊ epulum concionibus se immiscue-
runt. Marius enim, vt. vij. consulatum sortiretur suffragia pecunia
emit, ⁊ Metellum a magistratu exclusit. Nec minus Sylla populi
Preturam largitionibus adeptus est, quare cum erga Cesarē ira-
tus sua se potestate in eum vsurum dictitaret. Recte (inquit Cesar)
Syllam suum esse magistratum putare, quē suis pecunijs cōparare
non erubuerit. Sed ipse Julius Cesar, vel qđ in Reipublice detri-
mentum huiusmodi dignitatū nundinationes prorūpere videret, vel
102 qđ ⁊ in hac re vrbis statū inuertere constituit. Postmodū † suffra
giorū libertatē populo ademit, ⁊ vt pars media candidatorū populi
suffragio, pars altera suis auspicijs, ⁊ volūtate magistratus cōseque
retur, effecit, legibus tamē sanctis, ne per ambitū dignitates peterē-
tur. Tandem principibus monarchiā inuadentibus, non modo po-
puli suffragia, sed etiam lex Julia de ambitu, vt Modestinus ait,
plane silent. Cuius ⁊ Juuenalis meminit in. x. Satyra.
Jam pridem, ex quo suffragia nulli
Vendimus, effugit curas, nam qui dabat olim
Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
Continet, atq; duas tantum res anxius optat,
Pana, ⁊ Circenses.
¶ Subindicans Romanos grauissimis pro Republica curis exu-
tos ad spectacula solū, atq; inanes ludos animū conuertere. Quas
vite illecebras etiā ex habitu, quasi peregrinitatis aliquid pre se fer-
ret, Augustus Cesar iam olim in ipsis notare cōsueuit. etenim cum
multos palliatos simul conspexisset, En, inquit, Romanos rerū do-
minos, gentemq; togatam. Jta nimirū ciuitatibus ad internicionem
declinantibus contingere oportet, secūdū Pythagorā, vt primo ir-
repant delitie, mox saturitas, deinde violentia, postremo exitiū, que
expositissima est ratio perueniendi ad id verbi, Fuimus Troes, aut
si eis adhuc quidpiam spūs reliquū esse velis, nō illepide dici queāt
ab equis ad asinos descendisse. Jd qđ ⁊ nostro seculo multis, nō so-
lum Principibus, sed etiā ciuitatibus vsu venit, qui dum nō admo-
dū soliciti sunt de Reipub. progressu, in flagitiosissimos homines,
⁊ vt largitionibus, atq; scelere quisq; magis excellit, rerum summā
103 conijciunt, digni quibus quotidie occinatur. Talem † esse populū,
qualis ⁊ magistratus est.
104 ¶ Sunt † alij modi, quibus sentētia ipso iure nulla profertur, ⁊ ci-
tra appellationē viribus caret, sed nō tam frequētes, quos apud Ju-
reconsultos ipse inuestigare poteris, vti est ea, qua proscriptum, aut
Bānitum nō esse audiendū cōtra statuti formā pronuntiatur, apud
Alexan. consi. lxxxj. parte. xj. Jtem que contra legis rationē datur.
Butr. ⁊ Sicul. in. c. j. de re iudi. Cum ratio legis sit ipsissima legis
vita. argu. l. cum pter. §. dulcissimus. vbi Barto. ff. de lega. ij. Jtē sen
tentia cōtra tutorē inhabilē est nulla. l. si tutor. ⁊ ibi doct. C. quib. cau.
in integ. restitu. nō est neces. Jdem si ex probationibus, quas ius nō
agnoscit, proferatur. Bald. in. l. libertorū. C. de testi. Joan. and. in. c.
qm̄ contra. de proba. Qđ ⁊ probamus in eo qn̄ actis nō collustratis
pronuntiatur per Barto. in. l. ij. ff. de iudic. ⁊ l. j. C. de eden. Atq; id
genus alie sententie, de quibus nō supersedemus, ne ex cōpendio, in
cōmētariū iustū sedulitas nostra excrescat, cetera tibi relinquentes,
quo ⁊ ipse studiorū tuorū periculū faciendi ansam quādoq; habeas,
paucisq; his excitatus nihil omittas, qđ ad huius rei cognitionē spe
ctat. nā in. xlix. Pādectarū libri titulo, Que sentētie sine appellatio
ne rescindant, eius nōnihil superest scrutari, nimirum si calculi error
in sentētia eē dicat. Aut cū ex edicto citationis perēptorio, qđ neq;
ppositū ē, neq; in notitiā puenerit absentis, cōdemnatio fiat, nullius
105 momenti sententia erit. Similiter † aduersus eum, qui in rebus hu-
manis non est inefficaciter pronuntiatur, de quibus etiam in. c. con-
suluit. de offic. delega. c. cum Bertoldus. de re iudi. c. cum ex par-
te. de arbi. ⁊ Bald. in. l. res iudicate. ff. de iudi.

¶ Dispiciēdū tn̄ est, ne illotis qnq; manibus hanc rem adgrediaris,
nō faciēs discrimen inter sentētias, quas nullius momenti esse dixi-
mus. etenim si cōtra litigatoris ius dūtaxat pnūtiatū sit, adeoq; in fa
cti cōsideratione peccet, quāuis sententia sit nulla, quāuis iniusta, tn̄
nisi appellatio interponatur, vim cōsequitur, ⁊ ppter autoritatē tri-
bunaliū, ⁊ vt litium aliquis sit finis in rem iudicatā transit, cui porro
est standū. puocatio itaq; est necessaria, quo executioni intercedat.
Jn alijs aūt sententijs, quas ipso iure nō valere est relatū, appellatio
ne nō est opus, vt citra quā etiā rescindi possunt, ⁊ causa denuo indu
ci, atq; a nouo exerceri debet. verū apud quē iudicē id fieri cōmodū
106 sit, forte queris? Et † apud priorē iudicē, vbi negotiū antea ventila-
tum est rursus instaurari causa poterit, petiq;, vt quia hactenus con-
tra iuris rationem, ⁊ sic nulliter sententia data fuerit, iterum atq; ex
iure pronuntietur. l. absentem. C. de accusa. l. j. §. j. ff. que sen. sine ap-
pel. Bald. in. l. si suscepta. ff. de inoffi. testamen. Cardi. in clemen. si
appellationem. de appel. Jnno. in cap. dilectus. de appel.
¶ Sed ⁊ ad maiorē iudicē negotiū referri poterit, psertim si nulli-
tatis intuitu aduocetur, quo casu nullitas totā causam secū deuoluit,
vt huiusmodi iudex nō tātū super nullitate, sed etiā de negotio prin-
cipali ⁊ notionē, ⁊ pronūtiandi autoritatem habeat. l. per hanc diui-
nam. C. de tēpo. appel. l. eos. C. đ appel. Sali. in. l. preses. C. quomō
⁊ qn̄ iudex. Jnnocen. in. c. cum contingat. de offic. delegat.
107 ¶ Et † si iudex superior eodē luto heserit, quo prior, ⁊ sententiam,
que nullius momenti est, comprobare nō sit veritus, adhuc tn̄ nulla
manet, ⁊ vim iudicati per hoc nō consequatur, cum in scđa eadē iu-
ris sit exorbitantia, que ⁊ in priori fuit, iuxta. l. j. §. sed ⁊ si huiusmodi
questione iudex. vbi Barto. ⁊ docto. ff. que sententie sine appel. re-
scind. ⁊ Bald. in. l. inutiliter. ff. de lega. j.
108 ¶ Sed † ex quibus actis causam illā denuo induci conueniat, ne
ignores, aduertendū est, si nullitas ex processu iudiciario proficiscit,
vt quia cum minore indefenso, aut coram vno, atq; altero delegato,
cum pluribus negotium fuerat cōmissum, agebatur, tunc omnia de-
bent a nouo instaurari, cum ex actis iudiciarijs minus subsistentibus
non possit sententia valida pronunciari. l. cū querebatur. ff. de re iu-
di. vbi Barto ⁊ docto. in. l. prolatam. C. de senten. ⁊ interlocu. om.
iudi. Anto. ⁊ Jmo. in. c. in literis. de offi. delega.
¶ Ordine autē recte obseruato, ⁊ nullitati per solam sententiam cō-
missa, vt parte non vocata, aut iure postposito, atq; contēpto est pro-
nuntiatum, non est necesse, vt aliam queramus actorum seriem, sed
ex primis sententia est reformanda, atq; ex iure melius pronuntian-
dum. l. si vt proponis. vbi Barto. C. quomodo ⁊ quādo iudex. ⁊ tex.
in. c. cum ad sedem. de restitu. spolia.
109 ¶ Sin † vero pronuntiatum partim ex actis, partim ex sententia
ipsa deficiat, ⁊ subsistere non queat, veluti actor contra reum, qui li-
tem suscepit, ⁊ defunctus est, causam prosequitur, ⁊ vincitur. Quan-
doquidem vt sententia aduersus defunctum non debebat proferri,
ita nec eo desiderato in negotio procedi, quare ea solū actorū pars,
que defuncto reo prodijt vna cum sententia rescindetur, reliquis fir-
mis manentibus. l. paulus. vbi Barto. ⁊ docto. ff. que sen. sine app.
glos. in. c. ex parte. de arbi. ⁊ refert Ange. in consi. ccxxxiij.

¶ Liber Secundus.

¶ Per quos Appellatio interponi debeat. Et quando alterius appellatio, alteri quoq; proficit. Cap. j.

Grecorum Prouerbio celebrat ⁊ illud,
y basileus, y onos, qđ nos di-
cimus, aut Rex, aut asinus. Jta enim in rerum extre
mis aleam iacere, fortunamq; lacessere solemus, qn̄
aut vincendū nobis esse cōstituimus, aut victori con-
cedendū. A quibus mihi nō procul abesse videtur,
qui dum nulla nō tribunalia defatigarint, etiam victi non cessant sum
ptibus modū facere, sed quatenus possunt, causam suam apud alium
iudicem appellatione quesitum suffulcire, ⁊ sepe non bene sartam re
parare contendunt. Hi vt scientie aduerse iniquitatem corrigant, ac
qđ iustū ⁊ equū est ministratū, inueniant. Jlli vero, vt alienū interim
occupent, ⁊ aduersariū his modis suspēsum aut egregie ludificent,
aut litigationis tedio cōfectum, tandē cessare, ⁊ causam prope pera-
ctam relinquere cogant, sed qr virum a facie plerūq; adspicimus, ⁊
non tam intus, atq; in cute, permittendū est, vt suo iure appellandi
quisq; vtatur, quatenus tamen per legem non prohibetur. Preter
hoc, qđ aliquando, iniquum petendum, vt equum feras. Attamen
110 non omnes, neq; passim prouocamus, sed † illi dūtaxat quorum
interest iniquitatem iudicis, vel imperitiam corrigi, presertim e-

rum, qui negotium controversum agunt. argu. l. a sententia. ff. de appel. l. j. ff. de appel. recipien. ca. non solent. ij. quest. vj. ꝛ c. super eo. de offic. delega. ꝛ ca. cum inter. de electio.

111 ℂ Haud dissimiliter, † qui procurationem gerit in clientuli causa provocat, maxime si dñs litis sit factus, idq́ aut per litis contestationem. l. nulla. ꝛ l. a procuratoribus. C. de procura. Aut qa de rei controverse statu ꝛ meritis ipse post litis contestationem agitavit. dissenrunt etiam nostri in. l. nihil. C. de procura. habent Barto. ꝛ Roma. pro singulari in. l. ab executore. §. si procurator. ff. de appella. ꝛ Bal. in. l. insulam. ff. de verb. obliga.

ℂ Et ne dissentire leges, inter quas concentum esse perpetuũ oportebat, putes, qđ dicitur per Ulpianũ in. l. si procuratorem. §. si quis mandaverit. ff. mandati. vulgo receptum esse, procuratorẽ ante litem contestatam facere procuratorẽ, aut substituere non posse. cuius etiã est mentio in. l. neq́. C. de procura. intelligimus si de mandato nec dum constet, sed ambigitur an sit procurator.

112 ℂ Verum † cum hic locus sit admodum frequens, ꝛ quotidianus altius mihi repetundus videtur, licet non ab ovo, ne usus eius te lateat. Et regulare est, procuratorẽ oportere appellationẽ a sententia adversa interponere, non tamen cogendũ, ut eam prosequatur. l. invitus. C. de procura. ꝛ l. si actor. C. de appel. A qua tamen necessitate eximitur, si cõpertũ iam habeat causam suam male niti, aut iniquã esse, quapropter iuste succubuerit. debet itaq́ ꝛ in hac parte facere, qđ boni viri est (quãquã id nostri veteratores parum considerant) ꝛ negotium in alterius iacturam non sic procrastinare. argu. l. fideiussor. §. quidam. ff. mandati. ꝛ l. quoties. §. sicut. ff. de administra. tuto. modo ꝛ dolus malus absit. nam si in adversarij gratiaꝫ partis sue ius posthabere, atq́ cause iniquitatem demum pretexere velit, iam non patroni, aut procuratoris officium gereret, sed eius, qui ex fide parũ aget, ꝛ forte clientuli ius prodere pro nihilo habeat, quare mandati actione conveniri posset. l. licet ea. §. ea. ff. de procurato. l. si procurator. C. de procura. ꝛ c. cum dilecta. de rescriptis. Quod si non appareat iuste sit pronuntiatum necne, tutius erit provocare (utcunq́ in dubio sententia presumatur iusta, ꝛ ob id procuratorẽ appellationem minus, interposuisse. l. non videtur §. qui iussu. ff. de regulis iuris. notatur in. l. herennius. ff. de evictio.) ne dñs porro ostendat dolo, ꝛ culpa id intermissum, proinde sententiam esse iniustã. l. quintus. ff. mandati. l. at qui natura. §. cum me absente. ff. de nego. gest. Sunt etiam, qui procuratorem ab appellationis necessitate eximunt, si inops sit, ne sumptibus impendẽdis oneretur, quod ego in casu intellexerim, quo principalis cõmode habere nõ possit, ꝛ impense pro appellatione interponenda non ita modice, ut a ꝓcuratore erogari citra facturam rerum suarum haud queant. Est glos. Alexan. Sali. ꝛ Fulgo. in. l. invitus. ꝛ Cano. in. c. non iniuste de appel. Barto. reclamat, ꝛ glossam de prosequenda appellatione accipit, sed parũ considerate.

113 ℂ Quamvis † autem procurator appellare debeat, prosequi tamẽ appellationem interpositam neq́ cogitur, neq́ potest. Ea propter, qđ causa appellationis, diversa sit a principali, ꝛ mandatum ad unaꝫ datum, ad aliam non debet extendi, maxime de qua non est cogitatum, preter hoc, qđ futura ad presentia, cum quibus minus sunt cõnexa, referri non convenit. Barto. in. l. non cogendum. ff. de procurato. ꝛ l. cum procurator. ff. de operis novi nuntia. Cyn. in. l. quod dicitur. ff. de tutelis. ꝛ Bald. in. l. omne. ff. de procurato.

ℂ Adeo quis ad ea solum tenetur, que expressim sunt mandata. Unde est, quod si procurator sit iussus agere, provocare, ꝛ appellationem prosequi, vel invitus id facere cogatur, etiam si semel, atque iterum provocetur. Etenim locutio indefinita universali equipollet, ꝛ omnem includit appellationem donec negotium fuerit expeditũ, propter quod mandatũ est susceptum, igitur primo actu ad loquentis intentionem nõ perfecto, de ulteriori exercendo, etiã venit intelligẽdum. l. hec conditio. ff. de cõditio. ꝛ demonstra. l. si pluribus. ff. de lega. ij. l. si necessitas. §. si annua. ff. de pigno. actio. ꝛ ad hunc sensum, quidam intelligunt. l. si procurator. ff. an per alium caus. appel.

114 ℂ Qua † de causa, procurator appellationem a sententia interlocutoria non secus, atq́ primaꝫ causam exercere tenetur. officio enim ex mandato suscepto nec dum est perfunctus. omnia siquidem sine quibus mandato non satisfit, mandati tenore cõprehendũtur, cuiusmodi sunt emergentia, que ad rei controverse finitionem pertinent, etiam in integrum restitutio, que incidenter venit petenda. l. fi. ff. de offic. eius cui mand. est iurisdi. l. ad rem mobilẽ. ff. de procura. Bal. ꝛ docto. in allegata. l. invitus. Id tamen, quod Salice. sub hoc temperamento adserit, si prosecutio illa extra provinciaꝫ, aut in loco remoto non sit facienda, quãdo clientẽ de interposita appellatione certiorem reddere poterit, qui ipse eã exercebit, aut si autoritateꝫ substituẽdi hẽat, aliũ in locũ suũ sufficere, qui negotiũ illud apud tribunal remotius dñi sumptibus expediet. arg. l. sed he. §. nõ solũ. ubi glo. ff. de ꝓcura. l. si longius. ff. de iudi. ꝛ l. sancimus. C. de advo. diver. iudi.

115 ℂ Haud similiter † ꝓcurator, cuius culpa sentẽtia adversa cõtigit, appellationẽ ab eo factam prosequi tenetur, idq́ ut culpe sue, ꝛ indiligentie penã aliquã ferat. Vitio enim suo bonam causam perdidit. Notatur in. l. Herẽnius Modestinus. ad finẽ. ff. de evictio. Sed ꝛ mãdati actione obstringitur. per Bal. in. l. cum per ꝓcuratorẽ. ꝛ l. a ꝓcuratore. C. mãdati. Atq́ iteꝫ ad interesse. Specu. de in integrũ restitu. §. ij. versi. Sed quã vocans. Qđ si, in publicis cõsistorijs hodie observaretur, Eruscatorum minus haberemus, nec clientuli etiã in medio negotiorũ cursu neglecti, tantũ impensarũ devorare cogerentur, digni qui vel ad Anticyras ablegarentur presentissima Reipublice pestis, vel ipsi resipiscerent, ne perpetuo occentum illum audire cogantur, cachon corachos cachon oon.

116 ℂ Verũtamen † procurator simpliciter ad causam datus, si appellationis causas sua sponte citra novum mandatum reddere velit, ꝛ hac ex parte rei non reppelletur, modo id intuitu prioris constitutionis non faciat, sed magis, ut quisquis alius, qui satisdatione oblata, defendere quem contendit. l. exigendi. ꝛ ibidem Doctor. C. de procurat. Sin vero actoris partes tueri absq́ alio mandato conetur, nõ est audiendus, nisi persona sit cõiuncta, quam data cautione rem ratam haberi, vel pro actore admittimus. in allegata. l. exigendi. ꝛ l. sed he. ꝛ l. Pomponius. §. finali. ff. de procurato.

117 ℂ Idem † respõdemus in actore per tutorẽ ad rem controversam singulariter dato, appellabit quidem, sed appellationem exercere non potest, cuꝫ simplicis procuratoris loco sit. Quod secus est in eo actore, quia ad omnia negotia forensia pupilli exercenda ordinatur, qui ꝛ appellare, ꝛ appellationẽ prosequi debet. Est in. l. si actor. ubi doct. C. de appellatio. ꝛ l. neq́. ff. de procura. Inter quos actor a tutore datus nõ auditur, nisi ꝛ actoriũ suũ, hoc est mandatũ, qđ a tutore pupilli nomine habet, ꝛ tutele fidem, unde id processit apud tribunal ostenderit. tradit Bald. in. l. liberto. §. quãquã. ff. de nego. gestis.

118 ℂ Et non † solum procurator meus nomine meo provocare poterit, sed etiã alius, quẽ ipse procuratorẽ suum fecit, hoc est substituit, nõ obstante, ꝙ procurator procuratoris mei, nõ videatur procurator meus esse, nõ magis, q̃ socius socij mei, socius meus esse censetur. l. nam socij. ff. pro socio. l. consilij. §. fi. ff. de regu. iur. ꝛ l. modestinus. ff. de verbo. signifi. Meminisse enim oportet, inquit Martianus in. l. ab executore. §. si procurator. ff. de appellatio. qđ procurator lite contestata dñs litis efficitur, ꝛ ideo per ꝓcuratorẽ appellare potest.

119 ℂ Idem † facere poterit tertius, aut quicũq́ alius non cõstitutus
presente tamen principali, qui id fieri patitur. Innocẽ. in. c. ex parte.
de rescriptis. ꝛ cap. in nostra. de procura. Alexan. in cõsi. lxj. quarte
partis, qđ ꝛ permittitur principali absente in eo, qđ interest eius, ꝛ
tunc lesionis causam unde interesse fluit, exprimere debet, ne ut temerarius,
ꝛ qui falcem aliene messi immittere procaciter ausit submoneatur.
Est singulare apud doctor. in cap. cum super. de re iudicata.
Barto. in. l. a sententia. ff. de appellatio. ꝛ Cardi. in clemen. j.
de causa possessionis ꝛ proprie. est text. in. l. ab executore. §. alio con-
120 demnato. ff. de appellatio. Hinc † etiam est receptum, quod si emptor de ꝓprietate victus est, eo cessante autor eius seu venditor appellare poterit emptoris nomine, idq́ pro interesse suo intra decendium, ne de evictione interpelletur, ꝛ est ut sententiã contra emptorem latam rescindi petat, nõ secus, atq́ si ipse provocasset. E regio-
121 ne † quoq́ venditore victo, ꝛ provocare nolente, poterit emptor id facere nomine venditoris, ut cuius interest, quo emptum cõsequat. refert etiã Paulus de cast. in. l. ab executore. §. item si emptor. ff. de
122 appellatio. Item † dominus pro subditis suis, ut quoꝝ curaꝫ gerit, recte appellat, etiã ob iniurias ipsi illatas. Bal. in. l. fi. C. de fideicõmis. liber. Card. in clemen. j. de excessibus prela. Archidia. in. c. ad apostolice. de re iudicata. ꝛ glos. in. c. autoritate. de privileg. in. vj.

123 ℂ Item † amicus amici nomine provocans admittitur sine mãdato, ut qui interim afficiuntur, secundũ Pythagore sententiã, qua dicit, ton philon ethoton auton, amicum alteruꝫ ipsum. Alex. in. l. j. ff. de appellatio. recip. Archidia. in cap. statuimus. de electio. Joan. andr. in cap. j. de electio. in. vj. in novel. Cetera huius farine, ut brevibus assequaris videre est apud Specu. de appellatio. §. j. versi. breviter cum aliquot sequentibus.

124 ℂ Quibus † ꝛ hoc adijce non omnino parotron, in communi causa eadem defensionis adminicula habente, alterius appellationem, alteri quoq́ proficere, etiam si non provocaverit, verbi causa, duo sunt tutores, qui ob administrationem male gestam condemnantur, alter appellat, alter non, Victoria eius, qui appellavit, quia facta separationem non recipiunt, sed eadem defensionis est causa, ad eum quoque spectare debet, qui non provocavit. l. prima. C. si unus ex pluribus appellaverit. l. si qui separatim. §. quod rescriptum est. ff. de appellatio. cap. una sententia. ubi Panormitanus

de

de appellatio. & .ij. questione. vj. capi. et qui appellat. §. quandoq;. Quod tunc verum est, si ille, qui non prouocauit sententie nõ adquienisset iudicatum prestando, vt scribitur in cap. si a iudice. de appellatio. in. vj. & c. grauem. de officio delega.

¶ Adeo autem hac specie, vbi plures simul ex vna eademq; causa impetuntur, qd negotium ob id indiuiduũ Bald. vocat, alterius appellatio alteri proficit, vt etiã si qui prouocauit, cum aduersario transegerit, adhuc tamen alter interpositã a litis consorte appellationem prosequi possit, & iure suo experiri. Sentit etiam Specu. de appellatio. §. j. versicu. item si plures.

¶ Secus est vbi diuersis iudicijs, diuersisq; testibus, vtcunq; ex eadem causa separatim plures condemnantur, vt duo tutores, quorum alter, quia male gessit, alter vero, quia nõ gessit. nam tunc alterius appellatio alteri nõ prodest, sed oportet vterq; prouocationem interponat. Vlpianus in. l. si qui separatim. ff. de appellatio. & doct. in. l. scio quesitum. eod.

¶ Idẽ est si in vna causa duplex, & diuersa sententia separatim det, altera vez sortis, altera vsurarũ, que summe vno libello petebãtur. nã duplici appellatione quoq; opus est. l. cum in vna. ff. de appella.

¶ De pena eorum, qui temere aut calumniose prouocant, atq; item iudicis appellationem non recipientis. Cap. ij.

a Inspiciendum etiã esset, ne bona re quis perperam vtatur, & sub defensionis pretextu iniquitatis sue patrocinium queat, cum propibasceos monon y ponyria, occasione dũtaxat opus sit improbitati, qz citius quisq; ad incõmodandum alteri, quesierit, quo honestatis minus est studiosus, delectus itaq; habẽdus est, & in hac iuris parte, & nõ omnibus neq; passim appellationis beneficium implorãdum, sed ijs solum qui illati grauaminis remedium querunt, non qui

125 alteri solum negotiuz facessere pro delitijs habent. Porro † appellationis remediũ nõ ad iniquitatis defensionẽ, inquit Innocen. sed ad innocentie presidiũ est cõparatũ, quippe vt iniquitas & imperitia iudicantium corrigatur, & vnicuiq; qd suũ est obueniat. l. j. ff. de app. c. cum speciali. §. porro. c. ad nostram. & c. suggestum. de appel.

¶ In qua re cum principes Reipub. formatores multorum insidias (vt homines sunt) cõpertum sibi haberent, passi sunt, vt ex malis moribus bone proficiscerentur, & constitutiones sanxerunt, cum qui temere atq; calumniose, hoc est sine grauaminis causa prouocandi facultatem sibi assumeret atq; cognitoris intentionem perperã suspendisset malam litem prosequendo iudicis arbitrio puniendum esse. l.

126 eos qui. §. ne temere. C. de appella. quã † penam ex rescripto quinquaginta librarũ argẽti esse plerisq; volũt. l. ab executione. §. sciãt. C. quorũ appellatio. nõ recipiũtur. & l. si clericus. C. de episcop. audientia. Ita enim in singulas argenti libras, quinos solidos, hoc est quinque aureos supputamus, iuxta. l. j. C. de argenti pretio qd thesau. infert. lib. x. tametsi glossematicus quinos, pro bis quinq; ibidẽ interpretetur, contra latine lingue vsum. Neq; procedere videtur qd interpres innuit in citato. §. temere appellantez aut calumniose, etiam litem cum nomine amittere. iuxta. l. a proconsulibus. C. de appellatio. cum hec pena eius solum esse videatur cuius appellatio vt iniusta non fuit recepta.

¶ Isthec mulcta temere prouocantiũ iure cõstitutionũ cõsilio non insalubri est prestituta, quare adhuc sunt consistoria, a quibus si prouocetur, ad prefectos pretorio quasi vadimoniũ faciant oportet, aliquot enim argenti libras, aut aliam pecunię certe summam deponũt,

127 donec constet eos non malã litem prosecutos. A qua † tamen pena cõmuniter itum est hodie, & temeritas appellantiũ ad ius Pontificium mulctamus, quo satis existimatur, si causam victus perdat, sumptusq; litis, & damna refundat, & hoc ne adflicto, adflictio adiũciatur maior qz par sit. c. cuz appellationibus friuolis. de appellationib. in vj. Joan. and. in. c. contra eum, de regu. iur. in. vj. refert Bald. in. l. eas. §. ne temere. C. de appellationib. Qui & in causis penalibus per appellationẽ suspensis eidem pene locum esse sentit. Non tamen in eo qui sententiam nullam dicit citra appellationem, ex alio siquidem defectu sententiam impugnat, non iniquitatis intuitu, & pena, quam odiosam dicimus, non veniat ita e casu in casum extendenda. argu. l. post legatum. ff. de ijs quibus vt indignis.

128 ¶ E contrario † quoq; iudex appellationẽ que per leges non prohibetur, citra animi indignationẽ recipere debet, partim qd maiorez magistratuz reuerenter suspici conuenit, partim qd iuris ministrum agit, cuius beneficio appellandi ratio est inducta, eaq; de causa nemini subtrahenda. Sin vero iudex appellanti intercedere, & litigatorẽ iure suo fraudare nõ sit veritus, ex Constantini rescripto in fiscũ xxx. auri pondo, libras sue, mulcte nomine erogato. similiter Adsessores, aut qui a consilijs sunt, vbi non pertinaciter restiterint, idemq; actis iudiciarijs includere curauerint. xxx. auri pondo mulctaz dando. l. quoniã iudices. C. de appellationib. Doctores in cap. de priore. de appella. & Archid. in cap. de cetero. ij. q. j.

¶ Ex quibus obiter collige, toto consistorio in certa pecunie pena condemnato dimidiũ eius solum iudicẽ, & reliquũ dimidij Adsessores consiliariosue debere. Qd & per omnia collegia pcedit. Vnus enim rector tantũ numerat, quantum ceteri oẽs qui culpe participes sunt facti, per Bald. in auctẽ. causa que cuz monacho. C. de episco. & cleri. & in. l. quicũq;. C. de pcurato. Sali. in. l. qñ iudicis. in. c. j. de ijs que a maiori part. cap. fiunt. & Barto. in tractatu represaliarum,

129 quest. vj. Atq; † vt adsessori haud profuerit iuris imperitũ se allegare, id qd parti nõ debet afficere, licet eniz a dolo malo ignorantia illa immunẽ faciat, nõ tamen a culpa, quã pena constitutionuz sequitur. l. illicitas. §. sicuti. ff. de offic. presid. l. qua actione. ff. ad legẽ aquiliam. Cyn. in ca. ignorantia. de regu. iur. in. vj. Bal. in. l. cum ancillis. C. de incest. nupt. Ita etiam iudicem nõ releuat, si recepturum se appellationẽ respondeat, qz primũ causam audierit, propter quã ipsi veniat deferendũ, Instructus enim esse debet, & ea scire que ad iudiciariuz munus pertinent, ne dum iuris beneficiũ impertire protelat, interim iustitiam denegare haud obscure videatur, apud Bald. in cap. excommunicato. de rescriptis.

¶ A cuius iudicis sententia, & coram quibus prouocare liceat. Cap. iij.

n Non admodum operosum cognitu erit, a cuius nam iudicis pronũtiatio sit appellatio, cum secundũ iuris regulam ab omni

130 eam facere liceat, qui expressiz nõ est exemptus. † In primis a principis sententia appellari fas nõ est, cum ipse solus sit qui appellatus, & cuius sentẽtia ferme legis vim habeat. l. j. vbi Bart. ff. a quibus appellare non licet. Barto. in. l. fi. C. de legib. Similiter a prefectis pretorio prouocare nõ est permissuz, cuiusmodi hodie esse dñr Principes sacri Imperij electores, atq; item qui sunt cardinales apud Pontificẽ Romanũ, secundũ Barto. Et qui iudicio Camere Augustalis preficiũtur. Credidit eniz princeps, Aurelio Arcadio autore, eos qui ob singularem industriam, explorata eoruz fide, & grauitate, ad huius negotij magnitudinem adhibentur, non aliter iudicaturos esse pro sapiẽtia, & luce dignitatis sue, qz ipse quoq; diiudicaret. l. singulari. ff. de offic. prefec. pret. l. a proconsulibus. §. a prefectis aũt pretorio. C. de appel. & l. singulari. C. de sent. pfec. pret.

¶ Interdum Imperator ita solet iudicem dare, vt ab eo prouocare non liceat, remota. s. appellatione. id qd intelligimus, quando sentẽtia euidenter nõ est iniqua, aut nullius momenti, in allega. l. j. §. inter duz. ff. a quibus appel. nõ licet. Vbi doct. & Bar. in. l. fi. C. de sentẽ. in. c. inter ceteras. per cano. de reg. iur. & in. c. ex cõquestione. de resti. spolia. Ceteri habẽt in glo. auctẽ. de appel. a princi. col. iiij.

¶ Preter hos quotquot sunt, qui iudicis nomine censentur, ab his nisi cause status impedimento sit, appellare fas est, in quorum conspectu id fieri quoq; conuenit. Sin autem iudicis quoq; copia, quia vel latitat, vel iter nimis longuz est, haberi non possit commode, aut propter seuitiam eum interpellare non tuto audes, tunc publicum tabellionem accedere poteris, appellationemq; tuam legitimo tempore interponere, obnixe rogans vt eã rem sic literis cõmendet, quo

131 tibi vsui sit futura. Habes & aliud † suffugium, nam poteris libelluz appellationis interim compositum, Judici superiori intra decem dies ad appellandum prestitutos, offerre, eumq; & grauaminis, & diligentie tue certiorem reddere, & perinde est atq; si iudicem cuius copia non est, conuenisses. de quibus singillatim videre est in cap. fin. de appella. Specul. de appella. §. nunc dicamus. versic. & scias. Cyn. in. l. iij. C. de ijs qui prop. metum iudic. Bartol. in. l. cum quidam. ff. de appella. in. c. biduum. §. si quis ipsius. ij. q. vj. Card. in cle. j. de ap. & Bal. in. l. apertissimi. ff. de iudi. Quod si nec iudicẽ, ad quẽ (vt vocãt) in tantillo tẽpore habere queas, honesti viri accedẽdi sunt, in quorum conspectu desiderij tui causam exponas, atq; de appellando diserte protesteris, & nihil omissum videtur, quod ad negotium deuoluendum pertinet. in. c. fi. de app. Refert Barto. Soci. in consilio. xlv. incipit, visa. in j. parte.

132 ¶ Vbi aduertẽdũ † est, bifariã appellari, aut verbo, aut scripto. Si vbo, hoc ẽ, apud acta, iudice, p tribunali sedẽte id feceris, satis erit, dixisse, appello. l. sz si apud acta. ff. de appella. l. litigatorib9. C. de appella. & l. diuus. ff. de in integ. resti. Si vo iudice ad aliud diuertẽte nõ voce sz scripto id facias, nõ opus vt totũ instrm, quos libellos appellatorios Vlpian9 cognominat, iudici recites. Vex sufficit istru-

mentum illud ostēdere, ꝛ dicere, te grauatū prouocare, perinde atqꝫ in hoc scripto contineatur. Est text. in ca. appellatio. de appel.

133 ¶ Et hec † appellatio vt quocūqꝫ loco, ita sane quacūqꝫ die, etiam feriata, seu nefasta interponi valet. Cardi. in Cle. xj. §. similiter. de appella. Doctores in c. Preterea. de dila. Bal. ꝛ Docto. in l. j. C. de ferijs. ꝛ Felin. in c. significauerunt. de iudic.

¶ Intra que tempora appellandum sit. Cap. iiij.

134 **I**N temporibus † appellationum nōnihil variatum est, veteri enim iure ꝓpriam causam iudicio ꝓsecutus fuisset, eodē vel altero die ꝓuocandi facultatē habeat. Qui vero alienā etiā tertia die appellare poterat, qḋ tēpus a die prolate sententie supputatum, vbi iudicis copia esset, vtiles dies continebat, eos nimirū, qui iuri dicundi expositi sunt, hoc est fastos. Quod si is ꝓnuntiauit, forte post sententiā sui copiam statim nō fecerit, appellatori nihil nocebat, vt Diui Marci oratio voluit, sed vbi primum eius copia esset, prouocare licebat. Est in l. j. §. biduum. ꝛ §. dies autem istos. ff. quando appellandum sit. ꝛ l. eos. §. Si autem in iudicio. C. de appell.

135 ¶ Sed cū Iustinianus † videret tantillū tēporis ad id negotij expendendū nō sufficere, multisqꝫ damno esse, quibus a iure suo cadere etiā, incōsulto, ꝓsens erat, veterem obseruationē antiquauit. Atqꝫ vt cuilibet ꝓuocaturo decem dies largirent̄, intra quos appellationem suam interponere liceret, recens cōstituit. In aucten. de appel. ꝛ intra que tēpora. eo. C. §. j. collatio. iiij. ꝛ repetitum in aucten. hodie. C. de app. atqꝫ in canone. c. anteriorum. ij. q. vj.

¶ Qḋ tēpus ad statutū est vt etiā partiū consensu ꝓduci nō queat. in Clemē. quādiu. de appell. Et quia ad deliberādum dari videtur,

136 † poterit appellans interea variare, ꝛ interpositam appellationē ad arbitrium suum, vel reuocare, vel etiam alium iudicem, siue par sit ei quem appellauit siue maior, modo is sit idoneus, prouocare. Est in l. si quis libellos. vbi glos. ꝛ Salic. C. de appel.

¶ Quod rursus in loco est nisi appellatio cōmodet etiam victori seu appellato, vt qui ab impensarū cōpensatione non appellauit iuxta l. omnem honorem. C. quando prouoca. non est necesse. quo casu appellator non poterit resilire in victoris preiudicium, qui ad factam appellationem in sumptibus quoqꝫ obtinendis iuuari debet, sentit Barto. in allegata l. si quis libellos.

137 ¶ Insuper † illud tēpus decē dierū, quo ad sui initiū vtile dicitur, ꝛ quo ad ꝓgressum, continuū, supputat̄ aūt a sententie die, quē ꝛ ipsum adnumeramus, modo ꝓsente principale vel eius ꝓcuratore sententia proferatur. Sin aūt eo absente id fiat, tūc a scientie die tēpus illud supputare incipimus, ne fraudi sit cui ignorare sentētiā. ideoqꝫ a iustis iudicijs ad deliberandum concessis, interim ignorantē cadere, apud Doctores in citata aucten. hodie. glos. in cap. anteriorum. ꝛ Guido Pape in de appel. q. cij.

¶ Quis index appelletur, ꝛ quomodo alternatim id fieri soleat. Cap. v.

138 **M**Aiorem † iudicem appellandum esse, ratio ipsa suadet. nā vt prior sententia emendetur, hoc subsidiū querimus, id qḋ maioris autoritatis ē opus. etenim par in parē nō sumit imperiū, nisi omnē magistratus vim dissoluere, ꝛ rēpublicā que sine eo cōsistere nō pōt, internicioni exponere velimus, monente etiā Christo vnico orbis doctore, para basileia meristheira cath eutys erymonty, che para polis y ochia meristheira cath autys, ou stathyscty. Habes maiorē iudicem recte prouocari (qui ob id modo iudex ad quē, modo iudex appellationis vulgo dr̄) in quo tū ꝛ ratio quedā per ius ciuile obseruat̄, ita ꝛ gradatim seu per mediū fiat, hoc est ad eū qui iudice a quo superior tū est, licet is adhuc maiorē habeat, veluti ab inferiore iudice presidem, atqꝫ ab illo, Imperatorē appellamus, vt a delegato, eū qui dedit, idem est in subdelegato. subdelegantē enim ꝓuocamus, nisi Pōtificis sit subdelegatus, quando Pōti. Maxi. appellationis iudex erit. per reip. de foro. in l. iurisperitos. ff. de excu. tut. ꝛ Innocē. in c. sup q̄stionē. ff. de offi. deleg. Ideoqꝫ appellatio ad iudicē cōpetentem iterponi pōt, ꝛ itelligimus, q ꝓximus ē a priori. Bal. in l. aptissimi. C. de appel. glos. argu. ꝛ doc. in l. cum ꝓponas. C. ḋ bonis liberto.

139 ¶ Sed † quid si aliū ꝓ alio appellarit? vt vidēdū est, si per errorē, minorē iudicē ꝓuocasset, ꝛ error illi nocebit. qḋ si maiorē vbi minor ꝓuocandus erat, nihil oberit, nam qḋ pluris est, vtiqꝫ tanti esse videtur. l. cū furtis. ff. de in litem iuran. quapropter ꝛ mediū iudicē cōprehendisse putatur. Igit̄ nō est prorsus inutile Imperatorē omisso medio per errorem appellare, ꝛ ad iudicem cōpetentē, fit remissio. Est in l. Imperatores. ff. de app. ꝛ apud Vlpianum in l. j. §. si quis. eo. Specu. in de appell. §. nunc tractemus.

¶ Sin aūt minorē iudicē, equalemue, aut etiā superiorem citra tamē errorē prouocasses, nihil efficis, nisi tēpus illud decē dierum adhuc aliquid suppeditet, quo sententiā mutare, ꝛ cōpetentē iudicē appellare posses. Qḋ siquidē nullū est, impedimentū nō ꝓstat. argu. l. libellorum. §. quod si libelli. ff. de accusa. ꝛ est in l. si quis libellos. vbi glos. ꝛ Sali. C. de appel. ꝛ c. non prestat. de regu. iuris.

¶ Ius Pontificiū in ea obseruatione nōnihil dissidet a nobis, permittens vt omisso etiā medio ꝓuocari possit, ꝓsertim ad Pōtificem Romanū. Qḋ Petrus de Ferrarijs ꝓpterea vsurpatum refert, quo plus negotiorum forensiū ad curiā illā petraheret, ꝛ nūdinationes frequētiores essent. vide ca. ad romanā. ij. q. vj. glos. ꝛ interpretes in ca. dilecti. de appella. ꝛ c. romana. de appel. in. vj.

140 ¶ Proinde † receptū est vt appellationes nonnūquā alternatiue interponant̄, ad hunc, vel hūc iudicē, ita tamen, vt vtrūqꝫ causa contingat, quēadmodū ex statuto Hessorum Principē, vel Imperatorem prouocamus, vbi opus est index alteruter ad quē negotiū deuolui volumus intra. x. dies ad appellandū concessos declaretur, certusqꝫ sit quem appellaueris, alias laterem lauas. glos. ꝛ Joan. and. in ca. in alternatiuis. de regu. iuris. in. vj. Ange. ꝛ docto. in l. j. ff. de appel. Alexan. consi. cj. ꝛ clxiij. ij. parte.

141 ¶ Quandoqꝫ † etiam plures iudices simul appellamus, qḋ de iure canonico non est absurdum, causa subsistente, quo casu etiam oportet intra. x. dies exprimat̄, certusqꝫ fiat qui iudex esse debet, Joan. and. in addi. Specu. de app. §. nunc tractemus. versi. Sed pars aliqua. Imo. in l. j. §. si quis. ff. de app.

¶ Quid interposita appellatione fieri debeat, ꝛ de literis dimissorijs, quos apostolos vocant. Cap. vj.

HActenus interposuimus appellationem, sed ne id, ad procrastinandū magis negotium factū videri possit, vt tamen fieri plerūqꝫ solet, nō est in eo solo consistendū, sed periculū faciundū, quo sententia illa corrigatur, ꝛ qḋ iustū est atqꝫ equum vltro citroqꝫ pronūtietur, in qua re si cessator esse velis, ꝛ in vtrānis aurē, cū ido apud Terentiū dormire, deserta interim causa, succumbes, ꝛ nō sine dispendio cōpertū habebis, verū esse, qḋ Serbidius Sceuola dicere solebat, Iura vigilātibus subuenire. Itaqꝫ est opus vt qui appellationē interposuit, testimoniū eius aliqḋ habeat apud iudicem, qui de appellatione cogniturus est, siue is princeps sit, siue alius, quare literas petat ab eo a quo appellatū est, quibus significetur eū prouocasse, vt sic missionē

142 obtineat ad iudicem superiorem. Unde † ꝛ literas dimissorias seu apostolos vocari Marcellus scribit, ꝛ apostoli reuerentiales eo nomine ꝓprie veniūt, ꝛ quibus significatio magis rūdet, qḋ etiā Bartri. ꝛ Abb. sentiunt. Sunt aūt apostoli in hūc sensum cōcipiēdi, Lucium Titiū a sentētia inter ipsum ꝛ Meuiū lata, appellasse Philippum Hessorum principē fateor, ad quem ꝛ hisce literis eū dimitto. In qua tū re alie atqꝫ alie cōsistoriorum sunt obseruationes. Sepe eni verbis dūtaxat iudex de apostolis rūdet, quibus indicat se appellationē vel admittere vel refutare. Et si eam admiserit, acta iudiciaria loco apostolorum petēti ꝓbet, id qḋ ferme frequentat̄. Eo dūtaxat adiecto, qḋ ꝛ terminū ꝓstituere solet iudex, a quo est appellatū, intra quē appellans se apud eū, qui de appellatione cogniturus est, tandē cū apostolis illis representet, qui terminus ꝛ arbitrarius est. Omnia hec videre est in l. singulari. ff. de libellis dimissorijs. vbi etiam docto. ꝛ capitu. ab eo. ꝛ capi. Post appellationē. ij. q̄one. vj. l. preses. C. de appellationibus. cap. personas. ꝛ cap. oblate. de appellatio.

143 ¶ Ubi ꝛ hoc obseruare conuenit, † vt si libellis appellatorijs, hoc est, scripto ꝓuocat̄, etiā scripto apostolos esse petēdos, vt qui portio qdā sunt ipsius appellationis fm Bald. in l. eos. §. apostolos. C. de appellatio. ꝛ Joan. de Imol. in c. ab eo. de appel. in. vj. Nec tū necessium est vt interitu dn̄ appellat̄, literas illas dimissorias qḋ petas, sed post etiā fieri poterit, tēpore tū constitutionibus ꝓstituto, qḋ est xxx. dierū a die sentētie ꝓlate, intra qḋ instāter ꝛ sepius veniūt petēde, iuxta allegatā l. j. §. sufficit aūt. ꝛ cle. quāuis rigor. de appel.

144 ¶ Et iudicibus † nō solū necessitas imposita esse vt suscipiēde appellationis, verūetiā vt intra hoc spatiū. xxx. dierū gesta seu acta iudiciaria vna cū literis dimissorijs litigatoribus etiā nō petētibus ꝓstare integra cogant̄, nisi mulctā. xxx. pōdo auri a Cōstātino Imperatore indictā luere velint. l. qm̄ iudices. ꝛ l. iudicibus. (quā ꝛ in Canonū albū Gratianus retulit. ij. q. vj. c. ei q. §. iudicibus). C. de appel.

¶ Insuper quia iudicis eius a quo appellatū est, officiū, etiam post appellationē quo ad eius vsqꝫ prosecutionem durat, ne sententia immortalis

mortalis aut perpetue sit suspensio, in arbitrio est iudicis vel statim dare apostolos, vel intra dies a constitutione pstitutos. Preter hoc q̄ brevius tempus dicere poterit ad id officij peragendū, quo casu opus est appellator in codē die, loco, ꝛ tempore quo iudex pro tribunali sedere solet, aut alias vbi id facere est iussus, compareat, apostolosq; sibi dari incessanter efflagitet, qḋ si neglexerit, nisi legitimo impedimento detineatur, appellationi renūtiasse tacite videtur, ꝛ eius quasi deserte omni iure priuatur. docēt nostri in.l. pses.C.de appel. ꝛ.l.ij.ff.de iudi.in.c.sepe.ꝛ.c.personas.de appel.ꝛ cle.ij.de appel.

¶ Tametsi sint qui hoc tempus neq; produci, neq; minui posse sentiant. Et quidē pduci nō potest, quare post.xxx.diem a sententia prolata iudex frustra respōdet, tēpore amplius nō suffragāte. Brevius tñ dici, ad hoc etiam vt appellatores perstringit, vti iam relatuꝫ est, mores iudiciorū diuturni, aut consuetudo nobis facile erit exemplo, sed tunc iudex etiā requisitus vt respondeat, non subiacebit mulcte, cum tēpus illud cui ipsa adnectitur, haud sit pteritū, vt constitutioni fiat obnoxius. Est glos.ꝛ Imol.in cle. Quāuis. vbi ꝛ cardi.de appel. argu.c.indultum.vbi By.ꝛ Jo. And.de re.iur.in.vj.

145 ¶ Aduertendū † quoq; est huiusmodi tēpus.xxx.dierū continuum esse, hoc est, de momento, vt dicunt, in momentū decurrere, vt ita taꝫ nefastos q̄ fastos dies supputemus. Et hoc sicuti frequentat a die sententie prolate.l.iudicibus.toties repetita.l.j.§.biduū.ff. Quando appellandū sit.glos.in ca. Non soluꝫ.ꝛ ca. Scinerit.de appel.in.vj. glos.in.l.j.ff.de libell.dimis. Joan.and.in.c.ab eo.de appella.in.vj. Quāuis Hostiensis grauis autor, a die appellationis interposite tēpus illud supputet, id qḋ Guido in die appell.q.xxvij.indubitatum asserit, si quando iudex terminū dandi apostolos intra vicesimū dieꝫ adsignasset, quē casum constitutionis tēpus non egreditur, etiam si decem illi dies adcesserint, quibus prouocare conuenit. Singulare est, vbi decima iuris dies prestituitur, a sententia enim dicta initium facimus, puta tertia post sententiam die Apostolos dari est optatū, ꝛ septima (quia iuris decima est dicta) post die, recte petuntur.

¶ Sed ꝛ hoc est equum, si per eum steterit qui libellos dimissorios dare debet, quo minus det, petenti id minus officere, vt in cuius diligentia simul atq; instantia nihil desideratur, verū ne ꝛ in hoc paruꝫ sis prudens, ꝛ quia sedulitatē illā probare nō poteris, y dicbꝫ erimꝫ

146 fiat. Sic † agendū erit, si iudex a quo prouocatū est latitando, faciat ne Apostolos impetrare queas, tunc intra.x.dies ad appellandum concessos, vel iudicē ad quē, vel vicinie honestiores viros accedere poteris, ꝛ per te id nō stare, diserte protestari. Sin aūt se non subtrabit, sed Apostolos se daturū ex confesso negat, sufficit protestationem illam intra triginta dies a sententia lata fieri, ꝛ nihilominus appellationem prosequi nō prohiberis, tantū abest, vt in mora esse censeri possis, per quē nō stetit quod negotium promoueatur. Est etiam in clemen. Quamuis rigor. vbi glos.ꝛ card.de appella.

¶ Judex ne conuitijs appellatorem excipiat, neq; appellans iudici quid improperet, ꝛ de eo qui per metum non appellauerit. Cap.vij.

147 b **Ic non** † possum silentio pterire insolentiā quorundaꝫ, quos citius tyrannos, q̄ iudices, quibus salutare illud iuris sacerdotium publice cōmittitur, dixeris, qui non verentur appellationes nō modo nō suscipere, de pena constitutionū parum equidē soliciti, sed etiam pro Apostolis, nulla nō conuitia appellatoribus ingerere solent, vt tolerabilius sit multis nō solum hanc litem, sed ꝛ bonam rerū suarū partem amittere, q̄ tantas iniurias sic deuorare. Sed facessat illa mortalium pestis. Nos eñ exigimus iudiceꝫ qui grauis sit, sanctus ꝛ incorruptus, iustitie ꝛ equitatis antistes, cui ijdem sunt Actij, qḋ Titij, vsqueadeo alterius ius, ppter alteruꝫ non supprimit, neq; ad appellationis suffugiū recurrentē absterret, memor nō modo in ciuile

148 hoc esse, ꝛ ab officio iudicis alienū, sed etiam † propter hanc solam contumeliā admitti appellationē, cui alias nullus locus esset, tantuꝫ abest, vt iniuriam sibi fieri existimet iudex, si litigator ad prouocationis suppetias, ꝛ quasi nature asyllum conuolasset.l.ꝛ in maioribus, ꝛ.l.si quis prouocatione.C.de appel.

¶ E regiōe quoq; qui appellat, nō debet conuitiari ei cuius iudiciū suspendit, memor se nō coraꝫ priuato homine versari, sed eo qui institie publicū ministeriū gerit, cuius maiestatē suspici oportebat, ꝛ venerari, nō contumelijs aspergi, qḋ qui cōtempserit secūdum diuorū fratrū rescriptū plecti debet, atq; ab codeꝫ iudice extra ordinē puniri. Ita enim oportebat eū officij sui maiestatem tueri, cum iniuria illa sit manifesta, que altiorē indaginē, vt alio progressu iudiciario sit opus, nō desiderat.l.illud sciendū.j.ff.de appellatio.argu.l.nullū.C. de testibus.l.j.C.ne quis in sua causa, ꝛ.l.j.§.expilatores.ff.de effractoribus. Preter hoc qḋ ꝛ iudex iniuriarū cōtra huiusmodi conuitiatores experiri poterit, ꝛ condēnati nominis ignominia notantur.l. Judici. Ubi glos.ꝛ interpretes.ff.de iniurijs.

¶ In qua tamē re ne impingas, non statim peccat erga iudicis maiestatem, peneq; obnoxius sit, qui iniuste pronūtiatū dicit, modo reuerentia sit dicto, sed tunc demū, quādo iudicē dorophagon seu muneribus corruptū, odioue aut fauore pellectum in sententiam prorupisse, non vereatur asserere, presertim in eo, qḋ ostendere non valet. Refert etiam Paul.de cast.in citata.l. Illud sciendum est euꝫ qui puocat. quibus adde, q̄ scribūtur ad.l.debuit.ff.de ijs qui notā.infa.

149 ¶ Atque † ad ea que in iudice ceu absurda notauimus, reuertamur, faciunt nonnulli hac sua insolentia, vt litigatores territi nō ausint etiam ab iniquissima sententia prouocare, qui ꝛ ipsi propterea nō deseruntur. Etenim inter dies legitimos quibus appellare licet, grauamen illud publica contestatione proponere poterant, aut protestari, quibus de causis sibi appellare non sit integrum, ꝛ Diuus Seuerus veniam eis dedit, causamq; appellationis exercere permisit. Pro facto siquidem accipimus id, in quo quis alium perhorrescit quo minus fiat. Est in.l. Cum quidam propter violentiam.ff.de appellatio.ꝛ apertius in.l. Jis qui tempore cōpetenti.ad finē.C.de ijs qui per metū Judi.non appella.ꝛ.l.in omnibus causis.ff.de reg.iur.

¶ Quāuis autē eo non attento etiam pergere in causa cogatur, id tamen nō officit, sed etiam victo succurritur, cum per hoc quasi appellationi renuntiasset, minus sit habendus. Innocen.in.c.fi.de appel. ꝛ.c. Cum matri.de offic.delega.habet Spec.in de appella.§.j.ver sicu.si propter metum iudicis.

¶ Id tamen qḋ propter inanem metum nō est introductum, quem etiam quisq; meticulosus, ꝛ Pisandro timidior, pro se ferre posset, vt iudicijs calumnias strueret, ꝛ socordie sue pretextum inueniret. Porro qui sic vmbram quasi propriam metuentes appellationē nō interponunt, a reuocanda lite repellūtur.l.j.ꝛ.l.ab exordio.C.de ijs

150 qui per metum ꝛc. Ceterum † oportet cum conceperit metuꝫ, qui ꝛ constantem virum reuocare soleat. Probatur autem, quia minatus est iudex, se appellantē atrociter excepturuꝫ, vel quia consueuit eos qui prouocarint carceribus mancipare, atq; id genus violentijs afficere, vt sic ex persone qualitate vis in coniecturam veniat.l.metum. cum glos.ff.de ijs que vi.l.si a bone fidei.ff.de rei vendi. Barto.in.l. de pupillo.§.si quis ipsi Pretori.ff.de noui opꝫr.nuntiatione.

¶ Rei, aut quantitatis exiguitatem quandoq; appellationi obstare, ꝛ vt plures summe coniungantur. Cap.viij.

151 i **In hoc** † quoq; reipublice nō in vanuꝫ prospicit, qḋ modo ius cōstitutionis, modo id, quo municipia vtuntur, appellationibus nō sic passim concedendū voluit, non tantū, quia vel iudicis maiestas, vel res controuersia, vel sententie natura id faciat, sed etiam propter rei, aut summe vtilitatē, de qua negotiū est, ne, dū de re quantulecūq; estimationis querimus, ꝛ nulla nō tribunalia fatigamus, plus tandem sumptuū ipendamus, q̄ ipsa etiā victoria cōpensare valeat, vnde statim oportet hominē non semp eius qḋ vtile est modū per se adsequi, sed plerūq; suo ipsius periculo sapere. Nomothetyn igit, seu legislatorē audiamus oportet, qui in hoc priuatorū rebus, pspicit, secūdū Platonē, vt in publicā vtilitatē redūdent. Preter hoc qḋ in re tam leuicula iudex nō creditur litigatores facile grauare. Et licet id faciat, satius tamē esse, vt vel vnus id adichias atq; iniurie deuoret, q̄ omnibus lites reuocandi fenestra sine vllo modo pateat.

¶ Recte itaq; factum est, in causis per appellationē auocandis nō vnam esse notionem, porro vbi summa litis.x.auri libras nō excedit, vel vnus Prefectus pretorio, vel sacri palatij questor cognoscit, supra eam summam autem ad.xx.vsq; vtriusq; iudicium expectatur.

152 Sin † autem.xx.libris estimatio rei que controuertitur maior sit, Princeps, aut cōmune auditorium Augustalis palatij notionē habebit, vt sic in prouocationibus quoq; offerendis discrimen aliquod estimatio litis, vt cum imperatore loquar, nobis ostendat, per Justinianum in.l.in offerendis.C.de app.vbi Sali.ꝛ Paul.de cast. Hodie tamen appellaturis nōnihil accessit, quandoquidē Caroli.v.cōstitutione illi solū ad iudicium Camere Augustalis prouocare inhibentur, quorum lites quinquaginta solidos excedunt.

¶ Ut prouinciarum obseruationes ꝛ statuta preteream, quibus ꝛ presides in hoc prospicere non cessant, ne subditi perpetuis litigijs impliciti sibijpsis sint detrimento. Sic ꝛ magnus ille Philippus Hessorum Princeps, cum iustitie, tum literarum singulare asylum statuit, ne vlle lites, quarū estimatio viginti solidos non esset maior, ad principalis curie tribunal per appellationem reuocentur.

¶ In qua parte etiam illud cui remorã faceret, si plures summe pe-
tite coniungi queant, vt sic iudicis maioris cumulate notioné faciãt,
153 quã singule non adsequerentur? Et † magis est autore Vlpiano, vt
si vna actione plures summe cõprehendantur, puta decem solidos a
Titio petis, quos ex empto frumento, atqꝫ vndecim, quos ex vino
debeat, at in vtroqꝫ sit condẽnatio, duabus illis summis coadunatis
prouocare Titius poterit, eum iudicé, qui supra viginti solidos no-
tionem habet, quã singule summe nõ prestabunt. in. l. si qui separa-
tim. §. si quis cum vna actione. ff. de appellationibus.
¶ Qd ⁊ in omnibus alijs speciebus quantũnis diuersis probamus,
que vna actione perstringũtur. estimatio siquidem earum coniuncta
facit vt vnius quantitatis loco habeantur, vnde ⁊ appellationis iudi
cem consequitur. Adeo que non prosunt singula, multa iuuãt. Disse
runt nostri in. l. si plures. ff. de pactis. ⁊. l. instrumenta. C. de procura-
toribus. ⁊ cap. preterea. de testibus.
¶ Secus est, quando diuerse res, aut quantitates, alia aliaqꝫ actio-
ne in iudicium perducuntur, licet eniꝫ ⁊ in his fueris condemnatus,
non tamen coacernantur summe ille plures, quo ad appellationem
instaurandam, sed singularum rerum estimatio intra iurisdictionem
sui tribunalis separatim consistet, per. l. si idem cum eod. ff. de iurisd.
omnium iudicum. ⁊. l. sancimus. §. si quis. C. de donationibus.

¶ Intra que tempora appellatio exerceri debeat, ⁊ quo-
modo impeditis subuenitur, deqꝫ probando im-
pedimento. Cap. ix.

v Tappellationes sua tempora prestitu-
ta habeant, quibus ⁊
exerceri ⁊ finiri debent, non inconsulto est factũ. alias eni
plures inuenire esset, qui protelandi solũ negotij causa pre
sidium hoc falso pretexerent, q̃ꝫ qui iustitiam sibi administrari, ⁊ liti-
gio extremas manus imponi desiderio ducantur. Haud contenti re-
suam meminisse, cum illo apud Plautum, nisi ⁊ aliorũ progressum
sub iuris presidio remorari pro delitijs haberent, disperire magis cu
pientes, q̃ꝫ nemini nocere. Cui malo Reipub. formatores ⁊ magistri
morum, obstaculo quidem esse potuerunt, sed non internicioni. Fa-
cilius enim reprehenditur qd per consuetudinem cui inditum est, ⁊
sic quasi natura adheret, q̃ꝫ vt extinguetur, vsqueadeo vpote poysys
ton carchinon ortha badizyn. Nunquã (inquit Aristophanes) effi-
cies cancrum recte incedere. Sed nec ꝓpterea ciuitates deserende
veniũt, cum mali illi mores, optimarum legum causa esse soleant.
154 ¶ Recte † itaqꝫ ⁊ ad epesimon diacyhn appellationi exercende ⁊
suũ tẽpus est prestitutũ, qd neglectum prescriptioni locum facit, vbi
nolo repetere fatalium dierum tempora, que Theodosius ⁊ Valen
tinianus principes diuersa, secundũ iudicũ diuersitatem prescripse-
runt, iuxta. l. tẽpora. C. de tempo. appellationũ. inueterata enim con-
stitutio est. Ceterũ illud obseruasse satis est, cuilibet appellatori an-
num impertiri a Justiniano, intra quem appellationem interpositaꝫ
prosequi ⁊ finire debet, aut si iustuꝫ impedimentũ intercesserit, alius
annus indulgebitur, qui ⁊ ipse si transactus sit priusquã lis absolua-
tur, rata manet sententia. In aucten. de ijs qui app. ingred. §. j. col-
la. v. ⁊ est in. c. repetitum. aucten. ei qui appellat. de tempo. appel.
155 ¶ Cause † ex quibus impedimentum allegatur, he ferme sunt (vt
earum que magis frequentantur aliquas saltem referamus) si iudi-
cis non fuisset copia. Item si appellator, vel aduersarius propter va-
letudinem decumbens, vel paupertate, aut tempestate, vel alterius
dolo atqꝫ insidijs, aut casu fortuito etiam procuratoris sui prepedi-
tus, negotium persequi non potuisset. Innocen. ⁊ Philip. Decius
c. ex ratione. ⁊. c. sepe. de appel. l. fi. §. illud etiam. C. de temp. appel.
⁊ Barto. in. l. preses. C. de appell. Idem iuris est, vbi nullitatis cau
sa exerceatur, aut negotium principale per pactum expressum, vel
compromissum in viri boni disceptatoris arbitrium factum fuerit in
suspenso. in cle. quãdiu de appel. Barto. ⁊ Alexan. in. l. si expres-
sim. ff. de appel. ⁊ Bald. in. l. eos. §. apostolos. C. de appel. ⁊ Spec.
de exec. sent. §. postremo.
¶ Quod si appellator ex aliqua istiusmodi causarum etiam vno sal-
tem die agere impediatur, alterum annum ex constitutione adeoque
lege habebit, ⁊ euꝫ integrum, per Innocé. in. c. si duobus. de appel.
156 Tametsi † etiam citra vllam causam hoc tẽpus prosequendi appel-
lationem produci possit, partium, scꝫ consensu, quod in eo tempore,
quo appellatio interponi, atqꝫ item de apostolis responderi debet,
non habet locum, statum siquidem est, ⁊ neqꝫ litigatorum adsensus
id longius facit, iuxta cle. quãdiu. de apostolis. ⁊ Bald. in aucten. ei
qui. C. de temp. appel.
157 ¶ Cum itaqꝫ † duo sint anni fatales (sic enim ab vltimo tẽpore co-
gnominantur, qd in hoc perniciosum esse solet, quia negotiũ abrum-
pit, ⁊ vlteriori cognitioni nihil reliqui facit) quorum alter omnibus
appellatoribus competit, alter vero ijs solum, qui hactenus causam
prosequi legitime sunt impediti. Et ipso iure conceduntur, quod
obseruandum est causarum patronis, ne sibi alterum annum illum a
iudice dari ineptissime petant, cum iudex propter allegatam causaꝫ
decernat dũtaxat eum ex iure competere, quod ⁊ peti debet, id ta-
men quod vulgus procuratorũ ignorat. Monet etiam Petrus Ja-
cobi in libello, super nullitate. §. nunc est notandum.
¶ Habes iam duum annorum tempus a iure expositum intra quod
appellationes absolui debent, supra quod, aliud per legem non con-
ceditur, sed si quid accesserit, hoc fit, quia vel iudex propter occu-
pationes de causa cognoscere haud interim potuit, vel quia res ipsa
minus obuia indagationis plus desiderabat. Id quod hodie causi-
dicis illis veteratoribus, non leuem occasionem prestat negotia fori
atque lites protelandi, ⁊ donec partes egregie emuscarint, vsque ad
epimodichion, etiam producendi.
158 ¶ Ne tamen † ex iusto iniqui sit progressus, factum est, vt si ⁊ ad
illud fatale tempus impedimentum iustum intercesserit, pretor equi
tatis intuitu in tertium annum det restitutionem, non quidem inte-
grum semper, sed eius solum temporis, quod ex secundo ⁊ prece-
denti anno propter impedimentum non poterat commodare, vt quia
toto anno impeditus eram, totius anni tempus ad expediendam ap-
pellationem restituetur, ⁊ in hunc modum accipienda est glos. in au
cten. ei qui appellat. dimidij autem anni impedimentuꝫ facit, vt eius
dem dimidij restitutio fiat, ⁊ in tertium annum producatur, quod et
in mense atqꝫ alijs anni partibus obseruamus, per. l. sed ⁊ si. §. sed cũ
forte. ⁊. §. quoties. ff. ex quib. causis maiores. Innocen. in. c. si duo-
bus. de appellatio.
¶ Sin vero appellator hanc integri restitutionem in tertium vsqꝫ
annum impetrare cessauerit, tũc illud temporis quod ex tertio anno
decursum est, cum eo quod prioris anni impedimentum accessit, cõ-
pensamus, ⁊ ad illud quod reliqui est secundũ iuris rigorem tantum
est restitutionis beneficium, ⁊ sic in modico tempore est cessatum,
non si negligentia modum excedat. Sentit etiam Guido in de app.
quest. cj. ⁊ est in. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter Pretor. ff. ex
quib. cau. maiores. Eum enim qui differt restitutionem non esse au
diendum Neratius, autore Vlpiano, scribit. Ad quã restitutionem
solo citationis edicto opus est, ⁊ nõ libello, apud Bart. in aucté. ites
si appellatione. C. de tẽpor. appel. ⁊ Alex. in. l. ita demũ. C. de ꝓcur.
159 ¶ Potest † etiam fieri vt fatale tẽpus aut negligẽtia ꝓcuratoris
constituti decurrat, aut dolo atqꝫ insidijs aduersarij, ⁊ neqꝫ scds an-
nus ex cõstitutione, neqꝫ tertius per restitutionem impertietur, sed
cõtra procuratoré ex officio minus solicitum ad interesse actio erit,
nisi sit inops, vt ⁊ hoc prestare nequeat. nam eo solũ casu restitutioni
ad fatalia locus erit. In aduersariũ aũt qui per insidias ⁊ doluꝫ ma-
lum impedimento fuit, de dolo malo experiri licet. Card. in cle. Si
cut. de appel. Abb. in. c. ex ratione. eo. Spe. de appel. §. nunc vide-
tur. ver. quid si pars. Barto. in. l. arbitro. §. dolo. ff. de dolo. ⁊ Bal.
in aucten. ei qui. C. de tempo. appel.
160 ¶ Ad † ꝓbandũ aũt impedimentũ ex legitima causa obstetisse, qd
ꝑtinet, nõnihil variat. naꝫ de iuris rigore euidẽtissimis ꝓbationibus
ostẽdi debet, per iudicé stetisse, aut aliã inexorabilé causam, q̃ litem
interim exercere minime valuisset. l. cũ anterioribus. §. illud etiã. C.
de tẽpo. appel. Refert Petrus de Su. in aucté. ei qui appellat.
¶ Sed moribus iudiciorũ quodãmodo receptuꝫ est, vt per iusiurã-
dũ a iudice delatũ, idqꝫ semel dũtaxat, ⁊ nõ iterũ, atqꝫ iteruꝫ probet,
p̃sertim in causis nõ tam grauibus, atqꝫ vbi ꝓbationes impedimenti
citra iusiurãdi religioné minus sunt exposite, vbi ⁊ iudici dispiciẽdũ
est, ne boni viri officiũ posthabeat, ⁊ per iurijs ansam p̃beat, maxime
hoc corruptissimo seculo, q̃n homines nullo iustitie amore detinent,
nullã pietatis religioné admittunt, tm̃ abest vt Dei opti. maxi. vllus
sit timor, vlla suspitio, vnde a periurijs, que solũ Deum vltoré hñt,
deterreantᷣ. Videas itaqꝫ ne omnibus, ⁊ passim, iter ad hoc religio-
nis presidium pateat.
¶ Nisi enim integri nois, viteqꝫ minus deplorate sit, aut suspecte
qui offertur, ad iusiurandũ idoneus nõ erit, tutiusqꝫ fuerit vel exiguã
rerũ iacturã pati, vbi neqꝫ aperte, neqꝫ coniecturis causaꝫ tuã iuuare
poteris, quam peierationi obnoxium fieri, ⁊ eterno supplicio excru-
ciandum seruari. De impedimento per iusiurandum probando, vi-
de Bart. Angel. ⁊ doct. in. l. sed ⁊ si quis. §. quesitum. ⁊. l. non exigi-
mus. §. qd diximus. ff. si quis cautionib. Pet. de Anch. in. c. prete-
rea. de dilat. Spec. de appel. §. nunc breuiter. ver. quid ergo.
¶ Quibus ⁊ hoc adijce, eum qui vim vndarũ allegat, nõ audiri, nisi
etiã probet se flumen adcessisse, sed ob exundationé nõ potuisse tran
situm. Barto. in. l. preses. C. de appellationibus. Ange. ⁊ Alexan.
in dicta. l. non exigimus. §. quod diximus. ff. si quis cautionibus.

Tempus

¶ Tempus illud fatale vt breuius dari possit, et de varijs terminis per iudicem, a quo prouocatur indicendis. Capitu. x.

n On tamen adeo statutum

161 est, atq; perpetuum illud tempus exercende appellationis, quin coarctari etiam possit. † Etenim iudex a quo est prouocatum, de Apostolis respondens, breuius indicere poterit, vel qr interest iudicis quodammodo, vt sententia, quam pronunciauit, non sic circunducat, sed q̃primum vires suas recuperet, vel quia fatalia illa appellationis a prima cā pendere dicuntur.

162 ¶ † Et hunc hominis, puta iudicis non iuris, terminum appellamus, qui non solum appellatorem, verumetiam appellatum, vt dicunt, perstringit. Porro, vt appellator intra eum cām prosequi, atq; id quod iussus est facere cogitur, nisi appellationi quasi renunciasse, eamq; deseruisse, videri velit. Ita et aduersarius eodem termino comparere debet, et defensiones suas allegare, peremptorius si quidem est, et aliud citationis edictum non requirit. c. cum sit. c. reprehensibilis. et c. sepe. vbi doc. de appella. et in. l. ita demum. C. de procuratoribus.

¶ Proinde hic terminus multifariam, multisq; modis a iudice prestituitur, vez ad iter adripiendum, ad prosequendam appellationem. Et quo se appellator apud iudicem, qui de causa cogniturus est, presentet, et de eo iudice a quo fidem faciat, que omnia ad hoc sunt introducta, vt appellatoribus calcar inijciatur negocium ma-

163 gis magisq; promouendi, adcelerandiq;. † At qui ad presentandū atque iter adripiendum termini dantur in eundem ferme effectum cadunt, puta vt iudex superior de interposita appellatione certior reddatur, preter hoc, quia vterq; est arbitrarius, in hoc saltem distantes, quia in termino ad presentandum appellator se iudicis cōspectui exhibere dz vna cum apostolis, aut libellis dimissorijs, eiusq; testimonium recipere, quo iudex inferior id sic esse factuz certior reddatur, ne sententiam impune mandet executioni credens appellationi post hoc tempus verisimiliter esse renuntiatum.

¶ Et quamuis non cogatur appellans post missionē rursus apud iudicem a quo, de iuris rigore comparere, nisi grauamen ipse reuocare velit, cum officio suo sit functus, tamen si terminus ad faciendum fidem sit indictus, quem non aduersabat, ei standum venit. est in. l. preses, et in. l. psonas. C. de appel. c. abbate, et c. ex insinuatione vbi Anto. Butr. de appella. in decisio. Rot. cliij. in nouis. Panor. in. c. personas. de appel.

164 ¶ † Ad iter vero accipiendum terminus in hoc non solet prefigi, vt iudex ēt eius certior fiat, sed magis vt intra hoc tempus se prepararet, itinerisq; accingat ad insinuandum appellationem, in quo et persone, et itineris ratio haberi dz, ne angustus sit nimium, et excusationem recipiat, cum alias sine fraude esse non soleat. Hodie enim veteratores illi qui ad Romanum consistorium negotia forensia rei ēt vis vnius Gry euocare solent, quo partes magis expilent, eruscēt accincti, baculoq; innitentes coram iudice, aut si is absit, tabellione presentibus testibus se representāt, et paratos se esse termino satisfacere, nisi legitima causa hec, vel hec obstet, diserte testant̄, ēt in eo orbi imponentes, quod ex re seria ludu quendam faciūt, dum iter illud se facturos mentiuntur, quod ne vnq̄ animo hesit. Sed male pereat, inquit Tullius, qui male mentitus est. Uide que sunt in. c. j. de elec. in. vj. in. c. persona c. cum sit romana. et c. puenit. de appel. in decl. Rot. cxvij. et clviij. in nouis.

165 ¶ † Ad persecutionem appellationis tempus a lege prestitutum est vnius anni, et ex cā biennium, quod similiter iudex breuius dicere poterit, ne sententia diutius, si non perpetuo, sit inanis atq; in suspenso, argu. c. abbati, de appel. cui litigator tunc satisfacit, si qualē qualem diligentiam adhibeat, impetrato saltem citationis edicto, vel in eo quia itineri se accinxisse dicitur. refert Spec. de app. §. nūc breuiter. versi. quid si pars. et docto. in citato capitu. cum sit romana. de appellatio.

¶ Ut finiatur autem appellatio hominis terminum non ita recipimus, ne iudex inferior ei, qui superior est, legem dicere videatur, quare hoc faciens de presentandi termino sensisse intelligitur, p interpretes in. c. ex insinuatione. de appe.

166 ¶ † Proinde iudex appellatione cogniturus, non poterit terminum illum vel iuris, vel ab homine datum breuiorē statuere, aut coarctare. pendēte. n. dilatione, nec dum censetur esse iudex. sentit Spec. in. c. de ap. §. nunc breuiter. ver. Item pone, arg. c. significante, de app. et in. c. si. de dila. Uerum cum sint q ōrium velint, Pan. in. c. psonas. hoc temperamentum adhibet, nisi periculū presertim anime sit in mora, quando necessitate magis q̃ rigori legis venit cōcedendum, ne ex summo iure summa oriatur iniuria, anime iacturā et eam irreparabilem, illatura.

¶ Haud dissimiliter neq; litigatorem coget, vt negotium ante terminum siue iuris, siue hominis adgrediatur atq; exerceat. Cum beneficium istiusmodi tpis seu intercapedinis prosequendi appellationem a iure ɔcedat, ideoq; nemini auferendū, iuxta. c. indultum de regu. iur. in. vj. vbi Dy. et alij.

¶ Quod eque fallit in casu, quo anime dispendium subesset. in mul-

167 tis enim propter hoc vnum deuitandum conniuemus, cum † anima omnibus rebus sit pretiosior, quare damnū eius inestimabile et nullis modis compensandum. l. sancimus. C. de sac. san. ecc. Spe. de pos. §. ix. Tangendum. Fely. c. in presentia. de probat. et Soci. in consi. cxcj. incipit, lz difficultates. ij. vo. Preterea si dolus litigatoris procrastinationem querat, vrgeri poterit vt terminū anteuortat, in. c. oblate, de app. Id quod ēt p obliquū contingit, aduersario sententiam ɔfirmari petente s̄m Spe. prius enim q̃ defensiones obiecerit negotiū appellationis pponet, ne insidiose videatur differre, quia alioqui in manus vt sumat est necessum.

¶ Quid si appellator aut ēt appellatus intra tempus prestitutum emaneat, et an ne ab vltimo mense prosecutioni sit locus. Capi. xj.

p Ropterea autem tempus

fatale appellationē psequēdi prestituitur, sine id a iure siue ab homine, vt si interim nō exerceat̄, p deserta habenda veniat, et sententia executioni mādari possit. Ceterū cū emanentium, et in hac parte non vna sit ɔsideratio, sub istiusmodi distinctione rem accipias.

¶ Aut enim vtraq; partiū emanet, et appellatio plane deseritur adeo vt neq; p eū, ɔ quē interposita est, repeti queat, de quibus nō nihil ēt apud Cano. sectatores in. c. sepe. de app. et cle. si appella-

168 tionē. de ap. † Aut appellator in termino prestituto ɔparet, aduersarius vero emanet, et tunc si appellatio fuerit recepta p iudicē, vel aduersariū, terminusq; in h̄ pemptorius factus, aduersus ɔtumacē absq; alio citationis edicto negotiū psequi poterit, sed appellatione minus recepta, noua citatione aduersarius euocet̄ opus est, quo facto recte pergis in absentē ēt lite non contestata. l. fina. §. illud. C. de tempo. app. et c. per tuas. de app.

169 ¶ † Aut appellatus solū, quē vocant, se representat, appellatore emanente, et haud dissimiliter, puocationem deseri est receptū, quo ēt casu is ɔ quē appellatio interposita est, si eius intersit, qr vel sumptus sunt ɔpensati, vel sententiā ɔfirmari cupit ipsam, pseq poterit maxime appellatione a iudice recepta, aut a pte ɔprobata, quia si nō, tunc nisi ɔ citatum legitime, non pcedet vtiliter in negotio appellationis, in. c. sepe. c. Nicolao, et c. interposita, de app.

¶ Sed eo quesitū est, si appellator tm̄ tpis elabi passus sit, vt indubitatum habeat, eū appellationē intra terminū quē iudex induxit, p sequi nō posse, an ēt sup desertiōe negotiū instaurari queat, et q̃uis Host. quia et Bal. refert. in. c. psonas. de app. putet h̄ casu iudicem priorem sententiam suā exequi posse, nō secus, atq; si totus annus esset elapsus, Jo. And. tm̄ aliud sentit, expectādū. s. donec totus annus sit decursus, et Panor. subscribit, et magis frequentatur.

170 ¶ † Ceterum is qui iuris tēpus hz, hoc est, annū illū fatalez, et causam in vltimū vsq; mensem differre passus est, nō videt̄ ab ea cecidisse, sed audiendus est de appellatione, ēt in. ij. anno, maxime si p eum non stetit, quia hactenus non fuit expedita, p Inno. et Jo. an. in. c. ex rōne. de appel. Bartol. in. l. j. ff. de lib. dimisso. et Joan. fab. in auc. ei qui. C. de tem. app. et Old. in consi. lx.

¶ Appellatore defuncto vt heres eius appellationem prosequi possit, atq; item de eo cuius bona adnotantur. Capi. xij.

c Eterū appellatore

defuncto, si quidem sine herede cuiusq; generis appellatio fuerit, euanescit. Si autem heres extiterit, et nullius qdē interest appellationis can-

171 sas reddi, eā pseq nō est cogēdus, vt Marcellus scribit. † Si vero alterius ɔ quē appellatū est intersit, heres necesse hz causas appellationis reddere, vel sentētie adquiescere, vsq; adeo enstasis isthec seu instantia cause appellationis in heredē quoq; demigrat, vt q in vniuersum ius succedit, quia defunctus, cū quo eadē psona cēset̄, tpe mortis habuit. Est in. l. singulari, ab exordio. ff. si pen. ap. mors interuenerit, et. l. j. C. eo. l. h̄ditas. ff. de regu. iur. et aucten. de iureiu-

ran. a mortu. praest. collatio. v.

172 ¶ † Est tñ q heres defuncti appellationẽ pagere non sit cogẽdus vtcũq alterius itersit id fieri, quẽadmodũ in iudicio criminali, vbi facinus i psona eius q id patrauit, aut, vt fieret mãdauit, extinguit, tñ abest, vt heredẽ pstringat, autoremq suũ egrediat in. l. si ei q. C. si pen. ap. mors inter. l. j. ⁊ l. si is quẽ, ⁊ l. defunctis rei. C. si reus, vl accus. mort. fuerit. ¶ Idẽ rñdemus qñ ad publicũ munus qs nominatione vocatus appellationẽ interposuerit, qua pendente in viuis esse desijt, cũ eiusmodi honoris seu muneris qõ morte, adeoq i ipsa psona euanuerit. Porro vt heres nõ succedit in publicã functionẽ, qz nõ pmiscuã hrditariã ve eẽ oportebat, sz delectu quodã i idoneos gferre, ita neq in litẽ eius cã suscitatã. est in. l. si pater. C. si pen. app. ⁊c. l. tutela. ff. de tute. ⁊ l. j. C. si qs igno rẽ mino. eme. ¶ Id q fallit si in gerẽdo munere fuisset pperam versatus, qd ve neglexisse. at litis cãm habuisset pax iustã, q puocauit, vt sic i sumptibus gdẽnandus foret heres, arg. l. qz. C. de exc. tut. l. q testõ. ff. de excu. tut. l. vtriq. ff. de re vẽd. ⁊ l. nominationes. C. de ap. ⁊ l. istã
173 .C. ne fil. p pa. ¶ † Sz q diximus appellationẽ a snia penali vna cũ authore euanescere, hrdẽq minus pstringere, nõ sine distinctione est accipiẽdũ. Porro si bona cũ dãnato veniant gfiscanda, idq snia sit expressum, heres puocationis a defuncto interposite causas reddere poterit, ⁊ bona que successoribus salua esse debent tueri. lz enim qui criminis reus postulatus est desierit, bona tñ reliqua sunt quox gtẽplatione snia emendari poterit. Hoc enim casu due sunt sententie, quax altera p mortem extincta, altera adhuc remanet su
174 perstes. ¶ † Si vero eius nature sit crimẽ, vt ⁊ bona adimat, atq in fiscũ redigi faciat, vti est, q capitis penã meret, vel metalli coercitionẽ, vel deportationẽ, atq id genus alia, de qbus apud Vlpi. in. l. si qs. §. sed ⁊ si qs fuerit capite dãnatus. ff. de iniu. rup. ⁊ irrit. facto testa. ⁊ l. tutelas. §. si libertate. ff. de cap. di. ⁊ sic bona p accessionẽ supplicio sumpto venirent publicãda, ẽt citra iudicis expressionẽ, tunc morte interueniẽte priusq appellatio sit pacta, nõ opus est heredẽ appellationis causas reddere, cũ ⁊ de bonis qõ sit abolita, in. l. si is q. §. j. C. si pen. ap. ¶ Que gsideratio veteri qdẽ iure locũ hz, sm Authẽticas aũt sanctiones secus est, qbus bona damnatox, excepto pduellionis crimine. l. post do. Mar. cõstitutionẽ. ⁊ l. qsqs. C. ad. l. iul. maie. descẽdentibus, vel a latere in tertiũ vsq gradu giũctis obueniũt, vnde ⁊ vxoribus dotes sue, ⁊ ante nuptias donationes salue esse debent, cox si nemo amplius supsit, in publicũ erariũ tandẽ referunt. aucte. vt nulli iudicũ §. fi. col. ix. ⁊ repetit
175 in auc. bona dãnatox. C. de bo. proscrip. ⁊ dãna. ¶ † Vtq intelligas que gdẽnatio in bonis quoq facta esse expressim dicat, vel nõ aduerte in hac sententia, deportandũ Seiũ falsariũ in insulã pnuntiamus, bonaq eius publicamus, expressaz esse bonox adẽptionẽ, vbi ẽt dfuncto appellatore opus est heres bona tueat, psequẽdo appellationẽ, vt quox nomine ⁊ ipse p sniam afficit, p gl. Bar. ⁊ Ludo. pont. in. l. in cognitiõe. ff. ad sena. cõ. silla. Sinaũt ita sit, deportamus Seiũ cũ publicatione bonox. accessoriũ est, aut gñs q bona gfiscant, quare pempto principali, publicatio quoq pimit, ⁊ nulla bonox qõ remanet, apud Bar. ⁊ doc. in. l. j. ff. si pen. app. gl. ⁊ Sal. in. l. si is qui. C. eo. ⁊ in. l. si quis. C. si reus vel accus. mor. fue. Ang. are. in de maleficijs, ver. bona publicamus. ¶ Nõ rursus fallit in ijs flagitijs quox memoria quoq post mortẽ vt dãnet publice interest, vbi ⁊ in bonis delictũ psequimur. l. manicheos. C. de here. ⁊ l. ex iudiciox, cũ gl. ff. de accus. ¶ Idẽ iuris heredi reliquũ est ẽt si gdemnatus intra tps interponende appellationis, ⁊ prius decesserit qz appellet, nã hẽs, ne ⁊ ipse penã nihil tale meritus luere cogat, prouocare, causasq eius interiz reddere poterit, maxime in expressa bonox publicatione, nõ item in tacita vel accessoria per gl. no. dignã, ⁊ doc. in citata. l. ex iudiciox. ff. de accus. ¶ Fit qñq vt eo, q criminis insimulat, delitescente, in bonis penã queramus,
176 † eo vsq interest publice, ne delicta maneant impunita, sz tñ equitatis rõ non patit hz Mar. vt qs absens, ⁊ inaudita cã gdemnetur sed regrẽdus ẽst atq adnotãdus, vt copiã sui prestet, vbi id quoq obseruari dz, vt magistratus eũ quẽ adnotauerint ẽt edicto alijsq literis adesse iubeant, vt queat innotescere q nã sit adnotatus. ⁊ si intra annũ puincie presidem seu magistratũ illũ adierit, ⁊ satis obtulerit, bona in fiscũ nõ redigent, sed rem suam integrã habebit. si autem neq redierit, neq qui se defendat, habuerit, tunc post annum ab adnotatione facta decursum bona in fiscũ cogent, interim mouentibus ne aut mora deteriora fiant, aut aliquo mõ intereant, venũdatis, pretioq in depositũ collocato, idq ad rescriptũ Seueri ⁊ Antonini. l. j. ⁊ l. annus, ⁊ l. mandatis. ff. de requiren. reis. ¶ Ex qbus apparet intra annũ dũtaxat post adnotata, atq descripta bona, cui regressum ad ea fore, quo elapso bonisq iam publicatis ⁊ in fiscũ relatis, ipse se qdem excusare poterit, sz bona nõ recupat, vt que fisco

sm iuris precepta sunt iam incorporata, atq in executionẽ coacta. l. j. C. de req. re. ⁊ l. anni. ff. eo. reliqua apud Spe. videre est, de accusatio. §. seqt. ver. j. ¶ Sed de eo qsitũ est, q regrẽdus reus adnotatus est, ⁊ appellauit, idq intra annũ, ⁊ ante pactã cãz mortuus est, bona illa nunqd in fiscũ cogent. ⁊ magis est, vt qz adnotatio, illa qz ⁊ descriptionem nostri, atq apographim, vocant, eiusq effectus p uocatione in suspenso hz, morteq adnotati plane absorbet, ad successores transmittant, ẽt absq eo q interpositã appellationem exerceant. Est in. l. eius qui, vbi doc. C. si pen. app. mors inter. ¶ Ad
177 monendi † quoq sumus appellationis pagẽde locũ esse pp accessoriũ, principali extincto, vt si seruũ vel ancillã cũ peculio vẽdices, ⁊ ab aduersa sententia puocaueris, defuncto mancipio, nihilominus appellationem, psequi poteris, ne peculio quoq p iniustã sententiam frauderis, iuxta. l. qzuis ancilla. C. si pen. appel. principali. n. pempto, accessoriũ in iudicio ppositũ non extinguit. apud Paulum in. l. vtriq. ff. de rei ven. ¶ Ex qbus locis nõnulli obiter colligunt, aduersus vsurariũ ẽt post mortem eius de rebus malo fenore quesitis, restituendis inqsitionem fieri posse. Que cũ aprosdionura sint, ⁊ pax in loco, pgendũ censemus, ⁊ maxime arg. q tractãdũ su
178 scepimus. ¶ † Heres nimix, qz nonus litigator, neq ita instructus in defuncti ius succedit, plus tpis ad exercendã interpositã appellationem p gstitutiones adseqt, qz appellator ipse habiturus esset, .s. enim tps q litigatoribus dat. iiij. mensium intercapedinẽ hz pagende appellationi gcessam. ¶ Et in casu quo sup adeunda hereditate deliberat, tps illud. iiij. mensiũ post inducias illas, ⁊ adita tãdem hereditate supputabit, cũ conueniens sit hereditate iacẽte, appellationis fatalia currere, atq illud cui imputari, q citra eius culpam obuenit. Neq refert appellator in prin. medio, aut fine tpis prestituti decedat. est in. l. si vnus, vbi Cy. Bal. Pau. de cast. ⁊ Saly. locupletissime. C. si pen. appel. mors interuenerit.

¶ Tutor vel curator vt appellationem pupilli vel adulti nomine prosequitur, atq item heres eius, ipso defuncto, ⁊ quatenus id fieri oportet. Cap. xiij.

179 PUpillis ⁊ minoribus frustra tutores curatoresq preficeremus, si nõ administratione quoq detinerentur. recte itaq a diuo Marco gstitutum est, vt q scit se tutorem datum, gerere, atq tutelã administrare extra ordinem cogi possit, ⁊ si cesset, suo periculo id faciat, vt loci sunt iuris vulgatiores qz q hic obtrudi debeant. In qua administrationis parte negotia forensia quoq gprehensa sunt, que tutores simul atq curatores qz diligentissime gerere debent, ne pp incuriã ad interesse ⁊ indemnitatem minoribus obstrin
180 gant. ¶ † Et cũ id genus causax citra appellationis presidium raro expediat, opus est, vt ĩ aduersam sententiam puocent, appellationemq psequant presertim si bona sit cã, atq iusta, q gtrouertit, alioq ad id q pupillox minox ve interest, tutele iudicio tenent. l. si
181 bonã, vbi doc. C. de admi. tut. ¶ † In cã aũt que iure minus fulcit, vt ab actionis onere tutores, vel curato. eximunt, si sciant calũniosam esse, nisi ipsi eo nomine gdẽnari, ⁊ suo tñ plculo litẽ dispendio iam mouere aut suscipere velint, ita quoq appellationẽ vel interponere, vel exercere nõ sunt cogẽdi. l. nõ est ignotũ. C. de admi. tut. l. quoties. §. plane. ff. eo. Bal. in. l. legitimos. ff. de legit. tut. Specul. de aduoc. §. vtriusq. versi. itẽ ẽt caueat. ¶ Et ne isthoc scrupulum inijciat, cã iusta sit necne, aduertendũ est, in negotio peracto iustam presumi, in omissa aũt appellatione iniustã, donec ĩriuz sit adseneratũ, ppter sententiã que aduersa est plata, arg. l. Herẽnius Modestinus. vbi est gl. in verbo, Ex pscrip. ff. de euictio. ¶ Adeo aũt tutor vel curator incohoatã litẽ atq interpositã appellationẽ exercere ⁊ peragere dz, vt etiã finita tutela aut cura id facere sit cogẽdus, nisi forte rationẽ vna cũ instrumentox monumẽtis reddidisset. tunc eni ex rescripto Seueri ⁊ Antonini imp. huiusmodi molestias am
182 plius deuorare nõ tenet. ¶ † Sed ⁊ si tutor vel curator qui prouocauit in negotio ad pupillũ vel adultã spectante, ⁊ añ causam pactã moriat, qz sufficit mortis tẽpore ad causas appellationis reddẽdas obligatum fuisse, secundũ Marcellũ, heredes eius atq successores interpositã appellationẽ proseq necesse habent, ⁊ hoc ante redditas rõnes. nã post neq tutor, neq curator appellationis merita pbare coget, tñ abest vt heres ad hoc adstringatur. Est in. l. tutor. ff. de appel. in. l. fi. ff. Si tutor vel curator ⁊c. appel. ⁊ l. singulari. ad finem. ff. si penden. appel. mors interuenit.

¶ Eam solum causam, que in appellationem venit apud iudicem superiorem ventilandam. Cap. xiiij.

Maior

m Maior est iudicis auctoritas, q̃ vt si in vna cã displiceat, in vniuersum repelli, ⁊ suspecte sinceritatis insimulari d̃beat. naz vt simonides apud Stobeũ ait pampan dea monos ontis onde achyrios. Nemo ẽm adagium, ex mortalibus omnis horis sapit, potest fieri vt in vna re cecutiat, in alijs aũt oculatissimus sit, ⁊ iudicẽ rectũ strenuumq̃ agat. Quapp eã saltẽ cãm sup qua appellatio est interposita apud iudicẽ quẽ prouocasti exer
183 cere poteris. † preter hanc enim qcqd rex controuersarũ habes ad iudicis prioris cognitionẽ spectant, tm̃ abest vt hoc pretextu vti velis, quasi apud offensum iudicem non d̃beas experiri, cũ possit denuo ꝓuocare. ℭ Et hoc est ꝙ Vlpia. ait eũ q appellauerit oportere in ꝓuincia defendi in alijs suis causis, et si appellationis causa pegrinet̃, hoc est pegre apud iudicem non ordinarium ventilet̃, idq̃ diuos fratres, decio chiloni rescripsisse, vtcunq̃ interpres, bartol. atq̃ alij eũ locũ in diuersum torqueant. Quare inscite errat causidicorũ vulgus, qñ lites de qbus in priori iudicio neq̃ actũ est, neq̃ presens negotium ꝯsequunt̃, ipsi corradunt, ⁊ absq̃ vllo delectu ꝓmiscuas ingerunt, h̃ vno facientes, vt eos nihil plane intelligere, nemo non intelligat. dispice. l. j. ff. eum qui appel. in ꝓuincia defendi. l. j. ff. apud eum a quo appellatur aliam causam agere ⁊c.

ℭ Pendente appellatione nihil oportere nouari, ⁊ quomodo nouata reuocentur. Cap. xv.

e Avis est appellationis, vt rem de qua disceptat̃ i eo statu retineat, quo fuit añ sententiam latam, adeo lis nec dum est pacta, sed pen-
184 det, quapp † appellatione interposita siue ea recipiat̃ siue nõ, tp̃e nihil nouari opz. Siqdẽ fuerit recepta appellatio, ꝙ recepta est ẽm Vlp. si vero non est recepta ne preiudiciũ fiat ei, quo ad deliberet, vtrũ recipienda sit necne. Et recepta appellatione tãdiu nihil erit innouandũ, q̃diu de ea, nunqd sit iusta, erit ꝓnunciatum. in. l. appellatione. C. de app. ⁊. l. sciendũ. ff. de app. recip. l. singulari. ff. nihil nouari appel. interp. j. q. vj. sub titulo, appel. pendẽ. c. an sit. de appel. ⁊. c. bone memorie. Jo. de ꝯfir. vtili ⁊ inutili. ⁊ do
185 cto. in. l. ex illo. C. de app. ℭ † Id ꝙ non solum in rebus ciuilibus locũ h̄z, sz ẽt in causis penalibus, vt que maioris ꝑiudicij sunt, atq̃ damni non ita reparabilis. Ergo si quis ordine abstinere ꝑ sententiam sit iussus, ⁊ ꝓuocauerit, poterit iterũ participare. integer enim status esse vr̃ ꝓuocatione interposita, cũ hoc ⁊ ꝯstitutũ sit, ⁊ iuris exploratũ, ne quid pen. app. innouet̃. ℭ Proinde qui deportatus est vel adnotatus, neq̃ vincula patiet̃, neq̃ vllam aliã iniuriam, quam patit̃ qui sententie adquieuit, quod ⁊ in alijs delictis respondemus quibus reus postulat̃, ⁊ ꝓuocationẽ admittunt. † Sed qd in eo qui
186 ex pluribus facinoribus ꝯdẽnatus, pp quedã appellauit, pp quedam non vtrũ differentia pena eius sit an nõ, ⁊ si quidẽ, vt Vlp. rñdet, grauiora sint crimina, ob que ꝓuocatuz, leuiora aũt pp q̃ appellatio nõ est interposita, recipienda omnino est appellatio ⁊ differẽda pena. Si vero grauiorẽ sniam ex ea criminis specie meruit, ex qua appellatum non est, omnino pena erit imponenda, vt que ꝑ appellationẽ nõ est suspensa, sed iudicatum esse cepit. ℭ Neq̃ soluz appellationẽ interposita innouandum non est, sed ẽt q̃cunq̃ de re in iudicio disceptari ceptum sit. de vi enim omnino est supsedenduz vbi iuris subsidium implorat̃. quamobrẽ neq̃ iudex neq̃ litigator rei, de qua lis est, statum interturbare dz, sed magis iuris euentum expectare, ne turpiter reddere cogat̃, ꝙ temere ⁊ citra iudicis intẽpestiuum auxilium occupare nõ est veritus. de quo tituli sunt nõ cõtẽnendi in decretalibus põtificijs, vt lite pendẽ. nihil innouet̃. ⁊ in clementinis ꝯstitutionibus, presertim ca. fi. eiusdẽ tractatus.
187 ℭ † Verũetiam sunt casus in qbus ẽt ab interposita appellatione ꝓgredi lz, ⁊ quodãmõ nouare, puta si ab interlocutoria ꝓuocet̃, ⁊ iudici ne pgat, nec dũ si inhibitum. in. c. non solũ. de appellatio in. vj. Bal. in. l. ij. C. de epis. aud. proinde si id petat̃, ꝙ ante appellationem prestãdum quoq̃ fuisset, vt cautio. l. post q̃. §. ipator. ff. vt leg. no. caueat̃. ℭ Idẽ iuris est in appellatione q̃ ꝯ. l. formã interponit̃ ob id recipienda, friuola si quidem est, ⁊ ab appellationis virtute aliena, nisi forte ꝑ iudicẽ sit delatũ. c. cum appel. friuolis. de app. i vj. Ang. in. l. ꝑ hãc diuinã. C. de tẽp. ap. ℭ Preterea fructus rei litigiose poterunt apud sequestrum deponi, ne interim diripiant̃. l. imp. Seuerus. ⁊ Anto. §. idem. ff. de app. l. ab executione. C. de ap. non recipien. c. ab illo. de seq. pos. ⁊ fruc. Bal. in addi. Spe. d̃ app. pel. vsi. pendente. ℭ Haud dissimiliter iusiurãdum ꝑ sniam oblatum põt ẽt statim ꝓstari non attenta ꝓuocatione, apud Bart. in. l. generaliter. C. de reb. cre. ⁊. l. si qs ius, vbi ẽt Bal. C. e. reliquos casus qbus nouari lz, videre est ꝑ Spe. de app. §. nouissime. ℭ Sed

⁊ hic rõnẽ inuenit iuris religio, qua nõ admodũ ꝯmodaret ꝙ de facto qs audere, ⁊ lite necdum finita attẽtare non erubescit. Porro
188 † appellatione pendente que innouata sunt in quacunq̃ litis parte priusq̃ snia ferat̃, reuocari poterũt iudicis offõ, cause tñ qualicũq̃ cognitione ꝑlibata, ⁊ h̃ citra vllum libellum, citra li. ꝯtes. aut alium iudiciarium ꝓcessum, tñ opz ꝯstare de eius iure q h̃ ꝑsidiuz implorat, gl. in. c. nõ solum, vbi Jo. an. de ap. in. vj. Bal. in. l. appellatione. C. de ap. Phil. in. c. dilecti. de ap. Inn. in. c. cuz dilecti. d̃ ap.
189 ℭ † In qua parte satis est vt qs ostendat tp̃e appellationis se possedisse rẽ, aut in alio statu eã fuisse, ⁊ ipsum, q nouauit, iã eã occupare, aut deturbasse statu. ⁊ eo nomine reuocatio attentatorũ ꝯpẽdiosior est q̃ interdictuz. Vnde vi, ꝙ similiter h̃ casu intẽtari poterit, iudicio tñ magis ordinario, qñ ⁊ possessio ⁊ deiectio ꝓbari debent. ⁊ ꝑ nouationẽ offendit̃ nõ mõ lex, verum ẽt iudex pars ⁊ iudiciuz. Rñdet Ale. in ꝯsi. xcix. visis ꝓcessibus. v. vol. ⁊ est apud Zaba. ⁊ Phil. in. c. bone memorie. de ap. ℭ Poterit tñ reuocatio illa ẽt in libello appellationis cumulari, petiq̃ vt ante in statum, quo tp̃e ꝓuocationis fuerunt, cuncta reducant̃, quẽadmodum sepissime est ꝯstitutum, id ꝙ ⁊ fieri dz, etiam lite ad eum libellum ꝯtestata, q̃ sententia tum sanior est ẽm Jo. an. ⁊ Pet. de ancha. in. c. non soluz. d̃ appel. in. vj. Bal. in. l. appellatione interposita. C. de ap. neq̃ tp̃a appellationis interim dum sup innouatis qõ est, decurrũt, sz cause principali salua manent. arg. l. maiores, vbi Bal. C. de inof. testa. Phil. in. c. dilecti. de appel. Ro. in deci. cij. Item ꝙ fatalia.
190 ℭ † Aliud est ꝓuocatione ab interlocutionis snia facta, qñ attentata prius nõ reuocant̃ q̃ de appellationis iustitia ꝯstet, ⁊ h̃ nisi inhibuisset superior iudex ne porro fiat ꝓgressus. alias. n. ꝯiecture sunt ordine oia expediri, appellatione non sic recipienda qua vna de cã non fuerit incõsultum literas inhibitorias impetrare, vt iudicij progressus facilius reprimat̃, no. doc. in. c. significatib⁹. de app. in. c. significante. ⁊. c. rodulphus. de rescri. Inn. in. c. dilecti. de maio. ⁊ obe. Spe. de execu. senten. §. j. ver. ꝙ autem dixi, ⁊ nostri, in. l. cum ex cã iudicati. ff. de ap. ℭ Vnius tñ monent Inn. ⁊ Phil. i citato ca. dilecti. posse quoq̃ ꝑ viã exceptionis peti reuocationem inouatorũ ẽt qñ executio vrget̃, appellatione tñ nec deserta, vt tunc obijciat̃ appellationem interpositã, at interim factã nouationem q̃ cupiat reuocari. q modus lz nõ sit tam tritus, a iure tñ min⁹ vr̃ alien⁹.

ℭ Fatali appellationis tp̃e elapso, ad iudicatum q̃õ ꝑueniendũ deq̃ iudice qui sententiam exequi possit. Cap. xvj.

c Etex, ne snia ꝑ ꝓuocationez suspensa ꝑpetuo ita hereat, ⁊ tunc forte ꝯsecutura effectum videri possit cum mula peperit, vt est in puerbio, ñ solum litigatorem sumptibus parũ vtilib⁹ ꝯficiẽs vexẽt q̃ ⁊ iudicis cum opam tum existimationez ludificatura esset
191 recte est ꝯstituũ, vt † si neq̃ appellator neq̃ ꝗspiã eius noĩe interpositã appellationez, vel intra tp̃s a iudice priori indictum, vel a iure ꝑstitutum, ꝓsecutus fuerit amodo ꝑ sopita atq̃ deserta habeat̃, ⁊ ꝑinde atq̃ si nõ esset, quapp snia in iudicatum trãsit, executioniq̃ viã aperit. auc. ei q. C. de temp. ap. in cle. si appellatiõem, vbi Car. de app. c. ꝯstitutus de app. ⁊. l. si ꝯ maiorem. C. de app. ℭ At qui vt appellatores negotium diligentius exercere ⁊ q̃si vrgere cogant̃ atq̃ a ꝓuocationibus, quas nõnunq̃ insidiose, sepissime inconsulto ⁊ temere faciunt, ꝑ cessationem suã citius cadãt, soliciti iudices certum tp̃s ꝑfigere solẽt, quo aut se iudici representẽt, aut appellationis cãs reddere ꝑgãt, id ꝙ ꝑ ꝗstiones facere ipsos posse añ est relatuz, ꝙ si post habuerint, snia iudicati vim obtinebit, scribit Mat
192 the. in sing. xxj. no. predictã ⁊c. ℭ † Sz d̃ tp̃e ꝯstitutiones indulto inter iuris interpretes nõnihil dissidet̃. etenim q ad Cano. nõ secus, atq̃ ad sacrã anchorã ꝓ litium decisione ꝯfugiunt ꝑ primi anni lapsum, nisi in ꝓpatulo sit impedimenti cã, appellationẽ deseri, ⁊ sniam in rẽ iudicataz transire non sine iuris adminiculo ꝯtẽdunt, id ꝙ mores tribunalium ferme receperunt. est in cle. sicut. de app. ꝯ sentiunt Canoniste in. c. ex rõe. de appel. ℭ Sed Bar. in. l. i. ff. nihil nouari appel. pen. putat ad h̃ vt appellatio expirasse videat̃, nõ sufficere primi anni decursum, sed oportere vt scõs quoq̃ annus fatalis ꝑterierit. ex auc. ei q appellat. C. de tem. app. q̃ opi. Pau. de cast. eqorẽ esse scribit. id ꝙ esse qdem poterit, in eo presertim, q instum ipedimentum habuit, nã citra illud nescio si auct. ꝯstitutio taz suffragari videat̃, ⁊ in re alioq ꝑ. l. festinãda, ꝓcrastinationi fenestrã apire, lz. n. Imp. velit. ij. anno trãlacto, nisi lis interim sit expedita, sniam manere ratã, añ tñ monuit si iusta intercesserit cã alium annum indulgendum, q̃si tunc demũ altero quoq̃ anno elapso sniaz executioni ꝯmittendã, si ille annus ex iusta cã cessisset. ℭ De h̃ interim q̃situm est, quo nã pacto snia exectionẽ d̃curso tp̃e fatali ꝯseq

valeamus, nūqd absq3 eo qd aduersarius ad eā p citationis edictū
vocet, de qua re inter nostros nō est vulgaris qtētio, alijs opinātī
bus citra edictū iudici auctoritatē esse sniaʒ exequēdi, vt Inn. in. c.
ex traditione. d app. q tpat Car. vbi qstet de ptis negligētia. alijs
q sentientibus, in quoꝝ sniam vt veriorē itū est, ꝛ magis frequētat.
Cū q executio nō sit faciēda, tū quo iudex certior fiat de negligen
tia eius, q causas applōnis in tpe reddere nō curauit, id q pte nō
193 euocata paꝝ bene expediet. ¶ † Quisqs itaq3 citra disputationis
pīculū in hac re tuto ꝛ ex qpēdio pgredi velit, fatali tpe pterlapso
iudicē a quo est puocatū accedat, atq3 appellatorē p edictū citari
petat, quo appellationē desertā pnuntiari, sniamq3 executioni mā
dari, corā audiat, causas ve alleget, ob quas id fieri minus queniat,
iuxta. l. si q maiorē. C. de app. ꝛ. l. fi. §. illud. C. de tēp. appel. ꝛ sentit
Bar. cui Pau. de cast. ꝛ pleriq3 oēs subscribūt in. l. j. ff. nihil noua
ri app pen. Uide doc. in. l. eos. ff. de ap. Bar. in. l. a diuo pio. ff. d
re iud. Bal. in. l. tale pactū. §. q puocauit. ff. de pac. ꝛ colligit Fed.
de sen. qsi. cxxxiij. ¶ Tametsi Ang. in. l. si q maiorē. C. de app. ar
bitret satis eē, vt iudex a quo res iudicatas exequat, absq3 eo q sn
p desertione pnuntiet, simpliciterq3 petēdā esse executionē, ꝛ si alle
get appellatio, ipsam desertā replicādū fore, vt sic quasi ex emergē
ti sup desertione fiat notio, qua habita, iudicatū exequat. Adstipu
194 lat Imo. in. l. preses. ff. de re iudi. ¶ † Adeo aūt snia, que puoca
tione deserta in iudicatū trāsijt, executio ad iudicē a quo ptinet, vt
ēt si maior iudex appellationē desertā pnūtiasset, ptes ad priorē iu
dicē remittere debeat p executione apparāda. Bar. in. l. fi. C. d iu
di. in. l. eos. C. de appel. ꝛ in. l. pcipimus. §. in officijs. ff. de app. no.
in. c. romana. de ap. in. vj. sinaūt snia illa p supiorē iudicē qfirmet,
siue ob decursum fataliū, siue alia de cā, tūc ipsius quoq3 erit ipsam
exeq. Bar. in. l. tale. §. q puocauit. ff. de pac. q ꝛ vsurpat, vtcunq3
Bal. in. l. ante snie tps. C. quoꝝ app. nō recip. adhuc ad iudicem
priorem excusationis officium spectare putet.

¶ Liber Tertius.

¶ De reddēdis appellationum causis, ꝛ qd causidicis i eā re obseruandum. Capitu. j.

195 MArcus † Cicero in libris, quos de legib9 scri
psit, ex intima phia hauriendā iuris
disciplinā disserit, quasi ad pticipādū aliū alio, cōi
candūq3 inter oēs, iustos nā nos eē factos, quā vti
litatē ad honesti speculum ex bono ꝛ equo haurire
oporteat, ꝛ q aliter ius ciuile tradūt, nō taʒ iustitie, q̄ litigādi vias
tradere, vt q verā iuris rōnē non habeant, sed disceptādi tm̄ litigio
sam ignorōnem. Quo circa, cū ꝛ nos hacten9 in ea applōnis pte si
mus versati, q ad eius instaurōneʒ, operosam magis, q̄ industriam
spectare poterit, operepretiū facturus videor, si ad id quoq3 pgā, vñ
vius appellādi peti dʒ, ne ꝛ h iuris potio a legitima equalitatis cō
seruatione, adeoq3 ab ipso fine diutius aberret. ¶ Cū nullū sciētie
genus tā sanctū sit, tā vtile, qn p abusum adulterari, atq3 insidiosuʒ
fieri queat, supest itaq3 vt ad interpositā appel. nō qsistamus, alias
enim iudex appellatorē dūtaxat audiret, q a functione eius tā ab
esset, vt q maxime. Qn Alexā. mag. exēplo, alterā tm̄ aurē actori
pbere, alterā aūt reo integrā seruare dʒ. ꝛ h est q vulgo circunfert,
audiendā, ꝛ alterā ptē. nō satis est itaq3 sniam applōne suspendisse
nisi ꝛ causas reddere sis paratus, ex qbus manifestū fiat, eā iniquā
eāve iniustā, ꝛ qñq3 nullius momēti esse, vt sic nō remorāde iustitie
animo ad puocationis suppetias qfugisse videaris, sed vt meliorē
sniam atq3 sm eā q tuū est semel qsequaris. Quā sane rē vt opʒ tra
ctare, non est cuiusuis d lapide empti vtcūq3 veteratoris, cū ꝛ ex ijs
q ad foꝝ iam quasi qsenuerūt, pleriq3 in ea pte aut cecutiant, aut cū
rem acu tetigisse volūt, ineptissimi tā esse appareāt, atq3 vtinā suo
tm̄ ipsoꝝ pīculo, ꝛ non itē clientū, de quoꝝ fortunis interim ludit.
196 ¶ † In primis veniunt pcogitāda duo. Primū est ius quo litiga
tor nitit, in cuius scrutatione erit, vt scias an p modū agēdi seu exci
piēdi id pponere debeas, q tm̄ antea tibi cognitū esse opʒ. Alteꝝ
ne in forma pecces, lʒ. n. puocationis cām in ppatulo habeas, cer
ta tñ rōe ꝛ illa venit exercenda, ne pter sumptus quos inanes, facis
ēt aduersarius oblata qua elabat occasione, desideriū tuū pagendi
negotiū remoret, adeo ꝛ in litibus disceptādis errare non est sine p
nicie, tā rei de qua qtrouertit, q̄ clientū q ꝛ impensas, ꝛ fori mole
stias deuorare interea cogunt. ¶ Iuris aūt quo cā fulcit inuestiga
tio tanti non qstabit, si recte in priori iudicio fuerit deductū, nisi vt
id repetas in quo est peccatū, iudicisq3 imperitiā detegas in hac i
stantia corrigēdā, deinde aūt ne inepte qd pponat, obseruādū est i
ordine iudiciario (presertim q ab sbam, aut verā cāe notionē ptinet
ꝛ rei veritas, q̄ʒ tū satis est, haberi nō potuit) peccatū ne sit, an in iu
dicis pnunciato nō tā iusto. ¶ Et si ea ex pcessu desiderent q̄ acta
qnellunt, ꝛ momenti aliqd habere phibent, nullitatis habenda est
rō, ꝛ h bifariā. aut enim actor est q puocauit, ꝛ pcessum nullū coar
guit, cū vt snia, quā aduersam recepit, quoq3 cassa reddat, tū vt cau
se melior, adeoq3 legitima cognitio fiat, rectiusq3 de iure discepte t.
aut reus est, ꝛ idcirco ordinē iudiciariū vt pperā obsuatū aut sniaʒ
ipsam ceu nullius momenti impugnabit, quo iudicatū in spongiam
eat, atq3 minus qsequat, tm̄ abest vt altiorē cause indaginē vrgeat
197 cū ipse impetitus sit ꝛ a snie nexibus liberari solū cupiat. ¶ † Ex p
cessu vitiat snia, si qñ lite non qtesta. iureiurādo de calūnia postha
bito, testibus nō iuratis, atq3 itē alijsq3 ad iudicioꝝ ordinē reqrunt,
omissis pferat, de qbus abunde est apud nostros in. l. platā. C. de
sen. ꝛ interl. om. iu. ꝛ in. c. ei q appellat. §. diffinitiua quoq3 snia. cū
aliquot sequen. ij. q. vj. ¶ Sed ꝛ pterea multis modis snia sugilla
ri poterit, cuʒ primis ob iudicē q eā ptulit, q fuerit nominis igno
minia notatus, seruilis qditiōis, pecunia corruptus, aut alias ad h
numeris paꝝ idoneus. c. sciscitatus. de rescri. c. ad pbāduʒ. de re
iud. l. ij. ff. de regulis iuris, ꝛ. l. seruus. C. de iudi. c. ei qui. §. venales
quoq3 sentētias. ij. q. vj. ¶ Quod ꝛ rñdemus in eos q arbitrarius
est, atq3 receptus, aut pedaneus ꝛ de cā liberali, criminali, vel mri
moniali cognoscit. snie enim auctoritatē id pnuntiatū nō obtinebit.
l. nō distinguemus. ff. de arb. l. ij. C. de peda. iudi. ꝛ. c. cā restōnis. d
in integ. rest. ¶ Deinde qño ob defectum iurisdictionis, aut q liti
gatore defuncto, tpe nefasto, atq3 alijs id genus modis, qbus viriuʒ
qbit, ē qnellēda, porro locis magis appositis exponemus, mō eoꝝ
saltē monuisse queniebat, qbus litigator ad cām applōnis dicēdam
198 sese ab initio statim adornare poterit. ¶ † Qui vero actoris ptes
subit, nō dʒ statim qtentus esse, vt ostēdāt iudiciuʒ retro habitū, si
mul atq3 sniam nullius esse momenti, nam eo ēt p oia sic pcedente,
adhuc tñ id q qtrouersum fecit, ꝛ tot sumptibus q̄situm est haud
qseqt, sed aliud iudiciuʒ instauret opʒ, ꝛ q iaʒ actū erat rursus agē
incipiat. ¶ Quapp non inutiliter fecerit, si impensaꝝ, atq3 itē diu
turni litigij rōnē aliquā habeat, ꝛ pmo snia alleget nullā, post dein
de iniqtatis quoq3 causas subtexat, vt snia pp nullitatē irrita facta,
id qd nōnunq̄ ab exordio statim fit, iniqtatis cause habeant expo
site ad quas qtinuo sit pgressus, ꝛ grauaminū quasi p qpendiuʒ co
gnitio. Qd ꝛ Carlus eius nominis. v. Ro. Im. apud camer Au
gustalis tribunal obseruādum non semel qstituit, dignuʒ q in nul
lis nō qsistorijs appellationi expositis vsurparet. Qua rōne ēt fie
ri poterit, vt si nullitas absq3 altiori illatione ex prioribus actis ma
nifestet, iudex sup ea nō statim pnuntiet, sʒ inductis grauaminibus
ꝛ appelōnis causis, eodē tpe ꝛ sup nullitate, ꝛ sup negotio principa
199 li snias pferat. ¶ † Similiter reus q post aduersā sniaʒ puocauit
iniqtatis causas nullitati subtexere poterit, maxime si de nullitate p
nūciati nō ita qstet, aut als ab ipetitione liberari cupiat, quo indu
bitanter obtinere poterit actore nō pbāte, ēt si ipse nihil prestiterit.
l. q accusare. C. de edē. l. actor. C. de pba. §. cōmoduʒ. insti. de inter
dic. c. ex literis. de pba. ꝛ. c. fi. vj. q. v. ¶ Proinde si reus in pos
sessione sit eius q aduersarius qtrouertit, ꝛ nō sit qtētus absolui ab
impetitione, sʒ ēt dñs rei decerni velit, vt nō mō exceptionē iudica
ti qseq, veꝝ ꝛ actionē in animo habeat, poterit docere rē eā iure do
minij, vel q̄si ad se ptinere, atq3 id iure decerni efflagitare, quo pba
to iudex euʒ, vt petitum est, ꝛ absoluet ꝛ rē eius esse recte pnuntia
200 bit, quā † sniam ob id adiudicatoriam nostri cognominant, locum i
foro vsurpatuʒ vtcunq3 vulgo nō ita cognitum apud Inn. i. c. ex cō
stitutione de rest. spo. iureconsulti i. l. pomponius. §. sʒ ꝛ is. ff. d pc.
gl. ꝛ Saly. i. l. circa eo ti. ꝛ q̄uis Host. Jo. an. ꝛ Pan. eā praxim
non pbēt, Jo. de imo. tñ i adducto. c. ex qq̄stione. ad rixas id cōij
cit, ꝛ Inno. sniaʒ vt benigniorē, adeoq3 magis frequētatā pfert, cui
ꝛ do Henningus Goden9 Haubergen. Preceptor noster i prac.
sua iudiciaria, rub. de termino ad pbādū, haud obscure subscribit.
¶ Habes iam q̄si p nebulā ostensuʒ quo qpendio vti debeas i cau
sis appellationū pponendis, ne aut supuacanei qd inculces, aut q
bus lis tua suffulcienda erat posthabeas. Reliquū est vt ꝛ illi dili
gentie sue in re moneatur q pcurationibus funguntur, ꝛ rerum di
sceptandaꝝ patrociniū sustinēt, ex qbus pleriq3 eo audacius alioꝝ
negotijs pagendis sese ingerunt quo sunt iperitiores. etenim solas
nullitates, sola grauamina ab initio statim occinunt clientulis, ꝛ di
sperdā, si ex multis vnā vel alterā cām tuto seligere q̄ant vñ vel nul
litatis vel iniqtatis basis qsistat. iuris siqdem ignari plerūq3 sunt,
201 ex quo qstās exercēdaꝝ cārū rō peti dʒ. ¶ † Quare i forib9 eius p
mo limine ipingere cogunt, rabule magis q̄ iuris ministri, i quos
ioc9 ille Cicero. nō male quadrat, q oliʒ publio conse, homini legū
expti, ꝛ tñ audaculo, q cū i numero iurispitoꝝ haberi voluit, ꝛ tā q̄
testis de facto interrogaret, atq3 se nihil scire diceret, disce q̄so, ait
forsan

forsan de iure te interrogatum credis. valde enim est turpe nescire artem, vt Plato in. vij. de leg. disputat, in qua versaris. id ꝙ de iure maxime verum existima, ꝙ sine magno clientum dispendio ⁊ rerum iactura nunq̃ ignoras, vbi non secus atq̃ in re militari dicere, non putarã, impudentis est hominis, ⁊ eius q̃ ad Pragmaticorum vocẽ solum duci, ⁊ nõ secus atq̃ bubalus fune p nares acto, trahi volet.

¶ Cum tñ illi non ꝑpetuo adsistere soleant, ⁊ nõ semel vno atq̃ altero verbo inscite ꝓfuso, in actaq̃ relato fieri possit, vt vel tota causa pessum eat, vel intolerabilibus ẽt sumptibus vix resarciri valeat.

¶ Ceterum vt alias fori ptes in qbus ab hoc hominum genere sepissime peccat̃ impresentiarum taceã nihil ineptius cõmitti putauerim q̃ causis appellationũ ꝓponendis oĩa que in superiori iudicio pacta sunt, ab ouo, vt dicit̃ repeter̃, ita vt libellus ille appellatorius cũcta, quo ordine fuerint inducta, ɔtinere cogat̃, nempe qd nam inter se confabulati sint litigatores, donec ad actionẽ ꝑuenissent, quid responsi aduersarius dederit, qbus modis ad ꝓbationes sit ventũ, qua difficultate testes sint admissi, qd item eis obiectum, ⁊ vbi vltro citroq̃ dixi, accessisset, atq̃ in negotio esset conclusum, sententiam ꝓlatam eamq̃ parum propitiam, a qua prouocatum tandem.

¶ Que omnia in facto ɔsistũt atq̃ ex actis apertius veriusq̃ se indicaturo produnt, q̃ vt tu aliquid adsuere aut lucis dare poteris, preter hoc ꝙ aprosdionusa sunt, ad cause victoriã id facientia qd canis in balneo. Et omnium ineptiarum haud scio, an vlla sit maior q̃ illi solent, quocunq̃ in loco, quacunq̃ in litis pte, nihil attinẽs agere, quo aliqd agere saltem videantur, in hoc ẽt iudicio molesti, qd inter centũ thesis aut positiones vix vnã aut alterã inuenire est, q̃ negotio qcquam suppeditare possit tm̃ abest, vt reliqne ẽt oẽs probate (quod apud indoctos ꝓmiscue fieri solet, non habita aliqua impensarum iactura) magis ꝓfuerint, q̃ si nebulas, vt dicit̃, diuerberes.

¶ Oculatus itaq̃ fidus patronus ne istiusmodi ineptiarum iudicationibus ⁊ clientulis incommodet, ⁊ sese notos faciat, sed cã bñ exanclata, ea ꝓponat, que vel e medio iure sunt eruta, vel id facti comprehendant vt ꝓbata victoriam proxime contingere oporteat. Ni-

202 mirum † vbi de nullitate querit̃, sufficiat ea duntaxat inducere, que huic qõni recta satisfaciũt, puta citra litis contestã. item, testibus non iuratis, aut diebus nefastis, alijsve ad hoc genus actionis ptinentibus omissis iudicem, ⁊ progressum esse, ⁊ pronuntiasse.

¶ Sin autem super iniquitate sit pergendum, iam statim poteris ex ijs que prius sunt peracta causas aliquod corradere, qbus ostẽdas sniam contra te latam iniquã esse, vel q̃ iuris rõne non obseruata, vel q̃ ꝓbationibus non expensis sit ꝓnũtiatũ, vt posthac fusius suo loco exponemus. Et in vtraq̃ parte tam nullitatis q̃ iniqtatis inducere solum debes que cãm fluent, siue in iure siue in facto illa cõsistant parergois illi ⁊ non attinentibus pretermissis, ne dum hac atq̃ illhac fluctuas expiscaturus que tibi subuenire videri possint, tandem omni auxilio destitutus ⁊ operam ⁊ impensam pdas.

¶ Tam piculosum est pedẽ in ijs rebus male figere, ⁊ p emendicata suffragia lites suffulcire. Prouidi enĩ iudicis est, vt absq̃ eo ꝙ tu omnia ante acta libellis inculcare, ⁊ quasi cẽtones farcire velis, vt ipse singula prioris iudicij actitata ob oculos ponat, estimet, ⁊ pro sententia emendanda aut confirmanda sese, quantũ res patit̃ ⁊ opus est, instruat, vt que prora ⁊ puppis sunt appellationum, iustificandarum, adeo nullius est momenti sententia que his non exanclatis profert̃, ẽt si non sit iniusta. p Bar. ⁊ Bal. in. l. ij. C. de edendo. Tametsi ex constitutionum beneficio ẽt aliquid accedere valeat, quo grauamina magis sarciantur. iuxta. l. per hanc diuinam. C. de temp. app. ⁊. c. fraternitatis. de testi.

¶ Aliam cãm, preter eam que libellis appellatorijs insita est, posse allegari, ⁊ in qua specie appellationis, tandemq̃ vnam causam probabilem sufficere. Capitu. ij.

Quisquis in appellatione succumbit, ille per omnia ab ea causa cadit, nec est quod alio presidio innetur ad ipsam restaurandam, aut ex nouo capite retentandã (id tamen quod in rebus principalibus non abhorremus, nam pluribus actionibus competentibus si vna parum successerit, ad aliam est recursus, apud Barto. ⁊ doc. in. l. non est nouũ. ff. de act. emp. l. j. C. commu. delega. Specu.

203 in de act. §. seqt̃ videre. ver. illud vero) quapp † recte factum est vt si certam appellandi cãm apud iudicem a quo dixerit, ab ea discedere possit, ⁊ aliam allegare, ꝓuocationemq̃ suam quibuscũq̃ modis poterit prosequi.

¶ Qd maxime ꝓcedit, qñ ex interuallo a sententia diffinitiua prouocamus libellis datis, in quibus cãm quoq̃ appellandi ɔprehendere poteris, q̃uis non pecces si ⁊ eam omiseris, in qua apud iudicẽ appellationis variare lz, ⁊ apud Vlp. in. l. scio quesitum. §. quid ergo. ff. de app. l. per hanc diuinã. C. de temp. ap. Bal. in. l. prescriptione. C. si ɔ ius vel vtili. pub. c. ɔstitutis, ⁊. c. cũ cãm. vbi gl. ⁊ do-

204 cto. de app. ¶ † Secus est in appellatione ab interlocutione, quam nostri a grauamine cognominant, vbi necessum est cãm illati grauaminis statim coram iudice a quo dicere, ⁊ eam, que si probaret̃, recte ꝓuocatũ esset, a qua ⁊ in exercenda appellatione discedere non lz, ⁊ aliã subtexere, cum ex ea solum dixerit se grauatũ, quam ⁊ allegauit, ⁊ non quam nouã surrogat. Est in. l. ij. ff. de app. reci. c. vt debitus, ⁊. c. cũ cãm. de app. vbi gl. in ver. dũmodo hec. ⁊. c. appellãti. in cle. de app. ¶ Postremo ex pluribus appellandi causis ꝓpositis, vnã dũtaxat que ad victoriã satis est, reddere ⁊ ꝓbare poteris, cum frustratoriũ sit pluribus aliqd vallari, ꝙ paucioribus, ⁊ q̃si compendio, nobis obuenire queat, que omnia ita se habent, nisi ad oẽs causas te eq̃ adstrinxisses, quo casu eas quoq̃ deducere opus habes, in. l. appellanti. vbi Pau. de cast. ff. de app. gl. ⁊ doct. in. c. ex parte. de rescrip. Bar. in. l. si pluribus. ff. de leg. ij. ⁊. l. si plures. ff. de admi. tut. Cy. in. l. cum te. C. de procu. ⁊ iterum Bartol. in. l. diuus. ff. de re iudi.

¶ Sententia duobus nominibus impugnari, vt nullam, atq̃ vt iniquam, iniustamve. Cap. iij.

Nec autem in tumularia isthac ɔmẽtatione preteramus, que ad hanc iuris figurã non magis vtilia q̃ necessaria habent̃ aduertendum est sniam duobus nominibus expugnari, nullitatis vcz, atq̃ iniqtatis, vnde tibi statim non secus atq̃ e promptuario quodã cãs sumere poteris ad exercẽdã applõnem expositas, ⁊ sic vsum ɔparare. † Snia nullius momenti pluribus dicit̃ rõnibus

205 quarum vsitatio res sumunt̃ a iudice, litigatorib. loco, tpe, cã, ɔtitate, modo, ⁊ ꝓcessu. iudex enim si ineptus sit, puta nominis ignominia notatos, seruus femina, pecunia corruptus, arbiter pedaneus ve q de liberali cã cognouit, nulla est snia quã profert. c. sciscitatus de rescrip. l. seruus. C. de iudi. l. ij. ff. de regu. iur. c. ei qui. §. venales. q. vj. l. nõ distinguemus. §. de liberali. ff. de arb. ⁊. l. ij. C. de ped. iu.

¶ Idẽ rñdemus si iuris dicundi auctoritatẽ nõ habeat, q ꝓnũtiauit. l. fi. ff. de iur. om. iud. l. nulli. C. de sen. ⁊ inter. om. iud. ⁊. c. significante. de fo. ɔpe. quorsum adtinent ẽt q se delegatos falso venditant, aut ad vnã cãm delegati, in altera quoq̃ citra ɔmissionẽ diiudicare non verent̃. c. sup eo. de crimi. fal. ⁊. c. cũ olim. j. de offi. de leg. Litigatorum quoq̃ psona facit vt snia ceu nulla impugnet̃, vt qa ɔ minorẽ. xxv. an. est lata, que p tutorẽ aut curatorẽ non defendebatur. l. j. ⁊. ij. C. qui legi. pers. stan. in iud. non habent.

206 ¶ Aut falsus interuenit ꝓcurator. l. lz. C. de pc. † Aut q̃ ɔdẽnatꝰ tpe snie prolate mortuus erat, atq̃ inter hoĩes non extabat, ꝙ pcedit ẽt si p ꝓcuratorẽ cã fuerit defensa. l. paulus. ff. que sen. sine app. rescin. l. in summa. §. fi. ff. de re iud. l. de qua re. §. cũ absentem. ff. de iudi. ⁊ gl. in. c. ex parte. de arbi. aut furiosus est, bonisve ipsi interdicit̃, aut nunq̃ iudicio se representauit, neq̃ p ꝓcuratorẽ. l. furioso. ff. de re iudi. ⁊. l. j. C. de sen. ⁊ inter. om. iudi.

207 ¶ † Similiter locus facit vt snia inefficaciter ꝓferat̃, puta, si fuerit inhonestus, quale poterit eẽ ꝓstibulũ, taberna aleatoria, ganeũ, ⁊ id genus diuerticula meretricibus, lenonibus, eluonibus, aleatoribus, ⁊ sexcentis alijs hominum pestibus magis exposita, q̃ iudicis maiestati, Quare viderint, q dum de causis disceptandis cognitionẽ habere debent, easq̃ iusta rõe diffinir̃, in nullã nõ tabernã irrepãt, atq̃ inter media pocula vino hesterno adhuc mãdentes ꝓnuntiare solent, ⁊ de serijs rebus probe pote statuere, ne sobriã viam ⁊ honestissimam iuris functionẽ non mõ ꝓfanent, sed ẽt se ipsos, cu iusmodi sunt, recta ꝓdeũtes, pter h ꝙ nihil efficiunt, ẽt se ridendos exponant. Pro tribunali. n. ꝙ Greci ppea dicastiryon appellant res ille finiri debent. Aut si illud non extet, in loco alias honesto, aptoq̃, ne eius ɔtagio ⁊ iudicantis maiestatem inficiat, ɔtẽptũq̃ reddat. l. si locus. ff. de iudi. l. voluit pretor. §. fi. ff. de inter. act. c. qua fronte. de appel. refert Spe. in de senten. §. iuxta. ver. si tamẽ partes, ⁊ est Papiniani snia in. l. si cũ dies. §. sed ⁊ si. ff. de arb.

208 ¶ Tẽpus quoq̃ snie ferende obstat. † Porro si dies sint nefasti, ferias nos dicimus, qbus ius dicere non est pmissum, maxime altissime maiestati dedicatis, qñ ⁊ ɔsentientibus litigatoribus lites exerceri nõ pmitt̃, ⁊ si snia ꝓferat̃, inefficax erit. l. j. ff. de ferijs. l. oẽs dies, festos. C. de fe. l. si vt pponis. C. quõ ⁊ qñ iud. ⁊. c. fi. de fer.

¶ Itẽ nulla est snia neq̃ ɔdemnationem, neq̃ absolõnem, neq̃ ꝙ eqpolleat his palã ɔprehendens. l. preses C. de sen. ⁊ interl. om. iudi. l. quid tamen. §. j. ff. de arb. l. in summa. ff. de re iudi.

¶ Sz ⁊ ɔtitatis eqlibriũ posthabitũ snie officit, vt de. xx. ẽ disce-

ꝓtatũ,⁊ iudex.xl.deberi ꝓnũtiauit,ſup re.ſ. nõ ſic petita.l.de qua
re.ff.de iud.l.diligenter.ff.mã.Quãuis ſint q in eo ſniam tm̃ variari
putent,in quo eſt exceſſum,quaſi ⁊ minoꝛ ꝗtitas in maioꝛi ſit ꝯpre
hẽſa,vt diſſerunt in.l.q̃ extrinſecus.ff.de v.ob.⁊.l.placuit.ff.ď vſu.
209 ¶ †In mõ queqꝫ ꝓnuntiandi peccat̃,⁊ ſnia inutilis reddit̃,vbi iu-
dex obambulans,⁊ peripatein ſniam ꝓfert,atqꝫ ẽt non ex ſcripto,
cum illud ſedens ⁊ ꝓ functionis maieſtate,atqꝫ e carta facere de-
beat ipſe,nõ alius eius nomine,niſi forte in eo tribunali moꝛibus ſe
cus fuerit receptũ,aut lites modice ſint eſtimationis,vel pꝛinceps
ſit qui ꝓnuntiat.l.ſi cũ dies.ff.de arbi.l.j.C.de ſen. ex peri.reci.§.ſe
debunt.in auc.de iud.colla.vj.c.fi.ď ſentẽ.⁊ re iudi.lib.vj.l.digna
vox.eſt.C.de legi.Spe.de ſen.§.iuxta.ver.non valet etiam.
¶ Ex ꝓceſſu haud diſſimliter ſniam ſcrutamũr,etenim ſi lite nõ cõ
teſtata,iureiurando de calũnia petito,ſed non pꝛeſtito,⁊ reliq̃s ne-
glectis,que ad ſolitũ iudicioꝝ oꝛdinẽ ꝑtinẽt ꝓferat̃,inefficax eſt,⁊
rei iudicate auctoꝛitatẽ nõ meret̃,ꝑ ea q̃ fuſius tractant̃ in.l.pꝛola-
tam.C.de ſen.⁊ interlo.om.iudi. ¶ Reliqua,q̃bus ſnia mõ q̃ cõ-
tra iuris obſeruationem,mõ ꝯ̃ ius ipſum expꝛeſſim dicta,nullius
momenti eſſe ꝯuincit̃,memini nos ſupius referre,⁊ paſſim ex iuris
libꝛis peti poterũt,quare ad alterã ſpẽm qua ſnia iniuſta dicit̃,poꝛ-
ro accelerabimus,ſaltẽ h̃ vno pꝛius ob oculos poſito, qđ vti non lꝫ
210 in vna eadẽqꝫ cã tertio ꝓuocare,ita neqꝫ poſt †tres ſnias ꝯfoꝛmes
nullitatis q̃ſtionem ingerere,, pꝛiuſq̃ꝫ executio ſit ad plenum facta,ne
foꝛſitan ſub nullitatis pagẽde ꝑtextu ſnia rei iudicate exitũ ẽt poſt
tot ꝯfirmationes,habitura ſit vnq̃ꝫ,verũetiã patefacta poſt execu-
tionẽ nullitate,ẽt executionis reuocationẽ ꝯſequeris,eſt in cle.j de
ſen.⁊ re iudi.vbi interpꝛetes,Car.atqꝫ alij.c.ſuſcitata.de in integ.
reſt.auc.q̃ ſupplicatio.C.de pꝛeci.imp.offe.l.j.C.ne liceat tertio ꝓ
uoc.refert Soc.ꝯſi.xxix.vol.iij. ¶ Iniqua vero atqꝫ iniuſta mul-
tis modis ſnia dicit̃,quos ſi oẽs referre velim,totã iuris rõnẽ,vt in
q̃ꝫ tunc peccat̃,repetere opoꝛteret.Iudex enim q̃ iuſtitie miniſter
eſt,non aliter ius dicere dꝫ,q̃ꝫ aut legibus, aut ꝯſtitutionibus, aut
moꝛibus pꝛoditũ eſt.Vt ſic vnuſq̃ſqꝫ ꝯſequatur ꝙ ſuum eſt,quẽ pro
pterea ⁊ meſodichon Ariſtoteles vocat,a qua noꝛma quotieſcũqꝫ
aberrat,adichos fit,hoc eſt iniuſtus ⁊ iniquus, vbi nõ multũ refer
re arbitroꝛ,ſniam iniuſtã coarguas,aut iniquam cũ,ꝙ iniuſtũ ſit,id
quoqꝫ iniquũ eſſe recte dixeris,poꝛro ius legitimũ atqꝫ ſcriptũ non
adeo tuemur,quin ex bono ⁊ equo voluntatẽ eius eruẽdã admitta-
mus,niſi foꝛte ex ſummo iure,ſummam iniuriam ſeq velimus.
211 ¶ †At qui opoꝛtebat ius ſcriptũ,ꝙ rectũ,ſtatũ,inflexebile,⁊ om-
nibus idẽ eſt,eq̃tatis ꝯſtitutione interpꝛetaremur,emendaremus,
molliremus,dilataremus,⁊ qđ illud generaliter cauet,nos ꝑ̃ſenti-
bus negotijs,ẽm eoꝝ qualitatẽ,circunſtantias,ꝑſonaꝝ dignitatem
reꝝ,tẽpoꝝ ⁊ locoꝝ ꝯditionem recte aptaremus,vt ſic mẽs legis fa
ciat ꝯcentũ quendã inter ipſaꝫ ⁊ eq̃tatẽ,ne ꝙ iuſtũ eſt ab equo ſeiũ
gat̃,⁊ rurſus ꝙ equũ a iuſto diſſidere videatur,niſi foꝛte ab oꝛigine
vtrunqꝫ ꝯſiderare,⁊ ſic diſcriminare velis.Elegãter itaqꝫ ⁊ celſus
ẽm Vlpia.definit ius eſt ars boni ⁊ eq cuius merito q̃s nos ſacer-
dotes appellat.iuſtitiã namqꝫ colimus,boni ⁊ eq notitiã ꝓfitemur,
equũ ab iniquo ſeparãtes,licitum ab illicito diſcernentes.
¶ Quoꝛſum ⁊ Ariſtotelẽ reſpexiſſe in.v.Etic.recte intuenti ſta-
tim apparet,q̃n iudici tyn epienchian ſeu eq̃tatẽ obſeruãdã monet
vt quoties aliqđ in diſceptãdo iure,aut republica ꝯtingit ꝙ.l.gñia
liter lata nõ ſit expꝛeſſuꝫ,⁊ tñ coniecture ſunt legiſlatoꝛẽ,illud ſi tũc
viſu veniſſet,aut ſciuiſſet ea.l.vel diſerte ꝯplexũ fuiſſe,ex bono ⁊ e-
quo diffinitione opus eſſe,qua fit vt mens legis,ipſo legis rigoꝛe,
q̃nqꝫ melioꝛ ſit,⁊ oĩbus pꝛeferenda,ne dum a pꝛeſcripto iuris ꝑ la-
tũ digitũ q̃dẽ diſcedere nolumus,ꝙ abſurdũ eſt in republica com-
mitamus ⁊ medium excedentes iniuſtiſſimi reddamur.
¶ Vbi rurſus ꝯmodat illud modeſtini,non poſſe oẽs articulos ſi
gillatim aut legibus,aut Senatuſcõſultis ꝯpꝛehendi,ſed cũ in ali-
quo caſu ſnia eoꝝ manifeſta eſt,is qui iuriſdictioni pꝛeeſt,ad ſimi-
lia ꝓcedere,atqꝫ ita ius dicere dꝫ,vt ſic ius ſcriptũ quaſi indefinite
cauſe gñalem figuram habeat de re ſimiliter indefinita, qđ ꝑ inter
pꝛetationẽ ex bono ⁊ equo petitã nulli non negotio coaptare quea-
mus.Non ſecus atqꝫ plũbee illius regule apud Leſbbios in re e-
dificatoꝛia vſus erat,q̃n ad lapidis foꝛmã mutat̃,de qua Ariſtote-
les ille Stagirites ſic ſcribit,τοῦ γὰρ ἀορίστου ἀόριστος καὶ ὁ κανών ἐστιν, ὥ-
σπερ καὶ τῆς Λεσβίας οἰκοδομῆς ὁ μολίβδινος κανών, πρὸς γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ λίθου
μετακινεῖται.Cuius hãc rationem q̃dem aſſignãt.Leſbij ipſi cũ la-
pides haberent apud ſe pꝛeduros ⁊ intractabiles,quos ꝑpea non
ita dolare exacte ſoleant,ſed incertis oꝛdinibus vti ſuum quiſqꝫ cu-
bile caperet,apponebãt,veꝝ ne lapides ſingulos circũferre ⁊ ſuis
lacunis coaptare cogerent̃,plũbeã illã noꝛmã adeoqꝫ flexibilẽ ex-
cogitarũt,qua interſerẽdi lapidis angulis lateribuſqꝫ adcincta,ob
flexaqꝫ ſine tante ⁊ ſumptuum ⁊ laboꝛis iactura ſuo loco apte red-
derent,de quo ẽt apud Leonem Baptiſtam,in ſeptimo de re edi-
ficatoꝛia libꝛo eſt videre.
212 ¶ †Ceteꝝ qui iuris cognitionẽ hꝫ,facile cauſas coꝛradet,q̃bus
ſniam vt iniuſtam ſugillet,quas tunc maxime habebit,ſi q̃n iudicia
rio oꝛdine ſeruato ꝯ̃ ius litigatoꝛis eius qui victus eſt ſit ꝓnuntiatũ
vt q̃ de cã non ſatis liquebat,ſed ꝑ iuris impitiã iniqua ꝓfert̃ ſnia,
quemadmodũ ſi exceptio que in loco erat reijciat̃,dominium alte-
rius alteri citra legis adminiculũ adiudicet̃,noxale iudiciũ in eum
decernat̃ apud quem ſeruus non eſt,aut ſi libitinarius ob pollincto
rem alienum ſeruum liberum ve hominem actione inſtitoꝛia condẽ
net̃,cuiuſmodi exempla ex nulla nõ iuris pte tibi ipſe ſuppeditare
poteris. ¶ Q̃ñcũqꝫ enim ſnia ꝯ̃ legẽ expꝛeſſim non eſt ſed tacite,ꝓ
pterea ꝙ identitas rõnis ſit neglecta,ex equo ⁊ bono lex nõ expen
ſa,tũc aduerſum ius litigatoꝛis ꝓnuntiari rñdemus,⁊ iniuſta dicet̃
ſnia magis q̃ꝫ inutilis,que niſi appellatione ſuſpẽſa fuerit,in iudi-
catum tranſit,⁊ ex non iuſto iuſtũ efficit.Bal.in.l.j.C.ſen.reſcin.
non poſ.Inn.⁊ Abb.in.c.cum ſpãli.de appel.Hoſt.⁊ Abba.in.
c.latoꝛ.de re iudi.⁊.c.q̃m ꝯ̃ falſam.de pꝛoba.l.res iudicata.⁊.l.in
genuum.ff.de ſta.ho.l.pꝛeſes.ff.de re iudi.
213 ¶ †Niſi foꝛte in confeſſo ſit iniq̃ꝫ eſſe ſniam,nã tunc ẽt nulla dici
poterit,ius eniꝫ ꝙ manifeſte iniquũ eſt nõ tuet̃,ſiue q̃ h̃ notoꝛiũ,ſi-
ue ꝙ ex actis colligi poſſit quare ſtatim retractãda venit, ẽt ſi iam
rei iudicate exitũ fecerit,tm̃ abeſt vt vir bonus ea niti,⁊ ſibi rem cũ
alterius iactura,hoc pꝛetextu inique comparare debeat.Id facere
laus eſt(inquit Seneca in tragedia quã Octauiam inſcribit)ꝙ de-
cet,non ꝙ lꝫ.c.inter ceteras.de re iud.Bal.in.l.j.C.ſen.reſcin.nõ
poſ.Inno.in.c.cũ dilecta de reſcrip.in.c.q̃ plerũqꝫ de immu.ec-
cle.l.meminerit.C.vñ vi.⁊ rurſum Inn.in.c.fraternitatis.de frig.
⁊ malefic. ¶ Sed ⁊ ex coniecturis ſniam vt iniuſtã impugnamus,
puto,iudex vbi paucis ante diebus negotiũ controuerſum,in plu-
rima acta ſparſum recepiſſet ſniam pꝛotulit,q̃nquidem cauſe meri-
ta reive ſtatum necdũ ꝯſecutus eſſe credit̃,de iniuſtitia ꝓnuntiati ẽ
ſuſpicio,quaſi nimis ꝓperarit,⁊ abſqꝫ cognitione cauſe indelibera-
to ius dixerit.Cum alioq̃,ſi vna duntaxat die,aut nocte acta reti-
nuiſſe nulliter,vt abſqꝫ eo ꝙ de re liqueat,iudicare dicit̃.Bar.in.
l.pꝛolatam.C.de ſen.⁊ interlo.om.iudi.eſt in.c.cum ex literis.vbi
Abb.de in inte.reſti.⁊ no.in.c.eccleſia.de conſti.
¶ Ex q̃bus facile apparebit,ſniam iniquã pleraqꝫ cõia habere cũ
ea quam nullam diximus,inter quas niſi oculatus fueris,non tuto
diſcernes,quapꝑ nullitate ipſa pꝛobata,de iniuſtitia amplius non
eſt querendũ,quaſi nõ poſſit iuſta eſſe ſnia que ſit inutilis,⁊ ſnie no
mẽ haud mereatur.quod tum e regione nõ ita ꝓbamus,etenim ſen
tentia vtcunqꝫ ſit iniqua,aliqua tñ eſt vt ſubſiſtat,id ꝙ in nulla de-
ſiderat̃,ſic vocata,q̃ rei exiſtentiã non hꝫ,vnde alicuius momenti
eſſe poſſit,eſt in.c.cum contingat.vbi Abb.de offic.deleg.reliqua
huius farine ſunt apud Spe.in ti.de ſen.§.quoniam.
214 ¶ †Hinc eſt in q̃ſtionem vocatum,ſi per appellationem interpoſitã
ſnia ꝯfirmet̃,perinde atqꝫ ab ea vt alicuius ſit momenti ꝓuocare vi
deamur.⁊ eam que ipſo iure nulla eſt appellatione non appꝛoba-
mus,cum non vt ꝯfirmet̃,ſed magis vt reſcindat̃,aut emendet̃ ſen-
tentia appellationis remedium habet̃ ꝯparatum,ꝙ ſi alias ſit nul-
la,eiuſqꝫ cauſe apud tribunal reddi queant,per appellationeꝫ ceu
aliqua ſit recipi videtur,⁊ ammodo vt nulla impugnari nõ ſolet,ꝙ
ne obſit cauteloſi appellatoꝛes addunt ſententiam illam dico nullaſ
⁊ ſi qua eſt appello.Vide interpꝛetes in.l.ſi expſſim.ff.de appel.l.
licet.ff.de re iudi.⁊.l.cũ minoꝛ.§.falſus.ff.rem ra.ha.

¶ Q̃n iudicium nullitatis ſimul atqꝫ iniquitatis vna exerceri poſ
ſit,⁊ ſententiam ſuper iniquitate pꝛolatam,queſtioni nullitatis
nonnunquam obſtaculo eſſe. Cap.iiij.

215 N qua re †tractanda diſpicere quoqꝫ eſt,ſi
q̃n nullitas vna cũ iniquitate eodẽ
libello ꝯpꝛehẽdi ſimulqꝫ deduci poſſint.Poꝛro ſi duo
illa vitia ex diuerſis fontibus pꝛomanarit,inuicẽ nõ pu
gnabunt,recteqꝫ cumulabunt̃.Vtpote ſnia ꝯtẽplatione deductoꝝ
iniqua dicitur,⁊ q̃ ꝯ̃ minoꝛem indefenſum,etiam nulla adeo fru-
ſtra in minoꝛes qui legitime non defenduntur ꝓnuntiamus,q̃ꝫuis
ſecundum eos recte h̃ fieri poſſit.l.acta.§.contra indefenſos.ff.ď re
iudi.⁊.l.non eo minus.C.de pꝛocurato.refert Paul.de caſtro in.l.
ſi expꝛeſſim.ff.de appellationi.
¶ Idẽ rñdemus ẽt ſi ex eodẽ fonte ⁊ nullitas,⁊ iniuſtitia ꝓfluant,
dũmodo tñ alio alioqꝫ reſpectu id cõtingat in hunc modũ dicimus
ſniam nullam ⁊ contra minoꝛem indefenſum latam,atqꝫ iniuſtam,
q̃ obligatio illa que ꝯdẽnationi cauſam pꝛebuit ab ipſo ſine curato
ris auctoꝛitate contracta dignoſcitur.Secus eſt vbi ex eadem ſca-
turigine

origine vitium vtrunqꝫ initium sumit, sed modis inuicē pugnanti-
bus, vt si Pamphilus etate minor alleget sniam contra se latā nul
lius momēti, qr is cuius auctoritate iure egit non fuerit curator.
216 ¶ † Proinde iniquam ob ea que ꝑ ꝓcuratorem illum sunt gesta,
qn̄ cause ille inter se ꝯrie simul reddi non queant, nec enim fieri po
test vt a non curatore aliquid minoris nomine agatur, vnde condi-
tio eius deterior sit, ꝙ iniq naturā induat, quapꝑ diuidēde ille sunt
cause, ea ēt ꝯmoditate suffragante, vt donec nullitatis iudiciū pera
gis, tp̄s exercende appellationis non delabat̄, arg. l. eum qui, ⁊ l. ꝯ
maiores. C. de inoffic. testa. refert Bar. in. l. si expressim. ff. de app.
⁊. l. j. C. quando prouoc. non est neces.
217 ¶ † Quod vt sane intelligas aduertendū est nullitatis causas red-
di bifariam, aut principaliter, aut incidenter. Principaliter qn̄ ap
te in iudiciū ꝑducit̄ cum ea petitione vt snia nulla ꝓnuntiet̄, id qꝺ
in xxx. vel. xl. vsqꝫ ann. facere non prohiberis maxime in snia ꝯli-
tigatoris ius dicta, cū que expressum iuris errorē hꝫ, rei iudicate
nullo vnqꝫ tempore auctoritatem ꝯsequat̄. Car. in cle. j. de sentē. ⁊
re iudi. Bal in. l. sicut. C. de prescri. xxx. vel. xl. ann. l. j. §. j. ff. de fe-
rijs. glo. in. l. j. ff. que sen. sine app. ⁊ hoc mō petēs sniam officio iu-
dicis nullā ꝓnuntiari, ꝭm Inn. in. c. fi. de offic. iudi. refert ⁊ sequit̄
Bar. in. l. j. C. quando prouoc. non est neces. Specu. de offic. iudi.
versi. item cum nullitas petitur declarari.
218 ¶ † Incidenter seu oblique exercet̄ per viam exceptionis. etenim
qn̄ ad executionē snie ꝓperat̄, obijcere poteris sniaꝫ nullius eē mo
menti, id qꝺ ⁊ statim atqꝫ ex continenti dꝫ probari. Est tex. in. l. j. C.
qn̄ ꝓuoc. nō est neces. Bar. in. l. fi. C. si ex fal. instru. quā ꝓbationē
si ꝯtinuo facere nō poteris, ⁊ sic ab exceptionis instituto cadis ad-
huc superit remediū, ꝙ ordinaria rōne ⁊ libello ꝓposito nullitatem
instaurare liberū erit, ne h̄ ꝙ iure nō subsistit, vim aliquā sortiri, ⁊ de
rebus tuis te inuito periculum facere interim tuto permittatur per
Barto. in citata. l. j. C. quando prouoc. non est neces.
¶ Poterit ⁊ replicatione nullitas proponi, quod tn̄ in alijs nego
tijs maxime vsurpat̄. qbus inanitas, ⁊ desiderata solennitas obsta
re selet. etenim qui hereditatem ab intesta. petit, testm̄ oppositū re
plicatione nullū dicere poterit, ⁊ ius suum rursus sarcire. Bal. i. l.
suus heres. C. de repu. here. ⁊ est in. l. papinianus. §. si filius. ff. de in
offi. test. ¶ Hic non plane porergos se quasi obtrudit, qꝺ passim q̄
rimus, videatur ne iudex, † dum pronuntiat, bene iudicatū, ⁊ male
219 appellatū, sniam ēt quo ad nullitatē suffulcire, vt porro impugnari
non queat. ⁊ si quidem ea est nullitas que expressim ꝯ iuris regulaꝫ
tendit, non ꝯfirmat̄, non magis qꝫ si Chimerā illam Poetarū susci
tare velis. Nam vt hec ꝑ naturam non subsistit, ita neqꝫ illa ꝑ legē
l. j. §. j. ff. q sen. sine ap. rescin. Bar. ēt in. l. j. ff. de erro. cal.
¶ At in alijs sentētijs q̄ aduersum partes inutiliter ꝓferunt̄, hanc
distinctionem adhibe. Aut enim nullitatis cause inter agendū etiā
sunt reddite, qꝫuis in appellatorijs libellis non ꝯprehēdant̄, ⁊ eo ꝙ
post cognitionē habitam ꝓnuntiat̄, bene iudicatū, vel male appel-
latum, vꝫ snie quoqꝫ nullitatis ꝯfirmari, adeo vt nisi ꝓuocatione sus
pendat̄, iudicati auctoritatem consequat̄, qn̄ snia ad acta presertim
in ꝓbationis pte veniat referenda, quibus, ⁊ nullitas deducta ap-
paret. l. hec snia. C. de sen. que sine cer. quanti. profertur. l. ait pretor
⁊. l. in summa. ⁊. l. cum prolatis. ff. de re iudi.
¶ Aut nullitas in processu non est deducta, vtcunqꝫ eius in libel-
lo appellationis habeat̄ mentio, ⁊ snia, bene iudicatū, vel male ap-
pellatū, non officit, quin denuo induci queat. Ad iniquitatem eniꝫ
magis respexisse iudex credit̄, qꝫ ad nullitatē, cuius notionem non
habuit, ⁊ verba snie strictā significationē accipiunt. l. j C. si plures
vna sentē. vbi Bar. in. l. eum qui. C. de inoffi. testa. l. si a te. ff. de ex-
cep. rei iud. ⁊ est in cle. j. vbi Cardi. de re iud. Idem colligit Bar
to. in consi. xxxj. clericus non subest.
¶ In eo aūt ꝓnuntiato bene iudicatum, ⁊ ꝑperam ꝓuocatū, tam
nullitatē, qꝫ iniqtatē ꝯprehēdi apud interp̄tes est receptū. l. eos. C.
de app. gl. in. l. j. C. qn̄ ꝓuoc. non est neces.

¶ Qm̄o in exercendis appellationibus deduci queat, cuius apud
priorē iudicem non fuit allegatio. ⁊ Canones a legibus in ea re
non dissentire.

Cap. v.

f Ieri insuꝑ poterit, vt iudex ꝭm ea q̄ propo-
nebant̄, nō adeo insulse ꝓnuntia
rit, ⁊ tn̄ succūbens sit grauatus, vt cui ius qdē supperit,
sꝫ iudicaturo nō satis liquebat, aut qr allegationes nec
dū ꝯperte erant, aut ab aduocatis parū solicitis non sic fuerunt in-
ducte. Verū cum id in ciuili disciplina vnicū, authore Tullio, que-
ramus, vt sit in rebus causisqꝫ ciuiū legitime ⁊ vsitate equalitatis cō
seruatio, nulliusqꝫ res sine culpa sua interuertat̄, ꝯueniēs erit is qui
de causa cogniturus est, nihil omittat ꝙ ad eius inuestigationē pti
220 net. ¶ † Nam ꝑinde atqꝫ verus Phs inspiciende veritatis cupi
dus esse dꝫ, apud Platonē in de republica, ita ⁊ iudex rei in discē
ptationē perducte, ad viuū ēt notionē habere, vt eius veritate ob o-
culos posita, de iure ꝓnuntiare, ⁊ vnicuiqꝫ ꝙ suū est tribuere valeat
que vna rō est iuris ingrēdi, quē iudiciorū finē cuꝫ Ciceronē statui
mus. ¶ Rectissime itaqꝫ sancitū est, vt si quid in priori instantia nō
sit deductū, in exercendis appellationibus induci possit, quo tracta
tis iam negotijs pleniori veritatis lumine subueniat̄. Cuius singu-
larē ꝯstōnem habes in. l. ꝑ hanc diuinā. C. de tem. app. quā vt Cy.
putat, inter reliquas eius farine sanctiones, ob id non secus emine
re ⁊ quasi radiare dixeris, atqꝫ lilium inter spinas. est ēt apud Ca-
nonistas in. c. fraternitatis. de testi. vbi nō solū actoribus ipsis atqꝫ
item appellantibus ꝓspicit̄, sed ēt reis, ⁊ ijs ꝯ quos est ꝓuocatum.
in h̄ enim aliū iudicē queramus, vt iniqtas prioris detegat̄. ꝙ faci
le non poterit fieri, nisi etiā recens deducta viderit, cognouerit cau
221 se plus luminis adferētia. ¶ † Porro quēadmodum actor nouis
adsertionibus in ꝓsequēda appellatione vti poterit, ita ⁊ reus no-
uis defensionibus, vterqꝫ tn̄ his quas ꝓtelandi iudicij ergo, ⁊ quia
ꝓuocationis pretextum apparabat non suppressit. nā ille insidie fa
ciunt vt postea ⁊ his nō queat vti, tm̄ abest, vt dolosum animi insti-
tutum cuiqꝫ debeat patrocinari. gl. ⁊ Ant. de but. in. c. audientiaꝫ
nostram ꝑuenit. de rescrip. gl. ⁊ doc. in. c. inter monasterium. vbi ⁊
Abb. de re iud. ¶ Nō tn̄ passim ⁊ ꝑ oia nouis locus est in appel
latione, sed his duntaxat, q̄ ex ꝓpositis manant, ⁊ ceu veteribus ori
ginē ducunt, aut eis ꝯiuncta ad minus habent̄. in causa enim princi
pali nulle non allegationes, mō non essent exotice, atqꝫ ouden pros
ton dionuson potuissent adduci, ꝓbari, sꝫ non in appellatione, qua-
ꝑꝑ necessum est vt delectum habeamus in deducēdis, ne ꝓ attinen
tibus ea inculcemus, q̄ negotio illustrando, solas tenebras offundūt
h̄ est ꝑ ergois parerga obtrudunt. tm̄ abest vt vel iuuare ex aliqua
parte illud possint. ¶ Et profecto tritum est hodie verbū, ⁊ nemi-
ni non expositum, appello, sed vt cause porro legitime exerceant̄, h̄
opus, ⁊ hic labor est cuius statim exēplo tibi esse potest vulgus ꝓcu
ratorū, q adeo id nō aduertunt, vt duꝫ ēt intolerabilibus clientū sum
ptibus totum negotium se quasi deuorasse ꝯtenderint, neqꝫ statim
222 eius adhuc sint ꝯsecuti. ¶ † In causa appellationis igit̄ illud soluꝫ
tractari debet, ꝙ ex ijs q̄ ꝓponebatur in priori instantia, ceu fonte
aliquo ꝺriuat̄, siue h̄ sit mediate, siue immediate, ob id ad vetus ca
pitulum ꝑtinere Iustinianus ait, non enim patit̄ appl̄onis rō vt ali
qd oino nouum ꝓponat̄, nā h̄ esset magis iudicij figurā immutare,
qꝫ ea q̄ ante sunt acta velle illustrare, vt sic iudex videat iuste vel in-
iuste sit ꝓnuntiatum. ꝙ sic accipe, Paratus erat actor intentioneꝫ
suā ex integro ꝓbare, sꝫ ꝓperante iudice id facere non licuit, ⁊ suc-
cubuit, ꝑmissum est in cā appl̄onis nō ꝓbatum ꝓbare, ⁊ ius quo ni
titur ꝑ oia detegere, ꝙ ꝯpendium est ad reddendum rōnes graua-
minis recta inducens. ¶ Ceterū potest fieri vt quasi ꝑ obliquū sub
ueniatur negotio, inductis q̄ ei sunt ꝯiuncta. lꝫ. n. iā primuꝫ adeoqꝫ
recens ꝓferant̄, vetera tn̄ sunt ⁊ ad cause notionem maxime ꝯmo-
dant, vbi non est omittendum, quēadmodum orator locum ꝯiectu-
ralē hꝫ ab adiunctis, cum ex eo ꝙ ꝓponit̄, aliquid aliud vel esse, vl̄
fuisse, vel futurū esse colligit̄, vt Manlius Seuerinus in. iiij. Com
mentariorū ad Cice. Topica docet. Ita nostri q̄cunqꝫ ad cām rela
ta, eius cognitioneꝫ nobis ob oculos magis ponūt, ⁊ quo iure sit cē
senda, referant, ꝯiuncta nominant ꝑinde atqꝫ cause adhibita con-
centum aliquē sibi inuicem faciant, rei cognoscende vsquequaqꝫ rn̄
dentem, ea tn̄ q̄ vno mō sese habent. ¶ Quedā enim in h̄ adiungun
tur ꝓpositum iuuent, vti sunt replicationes, qbus ius exceptionis re
soluit̄ ⁊ ptes actoris iuuant̄. l. ij. §. replicationes. ff. de exc. ⁊. l. fi. vbi
gl. C. de eden. Quedā ꝯiuncta habent̄ ex eo ꝙ obstaculo sunt peti-
tis. vcꝫ exceptiones ꝑemptorie q̄ faciunt, vt qꝫuis ꝓsecutio, q̄ actor
exꝑit̄, iusta esse videat̄, tn̄ iniqua sit aduersus eum cuꝫ quo agit̄, vt
sic actione ꝯfecta ꝙ iustum est ꝯtingat, ⁊ ꝙ dici solet opposita iu-
xta se posita, quasi antiteto rem aptius ostendant. ¶ Proinde q̄
vt detrahāt inesse vident̄, ēt ꝯiunctorū nomine veniunt, vti Bal. ad
serit (apud quē exigua menda est, trahendum puta ꝓ detrahendū)
quēadmodum pn̄t esse pactiones post ꝯctus ꝯuente, vt in emptio-
nibꝰ, ne duple cautio ꝓstet̄ ⁊ id genus alie ꝯhentibꝰ vsurpate. l. pa
cta conuenta. ff. de ꝯhē. emp. Que oia tametsi diuersa videant̄ tn̄ si
iungant̄ ꝯnexorū nām accipiunt, maiorēqꝫ lucem cause adferunt iu
stis modis disceptāde. Ex diuerso q̄cūqꝫ facti distantia separant̄
cuꝫ nihil cōe habeāt disiuncta dici pn̄t vt q̄ ex alijs alijsqꝫ fontibus
deriuant̄ quare cum de his in priori iudicio nō fuerit ꝯtrouersum,
neqꝫ sub appl̄onis exercitio ꝯprehendi debent q̄ eā solum cām ad-
mittit de qua est disceptatum alijs apud eum iudicem ꝑagendis, a
quo est ꝓuocatum. in. l. singulari. ff. apud eum a quo appellatur.

223 ¶ †Quam rē vt plenius adsequaris, locos singulares est aduer-
tere in capitula, vt nostri volunt distinctos, quoꝝ alteꝝ nouū, alteꝝ
antiquū dicimus, ⁊ sic ea accipies, capl'm nouū ꝯstōnes habēt ſm
Cy. ꝙ ex ijs, ꝗ in priori iudicio ꝓponebantur, non deriuat̄, ⁊ in secū
da instantia non potest deduci, vt cuius intuitu nullū grauamē est
illatū, tm̄ abest vt snia ꝑ iudicem, a quo prouocatum est, lata preiu-
dicio esset aut rei iudi. exceptionem pareret. Sic qui centum ex ď
posito petijt mutata iudicij figura ꝯmodatum obtrudit, ⁊ frustra.
disiunctum enim est ꝙ postremo ad institute actionis manifestatio
nem facit, apud Spe. ď sen. §. qualiter. ver. Quid si lex. Bar. in. l.
j. ff. de eden. ⁊ Bal. in. l. per banc diuinā, ⁊. l. fi. C. de an. excep.
224 ¶ †Canones aūt capl'm nouū id dicunt, ꝙ cū ijs que acta sunt cō-
munionem hꝫ, a quibus ⁊ pendeat, sed appl'one recens ꝓponitur,
ꝙ fieri vtiqꝫ possit, in. c. fraternitatis. de test. ⁊ cle. fi. de test. vbi si
ꝯsideraueris vtriusqꝫ iuris intentionē, facilis erit ꝯciliatio. nā ius
ciuile nouum capl'm tam origine ꝗꝫ propositione expendit, puta qď
ex ante actis non ꝓcedit. ⁊ iam recens ꝓponitur. Unde statim in-
telliges vetus capl'm esse ꝙ ad cause ꝯiunctionem ꝑtinet ad eamqꝫ
illustrandam est expositū, vtcunqꝫ iam primū adducat̄ ꝙ ꝑmissum
est quo exercitatis iā negotijs pleniore veritatis lumine subueniat̄.
¶ Canon vero effectū rei magis ꝯsiderans, nouū capl'm cognomi
nat, ab eo solum ꝙ iam nouiter est ꝓpositū, ꝫ non ꝙ ab ante actis
habeatur separatum in verbis itaqꝫ solum erit pugna. etenim quod
ꝯstōnes antiquū, Canones nouum capitulum dicere vident̄, qua
logomatia composita perinde erit, antiquū vel nouum capl'm stru-
xeris ad appellationis causas legitime reddendas, modo cū nego
tio peracto sit idem eive adiunctū, seu ꝯnexum, ne mutata iudicij fi
gura, nouā rem inducas ad eā iurisdictionē non spectantem.
225 ¶ †Quod non actores tm̄ in adsertionibus, veꝝ reos in defensio
nibus quoqꝫ suis obseruare conuenit. actor nimiꝝ rem iure dominij
vendicās, posuit eius traditionē sibi a Seio factam deinde poterit
ostendere, a Plautio, ex legati causa, aliove titulo sibi traditā. ab
solutoria enim ad ꝑnalem impetitionē lata, rei iudi. exceptionē ꝑ
omnia obstaturam ꝓducit. neqꝫ est absurdū ab vna persecutionis
cā desciscere, ⁊ aliam in appl'one sed ꝯiunctā in eius locū subroga-
re. ⁊ hec est variatio, quā Bal. actori ꝯcedendam putat, nisi forte
ad vnam solū cām seu allegationem inter agēdū se adstrinxisset, ad-
sentientibus Salice. etiam ⁊ Anto. de but.
¶ Proinde ꝗ rem petit dominiū duntaxat est ꝯtestatus, cū ⁊ reū
possidere in hoc actionis genere fuerat ostēdendū, ⁊ possessionem
adhuc probare non inhibet̄, quod non est nouā cām instaurare, sed
veterem legitimis modis sarcire. l. offm̄ autem iudicis. ⁊. l. sinan-
tem. §. possidere. ff. de rei vendica.
¶ Postremo (nam reliqs huius farine species ipse tibi quantum
satis est parare poteris) actor in. ij. instantia de iure adcrescendi ꝓ-
babit, ꝙ in priori iudicio non induxit. nam ꝯ vnū est heredibus in-
stitutis cum inofficiosi testamenti querelā instituisset ceteris cohe-
redibus, quoꝝ nomine testm̄ subsistebat, repudiatione vel alijs mo
dis, atqꝫ ēt incapacitate exclusis, ꝑ aliud caput experiri poterit, ⁊
illoꝝ ꝑtem sibi adcreuisse iure ostendere per Ulp. in. l. si non mor-
tis. §. si quis, ⁊. l. si proponas. §. si duo. ff. de inoffi. testa.
226 ¶ †Neqꝫ ad reū ꝙ ꝑtinet valde oposium est nouas quoqꝫ defen-
siones inuestigare, ꝗbus actoris ꝑsecutio iniqua esse ostēdat̄, adeo
vsqꝫ actori non dꝫ licere ſm Domi. Ulp. ꝙ reo non ꝑmittit̄. Por
ro exceptiones ēt cause ꝯiungi, atqꝫ ad eius notionē facere abunde
est enarratū. nā re vltro citroqꝫ ventilata poterit iudex vtriusqꝫ par
tis ius penitus intueri, expendere, ⁊ ꝙ iustum est ꝓnuntiare, ꝙ nō
posset si vel actoris tm̄, vel rei allegationes recipe velit. nō ergo mi
nus cure sit iudici defensiones aduersarij exaudire, ꝗꝫ allegationes
ꝗbus actor intentionē suā stabilire contendit. Exceptio eniꝫ siue su
perueniens sit, vt dicitur, hoc est, a nouo cōpetere incipiat, siue non
modo instituto ꝯmodet, admitti dꝫ. Nō obstat ꝙ exceptio actione
prior esse dicitur, nā quo ad originē id adseueramus. Sed nobis ve
ra eius ꝯsideratio est ab exercitio, ⁊ qñ apponi solet, que priuatio-
nis quodāmodo speciē pre se fert habitu posterioris. l. decem. ff. de
ver. ob. ⁊. l. de qua re. ff. de iudi. Quare ⁊ actioni inesse videt̄, ⁊ qñ-
cunqꝫ supuenerit, obijci poterit, ne incassum, ꝫ citra aliquem vsum
oborta existimari possit. refert ēt Cy. in. l. ꝑemptorias. C. sen. rescin
di non pos. ¶ Recte itaqꝫ factū est ēt exceptio pendente appl'one
acꝗsita, ad eam actionē elidendā obijci valeat, ꝗ in priori iudicio e-
rat mota cuiusmodi est pacti conuenti de non petendo rem. in. l. iu
risgētiū. §. pactoꝝ. ff. de pac. ¶ Preterea qui inductā exceptionē
apud priorē iudicē adserere non potuit, aliā in reddendis appella-
tionum causis allegare ꝑmittit̄, veluti rem iudicatam non ꝓbauit, ⁊
demū exceptionē transactionis, solutionis, iurisiurādi, aut id genus
aliā obtrudit, ⁊ est audiēd⁹ vt qua rōe vtcūqꝫ aduersatiua; cāe notio

oppido iuuat̄ ⁊ lucē recepit, ꝑter h̄ ꝙ nemo pluribꝰ defensionibꝰ vt
ꝓhibet̄. l. nemo ꝓhibet̄. ff. de exce. l. nemo ex ijs. ff. ď re. iur. l. dolus.
ff. de excep. re iudi. ⁊. c. nullus pluribus. vbi Dy. de reg. iu. in. vj.
227 ¶ †Que omnia ꝓbamus, si qñ in loco sunt, atqꝫ ex his descendūt,
eisue adiuncta sunt que prius ꝓponebantur. nā si fuerint separata,
⁊ sic nouū capl'm respiciant, ea vt impꝑtinētia non admittimus, neqꝫ
enim actiori, neqꝫ reo, neqꝫ disceptande ēt rei ꝓderūt quare iudi-
cio haud includunt̄. l. si duo patroni. §. idem iulianus. ff. de iureiur.
⁊. l. si quis libertatē. §. fi. ff. de pe. here.
¶ Eiusmodi est exceptio ꝯpensationis in priori iudicio nō est obie
cta, que recōuētionis vim magis hꝫ ſm Bal. ꝗꝫ vt ꝯiunctus adnu
meret̄, aut sit aduersatiua. Quapꝑ ad appellationis negotiū nō at-
tinet, ꝙ ꝓnuntiantis iniꝗtatē petit, ⁊ non ꝓnūciationis. Actus ꝗ̄n
ꝗdē respectu rei ꝯtrouerse iniustus eē poterit, ēt absqꝫ iudicis pec-
cato. tractat̄ in. l. neqꝫ. C. de ꝯpē. ⁊ in. l. eos ꝗ de app. ꝑ gl. in verbo,
vel iniustam. C. de app.
¶ Insuper spurius agente agnato ꝯdēnatus non pōt exceptionē
legitimationis obijcere, cum vti nouus homo veniat, sed ineptus,
quēadmodū nec quasi dolo malo faciat, qui se tuet̄, ꝗ exceptio ꝑori
bus non ꝯiunguntur.
¶ Quod ⁊ tūc rūdemus qñ defuncto appellatore heres nouas ex
ceptiōes in appellationibus ꝓsecutione vti velit. ꝓ sua enim ꝑsona
atqꝫ vt nouus homo id facit, quare non audiendus. ea enim ꝗ mā
separat, iudicio haud possunt ꝯuenire quos locos optime ad hāc
228 rem quadrare Bal. scriptū reliquit. ¶ †Quibus adijce, obiter tm̄
defensiones reoꝝ ab excipiēdo initiū sumere, quare non sufficit sim
plex facti narratio, ꝑ Bal. ad. l. si vnus. §. pactus. ff. ď pac. sed op⁹
est defensio ꝓferat̄, ⁊ suis numeris inclusa actorem petat, quo casu
nō releuaret pacti ne petas, exceptionē cū primis adseruisse, ⁊ in al
tera instantia tpis diuturnitatē, sub eaqꝫ prescriptionē ostēdere vel
le nisi per modū excipiendi. ¶ Tametsi Bar. equiorem sniaꝫ ple
rūqꝫ ante alios interpretes ēt ipso Bal. teste secutus in. l. j. ver. ꝗ-
ro quid si. ff. de excep. ⁊. l. si adulterium. §. idē pollioni. ff. de adulte.
ꝯrium sentiat, cui ⁊ Jo. de imo. accedit in. l. dies cautioni §. h̄ aūt.
ff. de dam. infec. a qua snia ⁊ ipse Bal. nō videt̄ admodū discede-
re, in. l. edita actio. C. de eden. vbi ꝑmittit excipi quoqꝫ ꝑ instantiaꝫ
posse. Mouet aūt eos ꝙ ex facto ꝓposito iudex eque instrui pos-
sit, atqꝫ si adiecisset, excipio, quo ostenso ius ꝓ reo dicere nec min⁹
valeat, arg. l. fi. C. de pe. here. ⁊. l. iij. ad fi. ff. naute, caupo. ⁊c.
229 ¶ †Uerūtamen ne supernacuis contentionibus fenestrā aperias
tutissimum erit, non simplici facti narratione, sed excipiendi modo
defensiones tuas ꝓponere. sic enim fiet, vt negotiū citius expedias
⁊ minus tedij laborisqꝫ deuorare cogaris.
¶ Habes, nisi me fallat opinio quātumuis breui rōne, ꝗbus ap-
pellationis causas reddere, ⁊ vulnerato negotio cataplasma adhi-
bere, possis, ea si diligenti animo reuolueris, non dubito, quin in fo-
ro versanti, sint aliquando profutura.

¶ Negotium in appellationis cā, qūo testibus probari possit, vbi rursus dissidium est inter ius ꝯstōnis ⁊ canones. Cap. vj.

Erūtamē allegatiōes ille in appl'onis disce
ptatione cū citra ꝓbationē nō ita
ꝓsint, vbi is vincet ꝗ ⁊ legib⁹, ⁊ rōibus ostēderit se ad-
uersario potiorē, documētoꝝ quoqꝫ certā habeas rōeꝫ
opꝫ eoꝝ maxime, ꝗ testib⁹ fieri solēt. nō. n. lr̄aꝝ monumēta, aut ad
seueratio ꝑ ꝯiecturas fcā, sꝑ nobis suppeditat fidē, ꝗ iuris nostri i
dubitatā opi. iudici suggerat. ¶ Sepissime āt ꝯtingit ꝙ ad eā reꝫ
monstrādā cogamur anhelare, ꝗ antea fuit iducta, atqꝫ ēt ꝓbatiōi
230 exposita, sꝫ min⁹ feliciter. opeꝑtiū est cognoscere, †an ēt sup ea. re
noui testes adciri, atqꝫ itē veteres repeti iteꝝ possint ꝙ ⁊ rūdem⁹,
neqꝫ impedimēto ē auc. at ꝗ semel. C. ď ꝓb. ⁊ ab origine, in auct. de
test. §. qꝛ vero. coll. vij. vbi ē, eū ꝗ semel testes ꝓduxerit, eorūqꝫ testi
ficata didicerit, ū hꝫe lniaꝫ vlterius testes ꝓducēdi, id ꝙ ꝑꝑ subor
nationē ē ꝯstitutū ꝗꝫ ius i testimonio eiusdē rei toties repetito acce
der̄, ū oio icassuꝫ fingit. Ex quo tm̄ ꝑter necessitatē id euenit i appl'o
nib⁹ exercēdis a suspitiōe illa subornationis quodāmodo desc isci-
m⁹ cū ꝙ alia sit a ꝑori cā ū ꝗdē rei diuersitate cū eadē habeat̄ qď sꝫ
iudicij atqꝫ istātie poti⁹ ituitu vbi ď snie iniꝗtate plerūqꝫ tractat̄ cir
ca negotiū ꝑncipale. l. ū distinguem⁹. §. cū ꝗdā. ff. ď ar. l. abūtē. C. ď
acc. ⁊. l. cū apď semproniū. ff. iud. sol. Bal. i. l. ꝑ hāc diuinā. C. ď te.
ap. ¶ Tū ꝙ ꝓbi testes quos i hāc ꝑtē vocare debem⁹ se ū ita ad-
ornari patiēt̄. vt obliti iurisiurā. ꝙ vnū Deū vltorē hꝫ sec⁹ testificē
tur ꝗꝫ ipsis sit ꝯptū. insup ꝯstōi tūc loc⁹ esse vꝫ qñ cā apď idē tribu-
nal exercet̄ vt ad appl'onis iudicē egredi ū possit alij dicasterio ꝑsi
dētē. quapꝑ ⁊ testes denuo iurare dūt si in. ij. instātia reproducant̄
lꝫ prius h̄ sup eadē quoqꝫ re fecerint. ꝑ gl. ⁊ doc. in citata. l. ꝑ hāc
diuinā. ⁊ Alex. in. l. heredes palā. §. si quis. ff. de testa.

¶ Sed

231 ¶ †Sed hic rursus dissensio est inter iura. porro ius ciuile testi-
ficationē admittit tā sup veteribus capitulis, q̃ nouis, dūmō ex his
oriant̄, eisq̃ ꝯiuncta sint de qbus apud priorē iudicē est disceptatū
Canones vero nō ꝑmittunt vt sup antiqs capitulis itez testes reci-
piant̄, sȝ sup nouis tm̄, cū nō mō in cā principali, verū ēt in appella
tione testis instrui qdnam possit deponere ꝑeret, q̃si in nulla iudicij
istātia adornationis insidias effugere, atq̃ ipostur is carere q̃amus.
¶ Id q̄ adeo obſuat̄, vt attestationibus semel publicatis, neq̃ sup
ijsdē capitulis, neq̃ sup ꝯrijs, vł eosdē, vł alios testes ꝓduci fas sit, i
citato .c. fraternitatis. vbi Car. Zab. ⁊ alij de testib. ⁊ aptius in cle.
testib. eod. trac. Qd̄ dissidiū tametsi necdū sit ꝯciliatū, sȝ ius ciuile
in Cesaris foro Canones apd̄ pōtificē obſuādos nr̄i arbitrent̄ Sa
ly. iñ secutus glossematicū i .c. fraternitatis. putat h̄ sic fieri posse,
vt ꝯstitutio ad iurijs pōtificij ꝓscriptū accipiat̄, quasi publicatis at-
testationibus, testimoniū sup ijsdē articulis nō d̄eat recipi, sȝ sup no
nis tm̄, q ex prioribus deriuent̄. q̃ sniam Bar. recti iudicij hō non
iprobat. ⁊ Bal. ipse eqorē esse adfirmat eaq̃ de cā i eqtatis foro re
tinendam, altera in rigidi iuris domiciliū reiecta. ¶ Qd̄ sic accipe
ꝯ euȝ q. xx. aureos ex mutui cā ꝓseqt̄, exceptio pacti gñalis, ne pe-
tas obijcit̄, in appellatiōe ad aliā allegationeȝ recurrit̄, qua ius agē
tis possit sarciri, iuuariq̃, pacti vcȝ vt petere liceat, q̄ replicatiōis
capl'm nouū qdeȝ est, sȝ cāe adiunctū, ⁊ his q̃ in disceptatiōe sunt op
pido atq̃ in tpe subueniens, qñ ius exceptionis soluit actorisq̃ iten
tioneȝ refocillat. l. nō exceptionibus. C. de excep. l. ij. §. replicatiōes
l. except. §. fi. ff. de exceptionibus. ⁊ ab exordio institutionū de repli
cat. ¶ Cui rursus duplicationeȝ, ⁊ illi triplicationē, ⁊ sic deinceps
subtexi fas sit, mō in loco habeant̄, añq̃ actis rñdeant q̃ oia ad no-
uuȝ capl'm ptinent, ab antiquo minus separatum, vbi nō deductum
deduci, ⁊ non ꝓbatuȝ ꝓbari, absq̃ vlla difficultate poterit vt est ha-
ctenus enarratuȝ. ¶ In antiquo capitulo plus scrupuli est, aut eniȝ
232 † in priori iudicio testes nō sunt adhibiti, ⁊ eos recens induci ꝓhi-
bet nihil, q̄ si adhibiti fuissent, sȝ non rite, h̄ est solennibus postha-
bitis ⁊ denuo recipi poterunt. quod enim inutiliter est factum, pro
non facto habetur, in citata cle. testib. ⁊ l. hec conditio. ff. de ꝯd. ⁊
demonstra. ¶ Rite āt testibus receptis, negotio q̃ fundato non est
alia adseueratione opus sȝ poterit iudex ex ijsdē actis ꝓbatiōibusq̃
sniam ꝓferre, cāmq̃ de q̃ iā liquet, sine alia inuestigatione definire
id q̄ supius me referre memini. ¶ Et verum est, nisi aduersarius q̃si-
ta defensione ius illud actoris elidere, ⁊ iniquȝ esse q̄ petit̄ ostēde
re ceperit, qñ ꝑmissum est alios adcire testes, ⁊ q̄ prius manifesta-
uit, quodāmō suffulcire, q̃ ꝓbationem oblīq̃ seu indirectā, ꝑpea no
stri cognominant. facit. n. vtcunq̃ adūbrata veritate succumbas, ⁊
q̄ tuuȝ est ꝯsequaris. ¶ V. g. semproniuȝ centum tibi ex stipulatu
debere ostendisti, vt q̄ marpurgi te stipulante, ipse ꝓmisisset. inter-
posita appellatione sempronius testes inuenit, q adserunt eum tūc
tpis Casellis fuisse, qñ qdeȝ ipse aduersarius ius tuuȝ ābiguū red-
dit, nonneq̃ ꝓbationi fenestrā aperit, citra oēm subornationis suspi-
cioneȝ, alios testes induxeris, qbus ostendes ⁊ te ⁊ sempronium eo
tpe quo ex stipulatu inter nos ꝯuenit, quemadmoduȝ proposuisti,
marpurgi fuisse, ⁊ negotijs iam exercitatis pleniori veritatis lumi-
ne, vt inqt Iustinian⁹ subuenire refert̄ ēt i. l. fi. C. d̄ testi. ⁊ l. testiū fi
des. §. idq̃. ff. de testi. ⁊ repetit Ang. ꝯsi. lxv. iiij partis. ¶ Aut te
stes in priori instantia sunt admissi, sȝ nihil effecerunt, cā adhuc i ob
233 scuro manente, ⁊ † non debent vel illi, vel alij exercitato olim nego-
tio subdi. facile. n. est q̄ testificandoꝝ moneri, ⁊ sic adornati venire
possent in iuris fraudeȝ, q̄ oia synceriter ⁊ indagari ⁊ expediri sta
tuit. i auc. d̄ testi. §. sȝ q̄ multi. ⁊ cle. testi. vt reliquos locos preterea
toties inculcatos ⁊ tunc maxime ꝓcedit, si testificationum amplius
probaturo necdum sit facta copia, vt sciat qdnaȝ pre se ferant.
¶ Adeo vt ēt si ꝯria probatione id infirmare velis, añ publicatio-
nem scdm̄ iuris rōnem hoc facias opȝ eadeȝ. n. subsistente cā subor
nationis, eadeȝ dȝ esse prohibitio, in auct. at q semel. c. series. de te-
234 stib. vbi glo. l. illud. ff. ad. l. Aql. l. si liberaȝ. C. de nuptijs ⁊ c. iter cor
poralia. de transla. ¶ † Secus vbi añ testificata potuit qs scire q-
bus testeȝ refelleret, q̄ inimicus atq̃ iteȝ si muneribus corrupt⁹ de-
posuisset, aut falsuȝ, q̄ obliq̃ docebit, ⁊ audietur etiaȝ facta publica
tiōe. l. diuus. ff. de re iudic. Bal. ⁊ Abb. in. c. lȝ de ꝓb. ⁊ Bald. in
auc. at q. ¶ Apud queȝ ⁊ alij casus sunt testimonia post recipiētes
non tam remoti, q̃ ob vsum cotidianuȝ aduertendi. puta resignatis
attestationibus absente parte, aut inutiliter, vt die nefasta aut per in
sidias, atq̃ i gratiā aduesarij, q̃ vt ꝯrijs testibus porro non pateat
locus, cum probationum via non sit angustanda, minus precluden-
da. gl. in. c. testib. de testib. ⁊ cle. preceps. eo. Spe. in de testib. §. sa
tis. ¶ Idem rñdemus si iudicis dolo testificationes fuerint sup-
presse. Io. an. in. c. fraternitatis. de testib. aut casu perdite. nā ⁊ ist-
hoc veritati non dȝ esse detrimento, sed producturus obtenta testi-
tutione ex clausula gñali poterit vel priores repetere vel alios indu
cere. doct. in. l. veluti. ff. de edendo. Bal. in Marga. versi. attesta-
tiones. ¶ In causa quoq̃ criminali vȝ iudex ipso accusatore nomi
na eoꝝ edente, vel inquirens, alios aliosq̃ testes ex offō recipere
etiaȝ priorum dictis manifestatis, ⁊ hoc, ne maleficiuȝ exemplo i re
pub. pernicioso maneat impunitum. Bar. in. l. j. ff. de qd̄. Bald. in
l. ij. C. de abolitio. Inn. in. c. cū clamor. de testib. ⁊ Ang. in de ma-
leficijs. §. processum publicatum.
235 ¶ † Proinde q̄ mr̄imonia in humani gñis legitimaȝ ꝓpagationē
diuinitus istituta singulari fauore excipimus, ⁊ pluris nobis sunt q̃
vt subornationis pretextu impediri debeant factum est vt ⁊ i his ite
rum atq̃ iteꝝ testes vel sup eodeȝ capitulo recipiant̄, ⁊ donec de re
liqueat notio sit. c. cām mr̄imonij. de ꝓba. c. sicut ex lr̄is. de sponsa-
li. ⁊ c. iudicātē. xxx. q. v. ¶ Itē sup diuersis summis dueir si testes
admittūt̄, naȝ q in prio iudicio ostēdit, rē denis eris valere, poterit,
in secundo probare eam. xv. eris habere. etenim maior summa non
reddit capitula sibi inuicem contraria, sed diuersa duntaxat, q̃ aliaȝ
ꝓbationē ñ respuit. bar. i. l. furti. d̄ arbi. ang. ⁊ alex. ff. d̄ i lite iurādo.
¶ Quibus illud accedit cotidianum magis quam intricatum, eum
qui testificata per exemplum aut iudicem ipsum ⁊ non ex originali
scripto didicisset, nisi forte exēpluȝ ab eo tabellione sit exaratū, ex-
tra subornationis suspicionem haberi, atq̃ ab alijs testibus non ꝓ-
hiberi. notat singulariter Bal. in. l. fi. vbi ⁊ Ioan. de Imol. ⁊ An-
ge. in. l. si duobus. ff. quemadmo. testa. aperiuntur.
236 ¶ † Est ⁊ probatio per facti euidentiam, seu oculorum inspectio-
nem, quam Azo omnium certissimam vocat, non abs re Comicus
quoq̃ dicere videatur, pluris esse ocularem testem vnum, quam au
ritos decem ad quam ⁊ aduersarius est adhibendus, quo ipso pre-
sente fiat, vbi similiter calumnie non est locus, vt quaȝ res oculis ex
posita nihil obscure superat quare non solum publicatione, sed etiā
conclusione allegandorum facta testes super ijsdeȝ articulis reperi
tis. Bal. ⁊ Saly. in. l. si quis testibus. C. de testi. Alexan. in. l. pu-
blia. ff. depositi. ⁊ Bar. in. l. qui bona. §. huic stipulationi. ff. de dam
no infecto. ⁊ hȝ locum secundum Archidiaconum in questione fi-
nium regundorum (de quo ⁊ Frontinus, ⁊ Aggenus Vrbicus, de
controuersijs limitum aliquid tradunt) etatis virginitatis, oculoꝝ
genitaliuȝ, impregnationis, pecunie numerate, atq̃ valetudinis cor
poralis. ¶ Sȝ ⁊ minoribus iure prospectuȝ est in hac re, qui etiam
si didicerint testificata, poterunt restitutionem petere, ad nouos in
ducendum testes, ⁊ quod probant, ijs quoq̃ accedit, q litis sunt con
sortes Spe. in de dilationibus. §. videndum ver. in summa.
¶ Quod in maioribus quoq̃ viginti quinque annis nō semper im
probamus. nam quoties iudex iustam causam viderit, iuramento,
calumnie interueniente poterit in causa appellationis per beneficiū
restitutionis postulatum alios testes super eodem capitulo recipe-
re, per Inno. in. c. cum venissent. de testibus.
237 ¶ † Quibus hoc etiam notatu non indignum, adijce, eum qui a te-
stibus iterum inducendis, propter adornationis suspicionem arcet̄,
maxime si examinantis neglectu parū diligenter, ⁊ rite sint excussi
priores testes quos adhuc hȝ iudici nominatim exhibere posse, ⁊
vrgere quo ad maiorem veritatis indaginem ipse eos ex cofficio in
terroget, atq̃ his sic curatis discedat, ⁊ valebūt testificatiōes i hūc
modū impetrate. apud Bal. in. l. ampliorē. C. de appel. Inno. i. c.
per tuas de testi. Roma. in rubri. de arbitris. colla. xix. reliqua hu
ius farine colligit And. Barb. ad Bal. in. l. per hanc diuinam. C.
de tēpo. appellat. ¶ Preter hoc, q̄ non solū publicatis testibus sȝ
etiā post ꝯclusionem eoꝝ, q̃ disceptant̄, atq̃ iteȝ a snia lata, in vige-
simū vsq̃ annū p restitutiōis bñficiū admissus ꝓbari poterit testes
falsuȝ dixisse, vt refert̄ i. c. ex tenore. d̄ testi. ⁊ c. cū venerabilis. d̄ ex
238 cep. ¶ † Vbi neq̃ omittēdū vr̄ cuius Cy. monet, fieri. n. ꝓt, vt ap
pellatione iustificata (reus. n. est, q eā iterposuit, aut ēt actor, ⁊ car-
do negotij i exceptiōe necdū ostensa versat̄) d̄ ꝑncipali cā haud duȝ
liqueat, ⁊ ne diuti⁹ hercas, cui⁹ nā sit h̄ casu ꝓbare, ꝯstat eū recte vi
cere, q legibus ⁊ rōnib⁹ se potiorē ostēdit, quapp, vt ꝑncipale nego
tiū ꝓcrastinationē interiȝ recipiat, qcūq̃ in eo supior, atq̃ victor es
se cupit, nō ꝓbatū ꝓbet, adeoq̃ cāe cās reddat opȝ. ita. n. fiet, vt nō
tm̄ sup appellōe, verū ēt d̄ re ꝑncipali semel ꝓnūtiabit̄, fm ea q̃ ha
bent̄ i. l. hr̄ditatis. C. qbus non obstat long. tempo. prescrip. ⁊ bald.
in. l. hi qui ad ciuilia. C. de appel.

¶ Testes qño repeti poterūt, atq̃ itē instr̄a, ⁊ iudicē vt verū de-
prehendat testes posse interrogare. Cap. vij.

E ijsdē testibus reuocandis, nō mō, q̄ facilius aut cor
cūpentur muneribus, aut instruent̄, plus difficulta-
tis est, verū ēt q̄ piurij ꝑiculū sepissime prurire solet, ꝓser-
tim si ex interualo repetunt̄, ⁊ secus q̃ antea deponere testi
moniū ꝓsumpserint, q̃rem, vt certo teneas sic distinguenda venit,

239 ¶ † Aut testes primo rite nō sunt recepti, vel examinati, ꝛ nihil ꝓhibet eos sup antiqs capitulis ēt apd eūdē iudicē, ne dicā aliū reproduci, ꝛ i veritatis subsidiū, ꝙ ipsis cōpertū est detegere. doc. i. l. si qs testib. C. de testib. Abb. in. c. ex tenore. ꝛ i. c. cū cām. de testib. Jo. an. in addi. Spe. de testib. §. vj. ver. itē qri dꝫ ꝛ est in cle. fin. de testib. Idē fieri pōt, si ex insidijs, vel negligētia examinātis capl'm aliquot sit omissuꝫ, vel iterrogatoria postbabita sup qbus silr fuerāt excutiendi. Jo. an. i. c. ꝑsentiū. ō testib. li. vj. Alex. ꝯsi. clxxij. visis, ꝛ opportune discussis. vol. ij. ꝛ Lāfrā. in. c. qm̄ ꝫ ver. nō est ꝑtermittēdū. de ꝓbat. ¶ Aut nihil in testibus omissuꝫ est, ꝙ ad examē rite fcm̄ ptinet, ꝛ ex internallo nō pt repeti ēt volēte iudice, ad h̄ vt testimoniuꝫ suū suppleāt, vel emēdent, cū id sine deieratione haud ita fieret, iuxta. c. lr̄as vbi gl. ꝛ doc. in verbo, purgauit. de ꝑsumpt. Sꝫ
240 ad declarādū ꝙ testificatus est, aut cāz eius reddēdā petente parte atqꝫ itē iudice exigēte tuto repeti vꝫ, ne obscuritas iudici remorā faciat, ꝛ disceptādo negotio itercedat. bar. i. l. repeti. ff. de qō. gl. ꝛ angel. in auc. ō testib. §. qꝫ vero. ꝛ Car. in cle. testib. de testib. ¶ Et h̄ declaratio sit expositiua dicti testimonij, nō pemptoria, ne illud ābiguū reddat, cū ei aduersef. porro declaratio illa petita facit, vt testimoniū in suspēso sit, expositionēqꝫ desideret, ꝛ nisi ꝑ hāc iunet, nulli⁹ erit momēti. c. cū bone de ꝓbat. sentit Bal. in auc. at q semel. C. de ꝓbat. ꝛ Ant. de but. in. c. j. de iudi. ¶ Et testis, q vt ob declarationē faciēdā eius, ꝙ obscure dixit, aut reddēdā cām vocatus repetif, nō est cogēdus denuo sacr'm ꝑstare, sꝫ ad id ꝙ dedit, iussa exequitur Bal. in auc. hodie. C. ō iura. calū. Bar. in. l. hr̄des palā. vbi ꝛ alexan. ff. de testa. ¶ Quāuis āt i. l. si. C. de testib. Bal. sentiat, testes q in scōa instātia repetunf itex dēre iurare, nisi forte ad declarationē faciēdaꝫ id fiat. Abb. tū Pañ. ꝛ Fely. in citato. c. fraternitatis tunc illud ꝓbant, qñ testes sup tota cā nō iurassent, al's. n. ad iusiurādū haud sint adigendi, sꝫ intuitu prius dati, veniant examinandi.
241 ¶ † Incōtinenti vero (ꝙ intelligimus ēt si altero die venerit) testis absqꝫ religiōis detrimēto testimoniū emendare, ābiguū enucleare, ac ꝙ deest supplere poterit, ꝛ si aio corrigendi id faciat, aliud deponere, ꝛ sic variare, ꝙ est citra sacri offensaꝫ, cuꝫ in eodem adhuc ꝯsistat actu, ad quē est accitus. Bar. in. l. qcqd adstringende. ff. ō verbo. obli. glo. i. l. plane. §. si eadē. ff. de leg. j. gl. in. c. ꝑterea. ver. in cōtinenti. de testib. cog. Bal. in. l. lecta. ff. si cer. pet. ꝯdi. ꝛ Abb. in. c. nr̄a. de testib. ¶ Et ꝙ neqꝫ eorūdeꝫ, neqꝫ aliox testiuꝫ inductio sup ijsdeꝫ articulis ꝭm iuris rl'am fieri possit, tēperamentuꝫ recipit i ca
242 su, † quo litigatores vltro citroqꝫ ad sensuꝫ ꝑbent, vt ad testificationes itex dēat esse recursus, cessante adornationis suspicione, vñ fit vt ꝓhibitio quoqꝫ cessare dēat. l. liberox. §. j. ff. de ijs, q no. infa. argu. l. si. ff. de testib. ꝛ. c. ꝑsentata. de testib. ¶ Idē iuris est in charta
243 ceis † documentis, q ob fidē receptaꝫ suspicioni nō subijciunf, quare ꝓduci poterunt, qñcunqꝫ opus sit, vocato ad h̄ aduersario, nō solū in quacunqꝫ litis pte vsqꝫ ad ꝯcl'onē, sꝫ ēt in appellationis iudicio nec ferme est, ꝙ in h̄ ꝯñe ꝓbatiōis plus lucis adferre soleat cognoscendis rebus, atqꝫ instra in ppetuā actox memoriā solenniter ꝯfecta. gl. ꝛ Sal. in auc. at q semel. C. de ꝓbatio. c. cuꝫ dilectus. de fid. instru. Inno. in. c. cū venisset. de testib. ꝛ in. c. pastoralis. de cā possef. ꝛ ppr. ꝛ in. c. qm̄ ꝫ de ꝓbatio. Bar. in. l. pemptorias. C. sen. rescin. nō posse. Bal. in. l. si qñ. C. de testib. Pau. de ca. in. l. velnti. §. hec vox. ff. de eden. ꝛ Spe. de instru. edi. ꝑtereā. ¶ Verūtñ ꝛ alie rōnes sunt, qbus ad cāe cognitioneꝫ penitus venire daf, sine litiga
244 tox opa, ꝙ ad iudicantis offm̄ spectat, † cuius interest prius causenotionem hr̄e, qꝫ de ea ꝓnuntiet, idcirco ꝙ ptibus deest ipse supplere non ꝓhibef, in his maxie, q ad actox declarationē ptinēt, vtcunque facti nām sapiant, cuius qō iudici non subijcitur, sꝫ iuris tm̄, vt sciat qd ex legibus, ꝛ ꝯstitutionibus decerni ꝯueniat, vt in. l. singulari videre est. C. vt q desunt aduo. ptium iud. supplet. ¶ Siquidē fieri pōt, vt ēt ꝓbatione facta adhuc aliqd in ea desideref absqꝫ cuius cognitione quodāmō iudex hr̄at inscius in qꝫ nā ptē ius tuto impertire dēat. testes itaqꝫ ꝓ religione sua itex interrogare poterit ꝛ maioreꝫ veritatis indagineꝫ expiscari, nō ꝙ ipse vel nō ꝓbatum ꝓbare, vel facti ꝓpositi inqsitionem litigatoris noie suffulcire vellit, sꝫ quo ex inducta ꝓbatione, scrupulum inter ꝯsiderationem infectum eximat, ꝛ ꝓñtiaturus nulla disceptandox remora ipediatur.

¶ Quas interrogationes non solum erga testes, sꝫ ēt in litigatores facere est ꝑmissuꝫ, vt rei finiende vel ex eqtate accedat, ꝙ eā citius iunet, ꝛ veritateꝫ (qꝫ ex ꝓfundo puteo plerūqꝫ petere cogimur) eius in apricū ponat. Bal. in. l. fi. C. de eden. ꝛ in. l. fi. C. de re iudicata. ꝛ in. l. singl'ari. C. vt q aduocat. desunt. bar. in. l. si qs libertatē. ff. ō petitio. heredita. Inn. i. c. ꝑ tuas ō testib. ꝛ spe. ō testi. §. vj. ℣. datis.

¶ Nouas allegationes in ꝓuocatione ab interlocutoria nō recipi atqꝫ ēt recōuentioni in appellationibus locū non esse. Cap. viij.

D E appellatione que ab interlocutoria sñia interponif, hic nihil inculcabo, ne mihi occinatur, quod dici solet, dis chramby thanatos, qꝫuis, etiaꝫ si fieret, fastidiū fore non ita ꝯñaret, ijs presertim, q stomachos suos ad publice, simul atqꝫ priuatim cōmodaꝫ ꝛa adsuefaciunt. ꝛ rursum illud platonis, q draret, dis chey tris to chalon ¶ Sꝫ illud saltem referre institui
245 mus. Ex quo necessium est, vt in appellationibus † ab interlocutiōe cāe exprimantur grauamen inferentes, que ꝛ ipse porro inter iustificanduꝫ exerceri debent, reliqs nō noiatis, quatenus i facti qōne cōsistunt, apud priorem iudicem remanentibus, nō esse ꝙ in hmōi appellationis ꝯñe noue allegationes admittātur. est tex. in cle. appellanti. de appellat. ꝛ. l. ꝯñaliter. §. si iudex. ff. de rebus credit. bar. i. l. eius q. ff. de appellat. recip. ꝛ. c. Cordi. de appellat. in sexto. ¶ Idtū, ꝙ nō ꝓcedit in appellatione a sñia, cuius grauamen ꝑ diffinitiuam irreparabile est, quēadmodum, si iussus sis qōni subdi, aut torqueri, vel, vt alterum ex scōo decreto in bona tua ire patiaris, vel, si interlocutus sit iudex te ꝑscribendum, atqꝫ id genus alijs sententijs q ad diffinitiuam qꝫ proxime accedunt. vbicunqꝫ. n. par rō est, ideꝫ ius quoqꝫ censemus, iuxta. l. qsitum est. ff. ad legem Aql. si postulauerit. §. rō. ff. ō adulter. l. nauta. §. fi. ff. naute, caupo. ꝛ. §. istas. inst. ꝙ cum eo. ¶ Ideꝫ rūdemus si iudex allegantem audire noluisset. naꝫ tunc ostendere ꝙ ꝓbatum non est, haud ꝓhibef, vt Bal. auctor est in. l. ꝑ hanc diuinaꝫ. C. de tempo. appella. qꝫuis h̄ capl'm non prorsus habeat nouum cum ꝓuocationi cām dubio ꝓcul dederit, magis ꝯuenire vꝫ si noua exceptio, vel tale qdpiam ex aduersarij allegatione oriaf. nam ad iustificandam vel impugnandam appellationem vtiqꝫ adhibere poterit. arg. l. tale pactum. §. q ꝓuocauit. ff. ō pactis. ꝛ. l. siue manifestus. §. tandiu. ff. de condi. furt.
246 ¶ † Postremo illud quoqꝫ obiter tū aduerte, Recōuentioni apd iudicem appellationis non esse locum. Nouum. n. plane est capituluꝫ ab antiquo non pendens, ꝙ propterea sub eius iurisdictione qꝫ per deuolutionem solum hꝫ, non est relatum. preter hoc, ꝙ impossibile pt reum si appellasset, posse reconueniri, cuꝫ iam ab initio sit cōuentus. ¶ Proinde actor si ꝛ ipse, ꝓuocasset, partes rei in exercenda appellatione sustinet, similiter non reconuenitur, quare frustra instauraretur reconuentio, cui neuter rūdere cogeretur, apud Cynum ꝛ Bal. in. l. per hanc diuinam. doc. in. l. singulari. ff. eum q appella. in prin. defen. ꝛ. l. ij. §. legatis. ff. de iudi. l. ad cognitionem. ff. ex qbus caus. in possef. eatur. c. j. de cā possef. ꝛ ppr. Bar. in auct. Et ꝯsequenter. de senten. ꝛ iurisd. om. iudi. Socynus in de fallen. regula. cccxxxij. versi. Fallit in omni appellatione.

¶ Et licet Angelus in citata auc. ꝛ ꝯñr. refellat Baldum, quasi reconuentio coram iudice delegato propter communem partium ꝯsensum fieri possit, atqꝫ item per vim exceptionis sine nouo libello. Socynus tū in allegato loco, versi. fallit quando conuentio. ex Bartoli sententia id non probat, quod ꝛ Maria. Socynus facit in consil. xxxviij. Pro decisione. ver. principaliter moneor. j. volu. atqꝫ idem Bar. Socynus in consil. xlj Ante qꝫ ad qōnem predictarum decisionum, ꝛc. volum. j.

¶ Anachephalaiosis eorum, que tam ab appellatoribus, qꝫ ijs cōtra quos prouocatum est, obseruari conuenit. Cap. ix.

O Rtassis e re foret, priusqꝫ Colophoneꝫ huic cōmentationi adderemus, exemplū aliqd ob oculos eorum qui Tyrocinium in iure faciunt appellationis ꝛ interponende, ꝛ exercende, ponere, quo non secus, atqꝫ formula aliqua vterentur, in hoc disceptationis ꝯñe piculum facturi, verum cum pleni eax sint libri, qui de ratione litigandi a formularijs scripti circunferuntur supuacaneum existimaui noctuas Athenis inferre, ꝛ tpis iacturam magis apparare, quā
247 studiosis prodesse. ¶ Ideoqꝫ repetenda mihi saltem vñr, † q appellatori non tam in reddendis appellationis causis, qꝫ in ea interponenda obseruare ꝯuenit. Atqꝫ ex diuerso, quid appellato icumbat, ꝓlatam sñiam defensuro. ¶ Cum primis aūt, qui ꝓuocare maiorem iudiceꝫ aio voluerit, sñie naturam ꝯsiderare dꝫ, si etiam ꝓuocationeꝫ admittat, ꝙ tunc facile ꝯstabit, vbi cognouerit, a qbus sententijs appellare nō liceat. apud Bar. l. in maioribus. C. de appel. ꝛ Spe. de appellation. §. in quibus.

¶ Deinde si non apud acta ipso die voce appellauerit, sꝫ ex internallo, aut a sententie interlocutionis, vt intra deceꝫ dierum tempus id fiat auc. hodie. C. de appellat. ꝛ. c. anteriorum ij. q. vj.

¶ Tum ꝛ grauaminis cām libellis appellatorijs, ꝛ cam veram inserat, ne si temere, aut ꝑ calūniā ad salubre illud appellōnis ꝑsidiū ꝯfugisse te appeat, ñ solū litis sumptuū detrimētū pati, sꝫ ēt ꝯstōnis penā subire cogaris. l. eos q. §. ne temere. C. ō app. ꝛ. l. ab executiōe §. sciant.

§.sciāt.ff.quoꝝ ap.nō recip.c.cū appellōnibus friuolis ð ap.i.vj.
¶ Quarto,coram iudice a quo prouocare debes,aut si eius non sit
copia,in publici tabellionis ꝯspectu,de quo tam aduersarium,quā
iudicem ipsum certiorē reddere opus est,ne ignorantie pretextu sen
tentie executionem reuiqꝫ nouā presumat.ca.fi.vbi doc.de appell.
Cy.in.l.ij.C.de ijs,qui ꝓpt.met.iudi.Card.in cle.j.de appellat.⁊
Bal.in.l.apertissimi.C.de iudi.Quinto,superiorē iudicem prouo
care ꝯuenit,idqꝫ gradatiꝫ,atqꝫ itē plures alternatiue,sic tn̄,vt intra
decem dierum spatium declares,quē iudicem tibi esse velis.Bal.
in.l.apertissimi.C.de appel.glo.⁊ Jo.an.in.c.in alternatiuis.de re
gu.iur.in.vj.¶ Sexto,libellos dimissorios,quos apostolos voca
mus,intra.xxx.dierum tp̄s tibi dari,instanter ⁊ sepius petas,effla
gites,vt ꝗ portio q̄dam sunt ipsius appellationis.in.l.j.ff.de libel.di
misso.l.preses.C.de appel.cap.personas.de appel.⁊.c.q̄ꝫuis rigo.
in clem.de appel.¶ Septimo,est vt instructus vel ꝑ procuratorez
venias,appellationiqꝫ exercende intra primū annū extremas ma
nus iponas.ꝙ si fieri minus queat,scdm fatale tp̄s tibi reliquū,atqꝫ
cōpetere decerni facias.aut si illud quoqꝫ non sufficiat,ꝓbato impe
dimento tertiū annum tibi per restitutionem dari rogites. auct.eiq
appellat.C. de tempo..appellatio. ⁊ ab origine in auctentic.de ijs
que appellatio.ingred.§.primo.collat.v.l.sed ⁊ si.§.sed cum forte
⁊.§.quoties.ex ꝗbus cau.maio.⁊.c.si duobus.vbi Inno.de appe.
¶ Octauo,in reddendis appellationis causis impigruꝫ adeoqꝫ ve
rum te esse opꝫ,⁊ sniam vel vt iniq̄ꝫ,vel vt nullā impugnare.Ad ꝙ
si inducta cā non satis viriū habeat,aliam poteris subrogare,⁊ pro
positū tuū legitime ostendere,idqꝫ vel alijs accitis testibus,vel non
nunq̄ꝫ his,quos ante dederas,repetitis.doc.in.l.ꝑ hāc diuinam C.
de tēpo.appel.⁊ auc.at qui semel.C.de probatio.⁊ a nobis quantū
satis ferme est,hactenus relatum.Cuius ēt Spe.monet,de appe.
248 §.qualiter.⁊ deinceps.¶ † E regione quoqꝫ poterit is,cōtra quē
prouocatio interponitur,qui ob id appellatus vulgo dr̄ oculatus es
se,ne appellationi citra necessitatem ꝯcedat,⁊ iudicatū ipse vel im
pediat,vel intolerabili comperendinationi exponat.pro sentētia ita
que,modo in eius cōmodum sit prolata,non secus,atqꝫ pro menib⁹
pugnet,causas statim exponens,propter quas appellationi,vt te
mere,friuole,ac in negotij duntaxat procrastinationem interposite,
non sit deferendum,vt q̄ꝫ ius ipsum non recipiat.c.cum appellatio
nibus.⁊.c.peruenit.de appel.¶ Quod si neqꝫ his,neqꝫ alijs exce
ptionibus,puta qꝛ appellatio voce interponatur,cuꝫ scripto id aut
libellis oblatis fieri debeat,aut prestituto tp̄e neglecto,⁊ his simili
bus,eius cursus,qn admittat̄,prepediri nequeat,tunc vrgēdū apō
iudicem est,quo tp̄s illud prosequendi appellationem a iure datuꝫ,
breuius iudicat.ꝙ facere ipsum posse dudum est relatum,adeo vt
si postbabitum sit a litigatore appellatio deseratur,⁊ sententia i reꝫ
iudicatam transeat.auc.ei qui.C.de tempo.appellat.cap.si appel
lationem.vbi Car.in clemen.de appellat.
¶ Proinde negotio intra fatale tempus non finito,sed in tertium
annum absqꝫ temporis restitutione protenso,aut si appellans in vlti
mum mensem fatalis anni nihil prestiterit,permissum est aduersa
rio super desertione agere,⁊ petere quod sententia per officium exe
cutioni committatur,apud Jo.fab.in citata aucten.ei qui.vbi ⁊ do
ctor.⁊ Spe.de appel.§.nunc breuiter.versi.item fallunt.
¶ Preter hoc,ꝙ si appellator nolit,q̄ꝫ interposuit appellationem
exercere,⁊ prosequi,sed magis sententie parere contendat,⁊ forte
intersit appellati maiorem iudicem de appellatione cognoscere,vt
vel sumptus litis,vel sententiam adiudicatoriam consequatur,po
terit inuito aduersario appellationem exercere,⁊ quantum eius in
terest prosequi.Doctor.in.l.finali.C.de appellat.Inno.in.c.ex ra
tione.⁊ in capitul.oblate.de appel.Bartol.auctenti.ei qui.C.de
tempo.appellatio.
¶ Atqꝫ,vt semel dicam,appellato omne ius suum in hac instātia,
que ipsi communis est contra aduersarium inducere,⁊ nihil non at
tentare(modo iniuria absit)quo allegationes eius pessundet,senten
tiamqꝫ prius latam tueatur,per omnia est non solum concessum,sꝫ
etiam necessarium.refert Bald.in additionibus Spe.de appell.
versi.officium iudicis.⁊ versi.an inuito.
¶ Reliqua ipse inuestigare poteris,⁊ pro negotij controuertendi
qualitate proponere,nos ex multis pauca saltem deligere voleba
mus ad huiusmodi argumentum nō omnino parerga,ne in ipsa cō
mentandi breuitate,aut quotidiana omisisse,aut tibi ꝓhebendi stu
dia nullam ansam dare videamur nam qui manum de tabula iussit
tollere,nolebat rem sic perfunctorie,⁊ quasi oscitanter tractari,vt
ab eoꝝ preceptionibus,que necessaria esse videntur putet abstinen
dum,sed ita laborem temperandum,quo sedulitatis sue modum ha
buisse cognoscatur,⁊ ab eo abstinuisse,quod licet nimium non sit,ar
gumenti tamen tractandi rationem etiam desideratum non ipediat.

¶ Iudicem appellationis,vt pronuntiare conueniat,⁊ vtra senten
tiarum executioni subijcienda. Cap.x.

s Trabo Gnosius in libro,quē de orbis situ,ho
minumqꝫ moribus inscripsit,inter alia
scitu digna,refert Colophonios Jonie incolas non so
lum milite naualis expeditionis,verum etiaꝫ eqte adeo
precelluisse,vt nullum ferme bellum posset Colophonijs copijs ad
id non accitis expediri,vnde ⁊ ꝓuerbij circunferri solituꝫ,colopho
na epethychen,in re accedente sine qua negotiū confici nō potest,
ita nobis quoqꝫ ad absoluendum,ꝙ instituimus necessarium existi
mamus de sententia nonnihil adijcere,que in appellationis cā post
ea que vltro citroqꝫ deducta sunt,profertur,vt sine qua frustra fue
rit tantum tedij,⁊ vigiliarū in hocce iudicio deuorasse,insumpsisse
vt eorum obliuiscar,que in appellationis quasi subsidium compara
ta sunt,eiqꝫ non impigre ancillantur.
249 ¶ † Iudicis itaqꝫ est rei hactenus controuerse ad iuris amusim fi
nem imponere,quod tunc rectius fiet,si actis diligenter,⁊ quantū
satis est expensis,nō tantū,que in prima,sed ⁊ que in altera instātia
allegata,⁊ demonstrata fuerint,ob oculos habens,ipse ius dixerit,
⁊ vnicuiqꝫ,ꝙ suum est modo ex iure ꝯstituto,modo ex bono ⁊ equo
tribuere nō cesset.Ubi hoc potissimū obseruare conuenit,vt ad ea,
q̄ inter acta sunt relata,⁊ vtrūqꝫ litigatorem respiciunt saltem pronū
tiet,nam si alios perstrinxerit,nihil efficiet,sed nullius momēti sen
tentiam effundet.Bar.in.l.j.⁊.l.ij.C.de eden.
¶ Ceterum cum in priori snia examinanda discutiendaqꝫ bona ne
gotij pars hereat,alter siquidem eam iniustam,alter vero iustam es
se indesinenter contendit opꝫ,iudex ex his,que proposita sunt de iu
re partium se instituat,⁊ ꝙ in appellationibus querimus,inuestiget
emendanda vcꝫ snia prioris iudicis ne sit,an confirmanda,ꝙ tunc
haud difficulter cognoscet,si de re,que controuertitur certior reddi
tus,quid ꝓpea iuris sit per oīa scrutetur,ita nimirum faciet,quod
ad inquirendam veritatem pertinet,idqꝫ ex officio,ꝙ altissimuꝫ ge
rit.l.is apud quem.C.de eden.l.vbi autem non apparet.§.primo.ff.
ff.de verborum obliga.⁊.l.j.ff.de iurisd.omnium iudicum.
250 ¶ † Sꝫ de eo q̄situm est,si qn̄ prior snia confirmatur,illa ne,quā in
primo iudicio ꝓlatam esse ꝯstat ex quo subsistit,an potius cōfirma
toria,seu q̄ꝫ appellationis iudex dedit,veniat executioni committē
da:Ad ꝙ hac distinctione opus est.Aut.n.causis appellationis
plene ventilatis,sꝫ ad infringenduꝫ ꝓnuntiatuꝫ haud suffi cientibus
calculum suum iudex adijcit,⁊ sniam cōprobat expressim hn̄ vcꝫ iu
dicatum ⁊ male ꝓuocatum,⁊ illam suaꝫ sniam ꝯfirmatoriam iudex
appellationis exequet̄ is maxime ꝗ est ordinarius eiusqꝫ auctorita
tem hꝫ.Aut ꝯfirmatio illa tacite est facta qꝛ vel tp̄s est decursum
vel aliud pretermissum ꝑꝑ ꝙ rata manet snia preter hoc ꝙ nouam
rei cogoitionem desideret ⁊ rem iudicatam meretur quo casu eius
executio ad priorē iudiceꝫ remittitur ad quē spectat.is eniꝫ ad quē
prouocatum erat de causa plenius cogniturus eam intra sua septa
occlusam inuenit quare nihil notionis habere potuit vn̄ censuraꝫ sen
tentia antea late adhiberet quapropter citra nouum calculum eadē
manet que prius fuit atqꝫ item eiusdem iudicis ad quem pro execu
tione legitime facienda sit cause remissio.refertur in.l.eos.l.preci
pimus.per Cynuꝫ.C.de appellatio.l.furti.§.j.ff.de ijs qui notan.in
famia.auc.ei qui.C.de tempo.appellat.⁊ auc.si quis litigantiuꝫ.C.
de epis.audi.Bar.in.l.tale pactum.§.ꝗ prouocauit.ff.de pact.Et
colligit Papiensis in practica sua de forma sententie in causa ap
251 pellationis.¶ † Fieri ēt poterit vt eadem snia ex parte veniat con
firmanda ⁊ ex parte corrigenda ꝯ hoc ꝙ sententiam indiuiduaꝫ,ne
que separationem recipere dicimus.l.in hoc iudicio.ff.familie.er
ciscū.quo casu ꝗ ipingas opꝫ ꝙ snia scdꝫ sui naturaꝫ in certa capita
diuidatur ex ꝗbus aliud probes aliud aūt corrigas ⁊ tot erunt snie
quot capita tm̄ abest vt eius fiat diuisio sed singula capita singulas
snias efficiunt.Ut plautius ꝯdēnatus nomine vigiti solidoꝝ quos
L.Titio in auro puro soluere debeat ex legati causa ⁊ interposita
appellatione ꝯstat legatuꝫ hoc ꝗdem a plautio relictum sꝫ non i au
ro puro puto.Cognitione itaqꝫ habita diuidenda erit snia ⁊ illa cō
firmanda hec auteꝫ emēdanda ne vtile quoqꝫ succumbere cogatur
⁊ vires ꝑdere.l.etiam.ff.de minorib.c.Rayn.extra testamen.⁊ bar
tol.in.l.ampliorez.C.de temporib.appellat.⁊ Bal.in.l.prima.C.
ne liceat tertio prouocare.
¶ Insuꝑ de rōne ꝓnuntiandi non omnibus eque ꝯstat.Quamuis
enim pleriqꝫ omnes interpretes iuris in hunc modum per appella
tionis iudicem pronuntiari posse opinentur.Male iudicatum esse
⁊ bene appellatum quasi secundum ea que exprimuntur aut absolu
tio aut condemnatio,perinde atque iusto pronuntiato requiritur in
cludi intelligiqꝫ videatur,Bartolus tamen,vt apertus esse,so

let, ⁊ a fuco quantum professio patitur, alienus, tutius esse arbitra-
tur, vt non sit quis simplici illo pronuntiato contentus, quo dicit.
Male bñ ve iudicatum, ⁊ bene male ve appellatum, sed adijciat, ⁊
L. Titium condẽno, vel absoluo. secundum negotij exigentiã de
quo est controuersia, vt sic cõdemnatio, vel absolutio expressiz quo
que adcedat, ne in snia quid desideretur, ⁊ vitio subiacet.
¶ Id quod ⁊ ipse probarim in ea maxime sententia, qua idipsum
per priorem iudicem diserte non esset factum, sed ad equiualens ve
niret referenda, quo extra vitij suspicionem habeatur. Bart. in. l.
offilius. ff. de lega. iij. l. eos. C. de appellat. l. qd si forte. vbi. ⁊ Alex.
ff. de solutio. glo. in. l. preses. C. de senten. ⁊ interlocutio. omniuz iu-
dicum. Joan. Cald. in capitu. significauerũt. de exceptionib. ⁊. c.
Raynaldus. de excep.
252 ¶ † Ubi eius quoqz monendi sumus, non absurdum fore si iudex
appellationis priorem sententiam renocaturus, improbaturus ve
causas adsignauerit, quaruz consideratione illud faciat ita eniz fiet
vt minus existimationi eius, qui antea pronũtiauit, decedet (modo
imputanduz cui sit ex iuris regula minus dijudicasse, qui citra cul
pam latam, in ius litigatoris solum peccasse videri possit, vtcunqz
quod potuit, interim prestitit) id tamen, quod in foro Pontificio
vsurpatur magis, quam vulgo, nisi Consistorij moribus habeatur re-
ceptum. Secundum cap. cum Bertoldus. necnon glos. ⁊ doctor.
in. c. sicut nobis de re iudicata. Et temperamentum ad illud pbet,
quod in nullis non dicasterijs frequentatur, sententiam sine cã in-
serta tutius proferri. Parum enim abesse, quin ex ea diserta expr
sa possit subuerti.
¶ His adde a sententia que nullius est momenti, non opus eẽ vt
pronocetur, per se enim haud subsistet. Quade causa, oculatus iu-
dex esse debet, ne appellationi p imperitiã nonnihil deferat, aut cõ
cedat, pronuntiet itaqz nulliter iudicatum, ⁊ superuacanee prouoca
tum. Quamuis in casu quo de nullitate non ita constat, vsu compa
ratum sit, vt nulliter ⁊ mala iudicatum, coniunctim adseramus, in
l. quedam mulier. ff. famil. ercisciund. l. nominationis. C. de appell.
Bal. in. l. j. C. quando prouoc. non est necesse. Angel. in. l. si expres
sim. ff. de app. ⁊ Jmol. in. l. cum querebatur. ff. de re iudicata.

QVARTVS LIBER

De supplicandi vsu est, atqz aduersus
rem iudicatam restitutione.

¶ Quando appellatione prohibita, ad supplices libellos
recurrendum sit, ⁊ quis eorum
vsus. Cap. j.

Maximus Tyrius philosophus Platoni-
cus in eo sermone quo vitam acti
uam, meliorem esse contemplatiua differit, magni ne
gotij esse putat, perfectam viuendi rationem inueni-
re, simul atqz hominem perfectum, adeo vsqz omni-
bus studijs inopiam quandam cõmisceri, que non sinat ea pulchri-
tudinem illam contingere extremam, Hominisqz ingenium rez nul
253 lam perpetuo pbare, † at semp esse querulum, preterea morosum,
ac proprijs ẽt rebus minime contentũ, q ⁊ ijs perspectum fuisse qui
Rempublicam legibus cõponere instituerunt, ille statim cognoscit
cui sedulitas illa in mentem venit, qua toties prospectum est vt vni
cuiqz q suũ est citra iniqui suspicionem obuenire possit, vt sic lex p-
suasione quadã salutis in composito ciuitatis more, decoraqz admi
nistratione consistentis quenqz capiat, sine qua inanis saltez scriptu
ra esset, ⁊ ab otiosis excogitata viuendi rõ quã nec ipsi prestare vel-
lent, que ⁊ philosophorum quorundã est respublica sine publico re
rum vsu ad vmbratiles duntaxat cõcertationes redacta, Utopie, si
si dijs placet, quandoqz profutura. nos optimarũ legum ministerio
ciuitatem recte cõstitui sentimus, quas vtentiũ virtus custodit, que
ab ratione exoritur atqz exercitatione conualescit, que statiz te doce
bit, quam necessarium fuerit, ẽt non vnum remedium ijs polliceri, q
se iudicato lesos, oneratosqz conqueruntur.
¶ Quam salutare aũt sit illud atqz cõmune prouocationis presidiũ
⁊ qbus modis expositũ, hactenus quantũ ad cõpendij methodũ at
tinet, enarrauimus, verũ qr intra certos fines est contractũ. quo pro
cacitas eorũ cõpesceretur, qui in ipsis litibus lites querunt, atqz vt
nemini nõ negotiũ facessant, satagunt, proqz delicto habent, ne alijs
quoqz nõ ita meritis, illud institutũ sit fraudi (in cõem siquidem rei
publice vtilitatez leges ↄstitutionesqz sunt cõparate, tantũ abest, vt
casses eẽ deãnt, qbus boni quoqz intricati, nõ possint vllo pacto iu
uari, exqz summo iure, summa iniuria nasceretur, ↄ oẽs ciuilis ⁊ so
cie vite rõnem) placuit qdem intemeratã eorũ seruare existimatio-
nẽ, quos legislator prestabiliores censet, q̃ vt vel inique, vel minus
ex legis prescripto, quẽ pnuntiando grauare velint, veritatem qdez
cũctis preponẽt, honestumqz cũ Antigono habebunt q honestuz
est, ⁊ iustũ q iustũ, neqz ad dextrã neqz ad sinistrã temere declina-
turi. At cum diuinũ potius sit q̃ humanuz oibus horis eque sape-
re, presertim vt nũc sunt homines, qbus ipsa dies qñqz parẽs, qñqz
nouerca esse solet, iuxta illud allote mytrny pelei ymery, allote my
tyr. Haud oportebat ↄfidẽtiã illã in republica ad iustitie stateram
atqz regulã administranda, cui preiudicialẽ esse, ⁊ bonos, atqz ma-
254 los iuxta haberi. ¶ † Quapp egregie ↄstitutũ est, vt si ab alicuius
iudicio puocare nõ liceat, in quo tñ lesum te grauatũ ve ↄ iuris, aut
boni ⁊ eq benignitatẽ adseris, adhuc suffugiũ in republica inuenias
quo iuuari atqz innocentie tue cãs exponere possis, supplicãdi vcz
rõnem atqz bñficium, in appellationis quodãmõ subsidiuz cõpara
tum. Ex qbus solicitudo eorũ apparet, q vrbẽ legibus formare, ⁊ ad
equabilitatẽ quandã redigere conati sunt, tm̃ abest, vt in ea minus
q̃ p legẽ cõpetebat, secũ actũ ↄqueri posset qsq̃, aut quasi iustitie
ope destitutus, cões hominũ suppletias, ⁊ ↄ iniuriã auxiliũ ei dene
get q iuste deprecat. l. j. C. de sen. pref. preto. §. fi. insti. de ijs q sunt
255 sui vel alie. iur. ¶ † Utilis itaqz nõ tm̃ sz ⁊ necessarius est suppli-
cãdi vsus, tunc maxime qñ a grauamine releuari cupis, cui p com-
mune appellationis auxiliuz non subuenit. Hinc forte sumptus q
veteres ⁊ p rebus bñ gestis iustitium indicere, quo a litibus tractã
dis aliquãdiu cessaret, ⁊ supplicationes fieri dijs suis in gratulatio
nem volebãt, vt apud Liuiuz in. x. lib. ab vrbe ↄdita, ita si qd picli
humano auxilio nõ ita auertẽdi iminebat, supplicatione indicta su
peris cõmittẽduz precibus offerebat. Quare supplicationẽ nři li-
bellos dñt, qbus superioris benignitas ad submouenduz grauamẽ im
ploraf. Et aduertere est grauamen illud nõ vnius ↄsiderationis es
se. Nã aut p sniaz infert, aut priusq̃ snia sit plata, ⁊ vtroqz casu sup
plices libelli hẽnt locuz, tunc demuz si appellationez interponere p
hibearis. frustra. n. ad extraordinariuz subsidiuz recurris, vbi ordi-
nariuz habes expositum. Hinc est q pnciarum presides, alijqz
minores iudices ⁊ Magistratus hmõi libellos nõ recipiunt, vt a
qbus puocare liceat, fm Jnnocentiuz, nisi in casu q ad nobile iudi-
cis officiuz ptinet, neqz actionis iure expediri dẽat, magis frequen
tato, q̃ vt a nobis admoduz iculcari opus sit plene siqdẽ hmõi sup
plicationibus oẽs hodie sunt aule principuz, plena oia ↄsistoria, vt
queadeo nulla magistratus domus est, qn libellis illis pateat, in re
bus nõ soluz exiguis, veruz ẽt magni põderis, p iudicis tñ officium
⁊ citra vllã facti scrupulosaz indaginẽ expediendis, id q ad viz sub
ditorum cõpescendã, pacẽqz publice puehendã valde ↄducit, dum
mõ vnusqsqz iure potius experiri iubet, q̃ sibi ipsi ius dicere, ⁊ al-
terius rẽ ↄtẽpta leguz maiestate iteruertere, vt i. l. nec qcq̃. §. vbi d
cretuz. ff. de offõ pcõsul. ⁊. l. oia quecunqz. ff. d reg. iur. de qua tñ no
bis ipresentiaꝶ tractatus nõ est, sz de ea supplicatione, qua vel sentẽ
tie piculuz añuortimus, vel ipsaz sniam latã retractari ↄtendimus.
256 ¶ † Aut. n. apud eos iudices ptracti litẽ suscipere iubemur, q for
te paruz erunt ppitij, ⁊ veremur, ne de scripti iuris, aut statuti rigo
re succumbamus ad eqtatis benignitatẽ de victoria nihil dubitan-
tes, neqz soliciti admoduz, mõ ne aliqd aduersi nobis ⁊ minus late
obueniat. ⁊ forte defensor, quez prius accedere debemus, eodẽ he-
reat luto, iustitiãqz impertiri nolit. in auct. vt differ. iudi. §. si vero.
collat. ix. ⁊ de mãdatis principuz. §. ⁊ nõ pmittere. colla. iij. princi-
pem supplices accedere iteriz possumus, ⁊ quo cãm p singli sua be
nignitate misericordiaqz ad se ptrahat aduocetqz, ↄiecturisqz ex re
ruz circunstãtia sumptis p negotij q̃litate, ⁊ reipublice trãquillitate
cãm expendat, ⁊ q equuz bonumqz sit pnuntiet q haud ita nouum
est, cuz nõ tm̃ in sacro Cesaris auditorio vsurpet, sz ẽt principuz im
perij romani, q hisce modis qñqz cãs ad eq ⁊ boni ↄtẽplationẽ diffi
nire, qñqz intolerabilibus fori sumptibus moduz dare instituo non
ita illiberali curãt neqz absurduz fuerit qñqz iuris pscriptuz egredi
⁊ eqtatis rõnẽ hñe, ⁊ h p tpis, loci psonaꝶ, atqz rei i iudicio tracta-
te ↄditiõe, alioq ius ipsuz nõ rebus sz res iuri coaptaueris, ⁊ facies
vt nimiuz emungendo sanguis eliciat, q reipublice vsquequaqz ñ
ↄueniet, monẽte ẽt platone d supplicatiõe añ sniaz oblata differunt
nři auc. q̃ supplicatio. C. d pcibus imp. offe. ⁊ est in auc. vt spõsali.
257 largitas. §. aliud. colla. ix. ¶ † Aut snia iã est lata, iuri litigatoris
paꝶ rñdens, ⁊ pp iudicis excellentiã, statuti ve auctoritatẽ nõ ausis
puocare, tñ ne ↄ iniuriaz tibi auxiliuz deneget, pncipi supplicari p
missuz est vt cã ad examẽ renocata sniaz retractet, ⁊ ↄ fas atqz equũ
te grauari nõ patiat ⁊ ex offõ paꝶ ageret si te suppliciter deprecan
tem nõ exaudiret, misericordiaz ve toties petenti subtraheret. de q
re i. l. si qs. C. de preci. imp. offeren. ⁊. c. ex literis d in integruz resti.
vbi gl. ad xbũ, supplicauit Jnn. ⁊ doc. i. c. ad audientiã. ij. d rescri.
¶ Utroqz

258 ¶ † Utroqꝫ autem casu hoc querimus, vt sententia impediatur si
ne proferenda, siue prolata, illa ne pronuntietur, hec autem vt prola
ta retractetur. Unde consequens est supplicationem in hoc equi-
parari appellationi, quod ⁊ ipsa sententiam pendere facit, atqꝫ re-
uocato examine retractari. per Jo. de Lignano in de ecclesiastico
interdic. §. ad partem affirmatiuam. tametsi effectu non tam equa-
li. Porro quod supplicatio oblata sententiam in suspenso tenet, sit
q̃ rescindi poterit, nihilominus tamen eius interim executio presti
ta p̃ victorẽ satisdatione, presertiꝫ si a. x. die offerat̃, q̄ sñia lime re-
soluta oia restituere ẽt cũ augmẽtis velit, q̃ in ɔdẽnationẽ sint pdu
cta fiet, in auc. Que supplicatio. Id q̄ i appellõne nõ est, vt q̃ execu
tionẽ quoqꝫ impedit, neqꝫ nouari quicq̃ꝫ permittit. l. appellatione
interposita. C. de appel. l. j. ff. nihil noua. ap. interposi. ⁊. c. an sit. de
259 appel. ¶ † Sunt ⁊ alie species in quibus supplices libelli ab ap-
pellatione distant. nã preter hoc quod supplicationi tunc demuꝫ lo
cus sit, quando prouocare non licet, siue propter personam, siue p̃-
pter rem, siue alia de causa, vti est receptum. Etiam contra his pro-
nuntiatuꝫ supplicari potest, a quo non appellatur, vtpote principis
⁊ prefecti pretorio. l. si quis aduersus C. de precip. Imp. offer. ⁊ re-
fertur in. l. prefecti. ff. de minor. Insuper de supplicatiõe ideꝫ iudex
cognoscit, non autem in appellatione. l. eos. C. de ap. seruilis quoqꝫ
conditionis homines etiam si ad supplicium per sententiam graueꝫ
ducantur, non exaudiuntur appellãtes, sed a supplicatio. tristi au-
xilio nequaq̃ꝫ submouentur, per Martianũ in. l. serui. ⁊. l. Lucius
Titius. ff. de appel. Proinde relatũ est appellationẽ. x. die inter-
poni, verum supplices libelli non modo intra decendium, sed etiam
ad biennium offerri poterunt. l. singulari. C. de senten. prefec. preto.
⁊. ij. q. vj. anteriorum. postremo a iudice quoqꝫ delegato supplica-
tur maiori, precipue in re qua appellari est prohibitum, forte ob cõ
tumaciam, que facit alienum ab eo beneficio. l. diuus. ff. de in integ.
restit. ⁊ est casus in. c. ex lr̃is. vbi Inn. extra de in inte. resti. ⁊ Imo.
in. l. ex consensu. §. fi. ff. de app. adserens hanc questionem in Aula
Regis Aragonum diu fuisse tractatam dubiam.
260 ¶ † Qd̃ vero cessante appellatione tandem preces offeruntur, pro
cedit, cum apud eum iudicem a quo prouocari non permittitur, tuꝫ
si eius generis habeatur sententia, vt appellationẽ ex iuris prescri-
pto non respuat, alio qui etiam frustra supplicationem apparaue-
ris, veluti est sñia que duabus tertia accessit conformis. ⁊ hoc ne vi
ctori contra iuris ɔstituti prohibitionem preiudicetur, principisqꝫ
indulgentia cui sit damnosa, quem ita oportet supplicem audire, ne
alter grauetur, cũ ⁊ in beneficijs suis impertiendis, princeps iuris
ordinẽ imitari presumatur, tantum abest, vt illi quid aduersus p̃mit-
tere possit intelligi, vnde alius ledatur, ⁊ petenti commodetur. l. ex
facto. ff. de pup. substi. Bal. in. l. omnes populi. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ in
c. quoniam. de natur. libe. ⁊. l. rescripta. C. de precip. imper. offer. ⁊
261 reperitur in. c. rescripta. ¶ † Ex quibus statim consequens est, ⁊
supplicationibus modum prestitutum, ne bñficij illius quoqꝫ neces-
sarium vsum, in abusum quis transuortat. Uulgo enim fieri solet vt
indulgentia deteriores reddamur, ⁊ is cui palma conceditur, totuꝫ
cubitum arripere quandoqꝫ ausit. Recte itaqꝫ ⁊ principali constitu
tione factum, supplicem semel duntaxat in vna eademqꝫ causa au-
diendũ, q̄ ⁊ ipsum discrimen parit ab appellatione, que denuo iterũ
que fit. quisquis igitur aduersus sententiam preces obtulisset, de-
nuoqꝫ victus est, nullã licentiam habebit iterum super eadem causa
supplicandi. l. si quis aduersus. C. de precib. impe. offe. glo. ⁊ doct.
in. l. j. super verbo, retractare. C. ne liceat in vna eademqꝫ causa ter-
tio prouo. ⁊ est in. l. ij. C. senten. rescindi non posse.

¶ A quo, item ad quem supplicandum veniat, ⁊ hoc quandoque
sine libellis. Cap. j.

e Tu ne in hac beneficij parte ĩpingas ɔside
rata eius ratiõe, oportet co-
gnoscas quem nam implorare debeas, ⁊ qua verborum
figura id competat, quo opportune atqꝫ ex prescripto,
illud facere non posthabeas. neque vltimam iuris parteꝫ existimes
eo recte posse quem vti, q̄ si passim, ⁊ omnibus esset datũ, iam tot vi
gilijs, tot sumptibus ad comparandam hanc prudentiam non foret
opus, sed eius sibi ex libris ipsis mutisqꝫ magistris, non secus atqꝫ
ex copie cornu quisque opulentissimam supellectilem facile quere-
ret, ⁊ domi adsequeretur.
262 ¶ † A Prefectis itaque pretorio, ipsoqꝫ principe supplicare est
permissum vt a quibus non prouocatur. licet enim illi tante confidẽ
tie viri sint, vt nemo statim sibi persuasum habeat, non iure fieri q̄c-
quid publice egerint responderint ve, q̃ tamen homo iustum ⁊ ciui
le est animal, abominans in alterius dispendium perperam q̄d sta-
tuere, si audierint deprecantem de iure conqueri, humanitas ipsa, ⁊
officium ad illud quod homo homini debet facile eos induci debẽt
vt supplicem audiant saltem, ⁊ si ex allegatis illati grauaminis cau
sis instruant̃, equũ esse q̄ petit̃ existimatiõis sue cõceptũ põdus al
terius iniurie haud preferent, verum sibi ipsis cedent ⁊ simpathij, q̃
aut condolescentie quam ciuitas ex suorum incõmodis subit apud
Platonem, ex Solonis instituto ad ipsos quoqꝫ pertinenti, locuꝫ
prebebunt, ⁊ quod vel per inconsiderantiam, vel ex cause se non ita
habentis suggestione est factum, meliori consilio resoluent, ⁊ ne ino
cens condemnetur, vel nocẽs absoluatur altius perspecta lege, ⁊ eq
benignitate perpetuo curabunt. l. quod iussit. ff. de re iudi. c. cũ ces-
sante. de appellatio. capitu. sacro de senten. excom. ⁊ capitu. Qua
liter, ⁊ quando.
263 ¶ † Haud dissimiliter de principe cogitandum est, qui tametsi om
nia iura in pectoris sui scrinio habere dicitur, vnde haud secus atqꝫ
ex fonte quodam scaturiant, promanentqꝫ, dignum tñ ⁊ ex imperio
magis existimat sese legibus submittere, ⁊ suam auctoritatem de iu
ris quoque auctoritate pendere, tantuꝫ abest, vt regie functionis ob
litus, etiam pauperculam anum iustitiam humiliter inuocantem cũ
Alexandro, exaudire ⁊ petitorum compotem reddere contemnat,
Quapropter negotiũ, de quo dum non vsquequaqꝫ liquebat aliq̄d
decretum est, ad supplicationẽ reuocari non est nouum, quid enim
si coniecture accedentes qualitatem rei iuuare recens ceperint. q̄d
vbi qualis qualis notio factum ipsum non in ita clarum fecit, sꝫ por
ro demonstrari poterit, vel ex iure aliud decernendum, vel eq be-
nignitatem rigore iuris superiorem esse debere. cuius exempla cum
longum sit corradere, tyronibus ea inuestiganda relinquo.
¶ Cui ⁊ hoc adijci posset, quod in multorum principum auditorijs
inuenti sunt, qui non solum personarum in dicendo iure respectum
habuere, sꝫ ius etiam venale facientes turpissimis sordibus pollu-
tum adulterare non sunt veriti, quorsuꝫ ⁊. deorophorus apd̃ Hesio
dũ, ⁊ chiamus est ibẽ apd̃ Pythagorã, pro ijs qui muneribus cor
rupti perperam iudicant, prouerbio dici legimus, malo illo dubio
procul, ⁊ in ea secula minus corrupta collapso, cuius quidã ⁊ Try
bonianum virum extra omnem aleam erudito insimulãt, Suida au
ctore, cum tñ procopius cum singulari omniũ artium doctrina mo-
rumqꝫ suauitate, si quod auaritie crimen haberet, facile obscurasse
scriptũ reliquerit: Que omnia indicio sunt principem quoqꝫ anti-
quius putare quod iuri ⁊ equo consentaneum esse posset, quam qd̃
in cuius iniuriam est factum.
264 ¶ † Habes supplicari a principe atqꝫ ipsis prefectis pretorio pos
se, secundum adductã. l. si quis. ⁊ auc. que supplicatio. ⁊ tradit In-
no. in. c. ex literis. qd̃ ⁊ apud presides ac seniores magistratus vsu
venire, experientia testis est satis locuplex, nisi officij implorationeꝫ
eam dici malis quam supplicationem. quaꝫ a certis iudicibus i cer
tisqꝫ rebus appellationi non expositis, fieri significantius, placuit.
Utcunqꝫ tamen sit, nobis satis est vsum cognoscere, ⁊ labenti cau-
se apud eundem iudicem demonstrato grauamine suppetias ferre
intrepide posse.
¶ Quid eniꝫ si iudex interlocutus sit de solutione facienda, aut mul
ta eroganda, ⁊ ostdẽre poteris te neqꝫ debere illud, nec in mulctã
incidisse: magis est hoc casu vt sententiam illam ipse grauamine cõ
perto reuocet, quam contra fas ⁊ equum innocenti damnum infe-
rat. l. Quod iussit. ff. de re iudicata. Ange. in. l. si debitori. ff. de iudi.
¶ Ex quibus nõ obscure apparet, cognitionẽ precũ ab illis quoqꝫ
habendam qui ipsi grauamen intulerũt. quod ideo absurdum eẽ ne
gotijs, quia supplicatio, venia quedam dicitur per misericordiã im
petrata, quam citra iudicij leuamen quis causis admotis imperti-
ri potest, in. l. prefecti. ff. de minorib. in integ. restituendis liberuꝫ ta
men etiam erit, si prefectos pretorio tibi parum propitios scias sen-
tentiamqꝫ non statim mutaturos, imperatori preces offerre, ⁊ quaꝫ
misericordiam in prefectorum auditorio non inuenis, apud princi-
palem clementiam obtinere, que ⁊ indicio erunt quibus libellꝰ illi
supplices porrigi debeant, principi vcꝫ atqꝫ prefectis pretorio.
265 ¶ † Sin autem eorum copia non ita haberi poterit, nihil officit cõ
siliarijs vel causas introducentibus, quos Innocen. cum Iustinia-
no referendarios, Bald. Tabelliones, pleriqꝫ a libellis cognomi
nant, preces exhibere, qui ipsi earum notionem non habent, neque
eniꝫ inferior iudex de actis apud superioreꝫ ventilatis examen ha-
bet. l. minor autem magistratus. ff. de minorib. ⁊. l. cui inferior. de ma
ioritate ⁊ obedientia. sed ad principem, aut prefectos eas referre
debent, in citata aucten. Que supplicatio. Ubi Bald. Iason ⁊ re-
liqui interpretes iuris id tractant. ⁊ Doctor. in capitu. ex literis. de
in integr. restitutio.
¶ Que omnia eo spectant vt supplicationis vtilitatem cognosca-

mus, et qui grauamen intulit, illud idē releuare auctoritatem habere nobis cōstet, quare ab eodē ad eundē preces supplices fundimus quasi a nō bñ instructo, ad melius et exactius instruendum, alia quidem ratione q̄ ille, qui a iudice probe poto, ad sobriū prouocabat, quod lz ridiculū sit expectare in eo q negotijs publice et serio tractādis perficitur, plura tñ eius exempla etiam nostra etas videre cogitur, vtinā priuatim duntaxat, et non item publice incōmodātia, q̄ admodū expediat, bonis que iuris et reipublice bene volentibus p-
266 betur. ¶ † Neq3 hoc te lateat supplicationē scripto comprehendi insertis causis quibus te grauatum adseris, nec tñ omnibus sed his solum quas obiter concipere poteras ad iudicem quo de peritis cognoscat inducendū, quod et ex nomenclatura quodāmodo se ostendit, qua libelli supplices dñr. Uerūtñ si stati apō acta iudice adhuc pro tribunali sedente supplicationē interponere libuerit, voce illud, et sine libellis fieri ad appellationis exemplum posse pleriq3 omnes sentiunt, quo casu forte nō fuerit satis vno verbo id facere, puta, supplico, queadmodum cū Martiano dicimus Appello, sed oporteret te causam aliq̄ imiscere, ne temere, ad precū subsidium recurrere videaris tametsi a nostris eius non sit mentio, sed voce tantū supplicationem apud acta interponi. glo. Cynus, Salycetus, et Jason in aucten. que supplicatio. super verbo, offerenda.

¶ De tempore intra quod supplicationem interponi constitutum est, tum de executione quid interim fieri. Cap. iij.

8 Uperest vt de tpe quid adnotemus intra q supplicatio interponi debet, cui si ea que hactenus memorata ad presentē tractatū digna relata, adieceris, statim habes que ad formā huius negotij pertinere nostri putant, vt sine qua vel non consistet, vel minus cōmodabit, adeo vt qui tēporis rōnem non habeat, etiā a constitutione sit alienus. Q̄ñ quidem supplicatio litis pendentiā non inducit, quare et nullam requirit contestationem, sed principem ad misericors benigniusq3 iudicium inuitat, quo iudicatum resoluta sententia rescindat, interim tamen ne nō pōt snie executionem impedire, qui
267 est litium finis b3 Bald. qua ppter † nullius vsus foret, si non vim aliq̄ ad intercedendū, snie, haberet, eam nimirum, quod pronuntiatum ad eam retractatur, et nullius fiat momenti, qui effectus nō omnino est contēnendus, q̄ñ multis subsidio fuit, ne res ipsorum per iniuriā interuerterentur, ex meo que fieret tuū, rursusq3 ex tuo meū.
¶ Quia vero executio snie nihilominus fieri solet p supplices libellos minus impediēda, oportebat rationem induci, qua etiam facta executio nihil officeret, s3 resoluta snia inanis redderet. Et scōz negotij controuersi exigentiam et naturā integri fieret restitutio.
268 ¶ † Q̄ñ hoc obseruare cōuenit, eum qui supplices libellos offert, solere ēt integri restitutionē petere. Ceterū ne inepte hoc petas, aduertendū est ad eam sniā, qua reus solū absolutus est non tā opus esse, vt restitutionē quoq3 impetres, verum sufficit sniam retractari, quo ex reo cōsequaris q in actionem est perductū, nisi forte ad hoc integri restitutionē vrgeas, vt persequendi q tibi debetur iudiciū porro maneat saluū, de qua re post vberius scribemus. Sin autē tu sis condemnatus, et non obstāte supplicatione, parere snie iubearis tam integri restitutionē, q̄ sniam retractandam instaurare debes, q tanto facilius obtinebis, quanto ad resolutionem sententie restitu-
269 tio propius accedit. ¶ † Nec tñ p omnia verū est executionem precibus nō impediri, etenim si id in snia perstringat, q executioni mādatum reparari non potest, veluti in supplicio de sniaā passis sumēdo, ad iudicatum non venit cōtempta supplicatione properandum idem rñdemus q̄ñ respublica proscribitur, aut in Bannū imperiale, quod vocāt, declaratur, q de sontibus simul atq̄ insontibus pena expectaret, quod tamen iuris ratio abominatur, ab executione cessandum est, et quid nam supplices libelli sint impetraturi vidēdū Inno. in ca. grauem. de senten. excommunicationis.
¶ Sunt et alie species qbus interposita supplicatiōe executioni nō sit locus, puta si de nullitate snie queratur, et paratus sit nullitatē ex continenti probare. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudicata. sin autē longiorē examinis indaginē desideret, ad executionē procedetur donec negotij finis quid porro sit faciendum, ostenderit. l. si. ff. de ordi. cognitio. et tradit Bal. in auc. Que supplicatio.
¶ Ceterū de tempore intra quod peccandi licentia cui esse possit, interpretes iuris nō idem sentiunt, prestitutū tñ est, atq3 statim concessum non sine causis principem ad hoc impellentibus. ex quo enī in appellationis subsidium cōmoditas illa quodāmodo introducta videri debeat, non secus atque ipsum appellandi beneficium intra fines suos vt consisteret equum erat alias enī facilimū fuerit ex eo quod in publicam vtilitatem sit comparatum, abusum nasci quo alter alterum insidiose magis incesseret, q̄ vt grauaminis, q sibi illatum putat, subsidium humiliter imploraret, et iniurie obstaculum ob
270 latis etiam precibus poneret. ¶ † Et regulariter scdm constitutiones tēpus interponende supplicationis est. x. dierum a snia lata (ni mirū ad exēplum appellationis que hoc idem tempus h3 prestitutum) quo facto satisdationis cōmodum superit, alioqui bienniuz cōpetet ad illud expediendum, iuxta auct. que supplicatio.
¶ S3 in eo dissensio est. sunt. n. ex quorū numero Azo quoq3 est, q cōstitutionem sic accipiunt, vt prefectis pretorio intra decimam diē a lata snia, vel eius scientia, precandi licentia sit, et imperatori vsq3 in biēnium. Proinde si 3 iuris ordinem sit pronuntiatum biennio tractationem apparari, sint vero 3 ius litigatoris resolutionē. x. dierum intercapedine fieri debere. de qua opinione videre est in gl. et l. j. super verbo, Nostro numini. C. de senten. prefec. pret. glo. in c. ex literis. de restitutio. in integr. et apud Nepotem de monte Albano inde exceptio. articulo. xxiij. quam et Barto. non improbare videtur. ¶ Innocentius tñ in adducto. c. ex literis secus locū exponit, et adseclas h3 Cynum, Salycetum, Jasonē, Cardi. Zaba. cū plerisq3 ex recentioribus iureconsultis q scdm glosam vt legi magis respondentē imitantes, in satisdationem duntaxat vim esse opinantur, si intra. x. diem, aut bienniū preces obtuleris. Porro supplicatio quia litis pendentiā haud inducit, et iudicatū non poterit impedire, s3 interim executioni cōmittitur, nisi forte in casu quo il-
271 lud speciatim inhibetur. ¶ † At qui intra. x. diem supplicationem interposuerit, id cōmoditatis adsequtur, q sniam suam iudex nō poterit exequi, nisi aduersarius fideiussoribus datis, et sic idonee cauisset, de eo quod iudicato comprehensum est vna cū fructibus atque augmento restituendo, vbi sententia fuerit resoluta.
¶ Sin autem id post hoc tpis distulisset, et in biennio ad precandi auxilium recurrendum sibi in animum sumpserit, satisdationis commoditatem non habebit expositam, tñ retractandi iudicatū adhuc in bienniū illud ius saluū retinet, s3 iudex nihilominus iudicatum exequitur, in alijs negotij finē expectans, nihil solicitus si interi res dilapidet, vel eo sit collapsa, vt vel retractata sententia nihil āplius reliqui sit quod etiam victor redhibere possis.
¶ Neq3 ad tps q pertinet scdm hanc opinionē admodum refert ad imperatorem, siue prefectos pretorio preces destinaueris, cum ad vtrosq3 decem dierum intercapedine, vel biēnij hoc fieri possit, sola fideiussionis vtilitate exēpta, que snia ēt vsu quasi recepta est, et magis probatur, nisi forte calūniandi animo, seu quo precandi illud bñficium procaciter impediat aliqs veterator, vt nunc sunt, qui tribunalia fatigant, priorē opinionem mordicus tueatur, vel potius obtrudat. Uidere est Cynum, Salycetū, et alios in sepe citata aucten. que supplicatio. et l. j. C. de senten. pref. pret.
272 ¶ † Atqui fieri poterit vt neq3 principē, neq3 prefectos pretorio intra decimū diem a snia, vel ex quo de ea certior sit redditus, commode accedere possis, vt supplicationē tuā quā concepisti, offeras cū tñ tua valde intersit pp satisdationē prestandā ad prescriptū in tpe illud fieri, q ne et ipsum fraudi tibi sit, nō solū necessitas quam extra legis vinculū esse placuit permisit, sed etiam vsus modū ostēdit, quo absentiam illā cōpensare, et rebus tuis magis cōsulere valeas. Est enim vt corā publice auctoritatis tabellione, testibusq3 ad hoc vocatis, intra decem dierum tps sniam tuā de supplicatione interponēda exponas, q vel corā pricipe ipso, vel pfec. ptorio libenti fecisses, si non itineris longitudine tēporisq3 breuitate impediaris, quare apud ipsum ad hoc publicam fidem habente, te id in tempore facere, rogitans quo id monumentis chartaceis commendet, et p officio suo memorabile, atq3 perpetuū esse faciat, quod instrumentum insinuatum documento erit, tempus illud decem dierum, vt fieri potuit, obseruatum esse, fideiussionemq3 deberi id qd ad appellationis exemplum sic vsurpari nemo non videt.
¶ Nec obstat per appellationem litis pendentiam vt dicunt induci propterea latissimi vsus esse deberet, vt iuris ordine exercendam cum tamen supplices libelli ad hoc permittantur vt iudicis benignitate consequi valeamus quod per iuris rigorem contingere nobis minus possit q̄ñ qdem hec precādi largitas in subsidiū appellationis est cōparata nō minus aliq̄ necessaria quā ipsa appellatio q̄uis nō tā lata quare et ipsā sic cōhere haud oportebat vt impossibile factu eā adimeret et q p te non stetit impedimento tibi fore 3 humanitatis rōnem puniatur argum. l. si cui in prouincia. ff. ex qui. cau. maio. in integ. restituunt. l. si ideo. C. de ijs quib. vt indig-
273 ¶ † S3 retractationē iudicati per libellos petitā intra biēnij tempus faciendā exploratū est iuris. Porro vt publice nō expedit singulis legū adminicula denegari ita absurdū quoq3 fuerit in crucem alterius, et diuturnum incommodum ea indulgeri nō tamen sic statū illud tps facimus atq3 inexorabile q̄n vlterius pduci queat.

multa

multa enim intercedere poterunt ne per omnia votum consequa ris, et forsitan neqz principi neqz pretoriane prefecture auditorio integrum fuerit in hoc dithias atqz bienij tempore cas tuarum precum vel le ctas audire ne dicam pficere aut expedire. Proinde tu quoqz legiti mis forte modis interceptus grauamina que tibi illata existimas ppo nere, et vt liqueat patefacere, q re et h casu q equum est spectamus, oc casionisqz concedimus, longius tps indulgentes, qz angusta iuris ra tio postularet. et si ad istiusmodi impedimenta intra biennium, quo etiam princeps iudicis nomine suppliciter iterpellatus est, causas suppli cationis exercere atqz pficere non queas, ob id a precibus te ceci disse no est existimandum, sz alterius anni, aut et biennij spatium habe bis, quo ad similitudine appellationis illud expedire sit expositum.

274 † Cum in hmoi rebus no habeat hodie in principum aulis certum aut prestitutum tps patrocinat q est i.c. placuit. §. pot. xvj. q. iij. et ha bes glo. ab oibus probata in. l. j. C. de sen. prefe. pret. ad fine vbi ale xan. Saly. et alij. qz Bal. mo illum comentarium agnoscat nam sunt qui Angelo fratri eius ipsuz adscribunt, in hoc memoratu dignaz predi cat, q vbicunqz vel statutum, vel constitutio aduersus sniam auxiliuz permittit exercitij, expeditionis ve tps ad appellationis exempluz debere regulari atqz dirigi, q est in auc. sz lis. C. d tep. appella.

In quibus causis supplicare non est permissum, et qui id facit quadoqz nominis ignominia notari. Cap. iiij.

Non illepide, mehercle, plinius scds scribit, perni ciosissimum et in oi vita esse, q nimium, pinde atqz modum singulis adhibere sit optimum, auctore et Platoe qz re et legislatores obseruasse ex nulla no iuris pte appa ret, maxime ipresentiarum qum supplicadi bnficium gratuito, atqz ex beni gnitate quadam concessuz, neqz oibus neqz passiz dari placuit, sz his solum q vel e honesti specime, vel in exepli puicie, illud temere isidiose ve no peterent. Et cum an sit relatum, vbi ad appellationis presidium non fuerit aditus, supplicationi locum ee, qsi dicere velis, vbi appellatio desinit supplicatione incipere, opz sane intelligas, de rebus vez in q

275 bus puocari no est phibitum, cum iuris sit rla, Neqz† supplicationez admitti in ijs qbus appellare non est pmissum, qz cause solum cotem platione facimus, no pnuntiatis, alioq nullus omnino foret suppli candi vsus. Etem no admittit vbi puocationi est locus, si mo et adimeret extra prouocationez ia de lana caprina, et re plane nihil, nobis eet tractatus, quare sic re accipe tuc demum appellatione sile te, ad precadi licentia recurrendum, si qn ob iudicantis auctoritatem non prouocamus, vt est receptum, q tm adeo superstitiose no obser uat, quin etiam ex persone intuitu phibitus appellare, possit sup plex auxilium iplorare cuiusmodi est contumax, qui emanentie sue cam vtcunqz nouit pretexere. in. c. ex literis vbi doc. de regula glossam habes, et docto. in. l. j. super verbo, retractare. C. ne liceat in vna ea

276 demqz causa. et cap. tertio prouocare. † Qua de causa perduel lionis aut maiestatis postulatus pp sceleris enormitate no auditur supplicas, cum indignum sit ab eo misericordia expectare in cuius ne cem est machinatus. l. quisquis. C. ad legem Juliam maiesta.

Idem respodemus in eo qui Nili Aegypti fluminis ageres ru perit, vndasqz e proprijs vasibus auerterit. na qz vetustatis reueren tiam et ppemodu ipsius iperij securitatem impetijsse vr, flammis eo de in loco exuri dz, oi vel supplicadi, vel recipiendi ciuitatem, digni tate ve licentia adepta. constituerut Honorius et Theodosius. AA. in. l. j. C. de Nili aggeribus no rupendis. que constitutio tametsi ho die sit inanis, ppter Turca impijssimuz xpiani orbis deuastatore q pricipibus nimis tarde occurretibus, hac quoqz terram, pb dolor, oc cupat, attm cognoscere est ex ea qz nihil boni principes omittere vo luerint, q cum ad imperium propagandum, tum ad illius auctoritatem, etia in agrum siue Nili, siue cuiuslibet alterius fluminis publico vsu conseruandam, possit attinere. Possimus hic multa obtrudere que pp facti atrocitatem preces non admittunt, nisi breuitatem cum terum vtilitate coniungere in animo tm sit, vt ex multis ea solum que quo tidiana sunt, et coiter exposita coprehendantur. Et adeo quos come morauimus venia hnr indigni, vt et alijs non liceat ipune p eis sup plicare, qnis peracti sceleris consortes non sint, cum alioqui nemo prohibeatur calamitosum etiam oblatis precibus iuuare sz huma num sit magis et extra penam. l. relegati. §. fi. et. l. diui fratres. ff. d pe nis. Hic tm qz expresso iure vetitum est, id facere pene obnoxium ha betur. Scribit Paulus Florentinus castilionis in de penis omni fariaz coitis. §. decimo nunc est videndum. versi. interdum vero.

Sunt qui, et hic adsunt precandi licentium pro nuptijs adgren dis no tm denegari, sz et grauissimis penis exponi, porro qui puellis insidiantes talibus rescriptis per obreptionem impetratis nuptias sine parentum adsensu inuaserit, preter hoc q matrimonij ius amittit publicatis bonis in insulam perpetuo exilio mulctandis deportari

277 dz. † Nos lz ouden pros ton dionuson sit, et non tam in loco, et ad supplicationis propriam significationem minus pertinens, quia ta men rem continet multis modis aduertenda, libuit hic referre nup tias, puto no principum rescriptis, no potetiorum auctoritate et metu co paradas, sed libero puellarum atqz parentum adsensu. l. j. C. si nuptie ex rescripto petantur. xxxvj. q. ij. nullus. c. gemna. de sponsal. et gl. in. c. insinuate. super verbo, supplicatum. qui clerici vel vouen.

Nos si aliqui hodie obseruarent locupletum filias, atqz item vi duas opulentas non ita ex principum aulis venarent, diuitias ma

278 gis ducturi qz vxores. † Preterea incassum preces offert, q rez iudicio suscepta controuertit, vt si pedete lite et an principe supplex ac cedere velit qz snia feratur. nam etiam si audiatur et rescriptum im petrarit, non tamen est quod ad retrahendum ea que per iudicem sunt determinata patrocinetur. nisi prouocatione interposita reme dio coi atqz ordinario, non poteris iuuari.

Oportebat siquidem iudiciorum institutum perpetuum manere non ita ad cuiuslibet preces vel arbitrium impediendum, nisi forte ex his causis, quas recipi etiam publice interest, cuius exempla nostra etas no leuia quoqz suggerere possz si ea referre huius argumenti es set, aut oppido expediret. et in. l. j. et. l. ij. vbi doc. C. vt lite pend. vel post prouocationem et c. Adeo autem legitima appellandi ratio ne quis contentus esse dz, vt etiam grauissima pena excipiatur, qui ea contempta ad supplicationis auxilium impudens prosilire sit au

279 sus. Etenim† quisquis se lata sententia grauatum putat, vel prouo cationem repudiat, vel pronuntiatum in rem iudicatam transire etia tacite patitur, atqz ad principez pro resoluendo iudicato supplex re currit, ille non solum desiderio suo carebit, sed et nominis ignomi niam sustinebit. Cantus itaqz sit qui pronuntiatum per supplica tionem rescindere molitur, quo ex tempore intercedat, ne in rem iu dicatam transeat, alioqui post facta consilium queret, vt est in puer bio, et ignominia notatus facile posset repelli in negotijs q virum can dide fame requirunt, cuiusmodi sunt testimonia, et id genus alia i ci uitate ab integris hominibus prestanda.

Preter hoc qd talis aduersario etiam in litis estimationez con demnari poterit, omni venia porro indignus est, in. l. ij. et. l. fina. ibi Bal. et Pau. de cast C. vt lite pendente, vel post puocationez et c. Reliqua ferme ad supplicationis tractatum pertinentia apud Spe culatore ipsuz i de supplicatioe, ordine no ta incoposito videre est.

Causas quoqz adducendas quibus ad recipiendaz supplicatio nez princeps, aut pref. preto. moueatur. Cap. v.

Illud quoqz monedi sumus, q in hac parte ex tremum no est, quo instructi ad supplican di venia pcedere valeamus, et negotium quodamodo de speratum suffulcire, et non secus atqz bonus imperator exercitum qui profligatus est, reparare, in qua re hoc difficilimum ha bemus, q oes ferme coiecture nobis aduersant, nosqz re paruz eqz moliri prope vrgere videntur. Hinc enim iudicis stat prestatia, ea fiducia reipublice facies, vt tam abesse videat q non ex iure p nuntiare velit, vt qz maxime, cui si existimationis podus adieceris, cui his modis plurimum decedere possit, et porro ludum inter morta les ius ab eo expectaturos, facere, ia re plane noua et pueris et exi bilanda ichoare videris. Illinc iudicioz auctoritas e te stabit, p inde atqz minus reipublice conueniat, hoc q sub iustitie examen tan ta consideratione receptum est rursus in dubium vocare, litibusqz nul lum fine prestituere, quare hoc opus, hicqz labor esse vr, postbabi tis hmoi obstaculis, causas inducere, qbus vt reuocet examé, prin

280 ceps persuaderi debeat. † Cause ex qbus sumi poterunt, vn qs per sniam alijsqz modis grauatur, hoc est, ex iure, negotio in qonez vocato, et rei qualitate. In ius bifaria peccatur. Aut enim snia con tra iuris ordine expressim est pnuntiata, q multis modis fieri pos se antea nos tractare memini. et eo facilius ab ea recedit, q ipso iu re no subsistit, viresqz nullas hz, in quo genere, neqz puocationis au xilium necessarium erit, vt ex. l. si cum inter te. et insigni titulo. C. qn p uoc. non est necesse cognosces. Aut in ius litigatoris est pecca tuz, q tunc fit, quando contra manifesti iuris formam nihil decerni tur, sed secundum ea que proponuntur q iudicatu est iuri minus rn det, cuius exeplo tibi erut oes oiuz iudicum snie, q p appellatione re tractant emendaturqz, que et ipse ppea nullius momenti esse dicunt. nisi appellatione posthabita in rem transierint iudicatam, et faciut, vt ex non iusto iustum fiat. l. res iudicata. ff. de statu homi. l. preses. de re iudi. Bal. in. l. j. C. senten. rescindi non posse. et Abb. in capi. lator. de re iud.

Ad quem locum et referre poteris, que ad sententie formaz, si mul atqz iudiciorum ordinem pertinent, vt si absolutionem vel con

demnationem non habeat, aut ordo iudiciarius, per quem ad legiti
mam rei controuerse definitionem necessario peruenimus sit negle
ctus, prepostere ve obseruatus, rei iudicate auctoritatem haud ob
tinebit, per. l. preses. ⁊ l. prolatam. C. de senten. ⁊ interlocu. omnium
iudicu͡z. l. j. ff. de re iudi. ⁊ c. ei qui appellat. §. diffinitiua quoq͡z sentē
tia. cum aliquot sequentibus. ij. q. vj.

281 ¶ † Ex negotio controuerso cause grauaminis petuntur, quia co⸗
gnitione de eo non vsquequaq͡z diligenti ⁊ necessaria (vn̄ stasin eius
scopumq͡z adsequi potuisses) habita, ad sententiam nimis propere,
est acceleratum. Est enim diligentis iudicis ante omnia factum ip⸗
sum indagare, quatenus tamen officio eius respōdeat ne patroni nō
iudicantis partes agere videatur donec ad statum cause, atq͡z id in
quo cardo rei vertitur peruenerit.

¶ Deinde ad iuris questionem, est vt animum conuertat, ⁊ cum iu
reconsulto, vt Cicero tradit, quid iustu͡z sit dispiciat, ⁊ tota lege per
specta, secundum ea que proponuntur, pronuntiet, ne non iure ali⸗
quid diffiniens, cui iniuriam faciat, ⁊ functionis ⁊ ministerij obliui⸗
scatur lege, is apud quem. C. de edendo. lege prima. §. ergo quilibet
iudex potest. ff. de iurisdictio. omnium iudi. lege, si per imprudentiā
ff. de euictio. ⁊ ab exordio institu. de iniurijs.

Hic non libet inculcare omnes modos, quibus in hac parte pecca
tur, cum plures sint, quam huius commentarioli institutum capiat.
quicquid enim in probando negotium, siue testibus, siue monumen⸗
tis chartaceis, siue coniecturis, desideratur, aut per omnia nō est re
ceptum, huc poterit referri, quorum pleni commentatorum sunt li⸗
bri, plena omniū consistoria in quibus cotidiano quasi strepitu hoc
vnum queritur, vt cognita rei veritate iustum sit iudicium, quod pro
bationibus interceptis aut coangustatis fieri non poterit, cu͡z de re
minus tunc liqueat. lege, Quoniam. C. de hereti. Jo. an. in capitu.
Fraternitatis. de testi. Bald. in aucten. At qui semel. C. de proba⸗
tionibus.

282 ¶ † Proinde rei qualitas tibi causas suppeditabit, q̄ facit vt stri⸗
ctam iuris obseruationem non semper conueniat sequi. lex enim se
cundum Platonem, non tam rebus, quam tempori venit coaptan⸗
da, verum cum in genere sit lata, singulis haud semper respondebit
ad equi igitur ⁊ boni naturam respiciendum erit, que cū iusti sit qua
si regula, legis duritiem moderari ⁊ plerunq͡z emendare solet. por⸗
ro quod Lydius lapis est auro, hoc equum ⁊ bonum legi scripte,
cui h̄ adijcere solet, quod legislatorem si eū casum considerasset, etiā
fecisse est verisimile.

¶ Si enim statutū, vt quicunq͡z alterius sanguinem in publico hau
serit. xx. multe nomine luere debeat, ⁊ de tonsore quesitum est, qui
phlebotomo etiam ciuis sanguinem in platea hausit, si statuto sit
obnoxius? Et rigore obseruato haud se extricabit, verum cū absur⸗
dum plane sit existimandum penam eum quoq͡z comprehendere q
citra doli mali suspicionem atq͡z pro hominis salute sanguinem ef⸗
fundit, benigniorem q͡z sententiam spectamus, ⁊ a culpa postulatum
eximimus. l. benignius. ff. de legibus. l. non dubium, Ubi Jason re⸗
fert Bononie id multis negotium fecisse. C. de legib. Bar. in. l. om
nes populi. ff. de iustitia ⁊ iure. ⁊ Panormi. in. c. solite. de maiorit.
⁊ obedien.

¶ Quorsum ⁊ illud admodum prefracte iustitie exemplum specta
re videtur apud Ualerium Maximum in. vj. libro. Charundas
283 enim Tyrius † cū seditionibus populi obuiare vellet, lege cauit vt
si quis conciones ciuium cum ferro intrasset, continuo occideretur,
interiecto deinde tempore ex longinquo rure ipse veniens, gladio
vt erat accinctus ad indictam concionem processit, ab eo que q pro
xime illi adstiterat, legis sue a se solute monitus, idem ego, inquit,
illam sanciri faciam. ⁊ protinus ferro quod habebat, incumbens se
ipsum interfecit. Licuisset Charunde vel culpam dissimulare, vel
errore palliare, maluit tamen debitam supplicij penam legi reddere
quam vt solueretur, occasione͡z dare. Sed facessat monstrosa illa iu
stitie figura, vnde summa iniuria proficiscitur, tantu͡z abest vt publi
ce vtile esse videri possit.

284 ¶ † Sed ⁊ ab ijs qui publicam functionem questoriā vel pretoria͡z
gerunt, non semel contingit quod subditos operas dominis suis pre
stare, sub certa pena iubeant. ex quo autem nōnullis compertum est
operas illas non obuenturas dominis, sed questorem in priuatum
vsum eas suffurari, non parent. Sed de pena quid in contemptum
Magistratus indicta? Et magis est eam non deberi, cum absurdu͡z
sit, sub magistratus pretextu in suam rem mulcta͡z dicere, ⁊ subditos
interi͡z expilare, quod saluberrime ⁊ omnibus modis necessarie san
ctiones de repetundis olim precauebant, quando ⁊ Collegium ton
logiston, hoc est, expensorum, atq͡z item censores erant, apud quos
de gesto magistratu quisq͡z rationem reddere cogebatur. Cicero in
iij. de legibus. Apud eosdem censores hi a magistratu abierint,
edāt ⁊ exponāt qd i magistratu gesserint, ꝺ ijsq͡z cēsores preiudicēt.

¶ Insup ꝯstitutiones quasi dira minantur eis qui res sacras in ꝓ
phanum vsum conuertunt, aut monasteria demoliuntur, sed ꝓpter
necessitatem pena cessat, ⁊ poterunt res sacre ꝯ Turcā, ⁊ pro capti
uis redimendis exponi, atque interdum monasteria ne hostibus ob
sidionis sint propugnacula solo equari, id quod non solum constitu⸗
tionibus est permissum, sed etiam a maioribus, ⁊ vsu quadammō re
ceptum. Que omnia propterea veniunt consideranda, ne iuris subti
litate obseruata, faciamus in ciuitate quod absurdum sit, ⁊ quādoq͡z
exemplo perniciosum. l. Nam absurdum. ff. de bo. liber. l. j. §. vnde
queritur. ff. de publica. l. obseruare. §. fin. ff. de offi. Procos. Bald.
in auctenti. Sed nouo iure. C. de episco. ⁊ cle. ⁊ lege, Pomponius
ff. de neg. gest. ⁊ consi. xxix. cxi. volu.

¶ Non abs re foret ad hunc locū coaptare que simbulitica, hoc
est, suasoria habent, cuiusmodi sunt publice tranquillitatis interru⸗
ptio, mali exempli facies, bellum iniquum, Reipublice internectio,
⁊ id genus incōmoda, nisi hoc decretum temperamentum recipiat
⁊ epiechian illam ab Aristotele tantopere commēdata͡z ꝓ rei quali
tate admittat, cuius expositissima argumenta, apud Ciceronē i ora
tionibus suis videre est, aliosq͡z tam Grecos q͡z lationos oratores, q
iudicem ad id magis preparare conati sunt ꝙ rebus sese offerenti⸗
bus rn̄deret, qua͡z ꝙ ipse ad legis subtilitatē fortassis sibi ꝯciperet.

285 ¶ † Preter hec sunt ⁊ alia vnde supplicādi cās petere l͡z, vti est
fauor nuptiarū q eo citius ad recipiēdum preces iudicē monet, q͡z
to humani gn̄is ꝓgressus eā rē cōmēdatiorē nobis relinquit. cui
tunc maxime locus est, si ꝯ matrimoniū sit pronuntiatū, inhibita et
porro appellatione, ⁊ causas forte pretexis quibus te grauatum de
monstrare possis.

¶ Quēadmodum ⁊ illa mulier in cuius cōtumaciā scd̄m diuortius
sn̄ia ꝓlata erat, q͡z tn̄ iureiurādo adserebat se cuiusdā fraude atq͡z in
sidijs eū diē emansisse, Jnnocētius eius nominis pōtifex. cxj. de ca
nonica benignitate supplicationē eius admisit, ⁊ ꝓ matrimonio po
stulantem ad audientiam restituit.

¶ Ex quibus ꝯn̄s est, iusiurandū solū q͡z violenta presumptio que a
iudicato stat, ꝑ hoc eliditur, qn̄q͡z causam prebere vt supplex audia
ris, ⁊ contumaciā diluas, vt est in. c. Ex literis. Ubi Jnno. ⁊ doct.
de in integ. resti. etiam argu. ca. cum Bertoldus. de re iudi. ⁊. c.
extra ordinaria. xxxv. q. cxj.

¶ Idē respondemus de quibuslibet causis fauore dignis, qbus ob
id libentius concedimus, quod benignitatem pre alijs merentur re⸗
fert etiam Jnno. in. c. ex literis.

¶ Habes quodāmodo que ad supplicandi ratiōnē spectare vidē
tur, ⁊ poteris principi statim aliquas grauaminis causas exhibere,
neq͡z opus est omnes, ⁊ si ꝓpter ea exaudiaris, reliquas quoq͡z cor
286 radere debes, quo sn̄ie retractationem consequeris. Interim † ta⸗
men rescriptum petendum est, cuius magna tibi vtilitas erit, ⁊ non
aliter atq͡z litis ꝯtestatio ius tuū perpetuat, neq͡z solum in. xxx. vel
xl. annos prescriptioni intercedit sed etiam a supplicantis heredes
illud transmittit, non requirendo ꝑ quē illud sit impetratū. l. vniuer
sis. ⁊ l. fi. C. ꝺ preci. ip. offe. l. j. C. qn̄ libellus principi datus sit. ꝯte.
facit. l. j. C. de annali excep. l. ꝯstitutionibus. ff. de actio. ⁊ obli. ⁊ ca.
placuit. §. pōt. xvj. questio. cxj.

¶ De restitutionis aduersus rē iudicatam bn̄ficio, ex bono ⁊ equo
procedente, ⁊ quid ab appellatione, ⁊ supplicatione
distet. Cap. vj.

R Estitutionis bn̄ficiū nō est vt a nobis mul
tū celebrētur cū ab vtilitate eiꝰ
interi͡z satis cōmēdari possit, auctore Ulpiano, ne vino
vēdibili suspēsa hedera admodū opus eē cēseamꝰ, ⁊ ne
scio si plus prestiterit q rē prio istaurauit, eo q collapsa͡z restituit pri
stinas q̄ vires redhibere fecit quorsu͡z etem̄ ptineret optimos quos⸗
que principes viros in celū vsq͡z tollere, patrieq͡z patres salutare, si
labascētibus rebus humeros nō supposuissent, easq͡z salluberrimis
modis restituissent. ita. n. oportebat hoie͡z homini presidio eē, atq͡z
ex mortali imortalē fieri, ꝙ ipsu͡z nō solū ꝓuerbio locū dabit, antro⸗
pos antropo dimonyon, vt Erasmus elegātissime exponit, atq͡z tot
numina vetustati pepit apud M. Tulliū de naturis Deorū, ⁊ Jo⸗
annē Boccatiū. s͡z et Jouē ipsu͡z religs dijs supiorē, ⁊ infinitis no⸗
minibus cēseri fecit vt Augustinus in septimo ꝺ ciuitate Dei, libro
recte, veluti omnia colligit.

287 ¶ † Qꝺ tn̄ cū sit remotū nos rē propius adcedētes de ea restōue
tractare ꝓgemus, q͡z ex bono ⁊ equo profectam pretor modo lapsis
modo circunscriptis, modo ex quacunque causa, que ipsi iusta vi⸗
debitur, subuenire pollicetur, cuius non solum in testamentis,

contractibus, penis, atq; id genus innumeris negotijs cum fori, tũ alijs est vsus, sed etiam contra rem iudicatam, consilio non imprudenti, porro vt in ceteris negotijs, per decretum tamen & sententiaz quis maxime poterit ledi.

¶ Uerum ne & in hac parte auxilium petentibus denegetur, introducta est ratio per quam citra vllam vis suspicionem iurisve discrimen, illud ab equitate petitum concederetur, quare iustissime factum est, quod restitutio non solum ius postulantis, sed etiam quod adversarij est in pristinam integritatem reponit. l. j. C. de reputationibus que fiunt in iudicio, in integ. resti.

¶ Quid enim prestabilius esse putas, q̃ cuncta in republica ex lege fieri, atq; ad iusti equilibrium diffiniri: quid ecõtrario insulsius & cõmuni rerum tranquillitati magis inimicum, quam sub iuris pretextu quod iniurium est statuere, alterumq; in alterius vtilitatẽ, vel diserte hoc protestantez interim grauare: Nam vt restitutio cũ alterius iactura cui dari non debet, ita & ob adversarij cõmodum nemini deneganda, ne quisquam per alterius dispendium locupletet. l. si is qui. ff. de furtis. l. assiduus. C. qui potio. in pigno. habeantur. & c. cum causam de preben. & Bar. in. l. sciendum. ff. ex quibus cau. maiores in integrum restituuntur.

¶ Et quis dubitet equitatis tam simile esse, vt quod similimuz, ita ciuitatem componere vt futura negotia ad iusti regulã & consistant
288 & expediantur: que non patitur eum destitui, qui bonum † & equũ, omnis iusti saluberrimum fontem inuocat, ne inde iniurie occasio nascatur, vnde iura proficisci nobis habemus persuasum. lege, meminerint. C. vnde vi. c. qualiter & quando. de accusa. l. j. C. de ijs qui veniã etat. impet. & l. ij C. de indicta viduitate. & xvi. q. vj. c. c̃suet.

¶ Unde statim apparet, rei iudicate quoq; auctoritatem tanti nõ esse (tametsi litib⁹ exercẽdis postremas manus imponat, tãdemq; finibus earum ostensis, vnumquenq; suo contentum esse iubeat) vt si qua iusta lesionis causa esse videatur, quin ad equũ ipsuz, adeoq; legitimos modos subsidere, & rectius examen admittere debeat, q̃ non egre mihi dederit, qui nomothetyn Reipublice causa esse, nõ rempublicam, vt ad legislatoris arbitrium, etiam in his que minus honesta sunt, vel concedat vel obsecundet. Nam ꝓpter quod vnũquodq; tale est, & ipsum magis tale esse dicitur. Philosophis quoq; docentibus.

289 ¶ Igitur † cum in integrum restitutio, secundum Hermogenianum, vel erroris proprij venie petitionem, vel adversarij circumuẽtionis allegationem contineat, Inde cõsequens est, vt hoc propter q̃ imploratur in pristinum statum reducat, quod etiam contra rem iudicataz, causis id vrgentibus, fieri maxime oportebat, multis varijsq; periculis expositam, quibus litigatores grauari, & ne, quod suum est consequi, aut in media republica tueri queant.

¶ Ex sententia enim que non retractatur, ius fit inter litigantes, vt que ex non herede heredem facit, ex non filio filium, hoc est, ex non ente, ens, vt cum Philosophis loquar, adeoq; consistit citra
290 expressum iuris errorem, † vt etiam si iudex penitentia ductus se iniustum iudicasse ex confesso adseueret, adhuc tamen sententia illa vires obtinet, & in alterius preiudicium non debet conuelli, sed pro veritate habenda est, ne turpitudinis sue causas detegens, veritati preiudicet. l. res iudicata. ff. de reg. iuris. c. cum inter vos extra. de re iud. glo. in. l. si non sorem. §. hered. ff. de condict. indeb. l. ij. §. fi. ff. de lib. agnoscẽd. & l. si qs in graui. §. si qs moriẽs. ff. ad. S. C. Syl.

¶ Ubi Bar. in teste quoq; idem sentiendum, qui etiam si in extremo vite se falsum deposuisse deserte fateatur, tamen fidem non inueniet in illius dispendium qui testimonio eius adiutus, rem iudicatam habet. refert etiam Bald. in aucten. si dicatur. ver. quid si testis. C. de testib.

¶ Ceterum ne & hec rei iudicate existimatio cui sit fraudi, videndum est, vnde nobis arietes comparare sit permissum, quibus eaz conuellere, valeamus, & modis nõ illegitimis retrudere, inter quos etiam restitutionis beneficium est expositum, que ita facienda est, secundum Paulum iureconsultũ, vt vnusquisq; integrum ius suuz aduersus rem iudicatam recipiat.

¶ Eam duplici ratione consequimur, aut em̃ causam pretexis, que venia sit digna, vt poterit esse proprius error, inconsiderantia, iuris ignoratio, & id genus alia, minoribus potissimum, eorumq; similibus patrocinantia. Aut iure tibi non sic ad amussim impertito leſum te allegas, siue hoc aduersarij circumuentione sit factum, siue iudicis culpa, siue quod his que tibi nunc tandem adminiculo esse possent, non fueris adiutus quod multo fortius est presidium iusti tie ipsius contemplatione quesitum, iudicemq; magis impellens, quam quod per venie petitionem indulgeri tãtum solet, vbi gratia est quicquid adsequimur sola iudicis benignitate, cui & iusta causa esse videbatur impensum arg. l. quod si minor. §. Sceuola noster. ff. de minor. in integ. resti. & refert Nellus de sanc. Geminiano in de bannitis parte. j. q. xj. ad fin.

¶ In qua parte tamen oculatum te esse oportet, vt veluti Chirurgus ad singula vlcera, id malagmatis adhibet, quo rectius possit curari, ita tu quoq; litibus exercendis implicatus omnem lapidez mouere debes, ne quid extra locum, extra tẽpus in manus sumas.

291 Etenim † si promiscua iuris tractandi ratio esse deberet, frustra tot legum, constitutionumq; capita, tot deniq; tituli nobis ob oculos essent positi, ex quibus non solum generale singulis rebus prescriptum ius habemus, sed etiam speciale, proinde rationem qua illud inducere & rebus coaptare iubemus. Nec enim fieri potuit, vt omnes articuli seu casus sigillatim, legibus aut constitutionibus comprehenderentur, sed cum in aliquo casu sententia eorum manifesta sit, is qui iurisdictioni preest ad similia procedere, atq; ita ius dicere debet. l. iura. & l. neq; leges. & l. non possunt. cum. l. nam vt ait Pedius. ff. de legib. & senatuscon.

¶ Quapropter inuestigandum erit quo casu appellatio, quo supplicatio, quo item in integrum restitutio ad rescindendam sententiaz possit quadrare, q̃d nisi adsecutus fueris, per omnia inepties, & citius quod contra te est auxilium imploraueris, quam quo cause tue suppetias tuleris.

¶ Porro si in eo articulo fueris (vt cum Ulpiano loquar) cui per appellationem subueniri poterit, neq; precibus, neq; petite restitutioni erit locus, sed eo remedio vtaris oportet, quod tibi recta competit.

292 ¶ Sin † autem ab eo iudice sententia sit lata a quo appellare nõ est licitum, & causam habeas que dissoluere ipsam contendis, ad supplicationem tibi recurrendum erit, que in hoc appellationi ancillatur, vt est expositum. Sed in ea negotij specie qua est iudicatũ omissa appellatione, quam tamen pronuntiantis contemplatione interponere potuisses, & causas superesse videris, que tibi auxiliuz suppeditare queant contra rem iudicatam, restitutioni insistes, & voti compotem te faciet.

¶ Neq; tamen ab instaurandis huiusmodi beneficijs, sed etiam ab effectu eorum discrimen petere licet. quod si recte obserues appellationem, comperies executionem plane impedire, ne ea pendente quid innouetur. E regione supplicationis est natura, vt ea non attenta, ad iudicatum faciendum procedatur. Restitutio autem mediam viam tenet sententie executionem quandoq; impediens, quandoq; concedens, id quod sub hac distinctione quidam cõprehendunt. Qui restitutionem implorat, aut bona fide aditus id facit, aut temere. Si bonam fidem pre se ferat, petita restitutio nõ secus atq; ipsa appellatio omnia in suspenso tenet, donec restitutionis habeatur examen atq; euentus. audiri enim non debebat aduersarius iuris auxilium postulans, qui ius desiderata fide contrarium sibi habere videtur. l. si causa cognita. C. de transactionibus.

293 ¶ Aut temere restitutionem apparat. † & hoc ex euidentibus cõiecturis, quia cause sunt frigide postulata colore non ita apposito obducere, aut etiam palliare valentes, & similiter nihil erit in suspẽso, sed iudex pronuntiatum exequetur.

¶ Aut temeritas illa quesitis rationibus cõtecta manet, fucumq; quodammodo accepit, ne sic in propatulo habeatur, q; lex tamen de fide postulantis addubitat, propter sententiam prolatã, a cuius parte in dubijs stare solet, res iudicata & hoc casu facienda est, satisdatione prius oblata de integri restitutione, si pretori causa illa iusta fuerit visa. Est in. c. suscitata. de in integ. rest. (ad quod & l. j. C. in integ. restitut. postulata ne quid innouetur. secũdum aliquos temperatur.) & in aucten. que supplicatio C. de precibus Imp. offerend. Ubi Bald. quod Panor. subiungit verum esse si reuocabilis fuerit sententia, naz de irreuocabili nihil amplius sit q̃rendũ.

¶ Ex quibus consequens est restitutionem inter vtranq; & appellationem & supplicationem mediaz esse, & quasi participare cũ eis. Ubi enim executionem suspendit, cum appellatione, vbi vero id non facit, cum supplicatione quid commune habere putatur.

¶ Quibus restitutio hec datur, & apud quem iudicem postulari debeat. Cap. vij

r **Estitutionis** beneficium valde est patẽs omnibus expositum, qui in eo, q̃ sunt lesi, iure cõi non vtunt̃, sed inducta grauaminis causa pristinũ illud ius integrũ recipere postulant, q̃ cum in alijs rebus minus scrupuli habeat, cõtra tñ rem iudicatã non tam latũ esse placuit, ne iudiciorum auctoritas vilior reddi, aut subuerti interim videat̃, ea propter equissimã esse causam oportet, que ipsam conuellere oz cum alioqui desiderata equitate, ipsa in

integrum restitutio quoq; cessare debeat, quam nec ipsi damus, cō tra quē presumptio iuris simul atq; de iure militat, leuans hoc vn de equitatis causam censemus. l. nec vtilem. vbi Bar. ff. ex quib. cau. maiores in integ. restituuntur. Angelus in. l. inter stipulantem. §. si Stichum. ff. de verb. oblig.

¶ Ad rem autem vt propius accedamus, ab etate quomodo personas estimamus, atq; cōditione quibus hoc beneficiū conceditur. Porro si minor sit. xxv. ann. cōtra quē sententia est prolata, etiamsi defensus fuerit legitime per tutorē, curatoremve, aut etiā pcuratorem, tū aliquali lesione demōstrata ea per restitutionis auxiliū rescinditur, ⁊ eandē iuris integritatē recipit, id q; in minoribus iusta defensione exceptis procedit. nam contra indefensos inutiliter pronuntiatur, vt passim est videre in. l. cum ⁊ minores. C. si aduer. rem iud. restitutio postuletur. ⁊. l. minor. ff. de minor.

294 ¶ Neq; contentus fuit pretor † minoribus p ropter etatis fragilitatem toties subuenire, verum etiā in heredes eoꝝ hoc iuris manare voluit, vt ex edicti interpretatione est receptū, quamuis sint ipsi maiores, aucto. vñ ius illud defluit cōsiderans, nō eos q accepernt. apud Ulpi. in. l. minor aūt magistratus. §. fi. ff. minoribus. xxv. an.

¶ His adde filium secūdū iuris regulā nō audiri in postulanda restitutione aduersus patrē, sed in status gratiā posse fieri vt nō re pellatur. Etenim procul causaꝫ examinās pnuntiauit filiū patris iuri esse subiectum. Gordianus vero imp. restitutionem ab eo qui prouinciam regit contra patrem fieri posse rescribit, in. l. si cum pater. C. si aduersus rem iudicatam.

¶ Ubi nō possuꝫ silētio pterire illud cuius Bal. monet, verbis tū non ita apertis. Cōstat ex lege decemuirali liberos sub patria potestate esse, eamq; neq; nuptijs, neq; etate dissolui, sꝫ legitimis tū modis siue emācipatione hoc sit, siue morte parentum, siue alijs in hac iuris parte expressis. ⁊ quicqd interim filiꝰ cōtrahit, aut negotioꝝ agit, nisi patris auctoritas interuenerit, fragile illud esse ⁊ paꝝ subsistere, et si nupt. sint scdō cōhende, ad q̄ necessitatē cuncta redigeremus necessariuꝫ esset, que filius viuēte auo, aut patre in his gessit, ad que patris, sub cuius potestate est, auctoritatem requirimus.

295 ¶ † In quo ne diutius hereas, id cōsiderandū venit, si etiā filius tēporis diuturnitate libertatem sibi a patrio iure cōparere ⁊ adipisci queat: ⁊ magis est vt in status gratiā id possit, hac adhibita distinctione, aut de liberatione a patria potestate querit, aut de negotiorum validitate, que interim sine patris auctoritate contraxit.

¶ Et si intra. x. ann tēpus filius patiente id patre se nō secus atq; liberuꝫ a patrio iure gessit, cōtrahēdo, ⁊ alijs rebus que sui iuris hominū sunt quo ad negotioꝝ illorum subsistentiā satis prescriptiōis cōsecutus est, per q̄ cōsuetudo inducit tale quid pro suo iure agēdi, contrahēdiq; ex quo eū publice paterfam. plerisq; videbat, secundū Ulpianū, sic agebat, sic cōtrahebat, sic muneribus fungebat mutuumq; accipiebat, ratū id erit, ⁊ cessabit etiam senatuscō. Macedonianū. l. si quis patremfa. esse crediderit. ff. ad senatuscō. Macedonianum. ⁊ plene Bar. in. l. Labeo. ff. de suppellectili lega.

296 ¶ Sinantē. xx. † anno. spatio se pro patrefa. gessit, nulla precedēte amācipatione, porro sui erit iuris, tēporis diuturnitate ad hoc suffragante, qua cō patriā potestatē prescriptio recte intercedit. l. j. vbi glo. ⁊ doct. C. de patria potestate. Specu. de actore. versi. Item q; filiusfa. ⁊ colligit Abb. in cōsilio, Clementis. Dei patris. q; postremū inter consilia Alex. de imo. quarti voluminis est relatum. Patientia eñ patris, qua filiuꝫ tanto tēpore suum agere premisit, non minus operatur quam vera ipsa ⁊ cum solennitate celebrata emancipatio. l. Si filio, vbi Bal. eleganter. C. de pat. potesta.

297 ¶ Uerum † cum oēs liberi viuētibus patribus sub coꝝ iure potestateq; esse presumant, nisi probent se amācipatos, eove iure solutos. l. j. C. de pa. potesta. ⁊ institu. eo. Facti siquidē est emancipare, q; doceri debet, alioqui adsensum non habebit, dispiciendū est quomodo id probari queat, hoc est, quid nam testes deponere conueniat, vt ostendant quem se pro emancipato aut patrefa. gessisse.

¶ Atq; oportet testimoniū esse de negotijs, que vocant, differentibus, hoc est que emācipatis soluꝫ cōgruant, que viderit, audieritq; eum agere, cuiusmodi sunt actus testandi, mutuū conflandi, in iudicio persistendi, bono arbitrio suo disponendi, maxime quādo seorsum a patre agebat. apud doct. in citata. l. si quis patrēfa. esse crediderit. ff. ad senatuscon. Maced. Innoc. in. c. ex parte. de restitu. spol. ⁊ Bal. eleganter in. l. si cum pater. C. si aduers. rem iudicatā.

¶ Quod tūc recte probat quādo testis adserit se nō minus. x. an. vidisse filiū in huiusmodi negotijs celebrādis versari, quo ad actꝰ illos roborādos, aut. xx. ann. vt porro si iuris esse valeat. nā in hūc modū probamus q; cōmunē tēporis vsuꝫ requirit, vt pscriptioni locū faciat, queꝫ Bar. erudite tradit in. l. Labeo. ff. d suppellec. leg.

¶ Et nō mireris filiuꝫ. xx. ann. tēpore patrium ius effugere posse, ⁊ patremfa. fieri, cum ⁊ seruus qui tāto tempore patiēte dño se vt liberum gessit, pro manumisso, ⁊ sui iuris deinceps sit habendus, dominumq; status questionē ipsi de prescriptionis adminiculo excipienti, frustra mouere, p glo. ⁊ Cynū in. l. j. C. de patria potestate.

298 Ecclesia quoq; † instar minoris restituit (vt que suos etiā economos habet) ⁊ cōtra tertiā sententiā duabus cōformem, licet eo casu non possit appellare. Bal. in. l. oēs. C. de episco. ⁊ cler. ⁊. l. j. C. ne liceat tertio prouoca. Spe. de rest. in integ. §. infra quod. ⁊ Bal. in addi. versi. ecclesia censetur. l. Orphanotrophos. C. de episc. ⁊ cler. ⁊ aucten. de non alie. reb. §. finimus coll. ij.

299 Similiter † respublica minoꝝ iure vti solet, vt que sub administratoribus, perinde atq; minores sub curatoribus agit, ideoq; restitutionis auxilium postulare permittit. in. l. respub. C. quibus ex cau. maiores in integrum restituuntur. l. rempub. C. de iure reipub. lib. xj. ⁊. l. j. C. de offic. eius qui vicem alter.

¶ Hactenus de minoribus ⁊ his qui minorum nomine censentur, vt cōtra rem iudicatā restituuntur causis nō tam exquisitis, vti paulo post enarrabimus, ⁊ maiori etiā cōpendio. ab huiusmodi enim restitutione postulata nō admodum soliciti sumus, vt de bona fide instituti negotij quodāmodo adducamur, quo executio impediat, sed oportet oīa in suo statu remanere, donec causa illa finiat, adeo nec res alienari debet, nec executioni mandari ante potest, quam de restitutione quid faciendū cognoscat. Est in. l. j. C. in integr. restitutio. postulata ne quid noui fiat.

¶ De restituendis qui. xxv. ann. maiores sunt, plus est negotij, nam cum neq; etatis imbecillitate, neq; diuinarū rerū veneratiōe, neq; publica vtilitate iuuent oportebat alia adminicula haberent,

300 quibus preterea possint niti. Et † iustissima causa est factū, vt etiaꝫ maiores edicti restitutorij beneficium consequerent, ac non solum lesus per id tēpus quo reipub. operam dabat, vel alijs modis, ius suū integrū reciperet, sed etiā si qua alia causa pretori iusta videatur, quantū eius per leges, plebiscita, senatuscō. edicta, ⁊ principū decreta licebit, restitutionis beneuolentiā sentiret, apud Ulpian. in. l. j. ff. ex qui. cau. maiores. In quo tractatu per multa capita videre est, quando maiores ius illud integrum habere debeant, etiaꝫ contra rem iudicatam, ⁊ nos porro vberius indicabimus.

301 ¶ Interim eorum faciemus mentionē, † apud quos integrum ius aduersus sententiā cōsequi liceat, in qua re id regule loco obseruare debes, Restitutionē aut ab eodeꝫ, aut a maiore postulandam. Minor siquidē magistratus cōtra maioris sententiā, nihil auctoritatis obtinet, tametsi aduersus eius iudicatū restituat, qui paris est imperij, cū ⁊ in suaꝫ sententiā id facere queat. Neq; incōsulto, hoc fieri existimes, sed ad reipub. bene cōposite formam, in qua nō modo necessitas imperij ordines ostendit, sed etiā ipsa natura, in functione iudiciaria vel maxime obseruandos. Ne cū par in parē sibi vsurpet, etiā iudicioꝝ auctoritas dissipetur, pessumq; eat. Et hoc est cuius Ulpianus monet, Magistratus pro sua iurisdictione restituere in integrum posse. l. in cause cognitione. §. fi. ⁊. l. minor aūt magistratus. ff. de minoribus. xxv. annis.

302 ¶ Atq; † speciatim rem habeas, princeps ex potestatis prerogatiua per omnia iuris integrite facit principē, ad hoc datus, vt cuiq; q; equum ⁊ iustū est obueniat, omnes pariter audiens siue equa siue iniqua proponant, iuxta illud Chilonis Laconius apud Diogenem Laertium archon acouton chie dicaios chie adicos. donec ipse rei finem daturus q; rectum est statuat. Et hoc esse videtur qd Alexander ille Macedo, cum capitali iudicio presideret, accusatori alteram duntaxat auriculam prebens, alteram vero occlusam reo integram seruare malebat.

¶ Quod nostris quoq; magistratibus vtinam vsuueniret, qui ad vnius modo querelas, modo preces qcquid iubent, qcqd vrgent, nihili faciētes si alter ⁊ eq ⁊ iurisreligionē vl lachrymis imploret.

303 ¶ Sed † principē solū cō sententiā procuratorū, seu delegatorum iudicū, aut qui eius vices gerūt, aut etiā qū nominis, omniumve rerum periculū est, restitutionē dare, expediti est iuris, in. l. j. C. vbi ⁊ apud quē cognitio in integ. resti. agitāda sit. Et. l. j. C. d sen. passis.

¶ Deinde prefecti pretorio ipsi suū quoq; iudicatū rescindunt, iuris enim sunt ministri, sine quo indigni munere fungunt, rempub. male prodētes. q; vero sniam suā petita restitutiōe soluere possunt, ⁊ nō appellatione interposita, Restitutio cō propriā sententiā fit, qꝛ appellatio iniqtatis querelā cōtinet, restitutio vero venie petitionē, q̄ citra reputationis sue detrimentū qsq; citius dederit, q̄ vt iniqtatis notā sibi ipsi cō sniam coactus etiā iurat. Est in. l. pfecti ex pro rio. §. minor. Et Jas. in auct. que supplicatio. C. de pci. imp. offer.

304 ¶ Quod tū maxime frequētat, vbi † is iudex restituit q ordinarius est eius cō quē id postulamus. oportet eū ⁊ in hoc forū rei sequamur, quo etiā vocato ⁊ lite cōtestata restitutio tractari debet, ne contra ignorantem

tra ignorantem adeoqꝫ indefensum aliquid cõmittatur. Et taꝫ hoc
munus ad eos pertinet qui ordinariam apud tribunal cognitioneꝫ
habent, vt etiam alijs id delegare atqꝫ cõmittere queant, qbus idẽ
in hoc iuris erit. l. cum scimus. C. vbi ⁊ apud quẽ cognitio in inte-
grum. ⁊. l. in cause cognitione. §. nunc videndũ. ff. de minoribus. ca.
causa restitutionis. ⁊ ca. cum ex literis. de in integrum restitutiõe.
¶ Potest etiã fieri vt executorẽ datũ pro restitutiõe aduersus iu-
dicatũ imploremus. apud Bal. in addi. Spe. ꝺ snia. rer. an corã.
¶ Igitur neqꝫ per delegatum absqꝫ speciali mãdato neqꝫ per arbi
tratorem restitutio dat̃, vt qui iurisdictionẽ ad hoc sufficienteꝫ non
habent. arbiter tñ cui plenior auctoritas accedit per obliquũ, seu vt
dicunt, incidenter iuris integratiõeꝫ impñt. Bar. ⁊ doct. in. l. fi. C.
vbi ⁊ apud quem. Bal. in. l. si libertas. C. de testamen. Car. in cle.
j. de appella. ⁊ Spe. de arbit. §. iij. versi. itẽ de cã, ꝺ in integ. resti.
305 ¶ Exercitium † restitutionis etiã per procuratorẽ vt pleraqꝫ alia
fieri est receptum, ⁊ qui negotio huic tractãdo ipsi superesse vel no
lunt vel non possunt, saltem per alios id facere liberum habeãt sin-
gularij mandato ad hoc cõstitutos. generale siquidem eo casu non
est satis, nisi forsitan ⁊ restitutio procedente causa principali inci-
denter, vt dicunt, fuerit tractanda. maxime vbi intra decem dies a
sententia petitur, quo tẽpore liceret etiam prouocare. l. j. C. etiã per
procuratorẽ causam restitutiõis. Ubi glo. ⁊ interpretes. l. illud. §.
si talis. ⁊. l. Quod si. ff. de minoribus. ⁊. l. Pomponius. ff. de procu
rat. Abb. in. c. Suscitata. de in integ. restitu.

¶ Quod sit tempus restitutiõi impertitũ diuersisqꝫ diuersũ
dari etiã scdm etatis, ⁊ petentiũ rationẽ. Cap. viij.

Non autem conueniebat hoc beneficiũ per
petuo exponi, ⁊ iudicatum pro
pter litigatorum socordiã absqꝫ viribus etiam in tribu-
nalium iudicationem circunduci, cum inutilis sit rei-
publice qui in aliquot etiã annis rerum suarum, atqꝫ iuris aperti,
nullum faciat censum, vtcunqꝫ oculatissimus etiam habeatur, ⁊ qs
vnqꝫ sapere existimandus sit, qui sibi ipsi non sapit, Alexã. quoqꝫ
Macedonũ rege subinde dicãte, miso sophistyn, hostis onty aph
to sophos. Aduertenduꝫ itaqꝫ est ius vigilantibus subuenire etiã
illos voluisse, qui restitutionis beneficium ciuitati rectius cõposite
donare non posthabuerunt, dispicientes ne vagum esset, nullis sedi
bus, nullo temporum interstitio cohibitum.
¶ Quapropter suum tempus prescriptũ habet intra ꝙ postulari
debeat, quatuor vcꝫ annorum, secũdum Iustiniani ꝯstitutionẽ, cuꝫ
ex pretoris edicto vtilis tantũ annus cõpeteret. quam rem sic intel
lige ad veteris iuris honorarij interpretationẽ magis attinenteꝫ, qꝫ
vt eius in republica quo ad hanc rem aliquis sit vsus. Pretor cui
iuris ⁊ dicundi, ⁊ ad equi boniqꝫ regulaꝫ emendandi, interpretãdi
306 auctoritas in vrbe erat, † in integrum restitutioni vnius anni tẽpus
concessit, quẽ vtilem cognominabat, ea propter ꝙ ijs, qui in foro ne
gotia haberent, poterãt vti, vt in quibus cum Pretori ius dicere li
cebat, tum actori copia agendi, ⁊ reo sese defendendi daret̃, ideoqꝫ
non oẽs dies eo numero erant, sed illi tantũ qui fasti haberent̃, hoc
est iudiciarij, vt ita loquar, quorꝫ ex anno in annuꝫ tot supputabant̃
vt integri anni tempus cõficerent ꝙ trecentos sexaginta quinqꝫ di
es, ⁊ sex ferme horas cõprehendere solet) qui vtilis annus dicebat̃.
¶ Sed cum multa cotidie intercedebãt, nec illuxisse videret̃, sicqꝫ
in tempus plane incertum restitutiones coniecte differebant̃. iam
enim finita minore etate supputatio incipiebat, iam absentie, atqꝫ
item ignorantie tempus eximebatur, vt ex multis etiam annorũ cur
riculis vix tantillum temporis liceret eruere, vnde vtilis ille annus
coiret, litigatorum desiderio satisfacturus.
¶ Quod ne fraudi foret ijs qui per sententiã quoqꝫ victores fini
307 endam litem cupiebant, † quadriẽnij tempus ⁊ hoc continuũ loco
vtilis anni, restitutionibus ⁊ contestandis, ⁊ ad finẽ perducendis
est deputatũ, omnibus illis differentijs atqꝫ cauillationibus subla
tis, quibus beneficiũ hoc remoraꝫ accipere posset. Uti in. l. fi. etiã
per glo. ⁊ doctores satis abunde exponitur.
308 ¶ Non tamen omnibus illud tempus eque prefixum est, verum
ad etatis rationem discriminatur, alia consideratione minoris, alia
xxv. annis maioris habita. Quandoquidem si minoris sit qui ledit̃
etiã per iudicatum in. xxix. vsqꝫ annum etatis qui ledit̃ etiam per
iudicatam in. xxix. vsqꝫ annũ etatis sue restitutionẽ postulare pote
rit, ita vt. xxv. fragiliori etati attribuant̃, ⁊ quatuor qui sequunt̃ ad
interponendam restitutionẽ, finiendamqꝫ sint reliqui, quo tempore
lesionis grauamen in ea etate censet̃ perfectũ, vt quicquid ante vi-
cesimum quintum tantum etiã lesionis acciderit, nõ ita expensum,
etatis imbecillitati accepto sit ferendum, reliquo tempore maioris
etatis quatuor illis annis cõprehenso ad legitime prosequendam
illam lesionem exposito.
¶ Uerbi gratia, Titius ex Seio vndeuiginti annos nato, petit,
agrum strigatum, ⁊ curatore ipsum defendente succumbit, senten-
tiaqꝫ ad reddendum agrũ ꝯdemnatur, quãuis aduersus Seiuꝫ de
fensum iudicatum sit, restitutionis tñ beneficiũ saluum habet, quod
xxix. annum producitur, vt. xj. annos habeat, quibus ad iustam de
fensionem ius integruꝫ recipit, ⁊ sic quicquid intra. xxv. an. donec
xxvj. anni prius dies illuxerit ei aduersum ꝯtigerit, ad minorẽ eta-
tem referri debeat, ⁊ integri restitutioni subijciat̃, non autẽ ꝙ intra
quatuor illos annos restitutioni accommodatos forte sit factum. l.
Cum ⁊ minores. vbi glo. C. si aduers. rem iudicataꝫ. doct. in. l. fi. C.
de tẽporibus in integruꝫ restit. Inno. in. ca. Coram. de in integruꝫ
restitu. ⁊ Bal. in Marga. Terminus. versi. viij.
309 ¶ De maioribus. xxv. annis aliud est constitutũ. cõmune em̃ qua
driennij tẽpus solum habent (vt quibus etatis nulla est prerogati-
ua) id, quod a lesionis die statim currere incipiat supputari, ⁊ sta-
tum illum terminũ vulgo nõ excedit, quapropter neqꝫ litis ꝯstitu-
tione restitutionis ius perpetuatur, sed ad quadrienniũ solum per
durat, quẽadmoduꝫ Uigileius per sententiã iussus est edes quas
hereditario accepit, Setio restituere, ⁊ cũ res sit iudicata ꝯtra qꝫ
appellationis nõ est remedium, ad restitutionis gratiã animuꝫ in-
tendit, eamqꝫ aduersis sniam allegatis causis sibi impñri postulat.
¶ Uerum ne sero nimis veniat, quatuor annorum tempus a pro-
lata sentẽtia, hoc est, lesionis die, expositũ habet, intra ꝙ restitutio
nem ⁊ apparare, ⁊ legitime finire debet. nam quicquid eius tempo
ris etiam lite cõtestata egredi conatus fuerit, incassum erit, nisi for
te per ipsum nõ stetisset negotium progressum suũ minus obtinuis-
se, in citata. l. superuacuam differentiam. C. de temp. in integ. resti.
Bar. in. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. ff. ex quib. cau. maio
res. ⁊ Car. Zaba. in cle. j. de resti. in integrum. ⁊. c. cum ex literis.
de restit. in integ.
¶ Quod tñ in eo tẽperamentũ recipit, qui hactenus ignorabat se
ita lesuꝫ, qua de causa producenduꝫ erit tẽpus in quamlibet diutur
310 nuꝫ, id tamen † ꝙ ego nõ de tempore quo de lesione constare cepit,
sed de eo potius intelligerem, quod interim decursum est, quando
id nesciebã, vt in ijs fieri poterit, que falso ꝓcuratore me inscio sunt
gesta, ⁊ ꝓnuntiata, naꝫ in millesimum vsqꝫ annũ nulla dici poterũt.
¶ Quod ⁊ de ea sententia accipitur, que ex falsis probationibus
fuit lata, ꝯtra qꝫ appellatione omissa per integri restitutionẽ est au
xilium. l. ⁊ qui. Ubi Bal. ⁊ doct. post glo. C. si ex falsis instru. sen-
ten. Car. in cle. j. ꝺ rest. in integ. ⁊ Pau. ꝺ cast. in. l. fi. C. de dolo.
¶ Ceterum vbi sententia ꝯtra ignorantem profertur, aut alias in-
scius grauatur, tempus postulate restitutiõis a scientie die rectius
currere incipiet, ad appellationis exemplum quam omne tempus
ad reparandum grauamen illatum quod iure expressim non signi-
ficatur, in dubio venit referendum, vt elegans est glo. ⁊ passim re-
cepta in. l. j. C. de senten. prefecti preto.
311 ¶ Insuper † qui contra rem iudicatã restitutionẽ petit, a die ꝓla
te sententie tempus illud dubio procul numerabit, sed de eo quesi-
tum est qui aduersus rem que tribus sententijs conformibus est iu
dicata, postulat. Unde nam tempus accipiet, ne rei minus inuigi
lasse dici possit: ⁊ videndum est que sit ex his sententia, cui postula
ta restitutio accepto sit lata, ⁊ secũdum ea que proponuntur vltima
erit. ꝯtra priores enim appellationis subsidio fuit vsus, quod am-
plius locum nõ habet, sed ad restitutionem spectandum, que etiam
hoc casu non denegatur, modo de iniustitia quodammodo consta
re queat. In decisio. rote clxviij. latis. ⁊. ij. Aduersus. in nouis.
¶ Et fieri poterit vt restitutio quam iterum postulas non recipia-
tur, id ꝙ per restitutionem licebit, qñ in ea quã prius super eadem
re desideraueras repulsam es passus, quãdo restitutio ad eandem
rem, nisi ex noua causa id faciat, sepius non debeat postulari. Ad
312 hoc † tamen regressus tibi erit, vt ad appellanduꝫ ꝙ posthabuisti
ius tibi integrum aperiatur. l. j. ⁊. l. ij. C. si sepius in integrum restit.
postulet̃. Et eleganter Car. Zab. in. c. beneficio. de restit. in integ.
¶ Habes iam temporis postulande restitutionis modũ ꝓpterea
tibi obseruandum, ꝙ qui illud negligit, ⁊ ipsum restitutionis bene-
ficium neglexisse videt̃, vt qui tẽpus ꝯstitutionibus quadriennij vi
delicet prefixum quasi eius formã non retinet, ia qua tamẽ re non
inutiliter feceris, si ꝓ negotij qualitate experrectus statim ab initio
ius tibi reintegrari petas, tẽpusqꝫ lõgiꝰ expositũ prudẽs annuortas.
313 ¶ Forte em̃ aduersario quid dare, † aut restituere per sententiaꝫ
es iussus, ⁊ appellationis decendio elapso in rem transit iudicataꝫ,
quam ⁊ ipse facere, adeoqꝫ executioni locũ dare cogeris, tametsi
restitutionẽ aduersus hanc rem iudicatã instaurare permissum sit,
res tamen apud aduersarium etiam sine vlla satisdatione manebit,

donec restitutionis causa fuerit expedita. Quod si ab initio statim sententia nec dum executioni mandata, venisses, atque propositi tui bonam fidem ostendisses, executio fuisset prepedita, aut ad minus si aliquem cause fucum fecisses, absque satisdatione de omnibus restituendis, sententie parare nequaquam potuisses cogi, que cōmoda post traditam rē sero nimis cōpellas. Id quod non postremum existimauerim in hac beneficij parte animaduertendum, ne parum recte ipso imprudens vtaris.

Restitutionis quis sit vsus, tum de actione vtili rescissoria et quomodo vtraque possit intentari. Cap. ix.

314 Qui † disciplinas liberales recte cōsequi velit, vsum earum sibi cōparare debet, ne sophistarum more in eo tm̄ cōsistat, vt domesticis sedentarijsque cogitationibus, et rerum frigida quadam cognitione inescatus, iā sibi aliquid esse videatur, et solis titulis beatus, sed magis habeat, ortus sui partē patriā, partē amicos sibi vendicare quod tunc fiet, si non solum priuatim, sed et publice prodesse omnibus modis studeat. In qua re nō postremas tenent, qui alios ad rem publ. recte instituūt et cōponūt. Quare Socrates haud inscite dicere solebat, eū multo vtiliorē ciuitati esse, qui multos reipublice gubernāde idoneos efficeret, quam qui ipse recte gubernaret, neque fieri pōt, quin felicissime in disciplinarum studijs ille versetur, qui ipsarum rerum cognitionē cū vtilitate giūgit eruditiōe vsquequaque absoluta. Nimirum, oē tulit punctū, vt ille inqt, qui miscuit vtile dulci.

Sic impresentiarum nō admodū profuerit cognoscere restitutionis causas, nisi etiā vsus eius presto sit, in hoc negotiorū genere nobis cōmodaturus, quē eo libentius ostendam, quo et his nostris vigilijs, potius noctibus dicerem (adeo subcisiuis horis ꝓpter occupationes vtcunque illiteratas, et prope ad lucernā mihi exciderunt) in iure tyrocinium facturis non tam gratificari, quam rem etiam foris vtilem exponere, in animo fuit.

Diximus autē tunc ad restitutionē nobis aditum patere, et quando appellationi locus nō sit. quod et de supplicandi vsu sentimus, cum vtrunque beneficium extra ordinē ꝯcedatur, ob id ordinarijs actionibus ꝯcedens. Non tamē absque discrimine. nam ex quo supplicatio propius ad venie impetrationē accedit, non tam lati vsus est restitutio, sed a prefectis pretorio, et quandoque a principe ipso secundum ꝯstitutiones solum fieri solet. Restitutionem ab omni magistratu, quem te lesisse probare poteris, vt recte dici possit reintegrandi iuris beneficium tunc competere, si quando precibus non sit locus.

315 Et quod extra ordinē postulatur † iure actionis nō solet dari, sed per iudicis officium duntaxat, qui cognitione qualicunque habita rescissis actis ad pristinū ius aditū prebet. et hoc est officium iudicis quod nōnulli rescindens cognominant, a viuo pretore ex defuncti edicto impertitum, per glo. Bart. et docto. in. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. ff. ex qui. cau. maio. in integrū resti. Inno. et Car. Zab. in. c. ex literis. de in integ. resti. et. l. j. C. de resti. mino.

316 † Insuper duo capita restitutio cōplectitur. Primū quo audientia aperit, vt ex allegatis causis ꝯtra rem iudicatā postulare tādem admittaris. frustra enim de leso iure ꝯqueritur, quē iudex nō dignatur audire. ijs itaque modis adeundus erit, vt ad beneuolentiā composi tus petentē non repellat, in quo et hoc cōmodum habebis, quod et sententie executionem, modo aliquam fidem allegationum feceris, vel impedire, vel ne absque satisdatione fiat efficere poteris.

Alterum caput ad restituendam vel adiudicandam rem pertinet, tunc expositum quādo id de quo agimus apud aduersariū est, siue hoc est iudicato, siue quod possidet. Quod si apud actorē res sit, qui aduersus illigitimam ꝯdemnationem restitui petit, nō est opus ex eo capite postulare nisi probationibus inductis sibi adiudicari eam velit, ne insulse hoc sibi reddi vrgeat, quod iam tenet.

Quod sic accipe, Lucius Titius ꝯdemnatus est, insulam iure emptionis possessam Seio reddere, post iudicatum cōperit venditorem dominū rei fuisse, seque restitui ꝯtra sententiā postulat. Quod si aduersus iudicatū iuris reintegrationē tantum querat, sufficit ex primo capite postulare vt sententia per iudicis officiū rescissa, ipse

317 tutus sit, et iudicatū facere non cogatur. Et ex eo † quod sententia rescinditur, etiam omnia hactenus gesta per que ad eā ipsam est ventum rescissa intelligunt, tā abest, vt cuique porro opitulētur aut pīudicēt. c. Ex insinuatione. de procu. cum. c. in nostra. et. c. qualiter. de electio.

Sin vero iudicatum fecisset Titius, remque in aduersarium trāstulisset, aut sibi eam adiudicari probationibus plenius inductis cupiat, tunc non oportet ꝯtentū esse, vt integri solum restitutionem instauret, sed rescissa sententia, rem sibi aut reddi, aut adiudicari, secundum negotij ꝯtinentiā, etiā postulet. Quod rursus bifariam intentare licet, cum vt sententia rescindatur, tum et rescissa, ea etiā res tibi reddatur vel adiudicetur.

Ad quod tamē aduertendū, restitutionis duplicem vim esse, in primis facit postulantē audiri. vt non obstante iudicato cognitio super allegata lesione habeatur. et reintegratū ius sit, Deinde ne in pristino cause statu consistas, et sola iuris cōmoditate tibi applaudas. Plus vigoris Pretor adhibere voluit, et rei ipsius restitutionem etiā adijcere, vt quod antea paululum suspirare beneficiū cepit, iam oibus modis vegetū hoc efficaciter pstet, ppter quod imploratur.

318 Et † preterea factū est, eā actionē que ex restitutione apta est, Rescissoriā cognominari, et est actio restituta apud interpretes. per hoc enim quod prima restitutio impertitur, ius discooperitū est, quo ad re petendam, vel adiudicādam rem deinceps venire possis, aut etiā in alia specie ad cōtractum rescindendum prescriptionemve, aut aliud secundum propositi intentionem.

Rescissoria aut nō est propriū actionis nomē, sed ex eo quod rescissa sententia datur (vnde nostri eā datiuā potius esse volunt, quā natiuam) ab originatione actionis id nomē sortitur, vt rescissoria dicatur, alijsque actionibus, quibus a capite fuerat agendū, viam aperiat, et est vtilis in rem, vt a Pretore concessa, adeoque annalis, quam prius cum verborum solennitate oportebat impetrari, hodie vero ad solam restitutionē absque vllis alijs ceremonijs et verborum tendiculis permissa. l. ij. §. omniū. ff. de origi. iuris. l. fi. vbi glo. notatu digna. C. Quibus ex causis maiores in integ. restituuntur. l. ab hostibus. §. sed quod simpliciter. vbi glo. et doct. super verbo, Restitutionis. ff. ex qui. cau. maio. xxv. an. et c. l. in honorarijs. ff. Sed cū rescissa. ff. de actio. et oblig. §. rursus. institu. de actionib. Bar. in. l. nec nō. §. exemplo. ff. quib. ex cau. maio. Inno. et Card. Zaba. in. c. cum ex literis. de in integ. restit.

319 Ubi † nequaquam inutile cognitu erit, quo ordine et restitutio, et actio rescissoria veniāt instaurāde. Sunt enim qui putāt segregandas esse, atque ex interuallo vtranque vsurpanda, quod fieri quidem poterit, minus tm̄ necessario. Etenim qui iudicis officiū duntaxat contra sententiā instaurat, licet sententia rescindatur, non tm̄ ꝯsequetur illud quod apud aduersariū est, sed opus est nouam apparet actionem pro re illa vendicanda, vel alias adquirenda, quēadmodū Plantius domū vendicaturus, sententiā aduersam accepit reo absoluto, re deinde in iudicatū pducta, causas se habere pretexit, quibus ꝯtra sententiam restitui postulat. Et si ex officio solum iudicis quod implorauit rescindatur snia, non ꝓpterea domus petita in priori iudicio, ipsi etiā cedet cū hoc non petierit, sed vt sententia resoluatur tantū quare iudicato rescisso noua actione opus est, qua domū vendicet, ad quam non patebat aditus nisi sententie obstaculo per restitutionem ablato. Monent Inno. et Zaba. in. c. cum ex literis. de in integ. restitu.

320 † Melior tamen via et non tot impensis, tantoque tempori exposita in restitutione postulanda hec est, vt non sis contentus petere quo res iudicata in integrum ius tibi restituatur, sed vt vtrūque coniungas et simul iudicis officium ad rescindendum sniam, simul atque actionē rescissoriā ad restitutionē rei vel adiudicationē intentes, et non aberit, quin vno saltu duos quasi lepores apprehēdas, hoc est et integri iuris, et rei quoque restitutionem consequaris tempore non tanto interiecto.

Nō in re iudicata non tantum pcedit, sed et in alijs negotijs, vt sunt ꝯctus, pactiones, prescriptiones, qbus resolutis aliqd adsequi

321 voles, quo casu † forma libelli erit, vt sniam rescindi emendarique postules, et id de quo tractatur restitui aut tibi adiudicari, cuius exemplum est in citato. c. cum ex literis. Ubi Inno. Zaba. et alij. vbi snia Eugenij Pape petitur rescindi reformarique in melius et ecclesiam Ilerdensem restitui secundum ea que ex priuilegio proponebantur.

Nos tibi locum distinctius aperiemus. Aut enim possessio rei post iudicatum in aduersarium est translata, et recte petes sententiā rescindi, et secuta actione vtili rescissoria rem tibi reddi, sicque in integrum restitui. Aut penes dictorem est quod cōtrouersum fit, et quod iudicis pnunciatione finem accepit secundū Modestinū, et res iudicata dicitur, nisi per Pretoris beneficiū, quod lesis ex causa iusta indulgetur, intercesseris, parere sententie cogaris, et possessionem rei apud victorem relinquere atque rei iudicate exceptionem perpetuo aduersam habere.

322 † Ideo restitutione implorata, atque ad reddendum causas benigne admissus, quod primū restitutionis caput nominare libuit, poteris non modo restitutionem aduersus rem iudicatam postulare, verumetiam vt res tibi dominio tenus adiudicetur, quod et contestatione dominij facta, tibi non venit denegandum. et hac ratione, cum sententia rescissa, tum re tibi adiudicata iuris integrationem recipies, vtili rei vendicatione, quam et rescissoriam cognominamus, proposita.

Quod

Quod tamen non videtur procedere in eo, qui cum ipse rem possi-
deat, ⁊ post iudicatā quo alteri eā cedere est iussus, iudicis benefi
cio implorato, volet ⁊ restitutionē aduersus sententiā, ⁊ rei ipsi⁹ ad
iudicationē ꝯsequi. naꝫ hoc esset plus q̄ꝫ integrū ius recipere. Iu-
dicis. n. officiū in eo soluꝫ, hac specie cōmodat, in quo te lesuꝫ adse
ris, vtcunq̄ꝫ sit latū, ꝙ nō pōt fieri in re q̄ꝫ petis recens tibi adiudi
care, cuꝫ antea id non feceris. Videnť sentire ēt Inno. ⁊ Car. Za-
ba. in. c. cū literis. §. quocirca. de in integruꝫ resti. ¶ Ex qbus om
nibus quālibet succincte cōprehensis, sine magno labore, nisi fallat
me opinio, veꝝ restitutionis aduersus reꝫ iudicatā vsuꝫ habere po
teris, q̄ꝫ ⁊ iuris partē referre duntaxat impresentiaꝝ nobis ꝯstitui
mus, reliquas eius species tibi in vtriusq̄ꝫ iuris codicibus inuesti-
gandas permittēs, ꝑsertim apud Gulielmū Durandū, viꝝ si ꝯtra
ctior paulo esset, ⁊ collatis vltro citroq̄ꝫ interpretū opinionibus tm̄
lectoreꝫ suspensum nō teneret, q de versantibus in iuris harena q̄ꝫ
optime sit merit⁹, vt alios ꝓterierim hāc reꝫ ⁊ integris cōmētarijs,
⁊ ad susceptā iuris interpretationē tametsi sparsim, diligenter tū ex
ponentes.

¶ Causas oportere allegari, ꝓpter quas restitutio aduer
sus rem iudicatā indulgeri debeat. Cap. x.

Rei iudicate non vulgaris est auctoritas,
vt que finē ꝯtrouersiaꝝ pro-
nuntiatione iudicis accepit, siue id ꝯdemnatiōe, siue ab
solutiōe ꝯtingat, auctore Modestino, q̄ꝫ etiā ꝓtor, nisi
ex causa q̄ sibi iusta videri possit, labefactari non patitur. opus est
itaq̄ꝫ vt q restitutionis beneficiū maxime aduersus rē iudicatā sibi
indulgeri postulat, causas ꝓinde atq̄ꝫ digitos suos, cognitas habe
323 at, qbus inductis, ꝙ petit votis respondeat. ¶ Quicunq̄ꝫ † enim
impedimentū alicui rei obtrudit, causaꝫ eius exponat oportet, qua
cessante, impedimēti nulla erit ratio, ꝙ hac parte vbi de ꝯuellēdo
iudicato agiť in primis obseruamus. l. liberos. §. j. ff. de ijs qui not.
infa. l. si chorus. ff. de leg. iij. l. generaliter. C. de epis. ⁊ cle. ⁊. l. si pa-
ter. C. de hered. insti. ¶ Vsqueadeo oēs restitutiones in integruꝫ
causis cognitis a ꝓtore permittunť. s. vt iustitiaꝫ eaꝝ diligēter exa
minet, an vere sint, quaꝝ nomine singulis subueniť. in. l. oēs. ff. de in
integ. restit. l. in cause. ff. de minori. ⁊. c. causa. de restit. in integruꝫ.
¶ Nos causaꝝ diuersitatē cuꝫ primis ex etate postulantiuꝫ meti-
mur, siquidē minores. xxv. ann. etiā defensi ꝯ sententias ex q̄liq̄li
lesionis obiectu integrū ius obtinebūt. Etenim ꝓtor ob fragile atq̄ꝫ
infirmū huius etatis ꝯsiliuꝫ, multis captionibus, multorumq̄ꝫ insi-
dijs expositū, tutelaꝫ minoꝝ suscipiens auxiliū eis etiā edicto ꝓpo
324 sito, ⁊ aduersus captiones opitulationē est pollicitus. ¶ † Neq̄ꝫ
institutū nobis est exponere qbus de causis minoribus subueniať,
aduersuꝫ obligationes ipsoꝝ pactionesq̄ꝫ, modo interuenientibus
tutoribus, modo nō interuenientib⁹, sed in. iiij. Pandectaꝝ lib. de
minoribus. xxv. ann. taꝫ copiose tractantur, vt que copiosissime.
¶ In hoc ius etiā ꝓpriū habemus, ꝙ ad soluꝫ tēpus quo se lesos
ꝯqueruntť restitui poterunt, atq̄ꝫ itē si quodāmodo vł semiplene le-
sionis causas attulerint ad verisimilia recurrimus ipsi, nihil omit-
tentes, quo etati succurraťt. facile. n. ꝓsumitur lesus, quo Pretoris
auxiliū magis sibi apertū habeat. l. si cū pater. ⁊. l. cū ⁊ minores. C.
si aduersus rem iudicatam. l. eos qui. C. de ijs q veniaꝫ etatis impe
tra. l. si minorem. ⁊. l. minoribus. C. de in integrum restitu. minoruꝫ.
¶ De maioribus. xxv. ann. plus scrupuli est, vt q etatis subsidiuꝫ
non habent, sed alias causas ex qbus restitutionē merenť, vti est ab
sentia reipub. causa, metus, dolus, malus, vincula, captiuitas, ⁊ si
qua alia iusta Pretori causa esse videbiť, ꝓpter q̄ꝫ in integrū resti
tutioneꝫ pollicetť. per. l. j. ff. ex qui. can. maio. in integ. rest. ⁊. C. qui.
can. maio. ⁊c. ¶ Verum vt cognoscamus illas causas, ꝑsertim q̄
pretori iuste esse videnť, ego ex multis paucas duntaxat ob oculos
tibi ponā, qbus obseruatis locos aliquos tibi seligere poteris ad
apparandas restitutiones, que aduersus rē iudicatā postulanť. Et
quēadmoduꝫ oportebat vim atq̄ꝫ metuꝫ a reipub. abesse, ita ⁊ dolū
maluꝫ, q ob id nemini patrocinari dꝫ, neq̄ꝫ cui dāno esse. l. electio. ff.
de noxal. ⁊. l. iij. ff. de transact. Recte itaq̄ꝫ factū est, ꝙ aduersus sen
tentiā dolo malo siue iudicis siue aduersarij latā, integri sit restitu-
tio. Quod ⁊ de ea respōdemus, que ꝑ gratiā aut ēt odiuꝫ atq̄ꝫ iteꝫ
ꝓuocationē ꝓnuntiaťt, adeo iudex equus esse dꝫ, ⁊ semotis affecti-
bus absq̄ꝫ vllo personaꝝ respectu sniam dicere, vt cui idē esse debēt
Actij ꝙ Titij. differiť in. l. seruo. §. cū ꝓtor. ff. ad senatusc. Trebel.
Bar. in. l. sed etsi. §. ait ꝓtor. ff. ex qui. can. maio. ⁊ Bald. in. l. j. C.
quom. ⁊ quan. iudex. ¶ Proinde oia in repu. aperte fieri debēt,
maxime aūt in iudicijs, ne sub falsi ꝓtextu, qs insidiose circūueniaťt
quare cū documenta qbus rē suā esse qs ꝯtestari voluerit, sine fuco
esse debeant, sed vera, sed nihil simulati ꝯtinentia, iustissimū ꝓtori
visum est, vt si ex falsis ꝓbationibus, siue per instrumēta, siue alia
monumenta id fiat, snia feraťt, ea restitutionis būficio rescindi atq̄ꝫ
325 emendari possit. ¶ Quod tā veꝝ est, † vt ēt si aduersarius alijs ꝓ
bationibus inductis ꝓnuntiatū iuuare, ⁊ iustū ostēdere velit, nō tū
audireť, ne ꝙ minus candide est obtentū, in alterius iniuria subsi-
stat, tractuq̄ꝫ tēporis ꝯualescat, qbuscunq̄ꝫ adminiculis porro suf-
fultuꝫ, ꝙ ab initio nō ita subsistebat. l. diuus. ff. de re iud. c. cū vene
rabilis. de excep. c. lꝫ causaꝫ. de ꝓbat. glo. ⁊ doct. C. l. si is ad quē
326 ff. d̄ acquir. hered. l. ij. atq̄ꝫ alijs. C. si ex falsis instrum. ¶ † Et pōt
fieri vt ꝓbationes tp̄e quo res ꝯtrouertebaťt, in iudicio fidem satis
non suppeditent, sꝫ post latā sniam tādeꝫ sese ꝓdant, atq̄ꝫ a nouo re
perianť, quo casu si ꝓducentis negligentia nō accesserit, res iudica
ta tractari poterit. l. sub specie. vbi doct. C. de re iud. Cyn. in. l. j. C.
de cond. indeb. Felin. in. c. suborta. de re iudic. ⁊ Paul. de Cast.
ꝯsil. cccxxv. In causa que vertiť. ¶ Ad eē quoq̄ꝫ sniaꝫ que ex eui
denti ꝓbatione est ꝓlata, puta aspectu, vt fit in ventris inspectiōe,
virginitatis iudicio, corporis egritudine, atq̄ꝫ id genus alijs q̄ ocu
lis videmus, si ꝯtriuꝫ ꝓbeť, causas petimus restitutionis adornāde,
ꝙ ⁊ in eo iudicio recipimus, ꝙ medicus sup lepra, vel alia corpo-
ris immunditia ꝯstituit. lꝫ. n. indubitatuꝫ sit ꝙ videmus, tū si d̄ eius
causa ⁊ natura recte ꝓnuntieť, hinc statim tibi apparebit, ꝙ etiā d̄
vomica tot sententias eius rei periti quādoq̄ꝫ ferūt, quot sunt q ad
hibenť. Ang. in. l. Marcell. §. si mancipium. ff. de edil. edict.
327 ¶ † Preterea instrumēta recens inuēta causaꝫ ꝓbent ex generali
edicti clausula, vt iudicatū ad iusiurandū necessariū restitutiōi sub
iaceat. Bar. ⁊ Ang. in. l. admonendi. ff. de iureiur. ¶ Ideꝫ proba
mus in snia ad iusiur. in ꝓbationis supplemētuꝫ ꝓlata nisi in cōtu-
macem fuerit iuratū, quāuis Alex. putet nō opus esse restitutiōe,
veꝝ posse actoreꝫ a nouo iudiciū instaurare, ⁊ si reus excipiat d̄ iu
dicato in promptu erit replicatio de instrumentis recens adqsitis,
ex qbus petat sniam retractari. ¶ Ceteras causas puta erroris,
falsi iurisiurandi, impedimēti ne vel testes vel instrumēta ꝓ robo-
randa intētione ꝓduci potuissent, ꝓbationū a vicinia petitoꝝ in mo
dum presumptionis si qn̄ alie ⁊ meliores posthabeanť, atq̄ꝫ iteꝫ su
peruenientis eqtatis, ⁊ scripto liberationis recens inuento, atq̄ꝫ id
genus similibus ex clausula generali receptis, quibus snia non mi
nus restitutione postulata impetiť, hic referre supsedeo. nam sunt
apud Bald. in. l. j. C. de ꝯdic. indeb. l. si qs adulterij. C. de adulter.
Azo in summa, de re iud. ⁊ plenius apud Bar. ⁊ doct. in. l. j. ff. ex
qui. can. maio. ¶ Ex qbus facile tibi erit atq̄ꝫ expeditū restitutio-
nem ēt aduersus rē iudicatā instaurare, ad ꝙ maxime op⁹ est cau-
sam inserere, ꝓpter q̄ꝫ lesus pristinū iuris statū habere cupias. Et
qꝛ in hoc beneficij genere aduersarius quoq̄ꝫ vocari dꝫ, litisq̄ꝫ ꝯte-
statio vltro citroq̄ꝫ fieri, obseruandū tibi erit qua verboꝝ forma li-
328 bellus ipse ꝯcipi debeat, ne petenda omittas. Nempe † dicere po
teris, tametsi intentionē meā satis ꝓbauerim, aut ꝓbare potuisseꝫ,
si nō fuissem impeditus nihilominus tū ꝯ me est ꝓnuntiatū, cuꝫ tū
secūduꝫ me id potius debuisset fieri, q̄re sniam dico nullaꝫ, ⁊ si qua
sit in pristinū statuꝫ aduersus ipsaꝫ me restitui, rescissamq̄ꝫ in meli⁹
reformandi, ꝓinde re mihi restitui, aut adiudicari postulo. Singu
la singulis, vt in loco sint coaptanda, quēadmoduꝫ ad ꝓpositā rem
paulo añ sunt distincta, ⁊ habet Bar. in. l. j. C. si ad reꝫ iudi. in. l. si
exꝓssim. vbi ⁊ Alex. ff. de app. ⁊ in. l. j. C. ex qui. can. maio. ⁊ Bal.
in. l. edita. C. de eden. ¶ Ad cuius similitudineꝫ tibi ipse secūdum
rei ꝓposite naturā atq̄ꝫ ipsius lesionis q̄ꝫ pretexis, postulationē for
mare, ⁊ apte ꝯcinnare poteris, ne mediū posthabeas ꝑ ꝙ restitutio
nem aduersus sniam ex falsis documentis ꝓlataꝫ, alia si qn̄ nouaꝝ
ꝓbationū adminiculo pristinū iuris reintegrari cupimus. q̄ oia ex
ipsis causis etiā nō vno modo expositis tibi recte petes, ⁊ peculia
re atq̄ꝫ ex omni parte fecūduꝫ huius generis exempluꝫ libelli ha-
bes apud Petrū de Ferrarijs, In forma libelli quo agiť, vt rescin
datur sententia lata pretextu falsi instrumenti.

LIBER QVINTVS

¶ De Exceptionibusque aduersus sententiā, atq̄ꝫ iteꝫ eius
executionē opponuntur, ⁊ de Recusationibus Iudicis.

¶ Sententiam varijs ꝓcellis exponi, nā ⁊ exceptiones esse, q̄ ipsi
eiusq̄ꝫ executioni obijciuntur, ⁊ in quem finem. Cap. j.

Socrates ille, qui primo Philosophiam e
celo vocasse dicitur, inter alia que
prudenter egit, ⁊ illud referri solet, Cum puer ad eum
duceretť, vt ingenij eius periculuꝫ aliquod faceret, Lo
329 quere, inquit, o adolescens, vt te videā, quasi ex † oratiōe facile ap
parere soleat, quid intus ingenij foueret. Et non inscite ꝓfecto, cuꝫ

& Democritus Milesius ton logon ergon schien, hoc est, sermo nem operis vmbrã esse voluerit, q tanto certius hominẽ pdit, quã to ex animi penetralibus altius egredit. qp & ei qui inter litigatores pnunciaturus est otingere quandoqz posset, vt sententia plata cognosceret, qualis nã esset iudex, iustus ne an iniustus. ita. n. iudicã tis quoqz psonaz excutere solent, qui nullo decreto satiabiles, cogi tare perpetuo incipiunt, quomõ otrouersijs nullũ finẽ dare, alteriqz negotiũ vsqz ad sepulchrũ facessere queant. ¶ Ubi denorandũ quidẽ esset, qp etiã res iudicata toties impetit, si nõ iudici ipsi quoqz nõnunq esset periculosũ, adeo vt & Plato ipse monuerit,
330 † Difficile esse etiam inter amicos pnunciare, ex qbus alter vtcunqz sui similis maneat, alterũ tñ offendis, atqz ex amico inimicũ facis. cuius & exẽpla tibi ob oculos ponenda haberemus, si nõ ad institu tum nobis esset properandum. Et familiare est hominibus, inquit, Uelleius Paterculus, oia sibi ignoscere, nihil alijs remittere, & inuidiã rerũ nõ ad causam, sed ad voluntatẽ, personasqz dirigere. ¶ Sed habeas sniam & iuri tuo, & votis respõdentẽ, tñ inanis vox erit nisi ad executionẽ perducat, qp tunc citius fieret, si nõ pleraqz obstaculum pberent, minus obfutura vbi persuasiõe quisqz eo duci posset, vt sniam iustã, equã, atqz citra vllam iniqtatis suspicionem prolatam crederet. Et qz illi iniquũ putant se citra iuris pscriptum grauari, hi autẽ nec illud admodũ expendunt, sed qz dimidiũ vite in litibus querunt, omnem lapidẽ mouent, quo ad otistoria ofenescant, & aliorũ detrimento ipsi saginent. Fit vt sniam non solum calumniosis prouocationibus sepissime incessant, sed etiã rem iudicatam, que otrouersiarũ finẽ iã faceret, quasi ex insidijs petere, non
331 pauci machinent. ¶ Esto † enim ab interponenda appellatione securus sis, neqz supplicatio, neqz in integrum restitutio tibi intercesserit, quin snia rẽ tibi ex iudicato suppeditare debeat, illud tñ impedimento fuerit, qp aduersarium tuũ tot exceptionibus, tot defensio num tricis sepiũ videre cogeris, vt e labyrintho illo Minotauri citius elabi possis, q vt illas etiam de industria quesitas tendiculas effugias, qp multos eo adigit, vt rem iudicatã q infinitis sumptibus obtinuerunt, nõ modo nihil esse sinunt, sed et errori accepto ferunt, saltem hoc impetrare liceret, vt reliquũ molestiarum qp sibi a veteratore ob partam victoriã imminet, vel insigni rerũ iactura redime re nõ cogerent. ¶ Hoc medius fidius est, qp plerosqz ab experiun do iure pro rebus nihil obscure debitis terret, qñ vident quẽpiam minori periculo ipsũ Oceanũ enatare posse, q hanc litigandi ra
332 tionem tolerare. ¶ Quod tñ ijs † ouenire experientia nihil obscu re nos monet, q ob ingenij prauitatẽ nullius insti, nullius tranqllitatis desiderio ducunt, sed nõ secus atqz turbo aliquis, rempubli. cõmouentes, aliorũ quietẽ interrumpunt, & lites ex litibus suscitantes bonos ledunt, de qbus nõ inepte hoc Plauti in Trinũmo dici posse videt, Mores bonos intermortuos esse. ¶ Quorũ insolentia tametsi faciat, vt nõ solum de iure bene meriti male audiant, sed etiam iuris prudentia splendida quedã nundinatio, & ciuitatũ eruscatio vulgo habeat, hoc tñ in eos reijciendũ est, q in iure solas diuitias qrunt, & nonnunq aliorũ calamitatem, tm abest vt rempubl. per id cõponere, aut qp deceat solũ, inuestigare vel semel cogitẽt. ¶ Nec debent boni & qui in alterius detrimentum iuris subsidijs illubentissime abuterent, ppterea eas suppetias otemnere, quibus indicantium procacitati apertis modis venit obuiandum. nã si co gnouerimus qs sit rectus rerũ vsus, iam ab eo qp praue irrepsit citius poterimus nobis cauere. ¶ Diximus itaqz, vt ad rem ipsam accedamus, quando appellationis auxilium tibi expositum aduer sus sententie iniqtatem atqz iniustitiã corrigendã, tandem prohibita ea, supplicandi vsum patere, deinde restitutionis beneficium ad integrum ius recipiendũ aduersus rẽ iudicatã per Pretorem indulgeri, & principũ otitutionibus nõnihil iuuari, sed ne adhuc desiderare possis, qp te õ sententiã vel extra huiusmodi beneficia, forsitan posthabita appellatione, tueri queat, Ecce multarũ defensionum quasi syluam, qbus modo rei iudicate, modo executioni commodum obiectis, est vt sententia quasi eurirata haud obsit, vel exe
333 cutio eius impediat, intra ve modũ otineri debeat. ¶ Unde † est osequens in aliũ finẽ supplicationis, atqz restitutionis vsum esse, nempe vt ex illo snia rescindat, ex hoc aũt pristini iuris, atqz rei et fiat restitutio. In alium exceptionis, que licet snie opponat, nõ tñ facit, vt reuocet, sed insurgenti exceptionis facile obseruare est, que veluti cõparat defendendorũ eorũ gratia qbus cũ agit, ita et eorũ õ quos est iudicatum. ¶ Fieri. n. põt, vt snia propter rẽ iudicatã, q ius inter partes facit, iusta esse videt, iniqua tñ sit aduersus eum õ quem est pnunciata, ideo exceptiones sunt exposite qbus odemnatus aduer sus eius insultum tueri se valet. ¶ Id qp & in ea snia maxime frequentat, cui nullitatis exceptionẽ opponim⁹, que facit ne alicuius plane sit momenti, tantum abest, vt vel vllas vires, vel executionis causam habere debeat, cum & iureconsul. id qp nõ est, minus agno scat, sed inter inania cum Philosophis ipsis reijciat.

¶ Quid in huiusmodi exceptiõibus obseruãdũ, tũ apud quẽ iudicem opponunt, & qñ executionem impediunt necne. Cap. ij.

Quisquis itaqz sententiã aduersam accepit, õ quam pro iure suo, aut negotio proposito male suspicat, prudentiũ osilio adhibita displiceat, & vltro citroqz exanclet, qbus õ causis melior snia fuisset prolata, & si ordinarium prouocationis auxiliũ restet, ad illud ofugiat, vel si ab eo iudice id nõ liceat facere, supplicandi vsũ habet, aut iusta existente lesionis causa a Pretore beneficiũ restitutionis, secundũ ea q paucis añ exposuimus, imploret, & iudicatũ retractabit. ¶ Sin vero sententie ocedere, vim tñ impedire, & quo inanis hereat, aut sic per oia nõ cogaris satisfacere, curare volue
334 ris, † inuestigare est que nã exceptiones (ad quas hoc casu venit recurrendum) in hoc sint exposite, & tunc vsus est, qñ executionem eius retundere sis conatus, aut intra modum cogere. qua, ppter recte Paulus iureconsul. exceptionẽ esse ait, q reum modo a damnatione eximit, modo dãnationẽ minuit, que & opponit, qz non sit factum, qp fieri oportuit, vel qz factum sit, qp nõ oportuit fieri. l. exceptiones. & l. exceptio. ff. de exceptionibus. ¶ In qua re vt recte
335 progrediaris, † obseruande sunt exceptiones, que õ sniam possunt obijci. eius. n. sunt nature, vt si obstare sententie videant, et executioni obstent, quare liberũ est eas vel snie, vel executioni eius oppo nere. qp maxime procedit in exceptione qua sniam nullius momẽti esse dicimus, cuius vsum latissime patere & prope solam in hac specie tractari diligentius, deinceps cõpertũ habebis. ¶ Eam si per exceptionis tutelam obijcias, ne sentẽtia vires osequat intercedit, sin autẽ principaliter & agendi modo eã intentes, facit vt retractet sententia, quo facto, ipsa executio quoqz tractata habet, & frustra ipsam vrgebis. ¶ Quod in hunc etiã modũ fieri solet, vt actione recens aut denuo instaurata, si excipiat de re iudicata, possis replicare sniam nullius esse momẽti, atqz vt iudicis officio dissoluta ea, melius iudicet. per Cynũ in. l. osilio. ff. de cura furios. Bal. in. l. qui testamẽto. ff. de excu. tuto. & Inn. in. c. ex insinuatione. in verbo,
336 sententia. de procura. ¶ Per oia autẽ sis oculatus, † q exceptio nem sententie intercedere, aut executionẽ impedire velis, ne proba tionibus destitutus verbis id solum atqz insidiose, cum in iudicijs, tum rei iudicate otemptum, in animũ sumpsisse videri possis. nam quicunqz excipiendi animo vel iudicij progressum differre, vel sen tentiã, eius vim impedire temere fuerit conatus, ad impẽsas quas ea de re aduersarius facit recte obligat. c. fin. de dolo & otumac. Bar. in. l. ij. C. de vsur. & fructib. leg. c. sententiam. de penis. l. non ignorat. Ubi Bar. C. de fructib. & lit. expẽ. Spe. õ exceptio. §. ij.
337 ¶ Sed neqz apte satis, † neqz vtiliter exceptionẽ pretexit, q apud idoneum iudicẽ id facere ignorat. nam si eũ accesseris, q neqz sen tentiam dedit, neqz executionem eius habeat, rem nihil ages. secũ dum iuris autẽ regulaz apud eũ iudicẽ de sententie nullitate excipies, q ipsam pnunciauit, vt interim decernat q nullius momenti iudicatũ sit, atqz ob id executionẽ oino indignũ Car. in cle. j. de re iudi. Bal. in. l. si suspecta. ff. de inoffici. testa. & Alex. in. l. si expressim. ff. de app. ¶ Sed & apud sententie executorẽ opponit, exce ptio psertim nullitatis ad executionẽ prepediendam, & hoc, qñ est vel manifesta vt aliorũ testimonio, adeoqz altiori indagine nõ habe at opus, vel ex victoris ofessione magis & confestim aperiat, tũcqz lente festinare dz ad auferendũ id qp sententia parũ valida est com prehensum, ne eadem facilitate victo restituere illud porro cogat qua iã auferret. & qui facit, secundũ Paulũ, qp facere non dz, non videtur facere id qp est iussus. in. c. de cetero. Ubi Abb. & doct. õ re iud. Car. in cle. j. de foro comp. Bar. in. l. si pretor. ff. de iudi. & in. l. fi. C. si ex fal. instru. & l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iud.

¶ Quãdo exceptio õ sentẽtiã, aut post ad executionẽ opponitur, ac etiã quando ipsa impeditur, deqz satisdatione eius qui executionem petit. Cap. iij.

338 Hic rursus obseruare est discrimen † earum defensionũ de quibus impresentiarum tractamus. Alie siquidẽ õ sententiã, alie post sniam ad executionis impedimentũ obijciunt, quãuis vtrunqz etiã post sniam fieri vulgo dicat. Quarum õ sententiã est vsus, plerunqz post vel in ipsa snia initiũ sumunt, aut renouant, õ autẽ antea, veluti mulier intercessionis causa, non obiecto Uelleiani senatusc.

iani senatusconsulti beneficio condemnatur, atq; interim denuo fidem interponit, senatusq; consul. exceptionez 9 sententie auctoritatem pretexet, nō qdem ex eo. c. q ante iudiciū intercessit, sed qr secundo id fecit, ꝛ a snia fideiussionē renouauit. argu. l. si se nō obtulit. §. si ex questione. ff. de re iud. ¶ Ea autē exceptio que añ sniam ortum habuit, post nō admittitᷓ secūduz regulaz iuris, sed in tēpore erat opponenda. per. l. peremptorias. C. sen. rescindi non posse.

¶ Idem respōdemus de nullitatis exceptione, siue hoc ratione ꝓcessus, siue ipsius snie, semper. n. iudicato opponitᷓ cui est perēptorialis, vt in. l. j. C. de iuris ꝛ facti ignorantia. l. Preses. ff. quomō ꝛ quando iudex. l. j. ff. que snia sine certa quātita. ꝛ Bar. in. l. fin. ff. si
339 ex fals. instru. ¶ Quod † si ad impediendā executionē iure capiē di vti velis, iaz nō spectamus quo tpe ceperit, sed absq; vlla distinctione post sniam id facere licet. Fateamur. n. hoc casu sententiam aliquid esse, tñ qr exceptioni insistimus, eius executioni nō damus locum. Utpote maritus ɔdemnatus vt creditoribus satisfaciat, exceptiōe se tuetur, ne plus ab ipso exigatᷓ q̄ facere possit, per Bar. in. l. j. C. de iuris ꝛ facti igno. ꝛ. l. si filius. ff. q cū eo. ꝛ Bal. in. l. exceptionē. ff. de proba. ¶ Compensationis quoq; defensio executioni obijcitᷓ, vt que sniam nō impugnat, sed facit tandem ne hoc dare cōpellaris q, tibi restituere eūdē oportet. l. si cū milui. §. j. ff. ꝺ cōpē.
340 ¶ Uidendum tñ est si † quādo exceptione ꝑsertim nullitatis opposita sententie executio fieri debeat necne, ꝛ si de exceptione ita liqueat, vt citra vllaz aliā extrinsecus adhibitā ꝓbationē sit manifesta, tunc executiōi non est locus, puta snia est inualida, aut in dñz prolata, cū ꝓcurator fuerat ɔdemnādus, atq; id genus alijs ex causis ꝺ quibus antea est relatū. l. j. C. de excep. rei iud. ꝛ. l. cū nulla. ff. de except. rei iud. ¶ Quod ꝛ ꝓbamus, etiā si de exceptione nō ita ɔstaret, posset tñ ex ɔtinenti probari, puta instrumenta ex qbus ꝓnuntiatū est in peracto iudicio sunt reprobata, ita vt de falso iā nō amplius sit querendū, que oia ad summariā cognitionē pertinēt in executione quoq; exercendā. Est in. l. fi. C. si ex fals. instrumentis. ꝛ
341 l. a diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. ¶ Exceptione † aūt illa nō sic aperta, sed altiorem ꝓbationis indaginē requirente, non est q executio impediatᷓ, ꝛ ea altiorē desiderāt indaginē vel cognitionē, que intra tēpus ad executionis ꝓcessum destinatū, vbi nulla intercederet defensio, ꝓpter testes fortassis adhibendos, aut alia monumēta que sic in promptu nō habes, doceri haud possunt, quapropter ad meri executoris quoq; cognitionez. que summaria est, nō ptinebunt. l. iij. §. ibidē. ff. ad exhibendū. l. ille a quo. §. si de testamento. ff. ad senatuscō. Trebell. Bar. in. l. si se nō obtulit. §. ɔdemnatum. ff. de re iudi. ꝛ collegit Anto. de Canario, in de executione
342 instrumentoꝝ. q. v. ꝛ. ix. ¶ Quibus adde, † tametsi exceptio altiorem cognitionē desiderans, vt sic in ɔtinenti ꝓbari nō possit, executioni nō sit impedimento, esse tñ q qui eaz petit, nequaq̄ sit audiē dus, nisi satisdederit se oia restitutuꝝ, si exceptionē presertim nullitatis superiorem esse ɔtingat. argu. c. suscitata. de restitu. in integ. sentit Bar. in extrauaganti. ver. summarie. l. fi. C. si ex fals. instru. ꝛ. l. j. C. qñ prouocare nō est necesse. ¶ Prouidꝰ itaq; esse debes,
343 † ne in proponenda defensione impingas, ꝛ repulsam passus neq; executionis obstaculum, neq; satisdationis emolumentū obtineas. Quandocunq;. n. post sniam ad executiōis impedimentū exceptionem opponis, adijcere debes te paratū esse ad eam ɔfestim ꝓbanduz, q si feceris nulla erit executoris functio. ¶ Sin vero minus, ꝛ ɔfides ex interuallo id prestare te posse, nisi satisdatione habita iudicatū impleri nō debet. q̄ formā nisi obseruaueris facile est qꝺ temeritatis arguaris, ꝛ in solaz iudicati protelationē nescio qd suffugij, idq; ex insidijs forte causari dici possis. ¶ Monet Bar. in citata. l. fi. C. si ex falsis instrumentis. ꝛ in. l. j. C. de iuris ꝛ facti ignorantia.

¶ De exceptionibus que contra sententiam opponi solent, earumq; ratione. Cap. iiij.

e

Ex omnibus interim defensionibus ad eleuandum sententie vim, vna q̄ de nullitate preteritᷓ est certe frequentissima, atq; vtinā tam candide a plerisq; ad insultum aduersarij tantū vocaretᷓ, vt sepe, qd. n. expeditius ꝛ magis etiā stupidis promptū esse possit, q̄ dicere sniam esse nullam: in hoc minus felices, q ēt id allegatis causis docere coguntᷓ, nisi victor ipse harena cedere velit, ꝛ rei, propter q̄ hactenus decertauit, superiorq; fuit, ad inanis presidij cōmentū, iam demū terga dare sibi aliquid esse credulus ducat, nō expectata q̄ eius debeat probationē. ¶ Ad inuestigandū
344 causas nullitatis, † vnde exceptio hec ꝓficiscitᷓ, nō est opus diu qs se distringat, multe. n. sunt a nemine non congeste, ꝛ petuntᷓ modo ab ineptitudine libelli, modo a solēnibus ꝓcessus iudiciarij omissis, modo ab ipsa snia 9 solitū iudicioꝝ ordinē pronuntiata, ꝛ qñq;

iudicis contemplatione, ad quem hoc negotium diffiniendum non spectabat, etiā si tres in eo sentētias protulisset ɔformes, que oia faciunt, vt iudicato intercedatᷓ, per glo. ꝛ Bar. in. l. iij. §. ɔdemnatū ff. de re iud. Joan. an. in. c. qr, Guil. de re iud. Felin. in. c. Ex parte de offi. delegati. ꝛ Car. in cle. j. de pos. sequestrāda. Et quasi ex ordine habentᷓ apud Ubertū de Bonacurso, in de impedimentis executionis. §. videamus nunc de causa nullitatis. ¶ Deinde exceptiones quas peremptorias cognomināt, ad hoc tibi exponuntᷓ, quaꝝ nōnulle ꝑsonis inherent, vel ob priuilegiū, vel odiū, neq; ad heredes transmittuntᷓ. alie aūt rebus attribuuntᷓ heredibus similiter obuenientes, vel ijs, quibus res ɔtingunt. ¶ Ex his que perso
345 nis cōmodant, est exceptio † senatuscō. Uelleiani, q ad fideiussiones, mutuiq; dationes pertinet feminaꝝ, q̄ pro alijs intercesserunt. nam sicut moribus ciuilia officia feminis sunt adempta, ita ꝛ hoc officiū vnde rei familiaris periculum ipsis facile posset inferri. ex quacunq; igitᷓ obligatione, siue verbis, siue re, siue quocūq; alio cōtractu intercesserint, propter sexus imbecillitatē senatus eius subueniendū ɔsuluit. ¶ Et hoc si nō callide sint versate, infirmitas. n. feminaꝝ nō calliditas auxiliū sumit. Ne igitᷓ 9 beneficiū persone ɔcessum snia quoq; executionē ɔsequatᷓ, defensio senatusconsulti vt peremptoria aduersus eam poterit opponi. l. j. ꝛ. l. ij. si mulier vbi Ang. ff. ad senatuscō. Uelleianū. ꝛ Bart. in. l. j. C. de iuris ꝛ facti
346 ignoran. ¶ Est ꝛ † senatuscō. Macedo. quo placuit, ne qui filiofam. mutuā pecuniā dedisset, ēt post mortē parentis eius, in cuius potestate erat actio petitioq; daretᷓ, vt scirēt q pessimo exēplo Macedonis fenerarentᷓ nullius posse filijfa. bonū nomē expectata patris sui morte fieri auctore Ulpiano in. l. j. ff. ad senatuscō. Macedonianū. quoties modo ob mutuū filiofa. datū actionē creditor instituit, exceptione senatuscon. Maced. q actionē preterea in odiū huiusmodi feneratoꝝ cōpetere voluit, repelletᷓ, ne id q malo exemplo fecit, perniciose cōmodet, qua exceptione etiam post sniam ad eius auctoritatē perimendā vti licet. Bar. Bal. ꝛ pleriq; alij in. l.
347 eleganter. §. si qs post. ff. de ɔdi. indeb. ¶ Armate † militie quoq; homo, si exceptiones suas in iudicio nō ꝓposuisset, poterit si ex sententia ceperit ɔueniri, eas obijcere, id q propter simplicitatē, qua ius ignorare datᷓ, vt q rei militaris maiorē curā gerit, patrieq; defendende operā suā locat, ipsi est permissum, maxime vbi ꝓpriam causam agit, nō alienā, cuius dño hoc priuilegiū militare est ꝓclusum. Est textus in. l. j. C. de iuris ꝛ facti ignorantia. vbi interpretes pleriq; oēs, ꝛ Bal. in. c. fi. de cōfessis. ¶ Preterea sunt exceptiones que ꝛ ipse ɔtra sniam ꝓponuntᷓ, nō quidem vt eā prorsus inanem reddant, cum permittunt, vt iudicati auctoritatē retineat, sed magis vt ad tēperamentū legitimū redigatᷓ, ne in executionē plus veniat, q̄ ipsis ex priuilegio, beneficioue conueniat, donec fortune successus ipsis pinguior adriserit, quo integrū dare cōmodius pos
348 sint. ¶ Cuiusmodi † est maritus qui adsentiente vxore creditoribus obnoxius factus est. eius enim ratio haberi debet in condemnatione, ne porro egeant, ipse atq; vxor, ꝛ vitam inopia miserabilē ducant. q beneficij etiā ijs indulgetur, qui ex donatione atq; ipsoꝝ ꝓpria liberalitate ɔueniuntᷓ. Similiter omniū honoꝝ socius. Item patronus patronaue, ꝛ liberi eoꝝ, parentes, maritus erga vxorem, atq; itē vxor erga maritū, vt reliquos, qui oēs ex eo tm̄ ɔdemnari debent q facere possunt ne egeant, q̄ exceptio ēt post sniam locum habet. l. iā ꝛ si. ff. ad senatuscō. Maced. l. fin. §. pe. ff. ad Uelleia. l. sunt. ff. de re iud. l. patronus. l. itē miles. l. inter eos. ꝛ. l. Nesennius. §. fi. ff. soluto matrimonio ꝛ. l. si filius. ff. q cū eo. ¶ Et ne obiter hanc rem preterierim, aduertendū est defensiones. s. id q pōt quez non teneri, dilatorias magis esse, ꝛ tēporales, q̄ peremptorias, cuz neq; obligationē, neq; sniam perimere soleant, sed integrā solutionem tantū differre, quoad facultatibus sit auctior redditus, vt re
349 liquū dare citra egestatē possit. ¶ Quod † moderamē ad ꝑsone qualitatē adhibemus. nobis. n. stēmate, aut alio dignitatis titulo initiatus, maiori sumptu opus habet, q̄ rustice ꝛ adiectioris ɔditionis homo. est glo. in §. appellantᷓ. insti. de exceptio. Bar. ꝛ doct. in. l. ex diuerso. §. fi. ff. soluto matrimo. l. vna. §. cū aūt. C. de rei vxo. actione. Alex. in. l. si maritus. ff. soluto matrimonio. ¶ Proinde considerare est quātuz annui reditus prestiterint, nō enim bona. statim estimare cogitᷓ, qui ex fructibus eoꝝ ali debet, quāuis Alexā. secus arbitretᷓ, presertim vbi tam splendide fuerint edes, vt diuēdite alimentis sufficiant. est textus singularis in. l. qui bonis. ff. ꝺ cessione bono. Et demū opus est etatis habeatᷓ ratio si vetulus sit, aut iuuenis, qui beneficio in id q facere possit, vti contendit, parcēduz siquidem ipsi erit in eo q ad totū vite tēpus victuz suppeditare va
350 leat. iuxta. l. hereditatū. ff. ad legez falcidiam. ¶ Uerū † exceptiones ille, cū tutele loco esse debeant, nō vt cui perpetuo incōmodēt, aut potius fraudi sint, receptum est vt is qui ne egeat sibi ex bonis

relinqui cupit, cautionem prestet idoneam de eo ꝙ reliqui est ad in
tegrum soluendo si quando fortuna magis ꝓpitia arridere, faculta
tesqꝫ suppetere ceperint, id ꝙ ad vsum huius rei nō paꝝ conducit.
Est in. l. vna. §. cum autē. C. de rei vxorie actio in. l. verum. §. item
videndum. ff. pro socio. glo. in. l. iij. ff. de exceptionibus. Joā. d' imo.
351 ⁊ Jason in. l. patronus. ff. soluto matrimonio. ¶ Idem † nostri ijs
quoqꝫ attribuunt, qui causaꝝ patrocinijs adsunt, aduocatis puto,
ad militis exemplū, cū ⁊ ipsi qui ambigua causaꝝ dirimunt, colla
psa nō semel cum in publicis tū priuatis rebus sue defensionis vi-
ribus reparant, nō minus humano generi prospiciunt, ꝙ̄ si armis
atqꝫ sanguine patriā parentesqꝫ tuerent. ¶ Quod tū his maxime
ꝯcesserim, qui iusti patrocinij amore ducti, viduas, orphanos, ⁊ ꝗc-
quid cōmuni ope in republ. iuuandū est ꝯtra vim, malorumqꝫ inso
lentiā, nō secus atqꝫ patrios lares, ⁊ liberos suos laborantes defen
dunt, nō autē qui iniquissimis quibusqꝫ litibus corrasis, tunc demū
operas suas venales exponunt, qū lucri aliquid etiā ex quacunqꝫ
turpi pactione se ꝯsecutores sperant. ¶ Est tū ꝙ ⁊ ipsis relinquat
ne egeant, ꝙ vel exceptiōe ꝓposita obtinere possunt. l. aduocati. C.
de aduocatis diuerso. iudicio. glos. in. l. miles. ff. de re iudic. glo. ⁊
Bar. in. l. j. §. est ⁊ alius. ff. si quis a parentibus fuerit manumissus.
Cy. ⁊ Salice. in. l. j. C. de iuris ⁊ facti ignorantia ¶ Perempto-
352 rie † exceptiones ex rebus sumpte quaꝝ post sententiā etiam est
vsus, propterea sic cognominate, nō rei intuitu non solum a princi-
palibus, sed ⁊ ab heredibus eoꝝ vsurpant, vt in quos omne ius de
functi vna cū ipsis bonis transmittit, siue hoc sit actiuū, eis compe
tens, siue passiuū, per ꝙ ab alijs defuncti respectu ꝯueniunt. l. ij. C.
de heredita actionibus. l. cum a matre. C. de rei vendicatione. l. si
ab eo. C. de negotijs gestis. Cy. ⁊ doct. in titulo. C. vt actiones ab
353 heredibus ⁊ contra heredes incipiant. ¶ Huiusmodi † autē de-
fensiones rei coherentes non tantum heredibus sunt vsui, verūetiā
fideiussoribus. Equum siquidē est vt is qui pro altero intercedit,
eisdem adminiculis sit tutus, quibus ⁊ ipse reus, vt si rei iudicate
exceptionē habeat, eadem ⁊ fideiussor ꝯuentus se defendere ꝑmit-
tatur, ꝙ ⁊ in doli mali, iurisiurandi, ꝙ metus causa factum sit, sena
tuscon. Macedoniani, aut si in rem sit pactus reus (non autem de
non petendo rem, que personalis est) exceptio fideiussori cōpetit.
sunt eleganter in. l. exceptiones. §. rei aūt. ff. de except. ⁊. l. nisi. cū. l.
idem in duobus. §. personale. ff. de pactis. ¶ Ubi statim aliud vi-
debis in exceptionibus que personis coherent, vt que cum heredi
bus, tum fideiussoribus, atqꝫ alijs id genus personis vsurpantur,
quemadmodum est exceptio in id quod facere possis, ꝙ̄ fideiussor
frustra pretexit reo duntaxat expositaꝫ eiusqꝫ personam haud egre
dientem, apud Julianum in citata. l. exceptiones que persone ⁊c.
354 ¶ In qua re vtriqꝫ dispiciendum est † tam reo quam fideiussori,
ne quid inepte eggrediantur. Porro qui exceptionem in id quod
facere possit habet, fideiussorem dedit, ⁊ is conuenitur, modo ne su
pra vires principalis debitoris non habita ratione beneficij eius ꝙ
facere possit, condemnetur (vt quam exceptionem fideiussor fru-
stra obijcit) ipsi negotium aut litem denuntiare debet, vt iudicium
suscipiat, sueqꝫ cause ipse adsit, ⁊ si venerit, bene. ¶ Sin vero non,
per hoc mandati quodāmodo actionem tacite est consequutus fi-
deiussor, vt si cōdemnetur, possit reum in solidum cōuenire, ⁊ nulla
defensio eius ꝙ facere possit, ipsi profuerit, cū quasi mandato eius
etiam ex integro sit conuentus, condemnatus, ⁊ ad solutionē coa-
ctus, ꝙ non contigisset si ipse iuxta denuntiationem presens iudici
um suscepisset, exceptiōibus, si que persone sue exponantur, vsus.
¶ Quibus modis fieri poterit, vt vel reo defensiones sue maneāt
salue, vel fideiussori tutior sit via ad integri solutionem propter con-
temptum iudicium ab ipso persequendi, per glo. ⁊ doct. etiā in. l.
Et si fideiussor. Ubi Jas. ⁊. l. si fideiussor. ff. de re iu. ⁊. l. idemqꝫ. §.
generaliter. ff. mandati. ⁊. l. defensiones. C. de exceptio. ¶ Adeoqꝫ
huiusmodi defensiones ab alijs vsurpantur, vt etiam contra paci-
scentes opponi queant, contraqꝫ rei emptores, ⁊ heredes, ⁊ nō mo
do in eos qui iudicio interfuerunt, sed interdum qui non interfue-
runt, vtcunqꝫ res inter alios acta, alijs preiudicari non debeat, ꝙ ⁊
de legatarijs respondemus. per. l. apud Celsum. §. de auctoris. ff.
de doli mali except. glo. in. l. ij. C. quibus res iudi. non nocet. ⁊ repe
tit vtcunqꝫ succincte Ubertus de Bonacurso, in de exceptio. que
post sententiam. vbi nonnulla exempla eius videre est.
¶ Constat iam de exceptionibus, quas tamen ex multis paucas
quasi contraximus, quarum contra rem iudicatam vsus est, puta
355 nullitatis, atqꝫ alijs quas peremptorias quoqꝫ dicimus. Sed † de
vno videtur adijciendum, si etiam iniustitie exceptio post sententiā
possit opponi. Et secundum iuris regulam nihil minus competit,
cum alia sint remedia quibus iniusto obuiatur, atqꝫ in melius redu
ci soleat. c. cum inter. Ubi doct. de re iudicata.

¶ Attamen si iniuste exceptio aduersum sententiaꝫ opposita per
aduersarium fuerit admissa, ⁊ sic probetur, iudex non debet eam re
pudiare, cuius ⁊ notionem habuit, apud Inno. in. c. cum dilecta.
de rescriptis. ⁊. c. cum Bertoldus. de re iudicata. ¶ Admissio si
quidem illa, quam victor ex confesso ⁊ de facto facit, vehementissi
mam suspicionem iudicato iniicit quod sit iniustum. Unde etiam
est, si is secundum quem sententia est prolata, confiteatur eam in-
iustam, iudicis esse vt eam propterea retractet, etiam si rei iudica-
te auctoritatem fuerit consecuta. ¶ Unde rursus consequens pro
bationem que contra presumptionem est iuris, ⁊ de iure, si ab eo cu
ius interest non repellatur, admittendam, vtcunqꝫ alias non habe
356 ret locum. ¶ Quod ⁊ † procedit in probatione post publicatas at
testationes per aduersarium admissa, propter quod subornationis
periculum cessat, alioqui in huiusmodi probationibus intercedēs.
Que res est multis modis aduertenda, ostendens eius adsensum
cuius interest quid non fieri, non semel causam prebere vt ⁊ contra
iuris subtilitates recipiatur, ⁊ porro ob vel confessionis, vel adsen-
sus proprij adminiculum haud debeat sugillari, perinde ac quod
semel placuit, amplius displicere non sit ciuile, apud Inno. in ca.
pleriqꝫ de immu. Eccle. doct. in aucten. Sed iam necesse. C. de do
na. ante nupt. Joan. and. in. c. fraternitatis. de testibus. ⁊ Abb. sa
tis fuse in. c. cum contingat. de offi. deleg.

¶ Ut, ⁊ quibus modis sententie executio impeditur. Cap. v.

357 Frustra essent † sententias proferre, ⁊
litibus finem imponere,
si non executionem quoqꝫ consequerentur, vnde ⁊ iudi
cati actionem nasci constat, que perpetua est, ⁊ rei per-
secutionem continet, secundum Modestinum, ⁊ prestaret quosqꝫ
litigatores iudiciaria illa diffinitione contentos esse, ⁊ pronuntian
tis voce accedere, nisi compertum iam haberemus non tātum sen-
tentia, sed etiam in ipsa executione non semel peccari, quare ⁊ in
hac re perinde atqꝫ in alijs nostris negotijs semper pergimus, ⁊
spe sententie votis nostris plenius responsure nos ipsos iactamus
aut ne iudicatum faciamus, defensiones cōteximus, partim vt nul
la plane fiat executio, partim vt modum contineat, extra quē quic-
quid apparatur, nimium est, ⁊ vitio subiacet.
358 ¶ Et ne actum rursus agamus, † precipue huiusmodi exceptio-
num sunt, quas sententie opponi relatum est, porro vt iudicato ob-
stant, ita quoqꝫ executionem eius impediunt, ex quibus tamen pri
mas habent, quibus inualidum esse cōtendimus, quod est pronun
tiatum, in quarum albo sunt quotquot recensuimus, paucis dem-
ptis, Uelleiani videlicet senatusconsulti, Macedoniani, atqꝫ iteꝫ
in id quod facere possis. penes te itaqꝫ est istiusmodi exceptiōes,
vel sententie, vel executioni eius opponere, in hoc enim compara-
te sunt, vt perpetuo competant.
¶ Actor siquidem in potestate semper habeat, quando iure suo
vtar, is autem cum quo agitur, sed non cunctetur oportet, quando
conueniatur, aut ex iudicato interpelletur. vtcunqꝫ igitur actiones
tempore includantur, extra quod non habent vires, Exceptiones
tamen liberiores sunt contra aduersarij impetum commodantes,
preter vnam ferme atqꝫ alteram pecunie non numerate, ⁊ dotis nō
numerate. l. pure mihi decem debes. ad finem. ff. de except. doli
mali. l. si intra. ⁊. l. si quasi. C. de non numerata pecu. aucten. Quod
locum. C. de dote cauta non numerata. habet Specu. in de senten-
tia. §. iuxta. ad finem.
¶ Reliqua impedimenta quibus executioni interceditur, etiam
per modum exceptionis obijciuntur, quare modo impedimenta,
modo exceptiones promiscue appellamus.
359 In primis † autem prouocatio legitime interposita facit ne execu
tioni sit locus sententia in suspenso existente, ⁊ perinde atqꝫ nō sit,
donec finiat altera instantia, silente. Alexand. ⁊ Jason in. l. j. ff. de
re iudica. Felinus in rub. de appella.
¶ Id tamen quod non ita se habet si fatale tempus iam sit preter
lapsum, nisi fortassis in auditorio principis appellatio pendeat,
apud quem res non potest ita accelerari, vt qui nec iuris ordinē sic
incōcussum obseruat. aucten. Sed si lis. C. de tempori. app. Inno.
in. c. In causis. de re iud. ⁊ Bald. in. l. fin. C. de legib.
¶ Quod de quocunqꝫ iudice accepimus, per queꝫ so lū stat ne ap
pellationis causa expediat. §. Hoc quoqꝫ. in auct. Ut spō. Simili
ter si in arbitros sit cōpromissum, appellationis tps non ꝑterlabit,
ꝓpter adsensum partium, que in alios iudices arbitrium proroga
runt. in aucten. de appell. §. deinceps col. viij. Bald. in. l. eos. §.
Apostolos. C. de app. ⁊ in cle. quandiu. de app.

Supplicatio

360 ¶ † Supplicatio quoqz principi aut prefectis pretorio oblata impedit executionem, quandocunqz causa grauaminis sit indubitata, vel si calũnia absit, & probabile videtur esse quod pretenditur, & aduersarius de restituendis rebus, earumqz fructibus & accessionibus idoneam nõ prestat satisdationem, & auc. vt sponsa. largit. §. aliud. & auc. que supplicatio. C. de preci. impera. offeren.

361 ¶ † Illud quod & in integrum restitu. contra sententiam postulata prestat, idqz impedimentum Bal. licet cum distinctione admittat, si restitutionis causa altiorem cognitionem non requirat, cõmunis tamen aliorum sententia discrimen hoc minus exigit, & ad. l. j. C. de in integ. restitutio. postulata tenaciter heret. quam secundum. c. suscitata. de in inte. restit. postremo intelligunt, vt distinctio illa quodammodo videatur ciuilem constitutionem ad ipsum canonem redigere, cuius in foro sit vsus.

362 ¶ † Preterea Sempronius centum que ex empto debet per sententiam mihi dare est iussus, deinde qr Plautius magis est solvẽdo, centum illa que Sempronius debet ex ipso mihi dari stipulor animo nouandi obligationem etiam verbis accedentibus expressis quando quidem actio iudicati per nouationem expressim factam, in aliam petitionem traducitur, & sic in secundam obligationem est itum, executio in Sempronium debito liberatum non debet fieri in l. fi. C. de nouatio. §. sed cum hoc quidem. institu. quib. mod. tollitur obliga. l. si non obtulit. §. si ex conuentione. ff. de re iudica. & l. minor. xxv. annis. ff. de minoribus.

363 ¶ † Sed si pignora accepta sint in rem iudicatam, aut fideiussores consequens est dicere non cessare executionem, quippe cum accesserit aliquid rei iudicate, non venit propterea a iudicato recedẽdũ. In allegato. §. si ex conuentione. l. iiij. ff. de re iudica. Barto. in. l. cõsentaneum. C. quomodo & quando iudex.

364 ¶ † Sed de eo queritur, qui post sententiam alium nomine suo offert debitorem, puta, Seius. xx. solidos Titio per sententiam debet. Interim autem Caium & ipsum debentem sibi. xx. Titio delegat, qui &. xx. Titio Seij nomine se daturum soluturumqz interueniente stipulatione solẽniter promittit. Nõne hac specie a iudicato erga Seium videatur itum, vt executio cesset? Tametsi Barto. & Ange. hereant, nihil certi rñdentis, quasi in casu principali constitutione, legene non deciso, Bal. tñ & alij diserte arbitrantur executionem cessare vtcunqz nouatio oblĩonis nõ sit facta, cũ aliũ suo nomine reus debitorem delegarit solennibus modis, etiam a creditore receptum quod est aduertendũ, per Bal. Imol. Raph. & Pa. de cast. in. l. delegare. ff. de nouatio. in. l. pecuniam. ff. si certum peta. & Imol. in. l. penul. ff. de nouationibus.

365 ¶ † In ciuile esset si executio. s. iudicationis tenorem deberet fieri in hoc enim modũ excederet, qđ in omni re vitio vertitur, precipue autem in iudicato, vbi recti solum ratio esse debet quotiescunqz aũt snie executio nõ rñdet sed eius modum superat, nulla erit, & per exceptionẽ impeditur, aut si pergere non cesset, qui eum facit, interposita appellatione suspendetur. Porro, etiaz si de facto contingat, retractanda, & exceptio appellationis interposite non secus, atqz alie procurationes, erit implemento, alioqui non habebit obstaculuz pp rei iudicate auctoritatem in. l. ab executione. C. quorum appellatio non recipiuntur.

366 ¶ † Modus autem in exequendo multijuge exceditur, qr cõdemnatio est in re viginti aureorum, vt victor iubetur in partum ire, qđ est vnde. xxx. aureorũ. Quod & in quãtitate sit, puta triginta Seio dare es cõdemnatus, & executor iubet, vt. xl. soluas. Idem excessus ante legitimũ quoqz, & executioni prescriptũ tẽpus cõmittitur, qđ est quadrimestre, vt in. l. si quis prouocatio. C. de appel. vbi glo.

¶ Proinde si executor ẽt exceptionis, que ad ipsum pertinet, cognitione vtcũqz ex continẽti scrutanda posthabita, ad executionem se accingat. l. peremptorias. C. senten rescin. non pos. & l. j. C. de iuris & fac. ignoran. & est per omnia in. l. ab executione. apud glossematicum. C. quorum appela. non recipiuntur.

367 ¶ † Cumqz ex omnibus illis casibus appellandi ab executione sit facultas, ne & ipse, qui de modo disputas, extra modũ, quid adtentare videaris, ab ea solum parte prouocas, in qua modus exceditur, vt in qua grauaris, & nõ a tota executione, adeo vt si pars rei đ qua iudicatum sit, habeatur certa pars, antez incerta, illa que certa est iudicato accedat, eius aũt partis, de qua queritur cognitio fieri debet respondet Maria. soci. in consi. xxiij. visis. parte. j.

368 ¶ † Eapropter conueniens est, vt exprimas in qua parte modus excedatur, & prouocãdi cãm prebeat, ad q̃z & exceptionẽ cõcinnare debes super interposita applõne pperãdã, ne cã supressa calũnias potius struere iudicatis existimeris, q̃z necessariã adornare defensionẽ tradũt Bar. in. l. ab executore. ff. de appel. Bal. in. l. ab executione. C. quorum appellatione non recipiuntur. Anto. Panor. & Felinus in capi. quod ad consultationem extra de re iudicata.

369 ¶ † Hoc etiam est qđ pbamus, qñ a mala snie interpretatione fuerit prouocatũ, nã & hec appellatio p exceptionẽ refricata, facit vt executio cesset. Bar. cũ alijs presertium Alexan. in additionibus. in. l. ab executore. ff. de appellatio.

¶ In casu aũt quo executor defensiones tuas audire recusaret, ac per imperitiã, vt pleriqz sunt, aut in victoris grãm executionẽ moliretur, tunc & a denegata exceptione pvocare licet, quo si quid noui interim fiat legitimo appellationis remedio ad pristinum reuocetur.

370 ¶ † Et ne diutius fluctues, ad quẽ hmõi aplõnis ab executione cognitio pertineat, sic rem obiter saltẽ accipe, aut qui executoris partes gerit, per se modũ excedit, & ad eũ iudicẽ pvocatio est, qui executorẽ dedit, aut iudex ipse facit executionẽ imodicã, aut alteri cõmisit, vt in eũ modũ sniam exequeretur, & tũc superiorẽ recte appellamus, qui grauamẽ hoc in eo, qđ excedit, submoueat, & executionem adiudicationis modũ ltime fieri prospiciat, docet Bar. in citata. l. ab executore. ff. de appel. Alex. Iason & alij in. l. a diuo pio. §. j. ff. de re iudica. Anto. de but. Cardi. zaba. & ceteri Pontificij iuris interpretes. in. c. qđ ad cõsultationem. extra de re iudica.

¶ Neqz isthoc forte minus in loco erit, qđ đ iudicibus ab alio magistratu ad examen cause datis statuenduz, si vel ipsi snias suas exequi habeãt, vel illi a quibus sunt delegati, vt cognoscamus executio legitimis modis ipediri possit necne. Et hic rursus dissidium est in

371 ter ius ciuile, & pontificiũ. † Porro ex diui pij rescripto illi magistratus iudicũ a se datorũ sniam exequuntur, qui eos dederũt, nõ eniz cui executio statim cõmissa vr, qui cognitionẽ mandatã hz, qđ executio, que plerũqz per imissionẽ in possessionẽ fit, misti sit imperij, qđ per mandatũ nõ expeditur. l. iubere. ff. de iuris. om. iudic. & l. j. & l. cognitio. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdic. vbi glo.

¶ Secũdũ canones tñ ea, que meri & misti imperij sunt alteri delegantur, quapropter q mãdatã hz iudicãdi pvinciã in certa re, sniam suã ẽt exeq poterit est in. c. cũ venissent. de eo q mit. in pos. & c. cum dilecto. vbi Inno. de ver. signifi. in. c. in archiepatu. de rapto. doctor. in. c. si quis. ꝫ. de fo. cõpe. & in cle. vna. de offi. delega.

372 ¶ † Quod vero in qõnẽ vocaretur de pncipis delegato, quo ad iuris cõis obseruationẽ, neqz is hz auctoritatẽ exequẽdi sniam suã, cũ iurisdictio illa sibi nõ secus, atqz ab ordinario sit demãdata. l. a iudice. C. de iudi. in auc. de legit. §. omnẽ. ver. alijs aũt oibus, & est gl. in. l. a diuo pio. ff. de re iudica. sequitur Specu. in titu. de executo. senten. §. postremo.

¶ Aliud est in eo, quẽ pontifex iudicẽ dedit qui sniam a se prolatã exequi nõ phibetur. etenim si a minore magistratu ea sibi auctoritas mandatur magis est, vt a supremo eãdẽ accipiat. c. pastoralis. de of. & potesta. iudicis deleg. vbi multa huius argumẽti videre est apud interpretẽ, & doctores, vt reliquos locos pretercam.

¶ Quod si ad hanc iuris vtriusqz obseruãtiã. qđ indubitatũ esset, respondere velimus bm ius ciuile nullus ab alio iudex datus sentẽtie sue executionẽ haberet. Verũ qr plereqz cause ẽt ciuiles ad pontificis cõsistoria, vti ex canonũ dispositione sunt ordinata expediuntur vsu ferme est receptũ, vt hodie ẽt a principe iudex datus quodammodo exequendi iudicatum suum auctoritatez sibi vsurpet, & disputationis farraginem in ordinem cogat, quod & Barto. non improbat, in adducta in. l. a diuo pio.

373 ¶ † Haud secus de eo, qui delegato iudex datur, nostri subdelegatum vocant, est quesitũ. Sed minus scrupuli hz, qui ab eo datur cui per minorẽ magistratum iudicatio est mãdata, vt qui exequẽdi ius non habeat, cum nemo plus iuris in alium transferre possit, quam ipsi est commissum.

¶ De eo tamẽ, qui a principis delegato subrogatur, nec dum inter prudentes conuenit. Bar. enim quibusdam subscribentibus putat executionis ius penes eum esse.

¶ Alexander vero & Iason aliorum sententijs adiuti, id inficias eunt quasi priuilegium delegato a principe concessum, & quodammodo ex auctoritatis preeminentia in cõmissariũ exundãs, in eius subdelegatum non soleat transmitti, quapropter sententie executio, neqz de canonum iure penes eum esse possit. per. c. super questionum articulis. §. nos autem. & §. si vero. de offi. deleg. sentiũt Imol. & alij in. c. in literis. & c. pastoralis. eo. Spe. i đ exe. sen. §. nũc dõz.

374 ¶ † Ex quibus te non potest latere, quando nam executio iudicis ab alio dati seu delegati possit impediri. Etenim si a principe sit datus, tunc demum interceditur si modum supergrediatur, vt est vsurpatum, cum de iuris rigore etiam nullam exequendi auctoritatem acceperit.

¶ Sin aũt ab iferiore magrãtu sit datus, aut ẽt a quocũqz deleg. subrogatus ue illi nullum executionis faciende ius competit, sed per executionem, cui & hec causa imiscetur, qđ eius rei auctoritatẽ nõ

habeat submoueri poterit, aut si neq3 eam admittat iudicem, a quo est datus prouocari.

375 ¶ Id tamen,† quod nō procedit in ea executione, que dilata, periculo aut pernicioso exemplo publice esse possit, forte q3 cause penali est dat⁹, ⁊ latro est famosus, quē cōdemnauit, q3 publice interest, vt pestes ille extinguantur, sententiam suam exequi, ⁊ postulatū ad suplicium iure destinatum ducere sine vllo ipedimento valet Bar. ⁊ doc. in l. j. ff. de offi. eius cui mādata est iurisdictio.

376 ¶ † Arbiter qui ex compromittētibus partibus, ⁊ cognoscendi, ⁊ pronuntiandi ex lege tamen ius consequitur, executionem sententie sue, vt quam misti imperij esse diximus adq3 iudicis officium pertinere, facere non poterit, sed ad ordinarium cui disceptatores parēt, ea spectat, per allegatam. l. a diuo pio. Ubi id tractatur. ff. de iudicijs.

¶ Nec refert illud Ulpiani, stari sentētie arbitri debere, siue equa sit siue iniqua, ⁊ sibi imputet, qui compromisit, cum ⁊ ex diui pij rescripto adijciatur vel minus probabilem sententiam equo animo ferendam, in. l. diem proferre. §. stare. ff. de receptis arbit. ⁊. l. fi. C. quādo prouocare non est necesse.

¶ Nam bono viro non male hoc conueniret, vt promissis, ⁊ placitis in ea re stet, preter hoc, quod penam compromisso adiectam metuere debet, ne si ex lege esset pronuntiatum eam examinato negotio luere cogatur.

¶ Alioqui ⁊ arbitri sententia per appellationem rescinditur, aut ad boni viri arbitrium etiam si appellationi sit renuntiatum, cōmode reducit̄, quo facto executioni potest intercedi, etiam per ordinarium iudicem instaurate, ⁊ si nō audiaris, q3 nō d3 alter alterius intuitu grauari etiam q3 a legitima defensione repelleris, prouocare non prohiberis.

377 ¶ † Pōt ⁊ illa executio impediri, q̄ʒ iudex ordinarius in alterius territorio, aut pūincia molit̄, vbi nullū imperiū, nullā iuris administratiōnē h3. l. extra territoriū. ff. de iuris. om. iudi. l. properandu3. §. sin autem reus. C. de iudicijs. ⁊. l. cum vnus. §. is qui possidere. ff. de bonis auctorita. iudicis possidentis.

378 ¶ † Ceterum ne propterea res iudicata maneat inanis, recte constitutum est sententiam ab alio iudice prolatā ēt in prouincijs aliove territorio, posse per presidem, magistratumue, si hoc visum fuerit, ad finē perduci, efficacēq3 fieri, id tū, qd̄ sua sponte preses, aliusue magistratus nō prestat, sed opus est, vt per literas eius qui sententiā dixit, ad hoc imploret̄, qd̄ ⁊ passim obseruatur. est in. l. a diuo pio. §. sn̄iam vero dictā. ff. de re iudi. ⁊ gl. q̄ʒ Pau. de cast. vnice cōmēdat, in. l. cū quidā. §. fi. ff. de iuris. om. iud. ⁊ habes glo. que ad alterius iudicatū, ēt in mulcta eroganda alteru3 iudicem interpellandum adserit, in. l. ex causa. ff. si quis in ius voca. non ierit.

379 ¶ † Et nisi magistratus alterius territorij ab eo, qui sn̄iam protulit literis pro faciēda executione requirat̄, nō est, vt sua sponte illud facere auctoritatē habeat, cū iurisdictioni sue nihil cōe sit cū hac sententia, que ab alio processit. Nisi forte actio iudicati per victorē intentaretur, quam rei persecutoriam esse diximus, ⁊ eam apud quem cunq3 iudicem cui reus subditur, exercere est permissum.

¶ Siquidem actio nihil aliud est, q̄ʒ ius persequēdi in iudicio, qd̄ cuiq3 debetur, ⁊ ab eo iudice recte administrat̄, cui id qd̄ iuris ordine persequimur est subiectū, ꝙ nō fit in executione iudicis officio peragenda, ex eo manās qui sn̄iam dixit, ꝙ alius sine interpellatione, ⁊ quasi titulo desiderato, nō ꝯsequit̄. l. properādū. §. sinaūt reus. ff. de iudi. tex. in. c. romana. §. contrahentes. de foro compe. Bar. in. l. a diuo pio. ⁊. l. j. ff. de iurisdic. omnium iudi.

380 ¶ † Cum q̄ʒ iudiciaria functio non sit extrema in reipub. q̄ʒ ⁊ propterea promotā oportebat, si alterius prouincie magistratus pro iudicati expeditione requirat̄, nō d3 operā illi suā subtrahere, sed qd̄ sn̄ia cōprehensu3 est, vt litiū finē ꝯsequat̄, q̄tū poterit curare alio qui mortuo verba facere videret̄, adijudicās qd̄ exeq nō posset, nisi alter alte͛, quasi per manum iuuare paratus esset, vt illud qd̄ summa pendentia est cōstitutum, etiam facto impleretur.

¶ Quis Edepol re͛ publica͛ esset ꝯcentus, que harmonia toties a philosophis ēt laudata, si nō vbiuis terrarū idē magistratus honor non mutuū rerum gerendarū presidiū, vel sit stabiliendā iurisdictionē haud alienū ⁊ recte itaq3 introductū est, qd̄ magistratus etiā ab alio iudicatum implere, ⁊ ad imploratiōnē ppea factā operā suā collocare d3, ꝙ si neglecto officio pstare cōtēpserit, a superiori magistratu cogi ad id poterit preter hoc qd̄ ei ꝓm quē sn̄ia est lata ad interesse teneat̄, apud Bar. in. l. a diuo pio. §. j. ff. de re iudi. ⁊ Anto. But. in. c. postulasti. de foro compe.

381 ¶ † Quod etiam in episcopo locum h3, qui rem a laico iudicatam exequi debet, non ꝙ legibus in parte tam sit addictus, sed magis, quo ⁊ ipse functioni iudiciarie patrocinium suum adhibeat, proq3 communi hominū tranquillitate tueatur est glo. singularis in. l. ex ea. ff. de postulando. Bal. ⁊ Jason in. l. properandum. §. sinautem. C. de iudi. Innocen. ⁊ Bal. in. c. j. de offi. ordina.

382 ¶ † Ubi nequaquā obliuioni tradendū, in casu quo aliud ius municipale seu statutariū est apud iudicē pronūtiante3, aliud apud eū qui executioni destinat̄, sn̄iam, platā nō posse efficere, vt in executione ad statutum, ⁊ mores eius, territorij, in quo est iudicatū spectet, s3 secundum municipalem obseruationē eius prouincie, in qua ad finem produci debet, atq3 executioni mādari receptū enim est quod in executiuis mores, ⁊ statuta spectamus eius loci in quo res iudicata perficitur.

¶ Qui locus, quāuis a nobis adsutus videri possit, dignus est obseruatione, ne in istiusmodi iudicatis prestādis, impingamus, ignorantes quod nam ius ex diuersis locis diuersum expositum instituto magis respondeat, alias facile esset in hac re modū excedere, ꝓuocationiq3, ⁊ deinde executionis impedimento fenestra3 aperire Bal. in. l. singulari. C. de confessis suffragante. l. missi. C. de exactoribus tributo. lib. x. Alex. ⁊ Jason in. l. properandum. §. sinautem. C. de iudi. ⁊ colligit Anto. de tremolis, ad Ubertum de impedimentis executionis, septimo, si iudex ordinarius.

383 ¶ † Sunt ⁊ alie cause non tam leuicule, vt silentio inuolui debeat, quibus res iudicata finem suum consequi prepeditur, vt si res perdita ad cuius estimationem soluendum quis condemnatus est rursus inueniatur, aut apud victorem esse ceperit, veluti rem cōmodatam perdidi, ⁊ pro ea ad precium soluendum per sententia3 sum cōdemnatus, deinde res, quia in potestatem tuam venit petenti executionem obstabit exceptio. cū ⁊ si pretium dedissem, ꝯrio cōmodati iudicio, aut mihi pstare, aut ꝙ accepisti reddere, ꝓm Labeonē cogi posses. l. in cōmodato. §. fi. ⁊. l. re3 mihi cōmodasti. ff. cōmodati.

384 ¶ † Haud dissimiliter si fullo vestimēta lauāda ꝯduxerit, deinde amissis his, dn̄o pretiū ex locato soluere p sn̄iam est iussus postea q̄ʒ aūt dn̄s vestimēta inuenerit nihil est in executionē pducēdū, sed obstabit exceptio, nā etsi pretium soluisset, tn̄ vestimentis redditis quasi sine causa id datū videret̄ posset nō solū ex ꝯducto agere, vt Cassius rn̄det, sed etiam condicere domino, quod sine causa dedit. l. si fullo, vbi doc. ff. de conditione sine causa.

¶ Preterea sunt qui tn̄ debitū agnoscunt vel in ius ꝯfitent̄, vel ēt ꝯdēnati sunt, vt satisfieri a se creditoribus nō possit, aut si possit, non tn̄ absq3 tp̄is dilatione, q ppea bonis cedere poterūt, tametsi creditoribus soluēdi inducias permittētibus nō queāt bonis cedere. pluribus aūt inter se ppea discordantibus maioris numeri votis statur, quē ⁊ ex crediti quantitate accipimus, ꝙ si pares, vltro citroq3 sint creditores ex benigniore sn̄ia quinquēnales inducias ad solutionem faciendam habebit, iuxta. l. cum solutio C. qui bonis ced. pos.

385 ¶ † Et qui sic bonis cessit, neq3 ab ijs, quibus vrgentibus id fecit, neq3 ab alijs, vt Cassius ⁊ Sabinus putāt inqetari pōt, sed dumtaxat ad ea que postea acqsierit in q̄tū facere pōt conuenit̄. l. is qui bonis, ⁊. l. qui cedit bonis. ff. de cessione bonorum.

¶ Et q3 bonis terga dedit exceptionē ꝯsequitur, qua executionem impedit, tantū abest, vt in carceres, qui non sit soluēdo, detrudi debeat, sed ēt intrusum rursus oportet eximi, p glo. ⁊ doc. in. l. quibus bonis. ff. de cessio. bono͛ ⁊ tex. in. l. iij. C. de bon. auc. iud. possi.

386 ¶ † Qui actione noxali, a pluribus conuenitur ex eiusdē serui maleficio, ⁊ vni corpus dedit reliquis actio iudicati denegabit̄, ⁊ petentibus rem iudicatā fieri obstat exceptio deditionis, ex quo eni3 omnibus dedere eum noxe nō potuit, ad litis quoq3 estimationem reliquis nō tenet̄, occupantis meliore existente conditione, vt quia prior sententiam obtinuit, prior seruum noxe consequatur alijs exceptione sup noxe deditione obstāte. l. si quis a multis actionibus ⁊ in. l. inter eos. ff. de re iudi.

387 ¶ † Item in rei vendicatione contingit. nam is a quo fundus petitus est, publiciana forte ab alio quoq3 eiusdem fundi nomine conuenitur. Si alteruti eorum iussu iudicis fundū restituere debeat cautionem prius ab eo recipiet sufficientem, si alter fundū euicisset, qd̄ vellet eum prestare, ita enim fiet, ne duplex incurrat dānu3 si vtriq3 iudicatum restituere fuerit coactus, ⁊ hoc casu executionē a postremo petitam intercipiet. Est in. l. is a quo fundus. ff. de rei vendicatione.

388 ¶ † Quod ⁊ in legato sub conditione respondemus, quod heres iure petit, satisdatione tamen prestita si conditio existat, sed id redditurum. Deinde eueniente conditione legatarius id petit, sed exceptione tutus erit, qui heredi legatum dedit iudicis iussu. nam heres iuxta cautionem pollicitis satisfaciet. l. penultima. ff. de petitione hereditatis.

¶ Ondimus, qbus mod. ipe. hēri queāt, ne iudex rē indi. exequat̄, idq3 aut ex pte, aut ex toto, supest, vt eo͛ q̄q3 moneam⁹, qb⁹ nulla

ex parte

ex parte impeditur, sed ad tẽpus solum differtur, quod maxime cõtingit, si quando super rebus pignoris iure ab executore captis cõtrouersia habeat̃, puta victor rem suã esse affirmat, reus negat, qua specie qui iudicatum exequitur summatim cognoscet de re cuius sit, ⁊ si cõstiterit eius esse qui condemnatus est, rem iudicatam impleat, sin vero eius, qui controuersiam mouit aliam pignori capiat ⁊ interea temporis executio est differenda. l. a diuo pio. §. si super rebus. ⁊ §. sed ⁊ illud. ff. de re iudica.

¶ Quod ⁊ tunc obtinet, quando neq̃ victor, neq̃ victus, sed alius quispiam rem pignori captam suã esse adseuerauerit, siue iure proprietatis, siue ob possessionis cõmodũ glo. ⁊ Bar. in adducto. §. si super rebus. ⁊ l. fina. C. si per vim. ⁊ Alex. in. l. si marito. ff. solu. matri. Panor. in. c. cum super. de re iudicata.

389 ¶ † Secus est, vbi se quis pignoris loco rem illam habere dicat, qñ executioni non interceditur, sed res dz distrahi aut vẽdi, ⁊ quod supra creditoris pecuniã reliquũ fuerit victori in iudicatum dari, id qd non est iniquũ, siquidem creditoris conditio suũ consecuturi non fit deterior, nec prius ius pignoris dimissuri, quam si ei fuerit satisfactum. est tex. in. §. quod si res fuerit pignorata. l. a diuo pio.

390 ¶ † Frequentat̃ etiam compensatio debiti ⁊ crediti inter se cõtributio, tam vtilis cognitu, vt que maxime. Ea licet per reconuentionem aduersus eum, qui petit quantitatẽ, instaurari soleat, exceptionem tñ etiam parit, quam nostri cognominant, nõ modo in iudicio, atq̃ item appellationis causa verum etiam ipsi executioni opponẽda, non quidem, vt toti iudicato obstet, sed eius duntaxat parti, que compensandis respondet, nisi ⁊ debitum eam excedat, quando vltro citroq̃ fit totius contributio.

¶ Ex eo necessaria est summaque ratione introducta, secundum Pomponium, qr interest nostra, potius non soluere, quã solutũ repetere. Porro Modestinus, qui actio. xx. dare est condemnatus, in faciendo iudicato obijcit, actium. xv. debere, quod ⁊ in confesso est, recte igitur. xv. Modestinus retinebit. v. solum daturus, que si Aetius recipere nolit, consignari poterunt, atq̃ deponi, ⁊ sic pignora quoq̃, si que essent accepta, rediumuntur. l. j. ⁊ l. ideo. ff. de compensatio. l. ij. l. si constat. ⁊ l. inuicem. C. de compensatio.

¶ Ex qb⁹ nihil obscure habes cõpẽsatiõnẽ ipso iure necessario introducto fieri, equi ⁊ boni quoq̃ rõnem habentem, cum tẽporis iacturam vano etiam labori coniungerent, qui quod creditori suo debet, non posset cum eo, quod sibi ẽ regione ab ipso debetur compensare, ⁊ quod hodie soluisset cras repetere cogeretur, tedio inuicem non contemnendo.

391 ¶ † Recte itaq̃ pecunie compensationem sibi debite implorauerit, qui iudicati conuenitur, ad quod per exceptionem scripto oblatam poterit peruenire, cui per obliquũ est locus, quando retinetur quod rursus debet, qui iudicatum vrget, in citata. l. ij. vbi Bald. ⁊ docto. in. c. suborta. de re iudica. Bar. in. l. scire. §. oportet. ff. de excusatio. tuto. ⁊ in. l. si cum dos. ff. rerum amotarum.

392 ¶ † Et non solum in quantitate inuicem debita compensationi est locus, verum etiam in fructibus, ⁊ rerum accessionibus non extantibus, sed in sumptis, ad quorum estimationem pecunia soluendam fit iudicatio, quod ⁊ in alijs rebus sic estimatis venit accipiendum, vbi non res ipsa, sed quantitas, propter sententiam, aut aliam nouã obligationem, amplius debetur, cui tandem hoc compensationis remedium opponimus Barto. in. l. quod dicitur. ff. de imp. in re. do. fact. Bal. in. l. si constat. C. de compensa. ⁊ in. l. diuortio. §. ob donationes. ff. soluto matri. Innocen. in. c. ad nostram. de iureiuran. vbi ⁊ Felinus, ⁊ alij.

¶ Quod in iudicijs vniuersalibus maxie vsu venit cuiusmodi sunt petitio hereditatis, familie erciscunde, ⁊ cõmuni diuidundo, ⁊ si qd aliud in hanc rem exponatur, eius tale poteris tibi sumere exem-

393 plum. † In iudicium hereditatis placuit omnes res per defunctũ relictas venire, siue iura sint, siue corpora, atq̃ item fructus omnes hereditatem augentes, etiam si post aditã hereditatem accesserint, quos intelligimus deductis impensis, querendorum colligendorũ, conseruandorumq̃ eorũ gratia factis, quod nõ solũ (inquit Paulus) in bone fidei possessoribus naturalis ratio expostulat, verũ ẽt in predonibus. l. item videndum. §. nunc videamus. l. item veniunt. §. fructus autem. ⁊ l. si a domino. §. fructus intelliguntur. ff. de petitione hereditatis.

¶ Cumq̃ ad iudicati causam sit ventum actor quicquid hereditate hac, quam per sententiam obtinuit, contineri putat, in executionem perducendum proposita liquidatione, vt vocant vrget, inter q̃ fructus quoq̃ sunt, ⁊ quecunq̃ accessiones, quibus hereditatẽ augeri constat ex quo autem, ⁊ huiusmodi augmenta hereditati accedunt, necessum est vna cum bonis illis petitis restituantur Senatu etiam consulente, vt est expositum.

¶ Verum cum alios fructus bone fidei possessor, alios predo, aut qui fidei est detentor, restituat, proinde expensarum non vna sit ratio, instructus esse debet reus, vt excipiendo non patiatur in his iudicatum perfici, que vt apud se maneat iure est sancitum.

¶ In qua re primum est, vt fructum habeas discrimen, ex quibus perceptos, ⁊ quando extantes solum bone fidei possessor percipiendos autem, atq̃ etiam non reliquos predo reddere iubetur.

394 ¶ † Deinde si quid hereditatis causa sit impensum, exceptionem tibi ministrabit. Nam que necessarie sunt, atq̃ vtiles impense recte separant̃ in quibus ne ⁊ predo de se conqueri possit, quasi petitor ex aliena iactura lucrum sibi facere debeat, ⁊ omnes in vniuersum impensas non sine dolo malo retinere, hanc differentiam paulus iureconsultus adhibet, vt bone fidei possessor, qr in suam rem se facere sumptus credebat omnes omnino impensas deducat, licet res non extet in quam sunt facte, Predo autem non aliter, q̃ si res in quam eas expendebat melior sit facta.

¶ Ceterum, qui sint illi fructus, que itẽ impense modo ab eo, qui titulum sue possessionis hz modo ab eo, qui extra fidem bonam est, deducẽdi, atq̃ retinendi, vt interim executio impediatur donec de negotio fiat, non est presentis loci, quãdo satis existimamus te eius saltem monere, vt quasi per transennam videas, quando huiusmodi defensionibus contra rem iudicatam tueri ius tuũ sit permissum.

395 ¶ † Que licet modo deductionis, modo retentionis nomine apud iureconsultum veniant, ad compensationem tamen referri etiaz poterunt, presertim si de fructibus estimatio sit restitutioni destinatis, quibus impensis nobis debitas apponimus, vt sic deductione facta, nostrum retineamus, petitori quod suum est obueniente, sic eniz oportebat cõpensationem fieri eius, qd inuicem debetur.

¶ Aliud est si de rebus queratur executioni destinatis, quarum si aliquas reus, vtcunq̃ petitas iudicatum nõ sequi, sed certis ex causis sibi remanere legitime contendat, siue fructus sint, siue alia corpore iam verbis proprias significationes attribuamus oportet, ⁊ deductionis, atq̃ item retentionis nomina vsurpamus, ⁊ rem ipsam deducimus, atq̃ retinemus. Est in. l. plane. l. sed ⁊ si lege. si consuluit. §. adeo. ⁊ l. si quid possessor. §. sed ⁊ si. ff. de peti. heredi. Bart. in. l. fructus. ff. soluto matrimonio. l. si in area. ff. de conditione indebiti. l. hoc iudicium §. impendia ff. communi diuidundo, ⁊ l. creditor. §. finali. ff. mandati.

396 ¶ † Reliquas species vnde rei iudicate executionẽ impedimus, ipse tibi inter vsum iuris comparare poteris, vt sunt vbi bona iudicatum sequi iubentur, que sententia non sunt comprehensa, vt si ea, que petitione hereditatis vicit bona feudalia illa maxime, que virorum sui natura sunt, dari capiat, cũ tamen hoc hereditatis iudicio non contineantur per glo. Bar. ⁊ docto. in. l. item videndũ. §. nũc videamus. in verbo, siue iura. ff. de petitio. heredita. Bald. in. c. j. an agnatus. in vsibus feudo. in. l. liberti. C. de oper. liberto. ⁊ l. qui se patris. C. vnde liber. ⁊c.

¶ Que omnia tibi defensiones suppeditabunt rei iudicate obstaculo futuras, modo in tempore, ⁊ loco arripiatur, neq̃ solum iudex, q pronunciauit de his cognoscet, verum etiam, qui vt iudicatum exequatur destinatus est, sed alio alioq̃ fine.

¶ Nam iudex ipse in hoc de causis rem iudicataz impedientibus notionem habet, vt super eis quoque pronunciet quatenus obstẽt,

397 necne, executor autez, qr iudiciũ in ea re iussus tñ implet, † vnde ⁊ merus seu nudus dicitur, vt sciat an ⁊ quatenus exeq debeat, id qd in nullitatis exceptione potissimũ locũ obtinet, qua probata sibi abstinendum discit.

¶ Cuius ppea monẽdi sumus, ne si ipse cognitione impedimentorum ex integro sibi attribuerit apploñe fenestram aperiret, cũ functione sua nimiũ dilatata, modũ excederet. docet Car. zaba. in cle. j. §. eorũdẽ, de fo. cõpe. Bar. in. l. a diuo pio. Bal. in. l. si nõ cognitio. ff. si q̃ ius. Inn. in. c. decetero. de iureiu. ⁊ bar. i. l. si ptor. ff. d iud.

¶ Equissimo consilio factum, quod iudex litigaturo suspectus recusari possit. Capi. vj.

r Eceptui nobis canẽdũ erat postq̃ expositis apploñũ causis oñdimus, qb. mod. ⁊ snia resolui, ⁊ res iudi. ipediri possit, cũ illud ferme sit arg. qd impresentiarũ tractare instituimus. Sed tñ ⁊ illa iuris pte sese quasi igerẽte, qua iudicatuꝛ suspitionis insimulamus, placuit de recusationibus nõ nihil adijcere, eo cõfidẽtius q̃ ⁊ post rẽ iudica. atq̃ ad ipediẽdã execu. qñq̃ nobis vsu venire solet, vbi facile mihi obijcere, nõ esse nouũ admodũ q̃ ausim, cũ illud añ

398 nos Uber. † eiusq̃ cõpilatorẽ Gul. durã cognomẽto Spe. Laf. ab ariadno. ⁊ Ste. auf. singulis trac. psequutos esse cõstet, vt alioꝛ obliuiscar, q vtrũq̃ ius iterpre. nihil vñr omisisse ad h⁹ rei cognitio-

nem pertinens, quod ego quidem facile tibi permiserim, modo hoc mihi dones, vt que illi, vel cõfusanee, vel passim referunt, ego coge re quodammodo, & quasi cominus degustanda proponere queam.

¶ Ubi iterum cõmendanda nobis eorũ prouidentia veniret, qui publicarum rerum curam suscipere, atq; vt iudiciorum inculpatus

399 sit vsus prospicere non cessarunt. † Adeo si quidem de rebus cõtro uersis pnunciaturi veraces, integri, cãdidi, & illi qbus idẽ sint actij qd Titij esse debent, vt et omni suspitione carere eos oporteat, vñ vel alteri parti equi, vel in alterã nimis ppẽsi videri possint, & rõ ipsa facile ostẽdit eorũ iudicia nobis fugiẽda, quos pp inimicitiã offen sos habemus vindex. n. natura est, cui nihil amabilius contingere potest q̃ si ipsi ad pettẽdũ cõmittat, quẽ ledere forte in aio habes, id qꝫ a iudicis synceritate q̃ longissimi abest. cũ & iustitie domum pindarus ille altiorẽ faciat, q̃ vt prauis hãc homines dolis superẽt. Ex qua neq; regerẽde vnq̃ sunt iniurie, tm̃ abest vt inferri debeãt cuiq;, cũ & inter priuatos, qui iniuriã intulit, ppea qꝫ prior cãm pre buit, maius flagitiũ admisit, vt Maximus Titius disserit attũ qui referre nõ sit veritus idcirco q; se vltus est, ei iprobitati coequat.

¶ Equissimo itaq; cõsilio factũ existima, vt eũ nõ cogaris ferre iu dicẽ qui tibi sit aduersus, inimicus & magis suspectus, q̃ vt ei fortu

400 nas tuas, ne dicã salutẽ, ac vite, qñq; cõdõnẽ credere debeas, † qꝫ si ea sit animi impudẽtia, vt cõtẽpta iudicãdi religione quo sub iuris dicũdi pretextu liberius nocere dec̃, sese tibi arbitrũ cõstituat, aut ẽt si is fortassis nõ moliat̃, neq; ad dextrã neq; ad sinistrã ppea decli naturus, & tu cãm habeas pp q̃ suspecti tibi sit iudicij, apertissimo suffragãte iure ipsum recusare poteris, & ne de re tua vel cognoscat vel pnuntiet, efficere, aliumq; minus tibi metuendum deligere.

¶ Etenim cũ nãle sit tã suspectorũ iudicũ insidias tẽpestiue declina re, q̃ inimicorũ iudiciũ modis oib⁹ fugere pmissũ est, ẽt pnceps cõ stituẽte, quo lites oẽs absq; vlla suspitione pcedãt vt q iudicẽ sibi parũ ppitiũ suspicat̃, eũ recusare possit. ¶ Quis. n. sane mẽtis ho mo pareret̃ rem suã apud eũ cõtrouerti, qui inimicus sit, testis, & iu dex? Ubi nõ põt fieri, quin si testimonia aduersũ te defecerint, ip se quasi piudicio quodã in te rapiat̃, & ex animi preuaricatione quo a te alienatus est, iniquũ pnuntiet, tãto remotior a iudicãdi sancta functione, q̃to ppẽsior est ad vindictã, cui nõ solũ ciuilia negotia iu dicãda nõ cõmittunt̃, sꝫ ẽt penalia, vtcũq; in sontes aiaduertere rei publi. intersit ne ab inimico iudicet̃, q sniã minus culpatã ẽt ob pa tratũ maleficiũ expectat. Imper. l. apertissimi iuris est. Ubi inter pretes. C. de iudi. & refert Nico. pontifex in. c. qd suspecti. iij. q. v.

¶ Quis iudex recusari possit, & quomodo, atq; item quan do is, qui iudicatum exequitur. Cap. vij.

1 Gitur iudex quẽ suspectũ facis recusandus ve nit in quo vt ẽt delectũ habeas aliquem nõ tibi in ea re qd temere, aut incõsulto est audẽdũ, sed prius oia tẽtare debes q̃ recusationẽ pponas, si iudicẽ beneuolũ reddere, tibiq; ipsum aliqua rõne pparare possit, qꝫ & Ci cerone in plerisq; suis actionibus facere habemus cõpertũ, atq; in orationũ exordijs aut proimiois teste Fabio Quintiliano, id fer me vnũ q̃ri solere, vt iudicẽ ipsum añ oia beneuolũ, attẽtũ, & docilẽ faciamus p q̃ in aium eius, vt pcedere vltra possim⁹ admittimur.

¶ Est. n. naturalis fauor p laborãtibus, & religiosus iudex liben tius eum audit, quẽ iustitie sue minime timet, ac si fieri põt, ita no bis iudicẽ cõciliabimus si laudẽ eius ad cãe nr̃e vtilitatẽ cõiũxeri mus, allegemus p honestis dignitatẽ illi suã, p humilibus iustitiã, p infelicibus misericordiã, sicq; detrahatur illi opinio de nobis si quam domo sinistram attulit.

¶ Quod si adhuc aiũ abs te alienũ hr̃e videat̃, neq; conciliari se sinit, atq; vt recusationẽ moliaris tãdẽ vel inuitũ adigit, cãm qua id fieri possit diligentissime scrutari, tecũq; repetere oẽs, si ipsam pba re valeas, & pbata, si ẽt recusatiõi sufficiat, ne repulsam passus iudi cẽ magis offẽsũ porro hẽas, q̃ si istac ignominia eũ ñ affecisses.

¶ Et pstaret nõ sugillasse eius existimationẽ, q̃ lacessiti iudiciũ su bire, vtq; hãc incõmodi tẽpestatẽ susq; deq; feras, ẽ adhuc qd ma gis te anget, iudex. n. submota suspitionis cã atq; retecta iniuriarũ te postulare ius hꝫ, q̃si nomẽ suũ calũniose petieris, prodiderisq; p Bal. in. c. super questionum. extra de officio delegati.

401 ¶ Neq; satis fuerit scire † qbus de causis q iudicaturus est recusa ri debeat, sed opꝫ cognoscas, quis ille ex tã multijuga ius dicentiũ specie esse possit. Atqui iterũ ius hic uariat, porro fm ciuiles cõstõ nes ordinarius nõ submouet̃ vt suspectus, sed epm illius loci cogni tionis eius sociũ sibi adiũctũ recipiet, aut vt moribus ferme vsur pat̃, aliũ quẽpiã bonũ & cãdidũ virũ ad obscurãdã, q̃ de ipso oborta est, suspitionẽ. l. apertissimi. C. de iudi. l. fi. C. de iurisdic. om. iudicũ.

l. Curiales q honorariã. C. de decurio. lib. x. §. si vero contigerit in auc. vt differẽ. iudices colla. ix. Bal. Saly. Pau. & Jas. in auct. si vero contigerit. C. de iudicijs.

402 ¶ Cõsequẽs igit̃ est, † solũ eos iudices recusari, quorũ iurisdictio nõ sit ppetua, cuiusmodi sunt arbiter & delegatus, cũ in altero deli gendo partes ipse nõ ita difficulter poterunt falli, in altero forte ei qui iudicem dat, imponetur, vt cuius interest eum delegare qui liti gaturis non sit grauis.

403 ¶ Proinde executor, † cui & cãrũ cognitio demãdata est (quẽ pro pterea nr̃i mistũ dñt, ab officio, qd ẽt ad examinãdum defensiones accepit) recusat̃, qd in eo q; merã executionẽ destinatus est, qualis vel cursor esse posset, nõ est receptum, nisi modũ excederet, nã tunc appellãdi quoque cãm preberet. Est tex. in. c. nonit. vbi & gl. in ver bo, debuisset. de appella. & Cardi. zaba. in cle. j. §. eorundẽ. de foro cõpetẽti. & sentit Lãfrãcus in de recusa. vl. itẽ merus executor.

404 ¶ Assessoris † quoque officio fungens repudiari suspectus solet, cum pinde sit iudici atq; organum aliqd vñ iuris suggestionẽ hau rit, qd litigãtibus impertit, quorũ ppea interest ne domo aliqd affe rat alterutri graue. in. c. statum. §. assessorẽ. vbi doc. de rescrip. i. vj.

¶ Idẽ de tabellione, atq; ẽt cõmissario rñdemus, q testium exami ni destinant̃, ad qd precauendũ vtraq; pte cõsentiẽte, cui ea pnincia mãdet̃, aut vt is ꝯ quẽ examinatio apparat̃, vel ẽt actor si iudici pa rũ fidat quẽpiam p arbitrio suo adiũgere possit, q ne suspitiose qd agat̃, aduertit, & qñq; testis examinis dr̃, apud Bal. & doc. i. l. nul lum. C. de testi. gl. in auc. õ triente & semisse §. qm̃ sepe. & Bal. i. d. l. apertissimi. ¶ Põtificiũ añt ius quẽcunq; iudicẽ ẽt ordinarium absq; vllo discrimine si cã suspitionis ptextat̃, recusat, vel q; iudicia subinde mutare solet, vel q; minus querele, & plus iuste administra tionis in re iudiciaria his modis fieri arbitrat̃, & in tãto dissidio q̃ uis cõstitutiones in foro ciuili, & cano. in foro eccle. seruari cõueniret pualuit tñ ius põtificis (vt in multis alijs, nõ tã absurde, si vetera tores illi ignaui, & q litẽ mouere solẽt etsi asinus canẽ momorderit, illud in abusũ nõ torquerẽt, atq; in trãsuersũ raperẽt) & quasi vsu receptũ est cuiuscũq; iudicis q suspectus litigatori hr̃ recusationem admitti. c. licet. &. c. si qs ꝯ clericũ. de foro cõpe. c. vltima. de appel.

405 in. vj. gl. in. l. aptissimi. & gl. in. c. ab arbitris. de of. del. ¶ † In tẽ pore fit recusatio, si qñ añ litis cõte. opponat̃ qꝫ regulare est, intraq; xx. dies post oblatũ libellũ fieri dꝫ cũ in hoc exceptioni incõpeten tie iudicis coequari soleat, adeo vt ẽt oium dilatoriarũ pma esse de beat, ne p alterius exceptionis obiectũ in iudicem cõsensisse videaris & porro ipsum recusare nõ valeas. est tex. in. l. apertissimi. C. de iudi. auc. offerat̃. C. de lit. cõtest. c. cũ spãli de appel. Inn. in. c. inter mo nasteriũ. de re iudi. Bar. in. l. quidã cõsulebat. ff. de re iudi. & Bal.

406 in. l. fi. C. de iudi. ¶ † Põt tñ & post litẽ incohoatã in quacunq; iu dicij parte opponi nõ possim, sed tũc demũ, qñ cã suspitionis iter li tigandũ fuerit pdita, vt q añ nõ potuit tractari q̃ esse cepisset, & ani mus iudicis eque posset nocere, si post litis cõtest. abalienaret̃, atq; si statim ab exordio, cũ snia ab eo veniat spectanda. ¶ Que & ipsa rõ esse põt, qꝫ in executionis negotio nõ solũ iudex ipse, sed & execu tor õ causis exceptionũ cognoscere iussus repudiat̃, qñ hoc ipso co gnoscere se facit suspectũ. l. nõ distinguemus. §. cũ qdã. ff. de arbit.

407 l. iulianus. ff. de iudic. sentit Ang. in. l. fi. C. de iur. om. iu. ¶ † Sed & in scripto recusatio est pponẽda, quo obseruato, formã suã citius cõprehẽdet atq; cãs, que ad iudicem mouendum te inducunt, quas libellum tunc recte conceperis, si contineat quis sit qui recusatio nem instaurat. Proinde in qua re, contra quem, & qua de causa, id tamen quod ius canonicum requirit, cum per constitutiones non opus sit causam statim exprimi, que & ipse vsu vincunt̃ in hunc fer me modum, cum, naturale sit inimicorum iudicium, atq; insidias de clinare, resurgereq;, & ego te Rhadamãthum in re, qua inter Sem pronium atq; me controuertenda iudex constitueris propter patro cinium quod aduersario meo antea prestitisti mihi suspectus es, eaq; de causa te recuso. Est glo. in verbo, libellum. l. apertissimi. & apertius in glo. c. quoniam contra falsam. de probatio. in verbo. Recusationes, Archi. & Geminia. in. c. legitima. de appellatio. & Speculato. in de officio iudicis delegati. iiij. partis, & Refert Au frerus. §. postremo. de recusatio.

408 ¶ † Neq; leuiculum est recusationem illam instaurare quapro pter ex calumnia magis promanere videri posset quam periculi me tu, si non ex animo ostenderis te atq; serio id agere, ad quod dilue dum, sancte iures oportet vbi libellum tuum porrigis, siue ipsi iudi ci, siue eius superiori, te non temere, sed causa que tibi iusta videa tur, recusationem hanc apparare, alioqui ab incepto facile posses moueri, & tanquam calumniosus repelli, gl. in. l. apertissimi. Bar tol. in. l. quia poterat. ff. ad senatusconsul. Trebellianum. Et est tex. in. l. finali. C. de iudicijs.

¶ De arbitris

¶ De arbitris eligendis, ⁊ quomodo de suspitionis causa cogno-
scunt, tum ⁊ deinceps pergendum. Capi. viij.

On cōueniebat iudicē q̄ suspitionis hmōi insinu-
n lat̄ citra exceptionis discussionē rei ꝯtrouertē
de se ingerere, ⁊ in male ꝯfidētē ꝓnunciare, sed ꝯceden
dum erat suspitioso, q̄ oia in ꝯtumeliā suam fieri magis
409 accipit, ꝙ vt ex equo sniam sperare debeat. †Ea ꝑꝑ arbitri eligen-
di veniunt qui de suspitionis cā cognoscāt, id qđ suspectus nō facit
cuius existimatio ⁊ fama ob diffidētiā illā quodāmodo perit̄, vt sic
in ꝓpria cā iudex esse nō queat, veꝝ ad alioꝝ arbitriū est regulāda
nō n. de incōpetētia solū agit̄, sup qua ipse cuius iurisdictio ob fo-
ri defectū declinat̄ ꝓnūtiare aliqn̄ ꝑmittit̄, sed persona quoqȝ iudi
caturi ꝙ id paꝝ cādide facere suspicamur. ¶ Ideoqȝ iudicē decli
naturus. xx. dies hȝ ob oblato libello, qbus id deliberare ꝑmittit̄ in
tra quos recusationis scriptū exhibere ⁊ arbitros noiare ꝯfestī poterit,
atqȝ peter̄, q̄, ⁊ aduersari⁹ itra triduū ꝑ edictū vocet̄, q̄ vel i eū
ꝯsētiat ad alios ꝺligēdū corā adsit. ⁊ si iter ptes ꝯuēiat ꝺ ea re, bn̄,
sin minus iudex ipse q̄ de suspitione cognitionē habeāt arbitros da
re poterit, ꝓinde tp̄s ꝑscribere, ꝭm electoꝝ ꝯdōnē, intra ꝙ arbitra
ri cognit̄, alioq̄ iudex absqȝ obiecte suspitionis intuitu cām ꝑncipa
lem tractabit, expediet. ¶ Quod nō posset facere ꝯtēpta suspitio-
nis exceptione, nā ēt si nō fuerit ꝓuocatū, ꝙ tūc fieri ꝑmittit̄, iudi-
ciū tn̄ ꝑ eū iterī habitū nullius erit momēti. est in. l. apertissimi. au
ctē. offerat̄. C. de litis ꝯte. c. suspitionis. de offi. dele. arg. l. prefecti
ff. de mi. l. fi. C. de iudi. c. ltima. ⁊ c. ij. reqris, vbi gl. de appel. An
to. but. in. c. cū spāli. de appel. ⁊ Bar. i. l. q̄ poterat. ff. ad senatus.
410 trebel. ¶ †Et ex eo tp̄e arbitri electi qbus negotiū illud vētilande
suspitionis vna cū libello porrigēdū est, terminū prestituēt, ad alle
gatas cās ꝯ iudicē ꝓbādū, ⁊ ꝭm ꝙ ꝓmiserūt litigatores arbitrādū,
de qua re si vel inter arbitros quoqȝ paꝝ ꝯuenerit, siue i ꝓcedēdo,
siue in iudicādo id fiat, aut arbitriū illud in se recipere nolint per iu
dicē necessitas ipsis iponet̄, vt adhuc aliū sibi adsociēt, ⁊ sic maio-
ris ptis suffragio arbitriū expediat̄. hucusqȝ. n. iudicis auctoritas
durat, lȝ in alijs ꝓposita recusatione sit in suspēso, nō secus atqȝ si ꝑ
applōnē via vlterius ꝓcedēdi esset intercepta, cū qua ⁊ recusatio-
nis exceptio hoc cōe hȝ, qđ iudex interim, ⁊ donec notio illa sit ha-
bita supsedere dȝ, in. c. suspicionis. de offi. dele. c. ltima. ⁊. c. cū spe
ciali. vbi doc. de appel. ⁊ ferra. in declinatione iurisdictionis alicu
ius iudicis. ¶ Atqȝ breuiter repetā quoꝝ aliquē gustū saltē feci-
mus, ⁊ hoc quo vsum aliquē ⁊ cōmoditatē huius rei percipiamus
sunt qui recusationis vim eleuare atqȝ applōne inferiorē facere nō
desinūt, quasi interposita ēt iudicis cognitionē haud suspēdat, i quo
numero viri sunt de iure nō male meriti, Inno. ⁊ Card. in. c. cū spe
ciali de appel. Bal. in. l. j. C. si quacūqȝ p̄di. pōt Ang. in. l. q̄ pote
411 rat. ff. ad senatuscō. trebel. ¶ †Alij tn̄ saniorē ⁊ magis vero ꝯsonā
opinio. secuti, diuersum sentiūt, recusationē vcȝ nō secus atqȝ ipsaȝ
applōnē adeo iudicis suspecti auctoritatē cohibere, vt ēt q̄ post ex-
ceptionē ꝓpositā egerit inualida esse debeāt, quasi ab eo, cui nulla
esset iurisdictio, gesta q̄ snia rōnē hēre vr̄, nā si humana negotia ei⁹
iudiciū refugiūt, de cuius dexteritate subdubitamus, vel nā monē
te, valde absurdū esset hoc recipere ꝙ suspecte fidei isimulatus ges
sit, ēt. l. refragāte, q̄ oēs lites sine vlla suspitione ꝓceder̄ voluit. est
gl. i. c. qđ suspecti. iij. q. v. ⁊ gl. i. c. quoties epi. iij. q. vj. gl. in. l. aptis
simi. ver. executore. Bar. i. l. q̄ poterat. ff. ad treb. ⁊ Alex. in. l. so-
412 let. ff. de iuris. om. iudic. ⁊ in allega. l. q̄ poterat. ¶ †Sane habita
iamiā suspitionis notione ꝑ arbitros, vidēdū ē qd porro fieri dēat.
⁊ si fuerit recepta aut cōprobata iudex ille ꝑꝑ manifestā suspitionē
neqȝ cognoscet, neqȝ ꝓnūciabit, sȝ alius venit delegādus, aut ad su
periorē expediēda deuoluet̄, Sin vero seu frigida, aut ꝓbōne desti
tuta reijciat̄ excipiēte nō admisso, ⁊ ab hoc arbitrio ꝓuocatū nō sit,
qđ fieri tn̄ poterit maxime ad supiorē eius q̄ recusat̄, cū sint arbitri
iuris. c. ab arbitris. de of. deleg. in. vj. c. cū speciali. de appel. ⁊. l.
fi. C. de iudi. tūc ipse iudex hac labecula quasi liberatus cām ichoa
tam ꝓsequet̄, ipsi forsitā eo iniquior, quo adfectibus magis obsecun
dat, ꝑ iura hactenus alleg. vbi ⁊ arbitri ꝓuidi esse debēt, ne ꝓnūciā
do peccēt, ꝙ in hūc modū rectius fiet, Luciū Titiū, q̄ cām suspitio
nis hmōi aduersus Rhadamāthū iudicē ꝓposuit nō admittēdū ar
bitramur, q̄ snia vȝ, ꝯ ius. n. litigatoris solū est, quare nisi ꝓuocatio
ne suspēsa in rē iudicatā trāsit. Secus vbi ꝯ ius scriptū ꝓnūciatur,
vt cām suspitionis nō admittēdū ꝓnūciamus. Ea. n. snia ipso iure
est nulla, expressum cōstitōnis errorē ꝯtinēs, q̄ suspitionis cām ꝑ
admittit, deqȝ ipsa cognoscēdū statuit, ꝑ. l. aptissimi. ⁊. l. ij. C. qn̄ ꝓ-
no. nō est nece. Inn. i. c. cū spāli. de appel. ¶ Et ꝙ cā ꝑꝑ ꝙ recu-
sationis periculū subimus, sit apud iudicē ipsū exprimēda, ⁊ coraȝ
arbi. reddēda, q̄ rei illius dūtaxat notionē, ⁊ nō principalis nego-
tij iudicationē habeāt, iure pōtificio est itroductū, ⁊ ꝯsuetudine que
dāmō passim vsurpat̄, ad ꝙ in dubijs ꝑinde atqȝ ad legis iterpretē
recurrimus. ¶ Cōstōnū ciuiliū tn̄ alia est ꝯsideratio, ꝭm quas nō
exigimus, vt cāe ipse suspitionis exprimant̄, maxie i delegato, apđ
Saly. quare nec ꝓbari eas admodū est necesse, nemo. n. ꝙ allega-
re opus nō hȝ, cogit̄ ꝓbare veꝝ sufficit iureiurā. quē affirmare cāȝ
se hr̄e ꝑꝑ ꝙ iudex sibi suspectus sit, eūqȝ sic recuset, quo facto arbi
tri ꝭm ea q̄ scripsimus electi de recusationis articulo certiores red-
diti ꝯtinuo ad cām princi. se accingēt cuius porro iudices erūt. ita
sentiūt gl. Bal. ⁊ Ang. i. l. aptissimi. Bal. iteꝝ in. l. j. §. j. ff. a quib.
413 appel. nō li. ¶ †Ex qbus hijngā rōnē exercēde recusationis hau-
rire poteris. aut. n. delegatus est iudex, ⁊ nullā cām exprimere co-
geris veꝝ vbi scē adseueraueris te iudicē hūc suspectū hr̄e ⁊ apud
arbitros iura tua examināda ꝓpones iuxta. l. aptissimi. qđ si ordi-
narius fuerit, ēt cū cāe allegatio. eū nō recusaueris, ꝭm ius ciui. sed
epūs, aliusue bonus vir ipsi adsociādus est, q̄ cū illud negotiū cō-
ponat, vel ad iuris ordinē dirimat, ꝑ Iustinia. in auc. si vero ꝯtige-
rit. C. de iudi. aut cās diffidētie tue itra. xx. dies post libellū tibi ab
aduersario porrectū, scripto ꝯcipere poteris, eūqȝ recusādo iudici,
aut si is nō sit presens, eius supiori ꝑstito iureiurā. ꝙ nulla calūnia
id facias, offerre arbitrosqȝ noiare aut si aduersarius nō sit pn̄s, vt
eo itra triduū vocato eligant̄, peter̄, q̄ cāe suspitiōis dūtaxat cogni
tionē hn̄t negotio ꝑn. vl' ꝑ supiorē iudi. vl' ꝑ eū cui iudex recusat⁹ id
cōmitit aliūue ꝺlega. si dat⁹ recuset̄ expediēdū, reseruato, ꝙ hodie
magis frequētat̄, ꝭm ea q̄ ad iuris cano, obseruationē recepta esse
demonstrauimus, q̄ rōne non solū delegatū iudicē, sed ēt ordinari
um recusamus, vt est insignis gl. in. c. ij. reqris. super verbo. Co-
ram eodem. de appellationibus.

¶ Cause recusationi locum facientes penes arbitros esse, ⁊ que
nam ad hoc sufficiant, ⁊ legitime habeantur. Capi. ix.

Ccepisti iaȝ quamadmodū iudicis recu-
a sationeȝ possis instaurare, ve
rū vt allegata causa illud fiat inter oia iura conuenit,
vt cunque in ea ꝓponenda nōnihil diffidij esse ex pre-
dictis constet. Porro ius ciui. nō admodū curat vt apud iudicē q̄
recusat̄ cā dicat̄, mō corā arbit. id fiat ꝯ ius cano. ꝓ necessario du-
cit, vt apud iudicē exprimat̄, atqȝ ēt vt minus iureiurā. adstruat̄, ꝓ-
sertim calūniādi aio id nō fieri. ¶ Cui tūc quoqȝ accedimus, qn̄ cā
eius sit nature vt ꝓdita recusato ignominie esset futura, q̄ cū aduer
sarij vxore ꝯsuetudinē hȝ ipso id ferēte, aut alias ipsi est riualis, vn̄
ꝓpēsior in eū fieri possit. ꝙ cām satius est ⁊ minus infame oino ta-
cere, ꝙ sic aperuisse, idqȝ satis fuerit media iurisiurā. religione di-
cere iudicē ex cā ꝙ ꝓdere nollet sibi suspectū, vltra ꝙ nō venit adi
gēdus, ꝑ Abb. i. c. reqris. ij. vbi ⁊ Car. Alex. ꝺ appel. ⁊ Aufre-
414 rus in de recusa. §. aduerte. ¶ †Qūcunqȝ igit̄ iudicē recusare vo-
lueris opȝ cām eius habeas, sine qua nihil efficies, ꝙ cū iperatori,
aut ei q̄ supiorē nō agnoscit, haud iputare det̄, ēt recusationi non
subiacebit, sȝ ipse cām alteri mādabit suspitioneȝ sponte fugiens, ꝙ
litigator ne aio qdē ꝯcipere auderet, ꝙ ⁊ in papa ꝓcedit. gl. in. c.
j. de ꝯces. ꝑben. Host. ⁊ Sicu. in. c. querelā. de elec.
415 ¶ †Cause ex quibus iudicē recusamus multi fuge sunt, ante om-
nia suspectuȝ iudicē facit necessitudo, q̄ aduersarij est ꝯsanguineus
ꝙ in septimū vsqȝ gradū accipimus, nā eo vsqȝ ēt successio est ab in
testato. in. c. postremo. vbi Prepo. de appella. ⁊ recusa. gl. in. l. fe
mine. ff. ad senatuscō. turpil. glo. in. l. vt vim. ff. de iusti. ⁊ iur. Bar.
in. l. qui iurisdictionem. ff. de iurisdic. om. iudi.
416 ¶ †Idem adfinitas prestat, vt q̄ sororius est iudex vel gener. gl.
in. c. accedens. vt lit. nō contesta. ⁊. c. absens. iij. q. j.
417 ¶ †Post hec inimicitia recusandi cām prestat, ēt si nō sit capita-
lis, in hoc specialis, ꝙ ēt origo eius debeat prodi, vnde inducamur
precessisse nonnihil. qđ animū iudicis a nobis alienarit, qđ ita ve-
nit ꝓponēdū, vt amplius nō reuocet̄ in dubiū. Etenim homo ꝑ na
turā amicus est homini quorsum illud quoqȝ. Homo sum, nihil in-
humani in me est quapropter nō presumit̄ quis inimicus, nisi illud
probet̄. Probata aūt inimicitia adeo suspitiosa est, vt ēt si adserat
se recōciliatū adhuc tn̄ recusationē suppeditet, iuxta id verbi, ami-
co recōciliato nō esse fidēdū. Eū enim tollat qui nō nouit. c. qđ su-
specti. ver. veniat. ⁊. c. accusatores. iij. q. v. l. nō distinguemus. §. cū
quidam. ff. de recep. arb. c. per tuas. de simo. Bal. in auc. si dica-
tur C. de testibus.
418 ¶ †Itē si iudex aduersario in hac cā fuisset patrocinatus, solicita
tor, aut procurator, que ꝓpensiorē eū negotio reddūt magisqȝ affe-
ctū, ideoqȝ nec testis esse posset, neqȝ iudex erit, nisi id probaturum
eū existimemus ꝙ dudū promouere modis oib⁹ est conatus. c. sta

tuẽdũ.ij.q.vj.l.pretor.ff.de iniur.c.fi.de testi.lib.vj.Ant.in.c.cũ a nobis de testi.Roma.ꝯsi.ccccxx.⁊ Preposi.in.c.postremo de appellatio.

419 ¶ † Nec ab eo dissidet, q̃n preter est iudicaturus in cã q̃ꝫ filius patrocinio suo tenet, auc. ex diuerso, si filius iudex sit, ⁊ pater aduocatus, id ꝙ ẽt tũc locũ hꝫ, q̃n iudex ⁊ patronus eadẽ mẽsa viuunt, vulgo cõmensales dicunt̃ ꝯsuetudo.n. illa diutina suspitioni locũ prebet, natureqꝫ dexteritatẽ facile corrumpit.

¶ Igitur nõ est ꝯsultũ, vt iudices aduocatoꝝ ꝓcuratorũue, aut aduocati iudicũ mẽsis ꝯuictores recipiant̃ suspitiosum.n.est, atqꝫ nõ temere iudicẽ sigillat̃, glo.in.c.accusatores.iij.q.v.Philip.in.c. Postremo.per tex.in.c.ex insinuatione.de appella.

¶ Sed ⁊ diligentia sua facere põt, vt suspitioni fiat obnoxius, id.ꝫ sub iuris specie, nã indubitatũ est, q̃ desunt partibꝰ iudicẽ supplere posse, sed in ijs q̃ iuris sunt, puta notione accepta vt sit ꝓnũciãdũ, forte litigatore ius illud, ꝫm qꝺ cã diffinienda est nõ ita inducente, mõ si iudex ẽt in his que facti sunt partes sibi vsurpare velit legitimatoremqꝫ, vt se ꝯ̃ aduersariũ armare debeat instruere, hoc procurationi magis cõpeteret, q̃ꝫ iudiciarie functioni, est vt recusari possit. Est in.c.statutũ.per glo. in verbo, capia.de rescrip.in.vj.

420 ¶ † Quod ⁊ in eo respõdemus, qui ius partis ex ijs q̃ relata sibi sunt ⁊ cõpertũ hꝫ clarius apparere dixerit, nimiꝝ ostẽdẽs, cuiusnam cãm promotam esse velit, qꝺ vix iudice fere, q in media cause cognitione versat̃, vt eius obliuiscar qui iudex porro est dãdus. Joan.andre.in.c.irrefragabili.§.excessus estqꝫ ibidẽ Siculus, ⁊ alij, de officio ordina.

421 ¶ † De vassallo minus scrupuli est, vt qui domino suo ẽt fidelitate addictus hr̃, ꝯ̃ quẽ si citra adsensum ꝓnũtiarit, indẽne ipsi haud erit, idcirco datus iudex in dñi cause recusat̃.c.cãm.ij.de offi.delega.refert̃, in.c.ex trãsmissa.de foro compe.

422 ¶ † Itẽ si dñs sit alterius quẽ vt subditũ libẽtius iuuare velit. natura.n. nos illis prius ꝯciliat ⁊ adfectos facit quos agnoscimus, quã alienos, vnde, ⁊ humanitas illa boni ꝑncipis in suos, quos tueri dꝫ atqꝫ pascere, veluti oues sibi cõmissas, quare ⁊ populi pastor rex dici, solet, ad discrimẽ tyrãnoꝝ, cũ q̄bus aut minime, aut iucũdissime, congrediendũ xenopanes monet, repentine siquidẽ amicitie eorum esse possunt, cito tñ labefactant̃, inuidie, ⁊ calumnie flatibus exposite, id vnũ prestãtes, vt ex libero seruꝰ fias, iuxta illud Sophoclis, pros ton turannon ostis emporeueto, cheineue sti doulos che an eleutrotos moly.

423 ¶ † Adfectus itaqꝫ quos magistratus in suos hꝫ facit vt datus iudex ꝯ̃ alienũ tanq̃ꝫ suspectus declinari queat, in.c.cãmqꝫ, de offi.de lega.⁊.c.statutũ.§.cũ aũt. de rescrip. in.vj.qꝺ in ordinario fallit, alioqui nullus nobis satis idoneus foret ad quẽpiam alterius iurisdictionis ꝯueniendũ. Ant.But.⁊c.Accedens, vt lite nõ ꝯte. Abba.in.c.accedẽs.ij.co.

424 ¶ † Et qꝺ maius est, si vnũ natale solũ habeant, ac peregre apud exteros agant, alter alteri iudex absqꝫ suspitionis aspergine aut dabit̃, q̃nquidẽ dulcedo illa qua q̄sqꝫ erga patriã ducit̃, ẽt in ciuẽ diffũdit̃, vt illi ꝑsertim apud exteros nõ possit nõ fauere, ⁊ ꝓpẽsus eẽ, nõ satis cãe largiet̃ vt recusationẽ istaures interpꝛtes in.c.accedẽs ij. vt lite non contest. Jo.an.in.c.legitima sepius citato. Spec. in tit.de legato.§.superest.versicu.item si de terra.

425 ¶ † Nimia familiaritas, vt comicus ait, ꝯtẽptũ parit. At impresentiaꝝ facit, vt de iudice quis male suspicet̃, quasi ad eũ ꝓpius accedat animo, cui ꝑ ꝯsuetudinẽ adsociat̃. Quod ⁊ ad vitã sociam referri põt, nõ qua reipu. addicti sumus, sꝫ quã priuatim inuicẽ agimus.j.gradus ad amicitiã, q̃ aioꝝ ꝯiũctione coalescit, ⁊ ꝓ magna felicitate hꝫ socio in aduersis vel maxime auxiliũ ꝑstare, quoꝝ postremũ haud erit apud iudicẽ ꝑiclitari, ⁊ mõ fortunaꝝ suaꝝ, mõ existimationis detrimẽtũ aliqꝺ expectare, cui citius te credideris, q̃ꝫ vt eximi lesus ita possis, recte igit̃ ⁊ hmõi familiaris ⁊ socie vite cõsors iudex refugit̃. est i.c.isinuãte.ꝺ of.dele. Ang.i.§.ꝑterea. Insti.de excep.⁊ gl.in.c.in summa.iij.q.v.

¶ Que tñ cã tã inhonesta nõ est, vt cũ imodicis iudicioꝝ molestijs amicũ cõmutare debeas. Sed turpior illa est q̃n ad largitiones, manus tuas ꝯtaminare nõ erubescis, q̃ ⁊ a parte cui iudex daris recipere ꝑgis, q̃ꝫ ꝑsentissimã recusandi cãm habemus, ẽt ꝯstitutionibus grauissimã penã infligẽtibꝰ q̄ sñias venales habuerint, ⁊ sacrosanctum munus sordibus illis conspurcare pro nihilo ducunt.

¶ Id tñ qꝺ nr̃i ad sportulas illas, ⁊ dona q̃ citra modũ accipiunt̃, vtrũqꝫ referũt. Ego aũt qꝛ nõ ex donis, sꝫ aio ipso accipiẽtis sordes atqꝫ auaritiã metior, nõ video qũo ẽt ad minimũ dorophagos ille corrũpi nõ possit, eiqꝫ a quo muneribus captus est rursus gratificari, ad hoc.n.ꝑparatus, ad hoc muneribus petitus ad hoc, dubio ꝓcul ea accepit, quo dũ par virile esse norũt, q iudicia pura esse debere, ⁊ sancta persuasum sibi habẽt.

¶ Caueant itaqꝫ oẽs boni q̄bus iudiciaria functio cõmissa est ne satane fenestrã aꝑiãt, ⁊ ad turpissimi lucri illecebra sui dissimiles esse icipiãt ignari sepe ex paruis sordiũ initijs imodicã auaritie ꝑuaricationisqꝫ malũ coaluisse. Uide nostros i.l.j.ff.ad.l.iu.ꝺ ambitu.

426 ¶ † Proinde locus i quẽ ad tribunal vocaris tutus esse dꝫ nõ solũ ab hostibus ẽt ꝑuatis, sꝫ ⁊ ab aeris pestilitate, quaꝑꝑ si illuc iudex te in ius ire voluisset, vbi corꝑis vitaue ꝑiculũ tibi metuẽdũ foret, eũ exceptio.obiecta ꝺclinare poteris, nã ⁊ hoc casu vite tue isidiari vr̃ ꝙ in mediocri tẽpestate non ita releuat, sꝫ in ius ire vocatus cogeris, ꝙ ibidẽ dici solet. est in cle. pastoralis.de re iudi.⁊.c.accedẽs.ij.vt lit.ñ ꝯte.bar.i.l.sciẽdo.ff.ꝺ ꝟ.ob.⁊ gl.in cle.q̃ꝫdiu.de appel.

¶ Uidere ẽt est nõnullos q altero oculo citius ꝯtenti essent, q̃ꝫ vt alioꝝ negotijs se subtraherẽt, i hoc ꝺteriores ꝙ ẽt obesse istis modis nõ erubescũt, nulla expectata occasione, quo rogati id facere videant̃, veꝝ seipsos quasi obtrudũt, ingerũt, atqꝫ vtinã nõ largitionibus q̃nqꝫ sibi aditũ ꝓ functionibus ambirẽt, ⁊ patefacerẽt. Quisqs mõ is artibus vt sibi cã mãdaret̃, obtinuit, ingẽs suspitio est in peitoris rẽ istud fcm̃ eẽ, vñ recusandi occasionẽ alter consequit̃ Jo.an. ⁊ Archi.in.c.si vnũ.de offi.dele.⁊ Bal.in.c.de causis.eod.titu.

427 ¶ † Preterea q̃n iudex datus aliquid vtilitatis ex ea commissione sentire videret̃, vtpote similẽ cãm ꝯtrouersaꝫ hꝫ ei q̃ꝫ aduersariꝰ peragit, ꝯ̃ quẽ ꝓnũciaret, siue quasi ex preiudicio nõnihil opitulãti offerret, q̃ res eũ valde a cãe iustitia auertere, atqꝫ litigatori officere posset vbi similitudinẽ vtriusqꝫ cãe iudicis ꝺ suspitione cognoscẽtis arbitrio relinquimus. est i.c.cũ cãm.de iudi.c.personas.de testibus.⁊ Preposi.in citato.c.postremo.

¶ Id quoqꝫ iudicẽ supectũ hꝫ, q̃n rẽ ẽt in iure ꝯtrouertit cũ eo, ꝯ̃ quẽ iudex est delegatus. vtcũqꝫ.n. veteratoꝝ vulgus dicere subinde soleat, se causam solum, quã cũ aliquo ꝯtrouersiaꝫ peragũt odisse, ꝑsonã aũt nihilominus deamari, tamẽ fecerint hoc quibus nihil nõ facer̃ haud ita nouũ est, nos si adfectibꝰ illis hoi idịtis q̄d tribui patiamur, quos ne philosophia quidẽ exemerit, facile concesserimus simultatis non minimum inter eos suboriri, qui in arenam iuridicaꝫ vltro citroqꝫ confligentes descenderunt.

¶ Ideoqꝫ neqꝫ iudici vsquequaqꝫ fidẽdũ, ne hominẽ se esse ꝑmittat, ⁊ si sub functionis specie vltionẽ q̄rere possit, id non omittat, ita eñ sub honesti ꝑtex. sepiꝰ ꝯ̃mittimꝰ q̃ ab honesto lõgissime absunt l.ꝑꝑ litẽ.ff.de excus.tut.⁊.c.cũ super.de offic.delega.vbi Abbas.

¶ Poterit ⁊ in causaꝫ vocari, ꝙ in alia re ab hoc iudice grauatꝰ appellarit, quo casu tñ opꝰ est apud arbitros doceat grauamẽ illud idebite sibi illatuꝫ.l.j.ff.apud eũ a quo i.c.ꝓposuit.⁊.c.ad h̃.de ap.

¶ Enumerauimus tibi causas q̄bꝰ iudicẽ declinare ꝑmittit̃, ex multis paucas, sꝫ q̃ magis frequẽtant̃, reliquas ipse vider̃ poteris apꝺ Spec.de recu.§.supest videre. Phil.perusinũ in.c.postremo.de appel.vbi quadraginta ferme recẽsent̃. Paridẽ puteanũ i de sindicatu.§.suspitio ⁊ glo.i.c.ltima.de ap.in.vj.atqꝫ itẽ ipsuꝫ aufreꝝ.

¶ Ad quos ꝓ rei tractãde ꝯdõne recurrer̃ licebit, ne diutiꝰ distrigaris in cã iuestiẽda, q̃ tibi ad hoc ꝓpositi opitulet̃. nõ.n.est vt oia q̃ vel ab vno coaceruant̃ oibus rebus quotidie se offerentibus sufficiãt, veꝝ vt rõnẽ aliquã certã ꝯsequaris satius est ex multis vtiliora ⁊ magis quotidiana referre, q̄bus degustatis, reliqua ad horũ exemplũ ipse ꝫm reꝝ (que vberius q̃ꝫ vnq̃ꝫ cogitasses in foro versanti occurrũt) exigẽtiam tibi conquires.

428 ¶ † Ubi tñ nõ est satis qualescunque causationes in iudicem corradere, ⁊ sine delectu pretexere, sed opus est, cause recusationis sint legitime, hoc est, lege suffragante atqꝫ itẽ equitate ipsa satis, vt ex eaꝝ obiectu iudi. tibi suspecti examẽ subterfugere possis.

¶ Et ꝓpterea recte factum est, vbi de causa sit ambiguum, ⁊ iure ita nõ habeat̃ expressa, vti est sanguinis necessitudo, inimicitia, ⁊ id genus alie, ꝙ arbitroꝝ est ꝓnuntiare cã legitima habeat̃, necne q̃ꝫ suspitiosus opponis. ita fiet, vt neqꝫ tu aliquid temere in iudicaturuꝫ struere queas, neqꝫ ipse legitimis modis te ꝯquerenteꝫ grauare inuitũ permittat̃, in.c.cũ speciali.vbi hec adnotant̃, ꝺ appel.

429 ¶ Ceteꝝ † ⁊ illud tibi in hac re obseruãduꝫ est ad vsuꝫ magis pertinens q̃ꝫ loci obscuritateꝫ vtile esse, vt ꝓposita recusatione diserte ꝓtesteris, te neqꝫ impresentiaꝝ, neqꝫ porro vllo actu in illuꝫ iudiceꝫ ꝯsentire velle, sed eius examen vt suspectuꝫ ꝑpetuo declinare, per hoc.n.efficies, vt si ẽt cogaris ꝑgere, tñ nullius quoqꝫ hoc ipsum habetur momenti.

¶ Cum alias post recusationeꝫ ꝓpositaꝫ si quicq̃ꝫ apud tribunal illud iudicialiter protestatione nõ repetita egeris, iudici adsensum prebere, ⁊ declinationeꝫ reuocare videaris. de quo latius est apud Ferrariensem, de declinanda iurisdictione.§.Protestans.

FINIS

Preclarissimus & solennis Tractatus de executione instrumentorum Excellentissimi Utriusq; Iur. docto. & magni practici, domini Antonij de Canario.

SUMMARIUM

1 Exceptiones iuste an possint obijci contra publicum instrumentum stante statuto quod &c.
Verbum generale omnia comprehendit.
Genus tantum valet quo ad omnia quantum species quo ad speciem.
2 Promittens nullam exceptionem opponere, intelligitur de maliciosa, & non de legitima.
3 Exceptiones iuste an possint opponi, si dictum sit quod non possit opponi nisi exceptio falsitatis & solutionis.
4 Exceptiones que opponi possint, statuto dictante quod exceptione falsitatis & solutionis non obstante instrumenta publica executioni demandentur.
5 Statuto dictante quod publica instrumenta executionem habeant paratam nulla nisi solutionis & falsitatis exceptione obstante, an possint obijci alie exceptiones iuste.
6 Sententia, iuramentum, & confessio de iure communi executionem habent paratam.
7 Clausula, & post predicta in fine contractus posita, quid operetur.
Gabella non soluitur de precepto in confessum, statuto stante quod de omni sententia condemnatoria soluatur gabella.
8 Instrumenta guarentigiata vbi fundentur & vbi confessionata, & vbi simplicia.
9 Statuta loquentia de executione instrumenti guarentigiati non exorbitant a iure communi.
10 Electio pape non ex toto subijcitur iuri positiuo.
11 Exclusio generalis exceptionum ad processum non excludit speciales exceptiones procedentes a statuto vel iure communi.
12 Statuta secundum ius commune sunt interpretanda & restringenda.
13 Exceptio que post sententiam opponi possit.
14 Exceptiones que post sententiam contra sententiam opponi possint.
15 Cognitio summaria adhibetur in sententie executione.
Exceptiones que admittantur in summarijs cognitionibus.
16 Exceptio peremptoria duplici ratione opponi potest contra instrumenta.
Exceptiones que contra instrumentum opponi possunt, an etiam possint opponi contra executionem instrumenti.
17 Instrumenta de iure communi an aliquo casu habeant executionem paratam.
18 Exceptiones a iure ciuili introducte censentur excluse, statuto stante quod instrumenta secundum ius gentium executionem sortiantur.
19 Exceptiones que & quando indaginem altiorem requirere censeantur.
20 Statuto disponente quod exceptio contra instrumentum sit statim probanda, an alie exceptiones non reiecte debeant probari intra terminum iuris communis.
21 Exceptio nullitatis contra executionem instrumenti opposita an possit eam impedire.
22 Exceptio altiorem requirens indaginem non admittitur in cognitione summaria.
Obligatio viribus carens nulla lege firmari potest.
23 Preceptum non dicitur quod non rite precipitur.
24 Exceptio prescriptionis inducte a iure communi vel statuto an possit contra instrumentum obijci.
25 Exceptio simulationis an possit opponi contra instrumentum aut contractum.
Statutum dictans exceptionem contra instrumentum non opponendam, exceptionem contra contractum non excludit.
26 Heres contra instrumentum defuncti venire non valens, instrumentum esse simulatum opponere potest.
Nomine carere debet quod affectu caret.
27 Simulationis multe sunt species.
28 Contractus iustus dicitur si ex vna causa promittatur quod ex alia debebatur.
29 Exceptio non numerate pecu. quo casu opponi possit.
30 Instrumentum asserens esse simulatum speciem simulantionis exprimere debet.
31 Exceptio simulationis cum quali distinctione possit opponi.
32 Instrumenta non liquida an possint executioni mandari.
Instrumentum duobus modis liquidari potest.
33 Instrumentum non liquidum obligationem velatam continet, que tam testibus quam instrumentis detegi potest.
34 Modus secundus instrumenti liquidandi qualis.
Instrumentum liquidari potest ante executionem petitam & etiam post in processu petite executionis.
35 Exceptiones personam concernentes an possint opponi, non obstante statuto de exceptionibus non apponendis.
36 Minor iurans se maiorem & confessus debitum quando teneatur.
37 Filiusfamilias asserens se patremfamilias & iurans super contractu, an possit postea de nullitate opponere.
Obligatio non oritur ex contractu ipso iure nullo.
38 Filiusfa. ratione iuris potest ad soluendum compelli, licet repetere possit.
39 Filiusfamilias quando exceptionem macedoniani possit opponere.
40 Exceptio macedoniani non potest opponi contra creditorem ignoranter cum filiofamilias contrahentem.
41 Ignorantia quando presumatur & quando non.
42 Exceptio macedoniani quare contra creditorem filiofami. mutuanti opponatur.
43 Exceptioni ne quis conueniatur vltra quam facere possit renunciari non potest.
44 Instrumento quod executioni mandari debet intra decem dies secundum formam statuti, opponi potest quod non sit factum secundum legem, non dubium. C. de legi.
45 Dispositio iurata in instrumento deducta an debeat executioni mandari.
46 Periurium est crimen ecclesiasticum.
47 Iuramenti causa quando coram iudice ecclesiastico tractari debeat & quando coram seculari.
48 Petitio restitutionis in integ. an impediat executionem publici instrumenti.
Executio sententie dicitur fieri iuste a qua appellatum non fuit.
49 Euidens esse non potest nisi id de quo apparet aut incontinenti apparere potest.
50 Sententie due conformes si late sint, petitio restitutionis in integ. non potest executionem impedire, si petens restitutionem caueret.
51 Clerici an ligentur statutis, & consuetudinibus laicorum.
52 Instrumentum in quo filius absque patris assensu se obligauit, an habeat executionem paratam.
53 Filio sine consensu patris non licet litem contestari, nec totius cause recipere preceptum.
Filius quando & pro quibus in iudicio agere possit.
54 Patri per filium in castrensibus vel quasi non queritur vsusfructus.
Preceptum guarentigie interlocutoria quedam dicitur, que in scriptis non profertur.
55 Filius latitans & contumax quo casu banniri possit & aduersus eum executio fieri.
56 Executio personalis fieri potest contra filiumfami. debitorem vigore statuti disponentis quod &c.
Exceptiones que obligationi insunt an possint opponi contra instrumenti executionem. & nu. 57.
58 Statuto exceptionum exclusiuo non obstante possunt opponi exceptiones que obligationi in instrumento deducte insunt tacite vel expresse.
Exceptio quando obligationi inesse dicatur.
59 Exceptio pretij non soluti quando possit per venditorem opponi, & quando per emptorem exceptio rei non tradite.
Emptor ad pretium condenatus non potest excipere rem non esse sibi traditam.
60 Exceptio pretij non soluti, aut rei non tradite licet peremptoria sit, tamen cum instrumento nascitur & opponi potest in executione.
61 Exceptio pretij non soluti & rei non tradite contractu celebrato ex mora emptoris & venditoris nascitur.
62 Exceptiones que contra instrumentum non opponuntur, an possint ad executionem opponi, stante statuto quod &c.
63 Executio instrumenti fit contra heredem defuncti sicut contra defunctum, si heres inuentarium non confecerit.
64 Mulier habens instrumentum quo vir confessus fuit se dotem recepisse, an possit ipsius instrumenti executionem petere soluto matrimonio vigore tacite stipulationis de restituendo.
Tenor proprius instrumenti dicitur quod ex illo presumitur.
65 Contrahentes velle cogitare & agere censentur quod lex ipsa disponit.
66 Executio an possit fieri contra heredes debitoris per instrumentum obligati, statuto stante quod instrumenta mandentur executioni.
67 Statutum quod debitor pro debito ciuili possit ad instantiam creditoris personaliter carcerari an valeat.
68 Instrumenta an possint ex partium conuentione executionem paratam habere.
69 Conuentio partium quod liceat creditori capere debitorem & captum in carcere priuato retinere quare non valeat.
70 Debitor de fuga suspectus ex pacto capi potest in casu suspitionis.
71 Executio instrumenti vel sententie si petatur, an finiatur intra viginti dies, statuto stante quod instantia finiatur cursu tacito.
72 Instrumentum factum Perusij per notarium Perusinum de contractu facto inter Perusinum & Cannariensem. vbi debeat executionem sortiri.
73 Instrumenti publici appellatione quid contineatur.
74 Instrumentum publicum qualiter definiatur.
75 Reo non habenti instrumentum secum ad probandum exceptiones an succuratur aliquo remedio.

Olligam questiones quasdam per numerũ circa materiam executionis instrumentorum, ẽm formam statutorũ que cõmuniter sunt per Italiã. Confidens non in modulo mei rudis ingenij, sed in gratia illius qui affluenter dat ꝛ non improperat.

1 **Primo** quero dictat statutũ † qꝺ contra publicũ instrumẽtum nulla exceptio possit opponi an alique iuste exceptiones opponi poterunt. Et videt̃ qꝺ nõ, qꝛ verbo generali omnia cõprehenduntur. ff. de leg. j. l. si cui seruos omnes C. sine censu vel reliq. l. omnes. ff. de lega. prestan. l. j. §. ꝛ generaliter. xviij. dist. si romanorũ. de malo. ꝛ obe. solite, ꝛ vbi lex nõ distinguit, nec nos debemus distinguere. ff. de arbi. l. j. §. nondum. ꝛ. de pub. l. de pretio, ꝛ qꝺ ibi not. ꝛ tantũ valet genus quo ad omnia, quãtũ species quo ad speciem. ff. de admi. tuto. l. si duo. de leg. iij. si chorus. in pñ. de vsu. ꝛ habi. l. si ita C. de quad. prescr. l. ij. de prescri. xxx. anno. l. si omnes, que iura ad hoc allegat Cy. in c. generi. de regu. iur. lib. vj. Et pro ista parte vr̃ tex. in. c. ex parte tua. de offi. dele. in. ij. rñso. In ꝯ̃rium est veritas qꝺ solũ exceptiones friuole videntur excludi, argu. ff. qui. ꝛ a quib. appel. non licet. l. j. §. interdũ. de appel. c. pastoralis. ꝛ. c. vt debitus. ꝛ est text. iuncta glo. ff. de peti here. l. ꝛ non tm̃. §. si pro emptore, qꝺ vi aut clam. l. j. §. ꝛ parui refert ꝛ in. d. c. ex parte. iuncta glo. que incipit, supple. ꝛ. xij. q. ij. sine exceptione. in. j. glo. ꝛ in. c. licet canon. de elec. in glo. super verbo in exceptione. post prin. ꝛ not. in. c. cum quis de resti. spo. in fi. prime glo. ꝛ qꝺ super ea addit Jo. an. allegans iura que allega. glos. in. d. §. ꝛ parui refert, ꝛ hoc in his terminis tenet Cyn. in. l. ita pu-

2 dor. ff. de adul. † Pro hoc qꝛ idem dicimus in promissione conuentionali, quando quis promittit nullã ꝯ̃riam exceptionem opponere qꝛ intelligitur de malitiosa, nã legittimas opponere poterit pacto non obstan. ita dicit Spec. in tit. de oblig. ꝛ solu. §. j. ver. instrumẽtum super ver. nullam aliam ꝯ̃riam exceptionem. alleg. ff. de pac. l. iurisgentium. §. si paciscar. de elect. c. cãmque. de prescri. cũ adeo. ꝛ. d. c. ex parte. hoc idem est in rescripto, quoniam quantũcũqꝫ precise rescribat̃, iudex debet legitimas exceptiones admittere, ẽꝫ Hostien. in sum. de offi. de leg. §. quod si eius officium. ver. item ad officium eius pertinet. alleg. d. c. ex pate. ꝛ. c. super eo. eo. tit. ꝛ de iudi. c. exhibita, ꝛ de preben. c. fi. nisi executio tantũmodo demandet̃ de offi. delega. c. pastoralis. §. qꝛ vero ẽm eum, ꝛ idem tenet in. d. c. ex parte dicens exceptiones dilatorias, moratorias ꝛ sic friuolas, vel parui preiudicij, non autem peremptorias per dicta generalia verba excludi, vt refert Jo. and. in. d. c. ex parte. super. ij. glos. ad hoc facit etiam de procur. c. qui ad agendum. lib. vj. Et qꝺ ibi not. Jo. and. in nouel. ꝛ quod not. Spec. de eo qui renunciauit omnibus exceptionibus in tit. de renun. ꝛ cõclu. §. j. ver. pone ergo. ꝛ versicu. si quis. Non obstãt allegata in contrariũ, qꝛ procedunt vbi nõ est presumptio in ꝯ̃riũ, nam generalitas presumptionibus restringitur. ff. de pecu. l. qui peculij. ꝛ nota. in. c. ex parte. in glo. supple. Et constat ex multis generalia verba restringi, que diffuse ponit Joã. and. in. d. c. generali. in mercur.

3 **Secundo quero** † si non possit opponi nisi exceptio falsitatis ꝛ solutionis. An a ie iuste exceptiones opponi poterũt. Nõ vr̃ qñ exceptio firmat regulam. de reg. iur. l. j. in fi. prime glo. cũ ergo certi sunt casus exceptuati, in reliquis regula firma manet, ꝛ statutũ loquens de certis exceptionibus taxatiue, ad alias extendi non põt. C. de pat. qui fil. distra. l. ij. ꝛ ꝙ no. in. c. in argumẽtũ. de regu. iur. lib. vj. p Cy. ista proprietas nisi, est dictionis taxatiue, que excludit quicquid nõ includit ex vi sermonis. ff. de neg. gest. l. qui aliena. §. libertus. In ꝯ̃rium est veritas tex. est iuncta glo. in. l. ita pudor. C. de adulte. Et hoc in terminis tenet ibi Cy. pro hoc rationes ꝛ iura. s. proxime questionis pro hac parte alle. Nõ obstãt ꝯ̃ria, qm̃ licet exceptio firmat regulã nõ ampliat, vt includat vltra qꝫ alias de se regula includeret. vt. l. genera. ff. de aur. ꝛ argen. leg. vbi hoc tenet Bart. ꝛ esto ꝙ dictio taxatiua excludat quicquid non in includit illud qꝺ excludit remanet sub regula, ꝛ quo ad exclusa nihil operatur, nisi prout virtus regule importat, vt. d. l. ij. C. de pa. qui fil. dist. Unde in proposito esto qꝺ statutum disponat qꝺ non possit aliqua exceptio opponi nisi solutionis ꝛ falsitatis, quo ad alias tñ hr̃ ac si nulla fuisset excepta, cũ remaneat sub regula, que licet sit generalis, non tñ excludit exceptiones legitimas, vt dictũ est. s. proxima. q. Qua rõne attẽta, hoc idem dicẽdũ est si statutũ diceret, ꝙ nulla exceptio possit opponi, nisi solutionis, ꝛ falsitatis, ꝛ nulla alia possit opponi, qꝛ eo modo quo prima generalitas restringit̃, sic ꝛ secũda. Sed ꝯ̃ predicta in hac ꝛ precedenti questio, videt̃ dictũ Bar. in. d. l. j. §. ꝛ parui refert. ff. qꝺ vi aut clam. ꝯcludẽtis exceptiones procedẽtes ex aliquo capitulo statuti opponi posse. exceptiones vero procedentes ex aliquibus partibus iuris, non. Solutio. ibi dictũ Bar. debet intelligi qñ statutum disponit ꝙ instrumẽta publica executioni mandent̃, ꝛ qꝺ nulla exceptio possit opponi, nisi solutionis ꝛc. nõ aũt qñ statutum loquit̃ simpliciter qꝺ nulla exceptio possit opponi nisi ꝛc. Rationem huius ꝛ declarationem videbitis statim in. iij. q.

4 **Tertio quero** † pro predictorũ dicẽdorũ intelligentia clariori, dictat statutum qꝺ nõ obstante exceptione falsitatis ꝛ solutionis ꝛ alijs quibuscũqꝫ publica instrumẽta executioni mandentur, vel firma, vel valida habeantur, an alie iuste exceptiones opponi poterunt. Respõ. neqꝫ nominate neqꝫ alie opponi poterũt ꝙ̃ sint pares vel minores expressis, vt no. But. in. d. c. ex parte in gl. supple. in fi. ꝛ Joan. an. post Host. super ea ad hoc de procu. qui ad agẽdũ, ꝛ qꝺ no. Ber. ff. si quis caut. l. sed ꝛ si qui. §. quesitum. Differt hec questio a precedentibus excep tuati casus ponunt̃ exceptiue ꝛ restrictiue, vnde non ampliant generalitatẽ. hic ponuntur dilatiue, ꝛ ampliatiue, ꝛ sic clara est statutis intentio.

5 **Quarto quero** † statutũ dictat qꝺ instrumẽta publica habeãt executionẽ paratã, ꝛ nulla exceptio possit opponi, nisi solutionis ꝛc. an alie iuste exceptiones opponi poterũt. aduerte, in his terminis dꝫ intelligi, qꝛ sic cõiter statuta loquuntur, licet simpliciter statuta loquunt̃, Bar. in. d. §. ꝛ parui refert. distinguit qꝛ aut alie exceptiones descendunt ex aliquo capitulo statuti eiusdem ciuitatis, ꝛ ille possunt opponi, arg. d. §. ꝛ parui refert. cum sua glo. in. d. l. ita pudor. nõ enim est verisimile ꝙ se per illa generalia verba voluerit corrigere, vt. ff. de cõdi. ꝛ demon.

⁊ demon. l. nam ⁊ eo. ⁊ C. de inoffi. testa. l. si quando. Si vero exceptiões tales descendũt ex alijs partibus iuris, tunc dicit ꝙ nõ possint opponi, q2 dẽmus iherere verbis statuti, ꝗ̃ ꝗ̃ iuris, vt. l. pspexit. ff. qui ⁊ a qui. l. j. §. si is qui nauem. ff. de exercito. ẜm eũ quem licet per alia verba, in effectu sequitur Anto. de but. in. d. c. itez cum quis. de restitu. spo. vbi epilogat omnia dicta Bar. in. d. §. ⁊ parui refert. Contra primã ptẽ distinctionis facit terminatio. s. j ⁊. ij. q. iõ quia in hac questione consistit plurimũ intelligentia huius materie.
6 †Sciendũ est quod de iure cõi sententia iuramentum ⁊ ꝯfessio executionem paratam habent. Primum probatur C. de execu. rei iud. l. j. ⁊ l. si vt ꝑponis. ff. de re iudi. in. l. a diuo pio. §. sic exequuntur. ⁊ l. si cum nulla. ff. ad turpil. l. j. §. fi. ⁊ in Spe. de execu. senten. §. j. per totum. De secundo vꝫ cõfessione iudiciali, est tex. de ꝯfessis. l. j. ibi nam, ⁊ soluere cogitur. ff. de re iudi. l. si debitoribus. ⁊ l. post rez vꝫ qñ emanat in iudicio non oblato libello, vt not. in. d. l. j. ⁊ l. si debitoribus ꝓbatur ⁊. l. j. C. eo. titu. per doc. ⁊ in. l. j. C. de lit. contesta. Et si dicatur qualiter hoc procedit, cum in. l. si debitoribus. ff. de iudi. dicatur, ꝙ sit preceptum. Respondeo qȝ illud preceptum non est sententia, sed tendit ad executionez, ẜm Bar. in. d. l. j. De tertio videlicet iuramẽto, est tex. in. l. fi. C. de fideiusso. ⁊ in. l. sed ⁊ si possessori. ff. de insti. ⁊ iur. ⁊ in. d. l. post rem. vbi hoc tꝫ Bar. ⁊ intellige de iuramento volũtario vel iudiciali, nõ in necessario, vt. l. nã ⁊ postea. §.
7 fi. ff. de iureiur. Et hinc dicit Bar. in. l. ij. ff. de iureiurã. † ꝙ si in fin. cõtractus apponeretur ista clausula, ⁊ post predicta, ⁊ q2 de pdictis posset dubitari dictus ꝓmissor detulit dicto stipulatori iusiurandũ, vt si iurauerit se debere recipere qȝ teneat̃, qui stipulator statim sibi delato iuramento debere recipere iurauit, tũc tale instrumentum de iure communi mandetur executioni, ⁊ mirat̃ Bar. ꝙ ꝯsuetudo hũc modum non adinuenit, habet ergo ꝯfessio ⁊ iuřm vim sententie, non tamen proprie dici possunt snia, ẜm gl. in. d. l. j. C. de re iud. ꝑ quam dicit Bar. ibi ꝙ si statutum dicit ꝙ de qualibet snia condemnatoria soluatur gabella ꝙ de confessione seu precepto in confessum non soluetur gabella. Ex his statuta Italie disponentia instrumenta publi
8 ca executioni mandari habent fundamentũ. † nã instrumẽta guarentigiata que in certis partibus executioni mandant̃, fundant̃ in precepto notarij habentis iurisd. ordinariã inter consentientes, qui in iure appellant̃ chartularij, de quo facit mentionẽ glo. ff. de iudi. l. j. ⁊ tex. in. l. rẽ non nouã. C. eo. ⁊ vbi ad ad quẽ in inte. rest. postu. l. fi. instrumenta vero ꝯfessionata fundant̃ in ꝯfessione emanante corã notario vt premittitur inter consentientes ordinariam iurisdictionẽ habente. Instrumenta vero simplicia q̃ habẽt executionẽ paratã ex forma statuti capiunt fundamentum, per similitudinem predictorum.
⁋ An aũt de iure cõi reperiat̃, ꝙ instrumenta publica habeãt exe
9 cutionem paratã. vide. j. q. vij. † Ex his patet ꝙ statuta loquentia de executione instrumenti guarẽtigiati, seu ꝯfessionati non videnť a iure cõi exorbitare. Statuta vero loquentia de executione instrumẽtorum simpliciũ sic. ⁊ hoc tenet Ange. in. l. si pretor. §. si iudex. ff. de re iu. qȝ facit ad plura. statuta vero redigunt instrã ad vires sententie confessionis ⁊ iuramenti, ⁊ amplius disponũt ꝙ nulla possit obijci exceptio, quominus illa executionem paratam habeãt ⁊ vires rei iudicate, ⁊ gñr ex natura actus dispositi excludunt oẽs exceptiones ꝓcessum ꝯcernentes, vt q2 non sit oblatus libellus, lis contestata iuratum de calumnia, snia lata, ⁊ similia, ⁊ oẽs alias quas excludit res iudicata, confessio ⁊ iuramentum. C. de sen. re. non pos. l. peremptorias. C. de prescrip. lon. tem. l. cum emptor. Exceptiones autẽ quas non excludit res iudicata, ꝯfessio ⁊ iuramentũ, dicta statuta per dicta verba generalia non intelligũtur excludere, probatur hoc aperte in. c. licet de vitanda de elec. vbi considerat̃ ꝙ qñꝗ dat̃ inhabilitas actus gesti de iure naturali ⁊ positiuo, ⁊ tunc reiectio oium exceptionum hanc non tollit q2 reiectio oium exceptionum fit contra actus quatenus aliquid recipit esse nõ est, si omni iure deficit. Ideo si opponeretur in terminis. d. c. licet de vitanda ꝙ cardinales qui elegerunt, non fuerunt cardinales admitteretur hec exceptio similiter in proposito si diceret̃ instrumentũ publicũ guarentigiatum vel confessionatũ, vt dicam. j. xj. q. Qñꝗ datur habilitas actus gesti seu cause agentis, saltez inspecto iure nature licet deficiat iure positiuo, ⁊ tũc si actus est talis cuius validitas ponderat̃ de iure naturali, obiectus exceptionis concludentis effectũ inhabilitatis actus gesti seu cause agentis, iure positiuo non admittitur. Si vero eius validitas ponderetur ẜm ius positiuum, vt q2 est actus qui subijcitur iuri positiuo, ⁊ admittitur exceptio, vt patent hec ex. d. c. licet de vitãda, qȝ loquitur in actu electionis pape, in qua proceditur secundum merũ
10 ius nature, † quia eius electio non subijcitur ex toto iuri positiuo, ⁊ ideo non admittitur exceptio ex iure positiuo procedẽs. Modo in proposito ex dispositione statuti ponderatur actus iuris exequendi non actus iuris ꝓcedendi, ⁊ reiectio exceptionis venit ad ius exequendi, nõ aũt ad ius ꝓcedendi, iõ opponi nõ pñt ex natura actus dispositi exceptiones vero ꝯcernentes ius exequendi sic, non obstãte generali exceptionum executionem concernentium reiectione ꝑ dicta supra in. j. ⁊. ij. q. Distinctio igitur Barto. in terminis nostre. q. vera est vꝫ ꝙ exceptiones procedentes ex aliquo capitulo statuti opponi possunt, procedentes vero ex dispositione iuris cõmunis non. Ratio, quoniã statutũ ex quo descẽdit exceptio ꝯsiderat instrumentum exequibile, ⁊ propterea non obstante reiectione gñali exceptionũ, opponi possunt iuste, procedentes a statuto, sed ius ꝯmune ex quo exceptiones descendunt, nõ ꝯsiderat instrumentũ exequibile, q2 de iure cõi instrumenta non merẽtur executionẽ, ideo nõ possunt opponi ad ius exequendi introductũ a statuto. Sed si statutum non introduceret ius exequẽdi, bene opponi possent, ⁊ sic loquitur.
11 j. ⁊. ij q. † Conclusio igitur est ꝙ generalis exclusio exceptionũ ad processum non exludit speciales exceptiones a iure cõi seu statuto procedentes per dicta in. j. ⁊. ij. q. Et eadẽ ratione, generalis exclusio ad ius exequendi non excludit iustas exceptiones, q̃ ad executionem possunt opponi, siue ꝓcedãt a statuto, siue a iure cõi, sed actus dispositio bene põt excluderet exceptiones ꝯcernentes processum ⁊ ẽt executionẽ, vt dicã. j. q. xj. quo casu ꝑ generalitatem reiectionis exceptionũ non importat̃ vltra naturã actus dispositi, quominus iuste exceptiones opponi possunt, siue a iure cõi siue a statuto, vt dictum est, procedentes, ⁊ hoc vult clare Joã. an. in titu. de sent. §. vt autem in addi. ad Specu. ibi ⁊ maxime cum procedat nullitas ex vi alterius statuti ⁊c. ⁊ dicã. j. q. xj. hoc etiam voluit Frã. accur. vt pꝫ. j. q. xviij. vbi eius verba refero ꝑ hoc, q2 statutũ ius ciuile est. ff. de insti. ⁊ iur. ⁊ in. l. oẽs populi, ⁊ sic sicut generalis dispositio iuris ciuilis omniũ exceptionũ exclusiua, legitimas nõ excludit, sic nec dispo
12 sitio statuti. † Pro hoc q2 statutũ dꝫ interpřtari ẜm ius cõe. C. de noxa. l. si serui vestri. ⁊ restringi ne qs dãnũ indebite patiatur. ff. de in. pa. l. adigere. §. quamuis. ⁊ specialia generalibus derogant, siue ꝑcedant, siue sequantur. ff. de reg. iur. l. in toto. ⁊ l. qȝ q̃situm. §. pe. ff. de fun. instr. ꝑ Bar. vñ in terminis nostre ꝑposite qõnis ꝯclusio est qȝ exceptiones q̃ nõ excludunt̃ ex natura actus dispositi, per dictaꝫ generalitatẽ nõ intelliguntur excluse vnde oẽs exceptiones q̃ opponi pñt ad executionẽ seu ad ius exequẽdi, seu ad rem iudicatã, opponi poterunt ꝯtra instrumenta hmõi, nõ obstante gñali exceptionuꝫ reiectione, per iura alleg. s. in. j. ⁊. ij. q. Exceptiones vero q̃ opponuntur ad processum, non q2 ille excludunt̃ ex natura actus dispositi, qñ statutũ disponit ꝙ instrumenta habeãt executionẽ paratã, ⁊ de illarũ exclusione sensit statutum, non de iustis exceptionibus q̃ opponi possunt ad ius exequendi, a nũc habes intellectũ huius materie. Et adde quod de exceptione peremptoria dico. j. q. proxima in fi.

Quinto iuxta premissa quero que sunt exceptiones que possunt opponi post sniam in executione, vbi attẽdendum est ꝙ quedã exceptiones opponunt̃ post sniam nõ ꝯ sniam
13 sed ꝯ actione primã. † Et in istis si quidẽ aliqua eaꝝ orit̃ post sniaꝫ vel oritur vel renouat̃ in ipsa snia, tũc põt opponi post sniam ita loquitur. ff. de trãsac. l. post. ff. ad maced. l. tam ⁊ si. Declaro, mulier tuta velleiano ꝯdemnatur exceptiõe nõ opposita. certe in ipsa snia mulier intercedit pro alio, ⁊ de nouo in ipsa snia obligat̃ merito potest opponere exceptionẽ post sniam, q2 in ipsa snia orit̃ ⁊ renouatur facit. l. iiij. §. si ex ꝯuentione. ff. de re iudi. Si vero exceptio habuit originem ante sniam, tunc regula est ꝙ nõ possit opponi post sniam, vt d. l. perẽptorias. C. sen. rescin. nõ posse. Fallit in minore q petita restitutione in integrũ, post sniam põt opponere, vt. ff. de minori. l. minor. xxv. ann. omissaꝫ. Fallit in milite qui restituit̃ ipso iure, vt possit opponere exceptionẽ. l. j. C. de iur. ⁊ fac. igno. Fallit in macedoniano odio creditorũ, vt. d. l. tã ⁊ si. Fallit in alijs qui restituuntur ex clausula generali vel iusta causa absentie, vt. l. fi. ff. de resti. in integ. ẜm Bar. in. d. l. j. C. de iur. ⁊ fac. igno. q̃ enumerat multos alios ca
14 sus cuius verba quasi ad literã sunt pdicta. † Quedã vero exceptiones opponunt̃ post sniam ꝯ ipsam sniam, ⁊ hic aduertendum aut de illa exceptione liquet nullo alio ꝓbato extrinsecus, vt q2 fuit prolata nulla, ꝓcedẽte instantia vel fuit ꝯdẽnatus dñs vbi deberet ꝯdemnari ꝓcurator ⁊ similia ⁊ tunc etiã impedit̃ executio, vt. l. j. C. de execu. rei iudi. ⁊. ff. eo. l. si cũ nulla. Si vero requiritur alia ꝓbatio extrinsecus, ⁊ tũc aut ista ꝓbatio requirit altiorẽ idaginẽ ⁊ non ipedit executionẽ, vt. l. fi. C. de ordi. cog. ⁊ l. ij. C. de fal. ⁊ de in inte. re. c. auditis. Si vero illa exceptio posset ꝓbari incõtinenti, tunc impedit̃ executio casus est in. l. fi. C. si ex fal. instrumen. naꝫ illa. l. loquit̃ qñ iam in alio iudicio instrumenta erant ꝓbata falsa, ita ꝙ falsitas erat
15 prompta ⁊ manifesta. Hec distinctio probat̃ per rõnem. † nam in executione snie adhibet̃ cognitio summaria, vt. l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. sed in summarijs cognitionibus admittunt̃

exceptiones que pñt probari incõtinenti, nõ ille q̃ requirunt altiorez indaginem, vt.l.iij.§.ibidē.ff.ad exhi.⁊.l.ille a quo.§.si de testamento.ad treb.⁊.l.is a quo in princ.vt in pos.legato.⁊ qñ dicatur exceptio ꝓbari incõtinenti, vide.j.q.ix. Ex hoc habetis practicā quando formas exceptiones ꝯtra executionē sñie, q2 debes dicere quas paratas sum incontinenti probare, q2 si non posset ꝓbari incõtinenti, iudex posset eā respuere qḋ est notandū ⁊ menti tenendū, ḃm Bar. in d.l.fi.C.si ex fal.instr. cuius verba fere ad literā sunt predicta, ⁊ idē licet non sic diffuse ponit in.d.l.j.C.de iur.⁊ fac.ign.⁊ ꝓbat̄ ꝓxima distinctio in.l.ij.C.de edic.diui.adri.tol. Quādo aūt exceptio dicat̄ habere altiorē indaginē, vide.j.in.ix.q. Ex his habes q̄ exceptiões opponi pñt in executione instrumenti in terminis ꝓxime q̄ōnis plurimas tñ specialiter subdā in hoc tractatu. Aduerte tñ q2 licet contra sñiam exceptio peremptoria opponi nō possit, vt.l.pereptorias. C.sen.rescin.non pos.⁊.s.dixi hac eadē.q. contra instrumēta oppo
16 ni pōt duplici rōne. † Prima q2 orit̄ cū instrō q2 nō ꝯtingit in sñia. Scḋa q2 ad excludendas exceptiones, instr̄m nō h3 vim sñie, q2 nulla cause cognitio preiudicialis pcessit, ḃm distinctionē premissam. ⁊ hoc tenet Bal.in.d.l.peremptorias.C.sen.rescin.non posse.

Sexto quero dictat statutū q2 ꝯ executionem instrumenti nihil possit opponi, non autē dicit ꝯ instr̄m, ⁊ sic differt a quarta.q. an potuerunt oppponi exceptiones que opponi pñt ꝯ instr̄m. R̄ndeo nō ḃm Bar.i.l.si filius.ff.q2 ex eo qḋ dierū d3 intelligi qñ sic statutū disponit qḋ ex natura actus dispositi exceptiones ꝯ executionem excludant̄ vel qñ statutū disponeret q2 executio instrumenti fieret non obstante exceptione q̄ pōt in executione opponi nihilominus iuste exceptiones executionem impedientes, seu que in executione pñt opponi non intelligerent̄ excluse ⁊ sic intellige dictum Bar. vt dixi.s.in.iiij.q.

17 **Septimo quero** † an sit reperire casuz q2 de iure cōi instrumenta habeant executionē paratā. R̄ñdeo sic, qñ in ꝯctu apparet iuramentum delatū vel prestitum, vt dixi.s.in.iiij.q. Itē instrumentū depositi h3 executionē paratā ḃm Bar.in.l.pe.C.depositi. per illum tex. ibi dū dicit, illico eū reddere modis oibus ꝯpellatur, ⁊ ibi, q2 celerrime restituatur. ⁊ ibi quanto citius ⁊c. qḋ etiā apparet ex eo qḋ exceptiones q̄ requirunt altiorē indaginē, non possunt in eo iudicio opponi. Sed in extraordinario iudicio reseruatur. Bal.tñ ibi t3 q2 iudiciarius ordo requiratur ⁊ consuetudo obseruat quod tutius puto.

Octauo quero quid si statutū disponit quod instrumenta ḃm ius gentiuz exequantur.
18 † R̄ñdeo oēs exceptiones a iure ciuili introducte ex natura actus dispositi excluse intelligunt̄, vt.d.c.licet cano.⁊ dictū est in.iiij.q.s. Et propterea test̄m factum in Barbaria coram duobus testibus, q2 presumitur ibi ius gentium obseruari, valet ḃm Barto. qui dicit sic se consuluisse in.l.ius aūt ciuile.ff.de iusti.⁊ iur.⁊ executioni mandetur in Italia vbi vigeret statutum.

Nono quero dixi in.v.q. q2 exceptiones requirentes altiorē indaginez non pñt opponi post sñiam, nec impediunt executionē sñie, ⁊ similiter instrumentorū habentium executionē paratā, vt est tex.ḃm Bar.in.l.pe.C.depositi.

19 ¶ † Quero qñ exceptiones dicant̄ requirere altiorē indaginē ⁊ sic dicant̄ nō posse incōtinenti ꝓbari. R̄ñ.ḃm Bar.in.l.iiij.§.ꝯdēnatū ff.de re iu. qñ examinari non pñt intra tp̄s intra q2 examinat̄ executio.s.an reperiantur bona mobilia vel noia dicit tex.in.l.si is a quo. ff.vt in pos.le. Vel clarius ille dñr requirere altiorē indaginē, q̄ nō possunt examinari intra tm̄ tp̄s intra q̄tū ꝓcessus principalis expediret̄, ēt si talis exceptio nō opponeret̄.p.d.l.si is a quo.ḃm Bar. in extrauag.ad repri.in verbo, summarie ex quo p3 q2 si executio instrumenti deberet fieri ex forma statu.i realiter ⁊ personaliter ad voluntatē creditoris, vt vidi in aliquibus ciuitatibus, q2 tūc nulla exceptio probanda admitteretur, nisi ea q̄ momēto ꝓbari posset, forsitam per aliud publicū instrumentū, ⁊ ꝑpterea cautus d3 esse exceptionē opponens, qḋ se offerat eam incontinenti probare alias iuste reijci posse vt dictum est in excipiente contra sententiam in dicta.v.q.

Decimo quero quid si statutū disponit q2 nulla exceptio ꝯ instr̄m opponi possit nisi solutiōis ⁊ falsitatis ⁊c. ꝯstat q2 in his duabus si opponant̄ d3 obseruari ius cōe, cū nihil statutū sup earū ꝓbatione disponat ar.ff.de lib.
20 ⁊ posth.l.ꝯmodissime.c.susceptū.de rescri.lib.vj. † Quid si statutū disponit q2 debeat intra certū terminū probari, ⁊ opponūtur alie exceptiones que per predicta non intelliguntur reiecte, vt est dictum in.j.ij.⁊.iij.q.an.debebunt ꝓbari intra terminū iuris cōis vel intra terminum statutū ad ꝓbandum exceptionem falsitatis ⁊ solutionis. R̄ñ.intra terminum statutum exceptionibus.s.nominatis predicta no.per Bar.in.l.si legatū in prin.de annu.lega.⁊ qḋ no.gl.in.l.fi. §.si a locis super ver.consumantur.C.de iure deli.

Undecimo quero an retētis terminis.iiij.q.posset opponi exceptio nullita
21 tis. † R̄ñ. solutio apparet.i.d.iiij.q.ve3 q2 qñ ex parte eius q̄ opponit exceptionē nullitatis nil est ꝓbandū, vt q2 instr̄m nō est publicuz vel caret annis dñi, indictione testibus vel subscriptione, vel obligatio in instrō deducta est nulla, ⁊ tūc exceptio nullitatis impedit executionem, vt.l.j.§.⁊ parui refert.ff.qḋ vi aut clā.per Bar.⁊.ff.de re iu.l.ij.§.ꝯdēnatū.C.de pcu.l.l3.C.de sen.q̄ sine cer.quā.l.ij.⁊ sic itelligit̄ Inn.ḋ offi.dele.c.cū i iure.⁊.l.si cū nulla.ff.de re iu.⁊.l.j.C.de excep.rei iud. Qñq3 ēst aliqḋ ꝓbandū, ⁊ tūc aut ista cognitio h3 altiorē indaginē, qḋ qualiter intelligat̄ dictū est.s.in.ix.q.⁊ tunc non īpedit executionē, vt.l.fi.i fi.C.de ordi.cog.C.ḋ fal.l.ij.C.depositi.l.pe.ḃm intellectū Bar. an ⁊ nō h3 altiorē indaginem, q2 tunc pōt incontinenti ꝓbari, ⁊ tūc impedit executionē vt.l.iudicati.C.si ex fal. instru.⁊ de iudi.l.si pretor.§.marcellus q̄ expresse hoc ꝓbat referendo ad primum casum illius.l.vt gl.facit, ⁊ ꝓbat̄ per rōnē, q2 in executione instrumēti sicut in executiōe sñie, requiritur cause cognitio
22 vt.l.a diuo.§.si sup ḋ re iu. † S3 in cognitione summaria exceptio q̄ requirit altiorē indaginē nō admittit̄, vt.l.iij.§.ibidē.ff.ad exhib.C. de edi.di.adri.tol.l.ij. Sed ille q̄ nō requirunt altiorē indaginē, sic vt.l.ille a quo.§.si ḋ testō.ff.ad treb. sic distinguit Bar.in exceptione nullitatis ꝯ sñiaz, in.d.§.ꝯdēnatū.⁊ latius in.l.fi.C.si ex fal.instr. vt dixi in.v.q.hoc idē t3 Jo.a.in ti.de exe.sen.§.vl.xvj.in addi.ad Specu.⁊ domi.de Rota in eorum decisione.cclxxxij. Non enim ꝑ dictū statutū firmat̄ obligatio q̄ nulla est, nā obligationes que carēt proprijs viribus nec officio iudicis, nec magistratus nec lege firmari possunt.ff.de ac.⁊ obli.l.obligationes facit.ff.de testa.milita.l.j. insti.eo tit.§.j.⁊ propterea de nullitate obligationis patente, vel q̄ statim possit ꝓbari, opponi pōt, vt q2 ꝯctus sit factus contra legem vt.l.non dubiū.C.de legi.C.de sac.sanc.ec.l.iubemus.§.sane.⁊ omnis nullitatis exceptio vndecunq3 ꝓueniens, ḃm predictā distinctionem siue proueniat a iure siue ab aliquo capitulo statuti, ⁊ ꝑpterea Jo.an.in ti.de senten.§.vt autē ver.hoc autē notandū in additio.ad Spe.sequens Nico.de mat.qui.vt ipse refert in.q.que incipit, statutum est in ciuitate tenuit q2 si statutū est in ciuitate, q2 contra preceptum factū in confessum nō possit excipi, nisi de falsitate vel solutione poterit opponi exceptio nullitatis, ⁊ maxime cu3 procederet nul
23 litas ex forma alterius statuti. † allegat q2 preceptum non rite factū non dicitur preceptū.ff.de contrata.l.non quē vis cum concordātijs alle.de cle.non res.c.tuc.in glo.ij.⁊ suffragio super ea. Et sic p3 q2 non est faciēda vis an procedat exceptio ex vi alterius statuti an ex vi iuris communis, vt videtur voluisse Bart.in.d.§.⁊ parui refert de quo dic vt dixi in.iiij.q. Hinc etiam Jo.an.in prealle.ver.xvi.de sen.excō.§.vlti.refert Rof.bono.in sua.q.xlv.⁊ Gui.de suza.post eū terminasse, q2 si vnū statutū dat certā formam sententiandi, ⁊ aliud iubet intra tempus sñiam executioni mādari, non obstan.aliquo statuto, sñia in qua ꝯstat formam primi statuti non esse seruatā, executioni non mandabit̄ nec primū statutū censetur sublatum allegat.ff. de ver.obli.l.doli clausula.ff.de lega.iij.l.si quis in principio testamenti, qḋ verū est, q2 exceptio respicit formā executionis, nō formā sententiandi, ⁊ nunc clare intelligis per dicta in.iiij.q.⁊ hoc in exceptione nullitatis patente, seu alia non patente, vt vult Bar.in.d.§. parui refert, dum dicit opponi posse non obstante statuto, q2 instr̄m non est instr̄m publicum vel caret annis domini, indictione, subscriptione, que concernunt nullitatem, vel quia instrumentum non est guarentigiatum, siue confessionatum, que concernunt substantiā instrumenti, ⁊ solennitatem a statuto requisitam, ergo idē in alijs exceptionibus non patentibus, q̄ probari possunt incontinenti, cum a pari iudicentur, vt in hac.q.⁊ in.v.dictum est, ḃm ipsum, absq3 distinctione proueniant a statuto vel a iure communi.

Duodecimo quero an attentis dictis terminis cōtra instrumentū possit opponi exceptio pre
24 scriptionis inducte a iure cōi vel ab alio statuto. † R̄ñ.sic si probari possit incontinenti vel liqueat ex instrumento, alias non, vt dictum est.s.in precedenti.q. Item in exceptione pacti de non petēdo, ⁊ in exceptione solutionis hoc in executione sententie t3 Joan.an.in ti. de execu.sen.§.fi.ver.in vtroq3.⁊ ver.xvj.in fi. Itē in exceptiōe nouationis ⁊ ꝯrij landi. Primū ponit Spe.in tit.de exe.sen.§.si.ver. in vtriq3 Bal.in.l.ij.C.de exe.rei indi. Idē de execu.tranactionis dicit Spe.in.d.ti.ver.xij. qḋ intellige quando v3 trāsactio.na3 sup instrō ꝯfessionato seu guarentigiato vel alio executionē merēte, nisi in dubiū reuocet̄, transigi non pōt, sicut nec super sñia q̄ transiuit in rem iudicatam, de qua nulla habetur hesitatio, ḃm Bar.C.de transac.l.si causa cognita.ff.co.ti.l.si post rē.§.j.⁊.ff.de condi.inde.l.eleganter.§.j.⁊ Jo.an.latius in titu.de arbitro.§.j.ver.arbitrator vero ad

ro. ad fi in addi. que incipit, Est sciendū, ⁊ idē in cōpromisso, qđ ve
rū intellige nisi partes transigerent vel compromitterent cū clausu-
la, non obstante instrumento qm̄ tunc viderentur instr̄o renuntiare
fm Bal. C. de trāsac. l. si diuersa. Idē in alijs exceptionibus execu
tionem snie impedientibus, ꝯuenientibus executioni instrōꝝ, vt me
tus doli, ⁊ alijs que Spe. ponit in. d. tit. de execu. sen. Idem in exce
ptione non numerate pecunie, fm Cy. in. l. in contractibus. C. de nō
nume. pecu. in. iiij. q. in prin. ⁊ idem Bal. ibi.

25 **Decimotertio quero** † quid in exceptione si
mulationis. Bar. in. l.
j. §. ⁊ parui refert ⁊ dicit ꝙ simulatio bene facit deficere ꝯtū, qꝛ cū
deficiat ꝯsensus, non est ille ꝯtus qui simulatur, sed est ille qui ve-
re agit̄, vt in toto ti. C. plus vale. qđ agi. Sed tñ bene est instr̄m pu
blicū. C. si quis alteri. l. j. ⁊ l. q̄uis. ⁊ l. cū ꝓponas. Est ergo instr̄m
publicū, tñ dicit̄ ꝯtractus simulatus vñ ista exceptio non posset op-
poni, nisi a statuto permitteret̄, qꝛ non impugnat instrumentum, sed
impugnat vires ꝯtus contentas in instrumento, secundum eū. Ex
cuius theorica habes ꝙ statutū prohibens exceptionem opponi cō
tra instrumentum, nō excludit exceptionem ꝯ ꝯtractum, ⁊ econtra, ⁊
sic multū sunt attendēda verba statuti. vt dixi in. v. q. Bal. autem in
proposita. q. in. l. j. C. plus vale. qđ agi. dicit qđ aut est simulatio pro
bata per presumptionem iuris ⁊ de iure, ⁊ pōt opponi, vt. C. de don.
ante nup. auc. sed iam necesse, aut est simulatio ꝓbanda, ⁊ tūc refert
aut obijcitur contractui, ⁊ non potest opponi, aut obijcit̄ rogitui ta-
bellionis, qꝛ dicitur ꝙ rogatus fuit simulate, ⁊ pōt opponi, dicendo
ꝙ notarius fuit simulate rogatus, qꝛ partes finxerunt se rogare, cū
non intenderent eum rogare, vel dicendo ꝙ testes fuerunt simulate
adhibiti per hoc enim dicitur ꝙ instrumentum non est instrumentū
qꝛ deficit solennitas in substantia rogitus, vt in auct. de tabel. §. nos
autem. Et ideo salua semp veritate, que debet esse semper in propo
nente ⁊ opponente, respici dꝫ forma excipiendi, qđ fm eum est dili
genter notandum. Idē aūt Bal. in. l. fi. §. in ꝯputatione circa fin. C.
26 de iure delib. dicit † ꝙ heres, qui ex forma statuti non pōt venire ꝯ
instrumentum defuncti, pōt opponere ꝙ instrumentum est simula-
tū, qꝛ instrumentū simulatū nō est instrumentū, cū non faciat fidē si-
mulatione ꝓbata, vnde licet superficialiter appareat esse instrumen
tum, tñ substantialiter nec intellectualiter est instrumentū, nec enim
proprie dicitur qđ abusiuū est, vt. ff. de suis ⁊ legi. l. item pretor, ⁊ in-
strumentū qđ non habet vim probandi, non est proprie instrumentū
quia dicitur ab instruendo. ff. de ver. signi. l. notionem. §. instrōꝝ.
Statutū enim dꝫ intelligi de instrumentis efficacibus, nō de nullis
vt pꝫ. ff. de penis. l. si quis aliquid. §. testamentū. ff. quē test. ap. l. ij. §.
j. nā illud qđ caret effectu etiā noie caret, vt. C. de ꝓbat. l. cum preci
bus nisi statutum remoueret expresse exceptionē simulatiōis, qꝛ tūc
propter iniquitatē statuti recurret̄ ad subsidiū ecclesie, secus si statu
tum nō remoueret exceptionē, sed assignaret certū terminū, qui nō
dicitur iniquitas, sed iustitia positiua, vt. ff. de postb. l. j. §. mixtum. in
verbo, ratus fm eū, cuius verba sunt predicta. Aduerte pro clariori
27 intelligentia huius q̄onis. † Simulatio est genus continens plures
species nam q̄nq; figuraliter agit̄ vnus contractus, sed in veritate
agitur ꝙ nihil valeat. Interdū agitur ꝙ valeat vt alius ꝯtus non vt
figuraliter celebratus. Interdū celebratur vnus ꝯtractus figurali-
ter, sed agit̄ vt modico tempore duret Interdū celebratur primus
contractus figuraliter pretextu alicuius. Exemplū primi membri,
si aliquis timet tyrānū, vel vult effugere onera cōis, vel aliquid simi
le, facit alienationē bonoꝝ suorum vel partis ipsoꝝ in alium, cū in
veritate agebatur inter eos, ꝙ non foret alienatio, sed solū fiebat ad
reparandū. Hanc puto appellari cartam ad appariter factā, hoc est
ad apparandum seu ad reparandum, ⁊ de hac q̄one loquitur. ff. de ꝯ
ben. emp. l. nuda. ⁊. ff. de reg. iur. l. imaginaria. ff. de ritu nup. l. simu
late, ⁊ de aqua plu. arce. l. emptor. quo casu non vꝫ, vt dictis iuribus
pꝫ. Exemplū secundi membri qū celebratur contractus vēditionis ⁊
agitur contractus pignoꝝ, ⁊ tunc vꝫ qđ in veritate agitur non quod
simulate concipitur. C. plus val. qđ agi. per totum. C. de ꝯben. emp.
l. empti fides. ⁊ no. in. d. l. nuda. ⁊ d. l. imaginaria. Exēplū tertij mē
bri, qꝛ forte emptor debet reuendere cito, vt. ff. de manu. l. iiij. §. si ab
ignoto. Hec tria posuit Bar. magistraliter in quodam suo consilio
ꝙ incipit, In nomine dñi amen, factū tale est. Pet. Nic. Exēplū
vltimi mēbri, si ꝓmitto ex causa mutui pro salario patrocinij pstādo.
28 † Circa qđ membrū aduerte, qꝛ interdum ꝓmitt̄it ex cā mutui vel
alterius iusti ꝯtus, qđ debebatur ex alia iusta causa iam preterita,
⁊ finita, vt si ꝓmitto ex cā mutui qđ debebam ex cā iusti patrocinij
prestiti, tunc tenet ꝯtus. C. si cer. pe. l. si ex pretio. ff. co. l. singularia,
nec pōt dici simulatus, qꝛ obligationis substantia non deficit, ⁊ de-
bitū ex vna causa, pōt in aliam ꝯuerti, vt dictis iuribus patet. Et ꝓ-
pterea esto. ꝙ ex forma statuti posset opponi exceptio simulationis
hoc casu simulationis exceptio opponi non posset, qꝛ vt dictum est
non est contractus simulatus, fm Bar. hoc tenentē in. d. l. si ex pre
tio. Q̄nq; promitt̄it illud qđ tñ debetur ex iusta causa futura, tūc cā
non sequuta opponi pōt exceptio simulationis, qm̄ etiam si ꝓmitt̄it
ex cā mutui ex cā futura, cā nō sequuta intra bienniū, opponi potest
exceptio non numerate pecunie, seu nō sequute cause, q̄ idem est qđ
exceptio simulationis. C. de postbu. l. si sub specie, vbi hoc ꝑ Bart.
29 ⁊ Bal. concludentes † ꝙ vbi ex forma statuti pōt opponi exceptio
simulationis contra instrumentū huiusmodi pōt opponi etiā exce-
ptio nō numerate pecunie in casu quo de iure talis exceptio detur.
Q̄nq; ꝓmittitur illud qđ non debet̄ ex causa presenti vel futura tur
pi vel inhonesta vel nulla, tunc hꝫ locū exceptio simulationis vel ex
ceptio sine cā vel etiā iniusta causa, vt. l. j. C. de ꝯdi. ob tur. cau. ⁊. d.
d. l. si sub spē. fm Bar. subdens qđ qū ex forma statuti permittitur
opponi exceptio simulationis, dꝫ intelligi qū promittitur spe future
cause non sequute, ⁊ tñ alia causa in instrumento exprimitur, vel pre
textu alicuius cause iniuste vel turpis, ⁊ hec est vera exceptio simu-
lationis, non qū debitū ex vna causa iusta ꝓmittitur ex alia iusta cā,
fm eū ibi. ⁊ in. d. l. si ex ptio. Sic igitur ex predictis apparet ꝙ plu
res sunt species simulationis, ⁊ verbū simulationis multipliciter po
30 test intelligi ex quo liquet † ꝙ dicens instr̄m simulatum, siue agen-
do, siue excipiendo dꝫ speciem simulationis exprimere, alias nul'a
alia facta declaratione, ille ꝯ quē dicitur simulatus, debet obtinere,
vt. l. j. in prin. ff. de edē. ⁊. l. pōponius scribit si frumentū. ff. de rei vē.
in fi. que loquit̄ in agente. ⁊ idē in excipiēte, vt. l. j. §. labeo. ff. de flu-
mi. de leg. j. l. titie textores. in prin. Idē in probāte obstare, vt. ff. de
no. ope. nū. l. nō solū. §. sed vt ꝓbari. ⁊ ibi no. C. de pe. here. l. si post
motam qđ no. in gl. super verbo probaretur, ⁊ est expressū de ꝓba.
in. c. in presentia. ⁊ sic ꝯcludit Bar. in preall. ꝯsilio, subdens in eo-
dē, ꝙ ꝯstitutio precarij non facit cessare simulationē, qū alias ꝯtus
presumit̄ fictitius, qꝛ sicut presumitur fictus ꝯtus, ⁊ sic ⁊ actus ꝯsti
tutionis precarij alle. l. j. C. de suffra. ⁊ idē in renuntiatione exceptio
nis simulationis. ff. de noua. l. doli. ver. versum. Sed an exceptio-
ni simulationis huiusmodi possit renuntiari posuit latius Bar. i. l.
nemo potest de leg. j. Et modū proponendi ⁊ articulandi simulatio-
nem posuit. C. de pac. in. l. pacta nouissima. Et an ex contractu simu
lato trāsferat̄ dñium vel possessio, possessio, posuit in. l. emptor. ff. de
aqua plu. ar. Que studio breuitatis huius tractatus omitto. Ad so-
lutionem igit̄ q̄onis, longius vtilitatis cā euagatus, rediens ꝯcludo
31 † ꝙ simulationis exceptio ꝓprie sumpta opponi pōt cū distinctio
ne an sit patens ⁊ si non sit, an possit incōtinenti probari, vel non, vt
dixi in. v. q. Que aūt sit exceptio simulatiōis ꝓprie pꝫ ex pdictis, qꝛ
illa est que instr̄m annullat seu eneruat ipso iure vel que exceptiōis,
nō illa que viribus subsistit fateor ꝙ si petat̄ excipientē habere de-
clarare speciē simulationis, ꝙ ꝓcederet iudiciū in specie ꝓbata. C.
de anna excep. l. j. ex his etiā pꝫ ꝙ si statutū permitteret exceptio-
nem simulationis opponere, ꝙ oēm speciem simulationis oppone
ret, que vꝫ annullaret vel eneruaret instrumentū ipso iure vel ope
exceptionis ⁊c. ⁊ sic etiam exceptionē nō numerate pecunie, ⁊ oēs
simulationis species huiusmodi possent opponi, ⁊ probari fm ius
commune, siue requireret altiorem indaginē siue non, quia intelligi
tur statutū causa simulationis exceptionem permittere que oppona
tur ad processum, vt patet ex dictis. iiij. q.

Decimoquarto quero an retentis dictis
terminis. iiij. q. op
32 poni possit qđ instr̄m non est liquidū. † Aduerte pro intelligētia vi
dendū est an instrumenta q̄ non sunt liquida possint executioni mā-
dari verbi gratia promisisti mihi dāna seu interesse, ⁊ dicendū est ꝙ
sic qm̄ obligatio pdicta omni respectu est presens, ⁊ nō dicit̄ habe-
re diem neq; ꝯditionē, sicut qū quātitas legata dꝫ alterius arbitrio
declarari, vt no. in. l. j. ff. de leg. ij. vbi per dictā rationē hoc tꝫ Bar.
in vlti. q. ⁊ Bal. in. l. ij. C. de exe. rei iudi. debebunt tamen liquidari
fm eos. Modus āt liquidādi seu practica est duplex. Primo ꝙ ac
tor petat instr̄m nō liqdū exequi, ⁊ in processu executiōis liquidari
instr̄m hunc modum tradit Bar. in. l. j. ff. de eden. per ibi no. ⁊ in. l.
ij. C. de sen. que sine cer. quā. vꝫ incontinenti petita executione in-
strumenti ꝓducat articulos pro liquidatione ad probationem dam-
ni vel interesse, que probatio non requirit libellum vel litis cōtesta
tionem seu aliū ordinē iudiciarium sed procedatur summarie scđm
formam. l. a diuo pio. §. si super rebus. ff. de re iudi. sicut in executio
ne snie late in iudicio vniuersali. ⁊ no. in. d. l. j. de eden fm Bar. in
d. l. ij. C. de sen. que sine cer. quā. ⁊. l. si cū exceptionē. §. hec actio. ff.
qđ me. cā. ⁊ C. de pig. l. iij. ⁊. iiij. q. ⁊ Bal. in. d. l. ij. C. de exe. rei iu.
33 ⁊ fiet talis probatio ꝑ omne genus ⁊ speciē probationis. † Nam in-
strumentum non liquidum ꝯtinet obligationem velatam que potest
detegi tā testibus quā instrumētis de test. c. sicut nobis. fm Bal.

ibidem subdens vero q omnis exceptio in examine liquidationis opponi possit, non obstante statuto exceptionum exclusiuo, de quo agimus, cuius statuti bñficio non gauderet instrm pendente liquidationis articulo, quia statutũ nõ dicit q non possit opponi contra liqdatione3, ergo stamus iuri cõi, & cũ liquidatio requirat cause cognitionem pars citari debebit, fm eum, & hoc intelligit, vt dictum est in obligatione pura ad esse deducta, licet non liquida, vt in exemplo proposito, si promisisti mihi damna & interesse, sed in obligatione deducenda ad esse per liquidationẽ, verbi gratia, promisisti mihi non venire contra promissionem certã sub pena mille, nam non possum petere executionẽ ad mille, nisi liquideť, & probetur te venisse contra promissionem certe ad liquidationẽ seu probationem huiusmodi quod veneris contra promissionem, requireretur libellus litis gte. & sententia, per quã obligatio per iudiciarium ordinẽ liquidata deducať ad esse, fm Bar. in. d. l. iij. C. de pign. in. iij. q. ver. sed qualiter liquidabitur. † Scđs aũt modus siue practica liquidandi est, q actor petat prius instrm liquidari & eo liquidato liquidum pronuntiari & eu3

34 exequi. Hanc practicã sentit Bar. in. l. perinde. §. nondum. ff. ad. l. aquil. & Bal. tradit in. d. l. ij. C. de execu. re iudi. & tutum puto quod eo liquidato exequi, sed si executio non peteref, sed simpliciter peteretur liquidari, eo liquidato peti posset executio pbať optime in simili in cle. auditor de rescri. in fi. j. gl. Potest igitur ante petitam executionẽ liquidari instrm, & post in processu executionis petite. Vltimum plus laudo & preualet in obseruantia v2oq3 tñ casu articulus liqdationis. i. instrumenti puri l3 nõ liqdi p pdicta pariter examinať & decidať vc3 sine ordine iudiciario, vt dictũ. s. & ex his habes q exceptio simulationis põt indistincte opponi, statuto predicto nõ obstante, quod intelligi debet de instrumento & liquido & puro.

35 **Decimoquinto quero** † retẽtis terminis se pe dictis an opponi poterũt exceptiões gcernẽtes psonã, vt puta nõ potes eẽ in iudicio q2 minor, excõicatus, vel bãnitus & silia. Rñ. q sic, q2 ista nõ phibẽtur opponi p statutu3 phibẽs opponi exceptiones 9 instrm, q2 non respiciunt instrm, sed personã agẽtis, arg. l. filio. ff. de inoffi. testa. & Bar. in. d. §. & parui refert adde. j. in proprijs questionibus subdo.

Decimosexto quero qd si minor iurauit se maiorẽ & sic 9xit vel pceptũ in se recepit. Nico. de mat. vt refert Jo. an. in ti. de sen. §. vt aũt ver. hoc aũt alle. s. in. xj. q. tenuit † q si minor iurauit se maiorẽ, & gfessus

36 debitũ recepit preceptũ, si ipse minor fuit in dolo, & creditor in bona fide tenuit pceptũ rõne doli & sacramẽti, per. l. j. §. an in pupillu3. C. depositi. Si vero creditor sciebat ipsu3 esse minorẽ, & sic de dolo ipsius gqueri nõ põt. ff. de ac. emp. l. j. C. de in inte. resti. mi. l. de tute. de re in. in. c. sciẽti. li. vj. & alterius statuti q annullat obligationẽ minoris aliter factã, & forma seruata nõ fuit, dicit preceptũ nullũ, & maxime si errauit tũc putãs se esse maiorẽ. ff. de confes. l. nõ fatetur, ad idem. ff. de pac. l. si cum te. ff. de ac. emp. l. si heres sicut ergo vna lex per aliam determinatur, sic statutũ statuto & etiam lege alias sequeretur q preceptũ factũ furioso, pupillo prodigo cui interdictu3 erat bonis, exequendũ foret, qđ foret absurdũ, vt igitur preceptu3 valeat oportet duo gcurrere. s. personã que preciperet, & personã cui precipi poterit. ff. de suspe. tut. l. j. & l. naturali. §. j. & fm hoc defuit ta3 lege quã statuto dicit tñ q in dubio psumiť eũ in dolo q dicit se maiorem per. l. quid enim. ff. de dolo, huic nõ ob. auc. sacramenta puberum. C. si aduer. ven. loquitur enim de iuramento super 9ctu. Iuramentum autem de quo loquimur, fuit super quadam assertione. Itẽ hoc de presenti, illud de futuro nõ ob. etiam. l. si alterius. C. si mi. se maio. dixe. q2 loquiť de gtractu qui tenebat, contra quẽ petebať restitutio, non q diceretur nullũ, fm Jo. an. in. addi. predicta.

37 **Decimoseptimo quero** retentis terminis. s. dictis, † qd in filiosa. & adul. asserentibus se patrefa. & illũ esse curatorẽ qui nõ erat & iurantibus super 9ctu an poterunt opponere de nullitate vigore alterius statuti cuius formam non seruauerunt, vt est dictũ. s. proxi. q. Jo. an. in addi. prima dicit q Jac. de belui. in. q. que incipit, lege Perusina tenet q statuto prohibente fieri & annullante si fiat contractus per filiũfa. sine consensu patris, vel per adultũ sine curatore licet primus contrahendo mentitus fuerit se patremfa. cum non esset, vel secundus mentitus fuerit esse curatorem illum qui non erat contractus tamen non tenebit propter statutũ, qđ non solum prohibet, sed annullat & sic non oritur obligatio ex contractu qui ipso iure non valet alle. l. non dubium. C. de legi. l. quid enim. ff. de dolo, & qđ no. in. l. quacunq3. §. fi. ff. de publi. & in. l. si curatorem. in gl. qđ iuris. C. de in inte. predictã enim. l. quid enim sic inducit, si contra pupillum qui victus fuit, datur actio de dolo, ergo non tenuit contractus alias dareť actio ex contractu, non de dolo. e. ti. l. j. §. ait pretor contraria dicit procedere, cum statutũ annullat fortius si exceptionem vel actionẽ dat super eo vero quod arguitur qđ iuramentũ eo2 validat cõtractũ distinguit inter filiũfa. & adultũ. De primo simpliciter t3 q non, q2 roborari per id non põt gtractus qui non tenet per statutũ, cũ principale a suo accessorio non vestiatur nec reguletur. ff. de vulg. & pup. l. ex pupillari, tunc quia iuramentum est contra bonos mores, ponderata. l. j. in prin. ff. de mace. inducit regulam. c. non est obligatoriũ. lib. vj. Et hoc verius puto hac ratione per illud quod

38 Bar. no. ff. de fideius. l. si quis p eo. † dicẽs rõne iuramenti filiũfa. compelli ad soluendu3, sed repetere posse, sicut qñ debitor iurat vsuras soluere, qm̃ hoc casu iuramentum est gtra bonos mores ex parte creditoris, & ex parte filijfa. ponderata ratione. l. j. ff. ad maced. ille vero ex parte debitoris tantum non creditoris. Item post solutionem filio non datur repetitio. ff. de condi. inde. l. qui exceptionẽ debitori vero soluẽti vsuras sic, vt. d. c. debitores. Ratio potest esse q in filio post solutionem cesset votũ mortis patris, & sic iuste remanet solutum, sed in soluente vsuras non cessat turpitudo per solutionem ideo magis effectum habet, & sic remanet penes creditorem turpiter cum peccato & sine iusta causa ex quo etiam patet verius esse quã id quod concludit Anto. de but. in. c. cũ contingat. de iureiu. dicẽs contractũ filijfa. iuramento validari. De minore autem idem Joan. an. in addi. predicta distinguit ius canonicum a ciuili, vt de iure ciuili non validetur ratione predicta, & de iure canonico sic, per. d. de cre. c. cum contingat. plenius de hoc in auc. sacramenta pube. An autem instrumenta iurata huiusmodi mereantur executionem stantibus terminis. iiij. q. j. xx. q. dicam.

Decimooctauo quero an retẽtis nr̃is terminis p filiũfa. pos-

39 sit opponi exceptio mace. † Hec qđ fuit magna causa huius tractatelli, presertim si se patrefa. est mentitus, differt hec questio a precedenti, q2 precedens loquitur an possit opponere de nullitate ab alio statuto inducta, hec an posset opponere exceptionem macedonianã a iure communi inductam, videť dicendũ q non possit opponi, quoniam ex contractu mutui inito cum filiofa. oritur naturalis & ciuilis obligatio, licet per exceptionem elidatur. ff. ad mace. l. j. & l. q2 naturalis, & in pluribus. ll. illius tit. que exceptio per statutum videtur excludi. Aduerte interdũ non liquet de exceptione mace. quia creditor negat illum filiumfa. & tunc idem, qm̃ exceptio non requirit al-

40 tiorem indaginẽ, pro cuius qõnis decisione sciendũ † q contra creditorem ignoranter cum filiofa. contrahentem exceptio maced. opponi non potest, vt. C. ad mace. l. j. & ff. eod. ti. l. iij. & pe. Sed contra scienter contrahentem sic, videamus ergo cui incũbat onus probandi, an filio excipienti, an creditori mutuãti, & agenti, & videtur filio, per regulam. l. j. & l. ei qui. ff. de proba. & quia ignorantia presumiť. ff. de proba. l. verius. & quia sic est in alijs exceptionibus. s. dictis. vt in exceptione nullitatis secundum Jo. an. in titu. de execu. senten. §. vlti. ver. xvj. alleg. s. in. xj. q. Hic considerandum puto quod incumbit onus creditori filij, quia pbata paternitate, presumiť patria potestas. ff. de his qui sunt sui vel alie iur. l. filium diffinimus, & paternitas presumitur, q2 nemo est sine patre, nisi contrarium probetur vt. l. si quis patrem. ff. ad mace. Secundo vero casu idem dico q scientia paternitatis psumitur in creditore, p. d. l. j. C. ad maced. & l. iiij. & l. pe. ff. eo. ti. qm̃ vel sciuit vel scire debuit eũ filiumfa. & sibi imputet si non inuestigauit, vt dictis iuribus p3 neq3 eni3 creditor credere debuit ipsi filio asserenti se patremfa. q2 exceptio mace. est inducta in odiũ feneratorũ seu creditorum, vt. d. l. j. ff. ad mace. Nec obstat q ignorantia presumitur. Quia aut queritur de ignorantia aut de eius

41 scientia. † Primo casu ignorantia presumiť nisi ex aliquibus indicijs per se vel p accidẽs notis scientia inferatur, vt no. C. de peri. tu. l. si tutor. Scđo casu aut quis ratione ignorãtie vult iustificare & validare actũ vel inualidare, & tũc non psumiť iustitia, nisi pbetur per aliquas gicturas, vt. d. l. si qs p2e3. & l. j. & pe. Aut nõ intẽdit cõsequi aliquid contra iuris dispositionem, & tunc presumitur iustitia. Ratio differentie est, q2 in primo casu debuit inquirere, vt no. in. d. l. pe. In scđo non d3 esse curiosus inuestigare, arg. ff. de nouatio. l. doli. in fi. fm Bal. qui etia3 latius loquitur in. d. l. j. C. ad mace. In dubio igitur alijs presumptionibus cessantibus presumitur creditorem sciuisse 9hentem esse filiũfa. & ex hoc p3 q hec exceptio respectu pbationis scientie nõ requirit aliquã indaginem, cũ iuris psumptione scientia presumatur, & cõiter opponi põt non obstante statuto respectu vero pbationis facti, vc3 an pater viueret tunc etiã idẽ q opponi poterit, q2 vana simplicitate decipiť qui contrahit cu3 filiofa. si credit eũ patrẽfa. nisi ex presumptionibus liqueat cõtrariu3 vt. d. l. si quis patrem., & sic dicta exceptio respectu opponentis non requirit altiorẽ indaginẽ. † Põt igitur hec exceptio opponi, quia

42 de ea iuris presumptione liquet & nulla3 requirit indaginẽ. Scđo

opponi

opponi potest ex eo, qr ex instrumento liquet eũ filiũfa. dũ dicit Se
ius Marti. habuit ⁊ recepit a Sẽpronio mutuo, ⁊ ex cã mutui de-
cẽ. nam si non viueret instrumentum esset falsum nisi ad euitandum
falsitatem intelligeretur olim ẽm Bar. ff. si cer. pe. l. eius qui in pro
uincia alleg. q no. ff. solu. ma. l. diuortio. ⁊ l. insula. in fi. ff. de acqui.
re. do. Et ꝯstat autẽ q exceptio q̃ ꝯstat instr̃o opponi põt, vt dicã. ĩ.
in. xxvj. q. Amplius cum saltem incontinenti possit probari habetur
perinde acsi inesset. ar. C. d edi. diui adri. tol. l. ij. ⁊ hoc sentit Bal.
ibi dum dicit q preceptum diui Adriani dr̃ preceptũ guarentigie.
Tertio ex eo constat exceptionem huiusmodi opponi posse, qr di-
cta exceptio non opponitur contra instrumentum, sed contra perso
nam agentis, ⁊ de iure persone agitur non de iure contractus ergo
non excluditur a statuto, arg. l. filio. ff. de inoffi. testa. ⁊ dixi. s̃. in. xv.
q. Quarto probatur efficacius per dictum statutum nõ excluduntur
exceptiones que nascuntur cum instrumento, sed exceptio mace. ori
tur cum sentẽtia vel instrumento, vt. ff. ad mace. l. tam ⁊ si, ⁊ dictũ est
in. d. q. v. ergo opponi potest, sicut dicimus quod opponi potest ex
ceptio non confecti inuentarij, ⁊ exceptio ne quis conueniatur vltra
quã facere possit vt dicam. ĩ. in. xxviij. q. Hãc opi. reperio qd tenuit
43 Fran. accur. in. d. l. j. qd vi aut clam. † quia dicte exceptioni non po
test renuntiari, vt. d. l. tam ⁊ si. ⁊. ff. de pactis. l. si vnus. §. illũ ⁊ de mi
nori. l. si iudex, ergo nec per statutum. C. de decretis decurio. super
rubri. lib. x. Item quia exceptio macedoniani est specialiter inducta
a lege sine hominis ministerio, ⁊ sic per generalem ꝓuisionem statu
ti non tollitur. Nam specialia generalibus derogant, vt. ff. de regu.
iur. l. in toto etiam si speciale precedat ⁊ generale sequatur, vt est vi
dere de cautione iudicio sisti, que per ius auctenticorum dz a quoli-
bet prestari, sed per ius digestorũ solum ab illo qui non possidet im-
mobilia. ff. q satis. cog. l. sciendũ. in prin. hñ facit qd no. C. de adul. ita
pudor ista sunt fere eius verba hoc idem tenuit Bart. ff. qd cũ eo. l.
si filius quia talis exceptio non eneruat instrumentum sed exceptio
nem instrumenti hoc idem tenuit idem Bar. in consulendo in con-
44 silio q incipit statuto cauetur q instrumentũ ⁊c. † Ubi dicit q si ex
forma statuti debet instrumentum mandari executioni intra. x. dies
absq; exceptione quod poterit opponi q est factũ cõtra. l. non du-
bium. C. de legi. ⁊ l. iubemus. §. sane. de sac. sanc. eccle. nec tollitur
per tale statutum exceptio nullitatis insti. de mili. te. §. j. ff. d mili. te
sta. l. j. ⁊ l. nemo potest. ff. de leg. j. de hoc. s̃. in. xj. q. Et etiam oppo
ni potest exceptio velleiani que sententiam opponitur. ff. ad mace. l.
tam ⁊ si. nõ ob. l. oẽs populi, qr statutũ loquens de contractu, intelli
gitur de valido, ⁊ sic allegando. l. tam; ⁊ si. tz expresse idẽ in exceptio
ne maced. de qua loquitur illa. l. hanc etiam opinio. tenet Bald. C.
ad mace. l. fi. ibi dum dicit quod vbicunq; lex remouet potentiam a
persona ꝯtrahentis, talis exceptio seu defensio põt opponi postmo
dũ, vt. d. l. tã ⁊ si. ⁊ teneas menti hãc regulam dicit ipse, siue sumus i
dispositione iuris communis, siue in dispositione statuti, qr eadẽ est
ratio vtrobiq;, ẽm eum, ⁊ hanc opinio. veram puto etiam in contra
ctu per filiumfami. inito, per ea que dixi supra in proxima prece-
denti questione.

Decimonono quero quid in exceptione velle
iani. Rñdeo idem q in
exceptione macedoniani per rõnes in precedẽti questione tactas, ⁊
ita tenent doc. s̃. in proxi. q. alleg. in velleiano sicut in macedoniano
fundantes se per. l. tã ⁊ si. que in exceptione macedoniani ⁊ vellela-
ni loquit̃, vt patet ex predictis. In cõtractu tamen iurato, dic vt col
ligitur ex allegatis supra in. xvij. q.

45 **Uigesimo quero** retetis nr̃is terminis † si dispo-
sitio in instr̃o deducta fuerit iu-
rata an exequetur. Rñdeo tres sunt casus interdũ iur̃m est nullum,
sicut dispositio iurata. Interdum iuramentum est validũ, ⁊ validat
dispositionem iuratam. Interdũ iuramentũ est validum, sed non va
lidat dispositionem iuratã Primo casu clarũ est instrumentum exe
cutionem non mereri, hisdẽ rationibus quibus dispositio principa-
lis, vt dictum est in. xj. qr ex iuramento nullo quis non obligatur, vt
in regula, non est obligatoriũ de reg. iur. lib. vj. Scdo casu clarũ est
instrumentũ exequendũ esse cum sit validũ, vt statiz patebit. Tertio
casu non videtur, qr statutũ loquit̃ de executione instrumenti non iu
ramenti ⁊c. ff. so. ma. l. si vero. §. de viro, ⁊ qr si statutũ annullat iura-
mentũ, lz non teneat, tñ ei non dat priuilegium executionis. Contra
rium puto, pro cuius decisione vidẽdum quis sit iudex in causa iura
menti, quo versatur alterius interesse, qd ꝓprie est ad ꝓpositũ. Cir-
ca qd Io. an. referens plures opi. in. c. c. laicus. de fo. ꝯpe. lib. vj. su
per vlti. gl. finaliter ꝯcludit distinguendo forũ penitentiale a iudicia
46 li. quo ad primũ † dr̃ non esse dubiũ periuriũ fore crimen ecclesiasti-
cum. sic loquit̃. xxij. q. j. preiudicandũ qd scripsit idem Ioã. and. de
purga. cano. nos de inter. super prima glo. De scdo de quo agimus
distinguitur an agitur ex iur̃o vt seruetur an excipiet̃ ex illo. Pri-
mo casu si ꝯuenit laicũ vterq; est ꝯpetens iudex ecclesiasticus ⁊ se-
cularis, sicut de sacrilegio dixit idẽ Io. in. c. cũ sit de foro competẽ.
Est autem hec ratio ẽm eum quo ad ecclesiasticum, qr periuriũ dire
cte respicit dei irreuerentiam, que proprie est religioni christiane cõ
traria q aũt laicus sit competens est ex. in. c. licet. de iureiu. ⁊ sic fo
rus accumulatur, quo casu electio est actoris, corã quo iudice agat.
de quo plene per Io. an. post disputationem Iac. de belui. in. c. . d
priuile. lib. vj. in verbo priuilegio. in nouella. Ad hoc in prohemio
ffor. in. §. pe. ⁊ l. fi. C. vb in rem actio. ⁊ in auc. habita. C. ne fi. ꝓ pa.
⁊ quod no. de foro compe. c. fi. Secundo casu si contra agentem in
seculari foro contra laicum excipiatur de iur̃o, laicus iudex cause
de hoc cognoscet, ⁊ diffiniet, in qua diffinitione seruare debet ius ca
nonicum, ⁊ ad hoc per ecclesiam cogi potest, ⁊ sic loquuntur p̃dicta
⁊ sic practicatur decre. quamuis de pac. lib. vj. ⁊ auc. sacramenta pu
berum. C. si aduer. ven. Si tamen hoc reduceret̃ in dubium proba bi
le an sit iuramentum seruandum necne, remittendum est hoc ad ec-
clesiasticum iudicem, ⁊ sic dicit posse intelligi opin. Hostien. quam
ibi refert, ⁊ de qua in. c. tuam de ordi. cog. ⁊ latius tenet Ant. d bu.
47 in. c. cum sit generale. de fo. ꝯpe. qui † dicit etiam q illud q dictuz
est agi posse ratione iuramenti coram ecclesiastico, est verum inquã
tum agitur contra iurantem, inquantũ vero ageret contra heredem
licet valideur contractus vel ad ipsum transeat ratione iuramenti,
vel contra ipsum etiam transeat obligatio vt teneatur obseruare qd
tenebatur defunctus ex iuramento, de quo per eum in. c. cuz contin
gat de iureiu. agetur tunc corã seculari. ⁊ hoc tenet Io. an. de paro-
chi. c. fi. ẽm eum. Si ergo dispositio in instrumento deducta sit nul-
la ⁊ iuramentum validũ iudex laicus poterit adiri, ⁊ ipsius iuramen
ti executio peti, qm̃ eque sicut dispositio continetur ita iuramentum
in instrumento, ⁊ non materia que deducitur in instrumentum mere
tur executionem, sed ⁊ ipsum publicũ instrumentum qdcunq; vali-
dum contineat. Cautus tamen debet esse hoc casu aduocatus ne pe
tat executionem instrumenti virtute ꝯuentionis seu ꝓmissionis que
nulla est, sed virtute iuramenti. Puto tamen q si simpliciter petat
exequi instrumentum, intelligitur petere executionem virtute iura-
menti ar. ff. de iudi. l. si quis intentiõe ambigua, ⁊ quod no. per doc.
in. c. examinata. de iudi. nec ob statutum annullans iuramentum, qr
nullum, ⁊ consequenter generalis dispositio statuti disponentis, q
instrumenta publica executioni mandentur per ipsum quod nullum
est non restringit. Quando autem iuramẽta quibus versat̃ alterius
interesse de quo agimus sint nulla, ⁊ quando sint valida, ⁊ firment di
spositionẽ iuratã, est lõga ⁊ diffusa materia ad materiã p̃ntis tracta
telli non pertinens, quam ponit Bar. in. l. seius ⁊ augerius. ff. ad. l.
fal. plenius in auc. sacramenta puberum. C. si aduer. ven. plenissime
in. l. si quis pro eo. ff. de fideius. ⁊ Anto. de but. in. c. cum contingat.
de foro competen.

48 **Uigesimoprimo quero** an nr̃is terminis re
tentis, † In inte-
grum restitutionis petitio executionẽ impediat. Bar. in. l. iiij. §. cõ
demnatũ. ff. de re iudi. ꝯcludit idẽ qd conclusit in exceptione nullita
tis de qua dictum est in. xj. q. Aduerte nũquid restitutio in integrũ
ĩpediat executionẽ snie ⁊ ꝯsimiliter publici instrumẽti, dicas. Aut
loqueris de executione facta ante petitam restitutionem, aut de fiẽ
da. Primo casu non reuocatur executio facta infra tẽpus infra qd
licuit appellare per viam attentati vel nullitatis de ap. c. non solum
in prin. l b. vj. Ratio differentie est, qr appellatio innititur iure iu-
stitie, restitutio vero innititur equitatis iure, habet tamen mixtam
gratiam non dico a iudice inuentam vnde iuste fit executio senten-
tie a qua non extitit appellatum, ⁊ hoc tenet Ioan. an. in ti. de sup-
pli. §. differt in addi. ad Spe. vbi etiam ponit quid differat a suppli
catione. Secundo vero casu aut executio foret irreuocabiliter, ⁊ non
potest interim fieri executio vñ non posset poni in carcerem vigore
talis instrumẽti, pendente restõnis cã ⁊ no. in simili in. l. ij. C. de ap.
reci. ⁊ hoc tenet Bal. C. de in inte. resti. post. l. vnicã. Aut execu-
tio est reuocabilis, ⁊ tunc aut opponens non offert se probaturũ in-
continenti, ⁊ nõ ipedit̃ executio, vt Bal. vult in. d. l. vnica ⁊ Bart.
in. d. §. condemnatum dum vult non impediri si requirit altiorem in
daginẽ snie executio. ⁊ in. l. pe. ff. de auto. tut. dñ vult restitutionem
in integrum executionẽ non impedire, nisi causa restitutionis sit eui
49 dens. † Euidens enim esse non potest nisi de se appareat vel incon-
tinenti apparere possit, ⁊ sic intelligitur Bal. in auc. que supplica-
tio. C. de preci. impe. offe. ⁊ qd dicit idez Bal. in. l. si cã cognita. C.
de transac. per illum tex. qui debet intelligi qñ cã restitutionis dẽat
suspendi, quia est euidens, alias nõ, qua rõne dicit Bal. in. l. j. in fi.
. C. si aduer. liber. q ad impediendã executionẽ snie ꝑ petitionẽ re-
stitutionis in integrũ, requiritur duplex probatio, vna summaria ad

obtinendū ventilationem cause ⁊ restitutionis. Scđa plenaria ad obtinendum victoriam cause principalis, ex quibus pꝫ ꝙ si petens non offert se probaturū, incontinenti de lesione, non impeditur executio, per predicta ⁊ per ea que dicta sunt in. iiij. ⁊. v. q. Vñ cautus dꝫ esse restitutionem petens, ꝙ offerat se incontinenti probaturuꝫ, vt dictum est in. iiij. ⁊. v. q. predictis ⁊ etiam in. xj. Aut offert se ꝓbaturū incōtinenti, ⁊ tunc aut loquimur in petitione restitutionis in integrum aduersus sñiam latam per principē, ⁊ nō impeditur executio, si executionem petens caueat in casu quo succumbat, vt in. c. suscitata. fm intellectum Hosti. ⁊ intellige ꝙ sñia habeat aliam ꝑsum-
50 ptionem ꝗ̃ illa q̃ surgit ex sñia. † Et ꝓpterea si late forent due conformes sñie non putarē restōnem impedire executionē si petens restitutionem caueret, per. d. c. suscitata ⁊ fortius si forent tres sñie cōformes, ar. cle. j. de re iudi. Si vero nō sit presumptio pro sñia, tunc puta ꝙ executio impediat̃, q̄m verba rubri ⁊ nigri. C. de in inte. rest. pe. innuunt expresse ꝙ restitutio in integrū postulata nondum concessa, nihil debeat innouari quod tꝫ ibi Accur. ⁊ Spe. i ti. de resti. in integ. §. vlti. in prin. ⁊ Jo. an. in addi. predicta sup. d. §. differt de suppli. ⁊ nō solū pendēte cā restōnis in integrū ꝯ sñiam nil dꝫ innouari, sed pendente cā restitutionis in integ. ad appellandū, ⁊ iō non pōt his casibus innouari, alias veniunt reuocanda ꝑ viā attentati, vt innouata lite pendente, arg. cle. ij. ne li. pen. Quinimo ēt si papa, vel legatus ꝯmisit cām restōnis in inte. vř ad se totū negotiū aduocasse, ⁊ sic nil pōt medio tpe innouari. de ap. c. vt nostrū. ⁊ de elec. c. si eo tpe lib. vj. ⁊ tenent hec tria dñi de Rota. decisi. M. cccxciiij. Unde alio non dato, ad articulū questionis concludo restitutionē in integ. executionem publici instrumenti non impedire.

Uigesimosecundo quero retentis terminis q̃rte. q. An tale statutū locū habeat. Si laicus ꝯ clericū in foro epi seu in ecclesiastico vel clericus ꝯ laicū in foro seculari executione instrumenti publici petat. Rñdeo hec qđ pendet ab illa diffusa ⁊ prolixa qōne.
51 † An statuta ⁊ ꝯsuetudines laicoꝝ ligēt clericos, de qua per Bar. in. l. cunctos populos. C. de sum. tri. in. v. q. vbi ponit primū mēbꝝ nr̄e qōnis, ⁊ tꝫ ꝙ sic, per Jo. an. in. c. que in ecclesiarū. de ꝯsti. ⁊. c. his qui. de solu. vbi ponit an lex ip̄erialis dēat seruari inter ecclesiasticas personas ⁊ in ecclesiasticis, ⁊ per Spe. in. §. j. in ver. ⁊ not. in addi. vbi ponit secundum membꝝ nostre. q. ⁊ tꝫ quod sic per do. Anto. de but. in. c. ꝙ clericis de fo. competen. sufficit remissio.

Uigesimotertio quero petit̃ executio istrī retētis nostris terminis ꝯ filiūfa. opponit instrm̄ non valere, nec eius executionem aduersus eum peti posse, q: patris consensus non affuit, an impedie-
52 tur executio. † Rñdeo in instrumento simplici seu simpliciter confessiona. ꝙ habeat executionem paratam ex forma statuti, vt. s̄. non impedit executio. tamen filiusfa. contrahendo hꝫ legitimam ꝑsonā in sui preiudiciū, vt. l. fi. §. j. ff. de ver. obli. ⁊. l. oēm. ⁊. l. tam ex cōtractibus. ff. de iud. quia minor qui non potest esse in iudicio, obligatur confitendo. ff. de confes. l. certum. §. minorem. Quibus rationibus concludit Bar. in. l. non solum. §. necessitate. ff. de bo. libe. filiumfa. confitentem debitum in iudicio, ex confessione cōueniri posse, licet non ex precepto sibi facto, eo casu quo esse non potest sine patris cōsensu in iudicio. Instrumento autem guarentigiato siue confessionato preceptum notarij continente, an impediatur executio, dependet ab illa. q. an preceptū i ꝯfessum factū filiofa. i iudicio sine consensu patris teneat in qua gl. in. §. necessitatem distinguit. Aut fuit factuꝫ preceptum ante litē ꝯtestatā, ⁊ valet, aut post, ⁊ non valet, quia dicit̃ sententia. Spe. in. tit. de actore. §. j. versicu. sed nunquid tenet prece-
53 ptū carta secunda. tenet indistincte preceptum non tenere, † quia si filio non licet quod est minus sine consensu patris, scilicet litem cōtestari multofortius ꝙ est maius. s. recipere preceptum totius cause vbi Jo. an. in addi. videtur tenere opi. Accur. q̄m ante litem conte. non est sñia, postea vero sic alle. no. in. l. proinde. §. j. ff. ad. l. aquil. in vlti. gl. vbi sñia non habet locū in confessum. Bar. in. d. §. necessitatem dicit ꝙ si non agitur ex confessione, sed ex precepto, seu petitur executio precepti, tunc si tenemus opi. glo. qđ filius non sit integra persona, non poterit agi contra eum q: non habet legitimam personam. Si tenemus opi. ꝙ ꝯsensus patris requiratur in signum repudiationis, debemus distinguere, q: aut loquimur in ꝓfectitijs, ⁊ iura antiqua non sunt immutata. C. de bonis que lib. l. quicunqꝫ in quibus constat filium non posse acquirere, cum momento non resideant penes eum. l. placet. ff. de acqui. here. Aut loquimur in aduentitijs, ⁊ tunc aut patri queritur vsusfructus ⁊ filius nullo modo potest agere nec defendere, q: sibi non competit administratio, sed patri, vt. C. de bo. mater. l. j. ⁊. l. cū non solum. §. vbi autem. ⁊. §. filij aūt. Aut patri non queritur vsusfructus, ⁊ tunc eut quia nō vult ⁊ requiritur patris consensus, in signum repudiationis, vt. d. §. necessitatem. sed si de repudiatiōe alias ꝯstaret in iudicio, vt q: datus esset tutor vel curator propter patris repudiationem, tunc non requiritur patris cōsensus, vt. d. l. cum non solum. §. finautem. Si vero patri non queritur vsusfructus, q: non potest sibi queri, tunc patris consensus nō requiritur, vt in auc. vt li. matri. ⁊ auie. in principio. colum. ix. ⁊ de iu-
54 di. c. fi. lib. vj. † hoc etiā apparet in castrēsibus vel quasi in quibus patri non queritur vsusfructus, q: non potest sibi queri. tunc patris ꝯsensus non requiritur, vt. l. miles. de castren. pecu. ⁊. C. de sac. san. eccle. l. sacrosancte. Item in alijs iudicijs que agitant̃ super rebus, in quibus nullus cadit vsusfructus, vt. l. si noxali. ff. de noxa. ⁊ i alijs casibus in quibus filius conueniretur, fm Bar. Primam aūt opi. qđ ꝯsensus patris requiratur ad integrandam personā filijfa. in iudicio tenuit Azo. in. d. §. necessitatem. ⁊ Specu. in. d. titu. de actore. §. j. versi. sed ⁊ filiusfa. ⁊ Bal. in. d. §. necessitatē ex quo ꝯcludit instrumentum guarentigie non tenere sicut nec preceptum subdēs ꝙ preceptum guarentigie est interlocutoria, quia non profertur in scriptis ⁊ sponte suscipit̃ per modū voluntarie iurisdictionis, ⁊ ideo si qua exceptio opponat̃, dictum preceptū nunquam trāsit in rem iudicatā, fm eū in casibus, tn̄ in quibus filiusfa. potest esse in iudicio sine consensu patris, de quibus per Spe. in p̄alle. ver. sed si filius in illis tenet preceptum guarentigie. Secundam autem opi. ꝙ consensus patris requiratur in signum repudiationis, tenuerunt docto. antiqui, Jac. de arē. Cy. ⁊ plures alij ⁊ Jo. an. in p̄alle. versi. sed si filius. ⁊ Bar. in. d. §. necessitatem, quā rationibus ibi per eum positis, veriorem puto, ⁊ fm eius distinctionem in precepto relatā. s̄. cōcludo tenere vel nō tenere instrumētū guarentigie ⁊ eius executionem posse vel non posse peti, ⁊ eodem modo distinguendo dico si filiusfa. executionem instrumenti petat, videlicet ꝙ in his quibus patri non q̃rit̃ vsusfructus, possit aduersus eū executio peti, ⁊ ipse aduersus alium petere sine patris cōsensu. In profectitijs autem seu in quibus patri queritur vsusfructus, non, quia administratione caret, nisi pater in signum repudiationis consentiat vel alias de repudiatione vsusfructus constet, vt patet ex iam dictis.

55 **Uigesimoquarto quero** † quid si eo casu quo patris ꝯsensus requiritur in signum repudiationis fm opi. quam puto veriorē vel fm aliā casu quo requiratur ad integrandum personam filij in iudicio petatur executio instrumenti, ⁊ filius latitet, nunquid possit aduersus eum ꝯtumacem executio fieri sine patris ꝯsensu dicit Bal. qđ sic ⁊ sic poterit banniri, q: ꝯtumacia non est actus, sed est quedā priuatio cui non potest accedere habitus cōsensus paterni secundum eum, in. d. §. necessitatē. Tu dicas, vt. s̄. proxi. q. dictum est, videlicet ꝙ in his in quibus potest esse in iudicio, clarum est iudicium tenere, quia patri non queritur vsusfructus in his autem in quibus q̄ritur vsusfructus, non preiudicat latitatio filij ipsi patri, cum non habeat administrationem, ⁊ idem si requiratur in signum repudiationis vt patet ex predictis. Conueniat ergo hoc casu creditor patrem penes quem consistit administratio, vt. d. l. j. C. de bo. mater. alias contumacia filij neqꝫ patri qui conueniri debet, nec filio qui conueniri non potuit, preiudicat. ⁊ in casibus in q̄bus patri queritur vsusfructus, procedunt dicta in hac ⁊ precedenti. q. siue filius sit maior, siue minor, quia in eis sufficit patris consensus, vt. d. l. cum non solū. §. vbi autem. C. de bon. que lib. ⁊. l. j. C. de bon. mater. ⁊. c. fi. de iudi. lib. vj. ⁊. ff. de ver. obli. l. fi. §. j. per Bar. vbi ponit in quibus patri queritur vsusfructus, ⁊ sic consensus in iudicio requiratur, dicēs qđ si filius se obligaret patris ꝯsensus nō requireretur, quia nullus patri vsusfructus ex tali obligatione acquiritur, ⁊ tunc verum foret dictum Barto. s̄. proxime relatum, quia banniri posset, adde quod dixi in proxima. q.

56 **Uigesimoquinto quero** † an ꝯ filiūfa. durante p̄ria p̄tate possit executio personalis fieri, vigore statuti disponentis ꝓ debito de quo pꝫ publicū instrm̄ debitorem capi debere vel ex pacto in casu permisso dic qđ sic, fm Bar. in. l. si filio. ff. sol. ma. ꝙ intellige q̄n filiusfa. conueniri potest, vt dictum est. s̄. in proxi. q.

Uigesimosexto quero an p̄nt opponi exceptiōes que ipsi obligationi sunt expresse vel tacite, vt ꝙ stipulatio in ꝯctu deducta est sine causa, vel pactum in eo deductū est nullū, vel ꝙ in ꝯctu obligationis est appositū pactum de non petendo simpliciter, vel ad tempus qđ est in obligatiōe deductū ⁊ similia. Aduerte si tenemus terminos. iiij. q. sepe dicte, in dubio ꝯcludi pōt ꝙ sic, q: sicut certe iuste exceptiones non intelliguntur excluse, vt in. d. iiij. q. dictū est, sic ⁊ multofortius exceptiones que obligationi in instrō deducte insunt sed si tenemus terminos. iij. q. vtꝫ q̄n statutum excludit nominatim certas

certas exceptiones ꝛ generaliter omnes alias, tunc qđ reddit̃ dubia Bal. in. l. etiã nomẽ. C. de execu. rei iudi. ꝛ. d. l. ex placito in fi. C. de re. per. Dicit ꝙ aut opponit̃ ꝺ nuditate formali aut de nuditate causali. Primo casu nõ põt opponi, qꝛ pactũ est vestitũ auxilio statuti. ff. de pac. l. legitimam de do. l. si quis argentum. Scḋo casu refert aut ex eodem instr̃o apparet cã excipiendi, ꝛ procedit exceptio, qꝛ opponere ex instr̃o non est opponere ꝯ instr̃m, ꝛ quia est confessionatum ꝛ guarentigiatum pro vna parte sicut pro alia. Sed si aliũde fundaretur, non procedit exceptio reluctancte statuto exceptionum exclusiuo. Primum patet, per. l. stipulatio. ff. de iur. do. l. quero. §. inter locatorem. ff. locati. Scḋm pꝫ, qꝛ qui sic contrahit videtur renunciasse exceptionibus a statuto prohibitis. ff. de edi. edic. l. queri-
57 tur. §. si venditor. ẜm Bal. in. ll. predictis. † Considera primum dictum verum fore quando statutum vestiret pactum nudum, vt si disponeret ꝙ pactũ nudũ hẽret vires ꝛ executiõi mandaret̃, vt. l. si qs argentum. alias statutum disponens de executione instr̃orum exceptionum remotiuum non intelligeretur vestire obligationem inualidam, seu pactum nudum, quia de iure ciuili non parit actioneꝫ. ff. de pac. l. iurisgentium. §. j. quia sicut principale non habet virtuteꝫ, vcꝫ pactum, ergo nec eius accessorium, videlicet executio, vt. l. j. §. hec verba. ff. ne vis fiat ei. ꝛ. ff. qui. ex cau. in pos. l. fulcinius. §. in diem. facit quod dixi in. xj. q. Et instrumenta huiusmodi guarentigiata executioni mandentur vigore precepti facti per notarium, cuius precepti finis non est validare obligationem, sed obligationem validam reddere exequibilem, quod preceptum cum sit interlocutoria, ꝛ non profertur in scriptis, ꝛ fit per moduꝫ voluntarie iurisdictionis, nũꝙ̃ transit in rem iudicatam, ꝛ ideo nunꝙ̃ excludit exceptioneꝫ parti cõpetentem, vt dixi supra in. xxiij. q. Secundum autem dictum Bal.
58 puto verum ex quo deducitur hec questio, vcꝫ † ꝙ exceptiões que obligationi in instrumẽto deducte insunt tacite vel expresse opponi pñt, non obstante statuto exceptionum prorsus exclusiuo, ratione ꝑ Bal assignata, qꝛ non opponit contra instrumentum qui nititur ex instrumento. Itẽ alia rõne, qꝛ non est opus exceptione, sed satis est qđ id qđ inest obligationi tacite vel expresse, alleget̃ quocunꝙ tẽpore opponendarũ exceptionum nil oppositũ fuerit, ꝛ tps opponẽdarum exceptionum effluxerit eo enim ipso ꝙ actor ꝑducit instr̃m, ꝑducit illud cũ exceptione que obligationi in eo deducte inest. Unde expressio exceptionis ex instrumento resultantis sufficit aduersatio secundum Bar. ff. de ver. obli. l. eum qui ita vbi ẽt ponit quid iuris, si petatur exequi instr̃m ꝯtra debitorẽ in diẽ. Inesse aũt obligationi intelligit̃ qñ ex ipso instr̃o exceptio expresse vel tacite deprehendit̃ vt pꝫ ex no. ꝑ Bar. in. d. §. si ita. ꝛ. l. lecta. §. dicebã. ff. si cer. pe. ꝛ. ff. de pactis. l. iurisgentiũ. §. quinimo. ꝛ qꝛ hoc casu est vitiũ quodãmodo in forma, vt. C. de edic. diui adri. tol. l. fi. Sed qñ non apparet ex contractu sed est diuersum, tunc nõ est ibi vitiũ forme, sed inuisibilis materie, donec opponatur ꝛ producatur ꝛ ita debet intelligi gl. in. l. si vnus. §. pactus. ff. de pac. que incipit, opponendo, ẜm Bald. in. l. in bonefidei. C. de pac. in fin.

59 Uigesimoseptimo quero † retentis nr̃is terminis ꝑrie qõnis, emptor petit exequi instr̃m ꝯ vẽditorẽ ad rẽ venditaꝫ, vel ꝯ venditor petit exeq instr̃m vẽditionis ad pretiũ, quero an ꝑ venditorem possit opponi exceptio pretij nõ soluti vel per emptorem exceptio rei non tradite, ꝛ vr̃ ꝙ non qm̃ exceptio pretij nõ soluti seu rei non tradite est peremptoria. ff. ꝺ ac. emp. l. iulianus. §. offerri. ꝛ. l. q pendentem vindemiam, que in executione opponi non potest, vt. C. sen. rescin. nõ pos. l. peremptorias. ꝛ omnis exceptio peremptoria, ꝛ alia qcunꝙ̃ excluditur a statuto, ꝛ hoc ꝫ in executione snĩe Spe. optima iura alleg. in tit. de exe. sen. §. j. ver. item pone emptor vbi dicit ꝙ emptor ꝯdẽnatus ad pretium nõ põt exceptionem opponere de re nõ tradita quem sequitur Bal. in. d. l. si duo patroni. §. si quis iurauerit. ff. de iurein. facit. ff. de ac. emp. l. fundus qui lucij titij. ꝛ. C. eo. tit. l. si pater tuus. in fi. non obstat ꝙ opponi possit exceptio non impleti ꝯtus ex parte agentis, quia tacite insit obligationi in instr̃o deducte, per dicta in ꝑxi. q. qm̃ ibi ante implementũ nõ erat nata actio sicut in pignoratitia ante obligationem, in. d. l. si duo. §. marcellus. in ꝯtu emptionis ꝛ vẽditionis, sic, quia non nascetur actio ex implemento, sed ex consensu. ff. de ac. ꝛ obli. l. ex ꝯsensu. ꝛ instit. de
60 ob. §. ex ꝯrio. Sed ꝯrium puto, † quoniam ꝛ si exceptio pretij non soluti vel rei non tradite sit peremptoria tamen nascitur vna cum instrumento ꝛ omnes exceptiones que nascuntur cum sententia opponi possunt in executione, vt dixi. in. v. q. Unde esto ꝙ in executione sententie talis exceptio nõ possit opponi illud ideo est quia talis exceptio non nascitur cum sententia seu tempore sententie, ꝛ quo ad excludendas exceptiones peremptorias instrumentum non habet vim sentẽtie, quia nulla cause cognitio preiudicialis precessit, vt dixi. s. in. v. q. in fi. Sane ꝛ in executione sententie ꝫ Spe. in titu. de exce. §. dictũ ver. itẽ pone. ꝛ alleg. tex. optimum. l. duobus. de excep. rei iudi. hoc a contrario sensu probante, ꝛ qđ ibi no. in gl. que vult ꝙ prius creditor ꝯuentus per ẜm, ꝛ condemnatus, si de suo iure non opposuit in prima instantia, in executione opponere põt ꝛ est ratio dicte gl. ibi quia in primo iudicio, de pignore, non de prelationis iure fuit disputatũ, sic in proposito, in primo iudicio non de solutione pretij, vel de re tradenda fuit agitatũ. Aduerte clarius, emptor ꝛ vẽditor non solum habent ius excipiendi, sed ius retinẽdi loco pignoris vt dicit tex. in. d. §. offerri. De isto ergo iure non fuit in primo iudicio ꝛ fortius añ instr̃m agitatũ. Amplius hec exceptio non concernit nec enervat vires instrumenti, ꝛ tacite inest obligationi in instrumento deducte, ꝛ hanc partem in terminis nostris executionis instrumenti, ꝫ Bal. C. de actio. emp. l. si traditio. ꝛ. l. j. C. de iur. ꝛ fac.
61 igno. ꝛ. l. peremptorias. C. sen. rescin. nõ pos. ꝑ hoc facit † ꝙ exceptio pretij nõ soluti ꝛ rei non tradite hmõi nascit̃ post celebratum ꝯtum ex mora emptoris ꝑtiũ nõ soluentis, seu vẽditoris rẽ non tradentis, vt. d. §. offerri, ꝛ. d. l. qui pendentẽ. Sed omnis exceptio ꝑueniens post sñiam põt opponi, vt. ff. de re iudi. l. post rẽ ꝛ dictũ est in. v. q. ergo ꝛc. Ad dictũ Bar. rñdeo qđ vel non ꝑcedit vel quod loquitur in snĩa ꝛ qñ in primo iudicio fuit talis exceptio obiecta ꝛ disputata, vel qđ loquimur in executione snĩe, que precludit viã perẽptorij, licet non disputatis, vt. d. l. peremptorias, qꝛ disputari potuerunt, ꝛ sic est quid imputet̃ non opponenti, secus in executiõe instrumenti, quod exceptiones peremptorias non excludit, quia nulla iudicialis cause cognitio precessit, vt dictum est. Sed inhereas illi rationi, qđ hec exceptio inest, ꝛ instr̃m eius vires non impugnat, ꝛ statuũ loquitur de exceptionibus impugnantibus instrumentum nec per hanc exceptionem impeditur executio. Et si impeditur, procedit ex partium conuentione ex instrumento apparente facit quod dicam. ꝯ. proxi. q. ꝛ hoc in instrumento. In snĩa autem aut talis executio fuit disputata ꝛ admissa, quia venditor ad rem ꝛ emptor ad pretium fuit ꝯdemnatus, ꝛ tunc admittitur exceptio. Et sic dictũ Bar. in. d. §. si quis iurauerit procedit, aut fuit disputata ꝛ non admissa, ꝛ non admittitur excipiẽs. ff. de compensa. l. quod in diem, ꝛ hoc tenet Anto. de bu in. c. cum Joan. de fide instru. in. j. colum. Si vero nõ sit disceptata, idẽ quod hic dictum est.

62 Uigesimooctauo quero † iuxta premissa quid ꝺ exceptionibus que non opponuntur contra instrumentum sed ad executionẽ posito quod per statutum omnes exceptiones excludant̃ in terminos nostre qõnis exemplum, ne maritus conueniatur vltra quã facere possit hec quidẽ exceptio non impugnat sententiam vel instrumentũ, quia excipiens fatetur snĩam bene latam seu instr̃m validũ ꝛ executionem mereri, sed mutat ꝛ restringit executionem. Respondeo exceptiones huiusmodi opponi possunt contra instr̃m sicut opponi possunt contra executioneꝫ snĩe, vt. ff. de re iu. l. nesennius. ff. de fideiuss. l. si fideiussor. §. idem respondit. ff. so. ma. l. ex diuerso. §. fin. ꝛ ponit Bar. in. l. fi. C. si ex fal. instr. ꝛ. l. j. C. de iur. ꝛ facti igno. ꝛ diximus in. v. q. qua ratione idem dico in exceptione inuentarij, ne teneatur vltra vires hereditarias, iuxta formam. l. fi. C. de iur. deli. ꝙ tenet Bar. in. d. l. ex diuerso. §. j. ꝛ. d. l. nesennius. ꝛ bal. i. d. l. j. C. ꝺ iur. ꝛ fac. igno. Pro hoc optime qđ dixit gl. in. l. fi. §. in computatione. C. de iur. delib. quam doc. approbant, que vult ꝙ si statutuꝫ sit in ciuitate ꝙ nemo veniat contra instrumentum factum a se nec heres eius, ꝛ testator obligauit fundum eius alieni, quem postea heredem instituit qui hereditatem adiuit ꝛ inuentarium fecit, ꝙ heres beneficio inuentarij talem fundum vendicare poterit, ex quo ibidẽ
63 decidit Bar. † ꝙ si statutum disponit qđ executio instrumenti fiat contra heredem sicut contra defunctum intelligitur vbi heres inuẽtarium non confecit, ꝛ eadem ratione dico opponi posse contra instrumenta huiusmodi beneficium cessionis bonorum, si conuentus velit bonis cedere, qđ Bal. tenet in. l. j. C. qui bo. ced. pos. etiaꝫ si tali beneficio sit renunciatum, quia renuntiatio non tenet nisi in certis casibus de quo per Cy. in. l. j. C. qui bonis cede. pos. in vlti. quest. ꝛ Bar. in. l. alia. §. eleganter. ff. solu. ma. ꝛ per Anto. de butr. in. c. ex rescripto de iurein. ꝛ eadem rõne si petitur executio instrumenti celebrati per filiumfa. contra eum factum sui iuris opponere potest in executione de beneficio edicti de quo in tit. ff. qđ cũ eo, ne videlicet conueniatur vltra quam facere possit secundum Bar. qui hoc tenet ff. quod cum eo. l. sed ꝛ si. §. fi. ius qđ procedit quando statutum disponit quod possit opponi contra instrumentum, secus si disponeret quod non posset opponi contra executionem instrumenti, secundum eum, quod dic vt dixi. s. in. iij. q.

Uigesimonono quero † mulier habet instrumentuꝫ quo vir fuit

confessus se habuisse dotem, & de ea fecit quietationem, vt fieri cõsueuit, solu. matrimo. mulier petit executionẽ instri vigore tacite stipulationis de restituendo, presumpte ex. l. j. C. de rei vxo. ac. quęrit an possit Bar. in. l. j. ff. de his q̃ in test. delen. dicit qđ. d. l. j. facit ꝯ mulierẽ, qm̃ tacita stipulatio huiꝰ nõ põt legi, nec est scripta in instrõ sed intelligit auctoritate legis, & sic nõ mãdaret executiõi, vt instrm sed ſm legis dispositionem de qua statutũ nõ loqur. In ꝯriũ allegat. l. si duo p̄rori. §. marcellus. ff. de iureiu. & sic nõ soluit. Tu aũt dicas ꝙ põt, qꝛ illud qđ presumit ex instro vr̃ esse ꝓprius tenor illius instrumenti. ff. de pac. l. iuris gentiũ. §. qđ fere insti. đ inuti. stip. §. si scriptũ. insti. de adop. §. cũ autem. C. de vsu. l. j. ff. de ver. obli. l. sciendũ. ff. ad adop. l. his verbis, vel clarius obligatio restõnis dotis venit ex sñia seu mente & consensu ꝯhentium licet non ex verbis, vt. d. l. j. C. de rei vxo. ac. post prin. & ibi, vt intelligatur re ipsa sequuta stipulatio, & illud qđ venit ex mente ꝯtrahentiũ videtur venire ex verbis contractus. ff. de ver. si. l. nominis & rei. §. verbum ex legibus. ff. loca. l. quero. §. inter locatorem. & ff. de in. do. l. si stipulatio. & quod
65 dixi. s. in. xxvj. q. † Intelliguntur enim contrahentes velle quod lex disponit & id cogitare & agere. ff. de acqui. he. l. si duo. vnde perinde habetur ac si expresse dicta mulier fuisset sibi stipulata dotem reddi non ob. d. l. j. ff. quẽad. testa. ape. qm̃ loquitur in his que extrinsecus intelliguntur alicuius ingenio vel subtilitate, non ex ipsa litera, aut ex vi ipsius litere, sed ex his forte que precedunt, & subsequuntur in scriptura at stipulatio predicta intelligitur ex ipsa litera ex vi litere ipsius contractus. & sic legi posse intelligitur, vt. d. l. j. §. legi. & sic facit pro ista parte. ff. de here. insti. l. j. pro hoc ꝙ bñficiũ. l. edicto fundatur in scriptura & verbis testamenti, vt. l. edicto. C. de edic. diui adri. tol. & tamen locum habet in succedente ex tacita substitutione ſm doc. ibi ex prima & vltima ratione. In. q. nostra tꝫ Bal. in. d. l. j. ff. que in test. delen. & l. ad probationẽ. C. de prob. vbi dicit se ita cõsuluisse & fuisse primum ꝯsilium redditum per eum. Sed ad hoc dubium precidendum, tutius est ꝙ in instrumento fiat promissio stipulata ad restitutionem dotis, vt communiter notarij faciunt addentes confessioni dotis recepte seu receptioni & quietationi clausulam illam quam dotem dictus vir promisit reddere &c.

66 **Trigesimo quero** † an stante statu. ꝙ instra mãdent̃ executioni fieri possit executio contra heredes debitoris obligati per instrm, ꝓsertiꝫ si statutũ dicat qđ debitor ꝓ debito carceret̃. Rñdeo, sic qm̃ ad id ad qđ poterat ꝯpelli defunctus, põt cõpelli heres defuncti, vt. ff. de re iu. l. si heredem. & l. quod ipsi. & C. de pig. l. iij. in. iiij. q. per Bar. lꝫ legis verbis non exprimat, & ff. ad treb. l. postulante. in princ. vbi hoc tenet Bar. secus tamen forte dicendũ si debitor cõuenisset in instrõ qđ posset ꝑsonaliter capi, quia posito qđ pactum valeat, tñ non trãsiret in heredem ſm Bar. ff. qui satis. cog. l. si decesserit. per. d. l. ratio differentie est, quia primo casu statuti dispositio executiua concernit obligationem in instrõ deductam scꝫ personalem, que transit in heredem. C. de here. ac. l. pro hereditarijs, & ita est debitor heres sicut defunctus. ff. si cer. pe. l. j. ꝑ Bar. & de debitore loquit̃ statutũ. Scđo vero casu dispositio ꝯhentium concernit pactum coherẽs ꝑsone, ꝙ non transit in heredem, vt. d. l. si decesserit & similiter dõm est heredem posse executionem petere si factum sit transitoriũ in heredeꝫ, secus si personale. ff. so. ma. l. quia personale. Ante tamẽ quã heres exigatur seu carceretur, liquere dꝫ eum fore heredem. ff. solu. ma. l. si cum dotẽ. §. trãsgrediamur ſm Bal. C. de iur. delib. l. fin. §. & si prefatam. vbi ponit an debitor de iure cõi possit pro debito carcerari. de quo per docto. C. qui bo. cede. pos. l. j.

67 **Trigesimoprimo quero** † iuxta premissa an valeant statuta ciuitatũ disponentia pro debito ciuili debitorẽ ad instantiam creditoris debere personaliter carcerari, dicas quod sic, siue disponãt carcerationẽ fieri debere per iudicẽ, siue ꝑ creditorẽ, vt scripsit Bar. in. l. titio. §. titio. el. ij. ff. de condi. & demon. qꝛ publica auctoritas tollit omnia contraria. An autem per iudiceꝫ concedi possit creditori, vt capiat personaliter debitorem suum vel eius bona. Dic vt no. Bar. in. l. iij. C. de pig. in. iiij. q. ver. ad hoc probandum induco in testem &c. & ff. de acqui. pos. l. iuste possidet.

Trigesimosecundo quero ꝓ declaratione. xxx. q. & totius materie iuxta ꝑmissa, an ex ꝯuentione partiũ fieri possit quod instra habeãt executionẽ paratã hec qđ hꝫ altiorẽ indagineꝫ, sed ne
68 suscepti opusculi materia vltra q̃ deceat dilatet̃, † dic breuiter qđ aut partes ꝯueniunt ꝙ habeant executionẽ realeꝫ, hoc est in bonis debitoris, aut personalem, hoc est qđ debitor capi possit personaliter. Primo casu potest qm̃ ius exequendi ex conuentione & iudicis autoritate equiparatur. C. de pig. ac. l. pe. ff. đ fur. l. cum creditor. C. de pig. l. iij. hoc patet in simili in sñia arbitri que hꝫ executionem paratam. ff. de arbi. l. non distinguemus. §. de officio pꝫ etiam ꝙ ꝯtrouersia deciditur ex iuro ex partiũ ꝯuentione, vt. ff. de iureiu. l. iusiurandũ qđ ex conuentione ex quo iuro oritur ius executiuum, vt. l. ij. & l. sed & si possessori. §. cũ de heredi. ff. de iureiu. hoc tꝫ Spe. in tit. de loca. §. nũc aliqua. ver. xlix. & Bar. dicit expresse in. d. l. iij. in vlti. q. vbi ꝯcludit oibus his casibus executionẽ summarie fiendã esse ſm formã. l. a diuo pio. §. j. ff. de re iu. Circa quaꝫ conuentionalẽ executionem qua persone põt hoc promittere, & de mõ ꝯstituendi tale ius executiuũ de tpe qñ effectualiter incipiat ꝯpetere & de officio iudicis qñ ad hoc addit plene per. v. q. hoc examinat Bar. in. d. l. iij. & scriptis per eũ in. j. q. ibi adde no. per Jo. an. & Anto. de bu. in. c. verũ. de fo. compe. & in. iiij. q. not. per Inn. in. c. olim de priuile. in gl. ꝑ portariũ, & scripta per Ang. in. l. nemo carcerẽ. C. de ex. trib.
69 lib. x. † Scđo casu conuentio qđ liceat creditori capere debitorẽ inuitum & captum pro debito retinere in carcere priuato, non valet, ne maioris tumultus causa sit. ff. de re. iu. l. nõ est singulare, & quia multum a specie seruitutis differt, si facultas recedendi non datur. ff. de lib. ho. exhi. l. j. & ob es alienum seruire liberos, iura compelli creditoribus non patiuntur. C. de ac. & ob. l. ob es. & auc. inmo ibi posita, sumpta ex corpore, vt nulli iudicũ. §. quia vero. col. ix. & de pign. in. c. lator. & quia hominẽ carcerari est contra bonos mores, ideo nõ vꝫ. C. de pac. l. pacta que. Item eisdem rationibus in carcere publico, & qꝛ incarceratio est meri imperij, vt no. in. l. imperiũ. ff. de in. om. iu. & ea q̃ sunt meri ipꝑij a partibus ꝯcedi nõ pñt. l. priuatorũ. C. de iuris. om. iu. & qꝛ nemo põt se dare alicui vt faciat iniuriã. l. j. §. vsqꝫ adeo. ff. de iniur. & nemo est dñs mẽbrorũ suorũ. ff. ad. l. aquil. l. liber homo quibus rõnibus reprobata gl. Bar. in. l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. tꝫ ꝙ sicut qs nõ põt se dare alicui ad torquẽdũ, sic nec ad carcerãdũ & sicut nõ tꝫ pactũ đ capiẽdo, minus tenebit đ carcerãdo, ad quã carcerationẽ sine captura contra inuitũ non deuenitur, & hoc tꝫ Bar. post Dy. in. l. alia. §. elegãter. ff. sol. ma. nec ob. qđ ꝑ legem siue statutum fieri possit qđ pro debito quis in carcere publico detrudatur, vt. ff. de suspe. tut. l. iij. §. tutores & dictum est in precedenti. q. quia non sequitur, ergo per pactum, vt per Bar. ibi & sic dictum domini Ange. in. l. nemo carcerem. quod per pactum fieri põt vt debitor a creditore in carcere publico detrudat̃, non ꝓcedit, fallit ꝑdicta regula in casu. l. fin. C. de capt. & postli. reuer. vcꝫ in capto ab hostibus & reuerso redẽpto, qui ex pacto a redẽptore põt vsqꝫ ad satisfactionem debiti in carcere priuato & publico retineri.
70 † Fallit ẽt in debitore suspecto de fuga qui ex pacto in cã suspitiõis posset capi, & in omnibus casibus a iure permissis, vt. l. ait pretor. §. si debitorẽ. ff. que in fran. cre. & in alijs, casibus notatis per Barto. & Jo. an. in. d. c. lator de pig. dico pacisci posse quod suspectus capiat̃ & ad iudicẽ ducat̃, per. d. §. si debitorẽ nõ autẽ ꝙ in carcere publico vel priuato auctoritate propria teneatur, quia hoc non licet de iure vt. ff. de adul. l. capite quinto ergo nec ex pacto, vt dictũ est & not. in d. §. si debitorẽ. Conuentio aũt qđ ad instantiã debitoris capi possit per iudicem, vel ꝙ de mandato iudicis debitor debeat ponere manum ad stãdã & ide non recedere anteq̃ soluat, tꝫ vt. d. l. non est singulis, & colligit ex dictis Bar. in. d. §. eleganter. Et qꝛ nil repugnat debitorem per iudicem carcerari ꝓ debito, vt. d. l. iij. §. tutores. & d. l. nemo carcerem. C. qui bo. ce. pos. l. j. & facit qđ no. ff. de priui. credi. l. si creditores per Bar. ꝯuentio autem de stando in certo loco similiter nõ vꝫ per superius dicta non obst. c. ex rescripto. de iureiurãn. vbi monachus fuit datus in obsidem pro debito per abbatẽ, qꝛ illud verum intelligo pro debito publico, vcꝫ ecclesie ꝙ publicum censentur secus in debito priuato pro hoc. C. de exac. tri. l. ij. lib. x. & qđ no. Jo. an. in. d. c. lator in glo. in vinculis in nouella.

71 **Trigesimotertio quero** circa materiã, statuto cauet̃ ꝙ † instãtia finiat̃ cur. xx. dierũ nũqd si petat̃ executio istri, vel siue finiat̃ instãtia dicto tpe, Bal. in. l. j. C. de iur. cal. in verbo, instantia vr̃ sentire ꝑ illũ tex. qđ sic, per quẽ pꝫ qđ quilibet articulus hꝫ instantiam. Sed aduocati Perusini antiqui, vt ipse dicit tenuerũt ꝯriũ quia instrm ex forma statuti hꝫ vim sñie, & post sententiam non est instantia, & hanc opi. sequitur ipse in. l. j. §. j. ff. si quis ius di. non obtẽ. quia cum procedatur sine litis contest. vel quasi, ergo non est instantia. Et quia vbi petitur executio, causa expeditur per sententiam interlocutoriam, vt. l. minor. xxv. annis. cui fideicommissuꝫ. ff. de mino. & hoc si agitur officio iudicis ad executionem sententie secus si ageretur actione in factum resultante ex sententia, vel actione resultante ex instrumento & non via executiua, quia tunc certum est qđ foret instantia, vt. ff. de peti. here. l. item veniunt. §. idem recte. vbi text. dicit qđ fit lite conte. ergo est instantia, & loquitur ipse in sententia idẽ tamen dicit si petatur executio instrumenti, hanc opinio. vcꝫ causaꝫ executio-

executionis instrumenti non fieri triennio, p. l. properandū. C. de iudi. et idem Bal. in. l. ij. C. de execu. rei iudi. hanc et opinionem nō finiri cursu. xx. dierum cām executionis instrumentorū in executione, et in. l. litibus. C. de agri. et censi. lib. xj. et hanc opi. puto veram, qm̄ statutum disponens de instantia, debet intelligi in potiori et propriori significatu. ff. si ager vect. vel emphy. pe. l. j. §. qui in perpetuū qui potior et proprior significatus cōplectitur instantiā totius cause non vnius articuli. Idem et fortius puto si statutum dicat q̄ lis et causa finiri debeat intra. xx. dies, q̄ lis proprie intelligitur post litis cō te. causa vero ante litem conte. et post, vt not. Bar. in. l. causas. C. de transac. appellatione cause, proprie continetur tota causa, non capitulum solum, seu vnus articulus cause. tex. est et gl. in. l. generaliter. circa prin. C. de reb. cred.

72 Trigesimoquarto quero †Confectum est instrm̄ publicū per notariū Perusinū de actu Perusij celebrato inter Perusinū et quendam de Canario. vnde sum oriundus, et in vtroq̄ viget statutum q̄ instrā publica mandentur executioni sicut snia, petit Perusinus executionem instri coram potestate dicte terre Cannarij, queritur an possit, conclude. quod si petitur executio ex forma statuti ciuitatis Perusij, non procederet petitio qm̄ statuta litis ordinatoria non egrediuntur iurisdictionem statuentium, vt scribit Bar. in. l. cūctos populos. vbi plene disputauit. C. de sum. tri. et fi. c. Si vero petitur executio ex forma statuti dicti castri, procedit petitio, licet in snia non procederet, q̄ non posset eius executio peti coram potestate dicti castri tanq̄ coram iudice alterius territorij, neq̄ per iudicē alterius territorij executioni mandari, nisi ad literas potestatis ciuitatis Perusij, vt plene disputans tenet Spec. in tit. de exec. sen. §. breuiter. versi. quid si iudex Perusinus. et Cyn. in. l. j. C. de confes. in. ix. q. et Barto. in. l. a diuo pio. §. sniam Rome dictam. ff. de re iudi. Ratio diuersitatis est, q̄ snia habet suum executorem, vel ordinarium proferentem vel allegantē, sed instrumentum non, qm̄ notarius precipiens in instrō guarentigiam vel corā quo fit cōfessio in instrō confessionato, vel instrō simili, executionem merente ex forma statuti. non habet exequendi facultatem vnde non requiruntur litere notarij, sic eadem ratione dicendum foret in laudo quod executionem meretur ex forma statuti, quod posset exequi sine literis arbitri. hoc in his casibus tenet Bar. in. d. §. sententiam rome dictam. in vl. q. dicens sic consuetudine seruari, et verum est. ex quibus liquet q̄ si Cannarij in loco in quo agitur non foret statutum, agi oportet via ordinaria, q̄ Cannarij non attenderetur statutum Perusinum. q̄ de snia dictū est verū esse intelligendo si petat̄ executio snie in vi snie, secus si petatur executio in vi publici instrumenti, et de sententia liqueat publico instrumento, vt. j. proxi. q. dicam. et vide ad materiam Bal. in. l. j. C. de execu. rei iudi.

Trigesimoquinto quero Juxta pmissa et pro intelligētia clara totius materie. cū simus in materia executiōis instrōrū publicorū. †Quid cōtineat̄ appellatiōe publici instri. Rn̄ nomē instri sumit̄ largissime, large, et stricte. Est. n. instri nomē gn̄ale, cōprehēdēs in se quodlibet vas domus, quālibet machinā, violā et cytharā, vt. ff. de fund. instru. l. j. §. quesitū. et p totū. quinimo aliqn̄ naturale deesse of instrumentum qn̄ ita stricta est q̄ nō pōt fieri mrimonium. de frigi. et male. c. ex literis. et. c. fraternitatis. Restringit̄ aūt large assumendo instrm̄ et cōprehendit id tm̄ q̄ pbationem et fidē facit iudici et ipsius mentem instruit, vn̄ et testes appellatione instrōrū continent̄. ff. de fi. instru. l. j. ff. de verb. sig. l. notionem. §. instrōrum. de test. c. peruenit. Specialius aūt et stricte accipitur pro scriptura ad alicuius pbationem in posterum, faciendā. ff. de pig. l. cōtitur. et de fi. instru. p totum. fuit hec quasi ad literam dist in. Hostiē. in hoc extensius loquens in sum. de fi. instru. §. j. cui in vltimo dicto concordat Spe. in ti. de instru. edi. §. j. ver. et iam qui significatus stricte sumptus refertur ad omnem scripturam seu ad omne id ex quo causa instruit̄, vt. d. l. j. ff. de fi. instr. cū concor. vt p3 ex. s. dictis. et dicit Jo. an. et post eū Ant. de but. in rub. de fi. instru. et in Spe. de instru. edi. super rubri. post prin. in. d. §. j. in addi. q̄ instrōrum plures sunt spēs de qbus plene in Speco. ti. §. nunc dicendū. et d̄ fi. instru. c. j. et. ij. vbi de hoc p doc. Quarū

73 (margin, beside "Quid cōtineat̄ appellatiōe")

74 vna instrm̄ publicum diffinit in. d. §. j. dicens. †Instrm̄ est solenne et rite ordinata scriptura per auctentice persone manū publicā cā memorie facta. et describi dicitur instrm̄ dictū eo q̄ instruit. Ois igitur solennis et rite ordinate scriptura p manum publici notarij cā memorie seu probationis facta, d̄ instrm̄, et appellatione instrumenti continetur. Et de instrō huiōi intelligitur statutū in tota nostra materia. Et extra hoc p3 q̄ statutum, snia, laudum de quo p3 publico instrumento instri appellatione continentur, q̄ iam Barto. de iur. fis. l. in fraudem. §. sed neq̄ vbi concludit q̄ falsans acta seu instrā. punitur pena statuti loquentis de pena falsantis publicum instrm̄ rōne predicta, Et ex hoc p3 q̄ si petitur executio sententie in vi publici instrumenti corā iudice alterius territorij vbi est statutum q̄ instrumenta publica exequentur q̄ fieri potest sine literis iudicis sniam proferētis. licet secus si peteretur in vi snie rationem vidistis in precedenti. q. et adde quod dicam. j. proxima. q.

75 Trigesimosexto quero †Statutum disponit q̄ certe exceptiones que permittuntur a statuto opponi contra publicum instrumentum quod exequi petitur non possint probari nisi per publicum instrumētum, reus non h3 instrumentum penes se solutionis, an aliquo remedio occurratur. Rn̄. sic, q̄ potest instare qd̄ iudex ex officio testes recipiat, quibus receptis et publicatis iudicis officio tuebitur sicut dicimus in eo qui iurauit non probare solutionem nisi per instrm̄, vt no. Spe. in ti. de pbatione. §. vide. ver. quid si debitor. facit de iure iur. c. ad nostrā. Quinimo tuebit̄ exceptione sua per instrm̄ probata cum de attestationibus rite receptis et probantibus liqueat publica scriptura et sic publico instrō, vt p3 ex dictis in proxi. q. Quo aūt remedio succuratur ei si foret exactus hoc casu. Rn̄. potest agere cōdictione sine cā ad id q̄ soluit fm Bar. in. l. iulianus verum debitorē ff. de condi. inde. dicā latius. j. q. liiij. An autem per statutum vel pactum fieri possit quod debitor probare non possit solutionem, nisi p instrumentum. ponit Specu. in. d. §. versi. sed pone. post Hosti. in tit. de renun. §. que possunt. ver. quid de pacto. et post eos Jo. an. in. c. si diligenti. de fo. compe. super. j. glo. et post eum do. Anto. de bu. et Cy. in. l. penulti. C. de pac. et communis conclusio est quod non teneat pactum statutum vero teneat. nec ob. quod not. per gl. C. de decre. decur. super rubrica. quia respondeo per not. per Bar. in. l. nec impossibile. ff. de pactis.

76 Trigesimoseptimo quero †Qn̄ statutum dispōit quod instrm̄ scriptū manu publici notarij mandet̄ executioni an habeat locum in sumpto iudicis auctoritate, iuxta no. in auc. si quis in aliquo documento. C. de eden. et. c. fi. de fi. instr. Rn̄. non q̄ non est scriptum manu publici notarij inde rogati. secus si simpliciter dicat manu publici notarij. q̄ sic sumptū ē manu publici notarij transumētis cū solennitatibus requisitis a iure de quibus in. d. auc. si qs in aliquo documento. et. d. c. pe. et. fi. per doc. facit q̄ dixi. s. in. xxxv. q.

77 Trigesimooctauo quero †Juxta proxime dicta actor non pducit sumptum, sed producit protocollum notarij mortui vel viuentis non curo et petit executionem ipsius sicut publici instrumenti, an possit. Rn̄. non, q̄ bastardelli et protocolli notariorū, l3 habeāt signa et oīa substantialia, tn̄ non probant, sed opus est qd̄ transumat̄ iudicis auctoritate, et tunc sumptū fidē facit. fm Jo. and. in. ti. de instru. edi. §. dicendum. versi. et no. q̄ tabellio. et Ant. de but. in. c. cum P. tabellio. de fi. instru.

78 Trigesimonono quero †Pone petit̄ executio instri in quo debitor se obligauit procuratori creditoris, opponit d̄bitor de actione non cessa p pcuratorē, an pcedat petitio executionis, non docto p agentē d̄ cessiōe. dicas q̄ sic, qm̄ et si actio quesita p pcuratorē sine cessiōe dn̄o nō querat̄, vt. ff. de acq. pos. l. pe. §. et si possessio. tn̄ pcep tū notarij in instrō guarētigie vel cōfessionato seu auctoritas notario simplex instrm̄ cōficiēti p statutū attributa, opatur vt perinde habeat̄ ac si esset factū in iudicio p pcuratorem, quo casu queritur sine cessione. ff. de mino. l. in cause, in fi. fm Bar. in. d. §. et si possessio.

79 Quadragesimo quero † Si instrā habent vim rei iudicate ex forma statuti, an debitor statim sit cōstitutus in mora sicut per sniam imo per lit. conte. C. de rei ven. l. certum. vel an sit opus noua interpellatione. Rn̄deo non constituitur statim in mora, q̄ id foret incōuenies. ff. de solu. l. q̄ dicimus. sed noua interpellatione opus est, sicut in eo qui iuramēto obligatur, et sic seruat consuetudo, fm Bar. ff. de iureiur. l. eum qui. §. si iuranero.

Quadragesimoprimo quero An instrumenta huiōi possint statim exequi. Rn̄deo, non vr̄ si dicat statutum qd̄ habeat executionem sicut snia, cū snia non transeat in rē iudicatā nisi post. x. dies. C. de ap. auc. hodie. dic contra, q̄ cum obligatio sit pura, statim exequi potest. ff. de ver. obli. l. cum qui calendis. et snia ideo executioni non mandet̄, q̄ ab ea appellari pōt, sed ab instrō consensu p tium inito appellari nōn pōt. ff. de appella. l. a snia. §. idem rescripsit vn̄ sicut snia a qua non pōt appellari, statim potest exequi, vt nota. Jo. an. in ti. de exec. snie. §. videndum. et. §. porro. in add. Specu. sic et instrumentum habens vim sententie.

Quadragesimosecundo quero iuxta premissa, cū in confessum fiat preceptum.x.dierū,vt.l.si debitori.ff.de iudi.7 iudicatis usꝫ spaciuꝫ quatuor mensium.que spacia miserationis cā indulgent prestita tm̄ per confessum vel condēnatuꝫ satisdatione de soluendo, vt.d.l.si debitori.alias posset debitor capi 7 carcerari, ẜm Bart.ibi

80 †An hec tempora vel alteruꝫ eorū indulgentur in executione instrumentoruꝫ si statutū dicat ꝙ executioni mādentur vel ꝙ habeant executionē paratā.Respondeo,in confessum de iure dꝫ fieri executio sicut in ꝯdemnatis post quadrimestre prestita satisdatione.Sꝫ ꝺ cōsuetudine in confessuꝫ dant̄.x.dies,ẜm Bar.in.d.l.si debitori.Idē puto in executione instr̄oruꝫ,si statutū dicat ꝙ executioni mandentur sicut sententie,seu sicut res iudicata.Sed si dicat ꝙ executioni mādetur ꝙ habeat executionē paratā.tūc cuꝫ obligatio sit pura, statim fieri poterit executio.ff.de verb.obli.l.eũ ꝗ calendis.nam in ꝯtractibus nō inest tempus ꝙ dat̄ iudicatis vel cōfessis miserationis cā vt ibi.qua rōne si laudū arbitratoris hꝫ ex forma statuti executionē paratā,statim fieri possit executio,qꝛ accedit ad ꝯtractum transactionis non ad sniam iudicialem,vt no.de iureiur.c.quintanallis.per Inn. hoc sentit Bar.C.de exe.rei iudi.l.eos.secus putarem in laudo arbitri,eo casu quo de iure vel ex forma statuti ex eo oriretur actio, ꝑ not.per doc.C.de arbi.l.j.7.l.nemo potest de leg.j.per Bal.qui dicit eo casu sicut a sententia appellari posse,adhibito tamē aliquali temporis spacio iudicis arbitrio moderando a die celebrati contractus,ne creditori ire liceat cum sacco parato.ff.de solu.l.quod dicimus.7 ꝙ no.ff.de ꝯsti.pec.l.promissor.per Bar.plenius in.l.ita stipulatus.ff.de verb.obli.per Bart.in.q.illa qn̄ cōmittitur stipulatio pura.facit ꝙ not.Spe.in titu.de arbi.§.sequitur.ver.pone igitur.

Quadragesimotertio quero,cū in executione snia interdum non requiratur citatio,vt scripsit Inn.in.c.ex ratione.de appel.7 Bar.in.l.a diuo pio.§.in venditione.ff.de re iu.7 per Bal.in.l.j.C.de in.7 fac.igno.in fi.7 in.c.ex ratione.ad fi.de app.7 vide omnino Bal.

81 in.l.ordo.in vlt.col.C.de iudi.vbi dicit,†ꝙ coram iudice nouo semper est facienda citatio in executione,maxime post longum temporis interuallum,an in executione instrumentoruꝫ citatio requiratur. Respondeo,sic,qꝛ ante nil est cognitum de cā vnde necesse est a citatione incipere,vt insti.de pe.teme.liti.§.fi.7 qꝛ non potest constare iudici ante citationem an instrumentum sit instrumentum, 7 an reus habeat aduersus eū exceptioneꝫ aliquā a statuto permissam vel concessam seu non exclusaꝫ,7 an instr̄m sit exequibile,quinimo si fieret executio parte non citata tanꝗ̄ nulla,statim reuocaretur quatenus ꝺ facto facta est, vt no.ff.de bo.pos.l.iij.§.si causa cognita.7.l.minor.in prin.de euic.7 vult Bald.in.l.ab executore.C.quo.ap.non re.7 hoc verum nisi per statutum aliter disponatur, vt si statutum dicat, vt viso publico instr̄o precipi debeat debitori qḋ soluat, 7 de palatio non recedat,quo casu etiam per epistolam fieri potest,ẜm Bal.C.commi.vel episto.super rubrica.

82 **Quadragesimoquarto** †Quero ꝯductio finito tp̄e tacite intelligit̄ renouata,an si prima conductio facta fuerit ꝑ publicū instr̄m executionem paratā habēs, an renouari intelligatur cum virtute instrumenti.Rn̄deo,nō,qꝛ renouatio tacite intelligitur fieri quo ad ea que tacite renouari possunt ꝑ solū hominis intellectū, secus si aliqd requirat̄ ab extra.vt scriptura que tacite fieri non potest,qꝛ tacite nō scribitur nec tacite fit preceptum guarentigie,cum non sit in potestate partium,secundum Bal.in.l.legem.C.loca.

Quadragesimoquinto Quero cum fideiussor agere non possit nisi sit condemnatus.7 in certis alijs casibus,de quibus in.c.fi.de fideius.an si sit obligatus per instr̄m ꝙ executioneꝫ mereatur statim agere possit.Rn̄deo,sic,ẜm Cyn.in.l.certum.C.fami.hercis.7 Bal.in.l.j.7 Bar.in.l.fideiussor pro venditore.ff.de fideius.

83 **Quadragesimosexto** † Quero an in causa executionis publicoruꝫ instrumentoruꝫ liceat ei ꝯ quē petitur executio appellare. Rn̄deo, dicit gl.j.7.v.in.l.ab executore.C.quo.ap.non re.ꝙ potest a pronuntiatione de exequendo appellari , non ab executione facti.et idem Spec.in tit.de ap.§.in quibus.versi.quinto.7 Barto.in.d.l.ab executore 7 in.l.si cum exceptione.§.hec autem actio.ff.qḋ met.cau.Qua rōne Bal.in.d.l.ab executore.in recollectis.dicit ꝙ cautela volentis euadere appellationem,qn̄ pretextu instrumenti guarentigiati fit executio est,quod non pronuntietur instrumentum esse exequendum.sed incipiat ab executione.Tn̄ verius est quod etiā a pronuntia de exequendo appellari non potest , qꝛ eadem est ratio de pronuntia exequendi que de executione,ẜm Old.vt Cyn.refert in.d.l.ab executore.ff.de app.7 latius declarans,hoc tenet Io.and in ꝑeal.titu.ver.quinto.in addi.Spec.dicens hoc tenuisse Odof.7 Guil.quod vcꝫ sine iudex exequatur instrumentum facto sine pronuntietur exequendum.vt non appelletur.Et sit ratio vt sit finis litium.C.de transac.l.fratris.de dolo 7 contu.c.finem 7.c.fi.in prin.7 ne lex imponatur verbis,C.cōia de leg.l.ij.de elec.c.omissa.§.ij.

84 lib.vj.7 †qꝛ ẜm legistas ab interlocutoria non appellatur.C.quo.appel.non re.l.ij.7 qꝛ prohibitio simplex manauit ergo sit tenenda.ff.de pub.l.de pretio.ẜm Joan.and.7 hec procedunt siue executio petatur per actionem in factum,siue iudicis officio,ẜm Joan.and.ibi.7 sic cum sententia per actionem in factum,ex re iudicata debeat esse,vt pronuntietur sententiam exequendam,a tali sententia non potest appellari,vt dictum est.7 apertius hec duo tenet Spec.in titu.de execu.sen.§.breuiter.ver.sed ẜm.7 Joan.and.ibi aperiens dictum Spec.ꝙ sequitur Ant.de but.in.c.quo ad consultationem,de re iudi.ad fi.pe.col.Et hoc ea ratione ꝙ sententia de exequendo huiusmodi est de executione prime principalis sententie.7 pars executionis,7 ab executione no appellatur.ẜm Spe.7 Joan.and.in.d.§.sed ẜm Jo.sic 7 pronuntia de exequendo est executio prime sententie 7 quedam declaratio a qua non appellatur. qua ratione idem tenuit Bal.de Spe.non faciens mentionem in.d.l.ab executore.C.quo.

85 ap.non re.†Ex quo patet ꝙ siue dixerimus sententiam de exequendo fore diffinitiuam,vt qn̄ fertur sententia diffinitiua super petitiōe executionis,siue per actionem in factum qua pronuntiatur sententiā exequendam,vt.s.siue interlocutoriā,vt qn̄ pronuntiatur sententiā exequenda super petitione executionis iudicis officio nobili,a sententia siue pronuntiatione huiusmodi.s.dictis rationibus appellari non posse , quod procedit nisi in pronuntia de exequendo vel in executione facti modus excedatur , quia tunc ratione excessus ,licet appellari , secundum omnes doctores in locis predictis. Et adde limitationem quaꝫ pono in seq.q. Et ex his dico quod siue petatur executio instrumenti per actionem descendenteꝫ ex contractu siue iudicis officio,a sententia appellari non poterit.nisi modus excedatur,vt dictum est.Et si agatur actione descendente ex contractu,modus concludendi in libello ,7 sententiandi est ꝙ petatur instrumētum exequi 7 pronuntietur exequēdum, sicut in snia dictum est,ꝙ est bene notandum.secus putarē si concluderet conuētum condemnari,7 condemnatū cogi ad soluendū,qꝛ tunc necessario oporteret pronuntiari seu sententiari iuxta petitionē,7 sibi imputet agens de simo.c.lꝫ heli.de verb.sig.cle.sepe.7 ꝙ ibi not.vn̄ agens dꝫ esse cautus ꝙ concludat conuentum astringi ad soluendum,ẜm formam instrumenti.non autem concludat eum condemnari ad soluendum.

Quadragesimoseptimo Quero quod dictum est in precedenti.q.ab executione appellari non posse.†an procedat quo ad om- 86

nem appellationis effectum. Respondeo, non , quoniam id verum est ab executione appellari non posse,quo ad finem impediendi executionis,seu meri executoris processum.sed quo ad finem deuoluendi causam appellationis ad superiorem , tenet appellatio , etiam a mero executore interposita,vt nota. Specu. in titu.de acti.7 pet.§.super actionibus 7 petitionibus.versicu.sed quid si antequam.in.v.col.quo tamen casu appellatio non iustificatur ex sola oblatione probationis sicut iustificatur , si executor assumeret partes cognitoris,vt no.Inno.de elec.c.cum inter canonicos.7 Spe.in.d.ver.sed quid si anteqn̄.ẜm Ant.de but.vt premittitur,dicentem in.c.dilecto.de appel.in.ij.col.

Quadragesimooctauo quero Quero iuxta premissa,vt sciat̄ qn̄†modus exceditur in causa appellationis 87

qualis debeat esse processus,an sicut qn̄ appellatur ab interlocutoria an a diffinitiua. Pro cuius.q.ꝺcisione videri oportet vtrū cū pronūtiatur instrumentum exequendum, sit interlocutoria vel diffinitiua. Respondeo,est interlocutoria ,7 sic cum expressione cause,vcꝫ ex eo qꝛ modus excedatur 7 in quo,7 alias appellatio non tenet.ẜm Bar.in.d.l.ab executore , 7 clarius per spe.in titu. de exce . sen.§.nunc videndū ver.quid si ab executore.7 ver.nunquid.cum enim non possit appellari nisi modus excedatur,vt superius dictum est moduꝫ excedere non potest nisi causa expressa,ẜm Bar.7 Spec.vbi.s.7 Joan.in ꝑealle.§.in quibus.ver.v.7 sic ẜm eos est mera interlocutoria.pro hoc facit ꝙ no.in auc.de here.7 fal.§.si quis aūt nō implēs

88 in gl.super verbo.decreto incipit.s.admonitorio.que vult†ꝙ mentio iudicis facta heredi quod soluat legata sit interlocutoria. 7 per hoc dicit ibi Ange.apparere ꝙ iudex ꝗ precipit debitori,ꝙ ẜm formam.l.si debitori.ff.7 iudi.vel etiam neganti vel forte mandādo instrumentum confessionatum executioni mandari ẜm formā statutorum Italie precipiendo dicitur ferre interlocutoriam non diffinitiuam

tinam, ſm eum. Hec intellige qñ talis pronuntia tendit ſolum ad fi ne executionis. & productio inſtrũi fit ſine aliqua cauſe cognitione, ſe cus ſi fiat poſt terminũ ad opponendum & dicendũ quare inſtrũm nõ debeat pronuntiari exequendũ. & ſic fiat cum cauſe cognitione, q: tunc habet vim diffinitiue. & de ea vt de diffinitiua eſt cenſendũ, ſm theoricam Jo. an. in. c. peruenit. de appel. & Bar. in. l. non fatetur. ff. de confe. quo caſu non habet vim diffinitiue, q: principale negoti um diffinit, & non plus per diffinitiuam operari poſſet, argu. eorum que dicit Jo. an. in. j. glo. de appel.

89 Quadrageſimonono quero †iuxta premiſ ſa pnũtiat inſtrũm exequẽdũ pone ad rẽ venditã ꝯ vẽditorẽ, vẽditor expſſa iuſta cã appellat, emptor petit fructus rei vendite ſequeſtrari ſeu rẽ venditã, queritur nunquid poſſit. Rñdeo, ſic, qñ & ſi qñ ap pellatur a ſnia diffinitiua non fiat ſequeſtrũ, niſi perſona ſit ſuſpecta vt not. ff. de appel. l. imperatores. & de ſeque. poſ. & fruc. c. fi. tñ in ꝓ poſito cum appelletur ab executione ſeu mixtim ab executione & in terlocutoria, ſequeſtrũ fieri debet indiſtincte, vt ſit qñ appellatur ab executione ſententie, vt. d. l. ab executore. C. quo. appel. non re.

Quinquageſimo quero An excluſus ex for ma ſtatuti ab excep tionibus ꝓponendis, poſſit iudicis officiũ implorare, per q̃ credi tor ab agendo ſeu a petendo executionem ꝓhibeat. Rñdeo, ſic, q: prohibitus excipere non prohibetur iudicis officium implorare, vt. ff. de peti. hered. l. plane. & l. fi. & l. iij. in fi. ff. nau. cau. ſtab. & in. d. §. & parui refert. & in. d. l. plane.

Quinquageſimoprimo quero iuxta pro ximam queſtionẽ.

90 †Si debitor exceptione a ſtatuto excluſa munitus, iudicis officium imploret, an lite pendente creditor impediatur executionem petere vel creditor petit executionem, reus implorat iudicis officiũ, an ex ecutio retardetur. Rñdeo, iudicis officium nititur equitate reſpectu vtriuſq; partis, vcʒ ne creditor cum aliena iactura lucretur, & debitor damnum patiatur. Si igitur iudicis tam officium imploratum re quirat altiorem indaginem q̃ executio que petitur per creditorem vt quia requirat ordinem iudicij, iuxta not. in. c. fi. de offi. iud. tunc executio non impeditur, ſiue iudicis officium imploret corã eodẽ iu dice, & ſine fortius corã diuerſo, ſicut dictũ eſt, ſi petatur in integrũ re ſtitutio & ſi opponunt alie exceptiones, q: non foret equitas q̃ exe cutio retardaret pp iudicium ordinarium intentatũ, & cui denegat defenſio, moltomagis actio. C. de tranſac. l. nec intentio. Si vero nõ requireret altiorem indaginẽ. vt q: haberet inſtrũm de exceptione cõ petente, qđ ſimiliter executionem mereretur, tunc executio impedi tur, q: ſic dicat equitas. & ſic hoc caſu non denegatur exceptio. & q: eſt quedam mutua petitio que ſimiliter terminari dʒ cum equa in ſtrumenta ſunt priuilegiata. vt no. de mutu. pet. c. j. & l. j. §. fi. de va ri. & extraor. cog. p Bar. & in auc. & cõſequenter. p doct. C. de ſen. & interl. om. iud. melius in. d. c. j. de mutu. peti. & idem dico ſi p viam nullitatis agat, q: creditor petat exequi & debitor inſtrumentum nul lum pronuntiari, vel econtra debitor petat inſtrumentum nullũ pro nuntiari & creditor petat exequi coram eodem iudice.

Quinquageſimoſecundo iuxta premiſſa quero dictum eſt abunde. ſ. in. xj. q. q̃ exceptio nullitatis, que põt incontinẽti proba

91 ri impedit executionẽ inſtrumẽti. †Sed quid ſi cõmiſſa ſit cauſa nul litatis ad inſtãtiã debitoris vni iudici, & creditor petat executionem corã iudice ordinario cauſe, cui iudex delegatus nullitatis inhibet ne nullitatis cã indeciſa pendente, ꝓcedat tam iudici q̃ parti, nihil ominus iudex ordinarius cauſe ad inſtantiam creditoris commiſ ſiõe & inhibitiõe nõ obſtãte exequit inſtrũm, an teneat executio facta li te pendente & poſt inhibitionem. Reſpondeo, ſic, q: motio huius li tis impedit executionẽ, prout expreſſe not. Inn. in. c. cum in iure. de offi. deleg. ſup verbo, de mandato. nec impedit inhibitũ q: nõ impe dit litis proſecutio ſup nullitate, q: hoc ſpãle eſt, qñ res diffinitiue ſnie cõformes late ſunt. vt in cle. j. de re iu. que ponit ius nouũ & ſpe cialẽ caſum & ſi agens obtinebit in cã nullitatis, obtinebit reuocatio nem executiõis. de reſti. i integr. c. ſuſcitata. C. de pre. imper. of. que ſupplicatio. de procur. c. in noſtra. & c. auditis. & de re iudi. c. paſto ralis. in cle. nec obſtat. ff. de iud. l. ſi pretor. in fi. ad quam reſponde, vt reſpondet Inn. in. d. c. cũ in iure. & hoc tenent dñi de Rota, eorũ deciſio. cclxxx. Si vero ageretur de nullitate coram eodem iudice, dic vt in proxima queſtione dictum eſt.

Quinquageſimotertio quero iuxta pre

92 dicta, † qđ ſi ſtatutum dicat q̃ nulla exceptio neq; defenſio admitta tur. Bar. in. d. §. & parui refert, dicit q̃ tunc neq; iudicis officium poterit implorari. ſubdit tñ q̃ tunc & forte poterunt a iudice excep tiones opponi, cũ hec generalitas ſit nimis ampla, arg. ff. ſi quis cau. l. ſed & ſi qs. §. queſitũ. & quod no. in gl. in. c. ex parte. de offi. deleg. & ſic recedit quaſi a dictis ſuis paulo ante in. d. § & parui refert de quo dic vt dixi. ſ. in. iiij. q. ſatis ample. In predicta tñ. l. plane. ff. de peti. here. tʒ abſolute q̃ hoc caſu non poſſit iudicis officium implo rari. Tu aũt dicas q̃ nedũ iudicis officiũ, ſed neq; iuſte exceptio nes, per dicta generalia verba intelligun tur excluſe, vt vult Spec. in tit. de obli. & ſol. §. j. ver. inſtrumentũ. ſup ver. nullam aliam ꝯriam exceptionem ſeu defenſionem opponere. per quã cõuentionem nõ intelliguntur excluſe iuſte exceptiones ſimiles reſpectu verbi, excep tionẽ. vt dixi. ſ. in. j. q. Sed ſi ſtatutũ tolleret defenſſionem expreſ ſe, vt in termininis tertie queſtionis de exceptionibus dictũ eſt, tũc putarem verũ dictũ Bar. q̃ vcʒ iudicis officiũ implorari non po ſit, vt ſi diceret ſtatutũ q̃ non obſtante exceptione ſolutionis &c. & de fenſione, vt iuris agendi ſeu mutue petitionis, & quibuſcunq; alijs ex ceptionibus & defenſionibus, inſtrumenta executioni mandentur. & fortius ſi diceret, non obſtante q̃ iudicis officiũ imploraretur, vel qđ non poſſit implorari cauſa executionis inſtrumentorum, vt dicat ſtatutum ciuitatis Ancone, quod dixi. ſ. in. iij. queſtio.

93 Quinquageſimoquarto †quero quo re medio ſuccurrat debitori exacto qui habet iuſtas exceptiones tamen a ſtatuto exclu ſas. Reſpondeo quod ſoluat & repetat condictione ſine cauſa, ſcđm Bar. in. l. iulianus verum debitorem. de condi. inde. & in. d. §. & par ui refert. nec obſtat q̃ repeti poſſit tanq̃ indebitũ, q̃ ſoluitur iudi cis mandato. C. de condi. inde. l. j. qñ id verum eſt, ſi ad repetendũ ſolutũ cõpetit ſolũ condictio indebiti vel ſine cã. ſecus ſi illa actio competat. vt ſi volebam opponere exceptionem, dolo facis petere q̃ reſtituturus es. nã non admiſſa exceptione huiuſmodi, ſolutũ re petere poſſum actione mihi competete. At ſi haberẽ neceſſario cõ dictionẽ indebiti. vel ſine cã intentare, ẽt non excludor, vt. ff. manda ti. l. ſi fideiuſſor. §. oĩbus. & ff. de conditio. ſine cau. l. ſi fullo. Nec ob ſtat. l. j. de condi. inde. q: loquimur eo caſu quo in primo iudicio ex aminari potuit, an foret debitum vel indebitum, argu. eorum que ibi ſcribit Cy. facit de iureiur. c. debitores. vbi debitores pp iuramen tum cogunt ſoluere vſuras, & repetuntur, q: obſtante iuramento ſeu exceptione vſuraria tueri non potuerunt. Nam ſoluens. q: ex forma ſtatuti non poteſt opponere exceptionem doli vel metus, non dicit inſtrumentum approbare. Sed videtur ſoluere ne capiatur, ideo ſo lutũ repetere poteſt, ſm Barto. C. quod met. cau. l. ij. ad fi. Ex quo ibidem Barto. not. quod licet ſtatutum tollat exceptionem haben tem in ſe naturalem equitatem, tamen ſoluens repetere poteſt, non quia tutus exceptione, ſed quia tutus naturali equitate. quod dicit eſſe notandum.

94 Quinquageſimoquinto †quero qñ petit executio inſtrumẽ ti continentis debitum frumenti, vini vel olei, vtrũ habeatur rõ eſti mationis a tempore more. Reſpondeo, ſm opi. gl. in. l. in hac. l. de triti non habetur. q: officium iudicis exequentis ſe non extendit ad hec. ſed ſuper inſtrumento ſolum petitur executio & tẽpore celebra ti inſtrumenti vinetur lata ſnia. & a tempore more vſq; ad ſententiam habetur rõ intereſſe, ſm glo. Sed Bar. tenet qđ etiam poſt ſenten tiam creſcit eſtimatio, vt. l. iij. §. in hac. ff. commoda. ſm lec. Barto. & ſic poſt inſtrumentũ huiuſmodi celebratum ſm eum. qui in his ter minis hoc tenet in. d. §. in hac. tetigit in. l. vinum. ff. ſi cer. pet. quod intellige, vcʒ creſcere eſtimationem deducto tempore, q̃ datur iudi catis. ſeu ad ſoluendum ex forma ſtatuti. ff. de vſur. l. in fideicommiſ ſi. in princip. ſecundum eum.

95 Quinquageſimoſexto quero †dicat ſtatutũ q̃ non poſſit peti executio inſtrumenti, poſt decem annos, an poſt decẽ annos poſſit creditor agere via ordinaria, & inducere inſtrumẽ tum ad probationem debiti, ad finem ſententie condemnatorie exe quende, non ad finem executionis. Bald. in. l. plane. ff. quod fal. tu to. aucto. dicit audiuiſſe Barto. dicentẽ quod ſic, argu. d. l. Tu au tem, dicit ipſe, conſidera verba ſtatuti, aut ſtatutum diſponit de ex ceptione contra executionem, aut contra debitum principale. Pri mo caſu verũ dicit Bar. ſecundo non arg. de tute. & rõ. diſtra. l. j. §. in tutella. ſm eum. & ſic Bar. verũ dicit in exemplo propoſito quo ſtatutũ diſponit de exceptione contra executionem. Ad hoc q̃ di xi. ſ. in. iiij. & vj. q. Ad hoc, q: & ſi ſtatutũ diſponat qđ inſtrumẽta ha beant executionem, non ꝓpterea tollitur quominus poſſit ordinarie agi & hoc probat, ſicut ſi diſponeret poſſe ꝓcedere ſine figura iudicij poſſet nihilominus ordinarie agi, vt in clemẽ. ſepe. de verbo. ſignifi catio. in fine. niſi per ſtatutum tolleretur iudici poteſtas procedendi

aliter q̄ per viam executiuam, vel mandaretur per principem iudicis quod exequatur. nam eo casu non posset ordinarie agi, per ea que notantur in dicta clementi. in fine. in gloss. super verbo, non contradicentibus.

96 **Quinquagesimoseptimo† quero** si ex forma statuti obligatus debet astringi vigore publici instrumenti, saluis certis exceptionibus, an clericus succedens laico debitori per instrumentum obligato poterit astringi coram iudice laico. Respon. non, quia clericus etiam in realibus debet gaudere beneficio clericali, ⁊ conueniri in foro ecclesiastico. iuxta not. in auc. vt omnes obed. iudic. §. licet considerantes. ⁊ per Archi. de cleri. coniu. c. primo versicu. vj.

¶ Et quia vbi contra heredem debet fieri executio, oportet premitti vocationem ⁊ aliquam cause cognitionem, quam in clerico iudex secularis premittere non potest, arg. ad hec q͛ not. per Innocen. de iudic. ca. quia. V. secundum dominos de Rota sic tenentes, eorum decisione. cclxvj. que incipit, obligatus est ciuis Auenionensis ⁊c. in decisionibus nouis.

Quinquagesimooctauo Quero plane constat surdum et mutum simul etiam a natura contrahere seu inire posse contractus, ⁊ omnia que consensu contrahuntur .ff. de acti. ⁊ obli. l. in quibuscunq;. ff. de regu. iur. l. non voce. ff. de pactis. l. item. ⁊ q͛ quod ibi not. ff. de acquiren. heredi. l. mutum. vbi Bar ponit qualiter notarius rogatus debeat scribere instrumentum. de. spon. ca. cum apud. ⁊ ca. tue. cum simi. dummodo mutus ⁊ surdus intelligat quod agit. insti. de here. quali. ⁊ differ. §. primo. ff. de verbo. obliga. l. prima in princip. ⁊ extense explicat Barto. ibi. ⁊ latius Joan. and. in. d. c. cum apud. vbi materiam muti ⁊ surdi latius alio explicat. Intelligere autem in dubio presumitur, vt not. C. qui testa. face. pos. l. discretis. in ver. non habeat. ⁊ C. de codicil. l. nec codicil

97 los. † Quid ergo erit de contractibus huiusmodi, cum omnes contractus hodie fiant per stipulationem, an teneant. Bart. in. d. l. j. §. si quis ita. de verbo. obli. dicit quod valent vt contractus sine stipulatione celebrati, q͛ idē est intelligere per signa, ⁊ intelliegre per nutum, vt. ff. ad treb. l. seruo inuito. §. si pupillo. Qua ratione si in instrumento non continetur mutuum, sed confessio mutui recepti non posset agi ex tali instrumento ex vi stipulationis, sed deberet agi certi cōdictione ex mutuo, ⁊ probaretur per confessionem contentam in instrumento, Sed si instrumenta huiusmodi habeant executionem paratam ex forma statuti, dicit quod cum talia instrumenta guarentigiam continentia habeant vim sententie, seu precepti facti in confessum forte aliud foret dicendum. Sed q͛ talia statuta sunt facti, non potest sententiari nisi verbis statutorum diligenter inspectis. ideo per te ipsum dispice, secundum Barto. in. d. §. si quis ita. Ange. hidez dicit quod si statutum dicit exequi instrumenta continentia preceptum guarentigie. tunc licet stipulatio sit inutilis, preceptum est vtile sicut dicimus in sententia. vt. l. cum putarem. ff. fami. hercīscun. post hunnus. §. si quis ex his. ff. de inoffi. testa. Nihil aliud est querendū, nisi an preceptum sit factum.

¶ Si autem statutum disponit exequi instrumenta super obseruatione contractum facta, tunc quia stipulatio inutilis non est contractus, non habet locum statutum. ⁊ non fit executio, secundū Ange. ibi quorum neutrum dictum procedit, quia statutum disponens exequi instrumenta continentia preceptum guarentigie ⁊c. intelligitur si instrumētis validis, qualis nō est stipulatio surdi ⁊ muti. l. iiij §. condemnatū. ff. de re iudica. si ad stipulationem preceptum referatur, ⁊ si disponit exequi instrumenta super obseruatione contractum habebit executionem vt contractus sine stipulatione celebratus. tene ergo Barto. q͛ si verba statuti referantur ad stipulationem, non habebit executionem. Si ad contractum, ⁊ tunc si subsistat sine stipulatione, sic. si vero non subsistat sine stipulatione, non, ideo aduertenda sunt verba contractus ⁊ statuti, vt dixit Barto.

Expeditus sit tractatellus iste ad laudem ⁊ gloriam dei omnipotentis ⁊c. cum protestatione saluo iure addendi siue minuendi, submittens ipsum charitatiue correctioni cuiuslibet melius sentientis per me Antonium de canario. M.ccccxxxiij.

Tractatus Sequestrorū editus

per clarissimum ⁊ prestantissimū doctorem dñm Franciscum Curtium Papiensem, ordinariā iuris ciuilis de mane in felici studio Ticinensi legentem, sub anno. Mcccclxxxiij. de mense octobris, in cōmento legis vnice. C. de probi. sequestra. pec. in quo vtiles ⁊ quotidianas q̄ones i materia seq̄stri facile Juris studiosus inuenire poterit.

SVMMARIVM

1 Pecunie dictio qualiter stet, ⁊ quot modis capiatur. 2.
2 Pecunie ap̄lone i statutis odiosis i dubio venit pecunia numerata.
3 Pecunia ⁊ numerus ad paria referuntur.
Nummus vnde dictus.
4 Nummus est future necessitatis fideiussor.
Pecunia est vita hominis.
5 Consuetudo populi romani ad pecuniam reponendam qualis fuit.
6 Seq̄stratio de qb⁹ rebus sit p̄hibita, ⁊ i qbus casib⁹ fallat. 7. 9. 12.
7 Possessionis commoditas nemini est auferenda.
8 Seq̄stratio vbi est dilapidationis timor an possit obtineri nondum lata sententia.
9 Dilapidationis rei ⁊ fructuum iustus timor q̄n dicatur in possessore ad sequestrationem petendam.
10 Possessor pendente sequestro fructuum an ⁊ q̄n ex eis ali debeat.
11 Monac⁹ cū abbate litigās litis expen. ⁊ alimēta a monasterio capit.
12 Sequestratio litigiosi fundi per partes tumultuantes petita qualiter per iudicem concedenda.
13 Precium rei empte an prius numerandum q̄ res tradenda.
14 Sequestratio possessionis ⁊ fructuum beneficij lata sententia quando fieri non possit.
15 Inuentarium fructuum ⁊ rerum per partem peti an possit sequestratione licet prohibita.
Descriptio simplex sine incorporatione ꝯ omnē malitiam occurrit.
16 Patrimonium totum pandi omnium interest.
Tutor cui per testatorem remissum est inuentarium an pati debeat bonorum descriptionem fieri ne bona baratentur.
17 Testator an possit vxori remittere inuentarij confectionem, ⁊ cautionem de vtendo arbitrio boni viri.
Inuentarium caput est rationis reddende.
18 Sequestrandi modus triplex.
19 Seq̄stratio quotuplex sit, maxime que iudicis mandato fit. 22. 24.
20 Sequestrationis diffinitio, ⁊ vnde dicta.
21 Sequester dicitur qui certantibus interuenit medius. 29.
23 Dignitas tanq; vni semper desponsata duos non d; habere viros.
24 Sequestratio facilius inducitur in iudicio vniuersali q̄ singulari.
Possidens vniuersa singula non possidet.
Sequestratio quotuplex sit, ⁊ quibus modis fiat.

Quoties. In hac lege vnica posita in ti. de p̄bi. seq̄. pecu. C. añ principiū studij anni p̄ntis Tractatū ⁊ materiā sequestri inserere ⁊ ordinare istitui, q͛ cōmodius alibi tractari nō posset. sic cōmentādo legē istā in ore vulgi, ⁊ in scholis ⁊ in foro sepe diuulgatā. Diuidit in tres. In prima ponit dictū. in secūda rō dicti. In tertia rō rōnis. secunda ibi. oportet. n. tertia ibi, q̄ rē. ꝫm Sali h. d. Sequestratio est prohibita. h. d. ⁊ ad hoc quotidie allegatur.

1 ¶ † Nota Primo ex tex. ibi, pecunia postulat̄ iūcta gl. j. ⁊ rubrica tituli, q͛ verbū pecunie sumit̄ large p tex. i. l. ij. j̄. de cōstituta pecunia l. pecunie verbū. ff. d ver. sig. ⁊ ita transeūt oēs. Credo oēs errare, q͛ nedū large imo largissime sumit̄, vt videbimus inferius, q̄ et sequestratio ē p̄hibita de re imobili. ¶ Pecunie. n. verbū tribus modis sumit̄. stricte p pecunia numerata tm̄. l. sed iulianus. §. mutui datione. ff. ad macedo. ⁊ sic intelligimus ꝫm cōem vsū loq̄ndi, dicit Barto. in. l. talis scriptura. ff. de lega. j. subijciēs ꝓbandū eē d isto cōi vsu quasi sentiat, q͛ nisi ꝓ bet de cōi vsu aliter intelligeret. dubitaui semp q͛ imo ab s ꝓbatione cōis vsus, vt in dubio intelligēdū de pecunia numerata p tex. in. d. §. mutui datio em, ibi, ait. n. senatus mutuam

2 pecuniam dedisse. † tamen istud verbum Barto. sequuntur omnes, quia sic etiam videmus in statutis exorbitantibus ⁊ odiosis. vt in illis

lis intelligatur de pecunia numerata: vt sentit Bar. in. d. l. talis scri
ptura. ⁊ idem Bar. in. l. singularia. in. iij. col. ibi. Quarto est specia-
le. ff. si cer. pe. ⁊ ita intelligitur Bal. in. l. ij. §. creditum. ff. si cer. peta.
Et idē ēt in scriptis sm Ludo. roma. singula. ccxv. incipiente. Tu
habes glo. vbi pulchre loquit̄. allegat Inn. in. c. sedes apostolica. ex
tra de rescrip. ⁊ ibi per Imol. ⁊ docto. Secundo sumitur large. pro
his que pondere numero vel mensura continentur. l. ij. §. creditum.
ff. si cer. pe. ⁊. d. l. ij. ꝟ. de consti. pecu. Tertio sumitur largissime, p
oibus rebus ⁊ corporalibus. d. l. pecunie verbū. ita declarat Bart.
in. d. l. talis scriptura, post gloss. idem glo. ⁊ doct. in. d. §. creditum.
3 † Pecunia. n. ⁊ nummis ad paria referuntur. vt sentit Bar. in. d. l.
singularia. sed Salice. ibi ⁊ roma. non pōderantes Bar. dixerūt nū
mum capi semper stricte pro pecunia numerata. mihi nunq̄ placuit
fretus auctoritate Philosophi. v. Ethicorum dicentis nummuz di
cium apo ton nomos, quod est lex, q̄ a lege fuit inuentus nūmus ⁊
pecunia. l. j. ff. de contrahen. emp.
4 ¶ † Et ideo Aristoteles dixit, q̄ nūmus est fideiussor future neces
sitatis, vt dicit Bal. post gl. in. l. ij. ꝟ. de constit. pecu. Et pecunia est
vita hominis. text. cum glos. in. l. aduocati. ꝟ. de aduoca. diuers. iudi.
5 Imo dixit gl. in. l. ij. de numera. ⁊ actua. lib. xij. † q̄ ꝯsuetudo populi
Romani fuit ab initio, vt pecuniā quam ex tributis percipiebat in
marsupiū reponert, ⁊ si marsupium non efficeret, ad fiscum. i. saccum
deueniret. ⁊ sic non sufficeret, deuentuz est ad erariū, eo q̄ ibi es re-
ponebatur. eris appellatione forte tunc temporis ois pecunia cōtine
batur, ⁊ ita populus Romanus fuit auctus sm gl. ibi, ⁊ sic remanet
expedita gloss. j. nostra.
6 **Secundo no. ex text.** † Regulā prohibitiuā sequestratiōis pecunie
q̄ omni iure est ꝓhibita sequestratio regulariter, siue de rebus mo-
bilibus siue immobilibus, siue de rebus corporalibus, siue incorpora
libus, siue de profanis, siue de spūalibus. Jo. an. ⁊ docto. post glos.
in. c. examinata. extra de iudi. glo. ⁊ doc. in. c. ij. in verbo, fructus se
questrari. extra de sequestratione posses. ⁊ fructuum. ⁊ ibi Panor.
plene post alios. Hosti. in. c. fi. eo. tit. Sali. hic post gl. ⁊ Bal. ver.
quero an de rebus incorporalibus. Melius per Jo. mo. quē refert
Joan. and. in. c. locupletari. de regu. iur. lib. vj. in mercurialibus. et
Archid. late in capi. q̄ res. xj. q. j. glo. ⁊ doct. in. l. si fideiussor. §. fi.
ff. qui satisda. cogan. in. l. imperatores. §. fi. ff. de appel. Cardi. flo. in
7 cle. j. de seques. pos. ⁊ fruc. ⁊ alibi sepe. † Ratio huius regule prohi
bitiue sequestri illa est, quia cōmoditas possessiōis que magna est. §.
comodum. insti. de interdic. nemini est auferenda. c. j. extra vt lite
pendente. c. j. extra de seque. posses. ⁊ fru. c. volumus. xvj. q. iiij. naz
ante sententiam nimis propere executio petitur. l. prima. ꝟ. de execu-
tio. rei iudica.

Fallit ista regula In pluribus casibus enumera-
tis p glo. Hosti. Archi. ⁊ Pa
nor. in locis alegatis, ex quibus recensebo vtiles ⁊ quotidianas, alijs
omissis. Primo fallit, pendente appellatione ab executione senten
tie in casibus in quibus de iure appellari potest ab executione. Nā
lz alias requiratur suspitio fuge vel dilapidationis. tn̄ isto casu nō re
quiritur aliqua suspitio. ita declarant Bal. ⁊ Lud. ro. in. d. l. si fide-
iussor. §. fi. Q̄r presumitur appellatum malitiose, seu causa morande
⁊ impediende executionis. l. satis aperte. ꝟ. de falsis. d. Ant. Car. ⁊
Imo. in. c. post electionem. de conces. preben. Ange. in. l. iiij. §. con
demnatū. ff. de re iudi. Istaz rationem assignat Panor. in. d. c. ij. ex-
tra de seque. pos. ⁊ fruc. in. ij. col.
¶ Secundo fallit quotiescunq̄ peteretur res immobilis, si dubitet̄
de dilapidatione fructuū in cā principali, poterit sequestratio fieri
ita Panor. in. d. c. ij. in. j. col. ⁊ clarius in. c. fi. eo. titu. subijcens, qđ
vbi insurgit equitas vel presumptio mouere debens iudicem ad se-
questrandum, vel q̄ timeatur de cōsumptione rei ⁊ fructuuz, vel q̄
litigetur cā deferendi iudicij, ⁊ capiendi interim fructus, iudex po-
terit sequestrari facere, quasi sentiat q̄ sequestratio sit multum arbi
traria iudici. Quod non puto verū, nisi in casibus in iure expressis,
seu omnimodaz similitudinem habentibus, vt patebit ex. ꝟ. dicendis.
8 Contrarium tn̄ q̄ regula prohibitiua sequestri in causa principali p
cedat. teneo, vt sequestratio prohibeatur nondum lata sententia etiā
si oriretur timor depopulationis fructuum vel dilapidationis rei, q̄r
licet reperiatur iure cautū pendente appellatione si timeatur de di-
lapidatione fructuum posse sequestrari. d. l. imperatores. §. fi. a cō-
trario sensu erit prohibitio firma si reus est soluēdo, vt nō fiat seque
stratio in causa principali sm Salice. hic motus, q̄r speciale videtur
in dote. l. si cum dotem. §. sinaūt in seuissimo. versi. si vero dotē. ff. sol.
matri. Q̄r licet dos transiuerit in dominium mariti, tamen oneribus
matrimonij ⁊ mulieris est subiecta. l. in rebus. ⁊. l. vbi adhuc. ꝟ. de iu
re dotium. nimirum si sequestratio permittitur, ergo in contrarium

erit ius commune. ⁊ ista opi. vr̄ subtilior ⁊ verior. ⁊ satis dependet
a proxime dicendis. in. iij. fallentia.
¶ Tertio fallit vbicunq̄ subest timor q̄ appellatus possessor lite
9 pendente fructus in alimoniam suam. vel sue familie conuertat, † q̄r
dicitur subesse iustus timor dilapidationis ad concedendam seque-
strationem. tex. est cum glo. quē ad hoc ponderat Ange. in. l. diuus
la. j. ff. de petitio. heredi. Archid. in. d. c. q̄r res. Panor. in. d. c. ij.
Ange. in. d. l. imperatores. §. fi. ⁊ ibi Moder. Bal. in. d. l. si fideius
sor. §. fi. ⁊ in. c. j. §. fi. in titu. quo tempore miles. Contrarium tenuit
Joan. de anania. in. d. l. imperatores. q̄r appellanti debet conseruari
ius sue possessionis. c. non solum. de appel. lib. vj. iuncta. l. tit. a. de
solutio. ergo poterit conuertere in vsus suos. et idem tenet do. Car.
in. d. c. fi. quia si possessor vtitur fructibus sicut prius, nisi dissipet, id
est publice depopuletur fructus, id est quando versatur aliter quam
ipse solet, vel quam solet prudens paterfamilias, tunc pendente ap-
pellatione fieri potest sequestratio, alias non. ita intelligit text. in. d.
l. imperatores. in fine. ⁊ glo. in. l. ab executione. C. quorū appel. non
reci. Primam tn̄ opinionem tenet Bald. ⁊ Ludo. roma. in. l. si ser-
uum. in fi. ff. de acquiren. heredi. dicentes. paria fore ad concedendū
sequestruz, vel quod dilapidet, vel quod consumat in proprios vsus
⁊ sequitur Panor. ⁊ cōmuniter. docto. post Inno. in. d. c. fi. in hac
difficultate. Angel. are. in. d. l. imperatores. §. fin. ⁊ ante eum Pa-
nor. in. d. c. fi. concordando opi. distingunt. Aut appellans est alias
soluendo, si vtatur eo modo quo prius, non concedetur sequestrum.
Si autem non vtatur eo modo, sed dilapidet, dissipet ⁊ depopuletur
tunc fiet sequestrum, q̄uis foret soluendo, propter presumptionem
ortam ex sententia contra appellantem. ⁊ propter sinistram suspitio
nem ortam ex dilapidatione vltra solitum morem. ⁊ ita tenet Joan.
mo. in. d. c. locupletari. ⁊ Imo. i cle. j. đ seque. possel. Nec huic ob.
quod sit soluendo, quia ipsi fructus principaliter debentur. de qui-
bus magis contendebat dominus, quam de ipsa estimatione. ⁊ licet
ista ratio militet in causa principali. tamen non militat presumptio
insurgens ex prolatione sententie, igitur non debet impediri lite pē
dente vti sua possessione. Aut possessor non est alias soluendo, tunc
ꝓcedat opinio ꝯtraria, quod cōuertente illos in suos vsus fiat seque
strum. ⁊ sic non erit speciale in causa appellationis, q̄r idē foret in ca
usa principali sm Panor. ibi, ⁊ est equa ⁊ subtilis inuestigiatio, vt
dixi in precedenti fallentia.
10 ¶ † Circa istam fallentiam incidenter quero, an pendente ipso se-
questro (si non habeat ille cuius fructus sunt sequestrati vnde se ali-
mentet) debeat se alimentare ex eis. tex. nota. in. d. l. is cui. §. qui le-
gatorum. ff. vt in posses. lega. quem ponderat Barto. ibi, dicens sin-
gularem, decidit quod sic. ⁊ sequitur Ludo. roma. in. d. l. si fideius-
sor. §. fi. in. d. l. si seruum. §. fi. ⁊ sic debebunt tot fructus sufficientes
ad litem ⁊ alimenta sibi relaxari arbitrio iudicis. l. fina. C. de ordi. co
gni. ⁊ ibi expresse ponderat Sali. post Bald. ibi quod est nota. Idē
11 Sali. hic adducens † simile in monacho litigante cum abbate, quia
debet habere expensas litis ⁊ alimonie a monasterio, ne cogatur li
tem deserere, ⁊ ab illa desistere. alleget. c. ex parte. extra de accusat.
¶ Quarto fallit. quando vtraq̄ pars contendit se possidere, ⁊ iuste
timetur ne pars deueniant ad arma in colligendis fructibus. l. equis
simum. ff. de vsufruc. ⁊ ita tenet Bartol. per tex. ibi in. l. sed si vsufr
ctus. §. sed si inter duos. ff. de vsufruct. quia poterit iudex prohi
bere vtriq̄ parti ingressum, ne veniant ad arma ⁊ rixas. Barto. in.
l. fina. de edic. diui adria. tollen. docto. in. d. c. ij. Specu. titu. de se-
questra posses. ⁊ fruct. in princip. versicu. sed nunquid. ⁊ ita tenent
omnes. ⁊ super hoc periculo ⁊ scandalo discutiendo requiritur par
tis presentia, nec crederetur verbis iudicis ita asserentis. Ange. in
consilio. ciij. in fine, quod incipit Jacopellus ⁊ Lucas.
¶ Circa predictam fallentiam incidenter quero. Sempronius agit
contra Titium ad fundum cum fructibus, timetur ne partes ad ar-
ma, rixam, aut scandalum perueniant, an iudex poterit ad alterius
partis suggestionem fundum cum fructibus sequestrari facere sine
12 preiudicio iurium vtriusq̄ partis. Bal. hic monet ⁊ decidit, † quod
vbi constat iudici alterum tantum possidere, non debet sequestrare,
sed mandare aduersario ne accedat ⁊ turbet possessorem. ita intelli-
git. d. l. equissimum. ⁊. d. l. si oleum. quando dubitatur quis posside-
at, ⁊ partes sunt in procinctu armorum. Istud fuit dictum Innoc.
in capitu. in presentia. extra de probatio. Immo si non apparet quis
possideat, debeat summatim se informare, et tueri quem inuenerit
possidere secundum Innocen. ibi Cyn. in. l. prima. C. vti pos. Bal.
in. l. quidam estimauerunt. si certum petatur. in. l. ordinarij. ff. de rei
vendicatione. in. l. si disceptetur. ff. vbi pupil. educa. debe. in. l. ij. C.
de sum. trini. in. l. si super possessione. ⁊ ibi dixi supra de transactio.
in. l. edicto. de edi. diui adri. tollen. ⁊ alibi sepe. Istud Bald. excla
mat. ⁊ voluit pulchre Spe. tit. de libel. cōcep. §. nunc dicendū. ver.

xxi. & Practicus Papiensis in opere sepe allegato, vbi multũ ele-
ganter loquitur. ¶ Quinto fallit, in odium contumacis, q̃ pmittitur
sequestratio. c. ex literis. extra de dolo & contu. & ibi no. Bal. & doc.
idem Bald. in. d. l. si fideiussor. §. fina. & in. l. consentaneum. in. viij.
no. infra; quomodo & quando iudex. Salic. hic. Ange. areti. in. d. l.
imperatores. §. fi. q̃ si in parendo vel sistendo in iudicio est contu-
max, potest sequestratio fieri. Innoc. in. ca. j. de seque. poss. & fruct.
Tractat late Cardi. florẽ. in. d. cle. j. in. xxij. q. Sexto fallit, lata snia
in iudicio vniuersali, puta aliquem esse heredem, tunc omnes res de
quibus dubitaretur q̃ essent hereditarie, sequestrari possunt. Bal.
in. l. fi. C. qui ad liber. procla. non licet.
¶ Septimo fallit, vbi venditor non vult tradere rem venditam, nisi
habeat pretiũ. & emptor non vult dare pretiũ, q̃ aliter non confidit d
alio, tunc deuenit ad sequestrũ. l. si soluturus. §. fi. ff. de solutio. Hoc
casu qñ emptor & venditor non conficiunt inuicem, fit sequestrũ mo-
13 mentaneum hinc & inde. d. l. si soluturus. † De natura tñ ɔ̃ctus est,
quod prius pretium numeretur, sicut emptor prius nominatur q̃ vẽ
ditor. l. j. ff. de rerũ pmutat. Ita dicit Bal. in. c. j. de seq̃. pos. & fruct.
¶ Octauo fallit, lata sententia contra aliquem si timeatur de dilapi
datione fructuũ, iudex incontinẽti potest sequestrari sup facere. d. l.
imperatores. §. fina. Immo vbi fertur sententia beneficio, inconti-
14 nenti fit, sequestratio possessionis & fructuum beneficij, † nisi reus
tenuisset illud per triennium. clemen. j. de sequest. posses. & fruc.
Quod limitat Ioan. and. in additio. Specu. in titu. de seque. pos. &
fruc. in. ij. col. & sequitur late dominus Cardi. in. d. clemen. j. versi.
quarto quero. nisi reus primo obtinuisset sententiam, quam licet po-
stea succubuisset per sententiam in causa appellationis non fieret se
questratio, de qua in. clemen. j. sed oporteret expectare aliã sniam.
Et sic no. limitatur. d. l. imperatores. in fi. q̃ est not.
Ceteras fallentias traditas p gl. Io. mona. Hosti. Panor. & alios
p ost Archi. in locis allegatis omitto, q̃ sunt plurime, adeo q̃ pos-
sent constituere regulam premissiuam, vt dicit glo. alibi in. §. si quis
alij, institu. de inutil. stipulatione. quarum multas inferius in discur
su tractabimus.
15 **Illud tamen sciendum** † Et notandum est. q̃ lz sequestratio re
gularitet si prohibita, tñ pars semp petere poterit descriptionez fru
ctuũ & reruz fieri, ad hoc vt sciatur quantitas, & ad faciliorem proba-
tionẽ ſm Bar. & Sali. hic Bar. Ange. & Moder. in. d. l. impera
tores. §. fi. Bar. post And. de barulo. in. l. facultas. de iure fisci. li.
x. Bal. in. c. j. de sequest. posses. & fruct. do. Anto. in. c. ij. eod. titu.
Bal. in. d. l. si fideiussor. §. fi. Bar. in. l. post contractum. in fin. ff. de
dona. in. l. fin. de requiren. reis. Bar. per tex. ibi not. in. l. prima. §.
fi. ff. de ven. in posses. mitten. Ratio diuersitatis assignatur per An-
ge. & Moder. in. d. l. imperatores. §. fi. q̃ per simplicem descriptio
nem absq̃ incorporatione occurritur contra omnem malitiam, nec ex
ea priuatur possessor sua possessione q̃ est nota.
¶ Predictam tamen decisionem limitauit Bald. hic dupliciter.
Primo vt procedat in descriptione ad probandum tantum. & non in
ea que fieret ad incorporandum. per tex. not. in. d. l. prima. §. eligitur
. ff. de ven. in posses. mitten. Allegat not. per Inn. in. c. fina. extra de
hereti. Secundo limitat i Bal. si descriptio fieret absq̃ iniuria par-
16 tis, vtputa describendo fructus agri. Secus † si quis vellet describi
facere bona in capsis, vel supellectilia, q̃ iudex debet esse discretus,
vt res procedat sine iniuria. Cum intersit cuiuscunq̃ ne totum patri
monium pandatur. l. ij. de alimentis pupil. prestan. & l. ij. ĩ. qui. & quã
do quarta pars debe. libro. x. faciat quod pulchre voluit Bal. con-
sil. incipien. In Christi nomine amen. petitus tutor a matre per tex.
in. d. l. facultas. Licet testator remiserit inuẽtariũ tutori, tñ debebit pa
ti fieri descriptionem bonorum ad faciliorem probationem, & ne bo-
na baratentur quod est menti tenendum. Ego soleo allegare tex. in.
l. j. §. recte autem. ff. quemad. vsufru. caue. Faciat quod voluit Pau.
17 de cast. consi. cxc. incipien. Anteq̃ veniam. quod sicut † testator nõ
potest remittere vxori cautionem de vtendo & fruendo arbitrio boni
viri. l. j. & ibi not. C. de vsufru. l. scire. ĩ. vt in posses. lega. argu. l. con-
uenire. ff. de pac. dota. Ita nec confect ionem inuentarij quod ordina
tur ad predicta, cũ sine eo non possit bene sciri an vsa fuerit arbitrio
boni viri, & an dictas res restitueret, merito solet fieri descriptio, qđ
appellatur inuentariũ. d. l. facultas. & d. l. j. §. eligitur. Ita Pau. de
cast. ibi. Nam inuentariũ dicitur caput rationis reddende Bald. &
Imo. in. l. cũ tale. §. j. de condi. & demõ. Et predicta quotidiana mul
tum not. sunt. Et sic remanet expedita glo. magna ponẽs multas fal
lentias vt in gloss.
18 **Restat oportune loco** † Sequestrationis materiam attingere,
Inuenio tria fore diuersa. sequestrationẽ. descriptionẽ, & inhibitionẽ
dixit Bal. in. d. l. si fideiussor. §. fi. Et modum sequestrandi triplicez
esse ſm Salice. hic aliquando persona & non res sequestratur. puta
iudex mãdat partibus vel alteri, ne ad locũ accedant causa rixe & scã
dali euitandi. l. fi. ff. de offi. procu. ce sa. Aliquando res & non perso
na. Exemplũ, mandat iudex cautiones cões deponi. & istis duobus
possessio nõ perditur, q̃ in primo casu res non traditur tertio. Et in
secundo, q̃ quilibet coheredum possidet, & quilibet copiam accipit,
& originalia etiam exhibentur in iudicio vbi opus est. Aliquando se
questratur res, & persona. & ista est propria sequestratio de qua trac
tat, lex nostra quia res a persona. & persona ab ipsa re repara-
tur. Et in hoc an ex ista perdatur possessio in dubio videbimus
infra in questione. xx.
19 **Quero igitur primo** † an sequestratio sit multi plex. Archi. in. d. c. quia
res. & Io. an. post Io. mo. in. d. c. locupletari. Bal. & Sal. hic Bal.
in. d. c. j. de sequest. poss. Card. in. d. clemen. j. dicunt duplicem esse
sequestrationẽ. Alteram voluntariam ex bene placito & conuentiõe
partium, & ista semp est permissa. l. interesse puto. ff. de acquir. poss.
Altera dicitur iudicialis, q̃ fit a iudice, & ista fit altero de duobus
modis, aut de re non contentiosa, vel ad iuris sui conseruationem.
Exemplum in heredibus volentibus ius suum conseruare in po-
sterum super tabulis testamenti. & cautionibus cõmunibus, q̃ si ius
non concordat, vel ipsi conuenire non possunt, iudex facit illa seque
strari. l. cetere. & l. si que sunt cautiones. ff. famil. hercis. l. fi. ff. de fide
instrumen. vel ad euitationem oneris. Exemplum, quando debitor
ad euitandum cursum vsurarum vult soluere sortem, & creditor non
vult recipere. Sequestratur ipsa pecunia, idest deponitur penes
alium. l. acceptatã. ĩ. de vsuris. l. debitor. ff. eo.
20 ¶ † Et in istis casibus sic diffinitur sequestratio. Sequestratio est
rei liquide sui iuris tuendi, seu oneris euitandi gratia depositio, ſm
Io. mo. Archi. & Io. an. Si vero fieret de re contentiosa, ſm eos sic
diffinit. Sequestratio est rei possesse seu detente que in cõtrouersia
vertit, aut fructuuz eius a possessore seu detinente iudicis officio ex
cã separatio. Nimirũ q̃ dr̃ a sequestrando & separãdo vel aliter dif
finiri potest. Sequestratio est rei de qua facta est cõtrouersia deposi
tio. l. lz. in prin. ff. deposi. vt refert Cardi. floren. in. d. l. clemen. j. in.
21 xv. qõ. ¶ † Et in predictis oĩbus sequester dr̃ qui certantibus me-
dius interuenit. ſm Isido. Archi. & Io. an. vel in volũtaria ſm Pa
nor. in. c. examinata. de iudi. Diffinit sequester in tex. l. sequester. ff.
de verb. signi. ille apud quẽ plures eandem rẽ de qua controuersia
est deposuerint. dictũ ab eo q̃ occurrenti, aut quasi sequenti eos
qui cõtendunt, cõmittitur. d. l. sequester. & ita transeunt omnes, q̃
vterq̃ de contendentibus fidem eius sequitur, vt declarat. d. Cardi.
22 in. d. cle. j. in. xvj. q. ¶ † Aduertendũ tñ est, q̃ ista que fit mandato
iudicis poterit fieri altero de quatuor modis.
¶ Primo mõ ex mero officio psidentis. qñ videt aliquos patos ad ar
ma & rixas, quos potest sua iurisdictione cõpescere, qñ videt neutrã
partem curare adire ipsum iudicem. d. l. equissimum. que alias inci
pit. Sed si vsufructus. §. sed si inter duos. Exempluz, iudex dicit re
cipio contentionem vestram in manu mea, & rem custodiri faciam.
ideo iubeo coram me cõpareatis ius vestrum prosequi. Illud sepe
fit in Normannia, & in Italia, ne cõtẽdẽtes ad arma prosiliẽt, & sic iu
dex facit coli, & vincẽti restituit fructus. de quo diximus ĩ. in. iiij. co.
¶ Secundo modo fit sequestratio per officiũ iudicis mercennariũ
deseruiens sequestrationi, quia si seruitium est debitum, potest fieri
sequestratio. Exemplum, beneficiatus non vult seruire beneficio.
presidens habet sic currare, quod eius officiuz non negligatur seque
strari faciendo fructus, quo ad hoc vt beneficium officietur non ob
stante appellatione. ca. peruenit ad nos quod cum. U. extra de ap-
pel. vel exemplum. in. l. iij. infra qui ad liber. procla. non licet. & in. l.
prima. §. super peculio. infra de assertione tollenda. Sic dicunt pre
fati doctores. quod vbi duo contendunt de beneficio, quorum nullus
est pacificus possessor donec controuersia sopiatur, poterũt fructus
sequestrari, quia non capit duos sed vnum tantum. ca. cum contin-
gat extra de prescrip.
23 ¶ † Nec dignitas duos sponsos hz, ne inofficiata interim remane-
at, fructus sequestrantur viua rõne. Nam vbicunq̃ iudex videt ali-
cui incumbere onus quod non implet. preses illuz monere debet, & si
non faciat sequestrabit. d. l. si cũ dotẽ. §. sinautẽ in seuissime. sol. mat.
c. per nostras extra de dote post diuor. resti. Et sic ſm Ioan. mona.
Archi. Ioan. an. & doc. officium iudicis mercenariuz deseruit seque
strationi faciende, vel propter onus rei incumbens, quod non exple
tur, vel propter rei concesse abusum. d. §. sinaũt. d. ca. peruenit. d. c.
ij. de seques. poss. vel ex qualitate personarum. vbi ex facti natura in
ducitur incompassibilitas prouidendo partibus per cautionem.
Exemplum, aliquis proclamat in libertatem aduersus existentem
in possessione

in possessione servitutis, confitet aliquas res acquisitas ex re possessoris, vel ex operibus suis, et ista statim deberet restituere possessori, alias asserit ex donatione vel legato provenisse, quia detecta libertate debe rent ipsi assignari, ideo sequestratio dicitur necessaria. d. §. sup peculio. et hoc ubi possessor cavere non pot. ff. de ordi. cogni. Si aut qualitas unius psone hoc induceret, et peteret fieri ab altera pte p iudicem, di-
24 ceret casualis seu specialis contra regulam nostram phibitiuam. ¶ † Et sm pfactos doctores facilius inducitur sequestratio in iudicio universali vel quasi. l. fi. ff. de tabu. exhiben. d. l. fi. de ordi. cogni. d. l. iij. et d. §. super peculio. et l. j. §. frater. ff. de colla. bono. quam in iudicio singulari, ubi aliquis petit suu. vel sibi debitum, quia non est presumptio quod reus ad illud sit obligatus, nisi pbet. Secus ubi contendit sup universitate, cu possidens universa singula no possideat. l. q universas. in prici. de acqren. possess. vel ubi non est ia efficax presumptio p detinente. Et io decidunt quod si duo contenderent de bnficio, et p altero apparerent potiora iura, quod ille foret in possessioe tuendus vel mittedus. l. fi. ff. de edic. divi adri. tole. Ergo multomagis audiretur ad impetrandu sequestru quod minus est. ¶ Tertio mo fit sequestratio ad petitionem sequestri. et de hoc est tex. in. l. ei apud. §. si velit. ff. depositi. ¶ Quarto mo fit ad petitione partis per iudicem. et ista proprie est materia legis nostre quotidiana. ¶ Vel aliter sm Bal. hic multiplex est sequestratio. Altera premissa et volutaria. Altera phibita et temeraria. Altera possibilis et causativa, id est que causatur ex aliqua iusta ca. Altera pceptiva et necessaria. Vel sm eude triplex est. Voluntaria, que pcedit ex conventione partiu. Pretoria, que fit a iudice an sniam. ex qua non admittit possessio. Judicialis, que fit post sniam et re indicata p qua amittitur possessio. sicut fit in immissione l. divo pio. §. si sup rebus. de re iudi. Sicut dicimus de pretorio et iudiciali pignore sm Bal. hic. Et sic remanet expedita. j. questio.

SUMMARIUM

25 **Secundo quero** † An sequester dicat officialis. tex. in. d. l. si fideiussor. §. fina. ibi apud officiu iuncta gl. exponete. l. apud officiales. pbare vr quod sic. Veritas est sm Ange. ibi quod pprie in eo non est officiu auctoritate publica, sz largo mo. ex quo infert quod nemo invitus cogit acceptare sequestru. Ita Ange. ibi, per text. in. l. fina. circa medium. ff. de bo.

an ctorita. indi. possi. q: obligatur ex quodam quasi contractu, & contra eum competit actio praescriptis verbis, & si soluendo non sit Sequester, contra deponentem agitur de dolo. l. si oleum. §. primo. &
26 ibi Bald. hoc etiam tenet. ff. de dolo. Idem Angel. hic. Et † sic officium Sequestri est voluntarium non, necessarium. ita Barto. in. l. litibus. de agri. & censi. libro. xj. per textum in dicta. l. fina. Imo si ita tuto non caueretur quod quis cogi posset ad sequestrum recipiedũ tamen iudex ex suo officio posset ex causa compellere, ita tamen non impediat aliquid de suo, sed solam operã ponat. d. l. fi. §. fi. & l. fi. ff. de regre. reis. Ista sunt verba Bal. i. l. j. ff. vbi pupillus educari dbeat.

27 **Tertio quero an** Sequester possit renuntiare, & dicere. nolo amplius esse Sequester text. est nota. in dicta. l. & apud quem. in fine. ff. depositi. quem text. declarat Bald. in rubrica infra depositi. in fine. vbi dicit & declarat illum text. quod possit deponere officium ex causa, & iudice interueniente. Idem Angel. hic. Bald. in dicta. l. si oleũ. do. Card. in. d. cle. j. in. xxi. q. & si Sequester patiatur damnum, vel perdat rez sequestratam apud se eidem competit actio, fm Sali. hic in penul. q. per tex. not. in. l. is cui. §. qui seruandorum. in fi. ff. vt lega. nomi. ca uea. allegat Bar. in. d. l. interesse puto.

28 **Quarto queritur** † An sequestrum fieri possit apud eundem iudicem vt depones liberetur. Ista questio fuit in ciuitate Feltrensi, vbi magistratus fecerat apud se deponi, Et consuluit dominum Raphaelem. an recte fecisset. dubitauit Raphael consulere. Prima facie videbat q sic. per tex. cum glo. in. d. l. si fideiussor. §. fi. sed ex aduerso vigere videtur, q: iudex cui data est electio non potest seipsum eligere. argu. l. plane. ff. q cuius. vniuersi. nomi. l. fi. tibi mandauero. §. si tibi centum. ff. mandati. vbi si dedi tibi centum vt dares cui velles. non posses pro te retinere. Subijcit tamen Rapha. in. d. l. si fideiussor. q non dubitasset consulere q sic potuisset fieri, si vidisset glos. in. l. senatusconsulto. in verbo, deponatur. ff. de offi. praesi. & sequuntur Lu do. & Alex. in. d. l. si fideiussor. §. fi.

29 **Quinto quero que** † Differentia sit inter depositum & sequestrum, & ex mẽte Jaco. butri. & docto. in. l. licet. ff. deposi. glo. & docto. in. d. c. examinata differre videntur, quia Sequester dicitur ille apud quez res in litigium deducta a litigatoribus deponitur. sed depositum fieri põt sine lite aliqua. Istam opinionem decidit dominus Ant. in. d. c. examinata. q: ad validitatem sequestri non requiritur quod sit in iudicium deducta. ¶ Panor. tamen ibi reprobat. d. Ant. male ponderatam glo. q: non dicit deducta in iudicium, sed in litigium. quod põt intelligi de extraiudiciali, puta altercantibus partibus & concurrentibus ad aliquã rẽ possidẽdã. d. l. equissimũ. Et ita sentit Jo. an. in. d. c. locupletarit. Cardi. in. d. clemẽ. j. in. xv. q. in diffinitiõe sequestrãtis, hoc mõ. Sequestratio est rei que in ꝯtrouersiam deducit̃ ꝯsensu concertantium apud tertium depositio. d. l. licet.

¶ Secundo differunt, q: Sequestrum fit a pluribus. Depositũ ab vno tm̃ fieri potest in voluntaria sequestratione non in necessaria, vt declarat Panor. in. d. c. examinata.

¶ Tertio differunt, q: sequester in dubio possidet. d. l. licet. in. fi. & d. l. interesse puto. depositarius non, vt declarat Jo. an. in. d. c. locupletari. in mercurialibus.

30 **Sexto quero** † quid probandum sit corã iudice anteq̃ concedat sequestrationem. text. nota. in. d. l. si fideiussor. §. fi. velle videtur, q si conuẽtus pro re mobili sit suspectus, nec possit satisdare, res debet sequestrari. & illum tex. ponderauit Ang. ad practicam quotidianam contra Muliones, stipendiarios & forenses venientes ad ciuitatem cum equis & mulis. Quia cum semper sint in itinere, & pedem teneãt in stapedio, semper dicũtur suspecti, si ab eisdẽ petantur equi vel muli, vel aliquid aliud nisi satisdent. ideo practicatur, quod sequestrum fit fm Ange. bene facit qđ no. Bar. in. l. heres absens. in fi. ff. de iud. vbi † viatores sem
31 per dicuntur suspecti de recessu. Facit quod voluit Bald. in. l. si vero donationis. j. de contraben. emptio. vbi licet re vendita presumatur in dubio habita fides de pretio. gl. in. l. quod vendidi. ff. de contraben. emp. in. §. vendite. insti. de re. diui. Tñ istud non procedit si venditio fiat in nundinis, q: quilibet presumitur esse ibi in fuga. qđ est no. Faciat q voluit Bal. Ange. & Imo. in. l. si cum dotem. §. fi. ff. solu. matrimo. Bald. post glo. in. l. in ciuile. C. de rei vendicatio. Barto. & Bald. in. l. si eum venderet. ff. de pigno. actio.

¶ Contra tñ hanc communem practicam viget, q: muliones & viatores seu forenses non sortiuntur forum in alio loco etiam ratione cõtractus, etiam si ibi inueniantur, nisi haberent pergulam vel armarium, vt notatur in. l. heres absens. §. j. ff. de indi. c. romana. §. contrahentes. de foro competenti. lib. vj. Si ergo ratio esset presumpte suspitionis de fuga, sequeretur q omnis iudex censeretur competẽs contra suspectos de fuga, vt videbimus in. xxj. q. Ergo nunq̃ haberet locum. d. §. contrahentes. cum similibus. Cogitabitis, q: a nemine tactum. ¶ Ponderandum etiam est q text. in. d. l. si fideiussor. i fin. in verbo, si hoc iudici sederit. exponente glo. s. in animo. proba
32 re videtur, q iudex † non tenetur assentire allegant suspectum, & petenti sequestrationez, nisi in animo suo sedat illum esse suspectum iustificato animo ex actis, vt declarat Ange. post Barto. ibi. Exemplum fm Barto. si forte actor personam aduersari aliquo modo approbasset, arguméto. l. creditores. ff. de priuilegijs credi. l. si is a quo §. fi. ff. vt in pos. lega. & ita communiter tenetur. ¶ Ponderandum
33 etiam est fm glo. ibi in verbo, officiũ. † quatuor inquit fore faciẽtia aliquem suspectum.

¶ Primo non possidere immobilia. l. sciendũ. eo. tit. ¶ Secũdo pauca immobilia possidere. arg. d. l. creditores. Justũ fm damnat Roma. in. d. l. fideiussor. §. fi. q: habens conductam domum non potest capi, vt suspectus. allegat Bald. in. l. heres absens. ff. de iud. quem nunq̃ inueni. Possumus tñ dicere q quantitas debiti potius faciat suspectum, qñ possideret immobilia pauca. per text. ibi in verbo, si hoc iudici sedat.

¶ Tertio mali mores quos mõ haberet. §. fi. insti. de suspec. tuto.

¶ Quarto si prius male fecisset. l. si cui. §. ijsdem. ff. de accusa.

¶ Sine dubio fm doc. ista quatuor simul accumulata faciunt debitorem suspectum, & de necessitate non requiruntur copulatiue. Nã q̃nq̃ fm q contingit sufficit alterum arbitrio iudicis fm Barto. Alberi. Ange. & Moder. ibi, & sic arbitrio iudicis estimatur, an quis sit suspectus. Jaco. de are. per tex. ibi. in. l. si tutor. ff. de suspe. tuto. Et ex qualitate persone perpẽditur suspitio, vel ex timore fuge vel recessus, vel baratationis, vel qq dolo desineret possidere, vt declarat Bald. in. d. l. si fideiussor.

34 ¶ † Circa predicta indistincte quero, an procedat indistincte, quod mali mores reddant quem suspectum ad sequestrandum. In hoc teneo q non, q: debent esse mali mores ordinati ad fugaz vel dilapidationem, inferentes in effectũ suspitionis, q: de alijs moribus non est curandum fm Mart. silima. Jac. butri. Bal. & Moder. in. d. l. fin. Illa. n. regula. §. ijsdem. & c. qui semel malus. de regu. iur. lib vj. procedit in eodẽ genere mali. glo. in. d. c. semel. malus. Bar. in. l. cassius. ff. de senato. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. de no. ope. nuntia. Bar. in. l. fi. ff. de hẽdi. instit. Et subtiliter tangit Barto. in. l. si prius. in quinta oppo. iij. partis principalis. eo. ti. de no. ope. nuntia. Cum grano ẽt salis intelligenda sunt predicta. nisi p triennium continuum, postea bone fuisset conuersationis, q: amplius non presumeretur malus & suspectus, ita Ange. in. §. hinc nobis. in auc. de monachis. Et exclamat. d. Alexan. in. d. l. fideiussor. §. fina.

35 ¶ † Secundo incidenter quero. an istud solum qđ debitor non possidebat immobilia reddat debitorẽ suspectũ ad rẽ mobilẽ petitam sequestrandam. Sali. hec glo. Bart. & Angel. in. d. l. si fideiussor. §. fin. Specula. & Joan. and. in additio. titul. de sequestra. po. & fruc. §. primo versicu. sed pone. d. Anto. in. d. c. ij. decidunt q sic. Contrarium tenet Jaco. de are. & Bald. in dicta. l. si fideiussor. §. finali. per tex. ibi. in verbo, si hoc iudici sederit, q arbitrio iudicis relinquit & si op. ꝯria procederet, foret positum in necessitate. Et ideo vt retuli. s. perpendẽda est fm Bal. qualitas persone. circa causandam suspitionem. Istam opi. sequit̃ Pau. de cast. consi. xxxviij. incipiente. pro pleniore. Alberi. vero in. d. l. si fideiussor. §. fi. distinguere videtur. Aut illa res mobilis est super qua disceptatur, & tunc possit sequestrari. Aut est alia, tunc nisi laboret alia suspitio quam non possideret immobilia, & non sufficiat. Et circa ista multum se inuoluit. Ego sequor opi. Bal. q: illam sequitur Paul. de cast. & Moder. quia respondendo ad tex. ibi, prout facit Bart. q iudex procedere possit ad sequestrationem contra personam suspectam, vel non possidentem immobilia. nisi ex aduerso appareat q actor approbauerit personam debitorum. d. l. si creditores. Istud est violare illum text. & nimis restringere.

36 ¶ † Ultimo incidenter quero quomodo intelligatur illud verbum glo. vel pauca immobilia possidere gl. in. l. sciendum & titu. declarat q possessor modici seu vilis cespitis terre in cã magne quantitatis pecunie non habetur pro possessore immobilium, & sic intelligit verbũ pauca immobilia possidere. s. tam pauca & minima q̃ auferant suspitionẽ idem tenet Ang. post gl. ibi in verbo facultatem in §. hinc nobis. in auc. de monachis alias de here. & falcid. vbi Ange. infert ad statutum disponens nõ possidẽtem domum posse tanquã suspectũ detineri, q: possidẽs vilissimã domũ non gaudebit beneficio statuti. Faciat tex. in. l. si senatus. §. marcellus. & ibi Imol. & Moder. ff. de leg. j. vbi statutũ disponens forensem nõ posse immobilia acquirere, tñ non intelligitur prohibere vnam domũculam par-

parumlam,vel saltē capanam sine tecto ⁊ parietibus.vt voluit Bal. in.c.si duo fratres.in cōmuni casu.in.titu.de duo.fra.de nouo bene.inuesti.Faciat qd̄ voluit Bald.. Sali.⁊ Moder.in auct.preterea.in vlti.q.ꝫ.vnde vir ⁊ vxor.Ubi dispositio dicte auct.preterea.loquens in matrimonio sine dote procedit etiam si dos esset parua. Faciat qd̄ voluit Bal.in.l.si pro ea.in prin.ꝫ.man.Ubi dixit non attendi,dilapidationē,nisi sit ordinata ad inspitionē.i.ꝙ taliter dilapidet ꝙ timere debeat de suo credito.q2 si debitor de centū,habens in bonis mille,alienaret seu dissiparet forte ducenta non propterea posset allegare suspitionē qd̄ d̄t facere ad statuta pmittētia iurari de suspecto.Faciat qd̄ voluit gl.Bal.⁊ Sali.in auct.minoris dbitor.ꝫ.
37 qui.da.tu.possunt.† vbi debitor ⁊ creditor qui remouenť a tutela, nō remouebunť pro modico debito vel credito,nec ꝓ modica cōmunione.vel vili possessione.Qd̄ est no.dignuꝫ.Faciat qd̄ voluit Panor.in.c.vt sup.extra de reb.ec.non alie.vbi decidit,ꝙ res modica seu modice vtilitatis nō includiť sub iuramēto plati iurantis nō alienare immobilia Romano Pontifice inconsulto. Et ad hoc allegat consiliū Federici de senis,vt ibi late per eū.Faciat qd̄ voluit Ange. in.§.hoc etiā.in fi.in auct.de aliena. emphy.vbi dispositio auct.hoc ius porrectū.xij.q.ij.nō procedit in plato alienante rem immobilem paruā ecclesie per text.in.c.terrulas.xij.q.ij.⁊ sequiť Panor.in.d.c.vt super.Faciat ⁊ melius qd̄ voluit Bal.no.ad propositū in auct.
38 sed iam necesse.ꝫ.de dona.ante nupt. † vbi decidit etiā stante statuto ꝙ suspectus de fuga capi possit pro debito nō habebit locū in capturā debitorū modici seu parui debiti.Et illud dictū exclamat Ludo. cōsi.cccxxx.⁊ melius in singularibus singulari.xciij.incip.Sic mihi tu habes.Pro quo bene facit text.in.l.j.§.sed sciendū.ff.de edil. edic.Ibi proinde lenis febricula.⁊ ibi vel vulnusculū modicum.per quē text.deciditur ꝙ statutū loquēs de vulnere non intelligiť de modica scissura,seu sgrafignatura.vel excoriatione ſm Bal.in.l.si.C. de edil.actio.Ange.in.l.si pignore.§.furem.ff.de fur.in.l.extat.ff.qd̄ me.cau.Bald.in.c.cum adeo.extra de rescri.Ludo.in.l.j.§.fi.ff.ad sille.Sic constitutio penalis.pro sanguinis effusione,non intelligiť de minima seu modica.Bal.in.d.c.cuꝫ adeo.Bald.⁊ Jmo.in.d.l.
39 senatus.§.marcellus.† Et sic vulnus vnuꝫ modicū nullum habet in se delictum.vt dicit Bald.in.d.l.fi.faciat.c.pro illorum.in fi.extra de sen.excom.⁊ ita tenet Panor.in.c.proposuisti.extra de cōse.ecclesie vel alta.Ubi infert ꝙ statuta disponentia de sanguinis effusione,nō vendicant sibi locū in effusione modici sanguinis.Sed contra predicta facit.l.si scafa.ff.de euic.vbi appellatione nauis continetur etiā scafa,que est parua nauicula.⁊ per ea que voluit Bald.in.l.j.§.sed de exercitore.ff.nau.cau.stab.Ubi stante statuto de comburente domum,vel mittente ignem in domū vt puniatur,pena mortis.comprehendit comburentem domūculam.per illuꝫ text.qui tamen nihil probat,quam decisionem non puto veram ex premissis.

40 **Septimo** principaliter quero,† an sequestrum nullū censeatur omissa citatione.Bal.in.d.l.si fideiussor.§.fi.decidit partē nō citandā si timetur de fuga,ne fuga instruat, q2 contra fugitiuos proceditur de facto sine ordine iuris.d.l.ait pretor.§.si debitorē.l.penul.ꝫ.de pign.acti.l.quesituꝫ.ff.de pignoribus. Jstud etiam sequitur Panor.in.d.c.ij.Bald.in.l.creditor.la.ij.ff. si certa.peta.in.l.consentaneū.in.v.colum.ꝫ.quomodo ⁊ quādo iud. Contrariū tamen tenet.d.Cardi.in cle.j.xxv.q. Joan.mo.⁊ Joan. and.in.d.c.locupletari.Archid.in.d.c.q2 res.Quia requiritur citatio partis,contra quā conceditur sequestrū.Si enim premitti debet cause cognitio, vt probat text.in.d.l.si fideiussor.§.fina.ibi.Si hoc iudici sederit,vt tenet Bal.hic ergo requiritur citatio.l.in cause.§.causa cognita.ff.de mino.l.iij §.causa cognita.ff.de bon.posses. argu.l.de vnoquoqꝫ.ff.de re iudi.Et istam partem sequitur Angel. are.in.d.l.imperatores.§.fi.Bald.in.l.ij.C.de ser.fugi.Bald.in.l. si quis curialis.de epis.⁊ cleri.Jaco.but.⁊ Bal.in.l.cōsentaneū.C. quomodo ⁊ quando iudex.Et refert Pau.consi.xxxvij.incipiente, in causa capture.Et istam partē credo veriorē,cum grano tamen salis,nisi periculum esset in mora ne fuga instruatur.Et hoc fit specialissimum ſm Bald.in.d.l.consentaneū.Et istud sequitur dn̄s Alexan.in.d.l.fideiussor.per ea que no.Jmo.in.c.significauit.extra de
41 testi.vbi etiam procedi potest parte absente,† si periculum esset in mora,vbi alias requireretur partis presentia.⁊ per.d.§.si debitoreꝫ. cum ibi not.per Barto.Nimirum,quia vbi periculū est in mora potest procedi ad capturā ⁊ sequestrationē etiam diebus feriatis in honorem Dei,vt dicam in.x.q.Et istud semper teneri ⁊ obseruari vidi. ¶ Sciendū tamen est ex premissis,qd̄ antequā iudex cōcedat licentiam creditori capi faciendi debitorē veluti suspectum,multa sunt necessaria.¶ Primo qd̄ summarie,saltim semiplene fiat fides de credito.¶ Secundo qd̄ debitor a tēpore contractus citra deteriorauerit conditionē suā.¶ Tertio qd̄ illa deterioratio ⁊ inopia superueniens fuerit insignis ⁊ magna.d.l.si fideiussor.§.fin.Ideo articulari debet quod post contractum deuenit ad magnam inopiam,alias relaxaretur captus,⁊ sequestrum ſm Ludo.consi.cccxxx.¶ Quarto ꝙ non possideat immobilia in iurisdictione dicti iudicis,vel mobilia sufficientia que faciliter non possent occultari.¶ Quinto ꝙ post calamitatem non tacuerit diu,sed quāprimuꝫ sciuit institit apud iudicem.d.l.si creditores.ad fi.¶ Ultimo ꝙ sit suspectus de fuga per exteriores presumptiones indicia ⁊ argumēta.Et istis concurrentibus prestito iuramento de suspitione secure impetrabitur captura ⁊ sequestrū,alias dici posset nulla.Plura ex his ponit Ange.de perusio,quē sequuntur Rapha.⁊ Moder.in.l.si ab arbitro.ff.qui satisd.cog.Ange.in repetitiōe.l.nemo carcerē.de exacti.tribu.lib.x. idem Ange.post Barto.in.l.qui bona.§.de illo.ff.de dam.infec.⁊ in.d.l.si creditores.in.l.si is a quo.§.fi.vbi Bart.⁊ Ange.per text. ibi.ff.vt in pos.lega.in.l.sciendū.ff.qui satisda.cog.idem Bart.in.l. quesitum.ff.de pigno.in.l.fi.supra de ferijs.Barto.Bald.⁊ docto. in.l.fi.ꝫ.de sponsa.Bald.in.l.si pro ea.ꝫ.man.in.l.vniuersa supra de preci.impera.offeren.in.l.consentaneum.ꝫ.quomodo ⁊ quando iudex.Bal.Jmo.⁊ Moder.in.l.ij.in princi.ff.solu.ma.Bald.⁊ Ange.per text.ibi cum glo.in verbo,recusare.in.l.apertissimi supra de iudi.Ange.areti.pulchre institu.de actio.in princi.in glo.in verbo, in iudicio.Et ideo Angel.in.d.l.qui bona.§.qui damni.decidit qd̄ summatim iudex debet inuestigare verisimilia ⁊ coniecturas antequam capi faciat aliquem veluti suspectum ⁊ fugitiuum.quod est tenendum menti perpetuo.

42 **Octauo** principaliter quero.An † ꝓbatio suspitionis fuge quo ad impetrandū capturaꝫ vel sequestrationem sufficiat per iuramentū asserentis se habere suspectum.Ange. in repetitione.d.l.nemo carcerē,quē sequitur Jmol.in.d.l.ij.ff.solu. ma.tenet qd̄ sic.per.l.cū proponas.cum glo.ꝫ.de bo.auto.iudi.pos. vbi ad effectum consequendi missionem in possessionē ex primo decreto sufficit probatio suspitionis per iuramentū.ergo idem in captura persone.Sic arguit Bal.hic qd̄ cause cognitio requiriť in sequestratione,que requiriť in primo decreto ꝓpter similitudinē,quā habet cum ipso,idē tenet Sali.hic ad effectū cōsequēde sequestrationis,vt sufficiat causam suspitionis probari per iuramentū.argu.l. thesaurus.ff.ad exhiben.idem Ludo.Roma.in.d.l.si fideiussor.§. fi.Et melius Pau.de Cast.in pdicto eleganti cōsi.xxxvij.incipiēte,pro pleniori examine.vbi dicit ꝙ ita seruat totus mundus.Contrarium videtur verius ꝙ non sufficiat iuramentū,neqꝫ ad probationem debiti,neqꝫ ad probationē suspitionis fuge,quantū ad concedēdam capturā.⁊ ita tenet Bald. ⁊ Ange.in.d.l.apertissimi.Ange. Paul.de Cast.⁊ Jmol.in.d.§.de illo. Bald.in.d.l.creditor.la.ij. Ange.in.d.l.si ad arbitro.Bal.in.d.l.consentaneū.⁊ in.d.l.sciendum.ꝑ text.in.d.l.si creditores.in verbo, docere.vbi Ange.ibi pulchre loquitur.⁊ hoc tenet,⁊ etiam sequitur dn̄s Alexan.in.d.l.si fideiussor.Dixerit Roma.ibi quicquid voluerit.dicens qd̄ vbi debitum est modicū possit causa suspitionis per solum iuramentū proba-
43 ri,† q2 vbi agitur de captura persone nō dicitur agi de modico preiudicio.quoniā fit iniuria persone.Secus modo in primo decreto ⁊ sequestratione,⁊ in his terminis loquitur Sali.hic ⁊ Pau.de cast. in predicto consi.Et sequitur dominus Alexan. in.d.l.ij.⁊ Ange. areti.in loco allegato institu.de act.in princi.vbi constituit differentiam inter sequestrationem rerum ⁊ capturam persone.qd̄ dicit esse singulariter menti tenendum,quia propter hoc multos processus capturarum aliter factos cassari fecit.

44 **Nono** quia in septima † questione in versi.sciendū tamē est. decisum fuit qd̄ causa suspitionis debet suboriri post contractum.Pone tēpore contractus suberat,sed ignorabat creditor contrahens,quid iuris.Uidetur qd̄ ideꝫ iudicandū sit de illa,ac si superuenisset de nouo.ita dicit Bar.in.d.l.quesituꝫ Bal.in.d.l. creditor.la.ij.Barto.⁊ Bald.in.l.fi.ꝫ.de sponsa.⁊ sequuntur Moder.in.d.l.ij.ff.solu.matri.quibus addo Ange.pulchre decidentem in.d.l.si creditores.¶ Quid autem in dubio,an presumatur creditor sciuisse conditionem debitoris.text.no.in.d.l.fi.versi.quid si hoc probatum fuerit aperte probat incumbere debitori onus probandi scientiam creditorum,ex quo text.colligit Bald.ꝙ allegans aliquē presciuisse debet hoc probare,⁊ idem dixit Bal.in.l.⁊ si legibus supra de episc.audi.Contrariū tenet Pau.de Cast.in.l.etiaꝫ.ff.solu. matri.q2 est in culpa non inuestigans creditor conditionē debitorū, cum quo debet caute negotiari.l.qui cum alio contrahit.ff.de regu. iur.l.iij.in fi.ff.de fideius.Nec ob.d.l.fi.quia ibi agitur de pena,vbi debet interuenire liquidissima probatio.Bal.in.c.j.in titu.qualiter dn̄s feu.priue.allegans text.in.l.in testamento.ff.de condi.⁊ demō. hic vero agitur de captura,que releuabitur prestita satisdatione de iudicio sisti,⁊ stando iuri. Contra tamen facit regula.l.verius.ff.de

proba. Limitatur tamen doctrina Bart. in. d. l. creditores. cum alijs concor. de quibus supra. nisi debitor dolo induxisset creditorem ad secum contrahendum, quia tunc perderet beneficium dicendi suspitionem allegatam fuisse etiaz tempore contractus. argu. l. pe. in fi. ff.
45 de iure dot. † per quē text. Barto. in. l. alia. §. eleganter. ff. solu. matri. decidit q debitor persuadens creditori se esse diuitē ⁊ soluendo, quāuis non mutauerit conditionem suam, tamen ex veteri suspitione noniter detecta poterit detineri nec gaudebit beneficio cedendi bo-
46 nis. Addo etiaz † q debitor in diē propter suspitionē superuenientē potest capi per not. per glo. in verbo interest. in. l. questiū. de pigno. quā allegat Bald. in. l. j. in fi. ff. de condi. ex lege. in. l. si debitori. ff. de iudi. ⁊ cōcordat gl. in. l. penul. in fi. ff. de pigno. acti. Addo quoq q stabitur iuramento creditorum quod causa suspitionis superuenerit post contractū in materia sequestrationis rerum, vt decidit Paulus de Cast. in. d. cōsi. xxxviij. incip. pro pleniori examine. Et in hoc ponderanda esset doctrina Barto. in. l. solent. ff. de ali. ⁊ ciba. leg. Bald. ⁊ Sali. in. l. j. C. de rebus credi.

47 **Decimo** Queritur † an sequestratio possit fieri die feriato in honorem dei. Bald. ⁊ Salice. hic decidunt q sic. si periculum est in mora in expectando diem non feriatam, q2 vbi mora est periculum allatura, tunc captura ⁊ sequestratio potest fieri die feriato in honorē dei. alias nō. glo. in. l. fi. in verbo fideiussionis. ⁊ ibi Barto. ⁊ docto. supra de fer. que reputatur singularis. Si eniz persona debitoris suspecti de fuga potest capi, cur non, ⁊ res sequestrari tempore feriato in honorē dei? Idem tenet Bald. in. d. l. si fideiussor. §. fi. in. l. si vt proponis infra quomodo ⁊ quādo iud. in. c. j. extra de sequest. poss. ⁊ fru. Barto. in. l. ait pretor. §. si debitorem. ff. de his que in frau. cred. Pet. de anch. in consi. cōmemorando infra in. xvij. q. ⁊ ita seruatur in practica. Dicit Albri. in. l. si feriatis. ff. de ferijs. Addo mirabile videri q suspectus de fuga, ⁊ si possit capi et detrudi in carcerem. tamen non poterit recōmendari in carceribus die feriato in honorem dei. Stupendum fuit dictum Bal. in. l. cum proponas, cum auct. ibi posita infra de bo. auto. iud. pos. Ego non habeo istud pro expedito, quia si relaxaretur, vt in seq. q. non esset succursum impetranti recōmendationem, quia si ante fuerat suspectus de fuga sinistra suspitio oriretur, ⁊ fortius si alias aufugisset vt dicit Salice. hic in princip. ij. colum.

48 **Undecimo** principaliter † queritur an pari modo poterit sequestratio reuocari die feriata. Bald. ⁊ Salice. hic decidunt quod sic autoritate glo. no. in. l. minor. in princi. ff. de euic. quā cōmemoraui pro singulari post Bald. ⁊ ibi multa allegaui in. l. si pacto quo penam supra de pac. quia sicut potest fieri die feriata, ita ⁊ reuocari, ⁊ sicut facilis est in faciendo iudex die feriata, ita debet esse facilis in reuocando. ⁊ cum ista opi. Bal. ⁊ Sali. hic residet Ange. are. in. d. l. imperatores. §. fi. Ego semper putaui istam decisionē periculosam, quia in reuocatione sequestri nulla est suspitio fuge, sicut in concedendo sequestrum die feriato.

49 **Duodecimo** querendum est † an oporteat ⁊ necesse sit q impetrans sequestrum probet debituz suum per publicum instrumentum. Ista questio est memoratu digna ⁊ quotidiana, ideo expedit illam clare attingere. Bart. in. l. litibus. in fi. ⁊ ibi Angel. in addi. per text. ibi de agri. ⁊ cen. lib. xj. ⁊ idem in. l. per hāc. per text. ibi de erog. mili. annone. lib. xij. decidunt non posse fieri sequestrum de re alicuius, nisi creditor ostendat publicum instrumentū crediti sui, alias nō teneat sequestratio. Idē tenet Bal. in. c. olim ex literis. in. iij. colum. extra de rescri. alleg. Bald. in. d. l. litibus. idem tenuit. d. Matthe. mathe. in tract. suo de carcere inferens, quod pari modo non poterit cōcedi captura persone debitoris suspecti de fuga nisi constet de debito per publicū instrumentū. ⁊ est no. decisio. Et pro hoc facit verbū Bald. in. d. l. consentaneū. versi. quero vna cum Butri. vbi dicit qd antequā procedatur ad capturaz debitū debet esse liquidū. Facit qd no. Barto. Ange. ⁊ communiter Mod. in. l. fi. C. de edic. diui adria. tol. in. vij. colū. versi. sumus expediti de glo. vbi no. ibi esse casum, qd instrumentū habet executionez paratā, quādo ex eius inspectione nō apparet de vitio. Et melius facit qd voluit idē Bar. in. d. l. fi. in vltimis verbis. vbi colligit, notabi-
50 le. † qd ille qui possidet ex licētia iudicis debet probare immissionē per publicū instrumentū. nec sufficeret ꝓbare per testes. Contrariā sententiā tenet Joan. de Jmo. ⁊ sequit Areti. in. d. l. imperatoris. §. fi. Panor. in. d. c. ij. qd incipit cū dilectus. in fi. Jo. de platea. in. d. l. per hanc. Alexā. de Jmo. in. d. l. si fideiussor. §. fi. ⁊ in. d. l. litibus, ⁊ in. d. l. per hanc in additio. Et reuera istud tenuit Bald. hic dum dicit illam cognitionē summariā requiri ad cōcedendū sequestrū, que requiritur in primo decreto, non autē requirit qd appareat publicū
51 documentū. Et pro hac parte monet Ange. are. † q2 quādo conceditur sequestratio persone, qd est maius, nō requiritur nisi q de debito constet, saltē semiplene. allegat. l. nemo. ⁊ Ange. ibi in repetitione de exac. tribu. lib. x. Ergo idem quādo concedit sequestratio rerū. Et rñdet ad. d. l. per hanc. q ibi est casus specialis in militibus descriptis recipiētibus ex publico salariū, qd non possit sequestrari ab alio, nisi constet per publicū instrumentū de debito fauore militū. Et pari modo dicere debemus in salario doctor. l. fori. ⁊ l. aduo. de aduo. diuer. iu. ꝯm. d. Alexā. in. d. l. per hanc. in addi. Licet in contrariū faciat, q2 text. in. d. l. per hanc. loquitur in certo numero militum. xxx. descriptis, ergo in contrariuz erit ius cōmune. l. singulare. ⁊ l. qd vero cōtra. ff. de legi. Vel aliter rñdetur ꝯm Panor. ad. d. l. per hanc. ⁊ l. litibus. qd nō negant quin debitū aliter probari possit. Monetur Panor. etiā qa si duo sufficiūt ad debitū principale probandū quanto magis quando agitur de minori preiudicio sequestrationis fiende. Et ꝓ hac parte optime facit text. in. d. l. si fideiussor. §. fi. ⁊ qd ibi no. Barto. Bald. Ange. ⁊ docto. Nā ibi duo tantū ponderantur in text. ad concedendū sequestrū qd persona sit suspecta, ⁊ q nō possit satisdare. Nō aūt ibi requiritur qd constet de debito per publicū instrumentū. Et istam partē indubie tenet Ange. in. l. si creditores. ff. de priui. cre. ¶ Restat rñdere ad autoritates. Primo ad
52 autoritatē Bald. in. d. c. olim. † Ego semper dixi non cōtradicere, qa Bald. ibi dicit qd sequestratio nō potest fieri ante sententiā. l. facultas. ⁊ ibi Bart. de iure fisc. lib. x. nisi per instrumētuz cōstaret de iure agentis. d. l. litibus. per Barto. Et sic sentit q semp possit fieri ante sententiā, si constat per instrumentū. nimiruz, q2 vt dicit Ange. in. l. abstinendū infra quo. app. nō reci. vbi debitū est euidēs per publicum instrumētū, non auditur etiā priuatus appellans. Nō aūt negat quin in casibus vbi alias fieri potest qd requiratur instrumentū.
53 ¶ † Ad doctrinā Barto. respondent aliqui parum considerantes qd illa non est decisio Barto. in. d. l. litibus. nec in. d. l. per hanc. qa nō cōmentauit, vt ex eius stilo apparet nisi vsq ad dimidiaz. xj. lib. ⁊ refert Alexan. in rubri. ff. de acqui. hered. ⁊ in. l. j. ff. qui satisda. cog. Ubi dixit qd non legit nisi vsq ad titulū de periculo eorum qui pro magi. interue. referens Ange. de perusio ita dicere ibi in addi. Ego credo illa fuisse dicta Bart. quia ita attestatur Bald. in. d. c. olim. Panor. in. d. c. ij. Jmol. ⁊ Areti. in. d. l. imperatores. §. fi. licet illud dictum Barto. semper dixerim non esse verum.

54 **Decimotertio** vtile est querere † in casibus in quibus sequestrum fieri possit. Si fiat quis tenebatur probare de iuribus suis. Bal. ⁊ Salice. hic. ⁊ Bar. ⁊ docto. in. l. si oleum. ff. de dolo. decidunt q ille tenebat ꝓbare de iure suo qui tenebat ante sequestrum, q2 quo ad onus probandi nihil immutat per sequestrū. ¶ Quis ergo modus erit in procedēdo facto sequestro. Sic est concludendū aut fuit factū cōtra ius, ⁊ isto casu petenda erit reuocatio ⁊ cassatio sequestri officio iudicis catenus de facto quatenus de facto processit. Aut factuz fuit in casibus a iure permissis aut de re principaliter, aut de fructibus rei. ¶ Primo casu impetrans sequestrū, debet producere libellū, ac si nullū sequestrum factū foret, ⁊ suas facere probationes. Aut de fructibus tantū iam oblato libello ⁊ lite pendente super re ipsa, ⁊ tunc ꝯm euentum sententie fiet relaxatio sequestri, vt no. Barto. in. d. l. si oleū. Aut fuit factū nulla ꝓcedēte lite, ⁊ tunc dabitur libellus ⁊ cognoscetur de iure agētis, ⁊ statim iudex facto sequestro assignabit terminū actori impetranti, vt statim debeat libellū suū ꝓducere ⁊ ꝓbare de iure suo. qd si nō fecerit, sequestrū relaxabit. Et idē obseruabit dato fideiussore, q2 inconueniens foret qd fideiussor semp remaneret obligatus, ita declarat Practicus Papiensis in opere suo in forma sequestri.

Decimoquarto censeo querendū, quia dicit Bal. hic circa princi. ij. colum. q sequestratio fit cōtra regulas iuris remedio extra ordinario, cum ad illam nō deueniatur nisi in subsidiū. Quomodo ergo releuabit sequestra-
55 tio. Bald. hic versi. vlti. no. decidit † q cōtra sequestrationē inductum fuit remediū satisda. l. fi. j. de ordi. cogni. ⁊ d. l. litibus. ꝯm Cy. quē sequunt cōmuniter doct. hic. ⁊ in. d. l. si fideiussor. §. fi. ⁊ in. c. ij. extra de seque. pos. ⁊ fruc. Bar. in. d. l. litibus. Joā. an. ⁊ doct. in. c. examinata. extra de iud. Practicus Papien. in. d. opere suo in forma sequestri, ⁊ ita cōmuniter tenet ⁊ seruatur in practica, nisi statuto aliter caueatur, vt in regia ciuitate nostra Papien. ¶ Limito tamē istā decisionē pluribus modis. ¶ Primo vt nō ꝓcedat si fiat sequestratio pēdēte appellatione, vt declarat Practicus Papiē. in loco allegato. ¶ Scdo limito qn ob litē agitandā fieret sequestrū, secus si ad executionez vt debitor soluat, q2 tūc satisdatiōe nō releuabit sequestrū, sed opus est solutiōe. tex. qui nō est alibi pōderatus a Bar. ⁊ doc. in. l. si pecunie. §. fi. ff. vt in pos. le. Barto. in. d. l. cōsentaneū. in pe. colū. C. quomō ⁊ qn iu. Pan. de cast. ⁊ Mod. in. d. l. si fideiussor. §. fi. Bar. ⁊ Ange. in. l. si is q bona. §. j. ff. de pig. ¶ Scdo limito ꝯm Bald. hic qn sumus inter ꝑsonas inter quas nō cadit satisdatio. alle.

alle.l.imperator.ff.ad treb.Pau.de ca.in.d.l.si fideiussor.§.fi.idez Sali.hic alleg.casum in.l.fi.C.de or.cog. ¶ Tertio limito nō pcedere in casu,cle.j.de sequest.pos.Et sic qñ fieret sequestratio rei mobilis nō tm̄ pp suspitionē psone,sed ex aliquibus casibus de quibus inferius dicemus,puta in causa dotis fm Sali.hic.vel si fieret pendente app.fm Practicuz Papiē.in.d.opere allegādo glo.in.d.l.fi.j.qui.ad liber.pcla.nō licet.fm Joā.an.in addi.Spe.in rub.de seque.pos.ver.z no.cū seq.alleg.c.eū qui.de eo qui mit.in pos.lib.vj.Imol.z doc.in.d.c.examinata.Panor.post.d.Anto.in.d.c.ij.de sequest.pos. ¶ Ultimo limito qñ sequestratio fieret pp scādalū,qz nō cessaret suspitio scādali p satisdationez,idō nō reuocaret.c.literas.ad fi.iūcto.c.trāsmissa.extra de rest.spo.ar.§.pe.insti.de satis. ¶ Circa pmissa incidēter quero.Pone facto sequestro forēsis forte nō reperit fideiussorē,z vult pstare iuratoriam cautionē ad remouēdū sequestruz,an admittat.d.Anto.Imo.z Panor.in.d.c.ij.sequētes Spe
56 cu.in titu.de seque.pos.§.j.ver.sed pone.† decidūt qz nō stat iuratorie cautioni ad ipediēdā seque.allegāt.d.l.si fideiussor.§.fi.vbi Albri.dicit semp ita vidisse practicari in palatijs.Bal.in.l.fi.in.ij.z.iij.no.j.de ordi.cog.Bal.Ange.z Imo.in.l.filiusfamilias.§.diuus.de leg.j.Ubi per illū text.dicūt qd vbicūqz pōt cōsuli petitor alio remedio quā per iuratoriā cautionē nō valēti satisdare,nūquā statur iuratorie cautioni.l.si cōstante.§.quoties.z ibi ponderat Pau.de ca.ff.solu.matri.Fallit tamē in casu.l.j.cum glo.in verbo,iuratorie.C.de asser.tol.que multū aduersatur decisioni premisse,nisi dicamus fm Moder.in.d.§.fi.qd ibi sit speciale in illo casu in quo multuz exorbitanter permittebatur sequestratio cōtra ius cōmune nō subsistente suspitione. ¶ Secūdo z alio modo reuocatur sequestrū lite finita,qz debet relaxari obtinēti.l.si oleū.z ibi Bart.ff.de dolo.nisi actor foret negligēs in mouēdo litez,qz tunc reuocat infra modicū tēpus,vt.d.l.si oleum.z ibi Bart.z doct.facit glo.in.c.placuit.lo.ij.§.po-
57 test.xvj.q.iij.† vbi licet per interpellationez interrūpatur pscriptio z perpetuetur a die interruptionis ad.xl.annos.l.fina.C.de pscrip.xxx.anno.tamen fallit nisi actor malitiose litem prosequi distulisset,qm̄ nec interrumpit,nec perpetuat.qd tene menti.Et ista satisdatio nō durat nisi triennio,vt colligitur ex verbis Barto.in.d.l.litibus. ¶ Ueritas mihi videt,qd si fiat ante litem contestatam vel tēpore litis contest.sequestratio finiatur triēnio,sicut finitur lis.Sed si fieret lite pendēte,tunc tm̄ durat quantū duraret pendentia litis.Et sic pari modo abbreuiata instantia per statutū.Et istud videtur de mente Joan.de Imo.z Ange.areti.in.d.l.imperatores.§.fina.

58 **Decimoquinto** principaliter quero,† sequestrarius si vult restituere rem vincenti,cui tenetur illā restituere lite finita,z nō ante,nisi per partē steterit,quominus finē accipiat fm Barto.in.d.l.si oleuz,qua actione tenebit.Breuiter si sequestruz fuerit factum autoritate iudicis,cōpellit sequester remedijs ptorijs captis pignoribus z multa indicta.§.pe.institu.de satisda.Si vero de partiū volūtate,tunc cum sequestratio pscriptis verbis agitur,z in subsidiū sequestrari faciens,tenebitur de dolo,si sequestrarius nō sit soluendo.d.l.si oleum.z ibi Bar.z doc.Et sic impetrans tenetur parti lese ad interesse,vt declarat Practicus Papiensis in.d.opere.in vlti.colū.Et ita colligitur ex verbis Bar.z docto.in.d.l.si fideiussor.Ange.z doct.in.d.l.interesse puto.Arc.in.d.l.imperatores.§.fi.Sali.hic in fi.Cōmunis vō sententia fm doct.in.d.c.examinata.Bal.in.d.l.si oleū.per tex.in.d.l.li-
59 cet.§.j.cū glo.† qd cōtra sequestrariū regulariter detur actio depositi,nisi cōuentio sub qua fuit factū sequestrū nō fuisset pfecte impleta,tūc ageretur cōtra sequestrariuz pscriptis verbis.qñ pecunia sibi pro mercede dabatur.Istud est diuinare fm Bald.in.d.l.si oleum.z docto.in.d.c.examinata.z sequitur.d.Alexan.in.d.l.interesse.

60 **Decimosexto** quero principaliter † Titius promisit sub pena soluere Sempronio creditori ad calendas martias,z iurauit.Modo iudex ad instantiaz alterius creditoris Sempronij sequestrari fecit apud ipsum Titium omnez pecuniam debitaz Sempro.an excusabitur titius a pena z periurio,si non soluat in termino.Breuiter veritas est qd mandatum iudicis excusat sequestrari faciendo.text.est no.quez ponderant docto.in.l.fi.ff.de lege cōmissoria.facit.c.venientes.z ibi no.docto.extra de iureiu.c.imperialem.in fi.in titu.de prohibi.alie.feu.per Fride.l.imperatores.ff.ad municip.l.non videtur.§.qui iussu.z.l.liberorum in
61 fi.ff.de his qui no.infa.Ubi expresse dicitur.† quod iussus iudicis excusat.z illum text.in.d.l.fin.allegat Bart.in.l.non solum.§.morte.in.ij.q.principali.circa.xj.colum.ff.de ope.noui nun.Et in proposito decidit Practicus Papien.in.d.opere suo.Quia videmus quod debitores soluendo alij quam creditori mandato iudicis excusantur,z liberantur.l.paulo calimacho.in fi.de leg.iij.l.in liberto.§.lucius.ff.de ann.lega.Dyn.z Barto.in.l.creditor.in princip.ff.de solu.facit quod not.Barto.z Bald.post glo.in.l.ait pretor.§.permittitur.ff.de mino.

62 **Decimoseptimo** quero.† Forensis debitor meus Papiam accedit,vbi non sortit forum nec ratione domicilij,nec contractus,nec delicti.Accedo ad potestatem,z dico istum forensez esse debitorem,z suspectum de fuga z recessu impetro sequestrari equos.queritur an teneat sequestratio.Uidetur quod non,quia poterit petere se remitti ad suum domiciliuz,si satisdat fm iura.l.senatus.ff.de offi.presi.d.l.si fideiussor.§.fi.Tamen Bal.in.l.fi.infra vbi in rem actio.decidit quod in defectum satisdationis poterit sequestratio fieri,quia fit ad finez vt satisdetur de stando iuri,ita Bald.ibi post ceteros.Et p h facit stupendum dictum Pet.de ancha.consi.cxcij.incip.in auxilium veritatis.vbi decidit qz debitor captus tāquā suspectus de fuga non potest opponere exceptionē incōpetentie iudicis capi facientis,quia etiam a priuato capi potuisset z die feriato in honorē dei vt dictū est in.xiiij.q.Et mirabiliter cōmendat Ro.consi.ccxlij.in.l.ij.ff.de iuris.om.iudic.in.l.de pupillo.§.meminisse.z in.§.si quis riuos.in addi.nouissimis.ff.de no.ope.nun. ¶ Ego alias in facti cōtingentia consului contrarium,z adducebam doctrinā Bald.in.c.causa matrimonij.in fi.extra de offi.delega.decidentē,qd detineri faciens verum debitorez autoritate iudicis incōpetentis scienter,perdit ius sui crediti.alleg.Cyn.in.l.fi.ff.quod met.cau.glo.in.l.extat.co.titu.in.l.in criminali supra de iurisdi.om.iudi. ¶ Secundo inducebaz Specu.titu.de cōpetentis iudicis aditione.§.j.versi.quid si quis per locuz meum.vbi tenere videtur,quod sequi debeat forum debitorum,z quod satisdare debeat de iudicio sisti,z de re non baratanda.Et idez dicere
63 videtur Specu.titu.de satisda.§.dicto in princi. ¶ † Tertio adducebam,quod nemo poterat captum propria autoritate retinere,sed presentare debebat iudici competenti.vt declarat Barto.in.l.ait pretor.§.si debitorem.ff.de his que in frau.credi.in.l.si quis in seruitute.ff.de furt. ¶ Quarto adducebam,quia iudex incōpetens semp dicitur grauare qualitercunqz procedat.dixit Bald.in.l.magisterie supra de iurisdi.om.iudi.z bene facit quod not.Bald.in.d.l.in
64 criminali.in.iij.nota. ¶ Ultimo † adducebam,quia forensis z aduena non potest conueniri etiam in loco contractus,nisi ibi teneat pergulam vel armarium,vt dixi in.vij.q.principali.Et ita tunc consului ante quā stampate essent lecture domini Alexā.Et gaudeo qd dominus Alexan.in.d.l.ij.teneat etiam istam partem,licet non alleget premissas autoritates.Quia modo semper noue intellectiones generantur in corporibus nostris.videtur nunc quod doctrina Pet.de ancha.z Roma.sustineri possit,qz ratione suspitionis z fuge concedi poterit sequestratio z captura,ad hoc vt satisdet de iudicio sisti coram iudice competenti,z de re non baratāda.Et hoc modo remittentur partes ad iudicem competentez.z ita procedant no.verba Bald.z docto.in.d.l.fina.vbi in rem actio.Secus si committeretur pro executione alicuius sententie vel precepti,quia retractarentur facta a iudice incōpetenti.Et sic decisio Petr.de ancha.procedat quo ad hoc,vt satisdet de iudicio sisti in loco domicilij.Uel distinguere possumus.Aut loquimur in vero fugitiuo z suspecto.z isto casu procedat opin.Petr.de ancha.Aut in presumpto,vt contingit in nullionibus stipendiarijs z similibus.Et tunc procedat quod non possit capi a iudice,nisi ibi sortiatur forum.Cogitabis,quia est noua consideratio.

65 **Decimooctauo** queritur † an sequestrum factum lite pendente durabit in causa appellationis.Dubium facit,quia text.in.d.l.si fideiussor.§.fi.dicere videtur durare sequestrum vsqz ad finem litis,quia renocatur vel pstita satisdatione,vel finita lite.Et sic lata sententia videtur finita sequestratio.Contrarium tamen verius est,quia non dicitur finita,donec appellationis cause durant.siue sit prime siue secunde text.est in.d.l.litibus.scōm Bal.in.d.l.si fideiussor.§.fi.Et ad hoc allegat Specu.in titu.de seques.pos.z fruc.§.j.versi.sed pone.Et latius declarat Ange.aret.in.d.l.imperatores.in fi.per ea que no.Barto.in.d.l.si deum.z in.d.l.si fideiussor.quod limitat verum,nisi per actorem procrastinantez steterit,quominus lis debito tempore finiretur,quia tunc sequestratio reuocabitur,z res restituetur reo.d.l.si oleum.in fi.princi.z ibi Guil.de cu.Bald.Ange.z Imo.in.d.l.interesse puto. ¶ Sed contra pdictam decisionez Bal.in.d.l.si fideiussor.§.fi.videtur glo.ordi.quā sequit Barto.ibi,in versi.querit glo.vtrum pignora.in.l.si societatem.§.arbitrorum.ff.pro socio.
66 ¶ † Ubi pignora data arbitratori non durant in causa reductionis ad arbitrium boni viri,que est quedam appellatio.l.non distinguemus.§.cum quidam.ff.de arbi.Scdo qz Specu.nō dicit illud ad qd Bald.allegat solum dicit sequestrationez reintegrandam de nouo. ¶ Ego sequor Bald.quia text.ibi dicit quousqz lis finē accipiat.z

dicitur finita, quando transiuit in rem iudicatam. glo. in. l. ij. supra vt lite pen. Secundo quia Inno. in. c. quintauallis. extra de iureiuran. quem sequitur Bal. in. l. fi. in. viij. col. ff. de contrahen. emp. Reprobat glo. in. d. §. arbitrorum. Et si quispiam dixerit. per satisdationem de iudicio sisti reuocatur sequestrum. d. l. si fideiussor. §. fin. que satisdatio finitur lata sententia. l. grece. §. post litem. ff. de fideius. Respondemus, quod hic non est simplex satisdatio de iudicio sisti, sed et
67 de re non baratanda et restituenda. † que satisdatio non cadit. nisi postquã transiuerit in rem iudicatam. l. sciendum. §. si fundum. ff. qui satisda. cog. Sic videmus qd appellante aliquo a sententia dubitante actore de dilapidatione fructuũ pōt iudex sequestrari facere. d. l. imperatores. in fi. Sed si appelletur ab executione sententie in casu a iure permisso. fieri poterit sequestratio absq; eo quod dubitaretur de dilapidatione. l. ab executione infra quo. appel. nō reci. Et sic nō videtur mirabile, prout dicit Areti. in. d. l. imperatores. quod duret in causis appellationum sequestratio, cum fideiussio succedat in locum sequestrationis. d. l. litibus. Quia lata sententia finitur fideiussio de iudicio sisti, si est simpliciter interposita coraz vno iudice, quia non durabit coraz alio iudice etiã appellationis. text. no. et ibi Bar. et docto. in. l. eum apud. ff. iudi. solui. Sed non aduertit Ange. areti. quod ista satisdatio non est de iudicio sisti simpliciter, sed de re non baratanda et etiam restituenda.

68 **Decimonono** queret aliquis † in qua forma debebit prestari ista satisdatio ad releuandum sequestrum. Barto. in. l. litibus. decidit quod non sufficit simplex satisdatio de iudicio sisti, et de re non baratanda, sed debet etiam adijcere ista verba. De restituẽdo rem absq; vlla procrastinatione et mora, alias satisdatio non releuaret. Et illud dictum Barto. sequuntur Ange. in addi. Joan. de platea. ibi. idem Jmo. et Ange. aret. in. d. l. imperatores. §. fi. in fi. vbi dicit quod non sufficit satisdatio etiaz idonea ad impetrandũ sequestrum, vel concessum reuocandum, nisi addantur formaliter ista verba. Promittens rem restituere absq; aliqua procrastinatione scdm Barto. ad. d. l. litibus. qd dicit esse menti tenendum in titu. ita in practica est diligenter no. scdm Ludo. Roma. et Alexan. in. d. l. si fideiussor. §. fi. Et idem sequitur Panor. in
69 d. c. ij. ❡ † Ego semper tenui contrarium, motus, quia formule sunt sublate in dispositione legum. in quibus magis oportet considerare sensum, quã verba. l. quoniam indignum infra de testa. Doctrina est Bald. in. l. fi. §. omnem infra de admini. tuto. vbi dixit sufficere impleri per equipollens, ergo si satisdat de iudicio sisti, et de re non baratanda, sed restituenda lite finita, satis erit. quãuis formula illorum verborum sine aliqua procrastinatione non adijceretur, et nihil melius ad propositum adduci posset, vt ostendaz in vltimo argumento. ❡ Secundo quia glo. in. d. l. si fideiussor. in fin. in verbo, satisdatio. magistraliter ponens formaz satisdationis continentem duo, et vtrũque probando. s. de iudicio sisti, et de re non baratanda, non facit mentionem de verbis sine aliqua procrastinatione. Et pro hoc bene facit verbum Bal. in. l. fi. infra qui. ad liber. procla. non licet. Ibi aut fuit idonee cautum de restituendo, et tunc cessat sequestrum. d. l. si fideiussor. §. fi. quod est bene no. scdm eum. Et sic non requirit appositionem illoruz verborũ sine aliqua procrastinatione. Sic etiam Specu. in titu. de satisdatione. §. dicto. in princip. et Salice. hic dicentes prestita satisdatione de iudicio sisti et re non baratanda, sed conseruanda et prestanda, hoc est de non baratanda, de illo loco ad aliuz nō ducendo, sed de representando quoties opus fuerit, vt declarat Specu. ❡ Tertio me monet verbum Ange. in. d. l. si fideiussor. §. fi. nutans glos. ibi quod sequestrum satisdatione prestita scdm glo. ibi de iudicio sisti et re nō baratanda incontinenti reuocatur, et ita dicit pra-
70 cticari. ❡ † Ultimo moueor, quia sic videmus quod tutor promittere debet suscipere defensionem pro pupillo sine vlla dilatione specialiter. d. l. fi. §. omnem. et tamen sufficit si promittat vtilia facere et inutilia pretermitere. et pupillum indefensum non relinquere satisfit forme tunc tradite in. d. §. omnem. quia istud equipollens est, vt declarat dominus Alexã. in. l. pretor. ff. de noui ope. nun. et melius con si. cxxxj. incip. ponderatis his. et ita semper tenui. Et sine dubio procedit scdm communem practicam satisdatione prestita per illa verba secundum formam iuris et statutorum, vt sentit. d. Alexand. in apostillis in. d. l. litibus.

71 **Uigesimo** queritur † an per sequestrationem amittatur possessio rei sequestrate. Cy. hic monet istam questionem. Et concludit quod in voluntaria possessione transfertur in sequestrarium, sed in necessaria iudex non intendit priuare alium possessione sua in dubio. quẽ sequitur Bald. et Salice. hic, et communiter doct. Bart. et doct. in. l. interesse puto. ff. de acquir. posses. Docto. canoniste in. d. c. ij. legiste. in. d. l. si oleum. Petr. de Ancha. et Cardi. Flo. in clemen. j. de sequestra. posses. et fruc. glos. et docto. in d. c. examinata. de iudi. Ange. Areti. in. d. l. imperatores. §. fin. per glo. et docto. in. d. l. licet.

72 **Uigesimoprimo** quero. † pone suspitio est de aliquo ne fugiat, et possidet bona immobilia. si absens erit poterit illa vendere, quo remedio succurrat. Bart. pulchre per text. ibi in. l. de pollicitatione. ff. de pollicita. decidit qd iudex poterit interdicere alienationem bonorum immobiliũ, sicut posset bona mobilia sequestrare. idem voluit Albri. et Bald. in dicta. l. si fideiussor. §. finali quod est nota. in practica.

73 **Uigesimosecundo** quero † quia quotidie in instrumentis apponitur clausula. quod si non satisfecerit de debito creditor propria autoritate capere, saxire, sequestrare et insolutũ accipere. An vigore istius conuentionis poterunt bona sequestrari. Solus practicus Papiẽsis in. d. opere decidit quod sic. quia lex potest sequestrum inducere, ergo et conuentio hominis. l. non impossibile. ff. de pact. glo. in Rubrica de decre. ab ordi. faci. ab ducurio. Secũdo quia cõuetione hominis potest detineri persona. l. j. et ibi no. qui. bo. ce. pos. et in. l. ob es de actio. et obli. ergo fortius super sequestratione bonorũ. Ego credo contrarium per ea que voluit Ange. in. l. nemo potest. de lega. j. vbi dicit quod si per partes conueniatur quod debitor possit personaliter et realiter conueniri et capi autoritate propria creditorum vel iudicis, quod per hoc nec per creditorem nec per iudicem capi aut carcerari poterit. Tum quia
74 debitor non est dominus membrorum suorum. † Tum quia partes etiam non possunt facere quin ordo iudiciarius et eius solennitas seruari debeat. glo. not. in cle. j. in verbo, necessario de verbo. signi. c. fi. de re iudi. lib. vj. l. j. C. de execu. rei iudi. glo. in. c. de causis. de offic. delega. Docto. in auct. offeratur supra de litis contest. ❡ Sed de iure non potest incohari processus ab executione, sed requiritur qd procedat libellus litis contestatio et sententia. l. si cum nulla. de re iudi. et. d. l. j. Et ad capturam non potest veniri, nisi precedente libello et citatione. d. l. consentaneum. et ibi Bart. idem Barto. in. l. cum ex eo. ff. ad. l. iul. pec. Et idem in qualibet executione. l. meminerint in-
75 fra vnde vi. † Et sequestratio dicitur executio. Et si dicatur immo partes possunt sibi dare licentiam inuiceз ingrediendi bona propria autoritate. l. iij. de pigno. Respondemus quod in his que fiunt sine iudice procedit illud, sicut possunt dare arbitratori licentiam procedendi non seruato iuris ordine. l. si societatem. §. arbitror. pro socio. Docto. in. c. quintauallis. de iureiuran. Sed in his que fiunt in iudicio secus, quoniã per pacta nō possunt tollere partes ordinem iudiciariũ, et sic ius publicum. l. ius publicuз. ff. de pac. Joan. and. et doc. in. c. j. de libelli obla. Et bene facit quod voluit Inno. et Hostiẽ. post glo. in. c. p. et. g. de offi. deleg. Ubi dicunt non valere conuentiones, quod si debitor in termino non soluerit possit excõmunicari citatione et contumacia non precedente, et sic non seruata forma. c. sacro. de
76 senten. excom. † Nec est bonum argumentum de pacto ad statutũ, quia illud procedit negatiue non autez affirmatiue, vt declarat Barto. in. l. omnes populi. ff. de insti. et iure. Bald. in. l. programma infra commi. vel epis. Barto. in. l. alia. §. eleganter. ff. solu. matri. text. no. in. l. fina. in fi. infra de fideiusso.

77 **Uigesimotertio** quero † pone in casu permisso, facta sequestratione fructuum qui sunt tempore perituri, quid debebit fieri. Barto. monet. in. d. l. interesse. idem Bart. et doctor. in. d. l. si oleum. Inno. in. c. fina. de sequestra. posses. Et cõmuniter decidunt omnes quod debent vendi, et pecunia in sequestro poni, immo si non distraheret et deuastarentur, imputaretur sibi, vt declarat Ange areti. in. d. l. imperatores. §. fi. facit. l. is cui. §. queri poterit. ff. vt lega. no. ca. l. fi. ff. de requi. reis. et. d. l. litibus. idem Salice. hic. et ita tenet Practicus Papien. in dicto opere suo.

78 **Uigesimoquarto** quero † an iudex possit salariũ constituere sequestrario. Non memini me legisse nisi Bal. in dicta. l. si oleum. et Ange. in dicta. l. interesse. vbi dixit quod iusta causa est constituendi salarium, quando iudex videret sequestrarium versari in damno, aut sibi afferri tedium. argu. l. j. de preben. sala. lib. x. et. l. mulier in opus salinarius. ff. de cap. et postlimi. reuer. Nimirum quia sequester in nullo damno neq; incõmodo debet versari. l. fi. circa fi. infra de bo. auto. iu. poss. et ibi Ange. et docto. colligunt quod sequester ratione officij sui nullum debet pati detrimentũ aut iacturã. Facit quod no. Bar. in. d. l. litibus. et glo. in. d. clemen. j. verbo restituat. ❡ Fallit tamen decisio presentis questionis. vbi facta esset cum hac conditione, quod rem sequestratam et fructus redderet vincenti, quia tunc nihil vendere poterit, nec conuertere pretium in vtilitatem rei, vel illud pretium retinere in sequestrum. per text. no. in. l. ait pretor. in fi. ibi, sine permissu. ff. de iu. delibe. Et ideo omnia et queccũq; expendiderit id conseruatione

seruatione rei sequestrate imputanda sunt sequestranti, & non sequestrario. Ita Ange. ibi. Imol. secundum Salic. hic, si non habet domum sufficientem pro custodia rei sequestrate, potest vnam conducere expensis fructuum vel rerum. l. is cui. §. qui legatorum. ff. vt in pos. leg. Et sic
79 patet quod dixi quod non est proprie officialis, † quia iudici non potest constitui salarium. glo. in. l. de iure. ff. ad municipa.

80 **Uigesimoquinto** quero † an in casibus vbi potest fieri sequestrum, iudex possit illud facere apud duos sequestrarios. Joan. and. singulariter in addi. Specu. in rubrica de seque. pos. & fruc. decidit apud vnum tantum sequestrari posse, quod est not. Et sequitur. d. Cardi. in. d. clemen. j. versi. vigesimo quarto quero. Subijciens quod ex causa, vt mortuo primo vel male gerente vel administrare volente poterit iudex alterum subrogare. Allegat Joan. and. in additio. in. §. primo in titu. de seque. poss. & fruct.

81 **Uigesimosexto** quero † pone quod iudex sequestrari fecerit consentientibus partibus, an sequester possit rem sequestratam restituere ad mandatum solius iudicis. Bald. in. l. fi. infra de bo. aut. iudi. possi. decidit quod cautus debet esse sequester ne reddat nisi causa cognita, idest citata parte. Secus si factum fuisset ex solo mandato iudicis absque consensu partis, quia ad mandatum solius iudicis poterit restituere, secundum Bald. ibi. ¶ Sed pone emptor rei cui non est promissa euictio, promiserit soluere pretium ad pascha nolens seu non valens pretium soluere, supposuit amicum mouentem litem super dicta re vendita ad hoc ne possit dicere, nolo pretium soluere nisi sibi de euictione caueretur. Sciens forte quod venditor satisdare non poterit propter impotentiam. l. pe. §. fi. ff. de peri. & commo. rei vendi. l. si post perfectam infra de euictio. ¶ Quod erit remedium aduersus hanc cautelam. Duplex dari potest remedium. Primo, quod venditor dicat quod emptor malitiose fecit moueri litem, & sic suspectus est. Et sic erit in arbitrio iudicis estimare an suspectus sit. & sic an cauere debeat. d. l. si fideiussor. §. fi. in verbo, sederit. cum gloss. dicente in animo iudi-
82 cis. † Et sic bonum est habere in hoc iudicem fauorabilem secundum Ange. & Imo. in. l. j. §. stipulationum. ff. de preto. stipu. quod est not. Secunda datur cautela per gloss. in. l. at qui natura. §. cum me absente. ff. de nego. gest. Bald. in. l. si traditio. C. de actio. emp. quod venditor petat compelli emptorem ad iurandum an sibi litem moueri fecerit. Istam cautelam decidit Ange. in. d. §. stipulationum. quia homines sunt valde proni ad iurandum. Possit dici quod nemo presumitur immemor salutis eterne. l. fi. C. ad. l. iuliam repetun. Sed posset responderi si fecit moueri litem & calumniose, certe dato vno inconuenienti, ad secundum facilis est aditus. l. ratas. j. de rescin. vendi.

Finit tractatus de Sequestris Domini Francisci Curtij Papiensis, Doctoris celeberrimi.

Tractatus auctenticus Sequestrorum insignis legum enarratoris D. Angeli Perusini, qui fratrem eius Do. Baldum & doctrina & scriptis in eadem facultate pene adequauit.

SVMMARIVM

1 Sequester quotuplex sit, & eius descriptio.
2 Sequestratio necessaria est regulariter prohibita, & quomodo, & per quem fiat, & quando fallat. nume. 4. 6. 8. 11.
Sequestratio qualem naturam habeat.
3 Sequester quando pro possessore habendus.
Sequestratio voluntaria qualiter fiat, & de quibus rebus.
5 Persona quando dicenda suspecta, & quid in illius probatione requisitum.
7 Fructus pendente appellatione an semper sequestrandi.
8 Fructus quando dicantur dilapidari.
9 Missus in possessionem ex primo decreto nunquid fructus faciat suos &
10 Sequestratio fit propter contumaciam non comparentis.
11 Bona propter maleficium anotata quando vendi possunt.

Uia de sequestratione possessionis & fructuum quotidie in curijs litigatur, ideo materiam Sequestrationis quam clarius potero explicabo per questio. & vbi videbitur opponam & soluam vt mihi dominus administrabit. ¶ Querens igitur primo
1 quid sit Sequester † dico quod sequester dicitur ille apud quem plures eandem rem de qua controuersia est deposuerunt, vt. l. sequester de verb. signi. & l. licet. ff. deposi. Ex quibus habes quod sequester fit voluntate duorum. Et est distinguendum duplicem esse sequestrum, vnum voluntarium, alium necessarium, de voluntario dicitur in dictis legibus, quod fit voluntate duorum, quoties ex quocunque contractu pecuniario petitur partes voluntarie possunt sequestrare, & hic attende quod pecunie verbum generaliter attenditur pro omni re que est in nostro patrimonio vt. l. pecunie verbum. de verbo. signi. ergo siue agatur de re mobili, pecunia numerata, fundo, vel fructibus potest fieri sequestratio voluntaria, vt. l. licet. ff. depositi. Barto. in. l. interesse. de acqui. poss. Est et alia. s. necessaria que fit per iudicem & quasi de hac sequestratione est
2 dare regulam & instantiam a regula. † Regula est quod necessaria sequestratio est prohibita, vt. l. j. C. de prohi. seque. & est ratio prohibitionis quam ponit text. in. d. l. j. oportet primo debitorem conuinci &c. clarius quando est prohibita quia nemo est priuandus comodo possessionis lite pendente, vt extra de lit. pen. c. j. & c. dilectus. sed si per sequestrationem priuaretur conuentus comodo possessionis lite pendente, quod esse non debet ergo &c. ¶ De natura ergo sequestrationis est quod nec actor nec reus possideat quia sequestratio dicitur possessionis separatio ab actore vt glo. dicit in. d. l. j. de prohi. seque. Nam non possident sed sequester, nisi hoc esset actum expresse, vt tantum causa custodie saluo iure vtriusque partis. istud potest esse voluntarium in sequestratione voluntaria. quia videtur quod in dubio adimatur primo. & tangit glo. in. l. interesse. de acqui. pos. que incipit quod in dubio &c. q. d. quod in dubio possessio adimatur, nisi eo animo fiat quod sequester tantum custodiat, ita videtur glo. in. c. j. de sequestra. poss. & fruc. que incipit hoc ideo &c. istud videtur quod teneant legiste. cano. tamen contra. in glo. c. examinata. extra de iudi. super verbo, possidebas que incipit, sed intelligitur litera ista dicit sic. tunc pla-
3 num est quod hic dicit quod † tunc habetur pro possessore nisi ea mente deposuisset pecuniam apud ipsum sequestrum, vt ipsum sequestrum constituat possessorem potius quam custodem. alle. d. l. interesse quam vt predixi aliud intelligitur. Innoc. in. d. c. examina. in. §. accepit a te &c. dicit quod tunc planum est quod sicut possidebat quando tradit, ita & post nisi ea mente dederit possessionem, vt possessio in depositarium transierit, vt. d. l. interesse. ista contrarietas tolli posset per. d. glo. que presumit in dubio quod ea mente sit facta traditio vt possessio transferatur cum voluntate partis sit factum sequestrum, & hoc de voluntate sequestrantis sequestratio voluntaria potest fieri quoties partes volunt, vt. d. l. licet. ff. deposi. & l. si oleum. ff. de donatio.

4 **Sequitur** de Sequestratione necessaria que fit mandato iudicis inuita parte, † quia iudicium reddit in inuitum. & tunc dicendum quod regulariter ipsa sequestratio est prohibita. vt. d. l. & d. c. sed fallit in casibus in quibus sequestratio est permissa. ¶ Primus est quod dicit glo. si res mobilis petatur, & persona suspecta sit quod fugiat, vt. ff. qui sat. cog. l. si fideiussor. §. j. & ff. de offic. presi. l. senatus. §. fi. & C. de agri. & cen. lib. xj. ego vero dico quod saluo iudicio saniori sunt tres casus separati quia in vnoquoque separata est ratio. & primus casus est si persona sit suspecta et res mobilis, & sit dubium quod cum ea fugiat, vt. d. l. fideiussor. §. fi.
5 ¶ † Circa hoc quero quando dicatur persona suspecta. respondet glo. in. d. l. si fideiussor. §. si pluribus respectibus. s. non possidere immobilia. Item mobilia pauca. Item mali mores. Item quod prius malefecit quia qui semel malus &c. & l. si eius. §. eisdem. de accu. Quero an ad probandum personam suspectam omnia ista requirantur. An sufficiat vnus casus ex his quatuor ad sequestrum faciendum. s. quod non possideat immobilia, vel mobilia pauca, vel mali mores, vel conuinctus sit &c. vel omnia simul requirantur. credo quod alterum istorum sufficiunt, vt probatur in. l. sciendum. ff. qui satis. cog. vbi cautio requiritur si non possidet imobilia, vel possidet pauca. ¶ Secundus casus est qui probatur in. l. senatus. §. fi. de offi. presi. in glo. pro primo casu immo dic quod si est aliquod oblatum alicui qui est de

familia presidis cum non possit agere nisi vt lit. contesta. fiat sequestrum. ratio est, quia non potest agere & ne pereat interim fiat sequestrum. ¶ Tertius casus est si colonus velit possessiones conductas deserere, vt. l. fi. C. de agri. & cen. lib. xj. Istos tres casus glos. ponit sub vno membro. Nam ad primum membrū allegat illas. ll. vbi sunt casus diuersi. Attende quid glo. dicit secundus casus, quod si in re mobili vel immobili possidens sit suspectus ne depopulentur fructus, vel quod res sic dissipetur, vt. ff. solu. matri. l. si cum dotem. §.
6 sin autē in leuissimo. † Aduerte isti duo sunt alij casus diuersi. & primus si maritus vergit ad inopiam sequestrātur. s. propter mores malos mariti, vt ex dote mulier possit sustentari, & ibi habes quod maritus vxoris infirme quā propterea spernit, debet ipsam alimentare, & si dotē dissipat debet sequestrari. Alius casus est qui sumitur in. l. imperatorem. §. fi. ff. de appella. quod quoties a sententia appella. & timetur ne fructus dissipentur fit sequestratio, vt. l. imperatores. & in. c. fina. de sequestra. possessio. & fruc.

7 **Opponitur & videtur** hic dicendū q̄ † semp pendente appellatione fructus debent sequestrari, vt. l. ab executione. C. quorū app. nō reci. nō attento an timetur de dilapidatione fructuū. sed dic aut appellat̄ sub ipsa sententia, & tunc nō fit sequestratio nisi timeat̄ de dilapidatione, vt. d. l. imperatores. & ex vltimo superius alleg. & est eadem ratio prohibitionis que est q̄d principali dilapidatione timet̄, q̄a appellatione pendēte nil debet innouari. quando aūt appellat̄ ab ipsa executione facta tunc fit sequestratio ab alio dubio dilapidationis, vt. d. l. ab executione. quomodo & quādo ab executione facti appelletur ibi dicet̄. Habes ergo tres casus speciales & isti sunt duo, & sic hucusq̄ sunt quinq̄ diuersi. ¶ Quero quādo dicant̄ fructus dilapidari. dic quādo distrahunt̄, vel in vsus conuertunt̄, vt in. c. dilectus filius extra eo. titu. Adhuc quero in casu predicto quando appellat̄ ab exe-
8 cutione cuius iudicis autoritate fiet sequestratio. † vr̄ dicendum q̄d autoritate iudicis ad quē, vt. l. sicut. ff. de appel. reci. Nam quicquid fit per appellationē reuocat̄ per iudicē ad quem, vt in. c. non solū. de pen. lib. vj. ¶ Glo. facit quatuor casus vbi fit sequestratio si seruus proclamat, & sic dubiū fit si bona sint dn̄i, tunc bona sequestrant̄, vt. l. j. §. sup periculo. C. de asser. tol. & l. fi. C. qui ad lib. procla. non licet. reo speciale est p̄pter conditionē persone ciuilis. ideo dic q̄d est sextus casus vbi permittit̄. Et septimus casus sequestratio fit propter contumaciam nō cauentis de collatione feudi, vt. l. j. §. super. de colla. bo. Et. viij. casus vbi fit sequestratio vbi si mulier diuertit a marito. & maritus eam repetat dubitans illaz redire p̄pter mariti seuitiā, & sibi idonee cauere nō potest. nō sibi est vxoris restitutio fienda sed sequestranda, in loco vbi maritus nō possit inferre vllam violentiā,
9 vt in. c. ex trāsmissa. extra de resti. spo. & c. licet. in fi. eo. titu. † Item missus in possessionez ex primo decreto alicuius rei nō facit fructus suos si eos cōseruat, vt in. c. fi. de seque. pos. & fruct. vt. l. fulcinius. ff. ex qui. cau. in pos. ea. debet ergo illos cōseruare & si cōuentus venerit. j. annū recuperat possessionē & fructus. si tamē hic missus dissipat medio tēpore sequestrat̄, vt. d. c. dilectus filius. extra de sequestra. posses. & proprie. & ibi no. quando dicat̄ fructus dilapidari. dic si eos in vsus suos conuertat vel distrahat in. c. fi. de sequestra. pos. & fru. In casu tamē speciali missus in possessionē ex primo decreto lucrat̄ fructus quando agitur petitione rei seruāde causa, & lucrat̄ fructus quando agitur petitione hereditatis propter legitimaz cōtumaciam conuenti dicta accusatione. tūc agens mittitur in possessionem causa rei seruande, & lucrat̄ fructus, vt. l. fulcinius. §. fi. qui. ex cau. in poss. ea. dicit in. d. ca. j. de dolo & contu. & Cyn. in. d. l. vnica. in. vij. casu,
10 † q̄d p̄pter contumaciam non cōparentis fit sequestratio. c. ex literis. de dolo & contu. videamus qualiter istud pōt esse verū. nō video vt minus agat̄ prout ibi dixit tex. Nam p̄pter cōtumaciam erat mittendus in possessionē, si mitius agere volentes posse sequestrari fructus. vr̄ ergo sequestrare aliud esse quā mittere in possessionem. que sequestratio de iure ibi fieri nō debet. vt ibi sentit text. Barto. & glo. sua. vnde si iudex contra contumacem vellet mitius agere, posset sequestrare, q̄ si prius data esset non haberet locum sequestratio, nisi ipsos dilapidaret, vt dixi in proximo precedenti membro.

Sequitur nonus casus vbi habet locum sequestratio cū timet̄
11 † ne scandaluz oriatur inter partes, q̄d perueniat ad arma, q̄a ad rixam venire nō patitur pretor quos potest sua iurisdictione cōpescere. alleg. Cy. in. l. oleum. ff. de dolo. que. l. vr̄ mihi q̄d non loquat̄ de sequestratione necessaria, q̄ ille a quo oleum petebat deposuit, ergo fuit voluntaria. alleg. c. ij. extra de do. & contu. text. nihil dicit sed dictum Inno. text. in. d. c. sed dic q̄d fuit facta sequestratio, q̄ fructus dilapidabantur. alibi non. hoc sonat in hoc vbi est timor armorū permittitur vtriq̄, ne ad occupandā possessionē. vbi aūt est timor armorum, cōpescat partē non solū per sequestrū, sed per cautionē. q̄a curare debet pretor vt pacata sit prouincia quā regit. de offic. pre. l. cōgruit. ¶ Decimo casu quando fit sequestratio de bonis condēnati,
12 vt. l. ij. de duo. reis. † Pone ergo q̄d quis cōmisit maleficiū, de iure bona sua annotant̄, & sic infra annuz restituant̄, & tunc si bona sunt que seruari nō possunt illa debēt vēdi, & pretiū deponi, vt. l. is cui. §. qui legatus. vt in posses. lega. Habes aliū casum specialez vbi fit sequestratio. & est nouissimū in vno. ō sequestra. posses. & fruc. & in cle. vbi dicit ad cōpescendas litigantiū malitias, & vna sententia contra possessorē lata diffinitiue iudex super beneficio apud sedē apostolicam litigato, & ab eo triennio possessiuz non sit, fructus per loci ordinariuz sequestrant̄. Illud videtur multū contra ea que supra dixi. v. casu. appel. ab interlocutoria vel a sententia, casu permisso per quez iudicem fiet sequestratio, & dicebam in. q. illa q̄d per iudicē ad quē. hic dicitur per ordinarium, ergo quid dicendū. dico q̄d ibi dixi verum q̄d quicquid fit q̄d appella. per superiorē debet reuocari, vt. d. l. sicut. facit melius. l. j. ff. nil no. ap. pen. ad hoc contrarium respondeo quod sit casus specialis. Juxta predicta quero vidi supra quod in sequestratione voluntaria neuter possidet nec actor nec reus, id est sequester, vt ibi dixi. Quero quid in necessaria que fit per iudicez quis possidet cogitabitur. Amen.

FINIS

Breuis ac perutilis tractatus de Sequestrationibus, per D. Jacob. de Arena.

SVMMARIVM

1 Conuentionalis sequestratio que dicatur.
2 Judicialis & contentiosa, que sit sequestratio.
3 Casus speciales in quibus est licita sequestratio iudicialis. & nume. 10. & 11.
4 Sequestrarius an ante tempus possit officiuz sibi datum deponere.
5 Que actio competat contra sequestrariuz, si tempore reddendi nolit reddere sequestrata.
Dolus sequestrarij an veniat in ipsa actione. ibi.
6 Cause facientes personam suspectam.
7 Contentio si sit de possessione fundi, & vterq̄ velit colligere fructus, an fiat sequestratio iudicialis.
8 Actore petente in actione reali an debeat iudex precipere reo, vt saluos faciat fructus.
Quid in causis scriptis. ibidem.
9 Sequestratio quo casu tolli possit p̄ fideiussorē, & quo nō. & nu. 10.
12 Sequestratio quanto tempore duret.
13 Melius est non incipere, q̄ȝ a ceptis turpiter resilire.
14 Casus rei non debet nocere actori.
15 Succurrendum non est ei qui sibi necessitatem imposuit.
16 Quid in casu mutationis vel mortis iudicis.
17 Ille penes quem fit sequestratio, an debeat esse idoneus pro quantitate sequestrata.
18 Sequestrarius cadens a possessione rei sequestrate, an habeat actionem ad ipsam recuperandam.
19 Sequestrata res si seruando seruari non potest, an possit vendi per sequestrarium.
20 Descriptionem bonoruz debitoris fieri an peti possit vt sciatur quid est in bonis eius.
21 Casus in quo fieri debet depositio fructuum, licet de iure prohibita sit sequestratio.
22 Judex paccatam & quietaz debet habere prouinciam suā hominesq̄ singulos, nec pati venire ad arma & rixam quos sua iurisdictione compescere potest.
23 Possessio si constet q̄ sit seminata per tertium, vt per colonum, et vtraq̄ pars contendens hoc fateatur, rusticus interim omnes fructus habebit, saluo iure eius qui dominus apparebit.
24 Quid si vnus vult satisdare colono de conseruando eum indemnem aduersus alterum.
25 Quid si non constet tertium vel alium seminasse.
26 Quid si vterq̄ seminauit, vel fructus sint naturales, vel non appareat quis seminauit.

¶ Sequestrationum

Equestrationum, alia conuentionalis, alia iudicialis, seu
1 contentiosa. † Conuentionalis dicitur depositio rei sine iudice facta a pluribus certa conditione adiecta de custodiẽda ea, ⁊ reddenda, vt. l. propter. ⁊ l. is penes quem. C. deposi. ⁊ l. proprie. ff. eo. ⁊ l. is apud quẽ. §. j. ⁊ ij. eod. titu. ⁊ est notandũ ꝙ hec sequestratio nõ est pro
2 hibita. † Iudicialis seu contentiosa sequestratio est depositio a pluribus litigantibus de re de qua controuersia est facta iudicis autoritate apud officiũ, vel edem sacram, vt. l. sequestrum. de verbo. signifi. ⁊ l. licet. depos. ⁊ l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satisda. cogan. Hec tamen sequestratio regulariter est prohibita
3 vt. l. j. C. de sequestr. pecu. nisi in † casibus specialibus qui sunt ibi. s. si res mobilis petatur a persona suspecta, ⁊ non cauente de iudicio sisti, ⁊ re non barattanda, vt. l. si fideiussor. §. fi. qui satisda. cogan. ⁊ l. senatus. de offi. presid. Itẽ si vir vxore furiosa, dissipet res dotales, vel ab eo dissipari suspicatur, vt. l. si cum dotem. §. sin autem. solu. matri. Ceterum vxore in sensu manente dos apud eã daretur, vt. l. vbi adhuc. C. de iure dot. Item si super questione agri appellatum est, ⁊ ipsius agri depopulatio ꝺ fructibus timeatur, vt. l. imperator. §. fi. ff. de appella. ⁊ l. ab executione. C. quo. appellat. non recipi. Item si sit contumax in cauendo de collatione facienda, vt. l. j. §. si frater. ff. de collatio. bon. Itẽ si seruus proclamauit in libertatẽ, vt. l. j. §. super. C. de assert. toll. ⁊ l. fi. C. qui ad liber. procla. Itẽ si controuersia inter dominũ ⁊ colonũ de dominio rei, ⁊ colonus noluerit vel non potuerit precauere de soluendis fructibus ipsius rei, vt. l. litibus. C. de agricol. ⁊ censi. Sed facta sequestratione in cõuentionali vel iudiciali quis possidet. dico, ipse sequester, nisi aliud in sequestratione dictũ esset expresse, vt. l. interesse. de acquiren. posse. ⁊ l. licet. in fi. depos.
4 Sed † an possit officiũ sibi datum deponere sequestrarius ante tempus. dico ꝙ non, nisi ex causa iustissima, ⁊ tunc iudicis autoritate deponenda est sequestratio in ede sacra, vt. l. is apud quẽ. §. si velit. ff. depo. Item tẽpore reddendi adueniẽte, quo loco res est a sequestrario exhibenda. dico eo loco quo actum est. Sed si de pluribus locis sit actum, tunc remittitur arbitrio sequestrarij. Si autem de loco nil actum est, tunc coram iudice exhibenda est, vt. l. is apud quẽ. §. j. de
5 pos. Sed † si tẽpore reddendi non velit eam sequestrarius reddere, que actio cõpetit cõtra eũ. dico deposita sequestratione. d. l. is apud quẽ. §. j. licet alij dicant prescriptis verbis. l. si rem. §. fi. de prescrip. verb. Sed an dolus sequestrarij veniat in hac actione. dico sic, vt. l. si hominẽ. deposi. ⁊ l. qui restituere de rei vendi. Sed si personali actione conueniã personã suspectã, eo ꝙ nõ possidet rem immobilẽ, an de eius re mobili fiet sequestratio iudicialis. dico sic, debitore nondũ condẽnato, argu. l. si fideiussor. §. fi. qui satisda. cog. ⁊ est casus in. §. de. insti. de satisda. Si aũt condemnatus esset, tunc esset in
6 carcerẽ mittendus, vt. l. j. C. qui bon. cede. poss. Sed † que cause faciant personam suspectã. dico mali mores, vt in. §. fi. insti. de suspe. tuto. Item si prius male fecit, vt. l. si cui. §. iisdem. de accusa. Item si non possidebat immobilia, vt. l. sciendũ. in princi. qui satisda. cogan.
7 Item si † cõtentio sit de possessione fundi, ⁊ vterq; vult colligere fructus, an fiet sequestratio iudicialis. dico sic, iudicis officio. l. equissimum. in princi. de vsufru. ⁊ l. in venditione. §. fi. de bon. autor. iudi.
8 possi. ⁊ l. fi. de tabu. exhib. Itẽ an † in actione reali, petente actore, debeat iudex precipere reo, vt saluos faciat fructus. dico sic, vt. l. diuus. de pet. hered. ⁊ l. fi. §. ex quadrante. ff. de do. excep. Quid autẽ faciet iudex in causis scriptis, nam cõsuetudine obtinetur ꝙ iudices nostri tẽporis cõmuniter indistincte fieri faciunt sequestrationes, nõ inspecto an ille contra quem fiunt, sit suspectus vel non, vel an reali vel personali cõueniatur actione, ⁊ sic derogatur huic. l. si fideiuss. §. fi. qui satisd. cog. Item refert an fiat sequestratio, vel simpliciter interdictio, vt re illa nõ vtatur, donec discutiatur cuius sit, ⁊ an tũc ille
9 contra quẽ fit possidebat, an alius tpe sequestrationis. Si † possidebat ille contra quẽ fit sequestratio, tunc eo satisdante de parẽdo iuri, ⁊ re non barattanda, sine aliqua alia ratione siue petitione debet reuocari sequestratio per. d. l. fideiussor. §. fi. Si autẽ alius possidebat, tunc si ille qui possidebat summatim probauit de possessione sua aliquali petitione data, debet reuocari nulla satisdatione data vel fide-
10 iussione, argu. l. a diuo pio. §. si super. de re iudica. Si † vero fuerit interdictio sola, tunc aut ille contra quẽ facta est possidet solus, aut simul cum alio qui eam fieri fecit, si possidet solus, ⁊ de hoc iudici constet, ⁊ parti satisdatione data debet reuocari. Si vero possidebat simul cum alio qui eam fieri fecit, tunc tãdiu durabit sequestratio, quãdiu de iure vtriusq; discutiatur, si iudici videbitur, argu. l. equissimum. de vsufruc. Si vero sit dubium quis possideat tempore interdicti, tunc habebit locum. d. l. equissimum. ⁊ in hoc casu qui se dixerit possidere, habebit offerre petitionem suã ⁊ de iure suo summatim probare ab initio, quia sequestratio de iure fieri non debet, quando personalis actio fieri speratur, sed tantũ in reali actione lo
11 cum habet, ⁊ sic intelligitur. d. l. si fideiussor. §. fi. Item † si persona suspecta non sit, etiam in reali locum non habet, immo plus dico, ꝙ
12 ⁊ vbi persona suspecta est, vt in. d. §. fi. habetur. Sed † quanto tempore durabit sequestratio. distingue, aut actor paratus est procedere in causa, aut non. si constat ꝙ agere ⁊ procedere paratus sit, tãdiu durat, quãdiu vel fuerit satisdatum, vel lis finem acceperit, vt. d. §. dicitur. Si vero non procedat in causa, ⁊ tunc, aut stat per eum, aut per iudicem, aut per casum, quia fuerunt ferie indicte. Si per eum stat, statuendum est ei tempus a iudice infra quod agat, vel agere incipiat, vltra vero non auditur, ⁊ tenet sequestratio, argu. l. si per pretorem. §. ait pretor. ex quib. cau. ma. ⁊ l. diffamari. C. de ingen. ⁊ manum. ⁊ l. mancipiorum. de optio. lega. ⁊ c. pastoralis. de exceptio. ⁊ vide glo. in. l. si decum. de dolo. Sed hoc casu quantum temporis assignabit ei iudex. dico, recurrendum ad id quod dicitur in. l. cum proponas. C. de bon. autor. iudi. possi. licet alio casu loquantur illa iura. Vel dic duorum mensium, vt in. §. j. in aucten. de excep. Tu dic, moderandum tempus arbitrio iudicis, argu. l. j. §. fi. de in. del. arbitrarie enim sunt tales actiones. l. siue pars. C. de dilation. Si vero stat per iudicem, sequestratio ab eo fieri non debet, nam iudex si aliquo casu impeditur, vel aliqua ex causa, tunc eius impedimentum non debet alicui partium onerosum fieri, vt. l. j. in fi. ff. si quis
13 cau. ⁊ §. j. in aucté. de appel. Melius † est enim non incipere, quã ab inceptis turpiter resilire, argu. §. omnem. in fi. de litig. Si vero per casum, tunc si casus superuenerit ex persona actoris, reuocabi-
14 tur. Si vero ex parte rei, tunc facienda reuocatio non est, quia † casus rei actori nocere non debet, argu. d. l. colonus. ⁊ l. non debet. de
15 re iudi. nec † succurrendum est ei, qui sibi necessitatem imposuit,
16 argu. l. non exigimus. Quid † si infra tempus statutum iudex ipse mutetur vel moriatur, ⁊ alius subrogetur, loco illius vel lite pendente, ⁊ mora hec contingat, vel nullo termino assignato, vel causa initiata decesserit iudex, vel est mutatus, quid erit in casibus istis. Certe videtur lex dicere ꝙ tantum duret donec fuerit satisdatum, vel lis finem acceperit, vt. d. §. dicitur. argu. l. meminisse. de offi. procons. ⁊
17 leg. ⁊ l. fi. de pe. leg. ⁊ l. cum apud. ff. iud. sol. Quero † an ille penes quem fit sequestratio debeat esse idoneus pro quantitate rei sequestrate, text. est ꝙ sic in. l. litibus. ff. de agrico. ⁊ cens. lib. xj. Quero an
18 † sequestrarius cadens a possessione rei sequestrate habeat actionẽ ad ipsam recuperandam, dico ꝙ sic, vt. l. postquã. §. Imperator. ff. vt
19 in poss. le. Quero an † si res sequestrata seruando seruari nõ posset, possit vendi per sequestrariũ, dico ꝙ sic per. d. l. litibus. ⁊ l. si magistratus. de priuile. cred. ⁊ l. xviij. cui. §. legatorum. vt in poss. lega. ⁊ l. fi. de req. re. Quero quid si ille cuius est res sequestrata, non habet aliunde vnde viuat, an petere possit se ali de fructibus rei sequestrate, vt de re ipsa. text. est ꝙ sic, in. l. fi. C. de agric. ⁊ cen. Quero,
20 licet non possit fieri sequestratio, vt. l. j. C. de probi. seq. poterit † ne peti vt fiat descriptio bonorum debitoris, vt sciatur quid est in bonis eius. text. est ꝙ sic in. l. j. §. pen. de ven. in pos. mi. ⁊ not. in. l. facultas. C. de in. fi. lib. x. In casibus tamen potest fieri sequestratio, vt habetur, in glo. in. l. j. C. de probi. seq. ⁊ l. fideiussor. §. fi. ff. qui satis.
21 cog. cũ sua glo. Quero † canonici sancti Eusebij agunt contra comitem interdicto vti possid. ne inquietet eius possessionẽ, quid iudex faciet de fructibus, quia quilibet vult eos colligere, ꝙ debeant sequestrari, nõ reperitur lege cauũ, immo prohibita est sequestratio generaliter, vt. l. j. C. de probi. seq. pec. nisi in casibus inter quos nõ connu
22 meratur, argu. tamen est, ꝙ debeant deponi, quia † iudex paccatã ⁊ quietã debet habere prouinciã suã ⁊ homines singulos, nec pati debet venire ad arma, ⁊ rixas quos sua iurisdictiõe cõpescere põt, vt. l. cõgruit. de offi. psi. ⁊ l. si eius. §. si inter duos. de vsufruc. non ob. l. j. de seq. pecu. qa ibi agebatur de pecunia, sicut in ipso text. patet. hic aũt de fructibus. ⁊ ꝙ apud aliquẽ habeat ꝺponi fructus, ẽ arg. in. l. fi. ff. de tab. exhi. vbi dr̃ ꝙ si instrumẽtũ falsum dicat̃, statim debet iudex eũ accipere, ⁊ penes se custodire, sed posset assignari ratio diuersitatis ꝙ ppterea deponit instrumẽtũ ne aliqd falsitatis addat̃, vel
23 ne aliqd detrahat̃, quid dices. dico † si constat seminatas possessiones per tertiũ, vt per colonũ, ⁊ hoc vtraq; pars cõfitetur rusticũ coluisse, planũ est ꝙ rusticus interim oẽs fructus habebit, saluo iure illius qui dñs apparebit, vt. l. cuiusq;. §. j. de vsufru. lega. nã põt qui hoc genus depositi impetrat, nec dicit interuertere possessionẽ, cũ habeat iustã causam, vt. l. si qs rem. de acqui. pos. ⁊ in hoc casu ille restitutus poterit forte facere gratiã vni litigator, vt. l. si quis seruũ. §.
24 si inter duos. de leg. ij. Quid † si vnus vult satisdare colono, ꝺ coser-

25 nando eũ indemnẽ aduersus alterũ. dico q ipse pfertur. Quid † si nõ constat tertiũ, vel aliũ seminasse tũc fructus debẽt deponi in locum quẽ elegerit iudex, vt. l. j. §. apud iulianũ depo. posset tñ dici q in hoc dubio pro illo psumatur qui agit, q lex dat cõsiliũ vt illi demũ agant qui spem obtinendi hñt, vt. l. j. de inoffi. testa. Si autẽ vnus litigatoꝝ seminauit, vel seminari fecit, apud eum ẽsse debẽt pñta ab eo
26 cautiõe de custodiẽdis fructibus. Quid † si vterqꝫ seminauit, vel fructus sint naturales, vel nõ apparet quis seminauit, in oibus istis casibus debet iudex inuenire bonũ viruꝫ, cui fructus cõmittat saluo iure vtriusqꝫ partis, vt. l. interesse de acquir. poss. ꝛ. l. in vẽditione de bo. auto. iudi. possi. §. fi. ꝛ hoc de mente iuris, ꝛ ex cõsuetudine generali.

FINIS

Solennis tractatus de excussione bonorum, per D. Jacobum de Arena.

SVMMARIVM

1 Excussio † est bonoꝝ atqꝫ rerum principalis debitoris ad vngulaꝫ vsqꝫ ad saccum ꝛ perã p. iudicẽ facta discussio inquisitio, atqꝫ detectio bonorũ dico, per. l. j. de reuo. que fi. in fraud. credi. que autẽ intelliguntur in bonis nostris dicitur in. l. bonoꝝ. de verbo. signi. Rerum ideo dico, sicut dicit. l. j. C. de deu. lib. x. rei autem appellatiõe ꝛc. vt. l. j. ff. si cer. peta. ꝛ. l. j. §. fi. C. de constitu. pecu. ꝛ. l. si ita fideiussorẽ. de fideiusso. ꝛ. l. rei appellatione. de verbo. signi. immo etiã si habeo actionẽ ad rem ipsam psequendã, ipsam rem esse in bonis censemus. l. rem in bonis. de acqui. re. do. ꝛ. l. qui actionẽ. de reg. iu. Quare autẽ dicatur principalis debitoris, patet in omnibus le
2 gibus, que de excussione loquunt. Ad vngulaꝫ ideo dicit, q † iudicem qui excussionẽ facit, oportet cuncta rimari, vt patet in. l. si cui libertas. de cõdi. ꝛ demon. ꝛ. l. ij. C. de senten. ex peri. reci. ꝛ. l. qui sententiã. ꝛ. l. qui iudiciũ de pen. Quare dicatur vsqꝫ ad saccum, patet. in. l. fi. §. si per iudicem. ff. que in fraud. credi. Jdeo dico quia lex di
3 cit † excussioneꝫ solenniter fieri, vt quo quisqꝫ ordi. conuenia. lib. xi. ꝛ ea dicuntur solennia seu solenniter fieri que per iudiceꝫ fiunt, vt. l. diuus. de in integ. restitu. ꝛ. l. ꝛ si nihil de re iudica. ꝛ. l. iij in prin. C. de sum. trinita. ꝛ fide catho. inquisitio quare dicatur, patet. C. de iudi. l. iudices. Detentio ideo dicitur, quia iudex per excussionem ea bona que detegit in publicum ponit, non autem de nouo inuenire dicitur, argumen. l. adeo. §. cum quis. ꝛ. §. fi. de acquiren. rerum domi.
4 ꝛ. l. j. C. de nego. gest. Fieri † enim debet ꝛ locum habet discussio in certis casibus, qui infrascriptis legibus continentur, vt. l. iij. in fi. C. de conuen. fisci. debito. ꝛ. l. j. C. de decurio. lib. x. ꝛ aucten. hoc si debitor. §. j. C. de pigno. ꝛ aucten. presente. C. de fideiusso. ꝛ aucten. nouo iure. C. de actio. ꝛ obliga. ꝛ. l. penulti. C. quan. fisc. vel priua. ꝛ. l. j. C. de reuocan. que fi. in fraud. credito. ꝛ. l. aduersus. C. de magistr. cõuẽ. ꝛ. l. iij. §. non putetur. de administra. tuto. ꝛ. l. lucius. §. cum testamen. eod. titu. ꝛ. l. j. §. sunt. de magistra. conueni. ꝛ. l. decem. in fi.
5 de verbo. obliga. ꝛ. l. moschis. de iur. fis. † Fieri autem debet, quando reus principalis dubitatur an sit idoneus soluendo, vel non. Si autem certum esset ꝛ notorium ipsum non esse idoneum, ꝛ non esse soluendo, tunc non est locus excussioni. l. decem. in fi. de verbo. obligatio. ꝛ. l. fi. in princip. ff. si certum peta. ꝛ. l. emptore. §. j. de actio.
6 empti. Dubitatur † vbi fiat, an in eo loco tantum vbi agitur, an etiam alibi, si alibi dicatur habere, ꝛ videtur q non, vt. l. sed ꝛ he. §. non solum. de procurato. ꝛ. l. si cum dies. §. arbiter. de arbitra. ꝛ. l. menia. §. fi. de annuis lega. ꝛ. l. quia nisi de oper. liberto. Jtem cum sit condemnatus, vel pro condemnato habitus principalis ex confessione sua, vel contumacia, argumen. l. locorum. de com. ag. defer. libro. xi. fiet executio per arbitrium iudicis per eum in cuius loco res esse dicantur, argumen. ff. de bon. autorita. iud. possid. l. cum vnus. §. penulti. ꝛ. l. properandum. §. sin autem reus. C. de iudic. ꝛ hoc verum vide
7 tur, quia † vbicunque habet bona soluendo dicitur. facit pro hoc. l. si fideiussor. §. si necessarie. ff. qui satisdare cogantur, ꝛ not. in. l. is autem. §. sin autem. ex quib. cau. in posses. ea. Quomodo † ꝛ qualiter
8
9 fiant, hic pendent leges ꝛ prophete, ꝛ sicut nostra † interest plura auxilia habere, ꝛ si nobis vtilia non sint, vt. l. j. in princi. de eden. ꝛ. l. ex fundo. in fi. de serui. ꝛ pro hoc. l. iij. in fi. de liber. lega. ꝛ. l. si bene. de vsur. ita sunt plures vie ꝛ modi faciendi excussionem, ꝛ primo videtur, q principalis primo conueniatur, ꝛ sententialiter condemnetur, vt probatur in aucten. de fideiusso. §. sed neqꝫ. ibi non transeat viam super pluribus actionibus. ꝛ aucten. si debitor. C. de pigno. quia conueniri ꝛ agi intendo cum effectu vt conuentus condemnetur, vt. l. ij. scdo respon. de adulte. ꝛ. l. ob hoc. §. destitisse. ad turpil. ꝛ. l. qui cum maior. §. accusasse. de bon. liberto. ꝛ. l. in seruitutem. §. periisse. eod. titu. ꝛ. l. amplius. rem rat. habe. nam verba cum effectu ꝛc. l. j. §. hec verba. quod quisqꝫ iur. ꝛ post condemnationem fiet executio in bonis debitoris si reperientur, argumen. l. ij. C. quan. fis. vel priua. Si
10 † autem non reperiuntur de bonis excussis, locus est hypothecarie, vel secunde conuentioni, argumen. l. j. §. fi. de magistra. conuen. Si vero debitum non inficiatur, sed se non esse soluendo alleget, vel non comparet citatus, tunc fiet inquisitio de bonis, etiam non conuicto nec condemnato principali, vt. l. j. C. de reuoca. que fi. in fraud. credito. ꝛ. l. aduersus. de magistra. cõuen. ꝛ. l. moschis. de iure fisci.
11 Sed † an procedit iudicium si agitur contra tertium possessorem ante factam excussionem, si non opponatur, vide Bartolum in. l. si

si probatum communi diuidundo.C.τ.l.si mancipium.§.j.de euictio. Et facta inquisitione fit pronunciatio super bonis excussis, argumen.l.tutores.de confirma.tuto.τ.l.non tantum.§.senatus.de
12 fideicom.libert.† Secundo modo potest fieri, q̄ iudex faciat comparere principalem debitorem, τ compellat eum per sacramentum, τ mulctam indicendo, indicare bona sua, argum.l.sancimus. §.licentiam.C.de iure deliberã.τ.l.ij.§.in exigendis.quan.τ quib.
13 quar.par.libro.x.τ argum.not.in.l.j.ff.de cess.bono.† Et idem faciet de vxore, τ alijs domesticis, qui talia scire possunt, argu.l.consensu.§.seruus.C.de repud.τ si nil inueniatur, concitet propinquos τ vicinos qui testificētur super hoc.τ si dixerint se nescire de bonis eumq; non esse soluendo, saltem fama τ opinio circumastantium sufficiet, arg.l.cum delanionis.§.asinam.de fun.instru.instrumentorq; lega.τ.l.j.§.j.de flumin. Sed ad hoc erit citandus possessor rei obligate.l.nam ita diuus.de adoptio.l.in concedendo.de aqua plu.arcen.τ.l.ij.in fi.si aduer.pu.pens.τ.l.magis.§.ne passim.τ.§.ne prius.de reb.eorum.τ.l.si quidem nouerit, τ neget debitorem esse inopem, procedetur ad testes per actorem contra reum probando debi-
14 torem soluendo non esse, vt.C.de hered.act.l.adultam.† τ ipse possessor poterit producere suos testes, dicendo eum esse soluendo; vt l.ex persona.C.de proba.τ.l.fi.§.fi.si cer.pet.quia incidenter causa sua est, vel interesse poterit.l.principaliter.de libera.cau.τ auctent. nunc si heres.de litig.τ argum.C.de testi.l.si quando.τ.l.laudabilem.de aduo.diuer.iudi.immo minus valebit, quia lis contesta.non fuit, cum hoc ad preparationem alterius iudicij poterit taliter expediri, argumē.l.libertis.in fi.de libera.cau.τ.l.quoniam.de adulter.
15 † Tertio modo potest fieri, τ hec communiter obseruatur, vt iudex mittat preconem, siue executorem ad inquirēdum, τ ei referenti credatur, τ bona excussa pronunciet, τ est argumen.ad hoc in.l.presenti.§.sic vbi.de his qui ad eccle.confug.τ.l.fi.de iudic.τ.l.magis.§. ne tantum.de reb.eorum.τ.l.ea quidem.C.de accusa.τ.l.j.C.de decurion.libro.xj.sed consilium est vt duo executores mittantur, quia in ore duorum ꝛc. vt in aucten.de testib.in princ.τ.§.ex prouinciali. de defens.ciuit.τ.l.fi.C.de bon.vacan.τ.l.j.§.τ si quidem.ff.de ven.
16 inspici.† Sed an sufficiat relatio nuncij referentis nihil esse, iudice eius vigore nil esse pronunciante, ita q̄ possit ad fideiussores deueniri. vide Bar.in.l.stipulatio.§.τ habet ista stipulatio.in fi.de ver.
17 obligatio.† Quid si bona inueniuntur, que tamen sint in controuersia, an erit locus hypothece, vel etiam conuentioni. videtur q̄ sic.l. a diuo pio.§.si super.de re iudicata.τ.l.tertia.C.quando fisc.vel priua. Econtra videtur q̄ non nisi primo cognoscat vtrum sit debitoris vel alterius, τ hoc summarie.d.l.iij. Si autem possideret debitor, et tunc capiet bona, nec fit locus hypothece quandiu ab eo euincatur, an possideat aduersarius vel non, vt dicta.l.a diuo pio. Si autem facta solutione inueniatur pro parte soluendo, τ pro parte non, tunc tantum erit locus hypothece in reliquum debiti, argumen.d.l.moschis.τ predicte auctenti.presente.τ.l.fina.si certum petatur.argu-
18 men.contra in.l.soluendo.de verbo.signi.† Queritur an de hac excussione sit fides facienda ante litis contestationem in hypothecaria, si de hoc exigatur, τ videtur q̄ sic, quia declaratoria est iudicij, de qua ante litem contestatam cognoscendum est, vt.l.penultima.C. de exceptio.τ.d.l.fi.§.fi.τ vide quod not.in.l.exceptionum.de ex-
19 ceptio.τ.l.iij.circa fi.τ.l.si fideiussor.in glo.fi.de fideiussor.† Sed pone q̄ diuersi sint emptores rerum obligatarum, an ille qui conuenitur poterit obijcere de alijs conueniendis pro virili portione, videtur q̄ sic.d.l.moschis. Sed ꝯtra est.l.fi.C.si vnus ex plu.τ.l.credi-
20 tores.de distra.pign.† τ quia causa pignoris est indiuidua, vt.l.rem hereditariam.de euictio.τ.l.qui pignori.de pignori. Item pone q̄ mulier renunciauit iuri hypothecarum in contractu alienationis facte a marito, an agatur aduersus alios possessores rerum mariti deducitur quod ab alijs deducere potuisset.argumē.q̄ sic.l.quesitum.
21 de pecul.§.si annua.τ.l.quamuis.ad velleianum.† An autem facta excussione τ pronunciatione possit excipi de debitore locuplete cōueniendo. videtur q̄ non, quia iam iudicatum est, τ iudicatum pro veritate accipitur.l.ingenuum.de statu hominum.τ obstat exceptio si presens fuit, alias non, quia res inter alios acta ꝛc.l.sepe.in principio.de re iudicata.nisi forte per gratiam, vel collusionem iudicatum
22 fuit, vt.l.venales.C.quando prouoca.non necess.† Item quid dicetur, si post pronunciationem excussionis auccte sunt facultates. videtur q̄ tamen procedatur in hypothecaria.l.prima.§.finali.qui satis-
23 dare cogantur.l.secunda.in fine.de appellationibus.† Item quid si debitor principalis est absens, ita q̄ conueniri non potest, an poterit conueniri possessor. dico sic, vt.§.primo.in auctentica de fideiussoribus. τ not. in auctentica hoc si debitor.C.de pignoribus.τ debet fieri copia excussionis antequam agatur hypothecaria, vt not. in.l.in magnis.de pignoribus.in fine.

¶ Questiones iste que sequuntur sunt additiones ad dictum tractatum de quo.s.

24 1 Item † an debitor obligatus pro principali, possit opponere q̄ nō sit facta excussio principalis, vide Bar.in.l.nomen.C.que res pign.
25 τ vide Bal.in.l.ij.C.quan.fis.vel priua.† Item si est actū cōtra vnū ex correis, an possit agi contra tertium possessorem non excusso alio correo. vide Bar.in.l.quomodolibet.C.quo quisq; ord.conue.lib. xj.τ in.l.mulier.ff.qui pot.in pig.hab.τ Iac.de bel.in auc.de fideiuss.§.sed neq;.τ vide etiam Ang.in auc.hoc si debitor.C.d̄ pig.qui tenet q̄ non possit contra possessores procedi, nisi excussis omnibus
26 reis.† An autem paria sint excussum esse, τ excuti non posse, vide
27 Bal.in.l.si fideiussor.ff.qui satis.cog.† Item fideiussor in criminali
28 non habet beneficiū excussionis. Bal.in.d.l.si fideiussor.§.j.† Item non est necessaria excussio rerum τ personarum que sunt in alieno ter-
29 ritorio. Bal.in.l.sciendum.ff.qui satis.cog.† Itē excussio an possit suppleri post litem contestatam. Bald.in auc.rogati.ad trebe.τ ibi
30 vide eum.† Item in excussione debet moneri pars, vt sit cū nuncio. Bal.in.l.ij.C.de vsu.lega. Item excussionis beneficium non competit argentario qui fideiussit.§.argentarium.in auc.de fideiussor.τ
31 Bal.in.l.fi.C.ad leg.fal.† Item quādo tertius possessor habet causam a debitore, an sit facienda excussio. vide in Spec.de oblig.τ solu.§.j ver.fi. Item exceptio discussionis est mere non dilatoria, sed
32 anormala, vt dicit Bar.in consi. Tertius.† Item licet procedatur iudicium, si non opponatur de excussione, tamen actor non obtinebit in hypothecaria contra tertium si non probet excussionem factam,
33 vel debitorem inopem, vt dicit Bal.in.l.ij.C.commu.di.† Item sicut ad recuperandum pignus conuentionale est necessaria excussio, ita ad recuperandum pignus pretorium, s̄m Ang.in.l.si quis mis-
34 sum.§.fi.de dam.infe.† An qui promisit indemnitatem possit conueniri principali non excusso. vide Bar.in.l.j.C.de conuen.fi.deb.
35 lib.x.† Quid si actum est hypothecaria, τ lis cōtestata non facta excussione, an lite pendente possit fieri. videtur q̄ sic, argu.l.fi.§.si rē.
36 ff.de pig.act.† Sed an valeat sententia sine excussione principalis facta. argu.q̄ non, in.l.j.C.de appell. Item an tantum in tacita, vel etiam in expressa locum habeat excussio. not.in auct.de fideiusso.§. sed neq;.τ melius in.d.l.moschis.

FINIS

Perutilis Tractatus de Discussionibus, editus per Dominum Benedictum de Plumbino, alias de Barzis.

SVMMARIVM

1 Discussio quid sit, τ quibus casibus facienda.
2 Contra debitorem τ fideiussorem iudicatum solui, eodem tempore potest fieri executio.
3 Fideiussor obligatus per instrumentum guarentigie non habet exceptionem discussionis.
4 Casus in quibus non est necessaria discussio.
5 Discussio necessaria est quando agitur hypothecaria contra tertiū. τ quando agitur contra debitorem debitoris.
Et in pluribus alijs casibus, vt ibi.
6 Discussio de quibus rebus facienda.
Limita vt ibi.
7 Discussio an sit facienda de bonis in alieno territorio ꝯsistentibus.
8 Tertius possidēs, q̄n fit discussio ꝯ pncipalē dbitorē, an sit citādus.
9 Libellus an detur in iudicio discussorio.
10 Creditor agēs ꝯ tertiū nō facta discussione, qd̄ pbare habeat.
11 Interlocutoria iudicis de excussiōe legitime facta, an sit necessaria, an vero sufficiat q̄ istud ex actis constet.
12 Discussio quō τ quo ordine sit facienda in reali.
13 Discussio quomodo probetur legitime facta.
14 Et an vitietur si dicatur, q̄ fuit erratum.
15 Discussio contra quas personas sit facienda anteq̄ possit conueniri tertius possessor, aut fideiussor hypothecaria.
16 Discussio an requiratur principalis debitoris, q̄n non agitur hypothecaria, sed condicitur, vel vendicatur res a tertio possessore.
17 Duo iudicia an sint necessaria, vnum scilicet contra debitorem in discutiendo bona, τ alterum contra fideiussorem, vel tertium

possidentem pro consequtione rei possesse, vel debiti promissi.
18 Discussionis exceptio an sit opponenda ante litis contesta. vel post
possit opponi.
19 Sententia lata contra possidentem in hypothecaria, an possit exci-
pi de non facta discussione.
20 Possessore allegante postq̄ petitur executio contra eum, ꝙ bona
superuenerunt principali debitori, an sit audiendus ipse.
21 Judex an possit ex officio resistere ꝙ fiat discussio, quando quis nō
excipit de eius beneficio.
22 Reuocatoria quādo agitur, quia creditor dicit bona alienata in frau
dem creditorum, an possidens possit excipere ꝙ fiat discussio
debitoris.
23 Quid si debitor constituat se creditoris precario nomine possidere
bona sua, deinde alienet, an possessor ꝗuentus a creditore habeat
beneficium excussionis.
24 Precario rogans naturaliter possidet.
25 Discussio an sit facienda quando proceditur in causa de veritate, et
equitate.

Rimo videndum
1 est † quid sit discussio. ⁊ dic s̄m Jac. de
are. ꝙ est bonorum debitoris vsq; ad
peram facta diligens inquisitio atq; de
tentio. Secundo videndum est in qui-
bus casibus sit facienda discussio. ⁊ dic
ꝙ hec materia frequentat̄ quando agi
tur contra tertiū possidentē, vt in auc.
hoc si debitor. C. de pigno. vel quando
agitur contra fideiussorem, vt in auctē.
presente. C. de fideius. contra quem non est aperta via, nisi primo sit
facta discussio contra principalem debitorem, vt dicit Bald. in. l. ij.
C. commu. diuid. Quod fallit primo in fideiussore iudicatum solui,
2 quia condemnato debitore, vtiq; ⁊ ipse videtur condemnatus, † ⁊ iō
contra vtrumq; eodem tempore executio fieri potest, vt dixit Bal.
in. l. cum eorum. C. de sentē. ⁊ idem dixit esse in quolibet fideiussore
obligato per instrumentum guarentigie, attēto ꝙ videtur etiam cō-
demnatus vna cum principali virtute guarentigie, s̄m Cyn. ⁊ Bal.
in. l. certum. C. fami. herci. ⁊ ideo Bal. in. l. ij. ff. qui satisd. cog. dixit
3 not. † ꝙ fideiussor obligatus per instrumentum guarentigie, non ha
bet exceptionem discussionis, s̄m. d. auc. presente. licet Guil. in tra-
4 ctat. de discuss. dicat contrarium. † Secundo fallit, quando notorie
constat principalem debitorem non esse soluendo, vt dicit glos. in. l.
decem. de verb. obli. Tertio fallit, quando ipse fideiussor est ēt prin
cipaliter obligatus, vt dixit glo. in. l. mulier. in quib. cau. pig. vel hy
po. sol. Contrarium not. glo. magna in fi. in. §. j. in auc. de fideiusso.
Quarto fallit quando esset renunciatum beneficio de fideiussoribus
vt. d. auc. presente. Quinto fallit in campsore, vt dicit Bal. in. l. fru-
stra. C. de non nume. pecu. per glo. in. §. argentariorum. in auc. de fi
deiussor. Sexto fallit quando principalis non est in loco, nec est de
breui reuersurus, ⁊ sua substantia ignoratur, vt dicit Ange. in. §. sed
5 neq;. in auc. de hered. ⁊ falci. † Item necessaria est discussio quando
agitur hypothecaria contra tertium possidentem. auct. hoc si debi-
tor. C. de pigno. Item ⁊ tertio quando agitur contra debitorem debi
toris, nam repellit agentem, nisi primo discutiat primum debitorem,
vt. l. ij. quan. fis. vel priua. quod est verum, nisi sit constitutus procu-
rator in rem suam, vt dicit ibi Bal. Item ⁊ quarto est necessaria qñ
duobus est facta commissio, sed vni specialiter, ⁊ alteri generaliter,
vt. l. quoniam. C. de conuen. fisci debitor. lib. x. quam. l. ad hoc Bal.
allegat, in. d. l. ij. Item ⁊ quinto est necessaria, quādo debitor fisci sol
uit collectori, ⁊ non seruauit solēnitatem de qua in. l. ij. C. de conuen.
fisci debito. lib. x. nam hoc casu si conueniatur a fisco, hꝫ exceptionē
vt primo discutiatur collector qui recepit, vt est tex. in. d. l. secunda.
de conueni. fisci debito. Sextus casus est in. l. prima. C. de decurio.
lib. x. Septimus est in. l. decem. de verbo. obliga. Octauus est in. l.
ista. Nonus est quando est promissa indemnitas, vt dictū est per. l.
non iustam. C. de conuen. fisci debitor. lib. x. Decimus est in. l. iij. §.
non oportet. de magistr. conuen. Undecimus est in. l. moschis. ff. de
iure fis. Duodecimus est in. l. vnde queritur. commod. per quam. l.
dicitur, ꝙ quādo plures sunt principaliter obligati, sed vnus ex eis
recipit pecuniam, ꝙ ille qui recipit est primo excutiendus, de quo
vide per Bart. in. l. duobus. de duo. reis. ⁊ vide text. in. l. cum plu-
6 res. §. vestimenta. locati. † Tertio de quibus rebus sit facienda di-
scussio. dic, ꝙ fieri debet de omnibus rebus pertinentibus ad debi-
torem, vt dicit Jac. de are. in suo tracta. ⁊ Ang. in. d. l. sed neq;. vbi
limitat hoc verum nisi essent bona litigiosa, que non sunt consideran
da quo ad hunc effectum. Sed Jacob. aliter dicit in dicto tracta. ⁊
forte verius, quia licet sint litigiosa, recipiunt tamen estimationem,
secundum ꝙ estimari potest dubius euentus litis, vt dicit glo. in si-
7 mili, in. l. per diuersas. C. mand. † Sed an sit facienda discussio etiā
de bonis in alio territorio existentibus. Angel. in dicto. §. sed neq;.
dicit ꝙ sic, per. l. quod nisi. de oper. liberto. ⁊ argumen. l. menia. de
manumiss. testamen. Sed contra hoc facit. l. sed ⁊ he. §. non tantū.
de procuratoribus. ⁊. l. non solum. §. si arbiter. de arbit. ⁊ ideo forte
potest sic dici, ꝙ aut fuit allegatum ꝙ bona possidebat in alio terri-
torio, ⁊ tunc facienda est discussio, alias vero nō. ⁊ hoc intellige si lo-
cus ille non sit multum remotus, vt si conuentus diceret ꝙ principa
lis debitor habet bona in Alemania, nam tunc non debet attendi, vt
in simili dixit Ang. in. l. si filius. qui satisda. cogantur. quando quis
vult euitare satisdationem, allegando ꝙ possidet immobilia, quia nō
8 releuatur si sint in loco multum remoto. † Quarto principaliter vi-
dendum est, an sit opus citare tertium possidentem, quando discus-
sio fit contra principalem debitorem, ⁊ dicit Jac. de are. ꝙ sic per. l.
de vnoquoq;. de re iudicata. ⁊ idem dicit Bald. in. l. secunda. quā.
fis. vbi dixit, ꝙ discussio facienda est citatis his quorum interest, et
qui ledi possunt per. l. in executione. §. in solidum. de verbo. obliga.
9 † Quinto principaliter, an det̄ libellus in iudicio discussorio. ⁊ Bal.
in. d. l. ij. tenet ꝙ non, quia est de preparatorijs secundi iudicij ordina
rij, quod moueri speratur contra tertium possidentem, nam cum sit
pars secundi iudicij, sufficit libellus qui dabitur in secundo iudicio.
⁊ ita in simili dixit Barto. in repeti. l. de etate. de mino. Sexto prin
10 cipaliter, † quid habeat probare creditor quando non facta discussio
ne vult agere contra tertium possidentem, vel contra fideiussorem.
dic ꝙ primo debet probare summarie se creditorem, ⁊ postea quan-
do agit contra illum tertium, vel contra fideiussorem, tenetur debi-
tum plene probare, vt dicit Bal. in. l. ij. C. quan. fis. Item tenetur ꝓ-
bare ꝙ debitor non fuerit soluendo, vt habetur in hac. l. ⁊ in. l. de-
cem. de verbo. oblig. ⁊ quomodo hoc probetur, vide Bartol. in. l. si
constante. sol. mat. ⁊ Bal. in auc. sed hodie. C. de actio. ⁊ obl. ⁊ in. l.
11 j. C. de reuocan. que fi. in fraud. credi. Septimo principaliter, † an
sit opus ꝙ iudex interloquatur discussionem fuisse legitime factam,
vel sufficiat, ꝙ istud constet ex actis. Bartol. in. l. stipulatio ista. §.
habet autem. de noui operis nunciatio. ⁊ in. l. exitus. de acquir. pos-
sessio. dicit ꝙ requiritur sententia. sed in dicta auctentica sed hodie.
tenet contrarium. ⁊ vide quod ipse not. in. l. in criminali. C. de iuris-
dictione omnium iudicum. ⁊ in. l. omnium. C. de testamen. ⁊ in. l. san
cimus. C. ad trebellianum. vbi adducit theoricam Jacob. de butr. ⁊
vide etiam quod not. Barto. in. l. inserti. C. de interdic. ⁊ in. l. si fini
ta. §. iulianus. in quarta questione. de damno infecto. ⁊ vide. l. tuto-
res a patruo. de confirma. tut. ⁊ in. l. a diuo pio. §. in venditione. de
12 re iudicata. † Octauo principaliter, quomodo ⁊ quo ordine facien-
da sit discussio in reali, vide Baldum. in auctentica sed hodie. C. de
action. ⁊ obligatio. ⁊ quando sit facienda discussio de personis, vide
13 Bartolum in. l. duobus. de duobus re. † Nono principaliter, quo-
modo probetur legitime fuisse factam. dic ꝙ constat primo per sen-
tentiam, in qua iudex declarauit fuisse legitime factam, per. §. in ven
ditione. Secundo quando fuerunt conquisiti vicini, vt docerent bo-
na, ⁊ fuerunt missi exploratores, ⁊ facta fuit relatio per nuncios, vt
plene habetur per Baldum in. l. prima, ⁊ secunda. de reuocand. his
que fiunt in fraudem creditorum. ⁊ est cautela vt fiat proclama, vt
ibi dicit Baldus, ⁊ idem est si ex actis potest apparere ꝙ principa-
14 lis non sit soluendo, vt dictum est. † Decimo principaliter, an vitie-
tur, si dicatur, quod fuit erratum. Bartol. in dicto. §. in venditione.
dicit, quod propter hoc processus non vitiatur per. l. primam. C. de
15 vendica. pign. ag. † Undecimo principaliter est videndum contra
quas personas sit facienda discussio antequam possit conueniri hy-
pothecaria tertius possessor, aut fideiussor, ⁊ in hoc concludas ꝙ
opus est facere discussionem contra primum debitorem nedum in
personali, sed etiam in hypothecaria si obligauit bona sua, vt dicit
Bartolus in. l. edita. C. de edendo. ⁊ Angel. in dicto. §. sed neque.
⁊ quod plus est, glos. in. l. mulier. qui potio. in pigno. habeantur. di-
cit quod opus est discutere primo debitorem, fideiussorem, manda
torem, quam veniatur contra tertium possidentem, nam patrimoniū
fideiussoris impinguat patrimonium debitoris, vt. l. si plures. §. pre
terea. de fideiussoribus. Sicut de patrimonio tutoris dicit glosa in
lege si mulier. C. de iure dotium. Item est opus quod si duo so-
cij sunt obligati in solidum, quod primo facta sit excussio de vtro-
que, quam eatur contra fideiussorem, vel tertium possidentem, vt di-
cit Bartolus in lege prima. C. quo quisque ordina. conuen. libro
vndecimo. ⁊ Bald in dicta auctentica sed hodie. Et vide glo.
in. d. l. mulier. que vult ꝙ non possit agi contra tertium possidentē,
nisi primo sit facta excussio de debitore in reali ⁊ ꝑsonali, ꝙ est verū
nisi

nisi ille sit vnus ex obligatis principaliter, sicut erat in.d.l.mulier.
quod nota. Insuper si debitor alienasset bona in fraudem creditorũ,
anteq̃ eatur contra fideiussorem opus est ꝙ sit actum reuocatoria ꝯ
illos qui participata fraude emerunt bona, per tex. cum glo. fi. in fi.
in.l.bona.§.j.de iure fi. ⁊ videt̃ esse de mente Bar. in.l.a diuo pio.
§.si super.de re iudi. ⁊ vide quod not. Bal. in.l.in executoré.de ex-
cep. rei iud.C. ⁊ Ang. in.l.si quis missum.§.fi.de dam. infe. Duode
16 cimo principaliter, † an requiratur discussio principalis debitoris,
quando non agitur hypothecaria, sed condicitur vel vendicatur res
a tertio possidente. dic, ꝙ tunc non est opus facere discussionem, vt
habetur in auc. si debitor. C. de pign. ⁊ per Bal. in rub. de reuo. his
que in frau. fi. cred. ⁊ an idem sit, qñ bona sunt expresse designata et
obligata. Bal. in.l.heredem.C.de here.act. dicit, ꝙ tali casu est ne-
17 cessaria discussio. Tertiodecimo principaliter, † an duo sint iudicia
necessaria, vnum scilicet contra debitorem, in discutiendo bona, ⁊ al
terum contra fideiussorem, vel tertium possidentem pro consecutio-
ne rei possesse, aut debiti promissi. ⁊ in hoc dic vna cum Bal. in.l.li
cet.ff.si quis om. cau. test. ⁊ Bar. in.l.ędita.C.de eden. ꝙ requirun-
tur duo iudicia, primum est summarium super discussione, ⁊ est pre-
paratorium ad secundũ, sed etiã pōt in eo iudicio cumulari vtrũq;,
ita ꝙ de duobus iudicijs fiet vnum, agendo primo contra fideiusso-
rem, ⁊ si excipiatur de discussione non facta, poterit replicari ꝙ non
erat necessaria, quia principalis, non est soluendo, ⁊ petere terminũ
ad probandum, ⁊ hoc legitime probato conseruabitur processus pri-
mo factus, sicuti si fuisset facta discussio primo, ⁊ hoc est quod vult
glo. in.l.vbi hoc actum.ff.de pac. quam Ange. ibi singulariter not.
18 † Quartodecimo, an exceptio discussionis sit opponenda ante litẽ
contestatam, vel possit opponi ad merita cause, ⁊ sic post litẽ ꝯtest.
⁊ in hoc dic vna cum Bar. in.l. ⁊ si instrumenta.C.de fi. instru. ⁊ in.
ba. fis. lib. x. ꝙ ista exceptio opponi potest ante ⁊ post litem contesta
tam, ⁊ sic habet naturam litis finite, de quo vide in.l.ait pretor.§.j.
ff.de iureiurã. Similiter dicas, ꝙ si actor non fecit discussionem in
principio iudicij, ⁊ sic ante litem contestatã, ꝙ per hoc non vitiatur
processus cum possit supplere post litem contestatã, vt dixit Bal.
19 in auc. contra rogatus. in fi.C.ad treb. † Quintodecimo principali-
ter, an post latam sententiam in hypothecaria contra possidenté pos
sit excipi de non facta discussione. ⁊ dic ꝙ non, vt.s.dictum est, quan
do non est opposita exceptio pendẽte processu omissio discussionis
viciat processum, ergo post sententiam non potest opponi, quia tan
20 dem excipitur, cum sententia sit valida, vt.s.dictum est. † Sextodeci
mo principaliter, quid si possessor contra quem petitur executio, di-
cat ꝙ bona superuenerunt debitori principali post sententiam latam
contra ipsum, an sit audiendus. Iac. de are. in suo trac. tenet ꝙ non.
21 † Decimoseptimo principaliter, an iudex quando quis non excipit
de beneficio discussionis possit ex officio ipse supplere ⁊ resistere ꝙ
fiat discussio. ⁊ in hoc est dicendum, ꝙ si ex actis factis coram iudi
ce constat discussionem fieri debere, ꝙ tunc iudex potest supplere ꝑ
not. in.l.lecta. si cer. pet. ⁊ per Bart. in.l.eum qui ita.de ver. oblig.
22 alias autem non posset. quod nota. † Decimooctauo, an quando agi
tur reuocatoria, quia creditor dicit bona fuisse alienata in fraudem
creditorũ, possit tunc possessor excipere, ꝙ fiat discussio debitoris.
Uide quod no. Bar. in rub. ⁊ in.l.j.C.de reuo. que fi. in frau. cred.
23 ⁊ in.l.j.C.si de vend. pig. † Decimonono principaliter, quid si debi
tor constituit se precario nomine creditoris possidere bona sua, dein
de alienat, an tunc possessor conuentus a creditore habeat beneficiũ
excussionis, ⁊ hoc est vtile, eo, quia mariti persepe in instruméto re-
cepte dotis promittunt in casu soluti matrimonij, restituere dotem,
⁊ constituunt se precario nomine vxoris omnia bona possidere, de-
inde alienant bona, postea vxor agit contra possidentẽ matrimonio
dissoluto, non facta discussione contra heredes mariti, ⁊ dubium est
an possit. ⁊ Bal. in.l.j.C.de reuoc. his que fi. in fraud. cred. vult, ꝙ
non requiratur discussio, ⁊ idem tenet Ang. in.l.exitus.de acquir.
poss. per.l.fi.C.de acquiren. poss. que vult, ꝙ ille qui nostro nomine
possidet non possit nobis afferre preiudicium, ⁊ ideo vult ꝙ domi-
nus, vel creditor possit sine aliqua obstãtia recuperare tenutã. Sed
tu dic, ꝙ hoc non probant, quia loquitur in mero detentatore, qui no
stro nomine detinebat, deinde alienauit, ⁊ sic loquitur in inquilino,
vel in alio detentore, ⁊ in isto loquitur in possessore saltem naturali-
24 ter, † nam qui precario rogat, naturaliter possidet, vt.l.quod meo. ⁊
l.interdum.de acqui. pos. ⁊ ideo dic ꝙ si esset constitutum sine pre-
cario procedet dictum Bal. ⁊ Ang. quia essemus in mero detenta
tore. Sed non potest procedere in marito qui constituit se precario
possidere. ⁊ ita alias disputando firmaui. ⁊ ex hoc inferas ꝙ tertius
possessor, qui habet causam a detentatore, non habet beneficium ex-
cussionis contra illum pro quo detentor retinebat. Uigesimo ⁊ vlti-
25 mo, † an quando proceditur in causa de veritate ⁊ equitate, sit opus
facere discussionem. ⁊ in hoc dicendum est, ꝙ non est necessaria, q:
est ista solennitas de apicibus iuris, ⁊ non est de equitate. ⁊ ita di-
cit Bald. in.l.si mancipium.§.finali. per glosam ibi positam.

Laus Deo. amen.

FINIS

Solennis Tractatus de Syndicatu officialium, per Baldum de Perusio.

SVMMARIVM

1 Officiales non debent esse onerosi in hospitijs.
2 Preses visitans prouinciam, debet visitare sumptibus suis nõ autem subditorum.
3 Barisellí quando vadunt per comitatum causa purgãdi ipsum malis hominibus, non debent compellere subditos, vt eos hospitentur gratis, sed mercede congrua recepta.
Gratiosa tamen si eis offerantur modica, recipere possunt. ibi.
4 Principi soli licet gratis hospitia extorquere.
5 Maximi magistratus non debent habere pedones, sed milites.
6 Potestates non possunt recedere a cõsuetudine, ⁊ forma electiõis. Et si non tenent familiam quam debent tenere, est eis pro rata salarium defalcandum. ibi.
7 Rectores non debent secum ducere vxores, ⁊ si ducunt, tenentur pro ipsis.
8 Potestates tenentur pro omnibus quos secum ducunt etiam ꝙ nõ sint prepositi alicui officio, si pretextu officij delinquant.
Secus in alijs officialibus non habentibus iurisdictionem. ibi.
9 Delictum nisi sit commune cum officio, vt qr Berrugarius faciat homicidium, non tenetur potestas pro eo.
10 Familiares potestatis, si vulnerauerint aliquem potestas non tenetur soluere pecuniam si agitur criminaliter.
11 Statutum dictans potestatem teneri pro sua familia, intelligitur ciuiliter, non criminaliter.
12 Potestas tenetur ad interesse partis lese, si delinquatur ratione officij ex facto sue familie.
13 Statuto dictante, potestatem teneri representare tempore sindicatus omnes suos officiales, quid si vnus eorum aufugerit propter furtum commissum.
14 Casus fortuitus bone fidei viro obesse non debet.
15 Quid si officialis qui aufugerat, captus sit, ⁊ traditus custodibus ꝺ familia potestatis, etiam ab eis aufugisset.
16 Potestate se expresse obligãte ad soluendum omnem penam ciuilem, ⁊ criminalem pro familia sua, intelligitur de pecuniaria, non corporali que per alium pro alio solui non potest.
17 Syndicandorum officialium qui sint iudices.
18 Finito officio potest officialis conueniri coram loci ordinario, qui habet merum imperium.
19 Syndicator debet habere gladij potestatem.
20 Lex municipalis si det formam sindicatus per alios bonos viros faciendi, preter illos deputatos nullus se intromittere potest.
21 Unus officialis debet alium iuuare, si requisitus sit, sicut milites tenentur iuuare milites, in suo officio exequendo.
22 Officiales de quibus rebus sindicentur.
23 Quid si extra officium, puta adulterando, delinquant.
24 Syndicari infra quantum tempus debeant officiales.
25 Statutum nisi expresse deroget iuri communi, standum est ipsi iuri communi.
26 Alia pena non excludit reatum periurij.
27 Officialis a pena pecuniaria non excusatur, nisi propter causam probabilem ⁊ necessariam.
28 Statutum videtur esse lex.
29 Ptãs ciuitatis, an possit de ibi cõmissis, ꝯueniri in ꝓpria patria.
30 De eodem delicto non debet sepius disputari.
31 In gñali absolutione, non veniunt improuisa.
32 Inquisitio gñalis an possit formari contra ptãtẽ sindicandum.
33 Receptis probationibus ẽt sup inqsitione gñali, nunqd possit sequi sententia specialis sine alia inquisitione.
34 Iudicia criminalia instar ciuilium rediguntur.
35 Criminalr si qs ꝯdẽnat̃ ꝺ furto, ẽt ad rei restõnẽ accessorie condemnabitur, ne fiscus cõmoda subditoꝝ negligere videatur.
36 Offendẽs ptãtẽ tpe sindicatus, vel suam familiam, nunquid puniatur ac si offendisset, tempore officij.

37 Potestas venit puniendus pena ciuium, quia est caput ciuium, et debet eorum priuilegio gaudere, quia ciuis est donec in officio permanet.
38 Potestas si nõ inuenit fideiussorem tempore sindicatus, an debeat personaliter detineri.
39 Barataria est inter maximas causas capitales.
40 Accusans officiales, vel conquerens, an debeat offerre libellum in scriptis.
41 Potestatibus terrarum, an liceat interdum leges, & statuta transgredi.
42 Capitaliter condemnatus non potest renunciare appellationi.
43 Duobus testibus deponentibus de confessione per vim extorta, decem autem, de spontanea, quibus magis credatur.
44 Quid si statutum dicat, ordinem aliquem non seruandum in sindicatu, & tamen ordo seruatus sit, an valeat processus.
45 Potestas an de alio q̃ de dolo, & an de culpa assessorum suorum teneatur.
46 Iudex si inquisiuit aliquem, & tandem eum absoluit, an in sindicatu conuentus teneatur ad expensas.
47 Iudex qui non vult audire allegationes, vel probationes, an faciat litem suam.
48 Familia potestatis an possit pro eo in sindicatu testificari.
49 Refirmatus in officio, an debeat bis sindicari.
50 Pendente appellatione, an iudex qui tulit iniquam sententiam possit conueniri.
51 Iudex faciens executionem iniuriosam, an faciat litem suam.
52 Tenuta data de bonis tertij si reuocatur, an iudex teneatur aliquid communicare illi tertio.
53 Iudici si datuz sit arbitrium procedendi secũdum equitatem non attento iuris rigore, an per hec verba poterit procedere summarie & d plano, ita q processus suus sit irritus quo ad partes, & quo ad ipsum, vt non faciat litem suam.
54 Iudici si sit datum arbitrium contra turbatores status, an ex hoc poterit penam minuere.
55 Statutum si dat iudici potestatem sub certa forma, priuans eum iurisdictione ea non seruata, an si sit contra libertatem ecclesie, ipsum seruans iudex puniatur.
56 Deserens appellationem, debet de se non de iudice conqueri.
57 Iudex qui male iudicauit, an presumatur per dolum, vel ignorantiam iudicasse.
58 Iudex an admittatur cum agitur contra eum de imperitia, si excuset se propter diuersitatem opinionum.
59 Quid si pronunciauit de consilio sapientis.
60 Iudex pretermittens formam statuti, nunquid semper sit periurus.
61 Ad sindicandum potestatem si sint tres, & vnus nolit interesse cum alijs, an alij duo possint omnia sine ipso peragere.
62 Statuto si caueatur q sententie ferri debeant in presentia antianorũ ciuitatis, & ipsi nolint venire, quid fiet.
63 Contumacia est pro presentia.
64 Potestas tenetur totam familiam suam exhibere in sindicatu, & super gestis per eum ab eis poterit indagari.
Officiales regum & principum quandocunq; principi placet sindicari debent.

1 Obseruare. † Officiales nõ debẽt esse in ho
2 spitijs onerosi. & facit q preses† visitãs prouinciam, debet visitare suo sumptu, non sumptibus subditorum. Sed aliter dicunt canoniste, & vide extra de cẽ
3 sib. c. cum venerabilis. & nota q quando † bariselli vadunt per comitatum, causa purgãdi ipsuz malis hominibus, non debẽt compellere subditos, vt eos hospitentur gratis, sed mercede cõgrua recepta. Si tamen gratiosa eis modica offeratur, recipere possunt, vt j. eo. solet. & C. de cont. iud. l. j. §. prouincias. & C. de defen. ciui. l.
4 iiij. † Soli enim principi licet gratis hospitia extorquere, & non recipit nisi tertiam partem domus, vt C. de metat. l. ij. lib. xij. fm Guili. Sequitur §. nemo. Ex hoc §. est nata consuetudo terrarum, q potestates ducunt secum socios, per quos nonnulli expediunt grauia.
5 Berrugarij etiam sunt hodie in vsu, qui vadunt pedes, † licet maximi magistratus, nõ debeant habere pedones, sed milites. In hoc ser
6 uanda est consuetudo, † & forma electionis, a qua potestates non possunt recedere, arg. C. de in. si. l. super creãdis. lib. x. vnde si nõ tenet. familiam quam debet tenere, est eis pro rata salarium defalcanduz,
7 argu. l. de ann. leg. l. seio. §. sequitur. & §. fin. † Nota q rectores non debent secum ducere vxores, & si ducunt tenentur pro ipsis. Ex hoc
8 nota † q potestates tenentur pro omnibus quos secum ducunt, etiã si non sunt prepositi alicui officio, si pretextu officij ipsi delinquant, vt in auc. de iudi. §. nunc autem. collat. vj. secus in alijs officialibus, qui non habent iurisdictionem in iudicando. quod dic, vt de publi
9 ca. l. j. §. familie. † Si autem delictum non sit commune cum officio, vt quia Berrugarius facit homicidium, non tenetur potestas pro eo, vt extra de restitutio. spo. c. cum sedem. Et adhuc adde fm By.
10 † q si familiares potestatis vulnerauerint aliquem, q potestas non tenetur soluere pecuniam si agitur criminaliter, vt hic not. in glo. &
11 † licet statutum dictet q potestas pro sua familia teneatur, intelligitur ciuiliter, non criminaliter, per istam glo. singularem. Sed de iure communi potestas pro tali delicto non tenetur, nec ciuiliter, nec criminaliter, si enim teneretur non posset esse iudex de hoc crimine, cuius contrarium habetur de offi. presid. l. senatusconsulto. & de pe.
12 l. si quis forte. §. si quos comitũ. † Si autem delinquatur ratione officij tenetur potestas ad interesse partis lese ex facto sue familie, arg. fur. aduer. naut. l. j. §. serui. & in auc. vt diffe. iu. §. si tamen. de publi.
13 l. j. §. familie. secundum Bynũ. † Sed quid si statutum dicat, q potestas teneatur representare tempore sindicatus omnes suos officiales, & vnus fecit furtum & aufugit. Respondeo, videtur q non tenea
14 tur potestas ad sibi impossibile, argu. de excusa. tut. l. titius. §. fi. † q casus fortuitus. bone fidei viro obesse non debet, argu. de rei vendi. l. si a bonefidei. Cautius est q ponatur in banno, nam tunc videtur stare per ipsam rempub. cuius auctoritate positus est in banno, ne si
15 sti possit, vt. l. si quis caut. l. sed & si quis. † Item si esset captus, & traditus custodibus, & aufugisset. si quidem custodes sint de familia potestatis, videtur teneri potestas, quia malos posuit custodes. Si autem a repub. erant deputati, non tenetur potestas, sed ipsi tantuz cu
16 stodes puniuntur, vt. C. de custod. reo. l. ad commentariẽses. † Sed † quid si potestas se expresse obligat ad soluendum omnem penam ciuilem & criminalem pro familia sua. Respondeo, hoc intelligitur de pena pecuniaria, non de pena corporali, que per aliuz pro alio solui non potest, argu. l. de interroga. actio. l. qui seruum. in princ. & qd not. xxiij. q. v. c. cum homo. Et quia hic congrue cadit tractare aliqua de sindicatibus officialium, queram de aliquibus questionib. et
17 primo quero qui sint eorum iudices. † Respõdeo de iure communi est princeps. Item prefectus pretorio. Item is, cui prefectus pretorio committit. Item episcopus. C. vt omn. tam ci. q̃ mil. l. j. in fi. & vt iudi. sine quoquo suffra. §. necessitatem. vbi de hoc. Sed de generali consuetudine, & rationabili iudicio episcopi in hoc recessit ab aula. Item quia istos prefectos pretorio hodie nõ habemus in Italia,
18 debet successor sindicare precessorem suum, † nam finito officio potest coram loci ordinario conueniri, de iudic. l. pars literarum: idest
19 coram eo qui habet meruz imperium, † cum sindicator debeat habere gladij potestatem. & hoc tenet Jo. and. in addi. Spec. in tit. de sin
20 di. † hoc verum, nisi lex municipalis det formam q sindicentur per alios bonos viros, nam preter illos deputatos nullus se intromittere potest, arg. no. in. l. j. C. de appa. & execu. lib. xij. nisi quatenus es
21 set requisitus a sindicatoribus, † nam vnus officialis debet iuuare alium, si sit requisitus, sicut milites tenentur iuuare milites in suo of
22 ficio exequẽdo. de rei ven. l. q restituere. † Quero scdo, de qbus rebus sindicent. Rñdeo, de cõmissis pretextu officij, puta de senten
23 tijs male latis, & de baratarijs, & similibus. † Si autez delinquant extra officiũ puta adulterãdo, dicit Guil. q hoc nõ ptinet ad sindicatores, sed pcedit ꝯ. eũ tanq̃ ꝯ quẽlibet al ĩu priuatũ ibidẽ delinquẽtes vsq; ad. xx. ann. non attẽta meta, nec ordine sindicatus, iuxta. l. querelã. C. de fal. hoc not. Guil. C. quo. appel. non reci. l. nulli. allegatur nau. caupo. stabula. l. iij. §. penulti. Sed istud est verum de factis extra, puta quia ante promiserat. de consti. pecu. l. euz qui. §. iulianus. Sed de eo quod factum est intra terminos loci, & tempore officij, d toto debet sindicari, vt de furto & iniuria, vt. d. l. vt omnes tam ci. & d. §. necessitatem. Item si finito cingulo delinquunt, hoc non pertinet ad sindicatores, sed ad potestatem, argu. infra quod cuiusq; vni
24 uer. nom. l. item eorum. §. si decuriones. versi. sed si. † Quero tertio, infra quantum tempus sindicent. dicit lex q j. quinquaginta dies. l. libelli querimoniarum debent infra hos dies offerri, & oblato libello dz j. xx. dies expediri, vt not. j. ad. l. iul. repe. l. ij. Sed deposito officio, fm distinctionem not. j. de iud. l. pars literarum. tamen si processus non expeditur infra hos dies, debet expediri postea, vt. d. l. j. C. vt omnes tam ciui. Et sic nota q illud quod infra tempus iubetur, postea non prohibetur. & hic sic dicas, aut tempus apponitur iuri p ponẽdo, & elapso tpe legali nõ pt ppõni, d. exc. tu. l. scire op3. §. gñe. & iõ si statuta dtermināt certũ tps ad qrelādũ ꝯ sindicādos, postea q rela pposita est ipso iure nulla. i. nõ tenent rñdere. aut tps statuitur iuri

iuri intentato prosequendo ⁊ probando, ⁊ tunc non auditur postea,
nisi impedimento probato. Si autez auditus, idest admissus, valet,
quia presumitur q ex aliqua causa sit admissus, vel q in culpa fuerit
admittens.ff.indi.solu.l.iam tamen.§.in hoc. Aut tempus statuitur
iuri diffiniendo, ⁊ tunc si non diffinitur perit instãtia, nisi lex vltra p-
cedat, vt hic Guil.dicit. Aut terminus imponitur permissiõi, ⁊ tũc
permissum ad tempus, postea videtur prohibitum, ⁊ sic perit instan
tia, vt.l.properandum.in prin.aut tempus apponitur iussioni, ⁊ tũc
iussus ad tempus non videtur prohibitus postea, tamen punitur de
contemptu legis, hoc enim casu non est data meta ⁊ forma potentie,
⁊ ideo non excludit causam, quia iussio proprie in personam diri-
gitur, nam instantia cum sit res inanimata, non recipit legis prece-
ptum, quia nihil imperari potest nescienti, sed bene recipit mensurã
temporis, si tempus opponatur, vt terminus instantie, vel vt termi-
nus litis. ⁊ ideo si statutum est penale quod loquitur iudici, ⁊ in per-
sonam iudicis dirigitur, quia apponitur tempus persone, ⁊ non liti,
⁊ post tempus valet lata sententia, quia durat adhuc instantia. Pre
25 terea † nisi statutum expresse deroget iuri communi, standum est iu
ri communi, vt in.c.oblitus.ver.externus.de seu.cog.colla.x. Sed
nunquid iudex qui iurat seruare statuta erit periurus qui non deter
minauit causam.ff.tempus.dicit Iac.but.q sic, vt in.l.properanduz.
26 in prin.C.de iud. † nam alia pena non excludit reatum periurij.C.de
transac.l.si quis maior. Sed ɔtra videtur, qr pena specialis derogat
generali, vt.l.sanctio legũ.de pen.ergo sufficit specialis pena absqz
pena periuri. Sed ad hoc respondetur, periurium non est pprie pe
na, sed est crimen, ex quo sequitur pena veritas est, si periurus sit cũ
dolo, quia potuit ⁊ noluit. Sed cessante dolo nõ est periurus, alias
27 sequeretur q ex culpa quis fieret infamis, quod falsum est. † a pena
tamen pecuniaria non excusatur, nisi propter causam probabilem ⁊
necessariam, de verbo.oblig.l.continuus.§.illud. Adde quod not.
Inno.in.c.pen.de offi.dele. Sed oppono, tu dicis, q si statutum lo
quitur cum iudice non perit instantia, dicit q tãtum duret, tunc pe-
rit, contra quemcunqz loquatur statutum semper instantia durat, do
nec durat trienniũ in ciuili vel bienniũ in criminalibus, vel secundũ
canones in perpetuum. nam licet alias quando vnuz disponitur de
vno tempore, videatur contrarium in alio tempore, ⁊ contra statutuz
vt.l.statutum.de lega.ij.hoc est colligendo argu.a contrario, quod
non habet locum in statutis, ⁊ si habet locum in alio casu non habet
locum hic, vbi est contra ius commune.C.de conditio. insert.l.ij.
⁊ ideo videtur q intra tempus prefixum a statuto procedatur vigo-
re statuti. ⁊ eo elapso cessante statuto procedetur ex dispositione iu-
ris communis. ⁊ hoc tenent quidam, nisi expresse statutum dicat q
instantia pereat, vel postea procedi non possit, tamen quia precedẽs
distinctio probabiliter respondendo ad ɔtrarium, q istud non est ex
argu.a contrario sensu, sed ex natura temporis limitati, vt.C.de pre
scrip.xxx.anno.l.sicut.in fi. ⁊.ff.de pen.l.si vnius.§.j.de vulga.sub-
stit.l.ex facto.§.item quero. Item si esset argu.a contrario sensu est
hic necessarium ex natura limitatorum verborum, ⁊ sic habet locum
28 in statutis, † quia videtur esse lex statutum, vt.ff.de testamen.l.qui te-
stamento.§.mulier.C.de fur.l.apud antiquos. alias limitatio tempo
ris nihil operaretur, quod est absurdum, argu.ff.depos.l.imperator.
⁊.C.loca.l.si cum ermes. Sed interduz tempus apponitur commis-
sioni, seu iurisdictioni, ⁊ tunc aut ordinarie ⁊ principali, ⁊ expirat in-
stantia simul cum iurisdictione, aut delegate, vel subordinarie, vt qr
episcopus prefixit metam vicario suo, ⁊ tunc instantia non expirat,
sed ipse superior procedit, vel mandat procedi in ipsa, quia quo ad
superiorem, vt.ff.de iud.l.iudicium soluitur. Quod dixi de ordinaria
iurisdictione, intellige de temporali, que de nouo creatur, ⁊ non ha-
bet successorem, argu.extra de preben.c.dilecto.si enim habet suc-
cessorem transit ad ipsum, alias moritur cum subiecto, vt.ff.de leg.ij.
l.quod principi. ⁊.l.seq. ⁊ facit quod no.ff.de pac.l.tale pactum.§.fi.
29 † Quero quarto an potestas Florentie possit de ibi commissis in p-
pria patria conueniri, vel accusari. ⁊ videtur q sic ratione originis, ⁊
domicilij.C.vbi de cri.agi opor.l.j. Item est glo.ordin.ff.ad leg.iul.
repetun.l.datur.§.fi.in fi.in contrariuz videtur multis rationibus.
Primo quia lapsus est terminus querelandi, post quem quis non
auditur.de accusa.l.cum tiria. ⁊.C.qui accu.non poss.l.si ea.extra q
ma.accu.pos.c.cum in tua. ⁊ extra de accus.c.licet. ⁊ quod not.C.vt
nemo inuit.l.j. Item quia iudex domicilij ⁊ originis, quum preuen-
tus est saltem per generalem inquisitionem quam faciunt sindicato-
res, ergo ⁊c.de indi.l.vbi ceptum.C.de assertio.tollen.l.j.in fi.itez
quia terminus absoluit aliquem, sicut sententia, vt infra de iniur.l.si
vnius.§.si ante. ⁊ argu.ad treb.l.facta.§.si quis bonorum. Itez quia
est absolutus sup generali inquisitione, ex tali absolutoria erit exce-
30 ptio rei iudicate super accusatione, † quia de eodem delicto non de
bet sepius disputari. infra nau.caupo. stabula.l.licet.§.fina. ⁊ tunc

quia debet cognosci in loco vbi gessit officium, non alibi, vt.d.§.ne-
cessitatem. ⁊.C.vbi de ratio.agi opor.l.j. ⁊ videtur q ipse possit pe
tere se remitti ad illum locum, sed ibi non potest amplius sindicari.
⁊ hoc credo verum, si ratione officij cõdemnetur, sed si ex delicto in
quo non pretenditur nomen officij, vt in homicidio, puto conueniri
posse, quia nihil habet commune tale delictum, cum ratione vilica-
31 tionis, vt sic dixerim, † ⁊ in generali absolutione non veniunt impro-
32 uisa, argumen.de transactio.l.cum aquiliana. † Quinto queritur, nũ
quid contra potestatem sindicandum possit formari inquisitio gene-
ralis, ⁊ videtur q non, quia in inquisitione debet apponi certus ter-
minus, idest locus delicti, ⁊ certum tempus, sicut in accusatione, cuz
inquisitio succedat loco accusationis. Item inquisitio videtur pro-
cessus magis odiosus, q̃z processus accusationis, quia magis est con
tra iuris ciuilis regulas. si ergo locus debet cõfinari in accusatione,
ergo multo fortius in inquisitione, vt infra de accusat.l.libellorum.
Sed in generalibus non potest poni locus certus, vt in capitulo ab
bate.extra de re iudicata.libro sexto. ergo generalis inquisitio non
procedit. In contrarium videtur, nam contra omnes officiales pro-
cedi potest per inquisitionem, licet damnati per inquisitionem non
fiant infames, quia grauantur preter legem, ideo preter legem suble
uantur, vt.l.tertia.§.penultimo.de suspect.tutorib. Item in genera-
li inquisitione non oportet ponere locum certum, vt nota.institu.de
publicis iudicijs.in principio. Sed in speciali sic, vt not. Iacob.bu-
33 trig.institu.de actio.in principio.versicu.potest inquiri. † Queritur
sexto, nunquid receptis probationibus etiam super inquisitione ge
nerali, possit sequi sententia specialis sine alia inquisitione. Bartol.
dixit q non, quia inquisitio generalis est potius facti q̃z iuris. vnde
preparatoria, non decisoria, cum fiat de omni delicto, vt infra de offi
cio presidis.l.congruit.tamen specialis que subsequitur non fiet de
omni delicto, sed de eo tantum, de quo potest inquiri, licet ⁊ in hoc
Barto.dicat contrarium, scilicet q possit specialiter inquiri de om
ni crimine, ex quo super generali inquisitione iudex est informatus
de electio.quod non credo verum indistincte, vt dicam in dicta.l.cõ
gruit ⁊c. Quid ergo dicemus in questione ista. Respondeo, consi-
34 dera subtiliter iudicia criminalia ad instar ciuiliuz rediguntur, vt.l.
absentem.de penis. ⁊ sicut in ciuili est dare generalem actionem do
mino contra suum gestorem, sic reo petente contra suum rectorem.
⁊ sicuti ex probatis super generali actione sequitur specialis condẽ
natio, ita ⁊ super inquisitione generali. Sed aduerte, rector ciuita-
tis tenetur generali iudicio domino suo, idest vniuersitati, seu ciuita
ti.particularibus autez quos lesit tenetur singulari iudicio. Quo er
go ad publicam penam procedit efficaciter inqsitio generalis. Sed
quo ad priuata cõmoda non procedit nisi incidẽter. hinc est, q si ver
35 bi gratia condemnatur † de furto criminaliter etiam ad rei restitu-
tionem condemnabitur accessorie, ne fiscus commoda suorum subdi
torum negligere videatur, argumen.infra de furt.l.interdum.§.qui
furem. ⁊ dicto.§.necessitatem. ⁊ magis est hoc notatu dignum in in-
quisitione, quam vbi accusando proceditur, cum inquisitio ad priua-
ta iura non videatur extendi extra de iureiurando. capitu. ad no-
stram.per Innocentium, ⁊ de accusatio.capitu.cum oportet.per eũ
dem.licet ergo sit probatum q sit debitor meus, tamen si hoc debi-
tum non descendit ex maleficio, non poterit sequi condemnatio. Et
ideo assessores potestatis, ⁊ familiares, sint cauti, q petant sua sala-
ria, cum generalis inquisitio eis non patrocinaretur. quod tene men
36 ti. † Queritur septimo, nunquid offendens potestatem tempore sin-
dicatus, vel suam familiã, puniatur, ac si offendisset tempore officij,
⁊ videtur q sic, quia adhuc remanent reliquie officij, ⁊ appendices,
argumen.C.vt cau.post puberta.adsit tut.l.prima.quod verum cre
do, si offensus occasione preteriti officij. alias si statutum dictet, si qs
offenderit potestatem, intelligo presentem, non qui quondam fuit,
vt.l.cui eorum.§.affinitates.de postula. Queritur octauo, potestas
fecit capi quendam insignem latronem, populus eum liberauit, po-
testas indignatus fecit eum occidi. Modo statuto cauetur q homi
37 cida forensis puniatᷣ capite, sed ciuis in mille libris. † Queritur qua
pena potestas veniat puniendus. Respondeo, pena ciuiuz, quia est
caput ciuium, ⁊ ideo debet eodem priuilegio gaudere, quo sui ciues
gaudent, argumen.de testamento militari.l.quod constitutum. Et
quia ciuis est donec in officio permanet, vt notatur de Rosino vgna
sco Potestate Bononie.C.de incolis.l.ciues.libro decimo. Idez
in familiaribus potestatis, quia gaudent priuilegio Domini, argu-
men.C.de episcopis ⁊ clericis.l.prima.de iudicijs.l.non alias.§.fi.
38 † Queritur nono, nunquid si potestas in suo sindicatu non reperit fi
deiussorẽ, debeat psonaliter detineri. ⁊ dic q non, sz cõmitti iurato-
39 rie cautioni, nisi eẽt causa capitalis, vt.d.l.j.vt omn.tam ciui. † ⁊ in-
ter maxias cãs capita.ẽ barataria, qr tũc tenetᷣ crie falsi, vt no.in.l.j.
post pn.ad.l.cor.d fal.aduerte tñ, q fecit iudici securitatẽ idẽnitatis

40 non dr̃ falsum cõmittere.l.si qs vxori.§.si finitũ.per Bar.†Querit̃
decimo nũqd accusans officiales, vel de eis ꝯquerẽs teneat̃ offerre
libellum in scriptis, an sufficiat simplex ⁊ verbalis facti narratio. Et
dic vt not.C.de sent.ex peri.reci.auc.nisi breuiores.⁊.d.§.necessita-
tem.⁊ facit quod not.j.q.iiij.c.quia presulatus.⁊ cum causa debeat
expediri.j.xx.dies.⁊ sic res sit breuissimo tẽpore peritura, nulle sunt
ferie, etiam in honorem Dei, vt.ĩ.de fer.l.ij.et.iij.tamẽ bis debet cõ
testari secundum glo.in.d.l.j.vt omnes tam ciu.⁊ in auc.pcalleg.
glo.parua.que dicit per contesta.glo.bene no.probant ꝙ officiales
debent esse euidentes, cum pro eis multum presumitur, vt.C.de offi.
41 ciui.indi.l.si quis.Queritur vndecimo,† nunquid sit licitum pote-
statibus terrarum interdum transgredi leges ⁊ statuta. ⁊ videtur ꝙ
non, cum iurauerint ea obseruare.extra de iureiu.c. veniens.contra
not.Inno.de consti.c.j.⁊ ideo non deberet sindicari, cum forte fece
rit id per quod multorum salus procuratur.C.de fer.l.pen.de inius.
test.l.si quis filio.nam absurdum est statuta facta pro publica vtilita
te contra publicam vtilitatem interpretari.ĩ.de transa.l.cuz hi.§.cau
sa.⁊ not.ꝙ licet sit datum arbitrium potestati, non intelligitur datũ
super instantie limitato, vt.l.si in lege.in prin.ĩ.loc.per Bar.⁊ si oc-
currit difficultas, vide Cy.C.qui accusa non poss.l.j.in fi.C.de adul
te.l.fi.⁊ Jac.but.C.de sent.l.cum index.Queritur duodecimo, po-
testas misit furem ad furcas, accusatur in sindicatu.queritur an pu-
niatur.⁊ videtur ꝙ sic, quia abstulit ei legitimã defensionem appel-
landi.ergo punitur, ac si occidisset innocentem, vt.ĩ.ad legem iuliam
repetun.l.lege iulia.§.hodie.in contrarium videtur infra de appel.
l.non tantum.Sol.si fecit hoc ex causa, quia erat confessus, ⁊ lique-
bat de crimine, non punitur, quia morte rei sententia transit in rez iu
dicatam, secus si esset appellatum.l.additos.⁊ ita seruat cõsuetudo,
⁊ propterea consuetudo seruat ꝙ iudices faciunt eos cõfiteri, super
quo vide Cyn.C.quorum appella.l.ij.⁊ Bart.in.d.l.non tantum.⁊
glo.dicit etiam ꝙ confessus non auditur appellans, nisi alleget cau
sam.Sed certe in.d.l.non tantum.erat confessus.tamen recipit̃ ap-
42 pellatio cuiuscunqz,† adeo ꝙ non potest renunciare capitaliter con
demnatus appellationi.facit quod not.infra de pac.l.pactum inter
heredes.Queritur tertiodecimo, agitur contra potestatem, quia fe
43 cit per vim quendam confiteri.†Duo testes probant per vim, decẽ
testes dicunt ꝙ sponte.quero quibus magis creditur.dicit Innoc.
ꝙ deponentibus de vi, quia deponunt de actu corporali ⁊ visibili, et
viderunt eum tormentari, sed alij deponunt de actu mentali presum
pto inuisibili, qui est soli Deo notus, extra de renuncia.c.super hoc
per Innocent.⁊ idem dico si instrumentum notarij dicat ꝙ sponte,
nam reprobatur per duos testes, quod est notan.⁊ adde quod not.
Bar.de no.ope.nun.l.de pupillo.§.si quis ipsi.Queritur quarto-
44 decimo,†statuto cauetur, ꝙ in sindicatibus istis non seruetur aliqs
ordo.modo pone ꝙ seruatus est ordo, an valeat processus, videt̃ ꝙ
non, quia recessum est a forma statuti.dic contrarium, quia hoc statu
tum non prefigit formam, sed recedit a forma, non dat formam, sed
remittit ⁊ relaxat formam iuris communis, ⁊ seruare formam nõ no
45 cet, dicit Inno.extra de iud.c.nouit.†Queritur quintodecimo, vtruz
potestas teneatur de alio, ꝗ̃ de dolo, quid de suis assessoribus, an te
neatur de culpa assessorum, vel officialiũ.Solue vt not.quod quisqz
46 iur.l.ij.†Queritur sextodecimo, iudex inquisiuit contra Titium, ⁊
tandem absoluit eum, conuenitur in sindicatu ad expensas, queritur
quid iuris.dic eum teneri, si temere inquisiuit.C.de excus.tu.l.leue-
riter.secus si non temere, ꝙ presumitur pro inquisitione, si cõstat de
fama, vel de indicijs.C.de offi.rec.prouin.l.amicissimos.Nec eru-
bescere debet, si idem quod male inchoauit, male diffinit.de iudi.l.
47 destitisse.†Queritur decimoseptimo, an iudex, qui non vult audire
allegationes vel probationes, faciat litem suam.⁊ dic ꝙ sic.ĩ.de edẽ.
l.argentarius.§.cum autem.Idem si nõ admittit exceptiones iuridi
cas.C.de pac.l.si quis in conscribendo.Queritur decimooctauo, an
48 familia †potestatis possit pro eo in sindicatu testificari, ⁊ dic, ꝙ sic,
si questio non tangit testificantes.C.de repud.l.cõsensu.§.super ser
uis.nam in factis domesticis, non repellitur domesticũ testimoniũ.
49 extra de testi.c.veniẽs.in fi.†Queritur decimonono, an refirmatus
in officio, debeat bis sindicari.⁊ dic ꝙ sic, si sunt duo officia, secus si
est vnum prorogatum, ⁊ tamẽ vnicum est tempus vnius rationis red
dende, argu.ĩ.ad car.l.ideoqz.⁊ no.ꝙ non sit prorogatũ, nisi sit eius-
dem forme ⁊ nature, vt in.c.hi qui auctoritate.de preb.lib.vj.Que-
50 ritur vigesimo,†an pendente appellatione, iudex qui tulit iniquam
sententiam possit conueniri, ⁊ videtur ꝙ non, nisi ad sumptus litis.
Ad hoc facit quod no.ĩ.ꝙ quisqz iu.l.j.§.j.in glo.ordi.Queritur vi
gesimoprimo, si snia est nulla, an iudex faciat litem suam.dic ꝙ non
ex sola pnunciatione, nisi accessisset executio facti, vt.l.pen.de var.
cogn.per Bart.Queritur vigesimosecundo, an iudex soluens hẽat
regressum contra partem, que lucrata est iniuste, dic ꝙ non, nec etiã
potest petere sibi cedere iura, vt.C.de ser.fug.in.l.mancipia.in glo.
51 ord.Querit̃ vigesimotertio,†an iudex q facit executionẽ iniuriosaz,
faciat litem suam.Respondeo, aut fecit contra officium iustitie, aut
ꝯtra iustitie modum, idest ordine pretermisso.primo casu, facit litem
suam.de peri.⁊ com.rei ven.l.lectos.Secundo casu, aut executio-
nem passo aliquid adest, vt liberatio, ⁊ tunc nõ debet executio retar
dari, vt.l.fi.§.j.quod me.cau.iudex tñ tenet̃ iniuriarũ actione, si do-
lo fecit, aut executionem passo nihil adest, tunc debet retardari qđ
factum est.de re iudi.l.si cum nulla.de enic.l.minor.in prin.⁊ extra
de accusa.c.qualiter ⁊ quando.j.⁊.ĩ.de re iud.l.ꝙ iussit.extra de ap
pel.c.cum cessante.⁊.ĩ.si ven.no.l.j.§.necessario.⁊ facit ꝙ iniuriosa
executio retractatur, si qualitas facti patitur de admi.re.ad ciui.per
ti.l.j.§.graui.extra de priuileg.c.ex literis.⁊.ĩ.de re iud.l.a diuo.§.
si super.C.si vxor pro ma.l.ob maritorum.ibi enim ideo retractatur,
quia vertitur iniuria tertij, ⁊ sic hic sumitur quod ibi pꝫ, ⁊ melius iu-
dex facit litem suam in expensis ⁊ damnis partis, ⁊ iniuste lese facto
52 iudicis.†Queritur vigesimoquarto, si reuocatur tenuta quasi data
de bonis cuiusdam tertij, an iudex qui dedit teneatur communicare,
ad aliquid illi tertio.dic ꝙ non.Primo qꝛ de iure vel de facto illius
iudici vt iudici non constabat.Secundo qꝛ tenutam dedit, saluo iure
tertij.hac protestatione vtuntur iudices, per quam constat ꝙ senten
tia non trahit se ad illum tertium, nec in eius detrimentum.Istam er
go reseruationem semper ad cautelam facere debent quum dant te-
53 nutas.†Queritur vigesimoquinto, datum est arbitrium iudici pro-
cedendi ẽm equitatem, non attento iuris rigore, vtrum per hec ver-
ba poterit procedere summarie, ⁊ de plano, ita ꝙ processus suus sit
irritus quo ad partes, ⁊ quo ad ipsum iudicem, vt nõ faciat litez suã.
Respondeo, hanc questionem monet Jac.but.C.de iudi.l.properã
dum.in prin.in noua lec.vbi sic ait, nota ꝙ tractus instantie hꝫ odiũ
in se, qꝛ eius contrarium, scꝫ abbreuiatio est fauorabilis, ⁊ est hoc ar-
gu.ad quest.de facto.Nam statutuz habemus, ꝙ si porrigat̃ aliqua
petitio in preiudiciũ alterius, debeat aduersarius citari, ⁊ iudex ha-
beat pronunciare, an sit equa vel iniqua de equitate, non de iure, mo
do quidam porrigebat ꝙ erat petitio iniqua, sed certa, per.l.prope-
randum.vr̃ equa, nam si iuris ꝯtrium.s.prorogatio est odiosum, ⁊ ini-
quum, ergo abbreuiatio est equa, ⁊ fauorabilis.Sed hoc verum qñ
rõ pateret̃ nimis breue tp̃s, qꝛ omne iniquum est odiosum, lex enim
vult vt plene cognoscatur, vt veritas inueniatur, vt.C.de iudi.l.iudi
ces.C.de appel.l.eos.nisi in quibusdam casibus in qbus summarie
procedit̃, qꝛ modicam lesionem ꝯtinent.ĩ.ad treb.l.ille a quo.§.si de
testõ.⁊ not.de offi.procon.⁊ leg.l.nec qcq̃.§.vbi decretum.Queri
54 tur vigesimosexto,†iudici est datum arbitrium ꝯ̃ turbatores status,
an ex hoc poterit minuere penam.⁊ dic ꝙ sic cum causa, vt qꝛ nõ fe
cit dolo, vt.l.hodie.de pen.⁊.l.j.in fi.de abige.⁊ ideo non potest di
ci, ꝙ per hoc iudex offenderit statuta certam penam limitãtia.Ca-
ueas tñ, ne sis minus gratiosus, ẽt in arbitrarijs, arg.ĩ.de transa.l.cũ
hi.§.si pretor.⁊ not.in.c.j.de re iudi.lib.vj.in nouel.Queritur vige
55 simoseptimo,†statutum dat iudici potestatem sub certa forma, ⁊ pri
uat ipsum iurisdictione non seruata forma, an tale statutum si est con
tra libertatẽ ecclesie, iudex ipsum seruans puniatur, ⁊ dic, ꝙ non, qꝛ
non est in iudice peccatum, sed in legislatore, nam si vellet aliter ius
reddere, non posset, qꝛ non hꝫ iurisdictionẽ, vt.C.de epis.⁊ cle.auc.
statuimus.per Jac.but.Queritur vigesimooctauo, si sententia iudi-
cis, qui male iudicauit, a qua fuit appellatũ, ⁊ est ꝯfirmata, ⁊ appel-
56 latio est deserta, vel per aliam sentẽtiam primus iudex possit conue-
niri, quasi fecerit litẽ suam.⁊ videtur ꝙ non,†naz qui deserit appel
lationem debet conqueri de se non de iudice, arg.ĩ.de eden.l.argen
tarius.§.cum autem.Item si nouus iudex sententiam confirmauit,
conqueratur de ipso, quum prima sententia non mandetur executio
ni, sed secunda de pac.l.tale pactum.§.qui prouocauit.Solut.dicit
Innocen.ꝙ per hoc non releuatur in aliquo primus iudex qui ma-
le iudicauit, ⁊ qui statim in ipsa sua pronunciatiatione deliquit, ⁊ fuit
fundamentum, ⁊ causa iniquitatis, vt not.Innocen.extra de appell.
c.sepe.⁊ istud est verum, nisi a quo fuisset citatus in pcessu cause ap
pellationis, ⁊ comparens suum processum iustificauerit, nam tunc
vlterius conueniri non potest.expedit ergo sibi compare pro suo in
teresse, iudex tamen non debet de necessitate citari, vt defendat ea
que fecit ratione iurisdictionis, extra de transactionibus.capitu.de
cetero.per Innocentium, nisi de eius pena tractatur.de appellatio-
nibus.capit.cum specialis.per Innocentium, ⁊ tunc si non citatur,
sibi non preiudicat, vt supra de infamibus.l.lucius.Queritur vige-
57 simonono, an iudex qui male iudicauit, presumatur iudicasse per do
lum, an per ignorantiam, dicas ꝙ in dubio presumitur per ignoran-
tiam.vide infra ad trebellianũ.l.seruo inuito.§.cum pretor.nisi qua
litas facti nulla posset tali actiõe velari.ĩ.de iudi.l.si filius.§.inde r.
58 †Queritur trigesimo, agitur cõtra iudicẽ de impitia, ipse excusat se
propter

propter diuersitatem opinionum, an excusetur? ⁊ dic, ꝙ hoc habēt
sindicatores arbitrari, nam leuis, ⁊ incolorata opinio non excusat,
sed grauis ⁊ ponderosa sic, vt institu. de obliga. que ex quasi deli. na
scun. in glo. facit quod not. extra de consti. c. cum. M. ferrariensis.
59 per Inno. Queritur trigesimoprimo, † an excuset̄, quia pnunciauit
de consilio sapientis electi a partibus. ⁊ dic, ꝙ non, si consilium non
est sanum ⁊ iuridicum. tamen nisi per pactum sit actū, vel statuto ca-
ueatur, ꝙ consilium sit omnino sequendum, de hoc in. l. si conuene-
rit. de re iudi. per Bar. vel dic ꝙ excusatur, ⁊ imputet sibi eligens.
argu. de arbit. l. item si vnus. §. principaliter. sinautem iudex elegis-
set proprio motu, non excusaretur per hoc, vt not. Inno. de offi. dele
ga. c. super cōuentionum. ⁊ vide quod not. eo. tit. c. si pro debilitate.
per Inno. ⁊ in nouella. Queritur trigesimosecundo, quidam in libel
lo petijt sibi fieri iustitiam secūdum formam legis ⁊ statutorum, mo-
do iudex sequutus est statutum, ⁊ non ius commune, vel econtra, an
fecerit litem suam? Solu. ista verba debent intelligi, ꝙ illud ius fiat
quod fieri debet, ⁊ si aliter factum est, iudex facit litem suam. de hoc
in. l. rerum amotarum quidam. infra re. amo. Queritur trigesimoter
60 tio, † nunquid semper quum iudex pretermittit formā statuti sit per-
iurus, ⁊ puniendus? Respondeo, in leuibus nō intelligitur propter
hoc preuaricator statutorum, argu. de ven. inspi. l. j. in fi. de condit. ⁊
demonst. l. quamuis. ⁊ de edil. edic. l. cui deus abest. Sed in graui-
bus distingue, aut facit dolo, ⁊ est periurus, aut facit culpa, ⁊ nō est
periurus, punitur tamen de culpa ad interesse partis. Sed si etiam
culpa cessat, tunc non punitur, ⁊ eius factum tenet. j. de transa. l. cū hi.
§. causam. Si secus diceremus, sequeretur ꝙ omnes iudices essent
periuri, quia ratio est ꝙ ex multis non ponerent periurium, ergo re
quiritur dolus. facit quod not. de reg. iu. l. non vr̄. §. qui iussu. ⁊ quū
est in dolo, tamen non est infamis ipso iure, sed per sententiam. non
ob. l. si quis maior. q ibi est speciale qū iurat̄ super ꝯctu. facit quod
not. j. de infa. l. lutius. in alijs vero casibus nō recedo a regula gn̄ali.
61 Querit̄ trigesimoquarto, † si sunt tres ad sindicandum potestatem,
⁊ vnus non vult interesse cum alijs, an alij duo poterunt omnia sine
ipso peragere. Solue vt. j. de re iud. l. duo ex tribus. ⁊ qđ no. j. de ar
bit. l. sicuti. cum si. Queritur trigesimoquinto, pone ꝙ statutum vult
62 ꝙ iste sententie debeant ferri in presentia antiquorum ciuitatis, mo-
do antiani nolunt venire, quid fiet? Respōdeo, satis est ꝙ requirat
63 legitime, † q contumacia est pro presentia, vt in auc. qua in prouin. ⁊
64 arg. in. c. fi. de arbi. lib. vj. ⁊ extra de elec. c. cum in veteri. † Vltimo
no. ꝙ potestas totam suaz familiam cogit̄ exhibere in suo sindicatu,
⁊ super his que gesta sunt per potestatez, ab eis poterit indagari, vt
not. Azo in sum. C. de assesso. vbi omnino videas, ⁊. l. si post. eo. tit.
65 ⁊ quod no. C. de testi. l. nimis graue. † Item scias ꝙ officiales regū,
vel principum, quandocunqꝫ principi placet, sindicari debēt, vt not.
in auc. vt iudi. sine quoquo suffra. §. si quis. in glo. ergo durante. Et
hec summula, sit tibi gemmula. amen.

F I N I S

Incipit singularis Tractatus

in materia Sindicatus omnium officialium, compositus per
Clarissimum Iuris Vtriusqꝫ interpretem dominum
Paridem de Puteo de Neapoli post primam
suam compositionem incōpletam, ⁊ indige-
stā, ac raptim eo inscio importune im-
pressam. Nunc vero digestam
ad Dei laudem.

Excogitanti mihi sepe ma
teriam sindicatus pernecessariaz ad cultum iustitie, ⁊ vndiqꝫ dispersam in vnum redigere compendiuz, ⁊ ab alijs omissa supplere, vt ⁊ ille papirius leges si ne ordine latas in vnuz composuit, ⁊ etiam vt Appius claudius qui cum actiones dispersas in vnaz formam redegisset, Gneus Flauius scriba eius Libertini filius subreptum librum Populo Romano tradidit, ꝙ adeo gratum munus populo fuit, vt tribunus plebis fie- ret Senator ⁊ edilis curulis. l. ij. §. tulerunt. ⁊. § postea. de orig. iur. fuereqꝫ magistratus creati, qui iuri dicendo preessent. d. l. §. post ori ginem. fuitqꝫ expediens, vt hi magistratus de gestis redderent ra- tionem. l. j. C. vt omnes cause tam ciui. ⁊ in tit. C. ⁊. ff. ad. l. iul. repe. ⁊ de magi. conue. ⁊ auc. vt iudi. sine quoquo suffra. per totum. Summa enim ratione ⁊ equitate statutum est idē ius sibi dici qđ ipse alijs dixerit. l. j. ff. quod quisqꝫ iur. Nam ⁊ inter apes princeps est, institnitqꝫ natura vt ⁊ ipse apes aliorum princeps aculeo careat ne alijs suo aculeo officere possit. c. in apibus. ij. q. j. ꝭm theologos, isto aculeo magistratus carere debet ne subditos iniuste affligat ⁊ opprimat a quo precipue abstinent magistratus sindicatus cogitatione. arg. l. hac consultissima. in versi. at cum humana fragilitas. in verbo cogitatione. C. qui test. fa. pos. Nec me ad hec spe premij accessisse, vt ⁊ ille Gneus fecit, sed vt iuuenibus studiosis in Neapolitana academia proficiam qui opere perfecto politicam reipublice curam appetunt, vt in proemio instit. in fi. nec putet quisꝙ Gimnasium Neapolitanum adulterinum, quia legimus ab antiqssimis seculis, Neapoli studia, ⁊ Gimnasium Neapolitanum floruisse quod magnorum autorum comprobatur auctoritate, nam Seruius optimus, vt Macrobius retulit, Vergilium Neapoli studuisse testatur. Plinius posterior Siluium italicum cuius optimum extat opus, Neapoli studijs operam dedisse, ⁊ mediam finijsse vitam, Laurentius qui multorum philosophorum vitam collegit, refert Heschinem vnum ex ita nuncupatum magnum oratorem Neapoli floruisse, ⁊ Horat. in ode refert Neapoli studiorū otium quod etiam statij comprobatur auctoritate in siluis, qui dum de otio literarum loquitur Neapolim in eo numero ponit, ⁊ Martialis cocus in suo quod Hendecasylla bo refert hec verba, ⁊ quas docta Neapolis creauit, ⁊ Sene. in epi stola inquit, ꝙ cum Neapoli studijs vacaret, ⁊ ad studia bonarū artium vadens a nobilibus sepe fuit derisus. Teste etiam Plin. xxj. naturalis historie. Cice. villam in loco prope Neapolim academiā nuncupatam, ibi compositis voluminibus in qua monumentaneum sibi instituit vbi fontes calidi erumpunt quam appellauit academiaz Athenieñ. academie emulatione, quod etiam summorum Imperatorum auctoritate ostenditur, nam Fede. imperator in registris testatur ciuitatem Neapolim antiquam matrez, ⁊ domum studij fuisse q ciuitati priuilegia ampla concessit, magistrumqꝫ Pet. de ibernia reformatorem ipsius studij ordinasse, cuius Federici temporibus iura ciuilia glosabat Accur. in annis do. M. ccxxv. vt glo. dicit, ⁊ Ang. in causis. C. de accusa. Et exinde tempore incliti regis Roberti Iurisconsultos, ⁊ philosophos quamplurimos in studio Neapolitano publica mercede conductos, presertim Iaco. de bel. vt registra nostra testantur.

¶ Testatur etiam doc. insignis Nicolaus de Neapoli. l. sed reprobari. ff. de excusa. tutorum. ꝙ doct. ex ceteris studijs Italie aduenientes Neapoli iterum examinabantur, ⁊ insufficientes erant reprobati, vbi etiam dicit aucto. Iaco. de aret. ꝙ ciuitas potest habere priuilegia studij ex prescriptione. Etiam Lucas de penna. in repe. l. fi. ff. de iurisdictio. omnium iudicum. inquit, de studio Neapolitano in quo preerat rector domi. Laurent. puldericus Neapolitanus, nam ⁊ ciuitas ipsa armipotens, ⁊ antiqua studiorum alumna fuit que per tempora siluere, at nunc per Ferdinandum regem qui sue iuuentutis, ⁊ pubertatis temporibus mea doctrina literarum studijs prema xime iuri ciuili operam dederat restaurata, ⁊ suscitata, ⁊ noue reformationis studio illustrata suoqꝫ sumptu professores insignes magistri philosophi conducti, ⁊ post quietum regnum, ac sapientia, ⁊ auxilio diui Francisci Sfortie vicecomitis insubrium Ducis, vt late in libro Sfortianorū describitur, hostes fugatos, totaqꝫ Italia sua potentia, ⁊ sapientia pacata mundam sine sorde iustitiam qualis nunꝙ fuit regnicolis ministrauit, ciuitatem etiam ornauit bonis moribus ingens fertilitas, ⁊ celorum clementia fuit, ⁊ ipsius sapientissimi regis opera nunc studia ipsa virent, si qua autem deesse videbūtur alicui, intelligat non studium, aut voluntatem mihi Paridi de puteo legum indignum professori partem opensi in his defuisse, sed facultatem, submittens me emendationi melius sentientis, vt dicit Iurisconsultus in. l. claudius felix. ff. qui pot. in pig. hab. Hec autem omnipotentis Dei ordinata sunt, ⁊ ad regimen, ⁊ decorem alme partenope vrbis, ⁊ regis patrie.

S V M M A R I V M

1 Princeps tenetur Deo reddere rationem pro subditorum iniuria.
2 Sindicatio quid sit.
3 Officialis debet ad instar cibi digerere id quod cōmedit in officio tempore sindicatus.
4 Rationem villicationis sue vnusquisqꝫ reddere tenetur.
5 Officiales qui laudabiliter officium suum gesserunt sunt publice cōmendandi. ⁊ nu. 7.

6 Officiali non minor debetur honor post depositum officium ꝙ̄ ipso durante.
8 Officiali deposito qui male gessit officium nullus honor debetur qn imo arma ipsius depicta in palatio debent cū vituperio deleri.
9 Iustitiam si quis barrataverit dicitur proditor.

De capturis. | De solēnitatibus iudicialibus omissis p iudices i sentētijs.
De carcerationibus. | De iudicum potestate.
De executionibus iniuriosis. | Et de ceteris prout ordo alphabeti ostendit.
De extorsionibus.
De inquisitionibus.

Indicatui officia- lium operam daturum prius nosse opȝ
1 adinuentum fuisse, † qꝛ princeps Deo rationem pro subditorum iniustitia reddere tenetur. in auc. vt iu. sine quoquo suffra. §. scriptum exemplar, vbi alias
2 est rub. † est autem sindicatio experimentum totius iustitie, ꝛ qꝛ cesariani fraudum consuetudine omnia temerare ꝯsueuerāt. l. defensionis facultas, de iure fis. lib. x. ꝛ in. d. tit. vt iud. sine quoquo suf. in prin. q causam dedere, vt ab officialibus arcta postularetur ratio que per prius non
3 tam scrupulosa ingrebatur, vt in tit. de ma. conue. † Nam equum visum est, vt quod officialis in officio cōmedit tempore sindicatus ad instar cibi digerat. dixit glo. in. l. ij. C. de cobar. li. xij. Arctādus. n. est vbi administrauit. l. j. C. vbi se. vel cla. ꝛ. l. ij. ad. l. iu. rep. ꝛ. l. j. vbi de rat. agi opor. Et si bene in officio se habuerit laudis premia consequatur, sinautem male, puniatur, vt in. d. tit. vt iu. sine quoquo suf. in
4 §. j. ꝛ in consti. regni. volumus, de numero officia. † Et ideo officiales sindicatum egre perferre non dn̄t, qꝛ diuinum preceptum est, vt quisqꝫ reddat rōnem villicationis sue, vt in euāgelio dr̄. Et colligit̄ primo reg. vbi Samuel sic ait ad populum, loquimini ad me corā dn̄o vtrum bouem cuiusqꝫ tulerim, aut asinum, si quēpiaꝫ calūniauerim, si oppressi aliquē, ꝛ si ō manu cuiusqꝫ munus accepi, ꝛ restituā vobis, ꝛ dixerūt non est calūniatus nos neqꝫ oppressisti, neqꝫ tulisti de manu alicuius quippiam, ꝛ dixit ad eos testis est dn̄s, qꝛ nō inueneritis quippiā in manu mea, ꝛ dixit Spec. in tit. de sindi. in prin. ꝙ officiū sindicatus rector̄ in Italia viget ꝙ hȝ ipsos excedētes in officio punire q non hn̄t mer̄ ꝛ mixtum impium nisi sit specialiter datum exercebit̄ per rectorē illius ꝓuincie, vel ciuitatis, vt ibi per Spec. nā hi sindicādi ex bn̄ gestis laudē reportabunt, ꝛ premia, ꝛ Dei minister appellabit̄. xxiij. q. v. q malos. And. de iser. in tit. q̄ sint reg. in vers. bona ꝯdemnator̄. ꝛ ppea lex regni statuit, vt officiales sint annales, vt in ꝯsti. regni occupatis, vbi glo. rōnem assignauit dicēs, neqꝫ eos qbus placuit grauare iustitiam esse neqꝫ eos qbus displicuit tenere
5 prudentius. † Et iō hi q se laudabiliter in officio habuerunt sunt publice cōmendādi. l. iustissimos. C. de of. rec. ꝓuin. ꝛ in psal. xxxij. rectos decet collaudatio. Et fiet talis cōmēdatio per sniam ꝓferendā in sindicatu ipsor̄. arg. in. l. ꝑ hāc. de mune. lib. xij. ꝛ facit. l. fi. de ꝓfes. ꝛ me. li. x. ff. de re mili. l. milites §. missionū. ꝛ de his q no. infa. l. ij. §. ignominie. Et hic ne vilescat auctoritas iudicū. ar. extra ō accu.
6 c. aliqualiter. lo. j. † Nam non minor debet̄ honor magr̄atui post depositum officiū quā sibi exhibebat̄ ipso durāte, de q̄sto. l. pe. ad fi. ꝛ
7 in. l. fi. ff. de decur. † Et in signū honoris, ꝛ cōmēdationis officij dant̄ ꝑ cōitates, ꝛ dn̄os terrar̄ vexilla cū insignijs, ꝛ armis ipsor̄, vel alia munera, ꝛ paramēta in signū ꝙ se bn̄, ꝛ laudabiliter gesserūt, ar. g. l. j. C. de stat. ꝛ imagi. ꝛ ēt arma eor̄ depingui pm ttunt in ꝑtorijs ꝛ pa
8 latijs ciuitatū quas rexerūt. † Et eȝ̄ si male se gesserūt, aut iustitiā ꝑuertēdo vel aliter excedendo nulla dant̄ munera ꝗnimo arma si qua depinxerint in palatio delent̄ cū vitupio. arg. t. eor̄. cuꝫ ibi not. ff. de pe. ꝑ Bar. vbi dixit ꝙ arma ꝓditoris vbiqꝫ in ciuitate existētia sunt
9 delēda vbi dr̄ † ꝙ statue eor̄ sunt ō ciuitate pellēde. Is. n. q iustitiaꝫ barratauit dr̄ ꝓditor, qꝛ ꝓcedit ꝫ ipm ad instar criminis maiestatis, vt in. l. j. ꝛ in auc. ibi posita. C. de pe. iudi. qui ma. iudi.

¶ Primo videbitur.

SVMMARIVM

1 Corripere alterum volens debet seipsum prius castigare. ꝛ numero. 3. 4. 5. et. 6.
2 Princeps dȝ pre ceteris abstinere a vēdicāda re quā ipse vēdidit.

¶ Proemium.

1 Qui † Alios vult iudicando corripere sua dȝ prius malefacta emēdare. l. iustas. de iure fisci. lib. x. Is. n. pōt de errore alterius iudicare qui non hȝ qd in seipso ꝯdēnet. iij. q. vij. iudicet, ꝛ Tullius ꝫ Salustiū, carere dȝ oī vitio q in alterū dicere parat̄, demū maledicit, facit. l. j.
2 ne fiscus rē quā vēdit euincat † vbi princeps preceteris abstinere dȝ a vendicāda re quā vēdidit ne sit dominator in populo. x. q. in. c. co-
3 gnouimus. nec dȝ exercere tyrānidē. ea. q. c. seq. † Ordo deniqꝫ correctionis est, vt princeps primo incipiat a seipso. ix. q. vj. porro. in fi. deinde a subditis, sicut ēt nō pōt esse hospitalitatis hortator hospiti
4 bus ostia claudēs. xlij. dist. c. j. † ꝛ turpe est doctori cum culpa redarguit ipm. in auc. vt iudi. sine quoquo suffra. §. opȝ. vbi gl. alleg. Cathonē. Et q in lege gloriaris ꝑ preuaricationē legis deū inhonoras. de qbus. xxvj. dist. c. j. xxxv. dist. ecclesie princeps. ꝛ. xl. dist. multi.
5 vbi dicit Archi. † infelix q recte docet ꝛ viuit inique, infelix cuius
6 nulli sapiētia prodest. xvj. q. j. reuertimini. † Quō āt principes seculi qrēt alior̄ vitā corrigere q seipsos nō corrigāt. ff. ō adl. l. si vxor. §. iudex. Quō aūt ꝑdicāt nō furādū si ipsi furant̄ vt ait Apl's ad Roȝ. ꝛ qn̄o aliū qris docere q teipsum nō doces, nec pōt princeps aliorū corrigere mores q nō corrigit suos. xlviij. dist. nocere. Querāt ergo principes q legē sindicatu dedere seipsos diiudicare, vt legē ipsam obseruēt vt ꝙ qsqꝫ iure in aliū statuit ipse eodē iure vtat̄. l. j. ff. ꝙ qsqꝫ iur. Ea de re primo vidēdū erit de excessibus magnor̄ ꝑncipiū, vt ꝛ ipsi cognoscāt rōnibus ꝛ legibus subijci. l. digna vox. de legibus ꝛ in populis nō dn̄ari, sed regere, ꝛ deinde de excessibus alior̄ inferiorum dominorum, ꝛ iudicum qui iudicant orbem terrarum.

SVMMARIVM

1 Imperator est summus princeps, ꝛ luminare maius dicitur.
2 Impator excedit vndeciꝫ modis, ꝛ. n. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. ꝛ. 12.

¶ De excessibus Imperatoris.

1 Et primo De excessibus impatoris † q est summus princeps, ꝛ luminare maius. c. solite. ō ma. ꝛ obe. qꝛ maior plus offendit. xl. dist. homo.
2 † Excedit aūt Imperator q nō facit iustitiā populo propter qd̄ veniunt flagitia. xxiij. q. v. si quos. ꝛ. q. v. regum. † De nullo
3 enim magis deo placet ꝙ̄ de iustitia. xxiij. q. v. c. quali. nos. ¶ Excedit ēt cū impugnat ecclesiā roma. mr̄eȝ suā. xij. q. ij. q abstulit. cxvij. dist. eccl. ꝛ. c. j. de natis ex libero ven. ex q cā deponit̄ extra de elec.
4 c. venerabilē. §. obiectioni. ꝛ. §. fi. de re iudi. ad apostolice. in. vj. † qꝛ deus tuitionē ecclesie ꝯmisit. xxiij. q. j. principes. excedit ēt qn̄ astringit clericos in suo foro ꝫ id qd̄ dr̄. xj. q. j. ꝯtinua. ꝛ. c. nullus. ꝛ. c. pla-
5 cuit. xij. q. j. futurā. ¶ † Excedit ēt immiscēdo se electionibus prelator̄ ꝫ iura. lxiij. dist. sacror̄. ꝛ. §. seq. ꝛ. c. adrianus. ꝛ. c. ego Ludo. ꝛ. C. de sac. san. eccl. qsqs. Nisi hoc hēat de ꝑpāli priuilegio Pape. d. c. adrianus. cū sequē. ꝛ. §. principibus. ꝛ. §. vex. ꝛ in. c. nobis. de iure
6 patronatus. ¶ † Excedit ēt qꝛ alios ex odio exhr̄dat ꝛ deijcit ꝛ quosdā ex leui opiniōis cura sublimat. xv. q. vj. certa rōne, ꝛ qn̄ sine cā pedagia ꝯcedit, ꝛ mutat monetā, q̄ nō pn̄t sine cā l'ria nisi ꝑ defensione reipublice ꝫ infideles, alias ad restōnē tenet̄ nisi hēat ex priuilegio Pape vel ex antiquata ꝯsuetudine. de v. sig. innouamus. xxiij. q. c. si qs eroni. cū si. ꝛ Ho. in summa de cēsi. §. ex qbus vi. sȝ nū qd ēt ꝙ si impator vel rex mutauit monetā ꝓ lucro tpali i grauamē populi ꝙ tenet̄ ad restōnē extra de iurein. c. q̄zto. nisi pplo ꝯsentiēte. c. fi. de maio. ꝛ obe. hȝ Host. ibi. ¶ † Excedit ēt qn̄ abijcit vxores, vt i. d.
7 c. ꝑ venera. §. videbat̄, ēt excedit in heresiꝫ labēdo. xj. q. iij. iulianus. ēt excedit ipator q nō reuereȝ epos q sunt maioris dignitatis. xcvj. di. c. dn̄o. ꝛ in. c. solitis. de ma. ꝛ obe. ꝛ in ipsos manus iniiciūt. d. c. venera. ꝛ. c. ad apostolice. de quor̄ pena hr̄ in clem. felicis. de pen.

Et

8 Et etiam quando non defendit ecclesiam, vt tenetur propter qd po-
test deponi. d. c. principes. xvij. dist. ecclesiã. xv. q. vj. alius. & vt no-
stris tpibus vidimus cũ ecclesia fluctuat & imperator, si fingit dor-
mire arbor qdem magna est modernus Impator noster sicut cipſ-
sus fructus nullos generans itẽ, qr plerunqз in periurium incurrit
non seruando fidelitatẽ q̃ȝ iurat Pape & romane ecclesie. lxiij. dis.
ego. extra de re iudica. c. ad apostolice. in versi. deierauit. in. vj. ex
tra de iureiu. in cle. ne romani. & Spe. in ti. de iureiu. §. j. ver. istud
9 aũt. † Itẽ qñ non curat recuperare terrã sanctaз, & inimicos crucis
ipugnare cũ ad hoc sit romanũ imperium a dño istitutum. xcvij. di
stin. c. ecclesie. xxiij. q. v. principes. xcj. di. v. c. ꝯstantinus. & quod
10 no. Innoc. in. c. ꝙ sup de voto. ¶ † Ac ẽt qñ esset inutilis furiosus
vel mente captus, vt in. c. grandi. de supplẽ. negligentia prelato. et
dixit gl. in tit. si de inuest. lis oria. in verbo sed istud, ꝙ populus po-
test deponere imperatorem sufficientẽ vel mente captum & no. Cy.
ff. de leg. l. non ambigit̃ vbi Bal. tз ꝯrium ꝙ lз olim posset, hodie nõ
põt tñ papa posset per iura. s̃. allega. & hoc tз Bal. in. d. l. non am-
bigitur, vbi dicit ꝙ si imperator est inutilis vel ebriosus q non susti-
net reipublice curas, ꝙ Papa potest eũ priuare & non populus. et
11 in casibus no. in. c. ad apostolice. de re iudi. † Itẽ quãdo alienat bo
na iperij, qr non sunt ꝓprietarij, ipij sз administratores, vt in euange
lio, exiuit edictum a cesare Augusto &c. & p no. in. l. bene a zenone.
12 de quad. pres. viij. dist. c. quo iure. † Et qñ nimis grauaret subditos
qr deponit̃. xv. q. vj. si alius. Inno. in. c. ꝙ super. de voto. Bald. in
c. cum ecclesiarum. de offi. or. nisi cũ cã faceret ꝓ iusta defensiõe sta
tuti. l. j. & p totũ desuper in dicto lib. x. & no. in. c. j. que sint regalia.
De ceteris vero excessibus imperatoris, vide proximo. c.

SVMMARIVM

1 Reges excedunt multis modis. vt infra per totum.
9 Apes electus in regẽ abijcit aculeum vel saltem eo non vtitur.
43 Reges mali canes rabidi appellantur.
44 Reges indocti sunt tanq̃ȝ simulachra.
45 Reges debent esse iniquitatis correctores & non iniqui.
46 Rex dз omnes super excellere, & per se esse sufficiens.
47 Rex qualis esse debeat scđm philosophum.
58 Rex non curans de regno an debeat expelli cum consilio pape.
59 Federicus quare fuerit depositus ab imperio.
75 Populus deo infidelis meretur tyrannum habere & non regem.
77 Rex dicitur pater quo ad gubernationem & dilectionem.
78 Rex & respublica idem sunt.

¶ Sequitur de regum principum & ducum excessibus.

Post Imperatorum excessus, de regum, & aliorum
principũ, & preeminentium excessibus est tan-
1 gendũ. ¶ † Excedunt aũt reges primo clericos trahen
do ad ꝓprium forũ, vñ deponendi essent ꝓpria dignita-
te. xj. q. j. nullus. nã qui celestem impugnat eius forum seq dз. xj. q.
2 j. xpianis. ¶ † Scđo qr a clericis & ecclesiasticis ꝑsonis pensiones
ꝓcuratores, & penas extorquẽt ꝯ iura, & eccl'iasticã libertatẽ. xxv. q.
ij. c. quicunqз. & tenentur iniuriarum. extra de iniurijs. c. olim. ad idẽ
3 xxiij. q. viij. c. q̃ȝuis. ¶ † Tertio qñ non faciũt iustitiã, qr sunt depo
nẽdi. xxiij. q. v. c. regũ. xv. q. xvj. alius. ¶ Quarto qr occupãt alie
nas terras nõ contenti proprijs terminis. xxiiij. q. iij transferant.
4 ¶ † Quinto qñ talleis, & exactionibus ppl'um dei affligunt indebi-
te & corporibus iniuriant̃. xiiij. q. v. c. non sane. xxiij. q. iiij. qñ vult.
& c. si ecclesia. in fi. ¶ Sexto qr cũ vnus vir vni vix sufficiat mulie
ri ipsi volũt hr̃e plures mulieres sicut equus, & mulus in qbus non
est intellectus quare excõicari dẽret rex si apparet incorrigibilis.
xj. q. iij. precipue. & c. regalium. ij. q. j. scelus extra de diuor. c. gau-
5 demus. ¶ † Septimo si crimẽ sacrilegij & lese maiestatis diuine
cõmittãt & vsuras iudeis sup xpianos ꝑmittẽtes. liiij. di. nulla. xvij.
q. iiij. ꝯstituat. de quo p Hosti. in summa de vsu. ver. tñ pñt princi-
6 pes. ¶ † Octauo in decimis & primitijs quas nõ solũt, vt soluere te
nent̃. xvj. q. j. c. reuertimini. & c. x. xxiiij. q. v. dicat aliquis. de ꝯse.
di. xlv. in fi. xij. q. j. duo. & ꝙ no. de vi. & hone cle. c. oẽs principes.
7 ¶ † Nono qr sequunt̃ auguria, & in eis ꝯfidunt, & in sortibus a vera
fide deuiãtes. xxvj. q. v. augurijs. & c. epi. idõ sine luce sunt tales re
ges. qr nihil melius resplendet in principe q̃ȝ recta fides. de sum-
8 ma tri. l. inter claras. xxvj. di. c. si imperator. ¶ † Decimo qr atro-
ces, furiosi, & crudeles sunt cũ deberent esse mãsueti & humani, inde
dicit lex. C. de dona. iter virũ. l. fi. nihil aliđ tã pculiare est iperia-
lis maiestatis q̃ȝ humanitas p q̃ȝ sola dei seruat̃ imitatio. & ꝓuerbio
xx. misericordia & veritas custodiũt regẽ. & roborat̃ clemẽtia thro-
9 nus eius. ¶ † Et idõ dr̃ ꝙ apes electus in regẽ ꝑdit aculeũ, & hoc ẽt
dicit Isido. ethi. li. xij. c. de regibus. vbi dicit ꝙ virtutes regis due
sunt, iustitia & pietas. nã iustitia p se seuera est. xxiiij. q. iiij. c. duo. &
10 c. ꝑcepta. & xlv. dis. in multis. ¶ † Undecimo. qr leges iniquas cõ
stituũt ꝯ illđ ꝙ hr̃. xxiij. q. iiij. si eccl'ia. i fi. & distin. iiij. erit aũt lex.
¶ Duodecio qr ñ faciũt id ad ꝙ ẽ ptãs regis istituta vt mali a ma
lo coerceãt̃, & boni iter malos qete viuant. xiij. q. v. c. si nr̃a. & q. iiij.
q peccat aũ finẽ. & in ꝓemio decre. rex pacificus. dis. iiij. c. j.
11 ¶ † Quartodecimo impugnãt ecclesias sepe, & clericos quos debe
rent defendere. xxiij. q. maximianus. & c. seq. & q. v. principes. xj.
qõ. j. xpianis nec ipugnant hereses sicut deberent. xxiij. q. iiij. c. si
12 ecclesia. in fi. imo eis fauent ꝓ pecunia. ¶ † Quintodecimo nõ pu-
niunt blasphemantes sicut dẽrent. xxiij. q. iiij. nõ inenit̃. & xj. q. iij.
impatores. ꝓut tpe pñti facit Illustrissim⁹ & sapientissimus. d. Lu
douic⁹ maria Sfor. dux barri Illustrissimi ducis medio. fratuellis
sui gubernator q de pecunijs blasphemãtiũ erigi ordinauit eccl'iã &
mõasteriũ ordinis seruoꝝ sub vocabulo virginis Marie de la mise
13 ricordia extra & ꝓpe muros viglenani. ¶ † Sextodecimo qr nõ su
bijciunt seipsos dei sacerdotibus sicut deberent & ꝑmittũt ab eis se
venerari & manus osculari. x. di. certũ est. lxiij. di. c. valentianus. đ
14 iudi. c. nouit. xxvj. di. duo. i fi. † Septimodecio, qr recipiũt ab epis
vel archiepis homagiuз vl' fidelitatem cuз nihil tpale teneãt ab eis
dẽ ꝯ iura. vt no. extra de si. c. ex diligenti de reg. iu. c. fi. đ ex. granẽ
15 & vide Inno. de elec. significasti. ¶ † Itẽ excedunt qr restituunt il-
legitimos natalibus, & eos succedere faciunt in ꝑiudiciuз ltimorum
succedẽtiuз in auc. q. mo. na. ef. legitimi. §. admo. col. vij. & e. tit. §.
j. & ij. & ex̃ q filij sint legitimi. c. p venerabilẽ. ¶ Itẽ regalia sua di
uidunt & scindunt inter filios vel ꝯsanguineos ꝙ fieri nõ dз, vt not.
16 ex̃ de voto. c. lз. in gl. vbi Inn. ¶ † Itẽ qr nõ ꝑstãt auxilia viduis, &
eccl'iasticis ꝑsonis cuз inuocant̃ ab eis. xxiij. q. v. administratores
17 & ꝙ no. Inn. i. c. i. đ off. ord. ¶ † Itẽ qr nõ seruãt iuramẽta q̃ ꝑstãt
i coronatiõe đ ñ alienãdo bona regni sui, & ꝯseruãdo honorẽ eius, &
de nõ mutãdo eius legitimã monetã, ex̃ de iureiu. c. q̃ȝto. & c. intel-
18 lecto. & de re iud. sane. i. vj. ¶ † Itẽ qr maiora negocia expediunt
suo sensu vel cuз paucis cuз dẽrent ꝯuocare maiorez ptẽ regni sui.
19 de q̃ p Inno. in. d. c. q̃ȝto. ¶ † Itẽ qr aliqñ indigẽt curatoribus seu
coadiutorib⁹ pp eoꝝ nimiã iuuẽtutẽ, fatuitatẽ, credulitatẽ, aut sim
plicitatẽ, nolunt eos recipe ab impatore vl' ecclesia. & sepe iniuste
priuãt filios vel nepotes ex eoꝝ linea descendẽtes, vt not. ex̃ de sup
20 plẽ. negligẽtia pla. la grãde p. Inn. đ fo. ꝯpe. c. lз. ¶ † Itẽ qr vsur
pãt officia sacerdotũ. vñ lepra spirituali ꝑcutiunt̃. xxviij. q. vij. §. itẽ.
& q recipiũt res ecclesie ab eis sacrilegi sunt. & ipsi. xij. q. ij. indigne
21 & c. de rebus. & xvij. q. sacrilegiuз. ¶ † Itẽ malos hñt consiliarios
quorũ ꝯsilio multa mala opant̃ ꝯ id ꝙ legit̃. lxxvj. di. c. tãta. j. q. j.
estote. extra de iureiur. c. q̃ȝto. in ꝑn. hñt. n. ꝯsiliarios bilingues ne
qnã & ad inulcẽ inuidos q̃rẽtes sp q̃ sua sunt. & nõ q̃ regni & que re-
gis q modico tpe ditati de bonis regni regnuз ꝯsumunt, & regẽ cuз
vsuris adulationibus & mẽdacijs ꝯ ꝯsiliũ Aris. & Alex. dicẽtis. ꝯsu
lto ꝓceruз seruos ꝯtẽne bilingues & neq̃ȝ nec quos humiles natura
22 iacere ꝑcipit exalta. ¶ † Itẽ qr sepe subditos excoriãt q deberẽt eẽ
iusti cultores ꝯ illud psalmi, q deuorãt plebẽ meã sicut escam panis
bona & redditus regni suis vẽtribus & carnalitatibus expẽdẽtes cõ
tra quos Eze. xix. factus est leo, & didicit predã cape & hoiem deuo
rare habentes ministros, q sanguinẽ pauperuз sugunt & in sinu do
minoꝝ euomunt ꝯ quos clamat dñs p Isaiã. iij. quare atteritis po-
puluз meuз. & hr̃ ecclesia. iiij. verti me ad illa q̃ sub sole gerunt̃, & vi-
di calumnias, & lachrymas innocentuз, & ꝯsolatorẽ neminẽ posse re
sistere eoruз violẽtie, & laudaui magis mori q̃ȝ viuere, & ꝯ tales Isa-
ias clamauit, principes tui infideles socij furuз. Et iteꝝ Macha-
beoꝝ. iij. q comedunt carnẽ ppl'i mei & pellem eius desup excoria-
uerunt, & ossa eoꝝ ꝯfregerunt, ecce ipsi lupos se exhibent gregi, ipsi
rapiunt, ipsi dispergũt, ipsi ꝑmittunt ꝯ tales clamant iura. x. q. iij. đ
his. cuз. c. seq. & q̃ legunt̃ ex̃ de censi. c. cuз apl's. & gl. xxxv. dist. c.
cuз instãtia. tales nõ reges, sз reguli sunt ipinguati solatione carna
23 li. Io. iiij. ¶ † Iteз sunt vani, gloriosi, & supbi, & nõ se hoies recogno
scunt, nec deũ regẽ regũ. xxiiij. q. iiij. nõ inueniunt. cũ seq. ¶ Itẽ qr
cuз sint dicti reges a se & alios iuste regendi. xij. qõ. j. duo nec se nec
alios regunt, sз exempluз mortis ꝑbent subditis. xj. q. iij. precipue.
24 ¶ † Iteз qr nõ sunt clementes apud subditos, & idõ demerent̃ apud
deum. l. si iperialis. C. de nup. vbi gl. & Bal. ¶ Item sunt aliqñ au-
ctores piurij. l. j. C. si aduer. vẽ. vbi Bal. ¶ Item vbi legem trãsgre
diunt̃ dispensando. ff. đ penis. l. relegati. & l. qua in ꝓuincia. §. diuus
25 ff. de ritu. nup. ¶ † Iteз qr ꝯfirmãt sepe iniuste quesita, & violenter
possessa in ꝑiudicium partis ꝯ. ll. C. vñ vi. l. auctoritatem. & de fun-
dis. & sal. rei domi. l. si qua loca. lib. xj. Bal. in. c. j. de natura feu-
26 di. ¶ † Item qr faciunt priuilegia ꝑmittendo heresim vel vsuraз. C.

de vsu auc. ad hec. Bal. in. l. j. de consti. principum. vbi dicit quod nō dz alicui auferre iurisdictionē vel dñium sine cā. ¶ Itē faciēdo aliqd in alterius iniuriā. l. nec auus. de emā. lib. l. ij. de pcibus ipe rato. off. i. l. rescripta. ⁊ l. nec dānosa. ff. de iust. ⁊ iur. l. iustitiam. in prin. ⁊ l. prescriptione. si ꝯ ius vel vti. pub. ⁊ Bart. in. l. gal. §. ⁊ qd si tm̄. ff. de lib. ⁊ posth. vbi dicit ꝙ nō pt tollere ius alteri q̄situm.

¶ Itē cū noua vectigalia sine maxima cā imponūt. c. innouamus.
27 de censi. ⁊ in. l. j. C. noua vecti. ¶ † Itē qñ priuilegia sine cā aufert. l. fi. ꝯ diuersis. pdi. li. xj. Bal. de feu. sine culpa. in prin. ⁊ in. c. di- lecta. de ꝯsan. ⁊ affi. in noue. ⁊ in auc. de refe. in prin. And. ꝯ iser. i
28 tit. q succe tene. in. vij. co. ⁊ arg. ff. de dona. l. lucius. ¶ † Item qñ mādat aliqd ꝯ ꝯsciāz q̄ nō est ei obediēdū in pace. nec i bello. bal.
29 in auc. babita. C. ne filius p pr̄e. ¶ † Itē peccāt reges sine cā iusta vtēdo ptāte absoluta. Inn. in. c. nouit. de elec. ⁊ no. in. l. relegati. de peni. ⁊ no. in. l. fi. si ꝯ ius. ⁊ dixit And. de iser. in proemio insti. qđ
30 † qñ princeps nō vtitur ptāte ordinaria ꝙ peccat. Et dicit Innoc. in c. inouamus. de censi. ꝙ princeps nō dz vti ptāte suprema nisi ex cā als peccat mortaliter, ⁊ ꝙ no. And. de iser. in ti. q̄ sint regalia. i ver
31 bo bona ꝯmittētiuz. ¶ † Itez excedunt reges, q̄ si clerici p benefi- cijs eccl'iasticis recurrant ad papaz, priuant ipsos fructibus benefi cioꝝ, ꝯnimo ēt mulctant eoꝝ ꝯsanguineos, ⁊ ipsos expellunt ꝯ suis dñijs. p gl. fin. in. c. sciant cuncti. de ele. in. vj. vbi pbibet̄ offendi cō sanguineus clerici si respectu ipsius clerici hoc faciat, nam iniuria
32 † facta consanguineo clerici vr̄ sibi facta. Bar. i. l. ꝯ bis q̄ pene no- mine. bal. in. l. j. C. ꝯ indicta vidui. ¶ Excedunt. n. in tales, ⁊ exac-
33 tionibus indebitis subditoꝝ. xxiiij. q. v. c. nō sane. ¶ † Item exce- dunt q̄ faciunt aliqñ ꝯstitutiones ꝯ eccl'iasticaz libertatez directa vl' indirecta via. c. cuz laicis de reb. eccl. pp ꝙ taz ipsi q̄ scriptores, ⁊ ꝯseruatores ipaꝝ sunt excōicati, ⁊ feudis q̄ tenēt ab ecclesijs sunt p̄ uandi c. nouit. de sen. exc. ⁊ in c. grauez. ⁊ pñt talia feuda alijs po- tentioribus ꝯcedi q ipsa petant ⁊ ecclesias recognoscant. c. ij. ꝯ feu.
34 ¶ † Itez q̄ sepe se ipediunt de spiritualibus ꝙ nō lz. c. messana. de elec. de aibi. c. ꝯtingit. de iudicijs c. decernimus. de pscri. causam. ꝯ deci. q̄nis ⁊ pleruq̄ iura clericoꝝ subtrahūt ⁊ subijciūt frunti ꝯ iura. j. di ius publicū. j. q. j. ꝯtinua ꝯ iureiu. pueuit. ⁊ c. min⁹. ⁊ se
35 quen. ¶ † Itez q̄ liberos hoies subijciunt seruituti, ⁊ in eis graues existunt. xiiij. q. v. c. nō sane. sicut dicit Salomon, Breue regnum nō parcit subditis, q̄ in lata gente gloria principis ⁊ diminutiō po puli ꝯtinuo principis denotatur. j. q. iij. §. item. ⁊ ver. itez dōm.
36 ¶ † Itez q̄ non seruant misericordiaz paupi. maxime non habenti qđ offerat. xi. q. ij. paup. quos interduz suspendūt p modico quos qñq̄ sine iustitia occidunt s3 q non timet iustuz iudicem non credat eum bñuolum vel pacificum inuenire. xxiij. q. v. c. regum.
37 ¶ † Itē de facili guerras, ⁊ bella faciūt ex quibus affligunt̄ populi quos sine auctoritate superioribus facere non lz. xxiij. q. ij. in sum- ma. ⁊ c. j. ⁊ host. in summa de treu. ⁊ pace. §. qđ sit iustum bellum.
38 ¶ † Item iustitiam deferendo pp ꝙ partes affligunt laboribus ⁊ expensis, adeo qđ compellunt̄ vel iuri suo renunciare vel compo- nere sicut legit̄ extra de here. ca. nōnulli. ⁊ propterea tenet̄ ad inter esse ⁊ restōnem sicut alter priuatus legit̄ in. c. fi. de hereti. ⁊ ca. ce- teruz. in fi. de iudi. ⁊ c. scimus. ⁊ l. pperanduz. §. illo. pculdubio. ⁊
39 in auc. vt diffe. iudi. ¶ † Itez excedūt i ꝯcussionibus ⁊ rapinis i tal lijs spolijs ⁊ homicidijs, extra de rap. c. j. de iureiur. ca. sicut. xxiij. q. viij. non putet. ¶ Excedunt aūt. qñ derelicta cura publica ⁊ mi- nisterio iustitie de regno ñ curātes p nemora ꝯtinuo vagantur in ve nationibus feraruz, non qdem recreationis cā, s3 omnez curaz ⁊ dili gentiam in venando ponentes ⁊ respublic. perit. ⁊ opus iustitie di- minuitur ⁊ q rex erat, nunc venatoꝛ rusticanus effectus. regnum ab aliquibus occupat̄, ⁊ subditi opprimunt̄, ⁊ nullum in republica bo- num esse pt rectore in beluam ꝯuerso, venatores. n. legibus ⁊ canoni bus sunt odiosi, ⁊ nullas ppterea merent̄ munerz excusatione tāq̄ illicite rei operaz dantes. l. venatoribus. C. de excusatione mune. li.
40 x. vbi gl. testat̄, † qđ decretum dicit nullū venatoꝛē legibus fore san
41 ctum. tex. est. xxiiij. dist. quorundam. ⁊. lxxxvj. dist. Esau. † hic iō q̄ venatio deuiat ab oī opere bono, ⁊ donare venatoribus, ⁊ istrioni bus vitium est. lxxxvj. di. c. donare ⁊ dixit tex. eadem dist. qui vena
42 toribus donant neqssimi sunt, ⁊ grauiter delinquunt. vbi subdit † q venatori donat non homini donat, s3 arti neqssime, subdens qđ ho- norat̄ in venatoribus vitium ⁊ non nā, vbi dr̄ q delectant̄ in venatori bus videbunt deū ⁊ tristabunt̄, ⁊ dixit hyeremias psalmo. lxxxvj. Esau venatoꝛ erat q̄ peccatoꝛ erat, ⁊ plus dixit tex. eadem dist. qđ prodest, qđ est luxuria. vbi glo. qđ dū qs est in venatiōe de diuinis cogitare nequit. minime ergo cogitabit de republica. Mali enim ꝯsiliarij ⁊ regū deceptores dicunt regibus, delectare in venatione, vt vita tua ex tali exercitio plongetur, ⁊ in delectatione viuas, ⁊ no- bis dimitte curas republice q ꝯsulemus ⁊ hoc vt ipsi regnum lace-

rent, ⁊ tanq̄ reges adorentur prauū tale ꝯsilium suscipiunt reges li gnei ⁊ lapidei, ⁊ q tanq̄ pupilli, ⁊ orphani reguntur ⁊ non regunt.
43 † Ideoq̄ mali reges atq̄ rectores canes rabidi appellant̄. xliij. di. c. sit rectoꝛ. aliqñ lupi rapaces, Ezechiel. xxij. ⁊. lxxxviij. dist. c. nihil qđ est ppria lucra ꝯsequunt̄. viij q. j. sunt qdam aliqñ ēt canes im- pudici, ppter dfectū regiminis. ij. q. vij. c q nec hi iuste a susceptis honoribus deiciuntur. xxxi. di. c. dcm̄. ⁊ sicut capo seipsum impin- guat, sic iudices ⁊ reges cupidi nullo iustitie zelo, aut caritatis amo re fruentes solū pprijs delectationibus studet. xxvj. di c ecclesie. ¶ O tunc miseranda respublica cuz hi lupi rapaces president, nam mali prelati ⁊ reges qbus nō est cura de subditis, ⁊ quos vt seruos pertractant fures, latrones, lupi merito appellantur. xxiij. questio. iij. tres personas. hec. n. modernis tēporibus rabies principibus, ⁊ regibus regnat q paucos habētes ministros oīa pprijs commodis ꝯuertunt amplius rex ⁊ iudex in reddenda iustitia mutus ⁊ qui ad alios remittit iustitiaz sciscitantes ab eo nō verus est rex, s3 falsissi- mus iudex ⁊ est sicut idolū ligneū qđ est sīle homini ⁊ dici potest
44 simulachruz Baruch. c. fi. † Sunt. n. reges carnales simulacra lin tea. Salamō. xvij. reges ⁊ principes indocti, sunt simulachra li- gnea tanq̄ rudes ⁊ insensibiles, de quibus Hier. v. lapidei vero re ges ⁊ principes dicunt̄, q̄ facti sunt ex fortitudine temporali ⁊ non ex virtute vl' sola sanguinis nobilitate pensata ⁊ ñ ex fortitudie insti tie, vñ hi reges iniq sunt et cū delinquūt h malū, puenit reipublice q̄ auferunt sibi licentiā alios increpandi in auc. vt in. fine quoquo
45 suf. §. itaq̄ ꝯnimo rege iniusto nihil peius. † vnde pollicratus sicut perfectuz animal est hō, ita separatum a iustitia pessimuz est omniū Unde s3 Ciprianū in lib. de xij. gradibus regem non iniquum, sed correctoreꝫ iniquoꝝ esse opz qm̄ i iustitia regis exaltabit̄ soliuz eī̄ et iustitia illius est neminem iniuste per potentiaz opprimere sine p sonaꝝ acceptione aduenis pupillis et viduis defensorem esse, crimi na phibere et non exaltare impudicos histriones non nutrire im- pios de terra perdere praue viuentes non permittere viuere, eccle sias defendere, pauperes elemosynis alere, iustos super regni ne- gotijs ꝯstituere, senes sapientes et sobrios ꝯsiliarios hr̄e, iracūdiā differre, prīā defendere filios suos nō sinere impie agere. certis ho ris oꝛonibus intendere, deinde subditoꝝ q̄relas patienter audire cibum ante curaz non gustare. Ue. n. ciuitati cuius rex puer est et cuius principes mane comedunt. teste Salomone. et deterius eu ius rex cibum euomit vt iteꝝ comedat̄, hi. n. sensu carentes, ppter crapulas, et ebrietatem regnum disperdunt et cum paucis impro bis se claudentes reipublice non studēt s3 alijs rēpublicā dāt in pre dā q se pascunt ⁊ suos ceteros despiciunt ⁊ regnum corruit ⁊ respu blica est sine rectore ⁊ in gubernio viduata ꝯiuge ipsi incrassant̄, ⁊ dilatant̄ ⁊ ipsa respublica depauperat̄, ⁊ cū necessitas vrget thesau ro euacuato regnū ab alienigenis occupat̄ ⁊ ceteri talliant̄ ⁊ anga riant̄ ⁊ his afficiunt̄ vt reipublice ꝯsulat̄, ve ve regno tunc reipubli ce ve subditis ve prudentibus ⁊ sapiētibus ac nobilibus ⁊ virtute p
46 ditis, q facti sunt serui libertate predata, † ⁊ hr̄. viij. ethicorum nō est rex q non est p se sufficiēs ⁊ oibus superexcellens ⁊ sup oia regis iniustitia nō solū pñtis iperij bonuz denigrat, s3 ēt suos posteros re post se hrditatē teneāt pp piaculū Salomonis, dñs regnū israel de manibus filioꝝ eius dispersit ⁊ pp iustitiaz regis Dauid lucernam de semine eius sp reliquit in hierusalē, bono aūt ⁊ iusto regi philoso
47 phus dat rectum ꝯsiliuz, Sic inquiens, † Cunctis esto benign⁹ ne- mini blandus paucis familiaris omnibus equus ad iracūdiā tard⁹ ad clementiā, pnus in aduersis firmus ⁊ in prosperis cautus omni- bus, pdesse debes ⁊ nulli nocere, decet autē animaduertere ne regē faciat tecum iniqtas imperandi, q̄ leges humanas deus p princi- pes distribuit humano generi. xxij. q. vij. c. qcunq̄. ⁊. viij. di. c. qui re, ve regnis q̄ per reges ⁊ principes sacrilegos seruientes iniustos aut tyrannos gubernant̄ q̄ propterea tempore reipublice ppter ty- rannidem expulsi sunt. l. ij. §. exactis. de ori. iur. nam portāt gladiū xxiij. q. v. c. sunt qda. de ma. ⁊ obe. solite. vt impios perdant ꝯ ter ra. xxiij. q. v. c. res quoꝝ est proprium iustitiam ⁊ iudicum facere. di. ca. regum. q si ꝯtrium agant non reges, s3 tyranni censentur, nas si ipsi excedunt excedunt̄ ⁊ qđ faciunt patiuntur. ff. qđ me. cau. s3 ⁊ post. ⁊ qđ iniuste in alios faciunt iuste sustinent in auc. de san. epi. §. oibus autem. nam iniustitia quam in alios faciunt in ipsos dz cō
48 uerti in auc. scenicas. circa me. † Excedunt ēt ipsi reges aliqđ agē tes ꝯ ius diuinuz ꝯ quod nihil pñt, vt in. l. fi. si ꝯ ius vel vti. pub.
49 ¶ † Excedunt ēt q̄do aliqđ concedunt cum iniuria alterius. C. de eman. lib. l. nec auus. ⁊ quando sine cā in damnum subditoꝝ dispen sant. l. fi. de senatoribus. ⁊ cum bona subditoꝝ auferunt eis iniusis vel a suis auferri permittunt, vt no. de nata resti. l. fi. in glo. nisi rō ne publice vtilitatis ⁊ honestatis, vt in. l. itē si verberatū. de rei vē. ⁊ per And. de iser. in ti. de capi. qui curiam ven. §. si mulier.

¶ † Excedunt

50 ¶ †Excedunt etiam statuendo, vt q vnus dz alter solnat per glo.
d.l.fi.si ꝯ ius, ac ēt p rescriptū ēt ex tra scia statuūt, vt i cā ꝓcedat p
te absente. C. si p viz vel alio mō. l. fi. ꝛ. C. vñ vi. l. meminerunt. cū si.
51 ¶ †Excedunt ēt cū bona alteri⁹ citra ordinē iuris in aliū transfer-
ri volūt. arg. gl. i. l. si pacto quo penā. in fi. de pac. ac ēt qñ sine cā
iusta ꝛ licite appellōnē tollunt, qꝛ ēet ꝯ ius diuinū vt hꝫ actuū. xxv.
ad cesarē appellasti ad cesarē ibis, vbi apte colligit̃ ꝫ And. ꝺ ise.
in ꝓlogo ꝯsti. reg. ꝛ in tit. q̃ sint regalia. in verbo bona ꝯmittentium
52 ꝛ in ti. de ꝓhi. feu. alie. ꝑ lecta. §. ꝑterea. si inter duos. †qꝛ ius alte-
rius nō pt rex sine cā tollere. C. de preci. impa. offer. l. quoties. ꝛ dū
vtat̃ ptāte absolute sine cā, qꝛ tunc mortaliter peccāt ꝫ Inn. ex̃ ꝺ cē
53 si. c. ignoramus. †nā nō dr̃ posse q̃ cū peccato fieri pñt. xxij. q. ij. de
ꝯdi. insti. l. si filius. qꝛ dz vt de ptāte ordinaria. ꝛ viuere ꝫ leges. C.
54 de legi. l. digna vox. ꝛ insti. q. mo. test. infir. §. fi. ¶ †Ac ēt qñ con
cedunt rescripta ius alterius tollēdo, qꝛ positi sunt, vt faciāt iustitiā
ꝛ iudiciū. ij. regū. x. c. ꝛ iō qñ terminos iustitie egrediunt̃ nō dñr re
55 ges. ij. q. j. scelus. ¶ †Idē in oibus in qbus dispēsat ꝯ ius dz cū cā
facere. l. fi. ff. de sena. ¶ †Excedunt ēt cū se ꝺ bñficijs ecclesiasticis
impediunt velle illa ꝯferre vel ꝯferri facere ꝑ eorū velle ꝫm Andr.
56 de iser. in proe. consti. regni. nisi cā suspitionis vt ibi. ¶ †Ac ēt ex
cedunt reges qñ ipsi reges sunt negligentes iustitiam ministrare vl̃
ꝑperam iudicatuz emēdare, nā tunc dr̃ eoꝝ regnū vacare de facto,
ꝛ de iure. c. lz. de fo. cōpe. ꝛ. c. ex trāsmissa. ꝛ. c. ceterū. de iudi. ꝛ la
te p And. de iser. in tit. de ꝓhi. feu. alie. per Fede in. l. imperialē.
57 ¶ †Preterea si inter duos quo casu ꝯfugiet̃ ad papaz, qꝛ non dr̃
rex q perperam agit. ij. q. j. c. scelus. xxiij. q. ij. admonere. in glo. in
58 de †dr̃ q rex nō curans de regno dz expelli cū ꝯsilio pape. arg. xv.
q. ij. c. alius vbi gl. q papa deposuit regem, nā deus ꝑmittit oppro
brium deiectionis in malis dñis, qꝛ regnum transfert̃ de gente i gē
tem ꝑp iniustitias ꝛ diuersos dolos ecclesiastici prio. nā regnantes
volūtate ꝛ non rōne deijciunt̃ dei iustitia, qꝛ violenta imperia nemo
59 diu ꝯtinuit, moderata durāt ꝫm Senecaz. †nā Fede. fuit deposit⁹
ab imperio, qꝛ collectas in regno imposuit, ꝛ qꝛ hoies seruiliter tra
ctabat ꝛ ecclesiā dei affligebat, vt in. c. ꝺpositionis sue ꝯtinet̃, prius
ēt Fede. q ecclesiaz dei ꝯquassauit deinde cruce signatus in quodā
flumine armenie dei iudicio extitit suffocatus. Iō multū dēnt stu-
dere reges, vt sint sapientes, qꝛ rex sapiēs est stabilimentum popu-
li. Prouerbio. xvj. sapiens non excedit nec exceditur, qꝛ non fallit
nec fallit̃. l. ij. ꝺ pōde. auri. lib. x. qꝛ cor regis est in manu dei, cor ty-
ranni, nō, qꝛ est rex cuius ꝓprium est facere iustitiaz, scdi regū. c. x.
60 ¶ †Excedunt ēt reges, qꝛ remittunt panas homicidis in ꝑiudiciuz
reipublice ꝛ ꝯsanguineoꝝ occisi quoꝝ punitio eis eēt ꝯsolatio. ff. ꝺ
penis. l. capitalium. §. fi. And. de iser. in tit. que sint regal. in verbo,
61 ꝛ bona cōmittentium. ¶ †Excedunt ēt ꝯ libertatē mr̃imonioꝝ dū
volunt mr̃imonia celebrari ad eoꝝ voluntatē, vt. s̃. est dictum.
62 Excedūt †Etiaz duz filias vel vxores subditoꝝ p vi vel
iportunitatem cognoscunt putantes hoc licere
p id q hꝫ regum. c. viij. vbi dr̃ hoc erit ius regis, filios vr̃os faciet
seruos suos eqtes, ꝛ ꝑcursores agricolas ꝛ fabros armoꝝ, filias ve
stras faciet vnguētarias ꝛ q̃stuarias ꝛ panificas seruos vr̃os, ancil
las ponet i ope suo optia queqꝫ dabit ꝫuis suis ꝛ vos eritis ei ꝫui.
¶ Nā dicit And. de iser. in ꝓemio ꝯōnum q nō declarat̃ ibi ius
reguz ex instōne diuina, sz magis ꝓnuntiat̃ ex vsurpatione regum q
ius antiquū ꝯstituunt vt tyrannidē degenerantes ꝛ subditos depre
dantes, qꝛ hoc dicebat samuel ad terrēdos eos ne regem peterent.
63 ꝛ idez dicit And. in ti. de capi. qui curi. ven. ¶ †Excedunt deniqꝫ
reges, qñ imponunt extraordinaria grauamina subditis vel sup in-
dicta q̃ non lz, vt in ti. de supindicto. lib. x. nisi in casibus tñ rōne cō
munis boni hoc faceret si non hr̃et qcq̃ alias nō lz ne extendat ma
nus suas ad iniqtatem nam si hr̃et vñ faceret expensas ꝛ illud in su
perfluis vestibus ꝛ in alijs delitiosis expendat non pt hec exigere a
vassallis, qꝛ filius patrem ꝛ libertus patronū non tenet̃ alere si ha-
beant vñ se alāt. ff. de liber. exhiben. l. si qs a liberis. §. sz si fili⁹. ꝛ. §.
64 alimenta. †Idez si sui culpa hr̃et bellū vt tyrannica abusione vassal
li rebellarent vt nequeuntes iugum sustinere pestiferum, vel si iniu-
stuz belluz eēt ex parte sua, qꝛ non tenent̃ ad supindicta vassalli ex
65 quo eius culpa ꝑcessit casuz. ff. deposi. l. j. §. si pecuniam. ¶ †Et qꝛ
excedunt suos terminos excedunt̃ a nō suis terminis sicut dicitur ꝺ
Targnio expulso. ff. de ori. ior. l. ij. §. exactis. ꝫm And. ꝺ iser. i tit.
q̃ sint regal. in verbo extraordinaria vbi ēt disputauit si lz occidere re
gē tyrannum, vt. j̃. pxi. c. videbis. ꝛ dixit idez And. de iser. in eo. ti.
66 in verbo monetis †q si rex male se gereret ppl'm tyrannizando, qꝺ
pōt p ppl'm expelli sicut Tarquinium expulerunt romani. l. ij. i. §.
exactis. de ori. iur. ¶ Excedunt reges iponendo noua vectigalia si
ne cā ex absoluta ptāte. Inno. de censi. c. innouamus. ꝛ tunc non di
citur rex qñ sine cā ꝛ impudenter agit. ij. q. j. scelus. xxiiij. qō. j. ad-
monere. And. de iser. in ti. que sunt rega. in verbo flumina. vbi etiā
dixit q sine causa non tollit vniuersitati publicuz vel cōe sicut nec rē
67 priuati. l. si ꝯ ius. ¶ †Excedunt ēt reges qꝛ iponunt exactionos ve
ctigalium ex aliq̃ colorata causa. l. j. noua vect. ꝛ deinde abutuntur
exactionibus, qꝛ nō ꝯuertunt in causas q̃re fuerunt iposita, tñ nō dz
ista vectigalia de nouo imponere p iustitia ministranda q̃z dz serua
re cū redditibus regni sui ad hec institutis cuz quibus redditib⁹ te-
net̃ custodire subditos ab incursibus latronuz, al's tenet̃ ad restōnē
ꝫm Tho. de aquino in tit. de censi. §. ex quibus. ver. breuiter. qui si
sine causa iponat peccet, qꝛ est rapina. ꝫm Inno. ꝛ And. de iser. in
68 ti. q̃ sint regal. in verbo vectigalia. ¶ †Excedunt ēt reges si faciāt
monetaz ere ꝯtaminataz ꝛ iniusti ponderis, qꝛ est rapina ꝫ Host.
69 in. c. q̃zto de iureiur. ¶ †Excedunt ēt reges q tpe guerre ꝛ necessi-
tatis faciunt monetaz. de vili materia ferro vel corio, q̃z iubent expē
di ꝛ cessante necessitatem, nō recolligunt nec emendant damna sub-
ditis ꝑpea occurentia nec recōpensant. ꝫm And. de iser. in tit. que
70 sint regal. i verbo monete. ¶ †Excedunt ēt crapulātes vt vino ine
briantes sensuqꝫ carentes nō curantes de republica, ꝛ de vinosita-
te famosi vina vndiqꝫ ex terraꝝ finibus anhelantes facti sunt sicut
equus ꝛ mulus non habentes intellectum ad regni iustitiam ꝛ curā
vni paucis cōmittentes putāt se oia recte agere ac velut pupilli ce-
71 ci ꝛ insensati ducunt̃ ꝛ subditi in foueas cū regibus cadunt, † ꝛ cum
due sint ꝑsone qbus mundus iste regit̃ regalis ꝛ sacerdotalis. ij. q.
vij. cum Dauid in auc. q̃uo opz epos. in prin. ꝛ ex institutione diui
na hñt regimina ppl'orum. de offi. prefe. preto. l. j. in verbo regimi-
72 nis. †q ꝑpea dñr reges, qꝛ deo seruant leges iusta ꝑcipiendo ꝛ ꝯria
ꝓhibendo. xxij. q. iij. c. si ecclesia. fuereqꝫ regulā ex institutione di-
uina ꝛ de iure gentiuz ꝯdita. l. j. de acqr. re. do. l. ex hoc iure. de iu-
sti. ꝛ in qbus opz ex pacto societatis humane obtēperare. viij. dist.
c. que ꝯ mores. ꝛ hi q deo leges non seruant nō regūt ꝛ ab alijs re-
gunt̃ crapulant̃ ꝛ in lasciuijs viuunt reges dei non sunt nec mundi,
sz tyranni regnum occupantes ꝛ regis officiū demerētes facti sicut
homines lutei, ꝛ sicut reges laruati ꝛ Mimi ꝛ sicut sacci palea im
buti in figura hominis. hi. n. expellendi sunt ꝛ exautorādi ne rem-
publicam ꝑdant. hi. n. reges sunt q̃zdo bene agunt non si perperaz
ij. q. j. scelus. j. q. vij. nō oēs. xxiij. q. ij. admonere. ꝛ cū oia debeant
73 cū ꝯsilio seniorum agere, †qꝛ in antiqs est sapientia. xv. q. vij. eps. xv.
di. c. si. suo sensu ducunt̃ ꝑp stultus est princeps q ꝯsilio non acquie
scit. xxij. di. de Constātino q crapulando, ꝛ ꝯsilia prudentum nō se
74 quens ꝛ vni tm̃ inherendo priuat̃. vij. q. j. deniqꝫ. †inde si subditi vi
derent regē noscendi cupiditatis vel vilescendi crudelitate, aut ani
muz implacabilem vel feritatem bellandi aut libidinem dominan-
di ꝛ his sil'ia non deberent sibi subditi obedire. xxiij. q. j. quid culpa
tur. vbi gl. q aliqñ principē facit reum iniquitas iperādi. hi. n. non
reges sz tyranni sunt in populo dominantes ꝛ non regnantes diuina
75 ꝑmissione, †qꝛ infideles deo ppl's tyrannū hr̃e meretur non regem
vt dr̃ p exo. verbū diuinū dabo eis regē in furore meo. Iob. xxxiij.
regnare facit hypocritā ꝑp pctā ppl'i. Ideo rebelles bono principi
ēt efficiunt̃ serui. isti. de iure ꝑsona. §. j. ꝛ bona ꝯfiscant̃. l. pe. ꝛ fi. ad
l. iul. maie. ꝛ terra ponit̃ ad aratū ff. qnē ad. vsufruc. ami. l. si vsufru.
76 ꝛ in alium locuz transferunt̃. C. de iure fisci. l. certa forma. †ac fideli
populo dat̃ rex iuste. xxiij. q. v. regum. ꝛ scribitur in ep'la inter cla-
ras. rex enim qui non agit vt rex non dr̃ rex qꝛ illa que carent effe-
ctu carent ꝛ noie. C. de nup. l. imperialis. §. j. sic ergo diligat iustitiā
subditorum vt in aliorum iniustitia nihil cōmittat. c. ex tenore. ꝺ fo.
77 compe. †est. n. offm̃ boni regis subditos diligendi, qꝛ est pr̃ quo ad
gubernationem ꝛ dilectionē, qꝛ est pater patrie ꝛ illorum q sunt in
ea qui ꝑpea eorum cōmoda reputat propria. C. de cadu. tollen. l. j. in
fi. ꝛ auc. vt iudic. sine quoquo. §. cogitatio. ꝛ damna eorum dz remo
uere bonum reipublice, ꝛ statum regni dz suo augere ingenio. de of
fi. presid. l. obseruandū. in auc. de restitu. ꝛ ea q̃ parit. §. ob q̃z qꝛ est
78 caput ipsius reipublice, †qꝛ idem sunt respublica, ꝛ princeps de bo
no. pos. l. nō est. q est verum quando auget. nam si rēpublicam mi-
nuat non dr̃ rex q̃uo opz epos. in prin. ꝛ in. c. intellecto. de iureiur.
glo. in. l. sciendum. de leg.

SVMMARIVM

1 Rex debet vitare opera tyranni.
2 Rex iniustus dicitur tyrannus.
3 Tyrannus quis esse dicatur, ꝛ quis rex.
4 Rex nulla sancta societas neqꝫ fides.
5 Reges quare dicantur sacri.
6 Reges debent interdum dare audientiam publice ꝛ vultum suum
ostendere ꝛ numero. 7 9. ꝛ. 12.
8 Vultus est liber ꝛ litera mentis. ꝛ nu. 11

10 Vultus regis quid significet moraliter.
13 Regis officium est iustitiam facere. ⁊ nu. 14.
15 Rex sapiens est stabilimentum populi.
16 Rex dicitur qui alios regit a nemine regitur. ⁊ nu. 21.
17 Rex bonus est melior ꝙ bona lex.
18 Rex grauiter excedit qui regnum suum destruit.
19 Federicus imperator pro tyranno habitus est.
20 Respublica ad quorum vtilitatem gerenda sit.
22 Rex non debet esse iuuenis.

1 Rex aũt †lз sit legitime institutus dз vitare mores ⁊ opa tyrãnoꝝ q̃ sunt iniustis legibus pplm subiectũ opprimere collectis ⁊ tributis indebitis aggrauare rebus ꝓprijs spoliare muneribus idebitis angariare ab inuadẽtibus hostibus nõ defendere magistratus iniquos ad excoriandos pplos velut aꝗ ex egypti plagis ꝯstituer, ⁊ his silia, vt. n.
2 ait Aug. ij. de ciuitate dei, †rex cũ est iniustus tyrãnus est. ⁊ Ari.
3 viij. ethi. †tyrãnus est q ꝙ sibi ꝯferẽs est intendit, rex q ꝙ est vtile subditorũ ⁊ rex q p se sufficiẽs est oibus supexcellẽs, ⁊ talis nullo indigẽs vtilia nõ vtilia nõ sibi sз subditis intẽdit, vt ibidẽ exercere qp pe dñatione i subditos, ⁊ cẽsum exigere magis ad tyrãnidẽ ꝙ ad re
4 gimen ptinet. xciij. di. c. fi. ⁊ Tullius pmo de officijs† nulla sancta societas, neqз fides regni est, vñ paria sunt regẽ eẽ tyrãnum, sacrilegũ, fatuũ, excõicatũ, ⁊ hẽticũ. ex̃ de ele. c. venerabilẽ. §. nũqd. ⁊ ꝺ pñcipatibus more tyrannico scribitur puer. xxviij. leo rugiẽs ⁊ visus exuriẽs pnceps ipĩ sup pplm pauperẽ. ⁊ Isa. xviij pncipes tui infi
5 deles socij fur† dñr ãt boni reges sacri pp iustitiã sacratissiã, seu leges q̃ sp dẽnt eẽ i vultu cordis sui q̃ sũt sacratissime. ff. ꝺ le. l. leges. vl pp iudiciũ ꝙ sp iustũ ⁊ sacrũ dз pcedere de vultu suo. c. j. in prin ex̃ vt ecclesiastica bñfi. ⁊ hoc precipue dum publice audientiaз facit ꝙ
6 †interdũ facere dз in auc. de depo. in princ. col. vj. ⁊ l. lecta est i auditorio. ff. si cer. pe. ⁊ puerbio. xx. rex q sedet in solio iudicis dissipat oẽ malũ nutu suo, inde dicit Imperator quoties vsus exegerit iniocatus singulis causis atqз personis pꝰsentanea ꝯstituta pstam⁹. l. fi. in prin. de his q ad eccle. ꝯfu. ⁊ tunc potissime nulla in eo dз eẽ ipietas. puer. xxv. Aufer impietatẽ de vultu regis. ⁊ firmabit iustitia thronus eius, alias aũt lз sit princeps instructus ad iustitie opem si difficilem tñ accessum faciat erit tanꝗ si fons aque precludat, quid n. pdest hr̃e sapientiam ⁊ iustitiaз si aditũ ⁊ iustitiã negas si ꝯsulendi ⁊ iudicãdi ptãtẽ itercludas clausisti fõtẽ vt nec alijs influat, nec ti
7 bi psit, vt latius ponit Ambro. scdo de officijs, †opз aũt regẽ vultũ suũ subditis ostẽdere. l. j. C. ꝺ pub. leti. li. xij. q̃ vultus pricipis representat vultũ totius reipublice i qua sunt oium vultus, q̃ spẽs corporis simulachrum est mentis figuraqз pbitatis. nam vultus est li
8 ber ⁊ †lra mentis. no. xlj dist. §. sicut. at in rege nõ crimen, sed virt⁹ ⁊ in hilaritate vultus eius dз esse vita ⁊ clementia eius. prouerbio xvj. ⁊ in. c. xix. sicut ros sup herbam, ita ⁊ eius hilaritas in subditos
9 †sicut erat vult⁹ regis Salomonis quẽ vniuersa terra ꝺsiderabat vt audiret ei⁹ sapiẽtiã, vt dr̃. iij. regũ. c. x. nec decet vultus eius lucem in abscõdito latere. Job. xxix. Lux vultus mei nõ cadet in terram, ⁊ ex vultu regis cognoscunt sensus ⁊ virtutes eius. ecclesia. xix. mo
10 raliter †aut vultus regis significat illuminationẽ iustitiã ⁊ verũ iudiciũ fm Papia. vñ psalmista de vultu meo iudiciuз pdeat, ⁊ oculi mei videãt eqtatẽ, ⁊ aũt illis quoꝝ rex est inexorabilis ⁊ q vultũ
11 nõ pãdit subditis nec ipsos vultu clemẽtie sue intuet, †q̃ ex vultu cognoscitur ira cordis, fm Plutar. ibi ⁊ ne vultu meo, an ex corde, an ẽt ex verbis ira me corrupũ itelligas, q. n. ãbulat i tenebris lu
12 cẽ odit. ¶ †Ad qd. n. subditi tributa ⁊ fiscalia onera psoluũt regibus nisi vt eoꝝ fruãt pñtia, ⁊ cũ res se ingerit exaudiant, q si pñtia regis priuãt vñr oi regis spe iustitie ⁊ grã destituti, sunt. n. isti mor⁹ tyrãnici, ⁊ magis tyrãnis ꝙ iustis regibus ꝯuenientes, est. n. maior dñatio tyrãnica ꝙ eẽ possit effugere pñtiã pploꝝ ⁊ ipsis nõ pesse, vt principẽ decet, nã monstruosus ⁊ iniustus rex potius ꝙ catholicus ⁊ pius ac misericors cẽsebit, q̃ ꝓpriũ regis est iudiciuз ⁊ insti
13 tiã facere. xxiij. q. v. regũ est, †vñ ⁊ via regia dr̃ p iustitiã ambulare, extra de accusa. c. qliter. lo. j. nã dз in veritate paupes iudicare. puerbio. xxix. quõ ergo dicet via regia ambulare iudiciũ ⁊ iustitiã facere si se nõ pmittat intueri, nec suã pñtiã subditis exhibet, ꝓ iustitia tũc. n. cuncta male disponit si nõ p se, sз p alios regnũ regit, erit tũc pupillus ⁊ regnũ eius insensati, ⁊ dicet prauus rex q rex dici nõ meret. ij. q. j. scelus. huic. n. regi nõ ꝯuenit illud ꝙ dr̃ in. c. si ecclia.
14 xxiij. q. iiij. isi. †q regis offm̃ est iusta pcipe ⁊ illicita phibere, ⁊ cũcta eq moderatione disponere. xcvij. di. c. ecclesia. ⁊ talis rex eriget terrã, auarus aũt destruet eã prouerb. xxix. q̃ ergo eius ptãs ꝯstituta est, vt mali coerceant a malo, ⁊ boni iter malos qete viuãt. xxiij. q. iiij. q peccat. ⁊ q. v. nõ frustra. qño hic rex, q de regno non curat, nec suũ offm̃ subditis ipẽdit, sз p tutores regnũ ad ministrat poterit cũcta bñ disponere. illis. n. trib⁹ debet iuste fidelitas, q aurã regni hẽnt. ea. qõne si apud. ⁊ subiectio ⁊ tributi solutio. xj. q. j. cap. magnũ. q. n. regni curã p se nõ hз sз alios regno suo pesse facit qño petet tributa, certe dicet ei. ꝯstitui te regẽ, vt faceres iustitiã ⁊ iudiciũ ⁊ tu regnũ alteri ꝯmisisti, ꝙ nomẽ ⁊ offm̃ regni ñ digne mereris, erit ꝙ h rex ligneus sicut statua ⁊ nõ rector, imo rectus, tũc regnum ibit in pditionẽ ⁊ cũcta male disponent q alios vult regere, dз eẽ intellectu prestãtior alijs ⁊ ab alijs nõ regi, ceci sunt ⁊ duces cecorum
15 multũ dẽnt studere reges vt sint sapiẽtes, †rex sapiẽs est stabilimẽtum populi. puerbio. xvj. dз ãt rex q alios regit ⁊ a nemine regit. l. fi. ꝺ legi. tñ ꝯsilio prudẽtũ se regere dз. eo. tit. l. humanũ. bal. i prin.
16 ff. veteris. ¶ †Creati aũt sunt reges ex necessitate, q̃ oia indigent capite q̃ homines faciles sunt ad dissentiẽdũ, ⁊ ideo indigent rege
17 bal. in. l. ex hoc iure. de insti. ⁊ iure. †vbi dicit ꝙ melior est bon⁹ rex ꝙ bona lex, si ꝙ regit ⁊ ñ regit nõ dicet rex ⁊ tũc talis rex tanꝗ inutilis dẽret priuari, vl si eẽt ebriosus q ñ substineret reipublice curas hз bal. post Cy. in. l. nõ ambigit. de legi. ⁊ in. l. post suscepta. de excusa. tuto. ⁊ idẽ Bal. de pace ꝯstã. in fi. vbi de imperatore.
18 ¶ †Excedit ẽt rex q regnuз dñio tyrãnico exinaniuerit, ⁊ ad dẽstructionẽ, paupertatẽ, ⁊ depopulationem reduxerit, aut ẽt dños barones ⁊ primates regni q multos i curijs eoꝝ sustinẽt ⁊ alunt homines virtuosos nobiles pbos, ⁊ sapiẽtes viros regni non tolerandos sз deprimẽdo ⁊ ad nihil deducendo, aut seruiliter pertractãdo
19 †vt fecit impator Federicus q regnũ dñio tyrãnico conquassauit ⁊ homines regni seruili ꝯdõne ꝗsi viuere cõpulit pp ꝙ fuit deposit⁹ ab impio, vt in decretali depositionis sue ad aplice. ⁊ And. in ti. ꝺ phi. fen. alie. §. pterea ducatus. nã sp iprobis regibus meliores regni odiosi sunt, ⁊ iõ tãꝗ male verlantes, in regno priuandi sunt fm And. ꝺ iser. in ti. qb. mo. feud. amit. §. sir si dñm ⁊ iõ regni ⁊ principatus successiones, deferẽde sunt ad ꝯmoda subiectorũ. j. q. j. ecce. ⁊. c. seq. ⁊ Augusti. iiij. de ciuitate dei, vtile est vt boni longe lateqз regnẽt, ⁊ dз subditos nõ tm̃ gubernaculis tueri sз ẽt vt doctrinis edificari possint, vñ dr̃ puerbio. scdo dñs dat sapiẽtiã ⁊ ex ore eius pru
20 dẽtia. †⁊ Tullius p̃ de officijs. pcuratio reipublice ad eoꝝ vtilitatẽ a qbus cõmissi sunt nõ ad eoꝝ qbus cõmissa gerenda ẽ, ⁊ sicut aĩa regit corpus, ita rex statuit i regni gubernatiõe. Aris. scdo politico
21 rũ† q̃ rex ẽ pastor pploꝝ. viij. ethicoꝝ. ⁊ dз eẽ p se sufficiẽs. xxxvj. dis. §. ecce. cũ seq. ⁊ sit in eo scia ⁊ claritas. viij. q. j. signo. in fi. qui sicut cunctos dignitate pcellit sic ⁊ virtute dз excedere. ad h. xix. di. in memoriã als erit statua hз Augu. scdo de libe. arbi. c. xv. ⁊ Gre
22 go. in epla ad Alex. ⁊ egidi. ꝺ regi. pn. li. j. †q nõ dз eẽ iuuenis, sз Ari. tertio ethico. ex iuuene regi recta sortiri ad virtutẽ difficile est nisi sit legibus enutritus errãt ergo q dãnant reges qui in legibus enutriunt, ⁊ aucteз Arist. offendunt q ait expedire regẽ legib⁹ esse enutritũ vt. s. caueant ergo a prauis ꝯsiliarijs, qui clã. pcurant guerras bella ⁊ dissensiones in republica, vt ipsi ipinguent ⁊ sanguinẽ illoꝝ bibant, ⁊ regẽ eoꝝ in idolũ ꝯuertant. hi. n. non sunt tolerandi, pcaueant ergo reges a rectoribus, vt regant ⁊ non regantur.

SVMMARIVM.

1 An liceat occidere regem tyrannum qui non habet superiorem vel ei non paret. ⁊ nu. 2. ⁊. 3. ⁊. ꝑ per totum.

1 An liceat †occidere regẽ tyrannum, dic ꝙ pp tyrannidẽ licituз est bellũ si a pside exerceat. j. machabeoꝝ vbi de bello Machabe. ꝯ Antiochum, ꝺ h policrat⁹ li. iij. c. vlt. porro tyrannũ occidere ñ mõ licitũ, sз equũ ⁊ iustũ est. q. n. gladiũ accipit gladio dignus est interimi, sз accipe dr̃ qui euз ꝓpria auctoritate vsurpat nõ est qui vtendo eo a domino accipit ptãtem vtlqз qui a deo ptãtẽ accipit legib⁹ seruit ⁊ iustitie famulus est, qui ergo cũ vsurpat iura deprimi in eum ergo merito armant iura qui enacuare nitit male publicaз ptãtem, ⁊ cũ multa sint crimina maiestatis nulluз grani⁹ est eo ꝙ aduersus ipsiuз corpus iustitie exercet si ergo maiestatis crimen oẽs psecutores admittit ꝗto magis illud ꝙ leges premit certe publicuз hostẽ occisuз nemo vlciscit. fm Lucaз de penna in. l. j. C. ne armoꝝ vsus. libr. xj. p
2 quo adduco tex. in. l. minime. ff. de relig. qui ẽt adducit† ꝙ Joel mulier interfecerat Sisam regeз qui ⁊ tyrannus erat ꝙ bñdicta fuit a Deo iudicuз. iiij. ⁊. v. c. sic ⁊ Ayot occidit regeз Moab. eo. li. ca. iij. ex quibus apparet ẽt diuina lege licite occidi tyrannuз qñ enim occidit impius xpo infundit, ⁊ vbi abominatio abolet satisfactio cõsecrat. xv. q. j. nec is. virtus namqз plantari non pt nisi vitium euellat. de pe. di. ij. q̃ radix. †⁊ Seneca in Hercule furente sic ait nul
3 la amplior magis optima Joui mactari potest ꝙ rex iniquus, tyrannus. n. talis est vt de pena eius magisquã de amicitia cogitandum sit.

†vt ali

4 †vt ait Liuius de bello Maced. li. viij. in vita qdē tyrāni, nulla fi
des, nulla pietas, nulla spes, nulla caritas, nullius bñuolentie loc⁹
nā tyrānus vir est deceptionis illudēs detractionis artifex est cu-
ius pace deus veritas, ⁊ iustitia offendit̄ q̄ idē sunt. xj. q. iij. existi-
mauit. ꝑ cuius amicitia deus non dꝫ offendi. xvij. que. ij. miror. naꝫ
5 †in ꝯditione tyrāni summi numinis sperat̄ venia ꝑ ꝙ multorum sa
lus, ⁊ incolumitas ꝓcurat̄ ar. ff. de ferijs. l. prouinciarum. facit. viij. q.
6 ij. dilectissimi. l. dis. c. si qs ꝑpostera. †ꝓsequenda qdē est hoīum ini
quitas nāe vero humane potius miserēdum. xxij. q. iiij. duo ista. in
fi. Vñ a tyrānis cānt̄ iniustitie ꝑꝑ q̄s oīs pax ōstruit̄, ⁊ interdū du
ces expellunt̄, necant̄ reges, ⁊ tāte discordie subsequunt̄, vt ⁊ tyrāni
existāt ⁊ optiates extermineñt ⁊ ꝑclarissima ꝯstituta respub. dilabi
tur, ⁊ maxima ēt regio euertat̄, vt ait Tullius scdo ꝺ officijs. ⁊ Se
7 neca li. ij. ꝺ ꝓuidētia dei. †multa nāqꝫ mala. ex iniustitia tyranno-
rū eueniūt, qꝛ maleficia nō puniunt̄ vt nostris tꝑibus sentimus. ec-
8 clesia. viij. †qꝛ nō ꝓfert̄ cito ꝯ malos snīa filij hoīm absqꝫ vllo timo
re ꝯpetrāt mala vñ sine prauorum, ⁊ sine sceleratorum interitu vix pt re-
gno pax ꝓuenire. xxiij. q. v. qs. n. ⁊ his necatis respub. recipit statū
suū. ff. de ori. iu. l. ij. §. initiū. in fi. §. deus qppe. in reorum ⁊ ipiorum flagel
9 latione placat̄. xxiiij. q. iiij. si quos. †Interdū āt pctā fideliū ꝑ sara
cenos ⁊ barbaros cū seuitia vēdicant̄. lvj. di. si gēs. i fin. ¶ Mali
magistratus sepe ꝺ pecunia in republica cogitāt magis q̄ꝫ de iusti
tia curā hēnt tirānos, ⁊ ciuitatibus erigūt erectos cū eorum factio-
nibus fouēt, ⁊ nutriūt, inopes deprimūt, alūt iniqtates ⁊ statuꝫ paci
ficū ciuitatū euertunt, ⁊ dicit Cassio. vij. variarum. epl'a. xlvij. tunc
in regno plena est trāqllitas qñ nullus in eodē iudicis iniqtatē for
midat, vbi ergo viget pressura tyrāni absqꝫ spe libertatis, ⁊ releua-
tionis nō iniuste pugnat̄. nulla. n. iustior cā belli gerēdi q̄ꝫ seruitu
tis depulsio, vt ait Tullius in philippi. vij. vñ apud romanos pri-
mū ꝓ libertate vrbis, deinde ꝓ dñio est pugnatū, vt ait polli. libr.
10 viij. ca. v. †melior est qdē mors q̄ꝫ vita amara. ecclesiasti. xxx. atqꝫ
amarior est q̄ꝫ vita sub crudelitate tyrāni ⁊ Salamō in ciuitate i q̄
11 abūdat iniqtas, ⁊ iniustitia melius est mori quā viuere. †⁊ Tullius
tertio de officijs, nulla est societas cū tyrānis, neqꝫ. n. est ꝯ nām spo
liare eū si possis q̄ꝫ ⁊ honeste necare atqꝫ huius gen⁹ pestiferū, ⁊ im
piū ex hoīm societate exterminandū est. Nā tpe tirānidis hr'ses cō
surgūt ⁊ libertates eccl'ie subuertunt̄. auc. decernimus de sac. san. ⁊
nuptie ꝯhunt̄ inceste. l. fi. de icest. nup. ñ est libertas mr'imoniorum
qꝛ tirāni q̄runt amplas dotes ꝓ sequacibus nā ipsorum ꝓpriuꝫ est ci-
uitates desolare sacra ꝑdari ac ꝑniciosos magis ⁊ ipios ⁊ iniustos
eē vt dr̄. iiij. ethico. ⁊ iō sub tirāno respublica nulla est ꝟm Tulliuꝫ
pⁱo de offi. nā ⁊ cruciatibus hoīm depascunt̄, vt ait Orosius. ij. ad
Aug. ⁊ nemīnē q aut libertate dignus sit aut liber oīno eē velit ami
cuꝫ arbitrat̄, vt de dionisio refert Tulli qnto de tuscu. q. ⁊ Vale.
li. vj. de seueritate vocat hostes libertatis, iuste itaqꝫ tirānus occidi
12 tur lꝫ qdā vel timidi vel nimiuꝫ iusti dicant ꝯriuꝫ sic. ⁊ † Absalō iu
ste fuit occisus, vt pax hr̄et̄, q̄ꝫuis Dauid vt eū viuū seruarēt māda
uerit ꝑditū ꝯo fleuit, ⁊ regni sui pace q̄sita snā fuit mestitiā ꝯsolat⁹
13 xxiij. q. v. qs. n. ⁊ Liuius i li. de bello maced. †gladius. n. est vltor
iniqtatē. Job. xix. i fi. nā sicut princeps pugnat ꝓ legib⁹ iustitia et
ppl'i libertate, ⁊ legib⁹ regit, ita tirannus q̄rit euacuare leges, ⁊ po-
14 puluꝫ reuocare in seruitutē, †imago diuinitatis in preceps. tirann⁹
vero est aduersarie fortitudinis, ⁊ prauitatis imago, igitur tāq̄ꝫ pra
uitatis imago occidēdus late ꝓsequitur policratus in lib. vij. capi.
15 xvij. qui dicit †ꝙ tirannus est q violēta dñatione ppl'm ꝑmit. ⁊ idē
eo. lib. c. xx. ⁊ c. xvj. qui dixit postremo ꝙ diuina lege licituꝫ est ip
sum occidere. And. ꝺ ise. i ti. q̄ sint regalia in verbo extraordinaria co
lum. dixit ꝙ gētiles phi dixerunt occidēduꝫ tirannuꝫ cuꝫ quo nul-
16 la nobis societas eē pōt. alle. Tulliuꝫ. iij. de offi. tñ dixit † ꝙ h ca-
tholica veritas nō patitur, qꝛ beatus Pet. iubet obedire dñis non
tm̄ bonis ⁊ modestis sꝫ ēt discolis, qꝛ pōt recurri ad supiorem si hꝫ.
ar. xv. q. ij. c. alius. vbi cuꝫ ꝯsilio pape deiecerunt regē non curantē
de regno. vbi gl. dixit ꝙ papa deposuit vel si supiorē nō hr̄ent pos-
sent ꝑ se, ⁊ est exēpluꝫ de Tarquinio expulso. l. ij. §. exac. de ori. iu.
⁊ ibi And. de iser. bal. autē in. d. §. exactis dixit ꝙ lꝫ malus rex sit ti
rannus ꝙ subditi nō pñt derogare iuri supioris, tñ in princ. ff. vete-
ris. dixit qꝺ si dñs seuere ⁊ tirannice vtatur iurisdictione qꝺ subdi-
ti nō tenētur sibi obedire, ⁊ ꝑ no. ꝑ Bar. in. l. hostes. ꝺ captiuis. ⁊
17 dixit idē Bar. in. l. post susceptaꝫ de execu. tut. †ꝙ si rex est omnino
inutilis dꝫ sibi dari coadiutor. ⁊ Bal. in ti. si de inuesti. lis oriatur.
vbi glo. dixit qꝺ ppl's pt deponere impatorē insufficiētē, ⁊ mēte ca
ptum vbi tꝫ ꝯ ꝟm Bal. ⁊ idē Bal. in. l. non ambigitur. de legi. qꝺ
dꝫ priuari ꝑ papā qñ eēt inutilis vel ebriosus qui non sustineret rei
publice curas. ⁊ de pace ꝯstan. §. fi. Tho. autem de aquino in secū
da secunde. ar. pe. dixit qꝺ meritoriuꝫ est occidere tirannum tamen
ꝯriuꝫ fuit decisum in concilio cōstantie. ⁊ vide Tho. ꝺ aquino ibi. q
fecit libellum ad regem Cipri qui incipit, Cogitanti mihi. in. iiij.
cart. de hoc late ⁊ vidimus in diebus nostris.

SVMMARIVM

1 Barones excedunt multis modis, vt num. 3. 4. 5. 7. 8. 14. 19. 20. 21. 22. 25. 26. et. 27.
2 Baro si velit grauare vassallos in seruitijs vltra casus debitos tunc competit officium iudicis vt releuentur ab oneribus.
6 Consuetudo an ⁊ quando inducat seruitium?
9 Verbum possessio a seruo prolatum quomodo intelligatur?
10 Notarios creare ⁊ monetaꝫ cudere est de suprema ptāte principis.
11 Pena publicatiōis bonorum qñ ex crimine venit iponēda tacite vl' expresse tunc omnes habentes merum imperium possunt hāc penam imponere.
12 Regalium concessione an videantur concessa omnia que ꝑsone pricipis coherent. ⁊ nu. 13.
15 Barones an possint iubere suis subditis qꝺ non vadant ad alia molendina q̄ꝫ ad sua?
16 Statuta dominorum quibus dolus inest non valent.
17 Doli exceptio pōt oponi contra statuta iniqua.
18 Dominus non debet subditos male tractare.
23 Statuendi potestas causatur a iurisdictione.
24 Appellari potest a grauamine statuti iniqui.
28 Coloni qui tenentur colere fundum an teneantur ibi stare si dominus eos verberet.
29 Uxor verberata a marito an possit ab eo diuertere.
30 Agricola equiparatur vassallo.
32 Vassalli possunt inuito domino renuntiare feudo.
32 Vassalli qui obligantur dominis ad seruitia non possunt habitare in alijs terris prestādo eis debita seruitia. ⁊ an si recesserint ⁊ redire cōpellantur ꝑdāt bona nu. 33. 34. 36. 38. 39. et. 40. et. 43.
35 Vassallus fugiens a facie domini sui committit furtum suiꝑsius, ⁊ an possit propria auctoritate capi. nu. 42.
37 Furari an liceat rem pro re.
41 Vassalli ⁊ subditi possunt vendicari per barones ⁊ comites quorum sunt vassalli.

¶ De excessibus baronum erga subditos.

1 Excedunt †autē barones vassallos angariantes
seruitijs ⁊ ad onera ad q̄ non tenentur
q vltra sex casus grauari nō pñt q ponuntur i spe. i ti. ꝺ feu.
§. qm̄ ver. ⁊ no. qꝺ vassalli ipij ad fi. §. in añpe. col. vbi alle.
Roffre. beneuentanus libellis, lꝫ Jo. an. dicat iure h nō caueri, ta-
men Roffre. habuit a ꝯsti. regni, de adiutorijs exhi. vbi glo. alleg.
2 Rof. q dixit. †qꝺ si baro velit grauare vassallos i ꝟuitijs vltra cas⁹
debitos qꝺ ꝯpetit offm̄ iudicis, vt reuelent̄ ab oneribuꝫ. ⁊ Bal. in
c. fi. de ꝓhi. feu. alie. ꝑ Fe. ⁊ Spe. in ti. de cēsi. §. ij. ver. sepe. ⁊ se-
3 quenti. ⁊ in ti. de maio. ⁊ obe. ⁊ i ti. de offi. iudi. ꝑ Specu. ¶ †Ex-
cedunt deniqꝫ barones mittēdo vassallos ꝓ seruitijs eorum cum pro-
prijs expēsis vassalloruꝫ, ⁊ sine curie ꝯpetēti salario, qꝺ nō lꝫ. arg.
l. illicitis. §. illicita. de offō ꝑsidis. ⁊ i ꝯstōne regni q̄ incipit oēs of
ficiales. vbi ponit̄ pena dupli. ⁊ in. c. regni. qꝺ incipit grauamina.
⁊ est aliꝺ. c. qꝺ incipit. vt nullus officialis vl' sub officialis. ⁊ extat,
alia ꝯstō regni. q̄ incipit sicut nr̄a seruitia. vbi sil'r statuit̄ ⁊ plus qꝺ
si aialia moriant̄ q̄ fuerunt capta ꝓ seruitijs curie qꝺ dꝫ ꝑ curia ꝑso
lui extimatio q̄ iura hñt locuꝫ qñ hoīes mitterent̄ ꝓ seruitijs publi
4 cis curie. si tamē baro vellet mittere ꝓ seruitijs priuatis eius, vt qꝛ
exerceret mercātiam vel ad culturaꝫ terrarum, puto qꝺ nō possꝫ inui
tos cogere, qꝛ illa seruitia non spectant curie baronis vel officialis
sꝫ sunt seruitia priuata. ar. di. ꝯstōnis q̄ dicit ꝓ mittenda pecunia. se
cunda ꝯstō dicit qꝺ pōt subditus ꝯpelli eq̄s ꝑtio. ⁊ i. d. c. grauami
na. vbi est gl. Neapolitani q̄ dicit a ꝯrio sensu qꝺ mitti possit ꝓ ser
uitijs cuꝫ expēsis curie. tamen And. ꝺ iser. i ti. q̄ sint regalia. i vers.
5 angarie ⁊ plaustrorum vbi dicit †qꝺ ꝑnceps recepit plaustra et currus
ab inuitis soluta mercede, alij vero officiales recipiunt tm̄ a volen-
tibus cuꝫ liberto seu mercede, q si ab inuitis exigant puniuntur de
iure cōi pena. xx. lib. auri. l. iudices. infi. C. de cursu publico. lib. xij.
nisi al'r sit ꝯsuetudo mittēdi de vno loco ad aliū sine curie salario cō
petenti, vt in. d. c. grauamina. ⁊ in alio. c. regni. nullus officialis. qꝛ
6 †ꝯsuetudo tunc inducit seruituꝫ. et. viij. q. vlt. seruituꝫ. et dat iuris
dictionē et priuilegiuꝫ. viij. q. iij. ꝯquestus in fi. de consue. c. cuꝫ di-
lectus. et inducit seruituteꝫ de aqua arcē. l. j. cōia ꝑdi. l. vēditor. q̄ in
tellige de ꝯsuetudine ꝑscripta vel illa q̄ est iducta a tpe cui⁹ in ꝯ. nō
est memoria. ex̄ de ꝟbo sig. c. abbas. et. c. sup qbusdā. § ꝑterea. ex̄
de ꝯsue. c. fi. de aq̄ quoti. l. duct⁹ aque. et. l. ij. ꝺ oi agro hꝫ gl. Nea-

politani. in d. c. grauamina. & idē dixit i alio. c. regni. q incipit, itē q iustitiarij nō capiāt. vbi idē dixit de ɔsuetudine & q a volentib⁹ nō innite & aialia ad vecturā. ar. ff. de offic. pfec. vt. l. j. §. cura. ō fur. aduer. nau. l. j. & cōia pd. l. venerator. §. si ɔstat. Tū qr aliqñ barones vt i pluribus priuilegijs & instrīs vēditionū castroꝝ terrarum & ville hēnt priuilegia & ɔcessiones baronie vel vēditiones regū in quibus dr cū regalijs angarijs & perangarijs, an tūc possint ipsi barones extorquere ista seruitia a vassallis iniustis soluta mercede. sicut ipse rex posset soluēdo mercedes & locria. & puto q sic dicta ꝟba priuilegioꝝ & vēditionū operent̄ aliqd p not. i. l. nō al'r de le. iij. & l. ille aut ille. §. cū i verbis. e. ti. ō exercito. l. j. §. is q naue. sunt. n. verba i priuilegijs itelligēda vt aliqd vltra ius cōe opent̄. c. cū i his. de priui. & ad muni. l. j. si qñ de le. j. de priuile. c. si papa in. vj. ō verb. ob.

7 l. q qd astringēde. † Tū pp h nō poterunt ipsi barones excedere & satis grauare subditos, qr facultas aliqd faciēdi ɔcessa intelligitur, vt ex bona fide agat, & tali facultate vtat̄ ciuiliter & humaniter. arg. ff. māda. l. creator. §. lucius. de serui. l. si cui. ff. de edi. edict. l. sicut ve

8 nerator. † Et aduertendū q lz i talib⁹ priuilegijs ɔcederent̄, puto q i hac gñali ɔcessiōe regaliū nō veniāt oia gñalia, sz ea tm̄ q possent ɔuenire baroni qr ñ poterit ppea monetā cudere nec notarios creare, aut de crie lese maiesta. cognoscere nec penā publicationis oim bonoꝝ iponere, qr ista sunt regalia q ɔcernūt supremā ptātem principis q in gñali ɔcessione nō veniūt. l. j. in fi. de off. eius cui mandata est iurisdictio. & ꝟba gñalia priuilegij in dubio dēnt itelligi ſm qlitatē psone pferētis & ex ea accipiūt declarationē. l. stipulatio ista

9 §. sicut. de ꝟbo. obli. † vbi ꝟbū possessio a ſuo platū intelligit̄ quo ad detētationē & nō quo ad iuris possessionē cui⁹ est icapax ad. idē c. solite. de maio. & obe. & ēt ſm qlitatē psone ad q̄ dirigunt̄. l. plenū §. eqtij. de vsu. & ha. de iudicijs. l. sz & si susceperit. §. si libert⁹. de testamēto mil. l. ex militari. de iniusto testō. l. si qs filio. j. §. sz & si quis de pbē. c. ei cui. in. vj. qr talia sunt subiecta qlia pdicata demōstrāt l. j. de diuersis rescri. c. dudū in gl fi. de decimis. cū ergo creat̄ notarios sit de supma ptāte principis sibi inherētis. vt in tit. q sint re-

10 galia. in verbo magistratū † & ēt monetā cudere vt in eo. ti. & i. c. q̄to. de iureiu. & cognoscere de crie lese maiesta. vt in illo ti. ac ēt oim bonoꝝ publicatio, vt i ti. C. nemini licere sine iussione prin. ɔfiscare.

11 vt ibi dixit no. ang. † q qñ ex crie venit iponēda pena publicatiōis bonoꝝ tacite vel expsse tūc oēs hñtes merū iperiū pñt hāc penā imponee. de off. p̄si. l. illicitas. §. q vniuersas. & in. l. q deportatoꝝ. de pen. & l. q ɔ de incest. nu. & hñtes regalia p tex. in. l. j. de bonis va. li. x. iūcto. d. c. j. q sint rega. vl' hñtes supmā ptāte vt reges & principes ac ēt ciuitates ptāū q nō recognoscūt supiorē q hñt merū iperiū, & hñtes absolutū arbitriū i crialibus a dño ɔcessū q ēt in eoꝝ pceptis pñt iponere penā publicatiōis oim bonoꝝ. gl. est sing. i auc. de armis. hñtes merū iperiū pñt penā ɔfiscationis oim bonoꝝ in h regno iponere. ar. d. l. j. C. nemini licere. in. l. j. ō priui. schola. ti. xij. dicēs idē i eo q merū iperiū pscripsit. ar. l. ij. de bonis vacā. lib. x. & ar. l. iij. & l. pdīs. §. fi. de leg. iij. & l. pdia. §. fi. de fun. instru. de sti. actuq. priua. l. ij. §. eū. qr pscriptio ad rē coherētē & adiacētē se extendit p iura pdicta. & de istis ɔfiscationibus in terra baronis vide late p And. in ti. de pace tenē. §. si ꝟo. in versi. & dispensent̄. & de tali ɔcessione facta comiti vel baroni ɔcedēdo sibi regalia gñaliter vide And. de iser. i ti. q sunt rega. i rubrica vbi v₃ tenere ɔriūm. s. q con

12 † cedēdo regalia q veniāt oia q psone principis coherēt, vt ibi late p ipsum cuius opi. nō seruat̄ de ɔsuetudine in regno in ducali dñio. Mediolani reseruat̄ supioritas ducatui ferarie trata gualdorū, qr de stilo cācellarie ista tria nō ponunt̄ in priuilegijs, lz q̄si oia regalia ɔcernentia vtile dñiū & nō supmā principis ptātem ponant̄. & p

13 pterea † q hēnt regalia ex priuilegio in regno sicut generaliter concesso nō creāt notarios nec in crie lese maiesta. pcedūt nec monetā cudere possunt nisi expsse ɔcedat̄ eis cudere monetas, vt in ciuitate aqlana ex forma priuilegioꝝ spāliter q̄si oia regalia ɔcedunt̄, cū dr montibus planis aquaꝝ decursibus gabellis passibus vijs auditis penis mulctis &c. tamē aliq nō ɔcedunt̄. s. notarioꝝ creatio monetā cudere thesauri & bona cōmittentiū crimen lese maiesta. q tanq̄ nō spāliter ɔcessa nō veniūt, vt sentit tex. in d. ti. q sint regalia. in verbo nisi q spāliter alijs ɔcedūt, lz An. al'r sentiat & ñ bñ iudicio meo & h ēt tz ɔ And. ō ise. an al'r sentiat & non bene iudicio meo & h etiā tenet ɔ mere regalia vt creare tabelliōes, monetam cudere, & silia. q non non possunt cadere in priuatū velut regū ossibus inherētia nequeunt a ptāte regis separari. vt in. l. j. de veteranis. lib. xij.

14 **Excedunt** † ēt barones vassallos grauando tyrānizādo & cogēdo inuitos emere baiulationes gabellas & tabernas eoꝝ in credentiā pimenso, & maiori pretio q̄ exigi possunt q ppea vendunt pluribus vt habiliter possint pretiū cōse qui ɔ ɔstō. regni. q incipit magistri camere & capituli regni de ter-

renis q incipit terrerijs. & in alio. c. in titulo de occupatis qui propterea tollūt subditis arbitria vt nō possint hospitari hospites in eorū hospitijs, nisi prius sint recepti hospitantes in hospitijs ipsorum baronū q nō lz qr publica versat̄ vtilitas q i ciuitatibus sint isti hos dites. ff. nau. cau. l. j. in principio. & est ei₃ libertas recipiēdi vel non recipiendi hospites. d. l. j. in p'ncio & in ij. in ver. neq̄ q̄sq̄ a ɔtra-

15 rio sensu lr̄e, † nā superior sine cā nō pt cuiq̄ iterdicere vi arte & ministerio suo. l. moris. ff. de penis ō interdictis & relegatis. l. j. ij. & iij. cū si. † Et de h an baro possit iubere subditis hospitātibus vel hospitātibus q nō hospitētur quousq̄ nō sit hospitiū baronis plenū hospitibus vel q nō accedāt ad alia molēdina nisi ad sua, vl' ad alia pascua. dic q nō qr subditi in iurisdictionalibus tenent̄ obedire dñis,

16 eoꝝ & in mādatis discretis, † qr statuta dñoꝝ qbus dolus inest non valēt. C. cōmi. vel epi. l. interlocutio. & de le. j. l. filius. §. diui p Cy. & C. de fideicō. l. quoties. p Cy. & Inno. in. c. j. de manu. vin. l. illud

17 de excep. doli l j. in fi. vbi dr † q ɔ statuta iniq pt opponi exceptio doli. vñ ei nō d₃ parere ēt si sit subditus astrictus iuro fidelitatis. ff. de ver. ob. l. multū. & h nō reperit̄ i capitulis fidelitatis. c. j. de forma fideli. & cuilibet d₃ eē libertas. l. qbus. ō ɔdi. & demō. & qr hic n lz p pcm. ff. de pac. l. nemo. & tali imperio facta rescindunt̄. l. si priuatus. qui & a qbus. de doli. l. totiens. & impator hoc non possz sine offensa iustitie nisi rōne alicuius publice necessitatis. l. lucius. ff. de euic. & de rei vē. l. itē si verberatū de leg. ij. l. q solidū. §. j. nam imperator fouet ea que sunt liberi arbitrij. C. de testamen. l. omnium.

18 † Et dñs non d₃ subditos male tractare. ff. de fideiusso l. inuitus. et mandata non sunt implenda nisi ad mandantis auctoritatē ptineāt. ff. de annu. lega. l. quoties. §. pōpo. de ope. liber. l. cerdonem qdam. n. precepta seruanda non sunt. ff. de heredi. institu. l. paterfamilias. in glossa fi. & iō clauis iustitie errat. nā bono principi non conuenit cupiditatis auaritie thesaurū implere, qr thesaura pricipis sunt subditi bñ se hñtes. in auc. vt iudi. sine quoquo suffra. §. cogitatio. C. de

19 cadu. tol. l. j. in fi. † Et si excedit pp cupiditatē fit tyrānus ſm Senec. & iō si fiat tale dcretū ɔcernētibus ɔmodū pcipis puati iuris ñ valeret, vt si sint molēdina eius priuata, qr est ambitiosū. l. ambitiosa. de decre. ab ord. secus si sint molendina fiscalia vel publica sicut no. in. l. sz & celsus. de ɔben. emp. & tunc v₃, qr est munus publicum & erunt tūc talia precepta iusta qñ necessitas publica exigit. l. munerū. §. itē. de mune. & ho. & hoc i dñis hñtibus liberā ptāte, secus in hñtibus limitatam iurisdictionē, q excedere nō pñt. C. ō decurio. l. duumuiri. & no. in. l. pe de ɔdi. ob cām. Ita ɔsuluit Bal. consil. lv. Et q q recognoscit supiorē hec non possit facit qr hoc est nouus vectigal, & nō pōt imponi p principez nisi ex aliq causa, qr oim subditoꝝ pecuniar'r interest. & pōt de hoc argui. sec⁹ si non recognoscat supiorem ſm And. de iser. in ti. q sint regalia. in verbo bona cōmi

20 tentium. vbi dicit † q princeps est pr subditoꝝ in psciciendo commodis eoꝝ. & idē dixit in di. tit. in verbo littora, & in verbo flumina vbi dicit q princeps nō potest ɔcedere publica loca, nec i eis fieri aliquid cū incōmodo vsus publici ēt dixit, q princeps sine cā nō tollit vniuersitati publicū vel commune sicut nec r̄ priuati, & sic intelligit̄ ptās principis ſm eum. & hoc eēt tollere libeꝝ arbitrium et cōe bonum subditorum q plus dixit ibi in verbo flumina, q princeps iponēs vectigalia sine causa ɔmittit rapinam, & dr auferre bo-

21 na subditorum, qr sine causa ius alterius non exhaurit † Nam regna & principatus sunt non tam ad vtilitatem ipsoꝝ q̄ ad commoda subiectoꝝ. j. q. j. c. ecce. & seqn̄. & Aug. de ciui. dei. iiij. ca. vtile est vt boni longe lateq̄ regnent, neq̄ n. tam ipsis q̄ illis vtile est

22 quibus regnant. & † Tullius primo de officijs procuratio reipublice ad eoꝝ vtilitatem qbus ɔmissi sunt non ad eorum quibus ɔmissa gerenda est. si ergo hoc non d₃ licere principi multominus baronibus qui habēt limitatam iurisdictionem in certis casibus tm̄ pos

23 sunt grauare subditos, vt. s. diximus. † Et cū ptās statuendi causet a iurisdictione q est de publico introducta cum ptāte iuris dicendi & statuendi. vt no in. l. j. de iuris. om iud. & non d₃ plus extendi auctoritas Baronū q̄ eis a iure permittatur. arg. de iur. om. iud. l. extra territorium. & l. cum vnus. §. his qui de bo. auc. iu. pos. & c. pastoralis. de iud. & de iure non possunt talia statuta et precepta facere in grauamen subditoꝝ eis arbitria auferendo, vt. s. est dcm̄. si ergo barones ipsi velint exerceri facere eoꝝ tabernas faciant sine p iudicio subditoꝝ taliter qd non priuent̄ subditi exercitio tabernarū suaꝝ. ar. l. quoties. §. pen. de polli. et. l. si priuatus qui et a quibus, et. l. venditor. §. si constat. ff. communia predio. et per nota. per barin prima ɔsti. ff. & per cano. de ɔsti. c. cum oēs. & eo. ti. que in ecclesiarum vbi dr q in preiudiciū tertij etiam subditi ciuitas non potest statuere per doc. ibi. & facit de capi. di. l. eos. et insti. de legi. agna. in fi. et q no. i. l. omnes. si ɔ ius vel vti. pu. et in. l. antiocensium de

24 priui. cre. et in. c. in nostra per Inn. de iniur. et damno dato † quin immo

imo etiã a grauamine statuti iniqui potest appellari quãdo fit contra certas spãles psonas, nõ qñ gñaliter. vt hr in. l. oẽs ppl'i. p barto. ꝺ insti. ꝛ iure, ꝛ ista sunt facta ꝯ psonas spãles. s. hospitantes ꝛ pascere volentes ergo ꝛc. ꝛ ita ꝯcludit ꝙ barones talia precepta ambitiosa ad sui cõmodum, ꝛ in preiudiciũ subditorũ facere nõ pos
25 sunt. ¶ †Excedunt aũt barones, qꝛ sepe vxores ꝛ filias vassalloꝝ inuitas cognoscũt pp ꝙ ipsoꝝ vassalloꝝ ꝓprietate priuanẽ. vt in cõsti. regni si vassallus i ti. ꝺ fideiussione dñi a vassallis ac ẽt dñ ipsos ꝯ iustitiã aggrauãt, vt in ꝯsti. psen. de homi. baronis. ae ẽt excedũt dũ negligũt vassallis eoꝝ iustitiã ministrare quo casu post monitionẽ eis fcãꝫ p regiã curiã vel p iustitiariũ cã reuertit ad iustitiariũ vt i ꝯsti. iustitiarij nomẽ. de offi. iusti. ꝛ i ꝯsti. officioꝝ ꝺ discreta cognitione cãrũ. ¶ Excedunt ẽt multis alijs modis de qbus i. c. regni ꝙ
26 incipit terreri. ¶ †Excedunt aũt qꝛ hñtes appetitũ caninũ subditos spoliant. bal. in. l. solẽt. §. nũc ꝩo. de offi. pcõ. all'. Iaco. de bel.
27 in auc. scriptũ exẽplar. ¶ †Excedũt ẽt barones tenere volẽtes vassallos sub iugo ppetue seruitutis ipsos neqter ꝛ crudeliter tractando q si recedãt ad al's liberas ciuita. illos vẽdicant vt ad ꝓpria redeant, q si pp iniustitiã ꝛ seueritatẽ dñoꝝ recesserint redire nõ com-
28 pellunt, ꝙ no. p bar. in. l. cũ satis. C. de agri. ꝛ cẽ. li. xj. †vbi dixit ꝙ coloni q tenent colere fundũ nõ tenent ibi stare si dñs eos verberet
29 p illũ tex. ꝛ p tex. i. l. j. C. i q. cau. coloni. ꝛ cen. †vl' si dñs sit ita rixosus qd ibi stare ñ pt. Dicẽs idẽ i vxore q a viro ꝩberat, ꝙ pt ab eo diuertere p tex. i auc. vt cũ. de appe. cog. §. qꝛ vero. ꝛ ar. l. si quenerit. ff. p so. ꝛ hoc tꝫ Lucas de pẽna in. l. si coloni. de agri. ꝛ censi. li. xj. in. xij. q. in vassallo q a dño crudeliter ꝛ tyrãnice tractaẽ, qꝛ vassalli pñt ipune dimittere talẽ dñm. ar. tex. d. l. si coloni. ꝛ ex̃ de rest.
30 spo. ca. lr̃a. †nã agricole equiparant vassallis ꝫm And. de iser. in ti. de phi. feu. alie. p Fed. l. iperialẽ. §. pen. vbi terra p q̃ qs est vassallus dñi efficeret sterilis, ita ꝙ vassalli nõ possent vlterius in illa morari poterũt recedere. ar. l. si q a prioribus ꝺ fun. patrimo. li. xj. ꝛ. l. iij. no. in glo. fi. de agri. ꝛ cen. ꝫm Lucã de penna in. d. l. si colo
31 ni. q dixit in. d. l. †ꝙ vassalli pñt inuito dño renunciare feudũ ꝙ efficeret sterile, ꝛ ad alia loca se transferri dicẽs hic no. ꝯ dños crudeles q volũt vassallos tenere inuitos ar. l. vis eius. C. de pba. ꝛ gl. in d. l. ij. Si tñ tenebant dñis eoꝝ seruire de seruitijs psonalibus redi
32 re cõpellunt, vt in ꝯstit. regni qsqs de burgensibus, †qꝛ vassalli qui obligent dñis ad seruitia nõ pñt habitare in alijs terris prestando eis seruitia debita ꝫm And. in. d. ꝯsti. nisi ipsos vassallos dñs acriter verberauit vel vxorẽ aut filiã inuitã carnaliter cognouerit, vel si in cã criminali, p eo nõ fideiubet, ꝙ pdit vassallagium, ꝛ non tenebitur redire ad baroniã, vt in ꝯsti. regni. si vassallus. de fideius. domi-
33 na vassallis. †Tñ in casibus in qbus tenẽt habitare i terra barõis, ꝛ recesserint ꝛ redire cõpellanẽ an pdant bona. ꝯstõ regni q̃ incipit errores. in ti. de his q dꝫ accedere ad ordinem clericatus statuit ꝙ si is q est subdit' baroni rõne bonoꝝ velit clericari ꝙ dꝫ dimittere bona q̃ tꝫ a dño suo, ꝛ alia ꝯstõ q̃ incipit psonas, statuit qd si hõ demanij accesserit ad terrã baronis demanio illo derelicto qd puniẽ publicatione bonoꝝ suoꝝ ipse ꝛ receptator, deinde vero successit capitulũ regni. Itẽ statuimus volẽs ei qd vassalli ecclesiaꝝ eis ad psonalia seruitia obiecti, si de terra aufugerint pñt eoꝝ dñi ipsos vassallos p oẽm coertionis modũ cõpellere legitime vt ad loca a qbus recesserunt reuertanẽ ꝛ commorenẽ in ea, ꝛ sic vr̃ ꝙ coercere possint in bonis, vt redeãt, deinde successit in regno capl'm honorij qd incipit ad nouas ꝯminantias quo ꝓuisum est ꝙ vassalli psonal'r obligati nõ pñt deserere terrã rõne obligationis psonalis. sꝫ si obligentur rõne rei dimissa re pñt ipsius terre reliquere incolatum, ꝛ sic vr̃ inferri qd pdat bona q̃ tꝫ a dño. ꝛ ita Lucas de penna in. l. si coloni. de agr. ꝛ cẽ. refert dcm̃. c. de ꝩbo ad verbũ. ꝛ extat ẽt aliud capl'm honorij editũ in fauorem platoꝝ qd eius vassalli obligati psonaliter nõ possint recedere ꝛ redire cogãtur ad terrã. Ego vero non memini legisse qd pdãt bona pr̃imonialia, q̃ nõ tenẽt a dño, nisi dicamus qd dñs possit sibi ꝓuidere in hoc casu cogi faciẽdo ipsum per superiorẽ mandando sibi ꝛ iponendo penã depditionis bonoꝝ burgensaticoꝝ si nõ redeãt. vel p oẽm coertionis modũ, ꝛ ergo vassall' obligatus de psona a feudo aufugerit, qꝛ ipse est ps feudi vt dixit An. de iser. in ꝯstit. regni pbationũ defectus. ar. l. queadmodũ. de agr.
34 ꝛ cẽsi. †q ẽt equiparaẽ liberto, vt in c. j. qui. mo. feud. amit. merito dñs poterit ipsuꝫ ad reuertẽduꝫ cõpellere, ꝛ fiet ista cõpulsio hꝫ qd
35 ius disponit, †nã vassallus fugiẽs a facie sui dñi cõmitit furtũ suijpsius ꝫm Bal. in. l. j. C. ꝺ ser. fugi. in fi. ac ẽt dñm spoliat seruitijs, ꝛ sic cũ delinquat in dñm poterit dñs auctoritate supioris pp eius fugã ꝛ cõtumaciã imittere man' ad bona eius ꝫm formã iuris p text. i l. j. ij. ꝛ. iij. de requi. reis. vel fiat p capturã psone si haberi poterit, vel p capturã pignorũ aut mulctã. arg. l. sꝫ ꝛ hec in §. ptor. de pcu. ꝛ. l. cum nõ solũ. §. necessitas. de bonisq; lib. ꝛ in iuribus vbi in glo.
36 alle. ꝛ sic iste cõpulsio fiet iuribus pture. s. p manus iniectionẽ ad bona ẽt pr̃imonialia ipso existẽte in ꝯtumacia nõ redeundi p text. in ꝯsti. regni si vassallus de fideiussiõe dñi a vassallis. nã si bona existant i sua iurisdictione poterit baro bona retinere vtẽdo retentione p suo interesse, ꝛ seruitus qbus dñm spoliauerit p no. in. l. j. C. ꝺ pi. vbi glo. dixit qd põt vti retentione ẽt ꝯ obligatuꝫ nudo pacto. ꝛ in l. si nõ sortẽ in. §. si cẽtum de cõ. inde. sicqꝫ cogeẽ redire p arrestationẽ bonoꝝ q dñm spoliauit seruitijs ꝛ subuentiõibus ad q̃ tenenẽ vassalli dñis eoꝝ ar. no. p Inno. in. c. olim de resti. spo. ꝛ gl. in. l. si coloni. de agri. ꝛ censi. li. xj. ꝛ p not. p Inn. in. c. qꝛ plerĩqꝫ ꝺ imuni. ec
37 cle. ꝛ p Bal. in. l. ij C. de furtis. vbi dicunt† qd si tu me spoliasti re mea ꝛ nõ est mihi facultas recuperãdi alia via qd possum tibi subtrahere aliaꝫ rẽ, ꝛ illã detinere quousqꝫ habeaꝫ rẽ meã. Et sic vassallo fugiẽte a feu. q erat obligatus ad s'uitia psonalia poterit si fuerit reqsitus vassall' ipse a barone seqstrari facere bona sua ẽt pr̃imonialia vt tedio affectus redeat, ꝛ ex fructibus bonoꝝ ipsoꝝ exolui facere onera ad q̃ tenebaẽ vassall' p no. p bar. i. l. incola. ff. ad muni. ta-
38 men Spe. i ti. ꝺ feu. i. §. qm̃. ꝩ. viij. q̃riẽ. vr̃ tenere† qd vassall' recedẽs a terra dñi nõ possit priuari bonis a domino sibi ꝯcessis quem ibi Bal. sequiẽ, tamen cõstõ regni est in ꝯrium, vt. s. ꝛ alia ꝯstitutio q̃ icipit ad subiectoꝝ ꝓuidere. qd teneaẽ illa bona vẽdere iusto precio. ꝛ bal. in pambu. feu. dixit qd si vassall' recedat insalutato hospite non tamen renũtiãdo feuduꝫ qd cogiẽ si domino placuerit redire ꝛ seruire p. l. oẽs. de agri. ꝛ censi. li. xj. ꝛ adde aliud. c. honorij. vbi
39 sic dr̃. †Itẽ lꝫ ideꝫ princeps statuerit aliq̃ de vassallis eccl'iaꝝ eis ad psonalia s'uitia obligatis forsan a terris in qbus morari debent aufugerint p platos ꝛ ecclesiasticas psonas reuocandis, nos tamẽ diximus distinguendũ. vt si ratione psone ad huiusmodi s'uitia teneantur possint si recesserint legitime reuocari. si vero tenentur rex tantũmodo ratione ꝛ recedere voluerint res ipsas ecclesijs ꝛ personis eiusdeꝫ oĩno dimittere compellanẽ. vt dixit And. de iser. in. d.
40 ꝯsti. qsquis† qd si vassall' hꝫ bona a dño, lꝫ non sub ꝯditione morandi in terra sua qd tacite subintelligiẽ, ꝛ in regno est obseruatuꝫ. qd si vadat ad terrã demanij ꝙ bona non pdat. Sec' si ad terrã alterius baronis accedat, qꝛ perdit bona q̃ tꝫ a feudo vel redire compellitur
41 vt. s. ꝛ vltra pdicta quod† subditi ꝛ vassalli pñt vendicari p comites ꝛ barones quoꝝ sunt vassalli p gl. cum ibi no. in. l. j. §. per hanc. ff. ꝺ rei vendi. per mediuꝫ iurisdictionis ꝛ hr̃. vij. q. j. c. non dꝫ. ꝛ dñt docto. in. d. §. per hãc. qd forma libelli tradiẽ per Inno. in. c. tuã de ordi. cogni. ꝛ Spe. in ti. de offi. iudi. iiij. par. ꝛ ideo ꝓuidit dicta ꝯstitutio quisquis de burgensibus quod vassalli demaniales habitãtes in terra baronis reuocãtur. ꝯ. certuꝫ terminuꝫ, sil'r ẽt vassalli baronuꝫ existentes i terra demaniali sunt remittendi ad terrã baronis, vt i dicta ꝯsti. quisquis. ꝛ in. c. occupatis, de modo pbãdi quod sint vassalli hr̃ i ꝯsti. regni pbationem defectum. qꝫ bene no. qꝛ hodie barones regni vt possint vindicare vassallos vt angararios dicunt quod tenenẽ facere seruitia personalia, vt portare lr̃as de terra in terrã vl' exercere offm̃ cã berlingatus p domino, vel deferre cipuꝫ in prima die anni, qꝛ iste pbationes sunt sufficientes, vt quid sit angarius vel obligatus psonal'r dño p. d. ꝯsti. qꝛ portare cipum dicta die sit ex q̃dã curialitate. arg. no. in. l. solent. in. §. non vero. de officio pconsulis. vbi gl. Bar. ꝛ Bal. ꝛ etiaꝫ exercere illud offm̃ est mun' quod est de iure ꝯmuni tenenẽ exercere ciues ꝛ incole. ff. ad municipa. l. j. §. j. in ꝩbo. vt sindicus fiat ꝛ deferre lr̃as ñ tenenẽ non soluta mercede vassallo, vt. s. est late scriptũ, plus etiã est ꝓuisum per consti. regni, qꝛ frequenter, quod vassalli demaniale non pñt se obligare baronibus personal'r vel al'r occasione castri vel feudi vt ibi hr̃, nec ẽt pñt retineri in terra baronis vt recommendati vt in ꝯsti. ad subiectorum de hoibus baronum, nec etiaꝫ ibi habitare, vt in ꝯsti. pdicta. vide capl'm regni quod icipit pdecessoꝝ in rubri. de occupatis vbi ꝺ recõmendatis. erit ergo practica qñ baro vult vendicare vassallũ qui accessit ad habitanduꝫ in terrã alterius baronis, vel quando essent vassalli a feudo vel a terra sua dispsi quod mandari faciat p iustitiarium regionis, vel per magnam curiaꝫ, vel per alium superiorem sub pena priuationis bonoꝝ, vt redeant ad habitandum in terra barõis in termino statuendo, q̃ nõ redeunte pferaẽ s'nia publicationis bonorum si dñs voluerit, vel ꝯdemneẽ ad reuertendum. ꝛ si ñ fecerit capiatur de psona ꝛ redire cogaẽ ipse cum filijs vt in dictis ꝯstitutionibus hr̃ ꝛ per And. late in consti. regni. §. vassallus vbi q̃
42 liter ꝛ per quos iudices fiat ista iustitia. †Tamen an vassallus fugiens a terra baronis possit auctoritate ꝓpria per dominum ipsius capi, And. de barulo. in. l. j. C. de colo. pale. li. xj. dixit ꝙ non si detinetur ab alio, sꝫ agere dꝫ. l. extat. C. quod met. causa. ꝛ. l. fi. de exhibi. rei. ꝛ. l. j. C. ne quis in sua causa. de actio. ꝛ obliga. l. negãtes. aut non. ꝛ tunc dꝫ remitti ad locum vnde fugit. l. j. ꝛ. ij. vbi causa stat', si autem nihil dicit potest sua auctoritate capere. qꝛ ꝙ suũ est rei-

net ff. de acquirenda possessio. l. iij. §. si seruus. ꝛ §. quod nerua ꝛ l. j. §. p seruū. ꝙ ñ hꝫ locū cū nō est egressus dñi ptātē. ꝛ idē vr̄ dōꝫ de vassallo ptātem dñi fugienti. argu. l. si coloni. de agri. ꝛ cēsi. ꝛ l.
43 fi. ¶ † Nā vassallus simpliciter fugiens est in potestate dñi reducē dus arg. l. serui fugitiui. ff. de seruis fugitiuis. l. ij. scd̄m dñm Ludouicū in. l. j. C. de coloni. pale. ꝛ vide. Bar. in. l. j. C. vbi cā status.

SVMMARIUM

1 Baro an ꝛ quādo possit pohibere vassallos ne veniant ad curiā regiam. et nu. 2. 3. 4. 5. et. 6.

a An baro teneat ꝯ roboria facta in territorio suo vel in iurisdictione. vide in verbo tor-
1 tura. † Excedūt ēt barones phibētes eoꝝ vassallos pro q̄relis delictoꝝ venire ad regē q vr̄ teneri crīe lese maiestatis ßm Lucā de pēna in. l. j. in fi. C. vt nemo ad suū pr̄. l. cuiusq; i. iij. rñ. ad legē iul. maie. vbi dr̄ ꝙ est crimē lese maie. facere q̄min⁹ subiectus obediat sicut si qs fecerit vt regi subditi eius iurisdictionē ñ veniāt ar. ff. ꝯ his q̄ i fran. cre. l. q āt. cū si. ꝙ puto eē veꝝ qñ ipe baro hoc faceret in derogationē regie dignitatis vel eius iurisdictio-
2 nis. † Tñ si ipse baro hr̄et merū ꝛ mixtū iperiū i terris suis vel cognitionē primaꝝ cāꝝ ciuiliū ꝛ criminaliū posset phibere vassallum ne in derogationem iurisdictio. ꝛ priuilegioꝝ suoꝝ veniret ad curiā
3 regiā. † q: in iurisdictionalibus seruat ordo q: quilibet dꝫ tā in ciuilibus q̄ in criminalibus ꝯueniri i sua puīcia vñ est oriūdus vel vbi ꝯtrxit vl' dlıqt. i auc. vt oēs obe. iu. pui. p totū i auc. iudices sine q̄q̄ suf. §. volum⁹ ꝛ i ti. vbi ꝯ cri. agi opo. ꝛ i auc. ibi posita. ꝛ l. j. vbi pol. ꝛ i. l.
4 j. vbi in rē actio. ꝛ in. c. statutū de rescrip. in. vj. † Nā ad principem nō dēnt venire p saltū, p iustitia ꝯsequēda, sꝫ gradatī q: prio dꝫ adiri ordinarius, deinde primus supior si ordinarius grauat tertio ad principē. l. j. §. si qs in appellatione. ff. de appel. ꝛ in. l. ad imperatorem. ꝛ in. l. ad pncipē. e. ti. ꝛ ꝯ decurio. l. curiales vbi princeps ñ vocat aliquē pro sua priuata cā, sꝫ p publica. sic text. i. d. tit. vt omnes
5 obe. iud. pui. §. hic nobis. † Qꝛ nō dꝫ qs distrahere aduersarium a ppria puincia ꝛ ducere ad regiā ciuitatem p qbuscunq; cāis actor vel reus q: visa est viroꝝ ꝛ mulierū multitudo, ex ppriis locis agitata ac veniens ad regiā ciuitatē p iustitia quoꝝ plurimi mendicantes ꝛ afflicti ibi interdū mortui fuere ac plures expensas pati q̄ rei extimatio, est aūt inopiā ingemiscentē ferre. vbi tex. annullat priuilegia in ꝯriū obtenta nisi sint clausa in corpe iuris, vt ibi late i duo-
6 bus glossis. Et ppea baro hoc facere poterit. † q: ius disponit, ꝛ q facit. l. pmittente nō excedit. C. de adul. l. gracchus. cū si. ꝛ in regno sicilie olim hoc obseruabat ꝙ in regia curia nō trahebāt subditi nisi in crie lese maie. guerra mota ꝛ in causis magnoꝝ feudoꝝ ꝛ i appellationibus ꝛ i certis alijs casibus, vt in ꝯsti. regni statuimus ꝯ offi. magist. iuste ꝛ inde fuerūt facte alie ordinationes ꝙ qsq; possꝫ in regia curia cōueniri. deinde fuit facta certa limitatio causarū deinde ꝯo fuerūt ꝯcessa priuilegia primarū ꝛ secūdarum causaꝝ fere oibus baronibus cū mero ꝛ mixto ipio, ꝛ ꝙ non possent ꝯueniri eorū subditi in regia curia vt p priuilegia apparet. Tñ hodie in regio cōsilio oēs de regno cōueniuntur nisi hñtes spāle priuilegiū vt ibi non conueniātur ꝛ nisi in appellationibus, ꝛ in certis causis negate iustitie exceptis clericis ꝛ miserabilibus psonis ßm iura cōmunia ꝛ regni constitutiones, vt ibi videbis.

SVMMARIUM

1 Pricipes iferiores q dñr: ꝛ quot modis excedāt. n. 2. 3. 4. ꝛ. j. p to.

¶ De excessibus principum inferiorum.

d Icendum insup de excessibus pricipū ꝛ alioruꝫ preeminentiū, qui aūt sint isti pncipes duces marchiones ꝛ comites, vide in libro feudoꝝ in ti. qs dicat dux ꝛc. ꝛ no. extra de elec. in ca. fundamēta. §. vt ergo. in gl. Jo. an. q̄ incipit in libro feudoꝝ principatus auc. ꝛ si sit p se q̄dā superior dignitas post ipatores ꝛ reges, ꝯ qb⁹ hr̄ ex̄ ꝯ ele. c. venerabili. §. vꝫ ꝛ §. nūqd. cū seq. ꝛ ex̄ ꝯ iureiu. romani. in cle. largo tñ vocabulo cōprehendit ipatores ꝛ reges. d. c. romani. ꝛ. xvij. q. vij. sane. in fi. ꝛ. xij. que. j. de rebus. sic. n accipi
1 tur Jo. viij. ꝛ de pe. dist. ij. si. n. † Hic n. p̄ in tallijs exactionib⁹ opibus angarijs idebitis subditos opprimūt. xxiij. q. v. nō sane. faciūt deniq; multa ꝯ libertatē eccl'iasticā c. cū laicis. ꝯ reb⁹ eccle. ñ alie. de sen. excō. ꝛ pñt feuda ipsa ppea alijs potētioribus cōcedi, vt ip-
2 si vēdicēt feuda ꝛ eccl'iaꝫ recognoscant. c. ij. de feud. ¶ † Excedunt ēt q: se de spūalibus intromitūt. de ele. c. messana. de arbi. ꝯtingit de iudi. c. decernimus. de pscrip. cām de decimis. c. q̄uis. ꝛ c. p-hibemus. nā ipediunt se de electionibus platoꝝ opponētes se elec-

to dicētes ꝙ hñt eū suspectuꝫ statui suo de pditione alicuius terre, de homicidio vel adulterio, q: psumit ꝙ se opponāt vt interiꝫ spūalia teneāt vel faciant eos redimi, tñ hac suspitione cessante ipsi poti⁹ q̄ alij admittūt sꝫ Jnn. i. c. sup his ex̄ ꝯ acc. vbi vide, ꝛ ēt vide i
3 pemio ꝯsti. regni lati⁹. an h̄ hꝫ locū i regno sicilie. ¶ † Excedūt ēt q: liberos hoies subijciūt huituti, ꝛ i eis graues existūt. xxiij. q. v. ñ sane. ꝛ dr̄ pp ea Salomō. breue regnū ñ pcit subditis, q: i lata gē
4 te gl'ia pncipis. ij. q. iiij. §. itē. ¶ † Excedūt ēt q: i licitis suis supioribus inobedietes existūt ipsos qñ sunt ipotētes ꝯtēnēdo. xxj. dis. §.
5 veꝝ. xxiij. q. j. c. qd culpat. ij. q. v. miles. ¶ † Excedūt ēt q: nō hñāt misericordiā paupi nō hñti qd eis offerat. xj. q. iiij. paupi quem. ꝛ frequēter paupes suspendūt p modico, ꝛ iō q̄nq; sine misericordia occidunt, ꝛ q nō timet iustū iudicē nō credat eū beniuolum inuenire
6 xxiij. q. v. regū. ¶ † Excedūt ēt q: eccl'iasticos nō honorāt sicut debēt. c. solite. de maio. ꝛ obe. sꝫ eis iura ppria subtrahunt ꝛ plerūq; subijciūt huituti h̄ faciētes ꝯ iura. d. c. j. ius publicū. de iurepatro. p
7 uenit de iureiu. c. min⁹. ꝛ c. seq. ¶ † Excedūt ēt q: de facili faciūt guerras auctē ppria, vt no. xxiij. q. ij. i summa. ꝛ c. j. ꝛ Host. i sum
8 ma. de treu. ꝛ pace. §. qd sit iustū bellū. ¶ † Excedūt ēt q: subditos vassallos suos offendunt ꝛ exheredāt nulla lata sñia eis ius dicēdo. C. ne qs i sua cā. l. j. ꝯ his q ad eccle. ꝯfu. denunciam⁹. C. de iude. l. null⁹ ꝛ nihil interest h̄ faciāt nulla lata sñia vel vitiose lata. ff. qui sa-
9 tis. cog. l. q̄ties. de aucto. tu. l. nulla dr̄ia. ¶ † Excedunt ēt in iustitia differēda affligēdo ptes laboribus ꝛ expensis ꝙ āt cogāt iuri sui renūtiare vēdere vl' cōponer̄ sup ipo ppea ꝙ tenet ad iteresse ꝛ ad restōnē toti⁹. ar. ex̄ ꝯ hr̄ti. c. fi. §. fi. ꝛ c. ceteꝝ i fi. ꝯ iud. ꝛ ꝯ iud. l. ppe-
10 rādū i. §. illo pculdubio. ¶ † Excedūt ēt i ꝯcussiōib⁹ rapinis tallijs ꝛ spolijs ꝛ homicidijs ex̄ ꝯ ra. c. j. ꝯ iureiu. c. sic. ꝛ. c. ij. xxiij. q. viij.

SVMMARIUM

1 Milites concutientes homines dicuntur excedere, excedunt etiaꝫ multis alijs modis, vt. j. per totum.
2 Concussor punitur pena quadrupli.

¶ De excessibus militum secularium.

e Excedunt āt milites seculares simplicis militie, q: nō cōtenti suis stipendijs cōcutiunt
1 hoies. † ꝛ dr̄ ꝯcutere aliqd petere vltra debituꝫ rōne officij p oppressionē ꝛ minas pecunias extorq̄re. ff. ꝯ ꝯcus. l. j.
2 ꝛ. ij. no. xxiij. q. j. paratus. in vlti. gl. † ꝛ punit ꝯcussor pena q̄drupli xxiij. q. j. militare. i gl. fi. ꝛ dr̄ Jo. iij. neminē ꝯcutiatis neq; calūniā faciatis estote ꝯtēti stipēdijs vr̄is. xxiij. q. iij. parat⁹ i fi. ꝛ c. milita-
3 re. i fi. lxxvj. di. c. ñ satis. ¶ † Excedunt ēt aliqñ expugnādo prlās ꝛ dñs cui huire tenet ex ꝯbita fidelitate. ff. de iust. ꝛ iur. l. vt vi. de re-
4 sti. l. minie. xxiij. q. j. qd culpat. ꝛ. c. summa militia. xxij. q. v. c. ꝯ forma. ¶ † Excedunt q: accipiunt stipēdiuꝫ ꝛ ñ huiunt vl' huiunt ꝛ nō
5 cuꝫ tot eqs. iō tenet ad restōnē. ar. lxxxj. di. c. si qs satis ꝛ ex̄ ꝯ cēsi.
6 c. cū istātia. i pn. ¶ † Excedunt ēt q: ñ militāt pp rēpublicā, sꝫ pp pdas ꝛ diuitias augēdas. xxiij. qō. j. militare. ¶ † Excedunt ēt q: fugiunt aliqñ ꝯ bellis iustis ꝛ dños ꝯserunt iter hostes, vñ ꝛ infames sunt. vj. q. j. ifames. ꝛ sunt rei maiestatis. l. iij. ad. l. iu. maie. ꝛ capite
7 puniūt nisi dñs ꝯfendere ñ potuerit. ff. ꝯ re mili. l. oē ꝯlictū. ꝛ i d. c. ifames. i ꝯbo tales. ¶ † Excedūt ēt q: aliqñ vilificātes se assumūt offm̄ pcuratōis ꝯmilitē. C. de pc. ꝛ ff. e. l. fili⁹. §. veterani. ꝛ no. ex̄ ꝯ postu. pla. c. bone i gl. j. ¶ † Excedūt ēt q: ñ hñāt cōiter iurm̄ qd pstāt ñ cuitaturos se morteꝫ p salute reipublice, vt no. ij. q. j. phiben-
8 tur. i. j. gl. ¶ † Excedū ēt q cōmeatu ñ accepto se abnīāt ꝛ sūt i domo volentes gaudeꝛ pulegio militari ꝛ hr̄e stipendiuꝫ ꝯ legeꝫ. ff. q. ex cau. ma. l. miles. ꝛ. l. q mittunt. ꝛ no. ex̄ ꝯ ꝯces. pb. c. q: i gl. fi. mi les. ¶ Excedunt ēt q: si occidāt presbr̄m ñ pñt ampli⁹ vti militia,
9 si vtant puniunt. ex̄ ꝯ pe. ꝛ remis. c. ij. ¶ † Excedunt ēt qñ nō vtunt militia ad id ad ꝙ est istituta. s. pp iniuriā pulsandā ꝛ pp vidictā
10 ꝯ ipsos pferendā. xxiij. j. c. j. ¶ † Excedunt etiā q: aliqñ nō vacāt militie, sꝫ negotijs mercatoꝝ vsuris ꝛ vilissimis ministerijs suā mi-
11 litiā deturpātes. j. di c. ius militare. ¶ † Excedunt etiaꝫ q: militāt nocendi cupiditate vlciscendi crudelitate, rebellādi feritate, dñandi cupiditate, cuꝫ ai iplacabilitate. q. v. pcipue. xxiij. q. j. qd culpat. in pn. ꝛ c. apō. nā hac itentiōe militia dꝫ agi vt mali cohereeāt ꝛ boni subleuent, vt ibi. ꝛ ēt qñ ñ itendunt cōi vtilitati i militādo, sꝫ pnate ꝯ id ꝙ hr̄. xxiij. q. j. summa. ¶ Excedunt etiā q: nō obediunt suis supiorib⁹ i vtilib⁹ ꝛ licitis vl' i dubijs. d. ca. summa. ꝛ. c. qd culpat. i
12 fi. ¶ † Excedunt etiā q: vsurpant vltra stipendia sua ꝯ ꝙ hr̄. xxiij. q. j. militare. ꝛ sine licētia auctē supioris guerrā faciunt vel occidunt
13 hoies ꝯ id ꝙ hr̄. xxiij. q. ij. c. iustū. ij. q. v. miles. ¶ † Excedūt ēt q: ñ añ victoriā dimittunt bellare vl' militiā añ tps. ex̄ de renun. c. j. q: ñ dꝫ solui militia nō cōpletis stipendijs. l. iij. C. ꝯ his q ñ exple. stipē.
14 ꝛ in. s. dictis capitulis. ¶ † Excedunt etiā q: hodie cōiter sunt pdones.

nes.xxiij.q.j. militare. ꝙ ꝓprie ad latrões i nemore ptinet, et iõ mi
lites grauiter delibuẽtes exautorant̃ siue degradãt, vt no. de pe.c.
degradatio i.vj. et Inn.i.c.ex lr̃is.de rest.spo.⁊ d̃ re indi.c.testi-
moniũ. et exautorant̃, q2 eis calcaria pedib⁹ tollunt̃, ⁊ ensis lateri au
fert̃ ⁊ galea a capite tollitur, ⁊ ita fuit obseruatũ in quodam milite
q ganeas prostitutas venalesq3 tenebat.

SVMMARIVM

1 Consiliarij principũ excedũt multis modis, vt.j̃.per totum.
5 Iurans seruare statuta intelligitur iurare de licitis.
9 Consiliarij dicuntur militare ad latus principum. ⁊ ideo in contra-
ctibus eoꝝ reqrit̃ consensus principis.nu.10.
12 Consiliarij debent esse viri optimi.

De excessibus consiliariorum.

1 Excedunt consiliarij principum† qui propa-
lant sententiam proferẽdam vel eã
vendunt per pecuniam profitentur illam daturi, q2 fu-
stibus ceduntur.l.item apud.§.idem ait.ff.de iniur. vbi
glo.dixit de assessore vel comite presidis, ⁊ late in.l.qui explican-
di.C.de accus. qui etiam cõmuniter excedunt cũ vadunt extra ciui-
tatẽ sine lnia principis. Barto.in.l.diuum virum.C.de decurio.
2 † Excedunt ⁊ reuelando secreta consilia regum etiam fidelibus
quia incidunt in periuriũ, ⁊ si reuelant amico regis qui propterea
factus est inimicus eius q2 incidunt in crimen lese maiestatis.ff.e.l.
cui.in verbo dolo. Secus si sit in damnum tertij cui dixerit cõsilia-
rius ꝙ talis dedit consilium contra te, q2 tenetur pena.l.si quis ali
quid.§.instrumenta.ff.de pe.⁊.§.si quis instrumentum.⁊ pena.ll.q
falsa vel varia.ff.de testi. vbi punitur testis dictum suũ reuelans se
cundũ And. de iser.qui.mod.feu.amit.⁊ Bal.in.l.athletas.iij.
3 §.calumniator.de infami.alleg. Hostien.dixisse† ꝙ dicitur preua
ricator consiliarius reuelans secreta, ⁊ idem Bal.in.l.fi.qui satis.
cogan.dixit ꝙ tenetur habere secreta ea que eius credentia com-
mittuntur nisi sint contra rem publicam sibi dixit Bald.⁊ propte-
rea sunt puniendi.l.si quis aliquid.in prin.de pe. vbi Bar.⁊ bald.
4 de pace constan.§.ego.in fi.† vbi dixit ꝙ reuelans secreta debet re
uocari, nisi promiserit non reuelare secreta ꝯsilij illiciti, quia potest
sine metu periurij reuelare per glo.in.c.ego.M.de iureiur.in ver
5 bo nulli pandam. sicut etiam dicitur† ꝙ iurans seruare statuta in-
telligitur de licitis.glo.in.c.j.de iureiuran.in.vj.⁊ glo.in.l.nemo.
§.qui iussu.de regu.iur.⁊ facit glo.xij.distin in.c.nerui. ſ3 Lud.
6 in suis singula.numero.dxliiij.† etiam dum cominantur iudicibus
inferioribus ne iudicent sicut deberent, q2 tenentur.l.iulia. de vi pu
7 bli.ad.l.iul.de vi public.l.qui dolo, vbi dicit tex.† ꝙ iudicia debẽt
esse in tuto, vt non fiant aliter q̃3 ius dictat. Excedunt etiã quan
do recipiunt alioꝝ ꝓcurationes ꝙ est eis inhibitũ ſm Bar. in.l.si
quis procur.C.de decurio.lib.x. † Excedunt ẽt emẽdo res sub-
8 ditoꝝ ꝙ est eis a iure prohibitũ dixit Bald.in.l.fi.C.de rescind.
vendi. q2 possunt terrere nisi emãt de consensu dñi, arg.l.non est ve
risimile.ff.ꝙ met.cã ꝙ dixit esse verum in consiliarijs magnoꝝ do-
minoꝝ q tenent locũ principũ, sicut sunt leges legati ⁊ cardinales ⁊
dñi magnarũ ciuitatũ non in consiliarijs epoꝝ vel minoꝝ magistra
tuum in quibus de consuetudine non seruat̃, ⁊ faciunt no. in.l.prin-
cipalibus.ff.si cer.peta.⁊ de iur.fis.l.aufertur.⁊.l.quod a preside.
Bar.⁊ bo.tex.in.l.j.de contractibus iudi.ita Bal.in.d.l.fi.C.de
9 rescin.ven. Tñ aliqñ pñt emere, vt.j̃.hz in verbo ꝯhere. † nam isti
consiliarij dicuntur militare ad latus principum.l. verum.§.ex fa-
cto.de mino.⁊ de excu.tut.l.iurisperitos, vbi Bar.dixit ꝙ non de
bent sedere ad pedes sed ad latus. et isti hodie habent̃ loco decu-
rionũ.glo.in.l.sed ⁊ dolo.ff.de dolo.⁊ est similis in rub. que sit lon.
consue. quas glo. Bald.ibi intelligit de consilio ciuitatum.⁊ glo.
in.l.plane.ff.ꝙ cuiusq3 vniuer.⁊ no.in.l.magistri.de pac.nã3 hi cõ
10 siliarij† militant ad latus principum sicut illustres.l.quisquis.ad.l.
iul.maie.in verbo illustriũ.⁊ aliqñ principes appellantur.l.j.si q̃.
pre.pote.⁊ ideo in contractibus eoꝝ reqritur consensus principis.
per.l.j.in prin.C.de his qui per metũ iudi.⁊ est tex.expressus in.l.
j.C.de contra.iudi.circa prin.qd̃ hodie male obseruatur in regno.
11 ⁊ vide And.de iser.in titu.de feu.guar.vbi late. † Excedunt ẽt
si quid princeps ex iracundia vel mala informatione rescribat con
tra ius si illud exequantur, q2 non debent exequi sed rescribere prin
cipi.l.si vendicari.C.de pe.qui tex est canonizatus in.c.cum apud
thessalicã.xj.q.iij.vbi glo.⁊ dixit Ange.in auc.de man.prin.in ꝯ
sicu.in alijs per illũ tex.in verbo cito ꝙ si princeps rescribat officia
li suo ꝙ si talis bannitus deueniat in posse suo cito faciet ipsum de-
12 capitare, ꝙ dz differre.xx.diebus ⁊ non incidit in penã, vt ibi.† hi
enim consiliarij debent esse iusti.⁊ viri optimi ac çoꝝ stipendijs cõ
tenti ⁊ non extendere manus ad iniquitatem, alias expellunt̃. Joã.
an.in.c.quanto.de iureiu. vbi papa appellat malos consiliarios
deceptores regum, similiter istorum consiliarioꝝ principũ maxim⁹
13 est fauor, † q2 si offendantur pretextu officij iudicando vel consulen-
do principi vel aliqd zelo iustitie faciendo crimen lese maiesta. of-
fendens incurrit sicut ẽt si offendant̃ collaterales principũ vel secre
tarij aut aliter intimus vel aduocatus sacrij consistorij principũ, vt
per And.in ti.que sint rega.in verbo committendum crimen.⁊ in
ꝯsti.regni.i.de iniuria curia.ill.⁊ in sequen.constitu.q cum sint ho
die loco senatorum sunt ab oi iniuria defendendi.l.ius senatorũ.C.
de digni.lib.xij.qui habent multa priuilegia.de quibus in tit.de si-
14 len.lib.xij.⁊ † idem puto dicendum de notarijs principis, qui mili
tare dicuntur cancellarij consistorij principis.gl.in auc.de prep.sa
cro.scri.⁊ in.l.j.⁊.ij.⁊ ibi Bar.de primi.lib.xij.quos si quis offen
dat ex causa officij ⁊ non ex odio priuato, similiter dicit̃ cõmittere
crimẽ lese maiesta.ꝑ iura.s̃.dicta.⁊ hoc obseruatum fuit in ꝑsonam
And.de iser.q ꝓtulit sniam in curia regia contra quendam baro-
nem gallicũ q ꝑpea cũ And.de iser.ex castello nouo sero exiret an
te portã petruciam gallicus cũ familiaribus eundem occidit, ⁊ fuit
contra interfectorẽ ad instar criminis lese maiesta.processum ⁊ bo-
na ipsius publicata ⁊ forbannitus cum premio mille ducatoꝝ polli
cito ꝑ regem si quis occisorem necaret, precaueant ergo iudicantes
ne nocte vagentur, q2 veritas ⁊ iustitia odium pariunt ꝯdemnatis.

SVMMARIVM

1 Aduocati excedunt multis modis, vide.j̃.ꝑ totum.
2 Multitudo est legibus ⁊ canonibus inimica.
3 Iudex potest imponere finem aduocato multum loquendi.
6 Aduocatus incidit in falsum reuelando secreta partis.
23 Nauta cogitur nauigare, ⁊ hospes hospitari, tamen non coguntur
inimicum recipere.
24 Aduocatus si compellatur aduocare contra dominum non ob id
perdit feudum.
27 Aduocatus non potest aduocare ꝯ patriã, nec contra dominũ, ni
si cum mandato superioris.

De excessibus aduocatorum.

1 Aduocati †causaꝝ excedũt q filacterias suas
porando dilatant vt appareãt scio
li quos reprehendit euangeliũ dicens, dilatant aũt fila
cterias suas ⁊ magnificãt fimbrias, amant enĩ primos
recubitus in cenis ⁊ ꝓprias cathedras in sinagogis ⁊ salutationes
in foro ⁊ vocari ab hoibus rabbi, ⁊ Salomon ait in multilogo non
deest pctm̃, nã vbi multitudo ibi ꝯfusio. Et dũ qs effuso ſmone
se iactat in ꝓpriũ incidit sui ꝑiculũ.l.fi.i fi.C.de do.ꝓmis. Mul
titudo qdẽ restringit̃.C.de pri.sacro.l.ꝯpimus.lib.xij. Et vir-
tus in modicis ꝯsistit ex multis in auc.de referen.circa prin. Qr
nihil ꝙ immensũ est bonũ existit.in auc.de mẽ.or.in prin. † Qr
2 multitudo est legibus ⁊ canonib⁹ inimica ex̃ de preb.c.q2 intm̃. bre-
uiter aũt dicẽda dicere ꝯmodius est.l.j.in prin.de off.prefec.ptor.
3 ⁊.C.de vete.iure.l.tãta.de app.l.ampliorẽ. † Et ꝑpea iudex finẽ
imponit aduocato multũ orã.i.ff.de his q̃ in test.delen.l.prima.cir
ca fi.⁊ iudex ex suo officio põt interdicere aduocato verboso.C.de
post.l.qsqs.j̃.de arb.l.ne in arbitris.in fi.de ap.l.ampliorẽ.C.d̃ ve
te.iure enuc.l.tanta.§.si qs aũt. Ubi lex interdicit supfluis verboꝝ
ambagib⁹.⁊ in.l.ex ea.ff.de post.vbi gl.nota.⁊.l.moris.ff.de pe.⁊
est expressum in ꝯsti.regni q̃ incipit. Cultus iustitie.⁊ ꝙ iudex ex
4 nimia locutione interdicit offm̃ aduocato. † Excedũt ẽt aduoca
ti q ob instruendas lites falsas pecunias recipiũt pp ꝙ tenent̃ pe-
na falsi.l.lege cor.ff.de sic.⁊ in.l.j.§.j eo.titu. Ac ẽt facientes pactũ
de cota litis ipse vel ꝓcurator de diuidendis bonis alicuius litigan
tis q iustitiam fouet dicuntur facere ad ꝑniciem innocentis ⁊ tenen
tur.l.iul.de vi pri.l.ex senatus.ff.e.ti.vbi gl ꝙ tenent̃ falsi.⁊.l.j.§.
j.ff.de fal.⁊.l.cornelia de sica.l.j.§.j.⁊.l.iij.§.alio.i fin.de sica.⁊ ẽt
5 crie ꝯcussionis.l.ij.ne ꝯcus.† Ac ẽt ꝯsultus ab vna pte ꝑdit oia iu-
ra sua d̃inde reuelauit pti aduerse q̃ iustitiã ñ fouebat, ⁊ fecit pactũ
de tota lite obtinuit punit̃ pena falsi, q2 fecit falsam pactionẽ sciens
se nõ hr̃e iustitiã ⁊ fecit societatẽ in necẽ innocentis ⁊ incidit in fal-
sum.l.j.§.j.de fal.ꝙ hz locũ in ciuili ⁊ in criminali.l.ex senatus.d̃
6 vi pri.⁊ qd̃ no.in.l.j.§.j.de calũ.vbi gl.† ⁊ incidit in falsum reuelã
do secreta partis.d.l.j.§.si quis de falsis.⁊ per.l.si quis obrepse-
rit ita Bartol.in.l.j.ff.de preua ⁊ vide glo.in.l.senatus.ff.de acc.
7 ⁊ est concussio.l.i.de concus. † Excedunt ẽt aduocati legẽtes fal
sum in tabulis publicis, q2 tenent̃ crimine lese maiesta.l.ij.ad.l.iu-
liam ma. Qñ ad lesionem publicam hoc fecerit ſm glos. ibi ⁊ non
8 ad lesionem tertij, ⁊ in.l.fal.ff.eodẽ. † Excedit ẽt aduocatus qui

procurat cum iudice vt malam sñiam ꝓferat q̃ꝛ tenentur.l.cor. de si
ca.ar.magistratus.q etiam hoc cũ ipso iudice faceret.l.j.de sica.⁊
ẽt.l.iul.de vi pub.l.j.⁊.l.q dolo.de vi pub.ꝫm Bar.in.d.l.j.ꝺ sic.
¶ Excedit ẽt aduocatus q instrumenta vnius partis apud se ꝺpo-
sita alteri ostendit,q̃ꝛ tenet̃ falsi.l.j.§.q deposita.de fal.vbi bo.glo.
9 ꝫm Bar.†qꝺ facit ꝯ actorũ notarios q ostendunt articulos alteri
parti ante publicationẽ in causa,⁊ idẽ in.l.si qs.C.si qs instrumen-
10 tum.ff.de pe.vbi tex.no.¶ † Etiã excedit si aliud iudici retulit qꝺ
non est verũ,q̃ꝛ tenet̃ falsi.l.j.vbi gl.de fal. q̃ dixit ꝙ recipiẽs pecu
niã vt falsaȝ faciat aduocationẽ ẽt si ꝓcurat iudicẽ corrũpi.d.l.j.§.
j.q̃ꝛ est simile crimini lese maie.l.j.⁊ auc.ibi posita.C.de pena iudi
cis.⁊ in.l.q falsi.§.j.e.ti.vbi aduocat⁹ q recitauit corã iudice falsuȝ
11 instrm̃ fuit relegatus decẽnio.¶ † Itẽ cũ subtrahit instrumẽta pu
blica lȝ nõ teneat̃ falsi nisi sit testm̃ tñ tenet̃ illa si corrũpat.l.paulus
vbi gl.⁊ Bar.ff.de fal.vel si celat aliqd vt verũ non appareat.d.l.
paulus.§.paulus,⁊ ꝙ ẽ verũ qñ celat vt nemini appareat.nõ si vni
tm̃.l.ij.§.si qs dolo.de tab.exhi.ꝫm Bar.ibi q dicit idẽ si trũcaret
sigilla lrãꝝ apostolicaꝝ vel aliaꝝ literaꝝ.† Silr̃ si falsas leges al-
leg.punit̃.l.fi.de fal.vbi gl.dicit,idẽ si sit lex correcta,vbi Bar. di
xit idẽ in allegãte apostillas ⁊ dicta doctoꝝ q̃ non sunt nisi doceren
tur publice in scholis ꝙ erant dicta talis doctoris ꝫm Bart. ibi q
distinxit in allegante leges corruptas. Punit̃ deniq; aduocatus
q in fidẽ fecerit aduocationẽ.ff.de penis.l.aut facta.in prin.
12 ¶ † Excedũt ẽt q sub spe ⁊ obtentu lucri causas fouent desperatas
ꝯ formã iuris vt in.l.rẽ nõ nouã.C.de iudi.vbi de forma iuramenti
ꝙ prestant aduocati.⁊ in.l.qsqs.C.de postu.⁊ in ꝗstõne regni.q in
cipit aduocatos q̃ mandat ꝙ aduocati causas non recipiant despe
ratas,⁊ ꝙ ꝯ ꝯsciam nullatenus allegent,⁊ cũ cognouerint cãm iusti
13 tiam non fouere illã deserant.¶ † Excedũt ẽt aduocati cũ aduoca
tionẽ ⁊ patrociniũ prestant latronibus publicis ꝓ qbus nullus ad-
uocare dȝ nec eis patrociniuȝ prebere.l.ꝓ oẽs.C.de defen.ciui.vbi
tex.no.ꝑ quẽ dixit Bal.in.l.si fugitiui.C.de ser.fug.ꝙ iudices nõ
dñt pati aliquẽ aduocare ꝓ insignibus furib⁹ ⁊ latronibus quoꝝ pi
14 culi sui nota seruet infamia.¶ † Excedunt ẽt aduocati cauillosi, q̃ꝛ
ꝑꝑea a iudice repellunt̃.l.iij.de his q̃ in testa.delen.l.si remuneran
di.§.maurus.ff.man.⁊ dixit gl.in.l.clodius.de acq.here. ꝙ iudex
põt sñiam fundare ex alijs causis q̃ȝ ex allegatis ꝑ aduocatũ, dum
modo ꝙ ex actis appareat,sicut ẽt põt iudex inter opi.doc.iubere
re cui velit ꝑ no.in.l.cũ prolate.de re iudi.¶ Et põt aduocatũ q̃ȝ
uis peritissimũ reprehendere ꝑ.d.l.clodius.vbi Papinia. acutissi-
mi ingenij fuit a Paulo reprehẽsus.⁊ in.l.aufert̃.de iu.fis.vbi gl.
voluit Papinia. fuisse reprehensum,q̃ꝛ qñq; bonus dormitat Ho
15 merus ꝫȝ Bar.q alleg.d.l.clodius.¶ † Excedũt ẽt aduocati q ni
mis solliciti sunt in causis q ꝑꝑea ꝑ̃sumunt̃ omnia mala excogitare
in auc.de exhib.reis.§.sancimus.⁊ paꝝ habere de ꝯscia.Bal.in.
l.ab anastasio.C.mand.q dixit h̃ ẽt esse verũ in aduocatis illiteratis
16 ꝫm Bal.in.l.si q aduocatoꝝ.C.de postu.† Tñ lȝ aduocato ꝑ sub-
terfugia decipere aliũ aduocatũ vt fecit Moyses.xxij.q.ij.c.dñs
17 noster.¶ † Excedunt ẽt aduocati q paciscunt̃ de cota litis q debẽt
priuari tanq̃ȝ depredatores,q̃ꝛ ẽt de minima parte litis pacisci non
lȝ sub nomine cotis,nec de aliqua re litigiosa.l.si q aduocati.de po
stu.⁊ de pres.ver.l.naturalis.§.pe.tñ de alia re licet pacisci.l.j.de
suffra.⁊.l.sumptus.ff.de pac.⁊.l.ꝓcurato.in litem.de procura.⁊.ff.
man.l.si vero nõ remune.§.natvras.vbi gl.ff.tȝ ꝙ si ꝓcurator facit
sumptus litis ꝙ valet pactũ de cota litis.lȝ.gl.in.d.l.sumptus. sit
in ꝯtriũ,vbi gl.ꝙ ẽt non lȝ ꝑ nomen cote ẽt in.c.cota, ⁊ vbi non per
nomina cote paciscit̃,sed de re de qua litigatur vel q̃ȝtitate dȝ q̃ȝti-
tas ponderari,q̃ꝛ vbi mors ⁊ ꝯueniẽs salarium res illa excedit pre
sumit̃ fraus,vt ibi in gl. secus vbi mos non excedit̃,q̃ꝛ vȝ pactũ ꝫm
gl.in.l.si sub specie.de posth.que vz̃ ꝯtria, ⁊ hoc hȝ iudex arbitrari
ex litis q̃ȝtitate ⁊ aduocati facundia,vt no.in.l.salariũ.ff.mand. ꝫm
Bal.in.d.l.sumptus.vnde q paciscit̃ de eo ꝙ est in lite dicit̃ redẽ-
ptor litis lȝ nõ paciscat̃ ꝑ modũ cotis.l.litẽ.ff.de ꝓcur. vnde vȝ pa-
ctũ de soluẽdo decem ꝓ centenario illoꝝ q vertunt̃ in lite, secus si
simpliciter ꝫȝ doc.in.d.l.sumptus,⁊ vide in.l.j.de suffra. ⁊ Spe.i
titu.de salario aduocatoꝝ,⁊ Inn.in.c.j.vt lite non ꝯtesta. ⁊ ideo
talia pacta non valent,q̃ꝛ aduocati ꝑ̃sumunt̃ calũniare ⁊ erit nimis
sollicitus,⁊ oia inania excogitans,ꝫm Bal.in.l.ab anastasio.ff.mã
18 da.¶ † Excedũt ẽt aduocati qui iurant adiuuare lites ꝑ verũ ⁊ iu-
stũ,⁊ non cum mala ꝯscia de qua conscientia statur dicto suo,q̃ꝛ qñ
cunq; dicit se habere ꝯsciam lesam ex mala lite potest a patrocinio
desistere,vt hz̃ in.l.rem non nouam.de iudi.⁊ hz̃ in.c.statutũ.§.pe
nul.de rescri.in.vi.tñ an tunc lucret̃ integrũ salariũ,q̃ꝛ stat ꝑ par-
19 tẽ reperias tu decisionem verã.¶ † Excedũt ẽt aduocati qñ cã dif
fert̃ ꝑꝑ eius negligẽtiam q punit̃ in duabus libris auri.l.ꝓperã-
dum.§.illo.C.de iudi.⁊ hz̃ in.l.si vacantia.C.de bonis vacã.Quod

tenetur aduocatus si clientulus est passus damnum eius dolo aut
culpa,tamen officio iudicis cogitur pars sibi soluere salariũ ne lis
20 differatur † q̃ꝛ iudicis officiuȝ extendit̃ ad aduocatos qui sunt mem
bra litis ꝫm Bal.ibi qui dicit ꝙ aduocatus non põt deserere litem
nisi volente clientulo,⁊ vbi facit clientulum suum negligentia vl' do
21 lo succumbere tenet̃ de dolo,⁊ idem de dolo partis participato cũ
aduocato.l.si dolo malo vbi tex.no.¶ † Excedunt ẽt qui dãt im-
pium ⁊ malum consilium Bald.in.l.ita vulneratus,ad.l.aqui.vbi
dicit ꝙ dȝ puniri,vbi dedit consilium mortis.⁊ dixit Bald. in re-
peti.l.j.in fin.ff.de officio assesso.ꝙ aduocati semper negant piper
22 nigrum ⁊ aliquando dicunt esse album.¶ † Excedunt etiam aduo-
cati cum recusant eorum officium omnibus impartiri.glo.in.l.j.§.
ait pretor.de in ius vocan.sicut notarius in corpore.de tabel.in ꝑn.
23 † sicut etiam compellitur caupo hospitari ⁊ nauta nauigari.l.j.nau
te caupo.⁊.l.j.l.cum nauarcorum.lib.x.Sed nullus istorum cogi-
tur recipere inimicum,aut contra amicum operari secundum glo.
ibi singularis,⁊ est gl.in lege in sacris.de proximis sacro.lib.xij.ꝙ
quis cogitur iudicare ⁊ consulere.⁊ gl.in.l.j.que fuit prima causa
24 benefi.amit.dixit † ꝙ si aduocatus compellatur aduocare contra
dominum suum non perdit feudum,alias secus vbi glo.etiaȝ dixit
quod quis non cogitur sine salario aduocare etiam pro paupere.
25 ¶ † Excedunt etiam aduocati qui promittunt aduocare pro vna ꝑ
te si suscipiant patrocinium alterius partis l.fina.ff.de postulatio-
nibus. Si tamen in camera consuluit vni potest hoc non obstante
esse aduocatus alterius partis,vt ibi nisi sint illi reuelata secreta al
terius partis,q̃ꝛ erit preuaricator,vt dixit Guil.si tanq̃ȝ consultori,
aut aduocato sint sibi nudata secreta ⁊ solutum sibi condignum sala
rium pro consilio q̃ꝛ non dȝ contrarijs partibus consulere, secus si
sit solum tentatus a parte,q̃ꝛ est obuiandum malitijs eorum ꝫȝ Gui
26 liel.in.d.l.vbi idem Bald.in secunda lectura.¶ † De ceteris ve-
ro excessibus aduocatoꝝ,vide in Spe.in tit.de aduoca. vbi late ꝑ
ipsum vbi inter alia dixi vnum nota.ꝙ interdum aduocatus nimia
cupiditate rapitur ⁊ pro vili stipendio tanq̃ȝ degener postulat cum
sit ifamis.iij.q.vij.§.tria.ver.apud vrbem,q ẽt dixit ꝙ aduocatus
non potest aduocare ꝯ patriam nec ꝯ dominum suum nisi habue-
rit mãdatũ a suꝑiore.ꝙ dȝ ꝓcurare is ꝓ quo intendit aduocare,ar.
l.frater a frẽ de ꝯdi.ind.dicens,ꝙ papa precipit aduocatis,vt as-
sisterent agentibus ꝯ ecclesiam roma.arg.ex̃ de re iudi.c. ad apo-
stolice.in.vj.ex cõclusione dicti Spe. ẽt sumpta est practica ꝙ ad-
uocati faciunt ꝙ clientuli eoꝝ impetrent mandata a regibus,vt in-
tercedant pro ipsis contra regem ⁊ fiscum regium.

SVMMARIVM

1 Officiali ⁊ iudicibus in fine officij ⁊ in sindicatu fauendum est ꝑ sin
dicatores.⁊ nu.12.
2 Iudex est tutela publica in medio posita ne quis sua auctoritate si-
bi ius dicat.
3 Officialis depositus nihilominus appellat̃ officialis.
4 Decuriones post decurionatum non torquentur in reuerentiã prio
ris dignitatis.
5 Officialis habet presumptionẽ iuris ꝓ se de rebus gestis in officio.
⁊ nu.8.9.et.10.
6 Iudicis ⁊ legis facta pari ratione procedunt.
7 Iudicis vox est viua vox legis.
11 Iudex ⁊ bonus vir sunt conuertibilia.
13 Persuasio est compulsio quedam ⁊ equiparatur torture.

¶ De officio sindicatoꝝ ⁊ q sint sindicatores ⁊ an officialis semel
sindicatus possit in patria ꝯueniri,⁊ de gestis pendente sindica-
tu,⁊ de represalijs contra sindicatores iniuste ꝯdemnãtes,⁊ mul
ta de materia ⁊ modo sindicatus.

1 P Er sindicatores † officiali a iudicibus in fi.officij,⁊
in sindicatu fauendũ est in dubio ⁊ nõ sunt calũ
niãdi nec ꝯ ipsos faciẽda inqsitio scrupulosa in reueren
tiã ꝑoris officij,ar.l.diuo marco.ꝺ qꝺ.C.nã dicit An.
in auc.vt iudi.sine quo.suf.§.opȝ.ꝑ illũ tex.ꝙ iudices si puras ma
nus habuerint magna fulgebũt gloria.eꝯ si furta ꝯmiserint punien
tur.Is ergo qui mundas habuit manus in officio,⁊ qui non diffa-
mat̃ de corruptione vel barrataria nõ dȝ pati scrupulosam inqsitio
nẽ ꝑ.d.§.opȝ.nã magr̃atus datur ꝑꝑ vtilitatẽ publicã ⁊ nõ ita pro-
2 prius ꝯ ipsum subuenit̃.l.j.in fi.ff.de mag.conue.† est enim iudex tu
tela publica i medio posita ne qs sua auctoritate sibi ius dicat.l.nul
lus.C.de iud.si finito off.offendat̃ punit̃ offensor,ac si offendẽt ipm
tpe offi.in auc.vt iudi.sine quo.suffra.⁊ Bald.in.§.ꝑficisci.q.vij.
¶ Nam

3 ¶ †Nā ēt deposito off. appellatur officialis, vt cōcludit p optima iura And. de iser. in cōsti. regni statuimus. de officio magistri iudiciarij, lz Bar. in. l. itē querit. §. q impleto. ff. loca. dixerit q officialis finito officio non dicit officialis. ⁊ nō lz iudici finita cā sibi iniuriari vel inferre cōuitiū, ⁊ hoc faciētes puniuntur ⁊ efficiuntur infames. l. iudici. ff. de iniur. cōiuncta. l. illud. ff. de appel. vbi Bar. dicit q extraordinarie puniunt, nā lex fauet eis finito officio in memoriam prioris officij q non torqueant, arg. l. diuo marco. ⁊ l. milites. de q̄stio. vbi dixit sing. Bar. q cū qdā miles fuisset ptās ⁊ staret ad sindicatū ⁊ essent ꝯ ipsum aliqua indicia de delicto, ⁊ sindicatores vellent illū ptātē torquere ipse consuluit q torq̄ri nō poterat, †q decuriones post decurionatū nō torqnent in reuerentiam prioris dgnitatis. d. l. diuo marco. Nā ipse officialis pater fuit ciuitatis gl. i. l. fi. de inco. vbi dixit de ptāte Bono, ⁊ tāq̄ pr̄i nō dz institui actio infamatoria ꝯ ipsum. ff. de accu. l. hi. §. liberi. ⁊ intantū est ciuis q offendens officialem punit pena parricidij. d. l. fin. vbi Bal. ⁊ vide Cy. in. l. si nō cōuicij. de iniur. †nā p gestis in officio hz p̄sumptionē iuris pro se ⁊ p ipso semp p̄sumit tex. sing. in. l. ij. de officio ciui. iudi. ⁊ ab eo p̄sumit abesse ois dolus. l. j. de pdijs curia. lib. x. ⁊ l. si quos decurio Bal. in. l. pacta nouissima. de pac. nā in subditis paterne agit in auc. vt iudi. sine quoquo suf. § eos. ⁊ l. officio, vbi bar. C. de app. proconsul. vbi dicit q potestas est ēt membrū ciuitatis ergo subditi paterne debent cū eo agere, ⁊ ei non cōuiciari in fine officij, q alias delinquūt in legē. †q facta iudicis ⁊ legis pari rōne pcedūt. l. seruus bac. l. ff. de manu. fm Bal. in. l. data opera colū. ix. C. q accu. si ergo pmittat officialibus in fi. officij ⁊ sindicatu fieri scrupulosas inq̄stiones ⁊ iniuriari ⁊ ipsos calūniari ⁊ insolētias fieri frangeret neruus iustitie auctoritas ⁊ iudicium deprimet ⁊ vilescit malefici vires audaciam assumēt in officio successores lento calle pcedāt. †⁊ q vox iudicis est viua vox legis. ff. de iust. ⁊ iur. l. naz ⁊ posteriores, fm Bal. q qd a iudice fit dicitur fieri ab ipsa leg. j. §. omnis de veteri iure. ⁊ verbum iudicis est verbum legis. ff. de dāno infec. l. iiij. §. duos fm Bal. in. l. p hāc de temp. ap. q eius potestas tanq̄ ministri reipublice assimilat legis potestati. l. sed si seuerior, vbi Bal. C. de infa. nā fuit tutella iuris publici in medio posita. d. l. nullus. de iude. ⁊ non presumit tanq̄ legis minister q illicitū cōmiserit fm gl. ⁊ Bal. in. l. accusationes. C. q met. cau. ⁊ dixit in. l. cū noibus. C. q acc. non pos. q in eo cessat presumptio turpis q̄stus, ⁊ q non presumit exercere qn̄ seruat debitum ordinē in procedēdo fm Cy. ⁊ Bal. in. l. sancimus. C. de iudi. Nā semper ēt i arbitrijs p ipso iudice presumit non solum in diffinitiua, sz ēt in interlocutoria fm Inno. in. c. innotuit. de eo q fur. ordi. susce. quē ita refert Bal. in aucten. sed ⁊ si quis. C. de testibus, ideo pro eo sp presumitur nisi ꝯrium appareat. l. fina. C. de fideicom. lib. in verbo stultū putamus fm Bal. ibi †omnia enim a iudice vident bene facta quādo eius cōmittunt arbitrio debitis circūstantijs ꝯcurrentibus bal. i l. edita. in. ij. repe de eden. alle. Inn. in. d. c. innotuit. nā ⁊ alias in iudice presumitur minimū culpe pter auctoritatem iurisdictionis sue. c. accepimus de etate ⁊ qualita. ⁊ d. l. ij. †pp q̄ credere non debemus q iudex male egerit, ⁊ si male q minus male fm Joan. an. in. d. c. accepimus Bal. refert in. l. non enim. de adop. ipse enim iuste presumit facere oia q̄ facit. c. bone memorie. de elec. Bal. in. l. generaliter. de epi. ⁊ cle. ⁊ per no. in. c. j. presentia. de renun. q lex equiparat factū iudicis ⁊ dispositionē legalē. l. j de manu. fm Bal. in. l. pena grauior. Ideo dixit Bal. ff. de iudi. l. si filius. q p iudicem presumit vt nō videat dolo pronuntiare nisi euidenter probetur contrarium. ¶ †Et in eo in dubio non presumit dolus sed imperitia, vt no. in. l. j. in prin. ff. de appel. vbi etiam dixit q officium velat maleficiū. l. si multi, vbi Jaco. but. ff. de pub. Nam non presumitur iudicem facere iustitiā, vt no. in. l. non cogendum. §. j. de procu. fm Bal. ibi q est legis minister q dz sequi formam legis ⁊ ab illa non discedere. l. que sub conditione. de condi. insti. fm Bald. ibi ⁊ presumit in eo cessare omnis fraus. d. l. j. de pred. curia. Quia dz iudex fungi officio boni ⁊ inocētis viri. l. cetera. §. mala. vbi bal. ff. fa. her. vbi dixit q est tanq̄ iustitia animata, ⁊ ideo obscura eius cōmittunt arbitrio, q bonus vir vocatur legis auctoritate suffultus per dictum. §. cetera. †⁊ bonus vir ⁊ iudex sunt ꝯuertibilia. sicut bonum ⁊ equum fm Bal. ibi nam est verisimile q iudici subiecta veritate partium fiat q iuris est. l. j. vbi pu. edu. de. vbi Bal. ⁊ facit. c. super literis. de restituti. Nam. l. de iudice confidens ei dedit lōgas habenas maxime in penis, vt in. d. §. pena grauior. ⁊ d. l. si seuerior. de infamia. cui etiam cōmisit illa que non possunt sub regula certa tradi qui. ex cau. decernat id quod sibi videbitur equum. ff. de verbo. obli. l. continuus. §. dum ita. ⁊ l. i. §. expilatores. de effra. Bald. in. c. j. qbus cau. feu. amit. vbi multa de iudicis arbitrio, ea enim que in iure a iudice dicuntur adaptantur presidibus rectoribus ⁊ potestatibus terrarum, q ⁊ ipsi iudices proprie appellantur 12 gl. in rubri. ⁊ iudices sine quoquo suffra. †Unde concluditur q in memoriam dignitatis ⁊ officij ⁊ q lex de ipsis bene presumit nō debent officiales in sinidcatu nimis vexari, aut calūniari ⁊ fieri scrupulosa inquisitio ꝯ ipsos, ar. l. fina. ff. de diuor. ⁊ l. penultima. de q̄stioni. vbi dicitur q in decurione amoto de officio sine turpitudine durant reliquie prioris dignitatis, q non sunt torqnendi, satis enim torquetur officialis contra quem multe iniuste ⁊ contra famaz ⁊ honorem suum querele offeruntur, quia inuitus ad iudicium protrahi. 13 l. properandum. de iudi. arg. l. j. §. p̄suadere. ff. de seruo co. †vbi persuasio est compulsio quedam ⁊ equiparatur torture fm Cy. in. l. j. de rap. virgi. ⁊ in. l. si quis non dicam rapere. de epis. ⁊ cleri. ⁊ in. l. si quis seruo. de furtis. nam protractio ad iudicium iniuste facta aliquem ad iram prouocat. ⁊ potest agere iniuriarum, vt. l. itez apud labeonem. §. si quis non debitorem. ff. de iniurijs, ⁊ l. si creditor, ⁊ possunt dici libelli infamatorij per iura predicta, Que sunt vera nisi officialis ipse manus mundas non habuerit in officio, vt habes. j. in capi. an offendens potestatem, que nota contra norcenses qui in fine officij omnes officiales pro rebus friuolis carcerāt ⁊ opprimunt. ⁊ audiui dominum meum Ang. are. dum legebat appellationes q cum fuisset collateralis ibi fuit in sindicatu carceratus per annum q nisi q omnia collegia Italie consuluerunt in sui fauorem decapitabatur, ⁊ ideo a talibus precauendum, ⁊ propterea iura statutūt grauissimas penas contra deferentes officiales in sindicatu ⁊ non probantes, videbis infra in verbo iniuria officialis.

SVMMARIVM

1 Judices ad sindicatum de iure communi sunt prefecti pretorio, ⁊ episcopus.
2 Ciuitates hodie habent priuilegia sindicādi officiales per successorem in officio cum aliqbus ciuibus.
3 Officialis potest accusari post depositum offm̄, ⁊ coram quo iudice. nu. 4. et. 5.
6 Sindicator officialis cognoscit de cōmissis pretextu officij. ⁊ nu. 7.
8 Sindicator cognoscit de adulterio q officialis commisit contemplatione ⁊ fauore sui officij.
9 Sindicatores habent merum ⁊ mixtum imperium in excessibus officialium.
10 Sindicatores si sint plures deputati ad sindicādū nunquid aliqui eoꝝ possint emittere bannū ꝯ officialem sindicandum.
11 Interlocutoriam pferre potest vnus ex pluribus delegatis.
12 Sindicatores si sint plures ⁊ vnus nō vult interesse an alij duo possint procedere sine eo.

1 I Udices †ad sindicatum de iure cōi sunt prefecti pretorio ⁊ eps. C. vt omnes cause. l. j. in fi. ⁊ in aucten. vt iudi. sine quo. suf. §. necessitatem. q̄ iurisdictio epi nō est in casu, ⁊ ēt prefectus non est hodie, tñ intelligi dz de quolibet preside puincie, ar. l. j. vbi Bald. de offic. presi. ⁊ l. ex facto, vbi Bal. de neg. gest. Tñ vbi nō est aliter puisum p statuta terraꝝ sindicatu officialis corā successore in officio de iure constitutionē regni vt in cōstitutione regni volumus, vel corā ordinario loci pars literaꝝ de iudi. si hz merꝝ, vel mixtum imperiū q sindicator habere dz. d. §. necessitatis, ⁊ h̄ tz Jo. an. in addi. Spe. in tit. de sindico. nisi aliter sit lex municipa. quia tunc nullus dz se intromittere, arg. no. in. l. ij. de excusa. ⁊ app. li. xij. nisi q̄tenus esset a sindicatoribus requisitus. ar. no. in. l. qui restitueret. de
2 rei vendica. fm Bal. in. §. pficisci. q. i. †Tñ hodie vt plurimū ciuitates habent priuilegia sindicādi officiales p successorē in officio cū aliqbus ciuibus vel p iudices delegatos a rege vez q p vicarios gñales in ducatu Mediolani q sindicatione solet cōmittere in partibus, ⁊ in regno magna curia vicarie non posset mitterre ad sindicandū officiales finito officio, lz ipsa cognoscat de iniur. ꝯcussionibus ⁊ oppssionibus officialiū, vt in cōstōe regni q̄ incipit mag. curie vbi dicit And. de iser. q ista ꝯstō intelligit de officialibus exercentibꝰ offm̄ ⁊ ēt de amotis ab offō. ⁊ facit. l. iubemꝰ. ad. l. iul. rep. ⁊ l.
3 sanci. e. ti. vbi dr̄ †q officialis pꝰ dpositū offm̄ pt accusari. C. vt omnes cau. l. j. ⁊ sub eodē offō pꝰ illō dpositū. l. j. vbi d rō, ⁊ l. fi. d cu
4 riali. vl' coar. †si qs fuit officialis pncipis q dēbat ppea ꝯueniri corā officialibꝰ ipsius pncipis dputatis sup familia sua vl' corā eius rōnalibꝰ si postea desinat esse d tali officio ⁊ ꝯueniat d male gestis in illo off d dēbit ꝯueniri corā iudicibꝰ pncipis. l. j. C. vbi d rō. agi opz l. ptor. §. itē de eden. ⁊ vbi ꝯueniat ex ea que gessit in officio debebit conueniri corā illo iudice sub quo nunc esset. ita Lud. in. l. cum

quedã puella, ar. illius. l. de iurisdictione om. iud. l. j. C. de vete. lib.
xij. ⁊ qd si officialis ꝯueniat̃ corã aliquo ordinario suo ꝑ gestis i ali
5 quo officio si ipse sit de aliqua ciuitate habẽte † priuilegia primarũ
cãrũ possit declinare illũ ⁊ petere se remitti ad ꝓpriã ciuitatẽ vigo-
re illoꝝ priuilegioꝝ, vide Bart. in. l. fi. ff. de ꝯsti. pn. ⁊ vide. j. in. c.
an officialis semel sindicatꝰ, ⁊ in. c. officialis. finito officio. in h ver
6 bo. ¶ † Sindicator officialis cognoscit de ꝯmissis ꝑtextu officij, vt
de sentẽtijs male latis, barratarijs, ⁊ similibus. si vero delinquat ex̃
offiñ. puta adulterãdo nõ ꝑtinet ad sindicatores, sʒ punit̃ vt aliꝰ ibi
delinquẽs nõ attẽdẽdo ordinẽ sindicatus vsqʒ ad. xx. ann. iuxta. l. q̃
rela. C. de fal. ẽm Gui. in. l. nul. C. quo. app. ꝑ. l. iij. §. pe. ff. nau. cau.
Qδ est veꝝ ẽt de factis ante offiñ, vt qꝛ añ ibidẽ soluere ꝓmiserat,
7 arg. l. eũ q. de ꝯsti. pe. §. nihil. † Sed eo ꝙ factũ est tꝑe officij in lo-
co de toto dʒ sindicari de furto ⁊ iniurijs. l. ij. C. vt oẽs cause, ⁊ in au
ctẽ. vt iud. sine quo. suf §. necessitate. ⁊ si finito officio delinquat pu
nit̃ ꝑ ptãtẽ, ⁊ nõ ꝑ sindicos, arg. ff. ꝙ qsqʒ iuris. l. itẽ eoꝝ. §. si decu-
riones. in versi sed si. ẽm Bal. in. §. ꝓficisci. q. ij. nisi deliquerit co
rã sindicatoribus in exercitio sindicatus, qꝛ tũc ad eos ꝑtinet puni-
tio, arg. l. nullius. C. de testi. qꝛ eoꝝ aures offendit, ⁊ dixit ẽt Bal.
in. l. j. C. vbi de rõ. ꝙ sindici officialiũ nõ habent iurisdictionẽ ꝯ offi
ciales in gestis ex̃ offiñ nõ ꝯtẽplatione officij, qꝛ nõ sortiunt̃ in tali-
bus foꝝ, ⁊ pp h dictũ Bal. possit limitari dictũ Guil. † nisi officia
8 lis ꝯmisisset adulteriũ vel qd sile ꝯtẽplatione officij, ⁊ cũ fauore offi
cij, qꝛ punit̃ ꝑ sindicatores, vt si adulterasset mulierẽ citatã in iudi-
cio vel inqsitã ꝑ ipsum qꝛ vr̃ ꝯtẽplatione officij hoc fecisse ꝑ. d. au-
ctori. Bal. ⁊ vide hoc. j. in verbo officialis offensa, ⁊. c. j. in fi. c. vbi
qñ officialis ꝯmisit adulteriũ pretextu officij ꝙ cognoscũt. † Sindi
9 catores hñt meꝝ, ⁊ mix. impe. in excessibus officialiũ ⁊ iudicũ. C. vt
oẽs cause. l. j. ⁊ in auc. vt iudi. sine quo. suf. ⁊ sunt in h ordinarij ẽm
Bal. in repe. §. ꝓficisci. q. j. ⁊ eoꝝ iurisdictio incipit a fine officij,
⁊ non añ vt dictis iuri. ⁊ in. l. j. ff. de app. in tex. ⁊ gl. vbi dr̃ ꝙ pars
grauata a iudice, lʒ nõ appellauerit põt habere recursum ꝯ iudicẽ
grauantẽ in sindicatu ⁊ in. l. j. ff. ꝙ qsqʒ iur. vbi Gui. ⁊ Bar. in sua
dis. q̃ incipit a sñia iudicis q ꝑ imperitiã. ⁊ late. j. ij. col. ¶ † An si
10 sint plures sindicatores deputati ad sindicãdũ possint aliq eoꝝ emi
tere bannũ ꝯ officialẽ sindicãdũ, ita ꝙ liget. Dic ꝙ bannũ est inter
locutoria q̃dã vt dicit Bal. in auc. Itẽ nulla cõitas. C. de sac. sanc.
eccle. in. l. j. de here. insti. ⁊ in. l. certa rõe, qñ ꝓuo. nõ est neces. vbi
dicit ꝙ est cõminatio, ⁊ cũ isti sindicatores sint ordinarij vel delega
ti ad vniuersitatẽ cãrum, dico ꝙ qlibet posset h bannũ emitti face-
re ꝑ no. ꝑ Bar. in. l. si vni ex pluribus. de re iudi. vbi dixit ꝙ si sint
plures delegati ad vniuersitatẽ cãrum vnus eoꝝ põt interlocutoriã
ꝓferre, ⁊ valebit, ⁊ tʒ Bal. in. l. fi. de auc. prestã. ⁊ alias fuit de fa-
cto, ⁊ adde qꝛ Bal. in repe. §. ꝓficisci. q. xxiiij. tetigit † qñ sunt plu
11 res sindicatores, ⁊ vnus nõ vult interesse cũ alijs an duo possint ꝓ-
cedere sine alio, ⁊ remittit ad no. in. l. si duo. ff. de re iudi. ⁊ in. l. sicu-
ti. de ar. cũ si. Et adde eundẽ Bal. in. l. j. C. de offi. prefec. vrb. vbi
dixit ꝙ si in ciuitate sunt quatuor ꝯsules mercãtie ꝙ non possunt q-
libet eoꝝ cognoscere seorsum qꝛ iurisditio est eis ꝯmissa sub nomi-
ne collectiuo ꝯsulũ q numerus in vno nõ verificat̃ ad tre. l. iulianꝰ.
⁊ lʒ mãdatum legis videat̃ insolidũ datum, secus in mandato hois
ꝙ nõ vr̃ datũ insolidũ, de ꝓcu. l. pluribus, ⁊ pp datã formam. C. de
iur. fis. l. sup creandis. ⁊ sufficiet maior pars. ar. de pac. l. maiorem
secus si ꝑ hiem aliqd ꝯmitiat̃. de arb. l. sicuti. tñ ꝙ faciunt tres ex
eis quarto reqsito valet. facit ꝙ no. Bart. ad treb. l. tres. §. peto si
tñ vnus ex q̃tuor nollet offiñ acceptare, interim tota iurisdictio re-
manet in acceptantibus si sunt maior pars. de appel. l. impatores. §.
si magr̃atus si tñ tres inceperũt ⁊ vnus ex tribus postea abest, q̃r-
tus põt supplere vicẽ illius absentis, ⁊ ꝑ. d. l. j. vbi Bal. ita dixit.

SVMMARIVM

1 Potestas si excesserit modũ in arbitrando sindicatores poterunt ꝯdemnationem reuocare. ⁊ nu. 2.
3 Iudex dʒ considerare qualitatẽ ꝑsonarum in arbitrarijs.
4 Iudex imponens penã inconsuetã dicitur modũ excedere.
5 Contra officiales in officio delinquentes ius duplici via ꝓuidit.
6 Pars grauata a iudice licet non apellauerit, poterit tamen agere in sindicatu contra eum.
7 Transgressio quelibet reddit processuʒ nullum vbi certus modus est datus in procedendo.
8 Potestas si finito tꝑe sindicatus cõmittat maleficiũ qs cognoscet de delicto nunqd sindicatores vel nouus potestas. ⁊ nu. 9.
10 Officialis de omnibus sindicari dʒ coram sindicatoribus.
11 Libellus de imperitia contra iudicem in sindicatu non debet ad certum concludere.
12 Glose opi. semp tenenda est in magnis dubijs.
13 Officialis semel sindicatus corã sindicatoribus suis an possit in ꝓpria patria ꝯueniri de ꝯmissis in officio.
14 Improuisa non veniunt in generali inqsitione.
15 Inquisitio generalis an possit fieri ꝑ sindicatores ꝯ potestatem sindicandum.
16 Offendens potestatem tꝑe sindicatus an puniatur ac si offendisset tempore officij.
17 Officialis finito officio dʒ remanere ꝑ. l. dies ad sindicatum.
18 Magistratus tenet̃ de leuissima culpa.
19 Officiales si non sint soluendo non carcerant̃, sed tenent̃ inquantuʒ facere possunt.
20 Officialis an ⁊ qñ teneat̃ de facto suorum officialium.
21 Iudex in sindicatu põt ex nouis allegationibus defendere sñiam.
22 Iudex non facit litem suã qñ sñia reuocat̃ ex nouis ꝓbationibus factis in causa appellationis.
23 Officialis non dʒ pro quolibet leui errori sindicari.
24 Officialis an teneat̃ de facto famuli cuius opera non vtitur.
25 Sindicatores possunt tꝑe sindicatus facere detineri oẽs officiales potestatis ad inueniendas barratarias.
26 Officialis non tenetur de facto viatoris repẽte veniẽtis in ciuitatẽ.
27 Sindicatores an cognoscant contra potestatem de eo ꝙ male fecit incidenter.

1 An si † Ptãs ꝯdẽnauit vel ꝯposuit aliquẽ ꝓ deli-
a cto ꝓ quo nõ erat pena ordinaria statuta a iur
vel ꝯstõnibus, puta ad. c. aure. ⁊ valde modũ excessit in
arbitrãdo possent sindicatores si ad eos recurrat̃. d. cõ
demnationẽ, vel ꝯpositionem reuocare ⁊ moderare si potestas ille
excesserit modũ dic ꝙ sic, ar. gl. in. l. si qua pena. ff. de ver. signi. que
dixit ꝙ iudex appellationis possit tale arbitriũ in multis ad ꝯgruũ
modũ reducere qñ in penis ex̃ordinarijs dicit̃ iudx grauare qñ mo
dũ excedit. l. quid ergo. §. pena grauior, cũ ibi no. in gl. ⁊ doc. ff. de i
fami. ⁊. l. hodie. ff. de pe. ẽm Barto. ibi. † Tamen in pena ordina-
2 ria quam iudex imponit non dicitur modũ excedere, vt si pro furto
manifesto imponit penam quadrupli vel ꝓ ꝑcussione imponit pe-
nam in constitutione regni limitatam, quo casu non appellat̃, qꝛ a
lege imponitur, ꝙ puto veꝝ nisi ipsa pena ordinaria ex aliqua cau
sa fuisset moderãda a iudice, puta rõe paupertatis, vt in. l. illicitas
3 §. fi. ff. de offi. ꝓsi. † nã in arbitrarijs iudex dʒ ꝯsiderare qualitatẽ ꝑ
sonaꝝ, ⁊ factoꝝ. l. fi. de obse. ⁊. l. mater tua. de oper. ser. dixit bal. in
l. fi. §. fi. cõia. dele. vel qꝛ de ꝯsuetudine ꝓ tali pena ordinaria sole-
bat ꝯponi in minus ꝑ gl. fin. in. d. §. pena grauior. ⁊ satis habebit. j.
vbi de ꝯpositione dicet̃. Tñ in multa q̃ non imponit̃ a lege seu sta-
tuto, sʒ a iudice si modus excedat̃ põt appellari ẽʒ gl. in. d. l. si q̃ pe
na. dũmõ ꝙ intra tp̃s statutũ appellet̃. tñ dubiũ facit in casu nr̃o
qñ iudex i arbitrãdo penã modũ excessit si intra. x. dies nõ fuit ap
pellatũ, ⁊ fuit facta executio si põt tꝑe sindicatꝰ ꝯq̃ri corã sindicato
ribus δ excessu arbitrij, ⁊ gl. illa tʒ ꝙ possit reduci ad arbitriũ boni
viri ꝑ. l. si societatũ. §. fi. ꝓ socio. ⁊. l. si libertus. de ope. libe. ⁊ idem
4 dicit bal. in. l. ij. in repe. magna. ff. de iur. iur. † ꝙ iudex imponẽs pe
nã inconsuetã dr̃ modũ excedere, ⁊ recurrit̃ ad arbitriũ boni viri. δ
ꝵ. ob. l. ꝯtinuꝰ. §. cũ ita, ⁊ qꝛ a sñia arbitri simpl'r gl. fin. ij. q. vj. iudi
cibus, q̃ reductio vr̃ esse ꝑpetua ẽm opi. Bar. in. §. arbitroꝝ. ⁊ h
casu lʒ nõ fuit appellatũ intra. x. dies qꝛ ꝯ officiales in officio delin
quẽtes, ⁊ in penis ⁊ in multis excedẽtes duplici via est a iure ꝓui-
5 suʒ, † vna ꝙ appellet̃ ad supiorẽ. l. ij. qs ⁊ a quo appellet̃. l. cũ mul-
tis. C. de app. alia ꝙ finito officio cognoscat̃ ꝑ supiores sindicato
res. C. de exces. iudicuʒ C. vt oẽs cãe. l. j. ⁊ in auc. vt iudi. sine quo.
suf. nã sindicatores sunt ordinarij i h casu, ⁊ hñt meꝝ ⁊ mix. ipe. vt
dicit Bal. in. §. ꝓficisci. q. j. ⁊ hʒ iurisdictionẽ q̃ incipit a fine offi-
6 cij nõ añ, vt dictis iur. ⁊ vr̃ tex. ⁊ gl. in. l. j. ff. δ ap. † vbi pars grauata
a iudice licite poterit appellar̃, ⁊ si nõ fecerit põt agere in sindicatu
ꝯ iudicẽ ⁊ gl. in. l. j. ff. ꝙ qsqʒ iur. vbi Gui. ⁊ gl. in. l. si ꝑ impruden-
tiã δ euic. ꝙ tʒ bar. in sua dis. iudex q ꝑ imperitiã. Inn. ex̃ de ap. i.
c. sepe. in fi. ⁊ Mod. in. d. l. j. ⁊ habebis. j. in verbo app. ⁊ facit tex.
in. l. ij. qs ⁊ a quo. vbi dr̃ qδ multe impositio iniqua põt corrigi ꝑ su
ꝑiorẽ, ⁊ itelligit̃ iniqua qñ ꝯ ius litigatoris. Vbi aũt ipsa multa eẽt
ꝯ formã iuris ipo sita, q̃ dat̃ in. l. eos. C. δ mõ multa tũc ipositio mul
cte eẽt ipso iur̃ nulla, ⁊ nõ esset opꝰ appellar̃. l. certa rõe. C. qñ ꝓu.
vbi dr̃ qδ iudici non lʒ excedere metam iuris in imponẽdo multa.
⁊ in eo qδ excedit sñia esset nulla per illũ tex. ⁊. d. l. eos. de mõ mul
cta. de cuius intellectu vide bar. in. l. nũqʒ plura. de priua. deli. ⁊
7 no. illũ tex. i. d. l. certa rõe. ꝑ quẽ dixit floria. in. l. ij. q ⁊ a quo. † qδ
vbi datꝰ est certus modꝰ in ꝓcedẽdo ois trãsgressio reddit ꝓcessum
nullũ, ⁊ ẽ gl. or. ẽʒ cano. in. c. j. δ iurepat. in clemẽ. ⁊ adde qδ dixit
sing.

sing. Bal.in.l.⁊ si seruioꝛ.de infami.ꝙ si ꝯstat de ꝯsuetudine pene
ex̄oꝛdinarie q̄ reducta est ad oꝛdinariā,q꞉ illa dꝫ imponi pꝛout est
ꝯsuetū.arg.l.saccularij.§.sicut de ex̄oꝛdi.crimi.vbi dr̄ in penis in-
dex dꝫ seq ꝯsuetudinē,⁊ dixit do.Ant.in.c.cano.d ꝯst.ꝙ si iudex
in ex̄oꝛdinarijs crimi.maioꝛē penā solito imponit ledit partē, ⁊ pōt
appellari ꝑ.d.l.si qua pena.qđ est veꝝ qñ h̄ faceret sine cā,ꝑ no.i.
§.grauioꝛ.in quo.§.Bal.in vtraqꝫ lec.dixit ꝙ si excedat penā soli
tā dr̄ modū excedere,vel ēt qñ boni viri arbitriū excedit ꝑ.l.certā.
§.j.fami.her.⁊ gl.in.l.respiciēdū.§.j.de pe.cū simi.⁊ de fami.her
cis.l.athletas.§.calūniatoꝛ,q̄ not.ꝓ baronib⁹ ⁊ officialib⁹ q h̄nt ex
foꝛma ꝯmissionū,⁊ ex ꝯcessione meri ⁊ mix.ipe.lr̄as arbitrarias ꝙ
possint de certis maleficijs ꝯponere,q꞉ nō pn̄t excedere modū soli-
tū ⁊ arbitriū boni viri, ēt in penis oꝛdinarijs ꝑ ꝑdicta. Uñ si qs in
cidit in penā vnius vncie ex quo nūqꝫ fuit solitū in regno totā ipsaꝫ
exigi,sꝫ leuiter ꝯponi nō poterint in totā vnciā tollere,sed tm̄ q̄tuꝫ
est solitū attēta ꝯditione,rei ⁊ ꝑsone si fuerit pauꝑ ⁊ ita seruamus i
regno ꝙ ꝓ pena vnius vncie in quā qs incidit ꝯponit ꝓ vno tare-
no,aliqñ ꝓ duobus ⁊ raro vltra ⁊ ita obseruat̄ in oīb⁹ curijs, ⁊ si of
ficialis excederet,⁊ vellet totā vnciā sindicatoꝛes possent moderar̄,
⁊ ad modū ꝯsuetū reducere,q mod⁹ ꝯsuetus ostēdit̄ ꝑ libꝛos ꝓuen
tuū curie,vt est tactū in mā ꝯpositionū.s̄. ¶ † An si ptās vel aliqs
8 ex sua familia finito tpe sindicatus ꝯmittāt maleficiū cognoscāt sin
dicatoꝛes vel nou⁹ ptās. Hic ꝙ sindicatoꝛes, q꞉ adhuc durāt reli-
qe officij ⁊ dignitatis,lꝫ offm̄ deposuerit,ar.l.ꝓcōsul.de of.ꝓcō.⁊
lege.ff.ad.l.iul.repe.⁊ appellant̄ rectoꝛes noīe post depositū offm̄
durāte sindicatu.l.j.C.vt oēs tā ciuiles ⁊ appellat̄ ptās vetus, vñ
puto ꝙ rōe dignitatis nō debeāt coarctari,ar.l.diuo marco.d qō.
nisi esset crimē capitale vel grauissimū.l.j.⁊.l.diuus.de cust.reo.ꝫꝫ
Fran.accur.tm̄ Bal.tenuit ꝯ̄ in repe.§.ꝓficisci.q.ij.vt.s̄.hēs.§.ꝑ-
9 cedenti. ¶ † Prioꝛes h̄ntes arbitriū sindicādi nō pn̄t absoluere
ptātem a sindicatu cū nec princeps pōt nisi dicat princeps nō obst.
l.mācipia.ita Bal.in.l.mācipia.de ser.fugi. Ubi hr̄ ꝙ si ꝯcedit̄
absolutio criminū ꝙ nō extēdit̄ ad illum q delinquit in offō,nisi di
cat̄ nō obstā.d.l.ideo alias allegaui h̄ ꝯ̄ vnū comitē q habebat in-
dultū gñale de criminib⁹ ꝙ non extenderet̄ ad exoꝛta a suis vassal-
lis rōe officij meri ⁊ mix.impe.ꝙ hēbat,⁊ obtinui in ꝯpleno ꝯsilio.
10 ¶ † Officialis de oīb⁹ sindicari dꝫ coꝛā sindicatoꝛib⁹ ⁊ de oī,⁊ quo
libet ꝯmisso in auc.vt iudi.sine quo.suf.in.§.necessitate.in gl.ex nō
scripto,⁊ Azo.in.l.j.C.vt oēs cause. Lꝫ aliq dixerint ꝙ tm̄ de fur-
to ⁊ barrataria,⁊ iō non reqrat̄ libellus in auc.nisi breuioꝛes.C.de
sen.ex ꝑicu.vbi gl.tm̄ vide.j̄.in verbo libellus. ¶ Officiales q gerūt
iurisdictionē voluntariā vt sunt messoꝛes,⁊ sil̄es debēt sindicari in-
tra annū.l.q grauatos de censi.⁊ censua.lib.vj. ¶ Ptās q ita bn̄
se gessit in offō ꝙ ab oīb⁹ est laudādus,⁊ a nullo dānand⁹ nō dꝫ sta
11 re i sindicatu. Bal.in.l.iij.C.de test.manu. ¶ † Libellus de impe
ritia ꝯ̄ iudicē in sindicatu cū ꝑtineat ad sindicatoꝛē extimare lesio-
nē partis nō dꝫ ad certū ꝯcludere,puta ad.x.in qbus me dānifica
ui,q꞉ est ineptus cū nō sit in ptāte litigantiū iudicis arbitriū, sꝫ i ar
bitrio sindicatoꝛis ex his q̄ ꝓbant̄ q̄ certa non sunt,ar.eo.q̄ dicunt̄
de iniurijs.in.l.iniuriaꝝ extimatio,nā nō oīs imperitia graui cul-
pe adnumerat̄,q꞉ nō ea q̄ est in apicibus iuris, ⁊ is q iudicat foꝛte
nō pōt h̄re ꝯsiliū ꝑitoꝝ,⁊ ipse est idiota.inst.de ob.ex quasi male.
12 in princi. Unde dixit Ja.but.† ꝙ in magnis dubijs sp̄ est tenenda
opi.gl.Bal.ita in.l.ij.C.de sen.q̄ sine cer.q̄ti.⁊ vide in.c.foꝛma-
bit̄ libellus.in ỽbo libellus vbi de oībus libellis in mā sindicatus.
13 ¶ † An officialis semel sindicat⁹ coꝛā sindicatoꝛibus suis possit in
ꝓpꝛia pꝛia ꝯueniri de ꝯmissis in offō,gl.vr̄ ꝙ sic in.l.dat̄.in fi.gl.
magne ad.l.iul.repe.ꝯ̄ determinat Bal.ꝙ post lapsum terminum
ad querelandum qs non audiat̄.de accu.cū ritia.cū si.⁊ q꞉ termin⁹
absoluit aliquē sit sn̄ia de iniurijs.l.sed si vnius.§.si autē.argu.ad
treb.l.facta.§.si qs bonoꝝ. ¶ Et q꞉ ex absolutione sup gñali inqsi-
tione facta ꝑ sindicatoꝛes,dr̄ iudex originis ꝓuentus.l.vbi ceptū.d
iudi.⁊ ex absolutoꝛia inde secuta oꝛit̄ exceptio rei iudi.sup accusa-
tione de eodē delicto ⁊c.l.lꝫ i fi.nau.cau.q꞉ dꝫ cognosci in loco vbi
gessit,nō alibi.d.§.necessitatis.⁊.C.vbi dē rō.l.j.⁊ sic pōt petere se
remitti ad illum locum,⁊ ibi non pōt amplius sindicari. Qđ est ve
rum si rōne officij ꝯuenit̄,secus si ex delicto ex̄neo ab offō vt ex ho-
14 micidio,q꞉ tunc pōt ꝯueniri.† q꞉ in gñali inqsitione nō veniunt im
ꝓuisa.ar.de transa.cū agliana. Bald.in fi.§.ꝓficisci.q.iiij. Tñ
idem Bal.videt̄ ꝯ̄rium tenere in fi.de pena iudi.vbi dixit ꝙ ptās
absolutus in gñali inqsitione pōt puniri in spāli,q꞉ de illa specie nō
intelligit̄ inqsitū nec ꝓnūtiatum ꝑ gñalia ꝑ.l.doli.de verb.ob.⁊.l.
fi.§.fi.de ꝯdi.inde. Tñ idē Bal.⁊ gl.in auct.nouo iure.de pena
iudi.dicunt ꝙ si accusaret̄ officialis de baratāria ⁊ non ꝓbat̄ datur
sibi iuramētum purgationis,⁊ ꝓfert̄ ꝓ eo absolutoꝛia sn̄ia ꝙ si po-
stea supueneꝛūt ꝓbationes admittitur ꝓbatio in ꝯ̄rium intra.x.mē
ses,nō obst.excep.rei iudi.⁊ iuꝛo ꝫm ꝑdictos,⁊ Bal.ibi,⁊ vr̄ tex.
in coꝛꝑe vnde sumit̄, q꞉ eqparat̄ delictū istud crimini lese maiest.⁊
sic nō ob.exceptio rei iud.ꝯ̄.s̄.dicta.de h̄ tñ vide latius in.c.officia
lis.finito officio.j̄.in h̄ verbo.⁊ vide Bar.in.d.l.datur, vbi late ꝑ
15 ipsuꝫ,⁊.s̄.in.c.si qs fuit officialis ꝑncipis. ¶ † An ꝯ̄ ptātē sindicā
dum possit fieri inqsitio gñalis ꝑ sindicatoꝛes,Bal.dicit ꝙ sic, q꞉
in gñali inqsitione nō dꝫ ponere locū certū,vt no.instit.de publicis
iudi.i prin.sed in spāli sic,ꝫm But.insti.de accu.in prin.ergo pōt
inqri lꝫ in acqsitionibus gñalibus non possit poni certus locus.c.
abbate sane.de re iudi.in.vj.q̄ reqrit̄ in accusationibus ꝑ.l.libello-
rū.Bal.in.d.§.ꝓficisci.q.v.⁊ idē Bal.in.l.iubemus.in ỽsi.tm̄ in
vno.C.de ꝓba.vbi de inqsitione gñali,q̄ fit ꝯ̄ officiales in q̄ non po
nit̄ locus nec mēsis. Alle.Jac.but.insti.de act.in prin.dr̄ idē bal.
in.l.edita actio.C.de edē.ptās pt ꝯdēnari in gñali inqsitione i qua
rñdit ⁊ satisdat ex gñali ꝯsuetudine mūdi,⁊ vide Ang.in repetitio
ne.l.si vacantia.de bo.vacan.vbi ponit foꝛmā inqsitionis gñalis ꝯ̄
officiales,⁊ est vnum capitulū regni qđ incipit in pꝛimis,ꝯqrat a te-
ste ꝙ ponit capitula sup qbus dꝫ fieri inqsitio gñalis,⁊ est Rober.
⁊ vide.s̄.circa principiū trac.in.c.ꝓcedit aūt in sindicatu officialis
⁊ in.d.l.iubemus,vbi de inqsitione ꝯ̄ officiales,⁊ vide.j̄.in verbo in
16 qsitio.in c.inqsitio inepte ꝯcepta. ¶ † An offendēs ptātē tꝑe sin-
dicatus vel familiā suā puniat̄ ac si offendisset tꝑe officij Bal.ꝙ sic
q꞉ adhuc remanent reliqe officij.l.j.vt cāe post lib.qđ est veꝝ si est
offensus occasione officij. Et si statutū dicit si qs offenderit ptātē,in
telligit̄ de pn̄ti ptāte non de eo q quondam fuit.l.cui eoꝝ.§.affinita
tis.de postu.Bal.in.d.§.ꝓficisci.q.vij. Adde gl.in auc.vt iudi.si
ne quoquo suf.§.illud in glo.moꝛtis,que dicit ꝙ puniat̄ capite infe-
rēs iniuriā officiali durante sindicatu sicut in officio,qđ est veruꝫ in
officiali q habuit manus mūdas,vbi Ang.dixit idē in assessoꝛibus
⁊ iudicibus vt ibi,⁊ vide And.de iser.in ꝯstōne regni q̄ incipit ma
gne curie.vbi disputauit,⁊ ꝯcludit ꝙ officialis finito officio dr̄ offi
cialis,⁊ possit magna curia cognoscere de ꝯmissis ꝑ eū in officio a
quo est depositus,vt ibi ꝑ eum.j̄.§.officialis finito offi.ver.statutū.
¶ Si ꝑ statutum in sindicatu non dꝫ seruari aliqs oꝛdo si seruatus
est valet ꝓcessus,q꞉ non est recessum a foꝛma statuti,q꞉ statutuꝫ non
pꝛefigit foꝛmā,sed recedit a foꝛma iuris ⁊ seruare foꝛmā non nocet,
dicit Jnno.in.c.nouit.de iudi.Bal.in.d.§.ꝓficisci.q.xiiij.
¶ Officiales regum qñcunqꝫ regi plꝫ, debent sindicari, vt no.in
auc.vt iudi.sine quoquo suffra.§.si qs in gl.durante ꝫm Bal.in.§.
pꝛoficisci in vltimis verbis,⁊ fuit dubitatum si officialis perpetuus
qui vocat̄ ad sindicatum si potest ꝙ expectet̄ finis mēsis augusti in
quo officiales incipiunt sindicari,⁊ dicit ꝙ non,q꞉ qñcunqꝫ regi vel
17 superioꝛi placuerit sunt sindicandi,ꝑ.d.gl. ¶ † Officialis officio fi
nito dꝫ remaneret ꝑ.l.dies ad sindicatū,⁊ nō recedē nisi finito sindi
catu.l.meminisse.in ꝑn.de offi.ꝓcō.vbi dicit Bal.ꝙ assessoꝛes de
bēt reuerti tꝑe sindicatus,q꞉ ante nō pn̄t licentiari ꝑ illū tex.in fin.
¶ Si sint quatuoꝛ sindicatoꝛes ⁊ duo absoluāt ptātē,⁊ duo alij cō-
dēnent ꝑferret̄ sn̄ia illoꝝ q absoluerunt,ar.l.inter pares.ff.de re iu-
di.⁊.l.arriani.de act.⁊ obliga.ꝫm Fran.Accur.quem alibi in hac
18 materia referunt. ¶ † Magistratus tenet̄ de leuissima culpa.ff.de
magi.conue.l.non similiter,⁊.l.magistratus.tm̄ mitius agit̄ cum eo
q꞉ sindicatoꝛes potuerūt eum ꝯdēnare in tota,nō in toto, ꝓut eis vi
sum fuerit.insti.de obli.ex quasi malefi.in prin. ¶ † Et si officiales
19 nō sint soluēdo non carcerant̄,sꝫ tenent̄ in q̄tū facere pn̄t, ar.l.si fi-
lius.ff.de iud.ꝫꝫ Ang.ideo libellās agēs rōne culpe leuis vel leuis
sime ꝯ̄ magr̄atū dꝫ petere ꝯdēnari eū,quatenus bono viro equū vi
debit̄ ꝑ.l.si iudex.de varijs ⁊ ex̄oꝛ.cogni. ¶ Alij dicunt aliter de
qua ꝑ Bal.in.l.pignus.C.de pig.acti.alias in.l.que foꝛtuitus.
¶ Statutū dat certā foꝛmā sindicādi ptātē qui iurat seruar̄ omnia
statuta pꝛesentia ⁊ futura,deinde fit aliud statutū diuersam foꝛmam
sindicādi imponēs,an ptās sit sindicādus ꝫm pꝛimā vel scđaꝫ foꝛ-
mā. Uber.ꝯsuluit ꝙ ꝫm pꝛimā,q꞉ foꝛma iuramēti non est inferēda
ad id ꝙ est spāliter ꝓuisuꝫ ꝑ.l.doli cl'a.de ỽ.ob.de pe.l.sanctio.⁊
l.aimēta.§.basilice,⁊.l.stich⁹.d ali.leg.⁊ cib.nec potuit recedi a ꝑ
ma foꝛma sine ꝯsensu iurātis,q꞉ ē ꝯ̄ct⁹,⁊ q꞉ ē iuratū expꝛsse.lꝫ i ꝯ̄riū
faciat id ꝙ hr̄ ꝑ Bar.in.l.si stipulat⁹.§.j.de ỽ.ob.⁊ in.c.j.de ꝯst.
vbi iurās seruare statuta tenet̄ seruare statuta post edita tm̄ nō obst.
q꞉ est diuersitas cause. ¶ Bati ad sindicādū officialē nō pn̄t ipsum
sindicare de his q̄ ipse fecit nō intuitu officij,sꝫ d his q̄ ꝑagit i officij
occasione,ita sing.Guil.i.l.nulli.C.quo.app.non reci.⁊ facit qđ di
xit sin.bal.in.l.fi.C.ad mace.ꝙ si statutū dicat ꝙ ꝯ̄ct⁹ filij nō valeat
nisi sit artifex,ꝙ tūc dmū eius ꝯ̄ct⁹ valebit qñ ꝯ̄heret sup bonis ar-
tificij,q꞉ si ꝯ̄heret sup eo quo ad eius artificiū nō ꝑmitteret nō vale
ret,⁊ dixit bar.i.l.j.§.familie.d pub.ꝙ lex si p⁹ dpositū.C.d as.vo
20 lēs † ꝙ offālis teneat̄ d fcō suoꝝ offāliū dꝫ itelligi nisi aliqd ipsi ad
offm̄ ñ ꝑtinēs egerit,q꞉ tc̄ officialis nō tenet̄,⁊ dixit bal.i.l.ij.d ꝯs.

pecu. in qbus lec. ꝙ. l. fi. C. de iuriſ. om. iudi. volẽs artificẽ debere
agere ↄ aliũ artificeꝫ ſub ꝯſul. aut priore eoꝝ certe intelligit̃ ſi lis
eſſet ſup eo ꝙ ptinet ad artis exercitiũ nõ aũt vbi lis fieret ſup alio
⁊ ẽt tꝫ Lud. in. l. ij. §. eo mõ. ff. nau. cau. ꝑ iſtũ tex. no. vide. j. c. ſindi-
ci q babent, ⁊. s. in. c. ſindicatus officialis. ⁊. j. pxi. c. ¶ An ſi pote
ſtas ꝯueniat̃ reſpectu ſui debiti, non aũt reſpectu ſui officij ꝯueniat̃
corã ſindicatoribus. Dic ꝙ non, arg. gl. cũ tex. in. l. fi. C. de iuriſdi.
om. iud. ⁊ tꝫ expſſe Gui. in. l. nulli. C. quo. appel. alleg. l. iij §. eo mõ
ff. nau. cau. ſm Lud. in. d. l. iij. ad fi. ff. nau. caup. vbi ponit de artifi
ce q ꝯuenit̃ ex alia cã q̃ꝫ rõe artis ſue. Qð veꝝ puto niſi debitũ ſit
ↄctũ in officio vel officij occaſione ꝑ no. ꝑ Bal. in. l. ij. C. vbi de rõ.
⁊. s. tactũ eſt, qð vide. s. in. c. dati. ⁊ vide. s. in. c. ſindicatus officialis
21 de ꝯmiſſis, ⁊. j. † Iudex in ſindicatu põt ex nouis alleg. defendere
ſniam ⁊ oſtẽdere ꝯdẽnatũ iuſte nõ fouere. Bal. ꝑ illũ tex. in repe. l.
emilius. ff. de mi. ad fi. ⁊ vide aliqd ꝑ Bal. in. §. iudices. in ti. ð pa
22 ce. iur. fir. † ⁊ adde q2 iudex non facit litẽ ſuã qñ ſnia reuocat̃ ex no
uis ꝓba. factis in cã applõnis, q2 non dicit̃ iniuſte iudicaſſe, vt no.
in. c. cũ Io. bere. de fid. inſtru. ext̃, ⁊ vide in. c. ſi qd. non fuit ꝓbatũ
23 in. j. iudicio. j. in verbo ꝓbatio. ¶ † Officialis non dꝫ ꝑ quolibet le
ui errore ſindicari. ita Bal. ff. de ꝯdi. ⁊ dmon. l. q̃ꝫuis. Itẽ parui tẽ
poris negligentia non nocet. c. j. §. j. ſi de inue. int. do. ⁊ vaſ. lis oria.
¶ Sindici q babent ſindicari officiales non pñt ſe intromittere de
eo ꝙ geſſerũt ext̃ offm̃, vtputa ſi ad offm̃ ↄxerũt vel deliquerant ext̃
territo. ſm Gui. in. l. nulli. quoꝝ app. arg. l. nõ diſtinguem⁹. §. itẽ ſi
qs rõne. de ar. ⁊ de iureiu. l. nec magr̃atibus. ⁊ de iudi. l. pars lr̃aꝝ
⁊ de offi. pto. l. ſenatuſ. ſꝫ Bal. in. l. iiij. §. ex h edicto. nau. cau. qui
ſõ dixit ꝙ camerarij artiũ non babent cognitionẽ de eo ꝙ non pti-
net ad arteꝫ, puta de q̃dã ſucceſſione. l. ꝑ iniquũ. C. de iuriſ. om. iud.
ex quo intulit ꝙ ſi ꝑ ſtatutũ filiuſfami. nõ põt ſe obligare niſi arti-
fex ꝙ tũc valet obligatio qñ ↄbit artis occaſione alias ſecus. facit.
l. fi. C. de arb. ſm Bal. in. d. §. ex h, ⁊ vide. s in. c. dati. ad ſindican-
dũ, ⁊ in. c. ſindicat̃ officialis. ⁊ lꝫ dictũ ſit pluries ꝙ ſindicatores ñ
cognoſcũt de his q̃ officiales geſſerũt ext̃ offm̃. ¶ Limita niſi ptãs
vel ordinarius ciuitatis eſſet deputatus ad ſindicãdũ, q2 ipſe aucto
ritate iuriſdictionis ordinarie cognoſcet ẽt ſi ſimpliciter dicat ſe vt
ſindicatorẽ ꝓcedere, arg. no. ꝑ Inn. in. c. cũ ex officij. de pſcr. ⁊ no.
ꝑ Bal. in. l. falſus. in fi. C. de fur. ⁊ in. l. non codicillũ. C. de teſ. An
ge. in. l. ſi ꝑ errorẽ. de iur. om. iu. Quia valebit ꝙ agit̃ ex capite iu
riſdictionis ex quo poteſt valer̃, q2 veritas opinioni ꝓualet. ff. ꝓ em
pto. l. ij. §. fi. ⁊ in. l. his q putat̃. de ac. her. ⁊ in. l. ij. §. j. ver. ꝑinde. ff. ð
iudi. Nã in cauſis ſindicatus erit delegatus. ⁊ in cauſis nõ ꝯcernẽ
tibus ſindicatũ eſt ordinarius. ⁊ qñ qs eſt ordinarius, ⁊ dlegat⁹ ſim
pliciter ꝓcedẽdo nõ exprimẽdo ex quo capite ꝓcedat. Fede. de ſe.
in ꝯſil. cxxv. dixit videri ꝓcedere, vt ordinariũ in delegatis. Ant. ð
bu. in. c. cũ ex officij. de offi. ord. tñ ꝙ vꝫ ꝓcedere ex ea qualitate ex
q̃ reſultat validitas ꝓceſſus. ꝑ tex. in. c. niſi de pbẽ. ⁊ in ſimili de ar
bitrio. in tit. arbi. §. ſeqt̃. ver. ſed pone. ⁊ Bal. in. l. iij. de teſta. mi. i
l. ſi ſeruus. §. j. de leg. j. Sindicatores nõ pñt ꝯdẽnare officialẽ de
his q̃ nõ geſſit in officio nec officij ꝯtẽplatione, q2 in talibus non ſor
tit̃ foꝝ. Bald. in. l. fi. C. vbi de cri. ar. illius. tex. ⁊. ff. nau. caup. l. ſi
ita. §. idẽ, nã ſp tenet̃ officialis de eo ꝙ ꝯmiſſit durante officio exp-
mendo id agere rõne officij. glo. ff. qb. ex cau. maio. l. ſꝫ ⁊ ꝑ ptorẽ. §.
h quoqꝫ. ꝑ tex. in auc. vt differ. iudi. §. ſi tñ. ⁊ ideꝫ dicit̃ de facto bir
ruarij delinquentis ext̃ offm̃ ꝙ ptãs nõ tenet̃ in ſindicatu, ar. ff. nau.
cau. l. fi. §. h actio. ¶ Ac ẽt ſindicatores non pñt ꝓcedere ↄ officia
lem de eo ꝙ ꝯmiſerat in loco anteq̃ꝫ eſſet ibi ptãs. ff. de iud. l. ij. §. le
24 ga. † Tñ an teneat̃ de facto famuli cuius opa nõ vtit̃, vide Bar. i.
l. j. §. vnde q̃rit̃. ff. de pub. nec ẽt cognoſcũt tꝑe ſindicatus de geſtis
alibi ante offm̃. d. §. legati, ⁊ in. l. pars lr̃aꝝ. nec de delictis alibi cõ
25 miſſis ſm Bal. i. l. ij. vbi de cri. ¶ † Sindicatores poſſunt detine-
ri facere tꝑe ſindicatus oẽs officiales ptãtis ad inueniendas barra
tarias. C. de offi. aſſeſ. l. nullus. ⁊ tenet̃ ptãs exhibere barruarios, ⁊
alios quos ſecũ duxit de qbus ſit q̃rela. C. de aſſe. l. ſi poſt depoſitũ,
⁊. ff. de pub. l. ſi cũ exhibuiſſent. Bal. in. §. ꝓficiſci in fi. ſi tñ officia-
lis finito officio dlinquat h nõ ptinet ad ſindicatores, ar. ꝙ cuiuſqꝫ
26 vniuer. l. item eoꝝ ſi decuriones. in ff. ſabi. ¶ † Et alias dꝫ ꝙ offi-
cialis nõ tenet̃ de facto viatoris repente venientis in ciuitate, ar. ff.
nau. caup. l. lꝫ. §. ij. ¶ Etiam ſindicatores cognoſcũt de geſtis offi-
cialis q gratis gerit offm̃, ar. ff. nau. cau. l. lꝫ in prin. ¶ Ac ẽt qñ ex
forma ſtatuti nõ põt ↄ eum ingri tenet̃ ad reliqua. Bar. in. l. diu⁹.
27 §. fi. de pe. lega. ¶ † Ac ẽt ↄ ptãtem cognoſcũt de eo ꝙ male fecit
incidenter C. de pac. l. ſi qs in ꝯſcribendo. ¶ Cognoſcũt ẽt ſindica
tores ſi officialis omiſit imponere penaꝫ delinquentibus. l. null⁹. C.
de aſſeſ. ⁊ in. l. fi. C. de pena iudi. ⁊ And. de iſer. in ti. q̃ ſint regalia.
in ver. ꝯmittentiũ. ¶ Ac ẽt ſindicat̃ ſi ad denunciationẽ ſindici nõ
regſiuit, ſm Bal. in. l. iubemus. C. de ꝓb. ¶ Tamen an de geſtis
in officio ꝯueniatur corã iudi. ꝓprio, vide gl. ⁊ Bar. in. l. datur. ad
l. iul. repe. ⁊ Bal. in. §. ꝓficiſci. q. iiij. ⁊ in. l. j. vbi de cri. ⁊ in. l. cun
ctos popu. in fi. ⁊ Pau. de caſt. in. l. fi. de iuriſ. om. iudi.

SVMMARIVM

1 Cõgregationes non debent fieri ſine licentia principis.
2 Cõgregationes preſumuntur illicite niſi ꝓbentur licite.
3 Sindici ꝯſtitutio facta ſine ſupioris auctoritate an valeat. ⁊ nu. 4.
5 Sindicatores officialis non pñt punire ipſum, ſi deliquerit in offi-
cio ⁊ imputatum ipſi fuerit durante officio, ſed ordinarius.
6 Sindicatores an poſſint allegari ſuſpecti.

1 Pone † ꝙ vniuerſitas in medietate mẽſis auguſti
fecit ꝯgregationẽ ad eligẽdos ſindica. cã ſin
dicãdi officialẽ, ⁊ accuſant̃ illi q. d. ꝯgrega. fecerũt ſine
lnia officialis vel ſupioris an teneant̃ ad penã. vꝫ ꝙ ſic,
arg. l. j. in fi. ff. ad. l. iul. maie. vbi ꝓhibent̃ ꝯgregatiões ſine lnia pn
cipis. de fal. l. j. poſt prin. l. j. demono. C. ff. de via publi. l. q cetu. de
pac. iur. fir. §. ꝯuẽticul. ⁊ ꝓ hac pte adduco tex. in. l. ij. §. ij. de extor
2 dinari. crim. vbi dicit. Bar. † ꝙ oẽs ꝯgregationes ſunt illicite niſi
probent̃ licite, ⁊ in. l. iij. de colla. illic. ⁊ in. l. j. ij. ⁊. iij. ad. l. iul. de vi
pub. ẽt ſi fiãt cã religionis, ſm Bar. ↄriũ tꝫ Luc. de pe. in. l. ꝑ hãc
. C. de erog. mili. anno. li. xij. dicens arg. illius tex. ꝙ licitũ ſit pluri
bus de vno corpe vel vniuerſitate ſe inuicẽ ꝯgregare ꝓ ſuo haben-
do ꝯſilio vel ad ꝯſtituẽdũ ſindicuꝫ vel aliquos certos q adeãt pnci-
pẽ ſup eo ꝙ illi habeant cũ pncipẽ expedire, arg. l. tã collatores. §.
aũt in ver. ſindico. de re mili. q dicit eſſe tex. in priuatis. in. l. fi. de
cura. bo. dan. ⁊ dixit ꝙ ↄria nõ obſtãt, q2 loquunt̃ ad illicita, ſecus
in licitis, arg. l. pe. ⁊ fi. C. de leg. Tñ lꝫ hec ſua opi. ſit equa, tñ con-
tra ipſum eſt deciſio. ⁊ tex. aptus cũ gl. in. l. ij. C. de decu. lib. x. vbi
dr̃ ꝙ ſine lnia ſupioris non põt ꝯgregari conſilium ciuita. ꝓ ſindi-
co faciẽdo, ⁊ referũt doc. in. l. nulli. ff. ꝙ cuiuſqꝫ vniuer. noie. ¶ Ec
ce ergo caſum in terminis ↄ ipſum in diuiduo ſup creatione ſindi-
coꝝ, nec iura q̃ ipſe alle. ꝓbant id ad ꝙ ipſe inducit. ⁊ idẽ tꝫ Bar.
3 in. l. j. C. de ſer. reipub. manu. † ꝙ ꝯſtitutio ſindici nõ vꝫ ſine aucto.
ſupioris, ꝙ Bal. dixit eſſe veꝝ qñ ꝯſtituit̃ ſindicus ꝓ ipſa vniuerſi
tate, ſed ſi decuriones vellẽt ſindicũ ꝓ eis conſtituere nõ reqrit̃ ta-
lis auctoritas, vt ipſe Bal. dixit in. l. ſi ita. C. de ꝯing. ſer. ⁊ Spe. in
titu. de req. ꝯſi. dixit ꝙ ptãs dꝫ conuocare ꝯſiliũ ciuitatis vel ter-
re. Si tñ ipſa vniuerſitas haberet priuilegiũ ſindicãdi officiales ꝑ
ſindicos deputãdos ab ipſa vniuerſitate putarẽ ꝙ nõn tenerent̃ ad
penã ꝑ tex. ad h ꝓpoſitũ in. l. ij. ff. de iur. om. iudi. cũ ibi not. Uel ſi
eſſent oppreſſi ab officiali vel a dño ciuitatis puto ꝙ poſſent ꝯgre-
gari ad ſupplicãdũ principi ↄ rectores forẽſes ꝓ grauaminibus, ⁊
oppreſſionibus, ar. no. ꝑ Bar. in. l. ꝓhibitũ. C. de iure fiſ. li. x. ⁊ in.
l. vt vim. de iuſti. ⁊ iur. ⁊ in. l. iij. §. ſiue autem. de vi ⁊ vi ar. vbi dicit
ꝙ qs põt ꝯuocare amicos ⁊ vicinos pro propulſanda violẽtia, ⁊ ne
deſtituatur ſua poſſeſſione, ⁊ ſic ſubditi ꝓ republica tuenda poſſunt
congregari vt adeant ſuperiorẽ. Idem dixit And. de iſer. in titu. ð
pac. iur. fi. in. §. conuenticulas. ꝙ licita eſt congregatio amicorum
ad iniuriam ꝓpulſandam, ⁊ pro defenſione poſſeſſionis, ⁊ etiam ꝓ
recuperatione, ſꝫ And. de iſer. in titu. de mil. vaſ. qui contu. eſt. ſꝫ
iſtis iuribus poteſt reſponderi, q2 loquuntur in caſu a iure permiſ-
ſo ſe congregare, ⁊ ſic habent lniam a iure ſe congregandi vt in ca-
ſu noſtro eſt expreſſa ꝓhibitio a lege ſcripta. ꝙ non poſſunt ſe con-
gregare ſine licentia ſuperioris pro ſindico faciendo quod relinquo
4 cogitãdũ. ⁊ de h articulo an in ꝯſtõne ſindici reqratur auctoritas ſu
perioris, vide Innocen. in. c. fi. de procura. ⁊ Bar. in. l. actor rẽ ra
tam haberi. ⁊ in. l. ſi quis mihi bona. §. iuſſum. de acquiren. heredi.
5 ⁊ Moder. in. l. j. ff. ꝙ cuiuſqꝫ vniuerſita. ¶ † Sindicatores officia
les non poſſunt punire ipſum ſi delinquat in officio, ⁊ imputatur
durante officio, ſed ordinarius. Bald. in. repe. §. proficiſci. non re-
perio quod Bald. hoc ibi dicat. Sed examinatur in. l. pars litera
rum. ff. de iudi. vbi Alexã. de imo. in apoſtil. ad Barto. limitat ip
ſam legem, ⁊ oẽs ſimiles, ⁊ ſic magna curia vel iuſtitiarius cogno-
ſcet durante officio. ¶ An ſindicatores debeant habere ſalariũ. vi
6 de in verbo ſalariũ in. c. ¶ † An ſindicatores poſſint allegari ſuſpe
cti. vide in verbo ſuſpitio. ⁊ in. c. eſt autem.

SVMMARIVM

1 Repreſalie conceduntur propter iniuſtitiam alicui factam in ali-
qua ciuitate non ſubdita concedenti repreſalias. ⁊ nu. 2.
3 Repreſalie an poſſint concedi contra rectorem ciuitatis forenſem
qui iniuſtitiam fecit.

q Uidam de regno sicilie fuit potestas florentie, et ibi fuit sindicatus, et per sindicatores fuit condemnatus ad maximā summā pecuniarum, et iniuste et soluit condēnationē cōi ciuitatis florētie et venit ad regē dn̄m suum asserens se iniuste condēnatum florentie, et impetrare vult represalias contra florentinos pro tali iniustitia cū nō possit eē sibi consultū de alio remedio, an hic possit, dr̄ qḋ sic per no. per Bar. in trac. represaliarum vbi dixit † represalie concedunt̄ propter iniustitiā alicui factā in aliqua

1 ciuitate nō subdita concedēti represalias. et hoc ēt tenuit Jo. de lig. in tracta. represalia. in. iiij. p. ij. partis prin. in. x. q. si per viā iuris nō pōt cōueniri, alias secus vbi dixit qḋ pn̄t licite concedi represalie contra ptātē ciuitatis pro iniustitia alicui facta dicēs qḋ erit regrēdus iudex proprie ciuitatis, vbi plus dixit qḋ ēt concedi poterūt contra officiales vel familiam ptātis iniustitiā facientis si tali iniustitie consenserit, dūmodo qḋ sint tales q fuerint deputati ad consulēdū. vt assessores et nō alij officiales, vel famuli, vide tn̄ Bar. in d. trac. q latius distinxit in. vj. prin. q. et Jo. de lig. in d. trac. dixit qḋ represalie possunt concedi ad instātiā officialis iniuste condēnati in sindicatu lz ipse acceptauerit offm̄ cū pa-

2 cto nō vtendi represalijs et in d. iiij. pte. q. ij. faciūt no. p Bal. in auc. et oino. C. ne vxor p mari. † et dixit Jac. de bel. in auc. vt nō fiāt pigno. qḋ represalie pn̄t concedi contra ptātē pro iniustitia facta, qḋ Jo. de lig. in d. q. x. dixit esse verum indistincte si per viā iuris non possit conueniri, alias secus. nec tunc est regrend⁹ iudex proprie ciuitatis, et sic erunt officio iudicis vel manu regia concedēde represalie in hoc casu p no. p Bar. late in d. trac. et in l. nullus. C. de iud. et in l. fi. C. de naui. lib. xj. Ang. in auc. vt cleri. apud proprios epis. vj. colla. vbi dr̄ qḋ represalie concedunt̄ pp denegatā iustitiā a iudice loci, quimo ēt ptās cōdēnatus iniuste in ciuitate in q̄ fuit ptās pōt ipetrare represalias n̄ solū pp iustitiā negatā, sz ēt qn̄ eēt paup et nō posset sine magno sūptu accedere ad supiorē iniustitiā facientē p no. p Bar. in d. trac. alle. ll. mediterranee. de anno. et tribu. lib. x. et in l. gn̄ali. de decurio. eodem lib. j. ¶ Ac ēt qn̄ faciens iniustitiā esset potēs et fauorabilis, vt in casu nr̄o sm̄ Bar. Bald. et alios in d. auc. et omnino. ¶ Ac ēt pp morā et retardatā iustitiā in loco sm̄ Bal. in c. j. de mili. vas.

3 ¶ † Et in hoc casu an contra rectorē ciuitatis forensem q iniustitiam fecit possint concedi represalie. Jac. de bel. in d. disputa. tenuit qḋ sic, arg. l. j. qḋ quisqz iuris. bar. aūt in d. trac. dicit qḋ fecit talē iniustitiā de q̄ nō pōt conueniri durāte officio, vt in l. pars literarum. de iud. et tūc contra eum nō possunt concedi, qz ēt supior posset durante officio simpliciter finito officio nō pōt concedi, nisi requisito iudice q hz eū sindicare, et iudex illius rectoris non dz regri, secus si fecit talē iniustitiā p qua durante offō poterat conueniri et tūc eadē rōe contra ipsum represalie concedi poterunt non requisito proprio iudice ipsius, qz talis cā nō deberet corā ipso agitari, sed deberet remitti ad locū officij. l. ij. C. vbi de rō. et in l. j. C. vt oēs cāe, et dixit ēt Bar. in d. trac. in fi. qḋ exacto succurrit̄ contra rectores q neglexerūt facere iustitiā sicut succurrit̄ contra debitorē, qz ipsi rectores sunt debitores iustitie et prius dz discuti debitor principalis quo nō existēte soluēdo vel eo non repto venit̄ ad iudicē q iustitiā ministrare neglexit. et hoc fuit obseruatū tpe regis Alfonsi qn̄. d. Jo. de constātio sicu. q fuerat potestas ciuitatis floren. et in sindicatu condēnatus Florētie, p eo qḋ noluit contra iustitiā decapitari facere certos ciues q dicebant̄ rebelles, et fuerat pprea condēnatus ad ducatos quatuor mille, et exactus q deinde adiuit regē Alfonsum tanq̄ eius vassallus et petijt contra florentinos, cui pp. d. iniustitiam sibi factā in sindicatu fuerunt decrete represalie in fauorē domi. Jo. predicti in q̄ cā ego fui commissarius, et sic mere referēte fuit in pleno consilio puisum, et vide. j. in ver. represalie. ¶ Quidā obtinuit sniam in sui fauorē contra q̄dā exterum, et snia in rem iudi transiuit et actor accessit cū executorialibus literis ad literā condēnari, p executione obtinēda, et iudex illius terre noluit exeq sniam iam dictā et fuit impeditus in sindicatu de executione snie, denegata p no. p Bar. in l. a diuo pio. §. sniam remota. ff. de re iudi. vbi dixit qḋ si iudex alterius territorij requisitus p executione snie denegat exeq qḋ facit litē suā, et fuit condēnatus, et soluit condēnationē, q obtinuit represalias contra condēnantes ipsum indebite in sindicatu, et dubitatū fuit an potuerit iuste condēnari ea de cā, qz dicatur pp neglectā iustitiā, et qz iudex cām snam defendebat ex eo qḋ talis snia erat nulliter plata et executionē non merebat̄, certe iudex non potuit condēnari, qz licite potuit illius nullius snie executio denegari. l. iiij. §. condemnatum. et l. si cū nulla. de re iud. et l. si ptor. §. marcel. de iud. qz iudex iure vtens n̄ pt dici iniustitiā mistrasse. ff. de iniur. l. i iniuriarum. §. j. et §. q̄ iur̄. et C. ad l. iul. repe. l. fi. §. et lz. nā n̄ pt ptēdi iudicē iustitiā neglexisse mistrare ob q̄ negligētiā possent concedi represalie p no. i. c. j. de mi. vas. qn̄ ps iustitiā n̄ fouebat petēdo exeq sniam iniustā vl' nullā, qz vbi dficit iustitia n̄ pt eē negligētia, ar. ff. si cer pe ta. l. ei⁹ q et l. j. de cōdi. ob cau. et de agr. pos. l. pomponi⁹ in fi. vbi dr̄ qḋ qn̄ deficit subiectū nō pōt esse q̄litas et represalie debēt rite et recte concedi, et si non fuerint rite et recte concesse, non sunt valide, vt dixit Ange. in cōsi. cxciij.

SVMMARIVM

1 Litem calumniosam instituens dicitur trahere ius ad iniquū compendium.

2 Judex non dz calūnijs aures accomodare.

a Ad sindicatorem officium ptinet qḋ officiales q mūdas man⁹ in offō habuerūt in eorum sindicatu in auc. vt iud. sine quo. suf. §. si qs aūt. nō ingetent̄ indebite nec fiat contra ipsos ignominiosa inqsitio nec debent̄ petitiones friuole, et nō pcedētes ad calūniose vexādū, et inoluēdū ad iplicādū eū litib⁹, et litigijs ac sūptib⁹ et expēsis q̄s reijcere et pscindere ad offm̄ boni iudicis spectat negt

1 calūniose petat̄. l. ij. C. de fal. et Jnn. in c. post elec. de cōces. pbē. † qz institnēs litē calūniosam dz trahere ius ad iniquum cōpēdiū. l. fi. C. de vsuc. p emp. et nitit̄ contra ius diuinū faciens contra bonā fidē. ff. de re. iu. l. bonafides. nā cū auctoritate iuris n̄ dz bonū et equū violari i quo genere plerūqz errat̄. de ver. ob. l. si seruū. §. seqt̄, in fi. qḋ dz esse pniciosum. l. q edibus. de dā. infec. Jpse enim nō dz tales petitiōes aurib⁹ proprijs audire. ff. de iure do. l. si extraneus. §. j. et puidere qḋ qs nō frustret̄ friuolis petitionibus vel ineptis, et calūniosis. l. nō ignorat. de fruc. et lit. expen. et c. cū cessante. de app. p no. in l. j. de offi. asses. et in l. j. vt q̄ desunt. in l. vbi pactū. C. de trās. et i gl. facit. l. fi. C. vt nemo priua. nec pmittere nimiā scrupulositatē iuris, qz p eā plerūqz pniciose errat̄. d. l. si seruū. §. seqt̄. ff. man. l. si fideiussor. §. q̄dā.

2 de iniusto test. l. postbum⁹. circa prin. † nā calūnijs nō dz iudex aures accōmodare. C. de fal. l. satis apte. et bal. in l. exceptionē. C. de pba. alleg. gl. in c. j. in ver. de absentia. de ele. in vj. et qḋ hz i l. plane. de pe. here. et in l. fi. C. e. vbi dr̄ qḋ iudex ex officio hoc pōt, et p no. p Jnn. in c. cū olim. de cēsi. et Bal. in rub. de mann. bis ergo q se bn̄ gessit in officio furtis et scelerib⁹ se minime maculādo meret̄ oēs dignitatē et honorē. l. iudices. C. de digni. l. xij. et l. pe. de veteranis ergo tāq̄ omni onere, et pmio dignus p l. j. de statuis et imag. non dz in sindicatu calūniari et vexari contra honorē et dignitatē suā p iura pdicta, et debent reijci tales quiriantes officialibus in fi. officij et puniri p ea q̄. j. late scripsim⁹ vbi de iniuria officialiū tractauimus.

SVMMARIVM

1 Officialis perpetuo conueniri potest pro suis excessibus et delictis in patria sua.

2 Absolutus semel nō dz amplius molestari, nisi rōne ignorantie vel preuaricationis.

3 Statutum puniēs offendētē officialē intelligit̄ nō solū durāte officio, sz ēt intra tps intra qḋ stare tenet̄ ad sindicatū et sindicatu finito intra qḋ pparat sarcinulas suas ad recessum.

4 Officialis non dz arma ferre itra tps quo tenet̄ stare ad sindicatū.

5 Snia spālis an possit seq contra officialē ex gn̄ali inquisitione.

6 Sindicatores an teneant̄ ad penā si non expedierint causam intra tempora a iure statuta.

o Fficialis finito offō tenet̄ stare ad sindicatū vcz. xxv. die certo tempor. l. j. C. vt omnes cause quo elapso pōt recedere, tn̄ veniendo ad patriam potest ibi conueniri a damnum passis ppetuo gl. est sing. in l. ij. ff. ad l. iul. repe. Quod est verum qn̄ non stat ad sindicatū, et nulla snia absolutoria lata est, qz potest conueniri ppetuo, sed si fuisset absolutus per sindicatores obstante exceptione rei iud. non posset conueniri. ff. de accusa. l. senatus. de exceptione rei iudicate. l. si quis cum totum. §. si ancillam. et hoc tenet Ange. in l. iube-

1 mus. C. ad l. iul. repe. Bar. autem in l. datur. ff. eo. tz indistincte † qḋ officialis p suis excessibus et delictis i patria sua possit ppetuo conueniri sm̄ naturam actionis p gl. ibi ordi. et facit. l. j. vbi de cri. tamē Bal. tz cōtrū in repe. l. obseruare. §. pficisci. ff. de offic. procon. et leg. q. iiij. qn̄ rōne officij conueniret̄. Secus si p delicto aliquo conueniat̄ i quo non ptendit nomē officij, qz pt i patria conueniri ex quo nihil hz cōe tale delictū cū rōe sindicationis, Saly. aūt in d. l. ij. dicit qḋ si tpe sindicat⁹ non fuit conētus poterit conueniri i patria vsqz ad tps pfixum actionū p illū tex. et si possent opi. concordari qḋ si stetit sindicatui p dies quinquagita et fuit absolutus, qz nemo querelauit vel multi et non iste q agit in patria et sit vera opi. Bar. vbi aūt iste querelauit in sindicatu, et non pbauit vel cām nō cōplenit, et fuit officialis absolutus, et non possit conueniri in patria vlteri⁹. sz Ale. de imo. i. d. l. ij. ad l. iul. dixit qḋ Fran. de gall. i c. pe. ex. de iud. dixit qḋ qn̄ i loco

officij fuissent facta, pclamata vt oēs q vellent petere ꝯparent ⁊c. ⁊ post terminū pdictū p sindicatores sit pnunciatū in ꝯtumacia non ꝯparentiū, ⁊ absolutus ptās ꝙ amplius non audiant, argu. l. si eo tempore. de resti. pig. ⁊ c. fi. quī ma. accus. pos. Non ob. auc. q semel. C. quō ⁊ qñ index, qꝛ illa auc. loqꝛ ante lit. ꝯtest. ⁊ in alio casu, ⁊ ita dicit obtinuisse, pro quo fa. lex senatus. de acc. ⁊. l. ꝫ nau cau. ⁊. l. si qs cū totū. §. si ancillam. de exce. rei iud. cū si. p quo vide bal. in. l. ij. C. quo. appel. ⁊ in. l. iij. §. eo. mō, nau. cau. ⁊ ꝙ no. gl. in auc. vt indi. sine quoquo suffra. in. §. necessitatē, ⁊ p hoc facit. l. si cui. §.

2 idem. de accus. vbi vꝫ † ꝙ semel absolutus non dꝫ amplius molestari, nisi ratione ignorantie vel preuaricationis, vt ibi late per Bar. ⁊ in. l. si quis homicidij. eo. ti. ⁊ in. l. ex morte. ad. l. aquil. ⁊ in. l. ij. §. hoc vi bo. rap. ⁊ quod no. in. l. diffamari. de inge. ma. ⁊ Bald. in. d. auc. q semel vbi de absoluto ratione contumacie actoris. ⁊ licet dubium sit an absolutoria lata in crimine, qꝛ nō pbatum pariat exceptionem rei iudi. de eodem crimine iterum accuset, vt in. d. §. hoc. p Bar. ⁊ in. l. iulianus. de condi. ind. ⁊ in. l. denuntiasse. §. qd tamen. de adul. Tamen in causa sindicatus puto esse speciale qd non possit vlterius molestari per prima iura. ℂ Nisi iste de nouo volens in patria conuenire, vel accusare officialē fuisset ignorās vel absens p no. in. d. l. si cui §. hisdem. ⁊ in similibus. ꝫ alleg. ⁊ vide. ꝫ. in. c. an officiales semel sindicatus. ℂ † Statutū puniens of-

3 fendentē officialē intelligiꝛ non solū durāte officio p. l. tribunus, ⁊ l. titius. ff. de re mil. ꝫ ēt intra tps intra ꝙ stare teneꝛ ad sindicatū, ⁊ sindicatu finito itra ꝙ pparat sarcinulas suas recessuꝫ, ſm Ang. ⁊ Bal. ar. l. ij. §. oēs, ℣. plane. in gl. ff. de iud. ⁊ est sin in auc. vt iud. sine quo. suf. in. §. illud. in gl. mortis. q̄ dicit ꝙ offendens ptātē tpe quo stat in sindicatu teneꝛ capitalr, vt ibi in ℣b. amarissimū. ⁊ bal. in. §. pficisci. q. vij. nō alle. d. gl. ꝙ est verꝫ, nisi ipe officialis alios offendat, ar. l. ij. §. ꝫ si agant. ff. de in. ⁊ ita practicant, qꝛ sindicādus i iuriabiꝛ ꝯrelātibꝰ, ⁊ illi cū sunt iniuriati ꝙ nō teneanꝛ capitalr, qa puocati ab eo. ⁊. ꝫ. prime in. c. an sic ptās, ⁊ vide. ꝫ in. c. diciꝛ circa

4 prin. ℂ † Et adde ꝙ aliq dixerūt p. d. l. tribunus. ꝙ officialis dposito offō dū fiat ad sindicatū nō pōt arma deferre, alꝰs puniꝛ, ⁊ vide. ꝫ. in. c. an ptās. ⁊ in. c. ac offendēs ptātē, ⁊ vide itra in verb. officia

5 lis offensa. ℂ † An ex generali inquisitione possit sequi sñia spālis ꝯ officialē. Bal. ꝫ ꝙ sic, nisi quo ad priuata ꝯmoda, vñ dt ꝙ assessores. ⁊ familiares sint cauti ꝙ petāt sua salaria cū ꝯnalis eis nō patrocineꝛ inqsitio. ſm Bal. in. §. pficisci. q. vj. ⁊ Bar. in. l. j. de var. ⁊ extraor. cog. ℂ An si sñia in sindicatu dꝫ pferri in presentia ancianoꝝ q nō volūt interesse qd sit. Hic ꝙ satis est si legitime reqrātur, qꝛ ꝯtumacia est p presentia. in auc. qua in pnincia. vbi de crimine, arg. c. fi. de ar. lib. vi. eꝫ de accu. cū in veteri. ⁊ Bal. in. d. §. pficisci. q. vj. ℂ Qualr pbeꝛ ꝙ q stetit ad sindicatū in alio offi-

6 cio ante gest. vide. ꝫ. circa prin. opis, in. c. quō añt pbabiꝛ. ℂ † An sindicatores q non expedinerunt cām intra tpa a iure statuta teneātur ad penā ⁊ excusenꝛ ex aliqbꝰ causis, vel possint morā purgare. vide. ꝫ. in ver. instantia, in. c. j. ⁊ in. c. oibus sequen. ℂ Officialis sindicandus dꝫ suspendi ab officio interim, qꝛ instrueret testes q sciūt veritatē vel eis minas inferret. eꝫ de test. c. tā. literis §. j. ⁊. c. ꝯstitutus. de excel. prela. c. cū tanta. xl. q. ij. post modū, ⁊ ꝙ no. de acc. c. olim. ⁊ vide. ꝫ. in ver. accusatus in officio. c. j. ℂ An sindicatores habentes iurisdictionē ex priuilegio vel statuto ciuitatis sint ordinarij vel delegati, vide i verbo suspitio. ℂ An sindicatores possint allegari suspecti siue sint ordinarij vel ad vniuersitatē causaꝝ. vide ibidem. ℂ An pcessus facti p sindicatores allegatos suspectos valeant, vide ibidē. ℂ Suspitiones ꝯ sindicatores, vide ibidē in verbo suspitio. ℂ An sindicatoꝛ q solicitat homines, vt querelēt ꝯ officialem sindicandū possint recusare vide ibidē. ℂ An sindicatoꝛ recusetur rōne imperitie, vide ibidē. ℂ An officialis q recusat oēs sindicatores vt suspectos audiatur, vide ibidē. ℂ Sindicatoꝛ suspectus officiali principali est suspectus oibus suis familiaribus. ℂ An suspectus possit recusari si cū eo sint alij sindicatores nō suspecti, vel si caput eoꝝ est suspectum, vide ibidem. ℂ An recusetur sindicatoꝛ q est de vno corpore vel collegio cum querelante ꝯ officialem. ibidē. ℂ An si sindicatoꝛ est psona valde honestissima possit recusari, ibidem. Si officialis dederit cautionē in fine officij de stando iuri coram sindicatoribus non est sibi preclusa via eos recusandi si fuerint suspecti, vide ibidem in verb. suspitio. j.

SVMMARIVM

1 Princeps concedendo priuilegium an videaꝛ casum incogitatum intelligere sicut intelligit, ⁊ nu. 2.

3 Princeps in verbis generalibus non videtur concedere absurdum ⁊ iniquum.

4 Priuilegia principū non extenduntꝛ ad odiosos.

c Sed tamen circa predicta aduertendum qꝛ ꝫ multe ciuitates regni habeant statuta ⁊ priuilegia quod possint eligere suos ciues ad sindicandū officialem vna cū successore vt est ciuitas mediolani papie ⁊ alie ducalis dominij Neapolis, ꝙ non possint alleg. suspecti inter quas ē ciuitas ēt capuana, qꝛ talia statuta ⁊ priuilegia erunt ciuili mō intelligenda vt in. l. si qñ. de inoffi. testa. ⁊. l. sicut. de serui. dummō non eligant suspectos, qꝛ ꝫ princeps det alicui iudicem secundum supplicationem non videꝛ propterea dispensari ꝯ ius in. l. libertus, la.

1 ij. ff. de in ius voc. vbi hic dicunt doc. ꝙ princeps dādo iudiceꝫ nō videꝛ pmittere nisi debito mō agaꝛ. ℂ † Nā ēt princeps priuilegiū ꝯcedendo videꝛ casuꝫ incogitatū intelligere sicut ius intelligit Andre. de iser. in titu. de ꝯtro. inuesti. in fi. ar. d. l. si cui. ⁊. l. ꝗꝗ. de ri

2 tu nup. vt verba ciuiliter intelliganꝛ. ℂ † Nam talis presumiꝛ esse intentio in priuilegio qualis est legis scripte, ⁊ naturalis rationis. ꝫ Bal. in. c. j. apud quos questio feudi, ar. l. nec anus. de emancipa. libero. ⁊. l. ex facto. in princip. de vulga. ⁊ pupilla. ℂ Et quia princeps non videtur velle aliquid iniustum. nota. in capi. j. de cōstitu. in. vj. ⁊ Bald. in aucten. hoc inter liberos. de testa. ⁊ facit. c. ex transmissa. de foro competen. qꝛ voluntas ⁊ mens principis talis esse presumitur, qualis esse tenetur secundum Bald. in probemio. ffoꝝm. in verbo augustus. ⁊ in. l. omnes populi. in versic. vlterius.

3 de iusti. ⁊ iur. ℂ † Nam etiam non videtur princeps in verbis generalibus concedere absurdum, ⁊ iniquum. d. l. si quando. ℂ Et tale priuilegium ꝙ possint eligere sindicatores ex suis ciuibus intelligetur de idoneis, ⁊ habilibus, argumen. l. vt habeat. de sacrosanc. eccle. ⁊. l. vt gradatim. de mu. ⁊ hono. facit extra de rescrip. capit.

4 causamqꝫ. ⁊ clemen. romanus pontifex. de senten excom. † vbi simplex principis rescriptum non videtur habilitare inhabilem, qꝛ priuilegia principum non extenduntur ad odiosos, ⁊ non merentes. l. testamenta. de testa. mili. ⁊ de lega. ij. l. lucius titius. ⁊ de manu. l. centurio. ⁊ dicit Barto. in. d. §. titius. ꝙ priuilegium datum prioribus non extenditur ad priores qui fuit cassus vel in sindicatu damnatus. ⁊ sic cum suspecti sunt odiosi legi, qꝛ iudicando remouenꝛ, vt. ꝫ. est tacitum tale priuilegium non intelligitur de ciuibus suspectis, ⁊ verba priuilegij que dicerent ꝙ tales sindicatores non possent allegari suspecti intelligentur non de suspitione iusta, quia si suspitio esset iusta tale priuilegiuꝫ non includeret casum iuste suspitionis p glo. singula. in. c. ad hec. de restitu. vbi si per principem committatur causa recusatione remota non intelligitur remota recusare euidens vel iuridica, sed friuola, ⁊ glo. in. l. j. §. interdum. ff. a q. appel. non licet, vbi clausula appel. remotæ. intelligitur de friuola. ⁊ extra de appel. c. proposuit. ⁊. c. vt debitus. ⁊ idem dixit Bartol. in. d. §. interdum ꝙ si in rescripto dicatur nulla exceptione obstante intelligitur de friuola, ⁊ non de rationabili capi. si quando. de rescript. ⁊ idem Bartol. dixit quando remouetur omnis interpretatio ꝙ intelligitur de friuola in. l. cunctos populos. de sum. trini. ⁊ facit capitu. ex parte de offic. delega. vbi si rescribitur procedi non obstante exceptione aliqua non intelligitur de exceptione que ex iuris equitate proceditur, ⁊ sic concluditur quod tale priuilegiuꝫ non excludit iustam suspitionem ipsorum sindicatorum, sed friuolam ⁊ iniustam.

SVMMARIVM

1 Sindicatus quid sit.

2 Emens officiū oia male agere presumiꝛ. ⁊ quō procedendum sit cōtra officialem fugientem. ⁊ nu. 3.

4 Causa modica que dicatur.

5 Fugiens a sindicatu hꝛ pro confesso.

6 Mulieres an possint esse de consilio in condendis legibus vel statutis.

7 Femine non habent iurisdictionem de iure scripto nisi comisisse.

8 Vxores regum an ⁊ quando habeant iurisdictionem quam habent viri.

1 d Dicitur † autem sindicatus quasi de querelis singulorum sermo. secundum docto. antiq. ⁊ argumen. glo. in. l. j. §. j. quod cuiusqꝫ vniuer. nomine. ideoqꝫ Imperatoꝛ qui continuo inuigilat p subditorum quete statuit officia gratis conferri, qꝛ ex auaritia que animabus iu-

2 dicum inheret, ⁊ que maloꝝ oium est radix, oia mala pueniunt. † ⁊ propterea emens offīm oia male agere psumitur. dicit tex. in auc. vt iud.

indi. sine quoquo suffra. circa principiū, statuēs ꝙ officiales gratis
iustitiā faciāt ēt in fiscalibus, ⁊ iurēt, ⁊ si deliquerint puniant̄ hn̄tqȝ
salaria a publico, vt in. §. ij. illius tituli, ⁊ stēt ad sindicādū finito of-
ficio. l. diebus reddituri oibus rōnē, ⁊ si fugiant puniant̄, ⁊ capiant̄
ab hoībus, vt viles serui ⁊ in prouinciā reducant̄ eoꝝ expēsis, ⁊ fur
ta restituāt ⁊ teneant̄ in quadruplū eius qđ acceperint tanq̄ȝ fures
manifesti, vt in. §. necessi. eiusdē titu. quo casu stabit p sex mēses car
ceratus in sindicatu vt ibi, q si fugiat pēdēte administratione tene-
ret̄ crīe lese maiestatis, vt in. d. §. ⁊ in ti. de admini. i prin. ⁊. j. ⁊. i. l.
j. C. vt oēs cāe, ⁊ capiet̄ ēt die feriata ſm gl. ibi qꝛ quasi ꝯ pessimos
latrones exercet̄ talis captura, vt in. §. sciāt, ⁊ qꝛ celeritatē deside-
rat, arg. l. prouinciaꝝ. de ferijs. Nisi esset priuilegiū vel pactū ꝙ nō
teneret̄ stare ad sindicatū, qꝛ capi nō pōt, ⁊ pactū deberet seruari, ſȝ
Ang. in. d. ti. in. §. oportebit. dicēs ita esse de ꝯsuetudine de quo. j.
3 videbit̄ in ver. elec. in. c. an valeat electio. ¶ † Et ꝓcedet̄ ꝯ talē fu
giētē a sindicatu ex nō scripto sine libello, ⁊ sine scriptura snie. d. §.
necessitatē in quo est spāle sicut ēt in causis breuioribus, vt i auc. nisi
breuiores, ⁊ vt in causis vilibus vt feni ⁊ palee ⁊ pauperū, vt in auc.
de mā. prin. §. sit tibi. Et iō dicit Ja. de bel. in. d. §. necessitatē ꝙ ad
instar mali officialis ēt in cā dilapidationis prelati nō sit necessaria
scriptura, nec snia, qꝛ ōsiderat celeritatē. arg. l. iiij. in fi. de dā. ifec.
⁊ inde dixit Ang. ꝙ vbi lex vel statutū dicit cāȝ expediri ex nō scri
pto, qꝛ oēs iuris solēnitates itelligunt̄ reiecte ēt acta libellus ⁊ snia,
4 vt in causis modicis, † ⁊ dicet̄ modica cā arbitrio iudicis, vt in di-
ctis iuribus, ⁊ de iure ꝯstōnis regni cā modica dr̄ duoꝝ augusta-
liū vt in ꝯsti. dilationes de dilat. In qbus ꝓcedit̄ ex nō scripto, vt
ibi. Si tn̄ ipsi se bn̄ gesserint in officijs, ⁊ manus habuerint mūdas
nō offendant̄ depositis officijs, nec an̄ nec post ⁊ offendētes graui-
ter puniant̄, ⁊ hoc ibi statuit Impator vt officiales ipsi oibus equaȝ
obseruēt iustitiā, ⁊ neminē opprimāt ad hoc vt subditi cū deuotione
letāter sibi tributa soluant ⁊ laudes de tali. l. deo offerāt q eis dedit
patrias habitare secure, ⁊ proprias facultates hr̄e firmissime, vt in
tit. vt iudi. sine quoquo suffra. circa mediū, ⁊ ad predicta facit, qꝛ of
ficiali fugiēti a sindicatu duplicat̄ tps quo alias stetisset. l. nec magi
5 stratui. C. de decurio. li. x. ſm Lud. in. l. ij. ff. ꝙ qsqȝ iuris † q fugiēs
a sindicatu hr̄ ꝓ ꝯfesso. l. j. vbi Bar. ad sille. Ang. in. l. iul. ff. ad sil-
la. ⁊ Bal. in. l. succurrit̄ q. ex cau. maio. ⁊ salariū ꝑdit. Bald. in. l.
ij. C. loca. ⁊ reducit̄ eius sumptibus. Bar. in. l. tracēsibus C. de de-
curio. li. x. quā. l. in dic. tit. vt iudi. sine quoquo suffra. ꝯ officiales,
⁊ circa obseruationē iustitie Iustinianus Impator auctor condidit
habito ꝯsilio cū Theodora Augusta vxorē sua. tex. in. d. §. hec oia
q tex. vr̄ mihi ꝙ sit singularis ad limitationē eoꝝ q̄ dicit Bar. in. l.
6 j. ff. de. ll. in prin. ⁊ in fi. vbi dicit in ver. viroꝝ † ꝙ mulieres non pn̄t
esse de ꝯsilio in ꝯdēdis. ll. senatuscōsulto vel ꝯstōnibus aut statuta,
qꝛ ꝯsiliū eaꝝ est mobile, vt ꝑ illū tex. dicit Bal. in. l. filia. C. de inof.
test. ꝙ iō nō erit petendū, nec sequēdum. l. cū pr̄. in fi C. de spō. qđ
hoc limitet̄ nō hr̄e locū in Augusta, seu in reginis, ⁊ comitissis vt
eaꝝ ꝯsilio vel auctoritate possint. ll. ꝯdi. sicut ēt ipse Auguste regi-
ne, ⁊ comitisse pn̄t iudicare vt in l. fi. ⁊ ibi notat̄ ꝑ gl. ⁊ Cy. C. de ar
7 bi. vt comitissa Cāpanie q̄ hȝ iurisdictionē, vbi dt̄ Bal. † ꝙ femine
nō hn̄t iurisdictionē, de iur̄ scripto nisi comitisse ꝑ quā gl. dixit An
ge. in. l. cū ptor. §. fi. ff. de iud. ꝙ femina q̄ succedit in iurisdi. vt comi
tissa, vel regina pōt iudicare ꝑ se, dicēs ꝙ hoc fecit regina Joāna q̄
sedēs in solio tulit sniam ꝯ illos de Balso. tn̄ dux Andrie viso isto
scripto oñdit mihi sniaȝ summi pōtificis reuocationis dicte snie. Et
adde vnā gl. nemini notā in auc. de iudi. §. sedebūt, q̄ dicit ꝙ Sibil
la sedit in maiori palatio qđ est Rome apud sanctū Joānē ad late-
ranū, ⁊ ibi iudicauit lȝ rl̄r femine a ciuilibus officijs excluse nō iudi
cēt. l. cū pr̄. §. nō aūt. de iud. fallit in clarissimis mulieribus, vt. s̄. vbi
ex ꝯsuetudine iudicāt, ſm gl. xij. q. c. ⁊ cū deuotissimā. ⁊. iij. q. fi. cū
mulierē. ⁊. q. iiij. si quos, ⁊ ita loqt̄. c. cū dilecti. đ arbi. ⁊ idē Bal.
dixit in. l. in multis. de sta. ho. ꝙ comitisse q̄ succedūt in dignitate ⁊
qbus dignitas ꝑuenit ex gn̄e hn̄t offm̄ iudicādi, ⁊ dixit bal. in. l. C.
de emā. lib. ꝙ reginis tribuit̄ iurisdictio ordinaria quā tn̄ exercent
iure ꝓprietatis, ſȝ Cy. in. d. l. fi. ⁊ ibi Ang. ⁊ extra de arbi. c. dile-
ctus, ⁊ Ang. in. l. j. §. sexum de postu. ⁊ Inno. in. c. dilecta. de ma. ⁊
obe. ⁊ Bar. in. l. j. de mulie. ⁊ in quo loco. li. x. ⁊ ꝙ dicit Bal. in. l.
mulieres C. de adop. referēs adoptionē faciā ꝑ reginā Joānam de
duce Andegauie cū ꝯsensu Pape cle. pp que dr̄ ꝙ ipse regine ⁊
Auguste qn̄ hn̄t regnū ⁊ dignitatē iure ꝓprietatis pn̄t leges ꝯdere
⁊ interesse in. ll. ꝯdēdis, ⁊ lȝ. d. Lucas de pēna in. l. cubicularios. C.
de ꝑpositis sacri cubiculi li. xij. dixerit ꝙ augusta nō poterit. ll. con
dere, ⁊ sibi tribuant̄ illa priuilegia, q̄ sunt attributa ꝑncipi sola eius
dignitate inspecta, sed alia priuilegia puto ꝙ debeāt intelligi qn̄ ip
sa augusta nō hȝ iurisdictionē ex successione, ⁊ iure ꝓprietatis, sed
est vxor principis tm̄, ⁊ regnū seu comitatus est viri, ⁊ nō suū, qꝛ tūc
nō hȝ iurisdictionē aliquā in regno viri, sȝ hȝ honorē Augusti. ꝑ. l.
fiscus, de iure fisci. quo casu gaudet tm̄ priuilegijs Aug. l. ꝑnceps
de legibus. ⁊. l. fi. de priui. domus Aug. lib. xj. ⁊. d. l. cubicularios,
8 ⁊. l. licitatio. §. fiscus. de publi. vn̄ isto casu nō posset. ll. ꝯdere. † Iō
reges hn̄tes vxores faciūt eas vicarias eoꝝ, ⁊ tūc hn̄t iurisdictionē
quā hn̄t viri. ar. l. ossa. ff. de reli. ⁊. l. j. de offi. eius, ⁊ ita vidimus ꝙ
regine regni q̄ habuerunt hoc regnū iure successionis, ⁊ ꝓprietatis
eoꝝ ꝯdiderunt in regno. ll. ⁊ ꝯstōnes, vt regina Joanna prima que
fecit multa capitula in regno, presertim de creatione officialiū ⁊ sin
dicatu ipsoꝝ. De quibus. j. videbitis que capitula valuerunt ⁊ va-
lent, ⁊ sunt seruanda, ⁊ etiam aliqua fecit regina Joanna scđa, vt si-
militer. j. tangetur, ⁊ hec interposuisse solatij cā placuit. Pro regi-
nis regni huius, qꝛ constōnes ipsarum valide fuerunt, vt alias fecit
Bar. in. l. barbarius. de offi. presi.

SVMMARIVM

1 Magistratus an statim post finitum tempus officij debeat officiuȝ relinquere vel expectare successorem, ⁊ nu. 2. et. 3.
4 Scientia sine eloquentia parum proficit, ⁊ eloquentia sine scientia multum reipublice nocet.
5 Judex non obseruans statuta sibi non tradita non tenetur.

1 s Equitur De modo ⁊ forma sindicatiōis. In
quo sciendū est † ꝙ magistratus vel
ptās finito tpe sui officij. s. semestri vel anni non dȝ sta-
tim offm̄ deponere, sed dȝ successorē expectare. ff. de of-
fi. procō. l. meminisse, ⁊ vsqȝ ad eius aduētū ius dicere, vt ibi in tex.
pp ciuiū vtilitatē, vt in. l. j. §. administratores. C. vt oēs cāe, ⁊ in. l. ꝑ
fectus. ff. de offi. prefec. augu. in. l. si forte. de offi. presi. ⁊ ꝑ doct. ple
ne in. l. cū q. §. iudicare. ff. de iurisdic. om. iudi. ⁊ extat capl'm regis
Roberti qđ incipit scire vos volumus, ꝙ nuꝑ edictum fecimus, ⁊
hoc bn̄ fuit institutū qꝛ multa interim accidere pn̄t scādala in ciui-
2 tate, † lȝ de iure auctenticoꝝ debebat ante aduentum successoris of-
ficium deponere ꝑ duos dies, vt in auc. de colla. §. illud. in fin. col.
vij. ⁊ intellige post q̄ȝ notificauerit successor aduentum suū, ſȝ Azo.
in summa titu. vt oēs cāe. Immo ⁊ post aduentū successoris, si eius
officium nō est de momento ad momentū finitū pōt administrare,
lȝ nō necessitet̄ gl. est in. c. at si xp̄s de iureiu. ⁊ no. in. l. meminerint.
C. vnde. vi. ⁊ in. d §. iudicare, ⁊ est capl'm regni ꝙ incipit. Insuꝑ ꝙ
ois officialis dȝ notificare aduentū suo predecessori, ⁊ ex tūc gagia
ꝯputant̄ a die notificationis, tn̄ hodie ꝑ statuta terraꝝ in hoc proui
suȝ est diuersimode, ⁊ in aliqbus locis est statutū ꝙ officialis adue
niēs ꝑ tres dies stat extra ciuitatem ad videndū statuta ad se infor-
mandū de moribus ciuitatū, ⁊ de alijs ⁊ antiquus officialis exequa
tur, ⁊ in regno nunq̄ȝ deponit̄ offm̄ nisi post ingressuȝ factuȝ, ⁊ visis
⁊ lectis suis cōmissionibus, vt in ꝯsti. regni scire te volumus vbi dr̄
ꝙ antiquus officialis exercet officium anteq̄ȝ sint sibi delate litere
desistentie, ⁊ est tex. in. l. j. de offi. prefe. augusta, ⁊ in. l. meminisse.
3 de offi. ꝓconsul. † ⁊ dixit Bal. in. l. falsus. C. de fur. ꝙ facta ab offi
ciali reuocato valent anteq̄ȝ sint sibi pn̄tate lr̄e desistentie, vbi dixit
idem in epō reuocato, ⁊ ꝓcedi hȝ hoc ordine, qꝛ successor per duos
dies ante dȝ signare aduentum suū prouincialibus vel ciuibus cum
aliquali cōmendatione suipsius vt dixit tex. in. l. obseruare. §. ante-
q̄ȝ de offi. procon. ⁊ ēt antiquo ptāti amicabiles lr̄as destinare, vt i
suo aduentu occurrāt officiales, ⁊ nō turbent̄ ab officijs ciues, vt in
d §. anteq̄ȝ, ⁊ in. d §. illud. ¶ Ingrediaturqȝ ꝑ illam portā seu par-
tem ꝓuincie ꝑ quam ingredi moris est, vel adueniat ad illam ciuita
tem seu terrā ꝓuincie in qua solent alij plurimū venire, ⁊ se pn̄tare
dicit tex. in. d. l. obseruare. §. obseruar̄, qꝛ multe ciuitates hn̄t in hoc
prerogatiuam ꝙ prius vadat ad vnā ciuitatē q̄ȝ ad aliā, vbi tex. no.
dixit fuisse decretum ꝑ Imperatorē ad ꝯsultationē assirioꝝ, vt pro-
consul per mare Asiam applicaret in quibus ꝯsuetudo prouincie
seu ciuitatis obseruabit̄. Nam in nobilissima ciuitate Neapolis so
let officialis in die ingressus ꝯgregatis ꝓceribus, doctoribus, ⁊ no-
bilibus ciuitatis in ecclesia mediolani in ecclesia. s. Eustorgij ex-
tra ⁊ prope muros ciuitatis sancti Laurē. ab inde accedere ad pa-
latiū curie cū nobilibus associatus, sit aūt ingressus, qꝛ decessor re-
periet̄ in tribunali sicut magistratus in solio sedere debēt velut re-
ges exercitu circunstante, qꝛ pp hoc designat̄ vigor regiminis. xlv.
dis. disciplina. i fi. ⁊ inde dn̄r magistratus insignia. ff. de postu. l. j. §.
casum, ⁊ facit. ff. de off. presi. l. obseruādū in prin. ⁊ in fi. dȝ nāqȝ ma
gistratus ipse sedere sublimior. xcv. di. c. eps in ecclesia. dȝ aūt hr̄e
tribunal primum ⁊ ſm gradum in quo dȝ sedere ipse magistratus
ius reddens dȝ habere ſm gradum inferiorem, vbi recipiendi sunt
viri illustres cum coram eo disceptant, tertium ⁊ infimum qui reli-

quis altercātibus deputanť. l. quotiēs. circa me. C. vbi sena. vel cla. In ho aūt loco huius secretarij debēt esse aduocati de quo mētio fit in. l. fi. de of. diuer. in. nō aūt i pmo. C. de of. ci. in. l. ij. ⁊ qñtūcūq₃ qs sit illustris ⁊ maxīe ñ ē honor iudicib⁹ sedeř cū illo i tribūali, i auc. vt ab illustri, circa med. ⁊ successor adueniēs sedebit ad lat⁹ eius i loco aliquātulū īfimo, ⁊ legunť cōmissiōes noui officialis, ⁊ pñtanť lrē ꝺ sistērie decessori qbus pnceps significat ꝙ offm̄ deponat nouo presidi qb⁹ lectis ⁊ insinuatis decessor sceptrū deponat i manib⁹ noui, ⁊ sibi assignat tribunal quo acto decessor siue eius assessor orōnē habebit i publico de assignatione officij deq₃ laudibus ciui. ⁊ obediētia ciuiū pollicēdo de gestis reddere rōnē, qꝛ ad of. assesso. qñ opus est ptāti ptinet orare sua scia vel eloquē. dixit gl. in. l. j. de of. asses. ff.
4 vbi Bal. in tit. † ꝙ scia sine eloquē. pax pficit, ⁊ eloquētia sin̄ scia multū reip. nocet ḃm Arist. j. eth. ¶ Nouus vero pses seu eius assessor sil'r orabit delaudib⁹ iustitie, ⁊ de iustitia pn̄. Ciues exhorādo ab bn̄ viuēdū, ⁊ ad obediētia sūmā pollicēdo statuta obseruař, ⁊ bonas ꝯsue. ciuita. augere ⁊ nō minuere, vt dr̄ in auc. de defen. ciui. §. interim. ⁊ de iudi. §. oēs. inde vero seu sindici pōris ciui. exhibere, ⁊ pñtare debent nouo ptāti statuta ciui. ꝯsuetudines scriptas ⁊ priui
5 legia, vt iuret illa seruare, vt in. d. §. interim, ⁊ hoc fiat, † qꝛ iudex q nō obseruat statuta sibi nō tradita nō teneť ḃm Ang. in auc. ꝺ ꝯsu. in fi. ⁊ dixit idē Ang. i auc. ꝺ mā. pn̄. i prin. ꝙ assessores nō tenenť seruare statuta quox copia nō fuit eis tradita, ⁊ si iurauit seruař statuta nō extēdiť tale iurm̄ ad statuta post iurm̄ ꝯdita ḃm Inno. in. c. pe. de ꝯsti. ḃm Ang. in. d. pn̄. Decessor vero deinde assignabit successori oia acta pndētia ita disponit Medio. decretū, l₃ male obserueť sigillata p inuētariū ⁊ captiuos oēs existētes in curia p publicū instrm̄ de quo ingressu ēt fiet instrm̄, vt a die igressus currāt gagia nouo presidi, ⁊ annus vel semestre officij vt in. s̄. dictis capi. regni iurabitq₃ nouus ptās si in curia regis nō iurauit exerceř ad honorē, ⁊ fidelitatē principis, ⁊ in forma, vt. j. in ver. iura. tenebiť ēt officialis depositus informare successorē in pn̄. regiminis, ita Bal. in. l. an seruus ex suo facto. ar. l. si pure. ff. de fideicō. lib. ⁊ scias ꝙ sindicandi interim debēt ab officio suspēdi, vt hř. j. in ver. accusa. in. c. an si opponatur contra potestatem, vt. s̄.

SVMMARIVM

1 Sindicatores debēt bāna emittere p ciuitatē in locis publicis ⁊ cōsuetis, ⁊ in villis ciuitati adiacentibus. nu. 6. Et d₃ fieri tale pconiū inscriptis. nu. 2. Et si aliquis cōpareat ⁊ iuret ꝙ fuit absens ante finem officij sindicādi, ⁊ ignorās bāni publici audietur nu. 3. Et quid in forensi. nu. 4.

1 D Einde † vero eligunť sindicatores q bāna emittāt p ciuitatē i locis publi. ⁊ ꝯsuetis, vt volētes ꝯ ptātē antiquū assessores eiusq₃ officiales, ⁊ famulos qrelare cōpareāt, ⁊ fiāt bāna ipsa publica in locis publi. ⁊ ꝯsuetis ciui. vt oib⁹ eueniāt i notitiā, qꝛ vox pconis paucis innotescit. l. pe. ff. de in inte. rest. ⁊ iō vt oēs ligēt ēt surdos. l. j. §. j. C. de postu. fieri d₃ p totā ciui. ḃm Bal. in. c. j. de mil. vassal. alle. Archi. xvj. dist. c. ꝙ dicitis, ⁊ Bal i auc. q semel. C. qño ⁊ qñ iu. ⁊
2 Bar. in. l. diffamari. de inge. manu. † Et d₃ fieri ēt tale pconiū i scriptis ⁊ poni i valuis corā testi. vel p instr₃ publi. vt edictū, qꝛ edictū est tāte auctorita. ꝙ ignorātia puatox nō pficinaľ. gl. no. i. l. pe. C. de peri. tuto. Nā talis publicatio bāni nō solū d₃ fieri in publico, s₃ in actu populoso. gl. i cle. tn̄. de ele. ⁊ affixio talis bāni. vt oēs liget ⁊ pbet, d₃ esse de originali scriptura ipsius bāni sigillata, decisio roma. ccxxxij. ⁊ d₃ ibi psistere durāte termino bāni. l. si pupillo. §. prescribere. de insti. vt eius vigor nō deficiat, vel d₃ ꝯseruari tale bannū in archiuio. Bal. i. l. j. C. qño ⁊ qñ iu. in auc. de mā. prin. §. fi. vel in scrineis curie, vel penes scribas. anc. ad hec. de fide instrumen-
3 torum. ⁊ in capi. ad audientiam, de fide instrumentorum. §. j. † Si tn̄ aliqs cōpareret, ⁊ iuraret ꝙ fuit absens ante finē officij sindicandi, ⁊ ignorās illius bāni publici audieť iuxta not. i. c. cum in tua. qui ma. accu. pos. ⁊ Archi. plene. lxxxij. dist. c. pposuisti. ⁊ Inn. in. c. ij. de ꝯsti. ⁊ Bar. i. l. fi. de dec. ab or. fa. ⁊ audieť iste absens ⁊ ignorās ēt post bānū nō tn̄ retardabiť cā sindicatus, qꝛ postea exoediri poterit qrela istus p. l. j. C. vt oēs cāe. vbi dr̄ ꝙ post. l. dies dimisso
4 pcuratore cāe poterūt expedīri. † Et ēt audieť si esset forēsis q nouiter venerit ad ciuitatē, ⁊ repit sindicari officialē dicēs nō habuisse notitiā bāni ꝙ sua qrela audieť post tps̄ banni dato iurō ꝙ ignorans fuerit publice denūciationis p. s̄. dicta, ⁊ p no. p Bal. in auc.
5 si oēs. C. si vt se ab here. ab. q dicit. † ꝙ bānū vel edictū nō ligat absentes, vt in. l. oēs po. ꝺ inst. ⁊ in. ⁊ And. i ꝯsti. regni. humanitatis
6 † D₃ ēt fieri hoc pconiū i villis ciuitati adiacētib⁹, qꝛ rusticis nō hñtibus notitiā nō currerēt tpa bāni. ar. l. puincialiū. ꝺ ero. mil. an no. vbi dr̄ Lucas de pen. ꝙ rustici p se faciūt plebē. i anc. qb. mo. na. ef. le. §. licimi, qꝛ illos solū astringit lex ad quos pnenit. xxxv. q. j. in pn̄. ⁊. l. fi. de dec. ab or. fa. ⁊ i auc. de ince. nu. in fi. ⁊ in auc. vt fa cte noue ꝯsti. in fi. ⁊ i. l. j. de grege dñico. l₃ alibi dicaľ ꝙ rustici sint de plebe ciui. xviij. di. c. decernimus. nō tn̄ quo ad cādā noti. eox q ad ipsos puenire debēt, d. q. j. ⁊. d. bāna affiganť i locis publi. vel relatio penes acta cū testib⁹ q interfuere in amissione bānitox ne aliqui dicāt bāna minime fcā fuisse, ⁊ petēs alias dilationes ad detinēdū officialē, ⁊ hoc iste officialis pcuret, vt cā sui sindicatus tpe ꝺ bito expediaľ, ⁊ fiāt talia bāna cū cōminatione ꝙ oēs volētes pponere vel qrelare ꝯ officialē, ⁊ familiā cōpareāt intra relatū terminū
7 ⁊ cū perēptorio cū cōminatione ꝙ alias nō audianť. † nā bānū est qdā cōminatio Bal. i. l. cū mulier. so. ma. alleg. auc. itē nulla cōitas. de epi. ⁊ cle. ⁊. l. j. q ho ce. po. ⁊ idē dicit Bal. in. l. certa rōne C. qñ puo. ⁊ d₃ fieri hoc bānū de ꝯsi. assessoris vel sapiētis sindicatorē. gl. in. l. j. ff. de of. asses. ad hoc vt valeāt, qꝛ negligētes ad qrelādū sp vidi ꝙ opponūt ꝯ bānū, ⁊ aliqñ appellāt vt dicit Bal. in. l. j. si pēdete appel. ⁊ aliqñ petūt rest. in inte. aduersus banna ad vexādū officialē, iō cū oi cautela d₃ fieri. Nā vidi multos officiales euasisse sindicatū, ⁊ fuisse absolutos, qꝛ querele nō fuerūt date in tpe bāni, tn̄ q tpa sint pfigenda in ipso banno. ⁊ an ipsi sindicatores possint artare tpa. l. diex ad sindicādū, ⁊. xx. ad dādū querelas vel possint extendere ⁊ ꝙ tempus est statuendum per ipsos sindicatores in bānis ipsis in proximo capitulo videbitur.

SVMMARIVM

1 Iudex ad sindicandum deputatus debet causas ipsas expedire intra dies. xx. a die qua litigia orta fuerint. Et an possit tempus a iure limitatum arctare, nu. 2.

C T modo vidēdū est ꝙ tps̄ erit statuēdū per sindicatores i bānis ⁊ edictis pfigēdis ad dādū qrelas ꝯ officialē in quo dicas ꝙ tex. in se pe allegata. l. j. C. vt oēs cāe, dicit ꝙ officialis d₃ stare, ⁊ rñdere i sindicatu pulsare volētibus intra dies. l. ⁊ idē tex. in. d. §.
1 necessitatis. ⁊ in. l. ij. C. de asses. † ⁊ ꝙ iudex ad sindicādū deputat⁹ d₃ cās ipsas expedire itra dies. xx. a die qua litigia orta fuerint, ⁊ in. d. l. j. quē tex. Bal. in repe. §. pficisci. q. iij. dixit libelli qrimoniax danť itra dies. xxx. deposito officio, ⁊ itra. xx. dies expediunť alle. l. ij. ad leg. iul. repe. ⁊ iō sindicatores dēbūt statuere tps̄. xxx. diex i eox bānis ad dādū qrelas vltra ꝙ nō audianť, qꝛ est tps̄ qd pfigit a iure sine ministerio hominis ⁊ poterit fieri ista cōminatio qd deinde nō audianť qrelātes, ⁊ ita dr̄ Ang. de are. doctor meus in tit. de excep. isti p no. l. tītia. de accu. ⁊ i. l. diffamari. ꝺ inge. ma
2 nu. ⁊ in. l. j. C. vt nemo iuitus, ⁊ p no. p Bar. i. l. edita. C. de edē. † ⁊ puto ꝙ nō pñt hoc tps̄ a iure litatū arctare, nec ēt extēdere sine cā cū sit a iure litatū sine ministerio hois. p dcā Bar. i pprijs termi. in. l. ij. de re iud. vbi allegaľ Bar. in. d. l. j. C. vt oēs cāe, ⁊ de iure ⁊ in ciuitatibus ducalis dñij sunt statuta pticularia, ⁊ ēt decreta ducalia, l₃ male obseruenť, qꝛ arbitrio sindicatoris danť ista tpa attēto ꝙ offāles stant i officijs aliqñ anno, aliqñ biēnio, triēnio, ⁊ aliqñ plus ad arbitriū principis nr̄i ꝯsti. regni ⁊ statuit tps̄ iure cōi. s. diex. l. vt i ꝯsti. regni, volumus tn̄ p capl'm regni, ꝙ icipit. Itē statuimus, est pnisū ꝙ stet ad sindicatū p dies. xl. si p annū itegrū fuerit i officio vc₃, p quolibet anno dies. xl. ⁊ si minus pro rata tpis morentur remanente licentia curie inquirendi de excessibus, vt in. d. c. per aliud. c. qd incipit nouis moribus fuit pnisum ꝙ capitanei stent ad sindicatū p dies. xxv. Iō nūc tale tps̄ bāni ad dādū querelas pponetionabitur ꝙ intra. xx. dies danť querele ⁊ itra alios. xx. expediātur cāe, qꝛ l₃ lex antiqua ⁊ correcta i hoc stet ad sindicādū diebus. xl. nō erit correcta ꝙ expedianť cāe minori tpe q̄ i. xx. diebus. ar. no. in. l. fi. de tēpo. in inte. rest. petē. nisi aliqs fuisset ignorās, vt. s̄. pxi. c. ⁊ vide in tit. de offi. sindicatox. in. c. an si sint plures, vbi de bāni. Et qd de refirmato in officio an his sindicetur, vide. j. in versi. refirmat. in. c. an refirmatus in officio.

SVMMARIVM

1 Tribus modis proceditur in sindicatu officialium.

1 P Roceditur † aūt i sindicatu officialiū tribꝰ mo. Primo p iqsitionē gñalē, vt i. c. itē statuimus, ⁊ Bal i. §. pficisci. q. v. ⁊ in ꝯsti. regni. de inqsitionibus. ⁊ Ang. i. l. si vacātia. col. xiiij. ⁊ de bo. vacā. q dicit ꝙ sindicatores ptāū ⁊ capitaneox q sindicāt ipsos, ⁊ eox mēbra pñt ꝯ eos ingrere de delictis cōmissis p eos in officio

officio nō precedente fama publica vel clamosa insinuatione ꝑ no. ꝑ
Inn. in. c. ij. de of. ordi. ⁊ in. c. qualr̄ ⁊ qñ, de accu. ⁊ in sūma eiusdē
tit. vbi dicit de inq̄sitione q̄ fit ꝯ caput aut membra alicuius ecclesie
seu ciui. castri vel loci de delictis in genere, ⁊ erit forma talis scđm
Ang. de ista forma vide latius ⁊ melius ceteris ꝑ. d. Amod. insti-
nū in trac. suo sindicatus, hec est inq̄sitio q̄dā q̄ fit ⁊ fieri intendit̄ ꝑ
talē sindicatorē electū ad sindicandū nobilē militē dn̄m talē olī ꝓ po
testatē seu capitaneū ciui. Neapo. ⁊ preterito anno talis iudi. ⁊ ꝯ p̄
dictū ptātē ⁊ ꝯ oēs iudi. eiusq̄ domicillos familiares berroarios
⁊ ꝯ vniuersam familiā dn̄i ptātis. in eo, ⁊ super eo ꝙ ad notitiā dci
sindicatoris ꝑuenit ꝙ dictus ptās iudicesq̄ ⁊ notarij. d. anno in pa-
latio eoꝝ residētie posite in tali loco ⁊ ꝯfinibꝰ multas ⁊ varias bar
ratarias extorsiones furta ⁊ falsitates commiserunt. ⁊ ꝙ predictus
dn̄s ptās nō tenuit tantā familiā q̄tā debuit tenere ſm formam sue
electionis, necnō ipse, ⁊ sui iudices, ⁊ notarij absoluerūt ꝯdēnādos
⁊ ꝯdēnauerūt q̄ plures innocētes q debebāt absolui, ⁊ nō venerunt
ad banchū ꝓ reddēdo iure debitis horis ⁊ ꝯsuetis ſm formā iuris
⁊ electionis eoꝝ, ⁊ predicta oia cōmissa fuerūt ꝑ ipsos tpe ⁊ loco p̄
dicto ꝯ formā iuris ⁊c. que est inq̄sitio gn̄alis quo ad delicta ⁊ spe-
cialis quo ad ꝑsonas ⁊ qñ fit inq̄sitio talis debent cumulari oia que
habes. j. in ver. sindicant̄ ēt officiales cū seq̄ntibus capitulis, ⁊ i ista
gn̄ali inq̄sitione si ipse ptās fuerit interrogatus ⁊ rn̄deri poterit ex
ea ꝯdēnari ſꝫ Bal. in. l. edic. actio. ď edē. ⁊ i. l. venales. C. de pena
iudi. si tn̄ nō fuerit interrogatus deuenit̄ postea ex repertis ad spe
cialē inq̄sitionē ꝯ ipsum ⁊ suos predictos ſm Ang. in. d. l. si vacātia
⁊ vide Bal. in. l. iubemus. C. de ꝓba. vbi de inq̄sitione gn̄ali q̄ fit ꝯ
officiales, de qua vide in ꝯsti. regni in gn̄alibus inq̄sitionibus ⁊ i. c.
regni subiungendo, ⁊ in hac inq̄sitione interrogent̄ ⁊ examinent̄ cū
iurō causidici ꝓcuratores ⁊ aduocati eorūq̄ scriptores, ⁊ alij q corā
officialibus cās habuerūt qui verisimiliter scire debēt, ⁊ q aliquid
ponunt̄ dedisse qbus an credat̄. j. videbis in ver. ꝓbatio, ⁊ in ver. te-
stis. Procedit̄ ⁊. iij. ꝯ officiales aliqñ sine libello, q̄ verbotenus pe
tit̄ ab ipsis ⁊ debet̄ ⁊ in actis redigitur. Aliqñ per libellū, ⁊ peti-
tiones, q̄ diuersimode format̄ libellus, vt. j. videbis. in ver. libellus,
⁊ aliqui barones solēt mittere per oēs domos illius terre ad ꝑscru-
tandū si quid dederint officiali, vel si quid extorserit ab his que dici
tur sindicatio scrupulosa.

SVMMARIVM

1 Officialis qualiter se habeat deposito officio, ⁊ nu. 3. et. 4.
2 Consiliarij imperatoris vel regis an subijciantur ratiocinijs.
5 Suspitio debet cessare in iudicijs.
6 Titulus de his qui ad ecclesias confugiunt non habet locum in eo qui debet stare sindicatui.
7 Dispositio. l. plerisq̄, de in ius voc. nō hꝫ locū in eo q dꝫ sindicari.
8 Dispositio generalis nō extendit̄ ad ea de quibus specialiter est in iure prouisum.

1 Iso † de mō ꝓcedēdi est vidēdū qualiter officialis
deposito officio se habeat, in quo premitto ꝙ ꝑ
l. i. C. vt oēs cāe tam ciuiles q̄ militares equa lance ꝓ-
uisum est ꝙ nō solū pretores ⁊ p̄sides sint sindicādi fini-
ta eoꝝ administratione, sed ēt viri clarissimi, ⁊ hn̄tes maiorē admini
strationē ēt si sint comes, aut dux, vel si sint administrātes officia in
domo iperiali vel regia, vt ibi in tex. ⁊ ēt si sint p̄fecti militares exer
citus imperij vel principis, qui ēt tenent̄ reddere rōnē, per quē tex.
2 vr̄ ꝓbari † ꝙ ꝯsiliarij iperatoris vel regis cuiusq̄ vicarij aut ꝯsilioꝝ
presidētis subijciant̄ rōcinijs ꝑ illū tex expressum ⁊ fuit obseruatuꝫ
ēt i viceregibus ⁊ locū tenētibus regū ⁊ principū qui aliqñ filios ꝓ
prij corporis faciūt vicarios i ꝓuincijs q reges lꝫ legibus sunt solu-
ti, tn̄ ipsi viuere nolunt. l. digna vox. de legi. ⁊ de ceteris officialibꝰ
regū, vt sunt septē officia q̄ hn̄t in suis curijs imperator, ⁊ quinq̄ re
ges, cū ipsi sint ꝑpetui, ⁊ nō tꝑales sꝑ subiacēt q̄relis ⁊ nō tꝑalr̄, vt
3 j. latius dicemꝰ. † Et dic ꝙ dꝫ remanere in ꝓuincia in qua gessit of
ficiū ⁊ in illa ciuita. in qua ꝯsuetū est debere sindicari. arg. l. obser-
uare. §. anteq̄, ⁊ in. §. illud. de offi. presi. ⁊. l. j. vt oēs cause tam ciui-
les, vel si officiū gessit in ciuitate vna dꝫ stare in illa nō in domo po
tētis vel in ecclesia sed palam ⁊ publice ante faciē oim quos rexe-
rat. d. l. j. ⁊ vt satisfaciat fisco, q̄ vsq̄ quo satisfecerit fisco non est ad
aliud officiū eligēdus. l. neminē de suscep. ⁊ archa. li. x. ⁊. ff. de va-
ca. ⁊ excu. mu. l. fi. §. cōdēnatores. Et ēt rn̄dere sup querelis suis ⁊
suoꝝ officialiū ⁊ super furtis ⁊ extorsionibus q̄ opponunt̄. l. j. C. vt
oēs cāe. ⁊ in. l. j. ⁊. ij. ad. l. iul. repe. ⁊. l. iij. de offi. asses. Quia si i pu
blicū exire ⁊ se monstrare nō auderet p̄sumit̄ ꝯ eū ⁊ hoc ager̄ ex ma
la ꝯscientia, vt in. l. j. de famo. libe. ſm Bar. i. l. barbarius. i repe.

de offi. preto. q dixit ibi ꝙ ex mala ꝯscia digna timere naturale est
⁊ q clā nititr̄ p̄sumit̄ habere malā cām, ⁊ hoc de iure cōi, ⁊ accidit
Neapo. in sindicatu regētis q morā adhuc trahebat i palatio pu-
blico, ⁊ fuit oppositū ꝙ debebat exire palatiū in priuata domo ⁊ al
legaui ita debere fieri, q̄ prouinciales videntes eū inhabitare pala
tium perhorrescebāt querelare ꝯ eū ⁊ dꝫ dari facultas publice que
4 relādi. d. l. j. circa med. † Nā rōne loci in quo qs inhabitat nō red-
dit̄ habilis ad ꝯueniēdū gl. sing. in. l. ij. ff. si quis can. q̄ ibi seq̄t̄ bal.
Ang. ⁊ oēs vbiq̄ presertim q̄ hoc est de ꝯsue. q̄ obseruari dꝫ i sin
dicatu. tex. ⁊ gl. in. l. neminē. de suscep. ⁊ archa. istud. n. videbat̄ fa
cere ex astutia vt ꝓuinciales sibi deferrēt ꝙ dꝫ esse a sindicatu alie
nū in quo dꝫ cessare ois occasio, vt dicit tex. vt in. d. l. j. in ver. nec vl
lam, vbi est tex. singula. ꝙ sindicādus nō dꝫ latitare in domo poten
tis nec in ecclesia, sed in oibus se palā monstrare. Ubi dicit Azo i
sum. ꝙ nō dꝫ priuatim in domo propria manere officio deposito vel
in domo potentis vel i locis celeberrimis, ⁊ sic tex. duo reqrit ꝙ nō
in domo ꝓpria vel ꝓpotentis lateat, sed publice se exhibeat, ⁊ sic vr̄ i
ferre ꝙ nō debeat latitare in ꝓpria domo, sed copiā facere ⁊ cū ad-
huc vt curialis staret, ⁊ vt ꝑsona publica in palatio iusta suspitio-
5 ne poterāt ciues moueri ad nō querelādū, † q̄ in iudicijs dꝫ ois su-
spitio cessare. l. aptissimi. C. de iudi. ⁊ i scrineis gl. fin. §. qm̄. in auc.
de triē. ⁊ semis. ēt rōne loci iducit̄ suspitio. l. ď etate cū si. ad treb. ⁊
Inn. i. c. bone. ď elec. ⁊ rōne tꝑis. l. ij. §. si qs. s̄. alle. ⁊ iō ciues tūc su-
spicātes ⁊ ꝑhorrescentes fauorē regētis q vt curialis residebat in
palatio vt ꝑsona pub. ⁊ nō vt ꝑuatus, q̄ hic nō expediebat bona pu
blica iuste petebāt ꝙ exiret palatiū ꝑ p̄dicta. ¶ Et no. bn̄ illū text.
in ver. vel intra sacrosanctos terminos, q̄ ibi vr̄ casus iudicio meo
6 iuncto ver. ipse aūt † ꝙ titulus de his qui ad eccle. ꝯfug. nō hꝫ locū
in eo q dꝫ stare sindicatui q si ad ecclesiā ꝯfu. ꝙ nō poterit in ea de
fendi, ⁊ sentit gl. ibi in ver. cogat̄ q̄ dicit ꝙ velut seruus poterit ca-
7 pi. † Ac ēt facit ꝙ lex plerisq̄ de in ius voc. q̄ vult ꝙ domus ꝓpria
sit cuiq̄ tutū refugiū in ciuilibus casibus nō habeat locū in eo q dꝫ
sindicari, vt si i ꝓpria domo se clauderet ꝙ posset capi, ⁊ deduci ad
sindicatū. Deinde vero in regno successit ꝯstitutio regni. volumus
de numero officialiū ſm q̄ fuit ꝓuisum ꝙ officiales degradati ſm
formā iuris antiq dērēt apud successorē ꝑ dies. l. cōmorari ad rn̄-
dendū q̄relis ſm q̄ ꝯstōnē format̄ ꝯ ipsos inq̄sitiones gn̄ales, ⁊ si
inuenti fuerint culpabiles puniant̄, restituant dāna subditoꝝ, ⁊ si in
uenti fuerint nō culpabiles iniuste querelantes puniant̄ ⁊ ipsi offi-
ciales erunt laudādi ⁊ premiandi, vt in. d. ꝯsti. Iō officiales nō de-
bent grauiter ꝓferre sindicatū ꝑ tex. in. l. neminē. de suscepto. ⁊ ar-
cha. li. xj. vbi dicit tex. nā neq̄ eos q placuerint grauare iustitiam
est neq̄ illos qui displicuerint tenere prudētis hois est. Deinde suc
cesserūt capl'a regni. s. capl'm regis Caroli: Itē statuimus quo est
ꝓuisum ꝙ officialis deposito offō ꝓ quolibet anno qď exercuit offi
ciū stet in sindicatu diebus. xl. ⁊ si minus anno ꝓ rata tꝑis corā suc
cessore mouet̄ ⁊ fiat inq̄sitio ꝑ curiā super eius excessibus vt puniat̄
iuxta merita inquisitionis pecunialiter vel corporaliter ſm delicti
qualitatē. d. c. itē statuimus. lꝫ dubiū sit an hoc corrigat̄ ꝑ. c. vt de-
latas quo cauet̄ ꝙ nō ꝓcedat̄ ꝑ inq̄sitionē sine accusator̄, tn̄ illud. c.
8 loq̄t̄ gn̄aliter ⁊ nō in sindicatu officialiū, † q̄ dispositio gn̄alis nō ex
tendit̄ ad ea qbus spāliter est in iure ꝓuisum. l. sanctio legū, de pe-
nis, ⁊ habes in ꝓximo. c. qď incipit an officialis, ⁊ interim non pōt
officialis discedere, vt in alio. c. regis Roberti, veteꝝ iuriū q termi
nus nō currit nisi a die assignationis actoꝝ vt in. c. eiusdē Caroli.
bene ordinatis, q̄ assignatio actoꝝ vna cū residuis actis pēdētibus
sui ⁊ antecessoris, dꝫ fieri ꝑ inuentariū, ⁊ cū sigillo ⁊. j. terminū trime
stre ⁊ in. c. reg. certū. Statutū est tn̄ i alio. c. regni, qď incipit simili
modo est ꝓuisum ꝙ post receptas literas admonitionis notificet
successori oia residua fiscalis pecunie, tn̄ acta pēdētia pn̄t assignari
j. tꝑa sindicatꝰ vt ibi pꝫ, dꝫ tn̄ remanere in loco sindicatus vsq̄ quo
assignet oia acta pēdentia, vt in. d. c. veteꝝ ⁊ est ꝓuisum ꝑ. d. c. be-
ne ordinatis, ꝙ tp̄s statutū ad sindicādū officiales nō labat̄ nec fi-
niat̄ quousq̄ nō sint acta pendentia cōpilata ⁊ assignata successori
⁊ interim ipsi officiales ꝑmaneāt ad sindicatū, ⁊ vide in. c. regni ꝙ
incipit. Insup q̄ ipositionē rōnuꝫ, ⁊. c. seq. Iō tu assessor in ꝑn. mē-
sis augusti debes cū erario, ⁊ actoꝝ magr̄o cōponere oia acta pen
dentia ⁊ ēt finita ⁊ diligēter videre q̄nternos ꝓuentuū, vt possit offi
cialis oia diligenter assignare ⁊ reddere rōnem ꝓuentuū ⁊ cōposi-
tiones factas verificare in actis scribant qualr̄ facte sunt ⁊ proba-
tiones illaꝝ vt si ꝯtingat casus q̄rele possint verificari cōpositiones
⁊ executiones facte, vt si aliqua esset informatio cōpositionū ⁊ exe-
cutionū factaꝝ ad corroborationem illarum recipiēdo fuerit qď re-
cipiatur anteq̄ veniat successor in officio, ⁊ oēs scripture inquisitio
nū ⁊ probationū de cōpositionibus ⁊ execut. factis ꝑparent̄ in vna
quaq̄ vt possit in sindicatu ratio reddi de oibus, ita ꝯsului ⁊ fieri fe-

ei plures & q̃ quaterni prouentuum compilentur clari & lucidi vt officiales non impediantur diutius in sindicatu.

SVMMARIVM

1 Officialis qui dedit pecuniam pro habendo officio an & quādo sindicari debeat, & nu. 2. et. 5.
3 Rome venduntur magistratus.
4 Papa tollerando simoniā videt̃ tollere iura loquētia de simonia.
6 Officia an possint conferri inuitis.

1 Primo vidēdū est de quibus sindicant̃ officiales publici cū administratione
2 vel sine. † Et dic q̃ sindicant̃ si officia ipsa data pecunia electoribus acquisiuerint, q2 tenent̃. l. iulia. de ambitu & tenent̃ de iure antiquo pena. c. aureoꝝ. l. j. ff. ad. l. iul. de ambitu vbi gl. no. de electoribus magistratuū & efficiuntur infames, vt ibi ꝓpter qḋ a postulādo repellunt̃. l. j. §. ait pretor. ff. de postu. vbi gl. ordi. de iure codi. & pena quadrupli in dante & recipiente. l. fi. C. ad. l.
2 iul. repe. Tñ vna tollit̃ per aliā. l. ꝓtor. §. idē. de iniur. † Quod non h3 locū si a principe data pecunia obtinet̃ magistratus. d. l. j. ad. l. iul. de ambitu. vbi Azo dixit q̃ illa. l. h3 locū qñ alicui curiali vel priuato numerauit pecuniā vt haberet officiū vt subsiperet pecuniā publicā, secus si ciuitati vel principi. Ideo dicit Bar. q̃ i curia ro-
3 mana cessat. l. iul. ambitus. † Et dixit Cy. in. l. j. C. ad. l. iul. ambi. q̃ romana curia vendit presidatus magistratus, & ꝓpterea iustitia erit venalis preferens pecuniam bono & equo dicēs. q̃. l. iul. ambitus nō h3 locū in principe, q2 lex presumit q̃ ipse nō moueat̃ prece, nec pecunia ad dandū officia, & si dat pro pecunia, vel precibus officia q̃ v3 datio, & ipune accipit̃, q2 princeps hoc faciendo vr̃ suspensare & legē soluere. s. cuius residet ptāte p. l. digna vox. C. de. ll. do. Joan.
4 an. extra de simo. ibi rñdet † q̃ papa tollerādo simo. vr̃ tollere iura loquētia de simo. & Archi. cxiiij. dist. nō o3. & dicit Bar. in. l. barbarius. de of. preto. q̃ si det̃ pecunia senatui vel principi q̃ dās nō est ambitiosus sed dignus, si princeps admittat & v3 ꝯcessio officij. C. de iur. fis. l. instar. tñ Saly. in. l. j. C. eo. dicit q̃ hoc nō est honestū in pn. q2 videret tollerare q̃ iustitia vendat̃. & vide dis. Bal.
5 in. d. l. barbarius. vbi dicit † q̃ si ambitiosus tollerat̃ p principē in officio q̃ oia valent fm Jnn. in. c. qualiter & qñ. de accu. Bar. aūt in. d. l. barbarij. in lect. & in repe. dicit q̃ nō l3 ꝓ officio cū iurisdictione dare pecuniā, vt ibi late per eū, & dicit tex. in. l. fi. C. de ambitu. q̃ iudex iurat q̃ pecuniā pro officio nō dedit nec dabit. & vide in d. l. j. ff. eo. vbi gl. distinguit q̃ dederit ipse vel ali⁹ eo sciēte vel ignorante nō tenet̃, vt. C. eo. l. fi. ¶ Hodie aūt nō l3 ēt petere dignitatē cū administratione nō solū pecuniā dare, q2 lex presumit q̃ grauet rempu. vt in tit. vt iudi. sine quoquo suffra. §. cogitandū, fm Bar. in. d. l. j. & Ang. C. eo. tit. l. fi. nā statuit princeps officia gratis conferri, q2 si emant̃ emēs oia mala cogitabit pp auaritiā q̃ in animis iudicū inherens est radix oim maloꝝ, vt in. d. §. cogitādū. in prin. tit. & dicit Bar. in. l. procu. de muile. lib. xj. qḋ q dat pecuniam vt habeat officiū h3 animū indebite lucrandi impune, & dicit Angel. in. d. §. cogitādū ꝯ iudices barratarios q vendūt iustitiā & innocentes auare puniūt vt nocētes absoluūt qñ emerūt officia, q2 debēt ha-
6 bere manus mundas, & nō procurare officia per simoniā † quā legē imperator cōdidit cū ꝯsilio vxoris sue vt ibi in tex. & l. l. iij. ff. q̃ ꝯ̃s iur. & q̃ ꝯferri debēt inuitis quinimo extrahi potest a domo ꝓpria quis, vt ut officialis, vt. l. ex oibus. de decur. lib. x. & vide. j. in. c. qs cōpellit̃. & dicit ꝯstitutio regni q̃ officia nō debēt emi, q2 emēs dicitur mercari sacratissimū ministeriū preciū venalitate, vt in ꝯstitutio. regni magistri camerarij, vbi dr̃ q̃ debēt dari inuitis. & ideo pp venalitatem officioꝝ tota obseruatio iustitie corrūpit̃. & ideo dico qḋ ꝙuis ꝓ iudice p̄sumit̃. l. ij. de officio ciui. ind. q̃ ista presumptio nō cadit in iudicē q officiū emit, q2 presumit oia mala agere p. s. dicta, & vna presumptio tollit aliā. l. pene. de in inte. resti. cum si. Et ēt si emant a principe, & tollerentur nō euitabunt infamiā & p̄sumptionē male agendi in officio per predicta a quibus est precauendū sicut a peste. Tñ modernis tpibus officia vendunt̃, & plus offerēti dantur q̃ diuina iustitia hoc permittere nō deberet. Et contra ꝓcurantes statuit q̃ teneant̃ de omni culpa, vt. j. in ver. negligentia. in. c. qualiter officiales de culpa. & j. in ver. iudicare, in. c. si qs petat i libello.

SVMMARIVM

1 Officiales habētes officiū publicū sindicant̃ de barratarijs & furtis & puniuntur extraordinarie. nu. 2.
3 Judex si ex ira aliquē necauerit nūqd pena mitigari debeat, & qua pena puniri debeat, nu. 4.
5 Officiales damnati, an & qñ repellant̃ a testimonio, & a iudicādo.

1 Judicantur † ēt officiales habentes officiū publi. de barratarijs, & furtis, vt si data vel ꝓmissa pecunia aliqd fecerint qḋ facere nō debuerint, vel si d3 facere, & recepta pecunia non facit, vel si receperit pecuniā ob iudicādū vel nō iudicādū, & nō decernendū, vel non dandū arbitriū vel ob hominē in publica vincula inijciendū, vel ipsum in vinculis dimittendū, vel necādū, vel absoluendū, vel ob litē existimādā frumentū vt publicū dandū vel apprehēdēdū, vel qḋ magis aut minus ex officio suo faciant, vel si ob sniam in curia dicendā, vel cū manus mundas nō habuerunt, vel munera aut dona accipiāt a personis nō ꝯiunctis, vel vt acceptum ferāt opus publice faciēdū frumētū vt publice dandum apprehēdendū vel prehēdēdū accipiēdū vel nō accipiēdū, & ꝯnaliter qñ ma-
2 gistratus manus mundas nō habuerāt q̃ ꝓpterea p. l. iul. repe. † extraordinarie puniunt̃ exilio vel durius prout delinquerunt vt si ob hominē necādū pecuniā acceperit vel nō si calore inducti interfecerint innocētē vel quē plectere nō deberēt punierunt, q2 tūc capite puniant̃ vel in insulas deportant̃ vt in. l. ij. iij. et. iiij. ff. ad. l. iul. repe.
3 & ibi in. §. hodie est singularis tex. † q̃ si iudex ex ira aliquem necauerit, vel occiderit q̃ mitigat̃ pena quē tex. alle Bal. in. l. editos. C. de epis. aud. & Bal. illū tex. declarauit in rub. C. de pena iudi. qui tex. est singu. fm Lud. in. l. cum mulier. ff. sol ma. q̃ delictū cōmissum calore iracundie qḋ habuit ēt ortū aliunde quā ab eo quem offendi est iusta cā q̃ ego mitius puniar, nā ꝓ homicidio de iure i-
4 ponit̃ pena mortis naturalis C. de epis. au. & tñ in. d. §. hodie. † pro tali homicidio imponit̃ iudici pena deportationis, & vide Bar. in. l. qōni. de qō. & vide And. de iser. in tit. que sint rega. in ver. bona cōmitētium. in. v. col. & Bar. in. l. cornelia. de sica. & j. in ver. con-
5 demnatio criminalis, vbi latius, de hoc & alibi latius dicimus, † qḋ
6 officiales damnati pp hoc repelluntur a testimonio † & a iudicando & a postulādo q̃ habēt locū ēt in cōmitibus iudicū. s. assessoribus. l. iij. eo. tit. Pro quo delicto locū h3 actio ciuilis in factū vel ꝯditio ex lege & publica accusatio in quadruplum ꝓ eo q̃ ceperit ipse vel eius manipulās vel minister rapuit vel abstulit. l. j. C. ad. l. iul. repe. vbi ēt ponunt̃ alie pene. Nā tenet̃ ꝓ facto suo & ministroꝝ ciuiliter, q2 vsus est opera maloꝝ hominū. de publica. l. cū exhibuissent cū simi tñ eos exhibēdo liberat̃ fm Bar. in d. l. j. ff. ad. l. iul. pecu. & Saly. in. l. j. C. eo. & debet̃ istud quadruplum iꝯtotū si sciēter acceperit, tñ dans turpiter non repetit. l. lucius. de iure fi. & not. in. l. j. de condi. ob tur. cām. q̃ oia sunt aurea & ꝯ officiales regni accipientes pecuniā ne vnū grauēt in seruitijs, muneribus & mandatis curie, & alios releuent & sarcinā imponāt aliqbus, & aliqbus nō, & vide iura ꝯsti. regni. q̃ officialis qui extorquet a subditis aliquid tenet̃ in quadruplū fisco, vt in ꝯsti. eos de iniur. curia. illa. & qñ officialis excedit in penis per pecuniā. vide ꝯsti. regni iudex de pena iudicis & in consti. corrup.

SVMMARIVM

1 Judices conuicti de sceleribus in officijs cōmissis perdunt priuilegium ex dignitate quesitum. Et an debeant priuari salario. n. 3.
2 Furtum commissum propter auaritiam est multo grauius furto cōmisso propter inopiam.
4 Judex debet esse iustus & immobilis.
5 Judex qui in officio male rem gessit d3 prius illis quos lesit satisfacere, & deinde puniri.

1 Judices † qñ si ꝯuicti sunt se furtis & sceleribus officijs maculasse pdunt priuilegiū ex dignitate quesitū, & tanꝙ plebei, & pessimi ꝯdemnant̃
2 l. iudices de digni. lib. xij. † Et est istud furtum cōmissum ex auaritia grauius ꝙ ex inopia cōmittere. xij. q. ij. c. fraternitas. nā furtum nō facit necessitas sed voluntas. de ꝯces. dist. v. di-
3 scipulos. † Tñ an priuet̃ salario propter hoc concludit d. Lucas in. d. l. iudices. de dignitati. qḋ sic. arg. l. iudices. de anno. tri. q2 si pro negligentia, fortius pro delicto furtis & sceleribus, q2 maior est ratio. ff. ad. l. acqui. l. illud, & ar. l. meuia. in prin. de annu. lega. & qḋ no. de admi. rerum. l. ij. §. conductores. & q2 cum legis fauore furantur arg. de loc. & itine. publi. l. j. in versi. cōmissione. Et q̃ ipsi iudices se furtis & flagitijs deturpantes dignitatem perdunt & honorem ex magistratu quesitū quamuis in hoc regno talibus iudicibus maiores tribuantur honores, & ideo q2 a instantia deuiat perdit nomē
4 iudicis. xj. q. iij. ipse. xxiij. q. j. c. j. † Judex enī d3 esse iustus & immobilis,

mobilis, vt col. iij. q. ix. re vera, vt non flectatur contra legem, sed eius integritatem custodiat in auc. de trien. et semis. §. si quis. sic. n. iudex se gerat, vt nõ sit cupiditati deditus nec violẽtias inferat, aut suis inferre patiatur. l. j. §. optimus. de offi. prefe. afri. si ergo flectitur non est iudex. c. forus. de ver. si. quia debet esse vt neruus qui nõ frangitur, et si plicatur nõ extenditur nec lentescit, vnde iudex qui iustitiã nõ reddit, sed sceleribus se maculat perdit dignitatem et meretur oi dignitate et priuilegio exui. l. pen. de veteranis. lib. xij. quare iudex qui nõ habet manus mundas a turpitudine maculatur, quia lex precipit mundas esse manus i auctẽn. vt iudi. sine quoquo. §. si quis aũt. et in auc. quõ oportet. §. si qs aũt et de man. prin. §. oportet. decet esse contentũ his que sibi a fisco dantur in auctẽ. de man. prin. §. festinabis, et si secus agat debet fidẽ nõ custodire vt

5 ibi. † Et ille talis iudex qui male se habuit debet prius satisfacere illis quos leserit, et deinde puniri, in auc. de administra. §. si qs. col. vij. et de super. exa. l. j. et in quib. cau. colo. l. j. per. d. Luc. i. d. l. iudices.

SVMMARIVM

1 Subditi an teneantur officiales officium suum male gerentes apud principem accusare.
2 Iudicẽ vnusquisque accusare potest post depositum officium.

1 Sindicantur officiales, † quia ipsi qui subditi sunt ex necessitate tenentur iudices in officio excedẽtes, et auro iustitiã barratantes principi nuntiare. in auc. vt iudi. sine quoquo. §. necessitate, ver. hoc et, et si nõ fecerit grauiter punientur i psonã, vt ibi et alias pecuniaeliter. in auc. de annu. §. sancimus. vel. x. lib. auri. l. j. §. sunt. C. de priui. schola. lib. xij. † Et datur licentia vnicuique post depositũ

2 officiũ iudicẽ accusare. l. iustissimos. de offi. recto. puin. Et debent subditi ad hoc cũ summa cautela et tẽperantia procedere, vt de iudicibus nõ fiat maior querela quam iniuria iudicũ sit grauior quam subiectorum inuidia quam cõmissorum pretia, sepe. n. qui verecũdijs pure delinquerunt accusati insolentiores fiũt, et qui occulte furati sunt postea palã latrocinantur, vt ait Egisippus de bello iudaico, lib. v. quam rapacitas iudicũ subiectis eorum necessitatem inducant rem in publicũ deferendi. x. q. iij. c. inter cetera.

SVMMARIVM

1 Iudices qui publicas pecunias subtraxerunt sindicãtur. Sed qua pena puniri debeant vide in nu. 2.
3 Pecunie quando dicantur incorporate in fiscum.
4 Officialis qui exegit pecuniam publicam non potest illã in vtilitatem ipsius conuertere.
5 Subtrahẽs pecuniã quam nõ administrat tenetur lege Iul. peculat⁹. Ille vero qui administrat ipsaz pecuniã tenetur lege iu. de residuis.

1 Sindicãtur † etiam officiales de subtractis ex pecunia publica si eã quoquo modo intercipiant vel alio metallo cõtaminẽt vel radãt vel in rẽ suã cõuertãt, vel si in libris, vel tabulis publicis deleuerint, vel mutauerint vel minorẽ pecuniã ascripserint quam perceperint, vel quam vendiderint, vel locauerint aliquid. ff. ad. l. iul. pecul. l. j. et. l. iiij. et. l. qui tabulã. Vel si ruptis thesauris publicas pecunias substulerint, aut si fuerint negligẽtes. l. si hac lege. eo. ti. vbi tex. sin. qd quidã clarissimus cũ iuuenis esset archam in templum ponere vbique iuuenẽ includere qui post tẽplũ clausum de archa exiret et de

2 tẽplo multa subtraheret, fuit nunquam iuuenis ille deportatus. † Est aũt pena peculatus capitalis aduersio contra iudices qui tpe sue administrationis publicas pecunias subtraxerunt, et cõfaciẽtes et qui scienter ab his pecunias subtractas susceperint. l. fi. eo. titu. sm Azo. in summa illius tit. et. l. fi. vbi glo. C. eo. qui dicit quod est deportatio. Tenetur et officialis. l. iul. de residuis apud quẽ pecunia publica quã administrat ex aliqua rõne tota vel pars residet. vel si pecuniã publicam in aliquẽ vsum acceptã retinuit et nõ erogauerit. l. ij. eo. tit. qua lege iulia tenetur in quadruplũ qui subtraxit pecuniã in fiscũ icorporatã palã, vel clã d. l. iiij. et. l. aufert. in fi. de iur. fis. et. C. de his qui ex pu. ratio. l. qui in cõtibus. et. l. defensionis facultas. Sed qñ nõdũ erat incorporata in fiscum, puta quia debitor fisci exigit in fraudẽ fisci tenetur in duplũ. l. auferre. §. qui aliquid. de iur. fis. sm Bar. in. l. sacrilegij. ad fi. ad. l. iul. pecu. de iure vero cõstitu. regni, vide in cõsti. officiales. de officialibus reip. vbi punitur pena capitis si furatur pecuniã publicã incorporatã, qd est verum sm And. ibi in magna quãtitate furetur et iustitiarius et actorum magistri qui subtrahunt bona fiscalia puniuntur in nonuplũ et si subtraxerũt a priuatis quadruplũ, vt in. c. regis Caroli ad hec volẽtes de duplicãdis gagijs contra officiales et erarios curie et preceptores prouentũ seu magistros camere qui subtrahunt prouentus curie et illos nõ scribunt in libris, vel si scribũt minus scribunt, vel quia remittũt prouẽtus curie pro vno exenio quia tenentur vt. s. Hac et. l. tenentur capitanei et iustitiarij qui integros prouentus nõ scribunt in libris, et et illos remittunt gratis vel amore, hoc nõ pñt per

3 predicta. † Dicuntur aũt incorporate pecunie vel bona in fiscũ per apprehensionẽ vel descriptionẽ in libro, vt in. l. si qñ. et in. l. fin. de bo. vacã. lib. x. et in. l. facultas. de iure fis. vbi dicit Bar. quod per depictionem armorum et fit incorporatio, et gl. in. l. pacta cõuenta. in fi. ff. de contrahen. emp. dicit qñ est scripta i libro procuratoris cesaris, et vide bar.

4 in. l. de his qui in publica collatio. dicentem † quod officialis qui exigit pecuniam publicã nõ põt illã in suos vsus cõuertere vel mutuo accipere nec in aliã vtilitatẽ trãsferre. l. ij. eo. tit. dicens quod conseruatores monete qui pecuniã cõis deputatã ad salariũ doctorum conuertunt in solutionez stipendiariorum quod tenentur cõi, et sunt grauiter pu

5 niendi. ¶ † Et differũt ista quia lege iulia peculatus tenetur qui subtrahit pecuniã quam nõ administrat, is vero qui administrat ipsaz pecuniã tenetur lege iul. de residuis. gl. est in. l. j. C. ad. l. iul. pec. quã sic declarat ibi Saly.

Sindicantur et iudices de sententijs male prolatis, vt. j. in versi. sñia. et in ver. corruptio. et in ver. appel. et in ver. lis sua. ¶ Sindicantur et de iniustitijs et alijs, vt. j. in ver. iudex. et in ver. corruptio. et in ver. officialis. ¶ Sindicantur et de negligentijs, vt in ver. negligentias. ¶ Sindicantur et de salarijs, vt hr. j. i ver. salariũ.

SVMMARIVM

1 Iudices octo modis peruertunt iudicium.
2 Aurum diligens non iustificabitur.

Sindicatur iudex qui negligit maculatur dignitatẽ suã nõ solũ furtis et extorsionibus. l. iudices. de digni. verum et rectũ iudiciũ puertẽdo.

1 † qd fit octo modis, vzc timore, cupiditate, odio, et amore. xj. q. iij. quatuor. et qñ pauperibus i iudicio nõ miseretur. xxiiij. q. iiij. est iniusta. Et exo. xxiiij. vij. et. viij, nimia seueritate et nimia remissione. xlv. di. disciplina, et ignorantia. insti. de obli. que ex quasi delicto in prin. et. d. c. quatuor. Vnde debet quod officialis nõ debet assumere magratũ vt cõstni, et pecunie lucro deseruiãt. l. ad splẽdidioris de dí uer. offi. li. xij. vnde Ambr. de offi. dicit quod munera a iudicibus affectari insidere miserrimis animis cõsueuit. et de indi. l. pperãdũ. §. sin

2 aũt vtraque. † et qui aurum diligit nõ iustificabitur. Eccle. xxxj. vbi satis de hoc, et postremo ignis deuorabit tabernacula eorum qui libenter munera recipiunt, hodie vero in regno cupiditatis satis abũdat, ibi quidã iperat aurum, iudicat argẽtũ remouet passio promouet affectio silent leges et canones rõ et equitas proscribuntur ibi nullius quam si mereatur, sed oẽs cõtũ dare sufficiat. Extimare ibi omne tribunal pecunijs, expugnatur ibi nulla integritas, nulla fides ibi ad iustitiã reddẽdam non iustus Deo quẽritur, sed magis contra Deũ pecunie venerantur, vnde iudices magis potentibus quam iustitiam postulantibus deferunt. in auc. vt iudic. sine quoquo §. si vero.

SVMMARIVM

1 Officiales nõ solũ tenentur iniuriarum ex verberatione sed et si manus leuauerint ad percutiendum, et si non percusserint.
2 Officialis qui verberauit appellantem tenetur. l. iul. de vi pub.
3 Officialis inferens manus violẽtas in subditos punitur. Et quid si fecerit prouocatus a subdito. et nu. 7.
4 Clericũ offendens ex casu fortuito non est excõmunicatus.
5 Baro potest leuiter verberare subditum ex causa.
6 Familiam cohercere quis põt iure patrie potestatis.
8 Verba magistratus prolata quod quis se reducat ad frugem melioris vite nõ infamant illum contra quem emittuntur.
9 Pretori licet aliquem insolentem increpare verbis et corrigere.

Sindicãtur et offiãles qui violentas manus in sue iurisdictionis subditos iponũt ipsos verberãdo vel psonaliter eosalijs iniurijs afficiendo, nã tenentur actione iniuriarum. l. j. §. iniuriaz autẽ. in ver. quoties manus inferunt. et. l. lex cornelia §. j. in ver. pulsatus. et verberatus. et. l. nõ solũ. in pn. de iniur. † Nã nõ solũ tenentur iniuriarum ex

1 verberatione, verum et si manus leuauerit et sepe territus quasi vapulaturus et si nõ percusserit. l. apud iul. §. j. eo. tit. et est tex. expressus

in magistratu verberãte subditũ. in.l.nec magr̃atus.eo.ti.vbi dr̃ ꝙ
si quid magistratus iniuriose fiducia officij fecerit iniuriaꝝ actione
2 tenebit̃ ⁊ vr̃ tex.in.l.iu.ff.de vi pu.† ꝙ offãlis qui appellantẽ neca
uerit vel verberauerit,aut aliquid in eius ꝑsonã fieri iusserit ꝙ tene
tur.l.iul.de vi pu.⁊ ẽt est decisum ꝑ ꝯstõnẽ regni. Eos in tit.de in-
iuria curia illa.l.iij.ꝙ remoneat̃ ab officio,⁊ puniẗ pena tertie par
tis bonoꝝ,vt in.d.ꝯsti. Que tñ vñr limitari posse,vt vera sint qñ of
ficiales temere ex ꝓposito violẽtas manus in sue iurisdictioni sub-
3 ditũ iniecerint aĩo iniuriandi aut verberandi.† Nã si hoc fecerit ꝓ
uocatus a subdito,vt qꝛ inuẽtus fuerit per ipsum officialẽ in rixa ⁊
tumultu, aut briga,⁊ officialis occurrerit ad sedandũ rixã vel brigã
⁊ verberauerit rixãtes ⁊ tumultuãtes nõ desistentes,naꝫ non tenebi
tur,qꝛ ad eius officiũ spectat rixas ⁊ tumultus sedare qui si nõ oc-
currat puuat̃ officio. Cy.in.l.seruus.de noxa Bar.⁊ Bal.in.l.j.
de offi.ꝑfe.vr. Bal.in.l.nullus.C.de sum tri.⁊ iõ sibi ꝑmitti ̃cã se
dandi tumultũ aliqñ leges trãsgredi ⁊ ipsos tumultuãtes sic in ꝯspe
ctu populi punire,⁊ verberibus afficere, ar.l.si qs ex tardato.in.§.
eius.ff.de inu.⁊ irri.test.⁊.l.q cedẽ.ff.de sica ⁊ ꝑ not.in.l.ꝯstõnibꝰ
ff.de appel.⁊ no ꝑ Inn.in.c.j.ð ꝯsti.vbi dixit ꝙ lꝫ aliqñ leges trã
sgredi,quẽ sequit̃ Bal.in.l.⁊ si seuerioꝛ.de infami.⁊.l.quid ergo.
§.pena grauioꝛ.ff.eo.tit. Vel ẽt qñ officialis esset in aliqua celebri
tatẽ ꝑncipis,vel vt arceret populũ, ⁊ nõ turbaret celebritatẽ vel lu
dos pꝛincipis pꝛepositus ad custodiã ꝑsone pꝛincipis,quo casu ver
berãdo insolẽtes ⁊ turbãtes nõ tenebiẗ,qꝛ rõne officij hoc facit. ar.
4 tex.in.c.si vero.de sen.excõ.vbi no.tex.† ꝙ si officiarius turbã ar-
cẽdo irruẽtẽ nõ ex deliberatione,sed foꝛtuito casu clericũ ledat non
est excõicatus vbi gl.no.dicit ꝙ qñ hoc accidit casu foꝛtuito nõ ex
pꝛoposito nõ iputat̃,qꝛ foꝛtuiti casus ꝓuideri nõ pñt.c.ioãnes.⁊ c.
pe.de ho.ff.de admi.reꝝ ad ciui.l.ij.§.si eo tpe,ð custo reo.l.nõ est
qꝛ nulla temeritas põt in eo iputari,sed excusat̃ rõne officij,qꝛ alias
nõ excusaret̃ qñ debuit ꝓuidere,an ex facto suo posset iniuria irro-
gari.ar.c.fi.de iureiu.⁊ facit tex.cũ gl.in.c.cũ volũtate.eo.tit. de
sen.excõ.vbi hr̃ ꝙ rõne officij lꝫ ꝙ alias nõ liceret,vbi gl. no. dicit
ꝙ quis põt cõpescere suã rẽ ipediẽtes.c.j.⁊.c.pꝛeterea. extra de
5 of.deleg.† Sic baro põt leuiter verberare vassallũ ex cã,vt in ꝯsti.
regni.si vassallus.de fideiuſ dñi a vassallis,vbi gl no.q̃ ponit cau-
sas quare põt verberare, ⁊ in ꝯsti.vt dignitatũ vbi qualr̃ puniẗ ru-
sticus vel alius q militẽ verberauerit,vel ecõtra miles q rusticũ ver
6 berat.† Nã ⁊ alias qui põt familiã suã cohercere iure patrie prã-
tis.xxiij.q.iiij.c.duo ista ⁊.xlv.di.c.salomõ.⁊.c.disciplina.⁊.C.ð
emẽ.ꝓpinquo.l.pꝛeceptoꝛis.ꝭm gl.in.d.c.cũ voluntate, vbi rõne
officij qs põt cõpescere,⁊ leniter verberare turbãtes diuinũ officiũ,
sic ẽt si quis turbaret silẽtiũ curie vel exercitiũ iustitie si apparitoꝛ
in ipsum manus iniecerit nõ tenebiẗ si ex ea cã facit ar. iuriũ ꝑdicto
7 rũ.† Vel si quis repertus in rixa vel cũ armis,vel i delicto fecerit
resistẽtia ꝯ officialẽ,si verberat ipsum nõ tenebiẗ iniuriaꝝ. ar. not.
in.l.cũ seruus.C.de his qui ad eccle. ꝯfu.ad q̃ vide late scripta.j.in
ver.resistẽtia.in.c.an si iudex.in fi.c.⁊ ista pꝛobant̃. Ang.aũt in.l.
nõ solũ.in.§.adycit̃.ff.de iniur.in ver.locis.reipu.q per illũ tex.di-
xit qð si mates potestatis ꝑcusserit aliquẽ cũ baculo sui officij ꝙ nõ
semper deberet puniri ꝑ sindicatoꝛes, imo dꝫ iqri de cã ex qua fue
rit ille ꝑcussus,⁊ qd faciebat ꝑcussus,⁊ cã ꝑcussionis dꝫ deduci in
defensionibus multis dicẽs pluries defendisse q̃ not. qꝛ quotidia-
na. Et idẽ puto qñ nõ verberibus sed iniurijs verbalibus ex aliqua
cã pꝛoꝛruperit officialis ꝯ insolẽtes ⁊ iurisdictionẽ turbantes aut ir
reuerẽtes ⁊ impoꝛtuni,qꝛ nõ tenebiẗ in sindicatu.arg. iuriũ pꝛedi-
8 ctoꝝ,⁊ facit.C.de infami.l.interlocatio.† vbi verba magistratus ꝓ
lata ꝙ quis se reducat ad frugẽ melioꝛis vite nõ infamãt illũ cõtra
quẽ emittunt̃,⁊ facit eo.tit.l.verbũ.vbi iperatoꝛ vocauit aduocatuꝫ
alterius partis calũniatoꝛẽ.⁊ facit tex.ff.de infa.l.ob hec ꝟba.⁊ fa
cit tex.ff.de iureiur.l.si duo patroni.§.fi.in fi.ver.impoꝛtune noli iu
rare.in quibus colligit̃ ꝙ lꝫ pꝛetoꝛi aliquẽ insolẽtẽ vel ipoꝛtune agẽ
9 tẽ increpare verbis ⁊ coꝛrigere, † ⁊ facit tex.in.l.iniuriaꝝ. in.§.is
qui iure,⁊ in.§.que iure pñãs.ff.de iniur.⁊ eo.tit.l.itẽ apud labeo-
nẽ.§.adycit̃.in ver.honoꝛẽ peculiariter attẽtãtẽ,⁊ q̃ hñr.ff.de infa-
mi.l.ictus fustiũ.vbi qñ iudex extraoꝛdinarie ꝓcesserit ꝯ aliquẽ in-
uẽtuꝫ in delinquẽdo. Que oĩa sunt not.ad excusa. officialiũ verbis
vel fustibus ꝯ insolẽtes ꝓcedẽtibus vt non teneant̃,⁊ hñ facit text.
cũ gl.in.l.ictus fustiũ.s̃.alle.vbi officialis ꝓcessit ad verberationeꝫ
ꝯ filiũ qui fuerat per familiam in delicto depꝛehensus, vel in noto-
rio aut ratione confessionis extraiudicialis.

SVMMARIVM

1 Officialis recipiens aliquid per concussionem pꝛetextu officij cri-
minaliter punitur recepta restituit,⁊ nu.3.4.5.et.7.
2 Concussio quid sit,⁊ nu.19.
6 Cõcussionis crimen soꝛdidũ appellatur.
8 Iniuriã patiẗ qui iniuste ad iudiciũ trahitur.
9 Metus factus per officialẽ potestatis nõ pꝛesumiẗ factus de sciẽ-
tia potestatis.
10 Officialis etiã nauẽ ꝯstruere pꝛohibetur in pꝛouincia quaꝫ admini
strat.
11 Preces tyranni equiparantur metui.
12 Rogitus domini habet vim pꝛecepti.
13 Contractus tyranni ex ipso iure nullus.
14 Iudicis vultus terribilis ꝯ delinquẽtẽ nõ inducit impꝛessionem.
15 Metus iustus nõ induciẗ ex minis factis malefactoꝛi.
16 Concussio vel terroꝛ semper pꝛesumitur inferi ab officiali.
17 Cõcussio est triplex.
18 Officialis debet esse terribilis pꝛopter officium suum.

Iudicantur ẽt officiales si ꝯcessionẽ fece
rint in officio eoꝝ faciẽdo ali
quẽ reddimi dicẽdo carcerabo vel granabo te nisi de-
deris mihi tantã pecuniã.l.j.ff.de ꝯcuſ.ista qdẽ appel-
lat̃ ꝯcussio hoc est per vim pecunie extoꝛsio ꝭm Bar.in.l.iul.de vi
1 publi.vbi sic declarat ꝯcussionẽ. ¶ † Nã officialis pꝛetextu officij
recipiens aliquid per ꝯcussionẽ recepta restituit,⁊ criminaliter pu
2 niẗ.l.ꝙ euitãde.de ꝯdi.ob tur.cãm. ¶ † Dr̃ aũt ꝯcussio quasi inti
moꝛatio ꝭm Odof.in.l.iubemus.ad.l.iul.repe.⁊ idẽ Bar.in.l.j.ð
nau.li.x.dicit ꝙ officialis inferens metũ vt ꝑꝑ hoc extoꝛqueat pecu
niã dr̃ cõmittere ꝯcussionẽ ꝑ.d.l.j de ꝯcussio.⁊ vr̃ text. ⁊ gl.in.l.si
quis ꝯcusserit.C.ad.l.iul.de vi ⁊ in.l.iubemus.eo.ti. vbi ð extoꝛsio
nibus officialiũ,⁊ vide tex.not.ad hoc ꝯ officiales ꝯcussiones sub ꝑ
textu liciti vel illiciti cõmittẽtes in.l.illicitas.§.illicita.⁊ in.§.ne te-
nuis de offi.pꝛesi.⁊ ꝑꝑea officiales hoies redimentes in re magna
parua aut tenui puniri debẽt quẽ tex.not.bene ꝯ illos officiales qui
dicut ꝙ rex dꝫ venire ad ciuitatẽ ⁊ debẽt ꝯcedi posate in domibus
ciuiũ vel aliqua ipositio fieri,⁊ ob hanc cãm aliquid extoꝛquent ab
aliquibus ne illos grauẽt vel poꝛcellos a rustico dicẽtes ꝙ dꝫ veni
re superioꝛ ad ciuitatẽ ⁊ dꝫ sibi fieri pꝛandiũ qð dꝫ puniri, ideo ꝯsu
lui alias ꝑ ista iura ꝯ officiales regni vel magistros iuratos qui va
dũt exigẽdo ꝑ ciuitatem vtẽsilia pꝛo aduẽtu iustitiarij vt faciãt sibi
pꝛandia ꝙ dicunt̃ ꝯcussionẽ inferri,⁊ tenent̃ ⁊ puniendi sunt nisi de
3 hoc sit ꝯsuetudo in ꝓuincia.⁊ no.bene tex.in.d.l.j.ff.de ꝯcuſ.† ꝙ si
officialis simulat dicens habere in mãdatis a rege certũ qd ⁊ extoꝛ
serit pecuniã vel alið ab aliquo ꝑꝑ istũ timoꝛẽ ꝙ dꝫ puniri extra oꝛ
dinẽ,⁊ restituit data,nã isto crimine tenet̃ ẽt officialis q occasione
sue dignitatis vel officij aliquẽ opꝛimit vel cria minant̃.l.ij.eo.tit.
⁊ in gl.ibi qui ẽt crie falsi tenet̃.l.j.§.j.ff.de fal.vbi dicit gl.de nũcio
4 qui per pecuniã retulit aliquid falsum iudici. † vel si iudex accipit
pecuniã cã remittẽdi alicui penã in quã dicebat gratis relaxare,qꝛ
est ꝯcussio,⁊ falsitas vt ibi,⁊ vide q̃ habes.j.i c.an si ẽ fcã cõpositio
5 per officialẽ,† ⁊ no.gl.sing.in.d.l.j.de ꝯcuſ.ꝯ officiales nũtios qui
dicũt ꝙ habẽt iussuꝫ ꝑsidis,vt quẽ capiãt,⁊ veꝝ nõ dicũt,⁊ ꝑꝑ hũc
timoꝛẽ aliqd exegerit ab illo ꝙ tenent̃ crie ꝯcussionis, ⁊ puniuntur
6 multis modis,vt dicit ibi gl.in.l.j.vbi gl.ff.de calũ.† vbi ð isto crie
ꝯcussionis ꝙ soꝛdidũ appellat̃,⁊ tũc cõmittit̃ qñ ꝑ pecuniã aliquid
fit qð fieri nõ dꝫ,vel nõ fit,qð fieri dꝫ ꝑ calũniã quãdã,lꝫ in crie pe
culatus sufficiat accipere pecuniã ꝓ aliquo faciẽdo vel nõ faciẽdo
7 per illã gl.⁊ ꝑ.l.j.ij.⁊.iij.ff.ad.l.iul.repe. † Et adde ꝙ officialis q
vt cõponat aliquẽ de quo nihil ꝯstat sepius citãdo ⁊ mãdãdo illuꝫ
facias venire ad iudiciũ,ꝙ iniuriaꝝ tenet̃,ar.l.itẽ apud labeoneꝫ.
§.si quis nõ debitoꝛẽ.ff.de iniur.⁊.l.si iniurie.eo.ti. Bar.⁊ gl.in.l.
8 fi.ad turpil.⁊ Inn in.c.nouit.de iudi.vbi dicit † ꝙ iniuriã patiẗ q
iniuste trahiẗ ad iudiciũ,⁊ silr̃ ꝯcussio dr̃ qñ timuit me oppꝛimi a ma
gistratu saltim mediocri,⁊ iõ vẽdidi ei fundũ,qꝛ tũc vẽditio rescin-
dit̃.l.si ꝑ ipꝛessionẽ C.qð me.cau.q̃ lex loqt̃ ꝭꝫ Azo.in sum. ꝙ me.
cau.in officiali mediocri.⁊ Bar.exẽplificat in his q positi sunt ad
denũciandũ maleficia ⁊ similes ꝭm eũ in.l.aufert̃.§.qð a pꝛeside.ð
iur.fiſ.⁊ Bar.in.d.l.si ꝑ ipꝛessionẽ.dicit ꝙ est ipꝛessio in officiali
qñ dixit ꝙ ꝯ eũ de crie ꝓcederet. Et ibi ẽt vide Cy.⁊ Bar.in.l.no
uissime.ꝙ fal.tut.auctio.vbi dixit de officiali q facit aliquẽ spolia-
re vt toꝛqueat,qui ꝑꝑea ꝯfitet̃ ꝙ vr̃ ex metu ⁊ ipꝛessione ꝯfiteri. qñ
aũt allegat̃ metus officialis, tunc dꝫ pꝛobari metus talis officialis,
qꝛ ex sola dignitate nõ ꝑsumit̃ quis metũ inferre.l.ad inuidiã.cod.
9 tit.vbi dicit Bal.† ꝙ metus factus ꝑ officialẽ pñtis nõ ꝑsumit̃ fa
ctus de ꝯscia pñtis de quo ꝑ cano.in.c.cũ ad sedẽ.de resti.spo. Et
aduerte ꝙ lex ad inuidiã hꝫ locũ i officiali sine iurisdictione qꝛ si iu
risdõnẽ hẽret nõ liceret sibi emere, ⁊ vbi emeret inferẽdo metũ oc
casione officij hꝫ locũ.d.l.ꝑ ipꝛessionẽ.s̃.allega.ꝭꝫ Bar.in.d.l.au
fert̃.§.

10 ferē.§.ꝙ a preside.de iure fis.vbi est singu.tex.† ꝙ officialis in pro
uincia q̄ administrat ꝓhibet̄ ēt nauez ꝯstruere,ꝛ vide.d.Bar.ibi
an possit emere aliq̄d i.d.ꝓuincia,ꝛ vide And.de iser.i tit.de feu.
guardie,vbi distinxit si officialis pōt ꝯhere in sibi decreta ꝓuincia,
11 ꝛ adde p̄dictis † ꝙ ꝯctus celebratus cū tyrāno vel potente ꝑꝑ im
portunas eius p̄ces q̄ metui eq̄parant̄,ꝙ dr̄ impressiuus quo ad re
scissionē,ꝛ nō tn̄ ſm Inn.in.c.petitio.de iureiu.ꝛ Bar.in tract.de
tyrāno.in.vj.q.ꝛ idez si ꝯhat̄ ꝑꝑ eius blāditias q̄ metui eq̄parant̄,
gl.i.l.j.si rector ꝓuincie.ꝛ.l.j.ꝙ iussu.ꝛ gl.i cle.j.in verbo horta
12 mur.de rest.in integ.† Nā rogitus dn̄i hz vim precepti ſz Bal.i.l.
fi.ꝺ bonisq̄ li.i.§.necessitatez.allegā.gl.i.l.j.ꝙ iussu.ꝛ dicit Bar.
in trac.p̄dicto ꝙ q̄diu durat tyrānus,durat metus eius,ꝛ Bal.in
13 l.decernimus.de sa.san.ec.ꝛ dixit Bar.in.l.j.de ꝯctibꝰ indi.† ꝙ
ꝯctus tyrāni est ipso iure nullus,lz Bal.in.l.decernimus,dicat q̄d
est aliq̄d,sed venit rescindēdꝰ,tn̄ i.l.si ꝑ ipressionez tn̄ ꝯriū ꝛ rectiꝰ.
ꝛ vide no.i.l.fulcinius.in.§.j.q̄bꝰ ex cau.i pos.ea. ¶ Et limita p̄di
cta hr̄e locū qn̄ tyrānus esset solitus iferre dānū his q suis p̄cibꝰ nō
obediūt.ita Abb.sicu.i c.fi.q cle.vel voue.vbi tex.ꝛ gl.optima.ꝛ
idē in ꝯctu celebrato ꝑꝑ terribilez vultū potentis,vt singl̄r dicit Jo.
and.i.c.q̄ ꝑꝑ.de ele.i.vj.quez refert Bal.i tit.de pa.iu.fir §.iniu
14 riā.i vsi.feu. ꝛ i.§.itez sacrā.vbi ēt dicit † ꝙ vultus terribilis ꝯ de
linquentez nō iducit ipressionez,q̄ iudex dz se oñdere terribilez de
linquentibꝰ,vt i auc.de mā.p̄n.§.talez,tn̄ ꝯ inocentes est illicitus
talis metus nisi ad p̄ludia veritatis.l.fi.C.ad sille.ꝛ idez Bal i.l.j.
15 C.de ꝯfes.i.ij.car.dixit † ꝙ ex minis factis malefactori nō inducit̄
iustus metus de quo ꝑ ipsuz in.l.ij.de his q ꝑ me.indic.ꝛ ita itelli
git q̄d dr̄ i.l.de pupil.de no.ope.nū.in.§.si qs ipsi p̄tori.ꝛ in.l.j.C.
si quacūq; p̄di.pote.de verbo duro ꝑ iudicez ꝓlato ꝯ aliquē ꝙ idu
cit suspitionez iudicis vt sic itelligat̄ suspectus,vt.s.ꝛ vide Bal i.l.
16 si mulier.§.si duos.ff.ꝙ me.cā.† ꝛ adde q̄ sp̄ ab officiali p̄sumit̄ cō
cussio vel terror inferri ſz Cy.ꝛ Bal.i.l.nouissime.ꝙ fal.tu.auc.
ꝛ dixit ibi Bal.ſm Cy.in.l.ij.ꝙ met.cā,q̄ lz qs sit relaxatus per
offālē sp̄ p̄sumit̄ istare metus ne iterū cōpellat̄,q̄ idē est cōpelli vel
adesse timorē ne cōpellat̄ ꝑ.l.nā ꝛ seruius.de neg.gest.ſz Cy.i d.
l.nouissime,ꝛ est tex.no.ſm Bal.in.l.si rē.de le.iij.ꝛ non solū fcā
sed ēt verba magr̄atus inferūt iustū metū ꝛ ꝯcussionē.l.q in aliena.
§.celsus.de acq.he.ꝙ relinq̄t arbi.ind.ſm doc.ibi,ꝛ vide Bart.
17 pulchre in.d.l.nā ꝛ seruius,ꝛ vide Bal.in.d.§.itē sacrā.† vbi de
triplici ꝯcussione vcz ꝑ minas potētis ꝛ ꝑ carcerē verba incarcera
tionis ꝛ metus violētus suspitionis ꝑ.d.l.nouissime.ꝛ adde tex.in
18 l.ij.C.ne rustic.ad vllū offi.† ꝙ officialis dz esse terribilis ꝑꝑ suum
officiū.ꝛ facit.l.ij.de di.of.ꝛ.l.iij.ff.q̄d me.cā.ꝛ de offi.p̄si.l.illici
tas.§.ne tenuis.s.alle.ꝛ.l.j.C.si rector ꝓuin.ꝛ vide sing.Bal.in ti.
de pa.ꝯstā.i ꝟ.pactiones q dicit ꝙ pacta inita timore princi.vel
ꝑ ipessionē nūciorū eius sunt irrita ꝛ cassanda.alle.Jo.an.in.c.j.de
pref.in.vj.dicere ꝙ idebita seruitia p̄sumunt̄ extorta ꝛ ꝯ p̄tātes p̄su
mit̄.C.de testa.l.volumus.ꝛ de fun.limi.l.j.li.xj.ꝛ de oi agr.des.
l.q ꝑ potētiā ꝛ dixit Jo.an.in addi.Spe.in ti.de vsur.ꝙ si subdi
tus remittat superiori vsuras ꝓ modico nō tenet remisso,q̄ presu
mit̄ fieri ꝑ metū,q̄ ille superior posset sibi facere impressionē in col
lectis,vel si subditus esset sibi obligatus insolidū alijs,nā posset eum
exigere insolidū alijs dimissis,ꝛ iō erit cā timoris ſm eū ibi,ꝛ adde
ꝙ singl̄r Inn.i.c.q̄relā.de elec.dixit ꝙ ꝓhibitio ois ꝛ verbis facta
ab illo cuius ꝓhibitio inducit metū terribilē hr̄,ac si manu armata
ꝓhibitio talis fieret q̄d est ꝯ nobiles ꝓhibentes agrū alicuius labo
19 rari,ꝛ vide oino.j.in.c.an si est facta cōpositio.† Et de ꝯcessione,vi
de in.l.quoties.C.de digni.li.xij.vbi dr̄ ꝯcussio qn̄ qs cogit̄ dare fi
deiussoriā cautionē,ꝛ dixit Bar.in.l.iij.C.ad.l.iul.repe.ꝙ officia
lis faciēs ꝯcussionē ꝛ barratariā pōt ab oibus accusari,ꝛ vide.j.in.
c.an si officialis,aliquid exigat ꝛ detur thesaurario communis,in
ver.iudex male iudicans.

SVMMARIVM

1 Inferior a principe lz habeat p̄tātem officium cōcedendi ꝛ remouē
di,tn̄ remotuz ꝑꝑ delictū amplius reducere non pōt.ꝛ nu.2.
3 Obliuio presumitur per decem annos.
4 Officialis nō debet refirmari in officio nisi primi officij rationem
reddiderit.

S Indicatur ēt officialis si aliquo t̄pe fuit in
isto officio,ꝛ ab eo remotus fue
rit vel depositus rōne delicti.Quia nō lz amplius offm̄
illud repetere,nec motu ꝓprio p̄ncipis ꝯcessū pōt exer
cere.l.si qs aliq̄d.de succe.ꝛ Archi.lib.xj.ꝺ diuer.of.l.ij.li.xij.ꝛ
Bar.plene in.l.iij.ad.l.iul.repe.nisi p̄ncipis indulgētia ex certa
scia esset sibi ꝯcessa talis delicti venia,ꝛ ifamia remissa.l.si aliquis
1 de cohorta.lib.li.xij.† Aliꝰ aūt a p̄ncipe inferior lz hēat p̄tātē offi
ciū ꝯcedēdi,ꝛ remo.tn̄ remotū ꝑꝑ dlictū ampliꝰ remittē n̄ p̄t.l.fi.ff.
de offi.ꝓcu.cesa.ꝙ no.ꝓ.electoribus q hn̄t offm̄ eligēdi officiales
de quibus in.l.j.ff.ad.l.iul.de ambitu,q̄ nō p̄nt remotū ꝑꝑ delictū
amittere.Et ēt si sit remotus ab officio ꝑꝑ inhabilitatē ꝑsone vel vi
tiū nō pōt amplius ad illud officiuz aspirare sine principis iussione
ſm Bal.in c.j.§.si duo.de pace tenē.alle.l.si aliquis.de succes.ꝛ
2 ar.ꝛ.l.j.C.si rector ꝓuin.† imo ēt si qs fuit vno anno in officio non
pōt vlterius in ipso admitti.l.j.C.ad.l.iu.de ambi.Quod fallit i as
sessore,ꝛ in ꝓconsule.l.ante pe.de of.ꝓcon.ſm vnā lec.in hoc tn̄ ꝓ
uident statuta terrarū,q̄ in aliquibus ciuitatibus sunt statuta ꝙ ille
qui fuit semel p̄tās in ciuitate nō possit esse ꝑ annos.x.cuius statu
3 ti rō vr̄ † q̄ per.x.annos presumit̄ obliuio.l.si id q̄d.in prin.de ac.
pos.ꝛ no.gl.Bar.Ang.ꝛ Bal.i.l.j.C.de ser.fug.ꝛ ita vidi statu
ta in aliq̄bus p̄tibus italie,tn̄ hoc nō seruat̄ in regno in nō deposito
aūt ab officio,sed ad huc presidēte in officio,lz ei istud offm̄ repete
re ꝛ ꝯtinuare finito t̄pe ēt si illud precibus obtineret a p̄ncipe.d.l.
j.de ambitu.C.in tex.ꝛ gl.presertim qn̄ princeps motu ꝓprio illud
ꝯfirmaret,q̄ posset illud exercere.gl.in.d.l.j.Quia nō credit̄ prin
cipē illud ꝯfirmare nisi exigēte opportunitate subiectorū,tn̄ alij ife
riores a p̄ncipe nō possent illū ꝯfirmare nisi i defectu aliorū,in auc.
de defen.ciui.§.fi.ꝛ de asse.l.nemo.de ꝓfes.l.magistros,ꝛ iō si ci
uitates habēt priuilegia ꝙ officiales sint annales nō ꝓhibent̄ refir
mari ꝑ p̄ncipē ex certa scia ꝓ cōmodis subiectorū p̄sertim qn̄ esset
officialis singularis industrie scie eminētis ꝙ ob istā cām receditur
a iure,ꝛ a statuto.ar.l.sed reprobari.in fi.ff.de excu.tu.vt dicit bal.
ꝙ ꝑꝑ sciam eminētē maior p̄rogatiua debet̄,ꝛ recedit̄ a numero ꝛ
a iure cōi,ꝛ tex.in ꝯsti.regni de numero offāliū,ꝛ iō tūc valebit re
formatio.Tn̄ finito primo solet ꝯ capitaneos opponi ꝙ nō p̄nt of
ficiū exercere,q̄ est finitū,ꝛ nisi habeat reformationē ex cā legiti
4 ma facta succūbit ꝑ predicta.† tn̄ aduerte,q̄ nemo dz in officio re
formari nisi primi officij rōnē reddiderit,q̄ rō dz in fine anni reddi
l.neminē de suspec.ꝛ archa.li.x.ſz.Bar.ibi q dicit ꝙ nisi fuerit ꝺ
officio p̄mo sindicatꝰ nō dz refirmari in illo officio.ꝛ facit auc.de
colla §.iubemus.ꝛ in.§.si quis aūt.ꝛ est in regno capl'm regine Joā
ne p̄me,ꝙ in hoc expresse ꝓuidet ꝛ dicit Bar.in.l.rescripto.§.de
bitores.de mu.ꝛ ho.ꝑ illū tex.ꝙ nullus electus ad aliq̄d officium
dz admitti aūq̄ sit sindicatus,ꝛ dederit rōnē de alio officio ꝙ ha
buit,ꝛ qn̄ remouet̄ ꝑꝑ negligētiā,vide latius in ver.negligentia.in.
c.offālis ꝑꝑ negligētiā,ꝛ in ver.refirmat̄.ꝛ in versi.remotus.j.ꝛ in
ver.delinquens in officio.

SVMMARIVM

1 Officialem in alio officio stetisse ad sindicatum probatur per scri
pturam que debet fieri de officio bene gesto.

1 Q Uomodo aūt ꝓbabit̄ † istū officialē stetisse
in alio offō ad sindicatū.dic ꝙ ꝓ
bat̄ ꝑ scripturā q̄ dz fieri de offō bn̄ gesto.ꝑ tex.i.l.per
hāc.de no.ꝛ actu.li.xij.vbi iperator Anastasius ꝓui
dit ꝙ in fi.officij det̄ sn̄ia absolutoria,q̄ sn̄ia ꝓbabit,ꝛ erit sufficiēs
ad ꝓmotionē ad alia officia,vt ibi in tex.q̄ erit iterlocutoria vel dif
finitiua ſm Luc.ibi ꝛ sit lr̄a q̄ vocat̄ lr̄a sindicationis,ꝛ facit tex.in
l.fi.de ꝓfes.ꝛ me.ꝛ de pala.sacra.largi.l.q̄dā i fi.ꝛ ꝺ fi.istr.l.solli
bus.ꝛ.ff.de re mi.l.milites.§.missionē.ꝛ de infa.l.ij.§.ignominia.in
qua litera sindicationis hi q se in officio laudabiliter habuerūt sunt
publice cōmēdādi.l.iustissimos.de of.recto.ꝓuin.ꝛ psalmo.xxxij.
rectos decet collaudatio,ꝛ in.l.j.de statu.ꝛ imag.vbi dicit Bar.ꝺ
honore faciēdo officiali in fi.officij.Nā ex hac laude iudices vir
tuosi disponunt̄ magis ad virtutē,q̄ studio bone mētis cōmēdatio
ꝓficiunt ſm Grego.in registrū li.vj.c.xi.ꝛ eꝯ si male gesserint sunt
vituperandi dicta.l.iustissimos.Et est capitulum regni quod non
admittatur quis ad officium nisi ostenderit literas sindicationis al
terius officij ante gesti,ꝛ dixit Bald.notabi.in titu.de pace con
stan.in rubrica quod officiali in signum bone administrationis dan
tur per communitates aliqua iocalia,vel armatura,vel vexilla,
que deinde in signum bone administrationis deferant ad alia of
ficia,ꝛ in eorum interitu ponunt in regalia,vel in fenestris pa
latij.

SVMMARIVM

1 Offensus iniuste ab aliquo officiali potest recursum habere ad quē
cunq; iudicem,vt male acta faciat emendare.

1 f **I aliquis** † opprimatur iniuste ab aliquo officiali pōt recursum habere ad quēcūq; iudicē vt male acta faciat emēdari. Bart. de capua quē refert Lu. de pe. in.l.ij. de lucris aduo.lib. xij. vbi tex. q officiales q erāt i scholis ɔstituti exigebāt a p̄uincialib⁹ elimoniā p ipsis ⁊ eoꝝ aialibus sine pretio bū statuit ibi iperator, vt p̄sides ab his iniurijs tueant̄ p̄uinciales,⁊ ō decu.l.iudices.⁊ vt oēs cāe.l.j.§.offm̄,vbi ēt dicit Luc.q ex negligētia iferioris deuolutit iure ad superiorē p tex.in auc.de qō.§.si vero forsan.⁊ vt diffe. iudi.§.j.⁊ fi.⁊ extra ō of.or.c.irrefragabili.⁊.c.significauit.⁊.viij. q.iij.c cū scimus,⁊ extra de iu.pat.c.ex literis,⁊ qō no. Archi.de exē.c.fi.in.vj.subdēs q hi q in p̄uincijs vicē supplēt iperatoris de bēt vi oppressos liberare ⁊ pupillis ⁊ viduis q facilius opprimūnt a potētibus auxiliū p̄bere. Et nō solū subditos nō contristare,sed etiam non pati ab alijs contristari.xxiij.q.v.regnum.

SVMMARIVM

1 Officiales tenentur criminaliter pro denegata iustitia. Et qñ iustitia dicatur denegata.nu.2.
3 Represalie ɔceduntur non solum propter denegatam iustitiam sed etiam propter moram non exhibite iustitie.
4 Iudex si nō interloquatur vbi dȝ sed fingit se nō audire tunc debet adiri superior per modum querele,⁊ nu.5.
6 Appellari si non possit a sententia alicuius secundum formam statuti,tunc poterit adiri superior per modum querele.

1 f **Iudicantur** † ēt officiales rōne denegate iustitie,vel neglecte p quo tenent̄ cri al'r,⁊ in titu.vt diffe.iudic.⁊ tenent̄ pti ad interesse.l.j.de var.⁊ extraor.cog.nā dixit gl ibi in.§.si vero ɔtigerit q homo efficit̄ paup pp iustitiā sibi denegatā ⁊ pp hoc pōt patriā relinquere. † In quoꝝ declaratione pmo vidēdū est qñ
2 dicat̄ iustitia denegata p iudicē in quo Bal.in tit.de mili.vassal q ɔtu.est in ver.nihil r̄ndemus,dixit q tūc est cū iudex requisitus obmutescit,facit gl.in.l.certū de iudi.fm Bal.vbi alle. And. ō isc. dicētē q q obmutescit ⁊ nō loqt̄ vr̄ iustitiā denegare,† ⁊ ppea pos
3 se ɔcedi represalias nō solū pp iustitiā expresse denegatā sed ēt pp morā nō exhibite iustitie ō qua mora lr̄me ɔstare debet, ⁊ isto casu iustitie denegate pōt hēri pmo recursus ad superiorē. Bal. in.l.ij. vt lite pen.⁊ in.l.ij.de epis.and vbi dixit.q denegata audientia iudicis recurrit̄ ad superiorē vbi alleg.Spec.in tit de ap.§.qb⁹.ver. ⁊.xxij.in gl.ordi in.l.sed si p ptorē.§.si dñ.de mino.⁊ Inn.in.c.interposita.de ap.cano.in c certū.de iudi.⁊ dicit Bal. in.l.fi.C.de sen.vbi alleg.Guil i.l.ait pror.qb.ex cau maio.dicētē† q si iudex
4 nō interloqt̄ vbi dȝ,sed dissimulat fingit se nō audire,sed in cā pcedit q nō pōt appellari,sed dȝ adiri superior p viā querele.p tex. in auc.nemini licere in medio litis.§.cū aūt.⁊ de māda.prin.§.⁊ nō p mittas,⁊ adde Bal.in.l.māci.de ser.fu q dixit q si iudici fuit porrata accusatio ad camerā ⁊ eā recipere denegauit ⁊ sup ea pcedere,q dr̄ negligēs in iustitia ministrāda. ⁊ dixit ēt Bal. in.l.fi.§.j.
5 de tēpo.ap.† q vbi iudex retardat nō appellat̄,sed adit̄ superior p viā querele,⁊ Cy.in.l.j.vbi ō crie,vbi posuit an ista tarditas possit corā ordinario deduci,⁊ vide latius Bal.in.l.sed si p pretorē.§.ij. qb.ex cau.ma.vbi dicit q aduersus dissimulatā negligētiā ⁊ ptelationē iudicis dat̄ restitutio. Idē si iudex grauat dissimulādo, nam dȝ adiri superior ⁊ corā eo tarditas illius duci in querelā,p.l.fi i fi. C.de tēpo.ap.p cano.⁊ Arch.xj.q.j.fm Bal. in.c.j.de inuesti. inter do.⁊ vassal.⁊ dicit Bart.⁊ Moder.in.l.ō pupil.§.si qs ipsi
6 pretori,de no.op.† q si ex forma statu.a snia alicuius nō pōt appellari poterit adiri superior q illū cogat ad iustitiā faciēdā veniendo p q̄relā ⁊ ɔquerēdo de iudice q iustitiā denegat,⁊ tūc superior illū cogat ad iustitiā faciēdā in auc.vt diffe.iudi.in p̄n.⁊ extra ō exce. c.ij in.vj.⁊ facit tex.in.l.fi.de epis.and.⁊ xxxiij.dist.c.⁊ cano.in. c.j dilecto.de appel.quā not.q quotidiana, ⁊ vide p pfectione.j. in septem proximis capitulis.

SVMMARIVM

1 Iudex an amittit iurisdictionem propter iustitiam denegatam,⁊ numero.1.

1 a **N propter** iustitiā denegatā † iudex amittat iurisdictionē,Bal.i;auc.statuimus de epis.⁊ cle.vbi dicit esse spāle in clericis qō amittat iurisdictionē post trinā moni.secus in alijs,vbi Iac.but.ponit de cōitate fladrie qui regsitus a subditis denegauit iustitiā facere pp qō subditi petierūt regi frācoꝝ q p̄uaret iurisdictione sua q male petierūt,q est spāle i illa auc.ergo nō in ɔtū est ius cōe fm qō ius est pena iustitiā denegātis, q incurrit indigna
2 tionem principis,in auc.de man.prin.§.si tibi.† ⁊ tenet̄ parti ad interesse ⁊ punit̄ extra ordinē,nō tñ perdit iurisdictionē.in auc. de q̄stio.§.sup hoc,⁊ in auc.vt diffe.iudi.in p̄n.vt lit.ur.§.j.fm Bal. in.d.auc.vbi ponit̄ qd iportēt ista verba indignationnem , ⁊ ponit Bar.in extraua.ad perpetuā rei memoriā,in verbo indignationē. ⁊ And.de iser.in tit.de pbi.feu.alie.per fede. dixit q recurritur ad superiorem vbi est negligens vel malitiosus in iustitia , ⁊ vide.j.

SVMMARIVM

1 Statutum q non fiat alicui iustitia quomodo intelligatur.
2 Rescriptum continēs iniustitiā est suspectū de falsitate.

f **I per** statutū vel instrm̄ nō dȝ pbatio admitti nisi p aliud instrm̄ ⁊ nō p testes,vt est in ciuitate papie,⁊ in ciuitate neapoli,in dote an dicat̄ iudex iustitiā denegare hoc casu si iudex nolit admittere pbationes testiū,dic q nō,nec pōt pp hoc recurri ad foꝝ ecclesiasticū rōne iustitie denegate a iudice seculari,q qui seruat statutū iustitiā nō denegat Bal.i.l.j.§.initiū.ff.ō postu. p illū tex. Tñ lȝ ñ valeat lex q alicui iustitia denegat̄. Inn.in.c.q̄ in ecclesiaꝝ.de ɔsti.⁊ late Bal.in.l.rescripta.de pre.impe.offe.⁊ in.l.oēs.si ɔ̄ ius vel vtilit. pub.vbi dicit q lȝ statutū possit tollere actionē,nō tñ pōt facere qn ille talis nō ɔsequat̄ iustitiā offm̄ iperatoris misericorditer iplorādo. Inn.in.c.in nr̄a de iureiur. Nā si statueret̄,q alicui iustitia denegetur hoc esset ɔ̄ ius fm Inn.i.d.c.q i eccl'iaꝝ.de ɔsti. lȝ possit statui q qs nō audiat̄ vel possit ipune offendi.ar.l.ij.i.fi.⁊ ō legi.⁊ de here.c.sup eo.⁊ qd i fra.pat.l.j.§.aliā.⁊.l.si serui.de his q ad ecc. ɔfu.l.j.qñ lȝ sine iudi hȝ Ang.l.si nō spāli.ō tes.⁊ vide lati⁹ Bal.
1 † de illo statuto q nō fiat iustitia alicui qñō itelli.i.l.fi C.si a nō cō
2 pe.iudi.† Nā alias dr̄ q rescriptū ɔtinēs iniustitiā est suspectū de falsitate.c.ex pte.de rescrip.p̄sertim cū emanat ɔ̄ stilū curie.iō tūc expectat̄ secunda iussio de quo in.c.si quando.eo.tit.

SVMMARIVM

1 Iustitiā fuisse denegatā quomodo probatur.

1 q **Ualiter** † aūt pbabit̄ iustitiā denegatā,dic q dȝ lr̄me pbari,⁊ nō p iurā bal. i tit.si de fe.fu.ɔtr §.si qs p.xxx.q ōt q qñ recurrit̄ ad eccl'ā pp defectū iudicis secularis nō hȝ locū corā ipso iurm suppletoriū,q recursus pp iustitiā denegatā nō est efficax nisi expresse appareat de ɔscia lesa hȝ Inn.i.c.inotuit.de iudi. ⁊ in cle.j. de iu.pa.⁊ ēt q ɔ̄ iud.i sindicatu dȝ lige pbari, ⁊ nō sufficit pbō p̄sūpta i auc.vt iudi.sine quoquo suffra.§.si qs aūt i ꝟ.iniustitiā,⁊ i ꝟ.dāni.⁊ i.§.illō vbi Ja.ō bel.h no.lȝ i ɔ̄riū faciat gl.i.c.statutū.i ꝟ pp̄riū iurm,⁊ nō sufficit iurm pcuratoris cū spāli mā.vt ibi p Arch.tñ re⁹ admittit̄ ad pbādū ɔ̄riū,vbi ōt Jo.an.q si re⁹ ñ ad mittat̄ ad pbādū ɔ̄riū ñ appellat q curia ñ dabit iudicē sup appone nisi re⁹ hēret pbōnes i pmptu alle.decis.rote.xlj.vbi ōt q si impetrās rescriptū iurat corā auditore q ñ pōt iustitiā obtinere i ptibus q ps aduersa ñ admittit̄ postea p tex.i.c.statutū.ō res. ⁊ i.c. vt circa de ele.⁊ idē i deci.cccxlj.vbi alle.§.alie.isti. de act.⁊.c.si vero.de sen.excō.q id q a ɔscia depēdet al'r q̄ȝ p iurm pbari nō pōt,q dixi ibi vex qñ iudex dedit iurm pte p̄nte,⁊ tacēte , secus si ɔ̄dicēte,q iudex male fecit.c.pe.ō em.⁊ vē.⁊ q no.Inn i.c.q p pter.de ele.⁊ h tȝ.d.Dñic⁹ i.d.c.statutū.tñ i istis casi. qñ agit̄ magna curia,q iudex retardat vel denegat facere iustitiā dat̄ iurā ipsi ɔ̄relāti,q si iurauerit magna cur.solet rescribere q itra duos menses cāȝ expediat,vt i ɔsti statuimus.de of.magri iustitiarij,vl' si cā ēēt ordi.aliqñ mittere solet,ita fit Medio.p p̄fatos dños deputa. sup criali,p pcessū ⁊ actis vt videat si cā ē retardata fcō iudicis vl' al'r.⁊ no.i.d.ɔsti.q si iudex nō ministrat iustitiā eam petēti si facit dolo ab administrōne remot⁹ cū aduersario se i curia psonal'r p̄ntabit penā piurij subitur⁹,⁊ si p negligētiā h fuit tūc ad petitionē aduersarij citat̄ ⁊ i ipsa curia se p̄ntabit, vbi dubitat p̄ncipē ɔsulat , vt in.d.ɔsti. iustitiarij nomē,⁊ normā,vbi dr̄ q si cā cōmissa p supiorē itra.ij.mēses ñ expedit̄ q dr̄ iustitia retardata,⁊ cā aduocat̄ vbi idē i barone cui p̄nceps scribat q faciat alicui iustitiā,⁊ si nō expediat itra.ij.mēses nisi cāe necessitas exigat terminū lōgiorē q dȝ cōstare,vt ibi vel sint testes in longinquo,vt in ɔsti.causaris, vbi dicitur q debet iurare de calumnia.

SVMMARIVM

1 Iudex eccl'iastic⁹ an ⁊ qñ possit adiri pp iustitiā denega. vl' neglectā a iudice secu.⁊ an ille secularis dnegās iusti.fit excōicad⁹. 2
3 Statutū iponēs penā iud.ñ terminātí cāȝ itra tps itelligit̄ si iustitia a pte petat̄,nec presumit̄ stare p iudicē nisi fiat ptestō.n.4.

An

1 **An ⁊ quando** †Propter iustitiam a iudice secula-
ri neglectam vel denegatã possit adi-
ri iudex ecclesiasticus vt cogat eum. dic ꝙ sic in auct. vt diffe. iud.
§. ij. ⁊ not. glo. in. c. licet. ⁊. c. ex tenore. de foro cõpe. Inn. in. c. si-
gnificantibus. de offic. dele. ⁊ in. c. j. de cle. mal. Et talis iudex pu
nitur capitaliter. l. j. ad. l. iul. ma. ⁊. l. j. de priua. car. ⁊ ibi Ange.
2 †Et aliqñ iudex qui denegat iustitiã facere est excõmunicandus.
xxxiij. q. v. administratores. ⁊ Archi. in. c. ij. in ver. cõpellantur ꝺ
excep. in. vj. ⁊. c. fi. de iudi. ⁊ in. c. cum sit generale. de fo. compe.
vbi glo. ꝙ etiã ꝓpter suã negligentiã facit litez suã. xxiij. q. iij. dñs
noster. Et si ꝑ doluz vel inimicitiã iudicauerit in vera litis extima
tione ꝯdemnat̃. ff. de iudi. l. si filius. ¶ Que gl. est vera qñ petit̃ a
parte iustitia alias nõ hʒ locũ pena negligentie, vt no. gl. in. c. fi. ꝺ
3 rescr. †Et ideo statutũ ꝙ imponit penã iudici non terminãti intra
tẽpus ꝙ intelligit̃ si iustitia a parte petat̃ ẜm do. Anto. in. d. c. cũ
sit. ⁊ in. c. j. de sup. neg. prela. Et vide ad hoc gl. ij. q. vj. hic ẽt. ⁊ in
d. c. dñs noster. ⁊. xj. qui temerariũ. ⁊ in. c. cum eterni. de re. iu. in
vj. ⁊ Bar. in. l. fi. de vari. ⁊ extraor. cog. ⁊ idẽ Bart. in. l. damni.
4 in. §. sabini. de dãno infect. vbi dicit †ꝙ nõ p̃sumit̃ stare per officia
lem nisi fiat ꝓtestatio. per iura ibi allegata. ⁊ cano. in. d. c. licet. ⁊
in. c. ex parte. ⁊ in. c. ex tenore. de foro compe. ⁊. c. fin. de iu. ⁊ do.
Anton. in. d. c. licet. ⁊ vide in ver. negligentia. in. c. officialis pro-
pter negligentiam.

Quedam mulier accusauit quendam corã capitaneo, ⁊ non probauit, deinde accusatus detulit mulierem corã eodez iudice de iniuria, superior postea mandauit dicto accusato ad penã capitis ꝙ dicte mulieri nullaz inferret molestiam per se vel per aliuz fuit ꝯsultus qdaz magnus doctor qua pena puniat̃ iste superior. q doctor ꝯsuluit ꝙ videt̃ superior mandasse ꝙ de iure nõ debeat molestare iudicialiter, vt ꝓbat̃ in auct. de fideius. in princi. in verbo molestum sit. ⁊ Bartol. in. l. prima. C. de nundi. ⁊ Barto. in. l. lucius. §. tres heredes. ff. ad trebellia. Et sic tale mandatum incognitionaliter sine iusta causa prohibens dictũ accusatuz vti iure suo fuit illicitũ ⁊ iniustũ. l. sed si per pretorẽ. §. ait p̃tor. qui. ex cau. ma. ⁊ ideo iniuste egit in auct. de defen. ciui. §. ius in prin. ⁊ ꝑ totã illã ꝯstitutionẽ. ⁊. l. sed ⁊ si ꝑ pretorẽ. §. sed ⁊ si magistratus. cũ seq. ⁊ sequẽti. qui. ex cau. ma. ⁊. c. lʒ ex suscepto. ⁊ §. seq. de foro cõpe. ⁊ in auct. statuimus. ꝑ Bal. ibi Cy. de epis. ⁊ cleri. vbi dꝛ ꝙ incurrit indignationẽ p̄ncipis ⁊ tenebit̃ ad interesse parti. in auct. de mã. prin. in. §. si tibi. ⁊ in auct. de qõ. super hoc. ⁊ hoc practicaui tp̃e cuiusdã officialis sindicatui qui fuit absolutus, ⁊ deinde iniuste q̃relantes impediti fuerũt ab officiali de iniuria q impetrauerũt literas regias ꝙ nõ molestarent̃ ea de causa asserendo, ꝙ nunq̃ʒ aliqs daret petitionẽ in sindicatu, ⁊ sic litere fuerũt reuocate ⁊ in causa processum.

SVMMARIVM

1 Iudex non potest ad suum iudicium reducere illum qui ad superiorem querelauit.

Quomodo prouideatur mihi si incepi cã m coram vnuz iudice q mihi dene-
gat facere iustitiaz, dic ꝙ possuz a superiore aliũ impe
trare. in auct. vt diffe. iudic. per totũ. extra de rest. spo.
c. ex ꝯquestiõe. ⁊ ꝙ ibi no. Inn. in. j. gl. ⁊ hoc ẜm Bar. in. l. q̃uis
1 ff. de da. infec. dicẽs. †ꝙ tunc nõ põt iudex negligens etiã si eũ pe
niteat illuz q ad superiorẽ q̃relauit ad suũ iudiciũ reducere ⁊ sibi iu
stitiã ministrare, tñ Ang. ibi dicit ꝯ per tex. in. c. si a iudice. de ap.
lib. vj. vbi dicit esse casuz ꝯ Bart. ex quo iudex grauamẽ reuoca-
uit. tñ Lud. ibi tenet cũ opi. Bar. qꝛ Bar. ibi loqtur qñ grauamẽ
fuit illatũ per iudicẽ in nõ faciẽdo, ⁊ iustitiã negligendo. ¶ Quo
casu nõ appellat̃ sed venit̃ ad superiorem per viã querele. c. ij. de
exceptis. in. vj. ⁊ in auct. vt differ. iudi. circa prin. Et ponit Bar.
in. l. de pupi. §. si quis ipsi p̃tori. de noui ope. nũc. Qꝛ postq̃ʒ causa
fuit introducta corã superiore nulius inferior se impedit. extra de
appel. c. vt nostrum. ⁊ quod ibi no. Inno.

SVMMARIVM

1 Iudex iustitiã denegãs vl' deferẽs punit̃ nisi ob cãm aliq̃ʒ fecerit.
2 Iudex non debet pati quod quis vtatur iure incompetenti.

1 **Licet** †dicat̃ ꝙ iudex iustitiã denegãs vl' deferẽs puniat̃, vt. s. dictũ fuit. Istud est vex̃ nisi ex causa hoc facit ꝓpter nimiã ꝯtumaciã partis ꝓpter ꝙ põt sibi audiẽtia denegari. l. sʒ si ꝑ p̃torez. §. si dñ decreto. ex qui. ca. ma. ⁊ in. l. ꝯsentaneũ. C. qũo ⁊ qñ iud. Uel si negaret eũ esse iudicẽ. Bal. in. c. j. an apud iudi. ⁊ Inn. in. c. cu mana. de elec. vel si iudex viderit partẽ inepte experiri vel apparata calũnia agere. Uel ex forma agendi sibi nõ cõpetere actionez. vt not. in. l.
vbi pactũ ꝑ gl. C. de transac. ⁊ in. c. j. de offi. iudi. vbi Inn. ⁊ Bal.
in. d. c. examinata. extra de iud. ⁊ in. l. ij. vt nemo priuatus. ⁊. l. si pri
us. de nego. gest. cũ si. Uel si veniret ꝯ ꝓpriuz iuramẽto agendo ꝯ
ꝯctũ iuratũ. l. si qs maior. C. de trãsa. vbi Bal. qꝛ illa lex impedit li
tez ꝯtest. c. j. de lit. ꝯtest. vbi Inn. ⁊ Bar. i. l. nã ⁊ postea. de iure-
iur. in p̄n. ⁊ Bal. in. l. ij. ꝺ rescin. vendi. ⁊ in. l. fi. de nõ nu. pecu Et
vbi iudex viderit aliquẽ locupletari cũ iactura aliena facto sibi in-
timato dʒ ex officio ꝓuidere Bar. in. l. fi. de peti. here. ⁊ in. l. pla-
ne. eo. ti. ⁊ cano. in. c. dilecti. de iud. Et vbi ꝓponet̃ actio famosa ꝯ
2 illũ quẽ ꝓponi nõ deberet. gl. in. l. vir bonus iudi. sol. †qꝛ iudex nõ
dʒ pati ꝙ qs vtat̃ iure incõpetẽti. Bal. in. l. cũ ꝓponas. C. ꝺ pact.
⁊ Bar. in. l. si vnus. §. pactus ꝺ pac. Et gñal'r vbi opponeret̃ actio
impeditiua ꝓcessus ꝺ qb⁹ in suis locis videbis. Et ẽt vbi ꝑ statutũ
vel priuilegiũ qs nõ dẽret audiri, qꝛ tũc sibi licite audiẽtia denegat̃
dixit gl. in rub. de re iudi. in. vj. Bar. in. l. cũ lex. de fideius. Ang.
in. l. fi. de malis. ⁊ ꝙ no. in. l. nõ solũ. §. q̃ʒq̃ʒ. de iureiur. Et vbi qs
est ꝓhibitus agere, qꝛ tunc ciuil'r ⁊ criminal'r agere nõ posset. l. j. ⁊
. l. iij. §. ꝙ autẽ. ff. de aleato. ⁊ ꝙ no. Bal. in. l. j. C. si a nõ cõpe. iud.
⁊ in. l. j. C. qũo iudex. ⁊ in. d. §. cũ autẽ. Et idẽ vbi qs ex iuris dispo
sitione ad iudiciũ trahi nõ posset, vt in auct. statuim⁹ cũ ibi not. de
epis. ⁊ cle. ⁊ in auct. cassa ⁊ irrita. de sacrosan. eccl. ⁊ in. l. lis nulla.
de iud. ⁊ in. l. venia de in ius voc. Nã vbicũq̃ʒ in statuto vel priui-
legio dꝛ ꝙ qs nõ audiat̃ repellit̃ tũc actor a limine iudicij. l. si seru⁹
de his q ad eccl. ꝯfu. ⁊ i. l. j. ne qs vella regia. Et idẽ si dicat̃ ꝙ re⁹
nõ possit in ius vacari qꝛ impedit̃ ꝓcessus. l. j. de fer. ⁊ in. l. q̃uis. ꝺ
in ius voca. Uel ꝙ nõ possit inqetari. l. luci⁹. §. tres hered. ad tre-
bel. l. nõ solũ. de pe. leg. ⁊ ꝙ no. in. d. l. si qs maior. de trãs. Si tñ di
ceret p̄uilegiũ ꝙ nõ possit ꝯueniri valeret ꝓcessus si non opponat̃
exceptio. l. si vn⁹. §. pact⁹. in gl. in ꝟbo in opponẽdo. ꝺ pac. lʒ tex.
in. l. elegãter. §. si qs post. de ꝯdi. indebi. faciat ꝙ ꝓcessus nõ vale
at, ita Bal. in repe. in. l. ij. ff. de iureiu. in ver. scdo oppono. in. viij.
chart. vbi idẽ dicit si opponat̃ exceptio ꝙ nõ dʒ redditus actori vl'
nõ dʒ audiri qꝛ impediũt ꝓcessuz qꝛ introducta ad initiuz ꝓcessus
ẜm Inn. i. c. cũ sup. de exce. ⁊ de ap. c. ex pte. Idẽ si dicat statutuz
ꝙ sit extra ꝓtectionẽ cõis, vt not. Cy. in. l. j. ꝺ natu. liber. ẜʒ Bal.
ibi qꝛ isti sunt diffidati ⁊ possunt bona eoꝝ inuadi impune qꝛ nõ est
q eis ius reddat, auct. cassa ⁊ irrita. s. allegata. Uel si esset rebellis
bãnitus vel excõicatus vt in suis locis videbis. Que not. ꝑ p̄uile-
gijs ⁊ indultis q̃ fiunt ꝑ regẽ in qbus dꝛ ꝙ nõ possit ad iudiciũ tra
hi ꝯueniri ⁊c. qꝛ iudex eis visis nõ põt vltra ꝓcedere ad iustitiã fa
ciendã, nec tenebit̃ in sindicatu si in cã nõ ꝓcedat. vide in. c. officia
lis ꝓpter negligentiam. j. in ver. negligentia.

SVMMARIVM

1 Imperiũ ꝙ rex hʒ i vasallo ita regis ossib⁹ inheret vt ab eo diuelli non possit.
2 Regẽ an liceat debellare ob iniustitiã suoꝝ officialium.
3 Iniustitia facit vacillare corda subditoꝝ a dominis suis.

a **An si** rex Sicilie requisitus a comite denegat sibi su
ꝑ q̃daz cã iustitiã ministrare an ꝑdat dñiuz ꝙ
hʒ in ꝯtractu illius comitis cui iustitiã facere denega-
uit ⁊ vr̃ ꝙ sic ꝑ tex. in. c. Itẽ cui dño. in tit. que sit p̄ma
cã bene. amit. vbi si dñs reqrit vasallũ ꝙ sibi faciat iustitiã ⁊ nõ fe
cerit priuat̃ feu. ⁊ in ti. qui. mo. feud. amit. §. ijsdẽ culpis priuet̃ dñs
qbus ⁊ vasall⁹, vt in ti. qualiter dñs ꝓprietate priuet̃. c. si ex facto.
1 †In ꝯtriuz est veritas qꝛ impiũ ꝙ rex hʒ in vasallo inheret quodã-
modo ossibus regis adeo ꝙ ab eo separari nõ põt. ff. de pericu. l. sti
cho. ⁊. l. qs ergo. ⁊. l. iij. ff. ꝓ socio. Etiã ipso rege volẽte. l. pe. ff. ꝺ of
fi. ꝓcon. ⁊ pʒ ex no. ꝑ Spe. in ti. de iur. om. iud. in ver. q̃ aũt. Et qꝛ
rex nõ põt mõ aliquo ẽt ꝑ suũ p̄uilegiũ comitẽ a sua iurisditione ex
p̃sse dimittere qꝛ hoc esset alienare regalia ꝙ nõ lʒ, vt in tit. q̃ sint re
galia. ff. de verboꝝ obli. l. eũ qui certaꝝ. in fi. ⁊. ff. solu. mat. l. ij. cum
ibi no. Naz regnũ diuidi non põt de prohi. feu. alie. ꝑ. l. impialez.
§. preterea ducatus. ⁊ extra de voto. c. licet. in fi. Et quod in cõtra
2 allegat̃ hʒ locuz in alijs inferiorib⁹ dñis ⁊ nõ in rege. †Tñ an lice
at debellare regẽ ꝓpter iustitiã officialiũ suoꝝ. dicit̃ ꝙ nõ vt patet
in macha. x. vbi lʒ ppl's fuisset opp̃ssus ꝑ filios Samuel, q declina
uere post auaritiã acceperũt munera ⁊ ꝑuerterũt iudiciuz recte cõ
querebãt̃ de talib⁹ offi nõ tñ debebãt ab obediẽtia regis Samue-
lis recedere, sʒ debebãt alios iudices petere nõ rebellare. Ideoq̃ʒ
3 deus illis dixit nõ abiecerũt te sʒ me ne regnez sup eos. ¶ †Nã in
iustitia est illa q̃ facit vacillare corda subditoꝝ a dominis suis, qꝛ
iniustitia non habet ius matrez, sed iniquitatem. in. l. penul. de iu-
sti. ⁊ iur. xv. q. ij. c. cum deuotissimam. ⁊. l. j. de iustit. ⁊ iur. in ver-
bo iustitiam colimus. Quibus adde sententiam And. ꝺ isernia in
titu. de prohib. feu alie. ꝑ Fede. in. §. preterea. si inter duos, ꝙ qñ
rex est negligens iustitiã facere ꝙ appellat̃ ad papã. Et regnũ di

cit̃ tũc vacare de iure, qñ rex nõ redderet iustitiam subditis ꝑ.c.ex
transmissa. de foro cõpe. ⁊.c.lꝫ.⁊.c.ex tenore. ꝟsi. ceteꝝ. de iudic.
⁊ ẽt qñ rex vellet in cã sua cognoscere, qꝛ tũc dꝛ vacare regnũ, ⁊ qñ
de regno nõ curat. ꝺ hoc ẽt in ti. ꝗ sint regalia. in ꝟbo. exodi. col-
la. ꝗ nota ꝯ̃ reges ꝗ fugiũt audiẽtiã subditoꝝ qꝛ tunc regnũ vacat.

SVMMARIVM

1 Iudici accusato (quod deliquerit in officio vel extra) an sit interdi
cenda administratio officij?
2 Officialis sindicandus an sit suspendendus ab officio? ⁊ nu. 6.
3 Prelatus accusatus de suspecto non remouetur ab administratio
ne secus in tutore. nu. 4. 5. et. 7.
8 Iudex potest quem cogere ad accusandum de homicidio.
9 Iudex eligit magis idoneum qñ plures cõcurrunt ad accusandũ.

a Accusatus in officio. An si opponat̃ ꝯ̃ po-
testatẽ vl' ꝯ̃ iudicẽ ꝙ nõ põt esse
in officio, vel accuset̃ de crimine in officio ꝯmisso debe
at interim ab officio suspẽdi. vel possit pẽdẽte hmõi ac
cusatiõe vel inqsitiõe ꝯ̃ ipsuꝫ formata offi. exercere vel exercebit an
tecessor? Dic ꝙ si opponat̃ ista exceptio ꝯ̃ eius introitũ ꝙ nõ pote
rit exercere offi. ar. l. ꝗ status. de re milit. ⁊ de mu. ⁊ ho. l. reus. §. j.
Secus si iã incohoasset. ar. l. j. in noua. in. §. penul. ⁊ de app. impa-
tor. §. j. ẽm doc. antiquos in. d. l. ꝗ status. ⁊ Spe. in ti. de cen. §. nũc
1 dicẽduꝫ. ꝟ. pone. † Et qñ accusat̃ ꝙ deliqt in officio vel extra an in
terdicat̃ sibi administratio officij. Bar. in. l. ordine. §. de qõnibus.
ad mu. 13 ꝙ si accusat̃ qs de crie ꝯmisso extra offi. ⁊ tũc retinet in-
terim offi. ⁊ administrationẽ. ꝑ. d. l. ordine. §. i qõnib⁹. Qñqꝫ accu
sat̃ ꝙ deliqt in officio retinet offi. nõ tñ administrationẽ ꝑ no. ꝑ eũ
in. l. ꝙ si forte. ꝺ solu. tñ istud hꝫ locũ i offi. ꝙ si hꝫ admixtã iurisdi.
qꝛ expectat̃ cognitio in fine officij nisi sint casus in qbus põt durãte
offi. accusari ⁊ ꝯueniri, vt. ĩ. videbit̃ in suis locis. ¶ Adde qꝛ Lu-
cas de pẽna in. l. iudi. de digni. li. xij. dixit aliquos tenuisse ꝙ offi-
ciali accusato de ꝯmis. in offi. nõ interdicit administrationẽ officij
ea pẽdente ne ꝓuincia sit sine rectore in auct. de administra. circa
fi. ⁊ ꝑiculũ est dimittere ẽt sine ꝓlato terrã eccl'ie ẽm Inn. extra de
iu. c. significauit ad instar abbatis accusati. extra de accu. c. olim.
§. ꝓuiso. Tñ ꝯ̃ cõcludit arg. l. decreto. de suspec. tut. ⁊. l. cũ qdeꝫ. ⁊
insti. eo. ⁊ §. si qs aũt. in. l. ij. ff. ꝺ decurio. ⁊ ar. ꝓlati. accusati. extra
de offi. dele. c. venerabili. ⁊ de symo. c. lꝫ heli. §. qꝛ ꝟo. ⁊ de ꝓcura
tore. ꝗ oia no. ꝑ Inn. in gl. in. v. c. venerabili. Vñ interim alius in
locũ eius subrogabit̃. d. l. cũ qdẽ. ⁊. vij. q. j. scripsit ꝗ sunt vera in ac
cusato ꝺ delicto ꝯmisso in offi. Secus si de alio crie. vt de homici-
dio. ar. ff. de solu. l. ꝙ si forte. §. qd ergo. eo. tit. qꝫuis. §. fi. Qꝺ ẽt est
veꝝ si est merito suspectus. d. c. venerabili. ⁊ vide Inn. extra ꝺ sy.
c. accusatũ. ⁊ eo. ti. lꝫ. vbi de leui suspitiõe an inducat introductio-
nẽ administratiõis. ⁊ vide Archid. iij. q. ij. §. ꝙ si malis. ¶ Et ad
ꝓdicta vide ꝗ de notario accusato dicunt̃ in. l. eadẽ. ꝑ Bar. ff. ad. l.
iul. rep. Et in ꝯsil. suo incip. ser Io. ⁊ Bal. i. l. iubem⁹. ꝺ sacrosan.
eccl. ⁊ in. l. cũctos populos. ⁊ gl. in. l. ij. §. miles. de infami. ⁊ glo. ⁊
auct. de tabel. in fi. Bar. in. l. infamẽ. de pub. ind. Bal. in. l. j. de
testa. ⁊ in. l. militibus. de testa. mili. ⁊ ꝙ no. l. ij. de dignit. vbi ꝺ no-
tario accusato ⁊ inqsito vl' de dãnato de delicto ꝯmisso in officio vl'
2 extra. ¶ † Et ideo officialis sindicandus dꝫ suspẽdi ab officio, qꝛ
astrueret testes sciẽtes veritatẽ vel minaret̃. de testi. c. tã lr̃is. §. j. ⁊
c. ꝯstitutus. de exces. ꝓla. ⁊. xl. q. ij. c. postmoduꝫ. ⁊ ꝙ no. ꝺ accus.
3 c. olim. ⁊ lꝫ Bar. in. d. §. sunt. l. ꝙ si forte dixerit † ꝙ ꝓlatus accusa
tus de suspecto nõ remouet̃ ab administratione. ꝙ Io. de imo. ibi
dixit nõ esse veꝝ ꝑ no. ꝑ Inn. in. c. lꝫ hely. de symo. ꝑ gl. ⁊ Io. an.
in. c. venerabili. de offi. dele. ⁊. iij. c. qꝛ ea secus in tutore. l. cũ quẽ.
de suspec. tu. tñ rõ qꝛ ꝓlatus hꝫ pleniorẽ administrationẽ qꝫ tutor ⁊
est ꝓcurator in rẽ suã, nisi sit aliq̃lis verisil'is suspitio ꝯ̃ ꝓlatũ, qꝛ da
bit̃ coadiutor. d. c. vene. ⁊ deinde suspitione ꝓlata remouebit̃ in to-
tuꝫ. c. lꝫ hely. Tñ Ang. in. d. §. ꝙ si forte simpl'r dixit ꝙ dat̃ sibi co
adiutor, ⁊ vr̃ tex. cũ glo. in. l. si ꝓses. C. quo ⁊ qñ iudex. ⁊ lꝫ Bar. in
4 d. §. dicat † ꝙ tutor ꝯiunctus pupillo nõ remoueat̃ ẽt suspitione ꝓ-
lata. tñ gl. tenet ꝯ̃riũ in. l. j. §. cũ ostẽ. de suspec. tut. lꝫ gl. nõ bñ hoc
firmet in. l. tutor aliquo vinculo. e. ti. ꝙ Bar. dicit arbitrariũ fac.
de ap. l. impia. ⁊. c. accusatũ. de symo. ⁊ de accu. c. meminimus. ⁊
c. oipotens. ⁊. c. accedẽs. lxxxj. dis. tãtis. ⁊. l. j. ꝺ rei postu. ꝺ decu.
5 l. infamia. ꝑ ꝗ iura dixit Lud. in ꝯsi. cclxxxij. † ꝙ pendẽte doli ac
cusatione offi. ab officijs ꝓhibet̃. ⁊ ꝙ hr̃ in auct. de nõ alienã. §. qꝛ
ꝟo. ⁊. §. si qñ. coll'. ij. ⁊. C. de sacrosan. eccl. l. iubemus. ⁊ idẽ Bar.
6 in. d. l. cũ quẽ. tenet † ꝙ tutore accusato de suspecto ipso iure est in
terdicta administratio. ⁊ valet argumẽtũ de officiali ad tutorẽ. Ni
co. de neap. in. l. ꝓponebat̃. de magi. ꝯue. ⁊ vide Ancha. in. c. oi-
potens. de accu. ¶ Et ꝓdicta habẽt locũ in officialib⁹ tꝑalibus vl'
ꝑpetuis, qꝛ si ab eis petit̃ sindicatus vel rõ administrationis suspẽ
dat̃ ab officio interim ꝑ iura ꝓdicta. ⁊ vide Bar. in. l. barbari⁹. in
repe. de offi. ꝓtoris. vbi late de notario accusato de falso si interim
interdicit̃ sibi officiũ. ẽt vide in. l. reũ. C. de ꝓcur. ⁊ in. l. j. §. hoc edi
cuꝫ. ff. de postul. vbi Bar. tꝫ ꝯ̃riuꝫ eius ꝙ dixit in. l. ij. C. de digni-
7 tati. ⁊ vide. ĩ. in ꝟsi. durãte officio. in. c. iij. ¶ † Iudex põt queꝫ co
gere accusare de homicidio. Bar. in. l. in euꝫ. ff. de accu. ꝑ. l. si qs
homicidiũ. C. eod. Nã iudex in actione. l. cor. põt cogere offensuꝫ
ꝙ nõ admittat criminalẽ ⁊ agat ciuili. ne ꝑ ciuileꝫ ꝓindicet̃ crimi-
nali. l. ꝓtor. §. j. de iniur. Ideo dicit Spe. in ti. de accu. §. j. ꝟsi. qd
si. ꝙ lꝫ nemo agere ꝯpellat̃, tñ in isto casu bñ faciat iudex si eũ co-
gat agere ꝙ rõne ꝓbat̃, qꝛ. l. punit hedereꝫ si nõ accusat, qꝛ perdit
hereditatẽ defuncti. l. j. de his ꝗ vt indi. ergo iudex põt eũ cogere
8 accusare ne delinqt in euꝫ. † Hinc est ꝙ iudex viderit ꝙ tu delinqs
põt te cogere ne delinquas. l. j. in fi. ꝺ offi. ꝓfe. vrbis. ⁊. l. j. ꝯgruit.
9 ita Bar. in. d. l. in eũ. Et dixit Bar. in. l. ij. §. fi. ff. de adul. † ꝙ plu
rib⁹ simul ꝯcurrẽtib⁹ ad accusandũ iudex eligit idoneiorẽ, ⁊ ex cã
ꝓfert vnũ alteri, ⁊ si repit vnũ colludenteꝫ vel esse infameꝫ ꝓferret
aliũ dicens ꝙ si ꝓpinquus accusat occisores simpl'r ⁊ extrane⁹ ac-
cusat illos adiecta q̃litate ꝗ magis punit̃, tũc iudex põt ꝓferre vlte
rioreꝫ ꝓpinqori si iudici apparet illã qualitateꝫ esse verã. ⁊ vide pul
cre Ang. in. l. ꝗ crimen. C. ꝗ accusare nõ pñt. ⁊ vide. ĩ. in. c. post ac-
cusationeꝫ abolitã. Et ꝓdictis adde Bar. in. l. qd ergo. §. pena gra
uior. de infami. ⁊ in. l. j. C. qñ ciui. actio. ⁊ Inn. in. l. interdum. de
pub. iud. ⁊ in. l. pro herede. §. fi. de acqui. here. vbi glo.

SVMMARIVM

1 Si qs aliquẽ accusauerit ⁊ ꝯ̃ accusatũ sint indicia ꝑꝑ ꝗ accusatus
fuit tort⁹, ⁊ deinde innocẽs rept⁹ nũqd iud. teneat̃ vl' accusator.
2 Iudex potest prosequi vt incarceratus absoluatur vel condemnet̃.

¶ Accusatio.

a An si quis aliquẽ accusauerit ⁊ ꝯ̃ accusatũ sint indi
cia propter que accusatus fuit tormentatus,
⁊ deinde innocens repertus teneatur iudex vel accusa
tor. Dic quod accusator quia si accusatio fuit de publi
co crie instituta debebit eadem pena puniri. l. fin. de accu. ⁊. C. ad
turpi. l. j. cũ ibi no. ⁊. l. fi. de aboli. Pro alijs ꝟo criminibus pu-
1 niet̃ extra ordinem iudicis arbitrio. l. fi. ff. ad turpil. ¶ † Et posset
accusari. de iniur. l. apud. §. si qs libellos. ⁊. l. iniuriaꝝ. §. si qs ꝑ in-
iuriã. ff. eo. ti. in ꝗ actione veniet oẽ dãnuꝫ ⁊ interesse accusati. l. in-
iuriaꝝ estimatio. de iniur. ⁊. l. dãnuꝫ. cũ ibi no. C. eo. tenebit̃ ẽt de
falsa accusatione. l. credi. de fica. ⁊. ff. de fal. l. si qs obrepserit. vbi
Bar. Tñ dubitãduꝫ est si ꝓpter indicia ꝓbata per accusatoreꝫ re
leuet̃ a calũnia accusator in ꝗ cogitãduꝫ erit. ⁊ vide oino. ĩ. in ver.
inqsitio. in. c. fama seu indicia. ¶ An iudex posset accusationem
abolitã ꝓseq ⁊ nõ teneat̃. vide Bar. in. l. libelloꝝ. §. si accusat̃. de
accusa. si nõ sit abolita, sꝫ accusator eã differt ꝓseq põt eã iudex ꝓ-
sequi. l. si accusatoribus. C. eo. l. qꝫuis indubitati. C. de adul. ⁊ in. §.
si qs. in auct. de san. epi. Qꝺ est veꝝ in casibus in qbus iudex pos-
2 set inqrere al's nõ. de mu. ⁊ bono. l. ex rescrip. §. si qs. † Et idẽ si re
us est in carcere ꝙ põt ꝓseqni iudex vt absoluat̃ vel ꝯdẽnet̃. l. j. de
custo. re. Et ẽt ꝑteꝫ cogere vt ꝓseqnat̃. l. j. C. de abolit. vide no. per
Bar. l. si maritus. §. j. la. j. de adul. Et accusatore renũtiãte iudex
põt alteri mãdare, vt ꝓseqnat̃ accusatiõeꝫ citra penã talionis. l. ij.
de dolo. vbi est tex. ẽm Bar. vbi dicit sic esse in oi casu vbi publica
vtilitas ꝓcurat̃. ⁊ Bal. in. l. j. C. ꝗ accu. ⁊ dixit Bar. in. l. eũ. ff. de
accu. ⁊ dixit Odof. in ꝯsilio incipiente Titius aliqueꝫ interfecit.
ꝙ si fili⁹ timet accusare interfectoreꝫ ꝓpter suã potẽtiã ꝙ si ponas
non posse ꝓcedere ex offi. ꝙ põt ꝯpellere illũ accusare, qꝛ expedit
reipublice ne malitia remaneat impunita. l. ita vulnerat⁹. ad. l. aql.
⁊ ꝓpter scãdaluꝫ vitãduꝫ. ff. de sacra. l. pe. ⁊ qꝛ si malũ nõ puniretur
esset res mali exempli. l. obseruãdũ. de offi. ꝓsi. ⁊. l. diuus. de iudi.
⁊ si timet potentiã aduersarij faciet sibi dari securitateꝫ. l. pñti. ad
fi. ⁊. l. fi. de his ꝗ ad eccl. ꝯfu. ⁊ ꝯstitutio regni de inqsitionib⁹. la.
j. ⁊ sequens ꝓuident ꝙ denũtiator vel accusator in hoc casu teneat̃
secrete si timet aduersariũ vbi vide. Et adde Spe. in ti. de accusa.
§. j. in pri. ver. qd si nullus. ⁊ ꝯ̃ Bar. in. d. l. in eũ. tenet ibi Ang.
in. l. si quis homicidij. C. de accu. per tex. in. l. diui fratres. ꝺ accu.
⁊ gl. xxij. q. j. si quis per calumniam. ⁊. ij. q. vij. quapropter.

SVMMARIVM

1 Qua pena puniat̃ officialis vel custos carceris qui carnaliter co-
gnouerit mulierem carceratam. ⁊ nu. 3. 4. et. 5.
2 Tutor qui stuprauit pupillam suam punitur.
6 Dominus qui concubuit cũ vxore vasalli priuat̃ ꝓprietate feudi.

Marito

7 Marito an liceat occidere officialem inuentum in adulterio?
8 Officialis pōt habere concubinam in ciuitate quā regit. ⁊ nu. 11.
9 Judeus qui concubuit cum christiana an puniatur per iudicem ecclesiasticum vel secularem.
10 Occidens patrem spiritualem an puniatur pena qua punit᷑ occidens naturalem.

a **Adulterium**, officialis qdaꝫ magn⁹ sua opinione doctor dicebat nolo exponere pecunias in emēdo libruꝫ sindicatus, q: de vnaquaqꝫ q̄one auctoritateꝫ dabo, volo ꝙ tu ab eo petas.
1 †qua pena punit᷑ officialis vel custos carceris q carnaliter cognouerit mulierē carceratā. nullus doctor citramōtanus hoc ponit, nisi Joan. fabri inst. de pub. iudicijs. in. §. itē lex iulia. vbi glo. dicit.
2 †ꝙ tutor q stuprauit pupillaꝫ suā punit᷑ per. l. j. C. si tutor pupillaꝫ. ex qua gl. infert Jo. fab. ibidē esse in quocūqꝫ qui dꝫ aliq̄ psonam ꝯseruare p eandē rōneꝫ dicēs ꝙ si custos carceris cognoscat mulierē captā ⁊ sibi cōmendatā dꝫ puniri acriter. dicēs ēt ꝙ de ꝯsuetudine regni Frācie suspēdit᷑, ista sunt ꝟba sua ⁊ ꝙ sit bona illatio facit gl. no. in rubrica. C. de interdicto matrimo. inter pupillā ⁊ tutorē q̄ dixit vna cū Bal. ibi ꝙ p illū titulū matrimonia ꝓhibentur rōe officij tutoris. Nā ⁊ al's arguit᷑ de tutore ad regē ⁊ ad alios magistratus. ⁊ gl. in. l. j. C. de ꝯtracti. iudi. ⁊ in. l. si in emptionē. §. fi. ꝺ ꝯben. emp. ꝰm Bal no. in. l. cū antiquioribus. de iure deli. ⁊ in. l. q̄ fortuitis. ꝺ pig. ac. ¶ Et ad p̄dicta facit q: officiali in ꝓuincia sibi cōmissa interdicit᷑ ꝙ nō possit matrimoniū ꝯtrahere, vt. ff. de ritu nup. l. si q̃s offic. ⁊ in. l. qua in ꝓuincia. ⁊ in. l. j. si quacunqꝫ predi. pote. vbi imponit᷑ pena. si ergo nō lꝫ ꝯhere matrimonia cū iurisdi. subdita q̄ sunt omni iure ꝑmissa minime ēt permittit᷑ stupꝝū rapt⁹ vel adulterium. ar. auct. multomagis de sa. san. cū si. ⁊ facit tex. in auct. vel nouo iure. C. de custo. reoꝝ. in ver. ne castitati iniuriet᷑. q tex. infert ꝙ sit illicitus coitus cū carcerata. Sꝫ tūc facit mihi du-
3 biū. †si ista mulier carcerata erat leuis vite q̄ sepe carcerant᷑ an sit ista pena imponēda officiali cū ea coeūti. vr̄ ꝙ nō. ar. dicte auct. in ver. ne castitati iniuriet᷑, per quē text. videt᷑ inferri ꝙ nō habeat locū in meretrice. q: ei nullus pudice mulieris honor a lege seruat᷑ ff. de ritu. nup. l. senatoris filiā. ⁊. l. palā. Et dicit Cy. in. ꝺ. auct. ꝙ illa auct. nō hꝫ locū in femina inhoneste vite. ⁊ p no. in. l. que p adulteriū. de adult. ⁊ Bar. in. l. si vxor. ꝺ adult. vbi dicit ꝙ accessus ad istas inhonestas est impunitus ⁊ habet᷑ ꝓ nō delicto pp vilitatē ipsaꝝ. ⁊ ideꝫ Ang. in. l. si ea. ⁊. l. que adulteriū C. eo. Et dixit Jo. an. in ti. de iniurijs ⁊ damno dato. q. ꝺ. auct. nō hꝫ locū in me-
4 retrice, †nisi hēat viꝝ. ⁊ idē Bal. in. l. ꝯsentaneū. C. q̄uo ⁊ q̄n iudex ꝙ non hꝫ locū in femina inhonesta p tex. in auct. de resti. ⁊ ea que parit. in fi. ⁊ moder. in. l. q: poterat. ad treb. Et dixit Bar. in. ꝺ. l.
5 vxꝝ. ff. de fur. q: †coitus cū meretrice est impunitus ⁊ ēt raptus. in sti. de pub. iudi. ⁊. §. itē lex Jul. de adul. vbi gl. dicit nisi sint meretrices. ideo ꝯcludi posse vr̄ ꝙ isto casu officialis nō puniat᷑ si hꝫ rē cuꝫ femina inhonesta carcerata. ¶ Tū ego dicerē ꝯriuꝫ p not. p Bar. in. l. in audituꝫ. ff. de sica. q dixit ꝙ lꝫ bānit⁹ sit extra ꝓtectionē principis ⁊ posset occidi ⁊ offendi, tū si est carceratus non pōt ibi offendi, q: carcerati sunt sub ꝓtectiōe curie. l. fi. C. de custo. reo. dicēs ꝙ hi q deueniūt de necessitate ad ciuitatē dicūt᷑ interim hr̄e securitatē a lege. arg. l. fi. de lega. ⁊. l. ij. §. legatis. de indi. vt ibi per euꝫ vbi refert in disp. Ja. de are. lꝫ Cy. in. l. in laqueuꝫ dixerit ꝯ, tū cuꝫ Bar. tenet Jo. de imo. in. l. publi. §. j. ff. de ꝯdi. ⁊ demō. ⁊ facit ꝙ idē Bar. dixit in. l. vtruꝫ. al. Guil. de suza. ꝙ qui ꝓmisit non offendere aliquē adulterādo vxorē nō dꝫ offendere. ⁊ idē dixit. l. licitatio. §. ꝙ illicite. ff. de pub. q: fit cā libidinis ⁊ illa volente. ⁊ dixit Bal. in. l. oēs. C. si ꝯ ius vel vti. pub. ꝙ bānit⁹ q pōt offendi nō pōt eius vxor adulterari quia adulteriū nullo modo pōt iustificari p adulterum, ⁊ sic lꝫ meretrix possit impune cognosci nō tū dum est in carcere iudicis ne fiat iniuria castitati carcerataꝝ ⁊ loci q est publicus p. ꝺ. l. j. C. de offi. ciui. indi. ⁊ p rōneꝫ dicte auct. nouo iure.
6 ¶ Et fac᷑ ad p̄dicta. †q: dn̄s q ꝯcubuit cū vxor vasalli ꝓuat᷑ ꝓprietate feudi ⁊ dn̄io vasalli. c. j. qualiter dn̄s ꝓprietate priuet᷑. vbi vr̄ ꝙ hisdē culpis q̄bus punit᷑ vasallus q cognouit vxorē dn̄i punitur dn̄s ꝯcumbēs cuꝫ vxore vasalli, ⁊ si infert᷑ ꝙ officialis punit᷑ ꝓpter adulteriuꝫ cōmissuꝫ in subditā sue iurisditionis per not. per Bar. in. l. ꝙ ait lex. in. l. marito. in fi. ff. de adul. vbi dixit ꝙ magistratus ꝯmittens adulteriuꝫ, iō pōt occidi p p̄rem. q ipsuꝫ reperit adulterātem filiā lꝫ occisio eius nō ꝑmittat᷑ viro q: magistratus nō est vilis persona, doc. ēt in. l. hos accusare. ff. de accu. ⁊ in. l. tract⁹. ꝺ adul.
7 vbi dicunt doc. ⁊ gl. †ꝙ nō lꝫ marito occidere officialem, tū negari nō pōt q̄n ipse magistratus teneat᷑. l. Juli. de adulterijs. offic. depo sito. l. si adulteriuꝫ. §. fi. eod ti. ergo seqtur ꝙ si ꝯcubat cuꝫ muliere carcerata ꝯiugata virgine vel vidua ꝙ tenebit. l. Jul. ꝺ adulterijs.

8 †Tū officialis posset ꝯcubinā tenere ⁊ hēre in ciuitate q̄ regit per casuꝫ. in. l. fi. de ꝯcu. q̄ ad hoc allegat Ludo. in suis singularibus. ⁊ vide ꝺ officiali adultero. j. in ꝟbo officialis offensa. ⁊. s̄. in. ti. ꝺ offi. sindicatoꝝ. vbi an sindicatores vel p̄ras cognoscat ꝺ adulterio officialis in tribus capl'is. ¶ Et circa p̄dicta subijcio q̄onē de qua nouiter suꝫ ꝯsultus p magnificuꝫ do. Fabriciuꝫ delagonissa. cui⁹ offi. ꝯcubuit cuꝫ cōmatre sua in ciuitate qua erat officialis an sit puniendus. Et dico ꝙ hoc crimen vr̄ de iure ciuili incognituꝫ ꝰm Bal. ⁊ est crimen canonicuꝫ, ꝙ imponit si est publicuꝫ penā excōmunicationis. vt habet᷑. xxx. q. j. c. oēs. ⁊. c. nō dꝫ. ⁊ etiā si sit secretuꝫ vt q: est ꝯfessus. l. di. c. de his ꝟo. ⁊. lxxj. di. c. p̄sbyter. ⁊. xxxij. q. vij. c. quēadmoduꝫ. dꝫ ꝙ est stupꝛuꝫ ⁊ est maius adulterio. ¶ Et glo. insti. de nup. §. sunt ⁊ alie. dixit matrimoniuꝫ esse ꝓhibituꝫ cū ea q̄ q̄s leuauit de sacro fonte. p tex. in. l. alumnā. de nup. dicens idē seruari de cōmatre lꝫ dicat nō reperiri iure cautuꝫ. ⁊ Bal. in. ꝺ. l. alūnaꝫ. dixit ideꝫ ꝙ illa gl. vcꝫ ꝙ matrimoniuꝫ non possit ꝯhi cū ea q̄ q̄s leuauit de sacro fonte rōne nex⁹ spiritualis q̄ est q̄dā cognatio ⁊ animaꝝ ꝯiunctio deo mediāte. ⁊ habet᷑. xxx. q. per totuꝫ. ⁊ in. c. si p̄r. vbi de pena canonica ⁊ cuꝫ sit crimen mere spirituale ⁊ a iure ciuili nō punituꝫ non vr̄ posse puniri p iudicē seculareꝫ p ea q̄ plene scribit And. de iser. in ti. q̄ sint regalia in ꝟbo ꝯhentium incestas nuptias. ⁊ in ꝯsti. regni. de adul. ⁊ Jo. an. in. c. gaudemus. de diuor. ⁊ Pet. de anch. in ꝯsilio. xiiij. ⁊ Joa. cal. in ꝯsi. xij. in ti. ꝺ for. cōpe. ⁊ in alio ꝯsilio in ti. de iudeis. vbi si iudeus ꝯcūbat cuꝫ chri-
9 stiana †an puniatur p iudiceꝫ ecclesiasticuꝫ vel p seculareꝫ. ⁊ extat capituluꝫ regni ꝙ incipit. Jteꝫ ꝙ officialis non intromittat se ꝯ criminibus ecclesiasticis, lꝫ dici posset ꝙ sit incestus rōne cognitionis sp̄ualis inducte iure canonico. naꝫ si ista adulterata esset ꝯmater ⁊ ꝯiugata deberet puniri vt adulter cuꝫ hac aggrauatiōe incestus ⁊ plus q̄ simplex adulter ⁊ pl⁹ q: officialis vt. s̄. dictuꝫ. si esset vidua sil'r p tex. inst. de pub. iud. §. si eādē. ⁊ sil'r si esset virgo cuꝫ hac aggrauatione duri⁹ puniret᷑. ⁊ si esset soluta ꝯmitteret᷑ simplex forni-
10 catio q si esset punibilis grauaret᷑ pena rōne ꝯpaternitatis. †⁊ adde p̄dictis ꝙ ita punit᷑ occidēs patreꝫ spiritualeꝫ sicut occidēs patrē naturaleꝫ. de pe. dist. j. c. aut facta. in gl. lꝫ tex. in. ꝺ. l. alūnā. valde vrgeat ꝙ puniat᷑ cognoscēs ꝯmatrē, nō tū penā imponit, ⁊ dubium restat q̄n ad illā libere poterat hēri accessus ⁊ impune, vt q: cognosci se ꝑmittebat si erat ꝯmater si puniat᷑ rōe solius ꝯmaternitatis pena iuris ciuilis. ⁊ puto ꝙ nō. sꝫ pena canonica p iura p̄dicta.
11 †Naꝫ officialis lꝫ ꝓhibeat matrimoniuꝫ ꝯtrahere cuꝫ subdita, nō tū ꝓhibet᷑ ꝯcubinā hēre in ciuitate sue iurisditionis. l. fi. de ꝯcubinis, sꝫ Lu. in singularibus. ⁊ dixi. j. vbi tractaui de ꝯtractib⁹ officialiuꝫ in ver. ꝯhere.

SVMMARIVM

1 Judex an teneatur iudicare secunduꝫ allegata ⁊ probata, vel secundum veritatem. ⁊ nu. 5. et. 6.
2 Jura correcta, ⁊ consuetudines abolite an possint allegari in causa.
3 Judex nolens audire partes in allegationibus an puniatur.
4 Judex qui non vult audire probationes partis facit litem suam.
7 Judex an teneat᷑ alteri pti dar᷑ copiā allega. p pte ꝯria ꝓductaꝝ.

1 a **Allegationes** †an iudex teneat᷑ iudicar᷑ ꝰm allegata ⁊ ꝓbata. vel ꝰm veritatē. vide in ꝟ. iudicare. j. c. ij. Officialis nō tenet᷑ si nō obꝟuauit statutū ei nō allegatū nec ostēsuꝫ. gl.
2 ⁊ Bar. in. l. p̄scriptiōe. si ꝯ ius vl' vtili. pub. ¶ †An possint in cāꝫ allegari iura correcta, ꝯsuetudines abolite. apostille. vide. j. in ver.
3 iudicare. in. c. j. ¶ †An si iudex nolit audire partes in eaꝝ allusionibus punit᷑. Dic ꝙ sic. l. argentarius. §. cuꝫ aūt. de iudi. ⁊ non tm̄ si non audiuit in facto, sꝫ etiaꝫ si iuris statutoꝝ allegationes nō audiuit punietur vt dolosus. puta si nō admisit statutuꝫ quo cauetur ꝙ bānitus possit offendi. vt probat᷑ in. l. lex iulia. §. hodie. ad. l. repe. ibi quē puniri nō debuerunt. p Cy. qui exponit punire non debuerunt inspecta finali iustitia ⁊ ordine non ꝟuato q̄ q̄onem intellige q̄n ps non fuit ꝯtumax. ⁊ sic non spernit mādatum iudicis, alias si fuerit ꝯtumax potuit sibi denegare audiētiaꝫ p. l. si p̄toreꝫ. §. ⁊ si dū decreto. q̄bus ex cau. ma. ⁊ dixit Bal. in. l. fi. C. de sen. ꝙ si iudex non curat all'ones iur. ⁊ iubeat dari vel fieri grauat, quia ex arrupto procedit. iō ab eo appellatur. ⁊ Bal. in rub. de pena. iudi. idē Bal. in. §. proficisci. q. xvij. vbi dicit hoc esse intelligenduꝫ de allegatiōib⁹ facti magis q̄ iuris, q: iudex de iure p̄sumit᷑ sapiēs. Jnn. c. pastoralis. de cā po. quē Bal. allegat in reptorio super Jn. dicens ꝙ si iudex dicat pti nolle eius aduocatuꝫ audire ꝙ grauat
4 q: presumit᷑ peritus. ⁊ dicit Bal. in. ꝺ. §. ꝓficisci. q. xvij. †ꝙ iudex q nō vult audire ꝓbatiōes ptis facit litē suā vl' si nō admittit exceptiōes iuridicas. C. de pa. l. si q̃s in ꝯscribēdo. Nam iudex dꝫ exa-

minare partiū allegationes, ⁊ ꝺ3 hoc ponere in sn̄ia. ve3. Auditis allegationibus partiū ſm Ang. p illū tex. in. l. serui. C. ꝺ adul. sicut fecit Salomō qñ ꝓnunciauit inter mulieres de filio ꝯtendentes, ꝗ allegationes partiū in sua sn̄ia replicauit. c. afferte. ꝺ ꝓſump. vbi ꝺ hoc. ⁊ glo. inst. de fideic here. in. §. sed qꝛ. lo. scꝺo. in ꝟ. subiectis.

5 ¶ † An index q noluit iudicare ex quo allegata ⁊ ꝓbata nō placebant ꝯscie sue teneat. Uidet̃ ꝙ nō qꝛ q ꝯtra ꝯsciā3 iudicat punit̃ ſm. c. cū eterni. de penis. in. vj. in ꝯ̃ facit. l. illicitas. §. veritas. de offi. pſidis. ⁊ no. per gl. in. c. j. ꝺ offi. ordi. tñ host. in. c. pastoralis. de offi. dele. dicit ꝙ ꝺ3 denegare alteri ⁊ vbi nō fecerit, qꝛ nō poterat ꝺ3 pars appellare ſm glo. eo. ti. c. si qñ. Inn. ⁊ oēs alij dicūt ꝙ ꝺ3 iudicare ſm allegata, ⁊ ꝓbata, qꝛ illa dixit scire ꝫ cōsciam iuris seu. l. ⁊ nō bois per tex. ij. q. j. deus oꝑs. ⁊ in casu quo ꝓpter negligentiā non fecisset iustitiā facit litē suā. vt in. c. cū sit granis. de fo. cōpe. ⁊ tenebit̃ parti ad dāna ⁊ interesse. Fallit si per aliū iudicem pōt parti esse eque bn̄ ꝯsultū. l. iiij. §. pe de dā. infec. ⁊ ibi p Bar. ⁊ in. l. fi. de vari. ⁊ extraordi. cog. ⁊ in. l. ille. §. ex qbus de alien. iudi. mutā. cā fa. ¶ Si index nō curat iuriū allegatiōes, ⁊ percepit aliqd dari vel fieri grauat tanꝗ ex arrupto ꝓcedens. l. ait ptor. §. permittit̃. de minor. Bal. in. l. fi. C. de senten.

6 ¶ † Si index nō iudicat ſm allegata ⁊ ꝓbata facit litē suā, tñ valet sn̄ia. ve3 si ex actis colligit̃ dolus vel culpa eius pōt appellari ⁊ restitutio in integru3 peti. glo. singu. in. l. seruo. inuito. §. cū ptor. ad trebel. Cy. in. l. fi. de

7 iusti. ⁊ iure. Bal. in. l. j. C. qūo ⁊ qñ iudex. ¶ † An iudex tenetur alteri parti dare copiā allegationū ꝓ parte ꝯ̃ria productaꝝ, ⁊ si nō det grauet partē. dic ꝙ nō tenet̃ hoc facere ꝫ Inn. in. c. per tuas. de testi. vbi dixit ꝙ si pars det iudici interrogatoria, vel allegationes ad iudicis instructionē ꝙ nō sit dāda copia, quē refert Lud. in l. j. ff. de edē. ⁊ hoc exclamauit in singularibus suis. ⁊ Bal. ibi dixit vnū singulare verbū in parua lectura. ꝙ ex instrō ostenso iudici tanꝗ amico nō fit ꝓbatio pro vel ꝯtra. ¶ An si iudex nō admiserit allegationē priuilegioꝝ in causa non allegatoꝝ, nec ꝓductoꝝ dicat̃ partē grauare, ⁊ qd in alia scriptura. dic ꝙ nō nisi sit priuilegiu3 vel bn̄ficiu3 ipso iure cōpetens, vel in corpe iuris clausu3 p. l. que sub ꝯditione. §. fi. de ꝯdi. insti. Qꝛ iura in corpore iuris clausa per se patēt. l. ornamētoꝝ. de aur. ⁊ ar. leg. sicut dicimus in clausula nō obstante priuilegio ꝙ non cōprehēdit in corpore iuris clausa per gl. in. l. heres absens. de iud. in auct. qua in prouincia. C. vbi de crimine agi oꝑ3. ſm Bal. in. l. more. de acqui. here. ¶ Ide3 in exceptione q nō fuit opposita in iudicio, qꝛ ipsi opponi in allegationibus q fiunt verbo qñ esset talis exceptio que tacite inest obligationibus q intelligunt̃ qꝛ pñt verbo allegari tpe allegationū nisi talis exceptio veniat extrinsecus ꝫ Bar. in. l. cū qui ita. §. qui ita. ꝺ verbo. obli. Si tñ esset in causa ꝯclusum nō fiunt alle allegationes ſm Inn. in. c. pastoralis. de cani. possessionis. cuius dictū intelligitur in iure ꝯsuetudinario ꝙ indiget probatione. l. j. que sit lon. consue. Et quo ad effectū registrandi tales allōnes in actis ꝙ non sit causa ꝯclusa, qꝛ nihil addit̃. ita bal. in. l. fi. ff. de ferijs. ⁊ sic vt transeant in acta iudicij allegationes iuris vel facti nō possunt fieri, vel produci cā ꝯclusa, tñ verbo possunt fieri, qꝛ os claudi nō pōt alicui qn possit ore allegare p. l. quāuis. C. de adul. ⁊ in. c. Joan. cum extra de fide instr. ſm Bal. in auct. iubemus. C. de iu. Et ideo inoleuit practica ꝙ qñ causa ꝯcludit̃, qꝛ ꝯclusio ad sn̄iam est de processu, ⁊ de ordine iudiciario. dic. auct. iubemus. ⁊ in corpore vnde sumit̃. ⁊ in. c. audistis. de procu. ⁊ est tex. cū gl. in ꝯsti. regni. vniuersos in rub. ⁊ intra duos dies post publicationē in. iij. lib. ⁊ nihil pōt vlterius ꝓcedi ꝙ sit ꝯclusio reseruatis allōnibus iuris declaratiōe iuri ⁊ scripturaꝝ ꝓductione, ⁊ pp hāc reseruationē pñt ꝓduci allōnes iuris vsq ad sn̄iam ꝓferendā. ar. gl. singularis in. l. labeo. §. j. ff. fami. ercisc. de quo late diximus in verbo sn̄ia. in. c. an si iudex ex forma statu.

SVMMARIVM

1 Iudex qui tulit sententiam si est citatus, ⁊ sn̄ia est confirmata, non potest conueniri quod fecerit litem suam.
2 Sn̄ia si qs tulerit ꝯ̃ dn̄m suu3, ⁊ sn̄ia illa reuocet̃ in causa appellationis, non ex eisdem actis an priuetur feudo. ⁊ nume. 3.
4 Error citius presumitur in notario in dubio quam dolus.
5 Iudex qui tulit sn̄iam an pendente appellatione possit conueniri.
6 Iudex nō ꝺ3 de necessitate citari vt defendat q fecit rōne iurisdict.
7 Iudex q nō admittit appellationē in criminali tenetur. ⁊ num. 14.
8 Assessor potestatis punit̃ ꝺ iniustitia facta a pōtate nisi ꝯ̃ dixerit.
9 Querela de iudice potest fieri appellatione pendente.
10 Appellari potest ab interlocutoria qñ habet actum executiuum.
11 Iudex qui misit ad furcas ꝯdemnatu3 in causa capitali intra decē dies qui dantur ad appellandum. puniatur. ⁊ nu. 13. et. 15.
12 Paria sunt occidere innocētē, vl̃ eū q ꝯfugit ad iustā defensionē.
16 Appellari an possit a sn̄ia lata ꝯ̃ offici. in sindicatu. nu. 17. et. 18.

1 Appellatio † Si iudex qui tulit sn̄ia3 est citatus ⁊ sn̄ia est confirmata nō pōt ꝯueniri ꝙ fecerit litē suā, qꝛ vr̃ iudicio interfuisse, ⁊ eꝯ̃ si est ifirmata ꝓpter suā imperitiā ei ꝑiudicat. Et si est deserta per pactū vel renūciationē litis iudex est liberatus. l. fi. de his q a nō dn̄o. ⁊ de ali. iudi. mutan. auct. Ite3 si res. secus si tacite. l. minoribus. de his qui. vt indig. Si vero nō sit citatus non ꝓdest nec nocet ei. vt no. extra de appel. c. sepe. p Inn. ⁊ in nouella vbi oino, ⁊ tāgit gl. in. l. j C. ꝙ q̄sq iur. Et vide Bar. in. q. sua a sn̄ia iudicis q male iudi. Bal. in ti. quo tpe miles. §. scimus. ⁊ vid glo. in. c. j. §. porro. q fuit prima cā bn̄fi.

2 ¶ † Adde ꝙ si qs ꝓtulit sn̄iam ꝯ̃ dn̄m suū, ⁊ illa sn̄ia in cā appellationis reuocat̃. ⁊ eisdem actis seu alijs ꝓbationibus ꝙ feudo nō priuat̃. Et sic iudex excusat̃ in sindicatu si est appellatu3, ⁊ ex alijs sn̄ia est reuocata. Bal. ibi vide in verbo iudex. c. si iudex ꝓnunciat. An si ps ab iniqua sn̄ia appellauit, ⁊ appellatio est deserta an habeat regressu3 ꝯ̃ iudicē in sindicatu. Dic ꝙ sic, vt in. c. sepe. circa fi. gl. magne de appellationi. Si aūt ꝯfirmata est sn̄ia in prima ⁊ scꝺa appellatione an iudex stet in sindicatu. Inn. posuit in. c. pastoralis. in fi. de offi. dele. pro quoꝝ declaratione vide plene Bart. in dictis locis. s̄. primo. c. ⁊ Bal. in. §. ꝓficisci. q. xxviij. ⁊ in. l. fi. de pena. Lu. in. l. iiij. §. si tam vicinū. de dā. infec. ſm Lud. in. d. l. j. ꝙ q̄sq iur. vbi ista dicit. vide in ver. iudex. c. si iudex ꝓnunciat.

3 ¶ † Ex sn̄ia ꝯ̃ria lata in causa appellationis insurgit ꝗde3 ꝓſumptio ꝯ̃ primū iudicē. l. j. ff. de ap. quasi cōmittat̃ ex delicto, nō tñ facit plenā fidē, qꝛ nō sequit ꝙ ꝓnunciauerit melius scꝺs iudex ꝗ̄ primus iudex. Tñ est ꝓſumptio qꝛ maior est secūdus iudex ad quē appellat̃. vñ melius cognoscit p illu3 tex. Et ideo dicūt doctores ꝙ ꝯ̃ iudice3 maxime dolus nō ꝓſumit̃ sicut nec in alijs. l. quotiēs. §. qui dolū de proba. Ideo Bal. dicit in. l. filius. de iudi. ꝙ qñ constat ꝙ est male iudicatum in dubio

4 presumit̃ ex imperitia nō ex dolo. alleg. tex. in. d. l. j. † ⁊ idē in notario in quo in dubio presumit̃ magis error ꝗ̄ dolus ſm Bart. in l. quotiēs. §. j. ꝺ he. inst. ⁊ dixit gl. in. d. l. j. de appel. ꝙ iudex qui iudicat ex imperitia tenet̃ quasi ex maleficio. l. ex maleficijs. §. inde vbi glo. ⁊ Bar. de act. ⁊ obl. qñ dolo tenet̃ ex maleficio. l. fi. C. de pena iudi. ⁊ insti. de obl. ex quasi male. ꝓpterea qñ ex imperitia iudicat tenetur inquantū equu3 iudici videbitur. d. l. si filius. quan

5 do dolo grauius punitur ſm doct. in. d. l. j. ff. de app. ¶ † An pendente appellatione iudex qui tulit sn̄iam possit ꝯueniri. Uidet̃ ꝙ nō nisi ad sumptus litis. facit. l. j. §. j. ꝙ q̄sq iur. in gl. ordi. Bal. ibidē. ⁊ in. §. proficisci. qō. xx. Tñ Ang. in. l. si filius. in fi. de iudi. videt̃ tenere ꝯ̃. vide infra. c. si est appellatū. ⁊ in. c. an ille q non appellauit. Sn̄ia iudicis qui male iudicauit si in cā appellatio. fuit firmata, qꝛ appellatio est deserta, vel per aliā sn̄iam, an primus iudex possit ꝯueniri. Uidet̃ ꝙ nō, qꝛ q deserit appellationē ꝺ3 ꝯq̄ri de se. ff. de eden. l. argentarius. §. cū aūt. Et qꝛ scꝺa sn̄ia firmata mādatur executiōi nō prima. ꝺ pac. l. tale pactū. §. qui ꝓuocauit. Tñ Inno. tenet contrariū. qꝛ primus iudex deliquit in sua ꝓnunciatione, ⁊ fuit causa prime iniq̄tatis in. c. sepe. ꝺ appel. Nisi ipse iudex a quo cōparuerit, ⁊ suum processu3 iustificauerit coram iudice ad

6 quem qꝛ amplius non tenetur. Et dixit Inn. † ꝙ talis iudex nō ꝺ3 de necessitate citari vt defendat que fecit ratione iurisditionis. extra de transac. c. de cetero quo casu si non citatur non preiudicat sibi sn̄ia. de infami. l. lucius. Bal. in. §. proficisci. q. xxviij. Tñ idē Bal. de pace. iur. fir. l3 ꝯtrariu3, ve3 ꝙ primus iudex nō tenet̃ ex quo agitur ex sn̄ia confirmante. ¶ Et adde aliud singulare qꝺ iudex non euitat penam in sindicatu, l3 victus appellet semel, ⁊ bis succumbat vel appellationem deserat ſm Inno. de offi. dele. c. pastoralis. ⁊ in. d. c. sepe. de appel. qui dicit in. d. c. pastoralis. ꝙ nō appellando purgatur omnis turpitudo prime sententie. ⁊ vide. j. c. si est appellatum. ⁊ in. c. an ille qui non appellat. cum sequenti. j.

7 in hoc verbo. † Iudex qui non admittat appellationē in criminali tenetur. l. iul. de vi pub. ⁊ condemnatus erit infamis. l. lege Iul. ff. ad. l. iul. de vi pub. Et etia3 eadē. l. tenētur rectores qui iudicibus minantur ne iudicent sicut debent. l. qui dolo. eo. titu. Et si iudex a quo non recipit appellatione3 succūbit causa3 ⁊ famam perdit. l. a proconsulibus. C. de appella. vbi dicitur ꝙ punitur iudex, qui non detulit appellationi, ⁊ non solum ipse punitur, sed etiam eius officialis nisi contradixerint apud acta. l. qñ. eo. tit. vbi dixit Bald.

8 ꝙ † si potestas facit iniustitiam punitur assessor. qui non ꝯtradixit apud acta dicēs ide3 in subditis qui debēt ꝯtradicere prelato malefacienti, ⁊ contra ius. Et idem si potestas facit cum suo iudice vt malam sententiam ferat ꝙ tenetur. l. cornelia de sica. Et idem in prioribus

priorib⁹ qui hoc facerent cum potestate, q2 tenetur. l. cornelia. de vi pub. l. ij. ⁊ l. dolo. ad legem corne. ð vi pub. ⁊ l. j. de sica. ff. vbi dicit Bart. ꝯ rectores terrarum qui testes cogunt per tormenta vt falsum dicant ꝙ tenent̄ l. corne. ꝗ̃ not. Licet sententia iudicis male iudicantis fuerit semel ⁊ bis approbata per iudicē appellationis poterit iudex in sindicatu conueniri. idē sꝫ appellatio fuerit deserta. Inn. ⁊ Io. and. in. c. pastoralis. de offi. dele. ⁊ no. Ang. in. l. iudices. §. fi. de dam. infec. ⁊ dicit Bal. in. l. j. ꝙ quisq3 iur. ⁊ glo. ibi.
9 †ꝙ pendente appellatione pōt fieri querela. de iud. ⁊ idē si est appellatū ẜm Bal. Quibus adde ꝙ grauamen ꝙ ꝯtinue infert̄ a iudice facit ꝙ omni tpe etiā post decē dies causat iustam causam appellandi vt si fuisset quis ꝯdemnatus ad carceres per annū, q2 etiā elapsis decē diebus poterit appellare, ⁊ si iudex nō detulit tenebitur ẜm Bar. in. l. j. de epi. audi. alleg. spec. in tit. de appel. in. §. restat. in versi. sed qd tu dices. cū ver. seq. ⁊ bene facit. l. ij. ff. quib⁹ ex cau. maio. ẜm Bal. in. l. ij. C. de serui. ⁊ aqua. per gl. ibi. in. d. l. ij. ð epi. audi. ⁊ facit ꝙ not. Bar. in. l. pretor. §. fin. de no. oper. nunci.
10 Et idē tenet Io. an. in. c. dilectus. lo. ij. de rap. vbi dixit. †ꝙ quando interlocutoria h3 actum executiuū tunc semper grauatus potest appellare, quod dixit verum Pet. de anch. ibi quando quis grauaretur pluries super eodē per diuersas interlocutorias, q2 tūc a qualibet semper poterit appellare. ⁊ idem Ang. in auctē. hodie. C. de appel. ⁊ Bal. in. l. fi. C. sen. rescin. nō posse. ⁊ adde ꝙ Bal. not. in. l. vis. C. de probat. ⁊ Ant. de but. in. c. fi. extra. de ferijs. Et ideo iudex semper tenebit̄ l3 carceratus. ꝯ. decem dies nō appellauerit, ⁊ sit in carcere tpe sindicatus. ¶ †An iudex qui misit ad furcas ꝯdemnatū in causa capitali intra. x. dies q dantur ad appellādum puniat̄, Bar. in. l. qui vltimo. ff. de penis. dixit Guil. tenuisse ꝙ potest iudex. ꝯ. illa tēpora mandare sniam talē3 executioni, q2 quilibet pōt pro eo appellare. l. non tantū. de appel. Spec. tenet ꝯtrium in tit. de senten. §. videndū. ver. porro. Bar. dicit ꝙ istud h3 locum in executione que fit a iur. vt ꝙ quis efficiat̄ seruus vel infamis. l. quid ad statum. de penis. Tamē executio que debet fieri ab homine, d3 differri post. x. dies. l. j. cum ibi no. nil nouari. Non obst. l. abditos de episc. audien. q2 fiebat executio, ⁊ male faciebat iudex vel forte appellationi renunciauerat. ⁊ hoc tenet glo. ibi, ⁊ est verū ꝙ de iure expectentur decem dies, sed de consuetudine seruat̄ contrarium, quia illi decē dies non expectātur. Bar. in. d. l. qui vlti. Tamen idem Bar. in. l. non tantū. de appella. dixit ꝙ potest fieri executio intra dies decem, qui dantur ad appellandum per illum tex. dicens ꝙ iudex facit eos abigare vt loqui nō possint, q2 tex. vult loqui in ꝯfesso. tñ dicit gl. ꝙ requirit̄ ꝙ sit etiā ꝯuictus vt non appellet per. l. ij. C. quo appe. que gl est singularis ẜm Guil. ꝙ ꝯfessus añ sniam si nō potest appellare ita nec alius ꝓ eo l3 regulariter quilibet possit appellare pro ꝯdemnato qui ducit̄ ad supplicium d. l. nō tñ. ⁊ l. abditos. Non aūt licitū est eū de facto eximere de manibus familie. l. aditos. de episc. audi. ꝙ est verū nisi interposita fuisset appellatio, q2 si nō obstante appellatione iudex vult facere executionē de ꝯdemnato, ꝙ pōt sibi resisti ẜm Bal. in. d. l. aditos. qui dixit ꝙ executor si viderit ꝙ sibi auferat̄ in itinere ꝯdemnatus non pōt illū occidere ẜm Bar. de capua per tex. in. l. ita vulneratus. ver. igit̄. ad. l. acqui. ⁊ si faciat punitur nisi de hoc a iudice habeat cōmissionē3. ⁊ subdit Bal. ꝙ iudex d3 exequi sniam capitalē si ꝯdemnatus appellauit ⁊ si faciat capite punitur. l. lege Iul. ad legē3 iul. de vi pub. ⁊ ibi Bart. ꝙ est verum nisi appellatio esset manifeste friuola. extra de appel. c. cum appellationibus. ⁊ l3 glo. in d. l. nō tñ. dicat ꝙ in capitalibus fiet executio intra ips datum ad appellandū. tñ Bar. ⁊ Ang. ⁊ Io. de imo. ibi tenent ꝯtrium dicentes. q2 ibi fiebat de facto per glo. in. l. qui vltimo de pen. nisi renunciasset appellationi ẜm Bar. in. l. aditos. C. eo. ⁊ ð epi. audi. ⁊ hoc tenet̄ cōiter, Guil. tñ dicit i. d. l. aditos. ꝙ si nō appellauit ⁊ fuit facta executio intra. x. dies ꝙ valet de ꝯsuetudine ⁊ cū hac opi. tenet Sali. in. d. l. aditos. vbi etiā Raphael idē tenet speciale est in multis casibus in qbus propter criminis immanitatē statim fit executio. l. constitutiones. de appel. ⁊ l. si quis filio exheredato. de inius. sto testamento. ⁊ l. cū res. C. de penis. ⁊ vbi quis delinquit in conspectu populi. vt no. Inn. in. c. statuimus. de offi. dele. ẜm Bald.
12 in. l. aditos. de epi. audi. vbi dicit. †ꝙ paria sunt occidere innocētē vel eū3 qui ꝯfugit ad iustam defensionē iur. ar. ff. ad legē iul. repe. l. lege. iul. §. fi. idē Bal. in. l. si quis filio. §. hi autem. de inin. test. Et dicit Rapha. quod. d. l. nō tñ habet locū in qualibet pena capitali seu corporali arg. l. j. de bo. dam. q2 tex. dicit suppliciū, ⁊ nō vltimū suppliciū. ⁊ per glo. l. ij. de offi. eius. ⁊ per tex. in aucten. de
13 col. §. ad hec vo. ¶ †Quod autē dictū est. s. vc3 ꝙ dānatus capitaliter nō possit intra. x. dies duci ad suppliciū est veru3 nisi est latro insignis qui renū. iauerit defensionibus suis quē constat nullas habere defensiones, ⁊ iō nō hꝫ ius differēdi executionē ẜm Ang. ⁊ Ioan. de imo. in. l. custodias. de publi. iudi. per not. in. l. prouinciarū C. de ferijs. Licet regulariter nō posset renuntiare defensionibus. ẜm Ang. latius in. d. l. non tantū. vbi Bald. dixit quod vbi executor viderit sniam capitalem iniustam nō d3 exequi sed differre, ⁊ superiori referre ẜm Inn. de offi. de leg. c. pastoralis. ¶ †Un
14 si iudex non admiserit appellationē in criminali tenebitur. l. iul. de vi pub. ⁊ ꝯdemnatus erit infamis, vt. l. a cōsulibus. ⁊ l. quonia3. C. eo. vbi dixit Bal. ꝙ si iudex non detulit appellationi punit̄ ⁊ eius officiales, si non contradixerint apud acta, ⁊ etia3 assessor, nisi esset confessus ⁊ ꝯuictus, vt. s̄. iō iudex sit cautus, q2 postea tenebitur in sindicatu, ⁊ ex vinculis causam dicet, q2 tenebitur capitaliter infra videbis. Et adde quia Bal. in. l. j. ex delicto defun. videtur tenere
15 † si intra decem dies a sententia fuerit appellatum non potest fieri executio capitalis quando snia esset lata cōtra conuictum, aut sponte confessum vel inuentum in flagranti, quia tunc appellatio esset notorie calumniosa an per iudicem debet appellatio precludi. ⁊ ꝙ Bar. dixit ꝙ abigantur in ore hoc non esset improbabile, quia iudex non debet pati suam iurisditionē eludi. ⁊ quod est notorie iniustū videtur ineptum per no. per Inn. in. c. j. de offi. vica. Et ideo hoc casu oīs appellatio videtur incisa vbi etiam dicit ꝙ quādo est confessus tñ dubitatur an procedat appellatio. ⁊ gl. in. c. romana. §. finaliē. de appel. in. vj. dixit ꝙ nō presertim quando fuit traditus morti non reuocata confessione quam sequuntur assessores qui oēs sunt homicide, quia in camera torquent, ⁊ in banco faciunt scribi ꝙ sponte est confessus, vt sic respondeant sed vt sibi videt̄ de pcura. l. inuitus. §. is qui. ⁊ ibi iudex feruore vel odio procederet iniuste teneretur. l. corne. de sica. ⁊ l. iul. ff. ad. l. iul. repe. §. fin. ⁊ teneretur. l. Iulia. de vi pub. qua lege tenetur si post appellationē morti tradiderit iniuste impedit ne appellet. d. l. iulia. ⁊ ecōtra si faciat in veritate iustitiam quāquam contra cōfessum per tormēta cū ipsi iudici esset not. culpa dicitur ius facere. ad hoc not. in. l. frustra. de penis gl. Bal. in. d. l. j. de delic. defuncto. ⁊ vide ⁊ adde Bal. in rep. §. proficisci. q. xij. qui dixit ꝙ licet potestas qui abstulit defensionē3 puniatur ac si occideret innocentem. l. lex iulia. §. hodie. ad. l. iul. repe. Est verum nisi hoc faciat ex causa quia erat confessus, secus si est appellatum. d. l. aditos. ⁊ ita est cōsuetudo. ⁊ vide Cy. in. l. j. C. qui appel. ⁊ glo. in. d. l. non tñ. que dicit ꝙ cōfessus non appellat, nisi causa3 alleget, ⁊ tamē recipitur appel. cuiusq3. ⁊ facit quod not. in. c. pactum inter heredes. de pac. vbi damnatus non potest renuntiare appellationi. ⁊ vide in. c. regni si iuste. de tormentis. Et vide infra in. c. an potestas qui misit, in verbo cōdemnatio. Et adde quia licet dicatur quod si quis est condemnatus ad mortem qd quilibet pro eo potest appellare per. l. non tñ. ff. de appel. est verū qñ ipse damnatus esset in forcia iudicis, ⁊ ad suppliciū duceretur, q2 est periculum in mora, nō tamen quando non esset in forcia3 nec ad supplicium duceretur, q2 tunc si nō possit appellare principalis nō posset appellare alius pro eo, nisi pro suo interesse veniret, quia admitteretur per glo. sing. in. l. seruum quoq3. §. publice. ff. de procura. In solutione contrarij. l. lucius. de appellatio. ⁊ l. seruos. de pub. iudi. licet talis interesse alias non admittatur. d. l. non tantu3. vbi hoc permittitur ratione cuiusdam cognationis abusiue que est inter hominem ⁊ hominem ad benefaciendum, vt ibi not. glo. ita consuluit Petrus de vbaldis quod est inter consilia Bald. in nu-
16 mero. cccxlviij. ¶ †An a sententia lata contra officiales in sindicatu possit appellari. cōmunis regula est quod omnis grauatus per diffinitiuam ⁊ in omni causa appella. l. ⁊ in maioribus ⁊ in minoribus. C. de appel. ⁊ dicit tex. in. l. j. ff. eod. quod appellatio frequens ⁊ necessaria est regulariter omnis appellatio est ꝑmissa. ij. q. vj. c. omnis oppressus. Et dicit glo. not. in. l. qui restituere. ff. de rei vendi. quod in omni casu permittitur appellari, vbi non reperitur lege prohibitum. Propter quod Bald. in rubrica. C. de appel. dicit quod vbi iustitia est oppressa semper appellatur. ¶ In qōne. autem nostra allegat texi. in contrarium in. l. nulli. C. quorum appel. non reci. ꝙ a snia lata ꝯ officialē in sindicatu nō appellat̄. In quo aduerte ꝙ illa hoc non videtur dicere pro regula ⁊ illius. l. dubius intellectus, quia aliqui intelligunt eam in casu speciali. aliqui vero ꝯnaliter. In quo reperio primo ꝙ Iac. de rauē. quē originaliter vidi dicit declarādo legē illam ꝙ si executor vel prepositus in officio male se habuit ita quod sit conuictus, ⁊ condemnatus de hoc quod non appellet, ⁊ nō habere locu3 quādo conuenit̄ ex causa sui patrimonij vel alias non rōne officij, q2 tunc ꝯdemnatus pōt appellare. Dicēs ꝙ si rex daret iudices qui cognoscerēt q̄liter balini vel prepositi sui se habuissent officio ⁊ ꝯuicti ⁊ ꝯdemnarent̄ nō possent appellare. Cy. aūt intelligit legē illā simpliciter ꝙ officialis in offi. delinquens si est ꝯdēnatus nō appellat, q2 iura ꝑsumūt ꝯ eū, dicēs

quod potest inquiri cõtra ipsum, qꝛ in officio presumitur deliquisse si sit in aliquo condemnatus. ꝛ ita Cy. Bar. aut aliter intelligit, ꝛ sic sumat illum tex. ¶ Officialis alicuius iudicis a snia ꝯ eũ lata de delicto cõmisso in officio.per eũdez iudicez ab illo iudice nõ appel. secus si in alia cã fuit ꝯuictus dicens aliquos tenere indistincte ꝙ officialis a snia per sindicũ lata nõ appellat, tñ ipse Bar. dicit ꝙ illa. l. loqtur qñ est ꝯdemnatus criminaliter ꝺ delicto cõmisso in officio ꝑm gl. ibi ꝙ illa. l. nõ hꝫ locũ, nisi qñ nuntius notarius vel assessor ꝯdemnaẗ ab illo iudice cuius erat officialis, qꝛ nõ pſumitur ꝙ suus iudex ferat ꝯ eũ iniq̃ sniam nisi expressisset delictuz dicens ꝙ ista fuit opinio Plac. q̃ ibi Azo ponit in summa sua. ꝛ glo. iuris canonici intelligit illaz. l. ij. q. vj. c. nulli iudicũ. vbi est canonizata. ꝛ ibi Huguttio tenet hoc ꝙ Bar. dicit Bal. aũt ibi dicit ꝙ aut officialis est ꝯuictus de barrataria ꝛ de male gestis ꝛ nõ appellat, aut nõ est ꝯuictus appel. ꝛ sic Bal. intelligit illã. l. in officiali qui male gessit officiũ, vt ꝯuictus, ꝛ ꝯdẽnatus, nõ appellet dicẽs ꝑm Cy. ꝛ est pſumptio ꝙ deliquerat ex quo est ꝯdemnatus, tñ ꝑm eũ hoc est nimis rigorosũ, ꝛ sic Bal nõ firmat opi. Cy. Ang. ibi

17 sequiẗ opi. Bar. ꝙ † officialis nõ põt appellare a snia sindicatoris lata super maleficio per eũ cõmisso ꝑ illũ tex. quẽ intelligit qñ sindicaẗ per suũ rectorẽ cui in officio deseruiebat. secus si per aliũ sindicareẗ. d. c. nulli. vbi gl. dicens secus esse si per suũ rectorẽ ꝓnunciaẗ snia in causa ciuili vel criminali officiũ non tãgente q etiã dicit ꝙ rector põt sindicare officialem suũ de gestis in officio ꝛ de alijs. Tamen idez Ang. in auct. de iud. §. nostris. simpliciter tenet ꝙ a snia sindicatoris nõ appellaẗ tñ hoc dicit perfunctorie, qꝛ dnꝫ glo. allegat illã. l. nulli ipsi dicit nota illã legez ꝙ a snia sindicatoris nõ appellaẗ. Et idez dicit Lucas de pẽna simpliciter in. l. si coloni. de agri. ꝛ cen. li. xj. ꝙ delinquens in officio ꝯdemnatus nõ appellat. Spec. aũt in ti. de app. §. ij. dixit sequendo gl. in. d. c. nulli. in ver. officialiũ ꝙ non lꝫ officiali curie puta executori vel tabellioni condemnato rõne administratiõis in qua delinquit appellare. allegat d. c. nulli. vbi gl. dicit ꝙ pſumiẗ ꝙ iudicẽ offenderit, ꝛ nõ pſumitur ꝙ iudex ꝯ eũ aliquid faciat, ꝛ qꝛ non põt abesse a curia, ꝛ sic videtur cõiter intelligere. d. c. nulli. in officiali inferiore assumpto ꝑ aliquem potestatẽ in aliqua inferiori administratione alicuius officij non autẽ in officiali principali habente iurisditionẽ q habet meruz ꝛ mixtum imperiũ. Et ita tenet ibi Bal. in addi. Que opi. Bar. Ang. ꝛ Spe. videẗ mihi verior qꝛ in istis officialibus inferioribus

18 assumptis per potestates alia sunt etiã spãlia † qui si delinquant in officio pñt remoueri sine ꝓcessu ꝛ leuato velo. l. ij. ꝺ spon. vbi Bal. arg. l. nullũ de testi. ꝛ. l. ictus fustiũ. de infamibus. dicens ꝙ executores nõ idonei remouenẗ ab officio ꝛ alij subrogenẗ ꝑ iudices maiores q pñt maculas corporales imponere, ꝛ secus esse in vicarijs villaꝝ. ad ꝙ facit tex. sing. in. l. ne diu. C. de penis. ꝙ apparitor in officio delinquens dãnatur ꝛ remouetur lite nõ ꝯtestata, ꝛ absens, ꝙ est speciale ꝑm Bar. ꝛ Ang. ꝛ sic videtur qꝺ talis remotio trahit secum executionẽ, vt ibi. isti aũt apparitores lꝫ non habeãt iurisditionẽ aliq̃ dicunẗ officiales ꝑm And. de iser. in ti. que sunt regalia. in verbo potestas citandoꝝ. vnde ꝯcludo cũ cõi ꝛ magis tuta opi. ꝙ regulariter possit appellari a snia sindicatoꝝ, qꝛ a snia ois iudicis appellaẗ nisi sit pfectus ꝑtorio vl' impator aut princeps. l. j. de offi. pfec. pto. ꝛ auct. que supplicatio. de precib. impe. offer. Et istaz opi. etiã tenet Pau. de cast. in. d. l. nulli. dicens ꝙ lꝫ aliq dicãt per istaz. l. ꝙ potestas ꝯdemnatus nõ appellat, tñ illa lex non probat ꝑm eũ. Sali. ibi dicit ꝙ opi. Cy. vr̃ sibi nimis rigorosa sed fateтur per illũ tex. ꝙ si potestas est legitime ꝯuictus ꝓut dꝫ de barrataria ꝙ nõ appellat. Et idez tenet ibi Alberi. de ro. qui legẽ illã intelligit de istis inferioribus. ꝛ deinde eã extendit ad potestatẽ vt ꝯdemnatus non appellet. Odo. aũt intelligit legã illã in nũcio cõsois cui potestas qd iubet, ꝛ ille appellat ꝙ non posset appellare. ꝛ qꝺ posset appellare hꝫ regulaz ꝑ se ꝛ etiã habet magnã rõnem, qꝛ crimen barratarie est simile crimini lese maiestatis, vt in auct. sꝫ nouo iure. ꝺ pena iudi. i ducali dñio Mediolani est dcretũ ꝙ a tali snia non appelleẗ. Et qꝛ rex Robertus dnꝫ ꝯdidit capitulũ regni quod incipit vulgaris fame. de hoc dubitauit. ꝛ ideo sequẽdo opi. Cy. statuit ꝙ officialis in sindicatu ꝯdemnatus non possit appellare a snia sindicatoꝝ nisi causa fuisset introducta in regia curia, tñ illud capl'm fuit ad beneplacitũ regis ꝛ nõ fuit editũ ꝑ lege perpetua, ꝛ morte ipsius regis fuit expiratũ per. l. in ꝑspectos. ꝺ excu. tuto. cũ similibus. Nõ capl'm lꝫ fuerit ad beneplacitũ obseruaẗ in regno ꝙ non appellaẗ ꝛ fit executio qua facta supplicaẗ principi per auct. que supplicatio. ꝺ precibus impera. offe. ꝛ per. d. c. nisi esset executio irretractabilis, vt si esset causa criminalis ꝙ non fiet executio. not. in. l. ij. de appel. C. ꝛ in. l. siquis prouocatione. vbi a tortura appellatur, qꝛ est retractabilis, vel nisi snia ipsa traheret secũ executionem, vt ꝙ potestas esset absolutus que absolutoria snia traxit executionem vt in. l. metum. §. sed ꝛ ꝙ. ff. quod met. cau. ꝛ in. c. preterea requisisti. extra de appel. ꝛ Bal. in. l. sed ꝛ si possessori. de iureiuran. qꝛ posset supplicari tanq̃ executione facta.

SVMMARIVM

1 Statuto disponente ꝙ a snia sindicatorum appellari non possit an nihilominus non subditus appellare possit. ꝛ nu. 4. et. 5.

2 Appellatio si aliq̃n remoueatur intelligitur de friuola. ꝛ similiter in exceptionibus. nu. 3.

6 Supplicatio an videatur remota, remota appellatione.

1 a **Nisi statuto** † Superioris vel priuilegio principis caueatur ꝙ a sententia sindicatorũ nõ possit appellari, vt est Capue, Gaiete, ꝛ in multis ciuitatibus regni, ꝛ in felicissimo ducali dominio mediolani posset appellare capitaneus condemnatus qui est forensis vel non subditus statuentis cũ statuta non ligent forenses. l. fi. de iurisdi. omniũ iudicũ, ꝛ non possit statutuz tollere defensiones q̃ sunt de iure naturali. insti. de iure nat. gen. ꝛ ciui. §. ꝛ si quidẽ. Hic ꝙ nõ obstãtibus istis nõ põt appellare, qꝛ est subiectus in loco in quo deliqt. auct. qua in ꝓuincia. vbi de crimine cuꝫ simi. Et potestas appellaẗ ciuis illius ciuitatis vbi est potestas. l. ciues. de incol. li. xj. Et qꝛ ius ciuile põt in particulari ius naturale tollere, lꝫ nõ in totũ. de iusti. ꝛ iure. l. ius ciuile. Vñ valebit tale statutũ seu ꝑuilegiũ, si tñ snia esset dolosa poterit ꝯ eã excipi de dolo. ar. l. nõ distinguemus. §. cũ qdã. de arbi. vbi diciẗ ꝙ ꝯ sniaz arbit. a qua non potest appellari, vt. l. diem proferre. §. stari. de arbit. potest de dolo excipi ꝑm quedã doct. antiquũ q aliqua scripsit in ista materia sindicatus. qbus adde. ꝙ quãuis statutũ vel principis rescriptuz dicat ꝙ nõ possit appellari in snia iudicatoꝝ intelligiẗ de appellatione iniusta, qꝛ si appellatio ꝯtinet iustitiam apertam inferior non potest illam tollere ꝛ princeps non vult, ita Bald. in. l. fi. C. de sent. alleg. c. vt debitus honor. de appel. vbi tex. ꝙ appellatione remota intelligiẗ de friuola non autez de iusta. ꝛ facit ꝙ dicit Bar.

2 in. l. j. ꝙ vi aut clam. † ꝙ vbi remoueẗ appellatio intelligitur de friuola. ꝛ idem Bar. in. l. j. §. interdũ. ff. a quibus appellare non licet. vbi dicit ꝙ clausula appellatio remota parum aut nihil operatur. ad. d. l. fi. C. de sen. Secus dicit vbi imperator expresse remouet appellationẽ a diffinitiua, qꝛ operabitur ꝑm leges ꝛ ꝑm canones, de quo vide ibi gl. Bar. ꝛ modernos vbi Ang. dicit ꝯtra Bar. ꝙ illa clausula operabiẗ in casu vbi expresse nõ remoueẗ appellatio a diffinitiua. vt ibi vide quid de iure canonico. ꝛ quid de iure ciuili. vbi dicit etiam Ang. ꝙ de iure canonico operabiẗ ista clausula ꝙ non potest appellari a diffinitiua nisi expressa legitima causa que sit in iure clara. c. pastoralis. de appella. quo casu iudex tenetur deferre tali appellationi secundum doc. in. d. c. pastoralis. ꝛ in. c. vt debitus. Et dicit glo. in. c. conquestionis. de resti. spolia. ꝙ remotio appellationis nihil operaẗ, vbi manifeste apparet de iniustitia seu grauamine. vbi Anto. de but. ꝛ facit glo. in. l. ciues de app. ꝙ vbi non potest appellari poterit appellari vbi apparet manifestus grauamen. ideo dicit Inno. in. c. vt debitus. de appel. quod vbi remouetur appellatio potest appellari si in appellatione exprimatur iusta causa grauaminis, tamen vbi est dicta clausula licet delegatus non teneatur deferre appellationi si appellatur sine causa. d. c. pastoralis. Tamen princeps poterit si sibi videbitur precipere, ꝛ inhibere vt ibi. ꝛ in cap. pastoralis. §. preterea. de offic. delega.

3 † vbi commissa causa omni exceptione remota non videtur remota illa que iuris auctoritate procedit sed friuola. ꝛ facit quod dicit Bald. in. l. ij. C. de appella. quod remotio appellationis nihil operatur quo ad principem qui si viderit appellationem iustam committit causam appellationis ꝑm modernos in. d. §. interdum. qui dicunt quod licet de iure ciuili causa cõmissa cuꝫ dicta clausula appellatione remota videatur omnis appellatio remota. secus de iure canonico, vt ibi. Tamẽ hoc casu ius ciuile dꝫ intelligi ꝛ limitari ꝑm ius cano. ꝛ sic ꝑm dictum. c. pastoralis. ꝛ ideo consului ꝙ vbi sunt ista statuta ꝛ priuilegia ꝙ officialis ꝯdẽnatus appellet cũ iustificatione cãruꝫ q̃ legitime appareãt, ꝛ tũc si principi videbiẗ vel ꝯsilio recipiet appellationẽ ꝛ inhibebit ꝑ supradicta ꝛ obtinui in ꝯsilio ꝙ appellatio fuit recepta facta executiõe vel oposito quãtitate ꝯdẽnate. Tñ daẗ aliud remediũ hoc casu vbi nõ põt appellari ab aliq̃ snia sindicatoꝝ ꝙ põt veniri ꝑ viã recursus iustitie q̃rele ad superiorẽ ꝑm Bald. in. l. fi. de edi. diui. Et dicũt doct. ꝙ tali casu lꝫ non possit appellari poterit supplicari ꝑ. l. j. ꝺ offi. pfec. pret. ꝙ puto intelligẽdũ esse dũmõ ꝙ pars in. x. dies supplicauerit vel q̃relauerit per no.

per no. in auct. hodie. ꝺ tēp. app. in. l. ij. C. vt lite pēdē. late p Bal. ⁊ gl. in. l. diuus. vbi Bar. ff. ꝺ in integ. rest. q: g venit p viā suppli-cationis venit p resti. in integ. ꝺ. auct. ⁊ in. l. ex ꝯsensu. §. fi. ff. ꝺ ap. Qđ est veꝝ qñ supplicatᷣ a sñia inferioris, ⁊ supplicatᷣ pricipi, q: nō pōt supplicari post. x. di. Secus si supplicetᷣ a sñia ipsius pncipis, vt. ꝺ. auct. a q̃ supplicatᷣ. intra bieniū, vt ibi. ⁊ in. ꝺ. l. ij. C. vt lite pē-den. Et facta executiōe. vt in auct. q̃ supplicatio. de pci. impera. offe. q: vbi appellatio ꝓhibetᷣ ibi appella. nō suspēdit. dixit Bal. in. l. qm̄ multa. ad. l. iul. de vi. Quia nec possit venire p viā suppli-cationis, ipsa supplicatio nō impedit executionē. ꝺ. auct. q̃ suppli-catio. nisi illa succedat in locū appellatiōis. ar. ff. si qs cau. l. si eū. §. qui iniuriaꝝ. ſm eū in. l. iij. §. seruus. de acq. pos. Et facit. l. pfecti. de mino. ꝗ lȝ a sñia nō posset appellari pōt peti restō in integ. de quo p Inn. in. c. ex literis. de in integ. rest. vbi dicit ꝗ sñia nō pos-set appellari pōt supplicari. ⁊ facit. l. minoꝝ. xxv. an. minorib. ⁊ gl.

4 in. l. j. C. si sepius in integ. rest. ¶ † In qbus dicitᷣ ꝗ lȝ dicatᷣ ꝗ non possit appellari poterit supplicari, q̃ supplicatio vt dixi non impe dit executionē p supradicta p no. per Bar. ⁊ Ang. in. l. ij. de app. reci. ff. vbi dicūt ꝗ id ꝗ dicitᷣ ꝗ a possessorio non appellatᷣ ꝗ hȝ lo-cū quo ad executionē nō impediēdā q: lȝ appelletᷣ non impeditur executio. p tex. l. j. si ꝺ mo. posse. q dicit p appellationē nō impedi tur effect⁹ sñie lȝ quo ad alia ꝓcedat appellatio tñ peteretᷣ restitu-tio in integrū aduersus ipsaȝ sñiam sindicatoꝝ an impediatᷣ execu-tio. vide Bal. in. ꝺ. auc. q̃ suppl. ⁊ Lud. in. §. si seruus. ⁊ no. i cle. j. de sequestr. posses. ⁊ fruc. per q̃ dixit Bald. in. ꝺ. l. fin. C. de sen.

5 † ꝗ a tribus sentētijs nō pōt appellari. nec agi aut excipi nisi facta executione q: pōt de nullitate agi post executionē. ⁊ facit ad pdicta ꝗ dixit Bar. in. l. de pupillo. §. si qs ipsi ptori. de no. oper. nūc. ꝗ vbi non pōt appellari ex forma statuti pōt venire ad supiorē ad sim plicē q̄relā. ⁊ dixit Lud. in. l. is cuius. ff. de aqua plu. arcen. ꝗ vbi statutū ꝓhibet appellationē pōt alia via succurri illi grauato, vcȝ p supplicationē q̃ est diuersa ab appellatione. ꝺ. l. j. de offic. pfec. pto. ⁊ per viā q̄rele gl. j. q. vj. a iudicibus. Et ꝗ no. extra de arbit. c. ij. dicēs ꝗ hoc casu poterit succurri grauato per exceptionē q: ꝯ executionē poterit excipi sñiam iniustā ſm Bal. in q̄ōne an p sta-tutū possit reductio ꝓhiberi p. l. diē pferre. §. stari. l. j. ⁊. l. nō dist. §. quidam. de arbit. ⁊ tenet expsse Bal. in. l. anna. C. de arbit. ꝗ lȝ a sñia per statutū appellatio ꝓhibeatᷣ nō intelligitᷣ ꝯ eandē opposi tionē exceptionis seq Lud. in. l. nō di. §. illud de arbi. ⁊ facit ꝗ no. in. c. ex literis. de in integ. restit. vbi dr̄ ꝗ est remediū ꝗ a pncipe petatᷣ in inte. resti. q̃ dȝ ꝯcedi cū cā, naȝ si pnceps videret aliq̃ no-toriā iniustitiā vł causas grauaminis coloratas ꝯcederet ſm Bal. in auct. q̃ supplicatio. ⁊ poterit ēt venire p viā q̄rele ⁊ lachrymabi liter ſȝ Jo. an. in. c. ij. de arbi. ⁊ ibi Host. ⁊ q̃ habentᷣ in. l. arbitrio.

6 q satisd. cogan. q̃ dependēt ab illo articulo. ¶ † An remota appel latione sit remota supplicatio. in quo gl. in. l. j. de offi. pfec. pto. di xit ꝗ nō. ⁊ in auct. q̃ supplicatio ſm Bal. de quo vide per gl. ord. in. c. ex literis de in integ. resti. vbi gl. idē voluit ꝗ vbi est remota appellatio possit supplicari. q̃ gl. seqtur Jo. an. ⁊ Anto. ibi lȝ gl. sit ꝯria iuris ciuilis. l. fi. C. vt lite pēdente. q̃ approbāt cōiter doct. in. l. pe. de in integ. rest. ex quo gl. in. ꝺ. l. fi. dixit ꝗ sicut qs non au ditur appellās post binā appellationē a se interpositā. l. j. ne liceat tertio ꝓuo. ita ēt nec supplicās. ⁊ hoc tȝ Jo. de imo. in. l. si q ex con sensu. §. fi. de ap. Et nō obstat auct. q̃ supplicatio. q: loqtur qñ qs ꝓhibetᷣ appellare pp iudicis dignitatē. Et non qñ qs ꝓhibetᷣ ap-pellare ꝓpter ꝯtumaciā. nec obstat gl. in. c. ex literis. q: dȝ intelli-gi gl. illa qñ remouetᷣ appellatio alia rōne q̃ p ꝯtumaciā lȝ cano. illā gl. intelligāt ꝗnaliter nō recordati de glo. ꝺ. l. j. vñ in penā ꝯtu macis est veꝝ ꝗ non possit supplicare ne ꝗ vna via sibi denegatᷣ alia ꝯcedatᷣ. ⁊ vide aliquid per Bal. in. ꝺ. l. j. de offi. pfe. pto. ⁊ in c. suscitata. de in integ. rest. p Inn. Ex qb⁹ ꝯcludit ꝗ stante dicto statuto vel ꝑuilegio officialis q vult audiri in cā supplicationis dȝ pmo app. vel supplicare, ⁊ deinde parere iudicatis ⁊ cū hoc facit dȝ ꝓtestari ꝗ facit ex necessitate imposita per ꝑuilegiū ⁊ per sñiaȝ a q̃ nō pōt appellari ⁊ hoc facere viribus ꝑ iure cōpulsus ⁊ non re nuntiādo iuri suo, ⁊ ꝗ possit, ꝓseq grauamē nō renūtiando appella tioni ⁊ recursui suo, vt in. c. ꝯquestiōi. de offi. dele. in. c. fi. iuste. de app. ⁊ aio repetēde quo casu cū ipse pereat sñie ex necessitate non vř suo iuri renūtiare. ſm Bal. ⁊ Sal. in. l. a dolo. de exe. rei iudi. ⁊ tȝ Inn. extra. e. c. ad solicitudinē. ⁊ in. c. ꝗ ad ꝯsultationē ꝺ re iud. ⁊ in. c. significauerūt. de test. Et ēi poterit officialis ꝓuidere sibi op ponēdo in executionē exceptionē nullitatis apparētis ex eisdem actis q̃ nō reqrat altiorē indaginē iuxta ea q̃ habetᷣ in. l. iij. §. ꝯdē-natū. de re iu. Quib⁹ adde ꝗ lȝ statutū dicat ꝗ nō possit appellari a sñia lata p sindicatores poterit appellari a sñia ferēda ſm Bal. arg. gl. in. l. fi. C. si reus vel accusa. moꝛ. fuerit. sicut in excōicatiōe

dr̄. Et qñ executio illius sñie esset irrectractabilis, q: tūc licet non possit alias appellari ex forma statuti appellabitᷣ p no. in. l. aditos C. de epis. audi. cū. si.

SUMMARIUM

1 Appellari an possit ab interlocutoria sindicatoꝝ stante statuto quod a sñia sindicatoꝝ non possit appellari. ⁊ nu. 4. et. 5.

2 Contumax lȝ non possit a sñia appellare tamen potest appellare a condemnatione expensarum si modum excedant.

3 Appellatur a sententia lata super aliquo emergenti per arbitrum quando affertur preiudicium processui.

6 An ille qui non appellauit possit agere ꝯtra iudicē de imperitia.

7 Judex appellationis si confirmauit sñiam latam per imperitiā qs faciat litem suam? Et si tres fuerint conformes. nu. 11.

8 Iniustitia pnunciationis facte inter ptes purgatᷣ p ꝺsertionē app.

9 Judex an sit liberatus in sindicatu si pars appellauerit ⁊ deserue-rit appellationem? ⁊ nu. 6. et. 7.

10 Judex qui tulit iniq̃ sñiam a q̃ est appellatū ⁊ appellatio pendet pōt in sindicatu ꝯdemnari.

1 a **N stante** † dicto statuto vel priuilegio princi pis ꝗ a sñia sindicatoꝝ nō possit ap pellari si ipsi sindicatores pferant aliq̃ interlocutoriā in incidētibus vel emergētibus in lite vel aliud graua men inferāt super aliquo articu. p interlocutoriā si possit appellari a tali interlocutoria, ⁊ q: de facto habuit semel ꝗ fuit appellatū, q: sindicatores emiserāt bāna ꝗ intra breues dies q̄relare volētes cō pareāt al's nō audirentᷣ, ⁊ erat ibi ꝑuilegiū ꝗ non posset appellari a sñia sindicatoꝝ in quo ꝯsului ꝗ poterat appellari saltim cū cau-sis legitimis. Et pmo auctori. Bal. in. l. incerti. de interdictis. vbi dixit in repe. in fi. ꝗ lȝ nō appelletᷣ a sñia lata in possessorio pōt ap pellari ab emergenti vel incidēti ſm Inn. extra de testi. c. significa uerūt. qñ emergens nō hȝ naturā pncipalis, q: examinatur iustitia eius seorsuȝ a principali, secus si ex eadē nō depēdeat, q: tendit ad ideȝ ⁊ sit eadē rō arg. l. fi. de sen. ⁊ facit. l. si ex cā. §. nūc videndū. ff. de mino. ſm Bal. ibi ⁊ hoc dicit ideȝ Bal. in. l. j. C. si de mo. poss. fuerit appellatū tenere Cy. in. l. si ex cā. §. nūc videndū. ff. de mino. Tamen ipse Bal. in. l. j. vř tenere ꝯ. dicēs ꝗ remota appellatiōe a sñia vř remota ab oi illo p ꝗ venitᷣ ad eā si tangit negotiū pncipa le per. l. oratio. ff. ꝺ spō. dicēs hoc esse veꝝ de iure cano. per no. per Inn. in. c. fi. ꝺ noui oper. tñ Bal. in. ꝺ. l. j. nō dicit ꝯriuȝ eius ꝗ di xerat in. l. incerti. q: logtur qñ articulus a quo appellatᷣ tāgeret ne gotiū pncipale. Tñ idē Bal. in. l. post sñiam. C. ꝺ sen. dixit. alleg. Guil. de cu. in. ꝺ. §. nūc videndū. dicentem ꝗ lȝ nō appelletᷣ a sñia possessorij pōt appellari ab alio iudiciali grauamine illato añ sñiaȝ vt si iudex velit super possessorio recipere testes infames q debent repelli a limine iudicij vel si nolit recipe testes vel similia grauami na inferret, ⁊ idē tenet Bal. in. c. j. de milite vasallo. ꝗ ab interlo cutoria lata in possessorio facti appellatᷣ, puta si iudex nō vult ꝓba-tiōes recipere per. ꝺ. c. significauere. q: nō pōt reparari grauamē facti secuti ex interlocutoria in sñia negotij pncipalis, ⁊ ideȝ vř di-

2 cere Bal. in. l. terminato. ꝺ fru. ⁊ litis expē. † ꝗ ꝯtumax a sñia nō possit appellare, tñ pōt appellare a ꝯdēnatione expensaꝝ si modū excedāt. facit ꝗ ideȝ Bal. post multa dicit in. l. iij. §. permittitᷣ. ff. de mino. vbi dixit ꝗ lȝ a pcepto in ꝯfessiȝ ꝺ soluendo nō appelletᷣ, tñ appellabitᷣ a tacita legitimatiōe psone, vt q: mādat solui ei cuius persona nō est legitima, ꝗ no. Bal. in. l. arbitrio. ff. q satisd. cog.

3 vbi dixit Bal. in. l. vna lect. † ꝗ a sñia lata sup aliq̃ emergenti per arbitrū appellatᷣ qñ affertᷣ pꝛiudiciū pcessui, ⁊ idē Bar. ibi dicit ꝗ appellatᷣ a grauamine illato p arbitrū a cuius sñia nō appellatᷣ sup aliq̃ emergenti ⁊ nō de eo ꝗ est totius cause decisiuū, vbi ēt Bal. ⁊ Lud. ibi clarius ⁊ facit ꝗ dixit Bal. in. l. in multis. C. ꝺ app. ꝗ lȝ verus ꝯtumax nō appellet a ꝯdemnatiōe, tñ appellat ab his q̃ ve-nīūt ex accidenti ꝓpter moꝛā sicut est multa, ⁊ ideȝ tȝ Ang. in. l. cre

4 ditoꝛ. §. iussus. ff. de ap. p illū tex. dicens † ꝗ vbi lex ꝓhibeat appel lari a diffinitiua, tūc pōt appellari ab interlocutoria lata añ diffini tiuā. alle. Inn. in. ꝺ. c. significauere. ⁊ in. ꝺ. c. fi. de nou. oper. q: si nō permitteretᷣ appellari ab interlocutoria illud grauamen rema-neret irreparabile, ⁊ hoc etiam videtur tenere Anto. de butr. in. c. pastoralis. de ap. facit quod nota. Inno. in. c. quo ad consultatio-nem. de re iudi. Et ꝯsuluit ꝗ vbi appellatᷣ a tali interlocutoria la-ta in pcessu ⁊ in cā in q̃ nō pōt appellari ꝗ appelletᷣ cū cā legitia. per no. in. ꝺ. c. pastoralis. ⁊ pcedet appellatio ſm doc. in. ꝺ. l. j. §. interdū. tñ etiā ſm cañ. hoc nō esset necessariū, q: dicit Arch. i. c.

5 inqsitionis dēre. ꝗ † qñ lex vel statuta ꝓhibēt ap. intelligitᷣ ꝺ diffi nitiua nō ꝺ interlocu. ⁊ imo officialis in sindi. semper debet conari appellare ab aliq̃ interlocutoria vel iusto grauamine qñ nō ꝯfidis

de sindicatoribus suis, qz si sunt cives semper sunt contra officiales
6 pro civibus eorum, quod bene no. qz quotidiana. ¶ † An ille qui nõ appellauit possit agere contra iudicẽ de imperitia. Inno. quod sic, qz diuerse sunt persone et diuerse cause, et diuersi modi agendi, extra de sen. ex com. c. sacro. et nulla lex dicit quod qui nõ appellat nõ possit conqueri de iudice. ff. de act. et obli. l. ex maleficijs. §. si index. Si autẽ est appellatum appellatio pẽdet et nõ constat de interesse ptis, et idẽ si est deserta appellatio, qz est ac si nõ esset appellatũ, et si est prosequuta et snia confirmata nõ põt primus iudex conueniri. l. tale pactũ. §. qui prouocauit. de pac. ¶ Aut appellatio est pronunciata iusta, et tunc desinit interesse, nisi in sumptibus litis. Et licet qui nõ appellat vr cõsentire. Est verum inter partes non quo ad iudicem, qz nõ vr confiteri quod sententia sit iusta. ar. C. arbi. tu. cũ interdicit ſm Bal. in d. §. iudices. vide. j.
7 proxi. c. ad qd conueniatur. et in d. c. omisso appellationibus. ¶ † Si iudex appellationis confirmauit primã sniam latã per imperitiam quis facit litẽ suam. Dic quod scdus, qz snia scda est illa que transit in rem iudi. qz prima fuit nouata per scdam, vt. s. Bal. in d. §. iudices et vide. j. c. an si pronunciat. ¶ Ad quid conueniatur iudex male pronuntiãs appellatione pendente Bar. disputauit late. et dixit Bal. quod pendet ex futuro euentu. ad. l. aquil. l. in lege aqlia. si deletũ. ar. de excu. tu. l. dixımus. ¶ Naz iudici sufficit quod ex actis probabiliter iudicauerit, qz causa que apparet ex actis nõ dicit rem in dubiũ dimittere, vt not. in regula in penis. in. vj. Et ex oibus causis etiã nouis ex qbus appellatio põt iustificare sniam ex eis dz iudex suã sniam defendere. ff. quod cuz eo. l. titianus. Et non ob. quod didicit testificata, qz inter alios res agit, et si nõ possit iudex põt pars pro suo interesse suscipere defensionem iudicis. ar. ff. mã. idẽ quod. §. et gnaliter. et. l. a snia. de app. Quia interest victoris apud graues suã sniam nõ diffamare, qz rubor est vincere per iniq̃ sniam. facit de cõdi. inde. l. iulianus. Tamẽ si appellans expresse renũtiat appellationi vr fateri se malã cãm habere. C. de fide instr. l. ij. Et ideo ẽt iudex liberatur, secus est in tacita renuntiatione que nõ inducit hãc tacitã confessionẽ. C. de iud. l. properãdũ.
8 et quod no. de inof. test. papinianus. §. meminisse. ¶ † Et no. quod propter desertionẽ appellationis purgatur iniustitia pronuntiationis facte inter partes et nõ inter partẽ et iudicẽ. Bal. in §. iudices. in fi. de pace iur. fir. et vide. j. in. c si qd in alio. c. ¶ An si iudex protulit sniam iniq̃ a qua pars potuit appellare et ex negligentia nõ appellauit teneatur in sindicatu, vide Bar. in. q. iudex qui per imperitiam. et in. l. j. circa fi. de appel. et in. l. iij. §. qbus. de alie. iudi. et in. l. fin. de var. et extraordi. cog. et plenius in. l. iij. §. si tam. de dã. infec. et. s. meliꝰ. c.
9 an ille qui nõ appellauit. ¶ † An si pars appellauit et deserta est appellatio sit liberatus iudex in sindicatu. Inn. in. c. sepe. de appel. dicit quod nõ, qz pars poterit habere recursum contra euz, qz snia transiuit in rem iudicatã, propter desertionem respectu partis nõ iudicis. Et ideo dixit Inn. in. c. sacro. in vlti. col. de sen. excõ. quod si lata snia iniusta pars nõ contradixit, licet videatur consensisse. l. ab eo. C. quomodo et qñ iudex, tñ hoc est verum quo ad partẽ, non tñ quo ad iudicẽ male pronuntiantem ſm Ludo. et Ang. in. iiij. §. si tam vicinũ. de dam. infe. et in. §. fi. ¶ Et adde qz Ang. in. l. fi. ff. de vari. cogni. tenuit quod possit iudex conueniri etiã si semel vel bis fuerit appellatũ vel renũtiatũ. alle. Inno. in. c. pastoralis. de off. delega. et in cle. sepe. in verbo per emptorie. de ap. et vide Bar. in. d. §. si tñ. vbi Ang. tenet quod põt index tẽpore sindicatus conueniri rõne inique snie post eũ late si ab ea non fuit appellatũ vel appellatio est deserta, vel ẽt si fuit confirmata per no. in. d. c. pastoralis. et in. d. c. sepe. et idez Imo. in. d. §. fi. et ibi etiã Ang. tenet quod licet is contra quẽ late sunt tres snie nõ audiatur per vsuz iniquitatis, vel nullitatis. per cle. j. de re iud. tñ contra ipsum iudicẽ põt conqueri, quibus adde Bal. in fin. de pena indi. et vr tenere Cy. et Bal. in. l. quod quisqz iur. et idẽ Bal. in. §. iudices. de pace iur. fir. et Inn. in. c. sacro. de sen. excõ. qñ a snia iudicis nõ fuit appellatũ quod poterit iudex conueniri, et qñ appellans obtinuit in appellatione vr iudicẽ posse conueniri quo ad expẽsas litis tm̃. ar. l. si vendidero. §. si. tytius. ff. de fur. et late per imo. in. l. j. ff. de appel. et Bar. in. l. iij. §. ex qui-
10 bus. de alie. indi. ¶ † Iudex qui tulit iniq̃ sniam a qua est appellatum, et appellatio pendet põt in sindicatu condemnari, et in condẽnatione habebitur respectus ad illã litẽ que nõdũ est decisa, et pendet per appellationẽ et condemnabitur i futuro euẽtu. tex. no. in ar. i. l. põpo. ff. quod fal. tuto. aucto. et aliqd per glo. in. l. j. quod quisqz iur. in. §. j. Et imo ibi dicit Bal. quod iudex interim condemnabitur ad cauẽduz de indẽnitate. arg. l. statulibe. rõnẽ de statulib. licet posset dici quod condemnabitur simplr ac si nõ esset appellatũ. ar. d. l. §. si plures per no. in. l. mãcipia. de seruis fugi. et represẽtabitur condemnatio, et differetur executio arg. in. l. aquil. ſm Bal. in. d. l. põpo. de quo vide per Ang. in. d. l. mãcipia.
11 et. s. in alijs capitulis. ¶ † Fuerũt late tres snie conformes et oẽs per impitiã quis istorum teneatur. Dic quod quilibet qz vnius imperitia nõ excusat aliũ ideo si appellatio est deserta, qz nõ excusatur qui male iudicauit vt no. Bar. de offi. dele. c. pastoralis. vbi Inn. et idez in. c. sepe. in fi. glo. magne. de appe. facit quod no. ff. de euic. l. si per imprudẽtiam. qz iudex contra deũ delinquit, qz est periurus et contra rempub. qz infidelis et contra illum quẽ oppressit Bal. de pena indi. l. fi. et vide in. c. si iudex appellationis. s. proxime. ¶ Si est appellatũ iudex potest suã defendere sniam, qz sua interest. no. In. de for. cõpe. c. verum. et facit de pscrip. dilectus. non tñ potest in se iudiciũ sumere animo nouandi, qz nõ est aduersarius. ar. de infa. lucius. et quod no. Inn. de testi. c. cũ clamor. Bal. in. d. l. fi. qui dicit quod si appell detulit ex imperitia vel malitia tenetur qz partẽ lesit ſm In. in. c. j. de ap. in. vj. Bal.

Subijcio pulchram questionẽ ad hoc propositum in qua allegaui. Rex concessit officium capitanie militi pro tribus annis, et qz viri illius ciuitatis erant indomiti voluit ex pacto quod si esset condemnatus in sindicatu quod posset appellare qui in eodẽ officio acriter se gessit ex arrupto processit et tẽpore sindicationis sue veniente ciuitas impetrauit sindicatorez cũ clausula in rescripto apposita quod pronunciaret snias proferendas in sindicatu dicti militis sub nomine et titulo regie maiestatis ad hoc vt sindicãdus appellare posset, hic sindicator similiter ex arrupto processit contra militẽ iura subuertendo et de facto ipsumqz condemnauit ad grauissimas penas. Qui ſm formã sue electionis appellauit a snia istius sindicatoris. Et opponebatur quod appellare nõ poterat, qz snia fuerat prolata sub nomine et titulo regie maiestatis, et in contrariũ allegabatur quod propter pactum de appellando adiectũ in sna electione poterat appellare. et dubitandum fuit quid iuris. ¶ † Et primo videtur quod non potuit appellari qz a snia regis non appellatur. l. j. in prin. ff. a qui. appella. non licet. et in. l. ij. §. ex actis. de ori. iur. qz appellatio interponitur de minori ad maiorez. in aucten. de app. et. j. que tempora. §. illo videlicet. C. de sen. prefect. l. j. et. l. ij. de offi. prefect. preto. Quia rex hz iura prefecti pretorio vt nota in prohemio cõstiregni. per And. de iser. Et qz posteriora derogant prioribus et sic videtur quod tale rescriptũ qd snia deberet proferri sub titulo regis videtur tacite derogatuz pacto apposito in electione quod possit appellari, et qz a snia sindicatoris nõ appellatur vt. s. proximo. c. est late deductum. ¶ Tamen contrarium puto verum. Et primo qz pacta apposita in electione officialiũ sunt seruanda, vt no. Bart. in. l. dñs. §. fi. de pecu, le. et in. l. seruus vetitus. de leg. j. et in. l. mãcipia. de seruis fugi. et. l. sup creandis. de iure fi. cũ si. et cũ fuerit pactũ factũ conforme iuri quod appelletur videtur princeps reduxisse ad ius cõmune, qz res de facili reuertitur ad suã naturaz. l. attilianus. ff. de ser. rustici. cũ suis cõcordan. nec valuit dictũ rescriptũ continens quod dictus sindicator deberet pronuntiare sub titulo maiestatis tanq̃ rex. qz propter hoc tollitur appellatio q̃ rex tollere nõ põt. qz est iuris diuini ſm Andr. de iser. in tit. que sunt regalia. in verbo cõmittentiũ crimẽ, dicens quod
2 si princeps hoc faciat peccat, † et nõ dicitur posse quod cũ peccato põt vt idem dixit in ti. de probi. feu. alie per fe. in. c. preterea. si inter duos. quod procurans quod rex pronunciet vt pars nõ possit appellare quod peccat et sic dicta cõmissio fuit ipo iure nulla quo ad caput quod pronuntiaret sub titulo regis. Propterea pro hac parte facit. † quod tunc
3 demũ hz locũ quod a snia regis nemo appellat qñ ipse rex met pronunciat secus si pronunciet rex ad relationẽ vnius, quod appellatur qz potius prouocatur aduersus delationez vnius q̃ aduersus sniaz principis. ar. l. j. in prin. ff. qñ ap. sit. et. ij. q. vj. §. biduum. et videtur gl. in. d. l. j. per que iura sic consuluit Lud. in consi. cxxxi. et ideo a snia regis non appellatur, qz ob dignitatẽ eorum presumitur qd oia bene agãt.
4 † eo qz cor regis in manu dei est hz And. de iser. in. d. §. preterea. si inter duos et quia sententia regis profertur cum deliberatione consiliariorum que est sicut sententia senatus a qua non appellatur. d. l. j. §. scire quia appellare non licet, vbi dicitur quod a sententia senatus non appellatur. et facit. l. si quis aduersus cum autẽ. que sup. de precibus imperat. offe. ¶ Naz ille commissarius non est rex vel senatus sententia lata per delegatum principis ſm cõsilium ipsius principis potest appellari. l. j. §. quesitum. ff. de appella. licet a rescripto non appelletur vt ibi late. Preterea cum in themate supponatur quod hic sindicator fulminãte processit ex arrupto et propterea non presumitur pro eius sententia ſm Cy. et Bal. in. l. sancimus. C. de iudi. vbi dixerunt quod licet pro iudice presumatur. d. l. j. ff. de offi. ciuili. tñ est verum quando seruat debitum ordinem in procedendo, secus si obmittat quia pro eo non presumitur, sed contra eum sic. et faciunt nota. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori de noui oper. vbi de presumptione contra iudicem qui erat solitus excedere. Et dixit Lucas de penna. l. si coloni. de agri. et censi. quod de malo iudice male est presumendum. arg. l. si per impressionem. C. quod metus causa. et dixit Spe. in ti. de iudi. deleg. §. vniuersi. Item quod est odiosus et non dicitur iudex his in quez non est iustitia, et per ista dixit quod poterit appellari a tali sentẽtia, quia iste delegatus non erat

rex, nec

rex nec habebat senatū. ¶ An si pnunciat iudex iniuste ꝛ appellat̄ iudex secūdus ꝯfirmat ꝛ ab eo appellat̄ ꝛ tertius ꝯfirmat, querit̄ an oēs teneant̄ ad interesse in sindicatu an vltimus. Ange. in. l. ptor. §. in eū. ḋ dā. infec. refert Inn. i. c. pastoralis. de offi. dele. quē p ꝓus retulit Bal. in. l. fi. ḋ pena iudi. ꝙ oēs tenent̄ ad instar tutoꝝ. l. j. ꝛ. ij. si tutor non gessit. ꝛ vide Bal. in ti. de pace iura. §. iudices. q ꝫ ꝯtriū qꝛ vltima snīa nonat primas p. l. furti. in prin. de infa. l. ꝙ est factum. ſm Ludo. in. l. iiij. §. fi. de dāno infec. q dicit ꝙ solutione vnius ceteri liberant̄. de his q deie. vel effu. l. pe. ſm Ludo. in. d. §. fin. ꝛ vide in. c. si iudex appellat onis. ꝯ. ¶ Officiales non admittētes appellatioñē tenent̄. l. iulia. de vi publi. ꝛ sunt infames. l. lege iulia. eo. tit. ꝛ aliqñ puniūt̄ pena capitis ſm Bal. in. l. si qs filio. §. his q. de iniust.

5 testa. ꝛ dixit Ancha. in cle. j. de exces. pla. † ꝙ in criminalibus tenētur pena capitali ꝛ pena de qua p Inn. in. c. cū dilectus. ḋ ordi. cog. Et in ciuili pena. xxx. ponder. auri. l. qm̄ iudices. C. de appellatio. ꝛ aliq in. l. iudicibus. eo. tit. Clericus aūt deponitur. ij. q. vj. c. decre-

6 to. ¶ † Omissio appellationis non ipedit recursum ꝯ iudicā q male iudicauit. Bal. ꝛ gl. ff. ꝙ quisqꝫ iuris. l. j. ꝛ tenuit Bar. disputando. ꝛ ponit Inn. in. c. pastoralis. de offi. dele. vide no. in. l. mancipia. de seruis fugitiuis. vbi ḋ hoc. ꝛ dixit Bal. in. d. l. i. ij. lectura. ꝙ iudex facit litē suā siue appellat̄ siue non. ꝛ semp tenet̄ inquantū bono viro

7 equū videbit̄ ſm Inn. in. d. c. pastoralis. ¶ † Renuncians appellationi pōt agere contra iudicem de iniustitia sibi facta. Inn. in. c. sepe. de appellatio. ꝛ facit. l. cū iure. C. de arbi. tute. Bald. super Inn. in verbo renuntians.

SVMMARIVM

1 Officialis habens arbitrium generalissimuꝫ an possit tollere vel immutare statuta iam facta. ꝛ nu. 2. 3. et. 4.
5 Potestas habens arbitrium in causis sui officij non potest prorogare terminum instantie ꝛ cognitionis.
6 Liberum arbitriū semper in se recipit bonefidei interpretationem.
7 Iudex si videat ꝙ testibus non sit adhibenda fides poterit si velit fidem non adhibere ex causa, etiam ꝗuis clare deponant.
8 Verbum videtur denotat boni viri arbitrium.
9 Arbitrium si concedatur officiali per verba libere voluntatis, non denotat arbitrium boni viri.
10 Iudex non debet esse nimis fauorabilis in arbitrajs.
11 Durius agitur cum officiali ratione arbitrij sibi dati ꝗ̄ cum lege.
12 Potestas habens arbitrium simpliciter sibi concessum debet seruare in omnibus regulam iuris ciuilis.
13 Officialis habens arbitrium an possit perpetuo carcerare.
14 Quedam sunt in libello arbitrio ꝛ potestate iudicis que non trahuntur ad necessitatem.
15 Iudex vbi potest supplere ex officio suo ꝛ non supplet non facit litē suam, nec potest appellari.
16 Iudicium ꝛ discretio sunt idem.
17 Ignorantia iuris quando sit lata culpa?
18 Arbitrium aliqñ denotatur per ista verba in rescripto apposita ꝓut tibi videbitur ꝛ placebit.
19 Officiales publici non possunt bonam fidem agnoscere, etiā si habeant arbitrium, nisi fides sit coniuncta obligationi.
20 Iudex an faciat litem suam quando habet arbitrium.
21 Iudex hꝫ ptātē eligendi alteram partiū qñ probationes sunt ꝯrie.
22 Iudex habens arbitrium a statuto si grauet enormiter punitur.

1 a **Arbitriū** † Officialis hñs arbitriū ꝗuis ḡnalissimū non pōt tollere ꝛ imutare statuta iā facta nisi derogationis cā de nouo superueniat que nō erat cognita tempore statuentis, vel saltē ignorabatur ſm Bar. in. l. ambitiosa. de decre. ab ordi. Vñ ēt si princeps daret ḡnalissimā ptātē nisi hoc specialr̄ esset ꝯcessum, tūc talis non posset tollere ꝯstitutiones a principe ꝯditas vel confirmatas p tex. quē Bar. summe notat in. l. hoc quoqꝫ necessario. in. §. si que. C. de offi. pfec. preto. p quē dr̄ ꝙ lꝫ pfectus possit legē ꝯdere vt princeps non tñ pōt cōdere ꝯstitutiones pcedentibus ꝯrias vel derogantes ſm Ludo. in consil. xxxvij. ¶ Quāuis dicat̄ ꝙ sit in culpa ille q in alienis rebus non adhibeat eā diligentiā ꝗ̄ dꝫ adhibere paterfamilias diligens. l. si ꝯstante. §. si maritus. so. ma. ꝛ in. l. j. §. his quoqꝫ. ff. de accusa. ꝛ obli. tñ ex cessione liberi arbitrij is cui ꝯcedit̄ non est in culpa si non adhibet in alienis eā custodiā ꝗ̄ in suis ēt si illa minus diligēs sit. tex. cū gl. sing. in. l. j. ff. ḋ so. ꝛ ibi Bar. ¶ Si rex cōcedat alicui officiali plenā ꝛ liberā ptātem tale quid faciendi important ista verba ptātē inordinatā ꝙ possit ꝯ iura facere ꝛ absqꝫ cā. glos. ꝛ dña Ant. in cle. j. vt litē pe. vbi dicit ꝙ poterit statuere ꝯ iura ꝛ p iudiciū priuatoꝝ, ꝛ de verbo oīmoda ptāte, vide in cle. j. de foro cōpe. ꝫ hoc dictū non vr̄ verū. qꝛ hoc non pōt princeps ex ordinata ptāte sibi a legibus attributa. l. j. ꝛ. ij. si ꝯ ius vel vtī. publi. ꝛ. l. ij. §. merito. ne qd in loco pub. cū si. Et sub ista verboꝝ ḡnalitate non vr̄ cōcedere supremā ptātē legibus non submissaꝫ. l. j. ff. de offi. eius cui

2 mā. ē iuris. ¶ † Nā rōne liberi arbitrij nō pōt iuri alterius derogari. gl. in. c. sepe. de verb. sig. Bal. in. l. cū aña. C. de arbi. ¶ Nā liberū arbitriū alicui datū nō dꝫ trahi ad pindiciū alicuius. l. j. ꝛ. l. i fraudē

3 de testa. mili. ꝛ de administra. tu. l. impuberi. ¶ † Ptās habens arbitriū vel ptāteꝫ ḡnalissimā circa aliqꝺ officiū non pōt dictū alteri ad tps ꝯcessuꝫ p ptātem hñtes tollere. Bar. in. l. dotaleꝫ. ff. de test. mili. ꝛ eo. ti. l. cū filius. Et pp hoc non poterit iā prouisa circa illud offm̄ tolere vel mutare. Bart. in. l. ambitiosa. de decre. ab ord. ꝛ in pria ꝯsti. C. §. qbus. Bal. in. l. nulli. C. de sen. ar. l. si hoieꝫ. ff. manda. ꝛ in. l. forma. ff. de offi. presi. qꝛ in quacūqꝫ ptāte data a supiore, ea nō veniunt que ipsi cōcedētes si vellēt facere nō possent. ff. que in frau. credi. l. si pr̄. ad muni. l. lucius. §. pe. ff. ꝙ vi, aut clam. l. phibere. §. plane. ꝛ qꝛ p ꝓuisioneꝫ officij vr̄ is cui est ꝓuisuꝫ suas opas locasse. ff. loca. l. qui operas. ꝛ. l. si pecuniā. ḋ cōdictio. ob cau. Ideo tenebit̄ obseruare illū extractū. c. j. de natura feudi. c. j. de pbatio. ꝛ ꝙ bal.

4 no. in. l. princeps. de legi. Et † qꝛ ipsi cōcedentes ꝛ successores tenētur obseruare facta precessorum iuste ꝛ non que iniuste vel ꝯditionaliter sunt gesta. c. abbate sane. de re iu. in. vj. ꝛ. c. ij. cū gl. extra de dona. ꝛ. c. j. de solu. ꝛ Bar. in. d. §. plane. Cy. in. l. digna vox. de legi. Bal. in. l. j. de cōsti. prin. extra de preca. c. ij. de donatio. c. pe. ꝛ. c. j. q successo. Et ideo si rex ꝯcedat magistro iustitiario arbitriū circa actoꝝ magistros ꝛ subactorios magne curie nō poterit tollere illos qbus est ꝓuisuꝫ p regē p prius, ꝛ iō si circa notarios ꝛ reformationē illoꝝ ꝯcedat̄ arbitriū, qꝛ non priuabit iaꝫ creatos sine cā, que bene

5 nota. ¶ † Si potestati dat̄ arbitriū in causis sui officij non poterit prorogare terminū instātie ꝛ cognitionis. ff. loca. l. si in lege. per quē dixit Bar. ꝛ Bal. ꝙ habēs a superiore plenū arbitriū seu plenam cognitionē non poterit ꝓrogare terminū illi prefixuꝫ, qꝛ factū ptoris non poterit iuri publico derogare. ff. de ferijs. l. j. in ver. neqꝫ. n. ſm

6 Ludo. in cōsili. cccxxij. ¶ † Liberū arbi. ac libera ptās alicui datū semper in se recipit bonefidei interpretationē vt ciuilē humanitati cōgruentē intelligentiā recipiat. ff. manda. l. creditor. §. lucius. ꝛ facit. ff. de serui. l. sicut ibi ciuili. i. humano mō. ꝛ Bar. in repe. §. pena grauior. vbi dicit ꝙ habenti arbitriū pōt penas arbitrari dūmō rationē excedat. ¶ An si iudex partē corā eo iustitiā suā prosequi volentem remiserit ad arbitriū dicat̄ iustitiā fecisse. Dic ꝙ non fecit iustitiā p casum. ff. de arbi. l. si cū dies. §. quesitū. Et est rō ſm text. ibi. ꝛ in. l. qualē. §. dicere. eo. tit. qꝛ hoc non imponit finē ꝯtrouersie, sed corā alieno noue litis iducit suscitationē. ꝛ iudici incūbit ꝯtrouersie finē imponere. ff. si cer. peta. l. qdā existimauere. ꝛ iō hoc casu se exonerat ꝛ non imponit liti finē. d. § quesitū. ſm Lud. in cōsi. ccxxxviij. ¶ An si iudex hñs arbitriū aliquē grauauit possit eius arbitriuꝫ ad boni viri arbitriū reduci, vide. ꝯ. in verbo pena. in. c. si pena imponit̄ iudicis arbitrio. ¶ Si officialis hñs arbitriū ꝓcesserit vigore mandati supioris statuentis sibi formā mādati precisaꝫ nō intelligit̄ vsus arbitrio sed mandato. ꝛ sic non grauauit ipse ꝫ q mandauit. arg. de arbi. l. qualē. secundo rñso. de leg. ij. l. vnuꝫ ex familia. §. j. ꝛ ꝙ not. Inn. in. c. si p debilitate. de offi. delega. de appel. c. nouit. iō si apud mandantē non erat ius mādandi ꝓcessus fundatus sup mandato vel eius rescripto erit nullus. l. j. C. q p sua iurisd. ꝛ ḋ iuris. ōm. iu. l. eū q. ēt si dicāt verba executiua mandati oi via iure ꝛ mō qbus melius ꝛc. qꝛ vident̄ dicta respectu mandati sup quo cēt fundatus titulus ꝓcessus. Bal. in cōsilio. lviij. ꝛ aliqd p Bar. in. l. qd ergo. §. pena gra-

7 uior. de infami. ¶ † Si iudex viderit testibus ꝗuis clare deponentibus non fore fidē adhibēdā poterit si sibi videbitur non adhibere fidē ex cā. Bar. in. l. lucius. ff. de infami. q dicit ꝙ hoc faciat cuꝫ cāne i sindicatu teneatur. ꝛ iō ego alias practicaui qꝺ qñ vidi testibus in ꝓcessu ꝓductis, ex verbis ex redditione cause sententie ex infamijs ex alijs causis non fore fidem adhibendam in sententia dixi non adhiberi fidē testibus in ꝯriuꝫ producentis. Ex tali cā absoluo vel condēno sicut ēt dr̄ in cōdemnatione expensarum facienda vel non facienda dꝫ cā per iudiciuꝫ inseri. p nota. p Bar. in. l. j. ff. de noui oper. ꝛ in. l. ꝓperandum. in. §. finalr̄. C. de iudi. ꝛ Bar. in. l. pena grauior. ff. de infami. dixit ꝙ iudex alterando penam dꝫ cām in snīa inserere alias si partē grauat tenebitur in sindicatu nisi ipsa cā appereat ex actis, qꝛ tūc nō ē necesse ꝙ cā inseratur si ex dictis appareat qꝛ snīa ad acta refertur. Et iō si nō apparcat nec ex snīa nec ex actis grauaret tps, ꝛ tenet̄ vt ibi per Bar. ¶ Officialis deputatus ad prouidēdum super bono statu alicuius loci prout sibi videbitur non potest

8 mouere rectores legitime deputatos, † qꝛ verbum vr̄ denotat boni viri arbitriū. ff. de fideicō. li. l. fideicō. ꝛ nulli equo viro vr̄ quē sine

iusta cā priuare. de rest. spo. c. cōquerente. in ver. non decet proprijs officijs spoliare. Lud. tʒ latius in consi. cccclxvij. ¶ Si cōcedat arbitriū potestati ꝙ possit ꝓcedere ad suū arbitriū intelligit̄ seruata forma iura. per not. in. l. si qñ. de inoffi. testa. in glo. ꝛ ff. de pe. l. hodie.
9 † Et vbi cōceditur ꝑ verba libere voluntatis non denotat arbitrium boni viri, vt no. Bar. in. l. senatus. §. legatū. de leg. j. ꝛ in. l. cū quidā. de leg. ij. qꝛ tūc poterit ēt iniuste arbitrari. d. l. cū quidā. ꝗmmō dolus absit. l. creditor. §. iussus. ff. mandat. ƀm Bar. in. l. si sit legatum. de le. j. ꝛ aliquid per Bar. in. §. proficisci. ¶ † Judex in arbitrarijs
10 non dʒ esse nimis fauorabilis. Jnn. in. c. cū eterni. de re iudi. in. vj. qꝛ cui dat̄ laxior habena magis pre oculis dʒ habere equitatem, vt in auc. de iureiu. ꝙ pſta. ab his. ꝛ. l. ꝙ si effici. de eo. quod cer. loco Bal. in. l. fi. de pena iud. ꝛ dicit Jo. an. in. d. c. cū eterni. qꝛ hoc hʒ locū ēt inter ꝑtes inter quas iudex cauere dʒ ne sit nimis gratiosus. c. consuluit. de offi. deleg. ¶ An si alicui ꝯcedat̄ arbitriū vel iurisdictio ḡnalis i oībus criminibus, ꝛ ōinde det̄ vnus iudex ſpālis i vno genere delictorū sit derogatum per cōsti. secundi iudicis iurisditio ni primi. Ang. post multa in auc. ō defē. ciui. in lec. magna dicit ꝙ si officia sunt indistincta statim cū vni cōceditur videtur alteri ablatum l. ꝙ in rerū. de le. j. ff. de ꝓcur. l. si qs cum procura torio. §. fi. ꝛ. C. de execu. vel exac. l. quicunqꝫ. lib. xij. ¶ Si vero officia non sunt distincta vt qꝛ potestas hʒ omne imperiuʒ ꝛ iurisditionē. ꝛ postea concedit alicui potestas specialis super quibusdā maleficijs, tunc non erit derogatū iurisdi. potestati. l. repetita. de episcopis ꝛ clericis. ꝛ in dicto. tit. de defen. ciuita. in ver. non velit. Ange. ibi ꝛ Bart. in. l. j. C. de offi. prefe. v. b. ꝛ in. l. fi. de iurisdictione om. iudi. ꝛ per alios que not. pro quest. An regens magnā curiā possit cognoscere ō grauia ciuitatis Neapolis. ꝛ de excessibus ibi cōmissis. ꝛ vide. ī. in ver. iuramento latius. ¶ Si ptās hʒ arbitriū plenū ꝛ latum iubet̄ habere liberū arbitriū ēt si sint aliqua verba importantia arbitriū boni viri. Bar. in. l. alia. de ali. ꝛ ciba. leg. ꝛ in repe. l. j. de sa. san. ꝛ in. l. si sit. de leg. j. per. l. fideicōmissa. §. ꝗ̄ꝗ̄. de le. iij. ꝛ. l. vtrum. §. cū q̄dē. de rebus dubijs. ꝛ Bar. in. l. lucius. de fideicōmis. li. ¶ Si est datū arbitriū potestati non potius iniquum statuere ꝯ rem publicam nec ꝯ similes personas. argu. l. creditor. §. fi. ff. manda. qꝛ non credit̄ rem publicā ꝯ seipsam concessisse. ff. de pen. leg. l. pe. §. fi. tn̄. tū pōt facere gratiam tp̄is excarcerando ante tempus, qꝛ non ledit tunc rēpublicā. Bal. in. l. j. C. de testa. mili. Et dixit idem Bald. in. l. si quis maior. C. de transac. ꝙ vbi in statutis reperit̄ datum arbitriū, ꝛ tenderet in preiudiciū tertij dʒ intelligi de libertate que in se contineat equitatem, non qō preferat iniquū equo, vt not. in cle. sepe. de verb. sig. ¶ Officialis habens arbitrium ꝓcedendi de facto, ꝛ puniendi non potest vigore huius arbitrij punire offendentem bannitū vel hosteʒ publicuʒ quod non est maleficium, lʒ persona accusatoris non esset legitima Bal. in. l. vbi pactum. C. de transac. ꝛ gl. ibi posite. ¶ Si capitaneus hʒ duo arbitria, veʒ qō facit ex arbitrio pleniori. Bald. in. l. humanitatis. C. de impu. alias. l. iij. C. de testa. mili. ꝛ facit de here. insti. l. si item scriptū in verbo pleniorem voluntatem. ¶ Si qd cōmittitur in potestate officialis intelligit̄ quod debeat iudicare de iure. l. que explicando. vbi Bal. C. de accu. Et dicit Bal. ꝙ si det̄ arbitriuʒ officiali ꝙ facit ƀm iudiciū suum, vel ƀm menteʒ suā. videt̄ designari arbitrio boni viri. l. titius. §. lucius. de fideicōmissa. liberta. Secus si dicat̄ ƀm voluntatem suam. Bal. in. l. veritatis. de fidei
11 cōmissa. † Rōne arbitrij dati officiali durius cum eo agitur ꝗ̄ cuʒ lege. Bal. in. l. j. C. vt infra certuʒ tempus. ꝛ facit. l. j. ꝛ. l. ꝛ. si senerior. de ifami. ꝛ ō penis. l. hodie. ¶ Si datū est arbitriū sup bono statu ciuitatis nō pōt ꝯdere statutū ꝑ ꝙ altera ps ledat̄, qꝛ nō poterit arbitrio vti vbi appet snīa vel instr̄m Bal. in. l. j. C. ō noua. vide bal. l. l. j. ō legatis. vbi dicit ꝙ rōne liberi arbi. nō pōt attētare ꝓhibita adeo ꝙ lex prohibens in generali arbitrio vr̄ excepta. Bal. ¶ Arbitriū datū potestati circa maleficia intelligitur ei remissa necessitas obseruantie legum vel statutorū circa ordinem iudicioruʒ. Cy. in. l. j. C. de testa. mili. ꝙ nō pōt tn̄ preferre iniquū equo, nec ius partiū ledere. l. in fraudē. in prin. de testa. mili. ꝛ gl. in cle. sepe. de verb. sig. in quo libero arbitrio vr̄ exceptus dolus ꝛ illicitū. l. creditor. §. lucius. manda. Bal. in. d. l. j. vbi dr̄ qō non potest prorogare tēpus statutorum per. d. l. in fraudem. §. fi. tn̄ lʒ non teneatur sequi formā iuris ciuilis dʒ sequi formam iurisgentium circa probationem. qui non poterit cum vno teste iudicare, poterit tn̄ procedere non obstantibus ferijs Bal. in. d. l. j. de testamen. mili. de quo vltimo vide. s. vbi tangitur materia capituli detestantes. ¶ An si rex concessit comiti vel alterj plenum ꝛ liberum arbitriū in regis ciuitatibus possit causas summarie ꝛ de plano cognoscere. Bal. late in. l. j. C. de testamen. milita. et in. l. si post tres. in duodecima colum. si quis cautio. ꝛ. in. l. fid icomissa. §. ꝗ̄ꝗ̄. de leg. iij. ꝛ Bar. in. l. j. §. nuntiatio. de noui operis. ¶ Si quis hʒ liberum arbitrium non se extendit quod possit derogare priuilegijs aliorū. Bal. in. l. dotalem. de testamento militari. ꝛ facit leg. de decurionibus. de silen. cum gl. libro. xij. ¶ Arbitrium seu ballia data potestati non refert ad ea que fiunt sibi specialiter limitata. Bal. in. l. labeo. §. h clausula. ff. de arbi. ƀm Oldra. ¶ Judicium qui habent a iure arbitrium consistit prudentia in quadruplum vt faciliter non cedant. l. tribuni. de re mili. vt requisita discutiant. l. quoties. de naufra. vt ꝓposita diligenter examinet ꝛ cum deliberatione pronunciet. de sent. experi. l. j. ꝛ quod no. C. qñ ꝛ quibus quarta pars. l. j. ꝛ qō secreta hʒ ꝗ̄ intimātur ƀm Lucam ꝛ in. l. iij. de cur. publi. li. xij. Si quis hʒ arbitriū nō potest excedere terminos iuris. ff. de fideicōmis. §. ꝗ̄ꝗ̄. de leg. iij. l. si libertus. de ope. liber. gl. in. c.
12 super his. C. de accusa. ¶ † Potestas habens arbitriuʒ simpliciter concessum dʒ in oībus seruare regulā iuris ciuilis, qꝛ in dubio intelligitur de arbitrio boni viri. l. in lege. ff. locati. ꝛ. l. hec venditio de ꝯ hen. emp. Bar. ad repe. in verbo videbitur, vnde tunc ꝯ iustitiam ledere non poterit ƀm gl. in cle. sepe. de verb. sig. tn̄ vigore huius arbitrij poterit partē modicum ledere ꝛ penas moderare, non tn̄ excessiue vt ꝓbatur in. l. ꝛ de meis. §. recipisse. de arbi. ꝛ de preben. c. nisi esset. ꝛ in. l. hodie. de penis. ꝛ in. §. pena grauior. tn̄ vbi enormiter grauat partem in eo dolus presumit̄. arg. l. oēs. §. lucius. de his que in frau. credi. qꝛ cum habeat arbitrium non tenentur de culpa, ſʒ de dolo tm̄. l. in venditione. §. j. de bo. auc. vbi Bar. ꝛ Bal. in rubr. de pena iudicis. Jtem dixit Bal. in. l. solā. ō testi. ꝙ habēs arbitrium de iure ꝛ facto. non potest credere testi deponenti ꝛ redderi malam cām scientie. ¶ Habens arbitrium super aliquo ordinamento non potest statuere aliquid per ꝙ dn̄ia priuatorum abdicerent̄ sine cā ꝛ ius alterius integrū auferat̄, qꝛ vr̄ sine alterius iniuria cōcessum l. j. §. si qd a principe. ꝛ. §. merito. ff. ne qd in loco publi. ꝛ hoc tenet Bar. in. l. ambitiosa. de decre. ab ordi. lʒ ibi Bar. dicat ꝙ ex virtute arbitrij possunt inferre ius alterius ex negligentia eius ꝯ queʒ statuit̄, vt puta ꝙ non petens debita in annos decem non audiat̄ scd̄m
13 Ange. in. consi. cxxxvij. incip. visis oībus statutis. ¶ † An habens arbitrium possit perpetuo carcerare. Ange. in. l. si a milite. §. j. de testa. mil. tʒ qō non, qꝛ est ꝯ legem scriptam. l. incredibile. de penis. ¶ Si datum est arbitrium potestati ꝛ diuidat rē per mediū sicut faciunt rustici non bn̄ agit hāc viā eligendo quasi ꝑ viā cōpositionis. Bal. in. l. nēsenius. de neg. gest. qꝛ vbi est certa iuris determinatio illa est sequenda non via facti, ꝙ tn̄ Bal. ipse in melius declarauit in. l. fi. §. j. cōia de leg. ¶ Potestas seu capitaneus habens liberuʒ arbitriū non potest aliquē de crimine condēnare nisi constet de crimine vt iudici ꝛ nisi data copia defensionis. cle. pastoralis. de re iudi. ꝛ. l. iij. §. si ad dieʒ. de re mili. ꝛ in loco alias tuto. l. de etate. ad treb. Non tn̄ pōt credere bonis viris ēt non iuratis. Bar. in. l. si filius. ō de dona. ꝛ in. l. j. de testa. mili. ꝙ Bal. non plʒ in. l. j. C. de testa. mil. Qui testis deponens sine iuramento nō deponit in forma testis nec aliquā fidē facit. vt not. de testi. l. solā. de quo vide Bal. in. l. presbyteri. de epi. ꝛ cle. ¶ Queda3 sunt in arbitrio libero ꝛ ptāte iudicis
14 que non trahunt̄ ad necessitatē. l. non ꝗcqd. ff. de iudi. ꝛ vide not. in cle. dispendiosaʒ. de iudi. in glo. non dicit, vbi in causis summarijs iudex si vult ꝓcedere ordinarie pōt. ꝛ facit ꝙ no. in cle. sepe. de verb. sig. vbi si qdē iudici arbitrium non punitur de negligentia si illud nō vult facere. ꝛ facit quod no. Spe. in ti. de offi. iudi. §. ipedit. ver. qd
15 si iudex. vbi dt. † ꝙ vbi iudex pōt supplere ex officio ꝛ nō suppelet, non facit litem suam nec potest appellari si non facit. Quod est verum in his que iudicis arbitrio terminantur, vt not. in. c. consuluit. de offi. delega. vbi iudex potest expectare contumacem ꝛ sibi parcere, non tamen compellere, non tn̄ potest circa expensas sibi parcere ƀm Jnn. ibi. ꝛ Jo. an. Et eodem modo post cōclusum in causa potest iudex partē interrogare ex officio, sed nō cōpellere. de fi. instru. c. cum Jo. ꝛ potest ēt post publicationē testes repetere. de testi. §. qm̄. non tn̄ cōpelli. ꝛ ideo dicit Bal. ꝙ iudex consueuit dicere admittimus si ꝛ inq̄tum de iure possumus ꝛ debemus. Bal. in. d. l. non ꝗcqd. ꝛ Ange. ¶ Si quid cōmittatur iudicis discretioni ꝓut fit in literis papalibus, vr̄ in arbitriū illius collatū ꝛ vt in bonum virum ꝛ non in liberā eius ptāteʒ cano. in. c. ij. de iur. calū. in. vj. Ant. de but. ꝛ alij in. c. j. in fi. de consti. Bal. in. l. fi. in fi. de iur. do. Qd verbum discretio importat idē qō iudicium. l. cū pretor. §. j. in ver
16 bo iudicio. de iudi. vbi glo. ꝙ † iudicium ꝛ discretio sunt idē. ꝛ per not. in. c. quintanallis. de iureiur. ꝛ verbum iudiciū importat boni viri arbitriū. arg. l. talis. §. lucius. de fideicō. liber. ƀm intellectum Bar. quē posuit ad repri. in verbo, videbit̄. ꝛ Jo. de imo. nisi fic. de leg. j. ꝛ Lud. in rub. de arbi. Et vbi aliquid cōmittit̄ iudici per verba importantia boni viri arbitrium dʒ obseruare oēs regulas iuris cōis ƀm Bar. in dicto verbo videbit̄. ¶ Judex hn̄s latū arbi. nō tenetur de culpa, sed tm̄ de dolo. l. in venditione. §. j. ff. de bo. auct. ꝛ l. creditor. §. lucius. ff. man. ꝛ Bar. in rub. de pena iudi. Nec sufficit

ꝙ

q sit in lata culpa qñ requiritur dolus ex proposito p id q hr in.l. j.§.si quis.ff.ne vis fiat ei.r.l.ij.§.hec.ff.vi bo.rap.r Bart.in.l.qd
17 nerua deposi.† Et ideo ignorantia iuris tunc erit lata culpa.l.late.de verb.sig.l.liberorum.§.notanter.de infami.r.l.ij.§.pe.de iur.r fac.r Bar.in.d.l.q nerua.in.x.q.de iudicibus r peritis.r Bar.in rub. de pena indi.r in dubio potius vr presumi error q dolus.vt colligit ex no.per Bar.in.l.quoties.de her.insti. ¶ Si iudex in dictis hz arbitriu a statuto r quod possit agere r minuere penam inspecta qualitate facti r personarum si est commissum delictum pro quo de iure veniebat imponenda pena leuis,vel pena pecuniaria iudex non poterit arbitrari penam mortis ,qr iudicis arbitriu non pot nec dz excedere terminos iuris.l.fideicom.§.qq.de lega.iij.l.si libertus.de ope.libe. ¶ Et facit optime q gl.no.in.c.sup his.in verbo arbitrio r in verbo constringendu.de accus.presertim vbi esset consuetudo q no imponatur grauissima pena,qr tunc habes arbitriu non dz penam consuetam excedere.l.hodie.cu ibi not.ff.de pen.r in.l.qd ergo.ff.pena grauior.de infami.nisi de iure vel consuetudine dignus esset pena mortis. r ita pcedit gl.in.§.in summa.insti.de iniur.r q Bal.no.in.l.pe.de his q latro.r Ant.de but.in.c.de causis.de offi.dele.r in.c.ex literis.de consti.r Ang.r Imo.in.l.pe.§.ad crime.ff.de pub.indi.Et dixit Bal.in.l.quicuq.de seruis fu.q in penis arbitrarijs iudex dz arbitrari de minori.p no.in.d.c.de causis.r facit regula in penis.de reg.iur.cum si. ¶ Potestas habes arbitriu a statuto potest mitigare penam,r non pot esse locus querele,vide Ange.in consi.xiiij. ¶ Plenu arbitriu aliquibus arbitriu in aliquos,vt in malefactores notorios ad nullos alios malefactores extedit,vt no.in.c.fi.de offi. dele.in.vj.r facit.l.cu pretor.ff.de iudi.Ange.in consi.lxij. ¶ Si cocedatur potestati arbitriu quantucuq plenissimu non venit q illicita agat.l.creditor.§.lucius.ff.mandati.r.ff.de codi.inde.l.procuratori.ff.de pac.l.si vnius.§.illud.r faciunt no.p Bar.in.l.j.ff.de testa.mili.r ita et consuluit Ange.in con.cccliij.incip.qr consultatio.
18 ¶ † Arbitriu aliqn denotatur p ista verba in rescripto apposita ,put tibi videbitur r placebit.de leg.iij.l.fideicomis.§.qq coniuncta glo. in.l.cais.§.ioroerz.de fideicomis.liber.r de statu liber.l.labeo.r.l. j.de leg.ij.Ange.in co.xcv.qd incip.Ermanus de monte. Lz sit datu arbitriu potestati non intelligit datu sup tepore instantie limitato.Bar.in.l.i lege.in prin.loca.r si occurru difficultas.vide Cy. C.q accus.l.j.in fi.r.C.de adult.l.fi.r Iac.C.de sen.cum iudex bal. in.§.pficisci.q.xj. ¶ An si datur iudici arbitriu pcedendi fm equitate iuris rigore no attento poterit pcedere summarie r de plano,dicit Bal.q Iac.but.in.l.pperandu.in prin.dicit q tractus instatie habet in se odium,qr eius cotrium.s.abbreuiatio est fauorabilis, r ideo eius ptrium.s.prorogatio est odiosum,ideo dicit Bal.quod poterit summarie procedere,dummo non petatur nimis breue.s.tps,qr lex vult vt plene cognoscatur,r vt veritas inueniatur.C.de indi.l.iudices .C.de appel.l.cos.tu in quibusdam casibus proceditur summarie, qr cotinet modica lesionem.ad trebele.l.ille.§.si testamento.r vide de officio consulis.l.nec quicq.§.vbi decre.fm Jac.but.que Bal. refert in.§.proficisci.q.xxv. ¶ An iudex qui habet arbitriu contra turbantes statum posset minuere penam extraordinariam, dic q sic cum causa,vt qr dolo non fecit.l.hodie.de penis.r.l.j.in fi.de ambi.vel qr fecit inconsulte.de cap.l.in bello.§.in ciuilibus. tu non debet esse nimis gratiosus in arbitrarijs detra.l.cum his.§.si pretor.r not.in. c.i.de re iud.in vj.in nouel.Bal.in.§.proficisci.r in.§.pena grauior.r vide.j.
19 ¶ † Officiales publici non possunt bonam fidem agnoscere etiam si habent arbitriu nisi fides sit coniuncta obligationi , vnde non possunt soluere ex equitate sui capitis vnum denarium.argu.de solutio.his cui.§.flauius.r not.per Bar.in.l.i.§.hec verba ne vis
20 fiat.r Bal.in rubr.de constit.pecunia.† An vbi iudex habet arbitriu facit litem suam. Dic q sic si non seruat consuetudinem, vt no. de infa.l.qd ergo.§.pena.Et arbitraria ideo dantur iudici cum pp prouidentiam quam natura actus qnq nouam qnq celere desiderant fm Inn.in.c.j.de consti.r.ff.de iniusto testa.l.si quis filio.non tu debet ille qui habet arbitrium summarie procedere.d.c.j.in nouella.Et arbitraria quedam intelliguntur concedi fm mentem legum r arbitrium rationis,tu standum est sententie etiam sine mode ratione late nisi sit error expressus vel enormitas expressa.ff.de condi.indebi.l.si non sortem.§.heredem.per glo.ff.de inof.testa.l.post humus.§.ex his.Bal.in.d.rub.vide in.c.si iudex.in delictis habet arbitriu.s. ¶ Si est datum arbitrium potestati vt faciat ad voluntatem suam propter hoc non potest aliquem occidere contra iustitiam, qr hoc no sibi videtur manda u.Bal.allegado Guil.de su a.in.l.si procura. de codi.indebi.ar.l.creditor .in.§.fi.ff.man.r not.per cu in.l.j.ff.de
21 testa.mili. ¶ † Qu probationes partiu sunt contrarie iudex hz arbitrium eligedi alteram partiu.no.de re iudi.l.duo iudices.r extra de elec.
22 c.cum inter.in nouel.Bal.ibidem. ¶ † Si iudex hz arbitrium a statuto r enormiter grauat punitur,qr rone enormita. presumitur dolus , secus si in modico ledat.ar.d arbi.l.si de meis.§.recepisse.etia si statutum dicat q stetur iudicis arbitrio r voluntati que dz sane intelligi. no.ff.de arbi.l.pe.Cy.in.l.iij.de dotis ,puis.r vide Bart.in.l.vendítione.§.si quis.de bo.anc.iudi.r.l.fi.de pre.stip.r Arist.tertio de anima,qr in rone est voluntas,ideo voluntas iudicis dz esse bona r non mala.vbi de alterius preiudicio agitur.Bal.in rubr.de pena iudi.r vide in.c.an vbi iudex.s.

SVMMARIVM

1 Potestas habens arbitrium aliquid faciendi an excusetur si male fecerit rationem arbitrij.

2 Verba liberum r plenum arbitriu important liberam voluntatem abstractam a regulis iuris.

3 Iudex non seruans consuetudinem in arbitrarijs facit litem suam.

4 Leuis culpa non venit vbi aliquid est commissum arbitrio alicuius. et nu.11.et.12.

5 Arbitrium si sit concessum potestati q non teneatur stare ad sindicatum videtur sibi remissa leuis culpa,et leuissima r non dolus,nec lata culpa.

6 Arbitriu aliqn datur ad exaggerationem pene. Aliqn propter negotiorum varietatem.nu.8.

7 Iudex potest moderare penam statuti propter senectutem.

9 Officialis cuius arbitrio res aliqua est commissa,an teneatur de negligentia.

10 Nunquid si aliquid fuit comissum arbitrio tertij,r illo non arbitrante recurratur ad iudicem.

1 Potestas. † qui hz arbitrium aliquid faciendi excusatur si male faciat rone arbitrij,si facit vt de re sua faceret.Barto.in.l.quoties.in fi. ff.de solu.tu si aliquid comittatur iudicis arbitrio r arbitraretur an potest appellari.vide gl.in.c.supe his.extra de accusa.r in.c.j.de dila.vbi dr quod sic.r in.l.si qua pena.de verb.sig. Licet Io.an.in.c.ij.dixit q si comittitur iudici q faciat prout sibi videbitur expedire q non poterit reclamari.si tu concedatur arbitrium potestati faciendi qcqd sibi videbitur oportunu pro aliquo opere faciendo non poterit in illo opere vnum ,palio grauare. Azo.quem sequitur Ange.in auc.de mand.prin.§.si quis aut.r lz alias sit concessum arbitrium potestati ,tu dz expedire processum in tepore statuti Bal. in.l.j.§.ait pretor.de iure delibe.r in.l.j.ff.de testa.milita.r facit.ff. loca.l.in lege. Et dicit Barto .in.l.alio.de ali.r ciba.lega. quod q qui hz liberam potestatem in re aliqua faciendi erit absolutus ab
2 solutione iuris,r dixit Bar.in.l.fideic.§.fi.de leg.iij.† q verba liberum r plenum arbitrium important liberam volutate abstractam a reg.iur. Et dicit Bal.in.l.vbi pactum.C.de transac.in fi.quod rone arbitrij potestas no potest punire nisi quatenus iustitia suaderet r dixit ide Bal.in.l.si quis maior.C.de transac.q tale arbitrium cu tendit in preiudiciu tertij dz intelligi de voluntate que in se cotineat equitatem q non possit iniquu equo preferre adeo q si rone arbitrij potestas enormiter ledatur parte dz puniri.Bal.in rub.de pena indi.Na iniquu arbitriu nunq intelligitur datum potestati.l.creditor in fi.mand.nec vigore arbitrij pot condemnare ad absoluendu r e .ff.quod met. cau.l.si exceptione.§.extat. nec pot condemnare nisi de crimine costet r data copia defensionis.cle.pastoralis.de re indi.r Bal.in.l.milites.C.de testa,mili.r gl.in.d.cle.vbi dicit quod habens arbitrium liberu non potest contra iustitiam codemnare r sua voluntate vti.p.l.si qn.de inoffi.test.r per.d.l.creditor. vnde vigore vnius arbitrij non poterit tollere ius quesitum et ex prescriptione nec tollere exceptione macedoniani r velliani fm Bar.ad reprimendu in verbo videbitur. Et dixit Bal.in.l.que procu.ff.de procu.q arbitriu potestati datu intelligitur in ventilando non in dicendo adeo q nihil poterit extra iustitia facere fm Bal.in.l.si procur.ff.de condi. inde. Nec etiam vigore generalis arbitrij poterit in vna die expedire r facere totu pcessum fm Cyn.r Bal.in prima consti.ff.§.itaq.qr non potest esse ponderatum q est nimis festinatu. Nam celeritas que excludit cause cognitionem vr exclusa.c.ij.de re iudic.r an hoc arbitrium extendatur ad delicta commissa extra territorium. vide bal. in.l.neganda.C.qui accu.vbi multa.r in.l.j.de sac.sanct.eccle.r in.
3 l.cunctos populos.† Et adde Bal.in ti.de pace iuramen.fi.§.iudicijs ,vbi dicit quod in arbitrarijs iudex non seruans consuetudinem facit litem sua q et dixit in ti.de mili.vasal.q qn lex comittit aliquod iudicis arbitrio intelligitur in his que iudic is reguntur consilio no in his que a lege sunt specificata p.l.j.§.calumniantium.ff.ad turpil. r.l.in lege.§.loca.quod tale arbitrium non dz intantum extendi q

pars iniuste vel enormiter ledatur fm Salic. in. l. j. de pena iudi. qꝛ rõne enormitatis dolus presumitur. l. si de meis. §. recepisse. de arbit. Nam ēt si dicat̃ ꝙ stetur volūtati iudicis dꝫ sane intelligi, vt no. ff. de arbi. l. pe. qꝛ tunc dꝫ habere p̄ oculis equitatem. l. qđ si ephesi. de eo ꝙ cer. lo. ꝛ in auc. iusiurā. quod pstatur. ꝛ Bar. in. l. i venditione. ff. de bo. auct. iudi. ꝛ in. l. si. de preto. stipu. ꝛ in. l. si filius. de don. ꝛ in. l. j. de leg. ij. ꝛ vide. s. ad multa. ¶ Si dicat̃ officiali a suo supiore quod faciat ad velle suum non datur sibi potestas vltra iustitiam per ea que habentur in. l. si procura. ff. de ꝯdi. indebi. vbi dixit Bal. referendo Guil. de suza. ꝛ quod si esset datum arbitrium potestati vt faciat fm voluntatē suā ꝓpter hoc non potest aliqueꝫ occidere ꝯ iustitiam qꝛ hoc nō videtur sibi mandatuꝫ, pro quo faciunt no. in. l. creditor. §. si. ff. manda. ꝛ vide no. per Bal. in. l. j. ff. de testa. milit.

4 †¶ Ubi aliquid est cōmissum arbitrio alicuius non venit leuis culpa. l. in venditione. vbi Bar. ff. de bo. auc. ꝛ vbi quid est cōmissum in libera excipitur dolus. l. creditor. ff. mand. ꝛ Bar. in. l. procur. cum libera. ff. de procu. ꝛ in. l. filius. de dolo. ꝛ Bar. ad repe. in verbo videbitur. ꝛ in. l. si sic. in prin. de lega. j. in. c. j. de consti. Qđ est verum vbi agit̃ de preiudicio ꝯcedente liberā potestatem, secus vbi agit̃ de preiudicio tertij, q potestatem predictā non cōcessit vt per Bar. in. d. ver. videbit̃. ꝛ cano. in. d. c. j. ꝛ Bal. in. l. si quis maior. C. de trāsa. ꝛ in rub. de pena iudi. ꝛ in. l. si post tres. ff. si quis can. ¶ Potestates arbitriū habentes vnde pecunia veniat in fiscum regium vt alias habeant deputari in cōsilio pecuniarium in ciuitate Neapolis non possunt pacisci cum debitoribus fiscalibus, qꝛ pacisci non est de executione officij commissi. ar. l. qui rome. §. calimachus. de ver. obli. ꝛ ꝙ vi, aut clam prohibere. §. plane. ¶ Nec possunt rebannire bannitos qꝛ talia non consueuerunt cōmitti arg. l. j. §. de qua. de postu. et qꝛ verba generalia cōmissionis vel status non referantur ad cās pendētes ꝛ sopitas. in auc. cū de ap. cog. in prin. Bal. in. l. si. ff. de iurisd. om. iu. ꝛ vide Bar. in. l. ambitiosa. de decre. ab ord. ꝛ vide Barto. in. l. ꝯ iuris. §. si filius. ff. de pac. vbi dicit quod isti publici administratores non possunt remittere nec donare si dicant ꝛ si ꝙ plus valent donat. ꝛ facit ꝙ not. Jnn. in. c. grandi. de exce. prela. tñ qđ ratione dubij. euentus possit cum delinquentibus qui impeterent de criminibus extraor. vel ordinarijs dubijs transigere ꝛ cōpōnere de penis fiscalibus est arg. l. transigere. C. de transa. ꝛ. l. hodie. de penis. ꝛ ad

5 de Bal. in. l. si tibi. ff. de pac. ꝛ vide in ver. compositio. † Si est concessum arbitrium potestati qđ non teneatur stare ad sindicatū videtur sibi remissa leuis culpa ꝛ leuissima ꝛ non dolus nec lata culpa. ita dixit Cy. per illuꝫ tex. in. l. si seruus. de leg. j. ꝛ optime probatur in. l. credito. §. lucius. ff. mandati. ꝛ qđ habetur in. l. j. ff. de re mili. sꝫ Bal. in. d. l. seruus vetitus. vbi reddere rationeꝫ tenetur de dolo et reliquis. vide in alio. c. latius. Lꝫ in arbitrio iudicis adhibere fidem vel non adhibere testibus. l. iij. §. tu magis. de testi. dixit Bal. in. l. lucius. de infami. ¶ Cōsulo quod cū cā hoc fiat ne teneat̃ in sindicatu. ꝛ idem Bal. in. l. cum magistratus. qñ prouo. non est necesse, vñ dicet tunc iudex in snīa vel scribi facit in actis nullam adhibendo fidem testibus pro tali productis ex tali cā pronuntiatio ꝛc.

¶ Nam iudex. l. permittente non dꝫ posse animum suuꝫ applicare ad dicta testium de falso suspectorū gl. in. l. magnam. de ꝯ. ꝛ cōmit. stip. Et dꝫ hoc in actis redigere ꝙ fidem non dedit testibus ex aliqua cā vt non teneat̃ in sindicatu. ¶ Jlla que non possunt sub certa regula tradi iudicibus cōmittuntur, quibus ex causis decerneret ꝙ equū videbitur. ff. de verb. obli. l. continuus. §. cū ita. de effracto. l. j.

6 §. expilatores. † Qꝛ iudicibus dat̃ arbitriuꝫ qñqꝫ ad exaggerationeꝫ pene. l. aut facta. §. si. de penis. vñ licitū est transgredi pp casus terribiles. Jnn. in. c. de consti. ¶ Et iudex debet potius preuenire ꝙ̃ preueniri. vbi non est locus remedio. l. si quis exherdato. de iniust.

7 testa. ꝛ † etiam propter senectutem iudex potest moderare penā statuti, vt in. §. pena granior. ꝛ datur iudici arbitrium. vbi est dubium ꝙ quis casu delinquerit vel dolo, qꝛ qualitas personaruꝫ debet attendi iudicis arbitrio ponderanda. l. j. de. fica. ꝛ. l. j. C. si quis imperator.

8 † Et datur arbitrium etiam propter negotiorum varietatē. gl. l. neqꝫ ff. de legi. ꝛ qñqꝫ datur arbitriuꝫ etiam pp cognitam hominis fidelitatem. arg. ff. locati. l. creditor. §. lucius. Bal. in. c. j. in quibus causis feu. amittatur. ¶ Si datur arbitrium potestati procedendi, ꝛ terminādi etiam de facto in certis delictis prout voluerit. videtur istud verbū prout voluerit importare voluntatem absolutaꝫ exceptis fraude ꝛ dolo. l. fideicommiss. §. ꝙ̃ꝙ̃. de lega. iij. ꝛ. l. ꝯrio. §. fin. ff. mand. Et sub voluntate tali non continebitur concessio iniqua nec potestas ius alterius enormiter ledendi. ff. de test. mili. l. i. cōiuncta. l. in fraudem. ꝛ. l. cuꝫ filius. eod. ti. C. de patria potestate. l. iij. ad fi. de offi. testa. l. sequenti. ꝛ offi. delega. c. ex parte. Et per verbum de facto intelligit̃ concessum iudici agere preter legem, ꝛ non ꝯ legem qꝛ in quacunqꝫ plena, ꝛ generali potestate subintelligit̃ ne quid turpe, ꝛ ne quid prohibitum faciat. d. l. j. coniuncta. l. dotalem. ꝛ. l. in fraudē ff. quod quisqꝫ iuris. ꝛ. l. si procur. de condi. inde. l. si procur. §. celsus. de priui. cre. l. si pater. ad muni. l. libertus. §. impera. ꝛ hoc fm Lapum allegatione. cxxviij. que sunt ponderanda, qꝛ Bar. in. l. non solum. §. si quis mandato. ff. de iniurijs dixit quod ꝯ assasinos de facto procedatur, ꝛ ad intellectum capituli regni quod incipit de

9 iuris censura. ¶ † An is cuius arbitrio res est commissa teneatur de negligentia. vide in. l. j. ff. de sol. ꝛ Bal. in. l. j. C. eo facit gl. in. l. in venditionē. §. j. de bo. auc. ꝛ ibi Bar. vbi quod habens arbitriū non tenetur de leui culpa. fm Jnn. in. d. l. j. vbi tenet ꝯrium. ꝛ vide Bal. in. l. j. in. ij. op. de his. que pe. no. ad limi. l. si vir certo. §. nunc. ff. cōmo. ¶ Habentes arbitrium super aliquo ordinamento non possunt statuere aliquid per quod dominia priuatorum abdicentur sine causa ꝛ ius alterius integrum auferatur, qꝛ videtur sine alterius iniuria cōcessuꝫ. l. ij. §. si quid a principe. ꝛ. §. merito. ne quid in loco publico ꝛ hoc tenet Bald. in. l. ambitiosa. de decre. ab or. licet idem Bar. ibi dicat quod ex virtute arbitrij non possunt auferre ius alterius ex negligentia eius contra quem statuitur, vt puta quod non petens debita intra annos decem non audiatur. Ang. in consi. cxxxvij. incip. visis omnibus statutis. Jn nullo arbitrio ꝙ̃tuncunqꝫ latissimo venit illicium illud quod est a iure improbatum. ff. de condi. indebi. l. si procura. tuus. cum si. Ange. in. consil. ccliiij incipien. quia consultatis. in fine. ¶ Jn illa verba plena ꝛ libera potestas operatur liberum arbitrium. l. fideicom. §. ꝙ̃ꝙ̃ de lega. iij.

10 ¶ † An vbi quid est commissuꝫ arbitrio tertij illo non arbitrante recurratur ad iudicem presertim in dote. vide Paul. in. consi. cxxij. late. ¶ An iudex in penis arbitrarijs posset excedere terminos iuris vide Alex. in. consi. v. ¶ Arbitrium boni viri non debet excedere terminos iur. l. fideicom. §. ꝙ̃ꝙ̃. de leg. iij. l. si libertus. de operis libe. ꝛ glos. in. c. super his. de accusa. ¶ Si cuius cōmittatur discretioni videtur boni viri importari arbitrium ꝛ non libera potestas. Lapus ꝛ Abb. in. c. ij. de iura. calum. in. vj. Anto. de but. ꝛ alij in. c. j. in fi. de ꝯsti. Bal. in. l. fi. i fi. de iure do. qꝛ verbū discretio idē quod iudiciuꝫ. l. cum pretor. §. j. in versic. iudicio. cum glossa. de iudi. vbi glossa. quod arbitrium ꝛ discretio idem sint per nota. in capi. quintanallis. de iureiuran. ꝛ verbum iudicio importat boni viri arbitrium. argu. l. tays. §. lucius. de fideicom. libe. fm intellectuꝫ Bar. quem posuit in extraua. ad repe. in versicu. videbitur. ꝛ auc. in. d. c. j. ꝛ Pet. de ancha. in. c. sepe. de verbo. signifi. ꝛ Jo. de imol. in. l. si sic. in prin. de leg. j. Lud. in rubri. de arbi. ꝛ probatur in. c. illud. in verbo iudicium. de cle. excom. ꝛ in capitulo. inter corporalia. de transla. Et vbi aliquid committitur alicui per verba importantia boni viri arbitrium debet obseruare omnes regulas iuris communis. Bar. in. d. versi. videbitur. ꝛ auc. in. d. c. j. ꝛ Ange. si post si qs cau. ꝛ cano. in. d. cle. spe. argu. l. j. de arbit. ꝛ facit in. l. si id quod dominus. de condi. ꝛ demon. cum glo. in versic. ratio. vbi ratio accipitur pro iure. ꝛ in. c. causam que. ꝛ in. c. exhibita. de iudi. ¶ An iudex habens latum arbitriuꝫ posset retorquere sine indicijs ꝛ multa de ar

11 bitrio. vide in versicu. tortura in capi. licet iudex. ¶ † Judex habēs latum arbitrium non tenetur de culpa, sed tm̃ de dolo. l. in venditione. §. j. ff. de bo. auct. ꝛ. l. creditor. §. lucius. ¶ Nam Bal. in rubri. de pena iudi. nec tunc quando requiritur dolus sufficit quod sit in lata culpa vbi requiritur dolus ꝛ propositum per id quod habetur in. l. j. §. si quis. ff. ne vis fiat. ꝛ. l. ij. §. hac. ff. vi bo. ꝛ nota. in. l. magna. de verbo. signifi. ꝛ Barto. in. l. quod nerua. depos. Et ideo ignorantia iuris, ꝛ tunc erit lata culpa. l. late. de vebo. signifi. l. liberorum. §. nō ꝺ infami. ꝛ. l. ij. §. pe. de iur. ꝛ fac. ēt in iudiciali. ꝛ p no. p Bar. in. l. quod nerua. deposi. in. v. q. ꝛ Bar. in rub. de pena indi. Et potius in dubio videtur presumi error ꝙ̃ dolus, vt colligitur ex no. p Bar. ꝛ alios in. l. quoties. in prin. de here. insti. ¶ Si potestas habet arbitrium plenum ꝛ latum videtur habere liberum arbitrium ꝛc.

¶ Si sint aliqua verba importantia arbitrium boni viri. Bal. in. l. alio. de ali. ꝛ ciba. ꝛ in repe. l. j. §. de sacrosan. in. v. questione. ꝛ. l. si sit. in princip. de lega. primo. per. l. fideicom. §. quamquam. de lega. iij. ꝛ. l. vtrum. §. cum quidam. de rebus du. ꝛ Barto. in. l.

12 lucius. de fideicom. lib. ¶ † Ubi aliquid est commissum arbitrio alicuius non venit leuis culpa. l. in venditione. vbi Barto. ff. de bo. auc. Et vbi quid est commissum in libera potestate excipitur dolus. l. creditor. ff. man. ꝛ Bar. in. l. procura. cum libera. ff. de procur. ꝛ in. l. filius. de dolo. ꝛ Barto. ad repe. in versic. videbitur. in. l. si sic. in prin. de leg. j. in. c. j. de consti. ꝛ hoc vbi agitur de preiudicio concedente liberam potestatem, licet secus vbi agitur de preiudicio tertij qui potestatem predictam non concessit, vt per Bar. in. d. versi. videbitur. ꝛ cano. in. c. j. de consti. ꝛ Bal. in. l. si quis maior. C. de trāsact. ꝛ. in rub. de pena iudi. ꝛ in. l. ꝛ si post tres. in prin. ff. si quis cau. ꝛ supra in versicu. arbitrium.

Summarium

SVMMARIVM

1 Potestas iuris ignarus an teneatur in sindicatu si pronuntiauerit secundum consilium iudicum suorum.
2 Assessores qui formant inquisitiones ⁊ sententias ⁊ illas intitulant rectoribus sub eorum examine tenentur in sindicatu de sententia iniusta.et nu. 15.
3 Assessor an teneantur in sindicatu si volentibus partibus omiserit substantialia iudicij.
4 Litis contestatio non potest nec tacite nec expresse remitti.
5 Assessores sunt consiliarij.
6 Priuilegium concessum potestati extenditur etiam ad assessores.
7 Assessores ⁊ consiliarij non habent iurisdictionem de iure cōi.et nu. 13.22.24.et.27.
8 Assessor qui fuit in vna ciuitate dānatus propter barratariam non potest esse assessor in alia ciuitate.
9 Potestas an teneatur de imperitia assessoris.⁊ nu. 10.et.11.
12 Assessor videns potestatem contra ius agentem debet protestari.
14 Potestas facilius excusatur q̃ȝ assessor.
16 Assessor in propria patria quis esse non potest nisi per menses quatuor.et nu. 19.fallit in assessore procuratoris cesaris.nu. 17.
18 Locum tenens an quis esse possit in propria prouincia?
20 Prouinciales qui dicantur?
21 Potestas non debet mittere bannum sine consilio assessoris.
23 Assessor an possit petere salarium ab ordinario.
25 Assessor vnde dicatur.
26 Ad officium assessoris pertinet approbare vel reprobare libellos.
28 Officium assessoris an sit dignitas.
29 Iudices an debeant habere assessores.
30 Delegati non debent habere assessorem ad expensas partium vel reipublice.
Et quid de iudice ordinario.nu.31
32 Rectores ⁊ presides an possunt sibi eligere assessores.

1 Assessor † An potestas q est iuris ignarus tenea
tur in sindicatu si pronuntiauerit ꝯm cō
silium iudicū suorū. Dic ꝙ sic.qꝛ iudicē ignorantē du
xit,vnde tenetur de pena simplici,non aūt iniuriariū ꝯm
Ange.in.l.si iudex.de var.⁊ extraor.cog.in apostil. Bal.in.l.j.de
pena indi.dixit.ꝙ imperitia assessoris non excusat ptātez laicum si
ipse eum eligit.ff.māda.l.si procur.in.§.tutores. Secus si superior
eū sibi deputauerit.⁊ vide.j.in.c.potestas qui tulit sniam.in ver.con
2 siliū. ¶ † Assessores q formāt inquisitiones ⁊ snias ⁊ illas intitulant
rectoribus sub eorum examine non effugiunt ꝙ ꝑ hoc nō possint cō
ueniri in sindicatu si snia fuit iniusta,ita Ang.pillū tex.in.l.j.de his
q latro.occulta.⁊ exor.l.simile.de decur.lib.x de leg.l.fi.lib.x.⁊ in
3 cor.de liti.§.oēm vero. ¶ † An assessor teneat̃ in sindicatu si volen
tibus partibus omissit substantialia iudicij. Dic ꝙ non qꝛ admittere
potuit,vt no. Bar.in.l.j.de priuilegio schola.lib.xij.in verbo con
sentiunt. Et de voluntate partiū fieri pōt,vt snia sine scriptis feratur
⁊ sic illa sollenitas pōt remitti consensu partiū, lȝ alias non valeret
snia.l.ij.de sen.ex periculo. Et idē in iuramento calūnie ꝙ pōt ob
mitti.l.ij.§.sed qꝛ.de iur.cal. Et idē in libello ꝙ potest obmitti, sed
non expresse remitti vt not.in auc.offerat̃.de lit.conte.vbi Cy.late
4 lȝ quidā ꝯ.† Tn̄ litis contestatio non pōt nec tacite nec expresse re
mitti,vt not. Io.an.de offi.dele.c.de causis. ¶ Imperitia alieni cō
silij non excusat assessorem qui illud cōsiliū fuit secutus Barto.in.l.
bonorū.ff.de bo.pos.⁊ vide in ver.iudex male iudicans.⁊ in versic.
5 cōsi.j. ¶ Assessores sunt qdaȝ consilarij. Bal in.l.ij.ff.ꝙ quisqȝ iur.
in.ij.lec.iō q prohibetur a statuto vel aliter esse assessor in ciuitate ꝓ
hibetur vt ꝯsiliarius assumi.l.nemini.de aduo.diuer.iud.vbi Bal.
hoc no.⁊ dicit Bal in.l.j.ꝺ offi.asses.in repe.ꝙ aliqn̄ assessor appel
lat̃ comes.l.diem functo.C.eo.⁊.l.nemo.⁊ de varij.cogni.l.i.§.si co
6 mites. ¶ † Interdū dr̃ consiliarius.l.pe.eo.tit.C.eo.l.consiliarios
⁊ dicitur socius iudicis cui assidet.l.j.C.eo.ti.tn̄ in magna curia dn̄r
iudices ⁊ non assessores,qꝛ in sententijs intitulantur vna cum regēte.
¶ Priuilegium concessuȝ potestati extenditur ēt ad assessores q si
bi subsunt gl.i.l.restituenda.C.de aduo.diuer.indi.in verbo.facun
dissimi,gl.cum tex.⁊ i.l.⁊ suuȝ.§.fin.de pac.ꝯm Ange.ibi ⁊ equalis
honor debet̃ assessori q debet̃ ei cui assidet in causis peragendis.l.j.
ff.de offi.asses.qꝛ est socius ⁊ ꝯsiliarius.l.j.C.eo.que no.ad multa.
7 ¶ † Assessores ⁊ consiliarij non habent de iure cōi iurisdictionē.l.
metum.§.sed lȝ.ff.ꝙ met cau. Ubi vlpianus fuit assessor pretoris et
interlocut.est ibi in tex.dicitur tn̄ qn̄ magistratus est impeditus ꝑꝑ
occupationes publicas ipsi funguntur partibus eius preterq̃ȝ in ꝑn
cipio in medio.⁊ in fine cāe in causa principali. Bart.in auc.ad hec
de iud.dicens ꝙ in cā appellationis nullā habent iurisdictionē ipsi
ēt si sint assessores delegatorū qꝛ coꝝ offm̄ est presistere non cogno
scere vel preiudicare.facit.c.statutū.§.assessores.ꝺ rescri.in.vj.que
8 no.tu q doctor es ⁊ verecūdaris eē assessor. ¶ † Assessor q fuit i vna
ciuitate dānatus ꝑꝑ barratariā vel fraudem non pōt in alio loco esse
assessor.l.iudi.de digni.lib.xij. Bald.in.d.rubr.de pena iudi.ꝙ vr̃
8 intelligi in iure condemnatis tm̄.arg.l.fi.de iuris.om.iud.i ¶ † An
potestas teneat̃ de iperitia assessoris. Dic ꝙ non qꝛ ipse nō peccauit
ff.ꝙ qsqȝ iuris.l.ij.ꝙ est verū qꝛ de dolo non tenet̃ sed ex culpa sic
qꝛ dȝ esse curiosus,vt curia sua iustitiā faciat. Bal.in rub.de pena iu
di.vbi dixit ꝙ si assessor non iudicauit iniuste,sed appellationi ex im
prudentia vel malitia non detulit punit̃ in eo ꝙ lesit partē.no.i.c.i.ꝺ
appe.in.vj.ꝑ Inn.⁊ tenetur inq̃ȝtū iudici videbit̃ equū, qꝛ potuit es
se ꝙ in partem habuit iustā cāȝ ꝓnunciandi,qꝛ qualitas culpe dȝ ex
timari ⁊ constito de culpa dȝ ad totū interesse condemnari.l.iij.§.si
10 in eū.de dā.infec. Bal.in.d.rub.† Et dixit Bal.in.l.hoc edicto.
ꝙ qsqȝ iuris.ꝯm gl.ibi ꝙ ꝯsilium assessoris curie non excusat ptātē
in sindicatu quin faciat litē suā si ꝓnūciauit iniqȝ.tn̄ Ang.dicit ꝙ te
net̃ ciuiliter parti non criminaliter fisco,qꝛ vsus est ꝯsi.mali asseso
ris,vt in corpore de questo.§.maxime. Et adde Inn.in.c.in bonis
11 de offi.dele.† Et dicunt aliqui ꝙ tunc tenetur potestas qn̄ ipse eli
git,secus si datur a superiore ꝙ sequunt̃ docto.ibi Ludo.tn̄ in.d.l.
hoc edicto dicit quod lȝ iniquū cōsiliū assessoris excuset magistratū
a pena,n̄ tn̄ excusat ipsuȝ magr̃atuȝ qn teneat̃ parti ad oia dāna.si tn̄
non esset soluendo luet in corpus ꝯm Inn.tn̄ Bal.dixit ꝯriū in rub.
de pena iudici.⁊ pro opi.Inn.est casus in.c.j.§.iudices.de pace iu
ra.fir.vbi dicit Bal.ꝙ de ꝯsuetudine est ꝙ iudex ponat̃ in carcereȝ
donec soluat ꝯm Ludo.semper.tn̄ intellige qn̄ ipse elegerit.vt.s.⁊
vide Andre.de iser.in ti.de contro.inter dn̄m ⁊ emptorē.vbi dixit
ꝙ si iudex facit diligentiam suā,⁊ bn̄ vidit processum ⁊ habuit ꝯsiliū
cū alijs ⁊ in iure bene studuit ꝙ excusabit̃,qꝺ vide.j.in ver.iudex ma
12 le iudicās.in.c.lȝ.alias iudicat̃. ¶ † Assessor cum viderit ptātem ꝯ
ius agere dȝ ꝓtestari apud acta.l.qm̄ iudices.vbi Bal.C.de appel.
⁊.l.oēs.la.j.de decur.lib.x.vbi tenetur pena.l.libraꝝ auri. Si non
protestatur,si tn̄ non vult stare ⁊ recedit cū nō potest libere consule
re ptāti excusatur. Bal in auc.oino.C.de actio.⁊ obli.in materia re
presaliarū,vbi hoc dicit de illo qui recessit ⁊ noluit consentire ꝙ nō
tenet̃.⁊ vide in.c.regni in accu.vbi de assessore qui nō resistit officia
li iniuste torquenti ꝙ tenetur,⁊ vide in ver.resistere.j.⁊.s.in ver.ap
pellatio.in.c.iudex qui non admittit appellationem.⁊.c.an iudex q
13 misit. ¶ † Assessores nō hn̄t iudicare sed consulere,ideo non iurāt
ff.ꝙ metus cā.l.metū.§.sed ꝙ pretor. Ideo verba snie formantur
in personam potestatis non assessoris,nisi lex vel potestas det asses
sori ampliorem potestatem.l.prohibere.§.plane.ꝙ vi,aut clā. Bal.
in.l.j.C. qui accusare non possunt.⁊ ita est in magna curia vbi assesso
res etiam intitulantur in sententia ⁊ iudices appellantur.
14 ¶ † Potestas facilius excusatur q̃ȝ assessor,qꝛ cum eis mitius lex
agit q̃ȝ cuȝ iurisperitis.l.ij.ꝙ quisqȝ iuris. Et hoc in iuribus non in
factis. Bal.in.l.j.ff.de legi.nam in dolo presumendo durius agitur
cū assessore q̃ȝ cū potestate.glo.in.l.j.§.j.qꝺ qsqȝ iuris, qꝛ facilius ꝓ
sumit̃ dolus in illo q ē iurisperitus q̃ȝ in alio ignaro.vt sunt potesta
tes terraꝝ.d.l.ij.ꝙ qsqȝ iuris.⁊ ꝙ no.de minoribus.l.patris pro
fessio.ꝯm Bal.in.d.l.ij.vbi dicit ꝙ mitius agit lex cum iudice q̃ȝ
15 cū potestate.⁊.j.in.c.potestas facilius. ¶ † Assessor imperitus qui
malum consilium dedit potestati tenetur.l.hoc edicto.ff.ꝙ quisqȝ iu
ris.puta si consuluit qꝺ ex nudo pacto oritur actio,vel ꝙ testamentū
coram duobus testibus factum vȝ ꝯm Bal.ibi qui dicit ꝙ tenetur ꝺ
malo consilio,lȝ snia feratur in persona potestatis qui etiaȝ dicit ibi
in secunda lectura ꝙ cautius est quod libellus in sindicatu forme
tur contra illum in cuius persona est formata sententia, tn̄ ista cau
tela parum valebit.quia in sententijs dr̃ habito consillo dililigenti
16 cū assessore nostro,⁊ cum alijs iurisperitis. ¶ Quis non potest es
se assessor in propria patria nisi per menses quatuor.l.consiliarios
.C.de assesso.alias punitur vt ibi.⁊.ff.eo.tit.l.iij.⁊ hoc cum permis
sione principis.l.si cui.ff.qui.ex cau.ma. Ergo non potest etiam prin
cipe permittente nisi dicat princeps non obstante.l.arg.de le.iij.l.si
17 quis.in prin. ¶ † Fallit in assessore procuratoris cesaris qui est iu
dex iter fiscū ⁊ priuatū,vn̄ vni priuato plusq̃ȝ alteri suspect⁹ haberi
non dȝ,⁊ hȝ salarium de bonis procuratoris cesaris.l.fi.ꝺ assesso.iō
in propria patria prohibetur assidere,ne quid ex gratia faciat,qꝛ ne
mo propheta acceptus est in propria patria.gl.in.d.l.si cui.⁊ quod
dicitur ꝙ non potest esse assessor in propria patria limita nisi fuerit
homo eminentissime scientie,qꝛ tunc receditur a reg.iur.⁊ statuto
ruȝ ꝯm Bal.in.l.sed reprobari.§.amplius.de execu.tuto.facit tex.
in.l.ad bestias.ff.de penis.⁊ tangit Ludo.in.l.cum quid.ff.si cer.
pe. Ex quo dicit quod non potest esse assessor quis in ꝓpria patria

est verum nisi aliud per legem determinatur in casu aliquo de electione. c. fundamenta. in fi. lib. vj. qđ est verū qñ. non hʒ salarium a publico nec iurisd. q₂ tunc potest assidere in sua prouincia. vt in
18 glo. d. l. consiliarios. vt. l. iij. tñ † an potest esse locuʒ tenens in ꝓpria prouincia. vide Bal. in. d. l. j. in repe. de off. assesso. vbi dicit quod potest esse locum tenens, ⁊ delegatus in propria prouincia, q₂ ab extra non potest faciliter haberi. ⁊ hoc tenet. Cy. ⁊ Guil. quos Bal. refert ⁊ sequitur. ¶ Sed de iure cōstitutionis regni assessor, ⁊ actorum magister non possunt esse de propria prouincia nec vnde habēt incolatum vel maiorem partem fortunarum. vt in cōstitutione insticiarij per prouincias, vt in constitutione magistri camerarij.
19 ¶ † An ad hoc vt quis prohibeatur esse assessor in prouincia requiratur quod sit ordinarius vel sufficiat quod sit domiciliatus. dic qđ sic, q₂ prouinciales prohibētur. l. his qui. ff. qui. ex can. ma. ⁊. C. eo. l.
20 in consiliarijs. ¶ † Prouinciales autem dicuntur qui in prouincia habent domicilium. l. prouinciales. de verb. sig. Idem in iudice qui non potest esse prouincia. arg. l. iij. C. de diuer. offi. lib. xij. ſm Guil. ⁊ Cyn. quos Bal. sequitur in di. repe. licet. tex. in. l. iij. eod. ti. dicāt
21 ortus. ¶ † Potestas non dʒ mittere bannum sine cōsilio assessoris q₂ bannum potest esse sibi pena. l. j. vbi docto. de offi. assesso. vbi dicit glo. quod assessor dʒ consulere presidi super decretis faciendis, ⁊ alienationibus rerū minoris, ⁊ se subscribit in epistolis, ⁊ etiam qđ imponat silentiū parti. l. proxime. de his que in testa. delentur.
¶ Et qđ repellat aduocatum de lit. paciscentem. l. si remunerande. §. maurus mandat. etiā si pars nō opponat. d. l. j. Et dicta exceptio quod procurator fecit illa lite pactum de cota litis impedit litis
22 contestationem. tex. in. l. litem. C. de procur. ad hoc no. ¶ † Officiū assessoris non vertitur in pronunciando, sed in consulendo ⁊ videndo vsq₃ ad conclusionem. l. metū. §. ex facto. q₂ me. cau. ⁊ in auct. ad hec. de iud. ⁊ auc. vt defuncti. §. illud. nisi preses sibi delegauerit, q₂ ipse tunc pronunciat. Spe. de offi. asses. §. officium. ⁊ ver. consilium ciuitatis. Nā dʒ sniam legere. l. j. de sen. ex periculo. ⁊ ex necessitate potest mandare legendum. arg. l. agentes. de prin. agen. in rebus. lib. xij. an ideo fuit inuētus assessor, q₂ p̄sides sunt illiterati. l. certi iuris. C. de in. l. ij. ⁊. iij. quod quisq₃ iur. ⁊ sepe. de iudi. dele. §. excipi. ſʒ
23 Guil. in. d. l. j. de offi. asses. ¶ † An assessor possit petere salarium ab ordinario. Dic quod sic quod dʒ habere de publico. tex. in. l. j. de of. asse. vbi Guil. in auc. de man. prin. §. festinabis. tñ assessor delegati qui est peritus ab eo acceptus dʒ habere salarium ⁊ si est ignarus petitur a partibus salariū. capitulo statutū. §. assessorem. de rescrip. in. vi. Inn. dubitat in. c. super questionum. de offi. dele. Spe. in titu. de asses. §. salaria. legiste. in. l. diem functo. de offi. asses. vbi ēt Bar.
24 ¶ † An officium asses. sit cum iurisdictione. Bald. in. l. j. in repe. d offic. asses. dicit quod tale officium adiacet alijs ⁊ per se non stat, tñ propter cognitionem quam hʒ non est sine iurisdictione. ⁊ officium iurisdictioni alterius coherens. ſm glo. ibi. ⁊ in. l. j. C. eo. ⁊ Specu.
25 eo. tit. §. j. † ⁊ dicitur ab assidendo alteri secūdum Barto. in. d. l. j. iđ hʒ iurisdictionem ſm Bald. in. d. rep. qui dicit quod habet aliqualem iurisdictionem. licet Specu. dicat quod nullā habet iurisdictionem. tñ Bald. dixit quod q̄uis in cunctis procedatur per assessorem in maleficijs, ⁊ de facto toto processu referant potestati qui profert sniam in sua persona quod valet snia de qua Bal. dubitauit ibi,
26 ⁊ vide. s. ¶ † Ad officiū assessoris ꝑtinet approbare vel reprobare libellos an sint apti vel inepti ꝯcepti euidēti vel velata ineptitudine gl. ⁊ Bal. in. d. l. j. ⁊ potest reijcere. j. in ver. index. ¶ Ubi timetur rumor in ciuitate potest magistratus de consilio assessoris mandare quod nemo exeat de domo ad certam penā. ſm gl. ⁊ Bal. in. d. l. j. in repe. qui dicit quod ad eius officium pertinet prouidere bānis in ciuitate quod iuridice ponantur. Ex quo infero quod si capitaneus facit aliqua banna sine assessore quod non valent nec pena committatur. ⁊ vide in. l. iij. quod quisq₃ iuris. quod banna sunt ponenda in ciuitate cum consilio procerum ciuitatis. vide Bart. Ange. ⁊ nota bene, quia pro hoc feci euitari penā a quodam qui dicebatur incidisse in bannum, quod bannum fuit apertū non fuisse sigillatū, sed emanatum a capitaneo solo anteaq₃ venisset assessor in principio officij sui, ⁊ vide in. l. j. ij. ⁊. iij. C. commi. vel epi, ⁊ puto q₂ tunc talia banna erūt facienda cum consilio procerum ciuitatis qñ concernerent statum vel regimen ciuitatis, per nota. in. l. j. ⁊. ij. de defen. ciui. ⁊ in. l. ambitiosa. de decre. ab ordi. faci. ⁊ in. l. cunctos populos. ⁊ in. l. omnes populi. de insti. ⁊ iur. Non autem qñ concernerent iurisdictionem suam. ⁊ merum, ⁊ mixtum imperium. vt quod nemo ambulet d nocte sine lumine vel arma deferat vel non blasphemet deum ⁊ sanctos, vel quod nō faciat a iure, ⁊ statutis prohibita, q₂ in istis a iure ꝓhibitis ⁊ statutis non requiritur consilium procerum ciuitatum, q₂ lex ⁊ statuta prouident in istis. ⁊ frustra precibus imploratur qđ a iure conceditur. l. j. de thesau. lib. x. cum si. ¶ Uel nisi essent banna solita per oēs officiales dicte curie imponi, q₂ non requiritur aliud consilium procerum, nec assessoris per ea que habes. j. in versic. cōsuetudo vbi dicitur quod attendi dʒ consuetudo curiarum ⁊ officiorum. ¶ Assessoris officium vertitur ad veritatem inuestigandam. l. j. de offi. asse. sicut etiā cuiuslibet iud. l. j. de eden. Ideo Bal. dixit quod assessor potest in facto opponere disputando ad veritatis indaginem. extra de elec. c. cupientes. §. opponentis. in. vj. Quod est notandum ad limitationem iurium dicentium quod iudex in facto non supplet quibus adde no. in. l. officium. de leg. iij. Bal. repeti. l. j. de offi. asses. ¶ Assessor suo vtitur officio circa silentiuʒ obseruādum. d. l. j. vbi Bal. dixit quod tam in faciēdo loqui q̄ȝ silere iudex tenet suam maiestatem. l. proxime. de his que in testa. delen. ⁊ facit. l. quisquis. de postu. Sicut aduocatus qui verba vendit. l. aduocati de aduo. diuer. iudi. Et etiam silentium vendit. facit. l. i. de feud. et sal. rei dominice. lib. x. ⁊ legitur in vitis patrum Bal. ibidem. ⁊ est consti. regni super silentio obseruando ⁊ etiaʒ ritus magne curie vicarie, vbi dicitur q₂ silentium est magna pars iustitie.
27 ¶ † Assessor non iudicat. l. C. eo. ⁊ glos. in. d. l. j. ⁊ in auc. de iud. §. j. Et officium assessoris certis similibus limitatur, vt vltra non extendantur, nisi ipsa causa sit sibi delegata ſm dictam glo. ¶ Uel nisi assessor sit iudex, vt est suus potestas, q₂ tunc potest iudicare ſm Specu. in eod. ti. §. officium. ⁊ adde Cyn. in. l. senatus. de offi. presi. ⁊ in multis locis habēt de consuetudine que iurisdic. tribuit. l. j. de emā. lib. in. d. repe. ⁊ ita est in magna curia vbi iudices in oibus causis de per se sine regente prouident in causis. ¶ An assessor possit presente preside iudicare Bal. in. l. j. de offic. assess. in repe. videtur dicere quod sic ſm aliquos. arg. l. si procur. presentis. de verbo. oblig. ⁊ hoc tenet Cy. in. l. certi iuris. C. de iudi. ⁊ facit. l. iiij. in fin. de offici. proconsul. vbi videtur casus. Gui. tenet ꝯ. q₂ notarius vel assessor nō potest pronūciare sed requiritur quod p̄ses pronunciet. l. j. de sen. ex peri. ⁊. l. ij. de offi. asse. C. ⁊ Cy. in. d. l. distinxit. quod tūc assessor pronuntiat qñ preses est illiteratus eo presente. arg. l. agentes. de agen. in rebus. lib. xij. q₂ princeps qui facit presidem illiteratum vr permisisse vt per alium recitet sniaʒ. ⁊ alia faciat per assessorem que requirunt literati, quia debet per se sententiare, tñ de consuetudine presides p alios legunt snias. l. si de interpreta. de legi. Bal. ibi.
¶ Si magistratus principalis non duxit secum assessorem, puta q₂ ipse erat doctor vel peritus reputans quem assessorem alij erant soliti ducere ad tale officium tenebitur sicut assessor si ex imperitia quid fecerit, q₂ affirmauit a principio se peritum, ⁊ videtur fuisse in quasi dolo, per not. in. l. ij. in princ. ff. quod quisq₃ iur. arg. tex. ⁊ glo. ſm doct. ibi. ¶ Ubi etiam dicunt idem in magistratu habente assessorem, ⁊ eius consilium non requirente quod tenebitur, q₂ fuerit in dolo, ⁊ sicut tenebitur ille qui est sibijpi assessor. Sed in ciuitatibus in quibus non ducuntur assessores, q₂ non sunt insigens si potestas faciat quid iniquū ex imperitia tenebitur si non miserit pro consilio si solitum erat pro consilio mitti qui si miserit ⁊ habuerit malū consilium tenebitur consulens sicut assessor ſm Ange. ibi nisi consuleret ad petitionem vnius partis, licet alij dicant quod tenebitur, q₂ videtur asserere se peritum. Et quidam capitaneus cum non haberet assessorem faciebat secum assidere iudicē annalēʒ curie baiulorum, dixi quod male faciebat ⁊ tenebatur ex illius imperitia.
28 ¶ † An officiuʒ assessoris sit dignitas. Bal. in. l. j. de of. asse. dicit quod non. q₂ liberti non possunt habere dignitatem. l. j. ad. l. iul. maie. ⁊ tñ possunt esse assessores. eo. ti. l. pe. Et idem in officio aduocationis ad quod admittuntur etiam liberti. l. ij. de post. ⁊ q̄uis non sit ordinaria dignitas, tñ est honor ⁊ officium, q₂ quod lucratur cedit in quasi castrense. l. fi. C. eo. ti. ⁊ q₂ tñ cōpetit viro integre fame. l. ij. §. j. de offi. asse. ⁊. C. de dignita. l. nequis. lib. xx. ſm Cy. ⁊ Odofre. in.
29 d. l. i. quos sequitur Bal. ¶ † An iudices debeant habere assessores. Dic quod sic, q₂ laici sunt. l. certi iuris. de iud. Propterea eis cōsulitur quod habeant assessores. l. ij. quod quisq₃ iur. ⁊ in auct. de iudi. §. j. in prin. vbi glo. dixit secus in delegatis. tñ in ꝯrium videtur tex. in auc. vt defunctoruʒ fune. §. fi. tñ Guil. in. l. j. de offi. asse. di
30 xit. † q₂ delegati non debēt habere assessorē ad expensas ꝓrium vel reipublice, ſʒ tñ expēsas ꝓprias, q₂ ꝑtes grauarenť ⁊ reipub. nō te
31 nent ar. l. fi. eo. ti. Et sic itelligit. §. j. de iudi. † Iudex tñ ordinarius expensis reipu. debet habere assessores. l. diem functo. eod. tit. tñ in hoc Guil. dixit quod si delegatus reipu. non sit iurisperitus si est talis delegatus qui non potest recipere salarium. arg. in auct. de iudi. §. ne autem. debebit habere assessorem suis expensis, secus si sit talis qui de iure vel consuetudine non possit recipere salarium. vt in canonicis, q₂ tunc expensis partiuʒ haberent assessores non proprijs ad instar tutorum. arg. l. tuto. de admi. tut. in. §. prouincialibus. ⁊ mādati. Idemq₃. ⁊. l. iiij. fini. regnū. ſm Cy. in. d. l. dieʒ functo. ⁊ per eū. C. de iudi. ad hec de quo Bal. remittit ad. c. statutū. §. asse. d rescri. in. vj.

23 in.vj.Bal.in.d.repe.§.¶†An rectores presides possint sibi eligere assessores. Jac.de are.dixit q̄d non,sed dz sibi dari a superiore p.l.nullus.C.eo.tĩ Cy.ꝛ Guil.tenent ꝙ possunt p.l.j.eo.tit.C.vt p tex.in auc.de mā.prin.§.festinabis.ꝛ per tex.in.d.§.asse.nō obstat. d.l.nullus.qꝛ illa loquit̃ de cancellarijs qui sunt alij ab assessoribus. eo.ti.l.iij.ꝙ sentit glo.in.d.l.nullus.ẜm Bald.in.d.repe.si partes discordant in eligendo assessores vbi dz adhiberi, tunc iudex ipsis discordantibus eligit.glo.extra de offi.delega.c.super q̄onem.vbi dicit Jnno.ꝙ iudex debet tantum eligere quod de facto eius ten ebitur ẜm Spec.eod.titu.§.eligitur.Bal.ibidem.

SVMMARIVM

1 Cogitur quis ad id quod facere potest sine suo incommodo. Et an iurisperitus cogatur consulere iudici in causis fiscalibus.nu.2
3 Aduocatus non tenetur aduocare gratis pro rege.
4 Potestas pōt cogere iurisperitos sue iurisdictiōis ad sibi ꝯsulēdū.
5 Judex quis esse cogitur nisi rationabilem causam alleget.
6 Assessores duo si discordent ꝛ sumitur tertius,ille tertius particip abit de salario vtriusqꝫ.
7 Assessor anteaq̄ꝫ quis esse possit requiritur ꝙ studuerit in iure ciuili per quinquennium.
8 Magistratus an puniatur ex male gestis vel assessor.
6 Magistratus si sit iurisperitus,ꝛ ferat sententiam iniquam ex consilio sui assessoris an teneatur.
10 Judex qui dedit malum consilium parti tenetur ad omnia damna ꝛ interesse.
11 Assessor qui fuit aduocatus in causa,debet causam delegare.
12 Assessores an remoueantur cum potestate qui remouetur sua culpa.
13 Judex delinquens in officio an possit puniri per potestatem.
14 Assessor an debeat sindicari.
15 Potestas an teneatur in sindicatu de alio q̄ꝫ de dolo.

P Otestas cum esset in officio cōpulit iurisperitos sue iurisdictionis in crialibus ꝛ fiscalibus esse suos assessores,ꝛ sibi consulere,ꝛ tabelliōes in negotijs curie scribere qui in sindicatu querelas exponunt petētes salaria. ¶ Dubitatūqꝫ fuit si ipsi subditi cogi poterint suo potestati gratis consulere.aliqui dixerunt quod sic. prouerb. xxiij.noli vendere sapientiam,doctrinam,ꝛ intelligentiam.ꝛ in.c.j. de magi.gratis accepistis ꝛ gratis date.ꝛ facit.xj.q.iij.qui recte.extra de symo.c.i.ꝛ eccle.iiij.ne abscondas sapientiam tuam in decore eius.ꝛ Tulius piro offi.ad ipsum iustissimum est iustitie mercedē non querere. ¶†Jn contra.facit quod subditus cogitur consulere salario constituto,ꝛ non gratis argu.de postu.l.j.§.ait pretor.ꝛ.xj. q.iij.c.non.licet.xiiij.q.v.c.non sane.xj.q.ij.charitatem.ff.de adni.tu.l.a tutoribus.§.fi.ꝛ quod ibi not.ꝛ latius in Specu.de sala.§. sequitur.in prin.vnde cogitur quis ad id in quo si ne suo cōmodo ꝓcedere potest.arg.ff.de euic.l.in creditore.ꝛ.l.si rem quam.ꝛ arg.l. medicos.de professo.ꝛ in.l.j.de asses.Est .n.principis intentio,vt legum oratores efficiantur disertissimi.in proemio.ff.§.nos vero.de aduo.diuer.iudi.l.per hanc.§.sexcentum,aut quibus debet solui salarium ne inopie metu iustitia deseratur.xij.q.j.habebat.in fi.ꝛ facit.j.q.ij.si quis.prouerb.xviij.de fructu.oris viri replebitur venter eius.ꝛ germina labiorū eius saturabūt eū.ꝛ.c.xij.ꝺ fructu oris eius quisqꝫ replebitur bonis.ꝛ.c.viij.dicit,sapentia mecum sunt diuitie. ꝛ glorie opes,ꝛ iustitie,debebitur ergo sibi salarium anteq̄ꝫ consiliū prebeat.arg.l.fi.de ero.mili.anno.Sic.n.est fieri consuetum arg. cōmunia predi.l.venerator.§.si constat.ꝛ de suffra.l.i.ꝛ latius in.
2 d.§.sequitur.in versi.sed q̄no.†Tū an iurisperitus cogatur consulere iudici in causis fiscalibus, quidam quod sic.arg.l.in sacris.de ꝓxi.sacro.ꝛ de aduo.diuer.iudi.l.sancimus.ꝛ.l.nemini.in prin.ꝛ de excu.tuto.l.iurisperitus.in prin.in auc.scriptum exemplar. ij.ver. in labijs accipientes.tamen in contra.est veritas,qꝛ licet iustum cōsilium vendere,ꝛ operas suas etiaꝫ ecclesie.extra de preben.c.significatum.ꝛ not.Jnno.de symo.c.non satis.extra de magi.c.j.ꝛ in.l. j.ꝛ.ij.de asses.ꝛ in.l.iiij.de condi.ob tur.causam. Hoc est verum nisi iurisperitus habeat salarium a publico propter aliquod officiū ꝙ gerit, puta qꝛ aduocatus fisci vel propter aliud officium,qꝛ tunc tenetur gratis dare consilium, secus si nullum salarium beret de publico.vt in auc.de man.prin.§.oportet.ꝛ.§.illud.ꝛ de indi.§.ne autē. ꝛ quod nota.xij.q.ij.charitatē.ꝛ ꝙ ibi no.ꝺ notario conficiente inuētarium.ꝛ in.d.§.sequitur.ꝛ qꝛ labor est dare consilium.l.bene a zenone.in fi.de qua.prescrip.ꝛ in auc.de indi.§.ne autem. ꝛ labor est sine mercede.d.§.ne autem.eccle.vij.Sapientia vitam tribuit possessori suo.Et prouerb.viij.in vijs iustitie ambulabo,vt ditem diligētes me,ꝛ thesauros eorum repleam.iura nāqꝫ optant ditari sapientes.extra de preben.c.de multa.Et in casibus quibus potest princeps accipere rē priuati ꝛ ipsuꝫ priuare de dn̄io suo non potest sine
3 salario.And.de iser.de cap.qui cur.ven.in fi.†Et aduocatus nō tenetur gratis aduocare ꝓ rege,sicut nec alia persona munera subire cum sumptu vel sine.Jnno.extra de iureiu.c.sicut.lo.ij.in princip. Sic ꝛ alias differt vtrum habeat salarium a publico.vel non.l.fi.de of.asses.ꝛ patet in auc.scriptum exemplar.in.§.sicut.ꝛ.§.si vero ꝙ est verum q̄n consilia essent modica vel rara.Si vero essent magne lites,ita quod salariū publicum ꝙ habent non sit sufficiens ad laborem,ꝛ facundiā eius,tunc non dabit gratis ar.de exa.tribu.l.apparitores.ꝛ de annu.leg.l.medico.§.fi.ꝛ ꝙ no.in.c.statutū.ꝺ rescrip. ꝛ ꝙ dicit Jnn.de notario.in.c.j.de fi.ꝛ in.c.i.ne prela.ꝛ in.c.fi.ꝛ di-
4 xit Ang.in.l.ij.de publi.iudi.alleg.l.ij.de proximo sacro.†ꝙ potestas potest cogere iurisperitos sue iurisdictionis ad sibi cōsulendū dicens idez fore si delegato.c.pastoralis.de offi.deleg.ꝛ Bar.in.l. proxi.in fi.de his que in testa.delen.dixit quod possunt cogi cōsulere si non sint aduocati partis.p.l.sancimus.de aduo.diuer.iudi.p not.in.l.ij.de proxi.sacro.ẜm Guil.tz ꝙ non p.l.j.de officio asse.lz alij coiter ꝫ p.d.l.sancimus.ꝛ p.d.l.ij.Bal.aūt in.l.ij.in repet.de offi.asseso.dixit ꝙ tex.in.l.j.de of.asses.facit q̄d non possit cogi ꝙ
5 sit assessor ꝫ quez facit.l.pe.eo.tit.†qꝛ quis cogitur esse iudex nisi rōnabilem cām alleget p.l.si quis.ff.de mune.ꝛ ho.ꝛ per.l.fin.ꝛ vt tex.in.l.ij.C.de proxi.sacro.ꝛ facit.l.sancimus.C.de aduo.diue.iudi.dicens ꝙ dixit Guil.ꝙ non dz cogi metu.teri ibili ꝛ incongruo vel corporis cruciatu,sed alijs remedijs ꝙ etiaꝫ tz Cy.ẜm Bal.in. d.l.ij.qui cum hoc vltimo inclinat.tū ego tenerem q̄d cogi possit, non tū sine salario.qꝛ qui altari seruit de altari viuere dz.Et dixit Propheta, noli claudere os bouis triturātis.ꝓp iura.s.alleg.maxime p dictā auctoritatē And.de iser.ꝙ salarium soluendū esset de publico per nota.per And.de iser.in titu.de pace iura.fi.l.receptatores.ꝛ per ea que habes.j.in versic.captura.in.c.an officialis possit.ꝛ qꝛ curia pro suis seruitijs neminem cogit sine salario, vt habes in ver.salariū. ¶ Assessor debet habere salariū a preside vel rectore suo.l.diem functo.de offi.assess.ꝛ.l.j.§.sed ꝛ comites.de varijs.ꝛ extraor.cog.ẜm Hy.ibi.ꝛ preses habebit a populo pro se,ꝛ assessore. in auc.vt diffe.iud.§.si.ẜm Cy.in.d.l.diem.ꝛ Bart.in.d.l.i.§.di-
6 uus.ꝛ in.d.l.diez functo.Bart. ¶†Si duo assessores discordant, ꝛ assumitur tertius ille tertius participabit de salario vtriusqꝫ ẜm Specu.in titu.de sala.siue de asses.§.salarium. versi quidam si.ẜm Bald.in repe.l.j.de offi.assesso.
7 ¶†Assessores vt possint assumi ad officia debent studuisse ꝑ quinquenniū i iure ciuili,ꝛ studuerint ē constitutiones,ꝛ capitula regni,ꝛ sint examinati per ꝓthonotariū vel eius locū tenentē, qui si reperti sint insufficientes debent ad studiū reuerti vt in capi.ulis regine Joanne prime,vbi ēt idem dicitur de actorū notarijs.ꝛ cōstitutio.aduocatis. An si preses est remotus ab officio vel quid minus bene gessit ex hoc teneatur assessor.Cy.in.d.l.diē functo, dixit ꝙ si constat presidē remotū per impertiam vel culpā assessoris nihil habebit assessor de suo salario ꝓ tempore a remotione citra arg.l.mema.de annu.lega.Aut constat quod sine culpa assessoris fuit remotus, ꝛ tūc totū habebit.aut dubitat̃,cuius culpa sit facta remotio, ꝛ in dubio presumitur culpa assessoris,qꝛ cum oia sint eius consilio agenda presumitur malum dedisse consiliū.in auc.de iudic.§.j.sexta col. ¶ Et ideo vbi cōsilium assessoris requiritur presumitur ex imperitia et culpa processisse nisi aliud appareat.ita Bald.in.d.repetitione.in duodecima q̄one.ꝛ Bar.ibi.in sua distinctione.ꝛ in.l.j.de vari.cogni. ¶ An iniquū consiliū assessoris excuset potestatem. vide.j.in ver.cōsiliū in.j.c.ꝛ in sequentibus.ꝛ in.c.potestas qui tulit. ¶ An assessor presumatur consuluisse,vel scinisse que fecit potestas, ꝛ debeat protestari ꝫ potestate ꝛ resistere vide in.d.c.j.late.ꝛ sequentibus.ꝛ in.c.potestas qui tulit. An si potestas elegerit assessorem teneatur de eius malo ꝯsilio.vide ibidem.ꝛ in.c.potestas qui tulit.ꝛ i
8 iij.c.s.ꝛ in verbo familiaris. ¶†An ex male gestis puniatur magistratus vel assesso.dicit Bal.in.d.repe.q̄d in actu penali vbi concurrit dolus magistratus vel eius alius dānabils actus,tūc ipse magistratus tenetur,aut imperitia vel dolus tm̄ assessoris,ꝛ tunc ipse assessor tenetur.l.hoc edicto.ff.ꝙ q̄sqꝫ iur.Jn actu autē nō penali,sed obligato ad interesse partis.tunc ipse magistratus hꝫ regressuꝫ ꝫ assessorē imperituꝫ si minus bene sibi cōsuluit,qꝛ presumit̃ dolosus,ꝛ fraudulētus cū se cōducēdo videat̃ affirmare peritū ꝛ sapientē.d.l. hoc edicto.ꝛ hoc casu talis imperitia dolus est.l.iubemus.ꝛ.§.fin. C.de test.Et quis ex fraudulento consilio tenet̃.Spec.in ti.de asses sori.§.pe.ꝛ videtur tex.in.l.si quis fundum.§.siquis vitulos.ff.loca. vbi tex.not.ꝙ est verum vbi assessores non habent iurisdictionem vbi tex.not.ꝙ est verum vbi assessores non habent iurisdictionem ꝙ est in oibus ẜm ius cōe.Sed in istis in quibus iurisdictionem ha

bent de se a statuto vel ꝯsuetudine tūc ipsi soli tenentur, q: ipsi delin querent. ẜm Bal. in. d. repe. circa fi. que no. ꝓ iudicibus magne cu rie qui videnẗ habere iurisdictionē ꝑ constitutiōes, ⁊ q: deputantur a superiore. vide Bar. late in. d. l. fi. de offi. ¶ An iudices vel as sessores q vadunt cū ptātibus ex forma statuti sint ordinarij vel de legati. Bal. in. l. fi. in repe. dixit ꝙ sunt ordinarij si a pplo eligantur q dat iure ordinariā. l. fi. C. de iur. om. iud. ⁊. l. ⁊ q. ff. eo. Si autem eligiẗ a potestate est delegatus. l. a iudice. C. de iud. tū Bal. non fir mat ibi dicens ꝙ alias examinabit tū hoc deciditur ex. s. dictis.

9 ¶ † An si magistratus sit iurisperitus ⁊ hꝫ assessores ⁊ tulit sniam iniquā ex consilio assessoris an punitur magistratus. Dic ꝙ sic, q: cessat rō de qua per Bar. in. l. bonorum. de bo. pos. vbi dicit ꝙ asses sores iniqui consultoris imperitia non excusat per nota. in. l. con uenerit. de re iudi. ꝑ Bar. qui dicit qȝ si partes litigantes contente sunt mittere cām ad consiliū sapientis, ⁊ iudex fuit secutus malū cō siliū ꝙ non excusatur in sindicatu. ẜm Jo. an. in mercu. in regula nul

10 lus ex cōsilio. ẜm Lud. in. l. hoc. C. ꝙ quisqꝫ iur. ¶ † Judex qui ma lum cōsiliuꝫ dedit parti teneẗ ad oīa dāna, ⁊ interesse. Bar. in. l. ij. ff. mandati. ⁊ ꝙ habetur in. c. j. de confes. in. vj. Lud. in. d. l. hoc edi cto. tunc demū imperitia assessoris excusat magistratū a pena. l. hoc edicto. ꝙ qsqꝫ iuris, qñ periti eligunẗ q ꝯsiliuꝫ dant, vt probaẗ in. l. bonorū. de bono. pos. ⁊ in rubr. de iur. ⁊ facti. ꝙ est veruꝫ non solum qñ magistratus sniam protulit de cōsilio assessoris, sed etiā si assessor ex mandato magistratus iudicauit, ⁊ teneẗ magistratus de sententijs quas assessor protulit eius mādato. vt in auc. de iudi. §. nullus quoqꝫ q: substitutus administrat piculo substituentis. l. ad similitudineꝫ. de agen. in rebus. lib. xij. Lud. in. d. l. hoc edicto. Qȝ tū tempera. ⁊ in tellige qñ ipse magistratus eum elegerit, q: secus si a superiore sibi deputeẗ asse. vt dixit Bal. in rub. de pena iudic. ⁊ doct. in. d. l. hoc.

11 edicto ⁊. s. ¶ † Si is qui fuit aduocatus in cā efficiatur assessor de bet cām delegare. l. pretor. de iurisd. om. iudi. ꝙ si procedat, ⁊ sniaꝫ proferat valet snia licet illaꝫ ꝓferre non debuerit. arg. de testi. ⁊ ea que parit. §. fi. tū Spec. in eo. ti. §. fi. tenet ꝙ non, q: debuit delega re Bal. in. d. repe. istos referens tenet ꝙ snia valet licet debuerit demandare, q: ob aduocationem presumiẗ suspectus. eo. ti. l. fi. ⁊ est legitima cā suspitionis, q: non opposita si ad vlteriora ꝓcedat iudex valet quicquid agitur. ꝑ. l. non dubiū. de legi. ⁊. l. fi. de diuor. tū pu nitur ille non demandans causaꝫ ꝑ. l. fi. C. eo. ⁊ adde not. per Inno. in. c. cum speciali. de appel. Bal. ibi. ¶ An si magistratus allegat tulisse sententiam de consilio assessoris an hoc presumatur vel debe at ꝓbare qȝ fecit de consilio assessoris. Cy in. l. diem functo. de offi. assess. dixit ꝙ semp ꝑsumiẗ facere de cōsilio assessoris, ⁊ hoc tꝫ Lud. in. d. l. hoc edicto. vbi dicit ꝙ si magistratus inique sentētiauit, ⁊ asti tit assessor quod dꝫ assessor ꝓstari, vt ipse nō teneaẗ. l. qñ iudices. C. de appel. vbi Bar. ⁊ habes in. c. potestas seu alius officialis. j. in ver. consiliū in. c. j. ¶ An si quis hꝫ inimicitiam cum preside possit recusare assessoreꝫ vt suspectum. Dic qȝ sic ẜm cano. in. c. j. de iudi. Et idem si assessor est suspectus, q: preses potest allegari suspectus presertim si est homo illiteratus. ẜm do. Ant. in. d. c. j. ⁊ est tex. in. c. ex insinuatione. de appel. ⁊ in. c. R. de offi. dele. ẜm Lud. in. l. ij.

12 de offi. asses. ¶ † An si potestas remouetur sui culpa durant eius as sesores. Bar. in. l. diem functo. de off. asses. videtur dicere qȝ non ꝑ illū tex. q: potest alteri locare operas suas. ⁊ per. l. ij. de offi. eius. ¶ Potestas facilius excusaẗ qꝫ assessor. ff. ꝙ qsqꝫ iur. l. ij. ⁊ h in iu re non in facto no. Bal. in. l. j. in fi. de legibus. dꝫ. n. potestas cōsilio sapientis deliberare non ex suo capite. ẜm Bal. in. l. legatos. de of

13 fi. procōsulis ⁊ lega. ⁊. s. c. potestas facilius. ¶ † An iudex delin quens in officio possit puniri per potestatem. gl. in. l. illicitas. §. qui vniuersas. de offi. presi. ꝙ non. Bal. dicit qȝ si delinquit in officio pōt puniri ꝑ ptātem, ⁊ si deliquit extra officiū nō potest puniri per ipsum, ⁊ ita est casus in. l. aut facta. §. pe. de penis. alias est in. l. si qs forte. §. j. Bal. in. l. quoties. ff. de here. insti. in. §. lꝫ si ꝯdi. ⁊ vide no.

14 in. l. ꝓs literaruꝫ. de iudi. ⁊ vide. j. in ver. potestas. ¶ † An assessor debeat sindicari. Spec. in ti. de asses. §. pe. tenet qȝ sic, ⁊ punitur in quadruplū rerū male ablatarū, ⁊ stat ꝑ dies quinquaginta in sindica tu, vbi aūt assessor non stat debito tempore ad sindicatuꝫ tenetur pre ses pro eo vel rector. C. de asses. l. consiliarios. ⁊ ibi Bar. ⁊ no. in. l. post depositum. l. j. C. ad. l. iul. repe. ⁊. i. q. j. iubemus. ⁊. c. metum. ⁊ sequenti. ⁊. xxij. dis. qñ Bald. in repe. l. j. ff. de offi. assess. in. xj. q.

15 ¶ † An potestas teneatur in sindicatu de aliquo qꝫ de dolo, ⁊ an te neaẗ de culpa sui assessoris, dic vt not. in. l. ij. ꝙ qsqꝫ iur. ⁊ vide bal. in. §. ꝓficisci. q. xv. vide Ang. in. l. mancipia, ō seruus fugi. ⁊. s. lati⁹.

SVMMARIVM

1 Bannum quō sit emittendum a sindicatoribus contra potestates.
2 Potestas an possit bannire aliquem in bonis.
3 Bannum datur secundum qualitatem delicti.
4 Officialis an teneaẗ de iniustitia quam fecit de mādato potestatis.

1 b Bannum † Qualiter ꝓcedaẗ ꝑ sindicatores ad emissionem bannorū ꝯ ptātes, ⁊ multa de ipsis bānis vide. s. de officio sindicatorū. ⁊ vide. s. in prin. opis in. c. dinde vero eligunẗ vbi de bānis in sindi catu. ¶ Si potestas facit fieri bannū ꝑ oēs debentes habere a suis familiaribus cōpareāt corā eo in certo termino alias non audianẗ an ꝑiudiceẗ creditoribus si non cōparent. Ang. ꝙ non. in. l. pars lrañ. ff. ō iudi. q: ptās non est iudex sue familie. ꝑ. l. q iurisd. de iuris. om. iud. ¶ An ptātes debeant facere bāna de ꝯsilio assessorum, vide su pra in ver. assessore. c. vbi time. ¶ Qȝ tempus prefigatur ad dādas petitiones contra officiales vide in versi. instantia. in. c. j. ⁊ vide. s. in ti. de offi. sindicatoruꝫ. ¶ Officialis fecit bānuꝫ qȝ nemo audeat tenere ludū in ꝓpria domo sub pena desolutionis domus. An si de inde ex hac causa domum destruxit teneatur in sindicatu. tex. in. l. si is cum quo. ff. cōmuni diui. dicit ꝙ iudex in penam contumacis do mum destruxit. tamen glo. ibi dicit quod hoc fuit factuꝫ de facto. fa cit. ff. loca. l. dominus horreorum. ⁊ in. c. j. de pace iur. fir. fit mentio de destructione domus, sed de facto contrarium seruatur. Nam nō valebit tale statutum seu bannum ne ciuitas ruinis deformetur. l. si quis posthac. C. de edi. priua. ⁊. l. ad curatoris officiū. de dam. infec. ⁊. l. si preses. de offi. presi. ⁊ in. l. ij. de predijs curi. lib. x. de lega. j. l. cetera. §. hoc senatus. de cōtraben. emp. l. senatus. ⁊ ita tenet Lud. in. l. j. §. si seruus pignori. ff. ad silla. q: graue est quod bona punianẗ que non delinquunt. de man. prin. in. §. oportet. Et in regno est ca pitulum quod villa parua que receptat malefactores debet igne cō buri, vt in. c. regni frequens. ⁊ in effrenata latronū. in fi. ⁊ facit. l. i. C. de falsa moneta. vide And. de iser. que sint rega.
¶ An potestas teneatur pro familiaribus qui fuerunt pro aliquo delicto banniti, vide in verbo carcer. in. capi. an si carceratus se oc cidat. ⁊ in verbo familiaris in diuersis capitulis, vbi de illa cautela que datur potestati quod banniat famulū, vt non teneatur ipsuꝫ pre sentarē in sindicatu. ¶ An si in banno sindicatorū statuatur certus terminus ad dandas petitiones si non dentur intra illum terminuꝫ valeat sententia postea lata. vide infra in versi. instantia. ⁊ in ca. an si statutum dicat. ⁊ in alijs capitulis ibi. in versicu. instantia. ⁊ in ca. j. ⁊ vide supra in titu. de officio sindicatorum. in ca. officialis finito

2 officio. ¶ † An potestas posset aliquem bannire in bonis. gloss. in vsib. feudo. in. c. j. hic finitur lex dicit quod potestates terraruꝫ pos sunt aliquem bannire quod operatur. idem quod bannuꝫ regis licet rex sit maior quolibet potestate. secūdū gl. insti. qui. mo. ius. pa. po.

3 §. relegati. † Dixit quod bannum datur secundum qualitatem deli cti Bald. in. d. c. §. j. vbi gl. dixit quod in bonis banniti quilibet po test damnū dare. ⁊ not. Bar. in. l. vtrinqꝫ. de insti. ⁊ iur. Sed Bal. dixit ibi in. d. §. j. ꝙ illa gl. nō est vera in banno imperiali qȝ est quē dam diffidatio, vt in auct. cassa. dicens quod nec lege nec equitate hoc cauetur, ⁊ propterea iudex in sententia hoc dicere non posset pro quo facit idiꝙ dicitur qȝ bona non delinquunt in auc. vt nulli iu di. §. j. ⁊ q: bannito ēt ius redderet de bonis suis, vt in. l. pap. exuli. de minor. Quod fallit in feudo. d. c. j. ⁊ faciunt que Bar. dixit in. l. eius qui testa. vbi an per bannitionem alicuius intelligantur eius bo na publicata. ⁊ ꝙ ipse not. l. eius quo. C. qui testa. ⁊ no. in. l. ij. de bo. dam. Lꝫ cōtrariuꝫ faciat ꝙ habetur hic cū quo. ff. fami. her. vbi dr ꝙ iudex rōne cōtumacie potest bona deuastare ⁊ vide. j. in. c. an iu dex ꝑ ꝯtumaciā. ⁊ vide Bar. in. l. hactenus. §. j. ff. ō aqua plu. arc.
¶ Officialis elapso termino dato in banno ad producēdas petitio nes contra ipsum debet protestari, vt amplius nulla petitio anmitta tur. Bal. in. l. his q. C. ad turpil. ⁊ in. l. si tutella. de tute. ⁊ ra. distra.

4 ⁊ supra. ¶ † Et si officialis potestatis detur petitio de iniustitia ⁊ di cat se fecisse mandato potestatis non tenetur. l. liber hō. ⁊ ad. l. agl. qui consuluit quod hoc dicat elapso termino dato in banno ad dan das petitiones contra potestatem. argu. l. iniuriarum. §. si quis. de iniurijs.

SVMMARIVM

1 Domestici ⁊ ministri officialis si quid per barratariā extorserint re stituunt in quadruplum. Et idem in ipso officiali. vt nu. 3.
2 Barrataria quomodo probabitur in officiali fugiente.
4 Penitentia non habet locum in crimine barratarie.
5 Judex si deprehendaẗ in furto administrando qua pena punietur.
6 Uerbum furti intelligitur pro extorsione.
7 Barrataria cōmittitur distrahendo pecuniam pro iustitia. et nu. 8.

¶ Barratarie.

¶ Barratarie.

1 m **Ulta** de barrataria. vide .j. in verbo corruptio. ¶ † Officialis cuiusqz domestica, ꝛ ministri si quid per barratariã extorserũt in quadruplũ restituũt l.j.ad.l.iul.repetũdarũ, ꝛ illa pena trãsit in hꝛdes.l.iij. eo.tit. qui tenebũtur vsqz ad vires hereditatis, ꝛ non vltra lz non fecerint inuentariũ, qꝛ queniunt ex dlicto defuncti ꝯ regulas iuris extra de sepul.c.parochianus ħz Bal.i.d.l.j.ꝛ vide .j. in ver. heres in c.an heres teneat.ꝛ.j. in ver. filiusfamilias.in.c.iudex qui est filius
2 ꝛ i.c.filiusfamilias. ¶ † Qualiter ꝓbat barrataria in officiali fugiẽte vid in ver. fuga.ꝛ i ꝟ.ꝓbatio. ¶ Officialis ꝯmittẽs barratariã in offi.ipso iure priuetur etiam pendente officio.l.iudi.C.de digni.lib. xij.ꝛ.l.si aliqui.de susce.ꝛ archa.ꝛ.l.in testõ.C.de testa.tute.ꝛ etiaz remouetur quis ab officio pp negligentiã glo.est nota.in.l.mancipia.C.de ser.fugi.ꝛ in.l.eum.C.de procu.Bal.in.l.quoties.§.sed si ꝯtritionẽ.ff.de here.insti. vbi de notario in officio delinquente.
3 ¶ † Pena officialis ꝯmittentis barratariã est, qꝛ restituit quadruplũ danti.in auc.vt iudi.sine quoquo.§.sciant.ꝛ in.§.si quis.ibi Ange.ꝛ in.l.iudices.C.de digni.nisi peniteat re integra.vbi in glo. Et vbi furtũ ꝯmiserit vel pecuniã pro administratione iustitie receperit sustinebit exiliũ, ꝛ ꝯfiscationẽ cũ fustigatiõe, ꝛ priuabitur cingulo dignitatis eo.titu.§.si qs aũt, ꝛ vide in.l.datur ad.l.j.repe. ¶ Ptãs secũ ducens assessores ꝯmittentes barratarias tenet ꝓ eis, qꝛ vtitur opera maloꝝ hoium.vt in.§.sciant.in titu.vt iudi.sine quoquo suff. vbi Ang.are.l.j.ꝛ quasi p totũ.ff.nau.cau.ꝛ.l.ij.ad.l.iul.repetun.
4 ¶ † In crie barratarie non ħz locũ penitẽtia.Bal.in.l.ꝯnaliter.§.si igitur de calum.qui dicit in.l.furti.§.pactũ.de infami.ꝙ in vno minimo ꝯmittit que est inter maximas causas capitales.l.j.§.de falsi. ꝛ no.Bal.in rub.de pena iudi.qꝛ ipso iure quis ab officio priuatur l.iudices.de digni.ꝛ vide gl.ꝛ Bal.in.l.j.ff.qd quisqz iur.vbi dicit ꝙ in cã barratarie sufficit sola ꝑmissio sicut in crie assassinatus.ꝛ vide aliquid p Bal.in.§.ꝓficisci.ꝛ.ꝫ. ¶ Is a quo officialis aliqd extorsit per barratariam potest illud petere in tpe legitimũ quo elapso audiri non dz.l.iiij.vbi Bal.ad.l.iul.repe. ¶ In officiali recipiente ꝓsumit barrataria, lz admittatur titulus mutui.l.quisqz.C.si cer. pe.vbi Bal.ꝛ dixit no.Bar.in.l.j.§.pecuniam.ff.de calũ.ꝙ officialis dicit recipere pecuniam quomodocunqz eam recipiat.
5 ¶ † Iudex in administrando furari ꝯpertus aut pecuniã dans pro administratione tribus penis punitur in auc.vt iud.sine quoquo suffra.§.si quis autẽ.vbi dr ꝙ possunt durante officio denuntiari, ꝛ de hoc epo vel prouincie primatibus qui rescribit principi vt pene subiaceat ꝛ ibi no. ¶ Penas ꝯ officiales ꝯmittẽtes barratariã, ꝛ corrumpentes eos, ꝛ est speciale in crimine barratarie, ꝛ furti in officio ꝯmissi ꝙ potest officialis durante officio conueniri.vt ibi in text. licet alias non posset.l.pars literarũ de iudi.ꝛ.l.ij.ff.de in ius vocan.
6 ¶ † In sindicatus materia verbũ furti, intelligitur pro extorsione in titu.vt iudi.sine quoquo.§.necessitatis.ꝛ.l.j.ad.l.iul.repe.ꝛ ꝓ pe-
7 cunia clã in modũ barratarie extorta, vt ibi in ver.ẽt † ꝛ est barrataria distrahere pecuniã pro iustitia.l.oẽs.ad.l.iul.repe.per Bart. sindicatur ꝺ dolo via ordinaria.d.l.vnica.ꝛ omnes cause ꝛ in corpore, vt iudi.sine quoquo.§.illud.ꝛ si dederit licentiam quam dare nõ
8 debuit.l.j.de deserto.in glo.etiam ¶ † Barratariam committunt iudices qui iustitiam auro vendunt vel quando innocentem auro puniunt, ꝛ nocentẽ absoluũt in auc.vt iudi.sine quoquo suffrag.in prin. vbi Ang.sic declarabat barratariã, ꝛ vide Paul.de castr.in ꝯsi.cl.

SVMMARIVM

1 Officialis qui non est potens potest inuocare auxilium potentioris.
2 Iudex tenetur brachium suum impartiri ad requisitionem alterius iudicis.
3 Iudex secularis tenetur exequi sententiam iudicis ecclesiastici.
4 Iudex secularis requisitus a iudice ecclesiastico vt ipsi opem ferat est excommunicatus si recuset brachium suum impartiri.
5 Iudex ad quem remittitur an teneatur sequi acta ꝛ sententiam iudicis remittentis.

1 b **Brachium** † officialis qui non est potẽs potest inuocare auxilium potẽtioris.ẽm Pe.ꝛ Bar.in.l.si quis in hoc genus de epis.ꝛ cle. Ubi etiã dicit bal.ꝙ hoies de ꝯta ad preceptũ officialis vel iudicis tenẽtur capere malefactorẽ, ꝛ ad ipsũ ducere, ꝛ sic põt ẽt inuocare auxiliũ superioris.de quo in.l.ꝓperandũ.§.sinaũt. de iudi.ꝛ in.c.j.de offi.ordi.ꝛ dicit Ang.in.l.ij.de his qui latro.ꝙ si ꝓ capiẽdo malefactorẽ officialis nõ ħz familiã sufficientẽ potest implorare brachium alterius iudicis etiam in ꝯtemptu subditorũ nolentiũ, ꝛ idem dicit in.l.j C.de agge.nili nõ rumpe.ꝙ si officialis requirat colentes ꝙ eum adiuuent ad malefactorem capiendum, ꝛ illi volunt vt fugiat ꝙ dñr prestare auxilium negligendo, ꝛ tenentur cõdi.ex.l.ij.de his qui latro.ꝛ vide And.de iser.in ꝯsti.iustitiarij, ꝛ i titu.de pace iur.fir.in.§.receptatores alias puniantur de quo vide
2 bonum tex.in.l.j.ꝛ.ij.ff.de fugiti.ꝛ.j. ¶ † Unus iudex tenet ad requisitionẽ alterius suũ brachiũ impartiri.l.ij.C.de his qui latro.ꝛ si nõ facit põt puniri per superiorẽ.l.si iudex de varijs ꝛ extraordina. cogni.Bar.in.l.a diuo pio.de re iudi.vide And.de iser.in ꝯstit.
3 post mundi.ꝛ cano.in.c.j.de offi.or.ꝛ ibi Inno. Intantũ † ꝙ iudex secularis exequi tenet sentẽtiam iudicis ecclesiastici, vt no.gl.in.l. in episcopalis dignitatis de episco.ꝛ cle.ꝛ in.d.c.j.vbi de iudice ecclesiastico an teneatur exequi sententiam iudicis secularis, tamẽ an si opponatur aliqua exceptio coram iudice seculari requisito ad exequendum sententiam ecclesiastici possit secularis iudex cognoscere ꝛ non exequi vide Bar.in.d.l.a diuo pio.ꝛ cano.in.c.pastoralis.§. qui.de offi.deleg.ꝛ vbi iudex secularis sciret sententiam criminalez iudicis ecclesiastici iniuste latã nõ tenet exequi nec brachiuz impartiri ẽm Inno.in.d.c.pastoralis.ꝛ And.in ꝯsti. post.ꝛ Barto.in.l. diuus.de cust.reo.lz ꝙ tũc iudex secularis põt summatim cognoscere, Bal.lz ꝯriũ in auc.clericus de epis.ꝛ cle.ꝛ Guil.in.l.magistratibus de iur.om.iudi.ꝛ idem cano.ꝙ non cognoscat de hoc quia est inferior de quo in cle.pastoralis de re iudi.ꝛ in.c.decreto.eo.ti.ꝛ vide tex.in.c.j.de here.in.vj.ꝛ Inno.in.c.cum iurisperitus.de offic.
4 dele.ꝛ And.de iser.in.d.ꝯsti.q lz opi.Bart. † Tamen vbi iudex secularis requirit a iudice ecclesiastico, ꝛ non vult brachiũ accõmodare sine lrima cã est excõicatus.vt no.Archi.in.c.j.de statu reg. in.vj. Tamen ista intelliguntur qñ requrens non esset sufficiẽs, alias secus.l.ij.C.de his qui latro.ꝛ in.c.j.de offic.ordi.ꝛ vide in.l.j.C.q bo.ꝛ Bal.in.l.j.C.de in ius voc. Quod iudex causarũ crialiũ potest carcerare ꝯdemnatũ in curia iudicis causarũ ciuiliũ, ꝛ vide Ang.ꝛ
5 Iac.bu.in.l.j.C.de requirẽ.re.vbi dicit † an iudex ad quem remittitur teneatur sequi acta ꝛ sententiam iudicis remittẽtis, ꝛ vide tex. valde nota.in.l.j.ꝛ.ij.ff.de fugi.

SVMMARIVM

1 Iudex an ꝛ quando possit incipere a captura persone in causa ciuili nume.2.et.3.
4 Allegans debitorẽ suspectũ dz ꝓbare.ꝛ nu.5.ꝛ si post capturã nõ reperiatur suspectus creditor tenetur iniuriarum.nu.6.
7 Creditor volens capere debitorẽ vt suspectũ debet probare debitũ per publicum instrumentum.
8 Iudex non debet concedere familiam ad capiendum debitorez suspectum nisi creditor probet ꝙ suspitio fuge emerserit post debitum contractum.
9 Mulieri imputatur si nupserit viro inopi a principio.
10 Clericus debitor fugiens põt capi sine periculo excõicatiõis.
11 Decretum ex falsa causa non potest iustificari ex noua causa.
12 Iudex nunqd tenebit in sindicatu qñ erant signa fuge ꝛ non ꝓuidit.
13 Debitorẽ suspectũ de fuga qs põt ꝓpria auctoritate capere.
14 Iudex potest incipere a captura in criminalibus.
15 Officialis non tenebit in sindicatu capiẽdo aliquem de facto qui reperitur portare aliquid contra denetum extra territoriũ.
16 Officialis requisitus a creditore ꝙ capiat debitorẽ suspectum de fuga an possit eum capere ad solam assertionem creditoris.

c **Captura** An iudex q pro debitto ciuili fecit quẽ capi de ꝑsona sine citatiõe ꝛ i ca su a iure ꝑmisso, ꝛ duci ad carceres añ sniaz ꝛ ex arrupto teneat capto ad iteresse vel iniuriaꝝ ex q ordinẽ iuris ꝑ
1 uertit, † Hic ꝙ iudex nõ pt i ciuili cã icipere a captura ꝑsone nisi in subsidium bonis non existentibus, ꝛ prius est necessaria bonorum excussio p gl.in.l.iij.§.tutores de suspe.tut.ꝛ in.l.j.qui bonis cedere possunt.vbi Bar.in.l.fi.eo.tit.ꝛ Bar.in.l.fin.ad.l.iul.pecu. Nisi
2 sit debitor fisci.vt ibi. † Et ad excussionem bonorum non põt venire
3 nisi facta citatione.Bald.in.l.i.C.de iur.ꝛ fac. † Nam regulariter nõ põt qs capi pro debito ciuili ante sententiam, ꝛ discussionem bonorum.l.a diuo pio.§.super rebus de re iudi.ꝛ in dictis iuribus. Et in ciuili non potest fieri captura nisi precedente contumatia.l.ꝯsentaneũ.C.qñ ꝛ qñ.ꝛ.l.q neqz.de verbo.sig. Tñ hoc limita nisi sit de hoc debitor suspectus de recessu, qꝛ habita summaria fide vel probabili presumptione de recessu potest capi.ẽm Bal.in.l.ꝙ euitandi. de ꝯdi.inde.alleg.Jo.and.in.c.si clericos.de sen.excõ.in.vj.Idez Bal.in.l.consentaneũ dicẽs ꝙ vbi timet de recessu debitoris põt

capi sine citatione. per .l. ait pretor. §. si debitor. q̃ in frau. cre. ⁊ tenet
Bal. in. l. fideiussor. §. fi. qui satis. ⁊ in. l. si qs curialis de epis. ⁊ cle.
⁊ idẽ Bal. in. l. creditor. si cer. pe. ⁊ Barto. in. d. §. ij. si debitor. Li-
cet Ang. ꝯsuluerit ꝯtrium p. l. de vnoquoqꝫ. ꝺ re iudi. ⁊ per. l. fi. si p
vim vel alio modo. ⁊ Jo. an. in mercu. in. c. locupletari. Tamen de-
bitum debet esse liquidum q̃ suspitio ꝓbabit̃ per argumenta, ⁊ indi-
cia. arg. l. nõ omnis. §. a barbaris. de re mili. ⁊ recipientur testes sup
suspitione parte non citata ne fuga instruatur ꝭm Bal. in. d. l. cõsen
taneꝫ vbi subdit ꝙ si debitor fecisset pactũ ꝙ creditor posset ipsum
capere ꝓpria auctoritate ꝙ iudex poterit mittere nuncium suum ẽt
si non sit suspectus, q2 id qꝺ põt fieri per pactum, potest fieri per iu
dicem, pro executione pacti per gl. singu. insti. de lib. §. in multis, ⁊
idem Bal. in. c. j. §. j. de pace iur. fir. dixit per illam gl. ꝙ si is q põt
ꝓpria auctoritate facere si adit iudicem non requiritur libellus pro
licentia. Si tamen talis debitor erat recessurus, q2 aduena, ⁊ cum il
lo contraxeram dixit Bar. per. l. creditores de priui. cre. ꝙ nõ pos-
sum illũ capi facere nisi ex noua causa. licet Bald. in rub. q̃ in frau.
4 cre. teneat ꝯtrium per multas rationes. † Tamen qui dicit debitorẽ
suspectũ debet probare. l. item q2 de ꝓcura. ⁊ priui. cre. l. si credito-
res. Dicitur aũt suspitio ista imminere qñ apparet ex probabilibus
ꝯiecturis ꝭm gl. in. l. ij. so. ma. Inde Bal. dixit ꝙ iudex tunc debet
interrogare de causis suspitionũ, ⁊ si causa non est iudex iuste repel
5 let eũ p illã gl. vbi alij dicunt. † ꝙ ad ꝯcedendam capturam ratione
suspitionis requirit̃ ꝓbatio debiti plena ⁊ probabilis suspitio que ꝓ
babit̃ per iur̃m rõne periculi que postea ⁊ dꝫ plene probari ꝭm In-
noc. in. c. qm̃ contra. ⁊ no. Ang. l. nemo carcerẽ. alleg. Azo. in sum
6 ma. c. vbi in rem actio. vbi dicit † ꝙ si post capturam non reperitur
debitor suspectus ꝙ creditor tenet̃ iniuriarũ p. d. l. creditores alias
captura redditur inutilis ⁊ dꝫ probari ꝙ suspitio peruenit post con
tractum per. d. l. creditores. Nisi debitum sit modicum pro quo nõ
potest allegari suspitio ꝭm Bal. in auc. sed iam necesse. C. de dona.
ante nup. Et dixit Ange. in. l. ab arbitrio. qui satis. quod calamitas
vt reddat debitorẽ suspectũ dꝫ superuenire post contractum debitũ
vbi subdit Lud. ꝙ dꝫ esse magna calamitas vt possit allegari suspe
ctus. ⁊ in. l. si fideiussor. §. fi. qui satis. in glo. que dicit de magna ege
state, ⁊ subdit Ang. in. d. l. arbitrio ꝙ requiritur ꝙ post contractum
superuenit calamitas magna ⁊ non parua, ⁊ qꝺ non din creditor ta-
cuerit paupertatẽ que superuenit ꝭm Bar. in. d. l. si creditores ⁊ in
l. si is a quo vt in pos. lega. quia tacendo din videtur approbare, de
quo vide Ang. in. l. nemo carcerẽ de quo plene Bar. in. d. l. si debi
torẽ. ⁊ in. d. l. ꝯsentaneũ. ⁊ Imo. i. d. l. ij. so. ma. bal. in. l. aptissimi. de
iud. vbi ꝺt ꝭm gl. ꝙ qñ suspitio ꝓbat̃ iur̃o probatur etiam ex prefa-
tiõibus ꝑtis q̃ dixit velle recedere ne capiat̃, vt est gl. in. l. fulcinius
. §. qd sit latitare q. ex cau. in pos. ea. ⁊ alia in. l. apud celsum in prin.
de doli excep. Et lꝫ possit penitere, ⁊ nõ aufugere mutata voluntate
in. l. iij. in fi. de adi. leg. cũ si. q2 hoc non dꝫ p̃sumi in odium eius, dꝫ
7 aũt isto casu † qñ qs vult capi facere suũ debitorẽ, vt suspectum, vel
ꝯ eum impetrare sequestrum de debito ꝓbare p publicũ instr̃m ꝭm
Bar. in. l. lucius de agri. ⁊ censi. in. l. per hanc de ero. mi. anno. lib.
xij. ꝙ ibi ẽ speciale fauore militũ. ⁊ ideꝫ Bar. i. q. sua. Lapus tꝫ ꝙ si
ne ꝯstet p instr̃m siue p testes põt veniri ad capturã persone, de cu-
ius veritate, vide Imo. in. l. imperatores. ff. ꝺ ap. ⁊ Cy. ⁊ alios i. l j.
de ꝓhi. sequen. pecu. ⁊ cano. in. c. j. extra eo. ⁊ vide Ang. in. l. q dã-
ni. §. de illo de dã. infec. dicenteꝫ ꝙ iudex illo casu non obstan. iur̃o
partis vel ꝓbatione fuge dꝫ inqrere an in veritate debitor sit suspe
ctus vel nõ inuestigãdo summatim verisilr̃a. Et lꝫ gl. in. d. l. aptissi-
mi. dicat ꝙ suspitio ꝓbet̃ iur̃o nõ dꝫ iterloq vt ꝑsona capiat̃ nisi inq
siuerit de hoc, vt. s̃. ar. l. si fideiuss. §. satisdatũ q satis. ver. sederit. Et
8 ꝓpterea dixit Ang. in. d. §. de illo † ꝙ iudex non dꝫ ꝯcedere fami
liam ad capiendũ debitorẽ suspectũ nisi creditor probet ꝙ suspitio
fuge post debitũ ꝯtcũ emerserit per. d. l. creditores, q2 imputet sibi
si tp̃e ꝯtctus debitor erat eodem mõ suspectus. ⁊ hoc ꝓbabit̃ summa
tim de debitore absente per. l. inter causas. §. abesse. ff. mãdati. ⁊. l. fi.
cũ si. C. ꝺ spon. ⁊ idẽ Ang. in. d. l. si creditores vbi posuit practicã. ⁊
idẽ dixit in. l. arist. §. si marito. de iure deli. ⁊ bar. i. l. si is a quo. §. fi.
vt in pos. leg. de quo aliqd p Cy. in. l. vbi adhuc de iure do. ⁊ bar. in
9 d. l. si is a quo. ⁊ in. l. si ꝯstante. sol. ma. † vbi de muliere q̃ nupsit vi-
ro inopi a principio, vt sibi imputet. Ubi aũt debitor ipse esset in fu-
ga tũc sicut ꝑt capi a ꝑte. ⁊ duci ad iudiceꝫ, vt. l. extat qꝺ me. cau. ⁊ i
auc. vt iud. sine quoquo. §. necessitatis ⁊ in. l. quesitũ. de pig. ⁊ no. in
d. §. si debitoreꝫ. ⁊ insti. de act. in prin. ⁊ põt etiã capi alieno in terri
torio si deest copia iudicis per. l. iij. vbi de curia ⁊ die feriata glo. in
l. dies festos de feri. ⁊ etiaꝫ per ꝓcu. gl. in. l. j. C. vbi de curial. Tñ si
vult cauere de stãdo iuri euitabit capturã ꝭm doc. i. d. l. extat. ⁊ bal.
in aucto. immo. C. de ac. ⁊ obli. ¶ Põt etiaꝫ capi a iudice, ⁊ eius fa-
milia, ⁊ per ꝓcu. p iura. s̃. alle. itellige ꝙ põt capi debitor fugitiuus

a creditore qñ fugit cũ re debita, vel cũ pecunia alias secus ꝭm An
ge. l. nemo carcereꝫ vbi dicit ꝙ propter fugam debitoris licet cre-
ditori auctoritate propria capere res debitoris per glos. in. l. pigno-
ris causa. C. ꝺ pig. act. ⁊ facit qꝺ bar. dixit in. l. alia. §. eleganter. sol.
ma. ⁊ dixit gl. in. d. l. pignoris, ꝭm Ang. ibi ꝙ ẽt qñ sunt aliqua eui-
dentia signa qualiter vult aufugere ꝙ põt capi vbi no. dixit Bald.
10 † ꝙ si debitor sit clericus, ⁊ fugiat põt sine incursu excõicationis ca
pi ꝭm Inn. in. c. vt fame de sen. excõ. ⁊ dixit Ang. i. d. l. nemo. ꝙ ẽt
si pendente iudicio efficitur suspectus põt capi. Ideo caueat iudex
nõ ꝯcedere capturã nisi ꝯstet vt. s̃. q2 teneret̃ iniuriarꝫ p no. p An-
ge in. d. l. nemo. carcerẽ de exac. tri. in repe. sua ⁊ vide late Pau. ꝺ
ca. in ꝯsi. cccxxxij. vbi dixit vnũ ꝙ talis captura nõ posset iustificari
deinde ex nouis causis arg. interlocutorie p cle. ap. de ap. ⁊ pꝫ i. l. j.
11 §. hec ꝟba. ne vis fiat ei ⁊ in. l. seie egresse. de tu. ⁊ cur. † vbi decre
tũ ex falsa cã nõ põt iustificari ex noua cã, ⁊ Pau. in ꝯsi. xxxvij. ⁊ i
ꝯsi. xxxviij. vbi dicit qꝺ cã capture posset eẽ nõ possidẽ imobilia, vl
nõ ad sufficiẽtiã, lꝫ nõ instet pñs fuga, vt caueat̃ non tamen iudex co-
12 git per. l. si fideiussor. §. qui satis in ꝟbo iudici sederit. dicens † qꝺ
si essent signa fuge, ⁊ iudex nõ prouiderit tenebitur in sindicatu, ꝭm
Cyn. ⁊ Bartol. in. d. §. si debitorem, vbi late vide p Paul. ¶ An
ꝑtãs possit capi facere aliquem malefactorẽ anteqꝫ sibi ꝯstet de cri-
mine. Dic qꝺ potest si timet ne fugiat vel eum habeat suspectuꝫ de
fuga vel ꝑꝑ criminis enormitatẽ, vel ꝑꝑ conditionẽ persone, vel gra
13 uitatẽ pene. c. si clericus de sen. excõ. in. vj. † Et si in cã ciuili qs hꝫ
suspectũ debitorẽ suũ de fuga põt auctoritate sua capere ducere ad
iudiceꝫ in auc. vt iudi. sine quoquo. §. necessitatis pro quo facit. l. de
seruis de his qui ad eccle. ꝯfu. Si aũt vult eum capi facere ex alia
cã nõ põt, q2 nõ dꝫ incipi a captura. l. nimis ꝓpere. C. de exec. rei iu
di. Fallit nisi malefactor reperiat̃ in flagrãti, q2 ipsuꝫ licet capere. l.
interdũ. §. j. de fur. ⁊. l. q in seruitute cũ si. ⁊ cũ captura licita est per
eaꝫ dr̃ preuenta iurisdictio ꝭm Jo. an. in. c. j. de obli. ad ratio. in. vj.
Ang. in auc. vt iudi. sine quoquo. §. scimus. ⁊ vide Ange. q idẽ di-
cit in auc. de defen. ciui. §. audiant. dicens ꝙ malefactor añqꝫ ꝯstet
de crĩe põt capi, ⁊ carcerari ne fugiat interim, ⁊ dixit Bald. in. l. ꝙ
euitãdi. de ꝯdi. inde. ꝙ nõ dꝫ quis capi añ summariã fidẽ vel ꝓbabi
leꝫ p̃sumptioneꝫ ꝺ reg. vbi alle. Jo. an. i. d. c. si clericos de sen. excõ.
14 in. vj. † Et in crĩbus iudex ꝑt incipẽ a captura p. l. ij. ꝺ his q latro. ⁊
si caperet temere inocẽteꝫ dẽret puniri, q2 inocẽs nõ dꝫ sumptibus
vexari. ꝭm Bal. ibi, ⁊ viꝺ latius bal. i. l. neminẽ. de req. re. ¶ Po
testas ꝑt aliqueꝫ captũ arrestare, vt socios manifestet, vel mãdato-
res, vel vt aliqd faciat qꝺ ꝺ iure dꝫ, ⁊ est iusta cã carcerandi. bal. i. l.
15 ij. §. diuus. ff. de iure fisci. ¶ † Officialis non tenebit̃ in sindicatu ca
piẽdo aliquẽ ꝺ facto q reperit̃ portare aliqd ꝯ deuetũ ex̃ territoriũ.
. l. q fiscales. de naui. lib. xj. dicens idem si qs est reptus qꝺ i aliqua
via nõ recta vel nõ ꝯsueta qꝺ est suspectus qꝺ velit ire ꝯ deuetum.
l. si qs decursu publico. lib. xij. ⁊. l. ecs. ff. ad. l. cor. de fal. ⁊ qꝺ hr̃ in
l. si fugitiui. C. de ser. fugi. vbi late Bal. ⁊ iꝺ hoc ꝯsiderabit̃ ex loci q
litate vbi est inuẽtus ꝭm bar. qꝺ facit ꝯ inuẽtos de nocte portare sal
vel aliã rẽ vetitã qꝺ si capiãt̃ p familiã ꝑtãtis qꝺ possint licite capi ⁊
duci ac detineri per predicta, ⁊ lꝫ dicat̃ in. c. regni. in tit. vt stipẽdia
rij vl' familiares iustitiarij neminẽ capiãt sine mãdato ẽ verũ nisi iue
niãt deferre arma i iurisdõne iustitiarij vel brigas facere vl' ꝺferre ar
ma qꝺ est illicitũ. l. j. ad. l. iul. de vi publica. ⁊. C. vt armo. vsus. l. j. ⁊
in ꝯsti. regni de illicita portatione armorꝫ. ⁊ i. l. j. ⁊. ij. de armis ad pa
latium non portandis in lombar. q2 dicitur inueniri in flagranti ar-
ma portare ꝭm Neapolitanũ in glo. quã fecit ad dictũ. c. vt stipẽdia
16 rij. ¶ † An officialis reqsitus a creditore ꝙ capiat debitorẽ suspe
ctũ ꝺ fuga possit ipsuꝫ capere ad solã assertionẽ creditoris, ita ꝙ ip
se nõ teneat̃ postea i sindicatu. gl. i auc. ꝺ exhi. ⁊ intro. re. tꝫ qꝺ req
rit̃ summaria cognitio ꝺ debito absẽte ipso ꝺbitore, nõ tñ p iur̃m cre
ditoris, q2 hec nõ ẽ summaria cognitio. l. si p viꝫ. ⁊ i. l. dies festos. C.
ꝺ ferijs nã nõ dꝫ fieri talis summaria cognitio p iur̃m partis, sed est
necesse ꝙ debitũ ꝓbet̃. i. per tot testes vel iur̃a qꝺ talis esset plena
ꝓbatio si fieret parte pñte, ⁊ aliter nõ est procedendũ ad capturã, ꝓ
quo vr̃ tex. in. l. fi. §. sinaũt. C. de bo. q libe. vbi hoc tꝫ Jacob. de are.
⁊ Spe. in ti. ꝺ ꝯtumatia. §. sequit̃. ꝟ. si itẽ ꝭm h̃ ⁊ in. l. ij. vbi in rẽ ac
tio. ⁊ tenet Ja. ꝺ are. i tractatu ꝺ sũma cognitio. lꝫ Inn. i. c. qm̃ fre
quẽter vt lite non ꝯtest. teneat ꝙ sufficit iur̃m. Sed prima opinio est
verior ꝭm Ange. in. d. §. si vero. in auc. vt iudi. ⁊ vide. s̃. latius.

SVMMARIVM

1 Captura in quibus licita sit ⁊ quando.
2 Executores iudicum non possunt aliquem capere in persona vigo-
re generalis commissionis eorum, nisi iudex committat.
3 Iudex lꝫ in crĩalibus possit incipere a captura ꝑsone, tñ si capiat inno
centem

centem temere ipse debet puniri.
4 Ducēs aliquē ad iudicē q vult idonee cauere tenet̄ iniuriarum.
5 Judex male inquirens tenetur parti ad interesse ꝛ expensas.

Quia plerūqꝫ officiales impetunt̄ in sindicatu de capturis ꝛ carcerationibus. ꝛ presertim de capturis de facto nō precedente diffamatione vel accusatione vel aliqua cause cognitiōe aut ꝓcessu saltim informatiue vidēdū est.† captura in quibus licita sit ꝛ q̄n. Et distinguēdū est aut i causis crialibus aut in ciuilibus. Jn crialibus Bar. in. l. j. ff. de custo. reo. distinguit aut sunt cria maxima aut est ɔfessus criminē aut nō aut ɔstat aut nō vbi vide eius distin. ꝛ vide aliam distinc. eiusdem Barto. in. l. sacrilegij. ff. ad. l. iul. pecu. vbi dixit quod pro cā criali indistincte est licita captura, ꝛ etiam de domo extrahi pōt delinquēs. ꝛ Bar. in. l. ɔsentaneū. C. q̄n ꝛ q̄n iudex dicit qꝺ in criali semꝑ pōt iudex habens merū ꝛ mixtū imperiū incipere a captura. Et qꝺ semper cū iudex vult pōt quē facere capi personaliter, ſꝫ nō pōt cogi a ꝑte nisi prius reus ɔstituat̄ in ɔtumacia solēniter ꝑ illū tex. dicēs ꝙ si pars petat a iudice familiā ꝛ iudex denegat qꝺ nō ꝑt iudex tꝑe sindicatus ɔueniri de hoc qꝛ lꝫ posset nō tñ cogebatur. Sꝫ postq̄ʒ pars est ɔtumax tūc si iudex denegaret familiā posset cōqueri pars tꝑe sindicatus, qꝛ cogit̄ ɔtumacia ɔ̄cta dicēs hoc esse nota, vbi ēt remittit. d. l. sacrilegij. ꝛ Fran. de rāpo. in. l. iij. §. pretor ait ff. de dam. infec sequit̄ ēt Bar. ꝑ. d. §. ar. a ɔ̄rio. Tñ Ja. but. quem sequit̄ Bald. in. d. l. ɔsentaneū tenuit ɔ̄rium nisi q̄n persona citāda esset suspecta ar. l. ait ꝑtor. §. si debitorem q̄ in frau. cre. ꝛ hoc sequit̄ Lu. in. d. §. pretor dicēs ꝙ ꝓ opi. Bartol. vꝫ casus i. d. l. ɔsentaneū a ɔ̄rio sensu nisi sit ɔtumax ꝛ hanc opi. Bal. sequit̄ Saly. in. d. l. cō
2 sentaneū. †Executores tñ iudiciū non pñt aliquē capere in persona vigore ɔ̄nalis ɔmissionis eoꝝ nisi iudex ɔmittat. l. nemini. de exhibere vel nisi sit hoc ɔmissuꝫ a. l. vt si reꝑriat̄ in flagranti crimine. l. j. ꝺ rap. virgi. ꝛ ff. de fur. l. si quis in seruitute in fi. ꝛ in. l. interdum. §. is qui, furē. eo. ti. ꝛ in. l. de malefi. ꝛ in. l. capite quinto de adulte. Tñ
3 aduertendū qꝛ Bal. in. l. j. C. de his qui latro. per illū tex. dicit † qꝺ q̄uis iudex in criali possit incipere a captura ꝑsone, ꝛ tñ capiat innocentē temere ipse dꝫ puniri, vbi subdit qꝺ qui facit aliquē capi q apparet innocens dꝫ puniri ad similitudinē supplicij, qꝛ innocentes nō debent capi nec grauari sumptibus nec in aliquo alio. Addo qꝺ Pau. de cast. dixit in. l. ɔtumacia de re iudi. qꝺ iudex non dꝫ cogere partē ad ɔparēdū per capturam persone, nisi ex cā ꝑ. l. fi. de pena. cū ibi not. alias tenet̄ iniuriarū, ꝛ faciunt notata in. l. si vero. §. qui
4 pro rerū. ff. qui satisd. vbi dꝛ † ꝙ ducēs aliquē ad iudiciū q vult idonee cauere tenet̄ iniuriarū. vbi Bar. dicit qꝺ capitanei tenētes in carceribus volēte idonee cauere tenētur iniuriarū vbi idē dixit Ange. de milite qui nō relaxat captum fideiussoribus, que limita ꝑm cō sti. regni humanitatis. Et vbi non esset incipiendum a captura persone, sed a bonis si incipiatur a captura persone vide Ang. ꝛ Jmo. in. l. a diuo pio in. §. vēditiōe. ff. ꝺ re iud. vbi Bar. remittit ad. l. fi. §. pe. ff. qꝺ me. cau. ꝛ Bal. in. l. j. ff. de iur. ꝛ fac. ign. ꝛ q̄ hñr in auc. vt nulli iudi. §. si quis vero ɔprehensoꝝ. ꝛ Bar. in. d. l. ɔsentaneū. ꝛ in l. plerīqꝫ. de in ius vo. vbi dedit cautelā qꝺ in ciuili, vt possit capi in domo ꝑus ɔstituat̄ ɔtumacia dicēs aliud esse in criali, ꝛ facit qꝛ iudex q temere capi facit innocētē de ꝑsonā teneat̄ ꝛ puniat̄, ꝙ voluit
5 Cy. ꝛ Bal. in. l. seueriter. C. de execu. tu. vbi dixerūt † ꝙ iudex male ingrēs tenet̄ parti ad interesse ꝛ ad expēsas, ꝛ ēt crialiter. ꝛ idē bal. dixit in auc. ɔ̄naliter. C. ꝺ epi. ꝛ cle. vbi dixit de iudice calūniose inquirēte. ꝛ in auc. ſꝫ hodie. C. ꝺ epis. ꝛ cle. ꝛ in. l. sancimus C. de iud. ꝛ in rub. C. de pena iudi. Et dixit bal. in. l. ꝙ euitandi. de ɔdi. ob tur. cau. ꝙ nō dꝫ qs capi ꝓ crie anq̄ʒ aliqd ɔstet ꝺ dlicto vel statiꝫ sit suspitio, ꝛ h ēt tꝫ Jo. an. in. c. clericus. de sen. excō. tñ excusaret̄ tūc iudex si istigatiōne sindici vel officialis ꝓcessit, vt dixit Bar. i. l. athlete. ff. de falsis. ꝛ latius in. l. j. ff. ꝺ calū. vbi dixit ꝙ eū excusaret iustus error ꝛ fama publica. ꝑ. l. miles. §. mulier de adul. vel si ei eēt dcm̄ a ꝑsonis fidedignis. ꝑm bar. ibi ꝛ bal. i. l. j. C. q accusare vbi dixit ꝙ ēt iudiciū eū excusaret vꝉ denūtiatio. i quo vide bal. i. l. sancim9. C. ꝺ iudi. ꝛ Ang. i. l. si vacātia ad fi. ꝺ bo. vacā. ꝛ And. ꝺ iser. i ɔsti. regni humanitatis. ꝛ i. c. ab illo ichoādū. Jn causis āt ciuilibus ꝛ fiscalib9 vid i. d. l. sacrilegij. ꝛ. l. plerīqꝫ ꝛ qd i ciuilib9. Qꝺ āt sit ꝺ iur̄ ɔsti. regni vide i. c. honorij. qꝺ icipit circa prius accusatas. ꝛ i alio. c. regni qꝺ icipit. Jtē si statuim9 vt nullus iusticiarius. ꝛ i alio. c. qꝺ incipit. Jtē caueāt iustitiarij. ꝛ i. c. itē ꝙ magri ꝓcuratores, ꝛ i alio. c. qꝺ icipit, ampli9 ꝛ i. c. Jtē ad ꝑdcā admirati. ꝛ i ɔsti. regni humanitatis. ꝛ ꝛ i. c. ab illo ichoādū ꝛ i. c. i ɔ̄nali. ¶ Pone qꝺ ipetit̄ officialis i sindicatu actio iniuriarū, qꝛ realr̄ vel ꝑsonaliter nulliter, ꝛ de facto tꝑe sui officij executus fuit ɔ̄ aliquē carcerādo, vel eius bona capiēdo, an teneat̄ iniuriarū iuriscōsultus i. l. iniuriarū. §. is q iure. ff. ꝺ iniur. dixit ꝙ q iure publico vtit̄ nō vꝫ in iure faciēdū cā hoc agere. Subdēs ꝙ ductus ad curiā ꝓ pena mādati ſpreti nō agit iniuriarū ɔ̄ capiētes, qꝛ q̄ iure ꝑtātis a magr̄atu fiūt ad iniuriarū actionē ñ ꝑtinēt, vt i. d. l. j. §. q̄ iure. ꝛ i. l. nec magr̄atib9. e. ti. tibi ꝑ iniuriā fecit, vꝉ q̄n ꝑuat9 vꝉ fiducia magr̄at9 iniuriarū ꝑt ɔueniri ꝛ i. l. se vbi si qd fecerit cā venerāde reipublice ñ ad effectū iniurie, ſꝫ vidictā maiestatis publice respiciēs nō tenebit̄, vbi gl. ponit exēplū ꝛ h q̄n iuste velle ex cā cognita fecerit ꝓ executione iustitie, ꝛ nō temere vel aīo iniuriādi ꝑtē vt ꝑuatus. Ut si añ monitionē mādauerit appitori, ꝛ dixerit vade ꝛ extrahe illū ꝑ capillos ꝺ domo sua. ff. ꝺ dā. infec. l. iiij. §. ꝑtor in tex. ꝛ gl. vbi dꝛ ꝙ iudex dꝫ nō inuerecūde agere, ꝛ dix ibi bar. i. d. l. iniuriaꝝ. §. is q. ꝛ i. d. §. q̄ iure. ꝙ nō ꝑsumit̄ i dubio iudicē exeq ɔ̄ ꝑtē aīo iniuriādi nisi ɔstet ꝙ ad eius iniuriā fecerit. ꝛ sine iusta ħima cā, ꝛ nō ꝓ executiōe iustitie qꝛ tenebit̄ ex q̄si maleficio ꝛ ñ iniuriarū. ꝛ vide bonū tex. i. l. itē apud labeonē in. §. adijcit̄. eo. tit. ꝛ glo. i. d. §. is q iure. ꝛ iura i eo allegata q̄ sunt magni effectus, qꝛ nō poterit ꝑs i sindicatu h cām ageꝛ iniuriaꝝ ad penā sibi applicādā, ſꝫ dēbit ageꝛ ex q̄si maleficio ꝑ illā gl. ꝑ q̄ tūc alr̄ iudex dēbit puniri, vt sindicatorū arbitrio, vt al's dixim9. dēbit ergo h casū ɔstare ꝙ nō iure fecerit qꝛ officialis ñ ꝑsumit̄ eē i culpa. bal. i. l. ij. C. q accu. imo ꝑsumit̄ eē in bona fide. Cy. i auc. ɔ̄nalr̄. ꝺ epi. ꝛ cle. nisi h temeꝛ fecerit ɔ̄ inocētē ſꝫ bal. i. l. j. ꝺ his q latro. ꝺ quo vid lati9. ꝺ. i. c. qꝛ plerūqꝫ officiales.

SVMMARIVM

1 Captus de facto potest de facto nemine citato relaxari.

Si ꝑtās nulliter de facto captos, ꝛ carceratos relaxauit teneat̄ in sindicatu. Dic ꝙ nō ꝑ no. per Jnn. i. c. q̄relā. lo. ij. ꝺ ele. vbi dt ꝙ lꝫ possio iniusto possessori nō sit auferēda ēt principis auctoritate. c. in lr̄is. ꝺ resti. spol. de ꝑbē. c. lꝫ eps. in. vj. ꝛ. c. itra quatuor. de ma. ꝛ obe. ꝛ. C. vnde vi. l. meminerit. C. si ꝑ viꝫ vel alio mō. l. imperialis. C. si pp publi. ꝑēsi. l. si desertā. Tñ si sine iudiciario ordie iudex ꝓcessit ad possessionē vni dandā pōt de facto auferre, qꝛ sicut facilis fuit in mittēdo ꝛc. lꝫ ciuilius faciat si iuris ordinē adhibeat. ff. si mulier vē. no. l. j. §. necessario. ꝛ. l. j. §. ad hec. ꝛ dicit gl. de enic. l. minor. quā Bal. no. in. l. dies festos. C. de ferrijs, ꝛ Bal. in. l. si pacto quo penam de
1 pac. vbi dixit † ꝙ captus de facto pōt de facto nemine citato relaxari, ꝛ est tex. no. in. l. fi. §. nullo de lib. exhib. vbi captus nō rite dꝫ sine dilatiōe ēt parua relaxari qꝺ no. Bar. in. q. sua Lapus ꝛ qꝺ no. ij. q. ij. nullus adeo ꝙ si ꝑtās capiēs faceret ex ɔmissione alterius iudicis ɔmittentis sibi de facto, tunc facta captura posset relaxare illū vt priuatus. ff. ne quis eum. l. j. §. offilius. cū sequē. vbi captus de facto pōt eximia manu iudicis, vel familie fauore libertatis ꝑsone. Jta ɔsuluit Lud. i ɔsi. cccxx. lꝫ Ja. bu. i. l. sed si eximēdi. §. fi. ne qs eū dixerit qꝺ captus ad petitionem dicentis se creditorē q non erat si eximatur a tertio de manibus familie quod tenebit̄ ad debitū eximens, nec audit̄ volēs ꝓbare qꝺ ille debitor non erat qꝺ dictum non est ɔ̄rium, qꝛ loquitur in priuato, nō in iudice. Et adde ꝙ si creditor capturam impetrat, ꝛ postea de debito non apparet qꝺ relaxat̄ tanq̄ʒ obreptície facta. l. j. §. hec verba ne vis fiat ei. Et facit, qꝛ captus vigore lr̄e nulle vel que nō ɔprehendat cām capture dꝫ relaxari. l. neminem. de exhi. re. quia paria sunt, lr̄am non datam ꝛ alier datā qꝺ ad hunc casum se non extendat. l. prima cum ibi no. de iureiurand. ꝛ no. in. l. j. §. fuit ad trebel. quia ad iustificandam capturam requiruntur produci ea que demonstrant debitorem obligatum, alias est prohibita. l. ob es ꝛ de actio. ꝛ obliga. ꝛ Bart. in. l. iul. pecu. l. j. ꝛ. ij. Qꝛ iudex non debet sine causa in personam alterius precipere quod in propria persona facturus non esset. ff. de cōdi. inde. l. frater a fratre in fi. ꝑin. ꝛ. l. nam ꝛ si negotia. in fi. cum ibi no. Attamen Paul. de cast. in consi. xxxvij. consuluit quod si captura non fuit rite cōcessa ꝛ ɔstat de debito per confessionem, vel aliter non est relaxandus ipse captus, sed sustinendus argumen. l. fina. §. finali. ff. quod metus causa ꝛ argu. cum ecclesia de causa posses. ꝛ ca. cum super. ꝛ de restitutio. spolia. ca. ad decimas in. vj. vbi si constat de proprietate non est restitutio facienda.

SVMMARIVM

1 Judex si processerit ad capturam delinquentis extra proprium territorium an dicta captura teneat, ꝛ nu. 2.
3 Captus in domo propria contra formam iuris debet relaxari.
4 Capto illicite, ꝛ iniuste licet custodes interficere si aliter euadere non potest.

1 b Iudex † processit ad capturã delinquẽtis extra proprium territoriũ dicta captura nõ tz.l. fi.de iur.om.iu.iõ dz relaxari, q: nõ ẽ lrime capt⁹ ar.l.ij. ð of.pcõsul.⁊.ff.ð bo.au.iud.pos.l.cũ vnus.§.is q.⁊ ex ð ver.sig.c. ex pte q: iudex extra territoriũ reddit ad instar priuati.⁊ iõ ius dat formã q fiat rescriptio.in auc.ẽ.vt nulli indi.§.si vero q capiat ⁊ remittat, q̃ remissio non fit de ɔsuetudine nisi in terris que sunt sub eodẽ presidatu.nota.in.cle.pastoralis.ð re iudi. Si tñ ipse iudex ɔ̃ illicite captũ fecerit executionẽ vel processũ tz factũ nisi esset appella.ar.l.si qs puocauerit.C.ð appel. Tñ iudici territorij i quo ẽ captus dat actio iniuriarũ.c.ex parte.de ver.sig.ẽm Bald.

2 in.l.ij.C.de ser.fugi.⁊ Lud.in.l.fi.de iu.om.iu.† Et q̃uis captura delinquẽtis nõ possit fieri nisi i pprio territorio ẽm Bar.in.l.qd sit fugitiuus.§.idẽ.de edil.edi.⁊ in.l.sicuti.§.aristo.ff.si ser.vẽ.⁊ in.l. requirendũ.de ser.fugi. Nisi persecutio capiẽdi fuerit cepta in pprio territorio, ⁊ deliquẽs ɔtinuata fuga se ɔtulerit ad alienũ territoriũ, q: ibi põt capi.ar.l.qd ait lex.ff.de adul.p quã.l.fuit decisum q qdam ɔmissi delictũ perusij, ⁊ fuit insecutus p familiã vsq: ad ciuitatẽ Florentie ⁊ ibi fuit capt⁹, ⁊ potuit lrime capi, ⁊ pbat singlr in.l. j.C.vbi de curia.quã ad hoc singlr alle. Ang.i re.l.nemo carcerez. .C.de exac.trib.lib.x. Sed Lud.tz ɔ̃riũ in.d.l.pleriq:.de in ius vocã.ẽm Jo.an.in addi.Spe.i ti.de accu.⁊ doc.i.d.l.pleriq: q vide in.l.his cui.§.fi.de accu.vbi de illicita captura.⁊ Inn.in.c.ex parte de vb.sig. Nã dz captus in alieno territorio relaxari ẽm Bal.in l.reqrendi de ser.fugiti.⁊ in.l.ij.de offic.pcõsulis arg.l.cũ vnus.§. his q.de bonis aut.⁊ idẽ Bar.in.l.qd sit fugitiuus.s.alleg.⁊ Bar. in.q.sua.Lapus.⁊ Lud.i.l.j.§.occisoꝝ ad sille.⁊ ɔsuluit Lod.ɔsi. ccxxv.q si p acta apparet capturã fuisse factã extra territoriũ i loco pdicto iudex ẽt parte nõ petente dz captũ relaxare, q: acta inducũt notoriũ.vt no.Inn.i.c.ex insinuatiõe.⁊ de ap.⁊ i notorijs iudex supplet ð facto gl.in.l.j.C.q ⁊ aduersus quosr⁊ in.l.j.C.vt que desunt. ⁊ dixi Bar.⁊ Bal.iu.l.pleriq:.ff.ð in ius voc.† q si capiat in domo ppria ɔ̃ formã iuris dz relaxari ⁊ poni in statũ pristinũ p.l.si qs

3 ad se fundũ ad.l.iul.de vi, ⁊ dz fieri talis relaxatio libera adeo q si postq̃ ambulauerit p duodeciz passus vellit eũ capere nõ possit, q: adeo relaxari vt difficillis sit eius psecutio ẽm Bart.in.l.nãlitr in prin.ff.de acq.re.do.⁊ in.l.q neq:.de ver.sig.⁊ sequit Lud.in.d.l. pleriq:. Tñ ego puto q si duo officiales vnius dñj sint i duabus ciuitatibus, ⁊ vnus capiat in territorio alterius delinquentẽ in pprio territorio q isto casu nõ sit relaxandus ad petitionẽ illius officialis in cuius territorio fuit captus.p.d.§.si vero, q: esset illũ delinquẽtẽ restituturus, ⁊ rl'a est q frustra facis petere q restituturus es.⁊ ar. l.non dubito.ff.de capti.vbi de ciuitatibus ɔfederatis q factũ i vna videat factũ in altera. Tñ hodie ẽ puisum in regno q officialis pt psequi delinquẽtem p.xv.miliaria.ĩ.iurisdictionẽ alterius, ⁊ illũ capere ne delicta sint impunita.† Et adde vnũ q illicite, ⁊ iniuste captus si alr euadere nõ põt, lz sibi occidere custodes illicite ipsũ custodientes, vt euadat nec tenetur de homicidio nec de effracto carcere tex.in.l.nihil de capti.⁊ not.in.d.c.insgentiũ.l.capitalium.§. ad statuas.ff.de penis.⁊.l.omnis.§.qui captis de re mili.⁊ facit.l. j.de bonis eoꝝ, ⁊ glo.singulariter in clementi.ij.de re iudi.in verbo per violentiam, ⁊ facit.l.vis eius C.de probationi. vbi habetur quod illicite captus potest aufugere. Tamen aduerte quia.d.l.nihil.loquitur de latrunculis vel de hostibus, ⁊ non de iudice iniuste capiente qõ liceat occidere ipsũ, vel custodes, eius, ⁊ hoc ne erres.

4

SVMMARIVM

1 Captus illicite ante omnia est relaxandus.
2 Officiali nunquid liceat ostia alicuius clausa rumpere. Et quid in criminalibus.nu.3. Et quid si fuerit contumax.nu.7.
4 Domus est tutissimum refugiũ. Et quid de domo conducta ⁊ hospitio.⁊ nu.5.
6 Capi an, ⁊ quando quis possit personaliter pro debito fiscali vel priuato.

1 c Captus † illicite est ante oĩa relaxandus de vb. sig.l.neq: pptera dixit Bal.in.l.pleriq: de in ius voc.q si ille q est in domo sua capiatur, si sponte non sequit nuncium ad iudicẽ non põt duci per vim, ⁊ capiẽs tenet actione iniuriarũ adeo q taliter capienti põt cũ armis resisti .l.deuotum.C.de meta.⁊ de iure fisci.l.prohibitum.

2 in.x. Et dixit idẽ Bal.in.d.l.pleriq: in scða lectura † q si existens in domo clausit ostia q officialis nõ põt illa frangere, ⁊ si frangat tenetur de violentia, dicens esse secus si sit extra in vinea vel in cãpo vel in domo nõ sue habitationis.q: ibi capi pt ⁊ hoc in ciuilibus

3 † Tñ in criãlibus hoc non hz locum ẽm glo. in.d.l.in plerisq:. Tñ Bar.in.l.ɔsentaneũ.C.quõ ⁊ qñ dixit q si erit de domo, põt incipi a captura qõ hz locũ in suspecto p.l.ait ptor.§.si debitorẽ.que in frau.cre. Si aũt familia currebat post ttiũ cã psum capiendi q currens puenit, ⁊ est ingressus domũ suã, lz inspiciamus pncipiũ.l.qõ

4 ait lex.de adul.§.fi.nõ poterit capi † q: domus est tutissimuz refugiũ dicẽs idẽ esse in ecclesia.ar.de edi.edic.l.qd sit fugitiuus.§.idẽ.

5 † Et idẽ in domo ɔducta, ⁊ etiã in hospitio vbi est tanq̃ aduena.de iniuri.l.lex.§.domũ. Si tñ sit in portICU, dic vt no.in.l.certa.§.senatus.de leg.j.p Ja.de are.ẽm Bal.in.l.lz si is de in ius vocan. Tñ res pñt capi de domo ⁊ extrahi.l.satis de i ius vo.⁊ de vẽ.inspi.l.j.

6 §.ex hoc.† Et qñ potest quis capi personaliter per iudicem vel priuatum pro debito fiscali vel priuato.vide late Bar.in.l.sacrilegij la ij.§.cum eo alias lex cum eo.ff.ad.l.iul.pecu. Et non solum captura impugnatur ratione loci, vt.s.verum etiam ratione persone que capitur rõne iurisdictionis defectus ẽm gl.in.d.l.sed si is ⁊ etiam ratiõe tpis.l.j.de ferrijs ⁊ qõ no.in.l.vir bonus.iudi.solui.⁊ vide late p Moder.in.l.dies.de dã.infec.⁊ in.l.j.ff.ad sille. Et lz dicat in

7 d.l.pleriq: † q quis i ppria domo capi non põt est veruz nisi fuerit ɔtumax extincta citatione, q: pp ɔtumaciã multabit ẽm Bar.i.l.sacrilegij.ad.l.iul.pec.vbi ðdit cautelã q ad h vt possit exhi ð domo i cã ciuili q ɔstituat i ɔtumacia p trinã citationẽ, q: fiscus pt i ppa domo facere executionẽ mulcte, ⁊ ppea ipm p mulcta ibi capiet.tñ Lud.i.l.satis ð i ius vo.dixerit bar.errasse dũ dt q ɔtumacia ex cã pecuniaria sit delictũ.l.oẽ ðlictũ.§.ɔtumacia.ð re mili.⁊ ẽt errauit bar.i.l.nemo carcerẽ dũ dixit q capi possit, q: itelligit ex domũ hz Lud.lz Jo.ð imo.⁊ Pet.ð anc.i.c.ij.ð pigno.se qñt bar.lz Abb. i.c.ad peti.ð accu.dixit illã cautelã nõ esse tutã, tñ hi Lud.dat cautelã q qñ est ɔtumax p cã pecuniaria q assumat ad aliqð officium q: tunc ẽt inuitus extrahet ⁊ capiet per.l.ex oĩ de decurio.lib.x.

SVMMARIVM

1 Captura persone facta in ecclesia an valeat. Et qd in palatio.n.2.

1 a Non valeat † captura psone facta i ecclesia dic q nõ.l. pñti ð his q ad eccle.Guil.quẽ Bar.refert in.l. pleriq:.ð i ius vo.lz ibi possit vbo citari, ⁊ nõ dicet talis citatio fcã i eccle.fcã ex territo.citatis.† Tñ i palatio lz

2 sit locus publicus ⁊ securus pt capi.l.lz ẽt de in ius voc.tñ an possit capi in palatio episc.Lud.in.d.l.pleriq: dixit q ille tex.facit q sic in verbo in theatro.sed cano.tenet ɔ̃riũ in.c.ɔstituimus.xvij.q.iiij.⁊ vide bar.in.l.si cui.§.ijsdẽ ð accu.si iudex secularis pt capere ⁊ pcedere ɔ̃ delinquẽtẽ in ecclesia ⁊ in.l.si qs i hoc genus.ð epi.⁊ cle.⁊ vbi qs posset capi in ecclesia dẽret capi sine tumultu ne diuinũ turbet offm in auc.de mã.prin.§.sed neq: ɔiuncta.d.l.si qs in h genus.

SVMMARIVM

1 Officialis an possit capere rẽ vel animal alicuius pro iustitia facienda vel exequenda.⁊ nu.2.3.4.5.et.6.

1 a Non officialis † possit capere rẽ vl' aĩal alicui⁹ p iustitia faciẽda vl' exequẽda dic q sic ar.l.fi.§.fi.ð pig.ac. q̃ casu dz emẽdari dãnũ passo.ar.l.queadmo.§.magistratus.ad.l.aql.vl' iustũ pciũ offerri.ar.l.ij.C.q ser.p pmio liber.⁊.l.locus.§.j.queadmodũ serui.⁊ de rei vẽ.l.itẽ si vberatiũ.§.

2 j.ẽm Guil.in.d.l.fi.⁊ tz Bar.in.l.iubemus.de sacrosan.† vbi dicit qñ iudex mittit aliquẽ ad furcas q pt capi facere asinũ sup quo portet.ar.d.l.fi.⁊ ð nani.nõ excusa.l.j.li.xj.q ẽt dixit † q cõe ciuitatis

3 pt capere aĩalia ad ferendũ salmas cã mittẽdi frumẽtũ i exercitu, vl' cã faciẽdi venir frumẽtũ ð.cluso.⁊ idẽ dixit Sali.i.l.vene.§.si ɔstat ff.cõia pdi.⁊ i.l.si loc⁹.§.cũ via.ff.queãd.ser.amit.⁊ q: ẽ dcm̃ q dz emẽdare dãnũ passo. ¶ Quero a te, q: rustici discunt ab expto q si officialis capiat boues alicui⁹ p hoĩe traxinãdo ad iustitiã q illi boues decetero cum arabunt in terraz nunq̃ germinabit fructuz illa terra arata cuz dictis bobus, an teneat respub.ad emendã illoꝝ boũ sic deterioratoꝝ q puto sic ar.iuriũ pdictoꝝ ⁊ soluetur talis emẽda nõ de pecunia officialis, lz ð pecunia publica p no.in arg.p Bar.in l.diuus.ff.de bo.dã.⁊ in.l.cuz rõ.§.si plures.e.ti.vbi dt q expẽse p exercitio officij sunt faciẽde ex multis extraordinarijs, vt ibi p eũ ⁊

4 Flo.i.d.§.si ɔstat.vbi dt † q officialis nõ pt capere res alicui⁹ p vtilitate publi.alias tenet, ⁊ vide in.c.an officialis possit assignare vbi

5 q põt expendere pecuniã publicam in causa necessitatis, † ⁊ ideo dr qõ potestas tenet si precium pro vectura non dedit, si vero dederit tenet ciuitati.l.si locus.§.fi.quẽd.ser.amit. Nec obstat qõ magistratus nil dz recipere a puincialibus.i auc.de mã.prin.§.fi.q: ẽ vexp se lz p executiõe officij sic hz bar.Bal.Cy.⁊ Ray.i.d.§.fi.vbi dt Cyn.qõ põt capere a rustico suã bestiã gratis, vt mittat aliqueʒ ad suspendium

6 suspēdiū. ⁊ idē Bal. ⁊ Guil. ibi. † Et adde q officialis pro deferendis armis ⁊ pecunijs de loco ad locū pt capere aia ia solita locari ꝺ publico. l. pe. ⁊ fi. de curiis publi. ⁊ facit tex. in. l. fi. §. quotiēs. de fabri. ⁊. l. pe ꝺ iure fisc. ⁊ adde. l. ij. ne rust. ad vllū offm̄ i xbo bonē. ⁊ in. l. ij. de postu. pub. p q iura ꝺt Luc. de pen. in. l. ij. de lucris aduo. q ptās q nō reperit vtensilia p suo vsu pt subditos cogere ad vēdē dū, ⁊ eis auferre soluto pcio, ⁊ vide ꝯsti. regni q icipit sicut nr̄a. li. j. ⁊ vide. s̄. in verbo maniuolus. in c. an officialis possit cogere subditū q sit ma. ⁊ vide Cy. in. l. certi iur. C. loca. in. vj. q. ff. qui bo. ced. pos. l. pe. ⁊ vide. c. regis caroli qd incipit, grauamina. ⁊ in. c. nullus officialis qbus adde And. de iser. in ti. de pace iur. fir. in. §. recepta toribus. circa fi. vbi dixit q non tenet iudex qui vt maleficia puniātur ⁊ alij terreant zelo iustitie dedit alteri dānū, s; tenebit fiscus ad illud dānum, q boc exigit publica vtilitas. arg. ff. ad sille. l. ꝫ. §. fi. ⁊ l. j. C. in qui. ca. ser. ⁊ per no. in. l. si is cū quo. ff. fa. bercis. vbi de villa exusta pp con umaciā alterius socij, qd An. late examinat. in. d. §. receptatoribus nisi iudex aliter poterit prouidere, vt ibi late p Andre. de iser. ⁊ vide. s̄. excu. baro. in. c. j.

SVMMARIVM

1 Officiales destinati ad malefactores capiendos non pnt eos apud se retinere vltra. xx. horas. ⁊ nu. 2. et. 4.

3 Maritus pōt vxorem suā corrigere castigare ⁊ in vinculis tenere.

1 Officiales † destinati ad maleficos capiēdos nō pnt eos apud se retinere, sed statim superiori eoꝝ dirigere puniendos de cohorta, l. j. ꝺ defen. ciui. l. defensores. ⁊. l. iiij. de cus. reo. pnt q ex cā alijs tradere custodiendos. in auc. vt ma. ⁊ aui. in. §. fi. de adul. l. capite qnto donec iudicibus hoc denuntiet. de cur. l. j. ⁊. d. §. fin. de re mili. l. nemo. in fi. de fugi. l. j. §. fina. ⁊. l. bienarce. ⁊ in regno baiuli pnt bānitos ⁊ maleficos capere ⁊ remittere ad iustitiarios, vt in cōsti. ꝺ fur. cap. l. baiulus. ⁊ in ꝯsti. ad officiū ⁊ in auc. de defen. ciui. §.

2 audiētis. in auc. vt lit. iurēt. §. hoc quoq. † Et de iure is qui aliquē capere pōt nequit ipsum detinere vltra. xx. horas de adul. l. capite qnto nisi alias habeat correctionē seu corruptionē in eū vt pater qui potest filiū capere ⁊ includere sic etiā dn̄s seruū. l. j. ⁊. ij. ꝺ pa. pote. l. ij. ꝺ bis q sunt sui. ⁊ insti. eo. §. s; ⁊ maior. ⁊ de lib. ⁊ boie exbi. l. iij.

3 §. bis qui. † Idē in vxore quā pt vir corrigere ⁊ castigare ⁊ in vinculis ponere. xxiiij. q. ij. c. placuit. ⁊ not. extra de iureiurā. c. quēadmodū. in fi. ad quonsq corrigantur extra de aposta. c. pe. lxxiiij. di. stin. ꝯsuluit. tales. n. nō dn̄r ꝯmittere priuatū carcerem per no. in. l.

4 j. de priua. carce. † In alijs āt locū bz qd dr̄ de. xx. horis. puta i adultero capto. dic. l. capite quinto in capiēte falsatorem monete. l. j. de fal. mone. in capiente furem aquil. itaq. §. lex. de fica. §. furē. ⁊ in capiente debitorē fugiētē ⁊ secū pecuniā deferentē de bis que in fraudē creditoꝝ. l. ptor. in. §. si debitorē. Et in alijs q pnt detineri impune, non tn̄ coberceri, vt no. in. l. fi. de exbi. re. ⁊ in Spe. de accu. §. j. ver. boc tn̄. Si autem baiulus aliquem capiat iniuste poterit ipsum impune liberare. ff. de fur. l. si quis vxori. §. si fugitiuum.

SVMMARIVM

1 Iudex potest sine tribunali audire crimina contra custodes carcerum qui aliquid commiserunt.

2 Carceratus q poterat p fideiussores liberari si fugiat de carceribus perdit beneficium.

3 Pro quibus criminibus quis carcerari possit, ⁊ per quos debeat detineri.

1 Carcer ⁊ carceratus. † Iudex pōt de plano ⁊ sine tribunali audire crimina ꝫ custodes carcerū q aliquid ꝯmiserunt glo. cū ꝯcordā in. l. vnius. §. fi. ff. ꝺ qō. ⁊ facit. l. ne diu. C. de pen. vbi dr̄ q apparitor in officio delinquēs ꝯdēnatur absens p illū tex. singularē in quo in crimine publici iudicij fertur sn̄ia in absentē. ⁊. in boc casu qn̄ rector cognoscit in cā sui officialis ab illa sn̄ia non pōt appellari. l. ij. C. quo. appel. ⁊ isti. n. pnt leuato velo pp ꝯmissa in officio remoueri a iudicibus. l. ij. vbi Bal. C. de spoꝛ. vbi tex. no. ꝫ executores. ¶ Quero si est factū delictū pro quo incarceratus est quis q deberet fideiussorie cautioni liberari, iuxta no. in. l. j. ff. de custo. reo. ⁊ in ꝯsti. bumanitatis an possit sine iniuria retineri in carcere q manifestat socios vel aliquid aliud dic quod sic sm̄ Bar. in. l. ij. §. penul. ff. ꝺ iure fisc. qd est verū vbi posset interrogari de socijs iuxta no. in. l. fin. C. de accu. sm̄ Saly. ibi, ⁊ ponit Bar. in repe. l. de qō. qn̄ pōt interrogari de socijs ꝫ quē tz Saly. in fi. C. de accus. ⁊ iō vbi non posset interrogari interrogatus non faceret indiciū. l. §. si seruus de qōni. p Bar. tn̄ per. c. regni. qui incipit itez iustitiarij est prouisum q officiales post prestitam fideiussoriā cautionē a delatis vbi in casibus a iure ⁊ ꝯstitutiōibus pmissis non detineant ipsos in curia, ⁊ q contra fecerint puniaī arbitrio regis vt ibi. ¶ Et no. principiū ad excusationē iudicis in sindicatu si de fideiussoribus nō liberauit, vt

2 dicat q ex predicta cā fecit † si tn̄ iste qui erat fideiussoribus liberādus, alias aufugerat a carceribus pdit bn̄ficiū. d. l. j. ff. ad sille. quā ibi no. Lud. vz liberet fideiussoribus, facit de edil. edi. l. q ⁊ fugitiuus, ⁊ ꝓpterea nō liberabitur fideiussoribus, pp precedentē fugam vbi alias esset liberandus p no. in. l. coꝛ. vbi gl. ad sille. ⁊ Bald. in. l. iij. ad fi. de epis. aud. ⁊ Bal. in. l. j. C. de exbib. re. alias nō excusabit iudex q ab accusato nō recipit fideiussores, q forma ē a. l. tradi. sm

3 Bal. in auc. ꝯnaliter de epis. ⁊ cle. ⁊ facit. l. j. de magi. conue. † ⁊ p quibus criminibus quis sit cercerādus ⁊ per quos debeat detineri vide Bal. in. l. iij. de epi. audi. ⁊ in auc. si quis. C. de adul. vbi etiam dixit q potestas potest committere carceratū detineri in quocunq loco sue iurisdictionis donec mittat familiam pro eo.

SVMMARIVM

1 Custos carceris an sit puniendus si non custodiuerit ita diligenter illum qui erat de proximo relaxādus sicut illum qui erat de proximo condemnandus.

Fugiēs a carceribus iterū carcerari debet ⁊ diligentius custodiri.

3 Sanguinē sui quilibet presumit redimere velle per fas, ⁊ p nefas.

4 Commentariensis an ⁊ qn̄ teneatur de carcerato qui aufugit.

Et quid de eo qui seipsum occidit vel vulnerauit. nu. 5.

6 Deputatus ad capiendum malefactores non potest illos mittere in carcere nisi crimen sit manifestum.

7 Magistratus detinens aliquē iniuste tenet ipsi detēto ad interesse.

8 Iudex potest ex officio liberare iniuste carceratum.

9 Officialis non babens carceres si cōmendauerit in carcerez potestatis aliquem captiuū qui carceratus deinde effugit cum alijs carceratis nunquid tenebitur carcerarius.

An potestas q aliquē tenebat arrestatū qui debebat liberari excuset si nō adbibuit in eo oimodā diligētiā ⁊ aufugerit. Ange. l. si qs sub ꝯditiode. §. fin. ff. de ꝯdi. insti. Dicit q excusat. ⁊ vide gl. in. l. si pecunia. §. fi. ff. de ꝯdi. insti. dic q excusat ⁊ vide glo. in. l. si pecunia. §. sed si acceperit. alias. §. si seruus. de conditio. ob

1 cau. vbi Bart. ⁊ alij † q custos carceris non punit si nō custodiuit illū q erat ꝺ ꝓximo relaxādus sicut illū q erat de ꝓxio ꝯdēnādus p illā gl. q ēt dicit q excusat ille q nō custodiuit bn̄ senē sicut iuuenem seu eū q traditus est ligatus l. si vt cetero rerū amo. sm̄ Lud. i. d. §.

2 s; si acceperit, ⁊ idē tz in. l. lege. ar. ff. ad sill. vbi dixit esse gl. no. † q ille q semel aufugit, lz alias nō esset diligēter custodiendus, erit propterea carcerandus ⁊ diligentius custodiendus, dicens ita limitari dictū. §. si seruus. ⁊ dicit diligenter custodiri carceratus si detinet ligatus. gl. in. l. j. ff. de ser. fugi. ⁊ adde q si idē And. in. l. si a bonefidei. ff. de rei vē per illū tex. dixit q golfodo de pratis potestati Bononie fuit assignatus vnus nobilis magne opi. quē ipse non carcerauit, q de eo non fuerat psumptio fuge q aufugit ⁊ fuit ille ptās absolutus per tex. in dicta. l. si a bonefidei quia non dz imputari ei q credit viro integre opinionis de quo erat confidendus vel relaxandus de quo est glo. in. l. titio fundus de condi. ⁊ demon. ⁊ ille tex. dicto. §. si a bonefidei valde facit pro boc vbi si seruus lite pēdente q custodiendus non erat aufugit dz absolui possessoꝛ, tn̄ dicit Ange. q ille potestas stetit in magno periculo, pro quo facit qd bz in ꝯsti. regni bamanitate, ⁊ in. l. ij. de cust. reo. ⁊ i. c. ab illo incboandū vbi dr̄ q si facta publicatione in ea ꝯstat q carceratus venit absoluendus q detinet vsq ad sn̄iam, non tamē acriter carceratur q si ille aufugiat q non teneat ptās, tamen vbi cōstaret per vnū testē q deberet torqueri vel per alia indicia, tunc an facta publicatione vel ante sit carcerandus ad effectum, vt non fugiat vel non penā eludat non obstante q dedisset fideiussores iudicio sisti, do. Luca de penna. in. l. quoties de dig. lib. xij. disputauit. ⁊ dicit q And. de iser. in consti. regni bumanitate. s̄. alleg. inclinat q sit carcerandus, dicens q alij dicunt boc est iudicis arbitrio, p quo est consti. de rap. l. in questio

3 nibus, ⁊ boc tenet do. Lud o ibi ne delicta sint impunita, † quia qlibet presumit redimere sanguinē suū per fas ⁊ nefas. l. j. de bo. coꝛ maxime pena soluendo in pecunia, p euadenda tortura, que grauioꝛ est pena q̄ vtriusq manus incisio. i auc. vt nulli iudi. §. fi. ⁊ facit. l. j. i fi. ff. ꝺ fur. vbi fur, p fugiēda iustitia magis se vult dare i arenā q̄ iustitiā subire. Ita ꝺt idē Lud. post multa, ⁊ iō si iudex i custodiēdo

illũ ꝓ quo ꝯſtabat ꝺ abſolutiōe nō adhibuit oēʒ diligētiā ꝙ excuſat̃
i ſindicatu, ⁊ qꝺ dixit Ang. i. l. ij. C. ꝺ exhi. re. in lec. ꝙ multoties iu
dex relinqt accuſatū reū cuſtodiēdū familie in palatio ſi delictuʒ nō
eſt ita graue vel cā cognita ſtatuit ꝓ carcere vnā ciuitatē qꝺ pōt lici
te fieri qñ pſone nobilitas hoc reqrit ⁊ iudex credit ꝓ certo illū non
foꝛe culpabilē, ꝙ ſi ille aufugiat ꝙ excuſet̃ que no. qꝛ ꝯſtitutio regni
humanitate ꝺt ꝙ qñ quis vult liberari fideiuſſoꝛie cautioni debet ſe
obligare ꝙ dʒ ſtare ſolutus vinculis ⁊ cathenis, ⁊ idē Bar. in. l. q i
carcerē qꝺ me. cau. ꝙ ſi tunc cū ſtipulat̃ obligatio aufugiat repente
ꝺ manibꝰ familie ꝙ nō tenet̃ carcerariꝰ, qꝛ obſuauit foꝛmā iuris ip
ſiuʒ excarcerādo vt daret fideiuſſoꝛē, tñ do tibi cautelā ꝙ añꝗ̃ exeat
carceratꝰ ad bāchū ad dādū fideiuſſoꝛes ꝙ facias ꝙ fideiuſſoꝛes iu
rēt ꝓmittāt ⁊ ſe obligēt ꝓ carcerato. ¶ † An officialis teneat̃ ſi car
ceratꝰ fugiat. dic ꝙ ſi officialis ipe appoſuit cuſtodes ꝙ tenet̃, qꝛ ma
los appoſuit ar. l. q tā nō idoneū. ff. ꝯmo. ⁊ nau. cau. l. j. §. ſi qs igit̃. ⁊
ꝺ obli. ex q̃ſi ꝺli. §. pe. ſi ꝟo illos appoſuit ſupioꝛ ñ tenēt̃ cuſtodes. ⁊
ꝺt Bar. in. l. ad ꝯmentarienſeʒ. C. de cuſt. re. Et qñ eſt carcerarius
i curia deputatus ⁊ officialis appoſuit alios cuſtodes ad cuſtodien-
dū carceratū an videat̃ remiſſa cuſtodia carcerario vel ꝯmentarien-
ſi dic ꝙ nō. l. ſi titij cā. ⁊. l. ſi vt certo. §. ſi de me. ff. ꝯmo. vbi vide bar.
⁊ aliqd in. l. dñs hoꝛreo. ff. loc. in gl. ⁊ in. l. ſi moꝛa in fi. ff. ſol. ma.
5 ¶ † An ſi carceratus ſe occidat vel vulnerauerit teneat̃ officialis.
Dic ꝙ nō ꝑ. l. quēadmodū. §. magiſtratus. ad. l. aql. in fi. de quo vi
de in. l. carceri de cuſto. reo. An illo caſu pſumit̃ occiſus a poteſta
te vel a cuſtode carceris vide gl. ſing. in. l. cū hñs. §. ſpēs. de leg. ij. ⁊
in iuribus ibi alleg. ſi tñ detētus ꝓ maleficio aufugiat ptāti cautela
eſt ꝙ ptās faciat poni in bāno ꝑ capitaneū illū cui aſſignauit ꝓ aliq
alia cā ⁊ nō tenebit̃ exhibere illū cuſtodē i ſindicatu, ⁊ excuſabit̃ ſm
Bar. in. l. ſi cū exhibuiſſent de pub. ⁊ in. l. capitis reus ꝑ Bart. de
fideiuſ. ⁊ qꝺ hr̃ in. l. ſi deceſſerit, qui ſatiſ. vbi late ꝑ Bar. ⁊ Ang. in
l. inter eos ⁊ de fideiuſ. ⁊ in. l. ſi fideiuſſoꝛ. §. ſi vero de ſatiſ. Jō ſi fa
milia ꝯmiſit delictū ⁊ habuerit bānū a ptāte nō tenet̃ in ſindicatu il
lū exhibere, qꝺ ē verū qñ ꝓ alia cā bānū habuit, ſecus ſi ꝓ illamet cā
ꝓ qua dēbat exhibere ſm Ang. i. l. q exhibēdi. de cuſt. re. ⁊ ſic limi
ta cautelā Bar. ⁊ alioꝝ in. d. l. ſi deceſſerit vel niſi late bannum de-
derit ſibi ſine cauſa, vt non teneretur illū exhibere, fuerit pcuratū
6 in fraudē. arg. no. per Bar. in. l. j. in fi. ff. de queſt. ¶ † Deputatus
ad capiēdū malefactoꝛes vel denuntiandos nō pōt ipſos mittere in
carcerē. niſi crimē ſit manifeſtū. l. j. C. de coharta pꝛin. in. l. j. de ꝺcu.
Jō hoc ponit̃ i coꝝ ꝯmiſſione ꝙ ducāt ad carcerē. ¶ Judex nō dʒ
aliquē carcerare ꝓ debitis publicis nec nouitates vel iſolētiā iferre
aliquā in pſonā. l. ij. extrac. tribu. vbi Bar. dicit ꝯ̃ iudices qui pꝛe-
cipiūt ne det̃ eis bibere vel comedere donec ſoluāt, iō i ſindicatu de
hoc punient̃, lʒ alibi dicat̃ ꝙ pōt pꝛecipere ne det̃ ad comedendum
ꝺlinquēti ꝯfeſſo vſquequo nō ꝯfiteat̃ ꝺ quo i. l. itē apud labeonē. §.
7 qōnem. de iniur. vbi gl. ¶ † Magiſtratus aliquē iniuſte detinēs te
net̃ ad intereſſe detēto. gl. no. in. l. ij. §. ſil'i mō. ff. ſi qs can. ¶ Ptās
pt punire ⁊ caſtigare aliquē ſibi inobedientē in titu. vt iudices ſine
quoquo ſuffragio. §. ſciāt. vbi ꝺt Ange. ꝙ aſſeſſoꝛes q q̊tidie faciūt
carcerare inobediētes ꝙ nō pñt tpe ſindicatus pꝛo hac cā puniri ꝓ
8 quo facit. l. j. ſi qs ius dicē. ⁊ vide. ꝯ̃ i ꝟbo pceptū. ¶ † Judex ex offi
cio pt liberare iniuſte carceratū bar. i. l. ſi qs vxoꝛi. §. ſi fugitiuū. ff. ꝺ
9 fur. ¶ † An ſi vnus officialis nō hñs carceres recōmēdauit i carce
rē ptātis aliquē captiuū q carceratus ꝺinde aufugit cū alijs carcera
tis teneat̃ carcerarius cuiꝰ cuſtodia illius fuit mādata, dic ꝙ nō ar.
no. ꝑ Cy. ⁊ Bal. in. l. inuitus. §. de ꝓcu. ⁊ hoc facit tex. in. l. ſi ego. i
fi. ibi ſi cuſtodie. de iure do. ⁊ iō And. i rub. ꝺ poſ. i addi. Spec. qꝛ
alleg. inſti. mo. re ꝯ̃hit̃ obligā. §. pterea. ⁊ tex. i. l. j. in pnc. ff. ꝺpoſi. ⁊
bal. ēt ponit in auc. habita. C. ne filius ꝓ patre. vbi de ſcholari q aſſi
gnauit libꝛū bidello. ⁊ ꝙ idē bal. in. l. certi iuris. C. loc. ⁊ ibi Cy. i. l. fi
lius. §. inuitus. ff. de ꝓcu. nō ob. l. ij. §. recepit. ff. nau. caupo. qꝺ ē ſpā
le in eo, ⁊ in ꝯ̃riū eſt ius cōe, ⁊ facit tex. in. l. j. §. parui. nau. caupo. ⁊
facit gl. in. l. rogaſti. in pn. in ver. alij. ff. ſi cer. pet. lʒ in ꝯ̃riū faciāt no.
ꝑ Bar. in. l. ſi qs vxoꝛi. §. apud labeonē. ff. de fur. tñ vr̃ diſtinguēdū
ꝙ ſi iſte carcerarius receperit ꝓ cuſtodia aliqꝺ ptiū ⁊ fuit in dolo,
vel in culpa ꝙ tenebit̃ per. l. carce. ff. de cuſt. reo. ⁊ ꝑ. l. nō facile ⁊. l.
militis. eo. titu. ⁊ qꝛ rōne auctoꝛitatis officij hoc caſu tenebit̃ ar. l. j.
. C. ſi in cauſa iudi. ſecus ſi nulla eius culpa aufugit per not. i iuribus
pꝛedictis, ⁊ vide no. in. l. quoties, de actio. tribu. ⁊ quia carcerarius
eſt ad inſtar depoſitarij. vt dicit Pau. de ca. in ꝯſi. xlij. Jſte tenebi
tur ſicut teneret̃ is cui depoſitū factū ē, vt in. l. ꝙ nerua. ff. depoſiti.

SVMMARIVM

1 Carcerarius an ⁊ quādo teneatur de carceratis, qui ruptis carceri-
bus effugerunt. ⁊ nume. 3.
2 Carcerarius eſt depoſitarius carceratoꝛum.
4 Jn culpa eſſe dicitur faciens qꝺ facere non debet.
5 Negligentia magna eſt culpa. Et culpa magna dolus.
6 Commentarienſis tenet̃ de lata culpa ſicut alius tenet̃ de dolo.
7 Cuſtodire diligenter aliquē dr̃ is qui tʒ eum ligatū bono ligamine.
8 Nemo pōt ſe pꝛecauere a pꝛeditione.
9 Paulus ſpiritu dei plenus non potuit diuinare ea q̃ facta fuerunt.
10 Faciēs id quod debet non dicitur eſſe in culpa.
11 Omittere leuius eſt ꝗ̃ committere.
12 Commentarienſis an debeat puniri capitaliter pꝛo leuiſſima culpa.
13 Leuiſſima culpa eſt res minima.
14 Cuſtodia carceris eſt facienda ſm moꝛē ⁊ ꝯſuetudinē ciuitatis.
15 Jure fieri videtur id quod fit ſm conſuetudinem.
16 Reus criminis capitalis ēt ſi daret mille fideiuſſoꝛes nō dʒ audiri.
17 Carcerati debēt ꝺ die eſſe i aliquo ꝯclaui, de nocte ꝟo itra carcerē.
18 Carcerarius qui permiſit mulierem intrare ad carcer. tū qui indu-
ctus veſtes dicte mulieris aufugit, an teneatur.

1 AN ſi † plures carcerati effregerint muros vel poꝛ-
a tas carceris cippum vel catheras teneat̃ car-
cerarius. Ur̃ ꝙ nō qꝛ carcerarius facit i cuſtodiēdo di
ligētiā ſuā, ⁊ q aliquem tenet ligatū vel ad cathenaʒ, dr̃
ipſum diligēter cuſtodire tex. cū gl. ſing. i. l. j. §. fi. ff. de fugi. quē ſic
bar. ꝺ capua allegauit, dr̃ ēt cuſtodiri diligēter ñ ſolū q ꝺtinet̃ i ꝯpe
dibus, ſed ēt q parietibus. l. ſuccurrit̃. ⁊. l. eadē. ff. qui. ex cau. maio.
⁊ facit ꝺ ꝟbo. ſig. l. q neqʒ. ⁊ q ſuā diligētiā fecit i cuſtodia ñ tenet̃ ꝺ
caſu ide ſuccedēte. ff. loc. l. i lege. §. vis maioꝛ. ff. ad. l. aquil. l. ſi puta-
toꝛ ſecundum glo. in dicto. §. vis maioꝛ ⁊ facit tex. in. l. dominus hoꝛ
reoꝝ. eo. tit. ⁊ plene ſcripſit bar. in. l. ꝙ nerua. ff. ꝺpoſi. in ꝯ̃riū facit
2 qꝛ carcerarius ē † qdā depoſitarius carceratoꝝ, vt ꝯſuluit Pau. ꝺ
ca. i ꝯſi. xlij. ar. l. j. i pn. ⁊ i. l. lucius. i ꝟbo qd aliud ꝑꝑ qꝺ oſſm ⁊ cu
ſtodiā hʒ a publico ſalariū, ⁊ q mercedē ꝓ cuſtodiā alicuiꝰ rei acci-
pit his illius rei piculū pſtare tenet̃. ff. loc. l. q mercedē vbi gl. dixit
ꝙ ꝺ oi culpa tenet̃, ⁊ i. l. videamꝰ. eo. tit. ⁊ latiꝰ ꝑ gl. ⁊ bar. i. l. cū q. §.
ſi epl'a. ff. ꝺ fur. rub. q ſuſcipit rei cuſtodiā, ⁊ ptiū tenet̃ ꝺ piculo ſuc-
cedēte ⁊ ꝙ fuerit i culpa ⁊ ꝑꝑea teneat̃ hñ facit tex. ff. ꝺ cuſt. re. l. car
3 cerati p ſuppoſitꝰ. † vbi ſi carcerarius ꝑmiſerit ferrū i carcerē imitti
punit̃ vl' vbi ignoꝛauerit ferꝝ eē i domo carceris ꝑꝑ talē culpā vl' ne
gligētiā ab offō remouet̃ vt ibi, nā muri ⁊ poꝛte nāliter cū ferro frā-
gunt̃ ⁊ nō cū capite, ſi ergo ferrū nō fuiſſet imiſſum murus frāgi nō
potuiſſet ſine inſtr̃is ferreis, ⁊ facit eo. ti. l. milites i ꝟbo ſi nimia ne
gligētia militū quaſerit. ⁊ i. §. ſi eiuſdē legis i ꝟbo ꝑ vinū aut ꝺſidiā.
4 ⁊ in. l. nō facile. e. ti. i ꝟ. militis culpe. ⁊ facit tex. eo. tit. l. in eos. † nā
faciēs id qꝺ nō dʒ dr̃ eē i culpa gl. i. d. l. videamus ſic, ⁊ q aliqd facit
vltra ꝗ̃ nā rei ꝺſiderat dr̃ eē i dolo vl' culpa. tex. i. l. ꝙ nerua ꝺpoſi.
vl' ſi ꝯ̃ mādatū. l. ſi hoieʒ. e. ti. ergo tenebit̃ carcerarius qꝛ tenet̃ ꝺ ne
5 gligētia vl' culpa vt i. d. iuri. † nā magna negligētia culpa ē, ⁊ magna
culpa dolꝰ ē. l. magna ꝺ verb. ſig. ⁊ al's magna negligētia ē q̃ſi dolꝰ
l. ſi merces. §. culpe. ff. loc. ff. ꝺ edi. edi. l. ꝙ ſi nolit. §. culpa. ⁊. ff. loc. l.
ſi qs fundū. §. ipe. vbi dr̃ ꝙ culpa ē recedē a cuſtodia pſonaꝝ dimiſ-
ſarū i ſiluis ſm bal. i. l. q foꝛtuitis ꝺ pig. ac. vbi dixit ꝙ oē repꝛhenſi-
bile ē culpa. ar. l. ſi ꝑ ipꝛudētiā. ff. ꝺ euic. ⁊ nō cuſtodire carceres, vt
imittat̃ ferrū ē repꝛhēſibile, ⁊ iō punit̃. d. l. carceri. nā magr̃atus tene
tur ꝺ leuiſſima culpa. ff. ꝺ magi. ꝯue. l. nō ſil'r. ⁊. l. i magiſtratu. cū er
go carcerarius potuit pꝛeuidere locum carceris ꝓut tenet̃ quoti-
die facere, vt in. l. ij. C. de cuſt. re. nō faciēdo fuit in culpa. l. a qua ac
tione. §. ſi qs ad. l. acq. ⁊. d. l. ſi putatoꝛ. ⁊ i. l. ſi ex plagis. §. in cliuo.
⁊. ff. ſi qua. pau. fec. dic. l. j. §. qꝺ ſup nā cū exercuerit officiū ad qꝺ
erat inſufficiens fuit in culpa. l. idem iuris. in. §. mulionem ad. l. aql.
nam is qui eſt in caſu criminis ⁊ condemnationis debet diligentius
cuſtodiri. ff. de iniuſto rupto. l. ſi quis filio. §. eius in verbo diligen-
tioꝛis cuſtodie, ⁊ ideo dʒ poni in manicis ſeu in cippis ferreis ſeu
compedibus. de qua diligentia, ⁊ cuſtodia tex. in. l. ij. de cuſto. reo.
ſcꝺm Bald. in. d. §. eius vbi etiam dixit ꝙ diligenter cuſtodit, qui
6 aliqueʒ tenet ligatum manibus ⁊ pedibus per. d. l. j. de fugi. † Et eſt
ſpeciale in cuſtode carceris q tenetur de lata ſicut alius teneretur
de dolo capitaliter pꝛopterea punitur. l. milites, de cuſto. reo. ſcꝺm
Ludo. in. l. in actionibus de in lit. iur. licet ibi Ang. dicat conſultis
ꝯ̃ per. d. l. milites. ⁊ per. l. ſi quid alicui. §. quod aboꝛtionis. de pe.
non tamē in terminis carcerarij, ſed an lata culpa equiparet̃ dolo
⁊ idem Bal. ad commentarienſem. de cuſto. reo. dixit ꝙ cuſtos car
ceris ratione culpe tenetur capitaliter, quia in ſua fide recepit cu-
ſtodiendos, attamē in hac qōne ego diſtinguendum puto ꝙ ſi qdeʒ
carcerarius adhibuit in cuſtodia carceratoꝝ oēm ſuā diligētiā ne-
ceſſariā, vt qꝛ ipſos retinebat i domo carceris ciuitatis i publico car
cere i q̃ erat ꝑpoſitꝰ cū ferris vl' cippis aut cathenis ſʒ exigētiā de-
lictoꝛum

lietoꝝ carceratoꝝ etatē ⁊ robustitatē eoꝝ vt dt tex.in.l.j.de cu.re.
⁊ aufugerit nō tenet̃ q2 nō ē in culpa q adhibet diligentiā quā d3,vt
no.in.l.si negotia.ff.de neg.gest.⁊ in.l.si vt certo.ff.ꝯmo.in.§.nunc
videndū,⁊ decidit expresse Bal.in.d.l.j.§.fi.de fugi.vbi dixit q̄ si
mādat̃ carcerario q̄ diligenter custodiat captiuū excusat̃ si eū po-
nat in vinculis vel cippis ꝑ illū tex.cū gl.⁊ si ligatus aufugiat excu
sat̃ carcerari⁹ ꝺm Bal.ibi q dixit q̄ i dubio ē ꝓsumptio ꝯ custodez
ꝑ.l.pe.de cust.reo.⁊ ꝑ.l.ad ꝯmētariensem,⁊ idē t3 Ang.in.l.mili-
7 tes.ff.de cust.ꝑ.d.l.j.ḋ fugi.† q̄ dr̃ diligēter custodir̃ aliquē q t3 eū
ligatū cū bono ligamine ⁊ nō vr̃ esse i culpa carcerarius si locus car
ceris erat i platea publica,⁊ ḋ die stabāt fenestre cācellarie aperte,
vt squalore carceris nō macerarēt̃,vt reqrit tex.i.l.j.C.de cust.reo.
8 ⁊ ex illa fenestra aliqs ꝓiecerit vl' porrexerit ferrū carceratis,† q2 ne
mo pōt se a ꝓditione ꝑcauere ꝺm And.ff.de cust.reo.l.fi.In qōne
castellani ꝓditi a socijs,nā ēt īsidie q̄ ñ pñt ꝓuideri sunt casus fortui
ti ⁊ culpā nō arguunt.ff.loca.l.in rebus ver.piratarū insidijs.⁊.ff.de
reg.iur.l.ꝯctus in ḋbo tumultus nā nō pōt qs diuinare malū exitū
si facit qḋ lex mādauit.ff.mādat.l.j.fideiussor si cū debitor.⁊ in.d.l.
9 si putator.⁊ in.c.j.vt eccle.bñfi.† nā Pau.spiritu dei plenus non
potuit diuinare ea q̄ secuta fuerūt secrete.xxij.q.ij.beatus nā si car-
cerarius ꝑmisit lucē ingredi in carcerē fenestra cācellata aperta ne
macerarent̃ vt lex iubet nō pōt sibi culpa imputari si fecit qḋ ḋbuit
⁊ si malus casus sequat̃.s.q̄ aliquis ferrū porrexit carceratis.ar.ff.
ḋ rei vē.l.vtiq3.§.culpa.⁊.ff.ḋ vsu.l.arborib⁹.§.natis.⁊ i.l.si vt cer-
10 to.§.plane.ꝯmo.ad.l.aql.l.quēadmodū.§.si nauis.† i qb⁹ dr̃ q̄ cul
pa ñ pt iputari ei q facit qḋ d3 ⁊ nō vltra ēt si casus ꝓditiōis sequat̃,
maxie vbi nō pt cura hēri ne dānū vl' iniuria det̃.ff.loc.l.s3 si dāna.ff.
ꝯmo.l.ad eos.ff.loc.l.si merces.§.vis.ff.ḋ ac.emp.l.si ea res.Quid
eni3 si ꝯsanguinei intra lignū ꝑforatū vel itra planellos sotulares,vl'
3occulos,aut intra vnā tabullā ꝓ cubili sternēdo,vel ꝓ igne faciēdo
ferrū iposuerūt q̄ cogitari nō poterat cū q̄ cathenas limauerūt cer
te eēt sine dolo ⁊ culpa ipsius carcerarij l3 soleat preuideri ferculu3
panis vas vino plenū ⁊ pecia casei ⁊ silia q̄ icidi solēt.Nā si hec sub
tilissima diligētia omittat̃ erit i leuissima culpa ḋ qua crialiter nō te
net̃ carcerarius ꝑ tex.i.l.milites.i ḋbo nimia negligētia militū q̄ la
ta ē culpa ꝺ3 gl.ibi q̄ alle.d.l.magna negligētia.⁊.l.j.§.is quoq3 de
ac.⁊ ob.⁊ ea.l.milites i ḋbo ḋsidiā.vbi gl.dixit dūmō q̄ nō sit lata
culpa,⁊ sic ḋ leuissima nō tenet̃ vt ibi i tex.vbi ēt dt ꝑ vinū aut for-
tuito,⁊ sic ēt excusabit̃ si aliquo casu fortuito euaserit,⁊ dixit bal.i.l.
si eius rei.§.de preteritis.alias deniq3.ff.de vsufr.q̄ culpa leuissima
11 iomittēdo nō ē malū,q2 leuius est omittere q̄3 ꝯmittere,dicens† q̄
sindici ex leuissima culpa nō tenent̃ si nō denūciauerūt malū ꝺ3 Cy.
i.l.si qs nō dicā rape,ḋ epis.⁊ cle.q dt q̄ leuissima culpa non punit̃
crialiter,l3 sit spāle i custode carceꝝ ꝺm bal.i.d.§.deniq3 ḋ iure ḋo
ꝯstitutionum regni carcerarius tenet̃ ḋ negligētia ⁊ d3 stare ꝑ an-
nū i carcere bonis eius publicatis,⁊ si fraude dimiserit ipsos abire
tenet̃ pena capitali,vt i ꝯstōnibus regni custodes q̄ corrigit ius cōe
ꝑ qḋ negligētia tm̄ remouet̃ ab officio.l.carcerari.⁊.l.fi.ff.ḋ cu.re.
12 † tñ puto q̄ h̄ casu ꝓ leuissima culpa ñ puniret̃ capitalr̃ custos car
ceris s3 ꝓ lata ⁊ leui sic.d.l.milites.⁊.C.eo.l.pe.⁊ ꝑ aliq̄s i.l.i actiōi
bus.de in lit.iur.tñ putarē q̄ teneatur quo ad dānū ꝑꝑ h̄ resultans
creditorib⁹ vel carcerarijs faciētibus,q2 ꝓ leuissima culpa qs tenet̃
aqlia ad dānū.l.aql.q2 ñ tenet̃ punit̃ crialr̃ pena ordinaria ꝺm Cy.i
13 l.si qs nō dicā rape † q2 leuissima culpa res ē minima,⁊ q i minimo
excessit nō dr̃ excedere.l.quāuis.de ꝯdi.⁊ demō.⁊ facit.d.§.de ꝑte
ritis ꝺ3 bal.i ꝯsi.ccxxix.ici.ꝓsupposito statuto ⁊ l3 aliqñ officialis ex
sola negligētia i latā culpā cadētē officialis crialr̃ puniat̃.l.j.C.ḋ ꝑ-
na.carce.C.ad.l.iul.ḋ vi.l.fi.ꝺm Ang.i ꝯsi.cclxxxv.ici.viso thema
te.⁊ iō videretur dōni ad excusationē custodis si ipse de nocte dor-
miret i domo carceris vl' ḋ die ⁊ isurrexerit carcerati ꝯ ipsū ⁊ eū liga
uerūt,ita q̄ clamar̃ ñ potuit ⁊ fugē q2 excusabit̃.ar.l.i.§.fi.ff.ad sill.
vl' si ñ potuit resistē ipsis,q2 silr̃ nō tenebit̃.ar.l.itē q̄re.§.exercitu.ff.
loc.i ḋ.labeo aut resistere potuit,⁊ nō resistat ⁊ facit eo.ti.l.si fund⁹
.§.fi.⁊ i.l.dolo.ff.si mulier vē.no.vbi dixit gl.q̄ ē virilr̃ resistēdū q̄3
itellige si pt resistē violētie al's ñ tenet̃ ꝑ no.C.ḋposi.l.j.⁊ ḋ pig.ac.
l.q̄ fortuitis ꝓ soc.l.cū duob⁹.§.dāna.ff.lo.l.iter cās.§.nō oia.⁊ eo.
ti.l.si merces.§.vis nisi carcerari⁹ ex pcō se obligauerit ꝑ pcm̄ ad ca
su3 violētie.c.bonafides ḋposi.⁊.c.j.ꝯmo.ḋ ꝯhē.emp.l.fistulas.§.
frumēta.⁊.l.ꝯct⁹ ḋ re iud.ēt excusabit̃ si carcerati ipm vulnerassent
ne clamaret vl' ne resisteret vt q̄tidie euenit,q2 excusabit̃.d.l.j.§.fi.
ad sil.nisi fuerit vulnusculū ꝓcuratū a carcerario ad sui excusationē.
d.§.i ḋ.qd si vulnerati q̄ inocētie signa erūt ꝯnimo ēt si ex ꝯsuetudie
curie carcerarij hēbāt camerā vl' māsionē i palatio sepatā a carcē vl'
ḋ nocte dimissis carceratis bñ clausis accedebāt ad ꝓpas domos ⁊
nocte carcerati ruptis cathenis ⁊ ianuis euaserint nō tenebit̃ carce-
rarius,q2 l3 de nocte sit duplicāda custodia carceratoꝝ,vt in.l.j.C.
ḋ cu.reo.est verū nisi alr̃ curia obseruet q2 si custodia ꝺm ꝯsuetudi
nē publicā nō ḋlinqt qñ publica ꝯsuetudie ꝑmittit̃ aliqd.l.qd sit fu-
gitiuus.§.apud labeonē.ff.ḋ edi.edic.ꝺ3 bal.i.l.j.in ḋ.sed pone q̄
14 mulier.C.de edi.edic.† Nā custodia ē faciēda ꝺ3 morē ⁊ ꝯsuetudi
nē ciuitatis vel regionis,q2 qḋ ꝯsuetū tacite vr̃ iesse,⁊ q̄ sunt ex vsu
q̄tidiano hñr ꝓ expssis.l.fi.C.ḋ fideiu.ꝺ3 bal.i.l.error ḋ test.⁊ q̄ hr̃
15 i.l.si fūd⁹.ḋ eui.ide dixit bal.i auc.l3 cū tenor.C.ad.l.fal.† Nā id qḋ
ꝺm ꝯsuetudinē fit iure vr̃ fieri nā id qḋ ē ꝯsuetū fieri ē necessariū de
ex̄or.cri.l.saculla.⁊.l.q̄ si nolit.§.q assidua.ḋ edi.edic.⁊ i.l.j.⁊.iij.
ḋ edi.ꝑna.⁊ bal.i.l.j.ḋ fru.⁊ li.expē.nā officiales dñt obꝺuar̃ locoꝝ
ꝯsuetudies.l.obꝺuare.§.pe.ḋ of.ꝓcōsu.⁊ i gñali mādato fcō carce
rario veniūt ea q̄ sūt ḋ ꝯsuetudie.d.l.q̄ si nolit.§.q assidua bar.i.l.j.
.§.si fraudator.q̄ i frau.cre.q2 ea q̄ sūt ꝯsueta fieri vñr icē.d.l.fi.ḋ fi
deiu.⁊ bal.i.d.l.error de test.⁊ q̄ sūt ḋ ꝯsuetudie sꝑ isunt sic ea q̄ sūt
iuris.And.ḋ iser.i tit.que fuit prima cā in prin.q2 ꝯsuetudo pr̄isfa
milias ē attendēda.l.vel vniuersoꝝ.de pign.ac.bar.in.l.seio.§.me
dico.de annu.leg.⁊ iō dr̃ q̄ custodia est facienda ꝺm ꝯsuetudinem
dñij ꝺm Cy.⁊ post eū Bal.in.l.ij.C.ḋ epi.audi.⁊ idē Bald.in.l.si
negotia.ff.de neg.gest.in vtraq3 lectu.ꝺm Guil.ibi ⁊ in Spe.de lo-
ca.in.§.postq̄3 ḋ.qd si locaui boues.⁊ in.l.pignus.ḋ pig.ac.vbi dr̃
q̄ ñ ē i culpa q facit qḋ cōiter ꝯsuetū ē fieri,⁊ iō si sic carcerarij erāt
soliti facere de nocte accedere ad dormiēdū i domo ꝓpria h̄ faciēs
nō censebit̃ eē i culpa ꝺm Cy.ibi q dicit q̄ nō est in culpa q facit qḋ
alij faciūt ꝯnimo ēt si carcerarius nocte dormiebat i domo carceris
ad custodiā carceratoꝝ ⁊ somno grauatus carcerati euaserint nō te
nebit̃ si añ dormitionē diligentiā fecerit,q2 clausit ⁊ ligauit ⁊ nō fuit
in aliqua negligentia ꝑcedēti.ꝑ no.in.l.si seruus seruū.§.fornicari⁹
ad.l.aql.⁊ de dā.infec.l.fluminū.§.viriū vbi plene per Dy.⁊ doct.
nā ꝑcessit duplex diligētia,q2 ibi morā traxit ad dormiēdū ⁊ clausit
⁊ ligauit ⁊c.⁊ idē si muri ⁊ porte carceris,⁊ tectū erāt fragiles ⁊ erāt
debiles,vel carcer stabat i aliq̄ domūcula lignea vel i stabulo ex qb⁹
faciliter poterāt euadere,q2 nō iputabit̃ carcerario si ꝑinde aufuge
rit,s3 dño ciuitatis q d3 carceres publico sumptu reparare.l.ꝑtoria
.C.ḋ ope.pub.vbi gl.singlr̃ ḋ cōmētariense q ꝑꝑea qd expēdit qḋ
repetit ēt dēbit ꝯsiderari qualitas ⁊ quantitas carceratoꝝ ⁊ delicta
⁊ debita ꝓ quibus erāt carcerati,fuerint senes ⁊ debiles aut robusti
pauci vel multi soliti aufugere vel non ⁊ si ꝯmiserint grauissima de
licta vel minima fuerint carcerati ꝓ debitis magnis vel paruis fue
rit hoies possidētes vl' ñ possidētes fuerit tales q ḋisilr̃ ñ ḋbuerint
fugē vl' fugere,nā ex q̄litate ⁊ q̄3titate carceratoꝝ ⁊ nō ḋlictoꝝ erāt
custodiēdi.arg.l.si hoiem.ff.ḋposi.vbi tex.valde not.q̄ si deponat̃
homo criminosus ligatus apud aliquē q hēbat turim q dēbat ḋ ꝓ-
ximo torqueri q̄ is cui dat̃ d3 eū diligēter custodire vinctū ⁊ nō vti
misericordia al's tenet̃.⁊ facit tex.i.l.qḋ nerua.ff.deposi.i ḋbo non
ad cū modū quē hoiu3 nā desiderat.ꝯiuncta.l.j.in ḋbo si criminis
qualitas ēt cathenaꝝ acerbitatē postulauerit,⁊ ꝯiuncta.l.ad ꝯmēta
riēse3.⁊.l.fi.e.ti.ꝯiūctis no.i.l.si vt certo.§.custodiā.ff.ꝯmo.vbi ma
ior custodia d3 adhiberi iuueni q̄3 seni,nā custos carceris d3 referre
ꝑncipi carceratū senē,l.fi.de custo.reo.⁊ qḋ hr̃ i.l.ij.de epis.au.vbi
hr̃ q̄ hi q nō detinent̃ ꝓ graui delicto nō reqrunt tantā custodiā si-
cut illi q ꝓ graui vbi dixit Bal.q̄ ei q aufugisset al's de palatio d3
carcer grauari,⁊ qḋ hr̃ in.l.itē apud labeonē.§.qōnē.ḋ iniurijs vbi
si ꝯstat de delicto ꝯ reu3 carceret̃ acriter ⁊ alimēta denegant̃ ⁊ ꝯfi-
teat̃,⁊ in.l.si ꝯfessus.de cust.reo.⁊ qḋ hr̃ ꝑ Bal.in.l.eos.C.de ap-
16 po.in.§.j.† vbi dixit q̄ reus criminis capitalis si daret mille fideius
sores nō audit̃,sed d3 bene carceratus stare ⁊ qḋ hr̃ in.l.ij.de exhi.
re.per Bal.vbi dixit q̄ d3 tenere vincula ⁊ manicas ferreas dicēs
q̄ manice ferree excedūt formā custodie ⁊ sunt genus tormenti.per
l.j.⁊.ij.de cust.reo.qui ēt dixit similiter q̄ ligare carceratū nō per-
tinet ad simplicē custodiā sed ad penā,⁊ iō si pōt custodire optime
sine ligamine non d3 ligari ꝺm Bald.ibi,⁊ ad predicta facit qḋ hr̃
17 in.l.j.de cust.reo.† vbi hr̃ q̄ carcerati de die debēt stare in aliquo
conclaui,⁊ de nocte intra carceram ne luce vegetatiua priuati mace
rentur,d3 etia3 attendi in tali custodia aliud quia si carceratus erat
de ꝓximo liberandus,quia si non ita diligenter eū custodiuit,q2 ex-
cusabit̃ si aufugit.per gl.sing.in.l si pecunia3.§.si seruus.ḋ ꝯdi.ob
causam,sicut etiā excusabitur qui nō custodiuit bñ senē sicut iuuene3
seu eū q traditus ē ligatus.l.si vt certo.rerū amo.ꝺm Lud.in.d.§.si
ꝺuus.vbi Bar.ēt ⁊ idē t3 Ang.in.l.lege cor.ad sil.vbi dixit q̄ is q
semel aufugit l3 alias nō eēt diligēter custodiēdus erit ꝑꝑea carce-
rādus dicēs ita limitari.d.§.si ꝺuus.erit ēt carcerari⁹ excusat⁹ a vio
lentia,nā si venerint ꝯsanguinei,⁊ ꝑ vi3 ⁊ violentiā carceres effrege
rint,vt sepe visu3 est si resistere nō potuit ꝑ ea q̄ hñr in.l.sed si dño
ff.loca.⁊ in.l.hoc ita.§.custodiā.ff.de pericu.⁊ ꝯmo.rei ven.in ver
bo vt fatale dānū ⁊ vis maior sit excusata.⁊.ff.ꝯmo.l.in rebus i ꝑn.
qñ nō potuit ꝓuidē de admi.rerū ad ciui.ꝑtinen.l.ij.§.si eo tpe.C.ḋ

pig. ac. l. q̄ fortuitis, q2 nulla custodia fieri pt ne dāñū iniuria det̄. ff. cmo. l. ad eos. ff. loca. l. sz si dāno, nisi culpa pcesserit casuz violētie, vt q2 sciuit τ potuit puidere. ar. ff. loc. l. si merces. §. culpe. τ ff. cmo. l. si vt certo. §. j. vel si culpa illa fuit pordinata ad casuz ar. ad. l. rho. d iac. l. fi. τ sp psumit̄ i eo culpa nisi pbet̄ ɔriū. l. fi. d cust. reo. cū ibi
18 no. ff. de edē. l. si qs ex argē. §. fi. τ. s. est tactū † tñ an excusabit̄ carcerarius si filius vel vxor carcerati inductus vel iducta veste muliebri itrauerit carceres in qbus erat maritus aut pr̄ iuste carceratus vt darent alimēta τ iduit vestes mulieris carcerato q exiuit carceres i forma mulieris, τ decepit carcerariū an sit excusat᷑. Flo. disputauit hāc q. late τ icipit ingsiuit d q̄ ipse mētionē facit i. l. liber hō. ff. ad. l. aql. q̄ est satis lōga dispu. τ sic qs vellet, hūc casuz examinare hēret tria vider̄. Prio an fili᷑, vl' vxor q discarcerauerūt p fallaciā teneat̄ crie maiesta. vl' effracti carceris. Scdo an excarceratus taliter possit in abñtia sua cdēnari ad bonoꝝ publicationē. Tertio an teneat̄ custos carceris q ñ adhibuit dbitā diligētiā τ calliditatē illoꝝ τ sui icuria τ negligētia pmisit se dcipi a filio vl' muliere, τ q2 lōgus eēt tractatus, vid ibi Flo. τ p carcerario iudicio meo fac tex. i. l. milites. ff. d cust. reo. i vbo p vinū aut dsidiā. τ i v. si vo fortuito id admiserit, i q̄ erit cogitādū, eēt ēt csiderādū si carcerati miraculose euaserit d carcere put pluries visuz ē, an sit aliqd statuendū ɔ carcerarium, τ dico qd non, quia que spiritu dei aguntur non sunt sub lege ciuili.

SVMMARIVM

1 Carceratos quis alimentare teneatur. τ nu. 2.
3 Carceratos alere piū est.
4 Equo sequestrato impensas quis teneatur impendere.

1 An carcerari᷑ † teneat̄ alimentare carceratos ne sibi pinde pp alimēta denegata moriant̄ ipse teneat̄? Dic q ꝙ̄uis carceratio in qua qs famē vel frigus patit̄
2 cēseat̄ tortura, vt dixit Bar. i. l. j. §. diuus ad sil. † tñ carceratus dz sibijsi administrare expēsas ad. l. aquil. l. quēadmodum. §. magistratus. extra de reg. l. ne religiosi i fi. in auc. vt cū d appel. cogno. §. si vnū. de incest. nup. §. si vero in qbus pbat̄ q suis sumptibus dz se alere carceratus, τ si nō hz facultates, τ cā sit ciuilis dz habere sumptū p carcerari faciētes, p gl. no. i. l. fi. d ero. mili. anno. hz Ang. i. l. minime. C. d app. τ si sibi denegent̄ alimenta aut electus p carcerari faciētē pōt actiōe iniuriarū ɔ denegantē. l. si victū aut stratū. C. de re ind. τ ēt tenet̄ penali iudicio, vt ibi τ allegat̄ qdā gl. in. l. cū que temere d ind. q̄ parū facit, q2 isti carcerati ēt si sint dānati retinēt q̄ sunt iuris naturalis. l. si in metallū. de his q̄ p nō scriptis fm Bar. τ doc. i. d. l. si victū. vbi Bar. dt q hoc hz locū i cdēnato vel carcerato pro cā ciuili q detinet̄ in carcere p. l. j. qui bo. ce. pos. τ in criali pecuniaria. τ vide Bart. in. l. necare. de lib. agn. τ ista alimētatio qñ ē paup dz fieri ex alimonijs pauperū q spectat ad curiā epi ar. l. ij. de epi. audi. τ melius in. l. iudices. eo. ti. τ. xvij. q. vl. c. diffiniuit. τ i. c. felicis. vbi hēs q hi q cfugiūt ad ecclesias p dlictis dēnt ali a. c. τ in. c. vxor. eadē. q. iiij. fm Bal. l. satis. d i ius voc. τ i. l. pserti. i fi. d his q ad ec. τ i regno ē expediū in csti. regni humanitatis, vbi dr̄ q qñ eēt paup dz alimentari expēsis curie τ vid ex d elec. c. vt pñtis τ vid d penis. l. oēs vbi d humanitate carcerarij. τ i. l. carceri d cust. re.
3 † Nā piū ē carceratos alere tex. cū gl. i. d. l. iudices. vbi dr̄ q sunt pauperes qbus cpetit ēt restitutio ad pbādū fm And. d iser. i csti. i pecuniarijs τ ñ solū alimēta carcerati paupis spectat carcerari faciēti, verūetiā custodia eoꝝ qñ eēt necessaria τ fieret ad petitionē accusatoris. ar. l. cū spc. d ero. mil. anno. ad exēplū testi. l. qm̄ liberi ad tre. l. sciēdū. ad exhi. sz si hēditas. §. j. τ h donec i fi. appeat an capt᷑ sit nocēs i crie, τ si ille q fecit custodire ñ sit sufficiēs dz d publico satisfieri. ff. ad sill. l. lege cū ibi no. τ d bo. dāna. l. diuus. d dcu. l. circēsiū. Si āt ipa custodia fieret i fauorē psone custo. vt qñ p sua salute tradit̄ custodiētib᷑ vl' p suis agēdis vellet star̄ i palatio tūc ipe dz soluē ar. ff. fini. regū. l. iiij. §. τ d reb᷑ cre. l. gñal'r. §. is d pñtib᷑ τ. l. pe. d sta. τ imagi. † sicut ēt dici posset d equo seqstrato q dz ipēsas i
4 pēder̄ is q fac̄ seqstrari. ar. l. si in asia. §. j. ff. dposi. τ extat cstō r̄gni q litigātes paupes dēnt hēre expēsas d publico, vt in csti. q̄ icipit l. pñti. q̄ ē i ti. de dādis aduocatis pupillis. τ vid q hēs. j. i vbo expēsc. vbi qñ diues litigat cū potētiore, τ volo q bñ notes tex. i. d. l. ij. C. d epi. au. q ē singlaris iudicio meo q mulcte frustratorie appellātis dēnt paupib᷑ erogari, τ iō Neapo. sepe mittūt̄ hospitali annuntiate.

SVMMARIVM

1 Carcer ordinatur non ad penam sed ad custodiam
2 Carcerarius pt excarcerare sine mādato iudicis, qñ facta fuit generalis remissio criminum per principem.
3 Custos castri an teneatur sicut commentariensis.
4 Commentariensis si cmiserit carceres alicui qui tunc sufficiens reputabat̄ sed postea mutauit mores nunqnid cmētariēsis tenebitur de carcerato qui negligentia talis famuli aufugit.

1 Dicet dicat̄ q carcerarius nō possit carceratū liberare de carceribus sine suo piculo absq3 lnia magistratus. l. ne qs τ. l. milites. §. sabino de custo. reo. vel eius q carcerari facit, q2 dpositū ē restituēdū dponēti nō alteri. ff. deposi. l. bonefides circa mediū, τ carcerari᷑ loco dpositarij. arg. l. j. i pn. τ. l. lucius. ff. dposi tñ qñ nō repit̄ q eū carcerari, vel recōmēdari fecerit i carcerē dñt fieri bannimēta si qs habuerit cāz q̄re nō dz relaxri cparcat τc. τ si nō reperiat̄ aliqs q fecerit illū detineri ē relaxādus, vt voluit Bar. in. l. si qs vxori. §. fugitiuū. ff. de furtis. τ Ang. i. l. fi. de exhi. rei. τ bal. de cd. isti. l. si qs. §. fi. dixit q fiēt ita bānimēta qñ carcerari faciēs nescit̄ vl' nō repit̄, nā d iure phibet̄ aliquē diu in carceribus macerari. l. j. τ. l. de his. C. de cust.
1 reo. † q2 nō ad penā sed ad custodiā eē dz carcer. ff. de pen. l. aut dānum. §. solēt, τ vbi est, carceratus ex causa ciuili satisfacto debito dz relaxari. ff. de in ius voc. l. ea que τ sic si nullus comparcat bannimentis factis qui cām allegarit sine piculo relaxat̄. C. de remi. pigno. l. si eo tpe. §. si cui plus ꝗ. l. fal. l. j. §. cū dr̄ q̄ pclamata ēt clericos includunt, q2 est citatio cditionalis vt no. Bal. C. de testa. l. testa. ɔiūctis no. in. l. ea quidē. C. si manci. ita fuerit alie. τ iō carcerarius qui relaxauit carceratū ad mādatū iudicis erit securus p predicta τ p no. in l. fi. §. finaūt d bo. aut. τ. ff. de min. τ. l. ait ptor. §. pmittit̄. q̄ i fran. cre. l. q āt. §. apud labeonē. d le. iij. l. paulo calima. §. fi. τ q dpositarius q restituit mādato iudicis ē liberat᷑ p. d. l. bona fides, τ p no. i. l. nā τ si fur. ff. si cer. pe. i gl. nec tūc erit regrēda a carcerario cā q̄re dtinetur q2 sufficit mādatū iudicis arg. l. ob es. de ac. τ oblig. τ ita csuluit Pau. de ca. i csi. xlij. ici. i casu excidij laici, tñ eo casu tenebit̄ iudex carcerari faciēs fm Bart. in. d. l. si qs vxori. §. si q fugitiui. de fur.
2 τ facit tex. in. l. ne qs de cust. reo. † posset deniq3 carcerarius excarcerare sine mādato iudicis vbi eēt facta gñalis remissio crimīnuz p principē no. in. l. j. domitianus ad turpil. τ in. l. luci᷑ eo. ti. p bar. τ i. l. ij. d cust. reo. dicēs q nō extēdit̄ ad carceratos d crie falsi. τ tenuit An. i csi. ccliiij. ici. q csultatio mlīū gñalis vbi dixit q capl̄a pacis remittētia cria extēdūt ad carceratos p tali cā, q2 al's nō hēret effectū pl᷑ dico q si qs sit accusatus de crie τ carcerat᷑. τ dinde cstet eū nō delīqsse qd dz relaxari, τ idē in carcerato p debito si cstet eū non teneri. l. nulla. d exhi. re. vbi bal. τ no. Ja. but. i. l. sz si hi. de i ius vo. τ p Bar. no. i. l. si qs vult d qd. Jō si aufugiat carcerarius vl' iudex nō tenebit̄ τ tūc tenet̄ carcerarius ad dbita carcerati fugiētis qñ vere dbitor erat Guil. i. l. quotiēs d exa. trib. cmissione ex illa. l. τ bal. i. l. ad cmētariēsez C. eo. τ i. l. pen. τ fi. ff. eo. τ in. l. ad cmentariensez
3 dixit † q tenet̄ de culpa custos castri, q2 pmittit custodiā sicut cmētariensis. τ Oldr. in csi. xxxxiiij. incip. qdā dixit q castellano q cōmisit alteri custodiā castri q castrū pdidit nec etiā tenebit̄ custos carceris d facto csocij fugiētis cū carcerato, vl' ipsiz carcerātis tex. sing. i. l. fi. ff. de cust. reo. q2 iuste erat cū socio csisus q extēdūt ibi do. ad castellanū q fuit pditus a socijs, q nō teneat̄ de facto socioꝝ, qd pro verū qñ dñs carceris vl' castri ipse apposuit sociū vl' satellites aut socios q pdiderūt castrū secus si castellan᷑ ipse apposuit substituū castellanū vel socios aut satellites q eū pdiderūt q ipse tenebit̄ qui malos apposuit custodes. ar. l. q tñ ñ idoneū. ff. cmo. τ. ff. nau. cau. l. j. §. si qs igit̄. τ isti. de ob. q̄ ex q̄. deli. §. pe. si vo illos apposuit supe
4 rior nō tenet̄ custos fm Bar. in. l. ad cmentariensez. † tñ si cmētariēsis cmisisset carceres alicui q tpe custodie diligēs τ sufficiēs ꝑputabat̄ q postea mutauit mores nō vr̄ teneri ar. eoꝝ q̄ dñr d magistratibus q dāt tutores. ff. d magi. cue. l. j. §. si magistratus, τ d neg. ge. l. litis. §. si pecuniā d admi. re. ad ciui. pti. l. iij. §. si eo tpe. ff. cmo. l. argētū. τ h tz Old. i csi. xcij. inci. Rex hēbebat castrū tñ an teneat̄ illū pñtare dño vid in. l. ex diui. C. loca. d quo hēs i vbo familiaris. i. correctores ciuitatū vbi d exhibitiōe famuloꝝ. Si tñ carcerat᷑ ipetrauerat lr̄as cessiōis bonoꝝ a pncipe cū mādato q cedēdo bonis liberaret̄ τ carcerari᷑ liberasset illū vl' aufugerit añꝗ iudex dcerneret ad mittēdū ad cessionē bonoꝝ, vel nō admittēdū tenebit̄ tūc carcerari᷑ p iura iā dcā, an tñ teneat̄ ad totū dbitū vl' ad iteresse. Dico qd si notoriū erat debitorē nō eē solnēdo pp qd dēat admitti ad cessionē bonoꝝ q tenebit̄ ad iteresse tm̄ ar. l. fi. ff. d custo. reo. vbi dr̄ qd custos serui si aufugere pmittat teneat̄ ad ptiū serui. τ melius i. l. si eū i pn. ff. si quis cau. in tex. τ gl. vbi dr̄ q datur actio ad interesse si qs pmittat sistere eū q erat tpe liberatus in. l. fi. in prīn. de eo p quē factū est, τ facit qd dr̄ in. l. si pecuniam. §. sed acceperit de cōdi. ob cau. τ habes plene. s. i ca. an ptās q aliquē tenebat arrestatū. Quibus add qd carceratus auctoritate iudicis non pōt relaxari sine eius licentia, ēt de lnia creditoris fm Bar. in. l. qui neq3. ff. d ius vo. quē ibi Bal.

sequitur per not.in.l.ij.de of.procu ces.q est verũ ẜm Lud.ibi nisi
fuerit captus in fauorẽ alicuius,qꝛ põt illis volẽte sine mãdato iudi-
cis liberari.l.in seruitute.§.si petierit.ꝺ bo.lib.nisi esset carceratus
in fauorẽ fisci,qꝛ tunc requirit ꝯsensus partis,ꝛ iudicis per regulaꝫ.
l.fi.ff.de pac.ꝛ.l.si post mortẽ.in fi.ff.de ꝯtab.ꝛ.l.stichuꝫ.§.fi.de no
ua.ꝛ hoc casu probabit mandatum iudicis de carcerendo.

SVMMARIVM

1 Contumacia vnius non est probatio contra alium.
2 Dolum vel culpam allegans debet illam probare.
3 Aufugere non dicitur qui latitat ne carceretur.

q Qualiter Aũt probat ꝯ cõmentariensem qñ au
fugit carceratus an sufficiat sola fuga
carcerati aufugientis.dic q non,qꝛ fuga ꝛ contumacia
vnius non nocet alteri nisi ipse esset in dolo ꝛ lata culpa
per.l.quotiens.de exac.trib.ꝛ qꝺ Cy.not.in.l.j.qñ ex fac.tuto.vbi
1 Bar.† q ꝯtumacia vnius non est ꝓbatio ꝯ alium ẜm Bal in ꝯsil.
suo incip.pũctus ꝛ articulus qõnis,dicens q tũc talis fuga nõ extẽ
dit ad aliũ in quo per culpã non reqrit.l.eius q.de iu.fis.ꝛ.l.q repu
diãtis.de inof.testa.ꝛ Bal.in.l.ad cõmentariensem. Tñ dubito in
hoc,qꝛ in dubio est presumptio ꝯ custodem.per.l.pen.de cust.re.ꝛ
in.d.l.ad cõmentariensem.vbi Bal.ergo ipse debit probare q au-
2 fugerit carceratus sine dolo,ꝛ culpa eius,†qꝛ q dolum vel culpã al-
legat is ꝓbare dꝫ.l.qõne.q dolo.de ꝓba.cũ ibi not.tñ talis fuga ꝓ-
babit ꝯ fugientẽ,qꝛ habebit pro ꝯfesso.l.eos.de cust.re.qꝺ est verꝝ
qñ erat carceratus pro spãli inqsitione, secus si pro gñali ẜm Bal.
in ꝯsi.punctus ꝛ articulus qõnis dicẽs q qñ pro spãli inqsitione ad
hoc vt habeat pro ꝯfesso reqrit q fugerit cum captura,ꝛ ꝯspiratiõe
per.d.l.eos.alias si sine non hr pro ꝯfesso, sed alr q morte iudicis
punit ẜm Guil.in.l.succurrit.q.ex cau.ma.vbi Bal.ꝛ in.l.admonẽ
3 di.de iureiur.ꝛ adde Bal.in.l.j.in.iij.col.C.de edi.act.q dicit † q
q latitat ne carceret nõ dr aufugere,vbi dixit not.q qñ sunt duo car
ceres,vnus masculoꝝ,alter feminaꝝ sub vna custodia ꝛ clausura,q
si qdã mulier aufugit de carcere mulieꝝ,ꝛ iuit ad carceres viroꝝ,q
dr exiuisse de carcere,qꝛ erãt distincte habitationes p domos lꝫ sub
vna claui cõmunitionẽ hñtes inducunt diuersitatẽ domoꝝ, secus si
erãt disticte solũ p cellas vel cameras.l.qd sit fugitiuus.§.apud cel
sum.ꝺ edi.edic.dicẽs q erit excusata si fugerit cã libidinis fugiẽdi.
p.d.l.§.cassius.ꝛ ver.ideqꝫ.ꝛ.l.isti qdã.q met.ca.ꝛ.l.igit.de li.ca.
ꝛ idẽ si cõmentariensis pmisit eã abire cã accedẽdi ad ecclesiã cum
ꝓposito reuertẽdi q nõ dꝫ custos facere,qꝛ officiũ eius est tenere in
clusos nisi hoc faciat ex ꝯsuetudine publica , qꝛ non est delictum qꝺ
publica ꝯsuetudine pmittit.ea.l.§.apud labeonẽ.ẜm Bal.in.d.l.j.
de edi.act.que sunt not.ꝛ aliqñ occurrẽtia in carceribus magne cu-
rie vbi sunt distincti carceres carceratoꝝ pro causis ciuilibus,ꝛ pro
crialibus sub vna clausura,ꝛ aliqñ accidit q illi de vna clausura va-
dũt ad aliã,ꝛ accidit q illi q detinebant in clausura crialiuꝫ accesse-
runt ad clausurã ciuiliũ carce.q erat minus tuta,ꝛ minus fortis,ꝛ no
cte fregerũt carceres ciuiliũ,ꝛ oẽs aufugerũt,nã fuit inculpatus car
cerarius q pmisit illos criales accedere ad ciuiles carceres, ad que
facit qꝺ dixit Guil.in.l.succurrit.q.ex cau.ma.q si carceratus vide
rit ostiũ carceris aptum ꝛ exiuerit q nõ tenebit pena effracti carce-
ris.ꝛ Ang.hoc ẽt refert in.l.veꝝ.de fur.ꝛ i.l.j.de effra.ꝛ q Bar.
no.in.l.si qs.de cust.re.plus ẽt dixit Ang.in.l.eos.ff.de cust.re.dũ
alle.l.solet.q si aliqs ꝯdẽnat q dẽat stare certo tpe in carcere,ꝛ au
fugiat a dictis carceribus non tenet ad penã qꝛ non potuit condem-
nari ad illam penam.ꝛ facit.l.vis eius.C.de proba.vbi habetur q il
licite carceratus potest iuste aufugere.

SVMMARIVM

1 Bonus esse qlibet.presumitur in dubio.
2 Carceratio est de actis,seu de processu cause.
3 Notario magis creditur in dubio q̃ꝫ alteri viro idoneo.

p Pone quod Carceratus aufugit cum nota-
rio ptãtis q in officijs reputa-
tus fuerat,ꝛ reputabat hõ fidelis an teneat ptãs . Ur
q non,qꝛ pp eius bonã famã potuit ꝛ debuit ptãs pre-
sumere fore bonũ ꝛ legalẽ.arg.ff.de re mil.non ois.§.a barbaris.ex-
1 tra de p̃sum.c.ex studijs.ꝛ.c.seq.†ꝛ qꝛ in dubio qlꝫ p̃sumit bonus.l.
omo.C.de inof.test.Cy.in rub.q semel.ꝛ ppea non vr fuisse in cul
pa,qꝛ qlꝫ diligẽs ptãs hoc fecisset p not.in.l.q nerua.depo.rõ aũt
quare officialis tenet pro suo famuliari,qꝛ non dꝫ vti opa maloꝝ viro
rum quoꝝ opis vtens censet in culpa, ꝛ iõ tenet ex quasi maleficio
glo.ff.de of.ꝓcon.l.obseruare.§.ꝓficisci.ꝛ insti.de ob.ex qua.male
ficio.§.pen.ꝛ.l.j.§.;.ff.fur.aduer.hic aũt ptãs ab oi culpa vr excusa
tus pp bona opa dicti notarij,ꝛ vt dixit Bal.in.l.si crea.i fi.de pig.
act.ois culpa vr cessare qñ aliqd fit ab eo de quo verisilr erat ꝯfidẽ-
dũ.ar.ẽt not.in.l.si p̃ponus.ff.de ꝯfir.tut.ꝛ facit in arg.l.fi.§.inter-
dũ.de cust.re.vbi si vnus ex custodibus carceris aufugiat cũ carce-
rato,alter est excusatus q remanet,vbi Ang.dicit p illum de castel-
lano a socijs ꝓdito q excusat,ꝯfirmationẽ adduco,qꝛ notarius acto
ris curie est custos,ꝛ ꝯseruatoꝛ actoꝝ,vt in.l.his apud quẽ.de edẽ.
2 ꝛ in.l.acta.de re iud.cũ ibi not.p doc.ꝛ in.c.qm̃ ꝯ.de ꝓba.† Et car
ceratio est de actis,seu de ꝓcessu cause.ꝛ not.in.l.eos.de app.in qõ
ne an carceratus applõne pẽdente dꝫ stare detẽtus penes iudiceꝫ a
quo vel penes iudicẽ ad quẽ fuit ꝓcessum aduocauit,ꝛ dixit Ang.in
d.l.fi.§.interdũ.q nemo est q possit se a ꝓditione p̃cauere,nisi sit hõ
diuinus,ꝛ iõ ignoscẽdũ sit ei q passus est ꝓditionẽ,p tex.in.l.si f.de-
iussoꝛ.§.in oibus.ff.mãd.ꝛ facit qꝺ voluit Bar.in.l.si qs ex argẽt.§.
an vero.ff.ꝺ edẽ.vbi dicit q dr casus fortuitus qñ fit a famulo fugiẽ
te,de quo casu fortuito officialis non tenet.ff.de cust.re.l.milites.§.
si vero fortuito.pro quo facit qꝛ lꝫ magr̃atus teneat de culpa.l.non si
mulier.ff.de magi.ꝯue.non tñ tenet de casu fortuito.d.§.si vero for
tuito,ꝛ in casu ꝓposito.vr casus fortuitus potius q̃ꝫ culpa pp p̃cedẽ
tẽ fidelitatẽ illius notarij,vt.s̃.est dictũ,ꝛ qꝛ notarij solẽt eẽ fidelissi-
3 mi,ꝛ gerũt vicẽ duoꝝ testiũ.l.si qs ꝺcurio.C.de fal.† ꝛ in dubio ma
gis credit vni notario q̃ꝫ alteri viro idoneo.gl.in auc.ꝺ he.ꝛ fal.§.si
vo.in fi.quã Bal.alle.i auc.sꝫ cũ tenoꝛ.C.ad.l.fal.ꝛ sic vr cãus for
tuitus,vt dicit Bal.in.l.q fortuitis.de pig ac.dũ loquit de casu for
tuito,vbi alle.bona iura p̃sertim si tenebat dictũ carceratũ in loco so
lito carceris,qꝛ nõ posset sibi ad culpa iputari,vt not.Bal.in.d.l.si
creatoꝛ.in fi.de pig.ac.C.ꝛ facit.l.pignus.e.ti.ꝛ plus dixit Bal.ibi
qꝺ in dubio nõ apparentis an sit culpa,vel casus non põt fieri snia ꝯ
reũ,p̃sertim si erat iniuste carceratus qui licite poterat fugere.l.vis
eius.C.de ꝓba.vel si erat in actu liberationis in quo minoꝛ custodia
requirebatur,vt not.Bar.post glos.in.l.si pecuniam.§.sed si acce-
pit.de condi.ob cau.ff.ꝛ de hoc vltimo.s̃.latius diximus.

SVMMARIVM

1 Potestas an debeat tractari tanq̃ꝫ ciuis,ꝛ nu. 3.
2 Potestas pro delicto commisso in officio debet puniri pena ciuiũ,
vbi alia pena esset in forensi.

1 c Ciuilitas officialis.† An ptãs ꝛ sui dẽant tra
ctari tãqꝫ ciues in statutis ꝛ alijs.dic
q sic,qꝛ qlꝫ ptãs ꝛ rectoꝛ cũ sua familia est veluti ciuis
durãte officio,ꝛ in sindicatu,qꝛ ciues appellant munici
pes,ꝛ ꝯ.l.j.ad muni.ptãs appellat magr̃atus municipalis. ar.l.ma
gr̃atib⁹.ad mu.ꝛ.l.lucius.ꝛ.l.filius.§.senatores.ꝛ.l.muni.§.index.
ꝛ.C.de inco.l.ciues.ꝛ.l.fi.in gl.q de Rufino.Frã.accur.iñ deposi
to officio desinit illa ciuilitas.ar.no.i.l.barbarius.Phil.ẜm And.
in ꝯsi.lxiij.vbi dt in p̃lato q rõne p̃lature est ciuis q ꝺposita p̃alatu
ra desinit ciuillitas eius.ꝛ vide in.c.an officialis durãte offõ, ꝛ in vr
2 bo gabella.j. ¶ † Ptãs ꝓ delicto cõmisso in officio dꝫ puniri pena
ciuiũ,vbi alia pena eẽt in forẽsi,qꝛ est caput ciuiũ,ꝛ iõ dꝫ eodẽ priui-
legio gaudere quo sui ciues gaudent.ar.l.quo ad statum.de tes.mi-
li.ꝛ qꝛ est ciuis donec est in officio.gl.i.l.fi.C.de inco.idẽ in eius fa-
miliaribus,qꝛ eius priuilegio gaudẽt.l.j.de epi.ꝛ cle.de iudi.l.non
als.§.ij.Bal.in.d.§.ꝓficisci.bart.in.l.filij.§.fi.ad muni.ꝛ in.d.l.ci
ues.ꝛ q̃ꝫqꝫ officialis hẽat ꝓ ciue,ꝛ foꝝ sortiat vbi offm̃ exercuit nõ
ꝯuenit ibi,nisi pro his q ibi gessit rõne officij,nõ in alijs ẜm Bar.in
trac.repꝛesalia.in.ij.q.princip.ꝛ in tantum est ciuis q offendens of
ficialem punit pena parricidij.d.l.fi. vbi Bal.ꝛ vide Cy.in.l.si cõ
uicij.C.de iniur.ꝛ vide.s̃.in tit.de offi.sindica.in.c.fi.

SVMMARIVM

1 Statutũ ciuitatis loquẽs de ciue hꝫ locum in ptãte,ꝛ officialibus.
2 Prepositus regimini alicuius ecclesie efficit q̃ꝫdiu durat i illo offi.
3 Reges habent ius patronatus in episcopatu sue ciuitatis.
4 Ciuis non potest esse officialis,vel assessoꝛ in sua ciuitate.

1 s Statutũ †Ciuitatis loquẽs de ciue hꝫ locũ in
officialibus,qꝛ ipsi cũ tota familia du
rãte officio sunt ciues ciuitatis ẽt durãte sindicatu,qꝛ ci
ues appellant municipes,ꝛ eꝯ ẜm Frã.accur.per.l.j.
ff.ad muni.qꝛ ptãs appellat magr̃atus munic.l.magr̃atus.ff.ad mu

nsci.l lucius.ꝛ.l.filij.§.senatores ꝛ municipes.ꝛ glo.in.l.ciues.C.ď
inco.li.xj.vbi de Rufino ptãte Bononie, ꝑ quã gl.dixit Bar.in.l.
j.ff.ad muni.qđ miles positus in aliquo loco ad exercẽdũ militiã effi
1 cit̃ ciuis illius loci.alle.l.municipes.§.fi.co.tit.inferẽs ꝑpea † ꝙ ꝓ-
positus rgimini alicuius ecclesie, ꝛ sic illi militie ẽt efficit̃ ciuis ciui-
tatis vsqꝫ quo durat in illo officio sine exercitio, ꝛ dixit Bal.in.§.ꝓ
ficisci.ꝙ officialis est caput ciuiũ, ꝛ venit puniẽdus pena ciuiũ, ꝛ dꝫ
ꝑpea gaudere ꝓuilegijs qbus ciues gaudẽt.ar.de re mil.l.ꝙ ꝯstitu-
tũ.ꝛ ꝑ.l.ciues.s̃.alle.dicẽs idẽ esse in suis familiaribꝰ.ar.l.j.de epi.
ꝛ cle.q̃ no.qꝛ al's allegaui in q̃õne ciuitatis q̃ hẽbat ex antiq̃ ꝯsuetu-
dine, vel ꝓuilegio qđ nõ tenet̃ soluere ius herbagij in territorio alte-
rius ciuita.ꝙ hac imunitate ẽt gaudere dꝫ officialis, aut dñs, aut ba
ro ciuitatis illius, qꝛ ipse baro, vel dñs ciuitatis, vel terre est ciuis, ꝛ
est vtilis dñs territorij sue ciuitatis ꝛ terre, vt i ꝯsti.reg.ꝯsti.ꝛ in cõ-
sti.ꝯsuetudinẽ.ꝛ in fi.ad ipm spectat ius herbagij i terra sua, ꝛ in fi.
ꝯuicini corrodũt territoria sua de suo corrodũt, q̃ ipse p̃t, ꝛ dꝫ corro
dere ꝯuicinos.ar.c.regni.põdus equũ.ꝛ qꝛ caput est ciuiũ, ꝑ q̃ fac.
gl.in.c.oẽs ꝓncipes.de ma.ꝛ obe.vbi dr̃ ꝙ magr̃atus, ꝛ reges dñr
hr̃e tot domicilia quot terras hñt ad eoꝝ mãsiões paratas, lꝫ hẽant
vnũ domiciliũ ꝓncipalius, qđ refert ꝛ seqt̃ Bar.i.l.assumpto.in fi.
ff.ad muni.ꝛ vide Bal.in.l.si qs ad declinãdã.de epis.ꝛ cle.vbi po
suit in q̃ loco soluãt decimas, ꝛ iura parrochialia allegãdo Inn.in.c.
ij.de sepul.ꝛ vide in cle.pastoralis.de re iud.ꝛ cano.in.c.ex pte.de
3 fo.cõp.dixit Bal.singlr̃ in.c.q̃sto.de iud. † ꝙ reges hñt ius pꝛona
tus in epatu sue ciuitatis.alle.Archi.xliij.di.dicẽs notabilr̃ ꝑ duci
bus Alamanie, ꝛ vide.s̃.in.c.officiali.ꝛ iudicibus in ti.de sindicato.
4 ¶ † Ciuis vnius ꝓuincie, vel ciuitatis non p̃t in eadẽ esse officialis
vel assessor rõne suspitionis.ff.q.ex cau.ma.l.hi q.ꝛ.l.si cui.ꝛ in iuri
bus ibi alle.in gl.in ꝯsti.regni iustitiarij ꝑ ꝓuincias, vbi de oibus of
ficialibus q ciues esse nõ p̃nt in ꝓuincijs eoꝝ, ꝛ in ꝯsti.vt pticipatio
ꝑ And.de iser.ꝛ in.c.regni.Itẽ statuimus, nec ibi mr̃imonia ꝯhere
ipsi vel eoꝝ filij, sicut ẽt est de iure cõi, vt in.l.j.C.si rec.ꝓuin.ꝛ in ti.
si qua ꝑdi.pãte.ꝛ vide.s̃.in ꝟbo assessor. ¶ Si statutum ciuitatis i-
ponat penã ciui non expediẽti cãm coraꝫ se ductã intra certũ tp̃s hꝫ
locuꝫ in forensi electo ad officium in hac ciuitate, qꝛ efficitur ciuis, ꝛ
subditus ciuitatis.glo.in.l.ciues.de inco.lib.x.vbi Bar.in.l.j.ꝛ in
l.municipes.in fi.ff.ad municip.igitur eius negligentia potest puni
ri ibi.ꝛ sic de delicto consumato ratione negligentie tenebitur ad pe
nam per no.per Io.and.in.c.perpetue.de elec.in.vj.ꝛ in rub.in pe
nis, ꝺm Ludo.ccccxv.

SVMMARIVM

1 Potestas seu alius officialis potest pronunciare tam in ciuilibꝫ q̃ in
criminali cum consilio suorum iudicum.
2 Potestas si dicat in sententia se pronũciasse de consilio assessoris,
presumitur de consilio, ꝛ consensu assessoris pronunciasse.
3 Ptãs si tulerit sniam iniquam de ꝯsilio vicarij punit̃ vicarius.

1 C onsilium, † Ptãs, seu alius officialis dꝫ ꝓ
nũciare tã i ciuili q̃ i criali cũ de-
liberatione suoꝝ iudicũ.l.humanũ.C.ď legi.ꝛ.l.pen.C.
de sa.san.vbi Bal.ꝑ q̃ facit.l.dubiũ.C.de diuor.Bal.
in.l.j.C.q accus.non pos.non tñ dꝫ ptãs aliquẽ ex suis iudicibus ad
ꝯsentiẽdũ cogere minis, vel alio mõ si vellet aliquẽ punire, vel absol
uere ꝯ ius, qꝛ ex hoc i sindicatu tenebit̃ ꝑ id qđ Bar.đt in.l.j.in ꝓn.
ff.ď sicca.ẽt maximi magr̃atus q cogerẽt officiales suos q facerẽt in
iustitiã, tenerent̃ deposito officio de vi pub.l.lege.ff.ď vi pub.ꝛ in.l.
dolo.eo.tit.ꝛ ibi Bar.ꝛ iõ tũc iudices, ꝛ assessores debẽt in actu ꝓ
testari qđ non ꝯsentiũt.l.qm̃ iudices.C.de app.qbus adde not.per
Bar.in trac.repꝛesa.dicẽtẽ si officialis tenet̃ de iniustitia sui ꝓsidis
vel supioris qđ si ipsi officiales induxerũt ꝓsidẽ ad iniustitiaꝫ tenent̃
l.ꝑ hãc.de aduo.di.ꝛ.C.de excu.mu.l.pen.in fi.lib.x.Illi aũt asses-
sores, ꝛ officiales q sunt abñtes vel ignorãtes non tenent̃.l.j.in fi.de
magi.ꝯue.Si aũt officiales sunt p̃ntes, ꝛ non ꝯsentiũt, nec ꝯdicũt, ꝛ
sint tales ad quoꝝ offm̃ non spectat ꝯsulere, vt sunt notarij, ꝛ birrua
rij q non ꝯsulũt isti non tenent̃, qꝛ non p̃nt resistere supiori sine dede
core.l.j.§.offm̃.vt oẽs cause tã ciui.nisi in vno casu posito ibi in gl.
in q̃ qlꝫ p̃t resistere iniustitiã faciẽti non aũt in alijs casibus vbi iuris
pitia reqrit̃.ar.l.ij.ff.ꝙ qsqꝫ iu.qꝛ officiales adhibiti ad ꝯsulẽduꝫ tm̃
tenerent̃.de hoc.d.l.qm̃ non alij.tñ in casu in q̃ dubitaret̃ si assessor
fuerit abñs, sciẽs, vel ignorãs.Bar.ibi reliqt cogitãdũ. In q̃ Ang.
de are.in malefi.dixit ꝙ hoc ꝓsumet̃ ex q̃litate ꝑsone, vt si scm̃ mul-
tũ fuit in curia cognitũ publice sciebat̃, qꝛ ꝓsumit̃ ꝙ vt assessores sci
uerint, qꝛ vt plurimũ stãt reclusi in palatio.ar.gl.in.l.tutor.ď pi.tu.
al's aũt ignorãtia ꝓsumit̃ velut in fcõ alieno.l.si ꝓ suo. Mibi aũt vr̃
alr̃ dđm ꝙ si qdẽ sumus in aliq̃ offõ in q̃ assessores ď stilo ponũt ma
nũ in ꝓcessibus in quoꝝ expeditione, ꝛ decisione interueniũt, vel scri
bunt̃ vota iudicũ in causis, vt est in magna cur.vel in ꝯsi.ꝛ tũc si non
repit̃ votũ, vel manus alicuius iudicũ in eo qđ fecit supior non ꝓsu-
mit̃ notitiã hũisse, ꝛ ꝓbabit̃ illa negatiua ꝑ inspectionẽ ꝓcessus, vel
libri votoꝝ.ar.no.ꝑ Bar.in.l.titie textores.de le.iij.vbi đt ꝙ nega
tiua talẽ non allibrasse bona sua in libro ꝓbat̃ ꝑ inspectionẽ libri, ꝛ fa
cit tex.in.l.si.de iure iu.ꝛ late Bal.in.l.ij.de erro.aduo.vbi aũt ista
non fierẽt, tũc si qdẽ supior est idiota, ꝛ ꝓtulit aliquã sniam in offõ,
2 ꝛ cã cognita. † ꝛ tũc si ptãs dicat in snia se ꝓnũciasse de ꝯsilio assesso
ris ꝓsumit̃ de ꝯsensu assessoris, ꝛ ꝯsilio ꝓnũciasse, ꝛ nõ reqrit̃ ꝙ h ꝓ
bet ꝺꝫ Cy.ꝛ Bar.in.l.diẽ functo.de of.asses.q đt ꝙ sp ptãs ꝓsumit̃
facere de ꝯsi.assesso.ꝛ ꝑ no.ꝑ Bar.in repe.l.diẽ fun.vbi đt ꝙ ptãs
in dubio ꝓsumit̃ remotus culpa assessoris ex q̃ eius ꝯsilio oia sunt ꝑ-
agẽda, ꝛ ꝓsumit̃ sibi malũ ꝯsiliũ dedisse in auc.vt iud.§.j.ꝛ đt Guili.
in.l.j.ff.qđ qsqꝫ iu.ꝙ si ptãs ꝓtulit iniquã sniam p̃nte vicario ꝙ ꝓsu
mit̃ ei ꝯsuluisse per.l.qm̃.de appe.vbi autem ptãs fecit aliquid ex-
iudicialr̃, ꝛ de facto nõ ꝓsumã illud fecisse de ꝯsilio assessoris qñ nõ
ꝓbat̃ vere vel ꝓsumptiue eius scia vel p̃ntia, qꝛ eius offm̃ nõ vertit̃
nisi in ꝯsulẽdo sniam, ꝛ vidẽdo in causis vsqꝫ ad ꝯclusionẽ.l.metũ.§.
ex facto.ꝙ me.cã.ꝛ in auc.de iud.§.ad h.ꝛ ꝙ no.in.l.certi iuris.C.
de iudi.ꝛ ad alia ꝯtẽta in.l.j.de of.asses.vñ si aliud nõ ꝯcernẽs asses
soris offm̃ fecerit ptãs, vel si ꝯcernat, ꝛ de facto fecerit ꝓsumit̃ ꝙ nõ
fecerit ď ꝯsi.asses.qđ nõ ꝓbat̃ eius p̃ntia vel scia.ar.ꝑdictoꝝ iuriũ,
ꝛ qꝛ ꝑ assessore ꝓsumit̃ ꝙ rõne ꝯscie nõ facit ꝯ ius.l.ij.de of.ciui.iu-
di.ꝛ.l.herẽnius.§.gaya.de euic.ꝛ Cy.in.l.j.de ꝓhi.seqst.pecu.nisi
aliud appereret qđ sciuerit ꝺm Bal.in.d.l.j.in repet.ꝓsertim vbi de
more assessoris erat qđ nõ hitaret in palatio, vt est i regno, ꝛ veniret
certis horis ad banchũ, vt in ꝯsti.regni baiulos, qꝛ si ptãs aliqd fece
rit sine ꝯscia, ꝛ ꝯsilio eoꝝ non tenebunt̃ ipsi assessores, ꝛ ẽt vbi ptãs
esset solitus multa facere sine assessore.ar.l.vel vniuersoꝝ.de pign.
ac.ꝛ ꝑ no.ꝑ Bar.in.l.de publ.in.§.si qs ipsi ptori.de no.op.nun.qꝛ
assessor non ꝓsumit̃ sibi ꝯsuluisse ꝑ ꝑdicta, ꝛ ita seruat̃ in magna cu-
ria qñ regẽs aliqs facit sine iudicibus qñ ipsi recedũt de curia ꝛ va-
dũt ad domum, vel ꝑ ciuitatẽ ꝙ non imputat̃ iudicibus, iõ in senten
tijs ponunt̃ noia iudicũ q interfuerũt, ꝛ in executorijs, ꝛ in alijs po-
nunt̃ sigilla iudicũ q̃ si nõ inueniant̃ nõ ꝓsumunt̃ ꝯscij ipsi assessores,
ar.l.ij.C.de re.alie.nõ ali.ꝛ Bal.in.l.in fraudẽ.de test.mil.ꝛ de pa-
ꝯstã.in.iij.col.Et iõ qñ ptãs male agit assessores dꝫ recedere, ꝛ ꝓte-
stari in scriptis in actis, vel qñ ptãs aliquẽ iniuẽtũ cuꝫ armis torqret
de facto vel aliqd ꝯ ius ageret vt ipsi nõ teneant̃ q dñt facere, sicut
Pilatus fecit in passiõe Xp̃i lauãs manus suas ꝛc. Et qdã assessor
vidẽs Capitaneũ torquẽtẽ sine indicijs quẽdã carceratuꝫ ꝓtestatus
fuit penes acta curie ꝙ nõ ꝯsentiebat, ꝛ deinde stetit in tortura, ꝛ in-
terrogabat tortũ q fuit ꝯdẽnatus vna cũ capitaneo nõ obstãte sua ꝓ-
3 testatiõe. ¶ † Si ptãs dedit sniam iniquã de ꝯsilio vicarij punit̃ vi-
carius.l.ij.ꝙ qsqꝫ iu.vbi đt Guil.ď suꝫ.ꝙ si ptãs ꝓtulit iniquã sniaꝫ
ꝛ vicarius erat ad bãchũ, ꝛ nõ ꝯdixit ꝓsumit̃ ei ꝯsuluisse, ꝛ punit̃, ac
si esset lata de ꝯsilio suo.ꝑ.l.qm̃.C.de app.iõ assessores debẽt ꝯdice
re, ꝛ nõ associare ptãtẽ ad bãchũ qñ aliqd volũt ꝯ ius agere, qñ aũt
de ꝯsilio sapiẽtis male ꝓnũciauit assessor ẽt nõ excusat̃ ꝑ ꝯsiliũ ta-
lis, qꝛ iudex asserit se ꝑituꝫ.d.l.ij.ꝛ sibi iputet, q̃re secutus fuit illud
ꝯsiliuꝫ.l.j.in ꝓn.ꝛ.§.fi.ff.mãd.ꝛ hoc tꝫ Iac.but.ꝙ ꝯsultor non tenet̃
iudici, ꝺm Ang.in.l.si filius.ff.de iudi.ꝛ vide Bal.in.l.mancipia.
de ser.fug.ꝛ rub.de pe.iud.ꝛ.j.in verbo iudex.in.c.iudex reqsitus,
vt pronunciet cum seq.ꝛ in verbo assessor.s̃.

SVMMARIVM

1 Potestas an excusetur propter errorem iuris, si fecit aliquid con-
tra ius ex consilio assessoris.
2 Eligens medicum debet eligere illum cuius fama sit celebris.

1 A n potestas † Excuset̃ ꝑꝑ errorẽ iur.si ali-
qd fecit ꝯ ius ex ꝯsilio assesso-
ris: dic ꝙ si ptãs euꝫ eligit nõ excuset̃, arg.ff.mã.l.si ꝓ
curator.§.tutores.ꝛ qꝛ mala electio est in culpa, si vero
respublica illi assessorẽ ꝯstituit excusat̃.ar.l.polla.q.vt indi.ꝙ dicit
Cy.veꝝ, nisi ipse assessor quẽ ptãs elegerit fuisset approbatus a do
ctoribus studij, ꝛ hr̃et lr̃as sue approbationis.ar.l.argẽtuꝫ.ꝛ.l.q nõ
tã idoneuꝫ.ff.cõmo.qꝛ excusaret̃ si hr̃et in regno lr̃as aduocationis,
ꝛ fuisset examinatus ꝑ ꝓthonotariuꝫ, vel eius locumtenẽtẽ, ꝛ sibi cõ
cesse lr̃e aduocationis, ꝛ assessorie, ꝺm regni ꝯsti.de aduo.qꝛ tũc cẽ
set̃ approbatus ad officia hñda, vt in.d.ꝯsti.ꝙ est ẽt veꝝ nisi elegis
set illũ q fuerat exercitatus in officijs cũ sil'ibus in qbus se ꝑituꝫ do-
2 cuit.ar.l.j.C.q ꝛ aduer.quos.qꝛ excusat̃ a pena. † ꝛ dic Ang.in auc.
de non

de non alie. §. q. vers. leonis quod semper qñ quis hʒ eligere medicum, vel peritum in arte dʒ eligere illum cuius fama celebris sit, ⁊ ampla ad hoc vt in sindicatu non teneaᵗ de imperitia. Nam eligere minus idoneū medicum doctorē, vel aduocatū culpa est. glo. ordi. in. l. itē si verberatū. §. si. ff. de rei ven. Vñ si elegisset aliquē q fuisset reputatus idoneus excusaret, ⁊ p pdicta iura intelligerē, vt ptās excuset a culpa, ⁊ nō faciat litē suā, ⁊ teneaᵗ pti ad interesse, q; nulla sibi culpa posset imputari, q; error iuris excusat a iur. ignorātia vbi quis gsuluit peritiores q sibi sic gsuluerūt, vt in. l. iuris ignorātia. de in. ⁊ facti. ⁊. C. q admit. l. iuris ignorātia. ⁊ in dāno vitādo. ⁊ in. l. reg. eo. ti. cū si. Naʒ ex quo ipse est impitus non psumitᵗ tacere ex dolo, sed ex culpa. glo. in. l. ij. §. q magratū. ff. q qsq; in. ⁊ a culpa excusaᵗ, q; gsuluit peritores, vt. d. iurib. ⁊ ex dolo non teneᵗ. d. glo. ⁊ qd̄ Bart. dixit in. l. bonoꝝ. ff. de bon. pos. vbi vr̄ sentire q lraꝝ impitus excusaᵗ pp gsiliū, ⁊ hoc ēt tʒ Inno. in. c. ne innitaris. de gstit. ⁊ Ang. in. l. j. C. de plag. Secus in assessore q dʒ esse pitus, vt not. in. l. iuris ignorantia. C. q admit. Ipse aūt impitus vr̄ excusari pp gsiliū piti doc. ar. gl. ⁊ ibi Bar. in. l. titio fundus. de gdi. ⁊ de. ⁊ fa. ff. cōmo. l. argētū. attñ vbi ipse ptās tractaret de lucro captādo, q; misit pcessuʒ ad gsi. doctoris optimi q dedit sibi iniquū, ⁊ fauorabile gsiliū, p curie sue cōmodo pp q exegit penā ɔ ius nō excusaᵗ qn teneaᵗ ad restōnē pene indebite exacte p no. in. l. si ptor. §. marcellus. ff. de iudi. ⁊ in. l. j. C. si ex fal. alle. ⁊ p gl. ff. man. l. si fideiussor. §. in oibus. vbi gl. q repetitᵗ per gditionē sine cau. ⁊ Bal. in. l. sub ptextu. C. ō iudi. lʒ illa gl. a multis nō teneaᵗ qñ impugnaret sniam, nō. n. tenebaᵗ seq malū gsiliū p. s̄. dicta in pn. ⁊ h tʒ Lud. in. l. hoc edicto. ff. q qsq; iu. dicēs q lʒ pp g sil. excuseᵗ a pena nō excusaᵗ qn teneaᵗ pti ad interesse, q; tractat de lucro captando per supradicta iura. Nam imperitia assessoris electi a potestate eū non excusat. ⁊ ita fuit obtentum in causa cuiusdam gubernatoris. vide. j. in verbo iudex. in. c. iudex aliquid idebite exigēs. ⁊ vide. j. proxi. ⁊ in sequen.

SVMMARIVM

1 Iudex si de voluntate partium misit in consilium sapientis, ⁊ protulit sententiam secundum consilium illius sapientis, an teneatur in sindicatu. ⁊ numero. 2.

1 a An si † Iudex de volūtate ptiū misit ad gsiliū sapiētis, ⁊ ptulit sniam bm gsiliū illius teneaᵗ i sindicatu, si ille male gsuluit. Bart. q sic, in. l. si gnenerit. de re iudi. qñ nō tenebaᵗ illud seq nisi dicāt ptes q teneaᵗ iudicare bm illud gsiliū, q; iudex non tenebitᵗ tūc in sindicatu, ⁊ idē tʒ Spe. in tit. de req. gsil. §. j. versi. an. ⁊ versi. seq. vbi idē tʒ Io. and. ibi in add. Spe. ⁊ idē tʒ Io. and. in regu. nullus. in merc. Bar. in. l. . de exerci. in repe. §. si ples. ⁊ Bal. in. l. mācipia. de ser. fug. ⁊ in. l. manifestissimi. §. hoc. de fur. ⁊ in rub. de exerc. ⁊ in. l. j. de tuto. illu. pso. ⁊ in. l. cū talis. §. j. vbi Dy. ⁊ Imo. de gdi. ⁊ demō. cano. in. c. si p debilitate. de offi. dele. lʒ Guil. de suza. in. l. humanū. de legi. dixerit q si ptibus gsentiētibus iudex eligat gsultoreʒ q teneᵗ illud seq nisi sit ɔ legē. tñ opi. Bar. est vera. p quo fac. c. cū olim. de arb.
2 vbi dicit Ant. de but. † q iudex nō teneᵗ seq malū gsiliū sapiētis, ēt si statutū disponat, vel ptes, q si qs teneat nisi esset ex toto ignarus p gl. in. c. venerabili. de of. dele. ⁊. l. pluribus. de pro. stipu. q Imo. in. d. c. olim. dixit esse veꝝ vbi viri impiti deputarent iudices, q; tūc debēt seq gsiliū pitoꝝ, tñ vbi statutū diceret q iudex teneat seq gsil. sapiētis nō tenebitᵗ seq vbi eēt iniquū. ar. l. titiū. de admi. tu. ⁊ Bar. in. d. §. si plures. cuius dicta ibi vr̄ hr̄e locū in extraiudicialibus nō in iudicijs in qbus lesus hʒ remedium appellādi bm Bar. in. d. l. si cōuenerit. vbi Mod. ⁊ inḡstū Bar. dixit q iniquū gsiliū nō excusat iudicē. tñ Imo. dixit q ex quo ptes psonā gsultoris approbauerūt, vt piū q dʒ ipsis iputari, ⁊ iudex excusari, q; iusta cā gsuenit queʒ excusare. l. q solidū. §. ēt. de leg. ij. qd̄ seqᵗ Pau. in. d. l. si gnenerit. et Bal. in. §. pficisci. vbi dicit qñ ptes elegerūt gsultorē impitū. ⁊ ideʒ Bal. in. d. l. mācipia. q sunt quotidiana in regno, vbi deputanᵗ capitanei, ⁊ iustitiarij aliqñ doctores legū q non tenerenᵗ seq gsiliū iniquum, tamen si essent imperiti, ⁊ eligerent assessorem imperitum tenerenᵗ, vt. s̄. est visum. tamen vbi eligerent consiliū doctoris approbati excusarentur; vide. s̄. in. c. an potestas excusetur, ⁊ vide Bal. in. §. qui pꝛouocauit. ⁊ Ludo. de ro. in rub. de arbi. ⁊ vide. j.

SVMMARIVM

1 Iudex si protulit sententiam sine consilio assessoris propter q pars aduersa dicit sententiam esse nullam, ⁊ ille in cuius fauorem fuit prolata petit in sindicatu ab ipso iudice expēsas, ⁊ interesse, quia nulliter pronunciauit, queritur an teneatur.
2 Sententia arbitri non valet qui dicit aliter q̄ʒ sibi fuerit cōmissum.
3 Snia bona pnunciata sine gsilio sapientis an teneat si iudex tenebatur pnunciare cū gsilio sapiētis. ⁊ nu. 5. Et qd in notorio. ⁊ nu. 4.
6 Imperitus literarum an possit esse iudex.

D Icitur in literis Iustitiarioꝝ, ⁊ capitaneoꝝ, q in regno ordinanᵗ p reges, snias aūt, ⁊ decreta pferas cū gsilio assessoris, vbi p nr̄am curiā ordinādi mō resultat dubiū,
1 † si iustitiarius ptulit sniam sine gsilio assessoris pp q pars aduersa dicit ipsam sniam esse nullā, ⁊ is in cuius fauorē est plata petit in sindicatu ab ipso iustitiario dāna, expēsas, ⁊ interesse, q; nulliter pnunciauit q̄ritᵗ an teneaᵗ. Et pmo opʒ scire an snia tenuerit. Vidi q̄neʒ Old. q incipit. Antiquū statutū est. vbi gcludit sniaʒ nō valere. ar. ff.
2 de arbi. l. ij. † vbi nō vʒ snia arbitri q aliter dicit q̄ʒ sibi fuerit cōmissum. ⁊ eo. tit. l. pedius. in si. Et q q modū nō seruat aliter dicit. ff. ne qd in flumi. pub. l. j. §. qd aūt. ⁊ facit glo. ⁊ tex. ff. de acq. here. l. si qs mihi bona. §. pr̄ filio. ⁊ in. l. eū q duobus. vbi si qd cuʒ gsilio fieri teneaᵗ, ⁊ fiat gsilio non reqsito nō vʒ, vt in auc. ō nō alie. §. q aūt. ⁊. §. si vero. ⁊. C. de vē. resi. l. si. li. xj. ⁊ tʒ Inn. de of. dele. si p debilitate, ⁊ in. c. de causis. ⁊ hoc ēt tenuit Bal. p illā gl. in. d. l. si qs mihi bona. in ver. q si q alleg. Oldr. in. d. dispu. qd̄ limitaᵗ nisi lis illa decideretur ver. casum legis qñ tunc non requiritᵗ gsi. sapiētis bm Bart. in l. ille aut ille. §. cū in verbis. de leg. iij. ⁊ Bar. in. l. in ciuile. C. ō fur. ⁊ in. l. j. de reli. ⁊ Bal. in. l. ij. ff. de leg. ij. qd̄ ēt limitaᵗ nō hr̄e locū in interlocutoria, q; nō corruit rōne gsilij non adhibiti, vt singlr̄ voluit Bal. in. l. j. C. nemi. li. tertio pno. ar. l. j. §. qd̄ in sen. qñ appel. sit, qd̄ est veꝝ vbi ex forma cōmissionis vel statuti reqritᵗ gsiliū, q; secus si iudex ex se gsiliū reqret, ō quo vide p Bar. in. l. j. §. gsitū. ⁊. l. q pncipi. ⁊. l. ex gsensu. de ap. ⁊ Bal. in. l. ex illo. C. de app. ⁊ dixit Bar.
3 singu. in. l. j. de sen. aduer. fis. la. lib. x. ⁊ in. l. cū sniam. C. de sent. † q vbi iudex teneᵗ pnūciare cū gsilio sapiētis si pnūciat sine gsilio bonā sniam q valebit. Nā ēt impitus lraꝝ pt esse iudex, vt no. Ja. bu.
4 in auc. cā q. de epis. ⁊ cle. ⁊ Bal. in. l. j. vt q des. dixit † q in notorio nō reqritᵗ gsil. qui ēt dixit in. d. c. ō legi. q vbi eēt casus indubitatus vel vbi p calūniā peterēᵗ gsiliū nō est reqrēdū. ⁊ Bar. in. d. §. pr̄. et in. l. ideq;. ⁊ Bal. in. l. j. C. de rela. dixit q si iuris articulus est certus nō dʒ cā cōmitti gsil. sapiētis. ⁊ p doc. Mod. in. l. si sic stipulatus. ⁊ in. l. si mihi ⁊ titio. §. j. de ver. ob. ⁊ vide p Bal. i. l. j. de off. assess. ⁊ Bar. in. d. l. j. §. si ples. de exerc. vbi lōga distō q puto vera in iudice nō in ptāte iuriū ignaro p dicta. s̄. ⁊ vide Pau. in gsi. lxxxv. ⁊ Ang. in gsi. clxxxvj. inci. Sed nūc videdū. ⁊ in gsi. ccxlv. incip. visis. s̄. dictis. ⁊ p ista poteris ibi in sindica. gsulere. ⁊ vide in verbo iudex. dʒ iudicare. ¶ An iudex excuseᵗ pp sapiētis gsil. electi a ptibus. Dic q nō si gsil. nō est sanū, nec iuridicū nisi p ptes sit actū, vel p statutū qd̄ gsi. sit sequēdū, vt in. l. si gnenerit. de re iud. p Bart. tñ q excusaᵗ, ⁊ imputēt sibi eligētes eū. ar. l. itē si vnius. §. pncipalr̄. de arbi. tñ si iudex pprio motu elegisset nō excusaᵗ bm Inno. de of. dele. c. sup qd̄. ⁊ qd̄ no. eo. tit. si p debilitate. p Inno. ⁊ Io. an. Bal. in. §. pficisci. ⁊. s̄. latius. ¶ An si de volūtate ptiuʒ iudex miserit ad gsiliū sapiētis, ⁊ deinde tulit sniam bm illud gsil. pte ɔdicēte teneaᵗ in sindic. si male iudicauit. Dic q sic, q; illud seq nō tenebaᵗ. l. titiū. de re iud. ⁊ Bal. in. l. mācipia. de ser. fug. nisi ex forma statuti tenerenᵗ stare gsilio, iō gsulitᵗ q iudex faciat poni i actis q ptes ex nūc gsentiūt, ⁊ pmittūt stare illi gsilio hʒ Bart. ibi, q est veꝝ si iudex est
5 impitus nō dʒ tūc seq gsil. sapiētis. vt no. Io. an. i. c. statutū. ō rest. i. vj. in nouel. † si tñ iudex qui tenebaᵗ pnunciare cum gsilio sapiētis.
6 bonā sniaʒ tulerit sine eius gsi. vʒ snia, vt not. Bar. in. l. j. C. de sent. aduersus fiscum. ⁊ in. l. cum sniam. C. de sen. † Naʒ ⁊ iudex pōt esse imperitus, vt not. Jac. but. in auc. causa. de epis. ⁊ cle. vide. s̄. in hoc verbo. in. c. an si iudex. de voluntate partium.

SVMMARIVM

1 Potestas qui tulit sniam iniquā de gsilio iudicū curie, an teneatur ad penam ipse, ⁊ iudices eius. ⁊ nu. 2.
2 Statutum si arctat iudicem sequi consilium sapiētis intelligitur nisi tale gsilium gtineat manifestū iuris errorē, vel iniquitatem.

1 P Otestas † Qui tulit sniam iniquā de gsilio iudicū curie teneᵗ ad penā ipse, ⁊ sui iudices, in auc. vt nul. iud. §. qñ. ver. iō, ōt ibi Ange. q cauti sint assessores q nūq; in actis faciāt scribi, q snia ferat de eoꝝ gsilio, vel deliberatione, al's possent gueniri tpe sindicatus, si snia iniq. fuerit, ⁊ puniunᵗ ea pena q ptātes, bm Ang. in. d.

§. qm̄. Et adde q̄ excusat̄ ptās rōne ɔsilij sibi dati p iudicē malefi-
cior̄ sibi datū p supiorē, ſm Bal. in rub. de pe. iud. ⁊ Saly. in fi. co.
2 ti. p no. in. l. polla. de his q. vt indi. ⁊ dixit ibi Saly. † q̄ si ptās ele-
gisset ꝑ ɔsilio hn̄do aliquē doctorē approbatū in studijs gn̄alibus q̄
excusat̄. ar. l. argētū. ⁊. l. q tā idoneū. ff. ɔmo. vel si fuerat exercitatus
in officijs in qbus pitū doceret. ar. l. j. cū ibi not. ⁊ q ⁊ aduer. quos. et
no. gl. ij. q. vj. c. hoc ēt. ⁊ Imo. in. l. iiij. §. in eū. de dā. infe. ita limitās
no. in. l. ij. q̄ qsq3 iur. ⁊ vide in ver. assessor. ❡ An iudex q iudicauit
nō reqsito ɔsilio sapiētis, qꝛ pars fuit ɔtumax in eligēdo ɔsultorē te
neat̄. vide Ang. in ɔsi. clxxxij. inci. visis igit̄ pdictis. ⁊ in ɔsi. ccxiij.
⁊ vide eūdē in ɔsi. clxxvj. incip. sed nūc vidēdū, ⁊ in ɔsi. ccxiiij. incip.
visis. s. dictis. qrit̄ ibi an teneat ɔsil. exqrere ⁊ seq. ❡ An si ex for-
ma statuti iudex d3 iudicare ſm ɔsil. sapiētis, ⁊ ɔueniāt duo obliga
ti insolidū, ⁊ vnus eligat sapiētē, alter non, an valeat sn̄ia. Dic q̄ nō
qꝛ ille qui nō eligit poterat h̄re al's defensiones, ⁊ poterat esse q̄ ad
vnū tm̄ pecunia puenisset p no. per Bar. in. l. iij. §. fi. de duo. re. in.
vj. q. ſm Pau. in ɔsil. cccxvij. ❡ An si cā sit cōmissa ɔsilio iudicis
ptātis q reddidit ɔsiliū, an finito illo officio valebit sn̄ia plata ſm il-
lud ɔsil. Dic q̄ sic, qꝛ inspicit̄ tps cōmissionis, ⁊ nō finis. c. statutū.
vbi gl. de resti. in. vj. vbi sufficit tpe dati rescripti illū fuisse canonicū
l3 desierit. ⁊. l. in delictis. §. si ex̄neus. ⁊ de nora. l. militis. de inof. te
sta. ⁊ vr̄ tex. in. l. si cognatis. de re. du. ⁊ de ali. leg. l. itē mella. in pn̄.
de manu. test. l. titia. de vulg. ⁊ pup. in. l. substōne. de aqua plu. ar. l.
3 q̄ſ. ⁊ Bar. plene. in. l. ex facto. de vulg. ⁊ pup. † Si statutū arctat
iudicē seq ɔsil. sapiētis intelligit̄ nisi tale ɔsil. ɔtineat manifestū iur.
errorē vel iniqtatē, qꝛ semp intelligit̄ in tali statuto excepta manife-
sta iniqtas l3 gn̄alr̄ loquat̄, ar. l. vn̄ si nerue. ff. p so. ⁊. l. creat̄. §. luci⁹.
ff. mād. tm̄ si pp ɔsil. iudex pn̄ūciat excusat̄ a pena rōne cause l3 in-
iuste. ar. l. igit̄. de lib. cā. ⁊ in. l. j. in fi. gl. magne. ff. si qs iusdi. ⁊. l. pe.
de ambi. ſm Pau. in ɔsi. xvj. Et iō si ɔsiliū esset iustū tenet̄ seq, al's
obligat̄ pti ad interesse, si tn̄ sit malū, ⁊ illud sequat̄ excusabit̄ ne de-
cipiamur. auc. legis. ff. cōmo. l. in cōmodato. §. sicut. i fi. ⁊. l. j. ō his q
ven. eta. ⁊ in cle. j. de re. pmu. dūmō q̄ fuerit petitum ſm formā sta-
tuti, ⁊ in tpe Pau. in ɔsil. lxxxv. vbi ēt dixit q̄ si ptes ɔuenirēt q̄ iu-
dex regrat ɔsil. sapiētis nō tenet̄ illud seq si ɔst malū, ⁊ si ɔueniūt q̄
pn̄ūciet ſm ɔsi. sapiētis excusat̄ a mala sn̄ia, p no. in. l. si ɔuenerit. ō
re iud. vbi Bar. nisi eēt euidēter iniqū, ſm Bar. in. l. j. §. si pt̄es. ō
insti. qꝛ de iniquo ɔsilio. non vr̄ partes sensisse vbi latius.

SVMMARIVM

1 Confessio hominis in homicidio an sit sufficiens ad cōdemnationē. ⁊ nu. 3. 4. 5. et. 6. Et quid in furto. nu. 7.
2 Nomē hominis occisi exprimēdum ɔst vbi agit̄ de maleficio.

C Onfessio Qm̄ sepe accidit q̄ assessores in cri
minalibus pcedūt ad ɔdēnationem
ex ɔfessiōe rei habita in tormētis ratificata subijcio quo
tidianā qōnē. † Aliqs in iudicio ɔfessus fuit hoiem oc-
1 cidisse in nemoribus vel in strata. An ista ɔfessio sit sufficiēs ad con
dēnationē. tex. in. l. certū. ff. de ɔfes. in ver. si corpus iūcto ver. seq. fa
cit qō no. nisi appeat corpus hois interēpti pp illius ɔfessionis icer
titudinē. ❡ In ɔrium vr̄ gl. inde neratius. §. fi. ad. l. agl. dū dixit q̄
adeo. d. ɔfessioni est stādū q̄ nisi pbet̄ hō viuere dānari posset cōfi-
tēs, nisi dicas ſm Ang. in. d. l. certū. q̄ vbi qs fuit ɔfessus se certū,
⁊ determinatū hoiem occidisse de cuius vita de facili pt liqre, ⁊ tam
ɔfitēti q̄ꝫ eius amicis defensio reseruari, q̄ opi. vr̄ sibi equa, al's iudi-
cibus apta, ⁊ via malignādi ɔ̄ tm̄ dixit vidisse obseruari Perusij tpe
dn̄i Nic. de corellis q inqsiuit ɔ̄ tres q suffocauerāt quēdā in flumie
q eos ɔdēnauit ad furcas, de quo p eūdē Ang. in. l. quoties. de he-
re. insti. Sed ɔ̄ opi. Ang. ⁊ ꝑ sn̄ia illius dn̄i faciat qō idē Ang. di-
2 xit in. l. ptor edixit. in. §. j. ff. de iniu. † q̄ l3 vbi agit̄ de maleficio exp-
mēdū sit certū nomē hois occisi p. d. §. j. ⁊ p. l. libellor̄. de acc. est ve
rū si pt illud nomē sciri, qꝛ erat cognitū, secus si erat icognitū, vt pe-
grinus, qꝛ sufficit si in inqsitiōe inferat̄ hoiem occisum l3 nō exprima
tur ppriū nomē. ar. l. interrogationibus. in pn̄. ⁊. l. q seruū. de inter-
ro. act. ſm Ang. in. d. l. ptor. ⁊ idē Bal. in. l. si cū exceptione. in. §. i
hac. ff. q̄ me. cā. ⁊ idē Archi. ⁊ gl. or. in. c. libellor̄. ij. q. viij. idē Cy.
in auc. hodie. C. de repu. idē Jac. de are. in. l. j. ad sille. ⁊ Spe. in tit.
de resti. spo. in. §. virū. ver. fi. ⁊ idē Ang. in. l. ij. ff. si pars here. peta.
vbi dixit de dlicto cōmisso de nocte, vel in hoiu3 multitudine, ita q̄
nō pt ɔstare de noie qō pt ɔcedi ad inqrēdū p. d. §. in hac. ⁊ Gādi.
in malefi. ⁊ ita vr̄ q̄ Ang. nō bn̄ dixerit in. d. l. certū. ⁊ idē vr̄ tenere
3 Cy. in. l. ea q. C. de ɔdi. inde. ❡ † Nā ɔfessio facta in homicidio ꝑ-
iudicat qn̄ nō pt ɔ̄riū pbari. l. si is cū quo. ff. ō ɔfes. adeo q̄ nō pt re-
uocari, gl. ⁊ Bal. in. l. error. de iur. ⁊ fa. ig. adeo q̄ dixit Bal. in. l.
j. C. de fur. q̄ si qs ɔfitet̄ hoiem occidisse, ⁊ postea dicat eū viuere si
ɔstat illum fuisse occisu3 punit̄, nec pt dicere se nō occidisse l3 aliū.
ff. ad. l. aq. l. inde neratius. §. fi. q̄ d̄t eē vex̄ i ciuili nō i criali, qꝛ nō
d3 hō mori p vnū mēdaciū. ar. ff. de qsti. l. j. §. ɔstitu3. ⁊ idē Bal. dixit
in. d. l. error. qō est spāle in. l. aql. ⁊ vbi quis ɔfitet̄ hoiem occidisse q
docet viuere. Aliq ɔsuluerūt illū eē decapitādū, sed Jac. de are. te-
nuit ɔ̄riū p. d. l. j. in fi. de ɔsti. ⁊ hoc t3 Jo. and. in ti. de ɔfes. in. §. ce-
tex̄. referēs Guil. de suza. dixisse q̄ ad pbādū hoiem viuere admit-
tant̄ ɔiūcti ɔfitētes, ⁊ hoc ēt t3 Ange. in. l. si is cum quo. ff. de ɔfess.
4 † vbi ex falsa ɔfessione qs dānat̄ si falsitas nō pbet̄, vbi dixit Ange.
q̄ nō liberat̄ culpabilis homicidij si ɔfessus q nō fecit fuerit punit⁹.
⁊ vide in. l. q seruum. ff. de interro. act. ⁊ in. l. j. ff. de qstio. vbi de eo q
ɔfitet̄ occidisse illum quē alius occidit. ⁊ dixit Bal. in. l. qm̄. de in-
5 fa. † q̄ iste ɔfessiones debēt eē ɔformes ɔtinētes verisiſitudines, et
ppea assessores dn̄t caute ager̄, vt nō credāt ɔfessiōibus iudicialib⁹
nisi verificēt ipsas qꝛ si dicat reus occidisse hoiem in tali loco d3 mit
tere ad locum si est ibi hō mortuus, vel si sint ossa ibi sepulta ne for-
san ille ɔfessus fuerit terrore tormētor̄, ⁊ falsu3 dixerit. ⁊ dixit Bal.
in. l. si qs in hoc genus. de epis. ⁊ cler. q̄ ɔfessio d3 esse spontanea, et
verisimilis vt ex ea possit ɔdēnari in criali p no. in. d. l. j. in fi. de que
sti. ⁊ d3 inqstum pt iudex verificare maleficium ɔfessatum eē vex̄ p
no. p Bar. in. l. j. in. §. si sibi. ff. ad sille. ⁊ in. l. inde neratius. §. fi. cum
seq. ad. l. aql. ⁊ d̄t singl'r Ant. de bu. in. c. j. de ɔfes. q̄ l3 ɔfessus ho-
micidium sine alia pbōne puniat̄ pena iuris p. d. c. est vex̄, si ɔfessio
sit verisiſis, vt qꝛ pus pcesserāt inimicitie capitales qꝛ d3 iudex pqui
rere rōne qre reus ɔfessus homicidium fecerit cui de innocētia rei
ɔstiterit eius ɔfessionē seq non d3. l. j. §. si qs vltro. ff. de qsti. ⁊ de fic
ca. l. j. iō fuit carceratus qdā cōmissarius q extorta ɔfessione homici
dij statim reum fecit suspēdi, ⁊ deinde curia supior misit ad locu3 in
quo dicebat reus occidisse hoiem, ⁊ sepelisse in pede cuiusdā arbo-
ris, ⁊ fuit facta pquisitio fodiēdo, ⁊ non fuerunt ossa inuēta, ⁊ fuit in
6 magno piculo ille cōmissarius. † Nā in istis casib⁹ d3 fieri exhuma-
tio corporis occisi, vt videant̄ ei vulnera, vt dixit Bal. in. l. si testes.
C. de testi. ⁊ in. l. ɔ̄ negātē. C. ad. l. aql. Vidi. n. multas exhumatio-
nes Rome ō quodā Archidia. catalano q dicebat̄ occisus ad inſtā
tiā vnius Cardinalis, ⁊ fuit inuētus mortuus ex peste, vt Bononie
de quodā scholari Neapolitano q dicebat̄ occisus a socio, ⁊ Nea-
polis vbi fuit facta de comite Jacobo picolino rex Aragonum cu3
iret venatum repit in nemore hoiem occisum iacētē, ⁊ ibi ppe vidit
pastorē quē capi fecit putās occidisse dictum hoiem q tortus ɔfes-
sus est, ⁊ iussus fuit suspēdi, ⁊ ex̄ns ppe furcas dixit non occidisse il
lum hoiem, sed alio tpe ibi alter̄ occidisse, ⁊ sepelisse ibi ppe, ⁊ fuit
ppea facta exhumatio, ⁊ fuerunt repta ossa hois occisi, ⁊ ex illo pmo
homicidio antiquo fuit ibi suspēsus, ⁊ sic ēt debet adhiberi siſis cau
tela in furtis, qꝛ si tortus dixerit fecisse furtum aliquar̄ rex̄ d3 inter-
rogari vbi sunt res, ⁊ si dixerit vēdidisse, vel depositasse alicui d3 iu
dex mittere ad illos si hoc vex̄ sit. Vel si dicat fur fecisse furta in ci
uitate in domo talis, ⁊ talis, qꝛ d3 tūc iudex pscrutari si illi passi fue-
runt dicta furta, ⁊ eum fuisse scm̄ qdā furtum pānor̄, ⁊ qdā suspect⁹
de hoc furto fuisset captus, ⁊ interrogatus, iuxta chordā de sero con
fessus fuit hoc furtum, ⁊ ego iterrogaui, vbi posuit pānos furto sub-
tractos dixit q̄ in quadā ɔlitta, misi ad illā ɔlittā, ⁊ nō fuerūt inuēti.
deinde dixit posuisse in alio loco nō multū distāti a ɔlitta, misi ⁊ non
fuerunt inuēti. deinde dixit q̄ habebat in domo propria, ⁊ similiter
ibi non fuerunt inuenti, ⁊ sic tota nocte vagauimus perquirendo lo-
ca, ⁊ sua confessio fallax fuit. de mane vero dixit q̄ pp metum chor-
de tales erroneas ɔfessiones fecerat, ⁊ appellauit, ⁊ deinde fuit rep-
tus innocens, ⁊ per alium dictum furtum fuisse factu3 pluries visu3
est q̄ hi qui fecerunt tales confessiones diuersas modo hic, ⁊ modo
ibi postremo reperti sunt innocentes in quibus iudex debet esse di-
scretus, vide in verbo tortura. c. quia communiter dicatur.

C Ondemnatio. An potestas videns ali
quē vulneratū ad mortē
decapitauit vulnerantē, ⁊ postea est secuta mors pcussi
an fingat̄ ɔdēnatio iuste lata, vide Bal. in. l. seruo ad-
missi. de excus. tut. Si ptās ɔdēnauerit, ⁊ fecerit aliquē suspēdi ō fa
cto ipse tenet̄ pena in sindicatu. ff. ad. l. iul. repe. l. lex iul. §. fi. ⁊ p tit.
q̄ qsq3 iu. ⁊ i. l. j. ō pe. iud. ❡ Judex ɔdēnauit p dlicto i min⁹ q̄ꝫ de
buit ⁊ timet ɔdēnari i sindi. ɔsul. Bar. q̄ sindi. cōis petat restōnē in
integr. cuius vigore poterit addi in pena fiscali. arg. l. j. §. de qua. de
postu. Bal. in. l. qd ergo. §. pena grauior. in. ij. lec. ff. ō his q no. infa.

SVMMARIVM

1 Judex qui condemnat aliquem ad mortem debet esse sollicitus de salute anime condemnati. ⁊ nu. 2.

3 Judex

3 Iudex debet in diebus festiuis videre carceratos, & querere, an aliquid eis desit.
4 Damnatus ad metalla per iudicis sententiam potest ab illo exercitio reuocari per ipsum iudicem post .x. annos.

1 I Udex † Qui aliquẽ ad mortẽ ɔdẽnat dꝫ esse sollicitus ꝓ salute anime ɔdẽnati, vt eũ faciat peccata ɔfiteri anteq̃ȝ ducat̃ ad suppliciũ, al's puniet̃. l. archigerontes. C. de epi. aud. & sic iudex dꝫ esse sollicitus nõ solũ pro salute anime sue, sed ẽt alioꝝ quos ad suppliciũ mittit. Jdõ ɔsueuerũt ptãtes mittere aliquẽ religiosũ anteq̃ȝ ɔdẽnet ad mortẽ carceratũ, & sibi nũciare sñiam mortis ꝓferẽdã ɔ̃ ipm̃, & exhortari ad patiẽtiã, q2 iustitia ipm̃ ɔdẽnat, & qd̃ ɔfiteatur peccata tanq̃ȝ Xp̃ianus, & disponat de bonis suis, & peniteat de cõmissis, corpus Xp̃i accipiat, & signa pnĩe oñdat sicut Xp̃s fecit in cruce, & iussit.
2 ¶ † Dꝫ ẽt ptãs de nocte accedere, & ipm̃ monere & ɔsiliari, & ad patientiã exhortari, q2 diuina iustitia hoc suadet, & qd̃ si cũ patiẽtia tolerabit erit securus de salute anime sue magis q̃ȝ illi q morĩunt̃ ex infirmitatibus q in fine ꝑꝑ accidiã nõ recordãt̃ Dei, & Deus nõ recordat̃ de ipsis, & moriũt̃ in dãnatione, & ꝑditione q ex ꝑsuasionib⁹ ptãtis nõ minus ɔsolabit̃, & ad patiẽtiã reducet̃ q̃ȝ ex ꝑdicatione cõfessoris. Sunt tñ aliq q tentatione diabolica retinẽt penitere, & ꝑpea dꝫ ptãs tota nocte illũ custodiri facere ꝑ religiosos ne tẽtationibus Diaboli aĩam ꝑdant. Et vidi quendã q de mane cum ibat ad suppliciũ retulit q̄ demon ĩ nocte apparuit ꝑsuadẽdo sibi q̄ se cũ gladio iugularet ne cũ ignominia staret in furca, opꝫ vsq; ad suppliciũ mit-
3 tere ɔfessorẽ. ¶ † Dꝫ ẽt iudex in diebus festiuis videre carceratos, exq̃rere an aliq̃d eis desit, & ꝓuidere vt ipsis alimenta non desint, & negligentes iudices in hoc puniunt̃ in .xx. libris auri, & in totidẽ officiales eius. l. iudices. C. de episc. aud. vbi dicit Jmꝑator q̄ carcerato debent̃ oĩ die duo panes albi, q̄ spectat ad curiã epi q dant pa-
4 nes nigros & caninos, vt ibi dicit Jac. de ra. † Damnatus per iudicis sñiam ad opus metalli potest ab illo exercitio reuocari per ipsũ iudicem post .x. annos si superueniat infirmitas dũmodo vnus ex consanguineis subrogetur qui deseruiat pro ipso. l. in metallũ. ff. de pen. Quod facit vt damnati in galeis si efficiuntur infirmi, vel debiles possunt dando vnum seruum liberari. arg. illius tex.

SVMMARIVM

1 Interesse non venit incidenter in criminali nisi in casu. §. qui furẽ. l. interdum.

1 S Equitur modo alia qd̃. † Accusat̃ aliqs de furto vel alio maleficio, & iudex maleficioꝝ ꝓcessit ɔ̃ eũ, & ab eo extorsit ɔfessionẽ criminis ipmq; suspẽdi ɔdẽnauit, deinde iudex ĩ sindicatu imputat̃ q̄ ꝓcessit ad ɔdẽnationẽ rei, & nõ fecit restitui passo furtũ bona. ¶ An iudex teneat̃ de ꝓprio saltim de negligẽtia. ista est lõga qd̃ ĩ accusato, q2 Bar. in. l. interdũ. §. q furẽ. tenuit q̄ lꝫ nõ possit hoc pn̄cipal'r iudex accusationis poterit incidenter facere, & idẽ in. l. solemus. §. latrũculatoꝝ. ff. de iudi. & idem Bar. in. l. diem functo. in fi. ĩ publ. iud. & in. l. pen. ff. de cal. & facit. C. de iud. l. quoties. & qd̃ Bar. no. in. l. nullũ. C. de testi. vbi de casu ɔ̃rio. & q̄ Jnno. no. in. c. cũ opꝫ. de accu. & dixit Bar. in. d. l. interdũ. q̄ interesse põt intẽtari in eod. libel. & idẽ in. l. j. C. q̃n ciui. act. tñ Bal. in. l. de possessione. C. vñ vi.
2 tꝫ ɔ̃ Bart. dicẽs q̄ in criali nõ venit incidẽter interesse nisi in casu. d. §. q furẽ. & vide Bal. in. l. si qs ad se fundum. C. ad. l. iuli. de vi. et in. l. j. in fi. C. si a nõ cõpe. iud. & Bar. in. l. ij. §. hoc edicto. de vi bo. rap. & Bal. in. l. q de crimine. in fi. C. q accus. non pos. dixit qd̃ in criminali non põt venire ɔdẽnatoria ad restõnẽ rei ablate nisi q̃n de mal ɔstat ꝑ ɔfessionẽ & non al's, & q̄ iudex inq̃sitionis possit ɔdẽnare incidẽter ad restõnẽ tꝫ Bal. in. l. ea q̃dem. C. de accus. & adde text. & Bar. in. l. ij. C. si aduer. lib. & in. l. si liberti. de admi. tu. & Ang. in. l. si vacãtia. C. de bo. vac. in repe. ad fi. lꝫ in ɔ̃riũ faciat. l. j. C. q̃n ci. act. que loquit̃ q̃n simul intentat̃, & q̃n ipse fur vel latro ɔfitet̃ ipsa ɔfessio ꝓdest accusatori, vt. s. tñ an ꝓsit alijs q̃bus bona furto subtraxit postq̃ȝ fuit suspẽsus. Jo. and. in addi. Spec. in tit. de accus. in. iij. pr. §. j. in versi. q̃d si latro. vꝫ dicere q̄ ꝓsit solũ accusatori, secus q̃n ꝓcedit̃ ɔ̃ latronẽ per viã inq̃sitionis, & per Bal. in. l. ij. in fi. C. de edẽ. et Ange. in. l. j. et. ij. de priua. deli. vbi Bart. & Bal. in. l. mercalẽ. C. de ɔdi. ob tur. cau. & q2 dubitabat̃ si iudex poterat ad hoc facere scꝫ condẽnare ad rei restõnem successit caplm̃ regni qd̃ incipit si de furto quo est ꝓuisum q̄ in omni crimine in quo est accusatio instituta iudex cui ɔstituit ɔdẽnare dꝫ reum ad reꝝ restõnẽ. & facit in auc. de mand. ꝓinc. §. q̄ si delinquentes, & ꝑpea si pars petijsset hoc a iudice, & non fecisset ɔdẽnationẽ, teneret̃ ꝑ ꝑdicta, & erit practica q̃n aliqs denũciasset de furto vel alio delicto q̄ cum iudex inquirit & processum facit añ finitũ iudiciũ det petitionẽ, & petat ex officio illũ cõdẽnari ẽt ad restõneȝ reꝝ, q2 tũc iudex si nõ fecerit tenebit̃. Tñ ego volo q̄ tu cogites in vno, pone q̄ iste latro fecerat iã sunt anni .x. maximũ furtũ vni mercatori, & iudex ex sua ɔfessione ipm̃ mãdauit ad supplicium, & q2 omnia consumpserat in vita, & nihil habebat ad q̃d tenebit̃ iudex q ipsum non ɔdemnauit ad interesse partis &c.

SVMMARIVM

1 Confessionem reuocare est species defensionis.
2 Defensionis copia debet dari etiam non petenti.
3 Iudex denegans defensionem punitur.
4 Defensio facti & iuris que dicatur.
5 Defensio an & q̃n tolli possit per principem.
6 Defensiõe mera vti poterit ille cui ex forma statuti ḋnegat̃ ius reddi.
7 Defensione negata an possit veniri ad condemnatoriam.
8 Renunciatio que fit per conclusionem valet.
9 Defensioni renũciari nõ põt in cã criali, neq; ẽt appellatio. nu. 10. Et quid in assassino. nu. 12.
11 Defensionibus nunq̃d qs renunciare possit sicut probationibus.
13 Iudex semper debet dare terminum reo ad se defendendum.
14 Defensiones contra confessionem sunt multe.

a N potestas Qui misit ad supplicium in cã capitali delatũ qui confessus fuerat crimen teneat̃ in sindic. si non dederit sibi legitimas ḋfensiones. Hic q2 q̃uis ɔfessus fuisset poterat ɔ̃ ɔfessionẽ suã hr̃e defensiones. gl. in. l. j. C. de ɔfes. põt ẽt ɔfessionem interpretari & declarare. c. cũ dilecti. de accu. & renoc. ¶ Nã reuocare ɔfessionem est species defensionis. l. sancimus. de erro. aduoc.
1 † & vꝫ qs reuocare ɔfessionem si ɔ̃riũ ponat. & ꝓbat. ar. l. j. de ɔfess.
2 ẽm Bal. in. l. j. C. q accu. non pos. ¶ † Nã iura dñt q̄ ẽt non petẽti dꝫ dari copia defensionis. l. desertorem. §. ad diem. de re mil. & l. j. si qs vltra. ff. de q̃sti. & c. cũ intra. de excep. & l. facultas. de in. fisc. & l.
3 lex iul. ad. l. iul. de vi pub. † vbi dꝛ iudex puniri q denegat ḋfensioneȝ iur. & idem Bal. in. l. ꝓsbyteri. de epi. & cle. dixit q̄ iudex q non admisit defensiones iuris tenet̃, ac si nõ admisisset defensiões innocentie ꝑ tex. sing. in. l. j. ad. l. iul. pec. & idem Bal. in. l. j. C. q ac. vbi etiã
4 declarat in his terminis. † q̄ dicat̃ defensio facti & iuris vbi vide. et dixit no. Bal. in. l. vt vim. ff. de iust. & iu. q̄ defensio in lite est de iure nãli etiã ɔ̃ fiscũ. d. l. defensionis. Nã iuris nature est q̄ in crĩe qs se defendat ꝑ fas & nefas, q2 nãlis est viuendi dulcedo. ar. l. q cũ maioꝛ. §. j. de bo. lib. ẽm Bal. in. l. j. C. q accu. & in. l. si qs non dicã rapere. de epi. & cle. ꝓsertim vbi agit̃ ad penã sanguinis, q2 huic defensioni, nec impatoꝛ, nec papa põt derogare. cle. pastoralis. de iud. dicẽs cuiq; dari dꝫ terminus ad suas defensiones faciendas, nisi sit deprehensus in flagrãti. l. iij. §. si ad diem. de re mil. q2 ɔ̃ notoriũ acũ nulla defensio cadere põt. Et iõ infert q̄ iudex nunq̃ȝ dꝫ ɔdemnare illũ q hꝫ defensionem ciuilem nãlem vel statutariã. ad. l. iul. rep. l. lex in
5 lia. §. lꝫ hodie. etiã si ɔscia sit in ɔ̃riũ, q2 sumus in foro iudiciali. & † q̄ dꝛ defensionem etiã ꝑ pn̄cipem tolli posse, est veꝝ de defensione q̃ crimen excludit a mera innocentia, secus in alijs exceptiõibus, & defensionibus introductis a iure positiuo. l. q̃m Alexã. C. de adult. ẽm Bal. in. l. ij. ne qs eũ q. idem dixit in. d. l. q̃m Alex. q̄ lꝫ mera ḋfensio sit iuris nãlis, & tolli nõ possit est veꝝ in mera defensione q̃ crimẽ excludit, secus vbi venit ad limitationem ꝑsone, q2 tũc est de iur. apicibus. l. si fideiussoꝛ. §. q̃dã. ff. mã. Et dꝛ defensio non solũ ꝑ quã crimen euadit̃, sed etiã ꝑ quã allegat̃ declinatoria, vel dilatoria, & ɔtinet plenã vel semiplenã defensionem. glo. in. l. reos. C. de accus. ẽm Bar. ibi, vbi dicit q̄ si bãnito denegat̃ defensio nõ venit sub ista generali defensionis denegatione defensio ꝑ quã ipso iure iurisdictio
6 denegat̃ ꝑ gl. in. l. j. de seq̃str. pos. & idem in. d. l. q̃m Alex. † q̄ si cui denegat̃ ꝑ statutũ q̄ non reddat̃ sibi ius qd̃ poterit vti mera defensione, nõ tñ exceptione in q̃ sit reus, vl' actoꝛ vbi late ꝑ eũ, q̃ sunt etiã vera si ipse dãnatus renũciaret termino defensio. q2 renũciare nõ põt ẽm gl. in. l. nõ tm̃. ff. de app. vbi Bal. in. l. custodias. i. fi. ĩ pub. iud. q̄ non firmat. tñ Bar. in. l. si qs non dicã rapere. in fi. ĩ epis. & cler. dixit hoc foꝛe veꝝ nisi reus sciens non hr̃e defensionem aliquã, & oĩ carcere defensioni renũciat sꝑõte, & ex certa scientia per glo. in. l. j. de fur. balne. & hoc ibi tꝫ Ang. in. l. custodias. & Jnno. dicentes q̄ si ɔstat reũ nullã hr̃e defensionem foꝛte, q2 est latro insignis q̄ tũc poterit renunciare defensioni simpliciter ex quo ius defendendi nõ hꝫ per. l. prouinciarum. C. de fer. & idem dixit Bal. in. l. seruũ quoq;. §. publice. de pen. q̄ si vis q̄ renũciet defensioni facias ipsum con-

fiteri ꝙ non habebat alias defensiones, nisi illas que ex actis con-
stant, ⁊ idē Bal. in. l. ꝓuinciaꝝ. dixit de publico latrone ꝙ pōt re-
nunciare defensioni, ⁊ in repto in flagrāti, q pōt puniri ꝺ facto ſ3 eū
in. d. l. vt vi3. vbi ēt Bar. ad hec ꝺ ꝯdi. ob cau. l. pen. ⁊ gl. in. l. ictus.
de infa. quā ita Bal. no. in. l. seruū quoq3. §. publice. ꝺ ꝓcu. ¶ Ubi
vero ꝯstaret ꝙ hr̄et defensiones nō posset renūciare p. d. l. non tm̄.
Sed tūc esset dubiū si admittit̄ renūciatio tn̄ pōt se penitere, ⁊ se ꝺ-
fendere p. l. j. cū gl. de furi. blane. quo casu reuocata renūciatione nō
posset ꝓcedi ad executionē, iō dixit Bal. in. d. l. j. C. q accu. ꝙ ltime
defensioni p quā excludit̄ terminus defensionis non pōt renūciari p
gl. in. l. pactū inter here. de pac. ⁊ hoc t3 Bar. in. d. iurib. Sed aliȷ́s
defensionibus ⁊ apicibus iuris vel statutoꝝ pōt renūciari q̄ nō sunt
iurisgētiū vel nālis. l. si accusatoribus. de accus. ⁊ vide Ang. dicētez
in. d. l. pactū. ꝙ tūc non pōt renūciare defensioni qn̄ ꝯstat ꝙ h3 de-
fensionē, secus si est notarius criminosus p. d. l. j. ⁊. c. cū dilectus. de
ac. ⁊ idē dixit Bal. in. l. si qs non dicā rapere. qꝺ qn̄ delictū est noto
riū, vt qꝛ est deprehensus, ⁊ ꝯfitet̄ non hr̄e defensiones non est sibi
7 dādus terminus ad ꝓbādū, al's secus, † ⁊ iō. dr̄ ꝙ vbi non dat̄ defen
sio non pōt veniri ad ꝯdēnatoriā p. d. §. si ad diē. Tn̄ in criali pōt ēt
ꝯcludi ⁊ renūciari hincinde ꝓbationibus vbi ꝓcedet̄ p accusationē.
l. q̄zuis. C. de adul. Tn̄ vbi ꝓcedit̄ p inqsitionē non p iudicē quo ad
quē nunq̄z ꝯcludit̄. c. cū ioānes heremita. ꝺ fi. instru. ⁊. c. cū clamoꝛ.
8 p Inno. de te. † Et iō renūciatio q̄ fit p ꝯclusionē vc3, qꝛ fit ſm ordi.
iur. ⁊ reuocari non pōt p pniam ſm Bal. ⁊ Ang. i. d. l. pactū. Bal.
9 aūt in. l. j. C. de ꝯfes. in repe. dixit. † ꝙ defensioni in cā capitali renū-
ciari non pōt ēt cū iurō p gl. fi. in. d. l. pactū. qꝛ defensio status ⁊ pso
ne est de iure nāli, ⁊ iuris publici. d. l. non tm̄. ⁊ idē Bal. dixit in tit.
de pa. iur. fir. §. itē sacra. q ēt dixit in. l. fi. ff. de fer. qꝺ p lapsum ter-
mini pōt ꝓcludi via tacite defensioni in criali, vbi aūt non assignaret̄
terminus nūq̄z posset denegari defensio. l. fi. ff. ꝺ bo. eo. Et dixit idē
Bal. in. d. l. pcm̄ ꝙ si reus renūciasset defensiōibus suis, talis renū-
ciatio non obesset, qn debeāt admitti ille q̄ sunt de iure nāli, ⁊ ēt ille
10 q̄ essent de iure positiuo pp ꝯnalitatē illius glo. vbi subdit. † ꝙ in cri
minali non pōt renunciari applōni, ⁊ dixit Bart. in. l. custodias. de
cust. re. ꝙ nō pōt in criali renūciari dilationibus inductis a lege vel
a statuto, ⁊ qꝛ l3 esset renūciatū ꝓbationibus valerēt ꝓbationes. l. in
crie. de adul. tn̄ Bal. in. d. l. fi. de fer. in repe. dixit alr̄, vc3 ꝙ pōt re
nūciari in crialibus defensionibus. s̄. dictis, qꝛ pn̄t a principio nō pe
ti, ⁊ pp hoc non erit ꝓclusa via defensionibus q̄ sine termino fieri po
11 terūt p. d. l. de crie. ¶ † Nā renūciare pōt ꝓbationibus, non tn̄ de-
fensionibus q̄ sunt diuersa. arg. no. p Inno. in. c. olim. Abb. de offi.
dele. de quo vide Cy. ⁊ Bal. in. l. iubemus. C. ꝺ iud. tn̄ dictū Bar.
intelligit̄ vbi pro renūciatione facta dilationi renūciaret̄ defensioni,
secus vbi non renūciaret̄ defensioni, ſm opi. Bal. q dixit in. d. l. pa
ctū. in. ij. lec. ꝙ pōt renunciare defensionibus inductis de iure posi-
tiuo, vt ꝙ accusatoꝛ nō soluit collectas ꝙ non firmat p ꝯnalitatē illi⁹
12 gl. in quo ēt vide Bal. in. d. l. fi. de dila. ¶ † Et iō dico ꝙ assassinus
q p pecuniā hoies offendit pōt renūciare defensionibus, ⁊ dilationi
bus, qꝛ est hostis publicus, ⁊ diffidatus a lege ⁊ a quol3 offendi pōt
c. j. de homi. in. vj. ⁊ ꝯ̄ ipm de facto ꝓcedit̄, vt dicit Bar. in. l. non so
lū. §. si mādato. ff. de iniur. in quo est maioꝛ rō q̄z in latrone publico p
ꝓdicta. Et al's dixi in casu de facto cū homicida fuisset captus, ⁊ rex
mādasset ꝙ illico suspēderet̄ ꝙ non erat faciēdū, qꝛ potuisset hr̄e le
gitimas defensiones q̄ non sunt auferēde, qꝛ potuisset eē ꝙ occidis-
set ad sui necessariā defensionem, ⁊ per. l. si vēdicati. c. j. de pe. vbi ē
singularis casus ad hoc, ⁊ p no. p Bar. in repe. l. scriptus. ff. de reli.
vbi dicit ꝙ l3 homicida publice cōmiserit homicidiū pōt eē ꝙ ha-
beat defensionesꝙ prius insultat̄ nisi tale delictū fuisset cōmissum in
ꝯspectu populi, ⁊ voluntarie. per. l. si quis filio exheredato de iniu.
te. ⁊ ꝯstaret notorie ꝙ nullas h3 defensiones vel renūciasset p. s̄. alle
gata vel nisi esset rebellis notorius q pōt offendi, vt dicit Andr. de
iser. in ꝯsti. j. de iniu. curie illa. ⁊ in ꝓe. ꝯstit. q ēt posset hr̄e remissio
nē a principe, ⁊ vidi iudices magne curie in sindicatu impitos ꝙ ho
micidā demādato reginali illico suspēdi fecerāt. Consueuit aūt ma
gna curia delinquētē cū ducit̄ ad curiā examinare, ⁊ si ꝯfiteat̄ ꝺinde
ad aliq̄s dies ducit̄ ad tribunal, ⁊ sibi legit̄ illa ꝯfessio cū iurō q si in
ipsa ꝑseuerat dant̄ sibi aliq dies ad faciēdas oēs defensiones ꝯ̄ ꝯfes
sionē, p gl. in. d. l. j. C. de ꝯfes. q si nil ꝓbauerit ꝯdēnabit̄, si aūt negat
13 dant̄ capitula, ⁊ terminus ad se defendēdū. ¶ † Iō ꝯcludo ꝙ iudex
semp d3 dare terminū reo ad se defendēdū siue petat, vel non petat,
vt se ⁊ ꝯsciam suā exoneret, vt nō teneat̄ in sindicatu, ⁊ apud Deū, ⁊
cū maioꝛi iustitia ꝓcedat. ¶ Sed iudices crudeles sitiētes i sangui-
ne festināt ad ꝯdēnādū, ⁊ abhoꝛeāt defensiones ꝓparātes se ⁊ preto
riū cū vexillis pōpa ⁊ fastu, ad sanguinē effudēdū. L3 sint aliqua de
licta in qbus nulla cadat defensio, vt in blasphemāte Deū ēt quo ad
repulsam testiū. ar. l. famosi. ⁊ in. l. qōnibus. ⁊ ibi Bar. no. ff. ad leg.
iul. ma. ¶ Et iō cū essem cōmissarius regni, ⁊ ptrāsirē siluas in qui-
bus erāt pastores, ⁊ audiuissem quēdā pastorē alta voce Deū blas-
phemare illū capi feci, ⁊ examinatis testibus q mecū aderāt illico si
bi linguā incidi, ⁊ in arboꝛ quadā illius nemoꝛis affigi iussi. ¶ Sunt
enim multe defensiones ꝯ̄ ꝯfessionē, qꝛ poterit ꝓbare hoiem quē dr̄
occidisse viuere, p no. in. l. ꝓinde. ad. l. aql. vel ad defensionē occidis
se, vel hr̄e remissionē a principe de delicto ꝯfessato, vel ēt si furtū fe-
cisse ꝯfessus fuerit poterit, vel reuocare, vel erroꝛē ꝓbare, aut dice-
re fecisse furtū domesticū qꝺ est impunitū. l. aut dāna. §. furta dome
stica. de fur. vel putasset dn̄m ꝑmissurum, ⁊ ꝓbare hoc p aliquas ve
risimilitudines, vt dicit Bar. in. l. inter oēs. §. rectis. ꝺ fur. vel si cō
fessio facta fuisset per minoꝛē sine curatoꝛe, vel si per metū torture, ⁊
ex similibus causis. ideo semper erit danda defensio ꝯ̄ confessionez,
alias tenebit̄ in sindicatu nisi renunciasset, vt. s̄. nam si sine causa de-
negaret defensiones esset homicida, vt. j̄. proxi. c.

SVMMARIVM

1 Iudex feruoꝛe, vel odio iniuste procedens tenetur.
2 Delictum cōmissum feruoꝛe iracūdie an mitius puniri debeat.

Quidam Iudex fuit delegatus in sindicatu ꝙ
cū quēdā carceratū torqueret carcera
tus ad verba ignominiosa ꝓrupit ꝯ̄ iudicē. pp q̄ verba
iudex iracundia motus ex arrupto, ⁊ non ꝯstito de deli
cto, p q̄ erat carceratus ipm stati3 suspēdio tradidit in fenestra, dubi
tatq̄z ppea qua pena talis iudex teneat̄. Ur̄ ꝙ teneat̄ coꝛnelia ꝺ sic
ca. l. j. §. q de magr̄atus. ff. de sicca. ⁊ in. l. lege iulia. §. fi. ad. l. iul. rep.
1 ⁊ p tit. ꝙ qſq̄z iur. p q̄ iura dixit Bal. in. l. j. C. de deli. defun. † ꝙ ibi
iudex feruoꝛe, vel odio iniuste ꝓcederet ꝙ tenet̄. l. coꝛnelia. de sicca.
⁊. l. iul. de vi pub. q lege tenet̄ si post applōnē moꝛti traderet, vel in-
iuste impedit ne appellet q ēt dixit ꝙ pñās q abstulit defensionē pu
nit̄, ac si occideret inocentē. p. d. §. fi. nisi faciat ex cā qꝛ erat ꝯfessus.
⁊ faciūt no. p Bar. in. l. qōnis. ff. de q̄sti. vbi de iudice q hoiem i toꝛ-
mētis interemit. ⁊ no. p Bar. in. l. j. de sicca. ⁊ vide Bal. in rubꝛ. C.
de pe. iud. ⁊ no. bn̄ tex. in. d. §. fi. q est singularis valde, ꝙ si iudex ex
cessit puniēdo innocētē caloꝛe iracūdie, vel ex nimio feruoꝛe ꝙ mi-
tius puniet̄, qꝛ relegabit̄ p quē dixit Lud. in. l. cu3 mulier. ff. so. mat.
2 † ꝙ delictū cōmissum caloꝛe iracūdie q̄ ēt habuit ortū aliū quā ab eo
quē offendit erit iusta cā ꝙ qs mitius puniat̄, ꝙ p3 qꝛ p homicidio
innocētis debebat de iure cōi iponi pena moꝛtis nālis. l. iij. C. ꝺ epi.
aud. ⁊ tn̄ p tali homicidio officialis erit pena depoꝛtationis, ꝙ puto
eē spāle in officiali, qꝛ h3 ptātē a. l. occidēdi maleficos in casibus a
iure ꝑmissis q si excedat ex ira in ea mitigabit̄ pena, ⁊ facit. l. j. in fi.
ff. de sicca. vbi tex. ꝙ l3 al's p homicidio in hoie vili imponeret̄ pe-
na ꝑpetui exiliȷ́, tn̄ iposito in magr̄atu mitigabit̄ ad tps facit. l. grac-
chus. in rōne sui. C. de adul. vbi ēt pena homicidiȷ́ mitigat̄ pp iustu3
doloꝛē. ⁊ facit ēt tex. in. l. coꝛnelia. ff. eo. in. §. j. vbi tex. qꝺ magr̄atus q
p lasciuiā cām moꝛtis ꝓbuit fuit in qnquēniū relegatus, tenebit̄ er-
go iste iudex pena relegatiōis p illū tex. in. d. §. fi. in vlti. ꝟ. l3 And.
de iser. in ti. q̄ sint reg. in verbo cōmittētium crimē lese maiest. dixe
rit simpl'r allegā. d. §. fi. ꝙ iudex q caloꝛe ductus hoiem innocētē in-
terficeret ꝙ teneret̄ pena capitis, vbi subdit qꝺ si iudex p ignoꝛātia3
fecisset caloꝛe vel dolo ꝙ pena minoꝛabit̄ rōne huius culpe. ar. ff. de
var. cog. l. si iudex. ¶ Nā ex q̄ erat impitus non debuit ꝑmittere se
iudicē fieri iuxta illud sapiētie. vij. noli appetere fieri iudex si nō po
tes virtuti disrūpere iniqtatē. l. scia. nā rōne impitie de culpa tenebi
tur. ff. loc. l. si qs seruū. in. §. celsus. Dicēs ꝙ pp culpā dolo non cō-
misso talis iudex interficiens innocentem non videtur ad pena3 moꝛ
tis teneri, qꝛ etiam lata culpa in. l. coꝛnel. de sicca. l. non comparatur
dolo. ff. de sica. in lege punietur, ergo sine moꝛte. sicut aliȷ́ culpabiles
non dolosi. ff. eod. titu. de sicca. l. iij. §. sed ex sena. ⁊. l. lex coꝛ. §. cum
quidam, secundū And. ibi. Et aduerte qꝛ iuriscōsultus in. d. §. fi. va
cillat q̄si iudicis remittat arbitrio qn̄ ex ꝓposito occiderit inocētē vl
ꝓuocatus ira furoꝛe, vel mala vita illius suspēsi q̄ oia sunt quotidia-
na, ⁊ vide q̄ hēs. j̄. in ꝟbo toꝛtura. de iudice q aliquē in toꝛmētis occi
dit. Et p ista posset decidi illa qꝺ de quodā accusato quē cū iudex si-
ne indiciȷ́s posuisset ad toꝛturā, ⁊ esset solutus vinculis, ⁊ actoꝝ ma-
gister scriberet interrogationes suas arripuit gladiū pēnicularem a
bācho, ⁊ dixit iudici velle aliq̄ dicere ad aurē, ⁊ iudicē iugulauit, ꝙ
non tenet̄ pena moꝛtis, qꝛ iusto prouocatus doloꝛe hoc fecit.

SVMMARIVM

1 Potestas condemnatus in sindicatu, an debeat reddere salariū pre
teriti temporis.

2 Iudex delinquens an perdat totum salarium.

c **Condemnatus** In sindicatu nunq̃ redibit vlterius ad tale officium. gl. sing. in auc. de armis. ſm Ang. & Bal. in l. mancipia. de ser. fug. ¶ Assessor condemnatus in sindicatu pro barrataria non pōt amplius ibi esse assessor. in c. assessor qui. ¶ Ne qs in sindicatu cōdēnet̄ dȝ offerre id qd petebat̄, vide in verbo oblatio. ¶ † An ptās cōdemnatus in sindic. debeat reddere salarium preteriti tpis. Dic q̄ non, q̄r salariū cuȝ hoc nihil hȝ cōe. ar. l. papi. exuli. de mino. Bal. in l. j. C. de suffra. Lȝ in ɔ̄riū faciat. l. mancipia. de ser. fug. tñ prima est vera ſm Bal. q̄ hmōi culpa nō remouet vtilitatē officij a gnāli actu, iō non punit̄ nisi quatenus delinqt. l. rescriptū. de his q. vt indi. & adde qd no. Bar. ff. de dona. l. absenti.
2 in gl. & ibi hr̄ † q̄ qñ iudex delinqt totū salariū pdit, vr̄ casus in l. iudices. C. de ann. & trib. lib. x. de quo p Iac. de are. in l. q̄ aūt. in pnc. de excu. tu. & l. menia. in pn. de an. leg. & tangit̄ p gl. in l. diē functo. de offi. asse. Bal. in l. j. de suffra. ¶ Condēnatus in sindicatu p priuilegia ɔcessa officiali, q̄r est odiosus ɔcedēti puilegia. Bal. in l. testamēto cēturio. de test. mil. & al's dī q̄ iudex male se hñs in officio priuet̄ salarijs de dñio. & tribu. l. iudices. & facit. l. ij. §. ɔductore. de admi. re. ad ciui. pti. & vide in verbo delinquēs. in officio & in remissionibus ibi positis. vide oīno. j. in verbo negligentia. c. iudicibus negligentibus. & vide. j. in c. an officialis pp sua demerita in verbo salariū. & vbo sindicatio. s. in c. sindicat̄ officialis. si aliquo tpe fuit i isto officio. & s. in pnc. ope. in c. iudices q si ɔuicti. ¶ Officialis q est ciuis ciuitatis ppriē si sit ɔdēnatus rōne doli cōmissi ɔ̄ ppriā ciuitatē pōt puari officio ciuitatis, q̄r ɔdēnatus de dolo est infamis. l. j. de infa. & hi q infamiam iuris vel facti incurrerunt ab officijs remouent̄. C. de dignita. l. neq; & l. iudi. & l. ne qs. & l. de infami. lib. xij. & l. de his qui non impletis stipend. & l. ij. de offi. asse. de reg. iur. l. in familia. in vj. C. de decur. infamia. lib. x. & in l. j. & l. reus delat. ff. de muner. Ludo. in consi. ccxcvij.

SVMMARIVM

1 Iudex ad que cogere possit. & nume. 2. 3. et. 4. & sic deinceps. vsq; ad numerum. 14.

1
c **Concordia.** † Iudex dubitās d̄ rixa vel scādalo inter ptes pōt ipsas cogere ex officio ad ɔcordiā vel trāsactionē. Ang. in auc. in
2 iuran. §. j. col. ix. † sicut ēt pōt phibere ptibus accessuȝ ad possessionē pp rixas vitādas. Inno. in c. in pñtia. de pba. & Specu. in j. et. ij. decre. §. v. ver. itē. de peti. & po. §. j. ver. in summa. sicut
3 † ēt pōt cogere ad pstādā cau. de non offendendo ēt tertiuȝ si instat
4 suspitio. Inno. in c. j. de offi. deleg. & Flo. in l. equis. in prin. de vsufru. ¶ † Sicut ēt pt qñ dubitat de calūnia actoris, vel rei eos astringere ad pbādū de iure eoꝝ sub certa pena. itē And. in c. q̄ sicut. d̄ elec. & fa. c. finē litibus. de do. & ɔtu. & gl. in c. statutū. in fi. de rescr.
5 in. vj. ¶ † Sicut ēt pt ex officio mittere notariū ad testōrē q vult testari si veniētes ab intestato non patiant̄. Bar. in l. curēt. in fi. ff. de
6 testi. ¶ † Sicut ēt pōt pte nō petēte puidere ne bona pereāt. Bar.
7 in auc. si oēs. si vt se ab here. absti. ¶ † Nā ēt pōt cōpellere ptes ad ɔcordiā qñ de pindicio tertij agit̄, secus si d̄ pprio iudicis pindicio, q̄r puidebit q̄ forte dirimat̄. Bal. in l. ij. §. duob⁹. cō. deleg. ¶ Sicut ēt pt ex officio mittere officialē suū cū locatore ad scribendū res inqlini abñtis in domo locata exñtes. Bar. & Bal. in l. edē. C. de lo.
8 ca. p l. cū dñi. ff. eo. ti. ¶ † Sicut ēt ex officio facit vēdi de hēditate
9 vt possit sepeliri defunct⁹. l. q erat. vbi Bar. ff. fa. her. ¶ † Regl'r āt non pōt cogere ad cōpromissuȝ, gl. & Bar. & alij in l. furti. §. q iussit. de infa. & Bal. in l. ex stipulat. C. de sen. & Bal. in add. Spec. in ti. de arbi. in ver. ordinarius. & in c. si qs. d̄ pa. & tre. nisi diu litigassent, ſm Inn. & But. in c. j. de mu. pe. & qñ pp hoc respublica inqetaret̄, ſm Ang. & Flo. in d. §. q iussit. non tñ inter se. Bal. in d. v. ordinarius. Inno. in c. innotuit. de arb. vbi dicit q̄ si recipit cōpromissum non derogat iurisdictiōi sue, tñ dēbat ipsas ptes ɔcordare in electione puncti vel arbitri. Bar. & doc. in l. de die. q satil. cog. & in l. obseruādum. de iudi. Spec. in tit. de ppa. iud. l. ptis. in fi. Bar. in l. j. de fidei. lib. emēdare cuncta q̄ lites impediunt, & exactiones officialium, & notarioꝝ refrenare. Spec. in ti. de sala. §. ij. in versi. Sed qd tñ hoc est al'r distinguēdum in crīalibus, q̄r iudex añ impositionē pene non dȝ ɔcordare ptes, q̄r eius officiū est punire. ff. de pen. l. si operis. & l. si vendicari. & ff. ad l. aql. ita vulne. ad fi. Imposita aūt pena eius officiū ɔcordare partes. ff. de offi. presi. l. ɔgruit. de no. ope. l. j.
10 §. inde q̄rit̄. & in auc. de mā. prin. §. deinde. ¶ † Circa crimina vero cōmittēda, tūc si timent̄ ɔtingere ex causis ciuilibus qd plerūq; contingit. d. l. equis. & de iudi. l. pperandū. in prin. & in auc. de trien. §. si vero. & tunc puidet iudex non cogendo aliquē ius suū relinquere, sȝ cām celeriter expediēdo. d. l. pperandū. in prin. & l. litibus. de agri. & cen. & ēt seqstrata possessione sine pindicio partiū. de acq. pos. l. inter esse. p no. p Inno. ex̄ de pba. c. in pñtia. & gnāliter vbi timet̄ graue scandalū equs est q̄ iudex ptes ad pacē cohercere. arg. iuriū predictoꝝ. lȝ vtilius sit pmittere nasci scandalū q̄ȝ relinquere veritateȝ, extra de reg. iur. q scandalū tñ aliqñ detrahit̄ iustitie pro vitādo scādalo, vt ibi no. & facit de preci. impe. off. l. quotiēs. & q̄ no. eo. tit. l.
11 rescripta. in verbo ledat. † Tñ ego vltra pdicta ɔsulerē q̄ iudex faciat ptes satisdare de pacifice viuēdo de non innouando aliqd, & de non offendendo nec rixas, aut iurgia faciēdo. per not. per Bart. &
12 alios in l. q̄ iussit. de re iud. vbi Bar. dixit. † q̄ iudex pōt phibere si duo habeant guerrā q̄ vnus non trāseat per vel ante domum alterius. p not. in l. fi. de offi. pcu. cesa. & per no. in auc. si qs. C. de adul. q̄r dȝ obuiare ne mala ɔmittant̄, & faciunt no. in l. vna. C. vti pos. & q̄ Bal. no. in l. ordinarij. de rei ven. & But. in l. incerti. de introduc. Bal. in l. nullus. de sum. tri. q dixit in l. transigere. C. de transa. q̄ si pp hoc cōmiserint delictū q̄ prius dȝ punire q̄ȝ ad ɔcordiam redu-
13 cat. & idē in l. cū affirmes. de lib. cā. † & sic ēt poterit pars petere se associari per familiā. si timeat p gl. in l. furti. §. q iussu. de infa. & bar. in l. capitaliū. §. ad statuas. de pe. dixit q̄ ista securitas nō dȝ peti nisi cā appareat. Si tñ aliqueȝ offendi, & volo mihi caueri an possim. vide late Bar. in d. l. q̄ iussit. vbi per al's. ¶ Iudex non dȝ studere ad ɔcordiā, & ɔciliationē partiū in crīalibus anteq̄ȝ puniat. Iac. but. in l. equis. de vsufr. Bal. in l. transigere. C. de transac. & qñ debebat
14 ptes ɔcordare. Bal. plene in l. fi. C. cōia de le. ¶ † Iudex si viderit accusatorē colludere, vel ɔcordare non dȝ ipsum vlterius admittere sed dȝ ipse iudex ex eadē instātia pcedere supplendo ēt de facto pp psumptā collusionē accusatoris. l. ij. de aboli. vñ si fiat ɔcordia in casibus a iure phibitis iudex ex officio pōt repellere accusatorē, pp psumptā collusionē nec tenet̄ excipere testes, quos offert accusator, sed ipse iudex habet veritatem inquirere per testes sibi visos, & potest iuuare accusationem per testes ex officio productos, vt. d. l. ij. & l. transigere. C. de transactio. & ideo non tenebitur in sindcatu per intra predicta.

SVMMARIVM

1 Officialibus perpetuis lȝ ɔ̄here, alijs vero non. vt nu. 2.
Nisi propter eorum necessitatem. nu. 7.
3 Officialis non potest emere a subditis nisi victualia.
4 Officiali an liceat matrimonium contrahere cum subdita de iure canonico & ciuili. & nu. 11.
5 Donatio facta officiali an teneat.
6 Officialis perpetuus potest habere pecuniam ppriā ad lucrādum.
8 Officialis an possit contrahere per vxorem & suos.
9 Prelatus non pōt emere rem ecclesie cum ɔsensu capituli.
10 Ptās an possit dare lniam assessore suo vt ɔ̄hat in officio.

1
c **Contrahere.** † Officialibus ppetuis licitum est ɔ̄here. glo. & Cy. in. in l. qsqs. C. si cer. pe. non tñ tpalibus nisi cā victus, & i casu. l. q officij. de ɔ̄hen. emp. & dicit Bal. q̄ de officiali ad arbitriū superioris disponit̄ idē q̄ de perpetuo, q̄r eius officiū quo ad tps non est certo modo diffinitum. ff. de excu. tut. l. iurisperi
2 tos. in pn. ſm Bar. in l. dam. §. si qs. de no. ope. Bal. in d. l. qsqs. ¶ † Officiali ad tps iurisd. hñti non lȝ ɔ̄here. l. non lȝ. ff. de ɔ̄hend. emp. & l. j. de cont. iud. & si emit q̄rit̄ fisco. d. l. non lȝ. q̄r ɔ̄ctus illicitus est, si vero non hȝ iurisdictionem, aut emit ex officio qd administrat, puta venditores gabellaꝝ cōis q tacite gabellas emunt p interpositā personā, & nō q̄rit̄ eis. d. l. non lȝ. adeo q̄ vnus officialium altero auctore pōt emere ēt palam, & iusto precio, q̄r inter ementē, & vēdentem non esset distinctio personalis. glo. sing. in l. j. de ɔtra. iudi. aut talis emptio non ɔcernit offm̄, q̄r notarius prioꝝ emit aliqd & licitū est, secus forte i ipsis prioribus q hñt iurisdictioneȝ qd nō firmo q̄r facit ɔ̄ Bal. in d. l. qsqs. vbi dicit ſm Cyn. q̄ pciū psumit̄ fuisse de bonis fisci. de quo est glo. ordi. in l. facultas. de iu. fis. Guil. tȝ cōtrariū in auc. licentia. de epis. & cle. qd est verius, nisi appareant coniecture in ɔ̄rium. adde Cy. in auc. qbuscunq;. de episc. & cler. Bal. ibidem. iō impetrent a principe licentiam, vt fecit. d. Leo noster. d.
3 l. j. in prin. de contra. iud. ¶ † Officialis non pōt emere a subditis hospitia, vel campos nisi victualia. l. solent. §. nunc vero. de offi. procon. tñ pōt emere equos, q̄r non dȝ ire pedes, q̄r sunt similes alimentis, imo sunt pars alimentorum, vt not. in l. deniq;. §. idem labeo. ff.

man. ſm Bal. ibi, lz de iure capitulorum regni, non pñt emere palefredos in prouincia quaz regunt niſi pro eoꝝ vſu. ⁊ eſt de iure cõi, vt. ſ. ¶ Et iõ capitanei ⁊ officiales puĩcie terre Jdrõti, q emunt ibi multas cã cõmercij male faciunt, ⁊ vide qſti. regni de pħibito officialiũ cõmercio, vbi prohibitum eſt officialibus omne cõmercium, ⁊ dixit Ang. in. l. j. C. ſi rec. prouin. ꝙ probibitio cõmercij in officiali bz locum in illis qui poſſunt inferre minacem ferꝛorem ſm And. de iſer. in. ij. tit. vſuum feudo. ad fin. dixit ꝙ pñt emere palã, publice, ⁊ bona fide ſi vendens erat magnus vir q non timeret, vt ibi late, pro quo facit. l. ſi. ff. de ri. nup. Tñ in iſto caſu quo pħibet officialis ꝯbere firmet ꝯctus iuramento. Dic ꝙ non, tñ ſeruandum eſt iurm per. c. debitores. extra de iureiur. ſm Barto. in. l. ſi qs pro eo. ff. de fideiuſ. in ver. quarto pħibet.
4 † Et lz dicta conſtitutio etiam prohibeat matrimonia ⁊ ſponſalia filiorum, vt ibi. ⁊ in. l. j. C. ſi rect. prouin. ⁊ in. l. qui in prouincia. ff. de ri. nup. ſecus eſt de iure cano. ꝙ obtinet in ſpñalibus. ſm Jo. and. in. c. pen. in fi. de ſecun. nupt. ⁊ per Saly. in. l. q cõtra. C. de nup. ¶ An officiales ꝑpetui poſſint a ſubditis emere poſſeſſiones. Guil. in. d. §. nunc vero. dicit ꝙ nõ, qꝛ lex indiſtincte pħibet. l. j. de contrac. indi. Sed Bal. tenet contra, qꝛ epi hoc poſſunt. auc. licentiam. de epiſ. ⁊ cle. ibidem. ⁊ vide. ſ. latius.
5 ¶ † Si officialis facit ſibi fieri donationes a cõitate quam regit talis donatio non valet, ⁊ eſt probibita per plebiſcita. Bal. ſm Odof. in. l. iuregen. §. pretoꝛ ait. ff. de pac. vbi eſt glo. not. vide Bal. de pa. conſt. ad fi. vbi dicit ꝙ non valent pactiones quas faciunt dñi cum ſubditis niſi donent vexillum vel aliud iocale ſiue armaturam in premium laudis, ⁊ bone adminiſtrationis, qꝛ valet de conſuetudine Jtalie. ⁊ facit. l. aqlius regulus. de dona. vbi lz dare officiali cauſa antecedentis remunerationis.
6 ¶ † Officialis perpetuus poteſt habere propꝛiam pecuniam ad lucrandum. l. principalibus. ff. ſi cer. pe. qd in officiali ad beneplacitum. Dic idez qꝛ ipſe hꝛ pro ꝑpetuo. ſm Cy. in. l. quiſqs. C. ſi cer. peta. ⁊ Bar. ⁊ Bal. in. l. iuriſperitos. de excu. tut. ⁊. l. ſufficit. de cond. inde. Bar. in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi pretoꝛi. de no. op. ⁊ cano. in. c. ⁊ ſi principalis. de reſcri. ſm Lud. in. d. l. principalib⁹.
7 ¶ † Officiales non pñt contrahere cum ſubditis niſi ſint perpetui, vel propter eorum neceſſitatem. l. principalibus. ff. ſi cer. pet. vbi dicit Guil. ꝙ officialis perpetuus põt cum propria pecunia contrahere ⁊ lucrari, ⁊ dicit Bar. ꝙ ſi qs eſt officialis in ciuitate ſua, vnde eſt oꝛiundus ꝙ poteſt contrahere, ⁊ lz quis non poſſit eſſe officialis in propꝛia patria. l. ſi cui. quib. ex cau. maio. fallit ſi eſt ibi conſuetudo, vel ex beneficio principis, tñ Bal. in. l. quiſquis. ff. ſi cer. pe. tenet ꝯ Bar. ꝙ etiam ſi in propꝛia ciuitate habeat officium non poteſt contrahere per. l. qui officij. de contrab. emp. vbi tex. ꝙ officialis tempoꝛe ſui officij non poteſt contrahere hoc ideo, ne per impreſſionem ſubditos ledat. l. ſi per impreſſionem. C. qꝺ met. cau. vbi dicitur
8 † ꝙ etiam non poteſt ꝯtrahere per vxorem, ⁊ ſuos, ⁊ ex alia cauſa ne adnocentur ab adminiſtratione, ⁊ ſint negligentes, vt col. in. l. milites agrum. de re mil. ⁊ cum iſte rationes militant in officiali perpetuo ſi cut in tempoꝛali debet eſſe idem ius in vtroqꝫ. Ludo. concoꝛdando Bar. ⁊ Bal. dixit ꝙ ſi quis eſt officialis in propꝛia patria ſine iuriſdictione, ⁊ poteſt contrahere ſm Bar. aut eſt officialis cum iuriſdictione, ⁊ ſit vera opi. Bal. ꝙ militant rationes. Bal. Ludo. in. d. l. principalibus. ¶ An ſi duo ſint officiales vnus poterit emere in officio ſi alter auctoꝛatur ſi. glo. in. l. ſi in empt. §. ſi. de contrahen. em. tenet ꝙ ſic. argumento plurium tutoꝛum. l. iiij. de auc. tut. gloſ. vero in. l. j. de contrac. indi. tenet contra reſpondendo ad id quod dicitur de pluribus tutoꝛibus, ⁊ illam tenet Bal. in. d. l. quiſquis. ſi cer. pe. ⁊ hoc etiam tenet Ludo. in. d. l. principalibus. per clement. j. de rebus eccle. non alie.
9 † que vult ꝙ prelatus non poteſt emere rem eccleſie cum conſenſu capituli cum requiratur vtriuſqꝫ conſenſus. ⁊ ꝑ tex. in aucten. quibuſcunqꝫ. de ſacroſan. eccle. vbi iconomus deputatus ad vendendum rem eccleſie cum alio ipſam rem emere non poteſt. ⁊ per. §. iconomus. in auc. de alien. ⁊ emphyt. non obſtat ꝙ dicitur de tutoꝛibus qui ſunt inſolidum ſm Ludo. ibi tamen officiales equiparantur tutoꝛibus. Bal. in. l. qui foꝛtuitis. C. de pignoꝛ. actio. argumen. l. prefectus. de ri. nup.
10 ¶ † Vidi tamen dubitatum ſi poteſtas vel capitaneus poteſt dare licentiam aſſeſſoꝛi ſuo, vt in officio contrahat, tamen hoc deciditur in. d. l. j. de contrac. indi. vbi tex. loquitur etiam de conſiliarijs, ⁊ ſic de aſſeſſoꝛibus, tamen ille text. non dicit de licentia Capitanei, ſed colligitur ex alia parte tex. vbi dicitur ꝙ requiritur licentia Principis, vt ibi in principio.
¶ An ſicut non poteſt donari officiali durante officio per glo. in. l. pꝛima. de contract. iudicum, poſſit poſt depoſitum officium ſcilicet in ſindicatu. Bar. determinat ꝙ non in. l. ſolent. §. ante vero. de officio preſid. allegat. l. j. §. beſtias. de poſtula. ſecundum Ludoui. in. d. l. principalibus. vide. ſ. ¶ Si venditur per fiſcum res paterna officialis durante officio poteſt illam emere. l. qui officij. de cõtrahen. emptio. ſecundum Ludoni.
11 ¶ † Officialis non poteſt durante officio contrahere matrimonium cum muliere ſibi ſubdita. l. erat. ff. famil. herciſ. l. ſi quis officium. de ritu nuptiarum. ⁊ eſt capitulum in regno. Tamen inde poteſt habere concubinam. l. ſi. de concub. ⁊ facit quod not. Cy. in. l. j. C. ſi rect. prouin.

SVMMARIVM

1 Officialibus an ⁊ quando, poſſit donari. ⁊ nu. 5.
2 Mercatoꝛ eſſe quis non dicitur propter vnam negociationem, ⁊ qd in luſoꝛe. numero. 3.
4 Officialis poteſt contrahere in ſua prouincia ob ſuam neceſſitatem.

o Fficiales nõ poſſunt tpe ſui officij emere nec domos conſtruere in ciuitate quam regũt ſine principis iuſſione niſi paterna bona vendant. j. de contrac. iudicum. ſecundum Azo. nec etiam donationes recipere niſi qui donauit finito officio eandem donationem firmauerit expreſſe, vel tacuerit quinquennio. d. l. j. ꝙ non habet locum in officiali puinciali, quia iſta non poteſt etiam permiſſu principis, nec taciturnitate quinquennij firmantur donationes prouinciali facte, ſecundum Azo. ibi in ſumma. ⁊ idem dicit in conſiliarijs domeſticis, ⁊ aſſeſſoribus eius, per illum tex. ⁊. l. non licet. ⁊. l. officij. de cõtrab. em. ⁊ de offi. preſi. l. plebiſcitum. niſi foꝛte confirmentur contractus ſilentio. xxx. annoꝛum. ⁊ illa probibitio eſt fauoꝛe publice vtilitatis, adeo ꝙ minoꝛ magiſtratus non poſſet emere cum auctoꝛitate maioꝛis, ſecundum Azo. qui dicit ꝙ foꝛte poteſt donare ⁊ vendere, ſm Pla. licet
1 in venditione non adeo pura ſit ratio, tamen predicta limita† ꝙ poteſt donari officialibus quando eſt donatio remuneratoꝛia ex geſtis ante officium tex. ⁊ glo. in. l. aquilius regulus. ff. de dona. ⁊ vide conſtit. regni. de probi. offi. commercio qui incipit cõmuniter, que vult ꝙ officiales annui, ⁊ eoꝛum iudices notarij, ⁊ familiares nõ poſſunt recipere mutuum a ſuis prouincialibus in pecunia vel rebus, nec ẽt ſtabilia quocunqꝫ titulo alienationis accipere, nec matrimonium cõtrahere, nec quemcunqꝫ contractũ facere de mobilibus vel imobilibus cum ſubiectis ſiue iuriſdictioni preterꝗ de neceſſarijs ad victuz pena ibi ſtatuta vtriqꝫ parti imminente, ⁊ eſt capitulum regis Caroli, quod prohibet officiales emere in iuriſdictione ſua equos vel mulos per ſe vel interpoſitam perſonam niſi ſit perpetuus, ⁊ ſic non licet officiali tempoꝛali mercari in prouincia ſibi decreta, nec etiaz ibi nauem extruere, vt in. l. aufertur. §. j. de iure fiſ. ⁊ alias conſultus in hoc ſi officialis mercatur in rebus ad vitam hominis ſi tenentur pena illius conſtit. faciendo deferri victualia ad vendendum in ciuitate ſibi decreta, ⁊ dixit ꝙ non, primo quia conſtitutio ſentit ꝙ poſſit de neceſſarijs ad victum, ⁊ non exprimit officiali vel ciuibus. per nota. per Bart. in. l. annonam. de extraoꝛdi. crimi. ⁊ in. l. j. §. deficientium. de offic. prefec. anno. vbi iudex poteſt mandare hominibus locupletibus habentibus frumenta venalia, vt illa vendant iuſto precio quos poteſt punire, ⁊ quia facit lege permittente nõ tenetur pena illius conſtitutionibus. argu. l. gracchus. de adult. ⁊ argu. not. per Bar. in. l. j. ab empt. ſpecierum nemini licere ſe excuſare. lib. x. ⁊ in l. de quibus muneribus nemini licere, vt late. ⁊ in. l. j. ad. l. iul. de anno. ⁊ in. l. negociatoꝛes. de iure immunitat. Nam cum illa conſtitutio ſit facta propter vtilitatez reipublice ne magiſtratus mercentur, ⁊ ſubditos ledant non includit iſtuz caſum, quia eſſet vtilitati ipſius reipubli. contrarius per. l. iubemus. la piccola. de ſacroſanct. ⁊ argument. l. iubemus. de naui. non excuſ. libro vndecimo. ⁊. l. nullus. C. de anno. libꝛo decimo. ⁊. c. non minus. de immunita. eccleſiaruz. ⁊ dixit Cyn. in. l. ſi ex toto. de legatis primo. ꝙ per generalem clauſulam non obſtante non videtur remiſſa collecta per publicam vtilitatez indicta. ⁊ Joann. andre. ⁊ Bald. in titulo de ſenten. §. nunc videndum. verſicu. ſi vniuerſitas.
Nam conducentes annonas in ciuitate cum nauibus premiantur a iure ꝙ nullam vim patiantur. l. pꝛima. C. de naui. libꝛo decimo. nec poſſunt capi pro repreſalijs, ſecundum Bartolum ibi, quomodo ergo patientur penam illius conſtitutionis officiales, qui victualia conduci faciunt ad vendendum in ciuitate propter publicam vtilitatem, quam tenentur ipſi procurare, ⁊ in caſu illius conſtitutionis, vel ſtatuti dicentis quod officialis non poſſit mercantiam facere in ciuitate ſibi decreta non tenebitur ſi pro vna vice tantum exercuerit, vt dicit Baldus in lege ſecunda, de conſtituta pecunia. ⁊ facit, quia licet clericis ſit interdicta negociatio per venditionem vnius rei tantum non dicetur negociari, ſeu mercari. de conſecratione diſtinc. d. §. eijciens. ⁊ facit quod notat Bartol. in proemio.

mio.ff.7 qd no. Barto.in.l.j.§.j.de trib.7 in.l.legatis.de leg.iij.vbi
2 dicit † q p vnã negotiationẽ nõ dr qs mercator.7 in.l.venditor.circa mediũ.de ac.em.7 vide in.l.cetera.de leg.j.§.j.in gl.7 dic Bal.in
3 d.l.ij.q vna mercãtiã nõ fac quez mercatorez,sz pfessio exerciti † sicut per vnuz actum non vr quis fenerator nec lusor.vt ibi per eum.7 Bal.in.d.l.legatur.7 ita gsului in fauore vnius officialis accusati de vna mercãtia.7 vidisti Bal.in.d.l.auferť.7 Andr.de iser.in titu.de fen.guar.ibi ponit aliam di.qñ officialis possit contrahere,7 qñ non.vide.s.in.c.officialis nõ potest contrahere cũ sequentib9,7 sequentibus.7 vide Lucã de penna in.l.ij.de lucr.aduo.vbi ponit distinctionez quando possit officialis prepositus alicui officio emere 7 quando non.℃ An officiales constituti ad recollectionez gabellarum potuerunt sibijpsis mutuare ex illa pecunia.Dic q nõ 7 incidũt in penã.l.j.7.ij.qui ex publica rõne.lib.x.7.l.minime.de suscep.7 archa.lib.x.
4 ℃ † Licet officialis prohibeať contrahere in puincia sua,tñ ad eius
5 necessitatẽ pt.d.l.pncib9.cuz sequẽti.℃ † Officialis in officio exñs pt pignus recipere.gl.7 doc.in.l.in quoz finib9.ff.de pigno.℃ Officiales nõ pñt donationes recipere.l.j.de gtrac.iudi.nisi sit remuneratoria ex gestis eñ officiũ.l.aquil.regulus.ff.de dona.vbi vide glos.q dicit q nõ põt donari officiali nec põt officiali hitatio gcedi in domib9 puatoz nisi cã remuneratiõis ex cã de pterito,q2 nõ pñt hitare in domib9 priuatoz,sz debent hitare in domibus publicis.C.de offi.recto.prouin.l.fi.7 vide glo.in.l.obseruare.de offi.procon.

SVMMARIVM

1 Consuetudines male non sunt obseruande ab officialibus.
2 Consuetudines male confirmantur longo tempore.
3 Arbitrium hñs facit litez suã nisi nõ seruauerit gsuetudinez solitaz.
4 Judex in causarum decisione dz attendere locorũ consuetudines.
5 Consuetudo an 7 quando attendatur in contractibus.
6 Officia videntur concedi sm consuetudinem. Et quid in mutatione officiorum.nu.7.

1 C Onsuetudo. † Male gsuetudines per officiales nõ sunt obseruãde.glos.no.in.l.oẽs iudices.de dignita.lib.xij.7 in auc.vt nulli iu
2 di.§.j.vbi tex.not.† q male gsuetudines nec ex longo tẽpore nec lõga gsuetudine cõfirmenť,7 in.c.qm.ex de prescrip.vbi di
3 cit tex.q non firmať longissimo tpe.℃ † Hñs arbitriuz facit litem suã si non seruauerit solitã gsuetudinem.no.in.col.qd g.§.pena grauior.de infami.sm Bal.in titu.de pace iur.fir.§.iudices.7 habes in verbo cõposito.7 in vbo arbitrium.in.c.an vbi iudex hz arbitrium.℃ Custodia carceratoz est facienda sm gsuetudinem curie.vide in vbo carce.in.c.an si plures carcerati effregerint.℃ In mulctãdo ẽ
4 attendẽda gsuetudo.vide in vbo pena.℃ † Judex in cãruz decisione,7 iudicij ordine dz attendere locoz gsuetudines,al's teneť.l.ij.C.queãd.testa.ape.de vsu.l.cos.de euic.l.fundus.C.q sit longa gsue.in rubro.7.l.fi.C.de iur.om.iu.de gsti.c.j.vbi Bar.7 Inno.7 Joã.an.7 in.l.diuturna.ff.de leg.vbi dr q p.l.7 p iure est obseruãda.vbi glo.ponit exempla adeo q si in libello actor intentauerit gditionem ex gsuetudine 7 pbauit statutũ iudex teneť si pnũciat sm statutuz,ga ius pbatuz non fuit deductuz in iudicio,7 ppea non valuit snia,q2 debuit iudex absoluere guentuz pp petitionez actoris ineptã reseruato sibi iure pponendi aptaz.sm Bar.late in.l.j.C.q sit longa gsue.De qua cõsuetudine stabiť dicto vnius doctoris autoritatis q diceret ita fuisse obseruatuz ab antiquo de gsuetudine.per no.p Bar.in.l.cõsticiunť.de iure codi.7 ar.gl.in.l.ij.C.si scdo nup.in.l.de quib9.de legi.7 vide in vbo iudicaret.in.c.in fi.℃ Judex non seruãs gsuetudinem facit litem suã.vide in vbo iudicare.in.c.j.in fi.℃ Si est facta electio ptãtis simplr vr fieri sm gsuetudinez illius curie.per no.per
5 Bar.in.l.lex corne.ad sille.† Nã gsuetudo in gctibus attendiť vbi non est facta expresso mercedis.glo.in.l.exẽpto.C.loca.7.l.q si nolit.§.qui assidua.de edi.edic.q2 quis intelligiť gbere sm gsuetudinẽ regionis sm Bar.in.l.ex ea parte.in princ.de vb.obli.7 in.l.semp.de regu.iur.Et qñ dubitať sic vr tacite actuz.Bal.in.l.sicut.de act.emp.7 in.l.incendiuz.si cer.peta.℃ Et gctus in dubio vr factus sm conditionez psone 7 loci gsuetudinez sm Bart.in.l.nemo.de duo.re.7 qd no.in.l.si prius.§.rectis.de aqua plu.7 hoc casu talis electio vr facta sm dispõnez statuti,vt no.in.l.iureiurã.§.si liberi.de operis libertoz.7.l.liberti.C.eo.idez si erat gsuetudo solũ aliqd pmittentis
6 sm Jo.and.in rub.qui facit.† 7 vide Bar.in.l.magratus.ad muni.vbi dicit q officia vñr concedi sm gsuetudinez.arg.d.§.rectis.7 vide Bar.in.l.j.§.de vari.cogni.vbi in salarijs attendiť consuetudo.℃ Consuetudo ciuitatuz est obseruanda in mutatione officialiũ.l.neminez.de suspecto.7 archi.lib.xj.in fi.vbi glos.alleg.concordan.

qui debent omni anno mutari 7 redde ratione,vt ibi in text.7 glos.℃ An ppter cõem obseruantiã 7 gsuetudinez iudicioz detur inquisitio copia iudicioz 7 fame.vide in verbo tortura.in.c.ppter cõmunem obseruãtiaz.vbi multa de conditione iudicioz in criminalibus.℃ In electione officialium seruať gsuetudo.j.in verbo electio.in.c.electione.cum sequen.℃ Consuetudo iudiciorum est seruãda.vide infra in verbo instrumentum.c.j.

SVMMARIVM

1 Pudor in leuibus delictis habetur pro pena.
2 Judex vbi non potest torquere potest terrere.
3 Indigentia aliquando probet occasionem delinquendi.
4 Melius est cum seueritate diligere q̃z cum lenitate decipere.
5 Judex potest aliquem corrigere ne delinquat.
6 Infamia incuritur aliquando ipso iure,7 quandoq3 per sententiam quandoq3 ex genere pene.
7 Oderunt peccare mali formidine pene.
8 Furce sunt signa meri imperij.
9 Judex potest procedere ad combustionez domus contra delinquentem 7 fugitiuum.

C Ontumacia. Sequitur notabilis qstio al's coraz me agitata in sindicatu cuiusdaz officialis.Quidaz sceleratus delinquẽs pro suis demeritis carceratus existens aufugit de carcere propter cuius fugã non potuit merita pena puniri hic officialis nõ valens eũ capere nec aliter punire qui deliberauerat ipsum suspensum furcas ante ostium delinquentis cum laqueo affigi mandauit ad terrorem 7 penam 7 infamiam delinquentis contumacis qui in sindicatu vna cũ vicinis cõparet 7 petitionez de iniuria 7 violentia quã ad maximam quantitatẽ estimat dicendo q dz vti remedijs iuris cõtra cõtumaces 7 fugitiuos.Queritur nũc quid iuris 7 omissis.his q dici possent cõtra officiales iniuriosas executiones faciẽtes.Dico q hic officialis non teneť in aliquo,q2 iudex potest alicui verecundias p delicto inferre.c.cum dilecti.de accusa.† 7 pudor in leuibus delictis habetur pro pena.glo.ij.q.viij.si quis.7 alias.magna pena est hominũ carere cõmercio.glo.in.c.ex eo.de sen.excom.in.vj.7 bene facit tex.cuz glos.in.l.iiij.§.pretor.de dam.infec.in verbo non inuerecũde agere.
2 † Naz iudex vbi alias non potest torquere potest terrere.Bal.in.l.ij.C.quo.app.7 Barto.melius.ff.de questionibus.l.de minore.circa princi.Naz verecundia pena est.argu.l.fi.§.si fenerator.ff.q metus cau.7 facit quia pro falsitate vel proditiõe potest figura hominis depingi in muro pro pena,vt dicit Barto.in.l.si quis id quod.ff.de iuri.om.iudi.vbi p alios,quia iudex debet esse diligens ad obuiandum ne maleficia fiant.l.j.C.de nume.vbi text.q iudex potest ad refrenandam nequitiam peruersoz corpus torquere,quia delinquentes coercere non est contra leges agere,sed legi subsidium agere.c.ij.de priui.nam seruanda est censura vt maleficijs hominum obuietur.ff.de rei vendi.l.in fundo.in quibus dediti nihil mali est q nõ inueniant in auc.vt hi qui obli.in princ.qd tamen humana virtute perfici non potest ad plenuz,quia malas hominuz voluntates cohibere non valemus ad plenum.xxxj.q.j.hac ratione.in fi.Ideo papa dicit viam malitijs hominum precludamus prout possibile est.de elec.c.vt circa.in princ.vbi de hoc per Joan.and.Unde nũquã melius crimina cõmitti prohibentur q̃z si cõmissa puniantur.d.l.j.7.ij.in fin.7 de plagis.l.quoniam.xxiij.q.v.c.circuncelliones.ij.q.iij.c.j.in fin.℃ Officiales deniq3 per terrorem seuerum penaruz a delictis subditos malos prohibent 7 compescunt.xxiiij.q.iiij.c.qui peccat.7.iij.q.j.deus.Debent etiaz tueri subditos nec illatas ipsis iniurias multas permittere.l.ij.in fi.de lucris aduoca.quia scelestorum crassatur iniquitas si transit impune eorum presumptio.Nam rigide in eos est exercenda iudicialis autoritas ne amplius crescat spes eis talia committenda.xxiij.q.v.c.relegantes.extra de priuile.c.cum 7 plantare.quia delinquendo per penarum impositiones depelluntur.l.j.de super ac.7.l.ij.de naui.non excusan.7 in proemio.ff.§.hec autem tria.7 in proemio insti.in verbo calũniantium iniquitates pena quippe sapientem facit quem culpa ostendit insipientem.xxviij.dist.in.c.quia ea.de offic.presi.l.congruit.7 in auct.de armis.post princip.
3 † Et per indulgentiam datur iterata occasio flagitia committendi.l.di.de his.de coarta.l.si apparitor.in fi.Item iudex debet seueritatem aliquaz exercere non animo seuiendi sed medendi.lxxxj.distin.ca.odia.que contumacibus in se purgando seueritas est exercenda si
4 penitentibus veniam.ij.questio.versi.quanta in fi.† Et alias melius est cuz seueritate diligere q̃z cum lenitate decipere.v.q.v.c.non omnis.Debet eni iudex subditũ ex dilectione 7 non ex odio corrigere.

xxiij.q.iiij.ita ⁊ quãto maius est peccatũ tanto seuerius vindicandũ
5 q.j.ex multis. † Põt enim iudex aliquẽ corrigere ne delinquat.l.j.
in fi.⁊.l.cõgruit.de offi.presi.Bar.in.l.euz.de accusa.ff.⁊.l.fi.ff.de
pen.⁊ in auc.de man.princ.§.deinde.vbi dixit ꝙ ptãs potest malos
de ciuitatibus expellere.⁊ facit.l.itez apud labeonẽ.§.adijcit.de in-
iur.vbi magr̃atus corrigẽdi causa quid fecerit non tenet̃ iniuriarũ.⁊
dixit no.Ange.in ↄ̃si.ccliiij.incip.qꝛ consultatio multũ gñalis ꝙ ali
quãdo delinquentes turpiter iudicant̃ eos multando in penã delicti
⁊ aliqñ ad fenestrã ligant̃ aut ad cathenã in penã criminis ꝓpter qꝺ
6 infamant̃.argu.l.si duo patroni.in fi.ff.de iureiuran.† qꝛ infamia in-
currit̃ aliqñ ipso iure ⁊ quandoqꝫ per sententiã qñqꝫ ex gñe pene.C.
de infamibus.l.nullũ.vbi glo.⁊ facit de fur.l.interdũ.§.qui furem.⁊
de infami.l.ictus fustiuz lꝫ iuris executio non hꝫ iniuriã quo ad hoc
vt cõminister iustitie teneat̃ iniuriarũ in iustitia ministrãda,tñ condẽ
nato nõ fit iniustitia per iura ꝑdicta.Et cum officialis iste cõminãdo
7 hoc fecerit vt abstineret ⁊ ad eius territionẽ nõ tenebit̃, † qꝛ scriptũ
est oderunt peccare mali formidine pene.ff.de iusti.⁊ iur.l.j.cum si.
⁊ facit de iniu.§.j.vbi is qui iure publico vteret̃,nõ vr̃ iniurie faciẽ
de causa facere,qꝛ iuris executio nõ hꝫ iniuriã,vt ibi in tex.cuz con-
cordan.alleg.in glo.naz vigor publice discipline hoc postulat ne ma
leficia cõmittant̃.l.licitatio.§.ꝙ illicite.de publica.⁊.l.ita vulnera-
tus.ad.l.aquil.qa obuiatio delictoruz iuris publici est vt ibi,⁊ dicit
text.in.l.ꝙ reipublice.ff.de iniurijs.ꝙ ea q̃ magr̃atus facit ad vindi
ctaz maiestatis publice quãuis alienã respiciãt cõtumeliã in actione
iniuriarũ nõ veniũt.Quo vero ad scḋm caput dr̃ ꝙ rõne fuge ex car
cere ⁊ criminũ que per eũ vr̃r ↄfessata,vt in.l.lege corne.per Bar.
ff.ad sille.⁊ in.l.admonẽdi.cuz ibi alleg.de iureiu.potuit furcas eri-
gere ante domũ delinquẽtis.argu.l.absentẽ.ff.de pe.vbi dicit tex.ꝙ
iudex põt ꝓcedere ↄ̃ ↄtumacẽ ad penas q̃ eius estimationẽ cõtingũt
vsqꝫ ad relegationẽ.põt enim iudex qd facere vt exẽplo deterriti mi
nus delinquãt.ff.de penis.l.si quis forte.§.si quis conuitiũ.fuit enim
inuenta furcarũ erectio vt hoies cõspectu earũ terreant̃ ⁊ delinquẽ-
tibus accedãt ad penã.ff.de pe.l.capitaliũ.§.fi.Nam si iudex est cã
põt interdicere alicui patriã ciuitatẽ aliquã vel prouinciã ⁊ ne de ꝓ-
pria domo exeat ⁊ ne per vicos ⁊ plateas pertrãseat.ff.de interdi.l.
relegatoꝝ.per totam.⁊.l.fi.ff.de pen.l.moris.⁊ maiori rõne posset in
corpus punire,quare ergo põt ad vindictã publicã in eundẽ fugien-
tem furcas in domo erigere vt ei ad dedecus ⁊ contumeliã accedãt,
sicut quis põt rõne criminis de ꝓpria domo extrahi.in auc.vt nulli
8 indi.§.qñ. † Sunt enim furce signa merij imperij.Bal.in.l.j C.vt
nemi.lice.signa rebus iponere.⁊ in.l.j.C.vt nemo priua.vbi Bald.
dixit ꝙ imperiũ designat̃ ꝑ furcas,qui etiaz dixit in.l.j.§.cũ vrbẽ.de
offi.ꝑfec.vr.ꝙ merũ imperiũ est in furca sicut seruitus ⁊ dominium
ar.l.fi.vbi ⁊ apud quẽ est ꝙ cõsistit in animaduersiõe circa facinoro
sos.l.imperiũ.de iu.om.iu.Et adde ꝙ post predicta reperi Old.in
cõsi.clj.incip.thema tale est dixisse ꝙ in furcaruz erectione publica
versat̃ vtilitas ne maleficia sint impunita vt male meriti publice pu-
niant̃.arg.ff.ad.l.aquil.ita vul.depositi.l.bona fides.⁊ de fideius.l.
si autẽ.§.fi.ꝙ fit metu penarũ.ff.de iusti.⁊ iure.lib.Et iõ aliqñ exer-
cebant̃ penȩ vt ceteri terreant̃ exẽplo.ff.de recepta.l.j.⁊ de pe.aut
facta.in fine q̃ furce sunt inuente in memoriã suppliciorũ sicut monu
menta inuẽta sunt in memoriaz cõmemorationis humane.ff.de cõdi.
institu.l.quidã in suo.que melius per visum iprimunt̃ q̃ʒ per auditũ.
argu.ff.institu.de gradi.vt a maleficijs hoies arceant̃,naz per talem
diutinã cõmemorationẽ vertitur vtilitas priuata q̃ per talia signa re-
tinent̃.l.in noie dñi.de officio ꝑfec.ptor.qꝺ cedit ad solatiũ interem
ptoꝝ ⁊ passoꝝ.argu.ff.de pe.l.capitalium.in.§.famosos.qꝺ est loco
ꝓpõnis edicti.argu.l.saccularij.§.quidaz.de ordi.crimi.Adeo ꝙ si
nõ reperiat̃ locus vbi furce poni possent sine cuiusqꝫ incõmodo po-
terit dñs alicuius terre compelli ad vendendũ ꝓpter publicã vtilita
tem.ff.quemad.serui.amit.l.si locus.§.si de rei vendi.Itez si verbe-
ratuz.§.pterea.de euic.l.lucius.ad sille.l.lex cornelia.§.in quibus.
⁊.l.ij.pro quibus ca.ser.pro ꝑmio liber.acci.⁊.ff.ne quid in loco pu-
9 bli.l.ij.§.sunt qui putent. † Et facit ꝙ iudex cõtra delinquentẽ ⁊ fu-
gitiuũ potest procedere ad cõbustionẽ domus.de quo per Andr.in
titu.de pace iuramento fir.§.receptatoribus.

SVMMARIVM

1 Iudex an propter contumaciaz alicuius possit diruere domos ⁊ ar-
bores scindere.
2 Domus alicuius si debeat destrui ex forma statuti nõ debet destrui
in preiudicium creditoris cui esset obligata.
3 Uxor potest defendere destructionem bonorum mariti.
4 Fundus venditus ⁊ nondum traditus non venit in publicatione bo-
norum restituto pretio.

1 a An iudex † ꝓpter cõtumaciam alicuius posset di
ruere domos ⁊ arbores scindere.Dicit̃
ꝙ sic,argu.l.si his cũ quo.ff.cõia diui.Et si bona erãt cõia
vel aliud ius hẽbat tenebit̃ ipse cõtumax ad damnũ socij si
iuste factũ est,qꝛ ꝓpter suã culpã.argu.l.si merces.§.culpe.⁊.l.adeo
§.fi.ff.loc.ꝭm glos.in.d.l.si his cum quo.⁊ qꝺ no.in.l.igr̃.de liber.
causa.Si aũt iniuste factũ est tenebit̃ iudex iniuste exequẽs,vt ibi.fa
cit.l.lectos.de peri.⁊ cõmo.rei ven.⁊ dixit.Bal.in.d.l.si his cum
quo.ꝙ bãnitus ex cõtumacia põt guastuz pati ac si eẽt cõuictus de
maleficio.Guil.de suza.dixit ꝙ qñ res eẽt cõis ⁊ deuastando partez
delinquẽtis deuastaret̃ pars alterius ꝙ iudex de eqtate dꝫ rem vẽdi
facere.s.partẽ delinquẽtis ⁊ pretiũ ↄfiscare.ar.de vbo.obli.l.cõti-
nuus.§.qui insulaz.⁊.l.ij.§.qꝺ diximus.ff.si qs cau.⁊ in auc.qb.mo.
nat.effi.sui.in prin.⁊ vide tex.in.l.cõi diui.in.§.si debitor.ff.cõi diui
dun.vbi Dy.dixit ꝙ nõ erit edificiũ diruendũ.⁊ facit.l.iij.§.frẽs.ff.
si qs aliquẽ testa.⁊ de hoc doc.in.l.de pup.§.si pluriũ.de noui ope.
⁊ vide Bar.in.l.hactenus.§.j.de aqua plu.ar.vbi an magr̃atus exe
cutionẽ faciẽdo possit diruere domũ,⁊ an teneat̃ vbi lõga distinctio,
2 ⁊ adde Bart.in.l.j.§.seruus.ff.ad sill. † vbi dicit ꝙ si ex statuto dꝫ
destrui domus alicuius ꝙ nõ destruet̃ in preiudicium creditoris cui
eẽt obligata quo casu daret̃ creditori actio in fiscũ destruentez.l.qui
occidit.ad.l.aquil.⁊ in.l.si seruũ.de pig.⁊ in.l.cuz fisco.ad sill.⁊ fa-
cit.l.j.de pen.fisca.cre.prefec.⁊ bñ facit.l.res q̃ de iure fis.vbi dr̃ ꝙ
si fiscus velit domũ dꝫ prius soluere illud qꝺ debitor creditori tene-
3 bat̃.Iõ dixit Ange.in.d.l.j.§.seruus. † ꝙ vxor põt ꝺfendere ꝺstru
ctionẽ bonoꝝ mariti rõne dotis sue.⁊ sensit Bald.in.d.l.pignus.⁊
voluit Albe.in tractatu statu.in.iij.parte,⁊ idẽ in colonis q tenerẽt
terras q̃ erãt deuastande ꝙ fieri dꝫ sine eorũ dãno.ar.l.ij.in fi.ꝺ his
q latro.q ex delicto socij damnũ ↄsequat̃.l.cum duobus.§.fi.ff.ꝓ so-
cio.⁊ bñ facit lex in vẽditione.§.j.ff.de bo.auc.iudi.pos.⁊ ꝭm Albe.
4 ibi.⁊ facit tex.in.l.si fundum.ff.loc.vbi dr̃ † ꝙ publicatis bonis fun
dus vẽditus ⁊ nõduz traditus nõ venit in publicatione restituto ꝑtio
q̃ sunt limitanda nisi ipsa domus eẽt destruenda rõne receptationis
vel alicuius delicti ibidẽ cõmissi sciẽte creditore vel inquilino aut al
tero ius in ea hñte per.l.j.C.de fal.mone.⁊ extat caplm̃ regni.qꝺ ici
pit freq̃es.⁊ ineffrenata latronũ neqtia quo canet̃ ꝙ villa parua in
qua latrones receptant̃ debet igne cremari sublatis inde bonis mo-
bilibus.Andr.de iser.in titu.de pac.fir.c.receptatorib⁹.Et vide.ꝭ
in.c.quero.de vna vtili questione.ĩ.in verbo publicatio bonorum.

SVMMARIVM

1 Clerici cõueniũtur a iudice seculari pro feudis q̃ ipsi tenent a rege.
2 Officiales ⁊ administratores ad cleruz transeuntes ante finiũ officij
⁊ rationem redditam reuocantur a clero ⁊ puniuntur.
3 Laicus efficitur de foro ecclesie ratione delicti.
4 Iudex laicus an possit capere clericum delinquentem ⁊ ducere ip-
sum ad episcopum.
5 Pater inueniens clericum adulterantem filiam potest ipsum inter-
ficere sine periculo excõmunicationis.
6 Iudex secularis an ⁊ qñ possit torquere clericos?

c Clericus officialis exercuit officium in quo offi-
cio multa cõmisit q̃ fecit deinde se cle-
ricuz vel ante erat an possit ꝓcedi cõtra ipsuz per sindica
tores laicos.Old.in consi.iiij.q̃suit de laico q delinquit ⁊
post delictũ factus est clericus an possit ꝑ iudicẽ sclarẽ puniri vbi ꝑ
multa iura hoc tꝫ nisi ↄstaret ꝙ sit fact⁹ clericus in fraudẽ ꝙ nõ gau-
debat hoc priuilegio dicẽs nõ ꝑsumi ꝺ fraude nisi iã eẽt accusatus ꝺ
crimine vel ꝺprehẽsus eo tpe quo fit clericus.Alij doct.ponũt in.l.
si quis postea.ff.de indi.Bar.late ꝓsecutus est in.l.j.ꝺ penis.vbi re
fert distinctionẽ Dy.⁊ latius etiã per Ioã.an.in titu.de obli.ad rõ.
in.c.j.⁊ Bar.in.d.l.j.distinxit.aut in ꝑsona aut in bonis,vbi dixit ꝙ
dꝫ regradari ꝺ quo cũ casus occurreret vide Bar.in.l.adul.§.j.ff.ꝺ
adul.⁊ in.l.cũ q̃dã puella.de iurisdi.om.iu.⁊ q̃ no.cano.c.perpẽdi-
mus.de sentẽ.excõ.⁊ Ange.in.d.l.j.ꝺ penis.⁊ Bal.in.l.si qs decu
rio.C.de fal.⁊ in.l.j.C.an seruus ex suo facto.faciũt not.C.de epis.⁊
cle.auc.ascriptitios.⁊ in cõsti.regni prima.de his q debẽt accedere
ad ordinẽ clericatus.Tñ vr̃ ꝙ possit conueniri corã seculari iudice
in hoc casu,qꝛ tenuit officium a principe seculari,sicut dicimus qñ tꝫ
feudũ a principe.per no.in.c.verũ.de fo.cõpe.⁊ in cõstit.regni.si qs
in titu.de cleri.cõue.⁊ in.c.regni.qꝺ icipit statuimus.qꝺ clerici vbi
1 deciditur qꝺ † qꝺ clerici pro feudis que tenent a rege conueniuntur
etiam a iudice seculari ⁊ accedant que habẽtur in.l.j.ff.de appe.per
Bar.vbi dixit de clerico qui tenet officiũ a rege qꝺ si grauat appel
latur ad regez.de quo per Inno.in.c.solite.de ma.⁊ obe.tñ iudicio
meo

2 meo ista q̃stio deciditur in.l.officiales.C.de epis.⁊ cleri. † vbi dicit̃
qḋ publici officiales ⁊ administratores ante finitũ officium ⁊ reddi-
tam rationem ad clerum transeuntes reuocantur a clero ⁊ puniunt̃.⁊
in.l.si quis curialis.⁊ in.l.quisquis.⁊ in.l.ad similitudinẽ.eo.titu.tñ
cõsti.regni instrumẽtoꝝ robur ꝓhibet clericos cuiuscũqȝ ordinis fie
ri notarios vl' iudices,⁊ iõ ponit̃ in literis notariatus qḋ ipsi notarij
renũtient expresse priuilegio clericatus. Tamen in hoc casu quãdo
officialis esset clericus ⁊ excessisset in officio,posset ẽt cõueniri corã
iudice ecclesiastico loci ad oẽ dubiũ tollẽdum,q2 de iure cõi iudices
ad sindicandum sunt p̃fec.ꝑtorio ⁊ epõ loci.C.vt oẽs cãe.l.j.in fi.⁊ in
auc.sine quoquo suffra.§.necessitatis. ¶ Iudex secularis faciẽs ci-
tare clericum corã se dꝫ inferre iniuriã diuinitati,text.est in auc.apud
quos opꝫ cãm dicere.§.fi.in fi.vbi dr̃ qḋ punit̃ pena.x.librarũ in fi.
Et iõ et iã executor citans clericũ de mãdato laici põt detineri ⁊ car
3 cerari ⁊ ꝑ epm̃ officio priuabit̃, † ⁊ sic rõne delicti laicus efficitur de
foro ecclesie,vt ibi.C.de epis.⁊ cle.l.si quis in hoc genus.tñ de iure
cano.tenet̃ in' alia pena.c.j.de sentẽ.excõ.in.vj.nã.si iudex laicus ca
peret clericũ delinquẽtẽ vt eũ duceret ad iudicẽ suũ nõ tenet̃.Bar.
in.l.si quis in seruitute.de fur.alleg.Inno.in.c.vt fame.de sentẽ.ex-
cõ.⁊ iõ tunc nõ tenebitur in sindicatu.Et fuit de facto,q2 capitaneus
exigit a clerico penã bãni ipositã q͂ nemo ꝑtransiret ꝑ terrã vicini ⁊
4 fuit in sindicatu condẽnatus. ¶ † An iudex laicus possit capere cle
ricum delinquentẽ ducere vel duci facere ad epm̃.dic q͂ sic.Barto.
in.l.si qs.in seruitute.de furtis.alleg.Inno.in.c.fame.de sen.excõ.
⁊ tꝫ Bal.in.l.si qua.de epis.⁊ cle.vbi dixit q͂ clericus si reperiatur
in ꝓstibulo vel in flagrãti crimine põt capi ꝑ familiã ꝑtãtis vel ꝑ sim
plicẽ laicum vt ducat̃ ad suũ epm̃.de quo etiã p.d.Anto.in.c.cum nõ
ab hoie.de iudi.⁊ Bar.in.l.ait p̃tor.§.si debitorem.de his q̃ in frau.
cre.⁊ Bal.in.l.si miles.de exhib.re.cano.in.c.cũ nõ ab hoie.de iu-
di.Lapus alleg.cxxij.al's.cxxvj.ang.in.l.j.ne qs eũ.⁊ qḋ no.Inno,
in.c.si qñ.de offi.dele.Bald.in.c.j.§.si qs.de pa.iura.fir.vt p̃ñtet̃
epõ.vbi dñt cano.q͂ lꝫ familie ꝑtãtis capere clericum de nocte vt ad
5 suũ iudicẽ ducant. † Quib9 adde q͂ pr̃ inueniẽs clericũ adulterantem
filiã si eum occidat nõ incurrit in canonẽ.Bal.d.Ang.⁊ Imo.in.l.
gd ergo.§.si heres.de le.j.⁊ vide q̃ ꝑsone hoc p̃ñt in.c.si ꝟo.de sen.
excõ.lo.j.vbi cano.⁊ visum est aliqñ,q͂ ꝑtãtes capiẽtes clericos ꝺ no
cte in quo delicto facta inhibitoria ꝑ epm̃ faciũt eis radi caput vt nõ
appareat corona ⁊ ipsum remittunt tãquã laicũ,nã male faciunt ⁊ te
nent̃.l.iul.de vi pub.vt habes.j̃.in ꝟbo remissio.que no.ꝓ sindicatu
officialiũ. ¶ Officialis carcerãs officiales vl' nuncios clerici punit̃.
Bald.in.l.j.C.de epis.⁊ cleri.nisi reperiat ipsum in crimine,vt dixi
mus.s̃.vel nisi turbaret suã iurisditionẽ.ꝑ no.in.l.nullus.C.de testi.
vel nisi in criminalib9 exceptis a iure.vel si inueniret̃ cum armis ꝑtur
bando publicã quietem vel imiscẽdo se enormitatibus homicidijs vio
lentijs publicis armatus,vt in.c.ꝑpendimus.de sen.excõ.⁊ in.c.cum
6 non ab hoie.eo.titu.quo casu † iudex secularis si ipsos clericos tor-
queret nõ tenet̃ q2 priuant̃ eoꝝ ꝓuilegijs,vt ibi latius ⁊ in regno ex-
tat capl'm qḋ incipit armoꝝ vsus ꝯtra clericos arma portantes.⁊ est
c.Roberti.⁊ fuit obseruatum tp̃e guerrarum qñ clerici armati volue-
runt facere nouitates in ciuitatib9,nam fuerunt per dñm ciuitatis su
spensi ⁊ pasti nati vna cum eorum epõ capitis illorum factionum.

SVMMARIVM

1 Fugientem quilibet potest capere pro bono publico.
2 Iudex secularis an si inueniat clericũ innocẽtẽ possit eum absoluere.
3 Officialis non põt hospitari in domibus clericorum ipsis inuitis.

a N apparitor curie qui cepit clericum delin
quentẽ ⁊ ipsum duxit ad ꝑtãtem
teneat̃ in sindicatu.Bar.in.l.si qs in seruitu.ff.de furt.di-
xit q͂ laicus põt capere clericum delinquentẽ,vt ipsum du
cat ad iudicem nõ vt ipsum detineat.ar.l.ait p̃tor.§.si debitorẽ.de his
q̃ in fraud.cre.⁊ de adulte.l.capite quito.⁊ dixit tangere Inno.in.c.
vt fame de sen.excõ.q͂ vr̃ intelligi q͂ dicat ad iudicẽ ipsius clerici ⁊
nõ ad ꝑtãtẽ.De quo vide Bal.in.l.si qs ꝑ calumniã.de epis.⁊ cle.
⁊ no.Bar.in.l.miles.de exhi.re.⁊ cano.in.c.cum nõ ab hoie.ꝺ iud.
⁊ Lapus alle.cxxvj.⁊ vide Ange.⁊ doc.in.l.j.ff.ne qs eum.⁊ qḋ no.
Inno.in.c.si qñ.de offi.deleg.⁊ dixit Bal.in.c.j.§.si qs.ꝺ pac.iur.
fir.q͂ capi p̃ñt clerici delinquẽtes vt p̃ñtent̃ epõ.q allegat etiã Ioã.
an.in.d.c.vt fame.⁊ hoc in ipso actu delinquẽdi,vel imediate nõ ex
interuallo nisi ex cõmissione epi.vt not.in.d.c.cum nõ ab homie.vbi
Anto.de but.⁊ hoc tꝫ cũ Inno.ꝯ hosti.in.d.c.vt fame.⁊ dixit Bal.
Ange.⁊ Imo.l.gd ergo.§.si heres.ff.de leg.j.qḋ pr̃ inueniẽs cleri-
cum adulterantẽ filiã si ipsum occidat nõ incurrit in penã canonis.vi-
de hoc in.c.si ꝟo.ad fi.de sen.excõ.vide ꝑ Moder.in.l.ꝺ pub.i.§.

1 meminisse.de noui ope. † Et ad p̃dcã facit q2 ꝓ bono publico quili-
bet põt capere fugiẽtẽ.tex.in.l.gñali.de ꝺcur.lib.x.⁊ facit tex.in.l.
fi.C.de male.⁊ no.ꝑ Bar.in.l.neminẽ.C.de exhi.re.ergo qlibet ca-
piet clericum vt illum ꝓprio iudici rep̃ñtet ne sint delicta ipunita.in
auc.de defen.ci.§.nos igit̃.⁊ auc.vt iudi.sine quoquo suffra.§.neces
sitatis.⁊ vide in.d.c.cum nõ ab hoie.in fi.de sen.excõ.vbi dꝫ expres-
se q͂ lꝫ capere ⁊ violentas iponere manus clerico inuẽto in adulterio
ꝑ certas ꝑsonas cõiunctas vt ibi.vbi vide Abb.qui no.q2 sepe offi-
2 ciales se ipediunt ꝺ clericis,⁊ ꝓpterea in sindicatu vexant̃. ¶ † Iu-
dex secularis si inueniat clericum innocentẽ an possit eum absoluere.
gl.dixit q͂ sic de iure ciuili.in auc.clericus.de epis.⁊ cle.Bal.dixit
ꝯ,q2 defuit iurisditio,⁊ nõ põt ferri sñia.ex̃ de iudi.at si clerici.lꝫ gl.
teneat ꝯ.in.l.nemo.de reg.iur.la.j.tñ põt ꝓnunciare sup priuatione
3 iur.aduersarij,Bal.in auc.statuimus.eo.titu. ¶ † Officialis nõ po-
test ire ad hospitãdum in domib9 clericoꝝ eis inuitis.Bal.in.l.j.C.
ꝺ epis.⁊ cle.⁊ iõ tenebit̃ in sindicatu si accedat ad hospitãdũ vl' curiã
regẽdũ in palatio epat9. ¶ An officialis scl'aris remittẽs clericũ ad
ꝓpriũ iudicẽ cũ ignominia teneat̃ in sindicatu.vide in ꝟbo remissio.

SVMMARIVM

1 Crimen barratarie est simile crimini lese maie.
2 Delictum patris nocet filio.
3 Iudex qui fecit barratariam an possit penitere re adhuc integra.
4 Iudex corruptus famam perdit ⁊ damna resarcit.
5 Iudex corruptus non potest iterum pronunciare licet sñia sit nulla.
6 Pene statute ꝯ cõmittentẽ barratariã,vñr etiam statute ꝯ dantem.
7 Corrumpens magistrum actorem perdit causam.
8 Falsum committens in causam perdit illam.
9 Dissigilans processum missum clausum punitur.
10 Pecuniam nõ licet dare iudic.vt etiam ꝭm iustitiam ferat sententiã.
11 Testi an liceat recipere pecuniam pro testimonio ferendo.
12 Assessor vel alius vendẽs effectũ sententie punit̃ pena fustigatiõis.

c Corruptio. an si quis iudicẽ corrumpit vel cũ
eo cõmittit barratariam teneat̃ ⁊ si
deferat se aut alium sibi parcat̃.dic q͂ sic.auc.sꝫ nouo iure.
de pena iudi. Tñ ad hoc vt iudex recipiẽs puniat̃ dꝫ ꝓba
re is qui dicit dedisse sibi ⁊ si non ꝓbat deferens punitur,tñ reus dꝫ
se ꝑ iuramentũ purgare,qui si nolit se purgare ꝓ ꝯfess.habet̃.d.auc.
1 nouo iure vbi hẽtur.† q͂ crimen barratarie sit sil'e crimini lese maie.
2 q2 iponit̃ pena ꝯfiscationis bonoꝝ ⁊ exilij.† Et delictũ pr̃is nocet fi-
lio ꝭm glo.ibi.q̃ etiã dicit q͂ post sñiam ⁊ iuramentũ admittit̃ proba-
tio in cõtrarium intra.x.mẽses ꝭm Bald.ibi. Tñ in eo qui ipetrauit
barratariã a iudice nõ hꝫ locum penitentia etiã re integra.glo.singu.
3 in.l.iij.de calum.ꝭm Bal.vbi dicit glo. † q͂ iudex barratariam reci-
piens nõ potest re integra penitere,tñ in ꝯtrarium est text.in.d.auc.
nouo iure. Iudex ꝟo qui recipit pro ferenda sentẽtia dꝫ puniri,lꝫ pe
niteat ꝭm Bald.in.l.j.de condi.ob tur.cau.Et vide in cõstitu.regni
corruptele.⁊ in.c.rei vulgaris fame proloquium.qḋ.c.fuit ad bñpla-
citum conditum,⁊ iõ est expiratum nisi dicat̃ q͂ abinde fuit obserua-
tum lꝫ non pro.l.tñ rõne in verbo probatio in sindicatu.vbi late in.c.
cõtra officialẽ. ¶ An qui accusauerit iudicem,q2 dedit sibi pecuniã
⁊ non probauit si iudex fuit absolutus possit iste ex sua cõfessiõe con
demnari,per.l.cum precũ.de li.causa.Bal.in auc.sed nouo iure.de
pena iudi.cõcludit q͂ nõ,q2 ista cõfessio fuit facta principaliter pro-
pter aliud qḋ nullum est sortitum effectum.c.super eo.de eo qui co-
gno.consan.vxo.sue.Et facit qḋ not.Inno.in.c.mulieri.de iureiur.
4 ꝭm Bal.ibi.⁊ facit qḋ habet̃ in.l.j.de interro.ac.vbi vide. ¶ † Iu-
dex corruptus famam perdit ⁊ damna resarcit.l.fi.de pena indi.cri
mine falsi tenetur.l.iij.ad fi.ad.l.iul.repe.Si autẽ per stultitiã male
iudicauit tenetur extra ordinẽ per regulam.l.fi.de priua.delic.⁊ de
euic.l.si per imprudentiam.⁊ punitur penis statutis in.c.cum eterni.
de re iudica.in.vj.licet de iure constitu.sit alia pena.vt in titu.de pe-
na iudi.qui ma.iudi.cũ seq̃ntibus. ¶ Licet sñia iudicis qui per pe
cuniam iudicauit sit nulla.l.venales.C.qñ ꝓuo.⁊ non intersit partis
ꝯ quã est lata rõne nullitatis,tñ iudex facit litem suam.l.si iudex.de
var.⁊ extraordi.cogni.qa illa est mera pena ꝓpter verũ maleficiũ.ff.
de iurisdi.om.iud.l.adeo.ꝭm Bal.in.l.venales.vbi dixit qḋ potest
puniri ciuiliter ⁊ criminaliter ex eodẽ ꝓcessu.per text.in auc.vt iudi
ces sine quoquo suffra.§.opꝫ qḋ est speciale in iudice qui deliquit in
5 officio in quo est aliud speciale † qḋ iudex corruptus nõ poterit ite-
rum pronunciare lꝫ sñia nulla sit.qa vbi redarguitur eius sordes vel
malitia ipse non est superior,vt not.in.l.absentem.C.de accu.vbi est
glo.not.⁊ Ange.in.l.si ꝑses.C.quomodo ⁊ qñ.⁊ in.l.si accusationi-
bus.C.de accus.vbi glos.not.q͂ non dicitur redargui eius sordes vel

malitia ob hoc solū q sententiā tulit cōtra nō citatū, et tenet glo. in l.
6 absentē. in prin. ſm Ang. in d. l. accuſationibus. ¶ † Pene ſtatute
ꝯ ꝯmittētē barratariā vident etiā ſtatute ꝯ dātē. l. j. vbi text. ff. de ca-
lūnia. et facit. l. j C. de cupreſ. lib. xj. ſm Bal. ibi vbi dixit q q accipit
ꝑmiſſionē pro barrataria tenetur ſicut ille q rē accepit. l. iij. §. igit. de
calū. vbi Bal. dixit q circa eādē pſonā pñt cōcurrere plures barra-
tarie. et vide in ꝯſtitu. q incipit corruptele. in titu. de pena indi. vbi hr
de ꝓbatione corruptionis q dʒ eſſe legitima, et q ꝓbās corruptū dʒ
hre tantūdē ab eo q recipit et qd tenet denunciare intra triduū dans
7 corruptelā cui an credat. vide in vbo teſtis. ¶ † Corrūpens actoꝝ
magr̄m pdit cauſam. de iure fiſci. l. in fraudem. §. quoties. et ff. de fal-
ſis. l. ſi quis obrepſerit. et ff. de penis. l. ſi quis aliud. §. inſtra. Bald.
8 in. l. fi. de pena indi. et facit tex. in. c. j. de excep. † vbi cōmittens fal-
9 ſum in cā illā perdit. et in. c. cū olim. de reſcrip. † Et etiā diſſigillās
ꝓceſſū miſſū clauſū punit q nūq̄ ſe poterit in cā illa obijcere. c. cū
10 olim. de offi. dele. ¶ † Nō lʒ dare pecuniā iudici vt etiā ſm iuſtitiā
ferat ſniam. l. pe. ff. de ꝯdi. ob tur. cau. Nec etiā eſt licitū iudici reci-
pere, vt ibi glo. ſicut nec etiā lʒ teſti recipere vt teſtimonium deferat
ſm veritatē q tenet falſi. Bar. in. l. j. §. de falſi. Jō dans iudici pecu-
niā vt ſm iuſtitiā ferat ſententiā cām perdit d. l. j. do cōdic. ob tur.
cau. et nō pōt ab eo repeti ſm gloſ. ibi, qui dixit q ſi do iudici vt pro
me iudicet iniuſte, q tunc litē perdo et datum vt ibi, et in. l. j. de pena
indi. et in. l. j. de calū. §. ſed et ꝯſtitutio. et idē ſm cano. q perdit vtrūq̄
ſm illā gloſ. et in. c. nō ſine. xvij. q. v. et in. c. ſtatutū. in vſi. gratis. de
reſcrip. in. vj. et in. c. cū ab oi. de vita et hone. cle. et Bar. in. l. eadē. in
11 fi. ad. l. iul. repe. et Moder. in. d. l. j. de condi. ob tur. cau. ¶ † Et
qd dr̄ q nō lʒ teſti pecuniā recipere ꝓ teſtimonio ferendo. l. iij. §. iul.
de teſti. adeo q nō pōt in teſtem ꝓduci, eſt verū niſi ꝓducat per il-
lum in cuius preiudicium data fuit teſti pecunia, q admittitur. c. j. ſi
de feu. fuc. cōtro. inter do. et vaſal. vbi Bal. dicit dictū §. ſingularē
ad hoc. ¶ Et qd dr̄ in. d. §. iulianus. q accipiens pecuniā ne ferat te-
ſtimoniū q eſt verū ſi datur ſibi ſpāliter ne teſtificetur, ſecus ſi gene-
raliter vt ferat auxiliū in illa cauſa q admittit ſm Spec. in titu. de
teſti. §. j. verſi. qd ſi dedit. vbi refert Hoſtiē. hoc dicere. ¶ Si quid
datur iudici et nō dicat vt iuſtā vel iniuſtā ſententiā ꝓferat vr̄ datum
vt iuſtā ſentētiā proferat. l. j. de pena iudicis. cū auc. ibi poſita. et ſic
ſnia erit venalis, iō nulla. l. venales. C. qñ ꝓuo. ¶ Itē in ſnia arbi. et
dicit gloſ. in. c. cū ab oi. de vita et ho. cle. et lʒ Azo. in ſum. de ꝯdi. ob.
tur. cām. et vide in. d. l. j. cū ſeq. ad. l. iul. repe. q not. ¶ Officialis pñ
dis q accepta pecunia pollicet preſidē certā ſniam platurū punitur
eodē crimine quēadmodū corruptor. l. qui explicādi. C. de accuſ. vbi
Ange. dixit ēt hoc hre locū vbi hoc pollicitus fuit in cā criminali in
qua licitū eſt ꝓ ſanguine redimēdo oēm corrūpere q tenet iniuriaꝝ
12 iudici. l. itē apud labeonē. §. idē ait. ff. de iniur. † vbi dʒ q aſſeſſor vl'
comes aut alter qui pecunia vēdit effectū ſnie tenet pena fuſtigatio-
nis, q facit iniuriā ei cuius ſniam iactauit ſm Bart. ibi et no. bñ illū
tex. in. d. §. idē ait. qd pollicens euētū ſnie ferēde per aliū tenet inin-
riarū iudici cuius ſniam eſt pollicitus. Ubi dicit Ange. ꝯ barratato-
res curiarū qui in palatijs ſepiſſime querſant et ꝓ pecunia ꝑmittitur
euentū ſnie q tenent iniuriarū dicta. l. q explicādū. Jō Ange. excla-
mat ꝯ aduocatos et ꝓcuratores hoc ꝑmittētes dicētes ſe hre amici-
tiaſ cū iudice q tenet grauiter ēt iniuriarū. Jdeo caueant iudices ab
amicitia taliū et querſatiōe mulierū, q qdā meretrix q̄ ſtabat in ca-
mera aſſeſſoris et ꝓpalauit votū iudicis in cā criminali, nā fuit in picu-
lo cōbuſtiōis et ēt aſſeſſor fuit i magno piculo. vt Ange. refert i. d. §.
idē ait. ¶ Ac ēt actoꝝ magr̄i ſepe hoc faciūt ſciētes votū iudicū re-
uelant et ſniam vendunt tenent ēt falſi, vt habes. ſ. in vbo index. in. c.
ſi iudex vel tabellio. et. ſ. proxi. c. qd incipit. An ſi tēpore ſententie.

SUMMARIUM

1 Corrumpens iudicem vt proferat pro eo ſententiā punitur quia ſen-
tentia eſt nulla. et nu. 3.
2 Corrumpens aduocatum an perdat cauſam.

1 Corrūpens † iudicē vt ꝓferat ꝓ eo ſniam pu-
c nitur, quia ſnia eſt nulla, et dr̄ vena-
lis. l. j. de pena iudicū, et dr̄ venalis qñ eſt lata per corru-
ptionē pecunie vel alterius rei. ff. de calum. l. qm. q ſi non
eſt lata ꝓ corruptione grē vel ambitionis valʒ ſnia, ſed datur reſtitu-
tio. ff. ad trebel. l. ſeruo inuito. §. et etiā qui in pecunia promiſit corru-
ptelā litē perdit ſiue ſit cā priuata publica vel fiſcalis. d. l. j. etiā pu-
nitur actor, q perdit actionē. reus vo perdit exceptionē, et ſnia lata
ꝓ corruptione nō valet. d. l. j. et tunc actio et exceptio pdit ꝓ ſniam ſed
cōmodum victorie perdit ipſo iure. l. eius qui. de iure fiſci. et. l. vena-
les. C. qñ ꝓuo. et etiā non lʒ aduerſariū corrūpere vel ꝓcu. vel aduo-
catū, et erit tunc pena, q ſnia nulla, vt. ſ. et in. l. j. de calum. per Bal.
2 in. l. j. C. de aduo. diuer. † vbi de corrūpente aduocatū ſi cām perdat
ſnia nulla ſit, et ibi an ſnia ſup corruptione aduocati fidē faciat ꝯ par-
tem corrūpentē, tñ corruptio ꝑncipalis nō reddit ſniam nullā, q ille
non dr̄ corrumpi niſi qñ ex hoc colluſio reſultaret. l. iij. de priua. et. l.
3 fi. ff. manda. ſm Bal. in. d. l. j. de pena indi. † Sꝫ vbi qs dedit pecu-
niam ſimplr̄ iudici an pdat litem gl. in auc. nouo iure. de pena iud. in
q pdit litē ſit actor vel reus licet de reo ſit glo. ꝯria. in. l. elegāter. §.
peñ. de dolo. q̄ loquit in cā fiſcali. et Bar. lʒ glo. in. d. auc. per. l. fi. de
cōdi. ob tur. cau. et vide in. l. venales. C. qñ prouo. vbi ſnia lata per pe-
cuniā eſt nulla ſi ꝓ grām lʒ, ſed datur reſtitutio ſm glo. ibi, tñ in du-
bio an pſumat ex grā vel per ſordes eſt perpendēdū ex qualitate pſo-
narū ꝓ tex. in. l. fi. ff. de ac. et ob. ¶ Snia aūt lata per latā culpā lʒ ſed
dat reſtitutio q ꝓpe ſordē eſt cū dolo equipareꝫ. l. cū pretor. de indi.
et. l. ſeruo inuito. ad treb. in gloſ. ſingu. Et ſi lata eſt per inimicitiā ca-
pitalē eſt ſordes, et datur reſtitutio aduerſus ipſam ſententiā. Bald.
in. d. l. venales. et vide in. d. conſti. regni de pena iud. qui male indi.

SUMMARIUM

1 Mutuans pecuniam iudici an preſumatur eum corrumpere.
2 Judex ſi aliquid indebite acceperit a ſubditis ciuiliter cōuentus te-
netur in quadruplum.
3 Officiali nō habēti ſalariū a publico licet accipere munera ꝓ pmio.
4 Sententia an valeat quando ſunt plures iudices pronunciātes quo-
rum vnus eſt corruptus alij non.
5 Judex accipiens encenia an dicatur corruptus.
6 Mediator barratarie an poſſit teſtificari ꝯ iudicē qui eam recepit.
7 Judicis animus debet eſſe vacuus prece precio et amore.
8 Jn crimine capitali vnicuiq̄ lʒ ſuū ſanguinē redimere ꝑ fas et nefas.

a An ſi tēpore ſentētie ꝓ aliquo ꝓferēde ps ꝑmi-
ſit ꝓ tali ſentētia iudicem ſeruare
indēnē vt ſi teneat in ſindicatu, vel ſi ꝓ alio actu fuerit ſibi
ꝑmiſſa indēnitas dicat corrupta vel barratariā cōmiſiſſe.
Bar. in. l. ſi qs vxori. §. ſi fugitiui. ff. de fur. dixit q quāuis ille q aliqd
dedit vel ꝑmiſit iudici vt hēat ſniam icidat in penā falſi. l. j. et. ij. ff. de
falſ. ē verū qñ aliqd ꝑmittit ꝓ qd iudici acquirat. l. j. et. ij. de calum.
ſed ſi promittit tm̄ cautio de ꝯſeruādo indemnē nō incidet in crimen
falſi. ſm Bar. ibi, et idē dixit Bal. in. l. j. C. de magr̄a. cōue. per illū
tex. et glo. q iudex pōt recipere cōſeruationē indemnitatis nec pars
intelligit eū corrūpere, et idē Bal. dixit in. l. j. de priua. q ꝯſeruans
iudicē indemnē nō dr̄ illū corrūpere ſi ꝯſtat q bonā cām hēbat niſi
dediſſet ſibi pignus. argu. l. litigatores. ff. de arbi. cū ibi no. dicens q
iudex ꝓ his q̄ facit ꝓ executione officij pōt recipere indēnitatē. et idē
Bal. in. l. ꝓficiſci. vbi alleg. Bar. in. d. §. ſi fugitiui. et idē lʒ Ange.
in. l. fi. C. de pena indi. Lud. aūt in. l. j. ff. de ꝯdi. ob tur. cau. dicit q di-
ctus §. ſi fugitiui. loqt in cautionibus legalibus de pñtādo eū q liberat a
carceribus in quo ſi pſtet cautio indēnitatis ē licita q eſt iudicialis re-
ſpectu eoꝝ. iudex cā ſui officij facit ꝓ tex. d. l. j. ſecus ſi ei fiant cautio-
nes turpes vel inſolite. q litē pderet. l. ꝯnalr̄. ff. de calū. qui vr̄ tenere
q ſit corruptio qñ ei ꝑmittit indēnitas rōnē ſnie quā ꝓfert. Mihi
vr̄ diſtinguendū q ſi quidē iudex talē indēnitatē antequā ſententiā
ꝓferat et declarat votum ſuum parti dictā indemnitatē facienti et iu-
dex puniatur, q iudex qui antequā ſententiā proferat declarat illam
parti tenet pena falſi. l. j. ff. de fal. et. l. vbi. C. e. et Jnno. in. c. irrefraga-
bili. de offi. or. dixit q efficit ſuſpectus qñ declarat votū ſuū ante ꝓnū-
ciationē, ſi aūt recepit talē indennitatē nō declarādo ſententiā quā
vult ꝓferre vel recepit poſt ꝓlationē ſentētie et nō teneat et loquat.
Bar. ibi. ſ. vide. Bar. in. l. ſi a reo. §. fi. de fideiuſ. et Bal. in. l. eū. ꝓ
quo in lect. antiq. ff. de in ius. voc. et in auc. lʒ nouo iure. C. de pena indi.
Et hac cautela vtūt iudices ignorātes et executores qñ timent exeq
q ſolēt recipe cautionē indēnitatis qñ pars aduerſa minat iudici vel
executori ne qd innouet vel nō ꝓcedat imponendo defenſā, vel inhi-
bēdo ex pte ſupioris, et ita fecit eps cayazanus tpe quo fuit dputatus
executor aplicus, q recipit cautionē indēnitatis antequā exequeret.
1 ¶ † An mutuās iudici pecuniā pſumitur eū corrūpere. dic q ſic. l.
qſqs. C. ſi cer. pe. vbi Bal. dixit q i officiali pecuniā recipiēte barra-
taria pſumit, lʒ admittat titulus mutui. et idē Bal. ꝓ illū tex. in. l. j. de
calū. dixit q mutuās pecuniā officiali dʒ eū corrūpere, dicēs idē eſſe
in alijs rebus q appellatione pecunie ꝯtinet vtilitas. et idē eē ſi a fe-
neratore gratis recipit. per. l. qui etiā. eo. titu. licet in cōtrariū faciat
qd dixit Spec. in titu. de vſu. Bal. ibi. ¶ † Judex aliqd idebite acci-
2 piēs a ſubditis, ciuilr̄ ꝯuēt' tenet in qdruplū. l. j. C. ad. l. iul. repe. vbi
dicit glo. q totū illō applicat fiſco ad quā penā ꝯlibet de pplo pōt
agere q eſt actio pplaris tñ ſi partim acquireretur ſolueti, tūc ꝓ pte
ſibi

sibi cōpeteret actio ꝛ eius heredi. glos. in. l. ij. ff. eodē ꝛ etiā vbi criminaliter ageret cuilibet daret potētia accusandi. l. fi. eo. titu. q꞉ crimē est publicū ſm Ange. in. d. l. j. ꝛ in ꝯsti. regni corruptele. in princ. de pena iud. Sed tñ criminalr̃ cōueniat q꞉ barataut iuſtitiā in cā capitali, vt q꞉ innocētē ꝑ pecuniā ꝯdemnauit capite dꝫ puniri vel relegari in inſulā. l. antepe. §. bis. ff. ad. l. iul. repe. Et lꝫ dicat̃ ꝙ qñ dat̃ pecunia alicui vt delictū cōmittat ꝙ illa pecunia acquirit̃ fiſco. glo. l. lucius. ff. ð iure fiſ. ꝛ. l. claudius. ð bis q. vt idi. ꝛ aliqñ ꝑti obẽt̃. tex. est in. l. gñalr̃ §. illð. ꝛ. l. ſi qs. §. ſi vt filio. ff. ð calū. ¶ Officiali ex cā officij nullo mō lꝫ accipe aliqd ēt a ſpōte ſoluēte. l. j. ff. eo. ꝛ in. l. añpe. §. ab bis. Tñ ex alia cā lꝫ ab agnatis vł vxore vſqꝫ in infinitū accipe dōnū ſine fraude ꝛ ꝙ nō cā calūnie faciēde alijs accipiat a ꝓpiquis, ab alijs ñ vſqꝫ ad cētūꝫ aureos annuatim. l. antepe. §. fi. ff. eo. hodie nō lꝫ cauſaꝫ amicitie vllo mō. in auc. vt indices ſine quoquo. §. exēplar. niſi eſculēta ꝛ poculēta. l. ſolēt. in fi. ð offi. cōſu. ꝛ. l. plebiſcito. ð offi. pſi. hodie ñ lꝫ accipe officiali hñti ſalariūꝫ a publico. ꝛ no. gl. in corpe in-
3 ſurā. qð pſtat̃. ¶ † Officiali autē ñ hñti ſalariūꝫ a publico lꝫ accipe munera ꝑ pmio ſui ſalarij ꝛ nō vltra. in auc. ð mād. princ. §. illð. ꝛ in auc. ð iudi. §. ne āt labor. ꝛ. l. iubemus. C. ad legē iul. repe. ꝛ vide Cano. in. c. ſtatutū. ð reſcrip. in. vj. tñ ð iure cōſti. regni ſunt cōſtōnes ꝛ capl̃a ꝑ ꝛ eꝫ. ¶ Iudicē corrūpēs cauſaꝫ ꝑdit. l. ij. C. ð pena iud. ꝛ. l. iij. de cōdi. ob tur. cau. ij. q. v. q꞉ hētis. Ange. in. l. falſarius. ſi ex fal. iſtru. Et requirit̃ ſñia ſm Bar. in. l. j. C. de calūnia. ꝛ dixit Io. an. in
4 titu. de ſen. §. ꝛ iuxta. ꝟſi. quis. † ꝙ ſi ſunt plures iudices ꝓñciātes ꝛ vnus est corruptus ꝛ alij nō ꝙ ſñia valꝫ, qð ſequit̃ Ange. in. l. venatores. C. qñ ꝓuo. Et ꝙ ꝓ poſſit dari iudici iuſtā ſñiam. vide in. l. iij. vbi ēt dꝫ ꝙ nō valet ꝓmiſſio fcā iudici vt ꝑ me ferat ſñiam. Nā nō lꝫ iudici iuſtū vēdere iudiciū. vt no. in. c. cūꝫ ab oī. de vi. ꝛ ho. cle. ꝛ. xj. q. iij. c. nō lꝫ. Tñ valꝫ ꝓmiſſio ð indēnitate ſibi fcā. Bar. in. l. ſi qs vxori. §. ſi fugitiuūꝫ. ff. de fur. Idē voluit Bal. in. l. fi. C. de magi. conue.
5 ¶ † Siñ accipiat encenia an videatur corruptus. vide in. c. cūꝫ ab oī. de vi. ꝛ ho. cle. ꝛ in. c. ſtatutūꝫ. de reſcrip. ꝛ And. de iſer. in cōſti. capitaneoꝝ ꝛc. ꝛ in ꝟbo eſculēta. ¶ An officialis cui ē cōmiſſa executio iuſtitie poſſit recipe mutuo pecuniā ꝑ ciuitate. Bar. in. l. principalib9. ſi cer. pe. qð nō pt recipere nec etiā dare niſi cōcernat vtilitatē ciuitatis, vel etiā cōcernat expeditionē ſui officij requiſitus a gubernatorib9 ciuitatis. arg. no. Guil. in. l. j. de iuſti. ꝛ iu. ¶ Qui officialis pt fieri facerę ꝓclama ꝙ q ceperit malefactorē hēat mille. p. l. nauicularioꝝ. de naui. lib. xj. ꝛ qð not. ꝑ Bar. in. l. j. C. de preb. ſalario lib. x. ꝛ Bal. in. l. j. com. vel epl̃as. Idem puto ꝙ poſſit recipere pecuniā mutuo ꝑ reparatiōe palatij in quo hitat incōſultis officialib9. arg. eius qð dixit Bar. in. l. diuus. ð bo. dā. ꝛ in. l. illð. ð cano. larg. lib. x. ꝛ vide. s. ¶ Vbi qs dat turpiter officiali illud totū quadruplū applicat̃ fiſco, ꝛ est actio ꝑplaris. gl. est in. l. j. ad legē iul. repe. ꝛ vide. s. latius. ¶ Officiali nil lꝫ etiā a ſpōte offerēte recipere in auc. vt iudi. ſine quoquo ſuf. §. ſcriptū exemplar. Et oīs officialis cōmittēs furtum extorſionē vel baratariā in ſuos ſubditos tenet̃. l. iul. repe. l. fi. ff. ad legē iul. repetun. ¶ Si pnceps reſcribat magr̃atui ꝑ ſe informādo, ꝛ magr̃atus q ſcribit malis referat nō tenet̃ niſi grā aut ſorde falſum reſcribat. l. j. §. ſi pſes. de magi. cōue. Nā iſte q ſuſcepit offm̃ informādi ſe nō tenet̃ ſi male informat niſi ſorde vel grā falſum omittat, q꞉ nō ſuſcepit in ſe periculū is q ſuſcepit offm̃ referendi ꝛ ſe iformandi. ſm Bal. ibi. ¶ An ꝓ iuſtitia cōſequēda poſſit ſe redimere ab iniquo pſide. dic ꝙ ſic. xiiij. q. v. c. non ſane. ꝛ vide. c. fi. xiiij. q. vbi Archi. vbi ſi det̃ pecunia iudici vt iuſtaꝫ ſñiam ꝓferat ſi pōt repeti. ꝛ vide gl. in. l. ij. §. j. ff. ð ꝯditio. ob tur. cau. ſi lꝫ dare iudici vt cām expediat, tñ ſm cano. non punit̃ qui dat iudici vt iuſte iudicet, lꝫ ſecus
6 ſit de iure ciuili. xj. q. iij. c. q recte. ¶ † An mediator barratarie poſſit teſtificari ꝯ pratem vel iudicē qui dr̃ ea recepiſſe. vide in ꝟbo teſtis. ꝛ vide in ꝯſtitu. regi corruptele. in titu. de pena iudi. vbi dr̃ ꝙ requirit̃ legitima ꝓbatio in corruptela, tñ vide in ꝟbo teſtis. ¶ Si qs ingrediat̃ in domū iudicis tenet̃. l. iul. ambitus. l. j. in fi. ad legeꝫ iul. dꝫ ambitu. qð est verū ſm glo. ꝛ Bal. ibi. ſi intrat ſtudioſe vt cūꝫ eo captet familiaritateꝫ vt ei faueat q̄ loquit̃ in cauſa criminali, vbi glo. allegat. l. j. C. de offi. ciui. iudi. q̄ lex allegat ꝙ ingrediens domū iudi-
7 cis blādis verbis vr̃ eūꝫ corrūpere velle. ¶ † Nam animus iudicis dꝫ eſſe vacuus a prece, precio, vel amore, vt habet̃, q꞉ pcęs pię ſolent mouere animū iudicis. l. j. C. ð officio comitis orientis. vbi glo. dixit ꝙ pia allegatio ſolet principē mouere, ꝛ iō in multis partib9 ſunt ſtatuta ꝙ litigantes eorūmqꝫ aduocati ꝛ procuratores aut magnates nō pñt ingredi camerā iudicis, ſed loqui debeant in tribunali, tñ inquātum glo. in. d. l. j. in fi. ad legē iuli. ambi. reſtringere vr̃. d. l. ꝙ loquit̃
8 in cauſa criminali puto dictā glo. nō eſſe verā. † q꞉ in crimine capitali cuilibet lꝫ redimere ſanguinē ſuum par fas ꝛ nefas. l. j. de bo. eo. qui mor. ſibi conſciue. ꝛ in. l. j. C. de tranſac. ergo maiori rōne lꝫ ſanguinem redimere precibus ꝛ rogationibus, est concluſio cognita.

SVMMARIVM

1 Officialis nimis crudelis in torquendo potest ab officio remoueri.
2 Iudex nō dꝫ ſeueritatē in officio exercere animo ſeuiēdi ſꝫ medēdi.
3 Seueritas quid ſit.
4 Iudex in enormibus debet vti ſeueritate.
5 Officiales poſſunt remoueri propter negligentiam ꝛ inſufficientiaꝫ.
6 Cuſtos carceris non debet eſſe ſeuerus circa carceratos.

1 Crudelitas officialis. † Officialis ꝑpter ſeuitiā maximā ad ſeueritatē in torquendo pōt ab officio remoueri. Barto. ꝛ Bal. in. l. fi. §. dominoꝝ. de his qui ſunt ſui. ꝛ facit tex. in. l. gayo. §. fi. de alimen. ꝛ ciba. lega. Sed Bal. in. d. l. ex hoc. de iuſt. ꝛ iur. tenet cōtrariūꝫ. ꝛ vide in titu. de pa. te. §. publici latrones. Et dicit Bald. in d. l. ij. ꝙ ſi iudex deliquit ꝯ ſubditūꝫ obmittēdo non priuat̃ ipſo iure, ſed erit ſuo tpe puniendus. in auc. de ꝗſtio. §. ſi auteꝫ. ꝛ dñs omnino ſeuerus priuat̃ vt ibi. ꝛ. l. eos. de aqueduc. lib. x. Et cum cōmittit̃ barataria pōt ſtatim priuari iure ſuo. l. ſi iudex. de digni. lib. xij. Bald. ibi ꝛ vide Bal. in. c. j. qualr̃ dñs ꝓpric. princ̃. vbi ð vaſſallo. ꝛ An-
2 dre. de iſer. ꝛ Bal. in. c. j. q̄ fuit prima cauſa bñficij amittē. † Iudex enim nō dꝫ ſeueritatē in officio exercere animo ſeuiendi ſed medēdi lxxxvj. diſt. odio. q̄ etiā cūꝫ benignitate est tēperātia xlv. diſtin. c. diſciplina. ꝛ. c. nāqꝫ. xxiij. q. iij. c. quid faciet. ꝛ ſicut cōtumacib9 est exercenda ſic humilibus penitētibus locus est venie. ꝗſtio. v. c. quāto. in fi. Naꝫ iudex nō ex odio ſed ex dilectiōe ſubditūꝫ dꝫ diligere. xxiij. q. iiij. ita ꝛ quantomagis est pctm̃ tanto ſeuerius vindicandū. j. q. iij. ex multis. Tñ ꝑpter multitudinē peccantiū detrahitur ſeueritati. l.
3 diſtin. c. vt ꝯſtituerent̃. † ꝛ dr̃ ſeueritas id qð vltra leges agit̃. xxiij. q. v. in. c. circūcelliones. ꝛ dixit Andr. de iſer. in titu. hic finit̃ lex ꝙ princ. hñt nocendi cupiditatē vel vlciſcēdi crudelitatē aut libidnē dominādi aut feritatē bellādi ſubditi nō debēt obediri dicens qñ princeps ſeuiret eius ſeuitia faceret ipſum innocentem, lꝫ principē faciat
4 reum iniqtas iperandi, † tñ iudex in enormibus dꝫ vti feueritate. l. ñ pſes. ff. de penis. et nō grauitate. l. diuos. in verbo ſeuere vindica. ff. de re iudi. et dixit Bal. in. l. ea que. C. de cōdi. inde. et text. et in. l. reſpiciendūꝫ. de penis. Bar. in. l. pedius. de incē. rtī. vbi ſm diuerſas qualitates intelligit̃ mitior. et vide Inno. not. in. c. dilectus. in verbo iuſtitia. de ordi. cog. et de hac ſeueritate vide in ꝟbo contumacia. in c. j. in. ij. col. ꝛ alias dr̃ ꝙ crimina punire non est crudelitas ſed pietas. xxiij. q. viij. l. ꝛ. c. ſeq. nam iudex q crudeles ingulat nō est crudelis, lꝫ ipſis patiētibus videat̃ crudelis. lxiij. q. v. nō est crudelis. vbi dicit̃ ꝙ latro in ligno pendens crudelē iudicē putat. ꝛ And. de iſer. in titu. que ſunt reg. in ꝟbo cōmittentiū. Et dicit text. in. l. iiij. ꝛ in. l. fi. C. ð mō mulctarū. ꝙ cōpendia mulctarū ꝛ penarūꝫ dr̃ ſeuitia. ꝛ di-
5 xit Bal. in. l. ſi quos. ꝛ in. l. fi. de ſta. ꝛ ima. † ꝙ non ſolūꝫ officiales remouentur propter nimiā ſeuitiā per. d. l. fi. de his qui ſunt ſui. ſed ꝑpter negligentiā ꝛ ꝑpter inſufficientiā. per glo. in. c. fi. de renun. Tamen in leuioribus cauſis prōptiores ad lenitatē iudices eſſe debent in grauioribus penis ſeueritatem legūꝫ cum aliquo tēperamento benignitatis ſubſequi. dicit tex. in. l. reſpiciendūꝫ. §. j. de pe. ꝛ eo. titu. l. habito reſpectu ad id qð fieri ſolet ſm glo. cum concordan. in d. §. j. ꝛ vide in verbo maniuoltus. ꝛ vide in latro. in hoc errant plurium marchiani ꝛ depr̃itini qui in ſanguinis effuſione humani anhelantes ꝛ ſitientes querunt hominē ingulare nō animo medēdi ꝛ terrendi, ſed pro gloria eoꝝ qui ꝑpterea homicide ſunt cenſendi ꝛ fuit tēporibus noſtris quedā ferociſſima beſtia in officijs vir melancolicus qui ea die qua homines trucidabat alacer iucundus ꝛ gaudens erat omnibus blādus ꝛ beneuolus, ꝛ ex hac crudelitate cauſa reges crudeles nō tranſmittunt regnū ad poſteros ꝛ ſi trāſmittant non diu regnāt, ꝛ ideo proles Federici imperatoris qui ſtatuit ꝙ fur quinqꝫ ſolidoꝝ ſuſpenderet̃, et ſic ꝙ homo ad dei imagineꝫ creatus ꝑpter bona occideretur, et alij ſucceſſiue reges qui ſecuti ſunt hanc legem, eorūmqꝫ miniſtri nō regnauerunt ſuper terrā ꝛ malam vitā finierūt, nec generatio eoꝝ ad tertiū gradū puenit. Dicente pſalmiſta. Vidi impiū quē vide ꝛ ecce non erat, reuerſus ſum et non eſt inuentus locus eius vel ſucceſſoꝝ ſuoꝝ. ¶ Iudicibus ſeuientib9 debeat imponi
6 freni tēperies. Bal. in. l. ij. de cuſto. reo. † Nam etiam cuſtos carceris punitur ſi eſt ſeuerus circa carceratos. l. j. eo. titu. Bal. in. l. fi. de iuſti. ꝛ in. vbi iudice crudeli. Tñ aliqñ ꝑpter facti atrocitatē multa permittunt̃, que alias nō permitterent. l. pretor edixit. in. § preterea. de iniur. l. reſpiciendum. cum ibi alleg. in glo. de pen. ꝛ in. l. ij. et iij. de patri. ſm Baro. in. d. §. preterea. ꝛ. §. ſi dicatur. ꝛ. §. ſi. ꝛ in. l. non ſolum. §. ſi quis manda. de iniur. ¶ An vaſſalli poſſunt recedere a terra, propter ſeuitiam ꝛ crudelitatem offi eorum, vide ſupra in titu. de exceſſi. baronum. in. c. excedunt etiam barones.

SVMMARIVM

1 Officialis verbo an sit adhibenda fides? Et in nuntio? nu. 2.

1 **Credere** ⁊ credit̃. † An credat̃ verbo officialis, maxie de iurisditione sua. vide in. c. cuꝫ olim. de priui. ⁊ in. c. nobilissimus. ⁊ in. l. ꝓhibituꝫ. de iure fis. ⁊ plenius in. l. plenius in. l. palatinos. C. de colla. fu. ⁊
2 reipublice lib. xj. ꝑ Bart. † vbi ponit qd in nuntio. de quo vide ꝑ ipsum in extraua. in ꝟbo ꝑ nũtiũ. ⁊ in. c. cum parati. in glo. de appel. ⁊ in. l. magis puto. §. ne passim. de reb. eoꝝ. ⁊ in. c. ad audientiaꝫ. de ꝓscrip. ⁊ Specu. in titu. de cita. §. sequit̃. versi. sed nũquid. Jo. an. ibi in. §. j. in addi. magna. ⁊ in titu. de instr. edic. §. j. versi. pone. ⁊ qđ no. Barto. in. l. j. de superindi. lib. xj. ⁊ vide in ꝟbo nuntius. vbi latius.

SVMMARIVM

1 Iudici an credendum sit ad excusationem sui.
2 Famulo potestatis an credatur ad excusationem sui.
3 Doctori credit̃ de suo discipulo, ⁊ magistro militum de suo milite.
4 Experto creditur in arte sua.

1 **An si** † iudici opponit̃ ꝙ aliqd iniuste fecerit credatur ei ad excusationẽ sui. dic ꝙ nõ si ex actis nõ constat. c. qm̃ ꝫ. de ꝓba. c. cũ in iure. de offi. deleg. Tñ ꝺ iure lõgo stat̃ iudicis cõmemorationi, vt no. And. de iser. in cõstitu. ordi. qđ tñ nõ est verum, q꞉ credit̃ in causis magnis, tñ in minimis credit̃ iudici etiã sine ꝓcessu, vt no. Bar. ⁊ Ang. in auc. nisi breuioris. C. de sen. ex periculo. ⁊ no. ipse in. l. sciẽdũ. de ꝟb. obli. ⁊ etiã lꝫ nõ credat̃, nec ꝓ iudice ꝓsumat̃ sine processu ⁊ sine actis iudicij, tñ in his q̃ acta sunt in ꝓcessu cause est iudici credendũ ⁊ ꝓ eo ꝓsumendũ ẜm Inno. in. d. c. ꝫ. ⁊ vbi dicit esse ꝓbatũ, ⁊ ꝓpterea sentẽtiaꝫ ꝓferat vcꝫ ⁊ ꝓ eo ꝓsumit̃ nisi fuerit appellatũ ẜm Inno. ibi. Nã etiam alias credit̃ rememorationi iudicis de forma stipulatiõis ꝓtorie. l. ꝓtorie. de ꝓto. stipu. Tñ nõ credit̃ sibi asserẽti solẽnitateꝫ debitã in actu interuenisse. no. glo. in. l. qđ li. C. de fide instru. lib. x. q꞉ si nõ creditur in facto proprio. l. oibus. C. de testi. nec ẽt credit̃ iudici ꝙ pars fuerit pñs ⁊ partis cõtumaciã accusans, vt no. in. d. c. qm̃ ꝫ. ⁊ no. Spec. in titu. de cõtumacia. §. j. ꝟsi. fit aũt. ⁊ vide in. l. ꝓtor. §. marcellus. de iudi. q̃ dicit ꝙ credit̃ iudici dicẽti talẽ absolutũ ⁊ põt eẽ testis de actis corã se factis. no. in. l. quoties. de ꝓba. C. de arbi. ne in arbi. ⁊ ibi Cy. C. de testi. l. ob crimẽ. §. j. in gl. magr̃atus. ⁊ no. in Spec. eo. §. j. ꝟsi. itẽ ꝙ fuit in eadẽ cã. ⁊ Hostiẽ. in summa eo. titu. §. ij. ⁊ in ꝟsi. ꝫ in iudice. no. de elec. c. cũ dilectus. ⁊ de testibꝰ. c. cũ a nobis. ex̃ de accus. c. cũ dilecti. vide Jo. an. in addi. Spec. in titu. de dila. §. fi. ꝟ. pe. Et an credit̃ literis iudicis de actis coraꝫ se factis. Cy. in auc. si qs in alio. C. de eden. q. ij. vide ex̃ de accus. c. dilectus. ⁊ de ꝓba. c. post cessionem. ⁊ in Spec. de remissio. §. penul. ꝟsi. nunqd remissio. ¶ Si hñtes arbitriũ dicãt aliqd facere ex eoꝝ arbitrio cũ sint ꝑsone electe ⁊ graues eis credit̃ de eo qđ in suis ꝑfationibus asserunt. Bar. in. l. ambitiosa. de ꝺcre. ab or. fa. in ver. visis ⁊ examinatis. ¶ An credat̃ nũcio de officio sibi cõmisso. vide late. j̃. in ꝟbo nũcius. ¶
2 † An credat̃ famulo ꝑtãtis ad excusationeꝫ ipsius. vide in ꝟbo testis. ¶ An credat̃ potestati ad excusationẽ famuli dicẽdo ꝙ ipse potestas aliqd mandauit. vide. j̃. in ꝟbo familia. in. c. familia potestatis. ¶ An ⁊ qñ credat̃ peritis vel peritioribꝰ. vide in ꝟbo tortura. in. c. officialis posuit ad chordã. ¶ An credat̃ medico de sua peritia deponẽti. dic ꝙ sic. C. de re mili. l. semel. ex̃. de eta. ⁊ qli. c. ad aures. de homi. c. significasti. auc. de nõ ali. §. qđ aũt. ꝺ admi. tuto. l. lex q̃. de ꝓfesso. ⁊ me. l. magr̃os. cũ simi. sicut nãli credit̃ de natura. ff. de solu. l. si pr̃. ¶ Cre
3 dit̃ fabro de fabrica. in auc. de non alie. §. ꝙ aũt. ¶ † Credit̃ doctori de discipulo ⁊ magistro militum de suo milite. l. j. C. de offi. ma. offi. ¶ Aduocato credit̃ de cã in qua aduocauit. de iudi. l. rẽ ñ nouã. §. patroni. de asse. l. nemo. ad fi. Seruo credit̃ de fcõ suo. de qđ. l. interrogari. de edil. edic. l. quero. in fi. ¶ Messori credit̃ de suo fcõ. ff. si mẽs. fal. mo. l. j. ⁊. ff. fi. regũ. l. si irruptione. in. §. j. ¶ Tabellioni credit̃ de suo offõ. C. de fal. si qs decurio. ¶ Viatori credit̃ de suo offõ
4 de rebꝰ eo. l. itelligis puto. §. ne tñ. ¶ † Cuilibet exꝑto credit̃ in arte sua. l. certi iuris. C. ꝺ iudi. in ꝓemio. ff. §. j. ⁊. l. j. ꝺ ven. inspi. ¶ Que no. q꞉ ꝑ ista aliqñ iudex se poterit excusare si qd fecerit istoꝝ cõsilio.

SVMMARIVM

1 Officialis de quibus culpis teneatur?
2 Ptãs an teneatur de dolo ⁊ culpa alterius officialis sui college.
3 Officialis nõ presumit̃ esse in culpa vbi priuatus presumeretur.

1 **Culpa** officialis. † Officialis de quibus culpis teneatur? dic ꝙ si ꝓcurauit officium tenet̃ de oi culpa etiã leui ⁊ leuissimo pro quibus culpis tenet̃ etiã insquantũ facere põt ⁊ nõ carcerat̃. ⁊ sic dꝫ libellus ꝯcludi ꝯ ipsum vt cõdẽnet̃ quatenus bono viro videbit̃ equũ. Bal. late in. l. q̃. fortuitis. de pigno. act. ⁊ in. l. quãquã. C. de sen. ⁊ idẽ Bal. in titu. de pa. tenẽ. §. iudices. ⁊ in auc. sed cũ testator ad. l. fal. ⁊ in. l. cõsentaneũ. C. qũo ⁊ qñ iud. vbi dixit ꝙ nõ capiẽs debitorẽ suspectũ vel cõtumacẽ tenet̃ parti ad interesse, ⁊ vide in ꝟbo negligẽtia. in. c. qualr̃ officialis de culpa. ¶ Que culpa veniat in offõ cõmẽtariensis. vide in ꝟbo carce. in. c. an si plures carcerati vbi plene. De culpa officialiũ. vide in ꝟbo negligẽtiaꝫ ⁊. s̃. vbi tractamus de iustitia denegata.
2 ¶ † An ptãs teneat̃ de dolo ⁊ culpa alterius officialis sue college. vide late Bar. in. l. si pupillus. de admini. tuto. ⁊ in. l. seq. ⁊ in. l. tres
3 tutores. vide. j̃. in ꝟbo plures officiales. ¶ † Officialis non ꝓsumit̃ esse in culpa vbi priuatus ꝓsumeret̃. Bal. in. l. ij. C. qui accu. nõ pos. immo ꝓsumitur esse in bona fide ẜm Cy. in auc. gñalr̃. de epis. ⁊ cle. ¶ An hñs arbitriũ teneat̃ de culpa. vide in ꝟbo arbitrio. ⁊ in. c. an his cuius arbitrio. ⁊ in. c. iudex hñs. ⁊ in. c. vbi aliqd est cõmissuꝫ arbitrio. ¶ An officiales hñtes administrationẽ rerum publicarũ teneant̃ de oi culpa. vide in ꝟbo negligentia. in. c. officiales hñtes.

SVMMARIVM

1 Potestas an possit de penis fiscalibus compositioneꝫ facere vel remittere. ⁊ nume. 2.
3 Iudex non debet penas a iure statutas differre.
4 Iudex non debet esse clementior lege.
5 Iudici licet penam a lege statutam minuere ante sententiam quando crimen non est liquide probatum.
6 Compositio ⁊ transactio idem probant.
7 Criminum abolitio fieri nõ potest parte accusatoris contradicente.

1 **Compositio.** Quia plerũqꝫ ꝑtãtes capitanei ⁊ magr̃atꝰ in sindicatu ipꝑtunt ꝺ cõpõsitibꝰ factis ⁊ mĺctis ⁊ penis exactis i eoꝝ offĩo sũt aliq̃ tractãda. † Et ꝓ an ptãs vĺ capitaneus possit ꝺ penis fiscalibꝰ cõpõnẽ facẽ vel remittẽ. Et dic ꝙ Guil. ꝺ suza. in. l. ꝑses. C. ꝺ trãsac. dixit ꝙ nõ. ꝑ. l. ꝓhibẽ. §. plane. ff. qđ vi aut clã. q꞉ mãdatũ iurisditiõis ñ extẽdit̃ ad h̃ ẜm Cyn. q dic̃ eẽ casuꝫ ibi, ⁊ sequit̃ Bal. in d. l. ꝑses. vbi dic̃ idẽ in ꝑoribꝰ ciuitatũ nisi ꝺ cõsuetudie vel statuto ꝑmissuꝫ appareat. ꝑ not. ff. ꝺ pac. l. itẽ magr̃i. ⁊ Bar. in. l. ambitiosa ꝺ
2 ꝺcre. ab ordi. fa. † vbi dic̃ ꝙ ꝑtãtes ñ pñt facẽ gr̃am penarũ sine ꝯsilio ppl̃i ⁊ sic sine licẽtia supioris. Et idẽ tꝫ And. de iser. in cõstitu. regni. si qs in posterũ. ꝺ ꝺfensio. in ꝟsi. vt aũt. in fi. vbi dic̃ ꝙ officialis postq̃ꝫ pena ẽ fisco q̃sita ñ pt illã remittẽ. vbi ẽt vide qđ in ꝑe remittẽte, tñ h̃ põt ꝑnceps. l. rescripta. ꝺ ꝑci. ipera. Tñ. ꝺ. Luc. ꝺ pena. l. j. C. de ꝺserto. lib. xij. arguit ⁊ dicit ꝙ pena a iure statuta nõ põt in pe
3 cuniariã cõuerti, † q꞉ iudex nõ dꝫ penas a iure statutas differre ꝑ. l. seruos. in fi. de vi pub. al's punit̃. l. j. ꝺ ꝑna. carce. ⁊. l. fi. ne sciñ bap.
4 ⁊ argu. l. iubemus. ad. l. iul. repe. † Et q꞉ iudex nõ dꝫ eẽ clemẽtior. l. in auc. ꝺ iudi. §. opꝫ nec flecti ꝫ. l. ꝺ penis. l. respiciendũ. dicẽs ꝙ statuta iponẽtia penã pecuniariã ꝓ homicidio ñ valẽt ẜm Archi. xxiij. q. iiij. d. §. itẽ illđ. Et Hostiẽ. in summa de ꝯsue. §. iiij. in fi. Joã. and. in. c. cũ tãto. de ꝯsue. ⁊ hr̃ Numeri. nõ recipias pciũ ab eo q est reus sanguinis. qđ dicit esse verũ post sentẽtiã latã, q꞉ ante sentẽtiã iudex põt augẽdo vel minuẽdo cõmutare penaꝫ a lege statutã ex cã vcꝫ ex ꝑsona ex etate ⁊ tpe ⁊ ex loco ex rei ꝯditiõe ex delictoꝝ vniuersalitate, ⁊ ex delicti qualitate, ⁊ hec oia colligunt̃ ex. l. si qs aliqd. §. insitia. ⁊. l. absentẽ. §. fi. ⁊. l. aut fcã. §. j. de pe. ⁊ ꝺ sica. l. iiij. §. j. ⁊ i o. Archi. in. c. si qs diaconus. l. dist. ⁊ in summa in criminibꝰ leuibꝰ iudex dꝫ lenitatẽ exercere ⁊ in seuerioribꝰ seueritatẽ cũ tẽperamẽto. ff. ꝺ penis. l. respiciẽdũ. ⁊ in penis legalibꝰ iudex põt dispẽsare ⁊ misericordie gratiã facere, vt no. Archi. in. c. ois. xlv. dist. ⁊ Spec. in tit. ꝺ legato. §. gñaliter. vñ obnoxiũ est virũ statim ꝓ vno delicto punire, q꞉ magis ẽ expectãdus ⁊ corripiẽdus q̃ꝫ puniẽdus. lxv. dist. pleriqꝫ. ⁊ ois iudex terrenꝰ dꝫ imitari deuꝫ. in auc. vt oẽs obe. iudi. ꝓuinciaꝝ. §. eripiat. ⁊ natura diuinitatis pia est ꝺ ꝯse. dis. l. q꞉ diuinitatis. ⁊ q꞉ cõpõnes cõsuetudo ꝓbat, ergo sunt tolerabiles. l. imperatores. in fi. ff. de polli. ⁊
5 in auc. de defen. ciui. §. q꞉ vero. † vñ cũ crimen nõ est liqde ꝓbatũ lꝫ iudici penã a. l. statutã minuere añ sniaꝫ etiã si eẽt pena mortis. xxiij. q. v. circũcisiones. ⁊. xxiij. q. iiij. inocẽs. Post latã ꝟo sentẽtiã nõ lꝫ nisi regi, vt ibi per Archi. Et in dubio forms vr̃ admittenda cõpõ prius q̃ꝫ ꝺ crimine liqueat, dũñ fiat ex cã, vt. s̃. ⁊ de penis aut fcã. §.
6 si. ⁊. l. capitaliũ. §. solẽt. † Nã cõpõ et transactio idẽ sonãt. ff. ad turpil. l. ab accusatio. in ꝓn. et. c. fi. ꝺ trãsac. et cõpõ ꝓprie est in pecunia que

q infert p delinquentẽ ꝓ crimine.ex̃ de penis.c.ꝓſbr̃i.ſm Lucã ibi, de iure ꝟo ↄſtitutionũ regni ꝛ capl'oꝝ officialis hñs lr̃as arbitrales cõponere pt ꝑ lr̃as exercere volentes.ſ.in penis portationis armoꝝ homicidioꝝ clandeſtinoꝝ,ꝛ in penis īpoſitis vniuerſitatibus,ꝛ in alijs penis īpoſitis ꝛ ↄtentis,ꝛ in penis fideiuſſionũ de ſtãdo iuri ꝛ in multis deſiſtẽtie,ꝛ vbi paupertas vel alia r̃onabilis cã ſuaſerit.Et eſt aliud capl'm incipiẽs aduerſoꝝ qḋ ꝓ pcuſſione facta p hoiem bone fame cũ vulnere letali ex quo nõ ſequat mutilatio mẽbri aut mors cõponi niſi ſit hõ male ↄditionis pcutiens vt ibi,tñ eſt aliud capl'm qḋ icipit,hz lr̃aruz tuaruz.qḋ vult q vbi nihil ↄſtat de crimine ex ingſitione vel accuſatione fcã nõ poſſit cõpoſitio fieri ſub colore ne vexet ſumptibus ꝛ expẽſis,q2 ſemp inocens ſaltim pecuniar̃ cõponeret, ꝛ de quo etiã eſt obſeruantia magne curie q̃ vult q in nullo crimine publico vel priuato admitti dz qs ad cõpõnẽ niſi ꝓbato crimine p teſtes vel ↄfeſſionẽ.Et vide capl'm regis Ladiſlai ꝓuidẽs q ſi ñ conſtat ſaltim p vnũ teſtẽ non poſſet pcedi ad cõpõnem aliquã.Et addẽ q eſt lr̃a.Jo.ſcõe q̃ fuit alias obſeruata in magna curia ↄdẽnandus ad mutilationẽ manus pt cõponere ꝛ redimere manũ.xij.vncijs.De quo hoies de regno dñt eẽ ↄſuetudinẽ vulgarẽ,ꝛ dicũt.xij.onze o la mano,q̃ lr̃a fuit facta pp gl.in ↄſti.regni ſummo periculo,q dicit q periurans ſcienter qñ ꝑpterea tenet ad manusmutilationez pt redimere manũ rege volente ꝛ pp illaz lr̃am ꝛ p.c.ad puerſoꝝ.admittit hodie qs ad redimendũ manũ duodeciz vncijs.q2 dr̃ hoc facere rege volente.Et ꝑpterea ẽt fcm̃ fuit illḋ capl'm ad puerſoꝝ q poſſit quis cõponi inquãtũ curia tãgit is q pcuſſit ſi non eſt ſolitus delinquere,ꝛ vide Andr.ḋ iſer.in ↄſti.intẽtionis.de ꝓhi.por.armo.q officialꝰ dz facẽ diſtam iter bonos pacificos ꝛ malos,tñ iuſtitiarij ñ pñt cõponere vniuerſitates vel alios ꝓ gnãlibus ingſitionibus,vt in.c.regni.Jtẽ pdicti iuſtitiarij,ꝛ eſt.c.j.regine Joãne pme.ſeptimũ in ordine ꝛ etiã r̃one receptationis bãnitoꝝ nõ pt vniuerſitas cõponi,vt in.c.regis Roberti rãro ſunt grauiora.Et aduerte q2 illḋ capl'm ad puerſoꝝ loquẽs de cõpõne eſt ꝑpetuũ,tñ alie lr̃e arbitrales de quibus.s̃.dr̃ ſunt tꝑales,q2 fuerũt ↄceſſe ad bñ placituz regis.Jmmo in cõmiſſionibus capitaneoꝝ ꝛ iuſtitiarioꝝ poni ↄſueuit ↄcedimus tibi alias q̃tuor literas arbitrales ꝛc.p quas daꝛ arbitriuz,pcedẽdi p ingſitionẽ ꝛ cõponendi in ſupradictis caſibus,tñ iſte cõpõnes ñ ſunt fiende,vbi tangit offenſa ptis niſi parte ↄcordata vel fcã pace,ita q pars veniat ad curiaz,ꝛ dicat q q̃tuz in ea eſt ſi bñ placito curie fuerit ñ vult iuſtitiã vt in obſeruãtijs antiquis magne curie q̃ ſunt tres hoc dicẽtes,ſinautez ps ñ potuerit ↄcordari,tũc pcedit in cã ad ſniam,ꝛ ſi fuerit fcã cõpõ pte ñ ↄcordata ñ valz nec tz in ptis pꝛeiudiciũ vt in.d.c.ad puerſoꝝ. Et ẽt de iure cõi ſi curia cõpoſuit male factorẽ ñ tollit ius ptis ↄ delinquẽtẽ ꝛ alios,Sali.in.l.ſi ꝓ fure.ff.de ↄdi.fur.ar.gl.in.l.ne quicquã.ff.ꝓ ſocio.ꝛ fac gl.ꝛ ibi no.p oẽs in.l.venia.ff.de in ius vocã.Et dixerũt aliqui in.d.l.ſi ꝓ fure.q iſte cõpõnes non ſunt licite de iure cõi,niſi qñ officialis vellet in vſus curie ꝛ non in ꝓpriã burſam querere.Vñ Ja.de are.tz q ñ ſunt licite.p tex.in auc.vt ñ fiãt pigno.in pn̄.Nã ẽt rex ñ ↄſueuit remittere ꝛ idulgẽtiã facere niſi pte ↄcordata vel fcã pace,de quo ↄſtet p inſtr̃m p glo.d.l.venia.cũ ibi notatis, ꝛ vbi faceret ñ teneret ꝛ pars offenſa poſſet agere p not.p.d.Luc.in d.l.j.de ḋſer.ad fi.Et iḋ ↄſului q ſi capitaneus cõponeret pte offenſa ñ ↄcordata q dcã cõpõ ñ valeat vt poſſit offenſus adire magnã curiã ꝛ petere reuocari cõpõnẽ talez ꝛ illũ delinquentẽ puniri.ar.l.pe.
2 ad turpi.vbi dr̃ † q abolitio criminũ fieri non poteſt pte accuſatoris ↄtradicente,ꝛ q2 facta ↄ formaz iuris ꝛ ↄſtitutionez regni q̃ ꝑpterea nulla eſt.argu.l.adoptio.non iure de adop.ꝛ.l.ſi cum nulla.de re iudi.ꝛ.l.cuz hi.§.ſi ptoꝛ.de tranſac.ꝛ hoc caſu magna curia pcedet ad punitionem vel ad cõpõnẽ parte cõcordata,tñ illud qḋ ante ſoluiſſet cõputandũ delinquenti in ſcḋa cõpõne ſi fieret argu.not.per Bar.in.l.ſenatus.ff.de accuſa.ꝛ iuriũ ibi allegatoꝝ per ipſuz ꝛ per ea que no.dixit Bald.poſt Cy.in.l.ij.C.de ſportulis.vbi dicit q ſi de vno delicto puniunt diuerſi iudices ſi ille qui primaz iuriſditionẽ exercet non ſufficienter puniuit,q2 non potuit q dz ſuppleri punitio per ſuperiorez,per illũ tex.no.ꝛ facit.c.at ſi clerici.de iudicijs.vbi dicit q ſupplenda eſt pena q̃ non fuit ſufficienter ipoſita.ꝛ accedat qḋ no.dixit Ange.poſt Bart.in.l.qui de crimine.C.de accuſ.ꝛ in.l.ſi cui.§.idez.ḋ accu.ff.q ſi docet.de pꝛuaricatiõe primi vel ḋ colluſione pmi.ꝛ vbi punit pma ñ ẽ recte fcã q iterũ pt pcedi p ſupiorez,q2 pma punitio vel accuſatio iniuſta ꝛ idebite non abſorbet delictũ vere cõmiſſuz ſicut nec ſolutio indebita extinguit verã obligatiõnẽ.l.ſi non ſortẽ.§.ſi cenſũ.de condi.inde.ꝛ.l.denunciaſſe.§.quid tamen.de adulte.

SVMMARIVM

1 Que ſint conſideranda in compoſitionibus vt iuſte procedant.
2 Negligens ad corrigendum iniuriantem eſt peior iniuriante.

1 Q Uero † q̃ ſint ↄſideranda in iſtis compoſitionibꝰ vt iuſte pcedant.d.Lucas in.d.l.j.de deſerto.dixit q plura vt fiant cũ cã vt.s̃.pxima.q.ꝛ iuxta pſonarũ crimina ↄlitates q2 maiora crimina maioribus penis abſorbent.de pe.d.c.deus ꝛ etiam plures circunſtãtias iudex dz attẽdere quas collige.ff.de iniur.l.ſi cũ ↄcoꝛ.ꝛ ex̃ de ho.in.c.ſic dignum.Archi.plene.l.diſt.c.tali.ita q nullo mõ crimen trãſeat impunitũ.l.ita vulneratus.ad.l.aquil.ꝛ q remiſſio pcti ñ pbeat audaciã delinquẽdi q iuſtitia abhoꝛret.j.q.iij.exigunt.ꝛ q grauent in talibꝰ ditiores ita q metu pene a ſimilibꝰ abſtineãt ꝛ alij terreant exemplo,nec ad allemandã ipſaz cõpõnẽ paſſione aliq mouean̄t ꝛ ſumma cõgrua ↄlitate pſonarũ ꝛ criminũ minuat.xj.q.iij.§.quatuoꝛ.vñ ſolũ hoc attẽdat q vita hoium corrigat.xxiij.q.pdeſt.Vñ Aug.ḋ ꝟbis dñi ſmõe.xvj.
2 † q negligit iniuriãtẽ corrigere peioꝛ ẽ iniuriãte,talis ↄ ſumma ncie cõpõnis exigat q videat iuſtitie ꝛ deo accepta.c.j.de voto.cum ibi no.Vñ pena q̃ magis timet eſt infligenda.ff.ḋ penis.l.j.§.ſi.lz in ↄriuz fac in auc.vt nulli iudi.§.ſi vbi pene coꝛpales ꝛ pecuniarie mediocres debẽt ↄſtitui,iḋ iudex dz ſeq mediũ qḋ ẽ verius,mediũ autẽ eſt ñ q̃ ad res,ſz q̃ ad pſonas vt iraſcat ꝛ miſereat qñ opꝫ ꝛ in qbus ꝛ cuius grã,vt dixit Ariſt.ij.ethi.ad qḋ.ff.ḋ teſt.tut.l.ſi.in pn̄.Nã vt ait Seneca ad neronẽ in ſi.tria pñt attẽdi,venia,miſẽcoꝛdia,ꝛ clemẽtia,prima ſemp illicita eſt,vt in.l.ſi apparitoꝛ.de coarta.ꝛ ignoſcẽdo malis neceſſario pdunt boni.xxiij.q.iiij.eſt iniuſta.vbi dz q miſẽcoꝛdia eſt iniuſta,vt.l.obſernãdum.de offi.pſi.de dolo.l.elegãter.§.j.ꝛ Exod.c.xxiiij.ñ miſeberis paupi in iudicio,iḋ bonũ erit ad clementiã iudicis iploꝛãdũ,ꝛ vt admittat ad cõpõnẽ eius clemẽtiã poſtulare,ḋ penis.c.ipoꝛtuna.in fi.Nec poſſet tũc iudex abſqꝫ offenſa iuſtitie ſi cũ humiliatũ ꝛ penitẽtẽ viderit cõpõnis grã denegare.ij.q.j.q̃ro.in.ꝛ hoc vbi ſubeſt iuſta cã cõpõnis,vt.s̃.ꝛ aliud in ↄriũ ñ exiſtat.Vñ bonũ erit vt ſi ꝓ dlinquẽte milites rogabũt.ḋ pe.di.j.ſicat.q2 pdeſt itercẽſſio vt ſeueritas tẽperet.xxiij.q.v.pdeſt.alꝭ nõ dz admitti dpcario pene.ff.ḋ mi.o.l.auxiliũ.§.in dlictis.tñ an odiũ alteriꝰ ſit iuſta cã cõpõnis,puta ſi petẽs ꝓſequat p crinatiões iponẽtes,vel aliḋ ſile.ar.qḋ fit ex̃ ḋ iureiu.c.ſi ꝟo.i ſi.ꝛ q ibi no.Jta.d.Luc.poſt longã diſputatiõnẽ i.l.j.ḋ ḋſerto.Jḋ ↄſueuerũt officiales regni ſcribẽ cõpões i actis,vcꝫ q tal̃ ḋ tali dlicto pte ↄcoꝛdata ſe cõpoſuit ad rogatũ tal̃ nobil̃ r̃one paupertatis ꝛc.ac volẽs curia ſup certo initi potiꝰ q̃ ad icerta vacare,ꝛ vide i.c.regis Caroli qḋ icipit autoꝛitate lr̃arũ tu.rũ.vbi,an officiales poſſint cõponere in dlictis r̃one dubij euẽtus ſine ↄſcia pncipis.ꝛ in ↄſti.cãs.de offic.iudi.vbi dz q cõpoſitiones debent pro qualitate negotij cum ↄſilio aſſeſſoris ꝛ actoꝝ notarij.

SVMMARIVM

1 Compoſitiones cum quibus ꝛ qualiter ſint fiende.
2 Peccatoꝛ non ſemper debet recipi ad gratiam.

1 T Ertio † cuz qbus ꝛ qualr̃ debeãt cõpões veniunt fiende,dicit.d.Lucas in.d.l.j.q cuz oibus cõponi pt ex cã legitima,vt.s̃.cuz qbꝰ,tñ lege vꝫ r̃one ꝓhibituz nõ docet.ff.qb.ex can.ina.l.necnõ.ꝛ vt cuz ill̃ quoꝝ eſt ꝓbabilis pſum ptio q in poſterũ eoꝝ vita nullatenus corrigat nõ fiat.xxiij.q.v.pdeſt.ꝛ de apoſt.hi qui.in fi.ꝛ in.l.iij.ḋ his qui ſibi aſcrip.nec ẽt cuz illis q hñficiũ cõpõnis vindicare ex temeritate nitãtur.l.diſt.dño ſcḋ.¶ Prohibet ẽt cum illis q nõ errore,ſz malitia crimẽ cõmittãt,cuz ill̃ q peccãt aſſidue aut q ipunitatẽ veteris cõmiſſi ñ emẽdatiõi,ſz ↄſuetudini dputarũt.l.iij.in fi.de epiſ.audi.nã remiſ
2 ſionẽ criminũ niſi ſemel cõmiſſa nõ merent hr̃e vt ibi.† Nõ eni opꝫ ſemp ad grãm recipi pctõrẽ.ex̃ de adul.c.iij.in fi.q2 cũ ipſis non clemẽtia,ſz ſeueritas eſt exercẽda.l.dĩ.Si qs ꝓ vno ãt cõmiſſo q ẽ laudabilis vite puniri eſt ſcãdalũ.xlv.diſt.ſi qs.ꝛ.xi.diſt.c.lz cũ illis.tñ nõ ẽ cõpõ faciẽda cũ qbꝰ gaudia ꝛ letitia publica veriſilr̃ ↄtaminãda foꝛe pſumit ſi dimittant,vt ibi no.Nõ eni eſt idulgẽdũ ſacrilegis,nõ raptoꝛibus ꝟginuz,nõ violatoꝛibꝰ ſepulchroꝝ,nõ reis maieſtate,nõ patricidis,ñ peculatus deſertoꝛi militie,ñ homicidis,q2 hi qḋ fecerũt ſemp expectãt.l.iij.de epi.aud.ꝛ q2 in his ꝛ ſilibus culpa eſt relaxare vindictã.xxvj.diſt.q2 ſunt.ꝛ de alijs in.l.ſi.de aboli.Tñ quidã dixerũt in oibus cõponi licere pter in adulterio,ꝛ falſo p.l.tranſigere.de trãſac.q̃ intelligit cuz agitur accuſatione oꝛdinaria inter partes, vt ibi pꝫ in ꝟbo accuſa.ꝛ ſic intelligit.l.trãſigere.ij.q.iij.in omnibus.per gl.ꝛ Archi.non in cõpoſitionibus q̃ iure fiunt quoꝝ dictuz poſſet intelligi cuz aduerſus grauiter excedẽtes,nec plene,nec indicia cõſtãt ex qbus poſſit ad toꝛmẽta pcedi,ſz ſoluz eſt aliqḋ indicium vel fama,ſm cano.ꝟo nõ pōt cõponi cũ crimen eſt manifeſtuz vꝫ eſt fama.Jtẽ pp r̃onem.l.trãſigere.cuz eccleſia penã ſanguinis nõ ipoꝛtat.c.cũ archiepatu.de rapto.iḋ vꝫ in nullo crimie eccl'iaſtico poſſe

cõponi.ẽm Archi.in.d.c.in oibus.nisi gratis iter ptes,vt ibi habeť.
Jõ rex Rober.sapiẽter edidit supradcm̃ caplm qð incipit ad puer
soꝝ.ð quo.s̃.in.c.plerũqꝫ dixim⁹.ꝑ quo caplo facit illud maleficos
ñ patiaris viuere sup terrã.xxv.q.v.§.hinc apparet.Numeri.xxv.ñ
ſcipias p̃tiũ ab eo q reus ẽ sanguinis q̃ in regno male ẽuanť vbi ẽt fit
extorsio ab his q ab accusatiõe ðsistũt qb⁹abolitio sine pecunia nõ cõ
cediť,vt in qstõne accusatoꝝ temeritas,ita.d.Luc.in.d.l.j.lꝫ latius.

SVMMARIVM

1 Judex potest componere inter partes in criminalibus.
2 Pactum habitum in criminibus tollit ipso iure actionem.
3 Querela debet bis fieri de eodem delicto.

a N si cõpõ fiat cum illis cuꝫ qb⁹licitũ est,ꝛ mõ p̃misso
excludanť alij volẽtes delinquẽtẽ q cõposuit ite-
ruꝫ accusare de dicto crimine ꝑ quo fuit semel cõpositus.
Dic q si cõpõ est facta ð volũtate offensi seu ptis ad quã
vindicta p̃ncipalr ptinet vl ad eius denũtiationẽ q excludat alios.l.
quãuis.ad turp.ð adul.l.si maritus.§.si negauerit.ꝛ.l.iij.§.si is.ð se
pul.vio.q excludit alios ꝑ cõpõnẽ in criminib⁹in qbus põt fieri trã-
sac.de trãsac.nam in his criminib⁹ vbi ille ad cuius decorẽ p̃ncipalr
spectat punire crimen remittit via p̃cludiť oibus alijs.ar.ff.ð iureiu-
ran.l.euꝫ q.§.in pplarib⁹.de pna.l.p̃uaricatores.ꝛ.l.sepul.ð sepul.
1 vio.cuꝫ si.¶ † Et qꝛ in criminalib⁹iudex põt cõponere iter ptes.v.
q.ij.si primates.vbi vo iudex ex mero offõ ꝑcedit ad inqsitioneꝫ q
p̃t cõpositus.de eodẽ crimine accusare,qa ẽt tũc iudex nõ p̃t penã a
lege statutã minuẽdo tollere ius offensi,vt.s̃.in.c.qꝛ plerũqꝫ.ꝛ qꝛ rei
publice vidicta criminũ p̃ncipalr debeť leso cuꝫ illã a iudice possit.l.
fi.in fi.ad turp.tñ equius vř q si ex cã fcã sit cõpõ,ꝛ pte nõ ꝓhibẽte
cessante oi cauillatiõe,vt in.d.§.in pplarib⁹.qð nequeat retractari,
ꝛ pariat exceptionẽ rei trãsacte,ꝛ finite.ff.ð dolo.l.elegãter.§.si qs.
ꝛ qꝛ peccata semel dimissa in vltionem deus redire nõ patiť.xxiij.q.
2 iiij.in illis.ꝛ facit ð nup.iperialis.§.j.ꝛ.ij. † Vñ in criminib⁹ pactuꝫ
bituꝫ ipso iure tollit actioneꝫ.l.si vnus.§.pactus.ð pac.nisi in crimi
nib⁹ exceptis in qbus iudex ꝓhibeť expresse dispẽsare.l.fi.de aboli.
vbi aũt lesus docet cõpõnẽ,ꝛ ꝓcessuꝫ ignorasse,tũc admittiť ad accu
sanduꝫ.ff.ð ac.l.si cui.§.idẽ.vl si sciuit cõpõne,ꝛ ꝓbet collusionẽ aut
corruptionẽ ð diuersis p̃scrip.l.si itra.c.j.ꝛ fi.de collu.detegẽ.His
cessantib⁹vř cõpõnẽ nõ posse retractari,qꝛ id qð solutuꝫ est cõpõnis
noie succedit in loco pene q̃ erat iponẽda.ff.si qs cautio.l.si cum.§.q
3 iniuriarũ. † ꝛ qꝛ de eodẽ ðlicto nõ dꝫ sepius q̃ri.l.lꝫ.ff.nau.cau.qꝛ re
gulr de criminibus de quibus aliqs est absolutus nõ p̃t accusatio re-
plicari.ex̃ de accu.c.cum his.ꝛ.ff.de accu.l.si plures.vbi de cã facta
cõmutatio pene maxime in dubio aũ sniam excludiť scða accusatio si
cut dicimus in p̃ncipe qcẽdente ob ꝓsperitatẽ aliquã abolitionẽ pu-
blicã q̃ abolitio differt accusationẽ.nã non dꝫ quis decipi.auct.iudi-
cis.l.ij.de his q veniã eta.nã in istis cõpõnibus nimiũ operať aucto
ritas supioris.de accu.c.veniẽs.q me.cau.l.fi.in fi.de aqua plu.ar.
qꝫqꝫ.in princ.ẽm.d.Lucã in.d.l.j.de serto.q qcludit q iudex volẽs
cõponeř,vt oẽs accusare volẽtes excludanť dꝫ p̃figere terminũ oib⁹
accusare volẽtibus qbus nõ cõparẽtibus iuste ꝑcedet ad cõpõnẽ.ar.
q matri.ac.pos.cũ in tua.ð adul.l.si maritus.§.si negauerit.ꝛ vide la
tius Bart.in.l.senat⁹.de accu.ꝛ Ang.in.l.q de crimine.C.ð accus.
ꝛ in.l.si accusatorib⁹.vbi Ange.C.q accu.ꝛ in.l.si pluries.ff.eo.titu.

SVMMARIVM

1 Compositione facta per iustitiarium de voluntate partis an delin-
quens possit iterum accusari ab eodem.
2 Princeps tantum remittit penas.ꝛ nu.3.
4 Judices aũ sniaꝫ tã in ordinarijs criminib⁹ qꝫ in extraordinarijs p̃nt
ex cã ꝛ ex ꝑsona,ꝛ ex etate rõne scãdali ampliare ꝛ artare penaꝫ.
5 Pena que imponitur per cõpositioneꝫ obtinet vicem pene legalis.

1
a N facta † cõpõne ꝑ iustitiariuꝫ de volũtate ptis
delinquẽs possit iterũ accusari ab eodẽ.
Dic q nõ si ad illã partem p̃ncipalr spectabat accusatio.
ar.l.quãuis.C.ad tertul.ꝛ.xxiiij.q.iij.c.si illic.ꝛ ar.l.mari
tus.§.si negauerit.ad tertu.ꝛ pꝫ in consti.regni.desistent ab accu.in
consti.post citationeꝫ.vbi dř,q curia nõ acceptat cõpõneꝫ factã iter
ptes cuꝫ suo ordine cã peragiť.secus vř vbi curia cõponit cõpõnem
partuꝫ acceptat in his criminib⁹in quib⁹p̃t trãsigi,vt in.l.trãsigere.
de trãsac.vbi si is ad cuius doloreꝫ spectat remittit ceteris via p̃clu-
diť.ff.de iureiuran.l.euꝫ q.§.in popula.de pna.l.p̃uaricatores.ꝛ.l.q
sepulchrũ.ð sepul.vio.ꝛ in criminib⁹iudex p̃t cõponere iter ptes.v.
q.ij.c.sunt primates.xxiiij.q.iiij.si qs mẽbrorũ.Si vo fiat cõpõ vbi
ꝓcedebať ꝑ inqsitioneꝫ spãleꝫ dicunt qdã q p̃t postea accusari,qꝛ iu
dex non p̃t penã a iure ipositaꝫ tollere vel minuere,imo in sua ꝑsona
2 plecteť q criminoso dimisit.l.fi.C.ne sanc.baptis. † Solus enim prin
ceps remittit penas.l.j.in fi.ff.ð qsti.p̃n.ꝛ.l.j.in fi.de p̃ci.ipera.ꝛ.l.
rescripta.qꝛ reipub.vindicta.C.ð pe.l.si a reo.ꝛ ẽt offenso q reposce
ret sibi vindictã.C.de adul.l.si quẽdã.¶ Nã bon⁹iudex nõ dꝫ penã
ꝓbati crimis minuere.l.ẽuo.in fi.C.ad.l.iul.de vi.ꝛ pena.l.arbitrio
3 qseruať.l.ij.§.j.ff.ad tertul.de pe.l.opis.ij.q.iij.notãdũ.¶ † Nã so
lus p̃nceps p̃t tollere penã criminoso.l.j.in fi.ð cõsti.p̃n.ð pen.l.di
uus.Vñ vbi fcã eẽt cõpõ ẽt cũ eo q̃ quẽ ex offõ ꝑcediť ꝑ inqsitionẽ
spãleꝫ in alijs criminib⁹ qꝫ exceptis de qb⁹iudex nõ p̃t ẽt cũ cause co
gnitiõe ðsistere.l.fi.ne san.bap.in qb⁹ nõ hꝫ locum abolitio.C.ð abo
li.l.fallacitis.in fi.ẽt si fieret cũ cã,ꝛ ð volũtate offensi q ñ posset ac
4 cusari.† Nã alij iudices qꝫ p̃ncipes aũ sniaꝫ tã in ordinarijs crimib⁹
qꝫ in ex̃ordinarijs p̃nt ex cã ꝛ ex ꝑsona,ꝛ etate rõne scãdali ampliare,
ꝛ artare penã.vt in.§.pena g̃uior.ꝛ vide in.c.regni.Jtẽ q p̃dicti iu-
5 stitiarij ꝛ in.c.vt iusti.nihil recipiat.¶ † Nã pena q̃ iponiť ꝑ cõpõ-
nẽ obtinet vicẽ pene legalis,ꝛ vice eius fungi dꝫ.ar.l.si dona.§.j.de
dona.iter vi.ꝛ iõ ð ðlicto eiusdẽ iterũ q̃ri nõ dꝫ.ff.nau.cau.l.lꝫ.ꝛ hoc
vbi volũtas offensi qcurrat als secus,qꝛ tũc accusaret iteꝝ.ar.ff.ð ac
cu.l.si cui.§.ijsdẽ.sec⁹ si foret ꝑ sniaꝫ reus absolut⁹.ex̃ ð ac.c.ð his.

SVMMARIVM

1 Compositio iusta non tollitur per actionem.q met.cau.
2 Facta per compulsionem iuris valent.
3 Judex non presumitur metum inferre.
4 Executio iuris non habet iniuriam.
5 Promissio in carcere facta carcerati per iniuste detentum non va-
let, secus si iuste detineatur.

a N si ẽ fcã cõpõ delicti ꝑ officialẽ in casu ꝑmisso a iure
ꝛ dicat deide delinquẽs corã sindicatorib⁹ fecisse
cõpõnẽ ꝑ metũ,ꝛ violẽtiã iudicis,qꝛ nõ poterat plus ex,q̊
erat carcerat⁹,ꝛ detẽtus aũ dẽret audiri.Dico q si q̃ istũ
inqsitũ aliqd qstabat vel erãt facte aliq̃ ꝓbõnes vel fuisset cõfessus lꝫ
fuisset arrestatus q valebit cõpõ ista,qꝛ vt.s̃.ẽ tactũ.qñ aliqd ꝓbať q̃
1 inqsitũ vl accusatũ admittit cõpõ. † ꝛ iusta cõpõ nõ tolliť ꝑ actioneꝫ
q me.cau.tex.ẽ no.quẽ ad hoc alleg.Bal.ibi in.l.si mlier.i p̃n.ff.q
me.cau.vbi tex.q si mlier igr ata q̃ ꝑsonũ iuũ aliqd dederit,qꝛ time-
bat redigi in ẽuiuiẽ q illð ñ repetit ꝑ actionẽ q me.cau.qꝛ istũ sibi
metũ ipa refert ꝑ tex.in.l.ij.ff.q me.cau.qꝛ vis est illa q̃ fit q̃ bonos
mores nõ illa q̃ a magr̃atu,ꝛ iure licito iferť.ꝛ fac.l.fi.in p̃n.ꝛ.§.fi iu
sto.co.ti.¶ Nã lꝫ iste iquisit⁹cũ icipit qstare q̃ ipꝫ fuerit arrestatus
ẽm formã qstõnis ẽuãniatus ꝛ capli ab illo incboãdũ tñ qꝛ ẽ iuste fa
ctũ ab officiali,ꝛ nõ cadit in metuꝫ.ꝑ no.ꝑ Bal.in.l.ij.ð his q ꝑ me.
2 iudi.nõ ap. † vbi dic̃ q fcm̃ ꝑ cõpulsione iuris valꝫ,ꝛ tꝫ.ar.l.iij.ð he
re.isti.ꝛ dic̃ Bal.in.l.j.in.vj.col.ð qsei.q qꝫuis solus terribil vult⁹
potẽtis indicat iustũ metũ.ẽꝫ qð no.Jo.an.in.c.qꝛ pp.ð elec.in.vj.ẽ
verũ nisi sit malefactor cui iudex dꝫ minari,ꝛ esse terribil,qꝛ pp tales
minas iduciť iustus metus,dicẽs q ita iteligi debẽt dcã Bar.in.§.
si qs ipsi ptori.ꝛ fac.l.respiciẽdũ.in p̃n.ff.ð pe.ꝛ fac tex.in.l.j.ff.si qs
ob.ca.te.vbi qpulsio ꝓbabil,ꝛ necessaria nõ vitiat actũ.ꝛ gl.sing.i.l.
iterdũ.ff.q fal.tuto.auc.ꝛ lꝫ iste fuerit carcerat⁹a iudice pp suũ deli-
ctũ ẽ iusta cõpulsio,ꝛ nõ est met⁹.ꝛ dic̃ Bar.in.d.l.mulier.q vbi ẽ
fcã ꝓmissio metu iusto illato ñ p̃t allegari metus.nã dic̃ Bal.in.l.si
3 qs in hoc genus.ð epi.ꝛ cle. † q iudex nõ p̃sumiť metũ iferre.alle.
Archi.xvj.q.vj.si sacerdotib⁹.qꝛ ꝑ iudice p̃sumiť.l.ij.ð offi.ciui.in
di.ꝛ ẽt q iudex dixerit sibi volo q soluas penaꝫ,vl cõponas ex q̊ de
4 crimine qstat q̃ te.nõ pp hoc dř iniustũ metũ iferre. † qꝛ iuris execu
tio nõ hꝫ iniuriã.ff.de iniur.l.iniuriaꝝ.§.j.ꝛ ad.l.acquil.l.quẽadmo-
dũ.l.magr̃atus.cũ si.ꝛ qꝛ iudex teneť malefactores punire.l.sanc.ð
penis.cũ si.ꝛ teneť exigere penas a ðlinqnẽtib⁹,vt in qsti.regni siqs
in posteꝝ,ꝛ maleficia nõ relinquere ipunita.l.qgruit.ð offi.p̃si.ꝛ.l.
5 ita vulneratus.ad.l.aquil.¶ † Nã lꝫ ꝓmissio in carcere fcã carcerã
ti nõ valeat.l.q in carcere.q me.cau.ẽ veꝝ qñ iniuste detineť,sec⁹ si
iuste.vt ibi.¶ Vbi ãt officialis dictã cõpõnẽ extorsisset ꝑ iniuriã ab
ipo delinquẽte,vt qꝛ nulla erat ꝓbatio q̃ ipm,ꝛ fuit ð facto carcerat⁹
a iudice vl minat⁹,tũc dic̃ tex.in.d.l.ij.q me.cau.q teneť magr̃at⁹
ipe ꝑ dcã extorsiõe.ꝛ dixit ibi gl.q ꝑ ista barataria mãifesta nõ pote
rit durãte offõ queniri.Et dic̃ Gui.q isto casu qñ ꝑ metũ iniuste ex-
torsit q teneť.l.iul.repe.fal.ꝛ qcussiõis.quẽ ibi refert ꝛ seqť Bal.
vbi allegat gl.xij.q.j.c.fr̃anitatis.dicẽteꝫ.q iudex nõ teneť ad penã
legalẽ qñ ps delinqt.ꝛ dixit Ang.q si iudex dicat alicui nisi soluas
tm̃ te suspẽdã.q ista ẽ illicita extorsio ꝑ tex.in ti.ð pa.te.in fi.¶ Et
ideo

ideo ꝯsulo officiali ꝙ ipse faciat, vt inqsitus ꝯ quem dꝫ inquiri qui
vult se ꝯponere ꝯfiteatᷣ delictū ante carceres, vel si est carceratus
vel arrestatꝰ ⁊ velit se ꝯponere ꝙ faciat ipsuꝫ exire de carceribus ⁊
fideiussoribus liberare, vt dixit Bald. in. d. l. qui in carcere, ⁊ de-
inde petitionē offerat in scriptis iudici ꝑ quā dicat velle cum curia
transigere, ⁊ non litigare, ⁊ se culpabilē esse, ⁊ petat se admitti ad cō
positionē tolerabilem sponte ⁊ voluntarie offerendo velle tm̄ dare
ꝯpositiōis noīe curie ꝑ manus alicuius nobilis quo casu officialis
erit in tuto de sua ꝯpositione, ⁊ ita scribatur in actis, vide. s. in. c. sin
dicatur officialis si aliquā ꝯcussionē. circa prin. sindicationum.

SVMMARIVM

1 Satisfactio qūo qualiter ⁊ qñ intelligatᷣ facta sic ꝙ iudex nō possit remittere nec minuere penā ordinariam vel extraordinariam.
2 Iudex dꝫ facere restitui furta.
3 Bona raptoris applicantur mulieri rapte.
4 Mulieres facilius ob pulchritudinem nubunt.
5 Satisfatio contumeliaꝝ quomodo fieri debeat. ⁊ nu. 6.
7 Pena est satisdatio delicti.
8 Satisfactio verberationis facte a plebeio homine in virum nobilē qūo fieri debeat. ⁊ nu. 9.
10 Cessio bonorum fit cum vituperio.
11 Princeps an possit remittere penā corpalē delinquenti sine cā.
12 Princeps remittendo delictū non intelligitᷣ remittere nisi ꝗ̄tū sue curie tangitᷣ non autem ius partis.

Q Uia pluries est dictū ꝙ iudex ꝯcordata
pte vel satisfactione, aut pace
1 facta pōt penā alterare ⁊ ꝯponere † qūo qualʳ ⁊ qñ in-
telligatᷣ facta tatisfactio vel ꝯcordia adeo ꝙ h̄ casu iu-
dex possit penā ordina. vel ex̄ordina. alterare vel diminuere, ⁊ ꝯpo
nere partē. dic ꝙ ista ꝯcordia vel satisfactio ꝯsideratᷣ duobus mo-
dis vel rōe p̄rimonij dāni emergētis interesse vel expēsaꝝ aut iniu
rie ꝑsonalis vel extimationis offensi. de p̄mo hᷣ in. l. interdū. §. q fu
rē. ff. de fur. ⁊ in. l. si pignore. §. cū furti. eo. ti. ⁊ fac. tex. in auc. vt li-
ceat mr̄i ⁊ auie. §. illud in auc. de man. prin. §. si qs aūt. de ꝯōni. §. si
2 vero aliq. vt iudi. sine quo. suf. §. opꝫ † vbi dᷣ ꝙ iudex dꝫ restitui fa-
cere furta. ⁊ dixit Bal. ꝑ illa duo iura in. l. j. C. de app. qđ qñ aliqs
fustigatᷣ nō prius dimittitᷣ ꝗ̄ parti satisfaciat restituēdo rē, ⁊ idem
vbi pars fuisset offensa nō in p̄rimonio, sed in ꝑsonā ꝑcussus, qꝛ iu-
dex añ oia restitui faciet expēsas medicoꝝ, ⁊ alia dāna. l. ex hac. l.
ff. si q. pau. fe. di. ⁊ l. q̄ actione. §. j. ad. l. acql. ⁊ ēt oēs opas amissas
⁊ q̄s amissurus esset in ꝑpetuū ꝑꝑ offensam ꝑsonalē si ex illa esset đ
bilitatus vel inꝗ̄tū esset minus ꝑpea lucraturus, vt ibi in tex. ⁊ si es
set aduocatus vel artifex cui oclʼi essent lustrati vel manus debilita-
ta, ⁊ facit tex. in. c. j. de iniur. ⁊ dā. da. ⁊ in. l. fi. de his q deie. si aūt
nō hr̄et artē nulle ope estimabūtᷣ, arg. l. fi. de li. cā. ⁊ de vsufr. l. ar-
boribus. §. de illo. ❡ Sꝫ alʳ satisfaciet arbitrio iudi. ꝓ offensa. ⁊ in
iuria, ar. l. iniuriaꝝ extimatio. ff. de iniur. ⁊ l. ꝯstōnibus, ⁊ l. fi. eo. ti
tu. ⁊ extimabuntᷣ ope ille vsqꝫ ad tp̄s quo est verisimile illū viuere
posse, arg. l. hᷣditatū ad. l. fal. ⁊ l. fi. de sac. san. ecc. ꝓm doc. in. d. lo
cis tn̄ rectius erit ꝓnuntiare ꝙ annis singulis qbus vixerit tm̄ sol-
uat, ⁊ ita practicaui. Vel si occidisset aliquē q haberet filios par-
uulos q nō possent viuere dabitᷣ aliqd filijs ꝓ sustētatione, vt habe
bis. j. in. c. vlti. circa p̄dicta. in fi. in ver. post p̄dicta esset videndum.
❡ Ubi autem esset aliqua difformitas corꝑis ex illa ꝑcussione ex
qua magna cicatrix remansisset in facie, vel esset virgo q̄ esset corru
pta de qbus difficilis esset restitutio, tunc illius difformitatis nō fiet
extimatio in homine libero, qꝛ libeꝝ corpꝰ nō recipit extimationē.
l. fi. de his q deiec. vel effu. ⁊ in. l. pe. ff. si qua. pau. fe. di. in qbus dᷣ
ꝙ difformitas non recipiat extimationē pecuniariā. Jō tunc aliter
satisfaciet ꝓ offensa iudicis arbitrio, ar. d. l. iniuriaꝝ. cum si. ⁊ cum
nec castitas corrupta pōt restitui. l. j. C. de rap. vir. vbi Bal. ⁊. xxij.
3 q. v. c. si paulus. ⁊ l. raptores. de epi. ⁊ cle. † ⁊ ꝑpea ipsi mulieri cor
rupte ius ꝓuidet ꝙ bona raptoris ipsi rapte applicantᷣ. ꝑ. d. l. ra-
ptores. ⁊ ꝓꝫ ius canonicū dꝫ illā donare taliter ꝙ possit nubere. ex̄
de adul. c. j. ⁊. ij. ❡ Ubi aūt esset seruus q rōe difformitatis minus
valeret tunc illius deteriorationis habebitᷣ ꝯsideratio, vt de illo sa-
tisfaciat, ar. l. si seruus seruum. §. ꝓinde. ⁊. §. rupisse, ad. l. aql. vel si
fuisset virgo q̄ fuit in facie ꝑcussa vel in suis mēbris deformata ꝑꝑ
quam defformationē nubere nō posset, aut saltim sine magna dote,
4 tunc silʳ satisfacere debebit taliter ꝙ maritetᷣ pari. ❡ † Nā mulie-
res ꝑꝑ pulchritudinē facilius nubūt, vt no. in. l. si voluntatem. đ do
te ꝓmis. ⁊ And. de iser. in ꝯsti. regni. in aliqbus, ⁊ eꝯ ꝑꝑ difformi-
tatem difficilius nubunt. ar. c. quēadmodū. ex̄ de iureiu. vbi sponsa
de futuro ꝑꝑ difformitatem supꝑuenientē renūtiari pōt a sponso, vñ
dotabit eam taliter ꝙ possit habiliter nubere pari, ar. d. l. pe. ff. si q̄.
pau. ⁊. d. l. fi. de his q deie. vel effu. in qbus dᷣ ꝙ dꝫ satisfacere i eo
ꝙ amisit, ⁊ est amissurus ipse ꝑcussus, satis enim amisit ista ꝑcussa,
qꝛ ꝑdidit pulchritudinē suā ꝑ quā ꝑuenit ad mr̄imoniuꝫ, ⁊ liberoꝝ
ꝓcreationē, ⁊ gn̄is humani ꝯseruationē. l. j. ff. so. mat. Ideo taliter
satisfaciat, vt nubere possit, ⁊ vbi noluerit aut non potuerit alteri nu
bere ꝑꝑ h̄ ipse ducat in vxorē si est solutus, ar. d. c. j. ⁊. ij. ex̄ de adu.
vbi subducens iuuenē, ⁊ illā cognoscens ducat vel dotabit eam, non
enim aliter possit satisfacere per predicta. ❡ Et idem in oibus dā
nis datis, vt in titu. ff. ad. l. aql. ꝙ fiat satisfactio damnoꝝ, vt in mul-
tis iuribus ipsius titul. poteris videre. vbi autem erit offensa ver-
balis ꝯtumelia vel iniuria atrox, vt qꝛ qs vocaretᷣ p̄dator, vel qꝛ mu
lier vocata fuisset meretrix, vel alia infamia, tunc satisfactio fit ꝓm
ꝙ iniuria fuerit deducta in libello. de quo in. l. iniuriaꝝ extimatio.
vbi bar. ff. de iniur. ⁊ vbi ꝑpea actuꝫ fuisset ad penā criminalem. de
5 quo in. l. p̄tor. §. si dicatᷣ. ff. e. ⁊ i iuribus ibi alle. ❡ † Et qñ vellet fie
ri satisfactio, tunc ipse delinquens petere dꝫ ab infamato primo ve
niam, ⁊ vt publice diffamauit ita ⁊ publice ꝯfiteri ⁊ dr̄e se menda-
cium dixisse, ꝓm Hos. in sum. de pe. ⁊ remis. §. qbus, ⁊. §. q̄liter. ⁊. §.
qd de accu. de ver. ob. ⁊ Jo. an. ⁊ alij in. c. oīs vtriusqꝫ sexus. e. ti. ⁊
in regula pctm̄. de re. iur. in. vj. in ⁊. c. fi. de rap. ⁊. xiiij. qō. si res. ⁊
6 q. j. c. detractores. ❡ † Ubi dr̄ ꝙ iste tenetᷣ ad restitutionem fame
in illis locis in qbus diffamauit dicendo ꝙ mentitus est in os suuꝫ
ꝓm Cano. in. c. inter solicitudines. de pur. ca. ⁊ dicit ibi no. Host.
ꝙ vbi ex h̄ magis infamaretᷣ infamatus non dꝫ specificare satisfa-
ciens infamiā, sed dꝫ dicere ego talē infamaueram de eo de quo est
inter vos infamatus ꝙ vos scitis ꝙ ego dixi per mendacium, ⁊ nō
dꝫ dicere falsuꝫ dixi, qꝛ potuit esse veꝝ ꝙ dixit, ⁊ in locis h̄ dicet ad
arbitrium infamati vel si grauetᷣ ad arbitrium iudi. dꝫ se diffamator
purgare, ar. de iureiu. c. veniens. ⁊. c. ij. de arbi. ꝓm Host. in. d. lo
cis. ⁊ in ti. de iniur. §. qbus modis. ꝟ. lr̄is. ❡ Ubi autē esset offen
sa ꝑsonalis ⁊ enormis, vt qꝛ qs fuisset pulsatus pugno q̄ grauis iniu
ria est, vt in. l. apud labeoneꝫ. de iniur. ⁊ de bastone ⁊ vellet fieri sa
tisfactio dꝫ fieri cuꝫ ignominia ipsius offēdētis ⁊ grauiter sicut fuit
7 delictū. ❡ † Nam qꝛ pena est satisfactio delicti. ꝓm Azo. in sum. đ
pe. dꝫ ipsa pena ꝓportionari delicto. l. j. ⁊. ij. ff. đ termi. amo. ⁊. l. ho
die. ⁊. l. quidam, ⁊. l. aut facta. ff. de pe. And. de iser. plene in ꝯsti. p̄
ma. de offi. magi. iustitie, erit ergo satisfactio ꝙ delinquens iuxta q̄
litatem iniurie satisfaciat. l. oē delictum. §. j. de re mili. ⁊. l. sed ⁊ qō
8 nibus de iniur. ⁊. l. p̄tor. §. atrocem. eo. ti. ❡ † Nam si fuit vir humi
lis q nobilem ꝟberauit fiet satisfactio curie grauior, qꝛ cum basto-
ne ibit vel cum laqueo in gula ad pedes offensi, ⁊ ꝑ totā ciuitatē di-
scalciatus veniam petendo, ⁊ se inculpādo de tali offensa qꝛ vbi cri
men est manifestum penitentia nō dꝫ esse occulta, sed manifesta. ij.
q. j. si peccauerit, ⁊ Inn. in. c. testimonium. de testi. ⁊ Hos. in titu. đ
9 pe. ⁊ remis. ⁊ de pe. di. vj. c. sacerdos. ⁊ in. c. j. extra de pe. ❡ † Si
nobilis par ⁊ non ꝓuocatus nō fiet cuꝫ tanta ignominia, sꝫ flectere
dꝫ se ad illum cuꝫ corrigia in gula dicendo sume vindictā de me ꝗ̄
volueris, ⁊ in publico, ⁊ vt arbitrabitᷣ iudex vel arbitri dati, erit er-
go satisfatio ista sic facta ꝯdecens delicto, ⁊ erit quasi pena corpa-
lis ꝑ ꝗ̄ tolletᷣ iniuria, ar. l. sed vnius. §. si ante iudiceꝫ, de iniur. vbi
dixit By. ⁊ post eum Bar. de eo q fecit delictū. ⁊ postea se posuit
in manu offensi petendo ꝙ sibi ꝑceret ꝙ si ille offensus recipiat euꝫ
ꝙ iniuria erit remissa, nā aliter qs nō tenetᷣ remittere iniuriam sine
satisfactione, ꝓm Bar. e. ti. l. nō solū. §. iniuriaꝝ, naꝫ ista satisfactio
taliter facta est pena corporalis, arg. gl. fin. in. c. peccatū. de reg. iu
ris. in antiq. ⁊ alie. in. c. sicut dignuꝫ de hom. q̄ glo. dicunt ꝙ cessio
bonoꝝ q̄ fit cum vituperio est pena corporalis, qꝛ luit in corpus fit
10 † aūt cessio bonoꝝ cuꝫ vituꝑio, qꝛ datᷣ tergā leoni, vt dicit Cy. ⁊ bal.
in. fi. e. ti. vel ad colūnam, aliqd fit vt ibi, sic ergo satisfactio erit ne-
cessaria rōe persone loci ⁊ temporis, vt. d. l. sꝫ ⁊ qōnis. de iniur. ⁊
ita obseruatur in ciuitate Neapo. inter nobiles qñ est facta aliqua
iniuria grauissima ab aliquo nobili. ❡ Nam ipsi ex ꝯsuetudine se
submittunt alijs nobilibus q ꝯponunt satisfactiones offensaꝝ diuer
simode, qꝛ aliquos offensores mittunt per totam ciuitatem in duploi
de cum corrgia in collo aliquando genuflectere faciunt ad pedes of
fensi, ⁊ similes faciunt satisfactiones ex quibus dico ꝙ magis rema
net grauatus offensor ꝗ̄ offensus, qꝛ offensor vᷣ ꝯdemnatus ꝓ illa
iniuria, ⁊ efficitᷣ infamis saltim de facto apud graues, ar. l. ictus. đ
infa. ⁊. l. j. ff. eo. ⁊. l. verbuꝫ, ⁊ ob h̄ verbuꝫ. e. ti. ⁊ etiam qꝛ ista satisfa
ctio cuꝫ ignominia facta est pena corporalis per. d. gl. si tn̄ iste q se
ponit in manibus offensi cuꝫ ista ignominia offenderetᷣ ab ipso offē
so in illo actu dixit Bar. in. d. l. sꝫ si vnius. § p̄tor. ꝙ si ille vellet vin
dicare se moduꝫ in vindicādo excederet dēret puniri, qꝛ arbitrio bo

ni viri dʒ hoc facere, h' et lʒ ibi Ang. dicens q' iste nō poterit enormiter se vindicare sed boni viri arbitrio. p quo facit gl. in. l. pe. de ar. vbi ponens in manu alterius viri boni arbitrio se ponere intelligit, ꝛ Bal. in. l. inter pares. de. l. cor. ꝛ Bal. in. l. j. de edi. libe. Et dixit Ang. in. d. §. ptor ait, q' rōe h' obseruat', q' qñ fit pax offensor se ponit in manib⁹ offensi, ꝛ h' vtile non excedat adhibent' duo bandarenses, ꝛ ideo ɔsului qd aliqñ interueni in ɔsulēdo nobilibus ciuitatis Neapo. q fecerunt hmōi satisfactiones q' scriberent' oia q̄ erant fienda ꝛ verba que erāt dicenda ab offendendo, ꝛ offenso iuxta no. p Host. in. d. locis ꝛ offensus nullā deberet vindictā sumer' nisi q' diceret aliqua verba humanitatis, ꝛ indulgētie vbi aūt pars offensa vellet iustitiam a iudice, ꝛ iudex iponeret p tali offensa penā ordinai iā a iure vel a statuto nō diminuendo nec alterādo ipsaʒ penā iuris vel ɔsuetam, vt dʒ in. l. acta. de re indi ꝛ in. l. j. in fi. de q̄stio. ꝛ in. §. pena grauior, tunc ex quo illa pena est termin⁹ pene non dʒ fieri aliqua satisfactio psonalis, q' pena ordinata est satisfactio d' licti p. s̄. dicta. Fiunt ergo iste satisfactiones psonales vel verbales qñ pena vult diminui vel pecunia ɔponi vt nō fiāt sine ɔsen. partis p ea q̄ scripta sunt in pximis capi. ¶ Nā dixit nota. And. d' iser. in ti. q̄ sunt rega. in verbo ɔmitten. ꝛ de capi. q curiā vendunt. §. si-

11 militer. † q' ēt pnceps non pōt remittere penā corporalē delinquēti sine cā nec ēt q' interest pti pecuniariter sine partis volūtate al's peccat mortaliter cū faciat absoluta ptāte nec iudex inferior pōt alterare vel remittere penā delinquenti, ꝛ ɔponere pte non ɔcordata. p no. ibi p And. de iser. late. ꝛ lʒ gl. in. l. rescripta de pci. impe. offe. ꝛ in. l. defensionis. de defen. ciui. dicēs q' pnceps possit remittere penā delictor' sunt vera. de pena applicācda fisco suo nō pti. p l. venia. de in ius voc. ƀm Bal. in fi. de pci. impe. offe. † ꝛ qñ remit

12 tit pnceps delictū non intelligit' remittere nisi q̄tū sue curie tangit' non aūt ius partis p. l. si docueris. de fal. ¶ Qd est ver' de remissione pticulari nō de vl'i. lʒ Bal. in. l. qcunqʒ. de ser. fugi. ꝛ iō fiant iste satisfactio nes vt pars veniat ad pacē ꝛ respublica sit pacata ꝛ non sint dissensiones ciuiles q̄ destruunt ciuitates. l. i bello. §. in ciuilibus. de cap. ꝛ ad h' qñ delinquēs posuit se in manu offensi, ꝛ in eū fecit ɔpromissum an is in quē se submisit possit sibi iponere penā grauissimā vt q' de ciuitate exeat vl' vt non moret' in ppria domo vl' alia in honesta. vide Ja. ꝛ Arch. in sum. fendo. in ti. de pace te. ꝛ i §. nunqd possit pnceps. ꝛ in. §. aūcedenti. incip. qd aduersaria pars possit esse arbitrator, vbi ēt dixit an possit reduci ad boni viri arbitriū latius, ꝛ idē And. de iser. i ti. de phi. feu. alie. p fede in. §. sed nec dn̄s. vbi dixit q' si modū excederet reducit' ad bo. viri arbitriū vbi si pōt relegare ex' puinciā sicut iudex posset vl' in offensa graui homicidio q si ɔdēnaret ad mortē iudex nec ptor exeqtur talē sententiam in publicis iudicibus, vbi vide latius.

SUMMARIUM

1 Infirmus qui remisit iniuriam in testō vel in confessione an si recōualescat possit agere acti. iniur. ꝛ nu. 2.
3 Pax facta a morti fere vulnerato non valet.
4 Offensio an videat' remissa p osculū pacis q' dat' in ecclesia.
5 Pax impetrata ab heredibus an teneat. ꝛ qd si femina sit heres. nume. 6. et. 7.
8 Satisfactio offensionis que debet prestari offenso cui prestāda sit. ꝛ nume. 10.
9 Satisfactio de sacerdote occiso cui prestari debeat.

v Ultimo circa pdicta quero de vtili ꝛ quotidiana qōe, aliqs fuit vulneratus ab aliquo ꝛ deinde in mortis articulo ɔstitutus in foro peni. remisit, ꝛ pepcit an ista remissio sit sufficiens q' officialis possit ɔponere vel penā minuere aut relaxare tanq̄ parte ɔcordata, ꝛ remissione a parte obtenta vel pace facta put regrit' p regni capitula ac ritus ꝛ iura. s̄. in pxi. capitu. alle. In quo dico q' non, q' per istā remissionē in foro peni. factā non dʒ remissa iniuria nec delictū sed solū maliuolentia animi rācor ꝛ odiū q' habebat remittens ad offensorem per no. per Barto. Guil. ꝛ alios in. l. si tibi. ff. de pact. ꝛ l. non solum. §. iniuriarum. de iniur. vbi dicitur quod remittens in-

1 iuriam non phibet' petere dānū seu rē sibi ablatā. † vbi ēt dicit' si infirmus remittat iniuriā in testō vel in ɔfessione, ꝛ ɔualesat an possit agere iniuriar'. ꝛ dicit Bar q' non p. §. fi. insti. de iniur. ꝛ qd not. cano. de accu. c. veniēs. Tñ Bal. in ti. de pa. iur. fir. §. iniuria. distinxit q' si est facta plena remissio nō pōt amplius agi q' p sacerdotem tanq̄ p publicā psonā potest queri absenti. l. j. §. publice. de insti. ꝛ iur. ꝛ de sepul. c. parochiano. vbi aūt est remissus solus rancor pōt agi, vbi aūt dubitat' pōt agi q' non presumit' donare extimationem iniurie, sʒ dimittere maliuolentiā animi, tñ viri perfecti intelligunt' dimittere pp euāgelium dicens dimitte ꝛc. ꝛ facit q' dixit Joan. an. in tit. de instru. edi. §. nūc aliqua, q' si qs i extremis remisit iniuriam corā presbytero, ꝛ iurauit p eo ɔualescente pōt agere iniuriar', arg. no. in simili in. l. senatus. ꝛ in. l. iij. de do. ca. mor. dicēs secus esse vbi est remissa actio iniuriar', ar. §. fi. insti. de iniur. ꝛ dixit idē Bald in. l. diuus. ff. ad sil. q' remissio facta in fo. peni. pdest q̄tū ad rancorē p. d. §. fi. ꝛ ibi Lud. latius ꝛ lʒ Bar. in. d. l. nō solū ꝛ dicunt cano. in. c. pe. de homi. vbi dʒ q' non vʒ remitti pp h' extimatio in iure ꝛ q' no. aliq in. l. in ipsius. ff. fa. her. ꝛ dixit Bald. in.

2 d. l. diuus † q' ista remissio facta corā sacerdote in mortis articulo vʒ in fo. iudi. ƀm Cy p. d. §. fi. q' intelligat' q̄tū ad rancorē, ꝛ facit q' dixit Inn. in. c. iniuria. de iniur. quē refert Bal. in. d. §. si tibi gl. aūt in. d. §. fi. vʒ dicere q' si qs dicat sacerdoti remit o odiū q' iniuria sit remissa ɔ quē lʒ Guil. q' odiū remittendo non vʒ remittere iniuriam. l. si domū. de serui. vrb. ꝛ q' qs nō tenet' remittere inimico ñ petenti, ꝛ nō tenet' sibi aliter ostēdere signa amicitie lʒ magr'm sen. ꝛ lʒ Ang. in. d. §. si tibi. ꝛ vide Cano. in. c. ij. de homi. in. vj. ꝛ di-

3 xit Bal. in. l. ij. C. de li. ꝛ eor' lib. † q' pax facta a mortifere vulnerato non vʒ. p. d. l. diuus. vbi dixit q' in foro pe. pōt fieri pax inter absentes, arg. d. §. fi. insti. de iniur. sed non pax solutionis nisi interueniēte psentia vel vocis organo, ꝛ adde q' idē Bal. in. l. j. cōia delegat. dixit q' si testator dicat omnibus inimicis meis facio pacem, ꝛ eos libero, q' ista verba opant' bñficiū statuti q' loqt' de habēda pace ab offenso ꝛ qd heres stare cogit', ar. l. si ego. §. j. ff. de iure do. q' est sublata actio ad vindictā ciui. p. d. §. fi. ꝛ oēs actiones pecuniarie non tñ de iur. fis. p. l. transigere. de trans. ꝛ dixit Bal. in. c. j. q. mo. feu. amit. † q' per osculū pacis qd dat' in ecclesia non vʒ remis-

4 sus rancor. per no. in. c. olim. de iureiur. in nouel. alias de priuil. ꝛ hʒ p cano. in. c. data. vj. lib. Tñ an sufficiat haberi pacē ꝛ ɔcordiā ab vno ex hēdibus vt sit satisfactū statuto vel ɔstitutioni de pace habēda ab hēdibus defuncti, vide Bal. in. d. l. ij. de libe. ꝛ eor' liber. ꝛ Bal in. d. l. cū inter. de fideicom. lib. ꝛ Bar. ꝛ alios oēs in. §. ca-

5 to. † vbi dicit ēt si heres sit femina an sufficiat ab ea hēre pacē, ꝛ vide Bal. in. l. p hēde. §. papi. de acq. her. vbi dicit q' satis est q' hēre pax a masculis hēdibus lʒ femina ɔdicat, q' femina non leuat feudū, vt no. gl. in ti. q feudi. §. pe. ꝛ in ti. an mutus. §. j. ꝛ h' ibi seqt' ange. lʒ Lud. in. l. j. §. potissime ad sille. lʒ ɔ p illū tex. ꝛ p. l. j. de his q

6 se deferunt, vbi Ang. ꝛ latius p Jac. de ardi. in ti. de pa. tenen. ꝛ j. videbis. vide Bal. ƀm Cy. in. l. dn̄s. de in ius vo. in. ij. lec. ¶ † Et qñ ipsi hēdes offensi essent minores, an sufficiat hēre pacē ab eis vl' possint ipsam facere tutores vel reqrat' iudicis decretū, vide Bal. in. l. pacto successor'. C. de pac. vbi alle. Ja. de are. in. l. j. de in interest. ꝛ Spe. in ti. de homi. §. illud dicētes q' nō reqrit' decretū, q' ñ est alienatio. ꝛ dixit Specu. in ti. de pace ꝛ treu. ver. hoc quoq'. ꝛ vide ēt Bal. in. l. j. ff. de pac. dicentē q' si dicat' i instro q' titius facit seyo pacē vel instr'm de iniu. q' intelligit' esse facta pax vbi dicit ēt qual'r pax ꝛ ɔcordia, tñ qñ esset illata iniuria filijs vel vxori p q̄ ɔpetit actio marito ꝛ pri, an sufficiat hēre pacē a pře an reqrat' q' ab oibus, vide in. l. j. ꝛ. ij. ff. de iniur. ꝛ in. l. q de crimine C. de accu. ꝛ. l. lex cor. § illud de iniur. ꝛ q' Bar. in. l. pri. de iniur. ꝛ insti. de iniu. §. př. ꝛ. l. sed si vnius. §. fi. e. ti. ꝛ bar. in. l. lucius. ff. so. ma. ꝛ in. l. př. ff. de mino. ꝛ lʒ Bar. s̄. dixerit q' př pōt remittere iniuriā factā filio, ꝛ sic videat' inferre q' filius vlterius non accuset, limitat' nisi iniuria fuisset facta a psona cōiuncta p no. in. l. lucius. ff. sol. mat. ꝛ qd no. Bar. in. l. in psonā de pen. ꝛ q̄ no. Inn. de sen. excō. in. c. nō dubium. vbi qd in tutore an possit remittere iniuriā factā pupillo. ꝛ vide Bal. in. l. pactū curatoris. C. de pac. ꝛ in. l. preses. C. de tran. vbi ēt ponit an abbas cū capitulo possit remittere iniuriā, ꝛ pondera verba Bar. in. d. l. itē apud labeonē. §. filio. de iniur. q' qñ př est vilis psona non pōt remittere iniuriam factam filio, ꝛ per quod dictum Bar. dicebā qd si př remitteret iniuriā p vili re, vel p modico cōponeret iniuriantē filiʒ qd remissio non valeret, vbi ēt Bart. tetigit de filio emācipato. de quo ēt p Bal. in. l. ex factā. §. si qs roga-

7 tus ad treb. ¶ † Et ēt pondera q' lʒ dicat' q' vxori non dat' accusatio non de iniuria viri, vt in. d. l. j. §. idem ait. ff. de fur. ꝛ sic sufficeret hēre pacē ab vxore, ꝛ h' limita nisi in vxore accusante de morte viri, vt no. Bal. in. l. ij. C. q accu. non pos. q' in casu videret' dicenduʒ q' si non supsint alij ɔsanguinei q' vxor posset pacem facere de morte viri, ꝛ idem ēt dicerem qñ esset alia iniuria q̄ mortis ꝛ vxor superesset mortuo viro, ꝛ ei succederet nō extantibus alijs ɔiūctis p. l. j. C. vñ vir ꝛ vxor, q' ipsa tanq̄ heres, ꝛ successor viri pōt remittere iniuriā viri obmitto de iniuria familiaris, ꝛ vassalli aut coloni de qbus in.

8 d. §. idē ait. † ꝛ post pdicta esset videndum qñ aliqd dʒ pstari offenso emendationis vel satisfactionis cā cui pstabit'. Hic q' si viuat offensus q non sit in alierius ptāte q' illi fiat emenda sine ɔpositio vl' illi

illi in cuius ptãte est vt in lombar. de eo q mulie. vel seruũ.l.fin. ꝛ si iterũ moriat̃ pr̃ ꝙ hanc emendam non transmittit ad heredes, ſʒ trãsibit ad ipsum filium, arg. de iniur.l.sed ꝛ si vnius.§.fi. nisi in muliere rapta vt sit ꝯpositio parentibus vel curie si nõ sint parentes.ff.de raptu virgi. in lõbar. vel fiet ipsi mulieri nisi ꝯsentiat in mr̃imonio raptoris, quo casu fit eius patri vel matri vel alteri eoꝝ q supest. in auc. de rap. mulie.§.sanci. ꝛ hr̃ in.c.j.de adul. vbi vxorẽ ducet vel dotabit, ꝛ hr̃ Exod.c.xij. ꝛ ita visũ est fecisse magnos pncipes cũ filias subditoꝝ violauerũt. nã pecunia facultatibus ꝛ officijs parẽtes ꝯcordauerũt ꝛ vbi offensus nõ viuat hẽdibus erit pstãdũ, qꝛ ad eos spectat vindictã ꝺfuncti, pseq.l.j. ꝺ his qb. vt indi. ꝛ.ff.ad sil.l. necessarios.§.fi. ꝛ i lõbar. ꝺ libe. hoie in fi. ar.ff.de iniu.l.j. ꝛ.ij. ꝛ.§. quoties. ꝛ de iur. fis.l.res q̃. ꝛ in auc. de succes. feu.§.sanci. Tñ si ipsi hẽdes essent exnei potius dabit̃ ppinqs parẽtibus, vt in lõbar. ꝺ pau.l.itẽ relatũ. ꝛ in ti. ꝺ rap.l.ij. ꝛ.iij. ꝛ in ti. ꝺ sepul. vio.l.ij. ꝛ i ti. de pari.l.ij. ꝛ in ti. de adul.l.ij. ꝛ in.l.iij. de libe. hoie. ꝛ tũc p hac emẽda ñ teneret̃ creditoribus ꝺfuncti ẽt si eẽnt hẽdes, qꝛ nõ iure hereditario capit̃, qꝛ capit̃ rõne vindicte ꝛ iure sanguinis, ar.ff.de ac. here.l.p hr̃de. in fi. de colla. bono.l.si emãcipati.§.si emã. dedit. ꝛ ff. de interdi. ꝛ rele.l.iij.ff.de his q deie.l.si vero §.si a libero. ꝺ se-
9 pul. vio. lib. vj. † Cõpositio vero pſbyteri interfecti epo parochiano vt dimidiũ habeat ecclesia epi, ꝛ aliã eccle. pſbyteri.ex̃ de pe.c.
10 pſbiteri. † Et ꝙ.s̃ dictũ est ꝙ ꝺferat̃ parẽtib⁹. dic ꝙ pmo filijs masculis, ꝛ nõ feminis, ꝛ ꝺinde alijs parẽtib⁹ q ẽt filias ꝺfuncti excludent.d.l.ij. de libe. ꝛ hoie, ꝛ in ti. si mulier mari. si qs lõgo. nã parẽtes debẽt pstare auxiliũ ad vindicãdã mortẽ ꝺfuncti quã si nõ pstãt priuant̃.l.j. de his q. vt indi. tñ si ꝙ in corpe libero dãnũ dat̃ ad heredes nõ trãsit nec hẽdib⁹ pstat̃. ꝺ his q deie.l.si vero.§.si libero homine, qꝛ absurdũ vr̃ ꝙ heres iure hẽditario ptiũ qsi occisi hoīs cui heres extiterit ꝯsequat̃.ff.ad.l.aql.l.huic scripture §.fi. ꝛ.l.nõ sic. in fi. ꝛ arg.ff.de iniur.l.ſʒ si vnius.§.vlt. in fi. vbi vero fr̃ nãlis mortuus fuerit si reliquat fr̃es nãles, ꝛ quosdã legitimos legitimi fr̃es hr̃e debent duas ptes ꝯpositionis, ꝛ totã hẽditatẽ, fr̃es aũt nãles tertiã p. ꝯpositionis, vt in lõbar. ꝺ sic.l.si fuerint legitimi. iure tñ romano fr̃ nãlis, ꝛ ẽt vulgo ꝯceptus põt succedere nãli fratri.ff. vnde cogna.l.hac pte, ꝛ.l.si spurius, ꝛ insti. ad or.§.nobis. ꝛ insti. ꝺ succ. cogna.§.vulgo. si tñ facta emẽda aliqs ex ꝯsanguineis cã se vindicãdi offenderit aliquẽ de ꝯiunctis, an reddat id ꝙ noie ꝯpositiõis acceperit, vide in lõbar. in tit. de lib. hoie.l.si qs partẽ, ꝛ.l.si hõ occisus. Hec scribunt̃ p Jac. de ardi. in sum. feud. in ti. de pace te. in. §. ꝛ si qrat̃ qb⁹ sit pstandũ. cũ seq. vbi dixit ꝙ facta emẽda vel ꝯpositione iudex faciat inimicitias cessare cogẽdo ptes ad pacẽ vbi ẽt latius scribit si vulneratus mortifere remiserit, ꝛ deide mortuus sit si filij possint agere vel accusare, vbi vide ẽt casus i qb⁹ qs ipune excusat̃ a delictis vbi sunt infiniti casus ꝛ in illis nõ est licita ꝯpositio que iura lombarda obseruant̃ in aliquibus in regno.

SVMMARIVM

1 Potestas si delinquentẽ qui ad ipsũ sua sponte venit vltra modũ grauet an teneat̃ in sindicatu. ꝛ nu. 3. et. 4.
2 Medici castrantes homines puniunt̃ licet ipsi consentiãt nisi egritudo sit mortalis.
3 Officialis factũ tunc cẽset̃ factũ dñi quando bene agit, alias secus.

1 a An si delinquẽs † posuit se in manib⁹ ptãtis p delicto ꝯmisso q cũ eo vltra modũ ꝯpo suit teneatur in sindicatu, dic ꝙ sic, qꝛ ponẽdo in manibus ptãtis vr̃ vt in bonũ viꝝ, ꝛ iõ nõ põt in puniẽdo modũ excedere, vt no. Bar. in.l. apud labeonẽ.§.ptor. ꝺ iure. ꝛ est gl. in.l.pe. de arb. vbi ponẽs se in manu alterius vr̃ vt in bonũ viruʒ ꝫ Inno. in.c.fi. de fi. instru. Idẽ Bald. dicit in.l. inter pares.l.cotra. ꝛ qꝺ hr̃ in.c. veniẽs. de renun. ꝛ iõ tunc talis ꝯpositio vltra debitũ facta veniret rescindẽda, ꝛ diceret̃ vltra debituʒ fcã qñ excessisset metum iuris.l.qd ergo.§.pena grauior. de infami. ꝛ.l.si seuerior. eo. titu. ꝛ ibi not. Uel qñ excessisset penã solitã iponi p tali delicto, nã illa dr̃ pena ordinaria delici q̃ p delicto ꝯsueuit apponi, vt no. Bar. in.l. si qs ex vna.ff.de pena. delic. ꝛ.l. hodie. de pe. Iõ tunc iponẽdo penã iuris vel ꝯsuetã diceret̃, vt bonus vir agere ꝛ nõ possit se grauat̃ delinquẽs ꝙ excessit p pdicta. Et adde ꝙ vbi vellet ptãs imponere penã corporalẽ ex eo ꝙ ille se posuit i manibus suis, vt hoc nõ possit vigore talis ptãtis, qꝛ nemo est dñs mẽbroꝝ suoꝝ per tex. in.l. lege
2 cor.§.ꝯstitutũ.ff.ad.l.cor. de sica. † vbi dt̃ Ang. ꝯ̃ medicos castrantes hoies impudẽtes ꝙ puniunt̃ ſʒ illi ꝯsentiãt si egritudo quaʒ ibi patiebant̃ nõ erat mortalis si antẽ erat mortalis q̃ non posset aliter ꝗ̃ p incisionẽ curari ꝙ nõ tenent̃ medici, ꝛ ideo ipsi semp dicunt, ꝛ

ptestant̃ ꝙ recipiũt ipsũ p hoie mortuo, tñ puto ꝙ ipaꝝ pdest ista ptestatio si ipsi medici aliquã culpã vel imperitiã ꝯmiserint in curatione, ꝛ mors sequat̃ p.d.l. lege cor.§.ꝯstitutũ. ¶ † An si est facta
3 ꝯpositio p officialẽ in casu a iure nõ pmisso possit supior pcedere ꝛ punire. dic ꝙ sic, qꝛ est qdã illicita redẽptio seu illusio, vñ denuo põt ingri lege trãsigere. de trãs. ꝛ de coll. auctori.c.fi. de accus. qualiter. ver. iterũ ingrir, ꝛ qñ nõ fuit debite punitus.ij.q.j. notũ. ꝛ ar. ꝺ
4 iudi. at si clerici. in gl. fi. ꝙ no. Bar. in.l. senatus. de accu. † vbi dicit ꝙ pena pecuniaria restituetur ꝛ puniet̃ debite, ꝛ qꝛ cũ factũ officialis reputetur dñi, ar.l.j.§. deiecisse. de vi ꝛ vi ar.l.iij. de admi. tuto. reputetur idẽ tribunal.c.ij. de ꝯsue.i.vj. si ipse dñs h̃ fecisset pos
5 set retractare. de cle. ꝯiu. diuersis fallacijs. † Tũc ergo factũ officialis cẽset̃ dñi qñ bñ agit al's secus, qꝛ malefacere nõ est sibi ꝯmissum, ꝛ tũc facit vt priuatus nõ vt officialis.l. ab agnato.ff.de manu. ꝛ.l. creator.§. lucius. mandati. ꝛ iõ non tenet̃ illi stare ne illius culpa ei noceat. de exceptio. cũ venerabilis.ff. si qs ius.d.l.ij.§.si pcu. ꝗnimmo ẽt vbi ꝯpositio est a iure reprobata ipsemet põt venire ꝯ̃. c. vt clericoꝝ. de vita ꝛ hone. cle. Pau. in.d.ꝯsi.cxviij.

SVMMARIVM

1 Officialis epi an possit componere de adulterio.
2 Confiteri delictum an videatur ille q soluit aliqd p ꝯpositione.

1 a An officialis † epi possit ꝯponere de adulterio. dic ꝙ nõ ꝛ si faciat nõ vʒ, qꝛ h̃ nõ lʒ nisi habenti ptãtẽ dispẽsandi sup crie.c.lʒ. ꝺ pe. vbi gl. ꝛ de rap. in archiepiscopatu, ꝛ Host. in.c. de collu. deteg. p glo. ꝛ Inn. ꝛ qꝛ dispẽsatio ꝯtinet gratiã.c.fi. de trãs. q̃ nõ vr̃ sibi ꝯcessa nec cadit in eius iurõ.c.ij. de of. vic. in.vj.ff.de pac.l.ꝯ̃ iuris.§.si filius. ꝛ cũ ista sit ptãs epi nõ vr̃ officiali ꝯcessa. Bar. in.l.ij. ꝺ decre. ab ordi. fa. itẽ ex vigore. nã eps delinqueret depositionis penã in pecuniariã trãsmutãdo. de offi. or. irrefragabili. C. de deserto.l.i.li.xij. gl.v.q. ij. si pmates. ꝛ qꝛ nõ est verisimile h̃ ꝯcessisse officiali cũ ipse nõ eẽt h̃ facturus, ar.l. merito p so. ꝛ.l.j. circa fi. de offi. pfec. ꝛ ꝙ qsqꝫ iuris.l.iij.§. pcur. ꝛ officiali ꝯcederet ptãs ꝯponẽdi intelligit̃ qñ põt de iure, vt leuib⁹ ꝛ extord. criminib⁹, vbi pena est iudi. arbitrio. de effra.l.j.§. expilatores, nã de talib⁹ ꝯpositionibus intelligit̃.c. dilectis. de offi. or. ꝛ ꝙ ño. de peni.c.j. ꝛ in adulterio non lʒ p pecunia redimere.l. trãsigere. de trãs. ꝛ no.v.q.iiij. si pmates. Pau. de ca.
2 ꝯs.cxviij. † An solũes aliqd p ꝯpositiõe videat̃ ꝯfiteri delictũ. dic ꝙ si ẽ illicita ꝙ ñ vr̃ fateri crimẽ cũ soluerit vt euitaret iudiciũ nõ vt ꝯfiteret̃.l. si recõparati. de pc. ꝛ ꝙ bar. no. in.l. his q recõ. ꝺ publi. iu. ꝙ est veꝝ nisi soluit pti, ꝛ non iudici.l.qm̃. de infa. Pau. in ꝯsi. cxlvij. ꝛ adde qꝛ Bar. ꝛ post eũ Bal. ꝛ Ang. in.d.l. si reus parat⁹. dederũt cautelã officiali, q dubitãt ꝯdẽnari in sindicatu ad aliꝗ̃ penam stati. ꝙ non expectent sñiã, ſʒ ante faciant ꝯpositionẽ cũ iudice asserẽdo ꝙ pp dubiũ litis euentũ voluit potius ꝯponere ꝗ̃ sustinere expensas, ꝛ pp h̃ liberabunt̃ ab instantia iudicij, ꝛ non habebit locũ lex qm̃. de infami. vt videantur delictũ ꝯfiteri dñ dicunt ꝙ ꝯpositionẽ faciũt cã redimendi vexationeʒ eoꝝ ꝫ doc. in.l. iter dũ.§.si pmissoꝝ.ff.de ver. obliga.

SVMMARIVM

1 Delinquens in aliquo officio nunꝗ̃ reuertitur ad illud.

1 d Delinquẽs in officio. † Delinquẽs in aliquo officio nũꝗ̃ redibit ad illud, vide ꝯ̃.i fa. officialis. in.c. delinquẽs in offõ. ꝛ i fabo assessor ꝛ in.c. assessor q fuit. Si officialis in offõ ꝺlinqt gratia aut negligẽtia punit̃, vide i fa. officialis i.c. officialis ꝑpositi. Officialis in offõ delinquens pt ex eodẽ pcessu ꝯdẽnari ciuiliter ꝛ criminaliter. bal. i.l. venales. C. ꝺ pe. iud. alle. in auc. vt iu. si. quo. suf.§. opz ꝛ fa.l. attilianus. vbi bar.ff.de fal. Si officialis fuerit in offõ ꝛ pp ꝺlictũ remot⁹ nũꝗ̃ amplius redibit ad illud vide. s. in fabo sindicant̃ in.c. sindicant̃. ẽt officiales si aliquo pe, ꝛ vide.ꝯ̃ in fa. remote, ꝛ.ꝯ̃.i fabo ꝯdẽnatus in sindicatu. Non pt exercere officiũ quis in quo semel deliquit, vide in verbo officialis in.c. non põt qd exercere.

SVMMARIVM

1 Episcopus non tenetur de imperitia sui vicarij.
2 Bene fieri censetur quod fit bona fide.
3 Ptãs nõ tenet̃ de imperitia collateralis de dolo, sed de culpa sic.
4 Delegatus principis q delinquit in cã sibi cõmissa a principe punitur per ordinarium loci.
5 Snia lata a falso iudice delegato an possit ratificari p ordinarium cuius nomine exercuit vt ratificatio eum excuset.

d **Elegatus.** Judex ordinarius nõ tenet de imperitia delegati ab eo, qr si teneretur nõ posset ad eũ appellari, & idẽ in epo q nõ tenet
1 de impitia vicarij, qr pponit eũ iustitie faciẽde. † Bal. in auc. offerat. de lit. gte. & adde Bal. in ti. de pa. gst. in vbo volumus, vbi dixit q iudex nõ fa. litẽ suã, p eo q arbitri ab eo electi
2 male pnũtiauerũt, † qr qd bona fide fit bñ cẽset fieri, & adde q hẽs in verbo assessor, vbi an ptãs teneat de impitia assessoris, & q habet in vbo negligẽtia. in. c. an si iudex q h3. Sicut ordinarius nõ tenet de impitia delegati sui, qr si teneret nõ posset ad eũ appellari. sil'r nõ tenet de impitia vicarij, qr dedit opã rei licite creãdo vicarium.
3 ¶ Nec et ptãs tenet de impitia collateralis de dolo s3 d culpa, qr debuit esse curiosus q curia sua facet iustitiã, & tenet h curare non solũ face. de quo in. l. ij. ff. q quisq iur. Bal. in rub. de pe. iudi.
4 ¶ † Delegatus pncipis q delinqt in cã sibi gmissa a pncipe punit p ordinariũ loci, qr fa. litẽ suã, & reatus oẽs honorẽ excludit. l. j. vbi sena. vel cla. fm Bal. in auc. qua in puincia, vbi de crie, l3 g sniaz delegati principis vel vicarij seu pcuratoris pncipis restituat solus
5 princeps. l. j. C. vbi & apud quos. ¶ † An snia lata a falso iudice d legato possit ratificari p ordinariũ cui' noie exercuit vt ratificatio eũ excuset, vide bal. in. l. i. C. si a nõ gpe. & qñ erat reuocatus & exercuit iurisdictionẽ an excuset si ignorabat vide Bal. i. l. j. C. de satis. ¶ An si cã est gmissa titio, & abbati. s. Pet. & h titius est effect' abbas. s. Pet. possit in cã pcedere. dic q nõ, qr finita est delegatio pp gfessionẽ psonar, Bal. Ang. Gui. in. l. de die. §. si fideiussori. ff. q satis. cog. Ideo si procedat tenebitur.

SVMMARIVM

1 Familia ptãtis nõ pt doctorẽ cape nec eum ducere ad curiam.
2 Doctores sunt exempti ab onere disputandi in domo sua.
3 Doctor d3 esse examinatus in triplici examine.

1
D **Doctor.** † familia ptãtis nõ pt cape de psona nec ducẽ ad curiã doc. legũ vl' aliar sciar aũ legẽtes. l. medicos. C. d pfes. & med. vbi bã. dixit q familiã ptãtis nõ d3 ipsos scrutari d armis, iõ g faciẽtes tenebunt i sindicatu, qr iudex faciẽs venire doc. ex ordinarie punit p d. l. medicos, q ad h alleg. qr doctor ñ pt p debito carcerari. f3 bal. i. l. j. C. q bo. ce. pos. p. l. miles. ff. d re. iu. & p gl. medicos, q dt q ñ tenet vltra q̃ face possit adeo q pro iniuria facta doc. salariato gpetit accusatio publica. l. j. de ius. & iur. vbi bal. et dixit q sunt dei sacerdotes tpales ñ spũales, & in. l. j. si qs in gscribẽdo, de pac. & sunt viri celsiores, gl. i. l. ij. C. de offi. ciui. iu. ¶ Is q vt possit esse iudex ptãtis affirmauit se doc. cũ nõ esset d3 puniri. ff. de fal. l. eos. C. si seruus, aut liber aut decurio efficiat. l. j. li. x. tñ suũ salariũ pdet, vt i h ptãti teneat, ar. l. i. C. ad. l. iul. ma. q est ver q tenet pena falsi. qñ fecit aliquẽ actũ tñ doc. gruentẽ, sec' si nullũ actũ fecerit, l3 tñ dixit se doc. qr tũc punit pena arbitraria. l. si qs. C. de aqduct. li. xj. p quã Bar. limitauit. d. l. eos. §. q se. de falsi. & l. q sb ptextu, & q ibi no. C. de sa. san. ec. iõ vbi sunt statuta q iudices ptãtis debeant esse doc. sunt ostẽdẽda priuilegia doctorat' i sindicatu eor. An ptãs q habuit dispẽsationẽ a supiore q ñ teneat retinere doc. i assessorẽ, l3 iurispitũ possit petẽ salariũ p illo ac si fuisset doctor, vide. j. i verbo
2 salariũ, in. c. an ptãs q habuit. † Ptãs ñ pt aliquẽ hospitari i domo alicui' doc. qr doc. sunt exẽpti ab onere aliquos hospitãdi i domo sua. l. ij. & ibi gl. de mune. patri. li. x. & fuit d facto & data fuit petitio in sindicatu de h g quẽdã iurispitũ de Theano, q i domo doc. iposuerat stipẽdiarios ad hospitãdũ, nã hñt excusationẽ. vide i ru. de pfes. & medi. & i. l. medicos. e. ti. Si in ciuitate est statutũ q iudices ptãtis debeãt esse doc. legũ, vt est cõiter i multis ciuita. & aliqs ptãs duxit secũ in tali off. doc. creatũ p aliquẽ comitẽ palatinũ, vel p ipatorẽ siñ dbito examie vl' p pncipẽ. an dẽat hẽe salariũ, puto q ñ, qr dispõ statuti ñ extẽdit ad tales doc. pmotos sine ordie examinis, ar. l. nemo. C. de aduo. diu. in. q dt q doctorati siñ ordinis examine, & leuato velo vel p ipatorẽ ñ examinati, vt decet nõ gaudẽt pulegio doct. nisi aliud dicat i pulegio docto. f3 Lud. i repe. §. d viro. l3 dixit Ang. i. l. j. C. de crie sac. q pnceps pt facẽ quẽ doc. solo vbo, & faciũt no. in. l. athletis. in pn. de exc. tuto. p bar. & i. l. j. C. de
3 athletis, p quẽ d3 † q doc. d3 esse examinat' i triplici examine, & si ẽ docto. corrupt' examinatorib' ñ gaudebit pulegio docto. qb' adde Bal. in. l. dedi. §. si qs. ff. de gdi. cã data dicẽtis, q plat' dedit feudũ doctori nouiter venieti a studio vt iuuaret eũ in litib' q repts est ignarus q poterit sibi auferre feudũ. Si tñ ptãs duxerit secũ assessorez q ñ erat doctor, l3 erat iurispit' scie eminẽtis, puto q sit sat i ista cũ statuto regreti doc. esse, ar. l. vnicuiq. C. de pxi. sac. scri. lib. xij. vbi pp merita puertit ordo & l3 Bal. i. terminis in. l. sed reprobari. de excu. tu. p illũ tex. & ar. l. qd tñ. §. qd tñ de arbi. vbi idẽ l3 Lu. p illũ tex. no. q idẽ dixit in. l. cũ qd. si cer. pe. Si ãt ptãs duceret licẽtiatũ in iure q in proximo debebat recipere insignia non erit satisfactum statuto. fm Bal. in. l. si. ff. de testa. mili.

SVMMARIVM

1 Doctor & aduocatus an possit torqueri, & nu. 3. et. 8.
2 Milites ñ pñt torqueri. & qd i militibus nostri tpis. nu. 5. et. 7.
4 Consiliarij ciuitatis an possint torqueri.
6 Impositio oner psonalium non extenditur ad doctorem.
9 Testamẽta doctor & aduocator ratione preteritionis non possunt gtabulari sicut testamenta militum armate militie.
10 Consuetudo enim contra ius non extenditur ad psonas q̃ in quibus est quid actum.
11 Nobiles & in dignitate gstituti in quibus casibus possunt torqueri.

1
a **An** doctor† seu aduocat' possit torqri & torquẽs si teneat in sindicatu, Cy. i. l. miles. C. d qõ. l3 q nõ pñt torqri l3 nõ dicat pp militare, l3 ipropẽ f3 but. in. l. sacrosanc. d epis. & cle. & bar. in. l. suggesti. C. de aduo. diuer. iud. vbi dixit q aduocat' q deposuit aduocationis offm d3 clarissim', & nõ d3 torqri tanq̃ hñs dignitatẽ, & d3 iurim mitti ad eũ tãq̃ ad psonaz egregiã, & hñ fa. tex. in. l. aduocati. e. ti. vbi bar. dixit q aduocati dicunt in legib' militari sicut milites in armis. & fac. l. fori. eo. tit. vbi tex. & bar. i. d. l. milites. C. de qõ. p illũ tex. dixit q cũ qdã ptãs miles vocat' ad sindicatũ g quẽ pbat delictũ p indicia, & sindici volebãt eũ ponere ad torturã q ipse dixit q nõ poterant p. d. l. & p. l. diuo marco. e. ti. p q iura dixit ibi Ang. q milites ẽt veterani nõ pñt torqri, & q viri eminẽtissimi, & eor liberi vsq ad pnepotes, & p femineũ sexũ descẽdẽtes nõ obijciunt tormẽtis q i dcurionib', & eor filijs est hñdũ, & bar. in tra. d qõnib' dixit q positi in dignitate nõ torquent. C. de infa. l. nulli. & C. de asses. l. nullus. in fi. neq iudices milites decuriones filij, & nepotes eor neq aliqua pudoris macula spargit p. d. l. milites, & p. l. diuo marco. & l. decuriones. l. fi. C. d
2 decurio. nisi in casib' spãlibus vt ibi p eũ. tñ idẽ bar. ibi. † Deinde quesiuit an iudices vel aduocati possint torqueri, & arguit q ñ sicut viri milites & qr sunt militãtes pnoi cãr. C. de adu. diuer. ind. l. aduocati, qr sicut militãtib' est gcessũ, vt gdẽnati nõ exigant nisi inq̃tũ facẽ pñt, ita & pnoi cãr. ff. de re iud. l. milites. i pn. cõ arguit q possint torqri qr nulla. l. canet q milites seu aduocati sint imunes a
3 tortura dicẽs † q de iuris subtilitate ñ debẽt torqri. d. l. aduocati. l3 de gsuetudine q est optima legũ interps dt aliter seruari, l3 in pn. dixerit q iudices nõ torquent Lud. aũt i quodã suo singulari dixit q milites doc. & similes nõ torquent. d. l. milites & p. l. diuo marco gsalle. dicẽs idẽ Lud. q gsuetudo dictãs gtriũ est nulla p. l. oẽs iu
4 dices. C. de decurio. lib. xj. vbi Bar. no. q Bar. ẽt dixit † i. d. trac. q gsiliarij ciuitatũ nõ pñt torqri de iuris subtilitate, qr sunt decuriones. ff. q cuiusq vniuer. l. nulli. de v. sig. l. nullus. §. decuriones. tñ dt Bar. gtriũ seruari i. d. trac. & Ja. de are. dixit ẽt q gsiliarij ciuitatũ de gsuetudine torquent, l3 sint decuriones l3 de iure nõ sint torquẽdi p. l. fi. de decurio. & p. d. l. milites, & p. d. l. diuo marco. Naz milites ẽt nõ torquent f3 Saly. i. l. j. de iur. & fac. igno. p. d. l. milites q est rõne nobilitatis eor ar. l. nihil. eo. ti. & hoc l3 Guil. d cu.
5 i. l. pe. q ex cau. maio. l3 Bar. i. d. l. milites. dixerit † q milites nri tpis torquent, qr nõ seruãt ea q antiq dẽbãt seruar. tñ Bal. i. l. j. C. q bo. cede. pos. dixit q nõ pñt carcerari p debito p. l. miles. d re iu di. & idẽ sit i aduocato, & doctore. p gl. i. l. medicos de pfesso. & me. q dixit q nõ tenent vltra q̃ facere possint, & dixit Lud. ro i repe. §. de viro sol. mat. p. d. l. milites. q si apparẽt indicia g aliquẽ gstitutũ i dignitate vtili reipublice q nõ torqbit sicut ceteri q ẽt ibi dixit q si lex mãdat aliquẽ suspẽdi rõne delicti. l. desertorẽ. §. pena. de re milit. q restrigit ad plebeios nõ ãt ad illos q sint i dignitate vel in militia nec ad decuriones vel eor filios. ff. de pe. l. capitaliũ. §. non oẽs. & §. serui. & liuoris §. iste fere dicẽs qd lex disponẽs capturã p sone non extẽdit ad doctorẽ. l. medicos. de pfesso. & medi. li. x. & l.
6 ne qs. C. de aduo. diuer. iudi. † vbi ipositio oner psonaliũ nõ extendit ad doctorẽ rõne sue dignitatis, qr doctor dr gstitutus i dignitate. c. q̃to. extra de magi. bar. i pemio. C. & i. l. fi. de iudi. & in. l. oẽs, de decurio. li. x. & i. l. gnalr. i fi. ff. eo. ¶ Nã doctores q̃si radijs solis appellant d pe. l. ij. c. multi. & j. q. vij. c. si qs, vbi velut luminaria splẽdẽ dñr, & dt Papa. i. c. j. d reli. & vene. sancto. p doc. q̃si luminosas cãdelas vniuersũ corp' orbis error tenebris pfugatis velut sidus irradiat matutinũ, & tex. in. c. sup spec. de magi. dixit docto. velut splẽdor fulgent firmamenti qs g ipsos torqbit. † nã puile
7 gia militũ extendunt ad eos. Cy. in. l. j. de iur. & facti. vbi ẽt Sal. & fac. l. j. C. de inof. test. & l. feri. s. alleg. & qr sic vsat vtilitas publica i militibus. l. i. & l. fi. de test. mil. ita etiã in doct. & aduocatis. l. j. vbi gl. C. de stud. libe. dt Bar. & alij in. l. j. ff. so. ma. & text. in. d. l. aduocati.

8 aduocati.C.de aduo.† ꝙ doc.nō torqãt̃ tʒ simplr̃ Are.doc.me. in maleficijs in ℣.q̃ro q̃ psone pñt torq̃ri, vbi tractat de tortura, ⁊ Gan.in male.simplr̃ tʒ ꝙ in dignitate ɔ̃stituti nō torq̃nt̃, ⁊ sic cū do cto.militare dicant̃ ad instar militū armoꝝ.d.l.aduocati. ⁊ gl.i.d. l miles.in prin.ff.ð re in.vbi puilegia militū trahunt̃ ad aduocatos ⁊ pſbȳ.Ex q̃ gl.dixit ibi bar.⁊ ang.in.l.affectionis.ff.de do.ꝙ do- ctor non pt donar̃ ɔ̃cubine sicut nec miles,⁊ ideʒ Bar.in.l.ij.C.de do.int.vi.⁊ in.l.mulierē.ð his qb.vt ind.⁊ dixit gl.fin.in.l.i.§.est. ff.si qs a parēte.ꝙ testamenta doc.⁊ aduoca.rōe pteritionis non pñt ɔ̃trahi.sicut testã militū armate militie.tʒ Cy.in.d.l.jde iur.⁊
9 fa.p quē ēt dr̃† ꝙ substō fcã adoc.leg.pᵒpupillarē eta.erit directa sicut facta a milite,q: militare dicunt̃ ad instar militis armoꝝ p iu- ra.s.alleg.Cū g̃ milites in expeditione degētes nō torq̃nt̃ nisi in ca sibᵒ ſpālibᵒ minime torquēt doc.⁊ aduo.⁊ h oēs tenēt pter bar.q di xit h ð ɔ̃suetudine seruari.tñ miror de bar.q vt ipse dicit fuit asses- sor Pisis ⁊ Tũdecti tm̃ qño h dicat̃ ꝙ ɔ̃suetudo in ɔ̃riũ ɔ̃ñaliter ⁊ indefinite,q: ipse nō pcticauit in alijs curijs orbis,⁊ iō sibi ð hac ɔ̃suetudine nō credit̃.p no.p Inn.in.c.dilecto.de offi.arch. q dixit ꝙ antiqores collegij melius pñt scire ɔ̃suetudines collegij q̃ alij, ⁊ sic bar.nō p̃sumit sciuisse ɔ̃suetudines aliaꝝ curiaꝝ,ar.c.j.de ɔ̃sti. prin.vbi dicit ꝙ ɔ̃suetudines sunt facte,⁊ princeps q est dñs sui pn cipatus illas p̃sumit̃ ignorare id ꝙ dr̃ in.l.de qbus de legi. ꝙ stat̃ dicto doctoris pbabilis auctoritatis de ɔ̃suetudine,intelligit̃ ð con suetudine illius curie in q̃ ℣sat̃,q: sibi credit̃ tanq̃ pito, nō tñ cre- dit̃ ei de vna ɔ̃suetudine ex̃nei fori,⁊ intelligit̃ dcm̃ Bar.⁊ Jac.de are.de loco vbi esset talis ɔ̃suetudo ⁊ non de alijs locis,vbi talis cō suetudo nō esset.q: q̃q̃ ciuitas abundat in suo sensu.lxxvj.di. vtinã ⁊ ɔ̃libet pplus hʒ suã obseruantiã,⁊ suos mores.ff.de insti. ⁊ iure.l.
10 oēs ppli.and.de iser.in ti.ð feu.cog.† cōsuetudo.n.ɔ̃ ius ñ extēdit̃ ad al's psonas q̃ i qbᵒ ē qd actū.xij.dis.oia.di.catholicam. in fin. Jnn.i.c.j.de ɔ̃su.vbi dr̃ ꝙ ɔ̃suetudo nō pindicat iuribᵒ singulaꝝ p sonaꝝ in his q tacite vel exp̃sse ɔ̃lenserit,quē ang. seq̃r in ɔ̃sil.liij.⁊ cōia pdio.l.vene.§.si ɔ̃stat.⁊ Jnn.i.c.dilecto.de offi.arc.in gl.ma. in.c.dilectus.de ca.mo.Cy.i.l.j.i fi.de emã.lib.⁊ ꝙ no.Bar.i.l. j.§.ex h.de iti.actu.prin.⁊ gl.i.c.ɔ̃tingat.de ôci.vbi ɔ̃suetudo quo ad certas pso.inducta se nō extēdit ad alias pso.ƀm doc.in.d.l.ð qbᵒ.⁊ in.l.j.C.q̃ sit lon.ɔ̃su.qbus ēt accedit ꝙ idē bar.voluit in.d. l.ð qbᵒin repe.℣.ij.pbat̃ ɔ̃suetudo.in.xvj.col.ꝙ vbi dubitat̃ ð cō suetudine iudex vocabit ad se aduocatos ⁊ pcuratores palatij ⁊ ex plorabit de ɔ̃suetudine,⁊ sic reqrit̃ ꝙ volētes pbare ɔ̃suetudinē ali cuius curie debebūt examinare aduocatos ⁊ pcuratores illius cu- rie ⁊ nō ex̃neos aliaꝝ pui.q: q̃ domi fiūt pbant̃ p domesticos illiᵒ domᵒ,⁊ ñ p p̃sus ex̃neos.l.ɔ̃sensu.C.de repu.⁊ q̃ fiūt in collegio p bant̃ p illos de collegio,plᵒ ēt dixit bar.in.d.l.de qbᵒin rep.i.xvij. col.ꝙ ad h vt forēsis possit deponē ⁊ testificari de aliq̃ ɔ̃suetudine ciuitatis reqrit̃ ꝙ ipse forēsis ⁊ tãtã morã ɔ̃xerit in illa ciui.ꝙ veri silr̃ dēret scire,ar.l.ij.C.de crie.vl̃ ꝙ erat notoriū,⁊ cōiter pbibitu in tota illa regione qño ergo Bar.q dicit de ɔ̃suetudine nō seruat̃ potuerit deponē de vl̃i ɔ̃suetudine aliaꝝ regionū q̃ ciuitatis Pe rusij,⁊ sic nō pt eius dictuʒ adaptari ad alias ciuita. merito g̃ eius dictū nō militat qō in alijs ptibus sit talis ɔ̃suetudo qō doct.vbiq̃ torq̃ant̃.Jtē ēt talis ɔ̃suetudo eēt ɔ̃ publicã vtil.⁊ nō valebit ɔ̃ legē sicut nec lex.C.de pci.impe.off.l.nec dãnosa,vbi p doct.⁊ l.fi.C.si
11 ɔ̃ ius.ƀʒ Bar.in.d.l.de qbᵒ.in lec.in fi.iij.col.† ⁊ in qbᵒ casibᵒ no biles,⁊ i dignitate ɔ̃stituti torq̃nt̃.vide gl.amplã in ɔ̃sti.regni pse- quēs in ti.de test.⁊ pbationibus ɔ̃ comites milites ⁊ barones.

SVMMARIVM

1 Officiales durante off.ɔ̃ueniunt̃ p debitis antea ɔ̃ctis.⁊ nu.2.

1 **D**urāte off.† officiales durāte off. ɔ̃ueniunt̃ p ð bitis añ ɔ̃ctis.ps l̃raꝝ.de ind.ang.in.l. ij.de admi.tu.⁊ p furto ⁊ barrataria,in auc.vt iudi.si. quo.suf.§.si qs.⁊ §.illð.⁊ ð eo ꝙ a subditis recepit pp ferēdã sniaʒ,⁊ p eo qō alteri dedit p obtinēdo i.d.§.si qs, de violē tia p ipsum illata subdito.l.iubemᵒ.ad.l.iul.repe. Ac ēt officiales hñtes dignitatē tm̃ sine admistratione vt sunt comites, barones, ⁊ pores artiū pñt ɔ̃ueniri durāte off.de qbuscunq̃ ƀm Bar.in.l.nec magr̃atus.de iureiur.⁊ in.l.ps l̃raꝝ.de indi.nisi habeat ius carce rãdi.bar.i.l.de pupillo.§.si qs ipsi ptori,secᵒ si habeāt dignitatē,⁊ administrationē,⁊ sint tpales,q: nō nisi finito off. ɔ̃ueniunt̃ ƀʒ bar. ibi,⁊ no.in.l.j.ff.de offi.pc.cesa.⁊ in.l.ij.§.qbᵒ.⁊ in.§.fi.⁊ in.l.ciui- tas.ff.ꝙ cuiusq̃ vni.⁊ in.l.nisi.in fi.ff.de tu.⁊ ra.dist. Jdē si offm̃ sit
2 ad bñplacitū,q: eqpat̃ ppetuo ƀʒ bar.ibidē. † Si ℣o sit officialis tpalis ⁊ delinq̃t ex̃ offm̃ ñ pt ɔ̃ueniri durāte of.d.l.ps l̃raꝝ. nisi a- ctio sit pitura quo casu dʒ tm̃ lis ɔ̃test.⁊ cautio pstari.l.senaᵒ.ð of. p̃si.⁊ dixit bar.⁊ ang.in.d.l.ps l̃raꝝ,ꝙ officialis q nō pt agē durã te off.alteri cedē iura sua,arg.ēt vbi imponit̃ pena priuationis offi cij ob aliquã cãm pt durante of.de crie cognosci.bal.in ti.de pa.cō stã.§.ego.in fi.vbi dixit ꝙ si reuelat secreta dʒ ab offō remoueri, ⁊ est ritus magne curie de h.Honor q debet̃ officiali durante off.de bet̃ ēt sibi eo deposito,⁊ i sindicatu.l.fi.ff.de ôcu.⁊ i.l.oēs,⁊.l.vniᵒ. §.seruus.⁊.l.ij.§.fi.de decu.⁊ ar.sac.pala.l.j.de mag. scrine.l.j.ð pri.sac.l.scrineis.⁊.l.fi.ð pui.eoꝝ q i sacro pala.mili.q̃ sunt vera in his q laudabiliter se gesserūt.l.iij.de offi.recto.pui.⁊ in auc.ibi posita,secus si male se habuerint.eo.ti.§.necessitas,⁊ i.l.iudices.C. de di.cū ɔ̃cor.ibi positis.An officialis durã.off.remoueat̃ pro ne gligentia vel pro alijs delictis,vide in verbo negligentia.in.c. offi- cialis.non dicitur negligens.

SVMMARIVM

1 Officialis an possit ɔ̃ueniri durāte offi.⁊ nu.3.4.6.7.10.11.12.
2 Statutū puniēs offendentē officialē itelligit̃ durã.of.⁊ nu.13.14.
5 Officialis remotus ab officio an possit repetere id ꝙ expendit oc- casione officij.
8 Officialis si in officio delinquat valent gesta per eum q̃diu non re mouetur per officialem.
9 Officialis perpetuus an possit cassari propter enormia.

1 **O**fficialis durāte† of.nō pt ɔ̃ueniri.l.pars li- teraꝝ.de ind.⁊ ꝙ no.bar.i.l.j.ff.ad l.iul.rep.Cy.i.l.si pses.ð epi.aud.⁊ vide bar.⁊ ang.i. l.nec magr̃a.ff.de inin.⁊ vide gl.ij.q.j.c.phibent̃,⁊ in spe.de acc.§.viso.ver.qd si minoribᵒ magr̃atibᵒ.⁊ i.l.si adulterium cū incest.i.§.fi.de adul.⁊ in.l.mãcipia.de ser.fu.⁊ in.l.iudices.C.ð ann.⁊ tribu.li.x.⁊ in.l.iubemᵒ.ad.l.repe.⁊ vi.bar.i.l.si qs.ff.ð pe. vbi vʒ dicē ꝙ i delicto notorio pt ɔ̃ueniri,⁊ idē i.l.senatus.de offic. p̃si.vbi Bar.late qñ actio esset tpe pitura,vbi idē dʒ p alios qñ de lictū eēt notoriū,⁊ dixit Bal.i.§.p̃si.i fi.ꝙ qñ pncipi placuerit eiᵒ officiales pñt sindicari durã.offi.nō possit ɔ̃ueniri hʒ locū iter offi- cialē ⁊ subditos.tñ ille q nō est subditᵒ pt officia.offō durã.ɔ̃uenire ƀʒ Azo.i sum.de in voc.⁊ melᵒ i ti.vt oēs cãe tã ciui.q̃ criales. ⁊ est gl.i.d.l.si pses,⁊ dixit spe.i ti.ð supp.s.seq̃.℣.itē durã.of.pñt subditi supplicare pncipi,vt puniat eius rapinē furtū vel delictū, ⁊ adde bar.no.in.l.principalibus.ff.si cer.pe.⁊ Cy.in.l.p̃sidis.e. ti.⁊ ꝙ hʒ in.l.magistratus.ff.de iniur.vbi dr̃ ꝙ ēt ipse officialis nō pt ɔ̃uenire alios,ꝙ hʒ locū i tpali offāli nō i ppetuo, q: ppetuus pt ɔ̃uenire durāte offō.l.de pupillo.i.§.siqs ipsi.ff.de no.ope. ⁊ ibi p Bar.⁊ hʒ locū ēt i offāli ad bñplacitū q dr̃ ppetuus p.l.sufficit.de ɔ̃di.ide.⁊ p.l.iurisperitos.de excu.tu.q an hēant locū i locū tenēte vide i l.vicarios.ff.ð le.⁊.s.⁊ tūc qñ ɔ̃uenit̃ offālis ppetuus an de beat ab offō suspēdi.Dic ꝙ si ɔ̃uenit̃ ɔ̃ñalr̃,vt reddat rōnē sue ad- mini.ꝙ dʒ suspendi, secus si p cã ſpāli qō no.ɔ̃ iustitiariū ciuitatis Neapol.⁊c.⁊ vide i ℣bo accusatis late.i.c.j.¶ Offālis tenet̃ ð eo ꝙ ɔ̃misit durāte offō exp̃mēdo id ageʒ rōne officij gl.ff.q. ex cau. ma.l.ʒ si p pretorē.§.hoc quoq̃ per text.i auc.vt diffe.iudi.§.si tñ.
2 ¶ † Statutū puniēs offendētē offālē itelligit̃ durāte offō nō eo fi- nito.ff.de test.mi.l.lucius.l.⁊ tribunus ƀʒ Ang.⁊ ibi. qō ē veꝝ nisi i ciuitate pmaneat cã sindicatus,⁊ sindicatu finito.j.tps q̃ suas ppa rat sarcinulas.ar.eius ꝙ dr̃ deleg.i.l.ij.§.oēs.ff.de iud.vide.j.in ℣
3 bo remotis,vbi alr̃.¶ † Quilibet offālis durāte offō ɔ̃uenit̃ si i suo offō delinq̃r.l.iubemᵒ.C.ad.l.iul.repe.iō ɔ̃libet offālis ēt maior cō uenit̃ durāte offō de furto barrataria vel iniustitia alias secᵒ.l.nec
4 magistra.ff.de iniurijs.¶ Nō tñ ɔ̃uenit̃ corã sindicatoribᵒ q hʒ iu- risdictionē limitatã i sindicãdo offāles quoꝝ officia expirassent, ƀʒ Ang.i.l.iubemus,⁊ dr̃ Ja.de are.i.l.cassius.ð sena. ꝙ deliquēs i offō remouet̃,⁊ facit.ff.p so.l.si ɔ̃uenerit.⁊.l.si aliqd.de susce.⁊ ar ca.⁊ de agri.⁊ cēsi.l.iudices.li.x.⁊ Bal.i.l.ij.de ser.⁊ aq̃.⁊ i auc. habita.i.vij.col.⁊.i.l.j.c.si q̃.pdi.pote.⁊ dixit Bal.i.l.fi.de diuer
5 sis officijs,ꝙ male tractãs offm̃ puat̃. ¶ † An offālis remotᵒ ab offō possit petere ꝙ expēdit officij occasiōe.dic ɔ̃sic tex.⁊ ibi bal.i l.a tutela.ff.de ɔ̃rio iudicio tutele.¶ Ptãs q ɔ̃xit i ciuitate anteq̃ eēt ptãs ñ pt ɔ̃ueniri i ciuitate durāte offō nec ēt tpe sindicatᵒ.bar. i.l.ij.§.legatis de iudi.⁊ ibi hoc seq̃t Bal. ¶ Lʒ al's offālis q op- primebat subditos i offō poterat ɔ̃ueniri durāte offō corã epō.l.iu bemus.ad.l.iul.repe.Tñ hodie dʒ ɔ̃ueniri corã delegato pncipis i auc.vt diffe.iudi.§.si ℣o ƀʒ Cy.i addi.i.l.ʒ si p ptorē.§.ʒ nec.ff.
6 q.ex cau.¶ † Offālis q furtū vel illicitã extorsionē in officijs ɔ̃mi- sit pt durāte offō inq̃ri ⁊ puniri tex.⁊ ibi gl.i.l.ij.dat̃.ff.ad.l.iuliã re pe.⁊ vide ēt de baratarijs ɔ̃missis ab istis offālibus i.l.si auia.C.ð
7 postu.⁊ Bar.⁊.i.l.j.i fi.ad.l.iul.repe.q dixit† ꝙ offālis forēsis fi- nito offō pt i pprio domicilio ɔ̃ueniri ēt p barataria.d.l.dat̃.⁊ bal.
8 i.d.§.pficisci.q.iiij.⁊.j.¶ † Offālis si i offō deliquat valēt gesta p eū q̃diu p supiorē nō remouet̃.Bal.ƀʒ gl.i.l.iubemus.§.sane.de

sac.san.ecc.ꝛ latius in.l.barbarius.ff.de of.ꝑſi.ꝛ p Bal.in.l.ſi qs
ex argētarijs.§.j.ꝺ edē.vbi de notario tolerato,ꝛ in.l.caſſius de ſe-
9 na.p bal.ꝛ i.c.iter pares.ꝺ leg.coꝛ.p bal.†officialis nõ tpalis pp
enoꝛmia pt caſſari.l.fi.ad.l.iul.rep.ꝙ nõ pt facē niſi ſolus ſupioꝛ.i
auc.de defen.ciui.§.interim.tñ ꝑ minoꝛib⁹ nõ deponit̃,ſꝫ punit̃ tpe
ſindicat⁹,vt in auc.vt iu.ſi.quo.ſuf.§.neceſſitatē,ꝛ.§.opꝫ.Et ſi dã-
nat̃ i ſindicatu nũꝗ̃ redibit p gl.ꝑdictã.in auc.de armis.bald.in.l.
mãcipi.de ſer.fug.Judex durã.of.ꝯuenit̃ ꝑ barratarijs.vide in ꝟ-
10 bo barrataria.in.c.iudex in adminiſtrãdo.†officialis q durãte off.
agit ꝯ aliũ pt ipſe ꝯueniri.l.ij.§.ſꝫ ſi agãt.de iud.ꝙ eſt veꝝ niſi age
rent ꝯ debitoꝛē fugientē vel ex cã dãni infec.no.Ang.ꝛ bal.in.l.fi.
§.dãda.de iur.deli.ꝛ dixit Ang.in.l.pars lr̃aꝝ.de iud.ꝙ ptãs ñ
pt durã.off.petē exeq inſtrm̃ ꝙ hꝫ ꝯ ſubditũ niſi alteri cedat ſua iu
11 ra cũ pacto ꝙ nõ teneat̃ de euic.p.l.ſi reſtituat̃.de in.†Maioꝛes
officiales puniunt̃ of.durã.qñ aliqd faciũt ꝯ iuriſditionē ſupioꝛis
l.ſi appl̃onē.de app.ſꝫ bal.Ubi maioꝛes magr̃atus durã.off.non
pñt ꝯueniri ēt ptãtes terraꝝ dñr eſſe de iſtis maioꝛib⁹ ſꝫ ſpe.de iu.
om.iu §.expedit.ver.ꝙ ptãs,ꝛ de accu.verſi.ſꝫ qꝛ de minoꝛib⁹.ꝛ in
12 ti.de act.ver.itē ſi illuſtris.ſꝫ bal.in.l.pars lr̃aꝝ.ff.de iud.†Qñ of
ficiali imponit̃ pena remotionis ab offõ pt durã.off.cognoſci ꝺ cri
mine ꝯ eũ.C.ad.l.iul rep.l.iubem⁹,qꝛ ſi expectarem⁹ finē officij fru
ſtra fieret amotio.bal.de pac.ꝯſtã.§.fi.vide tex.in.l.ſi qs.C.de of.
ꝑfe.ꝑto.orien.vbi pp barratariã furtũ vl' negligētiã pt remoueri ab
13 officio ēt ante tps.†Lꝫ dicat̃ ꝙ officialis duran.of.nõ poſſit con-
ueniri.l.pars lr̃aꝝ.de iud.ꝛ.l.ij.de in ius voc.ꝛ.l.nec magr̃atib⁹.ꝺ
iniur.directe nec indire.ar.c.cũ vna via.de reg.iur.in.vj.ꝛ in.§.ſi
qs ipſi ꝑtoꝛi.de no.ope.ꝙ eſt veꝝ niſi iudiciũ eſſet modico tpe du-
rãte duratuꝝ.l.momētanee.C.q leg.ꝑſonã,ꝛ.l.ꝺ eo.cũ.l.ſeq.de iu.
ꝛ niſi ſit ꝑpetuus vel ad placitũ p.l.iuriſpitos.de exc.tut.ꝛ.l.ſuffi-
cit,de ꝯdi.inde.ꝛ p.c.j.cũ ibi no.de no.ope.ſꝫ Lud.i.d.§.ſi qs ip
ſi ꝑtoꝛi,in lec.nona.Si officialis duran.off.patiat̃ furtũ vl' rapinaꝫ
q hꝫ offm̃ cũ annexa iuriſdictione vel alius de eius familia interim
ꝓcedi pt ad lit.ꝯte.tm̃.l.ſenatus,de offi.ꝑſi.ꝛ ſic idē iuris eſt de of
ficiali ꝛ eius familia eſt tex.in.l.j.ſi ꝗcũꝗ̃ ꝑdi.pote.ꝛ vide not.i.l.
ꝑſidi.ſi cer.pe.Qꝺ eſt veꝝ ſi paſſus fuerit iniuriã officialis vl' fami
liaris notoꝛie,qꝛ icõtinēti pt puniri faciēs iniuriã,vt p Jnn.in.c.ex
ꝑte.de ver.ſig.lo.ij.tñ coꝛã ſupioꝛe pt agē ſꝫ gl.ꝛ vide Arch.lxxx
iij.di.ſi qs,ꝛ in Spec.de leg.§.j.ꝟ.ſꝫ nunqd legatus,ꝛ de ꝯpeten
ti iudi.adi.§.i.ꝟ.itē no.Bal idē.An officialis durã.of.ſoluat ga
14 bellas,vide in ꝟbo gabel.†An officialis durã.of.poſſit ꝯueniri nõ
expectato ſindicatu,vide in.l.pars lr̃aꝝ de iud.ꝛ in.l.ſi adulterium
cũ inceſt.in fi.de adul.ꝛ in.l.mancipia.de ſer.fug.ꝛ i.l.iudices.ꝺ
ann.ꝛ trib.li.x.ꝛ in.l.iubem⁹.C.ad.l.iul.rep.ꝛ in.l.nec magr̃atib⁹
de iniur.ꝛ i.l.ſi pure.C.de epiſ.aud.ꝛ in.l.ſenatus.de offi.preſi.

SVMMARIVM

1 Electio poteſtatis facta cum pacto ꝙ non tenebitur ſtare in ſindica
tu an valeat.ꝛ nu.2.et.3.
4 Extoꝛſio quid ſit.
5 Priuilegium conceſſum officialibus quod non poſſit ſtare in ſindi
catu quomodo intelligatur.
6 Negligentia in iudice eſt lata culpa ſeu dolus preſumptus.

1 e Lectio offiãliũ,†an valeat electio ptãtis cũ pa
cto ꝙ nõ teneat̃ ſtar̃ ad ſindicatũ, vĩ ꝙ
nõ,qꝛ vĩ remitti ſibi dol⁹ futur⁹,ar.ff.de pa.l.ſi vn⁹.§.il-
lud,ꝛ qꝛ audacioꝛ reddi vĩ ad delinqndu3 ex quo ſcit ſe
nõ teneri reddē rõeꝫ,ar.l.ꝯuenire.ff.de pa.dota.lꝫ i ꝯriũ fa.l.aure
lio.§.gaio.de lib.lega.ꝛ.l.ſi qs rões.de le.j.ꝛ lꝫ alij q i h dederint
cautelã ꝙ ponat̃ i ꝯctu ꝙ ſi ꝯtigat officialē ꝯdēnari rõe doli vl' cul
pe,qꝛ ex tũc titulo donationis ſibi donat,ar.l.ſi ſeru⁹ vetit⁹.de le.j.
ꝛ.l.ſi qs rões.eo.ti.Tñ h eſt viã fraudib⁹ inueniri ſꝫ Guil.ꝯ reg.
d §.illud Anz.aũt in auc.vt iudi.ſine quo.ſuf.§.neceſſitatē,ꝛ in.§.
opoꝛtebit.dixit†ꝙ ſi officialis eligit̃ cũ pacto ꝙ nõ teneat̃ ſtar̃ ad
2 ſindicatũ,niſi ꝑ furto ꝙ tenebit̃ ꝺ barrataria ēt ſi admiſtrat q̃ ſunt p
pecuniã,ar.de gl.q̃ extēdit furtũ officialis ad illud ꝙ accipet ꝑ ad
miniſtratiõe durãte offi.dicens ēt ꝙ tale pactũ nõ vꝫ p.d.§.illud.ſi
3 tñ pactũ valēt nõ poſſet ſindicari ꝑ furto ſm foꝛmã pacti.†ſi tñ eli
gat̃ cũ pac.ꝙ nõ teneat̃ ſtare ad ſindicatũ niſi de extoꝛſionib⁹.An
poſſit ſindicari de iniuſtis ſententijs quaꝝ vigoꝛe aliqd eſt extoꝛtũ.
4 dic ꝙ ſic,qꝛ extoꝛſio appellat̃ que fit ēt iuſtitia ſuadente, qꝛ ſignifi-
catio verbi extoꝛſio eſt plena.l.ſeruo.de her.inſt.in ver.extoꝛq̃re.ſꝫ
5 Ang.in addi.quas fecit in hac mã ſindicatus.†ꝛ adde ꝙ priuile-
giũ ꝯceſ.officialib⁹ ꝙ nõ poſſint ꝯueniri in ſindicatu intelligit̃ ꝺ cul
pis ꝛ negligētijs tm̃ nõ de barratarijs,ꝛ illicitis extoꝛſionibus.no.
Bar.in.l.ſi ſeruus.de leg.j.ꝛ no.in.l.mãcipia.ꝺ ſer.fug.ꝛ ꝙ no.
j.l.fi.ad.l.iul.repe.ſi tñ p reſcriptũ officialis abſoluat̃ ne dēat ſtar̃
ad ſindicatũ ſi aliqd remãſit penes eũ ꝺ reb⁹ cõis vel fiſci h ſindica
bit̃,vt no.bar.in.l.dñs.§.fi.de pecu.le.vbi dicit ꝙ tenebit̃ de reli-
qs,ꝛ vide Bal.in.l.cũ neceſſitate.C.de fideic.ꝛ p verba gñalia ꝙ
nõ teneat̃ ſtare ad ſindicatũ vĩ ſolũ liberari a ſcrupuloſa inqſitiõe.i.
a culpa ꝛ nõ ab illa q̃ nõ põt apparere niſi p ſubtilitatē iudicis ſicut
eſt culpa leuiſſima ꝛ leuis,qꝛ lata culpa nõ ptinet ad ſcrupuloſam
inqſitionē,qꝛ de facili dolus apparet.ꝛ iõ non vĩ remitti.d.l.ſi ſer-
uus vetitus.ꝯiuncta.l.dolũ.ff.de do.†nã negligē tia in iudice eſt la
6 ta culpa ſeu dol⁹ ꝑſumpt⁹.l.mãcipia.de ſer.fug.vbi bal.ꝛ ang.i.l.
ij.ff.ꝙ qſꝗ̃ iur.Et adde ꝙ ſi alicui eſt remiſſa liberatio a redditio-
ne rõnũ ꝛ onus alicuius admiſtrationis nõ vr̃ remiſſus dolus nec aſ
ſignatio reliquoꝝ.l.aurelio.in.§.gayo.ꝛ.l.nõ ſolũ.§.mulier.l.pen.
ꝛ.l.ſi qs rões,ꝛ.l.aurelius.§.meuia.ꝛ.l.fi.§.titia.de libe.leg.ꝛ.l.ſi
vnus.§.illud.de pac.ꝛ.l.qdã decedēs.de admi.tu.ꝛ.l.dñs ſticho.
§.ſeruus de pe.leg.gl.ꝛ doc.in.l.actione.de tranſa.ꝛ Cy.eo.ti.ſb
ptextu.Guil.in.l.põpo.de neg.geſt.ꝛ bal.in.l.cũ aliter.C.de fi.in
ſtru.ꝛ vide late Pau.in ꝯſi.cxxiiij.ꝛ Ang.in ꝯſ.cxlij.ꝙ incip.ad
ꝑmũ dico,ꝛ ꝯſi.ccx.incip.factũ eſt tale,vbi tꝫ ꝯ bar.ꝛ vide.ſ.in ver
bo arbitriũ,ꝛ in.c.ſi eſt ꝯceſſuꝫ arbitriũ ptãti.ꝛ vide.j.in ver.iudex.
i.c.ſi iudex impetrauit a ꝑncipe,vbi remiſſiones ꝯſilioꝝ.Cõceſſa
p offãlē min⁹ legitime electũ,vt nõ rite vel p non habētes ptãtem ꝛ
foꝛma non ſeruata a ſuperioꝛe tradita non valent.l.actuarios.de
mu.ꝛ actu.lib.xij.

SVMMARIVM

1 Electus ad officium ſi delinquat anteꝗ̃ iſtud ingrediatur an puniã
tur pena que debet imponi officiali.
2 Priuilegiũ datũ alicui pp offm̃ ſibi cõmiſſum extēdit̃ ēt ad id tps
quo laboꝛat ad veniēdũ ad locũ vbi dꝫ exeq illud officium.
3 Jn electione officialis intelligit̃ tacita ꝯditio ſi eſt capax ꝛ dign⁹.

1 a N electus†ꝛ creat⁹ ad offm̃ ſi anꝗ̃ illud ingrediat̃
delinqt puniat̃ pēa q̃ dꝫ imponi officiali,vel ea q̃
dꝫ imponi ꝑuatis.Lu.i.l.ij.ff.ſi ex noxali cã agat̃.p gl.
ibi poſitã ꝙ dꝫ puniri pena officialiũ,vbi refert ꝙ ſi ci-
uitas acri⁹ punit exteros ꝗ̃ alios ꝛ qs ē ꝓnũciat⁹ exul ꝛ delinqt anꝗ̃
exeat ciuitatē ꝙ dꝫ puniri vt exul.ꝛ vi.bã.i.l.j.ff.ꝺ pe.q dixit ꝙ ele
ctus ad offm̃ ꝺlinqt anꝗ̃ iret offm̃ ꝙ ē ſui ꝯmodũ hĩ vt officialis,
ar.l.ſtatu libe.a ceteris.§.j.de ſta.lib.ꝛ adde ꝙ Lu.de pē.in.l.bis
2 .C.ꝺ curſu publi.li.xij.dixit p illũ text.ꝙ†ꝑuilegiũ datũ alicui pp
offm̃ ſibi ꝯmiſſuꝫ extēdit̃ ēt ad id tps quo laboꝛat ad veniēdũ ad lo
cũ vbi dꝫ exeq illud offm̃.p illũ tex.ex quo intulit ꝙ officialis dum
vadit ad ꝓuinciã ſibi ꝯmiſſaꝫ pt ducere ſeruiētes armatos ſi eos ar
matos pt in ipſo off.retinere ad idē.ff.q.ex cau.ma.l.q militant.§.
ele.ꝛ.§.illud,ꝛ.l.cũ poſtulaſſeꝫ.ij.rñ.de exc.tu.cũ ibi no.tñ in ꝯriũ
fa.ff.de teſt.mil.l.ex eo.ꝛ qꝛ tales off.nõ recipiũt ſtipēdia anteꝗ̃ i-
grediant̃ ꝓuinciã.in auc.de admi.§.illꝺ.ꝙ tales fauoꝛes antea con
ſeq non eſt ꝑmittēdũ ſꝫ Lu.tñ.j.opinio vĩ verioꝛ,qꝛ q ꝑparat ſe ad
legationē,interim hꝫ illa ꝑuilegia.p no.in.l.ij.i.§.oēs.ff.ꝺ iud.ꝛ in
3 l.ſi pecuniã.ꝺ ꝯdi.ob cau.ꝛ in mã ꝑparamētoꝝ.†Si qs eligat̃ ad
offm̃ in tali electio.intelligit̃ tacita ꝯditio ſi eſt capax ꝛ dign⁹.l.ꝗ̃
diu.de rit.nup.qꝛ ſuſcepti faſces nõ pꝛocinant̃ idigno.l.iudices.C.
de digni.ꝛ.l.ij.C.ſi ſeru⁹ aut liber.vbi dĩ obrepe q tacet ſuã inhabi-
litatē,qꝛ princeps non preſumit̃ ꝑmouē odioſos ꝛ indignos,arg.de
leg.ij.l.lucio.§.lucius titius.ꝛ dol⁹ ſuus dans cãm electioni ſue fa-
cit ꝙ nõ tꝫ.l.j.de nata.reſti.Bald.in.l.barbarius,vbi dicit ꝙ iſta
clauſula in collatione officij ſi eſt capax ꝛ dignus non facit condem
nationem ſm Jnno.in.c.fi.de preſum.bal.ibi.

SVMMARIVM

1 Tria requiruntur in officijs.
2 Quis non ꝑſumit̃ eſſe in quaſi poſ.officij ſine confirmatione ſuperio
ris qñ confirmatio requiritur.
3 Poteſtas an poſſit exercere officium anteꝗ̃ ingrediat̃ palatium.
4 Officialis electus ab vniuerſitate ꝛ confirmatus a ſuperioꝛe dꝫ re-
nuntiare in manibus confirmantis.
5 Conſuetudo dꝫ obſeruari in electione officialium.ꝛ nu.6.7.

1 i N officijs†tria reqrunt̃.ſ.electio,acceptatio,ꝛ in-
greſſus officij.l.publius.de ꝯdi.ꝛ demon.quo
acto eſt in quaſi poſ.officij.l.j.de off.ꝑfe.augu.ante ve
ro nõ pt gerere.l.ꝑdio.in fi.ff.de fer.qꝛ iuriſdictionē ſp
dꝫ ꝑcedē exercitiũ ꝛ in ea exercēda collatio ſupioꝛis reqrit̃ recens
q̃ſi poſſeſ.tñ ex q̃ſi poſſeſſione ꝓbat̃ ſcia ſupioꝛis ꝛ ex fama publica
ꝑſumit̃ collatio dignitatis.l.ſolēnib⁹.C.de fi.inſtr.qꝛ ſupioꝛ q ſcit
2 vĩ mãdare,ar.no.p Jnn.in.c.ex pte decani.de reſcrip.†Tñ vbi
offm̃ reqrit ꝯfirmationē ſupioꝛis p vnũ actũ nõ icipit qs eſſe in q̃ſi
poſ.officij,niſi illa ſecuta,ar.l.iij.C.fi.regũ.tñ ſi nõ reqrit̃ ꝯfirmatio
ſuperioꝛis

superioris p p̄mũ actũ dr̄ esse in pos. bal. in. l. barbarius, ꝛ idē bal.
3 in. l. j. de off. p̄fec. angu. † vbi dicit ꝙ ptās anq̄ ingrediat̄ palatiũ
ptātis nō pt exercē offm̄, qꝛ nō dꝫ esse i q̄si pos. officij. ꝛ bal. aliqd di
xit in. l. post aditā. C. de ipub. ꝛ vide bal. in. l. i. C. de testa. vbi dicit
an si qs ē in q̄si pos. officij p̄sumat̄ hr̄e titulũ, ꝛ vid̄ eūdē bal. i. l. j. C.
de man. p̄n. vbi dixit ꝙ qs ꝓbādo q̄si pos. officij nihil agit nisi ꝓbet̄
p lr̄as ꝯcedētis. l. decernim⁹. ꝛ dixit bal. i. l. j. C. de trās. ꝙ dr̄ia est i
ter offm̄ ꝛ exercitiũ eius. si offālis eligit̄ ꝯmittat crimē pp ꝙ dꝫ ab
off. remoueri si talis offālis a ciuitate ꝛ p supiorē ꝯfirmet̄ dꝫ tūc re
moueri p eũ q ꝯfirmauit ñ p eos q elegerūt. tex. ꝭ Ang. in auc. de
d̄fen. ciu. §. d̄creto. dicēs ꝙ castellani cōis Peru. q̄s eligūt ptātes
ꝛ capitanei p̄ores ꝯfirmāt nō poterūt p. capitaneos remoueri ſꝫ p
p̄ores ꝯfirmātes. ꝛ fa. l. lege. de vb. sig. §. lꝫ q. mo. na. eff. leg. ꝛ vi
de in. c. ex pte. ex̄ de ꝯsti. ꝛ in. c. cū accepisset, ꝛ in. c. diuersitatis. d̄
4 ꝯces. p̄bē. ang. in. d. §. decreto. † Officialis electus ab vniuersitate ꝛ
ꝯfirmatus a supiore dꝫ renūciare in manib⁹ ꝯfirmātis bar. i. l. j. C. d̄
defen. ciui. ang. i auc. e. ti. §. decre. coll. iij. An si ciuitas eligit vnũ i
ptāte q eũ sciuit ratũ habuit fuerit denūciatũ vl̄ nō, deinde elegerūt
aliũ i p̄mis q parat⁹ est venire nec p eũ stetit d̄eat hr̄e salariũ. Ja. d̄
bel. in auc. de colla. disputauit ꝛ ꝯcludit ꝙ si electio stetit i finibus
suis ꝛ nō sunt misse epl̄e nec nūtij potuit reuocari eius electio, si ve
ro fuerit missus nūcius ꝛ epl̄a trāsmissa ꝛ sindic⁹ p⁹ ratihabitionē ꝛ
ꝑaꝫ elec. denūciauit nō potuit reuocari, ꝛ idē si nō fuit certioratus
nō valet reuocatio, sec⁹ alias ꝭ Jac. de bel. ꝛ adde qꝛ Luc. de pe. i
l. j. de p̄fe. p̄t. dixit ꝙ si vnus officialis fuit p̄ ꝓmot⁹ ad offm̄ ꝛ ali⁹.
ij. loco q p̄ habuit lr̄as ꝙ iste p̄fert̄ q p̄ habuit lr̄as, arg. l. j. de ꝯsuli
bus. ꝭ vnũ intellec. ꝛ. l. q̄sqs. de p̄fec. p̄to. ꝛ vide bar. in. l. absenti.
ff. de do. vbi late disputauit si officialis sit electus in sui absentia si
p̄t reuocari talis electio anq̄ sibi p̄sentet̄. de quo vide ang. i. l. ex. e.
ff. de test. mil. ꝛ Jo. an. in. c. publicato. de ele. ꝛ bar. ibi an possit re
cipe salariũ ante administrationē. † In electione offāliũ dꝫ obseruari
5 ꝯsuetudo. l. sup creādis. in tex. vbi bart. de iur. fis. ꝛ. l. nō tm̄. §. j. ff. d̄
decu. ꝛ bar. in. l. magr̄atus. ff. ad mu. sicut ꝯctus simpl̄r ꝯfecti videt̄
ꝭ ꝯsuetudinē ꝯfecti. l. si prius. §. j. de aq̄ plu. arcē. ꝛ. l. ꝙ si nolit. §.
q assidua. de edi. edi. ꝭ bar. ꝛ ēt in salarijs offāliũ seruat̄ ꝯsuetudo
qꝛ si eligit̄ ptās sine salario videt cū ꝯsueto salario ꝭm Cyn. in. l. ex
empto. C. loc. Jō dr̄ in p̄uilegijs regū cū gagijs ꝛ emolumētis ꝯsue
6 tis ꝛ debitis. † In electione offāliũ est ꝑuāda for. antiquus institu
ta. l. sup credēdis. de iur. fis. l. publius. de ꝯdi. ꝛ dem. de ꝯdi. ide. l.
7 q̄ vtiliter. de ele. c. qꝛ pp. dicit bal. i. l. j. de emā. lib. † Nā electio of
ficialis poterit annullari ex defectu solēnitatis longeue. ff. de decu.
l. nō tm̄. ꝛ. d. l. j. sup iuncta. l. actuario. de num. li. xij. Officialis q ñ
administrat nō hꝫ ꝓ creato. l. ꝛ si coeq̄litas. in fi. ff. de exc. tu. vbi dicit
bal. ꝙ ñ ꝓdest creatio nisi sit secuta administratio. ꝛ fa. l. sola. ff. de de
cu. tm̄ dicit bar. ibi in vº. p̄mipilatus. ꝙ qñ p̄uilegiũ vel bn̄ficiũ ꝯce
dit̄ rōe officij nō sufficit offm̄ in habitu, ſꝫ reqrit̄ in actu ꝛ habitu, ꝙ
est no. ꝭ bal. ꝛ vide bal. in. l. barbarius, ꝛ. s̄. Si offālis est creatus i
alio off. ꝛ an eũ dimissuꝫ vel remotũ ali⁹ ē creatus loco eius ipso iur̄
nō vꝫ ꝑa creatio. tex. ꝭ And. de pis. quē bal. refert in. l. scire opꝫ.
§. ꝯn̄s. de exc. tu. Officialis q nō est legitime electus ēt si ꝑcipit sa
lariũ ꝛ ꝯmoda officij nō dꝫ hr̄e offm̄. l. herenius. de d̄cu. l. sola. e.
ti. bal. ibidē. Pacta apposita in electione ptātum sunt eis obser
uāda, vide. s̄. in prin. in. c. dꝫ sindicatis, ꝛ. s̄. in h vb. in. c. j. an ptās
q eligit assessorē teneat̄ de facto suo, vide in verbo assessor, ꝛ in ver
bo ꝯsiliuꝫ. in. c. an ptās. ꝛ in. c. ptās qui tulit. ꝛ quid de familiari
bus vide in verbo familiaris, ꝛ in verbo carceret carceratus.

SVMMARIVM

1 Iudex faciens executionem iniuriosam faciat litem suam. ꝛ nu. 2.
3 Iudex denegans facere executionem sue sententie tenetur.
4 Iudex qui maleficia punire non audet grauiter punitur.
5 Volens percutere vnum ꝛ percutit alium quid iuris.

1 Executio sniaꝝ. † an iudex q fecit executioneꝫ
iniuriaꝝ faciat litē suā. dic si fecit ꝯ
effectũ iustitie ꝙ facit litē suā. de piculo ꝛ ꝯmo. rei vē.
l. lectos. si vº fecit iuris ordie ptermisso, tūc si passo ali
qd adest vt liberatio, ꝛ tūc executio nō dꝫ retractari. l. j. §. fi. ꝙ me.
cā. tm̄ si dolo fecit iudex tenet̄ iniuriaꝝ. si vero p executionē passo ni
hil adest dꝫ retractari ꝙ factũ est, de re iudi. l. fi. cū nulla. de eusc.
l. minor. in p̄n. de accu. c. q̄liter. el. j. de re iu. l. ꝙ iussit. de app. c.
cuꝫ cessante, ꝛ. ff. si mulier ven. no. l. j. §. necessario, vñ iniuriosa exe
cutio retractat̄, si facti q̄litas patit̄. d̄ admi. re. ad ciui. perti. l. iij. §.
graue. ꝛ de pig. c. ex lr̄is, ꝛ. l. a diuo. §. sup. de re iudi. h qꝛ ibi ver
2 git i iniuriā tertij, ꝛ fit summa rei verbi pꝫ, † ꝛ iudex facit litē suaꝫ ꝛ
tenet̄ i expēsis ꝛ dānis pti iniuste lese facto iudicis. bar. i. l. j. §. ꝓfi
cisci. q. xxiiij. ꝛ vide and. de iser. i ꝯsti. regni circa violētiaꝝ. An si
iudex q dedit tenutā de bonis tertij ea reuocata teneat̄ ad aliqd il
li tertio. dic ꝙ nō, qꝛ de iure illius tertij iudici nō ꝯstabat ꝛ dedit te
nutā saluo iur̄ tertij, ꝛ sic snia nō trahit se ad illũ tertiũ, ꝛ iō hac cau
3 tela vtunt̄ iudices. bal. in. §. ꝓficisci. q. xxiiij. † Iudex q tenet̄ facet̄
executionē sue snie si illā sine cā facē denegat tenet̄ d̄ ꝓprio. text. vt
no. i auc. vt iu. si. quo. suf. §. illud. vi. in. l. a diuo pio. §. snia rome di
cta de re iu. vbi ēt de aliena snia ꝛ d̄ snia arbitrali, q̄s iudex reqsit⁹
4 tenet̄ exeq ꝙ si nō facit tenet̄, ꝛ no. d. §. illud † ꝙ iudices miseri ꝛ re
missi q maleficia punire nō audēt grauit̄ puniunt̄ in verbo sciētes,
ꝛ vi. i. l. j. ad. l. iul. rep. vbi bar. nisi snia fuerit nulla qꝛ nō meret̄ exe
cutionē. l. si cū nulla. de re iud. Quidā fuit ꝯdēnatus ꝙ ex̄heret̄ si
bi ocul⁹ dexter ꝛ executor p errorē extraxit sibi sinistrũ an ptās pos
sit facē sibi ex̄hi dexteꝝ ꝭ for. ꝯdēnationis. dic ꝙ nō, qꝛ nō posset
sibi restituere sinistrũ ꝙ est ipossibile. bar. p illũ tex. in. l. elegāter §.
q reprobos. ff. de pig. ac. ꝛ ita ēt dici posset in manu ꝛ in alia execu
tione irretractabili, secus vbi posset fieri d̄bita executio ꝯ vnũ lꝫ sit
ꝯ aliũ facta, vt qꝛ fuit decapitatus titius p homicidio ꝯmisso i seiuꝫ
ꝛ deinde reptũ est ꝙ nō fuit ille titius, sed alter titius, qꝛ iste nō erit
liberatus ꝭm bal. in. l. ij. qb⁹ res iudicata nō nocet. alle. l. q seruũ. d̄
interro. ac. ꝭm Cy. in. l. j. C. q accu. ꝛ no. in. l. lucius. ff. de infa. ꝛ tūc
executor punit̄ de tali errore ex̄ ordinē, ꝛ vide and. de iser. in ꝯsti. re
5 gni de homi. vbi ponit † qñ qs voluit ꝑcutere vnũ ꝛ ꝑcussit aliũ qd
iuris, ꝛ qñ dicit statutũ ꝙ ꝑcutienti amputet̄ manus dextra, si i illo
nō repiat̄ iudex posset mutare penā, ꝛ bal. i ti. de pa. iur. fir. c. j. §.
iniuria, ꝛ dixit bal. i. l. ꝯnēticulā. ꝙ statutũ puniēs eruētē oculũ nō
hꝫ locũ i eo q effodit oculũ ñ vidētē. ꝓ qb⁹ vide no. i auc. ſꝫ nouo iu
re, ꝛ in. l. si fugitiui. de ser. fu. ꝛ in. l. ij. vt intra cer. tp̄s. An si iudex
exequat̄ sniam criminalē intra. x. dies possit sibi resisti. vide in ver
bo appellatio. in. c. an iudex qui misit. ¶ An si executor crimina
lis condemnationis viderit ꝙ condemnatus sibi auferatur in itine
re possit illuꝫ occidere, vide in verbo appellatio. in. c. an iudex qui.

SVMMARIVM

1 Executor qui non exequitur sufficienter facit litem suam.
2 Executio non rite facta non retractatur si solutum sit debitum.
3 Confessionis tanta est virtus quod ex quolibet inordinato processu potest reus condemnari.
4 Cedens bonis si est suspectus de occupatione bonorum an possit a iudice torqueri vt bona exhibeat?

Pone ꝙ ꝯmissa est executio snie alicui q iuris ordi
narij i exequēdo puerit an teneat̄. Bal. i. l.
1 scimus. C de iudi. dixit † ꝙ executor q nō exeqt̄ sufficiē
ter facit litē suā, ꝛ i l. j. C. de spor. ꝛ Bar. i. l. a diuo, pio.
§. sniaꝫ. de re iudi. nā si i p̄mis ceperit psonā ꝯdēnati excessit formā
iuris p gl. no. i. l. iij. §. tutorē. de suspe. tuto. qd̄ facere nō potuit nisi
facta excussione bonoꝝ ꝛ ꝯstito ꝙ bona nō eēnt, ꝭ Bar. ꝛ ibi in. l.
a diuo pio. §. i vēditiōe, ꝛ qd̄ hr̄ in auc. de fideius. lꝫ de iure codicis
possit psona capi ēt nō fcā excussione p. l. j. cū glo. C. q bo. ced. pos.
vbi hn̄s bona carcerat̄ nisi cedat bonis, ꝛ h tꝫ Jmo. i. l. filio. sol. ma.
tm̄ Bar. ꝛ Bal. i. d. l. j. sequunt̄ gl. d. §. tutorē, ꝛ idē Bar. ꝛ Ang.
i. l. nemo carcerē. de exac. tri. ꝛ idē Bal. i. l. j. de iur. ꝛ fac. igno. in
fi. ꝛ i. l. ordo. de exe. rei iud. ꝛ Ang. i. l. d̄bitorib⁹. ff. de re iud. ꝛ bal.
i. l. ēt. de exe. rei iu. ꝛ i ti. d̄ exe. sen. i p̄n. tm̄ si obmissis bonis ipse exe
cutor ceperit psonā, ꝛ soluerit, an reuocet̄ executio. Bar. i. d. §. i vē
2 ditiōe. remisit ad. l. fi. §. pe. ff. qd̄ me. cā. vbi tex. sing. † ꝙ ñ retractet̄
ipsa executio nō rite fcā si solutũ sit debitũ, tm̄ Jmo. i. d. §. in vēditio
ne tꝫ ꝯ p. l. meminerit, vñ vi. vbi ꝓ executiōe snie ēt auctē iudicis ñ
rite fcā qs cadit a iur̄ suo q̄ nō opꝫ, qꝛ loqt̄ qñ ꝓpria auctē hoc fecit
ſꝫ i. d. l. fi. iteruenit vis ꝯpulsiua q̄. l. fi. loqt̄ de actiōe ꝙ met. cau. q̄
excludit̄, nō tm̄ excludit̄ remediũ. l. extat. ꝛ. l. meminerit, qd̄ fuit de
mēte gl. fi. ꝭ Jmo. i. d. §. i vēditiōe, ꝛ p̄mũ seqt̄ Abb. i. c. qd̄ ad cō
sultationē. de re iud. lꝫ Jac. de bel. i. §. qd̄ āt de fideius. dixit ꝙ di
ct⁹. §. nihil hꝫ cōe cū d. §. i vēditiōe, ſꝫ loqt̄ i coacto soluer̄ an sniaꝫ,
ꝛ Ang. itellexit. d. §. ꝙ loqt̄ i executiōe vel ꝓcessu iordinato fcō su
p vero debito ꝙ valeat i. l. quoties. C. de fideic. ſꝫ Pan. de ca. di
xit i. d. §. in venditione. ꝙ ille. §. loqt̄ qñ potuit fieri executio, tm̄ fuit
obmissum aliqd̄ ꝙ erat faciēdũ, puta citatio sec⁹ si fieri nō potuit d̄
cuius itellectu vi. bar. in dis. sua q̄ inci. Lap. fuit capt⁹. vbi itelligit
dcm̄ tex. qñ i executione iteruenit vis ꝯpulsiua. s. voluntas exacti lꝫ
coacti, qꝛ fuit capt⁹ ꝛ soluit, ꝛ ia vꝫ ēt ibi itelligē bal. ēt qñ nulla ꝓces
sit snia. ꝛ h puto veꝝ, qꝛ ista ē ꝯpulsio iuris q̄ sup vero debito ñ sa
pit iniuriā. p no. i. l. q restituet̄ de rei vē. ꝛ dixit no. Jnn. i. c. cū ve
nissent. i vº. inhibitio. de rest. i ite. ꝙ qñ iudex p vim ꝯpulsiuā abstu
lit ꝙ erat i ꝯdēnatione deductũ nō dꝫ repeti si erat debitor rōe au
ctoritatis iudicis ꝛ rei iudi. ꝛ no. Mod. i. l. ex cā. ff. de ap. Et nota
bn̄ illũ tex. in. §. iuncta gl. ꝙ in causis modicis iudex p se vel p suuꝫ

apparitorē pt cogē sine libello, ꝛ iudiciario ordine aliquē ad satisfa ciēdū de debito p. l. fi. ff. de in. quē gl. alle. ꝛ fa. auc. nisi breuiores. C. d sen. ex pic. vl'ēt si cā sit magna ꝛ leuato velo mādat alicui q satis facit suo creditori sb pēa, ꝛ ille detēt⁹ vel iussus pareat q ñ repetit si dicat debitor q sine iuris ordine eū ꝯpulit ad soluēdū stāte veri-
3 tate debiti p illū tex. fin. vl' si fuisset ꝯfessus debitū, † qꝛ tāta ē virt⁹ ꝯfessionis q ex q̄libet inordinato ꝓcessu pt reus ꝯdēnari, vt dt Jn no. c. qualr ꝛ qñ. de accu. ȝ ang. i. l. eos de exce. rei iu. q alle. ēt gl. in. d. l. fi. i. §. pe. ff. q met. cā, ꝛ idē ang. in. l. fi. C. cō. vel epi. vbi dixit q vere debitū solutū vigore pcepti vel iterlocutorie nō repetit rōne inordinati ꝓcessus, nec hȝ locū ꝯclusio. l. extat. q me. cā hȝ ang. ibi p. d. §. pe. ꝛ idē ang. i. l. quotiēs. d fide. dixit p. d. l. fi. §. pe. ff. q me. cā. q ois inordinat⁹ pces. sup vero debito vȝ ꝛ tȝ ꝛ nō repit solutū. Jnn. in. c. fi. q me. cā, ꝛ puto i hmōi executiōib⁹ possit executor ad euitādos carceres ꝯdēnari incipe a captura psone vt exhibeat bo na sua mobilia vl' stabilia i qb⁹ posset executionē facē p. gl. i. l. pe. ff. q bo. ced. pos. vbi dicit gl. q pt debitor q vult bonis cedē cogi ostē dere bona q si dicat careo bonis captura erit iustificata, iō dicet exe cutor exhibeas bona in qb⁹ possit exeq. alias executionē faciā i tua psona te carcerādo, ꝛ ita pluries ꝯsului executorib⁹, ꝛ p illā gl. in. l. pe. alias dixit. † q cedēs bonis q est suspectus de occupatione bo
4 nor q a iudice posset torq̄ri vt bona exhibeat, ꝛ ad declarationem pdictor vide cino and. de iser. in ꝯsti. regni circa violētiar, vbi etiā ista bene declarat. ¶ An executio sententie possit committi parti. vide. ī. in verbo iudex.

SVMMARIVM

1 Municipium tenet defendere suos milites.
2 Si quis habuit sniam pro se in cā alimentor a qua appellatur, nun quid appellans interim debit expensas.
3 Officiales debent causas pauperum gratis agere.
4 Querelantes ꝯ potestatē in sindicatu an teneantur potestati ad ex pensas si ipsi succumbant.
5 Officialis visitans ꝓuinciam dȝ suis expensis visitare.

e Xpēse. Quidā magn⁹ dñs vel baro p cōmissa rios regios sindicabat ad q̄relā sue ci uitatis ꝯparuerūt paupes ad deferēdū de extortis ser uitijs ꝛ alijs angarijs baro cū ꝓcuratorib⁹ ꝛ aduocatis cām suā defendebat, isti paupes petebāt q vniuersitas loci faceret expēsas ꝓ ipsis ex quo detulerat, vniuersitas denegabat allegās ꝯ nō hēre aliqd in cōi, fuit dubitatū qd iuris. Dicebāt aliq q ciuitas
1 tenebat facē ipsas, † qꝛ municipiū tenet defendere suos municipes l. si tuti. ff. q q̄sq vni. no. ꝛ expēsas deinde repetē, vt ibi. Ego dixi aliter q vniuersitas nō tenet, ȝ qꝛ ipsi sunt paupes nullū dñt soluē salariū, p no. i. l. tā de mēte. C. de epi. aud. ꝛ est ꝯsti. reg. q̄ incipit. l. pñti. ꝛ posset aliter dici q ipse dñs sindicādus dȝ expēsas submini strare ipsis paupib⁹ cū qb⁹ litigat, qꝛ lȝ nemo teneat subministrare aduersario expēsas litis. C. de test. l. enim fallit i diuite litigāte cum paupe qꝛ soluet expēsas ꝓ paupe rōe paupertatis ꝛ inopie. c. ex pte. de acc. vbi tex. gl. cū ꝯcor. nisi ipse paup hēret peculiū. c. q̄to. d of. ord. ꝛ. c. ij. ne cle. vel mo. ꝛ p no. in. l. fi. C. de or. co. vbi ꝓuidet pau pi litigāte de bonis cōibus in qbus ius hēre psumit, vbi late bal. ēt
2 fac. l. si instituta. de inof. test. p quā dixit bal. i. l. j. ff. so. ma. q† si qs habuit sniam ꝓ se i cā alimētor a qua appellat, q appellās interiȝ dabit expēsas appellato. ꝛ h ēt tȝ Host. in ti. de acc. §. j. ꝟ. admit tunt, ꝛ vide late Abb. in. d. c. ex pte. ꝛ spe. i ti. de inq. § fi. ꝟ. si mri moniū. ꝛ in ti. de expē. in prin. vbi dicit q h est rōe inopie. ꝛ idem posset dici si litigaret cū fisco, ar. l. j. §. fiscus. ad car. ff. ꝛ est q̄dā deci sio rote. ꝛ idē bar. in. l. j. C. de bo. ma. ꝛ h tȝ ēt Ang. ꝯsi. ccxlij. ꝛ ad
3 de Ang. in auc. iusiurā. q presta. ab his. in prin q dixit. † cāe pau pū sunt p officiales gratis agitāde sine solutione sportular. iō si vi get statutū q soluat tricesima añ sniam vt est in regno ꝛ in curijs cō sulat⁹ nō hebit locū i paupib⁹, ꝓ pdicta tñ si paup i cā obtinet, ꝛ ps ꝯdēnat in expēsis, tunc an ista salaria soluent ex ꝯdēnatione ptis
4 relinquo cogitādū ꝓ nūc. ¶ † An q̄relātes ꝯ ptāte i sindicatu ꝛ nō ꝓbātes vel succūbētes, qꝛ iniuste q̄relatū fuit si ipse ptās fuit absolu tus teneant sibi ad expēsas. dic q sic. p no. p bar. i. l. senatus. §. ad eos. ff. ad tur. vbi vȝ tex. ꝛ gl. q is q istigat vel q̄relat corā iudice vl' sollicitat inqsitionē si nō ꝓbat tenet ad expēsas ꝛ p regulā. l. eū quē temere. ff. de ind. ꝛ. l. ppadū. §. sinaūt. de ind. ꝛ i. l. sanci. e. ti. ¶ Nā eo ipso q nō ꝓbat vl' absoluit ptās ꝛ ille succūbit psumit temeritas. l. vtiq. de rei ven. hȝ doc. in. d. l. eū quē temere. ꝛ p. l. fi. de fru. ꝛ li. expē. Vñ eo mō quo iudex temere ꝯ aliquē ingrēs ꝛ succūbēs tene tur ad expēsas, iux no. in. l. seueriter. de exc. tut. ꝛ i. d. l. fi. eodē mō si aliqs ꝯ iudicē q̄relat temere rōe eq̄litatis q̄ in iudicijs sp dȝ serua ri. d. l. fi. equū est ad expēsas ꝯdēnari, vt eq̄litas seruet. l. in sacris. de pri. sa cro. ꝛ. c. ij. de mutu. peti. ꝛ p id q dicit Bal. in. l. sup chi rographis. si cer. pe. alle. Jnn. i. c. pastoralis. d exep. nec ē aliqua rō cur q̄relās ꝯ iudicē in sindicatu ꝛ succūbēs nō teneat in expēsis vt dr in ꝯsti. reg. occupat. vbi iniuste q̄relātes sunt puniēdi, ergo te nent ad expēsas p illū tex. ¶ Officiales nō debēt esse subditis one
5 rosi. l. obseruare. de offi. ꝓcōsul. † Unde officialis visitās ꝓuinciaȝ dȝ suis expensis visitare nō sumptib⁹ subditor, lȝ aliter dicāt cano. ex de sen. excō. c. venerabilis. ꝛ iō q accedūt purgādo ꝓuinciā non debēt gratis hospitari ȝ ꝯgrua mercede, ꝛ si sunt ibi hospitia pu blica debēt ire ad priuata, tñ pñt recipe encenia modica. l. solet. §. fi. eo. ti. C. de ꝯc. in. l. j. §. p ꝓuincias. ꝛ. C. de defen. ciui. l. iij. Soli q̄ principi lȝ gratis hospitari ꝛ non recipit nisi tertiam partem dom⁹ C. de meta. l. ij. lib. xij. ḃm Guil. ꝛ Bal. in. d. l. obseruare.

SVMMARIVM

1 Mulctar compendia sunt deputāda operibus publicis. ꝛ de hoc vsq in fine.

p Otestas cū annua ꝓuisione elect⁹ cū pacto q ꝓuēt⁹ ꝛ mulcte sint dñi ciuitatis vel sint ipsius ptātis poterit reparari facē palatiū vel ptō riū ex mulctis ꝛ penis illas ēt dputādo ad fabricā. bar. p illū tex. in. l. mulctar. de mō mulcta. ꝛ nō ad suas expēsas, ꝛ sic si bi nō imputabunt in rōe reddēda de ꝓuētib⁹, qꝛ ptoria sunt pecu nia publica reparāda. l. ptoria. C. de ope. pub. vbi gl. fin. de ꝯmēta riēsi q expēdit i aliqua reparatione carcer q repetit t pe rōnū red
1 dēdar. p. d. l. iiij. C. de mō mulcta. vbi tex. cū gl. † q mulctar ꝯpen dia sunt deputāda opib⁹ publicis cursui publico vel salario aduo cator vel in alijs necessarijs causis, ꝛ dicit no. Bar. i. l. diuus. ff. de bo. dā. p illū tex. q ptās pt ꝯuertere pecunias q̄ ꝓuenīūt ex partis mulctis ꝓ maleficio inuestigādo ꝛ i vtilitatē officij vbi ēt est tex. ꝛ Bar. q vestimēta dānator debēt ꝯuerti in necessarijs officij, puta cā pseq̄ndi malefactorē q ēt pōt modice donare d fiscalib⁹. hȝ bal. p illū tex. in. l. j. C. cōi rer aliena. ꝛ adde Bar. in. l. illud. C. de can. larg. lib. xj. ꝛ dixit bar. in. l. cū rō. §. si plures. de bo. dā. q rectores possint expēdere bona cōis in ampliāda ciuitate numero hoim, ꝛ dixit gl. in. l. nulli. ff. q cuiusq vni. No. q ptās intelligit hēre man datū ad expēdēdū ea q̄ versant in reipublice vtilitatē, q̄ no. q̄ ēt pt ꝯuertere i alimonijs carcerator. l. ij. C. de epi. aud. ꝛ pp paupertatē remittere. l. fi. de mō multa. vt al's diximus ꝛ nō iputabunt sibi tpe quo ponet calculū d ꝓuētib⁹. Tñ qñ officialis faceret fabricā i pa latio sumptu publico vel ex ꝓuētib⁹ nō poterit ibi arma sua depin gē vel depingi facē, nec nomē suū pscribē sine pn. pmissu. l. op⁹ no uū. ff. d ope. pub. cū seq. ꝛ. l. fi §. si qs op⁹. e. ti. ꝛ. l. si q iudices. C. e. vbi dȝ q crie male. tenebit nisi faciat expēsas ipsas suo sumptu in totū vel in ptē, nō tñ ppea dȝ alior priores titulos delē q ea opera fecissent. d. §. si qs opus, ꝛ vide tex. in. l. j. C. de sta. ꝛ imag. qd offi cialis in admistratione positus q sine prin. lnia fecerit sibi statuam erigi in palatio vel suā imaginē depingi cū aliquo fastu q puniē ꝓuatione salarij sui cū infamia, qꝛ vȝ talis dignitas extorta hȝ glo. ibi, tñ de ꝯsuetudine Jtalie officiales, ꝛ ptātes q bñ ꝛ laudabiliter se gesserūt in officijs pñt eor arma in palatijs depingi facē ad eor futurā laudē, qꝛ iustissimi iudices sunt laudū pconijs extollēdi. l. iu stissimos. de offi. rec. ꝓui. C. ¶ An iudex male ingrens teneat ad expēsas, vide in ꝟbo inqsito, i. j. c. ꝛ ibi an in criali veniāt expēse ꝛ an qñ ꝓcedit p viā denūciationis, vbi late ꝛ in alio. c. q incipit po testas tenet inqsito ad expēsas. ¶ An si iudex q non ꝯdēnauit ad expēsas fuit ꝯdēnatus in sindicatu repetat a pte, vide. ī. i verbo lis sua. in. c. an iudex q fecit. ¶ Lȝ dicāt q iudex tenet in sindicatu si nō ꝯdēnat ad expēsas ē ver si fuerit petitū. l. j. §. j. vbi Dy. ꝛ bar. de mag. ꝯuē. ꝛ hȝ in. l. iiij. §. hoc aūt iudiciū. de dā. infe. ꝛ de ind. l. pperandū. §. sinautem, ꝛ in. l. fi. C. qñ ꝓuo. ¶ Si iudex sine cā par tem ab expensis absoluat tenetur in sindicatu. l. properandū. §. sin autem. ff. de indi. ꝛ Bal. in auc. nono iure eo. titu.

SVMMARIVM

1 Familia potestatis an teneatur si capiendo occidat malefactores se defendentem. ꝛ nu. 4.
2 Maritus licet possit occidere vxorē deprehensam in adulterio ta men non potest hoc alijs mandare.
3 Auxiliari familie potestatis an quis vocatus teneat.

1 f Familiaris siue familia potestatis. † An fa milia potestatis q occidit male factorem cum volebat eum capere ꝛ se defendebat te neat, vide. s. pri. c. vbi de decidit q non ꝛ tunc dubi to de vno. Si famulus ptātis cui iussum fuerat q caperet aliquē malefactorem videns se insufficientē requisiuit incolas vel aliquos subditos

subditos ptātis. ꝙ iuuarent ad capiendū vel illū caperēt q incole vł
subditū cū capere vellēt nō possent in ipso ꝯflictu capture illū occi-
derūt. an teneat̃ de occiso vel lege corne. Uĩ ꝙ nō, qꝛ q ꝑ aliū facit
ꝑ se facere vĩ, vt i rub. q ꝑ aliū tñ i ꝯriū facit ꝙ voluit bal. in. §. si ve-
2 ro. de pa. iur. fir. † vbi dt̄ ꝙ lꝫ marit⁹ possit occidere vxorē deprehē
saꝫ in adulterio ꝙ nō pōt h̄ alijs demādare, ꝛ hoc vĩ tenere Cyn. in
l. j. C. vñ vi. ꝓ qbus facit gl. in. l. cū fundū. de vi ꝛ vi ar. ꝛ dixit bald.
i. d. §. si ꝟo. ꝛ i. l. vt vi. ꝺ iusti. ꝛ in. ꝙ si statutū ꝑmittat alicui ꝯpetē
tē vīdictā ꝙ tale ius vindicte ñ poterit alteri demādari. faciūt no. ff.
ꝺ iniur. l. ñ solū. §. si qs mādato. ꝛ hoc ēt tꝫ bal. i. l. accusatiōis. C. qꝺ
me. cau. ꝛ in. l. ad offm̃ i fi. C. cōi diui. ꝛ in. d. l. j. vñ vi. tñ ꝯ, tenuit idē
bal. i. l. gracchus. de adul. ꝛ bal. i. l. si qs intātū. dt̄ ꝙ occisio vxoris
nō pt̄ alteri demādari. Ang. aūt. i. d. l. tractus. dixit ꝑ illū tex. ꝙ as
sociās homicidā ad homicidiū ꝯmittēdū nō puniť de homicidio si
principalis licite occidere poterat, qꝛ licebit sibi associāti, ꝙ Ange.
ibi intelligit verū ꝙ associantes sint excusati si erant tales q parere
tenebanť vt serui filij vel vassalli q dñm iuuare tenenť, si est offensa
iusta secus dices i alijs ꝑ. d. l. tractus q̃ dt̄ h̄ ꝓbare ꝑ locū a speciali
ꝛ istā opi. Ang. i casu nr̃o puto ꝟiorē i istis q fuerūt reqsiti a fami
lia ptātis, vt. s̃. qꝛ parere tenebanť ꝑ. no. i. l. j. ꝛ. ij. C. ꝺ his q latro. dū
mō nō excedant modū. s. ꝙ si cape poterāt nō occidāt ꝑ di. in ꝓxi-
3 mo supiori. c. ꝛ ista est veritas in terminis nr̃is. † Nā isti q ad auxi
liū ꝯuocanť coguntť a iure auxiliari familie curie ad capiēduꝫ, vt in
d. l. j. ꝛ. ij. C. de his q latro. ꝛ in. ij. de nili. agge. nō rumpē. ꝛ i ꝯst.
regni penā eoꝝ. vbi dixit And. ꝙ isti vocati ad auxiliū curie te-
nenť parere sine periculo eoꝝ ꝑsone, ꝛ sic sunt ēt ipsi executores iu-
stitie vt ipsi ꝯuocantes ex iuris dispōne, ꝛ ꝑpea vĩr occidere posse
vt ꝛ ipsi nuncij qñ alr̃ cape nō pñt, qꝛ cui ꝑmittiť añcedēs vĩ ꝑmitti
ꝛ ꝯñs: de q̊ i. l. ij. de iuris. om. iu. vbi dist. aut est maius aut minus, ꝛ
aut est eadē rō extēsionis vel nō, ꝛ an est odiosum vel fauorabile qꝛ
obedire tenenť. ꝛ ñ ob. d. bal. qꝛ loqnunť vbi vindicta est ꝑmissa pri
uato simplr̃. nec iure cautū repiť ꝙ alijs pt̄ demādare ꝛ in casu nr̃o
iura mādāt ꝯuocatis ab officiali ꝙ teneanť auxiliari ad capiēdū, vt
. s̃. ꝛ sunt executores a iure ordinati, ꝛ sic aucte legis ad hec accedūt
ꝛ. l. ꝑmittēte, ꝛ iō nō tenenť. d. l. tractus. cū si. ꝛ firmo ꝑ ꝟa ꝯclōne
ꝙ ñ teneanť ꝑ no. j. i. c. qꝛ. s̃. pluries ē dcm̃ i ꝓxima car. ¶ Familia
ptātis ducēs inobediētē ad carceres exercēdo iurisdictiōeꝫ ñ teneť
iniuriaꝝ. l. iniuriaꝝ. §. si qs. ff. ꝺ iniur. vbi dt̄ Ange. ꝙ miles ponēs
aliquē ad torturā ꝺ mādato ptātis, qꝛ erat ꝺ crie diffamat⁹, vł qꝛ exa
minabať vt testis ꝛ vacillabat nō puniť si iuste h̄ rector mandauerit
ꝑ illū tex. cū gl. alleg. ēt tex. in. l. nō vĩ. §. q̊ iussu. de reg. iur. iō dt̄ ꝙ
libello oblato ꝯ aliquē familiareꝫ de tortura dꝫ rector lapso termi-
no ad dāduꝫ libellos ꝯ seipsum facere ꝙ articuleť qꝺ hoc fecit de
mandato rectoris ꝛ h̄ ꝓbeť ꝛ ēt ipsemet rector ꝯfiteať qꝺ fieri fecit
ꝓ offō exercēdo, ꝛ erit familia secura ꝛ ipse rector ꝭm Ang. ꝛ dicit
bar. sing. in. l. excusanť. ff. ꝺ infami. qꝺ si ptās mādat aliqd in casu il
licito qꝺ ipse ptās teneť ꝛ nō berruarij. ꝛ qꝺ dixit Cyn. in. l. qꝺ qs
mādato. de reg. iur. dicēs nō admittendū libellū ꝯ berruariū i quo
ꝯtineť qꝺ fecit mādato dñi. ꝛ idē bal. in. l. nō iō min⁹. C. de acc. vbi
de birris q accusať ꝑꝑ mādatū ptātis. Tñ si apparet h̄ casu testifi-
catio dñi in scriptis qꝺ familiaris fecit eius mādato crediť dño. ꝑ
tex. in. l. ij. in fi. cū sequentibus. ff. ad sille. ꝛ h̄ si dicat ad excusationē
famuli, secus si ad excusationē ipsius dñi mādātis ꝑ tex. ex eo. titu.
4 ꝛ si ꝓmissor. vt vide in. c. miles ptātis. † ꝛ facit qꝛ familiaris pt̄ occi
dere delinquētē quē vult capere si se defendat. l. seruus de his qui
ad eccl. ꝯfug. ꝛ facit. l. fi. ff. si fami. fur. vbi gl. sing. qꝺ nō teneť fami
liaris si fecit timore ptātis. ꝛ faciūt no. ꝑ bar. in. l. si seruus. ff. de no
5 xa. ¶ † Si statutū dicat qꝺ ptās teneať ꝓ familia intelligiť ꝭm iu
ris iterpretationē nisi familiā exhibeat. l. j. §. familie de publi. ꝛ di-
stinguiť qꝛ si delinquat vel ꝯbat circa offm̃ sibi cōmissuꝫ teneť pro
eo. d. §. familie. ꝛ in. l. ij. ff. fur. aduer. nau. secus si delinquat ex̃ offm̃
sibi cōmissuꝫ, qꝛ ptās nō teneť vt ibidē. ꝛ in. l. q̊ties. in prin. ꝺ noxa.
ꝛ h̄ si ꝯueniť ptās ciuiliter qꝺ teneť, sec⁹ si crialiter, qꝛ teneť ptās, sꝫ
familia. ꝭm gl. singularē in. §. ꝓficisci. ꝛ est silr̃is in. c. cū ad sedeꝫ. de
rest. spo. ꝛ si soluere nō poterit familiaris luit in corpus. l. si qs id
qꝺ. de iuris. om. iu. l. fi. de in ius vocan. ꝛ. l. j. in fi. de pen. ꝭm Lud.
in ꝯsi. xj. ꝛ. xv. ¶ Lꝫ dicať qꝺ rector teneat pro cōmissis ꝑ eius fa-
miliam est necesse qꝺ ipsi sint in aliq̊ ministerio deputati ad h̄ vt rec
tor teneať. l. ij. §. familie. ff. vi bono. rap. vbi dicit ange. qꝺ ꝯsangui-
nei vel amici rectoris ciuitatis q in offō nō administrant, sed tm̃ mo
do stāt in palatio nō ꝯtinenť appellatiōe familie ꝓ qua rectores te
nenť ꝭm formā statuti dicēs qꝺ mali rectores illos tenēt vt per eos
ꝯmittant multas barratarias, ꝛ deinde faciunt eos recedere ꝛ dicūt
se nō teneri pro illis q nō sunt in numero familie, nec iter eos ꝺscri-
pti. tñ boni sindicatores dēnt ꝯ talē fraudē occurrere sicut occurri
tur ꝯ dños expellentes famulos vt eos possint in testes ꝓduceř ꝭm

Ang. in. d. §. q ēt dixit in eadē. l. in. §. hec actio. qꝺ qñ agiť ꝯ ptāteꝫ
qꝺ eius familia dāñū dederit qꝺ ꝓcedit petitio lꝫ nō exprimanť si-
gillatim noīa familiaꝝ, tñ vt maleficiū melius liquideť tota familia
erit exhibēda cuꝫ eisdeꝫ vestib⁹ ꝑ. l. si cuꝫ exhibuissent. de publ. ꝛ vi
de. j. in. c. qꝛ. s̃. pluries. ¶ Si aliqs ꝑcutiat familiā ptātis non defe
rentē vestē vel signuꝫ vel non faciens se rimari ꝓ armis, vel non fa-
ciens se duci ad palatiuꝫ nō puniť. Ang. ꝑ illuꝫ tex. in. l. iteꝫ apud.
§. si quis virgo. ff. de iniur. ꝛ ꝯcor. l. si quis ignorās. ff. loc. qꝛ non est
eis hoc credēduꝫ si dicant se familiares. l. j. ff. de pub. ꝛ qꝺ bar. not.
in. l. diuus. de sica. ꝛ. l. si diuus. de cus. reo. ꝭꝫ Ray. ꝛ tꝫ Cy. in. l. ge
rit. de acq. her. nisi talis ꝑcutiēs familiā sciuisset esse familiarē qꝛ ei
in penis ꝓpōderat culpa. l. si fructus. ꝛ. l. qꝺ dcm̃. §. fi. ad. l. aquil. et
idē bal. in. c. j. qui. mo. feu. amit. de ꝑcutiēte illuꝫ queꝫ ignorabat es
se eius dñm nisi forte ignorātia crassa ꝛ supina, qꝛ paria sunt scire et
scire debere. l. qꝺ te. si cer. pet. ꝛ ideꝫ dixit ibi gl. de ꝯcūbente cū ea
quā ignorabat esse vxorē dñi, ꝛ qꝺ no. de adul. l. pen. ꝛ ibi bal. in. l. si q̃
ꝑ calumniā. de epi. ꝛ cle. qui dixit qꝺ habitus facit ꝓsumptionē ni
si esset notoriuꝫ ipsum esse familiareꝫ curie vel ptātis, vt habes i ꝟ
bo nūcius. ¶ † Infamis pt̄ eē curialis ꝛ eligi ꝑ ptātē vt sit nūcius
curie. bar. in. l. eadeꝫ. §. in hac. ff. ad. l. iul. repe. alle. l. neqꝫ. C. ꝺ decu-
rio. li. xij. ꝛ. l. j. de infami. tñ de iure ꝯsti. regni officiales nō debent
nec possunt retinere in eoꝝ officio ꝭuientes ꝛ famulos viros crimi-
nosos infames ꝛ maleficos sꝫ viros bone opinionis, alr̃s puniunť. c.
regni qꝺ incipit remedia studiose. Adde qꝛ istoꝝ executorum ꝛ fa-
muloꝝ officialiuꝫ sp̄ est praua ꝯdō qꝛ sunt voraces ꝛ fraudulenti. l.
j. de nu. lib. xij. ꝓsumptione illius. l. ꝛ facit. ff. de publ. l. quā te. Item
etiaꝫ rapax est eoꝝ ꝯdō. l. j. de prim. e. qui in pala. mili. etiaꝫ est ꝑ
tinax ꝛ auara ꝓternitas exactoꝝ. de epi. ꝛ cle. l. omnes. §. ꝓterea.
Et idē dici pt̄ ꝺ oibus qui ꝓsidib⁹ obsequūť vt sunt actuarij tabellio
nes ꝓceptores ꝛ scrinearij, vt in. d. ti. de numera. quoꝝ oium ꝛ ap-
7 paritoꝝ est praua ꝛ venalis ꝑfidia. l. ne diu. de pe. † omnes etiā exe
cutores malitiosi ꝓsumunť qꝛ circa lites ꝯmoranť. l. fi. in prin. man-
dati oia quideꝫ executores, malitiosi adueniunt. de exhi. re. §. illud.
ꝛ idem vĩ ꝓsumi ꝯ omnes officiales, ꝑ ea q̃ no. in auc. vt obli. i pn.
iteꝫ executoꝝ illicita est auaritia quā ꝓsides reprimere debent. ff. ꝺ of
fic. presi. l. illicitas. §. fi. ꝭm Lucā in. d. l. j. de num. ¶ Si ptās non
tenuit familiā necessariā quā debebat tenere ex forma statuti vel ele-
ctionis sue defalcať sibi salariuꝫ ꝓ rata. ar. l. seia. de annu. lega. quā
ad hoc alleg. Bal. in. §. proficisci. cui adde. l. si quis. C. de domest.
lib. xij. vide Cy. in. l. accusatores. C. de accusa.

SVMMARIVM

1 Uocati in auxilium familiariuꝫ potestatis vt capiant aliquem an si offendantur dicantur offendi familiares potestatis?
2 An ꝛ qñ quis teneatur de facto domesticorum?
3 Percutiens famulum potestatis non ferentem signum an teneať.
4 Apparitores alicuius officij non possunt concutere artifices.

Q Uia . s̃. pluries est dcm̃ ꝙ ptās teneť de fcō fami-
lie sue ꝛ qꝺ ipsos offendens, teneť ꝛ accidit ꝙ
aliqñ ptās ꝛ capitanei inuocāt auxiliuꝫ eoꝝ ad capiendū
malefactores ꝛ vltra familiā necessariā aliqñ habent ali
quos ꝭuitores recōmendatos vł domesticos qui fauēt sibi i est offō
ꝛ de nocte associāt ipsum ꝓ custodia ciuitatis vel alia necessaria cā
an si isti offendanť in exercitio illius officij dicanť offensi familia-
res ptātis vel si i illo exercitio cōmittant aliquid ptās teneať, ꝛ ma
1 gnuꝫ † dubiū est de illis ꝑsonis quoꝝ auxiliuꝫ inocať si offendanť si
dicanť offensi familiares ptātis. ꝛ dico qꝺ sic, qꝛ officialis non ha-
bens familiā necessariā ad capienduꝫ malefactores pt̄ inocare auxi
liuꝫ subditoꝝ ꝛ illi sibi parere tenenť. l. j. ꝛ. ij. C. ꝺ his q latro. vbi h̄
dt̄ Ang. q etiā dixit i. l. j. nili agge. nō rumpen. qꝺ si noluerint obe
dire tenenť ꝯdōne ex illa. l. j. de his q latro. ꝛ bal. tetigit i. l. si quis
i h̄ gen⁹. ꝺ epi. ꝛ cle. ꝛ And. ꝺ iser. i ꝯsti. regni penā eoꝝ ad fineꝫ ꝺ
for. vbi dixit qꝺ tenenť cape malefactoreꝫ si pñt sine ꝑiculo ꝑsone
eoꝝ, sic ğ cuꝫ isti quoꝝ auxiliuꝫ iploratur sint ministri offālis iuris
aucte assumpti ꝛ surrogati loco famuloꝝ si quis ipsos offendat ea
occasione teneatur, &c. s̃. dictoꝝ iuriū, ꝛ ducēdū i alijs q offāli fauēt
i suo offō ꝛ cū eo ꝯuersanť vt familiares associādo ipsuꝫ ꝑ not. per
And. ꝺ ise. i ꝯst. regni iuregentiū ꝺ defen. vbi dixi qꝺ illi q sunt i so
cietate dñi associādo ꝛ ꝓ magna ꝑte simul stādo lꝫ i domo sua qli-
bet comedat ꝛ iaceat ꝛ ad reqsitioneꝫ dñi qñ eqtat ꝛ alia agit sunt si
mul ꝛ mēteꝫ ꝛ ꝓpositū talē habēt ꝙ dñr familires ar. l. si qs ita de
ꝯd. ꝛ ꝺ mō. iō istos offendens officij ꝯtemplatiōe diceť offenderī fa
miliares ptātis ꝑ ꝓdicta ꝛ ꝑ ea q̃ bar. dixit i. l. j. §. familie. ff. ꝺ pub.
vbi dixit ꝙ ꝓbať aliquē eē familiarē alicui⁹ ex q̃ cū alijs familiari-

bus aſſociat̃ ⁊ ſeruit vt alij famuli. lꝫ nulla ſcriptura interuenerit ꝺ
familiaritate ꝑ tex. in. l. fi. i prin. ꝺ ꝓpoſi. ſacro. ſcrine. dicẽs ꝙ ꝓ
bat̃ aliquẽ eſſe ꝓpoſitũ ꝑ dñꝫ in aliquo exercitio officij eoipſo ꝙ ex
ercet offm̃ dño ſciente, qꝛ vr̃ eũ ꝓpoſuiſſe. Et dixit idẽ Bart. in. l. ſi
qs ita. §. alle. ꝙ ꝓbat̃ ſatis quẽ eſſe alicuius famulũ ſi apud eũ alat̃
⁊ tetigit Bal. i. l. i. C. de epi. ⁊ clericis. vbi Cy. in. l. i. de vxo. mili.
2 ⁊ Lud. in. l. i. in prin. ad ſille. † Et qñ qs teneat̃ de facto domeſtico
rũ vide bar. in. l. ne qd. de incen. rui. ⁊ in. c. cũ ad ſedem. de reſtitu.
ſpo. vbi dr̃ ꝙ qs non tenet̃ de facto ſui domeſtici, ⁊ ꝙ Bar. no. in.
d. l. i. de epi. ⁊ cle. ⁊ ꝙ Bar. no. in. l. ſi ſeruꝰ ſeruũ. §. ꝓculus. ad. l.
aql. ⁊ Ant. de but. in. c. cũ ad ſedẽ. de reſti. ſpo. vbi qñ qs eſſet ꝓpo
ſitus i re dñi ꝙ tenet̃ ⁊ dixit bal. i. l. ꝯſentaneũ. C. quõ ⁊ qñ iudex ꝙ
qs ꝓſumit̃ de familia ſi ſit domeſticꝰ, idẽ dicit gl. ⁊ doc. in. l. q iuriſ
dictioni. ꝺ iuriſ. om iudi. vbi ẽt q ꝯtineant̃ appellatiõe eoꝝ quos ſe
cum hꝫ. ⁊ iõ ſi iſte talis vellet ſe excuſare ꝙ non cognouerit illos eẽ
de familia ptãtis nõ poterit ſe excuſare ſi ꝯuerſabant̃ cũ ptãte fami
liariter, ⁊ ſecũ accedebãt ⁊ cũ familiaribus eius ſociabant̃, vt. s. lꝫ
ſignuꝫ non portarent qꝛ ſatis eſt qꝺ ex iſtis ſit certioratus. ar. l. con
tinuus. de verb. obli. ꝓſertiꝫ ſi ptãs vel alius eius officialis mãdaſ
ſet iſtis ꝙ exequerent̃ vel caperẽt iuſtuꝫ malefactoreꝫ eo pñte qꝛ nõ
requireret̃ aliud ſignuꝫ, qꝛ vr̃ ad aliud ꝓpoſitus ſtatiꝫ ꝙ officialis ſi
bi mãdat vel ꝙ gerit officiale preſente. ar. l. j. §. magiſtrũ de exerci
to. ſꝫ Bar. in. d. l. j. lꝫ Ang. in. l. itẽ labeonẽ. §. ſi quis virginẽ de
3 iniur. dixerit † ꝙ ꝑcutiens familiã ptãtis non deferẽtẽ ſignũ vel ve
ſtẽ nõ teneat̃ intellige qñ nõ ꝯſtabat eſſe familiarẽ vel inter familia
res, vt. s. ⁊ vide s. in ꝓximo. c. qꝺ icipit ſi aliqs ꝑcutiat. ⁊. j. in verbo
nuncius. c. an credat̃ nuncio. ⁊. s. in. c. lꝫ dicat̃. ⁊ i. c. an familia po
4 teſtatis. ¶ † Apparitores alicuius officij nõ pñt ꝯcutere artifices
l. iij. de appari. ꝓfecti vrbis ⁊ dr̃ apparitor, qui eſt ad obſequia cu
rie ⁊ ꝓſto apparet ex̃ de homi. in. c. tua. §. fi. ⁊. l. i. de ſportu. vñ ſer
uientes curie ſunt apparitores qꝛ alios faciũt apparere in curia ſꝫ
Ugo. ⁊ ꝑ iſtos inferunt̃ verbera reis. in auc. ꝺ teſti. §. ſi vero. ⁊ pu
niũt delinquẽtes ẽt pena mortis. xxiiij. q. i. c. fi. ſm Luc. de penna
i rub. ꝺ appa. vrbis ꝙ no. ꝓ famulis curie. ⁊ vide i ꝟbo manuoltꝰ.

SVMMARIVM

1 Poſſeſſio per familiares occupata lꝫ reperiatur penes dominum non preſumitur quod dominus mandauerit.
2 Poteſtas qualiter ⁊ quando teneatur de delicto familie ? ⁊ nu. 3. 5. 9. 10. 15. 17. 18. 19. 20. 21. et. 23.
4 Uocati ab officialibus ad eorum auxilium habentur loco familie.
6 Impediẽtes familiã ptãtis vt ñ ducãt captiuos tenẽt ꝺ eoꝝ ꝓprio.
7 Occidens bannitũ captũ in manibus familie ptãtis an teneatur.
8 Famuli ptãtis diuidẽtes ꝓdã cũ aggreſſoribꝰ viaꝝ dñt viui ꝯburi.
11 Iniuria ſi fiat famulo ptãtis exiſtẽtis i ſindicatu nũqd ꝯpetat ptãti actio ciuilis iniuriaꝝ quaſi ꝓ iniuria illata ſibi ⁊ qd ꝺ iiuria facta colono. n. 12.
13 Offiicij ptãtis q aliquẽ capiũt ſi ſtatiꝫ ſpoliãt ipm dñt puniri i ſindi.
14 Cedens bonis non debet veſtibus ſpoliari.
16 Famuli qui dicantur?
22 Rectores terraꝝ nõ dñt ſecũ ducere vxores ⁊ ſi ducãt tenẽt ꝓ ipſis.
24 Statuto diſponente ꝙ poteſtas teneatur repreſentare famulos in ſindicatu ⁊ vnus fecit furtum ⁊ aufugit an teneatur?
25 Caſus fortuitus non dꝫ obeſſe viro bonefidei.
26 Poteſtas ſi promiſit preſentare ſe vel famulos in ſindicatu toties quoties opus fuerit, nũqd ſit liberatus ſi bis vel ter ꝓſentauerit.
27 Poteſtas an teneatur pro familiari contumace.
28 Poteſtas tenetur totam ſuam familiam in ſindicatu exhibere.

a Nec eo ꝙ fecerunt familiares ptãtis preſumat̃ cõ
tra euꝫ, vel qꝺ ipſe mandauerit. Bal. in. l. j. in
fi C. de epi. ⁊ cler. lꝫ ꝙ nõ per tex. in. c. cuꝫ ad ſedem. de
1 reſt. ſpo. vbi dicit Inno. † qꝺ lꝫ poſſeſſio per familiares
occupata reperiat̃ penes dñm non ꝓſumit̃ dñs mandaſſe. ⁊ idem tꝫ
Bal. in. l. ad inuidiã. C. qꝺ met. cau. vbi idẽ tꝫ Raph. cũ bar. in. l.
j. §. idẽ labeo. ff. ꝙ vi aut clã, tꝫ ꝯtrĩũ ⁊ idẽ bar. in. l. ꝺ pupillo. §. ſi qs
ipſi ptori. de noui ope. idẽ bal. in. l. lꝫ. §. ſꝫ ſi dãnuꝫ ad fi. ff. nau. cau.
dicit qꝺ dñs nõ tenet̃ rõne ꝓhibitionis facte a familia niſi qꝺ fa
ciat dñi voluntatẽ. ꝑ gl. in. l. is cuius. ff. ſi ſer. ven. al's ſecus alleg. d.
c ſepe. ⁊ vr̃ tex. in. l. i. §. qꝺ igit̃. ⁊. §. ſi filius qꝺ vi aut clam. Lud. ãt
in. d. §. ſi qs ipſi pretori, vt ꝯcordare qꝺ dcm̃ bar. ꝓcedat qñ vltra
famulatuꝫ eſt aliq̃ ꝓſumptio ꝯ dñm ar. not. ꝑ bald. in. l. fi. ꝺ. q. ſecꝰ
ſi nulla alia ſit preſumptio, ⁊ loqt̃ Bal. ⁊ idẽ Lud. in. l. i. §. familie
ff. ꝺ pub. refert ꝙ Cy. dixit ꝙ dñs ñ tenet̃ ꝺ dlicto famuli ꝑ. l. q̊s.
§. i. ꝺ noxa. niſi ſit in aliquo ꝓpoſitus. l. ij. furti aduerſus nau. cau.
⁊ ꝑ totũ tit. ſecus ſi delinquant ex̃ id in quo ꝓponunt̃ per. d. §. fami
lie. ⁊ eodẽ mõ tenent̃ rectores de facto familie q̃ꝫ ſecuꝫ ducunt. l. i.
ad. l. iul. repe. ⁊. l. ſi poſt depoſituꝫ C. de aſſeſ. dummodo qꝺ delin
quant in offõ in quo fuerunt ꝓpoſiti, q̊ caſu tenent̃ ciuiliter tm̃. ſm
gl. ſing. in. §. proficiſci. qꝺ veꝝ niſi ex illo delicto aliqd ad euꝫ per
uenit. argu. d. l. i. §. cuꝫ igit̃ quo caſu dñs tenet̃ ẽt ſi delinquat extra
id ad qꝺ fuit ꝓpoſitus, qꝺ eſt veꝝ qñ ꝑuenit imediate ab ipſo famu
lo, ſecus ſi aliunde. ſm Inno. in. d. c. cuꝫ ad ſedẽ. qꝺ bar. dixit no. i
l. j. §. familie. qꝺ vi aut clã. vbi dixit de ſtatuto qꝺ dñs teneat̃ de de
licto famuli. ⁊ vide in. §. ꝓficiſci. in princ. bal. ⁊ in rub. de pena iud.
⁊. j. in alijs capitulis, ⁊ vide late in. l. ij. ⁊. iij. ff. de noxa. vbi qd qñ fa
mulus delinqt dño ſciẽte ⁊ non ꝯdicente, an dñs teneat̃. ¶ Et an ſi
ptãs ꝯuocauit multos ⁊ eoꝝ auxilio cã debellãdi vnã domũ in qua
dicebat̃ ꝙ erãt receptati malefactores illã igne cremauit ꝯ iuſtitiaꝫ
ꝑꝑ qꝺ illi ꝯuocati paſſi ſunt dãnũ, an ipſe ptãs teneat̃ illis ad dãnũ
vide in. l. qm̃ multa facinora. C. ad. l. iul. de vi. ⁊ in. l. j. §. ſi qs homi
nes. ff. vi bono. rapt. ⁊ Inn. i. c. fi. extra qꝺ met. cau. ⁊ in. c. in nr̃a. de
iniur. ⁊ Bal. in. l. non eo minus. C. de accu. in. x. q. ⁊ bal. in. l. j. C. ꝺ
ſer. fugi. ⁊ in. l. in hoc. C. de ſeruo corru. ⁊ vide gl. no. in. l. fi. ff. ſi fa
mi. fur. feci. dicat̃. Qꝺ lꝫ ſubditi q parent dño in atrocioribus non
excuſent̃. l. liber homo. ad. l. aql. eſt veꝝ niſi alias perituri ſi non fa
cerẽt ꝑ gl. no. ⁊ vide bar. in. l. ſi ſeruus. ff. de noxa. ⁊ vide in. l. ne qd.
2 de incen. rui. † vbi q̃liter teneat̃ ptãs de delicto familie, ⁊ quod no.
bar. in. l. j. C. de epi. ⁊ cler. ⁊ cano. in. c. ad ſedẽ. de reſti. ſpo. ⁊ doc.
in. l. ad inuidiã. C. ꝙ met. cau. ⁊ doc. in. l. ſi ſeruus ſeruũ. §. ꝓculus.
3 ad. l. aql. ⁊ vide in. l. videamus. ff. loc. ꝑ q̃ꝫ dr̃ † ꝙ tenet̃ dñs de deli
cto familie qñ deliqſſet in re cuius cuſtodia ſpectat ad dñm, ⁊ facit
4 tex. in. d. l. ne qd, ⁊ late Ant. de but. in. d. c. cũ ad ſedẽ. † ⁊ ſcias qꝺ
iſti q ꝯuocant̃ ꝑ officiales ad eoꝝ auxiliũ hñr loco familie. An. de
iſer. in ꝯſti. regni humanitatis, ⁊ an ſi ptãs mãdauerit familiari ſuo
ꝙ reciperet aliq̃ꝫ poſſionẽ vel rẽ ꝓ curia ſi fuit ſecuta ſpoliatio te
neat̃ ptãs. Dic ꝙ ad hoc vt ipſe teneatur reqritur ꝙ ſit facta noie
ipſius mãdãtis ⁊ ꝙ ratũ habuerit. l. j. §. quoties. de vi ⁊ vi ar. ⁊ vnũ
nõ ſufficeret ꝙ reperiatur hodie poſſidere, qꝛ poſſibile eſt ꝙ nũtius
retulit qꝺ habuit a dño dãte. c. cũ ad ſedẽ. de reſti. ſpol. nec ſufficit
ſolũ mãdatũ ad recipiẽdũ vt videat̃ noie eius ſpoliaſſe, ⁊ no. bar. in
l. qui aliena. §. his qui. de acqui. poſ. ⁊ de mann. l. iiij. §. ſi ab ignorã
te, qꝛ illicita non veniunt in mandato gñali. l. iij. §. pro ꝓcuratore, ꝙ
q̃ꝫ iur. facit. l. q̃ꝫ q̃ꝫ. de ritu nup. ⁊ bar. in. l. ſi quis. de here. inſtit.
Tñ tenebit̃ ad reſtõnẽ mãdans, ⁊ imputetur ſibi qui tam effuſo ſer
mone locutus eſt. l. fi. de dotis ꝓmiſ. ⁊ bar. i. l. ſi quis mihi bona. §.
iuſſũ. de acqui. hr̃. ⁊ lꝫ hoc illicitũ nõ venerit in mandato, tenebitur
tñ ac ſi caderet in mandato. ff. ad. l. aquil. qui occidit. in. §. in hac, ⁊
5 facit auc. qua in ꝓuincia. vbi de crie. † Nam qñ dicta ſunt aliqua
ꝟba famulo ꝑ q̃ poſſet ꝑcipere mãdatũ delinquẽdi, qꝛ dñs tenetur
de eo quod eſt ſequutum. ar. l. ſi quis ad ſe fundũ. ad. l. iul. de vi. ⁊
ſeqñtia declarãt qualr̃ fuit dcm̃ in precedentibus. ff. re. amo. l. ſi cõ
cubinã. §. res. ad mace. l. iul. §. perinde. de priui. cre. l. ſi ventri. ⁊ ex
verbis ſequẽtibus apparet qualiter intellexit precedentia. de lega.
iij. l. vxori. §. fi. ⁊ de lib. leg. aurelius. §. ſi ita. ⁊ ꝙ ibi Bar. ⁊ qꝛ cum
ſciuit ſpoliũ ⁊ nõ relaxauit vr̃ ratificare. arg. l. j. C. de fur. ⁊ vide in
fra. in verbo poteſtas. in. c. ptãs. tenet̃ de delictis ſuoꝝ in. c. ptãs.
6 de his quos ſecũ duxit. ¶ † Impedientes familiã ptãtis, vt nõ du
cant captiuos tenent̃ de eoꝝ ꝓprio, maxime ſi ſint illi capti debito
res fiſcales. tex. ſm Ang. in auc. de man. prin. in. §. ſꝫ neq̃ꝫ. ꝓ quo
7 facit de colla. §. nulli. † Si aũt aliquis occidat bãnitum captum in
manibus familie an teneat̃. vide Bar. referentẽ Cy. in. l. ij. C. ad
l. cor. de ſica. vbi diſputauit. Nuntij ⁊ berruarij ptãtis qui doloſe ꝓ
curant ꝙ aliqui vocent̃ de nocte vel vadant ꝯ deuetũ vt illos inter
cipiant ⁊ penaꝫ lucrent̃, capitali pena tenent̃. l. ſi quis. de re mili.
8 lib. xij. vbi dicit Bar. † quod diuidentes predã cuꝫ aggreſſoribus
viaꝝ viui ſunt cõburendi, qꝛ tex. eſt ſingularis ꝯ algoſinos qui ſo
lent de nocte tollere fures in ſocietatem eoꝝ ⁊ cuꝫ illis diuidũt fur
ta ꝑꝑ qꝺ quidam algoſinus fuit ſuſpenſus Neapoli, qui diuidebat
predas cũ furibus ⁊ dixit ſingulariter Bar. in. l. j. ff. de incen. rui.
9 nau. † ꝙ ſi famuli poteſtatis poſiti ad cuſtodiam ciuitatis de nocte
faciant cũ alijs furta qꝺ poteſtas tenet̃, qꝛ delinquerunt in eo i quo
prepoſiti fuerunt, vt in proxi. c. ſi poteſtas. ¶ Nuntij qui volũt ſer
uire diuerſis iudicibus in pluribus obſequijs puniuntur. l. j. C. ꝺ nu
mer. lib. xij. quod no. contra nuntios magne curie qui volunt ſerui
re in curia capitanei ciuitatis Neapolis, ⁊ in conſilio ꝙ non pñt.
¶ Is qui reperitur accedere ad loca ſuſpecta poteſt ſcrutari ꝑ fa
miliã poteſtatis, ſi portat aliquid illicituꝫ vel arma. ⁊ ſi reſiſtit ⁊ nõ
permittit ſe ſcrutari punitur. l. ij. vbi bart. not. C. de curſu publi. lib.
xij. vbi etiam dicitur quod propter hoc poſſunt capi ⁊ detineri ꝑ cu
ſtodeꝫ deputatos ⁊ ex ſola reſiſtentia acriter puniri ſm Bar. ibi ꝙ
eſt contra portantes arma ſub pallio vt poſſint per familiaꝫ poteſta
tis ꝑqri ⁊ ſi reſiſtant puniant̃ niſi ſint doctores. vt. s. in ꝟbo doctor.
¶ † Si

10 ¶ †Si ptās mittat offāles ꝑ comitatū ⁊ illi cōmittunt furtū barra
tariā vel illicitū ipse tenet̃ de gestis ꝑ eos.l.j.C.de excu.⁊ exa.li.
11 xij.vbi Bar.no. ¶ †An si fiat iniuria famulo ptātis existētis in
sindicatu cōpetat ptāti actio ciuilis iniuriaꝝ q̄si ꝓ iniuria illata si-
bi. Hic ꝙ sic scḋm Bar.in.l.iniuria.§.i.ff.de iniu.⁊.l.itē apud.§.
itē eo.ti.⁊ in.l.lex corne.secus si nō fiat in ꝯtumeliā dñi.vt.d.§.fi.
criālr ēt posset dñs accusare q2 sua interest ꝑ no.ꝑ Inn.ex̃ de app.
12 c.dilecti.⁊.c.ꝯtingit.de sen.excō.ſ3 Bar.ibi.†vbi dt idē de iniu-
ria facta colono.⁊ idē Bal.de pace ꝯstā.i ꝟbo dāna.vbi dixit ꝙ
dño fit iniuria ēt ꝑꝑ subditos.ar.l.ossa.de reli.⁊ ꝑ.d.Inn.in.d.c.
dilecti,⁊ vide Bar.i.d.l.itē apud.§.si seruū,vbi dixit si fiat ad in-
iuriā dñi aut nō,⁊ And.de iser.in ti.ḋ iniuria curiali illata. ¶ Si
offālis in offō delinquēs captus eēt ⁊ aufugisset ꝑ defectū familie
ptātis tenet̃ ptās alias secus de custo.reo.l.ad ꝯmētariēse3,⁊ facit
l.j.⁊ ꝙ ibi no.ff.de seruis fug.vbi est tex.valde no.ꝙ iudex d3 ꝯce-
dere familiā volēti ꝑquirere fugitiuū in aliena domo ēt ad lr̃as alte-
13 rius iudicis nullā negligētiā ꝯmittēdo alias punit̃ vt ibi. ¶ †Nun
cij ptātis ⁊ speculatores q aliquē capiūt si statī ip3 spoliāt debēt pu
niri in sindicatu,secus post ꝯdēnationē.l.ij.de bo.dam.⁊ eod.ti.l.
diuus,vbi hēs singulariter si pñt spoliar̃ ⁊ tollere corrigiā ⁊ pānos
ad modicā pecuniā q̄3 hēat q fustigat̃ vel ducit̃ ad suppliciū ꝑ quā.
14 l.dixit Bar.†ꝙ illi q cedūt bonis nō debent vestibus spoliari,vbi
dixit Bar.ꝙ pecuniā redactā ex istis d3 ꝯuertere in necessarijs sui
officij q̄ sunt sua,⁊ adde q2 Guil.in.l.fi.C.de pig.ac.dixit ꝙ si iusti-
tiatus tp̃e quo viuebat poterat impune offendi ꝙ post mortē nō po
terit spoliari,q2 mors oia soluit.vnde spolians iustitiatū tenet̃ crimi
ne expilate hr̃ditatis ſm Guil.⁊ facit.l.j.C.de cadu.puniroꝝ.
15 ¶ †Ptās tenet̃ emēdare dānū datū ꝑ eius famulū de suo ꝓprio,
in auc.de mā.prin.§.sed neq3 milites,⁊ vt iudi.sine quo suff.§.eos
16 aūt in auc.de iud.§.si ꝟo.†Et appellant̃ famuli hi q q̄tidie famu-
lant̃.l.j.de his q i eccle.mane.⁊ i.l.j.§.si qs.C.de lati.libe.col.⁊ in
auc.de nup.§.si ꝟo.⁊ vide tex.i auc.de iudi.§.his ꝙ si nūcius iudi
cis dat dānū alicui tenet̃ iudex q eū eligit qm̄ i eo eligēdo fuit i cul
17 pa,ꝑpea dicit ibi Ang.†ꝙ ptās tenet̃ de oi delicto cōmisso ꝑ suos
offāles q2 debuit eligere sufficiētes ⁊ idoneos.ꝓ q̊ facit i auc.ḋ col
la.§.j.⁊.l.j.ff.fur.aduer.nau.⁊ isti.de ob.ex q̄si delic.§.fi.⁊ bar.i.l.
j.§.familie.de pub.⁊ ita ſuat̃ de ꝯsuetudine ſm Ang.i.d.§.his.q
18 ⁊ dixit bal.i addi.Spe.i ti.ḋ accusatore.i.§.j.†ꝙ ptās nō tenet̃ ꝓ
familia q̄3 ipse ñ elegit s3 elegit cōe ⁊ dat sibi ar.ff.loc.l.cū i pl'es.§.
ſuū ar.dicta.§.i rōne sui.vbi ēt dixit ꝙ si familiaris ḋcessit ꝙ ptās
tenet̃ ar.ff.q satis.l.si ḋcesserit ⁊ idē dixit si sit bānitꝰ ex alia cā ita qḋ
19 ḋ iure sisti nō p̄t ꝑꝑ bānū.ff.si qs can.l.s3 si qs. ¶ †Et iō cū familia
ptātis delinqt ⁊ ptās nō vult teneri nec ipse p̄t cognoscere facit an
teq3 sit tp̃s sindicatꝰ poni delinquētē i bāno ꝑ aliquē aliū officialem
ciuitatis ꝑ.d.l.bal.nisi sit fcm̄ i fraudē ꝑ no.ꝑ bal.ff.ḋ q̄sto.l.j.§.si se
20 ruus.⁊ i.l.fi.⁊ vide.j̃.†Et iō regēs magnam curiam q venit ad offi-
ciū ipsiꝰ curie ⁊ reperit ibi ꝯnestabulos ipsius curie ordinatos ꝑ re
giā curiā ⁊ alios ſuiētes nō tenebit̃ ḋ fcō ipsoꝝ si qd i offō ꝯmittāt
q2 ipse nō elegit,s3 inuenit in curia ipsa in possessione officij.⁊.j̃.
21 ¶ †Ptās q tenet̃ ꝓ suis familiaribus in sindicatu si petat̃ ab eo ꝙ
vnū ex eis representet aut soluat,ptās se excusat,q2 añ cōmiserat de
lictū ⁊ eū bāniuerat an excuset̃ ꝑꝑ bānū dic ꝙ l3 h̄ ꝯtingat fcō ptā-
tis q eū bāniuerat excusat̃,q2 facit necessitate officij ⁊ licite.argu.l.
qd g̃.§.si hr̃s ḋ leg.j.bal.i.l.si ꝟo in fi.ff.qui sa.co.de q̊ vide late.s̃.
i ꝟbo carcer.i.c.an si carceratꝰ se occidat.vbi de dāno dato fami-
22 liari ¶ †Rectores terraꝝ ñ dēnt secū ducere vxores ⁊ si ducāt te-
nent̃ ꝓ ipsis.l.obſuare.§.ꝓficisci.de offi.ꝓcō.vbi dt bal.ꝙ ēt tene
tur ꝓ oibus q̊s secū ducit ēt si nō sint ꝑpositi alicui offō si p̄textu of
ficij dñi delinquāt i auc.de iud.§.ne aūt secus in ceteris officialibus
qui ñ hēnt iurisdictionē i iudicādo,vt no.in.l.j.§.familie.de pub.si
aūt delictū nō sit cōe cū offō,vt q2 famulꝰ facit homicidiū ñ tenet̃ po
testas ꝓ eo.ex̃ de rest.spo.c.cū ad sedē.bal.in.d.§.ꝓficisci.in p̄n.
23 ¶ †Si familiaris ptātis aliquē vulnerauerit nō tenet̃ ptās pro eo
soluere pena3 si agat̃ criālr ſm gl.⁊ Hy.i.d.§.ꝓficisci.in princi.⁊
bal.qui dicit singulariter ꝑ.d.gl.ꝙ statutū ꝙ dicit ꝙ ptās teneatur
ꝓ familia intelligit̃ ciuiliter et ñ criminalr,s3 ḋ iure cōi non tenetur
ēt ciuilr,q2 si teneret̃ nō poss3 eē iudex de h̄ crie.l.senatꝰ de offi.p̄si.
de penis.l.si quis forte.§.si aūt.tñ si delinqueret rōne officij teneret̃
ptās ad itéresse parti lese ꝓ parte familie.ar.ff.fur.aduer.nau.l.j.
§.finaūt.vt diffe.in.§.finaūt.de pub.l.j.§.familie.ſ3 Hy.et bal.in
d.§.ꝓficisci.et vide bal.i addi.Spe.i ti.de accu.pone qḋ statutum
dicat qḋ ptās teneat̃ de delicto familie et representare eos i tp̃e sin-
dicatus et soluere oēm ꝯdēnatione3,modo pone qḋ testes dicāt qḋ
viderūt familiarē ptātis ꝑcutere Titiū,tñ nescierunt nomē,an suffi
ciat,dic quod non,quia in libello et in probationibus sufficit speci
ficatio certi hominis.ff.nau.cau.l.licet.§.fi.et ideo si testes non co
gnoscant ꝑsone nomē dēnt testibus corpa exhiberi.ff.de pub.l.si cū
exhibuisset.⁊ gl.ex̃ de testi.c.cū cām qḋ fallit i actione qḋ me.cau-
sa,vbi nō opus est certi hois specifi.ar.ff.qḋ me.cau.l.si cū exhibi-
tione.§.in hac.⁊ si ptās noluerit sua3 familiā exhibere testibꝰ vr̃ sub
trahere ꝓbationes ⁊ fingit̃ ꝯ̃ eū ar.qḋ de postu.l.ꝓuidēdū in fi.tñ
illa lex nō loqt̃ in sufficienti p̄sumptione,s3 melius facit.C.de asse.l.
nullꝰ.⁊.l.⁊ post.⁊.l.ꝯsiliarios ⁊ arg.xxiiij.q.v.c.cū hō.ita bal.i ad
di.Spe.i ti.de accu.tñ ego nō tenerē opinio.istā bal.q2 hic ñ trac-
tat̃ de puniēdo potestatem criāliter nec de puniendo famulum,sed
de ꝯdemnatione ciuili ꝑ no.ꝑ bar.in.l.i.ff.fur.aduer.nau.⁊ in.l.ne
qd.ff.de incen.rui.nau.⁊ ꝑ no.ꝑ And.de iser.i ꝯst.regni si damna
clandestina.vbi ponit qñ hoies tincti i facie in territorio disrobant,
⁊ nesciunt qḋ villa vel dñs territorij teneat̃ l3 nomina delinquentiū
ignorentur,⁊ h̄ ēt t3 Ang.in.l.ij.§.hec actio.ff.vi bo.rap.vbi dt qḋ
procedit petitio qñ agit̃ ꝯ̃ ptātem qḋ eius familia aliquid fecit licet
non exprimant̃ sigillatim nomina ipsoꝝ ⁊ vide.s̃.in.c.licet dicatur.
24 ¶ †Statutū dicit qḋ potestas teneat̃ representare famulos i sindi
catu ⁊ vnꝰ fecit furtū ⁊ aufugit a teneat̃.bal.dixit quod non tenetur
25 ad sibi impossibile ar.de exc.tu.l.titius.§.fi.in fi.†q2 casus fortuitꝰ
viro bone fidei obesse non d3.ar.ḋ rei vendi.l.si a bone fidei.tñ cau
tius est qḋ dictus famulus ponat̃ in banno ⁊ si est captus ⁊ aufugit
si custodes sint de familia ptātis,tenet̃ potestas q2 malos posuit cu
stodes,secus si erant positi a republica,q2 ipsi custodes tm̃ tenēt̃.C.
de custo.reo.l.ad ꝯmentariensem ſm bal.i.d.§.ꝓficisci.i prin.qḋ
no.ꝓ carcerarijs ⁊ alijs officialibus magne curie qui a rege ponun
tur qḋ non tenet̃ regens ꝓ male gestis ipsoꝝ nisi dicta bannitio fue
rit procurata per no.per Bal.in.l.j.in fi.de questi.⁊ vide.j̃.in fin.
26 ¶ †An potestas qui ꝓmisit se vel famulos p̄sentare i sindi.toties.
quoties opus fuerit sit liberatus si bis vel ter presentauerit. Hic ꝙ
sic ſm Ang.in.l.si finita in prin.de dam.infec.ff.de custo.reo.l.ij.
in.§.qui exhibendi.ff.de ferijs.l.oratione.de eden.l.veluti.§.hec.⁊
facit tex.in.l.fideicōmissaria.§.si qs de leg.iij.vt vitet̃ infinitas ar.
l.q bona.§.fi.de dā.infec.de testi.c.cū in multis.Lud.in consi.xv.
¶ Si ptās expresse se obligat soluere pro familia omnem penā cri
minalē ⁊ ciuilē non intelligit̃ de pena corporali,s3 de pecuniaria ar.
de interro.ac.qui seruū.⁊ ꝙ no.xxxi.q.v.cum homo. Bal.i.d.§.
ꝓficisci.in prin.⁊ vide eundē Bal.in rub.de pena iud.vbi qḋ po-
testas non tenet̃ de factis familie extra iudiciū factis nisi vt eos ex-
hibeat si p̄ot nisi mādauerit vel ratū habuerit nisi potestas se obli-
gauerit ex pecto ad hoc vel sit de hoc statutum tenebit̃ ciuiliter non
criminaliter per glo.singu.in.l.obseruare.in prin.ḋ offi.procon.ſ3
Bal.in.d.rub.⁊ vide Bar.in.l.si cū exhibuissent.de publica.⁊ vi
27 de.j̃.latius. ¶ †An potestas teneatur pro familiari ꝯdemnando si
fuerit contumax. Hic ꝙ sic q2 tenetur de iudicio sisti ⁊ iudicato sol
uendo,⁊ cum teneatur ex officio alieno non dicit̃ potestas teneri ma
leficio,sed q2 vsus est opera malorum hominum.ff.furti aduersus
nau.l.j.in fi.⁊ facit glo.de offi.ꝓcon.l.obseruare.§.j.Bald.in ad-
di.Spe.in tit.de accusatore. ¶ Si statutū dicat qḋ potestas tenea
tur de delicto facto a famulo suo an teneatur de delicto commisso
anteq̄3 est famulus Bar.⁊ Bal.in.l.titius.ff.de testa.mili.qḋ non
q2 op3 ꝙ tempore delicti cōmissi sit famulus per illum tex.⁊ expres-
sius in.l.in delictis.§.si extraneus de noxa.vbi dixit esse gl.cum cō
cor.⁊ facit.l.tutores.in fi.ff.quod iussu. Secus si dicat statutū quod
dominus teneatur pro delicto famuli q2 videtur teneri pro delicto
cōmisso scḋm Bar.ibi qui dicit cogitandum.⁊ alleg.no.per ipsu3
in.l.ex facto.in prin.de vulg.⁊ pupil.vbi dicitur late quando requi
rantur qualitates adesse tempore quo fit dispositio vel desinant,ta-
men in casu nostro non procedit ista dubitatio q2 ad hoc vt ptās te-
neatur de cōmissis per eius familiā requiritur ꝙ ipsi sint in aliquo
officio deputati.l.ij.§.familie.vi bo.rap.⁊ in.l.j.§.familie.de pu-
blica.⁊ in.l.j.ad.l.iul.repetun.⁊ gl.in.l.j.⁊ in.l.si post.de assesso.
⁊.ff.de fur.aduersus nau.l.j.§.si autem.⁊ per no.per Bald.in.§.ꝓ
ficisci.in prin.vbi dicit quod non tenetur potestas de commissis ꝑ
eos extra officium vt pro homicidio,⁊ idem dixit in rubr.de pena
iudicis,vbi dixit ꝙ non tenet̃ ꝓ factis ꝑ ipsos extra iudicium,⁊ q2
statutū hoc casu disponit ꝯ̃ ius quo cauet̃ neminem ꝓ alieno delic-
to teneri,vt in titu.ne filius pro patre.⁊ in tit.ne vxor ꝓ marito.⁊ i
tit.vt nullus ex vica.ergo stricte d3 intelligi.l.iij.§.hoc vbi.de neg.
gest.ſm Lu.in ꝯsi.xv. ¶ Ptās q tenet̃ stare ad sindicatum ꝓ sua
familia non tenet̃ stare ꝓ familiaribus mortuis vel ob aliā cā3 bāni
tis.bar.i.l.s3 si is.§.sine publi.qḋ sequit̃ Bal.in.l.si vero.ff.q satis
da.cog.in vtraq3 lectu.⁊ vide.s̃.in verbo carcer in.c.an si carcera-
28 tus se occidat. ¶ †Ptās tenet̃ totā suā familiā in sindicatu exhi-
bere,⁊ de gestis ꝑ ptātem ab his p̄ot indagari ſm Azo.in summa.
de assesso.⁊ in.l.si post eo.tit.vbi vide oino ⁊ ꝙ no.de testi.cap.ni
mis graue.ſm Bal.§.ꝓficisci.in repet.in fi. ¶ Si detur petitio ḋ

iniustitia ꝯ familiarē in sindicatu. q dicat fecisse mandato ptātis ñ tenebit̄. Flo. in. l. liber homo. ff. ad. l. aql. q dicit ꝙ hoc dicat elapso termino dato ad dandas petitiones ꝯ ptātem ne det̄ alia petitio. ꝺ hoc ꝯ ipsum ptātē facit. l. iniuriaꝝ. §. si qs de iniur. ⁊ vide. s.

SVMMARIVM

1 Rectores terrarū tenent̄ de delicto familie quā secū ducunt.
2 Ptās si male egit consilio assessoris per ipsuȝ electi an liberetur in sindicatu exhibendo ipsum assessorem.
3 Dñs ét si sit ecclesiasticus tenet̄ de violentia per hoies suos illata.
4 Qualiter puniat̄ q abstulit a familia ptātis aliquē condemnandnȝ.
5 Ptās nō pōt inquietari si familia deliquit extra districtum.

1 Rectores †terraꝝ tenent̄ ꝺ delicto familie ꝗ secū ducunt. l. j. ad. l. iuliam repetū. ⁊ C. de asse. l. post depositum. ȝ liberant̄ exhibēdo eos. Bar. in. l. j. §. fami. ff. de publica. vbi subdit in. §. nouissime. in eadē. l. ꝙ gl. ibi dicit ꝙ primū est illius delicti ꝙ dñs teneatur de debito ⁊ vitio familie, al's secus ꝙ dt ꝙ est spāle in illo edicto vt exhibendo famulū liberet̄. secus est in eo, q gerit offm̄ ꝓnauī ⁊ ꝯuenit̄ ex edi. nau. cau. q2 ille exhibendo nō liberat̄. Si tñ in electione officialis ponat̄ pcm̄ expssuȝ, vt rector teneat̄ ꝓ se officialibus ⁊ familia sua tūc. n. exhibendo eos liberat̄. d. §. familie. q2 ista verba intelligunt̄ ꝭm nām officij. ar. de vsuris. l. si stipulatus. de le. ij. si legati serui ꝺ dā. infe. l. qdā. ff. loc. l. si vno. si vero ꝓmittit soluere oēm ꝯdēnationē fiendā de eo, ⁊ oium offm̄ ⁊ familie, tūc ipsis cōdēnatis tenet̄ soluere, nec exhibēdo liberat̄, q2 ē fideiussor in. solui. ergo ⁊c. Secus si esset simplex fideiussor de iudicio sisti, q2 tunc sistendo liberat̄. l. scimus. C. de iud. ¶ Hoc tñ casu officiali mortuo ñ tenet̄, q2 in officiali nō possȝ snīa ferri, nec ēt i ꝑncipalē rectoreȝ ȝ bar. ibi. ⁊ Jmo. ⁊ roman⁹ ibi simpl'r ptrāseūt nō referendo Bar. ⁊ Pau. ꝺ ca. ibi etiā seqt̄ bar. expssē. h̄ ideȝ tȝ Lu. i ꝯsilio suo. xi. dicens ꝙ si statutū diceret ptātē teneri ꝓ fcō sue familie ꝙ illō statutū erit interptādū, vt possit ipm̄ exhibere q2 statuta a iure cōi interpretationē assumunt. l. ij. ꝺ noxa. ⁊ bal. i rub. ꝺ pena iudi. dixit qꝺ exhibēdo liberat̄, secus si ex pcō vel electione al'r eēt ꝓuisum. ⁊ sic vī tenere ꝯ bar. nisi dicam⁹ ꝙ dcm̄ bal. itelligat̄ qñ fuisset cautū qꝺ rector eēt obligat̄ soluere oēm ꝯdēnationē fiendā de eo, ⁊ officialibus. q̄ casu ét ꝭm bar. ñ liberaretur exhibēdo. ⁊ vide Lu. i ꝯsi. ccc. xxxviij. vbi loquēdo ꝺ substituto, dixit ꝙ liberatur ꝑncipalis exhibēdo substitutū tñ ibi nō loqt̄ in casu quo eēt ꝯuentū qꝺ ꝑncipalis teneret̄. ⁊ dixit Ang. i. l. j. C. ad. l. iul. repe. qꝺ qñ forma ꝯmissionis rectoris diceret ꝙ teneat̄ emēdā soluere ꝓ suis familiarib⁹ qꝺ ñ liberat̄ eos exhibēdo. Tñ h̄ ñ hēt locū in cōmentariēsi q ꝓposuit carcerari aliquē familiarē vł' adiutorē suū qꝺ si ille deliquat, ⁊ carcerati fugiāt qꝺ exhibēdo illū vilē liberet̄. vt est tex. cū gl. C. ꝺcust. reo. l. ad cōmētarienseȝ ⁊ vide glo. i. d. l. dñs horreoꝝ. ff. loc. vbi an exhibēdo custodes qs liberet̄. ⁊ i. l. ex diui. C. e. tñ ego vellē qꝺ tu q qti die studes i tabulis ⁊ i alphabetis, ⁊ i copijs alioꝝ vt videaris copiosus i ꝓpo facias me sapiētem de vno.
2 †Si potestas aliqs male egerit ꝯsilio assessoris p ipm̄ electi an ipm̄ assessorē exhibēdo liberetur sicut liberat̄ exhibēdo famulū. vt. s. dꝛ qꝺ poteris ex. s. dictis decider̄ p ea q̄ hēs i vbo assessor ⁊ i vbo ꝯsi. ⁊ dixit ang. i ꝯs. cccxxxviij. qꝺ si qs administrauerit negotia alicui⁹, ⁊ passus fuerit i bonis illis latrociniū ⁊ latronē exhibuerit ab eo culpa abesse ꝓsumit̄. ar. ꝺ cōdi. ob cāȝ. l. pe. de pub. l. si cuȝ exhibuissent. ⁊ C. de fur. l. iciuilē. cuȝ ibi no. ¶ An ex tortuȝ a familiarib⁹ ptātis ꝓsumat̄ cuȝ eius cōscientia ⁊ mādato. dic qꝺ ñ reg. c. cuȝ ad sedem. de res. spo. ⁊ bal. in l. ad inidiā. C. quod me. cā. nisi eēt ꝯiectura verisiłis ad ꝓpositȝ puta qꝺ ꝯmodiūs q̄ ꝑuenit ex tali metu ꝑuenit ad ptāteȝ. C. de ꝯsti. ⁊ de res. i inte. ⁊ i. l. ȝ ex illo. i gl. de dolo. ⁊ vide bar. i. l. depo. §. si qs ipsi. de noui op. ⁊ i. l. j. i fi. quod vi aut clā. ⁊ facit quod bar. dixit in
3 l. cuȝ qs. §. si debitoreȝ. de sol. ⁊ dixit Host. † quod dñs etiā si sit ecclesiastic⁹ tenet̄ de violentia p hoies suos illata. quod est veꝝ secundȝ Jo. an. qñ res in q̄ est violentia ꝯmissa ꝑuenisset ad dñm p no. in. c. j. de res. spo. vł' qñ dñs mandasset vł' ratum habuisset. d. c. cuȝ ad sedem. ⁊ ideȝ si fuissent depositati ad custodiā illius territorij ꝭm do. Ant. i. d. c. j. ⁊ quod no. bar. i. l. i. §. familie. de pub. ⁊ l. ne icendi. vbi dicit quod dñs agri tenet̄ de violentia i eo illata si sciuit ⁊ potuit ꝓuidere ⁊ ñ fecit vbi plene p euȝ, de qbus vide i. c. dile. de ap.
4 ⁊ de sen. exco. dile. i. vj. ¶ †Qual'r puniat̄ q abstulit a familia aliqueȝ ꝯdemnandȝ. vide Cy. ⁊ bal. i. l. addictos. C. de epi. audi. ⁊ q̄ hñr i. l. iij. §. trāsfugas. de sica. ⁊ qꝺ no. are. isti. de accu. §. penales. qꝺ no. Jnn. i. c. sane. de off. del'. ⁊ doc. i. l. addictos. de ap. ⁊ bar. ad repzi. in ver. tāgit ⁊ bal. i. l. fi. C. de op. libe. vbi de receptante vel occultante bannitū vel debitoreȝ ne capiat̄ qꝺ non tenet̄ ad ꝺbituȝ. ⁊ q̄ hñr in rub. ff. ne qs euȝ. ⁊ bal. i. l. ȝ si eximendi. §. iteȝ eo. ti. ⁊ bar. in l. cuiuslibet ad. l. iul. maie. ff. vbi qual'r tenet̄ arripiens. ¶ De qbus familiarib⁹ tenet̄ ptās vide in vbo ptās. j. ¶ Si potestas mittat familiares suos ad comitatum, ⁊ delinquant tenet̄ potestas bar. i. l. j. C. de exac. ⁊ excu. li. xij. ⁊ tenetur ꝓ furto barrataria ⁊ ꝯcussiōe ꝭm Sal. i. l. ij. de his qui latro. qui si fugiat dȝ reduci sumptib⁹ potestatis ꝭm bar. in. l. tracentib⁹. de decurio. li. x. ¶ Offāles dñt secum ducere socios milites ⁊ berruarios. d. l. obſuare. §. j. vbi h̄ not. bal. Jsti vadunt pedes ȝ maximi magistratus ꝺ iure debent ire vt milites ⁊ ñ pedones in q̄ obſuatur ꝯsuetudo ⁊ forma electionis a q̄ non pñt recedere. l. sup creādis de iure fisci. li. x. ⁊ si ñ tenet̄ familiaȝ ꝗ dent ꝓ rata est ab eis salariȝ defalcanduȝ de adi. l. seio legat. bal. ibi. ¶ Si ptās mittebat famuluȝ ad emendum carnes in credentiam istud ꝑiuȝ ñ dȝ solui p famulum, ȝ potestateȝ, q2 familiaris est nuncius q ñ afficitur ex ꝯctu. ita bal. post multa. in. l. fi. ff. q satis. co. in lec. magna ⁊ facit de admini st. reꝝ ad ciuita. l. curatores. vbi gl. ⁊ bar. qꝺ no. in. l. titium. §. menium. de admini. tut. ¶ An si statutum aliqꝺ dt qꝺ ptās i sindicatu teneat̄ ꝓ delictis suoꝝ familiariuȝ teneat̄ ciuiliter ⁊ criminal'r dt ꝙ teneat̄ ciuiliter, nō āt criał'r gl. ē singu. i. l. obſuare. in pn. i vbo exigit. ff. de offō ꝓcon. ⁊ s. lati⁹. ¶ Si familia ptātis delinquat ex̄ districtū Perusij ptās de h̄ ñ pt ingetari. bal. ar. illi⁹ tex. i. l. ȝ. §. dȝ. ff. nau. cau. ⁊ ꝙ no. Jnn. i. c. nulli. ex̄ de acc. ⁊. c. cuȝ sit. de eta. ⁊ q. ȝ bal. ibi ⁊ dixit Lud. i. d. §. dȝ ꝙ si ptās diuertat̄ vł' teneat̄ de fcō suoꝝ familiariuȝ. vt i. l. si post de asses. non tenebit̄ de eo ꝙ ex̄ territoriuȝ iudici subiectuȝ ꝯmiserint. ꝑ d. §. dȝ q est fin. ¶ Magistrat⁹ tenet̄ ꝓ eo q ñ repit̄ i reruȝ nā sic ꝓ colleg. ⁊ ꝓ eo q repitur ⁊ ñ est soluendo. l. magistrat⁹ de ma. ꝯue. ȝ bald. ȝ bar. in. l. j. §. ꝙ nouissime de publ. dixerit ꝙ ñ tenet̄ ꝓ familiaribus mortuis. ⁊ vide i alio. c. qꝺ icipit an potestas qui promisit. j. ꝓxime.

SVMMARIVM

1 Potestas an ⁊ quando teneatur pro furto seu barrataria ⁊ rapina ministrorum familiarium ⁊ officialium suorum. ⁊ nu. 3.
2 Procuratori si soluatur indebituȝ, ⁊ dñs ratificet ꝯdicitur a dño.
4 Absens dicitur qui est in hortis.
5 Excusator iustitie si videat sententiam iniustam an debeat illam exequi presertim si sit criminalis. ⁊ nu. 6.
7 Constitutus ad faciendū vsurā in noie dñi non tenetur ad restōnē.
8 Potestas condemnatus propter delictum famuli repetit ab illo.
9 Officialis principalis tenetur de facto sui college.
10 Offālis ñ tenet̄ exhibere famuluȝ bānituȝ ꝓ delicto ꝯmisso in offō.

1 Potestas †tenetur ꝓ furto seu barrataria seu rapina ministroꝝ familiariū ⁊ offāliū suoꝝ. l. i. ad. l. iu. re. C. ⁊. ff. e. l. i. vbi ét bar. ⁊ ē tex. ⁊ gl. i. l. j. ꝺ asses. ⁊. l. si post ꝺpositū. tñ illos exhibēdo liberat̄. ff. ꝺ pub. l. si cuȝ exhibuissent. ⁊ idē bar. e. ti. l. j. §. familie nisi repugnet forma sue ꝯmissionis, puta q2 dicatur ꝙ teneatur emēdā soluere ȝ ang. in. d. l. i. Hoc tñ limitarē eē veꝝ nisi ipse ptās ratuȝ habuissȝ ⁊ q2 illa rapina seu barrataria venissȝ ad man⁹ ipsius ptātis, vel posita eēt in ꝓuētib⁹ q sibi applicaret̄ ꝙ ipe ñ liberaret̄ exhibēdo. ar.
2 . si pc. ff. ꝺ ꝯd. inde. †vbi si ꝓcuratori soluit̄ indebitū ⁊ dñs ratificet condicitur a dño. vbi dixit bart. ꝺ soluente vsuras procuratori dñi ei⁹ ratuȝ hñte ꝙ tenet̄ dñs sec⁹ si ratuȝ non habeat. ⁊ ideȝ vbi posset ipsi ptāti culpa imputari, q2 mādassȝ, q2 tunc non liberatur exhibendo. ar. l. si seru⁹. §. qd ꝺ fu. ⁊. l. iiij. in fi. de ꝯdi. inde. ⁊ facit tex. cum ibi no. ⁊ in. d. l. si ꝓcuratori. ⁊ facit ēt q2 ex̄ q̄ ipse ptās est locupletatus ꝙ tenetur. arg. l. si me. ⁊ titium de ꝯd. ob cau. vbi vī qꝺ eqtas illi⁹ legis hȝ locū qñ res mea ꝑuenit ad te titulo lucratiuo, vt in casu nr̄o si āt titulo oneroso ibi dī. pt hēri recursus ad aliū aut ñ vł' sit soluēdo ⁊ facit ꝙ bar. dixit. ff. ꝺ penis i. l. aut fcā i. §. fi. vbi dixit qꝺ si ciues ꝑticulares vniuersitatis spoliauerūt aliquē castro qꝺ nunc ȝ ipsa vniuersitas qꝺ ipa tenetur ex ratihabitione. l. si ex dolo. §. j. de dolo. ⁊. l. j. §. deiecisse de vi ⁊ vi ar. Jnn. i. c. graue de sen. exco. facit ēt qꝺ substituens aliquem i officio suo ꝑiculo substituit ⁊ habes satis. j. i. c. an substitut⁹ vbi ꝺ substitutis diximus. ⁊ qꝺ dixit bar. in. l. j. ꝺ admi. reꝝ ad ciui. ꝑtin. qꝺ si offālis de facto aufert pecuniā ⁊ detur supiori quod ipse supior tenet̄ ad restōneȝ ⁊ sic intelligit bar. in. d. l. si cuȝ exhibuissent quod liberet̄ exhibendo ipsos qñ ꝯmiserunt aliꝗ barratariā ⁊ siłia vt locuȝ habeat nisi ipse ꝑncipalis offālis ratū habuisset vł' ꝑticipasset vt dicit bal. in. l. ex facto. ff. de neg. ges. ⁊ ȝ etiā Lud. in. l. cū exhibuissent ⁊ in. l. ꝑcedēti. ⁊ bal. in rub. de pena iudi. ꝙ
3 †ptās non tenet̄ ꝓ factis ex̄ iudicialib⁹ familie nisi mādauerit vł' ratum habuerit alle. bar. l. i. §. familie de pub. ⁊ ita practicaui. nam baro seu gubernator iposuerat capitaneos q capitanei extorsiones fecerant et habebāt ab ipso gubernatore ꝓuisiōes annuas, et i sindicatu exhibebat ipsos capitaneos. nam dixi qꝺ ex quo extorta per ipsos capitaneos erant versa in vtilitatem ipsius gubernatoris, q2 intrauerant

intr. uerant in eius erarium quod ipse tenebatur per .l.j. secunda. ?.iij. de in re ?so, ? ppea nõ erat liberatus ipsos exhibẽdo, ? dicit Bal. in .l. ex diui. C. loca. ꝙ qñ qs liberat̃ exhibẽdo aliũ, op3 qd̃ p sonaliter ipm p̃ntet in iudicio, ? dicebat mihi qdã aduocatus tunc, qd̃ si capitanei essent in regno viderent p̃ñtes. p. l. si. C. õ p̃scriptio.
4 lõ. tẽpo. qd̃ ego dicebã hr̃e locũ in materia prescriptionis. †Nã3 q est in hostis dr̃ abñs. l. ? q in hostis, de ,pcu. iõq3 obtinuit p d. Bal. in. d. l. ex diui. ❡ Miles p̃tatis q eius mãdato aliquẽ fecit decapi tari iniuste nõ tenet̃, q2 mãdatũ p̃tatis i forma iustitie eũ excusat. ar. no. p Sy. in. c. qd̃ qs de reg. iur. in. vj. ? in. l. vtrũ. de pari. tñ Inn.
5 dr̃ †ꝙ si executor iustitie viderit s̃niã iniustã nõ d3 eã exeqi i cã cria li, vt no. in. c. pastoralis, de of. deleg. i ?bo iustitie, ? eo. tit. cũ i iure ? alibi dr̃ ꝙ vbi iussus sup̃ioris pcedit ibi p̃sumit̃ necessitas seruilis l. libe. de hr̃d. insti. de ne. gest. l. at q nã. §. q libe. Nã ex iussu supio ris fieri p̃sumit̃ de necessitate nõ ex mero ? libero arbit. ar. gl. in. l. j. §. q bona. q. rex Bal. in. d. l. libe. vbi dixit ꝙ si officialis aliqd ex torserit illicite iussu superioris ꝙ excusat̃. ar. not. in. l. nõ eomin⁹. C. de accu. ? ꝙ no. de rei vẽd. l. q rẽ. §. dignũ. ? l. liber homo. ad legẽ aql. ? dixit idẽ Bal. i. l. libex. §. q iussu. de infami. ꝙ excusat̃ miles q aliqd facit mãdato executoris ? in. l. si quis. ff. ad sille. dr̃ ꝙ iussus magistratus excusat̃, ? idẽ dixit Ang. in. d. §. q iussu alias in. §. ex
6 cusant̃. i ea. l. †ꝙ si p̃tãs mãdat alicui de familia vt torqueat aliquẽ in casu illicito qd̃ l3 teneat̃ mãdãs non tenebit̃ mãdatarius q fecit vt executor, ? facit qd̃ dixit Sy. in rub. si qs mãdato. in. vj. l3 in 2̃rium faciat dcm̃ Inn. in. c. cum in iure de rescrip. ? ꝙ no. in. l. si qs vxo ri. §. si fugitiui. de fur. ? dixit gl. in. c. sicut nec sua, vbi Archi. xiiij.
7 dist. †qd̃ 9stitutus ad faciẽdũ vsurã in noie dñi non tenet̃ ad restõ nẽ, ? qd̃ no. Bar. in. l. non solũ. §. si qs mãdato. ff. de iniur. ? vide. ?.
8 in hoc ?bo. in. c. familia p̃tatis ducẽs inobedientẽ. ❡ †Sĩles vel assessor p̃tatis 9misit delictum pp qd̃ p̃tãs fuit 9dẽnatus p̃t repete re ab illo, vel de suo salario retinere nisi secum participauerit fraũ dẽ. Bar. ? Bal. in. l. ex facto, de ne. ge. vbi dt̃ Bal. ꝙ p̃cipẽ fa
9 cit sola fraudis scia ? facit ꝙ no. i. l. pen. §. itẽ q̃ro. de statu lib. †? ẽt officialis p̃ncipalis de facto sui college tenet̃, ? eodẽ ordine 9uenit̃ vterq3, vbi ãt officialis p̃ncipalis sua auctẽ assumeret sibi coadiuto rẽ, ex facto ipsius tenet̃. ar. l. nã ? seruus. §. fi. de ne. ge. ? hr̃et 2̃ ip3 actionẽ ?m Bar. ? Bal. i. d. l. ex facto. ❡ An p̃tãs q p̃misit ? se obligauit ,p officialibus ? familiarib⁹ qs secu3 duxit i offõ teneat̃ so luere vl̃ liberet̃ eos exhibẽdo, vide bar. i. l. j. §. ꝙ nouissime. õ publi ca, vbi vide an teneat̃ si famulus est iã mortuus q aliq̃ 9miserat, ? dt̃ Lud. in. l. sed hi. §. qd tñ eo. tit. ꝙ si ex forma statuti p̃tãs tenet̃ exhi bere famulu3 in sindicatu ? non p̃t exhibere, q2 sine dolo ? culpa p̃tã tis nãl̃r decessit ꝙ non tenet̃ p. d. §. qd tñ, ? facit. d. l. nouissime, q2 ita d3 statutum hec dictãs de iure cõi i̊terpretari. ar. l. cessat. eo. tit. ?3 Lud. ibi ? vide. ?. ❡ P̃tãs finito officio cogit̃ exhibere iudices vel domesticos suos quos habuit in officio vel vt conueniantur vl̃ vt testimoniu3 ferant de his que in officio fecit. Host. i summa de testi. in p̃in. ar. l. post. de of. asses. ❡ Familia p̃tatis capiẽs schola rẽ vel monachu3 sine habitu non tenet̃ ad penã. Flo. in. l. si stipula tor. ad. l. aql. ff. ar. gl. in. l. nemo. ff. p so. ? facit. l. itẽ apud labeonem.
10 §. si qs ?gines. ff. de iniur. ? l. si ignorãs. ff. loc. ❡ †Officialis non tenetur exhibere famulu3 bãnitum ,p delicto 9misso i officio Bal. in. §. p̃fcisci. in p̃in. ? in Spec. de accu. in ?. sed nunqd p̃tãs, ? in ?si. sed qd si statutum, ? p Bal. in. l. decesserit. ff. q satisd. cogan. ? Bar. in. l. j. §. nouissime de publica. Que puto ?a nisi ista bãnitio fuerit pcurata ab ipso officiali vel in fraudem facta p no. p Bart. i l. j. in fi. ff. de qd̃. ❡ Si familiaris p̃tatis vel alterius superioris ei⁹ p̃cepto parens domum alterius iniuste destruxit excusatur p not. p Bar. in. l. mulier. §. j. ff. rex amota. ar. l. non minorem. ff. ꝙ met. cã. ? l. p̃hibere. §. pe. ff. ꝙ vi aut clam. ? ꝙ in si̊l'i dixit Bar. in trac. de tirãno. in. vij. q. vbi qd̃ qñ tyrannus fecit pconium vt omnes debito res titij soluerent tali officiali si omnes debitores titij soluerent tali officiali ꝙ soluentes excusabunt̃. ar. l. nouissime, vbi Bal. ff. ꝙ fal so tuto. Sy. ? Bar. in. l. creator. de solutio.

SVMMARIVM

1 Officialis an finito officio (si non potest dare fideiussores) sit relaxã dus iuratorie cautioni, ? nu. 3. et. 4.
2 G̃nalis cl̃a non extenditur ad ea de quibus specialiter est ,p̃uisum.
5 Fideiussor de iudicio sisti liberatur lata sententia.
6 Fideiussoria cautio quomodo detur hodie.
7 Iudex an possit fideiubere pro vna parte, ? an teneatur deinde i sin dicatu pro ipsa fideiussione.
8 Iudex potest stipulari pro parte absente.
9 Pater tenetur pro filio ad officium nominato sicut fideiussor.
10 Fideiussor tutoris non tenetur ad ea q̃ tutor post pubertatem sponte gessit, nisi negotium sit 9nexum ita ꝙ gesserit de necessitate.
11 Fideiussor an sit liberatus qñ creditor prorogauit terminum debito ri: Et fideiussor iudicij teneatur iudicio prorogato.

1 f Fideiussor †officialium. an officialis finito officio si nõ p̃ot dare fideiussores sit relaxandus iuratorie cautioni. dic ꝙ sic. l. j. C. vt oẽs cause. ? in auc. g̃naliter. de epis. ? cle. ? in. c. odoardus de solu. nisi esset criminal'r accusatus. d. l. j. inter quas est barrata ria ,p qua tenet̃ crimine falsi. l. j. post p̃in. de fal. tñ vbi est crimina liter accusatus in sindicatu an teneat̃ dare fideiussores ?m formam cõsti. regni humanitate ? sindicatores p̃nt ipsu3 cõpellere. ad hoc aliqui dixerũt ꝙ sic pp generalitatẽ illius 9sti. humanitate. ? arg. .C. de cadu. toll. l. j. §. si vero. ? sic ꝙ illa 9stitutio corrigat. l. i C. vt oẽs cause. vbi dr̃ ꝙ officialis finito offõ cõmitti̊t iuratorie cautio ni nõ est verũ si hñ aduertat̃, q2 illa 9stitutio cõtinet id ꝙ iura ve tera. ideo non corrigit sed concordat, vt p3 in. l. diuus õ custo. reo. tamen l3 alia iura corrigat dicta 9stitutio, non tñ corrigit illam. l. i. C. vt oẽs cause. que spãliter tale priuilegiũ vt cõmittant̃ iuratorie
2 cautioni 9cessit officialibus. †Nã clausula g̃nalis non extenditur ad ea de qbus specialiter est ,p̃uisum. l. sanctio legũ. ff. de pe. ? l. ali menta. §. basilice. de ali. lega. ? q2 lex supueniens non tollit priuile giu3 speciale nisi de eo faciat mentionẽ speciale3. extra õ rescrip. c. cu3 ordinẽ. ? c. cũ inter de re iudi. sed. d. l. i. vt oẽs cause conti net speciale priuilegiu3 ꝙ offãlis deposito offõ cõmittatur iurato rie cautioni. ? sic non d3 tolli p. l. 9munem ? sic lex illa remanet in correcta ?m Bar. de capua in. d. 9stitu. vt vidi in eius apostillis. hoc ẽt tenet do. Lucas de penna p istas rationes in. l. ordinariorũ de coarta. lib. dicens hoc tenuisse quendã dominũ, vt ipse vidit in quodã scripto q loquit̃ de bar. õ capua. ? hoc idem tenet do. Lu
3 cas in. l. quoties de dign. li. xij. †vbi dixit ꝙ si delinquant perso ne in dignitate existentes ? sint accusate si sint illustres vel inferio ris gradus non incarcerant̃, sed fidei committant̃ etiã in crimini bus in qbus non est ois accusatus fideiussoribus 9mittendus alias nullũ esset eox priuilegium nisi sit graue scelus. l. j. in glo. de custo.
4 reo. †vbi dicit quod isti in dignitate constituti cum accusantur a priuato non cogunt̃ dare fideiussores de iudicio sisti s3 iuratorie 9mittunt̃ cautioni, vbi vide late do. Lucã qñ 9stat p verũ teste3 de delicto si d3 carcerari vel expectari publicatio vel tortura q t3 qd̃ d3 carcerari ne pena illudat̃ per talẽ delinquentẽ, ñ tñ loqt̃ i hoc ca su in offãli carcerato ꝙ remittat̃ iuratorie cautioni. ? vide gl. i. §. s3 hodie. isti. de satis. in verbo sue ,p̃missioni ꝙ officialis finito officio ñ tenet̃ dare fideiussore3 de stãdo i sindicatu, s3 d3 remitti iuratorie cautioni q̃ gl. allegat tex. in. d. l. j. q est sing. scd̃m Lud. in. l. i. ff. q sa tis. co. l3 bal. teneat 2̃riu3 i. l. edita in. ij. car. C. de eden. ? tenet̃ obli gare oia bona sua scd̃m bar. in. l. qcunq3. de bo. p̃r. lib. xi. ꝙ est ve ru3 nisi ingrerent̃ cã capitalis, q2 si non reperit fideiussores ꝙ carce rabit̃ scd̃m bal. i repe. §. p̃fcisci. q. viij. qui dicit ꝙ inter maximas cãs capitales est barrataria. ? dixit Bar. de capua, qd̃ si rex post quã officialis fuit liberatus a sindicatoribus misit inq̃sitores 2̃ of ficiales q inq̃sitores aliqua reperernnt 9tra ipsu3 officialem an fi deiussores sui teneant̃, ? dicit qd̃ non ar. l. oẽs. ff. de excep. ? l. exce
5 ptiones. ? arg. l. fi. ff. de pac. ,p quo facit †qd̃ fideiussor de iudicio sisti liberatur lata s̃nia, vt in. l. grece. §. post litem. ff. de fideiussori bus. ? l. postea. C. eo. ti. ? etiam finita instantia, vt. l. cum lite mor tua iud. solui. cũ si. tñ in regno oẽs officiales qui habẽt administra tionẽ cũ iurisdictione, vt capitanei ? iustitiarij dant fideiussores õ hñ administrando ? stãdo ad sindicatu3 finita administratione, vt
6 dicit Lucas de pẽna in. l. si qs decur. de decuri. lib. xi. †que fide iussoria cautio hodie datur in camera summarie anteq3 capiat of ficium a certis temporibus citra ? in dominio Mediolani datur semper ante expeditionem literarum officij coram dominis magi stris seu questoribus camere extraordinarie. ? adde q2 satis equu3 ? iustu3 est quod committatur iuratorie cautioni ne iudex extra pa triam suam officium gerens ? in partibus remotis ? iustitiam ri gide in maleficiorum punitione seruans tributaq3 vehementer exi gens ? perinde odio habitus a subiectis. in auctẽ. vt iudi. sine quo quo. §. illo grauetur onere fideiussionis que dicitur cõcussio. l. quo ties de digni. quam in loco incolatus proprij est difficile inuenire. in aucten. de deposi. in fi. ? l. cum non facilis. ff. si cui plusqua3 per l. fal. ? l. iij. ne in pos. lega. C. de epis. ? cle. l. omnes. vide etiam de fideiussoria cautione danda ab officiali infra in cap. officiales pu blici. vbi de intellectu predictorum.
7 ❡ †An iudex qui est p̃sona publica possit fideiubere ,p vna p̃tiũ ? teneat̃ õ ide i sindicatu ,p ipsa fideiussiõe. ❡ Hic 9sic tex. ẽ no.

in.l.si quis vxori.§.si fugitiuum.ſm vnam lect.ff.de fur.⁊ qđ no.in
l.romanus appulus.de tuto.⁊ cura.da.ab his.⁊ no.bñ text.d.§.si
8 fugitiuũ.in verbo duũuiros.† ꝙ iudex põt stipulari ꝓ parte absen
te,⁊ ꝓ ea stipulationẽ recipere. Tñ in magna curia vicarie est ob-
seruãtia ꝙ officiales dicte curie nõ recipiunt in fideiussores nec no-
biles ciuitatis Neapolis. ℭ Fideiussor magistratus tenet solum
ad id ad ꝙ ipse pricipalis ꝓ administratione officij est obligatꝰ nõ
i his q̃ sibi ob culpã vel dolũ q̃ꝫ vel quẽ i administratiõe cõmisit pe
ne noie iponunt.l.j.de piculo eo.q ꝓ magi.fideiu.
ℭ Si qs nominauerit aliquem ad officium ⁊ ab eo nõ exegerit fi-
deiussores vel exegerit minus idoneos tenetur,⁊ si ille magistra-
tus est effectus nõ soluẽdo offõ deposito tenent illi q poterũt eũdẽ
magistratũ noie reipublice ꝯuenire ⁊ nõ fecerũt.l.j.ð piculo nomi.
⁊ eo.ti.l.neminẽ.⁊ iõ primus noiator tenet ex quo fideiussores non
exegit.de administra.rerũ ad ciui.perti.l.iij.§.prediũ.⁊ h rõne cul
pe eoꝝ.arg.de piculo ⁊ cõmo.rei ven.l.illud.⁊ de hac noiatiõe hr
in.l.j.de magi.ꝯue.⁊ in.l.aduersus.⁊ in.l.magistratus.⁊ de cõpen
sa.l.si tutores.⁊ vide in.l.ij.C.quo qs ordi.vbi an cõueniat prio no
9 minator q̃ꝫ gerẽs vel fideiussor eius.† Pater tenet ꝓ filio ad offm̃
noiato sicut fideiussor gl.cũ ꝯcor.in.l.j.de piculo noia.vbi dr̃ ꝙ pr̃
nominãs filiũ ad offm̃ efficacius obl.q̃ꝫ fideiussor. ℭ An si officia-
lis fuerit electus ad offm̃ ꝓ sex mẽsibus ⁊ dederit fideiussores,dein
de ꝓ alio semestri remãsit i offõ sint obligati illi fideiussores de ge-
stis i ho semestri. Bar.i.l.titius.ff.ð excu.tut.q alias est Nicolaus
de Neapo.recitauit opi.⁊ ꝯcludit ꝙ fideiussores nõ tenent p.l.la-
beo.§.fi.cũ seque.ff.de arbi.⁊ facit tex.in.l.lucius.§.paulus.de ad-
10 mi.tuto.vbi† dr̃ ꝙ fideiussor tutoris nõ tenet ad ea q̃ tutor post pu-
bertatẽ spõte gessit nisi negotiũ sit ꝯnexũ ita ꝙ gesserit de necessita-
te ꝙ tenet fideiussor ſꝫ Jac.de are,vbi distinxit ſm Cy.⁊ remittit
11 ad dcã p ipz i.l.Itẽ q̃rit.§.q impleto.ff.loca.† ⁊ de hoc qñ creditor
ꝓrogauit terminũ debitori an sit liberatus fideiussor vide in.l.cũ er-
mes.C.loc.⁊ dr̃ ꝙ nõ ar.l.si vnus.§.si cũ reo.ff.de pac.lꝫ in ꝯ.faciat
d.§.q impleto.Host.⁊ cõiter alij in.c.ꝯsti.de fideiuſ.dñt ꝙ aut fi-
deiussor obligauit se ad tps ⁊ nõ tenet post tps,secus si erat oblo pu
ra ad tps,q2 nõ est liberatus fideiussor p ꝓrogationẽ factã eo igno-
rãte,q2 et absq3 ꝓrogatione tenebit ar.c.cũ dilecti.de dolo ⁊ ꝯtu.⁊
in.l.celsus.de arbit.⁊ vide in Spe.in tit.ð fideiuſ.in.§.illud q alias
est.§.de fideiussore,vbi Jo.an.⁊ Bal,i addi.⁊ vide ꝙ Bart.dixit
in.l.si arbitrijs.§.j.de arbit.⁊ vide Ang.in repetitione.l.j.C.de iu-
di.⁊ circa hãc materiã vide late And.de iser.in tit,q̃ sint regalia i
ꝟbo vectigalia,vbi an fideiussor iudicij teneat iudicio ꝓrogato,⁊
ibi an licitata gabella p primũ sint liberati fideiussores primi,⁊ an si
incãtat gabellã sibijpsi sint liberati primi fideiussores,⁊ si det nouus
iudex sint liberati pmi fideiussores vbi late de materia.⁊ vide Nea
politanũ in glossis quas fecit in capitulis regni de ꝓuisione sup se-
cretis ⁊ offõ secreti,vbi late posuit qñ p aliquã innouationẽ vel cau
tionem sint liberati fideiussores gabellaꝝ dati in prima licitatione
vel emptione,vide.j.c.an fideiussor.

SVMMARIVM

1 Debitor si opere creditoris perdidit pecuniam quã soluturus erat creditori subuenitur debitori,
2 Officialis si minatur alicui,facit ꝙ ille cui minatur cum tota sua familia eximatur ab ipsius iurisdictione,⁊ nu.5.
3 Promissio ⁊ iurm̃ fideiussoris intelligit rebus sic existentibus.
4 Jurm̃ põt sperni rõne noui casus emergentis culpa aduersarij.
6 Excusatio rei ẽt minꝰ legitia in iudicio sistendi prodest fideiussori.
7 Judex declarãs parti sniam q̃ꝫ daturus est tenet pena falsi.
8 Reus qui aufugit propter nimiam iudicis seuitiam non habet presumptionem criminis contra se.
9 Suasio dolosa alicuius si fuerit causa damni tunc suadens tenet et de dolo ⁊ de damno.
10 Officiales publici an ⁊ quando teneãtur dare fideiussores.
11 Qualiter tenetur is qui successorem nominauit ad officiũ si ille nominatus in officio delinquat.

8 Ubijcio subtilem ⁊ vtilẽ qõnẽ in qua consului
quidã capitaneus baronis stabat ad
sindicatũ,⁊ q2 erat homo demanialis dederat fideius-
sores de iudicio sisti,⁊ iudicato soluendo sub maxia pe
na ꝯ quẽ fuit datus libellis criminalis ð corruptione furto ⁊ barra
taria lite pendẽte sindicator pluries dixit,ego intẽdo istũ capita-
neũ laqueo suspendere ad terrorẽ alioꝝ sibi minãdo mortẽ,quibus
verbis auditis ductus timore mortis capitaneus aufugit propter
qđ sindicator petebat a fideiussore penã oblationis,fideiussor exci
pit se ad penã minime teneri pro eo qđ sindicator vt haberet pe-
nam a fideiussore minatus fuit capitaneo velle ipsum suspendere
vt aufugeret et penã lucraret,⁊ fideiussor allegat hãc fugã dolo sin
dicatoris procuratã eius opera.⁊ queritur qđ iuris,⁊ omissis que
dici possent pro ⁊ ꝯ.ꝯsului qđ fideiussor ad penã nõ teneretur di-
cto sindicatori.⁊ prio q2 viso processu nihil repertũ est eẽ probatũ
ꝯ capitaneũ qui erat per calũniã accusatus,⁊ merito veniebat ab-
soluẽdus per.l.qui accusare.de edendo.⁊ obstat exceptio doli ꝯ
Sindicatorẽ qui minas mortis intulit capitaneo vt aufugeret ar.
l.i.in ver.dolũ.ff.de eo per quẽ fact.erit.⁊ bene facit tex.i.l.si ope
1 ra creditoris.ff.de doli excep.† vbi dr̃ qđ si opere creditoris debi
tor perdit pecuniã quã soluturus erat creditori subuenitur debi
tori,⁊ illa verba minatoria mortis fuerũt ordinata ad casum fuge
ergo tenetur minans casu sequuto.arg.l.fi.§.si ea ꝯditione.ff.ad
l.rhodi.ð iactu.proter qđ fideiussor vr̃ nõ posse sistere capitaneũ
ex indicijs illius sindicatoris tales minas proferentis.ar.l.si pater
de instit.⁊ sub.⁊.l.iij.de fideicom.lib.§.fina.vbi si per heredem
steterit quominus illa pareret q dedit medicamenta sterilitatis qđ
illi iputat.⁊ facit eo.ti.l.si filius.§.j.⁊ in rub.iuris cũ stat p eũ.de
reg.iur.in,vj.p Dy.⁊ bñ facit tex.in.l.in oibus causis.ff.de regu.
iu,vbi tex.ad lr̃am dicit in oibus causis ꝓ fcõ accipe id quo alium
porrexit quominus fiat.⁊ bñ facit tex,in.l.ij.§.fil'i mõ.ff.si qs cau.
vbi de ipedito ad iudiciũ venire ipedimẽto cãto fcõ officialis.vr̃
n.offãlis ille ꝓrũpẽdo ad tales minas a se abdicare iurisdictionẽ
ꝯ eũ cui minatus est p tex.in.l.j.C.si q̃cũq3 preditus ptã.ſm bald.
Bar.Ang.⁊ Sal.ibi,⁊ Bar.⁊ Ang.i.l.q poterat.ad treb.vbi
2 Jmo.in q̃.l.j.qõ ista decidit† q2 si officialis facit iniuriã alicui vel
sibi minacẽ feruorẽ infert ꝙ ille cui minant cũ tota sua familia est
exemptus a iurisdictione sua i oibus causis ciuilibus ⁊ criminali-
bus ⁊ aliũ iudicẽ sortiunt.nã minaces feruores officialiũ iustũ me
tũ inferũt.ſꝫ Bal.ibi.⁊ i.l.j.C.si rector ꝓuincie.⁊ sic cũ pp h fue
rit officialis iurisdictiõe priuatus nõ poterit penã a fideiussore pe
tere ex quo nõ fecit sistere corã eo suuz principalẽ,q2 in euz nõ ha
bebat amplius iurisdictionẽ ministerio legis ab eo abdicatã p tex.
in,d.l.j.si quacunq3 predi,⁊ ꝓpterea corã eo sistere nõ tenebat tan
quam corã suspecto iudice suspitione a iure inducta ipso iure ptl.l.
3 j.† ⁊ promissio ⁊ iuramentũ fideiussoris intelligitur rebus sic exi-
stentibus ⁊ in eodez statu perdurantibus q2 in iuramento intelli-
4 gitur reseruata auctoritas legis.l.fi.ff.qui satiſ.cog.† nã iuramen-
tum potest sperni rõne noui casus emergentis culpa aduersarij C.
quẽadmoduz.ð iureiu.⁊ facit q2 si promisi soluere creditori ⁊ iurã
ꝙ si creditor est excõmunicatus non teneor sibi soluere glos.⁊ Jn
no.in.c.fi.de here.vbi tenent opi. Bartholamei Brixiensis.in
5 c.nos sanctoꝝ.xv.q.vj.⁊ faciunt no.in.l.fi.C.de non nu.pe.† Et
sic cum lex in hoc casu quando officialis minatur subdito abdicet
ab eo iurisdictionẽ ⁊ alteri det,fideiussorie cautio prestita corã mi
nante non cõmittitur in fauorẽ minantis ⁊ sic sumus in casu.l.cum
apud sempronium.ff.iudi.solui.coniuncta.d.l.j.C.si quacunq3 pre
6 ditus potest. ℭ † Accedat etiam q2 excusatio rei etiam minus le-
gitima in iudicio sistendi prodest fideiussori.l.sed si quis rei capita
lis.in princ.in versi.dixerit aliquis eod.titu.videtur enim sindica-
tor tales minas atroces inferendo fuisse in dolo qui dolus nunc ex
facto sequuto intelligitur.l.j §.sꝫ an dolo.de doli exceptione.vbi
text.dicit ideo hanc exceptionem pretor proposuit ne cui dolus
suus per occasionem iuris ciuilis contra naturalem equitatem pro
sit qui dolus probatur nunc ex antecedentibus minis et suasioni-
bus quas fecit contra ipsum per glo.not.in.l.apud celsum.in pn.
eod.titu.quam Bald.allegat per not.in.l.veteri.C.de fideicom-
miſ libe.⁊.l.dolum.C.de dolo.qui dolus etiam hic ostenditur q2
petita fideiussorẽ penam fideiussionis.argu.l.dolum.C.de dolo.⁊
omnia iura nihil aliud clamant nisi quod dolus ⁊ fraus nemini de
bet patrocinari.
7 ℭ † Tenetur autem iudex pena falsi qui declarat parti sniam quã
est daturus scdm Jaco,de arena.in quodam consilio.argu.l.ob-
seruandum.ff.de offic.pre.coniuncta.l.j.de falsis ⁊ pen.l.si quid
8 aliud.§.j.⁊.l.omne delictum.§.exploratores de re mili.† nam
reus q aufugit pp nimiã iudicis seuitiã vel pp eius minas atroces
nõ hꝫ presumptionẽ criminis ꝯ se vt hr̃ in.l.in lege cor.ff.ad si.⁊ in
l.admonẽdi.p moder.de iureiur.⁊ And.de iser.in ꝯsti.regni,grã
dis.⁊ in ꝯsti.penã eoꝝ.⁊ ꝙ no.in.l.ij.de his q sunt sui.cũ ergo mi
ne terribiles huius sindicatoris dederint cãm fuge nõ tenebit fide
iussor.ar.d.l.item apđ iul.§.itẽ q̃rit.⁊ dixit tex.in eadẽ lege.§.mar
cellꝰ.lõge equũ eẽt ex eo ꝙ ꝓfide gestũ ẽ actorẽ nihil dẽre ꝯseq nã
tales mine atrocissime ad fugã metu mortis incitarunt.ar.l.nec ti
more.⁊ ff.ꝙ met.cau.⁊ facit ad pdicta tex.i.l.legis ad fi.ad.l.aql.
⁊.l.arbitrio.§.fi.de dolo.vbi creditore occidẽte spẽm debitam de-
bitor

bitor liberat. et Bar. in l. si stichū. de verb. obl. et sic talis fuga tanquā ab eo ꝓcurata ei ꝓdesse nō dꝫ. arg. l. itē hi. q. ex ca. ma. et l. pe. si qs obmi. cā test. cū si. ne ex suo dolo penā lucret. l. ne ex dolo, naꝫ
9 † qñ suasio alicuius dolosa est ꝓxima cā dāni tenet suadēs de dolo et ēt de dāno. insti. ad. l. aql. §. ceterū. et l. cū qs ꝑsuaserit de dolo. et sic cū sindicator fuerit i dolo seu culpa ob q̄ꝫ fuga fuit cāta dr ꝙ fideius. nō tenet ad penā ipsi minātā rōne fuge, qꝛ dānū ꝙ qs sua culpa patit pati nō videt, vt in rub. iuris dānū cū sit ita mihi visuꝫ et q meli⁹ senserit i pnti casu meli⁹ ꝯsulat. ¶ † Offāles publici regulariter non tenent dare fideiussores nisi ipse nō sit diues. l. quecunqꝫ. de fund. patrimo. et nisi in casu. l. iperator. §. fi. de administ. rerum ad ciui. pertin. et in l. priuat. C. de muri. lib. xj. vbi bar. hoc dixit. et vide eūdem Bar. in l. j. C. de peric. eoꝝ q pro magistratu interue. et i
11 l. fideiussores magistratuū. de fideius. † vbi q̄liter tenet is q succes sore nominauit ad offm si ille nominatis in offō delinquat et non sit soluendo, et vide in d. l. j ꝙ fideius. officialis nō tenet nisi de pertinentibus ad administrationē nō aūt ad penā ad q̄ꝫ magistratus in currit delinquēdo nec ad interesse, et vide. in. l. pe. §. fi. de administ. reꝝ ad ciuita. ꝑti. et dixit glo. in d. j. quod ēt si dedit pignora ante nc atur vltra predic. et ideo Bartol. in dicta. l. fideiussores et in dicta l. j. dedit cautelā ꝙ iste fideiussor ꝓmittat interesse et penā, et soluere condēnatione q̄ de eo fieret, si autē simpliciter fideiuberet et in actis dicer ꝙ fideiussit ꝓ officiali vt bn̄ et fideliter offm̄ exerceat, et poneret clausula in forma curie ꝯsueta, tūc teneret ad penā. qꝛ videtur facta in forma iuris ꝑ no. aliquoꝝ doct. in. l. grege. ff. de fideiu. et ista clausula in forma curie ꝯsueta que apponit in fideiussoribus, operat ꝙ teneat presentare totties quoties opus fuerit ꝑm mode. legentes ibi. et idē Lucas de penna. de ista clausula in forma curie ꝯsueta dixit i. l. si qs decurio. ꝺ decurio. li. xj. et isti fideiussores officialiū nō possunt ꝯueniri nisi excusso principali. ēt si de bonis principalibus aliqua bona emerint. l. pe. de conue. fisci de bi. q loquitur in eo qui promisit indēnitatem ꝑm Bar. ibi. qꝛ nō pōt sciri damnuꝫ antequam sit conuictus principalis, et vide infra proximo capitulo et iura ibi allegata.

SVMMARIVM

1 Judex maleficiorum recipiens fideiussorem minus idoneum an teneatur, et nu. 3. 4. 5. 7. et 8.
2 Notarius actorum qui fuit rogatus de tutela si recipiat fideiussores minus idoneos tenetur.
6 Fideiussor idoneus quis dicatur.
9 Fideiussor si tempore obligationis erat idoneus ſꝫ postea effectus est non soluendo debet iterum caueri in iudicialibus, secus i cōuentionalibus.
10 Illustres persone accusate ciuiliter vel criminaliter nō tenentur dare fideiussores de iudicio sisti.
11 Judex qui tempore sui officij cepit reum delatum quem voluit liberare an fideiussoribus teneatur in sindicatu.
12 Judex qui ab accusato non accepit fideiussores non potest excusari sic quod non teneatur.
13 Judex potest ex officio et sine libello et sine ordine iudiciario cogere fideiussorem de iudicio sisti.
14 Judex potest ꝓcedere in criminalibus nemine petente.
15 Fideiussor non tenetur qñ ꝯtus prorogatur seu noua forma datur nisi sit repetitus in nouo contractu.

1
8 **J** iudex † maleficiorum in criminali recipit minus idoneū fideiussorem tenet argu. in l. quoties q satis. co. et i. l. iul. in prin. de ac. emp. nam q recipit aliquē fideiussorē vr̄ approbare ipsum idoneuꝫ l. iij. ff. de fideius. ꝙ est verū qñ ipse recepit, vbi aūt assessores vl̄ notarij sui recipent, tenet ipsi vel alij officiales, ad quoꝝ offm̄ spectat recipere fideiussores et non ad maiores magistratus, vt in. §. fi. isti. de satis. tu. vbi ēt dicitur ꝙ cautio recipitur periculo magistratus et ꝙ in subsidiū datur actio ꝯ magistratum q recipit minus idoneuꝫ, vt in gl. no. et in. l. j. §. vsqꝫ. de tu. et ra. distr. et vide in. l. emilius. ff. de
2 administ. tut. et in l. ij. et iij. de magi. ꝯue. et no. d. §. fi. iuncta gl. † qd notarius actorum qui fuit rogatus ꝺ tutela et recepit fideiussores minus idoneos ꝙ ipse tenet. de quo ꝑ glo. §. pe. de excu. tut. et in. l. j. §. neqꝫ. de magi. conue. Si tm̄ longe post reperiant fideiussores non soluendo p̄sumit ꝙ a principio fuerit non soluendo vt diceti ꝯtrarium onus probandi incūbat. l. non est necesse. ff. de proba. ꝙ est veruꝫ, nisi isti fideiussores fuissent recepti cū cautelis debitis qꝛ iudex habuisset iformationē iscriptis qd fideiussores idonei erāt arg. §. ex his. insti. de ac. tu. et l. ꝙ in heredem. et l. j. §. sciendum. de ma. conue. et dicit bal. in. l. ḡnaliter. de epi. et cle. alle. l. j. et ij. de mag. con-

3 ue. † ꝙ si iudex recepit malos fideiussores tenet reipublice vl̄ parti ad interesse, si tm̄ pars eēt presens sibi iputat. ar. l. si arbitrio. ff. q satis. cog. nā ille qui dꝫ dari fideiussor sibi preiudicat acceptādo sciēter minus legitimuꝫ fideiussorē. l. inter causas. §. abesse. ff. mandati. l. i. vbi Bal. ff. si qs in ius voc. et l. si fideiussor. qui satisd. cog. si autem principalis esset idoneus presumptione iuris et de iure non indiget fideiussor. l. cuꝫ cleri. de epi. et cler. et quando essent approbatores fideiussorum ipsi tenentur. l. cuꝫ ostendimus. §. fi. de fideius.
4 tu. et in. l. arbitrio q satisd. † vbi aūt iudex approbat vel affirmat aliquē eē idoneū fideiussorem q nō est, tenet ipse iudex ac si ipse eēt fideiussor ꝑm Ang. in. l. iij. §. q ꝓ rei q̄lita. q satis. cogā. ꝑ tex. in. d. l. cū ostēdimus. §. fi. lꝫ Rapha. ibi ꝯrium teneat ꝑ tex. elegā. §. fi. de dolo. dicens ꝙ. d. §. fi. loqt qñ talis approbatio est facta in iudicio vel loquit in electo ad ꝓbādos fideiussores sicut in sil'i loqtur tex. i l. i. §. sciendū versi. diuus, de ma. conue. et hoc tenēt doc. moder. in
5 d. §. ꝓ rei q̄litate. † Et predicta sunt vera nisi fuerit fideiussor de iudicio sisti q datus fuisset ꝑ ꝯiunctā ꝑsonā, qꝛ si fuisset minus idone⁹ facultatibus nō tenet recipiens. l. j. §. pretor. ff. in ius vocati vt eant. et in eadē, l. §. parrici. Et limita ꝑdicta qꝛ lꝫ fideiussor nō sit idone⁹, tm̄ si principalis eēt multū idoneus ꝙ sufficit qualis qualis fideiussor ꝑm gl. fin. in. l. mulier. de iure dot. ꝓ quo facit. l. tam dementis. C. de epis. aud. et l. j. §. in agnato. de magi. ꝯue. et ideꝫ si fideiussor est multū idoneus et principalis nō qꝛ ꝑ fideiussorē vꝫ suppleri p̄timoniū principalis debitoris. l. et nō tm̄. ff. de fidei. et l. si plures. §. pe. eo. ti. vbi dr ꝙ vr̄ principalis soluēdo si eius fideiussor est soluē
6 do ꝑm Bal. q dicit tibi ꝙ nō est alibi, † dr aūt idoneus fideiussor si res sue tm̄ valēt q̄tū est q̄titas cāe. l. fideiussor iudicij. q satisda. ſꝫ glo. ibi et adde bal. i. l. j. §. si magistratus. ff. de magi. ꝯue. q dixit ꝙ si ꝑ statutū ptās sub pena teneret recipere fideiussores idoneos ab īquisito et ipse nō recepit idoneos ꝙ excusat minus idoneus princi
7 palis tpe q̄ fit executio, sec⁹ si eēt minus idoneus ꝙ no. ¶ † Si tm̄ aliqs ꝯmēdat et laudat fideiussorē esse idoneū q ꝑꝑ hoc fuit receptus a creditore si postea reperit nō esse idoneus an ꝯmendator teneat. dic qd nō nisi hoc fecerit fraudulēter ꝑ. l. ꝯsilij. de reg. iur. si vero nō ꝯsulendo, ſꝫ affirmādo hoc dixerit, tenebit. l. iij. ff. man. et in l. aduersus. de ma. ꝯue. Si vero effuso sermone ḡnaliter amicū suū
8 qs laudauit nō tenet. ff. de dolo. l. elegāter. §. pe. † vbi fideiussor fuit receptus et approbatus et nō fuit reclamatum nec dꝫ de nouo satis
9 dare. nisi ꝺ nouo calamitas supuenerit. l. si arbiter. ff. q satisd. † vbi vero tpe obligationis fideiussor fuit idoneus et postea est effect⁹ non soluendo dꝫ iteꝝ caueri i iudicialibus secus in ꝯuentionalibus. l. ꝑtorie. la. ij. de ꝑto. stipu. et in. l. si pupilli. §. soror. de sol. et vide bar. i. l. iij. ff. de fide. vbi gl. qd fauore dotis si fideiussor datus efficitur paup tenet iteꝝ cauere. et in. l. si finita. in pri. de dā. infec. et qñ supuenit calamitas fideiussori est cā qd vꝫ iteꝝ caueri est calamitas et inopia insignis. l. arbitror. q satis. et l. si is a quo. §. fi. vt in pos. leg. vide in. l. de die. §. seruus. qui satis. et bar. i. l. ij. iudi. sol. et Ange. in l. ij. in prin. qui satis. et i. l. si pupilli. ꝺ sol. vbi an sit fideiussio vitiosa prestita rōne persone fideiubentis sit iteꝝ dāda, quibus adde qd lꝫ ptās nō teneat recipere fideiussorem ꝑuilegioꝝ. l. j. ff. si quis in ius vocat. Fallit in curialibus vel alijs officialibus ꝑncipis qui pn̄t dare vnū de numero ipsoꝝ. l. ij. de agen. in rebus. lib. xij. et in. l. aū. C.
10 de pala. † et fallit in ꝑsonis illustribus q̄ ciuiliter vel criminal'r accusate ñ tenent dare fideiussores iudicio sisti, lꝫ eoruꝫ iuratorie cautioni cōmittunt lꝫ possideāt. l. quoties de digni. vel committunt custodie militari. eo. ti. l. si grauius que etiaꝫ habent ex ꝑuilegio qd ñ citet sine scriptura ex ꝑuilegio clarissimaꝝ ꝑsonaꝝ ſꝫ bar. vbi dr
11 qd ñ carceratur q̄ bn̄ no. ¶ † An iudex q tpe sui officij cepit reum delatū queꝫ volui. liberare fideiussoribus teneat i sindicatu. By. in l. ij. de exhiben. re. distinxit vbi bal. dixit qd si ꝓ illo crie iponit pena determinata et corporalis ñ remittit fideiussoribus, et si pena pecuniaria iponitur et sit ꝯfessus sit' non relaxatur ſꝫ debet dānai l. si ꝯfessus de cust. reo. et l. si quis. eo. ti. et vbi esset relaxatus fideiussoribus tenebuntur eū ꝑntare vbicūqꝫ ꝑsona eius erit necessaria si iudex velit interrogare reum vel torquere vbi torture locus erit. l. diuus de sicca. et vbi pena est arbitraria considerabitur qualitas criminis et consuetudo iudicij et fori. argu. §. pena grauior qꝛ si est capitalis erit pena corporalis et idem erit quod pena ordinaria. et si est peaa pecuniaria tunc añq̄ꝫ sit ꝯfessus et ꝯuictus et sit aliqua sinistra suspitio ꝯ eū dꝫ mitti ad carceres si ē vilis ꝑsona et si ē nobilis dꝫ honesto mō i palatio ꝺtineri et ita dꝫ iudex arbitrari. l. j. de custo. reo et vbi est tantum suspectus de crimine si est crimē atrox valde, debet carcerari. l. j. de custo. reo et si non est atrox dꝫ detineri sub custodibus in loco honesto. d. l. si vero est plene conuictus et ꝯfessus punit i cōpedibus. d. l. i. et. l. fi. ſꝫ bal. i. d. l. ij. et vide bar. Ang. in supradictis iuribus. Et in regno habemus ꝯstitutionē hu

manitatis. & c. ab illo incohādū i qbus vide q̄ no. q2 vt plurimū officiales ex hac cā ipetrunt in sindicatu, q2 fideiussoribus nō liberauerunt inqsitos vt possent se defendere, tn̄ vbi veniret iponēda pena arbitraria, vt q2 p alapa iponeret ex forma statuti pena corpalis n̄ d3 relaxari. l. qd ḡ. §. pena graui. d̄ ifami. bal. i. d. l. ij. tn̄ Ludo. i fi. d̄ in ius vocā. dixit q nō d3 relaxari fideiussoribus vbi p delicto venit iponēda pena arbitraria, q2 l3 aliqn̄ rōne enormitatis delicti pe nā trāsgredi. per no. in. c. j. de gsti. & rōne enormis delicti. l. diuus. ad fi. de sica. vn̄ q2 in regno p pcussione sine armis est pena pecuniaria. si qs pcuteret vnū comitē vel vnū collateralē regis illa pena augebit pp delicti enormitatē, p dn̄m Inno. q̄ no. & adde qd̄ si qs semel exiuit de carcere pdit bn̄ficiū q p crimine datis fideiussoribus liberet. gl. sing. in. l. in lege corne. ad fi. ff. ad sill. & bal. in. l. iij. ad fi. de epi. audi. & vide Bal. i. l. j. C. d̄ exhi. q dixit i auc. gn̄aliter. de epi. & cle.

12 † q nō pōt excusari iudex q ab accusato vel inqsito nō accepit fideiussores, q2 forma est tradita a lege q rei dādo fideiussores liberent p illū tex. & facit. l. j. de ma. que. & qn̄ de carcerato p crimine capitali nihil gstat relaxat snīa non expecta. bal. in l. nullus. de exhi. re. vbi dixit idē si p debito. & q bar. voluit in. l. si qs vlti. de pe. & vide in verbo captura. s. & in verbo carceratus.

13 ¶ † Iudex pōt ex offō & sine libello & sine ordine iudiciario cogere fideiussorē de iudicio sisti q2 gctus factus in iudicio h3 vim confessionis de pac. l. tale pactū. §. q puocauit. maxime qn̄ pcedit tūc g gtumacē q̄ est qdā mulcta i qua nō gsideratur solitus ordo iudiciorū. ar. l. nullū de testi. & q dr̄ de fideiussore iudicij, facit. l. fi. d̄ vsu. rei iudi. ff. mā. l. si vero. §. mauri. & de in ius voc. l. si is p quo. d̄ fur. l. si qs vxori. §. fugitiuū. & q no. de epi. & cle. auc. gn̄aliter. vbi ex g

14 ctu iudiciali orit offm̄ iudicis in quo pcedit executiue. † Nā i criminalibus pōt iudex pcedere nemine petēte, q2 iudex semel auditus in criminalibus pt pcedere nec circunscribit edictu3 l3 accusator sit absens. l. q̄uis. de adul. & q no. Inn. in. c. dilecto. de sen. excō. Bal. i. l. q de crimi. C. q accus. & iō non tenebit in sindicatu si taliter pcesserit executiue g fideiussorē iudicio sisti. & vide eūdē bal. in. l. cu3 p quo. ff. de in ius vocā. vbi t3 idē in effectu l3 alr̄ dicat i. l. ij. ff. si qs in ius voc. nō erit. & in. l. si vo. ff. q satisdare. & in. l. ij. §. fin. eo. ti. vbi bal. & Lud. ¶ An possit peti qd̄ officialis tpalis durāte offō caueat d̄ stādo ad sindicatū debito tpe. alleg. tex. q sic in. l. si adulteriu3. §. fi. de adul. & est tactū. s. ¶ An fideiussor officialis ad annū teneat si post annū fuerit refirmatus. Vr̄ q nō p tex. in. l. lucius. §. Paul⁹. & p Ja. de are. ff. de admini. tut. & idē t3 bald. in. l. si cū ermes. C. loc. vbi dixit p fideiubentibus p ptātibus q nō tenentur eo in officio refirmato p nouo tpe. alle. Ja. de are. ibi. & ar. l. fi. in fi. de arb. & idē dixit Bal. in. l. tā mādatori. C. de non nu. pe. vbi

15 ēt dixit q si gctus prorogat seo noua forma dat q fideiussor nō tenet nisi sit repetitus in nouo gctu. ar. d. l. si cu3 ermes. & l. cum plures. §. in dicta. ff. loca. Tn̄ secus est vbi tp̄s solutionis progat. ſm bal. in. d. l. tā mā. & dixit idē Bal. in. l. si cu3 reo. ff. de pac. q prorogatio termini facta principali fideiussorem non liberat. ar. illius. l. nisi esset facta cū repetitione ablationis aio nouādi. l. valerianus. d̄ preto. stip. vel nisi fideiussisset ad tp̄s. l. ab eo. in fin. de arbi. & qd̄ no. By. ff. so. ma. l. si mora. & vide. s. pxi. c. an si officialis. & j. lati⁹. & in ver. refirmatus. ¶ Si ex forma statuti ptās in principio officij tenet satisdare si est idoneus stabitur sue cautioni cum hypotheca bonorum suorum. Bar. in. l. quicunq3. de fun. patrimonialibus. l. xj. & dixit Bal. in. l. sciendum C. quorum appellatio. q si est bone vite, & pbate fideicō. q sufficiet sola cautio. & vide. s.

SVMMARIVM

1 Feriata die potest procedi in causis summarijs qd̄ est verum nisi in ferijs inductis in honorem dei.

2 Officialium cause possunt agitari die feriata.

Feriae. Cā sindicatus d3 expediri intra. xx. dies vt. s. & si res sit tpe breuissimo ptura nulle sunt ferie ēt in honorē dei. l. j. de ferijs & d3 lis gtestari vt est gl. in. l. j. & vide text. in auct. vt iud. sine quoquo suffra. §. sciāt. vt oēs ēt in gl. parua ptestat. bal. in. d. §. pficisci. qd̄. x. Bar. autem in. l. nec qcq3. §. de plano. de offi. pcon. dixit q l3 di

1 cat † q in causis summarijs possit pcedi tpe feriato nō q3 locū in ferijs inductis in honorē dei ac lim. l. miles. in. §. lx. de adul. per no. in. l. si feriatis. de ferijs. & vide. j. in verbo iudicare in. c. an officia

2 lis possit iudicare vltima die officij. ¶ † Cause officialium pn̄t agitari die feriata, q2 agitur de publico interesse. c. fi de ferijs. Bal. in rub. extra de iudi.

¶ Officialis negligens in officio potest die feriata amoueri per superiorem ab officio. l. ij. in verbo officia. ff. de ferijs.

SVMMARIVM

1 Filiusfa. qui imperite iudicauit tenetur pro viribus peculij, vel quatenus religioni iudicantis videbitur equum. & nu. 2.

3 Pater qui consentit q filius qui capit officium an sit obligatus p ipso filio & teneatur in sindicatu. & nu. 4. et. 5.

Filiusfamilias officialis iudex q est filiusfamilias & p experientiam iudicat tenet inquātū religioni iudicis videbitur equū nō tn̄ vltra vires peculij, s3 si p dolu3 tenet insolidu3. et hec obligatio re itegra nō trāsit ad hr̄dem. l. si filius. ff. de iudi. & sic iudex qui iudicat p iperitiā non tenetur, nisi quatenus facere potest i. quatenus sufficiunt vires sui pr̄imonij nullo deducto. & dicit glo. q filio dānato in sindicatu fit executio i peculio. & adde no. in. l. & si gdēnatus. ff. de pecu. Vn̄ dicit Bal. q presumit p iudice vt nō videat dolo pnunciare nisi pbet euidenter grium p. d. l. si filius & in dubio si apparet male iudicatū psumit imperitia & nō dolus, vt no. in. l. j. in prin. C. de appe. Vn̄ qn̄ condemnant pp imperitiam moderat gdēnatio arbitrio boni viri. secus vbi p dolu3 iudicat ḃ3 bal. in. d. l. si filius. & adde. p Inn. in. c. si qn̄ de appel. & dixit ēt bart. in. d. l. si filius.

1 † qd̄ filiusfamilias q imperite iudicauit tenet p viribus peculij vel quatenus religioni iudicātis videbit equu3, q2 religio est vt teneat nisi inq̄tum pōt nec in carcerē detrudetur si nō potest soluere. ſm Ang. ibi q dixit

2 † qd̄ d3 peti gdēnari inquantū religioni iudicantis videbit & n̄ ad certā q̄titatē. & si dolo iudicauerit, debeat gcludi ad certū interesse, qd̄ interesse qualite pbabitur, vide Inno. c. sup eo. qd̄ met. cau. & in. l. actionibus. de lite3 iuran. ḃ3 Bal. & in. d. l. si filius. & vide in. c. iudex q iudicat p iperitiam. j. ver

3 bo iudex male iudicās. ¶ † An pater q consentit qd̄ filius capiat offm̄ sit obligatus p ipso filio & teneat in sindicatu, vide in. d. l. si filios. & Bar. in. l. j. de decur. & in. l. j. C. de pericu. noia. & glo. in. l. qd̄ diximus. §. sit pater. ff. de exce. tu. vide Nic. de Neapo. & in. l. iij. §. fi. ff. de admi. rerum ad ciui. & in. l. si filius. eo. ti. & in. l. metha. de iure fisci. & in. l. imperatores. §. idē ad muni. & in. l. si seruū. §. an filius. de verbo. obli. gl. in. l. sicut. de fideius. vbi vide, An isto casu pater possit gueniri filio non discusso vel filius sit ante discutiēdus deinde veniatur ad patrē, & vide in verbo plures officiales. ¶ Filiusfam. si pp imperitiam tulit iniam, & heres eius nō fecit inuentariū certū est qd̄ fili⁹ nō tenet nisi inq̄tū bono viro videbit fore equū q2 nō tenet vltra q̄ patiant facultates inspecto tpe snīe l3 pp dolum truderet in carcerē. ff. de iudi. l. si filius nunqd ergo eodē mō tenebitur eius filius q non facit inuētariū. Bal. qd̄ nō, q2 obligatio q̄ non descendit in heredē pp obmissionem inuentarij nō gbitur. ff. de ind. l. in l. Speciale tn̄ in filio gerente magistratū qd̄ patrem obliget de peculio. l. ij. ff. ad muni. & qd̄ p3 ql in maleficijs non dr̄ pro filio fide iubere. Bal. in anc. sed cum testat. ad. l. falc. & s. in. c. j. & in. c. officiales eiusq3 domestici. s. in verbo barrataria.

4 ¶ † Si pr̄ videns filium debere eligi in magistratu3 ipsum emancipat vt de gestis p ipsum nō teneat obligabit tanq̄ fideiussor. ff. ad muni. l. pe. qn̄ consulto vel in fraudē fecit, vt ibi qd̄ est not. dignum.

5 ¶ † Pater pro filio officiali tenet si ei astiterit in officio publico. l. fi. cū ibi not. C. de decur & q no. i auc. de heredi. que ab inte. §. nulla. Tn̄ vnus fratrū non tenetur pro alio in officio existente l3 bona sint indiuisa. l. licet. C. de decurio. quod non habet locum in filio emancipato qui accedens ad honores nō obligat patrem. Ang. in. l. gallus. in. §. & quid si tantum de lib. & postb. & quod no. in. l. si emācipati. de collat.

SVMMARIVM

1 Officialis q aufugit & noluerit stare i sindicatu an teneat. & nu. 2.

¶ Fuga officialis.

1 An si † officialis aufugit & stare noluit i sindicatu pniat. dic q si aufugit an̄ finitā administrationē d3 remitti ad locū vn̄ aufugit. l. ij. C. vbi de rō. & l. j. C. d̄ curiali. & si aufugiat dū sindicari d3, tunc cogit redire. C. vt oēs cāe. l. j. C. vt ad. l. iul. repe. l. j. i gl. & carcerat tanq̄ vilissimus. i auc. vt iudi. sine quoq̄ suf. §. necessitate. & qliter g eū cognoscatur. vide Spe. d̄ libe. gcep. §. nunc dōm versi. no. & est reus maiestatis qn̄ an̄ finitā administrationē recedit & sufficit pbare solam fugā i auc. de admi. §. j. col. vij. aut post finitā administrationem. & tunc aut post tempus prefixum sindicatui, et fuga nihil probat, sed si quasi causa fuit mota contra ipsum pp quā nō stetit pōt iudicare et sniari contra ipsum, aut fugit intra tempus prefixum sindicatui, & tunc si fuit captus & detentus in loco vbi d3 respondere fuga cōtra eum facit aliquale3 pbationem et d3 respondere et cām p agere. l. j. C. vt

j.C.vt oēs cause.⁊ in.d.§.necessitatis. Si xͦo nō fuit captus nec de tentus tūc fuga ꝯ eū facit semiplenā ꝓbationē. in auct. de colla.§. super hoc.⁊ in.l.in bonefidei. de iureiu. vbi doc. dicūt hoc verū si nō erat traditus custodibꝰ. Si xͦo erat traditus tūc dicunt ꝙ fuga facit ꝯ eū plenā ꝓbationē.ꝑ.l.iij.de exacto. tributo.li.x.⁊ vide.C. de asses.l.ꝯsiliarios. q̄ lex dicit ꝙ officialis fugiēs habet̄ ꝓ ꝯfesso, tñ loqtur qñ esset de aliquo inculpatus ⁊ fugeret,⁊ etiā ille leges loquunt̄ in frangēte carcerē quo casu etiā faciēs eū fugere tenebitur ad solutionē debiti fiscalis ⁊ priuati ⁊ priuatus pōt iurare in litē.l. sed si.§.j.ne qs eū ⁊ melius.l.eos.ď custo.reo. vbi euadēs carcerē fateri vr̄ illud ꝓpter ꝙ erat detētꝰ q̄ intellige vera in rectore q̄ dubiū est qd de suis officialibus.⁊ vide Jo.an.in addi. Spec.in tit. de ꝓsumptis.§.sciēs.ver.ad dānationē criminis vbi dicit ꝙ fractio arrestationis ⁊ fuga facit vt ꝯ eos possit ferri snīa vt in ꝯfessos ⁊ cōuictos.⁊ idē Ang.in.l.j.de priua.car.C. Nō ēt sunt citādi ad sniaꝫ ſm Jo.an.in.d.ver.⁊ facit.l.milites agrū.§. trāsfuga. de re mili. ⁊ vide q̄ dicit Bar. ⁊ doc.in.l.admonēdi.ff.de iureiur. vbi distin.

2 ¶ †Et ď officiali fugiente a sindicatu vide.s̄. in ꝓn. operis in.c.ďr antē sindicatꝰ.post ꝓnci. vbi multa.⁊.j̄.primo.c.⁊.j̄. xͦbo ꝓbatio.j̄. in.c.qualiter ꝓbatio.j̄. Adde q̄ Luc.de penna.in.l. ordinariorum coar.lib.xij.ꝙ si officialis fugerat nō tradita rōne ꝙ credit̄ ꝯ eum sacramēto agētis.ꝑ no.in auct.vt iudi.sine quoquo.§.necessitate.⁊ per gl.in.l.in bonefidei.de iureiu.⁊ ꝑ not. extra ꝙ metus causa.c. fi.dicēs ꝙ fuga eo casu violētie cōparat̄.l.si qñ C. vnde vi.ꝙ videtur not.satis vt in hoc casu fuga sit loco violentie. Et de hac probatione vide latius.j̄.in verbo probatio in sindicatu.

SVMMARIVM

1 Officialis fugiens a sindicatu an si postea sponte reuertatur possit se excusare ⁊ quomodo?⁊ nu.2.et.3.
4 Superiorem adiens non dicitur fugere.
5 Furtū ⁊ barataria officialis lꝫ ꝓbet̄ ꝑ solū iuramentū qñ idē aufugit a sindicatu tñ nō pōt ꝯdēnari ꝑ iuramētū suppletoriū. nu.6.

2 Ni iudex †vel officialis fugiēs a sindicatu possit se excusare si postea sponte ꝯfessus est se recessisse q̄ videbat sindicatū rigorosum ꝯ ipsum ꝓparari ⁊ sindicatores animose ꝓcedere ꝯtra ipsū vel ad carcerandū vel ad aliud grauamē facit ꝓcedere ita ꝙ talis fuga nō faciat ꝓbationē ꝯ ipsū. dicit ꝙ sic,nā is q fugit ⁊ postea reuersus est suo spōte nō grauat̄ ꝓpter ipsaꝫ fugā. vt not. Bart.in.l. qd si fugitiuus.§.j.ff.de edi.edic. vel si ipsū fugientē aliqua cā excusaret puta timor partialitatis ꝯtrarie vel capitalis inimicitia. vt q̄ minati fuerāt officiali ꝙ deposito officio ipsū male tractarēt,q̄ tunc fuga nullaꝫ ꝯ eū ꝓbationē faceret.d.l. qd sit.§.apud labeonē. vel qñ recessisset aio reuertēdi ⁊ reuersus fuisset.ar.l.iij. cū gl.in.§. emansor.ff.de re mi.⁊ lꝫ Bal.in.l.j.C.de ser. fug.⁊ tenet̄ And. de iser.in cōst.regni hūanitatis.ꝙ bānitus q reuertit̄ liberat̄ fideiussoria cautione.⁊ dixit Bar.in.l.j.ff.de rebus eoꝝ. †ꝙ qs fugiat post
2 incoatā inqsitionē ꝯ eū ex q̄ veniebat imponenda pena sanguinis vel bonoꝝ publicatio,q̄ tunc ex fuga nō inducit̄ ꝓsumptio ꝯ eū vel si fugiat,q̄ sibi ꝯstabat ꝙ de facto debebat capi,q̄ sꝫ r ex fuga non inducit̄ ꝓsumptio ꝯ eū ſm And. de iser.in constit.vt participatio.
3 †vel vbi qs fugeret irā iudicis q ꝯsueuit esse multū crudelis, q̄ timor seuitie iudicis est iusta cā fuge ſm And. de iser. in ꝯsti. regni grandis.⁊ Luc.de pēna.in.l.si coloni.ď agri.⁊ cen.⁊ And.ď iser. in ꝯstit.regni penam eoꝝ.⁊ facit.l.ij.⁊ ꝙ ibi not. de his qui sunt sui vel alie.iuris.vbi de iudice crudeli q ꝓpterea dꝫ ab officio remoueri.⁊ dixit notabiliter Lucas ď pēna.in.d.l.si coloni, ꝙ si qs timēs iudicis seuitiā in quo nulla est iustitia,sꝫ omnino est impietas fugiat de curia ꝙ nō habebit̄ ꝓ ꝯfesso, q̄ licet in iudice cesset metus.l. pe.C.de his qui per me.iud.l.fi.ꝙ metus cā. Tñ ex quo hodie in curijs comittunt̄ maiora crimina ⁊ latrocinia q̄ꝫ in siluis latronum ꝙ excuset̄ officialis, q̄ lꝫ vnicuiqꝫ redimere sanguinē suū.d.l.j. de bonis eorū.⁊ q̄ sufficit saltē ꝓbabiliter timere, ⁊ si nō iuste.l.recte. ꝙ me.causa.⁊.l.si pupil.eo.ti.⁊ de penis.l.capitaliū.§.ꝙ statū.l. nouissime.§.j.ꝙ fal tuto. ¶ Nam de malo iudice male ꝓsumendū est.l.si ꝑ impressionē.C.ꝙ me.causa. ſm do.Luc.ibi.⁊ faciunt no. per Bar.in.l.de pup.§.si qs ipsi ꝓtori.de noui oper. vbi de ꝓsumptione officialis ēt qñ dimisso ꝓcuratore recessisset. vt dicit gl.in.l. bonefidei.de iureiu.Et habet.s̄.in.c.iudex finito officio. Ideo al's ꝯsului officialibus q suspicabant̄ ď grauaminibus in sindicatu eoꝝ, ⁊ viderunt electos sindicatores eoꝝ emulos,⁊ timebant opprimi iniuste. vt ꝯstituto ꝓcuratore recederent appellantes, vel se grauantes,⁊ de iniusta electione sindicatorū,vel de loco nō tuto, vel alio grauamine inferēdo, ⁊ accederent ad magnā curiā, vel ad sacrum ꝯsiliū, ⁊ ibi se ꝓsentarent offerendo velle stare ad sindicatū coram ipsis,⁊ recessu ꝓpter locū nō tutū,allegādo iustas suspitiōes, q̄ excusaret̄ a fuga ⁊ recessu.
4 † Nā q vadit ad supiorē nō dicit̄ fugere, q̄ itineris arreptio ad superiorē loco appellationis habet̄ ſm Hosti.in.c.vt debitus.de app.de quo Bal. dixit esse tex.in.l. sed si ꝑ ꝓtorē.§.fi.ff.q.ex cau.ma.ſm eū.ibi, ⁊ aliquid per Bar. in.d.§.si quis ipsi ꝓtori.vbi de arreptione itineris ad superiorē per q̄ꝫ qs videt̄ se submittere ꝓtectioni ipsius.Et ideo illi officiales q in ciuitatibus officia exercuerunt vbi dominat̄ aliqs potēs ciuis vel baro q vult iustitiā ministrari ad suū velle q fecerūt iustitiaꝫ rectaꝫ ⁊ noluerunt applaudere voluntati tyranni ⁊ suos sequaces penis afflixerūt si iuste timeant deposito officio ꝑsonaliter offendi, possunt impune recedere.Etiaꝫ q delinquētes suspēderunt, ⁊ timētes iraꝫ cōsanguineoꝝ potentū de ciuitate recesserunt sunt de iustitia ministrata
5 collaudandi,⁊ nō puniēdi rōne recessus ꝑ iura ꝓdicta. ¶ †Qñ officialis aufugit a sindicatu tunc furtū, ⁊ barataria ꝓbat̄ ꝯ ipsū ꝑ soluꝫ iuramētū. in auct.vt. iudi. sine quoquo suffra.§. oportet. ⁊ in auct.de colla.§. sup hoc. Sed si non fugerit dꝫ ꝓbari ꝑ testes ſm opi.veraꝫ.⁊ ideo barataria pōt probari per iuramētū qñ aufugit, q̄ per fugā reditus est suspectus ſm gl.in.l.in bonefidei.de iureiu. Adeo ꝙ pōt ad torturaꝫ poni,⁊ ita sufficiet iuramētū ꝓpter fugaꝫ. ar.no.in.l.admonēdi.de iureiur. ſm Ang. q ita dixit in.d.§.opꝫ.
6 †tamē alias officialis nō pōt ꝯdemnari per iuramentū suppletoriū ſm eundem Ang. in.l.ij.C. vbi de ratiocinijs.⁊ vide in verbo probatio.j̄.⁊.s̄.in princ. operis in.c. dicitur autem sindicatus post ꝓn. vbi multa de fugiente a sindicatu.

SVMMARIVM

2 Ratio contradictionis semper est attendenda.

f Urca, Pone ꝙ sunt duo dñi vnius terre hñtes,in vno loco cognitionē causaꝝ crialium.⁊ vnus ex eis solus hñs executiōeꝫ in dicto loco velit erigere furcas altero ꝯdicente an possit inuito alio. Old.
1 in ꝯsi.vj.dicit ꝙ sic,q̄ in oi ꝯdictione est †rō ꝯdictionis attendenda.l.fi.ď edi.diui.l.ij.§.j.ne qd in loco publ.Et q̄ ei cōpetit signū, cui ⁊ res signata.ad.l.cor.de sica.l.eos.§.q se.de iure diui. aure.ꝑ totū.⁊.l.ij.de atte.li.x.⁊ ar.de offic.ꝓfe.afri.l.in noie dñi in xͦbo ⁊ clausuris.⁊ facit de vsu ⁊ habita.l.furca.§.si dñs.Et si dubitat alter ne sibi etiam circa cognitionem in posteꝝ preiudicium pareretur fiat cū protestatiōe.arg.l.iij.§.pe.de exhi.lib.de aqua quo.⁊ esti. l.pe.in verbo sine preiudicio.de testa.tu.l.idem fiet.

SVMMARIVM

1 Latrones debēt furca suspēdi in loco in q̄ furtū ꝯmiserunt. ⁊ nu.4.
2 Princeps non potest rem priuati accipere pretio non soluto.
3 Territoriū suum quis cogitur vendere fisco ad erigēdas furcas.
5 Damnum quod quis sua culpa sentit,sentire non videtur.
6 Officialis pōt capere animal alicuius ꝓ malefactore trahendo.

¶ Furcarum erectio.

f Uit consultū ꝙ duo famuli vnius nobilis cū mercator transiret ꝑ eius ꝓdiū ipm occiderunt in ꝓdio,⁊ disrobarunt, ꝯfessiqꝫ ⁊ ꝯuicti de tali facinore suspensi fuerunt in illo ꝓdio.modo nobilis ꝯquestus est ꝯ potestateꝫ ꝙ furcas erexerit in ꝓdio suo priuato, ⁊ ibi hoies morti tradiderit,feceritqꝫ locū illū publicū, q̄ agricultores decetero nō reperiebat asserentes terrā minime frugibus abundare,⁊ decetero esset ꝓdiū deterius effectū ⁊ suspectū,⁊ hoibus incolentibus agēdo ēt actione iniuriaꝝ ꝯ potestatē q hoines in ꝓprio ꝓdio ⁊ non in publico fecit trucidari.⁊ sic vr̄ fecisse locū pestilenteꝫ ꝓpter vanas hoim superstitiones ⁊ suspitiones.ar.l.habitatores.ff.loca.⁊ ꝙ dānū ⁊ iniuriaꝫ dederit.ar.l.quēadmo.§.si magistratus.ff.ad.l.aql. facit.in ar.l.Itē apud labeoneꝫ.in prin.ff.de iniur.⁊.l. is q domū alienā.ff.eo.ti.⁊ dicit tex.in.l. nec magistratibus.ff.eo. ꝙ si qs per iniuriā fecerit mgr̄atui,ꝙ tenebit̄ iniuriaꝝ. ¶ In ꝯriū facit,q̄ si qd mgr̄atus ad vindictaꝫ publicā fecerit nō tenebit̄ iniuriaꝝ.l.nec mgr̄atibus.cū seq de iniur.⁊ eo.ti.l.iniuriaꝝ.§.j.vbi dicit tex.is q iure publico vtit̄ nō vr̄ iniurie faciende cā hoc agere. ⁊ ea.l.§. que iure potestatis a magistratu fiūt ad iniuriaꝝ actionē nō ꝑtinēt,⁊ sic cū officialis nō fecerit ad iniuriaꝫ illius, nec ius ꝓsumat̄ ꝙ causa iniuriandi fecerit,sed ꝓ executione iustitie ꝑ iura ꝓdicta ꝙ nō tenebi
1 tur. † ⁊ iure statutū est ꝙ latrones debēt furca suspēdi in loco in quo latrocinia ꝯmiserūt.ff.de penis.l.capitaliū.§.fi.⁊ sic hoc facit auctoritate iuris.igit̄ nō excessit.ff.de penis.l. capitaliū.§.famosos.arg.l.graccus.de adul.⁊ facit de cursu publico.l.pen. vbi ďr qď curia pōt capere aialia ad vecturaꝫ deputata,vt arma deferant salario de publico persoluendo.⁊ facit.l.fi. de fabricē.⁊.l.penult.

de iure fisci. & facit. l. ij. de iter. aduo. & l. ij. ne rusti. ad vllũ officiũ in verbo bonĕ. & de postbu. publi. l. ij. in fi. vbi pp necessitatem publicã qs ad aliqd ɔpellit, ista n. fuit necessitas publica, & legis q̃ in bet eos suspendi, vbi delicta cõmiserũt. si ergo ptãs hoc nõ faciebat qꝫ tenebat rõne officij, & publice discipline, p̃sumebat fuisse i dolo. ff. man. l. si fideiussor. & de ver. signi. l. magna. & qꝫ Bart. not. ff. ꝺ admi. tuto. l. itinꝫ & meuiũ nam rõne publice vtilitatis qs cõpellit rẽ suã ɔcedere. l. ij. i prin. de his q̃ sunt sui refert Flo. in. l. ij. §. loc°. de religio. & Bal. & Ang. in. l. j. ad fi. ff. sol. ma. Guil. in. l. decernimus. de epi. & cle. ¶ Nec ob. si dicat qꝫ dꝫ solui merces vt in iuribꝰ supra alleg. qꝛ legis p̃uisio ad hec si nõ extendit sicut qñ caperentur aialia & alia bona p vtilitate fisci. vt in iuribus. s. allega. vel qñ vellet dñium rei aliene acqrere. l. vene. §. si ɔstat. cõia pdio. & per ea q̃
2 dixit And. de iser. in ti. de cap. q̃ cur. ven. † qꝫ si princeps velit rẽꝫ priuati accipere qꝫ nõ põt precio nõ soluto. de quo vide late in. c.
3 subijcio qõneꝫ. † vbi habes qꝫ qs cõpellit vendere territoriũ fisco. vt ibi imponant furce p iustitia. Naꝫ in hoc casu nõ debet ptinꝫ, qꝛ pdiũ i q̃ delictũ fuit ɔmissũ rõne delicti ibi ɔmissi affectũ extitit huic oneri ferendo ex iuris dispositione vt ibi vindicaret delictũ. &
4 fures suspẽderent, † qꝛ lex p̃uidet qꝫ vbi te inuenero ibi te iudicabo l. j. & ij. C. vbi de crie agi opꝫ. & in. d. l. capitoliũ. §. si nã rõne delicti in loco cõmissi delinqñs illi loco afficit & obligat, vt ibi puniat per iura predicta. & sic inibi ɔ delinquentes iurisdi. exercentur publice vindicte p. d. l. j. & ij. vbi de crimine, nã potestas ex iuris dispositione in hoc casu publice vindicte nõ hꝫ a iure mandatũ publicam pecuniã expendendi, vt est in casu. l. diuus. & in. l. cũ ratio. §. si plures de bo. dãna. & gl. in. l. nulli. ff. qꝫ cuiusqꝫ vniuersi. noie. imputet eũ dño pdij, qui v sus est opa maloꝝ hoim in suo pdio. ar. in. l. fi. §. hac aũt actione. ff. nau. caupo. stabula. in. l. si cũ exhibuissent. ff. de publ.
5 cũ simi. ibi. in gl. allegatis. † dãnũ qꝫ quis sua culpa sentit sentire nõ vr. vt in Rubr. iure damnũ cũ si. p̃sertim si habuit scientiã & nõ denunciauit per. l. j. C. de fal. mone. nõ ob. si dicat qꝫ fiscus dꝫ soluere illis quoꝝ bona capit, vt in iuribus in pri. allegatis. qꝛ d. §. fi. nihil de hoc pretio soluendo dicit, & qñ esset aliqd per soluendũ nõ deberet soluere potestas, sed superior eiꝰ q̃ hꝫ redditus regni vel ciuitatis vt iustitiã ministret suis sumptibus. in auct. vt iudi. sine quoquo suffra. §. cogitatio & in auct. de iud. §. ne aũt. & xxiij. q. viij. tributũ.
6 ad que facit qꝫ dicit † qꝫ officialis potest capere animal alicuius ad traxinandũ malefactores in. l. fi. ff. de pigno. act. de quo vide in verbo maniuolus. in. c. an officialis possit cogere subditũꝫ qꝫ sit maniuolus. & in. c. an officialis possit capere rẽ vel animal in verbo captura. tñ in istis deberet pretiũꝫ per iura ibi alleg, & s. in principio huius qõnis. & per no. per And. de iser. in ti. ꝺ cap. qui curiã vẽdidit. vbi dixit qꝫ princeps nõ põt auferre rẽ p̃uati ptio non soluto. & ita allegaui.

SVMMARIVM

1 Officialis an teneatur soluere gabellas durante officio.

1 g **Abella** † An officialis durante officio teneat soluere gabellas. Nico. de Neap. in l. athletas. §. j. ff. de excusati. tuto. dixit qꝫ nõ per illum tex. & per gl. in. l. honoreꝫ sustinenti. ff. de mu. & hon. gl. in. l. actores. C. de exac. tri. lib. x. iꝫ ɔtiũꝫ. Tñ Guil. in. l. neminẽ. C. de sac. san. arguit qꝫ nõ tenet per. l. his honoribus. de vaca. mune. & de decurio. l. curialis. lib. xij. & de cano. sac. l. pcipit. Licet in ɔtriũ vr tex. in. d. l. actores. & in. l. fin. de apo. publ. ɔcludens qꝫ tenet ad munera ordinaria a qbus nõ excusant priuilegiati. ar. d. l. neminẽꝫ. & l. j. C. vt ab emp. specieꝝ. dicẽs sic debere intelligi. d. l. actores. sꝫ in extraordinarijs ad q̃ ɔsone priuilegiate nõ tenent nec ipsi tenent ar. l. p onere. de mu. & hono. tñ ad refectionẽ pontiũ & viaꝝ tenent per supradicta iura. & hoc segtur. Nico. de Neap. & q̃ sint ordinaria plene notat in ru. c. de sup. & in. l. j. de exa. trib. & in. d. l. actores. & vide Bar. late in. l. j. C. de immu. nõ ɔce. li. x. & in. d. l. honorẽ q̃bus locis posuit de collectis si tenet soluere collectas. & vide late lucã de pẽna. in. l. iubemus. de p̃ximi. sacro. scri. Et vide. s. in ꝟbo ciuis. in. c. an ptãtes & sui debeãt tractari tanq̃ ciues.

SVMMARIVM

1 Heres offic. an teneat ꝺ extoꝛtis p ꝺfunctũ in offi. & nu. 3. 4. et. 5.
2 Tempus trimestre datur a die mortis ad ɔficiendum inuentariũꝫ.

1 h **Eres**, An heres mortuo ptãte debeat hr̃e salariũ defuncti vide in verbo salariũ. † An heres teneat ꝺ extortis p defunctũ in offi. tex. in. l. dat ad. l. iul. re. dicit qꝫ dat intra annũ actio in heredem a morte illius defuncti. & gl. dixit qꝫ illa actio erit in factũ. & de hoc qualr heres teneat tres sunt opi. ibi in gl. quaꝝ vna est qꝫ hoc sit verũ si lis fuit cũ defuncto ɔtestata. & sit hic spãle cũ alꝛs regulr dꝫ p petuo. l. j. ex delicto defuncti. Scda opi. est qꝫ heres intra annũ tenet insolidũ ẽt si nihil puenit ad eũ qꝫ silr est spãle, qꝛ regulr nõ deberet teneri in aliquo p. d. l. j. q̃ due opi. vident ɔrie. Alia opi. fuit Azo. dicẽtis qꝫ semp tenet heres intra annũ ẽt ꝺ eo qꝫ ad eũ peruenit cũ dꝫ teneri ppetuo & erit silr spãle sꝫ glo. Bar. aũt ibi dicit qꝫ opi. Azo. dꝫ intelligi ɔnalr vt teneat intra annũ de eo. qꝫ puenit. & de eo qꝫ nõ puenit, & sicut est spãle ɔ eũ vt teneat de eo qꝫ nõ puenit ita est spãle p eo vt de eo qꝫ nõ puenit teneat tñ intra annũ non post qꝫ firmat Bar. in. d. l. dat. Et dicit qꝫ ille annus incipiet a die qua heres incepit esse. de quo vide aliqd p Bar. in. l. j. ff. ꝺ pna. de lic. gl. aũt & Bar. & Cy. in. l. ij. C. ad legẽ iul. repe. firmat qꝫ itra annũ tenet heres ẽt si nihil ad eũ puenit & sit spãle qꝫ heres intra annũ teneat ẽt si nihil puenit ad eũ ꝺm eos. & Ja. but. Saly. aũt dicit in. d. l. ij. qꝫ ꝺm Hug. ista duo spãlia inducunt p. d. l. ij. vꝫ qꝫ lite nõ ɔtestata heres teneat intra annũ de eo qꝫ nõ puenit. & qꝫ de eo qꝫ puenit teneat vsqꝫ ad annũ, cũ rub. sit vt de puentis teneat ppetuo. d. l. j. Azo in sum. dixit induci p. l. ij. vt heres lite nõ contestata tenet sicut lite cõte. tenet de puentis solũ vsqꝫ ad annũ vbi perpetuo dꝫ teneri. & Saly. ibi p̃sequitur Hugn. dicẽs qd tps anni erit a die mortis defuncti per. d. l. ij. vbi Saly. supplet. & adite heredi-
2 tatis, qꝫ vr tenere Bar. in. d. l. dat. p cuius dicto facit tex. & gl. in l. fi. de iure deli. vbi dt tex. † qꝫ dat tps trimestre a die mortis ad cõficiendũ inuentariũ. & gl. subaudit & adite hereditatis. Lud. aũt in l. iiij. §. hoc aũt de dã. infec. examiat istã materiã qñ & qualr heres tenet vbi vide p eum vbi dicit Ang. per illũ tex. qꝫ illa actio in factũ q̃ dat ɔ magistratũ dat hr̃di & ɔ heredẽ eius. vide gl. q̃ ẽt dicit qꝫ heres magistratus tenetur de eo qꝫ ad eũ puenit p. l. qꝫ in heredẽ. de calũ. & vide gl. in. l. insuccessione. C. de decu. q̃ dixit qꝫ heres
3 officialis tenet si defunctꝰ male administrauerit. tñ Ang. ibi dt † qꝫ hr̃s assessoris nõ tenet stare ad sindicatũ p tex. in. l. iubemus. ff. ꝺ sindi. vbi hoc ẽt dixit Bar. & bal. tñ hr̃s assessoris tenet stare ad sindi
4 catũ ꝺꝫ Ang. & in casu illius. §. hic aũt & in casu auc. ſcenicas, in. §. fi. col. v. vbi casus. † qd hr̃s assessoris & eius bona sunt tacite obligata si iudex nõ exigat penã a lenonibus q recipiũt iura a mulieribus vt turpẽ coꝝ vitã obseruent ꝺꝫ ang. in. d. §. vbi casus spãlis dicens regulr ɔtrũ. p. d. l. iubemꝰ. vt dicit cũ gl. ibi qd iudex ɔ quẽ pena est ɔmissa ex negligẽtia nõ facit hr̃des teneri nisi li. ɔte. ɔ ipsum iudicẽ, & sic cũ iudex sit rõne negligẽtie ex quasi maleficio obligat eius pena litẽ suã ppea faciẽs nõ trãsit ad heredẽ nisi pus li. ɔte. ɔ ipm iudicẽ ar. d. l. l. ex deli. defun. & l. fi. ff. ad. l. iul. re. & l. ex iudicioꝝ ff. de acc. ꝺꝫ ang. ibi quẽ not. qꝛ alias fuerunt de facto in quodã assessore q in fine officij mortuus fuit extimore, qꝛ multa enormia gimferat ẽt quoddã magnũ stupꝛũ. nã fuit dubium si hr̃s tenebat stare ad sindicatũ & qualr teneret. & bal. in auc. sꝫ cũ testator. ad. l. fal. dixit qd hr̃s officialis nõ tenet insolidũ ẽi si nõ ɔficiat inuẽtariũ & vide in verbo barataria. in. c. i. ¶ An hr̃s q nõ ɔficit inuẽtariũꝫ te-
5 neat vltra vires. vide in verbo filiusfamilias. ¶ † Heres officialis nõ tenet nisi ꝺ leui culpa. l. in heredes. vbi bar. de mag. ɔuen. & vide. s. ¶ An si filiusfam. imperite iudicet, teneat heres. vide. s. in ver. filiusfa. in. c. j. ij. & iij.

SVMMARIVM

1 Instantia sindicatus quantum duret.

1 i **Nstantia** sindicatus. † Et est videndũ de instãtia sindicatus ɋtũ duret. & text. in. l. j. C. vt oẽs cãe. dicit qꝫ libelli ɋrimoniaꝝ deposito officio dent intra dies. l. & in. xx. diebꝰ expediant a tpe litis ɔtestate vt ibi in ꝟbo postq̃ arta fuerint terminare alꝛs puniat sindicator fuerit ordinariꝰ vel delegatꝰ. vt ibi in tex. & in. l. pars litarũꝫ. ff. de iud. ꝺꝫ distinc. illiꝰ legis. & in. l. ij. ad legẽ iul. repe. Et si processus intra hos dies nõ expediat dꝫ põt expediri. d. l. j. & sic qd intra tps iubet post tps nõ p̃het. qꝛ tex. i. d. l. j. vr sibi ɔria, qꝛ pmo dicit qꝫ dꝫ stare ad sindicatũ p dies. l. & ɋrele dari intra. xxx. & cãe expediri intra. xx. dies. Et deinde dicit qꝫ si intra hoc tps nõ fuerint expedite, qꝫ dꝫ pcuratorẽ ɔstituere in ciuilibꝰ & recedere. In criminalibus ꝟbo dꝫ vsqꝫ ad finẽ pdurare. vbi Azo ẽt sic declarat. Bar. aũt in. l. pperãdũ. in pn. C. de iud. indistincte tꝫ qꝫ ex q̃ in. d. l. j. ips xx. dieꝝ statuit tñ iudici qꝫ poterit elapsis. xx. diebus iudicare, & sñia valebit & iudex puniet. & vide. c. regni qꝫ incipit. Itẽ qꝫ in sindicatu rij. qꝫ facit differentiã inter causas criales & ciuiles vt criales possit deinde p̃seq & nõ stare in officio, & est dubitabile apud aliqs, & sñia lata post dies. l. xꝫ Bal. in repe. §. pficisci. q. iij. dixit qꝫ vbi tps apponit ad pponẽdũ eo elapso nõ põt pponi. ꝺ excusa. tu. l. scire ops §. consequens.

§.consequens. vbi aũt tps statuit iuri pponẽdo ⁊ psequendo ⁊ nõ au diat̃ nisi pbato impedimẽto ⁊ si est admissus valebit, q͛ ex cã psũ mit̃ admissus.l.iã tñ.in.§.hac.iudi.solui. Si vero statuit̃ iuri diffi niẽdo istãtia perit, nisi lex statnat q nõ peat. d.l.j. ⁊ ideo dixit bal. q si statutũ apponit terminũ iudicij vr̃ apponere psone ⁊ nõ loco. ⁊ iõ post tps valebit lata snĩa, q͛ durat instãtia pma q͛ nisi statutũ ex psse deroget iuri cõi standũ est ei.c.obertus. de feu. cogni.secus si apponit tps instãtie q͛ dicat tñ duret instãtia, q͛ tũc perit p.l. ppe randũ. Licet alij dixerint q post tps statutũ pcederet de iure cõi q nõ est ve͛ vbi aũt tps apponit̃ iurisditiõi vel cõmissiõi ordinarie expirat instantia cũ iurisditiõe nisi habeat successorẽ.de pben.c. di lecto.quẽ si nõ hʒ trãsit ad delegantẽ vel ad pncipẽ. ¶ Aut appo nit̃ iurisditioni delegati vel subordinarie q͛ pfigit̃ meta vicario, in stantia nõ expirat, sʒ ipse supio͛ in cã pcederet q͛ per ipsũ superio reʒ iudiciũ nõ soluit̃.l.iudiciũ soluit̃.de iudi. Ita bal.in.§.pficisci. q.iij. ⁊ dixit bal.in.l.si euʒ.in pn.ff.si qs cau. q lʒ sit elapsũ tps ali quẽ sindicãdi nõ vr̃ iurisditio sublata quinimo ad huc est iudex cõ petẽs ⁊ habeat ingrere veritatẽ nisi vba statuti veniãt ẽt ad iurisdi tionẽ excludendã elapso tpe. Et adde q Lud.i cõsi.ccccxv. dicit q si det̃ mẽsis sindicatoribus ad causa͛ expeditionẽ, possunt trãsacto tpe pnũtiare q͛ ius pfigit̃ p.d.l.j. vbi alleg. Bal.in.d.l.pperãdũ. ⁊ in.d.§.consequẽs. ⁊ Jo.and.in ti.de iudi.pele.§.restat. ⁊ ideʒ tenet Bal.i ti.d pace cõstã.in vbo i ciuitate. ⁊ in.l.fi.C. vt itra certũ tps ⁊ cõstitutio ⁊ capitula regni dicũt q stabit iudex in sindicatu p di es.l.ad rñdendũ sup q̃relis ⁊ nõ pfigit metã iudici nec iurisditioni, iõ snĩa post plata tenebit. ⁊ vide Ang.i cõsi.ccxviij. ⁊ in cõsi. clxiij. ⁊ Pau.de cast.in cõsi.cccxxiij. Et d hoc intra q̃tuʒ tps debeat sta re ad sindicatũ. vide Ang.in auct.vt iud.sine quoq̃ §.opʒ. ⁊ in.l.ij. ad.l.iul.repe. ⁊ bal.in ti.de pace. cõstã.in.§.in causis. ⁊ dixit Bar. no.in.l.j.C.vt oẽs cãe. q lʒ cã nõ firmat̃ intra tps pfixũ sindicatui, tñ adhuc durat lʒ officialis nõ teneat̃ stare in loco vbi subdit q in stantia nõ finit̃ cuʒ tpe pfixo iudici ad causas terminãdas, sʒ sec⁹ si pfixũ sit instãtie, q͛ elapso tpe perit instãtia. de q̃ ẽt p Bal.in.d.l. pperãdũ.in.§.j. ⁊ vide.j.in.c.dicit cõstitutio pncipis cũ seq. ¶ An si ptãs fuit absolutus in sindicatu ab instãtia possit deinde in ppria patria cõueniri. vide.s.in ti.de offi.sindicato͛.i.c. offi. finito offic.

SVMMARIVM.

1 Multa fieri prohibentur que facta tenent.
2 Statutũ si disponat q si qs nõ dderit petitiões suas itra octo dies q dcetero nõ audiat̃, nũqd pcessus postea fact⁹ sit ipo iur null⁹.
3 Iudici si statuatur instantia a statuto ad causam finiendam an suffi ciat semel interpellari ad eius negligentiam puniendam.

D Icit constitutio regni sicilie q iudex teneat cã cõclu sa snĩam pferre intra terminũ.x. diex vl̃ causas intra certũ terminũ expedire.ẽt sunt cõiter statuta Rome, ⁊ in Italia, mõ accidit q iudex post terminũ sibi pfixũ p statutũ ad cause expeditionẽ snĩaʒ ptulit ⁊ impetit̃ iudex in sindica tu q nulliter ad snĩaʒ pcessit ⁊ post instãtiaʒ finitã ⁊ ꝯ formã cõstitu tionis, ⁊ sic granauerit, ⁊ pptere ab eo petunt̃ dãna ⁊ expẽse litis, ⁊ sic dubitat̃ an snĩa valuerit, ⁊ vr̃ q nõ q͛ vno tpe pmissũ alio tpe vr̃ phibitũ.l.statu liber. in.§.stichũ.de le.ij. ⁊ de lib.agno.l.j.§.si mulier.cũ auct.hodie.C.de tẽp.ap. ⁊ d legi.l.nõ dubiũ. Et q͛ si de tur p legẽ nouã aliq iurisditio sub forma qcqd fit illa nõ seruata est nullũ.gl.i cle.j.de iur.patr.alle.c.puida.de elec.in.vj. ⁊ Ricar. malũ.vt al's diximus in.q.disputata q̃ refert Jo.an.i addi. Spe. in ti.de offi.iud.§.restat. vsi.qd si statu. ⁊ in ti.d app.in.§.breuiter determinauit q nõ, vcʒ q agit̃ q͛ tale tps succedit loco tpis instãtie trienalis post q̃ nõ valet q agit̃.p.l.pperãdũ. ⁊ i.l.scire opʒ.§.cõse
2 quẽs.d excu.tu. ¶ † Tñ in ꝯtrariũ facit q͛ multa fieri phibent̃ q̃ fa cta tenẽt.l.pte.de his q sunt sui.l.j.§.biduũ. qñ app.sit. ⁊.l.fi.ff.qd me.cã. ⁊ gl.in.c.ij.d offi.ordi.in.vj. vbi si iudex al'r faciat q̃ statua tur vʒ snĩa, ⁊ facit q͛ licet statutũ pfigat terminũ ad finiẽdũ cãs, vcʒ q agit̃ lʒ iudex puniat̃ C.vt oẽs cause.l.j.in fi. ⁊ hec est cõis snĩa le gista͛ Jac.de are.Old.Cy.Bal.q oẽs hoc tenẽt in.l. pperãdũ. excepto Ricar.malũ.quẽ Jo.an.vbi.s.nõ sequr nec iprobat. ⁊ lcʒ Rica.dixerit tale tps statutũ succedere loco tpis instãtie dato a iu re cõi.auct.de triẽ. ⁊ semis.§.cõsiderem⁹.posset esse ve͛ qñ statutuʒ loq̃ret eo mõ q̃ ius cõe, puta q cause expediant̃ intra mẽseʒ, q͛ tũc post mẽseʒ expediri nõ pñt fm Jac.but.q͛ corrigeret.l. pperandũ ⁊ nõ posset assumere tps legale qñ esset ꝯtrariũ alteri legi vel ipsaʒ cor rigeret.ar.l.ij.de cõdi.insti. ⁊.l.quẽticula.de epis. ⁊ cle. ⁊ tunc tps statutũ cẽseret̃ loco tpis legalis qñ loqtur p eũdẽ modũ p quẽ lex dirigenda verba in ipsaʒ instãtiaʒ recedẽdo tpe legali. ar. de pro. stipu.l.valerian⁹. ⁊ d arbi.l.cõleʒ.§.fi. Sʒ q̃tenus dirigeret vba ad iudicẽ, tũc opi.Ricar.nõ esset va. ⁊ statutũ tũc ex q̃ nõ iponit̃ pe na iudici videat̃ tacite iponere penã annullatiõis act⁹.ar.C.d sacro san.l.nemo.mar. Et qñ imponeret penã iudici nõ vr̃ voluisse annu lare snĩaʒ ⁊ ibi stetisset p iudicẽ q reqsit⁹ cãm nõ expediuit nõ cur rit ipo iure, q͛ tps statuit̃ cause, ⁊ si snĩa post lata nõ valeret actor p deret ius suũ, ⁊ sic ex q̃ stetit p iudicẽ nõ currit ipso iure a tpe inter pellatiõis.ar.i auct. Itẽ si ap.C.d tẽpo.app.in vbo nullũ pindiciũ ⁊ tene gl.expsse in.l.sʒ ⁊ si p ptorẽ.in pn.ex q.cau.ma. ⁊ gl.in.c.ex rõne.d app.vbi idẽ Jo.an. ⁊ Hosti. ⁊ Jac.but.in.d.l.pperãdũ.§. sinautẽ vbi gl.tʒ q currit hʒ resti. ⁊ idẽ Cy. ⁊ Bar.in.l.arbitrio.§. dolo.de dolo. ⁊ ideo tenebit snĩa, ita cõsuluit p pdicta oĩa Pau. de cast.ad lr̃aʒ, in cõsi.cccxxiiij. ⁊ in cõsi.xv. ⁊ in cõsi.xxvij. ⁊ Ang.i cõsi. ccxlij. ⁊ i cõsi.clxxxiij. ⁊ Lud.in cõsi.ccccxxxj. ⁊ vide.j.c. an si iudici. ⁊ in seq.
2 ¶ † An si statutũ dicat si qs nõ dederit petitiões suas in tra.viij.dies d cetero nõ audiat̃. An tũc pcessus postea factus sit ipso iure nullus. Bal.in.l.nõ dubiuʒ.in.fi. ⁊ i.l.si euʒ.in pn.ff.si.qs can.dixit q si cõstat iudi.d lapsu tpis pp q ampli⁹ nõ dʒ audiri p cessus est nullus, ⁊ snĩa seq nõ põt ex eo.ff.d excu.tu.l.scire opʒ.§. cõñs. ⁊ eo.ti.l.qnqginta. ⁊.C. vt oẽs cause.l.j. ⁊ q hr̃ in.l.pperan duʒ.§.j.de iudi. Aut de lapsu tpis nõ cõstat ipsi iudi. ⁊ pcessus erit aliqd, ⁊ snĩa seq põt ⁊ ipntet sibi pars q̃ d lapsu tpis nõ opposuit. ⁊ ita Bar.in.l.absente.de cen. ⁊ sentit.l.j.§.accusare.ad turp. queʒ Bal.sequr in.l.j.ff.si qs in ius voc. Et iõ si pcurato͛ ptãtis oppo nat de lapsu tpis iudiciũ nõ valebit hʒ Lud. ⁊ cõsi.xv.
3 ¶ † An si iu dici statuat̃ instãtia vel termin⁹ a statuto ad cãm finiendã sufficiat semel interpellari ad eius negligentiaʒ puniẽdaʒ, vr̃ q sic, q͛ vnica interpellatio cõstituit in mora.de leg.ij.l.titia.§.vsuras. ⁊ gl.C. d fi de instr.l.si tpa.li.x. ⁊.xviij.dist.c.si eps. Bar.in.l.q rõne.§.cohe redes.de v.obl. ⁊ in.§.feia.d noui.ope.l.de pupil.§.si qs ipsi pto ri. Bal.in.l.nã ita.de adop. ⁊ d vsu.l.mora. Tñ in ꝯtrariũ facit qd requirat̃ trina reqsitio p tex.in.c.j.de supp.negligẽtia pla. ⁊ text.in cle.q̃uis.de app.vbi sufficit trina denuntiatio vno cõtextu facta lʒ al's sit multiplicatio vno tpe reputat̃ vna.gl.ij.in.c. ab eo.de app. in.vj. ⁊.ff.d pig.act.l.si cõuenerit. ita Lud.i cõsi.ccccxxvij. Tñ ego intelligereʒ Lud.qñ cã esset cõclusa vl̃ esset instructa cã ita q nõ re staret nisi pnũtiare vel esset reqsitio facta in fi.termini vl̃ essent ser nati termini, sec⁹ si semel tñ in pnci.cãe reqreret cuʒ agit actor, q͛ oĩa acta debẽt fieri ad partis instãtiã.l.ad pereptor.ff.de iudi. ⁊ p no.l.pperãduʒ.de iudi. ⁊ in.l.plataʒ.de sen. q͛ tunc non sufficeret vna interpellatio, nisi qñ non restaret nisi snĩe platio, q͛ sufficeret vna interpellatio vt pnũtiaret. vide i.c.dicit cõstitutio pncipis. ⁊ in c.iudex qui tenet̃.

SVMMARIVM

1 Termin⁹ nõ currit si cã falsi pẽdet cũ pte sec⁹ si cuʒ teste vl̃ nota.
2 Tempus si prefigatur iudici a statuto intra quod teneatur iudica re an ⁊ quando eo elapso possit iudicare? ⁊ nu.3.et.4.
5 Instantia si statuatur ad causam finiendam per iudicem an tunc sit locus penitentie vt euitetur pena negligentie?
6 Canon late sententie dicitur executio.
7 Sindicatores habent iurisdictionem limitatam a lege iudicãdi ad tempus, ⁊ non ab homine.
8 Partes non pñt instantiam legalem prorogare nisi iudex sit im peditus facto partium.

D Icit cõstitutio pncipis vl̃ ei⁹ rescriptuʒ q capitane⁹ teneat sub pena intra dies.l.cõtinuos cãs criales terminare, mõ accusat⁹ de homicidio vl̃ alter p eo testes accusauit de falso intra terminuʒ die͛.l. pncipaliter agen do non excipiẽdo an ppter hoc possit sine metu pene q̃stio homici dij differri post dies.l. Ricar.malum.disputauit hãc.q.p ꝯ vsq ad astra q̃ ego originaliter vidi ⁊ cõcludit q si p actitata in cã falsi pindicet̃.q.homicidij q sit differenda cã homicidij metu pene, q͛ prius est cognoscendũ de incidenti q̃ d pncipali.l.j.d ordi.cogni. q dicite esse ve͛ nisi iudici cõstiterit q hoc fiat cã differẽdi, q͛ tũc non dʒ differri.arg.l.j.de iura.calũ. ⁊ de leg.l.si in fraudẽ. ⁊ extra de in integ.rest.c.substituta.q͛ in crialibus nõ alia q̃ necessaria sit dãda dilatio.C.vt intra certũ tps.l.ij. ⁊.l.j.C.de dila.in fi. Si vo nõ cõstet de malitia ⁊ legitime excipiat̃ si qd est, p imputari possit accusato cur tali tpe nõ excipit q̃ potuisset ẽt exceptiõis cã intra di es.l.discuti, tunc nõ põt iudex differre sine metu pene.ar.l.peten duʒ.C.de in integ.rest. ⁊ de temp.ap.nemo.ad fi. Si vero nihil est q possit imputari accusato excipienti vt q͛ ppe fi.termini accusa to͛ suos testes pduxerat ꝯ quos hodie excipit̃ tunc iudex nullis ex pectatis moris intra terminuʒ põt habere cãe cognitioneʒ, ⁊ cãʒ ex pediet.d.l.ij.vt iura cert.termi. q si intra terminuʒ plene discutere non põt, q͛ incognito negotio lis non dʒ decidi poterit vltra termi nuʒ sine metu pene differre cãm homicidij.l.fi.C.de adul. ⁊ d excu. tut.l.si cuʒ ipse.q͛ statutuʒ recipit determinationeʒ p iura cõia.ff.d

munie. ꝛ bono. l. vt gradatim. §. ẜ si leg. ꝛ iusta ꝛ necessaria cā semp̄ itelligit̄ excepta .ff. ꝺ serui. l. si cui. de ritu nup. l. quāq̄. Et iõ si accusato2 homicidij accusat̄ q̄ falsos testes ꝑduxerit, differret̄ accusatio homicidij. q2 sn̄ia sup falso lata cā homicidij p̄iudicabit p. l. fi. q̄ si p̄dictū: C. ꝺ fide istr. ꝛ q̄ no. in. l. j. C. q accus̄. Jta ɔcludit Ric. q. q. reassumpsit Cy. in. ꝺ. l. j. C. q accu. ꝛ ibi Bal. ꝛ Ang. ꝛ idē
1 Cy. in. l. fi. de fide instr. Cy. dixit † q̄ nō currit terminus si cā falsi pēdet cū pte, sec⁹ si cū teste vl' cū no. aut cū tertio. ꝛ vide Saly. in l. si docuerit. C. de fal. ꝛ q2 longa est materia vide bal. in ti. ꝺ pace. ɔstā. in ꝟbo in ciuitatis, ꝛ eūdē Bal. in. l. ꝑperādū. C. de iud. vbi dixit q̄ dari d3 termin⁹ ad oēs act⁹. ꝛ in. l. ij. C. vt intra certū tp̄s. ꝛ in repe. §. ꝓficisci. ꝛ dixit Ang. in. l. si vni. de re iud. q̄ si tūc in fi. in stātie sibi nō liq̄t d3 iurare sibi nō liq̄re, ꝛ absoluere reū ab obseruatione iudicij ꝛ penā euitabit a statuto īpositā. ꝛ idē Bal. in. l. si de meis de arbi. ꝛ in. l. sancim⁹. q̄ tpe miles. ꝛ Bar. posuit aliā practicā in. l. p̄to2 ait. in §. j. de re iu. ꝛ vide et Bal. in. l. j. de iura. calū. ꝛ in regno sunt due ɔstōnes, vna est i ti. de offi. inst. q̄ incipit causas alia est in tit. de ferijs, q̄ incipit oēs baiuli. q̄ imponūt metā iudicibus ad cās expediēdas. Tū excipiūt nisi testes sint in longinquo vel nisi sit alia manifesta cā ꝑpter q̄ cā nō posset expediri, p q̄s ɔ
2 stōnes officiales poterūt se excusare pp̄ impedimēta. † Et adde q2 Ang. in ɔsi. ccxiij. ꝛ in ɔsi. clxxxiiij. dixit q̄ qñ p statutū p̄figitur tp̄s iudici, intra q̄ teneat̄ iudicare eo elapso amplius nō iudicabit
3 p. l. j. C. qñ puo. ꝛ ar. l. ab e. ti. ꝛ ꝺ offi. ꝓɔsul. l. meminisse. † dicens idē si p̄figat̄ iudici ꝛ iurisditioni vel parti. l. scire. §. ɔseq̄ns. ꝺ exc. tu. ꝛ. l. peremptorias. C. sen. resci. nō pos. ꝛ. l. fi. de ex. ꝛ. l. diffamari. de arbit. l. si cū dies. §. intra sec⁹ si soli iudici. p. l. j. C. vt oēs cāe. q l3
4 tunc nō iudicauerit, tñ iudicare tenebit̄. ar. de arbi. l. celsus. † Si tñ fuerit appellatū a multis iterlocutorijs ꝑpter q̄ ꝑtelata fuerit illa instātia poterit ꝑpter hoc impedimētū deinde p̄nūtiari nisi fuerit inhibitū p superiores q2 suspēdit instātia per. l. intra vtilis. de min. ꝛ in. ꝺ. l. pepᷣādū3 ẜm Pau. de ca. in ɔsi. xxvij. ad fi. ꝛ dixit Lud. in ɔsi. ccccxv. q̄ si det̄ mēsis sindicatorib⁹ ad expeditionē cāꝝ q̄ elapso tpe poterūt p̄nūciare p. ꝺ. l. j. C. vt oēs cause. vbi vltra p̄dicta alle. Jo. an. in ti. de iudi. delega. §. restat. vbi dat̄ doctrina ꝛ qñ p̄figit̄ termin⁹ in psona in iudices ad cause expeditionē lapsus termini nūq̄ iudicē excludit. vide. j. in. c. ac si statuat̄. Si capitane⁹ populi d3 ex forma sue electionis vl' ex ɔstōne p̄ncipis stare ad sindicatū p. xx. di. ꝛ capita. guerre p. xxx. dies si vnus est electus capitaneus ppl'i, ꝛ capita. guerre stabit in sindicatu p di. l. tex. vbi Ang.
6 in ti. v. in. fine quoq̄ suffrag. §. illud. † An si statuat̄ instātia ad cām finiēdā p iudicē sit loc⁹ penitētie vt euitet̄ pena negliḡetie. Dic q̄ nō, q2 pena ipso facto impoīt̄. gl. in cle. ne in agro. §. q2 ꝟo de sta. mo. q̄ bal. no. in auct. habita ne fili⁹ p p̄re. ꝛ q2 delictū negliḡetie est ɔsummatū. vt in rub. in penis. ꝛ Jo. an. in. c. ꝑpetue. ꝺ elec. in. vj. Nā l3 in h̄ casu instātie lapse possit iudex morā purgare ꝛ p̄nunciare. l. j. in fi. C. vt oēs cause. nō tñ hoc pōt vt euitet penā in q̄ incidit. ꝺ. l. j. Nā ex pena inducit̄ cū p̄fixione termini, vt l3 iurauerit iudex seruare statuta, tñ pōt de iure canonico purgare morā q̄ ad penā spiritualē. gl. sing. xxxij. q. j. apud misericordē. nō tñ quo ad penā tēporalē. ꝺ. l. j. ꝛ. l. si q̄s ma. C. de transact. maxime vbi fit executio in pena a. l. vel ab hoie. de ɔdi. indebit. l. q ob rē. de leg. ij. l. si is cui. ad q̄ penā ne iudex incurrat tenet̄ ex ꝑprio officio suppler̄ partib⁹ et inuitis. ẜm bal. in. l. j. C. de ɔfessis. ꝛ hoc vbi in ipositione pene p statutū interuenerit canon late sn̄ie vt eo ipso vl' ipso iure vl' ipo facto. gl. in. c. cupiētes. de electio. in. vj. ꝛ in. l. admissione. §. q de-
6 ficiūt. de capi. diminu. ꝛ in. l. j. ff. de infami. † q2 canō late sententie dicit̄ executio. gl. in. c. l3 canō. de elec. in. vj. ꝛ sic cessat dubitatio, de qua in. l. insulā. de ver. obl. ꝛ in. l. magnā. de ꝯben. ꝛ ɔmit. stipu. ꝛ in. c. j. de supplen. neglig. pla. ꝛ ita p hec iura ɔsulūt Lud in ɔsi. ccccxxvij. tñ aliq̄ dixerūt q̄ si pars requireret iu. post lapsū terminū q̄ p̄nuntiaret ꝛ citari faceret reū ad sn̄iā ꝛ ambo peterent sn̄iā ꝑferri, put de iure d3 fieri q̄ iudex p̄nūciando euitet penā, q2 vidēt̄ illius iurisditionē ꝓrogare, tñ hoc nō puto veꝝ. ꝑmo q2 pena impo
7 sita per. ꝺ. l. j. C. vt oēs cause est pena legalis ꝛ nō ɔuentionalis † ꝛ sindicatores habēt iurisditionē limitatā a. l. iudicādi ad tp̄s ꝛ nō ab hoie. ꝛ qñ est data meta iudicādi a. l. scripta nō cadit ꝓrogatio. gl. est in. l. j. ff. de iud. ꝛ in. l. ꝑperādū. C. eo. vbi idē dixit bal. qñ p statutū est limitatū tp̄s arbitrio q̄m est termin⁹ legalis. p no. in. l. si de meis. §. fi. ff. de arbi. ꝛ puto et q̄ partes nō possent dictū terminū ꝓrogare sindicatorib⁹ ad p̄nūciandū ad effectū euitationis pene. p
8 no. in. ꝺ. l. properandū. † q2 partes nō possunt instantiā legalē ꝓrogare nisi iudex fuisset impedit⁹ facto partiū vl' causa esset pplexa vt sibi nō liq̄ret vt dixim⁹ in p̄cedentib⁹ capitulis. Tū dubito si in regno hec pena h3 locū nō est rūt⁹ q̄ citatus veniēs post terminū in vltimo peremptorio cū sacco parat⁹ euitat penā ꝛ periuriū si iudex ci

tatus ad soluendā penā ɔpareat ꝛ p̄nuntiet si post penā purgaret ex eq̄tate dicti ritus q̄ obseruant̄ in ꝓbanis, ꝛ puto q̄ sic. ar. c. potuit. de loca. cū ibi no. vbi penā admissionis rei emphyteotice purgauit si emphyteota ɔpareat cū censu ꝛ soluere paratus. ꝛ facit. l. fi. ff. ꝗ arbit. tñ nō est sine dubio. per. ꝺ. l. j. C. vt oēs cause. q̄ p̄uidet q̄ possit p̄nūtiari post dies. l. ꝛ solutā penā in quo est cogitandū valde, q2 iste est vnus de casibus fallētie in materia purgatiōis more. tñ ego admitterē iudicē ad purgationē more quo ad euitationē pene iure restōis in integrū si q̄ cām allegaret. p ea q̄ habes. s̄. in pri. c. inci. Dixit ɔstitutio p̄ncipis. ꝛ in alio. c. incipi. dicit ɔstitutio regni. ꝛ in. c. j. ꝛ in seq. in hoc ꝟbo Jnstātia. q2 iura Lud. in. ꝺ. ɔsilio loquunt̄ in mera negligētia ꝛ in pena negligētie ꝛ nō habent locū qñ haberet iustā excusationē quare causam non expediunt.

SVMMARIVM

1 Tp̄s nō currit ei q̄ impedit̄ agere pp̄ dilationē aduersarij nu. 2. ꝛ. 3.
4 Dilatio ad ꝓbādū nō currit q̄diu disputat̄ sup articu. admittēdis.
5 Judex q peccat ꝑpter difficultatē ꝓbationū nūquid sit excusand⁹.

a An si partes fuerint impedite facto officialis sindicandi, q2 iuit subterfugiēdo sindicatū cū suspitionibus, ꝛ alijs exceptionib⁹ ꝛ dilationibus, vel petendo dilationes vltramarinas ꝑpter q̄ tp̄a statuta ad sindicandū sunt lapsa audiant̄ partes ꝺ cetero. dic q̄ sic. ar. no. p Cy.
1 in. l. fi. C. de adulte. q dixit † q̄ statuto cauet̄ q̄ intra certū tp̄s causa terminet̄ q̄ illud tp̄s nō currit ei q̄ impedit̄ agere ꝑpter dilationes aduersarij p illum tex. ꝛ p. l. si cū ipse. de excu. tu. ꝛ. l. intra vtile. de mino. ꝛ. c. pia. de excu. ꝛ. c. de causis. de offi. dele. q̄ et sequit̄ ibi Saly. ꝛ quod no. ꝺ excu. tu. l. scire op3. §. sufficit. vbi terminus legalis ꝓrogat̄ ꝑpter impedimentū, ꝛ q̄ sing. dicūt Dy. ꝛ bal. i. ꝺ. l. si cū ipse. de excu. tut. q2 terminus nō currit qñ impedior vel facto aduersarij mei. ꝛ dicit bal. in. l. petēde. de tēp. in integ. rest. q̄ vbi est p̄fixa meta iudici, ꝛ pena apposita si nō expediat cām intra tp̄s q̄ si hoc ꝑcessit facto partiū pōt tp̄s ꝓrogari, ꝛ iudex in penā nō in-
2 cidit, tñ idē bal. in. l. cū non eo die. C. qñ puo. dixit † q̄ si dolo aduersarij iudex nō potuit cā expediri, q2 tēpus nō ꝓrogatur, tñ hoc casu nō currit tp̄s ad diffiniendū. q2 post. l. dies pt finiri cā. p. ꝺ. l. vt oēs cāe, vt. s̄. est tactū. de quo vide in. l. sed ad ea. ff. ex quib. cau. ma. ꝛ q̄ no. de dolo. l. arbitrio. §. fi. ꝛ in. l. si finita. §. elegāter. ꝺ dā. infect. bar. in. l. is cū quo. de aqua plu. ar. ꝛ q̄ ibi no. in. l. ꝓhibere
3 q̄ vi aut clā. ꝛ vide q̄ dixit Dy. in. ꝺ. l. si cū ipse. ꝺ exc. tu. † q̄ si p statutū cā d3 decidi intra. iij. menses, ꝛ ps aduersa petat dilationē vltramarinā vltra tres mēses, q̄ poterit vltra tres mēses cognosci q̄ veꝝ est qñ meta p̄figit̄ liti secus si iurisditioni q2 nō pōt ꝓrogari p istā dilationē ẜm Jnn. de causis. de offi. dele. q̄ est veꝝ nisi ps ɔsentiat, q2 tunc sit prorogatio tp̄is ẜ3 bal. in. ꝺ. l. si cū ipse. Et Ric. de neap. in. ꝺ. l. scire op3. §. ɔn̄s. ꝛ dicit bal. in. l. j. C. de dila. allega. l. j. C. vt oēs cause tā ciuiles. q̄ vbi iudici est p̄fixū tp̄s ad expediendū ꝛ est impeditus q̄ nō punit̄, ꝛ dixit Ang. in. l. j. C. q accu. q̄ si iudex facto partiū nō pōt expedire cām intra tp̄s a statuto p̄fixum q̄ est elapsū ꝑpter partiū frustrationē, q̄ iudex pōt vltra illud tp̄s cognoscere p gl. in. l. intra vtile de mino. l3 Jnn. dicat ꝯ in. c. ꝺ causis. de offi. delega. ꝛ vide p eū in. c. venerabilibus. de iudi. ꝛ vide tex. in. l. si eū. §. q iniuriaꝝ. ff. de satis. vbi de frustratione ptis, ꝛ vide in. l. j. §. adop. q. ex cau. ma. ꝛ in. l. arbiter. §. pe. de dolo. ꝛ tex. in l. iij. §. deniq̄. de mino. in. l. j. §. ꝛ parui. ff. q̄ vi aut clā. ꝛ vide bal. in l. ij. §. oibus. de iud. dicentem q̄ si diu disputat̄ sup articulis admit-
4 tendis, nō currit dilatio data ad ꝓbandū. † Ad excusationē iudicis q nō potuit intra tp̄s instātie expedire ꝑcessū. vide bal. i auct. cle. vbi ponit q̄ ꝑpter difficultatē ꝓbationū cā intra certū tp̄s expediri nō potuit q2 illud tp̄s nō currit ei q̄ fuit facto aduersarij impeditus. ẜm Cy. in. l. liberta. C. de adul. ꝛ vide bal. in. l. ab eo. C. quo
5 ꝛ qñ iudex. vbi ponit, † an iudex q peccat ꝑpter difficultatē ꝓbationū excuset̄. ꝛ adde Jnn. post gl. i. c. l3 cām de ꝓba. vbi dicit q̄ qñ est ɔflictus ꝓbationū ita q̄ iudex nō pōt causā expedire q̄ d3 abstinere a sn̄ia si forte partes vexate in litibus se ɔcordēt vel cōpromittant. vbi et Ant. de but. hoc refert tñ hoc nō firmat, ꝛ factū no. in. c. extra de mutuis petit. p Ant. de bu. q dixit q̄ rōne destructionis partiū pōt iudex illas cōpellere ad cōpositionē. Et dixit Bal. in. l. si pater. ff. de here. inst. q̄ qñ ex vna pte est opi. ꝛ ex alia ꝟitas ꝛ dubitat̄ de volūtate q̄ tūc pp̄ repugnātiā nō iudicat̄ in totū p veritate nec in totū ẜm opi. l3 in ptē p ꝟitate ꝛ in partē p opi. q̄ no. ad excusationē iudicis in sindicatu. Et adde q2 Bal. in. l. ꝛ ideo, ꝺ his q. vt indi. dixit q̄ iudex q nō potuit expedire cā intra tempus statutum excusatur, quia qui non est in culpa non debet esse in pena. Et vide etiam Bal. in. l. peremptores. sen. rescin. nō posse. vt iudex intra breue tp̄s pronuntiat super exceptione opposita. Et vide. s̄.

de.s̄.in.c.intra q̄tū tp̄s ⁊ ad excusationē iudicis q̄n nō expediuit,
vide.j.in.c.index q tenet̄.in verbo snia.j.⁊ in ꝟbo negligētia.in.c.j.

SVMMARIVM

1 Terminus currit a die notificationis.⁊ nu.2.3.et.4.
5 Iudici si imponatur necessitas pronuntiandi in certa instantia ⁊ in fine instantie si non liquet debet iurare de causa non liquere ⁊ absoluere partes ab obseruatione iudicij ⁊ sic euitabit penam statuti.
6 Iudex licet non possit instantiam prorogare vel breuiare tamen pōt prefigere terminum ad agendum vel reconueniendum.

1 Pone †ꝙ extat statutū ꝙ ptās teneat̄ inqrere de deli
ctis ꝯmissis intra terminū vniꝰ mēsis ⁊ fuit cō-
missuz ꝺlictū occulte ita ꝙ nō ꝺuenit in notitiā ptātis nisi
post tres mēses ⁊ ptās nō inqsiuit, q̄ tp̄s erat elapsum an
excuset̄.bar.i.l.labeo.ff.si qs testamento li.esse iussus fuerit,dubita-
uit ⁊ noluit ꝓ tūc ꝺcidere,q̄ erat ꝺ facto,tn̄ idez bar.in.l.eū q.§.in
popularibꝰ.ꝺ iureiu.tenuit ꝙ a die sciētie currat.vbi Ang.lz ꝯriū
ꝙ ignorātia nō ipediat cursuz ꝑscrip.ar.l.sequit̄.§.si in viā.ꝺ vsuc.
⁊ idē bal.in.l.genero.de infami.q̄ paria sunt quē esse nō obligatū
⁊ tp̄s esse lapsuz.l.sz si vniꝰ.§.si tu.de iniur.Et dixit Guil.in.l.si cū
exceptiōe.§.satis.ff.ꝙ met.cau.ꝙ vbi de odio fauendo tractat̄ tp̄s
ꝑfixuz semꝑ ꝑsumit̄ ꝯtinuū ⁊ sic currit a die ignorātie.l.fi.de colle.
illi.⁊ dixit aliqd bal.in.l.si ideo.de his qui.vt indig.q̄n delictū est
ꝯmissuz secrete ⁊ facit.l.si qs in graui.in.§.subuenit.ad sille.⁊ idē
bar.in.l.diuꝰ.de cust.reo.⁊ in.d.l.annꝰ.de calū.dixit tp̄e sciētie ꝑ
l.semꝑ.§.hoc interdictū.ff.ꝙ vi aut clā.⁊ in.l.cū lex.de edi.⁊ hoc se
quit̄ bal.in.l.j.§.occisoꝝ.ad sille.⁊ in.d.l.annꝰ.⁊ in.d.l.cū lex.⁊ ēt
Ang.lz bal.in.l.fi.ꝺ dolo.teneat ꝯ ꝑ illū tex.⁊ ꝑ.l.fi.de ꝑscri.lon.
tē.⁊ dixit but.i.d.l.genero.ꝺ infamibꝰ,ꝙ in dānis currit tp̄s a die
scie,lz bal.dist.in.l.attil.de ser.rust.⁊ ēt Lud.in.d.§.occisoꝝ dist.
sic factū statutū ab habēte ptāte z.l.cōdendi.⁊ tp̄s erit ꝯtinuū secꝰ
si ab alio q̄ erit vtile ⁊ ad ꝑdicta,vide aliqd ꝑ bar.in.l.j.de susce.⁊
2 ar.li.xij.⁊ vide bal.in.l.j.si qs cau.vbi dixit †ꝙ terminus currit a
die notificatiōis.⁊ vide bal.in.l.si qs nō dicā rape.de epi.⁊ cle.⁊
dixit bar.in.l.qnq̄ginta.ꝺ exc.tu ꝙ tp̄s ꝑfixū executori non currit
ignorāti.⁊ bal.in.l.fi.ꝺ dolo,dixit ꝙ tp̄s ꝑfixū a statuto ꝙ post sex
mēses nō posset iqri currit a die delicti si fuerit delictū occultū siue
manifestū,lz Pau.ꝺ cast.in ꝯsi.suo ꝙ incipit ptās nō hz in sindi-
catu suo,dixerit ꝙ aut potuit ꝑ inuestigationē suā scire ꝺlicta,q̄ nō
fuerūt occulta ⁊ tp̄a currūt ignorāti,secꝰ si in crībus occultis vt est
falsitas.vt.d.l.labeo.⁊ bal.i.d.l.genero.ꝙ si post tp̄s fieret ꝯfessio
nō posset inqri.vt dixit no.bar.in.l.qcūq̧.C.ꝺ ser.fug.ꝙ semel sin
dicabat̄ qdā offic.Perusij ꝯ quē fuit oblata vna petitio ꝙ qdā ri-
baldus perusinus intrauerat palatiū multis vicibꝰ ꝯ formā statuti ⁊
officialis excusabat se ꝙ ignorabat illū esse perusinū.⁊ Cy.allega-
bat ꝓ offi.ad eiꝰ excusationē.tex.in.d.l.qcūq̧.q loqt̄ ꝺ eo q igno
rāter receperūt seruū fugitiuū ꝙ nō punit̄.vt.s̄.q̄ not.q̄ sepe excu-
3 sant̄ rōne ignorātie.⁊.j.in verbo snia.† Si statuitur tp̄s ptāti intra
quod debeat de maleficio cognoscere vel inqrere istud tp̄s nō cur-
rit potestati nisi a die scientie maleficij commissi.ita Angel.per
tex.in auct.de san.epi.§.si qdē rapuerit.allegādo.ff.ꝙ vi aut clā.l.
j.⁊.l.si qs i graui.ad sille.⁊ ꝙ idē dixit in.l.sꝑ.§.hoc interdictū,ꝙ
vi aut clā.⁊ bar.in.l.labeo.ff.si qs test.lib.esse iussus fuerit.⁊ vide
4 bar.q idē dicit in.l.ꝑ oēs.C.ꝺ distractoribꝰ.li.xij.dicēs †ꝙ statutū
disponēs ꝙ index teneat̄ punire delictū oē intra certū tp̄s al's pu-
niatur intelligitur a tēpore quo sciuit de maleficio licet secus sit in
5 alijs prescriptionibus.l.omnes.de prescri.xxx.an.⁊c.† Si iudici
iponit̄ necessitas ꝓnūtiādi i certa istātia si i fine istātie sibi nō lique
bat dz iurare de cā nō liquere ⁊ absoluere ptes ab obseruatione iu-
dicij,⁊ sic euitabit penā statuti.Ang.i.l.si vni.ff.ꝺ re iudi.⁊ idē bal.
in.c.sancimus quo tp̄e miles,⁊ in.l.si ꝺ meis.de ar.lz Bar.ponat
6 aliā practicā i.l.ꝑtor ait.de re iudi.†⁊ lz iudex nō posset instantiā ꝓ
rogare vel breuiare,vt dixit By.i regula iur.indultū.tn̄ pt prefige-
re terminum ad agendum vel reconueniendum.l.omnium aūt.vbi
Bal.ff.de procur.⁊ vide.j.proxi.c.⁊ in verbo sententia.

SVMMARIVM

1 Iudex qui tenetur processus expedire intra certum tempus non cogitur expedire nisi circa finem temporis.
2 Iudex potest omnes terminos cumulare ꝑꝑ breuem instantiam.

1 Iudex † q tenet̄ ꝓcessus expedire intra certū tp̄s
nō cogit̄ expedire nisi circa finē tp̄is.bar.
in extrauā.ad repri.in gl.ꝓcedēte,⁊ Bart.in.§.pena
grauior.alleg.l.j.§.expilatores.de effrac.⁊ ēt vbi labit̄
tp̄s instātie nō tenet̄ ad penā,⁊ poterit postea expedire q̄n nō expe-
diuit,q̄ ꝑs nō institit ꝑ gl.in.l.curatoria.de iure delibe.⁊ facit tex.
in.l.j.C.vt itra certū tp̄s,⁊ dixit Bal.de pace iura.fir.§.iudices,ꝙ
si iudex nō expediuit cāz intra tp̄s nō tenet̄ si pars nō petijt,⁊ vide
Bal.C.ꝺ sen.l.statutis,⁊ tale tp̄s statutū ad expediēdū cās nō cur
rit q̄n est ipeditus facto aduersarij C.de adul.l.libertatē,⁊ ꝑ no.in
l.si cū ipse,de excu.tut.⁊.l.itra vtile.de mino.si tn̄ nō potuit expe-
diri ꝑꝑ difficultatē ꝓbōnū poterit postea tāgi.Bal.in auct.cleri-
cus.de epis.⁊ cle.si tn̄ cā debebat terminari itra tres mēses ⁊ ꝓtele
tur ꝑꝑ testes ꝓducēdos ex lōginqs ꝑtibus i qbus requirebant̄ tres
mēses de cā cognosci possit ꝺt Cy.⁊ By.ꝙ sic,⁊ facit ꝙ no.Inn.
in.c.de causis.de of.dele.⁊ de hoc est ꝯstō in regno Sicilie q̄ dat
metā instātie ⁊ excipit nisi testes sint in lōginquo vt in alio.c.dixi-
mus,⁊ in felicissimo ducali dn̄io Mediolani sunt decreta optime
ꝓuidētia circa oīa,⁊ id ꝙ dixit Cy.hz locū q̄n terminꝰ ꝑfigit̄ liti,
secus si iurisdictioni ꝙ est vex q̄n ꝑs ꝯdicit.secus vtraq̧ ꝯsentiēte
q̄ fit ꝓrogatio,vt no.in.l.ij.⁊.iij.de iudi.ff.⁊ in.d.l.intra vtile.⁊.l.
si cū ipse.cū ꝯcor.⁊ idē in cā criali.l.fi.C.de adul.⁊ Cy.in.l.j.C.q
2 accu.in fi.⁊ ponit Bal.in.l.si cū ipse.s̄.alleg. ¶ † Et isto casu ꝑꝑ
breuē instantiaz pōt iudex oēs terminos cumulare.l.ꝓperādū.C.ꝺ
iud.in ꝑn.vbi ꝺr ꝑ doct.ꝙ pōt statuere terminū ad articulandū,po
nēdū,ꝓbādū,⁊ ꝓbatū habēdū,instr̄a ꝓducendū,excipiēdū,⁊ repli
candū ⁊ si.⁊ non currit tp̄s iudici.⁊ facit de except.c.pastoralis.⁊
ista est optima cautela q̄n peteret̄ tp̄s vltramarinū ꝓ testibꝰ.⁊ vide
Cy.⁊ bal.in.d.l.j.⁊.ij.vt itra certū tp̄s.⁊ vide Cy.in.l.j.C.q accu.
⁊ bal in.l.fi.C.de fi.instr.vbi posuit si testes accusant̄ ꝺ falso si cur
rat istātia.⁊ vide bal.in.l.petēde.C.ꝺ tēp.i inte.rest.⁊ dixit bal.in
l.perēptorias.C.sen.rescin.nō pos.ꝙ iudex ꝑꝑ breue tp̄s ꝓnuntiat
reseruādo exceptiōes ⁊ vbi iudex nō fuit i culpa in expediēdo ꝓ-
cessuz nō dz esse in pena excusat̄ si nō potuit cāz expedire intra tp̄s
statutū ꝭm bal.in.l.si iō.ꝺ his qb.vt ind.Et q̄n cāz nō expediūt ꝑꝑ
subtilitatē iur.vl' difficultatē ꝓbationū an excusent̄.vide bal.in.l.la
beo.C.q̄uo ⁊ q̄n iudex.in.iiij.co.⁊ bal.in.l.cū nō eo die.C.q̄n ꝓuo.
Q̄n iudex nō potuit cāz expedire ꝓpter dolū aduersarij ⁊ ēt tp̄s in
stātie non currit impedito facto iudicis.And.i.l.fi.C.ꝺ adul.⁊ vi
de bar.in.l.cū nemo.ꝺ offi.ciui.in.vbi dixit q̄n tp̄s statuit̄ iudi.nō
ꝑmittit̄ istātia si nō expediat,secꝰ si instātie.⁊ vide.s̄.in.c.an si ꝑtes
fuerūt.Et vide ad excusationē iudi.q nō expediuit cāz intra tp̄s in
stātie statutū.j.in ꝟbo negligētia.in.c.⁊.j.in ꝟbo snia.⁊ in hoc.j.in
ꝟbo instātia sindicat̄.i.c.ad excusationē iudic. ¶ Si veniēt duo
officiales ad vnū offi.⁊ est inter ipsos q̄stio qs debeat in offi.rema
nere,⁊ tp̄s istat dz hec cā dirimi breuibꝰ dilationibꝰ.tex.est in.c.si
gnificauit.ꝺ iu.i ꝟbo tp̄s inutiliter labat̄.⁊ dixit Spe.i ti.ij.ꝺ ꝺcre.
§.lib.ꝟsi.qd sit.ꝙ pōt ꝓcedi lite nō ꝯtest.ad ꝙ facit ꝙ dixit bar.
in.l.si prius.ff.de no.oper.⁊.l.ij.ꝺ re iud.vbi si est q̄stio ꝺ equo qui
plus comederet q̄z valeat si diu durat q̄stio.⁊ vide no.per euz in.l.
si vsufructus.ff.de vsufr.lega.bal.in.l.liberti liberteq̧.de oper.li.
⁊ facit de glā.legē.l.j.nec de hoc cognoscēt sindicatores,sz supior
ꝯcedēs offi.ꝑ not.in.c.cū venissent.deinde.⁊ per ea que habes.s̄.

SVMMARIVM

1 In prorogationem iurisdictionis non requiritur expressus consensus sed tacitus sufficit.⁊ de hoc vsq̧ in fi.

1 Instrumentum. Quero, dicit ꝯstitutio re
gni ꝙ nullus officialis ꝺ
regno possit cognoscere ꝺ ꝑntatiōibꝰ instr̄oꝝ habētibꝰ exe
cutionez parataz nisi magna curia,nō aliqs capitaneꝰ co
raz quo fuit ꝑntatuz instrumētuz,cognouit ⁊ ꝓcessit executiue i for
ma ꝑntationis ⁊ pars ꝯuenta nihil opposuit,an si in sindicatu ꝯuē
tus agat ꝯ iudicez tanq̄z q incōpetenter ꝓcessit executiue teneat̄ iu-
dex.Dico ꝙ nō si ipse iudex habebat meꝝ vl' mixtuz impiuz,q̄ vr̄
vi ꝓrogationis tacite cognouisse.ꝑ no.ꝑ bar.in.l.inter ꝯueniētes
ff.ad muni.⁊ ꝑ no.in.l.si q ex ꝯsensu.de epi.audi.⁊ in.l.j.ff.ꝺ iud.
1 vbi dicit bar.† ꝙ in ꝓrogatione iurisdi.nō reqrit̄ exꝑssus ꝯsensus
sed tacitꝰ sufficit,vt no.Inn.c.cuz venissent ꝺ in ite.rest.⁊ in.l.j.§.
ꝯuenire.eo.ti.ꝺ iud.⁊ ꝙ no.bar.in.l.si ꝯuenerit.ꝺ iuris.om.iud.⁊
in.d.l.j.vbi de ꝓrogatione q̄ fit litigādo ⁊ non opponendo.⁊ dixit
2 ibi bal.† ꝙ ꝓrogatio dat vsuz iurisdi.nō hn̄ti,vn̄ ꝓcedere ad ꝑnta
tionez instr̄i nō est alterius effectus nisi ꝓcedat̄ executiue iuxta for
maz ritus.Naz si pars ordinarie ageret possent capitanei cogno-
scere ⁊ cuz ꝓcesserit executiue q debebat ordinarie ꝓcedere vi ꝓ-
rogationis excusat̄ per ꝑdicta,q̄ hic est fundamentuz iurisdi.d.l.
ij.vbi ꝺ ꝓrogatione.⁊.l.ꝓuataꝝ.de iuris.om.ind.Tn̄ ista est q̄daz
extensio ꝺ vno mō ꝓcedēdi ad aliū.ar.eius ꝙ ꝺr ꝺ ꝓrogatione de
loco ad locū in dictis iuribꝰ.⁊ in.l.fi.de iuris.om.iudi.ꝓ qbus est
decisio And.de iser.in ꝯsti.regni statuimus.vbi ꝺ ista ꝓrogatiōe
q̄ fit ꝓcedendo ⁊ nō opponendo qꝺ nō est suus iudex,⁊ qꝺ no.idē

And. in ꝯsti. regni iustitiarij nomē ꝛ normā, vbi dicit ꝙ iustitiarij q al's nō pñt cognoscere de causis ciuilibꝰ cognoscūt ex ꝓrogatione partiū litigantiū corā eo tacite vel expsse ꝓrogādo. scḋo ēt iudex sic ꝓcedēs pōt excusari rōne gñalis ꝯsuetudinis regni, qꝛ in oibus curijs regni ꝓcedit per capitaneos sup p̄sentatione instrōꝝ q̄ gñalis ꝯsuetudo excusat iudicē. p gl. in. l. rē nō nouā. C. de iud. ar. gl. in cōsti. regni post machinā.
3 † Et ꝯsuetudo dat iurisdōnē. l. j. de emā. li. ꝛ no. and. de iser. in proe. ꝯstitutionū. ꝛ qꝛ ꝯsuetudo illorū iter quos iudicat̄ est seruāda. c. j. de feu. cogni. ꝛ. l. viros. de diue. offi. q̄ ꝯsuetudo probabit̄ p acta ꝛ ꝓcessus curie. ar. no. p bal. in. l. fi. de iu. do. ꝛ qꝛ ꝯsuetudo excusat a delicto, bal. in auc. alea. vsus. ꝛ in rub. de fi
4 de instrōꝝ. † ꝛ qꝛ consuetudo hʒ viʒ decreti ꝛ viʒ institie ꝛ dat iurisditionē. l. viros deuotos ǒ diuer. of. bal. i. l. j. q feu. da. pos. ꝛ qꝛ ꝙ fit ꝭʒ ꝯsuetudinē vr̄ iure fieri. bal. in auct. ſʒ cū testōꝛ alle. l. fal. q̄ di
5 xit in auct. iubemus. de iu † ꝙ iudex q iudicat ꝯ̄ ꝯsuetudinē facit litem suā maxime si in illa curia reperiat̄ sic ꝓcessuʒ in alijs causis qꝛ q̄libet curia suos hʒ ritus ꝛ modos per no. p And. de iser. in cōsti. regni si qs in posteꝝ de defen. p. l. fi. ǒ veteri iure enu. qꝛ in instr̄is apponi solet clausula ꝙ possit ꝯueniri in oi curia ꝛ foro vbi fuerit inuentus vbi ꝓmisit soluere, qꝛ ēt pp hoc ꝙ ibi sortit̄ foruʒ pōt ibi cōueniri. per no. in. l. j. ff. si qs i ius vocat. ꝛ p. l. ꝯtraxisse. de ac. ꝛ ob. ꝛ l. heres absens. de iudi ēt qꝛ si qs renūtiauit exceptioni fori, vñ non pōt dicere ꝙ erat citādus executiue in magna curia. p gl. ꝛ ibi bal. in. d. l. j. Itē rōne iuramēti ꝙ facit pars possit p̄cise cōpelli ꝭʒ glo. singula. in. l. ōdi ǒ ꝯdi. ob cau. qꝛ instrumēta q̄ fiūt in regno cū istis clausulis hñt ex ꝯsuetudine executionē paratā, ꝛ ideo iudex sic ꝓcedēdo executiue sup vero debito excusat̄ ar. l. fi. §. fi. ff. ꝙ me cau. vbi sup ꝟo debito inordinatus ꝓcessus valet. ꝛ facit ꝙ dixit And. de iser. in ꝯsti. regni circa violentiaꝝ vbi de dubio ꝟo exacto p iudicē nō cognitionalr̄ ꝛ extra ordinē ꝙ lʒ exactio. Itē qꝛ instr̄is coiter renūtiāt debitores oibus iuribus auxilio ꝛ ritibꝰ ꝛ ꝯstōnibus oibus iuribus, ꝛ ad ius renūtiatū nō dat̄ regressus. l. si qs in ꝯscribēdo cū filibus de pa. ꝛ de epi audi. ꝛ sic ꝯcludit̄ iudicē non teneri qñ debituʒ erat veꝝ lʒ extraordinarie ꝓcesserit ꝭm formā ritus ꝛ executiue incipiēdo a detētione p̄sone. Tñ magna curia volens obseruare illum rituʒ ambitiosuʒ ex cupiditate causaꝝ potius q̄ʒ ex iustitia ꝛ vtilitate publica qñ fuit appellatū in causis p̄ñtationū instrumentoruʒ reuocauerit oia ꝛ male ꝛ possunt p supradicta, qꝛ totū regnū seruat ꝯ̄riuʒ, ꝛ oēs capitanei cognoscūt ǒ p̄ñtationibꝰ instrumentoꝝ. Et ēt oēs barones meꝝ ꝛ mixtū imperiuʒ hñtes, ꝛ de hac ꝓrogatione
6 vide aliqd. s. in ꝟbo instātia. ¶ † An iudex q admisit instrumētuʒ nō admittēdū in iudicio ad ꝓbationē faciat liteʒ suā, vide i ꝟbo lis sua. i. c. iudex admittēs. ꝛ i. c. iudex q admisit. ꝛ i ꝟbo iudex i. c. ij.

SVMMARIVM

1 Libelluʒ ꝯ̄ aliquē ꝓponens in quo cōtinetur delictuʒ dicit̄ ꝓponere infamiaʒ, etiam si actoꝛ iuret de calum. ꝛ nu. 2. et. 3. ꝛ p totū.

i Niuria officialis. An si dent̄ q̄rele in sindicatu ꝯ̄ officialeʒ indebite a qbus fuerit absolutus possit officialis ꝯ̄ quē nō ꝓbat̄ agere ꝯ̄ iniuste q̄relantes actione iniuriaꝝ, dic ꝛ sic. p tex. in. l. iteʒ apud
1 labeoneʒ. §. si qs libellos. ff. de iniur. vbi bar. dixit † ꝙ qñ qs dedit libellū ꝯ̄ aliqueʒ in quo ꝯtinet̄ delictū ꝙ illa ꝓpositio libelli est infamia, ꝛ dixit ideʒ bar. in. l. fi. ff. ad turpil. ꝙ si qs agat ꝯ̄ aliquē calūniose ꝙ pōt actiōe iniuriaꝝ ꝯueniri p tex in eadeʒ. l. §. si qs nō de
2 bitoreʒ. ꝛ. l. si creditoꝛ. §. iniurie. de iniurijs. † etiā si actoꝛ iurasset ǒ calū. qꝛ tale iuramentū excusat a p̄sumpta calū. ꝛ ab euidēti. l. iij. §. queri pōt. ff. ad turpil. vbi bar. ꝛ est tex. expssus ꝙ q̄relans ꝯ̄ iudicē iniuste in sindicatu ꝙ dʒ puniri in ꝯst. regni volumus, ꝛ adde bonū tex. in auct. vt iudices sine quoquo suffra. in. §. ex aduerso. vbi punitur grauiter q iniuriari p̄sumpserit iudicibꝰ q bñ se habuere in fine officij. vbi gl. dicit ꝙ est pena mortis. Et hoc ideʒ Cano. i. c. nouit. de iudi. dicentes ꝙ iniuriā patit̄ q iniuste trahit̄ ad iudiciū sicut si qs nō debitoreʒ vt debitoreʒ ꝯueniret, qꝛ pōt ad iniuriā reputare. p d. §. si qs nō debitoreʒ. ꝛ facit iudicio meo tex. bonꝰ ad hoc ꝓpositum in. l. iudici. ff. de iniurijs ꝯiūcta. l. illud. ff. de appel. vbi dr̄ ꝙ cōuiciātes iudi. cā finita tenent̄ iniuriaꝝ, ꝛ sunt puniēdi ꝛ efficiunt̄ infames. ꝛ adde tex. in. l. iniuriaꝝ. §. si qs libellos. eo. ti. vbi bar. dicit
3 † ꝙ ꝓponens libelluʒ ꝯ̄ aliquē q ꝯtineat delictū est infamare eum, vbi Ang. dicit no. ꝙ si iste talis offerens ꝯ̄ aliqueʒ libelluʒ ꝛ nō ꝓbās p̄sumit̄ facere aio diffamādi ꝛ iniuriādi si nulla iusta cā vocationis subest q̄ excuset libellū offerentē ꝓ quo allegat tex. in. l. j. C. de aduo. diuer. iu. ꝛ. l. in p̄uatis. de calū. ꝛ. d. §. si qs nō debitoreʒ. dicens ꝙ semp offerens libellū ꝓ pecunia vl' ꝓ crie nitat̄ salteʒ semiplene ꝓbare, ꝛ maxime successores, qꝛ al's teneret̄ iniuriaꝝ. Si tñ de hoc fuerit aliq̄ pena punitꝰ in sn̄ia ꝯ̄ nō ꝓbanteʒ nō poterit iniuriaꝝ agi. p. l. senatus. de accu. Et ideʒ tʒ Ang. in. d. §. si qs nō debitoreʒ. ꝙ p̄sumit̄ aio iniuriādi facere in dubio. Et ideʒ Ang. tʒ in. l.
4 iniuriaꝝ. §. ij. eo. ti. ꝛ hoc etiā tenuit By. in. d. §. si qs libellos. † qḋ agens ꝛ nō ꝓbās teneat̄ iniuriaꝝ. p illū tex. ꝛ p. d. l. iniuriaꝝ. §. qs p iniuriā. ꝛ p. d. l. si creditoꝛ. ꝛ facit tex. in auct. nouo iure. de pena iudi. differens iudici. ꝛ eō ꝓbās punit̄. Inde qdaʒ doctoꝛ de cataldinis q aliq̄ pauca scripsit in materia sindicatus in fine dedit cautelaʒ ꝙ officialis dū videt petitiōes iniustas offerri ꝯ̄ ipsuʒ det petitioneʒ recōuentionaleʒ de iniuria ꝛ ꝓcedat in ipsa cā iniuriarum in vtroqꝫ iudicio, tñ lʒ ista cautela sit vtilis ꝛ bona ꝛ expeditioꝛ q̄ etiaʒ magis timet̄, tñ qꝛ sindicatores in officijs q sindicāt q̄runt aliqñ gratificari. Ego plures ꝯsului ꝙ expectet̄ finis primi iudicij, qꝛ si ꝯtingat absolutio, tunc poterit agere actione iniuriaꝝ. p. l. si tibi. ǒ libe. cā. Et ꝯsulo ꝙ agat iniuriaꝝ in magna curia vicarie vel corā instiitiario regionis quo casu ēt sindicatoꝛ pōt parte ꝓtestante de calū. punire iniuste q̄relantes ꝯ̄ ipsuʒ officialē p no. in. l. j. de calū. ꝛ per bar. in. l. fi. §. sed qꝛ. e. ti. ꝛ p no. in. l. iudices de ꝓfessoꝛ. ꝛ medicis. p no. p And. de iser. in ꝯstitutione regni si ciuiliter agens. ꝛ in ꝯsti. prima de pena mulie. vbi dicit ꝙ qs nō punit̄ de calū. anteq̄ʒ finiat̄ primꝰ ꝓcessus dicens ꝙ punit̄ ex eadē instantia, ꝛ sic sicut optima opinio Cataldini ꝙ fiat recōuentio ꝛ nō soluʒ ꝯ̄ officialeʒ non pro
5 bans, sed ēt iniuste q̄relās punit̄ vt in dicta ꝯsti. volumꝰ. † Et adde ꝙ si ꝯ̄ officialē fuerit instituta accusatio de publico crie ꝙ accusat. eadē pena puniet̄. l. fi. C. ǒ accus. ꝛ. l. j. ad turpil. cū ibi no. ꝛ. l. fi. de abolitis. Pro alijs ꝟo cribus punit̄ extra ordinē iudicis offō. l. si p̄uatis. ad turpil. ꝛ posset accusari de iniurijs. d. §. si qs libellos, ꝛ. l. iniuriaꝝ. s. alle. i q̄ accusatiōe veniet oē dānū ꝛ iteresse accusati. l. iniuriaꝝ existimatio. ff. e. ꝛ. l. dānū. C. eo. ti. tenebit̄ ēt de falsa accusatione. l. si qs obrepserit, vbi Bar. ff. de falsis, ꝛ dixit no. Ang. i. d. §.
6 si qs libellos, † ꝙ ponētes scripturā i publico, puta in vna col. ad infamiā magistratuū vel in altero palatio prioꝝ ꝙ sunt capitalr̄ puniēdi. Per q̄ puto ꝙ illi q ad infamiā p̄tātis ponūt filosas muliebres in ianua camere vel in porta palatij ad ifamiā p̄tātū ꝙ sunt maxima pena digna ꝛ sepe occurrit a qbꝰ ē p̄cauēdū. p q̄ ꝯsului ꝙ qdā q depinxerat quēdā honestā mulierē eius amasiā q̄ nolebat ꝯsentire nudā cū certo vituperio, ꝛ illā picturā ad eius ignominiā affixerat in locis publicis qḋ esset relegandus in opus publicū in triremi siue in galea. qꝛ talis pictura erat libellus infamatorius.

SVMMARIVM

1 Obijciens contra electionem p̄lati ꝛ non probans punitur. ꝛ nu. 4.
2 Repellens testes non tenetur iniuriarum.
3 Inscriptio an sit necessaria qñ crimen obijcitur ad repulsam.

a N si ꝯ̄ officialē offert qs petitionē iniuriosaʒ opponēdo ꝙ nō p̄t esse officialis pp aliq̄ delicta vel qꝛ inhabilis vel infamis vel qꝛ fuit alias ꝯdēnatus de barratarijs an teneat̄ iniuriaꝝ. Dic ꝙ sic, vt in. c. p̄ñtiū
1 ǒ test. i. vj. ꝛ i coꝛ. qūo opʒ epos i. §. si qs āt † vbi obijciēs ꝯ̄ electionē p̄lati ꝛ nō ꝓbās qḋ punit̄. ꝛ doc. nr̄i dicūt ꝙ q ǒ ꝟo diffamat nō teneret̄ iniuriaꝝ p. l. eū q nocētē. ff. ǒ iniur. Quā legē. d. Luc. ǒ pē. i. l. ǒ peculio. li. xij. itellexit qñ ipse ꝓbaret illud ǒ quo diffamauit ꝛ vbi crimē iniuriosuʒ ꝓponeret ꝙ ꝓbari posset p illum tex. dicēs ꝙ Pet. ꝛ Cy. i. d. l. eū q distinxerunt alr̄ ꝙ aut expediret reipublice illud sciri aut nō ibi p eos. ꝛ subdit do. Lucas ibi ꝙ si qs nocētē aio iniuriādi ifamauit ꝙ tenet̄ iniuriaꝝ. ar. l. j. i tex. ꝛ gl. ǒ fal. qꝛ ex affectu iniuria intimat̄. l. illud. ff. ǒ iniur. vbi late hāc māni iniuriarū ꝓse
2 quit̄ ꝙ al's doc. † ad qḋ ēt facit ꝙ dr̄ de eo q facit repulsaʒ ꝯ̄ testes ꝙ nō tenet̄ iniuriarū, qꝛ facit cā iuris sui ꝓsequēdi. ꝛ. l. ꝓmittēte ꝭm Guil. ꝛ bal. i. l. fi. ff. qḋ q̄sq̄ʒ iur. ꝛ facit. l. libertus ǒ i ius voc. ꝛ dixit bal. i. d. l. fi. ꝙ ē cautela ꝙ testet̄ qḋ ñ facit aio iniuriādi ſʒ cā sui iuris ꝯseruādi. ꝛ idē tʒ Lud. i. d. l. fi. alle. Spe. i tit. ǒ accu. §. j. ꝟ. qḋ ꝛ Pe. de anc. in quodā ꝯsilio. ꝛ bar. in. d. l. eū. ꝛ Ol. in ꝯsi. ij. tñ nullus istoꝝ doc. declarauit an si obijciēs iniuriā ad repulsaʒ si nō ꝓbat teneat̄ iniuriarū ꝛ nō reperio aliquē doc. melius a declarante in terminis repulse in fi. Ang. i. l. q crimē. C. q accu. nō pos. vbi dixit
3 ꝙ lʒ qñ crimē obijcit̄ ad repulsam non sit necessaria inscriptio, tñ si obijcit̄ crimē ꝯ̄ patrē vel patronū tenet̄ iniuriaꝝ, secus si ꝯ̄ aliū dūmodo nō ꝓbauerit ꝓpter potentiā aduersarij, vel qꝛ fuit deceptus a testibus, qꝛ tūc appet ꝙ nō animo iniuriādi obijcit, ꝛ ideo nō tenet̄ iniuriaꝝ. ꝭm Io. an. in addi Spe. in ti. de accu. §. j. ver. sed pone.
4 † Tñ obijciens ad repulsaʒ p̄lati in cā electiōis punit̄ si nō ꝓbat p tex. in. d. c. p̄sentiū. de test. in. vj. ꝛ in corpore quomō opʒ epos. § si qs autē. ꝛ ista sunt formalia ꝟba Ang. ibi. pro quo facit ꝙ dicunt bar. ꝛ By. in. d. l. eū q nocēte. de iniur. dicentes ꝙ aut qs infamat de ꝟo aut de falso, ꝛ ꝙ bar. dixit in. l. veꝝ. ff. de fur. in rōne sui. Et adduco gl. in. l. possideri. in prin. ff. de acqui. pos. q̄ dicit ꝙ ad hoc

vt quis nõ teneat̃ de turbatiõe dʒ protestari ꝙ possessionẽ intrat cã
iuris sui ꝯseruandi. ⁊ ꝙ habetur in.l.libera.C. de senten. ⁊c. Et idõ
dico ꝙ iste talis obijciẽs ↄ officialeʒ crimina, ⁊ defectus nõ veros
⁊ nõ ꝓbans ꝙ tenebit̃ iniuriaꝝ, ẽt si ꝓtestet̃ ꝙ nõ facit aio iniurian
di cũ iniuriose vr̃ facere cũ non ꝓbat ꝑ supradicta alleg. per Ang.
Et q̃ ad hoc nõ necessitat̃ sicut ille q facit repulsaʒ ↄ testes q dicit
ↄ ipsos testes verba iuris, q̃ infames piuri ⁊c. q̃uis de iure cõi nõ
ꝓbans puniat̃ silr̃itudine supplicij, tñ ꝑ ꝯsti. regni penã de calũ. qui
nõ ꝓbat nõ p̃sumit̃ calũniari, ſʒ dʒ esse in euidẽti calũnia vt puniat̃
similitudine supplicij vbi And. de Iser. dedit exẽplũ calũ. qñ ac-
cusator dixit ego dabo sibi magnã litẽ, ⁊ aliud exẽplũ ponit̃ in ꝯsti.
regni si ciuiliter agens. ⁊ dixit And. de Iser. in ꝯsti. j. de pena mu
lie. iniuste q̃relantiũ ꝙ d̃ calũniari qñ eius testes fuerũt reprobati
q̃ ꝑ ipsum pecunia corrupti, nõ aũt qñ tanq̃ infames vel paupes,
⁊ vide in. c. regni accusatoꝝ temeritas. vbi d̃ ꝙ iudex differẽs pu
nire calũniatores punit̃ pena duaꝝ libraꝝ auri. Tñ dubito si sindi
catores formẽt inq̃sitionẽ g̃nalez ad eoꝝ informationẽ in fine officij
ꝙ cõmisit baratarias furta ⁊ extorsiones ⁊ nõ ꝓbauerũt an iniuria-
rum teneant̃ hoc ex offi. faciendo. Et puto ꝙ nõ q̃ iure necessitant̃
ad hoc. ar. l. ꝯgrui. de offi. p̃si. ⁊ in ꝯsti. regni de inq̃sitionibus. ⁊ q̃
solent tales inq̃sitiones ꝯditionalr̃ facere dicendo inq̃rit̃ ꝯtra taleʒ
officialeʒ si in officio existẽs p̃dicta ꝯmisit. ⁊ q̃ aucto. legis inq̃ritur
nõ tenent̃. ar. l. gracchus. de adul. ⁊ q̃ lege ꝑmittente faciunt vt. s̃.
d̃ de repulsa. Tñ si temere inq̃sierunt ↄ ipsuʒ officialeʒ de aliq̃bꝰ
veniẽdo ad spãlẽ inq̃sitionẽ nõ habita prius informatiõe d̃ cõmissis
⁊ dando libellũ vel capl̃a ⁊ nihil ↄ eũ ꝓbantes an teneant̃ ad expẽ
sas ꝑ officialeʒ factas in defendendo se. Dic ꝙ sic ꝑ not. in. l. seue-
riter. de excu. tu. ⁊ habes. j. in vbo inq̃sitio temere ingrẽtis si tenet̃
inq̃sito ad expensas. ¶ Si vnus iudex exercet capturã in territo-
rio alterius iudicis tenet̃ actiõe iniuriaꝝ illi iudici in cuius territo
rio vel iurisditione exercet ipsaʒ capturã vel iurisdi. vide. s̃. in vbo
captura. in. c. si iudex processit.

SVMMARIVM

1 Officialis si processit super iniuria sibi facta extra causam officij, ⁊
aliquid ab iniuriante extorsit ea de causa an teneatur ad restitu-
tionem in sindicatu. ⁊ nu. 3.
2 Magistratus iurisditionem exercens si offendatur poterit vindi-
care iniuriam quasi dignitati illatam.
4 Officialem si quis offendat non ad iniuriam reipublice, sed officia
lis non committit crimen maiestatis.
5 Coniectura ex quibus sumatur?
6 Rex iudicat in causa propria, quia alteri committit.
1 An si officialis † processit sup iniuria sibi facta extra
cãʒ officij, ⁊ aliq̃d ab iniuriãte extorsit ea de cã
teneat̃ ad restitutionẽ in sindicatu. Old. in ꝯsi. vij. ꝯsul-
uit de quadã pessima muliere que fecit facturas in per
sonaʒ dñi sui tp̃alis, q̃ de hoc crimine cognouit, ⁊ penã extorsit. q̃d
tenet̃ ad restitutionẽ, q̃ quilibet habens iurisdi. aliq̃ñ facit vt pri-
uatus, ⁊ aliq̃ñ vtens officio suo. ff. de iniurijs. l. nec magistratibus. ff.
de reg. iur. l. non videt̃. §. que iussu. d̃ elec. c. cũ inter vniuersas ⁊ c.
ꝙ sicut. §. preterea. Sic ẽt iniuria q̃ infert̃ ei aliq̃ñ infert̃ vt in p̃ua-
tũ. ⁊ hoc casu de iniuria cognoscere nõ p̃t, nec penã imponere. ff.
de iurisd. om. iud. l. qui iurisdi. ff. d̃ iniurijs. l. lex corne. ff. de offi. p̃si.
l. senatus. sed debuit corã supiore querelã ꝓponere. i auct. d̃ defen.
2 ciui. §. si vo egerũt. † Qñ aũt magistratus iurisd. exercẽs offendit̃
p̃t vindicare iniuriã quasi dignitati illatã. ff. de postula. l. j. in p̃n.
ff. de iurisd. om. iud. l. si familia. circa princ. ij. q. vij. c. si q̃s ab epo.
extra de pe. c. roma. in. vj. ⁊ faciunt not. ꝑ Inno. in. d. c. dilectus.
3 † qui concludit ꝙ cũ delictũ nõ cesserit in iniuriã officij, sed in eum
vt in p̃uatũ, nõ poterit cognoscere. ⁊ ideo ois carceratio illicita fuit
q̃ nõ fuit facta iure licito, ⁊ ꝑ magistratũ licite agẽtẽ. ff. ꝙ me. cau.
l. iij. etiã ois ꝓmissio ob eã cãm extorta nullius est momẽti. ff. ꝙ me.
cau. l. qui in carcerẽ. ⁊ cũ nõ tenuerit obiectio principalis minime
accessoria. C. de vsur. l. eos. ff. de reg. iur. l. cũ principalis. Quibꝰ ac
cedant que scripsit late And. de iser. in ti. que sint regalia. in verbo
4 cõmittentiuʒ crimẽ, vbi dixit † ꝙ si quis offendat officialẽ nõ ad in
iuriã reipub. ſʒ officialis ꝙ nõ cõmittit crimẽ maiestatis, ⁊ in ti. de
eo q interfecit fratrẽ dñi sui, ⁊ q̃ habent̃ in. l. qui iurisd. d̃ iuris. om.
iud. ⁊ in tit. de iniuria curia. illata. in ꝯsti. regni. ⁊ Bart. in. l. si q̃s
fortis. §. j. ff. de penis. Tñ volo ꝙ cogites ꝙ in vno sit cõmissuʒ de
lictũ in officialẽ, ⁊ sit dubium an sit cõmissuʒ respectu iurisd. sue vel
dignitatis, ⁊ an vt in priuatã ꝑsonaʒ vt fuit in casu Old. q̃ illa iniu-
ria potuit fieri in magistratuʒ respectu sue dignitatis, forte, q̃ erat
delata vel accusata corã eo, vel q̃ ↄ ipsaʒ vel ꝑsonã sibi ꝯiunctã in-
quirebat, vel vt respublica tali viro careret, ⁊ ẽt fieri poterat ex cã
priuata, vt eaʒ diligeret, vel ex odio priuato, tunc q̃d erit iudicãdũ?
Dic ꝙ erit recurrendũ ad ꝯiecturas ⁊ p̃sumptiones ꝑ no. ꝑ And.
de iser. in ti. hic finit̃ lex. ⁊ per no. ẽt ꝑ And. de iser. in tit. qui. mo.
feu. amit. vbi si nõ p̃t ꝓbari liquido ꝙ vasallus ad damnũ dñi re-
uelauit credentiã sumit̃ ꝓbatio ex coniecturis, si alias dñm habuit
odio aut alias dãnificauerit dñm ex aliqua cã, ⁊ ꝑ no. ꝑ ipsuʒ in. d.
tit. q̃ sint regalia in verbo cõmittentiũ, ⁊ in ti. ex qui. cau. feu. amit.
5 §. porro. ⁊ in ti. de ꝓhi. feu. alie. §. ⁊ si vasallus, vbi late scribit † q̃d
cõiectura sumit̃ ex ꝑsonis, ⁊ causis ex seruitijs ⁊ industria ex pecu-
nijs ex ꝯsanguinitatis amicitia societate ꝯuersatione ⁊ ex ꝑsona, ⁊
hec vltra dicta ꝑ alios. Et dicta Old. puto hẽre locũ in aliquo offi
ciali inferiore nõ aũt in magnis dñis q̃ ipsi hodie habẽt d̃ ꝯsuetu-
dine cognoscere de ꝓpria iniuria, vt dixit Bal. in. l. j. C. vñ vi. Cu-
ius bal. dictũ ẽt puto posse habere locũ ꝙ cõmittant alijs cognitio-
neʒ ⁊ punitionẽ ꝓprie iniurie vt singulariter voluit And. de iser. in
6 ti. de ꝓhi. feu. alie. ꝑ Fede. §. p̃terea. si inter duos. vbi dixit † ꝙ rex
iudicat in cã ꝓpria q̃ alteri cõmittit alios d̃ ꝑ se nõ posse cognosce
re vbi sic intellexit. l. ꝓxime. de his q̃ in testamẽto delẽ. ⁊ alia iura
dicẽtia ꝙ rex cognoscit in cã ꝓpria. s. alijs cõmittendo. facit. l. be-
ne a zenone de qua. p̃scrip. ⁊ no. extra de iud. c. cũ venissent. Et qñ
ipsemet vellet cognoscere dicit̃ tũc regnũ vacare vt diximus. s̃. in. c.
an si rex Sicilie requisitus vbi tractamus de iustitia denegata.

SVMMARIVM

1 Iniuriãs si nõ faciat aio iniuriãdi, ſʒ ex alia cã an teneat̃ iiuriaꝝ.
2 Iudex licet iniustam sententiam proferat non tñ tenetur iniuriaruʒ.
1 Iudex ad instantiaʒ Titij publice condemnauit
Gayum qui appellauit, ⁊ appellatio non
fuit admissa agit Gayus condẽnatus actione iniuriarũ
ↄ Titiuʒ an teneat̃. Ur̃ ꝙ sic si aio iniuriandi hoc actũ
fuit, q̃ tũc p̃sumit̃ iudex calũniose agere. l. qui iniuriaꝝ. §. si q̃s. de
iniurijs. vbi Bar. ⁊ tenet Old. in ꝯsi. xxiiij. ⁊ Io. an. in ti. de accu.
1 vbi dixit de eo q in iudicio egit, ⁊ nõ probat ⁊ iudex † ius faciẽs vr̃
iniuriã facere. c. sacro. d̃ sent. excõ. d̃ ap. c. sollicitudinẽ. ⁊ iudicis
aucto. nõ excusat nisi in mãdato ⁊ iussu. d̃ iniurijs. vbi bar. ⁊ in. l. nõ
solũ. §. si mãdato. eo. ti. gl. in. l. liber hõ. ad. l. aq̃l. ⁊ factũ iniuriosuʒ
p̃sumit̃ ex iniuria fieri. C. de iniurijs. l. si nõ ꝯuicij. Et hoc veꝝ si sit
aucto. p̃oris iuste interposita. l. iuste. de acq. pos. l. meminerit. vñ
vi. ⁊ no. in. c. ꝯquerẽte. d̃ re. spo. Io. an. in. ti. de iniu. vbi recitat cõ
siliũ Old. ¶ In ↄ. facit q̃ si actus ꝯtinet in se iniuriã si tñ agẽs non
facit aio iniuriãdi ſʒ ex alia cã nõ tenet̃ iniuriaꝝ, tex. ad. l. aq̃l. l. sed
si. §. fi. no. Cy. in. l. si ꝯuicij. C. d̃ iniur. ⁊ not. ff. d̃ iniurijs. l. illud. Et h
ẽt si cã sit iniusta q̃ excusat ab iniuria. ff. d̃ iniur. l. itẽ apud. §. si q̃s. ⁊
Io. an. i ti. d̃ iniurijs in p̃nci. Preterea factũ aucto. iudicis nõ est
2 iniuria. l. iniuriaꝝ. §. si q̃s decreto. ff. eo. † Ideo lʒ iudex iniustã sñiaʒ
ꝓferat nõ tenebit̃ iniuriaꝝ. d. l. iniuriaꝝ. §. idẽ. ⁊. §. q̃ iniure nõ opʒ
d. c. sollicitudinẽ, q̃ intelligit̃ qñ aio iniurie. ⁊. c. si mulier. in gl. xj.
q. iij. intelligit̃ qñ dolose ⁊ in dubio nõ p̃sumit̃, ⁊ sic rñdet̃ ad. c. sa-
cro. q̃ iudex q ꝓfert. sñiam iniustã ẽt ꝑ gratiã nõ tenet̃ iniuriaꝝ sed
tenet̃ pena. c. cũ eterni. de re iu. in. vj. ⁊ sic fuit decisum in romana
curia de quodaʒ qui excõicauit quẽdã publice ad instãtiã cuiusdã.

SVMMARIVM

1 Iudici qñ ⁊ ꝯtra quos liceat inquirere. ⁊ nu. 2. 3. 4. 5. 6. 7. et. 8.
9 Iudex inquirens an absoluto reo teneat̃ ad expẽ. ipi reo absoluto.
10 Condemnatio expensarum an fiat in criminalibus.
11 Lusores debent poni in galeis.
12 Ludus est crimen.
1 Inquisitio † iudici faciliter non permittitur
ingrere sicut non permittit̃ alicui
accusare. l. si cui. de accusa. tñ aliq̃ñ ꝑmittit̃ inquirere
sine metu calũnie ⁊ per denũciationẽ officialis. l. ea qui
dem. de accus. rõ est q̃ sicut tutor instigatus a m̃re ⁊ ab alijs excu-
satur a calũnia rõne offi. ij. l. tutorẽ. de his qui. vt indi. eadeʒ rõne
2 iudex excusat̃ a p̃sumpta calũnia ꝑ denũciationẽ officialis. † Põt
3 ẽt inq̃rere ꝓpter incidentẽ cognitionẽ. l. j. C. si aduer. lib. † Et etiaʒ
ꝓpter g̃naleʒ inq̃sitioneʒ p̃cedẽtẽ p̃t venire ad spãlem. l. ꝯgruit. d̃
4 offi. p̃si. ⁊ in auct. de colla. §. iubemꝰ. † Naʒ alias heres accusans
illum quẽ testator in testamẽto dixit fecisse delictũ excusat̃ a p̃sum
pta calũnia ꝓpter notificationeʒ testatoris. l. q cum maior. §. fi. de
5 bo. libe. † Ita iudex ꝓpter incidentẽ cognitionẽ venire p̃t ad inq̃-
sitionẽ spãleʒ etiã si cõmittatur crimen corã ipso. l. nullus. de testi.
6 † Et vbi aliq̃s corã iudice multũ exclamaret q̃ ꝓpter hoc p̃t mul
7 ctari. bar. in. l. si qua pena. d̃ vb. sig. † Et ẽt in crimine imẽso ⁊ ma
gno in q̃bus p̃t accusari in ipsis iudex p̃t inq̃rere. facit. l. si quis
in hoc genus. C. de epi. ⁊ cle. sicut etiã iudex hʒ latas habenas in

8 puniẽdo ſꝫ bar. in .l.ij.§.q̃ publico. de adul.† põt ẽt iudex ingrere ꝯ calũniatorẽ ex offõ nobili qñ ꝯmittit̃ corã eo ⁊ icõueniẽti ſꝫ Gui. in.l.j. de calũ. q̃ itellige ſꝫ bar. ẽt in offõ mercenario ⁊ in eadẽ die. l. paulus. de re iudi. ⁊ ꝓbabit̃ calũnia iſta r̃ľariter ſtatiꝫ ꝙ qs nõ ꝓbat, niſi i caſibus exceptuatis i qbus nõ ꝓſumit̃ calũnia ſi nõ ꝓbat, ꝺ qbus ꝑ gl. in.d.l. ⁊ talis ꝓſumptio nõ eſt iuris ⁊ de iure, qꝛ admittit̃ ꝓbõ in ꝯ̃rũ ꝑ tex. in.d.l.j. puta ꝑ iſtũ errorẽ q̃ cãtur a fama publica l. miles.§. mulier. de adul. vel ſi eſſet dcm̃ a ꝑſonis fidedignis qbus dẽret veriſil̃r credi ſꝫ ꝯdõnẽ ꝑſonaꝝ.l.q cũ maior.§.fi.ꝺ. alle. ⁊ no. Bar. in.l. athletas. de fal. lꝫ Cy. al̃r dicat in.l.j.in.ij.q.C. de aduo ca. diuer. iudi. tñ iudex anteq̃ ꝯdẽnet dꝫ dare terminũ ad faciẽdaꝫ ſuã defenſionẽ, ita bar. in.d.l.j. de calũ. vñ iudex ingrens in caſibus ꝑdictis, ⁊ ex neceſſitate officij excuſat̃ a ꝑſumpta calũnia, ⁊ a turpiliano.l.fi. ad turpil. niſi ſit in euidẽti calũnia, vt ibi in.§. eos ſꝫ bar. i d.l.fi. ꝙ no. ꝑ euitatiõe expẽſaꝝ ſi iudex ingrat ⁊ ſuccũbat in ingſi

9 tione niſi ingreret de mãdato ſupioꝛis. vt.ſ̃. in.c. prãs tenet̃ ıñ† an ip ſe iudex tũc ingrẽs abſoluto reo teneat̃ ad expẽſas abſoluto. bal. i.l. ſancimus. de iudi. lꝫ ꝙ nõ, qñ ꝓceſſit ꝓcedente fama vel indicijs, ſecus ſi non precedente fama vel indicijs, quia tunc preſumitur cõtra iudicem ſecundũ Cy. nõ ob. ꝙ ꝑ iudice ꝓſumit̃.l.ij. de of. ciu. iudi. qꝛ ẽſt veꝝ qñ ſeruat debitũ ordinẽ i ꝓcedẽdo alias ꝯ eũ ꝓſumit̃ dicẽs ꝙ qñ agit̃ de ꝓceſſu ꝑ viã appľonis ꝯſuenit tunc iudex citari ſꝫ Inn. de ꝓcu. in nr̃a. tñ nõ eſt de ſba. ⁊ iõ cũ eris acceſſoꝛ añq̃ venias ad ſpãlẽ ingſitionẽ ꝯ delatũ recipias informatiõnẽ de delicto ⁊ ſi nihil reperit̃ non ꝓcedas ad dationẽ caplõꝝ, qꝛ tunc in ſindicatu teneberis ad expẽſas, ⁊ ſi ꝓceſſeris ꝓcedas ipſo delato petente ⁊ volẽte vel ẽt denunciatore inſiſtente, ⁊ ſe obliget ad penã de ꝓbãdo vel ſe inſcribẽte, ⁊ vide bar. i.l.j.ff. de calũ. vbi late an expẽſe veniãt in criali Cy. in.l. ſeueriter. de excu. tu. ⁊ bal. late in.l. terminato. de fruc. ⁊ lit. ⁊ in.l. eos.§. ne temere. de appel. ⁊ latius in.l.q de crie.C. q accu. nõ poſ. ꝑ bal. ⁊ adde bal. i auc. ꝯnal̃r de epiſ. ⁊ cle. vbi dixit de iudice calũnioſe ingrẽte, ⁊ vide bal. in auc. ſꝫ hodie. ꝺ epi. ⁊ cle. bal. in.d.l. ſancimus. vbi Cy.C. de iudi. vbi dixit de iudice temere ingrẽte ꝙ tenet̃ ad intereſſe ptĩ. ⁊ bal. in rub. ꝺ pena iudi. ⁊ Bal. in.l. non ignorat. de fru. ⁊ lit. ⁊ ꝙ teneat̃ iudex male ingrẽs parti ad intereſſe ⁊ expenſas, ⁊ ẽt puniat̃ crial̃r lꝫ Cy. ⁊ bal. in d.l. ſeueriter. ⁊

10 de hoc.† an in crialibus fiat ꝯdẽnatio expenſaꝝ vide Cy. ⁊ Sal. in l.iij.C.q accu. ⁊ bal. in.l.fi. de fru. ⁊ lit. ⁊ qd qñ ꝓcedit̃ ex offic. vide Ant. de but. in.c. dilecti. ad fi. de do. ⁊ ꝯtu. ⁊ Cy. in.l. ſancimus.C. de iudi. ⁊ bar. in.l. ſi poſtulauerit. in prin.C. de adul. ⁊ qd qñ ꝓcedit̃ ad denũciationẽ vide bal. in.d.l. ſancimus. in duobus locis ⁊ bald. in.§. ꝓficiſci.q.xvj. ⁊ adde qꝛ ſꝫ ꝯſti. regni officiales tenebant̃ ingrere in ꝓuincijs ſibi decretis ꝑmo ꝯnal̃r ꝯ malefactores ⁊ hõies male ꝯuerſationis ⁊ fame officiales ducalis do. Mediolani faciũt fieri in prin. regis officij ꝓclamationes ⁊ bãna ꝯ iſtos malefactores ⁊ ſimiles, vt poſſint poſtea habitis indicijs ſpãliter ingrere, ⁊ ita practicat̃ q̃ ingſitio erat olĩ modus ordinarius agẽdi, vt i.c. regni, ꝙ incipit de violentijs. in verbo ordine. ⁊ in.c. ſubiungendo. ibi ſicut ſi per ordinariã ingſitionẽ liquere. Et deinde fuit ꝯſtitutio ſeqñs q̃ incipit hi qui. qua eſt ꝓuiſũ ꝙ hi qui per inquiſitiones ipſas fuerint inuenti culpabiles teſtimonio decẽ viroꝝ, que ꝓbatio eſt moderata ad quatuoꝛ. vt in.c. regni. ꝙ incipit Subiungendo. qui malefactores inuenti per generalẽ ingſitionẽ ſi nõ veniat imponenda ꝯ ipſos pena mortis vl̃ mẽbri abſciſſio, ſed ſint notati ꝙ ſint rixatores vel frequentes armoꝝ delatores, publici taxillatores aut frequẽtatores tabernaꝝ ⁊ nõ ducẽtes vitã ex artificijs debẽt deputari ad op⁹ publicũ ad tp̃s. vt.d. ꝯſti. hi qui. hoc ideo qꝛ ſunt ipſa crimina leuia ⁊ nõ obſeruabit̃ tũc diſpoſitio.l. libelloꝝ. per no. ꝑ Bar. in.l. leuia.ff. de accu. ⁊ al̃s ad tp̃s arbitrio iudicis in ꝑpetuũ deputant̃, vt. in.d.

11 cõſti. hi qui. vbi eſt cautũ iudicio meo,† ꝙ luſores azardi debẽt po

12 ni in galeis ⁊ ſic ad opus publicũ aliqua guerra durante.† Nã ludus ipẽ eſt crimen. vt dixit Bar. in.j. ꝯſti.ff. veteris. in.§. illud. ⁊ iõ iuſtitiarius cognoſcit ⁊ nõ baiuli ciuitatũ q hñt cognitionẽ ciuiliũ. Nam etiã ipſa ꝯſtitutio punit prodigos q ꝓprias facultates ꝓfundunt, vt ibi in gl. ⁊ And. de iſer. ꝙ.c. ẽt ꝓuidet ingri ꝯ alios criminoſos, tñ quo ad ipſaꝫ ingſitionẽ vr̃ aliter ꝓuiſũ ꝑ.c. regni ꝙ incipit ſubiũgendo. in ꝓcedẽdo ꝯ ſpeciales ꝑſonas vbi ſunt tria capitula q̃ dãt formã ingrendi ⁊ modũ ꝓbandi ⁊ reprobandi teſtes examinatos in tali ingſitione. Ingſitio aũt ſpãlis nõ fit hodie in regno ex offi. ⁊ in.c. regni.j. ⁊.ij. ꝺ ingſitionib⁹. ⁊ vltimo ꝑ.c. vt delatas, quo eſt ꝓuiſũ ꝙ nõ ingrat̃ ꝯ ꝑſonas ſpãles ex mero offi. ⁊ ẽt eſt capitulũ regine Ioã. prime. q̃ capitula loquunt̃ in publicis crimib⁹. Tñ in ꝓuatis vt in furto ⁊ in alijs priuatis delictis. gl. in.c. ꝯſti. vr̃ tenere ꝙ ſic, ſed And. ꝺ iſer. in ꝯſti. ſequẽti, lꝫ ꝙ poſſit ſi iudex hꝫ certitudineꝫ ꝙ maleficiũ ſit cõmiſſũ ſaltẽ ꝑ famã ⁊ nõ al̃s, ⁊ tenet bar. in l.fi.ff.d. q̃ſtio. iũc intelligens.l.j. de cuſt. reo. q̃ gl. alleg. in.d. ꝯſti. hi q. Et intellige ꝙ delictũ ſit tale ex quo imponat̃ pena mortis ciuilis vel naturalis aut mẽbri abſciſio ꝑ.c. ſubiungendo. nõ ob.c. vt delatas. qꝛ illud capitulũ corrigit dictas ꝯſtitutiões, ⁊ loquit̃ de ſpãli inquiſitione ꝯ certã perſonã ⁊ in illis caſibus, que nõ põt fieri niſi accuſator vel delator exiſtat, vel niſi premiſſa generali ingſitiõe deſcenderet̃ ad ſpãlem. vt per Bar. in.l.ij.§. ſi publico.ff. de adul. ⁊ in.c. regni.j. ⁊.ij. de ingſi. Et hodie in regno ſunt ſublate ingſitiones generales niſi de mãdato ſuperioꝛis ⁊ niſi parte querelãte ⁊ petente ingri ꝯ eos, qui in tale ſcelus cõmiſerũt q̃ inquiſi. ex mero officio fieri prohibent ꝑ capitulũ regine Ioãne ſeptimũ in ordine. vbi etiã ſtatuit̃ nõ debere ingri ꝯ vſurarios niſi ꝯ eos ordinarie agatur ad partis accuſationem. licet And. de iſer. in ti. que ſint regalia. videat̃ dicere ꝙ talis cognitio pertineat ad iudicẽ eccleſiaſticum, ꝙ eſt veꝝ vbi dubitat̃ ſi ſit vſura vel nõ per no. in.l. quoties.ff.ꝺ iudi. cum ſi. Nam conſtitutio regni expreſſe punit vſurarios, que in regno ſeruatur etiam contra iudeos. vt ibi.

SVMMARIVM

1 Frater admittitur pro fratre ad purgandum ipſum de hereſi.
2 Iudex dꝫ interrogare ⁊ ingrere de ꝯditiõe teſtis, licet ps nõ dicat.
3 Denuntiator legitimus quis dicatur.
4 Officiũ iudicis quãto tempore duret qñ procedit̃ ex officio. Et an qñ procedit̃ ex denuntiatione dicatur procedi ex officio. nu. 5.
6 Clauſula de certa ſcientia que apponitur in priuilegijs principum idem operatur quod clauſula non obſtante.
7 Tranſlatus per principem ex certa ſcientia ad aliud domiciliũ vl detur liberatus ab oneribus primi domicilij.
8 Legis vigorem habet quod placuit principi.

e Taduerte ꝙ dicte ꝯſtitutiones in ti. ꝺ inqſitione videnť loq in delictis notorijs inquãtũ dicũt ꝙ regrat̃ ꝓbatio decẽ teſtiũ. Et qñ fiebat ingſitio ꝯnalis in ꝓuincia ſi ſciebant̃ aliq fures vel hoĩes male fame ꝑut.ſ̃. dicit.c. regni incipiẽs. In primis ꝯrãt a teſte q̃ caſu qñ ꝯſtabat ꝯ aliquẽ nõ dabant̃ capitula ꝑut hodie fit, ſed ſummarie ꝓcedabat̃ ⁊ dabat̃ copia illius ingſitiõis loco capituloꝝ, vt poſſet pars ſe defendere, nec ẽt obſeruabat̃ lex libelloꝝ ꝺ accuſ. lꝫ hodie facta examinatiõe ad informatiõnẽ eliciunt̃ capitula q̃ dant̃ loco libelli, ⁊ illa capi. hodie ſunt copia reptoꝝ, lꝫ alĩ qui dubitauerint, tñ iſte eſt cõis ſtilus. ¶ Nã ſi a iudice petat̃ copia repertoꝝ ꝑ citatũ dicat iudex, dabo tibi copiã in qbus ſunt oĩa reperta, ⁊ datis capľis fiet publicatio, ⁊ ꝯcedit̃ repulſa reo ingſito vel delato ꝓbatoꝝ ꝑ ingrentẽ ad denuntiatiõnẽ ptĩs vel coaditoris curie, vt dicit capitulũ regni incipiẽs. Pleruñq ꝯtingit ſine accuſatore. in rubꝛ. de dando coaditore, ⁊ dat̃ hodie forma ingſitionis in alio capitulo regni incipiente Emergentis de ſabrano, ⁊ bene no. ꝙ quãuis ꝯſtitutiones ⁊ capitula ꝓuiderint ꝙ ſummarie ꝓcedatur in inquiſitionibus attamen requirunt legitimas probationes, ⁊ reſeruant reo repulſe facultatem cõtra poſita ꝑ inquirentem ſeu coaditoreꝫ ⁊ cõtra teſtes. ⁊ in.d.c. regni incipiente, in ꝯnalib⁹ inquiſitionibus ⁊ prouiſũ ꝙ accuſatori ſeu denũtiatori det̃ repulſa repulſis lꝫ fuerit dubitatũ de hoc, qꝛ ſicut fiſcus teſtes non repulſat a reo productos, vt in quadaꝫ obſeruantia antiqua magne curie q̃ puto originẽ habuiſſe ex aucto. Bal in.l. parẽtes.C. de teſti. qui al

1 legando.c. lr̃as. de preſump. dixit † ꝙ frater admittit̃ pro fratre ad ipſum purgandũ de hereſi. ⁊ valet eius dictũ. ⁊ dixit ꝙ frater põt inducere fratrẽ ꝯtra fiſcũ qui fecit ad ſuaꝫ defenſionẽ, qꝛ nec ꝓpter hoc dicit̃ fiſco nocere qui tractat de lucro odioſo, ꝙ dictũ al̃s allegaui ꝙ frater admittitur in teſtem ad purgandam innocentiam fratris in delictis. ¶ Ita videbatur, quod nec accuſator, vel denuntiator, qñ proceditur ad eius denuntiationẽ vel accuſationẽ per inquiſitionẽ poſſet repulſare, qꝛ ipſius loco ſuccedit fiſcus vel ipſe eſt loco fiſci, vt dixit Bar.ff. ad turp.l.j. in fi. ⁊ ſic poterit accuſator vel denuntiator vel inſtigator inquiſitionis venire ad coadiuuandum fiſcũ, ⁊ facere repulſaꝫ teſtiũ delati, vt in.d.c. ⁊ faciunt no. ꝑ Bal. in.l. ſiquis teſtiũ.C. de teſti. ⁊ Inn. in.c. cũ clamor. de teſti. ⁊ in.c. auditis. de reſti. in integ. ⁊ tex. in.d. conſti. hi qui. delingt arbitrio iudicis vt circũſpectus ꝓuideat taꝫ in perſonis teſtiũ ꝓductoꝝ q̃ in omnibus alijs circũſtantijs oĩa ſupplendo, ⁊ ſit ſenſus ꝙ ſi delatus ꝓduxerit ad ſui defenſionẽ inimicos offenſi vel alios teſtes inhabiles ꝙ nõ adhibeat fideꝫ dictis ipſoꝝ ſed inquirens vel eius fiſcus nõ faciat repulſaꝫ, tñ ſe poterit informare de cõditione ipſoꝝ teſtiũ ex offi. vt eſt gl. in.l.j.§. ſi curatores. de magiſtra. cõue. qui

2 dicit ar. illius tex. † ꝙ iudex dꝫ interrogare ⁊ inquirere de ꝯditiõe teſtis licet pars non dicat. vbi Bald. Nic. de Neapol. dixerunt quod iudex debet eſſe in hoc circunſpectus ⁊ ſe informet ſecrete ſine

te sine citatione partis vt sciat qd debeat credere.ar.l.ij.§.j.ff.eo. ⁊
hoc ēt voluit Inn.in.c.j.de postu.prela.⁊ dʒ mittere ꝓ vicinis ſm
Bar.in.l.iiij.§.hoc aūt,de dam.infec.⁊ tenet Inn.extra eo.c.per
tuas.⁊ in.c.inquisitionis.de accus.⁊ inquātum.s.dixi ꝙ dictū.c.vt
delatas,corrigit constitutiones regni volentes quod inquiri possit
generaliter ex mero officio vt hodie non possit ꝯ specialē personaꝫ
procedi ex officio nisi precedat denuntiator vel accusator vt ibi ꝙ
capl'm vt delata,nō puto habere locū in magna curia q̄ inquirit vbi
sibi vr̄,vt in alio.c.regni gn̄ales in inquisitiones,⁊ ꝙ nō hʒ locū tē-
pore guerre quo tpe aliud capitulū regni prohibet ex officio mero
inquiri,vt in.c.regni tēpus plerūqʒ legibus,ꝙ capitulū vt delatas
licet videatur obscuꝝ,qꝛ in sui princi.statuit procedi minime posse
ex officio in criminibus,vbi nullus apparet accusator nisi vbi pena
mortis ciuilis vel naturalis imponitur,ꝙ intellige de iure cōi, ⁊ in
alijs casibus ibi ꝯtētis lʒ in fine statuat ꝙ in illis casibus ibi in ṗn.
exceptio saltē requirat̄ denuntiator, vt sic cōclusio legis attēdatur
per ꝙ capitulū,vt delatas,vr̄ corrigi ꝯstitutio regni iustitiarij ꝑ ca
lendas,in.§.flagrātia,tn̄ nō puto ꝙ dicta ꝯstitutio corrigat̄,qꝛ ipsa
ꝯstitutio spāliter ꝓuidet ꝙ notoria delicta sine accusatore, ⁊ denun
tiatore puniat̄,vbi ꝓcedit̄ ꝯ latrones ⁊ publicos homicidas,vt ibi i
tex.ꝙ ēt vr̄ de iure cōi,vt in.l.ea qdē,ſm gl.de accus.in qbus no-
torius qualis sit ⁊ processus habēdus ponit̄ in ꝯsti.regni humanita
tis,tn̄ qꝛ hodie in regno nō fiunt inquisitiones generales quo ad de
licta,⁊ quo ad personas.per.c.regine Ioāne.s.allegatū,⁊.d.ꝯsti-
tutio iustitiarij enumerat illos casus in quibus iustitiarius inquirit
spāliter de delictis ⁊ spāliter de personis.⁊ nō vr̄ corrigi per.d.c.
vt delatas,ꝙ generaliter loquens nō vr̄ extēdi debere ad casus spe
tialiter decisos.arg.c.j.extra de ꝯsti.in.vj.no.Bal.in addi.Spe
cu.eo.tit.de ꝯsti.⁊ vr̄ tex.cū gl.in.l.sed si ꝑ pretorē.§.deinde.ff.q.
ex cau.ma.vbi est gl.cū concor. ¶ Et aduerte ēt ꝙ d.c.vt delatas
requirit saltē denūciatorē apparere, ⁊ tūc dubitat̄ an sufficiat denū
tiatio nuntij vel officialis iurati.dic ꝙ sic in notorijs, qꝛ dictū.c.nō
aperit de pte offensa vel alio,ergo ois legitimus denunciator ad-
mittatur.de qbus probat̄ in.l.diuus.ff.de cust.reo.⁊ in.l.ꝯgruit.ꝺ
offi.presi.⁊ in.l.ea quidē.de accu.⁊ ꝓbat.in.l.j.§.sane.de offi.pre
3 fec.vrb.† ⁊ ille dr̄ legitimus denunciator q posset legitime accusa
re.c.in oi negotio.de test.isto mō non dr̄ ꝓcedi ex mero offō curie
sed ex offō ad denuntiationē qꝺ potest fieri in oibus criminibus no
torijs vel non dūmō ingerant penas.in.d.c.vt delatas contentas.
¶ Et aduerte ēt quod extat aliud capl'm regni.Iteʒ statuimus qꝺ
magistri iustitiarij in rub. qꝺ non possit fieri accusatio ꝑ persona
rium,sed illud capl'm tn̄ dicit de accusatore, ⁊ idem vr̄ in denūtia
tore,ar.in.d.c.j.omni negotio.⁊ Bar.in.d.l.diuus.tn̄ dictū.c.in
telligit̄ in crimine priuato nō in crimine publico,vt ibi in tex.dum-
modo ꝙ sit tale crimē ꝓ quo imponat̄ penā mortis vel membri ab-
scisionis per.d.c.vt delatas. ¶ Nisi ipsi offāles sint offensi quo ca
su qn̄ offendit̄ in exercitio officij,seruabit̄ ꝯstō vt ꝑticipō ꝺ iniuria
curi.illa,⁊ ꝯstō eos tn̄ si esset notoriū delictū an ꝓcedat̄ ad iqsitionē
ex offō ꝑ ꝺnūciatio.familia.q n̄ pn̄t ꝺnūciar̄ cria,vt i.d.l.diuꝰ ꝺ cu
sto.reo.dic ꝙ sic si sit tale crimē priuatū cuius pena sit mors vl'mē
bri abscisio,vt in.d.c.vt delatas.⁊ adde gl.in extrana. ad repri. in
denūtiationeʒ.vel ēt si sit denūtiator pars vel cuius iterest de qbus
ꝑ bar.in.l.fi.de priua.deli.tn̄ vr̄ decisum per.d.c.statuimus.ꝙ ēt
in notarijs priuati nō posset ingri ad denūtiationē officialis,vt alte
rius priuati cuius nō interest.⁊ vide aliqd ꝑ and.de iser.in ꝯsti. re
gni habilitatis.⁊ in piurio vbi de iure cōi non erat pena mortis vel
mēbri abscisionis sed extra ordinem nō vr̄ posse procedi ex officio
lʒ de iure ꝯstōnū imponatur pena membri abscisionis vt fuit deci-
sum in ꝯsilio tpe regis Caroli tertij,de quo fuit facta obseruātia in
magna curia i scriptis redacta lʒ i ꝯtriū faciat capl'ʒ regni ad audiē
tiā nr̄am in fi.ꝙ modificatur ꝑ c.vt delatas vt saltē sit denūciator
⁊ sic seruatur hodie ritus,ille quia datur libellus super periurio
per partem in quo dicitur accusat in curia talis talem ⁊c. in quo
libello seruat̄ solēnitas.l.libelloꝝ.ff.de accus. ⁊ idē ꝙ rubrica.d.c.
vt delatas. fallit vbi esset cōmissuʒ crimen vel iniuria ꝯ aliquē corā
iudice quo casu ꝓceditur ex offō sine aliqua accusatione iniuriati
ex quodam quasi notorio per.l.hactenus.de falsis, ⁊ per nota. per
Bar.in.l.si quis obrepserit.in fi.⁊ eo.tit.⁊ in.l.nullū.C.ꝺ testi. ⁊.l.
j.de calū.vbi per doc.⁊ facit.l.licitatio.§.qꝺ illicitis.ff.de publi. fa
cit ēt in casu capituli regi ꝙ incipit ꝯtingit interdū,qꝺ est in fine ca
pituloꝝ,⁊ qꝺ dicit And.de iser.in ꝯsti.pn̄ti,in tit.de inqsitionibꝰ.
Et fallit ēt in casu dicte ꝯsti.prime de inqsitionibus faciēdis qn̄ ac
cusator vel denuntiator timeret accusare vel denūtiare vt ibi ⁊ vbi-
cūqʒ reperit̄ casus specialiter exceptus vt.s.fuit dictum.Et fallit ēt
in.c.j.ducis calabrie,⁊ vide aliud capitulum incipiens Diu ⁊ q̄ʒ-
pluries,⁊ fallit ēt in alio.c.regis Roberti incipiēte, sicut miam.⁊

in.c.de violentijs,⁊ in.c.cura nobis incūbit,qꝺ vr̄ corrigi ꝑ.c.pri-
dē.⁊ no.d.c.vt delatas,qꝺ vr̄ tollere practicā ꝑ quā ꝓcedebat̄ fa-
ma deserētis clamorē ꝑ.l.iustissimos.de offi.recto.ꝓuin. ⁊ no. i.l.
ea quidē.de accu.⁊ quibus ꝟbis fiet ista denūciatio,dic ꝙ dicēdo
nuncio talē vel ēt quoquo mō sufficit notificare curie delictum in se
vel in aliū cōmissum vel querelam facere vel informationeʒ dare ꝙ
inquirat ⁊ reperiat malefactorē sicut dr̄ in accusatione ꝯtumacie,vt
not.And.de iser.in tit.de ꝯtrouer.inter me ⁊ vassal.⁊ aliū de bene
ficio qui alle.l.fi.§.nos aūt.de cura.fur.⁊ vltimo sciēdum est ꝙ q̄ʒ-
uis nōnulli sapiētes de regno dixerint ꝙ dictū.c.vt delatas, nō est
clausum in corpore capituloꝝ regni ꝙ nō sit obseruandū, qꝛ vr̄ loca
lis,⁊ ad supplicationem vnius de sulmona emanatum, qꝛ cōiter te
neī ⁊ allegat̄ vt lex gn̄alis oēs ligat,qꝛ lʒ leges dirigant̄ certis offi
cialibus oibus directis vident̄ qn̄ oia legis ꝯdēde emanāt, dūmo-
do sint scripte in corpore legū vel statutoꝝ aut ꝯstōnū,vt in ꝯsti.re-
gni.scꝺa.in titu.de bo.prodi.per no.in.l.cū ꝓlatis.ff.de re iudi. de
quo in.l.relegatoꝝ.§.interdicere.ff.de interdic.⁊ relega.in verbo,
sed imperator noster,⁊ ibi not.Bar.⁊ in.j.ꝯsti.C.⁊ plene.ff.de ꝯsti
tu.prin.l.j.§.j.⁊ facit.l.fi.C.de edi.priua.⁊ insti.de iu.nat.gen.⁊ ci
4 ui.in.§.sed qꝺ principi.† Et q̄ʒto tpe duret officiū iudicis cū ex of-
ficio procedit̄.Dic ꝙ tāto quāto durat accusatio principalis, ſm
Bar.⁊ Ang.in.l.querelā.C.de fac.reprobata opi.gl.que est ibi q̄
dicit de.xxx.annis.Et est sciēdū ꝙ in cōmissionibus meri ⁊ mixti
iperij ponit̄ illa clausula ꝯcedimus literas arbitrarias, ⁊ i litera ar
bitrali q̄ icipit,nec tuoꝝ ꝯcedit̄ arbitrio ꝓcedēdi ex officio i crinibꝰ
ingerētibus penā mortis ciuilis aut naturalis vel mēbri abscisionē
an tunc obstet capl'm ṗdictū vt delatas,qꝺ reqrit vt denūtiator ap-
pareat,vr̄ ꝙ sic, qꝛ tunc dr̄ eo officio cū nō apparet denuntiator dr̄
ꝓcedi ꝑ denuntiationē ad inquisitionē qꝺ ꝓbat̄ i.c.ṗdē sed i dictis
lr̄is nō obstā.caplo vt delatas,nō vr̄ tolli ꝑ no.i.l.si qn̄.C.de inoff.
test.⁊ nō est nouū,vt ēt vetus lex distinguat nouā.ff.de here.insti.l.si
pr̄,⁊ ꝺ postu.l.imꝑator.⁊.ff.ad muni.l.ordie maxie cū dictū capl'm
5 vt delatas sit posteriꝰ ṗdictis alijs.† Nec vr̄ verū ꝙ cū ꝓcedit̄ ex
denūtiatione no dicat̄ ꝓcedi ex officio dr̄ tūc ꝓcedi lʒ nō mero, sed
ad denūtiationē.⁊ ꝑ bar.ad repmē.in ꝟbo ꝑ denūtiationē,⁊ ꝑ no.
ꝑ bar.i.d.l.diuus.de custo.reo.⁊ i l.ea qdē.Tn̄ puto ꝙ i hoc casu
nō hēat locū.d.c.vt delatas, qꝛ ṗnceps ex certa scia ꝯcedendo offi
ciali ꝙ possit vti illis q̄tuor lr̄is arbitrarijs,⁊ in vna ipsaꝝ sit cautū
ꝙ possit ꝓcedi ex offō in casibus in ea ꝯtentis quis dubitat ꝙ offi
cialis posset ꝓcedere sine ꝺnuntiatore,etiā ꝙ nō dicat̄ in ꝯmissiōe
6 nō obstā.c.vt delatas,† qꝛ cl'a de certa scia q̄ apponit̄ in ṗuilegijs
principū idem operat̄ ꝙ clausula nō obstāte.l.quidā consulebat. ꝺ
7 re iudi. idem vulpia.de excu.tu.vbi Bal.per illum text.not. † qꝺ
trāslatus per principem ex certa scientia ad aliud domicilium vr̄ li
beratus ab oneribus primi domicilij que clausula etiā operatur ple
nitu.ptātis.gl.in.c.ad hec in fi.gl.de res.q̄ clausula ēt tollit legem
ꝯtriam,ſm Andr.de iser.in tit.si de feu.fuer.controuer. Nā cum
rex ꝯcedat in priuilegijs meri ⁊ mixti imperij ⁊ literas capitanea-
tus ꝙ possit vti illis quatuor literis arbitrarijs,⁊ exercitio illius of
8 ficij vr̄ expresse derogare illi.c.vt delatas,† qꝛ qꝺ principi placuit
legis habet vigorem.l.j.de consti.prin.⁊ insti.de iure nat.§.sed qꝺ
⁊ in.l.fi.C.de leg.Nā ideo hoc punitur in priuilegijs capitaneatus
qꝛ ille epistole sue litere fuerant sublate, qꝛ erant ad beneplacitum
concesse,⁊ sic expirate.de excu.tuto.l.iurisperitos.cum simi. ⁊ iō
nunc per nouam concessionem viuificantur,⁊ erunt in obseruantia
iuxta tenorem priuilegij.

SVMMARIVM

1 Iudex non potest inquirere pro eo cui a statuto audientia denegatur,qꝛ iudex inquirendo succedit in locum accusatoris.nu.2.
3 Contumaci denegatur audientia per iudicem.
4 Potestas tenetur inqsito ad expensas si temere ꝯ ipsuʒ inqsiuit.
5 Regens ciuitatem habetur loco principis.
6 Iudex in officio suo etiam nemine petente pōt inquirere an ꝑsone sint legitime ne faciat processum frustratorium.
7 Iudex male inquirens tenetur ad interesse.
8 Inquisitio generalis ad quid fiat.
9 Iudex inquirens ad denuntiationem sindici an teneantur sicut in motu proprio.
10 Iudex volēs aliquē absoluere debet citare offensum ad ꝯdicēdū.
11 Probatio semiplena releuat accusatorem a calumnia.
12 Instigationes officialium releuant a calumnia.
13 Clericus assasinus potest puniri per iudicem secularem. Et quis dicatur assasinus. nu. 14.
15 Iniuria si fuerit remissa per partem an nihilominus iudex possit inquirere vt imponat penam applicandam fisco.

16 Transigere non licet in publicis criminibus, secus in priuatis.
17 Inquisitio generalis quõ formetur contra officialem sindicandum.

Dicit ɔstitutio regni q̃ bãnitus ꝑsistẽs i ɔtumacia nõ auditur, ⁊ sibi claudatur limẽ iudicioꝝ, ⁊ idẽ dicit ritus magne curie q̃ tanq̃ rebellis curie nõ audiat̃ et p̄ ꝓcuratorẽ, mõ iste fuit ab aliquo ꝑcussus, ⁊ iudex noluit ingrere ɔ offensorẽ, ⁊ ꝓpterea in sindicatu impetit̃ p̄ ɔsti. regni d̃ iq̃sitionib⁹ faciẽdis quia iudicib⁹ iponit̃ necessitas ingrẽdi ɔ malefactores an ꝓpterea iudex teneat̃ in sindicatu, q̃ de hoc nõ inq̃suit Bar. in. l. nõ solũ. §. q̃q̃. ff. de iniurijs tꝫ † quod iudex nõ possit ingrere ꝑ eo cui a statuto audientia denegatur, q̃ si non põt ipse ɔqueri nec respubli. ꝑ eo dicẽs q̃ ita disputauit Jac. but. ꝑ quo facit † q̃ iudex ingrẽdo loco accusatoris succedit. l. ea qdẽ. C. de accusa. ⁊ in. l. is q reus. de pub. iudi. cũ si. qbus adde no. i. l. j. i prin. ff. ad turpil. ⁊ dñs doc. in. l. j. d̃ bis q sunt sui. ar. gl. j. ⁊ facit. l. dñm. C. de iniur. licet aliqua puniat̃ iq̃sitio iudici in qbus pti nõ cõpetit actio. l. q̃rela. C. de fal. bꝫ doc. in. d. l. j. ⁊ i. l. q̃sitũ de in ius vo. ⁊ q̃ ibi Bar. post gl. in l. j. C. si tutor ñ gesserit, tñ ɔ doctri. bar. tꝫ Lud. in. l. d̃ pupillo. §. si. d̃ no. op. alle. c. ad nostrã. lo. ij. d̃ iureiu. ⁊ Ang. in. l. iuregẽ. §. si pa ciscat̃. d̃ pac. limitauit illud dictũ Bar. ⁊ ɔ Bar. tꝫ Ang. i. l. si va cãtia. d̃ bo. vac. ⁊ Saly. i. l. ea qdẽ. C. d̃ accu. ⁊ ꝑ Bar. facit q̃ ipse no. i. l. q̃relã. s. alle. ⁊ ɔ bar. vr̃ gl. ⁊ bar. in. l. falsi. C. d̃ fal. ⁊ in. l. j. C. de colla. ⁊ i. l. j. C. de accu. d̃ quo Ang. i. d. l. si vacãtia. in fi. ⁊ dixit Bal. in. c. j. in ꝓ. hic icipiũt ɔsti. regni, q̃ lꝫ bãnitus nõ possit audiri tñ possit ingri de delicto in eũ cõmisso. tñ cũ Bar. trãsit Ang. in. d. §. q̃q̃. qñ statutũ faceret delictũ ipunibile, secus si remoueret bannitum a querelando per glo. in. d. c. querelam. ⁊ cum Bartol. trãsit Anch. i. c. nulli. de accu tñ opi. Bar. est obseruata in regno nõ ex illo capite q̃ offendi possit, lꝫ q̃ tãq̃ rebelli curie ius nõ red dat̃. ar. l. lꝫ si ꝑ pretorẽ. §. si dum decreto. ff. qb. ex cau. ma. vbi text.
3 † q̃ ɔtumaci denegat̃ audiẽtia p̄ iudicẽ, lꝫ Bal. in. l. ɔsentaneũ. C. quõ ⁊ qñ in. dixerit q̃ h̃ ñ hꝫ locũ i alijs cau. ⁊ qñ occurreret casus,
4 vide late lud. i ɔsi. suo. ccxiiij. vbi refert opi. oim p̄dcoꝝ. ¶ † Potestas tenet̃ ingsito ad expẽsas si temere ɔ ipsum inq̃suit. C. de exeu. tu. l. seueriter. ⁊. C. de presum pub. re. l. i. q̃ si nõ temere p̄sumit̃ ꝑ ingrẽre si de fama, vel indicijs ɔstat. C. de of. rec. puin. l. iustissimos. Bal. in. d. §. pficisci. q. xvj. vide Bar. in. l. nã ad eos. ⁊ in. l. senatus. ff. ad tur. vbi ponit si iudex inq̃rat, ⁊ nõ ꝓbat̃ an incidat i turpil. ⁊ bar. in. l. ij. §. si publico. de adul. j. Quod est verũ nisi inq̃suerit de mãda. ꝓn. q̃ tũc nõ tenet̃ ptãs q̃ temere inquisiuerit. ꝑ not. ꝑ Jnn. in c. cũ oporteat. de accu. ⁊ Bal. in. l. nullus. ad. l. iul mã. vel
5 si de mãdato vel scia regẽtis ciuitatẽ fiat † q̃ regẽs ciuitatẽ hr̃ loco pnci. gl. ⁊ Cy. in. l. fi. C. de ꝓs. lon. tẽp. ⁊ Bar. in. l. hostes. de ca
6 pti. vide. s. in. c. iudici felliciter nõ ꝑmittit̃. ¶ † Judex i offõ suo ẽt nemine petẽte põt ingrere, an ꝑsone sint ltime ne faciat ꝓcessũ frustratoriũ. Bal. C. de lit. ɔtest. auc. offerat̃. alle. c. j. de elec. in. vj. ⁊ idẽ Bal. in. l. queãdmodum. de iudi. in. l. quos prohibet. de post.
7 ¶ † Judex male inquirens tenet̃ ad interesse q tanq̃ peritus eligit̃ error iuris est lata culpa. l. ij. ff. q̃ quisq̃ iuris. ¶ Judex q mala inquirit dꝫ puniri, vt ɔscius Bal. in. l. ij. de quer. merca. ⁊ intelligitur esse particeps criminis qñ delicta nõ punit, vt ibi ẽt in ɔsti. re
8 gni si qs in postez. gl. j. ¶ † Jnquisitio generalis aliqñ fit ꝓp officia pub. corrigẽda vt cũ ingrit̃ ɔ officiales ꝓsidẽtes demũ fama deferente, vt p̄ Bar. in. l. iustissimos. de offi. rec. puin. de offi. prefe. preto. l. si quos. de accusa. C. inquisitionis, ⁊ contra alios officiales nõ ꝓsidentes quacũq̃ suspitione interueniẽte ingri põt. l. ij. de spor. ⁊ in. l. nullũ. C. de test. de suspe. tut. l. iij. §. ꝓterea. Bal. in. iubemus. C. de ꝓb. vbi ẽt dixit q̃ ẽt ꝓp illicita ꝓhibẽda fit inq̃sitio ex quacunq̃ suspitione ad aures iudicis ꝑueniẽte. l. fi. de offi. ꝓcu. cesa. d̃ his q ad eccle. l. denũciamus. de offi. ꝓsi. l. illicitas. de vsur. leg. l. si
9 cuius. §. deniq̃. q̃d me. cã. l. nõ est verisimile. ¶ † An inder q ingrit ad denũciationẽ sindici teneat̃ sicut si motu ꝓprio, vide Bar. in l. ij. §. si preses. de magi ɔue. q tꝫ ɔ. eius q̃d ibi dixit in. l. ij. §. si publico. d̃ adul. ⁊ vide Bal. in. l. iubemus. C. de ꝓb. vbi dixit q̃ nõ si inquirat ad denũciationẽ offãlis ad hoc missi vel sindici q̃ facit litem suã. ar. l. j. §. sane. de offi. prefe. vrb. ¶ Judex dꝫ ingrere ꝑ officiales nũciantes sibi. Bar. in. l. ij. §. si publico. ff. de adul. quo casu si nõ inquirat facit litẽ suã, ꝭm Bal. in. l. iubemus. ⁊ in. iij. col. C. d̃ iudi. ¶ Judex ingrens ꝑ offensa alteri facta dr̃ assumere ptes accusatoris. Bar. in. l. ij. §. si publico. de adul. ⁊ q̃d Bal. in. l. negãda. C. q accu. ⁊ no. l. is q reus. de pub. iud. ⁊ Ang. i. l. si vacãtia. C.
10 de bo. vac. vbi dixit † q̃ si iudex velit aliquẽ absoluere dꝫ citare offensũ ad ɔdicẽdũ, alias talis absolutio nõ ꝑiudicat offenso quãdo accusare posset, ⁊ iudex tenet̃ in sindicatu, ꝭm eũ q ẽt dixit q̃ dꝫ citari sindicus de cuius preiudicio agit̃, ⁊ vide Bal. in. l. ea qdeꝫ. C. de accusa. ⁊ q̃ not. Bar. in. l. inter oẽs. §. recte. d̃ fur. ¶ Fama seu indicia relenãt iudicẽ quãtũcũq̃ indebite ꝓcedẽtẽ ⁊ ingrẽtẽ. Cy. ⁊ Bal. in. l. athleras. §. calũniator de infa. post gl. ⁊ idẽ vr̃ velle bar. in. l. ij. §. si ꝓses. de ma. con. lꝫ ɔtrũ videat̃ expresse in. l. ij. §. si publi
11 co. de adul. ⁊ dicit Bal. in. l. fi. in. iij. col. C. de ꝓba. † q̃ semiplena ꝓbatio relenat accusationẽ a calũnia nisi reus ɔtrũ plene ꝓbet, q ẽt dixit in. l. fi. C. de testi. q̃ testes examinati extra iudi. ꝑ sindicũ sup inq̃sitione ipsum excusant. ꝑ gl. no. i. l. si ea q̃d. C. de his qb. vt idi. ibi in domo nõ in iudicio, ⁊ de iudice iq̃rente ꝑ calũniã. vide bal. in. l. j. C. de re iudi. ⁊ vide aliquid. ff. de fal. in. l. athletas, vbi Bar.
12 i. d. l. athletas † istigationes officialiũ relenãt a calũnia p̄. l. tutorẽ. d̃ his q. vt idi. ⁊ idẽ si istigationes fuissent fcẽ ꝑsonis qbus dꝫ verisimiliter credi. l. q cũ maior. §. pe. ⁊ fi. de bo. lib. ⁊ iudex debet instigatoribus credere vel non credere, ꝭm qualitatẽ ꝑsonaꝝ bꝫ bar. ibi ⁊ idẽ bar. in. l. j. in. ij. col. ff. ad turp. vbi ponit de mr̃e ⁊ ɔiunctis ꝑsonis, lꝫ Cy. in. l. j. C. de aduo. diuer. iudi. aliter dixit. s. in vbo accus. c. ij. ¶ An in inq̃sitione facta cũ assasino ꝓcedi possit mero of. iud. dic q̃ sic ar. no. in. l. capitaliũ. §. crassatores. ff. de pe. ⁊. c. ꝓ humani de homi. in. vj. ⁊ q̃d bar. ⁊ Dy. no. i. l. nunq̃ plura. de ꝑna. delic. ⁊ dñs Host. Jo. an. lapus. ⁊ do. in. d. c. ꝓ humani. q̃ ꝓp immanitatẽ assasinamẽti ꝓcedit̃ iuris ordine ꝓtermisso, ⁊ bar. in. l. nõ solum. §. si qs mãdato. de iniur. q̃ ɔ eos de facto ꝓcedit̃, ⁊ plus dñt cano. i. d. c. ꝓ huma. q̃ in hoc crie nõ exigit̃ plena ꝓbõ, lꝫ sufficit ɔstare p̄ ꝓbabilia argumẽta. ar. l. nõ ois. §. a barbaris. de re milit. ⁊. l. famosi. ad. l. iul. ma. ⁊. c. si. ⁊. c. seculare. de fo. ɔpe. in. vj. ⁊. ꝓbões, ⁊ q̃d
13 no. bal. in ɔs. iiij. in tit. de dila. intĩm † q̃ si assasinus sit clericus poterit puniri p̄ iudicẽ secularẽ, bꝫ Lapũ in. d. c. ꝓ humani, q̃ ipso iure vñr degradati, ⁊ vr̃ data cuiq̃ ptãs ipsos capiẽdi. c. j. de scisma. in vj. ⁊ ꝓ insvñr spoliati oi ꝓuilegio clericali, vt ibi p̄ doc. q tenent̃ restituere pecuniã quã accepertũ ꝓ assasino, bꝫ bal. in. l. j. §. fi. ff. de eo ꝑ quẽ fa. erit. q si nõ deduxerũt assasinũ ad effectũ puniunt̃ ꝓ affectu. gl. in. l. j. ff. q̃d q̃sq̃ iu. vbi Lud. ⁊ idẽ Ang. in. d. §. si mandato,
14 ⁊ nõ solũ ipsi puniunt̃ veꝝ ẽt q mãdãt, bꝫ Ang. in. l. j. de sepul. violat. vbi dixit † q̃ hi sunt ꝓprie assasini q pecunia corrupti delicta fa
15 ciũt, ⁊ aliqd p̄ Ang. in d. §. si mãdato. ¶ † An si iniuria est remissa p̄ ptẽ possit iudex ingrere vt imponat penã applicãdã fisco, ⁊ nõ teneat̃ in sindicatu. bar. in. l. iniuria. §. j. ff. de iniur. tꝫ q̃ sic, q̃ talis remissio non nocet quo ad vindictam publicã. ar. l. q cetu. §. q vacãte. ad. l. iul. de vi pub. ⁊ d̃ pac. l. iurisgẽ. §. si paciscar. ⁊ hoc tꝫ Dyñ vbi pars q̃ passa est iniuriam diceret se voluntariam recepisse ꝑcussionẽ an iudex possit ꝓcedere bar. ibi, q̃ sic si esset percussio talis, q̃ de iure pati nõ possit, vt q̃d corpus suspenderet̃ vel os frangeretur vel simile q̃d si ipsemet sibi faceret puniretur. l. fi. de bonis eoꝝ. q̃ nemo est dñs mẽbroꝝ suoꝝ, secus si esset alia percussio per q̃ corpus non frangatur, vt alapa q̃ ɔsensus ille facit q̃ non possit ꝓcedi, si tñ quis fecerit pactũ q̃ si inueneris eum in vinea tunc posses eum verberare certo tpe verberationis deest voluntas iõ lnõ vꝫ pactum tale. l. non est singulis. de reg. iur. ꝭm bart. in. d. §. j. ⁊ facit q̃d no. bal. post bar. in. l. transigere. C. de transac. ⁊ in. l. j. C. de aboli. vbi bar. ⁊ bal. ⁊ q̃ hñr in. l. inter omnes. §. recte de furtis. ⁊ bar. i l. j. §. si ea. ff. de ven. in pos. mitten. ⁊ bal. in. l. filius a patre. de libert. ⁊ posth. vbi de recõciliatione, ⁊ q̃d possit ꝓcedere facit. ff. de publi.
16 l publica. §. q̃d licite. C. de officio recto. prouin. l. iustissimos. † Et hoc tꝫ Specu. in publicis criminibus in qbus nõ lꝫ trãsigere, p̄ no. in. c. j. de cẽsi. ⁊ q̃d not. in. l. diuus marcus. ad sille. Secus in priuatis delictis, vt not. in. l. iij. de priuatis delictis ⁊ instituta d̃ iniurijs. § in summa, ⁊ tenet Specu. in tit. de obli. q̃ ex delicto qs obligat̃ reipu. ⁊ offenso de pub. l. licitatio. §. q̃d illicite, q̃ ius fisco quesitus nõ abolet̃ facto litigãtiũ ad. l. iul. de vi. publ. l. qui cetu. §. q vacantẽ. ⁊. l. diuus marcus. ⁊ de administra. reꝝ ad ciui. ꝑtinẽ. l. ij. §. ius ⁊ facit de fur. l. inter oẽs. §. vi bono. rapto. l. pe. ⁊ vr̃ expressum in. l. eum qui. de iureiur. ⁊ dixit Jnn. in. c. licet de accus. q̃ ante probationẽ lꝫ desistere. arg. ad turpil. in. l. quesitũ, ⁊ vi bon. rapto. l. pen. ⁊ dixit Bal. in. l. insulam. §. fi. ff. solu. mat. q̃ ex hac ratione non tollitur ius fisci, q̃d ibi sequit̃ Jmol. ⁊ vide. s. in verbo. cõpositio, ⁊ in verbo concordia. ¶ Judex inquirens ad denuntiationem sindici si perperã condemnat ita tenetur, ⁊ facit litem suam ac si proprio motu inquireret. l. j. §. j. de ma. conue. vbi habetur q̃ paria sunt fieri p̄
17 prio motu, ⁊ ad denuntiationem alterius, ꝭm Bald. ¶ † Qualiter ꝓcedatur ⁊ formetur inquisitio generalis ɔ officialem sindicandum vide supra circa principium operis in. c. proceditur autem in sindicatu an in inquisitione generali que fit contra officialem poni debeat locus, vide. s. in tit. de offi. sindicatorum. in. c. an contra potestatem sindicandum possit fieri inquisitio generalis ⁊c. proceditur autem in sindicatu, ⁊ latius per Amodeum iustinum in tractatu sindicatus, vbi ponit formam inquisitionis.

Summarium

SVMMARIVM

1 Iudex pōt alicui interdicere artē suā ēt extra iudiciū īterloquēdo.
Et an possit interdicere patriam alienam, nu. 2.
3 Ille cui interdicitur minus officium non potest accedere ad maius.

1 **Interdictio.** † Iudex pōt alicui interdicere artē suā ēt extra iudi. interloquēdo
l. fi. ff. de pe. ⁊ talis interdictio sic ex̄ordina. ⁊ interloquendo
fcā nō durat nisi durāte eius offō. Si aūt fiat solēniter
cā cognita ⁊ p diffinitiuā durat ppetuo. l. j. C. de postu. vbi p doc. la
tius post gl. in. d. l. j. ⁊ hoc tz Inn. in. c. quo ad trāslatione, de offi.
2 dele. ¶ † Tū an possit īterdici pria aliena vel ꝙ qs nō vadat ad fa
ciēdū mercātias i aliqua pria, vide Bar. in. l. relegatoꝝ. §. interdi
cere. ff. d īterdi. ⁊ rel. vbi est tex. ꝙ iudex pōt īterdicere alicui ne trā
seat p aliq̄z viā vel vicū ex cā. qd no. q: multoties interdicit pcura
tio alicui pcuratori p ineptias vel alia. nā pp talē interdictionē nō
3 poterit pcurare ⁊ si īterdicit pcuratio nō poterit aduocare, † q: cui i
terdicit minus offm̄ nō pōt accedere ad maius. fz bart. i. d. l. rele
gatoꝝ. §. solēt. nā n̄ poterit postea i sindicatu iudex queniri ꝙ cā n̄
cognita. ⁊ de fcō īterdixerit sicut ēt pt offālis īterdicere iter ad pos
sessionē pp scādalū p. l. eqssimū. d vsuf. ⁊ vide. j. in verbo officialis.

SVMMARIVM

1 Iudex cogit eius officiū cōplere, nisi superueniat valetudo corpis.
2 Officialis tempestate impeditus si nō venit ad exercendum officiū
an sibi noceat quo ad salarium consequendum. et. nu. 4.
3 Potestas qui fuit electus pro sex mensibus ⁊ pp impedimentū nō
potuit venire in termino an postea veniens sit admittendus.

1 **Impedimentum.** † Iudex cogit eius officiū cōplere ⁊ pficere
exēplo arbitri ⁊ tutoris qd est veꝝ nisi sibi supueniat vale
tudo corpis. l. si lōgius. in prin. ⁊ l. iudex de iu. ⁊ l. l. lz. d ar
bi. ⁊ l. filiussa. §. fi. de pc. ⁊ insti. de exc. tu. §. itē si pp. ⁊ l. j. C. q mor
bo. ⁊ l. post. ⁊ l. nō solū. §. fi. cū seq. ⁊ l. phi. ff. aduer. excu. tu. ꝙ est
veꝝ si est duratura: secus si paruo tpe. l. ptor. §. si post. de excu. ⁊ va
2 ca. mu. ⁊ sic excusabit in sindicatu. ¶ † An offālis q dz venire cer
ta die ad offm̄ ⁊ tēpestate ipeditus nō potuit venire noceat sibi quo
ad salariū qndū. dic ꝙ sic, q: isto tpe ꝙ statuit ad officij icboationē
3 mora nō purgat bal. i. l. itē illa. ff. de qsti. pe. † Et qn ptās fuit ele
ctus p sex mēsibus pximis ⁊ nō potuit venire in termino, q: ipedit⁹
an postea veniēs sit admittēdus. bal. in. l. li. de ope. li. arguit ꝙ sic
ar. l. cesar. de pub. ⁊ de var. cog. i. §. j. diuus. Tū in ɔ̄riū qcludit ꝙ
iste ptās dz sibi iputare casuz. ar. de qdi. ob cau. l. si pecuniā. i pn.
⁊ l. j. de re mili. li. xij. nō ob. d. l. cesar. q: ibi alleg. ipedimētū ad ex
cusationē nō ad alterius oblatione, ⁊ ꝙ possit respui si nō venit in
tpe nisi steterit p suos aduersarios. facit ex̄ d iud. c. fi. ⁊ bar. ponit
4 ff. de ver. ob. l. triticū. † et ꝙ sibi nō debeat salariū nisi post admini
strationē pōit bar. ff. de dona. l. absenti. ⁊ ꝙ q non administrat offm̄
salariū nō hz no. in. l. titio. ff. ad muni. bal. in. d. l. liberti. vide. j. in. c.
si offālis decedat in offō. ⁊ in. c. an offālis q a ciuitate sibi decreta i
offō i. c. an ptās vel capitaneus q mortuus ē. in ver. salariū. ¶ Si
ptās ex forma electionis dz suo piculo in offō seruire p semestre p
ximū ⁊ supueniat ipedimētū pp ꝙ nō pt deseruir an posset petere.
vt sibi itegret tps itra ꝙ deseruire possit. bar. in. l. illa. de ver. ob. tz
ꝙ nō tex. in. l. vsufructus. ff. de vsufr. leg. ꝙ est id q: tūc id ꝙ est in
oblatione mutat ex tēporis cursu vt sunt ope hois p. l. si nō sortē. §.
libertus de qdi. ide. sec⁹ si sit tale ꝙ ex tēporis cursu nō mutet vt ē
qstruere domū. qm̄ tps restaurat. l. ⁊ id. eo. ti. ꝙ ē veꝝ qn dcm̄ fuit
ꝙ deat suire p tps semestre pximū, secus si dicat i gñe p tps seme
stre, q: fit tūc tpis restauratio. l. suus q testō. §. j. de test. li. ⁊ h tz an
to. de bu in. c. fi. de test. ⁊ ang. in. d. l. illa in ɔ̄riū faciat textus in. l.
paulus. §. gaius. iūcta gl. d li le. vbi legata libertas seruo si qtinuo
triēnio suierit ꝙ seqt libertatē si interpellati suiat triēnio ꝙ ē spāle
fauore libertatis ⁊ vid d h gl. i. l. rays. §. iterdū. d fideic. li. fz lu. in
d. l. i illa. ⁊ vid bar. i. l. i. ff. d var. co. vbi multa dixit d ptāte ipedito.

SVMMARIVM

1 Iudex rōne inobedientie pōt alicui iurisdictionem denegare.

1 **Inobediētie,** † Iudex rōne inobediētie pt ali cui iurisdōnē denegare i q̄cūq̄z
sua cā. l. sed ⁊ si p ptorē. §. sed ⁊ si dū decreto. q. ex cau. ma.
⁊ id dixit bar. ꝙ i hoc fundant statuta ꝙ bānito ius nō re
dat q: hoc est pp qtumaciā. ⁊ adde in spe. d acto. §. ꝙ si i qtumacia
⁊ adde no. i. l. j. §. eadē. si qs ius dicēti. ⁊ hoc pōt iudex pp qtuma
ciā. l. qtumacia. de re iu. ⁊ cū cāe cognitione vt si qs receperit mā
datū a iudice ꝙ restituat rē aduersario ⁊ denegat facere p. d. l. qtu
macia. vel ēt qn qs qpellit agere vt in. l. diffamari. ⁊ q: postea pōt
denegare sibi audientiā. d. l. diffamari. ⁊ ꝙ no. Inn. extra q fil. c.
cāz. ⁊ de acc. c. lz in beato. ⁊ lz nemo inuitus cogat agere tū h pōt iu
dex cū cāe cognitiōe. Sy. i. c. indultū. de re. iu. ⁊ adde spe. in ti. de
act. ver. ꝙ est bānitus. ⁊ ꝙ no. Iac. in. l. si tibi. d offi. procō. ⁊ leg. q̄
no. pro ritu magne curie quod bānitus durante banno non audiat.

SVMMARIVM

1 Inhabilis assumens officium remouetur ⁊ punitur de falso.

1 **Inhabilitas** offālis. † Inhabilis assumens offm̄ remouet ⁊ punit de falso
l. eos. §. q se dicit de fal. ⁊ in. l. j. C. si seruus ad decuriona
tū. li. x. ⁊ in corpe de ar. §. fi. tū Inn. i. c. sciscitatus. de res.
dicit ꝙ nō tenet ad offm̄ assumptus ppzio motu supioris, sec⁹ si ad
sui instantiā p dcā iura fz bal. in. l. qs phibet ⁊ l. si cui. de postu. ff.
⁊ in. d. l. j. e. ti. ꝙ est in culpa p. l. nō est sine culpa. de reg. iu. fz An
ge. vide no. p bar. ⁊ bal. in. l. barbarius. ff. de of. pt. rōne inhabilita
tis psone dūmō al's possit eē iudex nō reuocant gesta nisi post q̄z est
de inhabilitate exceptū. Inn. in. c. prudentia. de offi. deleg. ⁊ d mi.
l. in integrū. §. q̄zuis. de rescr. in. vi. vbi sunt ltime qfecta al'r sec⁹ de
bīti. c. fraternitatis. bar. i. l. barbarius. d of. ps. q dt ꝙ cū nihilomi
nus opponit ɔ̄ iurisdōnē tz pcessus. de excep. l. fi. q: obmissio decli
natorie ltimat psonā iudicis ꝙ est veꝝ qn exceptio nō obmittit per
negligētiā errorem vel ignorantiam, quod not.

SVMMARIVM

1 Iustitie an sit derogādum propter eminentiam personarum.
2 Hominem improbum non accusari tutius est q̄z absolui.
3 Multitudo negligēs quando puniri debeat.

1 **Iustitia.** † An iustitie sit derogādū pp eminētiā p sonaꝝ adeo qd iudex in sindicatu non te
neat in plerisq̄z ciuita. potētiores regnāt q iustitiā euertūt,
⁊ opprimūt dixit Imperator i auc. qui. mo. na. effi. sui. i. §.
nos igit tractam⁹ ea q̄ tradita sunt nobis ex memoria, i psonis glo
riosis, nā si qs accusat epm si peccauerit nō credet ei, ⁊ si quict⁹ fue
rit nō punit hiero. i eccl'iastico. c. viij. ⁊ facit extra de accus. c. qlr.
lo. ij. §. lz. ⁊ d of. psi. l. obseruādū. i pn. Tū iudices magis potētib⁹
q̄z iustitiā postulātib⁹ deferūt. i auc. vt iudi. sin quoquo suf. §. si vo.
Ille qdē maior cui⁹ vis ⁊ potētia phiberi nō pōt. ff. loca. l. si fundus
ad fi. ⁊ ita nec faciliter vēdicari. xxiij. q. iiij. qdā cū bonoꝝ. Nā in
terdū ex malitia tpum, hec laudant ⁊ iniquus potius absoluet q̄z
2 dānabit ⁊ vt ait Titus liuius de bello mace. li. iij. hoiez iprobū nō
accusare tutius est q̄z absolui, ⁊ ēt instāte periculosa turbatione, vt
fuit tpe catiline quo notatus fuit iudicio tarqni crassus vir magnus
⁊ potēs vt eo tpe tāta vis hois magis leniēda q̄z exaggerāda foret
⁊ decreto senatus ⁊ qsilio Cicero. tarquinius reprobato eius iudicio
in vincula qiectus fuit, ⁊ refert Salus. in catilinario sic iterdū par
cit verecūdie sacerdotū, ⁊ Psal. ecclesie opprobriū aut isolētē. ix.
q. iij. rursus ad idē. lxxxij. di. c. fi. qd. n. corrigēdū est aliqn pp tps
manere pmittit Imperator. in auc. qūo opz epis. §. sz neq̄z effulus. ⁊
extat in regno capitulū ꝙ tpe guerraꝝ offāles nō pcedāt ex officio
cū quēq̄z al's cū tps est a maioribus incipiēdū est. l. dis. ⁊ purgabit.
3 † Nā vbi multi delinquūt, ⁊ disciplina reipu. nō qtēnit sed patiēter
sustineat est feriēda tūc multitudo. xxiij. q. iiij. nō pōt in fi. ⁊ d peni.
di. vj. c. j. in fi. secus vbi timet scādalū ⁊ multoꝝ starges iacet. nam
tūc rigor iuris mitigat in penis. lvj. di. c. vt qstitueret. Qui rempu.
tuebunt in pmis operā dabūt vt iuris, ⁊ iudicioꝝ eqtate suū qsq̄z te
neat, vt neq̄z tenuiores pp vtilitatē circūueniant neq̄z locupletibus
ad sua tuēda vl' recupanda obsit inuidia. ar. C. qd me. cā. l. ad iuidiā.

SVMMARIVM

1 Offm̄ exerceri nō pōt nisi pstito pus iurō. Et qualē effectū habeat
iurm ab officiali prestitum, nu. 2. ⁊ hoc vsq̄z in fine.

Iuramētū offālis. offāles an q̄z offm̄ recipāt dbēt iura re in manib⁹ pnci. ⁊ eo absente, corā metro
politano epo, ⁊ pmate ciuitatis de bene gerēdo. i auc. vt iudices sin
quoquo suff. ad fi. ⁊ i auc. de defen. ciui. §. iterim, ⁊ i. l. rē non nouā.
de iudi. ⁊ i tali iureiurā. administratio accipit eo. ti. §. necessitatē. ⁊
1 de hoc est. c. regni ꝙ icipit. † Itē recipiat iurm, ⁊ sine iurō isto non
pt p aliquē exerceri offm̄, ⁊ q exercet tenet eadē pena q̄ tenet is q p
pria auctē offm̄ sibi vsurpat ⁊ sic pena criminis malesta. l. iij. ad fi.
ad. l. iul. ma. fm. d. Luc. de pe. in. l. vnicuiq̄z de pxi. sa. scri. ¶ Da
tur ⁊ alia forā iuri offālibus p qsti regni q̄ icipit inter cetera vt deū
⁊ iustitiā hñdo poculis vnicuiq̄z qquerēti iustitiā faciāt sin fraude ⁊
q̄z citius poterint litigātes expedire curabūt, ⁊ i hac forma addit
i. d. c. ꝙ p offō hñdo nihil pmiserūt, nec aliqd dederūt nec dabūt ⁊
si hoc nō iurauerūt puate pso. ⁊ qcordat. l. fi. ad. l. iul. ambi. ⁊ vid ēt
d iurō offālis i. l. fi. C. ad. l. iul. repe. ⁊ gñal'r oēs offāles debēt iura
re in auc. iusiuran. qd prestat ab his, ⁊ i auc. de iudi. §. oēs ⁊ i. l. si va
cantia. de bo. vacā. cū si. ⁊ nō solū offāles iurant, sed etiaz consilia

rij principis q sunt illustres vt in. l. qsqs. ad. l. iul. maie. q iurēt fide liter ꝯsulere. l. decuriones. de silentiarijs sicut et iurant ꝯsiliarij ciuitatū. l. fi. §. quoquo. de vē. rerum. ciui. ꝛ extra de procura. c. fina.

2 † Et iurm tale h3 effectum ꝙ l3 officialis nō habeat iurisdictionem icōtinenti cū ingrediatur ciuitatē tñ habebit postq̄ iurauit ꝛ administratio sibi decreta est, vt no. i auc. iusiu. ꝙ pstat ab his. vbi hoc et no. ang. hodie sūt in regno isto officiales pstant ista iura in manibus protonotarij qui in regno exequitur que ptinent ad iustitiam iuxta principē qui interdum gerit offm̄ per substitutum vc3 vice ꝓtonotarij, qui ꝓtonotarius non videtur posse substituere nisi quem princeps duxerit ꝓbandū. arg. l. j. §. j. de offi. ꝑm do. Luc. de penna. allegantē And. de baru. in rub. de offi. magistri scrineorū qui erāt als ꝛ dictabāt rñsa principum ꝛ rescripta. l. fi. de diuer. rescr. ꝛ formabant breues notas appellationū ꝛ libellorꝫ que in principis auditorio recitabanť. l. fi. §. in restitutorijs. de appel. q̄ hodie ꝓtonotarij exercēt i regno. h3 and. ď barulo ibi quē refert ꝛ seq̄r. d. Luc. l. l. j. ď cōi ꝯsisto. ꝛ alibi dicit Luc. ď pe. i rub. ď qō. ꝙ logoteca hodie i regno gerit offm̄ q̄storis vt fuit seneca neroni crudelissimo vt refert alter Seneca libro variaꝝ i epist. dicēs ꝙ oēs quos ad q̄sture culmē vebimus doctis. existimamꝰ q̄les legū iterptes ꝙ offm̄. d. bar. ď capua digne meruit, ꝑm. d. Luc. q ita dt i. d. rub. ꝛ ab isto ꝓtonota. creanť hodie notarij ꝛ iudices ad ꝯctꝰ ꝛ et notarij q pnci. similiter iurāt bñ exercere offm̄ ꝛ nemini pādere secreta ꝯsilij q hñt dignita. l. j. ď pn. agē. vbi dt. d. Luc. ꝙ isti sunt notarj pape vel in regno. nota. cācellarie vel forte secretarij, ꝛ dt idē luc. l. j. ď primis

3 sacroꝝ † ꝙ notarij cācel. hodie sunt primi sacroꝝ scri. ꝛ hñt isti notarij cācella. pꝰ depositio. offi. pp senectutem vel aliā cām honestā imunitate ab exactionē cēsus, ꝛ nō dēnt eis iniūgi discutiones, aut pequatiōes, nec aliud onerosum q̄ ipsoꝝ nō deceāt dignitates, ꝛ q ꝯfecerit puniť. vt in. l. pcipua. de pmi. h3 Luc. ꝛ dicit bar. i. l. eadē3 .ff. ad. l. iul. repe. ꝙ isti notarij pncipis hñt dignitatē p. l. j. de man. prin. ꝛ in. §. scriptū exēplar. vbi dr̄ ꝙ ꝗnis sint scriptores pncipis pñt petere salariū, p scripturis ꝓuilegioꝝ ꝛ rescriptoꝝ q̄ hic ꝛ p ia3 dcā daľ intellectus ꝯstōni regni q̄ incipit pcipimus. i ti. de off. magi. ist. q vult petitiōes ď iustitia vel de gr̄a offerri magistro iustitiario. ꝛ q nō spectāt ad eius offm̄ ꝛ ꝯsciā3 regis regrūt remittunť ad regē, ꝛ tūc ꝓnotarius regni ꝓuidebit ꝛ decretabit ipsas. vt dicit lu. ď pē. vt. s.

4 † An offālis q iurauit statuta seruare ex iusta vel euidēti cā vtilitatis reipublice nō seruari statutū possit sindicari ď his. dic ꝙ nō ar. l. rescripto. §. j. de mu. ꝛ ho. ď ser. l. iiij. §. cū diurno. ď i ius voc. ꝗnis de cap. l. hoc edicto. ar. l. ita vulneratus. ibi multa vl'cā ad. l. aql. ꝛ. ff. ď pe. l. aut facta. in fi. de sic. l. q cedē. ꝛ. l. j. C. ad. l. iul.

5 repe. h3 frā. accu. † Si ptās iurauerit seruare statuta ꝛ in volumine statutoꝝ sint statuta ꝯria qd faciat iudex. vide Jo. an. i. c. j. ď iureī. in. vi. ꝛ facit gl. in. c. offi. de hñt. in. vi. i ꝟ. duabꝰ. vbi dixit Jo. an. ꝙ iter statuta q̄ sunt i vno volumine approbata nō est dare ꝓoritatē

6 ꝛ posterioritatē. ꝛ vide i. c. venerabi. ď sen. vide. j. i ꝟ. statutū. † Si ptās iurauit seruare statuta intelligit ď ꝯsuetudie nō sublata. l. j. §. s3 q2. ď vet. iu. enu. sicut et iurās seruare statuta teneť ad post edita bar. in. l. si stipulatꝰ. §. j. ď ꝟ. ob. ꝛ i. c. j. ď iureiu. i. vj. Judex iurauit seruare statuta, ꝛ nō protulit sniā3 intra istātiā datā a statuto an sit piurꝰ. Ja. bu. ꝙ sic in. l. ꝓperādū. in pn̄. ꝙ est veꝝ ꝑm bal. si fuit i dolo, q2 potuit ꝛ noluit, s3 cessante dolo nō est piurꝰ q2 seq̄ret ꝙ ex culpa qs fieret infamis. ꝙ est falsu3 tñ a pena pecuniaria nō excusať nisi pp cā3 ꝓbabilē. ď ver. ob. l. ꝯtinuꝰ. §. illō. adde Jnn. i. c. pe. ꝛ gl. ď off. dele. bal. in. §. pficisci. ꝛ. s. in ꝟ. iudi. in. c. an sp cū iudex

7 ꝛ. s. pxi. ꝛ in ꝟ. istā. vbi latius. † An ꝯctus factꝰ cū offāli ꝛ iuratꝰ firmeť iuro. dic ꝙ nō, s3 d3 peti absolutio a dcō iuro. bar. i. l. si qs ꝓ

8 ea. ff. de fideiuf. in ver. i. ij. † Offālis nouus h3 iurisdōnē post introitum palatij ꝛ iur3 pstitū. l. j. de off. ꝑfe. Ang. ꝛ ꝙ no. de off. pꝛ. l. ꝛ si forte. ꝛ. l. obseruare. § post h. de off. pc. ꝛ bal. in. l. ꝓuatoꝝ. C. ď iuris. om. iu. Jur3 magratꝰ d3 reduci ad eq̄tatē, ꝛ nō d3 intelligi pcise. arg. in auc. iusiu. §. eq̄us. hic bal. dixit i. l. ꝛ si senior. C. de isa. ꝙ l3 ptās iurauerit seruare statuta tñ poterit alterare penās statutoꝝ ex cā, ꝛ diceť seruare statuta q2 pōt h ex ꝯnāli ptāte sibi tradita a iure alterādi p. l. hodie. ff. de pe. iō nō erit piurus dicēs ꝙ i pena homicidij a statuto iposita licitū ē si pupillꝰ fecit homicidiū l3 sit doli capax alterare penā q2 minor est dolus in eo q̄ in adulto vel maiore, ꝓpea iusta cā est dispēsandi et i pena statuti vt nō decapiteť, s3 vt mitiꝰ puniať, l3 q̄nq̄ ipuberes puniant pena capitali. ff. ad sil. l. excipiunť. ꝛ. ff. de tut. l. si abrogati. h3 bal. Jtē iurm offālis qui iurauit seruare statuta intelligiť de iustis. arg. c. j de iureiu. ꝛ facit ꝙ not. de ver. ob. l. ꝯnālr, ꝛ dixit bal. in. l. i. §. ꝙ āt de off. pfe. vr. ꝙ si offālis d3 recipe oēs accusationes sub certa pena intelligiť ď rite institutis non de alijs. An si ptās iurauerit seruare statuta teneať si non fuerunt sibi pscntata. vide. j. in ver. statu. in. c. iudex. de neces. ꝛ i. c.

9 j. vbi q̄n nō fuit obseruatū. † Si ptās iurauit seruare statuta pt interdū illa trāsgredi h3 Jnn. c. i. de ꝯsti. Jō nō tenebiť i sindicatu, q2 fecit id in quo multoꝝ salus pcurať. ar. C. de fer. l. pen. q2 statuta fcā p vtilitate publica nō dēnt ꝯ eā interpretari. ar. de trāf. l. de his. h3 bal. in repe §. pficisci. q. xj. ꝛ idē t3 de pac. iur. fir. §. iniuria. ꝛ vide. j. i ver. pe. i. c. i penis iudex. cū seq. ꝛ i ver. iudicaf i. c. an sp iudex, ꝛ in ver. lis sua in. c. an si qs petat in libello. ꝛ in ver. statu. in. c. si ē statutū in ciuitate. ꝛ vide in ver. iudex in. c. licitū est iudici. itē iurm talis quo ptās iurat seruare statuta nō d3 intelligi sic ꝯnālr vt ꝯ ius seruet statutū, q2 genus nō claudit illicitū. vt no. archi. i. c. i. de iure iu. ꝛ facit. l. fi. ff. q satisd. ꝛ extra de ap. c. ad h. Nā debemꝰ ꝯcordare statutū cū iure cōi. iuxta no. in. l. om. po. de iust. ꝛ iu. † Judex q 10 iurauit ꝑuare statuta pt alterare penā statutoꝝ q2 iurm magratus d3 reduci ad eq̄tatē ꝛ nō d3 intelligi pcise. ar. in auc. iusiu. §. equius bal. i. d. l. ꝛ si senior. ꝛ latius i. §. pena grauior. q̄ sūt vtilia q̄n offāles regni iurant seruare ꝯstōnes ꝛ. c. vt nō sp astringanť. vt hēs. s. in ver. arb. vide. j. in verbo statutū. Judex q iurauit seruare iura ꝛ statuta pt interdū trāsgredi. ll. vide i ver. iudex in. c. licitū ē iudici.

SVMMARIVM

1 Statutum an liget statuentes.
2 Judex non debet admittere testes inhabiles.
3 Judex ex suo officio potest imponere infamiam testi.
4 Judex pōt libellu3 lacerare, quando quis in eo proponit actionem ad quam admitti non debet.
5 Judex non debet iudicare secundum conscentiam.
6 Leuia sunt in quibus damnum non queritur.
7 Offensa per quam filius potest exheredari dicitur grauis.
8 Maleficia leuia dicuntur ex paruitate cause.
9 Judex cū cāe cognitiōe pōt prefigere terminū actori itra quē agat
10 Judex delegatus debet habere expensas a partibus quando extra comitatum proficiscitur.
11 Judex potest scribere acta coram se, si sit notarius. ꝛ nu. 15.
12 Judex qui capitalr puniuit nō puniendū, an deat puniri sili pena.
13 Judex non faciens id ꝙ facere teneť nō puniť nisi fuerit reqsitus.
14 Judex presumitur iuste facere que facit. ꝛ nu. 18.
16 Calumnia euidens habetur loco libelli inepti.
17 Judex non debet pati illicitas extorsiones.
19 Judici l3 leges transgredi propter casus emergentes.
20 Animal punitur propter criminis immanitatem.
21 Meretrix pōt adhiberi in teste3 in causa criali pp imanitatē cris.
22 Judex est minister legis.
23 De malo iudice est male presumendum.
24 Judex non debet plus grauare quam lex.
25 Judex lata sententia non pōt amplius gratiam facere.
26 Judex non debet aliquid facere ad clamorem.
27 Litē calūniosam instituens dr̄ trahere ius ad iniquum cōpendiū.

1 Udex. An si iudex mādat aliqd nō fieri ꝛ ipse idē fecerit incidat in penam in q̄ voluit alios incidere. Cy. dixit ꝙ sic. in auc. q̄buscūq̄ de sac. san. eccle.

1 † ꝙ pēdet ex hoc an statutū liget statuētes ꝙ Pe. ď ancterāgit plene in. c. canonū statuta. de ꝯsti. ꝛ ibi ipse ꝛ Jo. an. tenent ꝙ nō, ꝯ Cy. cū q̄bus et t3 bal. ꝙ nō liget statuto offālis tñ ligeť pena iuris cōis si illō est iure cōi ꝓhibitū, ꝛ dicit et ꝙ ille q lusit cū officiali teneť pena bāni emanaui ꝯ ludētes, l3 ipse officialis ñ teneať illa pena. ¶ Pone ꝙ iudex admisit aduersariū ꝯ me p testes ihabiles, vl'admisit istm̄ nō admitēdū an teneať i sindica. dic ꝙ sic h3

2 Jnn. in. c. venerabili. de excep. vbi dixit ꝙ et pt pcedi ꝯ testes. bal. in. l. sup chyro. C. si cer. pe. ꝛ Lud. refert in. l. j. ff. ꝙ q̄sq̄ iuris. † Judex. n. nō d3 admittere testes inhabiles, imo ex suo officio d3 ď cōditione testium inquirere. gl. in. l. j. §. si curatores. de magi. cue. q dixit ar. illꝰ. l. ꝙ iudex d3 iterrogare ꝛ inq̄rere de ꝯdi. test. l3 pars nō dicat tñ iudex in hoc d3 esse circūspectus h3 bal. ibi. ꝛ Nico. de neap. dicētes ꝙ iudex q nō h3 notā ꝯdōnē testis d3 secrete se informare vt sciat qd credere debeat ar. l. iij. §. fi. ff. de testi. in qua inq̄sitione nō req̄rit partis citatio h3 bal. ꝛ voluit Jnn. in. c. j. de postul. prela. ꝓ quo est gl. in. l. i. §. si dno. de pa. tenē. ꝛ dixit bal. in. l. quos

3 ꝓhibet. ff. de postu. † ꝙ iudex ex suo offō pōt imponere ifamiā testi l3 pars nō opponat. ꝛ est gl. in auc. ď test. §. scimus. q̄ dixit ꝙ si homines vnius ville sint ifames ꝙ iudex d3 eos remouere et si ps cōsentiat. ꝛ facit gl. in. l. age cū geminiano. C. de trāf. ꝛ h seq̄r ange. in d. l. qs ꝓhibet. all. Jnn. i. c. itimauit. ď test. ꝛ dixit bar. i. l. iij. i pn. ff. eod. ꝙ iudex de conditione testis inuestigat interrogādo ipsum testem q̄n conditio de qua interrogat nō continet testis turpitudinem. vt in auc. si dicať. C. de test. pura si est ꝯsanguineus vel domesticus,

ſticus ſecus ſi ꝯtinet turpitudinē teſtis, ꝙ intelli ·e de ꝯdõne teſtis
in ſpē nõ in gñe. vt dixit gl. in. d. §. in ver. q̄rendũ. ⁊ dixit bart. in. l.
iiij. §. hoc aũt iudiciũ. de dã. infe. ꝙ iudex põt mittere ꝑ vicinis ad
ingrēdũ de ꝯdõne teſtis. ⁊ dixit hoc Inn. i. c. ꝑ tuas. extra de teſti.
⁊ i. c. inq̄ſitionis extra de accu. ⁊ vide Jo. an. i ti. de teſti. §. ij. ꝟ. itē
ꝙ domeſticus. ꝙ no. bñ ⁊ vide latius i. c. iudex q admittit inſtr̃z in
4 ver. lis ſua. † Cũ qs ꝓponit actionē ad q̄ꝫ admitti nõ dꝫ iudex põt li
bellũ lacerare vel ꝯcremare vel reijcere ꝓnũciādo. l. ij. in fi. C. vt ne
mo p̄na. ⁊ tex. ⁊ gl. i. l. ꝓhibitũ. de iur. fiſ. li. x. vbi bar. h̄ dicit ⁊ nõ
5 timebit̃ in ſindica. † Iudex nõ dꝫ iudicare ꝫ̄ ꝯſciaꝫ. l. illicitas. §. ve
ritas ꝺ off. p̄ſi. ꝙ eſt verꝫ, niſi hēat ꝯſciaꝫ informatā ex notorio ⁊ ſit
ſibi notoriũ vt iudici, qꝛ tũc põt in auc. de teſt. §. ſcimus. vbi ang. no.
ꝓ quo vide Inn. in. c. ad nr̃ꝫ. de iureiu. ⁊ eſt gl. in. l. j. C. q ⁊ aduer.
quos. vide. j̃. Iudex cũ oi eq̄tate dꝫ cās audire lites breuiare ⁊ cās
viliũ ꝑſonarꝫ ⁊ nõ ſcripto cognoſcere, ⁊ ꝓuidere ꝙ ſubditi occaſiõe
expēſarꝫ litiuꝫ nõ dānificent̃, ⁊ ne ꝑꝑ eorꝫ negligentiā ad p̄ncipem
accedāt. de mā. pri. circa p̄n. Iudex vt ad veritatē ꝑueniat põt ⁊ dꝫ
de multis circũſtātijs interrogare. l. quoties. de nau. vbi bar. ⁊ in. l.
teſtium. de teſtib. Iudex qui in criminibus leuibus non ſeruauit
ſolennitates iuris, ⁊ ſine eis proceſſerit non tenetur in ſindicatu. l.
leuia. vbi Barto. ff. de accuſa. qꝛ in his procedit̃ de plano, ⁊ ſine
libello. l. nec q̄cq̄ꝫ. §. de plano. de off. ꝓcõ. vt ſi filius p̄ri vel p̄rono
libertus nõ eſt obediēs vel in leuibus iniurijs. l. nõ ſolũ. §. q̄ꝫq̄ꝫ. de
iniur. vel ſi qs reperit̃ ire de nocte vel cũ cultello vel ludere, ⁊ ꝺcla
6 rauit ēt bar. in. l. nõ ſolũ. §. ſi mādato. de iniu. † Qꝛ leuia ſunt in qbꝰ
dolus nõ req̄rit̃ vt dānũ iniuria datũ. l. li. ho. e. ti. ⁊ vbi cõmittit̃ do
lus circa modicā rē. l. vel ad ea. de reg. iu. ⁊ de pe. l. reſpiciēduꝫ. §.
fur. dome. iõ bar. ꝙ i iſtis leuibus cribus iudex dꝫ facere ſcribi ꝙ
erat reptus ad ludēdũ, ⁊ ſtati ꝙ eſt ꝯfeſſus ſit mādatũ ꝙ ſoluat tā
tuꝫ, ⁊ ſi nõ põt ſoluere ꝙ fuſtiget̃. nā iſto caſu fuſtigatio cedit i locuꝫ
pene pecuniarie, ⁊ ꝓcedit̃ ſummarie, lꝫ al's fuſtigatio ſit maior p̄ea
q̄ꝫ pecuniaria maxima. l. in ſeruorꝫ. de pe. tñ i aliq̄bus ꝑſonis fuſti
gatio modica pena eēt. ⁊ qꝛ in iſtis leuioribus ⁊ breuioribus nõ fit
ꝓceſſus. tex. eſt in auc. niſi breuiores. C. de ſen. ex pi. iõ dicit bar. ꝙ
fecit abſolui quēdā iudicē in ſindicatu q in cā leui non fecerat fieri
depoſitũ a reo ante ꝯdēnationē ꝙ fieri debebat ex forma ſtatuti, qꝛ
i leuibus cauſis ñ fit ꝓceſſus nec req̄runt̃ ſolēnitates q̄ fiũt i ḡuibꝰ
ꝺlictis. ⁊ ita practicat magna curia vicarie q̄ i iſtis penis leuioribꝰ
nõ ſeruat ſolēnia, qꝛ ſup citatione facit rñdere delinquentē. ⁊ ꝯſti
to ꝑ ꝯfeſſionē vel teſtes mādati ſolui penā vel detinet aut iterponit
decretũ illũ eē fuſtigādũ vel mitrādũ vel ſil'ia, ⁊ nõ dat ſniaꝫ cũ ſolē
nitatibus iuris. ⁊ ſic ꝑ iſta poteris euadere i ſindicatu ſi i inq̄ſitiõe
delictorꝫ leuiũ nõ fuerũt adhibita oia ſolēnia. ⁊ dicit Ja. bu. in. l. i.
de his q ſibi aſcribunt. ꝙ delicta q̄ ſine dolo cõmittunt̃ enumerent̃
inter leuia, ⁊ ēt qñ eſt cõis opi. ꝙ vnuꝫ delictuꝫ ſit leue. ꝫ̄ ang. i. d.
l. leuia. ⁊ dixit bal. de ꝑcuſ. cuꝫ pugno an ſit grauis in. l. ij. de li. cā.
7 † ꝙ ois offenſa ꝑ q̄ꝫ filius põt exhr̃dari dr̃ grauis ⁊ vide barto. in. l.
j. ff. ſi qs ius dicē. ⁊ in. l. ſi qua pena. de ver. ſig. ⁊ vi de ang. in. l. ea q
dē. C. de acc. dicētē ꝙ i iſtis cribus leuibus credit̃ nũcijs nec ſindi
cis hñtibus ꝑtātē denunciādi in his q̄ ad eorꝫ ſpectāt offm̃. ꝑ. l. fi.
de lo. pu. fru. ⁊ qꝛ inuētus cũ armis, ⁊ ſine lumine, ⁊ ꝺ nocte ex q̊ dꝫ
8 ſoluere penā pecuniariā nõ magnā. † nā maleficia leuia dicunt̃ ex
paruitate cāe, ⁊ ex gñe pene ⁊ culpabiles inuenire ſpectat ad fami.
iõ credit̃ eorꝫ dilationi. d. l. fi. imo abſq̄ꝫ ꝓceſſu viles inuēti cum ar
mis ex ꝯſuetudine ponunt̃ ad catenā. ⁊ vide. j̃. i ver. nuncius. Iudex
põt ꝓ abſente q nõ ꝯparet nec aliqs ꝓ eo in cā criali all'are cās abſen
tie ⁊ inocētie, ⁊ ꝑq̄rere de eius inocētia. l. j. i fi. de. q. ⁊. l. ſi nõ ꝺfen
dant̃. de pen. inde dixit bar. in. l. accu. §. ad crimē. de publi. iud. ꝙ
vbicũq̄ꝫ põt ferri diffinitiua in abſentē, tunc iudex põt de fcõ ſupple
re ⁊ q̄rere eius defenſionē auc q ſemel. C. q̄uo ⁊ qñ. ⁊. l. ampliorꝫ.
de ap. lꝫ gl. ibi dicat ꝙ eſt ſpāle in cā ap. ⁊ male, qꝛ eſt ius cõe. ⁊ h̄
ſentit Inn. de acc. c. veniēs ⁊ hr̃ in. l. iiij. §. hoc aũt. vbi late ꝑ bar.
de dā. infe. Tñ iſte talis q veniret ad allegādaꝫ inocētia nõ poſſet
p̄indicare abſenti, tñ hoc nõ poſſet ꝓcurator vt ꝓcurator, ſꝫ vt extra
9 neus ⁊ vt q̄libꝫ alius ꝫ̄ bar. in. d. §. crimē. † Iudex cũ cāe cognitio
ne põt p̄figere terminũ actori itra quē agat vl' ille q ſe defendat bar.
in. l. titia. de accu. ⁊ ponit cām vt ſi qs diffamat velle aliquē accu
ſare vel petere poſſe, ſunt ēt cāe no. ꝑ gl. l. j. C. vt nemo inuitus. vbi
bal. ⁊ ſi ſtatueret iſtũ terminũ ſine cāe cognitione poſſet appellari ꝑ
tex. in. d. l. titia. Si iudex ꝓcedat ꝯ̃ aliquē ſciebat impedituꝫ, qꝛ in
firmus vel citatus ad maius tribunal ꝓceſſus eſt nullus bart. i. l. ij.
de cuſt. reo. ⁊ i. l. q̄ſituꝫ. de re iudi. ⁊ in. l. ꝯ̃. §. q manus. de re iudi.
¶ Iudex i oi cā criali põt teſtes ex ſuo offõ nemine petēte ēt fcā pu
blicatione recipe ad defenſaꝫ, ⁊ ꝓ inocētia rei q̄ꝫ ad ofenſam Bar.
i. l. ij. §. ſi publico. ꝺ adul. ⁊ i. l. j. i fi. ꝺ qõ. vbi latꝰ ⁊ i qõ. diſputa. ꝑ
eũ, ⁊ in. l. iiij. §. hoc aũt iudiciũ. de dā. iſe. ⁊ vide latiꝰ bar. i. l. abñtē

ff. ꝺ pe. vbi multa ꝺt in h̄. ¶ Iudex ſi extēdit iuriſdõnē ſuā ad aliā
rē. ſ. q̄ꝫ ñ eſt ſibi cõmiſſa p̄ter ꝯſenſum ꝑtiũ tenet̃ ad itereſſe. c. ſac. ꝺ
ſent. excõ. ⁊ irreq̄ſito collega citauit partē. de offi. deleg. c. ꝓudē
10 tiā. ⁊. d. c. ſac. † Iudex delegatꝰ dꝫ hr̄e expēſas a ꝑtibꝰ qñ extra cõ
mittatũ ꝓficiſcit̃ nõ tñ itra domiciliũ. c. cũ ab oi ꝺ vi. ⁊ ho. cle. ⁊ de
11 re iudi. c. cũ olim. ⁊ i. c. ſtatutũ. §. aſſeſſorē. ꝺ reſ. i. vj. ¶ † Iudex põt
p̄ſcribere acta corā ſe ſi ē notariꝰ bar. i. l. ꝫ̄nꝰ cõis. ꝺ ſti. ſer. la. ij. ⁊ qꝺ
no. auc. niſi breuiores. C. ꝺ ſer. ex pi. ¶ Iudex ex ſola nullitate ſn̄ie
nõ facit litē ſuā ex ſola ꝓnũciatione niſi fci executio p̄ceſſerit ꝯ̃ reuꝫ
l. fi. ꝺ var. cog. vbi ꝑ bar. ⁊ vide. j̃. i ꝟbo ſnia. ⁊. j̃. ¶ Si a iudice ali
q̄d petit̃ q denegauit ñ hr̃ regreſſus ꝯ̃ eũ ſi ab alio iudi. q bñ poſſit
petere. l. ſi cui. §. ſi taꝫ vicinũ. de dā. infe. ꝑ bar. ⁊ vide. ſ. i ꝟbo iuſti
12 tia denegata. ¶ † An iudex q nõ capital'r puniēdũ puniuit puniat̃
pena ſimilitudinis ſupplicij, dic ꝙ ſic. l. j. §. q de magr̃atꝰ ꝺ ſica. ⁊ eꝯ̃
q puniēdũ corꝑal'r puniuit q̄ pena puniat̃ dic vt in. l. fi. circa fi. C. ne
ſanc. bap. ⁊ i. l. cuiuſue dolo. ad. l. iul. ma. ff. ꝫ̄m lud. in. l. qꝺ q̄ſq̄ꝫ in.
13 vide i. d. c. regni in ꝟbo accuſatis, ⁊ i ꝟbo barataria. ¶ † Iudex q
nõ facit ad qꝺ tenet̃ nõ patit̃ penā niſi fuerit req̄ſitꝰ. l. j. ff. vbi pup.
edu. de. ⁊ l. iiij. §. hoc aũt. ꝺ dā. iſe. ꝫ̄ dy. lꝫ al's teneat̃ inq̄rere. l. ij.
§. ꝯfeſtiꝫ. ad ter. ꝙ eſt verꝫ, qñ inq̄ſitio eſt iuſta quo caſu ex quo iu
bet̃ inq̄ri ſcia, ⁊ fama hr̃ ꝓ monitione. l. iuſſionis. C. de of. recto. ꝓ
uin. vbi aũt eſt ꝑmiſſa inq̄ſitio iudex nõ punit̃ niſi ſit ꝓmotio ſi nõ i
q̄rit, vbi aũt ē ꝓhi. iq̄ſitio rõe ꝓhi. nihil opat̃ ꝓmotio, vt no. i. l. ij. §.
ſi pu. ff. ꝺ adul. ꝫ̄m bal. i. l. j. ff. vbi pu. ¶ Iudices nõ dñt cās motas
corā ſe p̄ncipi nũciare vt eā capiat dilationē, ſꝫ illas ſniari i auc. vt
iudi. ꝺ cete. nõ expectēt, i p̄n. qꝛ ꝑ cognitiones ad p̄ncipē, vel ad pa
pā ꝑꝑ iniuſtitiā multi paupes fci ſunt i auc. ꝺ colla. §. ſi ꝟo exege
14 rit. ¶ † Iudex p̄ſumit̃ iuſte facere q̄ facit. c. bone memorie. ꝺ elec.
Bal. i. l. gñal'r. ꝺ epi. ⁊ cle. ⁊ no. i. c. i p̄ñtia. ꝺ renũ. ꝙ eſt verꝫ i his
q̄ fiũt i iudicijs, ſecus i his q̄ fiũt ex̃ iudi. vt no. Bal. i. l. ſancimꝰ.
ꝺ iudi. ⁊ no. i. c. fi. ꝺ his q fur. ord. ſuſce. ēt i iterlocutorijs p̄ſumit̃ ꝓ
iudice. Inn. i. c. ꝯqueſtꝰ. ꝺ fer. ⁊ alibi dr̃ ꝙ ea q̄ fiũt corā iu. magnā
hñt p̄ſum. veritatis. l. pacta nouiſſima. C. ꝺ pac. ⁊ ēt iſta auctoritas
iudicis interuenerit p̄ſumit̃ ois metus ⁊ dolus abeſſe. l. ſi qs. C. ꝺ p̄
15 di. curia. ⁊ i. l. fi. C. qꝺ me. cā. ¶ † Iudex in iuriſdõne voluñtaria põt
fungi offõ iudi. ⁊ notarij, vt iſinuare ꝑtibꝰ volētibꝰ niſi i ꝓhibitis do
nationibꝰ in iuriſdõne ꝯtētioſa, ſꝫ i leuibꝰ cauſis ſic ꝫ̄m Bar. qꝛ in
cauſis leuibꝰ ꝓ iudice multũ p̄ſumit̃, ⁊ ꝺt Bal. ꝙ ꝓ iudice inq̄ntũ
iudex lex ſꝑ p̄ſumit. l. ij. ff. de of. ciui. iud. ꝙ eſt ſingulare, ſecꝰ i gra
uioribꝰ i q̄bus nõ põt eē iudex ⁊ notarius, ſicut nec iudex ⁊ teſtis. l.
de in arbitris, ꝫ̄ Bar. ⁊ Bal. i. l. iubemus. §. ſane. de ſac. ſan. ecc.
⁊ vide i ꝟbo lis ſua. i. c. iudex ex offõ põt ꝓ reo ſuppler̃ ſi ꝯſtat ſibi
16 de calũnia accuſatoris, † qꝛ calũnia euidēs hr̃ loco libelli inepta,
not. Inn. i. c. j. ꝺ of. vica. ⁊ ſic vi notarij. ⁊ i. l. reos. ꝺ adul. ⁊ tũc eēt
notoriũ, vt qñ ꝓduceret bānũ ex archiuio, vel ꝓceſſuꝫ ꝙ ille eēt bā
nitus. Bal. i. l. j. C. q̄uo ⁊ qñ iudex vbi ꝺt ꝙ põt ſupplere ꝓ accuſa
tore. l. q̄ꝫ iuris. de adult. ⁊ ꝓ accuſato. l. allegādo bānuꝫ accuſatoris.
Iudex habēs curare ifirmitates actionũ ⁊ obl'ationũ ſufficiēter le
gũ rõnibus, iõ opꝫ ipſos cognoſcere ſpēs egriditudinis. ꝫ̄m bal. C.
q admi. l. j. In determinatis a iure in q̄bus nõ req̄rit̃ ꝓbatio fcti nõ
põt excuſari iudex ſi fecit ꝯ̃ ius ſecꝰ ſi facit ꝯ̃ ius ꝯſ ônis. bal. no. i
auc. gñal'r. de epi. ⁊ cle. ⁊ hoc ꝯ̃ iudices q ꝑ fatuitatē nõ recipiũt fi
deiuſſorē ab accuſatis. Iudex dꝫ iueſtigare veritatē, ⁊ de hoc cona
ri. l. is apud quē. de edē. ⁊. l. fi. de ꝓcu. ⁊. l. ſi actor mali. eod. ti. ff. de
ꝓba. l. ꝯprobatio. ⁊. l. ꝑ hāc. de tēp. ap. ⁊ vt pleniore ſubueniat̃ ve
ritatis lumine. ⁊ bñ facit. C. de teſt. l. qm̃ ver. iudices. ita dicit in. d.
l. is apud quē. Iudex in ꝯtentioſis nõ põt ꝺ facto ſupplere circa le
gitimationē ꝑſonarꝫ. no. ſi aduer. rē in. l. cũ ⁊ minoris. bal. in. l. cum
nõ ſolũ. §. neceſſita. de bo. q̄ li. Iudex cui nihil ꝯſtat nihil mandare
põt vel cui nihil eſt ꝓbatũ. Inn. in. c. ſolēt. de ſen. excõ. bald. in. l. q
acc. de edē. idē Bal. in. c. ſcimus quo tpe miles. ⁊. j̃. ver. iudex ni
17 hil eſt ꝓbatũ. † Iudex nõ dꝫ pati illicitas extorſiones imo ex offõ
18 dꝫ ſupplere. l. vbi pacũ. de trāſa. ⁊ in. l. illicitas. ꝺ offõ. p̄ſi. † Ubi
iudex decretũ interponit p̄ſumit̃ ibi abeſſe ois dolus, ⁊ ois metus.
l. j. de p̄di. cur. ⁊. l. ſi quos. de ꝺcu. li. x. bal. i l. pac. nouiſ. C. ꝺ pac.
Iudex nõ dꝫ pati ꝙ qs vtat̃ iure incõpetēti. l. cũ ꝓponas. vbi bal.
19 no. C. de pac. † Licitũ eſt iudici ꝑꝑ caſus emergētes. ll. trāſgredi.
no. Inn. in. c. ꝯſti. bal. i. l. ⁊ ſi ſeuerior. C. de iſa. ꝑꝑ ꝙ dcm̃ tpe bal.
fuit q̄dā ſuſpenſus, qꝛ iuxta papā cũ intraret ꝑuſiũ quēdā iterfecit.
nā ſtati fuit ſuſpēſus ꝯ̃ ſtatuti formā ꝑ illꝺ dcm̃. bal. allegā. Inn. ⁊
idē bal. in. l. j. de p̄ci. impe. offe. q dixit in. l. ſi q̄d filio. §. hi autēꝫ. ff.
de iniu. teſt. ꝙ licitũ eſt magiſtratibus. ll. tranſgedi rõne p̄iculi vel
ſcādali vitādi. allegat ibi Inn. dicēs ꝙ ex cā p̄dicta, lꝫ ex ordine iu
ris recedere. adde. ⁊. l. ꝯſtõnes. de ap. ⁊ dixit bal. in auct. hodie. C.
de iud. alle. Innocen. in. d. c. i. ꝙ minoribus magiſtratibus. licet le
ges tranſgredi ratione emergentium criminuꝫ arg. l. hodie de pe.

Secus in minoribus magistratibus, qui iurant seruare legē pcis. vt in auc. de indi. exceptis. ℭ Idē hodie in ptātibus q iurāt seruare statuta, qꝛ illa seruare tenent, ⁊ statutiformam nō excedere, vt dixit Bal. in. l. ⁊ si senerior. de infami. ⁊ in. §. pena grauior. ⁊ facit extra de gsti. c. cum. M. ferra. Nā propter imanitatem criminis iudex legem potest transgredi. Bal. in auc. sed nouo iure. C. de seruis fugiti. alleg. Inno. in. d. c. j. ⁊ facit tex. in. l. j. §. sed nec de modo mulctā. ⁊ videtur tex. in. c. felicia de pen. vbi pena crescit pp criminis immanitatē dꝫ pena legalis augeri per inferiorē, ⁊ gsului superius p. l. diuus. de fal. i tex. ⁊ gl. ℭ Sed i ɔtrīū facit ꝙ no. l. ⁊ si senerior de ifa. ⁊ i §. pena grauior. nā si regrerēt supioris licētia nō esset i po

20 testate iudicis, vt dixit Inn. † Nā ēt pp criminis imanitatē punit animal ⁊ homo rōnalis cū eo. tex. in. c. mulier. xv. q. j. vbi p ɔcubitu cū aiali bruto fit punitio vtriusqꝫ ad facti memoriā, ⁊ facit tex. i. l. j. de mulie. q. ppri. serui. nā et rōne imanitatis criminis corpꝰ mortuū ꝙ nō dꝫ post mortē suspēdi, vel penis subijci pt suspēdi vel bestijs subijci aut ɔburi, vt patet in latrone. glo. sing. i. l. j. ff. arbo. fur.

21 cesa. p. l. capitaliū §. famosos. ɗ pe. † nā ēt pp criminis imanitatē meretrix pōt i testē adhiberi i cā criali. c. tāta. de simo. ⁊ i. l. in gōnibus. ad. l. iul. ma. ⁊ in. l. mulierē. de accu. idē i criosa. ⁊. c. fideiuss. ⁊. c. accusatio. de here. nā pp facti atrocitatē multa pmittunt̄ alꝫ nō pmittēda, vt habes. s. i ꝟbo crudelitas offālis in. c. iudicibus. ⁊ vide ɗ iudice cui lꝫ trāsgredi. j. i ꝟbo pena in. c. i penis statu. ⁊ in. c. si iudex p pecu. ⁊ in ꝟbo arbitriū. c. illa q nō pūt, ⁊ i ꝟbo statutū. ⁊ i c. si prās iurauit. ⁊ i ꝟbo iurm offālis. i. c. an si officialis. q iurauit.

22 ℭ † Iudex est minister legis iō nō est timēdū ꝙ iferat vim illicite, secus vt aliqd a iure pmittit̄ puato, qꝛ nō est legis minister, iō timet̄ ꝙ priuatus illicitū faciat gl. ⁊ Bal. i. l. accusationis. C. qō met. cā. ℭ Unus iudex nō dꝫ se ipedire de spectātibus ad iurisdictionem alienā. Inn. i. c. p venerabilē. q filij. Bal. i. l. gsulta diualia. ɗ test. ℭ Iudex q fuit facilis i mittēdo dꝫ eē facilis i extramittēdo. l. si minor. de euic. in pn. ⁊. l. si pacto. quo penā. de pac. in fi. Bal. in. l. fi. de edic. diui. vbi dicit ꝙ si possessor nō est citatus renocat gstit. de pos. si vero nō discussa ɔdictione tūc reuocat sine aliqua pbōne, qꝛ lite pen. inouat̄. Bal. ℭ Ois actus q fit corā ind. vr̄ ad iudicis redigi ptātē. ff. q sa. co. l. de die. p Ia. but. in rub. C. q adm. in. iiij col. ℭ Iudex nō dꝫ extēdere nisi ad ea q̄ sunt sibi petita ⁊ nō vltra in. l. j. vt in pos. leg. ⁊ no. ff. si cer. pe. l. vinū. ⁊ in. l. si. de fideicō. li. nisi veniat in gntiā petitorū li. gte. no. de dā. infec. l. si qs. §. iudex. ℭ Iudex cui nihil ē pbatū nihil pnūtiare pōt. l. hoc āt. §. iiij. ff. q. ex cau. in pos. ea. ⁊ no. Inn. de sen. excō. c. solēt. in fi. ꝙ est vex̄ diffinitiue pnunciādo, sꝫ ab obseruatione iudicij absoluēdo secus. l. pperādū §. j. de ind. ⁊ no. de off. dele. gsuluit. ⁊ ibi Inn. ꝙ absolutoria iudicij nō pt ferri nisi emanet pemptorium vel trina citatio. p tex. in. d. §. i. vbi Bal. hoc dicit, vt. s. ver. index cuꝫ nihil gstat. ℭ Pro indice psumit̄. l. ij. de off. ciui. iudi. hoc est vex̄ qn̄ iudex seruat debitum ordinē in pcedēdo, sꝫ qn̄ debituꝫ ordinē obmittit p iudice non psumit̄, sꝫ ɔ̄ euꝫ sic, hꝫ Cy. in. l. sancimus. C. ɗ ind. ⁊ iō qn̄ de pcessu iudicis corā supiore p viā appelōnis vel nullitatis cognoscit̄ gsueuit iudex citari, vt no. Inn. in. c. nr̄a. de pcu. rn̄ lꝫ non citet̄ tꝫ pcessus hꝫ Inn. bal. in. d. l. sancimus. ⁊ faciunt no. p bar. in. l. de pupillo. §. si qs ipsi ptori. ɗ no. ope. vbi de psumptione ɔ̄ iudicē q erat so

23 litus exercere. ⁊ dixit Luc. de pē. in. l. si coloni de agri. ⁊ cēsi. † ꝙ ɗ malo iudice male est psumēduꝫ, q allegat i. l. si p impressionē. C. ꝙ me. cau. ⁊ vide. s. in ver. fuga. in. c. ij. in fi. ⁊ dixit Spe. in tit. de iu. dele. §. vni ver. itē ꝙ est odiosus ꝙ nō dr̄ iudex is in quo non est iu-

24 stitia. ⁊ vide. in. c. si est ap. in ver. ap. ℭ † Iudex nō dꝫ in plus granare q̄ lex, qꝛ mēs iudicis psumit̄ eē gformis mēti legis. ff. fa. her. l. ⁊ puto. §. j. ⁊ de iust. ⁊ iu. l. nā ⁊ ipꝫ. bal. in. l. ij. C. si pendē. ap. Iudex nō aditus nihil facere pt. ff. de gdi. inde. l. fi. §. fi. Bal. i. l. ampliorē. C. ɗ ap. ℭ Iudex dꝫ audire iura vtriusqꝫ ptis, ⁊ illa examinare ipsis psentibus vel gtumaciter absentibus, qꝛ cuꝫ magno strepitu ⁊ gflictu est dāda sn̄ia diffinitiua. l. j. cōm. vl̄ epi. Bal. in. l. ab eo. C. qūo ⁊ qn̄ index. ℭ Iudex dꝫ obstātia amouere, ⁊ ad rem de qua agit̄ venire, ⁊ non dꝫ pati ꝙ p cauillationē cā ptrahat̄. l. ita no

25 bis pudor. C. de adul. bal. in. d. l. q de crie. ℭ † Iudex lata sn̄ia non pt amplius grām facere. l. si qs de penis. qꝛ solus princeps pt grātiā facere lata sn̄ia. l. j. §. sequit̄. de postu. ⁊ no. Inn. extra de re iu. c. cum te. Bal. ibi. ℭ Iudex nō dꝫ ai sui motū manifestare nisi in sn̄ie prolatione. l. vbi. C. de fal. Bal. ⁊ in. l. sicuti. de arbi. ⁊ mens seu motus ai iudicantis pōt pbari p testes. not. in. l. si qs iurās. de

26 indi. alꝫ tenet̄ falsi, vt ibi: vide in verbo corrupt. ℭ † Iudex nō dꝫ aliqd facere ad clamorē qꝛ. ll. magis q̄ clamoribus dꝫ adherere. l. decurionū. C. de pe. bal. ⁊. s. in. c. an iudex. Iudex nō dꝫ sedere hora incōgrua. l. ij. de ori. iur. vbi dicit bal. ꝙ est eis verecūdia sedere hora incōgrua. ⁊ in auc. sedebūt. de ind. ⁊ iō pars erit gtumax si nō gparet ad illā horā. l. aut q. ff. ꝙ vi aut clā. ℭ Iudex nō dr̄ granare cū iura ptiū custodit. bal. in. l. si arrogator. de adop. In iudice sp psumit minimū culpe pp aucto. iurisdi. l. ij. de offi. iud. ⁊. c. accepimus de eta. ⁊ qua. nā nō debemus credere ꝙ ptor male facit. Itē si male ꝙ minus male hꝫ Io. an. ibi. bal. in. l. nō. n. ff. de adop. ℭ Iudex q pp difficultatē pbationū, vel pp opinionē cām nō expediuit nō tenet̄. vide. s. in verbo instātia in. c. ad executionē iudicis, ⁊ insequētibus. ⁊ in. c. iudex qui tenet̄. ⁊. j. ⁊ vide in ver. sn̄ia. c. gsti. regni scicilie. ⁊ in. c. seq. ⁊ ꝙ iudex excuset̄ in pplexis. vide in ver. sn̄ia. c. gsti. regni scicilie. ℭ Si iudex vel tabellio aut alter officialis q acta nō publicata vel dcā testiū nō apte manifestat pūi tenet̄ de falso. ff. de fal. l. j. in prin. ⁊ idē in instrīs depositi. l. j. §. sacculari os. de extraordi. crimi. ℭ Idē in iudice q manifestat sn̄iam q̄ est laturus añ q̄ pnuntiet. ff. de off. presi. l. obseruandū. ⁊ arg. ɗ pe. l. si aliud. §. j. ⁊ §. trāsfuge. ɗ re mili. l. oēs. §. exploratores. ⁊ ita gsuluit Ia. de are. p ista iura, vt reperi in suo quodā gsi. ℭ Iudex añ oia dꝫ pspicere ⁊ examinare ne qd p calūnia petat̄. l. ij. C. de fal. Et pt ēt calūniose excipiētē nō audire ⁊ ad vlteriora pcedere. Inn. i. c. post electionē. de gcel. pbē. quē Bal. refert i. l. peremptorias. C. sen. rescin. nō pos. ⁊ ēt qn̄ exceptio esset efficax ⁊ vera, ⁊ iudex opinat̄ illā opponi cā litis morāde pōt illū reijcere, sm̄ Inn. i. d. c. post electionē, vbi dixit Ant. de but. ꝙ in summario iudicio ex leui psumptione calūnie iudex pōt repellere exceptionē q̄ nō dꝫ repelle re i iudicio plenario. vbi dicit ꝙ dꝫ sp psumi iudicē motū ex cā i re

27 pellēdo excep. ar. c. in pn̄tia. de renū. ⁊. c. sicut. de reg. iu. † qꝛ instituēs litē calūniosaꝫ dr̄ trahere ius ad iniquū cōpēdiū. l. fi. C. ɗ vsu. p empto. ⁊ est de pda sollicitus ɔ̄. l. minores. i fi. ff. de admi. tu. ⁊ nititur ɔ̄ ius diuinū, qꝛ facit ɔ̄ bonā fi. ff. de reg iur. l. bona fi. ⁊ ɔ̄ nālē rōneꝫ grit cū aliena iactura locupletari. de gdi. inde. l. nā hec natura, ⁊ ɔ̄ ius posi. qꝛ ɔ̄. l. intētionē quertit iura ad lucrū ppriū. l. dāni infecti. l. stipulatio. §. pen. in fi. de dam. infe. ⁊ cū auc. iuris bonum ⁊ equū violat̄ quo genere plerūqꝫ errat̄ de ꝟbo. obli. l. si seruū. §. sequit̄. in fi. qō dr̄ pernitiosum. l. qui edibus. de dam. infec.

SVMMARIVM

1 Iudices debent habere manus puras.
2 Iudex an possit cōmittere parti executionem in re ppria. ⁊ nu. 3.
4 Iudex nō tenet̄ i sindicatu si in pn̄. litis magis faueat actori q̄ reo.
5 Iudex in his q̄ vidit vt iudex non hꝫ regrere aliam pbationem.
6 Iudex nō ingrēs a teste cām scie an teneatur parti ad interesse.
7 Negligentia officialis cōmissa sine dolo punitur pecunialiter.
8 Iudex non potest variare iuris dispositionem.
9 Iudex requisitus, vt pnuntiet sm̄ gsiliū sapiētis si hoc nō faciat facit litem suam inique pronunciando.
10 Iudex dꝫ esse certus de sua ptāte alias non vꝫ qō agit. ⁊ nu. 21.
11 Pecuniā dare iudici non lꝫ vt puniat delinquentē culpabilem.
12 Iudex est Dei minister in terris.
13 Iudicis factū ⁊ factum testatoris equiparantur.
14 Iudex si sibi stipuletur an acquirat partibus.
15 Iudex an ⁊ qn̄ possit cogere ad pacta vel trāsactiones fiendas cum aduersarijs, ⁊ nu. 18.
16 Iudex si viderit aliquē delinquētē an tanq̄ priuatus possit pcedere ex visu sm̄ suam conscientiam ad delicti punitionem.
17 Arbitrio iudicis cōmittitur quis sit pauper vel diues.
19 Iudex absoluens reum nocentem dicitur proditor.
20 Iudex secularis an possit cognoscere de periurio.
22 Excōicatio iudicis reddit processum nullum.
23 Iudex dꝫ determinare casus dubios per argumenta ⁊ rōnes legū.
24 Contingentia extra iudiciū nō sunt in potestate iudicis.
25 Auctoritas iudicis non derogat auctoritati iuris.
26 Iudici non plus licet q̄ legi.
27 Iudex cui nihil probatum est nihil mandare potest.
28 Iudex debet omnibus modis prouidere ne ex alieno facto causam alicuius faciat deteriorem.
29 Iudex debet tueri factum suum ⁊ ipsum executioni mandare.
30 Iudex potest audientiam suam denegare ex causa.
31 Iudex debet prohibere vim fieri.
32 Quicquid in incerto per legem dimittitur, cōmitti videtur iudici.
33 Iudex potest reuocare decretum suum ex causa.
34 Iudex non dicitur posse nisi quod de iure potest.
35 Iudex debet omnia facere per regulas artis.
36 Iudex si viso instrumento det tenutam bonorum debitoris parte nō citata an talis tenuta valeat.
37 Iudex an possit proferre interlocutoriam sine citatione.
38 Pena facit sapientem illum quem culpa ostendit insipientem.

Iudices

1 Udices puras †debent hr̃e manus. in
auc. vt iud sine quoquo
suffr. §. qs aũt. qꝛ deus ꝑcipue q̃rit oim sacerdotũ puri-
tatem. in auc. q̃uo opꝫ epis. §. si quis aũt. ⁊ in. §. opꝫ. de
mã. ꝓn. de vi. ⁊ ho. cle. c. ab oi. Un̄ ⁊ ꝓses iubet̃ ꝯsiliariũ assumere
virũ optimũ puꝝ vndiqꝫ ⁊ ꝯtentum is q̃ a fisco sibi dant̃. in auc. de
man. pꝛin. §. festinabilis. alias satisfacto ꝑ eũ quem lesit punitur in
auc. de armi. §. si quis aũt. ⁊ in. l. j. de exacto. tribu. ⁊ in. l. i. C. in qb.
cau. colo. cen. ¶ Qui iudices maculantur eoꝝ iustum iudicium
ꝑuertendo octo modis. timoꝛe, cupiditate, odio, ⁊ amoꝛe. xj. q. iij.
quatuoꝛ, ⁊ quando paupeꝝ nõ miserent̃ in iudicio. xxiiij. q. iiij. c. est
iniusta. ⁊ exo. xxiiij. ⁊ nimia seueritate, ⁊ nimia remissiõe. xlv. di. di
sciplina ⁊ ignoꝛantia. insti. de ob. ex quasi delic. in pꝛin. ¶ Un̄ ipsi
iudices se furtis ⁊ sceleribus deturpãtes oi dignitate pꝛiuantur in-
signibus, oꝛnamẽtis, nobilitatibus, honoꝛibus, que omnia ex digni
tate iudiciali si bene se gerunt ꝯsurgunt. l. iudices, de digni. ⁊ l. pe.
de veteranis. nã cum a iustitia deuiat, qꝛ dr̃ ius dicens. de ver. sig.
c. foꝛus. ꝑdit nomẽ iudicis. xj. q. iij. ipse. xxiij. q. ij c. j. ⁊ ij. q. j. sce-
lus. naꝫ dꝫ esse iustus ⁊ quasi imobilis vt colũna. ij. q. ix. c. re vera.
vt nõ se flectat ꝯ̃ legẽ, sed iuri integritateꝫ custodiat. in auc. de tri.
⁊ semi. §. si quis aũt. ideo dñi sic suas administrationes gubernare
debent vt nullus eoꝝ aut cupiditati sit deditus aut violentias al's
vel ipse inferat vel iudicibus aut eoꝝ officijs aut quibuscunqꝫ alijs
inferrere permitat. de offi. pꝛefec. pꝛeto. afri. l. j. §. optimus. ⁊ dicit̃
in. d. c. foꝛus. ꝙ iudex dꝫ eẽ vt neruus qui non frangit̃ sed plicatur
alias non est iudex, si ergo ius non dicit vel iustitiam non reddit sꝫ
iniuriam ⁊ iniustitiam agit furtis ⁊ sceleribus se maculando nomen
optimi iudicis ⁊ dignitatem perdit. d. l. iudices. de digni. ⁊ l. pe.
2 de veteranis. ¶ † An iudex possit committere parti executionem
in re pꝛopꝛia, glo. in. l. iuste possidet. de aquir. pos. ꝙ sic. ⁊ in. l. me-
minerit. vnde vi. pꝛesertim in defectum ministroꝝ per nota. per
Jo. and. i addi. Spe. i ti. d̄ ꝯsti. an̄ fi. ⁊ i tit. d̄ excus. §. seq̃ i addi.
mag. gl. Bal. ⁊ doc. i. l. si vt ꝓponis. la. ij. C. q̃uo ⁊ qñ iudex.
3 ¶ † Nam vbi a iure magistratui permittitur vindictaꝫ facere põt
iudex illud parti cõmittere in re pꝛopꝛia. ⁊ per no. in. l. in laqueum
de acqui. re. do. ⁊ l. iij. §. fi. de sic. ⁊ per Bar. in. l. libertas. de acq.
re. do. ꝺm Pau. de ca. in ꝯsi. cxcj. ⁊ cxcij. dicens ꝙ statutum põt
dare licentiam alicui faciendi vindictam auctoꝛitate pꝛopꝛia sicut
lex per. l. j. C. qñ lice. sine iudi. quo casu in hoc habetur loco magi-
stratus. ¶ Tamen si iudex vellet capi facere aliquem pꝛo offensa
alicui facta ⁊ egeret auxilio alioꝝ ad capiendum offendentẽ cõ-
sulo ꝙ hoc non cõmittat parti offense nec consanguineis aut inimi
cis eius ne ipsum capiendo occidant vel vulnerent ꝑꝑ doloꝛem di-
cte offense, qꝛ iudex esset in culpa ⁊ teneretur de culpa.
4 ¶ † Iudex nõ tenetur in sindicatu si in pꝛicipio litis faueat magis
actoꝛi q̃ꝫ reo. qꝛ ad hoc tenetur, in medio vtriqꝫ, ⁊ in fine reo. Azo
in summa de rebus dubijs. ⁊ in. l. de die. qui satisdare. Tñ alias
nõ debet fauere magis vni parti q̃ꝫ alteri alias potest recusari, In
no. in. c. accedens. vt lite nõ conte. ⁊ dꝫ cuiqꝫ ius reddere indifferẽ
ter, tñ dꝫ declinare in partem que fouet potioꝛa iura. c. suboꝛta vbi
doc. de re iudica. nec dꝫ esse facilis qñ est ꝯ̃dictoꝛ in iudicio. Bal.
in. l. fi. de edi. diui. ⁊ glo. in. l. quinquaginta. de excu. tu. qui lꝫ non
habeat testes debet se ex multiplici cã infoꝛmare. Pau. in ꝯs. ccc.
dꝫ tñ se taliter hr̃e ꝙ nõ sit acceptatio personaꝝ. in Spe. de leg. §.
viij. ver. Item ꝙ est qui dꝫ cuncta diligẽter inspicere, ⁊ rerum oꝛdi
nẽ inqrere, ⁊ alienã necessitatẽ suã estimare, ⁊ delinquẽtẽ canonice
punire. in Spe. de iud. oꝛdi. §. iij. ⁊ in tit. de offi. om. iu. §. fi. ver. ij.
videndum. ⁊ de resti. pꝛe. §. j. in pꝛin. ⁊ de aduo. §. j. ⁊ dꝫ esse iustus
⁊ equus ⁊ equalis medius inter partes nõ declinans ad dextrã nec
sinistram. in Spe. de aduo. §. v. ⁊ §. vj. in ver. cõmendet aũt. cũ seq.
semper habẽdo pꝛe oculis equitatẽ in Spe. de posi. §. vij. ver. ⁊ nõ
medius inter partes discoꝛdes bar. in. l. legatũ ciuitati. de vsufru.
leg. ⁊ l. j. de cõi ser. ⁊ testes interrogare ꝓ vtraqꝫ pte. bar. in. l. ij. d̄
edẽ. ⁊ declarare pacta obscura. l. volũtas. de fideic. ⁊ l. veteribus
de pac. per bar. ⁊ idẽ bar. in. l. cũ q̃rit̃. de reb. dub. ⁊ in. l. labeo. de
5 ꝯ̃hẽ. emp. ¶ † Iudex in his q̃ vidit vt iudex nõ hꝫ reqrere aliaꝫ ꝓ
bationẽ. secus in his q̃ vidit non vt iudex in Spe. de no. crie. ver.
viij. ⁊ qñ opus est dꝫ occulata fide videre loca. l. si qs vbi gl. fi. re-
gun. ⁊ eo. ti. l. si irruptione vocatis ptibus bar. in. l. q bona. §. huic
de dam. infec. ¶ Iudex denegans offm̃ suũ imploꝛatum qñqꝫ gra
uat. l. i. §. permittit̃. ⁊ ibi Bar. de aqua quoti. iõ tenet̃ i sindicatu
nisi resistet in suo arbitrio. Inno. in. c. fi. de fo. comp. ⁊ vr̃ tex. in. l.
videamus. §. pe. ff. de in litem iuran. ¶ Et dꝫ curare ne processus
pꝛoteletur friuolis exceptionibus. c. cum cessante. de app. ⁊ l. non
igno. de fru. ⁊ li. expen. ¶ Si iudex iurauit in sententijs ⁊ ꝓcessi
bus iuris oꝛdinẽ seruare, in notoꝛijs põt ꝓcedere nõ ꝺm iuris oꝛdi-
nem qꝛ ibi est oꝛdo oꝛdinem non seruare capit. ad nostram. de iure-
iuran. lo secundo. Andre. de isern. in constitutio. regni rapinas. ⁊
Bal. in. l. j. vt que desunt quem refert Ludoui. in. l. j. de arbit. ff.
in repe. ¶ Qñ iudex absoluit qꝛ fecit litẽ suã, vide Ang. in. l. pe. §.
6 fi. ff. ne quis eum. ⁊ in. l. si qs dolo. §. j. de re iud. ¶ † An iudex nõ
inquirens a teste de cã scie teneat̃ parti ad interesse, aliq ꝙ sic ꝑ l.
si qñ. C. de test. ⁊ l. si quos iudices d̄ of. pꝛefe. pꝛeto. Qd̄ aliq intel
ligunt vbi dolus vel notabilis negligentia interuenerit. ar. extra. e.
c. per tuas. Tñ Spe. putat qd̄ in his duobus casibus iudex parti
tenet̃ in foꝛo ꝯscie si testis cãm nõ expꝛessit qua expssa sibi nõ nocu
isset. ꝺꝫ Spe. in ti. de test. j. §. ver. sed qd si cãm inferũt ⁊ in. §. sequi
7 tur circa fi. ¶ † Negligẽtia officialis cõmissa sine dolo punit̃ pecu
nial'r tertia pte mobiliũ, vt in cõsti. regni cũ iusta. in fi. in. i. li. in ti.
de oꝛdi. iud. ⁊ in ꝯsti. j. de surripientibus aliqd ex naufragio. in fin.
vbi ponit̃ alia pena. ¶ Iudex nõ ꝯdẽnãs de fructibus ⁊ interesse
vr̃ absoluere adeo ꝙ nouũ iudiciũ moueri nõ põt Inn. in. c. grauis
de resti. spol. bal in. l. ꝯ̃nali de epi. ⁊ cle. dixit ꝙ omittẽs condẽna-
tionẽ expẽsaꝝ vr̃ absoluere, tñ aliqñ pte nõ petẽte põt ex officio cõ
dẽnare in expẽsis. l. ediles. §. itẽ. de edi. edic. tñ si nõ ꝯdẽnat qñ pt
nõ facit litẽ suã. l. iiij. §. hoc aũt. de dã. infe. ⁊ Ang. in auc. de exhi.
re. in fi. q̃ ẽt ex offõ põt ꝯdẽnare ad fructus perceptos post moraꝫ
vna cũ fundo restituẽdos ꝑ possessoꝛẽ. Inn. i. c. iter dilectos. d̄ of.
d̄le. ⁊ bal. i. l. cũ ꝓpꝛia si qs alteri. Iudex i cã dãni dati pt de plano
cognoscere ⁊ ꝓcedere qꝛ est leuius cã, sal. in. l. nõ id̄. de acc. Cau.
in cle. j. in ver. de plano. d̄ ver. sig. sicut põt d̄ facto ꝯpellere ad sol
uẽdũ reptos de nocte vel cũ armis ex q̊ cã est leuis bar. in. l. leuia.
d̄ acc. sp. ¶ Si iudex aliq̊ casu hꝫ necesse se ꝓnũtiare incõpetẽtẽ ⁊
ptẽ i expẽsis ꝯdẽnare dꝫ ꝑus ꝓnũciare sup expẽsis ne si ꝓnũtiet sup
icõpetẽtia nõ valeat postea ꝓnunciatio sup expensis. Jo. an. i. c. fi.
de rescrip. ¶ An iudex ꝑperã ingrens teneat̃ in sindica. vide i ꝟ-
bo inqsitio. ¶ Ubi fiũt ꝓuisiões ad seditiões monopolia ⁊ delicta
ꝯmittẽda iudex totis conatibus dꝫ obuiare i auc. d̄ mã. ꝓn. §. deide
ꝯueniẽs. C. de mono. l. j. §. fi. ⁊ no. in. c. vene. de elec. alias est in ne
gligẽtia, qꝛ debent obuiare ne maleficia fiant. l. quicqd ergo. §. si qs
8 alie. de infa. Jo. an. in. c. dilecto, de sen. excõ. in. vj. ¶ † Iuris di-
spositio est inuariabilis q̃ꝫ iudex sua snia variare nõ põt nec ẽt ius
l. j. §. itẽ cũ ꝯtra. q̃ sen. sine appel. l. ij. C. qñ ꝓuoca. ad turp. l. j. §. j.
in fi. ⁊ ad muni. l. oꝛdine, cũ ibi alle. vnde si ex ꝓcessu vel inqsitione
nõ resultat aliqd̄ crimẽ iudex nõ põt illud crimẽ esse declarare vel
pꝛonunciare. Ang. ita in ꝯsi. suo. xxij. ad fi. vt si ꝓnuntiaret furtuꝫ
esse vbi de iure nõ esset vel homicidiũ ⁊c. qꝛ iudex nõ põt variare
dispõnẽ iuris. d. ll. ¶ An iudex q in bancho ꝓnuntiauit executio
nem instr̃i fiendã nõ obstante exceptione opposita possit post ꝓnũ
tiã ꝑ magnũ spatiũ anteq̃ꝫ a bancho recedat ꝓnuntiam suspendere
quousqꝫ notario aliqd dicat Ang. in ꝯsi. cxij. icipit dictus pũctus.
tenet ꝙ sic vbi vide iura sic. ¶ Si statutũ mãdat iudici ꝙ debeat
cãm cõmittere, vel aliud facere sub pena hꝫ tacitã cõmissionem si
fuerit postulatũ a pte, ⁊ sic commissio fiat. ff. de mag. ꝯue. l. j. §. ma-
gistratibus. de dam. infe. l. iiij. §. hoc aũt, ⁊ dꝫ fieri talis postulatio
seu iudicis reqsitio cuꝫ impoꝛtunitate, arg. l. j. de libe. dimisso. qui-
bus assimulat̃ cõmissio talis in coꝛ. vt diffe. iudi. §. j. ⁊ Ang. in cõ-
9 sil. xxxviij. incip. statutũ pꝛedictuꝫ. ¶ † Iudex reqsitus vt ꝓnũtiet
ꝺm ꝯsi. sapientis si hoc nõ faciat rõne negligentie facit litẽ suã pꝛo
nũtiãdo inique tñ nõ põt ꝯueniri ex ea pte iuris, que punit iudices
iudicãtes inique not. Bar. in. l. si iudex. de varijs ⁊ extraoꝛ. cog. li
cet quidã contra per. l. in conscribendo de pac. ⁊ C. de test. l. quan-
do tamen in iure diuersimode iudices negligentes puniunt̃. l. man-
cipia. de ser. fug. ⁊ C. de anno. ⁊ trib. l. iudices. li. x. de suscep. ⁊ ar-
cha. l. j. ⁊ de colla. fundo. pat. l. placẽt. ⁊ l. placuit. C. de off. pꝛefec.
pꝛeto. pena autem iudicis negligentis non est vnifoꝛmis, qꝛ sit dif-
ferentia an dolo, an per imperitiam, vt. d. l. si iudex. Ang. in consi.
clxxxiij. incipien. visis igitur pꝛedictis, ⁊ idem in consilio. ccxiiij.
¶ Iudex debet iudicare pꝛout equum sibi ⁊ iustũ fuerit visuꝫ in coꝛ
po. iur. ꝙ pꝛesta. ab his in pꝛin. ideo non tenetur requirere nec se-
qui consilium sapientis licet bene faciat sententiam ferre de consi. l.
ij. de sen. ex peiculo. Specu. de requi. consi. versi. quid si iudex vi-
derit consilium ⁊ qd̄ ibi not. Jo. and. vbi dicit ꝙ vbi consultoꝛ sit in
officio iudex non tenetur sequi consilium sapientis ⁊ valet lata sen-
tentia consilio non requisito, etiam si hoc statutum dicat Angel. in
consi. clxxxvj. incip. sed nunc vidẽdum restat. que no. pꝛo literis ca
pitaneoꝛum, vt habetur in verbo consilium. ¶ Si iudex pꝛonuntia
uit taliter ꝙ faciat litẽ suã, vt in. l. iudex, de var. cog. ⁊ de obli. q̃ ex
quasi maleficio. §. si iudex. tũc pactũ partiũ, pꝛecedẽs sniam iudicis
non querelando contra sententiam non opitulat̃ iudici sicut nec sen
tentia bis cõfirmata per iudicem appellationis opitulat̃ sibi qn nõ
faciat litẽ suã si iudicauit iniuste secũdũ Inn. de offi. dele. c. pasto-

ralis. in glo. & idē si quis appellauit & appōnē deseruit recurri pōt cō iudicē q iudicauit inique, vt no. Inn. de ap. c. sepe. multomagis qñ bi a qbus ex pacto ptiū nō liceret ap. sicut eēt arbiter & arbitrator a quor sentētijs nō appellatur, facit lītē suā. l. si qs in conscriben. de pac. & Cy. in auc. decernimus. C. de ar. si vero victus potuisset appellare & nō appellasset, forte tūc cō iudicē iniq iudicātē nō poterit hēri recursus qr nō appellādo cōfirmat qs sniā suo cōsensu d ap. l. hi qui. & turpitudo snie expurgatur per appellatiōnē obmissam sm Inn. de offi. dele. c. cū olim. Ang. in d. cōsil. clxxvi. & vide in verbo ap. s.

10 ¶ † Si iudex nō est certus de sua ptāte lz eā hēat nō vz actus quē gerit. l. quero. ff. de eo q p tuto. l. hoc aūt. post princi. ff. qui. ex cau. ma. in pos. ea. & ibi bar. & plenius in. l. multa. de cōdi. & de. & in. l. si finita. §. iulius. de dā. infe. & in. l. pperādū §. j. de iud. Pau. in cōsil.

11 cclxxiij. ¶ † Non lz dare iudici pecuniā vt puniat delinqntē culpabilē, qr est turpissimū. l. i. de cal. & p totū. C. de pen. iud auc. sz nono iure. & C. qñ puo. l. veniales. qr iudex tenetur hoc facere. idō si recipit turpiter recipit. l. fi. ff. de condi. ob tur. can. Pau. in cōsil. cclxxxix. ¶ Si aliquid iniustū apparet iudici ex instrō corā eo pducto non est necesse illud p prē querētā opponi, sz ipse iudex dz ex offō repellere petentē, vt no bar. in. l. eū q ita. ff. de ver. ob. & in. l. vbi pactū. de trāsa. & in. l. i. de offi. asses. & p Inn. in. c. cōstitutus. de fi. presbi. & qr

12 no. gl. in. l. ij. §. si actor. de iur. cal. ¶ † Iudex est dei minister in terris. xv. q. j. nec is. xxiij. q. v. nō solū vt igitur ipsius proderit de vultu iudiciū q est via veritas & vita. c. vt nrm. de ap. & c. j. vt eccl'ia bnf. dz cōfirmare iudiciū suū cū veritate, & ipsam summo ope ad lucē. ff. de pb. l. fi. & l. illicitis. §. veritas. ipsiusqz veritatis pbationes ampliare & eis fauere vt salue sint. ff. de test. l. curet. & l. ne qd. de incēdi. l. ij. de inter. ac. cū seq. l. qm̄. de here. q si seruata legis lrā repugnātis cōscie veritatē supplantet aīam occidit & eius iudiciū sordescit in cōspectu iudicis qr ab ipsis legibus dānatur, qr verba legis non sunt calūniāda, sz qua mēte dcā sunt cōsiderāda. l. exhiberi. ff. d exh. qr cū agitur de bona fide nimia scrupulositas iuris nō est sectanda, qr p eā plerūqz pniciose erratur. ff. de ver. ob. l. si seruū. §. sequitur. & ff. mā da. l. si fideiussor. §. qdā. de iniu. test. posthumus circa prin. Pau.

13 in cōsi. ccc. ¶ † Factū iudicis & testōris eqparantur. ff. de pig. ac. l. nō mirū. de ma. te. l. si ita fuerit bar. in. l. cēterismis. §. fi. de ver. obl. vñ sicut pceptū testōris sine cā nō vz sic iudicis. l. pz. §. iulius. de le. ij. ¶ Iudici sp dz cōstare & liquere id qest cā sue iurisdōnis exercēde s. qr sit phibitū qr intenditur. ff. q. ex cau. in poss. ea. l. hec autem. & qr Bar. no. in. l. multū. de cōdi. & de. de dam. infe. l. si finita. §. iul. al's qr agit nō vz. no. in. l. pperandū. C. de iudi. & Pau. in cōsil. clxxxi. ¶ Qñ aliqd est notoriū iudici p instrm̄ vel aliter dz actorē repellere & sibi suaz audiētiaz denegare. gl. & doc. in. l. vbi pactū. C. de trā. & ff. d pac. l. si vnus. §. pactus. & bar. in. l. eū q ita. de ver. ob. & Inn. in. c. cōsti. de fi. psby. nā calūniosie nō dz iudex bonus aures accommodare. C. de fal. l. satis apte. Pau. in cōsil. lxv. ¶ Sicut iudex q male iudicat facit lītē suā dato qr sit in appe. renūtiatū. & punitur. l. si iudex. de varijs & extraor. cog. l. si filius. §. j. de iud. & l. i. in app. & bar. in. d. disp. sua a snīa ita arbiter & arbitrator. §. pe. C. d pa. & do. & glo. d ob. ex cōsi deli. in pn. vñ nō possit peti reductio cō ipz laudū talis arbitratoris agitur de dolo cō eū p tex. no. in. l. arbitrio. §. de eo. ff. de do. Idō p renūtiatiōnē reductiōis nō remittitur dolus arbitratoris imo punitur & illū remittit. pau. in cōs. lxxj. ¶ Lz dicatur qr ex fcō in iudicio & corā iudice fcō posset qri absenti. ff. rē pu. l. nō cōsi ē veruz qñ iudex recipit p absente al's nō sufficit actū fieri i pñtia iudicis vt absenti qratur, vt pz. ff. d iter. l. fi. & d cōfes. l. certe. §. si qs abñte. & not.

14 Cy. expsse i auc. sac. pu. in. x. q. pau. i cōsi. clxiiij. ¶ † An si iudex sibi stipuletur acqrat ptib', vide guil. i. l. si qs maior. C. de trās. & qr qrat absenti tz gl. i auc. mat. & auie. C. qñ mulier & dixit Bal. in. l. j. p quas pson. qr iudex stipulatur, & Pe. de anc. in. c. j. de renū. qr illud qr gerit in pñtia iudicis aduersario nō pñte qr pindicat gerenti officiū si iudex ad hoc tēdat vt suū officiū ipendat p no. p Cy. in auc. sacra. pube. & Bar. in. l. si pupillus rēpn. & Bar. i. l. nō aliter. de adop. & i. l. j. §. exigere. d magi. que. & Lud. i. l. stipro ista. §. si sti pu. de ver. ob. Bal. i. l. ij. in fi. vt in pos. leg. Bar. i. l. si qs vxori. §.

15 fugitiuū. de furtis. ¶ † Iudex vel referēdarius nullū cogere pōt ad pacta vel trāsactiones fiendas cū aduersarijs & si coacte hr fecerint nullū eis piudiciū gñatur in auc. vt liti. iurēt. §. qr vero, vbi dicit Ang. qr trāsactiones & cōpromissa facta inter ptes cogente ptāte sunt nulla qr est verum, nisi subsit timor armor incōtinenti aut rixe per tex. in. l. si cuius. §. de preteritis. ff. de vsufruc. qr potest cogere ipsos persuadendo. & precise scdm Ang. ibi & vide. s. in verbo concordia. ¶ Iudicis imperitiam aut seueritas parti obesse nō debet. l. qui cum maior. §. si cum quis libertum. de bo. lib. versi. si patroni filius crimē leuius deduxit qr non veniret capitaliter puniendus. si tñ iudex seueritate aut odio deductus eū capitaliter condemnauit non obest illi qr actionem leuiter instituit: vt ibi q est tex. sing. q facit pro clerico qui ciuiliter crimen instituit qr si iudex criminaliter condemnauit qr non sit irregularis. & facit. c. j. de homi. in. vi. ¶ Iudex dz potius pro illo iudicare pro quo faciūt plures rōnes. de decimis. c. suggestum. in fi. de proba. c. lz causam. & gl. or. cum cōcordātijs. xiij. di. c. j. in gl. nō intelligas. ¶ Iudex nō dz proprijs auribus audire iniusta peten. ff. de iur. do. l. si extraneus. §. j. vbi gl. qr auribus audio ore loquor. sic os lucidius est. qr no. ad materiam.

16 l. obseruandū. de offi. presi. † An si iudex viderit personā delinquētem tanqz priuatus possit procedere ex visu sm suam conscientiam ad delicti punitionem posito qr probata sint cōtra. vide in. l. illicitas §. veritas de offi. presi. & l. j. C. vt qr desunt bal. in. l. ij. de sen. ex pic. & in. c. pastoralis. §. qr vero. de offi dele. & in. c. j. de off. or. & ij. q. vij. iudicet. ij. q. j. deus. vbi glo. & per doc. in. c. i. de re iudi. in. vj. & latius Jo. an. in ti. de allega. & dispu. satis in addi. que incipit in glo.

17 arg. contra. † Iudicis committitur arbitrio quis sit pauper vel diues. l. si constant. solut. matrimo. sicut etiam que dicatur dos magna vel parua eius committitur arbitrio. gloss. in auc. quod locum de colla. vel que dicatur causa magna vel parua. auc. nisi breuiores & de senten. ex periculo. Sicut etiam quis dicatur senex vt plene per Joan. and. vt lite non contest. quoniam. prout etiam quis dicatur iustus metus. extra qr met. cau. c. cum dilectus. prout etiam qs dicatur inimicus. de accu. c. cum oporteat. prout etiam que dicatur persona miserabilis capitu. significantibus. de officio delega. prout etiam que sit danda dilatio. l. j. ff. de iure delibe. sicut etiam qr dicatur modicum tempus. in. l. si constanter. §. quos. sol. matrimo. & in. l. j. §. quod autem. de superficie. Iudex ex officio repellere dz agentem sine actione & libellum ineptū. glo. in. l. vbi pactum. C. de transac. & C. vt que desunt aduo. l. j. de offi. asse. l. j. de bo. que libe. qui cum maio. §. si presens. in gl. C. de sacra. pac. l. sicut. extra de offi. vica. c. j. & quod ibi per Inno. & quod Bald. dixit in rubri. C. de vindicta libe. & in rubri. de manu. & quod no. Innocen. in. c. que in ecclesiarum. de consti. & Bartol. in. l. j. quod vi aut clam. Bald. in. l. ex predijs. de euic. Adeo quod si statutum diceret qr nil possit exponi etiam ex officio iudicis intelligitur quando aperte imploraretur, non autem si iudex ex se suppleret. qr statuta sunt reducenda ad ius commune. l. ij. de noxa. l. fi. §. in computatione. de iure deli. l. cesar. de publi. de consue. c. cum dilectus. ¶ Ubi iudex viderit aliquid non esse faciendum vel actorem nulliter agere, tunc ex officio nemine petente potest ne actus sint elusorij repellere eum. gl. in c. i. versi. de absentia. de ele. in. vj. quam sequitur Bald. in. l. exceptionem. de proba. Ang. in. l. inter quos. §. aliena. de dam. infec. & hoc probat gl. in. l. i. de offi. asses. & in. l. i. vt que desunt. & l. qui eum §. si libertus. ver. calumniose. de bo. lib. & in. l. vbi pactum. & videtur casus in. l. fi. in fin. C. vt nemo priua. & in. l. sicut de sac. pag. Inno. de iudi. c. examina. & c. i. ad fi. de offi. vica. Spec. de primo decreto. §. sequitur. versic. quid si constat. & hoc habet locum etiā si reus non opponat vel a statuto non posset aliquam exceptionem opponere ex forma statuti per no. eleganter p Innocē. in. c. cū olim. de censi. & sequitur do. Ant. de consti. cum dilectus. & Bald. in Rubri. de man. dicens quod si reo ex forma constitutionis denegetur defensionis copia iudex ex proprio officio nulliter agentem ex officio repellit, & videtur pro hoc casus. ff. de petitio. heredi. l. plane. &

18 l. si eod. titu. † Iudex potest quando diu fuit discordia inter partes cogere ad pacem & concordiam faciendam. tex. singu. xc. distinct. c. placuit. d. Anto. plene in. c. j. de mutu peti. Ludoui. in consilio cxxvj. & vide. s. in verbo compositio. & in verbo concordia. ¶ Quādo quis timet indebite agrauari potest officiuz iudicis implorare vt ei a quo timet iniuste vexari inhibeatur. C. qui bon. ced. poss. l. si pater. vbi casus. ff. de excep. l. fundi. Ludo. in consil. ccxliij.

19 ¶ † Iudex qui reum nocentez absoluit proditor est. in auten. vt iudi. §. si quis vero. in auctē. vt differ. in. §. si tamen inuenimus. ¶ Iudices debent esse diligentes ad maleficia punienda ita qr ad principem non crimina sed iudicia peruenerant. de offi. prefe. preto. l. si quos. qr iudicantium culpa. quam no. Innoc. de accu. sicut. ¶ Ubi verba legis referuntur ad iudicis officium est tunc partem postulandum. glo. singul. in. l. si soror. de colla. & Bartol. plene in. l. de cōditi. & l. An iudex generalis possit cognoscere de cā specialiter vni iudici attributa. & vide in. c. studuisti. de offi. deleg. & in. l. j. de offi. prefec. vrb. in. l. de iurisditione omnium iudicum & in. l. consulta diualia. & in. l. iij. C. de testam. & in. l. ql in rerum. §. post. de legat. j. & in verbo iurisditio.

20 ¶ † An iudex secularis possit cognoscere d periurio an qs inciderit in periurium vel sit periurus. vide Lud. in. l. titia. ff. de ver. obl. ¶ Iudex potest libellum ineptum lacerare ex officio proprio etiā parte non petente & ēt in contumacia existente. primum pz in. l. i. de offi.

offi.asfesso.⁊ in.l.j.vt que desunt.⁊ in.l.vbi pactum.C.de transf.glo.
in.l.qui cum maior.§.libertũ.de bo.libe.⁊ facit.l.fi.in fi.C.vt nemo
priua ⁊ ponit Specu.in titu.de primo decre.§.sequit.ver.qd si cō-
stat.⁊ qđ not.Bar.in.l.iiij.§.hoc autē de damno infe.Bal.in.l.fi.
de appel.C.¶ An si iudex impetrauit a principe absolutionē qđ nō
teneat stare ad sindicatuʒ teneatur ad extorta ⁊ ad ea que sunt penes
ipsum ex administratione sua.vide Ange.in consi.clxxij.qđ incipit
circa primũ.⁊ Ang.in cōsilio.c.incipiente testator adultũ.⁊ in con-
silio.clxxxiij.vbi late.⁊ in cōsilio.cccx.qđ incipit factũ est tale.vbi te
net cōtra.Bart.in.l.nō solum.de libe.leg.⁊ Pau.in cōsi.ccclxxix.
⁊ Pau.in cōsil.cccli.Ang.in cōsi.cccxxxix.qđ incipit testator adul
tuʒ.⁊ in dictis cōsilijs si tenet heres eius.⁊ Pau.in cōsilio.ccclxix.
vbi an heredes teneant ad reliqua ⁊ a dolo extorto ⁊ ibi similiter re-
missa negligētia vel dolus.⁊ Ang.in cōsilio.cxxiij.incipien.viso di
cto statuto. Iudex qui aliquid facit causa cognita nō dicit excedere
moduʒ.l.si pollidionũ.C.de infami. Iudex ex causa inueniendi ma
leficia potest facere aliquas experiētias in persona inculpati.Bal.
in.l.vnuʒ p̄cibus.C.de infamibus vbi iudex dedit aquā calidā vt euo
meret ficus quas comederat. Iudicis mens p̄sumitur esse talis qua-
lis esse dʒ,iō magis est inherendũ menti iudicis q̄ʒ cortici verborū.
Bal.in.l.j.C.de nego.gest.facit qđ not.Inno.in fi.in.c.petitio.ex-
tra de procura. Ideo dicit Bal.in.d.l.qđ si iudex vtitur in sententia
aliquo verbo improprio intelligitur ſm subiectaʒ materiam.vñ si dicat
facio talem tutoreʒ legitimũ qui est agnatus lʒ lex faciat tñ intelligit
facio id est declaro.Bald.ibi. Iudex qui se intromittit de officio ad
se non pertinente dʒ acriter puniri.l.si quis.C.de aqueductu. Iudici
ordinario existenti in quasi possessione iurisditionis subditi nil oppo
nere pñt.Inno.in.c.ex transmissa.¶ Illa que iudicium contingunt
non spectant ad iudicē nisi in iudiciũ deducantur. Iaco.but.in.l.de
die.ff.qui satis.cog.vt refert Bal.in.l.si vnus.de pac.ff.in.§.pactus
21 ne peteret.iō iudex nō tenebitur. † Iudex opʒ ꝙ sciat se esse iudiceʒ
ad hoc ꝙ valeat id qđ agit.Bart.in.l.multũ.de condi.⁊ demon. Fa
ctum iudicis nō dʒ derogare iuri partis.de transac.l.cuʒ pretor.⁊.l.
j.§.j.de ferijs. Lex eq̄parat factũ iudicis,⁊ dispōnem legalē de ma-
nu.l.j.Bal.in.§.pena grauior.l.quid ergo.de infami. Quo ad sub-
stantiā iudicij iudex non est tertia p̄sona immo fundamentuʒ iudicij.
iō defectus iudicis magis annullat iudiciũ q̄ʒ defectus partis.Bal.
22 per illuʒ text.in.l.si procura.ff.de procura. † Vñ excōmunicatio iu-
dicis reddit processuʒ nullũ.l.j.de iur.⁊ fac.secus in excōmunicatio
23 ne partis.c.j.de excep.lib.vj. † Iudex debet determinare casus du
bios per argumēta ⁊ rōnes legũ.l.qui filiũ.§.fi.ad trebel.de iure pa
tronatus.l.diui.⁊ potest p̄cedere de similibus ad similia, neq̄ʒ legi-
bus deroget. Nā assimilatio iudicis est pro veritate iter partes inter
quas est iudicatũ.Bal.ibi. Cōtingētia in iudicijs sunt in iudicis po
testate.⁊ illa pōt causa cognita refrenare ⁊ moderare.C.de dilatio.l.
fine pars. Et an p̄sumatur cause cognitio interuenisse.not. Inno.de
24 accu.ad peti. † Cōtingentia ꝟo extra iudiciuʒ nō sunt in ptāte iudi
cis.vt sunt ꝯtractus antequā in iudiciũ deducant. ideo p̄scriptiones
nō pñt p iudicē arctari.l.ij.de ꝯstitu.pecu.Bal.in.l.ōdit.qui satis.
cog. Iudicis male actũ nō preiudicat iuri ptis p̄ducētis.de ꝟb.ob-
lig.que extrinsecus.⁊ de au.⁊ argē.lega.l.pediculis.§.libero Bal.
25 in.l.testium.C.de testi.¶ † Autoritas iudicis nō derogat autoritati
iuris.l.j.ff.de fer.ſm Bal.q̄ nō pōt iudex p̄cedere nisi ſm ꝙ ius di
ctat Bal. Iudex nō pōt se intromittere de eo qđ est extra naturā rei
p̄posite.l.nō possumus.ff.si pars here.pet.vbi Bal.dicit idē in arbi
tro secus in arbitratore qui pōt inter partes trāsigere.de arbi.l.si de
26 arbi.l.si de meis §.recepisse Bal. † Nō lʒ plus iudici q̄ʒ legi.l.cui
coꝝ.de postu.q̄ nō est maioris potētie factũ iudicis q̄ʒ factuʒ legis,
⁊ sic tenuit p̄nunciatio legis quā facit ipso iure.l.tutelas.de cap.di-
mi.⁊ nō appellat.glo.in.c.cupiētes.§.si quis per.xxx.de ele.in.vj.
Bal.in.d.l.cui. Nō dʒ p̄sumi ꝙ iudex faciat iniustitiam.notat in.l.
nō cogendũ.in.§.j.de p̄cu.q̄ non pōt euenire p sniam iudicis nō est
ꝯsiderandũ.l.si eo tpe de peculio.Bal.ibi. Nā nō p̄sumit ꝙ faciat
27 iudex qd iniustuʒ.l.ij.de offi.ciui.iudi.⁊ in.l.j.de offi.p̄fe. † Iudex
cui nil p̄batũ est nihil mādare pōt. Inno.in.c.solũ.de senten.excō.
Bal.in.c.j.quo tpe miles. Iudex nō cogitur ad partis petitionē id
agere ꝙ lex eius tribuit ptāti.l.nō q̄cq̄d.ff.de iudi.⁊ iō lʒ iudex post
conclusum in cā partes pro rei veritate interrogare ex officio p̄prio,
non tñ cogit ad partis instantiā.no.glo.in.c.cum iō.de fide instru.⁊
in cle.sepe.de verbo.signi. Etiā lʒ possit testes post publicationē re-
petere,vt dictũ eoꝝ declarent aut rationē cause sciētie addant.c.cuʒ
clamor.de testi.nō tñ ad hoc cogitur parte petente ſm glo.in auc.de
testi.§.illud. Inno.extra eo.titu.c.p tuas. Etiaʒ nō pōt ad partis in-
stantiā cogi expectare cōtumacē.c.ꝯsuluit.de offi.dele.lʒ hoc possit
de grā.vt ibi.⁊ sic si hos actus tributos sue ptāti obmittit nō poterit
puniri de negligētia nec appellari.vt not.Spec.in tit.de offi.iudi.§.

deseruit.versi.quid si iudex. In iudice omittēte in p̄cedendo vel iu-
dicando ordinē iudicij aut solēnitatē dolus p̄sumitur.l.nō quicquid.
de iudi.iteʒ in notario obmittente in istrumēto clās ⁊ solēnitatēs in-
dictionē annũ ⁊ locuʒ,q̄ punit vt falsarius.l.iubemus.in fi.C.de te-
stā. Boni iudicis est cōtrouersias dirimere per sentētiaʒ vel concor
diaʒ.l.j.§.⁊ post.de noui ope.argu.in.l.equissimũ vsufru.⁊ in.l.qui-
daʒ existimauere.ff.si cer.peta.cum si. Iudex qui nō pōt soluere non
dʒ luere in corpus nisi p̄pter doluʒ.ff.de iudi.l.si filius.⁊ sic cōtra eũ
nō fit executio p̄pter inopiā.Bal.in rubri.de pena iudi.⁊ vide in.c.
iudex qui in sindica. Iudex dʒ sequi formā legis,⁊ ab illa nō recede-
re.l.q̄ sub ꝯditione.de ꝯstitu.institu.q̄ est minister legis ſm Bald.
ibi. Dubium ex facto iudicis proueniens dʒ per ipsum declarari.l.si
duas.ff.de excus.tuto.q̄ eius est declarare cuius est disponere. Vñ
si iudex nō vult declarare ⁊ eligere nō valet ꝙ actũ est si est dubiũ.l.
si cuʒ duo.de in dieʒ adiec.Bal. in.l.si duo.de testa.tute. Si iudex
nō vidit p̄cessum nisi qñ examinauit lʒ sit probatũ nō dicit sibi lique-
re.glos.no.in.l.si de meis.§.ex cōpromisso.de arbi.⁊ iō dicit Bar.
in.l.prolatā.C.de sen.ꝙ si p̄cessus adhuc est penes magr̄m actoruʒ,
⁊ iudex p̄nunciauit dr̄ p̄nunciasse sine cause cognitione.vbi idem tʒ
Ange.qđ no.Bar.⁊ Bal.in.l.prolataʒ.C.de sen.⁊ Bar.in.l.ij.C.
28 de eden.vbi late. † Iudex dʒ modis oībus prouidere ne ex alieno fa
cto causaʒ alicuius faciat deteriorē.l.j.in princi.de alie.iudi.⁊.l.non
dʒ.de reg.iu.⁊.l.vt p̄fectius.de annali excepti.⁊.l.j.si quis ali.testa
29 ri.in titu.si quis ob cām test.ſm glo.in.d.l.j.de alie.iud. † Iudex dʒ
tueri factũ suũ ⁊ ipsuʒ executioni mandare.l.sed ⁊ si quis.ff.de relig.
⁊ concor.de re iudi.l.a diuo pio.§.si post. Vbi aliqd fit causa cogni-
ta,⁊ corā iudice ibi presumitur omnis fraus cessare.l.j.de predi.cur.
30 lib.x. † Iudex ex causa potest suā audientiam denegare.l.iusiuran-
dum.§.ait pretor de iureiuran.⁊ vide oēs casus in quibus iudex po-
test suā audientiā denegare.in.c.in noie dñi.xviij.distin. Iudex non
debet absoluere condēnatum,nec condēnare absoluendũ,vt non de-
linquat in partem alteram.l.j.C.de custo.reo.⁊ argu.de penis.l.de-
curionum.de religiosis.l.sed ⁊ si quis.§.interduʒ.l.ius alimentorũ.
vbi pupillus.Bald.in repe.l.ij.de iureiu. Iudex non debet audire
agentem sine actione.de admini.tuto.l.quoties.§.item.⁊.l.j.⁊.ij.ne
31 quis vela regia.⁊ in.l.vbi pactum.C.de transac. † Iudex debet pro-
hibere vim fieri.l.nō est verisimile.ff.qđ met.cau.⁊ ideo dixit Bal.
qđ iudex potest adiri pro violentia futura,vt eam prohibeat inferri.
facit.l.fi.de offi.procu.cesa.⁊ de vsufru.l.equissimum.⁊ Inno.extra
32 de proba.c.in p̄ñtia.⁊ de offi.presi.l.illicitas.§.veritas. † Quicquid
per legē in incerto dimittitur iudici cōmitti videt.l.j.ff.de iure deli-
be.vbi Bal.dixit Aristo.hoc dicere primo Ethico. Verisimile est
⁊ a iure presumitur qđ veritate subiecta iudici fiat per eum ꝙ est iu-
ris.l.j.vbi pupillus.⁊ facit extra de rescrip.super literis.⁊.l.tutor si
33 petitus.de tuto.⁊ cu.da.ab his ſm Bald.ibi.¶ † Iudex ex causa
potest reuocare decretum suum.l.ij.ff.vbi pupillus.ſm Bal.⁊.l.iu-
dex.de re iudi.¶ Iudex nō debet inter partes sine cause cognitio-
ne decernere ne in alterutram partē delinquat.Bal.in.l.ij.¶ Offi-
cialis debet prohibere vim fieri itinerantibus,⁊ debet eis p̄stare sal-
uum conductũ.l.quibus diebus de conditio.⁊ demon.ſm Bal.vbi
glo.dixit ꝙ petitur vis amoueri agendo iniuriarũ vel denegatoria,
qđ Bal.non credit verum de negatoria.tñ dicit qđ habet locũ offi-
cium iudicis.l.denunciā.C.de his qui ad ec.⁊ not.Guil.in.l.illici-
tas.§.ne potētiores.de offi.presi.ſm Bal.de iudi.l.quibus.¶ Di-
citur stare per iudicē quādo nō proceditur in causa ad id qđ opʒ ſm
qđ debet procedi.ff.ex quib.cau.ma.l.sed ⁊ si per pretorem.in.§.ait
pretor.secus si procedendo suam iurisdictioneʒ denegat causa cogni
ta,puta ob contumaciam vel lapsum termini,quia tunc non datur ob
34 hoc restō.d.l.ij.vbi pupillus.¶ † Iudex non dicitur posse nisi de
iure potest glo.in.l.j.C.quomō ⁊ qñ.vnde si cum dicat admitto posi
tiones si ⁊ inquantũ intelligitur de iure,nō de absoluta potestate iu-
dicis per quā potest iniuriā facere.ff.de condi.⁊ demon.l.si non sor-
35 tem.§.heredi.Bal.in.d.l.j.¶ † Iudex omnia dʒ facere per regu-
las artis.s.per leges ⁊ constitutiones,alias punitur,nec euʒ excusat
pretensa conscientia,q̄ iniuriā facit legibus qui vult se meliorē vide-
ri, quā ipse leges in auct.de iudi.§.opʒ.⁊ in eius mente debent esse
duo sales.c.cum eterni.de iudi.ita Bald.in.l.ij.C.qũo ⁊ qñ iudex.
¶ An si iudex viderit cōmittentē delictũ ⁊ falsi testes dicant ꝯtra-
rium an debeat iudicare ſm conscientiā.Bal.in.d.l.ij.dixit qđ non
est semper in medico,vt releuetur eger.c.tua nos.de homi.ideo de-
bet iudicare ſm allegata ⁊ probata. Consuluit tñ vt in sententia pri-
mo ponat nomen appellatiuuʒ,vt nos iudex talis,quia preponendo
nomen appellatiuum iudicat aliquid conscientie sue ab officio coac-
te.dequo vide supra latius vbi tractatur si iudex debet ſm conscien-
tiam iudicare. ¶ Licet aliquid non sit a iudice petitum si tamen
illud est de natura petitorũ iudex illud potest,vt quia mandat ꝙ pi-

gnora rei dent̃ fideiussori qui coget̃ soluere, q: sunt correlatiua. vñ iudex recte agit q hec cã desiderat. arg. l. quisquis. de postu. ita Bal. in. l. cui eorum. C. de sen. ¶ Si iudex arctat̃ ad aliqd faciendum qđ de iure nõ p̃t facere, dz facere de facto, ⁊ excusat̃. l. mulier. §. fi. de cõdi. insti. qđ est verũ si p̃t sine dãno alterius hoc facere. de vb. oblig. l. quidã. §. fi. alias non dz facere qđ est phibitũ, q: iurat iustitiã facere qđ iustũ ex quo obligat de iure diuino q potẽtius est q̃z humanum. Bal. in. l. j. C. si a nõ cõpe. iud. Iudex q de crimine cognoscit etiã cognoscit de restõne rerũ ciuiliter qñ nõ p̃t seorsum examinari. ff. finiũ regũ. l. iij. §. si. dicat̃. ⁊ hoc qñ ciuilis est incidẽs secus si sit extraordinaria. l. meminerit. ex̃ de ordi. ciui. Bal. in. l. j. C. si a non cõpe. iudi. Si iudex tenet̃ venire ad bãchum certis dieb⁹ ⁊ horis dz hoc scribi facere die qualibet in actis ab vno notario q interfuit. Bart. in. l. j. C. de statu. ⁊ imag. ⁊ hoc seruat̃ in camera summarie. si tñ aliquo casu venire non potuerit in die statuto. vide Bal. in. l. itẽ illa. de cõsti. pecu. ⁊ Bar. in. l. j. de varijs ⁊ extraor. cog. Et si ptãs ex forma statuti dz tenere certũ numerũ familiariũ qualr probet̃ tenuisse. vide Bar. ff. de cõdi. ⁊ demon. l. si qs ita. Si aliqs hẽbat instrũm cõ suum debitorẽ qui sibi obligauerat oĩa bona sua cuz ptãte capiẽdi autoritate ppria possessionẽ bonorum debitoris sine iussu iudicis, ⁊ sine decreti iterpositione. Iste adit iudicẽ extraiudicialr, ⁊ ostẽdit instrũm ⁊ petit sibi dari p

36 iudicem possessionẽ vel tenutã bonorum debitoris. † Iudex viso instrõ dat sibi tenutam bonorum debitoris parte nõ citata, an talis tenuta valeat. ⁊ sic iudex non teneat̃ parti. Iaco. bu. in. l. nec quicquã. in. §. vbi decretuz. de offi. procon. tz q sic, per glo. institu. de libe. §. in multis. Bal. autẽ ibi dixit q illa licentia non est ptoria cũ non emanet in forma pretorie cuz pars non sit citata. C. vñ vi. l. meminerint. ⁊ hoc casu iudex erit potius merus executor q̃z iudex. p no. p eundẽ Bal. in. l. tale pactuz. §. qui pruocauit. de pac. ¶ Ideo si quis missuz per iudicẽ talem nõ admittat non tenebit̃ ex edicto ne vis fiat ei. q: lz habeat pignus cõuentionale nõ hẽbit ptoriuz nisi suo ordine. C. de pa. l. si pacto quo penaz. de in. l. ij. §. debitori. de libe. legata. l. si fundus. sm Bal. in. d. §. vbi decretum. lz alij ibi dicant q per pactuz tollit̃ cause cogni

37 tio in instrõ, ⁊ sic iudici cõstat † ⁊ põt pferre interlocutoriã sine citatione per tex. in. l. qui ratiario. de pig. act. q: instrã hñtia executionẽ paratã pñt exequi sine citatione p glo. in. §. in multis. ⁊ qđ not. Bar. in. l. iij. in fi. C. de pigno. tamẽ puto q ppter tale pactũ iudex non teneat̃ si dedit tenutã parte non citata, ⁊ ex arrupto, q: ptor tuetur pacta. ff. de pac. l. j. ⁊. l. pretor. ⁊. c. j. de pac. cuz simi. ¶ Iudex qui pstat autoritatẽ actui ipso iure nullo non tenet̃ ad interesse. Bal. in. l. j. in princi. de tute. ⁊ ra. distr. ⁊ vide in verbo lis sua. in. c. q̃ro de qõne facti. ¶ Iudices debent iniustitias remouere, psumptiones abscindere, laborantib⁹ succurrere, opprobrijs locuz non pbere, ⁊ ei qui calumniam vel opprobriuz patitur ad tutorium ferre. l. j. C. de nu. ⁊. iij. q. j. deus. debent etiã tueri subiectos, nec illatas illis iniurias multas pmittere. l. ij. in fi. de luc. aduo. q: celestorũ crassatus iniquitas si transit inpune eorũ psumptio, nam rigide in eos est exercenda iudicialis autoritas ne amplius crescat spes eis talia cõmittendi. xxiij. q. v. relegantes. ⁊ extra de priuile. c. cuz ⁊ plantare, ⁊ q: a delinquendo p penaruz ipositionẽ repellunt̃ in proemio. ffor. §. hec autẽ tria. ⁊. l. j. de supexa. ⁊. l. ij. de naui. nõ excusa. † Pena quippe sapientez facit

38 quẽ culpa oñdit insipientẽ. xxxviij. distin. q: ea. ⁊ de officio psidis. l. congruit. ⁊ in auc. de armis post prin. ⁊ per indulgentiã datur iterata occasio iterata flagitia cõmittendi. l. distinc. de his. de coarta. l. si apparitor. in fi. ¶ De iudicis ptãte vide in vbo concordia. ⁊ in verbo contumacia. in. c. j. ⁊ in. c. an iudex propter contumaciã. vbi late.

SVMMARIVM

1 Quando in actis reperitur scriptuz q talis composuit se cum curia nolens cum ea litigare pro decem pro tali delicto videtur per viã transactionis hoc fecisse.
2 Sententia lata contra absentem cum allegatione dolosa est nulla.
3 Solutum vigore sententie iniuste poterit repeti per actionẽ in fcm̃.
4 Error expressus si sit in sententia non validabitur per aliquez consensum vel probationem.
5 Iudex licet recte decidat causam non visis actis, tamen non tenebit.
6 Sententia vnde dicatur.
7 Iudex qui iudicauit per imperitiã tenet̃ inquãtũ bono viro videbit̃.
8 Iudex legũ imperitus dz formare sententiã secũdũ consiliuz periti.
9 Iudex an puniatur de culpa leuissima.
10 Iudex qui male iudicauit, in dubio psumit̃ per imperitiaz iudicasse.
11 Iudex an excusetur propter diuersitatem opinionum. ⁊ nu. 14.
12 Iudex qui in sindicatu non potest soluere condemnationem dz puniri pena corporali.
13 Iudex male iudicans qualiter teneatur.

IUdex male iudicans. De iudice male iudicante vide. s. in vbo lis sua. ⁊ in verbo corruptio. ⁊ in vbo iudex. ⁊ in verbo iudicare. ¶ Si officialis aliqd exigat de facto, ⁊ detur thesaurario dñi vel cõis illud dz restitui per dñm vel cõmune qñ exegit de facto, ⁊ sic executiue exigẽdo, secus si pcessit sententia condemnatoria officialis lz iniusta, q: tunc a cõi non potest repeti cõditione indebiti. l. j. C. de cõdi. indebi. ⁊. l. si sine. §. si pcura. p iudicẽ rez ratã haberi. ⁊. l. cum putarẽ. familie ercis. Bar. singu. in. l. non vtiqz. §. grauis. de administra. rerũ ad ciui. ptinen. Ideo tunc officialis male pnunciãs tenet̃ sm Bart. ibi. Tñ an in subsidiuz possit repeti cõditio. indebiti. vel alio remedio a cõi vel a dño. vide in. d. l. j. ⁊ in. l. iul. verũ debitorez. de condi. indebi. ⁊ in. l. si ptor. §. marcellus. de iudi. Sed dñs Cataldinus dedit cautelaz q in appodissis quas faciunt dñi de istis solutionib⁹ dicat̃ q soluit talem quãtitatẽ scienter ⁊ spõte, q: tunc si indebite soluit non repetit a iudi

1 ce neqz a dño p. l. j. de condi. indebi. † Et adde q: vbi in actis reperitur scriptuz q talis cõposuit se cuz curia nolens cuz ea litigare pro decẽ pro tali delicto vr̃ per viam trãsactionis hoc fecisse. p not. in. l. trãsigere. C. de transac. ⁊ non repetit nec ppter hoc videret̃ cõfessus maleficiuz. per. l. qm̃. de infami. iõ facias euz confiteri delictuz tẽpore cõpõnis vel q det petitionẽ q vult se cõponere cuz curia sponte ⁊ non litigare. Tñ supradicta cautela dñi Cataldini lz sit bona, tamẽ non est gñalis, q: ex actis indebite nũquaz ostẽdet apodissam cõtra se facientẽ ad finẽ, vt posset hr̃e regressum cõ iudicẽ nisi esset in actis registrata vel esset cõpositio in pcessu scripta, vt. s. diximus vbi de cõpositione scri. Tñ questio Bar. loquit̃ de condemnato indebite per sententiã ad certuz quid qui non appellauit qui non poterit repetere a dño cui condemnatio fuit soluta ⁊ applicat per conditionem indebiti per iura Barto. q̃a sententia facit debituz propter eius autoritatem per. d. l. j. de condi. inde. ⁊ in. l. cuz putarẽ. fa. ercis. ⁊ per. l. fideiussor. §. in oĩbus. ff. manda. Attamen ego darez aliam cautelã iudici qui condẽnauit ⁊ qui in hoc casu in sindicatu impetitur q dicat condemnato danti petitionez cõtra ipsum iudicem dirigas actiones ⁊ remedia tua cõtra dñm ad quez pecunia in condẽnatione deducta peruenit meis sumptibus ⁊ periculo meo ⁊ audietur ⁊ interim ab instantia absoluetur per tex. iuncta glos. in. l. inde queritur. ff. cõmo. vbi Bar. dixit hoc esse verũ in duobus reis. q vnus eorum conuentus potest dicere conuenias correũ meuz ad quẽ tota pecunia peruenit meo periculo ⁊ debet audiri. Et idem Bart. dixit in pluribus curatoribus. in l. j. §. si tres. ff. de cura. bo. dan. dicẽs q curator qui non gessit potest petere q gerens prius conueniat̃ suo periculo. qui idem dicit in materia duorum reoruz. in. l. duobus. in versi. vij. ff. de duobus reis. Et q condemnatus iniuste possit agere contra dominũ ciuitatis per quem condẽnatio prouenit. patet quia licet iura q̃ ibi Bar. alleg. dicant qđ solutuz vigore sententie iniuste non possit repeti conditione indebiti per supradictã rationez, q: ipse Bar. dixit in. d. l. j. in fi. C. de condi. inde. q licet non possit repeti condi. inde. tamen si sit aliqua actio ex qua posset veniri contra sententiã. vel quãdo esset causa in sententia que non esset vera q dabit̃ repetitio per. l. in cõmodato. in fi. ⁊. l. fullo. ff. de condi. sine causa. ⁊ in. l. ⁊ si sine. vbi est Ange. ff. rem ra. hab. ⁊ etiam posset esse remediũ quando ipsa sententia fuisset prolata per dolosam inductionez aduersarij, q: tunc etiã post sententiã de iniquitate cognoscetur saltem opere restitutionis in integrũ sm Bal. referendo Bar. d. l. j. de condi. inde. qui dixit q cõceditur restitutio ratione falsitatis partis aduerse. nõ erit ratione temeritatis partis que debuit appellare vel facilitatis iudicis, qui etiaz alleg. glo. in. l. seruo inuito. §. cuz pretor. ff. ad trebel. qui dicit qđ quãdo sententia est gratiosa vel temeraria euidenter semp datur restitutio in integrũ. ⁊. l. j. de condi. inde. loquitur in sentẽtia bene lata ⁊ non per dolũ vel lataz

2 culpam que equiparatur dolo. † Nam sententia lata cõtra absentem cum allegatione dolosa ẽ nulla. l. si pretor. §. marcellus. ff. de iudi. vbi autẽ interuenit dolus aduersarij in allegatione ⁊ false cause sentẽtia, vcz restituitur. l. diuus. de re iud. ⁊ dixit Ange. in. d. §. marcellus. q qñ causa est falsa sine allegatione dolosa requirit̃ appellatio vel restitutio. c. dilecta. de rescrip. ⁊. c. cũ bertoldus. de re iud. ⁊ gl. in. d. l. si is ad quẽ. de re iud. tenet ibi Dy. sed Bar. quẽ Bald. refert in. d. l. j. de condi. inde. dixit q si victo potest imputari in sciẽtia vel negligentia quia non vidit acta, ⁊ ideo fuit negligens in appellando. ⁊ multo fortius si vidit ⁊ sibi de iniustitia patuit ⁊ nõ appellauit, quia, tunc nõ potest restitui. q: sm eum ista restitutio datur ex clausula generali ex qua non iuuatur. ff. ex quib. cau. ma. l. non enim. ⁊ facit quod not. in. l. j. §. j. ff. q quisqz iur. in glo. quã approbat Cy. in. l. fi. ff. de in integ. restitu. Et restitutio competit ex generali clausula ex alia capitis equitate. vcz ne fiant illicite extorsiones per. l. illicitas. in princi. de offic. presi. quod est satis not. verbum sm Bald. in. d. l. j. de condi. inde-

3 bi. quod erit optimum remedium qui plus dixit † q: solutum vigore sententie

sententie iniuste poterit reperi per actionē in factū vbi esset dolus di cens q in hoc casu remediū, vbi etiaȝ dixit qualr succurratur condē nato qui deinde reperit instr̄m solonis ac etiā in reo dabitur officiuȝ iudicis, arg. l. plane. in fi. de peti. h re. ⁊ per no. per Bart. in. l. j. qd vi aut clā. ⁊ que scribit Ange. post Bart. in. l. ⁊ si sine. ff. reȝ ra. ha. ⁊ late Pau. in cōsi. cccxxj. vbi lȝ glo. in. l. fideiussor. §. in oibus. ff. man dati. q dicit exactū vigore sentētie inique repetit per conditionē sine causa q cōiter impugnat nisi in casu quādo causa ex qua solutuȝ fuit reducitur ad non causam, ⁊ etiam allegat Bal. in. l. sub ptextu. C. de transac. Dabitur etiaȝ aliud remediū condēnato vigore sentētie iniu ste q si ipsa sentētia esset lata ex falsa causa, puta q index dixit in sen tentia, q per tales testes est pbatū, vt apparet ex actis, iō titium con demno, ⁊ ex actis apparet testes nō pbare, lȝ Inno. variauerit in. c. qm̄ cōtra. de proba. ad fi. tenuerat q snia valeat, tn̄ Bar. in. l. si is ad quē. de acqui. here. lȝ ↄtrarium q nō valeat. ⁊ in. l. j. de manu. ⁊ in. l. probatū. vr̄ tenere cuȝ Inno. ⁊ lȝ Imo. in. l. si is ad quē. q lata ↄ ius litigatoris, nisi tale ius sit notoriū q notoriuȝ ex actis resultat ſm In no. in. c. ex insinuatione. de appel. Cū ipse Inno. in. c. cū bertoldus. de re indi. se correxit, ⁊ dictū Inno. in. d. c. qm̄ ↄtra, procedat dūmo do nō ↄstet de manifesto errore calculi. ⁊ lȝ Anto. de but. c. in pn̄tia. de pba. q dicit etiā pcedere qn̄ index diceret nō reperio probatum iō absoluo. nā lȝ ex actis appareat intētio actoris pbata, tamē index posset moueri aliter ex alia causa ſm glos. in. l. quoties. §. qui dolo. de proba. q fides testiuȝ iudicis ↄsistit arbitrio. l. iij. §. tu magis. de testi. ſm Lud. in. d. l. is ad quē. ⁊ Imo. in. c. cū bertoldus. de re indi. ⁊ exa minant Bart. Bal. ⁊ Ange. in. l. j. de erro. cal. ⁊ Bal. in. l. ij. de re iudi. ⁊ Imo. l. diuus. eod. titu. ff. ⁊ cōis opi. est q si index expresse se refert ad acta ex quibus appareat de errore iudicis, q nō valebit sen tentia. arg. l. si expressuȝ. de appel. ⁊. l. ij. C. qn̄ puo. ⁊ Bar. in. l. pro lataȝ. de sen. secus si index expresse ad acta se non retulit, q forte ex alia cā se mouerat nō apparēte ex actis ſm Imo. in. c. in pn̄tia. de re nun. ⁊ Abb. in. c. iter ceteras. de re indi. Adeo q singulariter dixit

4 Bal. in. l. error in fi. ⁊ in. l. j. de iur. om. iu. † q si in sentētia sit error expressius nō validabit per aliquē cōsensum vel approbationē ⁊ non valebit vi snie, nec alio mō nec tunc hēbit locū. l. ij. cōi vtri. iudi. etiā si lata sit scda sententia que se referat ad primā, q scds error in scda. Bal. in. l. j. C. de sen. q sine cer. quan. ⁊ Bar. in. d. l. j. de erro. cal. et iō si index diceret in snia, q actor ita ⁊ talr fundauit intentionē suam per testes ⁊ pbationes suas in actis deductas q sufficit ad victoriaȝ cause ⁊ testes nihil deponerēt vel de ex intentioneȝ eius qd snia erit nulla, secus si simplr dicat qd cōstat talē esse debitorē vel bona peti ta esse petentis ⁊c. q hic nō esset error expressius lȝ snia sit iniusta, et qn̄ esse snia lata p aliquo manifeste actionē nō hn̄te, ⁊ hoc fuit oppo situȝ per reum, tunc snia erit nulla. de nego. gest. l. si pupilli. §. videa mus. ff. de admi. tu. l. quoties. §. ideȝ ait. Secus si manifestū hoc non erat nec per reum oppositū, q tunc sententia valida est. ff. fami. ercis scun. l. cuȝ putareȝ. ff. mandati. l. si fideiussor. §. in oibus. de re indi. c. abbate sane. §. ceterū. in. vj. ⁊ ita Bart. declarat in. l. si titius. de vb.

5 oblig. quē refert ⁊ sequit Ludo. in cōsi. ccclxxviij. † Quinimmo etiā si index causam ipsam recte decidat nō visis actis nec corā ea non productis nō tenebit. Bar. in. l. ij. C. de eden. ⁊ qd ipse no. in. l. mul tum. C. de condi. ⁊ demon. Bal. in. l. falsus. C. de furtis. ⁊ in. l. gene raliter. §. his. C. de rebus credi. Inno. de offi. dele. c. cum olim. ⁊ In no. in. c. cum bertoldus. de re indi. Barto. in. l. prolatam. C. de sen. Bal. in. l. ab eo. C. quomō ⁊ qn̄. ⁊ facit. ff. qui. ex cau. in pos. ea. l. hoc ain. §. in vbo cōstare liquere q sunt vera nisi iura partium essent no toria iudici. ⁊ hoc cōstet. l. sed si per ptoreȝ. §. quoties. ff. fa. ercisc. ſm Bal. in ↄsi. ccxxix. qd incipit dn̄antibus magnificis. ⁊ Bar. in. l. ij. de eden. ⁊ Bal. in. l. ab eo. C. quomō ⁊ quādo. ⁊ Bar. ⁊ Ludo. in. l.

6 sed si de sua. de acqui. here. † Ideo autē dicit sententia, q index dȝ iudicarē ſm ea que sentit. c. forus. de verb. signi. ⁊ in. l. sicuti. §. si que ratur. ff. si serui. ven. ⁊ vr̄ glos. in cle. j. de seque. pos. Posset etiā ve nire contra ipsam sententiā iniustam per viaȝ nullitatis ⁊ introducta nullitate si appareat nullitas seu notoria iniquitas ex actis reddetur sententia ipsa nulla tāquā notorie iniqua ⁊ nullita. apparente. cuȝ ex actis causetur notorietas, ſm Inno. in. c. cum bertoldus. de re indi. Et si apparebit sententiā ipsam fuisse prolatam sine probationibus, saltem veniat officio iudicis retractanda cum ex actis apparet. glo. in. c. ecclesia sancte Marie. de constitu. ⁊ faciunt not. in. l. iiij. §. con demnatum. de re iudi. eo. titu. si cum nulla. Uel quando de nullitate appareret propter nō seruata substantialia iudicij, vel ex alia causa. argu. l. j. §. eum. ff. que sen. sine appel. ⁊. l. j. C. quando prouo. ⁊ in. d. l. si is ad quem. de acquiren. hered. cum ibi no. ¶ Et sic poterit index qui impetitur se iuuare faciendo qd condemnatus agat contra dn̄m ad queȝ pecunia peruenit, tn̄ si index soluat, an possit repetere a dn̄o si eius sentētia fuit iniqua pendet ex not. in. l. mancipia. de ser. fug. q

vide infra in verbo lis sua in. c. iudici litis estimationeȝ soluenti. vide vbi si index nō soluendo si detur restitutio in integrum condemnato.

7 ⁊ vide in verbo lis sua in. c. sicut index male. ¶ † Iudex qui iudica uit per imperitiā tenetur inquantū bono viro videbitur equum. s. in quantū facere potest. glo. in. l. si index. de varijs ⁊ extraor. cog. Bal. in titu. de pa. iur. fir. §. iudices. in princi. vbi dicit q si iudicauit per imperitiā de qōne vnius principatus non soluet sibi ipossibile. argu. de sta. libe. l. cū heres. ⁊ de iudi. l. si filius. Licet in cōtrariū faciat. §. in eu. de dam. infec. Sed ibi est lata culpa seu dolus psumptus iuri scripto non parere. ff. qd quisqȝ iur. l. ij cū debeat iura scire. l. j. qui ⁊

8 aduersus quos. ¶ † Et si est legum imperitus dȝ formare sententiā iuxta consilium periti. Inno. in. c. si pro debilitate. de offic. dele. ⁊ de asses. l. j. alias tenet ad interesse damni nō lucri, vt verbuȝ sonat ⁊ in terdum potest videri equū q nō punitur. institu. de obliga. ex quasi

9 malefi. in princi. ¶ † Et forte index non punit de culpa leuissima si cut nec arbiter. l. si quis in cōscribendo. de pac. nec tabellio. C. de ma gistratibus conue. l. fi. nec tutor. l. fi. de nego. gest. qa necessitas offi cij excusat. l. quicquid. C. arb. tute. ¶ Et si index est in dolo punitur ad interesse partis ⁊ vltra si iudici videbitur, ⁊ istud vltra intelligit Jacob. de bel. q teneatur de actio. iniuriarum. argu. qui satisda. l. si vero. §. qui pro rei. facit de execu. tu. l. seueriter. Bald. in. d. §. iudi ces. vbi dixit q iudices non tenentur pena talionis sed pecuniaria. vide Specu. in titu. de execu. sentētie. §. si index. vbi Bald. in addi.

10 allegat Barto. ¶ † Iudex qui male iudicauit in dubio presumitur per ignorantiaȝ iudicasse. ad trebel. l. seruo inuito. §. cum pretor. nisi qualitas facti nulla possit paleatiōe velari. de iudi. l. si filius. §. index. Bal. in. d. §. proficisci. vide in verbo appellatio. in. c. ex sentētia con

11 traria lata. ¶ † An index excusetur propter diuersitatem opi. dicit Bal. q hoc habēt arbitrari sindicatores quia leuis ⁊ incolorata opi nio non excusat sed grauis ⁊ ponderosa sic, institu. de obli. ex quasi delicto. in glo. ⁊ quod not. in. c. innitaris. de consti. per Inno. Bal. in. §. proficisci. ⁊ deⁱn in. l. mācipia. de ser. fugi. ¶ Iudex qui aliquē de facto suspendit tenetur parti similitudine supplicij per titu. quod quisqȝ iur. Bald. in rub. de pena iudi. ⁊ etiam tenetur ad interesse. vide in verbo index banniens. ¶ Potestas qui fecit cuȝ suo iudice q malam sententiaȝ proferat tenetur. l. iul. de vi publica. vide supra in verbo appellatio. in. c. index qui non admittit. Iudices maiores maiori pena digni sunt. d. §. iudices. vnde qui a principe recipiunt maiores dignitates maiori pena digni sunt si in officio delinquant.

12 Bald. ibi. ¶ † Iudex qui in sindicatu non potest soluere condem nationeȝ debet puniri pena corporali. d. §. sed de consuetudine est q carceretur donec soluat. Bal. in. d. §. iudices. Tamen in principio dicit qd non tenetur nisi inquantuȝ facere potest, sed idem Bald. in rubrica de pena iud. dixit qd non luit in corpus nisi propter doluȝ iu dicauerit. per. l. si filius. ff. de iudi. ⁊ sic temperat tamen de iure con stitutionum aliter est prouisum. vt in constitu. j. ⁊. ij. de pena iudi. ⁊ vide infra in vbo filiusfamilias. in. c. filiusfamilias. ⁊ in. c. index qui est filiusfamilias. ¶ An index qui fuit condemnatus in sindicatu in decem pro eo qd absoluit debitorem ab illis decē quem debuit con demnare liberet debitorem vel possit repetere ab eo. dic qd non. vt no. in. l. mancip. C. de ser. fugi. Et hoc quando facit litem suaȝ ex ini qu sententia. secus in exactore simplici qui facit litem suam ex negli gentia mere executionis. C. de exact. tri. l. missi opinatores. libro. x. Bal. in. d. §. iudices. ⁊ infra in. c. iudici litis estimationeȝ. in verbo lis sua. ¶ Licet ex forma statuti stari debeat sententie officialis. ta men si pars sit lesa potest habere recursum contra officialeȝ. no. in. l. si quis in conscribendo. de pact. ⁊ in. l. ab executione. in fi. quomo.

13 appellatio. ¶ † Si index male iudicat qualiter teneatur, dic qd in solidum si cum dolo. l. mancipia. de ser. fugi. Et idem si absqȝ senten tia damnum infert. ff. de peri. ⁊ cōmo. l. lectos. cum se. nisi id ex cau sa faciebat. ff. quod me. cau. l. ij. cōmuni diui. l. is cum quo. ff. de pi gno. ac. l. fi. ¶ Si vero credit se iuste facere qui facit ex suo capite

14 tenetur. l. ij. quod quisqȝ iur. ⁊. l. si index. de var. cog. ¶ † Si vero ad id inducitur propter diuersitatem opi. si passus est dubius parcit ⁊ minus punitur. institu. de obliga. ex quasi deli. in princi. vt non te neatur nisi ad purum damnum partis non ad aliud interesse. ¶ Si vero motus est propter consiliū sapientis quem ipse elegit teneatur, quia mala electio est in culpa. Secus si partes elegerunt. vt no. in. l. si conuenerit. ff. de re indi. per Barto. ⁊ in. c. si propter. de offic. de lega. per Inno. ⁊ Joan. and. in. l. ij. ff. quod quisqȝ iur. Bal. in. l. man cipia. de ser. fugi. in Specu. de execu. sen. in. §. si index. vbi dixit qd si secutus est consilium vnius sapientis male consulentis quod tenet quia non debuit sequi autoritatem illius contra ius ſm Bald. ibi in addi. ¶ An index qui in alicuius fauorem nulliter pronunciauit te neatur parti ad damna ⁊ ad expensas. vide in verbo consiliū. in. c. dē in literis institiarior. ⁊. j. in verbo sententia. in duobus capitulis.

SVMMARIVM

1 Ignorantia iuris excusat iudicem a tanto non a toto.
2 Turpe est iudici ignorare ius in quo versatur.
3 Memoriam omnium habere & in nullo deficere diuinitatis est potius quam humanitatis.

1 Licet alias † cõiter dicat̃ q̃ ignorãtia iuris ciuilis vł canonici aut positiui iudicẽ excuset a tãto nõ a toto.j.q.iiij.§.fi.nõ h3 locũ in facto alieno qd ad iudicẽ ptinet cura & solicitudine,qr punit̃ p iperitiaz male iudicat.de varijs cog.l.si iudex.de acti.& obliga.l.ex maleficio.§.si iudex de iudi.l.si filius.de obliga.q ex quasi malefi.in prin. Et hoc qr talis imperitia culpe adnumerat̃.ff.loca.l.si qs fundũ.§.si 2 quis vitulos.† Quia turpe est iudici ignorare ius in quo versat̃.ff.de orig.iur.l.ij.§.seruius,nam nõ dz qs pati fieri iudex,nõ põt virtute.i.sentẽtia dirũpere iniquitatẽ eccle.vij.qa sñia virtus est sm Greg.p quo.ff.qd quisq iur.l.ij.& in auc.de iudi.§.j.& iõ de tali ignorãtia tenet̃ quantuz bono viro videbit̃.Et iõ qui ius ignorat dz ꝯsulere illos per quos sciat.ff.de iur.& fac.in rubri.§.sz iure.maxime vbi punit̃ q culpat̃ in pprio.ff.solu.ma.si ꝯstante.§.si maritus.¶ Vñ si iudex fecit diligentiã quãtuz in se fuit studuit per se examinauit pcessuz deliberando cum alijs nõ obmisit quicq de solitis si forte post appareat aliqd de iuris subtilitate,vel vba pcessus aliter in facto possent itelligi,vel si iudices cõiter sic in sibus cõdẽnabant & ipse sic cõdemnauit nõ vr̃ ad aliqd teneri nullus bonus iudex diceret huc obnoxiuz & nõ negligentẽ,qr sufficit facere,qd põt.arg.C.de his qui.vt indig.l. 3 si iõ.† & qr oium hr̃e memoriã & in nullo deficere diuinitatis est potius q̃ humanitatis.C.de veteri iure.l.ij.§.si quid aũt.& qr hic fecit qd potuit nõ dz sibi obesse ignorantia talis.argu.ff.de inoffic.test.l.ꝯ maiores.in fi.maxime si solitus iudicioꝝ ordo sic esset qr excusabit a culpa.argu.C.de iniur.&.ff.de veteri iur.l.j.§.sz neq3.Sed si cõfisus iudex nõ ponderauit motus & cõsimilia in sentẽtiando ponderatis & deliberatis,ac cũ alioꝝ ꝯsilio hoc agere dz.l.ij.C.de sen.ex peri.de appel.l.ne causas.si nõ studuit nec laborauit ad veritatẽ hñdã lz non sit in dolo credẽs sic esse de iure.& sic debere iudicari,qa est inuisus pudẽtie sue qd culpat̃.ex̃ de ꝯsti.c.ne innitaris.est negligẽtia dissoluta q̃ est ppe dolũ.ff.de man.l.si fideiuss.in princi.& nimia negligẽtia punit̃.de custo.reo.l.milites.& sic est in lata culpa nõ faciẽdo qd omnes iudices in sentẽtijs faciũt nõ deliberare & nõ hr̃e ꝯsiliu aliorum nõ laborare p veritate inueniẽda est lata culpa.de vbo.signi.l.lata culpa.nõ semel sed pluries videat pcessum,qr.i.validuz q repetita lectio cõprobat.C.de emenda.insti.circa mediũ.& culpant̃ qui nõ relegunt,vt.l.fi.C.plus valere.& in quocũq istorũ deficeret iudex eẽt in magna negligẽtia tũc de bono & equo iudex faciat emẽdari dãnuz de pprio iudicatis,qr qui causaz damni dat dãnuz dedisse vr̃.ff.ad.l.aquil.l.qui occidit.§.in hac.& in.l.si seruus seruum.§.si ex plaustro ignorantia talis excusat a pena.C.de pena iudi.l.ij.& auc.nouo iure. Nã peccauit iudex cui erat cõmissuz vt iudicaret sicut iudex esset iudicaturus p luce & sapiẽtia sua.ff.de offic.pfec.preto.l.j.in fi.& diligenter nõ negligenter debuit se gerere.l.j.§.j.de offic.pcura.cesa.& iõ qr sub colore officij abutit̃ sua ptãte ad iniquũ cõpendium vel alterius dispendiũ protrahendo.argu.C.pro empto.l.fi.extra ð priui.c.q nõnullis.Multomagis in ꝯsultore,qui potest vendere iustuz consiliuz.xiij.q.v.sane si nõ vidit veritatẽ studendo & perquirẽdo vt potuit,consiliũ non obliga.ff.mand.l.j.in fi.nisi sit fraudulentũ.de reg. iur.l.consilij.& quando non esset alias facturus.de verb.signi.l.semper.§.fi.cum si.Et multo plus in docto approbante opiniones & docente in cathedra,cuius dictuz non astringit de necessitate.C.de leg. l.j.in glo.And.de iser.in vsi.feu.in titu.de contro.inter dominuz & emp.in additione magna,que incipit,notandum tamen.

SVMMARIVM

1 Iurisditionem ordinariam in certis causis causis habenti non potest alius superior inhibere ne sua iurisditione vtatur.& nu.2.
3 Possessio iurisditionis probatur per duos actus.
4 Iurisditionis gñalis exercitiũ queritur per vnicũ vsuz iurisditionis.
5 Jurisditio vbi attribuit̃ in certo casu non procedit libellus coraz alio productus nisi narretur ille casus in quo iurisditio est attributa.

1 Iurisditio. Pone q ptãs impetitur in sindicatu de vsurpata iurisditione qa cũ esset in causis ciuilibus vel super annona ciuitatis deputatus iudex spãlis in illa ciuitate & ptãs intromisit se de causis ipsis an teneatur.Hic q nonqr propter hoc non vr̃ adempta iurisditio potestati q est ordinarius & gñalis iudex.tex.in.l.j.C.de offi. prefec.anno.vbi vr̃ casus sm Bart.ibi & pbatur in.l.viri.de offi.pfe.vr.& facit.l.fi.C.vbi cause fisca.vbi lz cõmitti detur iurisditio specialis in colonos imperiales nõ vr̃ adempta presidi habẽti iurisditionem gñalez in eos.& eo.titu.l.cum aliquis.& facit.l.quoties.in fi.de administra.tuto.& que not.Inno.in.c.ceteris.de iudi.& in.c.quãto.de offi.ordina.& dixit Barto.in.l.viros.C.de diuer.offi.lib.xij.vbi data iurisditione vni ex ꝯstitutione ẽt taxatiua non vr̃ derogatũ hñti iurisditionẽ ex cõsuetudine.ad q̃ facit qd Bart.not.in.l.j.de officio pconsul.& in.l.ꝯsulta diualia.C.de testa.Lz tex.videat̃ in contrariũ. in auc.de defen.ciui.§.& iudicare.vbi iurisditiõe attributa magr̃atui ciuilium causarũ iure ordinario nulla cõpetit psidi prouincie maiori.& hoc iõ ibi ne subditi distrahant̃.qui text.loquit̃ qñ admittit̃ iurisditio maiori magr̃atui.per not.in.l.qd in rerũ.§.si quis.de leg.j.Et iõ nõ erit locus preuẽtioni iudicis maioris qñ sibi admittit̃ iurisditio.& facit de fundo instru.l.ꝯstituz.§.fi.secus si nõ esset derogatũ expresse iurisditioni maioris iudicis.& p ista alias dixi q regẽs magnã curiaz posset cognoscere in ciuitate Neapolis de annona vel grassia vel de marinarijs lz ibi sit officialis ordinatus.s.admiratus puniẽdo in inquirẽdo vel pcedendo qa nõ est sibi spãlr̃ adempta iurisditio vel qñ ipsi essent negligẽtes in iustitiã ministrãda vel mala nõ punirent per ea q̃ habes.s.circa principiũ operis in.c.sindicatus.de iustitia denegata.& in capl̃is sequẽtib⁹.

1 ¶ † Si quis hz iurisditionẽ ordinariã in certis causis,alius superior non põt illi inhibere ne sua iurisditione vtatur.in auc.de defenso.ciui.in.§.nõ valẽte.& no.Archi.in.c.j.de maio.& obe.in.vj.& xj.q.iij.de persona.& Bal.in.c.j.de offi.consu. Qd est verũ nisi inferior hẽat iurisditionẽ ad nutũ supioris cõcessam reuocabilẽ.ff.de iudi.l.iudiciũ soluit̃.vel nisi ad eũ sit deuoluta cã ex 2 appellatione vel sili cã.¶ † Si vnus iudex hz iurisditionẽ in causis centuz & alius in causis decẽ tũc iudex cãruz centuz nõ põt cognoscere de causis decẽ Cy.in.l.fi.de iur.om.iu.qr maioris & minoris summe.tunc fcã est distinctio separata & earum qlibet iurisdictioni spãli attributa.Et id qd dr̃ q maiori summe inest minor,est veruz nisi iter maiorẽ & minorẽ sit fcã distinctio qr tunc minor nõ icludit̃ sz maior.l.ex fac.§.itẽ qro.ð vulg.& pup.& in.l.ij.§.si prius.de bm tab.& sequit̃ Ludo.in.l.j.§.si stipulanti.de vb.oblig.¶ Pone qd iter duos iudices est qstio de iurisditione,qr vnus dicit q iurisditio est sua,alter q est ipsius,vel qd vtrinsq est vt fuit als iter electos ciuitatis Neapolis,& iustitiariuz q negabat electos hr̃e iurisditionẽ in annona.Et fuerunt pquisiti liberi puentuũ ad pbandã possessionez iurisditionis eoꝝ,dubitat̃ qualr̃ talis possessio seu qñ potuerit pbari.Hic q per pceptionez penaruz ex iurisditione pbabit̃ ipsius qsi possessio.p no.p Bar.in.l.fi.ff.solu.ma.qui dixit q multi sunt fructus iurisditionis per.l.multaruz.de mõ mul.sicut etiã per fructuũ pceptionẽ pbatur possessio fundi vel domus.l.q vniuersas.§.p colonuz.de acq.possess.& in.l.põpo.qui.mo.vsusfru.de so.l.tritia.de agri.& cen.l.litib⁹.C.fi.reg.l.si qs cũ glo.etiã pbat̃ per bãna facta per possessionẽ castri.vt no.Inno.in.c.dilectus.ð cape.mona.& refert Bal.in.l.ij.de seruit.& aqua.per q̃ etiã posset dici q pbabit̃ p vexilluz iustitie delatum in illuz locuz qñ fiunt nũdine vt fit in regno & de qsi iurisditionis possessione.vide Inno.in.c.mulieres.in.c.olim.& in.c.ex parte.de resti.spo.in.c.bone.de postu.prela.& in.c.querelã.de elec.& in.c.cãm.de proba.Bart.in.l.j.ff.de itine.actuq priua.in.§.si qs.Bal.in.l.ij.de serui.& aqua.& in.l.non epl̃is.C.de pba.& qñ exercent̃ actus iurisditionis.l.imperiuz.cum ibi not.de iuris.om.iu.& Inno.in.c.licet cau3 saz.de proba.¶ † Que quasi possessio iurisditionis probatur per duos actus.c.j.§.si vero vasal.quid sit inuesti.Et etiaz probatur per famã habentez originem ex verisimilitudinibus qr tunc aliqualez pbationem inducit.ff.de testi.c.veniens.de excusa.tuto.l.ij.§.etas.Barto. in.l.fi.§.tormenta.de qstio.& per no.in.l.proprietas.C.de proba.vbi fama adminiculatur in probatione dominij & possessionis.ff.de nego.gest.l.at qui natura.§.cũ me absente vñ probato q fama est q quis possedit castrum resultat probatio possessionis tm̃.Inno.in.c.illud.de presump.cuius vr̃ probari in.l.si is ad quem.de acqui.hered.sm Ludo.in consi.lxx.que not.pro materia sindicatus quãdo iudex impeteretur de vsurpata iurisditione.¶ Licet per cognitionẽ quarundam causaruz specialiter attributaz vni vt delegato censeatur derogatum iurisditioni ordinarij.c.studuisti.de offic.deleg.tamen per cognitionem quarundã causarum specialiter attributã vni vt ordinario non censetur per eandez derogatuz iurisditioni alterius ordinarij cuz alter possit de eadẽ re cognoscere.l.j.de offi.prefec.vr.&.l.viros.C.de diuer.off.&.l.fi.cum glo.C.de iur.om.iudi.&.l.fi.C.vbi cause fisca.&.l.plane.&.l.j.de offic.consu.&.l.si quis cum procuratoris.§.fi.de procu.&.l.q in rerum.§.si quis.de lega.j.Ang.C.de testa.l.consulta diualia.

4 ¶ † Iurisditionis generalis queritur exercitium per vnicuz vsuz iurisditiõis.Inno.in.c.dilectus.ð ca.mona.Bal.in.l.ij.de serui.

de serui.⁊ aqua. Anto.de but.in.c.fi.de cā posses.⁊ hoc cū qs intē-
dit q̄rere iurisditionē gn̄alem.argu.l.vna est.de serui.rusti.ad treb.l.
restituta.de acqui.posses.l.iij.in prin. Qd̄ est verū ſm Inno.ibi nul
lus alius erat in possessione nisi in illo actu in quo iurisditionē exer-
cuit.argu.l.qd̄ meo.§.fi.de acqui.pos.⁊ qd̄ not.in.c.j.de reli.domi.
¶ Et sic exercēdo qs iurisditionē in suo territorio,vl' diocesi in vno
vl̄ in oibus acqri vel retineri possessio alio non possidēte in actu quo
cunqꝫ arg.l.si stillicidiū.§.fi.ff.quēadmodū serui.amit.ſm Lud.in
ꝯsi.ccclxviij.in fi. ¶ An si p statutū det̄ iurisditio cōsulibꝰ alicuius
artis sup causis ad dictā artem,⁊ de negotijs ipsius artis lata sit sn̄ia
sup pecunia restituēda valeat. Dic ꝙ nō,qꝛ lꝫ pecunia oi arti ⁊ trafi-
co cōparet̄ ⁊ oēs res ad cumulū pecunie redigant̄.l.si ita fideiuss.ff.
de fideius.⁊ nō ecōtra. Tn̄ hoc n̄ sufficit nisi ex cā trafici illius artis
pecunia debeat̄,⁊ deberi ꝓbet̄ p text.in.l.hāc.ff.de institu.⁊ ꝓbat̄.ff.
5 de dona.cau.mortis.l.qcqd.in princ.cū alleg.ibi in glo.vt hoc † qꝛ
vbi iurisditio attribuitur in certo casu non ꝓcedit libellus corā alio
productus nisi narretur ille casus in quo iurisditio est attributa,licet
alias libellus generalis cōcludat.l.fi.de anna.excep.ita Inno.⁊ Io-
an.and.in.c.cū sit generale.de foro cōpe. Ang.in cōsi.suo.vj.ordie.

SVMMARIVM

1 Iudex dꝫ in contradictorio iudicio omnia exercere inter partes per vulgaria iura alias tenetur in sindicatu.
2 Iudex habet multoties supremā ptātem aliquid faciendi ⁊ exequendi,neqꝫ in sindicatu tenebitur si id non egerit in contradictorio iudicio,vt nu.3.4.5.⁊ infra per totum.

1 Udicis suprema ptās. Qꝛ cōiter dr̄ † qd̄ iudex q
iustitie ministerio preest dꝫ oia cā cognita
in cōtradictorio iudicio exercere iter ptes p vulgaria iura
2 al's in sindicatu tenet̄. ¶ † Tn̄ aduertendū ꝙ multoties
iudex hꝫ supremā ptātē aliqd faciēdi ⁊ exequēdi ⁊ in sindicatu non
3 tenebit̄ si id nō egerit in ꝯtradictorio iudicio. † Primo si corā ipso
ꝓducat̄ instrumētū falsū iudex pōt illud cōburere. Specu.in titu.
de instru.edi.in.§.postremo.in ꝟsi.sꝫ nunqd iudex pōt.argu.l.fi.de
tab.exhibē.⁊.l.j.de famosis libe.nisi alia ꝑsona eēt ibi descripta cui
4 valde preiudicaret̄. † Itē si qs hꝫ domum ruinosam iudex cogit eam
reficere,si est diues captis pignoribus ⁊ mulcta indicta.ff.de offic.p̄-
si.l.p̄ses.⁊.l.ꝓcuratoris.de dam.infec.ne vrbs deformet̄.C.de edifi.
priua.l.si vt ꝓponis.⁊.l.singularis.ꝺ dam.infec.l.si turris.vel coge
ris vēdere,vt reficiatur.ad sille.l.lege.⁊.ff.si ex cau.ser.pro libe.l.fi.
5 † Itē pōt aliquē cogere ad vēdēdū de territorio suo,vt possit ibi eri
gere furcas ad iustitiā exercendā.ſm Ioā.an.in rub.de executio.sen
tentie.in addi.Spec.in fi.argu.l.si qs sepulchrū.de religio.⁊.l.si lo
6 cus.§.fi.quēadmo.serui.amit. † Item pōt cogere aliquē vt vendat
partē serui sui,ad manumittendū.l.j.C.de cōi seruo manu.⁊.l.si ser-
7 uus cōis.de vulg.⁊ pupil. † Item pōt cogere ciues ad emendū eius
frumentū qd̄ hꝫ supfluū.l.j.vt nemini liceat ab emp.Spec.vbi sing.
8 casus. † Itē cogit hn̄tē quātitatē grani tp̄e penurie ad vēdendū p̄tio
viliori.l.si pendentes.§.si qd cloacarij.ff.de vsufru.⁊ qd̄ not.in.l.j.de
epis.audi.⁊ in.l.j.§.cura.de offi.prefe.vr.⁊ in.l.fi.ad.l.iul.de anno.
⁊ in.c.j.de emp.⁊ vendi. Itē cogit illū q hꝫ rem vicinā dare aditū vi
cino nō hn̄ti ingressū ad bona sua. Ange.in.l.ij.solu.matri.⁊ plene
per eū in.l.j.de serui.lega.⁊ in.l.per agrum.de serui.⁊ aqua. Ludo.
9 in.d.l.ij. ¶ † Itē cogere pōt dn̄m vēdere seruū quē seuere tractat.
l.ij.§.dn̄orū.de his qui sunt sui.⁊ insti.eo.§.sed maior.p q̄ iura dixit
10 Bal.ibi,† ꝙ dn̄s seuerus cogit̄ per iudicē suā dn̄ationē alteri ven
dere,ad qd̄ facit lex gaio.§.imperator.de ali.lega.⁊.c.lr̄as.ad fi.de
restitu.spo.⁊ vl̄ tex.in.c.j.§.quicūqꝫ.de pa.tenen.seu ꝺ viola.pacis.
11 † Itē cogit dn̄os locare domū scholaribꝰ nō hn̄tibꝰ hitationē. Guil.
12 in.l.decernimus.de epis.⁊ cle. Bar.⁊ Bal.in.l.j.ff.solu.ma. † Itē
iudex pōt cōpellere ptes q̄ diu litigauerūt ad concordiā ⁊ cōpōnem
xc.dist.in.c.placuit.quē no. Anto.de but.in.c.j.in fi.de mutuis pe-
13 titio.l.equissimū.de vsufruc. † Itē iudex pōt cōpellere electū in
arbitrum si sit affinis cōpromittentibꝰ officiū acceptare. Bal.p illū
14 tex.in.l.j.vbi pupil.qd̄ limitat.l.iij.§.tā ⁊ si.de arb. † Itē cōpellit̄
qs dare aial suū officiali ꝓ iustitia facienda. Bar.⁊ Bald.in.l.fi §.
15 fi.de pig.act.ſm Guil.ibi. † Itē cōpellit agroꝝ cultores deferre vi
ctualia in ciuitatē ad vendendū.tex.sing.in.l.ij.ff.de nūdi. Itē co-
git̄ quis esse assessor,vt.s̄.late diximus.in ꝟbo assesso.⁊ in ꝟbo cōsi
16 liū. † Itē officialis pōt facere destrui domū priuati,vt ciuitas fiat
pulchrior.l.edificia.C.ꝺ ope.publi.ſm Lud.in singularibꝰ scd̄i anni
nume.ccvj.incip.quero per illū text. Et ita hoc anno M.ccccxciij.
17 fieri fecit in ciuitate Mediolani † Illustrissimꝰ D.D. Ludouicus
antedictus. Itē pōt cogere subditos ad agriculturā. Bar.in.l.quo
ties.in fi.ff.ad municip.⁊ in.l.ambitiosa.de ꝺcre.ab ordi.⁊ Flo.in.l.
18 ait ptor.§.sicut.de his qui deie. ¶ † Ac pōt taxare p̄tia frumentoꝝ.
19 Bar.in.l.j.C.de frumen.vrbis.li.xj. ¶ † Et p̄tia pannoꝝ ⁊ hospita
20 tionū qn̄ sunt ad hoc deputati.l.j.C.de epis.aud. † Itē rōne cōmo-
dioris diuisionis p̄t iudex quē cogere ad vendendū.l.ij.C.cōi diui.
⁊.j.ꝓxi.c.iudex aliqn̄,⁊ in aliqbꝰ hꝫ supremā ptātē ⁊ non tenetur ad
emendā,qꝛ p̄t lacerare libros improbate religionis.ff.fa.ercisc.l.cete
ra.§.mala.vbi est text.ꝙ p̄t mala medicamēta corrūpere ⁊ spargere,
p̄t etiā frāgere mensuras iniustas.ff.loca.l.itē q̄rit̄.§.si qs mēsuras.
⁊.l.lectos.ff.de peri.⁊ cōmo.rei vend.q̄ iura al's cōsueui allegare ad
21 multas qōnes. † Primo qd̄ officialis si iueniat aliquē cū armis ꝓ-
22 hibitis p̄t illa arma frāgere ⁊ ita seruat̄. † Scd̄o ꝓtomedicus p̄t ꝓij-
cere ab apothecis aromatarioꝝ medelas corruptas ⁊ antiqua q̄ no
23 cent corpibus humanis. † Tertio ꝙ officialis p̄t ꝓijcere ex beccaria
carnes inmundas etiā corruptas.de quo vide in ꝯsti.regni de merca
24 toribꝰ. † Itē ꝙ si iuenit̄ aromatariū imiscuisse ceram antiquā cum
noua p̄t facē frangere.de quo vide p Ange.in.l.j.de re ꝯdi.in pub.
horre.vbi dicit ꝙ si vendant ꝓ noua ꝙ tenent̄ ꝺ falso. Et dicit Ang.
in.l.annona.ff.ꝺ ex̄.cri.puniendo illos q vendūt sal,⁊ misceant lapil
los albos vl' imiscētes vinū in maluatico,⁊ imiscētes auenā in segete
vel granū corruptū in bono. ¶ Fallit in fisco di.l.j.q p̄t immiscere
suas sp̄ēs corruptas cū nouis qn̄ sine suo magno icōmodo vendere
n̄ posset nisi cū bonis imisceat. Que etiā nota ꝯ̄ imiscentes farinam
fabarū in cera. Nā oia illa illicita mercimonia posset officialis ꝓijce
25 re ⁊ corrūpere.⁊ no.aliqd Cano.in.c.placuit.de emp.⁊ ven. † Itē
pōt officialis de domo ꝓpria exhere,vt sit officialis publicus.l.si ad
26 magr̄atū.⁊.l.ex oibꝰ.vbi Bar.ꝺ ꝺcurio.li.x. † Itē iudex p̄t expel
lere de fcō a ciuitate hn̄tē ifirmitatē q alios ificeret. Guil.in.l.nul-
lus.de sum.tri.vbi Bal.⁊ facit text.in.l.casus.⁊ in.l.fi.C.de testa.⁊
27 in auc.iusiuran.circa medi. † Itē iudex p̄t de facto ꝓcedere ꝯ̄ assasi-
nos. Bal.in.l.non solū.§.si qs mandato.ff.de iureiu.⁊ Cano.in.c.
pro humani.de homi.in.vj.⁊ vide supra in verbo concordia vbi sunt
alij casus in quibus iudex habet supremam iurisditionem.

SVMMARIVM

1 Lex corrupta non debet allegari.
2 Lex nunquā seruata nullo tempore tollitur quando nihil in contrarium fuerit obseruatum.
3 Lex obseruata tollitur per desuetudinem.⁊ nu.4.
5 Iudex non obseruans consuetudinem facit litem suam.

1 Udicare. In regno statuitur qd̄ iudex dꝫ prius
iudicare ſm cōstitu.regni. Scd̄o ſm
ꝯsuetudines approbatas. Tertio ſm ius longobardū vbi
viget. Quarto ſm ius cōe ⁊ romanū,vt ꝯsti.regni purita
tē.⁊ in ꝯsti.vt vniuersis de reseruato in cōi.ec.⁊ in cōsti.post mūdi.
in fi.in ꝯsti.iudices.⁊ in ꝯsti.circa. Et Lucas de pena.in ꝯsti.regni.
Itē ꝙ p̄dicti iustitiarij in verbo ꝓbatoꝝ. Tn̄ vbi esset ꝯsuetudo cu-
ius in contrarium memoria vel alia consuetudo rationabilis ⁊ p̄scri-
pta non est,iudicabit̄ ſm illā consuetudinē non ſm consti.regni.qa
tunc constitutio nō dicit̄ esse in viridi obseruantia sed cōsuetudo illa.
al.l.de qbus.de legi.⁊ in dicta consti.puritatē.⁊.j.latius videbis per
not.p Andr.de iser.in prohemio cōstitutionū.vbi dicit̄ an ꝯstitutio
tollit ꝯsuetudines iudictas ⁊ inducēdas,⁊ habet̄ per Neapolitanū
in prohemio ꝯsuetudinū ciuitatis Neapolis ⁊ in ꝯsuetudine si quis
aliquē in fine libri. Tn̄ vbi iudex vel assessor hoc casu iudicaret per
ius cōmune,vbi constitutio corrigeret vel iudicaret per constitutio-
nes corruptas per consuetudines locoꝝ vel per alia capitula regni.
⁊ sic per leges vel statuta aut consuetudines corruptas tenebit̄ in sin
dicatu,qꝛ tenet̄ pena falsi.l.si quis falsis.ff.de fal.⁊ facit.C.de insti.
co.confir.l.fi.§.fi.ſm Bar.vbi dicit glo. Idē si allegat legē q̄ nū-
quā fuit ꝯdita,vel fuit corrupta.vbi Bar.intulit ꝯ̄ illos qui allegant
apostillas ⁊ dicta tāquā aliquoꝝ doctoꝝ q̄ nō sunt nec ab aliquo ha-
buit,tn̄ si publice dicebat̄ in scolis ꝙ erant dicta talis doctoris tunc
talis allegans excusaretur ſm Bart.ibi,qꝛ ꝓpterea dixit ꝙ si qs ve-
lit decidere causas q̄ habuerīt causam de p̄terito.s.tp̄e quo leges cor
rupte vigebāt p̄t hoc facere non tn̄ ad decisionem cārū futurarū in
auc.vt cum de appe.cog.circa fi. Tn̄ si adhuc sint in corpe iuris p̄nt
induci ipse leges corrupte in argumētū.c.autoritatē.ꝺ p̄ben.in.vj.
vbi papa allegat leges corruptas in argumētū,secus si n̄ sint in corpo
re iuris,qꝛ nō lꝫ ex eis sumere argumētū.ar.l.j.circa p̄n.de lati.libe.
quo casu allegans tenet̄ pena falsi.d.§.fi. Tn̄ ad decisionem cārum
nullatenus p̄nt induci leges corrupte vel statuta abrogata ſm Bar.
1 in.d.l.si quis.q̄ no.⁊ vide Bal.in.l.j.ff.ad.l.aquil.qui dixit. † ꝙ lex
corrupta non dꝫ allegari,⁊ allegās incidit in penā falsi.nisi allegaret

vt habeat̄ notitia iuris antiqui, vt dicūt Cano. in ca. nouit. de iudi. ⁊ q2 aliqñ in regno allegant apostille ꝯstitutionū regni ⁊ caploꝝ que fuerunt Bart. de capua, ⁊ Luce d̄ pēnis, vt. s̄. ibi allegani ꝙ iudicās ab eis si cōtˀ illi būtur non tenet̄ pena falsi si dicat̄ a iurisperitis ꝙ fuerunt dictoꝝ doctoꝝ. ⁊ etiā no. p̄ ꝯstōnibus ⁊ caplis regni q̄ sunt corrupte vt iudex iudicās ex eis teneat̄ si non erant in obseruātia. q2 lege cauet̄ ⁊ ꝯsuetudine nō hr̄, vt dicit Bar. allegādo Spe. in. l. j. d̄ fal. ℂ In hoc tū vide distinctionē Jaco. de bel. in auc. de here. ⁊ fal.
2 post p̄nc. dicentē ꝙ vbi lex nūquā est seruata nec in ꝓ̄riū aliud ob seruatum qd̄ nullo tpe tollit̄ de leg. l. leges. de diuersis rescrip. l. fal so. vbi aūt nō est seruata ⁊ semp in ꝓ̄riū obseruatū tunc tollit̄ p desuetudinē. vt insti. de probe. §. igr̄. Ubi autē malus vsus legē transtu lit in aliā figurā tollit̄ p desuetudinē. in auc. de ind. post p̄nc. tū tex.
3 in auc. vt nulli iudi. §. j. distinxit an vsus sit malus vel sit dubiū. † vbi autē lex aliqñ fuit obseruata, ⁊ postea abijt in desuetudinem tunc tol lit̄. §. j. de here. ⁊ fal. ⁊ de iterro. acti. l. j. §. de iterrogatorijs. vbi autē est ꝓ̄ria ꝯsuetudo tunc tollit̄. l. de qbˀ. de legi. ⁊. l. vēditoꝝ. §. si cōstat.
4 cōia pd. ⁊. l. fi. de plagia. † Et lex de ꝯsuetudie paulatiꝫ cadit. in auc. vt iud. in p̄nc. ⁊ in auc. vt ordo pfecto. in p̄nci. Et lex vrēdo perimit̄. in auc. qui. mo. nat. effi. sui. §. fi. ⁊ in. l. fi. de repu. ideo iperatoꝛ eas le ges vim obtinere vult, quas iudicioꝝ frequēs ordo exposcit vlˀ ꝯsue tudo vrbis probauit. l. j. §. nulla. de vete. iure enucl. ⁊ hoc dr̄ ius opti mū. l. j. de vsu. ⁊ ius imitet̄ actuꝫ ꝭm Lucā de pēna. in. l. fi. de excus. mu. vbi refert Jaco. de bel. si tū vna lege dispositū non fuisset p mul ta tpa obseruatū q2 ille casus nō accidit nō dr̄ eē sublata illa lex. ar. l. in filijs. de decurio. lib. xj. Et q2 lex semp est in viridi obseruātia. l. ar rianī. de hereticis. ⁊ ꝙ dicit Bald. in. l. iter. ff. quēadmo. serui. amit.
5 qbˀ adde † qd̄ iudex n̄ obseruās ꝯsuetudinē fac litē suā. Bal. in auc. iubemus. de iudi. ⁊ in. §. pena grauioꝛ. ⁊ in. l. si qs nō dicā rapere. de epi. ⁊ cle. ⁊ Bar. in. l. vinū. ff. si cer. pe. ⁊ vide. j. in. c. iudex qui ꝯtra ꝯsuetudinē. in vbo lis sua. ⁊ vide. j. in. c. ⁊ inquantū. s̄. in hoc vbo.

SUMMARIUM

1 Iudex an possit secundū propriam conscientiam iudicare ⁊ non te neri in sindicatu? ⁊ nu. 2. 6. 7. 11.
3 Iudex debet iudicare secundum leges.
4 Papa ⁊ imperatoꝛ iudicant secundum conscientiam.
Conscientie iudicis vbi aliquid cōmittitur an tūc possit queri de ma litia vel imperitia iudicis? Et an possit appellari? nu. 9. ⁊ an ad mittatur probatio in contrarium. nu. 10.
8 Apices iuris non excusant in foro conscientie.
12 Iudex an possit deferre iuꝛm malitie quādo videt esse expediens.

1 An iudex † possit vel debeat ꝭm ꝯscientiā ꝓpriā iudicare vt non teneat̄ in sindicatu. vide
2 oino Specu. in titu. de disp. ⁊ alle. in. §. fi. in vbi. lꝫ autem. vsq3 ad fi. ⁊ ibi an possit supplere ꝭm ꝯscietiam, ⁊ qñ, ⁊ dic p̄mo ꝙ iudex dꝫ iudicare ꝭm allegata ⁊ ꝓbata. ⁊ non ꝭm ꝯscientiā. l. illicitas. §. veritas. de offi. p̄si. ⁊ p glo. in. c. j. de offic. ordi. p Cy. in. l. j. C. vt q̄ desunt. Jō si iudici cōstet vnū, ⁊ aliud probet̄ per testes, qd
2 agendū est? dic vt in. d. c. j. p glo. ⁊ doc. † Et ꝙ dr̄ ꝙ iudex dꝫ iudi care ꝭm ꝯsciam, intellige ꝭm ꝯsciam quā hꝫ vt iudex non vt hō. ij. q. vj. postulamus. tū dꝫ esse conscientia informata ꝓbationibus ⁊ ꝓbata
3 legibus ⁊ iuribus. c. sacerdos. de offic. ordi. † Itē dꝫ iudicare ꝭm le ges nō ꝭm motū sui capitis. insti. de offic. iudi. in p̄nc. de iure natu rali. §. r̄nsa. tū aliqñ iudex potest inniti suo sensui vel suo sp̄ūi. c. j. de consti. in glo. ord. ⁊ ibi Inno. ⁊ dicit Bal. in. l. sed restituatur. §. fi. d̄ iudi. ꝙ iudex dꝫ iudicare ꝭm ꝯsciam q̄ cadit in hoiem, ⁊ in ipsum tā quā iudicē. Et ideo dicit ꝙ lꝫ deus oia nouerit, nō est ita in hoie qui
4 futura scire non pōt. argū. d. c. si sacerdos. † Tū Papa ⁊ Impera toꝛ qui sunt supra legē iudicant ꝭm cōsciam, vt dicit Bar. in. l. j. C. vt que desunt. lꝫ in cōtrarium faciat text. in. c. deus oipotens. ij. q. j. vbi deˀ iudicat ꝭm allegata ⁊ ꝓbata. de quo vide Bart. ⁊ Bal. in. l. ij. C. de sen. ex periculo. ⁊ glo. in. c. j. de offi. ord. ⁊ in. c. pastoralis. §. q2. d̄ offi. dele. Specu. plene in titu. de alleg. ⁊ dispu. §. scitis clare. ⁊ in. c. cum eterni. de re iudi. in. vj. ⁊ gloss. ij. q. j. §. qm̄ plene Anto. de but. in. c. vr̄as. de coha. cler. ⁊ in. l. illicitas. §. vitas. de offic. presi. Lud.
5 plene in. l. j. §. j. de fer. † Tū vbi aliquid cōmittitur cōscientie alicu ius iudicis an posset queri de malitia vel iperitia. Dic ꝙ non in his q̄ sunt parui preiudicij. not. in. c. statutū. §. assessoꝛe. de resti. secus magni preiudicij. cle. j. de iure pa. vbi est glo. sing. ꝭm Bal. in. l. j. C. de iureiur. ⁊ in hoc Bal. in. l. nulli. de epi. ⁊ cle. dixit ꝙ vbi est cō missum aliquid cōscientie executoris ⁊ aliquid sibi in dubiū refrica retur nō dꝫ fieri scrupulosa inquisitio, sed erit standū suo iuramento qui iurauit oia sine dolo adimplevisse. ⁊ dixit Bald. in. l. fi. in. ij. co lum. C. vn̄ cogna. qd̄ vbi aliqd relinquit̄ cōscientie alicuius ꝙ iudicet ꝭm ꝙ sibi videbit̄ ꝙ poterit sine citatione sibi conscientiā facere nec poterit appellari vlterius nisi magnū preiudicium ex ea inferat̄. ꝭm Bal. in. l. j. de reb. cre. ⁊ in. l. ij. C. de sen. ex peri. q2 ita reducit ad cō cordiā alias glo. in. l. j. de iure patro. ⁊ dixit idē Bal. in. l. ij. de vxo.
6 milita. alle. Jaco. de but. ⁊ Bar. † ꝙ lꝫ ꝯscientia iudicis sit informa ta si tū nō est informata p ꝓbationes sufficientes illa informatio nihil operat̄. Tamē dicit qd̄ Marcel. tenet ꝯtrariū ꝙ iudex posset sequi suā ꝯscientiā etiā nō informatā per ꝓbationes rite factas ꝙ dicit fal sū. ⁊ facit ꝙ idē Bald. dixit in. l. j. C. si plures vna s̄nia ꝙ in iudicijs
7 parū valet allegare cōscientiā. † q2 ꝯscientia nō debet ꝓficisci de se cretis iudicis, sed ꝭm leges, vt. l. illicitas. §. veritas. s̄. alleg. ⁊ de con sue. recti feu. §. sacramentū. ⁊ in clemē. j. de bapt. tamē melius erit in cōsciētia absoluere q̄3 cōdemnare, ⁊ dixit idē Bal. in. l. ij. ff. de iure iuran. in trigesima scda charta. qd̄ in his que cōmissa sunt a iure con scientie alicuius, statur eius dicto sine iuramēto, ⁊ dixit etiā in. l. j. C.
8 de ꝯfes. in princi. † Qd̄ in foro ꝯscientie apices iuris nō excusant vt q2 in exceptione non numerate pecunie tēpus biennij sit elapsum, q2 foruꝫ ꝯscientie est boni ⁊ equi, ⁊ est tribunal veritatis ⁊ nō fictionis. Et accedat qd̄ dixit idē Bal. in. l. fi. de iure do. ꝙ qñ quid cōmittit̄ ꝯscie cōmittit̄ discretioni ⁊ cōmittit̄ vt viro bono. per glo. in. d. l. fi. ⁊ glo. in cle. j. in glo. ꝯscientiā oneramus. de iure patro. ⁊ Bar. in. l. j.
9 in fi. de leg. ij. † Et tū qñ aliqd cōmittit̄ autoritati ⁊ ꝯscientie iudicis tunc si ledat non p̄t appellari ꝭm Bar. ⁊ Bald. in. l. j. de le. ij. vbi di cit ꝙ qñ aliqd cōmittit̄ iudici non vt disceptatoꝛi, sꝫ vt bono viro non p̄t appellari ꝭm Inno. in. c. p̄nti. de testi. Tū superioꝛ p̄t si sibi vide bit̄ errata corrigere. gl. singu. in cle. j. de bapti. ⁊ dixit Bal. in. l. j. C. qūo ⁊ qñ iudex ꝙ a iudicis videre non appellat̄, ⁊ dicit Inno. ꝙ su perioꝛ non p̄t imutare ꝯsciam inferioris, q2 non p̄t vis animo inferri, tū est cōsulendū erronee ꝯsciētie, vt deponat erroꝛ, vt not. p Inno. c. p tuas el. ij. de simo. ⁊ hoc etiā lꝫ Bal. in. l. barbarius. ff. de offi. po. in lectura. in col. xij. post op. xij. in vsi. ⁊ not. ⁊ iō dixit idē Bal. in. l. ij. de sentē. ex peri. circa fi. ꝙ quāuis ꝯscientia, ⁊ animus hoīs non possit cogi, vt dixit ibi Innoc. tū p superiorem est ꝯsulendū errone e ꝯscientie. ⁊ Bal. in. l. nulli. de epis. ⁊ cle. in. l. ꝯnatr. de rebus credi. Et vbi statutum faciat mentionē de ꝯscia iudicis vt ꝙ abolitio non possit fieri de consciētia iudicis sufficit ꝙ iudex audiat, ⁊ intelligat lꝫ non approbet expresse. ar. l. oium. de testa. ꝭm Bal. in. l. nemo. C. de
10 sen. † Tū vbi dꝫ stari ꝯscientie alicuius an admittat̄ ꝓbatio in ꝯ̄riū. Dic ꝙ sic. vbi ipse inferet mihi magnū p̄iudiciū, secus si paruū. per gl. sing. in. d. cle. j. de iure pa. ⁊ ita intelligat dicta gl. in. §. assessorē. s̄. alleg. ꝭm Bal. in. l. j. d̄ re. cre. vt. s̄. est tactū. Et adde ꝙ Bal. in fi. de pena iudicis q̄ male iudica. dixit ꝙ iudex q̄ facit ꝭm suā ꝯsciētiā, lꝫ faciat ꝯ̄ iustitiā non incidit in penā. c. cū eterni. de re iud. in. vj. di cēs ꝙ ille pōt sequi ꝯscientiā qui nemini nocet. l. bonoꝝ. qui admi. ⁊ ꝙ triplex est ꝯsciētia. s. ꝯsciētia ligata rebˀ, ligata rōnibus legū, ⁊ cō sciētia motiua ab intellectu, quę nō obligat animū, ⁊ tūc iudex pōt se qui ꝯsciētiam q̄ nemini nocet. l. bonoꝝ. qui admini. ⁊ vide Bald. la te in. l. irruptiōe. ff. finiū regū. vbi late examinat an ⁊ qñ iudex debeat iudicare ꝭm ꝯscientiā, vbi inter alia dic ꝙ iudex debet iudicare ꝭm
11 cōnsciētiā legalē ⁊ informatam. † Et subdit ꝙ si iudex viderit aliquē arma deferre ꝙ p̄t eū punire sine relatiōe vel dclatiōe q2 ei credit̄ de eo qd̄ vidit. Et inquātū. s̄. dꝫ ꝙ vbi aliqd relinquit̄ ꝯscientie alicuius nō p̄t sibi in dubiū refricari. ℂ Cōtrariū tenuit Pet. d̄ anc. in cle. j. de iure patro. in gl. ⁊ Joā. de imo. in. d. §. assessorē, dicit ꝙ gl. in. d. cle. j. nō ꝯdicit glo. in. d. §. assessorē, dicens ꝙ gl. d. §. assessorē, intelli gi dꝫ nisi p viā appellatiōis vel officij iudicis misericorditer iploratī vt erronea ꝯscientia nō noceat pti, vt possit tūc superioꝛ ꝓuidere. Et iō dicit Dn̄icus ibi ꝙ ab executore in cuiˀ ꝯsciētia testatoꝛ executio nē cōmiserat poterat exigi ratio distributiōis p superiorē, vbi Jo. de imo. allegat supradicta Bal. ꝙ aut agit̄ de modico aut de magno p̄ iudicio, vt. s̄. tū vr̄ ꝙ aliō sit relinq ꝯsciētie alicuius, vt in. d. §. assesso rē. aliud ꝯsciētiā onerari, vt loquit̄ tex. in. d. cle. j. q2 p̄mo casu si agit̄ de secreto ꝯsciētie ꝙ stet̄ dicto ipsius p. c. si vo. de sen. excō. ⁊ in. c. significasti. de homi. ⁊ p no. p Inno. d̄ iud. c. nouit. Si vo oneret̄ cō sciētia tunc sit va alia opi. ꝙ sit ꝯsulēdū p supiorē p̄ ca q̄. s̄. dicta sunt ad q̄ facit gl. insti. de act. §. alie. vbi in his q̄ a ꝯsciētia alicuius depē dent stat̄ dicto eius, ⁊ nō reqrit̄ ꝓbatio testiū, ⁊ dꝫ ꝓprio iuramento
12 firmare. c. si vo de sen. excom. ℂ † Et debet iudex vbi viderit expe dire deferre iuramentū malitię. c. ij. in fi. de iura. calū. q2 ꝯscientia dꝫ arbitrio boni viri regulari nō ꝭm habenas ꝓprie volūtatis. cle. exi ui. de vbo. sig. ⁊ in. l. j. de leg. ij. ⁊ in. c. inqˀtioni. de sen. excō. Et ad de q2 iudicęs iurant iudicare scdm̄ equitatem ⁊ illam obseruare, vt in auct. iusiuran. qd̄ presta. ab his. §. equius. qd̄ intelligitur de his que eius arbitrio cōmittunt̄. ꝭm Bart. late in. l. j. C. de legibus. vbi vide qñ iudicet ꝭm equitatē ⁊ quādo scdm̄ ius scriptū, ⁊ rigorē iuris, ⁊ ibi quando

quando potest interpretari iura, vt iudicet. τ in. l. non dubium. eod.
titu. τ in. l. cum de nouo. vbi Bar. que not quia cõmissiones papa-
les, vt plurimum, dicunt, tuam conscientiam oneramus.

SVMMARIVM

1 Iudex qui dedit sententiam secunduz vnam opinionem, an teneatur in sindicatu. τ nu. 2. et. 3.
4 Error ex causa pbabili facit qd iudex non teneatur parti lese.
5 In diuersitate opinionũ statur ei que plurimorũ sententia cõprobat.
6 Opiniones doctorum reddunt ius dubium τ obscurum. τ nu. 13.
7 Quando opinio vnius doctoris fuit obseruata in vna ciuitate, non est recedendum ab illa.
8 Quanto iuniores tanto perspicaciores.
9 Opinioni standum est q̃ fauet sbe actus qñ sunt diuerse opiniones.
10 Opinione doctoris in suis dictis subijpsi contrarij, quõ vtenduz sit.
11 Autoritas glosse vincitur per textum.
12 Iudicari non debet scdm legem que habet varios intellectus.
14 Princeps est lex animata in terris.
15 Iudex non debet iudicare arbitrio suo.
16 Ius municipale derogat iuri communi in loco suo.
17 Iudicare est munus publicum.
18 Iudices debent semper habere deum ante oculos in iudicijs.
19 Conscientia legis, que sit.

1 An si iudex † qui dedit sñiam sm vnã opinionez
.a teneatur in sindicatu. Bal. in titu. de
pace iur. fir. §. iudices, dixit q aliqñ sic, aliqñ non sm du-
biorum acerbitatẽ τ doctorum qualitatez dicens q nõ est rece-
dendũ a cõi opinione approbata τ a tex. τ a ru. sm Ioã. de imo. in. c.
cupientes. de elec. in. vj. τ dixit idez Bald. in. l. j. ff. quis ordo in bo.
2 pos. seruet. alleg. glo. in. l. cum prolatis. de re iud. ¶ † Et iudex ex-
cusatur in sindicatu si est secutus opi. alicuius doctoris vel glossato-
ris, lz faciat iniustitiã. Tñ Bar. in. l. de eo. C. de pena iudi. qui male
iudi. dixit q si iudex in eo d quo sunt opi. errauit, qr elegit malã opi.
τ nõ illaz q̃ ab oibus approbat τ tenetur cõiter q tunc punitur, qr mi
3 nime mutanda sunt τc. l. minime. de legibus. † Si vero sunt opi. ita
fortes q qñqz obseruetur vna qñqz alia, vt est in materia cõpendiose
facta per verbum cõe excusatur, qr fuit error probabilis. vt not. in. §.
quibus. de no. cod. pro quo facit quod no. in. l. ij. de iuris τ facti ign.
4 ¶ † Et not. q error de causa probabili facit q iudex nõ teneatur in
aliquo parti lese. glo. xj. q. iij. temerariũ. τ dixit Bal. in. l. si cui. C. qñ
prouo. q qñ lex hz plures intellectus valet sñia sm alterũ intellectũ,
quibus adde Bar. in. l. cuz prolatis. C. de re iudi. dicentẽ q si intelle
ctus legis est ambiguus, τ iudex iudicauit sm opinionez aliquorum
doc. qui nõ intelligunt secure illaz legez q põt cõueniri in sindicatu,
tñ mitius punitur. Qd Ang. ibi fatetur si ꝯtraria opinio. erat appro
bata, sed si neutra tunc nõ peccat iudex qui in vltimaz sñiam inclina-
uit sm Inno. in. c. ne innitaris. de cõstitu. τ ideo iudex dz illã opi. eli
gere q̃ maiori nititur equitate glo. xv. q. vij. eps. τ q̃ maiori nititur ra-
tione. l. ij. de vsu. τ de resti. spo. c. literas. τ dixit Bal. in. l. j. de offic.
5 questo. † q in diuersitate opi. statur ei q̃ plurimorum sententia cõpro-
batur, cõis enim opi. Docto. non singularis est tenenda. l. j. in fi. de
sena. sm Bal. τ qd not. in. c. j. de decimis. q opi. magralis seruatur
pro lege qñ est multũ obseruata. vbi sunt opi. de iure ciuili, seruari dz
opi. q̃ reperitur per ius cano. approbata, q̃ seruanda est in foro ciuili
sm Ioan. de imo. in. l. cẽturio. de vulg. τ pup. τ in. c. per venerabilẽ.
qui fil. sint leg. Et dicit gl. in. c. scientes. de deci. q media opi. est se-
quenda q̃ est pbabilior. text. in cle. j. de sum. tri. Tñ in dubio vltima
opin. vr approbata. Bal. in. l. j. de cõstitu. princi. nam illa opi. est ma
gis ambigua q̃ nõ confirmatur. auc. tex. l. di. c. dño. vbi dr q non est
credendũ opi. magrali quatenus auc. probet vel rõne nitatur. τ dicit
Ange. qd Old. in. l. instra. de fun. instru. dixit qd iudex excusatur ab
expensis in sindicatu. lz opi. singularẽ magistri sui sequat per tex. ibi
lz in iudicando nemo debeat opi. singulari inherere. l. j. de sena. τ ibi
Bal. τ. l. fi. de pe. iud. Nec ex nro capite debemus formare opi. sed
ex textibus τ glossis quib9 debemus inherere. glo. in. l. omnis diffini
tio. de reg. iur. sicut nauis inheret timoni. τ dicit Bal. in. l. precibus
6 de impu. † Nã opi. do. reddunt ius dubiũ τ obscurũ. C. de legi. l. le-
ges. τ argu. de iud. l. certi iur. Ideo talis error iuris vr excusare a vi
tio nullitatis, vt no. C. de ap. l. j. arg. l. j. §. si iuris. de iu. τ fac. igno. qd
no. Iacob. de are. in. l. cum prolatis. C. de sen. τ insti. de obli. ex quasi
mal. in princ. τ in. l. diui. de iure patro. de cele. missa. c. cuz marte. de
7 fer. c. cappellanus. vbi gl. τ in. c. j. de iu. in. vj. vbi Ioã. mona. † At-
tamen qñ in vna ciuitate fuit obseruata opi. vnius doc. ab illa non est
recedendũ. ff. de his qui not. infa. ibi τ gñaliter oẽs de acqui. here. l.

pro herede. §. papi. vbi vulgo putare. C. de veteri iure. l. j. §. nulla. de
fun. instru. l. quesitũ. §. sed si fundus. ibi quã sñiam. qr nõ valet vnius
singularis opi. vbi ꝯrium seruat. de sena. l. j. in fi. τ. l. minime de legi.
τ de dam. infe. l. si edibus ibi vestrorum preceptorum sñia. τ Bar. in. d. l.
cũ prolatis. τ in. l. ij. de legi. tñ dcm vnius doctoris nõ est necessariũ,
nec arctat de necessitate. viij. dist. c. noli. et si esset papa. dũtamen lo-
quat, vt magr, vt no. Host. in. c. pastoralis. de decimis. Et dicit Ho.
in. c. solet. de sen. excõ. in. vj. audiuisse ab Inno. q eius opi. lz fuerit
papa, nõ debeat pro lege seruari, tñ est pbabilis. no. de leg. l. j. Ideo
hz iudicẽ excusare in sindicatu. Quia opi. doc. est deferendũ quantũ
põt salua veritate. argu. ff. de arbi. l. qualẽ. x. dist. c. neqz. τ est fauen-
duz de deci. c. j. τ qd ibi no. Hosti. τ Inno. Nã dicit lex ciuilis q no
strorũ scriptorum est sequẽda sentẽtia. de dam. infec. l. in edibus. Et iõ
in tali dubio probabili qlibet põt eligere opi. quã vult sm Inno. in. c.
ne innitaris. de cõstitu. τ idẽ Hosti. τ Specu. de appel. §. nunc dica-
mus. versi. circa. τ in titu. de expensis. §. j. quib9 adde qd regulariter
vltime opi. standũ est. sm glo. in. l. q filiuz §. fi. ad treb. τ Cyn. in. l. j.
de sum. trini. τ Ange. in. l. si idẽ. §. fi. de iur. om. iud. τ Bal. in. l. qd
princeps. de legi. τ idẽ Bal. in auc. ex testamẽto. C. de colla. τ Bal.
in. l. si mater. ne de sta. defunc. Et si alij aliter dixerint quorũ varieta-
tes rem dubiã reddiderint. l. dubitatum. de non nu. pec. τ. l. an inutі-
lis. §. j. de excep. τ Inno. in. d. c. ne innitaris. τ qr hoc tale dubiuz re-
sultans ex doc. qui lz nõ necessitet, dicto. c. noli. τ si esset opi. Pape
est tñ probabilis. vt. s. τ not. glo. in. l. j. C. de confes. qui in vrbe ꝯstan.
Tñ non est inconueniens nostrorum patruz sequi sentẽtias. l. cum acu
tissimi. de fideicõmis. τ. l. ij. de institu. τ substitu. ¶ Vñ in tali pba-
bili dubõne pter docto. opinio. quilibet poterit eligere quã volue-
rit in capitu. veritatis. de dolo τ contuma. τ Hosti. in. c. j. de sac. vn-
ctio. τ Specu. de appellatio. §. nunc videamus. versicu. circa. Archi.
xxiiij. qõne. iij. heresis. Quoniã pbabilis dubitatio excusat a culpa.
c. j. de postula. in. vj. Et si sint quidã antiqui quidã noui habentes va
rias opinio. antiquorum preualet. vide in. l. semper. de iure imunita. et
in cap. j. de sum. tri. τ in clemẽ. vbi Guil. τ Hostien. in. c. quanto. de
transla. prelato. τ de sacra vnctione. c. j. vbi Ioã. and. lz accursius di
8 xerit, † quanto iuniores tanto perspicaciores. in. l. gallus. de lib. τ
posthu. quidã dixerũt q via media sit sequenda. ca. querenti de offi.
delega. de sententia excõmunicatio. c. scientes. argu. l. adeo. §. cum
quis. de acquiren. re. do. quidã qd vltima. vt. s. quidã dicunt qd anti
quiori sit standũ, nisi cõstaret notorie qd male dicunt, vel rationabilr
conuinceretur qd erit iudicis arbitrio relinquenduz. sm Ioã. and. in
ca. j. de cõstitu. τ de fer. c. capellanus. τ ita intelligitur. l. athletas. in
princi. de infami. τ Bal. in. l. j. de sena. qr propter varias opiniones
doct. quis excusaret, nõ tamẽ si esset irrationabilis seu falsa. sm Ho
stien. τ Bal. in. c. j. de constitu. Qñ non opi. docto. sed ratio est pon
deranda sm Hiero. super cathedraz. Ideo alij dixerunt q in varie-
tate opinionũ eligi dz que meliori τ probabiliori rõne nitatur. ar. l. ij.
de vsufruc. τ. d. c. capellanus. τ de transac. c. quanto. τ in supradictis
iuribus, male tñ eligens nõ peccat, sed sm cõscientiã hoc egit. vt di-
xit Hostiẽ. in. c. j. de re iudi. τ Bal. in. d. l. j. de offi. questo. vbi dicit
q vbi sunt diuerse opinio. statur ei que plurimorum testimonio cõpro-
batur, τ allibi allegat tex. sing. institu. de iure naturali. §. rñsa. q opi.
vnius standum est qñ est solus a qua non lz discedere. Et dicit Bal.
in. l. iiij. §. hoc autẽ iudiciũ. de dam. infec. qd vbi sunt hincinde opi. si
detur sententia pro vna opinione nõ potest dici nulla. vt ibi τ in. l. cuz
prolatis. de re iudi. τ in. l. qui rome. §. duo fratres. de verb. oblig. qd
dicit verũ Ang. in. d. §. hoc autem nisi aliqua opi. sit in scholis vel in
iudicijs. vt verior approbaretur sm Inno. in. c. ne innitaris. de con-
9 stitu. † Et scias qd pluribus hincinde opi. illi standum est que fauet
subsistentie actus. l. si pars. de inoffic. testa. de re iudi. c. fi. τ pro illis
sit benigna interpretatio. c. cum dilecti. de dona. τ facit de fideicom.
liber. l. iulius. sm Ludoui. in. d. l. si pars. τ inquantum Bar. in prin
cip. l. cum prolatis, dicit qd iudex elegit vnam opinionem de lege q̃
multas opi. habet. vt est exemplũ in. l. dos a patre profecta. solu. ma
tri. τ in auc. ex causa. C. de liber. prete. qd teneatur in sindicatu quasi
male iudicauerit si elegerit opinionez quã multi doctores tenuerunt
si tñ nõ est bona dicens qd mitius punitur per not. institu. de obliga.
ex quasi delicto. in princi. ¶ Qd limitat ibi Ange. quando fuit ap-
probata, sed si neutra, tunc iudex non peccat, si in alteram inclinauit
sm Inno. quem ibi refert Ange. τ plene per Bal. in tractatu de sin
dicatu. in. §. pficisci. q. xxx. τ in. l. ij. τ in auc. ibi posita de pena iudi.
τ Bar. in q̃stione sua sententia iudicis. τ in. l. fi. de varijs τ extraor.
10 cog. τ in. l. fi. si cer. peta. † Si tñ doctor in suis dictis esset sibi con-
trarius. τ Bal. τ Cy. qui mutauit opinionẽ suã antiquã in. l. non pro
matrimonio. C. ad orfi. lz in deterius, vt dicit Bald. de his qui ante
aper. tabu. l. j. tunc debemus inherere τ stare illi opinioni que nitit
meliori ratione τ que approbatur per predicta iura. τ dicit Cy. in. l.

cunctos populos ꝙ vltima opi. glo. corrigit primã correctionẽ ꝓba-
bili nõ necessaria ſm Pet. ibi vbi Cy. deridet glo. accur. dicẽs ꝙ vl
tima opinio intelligit esse opi. iuriscõsulti vel doctoris. ⁊ ita etiã dicit
Bal. in. c. j. an apud iudicem vel cure dñi in vsi. feudo. Tñ vbi glo.
aliquid dicit in vno loco, ⁊ deinde ꝯtradicit in duob⁹ locis statur au-
toritati plurium glossarũ. l. emilius. de mino. ſm Bal. in. l. precibus
11 de ipuber. † Tñ autoritas glo. vincitur ꝑ tex. vel per rõnez neccessa-
rio inferentẽ ꝯ glos. ſm Bal. in. l. cõuenticulaz. per. l. labeo. versi. ij.
de sup. lega. Tñ in dubio inherere est glo. in. d. l. omnis diffinitio. ⁊
in. l. facta. §. si in danda. ff. ad trebel. vbi dicit glo. accur. occurrit ⁊ suc
currit. ⁊ tenebis iure ciuili. ſm Bal. in. l. precibus. de ipube. Licet
Bar. in. l. j. ff. de cõcussio. dixerit ꝙ in paucis locis inuenies ꝓprias
opi. accur. tñ idez Bart. in. l. cum hereditas. C. depositi. dixit ꝙ non
põt reperiri melius testimoniũ testimonio accursij. ⁊ ideo vbi accur.
pedes firmauit ñ recedẽdũ est ab eo, vt dixit Jaco. but. in. l. j. ⁊. ij. C.
qui pro sua iurisd. maxime in ꝯsulendo ſm Bal. in auc. defuncto. ad
tertu. ⁊ in. l. a procu. ff. de ꝓcu. ⁊ in. c. pe. de natura succe. feu. ⁊ in ar-
12 duis ⁊ magnis causis ſm Bal. in. l. ij. de senten. que sine. † Ubi tñ
lex varios haberet intellectus non dꝫ ſm illã iudicari, vt dixit Bar.
in. l. iij. ff. de reb. dub. ⁊ vbi plures intellectus referunt̃ in legibus an
tiquiori est standum. ſm Gra. xxiij. q. ij. c. hoc ipsum dicens ꝙ vbi in
gestis ꝯsiliorꝝ discors inuenit̃ sentẽtia illius magis tenet̃ sentẽtia qui
est antiquior aut potentior extat autoritas, ⁊ habet̃ in. l. distinc. c. dño
sctõ. ⁊ allegat ibi Joan. viij. distin. c. presidi. vbi canones hodierni ꝓ-
feruntur dictis apłorꝝ antiquioribus ad idẽ. xxxj. dist. c. deinde. xxv.
qõ. j. ꝯtra statuta ꝯcludens ꝙ vbi ꝯstitutiones sunt particulares ali-
cuius loci hꝫ locum qđ dĩ in. d. c. dño sctõ. de quo. xix. distin. in. c. ca
nonis. sed vbi essent leges gñales semper posterior preiudicat anti-
quioribus. c. j. de cogna. spiri. ⁊. ff. de leg. l. non nouuz, q̃ colligunt̃ ex
dictis dñi Cataldini in tractatu de sindicatu. ⁊ ex dictis dñi Antonij
đ prato veteri de bononia magistri mei in lectura sua quã fecit in vsi-
bus feudorꝝ in. c. vbertus. in titu. quib. mod. feu. amitta. aliquib⁹ per
me additis. quibus adde dicta ꝑ Lucaz de pẽna. in. l. ij. C. de nu. lib.
xj. vbi dixit ꝙ si iudex in iudicando sequat̃ opinionez erroneã in his
que nõ sunt ꝯ deum vel bonos mores, ⁊ sit humanior opinio ꝙ excu-
setur. c. fi. de trans. Nam in his que nihil interest ad capescenduz re
gnum dei non est peccatũ errare ⁊ aliud pro alio putare. xxij. q. ij. in
quibus. In alijs autez que sunt ꝯ iustitiaz ⁊ bonos mores illa est opi-
nio preferenda q̃ meliori nititur ratiõe. extra de ferijs. c. capellanus.
⁊. l. labeo. de sup. leg. Si vero iudex in rõnis discussione deficiat, di-
cunt quidã qđ excusetur si sequit̃ doctoris opi. cuius antiquior ⁊ po-
tior extat autoritas. l. dist. c. dño sctõ. etiã si saperc inueniatur errorez
viij. distin. ꝯsuetudo. lꝫ in ꝯtrariuz faciat. l. potioris. de offi. recto. ꝓ-
uin. Naz semper est preferenda opi. ꝑsbyteri que melior est sentẽtia
epi. xcv. dist. esto. ⁊ Señ. lib. de q̃tuor virtutib⁹ nos moneat dicentis
autoritas, nõ quis loquat̃, sed qđ loquat̃ attendas. ⁊ idẽ. ix. dist. ago.
in fi. ⁊. c. sane. ⁊ econtra lꝫ ꝯ opi. doctoris famosi facere cum iustitie
rõne. xij. distin. in princ. ⁊. c. j. vbi Archi. hoc not. qđ est enim rõna-
bile est ius perfectũ. l. j. in princ. de lati. lib. Naz rõ. l. prefert̃. l. falsa.
in princ. de cõdi. ⁊ demõ. ⁊ ex. l. natura debemus rõni parcere, vt ait
Tul. primo offi. Nõ ergo excusat̃ iudex qui nescit iter opi. discerne-
re q̃ meliori innititur rõne cũ non debuerit assumere officiũ si nõ vide
rit se peritũ circa illud. Eccle. vij. noli iudex si nõ vales virtute dirũ
pere iniquitates. Quare distinxit ꝙ aut iudex fuit creatus inuitus ⁊
reclamãs ⁊ de sua iperitia cõtestans ⁊ nullã cõmisit negligentiam in
virtutis inuestigatione in cõsulẽdo peritiores ⁊ nihil obmisit ⁊ excu-
satur qui maiorũ sequit̃ errorez. c. inter. de transac. epi. ⁊ qꝛ delictum
ignorantie nõ ligat. l. gñali. de tab. ⁊ excusat̃ a toto nõ a tanto. d. c. in-
ter. Nam regit̃ iprudẽtia q̃ in iudice punit̃. insti. de obli. ex quasi ma
lefi. in princ. si aũt negligentiã in hoc cõmisit punitur. l. fi. de varijs ⁊
extraor. cog. ⁊ tenet̃ ad restõnem eius in quo lesit. in auc. de q̃sto. §.
Uo aliqui. Ubi aũt data opa officiuz acquisiuit nõ excusat̃ per. l. per
equatores. de cẽsi. qꝛ nõ debuit affectare id in quo intelligere potue-
rit suã iperitiã alij dãnosam. ff. ad. l. aquil. l. idem iure. ad fi. ⁊ hec est
13 sentẽtia Petri quã Cy. sequit̃ in auc. hodie. de iudi. † Sed cuz ex
nimia doctoris subtilitate varietas opi. cõsurgat in dubio excusatur
si opi. sequit̃ equiorẽ. argu. l. ij. in verbo equitatis. ne fiscus rem quã
emit, nisi ius scriptũ patẽter ꝯtriuz oñderet. pro quo vide Cy. in. l. j.
de leg. in fi. vel inquirat si qua ipsarũ opi. reperit̃ ꝯsuetudine appro-
bata. ff. de leg. l. si de interpretatis. ⁊ illã sequat̃, qꝛ pro ea satis presu-
mitur. in auc. de vsur. nau. §. fi. ⁊ patent hec extra de decimis. c. cum
14 sint. qua deficiẽte referat princi. qui est † lex animata in terris ⁊ dif-
ficilibus finem imponit. in auc. de instru. cau. §. cum igitur. ⁊ de san.
epis. §. si vero. ⁊ de q̃stio. l. j. §. fi. ⁊ de tab. l. ij. de pen. l. diui fratres. ⁊
ꝙ in simili no. Cy. in. l. cum de nouo. de leg. In dubio autez vr̃ posse
fauere cui vult. ff. de lega. ij. l. si quis seruuz. §. si inter. ⁊ ad sille. l. si qs

in graui. §. si cum oẽs. ⁊ not. Bart. extra de excep. venerabilẽ. Hoc
15 ergo est attendendũ † ꝙ iudex non dꝫ iudicare arbitrio suo. C. de iu
re fisc. l. prohibitũ. ⁊ de decurio. l. nemo. ⁊ de constit. c. ne innitaris.
sed legibus ⁊ iuribus. in auc. de iudi. §. omnis autez. ⁊. §. iusiurã. versi.
si omnẽ. Unde si alicui mandetur ꝙ faciat ſm qđ sibi videtur intelli
gitur preuia discretione. extra de preben. c. exposuisti. ſm dñm Lu-
cam in. d. l. ij. de nũmarijs. ⁊ vide Specu. ⁊ Bal. in titu. de exe. sen-
tentie in. §. si iudex. vbi de hoc. ¶ Si quis petatur in libello sibi fie-
ri iustitiam ſm formam legis ⁊ statutorũ ⁊ iudex in iudicando secu
tus est ius ⁊ non statutũ vel econtra. An fecerit litem suam. Dic ꝙ
illa verba debẽt intelligi ꝙ illud ius fiat ſm quod fieri debet ⁊ si hoc
factum est iudex non fecit litem suam. de hoc in. l. rerum amotarũ. ff.
re. amota. per Bar. ⁊ Bal. in. §. proficisci. q. xxxij. ⁊ idez Bal. in. l.
iniuria. de pace iur. fir. Et vbi statutum diceret ꝙ iudex debeat cau-
sas tẽpore sui officij decidere ſm ius an intelligatur de iure cõmuni
⁊ consuetudinario. Joan. and. in Specu. in titu. de arbi. in versi. exci
pitur. tenet ꝙ ad ius cõmune refertur tãquã dignus non autẽ ad ius
municipale. argu. institu. de iure naturali. §. sed quoties. ⁊ sequitur
Ange. in dispu. duo ad adinuicem. ⁊ Bal. in. l. quicunqꝫ. de ser. fu-
gi. Sed in. l. illa institutio. de heredi. institu. tenet opinionẽ contra-
riam ꝙ etiaz referatur ad ius municipale. ⁊ tenet Anto. de but. in. c.
16 quintauallis. de iureiuran. † quia ius municipale derogat iuri cõmu
ni in loco suo. l. oẽs populi. ⁊ quia iudices iurant illa seruare. c. j. de
iureiuran. in. vj. ⁊ in auc. iusiuran. qđ presta. in princi. ⁊ hoc idem te-
net Ludo. in. l. post dotem. solu. matr. qđ intelligitur de iure consue
tudinario per. §. ex nõ scripto. institu. de iure naturali. licet in. l. fi. de
his qui ve. eta. ius referatur ad ius cõmune, ⁊ non ad priuilegiatuz.
⁊ vide Bar. in. l. reruz amotarũ. ⁊ in. l. gallus. §. eius. de libe. ⁊ post-
hu. ⁊ in. l. obseruare. §. proficisci. de offi. procon. ⁊ not. in. c. cum ve-
nissent. de eo qui mit. in pos. ¶ An semper cum iudex in iudicando
pretermittit formã statuti sit periurus. dicit Bal. ꝙ in leuibus non.
argu. de ven. inspi. l. j. in fi. de cõdi. ⁊ demon. l. quãuis. de edil. edic.
cui deus. Tamen in grauioribus, si dolo facit, est periurus, si culpa,
non est periurus, tñ punitur de culpa ad interesse partis. Et si culpa
cessat, non punitur, ⁊ tenet eius factũ. de transac. cuz his. §. causa. vn-
de dolus requiritur. facit qđ no. de reg. iur. l. non videt̃. §. qui iussu.
¶ Et cũ est in dolo nõ est ipso iure periurus, sed per sentẽtiam. non
ob. l. si quis maior. de transact. quia ibi est speciale quando iurat̃ su-
per contractu. facit qđ no. in. l. lucius. de infami. ⁊ in alijs casib⁹ non
17 receditur a regula generali. Bald. in. §. proficisci. q. xxxiij. ¶ † Iu-
dicare est munus publicũ. l. quippe. ⁊. l. iudicare. de iudi. ideo opor-
tet iudicem cũcta rimare. c. cũ Jo. de fide instru. de offi. deleg. c. sup
questionũ. §. intentionis. ⁊ debet a se iudicare ⁊ nõ habere cõsiliũ cuz
aduocato partis ſm glo. in. l. proxime. de his que in testa. delen. Ta-
men potest disputare cũ aduocato partis, ⁊ ipsuz reducere ad incõ-
ueniens. l. offidius. de le. iij. Et potest emendare libellum formatũ ab
aduocato. l. j. de offi. asses. Et põt qđ pronũtiauit defendere. c. dile-
18 ctus. de rescrip. † Et in iudicando semper deũ habere ante oculos.
extra de accu. c. qualiter. de eo qđ certo loco. l. qđ si ephesi. non ta-
men debet esse nimis iustus. j. dist. c. deniqꝫ. de peñ. dist. j. species, ⁊
debet ꝓcedere sine ꝑsonarꝝ exceptione. c. nouit. de iudi. ⁊ via recta.
de accusa. c. qualiter. ⁊ dꝫ diligẽter attẽdere ꝓbationes ⁊ priuilegia
que sibi offerunt̃. c. dilecti. de priuile. ¶ Iudex debet iuste iudicare
nõ obstãte aliqua pragmatica sanctione ꝯ ius obtenta. in auct. de iu-
di. in fi. ꝙ ẽ sumptũ ex Salomone dicẽte, Iuste iudicate filij homi.
⁊ facit. C. de iud. rem nõ nouã, ⁊ ista verba ponunt̃ in sigillo Impe-
ratoris ſm Ang. in. d. §. fi. ⁊ in moneta catholicorum regum regni
huius ponitur honor regis iudicium. ¶ Iudex de causa cognoscens
debet iudicare ſm legem nõ ſm sacras iussiones lit. pendẽ. impetra-
tas. in auct. in medio litis non fieri. in princ. nisi fuerit interpretatio
principis super aliquo dubio iuris exorto in ipsa lite, vt ibi in. §. sen-
tentia. Nec si iudex non seruauerit propterea ipsam iussionem tene-
bitur in sindicatu per. d. §. qꝛ iuris autoritatez spernit. ar. l. gracchus
de adult. ¶ An officialis posset iudicare vltima die qua finit offi-
cium. Dic qđ sic in. l. pene. ff. de ferijs. ⁊ de offi. presi. ⁊. l. ⁊ si forte. l.
meminisse. de offic. proconsul. ⁊ leg. Etiã si dies feriata fuerit. gl. iij.
in. c. significauit. đ iudi. ¶ Alij dixerunt qđ aut iudex fuit negligẽs
⁊ non potest ⁊ imputatur sibi, qꝛ se artauit. l. ij. §. si quis tamẽ. si quis
accu. Aut non fuit negligens tunc si dies fuit feriata in honorem dei
nõ potest. l. si feriatis. in fi. ff. de ferijs alias sic. l. si de arbi. ¶ Iudex
debet sequi in iudicando conscientiam legis ⁊ suã ⁊ magis conscien-
19 tiam legis quã suam. l. certi iuris. vbi Bal. C. de iudi. ¶ † Est autẽ
conscientia legis secundũ acta ⁊ probata. l. illicitas. §. veritas. đ offi.
presi. vbi dicit Bal. qđ presides possunt esse illiterati, tamen habere
debent assessores literatos. ⁊ adde qđ no. in fi. de sentẽ. ex pericu. ⁊
insti. quib. mod. ius pat. pote. §. relegati. ⁊ in. l. ciues ⁊ incol. ⁊. l. iij.
quod

quod quisq; iur. ꝛ. l. fi. de prescrip. lon. temp. in quibus legibus habetur de istis potestatibus, ſm Bal. in. d. l. certi iuris. ¶ Si index in iudicando tenet nouas ꝛ insolitas opiniones in eo presumitur imperitia. l. j. ff. de senator. ideo in sindicando non debet recedi ab opinione pendentium maxime glosarum. Bal. in. l. fi. C. de pe. iudi. Tamen an dictum seu auctoritas vnius doctoris legentis in cathedra, et opiniones aliquas approbantis excuset, vel astringat iudicem ad sic iudicandum, vide late Andr. de iser. in titu. de contentione inter dominum ꝛ emptorem in vsib. feud.

SVMMARIUM

1 Iudex an ꝛ quando dicatur facere litem suam. ꝛ nu. 2. et. 3.
4 Iudex qui facit litem suam efficitur aduersarius litigatoris.
5 Iudici litis estimationem soluenti nullum ius acquiritur.
6 Iudex negligens facere iustitiam delinquit in Deum, in Principem, ꝛ in partem. ꝛ nu. 7.

1 Is sua. Uide in verbo corruptio. ꝛ in verbo iudex male iudicās, ꝛ in verbo iudicare,
2 ꝛ in verbo negligentia. † Quando ꝛ qualiter dicatur iudex facere litem suam. not. ij. q. vj. c. hoc etiam placuit. xxxiij. q. ij. ꝛ. c. dominus. extra de fo. compe. c. cum sit generale. item ff. de iudi. l. si filiusfami. ꝛ. ff. de iniur. l. iniuriarum. §. idem labeo. extra de priuil. c. dilecti. vbi de hoc. ꝛ. ff. qui. ex cau. mai. l. sed si p pre-
2 torem. §. ait pretor. ꝛ. §. seq. ¶ † Item iudex qui negligit facere iustitiam ad quam faciendam necessitas eum tenet. l. ij. C. de sen. ex peri. extra de probat. c. quoniā contra. §. fi. debet enim leges obseruare. ix. q. iij. cum scimus. ꝛ de epis. ꝛ cle. l. si quis in conscribendo. in fin. Et proinde punitur de sua negligentia. de iudic. l. sancimus. de offi. prefec. anno. l. j. ꝛ not. xxiij. q. vlti. c. preterea. que negligentia punitur etiam alio modo. de anno. ꝛ tribut. l. indices. Item si transcendit legem sine qua facit litem suam, ꝛ tenetur legis pena. in auc. de triē. ꝛ semis. studium. Item si non admittit probationes vt dz. ff. de eden. l. argentarius. §. sed an hec. Item si differt examinare testes. l. si quā do. in fi. de testi. Item si ipsorum audientiā cōmittat in casu quo nō potest, vt in causā feudali, vt not. Andr. de iser. in constitut. in pecuniarijs. ꝛ in titu. quo tempore miles. vbi latius. ¶ An index faciens litem suam in processu cause excusetur, per capitulum detestantes.
3 vide in verbo sententia. in. c. dicit q index ex sola nullitate. ¶ † Index qui condemnat litigatorem iniuste iniuriarum sibi facit. xj. que. iij. c. illud plane. ꝛ. ff. de iniur. l. iniuriarum. §. item labeo. Quod puto verum quando dolo fecerit. per not. per And. de iser. in tit. de cōtro. inter dominum ꝛ emptorem. §. notandum tamen est que addi. ꝛ
4 est infra in verbo index male iudicans. ¶ † Iudex qui facit litē suā efficitur aduersarius, ꝛ inimicus litigatoris. l. si appellationū. C. de appellatio. Idem si aliam culpam commisit. argu. extra de sen. excō mu. c. sacro. §. quicunq;. ꝛ vide quod not. Andr. de iser. in lib. feud. in titu. de contro. inter dominum ꝛ empto. in addi. vbi trac. An teneatur index ignorans ad emendationem damni si fecerit omnem diligentiam quam potuit circa veritatis inuentionem, ꝛ quod no. Inn. in. c. fi. extra de iura. calum. in vltima glo.
¶ An index negligens faciat litem suam, vide in verbo negligētia.
5 ¶ † Iudici litis existimationem soluenti nullum ius acquiritur. Ange. in. l. mancipia. de seruis fugi. Ratio, qꝛ quo ad iudicem est mera pena. ꝛ sic non obstat. l. litis existimatio. ff. pro empto. qui dicit quod hoc est verum quando index facit litem suam in male pronuntiando qui sui delicti penam sustinet. Sed secus in alio qui facit litem suam negligendo, quia tunc si soluit id quod in obligatione versabatur potest recurrere contra eum qui erat obligatus. l. missi opinatores. de exactio. tribut. quia eum liberauit soluendo q in obligatione versabatur, secus si aliud. per tex. singu. in. d. l. mancipia. ſm Ange. Tamen ſm alios. l. missi. loquitur in extraiudicialibus in quibus negli-
6 gentia stat in meris finibus. ¶ † Et in iudicialibus index negligens facere iustitiam delinquit in Deum, ꝛ in principem, ꝛ in partem, vt in tit. vt diffe. iudi. ꝛ in. l. si quando. C. de test. Et ideo iudici male indicāti non sunt iura cedenda. glo. in. d. l. mancipia. quando soluit litis existimationem. Quod intellige quando soluta existimatione litis qui iniuste obtinuit non est liberatus, secus si fuisset liberatus. d.
7 l. missi opinatores. ¶ † Ubi autem index ratione doli faceret litem suam nunq̄ ceduntur sibi iura. arg. l. si quis. ꝛ. l. si culpa. ff. de rei vē. que no. quia vtilia, ꝛ vide. ī. latius in. c. an index qui facit litem suā. ¶ Si index male absoluit aliquem ab instantia iudicij facit litē suā licet nihil perimat iuris partis. Bar. allegat. l. si quis in conscribendo. de pac. ¶ Sicut index male iudicando facit litem suam, ꝛ sic et omne damnum parti restituere tenetur. §. volumus. in tit. de iudi. sine quoquo. cum ipse ledit. indebite. l. fina. ff. de varijs ꝛ extraordina. cognitio. ꝛ. l. filius. ff. de iudi. ¶ Ita etiam index qui negligēs est. C. de iudicijs. l. properandum. §. placet. C. de conne. fisci debitor. iudices. lib. x. ꝛ de negligentia illa vide in. l. mora. ff. sol. mat. Et vide late in constitutio. regni, si index fraudulenter. ꝛ in constitutionibus sequentibus in titu. de pena iudicis. Et qualiter tunc consuletur parti ciuiliter. Hic q aut agit contra iudicem ad litis existimationem, vt l. fina. C. de pena iudicis. ꝛ institu. de obli. que ex quasi maleficio. in principio. ꝛ. ff. de iudicijs. l. si filius. Aut pet restitutionem in integrum ex clausula generali aduersus sententiam. l. seruo inuito. §. fina. ff. ad trebellianum. cum glo. ꝛ not. glo. in dicta. l. fin. ꝛ vide quod not. in. l. fina. in fine. C. de fide instrumentorum. ꝛ per Dynum in regula non est sine culpa. in sexto. Uel illud est verum q habet restitutionem in integr. si index non est soluendo, argumen. ff. de eo per quem factum est. l. final. ꝛ. C. de appellation. auctenti. appellatione. ꝛ per nota. in. l. si is ad quem. de acquirenda heredita. Et vide Andream de isern. in titulo de controuer. in dominum ꝛ emptorem. in fine. Innocen. in capit. pastoralis. de officio delega. Bald. ꝛ doct. in. l. j. et. ij. q quisq; iuris, ꝛ Specula. de requi. consilij. §. j. versicul. consiliarij. ꝛ Barto. in. d. l. seruo inuito. ꝛ ibi Ang. ꝛ Bar. in qōne sua sententia iudicis qui per imperitiam iudicauit. Et quod dicitur de restitutione in integrum est verum quando agitur contra partē q vicit p iniquā sniam dolo victoris accedēte, vel ꝯ abſentem ex falsis allegationibus, vt ibi de intellectu predictorum, ꝛ vide latius in verbo index male iudicans. in. c. j.

SVMMARIUM

1 Emancipatio qualiter fieri debeat.
2 Emancipatio non potest dici lis.
3 Ratione patientie ꝛ consensus quis teneatur.
4 Notarius qui omisit substantialia instrumenti an teneatur ad interesse, ꝛ nu. 8.
5 Comes palatinus potest legitimare non subditum etiam in territorio alieno.
6 Dolus non infertur volenti.
7 Iudex proferens sententiam quando processus est nullus non tenetur ad interesse.
9 Iudex vel arbiter admittens exceptionem dilatoriam non admittendam facit litem suam.

1 q Uero de. q. facti. † Emancipatio de iure debet fieri coram iudice ordinario solenni iuris ordine ꝛ cum ipsius decreto. l. non nude. de emanci. liber. cū concor. ꝛ de offi. preto. l. j. ver. nec sane. ꝛ. l. emancipati. ff. de adopt. cum si. ꝛ. l. emancipatur. de fide instr. que celebrata fuit in regno, vbi fiunt instrumenta per tabellionem cum in subscriptione iudicis ad contractus qui decretum interposuit propter quod emancipatio nō valuit. vt. l. adoptio. de adop. ꝛ propterea damnū passus fuit ille emancipatus, qꝛ nulliter facta fuit. ¶ An index talis teneatur sibi resarcire hoc damnum. Quidam doctor determinauit q non qꝛ cum non sit index dici non potest fecisse litem suam per tex. in. l. j. in fi. ff. de varijs ꝛ extraordi. cog. vbi dicitur si index litem suam fecerit, ꝛ qꝛ iste non est index cum ius dicere nequeat. extra de ver. sign.
2 c. forus. † ꝛ qꝛ emancipatio fit in foro non cōtentioso, ideo lis dici nō potest per. d. c. forus. ꝛ per no. per Arch. ꝛ Io. an. in. c. j. de re iud. in. vj. in gl. in verbo in foro contentioso iudicantibus. pro quo facit. l. j. si mens. fal. mo. dixe. vbi mensor tenetur de solo dolo non de imperitia. ꝛ. ff. q quisq; iuris. l. j. in fin. ¶ In contrariū facit qꝛ ille index deliquit vsurpando officium alterius. l. duum virorum. de decurio. ꝛ. l. ij. de exactio. ꝛ de varijs cogni. l. si index, ꝛ ideo puniatur tanq̄ violator legis. l. j. vt digni. ordo. ꝛ qꝛ index ob crimen in officio commissum remouetur ꝛ restituit dāna passis. in auc. vt nulli iudi. §. quoniam vero, ꝛ de administra. §. si quis. vnde tenebitur de damno parti lese, qꝛ hic index qui dolo aut culpa seu imperitia lesit emancipatum de omni damno sibi tenetur. ff. de offi. presi. l. illicitas. §. sicuti. ꝛ quia non debuit facere id in quo sua ignorantia alij posset esse nociua. l.
3 idem iuris. §. fi. ad. l. aquil. ꝛ. ff loca. l. si fundus. §. celsus. ¶ † Nam etiam quis tenetur ratione patientie ꝛ consensus. l. generali. de tab. vbi si dñs consensit seruum fieri tabularium propter q instrumenta non valent tenet̄ ꝯhentibus ad interesse mittens falcē in messem alienā dictor. duum viror, ꝛ facit. l. ij. ff. de termino amo. vbi ex supina ignorantia, vel negligentia delinquens punitur. vnde aduocatus tenet̄ si p negligentiā vel imprudentiā cām perdat. ſm Specu. de adno. §. fi. ver. quid si. ꝛ versic. quare non datur, ꝛ quod ipse no. de requiren. consil. versiculo consiliarij. vbi idem dicit de consiliario, non

obst. l. si iudex litem suam. de var. cog. quia intelligitur litem id est rem suam. ad hoc. ff. de neg. gest. l. si quis mandato. ut scz damnum quod litigatori ex sua impitia peruenit suum sit non litigatoris. † Et facit quod
4 dicitur de notario qui omisit substantialia instrumenti quod tenetur ad interesse. l. iubemus. in fi. de testa. Nam notarius qui passus est se rogari cum iudice de instrumento extra locum eorum iurisditionis pp quod instrumentum est nullum, tenetur ad interesse parti. ar. in. d. l. ij. de muner. cum glo. sua, ubi munerarius facit litem suam ex eius desidia qui testificationem suam, prout debuit non gessit, multofortius tenetur hic iudex qui deliquit committendo quod est grauius. arg. l. ij. in glos. ad sille. Et quia debuit talis iudex postquam suscepit officium iudicatus velle cognoscere in quibus suum officium consistebat. l. ij. ff. quod quisque iur. et ratione ignorantie est in dolo psumpto vel lata culpa. d. l. iubemus. in fi. et defectus ipsius non debet obesse contentibus, sed sibi imputatur. d. l. ij. quod quisque iur. ar. l. seruo. §. si pretor. de iudic. Ita concludit Luc. in. d. l. ij. de num. et actu. lib. xij. Tamen illa opi. videtur satis dura et non vera quia imputet sibi qui petijt se emancipari coram non habente potestatem quia dicitur esse in culpa per gl. in. l. utique. de rei ven. et per glo. in. l. quod si nolit. §. si mancipium. de edil. edic. Ubi de emptore qui adhibuit malum aduocatum in causa quod non habet regressum. de euic. Et facit quia emancipatio est iurisdictionis voluntarie in qua sufficit consensus partis emancipare volentis, et eius qui emancipatur. l. si consul. et l. magistratum. ff. de adop. ubi si filius consul pot coram seipso emancipari, et pater pot apud seipsum emancipare si est magistratus, et sic pot esse in hac emancipatione iudex et
5 pars, ad quod facit quod dixit Ja. but. et Bal. in. j. consti. † et quod Comes palatinus pot legitimare non subditum etiam in territorio alieno ubi de solo preiudicio faciente legitimare tractatur. et Bart. in. l. gallus. de lib. et posthu. hoc etiam tenet. Unde cum iste iudex processerit ad hoc consensu et voluntate emancipantis, et emancipati, non pot dici deliquisse in emancipatum pp eius consensum, quia licet non valuerit vi iudicij, tamen vi consensus partium inter ipsas valeret. arg. gl. in. l. ij. comia viri. iud. et ratio-
6 ne consensus non potest dici commisisse dolum hic iudex. † quia dolus non infertur volenti et scienti. l. cum donationis. C. de transa. in. c. scienti. de reg. iu. Nec etiam dicitur damnum intulisse parti, quia damnum quod quis sua culpa sentit sentire non videtur. ut in. l. quod quis. de reg. iu. et in. c. damnum. eo. tit. Nec pot dici iurisditionem vsurpasse ratione consensus partium et tacite prorogationis, quia ille iudex habet iurisdictionem in habitu, quia est cartelarius. glo. in. l. j. ff. de iud. Tunc enim diceretur iurisdictionem vsurpasse quando exerceret iurisditionem contentiosam. ar. l. inter stipulantem. §. sacram. de ver. ob. Et facit quod dicit de insinua. per Bart. in. l. modestinus. ff. de dona. que pot fieri etiam coram donante qui est iudex ratione voluntarie iurisditionis. Nam potest expediri coram notario faciente instrumentum tanquam coram notario et iudice. auc. actui prestante. secundum Bar. et Bal. in l. iubemus. §. sane C. de sa. san. ecc. et Bal. in. l. si consul. de adop. Unde culpa partium non adeuntium iudicem ordinarium, et consentientium in istum iudicem eis debet imputari, et non iudici pro predicta, quia sufficit amico in paucis consulere. l. tutori. de neg. gest. maxime quia hoc decretum, ut dictum est, non fuit contentiosum, et contra inuitum interpositum. Ideo puto quod opinio Luc. de pe. nullo modo subsistat. nam isti iudices ad contractus, ut plurimum sunt iuris ignari, et non adhibentur ad iudicandum, sed ad solennitatem instrumentorum, ut in consti. regni instrumentorum robur, et eorum officium tamen est, se subscribere in instrumentis, et in notario stat totum pondus instrumenti, ut in consti. regni baiulos qui tenetur apponere in instrumentis clau-
7 sulas consuetas alias tenetur. l. iubemus. de testa. in fin. C. ¶ † Et iudex proferens sententiam quando processus est nullus non tenetur ad interesse. l. si iudex. ubi glo. de var. et extraord. cog. ¶ Et quia cum iste iudex ad contractus fuerit imperitus literarum qui in iure errauit excusatur. arg. l. certi iuris.
8 C. de iud. cum ibi not. Etiam potest excusari, † quia notarius apponat in instrumentis clausulas consuetas, et si ponit consuetas ipse tenetur per not. in. l. gallus §. idem. de libe. et posthu. et in. l. argentarius. in prin. de eden. et in. l. cum P. tabellio. de fi. instru. Spec. et Jo. and. in tit. de instru. edic. in. §. ostensio. in ver. quid ergo si abbreuiatura. et Jo. an. eo. tit. de instru. edi. in. §. instrumentum. ver. quid ergo si. et not. in. l. de die. ff. qui satis. cog. Ergo ipse tenebitur, et non iudex ad contractus, qui se subscribit secutus fidem notarij, ergo non tenetur de facto notarij. l. j. C. ut nemo ex vic. et l. j. ne fil. pro pa. cum si. et facit quod dixit Bal. in l. j. in prin. de tut. et ra. distr. quod iudex non tenetur qui prestat auctoritatem actui ipso iure nullo. ¶ Pone quod reus reportauit primam sniam pro se, secundam contra se in qua fuit condemnatus in expensis, tertiam pro se et conuenitur iudex qui condemnauit in expensis. An iudex tenetur, dic quod non, quia res inter alios acta et cetera, nam si ex actis secunde cause apparet quod non debuit condemnare vel dubitatur non facit litem suam si iudici sederit, alias non. no. in auc. de iud. §. opz. colla. vj. ita Bal. in consil. clxxxiiij. quod incipit statutum, quod dicit. ¶ Iudex non facit litem suam eo quod arbitri ab eo electi male pronunciauerunt, quia quod bona fide fit bene censetur fieri. ar. l. quenis. de condit. et demon. et quod not. de iureiur. l. cum qui. §. in pupillaribus. et ar. ff. mand. l. idemque si tutores. Bal. ita de
9 pa. constan. in verbo volumus. et vide in verbo delegatus. ¶ † Iudex vel arbiter qui admittit exceptionem dilatoriam non admittendam facit litem suam. l. si quis in conscribendo. C. de pac. ubi dicit Bar. et quod si iudex absoluat ab obseruatione iudicij quenis pp hoc ius partis non perimatur, tamen facit litem suam, unde licet non fiat preiudicium in causa principalis, tamen tenetur. l. fi. de var. et extraor. co. Nam ideo facit litem suam, quia fit preiudicium in instantia. Nam qui impedit processum cause tenetur ad interesse totale totius cause. l. iij. in fi. et l. querebatur. indic. sol. Tamen opi. Bar. non videtur vera, quia non tenebitur nisi quantum bono viro videbitur equum, quia non videtur equum nisi ut soluat inquantum partem leserit nisi dolo pronunciauerit, quia ratione doli tenebitur penali, ut vi eximens, ut in titu. ne quis eum. j. versi. iudex qui admittit.

SUMMARIUM

1 Arbiter facit litem suam sicut ordinarius. Et quid in arbitratore. nu. 2. et in consulente, et in aduocato. nu. 3. et. 4.
5 Estimator an faciat litem suam.
6 Iudex sequens consilium iniquum sapientis facit litem suam.
7 Iudex admittens instrumentum quod non tenet quantum ad probationem facit litem suam.
8 Iudex prestans auctoritatem actui in ciuili ipso iure tenetur ad interesse.

1 **Arbiter** † Facit litem suam sicut ordinarius, textus secundum Bar. et Bal. in. l. si quis in conscribendo. C. de pac. Tamen quando arbiter iurauit eque ferre sniam si dolo ferat sententiam non facit litem suam, ut teneatur de periurio, quia solum Deum habet vltorem. text. sing. secundum Bal. in auc. decernimus. C. de arbi. secundum Ludo. in rub. de arbit. ubi dicit quod non facit
2 litem suam. et vide glo. instit. de obli. ex quasi deli. in prin. † Tamen an arbitrator inique iudicando faciat litem suam. dic ut per Bar. in l. si iudex. de var. et extraor. co. quod alle. l. ij. si mes. fal. mo. et est gl. ord. in. l. j. C. de contrahen. em. item quod Bar. decidens, quid in executore sniae qui inique exequitur an faciat litem suam. Dic ut est tex. in. l. iiij. §. si executor. de ne-
3 gest. et in. l. si pro igno. de euic. † Quid in consulente inique an faciat litem suam. dic ut per Spec. in tit. de requi. consi. §. j. ver. si consiliarius. et gl. or. in. c. j. de confes. Hy. in rub. nullus ex consilio. in. vj. Bar. i. l. ij. §. si mandator et est tex. quod inique consulens ad nihil obligatur, nisi dolo id consuluerit. l. ij. et l. idem. §. si quis ea. ff. mand. et vide Bar. in. l. j. §. si plures. de exerci. et Bar. in. l. ex male. de act. et ob. ubi et de consultore an faciat litem suam.
4 † Tamen quid in aduocato an faciat litem suam. Bal. et Ang. in. l. j. §. pueritiam. ff. de posthu. dixit quod non, quia imputet sibi qui malum aduocatum vel impitum conduxit, tamen contrarium facit tex. in. l. si domus. §. fi. ff. loc. ubi qui locat opas suas videtur se asserere peritum, ideo videtur teneri de impitia, quia videtur in culpa, de quo per Hy. in. c. impitia. de reg. iur. in. vj. Et etiam idem in assessore. l. j. ad. l. iul. ma. Idem in arbitratore qui per impitiam decidit causam quod tenetur ad similitudinem psenete. de dolo. l. culpa. secundum doc. in. d. l. si domus. quod dicit vex Bal. in. l. si quis in conscribendo, quando imodice lesit alias non, quando videtur sibi concessum quod possit modice ledere cum sit assumptus ad componendum inter partes. ff. pro soc. si societatem. §. arbitratorum. Et de notario an faciat litem suam, vide tex. no. in. l. fi. de ma. que. et est sile in. l. si. in fi. ff. si mes.
5 fal. mo. † Et quid in estimatore an faciat litem suam. Bar. in. l. j. §. diuus. et in. l. si. eo. ti. dixit quod estimator deputatus a ciuitate si male estimat facit litem suam. alle. C. de fi. instru. l. illate. et l. j. si mes. fal. mo. et no. pro tabularijs ciuitatis Neapol. si dolose male estimant quod teneantur ad interesse ptis quam leserunt, et vide Spec. in ti. de exec. sen. §. si index. ubi
6 ponit formam libelli. ¶ † Iudex facit litem suam si sequatur consilium sapientis iniquum. Ang. in. l. si filiussa. ff. de iud. et Bar. et alij in. l. si conuenerit. de re iud. et in. l. j. §. si ples. de exerc. per Bart. ¶ Iudex negligens crialiter punitur, imo pt priuari toto salario. Ang. in. l. si vacantia. xvj. q. de bo.
7 vac. et tex. ubi Ang. in auc. ut iud. si. quoq. suf. i. §. volumus. ¶ † Iudex admittens instrumentum quod non est quantum ad probationem facit litem suam. Inno. i. c.
8 venerabilis. de exce. Bal. in. l. fi. C. si cer. pe. ¶ † Iudex qui prestat auctoritatem actui i ciuili ipso iure tenetur ad interesse. Bar. in. l. j. §. si preses. de ma. que. ¶ Iudex accipiens fideiussorem minus idoneum tenetur ad interesse. Bal. in auc. generaliter. de epi. et cle. et. §. i verbo fideiussor. ¶ Iudex facit litem suam si pretato processu appellationis coram eo partem licentiauit, et non dixit quod instaret pp quod tenetur parti ad interesse. ff. de ind. l. si filius. insti. de obli. ex quasi con. in prin. et si per ignorantiam que culpe adnumeratur hoc fecerit. ff. loc. l. si quis fundi. §. si quis vitulos. And. de iser. in consti. regni appellationum tempora.

SUMMARIUM

1 Iudex qui omisit condemnare victum in expensis, quas ipse soluit in sindicatu

sindicatu,repetit eas a reo.
2 Judex proferens sententiam quando processus est nullus an faciat litem suam quo ad reum quem condemnauit.
3 Judex non condemnans in accessorijs facit litem suam.⁊ nu.5.
4 Judex baniens aliquem iniuste tenetur ei ad omnia.

a **N iudex** Qui fecit litem suam ⁊ soluit expēsas
litis in qbus omisit ꝯdemnare calum
niantem possit a reo pro quo soluit q erat ꝯdēnādus re-
petere. Ang.in.l.si qs dolo.de reg.iu.tʒ ꝙ nō p gl.ibi
remittēs se ad dicta in.l.mācipia.de ser.fug.nō ob.l.missi opinato-
res.ꝺ exa.trib.lib.x.qꝛ ibi exactoꝛ negligēs in exactiōe tributoꝝ sol
uit ꝑ reo obligato,⁊ eū liberauit solōne sua,iō ab eo repetit.vt ibi,se
cus vbi iudex nō liberauit debitorē p solōnē suā, qꝛ iā erat liberatus
p absolutoriā,⁊ idē tʒ Bal.in.l.sancimus.in fi.de iud.⁊ i.§.iudices.
de pa.iur.⁊ in.d.l.mācipia.tñ in hoc casu iudex potius soluit in pe-
nā sui delicti q̄ʒ ad liberationē alterius. Sed Bal.⁊ Spec.in ti.de
1 expē.§.postremo.versi.ēt tʒ ꝯ,dicēs,† ꝙ si iudex omisit ꝯdēnare vi
ctū in expēsis,⁊ pp hoc soluit eas i sindicatu poterit recupare a reo.
per.d.l.missi.Cuius opi.reprehēdit Jmo.in.l.si tertius.de aq̄ plu.
arc.⁊ p Bal.in.d.locis qꝛ reus censet̄ liberatus ab expēsis eo ipso
ꝙ iudex in snia nil iudicauit p.l.terminato.de fruc.⁊ li.iō opi.Spe.
vr̄ posse saluari i expēsis,veniētibus rōne ꝯtumacie, qꝛ ille peti pñt
iure actionis,vt p Bar.in.l.sancimus.de iud.⁊ sic lʒ iudex in diffini
tiua,vel ante nil de eis ꝓnūciet adhuc peti pñt iure actionis,vt pʒ ex
not.p Bar.in.l.iij.§.si rē.de leg.iij.⁊ in.l.non solū.de rei vēd.⁊ vi-
trac.represa.in.x.q.ṗn.in ṗn.vbi alleg.gl.in.d.l.si qs dolo.ad hanc
qōnē ƀm Mod.in.d.l.si qs dolo.¶ Et adde qꝛ Lud.in.l.iiij.§.fi.
de dā.infe.tʒ opi.Jmo.⁊ dixit ꝙ fuit originalis opi.Cy.in.l.sanci-
mus.C.de iud.vbi reprobat Spec.alleg.ꝯ ipm text.⁊ gl.in.l.māci-
pia.de ser.fugi.vbi iudex penā quā sua culpa soluit a pte nō repetit,
sed ꝺt posse saluari Spec.vbi ille expēse essent debite iur.actionis,
vel ꝯctus. Ang.āt in.d.l.mācipia.dixit p illū tex.ꝙ iudici litis esti
mationē soluēti nullū ius acqrit̄,qꝛ quo ad iudicē est mera pena di-
cens ꝙ non ob.lex litis estimatio.ff.pro emp.ꝙ ꝺt veꝝ qñ iudex ma
le iudicādo,qꝛ sui delicti penā sustinet,sed si facit litē suā negligēdo
tūc si soluit ꝙ versabat̄ in oblōne pōt recurrer̄ ꝯ eū q erat obligatus
per.d.l.missi op. Tñ illa lex loqt̄ in extraiudicialibus, vbi negligētia
stat in meris finibus suis.sed iudex negligēs facere iustitiā facit in-
iuriā Deo,⁊ principi,in auc.vt diffe.iud.⁊ pti ipsam petēti, ⁊ sic de
linqt omittēdo.⁊ arg.l.si qñ.in fi.de testi. Jō opi. Ang.fluctuat ƀm
Mod.in.d.l.mācipia.⁊ vide aliqd p Bal.in.d.§.pficisci.q.xxij.⁊
iō iudici male iudicāti nō sunt cedēda iura.glo.d.l.mācipia.qñ sol-
uit estimationē qꝺ est veꝝ qñ soluta estimatione litis q iniuste obti-
nuit nō est liberatus,secus si fuisset liberatus.d.l. missi opinatores.
vbi aūt iudex rōne doli faceret litē suaʒ nunq̄ʒ cedunt̄ sibi iura.ar.l.
si qs.d.l.si culpa.de rei vē.ƀm doc.in.l.mācipia.⁊ vide .s̄.in.c.iudi.
2 ¶ † Judex pferēs sniam qñ ꝓcessus est nullus non facit litē suā quo
ad reū quē ꝯdēnauit.glo.in.l.si iudex.de var.⁊ extraor.cog.⁊ vide.j̄.in
verbo snia.vbi an teneat̄ actori si nulliter ꝓnunciat in eius fauorem.
3 ¶ † Judex non ꝯdēnās in accessorijs fac̄ litē suā.gl.in.l.nō qcqd.§.
j.de iud.Qꝺ est veꝝ,nisi hoc faciat ex cā.p no.in.l.ꝓperādū .§.sin-
aūt.de iudi.⁊ Bal.in auc.nouo iure.eo.tit.⁊.j̄.pxi.¶ Judex q ad-
mittit exceptionē ꝺclinatoriā quā nō dʒ admittere vel ꝓnūciat se nō
iudicē cū sit tenet̄ pti ad interesse totius cause nō istius artic.tm̄.ar.
l.iij.in fi.⁊.l.cū qrebat̄.iud.sol. Cū.n.impediat ꝓcessum cause dʒ te
neri ad intereē totale.ff.ne qs eū.l.pe.§.fi.ƀm Bar.⁊ Bal.dicit non
credere veꝝ qꝛ non tenet̄,nisi q̄tenus bono viro videbit̄ equū.l.si iu-
dex.ff.de var.cog.nisi forte dolo ꝓnūciauerit,qꝛ rōne doli penaliter
tenet̄ sicut vi eximēs.in quo pōt sustineri.Bar.in.l.si filius.ff.de in
di.Bal.in.l.si qs in ꝯscribēdo.C.de pac.s̄. versi.iudex.vel arbiter.
4 ¶ † Judex bāniens aliquē iniuste tenet̄ ei ad omnia dāna.c.sup eo.
ꝙ met.cau.qꝛ glibet officialis officiū suū male gerendo in dānū alte
rius facit litē suā.l.fi.de ma.ꝯue.Bal.in.l.q de crie.C.de actio.vbi
dicit ꝙ pp iniuriosam torturā ēt dāna petunt̄, qꝛ non dʒ qs impune
ꝯ ius torqueri.l.fallaciter.de aboli.Bal.ibi,⁊ ibidē Bal.in.l.fi.de
pe.iud.vbi dixit ꝙ tenet̄ ei ad oia dāna.p no.in.l.fi.de fru.⁊ li.exp.
⁊ vide.j̄.in.c.iudex q de facto.vbi de tortura.¶ Judex q ꝯ ꝯsuetudi
nē iudicat fac̄ litē suā.Bal.i auc.iubemus.ꝺ iud.⁊ i.l.si qs nō dicā.
ꝺ epi.⁊ cle.Bal.i.d.§.pena grauior.Bar.i.l.vinū.ff.si cer.pe.dixit
5 vnū ꝟbū.¶ † Judex q nō ꝯdēnat in accessorijs facit litē suā sicut ra
tiōe ṗncipalis cause.l.nō qcqd.§.j.de iud.vbi gl.dixit ꝙ iudex q nō
ꝯdēnauit in expēsis tenet̄.Qꝺ ē veꝝ qñ fieri debuit qꝛ ps nō hñt in
stā cām litigādi,⁊ ē necesse ꝙ a pte petat̄.l.iiij.§.h āt iudiciū.ꝺ dā.
ife.vbi bar.plene.⁊ idē in fructibꝰ ꝙ est necesse ꝙ petant̄ ad h vt iu-
dex litē suā faciat.vi.bar.i.l.fi.ꝺ var.⁊ extraor.co.⁊.l.j.C.qūo ⁊ qñ iu.
⁊ i.l.si filius.viꝺ.s̄.pxi.⁊.j̄.i.c.iudex q dat iurm̄,vbi hr̄ ꝙ ꝺbēt peti.

SVMMARIVM

1 Judex admittēs instr̄m ad ꝓbōnem ꝙ nō tʒ an faciat litem suam.
2 Judex potest admittere probationes alias non admittendas ratione alicuius priuilegiati contra quem fit retorquutio.
3 Judei non debent esse magis priuilegiati q̄ʒ christiani.
4 Cā summarie cōmissa est ēt summaria in cā reconuentionis.
5 Judex q dʒ iur̄m deferre,⁊ non defert facit litem suam.
6 Officialis qui tempore sui officij concedit non concedenda tenetur de proprio in sindicatu.

1 i **Uder** Qui admisit instr̄m ad ꝓbationē qꝺ nō tʒ
facit litē suā,⁊ tenet̄ ex ti.de diffe.iud.Jn
no.in.c.venerabili.de excep.Bal.C.si cer.pe.l.super
chirographis.⁊ qꝺ no.idē Bal.in.l.si qñ.de testi.non
tm̄ tenet̄ si ṗstat auctoritatē actui ipso iure nullo.l.fi.in prin.vbi bar.
ff.de tut.⁊ rat.dist.⁊ dicit Bal.in.l.ṗscriptione.C.si ꝯ ius vel vtili.
publi.ꝙ tenet̄ iudex q debitas ꝓbōnes nō admittit.vñ iudex non dʒ
admittere instr̄m non solēne ⁊ falsum.l.iubemus.C.de testa.in fi.si-
cut ēt non dʒ admittere alias probationes a iure non approbatas,vt
ignis vel ferri cādentis,⁊ similes,vt dicit Bal.in rub.C.de ꝓbatio.
Nā multa sunt ꝓbationū genera testiū instroꝝ iurorum,⁊ p rei eui-
dentiam,⁊ p argumēta,vt in suis locis videbis.Ultra ēt sunt alie ꝓ-
bationes extraordinarie, vt taliole quas faciūt pistores ⁊ muliones, ac
beccarij inter se q̄ ꝓbant,vt dicit sing.Cy.in.l.non solū.§.sciendū.
de no.ope.p illū tex.in verbo modulos.qꝺ sequunt̄ ibi Bar.Bal.
Ang.⁊ Lud.vbi dicit Ang.ꝙ istis talijs vtunt̄ q dant panes ad cre
dentiā.⁊ facit tex.in.l.nō solū.in ṗn.eo.tit. Et vt puto iste talie sunt
2 scripture ⁊ libri scribere nescientiū.† Etiā iudex aliqñ pōt admitte-
re ꝓbōnes alias admittendas rōne alicuius priuilegiati ꝯ quē fit re
torquutio,vt in iudeis q hñt ṗuilegia ꝙ stet̄ libris ipsoꝝ ꝯ christia-
nos. Nam dico ēt ꝙ christiani poterūt ꝓducere ꝯ ipsos libros ipso
rum,⁊ ꝓbōnes alias non admittendas,vt testes familiares , ⁊ alios
inhabiles.⁊ ꝓbo p tex.sing.in.l.die sabbati.C.de iude.vbi fit retor-
quutio priuilegij feriaꝝ ꝯ iudeos.ƀm Bart.ibi.⁊ Bal.late in.l.qꝺ
3 fauore.de legi.q dicit † ꝙ iudei non debent esse magis priuilegiati
quā christiani,qꝺ esset absurdū.Et facit qꝺ idē Bal.dixit de retor-
quutione priuilegij que fit ēt ꝯ ecclesiā.in auc.quas acti.de sac.san.
eccl.⁊ qꝺ dicit idem Bal.⁊ alij in.l.j.⁊.l.hoc edicto.ff.qꝺ qsq; iur.
vbi retorquutio locū hʒ in priuilegijs rōne equalitatis.Et facit qꝺ di
xit Bal.in.l.fi.de fru.⁊ lit.expē.qꝺ ṗuilegiū ꝯcessum vassallo,vt p
dat feudū pp censum non solutū retorquebit̄ ꝯ eum ꝙ licebit ēt dño
sibi non seruare pactum,⁊ qꝺ no.idem Bal.de ꝯsue.re.feu.c.sacra
4 mentum.⁊ glo.in.c.ij.de mu.pet.⁊ glo.in cle.sepe.de ver.sig.† vbi
cā cōmissa summarie ēt est summaria in cā reconuentionis,⁊ est de-
cis.Rot.xxxv.⁊ dicit Ang.in.d.l.j.ꝙ quilq; iuris, qꝺ idem ꝯsiliuʒ
erit sequēdū in cā aduocati ꝙ ipse in cā alterius dedit.⁊ dixit Bal.
in.d.l.sup chyrographis,ꝙ si iudex mandauit exequutioni instr̄m
minus solenne ēt in causa sua hoc obseruat̄.alleg. Jnno.in.c.pasto
ralis.de excep.⁊ qꝺ dixit Bal.in.c.j.qualiter vas.feu.priuet. Jōq;
ꝯcludo ꝙ priuilegia iudeoꝝ circa ꝓbationes sunt ēt seruanda ꝯ ip-
sos in fauorem christianoꝝ,vt credatur testibus,alias minus fidedi-
gnis ꝓductis a christiano ꝯ iudeū.Hoc puto verum,⁊ non reperi q
ꝯrium teneat,⁊ alias ꝯsului. Nā ista equalitas seruanda ēt hʒ locuʒ
de iure cano.⁊ in foro ꝯscientie.c.cum oēs.de ꝯsti.⁊ de immu.ecc.
5 qꝛ pleriq;.per cano.¶ † Judex q dʒ iur̄m deferre,⁊ non vult defer
re facit litem suam,qꝛ ꝯ ius in parte residens cui est ius quesitum.l.
sancimus.C.de iud.Bal.in repe.l.ij.de iureiur.in.xiij.car. ¶ Jteʒ
iudex q reprobationes debitas non admittit ipse tenet̄.Bal.in.l.ṗ-
scriptione.si contra ius.Et si non examinat testes facit litem suaʒ.l.
si qñ.de testi.Et si non ꝯdēnat in expēsis nō petitis nō facit litē suā.
gl.i.c.fi.de rescri.q̄ est sing.⁊ vide in.l.ꝓperādū.⁊ in.l.sancimus.
de iud.⁊ Bal.in.c.iudices.in.ij.col.ꝺ pa.iur.fir.vbi dicit ꝙ iudex
de negligentia tenet̄ qñ pars petit,alias nō.⁊ vide.s̄. ¶ Judex non
facit litem suam quando sentētia reuocatur ex nouis probationibus
factis in causa appellationis,quia non dicitur iniuste iudicasse.c.cū
ioan.heremita.de fi.instru.vbi hoc not. ¶ Sicut iudex ⁊ arbiter fa
cit litem suam.l.si quis in conscribendo.de pa. Jta etiam arbitrator
qui in dolo vel culpa ad instar agrimēssoris.glo.in.l.fi.C.de contra
hen.emp.Et idem in scriba aut tabellione qui debet esse peritus ꝙ
faciant litem suam,vt iudex.l.j.C.de magi.conue.Et etiam exequu-
tor sententie si dolo exequatur facit litem suam.tex.no.ff.de euic.l.si
pignori.⁊ facit.C.de rescin.ven.l.si quis.⁊.l.fi.si propter pub.pens.

6 ¶ † Officialis q tpe sui officij ꝯcedit nõ ꝯcedẽda tenet̃ de ꝓprio in sindicatu, vt no. p Odof. in. l. iiij. C. de anno. ⁊ trib. li. x. ⁊ vide Bar. in. l. ij. ff. ad. l. iul. repe. ⁊ in glos. ibi. ⁊. ff. de admi. rex. l. ij. ⁊ gl. in. l. in onerarijs. §. fi. ⁊. §. pe. de pec. leg. ¶ An si qs i libello petat sibi iusti tiã ministrari ƀ3 formã legũ ⁊ statutoꝝ, ⁊ iudex in iudicãdo secutus ẽ ius ⁊ nõ statutũ faciat litẽ suam vide. s. in verbo iudicare. in. c. si quis petat in libello. ¶ An iudex qui ob negligentiam non iudicauit cu3 potuerit, facit litem suam, vide Bar. in. l. j. quomodo ⁊ qñ iudex. vbi an teneatur parti ad interesse ex quasi maleficio, vel sit sibi verecun dia, ⁊ quid si male iudicauit.

SVMMARIVM

1 Rectores locorum non possunt recedere sine licentia superioris etiã si velint stare per vnam diem.
2 Magistratus an possit dare licentiam creditori q ipse sua auctoritate capiat debitorem fugientem.
3 Officialis salariatus a ciuitate qui habuit licentia pro aliquibus diebus debet habere salarium pro tempore eundi ⁊ redeundi.

1 Licentia officialis. Officiales, † seu rectores locoꝝ nõ pñt recedere sine lnia supioris ẽt si velint stare p vnũ diẽ. l. illud vbi Bal. no. de of. psi.
2 ¶ † An magistratus possit dare lniam creditori q ipse sua auctoritate capiat debitorẽ fugiẽtẽ, dr̃ q sic, q2 licitũ est creditori ẽt sine iudicis lnia cape. p gl. in auc. vt iudi. sine quoquo suffra. §. illud neq3. ⁊ idẽ t3 gl. insti. de act. in prin. ⁊ de pace iu. fir. §. si vo qs, ⁊ t3 Cy. in. l. ait ptor. §. si debitorẽ. ff. q in frau. cre. Ang. aũt in. d. §. illud, dicit q si est debitor rõne delicti licitũ est capere, vt i auc. vt nulli iudi. §. si vero qs. col. xj. ⁊. l. capite qnto. de adul. ⁊. ff. de fur. l. inter dũ. §. q fure. ⁊ idẽ si est debitor ex ꝯctu ⁊ aufugiat cũ pecunia vel re, q2 põt capi, ⁊ ita intelligit̃. §. si debitor. rõ est q2 tunc capit̃ vt potius creditor suũ retineat q3 vt alienũ ꝯsequat̃ gl. i. l. vbi crie. Hoc est verũ si tpe crediti ꝯcti nõ erat suspectus, alias creditor sibi imputet qui cũ tali ꝯxit. l. si creditores. de priui. credi. de sol. l. cũ qs, ⁊ vt in pos. leg. l. si is a quo. ⁊. l. iiij. de dã. infec. ⁊ vbi est licitũ capere, intellige dũmodo ducat̃ ad iudice3. vt no. in. d. §. q fur. ⁊ in. d. l. capit̃. ¶ Nõ ob. l. nullus. de iudi. ⁊. l. ij. qñ libe. sine iudi. auc. vbi qs põt auctoritate ꝓpria, q2 tunc iniuria nemini infert̃, q veꝝ est cũ cã, vt dcm̃ est ƀ3 Ang. in. d. §. illud. ⁊ vide Bar. in. l. iuste. de acq. pos. vbi si iudex pt dare lniam parti. ⁊ i verbo iudex. in. c. an iudex possit dare lnia3 parti. ¶ An si officialis recedẽs intra tps d3 pdere salariũ ex forma statuti, ⁊ si recessit de lnia ptãtis, ⁊ salarium amisit, an agat ꝯ potestatẽ, vide in. l. j. in fi. C. de cõme. ⁊ in. l. hac lege. C. de ꝓpo. sac. scri. li. xij. ⁊ ibi p Cy. ⁊ facit q2 si ptãs dederit alicui licentiam portãdi mercantias in ciuitate sine solutione gabelle, ⁊ pp hoc ꝯducens sit damnificatus a gabellotis q ptãs tenebit̃ sibi resarcire illud damnũ. p not. in. l. annonas. C. de ero. mil. anno. lib. xij. ⁊ q2 nõ erat officium eius conduci facere sine gabella, per not. p Ang. in. l. pars lr̃aꝝ. ff. d iud. ¶ An recedens pro aliqbus diebus cũ lnia interim lucret̃ salariu3, vide. j. in verbo salarium. in. c. offi. pote. prima. in fi.
3 ¶ † Officialis salariatus a ciuitate q habuit lniam pro aliqbus diebus, d3 hr̃e salariũ pro tpe eundi ⁊ redeũdi. ff. de re mil. l. desertorum. §. si ad diẽ. quam sing. not. Bal. in. l. si ea. de ꝯdi. inser. qd puto veꝝ qñ is q dedit licẽtiam hr̃et de hoc ptãtẽ, ar. l. si qs. de aquedu. vbi dr̃ q iudex nõ d3 se intromittere de officio ad se non ptinẽte cũ si. Non est singulis lnia ꝯcedẽdi ius q p magr̃atum fieri d3. ff. de reg. iur. l. non singulis. vbi glo. dixit q qs nõ d3 a iudice hr̃e lniam sua auctoritate sibi ius dicẽdi ne veniat̃ ad arma qd ptor d3 cõpescere de vsuc. l. si cuius. §. sed si inter duos. ¶ Ptãs ꝯcessit alicui lniam deferẽdi arma, q2 dicebat se ire velle ex̃ ciuitatẽ ꝓ negocijs q nõ poterat exire portas cum armis, ⁊ accessit appẽsate ad hoiem occidẽdu3, an teneat̃ in sindi. Dic q nõ. p no. per Bal. in. l. qcũq3. de ser. fug. Nisi eius ꝓbet̃ scia. ⁊ facit qd Bar. not. in. l. q vas. §. furti. in ver. venio ad scdm. de fur. vbi de ꝓstãte opẽ. ⁊ qd ipse cã accedẽdi in villã, quo casu l3 arma deferre ẽt sine lnia, vt in ꝯsti. regni de illicita portatione armoꝝ. ⁊ in ti. de pa. te. ergo nõ vr̃ esse in dolo, nec in culpa, q2 dedit opera3 rei licite, ⁊ frustra ꝓcibus implorat̃ qd a iure ꝯcedit̃. l. j. de thesa. lib. xij. cũ si.

SVMMARIVM

1 Iudex potest accelerare penam ex causa.
2 Latrones sunt a iure bãniti vt nemo eos receptet.
3 Delegatus non habens executionem in causis meri ⁊ mixti imperij nihilominus poterit insignem latronem punire.
4 Pena vnius est metus multorum.
5 Ex pluralitate delictorum punitur quis vt latro.
6 Iudex ad penam corporalem procedere non d3 ad tumultũ populi.

1 Latro. Cum fama querula ad regẽ venisset q latrones in ꝓuincia insurrrexerũt q in stratis hoies insultabãt occidebãt ⁊ disrobabãt, adeo q itinera agẽtes non practicabant ꝓpea q cõmissario destinato cũ ampla ptãte, ⁊ cũ illis qtuor lr̃is arbitrarijs reptũ est hmõi latrones p summariã informationẽ receptari in quadã villa q cu3 ad villã accessisset oẽs de villa aufugerũt vna cũ latronibus, quoꝝ vnũ cepit a quo extorta ꝯfessione latrocinij illum statim suspẽdi fecit spacio vnius diei nulla sibi data defensionis copia, q cõmissarius igne imisso nullo fabricato ordinario ꝓcessu villã cõburri fecit. Mõ vtilis dñs petit dãnũ ⁊ iniuriã ville exuste a cõmissario, q2 hic ex abrupto fecit, ⁊ nõ datis defensionibus, ac ẽt illũ suspẽdi fecit d facto nõ data defensionis copia asserẽdo cõmisisse vim publicã ⁊ incendium ꝓ quo imponit̃ pena capitalis, mõ cã vẽtilata dubitatio fuit an commissarius teneret̃. Et dico q non, q2 lr̃a arbitralis q incipit de iuris cẽsura disponit q ꝯ disrobatores strataꝝ de facto ⁊ ex abrupto ꝓcedat̃, ⁊ isti latrones totã ꝓuinciã turbabãt in qua erat terror ⁊ rumor, de hoc qd tota quies publica erat turbata, ⁊ sedari faciliter non poterat pp q erat pena accelerãda. p tex. in. l. q cedẽ. in fi. ff. de sic. vbi
1 Bar. dixit † q iudex põt accelerare penã ex cã, vbi al's reqrebãtur relatio ⁊ ꝯsultatio ꝓncipis, non tñ põt occidere non culpabilem. na3 licitũ est iudici pp imanitatẽ cris leges trãsgredi, Inn. in. c. j. de cõstit. ⁊ Bal. in. l. ⁊ si seuerior. ff. de insa. ⁊ in. l. qd ergo. §. pena grauior.
2 † Sunt. n. latrones ⁊ strataꝝ disrobatores a iure diffidati ⁊ banniti, vt nemo eos receptet, sed iudici pñtet. l. j. et. ij. de his q la. Ideoq3 tãq3 diffidati ⁊ bãniti a lege pñt a quol3 occidi impune. l. j. C. qñ lic. iud. ⁊. l. iij. §. transfugas. de sicca. ⁊ de fur. auct. ite queciq3. de epis. ⁊ cle. Nã diffidati Cesaris vel a lege sunt extra ꝓtectionẽ ꝯ quos notorie bellũ est indictum. C. de accus. l. reos. p Cy. ar. l. si seruus. C. de his q ad eccl. ꝯfu. ⁊. C. vt ne. ꝓua. l. j. in fi. ex̃ de pe. ca. felicis. ⁊ i auc. gazaros. de heret. ⁊ dixit no. Bar. in. l. nõ solũ. §. si mãdato. ff. de iniur. alle. c. j. de homi. i. vj. q ꝯ assassinos de facto ꝓcedit̃, ⁊ dixit idẽ Bar. ad repri. in verbo vr̃ q vbi statutũ dt q de facto ꝓcedat̃ intelligit̃ manu regia, dũmõ q ius alterius non tollat̃. Et ẽt ꝓuisum q ꝯ istos in diebus pascalibus ꝓcedatur. l. ꝓuinciaꝝ. de fer. ¶ Nam ꝯ istos ẽt ꝓcedit̃ ad instar cris lese maies. vt in. c. regni in accusatis. Si ergo isti latrones ⁊ strataꝝ disrobatores pñt tanq3 diffidati a priuatis occidi, multomagis p iudicẽ. ar. gl. in. §. in multis. in fi. de lib. vbi q l3 parti, licet ẽt iudici pro executiõe iustitie. Nã si ꝯmissarius voluisset dare cap'la ⁊ ordinarie ꝓcedere interim ꝓuincia stabat cu3 scãdalo ⁊ turbata, ⁊ multa picula iminebãt. Et iõ dixit sing. Bar. ƀ3 Pet. ⁊ Ray. in. l. j. de offi. eius cui mã. est iu. in. iij. col. q l3 al's delegatus nõ h3 in causis meri ⁊ mixti impij nisi tm̃ cognitionẽ, non tñ executionẽ, tñ ꝯ insignẽ latronẽ cuius penã differre eẽt valde piculosum poterit talẽ latronẽ punire pp eius piculum euitandu3. p. d. l. ⁊ per. l. si qs falso. §. hi. ff. de iniu. rup. ⁊ arg. de no. oper. l. de dub. §. si qs riuos.
4 ¶ † Pena. n. vnius metus est multoꝝ. ⁊ dixit Bar. in. l. ij. C. de sen. ex pi. qd aliqñ pp piculũ snia est subito ꝓferẽda p. l. j. d dã. infec. Qñq3 pp facinoris imanitatẽ, nã latro vbi deprehendit̃ d3 furca suspẽdi. ff. de pen. l. capitaliũ. §. famosos. ⁊. l. si qs filio exheredato. circa med. ⁊ ista est legis auctoritas, q vbi te inuenero ibi te iudicabo. l. j. vbi de crie. q h3 locũ in ꝓncipe, ⁊ eius delegatis, ⁊ in istis vagabũdis. l. iiij. §. ptor. d dã. ife. ⁊ i expulsis a ciuitate bonis publicatis ꝓ qbus fiscus tenet̃. l. ij. ad. l. iul. de vi. Spe. ⁊ Io. an. in addit. Spec. in ti. de cõpe. ind. ad. §. j. ⁊. §. l3 pone. cũ seq. Ant. de bu. ita dixit in. c. l3. de fo. cõpe. ⁊ sic ar. iuriũ pdictoꝝ dictus latro potuit celeriter suspẽdi.
5 † Nã ẽt ex pluralitate delictoꝝ qs vt latro punit̃. l. ne qd. d incẽ. ru. nau. vbi Bar. ⁊ in. d. §. famosos. ⁊ silr̃ q vites incidũt. l. ij. ff. arbo. fur. ces. q latrones ꝯfessi ⁊ ꝯuicti nõ appellãt. l. ꝯstõnes. ff. d app. ⁊. l. ij. C. eo. ⁊ dixit Bal. i repe. §. ꝓficisci. q. xj. q ptãs q iurauit seruare statuta põt interdũ illa trãsgredi. alle. Inn. in. d. c. j. q forte fecit id i quo multoꝝ salus ꝓcurat̃. ar. l. pe. C. de fer. Vñ si ex cã publice vtilitatis statuta trãsgrediat̃, de h nõ sindicabit̃, q2 ipsa statuta nõ sunt iterptãda ꝯ rẽpub. ar. l. cũ hi. §. cã. d trãs. ⁊ idẽ Bal. de pa. iu. fir. §. iniuria. ⁊ Bar. in. l. q cedẽ. de sic. dixit q aliqñ pena ẽ accelerãda. ⁊ And. de iser. in ꝯsti. reg. penã coꝝ, dixit q pt mittere ad suspẽdiũ ꝯfessum ex abrupto corã se. na3 facti atrocitas multa ꝑmittit, q al's nõ ꝑmitterent̃. p no. in. l. ptor edixit. §. pterea. ⁊. ff. d iniur. vbi Bar. cũ ibi alle. in gl. ⁊ i. l. respiciẽdũ. §. furta. ⁊ i. §. si dicat̃. de pe. ⁊ in. l. ij. et. iij. de pari. ⁊. in. l. vulneris magnitudo. de iniur. ⁊ d. l. ptor. §. fi. ex qbus dr̃ qd licuit cõmissario accelerare vindictã, ⁊ illũ suspẽdere, q2 alr̃ ꝓuincia sedari nõ poterat. ⁊ dixit no. Andr. de iser. in ꝯsti reg. rapinas, qd l3 iudex iurauerit iuris ordinẽ seruare, q in

q in notorijs poterat pcedere nō fm iuris ordinē, q ibi est ordinē nō seruare. p. c. ad nram. lo. ij. de iurein. 7 idē bal. in. l. j. C. vt q desunt.
3 quē refert 7 seqt lud. in. l. j. de arbi. in repe. 7 facit† q2 iudex ad corporalem penā procedere nō pōt ad tumultū ppl'i, ēt si aliter sedari nō posset. C. ō pe. l. decu. 7. l. si priuatus. 7 a qui. cū sua mā, tñ ad tumultū ppl'i post sniam pōt executionē accelerare ēt dilatione pēdēte si alr sedari nō pōt. d. l. q cedē. 7 bñ facit. d. l. si filio exhēdato. 7. l. constōnibus. ff. ō ap. 7 sic quo ad primū caput ꝯcludit q cōmissarius q ad suspēdiū illius latronis pcessit de facto rōne publice vtilitatis, vt puīcia pacaret q nō tenet, nā in enormibus iudex d3 vti seueritate. l. si p̄ses. ff. de pe. 7 nō grauitate. l. diuus. ibi seuere indi. ff. de re 'in di. 7 bal. in. l. ea q. de ꝯdi. inde. 7 tex. ff. de pe. l. respiciēdū. 7 bal. i. l. pedius. de incē. rui. nau. 7 Jnn. in. c. dilectus. 7 in ver. instā. de ordi. cog. presertim q2 erat ꝯfessus. 7 in latrone ꝯdēnatio est spālis, ita q nō pōt appellare si est famosus. An. de iser. in ti. de pa. te. in. §. publi. latro. ¶ Quo vero ad fm caput de incēdio immisso in villa, sitr dr q cōmissarius puniri nō posset. p. io p tex. no. in. l. j. C. de fal. mo. q2 cū ista essent notoria nō potuit dñs ville ignorātiā pretendere q p pe villā incolatū hēt, p tex. d. l. j. scdo ēt p capl'm regni q icipit frequens 7 ineffrenata latronū neqtia quo cauet, q villa parua in qua latrones receptant d3 igne cremari prius bonis sublatis. 7 facit qd dr de ꝯtumace q iudex pōt domū eius incēdere. de quo hēs p An. de iser. in ti. de pa. iu. fir. §. receptatoribus. 7 latius. s. in verb. ꝯtu. in c. an iudex pp ꝯtumaciā. nā ꝯ fugiētē ex nō scripto pcedit iuris ordine nō seruato. in auc. vt iu. sine quo. suf. §. necessitatis. 7 an. ō iser. i ꝯsti. reg. humanitatis. 7 q hr in ꝯstit. reg. penā eoꝝ, nec mireris, si ego designē tibi sepe qōnes fcti, q2 illa apiūt intellectū, 7 tota. l. i. ff. ō qō. q lōga ē, fuit ꝯpilatā p iuriscōsultū ex qōnibus facti occursi, 7 de cretis ac rescriptis impatoꝝ de super factis ad ꝯsultationē officialiū vt in illa videb. in plerisq iuribus.

SVMMARIVM

1 Fur aliquando dicitur latro.
2 Latro famosus quis dicatur.
3 Blasphemare consuetus quando quis dicatur.
4 Fur 7 latro differunt.
5 Vindicta publica que dicatur.
6 Latronem recipiens 7 occultans punitur.
7 Latro insignis renunciat simpliciter defensionibus.
8 Corpa cineres 7 ossa ꝯdēnatoꝝ ad mortē nō sunt negāda cognatis.

q Via supra est dictum q ꝯ latrones stratarūq3 disrobatores pōt iudex sine sui periculi nota penā accelerare 7 punire qñ maximū scādalū i repu. iminebat. erit vidēdū q2 iudex nō d3 penā iur. imutare delinquētibus i quibus latronibus locū hñt iura 7 statuta terraꝝ de ipsis loquētia. 7 dico primo q oia iura degenerāt ꝯ publicos latrones qui turbant gentem publicā 7 leges calcant, in quo bar. in. l. respiciendū. §. famosos
1 fm vnā lect. ff. de pe. † dixit q fur q clā furat dicat latro 7 alio mō q latrones pprie dicant disrobatores stratarū q hoc publice faciūt, q suspēdio tradunt si sint famosi. h3 gl. ibi. 7 in auc. sed no. in C. de iser.
2 fugi. 7 in corpe vnde sumit, dicēs† q famosus latro vel fur dr non q semel fecit, sed pluries, q2 tūc erit famosus latro, 7 pp illā qualitatem pena augmentabitur. per gl. in. d. auc. q dixit veꝝ bar. si ꝯ ipsos de hoc publica laboret infamia. p illū. tex. 7 per. l. grassatores. eod. ti. 7 aliqd p bar. in. l. ij. ff. de fur. Tñ ang. in. d. §. famosos dixit q nō intelligit famosos latrones eos q assidue furant, sed vbi aggrediūt cum armis instratis, 7 vi auferūt. arg. de sepulchris violatis. l. ptot. §. aduersus. 7 q hr co. ti. l. respiciēdū. §. delinquūt. vbi qs sit latro, 7 vbi
3 p quos actus iudicat. 7 vide gl. no. in. c. cū inter. in ver. latro. de im mu. ecc. 7 faciūt no. p Cy. in. l. ij. C. de re. cre. † vbi p quos actus dicat ꝯsuetus blasphemare, 7 qñ dicat solitus. vide bal. in. l. i. C. qño 7. qñ. 7 in. l. iij. de epis. aud. vbi dixit q ꝯsuetus 7 famosus dr p binum
4 actū. † 7 drīā inter furē 7 latronē posuit Ang. in auc. vt nulli iudi. §. pe. 7 bar. in. d. auc. sed no. in. vbi ēt ang. q l3 quis clā pluries furet nō erit famosus latro sed famosus fur, vbi dixit bal. q erit grassator dicēs de publico 7 famoso latrone. de quo alr ōr q̃ de fure. vt ibi latius per oēs. 7 facit ad hoc tex. in. l. p oēs. de defensoribus ciuitatū. vbi de insignibus furibus 7 latronibus quoꝝ piculi sui nota feruet i fāmia. 7 tex. iste decidit iudicio meo i. d. §. grassatores. vbi loqt tex. de istis q cū fero aggrediūt sepius in itineribus 7 spoliare nitunt q hi sint publici 7 famosi latrones. 7 facit. l. fi. §. q sepius. de abigeis. 7 tex. in. l. iij. §. aduersus. in ver. arma. more latronū. de sepul. vio. Et ista sunt ponderāda pp capl'a regni q loquūt de latrōib9 stratarūq3 disrobatoribus, 7 de torturis ipsoꝝ latronū de ꝯfessionibus p. ipsos factis, 7 qualiter ꝯ eos pcedat ad quoꝝ declaratiōnē vide late And de iser. in ti. de pace te. in. §. publici latrones. vbi dixit q aliqui vocantur famosi 7 aliqui insignes, dicens q non sufficit pbare aliquem esse publicū 7 famosum latronem qui publice dr q in siluis homines disrobat, nisi ꝯstet de disrobatione. quo probato q sit famosus q pp hoc torquēbitur 7 non appellat. 7 ibi an requiratur deprehensio, 7 quod sit conuictus 7 si nihil confitetur in tortura sit relaxādus vel absoluendus vel si de socijs interrogetur. in titu. que sint regalia. in verbo committentium que bene declarantur in. c. regni, quod incipit de iuris censura. Et quia leges 7 iura municipalia valde abhorent ipsos latrones, 7 disrobatores stratarum, 7 propterea statuerunt pro quiete communi q possint omnes sua, et non iudiciali auctoritate
5 vindictam de eis assumere. l. i. 7. ij. C. qñ liceat sine iudice vin. † que dicetur vindicta publica. h3 bar. ibi quorum odio etiam statuit lex, vt ꝯ latrones insignes possit procedi diebus feriatis, ēt in honorē dei.
6 l. prouinciarum. C. de ferijs. † Prohibetur ēt latronum receptatio vel residentia in locis, 7 puniuntur iudices eos dissimulantes. l. fi. ff. C. ad. l. iul. de vi. pub. vbi de latronibus in sacris qui sunt improbiores, 7 ponentes ligna in ore hominum ne clament ēt in eorum odium
7 est inductum† q latro insignis renuntiat simpliciter defensionibus quod fieri potest, q secus est in alio fm ange. in. l. custodias. de publi. iudi. vbi idem Jmo. per gl. in. l. j. de fur. Bal. forte qui ius defendendum non h3 per. l. prouinciarum. s. alle. vbi idem bal. 7 bart. in. l. seruum quoq3. §. publice. de proc. 7 p no. in. l. pactū inter heredes. ō p x. pro qbus vide dicta in precedēti. c. 7 not. bene. d. §. famosos. q2 ex illo tex. iudicio meo poteris colligere limitationē ad. l. j. ij. 7. iij. ff.
8 de cada. punit. † vbi dr q corpa cineres 7 ossa ꝯdēnatorum ad mortem non sunt neganda cognatis, 7 quibuslibet petentibus ad sepulturā, nisi in crie maiestatis q sit veꝝ, nisi in cadaueribus latronū q furca suspensi q nō sint eoꝝ corpa tollēda de furca, q2 debent manere suspēsi vbi latrocinia 7 homicidia pperrarunt, vt eoꝝ ꝯspectu ceteri deterreant, 7 solatiū sit cognatis 7 affinibus intereptoꝝ. ¶ Et sic inuit ille tex. q debēt ibi stare in ꝯspectu omnium ad terrorem, 7 eorū corpa danda non sint, q2 nō solū eoꝝ ꝯdēnatio respicit fauorē publicū, sed ēt ꝯsanguineoꝝ 7 affiniū q offenderent si abinde tollerent 7 darent ꝯsanguineis petentibus eoꝝ corpora. sicut dixit glo. in. d. l. ij. de Joseph qui petit corpus Jesu pilato. ¶ Et scias vnū q dixit Alb. magnus in li. de secretis nāe, q funiculus cū quo suspensus ē latro cū palea quā turbo in aere suspendit positus in vna olla facit q oēs alie olle cōmixte cū olla ista frāgant ab ista, ēt facit q positus funiculus ille instrō cū quo panis in furno immittur q nō poterit panem in furno imittere, sed extro exiliet fm Alb. magnum ibi.

SVMMARIVM

1 Latro famosus si post ꝯfessionē cris p̄sente accusatore vel aduocato moriat añ sniam pōt agi actione furti ꝯ heredem ad penam.
2 Libelli oblatio ēt sine litis ꝯtestōne facit iudiciū trāsire ad heredē.

1 S Jlatro †famosus post ꝯfessionē cris presente accusatore vel aduocato moriat ante sententiam agi potest actione furti contra heredem ad penam. h3 Specu. in titu. de accus. §. infra. ver. quid si latro. vbi dixit q si talis latro accusatus ꝯfitet multa furta, 7 suspendat solus accusator vti pōt hñficio dicte ꝯfessionis, secus si procedat per viā accusationis vel denuntiationis, q2 omnibus prodest talis confessio. vbi latius per Joan. an. in addi. 7 Barto. in. l. j. ff. de priuatis delict. vbi dixit quando moritur antē condemnationem q sua confessio nocet heredi. 7 Bal. in. l. prima. ne ex delicto defunctorum. si erat in causa conclusum. de quo vide Joannem andream in. l. defuncto. de publicis iudicijs. 7 que Bartol. dixit in. l. interdum. §. qui furē. de fur-
2 tis. † Quia sola oblatio libelli etiam sine litis contestatione facit iudicium transire ad heredem. glo. singu. fm Ange. in. §. penales. insti. de peti. 7 tempo. act. 7 vide Bal in. l. ij. in fi. C. de eden. Ang. in l. j. de priua. deli. Bal. in. l. j. C. de in. 7 in. l. mercalē. de ꝯdi. ob tur. cau. 7 vide bal. in. l. j. C. de fur. 7 hec in vera confessione tñ secus in ficta fm bar. in. d. l. . de priua. deli. 7 in. l. eius delatorē. de iu. fis. an si fiat inqsitio ꝯ aliquē tanq ꝯ publicum latronem 7 disrobatorē stratarum, qui confitetur omnia 7 singula vera esse sit probatum ipsum esse publicum latronem, dic q nō, q2 esse publicum latronem, est iuris, 7 non facti, q2 lex desinit illum esse publicum latronem, qui consueuit furari. l. capitalium. §. famosos. ff. de pe. tñ qui confitetur plura furta, sibi preiudicat, q2 factum ꝯfitetur. ff. ad. l. aql. in. l. inde neratius. §. pen. 7. ff. de cust. reo. l. si ꝯfessus. de questi. l. j. §. si quis vltro. Et qui ꝯfitetur se publicum latronem, ius ꝯfitet, 7 eius definitionē, 7 non factum, 7 ꝯfessio iuris nec prodest, nec nocet, q2 non alterat iu

ris censuram, nec ius inducit. l. ornamentorum. de au. & arg. & not. glo. in. l. ij. §. quod. de iura. cal. & Cy. in. l. j. C. de gfes. & in. l. non fate tur. ff. cod. Adeo ex tali gfessione non poterit furca suspendi, nisi sint probata tot furta, que eum faciãt publicum latronem. Et pbata vnica aggressura, & vnica hominum captura, & vnica preda, que sint facta vno gtextu, reputant̃ vnum factũ, lz plura crimina ẽt diuersa resultent. arg. glo. in. l. j. C. vnde vi. & facit de priua. delic. l. nunq̃. & C. ad. l. iul. de vi. l. quoniam. Ideo ex vnico actu non constat quem esse publicum latronem. Angel. ita gcludit in consil. ccciiij. q̃ incipit, ex forma statuti, & est inter consil. Bal. & adde Bal. in auc. nouo iure. C. de ser. fugi. vbi de pluritate actuum qui in hoc requiruntur.

FINIS

De Libelli contra Potestatem in Syndicatu formatione, Tractatus.

SVMMARIVM

1 Libellus qualiter formetur contra potestatem in sindicatu.

1 Libellus in sindicatu qualiter † formetur contra potestatem in sindicatu, qui aliquem torsit iniuste, vide Ang. in. l. si postulauerit. §. liber homo. ff. de adul. qui dicit, q̃ dz g ipsum intentari vtilis actio, nõ ad estimationem deformitatis, cum liberum corpus nõ recipiat estimationẽ, lz operarum admissarum, & admittendarũ. p. l. ex hac. ff. si qua. pau. fe. di. & l. qua actione. ad. l. aquil. & de iis qui deiec. l. j. §. sed cũ homo. Tñ p deformitate, gsulo q̃ agat crialiter g ipsum ad punitionẽ, q̃ iniuste torsit, petẽdo eũ puniri fm formã iuris, & capitulorũ regni, de quo. j. in verbo tortura, videbis, & gñr etiam satisfactionem in iure, vt. s. vidistis. vbi loquimur de satisfactione in verbo composito.

SVMMARIVM

1 Libellus an debeat offerri in scriptis contra officialem in sindicatu. & numero. 2. et. 7.
3 Libellus quomodo formetur quãdo agitur contra officialem. l. iulia repetundarum. & nu. 12. et. 13.
4 Libellus requiritur in causis desiderantibus celeritatem.
5 Libellus differt a petitione.
6 Causa pauperum debet expediri sine libello & scriptura in sindica.
8 Scriptura non est necessaria in causa dilationis prelati.
9 Lege vel statuto disponẽte q̃ cã expediat̃ ex non scripto, tunc intelligunt̃ reiecte oẽs solẽnitates iuris acta, libellus, & sententia.
10 Sindicatus est causa extraordinaria, & sumaria.
11 Leuato velo quando dicatur decidi.
14 Libellum si quis offerat contra officialem sindicatum an dies statutos, an valeat oblatio.
15 Officiales perpetui possunt sindicari etiam durante officio.
16 Libellus de imperitia contra iudicem in sindicatu non debet ad certum concludere.
17 Imperitia graui culpe non semper annumeratur.

1 a An contra † Officialem q̃ est in sindicatu debeat offerri libellus in scriptis. Bal. in rep. §. pficisci. q. x. de h̃ q̃siuit & remisit ad not. in auc. nisi breuiores. C. de sent. ex pi. & in tit. vt iud. sine quoquo suffr. §. necessitate. & j. q. iij. q̃ presulatus. in quo dic q̃ gl. in. d. auc. nisi simplr. dixit q̃ qñ agit̃ g preside finito officio non dat̃ libellus. allr. tex. in. d. §. necessitate. Bar. simplr seqt̃ gl. illã allegã.
2 d. §. necessitate. in quo. §. in vbo ex nõ scripto, ẽt dt gl. † q̃ pcedit̃ sine libello. & Ant. de bu. in. c. j. de lib. ob. vbi cumulauit oẽs casus in qbus nõ dat̃ libellus dixit simplr qd in cã sindica. iudicis nõ dat̃ libellus. alle. d. §. necessitate. & l. j. C. vt oẽs cãe tã ci. q tẽpt. in. d. l. j. mihi h̃ non pbat, tñ tex. ille pbat qd debet lis gtestari, vbi dicit postq̃ lites orte fuerit. Bal. ãt in. l. ij. C. de sen. q̃ si. cer. q̃. vbi posuit formã libel. qñ agit̃ g iudicẽ in sindic. de negligẽtia lz q̃ dz dari libell⁹ gcludẽs iudicẽ gdẽnari, qten⁹ religiosi iudicis equũ videbit̃. & bar.

in. l. si fili⁹. ff. de iud. dt q̃ dat̃ petitio. vbi Ang. clari⁹ dt q̃ dz dari libellus, & apte gcludi. & Ang. in. d. §. necessitate, dixit q̃ cũ fuisset datus libellus g ptãtẽ Bononie i sindicatu d tortura, & nõ fuit gfirmatus locus torture fuit ille ptãs absolutus qd dt referre Alb. de ro. i trac. malefi. & idẽ Bal. in. l. q̃ fortuitis. C. de pig. act. dixit q̃ qñ agit̃ de culpis g iudicẽ in sindic. dz in libello apto gcludi. Et qñ agit̃ g iudicẽ d negligẽtia dz eẽ locus & tps, vt i. l. libellor. de accus. & bal. in. l. j. de his q. vt indi. & idẽ tz Lud. in. l. iiij. §. fi. de dã. infe. vbi refert multos modos gcludẽdi in libello, qñ agit̃ g iudicẽ in sindi. q̃ vide. j. in vbo negligẽtia, in. c. g magratũ. & in. c. an iudex negligens.
3 Spec. aũt in tit. de accu. in. §. ij. dixit, † q̃ qñ agit̃ g officialẽ lege iulia repet. de barrataria, dat̃ libellus in tali forma. Ego talis ppono g P. q̃ cũ ipse in ciuitate Bono. ptãtis vl iudicis offm̃ exerceret tpe sui officij h̃ anno &c. pecuniã accepit a tali aduersario meo ob iudicãdũ, & ppea iudicauit, vel nõ iudicauit q̃re peto ipm̃ ex vestro arbitrio vel ex ordinarie puniri, & puniẽdũ fore sñialiter dclarari. Et si velis ciuilr agere gcludẽs. Quare peto ipm̃ in qdruplũ gdẽnari. p. l. fi. ad. l. iul. rep. quo casu nõ reqrit̃ poni annus vel nomẽ pncipalis lz qñ crialiter agit̃, reqrat̃, lz Jo. an. ibi teneat g Spec. q̃ vtroq̃ casu requirantur solẽnia. l. libellorum. de accu. Mihi autem vr̃ distinguendũ, q̃ si qdẽ agat̃ g iudicẽ, vel officialem in sindicatu in cã maximi preiudicij vel criali, aut magni põderis, & rq̃rit̃ libellus p. d. l. si iudex. de vari. & extraor. cog. & insti. de obli. ex quasi maleficio in prin. & per dicta doctor predictor. Ad qd dixit Bal. in. l. edita de eden. vbi dixit quod officialis q rñdet inqsitioni g ipsum formate põt gdẽnari. & Ang. in. l. si vacantia. de bo. vacã. vbi tradidit formã inquisitionis g officiales de qua. s. vidimus. in verbo inquisitio. & Bal. in. §. pficisci. q. v. vbi dixit qd in inquisitione gñali g officialẽ nõ dz poni locus, sed in speciali sic, ergo in criminali dat̃ libellus g officialẽ, seu inquisitio q̃ hr̃ loco libelli. c. qualiter & qñ extra. d accu. & idẽ Bald. in. l. fin. de pena indi. ad qd induco qd hr̃. in. l. iiij.
4 §. hoc aũt iudiciũ. ff. de dã. infec. vbi dicit Bar. † q̃ in causis desiderantibus celeritatem requirit̃ libellus p cle. sepe. de ver. sig. & p alia iura ibi alle. p eũ lz Spe. in tit. de lib. gce. §. nũc dõm. teneat q̃ in istis desiderãtibus celeritatẽ reqrat̃ talis q̃lis petitio sine scriptis tñ Guil. in repe. §. vbi decretũ. tz q̃ in istis causis desiderãtibus celeritatẽ reqrat̃ libellus qñ iudicialiter expediunt̃. fm doc. in. d. §. hoc ãt. & lz cã sindica. dẽat celerit̃r itra dies. l. expediri. l. j. Tñ pt expediri post dies. l. qñ stetit p iudicẽ. Vñ dico q̃ cũ sint tales cãe sindi. maximi pindicij, q̃ iudex in sindica. gdẽnatus amplius nõ aspirabit ad offm̃, vt. j. videbis q̃ dz dari talis q̃lis petitio, seu libell⁹ q̃ ẽ fundamẽtũ cause. auc. offerat̃. de li. gtest. q̃ libellus offert̃ non solũ ad instructionẽ ptis vt possit se defendere, vel ẽt iudicis vt possit certã formare sñiaz, vt dixit ibi Jac. bu. & Bal. in. d. auc. cũ attingũt artic. si libellus pt gsensu ptiũ obmitti, & facit qd dixit Bar. ad repe. in vbo sũmarie. vbi dixit q̃ in causis sũmarijs dz petitio dari, & dixit no. Bal. in auct. offerat̃. q̃ in sũmarijs est q̃lis petitio offerẽda, p. l. de submersis. de naui. non tñ necessario dz libellus dari, & talis petitio dz offerri, vt sñia possit sup ea formari dicẽs q̃ nõ dabit̃ modũ libelli, sz solũ ad simplicẽ iudicis istructionẽ, & qd bonũ est h̃ prestari. alle. Spe. in ti. de lib. gce. §. restat. versic. sindi.
5 † differt aũt libellus a petitione simplici, q̃ in pncipio libelli cõiter dr̃ de gsuetudine narro & ppono & ago g talẽ. fm Bal. in. l. j. ff. de postu. & fit in eo narratio solẽnis mediũ & gclusio. l. edi. actio. de edẽ. cũ ibi not. vbi aũt offert̃ petitio sufficit q̃dã simplex narratio, fm Bal. i. d. l. edita. in. ij. repe. vbi dixit qd pcedit petitio. Conqror d tali cui mutuaui decẽs & mihi restituere denegat vel gqueror d titio q oĩa bona sua in fraudem creditor alienauit, nã vr̃ intentare reuocatoriaz. Et dixit ibi in alio loco quod nõ sufficit sola narratio, nisi sit aliquod verbũ sapiẽs petitionez vt hẽat vim libelli, & dixit in repe. §. de plano. quod si qd narrat̃ p modũ q̃rele cũ aliq̃li petitione q̃ erit libellus ex tacita conclusione & iudiciũ valet. alle. d. c. q̃ psulatus. vbi dr̃ q̃ sufficit, q̃ qs dicat q̃ talis me spoliauit tali re, & illã mihi restituere denegat. Vñ cum officiales diuersimode in sindicata impetant̃ de barratarijs de iniurijs psonalibus & realibus & extorsionibus de dolo, de culpis, de negligẽtijs, & de alijs pindicialibus de qbus. s. visuz est nõ video qn nõ sit dãdus libellus, vel petitio ad instructionẽ ptis & iudicis, psertim in istis pindicialibus, & ita de gsuetudine obseruat̃. Aut est causa modica, seu in vilis & modici pindicij, & non dabit̃ libellus, p tex. in. d. §. necessitatis. in auc. de man. pn. §. sit tibi. vbi dr̃ q̃ in qõmbus vilium psonar vel rerũ, aut vilium causar ex non rescripto pcedit̃, ẽ sunt celeriter expediende. vbi glo. exẽplificat in causis feni & palee. Vel qñ diceret qd ptãs illi abstulit caldareã pignus, & ẽt qñ actor esset pauper vel vilis, q̃ lz eius cã esset magna, & libellus dabit̃. d. §. sit tibi. vbi dt Ang. per illum tex. q̃ cã magna vilium, & pauperum
6 ex non scripto decidit̃ sicut etiã cã breuis dicens † q̃ cã pauperũ in sindicatu

sindicatu expediet̃ sine libello ⁊ sine scriptura. lꝫ Bal. in. d. §. de pla
no. dicat ꝙ vbi ꝓcedit̃ summarie in cā modica ⁊ leui non dat̃ libel-
lus, sed qualisqualis petitio. ꝑ. l. leuia. de accu. dicēs ꝙ si cā sit pon-
deris, libellus dabit̃. ſm Guil. per. d. cle. sepe. tñ idē Bal. in. l. si qs
se. C. de accu. dixit, qñ dꝫ ꝓcedi sine libello sufficit ꝙ in actis scribat̃
saltem petitio verbalis, ⁊ idem Bal. in. l. j. C. vt in pos. lega. alle. d. l.
si qui se. ¶ Non obst. tex. in. d. §. necessitate. ꝑ quē glo. ⁊ multi dñt,
7 † ꝙ in cā sindicatus nō reqrit̃ libellus, q꞉ ille tex. loqt̃ in casu spāli. s.
ɔ̃ officialē fugiētē a sindicatu ɔ̃ quē ex nō scripto ꝓcedit̃, vt verba il
lius tex. ꝙ ex nō scripto ꝓcedat̃ nō referunt̃ ad pncipiū. d. §. ꝑꝑ di-
ctionē ita tñ, q̄ est ibi posita q̄ vr̃ aduersari ꝓcedētib. Et ꝙ h̄ sit spāle
in officiali fugiēte, tꝫ ibi expsse Ang. dicēs ꝙ ɔ̃ officialē fugiētē sin-
dica. ꝑ epm loci ꝓcedit̃ ex nō scripto, ⁊ sine libello, ⁊ sine scriptura ⁊
ēt snia ɔ̃ ipm ꝓfert̃ sine scriptura, sit spāle in h̄ casu sicut est spāle in
causis modicis, ⁊ viliū ꝑsonaꝝ, ⁊ in alijs casibꝰ not. in. d. §. si tibi. in-
8 de ēt dixit ibi Ja. de bel. ꝑ illū tex. † ꝙ in cā dilapidationis plati non
est necessaria scriptura neqꝫ snia, q꞉ talis cā celeritatē desiderat. Et
credo ꝙ rō spālitatis sit officiali fugiēte qđ nō requirat̃ libellus nec
scriptura ɔ̃ eū, q꞉ fuga facit ipm ꝯfessum, vt in. l. ꝯsiliarios. de offi. ci
ui. ind. ⁊. s. fuit examinatū satis ꝙ ɔ̃ ipꝫ fugiētē sunt multa spālia, vt
ibi ēt est spāle qđ nō reqrat̃ libellus, ⁊ scriptura rōne ꝑsone iudicis
cognoscētis. s. epi, q ibi cognoscebat, q꞉ eps qñ cognoscit in causis
ex nō scripto cognoscit, vt clerici apud ꝓprios epos. §. j. ⁊ i auct. ni-
si breuiores. cū alia auc. ibi posita. C. de sen. ex pic. Et hāc opin. ēt tꝫ
Rof. de lib. in ti. in q. cau. offi. lib. dicēs ꝙ nō dat̃ libellus qñ eps ꝑ-
sidē fugiētē cōprehēdit ꝑ. d. §. necessitatē. quē sic intellexit, ⁊ idō sim-
pliciter dicētes ꝙ in cā sindica. nō dat̃ libellus ꝑ illū. §. erant. ¶ Et
gl. h̄ dicētes intelligent̃, ſm tex. illū quē alleg. ⁊ not. d. §. necessitate.
9 ex quo Ang. ibi intulit † ꝙ vbi lex vel statutū dt cām expediri ex nō
scripto ꝙ itelligant̃ reiecte oēs solēnitates iuris acta libellus ⁊ snia,
⁊ tꝫ Bar. i. d. auc. nisi breuiores, vbi dixit, ꝙ qñ i cā ꝓcedit̃ sine scri
ptis nulla dꝫ inde fieri scriptura, ⁊ credet̃ simplici informationi iudi
cis, dicēs ꝙ nō dabit̃ libellus, nec dēbit ꝑ notariū aliqđ in actis scri
bi vt al's fit. Sed idē Bar. in. l. i sacris. de ꝓxi. sac. scr. ⁊ dixit ꝙ vbi
reqrit̃ libellus in scriptis offerri necesse est ꝓpriā scripturā adesse,
⁊ non sufficit si negociū corā iudice narret̃, ⁊ inde ꝑ tabellionē roga
tū in actis scribat̃. Et idē dt Bar. in applone ab interlocutoria q̄ est
dāda in scriptis ꝙ nō sufficit qđ notarius dicat se rogatū de ipsa ap
pellatione, ⁊ dicat parti scribas eā, ⁊ dabis mihi q꞉ male facit, q꞉ an-
teq̄ꝫ interponat̃ dꝫ eē dictata ⁊ scripta añq̄ꝫ notarius sit rogatus, ſm
eū in. l. ɔ̃ctus. de fi. instru. C. ⁊ idē dñt Ang. ⁊ Jo. an. ⁊ Jmo. in. l. qc
qđ. de ver. ob. Et idē dr̃ in snia in scriptis ꝓferenda q̄ añq̄ꝫ legat̃ dꝫ
eē scripta ⁊ nō sufficit qđ iudex verbo ferat sniam, ⁊ roget notariū. l.
fi. C. de sen. ex pi. ⁊ in. c. fi. de re iud. in. vj. Aut cā ipa sindicatus est
mediocris tūc sufficit si pars ỽbo petat, ⁊ actoꝝ magr̃ scribat i actis
ꝙ talis cōparuit corā sindicatoribꝰ, ⁊ ꝑ modū simplicis petitōis, seu
poste petit ab officiali ibidē pñte tale qđ, ꝑ no. in. d. auct. nisi breuio-
res. ⁊ in. s. d. iurib. ⁊ in. d. cle. pastoralis. Uel sufficiet ɔ̃ ipm offerri
citationē emanatā si illa ꝯtineat rē ⁊ cāꝫ, ⁊ id qđ petit ab offic. ar. gl.
in. l. quoties. de pni. scho. q̄ dixit, ꝙ citatio pt offerri loco petitiōis,
ꝙ tꝫ Jo. an. in. c. j. de lit. ꝯte. in. vj. qñ pars nō ɔ̃dicit. ⁊ referūt doc. i
d. auc. offera. lꝫ bal. i. d. auc. offe. dixerit ꝙ tal' citatio ablata nō hēat
vim libelli, nec alij effectꝰ seq̄nt̃ q ex libello seq̄rent̃ q loqt̃ in cāis or
dinarijs i qbus reqrit̃ expssus libel. ⁊ dixit idē Bal. i. d. §. d plano.
i rep. ꝙ pt in causis summarijs ꝓcedi ꝑ modū positiōis siue poste in
actis redacte, dūmō ꝙ talis positio hēat i se petitionē ꝯclusiuā n̄ so
20 lā narrationē ꝯtinēs. † Est ergo cā sindicatꝰ extraordinaria ⁊ summaria
vt. d. l. j. ⁊ i. d. auc. nisi breuiores i gl. quā sic alle. bal. i. l. j. §. j. ff. si cui
plusq̄ꝫ ꝑ. l. fal. ⁊ i ea cā iurisdō ē modico tpe duratura. vt dixit bar. i
l. ij. d re iu. ff. ⁊ alij doc. dicūt ꝙ i ca ꝓcedit̃ leuato velo ꝑ. d. gl. ⁊ lꝫ h̄
sic dꝫ fieri. s. dcā dist. circa libellū dādū vł nō dādū, q꞉ al's nō posset
ꝓnūciare, nec res se dfendere ⁊ si cā sindi. expediret̃ solo ỽbo mille
11 petitiōes fierēt ɔ̃ officialē. † dr̃ āt leuato velo dcidi qñ iudex ꝓcedit
siñ discussiōe, ⁊ exaīe negotij bal. ſꝫ Py. i. l. tribunꝰ. §. cū aliqs d tes.
mi. d q̄ ỽbo leuato velo ⁊ summarie, vid bar. i. l. j. ff. fur. aduer. nau. ⁊
i. l. d submersis. d naui. vbi tex. dt leuato. ⁊ gl. expōit remoto oi vela
mie. ⁊ bal. i. l. ij. C. d spoꝛ. vbi dixit ꝙ nūcij corā iudicē deliq̄uēres le-
uato velo ab offō remouent̃. ⁊ h̄ ỽbo ēt vtit̃ bal. i. l. fi. C. q bo. ce. po.
vbi dixit d illo q tenere, ⁊ leuato velo bonis cessit ꝙ pōt penitere. ⁊
Lu. i. l. si qs liber. d pe. he. dixit ꝙ tps ad agēdū nō ē alicui ꝯcedēdū
leuato velo, sꝫ cū cāe cognitiōe ꝓcedēti tñ d iure ꝯsti. regni libellꝰ dꝫ
offerri i causis ciuilibꝰ ⁊ crīalibꝰ, i ciuilibꝰ a duobꝰ augustalibꝰ. s. vt
i ꝯsti. regni q̄ icipit dilatiōes. ⁊ adde q꞉ Ang. i. d. §. necessitate dixit
ꝙ qñ i sindi. libellꝰ nō reqrit̃ si det̃ ineptus nō vitiat iudiciū, q꞉ cū da
re nō debuit eiꝰ oblatio nō dꝫ eē dānosa offerēti, dicēs secꝰ eē vbi re
qrit̃ libellꝰ ꝙ si det̃ ieptus ꝙ vitiat d q̄ vid gl. ⁊ no. i. l. viuū. ff. si cer.

pe. ⁊ tꝫ bar. i. d. extra. i ỽbo sine strepitu. alle. gl. i. l. q test. §. mulier.
ff. de testa. q̄ dt ꝙ actꝰ q pt fieri sine testibus cū mobilibus vꝫ ꝑ tex. i
l. j. §. j. d rei vxo. ac. vbi i ɔ̃ctu dotis i q̄ nō reqrit̃ stiplō si interueniat
stiplō inutilis dat̃ actio meliori q̄ nota. q꞉ nullus ita clare hūc articu-
lū tractauit. ¶ Formabit̃ āt petitio penes acta qñ agit̃ in sindi. ɔ̃ offi
cialē i causis nō magni ꝑiudicij dōo, ꝯquerit̃ talis d officiali q sub fa
uore officij idebite extorsit ab eo vnū ducatū, vel abstulit sibi pignus
tale cū nō eēt obligatus, vel ꝯpulit ipsuꝫ ire ꝓ seruitijs curie, ⁊ nō sol
uit salariū vel idebite ꝯposuit eū ꝓ tāta pecunia cū fuisset innocēs q̄-
12 re petit sibi iustitiā mīstrari vidē ꝓxi. c. ¶ † Formabit̃ libellꝰ ɔ̃ iudi-
cē i sindi. cū agit̃ ex capite iperitie ꝯcludēdo ꝙ ꝯdēnet̃ ꝑ sindicato-
res q̄tenꝰ eoꝝ religioni videbit̃ equū. insti. d obli. q̄ ex quasi delic. in
33 ꝑin. ⁊. l. si iudex de vari. ⁊ extordi. cogni. † Qñ aūt ꝯuenit̃ ex capite
doli dꝫ ꝯcludi ɔ̃ eū ad totū ⁊ determinatū qđ. s. ad totā summā i qua
iudex lesit vł i snia declarauit. d. l. si iudex ⁊ de iud. l. si iudex ⁊ si snia
illa nō ꝯtineret dari vel fieri opꝫ ꝙ estimet̃ factū, ⁊ illud veniat tanq̄ꝫ
iteresse vt si ꝯtineat dānū in ꝑsona vel mēbris, q꞉ ꝯcludi dꝫ i oi eo ꝙ
bānitus voluisset d suo ꝑdere añq̄ꝫ sustineret sniam dicti bāni. ar. ff. d
iniur. l. iniuriarū i gl. qđ tꝫ Jnn. in. c. sup eo. ꝙ me. cā. ⁊ vide qđ hēs.
j. ꝓxime. in. c. libellus de iperitia. j. ⁊. s. vbi sunt alie forme libelloꝝ, ⁊
qñ aliquē iniuste tormētauit qualiter libellus formabit̃. vide. j. i ỽbo
tortura in. c. qualiter aūt formet̃ libellus, ⁊ qualiter formet̃ libellus ɔ̃
iudicē ꝑ imperitiā iudicantē, posuit ēt Spe. in tit. de execu. snie i. §.
si iudex in fi. vbi dicit ꝙ dꝫ ꝯcludere ꝙ nō ꝯdēnet̃ insolidū, sed arbi-
14 trio boni viri alias esset ineptus. ¶ † An si qs offerat libellū officia
lē sindicādū añ dies statutos valeat oblatio. Dic ꝙ nō qm̄ nō indu-
cit verā lit. pēdē. d iure, sꝫ de fcō q̄ nihil opat̃ tex. no. ſm Bal. i ar. l.
nisi. §. adul. ff. de tute. ⁊ ra. di. ⁊ facit. l. fi. C. q admitti. vbi ar. ad h̄ ⁊ dt
15 bal. i. d. l. nisi. † officiales ꝑpetui pñt sindicari ēt durāte officio argu-
mēto furiosi q nō hꝫ certū tps determinatū i furore ꝙ pt ꝯueniri du-
rāte furore. Et alios modos ꝯcludendi in libello qñ agit̃ ɔ̃ iudicē in
sindi. vide. j. in verbo negligētia i. c. an iudex negligens. vbi dicta Lu
16 do. in hoc i. l. iiij. in. §. fi. de dā. infec. ⁊ vide. s. ¶ † Libellus de impe
ritia ɔ̃ iudicē in sindicatu cū ꝑtineat ad sindicatorē existimare lesio-
nē ꝑtis nō dꝫ ad certū ꝯcludere, puta ad. x. in qbus me dānificauit,
q꞉ est ineptus cū nō sit in ꝑtāte litigātiū iudicis arbitriū, sed in arbi-
trio sindicatoris ex his que ꝓbant̃, q̄ certa nō sunt. arg. eoꝝ q̄ dñr de
17 iniur. in. l. iniuriaꝝ existimatio. † Nā nō ois impitia graui culpe an
numerat̃, q꞉ nō ea q̄ est in apicibus iuris, ⁊ is q iudicat forte non pōt
hr̃e ꝯsiliū ꝑitoꝝ, ⁊ ipse est idiota. insti. de ob. ex q̄si mal. in pn. vñ di-
xit Ja. bu. ꝙ in magnis dubijs semꝑ est tenēda opi. gl. Bal. ita in. l.
j. ij. q. C. de sen. q̄ sine cer. q̄ꝫti. ⁊ vide. s. in. c. formabit̃ libellus. in tit.
de offi. sindic. ¶ An qñ agit̃ ɔ̃ iudicē in sindicatu rōne negligentie
reqrant̃ solēnia, l. libelloꝝ. ⁊ vide in verbo negligētia. in. c. in assesso
res. ⁊ in tit. de offi. sindica. in. c. an ɔ̃ ꝑtātem, ⁊. s. in. c. ij. ¶ Libellus
qñ agit̃ ɔ̃ iudicē rōne culpe late vel leuis, aut negligētie. vide in ver
bo negligētia. in. c. qualiter officiales. de culpa teneant̃. ¶ An si in
libello agat̃ ſm formam iuris ⁊ statutoꝝ, ⁊ iudex est secutus statutuꝫ
teneat̃. vide in verbo lis snia. in. c. si quis petat in libello.

SVMMARIVM

1 Officialis an possit quem cogere ꝙ sit maniuoltus. ⁊ nu. 2. et. 3.
4 Maniuoltus an possit petere salarium. ⁊ nu. 5.
6 Seruus ecclesie an possit cogi ꝙ sit maniuoltus.

1 Maniuoltus. † An officialis possit cogere subditū ꝙ sit maniuoltꝰ Guil. d
cu. in. l. fi. §. fi. ff. de pig. ac. dixit ꝙ nō, nisi sit multum vi-
lis. ar. l. j. ⁊. ij. C. ne qs inuitus offic. pub. agere cog. ⁊ est
gl. in auc. d mona. §. necessitate. ⁊ facit. l. j. ⁊. ij. C. de his q latro. ⁊ fa-
cit de san. epis. §. si vero moriat̃, ſm Guil. quē sequit̃ bar. ⁊ Bal. ibi
⁊ idē Bal. in. l. fi. in fi. C. de exe. rei iud. auctoritate Guil. hoc firma
2 uit. † qđ ꝑtās pōt aliquē ꝯpellere ad exequēdā ꝯdēnationē ad mor-
tē dūm̄ nō sit honesta ꝑsona, vt sacerdos dicēs ꝙ viles ꝑsone ad hec
sunt deputāde. ar. l. fi. ff. de iu. subdēs qđ ignominiosum offm̄ plusq̄ꝫ
alia angaria mūdi. Pro qbus iudicio meo posset adduci tex. i. l. j C.
de mēdi. vali. lib. xij. ⁊ hr̃ in passione Xp̄i angariauerūt cireneū quē
dā vt tolleret crucē Xp̄i. Si tñ officialis non inueniat maniuoltū, sed
sint plures captiui in curia pro criminibus quos habet iustitiare an
possit facere qđ vnus illoꝝ alios suspendat, ⁊ ipse sit liber. Dico qđ
sic si esset pro graui delicto inquisitus, ⁊ carceratus, vel delicti sui
qualitas talis esset qđ ꝑpea posset ad opus publicū ꝯdēnari in ꝑpe-
tuū vel ad tps arg. l. aut dānū. §. in calcariā. cum seq. ⁊. l. capitaliū. ff.
de pen. Per quas leges Bar. in. l. ij. de publi. iud. ⁊ post eum An
3 ge. dixerūt, † qđ iudex pōt aliquem condemnare qđ sit carnifex cō-

munis, vel deputet̃ ad iustitias faciendas in perpetuum, vel ad tp̃s, quo casu qñ in ppetuum ad hoc deputaret̃ pp delictum esset seruus pene, ẽm eos ibi, ꝛ sic si iste talis cõmisisset tale delictum ꝙ deberet ad opus publicum deputari iudex posset ip̃m ꝯdẽnare qđ alios suspenderet in ppetuum, vel ad tp̃s ꝑ dicta iura, ꝛ qui sint isti curiosus lector inueniet, ꝛ vide. s. in verbo familiaris. in. c. infamis. De iure vero ꝯstõnum regni lusores deputant̃ ad opus publicum, vt in ꝯsti. regni de inqsitionibus. ꝙ intellige de his q in ludo ꝯtinuo cõuersant̃, vt in ꝯst. regni de his q ludunt ad taxillos. Et vide. j. in. c. an officia
4 lis possit capere rẽ vel animal, in verbo captura. † ꝛ qñ curia vellet cogere aliquẽ qđ sit manivoltus, an ille possit petere salariũ. Dic ꝙ sic, ar. l. lucius. ff. de euic. ꝛ. l. ij. C. pro q. cau. ser. liber. de rei vend. l. itẽ si verberatum. §. pterea. ꝛ in ꝯstit. reg. oẽs officiales. ꝛ in. c. regni grauamina. ꝛ facit de offi. psi. l. illicitas. §. illicita. ꝛ in alia ꝯsti. regn.
5 q̃ incipit sicut nr̃a seruitia. ¶ † Nã qñ officiales non hñtes carnificem capiunt aliquẽ seruũ vel mendicantẽ pro faciẽda iustitia debẽt ipsis bene soluere ꝑ mercede aureos qnqꝫ, vt in. l. diuus. de bo. dã. qꝛ est magna angaria. ꝛ vidi obseruatũ Bononie ꝙ fuit captus qdã pegrinus ꝑ decapitando quẽdã nobilẽ, ꝛ qꝛ hic pegrinus erat psona honesta posuit sibi velũ in facie ne cognosceret̃ in posterꝝ, ꝛ fuit hoc male actum, qꝛ ille pegrinus videbat̃ psona honesta, tñ vt plurimum capiunt̃ serui nigri vel albi, qꝛ sunt viles psone per. d. l. j. et. ij. C. ne qs inui. of. pub. Et si inter curie seruientes esset aliqs valde vilis cõpellet̃. ar. d. §. si monachos. Nã hoc est ministeriũ Dei. xxiij. q. v. non est. ꝛ. c. q malos. ꝛ. c. iudex. ꝛ isti debent hr̃e vestes zonam ꝛ anulos damnatoꝝ, vsqꝫ ad aureos qnqꝫ valẽtes. d. l. diuus. de bo. dam. Et ppea poterũt cõpelli ad hoc cum illo salario a iure statuto
6 viles hoies, ꝛ iõ si officialis caperet seruum priuati hoc posset, † nisi esset seruus, aut libertus ecclesie. xij. q. ij. c. diaconi. ꝛ. c. de libertis. ꝛ c. eps̃. ꝛ ꝙ no. de seruis non ordi. c. de famulis. ꝛ eo. tit. l. nullus. Et de istis manivoltis. vide Spec. in tit. de execu. sen. in. §. nunc videndum. in ver. item no. ꝙ iudices, nã subditi tenent̃ in executione iustitie iudicibus parere. l. si qs in hoc genus. de epis. ꝛ cle. ꝛ cũ iudex teneat̃ ꝯdemnatos ad suspendium facere si hoc alicui mãdare nõ posset oporteret hoc facere ꝓprijs manibus, qđ esset impossibile ꝛ contra bonos mores. ff. de ꝯdi. insti. l. si filius. ꝛ officialiũ pudori est parcendũ. l. quotiens. post prin. ff. man. ẽm Bar. in. l. j. §. sed iuxta hoc quero. de var. ꝛ extraor co. ¶ Et an officialis põt aliquẽ ꝓprijs manibus torquere. vide in verbo tortura. ¶ Manivoltus aliquẽ iniuste decapitãs de mãdato ptãtis excusat̃, per no. per Bal. in repe. §. pficisci. vbi dixit ꝙ lꝫ officialis ptãtis õbuerit resistere ptãti i iniusto mandato. ẽm Inno. in. c. pastoralis. de offi. deleg. ꝛ in. c. cum in iure. eo. tit. ꝛ qđ Bar. no. in. l. furti. in. §. q iussu. de insa. ꝛ in. l. liber hõ. ad. l. aql. ꝛ eo. tit. l. quẽadmodum. §. magr̃atus. per Flor. vbi dicit ꝙ si det̃ petitio ꝯ̃ familiarẽ in sindicatu õ iniustitia ꝙ si allegat fecisse ptãtis mandato ꝙ excusat̃, ꝛ Lud. hoc sequit̃ in. l. j. ff. de re iudic. ꝛ que not. in. l. oẽs. de decur. lib. x. ꝛ vide in verbo familiaris. in c. miles ptãtis. ꝛ in. c. si miles. ¶ Judices in crialibus sniãs exequũtur ꝑ carnifices. xxiij. q. v. c. non frustra. c. cũ homo q non peccat. ꝛ c. miles. ꝛ. c. non est crudelis. ꝛ. c. si homicidiũ. qꝛ non ipse, sed lex occidit. d. c. cũ hõ. Si tñ qs occidat quẽ scit de ꝓximo occidendum per iudicẽ peccat. ꝛ est homicida. ea. q. cũ minister. ꝛ. c. seq. ¶ Judex aũt nõ peccat. ea. q. officia. ꝛ seq. ꝛ. d. c. non frustra. ꝛ. c. homicidium. ꝛ. c. de occidendis. ij. q. iiij. ꝙsitum. ꝛ. c. seq. ꝛ. c. iudex. cum sequen. qꝛ minister Dei est. ea. q. qui malos. ꝛ Deus in hoc publicat̃. ea. causa. q. iiij. si quis igitur. ẽm Specu. in titu. de execu. senten. §. nunc dicendum. in versi. item no.

SUMMARIUM

1 Officiales an ꝛ quando possint facere suspendi mortuos in carcere vel illos qui sibijpsis mortem consciuere. ꝛ nu. 2. 3. et. 4.
5 Corpora olim comburrebantur, hodie vero sepeliuntur.
6 Tortus in tormentis si moriatur potest eius cadauer in criminibus grauioribus puniri.

1 m Ortuus. † An officiales q suspendunt mortuos in carcere, vel ꝯsciscentes sibijpsis mortẽ teneant̃. tex. in. l. defuncto. õ pub. iud. facit qđ actiõe iniuriaꝝ, vbi dñt Mod. ꝙ assessores qui ꝯ̃ defunctos faciunt capitales executiones ꝙ tenent̃ iniuriaꝝ, tanꝗ̃ iniuriam inferentes cadaueri q poterũt ppea tpe sindicatus ꝯueniri. ar. l. j. §. quoties. ff. de iniu. ꝛ tꝫ Cy. in. l. ij. C. q test. vbi dicit ꝙ est pessima practica ꝑ tex. in. l. vniuersi. in fi. vbi cause fisc. Tñ Bal. ibi dixit hoc esse arbitrarium, mortuo q se fecit toxicari inferre penam corporalem cum hoc non reperiatur. l. cautum. ꝛ facit tex. in. d. l. de functo. ꝙ mortuo corpore est extincta pena corporalis. ad quod facit tex. in. l. ij. C. si reus vel accu. mor. fue. Et hanc opin. lꝫ non ꝑ ista
2 iura tenuit Bal. in. l. j. C. ne ex deli. defunc. q̃ limi. ¶ † Primo nisi sit pena q̃ venit inferẽda post mortẽ. vt est pena denegate sepulture, qꝛ illa morte non finit̃, vt qđ corpus suspensum non sepeliat̃ sine iudicis licentia. l. j. et. ij. de cada. puni. ꝛ no. glo. in cle. j. de peni. ꝛ re.
3 ¶ † Scđo fallit in famoso latrone qui furca suspẽdit̃, ꝛ post mortẽ bestijs subijcit̃. ꝛ est glo. sing. l. ij. arbo. fur. cesa. Ita intelligens. l. capitalium. §. famosos. de pen. Qđ non est mirꝝ, qꝛ pp delicti imanitatem, ꝛ facti memoriã ẽt animal irrõnabile aliqñ punit̃. xv. q. j. c. mu
4 lier. ¶ † Tertio fallit in monacho q si moriens non reuelauit pecuniã quã viuus tenebat, qꝛ ex̃ cimiteriũ sepelit̃ cũ pecunia in sterquilinio. ex̃ de sta. mona. c. cũ ad monasterium. ꝛ iõ tunc assessor puniret de iniuria illata cadaueri de suspensione post mortẽ, vt ꝓbat in. d. §. quoties. Nec est verꝝ ꝙ dñt assessores ꝙ pp delictũ est effectus seruus fisci, qꝛ non fisci sed pene. ff. de iure fisc. l. si in metallũ. in fi. ẽm Lud. in. l. ij. C. q test. fa. pos. ꝛ Ang. in. d. l. j. C. si reus vel accu. mor. fuerit, vbi dicit in hoc assessores errare, ꝛ in. l. defuncto. de pub. ind.
5 † vbi dixit ꝙ tenet̃ de iniuria. Nã lꝫ olĩ corpora comburent̃ hodie sepeliunt̃. gl. in. l. pro herede. ff. de acqui. he. vt pꝫ in ti. de sepul. vi. vnde si assessor hodie ꝯburi faceret corpora post mortẽ videret̃ iniuriam inferre, de quo vide in. l. q sepulchra. de sepul. vio. ꝛ in. l. ossa. de relig. ꝛ Bar. in. l. sororem. de his q. vt indi. ꝛ ꝙ not. in. l. j. C. q accu. ꝛ qđ hoc sit verꝝ ꝙ afficiat̃ iniuria cadauer, facit qꝛ mors omnia soluit, ꝛ post mortẽ qs non obligat̃. Et in psona mortui nihil iniuriari põt. ff. q̃ sen. sine ap. rescin. l. pen. ꝛ. ff. si cer. pe. l. eius qui in ꝓuincia. ꝛ. j. q. vlti. in fi. ꝛ ꝙ hoc sit verꝝ pꝫ, qꝛ post mortem non põt hois dãnari memoria, nisi in casibus in iure exp̃ssis, de qbus in. l. ex iudiciorum. de accus. ꝙ si fiat in alio casu a iure non ꝑmisso sniã esset nulla tanꝗ̃ lata in iã mortuũ, ꝛ per iudicẽ mortis hñtis notitiã. ff. de re iu. l. in summa. §. fi. eo. tit. l. quesitũ. ꝛ Bar. in. l. j. in fi. õ cadu. tol. Que lꝫ vera sint i mortuo qualitercũqꝫ nõ tñ iudicio meo in eo q ob ꝯsciẽtiaꝫ criminis se occidit, qꝛ ex quo notorie ꝯstat ꝙ moriunt̃ in peccato mortali, qꝛ ecclesiastica carere debent sepultura, vt in. c. ois vtriusqꝫ sexus. de pen. ꝛ re. ꝛ tꝫ Tho. de aq. ij. scđe. q. xl. c. j. vbi de occisis in duello. ꝛ diximus in nr̃o trac. de re mil. in li. ix. in. c. an qui capit̃ ꝛ occidit̃ in duello. ꝛ Bar. in. l. j. C. de sac. san. ec. in repe. in. ix. col. ꝙ isti q notorie moriunt̃ in peccato mortali nõ sunt in vnitate ecclesie, dicens ꝙ iõ eoꝝ legata ad pias causas non recipit ecclesia de iure ciuili vel canonico. Nam isti dñr esse in ptãte Diaboli in aia ꝛ corpore. per not. in. d. c. ois. ꝛ sic eoꝝ vr̃ dãnata memoria. ꝑ not. per Cano. in. c. clerici. de vi. ꝛ ho. cle. ꝛ ꝑ Host. in tit. de exces. prel. vbi dñt de illis q ludi cã moriunt̃ desperati, ꝛ etiam de iure ciuili est cõfessio peccatoꝝ. l. archigerõtes. C. de epi. aud. Nã isti q moriunt̃ in mortali peccato se occidẽtes nõ sunt sepeliẽdi. xxiij. q. v. placuit. ꝛ lvj. di. c. si qs. ꝛ. c. seq. ꝛ sic vñr subiacere bãno diuino vel ecclesiastico ꝑ p̃dicta qꝛ ex̃ ꝓtectionẽ. iõ non vñr affici iniuria, ꝛ sic ꝓ firmo in hoc casu in eo q se ꝯscia criminis vel aliter se occidat dico esse verã opin. ꝛ practicã assessoꝝ ipsos suspendẽtiũ. ¶ Et non ob. iura ꝛ rõnes Cy. ꝛ alioꝝ qꝛ locũ hñt in mortuis aliter. lꝫ Bal. in. d. l. ij. ponat exẽplũ in eo q se toxicari fecit ꝛ dicat forte arbitrariũ. ¶ An si tortus fuerit mortuus in tormẽtis teneat̃ iudex in sindicatu. Vide in ṽbo tortura, vbi late, ꝛ i tit. de torm. in. c. regni huius. vbi late. ¶ An si ptãs moriat̃ in officio debeat̃ sibi salariũ vel hered. vide in. l. diem
6 functo. de offic. asses. ꝛ. j. in verbo salarium. ¶ † Si moriat̃ tortus in tormẽtis põt eius cadauer in criminibus grauioribus puniri. ẽm Bal. in. l. ij. C. q test. fac. pos. ꝛ Ang. ꝛ Imo. in. l. defuncto. de pub. iud. sicut punitur animal. xv. q. j. mulier. xxiij. qđ. ij. sane. ꝛ. c. si quis episcopus. de hereti. ꝛ. l. si quis defunctum. de apostat. glos. xxiij. q. ij. in summa. facit. xxiiij. distin. c. quorundam. ꝛ. l. penul. ff. de sicca. ꝛ. l. si qs filio. §. is. de iniu. rup. Inn. in. c. j. de ꝯsti. Bal. in. §. pena grauior. ꝛ in. l. ꝛ si seuerior. ꝛ facit quod not. glo. Bar. in. l. ex iudiciorum. de accusa. ꝛ Bar. in. l. j. de cada. punit.

SUMMARIUM

1 Judex intra quantum tempus dicatur negligens. ꝛ numero. 12. Et quando dicatur stare per iudicem. num. 2. 6. et. 8. Et quid in notario impedito. nu. 7.
3 Judex dicitur negligens si non expediat causam. Et tenetur si pars petijt, alias non. nu. 4.
5 Judex an debeat in causis peregrinorum summarie procedere.
9 Officialis dissimulans malitiose, ꝛ non puniens debet acriter puniri. ꝛ nu. 10. ꝛ quõ ꝓbet̃ negligentia officialis. nu. 13.
13 Et an possit morã purgare. nu. 14.
11 Assessores an teneantur de negligentia in sindicatu.

15 Negligentia

15 Negligentia in iudice est lata culpa seu dolus presumptus.
16 Iudex negligens an faciat litem suam.
17 Officialis tenetur ad custodiam pignorum a se captorum.
18 Sutor tenet̃ dño si vestimenta fuerint corrosa a muribus.
19 Officiales qualiter teneantur de culpa.
20 Tutor non tenetur de leuissima culpa.
21 Iudex q neglexit recipe testes tenet̃ ꝯdõne ex.l.si qñ C.de te.
22 Medicũ non adhibere, ꝛ adhibere imperitum, paria sunt.
23 Infirmitatem allegans dꝫ habere literas duorum medicorũ qui testificetur de infirmitate.
24 Officiales habentes administrationem rerum publicarum tenentur de dolo lata ꝛ leui culpa.

1
N Egligentia. †Intra quãtũ tp̃s dicatur iudex eẽ negligẽs in iustitiam faciẽdo. bal. in.l. mãcipia. ð ser. fugiti. ꝛ remisit ad barto. in.l.j. de his q. vt indig. vbi dixit qñ transiuit tm̃ tp̃s ꝙ facere potuit ꝛ nõ fecit ꝛ in.l. ad cogni. vbi bar. ꝛ alij. §. ad silleia. Tñ idẽ bal. in.c.j. de mili. vas. q ꝯtumax, dicit ꝙ per trinã reqñsitionẽ ꝯuincit̃ duritia prelati postq̃ꝫ recurri p̃t ad supiorẽ. ca. statuimus. de sup. ne. prela. ꝛ vr̃ tex. in.d.c.j. ꝛ idẽ bal. in.c.j. si de inuesti. inter do. ꝛ vas. lis oriat̃. qñ requirit̃ trina reqsitio. ꝛ deinde aditur supior. Tñ de iure ꝯstõnũ regni qñ officiales denegant vel retardant iustitiã adit̃ magna curie q̃ rescribit ꝙ intra duos mẽses faciat iustitiã, ꝛ deinde causas aduocat, vt i ꝯsti. regni statuimus. ꝛ in ꝯsti. iustitiarij nomẽ ꝛ normã, vbi si Barones sint negligentes vassallis ministrare post monitionẽ eis factã p iustitiariũ regionis vel regẽ intra duos mẽses iurisdictio reuertit̃ ad ipsos, vt in.d. ꝯst. ꝛ in ꝯsti de offi. de dis. cogni. cãsaꝝ. ꝛ ẽm aliã ꝯsti. regni, q̃ incipit hac lege. ꝛ in ti. de causis cito decidendis. vbi dr̃ ꝙ iudici nõ p̃ot iputari nisi cãm nõ expedierit intra dies. x. facta ꝯtẽone i cã ꝛ oia iura lo
2 quunt̃ qñ stat p iudicẽ, †dr̃ aũt stare p iudicem qñ nõ ꝓcedit in causa ẽm qð dꝫ ꝓcedi. ff. q. ex cau. ma.l. ſꝫ si pretorẽ. §. ait p̃tor. nisi ex cã suã iurisdictionẽ ðneget. vl̃ pp ꝯtumaciã vel lapsum termini vt ibi, qꝛ tũc nõ p̃ot dici iudex in negligẽtia, ꝛ vbi stetit p ptẽ q̃ non sollicitauit, qꝛ cãrũ merita partiũ assertione pandunt̃. l. fi. si p vim vel alio
3 ꝛ in.c. iter q̃uor. de ma. ꝛ obe. †In his q̃ spectant ad iudicis offm̃ dr̃ negligẽs iudex si nõ expediat cãm. l. ꝓperãdũ §. sinaũt. ꝛ.d.l. si p p̃torẽ. §. ait p̃tor. secus in his q̃ spectãt ad partis sollicitudinẽ, qꝛ dꝫ instare ꝛ ꝓtestari ꝯ̃ iudicẽ. arg. de ꝯdi. ꝛ demon. l. qbus diebus. ꝛ de elec. his qbus. ẽm bal. in.d. §. sinaũt. ꝛ facit gl. in.l. si curatoris .C. ð iure deli. q̃ꝫ ibi all'at Ang. dicẽs qð ois actus in iudicio dꝫ fieri ad ptis instantiã, ꝛ facit tex. i.l.j C. vt intra certũ tp̃s. et dicit bal.
4 in.c. iudices de pace iura. fir. †ꝙ tũc iudex tenet̃ ð negligẽtia quando nõ expediuit cãm qñ pars petijt, al's nõ, ꝛ vide eũdẽ bal. in.l. statutis. C. de sen. ex peri. ꝛ adde gl. in.c. fi. ex̃ de testi q̃ dicit ꝙ in iudice nõ hꝫ locũ pena negligẽtie nisi iustitia petatur pte. ꝛ do. Ant. in.c. cũ sit. de fo. cõpe. ꝛ barto. in.l. fi. de var. ꝛ ex̃or. cogni. vbi aliquid dixit ꝛ in.l. dãni. §. sabini. de dã. infe. p iura ibi allegata p bar. ꝛ hec vera in causis ordinarijs. Tñ si vnus exterus veniret ad iudicẽ cũ vno instr̃o liqdo, vel cũ alia scriptura auc. ꝓ vno debito. ꝛ iudex vellet ordinare ꝓcedere, tunc iudex diceret̃ iustitiã retardar̃, qꝛ
5 dicit And. de iser. in ꝓemio ꝯstitutionũ, †ꝙ iudex i causis exteriorũ ꝛ peregrinoꝝ solet summarie ꝓcedere, ꝛ maxime vbi cã esset modica. p no. in auc. nisi breuiores de sen. ex peri. reci. vel si eẽt talis cã q̃ celeritatẽ desideraret, vel in q̃ plus expenderet̃ q̃ꝫ sit valor rei vt si esset qð de eo q interim in hospitio satis comederet. vt dixit bart. no. in.l.ij. ff. de re iudi. tũc iudex dꝫ ꝓcedere summarie ꝛ dilationibꝰ breuitatis ꝛ lite nõ ꝯtesta. ꝛ facit ꝙ idẽ Bar. no. i.l. si prius. ð ope. no. nun. ꝛ in.l.j. de glan. legẽ. ꝛ in.l. ſꝫ si vsusfructus. de vsu. lega. ꝛ Bal. in.l. libertiqꝫ. de oper. lib. Vel qñ eẽt qð qs esset officialis ꝓ instanti anno, ꝛ tp̃s instaret, qꝛ dꝫ ꝓcedere dilationibus breuitatis p tex. in.c. significauit de iudic. in verbo tp̃s inutiliter labat̃. ꝛ dixit
6 Spe. in ti. de scð̃o decre. v̾si. vidẽdũ. ꝛ v̾s. qd sit. ꝙ procedi potest lit nõ ꝯtest. †Nec ẽt diceret̃ stare p iudicẽ qñ esset ipeditus multitudine cãrũ, vt est in curia principis. p no. in auc. ſꝫ ꝛ lis. ꝛ in auct.
7 Itẽ si appellõne C. de tẽp app. vbi Bar. dixit qñ nõ stetit per iudicez sicut ẽt dr̃. †De notario ipedito multitudine ꝯtctuũ cui non imputat̃. ff. fur. aduer. nau. l.j. ꝛ est gl. no. in.l. senatus. ff. de offi. presi. q̃a nõ currit p̃scriptio si iudex ꝓpter multitudinẽ causaꝝ est impeditꝰ
8 me audire ẽm Lud. in.l.j. ff. de arbi. in repe. per q̃ poteris iudici fauere in sindicatu. †dr̃ aũt stare per iudicẽ qñ sibi liquet ꝛ non procedit, secus si sibi nõ liquet, qꝛ nõ dr̃ stare per eũ. ẽꝫ bal. in.l. si ð meis §. ex ꝯpromisso. de arbi. vbi dr̃ ꝙ stat̃ suo instr̃o ꝙ sibi non liquet, qꝛ cõsistit in aio ẽm gl. in.d. §. ex cõpromisso. ꝛ facit. l. pompo. ð re iudi. ideo iudex non dꝫ timere penã statuti nisi se arctasset. ar.l. intra vtile. de minor. lꝫ Ia. but dixerit i.l. cũ iudex. de sen. ꝙ dꝫ ꝓnunciare ꝯdẽno ꝯdẽnãdu ꝛ absoluo absoluendũ ꝙ bal. non placet. de quo ẽt vide. j̃. in alijs capitulis. ꝛ vide. j̃. in.c. officialis ꝓpter negligentiã ꝛ s̃ circa principiũ libri. in.c. an ꝛ qñ. vbi de iustitia denegata. ꝛ i.c. iudices debent audiri. ꝛ in.c. officialis dr̃. j̃. ꝛ vide in ca. iudex. q tenet̃ in verbo verbo instantia. s̃. vbi multa. ¶ An si iudex i certis casibus p̃t ex forma statuti inqrere ꝛ non inqrat teneat̃ de negligentia bal. in.l. gal. in prin. ð̃t ꝙ sic, vt ibi per Imo. vbi dñt ꝙ cũ ptãs teneat̃ ex necessitate officij purgare ꝓnunciã malis hoibus. l. ꝯgruit de officio presi. necessario seqt̃ ꝙ v̾buꝫ p̃t iponat eãdeꝫ necessitatẽ d.l. gal. in p̃n. ꝛ iõ si fuerit negligens tenebit̃ de negligẽtia. Et facit ꝙ no. bal. ꝛ Ang. i.l. mãcipia. de ser. fug. ideo iudex tenebit̃ de ne
9 gligentia in sindicatu. ¶ †Nã officialis dissimulans malitia ꝛ non puniẽs dꝫ acriter puniri. l.i. de deserto. ẽm bar. ibi. ꝛ.l. fi. C. publi. letitie. lib. xij. vbi Bar. lꝫ alibi dicat̃ ꝙ vbi aliqd ponit̃ in arbitrio iudicis nũq̃ꝫ iudex de negligentia punit̃ si illud non faciat. l. ñ qcquid. de iud. vbi ang. nisi in eo v̾set̃ partis iteresse circa expensas
10 Inno. in.c. ꝯsuluit. de offi. dele. queꝫ ibi refert Ange. ¶ †Iudices negligentes in puniendis sceleratis puniũt̃ sicut ipsi scelerati. l. pe. .C. de sa. pa. ꝛ i.l. fi. C. ne san. ba. ꝛ in.l. si qs in hoc genus. C. ð epi. ꝛ cle. tñ minori pena punit̃. d.l. fi. ꝛ in.l. fi. C. ad.l. iul. de vi publ. vbi
11 dr̃ iudex q delictũ ꝓbatũ non punit est infamis. ¶ †An assessores sindicent̃ de negligentia, vt sic ꝯ̃ eos fiat inqsitio scrupulosa. vt.l. si seruus vetitus. de leg. j. dic ꝙ non est ꝯueniens. vt de negligẽtia sindicent̃ nisi dissoluta, ꝛ dolo ꝓxima ẽm Ang. ibi q dicit qð qñ sindicat̃ de negligentia dr̃ scrupulose sindica. ꝛ acriter p illũ tex. dicens ꝙ hoc non dꝫ fieri nisi sit dolo ꝓxima. vt s̃. ꝛ ita seruat ꝯsuetu. p quã assessoribus multũ fauet̃ lꝫ de mero rigore ita dicant sindicari de negligentia sicut ð culpa in faciendo ꝯmissa. l. mancipia. de seruis. fugi. ꝛ.l. si qs in ꝯscribendo. C. de pac. ꝛ.l. iudices. de decu. cum si. ẽꝫ Ang. in mã sindicatus in additio. q̃s fecit. ꝛ tunc est necesse ꝙ officialis fuerit reqsitus ꝛ neglexerit ẽm Arch. in.c.j. de iureiur. ꝛ vide Spe. de inqsitione ver. ſꝫ pone iudex. ꝛ gl. iij. q. vj. q sine. ꝛ vide
12 Ang. in.l. si vacantia. in verbo preses. de bo. vacanti. † ꝛ de modo ꝓbandi diligentiã vel negligẽtiam esse ꝯmissam per officialeꝫ in capiendo vel denuntiãdo malefactoreꝫ. vide bar. i ꝯsilio qð icipit Carissimi isti nr̃i nucerini. ꝛ aliud ꝯsilium ꝙ incipit eleemosyna ꝛ quã
13 do dicat̃ esse †negligens. vide pulchre. d. Bar. ꝛ Ang. in.l. ij ff. de furtis. an i libello q format̃ de negligentia dẽat eẽ locꝰ ꝛ tp̃s. vide in l. libelloꝝ. de accusa. ꝛ Bal. in.l.j. C. ð his qui. vt indig. ꝛ vide bal. in ti. de accu. ꝛ in ti. de sindico. in addi. Spe. vbi ð mã sindicatꝰ pulchra dixit. ꝛ vide Ang. in auc. scenicas non solum vbi dicit per glo. ibi positã, ꝙ sicut iudex facit liteꝫ suã male iudicando, ita in negligẽdo, vbi glo. allegat ꝯcor. ꝛ facit. l. missi opinatores. de exac. tribut. Subdens ꝙ si statutũ dicat viso instr̃o illð exeqnat̃ si retardat executionẽ, ita facit litẽ suã sicut si male iudicasset. tñ iudex q potuit de facto supplere ꝛ nõ fecit nõ fecit non facit litẽ suã, qꝛ aliud est denegare iustitiã, ꝛ aliud nõ iuuare. l. iustitia. de insti. ꝛ iure. ꝛ. §. iuris p̃cepta. Qð est verũ nisi fuerit petitũ. argu. l. iiij. §. hoc aũt iudicium de dã. infe. Ang. ꝛ ꝓbat̃ ista negligentia ipsum reqrẽdo ꝛ ꝓtestando. tex. no. in.l. placuit. de colla. fund. pr̃. lib. xj. vide. s̃. circa principiũ. i.c. intra quãtũ tp̃s. ¶ Qualiter excusari possit iudex q omisit ꝓcedere super aliquo maleficio. vide Bar. in. q. tria sunt statuta vbi ex ista exceptione dico tale maleficiũ nõ fuisse ꝯmissum, iõ non processi ꝛ si nondũ est elapsum totũ tp̃s quo p̃ot procedi non dr̃ fuisse in mora ꝯmissa ad totale interesse lꝫ ad particulare sic vel si notitiam nõ habuisset, qꝛ fuit in occulto ꝯmissum. vt habes. j̃. in.c. pe. qð extat statutũ in verbo instantia. ꝛ vide in.c. officiali posito in verbo sindicus. ꝛ vide in.c. id qð incũbit. j̃. in tertia charta.
14 ¶ †Et an possit officialis morã purgare ꝛ si fuit in modica negligẽtia an possit imputari officiali cur citius nõ processit neqꝫ cum primũ potuit. vide no. per Ang. in.l. si insulã. ff. de verb. obl. ꝛ ꝙ bald. no. in.l. quiuis de cond. ꝛ demõ. vbi dixit ꝙ officialis ꝓ modica cul
15 pa nõ sindicat̃. ¶ †Negligientia est lata culpa in iudice seu dolus presumptus, ideo tenet̃ insolidũ. l. mancipia. de seruis fugi. ꝛ ꝙ no. in.l. ij. ff. ꝙ qsqꝫ iur. ¶ Et idẽ si iudex male iudicat qꝛ insolidum tenebat̃ si cũ dolo. ¶ Et idẽ si absqꝫ snia dãnũ infert. l. lecios. de periculo. ꝛ ꝯmo. l. sequenti. nisi faciat ex cã. l. ij. qð me. causa. ꝛ. ff. communi diui. l. si is cũ quo. ꝛ in.l. fi. §. fi. ff. de pig. ac. ¶ Si credidit se iuste facere tenet̃ si ex suo. capite. d,l. ij. ꝙ quisqꝫ iur. ꝛ.l. fi. ð var. ꝛ extraor. cog. Si aũt ad id inducit̃ pp diuersitatem opi. parcit̃ sibi si passus est subtilis vel punitur mitius. insti. de oblig. q̃ ex q̃si delic. i prin. qꝛ tenebitur ad purũ damnum partie non ad aliud interesse. Et idem vbi consuluit consilio sapeintis electi per eum, secus si per partes. arg. ff. de re iudi. si conuenerit. ꝛ ibi Bar. ꝛ Bal. in.l.
16 mancipia. de ser. fugi. vbi ita dixit. ¶ An iudex negligens faciat

litē suam in.d.l.mācipia.vī dici q̄ sic.Bar.dicit q̄ nunq̄ facit li te suā.ita q̄ ꝯueniat̄.act.in factū ex q̄si maleficio.l.ex maleficio.§. si iudex.de actiō.ꝛ obligatio.ꝛ.l.fi.de varijs ꝛ extraordina. cog.ſꝫ ꝯueniet̄ ꝯditione ex tit.vt diffe.iudi.ſꝫ bal.ibi tꝫ ꝯtriū per.l.ſi quis in ꝯſcribendo.C.de pac.p tex.in.l.ſi q̄ñ.de teſti.Ang.aūt ſuſtinet Bar.ſꝫ in.l.ſi q̄s in ꝯſcribendo,nō ſtetit in meris finibus negligē tie,ſꝫ iudicauit ꝯ acta,iō facit litē suā,dicens q̄ Bar.loquit̄,vbi pena reperit̄ a lege iposita,ſecus vbi nō reperit̄ determinata ſꝫ ſim pliciter,tūc iudex facit litē suā negligēdo.ſm Bal.ꝛ ſic ſi negligē tia eſt diſſoluta,ꝛ ſic ꝑpe dolū tenet̄ inſolidū,aut accedit tm̄ culpe, ꝛ tenet̄ q̄tenus religioni iudicantis videbit̄ equū.ꝛ ſubdit Ang.q̄ excōicatus nō ſeruata forma,ꝛ maturitate a Canone introducta.i c ſacro.de ſen.excōic.nō facit litē suā ſed tenet̄ ad intereſſe cōdi-

17 tione ex.c.j.de ſen.excōi.lib.vj.¶ †Officialis tenet̄ ad cuſtodiā pignoꝝ a ſe captoꝝ.l.quēadmodū.§.ſi magiſtratus ad.l.aq.vbi dꝫ q̄ ēt ſi receperit ex p̄tū q̄uētione,ꝛ reddat illū deterioratū ꝛ trituꝫ tenet̄ de illo dāno,ſi tm̄ ipſa pignora ſint ſuppellectilia,ꝛ in curia a muribus corroſa an teneant̄ illi q̄ pignora ceperūt.Hic q̄ ſic.arg. l.itē querit̄.§.ſi quis.ff.loca.vbi dr̄ q̄ roſura muriū eſt in culpa per

18 quē tex.dūt doc.†q̄ ſutor tenet̄ dño ſi veſtimenta q̄ hꝫ in apotheca mures corroſerunt,q̄ muriū roſura nō eſt caſus fortuitus,q̄ ſi hoc eē nō imputaret̄.l.opus.eod.tit.ꝛ facit q̄ hr̄ in.l.j.§.ſi roſe tabule. de bo.poſ.ſm tab.¶ Et ad p̄dicta facit q̄ iudex tenet̄ de dāno in iuria dato.d.§.ſi magiſtratus.niſi fecerit iuridice ſuū offm̄ exequē do preſertim ꝯ reſiſtentē ſibi vel iuriſdictioni ſue,p illū.§.vbi ſi ce pit pecudes pignori,ꝛ nō ꝑmiſit eas paſci ꝑmittēdo fame necari n̄ patiēdo eis afferri cibaria.ſm Bal.ꝛ Flo.ibi,vbi dixit q̄ ſi p im periciā cepit pignora vel illicitā capturā q̄ ipſe tenet̄ ad intereſſe. ¶ Ubi q̄s rōne officij tenet̄ ad aliq̄d faciēdū ſi illud non faciat p̄ ſumit̄ eſſe in dolo.l.fideiuſſori.ff.māda.ꝛ.l.magna.ff.ꝺ verbo.ſigni. ꝛ no.Bar.in.l.titium ꝛ meuium.de admi.tuto.

19 ¶ †Qualiter officiales de culpa teneant̄.ꝛ Bald.in.l.que fortui tis.C.de pigno.act.vbi queſiuit q̄liter culpe veniāt in officijs magi ſtratibus ꝛ aſſeſſoribus.dixit q̄ teneant̄ ꝺ leuiſſima culpa.ff.ꝺ ma. gue.l.nō ſimile.ꝛ.l.i magiſtratū.tm̄ mitius agit̄ q̄ ſindicatores p̄nt ex arbitrio ꝯdēnare in quota vel in rota,ꝑut eis viſum fuerit.inſti tu.de oblig.ex q̄ſi maleficio in prin.Et ſi nō ſint ſoluēdo non retru dent̄ in carcerē ſꝫ tenent̄ ſolū inquantū facere p̄nt.ff.de iud.l.ſi fili⁹ iō in libello ꝯ eos rōne culpe leuis vel leuiſſima nō dꝫ certa q̄tītas peti,ſꝫ dꝫ ꝯcludi ad ꝯdēnationē q̄tenus bono viro equū videbitur. ff.ꝺ varijs ꝛ extraor.cogni.l.ſi iudex.ꝛ.l.ij.cū ibi no.ff.q̄ q̄ſq̄ iur. Alij ꝯ.q̄ magiſtratus tutori ꝯparat̄.l.prefertur.ff.de ritu nupt.

20 †ꝛ tutor nō tenet̄ de leuiſſima.l.tutori.de neg.geſt.l.ex facto. i quo Bal.dixit q̄ ſi offm̄ fuit ꝓcuratū a magiſtratu vel ab aſſeſſore q̄ tenet̄ de leuiſſima,ſecus ſi fuit rogatus,q̄ q̄ñ tenet̄ de leui.arg.ff. depoſiti.l.j.§.ſtipn.ꝛ ſi certū pe.l.ſi q̄s nec cām.ꝛ de preſcrip.ver. l.ſi gratuitaꝫ.§.j.¶ Nā rōne ꝓcurationis officij ſollicitudo augēt̄ idē in arbitro vel arbitratore.de pac.l.ſi q̄s in ꝯſcribēdo.ita Bal. in.d.l.q̄ fortuitis.vbi late ponit de tutore proxeneta,ꝛ ꝓcuratore ꝺ qua culpa tenet̄.ꝛ vide ēt.j.in.c.magiſtratus.¶ Si iꝑtat̄ in ſindi catu iudex q̄ neglexerit examinare teſtes alicui⁹ ꝛ p̄p litē suā feciſſe dicat̄ iꝑtens dꝫ ꝓbare q̄ ꝓduxit perſonaliter teſtes in iudicio ,ꝛ fuit iudici ꝓſtatus q̄ ipſos examinaret, aliter iudex non dr̄ negli gens.iuxta no.p Bar.in.l.dāni.§.ſabini.de dā.infec.ꝛ hꝫ neceſſe ꝓbare q̄ illi teſtes probaſſent intentionem suā,ꝛ q̄ interat ipſos fuiſſe examinatos in tanta q̄tītate q̄ dꝫ in libello deducere al's non tenet̄ iudex in ſindicatu.ſm Bal.in.l.in pecuniarijs.ff.de fer. alle ga.l.q̄ cōmeatu.de re mili.¶ Et ego addo q̄ dꝫ ꝓbare q̄ ꝑpter il los teſtes non examinatos ſuccubuit in cā illa,q̄ poſſet eſſe q̄ ꝺpo nebant ꝑ eo non tm̄ ipſum releuabat depoſitio eoꝝ nec elidebāt in tentionē partis aduerſe.ar.l.non hoc vnde cogna.ꝛ.c.in preſentia de renū.ꝛ q̄ intra terminū ꝓduxerit,ꝛ parte citata ad videndū eos recipi.l.ſi q̄ñ.de teſti.al's iudex non diceret̄ eſſe negligens,q̄ pars nō ſeruauit formā iuris.ꝛ dixit Bar.in.l.ſi.ff.de var.cogni. quod

21 †iudex q̄ neglexit recipere teſtes tenet̄ ꝯdōne ex.l.ſi q̄ñ.C.de teſt. vbi tex.ꝛ Bar.niſi iudex ſe poſſet excuſare excuſationibus iuridi cis.ꝛ vide.j.in.c.ſi iudex non interrogat.¶ An iudex q̄ hꝫ eſtima re an q̄s fuerit mortu⁹ ex vulnere,ꝛ an vulnera ſint mortalia,vl' mēbra ſint debilitata,vl' ſi carcerat⁹ q̄ infirmat̄ rōne infirmitatis q̄ ſit mortalis ſit liberādus a carcere excuſet̄ in ſindicatu ſi medicus ab eo adhibi tus ex iperitia male retulit vel ex dolo,ꝛ carceratus erat leui infir mitate tentus,ꝛ aufugerit vel medicus male arbitratus fuerit. dic ad hoc vt excuſet̄ q̄ dꝫ p̄mo adhibere medicū cōis ad hoc depu tatū cuius ſolius dicto ſtabit̄.Si aūt nō eſt deputatus a cōi debet duos adhibere ſi reperiant̄ in ciuitate.l.comparationes.de fi.in ſtru.ꝛ de re mili.l.ſemel.lib.xij.alias ſi duo non reꝑiantur vn⁹ ſuf ficit.in auc.de non alie.aut ꝑmu.§.q̄ aūt.ita Bar.in.l.j.C.de pon de.auri.li.x.nec ſufficiat adhibere vnū niſi ſit peritus. gl.in.l.ab

22 hoſtibus.§.ſi vir.ff.ſo ma.†vbi paria ſunt medicū non adhibere,ꝛ iꝑitū adhibere.Ideo dixit ibi Bal.q̄ ſcōm a iudice q̄ adhibuit medicū iꝑitū reuocat̄ q̄ñ iudicio peritoꝝ ꝯtriū apparet,adeo q̄ ſnīa lata ꝑtextu ꝯſilij talis iꝑiti nūq̄ trāſit in rē iudicatā.ſcōm Jo.an.in tit.de homi.§.ꝫ pone.xv.ſi vulnerauit.ꝛ Cano.in.c.pro poſuiſti.de prebē.ꝛ iō ſi dicat̄ aliquē mortuū ꝛ ex imperitia medi ci,ꝛ nō ex ꝑcuſſione iudex bonos ꝛ peritos medicos dꝫ adhibere, vt ipſe excuſet̄.Et p̄ma dicta faciunt pro ritu magne curie dicen

23 te,quod† ſi aliq̄s allegat infirmitatē dꝫ hr̄e l'ras duoꝝ medicorꝫ q̄ teſtificant̄ de infirmitate quē itellige ſi in illa ciuitate poterāt ha beri duo al's ſufficiat vnus,vel ſufficiat ille q̄ eſſet a cōi ad hoc ꝺpu tatus,vt ritus intelligat̄,ꝛ interpretet̄ ſm ius cōe,q̄ ſtatuta ſunt in terpretanda ſm ius cōe,vt in.l.oēs pp'l.de iuſti.ꝛ iur.ꝛ.l.ij.ꝺ no xa.cū ſi.Et facit q̄ no.in ꝯſti.regni.in cā depoſiti.vbi gl.dixit,q̄ illa ꝯſti.reqrens in depoſito fore adhibendos tres teſtes intelligit̄ ſi ſint in loco in quo hēri p̄nt.ꝛ dicit idē Bar.in.l.ſemel.de re mi li.li.xij.q̄ nō ſufficit denūciatio medici dicentis q̄ ſit remanſura cicatrix,niſi precedat iudicis diligens inq̄ſitio q̄ dꝫ aſſeſſor ſcribi facere in actis q̄ iudex de hoc inq̄ſiuit ꝛ medicus retulit.ꝛ vide ꝺ .ſ.dictis in.l.ſi in rixa.ff.ad.l.cor.de ſica.circa fi.ꝛ an excuſet̄ ſi de legatus ab eo male iudicat vide in verbo delegatus.vbi ēt de arbi

24 trio.ꝛ vide in tit.ſi meſſor.fal.mo.dixe.¶ †Officiales hn̄tes ad miniſtrationē rerū publicaꝝ tenent̄ de dolo lata ꝛ leui culpa.l.ma giſtratus.de admi.reꝝ ad ciui.p̄ti.ꝛ Bar.in.l.ij.de naui.vbi di cit q̄ ſi illa ꝯmiſerūt minus idonee perſone tenent̄.l.eum qui.i fi. ꝛ.l.argentū.ff.ꝯmo.¶ Si eſt data p̄tās ſp̄alis cāpitaneo vlciſcen di iniurias illatas iudicibus inferioribus q̄ eſt negligēs poterit vl ciſci p̄tās.Ang.p illū tex.in auc.de defen.ciui.§.ſi xv.ꝛ vide tex. in.eo.tit.in ver.amplius q̄ p̄tās tenet̄ vlciſci ſi q̄s faciat iniuriā al teri officiali ciuitatis.ꝛ vide ēt Ang.in repe.l.ſi vacan.de bo.va can.lib.x.ꝛ dixit idē Ang.in auc.de defen.ciui.§.audiant.q̄ ſi of ficiali eſt data poteſtas audiētie cauſaꝝ vl' ſibi delegata cognitio.

SUMMARIUM

1 Cōtētio ſi ſit iter duos de vna poſſeſſiōe ita vt deueniāt ad arma iu dex debet partibus mandare vt non accedāt ad poſſeſſionē.Et quid ſi vna pars appellauerit.nu.2.

3 Officiali p̄t ſindicari ſi non fuit diligēs i exactiōe tributoꝝ fiſcaliū.

4 Officialis in ſuo officio negligens condemnatus non poteſt impe trare abſolutorium reſcriptum.

5 Officialis nolens recipere libellum querimoniarum facit litē suā.

6 Officialis intra quantum tempus dicatur negligens.

7 Officialis perpetuus an debeat deponi propter negligentiam.

8 Judex an poſſit prohibere alicui ne trāſeat ante domū ſui inimici.

9 Judex non tenetur ponere aliquem ad torturam niſi petatur.

1 Iudex †vt nō arguat̄ de negligentia in ſindicatu ſi eſt ꝯtētio iter duos de poſſeſſione ꝛ eſt timor armoꝝ partib⁹ dꝫ mādare,vt nō accedāt ad poſ ſeſſionē,vt no.ex̄ de ꝓba.c.in p̄ntia.ꝛ q̄ no.Cy.in.l. j.vti poſſi.ꝛ in.l.ſi.de offi.ꝓcu.ceſa.vbi eſt tex.iſte aūt timor nō hr̄ indiſtincte in qualibet pſona,ſꝫ qualitas pſone eſt p iudicē attendē da,vt no.Cy.in.l.denuntiamus.de his q̄ ad eccle.ita Bald.in.l. nullus.de ſum.tri.ꝛ dicit Bal.in d.c.i p̄ntia.q̄ q̄ñ plures arma ta manu ꝯtēdūt de poſſeſſione adipiſcenda cuilibet eſt ꝓhibēd⁹ ac ceſſus aū cognitā rōnē.Si aūt ꝯtēdūt armata manu de poſſeſſione retinēda,q̄ vterq̄ ſe poſſidere aſſerit,tūc ſummatim cognoſcit q̄s poſſideat ꝛ alteri inhibet̄,ne accedat aū cognitā q̄ōnem.ꝑ quo vi de no.p bar.in.l.ordinarij.de rei ven.idem ſi vterq̄ pariter ꝓbat, q̄ vtriq̄ mādabit,vt n̄ accedat ad poſſeſſionē,ꝛ ipſa ſequeſtrabit, donec de ꝓprietate ꝓbet̄,vt no.Bal.i.l.j.C.vti poſ.circa fi.ꝛ i.l. j.de ꝓbi.ſeq.poſ.p bal.Si aūt vnus vult inuadere alter vult reti nere nō dꝫ hoc iudex ꝑmittere.l.illicitas.§.ne potentiores.de offi. p̄ſi.ꝛ i d.l.fi.Si aūt poſſeſſio erat vacans,ꝛ vnus ꝑuenit aliū i poſ ſeſſione occupāda ille q̄ ꝑuenit hr̄ loco poſſeſſoris,nec pōt vim pa ti,nec p iudicē expelli,niſi ꝯueniat̄,vel niſi in b̄nficijs,ꝛ ꝑbēdis q̄s iudex nō dꝫ pati occupari,lꝫ vacent.ſm Bal.vbi.ſ.ꝛ vide Inno.ꝛ Ant.de but.in.c.lꝫ cām.ꝺ ꝓba.i fi.

2 †Si in p̄s ꝓhibita ab ingreſ ſu poſſeſſionis appellaret iudex nō dꝫ admittere,q̄ iſta prohibitio venit ex legis ꝓuiſſione,ꝛ equitas legis.l.eq̄ſſimū.de vſufru. que ꝓuiſio ꝛ eq̄tas nō infert iniurias vel grauamen.l.iniuriaꝝ.§.j.ꝛ q̄ ibi no.ꝺ iniur.ꝛ vbi nullū grauamen nulla appellatio.l.j.in p̄inc. ꝛ.§.q̄ſtui.de ap.reci.ꝛ tāq̄ friuola appellō non iuuat appellantem

l.ſi qua

l.si qua pena.de verb.signi.sm Bal.in.l.j.C.ex deli.defun. ¶ Et nõ ob.φ Inno.dixit i.c.ad h de ap.vbi tz φ si qs est phibitus ab igressu possessionis φ appellat, qz loqt qñ mandatũ tale fieret simplr ñ excusat.l.aucte.z vide aliqd p bal.in.l.si clericus.de epi.audi.q̃ no.ad excusatione iudicis i sindi.in his z siỉibus casibus.z vide.j.i.c.si sint duo q adinicẽ hñt guerrã i vbo offalis z i.c.si offalis viderit aliqs.j.pxi.car. ¶ Si iudex ñ iterrogat testẽ ð scia pp φ ps pdit cãm ipse iudex tenet parti ad interesse pp negligẽtiã suã.sm doc.z Ant.de but.in.c.cũ cãm.de testi.z de eden.l.arg.§.cũ ãt.z erit tũc iteresse,qz debent repeti suo sumptu,si põt in cã appellõnis als alr tenebit φ puto verũ,nisi ipse testis a seipso deponeret de cã scie,z pcipi posset ex sua depositione Uel si essemus i casibus i qbus testis dz deponere ẽt nõ iterrogatus,vt in dñio. ¶ Administrator sindicat de negligẽtia,vt no.in.l.seruus.i prin.de leg.j.iuxta fi.φ no.p assessoribus vt nõ sindicent de negligẽtia nisi sit dissoluta,z in faciẽdo cõmissa.l.mãcipia.C.de ser.fugi.z de pac.l.si qs in gscribẽdo.z C.de decurio.l.iudex.cũ si.z.l.si quos ð

3 offi.pto. ¶ †Officialis põt sindicari si nõ fuit diligẽs z vigilãs ad assistendũ in exactione tributo fiscaliũ.in.§.eos aũt.vt iudi.sine q̃ quo.vbi ẽt dr φ dẽnt potius se exhibere deuotis pricipis benigne eos tractãdo pñe,z ab his nihil accipe,z indeuotos puniẽdo,ne sineret vt subditis violẽtia inferat,z esse dz equ9 in executione iustitie,z delicta punire,z innocẽtes absoluere,q si gfecerit,in sindicatu tenet.d.§.eos q̃ possent eẽ aliqñ cãe minuẽdi salariũ pp dictas culpas,z alibi dr,φ offãlis negligẽs i exigẽdis collectis nõ dz hre salariũ.l.iudices.C.de anno.z tribu.lib.x.z in auc.de man.pri.vbi hr ð negligẽtia in exactione collectaꝝ. ¶ Iudex qui negligit ferre sniam,z sic iustitiã ministrare punit,p ti.vt dif.iudi.nõ tñ facit litẽ suã ex capite.l.si iudex.ff.de var.z ex̃oz.cog.qz alia pena iponit iudicibus negligẽtibus.iõ nõ hz locũ illa pena.Si tñ fuit in dolo,z nõ i simplici negligẽtia facit litẽ suã ex illo capite tenet,hz Bal.in l.si qs in gscribẽdo.C.de pac.z Ang.in.l.mancipia.de ser.fugi.z Ang.i.l.j.C.qño z qñ z dicit Bal.i.l.si qs in gscribẽdo.φ lz a sententia iudicis nõ possit appellari,tñ põt hẽri recursus g iudicẽ male pnuntiantẽ.p illũ tex.iuncto §.stari.de arbi.q̃.not. ¶ Et qñ iudex eẽt negligẽs ab eius negligẽtia appellabit.bal.i.l.ij.vt lite pe.vbi alle.tex.i auc.de q̃sto.in.§.sz h.vj.col.z Gui.in.l.nemo.de iurisd.om.iudi.z vide Bar.i.l.j.C.qño z qñ iudex.vbi dixit φ qñ iudex q neglexit iudicare φ nõ facit litẽ suã,sz tenet parti ad interesse vbi

4 vide p eũ. ¶ †Officialis in suo offõ negligẽs gdẽnatus nõ potest ipetrare absolutoriũ rescriptũ,z si soluit nõ hz regressum g partem cui fauit.l.mãcipia C.ð ser.fugi.q̃ lex facit φ si pnceps facit gñale indultũ ciuitati nõ extẽdit ad iudicẽ ciuẽ illi9 ciuita.q i aliq offõ ð

5 liquisset. ¶ †Officialis dr negligẽs si noluit recipe libellũ qrimoniarũ,z litẽ suã facit,vel si accusationẽ sibi portatã ad cameram noluit recipe,nec pcedere,vel recipit z noluit testes examinare super ea.ff.de edẽ.l.argẽtarius.§.cũ aũt.in vbo iudice. Uel nõ fecit satis fieri parti de furto vel dãno,z talis negligẽtia est lata culpa seu dolus psumptus,iõ hic tenet insolidũ.d.l.mãcipia.vbi bal.q ẽt dicit

6 qñ iudex male iudicauit qualr teneat.z vide s. ¶ †Officialis itra q̃tũ tps dicat negligẽs.Bar.no.in.l.j.C.de his q.vt in indi.z.ff.ad sil.l.in cognitione.Bal.in.d.l.mãcipia.z vide Ant.de butr.in c.j.de sup.negli.pla.z vide.s.circa prin.c.intra quantũ tempus.

7 ¶ †Officialis negligẽs in offõ ppetuo nõ dz deponi,nisi culpa inducat depositionẽ,vt qz in offõ deliqt.C.de suscep.z archa.l.si aliquid in gl.z.ff.de infami.l.iiij.§.miles.z talis dr extinctus.C.ð priuil.l.preclara.adeo φ ad idẽ offm reuerti nũq̃ põt.no.in auct.de armis.in si col.vj. ¶ Si offãlis vidẽs aliqs rixari,se nõ intromittit,põt ab offõ remoueri bal.in.l.j.§.qes.de of.pfec.vbi al.Pet.z Cy.l.si seruus.C.de noxa.Itẽ dicit Bal.i.l.j.C.de sũm.tri.i.q.qñ iter duos est qõ de possessione z timet,vt ne veniant ad arma φ dz puidere qõ nemo ad possessionẽ accedat,vbi dicit no.g ptãtem q vidit rixantes z nõ obuiat.φ no.p arguenda negligentia iudi

8 cis z facit φ no.in.l.qõ iussit.de re iudi.vbi dr†φ iudex dz phibere φ qs non transeat p domũ inimici sui,ne succedãt rixe z delicta inter ipsos.vide.s.in.c.iudex vt non arguat in hoc vbo.z in.c.iudex q se fingit dormire.j.h vbo.z in.c.officialis vidẽs rixãtes in h vbo. ¶ An iudex pp negligentiã faciat litẽ suã.dic φ sic,qten9 ptẽ lesit.tex.est no.in tit.de pa.iur.fir.§.iudices.z de q̃sto.§.super h nõ tñ dr negligere si pars nõ petit.de eden.l.argẽtarius.§.cum au

9 tẽ.z φ no C.de ser.fug.l.cũ seruũ.†Ubi gl.dicit φ iudex nõ tenet aliquẽ ponere ad torturã nisi petat p eũ cuius interest.Bal.i.d.§.iudices.z dixit not.gl.i.c.fi.de rescrip.φ in iudice nõ hz locuz pena negligentie,nisi iustitia a pte petat.z Anto.de bu.in.c.cum sit de fo.gpe.z vide Bar.i.l.fi ff.de varijs z extraoz.cog. ¶ An iudex negligẽs faciat litẽ suã sicut male pnuntians.dic φ.c.cũ eterni.ð iudicijs.i.vj.imponit penã irregularitatis iudicibus q g suam gscientiã iudicãt,φ tñ an hẽat locũ in negligentia.vide ibi Cano.z Jo.an.in.c.legitima.de ap.in nouella. Ad ppositũ,sz dic qõ due gl.tenent vnã in.l.nõ idcirco.de iudi.alia i.§.h etiaz.q.v.gcquid.bar.dt in.l.fi.ð var.z ex̃.cog.z i sua disputatione iudex.q tñ Lu.dixit φ tripl'r facit litẽ suã.Pmo cũ iniuste pnũtiat ex ignorãtia,z tũc tenet inq̃tũ bono viro equũ videbit p.l.filiusf.de iudi.z insti.de.obli.q̃ ex maleficio.z.l.ex maleficijs.§.si iudex.de act.z obli.q̃ casu gcludit iquãtũ iudicis discretioni vr equũ debere gdemnari.Scdo qñ dolo pnunciat q̃ casu tenet ad oĩa dãna,z interesse passa p talez sniam.l.fi.de pena iudi.z tũc petit gdemnari ad oĩa,z ideo erit dña qñ ex negligentia,z qñ ex dolo.Qñ ex negligentia actio q̃ dat g ipm dabit g hrdez p.l.iiij.§.fi.de dã.infe.sz qñ dolo iudicauit actio nõ dabit g hrdem.l.iul.de iudi.z h pcedit iure ciuili.z vide de iure cano.i.c.fi.de sepul.cũ si.Lud.in.l.iiij.de dã.infe.in §.fi.z vide Bar.in.l.j.C.qño z qñ iudex.vbi dicit qõ ratiõe negligentie in iudicando gmisse,non facit litem suã,sed tenetur parti ad interesse.z in.d.l.fi.de vari.z extraoz.cog.quis plus etiaz dixit est iudici verecundia.

SUMMARIUM

1 Officialis propter negligentiam vel culpam in officio commissam remotus non remittitur ad aliud officium.

2 Iudex facit litẽ suam qñ ius partis perdit per negligentiam suaz.

1 O Fficialis †pp negligẽtiã vel culpã in officio gmissaz remot9 ñ remittit ad aliud offm vel honorez.qcũqz.de diuer.of.li.xij.idẽ si ppter aliũ vitiũ vel delictũ,vt furtũ vel simile.l.si qs.ð ofi.pfec.pto.vl'si pp dilapidationẽ pp q̃ remouet ẽt lite penden.c.cuz opz ð excu.tu.fortius post sniaz.l.si aliqd.de suscep.z archa.z de h.ij.q.iij.c.qz ea.z ð of.dle.c.venerabili.z intellige φ offãlis remouet pp negligentiã qñ est magna.ex̃ ð sta.mo.c.cũ ad monasteriũ.i fi.sec9 si pua.ar.j.q.j.c.qcqd.z no.lxxxj.d.c.dcm.nisi maius ide possz piudiciũ gñari,sic intellige.ff.ð cust.reo.l.carcerari.negligẽtia oĩa ledit.z i auc.ð q̃sto.ad fi.ð q̃ hr i.l.ij.ð nau. ¶ Uñ offãles remouent si sunt abiecti,z etiã pp negligentiã sicut epi.j.q.j.§.ecce.z ex̃ de here.excõicamus.z.l.fi.de diuer.off.z ex̃ de off.cu.c.j.z.c.abbates.xviij.q.ij.si qs.z.xj.q.iij.placuit.Uñ si fuit negligens i adiplendo mãdatuz,z remouet si fiat g id qõ est expsse mãdatũ de nauiculis.l.q fiscales.z.d.l.qcunqz.z.l.j.i fi.ð priui.eo.q i pala.mili.nã nõ eo ipso qõ mãdatuz non iplet gtemnit,sz quando fit g id qõ est mandatuz.d.l.q fisca.z.x.di.c.si qs ãt.nã si qs semel iubet qõ fiat si istð iplere negligat ñ dr gtẽnere vt puniat ex gtemptu,sz tunc demuz qñ scdo z tertio monit9 istð negligit.xxiij.q.v.administratores.i fi.z facit.ff.ð re iud.l.ð vno q̃.§.j.vbi pbat negligentia vel gtemptus eoipso qõ pbat mãdatuz fcm̃,z ñ ipletum,ad idez ð cursu publico.l.non patimur.itez cuz p supbiã negligit,tunc non est opus monitione tertia.l.di.c.gtumaces.z nisi i mandato.l.scriptis vel aiatis.qz eq̃ punit negligentia,vt gtempt9.ar.l.j.vt digni.ordo.ar.g.i auc.vt iu.sine quoq̃.§.si vo qs qõ est iõ qz illa requisitio fiebat iuris auc.z iõ vr magis negligere ius q̃ iudicez regentez,z ibi ñ expediebat tot reqsitiões fieri.z qõ dr i.d.c.administratores,hz locuz in excõicatis.sec9 i alia pena q̃ p mãdato neglectu z gtemptu veniret.d.§.si qs.no.hz Lucã i.d.l.qcũqz.z idẽ Lucas post multa.i.l.ne diuti9.ð mu.li.xij.tz qõ vbi qs arguit.qõ mãdatuz iudicis ñ iplenit pbato ð mãdato,est pbata intẽtio officij qõ tenet ad penã p.d.l.ð vno quoqz.z ð re msli.l.iij.§.si ad diem.

2 ¶ †Si pp iudicis negligentiã ius ptis pdit iudex facit litez suam an i totuz vel i ptez.vide bal.i.l.si qñ.C.ð testi.i prin.z i.l.j.C.qño z qñ iud.z i.l.fi.ð var.cog. ¶ Id qõ incũbit offõ magistratus tacitã hz gdõnez si fuerit denuntiatũ vl'postulatuz.l.j.§.magistra.ð magi.gue.Uñ dt bal.qõ si p statutuz punit ptãs nõ ingrens qõ excusat ptãs si nemo ei denũtiauit nec erat notoriũ,qz in magistratu psumit ignorãtia,nisi pbet scia.qõ est no.dignũ,p illũ text.q est melior de iure ad excusationẽ officialiũ.z i.l.iiij.§.h ãt de dã.infe.q loqt i iure puato,vbi iudex nõ põt suũ offm exercere motu pprio sec9 vbi est pmissa vl'iussa inqstio,sm bal.i.d.§.magistra.vbi dt φ id qõ icumbit offõ magistrat9 dz a pte peti.adeo qõ excusat magistratus nemine petente rõne ignozantie.et etiam excusat vbi est tale quid in quo nõ põt ignorantia ptendi z gsistit in iure partis radicato,qz excusat nisi pars petat.d.§.hoc ãt.secus vbi gsistit in mero z libero arbitrio iudicis,qz tunc ñ est necesse qõ pars petat.C.ð appe.l.eos.§.fi.sm Old.z Inno.de iureiur.ad nostrem.lo.ij.scdm Bal.in.d.§.magistra.z vide.s.in verbo iustitia denegata.

SVMMARIVM

1 Iudex negligens facere iustitiam magis punit̃ ꝙ̃ male iudicans. Et an ratione negligentie teneatur pena capitali. nu. 3.
2 An iuretur in litem contra male iudicantem.
4 Offãlis q nõ inqsiuit ad denũtiationẽ offãlis nullo mõ p̃t excusari.
5 Iudici negligenti totum salarium aufertur.
6 Iudex punitur de lata culpa.
7 Negligentia iudicis arguitur eoipso ꝙ delictũ sit notoriũ.
8 Officialis an possit prohibere ne quis rem suam vendat.
9 Notarij ⁊ alij q sua negligũt officia ipsi tenentur neq̃ suos obligãt rectores.

c Ontra magistratũ negligẽtẽ facere p̃stari cautionẽ, aut aliõ ꝙ ipse facere p̃t dat̃ actio in factũ ad iteresse. l. iiij. §. i eũ. ff. õ dã. ife. Ũn si magr̃atus fuerit negligẽs i his q̃ sibi incũbũt circa cautionẽ, circa tp̃s, ⁊ alia tenet̃ ad verũ iteresse, ſm ang. ibi q õt ꝙ ꝯ iudicẽ negligentem iustitiã exhibere dat̃ actio i fcm̃ i multis casibꝰ õ qbus p bar. i tit. õ vari. ⁊ ex̃or. cog. i. l. si iudex. tñ negligẽs facere iustitiã accusat̃ criminaliter. i auc. vt diffe. iudi. p totũ. ⁊ tenet̃ ad iteresse actione i factũ. l. q noie. õ fal. lʒ gl. i. l. nõ qcqd. õ iudi. ⁊. ij. q. vj. §. h̃ ẽt teneat ꝙ rõne negligẽtie iudex facit litẽ suã, ex ti. õ ob. ex q̃si deli. ꝙ Lu. dixit falsuʒ, qꝛ nõ facit litẽ suã ex negligẽtia vl' male iudicãdo, q̊ casu ex iperitia tenet̃ inq̃ztũ iudici videbit̃ eqũ, ⁊ ita dʒ liberari. l. si filius. õ iudi. cũ seq. ⁊ ꝙ nõ. i. l. ex maleficijs. de ac. ⁊ obli. §. iudex. ⁊ i ti. õ obli. ex q̃si delicto. ¶ Si aũt dolo iudicat male facit litẽ suaʒ. ⁊ tenet̃ ad dãna ⁊ iteresse p̃ti. õ pena iudicis. nõ ob. l. si qs in ꝯscribẽdo. õ pac. qꝛ ibi iudex negligẽs facit litẽ suã qõ est veꝝ ex tit. vt diffe. iudic. qñ nõ est pena determinata a iure. ⁊ p̃t iudicium ciuile cumulari p ꝙ fit restõ dãnoꝝ cũ petit̃ iudicẽ criãl'r puniri. Ang. i d. §. i eũ. ⁊ vide bart. i. d. l. fi. ff. õ var. cog. vbi ꝙ iudex negligẽs alteri facere iustitiã regl'r tenet̃ p̃ti. vt diffe. iudi. ex maleficio criãl'r ⁊ ciuil'r ad iteresse. ⁊ ibi ẽt. gl. ⁊ idẽ bar. i. l. j. C. qũo ⁊ qñ ⁊ nõ ex maleficio, lʒ gl. i. l. nõ qcqd de iudi. in p̃n. teneat ꝯ̃riũ. ⁊ ibi bar. ⁊ gl. in
1 c. h̃ ẽt. ij. q. vj. tʒ ꝙ ẽt faciat litẽ suã † ⁊ sic vr̃ magis puniri negligẽs facere iustitiã ꝙ̃ male iudicãs, qꝛ negligẽs indistincte tenet̃ ad iteresse, ⁊ sic ad verã estimationẽ litis. d. §. i eũ. ¶ Et si male iudicat p iperitiã tenet̃ ad id ꝙ iudici videbit̃ equũ ꝙ vr̃ minꝰ ꝙ̃ v̾a litis estimatio. p. l. si filiꝰ. de iudi. Sʒ si dolo tũc in v̾aʒ estimationẽ. l. fi. õ pena iudi. rõ qꝛ negligens nõ vr̃ h̃re excusationẽ, sʒ iperite iudicãs magis excusat̃ rõne iperitie, nisi fuerit supia ignorãtia qꝛ tenet̃ i v̾a estimatiõe. gl. ist. õ ob. ex q̃si dlic. secꝰ si ñ fuit supia ignorãtia vt qꝛ
2 errauit i. l. difficili. p. d. gl. † Et an ꝯ male iudicãtẽ p dolũ iuret̃ i litẽ Ang. tetigit i. d. §. i eũ. õ q̃ vide no. i. l. si qs i ꝯscribendo. ⁊ q̃ h̃nr in l. pe. ad fi. ff. õ ap. ⁊ bal. i. l. si qñ. õ testi. ⁊ ẽt qñ nõ expediuit ꝓcessuʒ intra instãtiã. vide bar. ⁊ alios i. l. seyꝰ. ff. ad. l. falc. ⁊ dixit ang. in auctẽ. scenicas nõ solũ ꝙ ita facit litẽ suã iudex negligendo sicut faciẽdo. Et qñ iudex male iudicauit, ⁊ est appellatũ an teneat̃ ad interesse litis vl' ad verã estimationẽ. vide bar. i dispu. sua iudex q p imperitiã. ⁊ in. l. si minores ꝯ admi. tu. vbi tʒ ꝙ tenet̃ ad interesse litis
3 tm̃. vbi oino vide. † Et an rõne negligẽtie teneat̃ pena capitali. cuʒ eterni. õ iudi. i. vj. Jo. an. ibi tʒ ꝙ nõ. ⁊ i. c. dilecti. õ p̃uile. ⁊ vide in
4 v̾bo offãlis. i. c. si sunt duo. ¶ † Officialis q nõ inqsiuit ad denunciationẽ offãlis nullo mõ p̃t excusari p̃p qõ dʒ i sindi. ꝯdẽnari. i. l. j. §. magistra. õ ma. cõu. vbi bal. ¶ An si magistratꝰ fuit negligẽs i p̃stari faciẽdo cautionẽ, ⁊ ps potuit adire aliũ iudicẽ ciuita. vl' cõuicinũ, ⁊ sibi ꝓuidere teneat̃. bar. i. l. iiij. §. si cũ vicinũ. õ dã. ife. tʒ ꝙ nõ p illũ tex. singl'r dicẽs ꝙ qñ ꝓ eo negotio p̃nt adiri pl'es iudices lʒ vnus aditus sit negligens nõ facit litẽ suã, qꝛ ab alio potuit ꝯseq. tñ Ang. ⁊ Lud. ibi tenẽt ꝯ bar. qꝛ p̃tis negligẽtia nõ dʒ ꝓdesse negligẽti iudici. p no. i. l. õ pup. §. si pluriũ õ no. op. ⁊ p no. p Jnno. in c. sepe. õ ap. ⁊ i. c. pastoralis. õ of. dele. nã nõ dʒ iteꝝ vexari coraʒ alio. l. j. i fi. de asser. tol. dicẽs ꝙ nõ ob. d. §. si cũ vicinũ, qꝛ loq̃t̃ qñ offm̃ magistratꝰ silebat, nec poterat iplorari p̃p vicinitatẽ p̃sidis. ⁊ dcm̃ bar. p̃t itelligi qñ offm̃ iudicis foret ordinatũ solũ in subsidium ⁊ ob necessitatẽ alterius supioris q postea õ facili nõ põt adiri, ſm Ang. ibi ⁊ reuera dcm̃ bar. nõ ꝓbat̃ p illã legẽ ⁊ põt r̃ñderi. d. l. j. de asser. tol. qꝛ ibi iudex aditus nõ erat negligẽs. ⁊ vide Jo. õ imo. i. d. §. i tã vicinũ ⁊ i. l. si p̃us õ no. op. ⁊ qꝛ h̃r i. l. nulli. C. õ iudi. ⁊ p̃dicta iura limitarẽ, nisi iudex p̊ aditꝰ eẽt ipeditus multitudie negotiorũ, qꝛ ñ p̃t argui eius negligentia. ar. no. p bar. i. l. j. ff. fur. aduersus nau. ¶ Ubi de notario q tenet̃ suũ offm̃ oibꝰ petẽtibus ipẽdere qõ ñ hʒ locũ qñ eẽt ipeditus multitudine negotioꝝ, ⁊ alibi diximꝰ. ¶ Iudex denegãs facere iustitiã icurrit penã c. cũ eterni. de sen. ⁊ re iud. i vj. ſʒ Jo. an. i. c. legitimã. ex̃ de ap. ꝓ q̊ facit. l. mora. ⁊ ꝙ ibi no. so. ma. ⁊. l. i fraudẽ. q̃ i fra. cre. ⁊. l. q ñ facit. de v̾b. sig. ⁊ p̃ⸯ
uat̃ offõ. l. si qs de of. p̃se. afric. secus si fuerit negligens ſm Joã.
5 an. i. d. c. dilecto. de priui. ¶ † Iudicibus negligẽtibus totũ salariũ aufert̃. l. iudices. C. õ ãno. ⁊ tribu. li. x. ꝙ est veꝝ i iudice q tenet̃ exigere tributa, ⁊ qꝛ publice necessitates al'r expediri ñ p̃nt. i auct. vt iudi. sine quoq̃. §. opʒ. ⁊. l. obsistere. e. ti. ¶ Et sic iudex negligẽs ꝓ toto salario punit̃. d. l. iudices. ꝙ ẽ sp̃ale. ꝙ est veꝝ ꝙ̃do illa negligẽtia respicit totũ tp̃s officij, secus si non respiciat totum tempus officij, sed partem qꝛ pro illa parte perdit totum. l. si fundus. ff. loca. ſm Bart. i. l. menia. §. j. ff. de annu. leg. ⁊ ponit Ja õ are. i. l. ꝙ ãt de exc. tñ. bar. i. d. l. iudices. ⁊ vide in. c. an p̃tãs ꝯdẽnatus in sindi. in v̾bo ꝯdẽnatus i sindica. ⁊ i. c. iudices si q ꝯuicti. circa p̃n. opis. ¶ Iudex ex negligẽtia q̃ absorbet ius p̃tis tenet̃ ad totũ iteresse, ⁊ si i aliq̊ lederet̃ iꝰ p̃tis tenet̃ ad iteresse p̃ticular̃. l. si qñ. C. õ testi. ⁊ ex negligẽtia ex q̃libet p̃te litis iudex facit litẽ suã, vt ibi. ⁊. ff. de edẽ. l. argẽtarius. §. tunc ⁊ de pac. l. si qs i ꝯscribẽdo. bal. in. d. l. si qñ tñ bar. tʒ ꝯ in. l. j. C. qũo ⁊ qñ iudex. ⁊ in. l. fi. de var. ⁊ ex̃or. cog.
6 ¶ † Lata culpa iudicis punit̃, vt dolꝰ qñ punit̃ ea. l. vt in. l. in leg. de sica. ⁊ sic in ꝯctu eq̃parat̃ q̊ ad rei ꝓsecutionẽ, ⁊ i q̃si maleficio vt iudex ꝯdẽnet̃ ad intereẽ non tñ ex lata culpa punit̃ aliq̃ pena famosa. l. in actis. õ in litẽ iurãdo, qꝛ nũq̃ꝫ ex q̃si delicto surgit infamia. ¶ Et in iudice nõ p̃sumit̃ dolꝰ bal. in. l. j. de pena iudi. q male iud. ¶ Iudex negligens vel remissus in penis imponẽdis vel in procedendis dʒ puniri gl. in. l. seruus. C. ad. l. iul. de vi. ⁊ in. l. fi. C. ne san. bap. ibi. ⁊. in l. mãcipia. ⁊ in auc. statuimus de epi. ⁊ cle. ¶ Et iudex negligẽs punire maleficia dʒ puniri. l. j. de mono. ⁊. l. j. de deserto. li. xij. vbi no. ꝙ domꝰ in q̃ fit ludus vel ꝓditio dʒ deuastari a
7 iudice. ¶ † Iudex remouet̃ ab offõ publico p̃p negligẽtiã. l. fi. õ custo. reo. gl. ibi bal. ¶ Iudex negligẽdo facit litẽ suã sicut iudicãdo gl. in. l. qcqd de iudi. vbi iudex negligẽdo legẽ offendit, sicut faciendo. lʒ bar. teneat ꝯ̃riũ. tñ gl. ẽt tenet p. l. argentariꝰ. §. i. de eden. ⁊ l. si qs in ꝯscribẽdo de pac. de q̊ ibi. l. mãcipia. de ser. fugi. C. ⁊ ibi bal. ⁊ But. ⁊ vide omnino bar. in. l. j. C. qũo ⁊ qñ iu. vbi tʒ ꝙ tenet̃
8 ad interesse qñ negligit iudicare. ¶ † Negligentia iudicis arguit̃ eoipso ꝙ delictũ est notoriũ. Jo. an. in. c. q̃zto de of. ord. nã eius ꝙ publice fcm̃ est neminẽ ignorãtia excusat. xvj. di. c. qd dicitis. et ar. l. ignorare. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊. l. nec supina. ⁊. l. ij. ex̃ qui ma. acc. c. cũ i tua. ⁊ talis dicet̃ ignorãtia affectata ꝙ̃do qs nõ vult itelligere, vt bene agat. xli. di. c. fi. ⁊ h̃ casu ꝙ̃do arguunt̃ de negligentia iudicis, tũc dr̃ fieri scrupulosa inquisitio ꝯ eos. l. seruꝰ in princi. de le. j. ad fi. tit. ⁊. C. de ser. fugi. l. mãcipia. de pac. l. si quis in ꝯscribẽdo. ⁊. l. iudices. C. õ decurio. li. xj. ¶ An officialis possit ꝓhibere ne qs rẽ suã vẽdat. vide gl. in. l. in q̊rũ finibꝰ. ff. de pign. ⁊ Cy. in. l. fi. õ rebꝰ alie. nõ alie. vt nõ teneat̃ i sindi. ¶ Officialis q fingit se dormire vel egrotare ⁊ se absentare a loco, vt subditi rixent̃ vl' cõmittãt maleficia, vt ipse possit lucrari tenet̃ in sindi. ar. l. si qs a barbaris. ⁊ de re mili. lib. xij. vbi glo. de p̃tãte castri frãchi q se fingebat dormire, vt inimici irruerent i districtu. bal. i. l. ñ dubiũ. C. õ le. õt ꝙ ista est q̃dã fraus officialis. sicut ẽt assessor q ꝓhibet̃ assidere in aliq̊ loco q faciat se vocari ꝯsiliariũ ꝙ vr̃ fieri i fraudem. scõꝫ bal. ibi qõ infert qõ si assessor ꝓhibet̃ recõduci nõ poterit sub alio noie reformari. p. l. ij. §. tract. ff. ad ter. ⁊ facit. l. j. õ priuile. schol. qõ ille q nõ põt refirmari in p̃tãtẽ nõ poterit alio noie refirmari. scdm̃ gl. ibi qõ est verũ qñ solũ nomen mutat̃, secus si mutat̃ auctas p no. in. c. hi q. de preben. in. vj. ſm bal. ibi ⁊ in. l. fraus. ff. de legi. vbi de dño Odone. ⁊ dixit ẽt al's no. bal. in. d. l. nõ dubiũ qõ assessores aliqñ faciũt fraudẽ in statuto qꝛ qñ nõ p̃nt aliquẽ absoluere patiũtur qõ tp̃s labat̃, ⁊ sic faciũt qõ tp̃s absoluat p gl. in. l. j. cũ tex. C. õ ser. li. xij. q̃ no. ꝓ sindicatu officialiũ, ⁊ vide. s̃. in hoc verbo. in. c. si officialis viderit aliquos rixari. ⁊ se nõ interponit qõ teneat̃. ¶ † No
9 tarij ⁊ alij q sua negligunt officia ipsi tenẽtur nõ aũt obligãt suos rectores gl. insti. de satisd. tuto. §. fi. in glo. romane. flo. i. l. si seruꝰ seruũ. i. §. fornicarius ad. l. aq. ⁊ habes. s̃. in verbo fideiussor.

SVMMARIVM

1 Negligẽtia iudicis in capiendo malefactorẽ q̃liter arguat̃. ⁊. n. 2.
3 Testes deponẽtes sup negatiua sine coartatiõe loci ⁊ tp̃is ñ ꝓbãt.
4 Diligentia debet esse moderata.
5 Officialis negligens an sit deponendus. ⁊ nu. 7.
6 Officialis capiẽs aialia dãnũ dãtia dʒ illa pascere sumptibus dñi.
8 Offãlis si videat rixãtes ⁊ nõ occurrat rõne negligẽtie p̃uat̃ offõ.
1 q Ualiter † arguat̃ negligẽtia iudicis i capiẽdo malefactorẽ. dic qõ reqrit̃ prio scia maleficij, qꝛ si maleficiũ fuit cõmissum in secreto ꝓbata est diligẽtia. ff. qõ vi aut clã. l. j. §. h. ver. sʒ ⁊ his nã ignorãtia ñ iputat̃ ad negligẽtiã vel reperiri. l. si ideo. ff. õ his q. vt indig. ⁊ facit. ff. de calũ. l. si annus. ⁊ ꝙ̃do diligẽtia est fcã ad capiẽdũ. ⁊ illi capiẽdi non

dí non poterãt capi, qꝛ flumen transcenderãt vel ꝯfinia, ita qͦ plus
capi nõ poterãt. ff. ꝺ noxa. l. i deli. i pͥn. ꝺ edil. edi. l. qs sit fugitiuꝰ. ꝛ
qñ offãlis erat ꝓsecutio. l. nãlẽ. i pͥn. de acq. re. do. ꝺ acq. po. l. iij. §.
nerua. ꝛ qñ ꝯmiserũt malũ clã ꝛ sine rumore. ad sil. l. j. §. occisores.
ꝛ i seq. ꝛ qñ i loco remoto fuit ꝯmissuȝ ꝙ voces clamãtiũ nõ exau-
diebãt. d. l. j. §. eo. tecto. ꝛ. §. si qs. ꝛ. C. ad sil. l. fi. vel si hoies erãt oc
cupati tũc i rebꝰ magis arduis. ad silleianũ. l. j. §. si cũ oẽs. ꝛ ꝺ re iu-
di. l. ꝯtumacia. ꝛ. l. ꝯ pub. §. q ad maiꝰ ꝛ qñ diligentia reqsita nõ po
tuit exerceri nõ iputat̃ negligẽtia si captꝰ ñ fuit malefactor, qꝛ ianue
erãt clause vel ꝓꝓ suspitionẽ exire ñ poterãt sine bello. l. addictos.
ꝺ epi. audi. de ra. vir. l. raptores. §. finãt. ꝛ. l. raptores ꝺ epi. ꝛ cle. ꝛ
l. fi. ꝺ his q. vt idig. vl' qꝛ malefactor se i arce reduxerat. ff. ad. l. iul.
maie. l. iij. vl' si itrauerant locũ religiosuȝ statiȝ C. ꝺ his q ad ecc. cõ
fu. ꝑ totũ. bar. i ꝯsti. carissime isti nr̃i nucerini ṗt. n. diligẽtia ꝯ ne-
gligẽtiã ꝓbari qñ fuit fcã oĩs diligẽtia. l. fi. C. ꝺ his q latr. ꝛ i. l. i. §.
si ãt. ꝺ rap. vir. ꝛ qñ custodes fuerũt appositi i loco trãsitꝰ malefa-
ctores. l. i noie dñi. ꝺ of. ꝑfe. afri. ꝛ rumor factꝰ, vt oẽs accederẽt. l.
pe. §. si qs. ff. vi bo. ra. ꝛ ad sille. l. j. §. tulisse, ꝛ cãpana pulsata. l. sȝ ex
dolis. §. j. ꝺ dolo. ꝛ. l. aliꝺ. §. refert̃. ꝺ reg. iu. ꝛ ẽt ꝯ negligentiã ꝓba
tur ꝙ diligẽter fuit ꝑqsitũ ꝑ oĩa loca vbi verisil'r poterat eẽ male-
factor. l. iij. §. nerua. ꝺ acq. pos. ꝛ qñ fieret bãnũ ꝑ ciuitatẽ, vt qcũqȝ
capet malefactores hr̃et tm̃, ꝛ q scirẽt punirent̃. ar. ꝺ his q nõ ꝓsc.
l. j. ꝛ ꝺ iust. ꝛ in. l. j. ad sil. l. hoiuȝ cũ si. ꝛ bar. i. d. ꝯsi. dixit ꝙ obliga
tus ad aliqd certo loco ꝛ tpe eoipso ꝙ ille nõ facit, eius est ꝓbata
negligẽtia, nisi doceat de ipedimẽto. l. iij. §. si ad diẽ. ꝺ re mili. ꝛ. l. q
2 cõmeatꝰ. ꝛ. ff. si qs cau. l. ij. §. sȝ ꝛ si qs. †Et iꝺ offãli q est obligatus
cape malefactorẽ opȝ ꝓbare sciaȝ maleficij ꝯmissi illo loco ꝛ tpe. ff.
ꝺ admi. tu. l. qdã decedẽs. §. fi. cũ seq. ꝛ ꝓbabit̃ scia si erat publice
notũ. l. j. ꝺ pi. tu. ꝺ iur. ꝛ fa. l. pe. §. sȝ ꝛ fac. ꝛ qñ potuit alteri ꝯmitte
re facil'r ꝛ ñ fecit ꝓbabit̃ negligẽtia. l. idẽqȝ ff. ꝑ soc. ꝛ facit ad sil. l.
j. §. si qs i villa. ꝛ i. §. seq. ꝛ. §. eo. C. ad sil. l. fi. ꝛ qñ succederet casꝰ ꝛ
testes examinati de negligẽtia dicerẽt ꝙ offãlis fuit negligẽs nõ ꝑ
bãt, qꝛ dicere quẽ negligẽtẽ est qd negatiuũ, vel priuatiuũ, ꝛ negligẽ
tia est ṗuatio, ꝛ diligẽtia ꝛ priuatio, ꝛ negatio idẽ sunt. de ꝟb. ob. l.
iter stip. i pͥn. vt ibi i gl. ꝛ qͦ no. gl. i. l. fi. in fi. ꝺ doli excep. in fi. gl.
3 †Et testes deponẽtes sup negatiua sine coarctatione loci ꝛ tpis nõ
ꝓbãt, de ꝓba. l. actor. cũ si. Nã negligẽtia nõ est qd formatũ ꝙ pos
sit ꝑcipi visu vel corporeo nisi ꝓbet̃, ꝛ si ex actibꝰ ꝑcipiat̃ negligẽtia
talis ꝑ itellectũ ꝓꝑea testes ꝺponentes de negligẽtia sine sensu cor
poreo, ꝛ sine rõne magis indicãt ꝑ intellectũ ꝙ testificent̃ de fcͦ ad
qͦ sunt adhibiti, ꝛ sic eoꝝ testificatio nõ dȝ valere. ꝺ except. rei in-
di. l. si vt ꝓponis. ꝛ no. i. c. eũ cãȝ. ꝺ test. ꝛ testis volẽs ꝓbare negli
gẽtiã dȝ affirmare se illũ actũ vidisse ex q̊ illa negligẽtia resultat. in
4 auc. de hr̃di. ꝛ fal. §. si ꝟo absunt. †Et adde ꝙ diligẽtia dȝ eẽ mo-
derata. tex. sing. i. l. si bñ collocatis. ff. ꝺ vsu. ꝛ q̃liter ꝓbet̃ negligẽtia
ꝛ diligẽtia, vide bar. i trac. de teste. i. vij. car. i. c. iconomica pruden
tia. ꝛ i. d. trac. i. c. lata culpa. ꝛ i. c. leuis culpa. ꝛ in c. leuissima cul-
5 pa ꝛ vide. j. in. c. an offãlis teneat̃ de robaria. ¶ †An officialis ne
gligẽs sit deponẽdꝰ vltra dcã bal. de ser. fu. l. mãcipia. vide not. ꝑ
ipsuȝ i. l. j. §. qes de of. ꝑfe. vrbis. nã ẽt ꝓꝑ seueritatẽ priuat̃ per no.
ꝑ bar. ꝛ bal. in. l. j. de his q sunt sui. ꝛ ẽt ꝓꝑ delictũ remouet̃. l. ij. ꝛ
ibi bar. de sp or. ꝛ i. l. ꝓperãdũ. §. finãt vtraqȝ de indi. ꝛ ẽt priuat̃ ꝓꝑ
enormia. ꝺm Bald. i. d. l. mãcipia. ꝛ vide ẽt bal. i auc. statuimus.
de epi. ꝛ cle. ꝛ ang. in. l. ij. de his q sunt sui. C. ꝛ Lud. in. l. dieȝ fun-
6 cto. ad fi. de of. asses. ¶ †Offãlis capiẽs vel capi faciens aialia dã
nũ dãtia dȝ illa pascere sumptibus dñi, al's si illa fecerit deꝑire tene
bit̃ ad iteresse. l. quẽadmodũ. §. magistratꝰ ad. l. aq. vbi flo. dixit h
eẽ veꝝ, ẽt si sint capta ꝓ pignore, qꝛ ẽt pignora dẽnt diligenter custo
diri a tineis, vt ibi. ꝛ i ꝯsti. regni sicut nr̃a seruitia in ti. de apparito
ribus ꝛ eoꝝ salario in. j. li. vbi qñ aialia capta ꝓ ꝓuitio curie capiũ
tur, ꝛ ꝓꝑ negligẽtiã ducentiũ ipsa deteriorant̃ aut moriũt̃ ꝙ dȝ re
sarciri dãnũ illꝺ ꝑ curiã. vbi late vide. ¶ Officialis nõ dr̃ negligẽs
nisi a ꝑte petat̃. bal. in addi. Spe. ti. de executione snie. ver. iudex.
7 †Et ꝓꝑ negligẽtiã nõ remouet̃ ab offꝺ, sȝ tenebit̃ in sindi. bal. in. l.
mãcipia. de ser. fu. nisi in casu. l. fi. ad. l. iul. repe. tñ an ꝓꝑ delictum
remoueat̃ ab offꝺ. vide bar. in. l. libertus. §. in qõnibus. ff. ad muni.
nisi sit negligẽs ex culpa, qꝛ põt remoueri. gl. in. l. ij. §. miles. de ifa-
mi. vcȝ a supiore suo tñ in auc. de defen. ciui. §. in tm̃. ꝛ ꝓ minoribus
delictis nõ remouet̃, sȝ in sindi. punit̃. in auc. vt iud. sine quoq̊ suff.
in. §. necessitatis. ꝛ. §. opȝ. ꝛ in. l. j. C. vt oẽs cãe. ꝛ bal. in. d. l. manci-
8 pia. ¶ †Officialis vidẽs rixãtes si non occurrit rõne negligẽtie ṗ
natur offꝺ. bal. i. l. nullꝰ. ꝺ sum. tri. Cy. i. l. seruꝰ ꝺ noxa. bar. ꝛ bal.
in. l. j. de of. ꝑfe. vrbis. C. ꝙ puto verũ, nisi rixa eẽt cũ armis vel tu-
multu, qꝛ tũc nõ dȝ cũ ꝑiculo sue ꝑsone occurrere, ꝑ no. ꝑ Andr. de
iser. in ꝯsti. regni penã eoꝝ. vbi dixit ꝙ q tenet̃ aliquẽ cape non te-
net̃ id agere cũ ꝑiculo sue persone ẽt si sit vassallus. nã visum est ali

qñ ꝙ aliq tumultuant̃, vt possint offãlẽ ex̃ palatiũ intercipere, vt ip
sum offendãt. iꝺ cautus sit, hẽat sufficientẽ familiã illam mittat, vel
alios ꝯuocet, ꝛ non exponat ꝑsonã suã ꝑiculo. ꝛ vide. s. in h ꝟbo in
c. si officialis viderit aliq̊s vbi qs tenet̃ obtinere aliq̃ȝ ꝯfirmationeȝ
vl' ꝯsensum a ꝓximo supiore, vt illũ ꝯstituat in negligentia non suffi
cit vna iterpellatio, sȝ reqrunt̃ tres. c. j. de supplen. negligentia pre-
la. ꝛ ad h vt possit aliuȝ maiorẽ supiorẽ adire. nec ẽt excusat̃ nisi illi
prio iniungi fecerit ꝛ denegauerit. ar. l. si qs ob cãm testamenti. l. i.
in prin. in ꝟs. qd ğ. nec sufficit vt in penã nõ incidat ꝙ vadat a ṗnci
pio ad maioreȝ supiorẽ qꝛ vr̃ illuȝ ꝓximũ supioreȝ ꝯtemnere eundo
ad maioreȝ. ar. ff. de arbi. l. litigatores. ꝛ ar. de app. l. iperatores vbi
iperator ñ ad euȝ appellat̃ omisso gradu remittit ad magistratũ ad
queȝ ṗ debuerat appellari. qꝛ ṗnceps supior cuiqȝ suã iurisdictionẽ
seruare dȝ ne iurisdictiones ꝯfundant̃. xj. q. i. peruenit ꝛ sic qui ad
summi loci fastigia postposito recto gradu q̃siuit ascensum, corrue-
re dȝ in penã. xlviij. di. c. sicut ꝛ gl. de neg. gest. l. que vtiliter.

SVMMARIVM

1 Iudex non dicitur facere nisi solam executionem in notorijs.
2 Iniuria vel delictum si fiat coram iudice, iudex poterit ex offꝺ pu-
nire stati ꝺlinquenteȝ. ꝛ. n. 5. Et an ab eo appellari possit. n. 10.
3 Iudex potest absqȝ processu punire producentem coram se instru-
mentum ꝙ est ipsi producenti penale.
4 Iudex offensus respectu sue dignitatis vel officij an possit offenden
tem punire.
6 Omne crimen quod ꝯmittit̃ coram iudice dr̃ notorium.
7 Iudex si viderit aliquem portare arma poterit statim eum punire.
8 Miles non potest deferre arma in palatio.
9 Accusatio ordinaria non tollitur ꝑ penã extraordinariã impositaȝ.
11 Irreuerenter loquens iudici an debeat puniri ꝛ nu. 14.
12 Militantes in sacris scrineis non compellunt̃ salutare iudices spe
ctabiles in prouinc. existentes.
13 Doctores legum possunt sedere cum iudicibus.

n

Otoriũ iudicij. potestas in delicto notorio cogno
scit de criminibus illatis officio suo ꝛ offi
cialibus eius. ꝛ vide i ꝟbo ptãs. ¶ An iudex q statim ex
offꝺ suo ꝯdẽnauit illũ q corã eo delinquit, vel aliqd ꝑ obre
ptionẽ ipetrauit vel alteri iniuriatꝰ est nullo iuris ordine obseruato
teneat̃ in sindi. dic ꝙ nõ ꝑ no. ꝑ bar. in. l. si qs obrepserit. ꝺ fal. qꝛ ꝺ
delictis factis corã iudice ipse põt inqrere, ꝛ statiȝ punire ex̃ ordinẽ
ꝑ dcã ꝑ eũ in. l. ij. §. si publico. ff. de adu. vbi dicit idẽ bar. ꝙ iudex ꝓ
pter magnũ dolorẽ vel ꝓꝑ magnã offensam, vbicũqȝ crimen cõmit-
tit̃ corã eo de illo põt iudex ipse ꝑ spãlẽ inqsitionẽ ꝓcedere, vt in ca
lũniatorẽ. l. j. de calũ. ꝛ in falso teste. l. nullũ. C. de testi. ꝛ in falsa car
ta ꝓducta. l. pe. ꝛ ꝺ ꝓba. ꝛ i alijs delictis i aliũ corã iudice cõmissis
ꝺ qbus i. d. l. si qs obrepserit. de fal. vbi bar. ꝺt ꝙ qñ fit delictũ corã
iudice ad offensam iudicis nõ i actu iudiciario, vel dr̃ sibi aliq̃ iniu-
ria, vel ꝑcutit̃ ipsius familia, tũc ipse iudex ṗt ex iudicio ꝓcedere, ꝛ
si crimẽ sit notoriũ, tũc ptãs ṗt punire offensaȝ iudicũ ꝛ familiariũ
1 qꝛ cessat rõ suspitiõis, †qꝛ i notorijs iudex nõ debet facere nisi solam
executionẽ ꝺm Cy. i. l. j. ne qs in sua cã. ꝛ no. spe. de not. cri. vbi ãt
crimẽ ñ est notoriũ, tũc si ṗncipal'r ꝯmittit̃ ꝯ offm̃ nõ ꝯ ꝑsonã iudi-
cis ṗt ꝓcedere ꝛ punire. l. si qs forte. ff. ꝺ pe. vbi bar. ꝛ ang. in. d. l. si
qs obrepserit. vbi ãt ꝺlinquit̃ circa ꝑsonã solũ ñ ṗt ꝓcedere. l. sena-
tus. ꝺ of. ꝑsi. ꝛ. d. l. lex cor. ꝛ h ꝺterminat Inn. i. c. fi. ꝺ pe. ꝛ de sen.
exc. ex ꝑte. ꝺȝ bar. i. d. l. si qs forte. ꝛ bal. i. l. j. C. ne quis i sua cã. di-
xit idẽ ꝙ rõne notorietatis ṗt punire ꝓ iniuria sibi facta ar. not. ꝑ
Inn. i. c. ex ꝑte. ꝺ ꝟb. sig. ꝛ ẽt si delictũ nõ est notoriũ, tñ si iudex est
offensus ꝯtẽptu sue dignitatis ṗt punire ꝑ. l. nullũ de testi. al's secꝰ
l. qui iurisdictioni. ff. de iu. om. iu. lȝ Pet. dixerit ꝙ q̃uis possit ꝓ
sequi iniuriã q̊tiẽs tãgit̃ iteresse reipublice. l. j. ꝛ. ij. ꝺ of. eiꝰ dȝ alius
adiũgi. ꝛ bal. dixit. l. ñ ꝓbari. ꝛ bar. ẽt dixit in. d. l. si quis obrepse-
2 rit †ꝙ qñ i actu iudiciario fit aliq̃ iniuria vl' delictũ corã iudice a ꝑ
te aduocato vl' notario ṗt iudex ẽt ex offꝺ punire. l. j. ꝺ cal. ex. l. fal
si. §. j. de fal. et ang. i. d. l. si quis obrepserit. et vide Inn. i. c. cũ dile
3 ctus filiꝰ ꝺ iniur. †Et adde qꝛ bal. singl'r in. l. ij. C. vt lite pe. dicit qͦ
vbi corã iudice ꝓducit̃ instr̃ȝ ꝙ ꝓducẽti est penale. ꝙ poterit absqȝ
ꝓcessu punire. et facit ꝙ ang. dixit i. l. iij. C. de iu. et dixit bar. in. l.
si q̈ pena. de ꝟ. sig. ꝙ si qs corã iudice multũ exclamaret ꝙ ṗt mul
ctari. et vide i ꝯsti. regni iustitiarij ꝑ calẽdas et i. c. itẽ statuimꝰ ꝙ
magistri iustitiarij vbi dr̃ ꝙ offãlis ṗt cognoscere de iniurijs illatis
illis q̊s secũ ducit. tñ vbi falsitas vel ꝺlictũ fieret corã iudice causa-
rũ ciuiliũ an debeat remittere ad iudiceȝ cãrũ crĩaliũ. bar. i. l. diuꝰ.
ꝺ fal. dixit ꝙ tex. i. l. nullus de testi. facit ꝙ sic. tñ tex. in. d. l. diuus
vr̃ dicere ꝯtriuȝ ꝙ possit punire, si al's hȝ auctem puniendi et hoc tȝ
bar. ꝑ tex. in auc. de testi. in. ij. col. et ꝑ no. ꝑ Inno. in. c. pe. et ante-

pe. de penis. de quo vide latissime Ang. in repe. l. si vacā. C. ꝺ bo.
4 vacā. vbi latius ꝙ̄ alius. † Et vide bal. de h̄ an iudex offensus res-
pectu sue dignitatis vel officij possit punire. in. l. j. C. ne qs in sua cā
idē tenētē ⁊ dixit idē bal. i. l. j. C. vñ vi. ꝙ dñi hñt ꝯsuetudie ꝙ pos
sint cognoscere de iniuria eis fcā, dicēs ēt in. d. l. j. ꝙ ēt pĩceps pt
in cā ꝓpria cognoscere. l. pri. ꝺ his q̄ i testa. ꝺlen. ⁊ vide in. l. q iu-
risdictioni ꝑ doc. ꝺ iur. om iu. ⁊ adde qꝛ Bar. in repe. l. scriptis ꝺ
reli. ⁊ sumpti. fune. ff. in mā notorij iuristis incognitā dñ attingit du
5 bitationē dictā. † si iudex pōt in eadē istātia punire aduocatum vel
aliū iniuriātē sibi vel alteri q ꝓ tribunali assidet dixit ꝙ pt statiꝫ in
eadē die punire delinquētē corā ipso i exercitio iustitie, ⁊ cū est pre
sens delinquens, dicēs ꝙ postꝙ̄ se absentauit, dꝫ citari ēt ad sniam
vbi subdit q̄ ꝓbatiōes regrant̄ si ꝯstat eē notoriū. ⁊ ꝺt cū relinqt co
rā iudice interrogabit̄ deliquēs q si ꝯfiteat̄ ꝯdēnat̄. ⁊ idē tꝫ And. ꝺ
ise. i ꝯsti. regni. humanitatis vbi dixit ꝙ si qs deliq̄rit iudice seden
te ꝓ tribunali ꝑinde est, ac si ꝓbatū eēt ꝑ testes, ⁊ sic tūc iudex sta-
tiꝫ possꝫ ipm punire. ij. q. j. c. qñ dicēs ꝙ si diceret ꝙ ad meā defen
sionē ꝑcussi, qꝛ posset eē ꝙ alij viderūt ꝙ ad defensionē hoc fecit ⁊
prius viderūt eū ꝑcussuꝫ, ⁊ iudex nō viderit, tunc iudex examinabit
testes sup h̄ ⁊ iustitiā faciet. ⁊ vide eūdē And. i ꝯsti. regni post me
diū i fi. vbi simplr̄ ꝺt ꝙ pt statiꝫ puniri, nō aūt ꝺt ꝙ sine testib⁹ pu-
niet̄. ⁊ vide eūdē i ꝯsti. regni penā eoꝝ de bāni. vbi de teste q dicit
falsuꝫ testimoniū ꝙ punit̄ sine nouo ꝓcessu. ⁊ idē bal. i. l. p̄sbyteri.
de epi. ⁊ cle. ⁊ i h̄ dixit Luc. de pena. i. l. q̊ties. de digni. li. xij. ꝙ cē
6 † crimē ꝙ ꝯmitit̄ corā iudice est notoriū, qꝛ sp multi astāt, ⁊ ēt pro
pter acta q̄ i ducūt notoriū. ex̄ de excep. c. exceptiōe. ⁊ ꝑ no. in. l. ge
sta. de re iudi. dicēs ꝙ stati ꝯ̄ ipsos i iudicio deliquētes fit ꝯdēna-
tio sine alio ꝓcessu, ⁊ ēt executio qꝛ detinēt̄, ꝑ. l. falsis. §. j. ff. de fal. ⁊
de iudi. l. ꝓperādū. §. illo ꝓculdubio. ⁊. l. qsqs de postu. ⁊ in auc. vt
non iuxu. ꝯ̄ nām vbi ꝺr̄ ꝙ iurās corā iudice ꝑ capillos dei stati pu
nit̄, qꝛ publice ꝺr̄ fieri id ꝙ fit corā magistratu l. j. §. i publicuꝫ. ff. ꝺ
fug. ⁊ ꝓcedat iudex iterrogando deliquenteꝫ si h̄ tale dixerit vel fe
cerit q si negauerit astātes interrogant̄, ⁊ ꝓcedet ad punitioneꝫ. ꝭm
Spe. in ti. de noto. §. ij. ⁊. §. iā de notorio. ⁊. §. si vero. nec sufficit ꝭꝫ
eū sola visio iud. ad puniēdum, qꝛ iudex ad h̄ delictum puniendum
nō sedebat, nisi sibi ꝯstet ꝑ ꝯfessioneꝫ vel ꝑ testes, qꝛ iudex sedebat
ad cās audiendas. ñ ob. ista cria, qꝛ tūc iudex videt vt iudex qñ illi
rei animū adhibet, vt iudex. l. si i ruptione fi. reg. ⁊ ei rei sedet. ff. qs
ordo. l. j. §. dies ⁊ in. §. seq. ⁊ ad ter. l. ij. §. ꝯfestiꝫ. qꝛ nō sufficit visio
sine aio. ff. ꝺ auc. tu. l. j. §. fi. ꝭꝫ Lucā in. d. l. q̊ties. q ita ꝺt tñ istꝺ vlti
mū nō vꝫ mihi veꝝ, qꝛ isti deliquētes iudiceꝫ sedēte ꝓ tribunali tur
bant iurisdictionē iudicis ⁊ pñt ab ipso ꝑꝑea puniri. c. j. de of. ꝺle.
⁊. l. si qs ius dicē. ⁊ ēt offendit eius maiestatē. l. si his. C. de falsis.
⁊ ita offendit aures iudicis. l. nullū. C. ꝺ testi. iō puniri pōt per dcā
iura, lꝫ ad h̄ ꝑ̄ncipalr̄. nō sederit. ⁊ adde, qꝛ nō solū ꝓ offensa publi
ca ⁊ manifesta i aliū facta, sꝫ ꝓ iniuria clā ⁊ subdole dicta ꝯ̄ aliqueꝫ
i pñtia iudicis qs punit̄ ꝭm Azo. in summa de dolo. qꝛ etiaꝫ subdo
le pt qs alteri ꝯuiciari, ⁊ iniuriā dicere puta nō sum ego ille qui fur
tū feci. ar. de leg. ij. l. codicillis. §. mr̄e. ⁊ i. l. qsqs. ꝺ postu. vbi gl. ⁊
ff. de fal. l. omnes. §. q deinde. de oꝛ. iur. i. §. seyus aut sulpitius. nā
ex turpi ꝟbo etiā aures audientiuꝫ polluūt̄. xxxiij. q. j. c. in eo. ⁊ in
auc. de resti. ⁊ ea q̄ parit. §. vnū. sicut etiā risu fit ꝯtumelia. v. q. iiij.
in loco. in fi. ꝭm do. Lucā i. l. ij. de pecu. mili. ⁊ iuꝫ̄tū. s̄. dixi scdm
Luc. ꝙ ad h̄ vt qs possit puniri de iniuria, vel delicto fcō coram iu
dice ꝙ regrit̄ ꝯfessio deliquētis, vel ꝙ testes examinent̄ in actu. ad
de qꝛ bar. i. d. l. scriptus, dixit ꝙ Spe. tenuit in. d. §. iā de notorio.
ꝙ regrit̄ qꝺ sint tot testes cum iudice ꝙ possit dici notoriū. in quo
bar. tꝫ ꝯ̄triū dicens qꝺ ꝭm h̄ nihil facere iudicis pñtia, qꝛ qꝺ appa-
ret per acta ⁊ ꝓcessus ꝺr̄ notoriuꝫ, ⁊ idem vꝫ dicere bal. in. l. nulluꝫ
. C. de testi. Ang. ⁊ Lu. i. l. ij. ff. de ferijs dicēs, qꝺ si iudex i tribuna
li viderit aliqueꝫ delinq̄re qꝺ stati pt eū vocare ⁊ punire. ⁊ gl. in. c.
si peccauerit. iij. q. ij. ⁊ ꝓbat̄ in. l. si in ruptione. ff. fi. reg. vbi bal. ꝺt
7 † ꝙ si iudex viderit arma portare pt punire stati nā lꝫ aliqs habeat
potestateꝫ portandi arma si deferat illa in ꝯspectu iudicis dꝫ puni-
ri. ꝭm Ang. per illū tex. l. q dolo. ff. ꝺ vi pub. vbi etiaꝫ ꝺt qꝺ nō dꝫ il
la deferre in ꝯgregatione hoim. ⁊ vide tex. in fi. de pace tenen. in
8 ver. ad palatiuꝫ. † vbi ꝺr̄ qꝺ miles nō pōt deferre arma i palatio, lꝫ
alr̄s habeat potestateꝫ illa deferendi, tunc puniet̄ a iudice ex sola vi
sione iudicis per ꝑ̄dicta. tñ dubitat̄ si potestas in tribunali viderit
aliqueꝫ delinq̄re, ⁊ ibi nullus est testis ⁊ dicat ptās magistro actoꝝ
scribe h̄, ⁊ scripserit, ⁊ deinde ꝯdemnauit, ⁊ cōdemnatus negaue-
rit h̄ fecisse an credat̄ actis, ⁊ mihi facit magnū dubiuꝫ, qꝛ delictuꝫ
nisi sit ꝯiuratio, vel aliq̄ falsitas regl̄r nō pt ꝓbari per instr̄um, vt
no. bar. in. l. in senatu. ff. ad turp. ⁊ bal. in. l. ꝯ̄ negānteꝫ ad legeꝫ aq.
ꝭ nō poterit ꝓbari per acta ⁊ iura alle. per bar. vñr loq in his q̄ ge
sta sunt inter partes coraꝫ iudice, ⁊ ꝯstant per ꝓcessum, qꝛ de illis

stat̄ actis, per no. in. l. gesta. de re iudica. ⁊. l. is apud quem. C. de
eden. ⁊ in. c. qm̄ ꝯ̄ falsaꝫ. cū si. de ꝓba. ⁊ in cōnexis, ⁊ dependenti-
bus a cā. vt in. d. l. nullū. ⁊. l. si is. de fal. ⁊ nō ob. dcm̄ bal. qꝛ loqui
tur in deprehenso flagranti cuꝫ armis, ⁊ aliud dcm̄ bal. i. l. p̄sbyte-
ri, loqt̄ qñ testis variauit, vel vacillauit. vel falsuꝫ dixit penes acta,
vt hr̄. j. in ꝟbo tortura. vbi tracta. de variatiōe testis, vel sp̄reuit mā
datū iudicis, vl̄ fuit ꝯfessus. l. creditor. §. iussus. de ap. vel vbi fuis-
set ꝓducta, falsa carta in iudicio. l. vbi ⁊. l. q̄rela. ꝺ fal. ⁊ h̄ vꝫ veri⁹,
lꝫ sit cogitādū, qꝛ vꝫ pēdere ex illo articulo an iudex possit iudicare
ꝭm ꝓpriā ꝯsciētiā. de q̊ vide. s̄. i ꝟbo iudicare in. c. an iudex possit
iudicare ꝭm ꝓpriā ꝯscientiā. de quo vide. j. in. c. an iudex possit, vel
debeat. ⁊ in iuribus ibi allegatis nisi dicam⁹ q fauor iudicij, ⁊ visio
iudicis ⁊ odiū deliquētis i tribunali opent̄ ꝙ credat̄ iudici, qꝛ vt iu
dex h̄ vidit in qb⁹ dubito ꝺ alio, si iudex istū corā se iniuriātē alteri
ꝯdēnauerit si iniuriatus dēat hr̄e portionē suā ꝺ ista ꝯdēnatiōe, ac
si egisset actione iniuriaꝝ de q̊ debuissent hr̄e tertiā ptē, vt in ꝯsti.
regni varietate de iniurijs, ⁊ puto ꝙ nō qꝛ hic icidēter fuit ꝯdēnat⁹
ꝑꝑ offēsaꝫ factā i pñtia iudicis ⁊ qꝛ iudicis aures, ⁊ pñtiā offēdit ꝑ
iura. s̄. allegata. ⁊ nō fuit actū ꝑ ptē ad estiationē sue iniurie, vt illa
ꝯstꝺ regrit qñ vult hr̄e ptē, si tñ vellet agere, ⁊ ꝓseq suā iniuriā, pu-
9 to ꝙ posset. ꝑ gl. i. l. nullū. q̄ ꝺt † ꝙ ꝑ ex̄ ordinariā penā ipositā ñ tol
lit̄ accusatio ordinaria. vbi bal. late, ⁊ Cy. ⁊ bal. i. l. vbi. C. ꝺ fal. ⁊ ꝑ
no. in. l. senat⁹ ꝺ accu. ⁊ ang. i. l. q̄ de crie. C. de accu. tñ vbi isti iniu-
riati egerūt ordinaria actiōe curie nō hēbit iteratā penā sꝫ pria erit
ꝯtenta iuꝫ̄tū scꝺa nō excedat primā. arg. no. ꝑ bar. i. l. nunꝙ̄ plu-
ra. de priua. deli. ⁊ i. l. senat⁹ ꝺ accu. ⁊ in iuribus ibi alle. ⁊ in. l. iij.
10 . C. de sepul. vio. ⁊ ang. i. l. si vacā. de bo. vacā. † Et vbi in istis noto
rijs iudex ꝯdēnasset ñ admittit̄ appellō. vt in. l. abstinēdū. C. q̄. ap.
⁊ bar. in. d. repe. l. rescriptis ⁊ alij in. l. ea qdē. C. ꝺ acc. tñ credo ꝙ
posset appellari a nimia ꝯdēnatione ꝑ no. i. l. executorē. de execu.
rei iudi. ⁊ in. l. ab executione. C. q̄. app. ⁊ i. d. ꝯsti. regni varietatis.
vbi ꝺr̄ ꝙ appellat̄ ab excessu estimationis iniurie. ⁊ sentit bar. i. d.
repe. vbi ēt ꝺt si snia eēt iniusta. ꝙ reuocat̄, ⁊ inhibet̄ ꝑ supioreꝫ vt
ibi. iō ꝯcludo ꝙ practicat̄ i regno ꝙ in istis delictis, ⁊ iniurijs cu-
ria sedēte ꝓ tribunali testes examināt̄ qñ ex̄ acta eēnt cōmissa deli
cta ꝑ iura s̄. allegata, tñ magna curia ex preeminentia iterponit de
cretū si dicat̄ iniuria vel fiāt offense in q̄cūꝙ̄ pte palatij, vbi ipsa cu
11 ria regit̄. † Et adde qꝛ de fuit dubitatū si qs irreuerenter loquat̄ iu
dici an puniat̄ de q̊ vide in. l. j. ff. de postu. vel ēt si qs dixerit ptāti i
tribunali tu. an videat̄ iniuriari iudici vt possit puniri tanꝙ̄ irreue-
renter loquēs dic ꝙ nō. l. j. de vetera. li. xij. vbi iperatori fuit dcm̄
tu. ꝙ dicit bar. eē veꝝ, nisi ꝯsuetudo sit in ꝯ̄triū ꝙ dicat̄ vos. vbi gl.
dicit ꝙ nō, lꝫ alicui salutare ꝑ̄ncipē. ꝑ tex. i. l. j. C. de sen. pas. ⁊. l. fi.
de silen. vbi decurio hꝫ ptātem saluādi administratores pricipis.
nā reuerentia magna debet̄ offālibus. l. j. de dome. li. xij. vbi ꝺr̄ ꝙ
domestici principis salutare dēnt officiales, ⁊ nō alij ⁊ in tali saluta
tione pñt ipsos osculari tñ dēnt oēs reuerentiā adhibere. et vide i
12 l. ij. de ꝓxi. sacro. † vbi ꝺꝫ ꝙ militantes in sacris scrineis non com-
pellūt̄ salutare iudices spectabiles i ꝓuincia exñtes tñ eis dꝫ i salu
13 tatione reuerentia adhiberi, ⁊ hēnt ptātem sedendi cū iudice, † si-
cut ēt doctores legū pñt sedere cū iudicibus. C. ꝺ of. ciui. iudi. vbi.
ꝺr̄ ꝙ pñt ingredi ꝯsistoriū principis, ⁊ ibi sedere cū ꝯsiliarijs. ma-
gnus. n. eis debet̄ honor adeo ꝙ nō dēnt in. s̄. scriptionibus appel-
lari fr̄es. d. l. ij. cū se. qꝛ officialis queꝫ ꝑ̄nceps honorat ab oibus est
honorādus. l. j. C. de ꝓposi. labo. ⁊. d. l. j. de domesti. ⁊. l. ij. de crie
sac. ⁊. l. instituendū. in fi. de aduo. diuerso. ⁊. l. j. de silen. vbi ꝺr̄ qꝺ
adorat̄ princeps ⁊ salutantur offāles ⁊ in. l. i. de ꝓxi. sacro. ⁊. l. v. ⁊
in. l. i. C. ꝺ cōmi. ⁊ tribu. ⁊ in. l. fi. de of. ciui. audi. in qbus ꝺr̄ ꝙ offi
cialibus debet̄ in eoꝝ salutatione reuerentia, iō si qs sine debita re-
uerēti a loquat̄ offāli poterit puniri. ar. dictoꝝ iuriū vel si qs cum
arrogantia vel officij ꝯtēptu se gerat corā officiali, qꝛ ꝯtennēs cum
ꝺr̄ sibi inferre ꝯtumeliā. l. j. in prin. ff. de iniur. vl̄ si qs vadit ad fa
ciē iudicis. cuꝫ digito. arg. l. itē apud labeoneꝫ. §. j. de iniur. ⁊ facit
tex. i. l. oē delictuꝫ. §. i. ff. de re mili. iō ꝯsuluit ꝯ̄ quendā q cū magna
iracūdia dedit pugilū. s̄. bācuꝫ iudicis duꝫ ibi assidebat in tribu-
nali ꝙ dēbat puniri ex̄ ordineꝫ, ⁊ iterponi decretuꝫ ꝯ̄ ipsum rōne il
lius ꝯtemptus arg. dictoꝝ iuriuꝫ. ⁊. l. q statuas. ad. l. iuli. maiest.
naꝫ punient̄ stati ex q̊ deliq̄runt coraꝫ iudice tanꝙ̄ ex notorio. vt. s̄.
ꝙ no. qꝛ iudicibus etiaꝫ a maximis curialibus debet̄ reuerentia. ⁊
14 † iō si qs coraꝫ iudice loqueret̄ irreuerenter etiaꝫ si esset magn⁹ pu
nit̄ ꝑ dicta iura. q̄ no. et dixit late in. l. i. ff. de fer. qꝺ si iudex i tribu
nali viderit aliquē delinq̄re pt stati euꝫ vocare, ⁊ punire allat gl. in
l. si peccauerit. i. q. ij. et. l. si in ruptione. §. i. fin. reg. vbi bal. et per
Cy. in. l. i. C. vt q̄ desunt. et in. l. illicitas. §. veritas. et facit. l. voluit
§. ꝙ ait. de interro. act. et Cy. C. de ꝯfes. in. iij. q. et vide in. c. regni
qꝺ incipit cura nobis. et Spe. in titu. de confessis. §. nunc dicendū
restat.

restat. ꝛ in ti. de noto. cri. §. fi. ver. ꝺ sap. ꝛ Ange. in. l. j. C. ꝺ cõfes. ꝛ glo. l. in ictus fustium ff. de infami. ꝛ vide casum. ij. qõ. j. c. deus omnipotens. ꝛ vide And. i cõsti. regni humanitatis. ꝛ fuit ꝑ decretũ condẽnatus quidam qui in camera ꝑtãtis litigans cũ aduersario corã ipso ꝑtãte qui potestas ignem aptabat audiendo ptes i iure earum dedit cum quodam instrõ in facie aduersarij, qꝛ ꝑtãs tũc stabat ad ius reddendum, lꝫ non esset in tribunali.

SVMMARIVM

1 Preceptum iudicis turpe ꝛ inhonestum non debet obseruari.
2 Iudex an possit mandare ne quis exeat de domo.
3 Aduocatus nimis verbosus potest ab officio remoueri.
4 Doctor debet conclusiue loqui.

1 Iudex in tribunali ꝓcepit allegãti corã se. ne ꝺ iure suo amplius loqueret̃ sub pena. c. ꝛ ille fuit locutus, ꝛ pena exacta, ꝛ de h̃ fuit in sindi. impetit⁹ ꝛ fuit dubiũ, an iuste exacta fuerit illa pena. vr̃ ꝙ nõ, qꝛ tale ꝓceptũ fuit ex arrupto, ꝛ nõ ex iusta sñia. l. j. ꝛ. ij. qmĩ. vel epis. ꝛ qꝛ ptãs dꝫ audire oĩũ desideria. de off. ꝓcon. l. nec quicꝗ̃. §. aduocatus. ꝺ of. ꝑsi. obseruãdũ. ꝛ qꝛ idẽ calore iracũdie, ꝛ cã non cognita. ar. de suspe. tu. l. ij. §. fi. ꝛ. l. se. ꝛ de insa. §. ignominie. ꝛ qꝛ iudicis ꝓceptũ ipossibile nõ dꝫ obseruari. l. fi. sen. rescin. † Nec ẽt turpe, ꝛ inhonestũ. ff. de arbi. l. si cũ dies §. in ꝯpromisso. ꝛ ꝙ fit ꝯ̃ bonos mores dr̃ ipossibile. ff. de ꝯdi. inst. l. filius. cũ si. nã est impossibile, qꝛ dꝫ ptãs patienter audire. l. obseruandũ. ꝺ of. ꝑsi. in ꝯ̃riũ qꝛ edictũ ꝑtoris nõ dꝫ eẽ elusoriũ. ff. de in. l. si ꝑtor. ꝛ. l. fi. ne qd in loco pub. ꝛ ꝺ bo. q̃ libe. l. cũ nõ solũ. §. pe. ¶ Et qꝛ iudex cã honoris quẽ sustinet põt grauare subditũ. ff. ꝙ me. cau. l. ꝯtinet. ꝛ lꝫ defendere iurisdictionẽ suã ꝑpali iudicio. l. j. si qs ius dicẽ. itẽ qꝛ ꝑtori denegãti suã iurisdictionẽ nõ obtẽperatur. ff. q. ex cau. maio. l. sꝫ si ꝑ ꝑtorẽ §. si cũ decreto. qꝛ ille fuit inobediens, ꝛ cõtumacia penã accrescit. ff. de pe. l. in rebus. ꝛ qꝛ nõ vr̃ dolo carere q iudici non obtẽperat. l. nemo põt. de reg. iur. ꝛ ptãs dꝫ cõminari de admi. tut. l. tutor. in §. depositi. de of. ꝑfe. vr. l. iij. ꝛ qꝛ debuit appellare. l. cũ multis.
2 de app. ꝛ. l. j. quõ ꝛ qñ. † Etiã põt mandare, ne quis exeat ꝺ domo l. fi. de iniur. tñ prima opi. est verior, ꝙ pena nõ potuerit exigi per l. filiusfami. §. diui. de leg. iij. l. ꝑr̃. §. iulius. ita ꝯsuluit Mar. ꝺ Fano. ꝛ Guil. de suza. tñ de iure ꝯsti. regni aduocatus, vel alius monitus ꝑ iudicẽ, vt taceat si ꝯ̃ faciat punit̃ vt in ꝯsti. regni de cultu iustitie, † ꝛ de iure cõi aduocat⁹ nimis ꝟbosus põt ab offõ remoueri. l. ex ea pte. ꝺ postu. vbi gl. sing. ꝛ põt iudex iponere finẽ dictis aduocatorũ qñ sibi vr̃. l. ꝑxima. ꝺ his q̃ in test. ꝛ. l. ampliorẽ. §. in refutatorijs. ꝺ ap. C. iõ vr̃ pena cõmissa. † nã doctor dꝫ ꝯclusiue loq ꝛ pauca, ꝛ vtilia effundere. gl. in. c. cũ sit ars. de eta. ꝛ q̃li. ꝛ Cano in probe. decre. ꝛ. l. ꝗsqs. de aduo. diuer. iudicioꝝ. ꝛ vide de hmõi preceptio. j. in verbo preceptum. vbi late. vbi de hmõi preceptis. ꝛ vide in ꝯsti. regni de obseruatione silentij. vbi an liceat clamare corã iudice, ꝑ cãe defensione. ¶ Si iudex iurauit in causis iuris ordinem obseruare in notorijs põt ꝓcedere nõ ꝺm iur. ordinẽ, qꝛ in notorijs ordo est iuris ordinẽ nõ seruare. c. ad nostrã. de iureiur. lo. ij. bald. in. l. j. C. vt que desũt. quam refert Lud. in. l. j. ff. de arbi. Andr. de iser. in consti. regni rapinas.

SVMMARIVM

1 Nuntius tenetur regulariter fidem facere de mandato.
2 Mercum alienum potest apponi rebus alienis.
3 Pileus olim erat signum indicte libertatis.

1 Nuncius. † An nũtius executor q nõ ꝑt facere fidẽ de sua cõmissione. ꝛ ꝓbat̃ ꝙ exe cutus fuit tenet̃ in sindi. dic ꝙ nũtius tenet̃ regl'r fidez facere de mãdato. l. ꝓhibitũ de iure fisci. l. fi. §. pen. de agen. in rebus. qꝛ regl'r nõ credit̃ nũcio, nisi portet baculũ vel aliud signũ portari solitũ, vt birretũ in capite, qꝛ ad ista qs ꝯsueuit cognosci. l. pe. §. de aqueductu. de fabri. l. stigmata. ꝛ de iniuri. l. apud labeonẽ. §. si qs virginẽ. nã citare neq ꝟbo nec realiter sine lr̃ia superioris. l. neminẽ de exhi. re. in auc. de ꝗsto. §. si vero aliq. q ẽt nõ poterit accipere aliquẽ malefactorẽ sine mãdato nisi esset periculũ fuge. arg. l. ꝯnali. de decurio. l. j. §. j. de fal. mo. ꝛ q̃ in frau. cre. l. ait ꝑtor. §. si debitorẽ. ꝛ de cust. reo. l. diuus. ꝛ. l. ij. de exa. execu. tñ tali nũcio credit̃ in modicis, ꝛ in citatione, qꝛ nõ est verisĩle ꝛc. l. fin. ad l. iul. repe. nõ tñ in his q̃ essent magni preiudicij. d. l. diuus. ꝛ ex̃ de app. c. cũ parati. ꝛ de ꝓbationibus. c. qm̃ ꝯ̃ in ver. citatiõe. ꝛ de accusa. l. ea qdẽ. ꝛ Spe. de cita. §. seq̃t. tñ in regno credit̃ sine literis ꝛ ẽt ex̃ ciuitatẽ citat. dꝫ facere relationẽ cũ testibus. vt in consti. regni citationis litere. ꝛ in ꝯsti. edictoꝝ. Si tñ nuncius habuit cõmissionẽ, ꝛ illã ꝑdidit poterit ꝓbare ꝑ testes mandatũ, dũmodo ꝓbet administrationẽ. l. nõ mõ de emãci. liber. ꝛ. l. ij. de fi. instr. suffi cit. n. semel extitisse scripturã. l. si tabu. test. nulle ex. ꝛ. l. testium. in fi. ꝺ testi. ꝙ ꝑsequere. vt ex̃. ꝺ ꝑuile. c. porro. Ubi aũt ñ portaret signũ ꝙ solet portare ꝑ signo officij sui, ꝛ vellet exeq vl' aliquẽ capere põt sibi resisti. ar. l. stigmata. de fabri. ꝛ vr̃ priuatus sine signo. l. j. de ꝑꝑosi. sacri. cub. ꝛ. l. pe. de aqueductu. qꝛ ex habitu ꝑsona cognoscit̃. l. speciosas. de ꝟb. signi. de iniur. l. itez apud. §. si qs virgines. ꝛ iõ sibi nõ parẽdũ. l. j. de mã. ꝑrin. nisi sciret ipsum eẽ nunciũ curie vl' eẽ notoriũ, qꝛ tũc deo sibi obedire, qꝛ i certis ꝛ. l. certis ꝛ. l. cõtinu⁹. §. cũ ita. ꝺ ꝟb. ob. ꝛ. ff. lo. l. si ignorãs nã fabricẽsis ꝑ signa cosciũ. d. l. stigmata. ꝛ ꝓcõsul cognoscit̃ ꝑ signa ꝯsularia. l. j. ff. de offi. ꝓconsul. ex̃ de auc. ꝛ vsu pallij. ad honorẽ, ꝛ ꝑ habitũ cognoscit̃ seruus a liberto. l. i. §. sꝫ q pileũ. de lati. lib. nã ꝛ al's credit̃ annuluz esse alicuius, ex q̃ est signatũ eius signo vel merco. l. i. in fi. ff. de fugi. ꝛ arg. l. pe. de aqueductu. qꝛ eius vr̃ eẽ res signo cuius est bullata argu. ff. de picu. ꝛ cõmo. rei ven. l. ꝙ sine. §. fi. ꝛ in lõbar. de signo. l. i. q̃ sunt vera si ꝓbet̃ appositio mera. arg. l. iij. de bo. vacan. ꝛ. d. §. fi. ad ꝙ. l. distrahent̃. de rebus alie. ꝛ ar. l. monumentoꝝ. de reli. non ꝓhibet̃ qs rebus alienis apponere mercũ alienũ. l. i. de nauic. nõ excu. ꝙ si qs apponit ꝙ rem ꝑdit. arg. ff. ad. l. iul. pecula. l. sacrilegos. §. q cũ. ꝛ. l. i. vt nemo priua. ꝛ in auc. de mand. ꝑrin. §. titulos. nã ꝛ alij officiales portabant certa signa dignitatis .s. fasces. de q̃bus late ꝑ Lucã in. l. duũuiros. vbi tex. ꝛ gl. de decurio. ꝛ in. l. pro consules. de of. ꝓcon. ꝛ in. l. i. de ꝯsulibus. q̃s fasces deponebãt i aduentu. in auc. vt id. sine quoq̃ suf. §. necessitatẽ. ꝛ in signũ dignitatis õferebãt pileũ. ꝛ i. l. muri. ꝺ muril. vbi dt̃ Luc. 3 † ꝙ pile⁹ erat signũ indicte libertatis ꝑ. d. §. sꝫ q pileũ, quẽ dicit portasse Terentiũ in signũ libertatis post currũ Scipionis africani ꝺm Quintilianũ nã pileus est signũ dignitatis quẽ deferebãt grecoꝝ sacerdotes i festis ꝑ eminentia sacerdotij. xxi. di. c. clericis ꝺm Lucã ibi, vbi multa dicit de infulis diuersoꝝ officioꝝ, ꝛ iõ docto. Neapolitã. ti qui deferentes pileos cũ fassa aurea non fuerunt digne reprehensi qꝛ pileus est signũ honoris, vt. s. ꝛ fassam aureã merent̃ in capite portare. vt dicit Ang. in. l. i. de ca. tol. vbi dicit ꝙ doctores legum in capite deferunt aureas literas que no. pro nuncijs infulatis, vt supra dictum est.

SVMMARIVM

1 Iudici neqꝫ denunciatori credit̃ in grauibus delictis.
2 Probatio euidens dicitur illa que colligitur ex coniecturis.
3 Deprehensio in crimine probatur multis modis.
4 Banno facto ꝙ deprehensus in armis punietur iudex poterit sine sententia exequi.
5 Ambasiator si infirmet̃ in itinere dꝫ curari expẽsis reipublice.

1 Iudex in offõ ꝓcessit ad punitionẽ multoꝝ ꝑ portatione armoꝝ vl' ambulatione nocturna, ex denũciatione sindici ciuitatis vel nũcij hñtiũ ꝑtãtem denũciãdi an teneat̃ in sindi. Hic qõ regl'r eis nõ creditur. gl. est in. l. ea qdẽ. C. ꝺ accus. vbi Cy. nisi in leuibus q̃ ad eoruz spectãt offm̃. l. fi. §. fi. ff. de loco pub. frue. qꝛ inuẽtus est aliqs ꝺ nocte sine lumine vel cũ armis, ex q̃ dꝫ soluer̃ penã pecuniariã, nã maleficia leuia dñr ex paruitate cãe, ꝛ ex ꝗñe pene ꝛ culpabiles inuenire ad familiã spectat, iõ tũc credit̃ eoꝝ delationi ex ꝯsuetudine terraꝝ. l. ictus fustiũ de ifami. nã nũcio credit̃ de citatiõe. c. qm̃ ꝯ̃ falsaꝫ. cũ si. ꝺ ꝓba. qꝛ ad eius spectat offm̃ citare, ꝛ ad istoꝝ officialiũ q deputant̃ ad maleficia dñũciãda spectat offm̃ malefactoris trãsmittedi inuẽtos sub fida custodia ꝑsidi iterrogare participes, ꝛ latronũ receptatores, ꝛ eoꝝ rñsa sub sigillis trãsmittere. l. diu⁹ de custo. reo. ita Ang. i. d. l. ea qdẽ. tñ ista pria fuit opi. bar. i. d. l. diu⁹. vbi dixit † qõ nõ credit̃ i grauibus delictis iudici coequali nec dñũtiatori. ꝑ. l. j. C. ꝺ dcur. sec⁹ i leuibus vbi qñ mittit̃ dñũciator ad scrutãdũ ꝑ portas ledẽtes portãtes arma ꝛ siña leuia, ꝛ i istis credat̃ tali offali dicẽti se sic inuenisse. ar. l. i. §. qes ꝺ of. ꝑfe. vigi. l. leuia. ꝺ accu. Sc⁹ si mittat̃ nõ ad videndũ, ꝛ referẽdũ id qõ vr̃, sꝫ id ꝙ repit ex auditu, ꝛ fama alioꝝ, tũc ipsis ñ credit̃ ad puniẽdũ, sꝫ ad igrẽdũ, ꝛ h̃ tenẽt alij i. d. l. ea qdẽ nisi al'r statutũ ꝓuideret. ꝛ idẽ qõ bart. tenuit bal. i. l. neminẽ. C. ꝺ exh. reis ꝛ idẽ bal. i. l. magis puto i. §. ne tñ ꝺ rebus eoꝝ dixit qõ credit̃ huic nũcio qñ aliqd facit hꝫ nãꝫ sui officij i modicis sꝫ i magnis ꝛ nimie ꝑiudicialibus nõ credit̃ vni nũcio l. i. ꝺ dcur. ꝛ no. i. d. l. diuus dicẽs qõ ẽt sic credit̃ dicte familie prãlis q vadit rimando ꝑ armis. et idẽ vt. s. tꝫ Lud. in. l. i. ff. ꝺ eo ꝑ quẽ factũ est allegat dicta iura. et Bar. in tract. ad reprimẽdã. in verbo. per nũciũ. tñ Odo. in. ti. ꝺ primo et secundo decreto dixit quod

sibi nõ credit̃ soli p. l. j. de decu. li. xij. nisi ẽ pbet̃, vt ibi vide. & i ꝟ bo index. in. c. index. i crialibus leuibus. & p pdicta puto intelligenda fore cũ grano salis qñ p ipsa ãbulatiõe nocturna vel armoꝝ ꝺlatione, aut alio leui ꝺlicto veniret iponẽda pena pecuniaria aut alia leuis, vt ꝙ stet p vnã septimanã i carcere sec⁹ si alia granis pena, vt ꝙ hẽat tract⁹ chorde vl̃ fustiget̃, vt aliqñ assolet fieri pp frequentia armoꝝ ꝺlationẽ, & forte ppea, q; q̃tidie fierẽt rixe, & rixe, & homicidia, q; cũ ista tortura sit maxia pena, & maioꝝ ꝗ̃ man⁹icisio, vt i auctẽ. vt nulli indi. §. fi. & i c. tortura granior, i ꝟbo tortura, ñ puto qḋ credi dẽat soli nũtio referẽti illũ ꝺtulisse arma vl̃ ãbulasse ꝺ nocte p iura p̃ loco allegata, nisi eẽnt p̃les familiares vl̃ nũtij iurati qbus pp nũeꝝ crederet̃. l. iij. i ꝟ. numer⁹. ff. ꝺ testi. vl̃ nisi ipe nũtius referẽs illũ cepisset cũ armis noctis tpe vl̃ ꝺ die, & ipm detinuisset captũ ad curiã cũ armis q̃ casu putarẽ sibi credi dẽre rõne rei euidẽtie & notorie dep̃hẽsionis. & qñ ẽ pena chorde vel fustigatiõis, q; ipse est offãlis iurat⁹ ad ꝺnũtiãdũ vni soli credit̃ ƀ3 bar. i ꝟbo p nũtiũ ad reprimẽ. q; cũ eius relatiõe ꝯcurrit nũc verisil̃itudo & rei euidẽtia & q̃ si notoriũ ꝙ arma portãs ꝺprehẽsus dr̃ inueniri i flagrãti ƀ3 gl. neapolitani i. c. regni. vt stipẽdiarij vl̃ famaliaris, q; illũ duxit ad curiã captũ noctis tpe & cũ armis q̃ reꝝ euidẽtia ẽ pbatio optima. C. ꝺ cano. fru. vrbis rome. l. j. & l. iiij. ff. ꝺ dã. ife. & i l. si i ruptiõe finiũ reg. Inno. i. c. pposuisti. eꝫ ꝺ pba. † dr̃ n euidẽs pbatio q̃ colligit̃

2 ex ꝯiecturis ꝺ vul. & pu. l. si p̃les ꝺ leg. j. l. l3 iperator. dep̃hẽsio. n. i crie dr̃ hr̃e pbationẽ. C. ꝺ epi. & cle. l. raptores. & i l. fi. C. ꝺ mo. mul.

3 i. l. si fugitiuũ. vbi dixit Ang. † ꝙ ꝺp̃hẽsio i crie pbat̃ multis modis ꝓserti p idicia & p̃sumptiones. l. ñ oĩs. §. a barbaris. de re mili. p ꝗ̃ l. dr̃ ꝙ ea q̃ nõ p̃nt liqde pbari, vt ꝙ qs fuerit dep̃hẽsus ad hostes acceder̃ pbant̃ p verisil̃es ꝯiecturas p idicia, & p p̃sumptiones, vt late ang. & ꝙ no. i. l. j. ff. ꝺ pba. & Cy. i. l. j. ꝺ sica. & facit. ff. ꝺ testib. l. ob carmẽ. §. fi. vbi ꝺt iuriscõsult⁹ ꝙ ꝟitas argumẽtis & testimonijs colligit̃, dep̃hẽsio. n. i crie iducit notorietatẽ ipsi⁹ cris gl. i. c. cũ non ab hoĩe. ꝺ indi. l3 gl. i. l. capite qnto. ꝺ adul. dixerit ꝙ facit tñ idiciũ, nisi sit aliq̃ ꝯiectura, tñ alia gl. i. c. ex lr̃arũ. ꝺ eo q dixit i vxorez dixerit ꝙ iducit ifamiã. & ꝙ nec plene pbat p. l. palã. §. pen. de ritu nup. & iõ. xv. q. vlt. c. fi. gl. lxxxi. di. c. p̃sb. ꝯcordat ꝙ si qs dep̃hendant i actu adulterij pbet̃ ꝟitas & trãsire possit i notoriũ si fiat corã multis, sec⁹ si post dep̃hensionẽ supueniãt testes soli detẽtioni, tunc p̃t trãsire in ifamiã si corã multis detinet̃, & sic itelligat̃ glo. i. d. c. ex lr̃arũ. & p̃t trãsire i iudiciũ i crie occulto si corã paucis ꝺterminatur d. l. capite qnto. ƀ3 Ant. ꝺ bu. i. d. c. cũ ñ ab hoĩe. q dixit i h attendi q̃litatẽ assistẽtiũ & q̃litatẽ dep̃hẽsionis. ꝙ Inn. no. i. c. i. ꝺ of. dele. i vj. & l3 iste offãlis sit vn⁹ tñ ad minus faciet idiciũ ad torturã. l. iij. in gl. C. ad. l. iu. ma. dixit ang. gl. & bal. & oẽs i. l. ict⁹ fustiũ. ꝺ ifamĩ. ꝙ

4 si † fiat bãnũ ꝙ ꝺp̃hẽsus cũ armis tormẽtet̃ ꝙ index poterit exeq̃ sine snĩa. & And. ꝺ ise. i ꝯsti. regni humanitatis. & dixit Ange. i. d. l. si fugitiui. ꝙ aliqñ actualis dep̃hẽsio reqrit̃. l. si barsatorẽ. ꝺ fide. & gl. i. l. palã. §. q adultero. ꝺ rit. nup. & Cy. i. l. j. C. ꝺ acq. pos. & aliqñ dr̃ dep̃hẽsus q p testes ꝯuincit lusisse, arma portasse. p. l. iij. de cus. reo. & gl. i. l. j. C. vbi lib. sena. l3 ipse firmet p̃mã opi. & sic illa relatio offãlis iurati vna cũ dep̃hensione ac indici p̃ntatione armoꝝ pbabit p. s̃. dicta. Nec ob. ꝙ sit vn⁹ testis vel offãlis, q; vt dcm̃ est cum istis verisil̃ibus pbabit, faciũt no. p bal. i. l. qm̃ ꝺ ifa. & l. si qs i h genus de epi. & cle. ꝙ cũ ꝯfessionẽ dẽnt ꝯcurrere verisil̃itudines vt qs ex ea puniat̃, vt hr̃ s̃. i. c. qm̃ sepe. in ꝟbo ꝯfessio. & melius i cap. q; cõiter dr̃ i ꝟbo tortura vbi ꝺ istis verisil̃itudinibus. nõ ob. ꝯstõ regni citatiõis lr̃e, q̃ vult, ꝙ nũtij dẽnt citare corã vno notario, vl̃ duobus testib⁹, q; loqt̃ si citatio ꝯmittit̃ eꝫ curiã alteri nũtio vel ignoto ƀ3 An. ꝺ ise. i suo ordine iudiciario. i p̃n. ¶ Dicit ꝯstõ ꝙ nuntij q vadunt citãdo eꝫ ciuitatẽ dẽnt hr̃e p q̃libet miliari granũ vnum, si nunti⁹ curie vadit p viã trãsuersaꝫ & magis lõgã, vt hẽat maius salariũ ñ posset ꝯseq illõ plus. bar. i. l. q fiscales. ꝺ cur. pu. & no. i. l. eos ꝺ fal. & Nic. ꝺ Neap. i. l. nõ soluz. ꝺ excu. tu. q dicit ꝙ berrnarij q accipiunt certũ qd p q̃libet miliari ꝙ si pp timorẽ non vadant per viã rectã ꝙ nõ dẽnt hr̃e salariũ p via ꝗ̃ faciunt, ƀ3 p ea ꝗ̃ facere dẽnt. ƀm Jac. de are. facit. C. de naui. l. fi. & si qs cau. l. ij. §. pe. & si in vna die expediuit ꝙ erat expediẽdũ i duobus duplicat̃ salariũ ƀ3 gl. & By. in. d. l. eos. l3 sit ꝫ ꝺ leg. ij. l. lucius. §. j. iõ tenebit̃ illõ plus extortũ restituere in sindi. & intelligo illã ꝯstõnem ꝙ hẽbit granũ vnũ p quolibet miliari, tã p eundo ꝗ̃ redeundo, q; si peteret aliud granũ p reuersione nõ poterit petere, ꝙ ẽt facit ꝫ scriptores magne curie q scribunt copias & pcessus, & faciunt virgulas largiores & lr̃as ppẽsas ꝙ p illo pluri teneant̃ ad restõnem in sindicatu.

¶ An si ptãs mittit nuntios suos ad villas p executione fienda vl̃ de nocte scrutãdo ciuitatẽ insultati & pcussi ptãs teneat̃ in sindicatu soluere dãna illoꝝ vide bar. & doc. in. l. si seru⁹ cõis. §. ꝙ seruũ. ff. de fur. vbi de ambasiatore. & bar. in. l. lega. de lega. & vide bal. in si. ꝺ vassallo i. c. i. an aq̃. vbi dixit ꝺ vassallo misso a dño. & not. in. l. j. C. de leg. & no. Inno. in. c. si cuncti. de iureiurã. & faciunt q̃ bart. dixit in. l. j. C. de sen. q̃ p eo. in. viij. col. an sit hẽnda rõ interesse extri seci. & ꝙ no. p Spe. in ti. de indi. §. specialr̃. ad fi. & no. p doc. in. l. qm̃. ad. l. iul. de vi. & vide in. l. socius p eo. ff. p soc. & faciunt no. per

5 Bar. in. l. si cui. in verbo tandiu. de lega. j. vbi dixit † ꝙ si ambasiator infirmaretur in itinere dz curari expensis reipublice. & ꝙ idem Bar. no. in. l. ij. in p̃n. ad. l. rhod. de iactu.

SVMMARIVM

1 Nuntius curie aliquando appellatur viator.

2 Nuntio iurato deponenti de facto suo creditur regulariter. & nume. 4. tamen quandoq3 plus creditur parti: nu. 5.

3 Officiali credit̃ ꝙ inuenerit tales ludẽtes, vel aĩalia dãnũ facietia.

6 Nuntio non creditur in propria causa sine literis.

Fuit magna qõ in sindi. eiusdẽ militis q ipetebat̃ qḋ ꝯdẽnauerat quẽdã nobilẽ ad penã vnciarũ. l. ex eo ꝙ cuꝫ nuntius curie voluisset ipsũ pignorare auferẽdo sibi equũ nobilis ipse fecerat resistentiã & equũ de manibus nuntij abstulerat, & fuerat pbatũ tantummõ p relationeꝫ ipsius nuntij in actis redactã, & apparebat ꝯmissio de pignorando & nobilis negauerat resistentiã fecisse sicq3 fuerat dubitatũ si ex sola relatione nuntij in actis redacta potuerit nobilis de resistentia condẽnari. & ꝗ̃uis vulgata fuerit & sit qõ si credat̃ nuntio referenti, p̃-

1 mitto † ꝙ nuntius curie aliqñ appellat̃ viator. ff. de reb. eo. l. magis puto. §. illõ vbi est casus sp̃alis ꝙ credit̃ soli viatori, aliqñ appellãtur ministri & dẽnt eẽ legales. in auc. de qõ. §. maxime antẽ. coll. j. q p̃nt esse viles p̃sone, vt in. l. ad ꝯmentarienses. C. de custo. reo. cum

2 si. † & regl̃r credit̃ nuntio iurato deponenti de facto suo circa offm̃ sibi ꝯmissum, puta ꝙ mãdanerit parti dari sibi pignora si sit nuntius publicus, & iuratus fideliter exeqũs suũ offm̃. glo. in. c. cum parati. de app. in gl. ar. ꝙ simplici. & de pbatio. c. qm̃ ꝫ. in glo. in ꝟbo citationis. & h nisi pars iuret non fuisse sibi mandatũ, q; tunc magis credit̃ sibi ꝗ̃ nuntio, vt no. Spe. in ti. de citatiõe. §. seqr̃ ꝟ. s3 nunqd & Host. plene i. d. c. cũ parati. & de ele. c. sup p Archi. & sic ꝙ citauerit credit̃ nũtio publico iurato ꝙ & si citauerit nõ credit̃ sibi, vt si dicat ꝙ mãdauit citato vt tali die ꝯpareat cũ ministris, q; h forma est eꝫ offm̃ ꝯmissũ & iuratũ p gl. i. c. sic eꝫ de ele. nõ ꝫ credet̃ sibi ꝙ negauerit pign⁹, q; h est delictũ, q; de delicto ñ credit̃ ẽt offãli q h3 deliciũ referre, nisi pbet̃. C. ꝺ decur. l. j. li. xij. vbi nõ credit̃ offãli q h3 criosos ꝺferre. & h ƀ3 Neapolitanũ doctorẽ ꝺ regno

3 q remittit ad h i. l. diu⁹ de cust. reo. & in. l. ea qdẽ. C. de acc. vbi bar. dixit † ꝙ credit̃ offãli ꝙ inuenerit ludentes vel aĩalia dãnũ dãtia & i l. ediles de via publica. & i. l. si librarius. ꝺ reg. iu. maxie iura. d. l. magis puto. §. ne tñ. maxie i ꝯcernẽtib⁹ eius offm̃, puta ꝙ fuerat ꝺputat⁹ ad ꝯgredũ ludẽtes & dãnũ dãtes. l. siqs ꝺcurio. ꝺ fa. C. ad audiẽtiã. de p̃scrip. spe. i ti. ꝺ teste. §. vij. ꝟ. h aũt. q si falsũ referat tenebit̃ i sindi. Jac. bu. & bal. i. l. j. C. si aduersus rẽ iudicatã. & no. i. l. sancim⁹. C. ꝺ iudi. & ꝺt Spe. i ti. ꝺ citatione. §. iiij. ꝟ. s3 nũqd ꝙ officiali iurato credit̃ sup citationib⁹ & denuntiationibus criminũ & in ti. ꝺ noto. crie. §. viij. ꝟ. pe. & ẽt in minimis maleficijs, ƀm bar. i. d. l. ediles. cui ẽt credit̃ qñ citat ad ꝯparãdũ sine lr̃is mãdati. Ang. in. l. j. §. si vacãtia. i p̃n. de bonis va. & dixit bar. ad repri. in ꝟbo p lr̃as, qḋ ei credit̃, l3 lr̃e mãdati nõ sint sigillate. dũmõ ibi sit subscriptio notarij, dicẽs qḋ pp lr̃as iudicis p̃sumit̃ qḋ sit ei⁹ nũti⁹, & sibi credit̃. & i. c. qm̃ ꝫ de pba. ꝙ est veꝝ, si sit public⁹ & iuratus, ƀ3 bal. in. l. vt pfectius. de anna. exce. & Spe. in. d. §. iiij. & bar. ad repri. in ꝟbo p nũtiũ. & l. oẽs. §. finaũt. ꝺ ꝟ. ob. & dixit ẽt bar. i. l. fi. de offic.

4 p̃fe. vrb. † qḋ nuntio referẽti maleficiũ credit̃ ad ingredũ. & bar. in l. testator. de dot. ple. & in. l. j. §. ne tñ. de re. eo. dixit qḋ sibi creditur ẽt si citat⁹ neget se citatũ qḋ erit arbitrio iudicis, ƀm Joã an. in. c. cuꝫ parati. de app. & Sal. i. c. tres denuntiatiões. C. q̃uo & qñ. licet Cy. in. l. si qs decurio, dixerit magis credi nũtio, & hoc t3 bal. in. l. hac. §. illud. de secũ. nup. Spe. i ti. de citatione. §. seqr̃. & in. §. iã de

5 citatione. † Tñ qñq3 plus credit̃ parti si nuntius sit vilis & ps ẽ nobilis & bone vite, ƀm Host. i. c. cũ parati. & bal. in. c. qm̃ ꝫ t3 qḋ sit arbitrariũ q si male arbitraret̃ p̃t appellari ƀm Jmo. in. d. c. cũ parati. si tñ ex actis ꝯstet qḋ citauit magis credit̃ nuntio ꝗ̃ p̃ti negan

6 ti ƀm Cy. & bal. in. l. siqs ꝺcur. de fal. † tñ in cã ppria ñ credit̃ nũtio sine lr̃is gl. & doc. in. l. si vt pponis C. q̃uo & qñ iud. vel qñ citat p̃sonã illustrẽ. l. q̃ties vbi bar. C. ꝺ digni. li. x. vl̃ qñ p̃sonal̃r citat. Vel qñ vellet cape tenutã i bonis suspe. bar. i. l. phibitũ ꝺ iure fisci. & in. l. palatinos ꝺ coll. fũ. li. x. & spe. i ti. ꝺ pba. i. §. iij. ꝟ. qd ꝺ auditoribus dixit ꝙ sibi ñ credit̃ sine ꝯmissiõe qñ vellet cape bona alteri⁹. vl̃ qñ vellet aliquẽ cape sine ꝯmissiõe q; reqrit̃ mãdatum iudicis. al̃s sic ƀm Bald. in. l. si qñ de testibus. & Bar. in. l. neminem. de exhi.

exhi. re. et qn nuntio esset credendū posset contrarium probari bal. in d. l. j. de re iud. gl. et doc. in l. ij. si ex nox. cā. et in d. c. cū parati. et in d. l. magis puto, et in d. l. ea qde. et vide Bar. in d. l. phibitū. de iure aūt qstitutionis regni non credit soli nuntio vel citatori, nisi ci tauerit corā vno notario, vel corā testibus vt in qsti. regni citationis litere. in tex. et gl. qstitutiones edictor. que constitutiones loquuntur in citatione magistri iustitiarij, vel iustitiarij in terra, vbi est curia, bz And. de iser. ibi qui dicit quod nuntius dz referre se citasse corā talibus, qr esset absurdū q vni seruienti q qsueuerūt esse leues psonē in vna magna re soli credat, tū in causis ciuilibus credit nūtio iurato, vt in qsti. reg. in ciuilibus sm And. de iser. in ordine iudiciario in titu. de cita. in prin. vbi sic intelligit dictas qstitu. q qn quis citat corā magistro iustitiarij, vel iustitiario dz citari corā testibus, et si citetur p baiulū comitis, vel baronis credat ipsi soli. rō diuersitatis est, qr iustitiarij sp cognoscūt d causis criminalib⁹ tm, vt in qstnibus Fed. de offi. iustitiarij, vbi cū maiori solēnitate est pcedendū, qr maius piculū vertit, vt in c. vbi percu. in prin. de ele. et de app. l. additos, nam iustitiarius non hz apparitores et baiulos ad hoc deputatos q sp in pniucie ciuitatibus alijs qmittāt citationes, et ideo corā testibus mādāt citari, sm And. de iser. in d. tract. et ppterea in eor. citationibus dicit in fi. die vero citationis litere, et coraz quibus, et qcqd inde feceritis nobis vestris lris rescribatis, qm dabimus plenā fidē sm And. de iser. in d. qsti. edictor. q non dz poni qn dirigit specialis nuntius iustitiarij iuratus. et ex pdictis poteris colligere veritatē huius. q. ¶ Potestas ciuitatis transmisit nuntium curie ad alter. officialē cū literis credentie cā capi faciēdi bannitos et bona ipsor., et in d. literis dixerit latori pñtium nostro nuntio de nostra intentione informato ad plenā fidē, qui nuntius retulit officiali ad quē missus fuerat q reciperet quendā diuitē hominē iurisdictionis mittentis, et ipsum transmitteret captū p ipsum nūtium q nuntius in itinere qposuit illū, p certa qtitate ipsumqz liberauit, mō in sindicatu impetit ptās de tali barrataria qmissa p dcm̄ nuntiū, ac et impetit alter officialis q fuit credulus et fidem adhibuit dictis lris credentialibus, an teneat ptās vel is q recepit lras credentiales, qr nūtius ille aufugit cū pecunia Bart. in l. lucius. ff. de fideius. dixit q litere qtinentes qd certū preiudicant scribenti, nisi sint gnales, vt tali dabitis fidē plenam in his q dixerit, qr in preiudicium scribentis nihil pōt dari delatori qn lre sunt qdenātie et nō obligant mittentes. l. fi. q cum eo. de dolo elegāter. §. fi. nisi ex qualitate scribentis aliud appareat, vt qr ille erat institor vel factor scribentis in aliqua mercātia p cuius dicta et alior. ibi scribentium poterit cā decidi, et p ea q habes. s. in verb. familiaris, vbi late an et qn potestas teneat de facto familiarium.

SVMMARIVM

1 Officiales qui eliguntur ad regimen ciuitatis debent habitare i palatijs publicis.
2 Officiales inferiores delinquentes per quem puniri debeant.
3 Apparitores conueniuntur corā eo cuius sunt apparitores. et quid in apparitoribus magistror. rationalium. nu. 4.
5 Judex dz inducere ciues ad concordiam.
6 Officialis non dz admittere rescripta principis contra publicam vtilitatem vel q̄ ius, nisi secunda iussio emanauerit.
7 Officialis quibus data est ptās exigendi datia et collectas possunt vendere oia bona cessantium in solutionem ipsorum.
8 Officialis exigens aliquid pretextu officij pt accusari de robaria.
9 Per officialem publicū alteri queritur actio in eo quod pertinet i eius officium.
10 Officialis dz abstinere ab exercendo officio prima die et vltima.
11 Respublica nō solū p rei vendica. sed et p hypothecariam pōt qsita per officialem durante officio consequi.
12 Bona inuenta apud officialem presumuntur quesita ex bonis pub. et nume. 13.
14 Omnes officiales habentes mer. et mixtum impe. continentur appellatione presidis. fallit in delegato. nu. 15.
16 Jura loquentia de potestatibus terrarum an locum habeant in iustitiarijs.
17 Officialis cōis n pt auferr lapides vl ligna aliena nisi soluto ptio.
18 Officialis si pro obseruatione iustitie dederit damnum alicui in re sua an teneat ipse vel debeat de publico emendari.
19 Judex dz sequi conscientiam partium.

1 (o) **Fficialis.** † Officiales q eligūt ad regimē ciuitatis dēbēt habitare i palatijs publicis, seu ptorijs. l. nulli. de offi. ciui. in. et in l. j. C. vt oēs causē. in auc. vt iudi. si. quo. suf. et non cū subditis qnersari in eorū domibus vt ne det mā fraudandi iustitiam et prece odio vel amore iudicandi, ar. l. j. de ambi. et in l. j. de off. ci. iud. ¶ † Officiales inferiores q delinquūt p quem puniant vz q p suū supiorem. p quo. l. ij. de exac. tri. Circa q dic, q si officiales delinquāt in pūincia sibi decreta assistente eo q eis pest, tūc sunt puniendi p supiorē suū immediatū in auc. de defen. ci. §. si vero egerint. de mā. pn. §. habebis. et in §. seq. ff. de pe. l. si fortis. §. si qs aliqd. §. iudices interdū delinquūt nō in pūincia sibi decreta nec assistēte eo q eis pest. tūc aut qri mus de officiali supior. iudicum q imediate post principē ptātē habēt, vt sunt pfecti pto. de qb⁹ in l. j. de off. pf pt. et tales puniēdi sūt p iudices locor. Jn qb⁹ delinquūt. l. qnqz summatos de decurio, vbi Luc. de pe. et i. l. ij. de app. pfec. p eūdē. † regulariter aūt apparitores corā alio iudice queniri nō pnt q̄ corā eo cuius sunt apparitores. l. ij. de off. ma. mili. et ff. de re mil. l. offi. in fi. q est regulare i oi ministro et officiali, vt sub eo pside queniat ad cuius puidētiam et iudiciū illius offm̄ noscit ptinere. l. pe. de fabri. vbi fabricēses q fabricant imperialia queniunt corā magro off or. ad idē de pala. sacra. lar. l. viros. §. in alijs, cū qcor. nec distrahant a ministerio cuius obsequio sunt deputati. l. pe. de silē. et l. ij. de decani. Nō est ver. si talis magratus eius cause hz cognitionē, qr milites quor. ministeriū ptinet ad offm̄ magistri militū non queniunt sub eo, p alia cā q̄ p crimine militari. l. fi. de re mili. in pn. et de iur. om. iud. l. magisterie. et facit de for. qpe. c. cū qtiagat. ad fi. q est ver. preter q̄ in causis tributarijs, qr debent rñdere sub pside in cui⁹ pūincia bona p qb⁹ tributa petunt sita sunt. l. fi. §. de castren. et de pui. scho. l. ij. cū qcord.
4 † Quid aūt in apparitorib⁹ magror. rōnaliū an pnt declinare forū magne curie vicarie. dic q nō qr magri rōnales nō habēt mer. imperiū, et qr queniri in magna cur. nō excedūt pūciā nec laborāt. Jō nō sunt audiendi. ff. de adult. l. si maritus. §. si qs. et ex ipsa vacatione nō distrahunt ab obseqjs eorūdē. arg. l. ne ad diuersa. de silē. et ē tex. aptus. l. pe. vbi cāe sil. et q. ex cau. ma. l. et qui data. in fi. Luc. de pen. in rub. de appa. pfe. vz. et j. in ver. ptās in c. pote. an possit. ¶ Qn ptās vel officialis timet ne in aliqua domo malū qmittat, licite, et impune pōt ingredi et ingrere ne ibi fiant maleficia. l. ois, vbi Bar. no. de aqduc. li. x. et in l. qcūqz de ser. fug. et melius. in l. requirendi. et in l. j. de fal. mo. ¶ Nō pōt qs exercere off. in quo semel deliquit. l. si aliquis. de suscep. et archa. ad q. l. iudices de dig. et l. j. si qua predi. pote. ij. q. vij. nō pōt, sed est gl. ibi. no. in auct. de armi. in fi. vbi de tabellione, et de censi. et cēsatorib⁹. l. j. li. xj. et de edē do. si quis ex argentarijs. §. sed si omnis, ver. qd vbi gl. p quā dz q notarius semel qdēnatus de falso instro nō pōt off. notarius exercere. si tn notarius sit qdēnat⁹ de alia falsitate quā in offō. an possit exercere off. notari⁹. vide bal. in l. iij. ff. ad. l. iul. repe. ver. plene. et vide latius in l. cassius. ff. de sena. ¶ Tn an intelligat de delicto qmisso ex off. puta homicidio vel stupro vide bal. in l. si qs ex argētarijs. §. j. de eden. vbi de notario dānato in delicto qmisso ex offm̄ et in d. l. cassius. et in c. iter pares. de l. cora. N. dicit q intelligit d delicto qmisso in offō. Jn quo bene aduerte, qr si ex aliqua negligētia vel impitia qdēnat q pōt redire ad offm̄ p iura. s. alle. vide in c. sindicat et officialis. s. circa pn. opis. ¶ Opz magistrat⁹ mūdas hre manus fiscalia tributa diligenter inspicere et exigere pacē ciuitatibus dare, phibere seditiones inter ciuitates et ciues in auct. de
5 man. prin. vbi dicit glo. † q iudex dz reducere ciues et ciuitates ad qcordiā et pacem de quo plene. ff. de vsufruct. l. equissimum et supra in verbo concordia. ¶ Sicut congruit bono presidi prouinciā purgare malis hominibus in terra. l. cōgruit, ita etiam et in mari. l. prima. de classi. vbi Barto. qui dicit quod preses potest punire delinquentes in ad iacenti suo territorio, et facit de publi. l. cesar. et que
6 no. in l. insule. ff. de iudic. ¶ † Officialis non debet recipere vel admittere rescripta principis contra publicam vtilitatem vel contra ius nisi secunda missio emanauerit. in aucten. de manda. princip. §. deinde. vbi glos. dicit quod iste tex. est contra miseros prelatos qui non curant nisi mandata pape obseruare. Jnde dicit An. quod officialis et prelatas videntes literas pape et principis cōtra eos emanatas debent reijcere, et illa non admittere nisi scde litere venirent. de quo in l. et si non. C. si contra ius, et in auc. vt nulli iudi. §. et hec, et no. C. de app. l. fi. et in c. si qn. de rescri. et l. si vēdicari. C. de penis.
7 ¶ † Officialis qb⁹ data est ptās exigendi datia et collectas possunt vendere oia bona cessantiuz solutione ipsor., in auc. de mā. princ. §. non permitas, et l. j. si ob publicam pen. et l. si deserta. tamen venditionem debent eor. periculo celebrare q̄tum ad hoc, vt debeant idoneis emptoribus vendere, qui pro futuro ipsas collectas soluere possint. in d. §. secundum Ang. in d. §. non permittas. tamen si talis emptor erat idoneus tempore venditionis, et postea effectus ē non soluēdo nō tenet officialis, qr sibi imputari nō pōt. l. fi. C. d pd

8 naui. ſm Ang. in. d. §. nõ permittas. ¶ † Officialis aliquid exigẽs
pretextu officij poteſt accuſari de robaria. Bar. in. l. miſſi opinato
res. de exac. trib. li. xj. ⁊ dꝫ annotare in libro quicquid exigit ⁊ quã
tum. l. apparitores. de exac. trib. vbi bart. qui niſi ſcribat ꝙ recipit
tenet̃ pena dupli. Bar. in excellen. de ero. mili. anno. ¶ Officia-
lis an ꝙ acquiſiuit poſt ſuſceptũ offm̃ p̃ſumat̃ acquiſiuiſſe ex offõ
pub. puta theſaurarius. gl. i. l. facultas. de iur. fiſ. ꝙ p̃ſumat̃ ſubtra
xiſſe. Guil. ⁊ Spe. dicunt ꝯ, in auc. licentiã. de epiſ. ⁊ cleri. qꝛ cũ te
net̃ reddere adminiſtrationis ſue rationẽ ⁊ reddit, ceſſat ibi preſum
ptio, ſi bene reddit. ⁊ ſi male, tunc ꝯdemnat̃ hoc pretextu. non aũt ẽ
alia preſumptio contra eum, ꝙ ſubtraxerit ſm eos. Guil. aũt loqui
tur in illis qui non conſueuerunt reddere admiſtrationis rõem cuꝫ
ſint perpetui adminiſtratores, ⁊ ꝙ no. Roſ. de pecu. cleri. ⁊ arch.
in. c. ſiue manifeſte. xj. q. j. tñ bal. dicit ꝙ gl. in. d. l. facultas eſt ſpe
cialis in his qui gerunt admiſtrationẽ fiſci ꝙ idem ſit in eis ꝙ in p̃-
latis. ⁊ dicit notan. ꝓ theſauris, vide And. de iſer. in conſti. reg. ſi
qñ. de homi. baro. in fi. ⁊ vide in tit. de feu. guar. c. j. circa fi. vide
in. c. rõe officij p̃ſumit̃. j. ꝓxima charta. ¶ Si deputet̃ vnus officia
lis ſup certo gñe cauſaꝝ. ſ. ſup dãnis datis, ⁊ habens iuriſdõnẽ ge
neralẽ ſe impediat de dãnis datis, ⁊ an teneat̃ in ſindicatu hñti ſup
hoc iuriſdictionẽ ſpãlem, dic ꝙ non, qꝛ ꝑ hoc non derogat̃ hñti ge-
neralẽ iuriſdõnẽ. Bal. in. l. j. de offi. prefe. vrb. bal. vĩ ſentire ꝯ in
l. repetita. de epiſ. ⁊ cleri. ⁊ fecit tex. ꝑ Bar. in. l. ꝯſulta diualia, de.
teſta. ⁊ facit tex. in. c. j. de ſupp. neg. prela. ⁊. l. oĩa ſolẽnia. de offic.
preſi. ¶ Aliqui tenent ꝯ ꝑ. l. ſi ita ſcriptũ, circa me. de leg. j. vbi id
qð vni eſt datũ alteri videt̃ adẽptũ, qui loq̃t̃ in hñtibꝰ parem iuriſ-
dictioneꝫ, ſm aliquos, ⁊ no. illam. l. j. ꝙ lꝫ iuſtitiarius ſcholariũ ci-
uitatis Neapo. habeat iuriſdictionẽ in delinquentes in Craſſia ci
uitatis Neapo. ꝙ ẽt reges ⁊ capitaneus pñt punire fraudem com-
mittentes, vel vltra aſſiſiam vendentes Bar. de annon. dat exem-
plum. ⁊ in. l. j. de offi. prefec. anno. ⁊ in. l. fi. C. vbi cauſe fiſca. vbi lꝫ
Comiti det̃ iuriſdictio ſpecialis in colonos imperiales nõ videt̃ a-
dempta preſidi habenti iuriſdictionẽ generalẽ in eos. e. ti. cũ aliqs
ad idem tex. in. c. ſup hoc. de here. in. vj. ⁊ in cle. j. e. ti. ⁊ ꝙ no. In
no. de offi. ordi. in. c. quãto. ⁊ ꝙ Bar. dixit in. l. viros. de diuer. of
fi. lib. xij. vbi dixit ꝙ data iuriſdictione vni ex conſtitutione ẽt taxa
tiua nõ vĩ derogatũ habẽti illã iuriſdictionẽ ex ꝯſuetudine. ad que
facit ꝙ Bar. no. in. l. ꝙ in rerum. §. ſi quis. de leg. j. ⁊ in. l. j. de off.
ꝓcõ. ⁊ Ang. in. d. l. conſulta. ⁊ Ant. but. c. ceteꝝ. de iudi. ¶ Licet
in contra. videat̃ tex. in auc. de defen. ciui. §. ⁊ iudicare. q tex. loq̃t̃
qñ admittit̃ iur. maiori magiſtratui ne ſubditi diſtrahant̃ de vna ꝓ
uincia in aliam. ꝑ. l. ꝙ in rerum §. ſi quis. de leg. j. ⁊ qð Bart. no.
de re mil. l. tam colla. in fi. ⁊. s̃. in. c. an ſi alicui iudici. ¶ Officialis
q non hꝫ adhuc exercitium vel non eſt in poſſeſſione officij nõ põt
adminiſtrare, qꝛ offm̃ ⁊ adminiſtratio differunt. d. auc. tu ſi pluri-
bus. bal. in. l. tutor. in quibus cau. in inte. reſt. ⁊c. ¶ Officiales qui
expulit aliquẽ de poſſeſſione ſi ꝓceſſit ordine iudiciario nõ tenetur,
qꝛ eſt executus offm̃ publi. ſi tanq̃ꝫ ꝑſona priuata tenet̃, ſicut ſi non
eſſet magiſtratus. Bal. in. l. ſi quis, vbi gloſ. C. vnde vi. ¶ † Per
9 officialẽ publicũ alteri queritur actio in eo quod pertinet ad eius of
ficium. Sal. ⁊ Bal. qui hoc no. in auc. libellum. C. de lit. conteſta.
⁊ idem in. l. j. de inſt. ⁊ iur. ⁊ in auc. generaliter. de epiſ. ⁊ cle. Item
officialis ex ſua ſtipulatione querit ſubdito. glo. in. l. eum pro quo.
de in ius voc. ¶ Officialis recipiens pecunias publicas ⁊ illas nõ
ſcribens in libro introitus punitur pena manus, per. §. coges. quem
bald. allegat. in. l. data opera. C. qui ac. non poſ. ¶ Officialis non
tenet̃ venire ad banchum eadem die qua ius non redditur. l. pridie
vbi bal. ff. de fer. Fallit in magna curia vicarie propter caſus quoti
10 die occurrentes in ciuitate. † ¶ Officialis prima die ⁊ vltima ſui of
ficij dꝫ abſtinere ab exercendo officio. l. pridie de fer. in auct. de iu.
§. fi. ¶ Qð eſt veꝝ ſi ſucceſſor iam venerit, ſecus ſi non venit, quia
nunq̃ꝫ ante eius aduentum claudit̃ iuriſdictio p̃deceſſoris cum eius
officium proroget̃ vſqꝫ ad aduentũ ſucceſſoris, vt in. l. meminiſſe. d
offi. ꝓcon. Vñ lꝫ his duobus non debeat ius reddere, tñ ſi reddit,
tꝫ iudicium. gl. in. c. eps̃. de iurein. in. vj. ⁊ facit ad p̃dicta. l. plau-
tius de condi. ⁊ demon. Bal. in. d. l. pridie. vbi dicit ꝙ idem eſt eẽ
ex̃ offm̃, ⁊ eſſe in fi. officij ⁊ vide. s̃. circa prin. operis. ¶ An factuꝫ
ab aliquo tanq̃ꝫ ab officiali preiudicet ei in iure ꝓprio. text. facit ꝙ
ſic in. l. cum in eo. ff. de pac. vbi ꝯpoſitio facta ꝑ tutorẽ cũ creditori-
bus pupilli p̃iudicat ſibi tutori ſi eſt actor vt illã ꝯpoſitionem ſequi
teneat̃, ⁊ ſic videt̃ ꝙ offm̃ ſit ei damnoſum. ad ꝙ glo. rñdet in. l. cuꝫ
hereditas, de admi. tut. ⁊ dicit Ba. ꝙ tale preiudicium nõ cauſat̃
ab eius ꝯſenſu qñ ꝯſentit, vt officialis non ſuo noie. C. de admi. tu. l.
cum qdẽ, ſꝫ ex diſpoſitione legali ꝑ. l. reſcriptũ. in fi. de pact. bald.
in. d. l. cũ eo, vide. j. in verbo offm̃. in. l. ſi quis aliquid facit. Rõe of
ficij p̃ſumit̃ qs ſubtraxiſſe bona dñi, ꝙ apud ipſuꝫ reperit̃ de bonis
vt in titu. de conten. inter do. ⁊ vaſ. niſi ſibi reddiderit vel ꝓbet mã-
datũ, vt ar. ff. de fur. l. qui vas. §. vetare. ⁊ mandati. l. actor. §. ſi inter
Aut ſi de bonis dñi alterius reperit̃ apud eũ non preſumit̃ acq̃ſi-
uiſſe de bonis dñi niſi ꝯriũ probet̃ a dño. l. ſi defunctus, arbi. tut. tñ
gl. in. l. facultas. de iure fiſ. dicit ꝙ officialis publicus qui hꝫ in po
teſtate ſua publicam pecu. vnde predia emit durante adminiſtratio
ne preſumitur de pecunia publica emiſſe, qꝛ reſpublica eq̃parat̃ ec
cleſie. l. fi. de ſac. ſanc. eccle. Qð dicit Bal. veꝝ, niſi officialis red-
diderit rõem de geſtis ⁊ reliqua ꝑſoluerit q̃ non p̃ſumit̃ emiſſe de
11 publico ſecus ſi aliqua non reſtituerit. † Vñ non ſolũ ꝑ rei vendi. ſꝫ
etiam ꝑ hypothecariam reſpublica põt queſita ꝯſequi. Prelatus.
aũt raro reddit rõeꝫ, ⁊ magis preſumit̃ ꝯ prelatos ꝙ empta queſiue
rint de bonis eccleſie. facit ꝙ no. in. l. ij. de ꝯct. iudi. ⁊ Cy. in auct.
quibuſcunqꝫ. de ſac. ſan. ꝙ eſt notabile. ſm Bal. in ti. de contẽ. in-
ter do. ⁊ vide ẽt. s̃. in. c. officialis qð acq̃ſiuit. ⁊. j. in. c. an pecuniaꝫ q̃
reperit̃. ¶ Illud qð facit officialis exercendo ꝑtes ſuas dẽ iure fie
ri. l. iij. ff. qð me. cau. ſecus ſi faciat ex̃ executionem ſue iuriſdictiõis
vt no. in. l. non vĩ. §. qui in iuſſu. ff. de reg. iur. ⁊ in. l. prohibitum. ⁊ in
12 l. deuotum. de iur. fiſ. Bal. in. d. l. iij. ¶ † An pecunia que reperit̃
penes officialem preſumit̃ queſita ex bonis publicis, an ex proprio
labore ipſius officialis. Saly. in. l. principalibus. ff. ſi cer. pet. tꝫ qð
ex ꝓprio labore, de quo vide Bal. in auc. licentiam. de epiſ. ⁊ cle.
in. l. principali, ⁊ glo. que tꝫ ꝯ in. l. facultas. de iur. fiſ. li. x. vbi bar.
⁊ ꝑ doc. in. c. cũ ex officij. de teſt. ⁊ Bald. in. l. cum opꝫ. de bo. q̃ li.
⁊ in. c. j. de conten. inter do. ⁊ fidelem, ⁊ Ang. de iſer. in tit. de feu.
13 guar. ⁊. s̃. ¶ † Eo ipſo qð res aliqua ciuitatis reperit̃ penes officia
lem poſt depoſitam adminiſtrationẽ nõ p̃ſumit̃ qð apud eũ ſit ex iu
ſto ti. ſꝫ ex cã furtiua. tex. in. c. j. de ꝯtẽ. inter do. ⁊ fidelẽ. ſꝫ Lud. in
l. principalibus. ff. ſi cer. pe. Bal. ibi. ¶ Is q exiſtit in aliquo offi-
gerit vicem duoꝝ. ſ. ſuijpſius ⁊ officij. l. q̃ſitum. ff. de in ius vocan. de
adop. l. ſi ꝯſul. ⁊. l. ſi plures. de pa. in. c. ad col. de app. in. vj. ⁊ glo.
in. c. ex literis. de ꝓba. ¶ Ideo ſi qs nõ geſſit agere ſine certa ſolẽ-
nitate ſi agat alieno noie poterit agere. d. l. queſitum, ⁊ facit. l. q̃ꝫuis
in prin. de acqui. poſ. Et ideo filiuſfa. q non põt eſſe in iudicio ſine
conſenſu patris poterit vt ꝓcu. alterius agere, ſm Guil. in. l. queſi-
tum. s̃. alle. lꝫ Spe. dubitauit in ti. de accuſ. §. j. tñ ꝓ Gui. eſt caſus i
l. filiuſfa. in qõ. quam de procu. refert, ⁊ ideo dixit Lud. qð q̃ꝫuis
quis non poſſit ꝯhere ſine conſenſu alterius poterit ſi eſt tutor vl' ꝓ
curator alterius, ar. d. l. queſitum, ſm Lud. ꝑ illũ tex. in. d. l. q̃ſituꝫ.
14 ¶ † Oẽs officiales habentes merum ⁊ mixtum impe. ꝯtinent̃ p̃ſi-
dis appellatione. l. j. vbi Bal. de offi. preſi. ⁊ dicit ideꝫ Bal. in. l.
ex facto. de neg. ge. ꝙ in officijs ꝓcedit̃ de ſimilibus ad ſimilia per
illum tex. vnde ſtatutum in vno officiali extenditur ad ſimiles niſi il
lud ſtatutũ haberet ſingulareꝫ rõnem ad illud ꝑ. l. ius ſingulare. de
leg. ⁊ ſic ſtatuta in capitaneo extendunt̃ ad poteſtatẽ. Bal. in. d. l.
ex facto per appel. preſidis. ꝯtinentur ẽt habentes cognitionẽ ſpi-
ritualem ⁊ tpalem ⁊ habentes ordinariam. tex. no. in. c. veniens. de
15 preſcri. † Non tñ venit appellatione predicta delegatus, lꝫ glo. di-
cat contrarium in. l. cognitio. de offi. eius cui mã. eſt iuriſdictio. ⁊
bal. in. l. tutor. de teſta. tut. ꝙ nomen pretoris eſt gñale ꝓ quolibet
16 officiali. ⁊ adde predictis † an iura q̃ loquuntur de poteſtatibus ter
raruꝫ locũ habeant in iuſtitiarijs ⁊ capitaneis regni, ⁊ dic ꝙ ſic, qꝛ
verbum ptãs ſignificat offm̃, de offi. preto. l. j. de offi. procon. l. ꝓcõ
ſul. ⁊ aliqñ iuriſdictionem ꝯtentioſam. l. j. ⁊. ij. de offi. ꝓcon. ⁊ aliud
imperium. l. imꝑium. vbi gl. de iur. om. iu. ⁊. l. j. ff. ſi quis ius dicẽ. ⁊
aliqñ p̃ſumit̃ ꝓ quolibet hñte ptãtem ſtatuendi. l. j §. magiſtratus. ꝙ
q̃lqꝫ iur. ⁊ aliqñ ptãs ſumitur ꝓ officio. l. j. C. ſi rector prouin. ⁊ di-
xit Io. an. in. c. j. de iure immu. in. vj. qð ptãs varijs ⁊ diuerſis no-
minibus appel. ſm ꝯſuetu. locoꝝ, ⁊ in hoc regno appellant̃ iuſtitia
rij ⁊ capitanei equiparantur preſidibus. ſm Cy. in. l. qui ꝓ ſua iu-
riſdictione, ⁊ Bald. in titu. de pace ꝯſtan. in verbo in ciuitatibus.
Nam ſtatutum loquens de poteſtate hꝫ locum in capitaneo, ſi ca-
pitaneus habeat eandem poteſtatẽ. Bar. in. l. ij. §. equidem. ad ter
tul. ⁊ Bal. in. l. liberi. C. de interdi. ma. q̃ no. qꝛ de vno in materia
ſindicatus arguitur ad alium. Nam etiam lex cõis diuerſis nomi-
nibus appellat officiales ⁊ ſic ꝯſtitutiones regni. ⁊ adde qꝛ Bal.
in conſil. ccxcj. quod incipit ſtatuto ſeu capitu. dixit ꝙ ſtatutum de
vno officio non ſtatuitur de alio in quo reperitur idem eſſe ſtatutuꝫ
niſi lex vltra procedat declarando, de damn. inſec. l. iiij. §. duos. ad
trebellia. l. ij. §. antepenul. ⁊. l. j. ff. ſi quis ius dicen. qꝛ diuerſoruꝫ of
ficiorum differens eſt ratio. l. j. in princip. de offi. eius.
17 ¶ † Officialis communis non poteſt auferre lapides meos, nec li-
gna mea pretio non ſoluto me inuito licet commune egeat illis pro-
pter edificium. l. venditor §. ſi conſtat. ff. communia prediorum. Li-
cet in contrarium faciat. l. fina. in fi. eod. titu. ſecundum Guiliel. ⁊
Baldum in. d. §. ſi conſtat. Ideo dixit Bald. ibi quod reſpublica

dz vti.l.priuatoꝝ,qꝛ dz pretium soluere illaꝝ reꝝ qs ꝑ se vt ēt ꝑ edificijs,ꝛ ēt si consuetudo diceret ꝙ possit recipe dz soluere ptiū. ꝛ ideo infert Bal. ꝙ ex lapidibus priuatoꝝ nō lz aliqd reipub. recipe pretio nō soluto ꝑ illū tex. vbi gl. dixit ꝙ salariū eius est decia fisco. ꝛ decima pti. ꝑ.l.j.C.de me.li.xj. que no.ꝯ barones q capiunt ligna ꝛ lapides priuatoꝝ cā ɋstruēdi castra ipsoꝝ ꝙ debent soluere dñis ꝛc. ¶ Si magratus iter se faciāt pactū nō preiudicat tertio i cuius ꝑindiciū venit,qꝛ ꝑ est excutiēd⁹ ille q recipit piculū.s.se ꝗ alij,vt.l.j.§.inter magratus,vbi bal.de mag.que. ¶ Officialis q fecit ɋcqd incūbebat sibi nō tenet de casu fortuito.d.l.j.§ si magratus qꝛ sufficit q̄ ad h vt non teneat,ꝙ suam diligētiā fecerit bal. ¶ Ille q tenet ex officio aliqd facē,dz ꝓbare se diligēter fecisse.d.§.si magistratus,vbi bal.no.de ma.que. ¶ Bona magratus nō obligant tacite ex q̄si delicto seu ex negligētia.l.j.§.ꝓuilegiū de ma.que.qđ ē singulare ꝫ bal.ibi,tn̄ bona ementiū iure curie obligant tacite pro administratione de iure ɋsti.reg.in ɋsti.si qn̄ de homi.baro.ꝛ vide in.l.ꝑ offō debi.tute.† Si officialis ꝑ obseruatione iustitie ꝛ nō

18 temere dederit dānū alicui in re sua,an teneat ipse vel debeat ꝺ publico emēdari,vide in ver.captura.in.c.an officialis possit.ꝛ i verbo ɋtumacia,in.c.an iudex pp ɋtumaciā.ꝛ in verbo maniuoltis. ¶ An officialis possit capi facē animal alicuius ꝑ iustitia exequēda,vide in verbo captura.in.c.an officialis possit. ¶ Magistrat⁹ qlibet tenet insolidū rōne doli,sed rōe culpe tenet qlibet ꝑ pte. vbi tex.no.in.l.magratus,de magi.que.nā dolosi nō hn̄t beneficiū diuisionis.ꝫ By.ꝑ bal. ¶ † Ptās nō dz aliū ꝑ alio grauare.nec ci

19 tantē,aut viꝝ punire dz ꝑ vno delinquente,al's dānū restituāt,ꝛ in exiliū mittant ipse ꝛ ɋsiliarij,q in scriptis ɋsenserint.d.§.qm̄,ꝛ idō ñ possent ɋcedi repsalie ꝑ delicto vniuscuiusq; ciui.nisi ciuitas iustitiā facē denegaret ꝑ illū tex.ꝫ Ang.dicē.ꝙ si in villa dat damnū aliqđ ꝙ villa nō tenet emendare qđ est veꝝ qn̄ sciret dans dānū,ꝛ esset soluēdo,al's qn̄ ignoraret vel sciret ꝛ non esset soluendo,ꝛ villa potuit ꝓhibere ꝛ nō fecit,tunc villa tenet ꝫ Ang.de quo vide in.l.ne quid.de incen.rui.nau.vbi bar.ꝛ in.c.sciāt.de elec.in.vj.ꝛ in ɋsti.regni,si dāna clādestina,vbi latius.s. Officiales q vadunt ad terras vbi sunt diuisiones in populo q nō pn̄t salua ɋscia ꝑ transire sed opꝫ eos seq ꝑtialitates incidūt in penā.c.cū eterni.de re iud.i vj.ꝫm bal.in.l.j.de pena indi.℞ dixit.ꝑ.d.c.qđ cui lacior dat habena dz magis poculis hr̄e eqtatē.in auc.iusiurā.ꝙ prestat.ꝛ.l.ꝙ si ef.de eo ꝙ cer.lo. Qui aūt facit ꝫm ɋsciam,lz faciat ꝯ iustitiam scriptā non incidit in penā illius.c.ꝛ dixit bal.ꝙ iudex pōt seq suaz ɋsciam que nemini nocer.l.bonoꝝ.q admi. ¶ Item iudex dz sequi ɋsciam partium,vt in.l.j.de secun.tab.in.d.l.j.ver.dixit de triplici ɋscia. Et adde qꝛ bar.singu.dixit.in.l.j.de var.ꝛ extrodi.cog. ꝙ si officialis fuerit electus in ciuitate ꝛ anteꝗ vadat mutat statū vel ibi insurgit tyrannus vel secta,ita ꝙ exercitiū iustitie non remanet libeꝝ potestati ꝙ dz hr̄e salariū,qꝛ vz̄ stare ꝑ ciuitatem,qꝛ iuste facit q non vult accedere sub tyranno,ar.l.fulcinius.§.qđ sit lat.qui.ex cau.in pos.ea.qꝛ verecundū est ad locū accedē in quo qs nō posset iustitiā libere exercē.l.filius.de insti.ꝛ ɋsti.ꝛ.l.ɋstōnes.eo.ti.ꝛ eadē rōe si in ciuitate durāte offi.insurgit secta vel tyrannus,ex quo rector nō pōt remanē sine verecūdia ꝙ pōt reuerti,ꝛ dz hr̄e totū salarium.ꝛ hoc an possit remanere sine vrecūdia vel non dz intelligi ꝫm mores ciuitatis.l.itē apud.§.ɋnitium.de iniur.nā timēdū est id ꝙ reputatur verecundum apud graues homines,ar.l.quinq.ff.mā. Bar.ibi licet latius.

SVMMARIVM

1 Iudex potest concedere familiam alicui ne offendatur a suo inimico sumptibus tamen petentis.
2 Caueri debet qn̄ timetur offensa de ꝑsona ad personam.
3 Officialis nō pōt se intromittere de officio vel iurisdictiōe alteri⁹.
4 Prorogatio non hꝫ locū vbi est certus iudex deputatus.
5 Officialis vel ptās intelligit habere tacitū mandatū ad expēdēdū ea que in vtilitatē reipublice versantur.

Si sunt duo q adinuicem habēt guerram officialis ne arguat ꝺ negligētia ꝛ scādala eēnt in ciuitate dz ꝓuidere ꝙ nō ɋmittant scādalū idē dz ꝙ pōt ꝓhibere ꝙ vn⁹ non transeat ꝑ plateas,ꝛ domū alterius bar.in.l.ꝙ iussit.de re iudi.ꝑ gl.ibi,ꝛ faciūt no.in.l.j.in fi. de offi prefec.vrb. Propterea,dz ꝙ is q hꝫ scholarem suspectū ꝺ vxore pōt a iudice impetrare ꝙ ꝓhibeat vt non transeat ꝑ domū eius. facit ꝙ hr̄ in auc.si qs ei.C.de sum.trini.l.ij.ꝛ ne veniat ad rixas ꝛ arma.l.eqssimū.de vsuf.ꝛ ēt qnq; prohibere pōt aliq partiū ne ad possessionē accedat,vt no.doc.ꝛ Ang.in.l.j.vti pos.ꝛ Bal.in.l.ordinarij.de rei ven.ꝛ alij.in.l.cūcti.de interdi.ꝛ Bal.in.l.nullus.ꝺ sum.tri. Inn.in.c.presentia.de ꝓba.ꝛ in.l.j.de seq. pos.ꝛ.s.circa prin.pōt iudex ēt partes rixantes ad ɋcordiā reducerē prius puniēdo eas si deliquerunt,vt dicit Bal.in.l.transigere.C.ꝺ transa.ꝛ idē Bald.C.de libe.cā.l.cum affirmes.ꝛ adde Bar.in.l.sanctum.de

1 re.di.dicētez† ꝙ iudex pōt ɋcedē familiā alicui,ne offendat a suo inimico sumptibus tn̄ petētis familiaz,tn̄ an iste timēs offendi possit a iudice petere vt caueri faciat de nō offendendo in quo bar.in.l.capitalium.§.cū.de pe.dixit ꝙ sic.si cā timoris offensionis pareat,dicēs ꝓpea ꝙ si pcussi aliquem ꝛ timeo ab illo offendi ꝙ possuz petere,vt mihi caueat,sed mea culpa offendi timeā,ꝛ hoc vbi verti potest periculū ꝑsone,secus in periculo reꝝ,qꝛ mea culpa precedente non possum petere mihi caueri,ne mihi des damnum in reb⁹ meis.l.qui bona.§.si quis.de dam.infe.de quo ēt vide Bar.in.d.l.sed si susceperit.§.si de ind.ꝛ Ang.in.d.§.si quis ita.ꝛ Spe.i ti.de pig.§.sequit.vsi.ꝙ si timeo.ꝛ gl.ꝛ Cy.in.l.pn̄ti.§.si.de his q ad eccle.ꝛ per Cy.in.l.si seruus C.de noxa.ꝛ Bald.in.l.si depositione.C.de transac.ꝛ doc.in.l.ꝙ iussit.de re iud. Que no.qꝛ in istis consistit diligētia vel negligentia iudicis,qꝛ solent ptes dicere ꝙ si iudex prouidebat scādalū non succedebat,ideo iudex sit sollicit⁹ ne

2 vindicte inter ptes succedant.† Et adde qꝛ qn̄ timet offensa de ꝑsona ad ꝑsonam dz caueri.l.denunciamus.de his q ad ecc.ɋf.ꝛ bar.in.l.damni.§.ceteꝝ.de dā.infe.ꝛ in.d.l.ꝙ iussit,ꝛ Spec.in titu.de pig.§.seq.ver.si timeo.quē Bar.ibi refert,ꝛ vide Bar.in.l.si qs ff.si qs can.ꝛ in.l.j.§.q̄ boñ.ff.quaꝝ reꝝ,ꝛ in.l.litibus.de agri.ꝛ cē si.ꝛ in.l.illicitas.§.ne potētiores.ff.de off.presi.tn̄ Ang.in.d.§.ceterum,dixit ꝙ si qs timet offendi ꝑter suā culpā,qꝛ inimicitia est orta ꝑter suam cul.est sibi cauendū cū maius sit periculum ꝑsone ꝗ reꝝ l.in seruoꝝ.de pe.tn̄ iudex dz statuere tps,ne ille in perpetuū inueniat se ligatū,ꝛ qn̄ inimicitia esset orta suo facto non dz caueri.gl.i.l.ꝑsenti.de his q ad eccle.ɋfu.de cautione vxori prestāda.ꝛ in.c.j.vt lit.nō ɋtes.ꝛ in.c.lrās.de resti.spo.alias qn̄ ipse cām inimicitiarum dedit nō est sibi cauendū,qꝛ in legē ɋmisit.l.auxiliū.§.in delictis.de mino.al's petet cautionē de offendendo,ꝫ bar.in.d.§.ceterū.ꝛ in.d.§.si qs iusta.ꝛ idē dixit i.l.j.C.in q.can.colo.cē.li.xj.ꝛ i d.§.ne potentiores,ꝙ sic̄r Ang.dixit esse veꝝ,qn̄ inimicitia ꝓuenit ne facto petētis cautionē.secus vbi ipsius aliqua culpa nō interuenit,qꝛ petet cautionē ante aliquam offensam ab eo factā,ꝛ coget cauere.l.j.§.si qs.de off.presi.ꝛ de vsuf.l.eqssimū,ꝛ gl.in.d.l.ꝙ iussit,ꝛ ꝙ no.Inno.in.c.in presentia.de proba. Maxime si ex tali inimicitia respublica lederetur.l.si quis ingenuā.§.in ciuilibus.de capti. Nisi petens cautionē sibi prestari fuisset offensor,qꝛ non pōt ipsam petere,vt.s.ɋcqd dicat Bar.in.d.§.si qs iusta,ꝫm Ang.ꝛ Lu do.in.d.§.ceteꝝ. Sꝫ bene posset ꝑ iudicē decerni.ar.l.furti.§.pac.ꝛ.§.si iussu.de infami.qꝛ sua culpa precessit,ergo sibi nō canet.d.§.illo,ꝛ ꝑ.d.l.auxiliū,ꝛ in.c.qꝛ frustra.de vsu.nisi inimicitia talis longo tpe durasset ꝛ duratura esset cū destructione partium,quo casu posset iudex ptes ɋpellere ad ɋcordiā ꝛ pacē ꝛ vt sup lite transigat que diu durauit,per tex.sing.xc.dist.c.placuit,ꝫm Anto.de but.i.c.j.ꝛ.ij.de mutu pe.ꝫm Lud.qui ita dixit Bar.forte saluandū,ꝛ ēt in alio casu,vbi peteret cautio rōe eius rei ꝗ is a quo petitur habere desiderat.per.d.c.literis.ꝛ ita intelligit ꝙ no.Jo.and.de pigno.ꝛ in.§.se.in ver.ꝙ sit timeo.vbi de hoc articulo,quod no.bal.in.d.§.ꝛ in.d.l.presenti.de his qui ad eccle.confugi.et vt dictū est prestabitur talis cautio ad tempus,ꝫm Ang.in.d.§.ceteꝝ.ꝛ in.l.iiij.eo.ti.ꝛ Lud.in.d.§.si qs ita.ꝛ dixit Bar.ꝛ doc.in.l.quidā.§.si quis.s.alleg.ꝙ si petis a me cautionem de non offendendo,ꝛ ego a te peto ꝙ nisi mihi caueas non cauebitur tibi per me,nisi ex vna parte esset iustus timor,ꝛ ex alia vanus,qꝛ habenti timorem vanum nō esset cauendum.per.l.hoc autem.in prin.ff.si cui pluſꝗ.per.l.fal.ꝛ vide in verbo negligentiam.in capi.contra magistratum negligentem.ꝛ in capitulo iudex vt non arguatur. ¶ † Officialis non potest

3 se intromittere de officio vel iurisdictione alterius.l.repetita.de epis.ꝛ cleri. Quod est verum etiam de iudice notario ꝛ quocunq; officiali.no.ibi.l.quacunq;.de excep.ꝛ exa.lib.xij.vbi singula.gl.

4 Guil.ꝛ Bald.† quod non habet locum prorogatio vbi est certus iudex deputatus,ꝛ in.l.consulta diualia.C.de testib.ꝛ dixit Bald.in repeti.§.fina.C.de consti.pecunia.in fin.ꝙ vnus officialis non potest se impedire de gestis tpe alterius officialis vbi dixit ꝺ ɋsule mercātie ꝙ se nō impedit de gestis tpe alterius ɋsulis. Sicut iter duos collegas officiales coequalis potestatis datur actio negotiorum gestoꝝ,si vnus soluit id ꝙ alium soluere oportebat.l.ex facto ff.de nego.gest.vbi Ange.dixit idez inter eos qui college nō sunt sed officio subalternantur ꝑ illum tex.ꝑ quem etiam dixit ꝙ officiales principales ad aliqđ offm̄ deputati tenentur de dolo ꝛ lata culpa ministroꝝ eis assigna.ꝑ cōe sic ipsi pncipales tenēt vn⁹ ꝑ alio q

5 agēt ɔ̄ ministros actione nego. gest. ſm Ange. ibi. ¶ †Officialis vel ptās intelligit hīe tacitū mādatū ad expendēdū ea q̄ in vtilitatē reip. ꝟsant. gl. i. l. nulli. ff. ꝙ cuiuſcꝫ vni. no. ⁊ vide i ꝟ. expēsis.

SVMMARIVM

1 Curiales pn̄cipis ꝓhibent̄ emere iura principis sine eius consensu.
2 Gratiam facere est lata culpa.
3 Seruus paganus alicuius iudei si efficiatur christianus non cogit̄ iudeus illum relaxare gratis.

o **Fficialis.** Si statutū vel ɔ̄stō pn̄cipis dicat ꝙ si officialis mouerit de pecunia curie puniat̄ habebit locū ēt in amouente vnū denariū. Ang. in. l. si seruū. §. ptor, de ac. her. tn̄ aliqn̄ excusat̄ si deest thesaurari⁹, q2 tūc dꝫ assignare thesaurario ꝓuincie. ſꝫ bar. i l. fi. de canio. largi. lib. xj. ⁊ ēt excusat̄ si pecuniā ex multis ꝓuētā expendat, ſꝫ bar. i. l. diuus. de bo. dam. Nō status est ne in suos vsus ɔ̄uertat. l. minime. ð susce. ⁊ archa. ⁊ l. ij. de his q pupil. rō. lib. x. ⁊ l. si qs. de aq̄duc. ⁊ ſꝫ ius ꝓ tali amotione imponit̄ pena dupli. i au cté. de col. §. nulli. ⁊. §. se. ꝙ intelligit̄ ſm no. in. l. sacrilegiū. §. his. ⁊ l. sacrilegij. §. labeo. ad. l. iul. pec. ¶ Offālis ɔ̄suffragio alioꝝ aut suo ipetrat dignitatē. vel off. ex q̄ multe obueniūt immunitates ille si bi nō ɔ̄cedūt ex quo data opa illō habuit ſꝫ bar. i. l. si vniuerse. de leg. li. x. q ōt i. l. j. de stan. aut mā. li. xij. ꝙ debitor reipu. officialis cōis eē nō pt. l. rescripto. §. debitores. ð mu. ⁊ ho. q si ad h̄ vt off. nō ɔ̄sequat̄ debita ɔ̄bat data opa ꝙ h̄ sibi nō ꝓderit qn hēat off. ⁊ segt̄ Lu. i. l. si qs i graui §. subuenit̄. ad sil. ⁊ i. l. si seruus plurīū. §. si qs de leg. ij. ⁊ l. q data opa, cū seq. ff. q. ex ca. ma. ⁊ l. ab hosti. §. si vir. sol. ma. ⁊ l. vniuer. de leg. j. ad ꝟbū offim. c. fi. ¶ †Officiales pn̄ci
1 pis vel eius curiales ꝓhibent̄ emere iura pn̄cipis sine eius ɔ̄sensu, q2 sunt difficiles ad ɔ̄ueniēdū. l. curiales. C. lo. gl. i. c. potuit. de lo. ⁊ si p iterpo. pso. emat tenet̄ i q̄drupl ū ⁊ lucrū fisco q̄rit̄ i gl. l. fi. lꝫ. de ɔ̄hē. em. bal. i. l. qsqs. si cer. pe. ⁊ i. l. j. de ɔ̄z. iu. ⁊ in. l. pn̄cipalib⁹. si cer. pe. ⁊ ꝓhibet̄ mutuari officialibus sine cāe necessitate. d. l. qsqs. ¶ Officialis q officij occasione aliqd p iniuriā abstulerit tenet̄ ad restōeꝫ illi⁹ ⁊ q̄drupli. in ɔ̄st. eos tn̄ de iniuria cur. illa. officialis q iniuriā intulerit subditis punit̄ publicatione tertie ptis bonoꝝ cum amotione ab offō cū ifamia ppe. ita ꝙ nullo tpe ad aliō off. admittat̄ ibidē. ¶ Officiales ꝓpositi ad estimādū vl̄ pequādū si p grām, aut p negligētiā omiserint i offō puniūt̄ i q̄druplū ⁊ ꝓuat̄ salario ꝙ pcipiūt officij rōe. l. peq̄tores. C. ð cēsi. ⁊ peq̄. lib. xj. q2 facē grāꝫ ē
2 lata cul. ff. mā. l. si pc. §. fi. ⁊ alibi dī ꝙ ē dol⁹. ff. ð ad. tu. l. tutor q repto. §. ɔ̄petit. nā qn̄ public⁹ offālis fa. grāꝫ dꝫ dol⁹. ⁊. ff. mā. l. dol⁹. ⁊ fa. ff. si qs omis. cau. l. si qs pec. nisi h̄ faciat ex arbitraria eq̄tate. l. ij. de meta. q2 nō tenet̄ si ſꝫ suā opi. h̄ faciat, ar. gl. i. l. fi. de pdi. naui. ad ꝙ exacto. trib. l. missi. ⁊ de erog. mil. anno. l. opinatores. secus si dolose. d. l. peq̄tores. ⁊ l. q ɔ̄natos. eo. ti. si ꝟo faciat vt vir bon⁹ tꝫ, ar. ff. loca. l. si merces. i pn̄. ⁊ l. j. i fi. si p inimi. creat. fcā fuerit. nā pt ab ipso ad bonū viꝝ haberi recursus. de iniur. l. lꝫ si vni⁹. §. ait ptor. ⁊ tenet̄ pti lese ad restōeꝫ. de decur. l. si ille, ⁊ ꝙ hꝫ i. l. licitatio §. ꝙ illicite. de pub. ⁊ i. l. j. qn̄ ciui. act. ⁊ ꝙ hꝫ i. l. j. de dist. ¶ Deliquēs i offō nūq̄ redibit. bar. i. l. mācipia. l. aliqd. de susce. ⁊ arch. ⁊ facit tex. i. l. j. C. si q̄cūq̄ pdi. pote. ⁊ bal. i. c. j. si duo. de pa. tenē. ⁊ i. l. iudices de digni. li. xij. ex quo ifert vnū no. bal. i. l. ij. ð indicta li. ⁊ facit. l. si qs. C. de of. pfe. pto. ⁊ dixit bal. i. l. ij. de lib. ⁊ eoꝝ li. ꝙ doc. ꝓuat⁹ doctoratu pp delictū nō pt iterato itrādo examē redoctorari. ¶ Cōstō regni volēs ſpretas penas solū spectare regie cur. vl̄ iustitiarijs, ɔ̄phēdit ēt alios offāles hn̄tes meꝝ ⁊ mix. impe. ⁊ capitaneos, q2 ea rōe q̄ iustitiarij dn̄r ꝓsides, eadē rōe ⁊ capitanei, ꝓ ea q̄ gl. no. i rub. de an. ex. ⁊ i ɔ̄sti. reg. iustitiarij nomē. ⁊ clare colligit̄ i. c. reg. itē statuim⁹ ꝙ iustitiarij vl̄ alij offāles ⁊ i alio. c. ꝙ icipit subiūgēdo ⁊ ꝙ capitāei dn̄r ꝓsides, pꝫ i quodā. c. reg. i ru. ꝙ tpe guerraꝝ ex off. nō ꝓcedat̄. off. q ptextu officij pn̄t sbiectis eē terribiles ꝓhibēt̄ aliqō obseq̄ū rusticano ipōere aut accipe sibi seruū bouē vl̄ aliqō aial ēt punit̄ ppea exilio ⁊ bonoꝝ publicatione, ⁊ eadē pena puniat̄ publican⁹ q oneri pfato se sponte sbiecerit. l. si q. C. ne rus. ad aliqō obseq̄ū deuoneat̄. ⁊ fa. i anc. vt iu. si. quo. suf §. nolum⁹ ār. nā ista nō sunt faciēda fiducia magrat⁹. ff. ð iniur. l. nec magrat⁹. nā isti terribiles eē ɔ̄suenē ptextu officij vel publici muneris. ꝙ lꝫ, ar. ēt. l. j. si recto. ꝓuin. ⁊ l. j. si q̄ pdi. pote. de iud. l. fi. ꝙ me. cā. l. si p ipssio. ⁊ ex̄ de iud. c. cū sit, ⁊ ppea iustitiarij capiētes aialia rusticoꝝ eius officij rōe puniunt̄. fa. i auc. de colla. §. ad h̄. ⁊ idē vr̄ i repub. q̄ indigeret aiali ꝙ nō posset illō recipe, ⁊ in ti. ne ope a collat. ēt de ero. mili. anno. l. iij. tn̄ i ɔ̄. fa. l. fi. §. j. de pi. act. ⁊ vꝫ expssum i. l. j. in prin. de mune. ꝙ respubl. possit accipe ptio soluto. l. ij. i q. cau. ser.

3 ꝓ pmio ēt. ff. quēa ser. l. si loc⁹, ⁊ l. ij. de lucro aduo. †ēt fa. l. iiij. di. c. fraternitatis. ꝟ. si pagan⁹. seruus alicui⁹ iudei efficit̄ xpian⁹ n̄ cogit̄ iude⁹ illū relaxare ɔ̄tis. l. ēt. ff. ð postlimi. reuer. l. mulier. ēt. l. i bello in. §. fi. deportatis. in fi. ꝟ. lꝫ pplo rom. accipe seruū alteri⁹ p vtilitate reipu. ptio soluto. no. i. l. barbarius in gl. fi. de offi. psi. ēt qn̄ recipit tenet̄ ad emēdationē dāni. ff. ad. l. aql. l. quēadm. §. municipales. ꝟ. itē si dn̄. ⁊ vide no. p And. de iser. in ti. de ca. q cur. vē. in fi. ⁊ in ti. q̄ sint reg. in ꝟ. ⁊ plaustrore. ēt in. l. ij. de naui. nō exigē. ⁊ est spāle. als est pena quadrupli. l. iij. de asses. ēt in. l. deuotū in fi. de meta. in. l. j. de meta. vbi etiam est speciale.

o **Blatio.** Si offālis fit ɔ̄dēnat⁹ in sindicatu pp ꝙ nō possit vlterius esse in. d. of. ɔ̄liter ɔ̄sulet̄ sibi, dic ꝙ cautela erit vt ante ɔ̄dēnationē offerat pecuniā in ɔ̄dēnatione deducēdā ⁊ absoluet̄ ⁊ habebit̄ ꝓ absoluto ⁊ infamia nō notabit̄, ſꝫ doc. i. l. si reus paratus, vbi bal. ff. de pc. ⁊ tꝫ bar. in. l. ait ptor. §. si qs paratus. de no. op. nū. ⁊ iō si extat statutū in ciui. ꝙ si aliqs est ɔ̄dēnat⁹ in offō ꝙ nullus ð domo sua possit esse amplius officialis in illa ciui. ꝙ nō habebit locū qn̄ ipse officialis deposuit pecuniā, ſꝫ bal. in. l. itē si ꝟberatū. §. fi. de rei vē. ⁊ nō notabit̄ infamia. ⁊ idē dixit bal. pcticari debere p. d. l. si reus parat⁹, ⁊ ꝙ no. i. l. j. C. de dol. ⁊ in. l. ea q̄. C. de ɔ̄di. inde. p bal. in. l. vtriq̄. de rei vē. ⁊ sic ante ɔ̄dēna. facientes ɔ̄positionem vel soluētes ꝓtestent̄ ꝙ pp dubiū litis euētū h̄ faciunt ⁊ ne vexent̄ litib⁹ ⁊ expensis ⁊ absolui ðbebūt ab instātia iudicij, simpliciter, nec habebit locū. l. qm̄. ff. de infam. ne videant̄ delictū ɔ̄fiteri, q2 faciūt cā redimendi vexationes, p no. p Mod. in. l. interdū. §. stichi. ff. de ꝟ. ob. ⁊ ita faciūt officiales, q2 ante sen. conant̄ ptē ɔ̄cordare, vt euitent ɔ̄dēnationē p quā eis pararet̄ maximū piudiciū, ⁊ vidi i Tuscia ꝙ qdā ptās nō scripserat certā pe. modice q̄ntitatis vꝫ ducatorū decem in ꝓuētib⁹ q voluit soluere ducatos ducētos ne ɔ̄dēnaret̄ in sindicatu propter alia officia ⁊ non fuit admissus, ⁊ fuit ɔ̄demnatus, ⁊ vide de iusta obligatione p do. And. Barba. in. repe. c. presentium. de testi.

SVMMARIVM

1 Officiales non dn̄t officia assumere vt questui ⁊ pecunie deseruiāt.
2 Cupiditas est omnium libidinum radix.

1 o **Fficium.** Officiales nō debēt officia assumē, vt questui ⁊ pecunie deseruiāt. l. ad splēdidioris, de diuer. offi. vn̄ Ambro. ij. de offic. decet oēs cēsura fragilitatis ɔ̄tinētie auctoritas, ⁊ maxie euꝫ q honori pest ne peminētē viꝝ thesauri possideāt sui, ⁊ pecunie seruiant q pꝛeest liberis illud magis decet vt. s. thesauꝝ sit aio ⁊ itra amicū obsego, humilitas. n. auget grāꝫ h̄ plena laudis ⁊ digna pmario viro ɔ̄riū ꝟo. s. munera a iudicib⁹ ⁊ magratib⁹ affectare insidē miserrimis aīs ɔ̄sueuit, de iu. ꝓpādū. §. finaūt vtraq̄. ⁊ q auꝝ diligit nō iustificabit̄. Eccle. xxxj. ⁊ ibi de h̄ satis postremo ignis deuorauit tabernacula illoꝝ q libēter munera recipiūt, Job. xv. i fin. hodie vero in regnis satis cupiditas abūdat, q2 auꝝ iudicat, argētū remouet, passio ꝓmouet affectiōē, silēt leges ⁊ can. ⁊ rō eq̄tatis ꝓscribit̄, mēdicat bonefidei lr̄at⁹, abūdat malefidei exaltat⁹. i. ibi nullus q̄ntū mercat̄, ſꝫ oēs q̄ntū dare sufficit estimāt ibi oē tribunal pecūijs expugnat̄, ibi nulla integritas, nulla fides, null⁹ humilis mūd⁹ vt magrat⁹ eligit̄, ar. in. l. si quēq̄. de epis. ⁊ cle. ibi ad reddēdā iustitiaꝫ, nō iustitia dei q̄rit̄, ſꝫ magis pecunie venerant̄, ⁊ nobilissima officia sordes reputāt̄, post q̄ iuꝝ libitū pcio ɔ̄parāt̄, qd ɔ̄ faciūt leges vbi sola pecu. regnat, aut vbi paup̄tas vincē nulla pōt polli. li. v. c. ix. improbitas curialiū eo vsq̄ inotuit vt de testimonio ɔ̄scie, ꝙ honestate moꝝ, ð sinceritate cāe nisi ptio interueniēte qsq̄ ɔ̄fidat, oēs. n. curias inuasit pestilēs auaritia. Jō sepius q puniēd⁹ fuerat i locū vltoris apponit̄. j. q. j. fer. ē. ibi nihil ꝓ testimonio bonoꝝ opū obtinet̄, ſꝫ
2 ꝓ effusione muneꝝ cūcta ɔ̄plent̄. ea. q. placuit. †cupiditas. n. oium libidinū radix est. tulli⁹ p̄ rheto. Arch. di. xlvij. c. qm̄. ⁊. c. veꝝ. nō ex offō suscepto nō peccādi liniam, ſꝫ necessitatē hn̄ viuēdi se nouerint assecutos. xl. di i pn̄. ⁊. c. j. ⁊ facit. viij. q. iij. c. j. ⁊ facit. l. p illicitū. de coba. vbi ōt ꝙ iudex nō dꝫ amare pecuniam, ſꝫ iustitiam.

SVMMARIVM

1 Officials ꝑpetui possunt ɔ̄ueniri ⁊ agere durāte officio.
2 Potest ptās conueniri ꝓ ɔ̄ctibus celebratis ante officium.
Et quid in locumtenente.
3 Officialis datus ad beneplacitū sedis aposto. est perpetuus.

1 o **Fficiales** †ꝑpetui pn̄t ɔ̄ueniri ⁊ agere durāte off. ar. de tut. ⁊ ra. di. l. nisi. §. fi. ſꝫ Gul. ⁊ dicit bar. ꝙ off. qb⁹ nō est certū tps pfinitū psumunt̄ ꝑpetui. de excu. tut. l. iurisptos. in pn̄. de no. ope. l. de pupillo. §. si quis ipsi. p Bar. ⁊ Bal. idem in. l. pars litterarum. ff. de iudi. vbi dicit bal. ꝙ eps ex quo est ꝑpetuus pt ɔ̄ueniri ne actio

actio sit inanis,⁊ vide.l.p̃sidis.ff.si cer.pe.⁊ vide Bal. in.l.p̃ncipa
2 libus.eo.ti.ꝑ †ꝯctibus celebratis ante off.pōt conueniri ꝑtãs ꝭm
Azo.in ti.de in ius voc.quid in locũtenẽte, vide in.l.vicarios.ff.ꝺ
leg.⁊ ꝙ no.Azo.in ti.vt oẽs tã ciuiles,⁊ in auc.clericus.de epis.⁊
cleri.⁊ dicit Ang.in.l.ħ accusare.ff.de accu.ꝙ officialis durã.off.
3 ꝯuenitur a non subdito.ꝭm Azo.in ti.de in ius voc.¶ †Officialis
datus ad bñplacitum sedis aposto.est ꝑpetuus,qꝛ sedes nunq̃ꝫ mo
ritur,secus si sit datus ad beneplacitum Pape qꝛ eo mortuo expi
rat.c.si gratiose.de rescri.in.vj.⁊ dicit Bal.in.l.iurisꝑitos.de ex-
cu.tu.⁊ camerarius Pape cuius offm̃ non expirat ꝑ mortẽ Pa-
pe.c.roma.de ele.⁊ vide Bar.in.l.de pup.§ si quis ipsi pretoꝛ.de
ope.no.nun.lꝫ officiales non debeant esse perpetui, sed annales.l.
neminem.de susce.lib.x.⁊ in ꝯsti.regni volumus.de nume.offi.
¶ An ⁊ quando officiales perpetui conueniantur durante off. vi-
de.s̃.in ver. durante officio.

SUMMARIUM

1 Marito licet occidere omnem adulterum cũ vxore in adulterio de
prehensum.⁊ quid de magistratu.⁊ nu.2.
3 Adulterium per que indicia probetur.
4 Vassallus an possit occidere dominum suum vel regem repertum
in adulterio.
5 Vassallus non potest occidere dñm suum bannitum.
6 Maritus vilis non potest occidere magistratum.

¶ Officialis offensa.

q Uia dicitur ꝙ non lꝫ offendere magistratum fini-
to off.dum stat ad sindicatũ ⁊ ꝙ offensor pu-
nitur sicut si officialem offenderet,vt.s̃.in.j.c.⁊.s̃.in ꝟ-
bo durante sindicatu.limita hoc non hr̃e locũ,qñ specia
li odio offenderet vel vt inimicum vel se defendendo, vt in consti.
vt ꝑticipatio de iniuria curia.illa.in.j.lib.vt late per And.de iser.
qꝛ tunc puniret̃ tanq̃ꝫ offendens priuatã ꝑsonã.ꝭz And. ibi vbi lo
quit̃ de regibus ⁊ Cardi.⁊ alijs officialibus si offendantur.si tenet̃
offendens crimi.maie.lese,⁊ vide latius And de iser.in titu.q̃ sint
1 rega.in ver.committentium,vbi late.†Tñ si officialis esset inuen-
tus in adulterio,an possit occidi,vide tex.i.l.marito.in fi.ff.ꝺ adul.
vbi de patre an possit occidere magr̃atũ,vbi Bar.dixit qꝺ quidaꝫ
dixerũt ꝙ non,qꝛ magr̃atus iure mariti nō pōt accusari.l.si marit⁹
in prin.eo.ti.l.hos accusare.de accu.tñ Bar.tꝫ ꝯ̃rium dicẽs ꝙ lꝫ
veꝝ sit ꝙ magr̃atus nō potest accusari est veꝝ nisi accusatio sit tꝑe
ꝑitura,qꝛ tũc bñ pōt accusari.d.l.hos.⁊.l.senatus.de offi.p̃si.⁊ in
tm̃ posset accusari ꝙ si esset cã ꝙ ꝑ lit.ꝯtes.nō ꝑpetuaret̃ ageretur
vsq̃ꝫ ad sniam,vt no.in.l.si restituat̃.§.sed si cã.de iud.⁊ ad propo-
sitũ ius occidendi adulterũ est tꝑe ꝑituꝝ,qꝛ nisi ille tũc occidat nō
pōt postea occidere.l.ꝙ ait lex.in fi.eo.ti.sic ergo sicut pōt ipsum
accusare qñ accusatio est tꝑe ꝑitura ita ⁊ occidere,cum istud ius oc
cidendi sit tꝑe ꝑituꝝ,q̃ sunt vera in patre,marito aũt non lꝫ occide-
re magistratum ex quo magr̃atus non est turpis ꝑsona,vt not.in.l.
hac lege,⁊ in.l.nupta.§.ius occidendi.eo.ti.ita Bar. in.d.l.mari
2 to.⁊ facit tex.in.l.gracchus.de iure ꝟo.de constitu.regni.†lꝫ viro
occidere oẽm adulterum cũ vxore in adulterio deprehensum cuius-
cunq̃ꝫ ꝯditionis existat ⁊ in oi loco dũmodo adulterã occidat, vt in
ꝯsti.regni si maritus,ver.ẽt in gl.de repud.⁊ dicet̃ deprehensus in
adulterio vbi statutũ reqrit deprehensionẽ qñ adulter esset depre-
hensus in camera cũ vxore sua in rebus venereis per gl.in.l.ꝙ ait
lex in ver.celsus.de adul.ꝭm Bar.vbi ẽt dicit †ꝙ ꝑ ista prepara-
3 toria veneris ꝓbat̃ adulterium,⁊ dixit idem Bar.in.l.ij.e.ti.⁊ in.
l.capite quinto,ꝙ si testes dicant ꝙ inueniri in camera solum cum
sola vel osculantẽ,vel tangentẽ ꝙ ista sufficiant ad ꝓbationẽ adulte
rij per gl.in.d.l.capite qnto.⁊ est tex.in.c.pena.de tes.⁊ in.c.lite-
ris.de presump.⁊.c.tertio loco ⁊ dixit bar.in.d.l.fi.ꝙ adulteriũ ꝓ
bat̃ p̃sumptiue,lꝫ lex reqrat ꝓbationem,qꝛ si videres in lecto duos
vel in camera nescires qd facerẽt,ꝓ quo fa.ꝙ no.Bar.dixit in.l.
ij.de aqua plu.arcẽ.⁊ dixit Bal.in.l.furem.ff.de fur. ꝙ si aliquis
deprehendit̃ in domo alicuius vbi est pulchra mulier, ꝙ est adul-
ter manifestus.ꝑ q̃ dixit cũ qdam fuisset occisus ꝑ maritũ in came-
ra vxoris sue,⁊ nō poterat ꝓbari ꝑ testes ꝙ fuisset deprehensus in
adulterio,sꝫ ꝓbat̃ ꝑ multa indicia ꝙ ante fuerat diffamatus ꝙ ille
cognouerat,⁊ fuerant visa aliqua signa veneris ꝙ maritus nō de-
bebat decapitari,sed mitius puniri ꝑ p̃dicta ꝯiuncta.l.j.§.fin.ff.de
sica.q deꝑhẽsum in adulterio occiderit,⁊ lꝫ diceret̃ ꝙ alibi occide-
rat ⁊ occisum disportauerat dixi ꝙ cũ ibi repertus fuerit occisus p̃-
sumitur ibi occisus ⁊ non alibi ꝑ dicta Bar.in.l.j.ff.de via pub.⁊ ꝑ
Py.in.l.fi.de here.insti.⁊ diceret̃ magr̃atus deprehensus in adul
terio cũ vxore si inuenerit ipsum in camera in actu veneris ⁊ ꝑsecu-
tus fuit eũ ꝑ horas ⁊ ipsum alibi occidat ꝑsequẽdo ⁊ nō dimitten-
do,ꝭm Bar.i.d.l.ꝙ ait lex,q̃ no.⁊ vide in ꝯsti.reg.de adulte.vbi
optima gl.qꝛ sepe occurrit ꝙ magr̃atus ꝯmittũt adulteria in terris
sibi decretis,⁊ vidi plures de facto,in officialibus qui de stupris,⁊
4 adulterijs fuerunt inqsiti in officijs,⁊ nũc est de facto.†Tñ an vas-
sallus possit occidere dñm suũ vel regẽ reꝑtũ i adulterio cum vxore
sua,dico ꝙ non ꝑ.l.si adulteriũ cũ incest.§.fi.de adu.vbi libertus ñ
pōt occidere patronũ in adulterio.ꝑ quẽ tex.dixit ibi Py.ꝭz bar.
5 †ꝙ vassallus nō pōt occidere dñꝫ bannitũ,ar.in auc.de nup.§.j.de
obsequi.patro.presta.l.fi.ꝙ ẽt ꝓbat̃,qꝛ vassallus eqparat̃ liberto,
vt no.And.de iser.in ti.q.mo.feu.amit.⁊ tit.q̃ fuit.j.cã.§.sed qui.
⁊ respectu dñi dꝫ vilis ꝑsona vassallus,qꝛ est vt libertus,vt.s̃.†⁊ ma
6 ritus vilis nō pōt occidere magr̃atũ.d.l.marito.in fi.⁊ qꝛ magr̃a-
tus nō est turpis ꝑsona.d.l.marito,ergo sicut vilis maritus nō ac-
cusat de adulterio.l.iij.⁊ ibi gl.e.ti.ita ẽt nō potest occidere ꝭz bar.
in.d.l.marito.§.illud.nec puto ꝙ constit.regni in hoc corrigat ius
commune,qa constitutio illa fuit facta ꝑ Imꝑatoreꝫ qui erat rex re
gni ⁊ non videt̃ contra seipsum hoc statuere voluisse ⁊ in generali
sermone non continetur persona loquentis pen.l.de act.empt.nam
nemo intelligitur legem ponere contra seipsum,argu.l.peculiũ.de
pe.leg.in.§.sicut.l.lucius.in fi.ꝭm Bal.de pa.iur.fir.§.ad hec.tm̃
isto casu sindicatores possint cognoscere de adulterio ꝯmisso ꝑ offi
cialem vbi spectet cognitio alteri potestati vel sit remittẽdus ad p̃n
cipẽ,puto ꝙ sindicatores nō possint de ħ cognoscere.ꝑ no.ꝑ Guil.
in.l.nulli.C.quo.app.⁊.s̃.diximus circa prin.nisi adulterasset offi-
ciũ exercẽdo,vt qꝛ mulierẽ citari fecisset i curia cã testimonij vel sb
colore ingrendi ꝯ̃ ipsuꝫ delictũ,⁊ cũ fauore officij aut eius p̃textu eã
adulterasset vel si fuisset detẽta pro aliqua cã vel si litigaret i curia,
⁊ ea de cã fuisset adulterata, qꝛ cognoscerẽt sindicatores,ar.c.mu-
lieres,de offi.deleg.in.vj.cum ibi no.⁊ dixit ħ Guil.in.d.l.nulli.⁊
vide.s̃.de officio sindicatorũ,circa prin.opis,⁊ vide in ꝟbo adulte-
riũ officialis.s̃.⁊ vide.s̃.in verbo iniuria officialis.¶ An offendẽs
officialẽ remotũ teneat̃ ac si offendisset officialẽ.vide in ver. remo-
tũ.⁊ in ꝟbo durãte officio.¶ Offendens officialem tenet̃ pena ꝑri
cidij,qꝛ ẽ ciuis ⁊ pater ciuitatis,vide.s̃.in ti.de off.sindicatoꝝ.c.fi.

SUMMARIUM

1 Officium si valeat,maleficium ⁊ penam maleficij minuat intelligit̃
ꝙ valeat maleficium presumptum.
2 Officium non perdit̃ ꝑꝑ maleficiũ nisi post sententiam.
3 Duplici officio an quis possit fungi.
4 Rõne officij vnus homo fingitur alius.
5 Promittẽs sub nomine officij ꝑ errorẽ an obligetur.
6 Officium inuitus acceptare quis dicatur.
7 Faciens aliqd ex necessitate officij ꝙ qs hꝫ nō meret̃ penã aliquã.
8 Officialis potest aliquem de domo extrahere vt officium acceptet
⁊ eius occultatorẽ punire.

o Fficium Nemo dꝫ nisi offm̃ sibi ꝯmissuꝫ exer
cere, ⁊ de offõ alterius tangere ⁊ se
impedire de officio alterius.l.fin. de off. ꝓcõ.⁊.l.ij.de
off.p̃fec.anno.⁊.l.i ꝓuincijs.ꝺ mu.⁊ actu.li.xij.⁊.l.ij.
de exa.tri.lib.⁊ in.l.ꝯsulta diu alia.C.de testa.⁊.l.si qs de aquedu.
vbi punit̃,iõ tenebit̃ in sindicatu.⁊ in.l.duos.de susce.⁊ archa.vbi
hr̃ ꝙ punit̃ officialis q se impedit de offõ alterius,vbi bar.dixit ꝙ
punit̃ officialis,q nō mandat pecu.solui alteri q̃ꝫ cui debet̃.†Offi-
1 ciũ si valeat,maleficiũ penã maleficij minuit.l.si non multi.ff.de pu
bli.⁊.l.sacrilegij,ad.l.iul.pecu.ꝙ intelligit̃ ꝙ valeat maleficiũ pre
sumptũ,sꝫ nō liqdũ.l.post.de his q.vt indig.⁊ no.in.l.athle.§.calũ
niator.de infa.bal.in.l.ẽt.C.de fur.dixit idẽ bal.in.l.ij.C.q accu.ꝙ
lꝫ offm̃ excludat p̃sumptũ maleficiũ nō excludit penã ⁊ aptã ꝓba-
2 tionẽ,⁊ vide i ꝟ.p̃sumptio officialis.†offm̃ nō ꝑdit̃ ꝑꝑ maleficiuꝫ
nisi post sniaꝫ.l.q decurio.de fal.⁊ no.Inn.in.c.fraternitatis.ꝺ he
re.Iõ ꝺliciũ ꝺ quo qs nō ẽ ꝯdẽnat⁹ nō ipedit ꝓmotionẽ ad aliꝺ of.
3 ꝭz bal.ibi.†Quis nō possit fungi duplici offõ.l.hac ꝑte.ꝺ p̃po.sac.
ꝙ ẽ veꝝ qñ officia sint ꝑtin⁹ diuersa,sec⁹ si ñ diuersa sint,sꝫ circa idẽ
tẽdẽtia.l.ꝯpim⁹ C.de p̃po.sac.scri.vbi gl.ꝓ quo vide no.ꝑ Bal.
i.l.iubem⁹.§.sane de sa.sa.⁊ iõ si iudex q erat tabellio scripsit oĩa a
cta corã se fcã fidẽ facit ⁊ ex illis p̃t ꝓnũtiari ⁊ snia lata vꝫ ⁊ nō im
pedit̃ fungi duplici offõ,qꝛ ad idẽ tẽdũt.ꝓ quo fa.q mili.nō pos.l.
is qdẽ,⁊.c.ij.ꝺ ꝯsue.⁊ de p̃bẽ.c.cũ singula.i.vj.ꝭm Bal.i.d.l.cõ-
perimus.⁊ vide in auc.nisi breuiores.C.ꝺ sen.ex peri.⁊ vide i.l.j.C.
de agẽ.in re.lib.xij.⁊ i.l.is.C.q mili.nō pos.ꝙ qñ qs assumit duo of
ficia,⁊ non pōt hr̃e nisi vnũ,non pōt hr̃e salarium nisi primi officij
tm̃,vbi bar.ꝙ qs nō possit duo officia subire vt ibi,⁊ in.l.si ꝯsul.de

adop. qñ sunt incõpatibilia ꝙ nõ possit deseruire vtriqȝ, secus si pos
set ꝑ. d. l. ꝯperimus, ⁊ vide bal. i. l. ꝯsul. de adop. Et id si officialis se
gessit negligẽter i vno off. ipetit i exercitio alterius officij tenebit i
sindicatu ꝑ predicta, ⁊ vide. j. c. vbi duo officia. ¶ An si duo gerãt
vnũ off. ⁊ inueniat defectus in rõibus cõis vel in libris an qlibet in
solidũ teneat, vide Bar. i auc. hoc ita. de duo. re. ⁊ no. in. l. cũ alicui.
de neg. gest. ⁊ vide in. l. j §. si plures. de exerci, ⁊ in. l. si tuto. de ad.
tut. ꝑ bar. in. l. ambitiose. de dec. ab or. ⁊ in. l. eãdẽ. ff. de duo. re. ⁊ vi
de. j. i ver. plures officiales. ver. latius. ¶ Ubi duo officia ꝯiungunt
in vnũ off. mutat nomẽ officij ⁊ oẽs redditus ⁊ salaria ipsorum off. ẽt
vniunt, vt oẽs iurisdictiones vtriusqȝ. d. ti. vt iud. si. quo. suf. §. illud
tñ. vbi dicit Ang. ꝙ si vnit offm̃ capitanei pusij cũ offõ guerre in
telligunt vnite iurisdictiones quas exercebat vtrũqȝ offm̃ ⁊ ẽt sala
riũ ⁊ piculũ administrationis vtriusqȝ dicẽs si capitaneus ppl'i dȝ
stare ad sindicatũ octo diebus ⁊ capitaneus guerre. xv. habẽs hoc
off. vnitũ tenebit stare ad sindicatũ toto dicto tp̃e vtriusqȝ. s. ꝑ dies
xxiij. ⁊ oẽs eius off. familiares qs qlibet eorum tenebat añ vnionẽ offi
cij, nisi aliud appareat, ⁊ fa. l. q binos. C. de aduo. diuer. ⁊ eo. ti. §. hoc
aũt ꝑ Ang. q dicit ꝙ si de vno off. efficiant duo ꝙ qlibet officialis
habebit tm̃ salariũ qȝtũ habebat vnus. alle. Jac. but. in. l. binos. C.
de aduo. diuer. iud. ꝙ dicit verum qñ salariũ statuit ꝓ industria vl' ꝑ
sona, secus si statuit rõe expẽsarum, qr ꝯsideratio habebit de mõ expẽ
sarum, vt sȝ modũ expẽsarum salariũ statuat. Ang. ⁊ ista faciunt si vnus
doctor efficiat capitaneus ⁊ assessor vnius ciui. de quo vide in. l. si
ꝯsu. ff. de adop. ꝑ bar. ⁊ bal. ⁊ vide in. c. qs nõ põt fungi. s. ꝓxime.
4 ¶ † Rõe officij vnus hõ fungit alius. l. ẽt de fideicõ. ⁊ l. tutor. ff. de
his qb. vt indi. ¶ An q̃ fiunt in officio p̃sumant facta ꝯtẽplatione
officij. c. j. §. si vero. de sen. guer. secus si fiant añ inchoationẽ vl' post
ipsum ꝯsumatũ, qr ꝙ fit extra offm̃ nõ vr̃ fieri noie officij de doli exc.
l. si ꝓcu. ⁊ ẽt ꝙ fit inter fidedignos sub noie officij p̃sumit tp̃e officij.
tex. valde no. in. d. §. si vero, bal. Si in aliquo ꝯctu ponit nomẽ offi
cialis ⁊ priuati in dubio ꝯctus vr̃ factus ꝓ illo priuato ⁊ nomẽ offi
cialis vr̃ adiectũ ad fauorẽ tex. no. sȝ doc. in. l. fideic. §. plerũqȝ. de
leg. iij. vbi hr̃ ꝙ idẽ est dicẽ ꝓ titio ⁊ noie titij ⁊ i. l. cũ pr̃ §. titio ge
nero. de leg. ij. ¶ † An ꝓmittẽs sub noie officij ꝑ errorẽ obliget vi
5 de in. l. q erat. ff. fa. her. ver. ampla. gl. i. l. si legato serui. de leg. j.
6 ¶ † Quis appellet inuitus off. acceptare. gl. i. l. ij. ff. ꝙ ꝗsqȝ iur. vbi
dicunt doc. ꝙ potestarie dant inuitis ⁊ hr̃ in cano. ij. q. vj. vidue. ⁊
in auc. de defen. ci. §. interim, ⁊ in. l. si qs magr̃atus. de vi. ⁊ bo. cle.
adeo ꝙ põt ꝓp hoc expelli de domo ꝯ reg. l. pleriqȝ. de in ius voc. ⁊
hoc ꝑ. l. ex oibus. C. de decu. lib. x. ⁊ si fecit resistẽtiã ⁊ aufugit punit,
qr tenet tp̃e duplicato stare in eodẽ off. ꝑ tex. fin. in. l. si ad magr̃a
tũ. de decur. lib. x. tñ in officijs sp̃ualibus vide gl. distinguentẽ in.
c. ep̃is. xiij. q. j. inter papã ⁊ inferiores, ⁊ do. Ant. in. c. si vnanimi
ter. de post. p̃la. sȝ Lud. in. d. l. ij. ꝙ ꝗsqȝ iur. ¶ Si qs aliqd faciat
vel pricipet necessitate officij non p̃iudicat iuri suo. l. si pars illud. ff.
de inof. test. vñ tutor recipiens ex testõ legatũ pupillo suo factum
non vr̃ testm̃ approbare, qr ex sua ꝑsona nõ posset postea venire ad
impugnãdũ, ad ꝙ. l. tutorẽ de his qb. vt indi. ⁊ de admi. tut. l. cũ q
dam. qr qlibet in off. existens vicem duplicis ꝑsone gerit, vt ipse ⁊
vt officialis. l. si ꝯsul. de adop. cũ si. ⁊ fa. l. fi. de inof. test. vbi de ad
uocato ⁊ ꝓcuratore q sibi non p̃iudicant, ⁊ vide in. c. an factũ ab ali
7 quo. s. i verbo officialis. ¶ † Faciẽs aliqd ex necessitate officij quod
qs hȝ nõ meret penã aliquã. l. monetã. C. de dila. li. x. vbi glo. dicit
ꝙ off. ꝙ qs hȝ mone. aliquẽ, vbi Bar. dicit ꝙ qñ vna cã ad publi
cam vtili. ptinẽs est cepta ꝑ aliquẽ q morit vel se absentat iudex ex
suo off. põt illã cãm ꝓseq. l. pe. in p̃n. de pub. iud. ⁊ l. ij. de abol. Et
põt ẽt tunc iudex. d. cãm ceptã ab alio ꝓseq. ꝑ text. in. d. l. moneta.
sȝ Bal. ¶ Officialis põt aliquẽ de domo extrahere. vt off. acceptat
⁊ eius occultatorẽ punire. l. ex oibus. de decu. li. x. ꝙ est verum i quo
cunqȝ ad publicũ off. vocato, si sit curialis, vl' non sm̃ bal. ibi ꝑ. l. si
ad magr̃atũ. eo. ti. lȝ al's qs nõ possit ex cã de domo extrahi. l. pleriqȝ
de in ius voc. ⁊ l. nemo. ff. de reg. iur. extra ꝓxi. c. qr aliorum, aut suo suf
fragio imperrat of. nõ gaudebit immunitatibus dicti officij ex quo
data opa illud habuit bar. i. l. vniuer. de leg. li. x. q ẽt dixit in. l. j. C.
de statio. ⁊ mã. li. xij. ꝙ debitor reipu. q officialis esse nõ põt. l. re
scripto. §. debitores. de mu. ⁊ ho. Qui ad hoc vt off. nõ ꝯsequat debi
tũ ꝯbit data opa ꝙ hoc non ob. off. habebit ꝙ seqt Lud. in. l. si qs
in graui. §. subuenit ad sil. ꝓ quo fa. l. si seruus pluriũ. §. si qs. de le
ga. ij. ⁊ in. l. ij. §. si qd tñ. si quis cau. ⁊ in. l. ⁊ qui data opera. cum se
quen. qui. ex cau. ma. ⁊ facit. l. hostibus. §. si vir. sol. ma. ⁊. l. vniuer
si. de leg. qr vr̃ ꝓcuratũ. vt. d. iurib. s. ad ver. bũ officiales. el. ij. c. ij.

SUMMARIUM

1 Judex qui potest ex officio aliquid facere ⁊ non facit non tenet pti
ad interesse nec in sindicatu.
2 Officium iudicis imploratur summarie ⁊ sine libello.
3 Judici si constat actorem non habere ius agendi reo ẽt non oppo
nente debere officio iudicis repelli. ⁊ quid si iudex eũ non repu
lit an teneatur in sindicatu. nu. 4.
5 Judex põt supplere in his q̃ respiciũt ineptitudinem libelli.

¶ Officium iudicis.

1 Judex † qui põt ex offõ aliqd facere ⁊ non facit non tenetur pti ad interesse nec in sindica
tu. Ang. in. l. iustitia. de iusti. ⁊ iur. qr i ꝯmissis iudicis
arbitrio nõ põt appellari, vt plene in. c. ij. de iur. calũ.
⁊ Jo. de imo. in. l. ij. de pub. iud. ⁊ vide. j. ¶ Constitutio qȝtũcunqȝ
ꝯnalis ois remedij exclusiua nunqȝ intelligit excludere imploratio
nem officij supioris q ꝯsiderata equitate eius offm̃ dȝ implorãri an
nuere. l. j. §. qntum. ff. de separa. ⁊ l. plane. ⁊ l. fi. de pe. here. sicut nũ
qȝ intelligit cogitare de eo ꝙ põt causari ꝓp implorationẽ officij su
perioris. l. iiij. §. j. de fidei. lib. ⁊ in. l. ij. §. si bonorum. ad tertul. sm̃ gl. in.
l. ij. §. expectãdi. de sȝ tab. ¶ Judex ex off. suo facit interrogatio
nes ad suã ⁊ ptis declarationem. l. age. vbi bal. no. de trãsa. ¶ Ju
dicis off. p̃t implorari, si quis timet ꝙ fiat ei vis in pos. l. fi. de of.
ꝓcu. cesa. ⁊ Inn. in. c. in p̃ntia. de ꝓba. bal. in. l. si sup pos. de trã. ⁊
l. si seruus. C. ꝙ cũ eo. † Et implorat summarie sine libello. l. eqssi
2 mum. de vsuf. ⁊ idẽ si quis timet ab aliquo inqetari. C. q bo. ce. pos.
l. iij. ff. de fide. l. si ꝯtendat, ⁊ l. aurelius. §. centũ. de lib. leg. ⁊ ꝙ ibi
no. ⁊ ꝙ bar. no. in. l. si finita. §. ele. de dã. infe. que ꝓhibitio inquie
3 tationis p̃t cã cognita fieri, vt in. d. iuri. † Si ꝯstat iudici actorẽ nõ
hr̃e ius agẽdi ẽt reo nõ opponẽte dȝ ex off. iudic. repelli ⁊ tenet ẽt
ad penã. ita bal. in. l. vbi pactũ. C. de trãsa. ⁊ est gl. i. l. qui cũ maior.
4 §. si p̃ris. de bo. lib. † quid ãt si iudex cũ nõ repulit, an teneat i sin
dicatu. dicit Pau. de cast. ibi ꝙ si reus nil dixit ꝙ nõ tenet ẽt, ar.
l. qcqd. de iudi. Secus reo postulãte in. l. ij. §. hoc ãt iudiciũ. de dã. i
fec. vide Ang. in. §. pactus ne peteret. vbi alle. spe. ¶ Judex p̃t vbi
reus q nõ debebat audiri ⁊ fuit auditus ⁊ admissus ad ꝓbãdũ exce
ptionẽ ex eqtate ꝯnali. l. illicitas. de off. p̃s. repellere actorẽ, qr ex li
qdo ex actis iudicis p̃t supplere defectũ ꝑsone excipientis, q defe
ctum cãe non põt supplere, sȝ defectum ꝑsonalẽ sic, ar. ff. de pe. he.
5 l. plane. ⁊ l. fi. sȝ Bal. in. d. l. vbi pactũ. ¶ † Judex põt supplere
in his q̃ respiciunt ineptitudinẽ iudicij. l. j. cum glo. ff. de offi. asses.
Item in his q̃ nullitatẽ ꝓcessus, vel eius validitatẽ. gl. est in. c. j. in
ver. absentia. de elec. in. vj. Itẽ respicientibus reuerentiã alterius iu
dicis. l. eos. §. fi. de app. Itẽ in iterrogãdo ptẽ post lit. ꝯte. l. vbi
cunqȝ. de inter. ⁊ in. c. cũ i fi. de fi. instru. Item in repetendo testes
cũ declaratione sui. c. cũ clamor. de test. ⁊ in. §. qr vero. de test. Itẽ
ꝓ inuenienda veritate instrumenti ꝓducti in auc. de tabel. circa p̃n
ci. ¶ Judicis offm̃ hȝ ẽt ꝯditionem si fuerit postulatũ. ff. de dam.
infec. l. iiij. §. hoc autem, ⁊. ff. de ma. ꝯue. §. magr̃atibus. quod est verum in
facto non in iure qr ius scire tenet. l. ꝙ ꝗsqȝ iur. ¶ Judex põt sup
plere in facto sibi noto, qr examinauit negotium, vel qr ꝑceperat ꝑ
facti euidentiam. l. in ruptione. §. ad officium. fini. regun.

SUMMARIUM

1 Officiales an possint recipere esculenta ⁊ poculenta.

¶ Esculenta.

a
An finito off. possint officiales ista dona recipe. bal.
tȝ ꝙ non, qr ꝙ fit in ingressu, vel egressu officij dr̃
fieri in offõ. l. iurisgen. §. quinimmo ibi ea enim. de pac.
⁊ arg. l. j §. bestias. de postu. ⁊ qr potest presumi ꝓmis
sum durante off. l. si ventri. §. fi. de pri. credi. Bal. in. l. pars literarum
ff. de iud. ¶ An si officialis non recepit munera sed pactus est. an
istud ius confiscatur, dic quod non, qr pactum non tenet, vt not. de
pac. l. iurisgentium. §. ait pretor. tamen de pacto turpiter facto pu
nit, arg. d. §. bestias. ff. de postul. Bald. in. d. l. pars literarum.
1 ¶ † An officiales possint recipe esculenta ⁊ poculenta. glos. quod
non, in auc. scriptum exemplar, ⁊ l. plebiscita. §. nũc vero. de off. ꝓ
consul. Gui. tȝ ꝯrium ꝓp equitatem. d. §. Jaco. de bel. dicit in. d. au
ctẽ. ꝙ in defectu sui salarij potest illa recipere, quod sequitur bal.
in. d. §. nunc, qui dicit ꝙ pro quibusdam minimis lex non offenditur
vt pro vno paruo caseo ver. ꝓ duabus fialis maluatice, argu. l. qȝ
uis de condi. ⁊ demonstra. qr pro tam paruis animus rectoris non
flectitur, Bald. in. d. §. nunc vero, vbi quod etiam assessores nõ pos
sunt recipere ista exenia ⁊ potest potestas compellere malos asses
sores, in aucten. insiuran. quod prestatur, ⁊ ibi ꝑ Jac. de bel. Bal.
in. d. §.

in.d.§.de iure autem constitutionum ꝛ capitulorum regni sunt di-
uersa capitula, que videas de per se.

SVMMARIVM

1 Iudex ordinarius nõ habẽs salariũ de publico vl' minus sufficiẽs. potest licite esculenta ꝛ poculenta recipere.
2 Munera excecant lumina sapientum.
3 Iudex an possit supplere de facto in notorijs. ꝛ nu. 4.
5 Probationes, in causa inducere non pertinet ad officium iudicis.
6 Iudex supplet procedendo de similibus ad similia.

COnsiliarij officiales ꝛ notarij q a iure aliqd
recipe ꝓhibent̃ vident̃ ẽt ꝓhibe-
ri a sponte dãtibus recipe. in ti. vt iudi. si. quo. suf. ꝛ de
me. l. deuotũ, ꝛ de re mi. l. fi. §. j. ꝛ de salmi. l. j. li. xij. naʒ
iudices ꝛ defensores ciuitatũ nihil accipe nec aliqd subditis aufer
re debent, nisi salariũ eis ↄstitutũ, ẽt si ad victũ eis nõ sufficeret, vt
in. d. §. fi. ꝛ in. §. scriptũ est. vbi di. Ang. ꝙ qñ aliq mittunt̃ ad comi
tatũ ꝓ exactionibus faciẽdis, lʒ nõ habeãt aliqd salariũ de publi-
co, vel habeãt, sʒ nõ sufficiẽs ad victũ nõ pñt ab inuitis ꝓ victu ali-
qd extorqre sʒ bñ a volẽtib⁹ pñt accipe esculẽta ꝛ poculẽta, nisi ha-
beant salariũ sufficiẽs, qꝛ ẽt a volẽtib⁹ nihil accipe pñt, vide vt ibi in
gl. ꝑ ꝙ vʒ correcta. l. solet. de offi. p̃si. l. plebiscita. ꝛ idẽ i ti. iusiur. in
prin. in ver. annonis. ẜʒ Ang. ꝛ idẽ tʒ Luc. de pen. in. l. in sacris. ꝺ
1 proxi. sacro. † dicens ꝙ iudex ordinarius nõ hñs salariũ de publi-
co vel minus sufficiẽs esculẽta licite capit ꝛ poculẽta. ꝑ tex. i. c. sta
tutũ. §. sicut. de rescri. in. vj. ꝛ ꝑ tex. in. l. ij. §. q idõ. de offi. p̃fe. p̃to. ꝛ
auc. iusiurã. i gl. imo ẽt expẽsas moderatas. d. c. statutũ. §. insup. q̃
sufficiãt ad mediocrẽ vite sustẽtationẽ. qd dicit veꝝ maxie vbi ẽ cõ
suetudo. j. q. ij. placuit. De iure ↄsti. reg. ab vniuersitatibus nõ pos
sunt recipe esculẽta ꝛ poculẽta. imo priuant̃ gagijs vnius anni, ꝛ q
nõ hʒ gagia tenet̃ in quadruplũ ꝛ ꝓ alijs donis ꝛ munerib⁹ tenet̃ iu
dicis arbitrio, vt in ↄsti. reg. Itẽ ꝙ iustitiarij. Tñ ꝑ aliã ↄsti. reg.
q̃ incipit apud iustitiarios, ꝛ ibi And. de iser. pñt accipe esculẽta ꝛ
poculẽta q̃ ↄsumant̃ intra duos dies, ꝛ dixit And. de iser. in ↄstit.
oẽs de offi. magr̃i iustitiarij ꝙ nõ pñt cape pecuniã ꝓ ipsis esculẽ-
tis, ꝛ talia esculẽta tm̃ semel pñt capi i ↄsti. j. de off. iud. Tñ dein-
de supuenerũt alia capitula in regno ꝓ ꝛ ↄ. istis esculẽtis q̃ vide tu
lector curiose, ꝛ de ↄsuetudine recipiunt̃ ꝛ aliqñ ponit̃ in literis cõ-
missionũ ꝙ pñt illa recipe, tñ ꝑiculosum est recipe illa a litigãtibus
qꝛ nõ dant̃ cũ charitate, sʒ ꝑ corruptionẽ, ꝛ q dat iudici vnã gallinaʒ
dat cũ intẽtione vt habeat ab eo bonẽ, ꝛ dñt rustici ꝙ enseniũ intrat
ꝑ portã iudicis ꝛ diabolus exit ꝑ fenestrã. satis. n. in. l. antiqua ꝓhi
2 bent̃ munera vbi dʒ † ꝙ mũera excecãt lumina sapiẽtũ ꝛ mutãt ꝟba
iustoꝝ. ꝛ in Iob. viij. c. dʒ, ignis cito deuorabit tabernacula eoꝝ q
libenter munera accipiũt, ꝛ lʒ modica sint tñ rustici dicẽ solent, ego
portaui sibi vnã gallinã, ꝛ fecit qcqd volui, idõ incurrit̃ infamia ꝛ nõ
sunt recipiẽda, qꝛ q dat putat polluere mẽteʒ iudicis q mũdas hr̃e
manus dʒ. in auct. vt iudi. si. quo. suf. §. necessitatẽ, ꝛ. §. illũ. ꝛ magis
iudex estimabit̃ si nõ recipiat, lʒ de iure recipe possit ꝛ ẽt ẜʒ capitu
la regni, vt. s̃. tñ qdã assessor dicebat q̃sto te toglio ebñ nõ te voglio.
Idõ a munerib⁹ cauete ꝛ p̃cauete estote ↄtenti stipẽdijs vestris, qa
virtus augebit̃, ꝛ iustitia mũda erit. nã impator multũ fouet officia-
li q manus mũdas habuit. in. d. §. necessitatẽ. ꝛ in. §. illud. vbi polli-
cet̃ p̃miũ alterius officij, ꝛ eↄ statuit ꝙ si man⁹ mũdas nõ habuerit
et offendat̃ offendẽs nõ puniat̃ vt offendens officialẽ, vt ibi intan-
tũ. n. ꝓhibet̃ iudex p̃miũ recipe post sniam ꝛ ↄuenit̃ in sindicatu. ar
gu. no. ꝑ bal. in. l. j. §. bestias. de dep. vbi dʒ ꝙ q recipit p̃miũ post
factũ punit̃ ac si recepisset añ factũ. Ex quo infert̃ ↄ cardina. q reci
3 piũt p̃mia post bñficia impetrata. † Iudex nõ p̃ot supplere de fcõ
in notorijs q sui nã patẽt, qꝛ nõ est necessaria ꝓbatio. l. ij. in fin. ff. de
4 fer. ꝛ ꝙ no. in. l. j. q̃ ꝛ aduersus quos. † Iudex p̃ot supplere in his
q̃ sunt notoria actu ꝑmanente, vñ si statutũ dicit ꝙ sup cicatrice nõ
possit fieri ↄdẽnatio sine medicis, tñ si medici nõ repiunt̃, ꝛ cicatrix
est notoria iudici, ꝛ cuilibet intuẽti p̃ot iudex supplere, sʒ bal. in. d.
5 l. j. vt q̃ desunt aduo. † Ad off. iudicis nõ ꝑtinet ꝓbationes in cã in
ducere, qꝛ est officiũ ꝑtis. l. hãc. de app. ff. de ar. l. nõ ex oib⁹. Fallit
ꝟ. iudex ꝓcedit iqrẽdo vt no. Inn. in. c. j. de pos. p̃la. Itẽ fallit i his
q̃ ꝑtinent ad dignitatẽ p̃toris ẽt ꝑꝑ publicã vtilitatẽ. l. quos ꝓhibet
de post. ꝛ. l. filiusfami. §. veterani. de ꝓcur. Itẽ fallit. ff. de iniur. l. itẽ
apud labeonẽ. §. ꝙ ait, ꝛ ibi no. Lʒ ↄ bannũ nõ opponat̃ exceptio iu
dex p̃ot ex off. qꝛ reipu. interest ad terrorẽ delinquentiũ ꝙ bannit⁹
nõ audiat̃, arg. de pub. l. licitatio. §. ꝙ illicite. bal. in. d. l. vt q̃ desunt
6 aduo. † iudex supplet procedẽdo de similibus ad similia, ꝛ potest as
similare ex off. ẽt nemine petente. glo. i. l. j. vt q̃ desunt. facit ꝙ not.
Spe. de dispu. aduo. in p̃n. bal. Iudex ex officio ẽt ꝑte non peten-
te p̃ot libellũ ineptũ reijcere. gl. in. l. j. de of. as. ꝛ est alia in. l. j. C. vt
q̃ desunt, ꝛ ꝓbat̃ in. l. fi. i fi. C. ne fiscus vl' p̃ua. ꝛ i. l. i. si mes. fal. mo.
dix. ꝛ i. l. fi. C. de sac. pag. ꝛ i. c. examiata. de iud. ꝟ. d̃t p̃t lacerare ꝛ
p̃ot reijcere calũniosum libellũ. Inn. i. c. j. de off. vic. ꝛ est gl. fin. i.
l. q cũ maior. §. si patris. de bo. lib. vide Lud. latius in. l. pacta C. ꝺ
trãsa. ꝛ in. l. j. vt q̃ desunt. ꝛ in. l. j. de offi. asses. in qbus locis late po-
nit. ꝛ i. l. iiij. §. hoc autem iudicium de dam. infec.

SVMMARIVM

1 An plures officiales ex eodem delicto teneantur insolidum. ꝛ nu-
me. 2. 3. 4. et. 5.
6 Pecunie publice cura si sit commissa pluribus officialibus an vi-
deatur commissa insolidum.
7 Plures magr̃atus an videant̃ dari insolidũ vt sustineãt vicẽ vni⁹.

PLures officiales. an qñ plures gesserunt offm̃
publicũ auctoritate ꝛ vtilitate, vel p̃ua-
tuʒ, auctoritate ꝛ vtilitate, aut publicũ auctoritate, ꝛ p̃-
natũ vtilitate, locũ habeat inter eos exceptio ordinis,
vel cedẽdaꝝ, vt p̊ ↄueniat̃ q gessit q̃ʒ q nõ gessit. et vide i. l. j. §. nunc
tractem. de tute. ꝛ ra. dist. ꝛ i. l. j. C. de trãsa. vbi gl. ꝛ Cy. ꝛ Bal. in
l. ij. quo qs ord. ↄue. ꝛ. l. qm̃. de ↄue. fisci debi. ꝛ in. l. cũ alicui ciui.
de neg. gest. ꝛ mã. l. elegãter. §. duobus. ꝛ quo ordine ↄueniant̃ offi
ciales. vide i auc. h̃ ita. C. de duo. re. ꝛ. l. ij. ff. ꝛ ꝑ Bar. in. l. cũ alicui
de neg. ges. ꝛ i. l. j. §. si plures. de exer. ꝛ i. l. si tutor. ff. de admi. tut. ꝑ
bar. i. l. ambitiosa. de decre. ab or. ꝛ i. l. aduersus. ꝛ de ma. ↄue. ꝛ ad
muni. l. magr̃atus. ꝛ. l. impatores, vbi Bar. ꝛ Bal. i. l. ij. de ad. tu.
ꝛ i. l. ij. ꝺ ma. ↄue. ꝛ ang. i. l. magr̃atib⁹. ff. e. ti. vbi an vno libel. ꝛ in.
1 l. cũ fili⁹. ꝺ ꝟ. ob. † An plures off. ex eodẽ delicto teneant̃ isolidũ,
dic ꝙ sic, tñ exactio fit ꝓ ꝑte, nisi altera erit nõ soluẽdo. text. sin. i. l.
multi. ff. de pub. ꝛ est sp̃ale ꝙ plures officia. delinquentes in offõ te
neãt̃ isolidũ ꝛ exactio fiat ꝓ ꝑte ꝑ. l. iij. i fi. ꝺ iu. fis. i. l. tres. ꝺ ad. tu.
ꝛ. l. sacrlegij. de crimi. sac. qa offm̃ dr̃ valẽ crimẽ. d. l. sacrile. ꝛ. d. l.
2 tres tut. ẜʒ bal. ibi. † an qñ sunt ordinati plures offi. ꝛ delinquãt te-
neant̃ isolidũ vl' qlibet ꝓ ꝑte. vi. bar. i. l. magr̃at⁹. ff. ad muni. ꝛ i. l. si
multi. de pub. ꝛ i auc. h̃ ita. de duo. re. ꝛ i. l. cũ alicui. ꝺ neg. ges. ꝛ i.
3 l. ambitiosa. de dec. ab or. ꝑ bar. ꝛ. s̃. † qñ plures hñtes offm̃ delin-
quũt, tc̃ oẽs puniũt̃ ꝓ vna pẽa, an dẽat̃ fisco vl' p̃ua. l. aufert̃. §. fi. ff.
ꝺ iur. fis. ꝛ. l. si mlti pub. de pub. ꝛ. l. tres tuto. de ad. tuto. sec⁹ si sint
plures nõ hñtes offm̃, vt ibi, ꝛ vide i. l. fi. ꝺ sic. i. l. h̃ est, ꝺ pub. i qb⁹
iurib⁹ vi. bar. ꝛ. d. §. fi. an ꝑ p̃ncipẽ aliqd sb pena rescribat̃ vni ex of
ficialib⁹ an oẽs teneãt̃ q sunt i illo off. vel p̃ncipalis tm̃. dic ꝙ oẽs si
scribat sb noie officij noie p̊ p̃ncipalis nõ exp̃sso ꝛ si oẽs sunt eq̃les
itelligit̃ ꝺ oib⁹, gl. i cle. ꝛ si p̃ncipalis. de rescri. ꝛ venit ẽt sbstitut⁹.
bar. i. l. i. §. his. ꝺ le. iij. ꝙ fa. ꝓ lr̃is destinatis ꝑ regẽ regẽti. ꝛ indi
4 cib⁹ vl' regẽti sb noie officij q̃ no. ad multa. † officiales isolidũ creati
ad vnũ off. tenent̃ isolidũ. bar. i. l. i. §. si ap̃d. ff. ꝺpo. ar. l. pe. ꝺ cura.
bo. dã. ꝛ i. l. j. vbi bar. C. q̊ qs ordi. ꝛ sic dẽbũt hr̃e vnũ sala. bart. i. l.
binos. ꝺ ad. diuer. indi. ꝛ i. l. restituẽdũ. e. ti. vbi bar. nã offãles si-
mul delinquẽtes puniũt̃. l. si multi. de pub. vbi ꝑ oẽs, ꝛ de iur. fis. l.
q i ↄctib⁹. ꝛ latius i. l. si qs de iur. o. iudi. vbi dʒ ꝙ sufficit ꝙ soluãt
vnã penã, ꝛ no. i. l. tres tut. de ad. tu. ꝛ bal. i. l. i. de pena iudi. vbi d̃t
ꝙ ꝓ rata oẽs tenent̃ ꝓ iniuria tñ respectu p̃uati qual'r tenẽt̃. vi. bã.
5 i. l. cũ alicui. de ne. ge. † tñ vn⁹ tenet̃ ꝓ altero ñ existẽte soluẽdo tpe
finiti officij al's nõ, ẜʒ bar. i. l. ex ꝑsona. de neg. ges. tñ offãles publi
ci tenent̃ isolidũ. l. diui. vbi bar. de ad. tu. ꝛ vi. i. l. si pupill⁹. ꝛ i. l. lu
cius. §. sempronij. e. ti. tñ hñt inter se bñficiũ diuisionis. l. si tut. vbi
doc. ꝺ ma. ↄue. ꝛ vi. latius Bar. i. l. i. §. nũc tractem⁹. ꝛ i. §. vsqʒ. ff. ꝺ
tu. ꝛ rõ. dist. vbi d̃t si dʒ fieri distinctio sint soluẽdo vl' nõ vi. bar. in.
mã duoꝝ reoꝝ. C. ꝛ. ff. ꝟ. latius. ꝛ. l. tres tuto. de ad. tut. ꝛ i. l. si plu-
res, ꝛ in. l. si pupillus. ꝛ i. l. lucius. §. semponie, ꝛ i. l. tres tuto. † qñ
6 cura pecunie publice ↄmittit̃ pluribus officialib⁹ vʒ ↄmissa isolidũ
l. i. C. q̊ qs ord. lib. xi. tñ prius ↄueniri dʒ q administrauit, ꝛ alter i ei⁹
ꝺfectu si est soluẽdo, vt ibi. Qd nõ hʒ locũ cũ alter eoꝝ obijt qꝛ de
dolo ꝛ culpa ↄmissis post mortẽ gerenciũ nõ tenent̃ hr̃des mortui.
facit ꝙ hʒ in. l. qd ergo. ff. ad mu. ꝛ vbi nõ sunt soluẽdo pñt impetra
re diuisionem. ff. de tu. ꝛ ratio. distra. l. i. §. nũc tracte. ꝛ vide in. l. ij.
7 ꝛ. iij. C. quo quis ord. conue. † Plures magistratus an videant̃ da
ti insolidũ vel sustineãt vicem vnius. vide bar. in. l. magistratus. ff.
ad muni. An plures magistratus habeãt bñficiũ ordinis, vt primo
ↄueniat̃ delinquẽs p̃ncipalis vel is quẽ ipse creauit officialẽ q deli
qt ꝛ non gessit, vide gl. i. l. i. §. nunc. de tute. ꝛ rõ. ꝛ in. l. ij. quo qs or
di. conue. lib. x. ꝛ. C. de ↄue. fis. debi. ꝛ aliquid in. l. i. C. de trãsa. ꝛ i
l. cũ filius. de ꝟ. ob. ꝛ. j. in ꝟbo filiusfa. in. c. an pater qui consentit.
¶ An si filij vnius dñi feudatarij diuidãt bona ꝛ vnus delinquat
possit alter cognoscere. Bar. ꝙ non, qꝛ par in parem non hʒ impe
riũ. in. l. inter tutores. de admi. tu. ꝛ in. l. fi. de rerum diui.

SVMMARIVM

1 Officialis an possit remittere collectā vl' aliud onus pp paupertatē.

1 Paupertas. † Officialis pp paupertatē pt remittere collectā vel aliud on⁹. l. oēs de an. ꝛ tri. q: pie dz agere. in auc. vt iud. si. quo. suf. §. eos. ꝛ fa. l. in psona. de pac. de pub. l. fi. ꝛ de decre. ab ord. l. iij. ꝛ idē in pena. vt. l. illicitas de off. presi. §. fi. ꝛ bar. in. l. j. ff. si qs ius di. ¶ Ant si paup litigat cū potētiore vel officiali in sindicatu debeat hr̄e expēsas de illo. vide in verbo expense.

SVMMARIVM

1 Iudex an possit ad clamorem populi gratiam facere ꝛ relaxare penam delinquenti.

2 Princeps potest remittere penam ex causa.

¶ Pena.

An si tpe officialis fuerūt ꝯmissa dlicta ꝛ pcessus facti ꝛ tpe successoris fuerūt exacte pene sint pⁱmi officialis vel scdi. vide in ṽbo puēt⁹. j. ¶ An si vn⁹ officialis q est remot⁹ ab off. pena spectet sibi vel succes-
1 sori, vide. j. in ṽbo pu ētus, vbi late. ¶ † An iudex possit ad clamorē ppl'i ḡtiā facē, ꝛ relaxare penā delinquēti vel ad penā corpalem pcedere ad tumultū ppl'i, ꝛ nō teneat̄ in sindicatu, dic ꝙ iudex hoc nō pt. p. l. decurionū. de pe. ꝛ. l. si puatus. ff. q ꝛ a q. ꝛ si aliter tumultus sedari nō posset tn̄ ad tumultū populi posset executionē accelerare ēt dilatione pendente, si aliter sedari nō pōt. l. q cedem. in fi. ꝺ sica. ꝛ. l. si filio exheredato. ff. de inin. testa. ꝛ. l. ꝯstitutionibus. ꝺ appel. ꝛ fa. l. ad bestias. ff. de pe. vbi tex. sin. ꝙ si est ꝯdēnatus ad mortē aliqs homo magni ruboris vel insignis artificij q esset vtilis rei publice ꝙ iudex dz principē ꝯsulere, ꝛ nō mādare sniam executiōi, p quā. l. dixit Cy. ꝙ cū qdā insignis faber pcussit sociū pp ꝙ debebat sibi man⁹ amputari fuit mitigata pena p pncipē rōe sui artificij, fa. l. nō oēs. §. fi. de re mil. vbi dt tex. ꝙ si trāsfuga multos alios demonstrauit ꝙ pōt ei indulgeri p pncipē, ꝛ iō lz aliter princeps nō possit dānatū ad mortē sine ptis iniuria liberare, tn̄ si psona sit strenua ꝛ singularis artificij, ꝛ vtilis reip. ꝙ pōt, ar. d. l. ad bestias.
2 ¶ † Nā pnceps ex cā pōt remittere penā. l. impatores. ad muni. ꝛ ex̄ de cēsi. inouam⁹. si tn̄ h sine cā faceret, peccaret. xxij. q. ij. faciat. Pōt. n. pnceps remittere penā sibi debitā, ꝛ in. d. l. imparores. nō tn̄ debitā p ti. l. ij. de in'ius voc. tn̄ in principe sp cā psumit̄, q: eius volūtas est. l. relegati. de pe. in gl. de quo vide And. de iser. vbi vz ista ꝯcludere in ti. q̄ sunt regalia post multa. in ver. bona ꝯmittētiū. Que no. q: iudices sepe se excusant penaꝝ remissiones fecisse ꝯtēplatione populi ciuitatis quā regebāt, q: tenet̄, ꝛ vidi inqsitū quēdā officialē q remiserat iqsitionē homicidij clādestini ad instātiam vniuersitatis. ꝛ pmū dcm̄ vcz ꝙ rōe insignis artificij pena mittigatur fuit obtentum in ꝯsilio regio in quodā bombarderio inqsito de homicidio q vt accederet ad deseruiēdū in bello, ꝛ strage idrontino ꝯ teucros fuit facta relegatio a patria p annos quinqꝫ me pro eo patrocinante, q: allegaui dictum Cy. s̄. alleg.

SVMMARIVM

1 Executio differtur in aliquibus casibus.

2 Cardinalis si obuiat ꝯdēnato ad mortem potest eum liberare.

3 Meretricem ducenti in vxorem oia peccata remittuntur.

An si iudex aliquē ꝯdēnauit capital'r p crie q pmisit multos crimo. alios latrones apprehendere ꝛ demonstrare trāsfugas possit vel debeat pp h penā remittere vel differre ꝛ nō teneat̄ in sindicatu, dico ꝙ nō pōt h facere. p gl. ꝛ tex. nota. l. oē delictū. §. fi. ꝺ re mi. vbi dt gl. ꝙ multa pmittētib⁹ nō est credēdū ꝛ ad idē tex. sin. i. l. si qs forte. ff. de pe. vbi si ꝯdēnat⁹ capital'r pēnā differri petat dicēs ꝙ hz aliq̄ pnci pi reuelare p salute eius ꝙ iudex nō dz differre penā s; dz grauius puniri, q: vr̄ dicē cā differēdi penā, ꝛ nō dbuit tādiu facē ꝛ fa. l. nec diu. C. de pe. ꝛ. l. si vēdicari. e. tit. vn̄ pena ad petitionē damnati nō dz differri si aliquid allegatur post sniam, nisi ad petitionem alicuius q ꝯpareat ꝛ dicat ꝙ ille gessit negotia sua, petēs ꝙ rōem ponat p. l. j. C. ꝺ bo. ma. vbi Cy. ꝛ bal. dicūt, nisi iste amic⁹ fuisset i mora veniēdi, s; bal. i pdic. l. fi. ꝛ ꝙ hr̄ p Cy. in. l. seruo legato. §. si seruus. de le. j. ꝛ i. l. fi. de pub. ¶ Tn̄ ang. ꝛ Jo. de imo. i. d. l. seruo legato. ꝛ dicūt ꝙ h nō seruat̄ de ꝯsuetudine, q: posset fraus faciliter
1 ꝯmitti. † ꝛ ēt executio differt̄ aliq̄n i casib⁹ no. i. l. ij. ꝺ cu. reo. p bar. ꝙ esset si ꝯdēnat⁹ accuset̄ ꝺ crie ꝯuiori. p tex. sin. i. l. j. §. fi. nil noua. ꝛ i. l. j. de qō. i fi. vbi dz ꝙ differt̄ aliq̄n p motu iudicis, ꝛ accidit ꝙ cū qdā nobilis romanus fuisset ꝯdēnatus ad mortē dixit velle ex cā necessaria alloq papā Joan. cofessam Neapoli. ꝙ cū senator ei h pmisisset ille dānatus cū fuit corā papa dixit sibi, tu vis me decapitari facere ego nō sū dignus ista pena, sed es dignus tu q es papa ꝛ maiora crimina ꝯmisisti, pp ꝙ papa indignat⁹ mādauit senatori qō eū decapitaret, quo audito ille dānat⁹ exclamauit ꝙ papa erat irregularis, q: mandauit hoiem occidi, ꝛ intm̄ clamauit sup irregularitate pape ꝙ fuit liberatus ne diceret̄ pōtificē ppea irregularitatē incurrisse, tn̄ male fecit senator p. d. iura. ꝛ vide pulchrā qō. bal. i. l. ij. §. post. de ori. de eo q furto subtraxit archā putās ibi inuenire pecunias ꝛ inuenit literas pditiōis quas reuelauit pncipi si meret̄ habere veniā, ꝛ cano. in. c. j. de ꝯsti. nunqꝫ. n. capitalis ꝯdēnatio ē differēda nisi ex cā, vt. s̄. vel rōe alicuius casus emergētis, † vt q: ꝯdē-
2 natus obuiaret cardinali, q: ipsi habēt ex ꝯsuetudine ꝙ si obuiāt dānato ad mortē ꝙ possunt eū liberare, vt dicit bal. i. l. aditos. C. ꝺ ap. ꝛ dicit gl. i. l. j. de offi. pfe. pto. ꝙ cardinales sunt instar regū, tn̄ alij clerici vel monachi h nō possunt. p tex. in. d. l. aditos. nisi ꝯ iustitiā essent dānati. gl. xx. q. vj. c. hi q. iō alias monēdo dicebā ꝙ fili⁹ regis q patre viuēte dr̄ rex. xxiiij. q. j. c. fi. ꝛ And. de iser. in pe. ꝯsti. sicut cardinalis pōt maiori rōe si regis fili⁹ obuiat ꝯdēnato ad mortē pōt ipsum liberare filius regis, tn̄ dubiū est, q: talis ꝯsuetudo nō viget in filijs, ꝛ q: ipsi tenent̄ facere iustitiā, iō nō debent executioni iustitie obiare. l. meminerint. vn̄ vi. si tn̄ iste dānatus fuit suspēsus ꝛ laqueo fracto illesus ꝛ viu⁹ cecidit in terrā an si dicat̄ ex diuino miraculo h actū sit executio differēda, vide longam dispu. Luc. ꝺ pē. i. l. j. C. de dserto. q ꝯcludit pricipi referēdū post multa p ꝛ ꝯ. ¶ Et alia q̄ nō omitto si dānatus ad mortē velit meretricē in lupanari publico existētē vxorē ducere, ꝛ illā peccato tollere si dz execu. impediri, hispani practicāt ꝙ sic. de iure nō reperi, nisi q: ad h fac. c. in-
3 ter opa. de spon. vbi tex. † ꝙ oia peccata remittunt̄ ducēti in vxorē meretricē, ꝛ illā a lupanari ex̄hentí de qb⁹ est cogitādū. ꝛ de ista dilatione executionis crialis ꝯdēnationis, ꝛ vide in. l. pgnātis. de pe. vbi differt̄ executio mulieris pgnātis pp ptuꝫ q magis nascit̄ reip. q̄ pene. l. j. §. si ea. de vē. in pos. mit. vbi vide bar. q dixit in. l. excusant. i. §. vex. si qs cau. ꝙ. d. l. hz locū vbi eēt effecta pgnās post capturā ꝙ nō vr̄ vex, q: sp ēt hz locū rō. d. l. pgnātis, vide Lud. i. l. fi. de bo. dā. ꝛ vide gl. in. l. is q reus. de accu. vbi dixit pp necessitatē alterius criminis indagāti pōt differri pena, nisi esset cā calūniosa, fm bar. in. l. pe. de acc. ꝛ q̄n nō repiet̄ mulieri q̄ vellet lactare puerū vel nollet puer suggere alienū lac. p no. in. l. impator. de sta. ho. ꝛ vide gl. in. c. cū apud thessalonicā. xj. q. iij. ꝛ Sal. i. l. pp insidias. C. de acc. ꝛ bal. in. l. aditos. C. de app. ꝛ ang. in. l. j. de bo. pscrip. ꝛ tex. vbi ang. in. l. si vindicari. de pe. ꝛ ang. in auc. vt determi. sit numeric. col. ij. ꝛ bal. in. c. j. de eo q interfecit frēm dn̄i, q̄ oia nota.

SVMMARIVM

1 Iudex an possit rōe amicitie remittere penā pecuniariam.

2 Comites ꝛ barones q non recognoscunt superiorē an possint post sententiam ratione dubij penam remittere.

3 Iudex ex cā inopie ꝛ necessitatis potest remittere penam extraordinariam illatam per interlocutoriam.

4 Renuntiatio facta in vltimo vite spiritu vel in nimia senectute videtur facta in fraudem expectantium.

Vrta pdicta qro, aliqs ingrebat̄ de dlicto p quo veniebat iponēda pena ex̄ordinaria vl' alia pecunia. aut arbitraria, ꝛ inqsitione pēdēte officialis pce vel ex amicitia remisit pecuniariā, p qua ille reqsit⁹, veniebat ꝯponēd⁹ vel mulctād⁹, tūc venit inccessor in off. ꝛ vult pse q inqsitionē ꝯ illū. de h oppo. ꝙ de delicto eiusdē hois nō dz sepi⁹ q̄ri, ꝛ ꝙ pena illa fuit abolita, ꝛ remissa p pdecessorē. dubitat̄ an successor in off. possit pseq illā inqsitionē vel penā, ꝛ dico ꝙ si ista pena vel mulcta q̄ dz remissa ꝯcernebat merā offensaꝫ iudicis remittētis, vt q: erat pena ꝯtumacie mādati spreti vel bāni solā iurisdōnē ipsius iudicis ꝯcernēs, ꝛ successor in off. nō poterit pseq vel illā penā exigeř, si talis officialis remittēs faciebat mulctas suas, ꝛ pene, ꝛ mulcte intrabāt i eius bursaꝫ ꝛ ꝯmodū, ar. c. ꝯsuluit. de of. dele. ꝛ ar. l. j. §. h iudiciū. ff. si qs ius dic. ꝛ i. c. nisi. de of. dele. vbi tex. iūcta
1 gl. valde no. † ꝙ iudex rōe amicitie pt remitteř mulctā sine penā pecu. alle. ēt. c. clerico. l. di. ꝛ de cle. excō. c. illō. ꝛ. xxxv. q. c. veniā ꝙ Hos. itelligit vex q̄n facit graꝫ i his q̄ ex suo off. pēdēt sine grauī dtrimēto ptis, ar. d. c. ꝯsuluit dicēs ꝙ q̄n alicui⁹ pecuniariter itereſt sine illius ꝯsensu remittere nō possit, ꝛ idē vr̄ si suā iniuriā psequat̄.

Et idem

Et idē d̾t ibi Inn. si alio agēte sit ↄdēnatus q̄d nō possit remitti pe
na sine illiꝰ ↄsensu si eiꝰ pecuniał̾r intererat, vbi āt tale d̾lictū ↄcerne
ret ꝑtis offensā, ⁊ ps fuit ↄcordata ⁊ esset delictū, d̾ quo liceret trā
sigere. l. trāsigere de trās. tūc valeret illa remissio si ↄstaret de remis
sione itimi qñ vt. s̄. dixi officialis remittēs erat talis, q̄ illa pena seu
multa intrabat in eius bursam, vt dicit gl. ⁊ Bar. in. l. acta. §. j. ff. de
3 re iudi. vbi dicit Bar. † de comitibus, ⁊ barōnibus q nō recogno
scūt superiorē ꝙ p̄nt penas añ s̄nias, ⁊ post rōne dubij remittere, ⁊
minuere, tñ illa gl. dicit q̄d hoc nō obstāte illa lege. Nā ēt inferio
res iudices q h̄nt ex ꝑuilegio, ꝙ facerēt mulctas, ⁊ penas suas, vt
sunt hodie in regno capitanei ⁊ iustitiarij q̄bus ex forma cōmissio
nū suaꝝ applicant̄ oēs pene sp̄rete ⁊ mulcte, ⁊ ꝓuētꝰ offōꝝ q ꝑpea
in illis penis succedūt in ius p̄ncipis, ex quo sunt eis ↄcesse ꝓ stipē
dijs, ⁊ gagijs eoꝝ. ar. l. q in ius. de reg. iur. ⁊ in re sua q̄libet est mo
derator ⁊ arbiter. l. in re man. C. māda. dico ꝙ possent illas remitte
re ⁊ donare, ex quo de solo eoꝝ p̄iudicio tractat̄ siue essent ordina
3 rie pene vel extraordinarie. ¶ † Nā iudex ēt ex cā inopie ⁊ neces
sitatis pōt remittere penā extraordi. illatā ꝑ interlocutoriā. §. j. ⁊ l.
illicitas. d. §. fi. de offi. p̄si. Nō tñ ordinarie pōt minuere, nisi añ sen
tentiā nō pōt qñ esset inferior iudex, nisi vt. s̄. hoc q̄ tūc p̄iudicaret̄
iuri publico cui pene appllicant̄. per. l. sernos. in fi. C. ad. l. iul. d̾ vi
pub. ⁊ in. l. fi. de priua. carce. ⁊ ꝑ. j. dicēda. vñ qñ pene applicarent̄
ciuitati vel curie nō posset hoc facere remittendo, nisi vt dixi rōne
inopie q̄ nō pōt iudex, nisi iudicare cū remittere penas spectet ad
principē. l. fi. in fi. de q̄d. cū ibi alleg. i gl. ⁊ plene ꝑ And. de iser. in
ↄsti. regni, si q̄s in posteꝝ, vbi d̾t ꝙ offāles nō p̄nt remittere penas
fisco acq̄sitas ꝑ multa iura. tex. iuncta gl. in. l. ij. C. de deserto. ⁊ oc
culta. li. xij. vbi iudex punit̄ bonoꝝ amissione cū ifamia si delinquē
ti dissimulat penā iponere, ⁊ facit. l. ij. C. de cōmer. ⁊ merca. ⁊ punit̄
eadē pena. l. j. ne sanc. bap. Tñ vbi esset delictū tale de quo nō lice
ret trāsigere, vel esset actio popularis, tūc successor veniens poterit
ↄ̄ illū delinquētē ꝓcedere maxie istāte ꝑte offensa, q̄ illa remissio
valuit ꝑ tex. ⁊ ibi Bar. i. l. j. C. d̾ deser. li. xij. vbi d̾t Barto. q̄d offi
ciales q penas a legibꝰ vel statutis impositas gr̄a vel dissimulatio
ne imponere differūt puniunt̄, ergo remissio nō valuit i p̄iudiciū rei
publi. q̄ꝫ offendit. l. licitatio. §. q̄d licite d̾ public. idē bar. i. l. j. ⁊ ij.
C. d̾ public. leti. li. xij. ꝙ acriter puniēdi sunt offāles penā dissimu
lātes, ⁊ non puniētes delicta. nam iudex nō dꝫ esse clemētior lege.
in auc. iudi. §. opꝫ, id d̾r ꝙ iudex remissus, ⁊ negligēs i penis, ⁊ mol
liorē penā iferēs punit̄. d. l. fi. de priua. carce. ⁊ l. fi. ne sanc. bap.
nā iudex nō dꝫ flecti ↄ̄. l. in auc. d̾ trien. ⁊ semis. §. si quis. ⁊ dꝫ iudex
supplicia inferre legitima. auc. de coll §. iubemus. sic ne deli. sint
ipunita. l. ita vulneratus ad. l. aq̄l. poterit successor illū mulctare, ⁊
punire vbi remissio illius peccatū esset ↄ̄ ius facit, vt. s̄. ad q̄ faciūt
q̄ plene scri. And. d̾ ise. i ti. q̄ sint reg. i ꝟbo bona cōmittētiū, vbi tꝫ
late quod officiales qui dissimulant maleficium nō p̄iudicāt reipu
blice, ⁊ facit q̄d no. doc. in. l. mancipia. de ser. fugi. ⁊ in auc. statui
mus, de epis. ⁊ cle. ⁊ dixit vnū And. de iser. in. d. loco, ꝙ rex caro
lus. ij. fecit suspēdi quēdā iudicē, q pro homicidio iposuit penā ma
nus cū debuisset suspēdere, vñ caueāt Capitanei, ⁊ iustitiarij regni
ēt h̄ntes literas arbitrarias, vt iustitiā in penis, ⁊ mulctis, ⁊ in alijs
nō dissimulēt. Ex quibus infero ↄ̄ offāles q in fi. sui officij añ aduē
tū successoris cancellant denunciationes ⁊ inq̄sitiones, vt gratificēt
q̄d hoc nō p̄nt facere in preiudiciū reipubli. ⁊ successoris q hꝫ acta
pēdentia, ↄ̄ quos Bal. in. l. si quis filio. §. eius. ff. de iniusto rupto
exclamat, alias gl. in. l. meminerit. C. vñ vi. q dicit q̄d offāles in fi.
officij ↄsueuere esse nimis gratiosi, ⁊ ideo sꝫ Bald. in hoc ꝓuidet̄
ꝑ statuta terraꝝ ꝙ in fine officij nō p̄nt cancellare, quo casu poterūt
ꝓnūciare cancellādū, ꝑ tex. d. §. eius, dicēs ꝙ talis ꝓnūciatio tūc ef
fectū habebit si successor illā cōprobat, ⁊ a die cōprobationis nō re
tro, ⁊ tūc dꝫ illā cōprobare qñ inuenerit recte factū alias nō in iure
nr̄o. de testa. tute. ⁊ ꝑpea talia statuta restringētia habenas offāliū
in fine officij sunt ꝓbabilia. Et id ꝙ iste remissiones i fine officij fa
cte p̄sumant̄ facte in fraudē successoris. ar. l. filie mee. sol. mat. ⁊ l.
oēs. §. lucius. ff. q̄ in frau. credi ꝑ quas leges Bal. ibi, ⁊ in auc. nisi
4 rogati, ad treb. dicit † q̄d renūciatio fcā in vltimo vite spiritu vel in
nimia senectute v̾r fcā in fraudē expectātiū, ꝑ. c. j. de renun. in. vj. ⁊
ibi subdit Bal. de renūciāte bñficio ⁊ incōtinēti vxore recepta ꝙ p̄
sumit̄ in fraudē expectātiū fecisse, ⁊ idē Bal. in. l. spadonē. §. iaꝫ tñ
de excu. tut. Nā ille remissiones nō debēt valere qñ p̄textu succes
soris veniētis facte essent. ar. in. l. j. ff. si q̄s test. liber. esse iussus fue.
vbi Bar. ꝑ illū tex. dixit de prefe. vrbis, qui scit aduētū imperato
ris qui tenet̄ soluere oia debita ipsius, multa debita ↄ̄hit ꝙ nō tene
tur iperator ad illa debita, q̄ v̾r in eius fraudē illa ↄ̄here. Ad q̄ fa
cit q̄d dixit Bal. in. l. j. ff. si ex noxa. cā agat̄ ꝙ habēs rē ꝓ dereli
cto, vt alias occupet ꝙ v̾r in fraudē gabelle, hoc facer̄, ⁊ q̄d no. i. l.

nihil interest. de inoffi. test. ¶ Et facit ꝙ no. dixit idē Bal. in. l. cū
pater. C. de vsufr. vbi dixit de vsufruc. q i fi. tp̄is q̄uo finiebatur suꝰ
vsusfruc. ⁊ de colono q in fi. sue ↄdōnis voluit decernere fructus i
maturos ꝙ si facit, vt p̄iudicet dño vel successori, ⁊ nō ꝓ sua necessi
tate q̄d hoc nō posset facere, ⁊ id cū successor q succedebat in offō
⁊ in actis pēdētibus, vel fiscus erat ꝑcepturus cōmoda istaꝝ denū
ciationū ⁊ actoꝝ pēdentiū q̄ sunt fructus, ⁊ cōmoda istaꝝ denūtia
tionum ⁊ actoꝝ pēdētiū q̄ sunt fructus ⁊ cōmoda iurisdictionis, vt
dicūt doct. in. l. diuortio. ⁊ in. l. fi. ff. so. ma. ⁊ ibi bal. in. l. fi. de fru. ⁊
litis expen. ꝙ iste officialis nō potuit cassare ⁊ cācellare, ⁊ deliquē
tes liberare in p̄iudiciū reipu. ad q̄ facit ꝙ h̄r in. l. pēdētes. §. j. de
vsufr. que no. q̄ quotidiana ⁊ nullus tāgit. ⁊ alibi dicemus, an tunc
ꝑs offensa viso ꝙ officialis imposuit penā molliorē gr̄a v̾l dissimu
latiōe si p̄t dicere delictū nō est plene punitū, puniat̄ iteꝝ ꝑ succes
sorē. ⁊ d̾ his sepe sindicāt̄ offāles q̄ magr̄i cam. ⁊ fisc. ista releuāt.

SVMMARIVM

1 Statutum non potest penā homicidij commutare in pecuniariā.
2 Lata culpa nō equiparatur dolo in penis fallit in custode carceris
qui tenetur de lata culpa sicut de dolo.
3 Iudex an possit condemnare ad mortem furem pro vno delicto.
4 Pena quelibet a iure vel statuto imposita, est ordinaria, secus i pe
na imposita a principe que dicitur extraordinaria.
5 Sententia an requiratur in omni pena.
6 Iustissimā cāꝫ litigādi habēs an excuset̄ a pena legis vel canonis.
7 Iudex pōt mitigare penam legalem propter imbecillitatem etatis.
8 Delicta recentia grauius puniri debent q̄ꝫ antiqua.
9 Iudex in penis dꝫ accipere minorem estimationem.

q Vid si ꝑ statutū ꝓ homicidio iponit̄ pena pecunia
ria vt est in marchia ⁊ ptās nihilominus im
ponit penā mortis, an ipse ptās dꝫ decapitari nō obstā
te statuto ꝙ dicit ꝓ homicidio imponi penā pecunia
riā cū eodē iure dꝫ vti quo vsus fuit in aliū. sꝫ bar. in. l. j. ff. ꝙ cuiusqꝫ
iur. arg. illius. l. ꝑ tex. in. l. leg. §. fi. ad. l. iul. repe. vbi iudex tenet̄ si
militudine supplicij, ⁊ ita ēt tꝫ Ang. ⁊ bal. in. d. l. j. ꝙ q̄sqꝫ iur. tñ in
hoc est aduertēdū si tale statutū tollebat ⁊ derogabat penam iuris
cōis, ita vel ne in quo, vide bar. latius in. l. j. ff. vi bo. rap. vbi dixit,
aut statutū exp̄sse tollebat penā iuris cōis vel nō, ⁊ vide bal. in. l. j. i
xj. oppo. C. de sum. tri. ⁊ in. l. placeat. de sac. sa. ⁊ in. l. ⁊ si seuerior.
de infami. ⁊ ꝙ no. bal. i. l. sancio. de pe. ⁊ dixit bal. i. l. nō est nouū.
de legi. ꝙ indistincta pena statuti est seq̄nda ⁊ nō pena iuris cōis,
q̄ ptās iurat seruare statuta ⁊ iur̄m obligat in forma. c. ad nr̄am. de
iureiur. ⁊ vide Saly. in. l. q crimen. C. de accu. ⁊ bal. in. §. pena gra
uior, ⁊ bar. in. l. data opera. C. q accu. dixit ꝙ pena statuti facit cessa
re penā iuris cōis. vide Ioan. an. in addi. Spe. in ti. de fur. ⁊ bal. ⁊
doc. in. l. j. ff. de no. ope. ⁊ vide ēt Spe. ⁊ Io. an. in ti. de pena teme
re liti. §. fi. ⁊ Pe. de anc. in. c. canonū statuta. de ↄsti. ¶ Q̄d limi.
nisi ex cā faceret, q̄ iudex cā subsistēte pōt leges trāsgredi. vt dixit
Inn. in. c. j. de ↄsti. ⁊ id hoc casu erūt multū pōderāda ꝟba statuti
si exp̄sse derogāt iuri cōi, ita vel ne, vel addāt nouā penā pene iuris
1 cōis ꝑ iura bar. Atñ si tu velles iudicem adiuuare dices † ꝙ statu
tū nō pōt penā homicidij ↄmutare in pecuniariā, sꝫ Host. in. c. fi.
de accu. ⁊ Io. de imo. in. l. j. ff. de pub. iudi. q alleg. Tāc. in sum. cō
pendio. ⁊ bal. in. l. trāsigere. de trāsac. ⁊ ideꝫ bal. in. l. j. §. iniuria. de
pace iur. fir. ¶ Et ego tenerem ↄ̄trium, q̄ statutuꝫ illud nō vꝫ, q̄ est
ↄ̄. l. diuinā. c. fi. de homi. in. vj. dixit Host. in. c. ij. de elec. ⁊ de pe.
c. presby. ⁊ statutū ↄ̄ ius diuinū nō vꝫ. no. de iusti. ⁊ iur. l. vt vim. ⁊
bar. in. l. oēs pop. d̾ iust. ⁊ in. ex iure diuino h̄r q occidit occidat̄. l.
iij. de epi. au. ⁊ ꝑpea ego nūq̄ꝫ punirē iudicē ꝑꝑ dcm̄ statutū ↄ̄ ius
2 nāle ⁊ ↄ̄ ius diuinū, ⁊ q̄ ē ambitiosuꝫ ꝑꝑ q̄stū pecunie factuꝫ. † Lꝫ
dicat̄ ꝙ in penis lata culpa nō eq̄paret̄ dolo. l. in lege. ff. de sica. li
mi. hoc tñ nō v̾r h̄re locū in custode carceris q tenet̄ de lata culpa
sicut d̾ dolo, ⁊ capitał̾r punit̄ l. milites. d̾ cu. re. sꝫ lud. i. l. i actioni
bus. de in litē iur. lꝫ ang. ibi dicat ↄsuluisse ↄ̄triū ꝑ. d. l. milites. ⁊ l.
si q̄s aliq̄d. §. abortionis. de pe. ⁊ vide bal. ⁊ Sali. in. l. i. de sica. Si
p̄nceps mādat vel statuit ꝙ magistratus studeāt ad custodiā ciui
tatis v̾r eis data ptās ⁊ iurisdō ↄpescēdi ad hoc vt custodia fiat. i
auc. iusiu. in prin. vbi ang. no. hoc. ⁊ idē si dicat ꝙ studeat ne male
ficia remaneāt ipunita, q̄ v̾r data ptās maleficia puniendi, ⁊ facit
de mā p̄n. §. si tibi. vbi tex. dicit ꝙ p̄ores dēnt studere sup bono sta
tu ciuitatis eis imponēdo necessitatē. ¶ An si iudex faciat bāni
tis ⁊ malefactoribus ↄuētionē remittēdo eis oēs penas incursas h
pacto ꝙ si vlterius delinquāt ꝙ reicidāt i oēs ipas penas p̄teritas
⁊ si postea reincidāt possit p̄teritas penas exigere ⁊ nō teneat̄ ipse
iudex si exigerit ipsas. bar. i. l. nō solū. §. j. ff. d̾ iniu. lꝫ ꝙ oblationes

ex delicto possunt pacto tolli nō āt reuiuiscit. p illū tex. ꝛ p.l.si vnꝰ.
§.pactum.de pac.ꝙ nō firmat,tñ dici posset ꝙ pp reiteratioẽ de-
licti grauius puniat̃ p no.in.l.iij.de epi.au.ꝛ p no.p bar.i.l.si cui.
3 in fi.ff.de accu.¶ † Judex pōt suspendere fures publicos ꝛ latro-
nes sue iurisdōnis q in sua iurisdōne cōmiserunt vnū tm̃ furtum ꝛ
alibi extra suā iurisdōnẽ plurima,qꝛ delicta alibi cōmissa aggra-
uāt hic vt acrius puniat̃.l.iij.C.de epi.au.vbi Guil.ꝛ bald.ꝛ.l.ser
uos ad.l.iul.ꝺ adul.ꝛ.l.j.ff.de in.pat.nā fures publici ꝛ famosi suſ
pẽdunt̃.l.capitaliū.§.famosos.de pe.ꝛ ita bar.i.l.si cui.i fi.ff.ꝺ ac
cu.ꝛ vide aliqd p ang.in repe.l.vacātia.de bo.vac.vbi an possit p
inqsitionẽ pcẽdi de cōmissis extra iurisdōnẽ iudicis domicilij.ꝛ in
4 l.cūctos po.ꝛ bar.ꝛ bal.¶ † Pena qlibꝫ a iure vl'statuto iposita
est ordinaria,secus in pncipe,qꝛ ois pena quo ad principẽ est arbi-
traria q arbitriū sumit ex motu celesti bal.p illū tex.in.l.cūc.pop.
de sum.tri.ꝛ in.l.fi.ff.de sena.ꝛ vide bal.in l.leg.virtus.ff.de leg.q̃
allegaui i penna bāni imposita p regẽ ꝯ extrahẽtẽ arma ꝛ nō pcu-
tiẽtẽ ꝙ eẽt pena manus,lꝫ ꝯstōnes regni minorẽ penā ponāt. In
pena vniformiter taxata a lege vel statuto nō est hẽnda distinctio p
sonaꝝ.l.nemo.de sum.tri.l.j.§.expilationis.de crie expilat.tñ mi-
tius agit̃ cū nobili q̃ꝫ cū ignobili,qꝛ nobiles nō luūt in corpus.bal.
ibi,vbi ponit multo plus puniat̃ ꝯstitutꝰ in dignitate q̃ꝫ priuatus ꝛ
qui deliquit palam q̃ꝫ qui deliquit clam.ꝛ ibi dixit Barto.in.l.ca
pitaliū.§.serui.ff.de pe.ꝙ hoies nobiles ex ꝯsuetudine nō suspẽdū
tur nec patiunt̃ penas viles,sic ẽt populares diuites ꝛ honesti,ꝛ an
puniat̃ magis nobilis q̃ꝫ ignobilis.vide glo.in.l.pedius.de vi ꝛ vi
ar.vbi dist.ꝛ vide in.l.desertorẽ.de re mili.vbi bar.ꝙ pro eo deli-
cto p quo plebeius dꝫ suspẽdi miles decapitat̃,ꝛ vide bal.in.l.i.§.
si qs rusticus.de pa.te.iō iudex nō excedit in hoc suspẽdẽdo nobi
5 lẽ,qꝛ alias teneret̃.¶ † In oi pena oblatiua,afflictiua pnatiua ꝛ ex
clusiua reqrit̃ snia.l.si pena.de ver.sig.ꝛ.l.ꙑ ad statutū.de pe.que
snia inducit oblatioẽ in bonis vbicꝫ sistẽtibus.ar.l.iter multa.de
pub.iud.ꝛ.d.l.si qua bal.in.l.iubemus.de sac.san.ꝛ vide bal.in.l.
celsus.de ar.vbi dicit ꝙ sp iudex dꝫ declarare penā esse cōmissam
pp exactionẽ.p.l.iij.§.si ad diẽ.de re mili.vbi ẽt allegauit Inn.in
c.sup his.de accu.ꝛ in.c.extirpāde.de pbẽ.ꝛ facit ꝙ dicit bart.in
l.hoc iure.de ver.ob.ꝛ bal no.in.l.si cū exceptione.§.h aūt.ꝙ me
tus cā.vbi latius de hoc arti.ꝛ bal.in.l.si post tres.in repet.ff.si qs
6 cau.ꝛ in.l.j.§.hoc iudiciū.ff.si qs ius dicen.¶ † An a pena legis,
vel cano.excuset̃ qs pp iustissimā cāꝫ litigādi.bal.in.l.ij.C.de epi.
aud.dicit ꝙ admittit̃ excusatio i facti causa nō aūt i dispositis a iu-
re in ꝯtrāū.vt no.in.c.i.de ele.in.vi.ꝛ alibi dr̃ qꝺ sp bona pbatio nō
excusat a pe.lega.eo.ti.c.ne circa.ꝛ in.c.si fortis.in nouella.de q̊
vide iu addi.spe.in ti.de arbi.ꝛ bal.in.l.edita.de edẽ.ꝛ bald.in.l.
7 gñalis.de epi.ꝛ cle.¶ † Judex pōt mitigare penā legalẽ pp eta-
tis ibecillitatẽ.l.in auxiliū.§.in delictis.de minoribꝰ.gl.in.l.ꝛ si mi
nor exhibeat instr̃a apud gl.in.l.ꝛ si seuerior.de infa.ꝛ si minor ex
hibeat instr̃a apud se deposita aduersario deponẽtis itē si qs de-
linqt sine dolo,qꝛ lꝫ temeritas sit puniẽda tñ rōne doli cessantis pe
na ordinaria mitigat̃,exẽplū in.l.respiciẽdū.§.deliqrūt.de pe.ꝛ.l.
nō ois.in fi.de re mili.Vel si quis ex lascivia ꝯmittat homicidiū
equo currẽdo,qꝛ punit̃ mitius ꝙ fit ex imbecillitate ꝛ in debilitate.
l.iij.de sic.ꝛ ẽt mitigat̃ pena p.l.falsi.§.ordine.de falsi.ꝛ rōne enẽ-
tus nō secuti.l.is q cū telo.de sic.bal.in.d.l.sed si seuerior.¶ Ju-
dex pōt ex cā ne preiudicet̃ tertio,cōmutare penā statuti ordinariā
in aliā penā,vt si domus homicide dꝫ deuastari ꝛ ipse habebat do
mū cōeꝫ cū alio ꝛ inferior ps homicide quo casu dꝫ esse ꝯtentus cō
fiscatione domus,qꝛ statutū deberet intelligi ne piudicet̃.iij.l.ij.§.si
qd a prin.ff.ne qd in loco.nā ẽt statuta penalia interpretationẽ arta
tiuā recipiūt cōi di.l.si is cū quo.Sī tñ domus esset cōis p indiui-
so pōt iudex diuidere ꝛ homicide assignare partẽ supiorẽ ad diruẽ
dū.bal.in §.pena grauior.ꝛ Cy.ꝛ bal.in.l.sed ꝛ si seuerior.ꝛ iō di
xi ꝙ cū qdā hẽret septem ꝙ deberet relegari ꝛ deberet sibi abscindi
manus ꝙ ne filij fame piret filios ꝛ filias infantes aut pena mitiga
ri ne piudicet̃ alimonijs filioꝝ.arg.l.j.ff.sol.ma.ꝛ ꝙ hr̃ in.l.ad be
stias.de pe.vbi fauore reipu.pena mitigat̃ in aliquo hoie necessa-
rio reipu.ꝛ ita ꝯsului.nā ẽt executio differt̃ snie crialis ne piudicet̃
iij.vide.s.in.j.c.ꝛ vide in ver.ꝯtu.vbi an possit dirui domus cōis i
piudiciū socij.¶ In penis p iudicẽ exigẽdis rōne mādati spreti re
qrit̃ ꙑ ꝯ mandatū formal'r veniat̃.l.in test.de ꝯdi.ꝛ de.qꝛ in ꝯclu-
sione penarū nō sufficiūt ꝯiecture,sed dꝫ esse pbatio liqda.bal.i.l.
de is q̃ pene no.p.d.l.i testō.dicẽs ꝙ q penā petit dꝫ liqde pbare,
qꝛ nō sufficiūt ꝯiecture,qꝛ in penis nunq̃ꝫ defert̃ iurm̃ suppletoriū
ꝙ alias defert̃ in causis dubijs.Bal.in.c.qual'r dñs proprie.pri.
8 ¶ † Judex in penis imponendis maiorē dꝫ imponere penā in de
lictis de recẽti factis q̃ꝫ in delictis antiqs.gl.no.in.l.si diutino.ff.ꝺ
pe.q̃ gl.est ampla.¶ Qñ ponit̃ in instr̃o cl'a ꝙ pena toties cōmit

tat̃ an possit exigi pena pluries.vide bal.in.l.j.de his q̃ pene no.ꝛ
bar.in.l.si sic.de ver.ob.ꝛ latius bal.in.l.si duo.§.fi.de ar.vbi ali-
qd p bar.ꝛ in.l.j.C.ꝺ sen.q̃ p eo.vide bar.in.d.§.fi.vbi si dꝫ qs pu
niri p portatione armoꝝ in centū.si tota die qs stetit in palatio cuꝫ
armis si plures pene ꝯmittant̃,vide spec.in ti.ꝺ ar.§.seq.ꝛ ver.ꙑ
si ꝯpromissio.quẽ refert bal.ꝛ Cy.in.l.cū aūt.C.de arb.ꝛ lud.i.l.
si finita.de dā.infe.vbi lex aliqd phibꝫ simpl'r eo ꝙ est ꝯ bonos mo
res pena erit arbitraria.Guil.in.l.i.§.ꙑ si.ff.de posth.vbi bal.ꝛ.l.
9 nemo.de sac.san.facit.l.ij.C.si ser.aut lib.ꝛ i auc.de ar.i fi.¶ † Ju
dex in penis dꝫ accipere minorem estimationē.bart.in.l.pedius.
ff.de incẽ.rui.nau.ꝛ Cy.in.l.si qs id ꙑ.de iuris.om.iu.dixit qꝺ si
sint duo iura imponẽtia diuersas penas maiores ꝛ minores,iudex
minori inherebit.ar.c.odia.de pe.ꝛ facit ꙑ dixit Inn.in.c.cū dile
ctus.de or.cog.ꝛ tex.in.l.si preses.de pe.vbi lex loquens de violẽ
tia in dubio intelligit̃ de priuata.ꝛ facit.l.hec tñ cause.ꝺ susp.tut.

SVMMARIVM

1 Luere in corpus quis non dꝫ pro modico.ꝛ an possit peti in libello
ꙑ quis luat si non possit soluere.nu.2.
3 Cedens bonis cum vituperio si postea fiat diues non tenebitur sol
uere creditores.
4 Pene si sint duplicande per statutū nihilominus non poterit du-
plicari pena amputationis manus.
5 Pena mitigatur ratione ebrietatis.

1 Licet † dicat̃ ꙑ q nō pōt soluere iudex debeat ip-
punire in corpore.l.si qs id qꝺ de iuris.om.
iud.alias in fi.de in ius voc.vbi Bal.qꝺ ẽ veꝝ,nisi mo
dicā q̃ꝫtitatẽ restasset soluere,qꝛ p illo modico nō debet
luere in corpus Bal.in.l.quicūqꝫ.de ser.fug.ꝛ vide eūdẽ i.d.l.fi.
in vtraqꝫ lec.vbi Bal.dicit qñ debitor dt volo luere penā ꝛ credi-
tor petit ipsum detineri in carcere cuius sit electio.gl.in.d.l.fina.ꝛ
Guil.lꝫ ꙑ est electio creditoris in ciuili,tñ in crimi.est iudicis ele-
ctio.p no.i.d.l.qcūqꝫ ꝛ Spec.de accu.§.seq.ꝛ ver.qd si.ꝛ ꝺ effra.
l.j.§.expilatores.bal.ibi in vtraqꝫ lec.ꝛ in.l.fi.de in ius voc.ꝛ in.l.
si nō ꝯuitij.de iniuri.ꝛ bar.eo.ti.l.si qs iniuriā,ꝛ i.l.sed si vnius.in
§.si aū,vbi is q luit in corpus dr̃ soluere.¶ Et adde,qꝛ qdā doctor
antiquus ꝛ deinde Ange.dixerūt ꙑ si cliẽtulus est ꝯdẽnatus ꝛ car
ceratus p magna q̃ꝫtitate q nō pōt soluere ꙑ facias sibi inferri p iu
dicẽ tibi gratū aliquā paruā penā corporalẽ vel facias eū torquere
in palatio ad funẽ vel cū aqua secrete,ꝛ facias fieri istr̃m ꙑ hec tor
tura fuit facta vt lueret ex quo soluere nō poterat,qꝺ dixerūt eẽ no-
tandū p sindicatu in quo ne erres dicas ꙑ hẽret locū ista cautela qñ
esset ꝯdẽnatus p aliqua pena rōne delicti q̃ꝫ soluere nō poterat.se-
cus si p debito,qꝛ tūc inanis esset actio.l.nā is de dolo.ᵬm doc.in.
d.l.si is id qꝺ.q̃ loqt̃ i pena pecunia.ꝛ q̃ ꝯuertit̃ i corpalē pp ino
2 piā.† Et an hoc debeat in libello peti,ꙑ si nō pōt soluere luat.Cy.
in.l.si nō ꝯuitij,de iniur.lꝫ ꙑ nō,qꝛ venit ex officio iudicis inciden-
ter.ar.l.j.de in lit.iurā.bal.in.d.l.fi.in vna lec.ꝛ in.l.ꙑ si minor,ꝺ
minoribus.in.§.seruus.ꝛ bar.in.l.i.de pe.ꝛ i.l.j.ꝛ si seuerior.de in
fam.si tñ postq̃ꝫ luit venerit ad meliorẽ fortunā nō tenet̃ soluere pe
nā.ᵬꝫ bal.in.d.l.fi.p tex.i.l.si vnus.§.si ante.de iniur.qꝛ illa pena
successit loco solutionis.p quo vr̃ gl.in.l.sicut dignū.de homi.ꝛ in
3 c.pctm̃.de reg.iu.in.vj.q̃ dicūt † ꙑ si qs cessit bonis cū vituperio
ꝛ postea acqrat nō tenet̃ soluere creditoribus.ꝛ qūo pbabit̃ ꝛ intra
ꙑ tp̃s an possit soluere vel ne ponit Bal.no.in.d.l.quicūqꝫ,dicẽs
ꙑ intra breue tp̃s,ꝛ iudex mittet p amicis,vel faciat discussionẽ ꝛ
p libros ꝛ p esti.q̃ ibi vide.¶ Judex tenet̃ cuiqꝫ iustitiā ministra-
re,iō dr̃ ꙑ si nō mulctet mulctādū dꝫ puniri.in auc.vt diffe.iud.§.
4 si vero.ꝛ in auc.statuimus.de epi.ꝛ cle.¶ † Si p statutū pene sint
duplicāde nūq̃ꝫ poterit duplicari pena amputatiōis manus.ideo
tūc imponet pecuniariā suo arbitrio.Bal.in.c.j.C.de sen.que pro
eo,qꝛ amputatio secunde manus longe maior pena est q̃ꝫ prima si-
cut pꝫ in euulsione oculoꝝ,Bal.ibi.¶ Licet alij dixerint ꝯ ꝛ ma
le ᵬm eum,tñ idem Bald.in.§.pena grauior,aliter dixit ꝛ latius i
fi.etiam in.l.quicunqꝫ.de ser.fugi.ꝛ in auc.sed notoria iure.ꝺ fur.
¶ Judex qui vult penā alterare augẽdo vel minuendo dꝫ hoc face
re tpe snie,qꝛ postea non posset glo.in.§.pena grauior ᵬm Bal.ibi
qui dicit ꙑ illa est mens illius glo.Et dꝫ hoc facere cū cā apta vel
ex actis patẽti.vt non faciat litem suam tamen ex actis non appa-
ret,nam presumitur pro iudice quo ad ipsum excusandum vnde di
cit glo.ordi.ꙑ qñ iudex supplet ex officio incūbit ei pbatio cause
gl.xxx.q.fi.c.iudicantẽ.Et sunt cause ad augendam frequentatio
nẽ delictoꝝ.l.aut facta.§.fi.de penis.Et ratio minuendi est sene-
ctus ꝛ cessatio doli,qꝛ nimis senex conuertitur ad sensum puerilē.

de penis.

de penis.c.discordiam,tñ vbi iudex alterat penam ex aliqua qualitate hoc non facit vltra legem,quia qualitas factum aggrauat vel
s attenuat.dicta.l.aut factum.in.§.qualitas. † Etiam pena mitigatur ratione ebrietatis.d.l.aut.§.delinquunt.⁊ ratio multitudinis delinquentium.d.§.fina. ⁊ dixit gl.decre.q̄ nō dr̄ multitudo nisi excedat numer᷒.Lerit ēt iusta cā minorādi penā,vt q̄ multū regi seruinerā vel ꝯiuratione detexi.argu.ad sil.l.si quis.§.boc quoq;.⁊ rōne dignitatis fm Cy.in.l.ij.de sum.tri.Bal.in.d.§.pena.vbi ēt dicit q̄ si iudex nō apponat cāz mitigationis supplet̄ p.l.q̄ sinic dest,⁊ q̄ not.Jac.de bu.in.l.ij.de infami.q̄ iudex si vltra sniam vult mitigare penā vel agere d3 cū cā.l.in senat.§.j.de iure fisci,⁊ vbi cā nō inserit̄ lenior cā inseri vr̄.l.eū.de suspe.tuto.⁊ vide Bar.in.l.j.ff.si quis ius dicē.⁊ Spec.in tit.de sen.§.j.ver.est autē,vbi dicit q̄ d3 fieri mētio in actis. ¶ Si pena est arbitraria ⁊ ꝯsideramus ꝯsuetudinē,q̄ illa d3 imponi que est ꝯsueta,gl.i.§.pena grauior,⁊ si iudex ꝯsuetudinē excedat dr̄ modū excedere,vel qñ arbitriū boni viri excedit.l.certis.§.fi.fa.erci.de leg.iij.l.si ipse.Bal.in.d.§.pena,in vtraq; lec.dicēs q̄ gl.est in.l.respiciēda.§.j.⁊ alias in.l.aut dānū.š.de pen.⁊ de infami.l.athletas.§.calūniator.Itē in penis ꝯsuetudo b3 vim statuti,vñ licitū est formā statuti trāsgredi pp ꝯsuetudinem.l.saccularij.de extraordi.crimi.Et si statutū dicat q̄ latro suspendat̄,⁊ ꝯsuetudo sit q̄ traxinet̄,iudex boc facere poterit,⁊ dicit Bal in.l.qcūq;.de ser.fug.q̄ in penis id qđ est ꝯsuetū fieri dr̄ necessariū nō arbitrariū.de extraor.cri.l.saccularij,q̄ consuetudo est actus practicus.ideo seruādus ad vnguē tñ nō d3 esse nimis gratiosus in penis.c.j.de re iud.in.vj.⁊ qñ de boc esset dubiū,q̄ iudex vellet mulctare,vel mulctasset vltra solitū probabit̄ per inspectionē libroꝝ ꝯuetūdi curie qualiter fuerit solitū p illo dlicto pena,vel vbi pena esset pecuniaria,⁊ mulcta iponi.ar.no.in.l.cū de lege.ff.de pba.⁊ in auc.de bere.⁊ fal.§.si vero.vbi p librū ⁊ inuētariū bonoꝝ pat̄ boc esse vel nō esse sic.⁊ q̄ no.in.l.ij.C.qñ ⁊ quib.iiij.ps,⁊ vide.š.in tracta.de cōpositionibus. ¶ Pena per iudicē imponēda d3 proportionari delicto.And.de iser.pulchre in ꝯsti.j.de offic.⁊ in ꝯsti.officialis,⁊.š.habes,vbi đ cōpositione diximus. ¶ An qñ pena d3 mitigari a iudice pars debeat boc petere ad effectū q̄ si nō ꝯcedat̄ possit appellari dic q̄ sic.ar.l.j.§.pmittit̄.de aqua quoti.⁊ qđ not.in Spec.de offi.iud.§.expedit,ver.quid si iudex.nā id qđ expedit̄ p iudicis officiū pōt peti p partē.l.iij.§.boc aūt iudicium.de dam.infec.⁊ pars nō petat in criminali pōt iudex suo motu impendere.Bal.in.§.pena grauior,⁊ dicit Bal.in.l.qcūq;.de ser.fugi.q̄ in corporalibus cadit dispensatio,⁊ ēt in penis ex cā,puta si est minor vel senex qđ statim moriet̄ tñ nō cogit̄ ne possit ppea appellari.ar.ad sil.l.qui postbumos.in fi.in rōne litere,sic vr̄ sibi cōtrariari,tamen primum dictum verius.

SVMMARIVM

1 Multa sunt propter que pene alleuiantur ⁊ relaxant̄ a iudicibus,⁊ nume.2.

1 q Uot † sunt q̄ faciunt penas a iudicibus alleuiari vel relaxari. ¶ Primo persona,⁊ boc est multiplex.s.peccantis ⁊ in quē peccat̄ vt si senex in iuuenē peccet.l.ij.ff.de termino amo.l.xxxvj.dist.c.tanta.Uel minor ex defectu etatis.ff.de mino.l.auxiliū.§.in delictis.⁊.c.fi.de sen.exco.Nā etas facit baberi dr̄iam pene.xxvj.q.vlti.boc fit.Uel si magister in discipulū.ff.loca.l.itē querit̄.§.iul.Uel si cōiunctus in ꝯiunctā,nō tñ ex inimicitia vel odio.l.j.de emen.ppinquo.Uel si nobilis ex virtute vel dignitate peccet in ignobilem ex vitio vel gradu,ad boc facit.ff.de iniur.sed si vnius.§.qđā.⁊.l.fi.⁊ l.itē apud.§.ait ptor.đ incēdio.l.pedius.ff.de sic.l.j.in fin.de sac.pa.l.fi.vel si maior in subditū rōne potestatis,vt dn̄s pater vel maritus.xj.q.iij.si dn̄s.Itē cū plurimi sunt peccantes,q̄ tunc est pena leuianda.xxiij.q.iiij.nō pt̄.j.q.vij.quoties.Itē psona punietis,vt q̄ presidens est debilis,⁊ potentie imbecillis,vt nequeat seuerior imponere penā.xxxiij.q.iiij.quidā.Itē persona,vt q̄ receptauit ꝯsanguineū vel affinē.l.ij.C.de recepra.vel alias peccauit p salute proximi.ij.q.ij.si quilibet.Itē vbi pena mitigat̄,vt alij ad melioris vite frugē reducant̄.ar.j.q.iij.ꝯuenietibus.Itē psona intercedētis vel intercedentiū qui sunt multi.xxiij.q.v.c.pdest.⁊.xxij.q.ij.§.itē.ad fi.Itē psona eius in quē peccat̄,vt si excōmunicatus zelo ecclesie occidat̄.Aliqñ ex cā q̄ est multiplex vc3 pietatis.d.l.ij.⁊ dis.c.quelibet.Item rōne pietatis future,vt pp filios nutriendos.extra de bis q fili.occi.c.ij.⁊.ff.de ritu nup.l.q in prouincia.§.j.Item cā necessitatis,vt si ex precepto supioris peccauit quē alias iusta pōt ratione timere.l.distin.c.presbyteros,extra de bomi.c.si cut dignū.§.illis.cū ibi not.tūc enim pena mitigatur,l3 alias nō tenear̄ sibi in atrocioribus obedire.ff.de reg.iur.l.ad ea,⁊ ad.l.aql.l.liber bomo.Itē cā vt̄is vtilitatis.ff.de penis.l.ad bestias.vij.q.j.c.scias.Itē q̄ peccās vel eius ꝓgenitores ꝓrep.multū laborauerunt.arg.ff.de pe.l.bonoꝝ ⁊c.eo.ti.c.iij.in fi.⁊.ff.đ re mi.l.nō oēs.§.fi.itē cā simplicitatis vel boni zeli qbus delinquens inductus excessit.c.ex tua᷒.de sor.nā simplicitati venia dat̄ de ꝯsec.di.ij.scriptura.Itē cā rusticitatis.ff.de iur.om.iud.l.si qs id qđ,⁊.l.ij.de in ius voc.Itē cā nimie ⁊ iportune bumilitatis,quā peccans exibet in supponemdo penā sibi remitti.de pe.di.j.importuna.Itē cā vnitatis,q̄ peccās vnica vice tñ excessit.xlv.dist.c.l3 plerūq;.⁊ de pe.dist.j.c.libenter.Itē cā ebrietatis.ff.de re mili.l.oē delictu3.§.vinū.xv.q.j.⁊.c.inebriaueris.Itē cā infamie,⁊ leuitatis.l.j.si quis imperat.Itē cā ire.ar.ij.q.iij.si quis iratus.xj.q.iij.ira.⁊ ea.q.c.cum apud.Item causa debilitatis pbationum,vt q̄ delictum nō plene probatur,sed per indicia indubitata,tunc d3 esse iudex tardus in cōdēnādo,vt ibi quis excusatur a tāto,sed nō a toto.ff.đ sic.l.j.§.si clauā.⁊.l.iij.§.j.sed ex sena.de re mili.⁊.l.iiij.§.fi.⁊.l.milites.Et vbi multi fuerunt peccātes vel pauci qui multos ad nequitiā secū trabūt.l.di.c.vt ꝯsti inueret̄.j.q.vij.§.quoties.xxij.q.iij.cū qs.Locus vt in nemore,aut in bonestiore loco vel in celebri,nā sicut bonestus vel celeber locus facit iniuriā grauiorē,⁊ penā duriorē iferri d3.ff.de iniur.l.pretor.§.atrocē.sic ecōtra.Itē si in domo grauius peccatur q̄ extra domū ⁊ grauius in propria q̄ in aliena.eo.ti.l.lex cornel.in prin.§.domū.de fur.Bal.in.l.j.de effra.l.j.§.expilatores.⁊ grauius si in ecclesia q̄ si extra.tēpus ⁊ boc aut ex qualitate vel q̄titate in auc.qūo oportet epis.§.si vero.Item si tēpore pacis qs militiā deserat.ff.de re mili.l.nō omnis.§.qui in in pace.Uel maiores trāscēdat.ff.de re᷒ diui.l.fi.⁊ si noctis tpe furem adulteru3 vel offendentem quis occidat.ff.de sica.l.furē.ff.de adul.graccbus,q̄ tunc minoratur pena ex quātitate,nā sicut tpis diuturnitas aggrauat peccatū.ff.de pen.l.si diuturno.sic breuitas alleuiat.ff.de pe.respi.in.§.tpis,⁊.C.de deser.l.j.§.desertor.Dignitas ēt facit alleuiari penā.xxiij.q.j.qui ꝯ ⁊ extra de pe.c.fi.Defert aūt pnceps bis psonis ne verecundent̄.ff.de iudi.l.obseruādū.Lū an ꝯsuetudo faciat leniari penā.vide extra de tēpo.ordi.c.ij.ēt sponte ꝯfitētibus ⁊ deuote supplicantibus pena minorat̄.ff.ad.l.aqui.l.ide neratius.§.fi.c.ij.de trāsla.epi.⁊ de pe.dist.v.c.quē penitet.Unde omnis iudex ⁊ rex d3 esse incorporatus ⁊ beneuolus.xlv.dist.c.l3.In iudicio istius.ij.q.vij.iudicet in aduersione misericors.xlv.dist.vera.Nec excandescere d3 in eos quos putat iniquos.de offi.presi.l.seruandū.Misericors aūt sit circa corrigibiles.Erga incorrigibiles seuerus.ij.q.v.c.quāte.in fi.⁊ de post.prela.c.j.Posset aūt princeps remittere crimen ex bis causis quas prosequitur Tullius.ij.noue rbeto.vt si plura aut maiora obsequia videbūt ꝯstare q̄ maleficia,si qua virtus aut nobilitas erit in eo q supplicabit,si qua spes erit vsui futura sine supplicio discesserit.ad boc.ff.de pen.l.ad bestias.si ille supplicās māsuetus ⁊ misericors.in potestatibus ostendet̄ fuisse,si is qui peccauit nō odio,neq; crudelitate s3 officio,⁊ recto studio cōmotus fecerit,si tali de causa alijs quoq; donatū est si nibil ab eo nobis periculi futuri videbit̄,si nulla vituperatio ab ea suscipiet̄ bec vera in principe.a iudice aūt non est postulandū ignosci qui est vltor peccatoꝝ,† sunt aūt sesdecim rōnes quibus prouocantur superiores ad miserendū quas ponit ibi Tul.⁊ quinq; sunt secundum illum,de quibus.š. 2

SVMMARIVM

1 Iudex non potest imponere noua genera penarum.
2 Iudex habet potestatem mirabilē in penis fiscalibus babentibus originem a maleficio.

a Ni iudex qui debebat imponere delinquēti penam ducentoꝝ aureo.a statuto impositam imposuit penā centum,⁊ in snia dixit q̄ si snia esset lata ꝯ statutū q̄ intelligat̄ reducta ad formā statutorum,an illa clausula excuset iudicem in sindicatu.Bal.in.§.pena grauior arguit qđ illa reseruatio que fit in snia operet̄.per.l.labeo.§.j.fa.ercis.⁊ q̄ vr̄ ex mente sua se referre ad statutum,⁊ q̄ potuit se corrigere per v̄ba specialia.c.qualiter.de accu.⁊ per generalia arg.c.dānamus.de bere.Jac.de bel.disputauit ꝯ,q̄ illa verba nil operentur.Bar.in.l.si preses de pen.l3 q̄ si illa clausula ponit̄ in snia nibil operat̄,secus si in prin.⁊ idem Bar.in.l.iudex postq̄.đ re iud.aliter distinxit.tñ Bal.l3 ꝯ Bar.cum opi.Jac.de bel.qđ illa ꝓtestatio generalis nō tollat factū speciale.ff.loca.l.inter.§.locator,⁊ idem Bal.in.l.ij C.qui accu.tenet q̄ illa clausula nō excuset iudicem male iudicantem videat̄ apposita ex ꝯsuetudine.argu.

no. per Bar. in. l. j. de iure codi. vbi de clausulis consuetis, de qui
bus in. l. quoties. de here. insti. Bar. aũt in. l. cũ pp. de leg. prestã.
dixit ꝙ si iudex in decreto dicat interpono, si ⁊ inquãtũ de iure pro
cesserit actus ꝙ illa verba referunt̃ ad defectũ si nõ esset interposi-
sitio decreti, sed ad alios defectus est, ⁊ idẽ Bar. i. l. ambitiosa. di
xit ꝙ ista ꝟba importãt si de iure põt effectualiter, ⁊ vide Bar. in
alijs terminis in l. si qñ. de le. j. ⁊ in. l. si ꝯditionalis. de anc. tu. ⁊ vi
de Bal. in. l. j. C. qui admit. ⁊ Bal. in. l. diffamari. de inge. man. ⁊
in. l. cui eoꝝ. de sen. q̃ no. ⁊ vide no. Bar. in. l. iudex. de re iudic. ⁊
1 ibi p Moder. ⁊ vide. j. in ꝟbo sñia. ¶ † Iudex nõ põt iponere no
ua genera penaꝝ vel insolitas penas, ⁊ qd̃ quis habistet̃ q᷑ certe pe
ne sunt a iure ꝯsuetudine inducte a quibus iudex nõ dʒ discedere. l.
moris §. iste fere. ⁊. l. capitaliũ. §. moris đ pe. Bal. i. l. incredibile.
2 C. de penis, nã iste sunt pene tyrãnoꝝ. ¶ † In penis fiscalibus ha
bentibus originẽ a maleficio iudex hʒ ptãtẽ mirabilẽ, q᷑ põt cã co-
gnita legẽ trãsgredi, ⁊ cõmutare penas, ⁊ ẽt põt priuatã penã com-
mutare in fiscalẽ, vt penã dupli ⁊ ictus fustiũ ex arbitrio. l. hodie. đ
pe. ⁊. C. de infa. l. spado. ⁊ sic vʒ factũ iudicis ex cã legẽ trãsgrediẽ
tis ꝙ dʒ facere cum causa ratione alicuius qualitatis, ⁊ persone di-
gne miseratione, ꝑm glo. in. §. pena. ⁊ in. l. si seuerior. ⁊ Bal. ibi.

SVMMARIVM

1 Ignorãtia an excuset a delicto prohibito iure naturali vel gentiũ.
Et quid in alijs prohibitis de iure positiuo. nu. 2.
3 Probatio verisimilis an sufficiat in causa ingnorantie.
4 Delictum casu cõmissum an ⁊ qñ puniatur, ⁊ nu. 5.
6 Lata culpa ⁊ ignorãtia nõ equiparantur qñ per statutũ imponitur
pena capitalis.
7 Iudex potest interpretari penã mortis in statuto inpositam.
8 Punitus pena an possit iterum puniri in penis priuatiuis vel af-
flictiuis.
9 Pena debet minorari a iudice propter inopiã probationis, vel qñ
quis condemnatur ex presumptionibus ⁊ indicijs.
10 Libelli conclusio non requiritur in criminalibus.
11 Iudex põt leges trãsgredi ratione casuum emergentium.
12 Iudex an procedat de similibus ad similia in penis imponendis.
13 Consuetus calumniari duplici pena tenetur.
14 Delicta parua reiterata aggrauant, ⁊ nu. 15.

Quia multa possunt occurrere pericula iu-
dicibus in impositioribus, ⁊ nõ
impositione penaꝝ corporaliũ volo te facere aduerten-
tem, q᷑ aliqñ, ⁊ sepe delinquentes se excusando dicũt se
deliquisse ignorẽter, ⁊ dolo, an sint ꝯdẽnãdi, ⁊ vr̃ ꝙ nõ, q᷑ sciẽtia nõ
ignorãtia punit̃. ff. de infamibus. l. genero, q᷑ ignorãs nõ delinqt. ff.
de act. ⁊ ob. l. ex maleficio. ⁊. l. fi. de decre. ab ord. ad sille. l. si qs in
graui. §. si quis. de iuris. om. iud. l. si quis id qd̃. Que ignorãtia re-
gulariter p̃sumit̃. ff. de ꝓba. l. quoties. §. qui dolo. cõ tñ punit̃ deli-
ctũ ẽt ignorãter cõmissum. de iniur. l. eũ q. §. si iudex. de publi. iudi.
l. fi. §. lʒ. ad. l. aql. l. sciẽtiã. §. pe. de sica. l. diuus. C. vnde vi. l. cũ que
1 rebat̃. ¶ † Pro solutione dici põt ꝙ ignorãtia nõ excusat a deli-
cto iure naturali vel gentiũ prohibito. ij. q. iiij. notãdũ. Nec ẽt con
suetudo omniũ hominũ excusat. xxij. q. vij. in. c. flagitia, idẽ in alijs
obseruationibus iuris cano. vel ciui. q᷑ nõ dat̃ venia his q edicti se
curitatẽ se ignorare pretẽdũt. l. diuus. ff. de fal. i p̃n. qa nõ lʒ ignora-
re iura. l. ij. §. j. de iur. ⁊ facti. nã in his contemnendis dolus vr̃ ad-
esse tanq̃ in delictis. ff. vi bo. rap. l. ait. §. fi. q᷑ omne malũ praue pre
sumit̃ actũ c. j. de presum. ⁊ sic loquunt̃ iura ꝓ secũda pte allegata.
ff. de iniur. l. illud relatu. in quo vide Dy. in rub. đ obscuris. in. vj.
2 ¶ † In alijs aũt q̃ sunt de iure positiuo ꝯstitutionũ vel decreto su-
perioꝝ añ publicationẽ iuste cãe ignorãtia excusat. ff. đ pen. l. respi.
§. pe. extra de tẽp. ordi. c. ij. in fi. nisi sit crassa ⁊ supina. c. ij. de ꝯsti.
in. vj. ⁊ hoc in ciuili de quo ista ignorãtia infr̃o ꝓbat̃. xxxiiij. q. ij. c.
in lectũ. ⁊ extra de sen. excõ. c. significasti. ⁊ qd̃ no. ff. de adi. l. si. cui
3 §. j. † ⁊ alibi dr̃ qd̃ ignorãtie verisimilis ꝓbatio sufficit, vt not. ij. q.
j. c. si qui. q᷑ in his dolus regulariter nõ p̃sumit̃, ⁊ hic est q dr̃ dolꝰ
presumptus. ff. man. l. dolus. de doli excep. l. j. in fi. ⁊ vbi deest bo-
na fides presumitur adesse dolus. extra de pactis capitu. bona, ⁊
ex ista p̃sumptione fiet ꝯdẽnatio, vt ibi not. ¶ Vbi aũt quis com-
misit delictũ nõ ex animo, sed culpa, aut negligẽtia nõ vr̃ puniẽdus
q᷑ res ipso dolo caret. ff. de sic. l. in lege ⁊ de iure ciuili, q deliquit si
ne dolo mitius punit̃. d. l. in lege. ad idẽ. de incen. rui. l. quidã. de
pen. l. absentẽ. l. ij. in fi. de termino amot. de admi. reꝝ ad ciui. per
ti. l. imperator. §. rescriptũ. de pen. l. respiciẽdũ. §. pe. ⁊ dist. dabat
operã rei licite an nõ, ⁊ nil de cõtingẽtibus omisit, vt no. extra đ in-
4 iu. c. fi. ad. l. aquil. l. qui occidit. §. pe. de homi. c. significa. ¶ † Qñ
autẽ casu factũ nõ punit̃ de pe. l. respiciẽdũ. §. delinquunt. lʒ obstet
ff. ad. l. aql. l. sciẽtiã. §. pe. sʒ ibi tenet̃ q̃tũ ad illã actionem nõ q̃tũ
ad penã ⁊ ita dicebat Tanc. Ang. aũt in. l. j. ff. de pig. dixit qd̃ qui
allegauit errasse rõne temeritatis vel erroris si faciat illicitũ iure na
turali si excusat̃ pp temeritatẽ militiã rusticitatẽ sexũ, aut etatẽ. l.
ij. de in ius voc. q᷑ ergo furari occidere vim inferre sunt ꝓhibita ex
iure nature non excusatur quis allegando se in iure errasse, sed bñ
excusatur pp cãm iustam. l. apud labeonẽ. §. si quis virginis. ff. de
iniur. ⁊. l. si ignorans. ff. loc. c. si iudex laicus. de sen. excõ. in. vi.
¶ Si vero quis faciat illicitũ solũ de iure cõi, aut ẽt est certuʒ ꝙ
errauit in iure, tunc excusat̃ pp ignorantiaʒ iuris a pena que impo
nit̃ pp doluʒ. q᷑ lʒ ignorantia iuris sit lata culpa ista lata culpa non
equiparat̃ dolo, ex que dolus sigillatim reqrit̃. d. §. doli. ⁊. l. in le-
ge cor. s̃. allegata. ⁊ est gl. in. l. si quis in tantũ. in. vj. q. prime partis
aut ergo certũ est qd̃ nõ erauit, ⁊ fuit in dolo, ⁊ tenet̃ aut dubitat̃, ⁊
presumit̃ esse in dolo, nisi ipse probet ꝯtrũ qd̃ errauit. arg. l. j. ff. C. đ
de sica. ⁊ ꝓbat̃ iste error per iur̃m purgationis. l. marcellus. ff. rerũ
amo. l. p̃senti. de his qui ad eccle. ꝯfu. vel ex alijs verisimilibus cõ
iecturis, exẽplũ rẽ propriã recipere de manu alterius nõ est iure na
ture ꝓhibitũ sed ciuili. l. si quis in tantũ vñ vi. Vñ si statutũ puni-
ret capiẽtẽ rẽ dolose, ⁊ aliquis reciperet rẽ ꝓpriã excusaret̃ a pena
statuti requirẽtis dolũ, si iuraret qd̃ credebat sibi licere q᷑ interro-
gauit aduocatũ, q dixit sibi hoc licere, ⁊ excusabit̃ pp auctoritatem
aduocati ignorãtis. l. i. p no. p Inn. in. c. ne initaris. de ꝯsti. lʒ pos-
sit impingi, ꝙ nõ ꝯsuluerit pitissimũ qd̃ nõ includit dolũ, sed teme-
ritatẽ vbi lex nõ requirit dolũ an excusaret̃ rõne temeritatis vel ex
iustitie cã. Ang. in. d. l. j. C. de pla. dixit qd̃ aut pena q̃ infert̃ ꝓ ma
leficio est capitalis, ⁊ excusat̃ pp temeritatẽ, q᷑ lata culpa in capita
libus nõ eqparat̃ dolo. d. l. lege cor. imo plus dicit Bar. qd̃ pena
vltimi supplicij nõ est possibile ꝙ inferat̃ ꝓ lata culpa, tñ Ang. di
cit se tenuisse ꝯtrũ sp. ff. l. j. de priua. carce. ⁊ per. l. fi. ad. l. iul. de vi.
⁊. ff. de cust. reo. l. milit. ⁊. ff. de pe. l. si aliquid aliud. §. q abortionis.
⁊ p. l. qui excipiunt̃. ff. ad sil. vbi pena vltimi supplicij iponit̃ ꝓ la-
ta culpa. Tñ iudicio meo ista iura Ang. loquunt̃ in casibus spiri-
tualibus, ⁊ vbi lex hoc expresse statuit. ¶ Si vero pena que impo
nit̃ ꝓ maleficio nõ est capitalis. dixit Bar. ꝙ vbi lex vel statutum
loquit̃ p verba sui natura dolũ importãtia, vt i falso vel in furto qd̃
nõ cõmittit̃ sine dolo, tũc lata culpa nõ equiparat̃ dolo, sed excusa
tur quis pp temeritatẽ, sicut si in iure expresse esset facta mẽtio do-
li, ppea Ang. dicit ꝙ sis cautus in allegãdo temeritatẽ ⁊ in ꝓban-
do eam p ꝯiecturas, ⁊ per iuũ iur̃m, vt. s̃. ⁊ tunc lʒ excuseris a pena
temeritatis non excusaberis a culpa propter q̃ incurris crimẽ stel
lionatus ⁊ erit pena arbitraria ꝯsiderata pena facti ⁊ ꝯdõne psona
ruʒ. ff. de pen. l. hodie, ⁊. l. ij. de cri. stellio. ¶ Aut quis nõ fuisset te
merarius, sed errasset iusta rõne ductus, hoc casu iusta rõ excludit
culpam, ⁊ ideo nullo modo deberet puniri per. d. l. i. C. de plag. vbi
iusta cã excusat a pena, ⁊ de interro. actio. l. de etate, in. §. ex causa.
⁊. §. q iusto in ꝟbo scriptura ductus, ⁊ tʒ gl. in. d. l. si quis in tantũ.
vbi de eo qui credidit dicto serui vel filij Et vbi lex nõ faceret mẽ-
tionẽ doli punit̃ simpliciť factũ qd̃ põt cõmitti cũ dolo, ⁊ sine dolo
⁊ pena non erit capitalis, in quo dixit Bar. qd̃ aut punit actũ ꝓut
infert̃ in personã. exẽplũ si qs turbauerit aliquẽ in possessione, vel
si quis percusserit, tũc requirit̃ dolus cũ iniuria nõ infert̃ absq̃ eo,
⁊ ideo a pena statuti excusabit̃, tũc motus ex iusta rõne, secus si pu-
nit actũ in rem ⁊ ẽt lata culpa dolo cõparat̃, ⁊ sic nõ excusabitur iu
sta rõne motus, ⁊ ita tenet Bar. in. l. pe. §. nõ erit. ff. si quis testa. ꝓ
quo vr̃ tex. in. d. l. si quis in tãtũ, vbi dr̃ qd̃ minor mulier, ⁊ rusticus
nõ excludunt̃ pena illius. l. q᷑ illa nõ exigit dolũ ⁊ punit̃ ibi violen-
5 tia, ꝓut infert̃ in rem. † Et aduerte, q᷑ homicidiũ nõ dolo cõmissuʒ
nõ punit̃. l. corne. q᷑ animus ⁊ ꝓpositũ distingunt maleficiũ. l. j. de
sica. ⁊ q᷑ vltra ꝓpositũ deliquit, ideo tunc an puniat̃, vide Bar. in
l. eũ. ff. de iniur. ⁊ in. l. diuus. de sica. ⁊ plus dixit Ange. in. d. l. j. de
sica. qd̃ si duo colluctant ad brachia, ⁊ vnus hʒ gladiũ accinctũ vel
falcẽ, ⁊ cũ eo colluctãs manũ suã ꝑcussit ad illũ gladiũ vel falcẽ, ⁊
moriat̃ qd̃ punit̃ tenẽs gladiũ accinctũ vel falcẽ allegauit ex̃ de ho
mi. c. ꝯtinebat̃, vbi subdit ꝙ si prostratus ad terrã habebat gladiũ
accinctum in quẽ ꝓsternẽs incidit, ⁊ percussus morit̃ ꝙ nõ tenetur
prostratus de occiso, q᷑ sine sua culpa. per tex. in. c. lator. de homi.
ita Ang. in. d. l. j. vbi glo ꝙ allegãti se nõ fecisse maleficiũ dolo in
cũbit onus ꝓban. p presumptiones, vt. s̃. hoc ideo q᷑ p̃sumptio erat
ꝯ eũ, q᷑ facit actũ illicitũ de sui natura alias allegãti dolũ incumbit
onus ꝓbã. d. l. quoties. §. qui dolo. de ꝓba. ibi aũt sufficiũt presum-
ptiones, vt in gl. ⁊ ideo vbi nõ est dolus, lʒ quis nõ puniat̃ vt homi
cida, tñ punit̃ de culpa arbitrio iudicantis, nã q᷑ casu fortuito est cõ
missum homicidiũ ⁊ fortuita sunt ex̃ oẽm culpã, ⁊ nõ punibilia. l. q
fortuitis. de pig. act. ⁊. ff. loca. l. si merces. §. vis maior, q᷑ vbi pre-
cessit

cessit aliqua culpa. l. collectatio nō est mere & absolute casus fortui
tus. d. l. j. de sica. vbi Ang. & idē Ang. in. l. is qui. de sica. sequēdo
Bar. dixit qd̄ in homicidio requirit dolus, tñ dixit rōnē Bar. nō
fore verā, qz sepe sine dolo imponit pena capitalis. l. j. ꝯ priua. car.
& l. fi. ad. l. iul. de vi. nā ēt ex dolo psūpto qs decapitat. ad sill. l.
excipiunt, & ꝯcor. l. si qs. C. de sica. vbi dr̄ qd̄ a pena homicidij quis
nō excusat iuuētute sed innocētia, & vbi p statutū imponit pena ca-
6 pitalis†, tunc lata culpa & ignorātia nō eqparant, iō tūc aliter puni
tur. l. plagij. de plag. ſm Ang. in. l. pe C. de sica. in qd̄. eius q pcus
sit pregnātē q̄ fecit abortiuū, que no. qz ibi seruiēt, & vide. j. in. c. tu q
vadis in birraria. ¶ Ubi plures pene criminales p delicto alter-
natiue iponūtur est electio & arbitriū iud. nō rei. l. j. §. expilatores. ꝯ
expila. tūc iudex possit dare electionē reo qñ esset ꝯdēnatus pluri-
bus penis corporalibus qua pena velit puniri. tex. no. cū gl. in. l. aut
dāmū. in prin. ff. de pe. Et dicit Bal. in. l. quicūqz. de ser. fugi. qd̄ si
is q dz soluere penā ex delicto est soluendo, & vult potius fustigari
q̄ soluere iudex nō dz ipsum audire, sed dz cogi soluere, & bona sua
vendere. ff. de polli. l. pollicitationibus. & idē Bal. dicit in. l. ordo.
de exe. rei iudi. vbi subdit Bal. qd̄ si delinquens nō pōt soluere pe
nā, & aduersarius dicat qd̄ nō vult aliter vindictā, nisi q detineatur
donec soluat qd̄ dz, aut fides haberi de debito vsqz ad pinguiorem
fortunā, aut qd̄ fustiget, qz nō est detinēdus in carcere postq̄ ꝯ de-
bito ꝯstat. l. diuus. §. fi. de iure parto. ¶ Si aūt volēs potius deti
neri q̄ fustibus cedi audiat. ar. l. j. de cessio. bo. Bal. in. l. quicūqz
& an in electione istius pene sit electio iudicis, vide Bal. in. l. fi. ꝯ
7 in ius voc. vbi gl. & Guil. & vide. c. lz dicat. s. in hoc vbo. ¶ † Iu-
dex possit interpretari penā mortis in statuto ipositā, qz si dicat sta-
tutū qd̄ occidēs occidat, nā si culpa nō dolo te percussit, & moriaris
nō debeo puniri, qz illa est interpretatio iuris naturalis qd̄ nō pu-
niat ad mortē q noluit delinquere, qz dolus, & nō dolus eque puni-
ri nō dz. l. j. §. si claua. de sic. & ar. l. intelligit. eo. tit. qz nō sunt simi-
lia occidere & nō ex pposito occidere, qz vbi loquimur de pena cor
porali subintelligit dolus. l. in actionibus. de in lit. iurā. qz statuta
nō sunt intelligēda iudaice. de dam. infe. l. dāni. §. si is. in gl. Bal.
in. l. quicūqz. de ser. fugi. & vide. j. in. c. tu qui vadis in birraria, vbi la
te. ¶ Si de vno delicto puniunt diuersi iudices, & ille qui est pmus
in puniēdo nō pōt sufficiēter punire dz suppleri p superiorē. l. ij. C.
de spon. & qd̄ not. de iudi. c. at si clerici, qz supplēda est pena q̄ non
fuit sufficienter imposita, sed Bal. in. l. & si seuerior. de infa. dixit
qd̄ ex q̄ ista pena fuit terminꝰ pene qd̄ nō pōt vlteriꝰ puniri, lz bar.
in. l. senatus. de accu. hoc teneat, & Iac. de but. ꝯsuluit ꝯ Bar. & di
xit Bal. in. d. l. ij. qd̄ si quis deliquit corā iudice qui nō pōt cogno
scere nisi vsqz ad. l. solidos qd̄ pōt vltra mulctari si quis delīqt corā
ipso, & facit. l. certa rōne. C. qñ puo. per que iura dixit qd̄ si aliqui
habēt bassam iurisd. in loco & quidam cōmisit delictū enorme q vsqz
ad iuris. bassam iustitiā pertineat ad ipsos, residuū vero iustitie per
tinebit ad superiorē qui poterit vltra punire ſm Cy. & Bal. in. d.
8 l. ij. & facit qd̄ no. in. l. nullū. C. de testi. ¶ † Et de hoc an in penis p
natiuis vel afflictiuis semel punitus possit iterꝝ puniri, vide distin-
ctionē Bal. in. l. ij. C. vt intra certū tps, q̄ faciūt p ꝯsti. regni, qd̄ ba
iuli nō pñt mulctare nisi ad vnū augustale q si qs cōmisit graue de
lictū corā baiulo q residuū pene psequi poterit magna curia vel iu
stitiarius aut capitaneus ciuitatis vel superior baiuli, puta baro.
9 ¶ † Pena minorari dz a iudice pp inopiā pbōnis vel vbi quis cō
demnatur ex presumptionibus, & indicijs. Bal. in. l. fi. C. de proba.
dicens q pp defectū pbationū nō pōt qs ꝯdēnari criminaliter, qz
nō sunt pbationes sufficiētes & nō pōt poni ad torturā ex aliqua cā
vel qz tortus fuit & nō ꝯfessus qd̄ dz fieri ꝯdēnatio in ciuili subdens
qd̄ qñ pene hñt certos fines nūqz pñt ex qualitate probationū ag-
grauari vel exaggerari gñaliter. in pn. de decur. & vide eūdē in. l. si
fugitiui. de ser. fugi. & in. l. presbyteri. ꝯ epi. & cler. vbi dicit qd̄ qñ
iudicatur ex presumptionibus mittigatur pena quia si testis depo-
suit in cā & iudex suspicat de eius falsitate & non pena liquet dz sen
tentia tēperari. p. l. nullus de testi. vbi Bal. que not. pro cōpositio
nibus fiendis, qz si delictū ꝯstat per vnū testē vel p indicia, & psum-
ptiones tñ nec sit torture locus minus cōponet q̄ si ꝯstaret ltime,
& vide. j. vbi de tortura. vide. s. in. c. quinqz sunt. ¶ In penis iudex
possit agredi naturā libelli recte ꝯcepti & aliā imponere penā. l. qd
ergo. §. pena grauior. in tex. & in gl. q hz locū si pcedat p inqsitio-
nē. ſm Spe. in tit. de aboli. §. j. ver. sed cū. s. & sic pōt iudex suo mo
tu pcedere in crialibus, vltra & ꝯ naturā libelli. l. & si seuerior, de in
10 fami. † qz in criminali nō reqrit ꝯclusio libelli. c. lz. de symo. & qz
partis ꝯclusio in criali nō pōt auferre ptātē iudicis ſm Bar. qz ta
lis ptās ē iuris pub. l. ius publi. ꝯ pac. & qz pena iud subrogat loco
11 pene petite in libello, & hoc pp arbitriū. l. hodie. de pe. † qz ratione
casuū emergētiū iudex pōt legē trāsgredi, vbi versat suū arbitrium,
& licet iurauerit seruare leges nō erit infamis nec periurus, ſm In
no. qz iuris auctoritate vtit arbitrio sibi ꝯcesso. c. cognoscentes de
ꝯsti. Et licet esset piurus & infamis vz q agit donec priuetur ſz In
no. de accu. c. qualr. Bal. in. d. §. pena grauior. ¶ In penis statu
torꝝ iudex pōt statutū trāsgredi cā subsistente. ſm Bar. i. d. §. ideo
ſm Bal. qz minister iuris cā subsistente ex cā pōt a mādato recede
re sicut minister pnati. arg. l. si hoiem. ff. man. Tñ alij ꝯ, qz statutuz
dz seruari tenaciter. l. psperexerit. qui & a qui. tñ sñia valebit, sz iudex
tenebitur qz statutū excessit, qz lex hodie nō hz locū in statutis bal.
in. d. §. pena. q ēt dicit in alia lectu. in illo. §. qd̄ in nouis litibus nō
hz locū regula. l. hodie. de penis. qz pp statutū in speciali vr̄ dero-
gatū illi generalitati. l. hodie. de pe. ar. l. sanctio. ll. C. eo. vide in vo
bo iudex in. c. licitū est iudi. vbi late de hoc. ¶ Iudex p pecunia-
ria pena, que pti debet pōt cā subsistēte trāsgredi ad penā corpora-
lē ex officio qñ nō esset soluēdo. l. sed si vnius. §. si aūt de iniur. & l.
fi. de sepul. vio. ¶ Et pnūciabit ꝯdēnādo in penā pecuniariā quā
si nō soluerit intra. x. dies iubeo fustigari. arg. l. agraria. de termi.
amo. ſm Guil. & sic excedit libellum partis in defectū solutionis.
Arch. xviij. dist. c. pp. Bal. in. d. §. pena. Et hoc q q nō pōt sol-
uere penā dz luere in corpore. l. fi. de in ius voc. est verꝝ rōne male
ficij vel doli, nō in simplici debito q nō descēdit ex maleficio. l. ne-
mo carcerē. de anno. & tri. iō Bal. in. d. l. fi. dixit qd̄ inuito offenso
iudex nō posset loco pene pecuniarie castigare in corpus. arg. illiꝰ.
l. fi. qz talis castigatio succedit loco pecuniarie, & ab ea liberat ꝯ i-
iu. l. sed si vnius. §. sed si aū, adeo q si lucrabitur nō tenet, plus ēt di
xit q ista corporalis nō irroget loco pecuniarie, nisi facta excussio-
ne bonorꝝ. l. iij. §. tutores. de suspe. tut. & l. fi. de cessio. bono. & vide
in. c. vbi plures pene. & in. c. lz dicat. ¶ An si statutū ciuitatis di-
cat q homicida puniat in cētū, & si nō soluat intra diē decapitet ha
beat locū, vbi est culpa & nō dolus, dic q nō, sz dānari dz ad soluē-
dū, & hoc iudex exprimere dz in sñia, qz sp cā ꝯdēnationis est querē
da. de re mili. l. qui cū vno. §. athlete. ¶ Et vbi statutū punit homi
cidā ad mortē & nō facit mētionē doli, tūc iudex dz sñiam tēperare,
per. §. pena grauior. & l. q edes. ff. de incen. rui. Bal. i. l. data ope
ra. C. q accu. & vide eūdē in. l. quid ergo. §. cū aūt de infami. vbi di-
xit q si statutū punit facientē aliquid nō facta mētione doli an illa
pena debeat iponi ēt p culpa, & ēt dicit qd̄ distinguit ex genere pe-
ne q̄ nō ꝯsueuit iponi, nisi rōne dol. vbi requirit dolus. Si vero rō-
ne culpe vt peccuniaria pena nō requirat dolus, sed requirit culpa
dolo pxima. i. lata, nā leuis nō punit iudicio criminali, vt not. Cy.
in. l. si quis nō dicā rapere. Bal. in. d. §. cū aūt. qui ēt dixit in. l. j.
de leg. & in. l. edita in. ij. car. & vide Lud. in. l. in actionibus. ꝯ in li.
iur. vbi an i statutis lata culpa equiparet dolo, & vide in. c. qz mul-
12 ta pñt incurrere pericula. s. pxime. ¶ † An iudex i penis iponen-
dis pcedat de similibus ad similia. gl. in. l. si quis id qd̄. ꝯ iur. om.
iud. q sic, & q no in. l. si qs seruo. de fur. Qd̄ est verum, qz tūc pro-
ceditur de similibus ad similia quando casus ad quem proceditur
est obmissus, si aūt est in. l. expressus stat verbis. l. psperexit. q & a qb.
de exerci. l. j. §. is q nauē. & de in ius voc. l. q̄uis. Bal. in. d. l. si qs
id. Et dixit idē Bald. in. c. j. §. porro. q̄ fuit. j. cā. q in penalibꝰ p
cedit de si. ad si. & maiora, qz attēdit rō legis potius q̄ grāmatica
vborꝝ. Et dixit Bar. q hoc est verꝝ, vbi in statuto inest rō natura-
lis, vel ciuilis, de ver. ob. §. cato. & in. l. j. vti pos. p ipsuz, & i. l. j. de i
terdi. vbi gl. & est tex. in. d. §. porro. & in. d. l. si qs seruo. q nō hz lo
cū qñ pene iponunt habito respectu ad pullegiū alicuius psone, qz
tunc non fit extensio de similibus personis ad similia, & de casibus
glo. sing. insti. de actio. §. item mixta Bal. in. d. §. porro. ¶ Iudex
potest criminosum propter consuetudinem delinquendi capitaliter
13 punire. C. de dila. lib. xj. vbi tex. † qd̄ ꝯsuetus calumniari dupli pe-
na tenetur, & crimen nō capitale efficitur capitale vbi de hoc notat
Barto. & idem Bald. in. l. gallus. §. j. de liber. & posthu. & facit. l.
14 iij. de epis. aud. † Et dixit singulari. Bal. in. l. apud antiquos. C. de
fur. q quis p furto plurīū rerū vilium etiam pena furti punitur. ar
gu. d. l. iij. ideo si princeps mandat liberari de carceribus crimino-
sos propter aliquam letitiam nō habet locum in incarcerato reite-
rante delictū pp q alias fuit incarceratus & liberatus. argu. dicte
l. iij. & facit qd̄ Bar. no. in. l. licitatio. §. quod illicite. de publica. &
15 in. l. si diuturno. de penis. † qd̄ delicta momentanea reiterata ag-
grauant & facit tex. in. c. nullus. & in. c. frequēter. iij. q. v. & alias de
quod delictum alibi cōmissum aggrauat penaz delicti. l. si cui. §. fa-
tis. de accu. p Cy. & Bal. & Saly. in. l. seruos. ad. l. iul. de vi. Io.
and. in addi. Spe. in tit. de fur. in rub. etiam si illa delicta essent ali
bi punita, q pseuerauit i delinquēdo. ar. d. l. seruos. & facit. l. capita.
i. §. solēt. C. ꝯ pe. & hr̄. i. c. fel malꝰ. & bar. i auc. ꝯsel. l. j. C. qño & qñ.

SVMMARIVM

1 Animus an requiratur in penis statutorum vel factum, et nu. 2.
3 Lex presumit quod quando quis insultum facit in aliquem cum armis quod faciat animo occidendi.
4 Occidens aliquem manu vacua cum dolo tantum tenetur quantum si occideret gladio.

1 Aqui vadis in birraria et cōtinuo per officia, et nō habēs nisi qōnes regni et recollectas vo lo qd scias vnū per qd poteris in sindicatu euadere. dicit qstō regni terminū vite hoim, in ti. de homi. qd si qs homines insultauerit et occiderit qd capite puniatur. vbi An. de iser. extēdit illam constitutionē etiam ad eū q hoiem veneno occidit strāgulauit vel aliter interemit, mō qdā homicidiū qmisit nō ex proposito vel ex aio, sed negligētia casu vel culpa an puniatur pena illius qstōnis. vr qd non, qr res q dolo caret nō vr puniēda. ff. de sica. l. in lege.
2 ¶ † Aliq dixerūt qd in penis statutorum nō reqrit aius, sed fcm. per id qd no. Bar. in. l. j. §. diuus. et in. l. fi. de sica. q non bñ intelligunt bart. et credūt qd per homicidio si dolo qmisso iponatur pena mortis, tñ idē Bar. in l. j. §. j. ff. si qs testō. tz qd pena corpalis statutaria requirat dolū lz statutū de dolo nō faciat mētionē et nō sufficiat culpa lata, et sic qñ per statutū imponitur pena mortis per homicidio requirit dolus et ppositum sicut qñ per ius cōe. l. in lege. de sica. nec sufficiat lata culpa vt ibi, et hoc tz Bal. in. l. data opera. C. de accu. q dixit esse tēperādā penā per. l. qd ergo. §. pena grauior. de infami. et. l. q hrdes. de incē. rui. † Et idō dicit Pau. de ca. in qsi. cxcj. qd Bar. dz intelligi in. d. §. diuus, et in. d. l. fi. dū dicit qd in penis statutarijs nō inspiciet aius sed factū. s. qtū ad hoc vt solus aius puniatur sine facto. per. l. is q. eo. ti. nō āt vult dicere qd nō inspiciatur aius quo ad hoc. vt factū sine aio et dolo puniatur pena mortis, et idō reqrit dolus vel ppositū, et idē Bal. in. l. ij. de noxa. dicit qd tūc statutū intelligitur de homicidio ex pposito et nō de culpabili. et idē tenēt Sal. et Ant. de but. in. c. ij. de qsti. in. vj. dixit ēt qd tūc reqrit dolū per. l. in lege cor. de sica. et idē bal. in. l. qcunqz. de ser. fug. et Card. in. c. lator. de homi. et idō Pau. de ca. in. l. j. de leg. post bal. dixit qd si statutū dicat quod occidēs occidatur nō occidetur nisi deliquerit dolo et ex pposito, sed mitius punitur arbitrio iudicis, et idē tz Ang. in qsi. cclxxxv. incipiente viso themate. dixit qd lata culpa in penis capitalibus ponēdis non eqparatur dolo, et idē Ang. in qsi. suo. xxvij. dixit qd si phetur qd aliquez qd in rixa spinxit aliquē q tenebat gladiū in manu et se pcussit et mortuus est, qr ille actus rixa extorta nō est ordinatus ad homicidium ar. l. j. §. si claua. de sica. et. l. j. eo. ti. et. l. si nō quicq. et. l. q actiōe. et. l. pinde. et. l. si ex pla. in fi. ad. l. aql. qr ille actus infert culpā et nō dolū, idō arbitrio iudi. punietur hz Ang. ibi. et idē tz bal. in. l. pignus. C. de pig. act. dicēs qd si statutum puniat delictū, et de dolo nō faciat mētionē qd nec nos facere debemus, vt in. l. prospexit, q et a gb. nisi per statutū atrox pena imponeretur, quo casu saltē lata culpa requirit, et facit. l. j. §. in factum. de infa. et vide Bar. in. l. j. C. de strato. lib. xij. et adde qr dñs Car. in. d. c. lator, dixit de quodā q in naui casualiter percussit sociū cū ligno in quo erat ferrū operādo in naui mortuus extitit qd fuit absolutus, qr nō fuit in dolo et stabat dictū statutum per not. in. d. l. ij. et in. c. in nostra. de iniur. et dāno dato. per not. in. l. respiciēdū. §. delinqūt. de pe. et vide Bal. in. l. ij. de noxa. Tñ vbi esset in culpa non excusaretur a culpa ex qua puniretur crialr. l. ij. §. hec actio. vi bo. rap. per not. per Bar in. l. ij. de adul. et in. l. si mulier. §. j. ff. rex amo. ¶ Et pro culpa tali mitius puniretur qr statutū dicit. d. l. in. l. ad idē. de incē. rui. l. quidā. et. l. ij. de termino amo. de admini. rex. l. iperator. §. rescripserūt. tñ pt distingui qd dabat operā rei licite vel nō, et nō omisit de qtingētibus. per not. extra de iureiu. c. fi. ad legē aql. l. qui occidit. §. pe. de homi. c. fi. et qñ qstat casu factū nō punitur. d. §. delinquunt, tñ tenebitur quo ad actio. l. aquil. eo. ti. l. sciētiā. §. fi. nō quo ad penā. ¶ Et aduerte, qr qstitutio illa dicit, si quis aliquē insultauerit &c. q vr requirere dolū quo ad illā penā,
3 † qr lex presumit qd insultās in aliquē cū armis, qd faciat animo occidēdi. per. d. l. j. §. diuus. de sica. et. l. is qui cū telo. eo. tit. bm Bar. in qsi. vanutius Pet. et Bal. qsuluit qd in casu huius statuti mandās homicidiū nō punietur pena statuti, qr est homicida bm qd et nō bm qd in qsi. clx. inci. casus talis est. ¶ Et limitabitur dcm statutū nisi sit puocatus, qr mitigabitur pena statu. l. lege iul. §. fi. ad. l. iul. rep. ¶ Et qñ pcussisset qs cū pede mulierē pregnātē q facit abortiuum an puniatur pena talis statuti vide Ang. in. l. pe. C. de sica. qui distingiut sciebat, vel nō, et latius Lud. in. l. j. §. occisor. ff. ad silla. Et qñ deliberasset bastonizare tm, et esset mors secuta, vide latius Paul. in qsi. cxc. vbi latius et in seq. qsi. Et accidit qd qdā tpe guerre volebat experiri bombardas, et vna ppata fuit fracta, et occidit quēdam q accesserat ad videndū qsului qd nō tenebatur pena mortis, qr dabat operā rei licite. Tñ fuit alius casus qd qdam tpe carnispriuij ppata spingarda cū bombice, et iposito igne fecit mirā qd quendā a longe stātē cā ludi. et pcussit illū cū bombice q exiuit vt ignis a spingarda, et dedit illi in ore et illico mortuus, dixit qd debebat puniri per culpa criminaliter, et nō ad penā mortis, qr nō dabat operā rei licite et ex genere instri. s. bombicis apparebat qd iocose, et nō animo occidēdi hoc fecereat, licet aliqui dubitassent per iura añ dicta, et Bal. dicētē in. c. j. §. iniuria. de pa. iur. fir.
4 † qd occidēs aliquē manu vacua qd tenetur sicut cū gladio dūmodo qd dolus insit. per. l. qua actione. §. j. ad. l. aquil. et Bal. in. l. si negotiū. C. qui accu. tñ hic nō fuit dolus, sed lata culpa, qr debuit scire qd ille ictus spingarde nocere poterat. Et vide omnino. s. in. c. qr multa possunt.

SVMMARIVM

1 Iudex an possit penā capitalē imponere statuto disponente qd pene sint in arbitrio iudicis, et nu. 2. et. 3. Et an possit appellari si excedat modum, nu. 4. et. 9.
5 Iudex imponens grauiorem penam quam debeat punitur, et nu. 7.
6 Pena furcarum est vile supplicium.
8 Pena personalis aliquando mutatur in pecuniariam propter dignitatem persone.

1 Nisi statutū † relinquit penas arbitrio iudicis possit penā capitalē iponere. gl. alleg. qd sic in. §. in summa. insti. de iniu. et vr similis. in. l. pe. C. si aduer. liber. qr ipugnat Anton. de butr. in. c. de causis. de offi. dele. qd dictū statutū intelligatur de pena q iponeretur per simili delicto cuius pena est arbitraria per gl. sing. bm eū in. c. inquisitiones. §. fi. de accu. tñ Lu. in rub. de arbi. dixit qd intelligitur de illa pena q est qsueta per simili delicto imponi, bm gl. no. in. l. quid ergo. §. pena. de infa. et in. l. et si seuerior. eo. tit. Et inde Bal. dixit in. l. qcūqz de ser. fug. vbi statutū dicit qd si sit pena pecuniaria vel arbitraria qd iudex dz imponere penā pecu. et idē dicit in. l. qnenticulam. de epis. et cle. Et idē si statutū imponit penam maiorem vel maximam iudicis arbitrio intelligitur de maxima pecuniaria et non capitali. Bal. in. l. j. de probationibus, et sic intelligitur de simili, et vide Bald. in tit. de pace tenen. vbi dr qd si statutū facit penas arbitra. qd pōt per iudicē iponi pena publicationis bonorum, et in ere et in persona. in auc. de armis. in prin. ar. d. §. in summa. et in. l. in seruorum. de pe. Bal. in. d. §. in summa. bm illā gl. et alij doc. vbi dicūt qd per iniuria agatur criminaliter est arbi. iud. qr penā velit iponere. et bal. in. §. pena grauior, seqtur ēt illā gl. dicēs qd pp arbitriū indefinitum iudex pōt imponere penā mortis qd adeo residet in pectore et arbi. iud. qd poterit per iniuria capitalē, et statuta iponere. Et vide aliā gl. in. l. licitatio. §. qd illicite. ff. de publi. Et lz alias dicatur qr iudex officio nō pōt cedere relegationē. l. j. §. expilatores. de effra. Tñ vera est illa gl. attēta qualitate facti et personarum, bm doc. in. d. §. fi. et illā gl. ēt sequitur bal. in. c. j. in verbo dāna. de pace qstan. et dixit notāter bal. in l. j. de his q latro. qd lz habēs arbitriū possit pcedere in penis vsqz ad suppliciū intelligitur si hoc desiderat magnitudo pene vel delicti. l. fi. de iniur. et vide bal. in. c. j. §. iniuria. de pace iur. fir.
2 † qd pro iniuria q cadit in atrocitate facti, vt si quis dat alapā ptāti pp singularem iniuriā poterit caplr puniri per. d. gl. in. §. in summa. dicens qd pene arbitrarie extēduntur vsqz ad mortez inclusiue pp excessus facinorum per. d. gl.
3 ¶ † Et adde qd Io. de imo. i. d. l. ij. ff. de pub. iu. dixit qd si statutū dicat pena sit in arbitrio iudicis vsqz ad mortē qd potest mortem iponere per. l. saccularij. de extraordi. crimi. Sed vbi dicit qd pena sit in arbitrio iudicis simplr vr qd debeat arbitrari tanqz vir bonus. arg. l. vir bonus. ff. iudi. solui. et not. bar. i. l. si qua pena. de ver. sig. dicens, qd bm facti qualitatē aliter, et aliter dz arbitrari. ar. c. sicut dignū. de homi. et si iudex euertat arbitriū mortē iponendo, vbi qualitas delicti nō requirit, poterit appellari vel peti qd reducatur ad boni viri arbitriū. arg. glo. c. super his de accusa. et per not. per gl. et bar. in. d. l. si qua pena. s. allega. ¶ Et aduerte qd dicta glo. in. §. fi. bm aliquos locum hz, vbi ex officio proceditur qd aliquos extraordinarie, lz videatur qrium notari, in. l. j. C. de effra. ¶ Que not. per constitutione et capitulis regni que dant arbitrium officialibus cōponendi, et puniendi vt si natura delicti, vel eius magnitudo desiderat possit imponere penā capitalē. Quibus adde qd aliqui dixerunt qd per arbitrium datum potestati non potest irrogari pena mortis vel mutilationis. per. l. j. §. fi. de effra. et per. l. j. §. fi. de furi. balne. et per. l. iij. de crimi. stellio. ¶ Nisi cōsuetudine vel alia lege in simili delicto talis pena imponeretur, vel in similibus penis

penis arbitrarijs, q: tūc posset iponi per. l. saccularij. §. sunt quedā. de varijs ⁊ extraor. crimi. d. §. pena grauior. Cessante ergo ɔsuetudine vel lege dȝ index vti suo arbitrio nō tñ esse dȝ nimis gratiosus nec vltra modū seuerus, ſm Jo. and. in. d. c. j. de re iudic. in. vj. vt Bal. infert. C. de ser. fugi. l. qcūqȝ. p. l. respiciēdū. §. plane. de pen. Et dȝ index considerare qualitatem delicti, ⁊ modū, ⁊ an delictum in loco frequentetur, quia propter frequentiam index potest augere penam dicta. l. sacculari, ⁊ dicit Bald. in. d. §. pena, quod iudex potest penam grauare in persona vnius, vt multis sit exēpluȝ. l. aut facta. §. fi. de pena. ¶ Nam vilis persona, tūc ēt possit fustigari. ar gu. l. ij. §. si vero. ff. de termi. amo. ⁊ de penis in seruoꝝ, ⁊ ideo dictus §. in summa. dȝ intelligi, ſm predicta ex qualitatibus delicti magnitudine, ⁊ si delictū hoc requirat, ⁊ qñ ɔsueuerat mors imponi, ⁊ nō aliter. ¶ Et adde Bal. in ɔsi. q incipit scire opȝ qs sit titulus criminis dixit illā glo. procedere inter penas i iure expressas, vt qñ sumus in materia qua posset pena personalis, ⁊ pecuniaria poni, q: inter istas penas est iudicis arbitrio q̄ velit eligere. ſm glo. in. l. aut damnū de pe. Bal. in. l. quicunqȝ. de ser. fug. Secus dicit vbi arbitriū datur iudici aggrauādi penas. iuxta not. in. l. hodie. de pen. q: per hoc nō vr̄ ei datū arbitriū, vt possit penā capitalē iponere, nec pōt vigore talijs arbitrij trāsire de vna specie ad aliā speciē, vt d̄ nō capitali ad capitalē. l. j. §. explicatores. de effra. ⁊ facit. §. pena gra

4 uior. † qui si excederet modū in arbitrādo posset appellari, vt not. in. l. fi. de rebus credi. vel si de facto resistit p not. in. l. additos. de appel. ⁊. l. nō tm̄. plus ēt dixit Bal. in. d. ɔsi. qd̄ dicta gl. i. §. i summa. hȝ locū in delictis ɔsummatis, secus in attētatis, ⁊ nō ɔsummatis, q: tūc nō includit mors q intellectus sunt singulares. ⁊ ideo grauiter errauerūt aliqui dicētes, q pro graui iniuria verbali posset pena extēdi, ⁊ vsqȝ ad mortē arbitrari. lȝ p vno vbo iniurioso plato ɔ̄ vnū viꝝ insignē sit pena iniurie aggrauāda, vt si vocaret̄ qdā miles pditor quā iniuriā milites eqparāt morti. ¶ Judex tanq̄ minister reipublice ex cā in criali pōt alterare penas. ar. in rōne sui. ff. mādati. l. si hoiem. ⁊. ff. de mann. l. si qs dicat, ⁊ q no. in. l. trāsigere, ⁊ bal. in. l. ⁊ si senerior. de infa. q: cū hoc facit ex ptāte a lege tradita vr̄ facū a lege. bal. ibi. ¶ Boni iudicis seu assessoris est nō vti gratificatione in penis, absoluere vel ɔdēnare. Cū recta via est ɔdēnare ⁊ vti seueritate ⁊ nō pietate in enormibus. ff. de re iudi. l. diuus, in vbo sentire. Bal. in. l. ea que. C. de ɔdi. inde. ⁊ si grā vel dissimulatione nō punit ipse dȝ puniri. Bar. in. l. j. de deserto. li. xij. ⁊ in. l. fi. d̄ priui. eo. li. ¶ Quia. s̄. dcm̄ est q iudex dȝ imponere penas solitas

5 nec dȝ imponere noua gñа penaꝝ. ¶ † Vñ iudex q imposuit aliaȝ penā ⁊ grauiorē q̄ dēret, punit̄. l. iubemus. C. ad. l. iul. repet. ⁊. l. prūpere. ff. eo. ppea dȝ penā cuiqȝ ɔdignā imponere. Nā si est nobilis nō dȝ suspēdi, sed decapitari p crie. si plebeius dȝ furca suspēdi Bar. in. l. desertorē. §. locū. ff. de re mili. vbi dicit q hoc seruatur in Italia non in Francia vbi ista suspensio non est ita ignominiosa. in de dixit Lud. de pe. in. l. j. de deserto. lib. xij. q decapitatio est prerogatiua nobilitatis presertim illoꝝ q dñt nobilitatē ex militia vendicari ⁊ pp turpitudinē militē ad furcas nō posse ɔdēnari. d̄ iniur. p. d. §. locū. nec ēt de ɔsuetudine nisi pp latrociniū p qd̄ oi pnilegio eximitur. l. veterani. de coar. eo. ti. seq. ⁊. l. j. eo. ti C. qñ lice. vnicui

6 qȝ, † q: pena furcaꝝ est vile suppliciū, ſȝ Vale. in li. de militari disciplina, q: maledictus a deo est q pēdet in ligno. deuterono. xxj. c. in fi. ⁊ vide de pena nobiliū ⁊ ignobiliū, ⁊ priuatoꝝ. xxiiij. q. j. q ɔ̄. ⁊

7 q no. de pe. c. fi. ¶ † Nō no. q: iudex teneret̄ in sindicatu si aliter faceret, q: iudex q imponere pōt penā mortis pro delicto ⁊ imponit incōsuetā, tenet̄. l. aut dānū. in pn̄. ff. de pe. ⁊ aliqd p Bal. in. l. non dubiū. de legi. ideo suspendi fecit quēdā armigerū ex nobile progenie qui furto subtraxerat crucē argētēā, ⁊ calices sacre ecclesie qui nō erat dignus pena nobiliū institiari, nō enim ignoscendū est militi cui obuiare opȝ vt latroni d̄t gl. in ɔsti. regni ɔsequentes. in titu. de testib. ⁊ pbationibus ɔ̄ comites. p tex. in. d. l. j. ⁊. ij. C. qñ liceat vnicuiqȝ sine iudice, in qua ɔsti. est glo. in quibus casibus milites ⁊ i dignitate positi torquent̄. ¶ Licet dicat̄ q iudex ex cā pt agere, ⁊ minuere penas, vt. s̄. visuȝ est, dȝ hoc cū cā facere, q: si sine cā faciat dȝ puniri. Lud. ro. in suis singularibus allegauit Host. in sum. i ti. de offi. dele. c. de causis relatū per Jo. an. in nouel. qd̄ iudex incurrit infamiā. per tex. in. l. seruos. ad. l. iul. de vi pub. ⁊ puniet̄ eadeȝ

8 pena iudex. per tex. sing. in. l. iij. in fi. C. ne lice. san. bapti. ¶ † Pena aliqñ alterat̄ de personali in pecuniariā pp dignitatē psone. l. qcunqȝ. ⁊. l. fi. de decurio. li. x. Et aliqñ auget̄. Bar. late i. l. quidā. ff. de pe. Et aliqñ pp antiqtatē temporis delicti pena agrauat̄ aut minuit̄ ſm. d. Bar. in. l. si diuturno. ff. de pen. cōiter alleg. c. fi. de ɔsue. Et aliqñ pp paupertatē minorat̄ de offi. presi. l. illicitas. §. fi. ⁊ Bar. in. l. j. in fi. ff. si quis ius dicē. Spe. in tit. de sen. §. j. in vers. est aūt. vbi dixit q dȝ in actis scribi facere moderata condemnatione pp paupertatem. ¶ Ex quo dicto inoleuit practica qd̄ officiales qñ cōponunt super multis scribi faciūt cōposuit cū curia pro tota q̄titate moderata pp paupertatē. Et hoc ne qñ ponunt rōneȝ de pueītibus ipsi teneant̄, sicut ēt pōt pp paupertatē remittere collectas ⁊ tribu. Bar. in. l. oēs. C. de anno. ⁊ trib. li. x. ¶ Sed an pp amicitiā q̄ iudex hȝ cū parte possit penā minuere, vel remittere, vi de gl. in. c. sicut. de pe. Jnn. in. c. j. de ɔsti. ⁊ de accusa. c. qualiter ⁊ qñ. cano. in. c. nisi. extra de offi. dele. ⁊ vide in. c. iuxta predicta q̄

9 ro. ¶ † Si pena imponit̄ iudicis arbitrio, si male arbitrat̄ pōt peti reductio ad boni viri arbitriū. c. super his de accu. vbi gl. ⁊ alias dȝ solitam penā iponere. ff. de effra. l. j. C. de inoffi. test. si qñ tex. singu. in. l. j. de fur. balne. Et vbi pena nō est certa dȝ illa iponi q̄ magis timet̄. Jnn. in. c. de causis. de offi. dele. vbi ēt dixit qd̄ vbi sunt plures pene pōt eligere mitiorem, ⁊ faciūt not. in. l. iij. ⁊ in. l. qcūqȝ C. de ser. fug. ⁊ Bar. in. l. j. de offi. iudi. vbi dixit cuius sit electio. in. l. pluralitate penaꝝ que ēt dixit in. l. si pponas. ff. de pigno. in iuncto an vnius electio tollat̄ ⁊ Bar. in. l. hos accusare. ff. de accu. dixit qñ pena nō cadit in delinquētē, an iudex ex officio possit illaȝ alterare, ⁊ qñ pena est iudicis arbitrio q̄ dȝ potius iponere corporalē, vel pecuniariā, vide gl. in. l. seruus. in fi. ad. l. iul. de vi. Cyn. in. l. nemo. de sum. tri. j. q. iij. saluato. v. q. vj. presbyteri. de trāsla. pla. c. fi. gl. in. c. cū quidā de iureiu. Et qñ pena in delictis relinqt̄ arbitrio iudi. intelligit̄ semper de ɔsueta apponi verisimiliter p illo delicto, vt not. Bar. in. l. pe. §. ad crimen. de pub. iudi. ⁊ Bal. in. l. si senerior. de infa. ⁊ dixit Bal. in. l. quicunqȝ. ɔ̄. alle. q in penis dȝ iudex ad mitiorē inclinare, nō tñ dȝ esse nimis gratiosus, ⁊ dixit Bal. in. l. iij. C. de infa. q in penis iudex dȝ sequi ɔsuetudinem pscriptā. ¶ Officialis remittens penā ordinariā a lege vel a statuto taxatā tenet̄ in sindicatu. Secus in mulcta vel in pena arbitraria. l. illicitas. §. fi. de offi. presi. ⁊. l. si qua. de ver. signi. ⁊ in. l. fi. ne san. baptis. ⁊ vide Bal. in. l. si aduersus delictū. ⁊ in. l. ij. de vsu. rei iudi. ⁊ in. l. preses. C. de trāsac. ⁊ q̄ habent̄ in. l. qd ergo. §. pena grauior. de infa. Nisi hoc faciat rōne inopie de offi. presi. l. illicitas. §. fi. ⁊. s̄. est dictū, vel nisi is qui dr̄ incidisse in penā contumacie se posset aliqua ex cā ēt minus ltima excusare. gl. sing. in. l. j. circa fi. ff. si quis ius dicen. ⁊ in. l. ex consensu. §. fi. de appel. ⁊ facit. l. plagij. ad l. iul. d̄ pla. vbi iusta cā excusat a dolo, ⁊ est gl. i. l. j. ad fi. ad. l. iu. d̄ ambitu, vbi nō tm̄ iusta sed ēt iniusta excusat a culpa. ⁊ Jo. an. i tit. de arbi. in addi. dixit iustā cām in succumbente excusare a pena, ⁊ dixit etiam Bald. in. l. generaliter. de episcopis ⁊ clericis, quod iusta causa habet quendam excusare a pena legali. ⁊ gl. in. l. si cum militaribus. C. de in integrum restitutio. vbi quod non excusat a pena q̄stionali, ⁊ insti. de pena teme. liti. i prin. ⁊ Bar. in. l. ex diuerso. §. j. de rei ven. ⁊ in. l. iul. veꝝ debitorē. de ɔdi. inde. Hodie aūt vix pene legales sunt in vsu. ¶ Licet iudex ad penā corporaleȝ procedere nō posset ad tumultum populi ēt si aliter sedari non posset. C. de pen. l. decurionum. ⁊. l. si priuatus. ff. qui ⁊ a quib. Cū ad tumultum populi pōt snie ɔdēnatorie executionē accelerare etiam dilatione pēdēte, si aliter sedari nō pōt. l. q cedē. in fi. ff. d̄ sic. ⁊. l. si filio exheredato. de iniusto testa. ⁊. l. ɔstitutioni. de appellatio.

SVMMARIVM

1 Potestas tenet̄ de delictis suorum officialium, ⁊ de his quos secū duxit etiam si nō sint de offi. nu. 2. Et an teneatur, de eo cuius officio non fungitur. nu. 3.

4 Potestas terraꝝ non tenetur obedire prioribus volentibus eū impedire, vel cogere ad aliquid.

1 Potestas. † Potestas tenet̄ de delictis suoꝝ officialiū q fecerunt aliquā barrataria. l. j. C. de exec. vel exac. li. xij. q: tenet̄ vinculo iuramēti malos cōpescere. Jac. de bel. in auc. iusiuran. qd̄ presta. colla. ij. q ēt pōt remouere suos officiales in auc. de iudi. §. j. ⁊ ēt malos assessores. in. d. auc. iusiurā. in prin. non tñ remouebit defensorē ciui. in auc. de defen. ciui. §. interim. Cū an possit punire equalē sibi in iurisdi. tex. vr̄ q sic. in. l. j. C. ne lic. poten. sed Bart. in. l. si qs violanerit. ff. de reꝝ diui. vbi de hoc dixit q ibi erat equalis in dignitate, sed non in administratione, tñ vbi quilibet hȝ iuris. insolidū, vt in. l. j. de offi. ɔsulis potest punire. ff. ad muni. l. quid ergo. nam preses punit collegā. ff. de pe. l. si quis fortis. vbi Bar. §. si quos. ⁊. l. j. vt litis. Cū Gul. in. d. l. si quis tenet contra, q: par in parem non hȝ imperium. ff. de arbi. l. nam magistratibus. ad treb. l. ille a quo in. §. tempestiuum. Collega enim suum collegā neqt cōpellere. ff. de admi. tut. l. iij. nisi volēte. de iuris. om. iudi. l. est deceptum. ⁊ q not. in. l. ex asse. ff. ad trebel. ⁊ in auc. de appella. §. illo. vbi

non obstat q̄ preses punit equalem sibi, q̄ punit equalem nō in ad ministratione, in auc. vt iud. sine quoquo. §. qd̄ aūt sic, ⁊ archieps dnm est in dyocesi epi. extra de privi. in. c. ex ore. ⁊. c. volētes, ⁊ q̄ in eis no. Inno. in. c. cū ɔtingat. de fo. cōpe. Quis aūt sit par. vide
2 in. d. l. nā magistratus, ⁊ in auc. de appel. §. illo. ¶ † Potestas te neť ď his quos secū duxit ēt si nō sint de officio. l. obseruare. in pn. vbi tex. ⁊ in auc. de iudi. §. ne aūt. colla. vj. Secus in officialibus q nō hñt iurisdōnem in iudicando. l. j. §. familie. de publica. Tenebiť nō solū p vxore q̄z secū duxit, vt dicit tex. cū gl. in. d. l. obseruare, s; ēt si duxerit matrē q promitteret victoriā cause vel remissionē, ⁊ ve niā delictoꝝ pro pecunia, vel pro serico aut lino sibi donato, q̄ tene biť ptās. ar. d. l. vt multi fecerūt, l; mater nō videať esse i familia fi lij. ff. de adop. l. qui in adoptio. ver. ita. ¶ Et ideo si princeps cōces serit potestati, vt familiā suā ad se venire faciat in officio nō alias po test adducere suā vxorē liberos ⁊ seruos emptos, ⁊ nō ascriptos. l. quicūq;. ď re mil. ⁊ nō alias personas sibi necessarias. l. j. ďtracta. tanq̄ tale rescriptum sit stricti iur. c. edoceri. de rescrip. sicut indi cis probibitio. ff. de pigno. l. in quoꝝ finibus, ꝯm aliquos. Tñ ɔtrīū est verius q̄ priuilegiū ɔcessum alicui extendiť ad suā familiā. ff. de vsu ⁊ habi. l. ij. §. j. ⁊. l. sanctus. ⁊ seq. ff. ad mun. l. assumptio. ⁊. l. vxo ri quis. §. j. ⁊ de vsu. ⁊ habi. l. si habitatio. §. fi. ⁊ de ver. sig. l. pnun ciatio. §. j. de le. ij. peto. in fi. qd̄ no. Inn. extra de arb. c. cū olim. ēt amicus large ɔtineť appel. familie. l. latius. §. amicos. de ver. sig. in verbo familiaritatis, ⁊ ēt affines. ff. qui pet. tu. l. ij. in prin. ⁊ q̄ ha bentur p Archi. in. c. licet. in verbo familiarium de priuilegijs. in. vj. vbi ponit de multiplici familia perpetua mercenaria ⁊ nō mer cennaria, an gaudeāt priuilegio dñi q̄ admittanť ad diuina tpe in terdicti, ⁊ qd̄ hř in. l. pe. C. qui accu. non pos. que not. q̄ alias fuit ď
3 facto. ¶ † Tñ an potestas teneať de delicto familiaris cuius offi cio nō fungiť, vide de publica. l. j. §. vnū queriť per Bar. nō tñ te neť ď facto sui berruarij extra officiū delinquētis. l. fi. §. hec actio. ff. nau. cau. ¶ An si ptās fuit in officio electus pro vno semestri, ⁊ fuerit impeditus in primo mense restituať sibi alius mēsis in fine tē poris, posuit Bar. in. l. ⁊ ideo. de ver. obli. vbi per alios. ⁊ Bal. in l. liberti liberteq;. de ope. liber. dixit q̄ si cessauit per paucos dies admitteť, vbi ēt dixit q̄ si ptās nō seruiat in officio, q̄ stetit p com munitatē q̄ habebit salariū ⁊ interesse, ⁊ idē Bal. in. l. si mihi vsu fructus. de vsufru. lega. in addi. Spe. in tit. de loca. in ver. ⁊ scias. per Spec. ⁊ Bal. in addi. in ver. qui locauit. Et dixit ppea Bal. in. l. si pecuniā. ff. de ɔdi. ob cau. q̄ si prohibeť a cōitate officiū; pōt petere intrare. ⁊ in. l. j. §. diuus. de var. cogni. Quod limitarē, nisi sua culpa interesse prohibeantur, vt q̄ habebat aliquā inhabilita tem q̄z nō manifestauit ante suā electionē, q̄ puniť, ꝯm Bald. in. l. cassius. de sena. allegauit. l. q̄ cū maior, de re mili. Qui nō poterat tūc creare vicariū loco sui, q̄ sibi ista cā nō subest. per not. p Bar. in. l. obseruare. de offi. ɔsul. vbi dixit q̄ ex cā parue īfirmitatis pos set post q̄z officiū est ingressus, ⁊ hic qui nō seruiuit toto tempore an debeat habere immunitatē, vide Bar. in. l. sed ⁊ milites. §. qñq;. de
4 excu. tut. ¶ † Potestas terrarum nō teneť obedire prioribus vo lētibus eū impedire vel cogere ad aliquid. ꝯm Bar. in. l. si tutor. ď auto. tut. vbi ďř q̄ tūc ptās poterit dicere nō potestis me nūc coge re, vel hoc examinare, sed reserueť cognitio in sindicatu, nisi euidē tissime malefaceret, q̄ tūc cogi pōt i auc. vt diffe. iud. in pn. ¶ Qd̄ intellige sane si illud tale esset ɔ̄ iustitiā, secus si esset iuridicū, q̄ est posit᷒, vt faciat iustitiā ad q̄z d; cōpelli, in auc. vt diffe. indi. vt in ħ vt iudi. sine quoquo suf. q̄ est magni effect᷒, q̄ si iuste eū cōpellāt ⁊ facere noluerit priuabiť officio vel salario in sindicatu tāq̄ insti tiā facere denegās, vt alias diximus. ¶ Potestas iurās seruare statuta nō tenebitur seruare statuta illicita. c. j. vbi gl. ⁊ doc. ď iure iur. Bal. i. vj. i. l. si qs sub ɔdi. i fi. ď ɔdi. insti. ⁊ i. l. j. ď ꝟ. ob. vide in ꝟbo iurm offālis. ¶ An si duo sint electi ptātes, vnus p pmo se mestri alter p ſo ⁊ vnus nō veniat an stati; hēat locū scōs, vid bar. in. l. cum sub hac. de conditio. ⁊ demonstra. ⁊ in. l. quamdiu. de ac quiren. heredita.

SVMMARIVM

1 Potestas an possit punire aliū officialē assessorem non ad hoc ex pectato superiore vel sindicatoribus, ⁊ nu. 2. et. 4.
3 Iudex potest remonere sine processu nuntium curie qui deliquit coram eo.
5 Potestas proficiscēs extra ciuitatem eundo per comitatum non debet grauare homines comitatus.
6 Rector an teneatur conducere ⁊ reducere officiales suis sumpti bus, ⁊ nume. 7.
8 Ptās teneť suis iudicibus infirmis emere medicinas, sed quas.

1 Potestas † an possit punire aliū offālē assesso rē, ⁊ nō sit expectādū, vt puniať a su periore vel a sindicatorib᷒ By. i. l. si qs forte. §. si quos. de pe. dixit ibi casu; q̄ iustitiari᷒ possit punire assessorē suum. tñ ɔ̄ eū vř tex. i. l. ij. ď offi. pfec. orīē. dicēs q̄ iudices peda neos corruptos hñ possit pūiri p tex. i. l. si qs aliqd. §. iudices. eo. ti. vñ aliq dñt p tex. d. l. ij. pfe. pto. pt insufficiētes iudi. vel pp di uersa; corpis valetudinē negligētiā vel furtū deponere vel pncipi referre ⁊ alios subrogare, tñ loqť ille tex. i pfecto q h; supremā ptā tē p. l. j. ď of. pf. bar. vero i. d. §. si qs, ďt q̄ gl. est i. l. senatus. ff. ď of. pf. q̄ ďt q̄ si offālis cōmitat delictū q̄ pses nō possit cognosceř q̄re ipse Bar. ďt q̄ si offālis deliqt i offō, rector pt eū punire. p. d. §. si quos. ⁊ p tex. i. l. j. C. ď sportu. ⁊ ar. ď mā. pn. §. festinabis. ⁊ i auc. ď
2 qd̄. i. §. maxime. † Si vero delinqt eř offm i aliū tūc nō pōt ipse de hoc cognoscere. d. l. ij. q̄ eēt suspect᷒ iudex, si tñ crimē eēt notoriū, ita q̄ rector nō haberet nisi punire. p. d. l. si qs. §. si quos. q̄ nō loqť nisi ď puniēdo nō ď pcedēdo, ad q̄ facit q̄ no. i Spec. i ti. ď cōpe. iudi. adi. §. seqť. ꝟ. itē no. bar. tu dic. q̄ bar. dixit q̄ si delinquat in offō ipse punire h; locū qñ ipsemet ptās eū elegerit vel creauerit i assessorē, vt possit eū ab offō remouere. d. §. si quos. ⁊. d. l. ij. secus si fuerit creatus a pncipe vel ab alio superiore, ⁊ nūc nō possit eum punire, vt. d. l. ij. de of. prefe. augusta. q̄ par in parem nō habet im perium. l. nam magistratus. de arbi. ⁊. l. pcipimus. §. j. de appel. ⁊ facit in argu. q̄ ďř in. l. ij. qd̄ quisq; iur. de asses. assumpto ɔ ptāte si male iudicauit q̄ ipse potestas teneať, secus si fuerit creatus a su
3 periore, vt ibi no. ¶ † Et aduerte q̄ ďř in. d. l. ij. C. de sportu. q̄ in dex pōt remouere nūtiū curie, qui deliquit corā eo sine processu. h; Bal. ibi, q̄ procediť leuato velo. ar. l. nullus. de testi. ⁊. ff. de infa. l. ictus. ⁊ idē in. l. ne diu. de penis. quē tex. dixit ibi Ang. singu. q̄ apparitor delinquens in officio dānať lite non ɔtesta. ēt absens qui vř habere locū qñ rōne delicti in officio cōmissi. remouerent tales nuntij. Tñ si essent creati a superiore ⁊ extra officiū alibi delinque rēt nō pñt per ptātē puniri, ⁊ remoueri p pdcā iura Bal. aūt in. l. iudicium soluiť. de iudi. ďt per illū tex. q̄ ptās qui deputauit asesso rem pōt illum remouere, dicens idē in epo q remouet vicariū q̄ est tex. ꝯm Bal. nisi isti inferiores habeāt iurisdictionē a superiore, vt not. Archi. xj. q. j. c. de psona, vñ ptās nō pōt phibere cāberlin go ne cognoscat inter suos subditos nec eps suo Archi. ne sua iu risdictione vtatur. ar. de re iudi. l. sepe. l; sint minores iudices. l. j. de of. prefec. vrb. ꝯm Bal. ibi vide. s. in verbo esculenta. in. c. an of ficialis possit esculenta, ⁊ in. c. officiales inferiores qui delinquunt in verbo officialis, ⁊ in verbo assessor, in. c. an iudex delinquens in officio, ⁊ in verbo notorium. in. c. j. vbi de his late. ¶ Potestas d; tractare officiales ⁊ maxime iudices bene nō sicut berruarios in potu cibo ⁊ honore, ⁊ in alijs cōmoditatibus ipsoꝝ. l. medicos. in prin. de ope. lib. q̄ nō salariū dat de suo nec est eius officialis dñi, ⁊ cōis sicut in vicario epi, extra de of. vic. c. ij. lib. vj. ideo non da bit panē ⁊ caseum ad cōmedēdū vel porcos, sed de optimo. j. c. fi.
4 ¶ † Potestates pñt oēs alios officiales curie arcere ⁊ punire ne opprimant subiectos iniurijs, ⁊ ēt eos punire si a lesione nolint desi stere, in auctē. de man. prin. §. deinde. ¶ Et ptātes possunt malos expellere de ciuitatibus. in. d. §. deinde, vide in. c. iudex pōt alicui,
5 in versi. iudex. ¶ † Potestas proficiscens extra ciuitatem discur rendo per comitatum nō potest grauare comitatenses angarij vel perangarij mandando, vt cū bestijs portent eis victualia vel ense nia. in auc. vt iudi. sine quoquo suf. §. non permittas, vbi Ang. hoc dicit qd̄ stipendiarij discurrētes tempore necessitatis nō debent vi
6 uere gratis, sed de eoꝝ stipendijs. Ang. ibi. ¶ † An rector tenea tur conducere, ⁊ reducere officiales suo sumptu, dic quod sic, per not. in. l. j. §. ⁊ sententie. ff. de var. ⁊ extraordi. cog. ⁊ quod not. in. l. vnica. de suffra. per Odo. ff. loc. l. si duo. §. itē cū quidā. ⁊. l. sed ⁊ ad des. §. fi. ⁊ ita Bar. ɔsuluit, ⁊ hoc t; in. l. super creandis. de iure fi sci. l. j. ⁊ p tex. ⁊ p. l. dñi pdioꝝ. de omni agro deser. li. xj. ⁊. ff. loc. l. excepto, ⁊ t; Bal. in. l. j. de neg. gest. ⁊ facit. l. j. qñ. C. de testi. ⁊ vi de Bar. in ɔsil. q̄ incipit rector, qd̄ si officialis nolit redire ad locū vñ est ɔductus q̄ d; sibi dare tm̄ q̄tū fuisset impensurus in recon ductione, q̄ rector teneť ad factū qd̄ cum nō potest prestare loco te netur ad interesse. l. si quis ab alio. de re iudi. ⁊ in. l. j. de act. empt. Et ideo q ɔduxit cōmissariū ad sindicandum vel executorem con silij vel magne curie pro certo salario die qualibet teneť etiā p die bus reuersionis per dicta iura. Et ēt teneť soluere vecturas p libris iudicis maleficioꝝ. ꝯm Bar. in. l. j. de iure fisci. Si tñ moriať ⁊ fa ciat ipm sepelire nō aget ad funeralia. ꝯm Cy. in. l. qui mortis. C. ď
7 nego. gest. ¶ † Et in dubio psumitur officialis potestatis ɔductus eius sumptibus in eūdo, stando, ⁊ redeundo. d. l. dñi, ⁊ Bart. in. l. gallus. §. j. ď lib. ⁊ posthu. Et dixit bar. in. d. l. sup, q̄ habebit ab eo sumptus

sumptus ꝓ modicis medicinis. ꝛ bal. in. l. ꝙ in vxorē. de neg. gest. Jo. an. in. c. si. de ꝯsue. in. vj. ℂ Potestas dꝫ tractare officiales, ꝛ maxime iudices non sicut berruarios in cibo ꝛ potu ꝛ honore, ꝛ in alijs cōmoditatibus ipsoꝝ. arg. l. medicos. in prin. ď oper. libe. ꝛ ꝙ no. bal. in. l. voluntate. C. de fideicō. vbi dicit de expēsis rusticoꝝ. ꝛ idē bal. in. l. ij. C. ꝙ cū eo. vbi dixit de arbitrio ꝙ versat̄ in alimētis, ꝛ ideꝫ bal. in. l. nec filiū. de libe. causa. vbi dixit de alimentis q̄ sunt dāda, ſm decentiā eius cui debent̄. ꝛ Ang. in. l. nesennius. §. j. solu. mat. qꝛ nō dat ď suo, sed ad expēsas cōis. ar. extra de offi. vica. c. ij. vnde nō dabit ad comedēdū panē caseū ꝛ cepas, vt quidā potestas faciebat, qꝛ ista cibaria ꝛ alia grossiora nō ꝯueniunt iudicibus, qꝛ dixit Cy. in. l. ius alimentoꝝ. vbi pupil. qꝛ in alimētis versat̄ arbitriū boni viri, ideo sunt danda ꝯpetenter, vbi idē dicit bal. per tex. in. l. cū vnius. §. fi. ff. de alimentis legat. ꝛ vide bal. in. l. qđ in vxorē. C. de nego. gest. dicentē ſm Cy. ibi. ꝙ potestas tenet̄ suis iudicibus infirmis emere et̄ medicinas modicas tamē, ꝛ paꝝ sumptuosas. ꝛ facit. l. sicut impēdia. cū gl. ff. de vsufruc. vbi expense medicinaꝝ modice veniunt in expensis alimentoꝝ. ꝛ idē bal. in. l. si cū dotē. §. si autē ff. sol. ma. ꝛ ꝙ no. in. l. ab hostibus. §. si vir. eo. ti. Licet Bar. aliter videt̄ dicere in. l. legatis. ď ali. leg. ꝛ dicit Raph. i. d. l. ꝙ in vxorē. ꝙ qn̄ isti officiales pstāt officiū nō gratuitū nō grauant̄ potestates eos alere ꝛ dare medicinas. arg. eoꝝ que dicit bar. in. l. si non sortē §. libertus. de condi. inde. Tamen intellige predicta qn̄ potestas ꝓmisit assessoribus ꝛ officialibus salaria ꝛ alimēta ꝙ dꝫ dare medicinas, vt. s. multa de potestate. ꝛ vide in verbo officialis. s.

SUMMARIUM

1 Presumitur contra officialem qui procedit ad aliquid agenduꝫ sine iussu principis.
2 Extorsio semper presumitur in officiali.
3 An ꝛ quando presumatur pro iudice.
4 Ementes officia presumuntur omnia male agere.

1 P Resumptio officialis. † presumit̄ ꝯ officialem q ad aliqd agēdū ꝓcedit sine iussiōe principis. l. facultas. de iure fisci. et̄ psumit̄ ꝯ ꝓceres ꝛ iudices excedentes. l. sic cui. ď defen. ciui. Sicut et̄ psumit̄ custodes carceꝝ faciliter corrūpi. l. iudices. ď epi. audi. Sicut et̄ psumit̄ executores iudicioꝝ pertinaces fore auaros ꝛ proteruos. l. oēs. §. ꝙ pterea. ď epis. ꝛ cle. Sicut et̄ publicani presumunt̄, tn̄ ad illicitas extorsiones. l. quāto. de publ. Nā officiales psumūt̄ plura mala scire ꝛ cōmittere ꝙ̄ alij. i auct. vt iudi sine quo suffra. §. illud quoqꝫ Nā et̄ iudicātes psumunt̄ potius deferre potētibus ꝙ̄ iustitiā imponentibus ministrare. in auct. vt oēs obe.
2 iudi. puin. §. neqꝫ lateat vos. ℂ † Item in officiali semp psumit̄ extorsio. l. j. C. ď salga. hospi. nō prebē. li. xij. Itē in officiali in recipiēte munuū psumit̄ barrataria no. bar. in. l. qꝗs. C. si cer. peta. Iteꝫ officij rōne psumit̄ aliquē subtraxisse bona q̄ repiunt apud eū bal. in. l. cū opꝫ de bo. q̄ lib. p gl. in. l. facultas. de iur. fis. lib. x. Officialis nō psumit̄ acquisiuisse bona, q̄ hꝫ ex offi. ꝙ administrauit. l. spadonē. §. si nō extitit. de excus. tut. ſm Nic. ď neap. ibi tn̄ bar. tꝫ ꝯtrariū in. l. facultas. ď iure fis. post gl. ibi. Cōtra quē tenet bal. in. l. quisqꝫ si cer. pe. quē vide in auct. licētiaꝫ. ď epis. ꝛ cle. i. c. j. de cōten. inter dn̄m ꝛ fideleꝫ. ꝛ in. l. fi. de bo. q̄ lib. vbi dixit ꝙ presumit̄ subtraxisse de bonis dn̄i ex q̄litate psonaꝝ, tn̄ pro veritate vide And. ď iser. in ti. de feudo guar. vbi late p ipm. ꝛ ibi an i officiali psumat̄ dolus vel metus qn̄ ꝯbit cū aliquo magno viro. vide in verbo officialis in tribus capitu. Officialis nihil psumit̄ omittere. bal. i. l. ij. C. ꝙ accu. Non psumit̄ stare p officialē, nisi sibi fiat protestatio. l. j. C. de susce. ꝛ archa. lib. x. ꝛ. l. placuit. de colla. fun. patr. lib. x. bar. in. l. dāni. § sabini. de dā. infec. ꝛ vide in verbo instantia. ꝛ in verbo negligentia.
3 ℂ † An ꝛ qn̄ ꝛ q̄mo presumat̄ ꝓ iudice. vide. j. in verbo iudex in sex capitulis. Presumitur pro iudice. l. ij. de offi. ciui. iudi. Sicut presumitur pro arbitrio casus singularis ſm Jac. but. in. c. nisi ď pbē. Itē presumit̄ ꝓ decreto iudicis. l. iteꝫ. §. ij. ff. ꝙ cuiusqꝫ vniuer. Item presumit̄ pro tabellione. l. sciēdū. ď Vbo. obl. Itē ꝓ teste instrumēti. de verb. obl. §. scriptū. ꝛ est gl. in. l. emp. de test. ſm bal. Iudex non presumitur iniuriose agere. vide in ver. captura in. c. pen. ꝙ impe
4 titur officialis, vbi de iniuria iudicis. ℂ † Ementes officia presumūtur omnia mala agere. vide. s. in prin. tractatus. in. c. j. videndū est de quibus sindicant̄, ꝛ in remissionibus ibi positis, non presumitur ꝓ iudice q solitus est excedere in iudicādo. vide i Vbo iudex in. c. ꝓ iudice psumit̄. In iudice semp psumit̄ minimū culpe pp auctoritatē iurisd. ibidē in. c. in iudice. semp. Officialis ꝛ iudex semp presumunt̄ oia bene agere. vide. s. in ti. de offi. sindicatorum. in. c. fin.

SUMMARIUM

1 Premium promissum capienti bannitum non debetur illi qui bannitum capit rōne sui officij. ꝛ nu. 4. Et quid si socius reuelet socium debeat habere premium promissum reuelanti. nu. 2.
3 Officialis an possit assignare premiuꝫ capienti bānitū ď bursa fisc.

1 P Remium. † An si est factuꝫ bannū ꝙ quicunqꝫ ceperit malefactoreꝫ habeat tale premiū ꝛ aliqs officialis dictū delinquentē manifestauit vel ceperit ꝛ petat hoc pmiū an debeat̄ sibi. dic ꝙ nō ſm bal. in. l. iij. §. vtruꝫ. ff. ad sil. Nisi bannū expresse loqueret̄ de officiali. hꝫ eundē bal. in. l. iij. C. ď ope. liber. Et dicit bal. in. d. §. vtrū, ꝙ si villa cepit malefactorē ex necessitate sibi a statuto imposita ꝙ nō meret̄ pmiū talis, sicut nec familia potestatis. Tamē dicit bal. ꝙ hoc pmiū ꝙ dat̄ huic reuelanti nō dabit̄ nisi ꝓhet. in auct. sꝫ nouo iure. C. de pena iudi. ꝛ hoc et̄ sequit̄ Ang. in. l. si prius. ď no. ope. qꝛ nō sufficit aliquis agere ꝓ pmio nisi illud ꝓhet. l. j. cum gl. ff. si qua. pau. fe. di. in verbo ꝛ veꝝ sit. ꝛ ideꝫ bal. in. d. §. vtruꝫ. allegat Bartol. ibi ꝙ si quis capit malefactoreꝫ ignorans eū esse malefactoreꝫ ꝙ nō habebit tale premiū, qꝛ nō fecit spōte voluntarie, sꝫ ignoranter. ꝛ facit ꝙ bal. et̄ no. in. l. si qs herede. de instit. ꝛ substi. ꝛ
2 ad pdicta vide Bal ꝛ Guil. in. l. ea. ff. de iustitia ꝛ iu. ℂ † Tn̄ i casu talis bāni si vnus socius reuelauit sociū nō hēbit pmiū bāni, scdꝫ Bar. quē ibi sequit̄ Bal. in. l. si qs in graui. §. si ex stipulatiōe. ff. ad sil. p. l. iij. ꝛ. l. idē. ff. de ꝯdi. ob tur. cau. qꝛ istud pmiū nō intelligit̄ eē pmissuꝫ pticipi cris, hꝫ Bar. ℂ Et qn̄ statutū dat pmiū accusatoribus an deat̄ denūciatoribus positis a iudice ad iudicādū ludētes ꝛ arma portātes ꝛ referēdo Guil. de suza. in ꝗonibus statutoꝝ determinauit ꝙ sic. ar. l. cū ꝗ. §. nō tn̄. ꝛ. l. j. §. intercidit. ad turp. ꝛ facit ꝙ Spe. dixit in ti. de inqsitio. §. nūc tractemus q̄lr̄. V. ex quo. cum seq. ꝛ facit. C. de accu. l. si qs, ꝛ vide Saly. in. l. ea qdē. C. de accu. ꝛ Ang. in. l. diuus. de custo. reo. ꝛ Bal. in. l. j. de ope. libe. Spe. i ti. de denū. §. j. ꝛ. ij.
3 ℂ † An officialis possit assignare pmiū capiēti bānitū, vel aliqd faciēti de bursa fiscali, vel de ꝓuētibus curie. Bal. i l. j. de iust. ꝛ iu. ꝙ sic si facit cū auc. supioris. l. cū nauarcoꝝ. C. ď naui. q̄ loqt̄ in expēsa necessaria, ꝛ impetit̄ tn̄ regulr̄ nō pt. l. phibere. §. plane. ꝙ vi aut clā. ꝛ. l. ambitiosa. de decre. ab ordi. p Bar. q dixit idē. i. l. j. C. de pbē. salario. li. xij. Tn̄ vnicuiqꝫ lꝫ bānitū capere. l. fi. ď mathe. ꝛ ꝙ expēdit respublica cui exhibet̄ resarciri. l. mulier de cap. hꝫ Guil. ꝛ bal. i. d. l. j. ꝛ in. l. ꝓclama. C. ꝗmi. vel eplās. per Bal. vbi tꝫ idē, ꝛ ideꝫ Bar. in. l. lege. ff. ad sil. dixit ꝙ primo hoc salariuꝫ erit soluendū de bonis delinquētis, ꝛ si nō sint dꝫ solui ď bonis offensi, alias de bonis fisci. ſm Ang. in. l. si qs libellū. de iniu
4 rijs. ꝛ vide. s. ℂ † Si debet̄ premiū capienti bānitū nō debebit̄ si capiat euꝫ rōne eius officij, vt no. in. l. iij. §. si tibi. ff. de condi. ob tur. cau. vbi bar. Nec etiā si capiat ignorāter secūduꝫ bal. ibi ꝙ premiū etiā debebit̄ si his qui capiat bannitū alias erat inhabilis qn̄ erat vtilitas publica, vt caperetur. vt ibi Barto. posuit de denuntiante, vel capiente socium criminis quod non habet premiū nisi expresse sit dictū in bāno, ꝙ nō teneat̄ et̄ si sit sociꝰ, vt ibi. Et volo ꝙ cogites in dubio si fiat bānū ꝙ manifestās homicidā habeat mile, ꝛ homicida seipm manifestat si debebit hr̄e pmiū, vide aliqd in ti. ď his q se deferūt. Si qs surripiat librū alicui q poterat esse vtilis publice vtilitati merebit̄ inde pmiū ꝛ nō penā p. l. ij. §. postea. de origi. iuris. ꝛ tale pmiū ďbebit̄ ď ꝓprijs ciuitatis. C. ď sta. ꝛ imagi. l. ij. vbi tex. no. ꝙ virtutū pmia ꝛ honores ďbet̄ magr̄atibꝰ p quē tex. al's dixi ꝙ officiali q gessit bn̄, ꝛ laudabiliter in officio dꝫ dari a pncipe i honorē eiꝰ aliqđ vexillū vel arma, aut insignia honoris, ꝛ in arduis erigit̄ sibi statua, vt al's legimus fecisse romanos. ꝛ ita obseruat̄ in italia ꝛ nō memini legisse tex. q meliꝰ faciat ad hoc ꝓpositū. vbi bar. aliqd dixit de arrenga facienda in eius laudem ꝛ honorem in fine officij.

SUMMARIUM

1 Iudex si pcipiat extraordinarie preceptū tenet qn̄ ꝓcedit̄ extra ordinem in delictis.

ℂ Preceptum.

1 S I † procedit extra ordinē in dlictis si iudex faciat pceptuꝫ extraordinarie tale pceptū tꝫ gl. ꝛ bal. in. l. ictꝰ fustiū. ď infa. ꝙ hꝫ locū vbi agit̄ ď leui pena imponēda. l. leuia. ff. ď accu. p Cy. ꝛ vbi reus fuit dephensus, qꝛ pōt fustigari p solā interlocutoriā vel sine, vel in delictis notorijs vbi nō desiderat̄ ordo iudicioꝝ, ꝓpter ꝙ iudex rōne notorietatis delicti pōt legē trāsgredi in modo procedendi, ideo dixit bal. in. d. l. ictus. ꝙ si famulus repiat aliquē cū armis ꝛ faciat hoc ponere in actis iudex p illā relationeꝫ in actis posuā pōt facere pceptū

ꝙ soluat penā massario cōis. ar. gl. in d. l. icius, ⁊ idē si reus sit ex-
tra ordinē ꝯfessus. Tū vbi iudex ꝓcedit in alijs casibus extra ordi
nē dr̄ de facto ꝓcedere. C. qñ ciui. actio. in rub. ⁊ facit de furtis. l. in
terdū. §. q furē, ⁊ lȝ sit omissus ordo vel forma ꝓcedēdi ꝙ interdum
fieri potest in maleficijs ex causa. vt in. d. gl. ẜm Bal. ibi.

SVMMARIVM

1 Contemnens preceptum imperiale qua pena puniatur.
2 Precepta iudicialia requirunt cause cognitionem precedentem, se
cus in extraiudicialibus.
3 Preceptum iudicis factum cum cause cognitione habet vim sen-
tentie. ⁊ nume. 5.
4 Preceptum si sit iniquum debet iniquum declarari.
6 Solutuȝ vigore precepti iudicis licet inordinate facti non repetitur
si verum erat debitum.
7 Prelatus potest mandare sine cause cognitione in his que ad sui
officium pertinent.
8 Iudiciale preceptum iudicis est interlocutoria.
9 Quando periculum est in mora iudices sepe incipiunt a precepto.
10 Preceptum quod in se remedia iuris non includit dicitur nudum.
11 Precepta que recipiuntur post litem contestatam sunt diffinitiua,
⁊ ex eis oritur actio in factum.
12 Preceptum ⁊ diffinitiua interdum ponuntur pro eodem.
13 Precepta quomodo debeant iustificari. ⁊ nu. 14.

9 Uia sepe ꝯtingit ꝙ officiales in sindicatu im-
petuntur de penis ⁊ mulctis exactis
rōne spreti mādati vel ꝯtēpti bāni, iō de eoꝝ effectu va
liditatis ⁊ inualiditatis est vidēdū. ¶ Et primo de mā
datis factis a principe vel ab officialibus mādato principis, i quo
dico qd̄ aut certa pena est imposita in tali precepto principis ⁊ illa
erit seqnēda, aut nō est certa pena imposita, vt qȝ dr̄ in mādato sub
ira ⁊ indignatione ⁊ ꝑ q̄ꝫto grāȝ regiā charā hn̄t, ⁊ debebit imponi
ẜm facti arduitatē ⁊ ꝯdōnē ꝑsonaꝝ extra ordinē ⁊ ex principis ar-
bitrio vel iudicis de quo est ampla gl. in prin. ꝯsti. regni. ⁊ Bar. in
ꝯsti. ad repri. in fi. ⁊ aliqd ꝑ ipm in. l. is cui bonis. de ver. ob. ⁊ val
de est notanda illa glo. que limitat. l. omne delictuȝ. §. contumacia.
⁊. l. iij. §. in bello. de re mili. videtur speciale in milite cuius delictū
coercetur aliter q̄ꝫ cōmunis disciplina deposcit, ideo summe obedi
endum est mandatis regum. qȝ occasione quesita grauius animad-
uertere solent in subditos diuites non habētes aliaȝ cām q̄ꝫ alicui⁹
mandati spreti etiā minimi, ⁊ ponit And. de iser. in tit. que fuit pri-
ma causa bene. amitten. de pena spreti mandati regis, ⁊ habeṫ in sa
cra scriptura qñ Deus precepit Ade ne comederet ꝺ ligno vite ex
cuius minimi mandati transgressio fuit maxima pena punitus.
1 ¶ † Nam etiaȝ iure codicis pena cōtemptus imperialis mandati
est vltimi supplicij cōfiscationis bonoꝝ ⁊ dignitatis priuation. l. j.
in fi. C. de offi. prefec. aphrica. ⁊. c. ij. de maio. ⁊ obed. Et aliqñ est
pena sacrilegij. in auct. vt digni. ordo serue. l. j. Aliqñ etiā pena cō
temptus mandati est carceratio. ff. de iniu. l. iniuriaꝝ. §. si quis. Et
aliqñ ẜm exigentiā negotioꝝ, qȝ magnus iudex in magnis causis, ⁊
in magnis mulctis potest inobediētes mulctare, ⁊ punire, ⁊ paruus
in paruis. l. j. ff. si qs ius dicē. nō obtēpe. vbi qlibet magistrat⁹ pōt
penali iudicio suā iurisd. defendere. ⁊. ff. de iudi. l. ad peremptoriuȝ.
de offi. prefec. vrbi. l. j. §. sed cū patronus. Que remedia ad iurisd.
suam defendendaȝ sunt multa, qȝ etiā pōt ꝑsonā capere. l. sacrilegij.
in fi. ff. ad. l. iul. repe. ⁊ i. l. j. de sacri. C. quō ⁊ qñ iudex. l. cōsentaneū.
⁊. l. plerīqꝫ. de in ius vocan. ẜm Bar. in. d. l. j. ẜm ius sue ptātis ⁊
ex virtute sui officij. C. de calum. l. j. ⁊. l. nullus. de testi. Sic ergo po
terit imponere mulctā ꝯtradicentibus suo officio in aliquo speciali
delicto spernēdo eius mādatū iuridicū, vt ꝙ veniat sub tāta pena
C. cōmi. vel epistolas. l. interlocutio. ⁊. l. programa. ne eius prece-
ptum eludatur. ff. de iudi. l. si pretor. ff. ne quid in loco publico. l. fin.
2 † Tamē est aduertendū ad ꝑcepta iudicialia vel extraiudicialia, qȝ
ꝑcepta iudicialia requirūt cause cognitionē ꝑcedentē, secus in extra
iudiciali ꝙ nō requirit causaȝ. Inn. in. c. cū ad aures. de tēp. ordi.
⁊ not. in. l. cre. §. iussus. ff. de appel. ⁊ in. l. non videṫ dolo. ff. ꝺ re iud.
3 ¶ † Naȝ ꝑceptuȝ iudicis factū cum cause cognitione hȝ vim sn̄ie.
Inn. in. c. ij. ⁊ i. c. i literis. de rest. in integrū ⁊ ꝺ tpe ordi. ad aures.
¶ Sicut est ꝑceptū factū de soluēdo ẜm formā. l. si debitori. ff. ꝺ iu.
de quo per Bal. in. l. nō fateṫ. de cōfes. ⁊ Bar. in. l. error. de iur. ⁊
facti. ⁊ Bar. in. l. fi. §. necessitate. de bo. quelib. Quod si fiat ex ab-
rupto nō hȝ vim sn̄ie, nec citationis. de foro cōpe. dilectus. ⁊ in. c.
vestra. de coha. cle. Et requiriṫ ꝙ fiant ꝑcepta cū cā. C. de fideicō.
l. quoties. Io. an. in. ti. de sen. §. ij. ver. est quoqꝫ. ⁊ ver. hoc autem.

¶ Tamen ista ꝑcepta facta sine ordine iudiciali vel impetu ꝙ sol-
uat ex abrupto nō tenēt. ff. de. l. cōmi. l. fi. ⁊ vide in. l. fi. §. fi. ff. ꝙ me.
cā. ꝙ poterit reuocare sine cause cognitione ex quo notoriū est ꝙ iȝ
ẜm Inn. in. c. querelam. de resti. in inte. ⁊ facit. ff. de mino. l. minor.
4 Bal. in. l. si aquā. de serui. ⁊ aqua. ¶ † Nā qñ preceptū est iniquū
dȝ iniquuȝ declarari, ⁊ pōt reformari. no. ꝺ appel. ⁊ debitus. in fi. ⁊
vide tex. in. l. generaliter. §. finantē. C. de iureiuran. ¶ Nā tale pre
ceptuȝ qñ emanat sine cause cognitione, ⁊ sine cause insertione diciṫ
strangulatuȝ. l. j. C. de predi. curi. li. x. Cy. ⁊ Bal. in. d. l. quoties.
⁊ in. l. filiusfami. §. diui. ꝺ lega. j. ⁊. l. pater filiuȝ. §. iulius. ꝺ leg. iij.
5 ¶ † Nam iudicis ꝑceptuȝ dȝ cōminatio, ⁊ tunc habet vim diffiniti
ue, vel interlocutorie, qñ fit a iudice causa cognita de eo ꝙ spectat
ad eius officiū alias si fiat de eo ꝙ ad eius nō spectat officiuȝ nō hȝ
vim sn̄ie. l. j. C. cōmi. vel epist. Uel si fiat legis aucto. valebit. vt ibi
in gl. in verbo exoluisse. duȝ allegat. l. tutor. vel si fiat ad malitiā su-
perandā, vt in. l. peremptoriuȝ. ff. de iudi. Nō aūt qñ fit ad grauādā
partem per terrores comminationum quod non permittitur, scđm
Ange. in. d. l. j. ¶ Nam iudex non debet comminari in casu debi-
ti non soluti, quia tunc dicitur comminatum nō iudicatum secunduȝ
Ange. in. l. ij. C. commi. vel episto. vbi dixit quod verba imperan-
tia indiscrete, ⁊ ex abrupto prolata a iudice etiaȝ scripta in actis nō
necessitant. Hoc verum quando sine cause cognitione iubet aliquid
puta partem introduci in posses. rerum aduersarij, quia talis iussus
nihil operabitur, neqꝫ vim rei iudica. obtinebit, secundum Guil. in
l. v. ⁊. vj. eodem titu. quia quando sine causa emanat vim sententie
non habet. vbi Bald. dixit no. quod si ꝑses vel alius officialis non
potest facere proclama vel preceptum cum pena capitali, puta ma-
nus, vel pedis, vel perpetui carceris, nisi faciat cum deliberatione
procerum ciuitatis, quia tunc valet secundum Bal. ibi late per. l.
j. §. magistratum. ff. quod cuiusqꝫ vniuer. no. vbi idem tenet Ange.
6 ¶ † Solutum iū vigore precepti iudicis inordinate facti non repe-
titur si verum erat debituȝ. l. fi. §. fi. ff. ꝙ me cā. ⁊. c. fi. eo. tit. ꝑ Inn.
⁊ idem Ang. in. l. fi. C. cōmi. vel episto. ⁊ in. l. quoties. C. de fidei-
com. Nec haberet locuȝ ꝯtra. l. ꝙ me. cā. quasi fuerit compulsus
soluere ẜm Ang. in. d. l. fi. C. commi. vel episto. Ubi dixit no. ꝙ in
terlocutoria vel preceptuȝ iudicis pro facto manifesto puta contra
procuratorē vel aduocatuȝ improbe aduocantē cui iudex interdicit
de facto aduocationem vel procurationem valet ⁊ tenet ⁊ debet ser
uari toto tempore officij precipientis, vel interloquentis. l. moris. ⁊
l. fi. ff. de penis. ẜȝ Ang. ibi. ¶ Et ideo, qȝ talia precepta facta a iu
dice sine ordine iudiciario, vel impetu non valent potest inde illa re
uocare sine cause cognitione ⁊ partis citatione. ẜm Inno. in. c. que
relam. de elect. ⁊ facit de euic. l. si minor. ⁊ de bo. auct. iudi. l. iij. §.
pen. ⁊ in. d. l. fi. in fi. ꝙ me. causa. ⁊. l. fin. de. l. commisso. ⁊ Bald.
in. c. bonus. de postul. prela. quia sunt nulla. d. l. filius. §. diui. de
leg. j. ⁊. l. fina. de fideicommis. l. quoties. vbi Cyn. ⁊ dixit Baldus
in. l. ait pretor. §. permittere. de mino. quod preceptum vt teneat de
bet esse rationabile quando emanat per modum iurisdictionis vo-
luntarie, ⁊ quando pertinet solum ad auctoritatem precipientis al's
secus si sine causa emanat ẜm Dy. in. d. §. diui. ⁊ facit quod nota.
Inn. in. c. j. de iud. in. vj. ⁊ quod no. in. l. creditor. §. iussus. de app.
⁊ que no. Iac. de are. in. l. j. §. itē. ꝙ fal. tut. ẜm Bal. in. d. §. ꝑmit-
tere. Adeo ꝙ si sit inhonestuȝ nō valet, nec tenet. ẜm Bal. in. l. cel
sus. de arbi. ꝑ. l. si cū dies. §. cōpromissuȝ. eo. ti. ar. l. nō videtur. ff.
de iussu. de regu. iur. vbi dicitur ꝙ qui iurat intelligiṫ iustis licitis
⁊ honestis iurare vel si sit factū ex abrupto, ⁊ sine cāe cognitione, ⁊
non sit appellatuȝ nō transit in rem iudicatam. Inno. in. c. cum ve-
nissent. de in integ. resti. ⁊ in. c. cum in tua. qui ma. accus. pos. ⁊ qd̄
Bart. no. in. l. de pupillo. §. meminisse. de noui oper. Quod est ve
rum in mandatis, que sunt iurisditionis contentiose. ẜm Ioan. and.
in. d. c. cum venissent. secus in alijs ẜm Inn. in. c. ad aures. de tem-
7 po. ordi. vbi dixi, † ꝙ prelatus pōt mandare, ⁊ sine cause cognitiōe
in his que ad suū officium pertinent si tū fiat cuȝ cause cognitione,
⁊ si sit iniquuȝ facit appellationē iustā. ẜm Inn. in. c. cum cessante.
de appellatio. ⁊ in. c. cum ad aures. de tempo. ordi. al's si non ap-
pellatur, ⁊ sit iustum transit in rem iudicatam. ẜm Inno. in. c. inter
cetera de preben. Nisi fieret sine cause cognitione. l. fi. de offi. pro
cu. cesa. ⁊ Inn. in. d. c. cum venissent. ꝙ si fiat sine causa erit nulluȝ.
ẜm Dy. in allega. §. diui. licet. Inno. dixerit. in. c. ij. de resti. in in-
te. ꝙ valeat si ad eius spectat officium, secus si nō pertineat ad eius
officiuȝ. vt ꝙ quis vadat ad sanctum Iaco. ẜm Inno. in. c. ij. de iu.
in. vj. Et dictum Dy. intelligiṫ qñ preceptum esset contra ius cōe,
vt de non alienando bona sua, quia sine causa non valet. per not.
in. c. raynaldus. de testa. Si aūt fit ẜm ius cōmune, puta de com-
parendo, aut de non nouando lit. pendente. tunc sine cause expres-
sione valet, quia arbitrium datum iudici facit pro eo in arbitrarijs
presumi.

presumi, vt no. Inn. de eo qui furtim ordi. suscepit. c. innotuit. ꝛ extra de accu. c. ad petitionem. vbi dixit quod dilatio iudicis arbitraria semp presumit moderata, pro quo vide eundē in. c. ad aures. de tempo. ordi. Itē ꝗ natura cause iustificat ipm preceptū. l. si vero. §. si pro rei qualitate. ff. qui satisda. ꝛ ita debet intelligi Inno. scḋm Bal. in repe. l. ij. ff. de iureiu. in. vij. charta. dixit idem Bal. in. l. j. §. visus. ff. de procu. ꝙ preceptū iudicis sine cā factum iuri nō derogat, nec valet. arg. d. §. diui. ꝛ Sy. in. l. quoties. ꝺ fideicō. dicēs ꝙ cā dꝫ exprimi in citatorio. ſm Inn. in. c. ij. de iudi. in. vj. ꝛ in. c. preterea. de dilatio. ꝛ vide eundē Bal. in. l. ꝙ ait lex. ff. de postu. nam ꝑceptū iudicis semp dꝫ iustificari ꝑ cām ꝑ no. in. l. de pupil. §. meminisse. de noui ope. ꝛ ꝺ pac. l. iurisgē. §. si paciscar. Adeo ꝙ si fiat sine cāe cognitiōe, lꝫ ab eo nō appelleꝛ nō trāsit in reꝫ iudi. ſꝫ Inn. in. c. cū venissent. de in integrū rest. hoc ideo, ꝗ nō est a ꝑcepto incipiendū. l. j. §. fi. ff. qḋ me. cā. ꝗ ꝑceptū iudiciale requirit cāe cognitionē ꝛ ꝓbationem, secus in extraiudiciali. c. ad aures. de tēpo. ordi. ꝛ in. c. cui ꝺ in integrū resti. ꝛ ibi gl. ꝛ facit. l. cer. §. iussus. ff. de
8 appel. † ꝗ iudicis ꝑceptū iudiciale est interlocutoria in. §. si qs aūt. ꝺ heredi. ꝛ fal. ꝛ facit Bal. in. l. athletas. §. qui iussu. ff. ꝺ infami. ꝛ dixit no. Bal. in. l. j. §. fi. ff. si quis ius dicē. ꝙ iudices pñt facere ꝑcepta penalia ꝛ applicāda fisco, ꝛ habēt vim diffinitiue si fiāt cā cognita, alˀs nō per. l. proclama. ꝛ. l. iudices. C. cōmi. vel. epistol. que precepta iudicū ad cām facientia sunt interlocutorie, per gl. in. d. §. iussus. ꝛ facit in auct. de liti. §. ad excludendas. ꝛ. l. qualē. §. fi. ff. de arbi. ꝛ in. l. cū clericis. de epi. ꝛ cle. ꝛ. l. cū ex stipulatione. C. ꝺ sen. que si fiāt sine cause cognitione nō habent ꝑ nuda citatiōe. ſꝫ Inn. in. c. tua. de coha. cler. ſm Bal. in. l. ius alimētoꝝ. vbi pupil. edu.
9 dꝫ. ꝛ dixit no. Bal. in. l. sed ꝛ si quis. ff. queadmo. test. aperi. † qḋ qñ periculū est in mora iudices frequēter a precepto incipiunt, ꝛ postea illud iustificant ꝑ examinationē cause. per no. in. d. §. meminisse. idē tenet Jo. an. in addi. Spe. in ti. de senten. in. §. iuxta. qḋ vbi periculū est in mora, ne partes veniāt ad arma qḋ iudex pōt facere ꝑceptū sine alia cause cognitiōe, lꝫ postea cessante periculo debeat reuocari, ꝛ dixit singlˀr Sy. in. d. §. diui. quē ibi Bal. refert ꝛ seqˀꝛ, ꝙ si iudex facit aliquē citari corā se, ꝛ sibi mādat ꝙ iuret obedire suis ꝑceptis ꝙ si iste nō obtēperat nō est ꝯtumax, ꝗ est nudū sine cā. ar. de le. ij. l. pꝛ. §. iussu. ꝛ. l. lucius. ꝛ ꝑ Sy. in. d. l. iij. vbi pupi. ꝛ. C. de fideicō. l. post mortē. ꝑ Cy. ꝛ vide Inn. in. d. c. ad aures. de tēp. ordi. ꝛ facit gl. in. l. nō vꝛ. §. q iussu. de re iu. ſꝫ Bal. in. d. §.
10 diui. q ēt dixit, † ꝙ ꝑceptū dꝛ nudū ꝙ in se iuris remedia nō includit. in. l. quoties. de fideicō. dicēs ꝙ paria sunt esse nudū, ꝛ redire ad nudū ex post facto q subdit ꝙ ꝑceptū de nō alienando ſcḋm minori donec est i minori etate est vestitū ꝑ. l. ij. ff. ꝑ emp. idē si fiat ecclesie ꝑ tex. in auc. ꝺ alie. ꝛ emphy. §. sanctissimas, dicēs ꝙ cā lrīa erit si ꝑsona sit alias alienari ꝓhibita, ꝛ dꝛ subesse cā si sit ꝑsona cuius fauore fiat ꝓhibitio alias dꝛ nudū, ꝛ sine cā. l. peto. §. fratre de leg. ij. dicēs ꝙ sufficiet tacita cā ex ꝯiectura ad validū ꝑceptū, sicut expressa vbi dixit ꝙ ēt dꝛ nudū qñ est ꝯ legē. ar. de le. j. l. si qs. §. fi. nec ꝑter legē ꝑ. d. §. diui. ꝛ. l. cerdonē. de ope. li. ꝗ reqrit ꝙ ꝑceptū sit
11 lege validū, ꝛ nō sit ꝯ ius. † Precepta āt q̄ recipiunt post litē ꝯte. sunt diffinitiua, ꝛ oritˀ ex eis actio in factū, ꝛ debēt ꝑferri in scriptis sicut sñia, ꝛ pōt appellari viua voce. de appel. l. creditoꝛ. §. iussus. ſꝫ gl. in. l. nō solū. §. necessitatis. de bo. que libe. Et qñ sunt interlocutorie, pōt tūc iudex interloq de plano. l. si debitoꝛi. de iu. ꝛ sine vlla interlocutoria posset iudex ꝯfitentē cogere ad soluēdū. Bal. i. d. §. necessitate. vbi dixit ꝙ si qua exceptio ꝯpeteret, dictū ꝑceptū nūꝗ
12 trāsit in rē iudicataꝫ, † tñ ꝑceptū ꝛ diffinitiua interdū ponunꝛ ꝑ eo. l. si pecuniā. C. de re iu. vbi Bal. ꝙ interdū ponitˀ ꝑ interlocutoria, vt cām decidēs. d. §. necessitatis. Et ꝓpterea Bald. in rub. C. cōi. vel epi. dixit ꝙ si stat statutū ꝙ iudex viso instrō debeat facere ꝑceptū iustificatū creditori, ne de palatio exeat quin soluat, ꝛ si debitor esset absens iudex sibi fecerit tale ꝑceptū ꝙ veniat ad palatium, inde nō discessurus quin soluat, nisi ostēdat suas defensiones ꝙ valebit hoc ꝑceptū, ꝛ cū sit iustificatū resoluitˀ in citationē eo cōparēte alˀs firmū remanebit, ita ꝙ poterit capi sine alia citatiōe. Tñ vbi iudicis ꝑceptū ꝯtineret impossibile nō teneret. ff. q satisd. l. si decesserit. vbi Bal. dixit ꝙ nō tꝫ preceptū cuius executio est impossibilis, ꝗ impossibile nō est imponendū alicui. l. iij. §. videamus. de nego. ge. ꝛ. C. de leg. l. ab administratione. ꝛ. l. titius. de administra. tuto. in fi. ꝛ. l. in summa. in fi. de re iu. ꝛ. l. pe. que sen. sine appel. ꝛ bar. in. l. quesitū. ff. de re iudi. dixit ꝙ ꝑceptū ꝯtinēs difficile excusat ipso iure, vt ibi latius per doc. Et iō ad tollendū oē grauamē ꝙ posset pars ꝑtendere ꝓpter hmōi precepta iudicialia que incipiūt a ꝑce-
13 pto añ litem cōtest. ꝛ causa nō cognita, † debēt iustificari ꝑcepta ꝑ clām si senserit se grauatū ꝯpareat recepturus iustitie cōplemētū, ſm Bal. in. l. iurisgen. §. si paciscar. ff. de pac. vbi Bar. ꝛ in. l. ꝺ pupillo. §. meminisse. de noui ope. Quod quidē mādatū iustificatū si sit inualidū resoluitˀ in cōminationē. Si vero sit validū eo cōparente resoluitˀ in citationē. secūdū Inno. in. c. tua. de cohabi. cleri. ſm Bar in. d. §. meminisse. ꝛ Inn. in. c. ex parte. ꝺ vbo. significa. Si vero nō cōpareat tunc mādatum stat firmū, ꝛ nihil potest iudici imputari, ꝗ mandatū fuit iustificatū. l. ea quidē. C. si manci. ita fuerit alie. scḋm Bal. in rub. cōmi. vel epi. de quo ꝑ eū in. l. actione. ꝛ ꝑ Jo. an. in addi. Spe. in titu. de iuris. om. iud. Et ideo si quid soluitˀ per tale mādatū, repetitˀ. ſm Inn. in. d. c. cū venissent. ꝛ vide glo.
14 in. d. §. meminisse. ꝛ in. l. j. de exec. rei iudi. per Jac. but. † Et si non apponitˀ illa clausula tale mandatū nō tꝫ per no. in. d. c. tua. §. alle. ꝛ in. l. j. C. cōmi. vel epi. ꝛ in. d. c. cum venissent. per Inno. Tñ dixit Bar. in. l. j. C. de relat. ꝙ si iudex faciat mandatū ꝙ nō valeat ꝛ ps taceat, ꝛ nō proclamat mandatˀ executioni ꝯsulens ꝙ statim fiat ꝓclamatio ꝛ ꝯdictio, ꝛ in actis scribatˀ. l. fi. C. ꝙ cū eo. Inno. in. c. cū cām. ꝺ resti. ꝛ facit. l. j. C. ꝺ postu. Licet Bal. in addi. spec. in ti. de citatiōe dixerit ꝙ mādatū iustificatū ꝙ factū necessario grauat, puta tradas pos. non valet etiā si dicatˀ si senseris te grauatū. Et dixit Bal. in. l. ad perēptoriū. ff. de iud. ꝙ lꝫ ꝑceptū iudicis possit iustificari per clām istaꝫ si senseris te grauatū ꝛc. est verū nisi citatio sit nulla ipso iure, ꝗ tunc nō pōt iustificari. ar. l. quedā mulier. fa. erc. ꝛ de testa. tute. l. iure nostro. ꝛ talis ꝑcepti iustificata pte cōparente hꝫ vim simplicis citationis. per glo. sing. in. c. ex parte. de ver. sig. ꝛ Inn. in. c. si. de coha. cle. ſm Bald. in. l. j. §. pretoꝛ. ff. de iure. delib. ꝛ vide Bal. in. l. scire opꝫ. ꝺ exec. tu. ꝛ Bar. in. l. j. C. ꝺ exec. rei iud. vbi Ang. in. l. nōnunꝗ. ff. de iudi. ꝑ Ang. ꝛ ꝙ hꝛ in. c. ex parte. de verbo. sig. Qḋ est verū in his que nō ꝯcernunt ordinē iudiciariū, ꝛ vbi de plano ꝓceditˀ. ꝛ nō in figura iudicij, vt no. in. d. §. meminisse. Secˀ in preceptis diffinitiuis ꝛ decisiuis, ꝛ in decretis litigiosis. l. hoc aūt. qui. ex cau. in pos. ea. in quibˀ requiritˀ ordo iuris. l. meminerint. si per vim velalio moḋ. ꝛ sic intelligitˀ cle. appellanti. Et sic in precepto per ꝙ quis ad iudiciū prouocatˀ dicta clā operatˀ nō in mādato decisiuo. vbi nō tenetˀ. ſꝫ Bal. i quodā suo reperto. Et ideo mādatū iudicis ꝙ quis exeat de possessione, nisi senserit se grauatū dꝛ ꝯditionale ꝛ reo cōparente ꝛ dicente se grauatū resoluitˀ in citationē simplicē. ſm Bal. in. l. nec actio ꝺ transac. C. ꝛ dixit not. bal. in. l. nec qcꝗ. §. vbi decretū. ꝺ offi. ꝓconsul. ꝙ tale mandatū in clā iustificata nō operatˀ, vbi ꝯtra absentē esset interpositū scḋm decretū, ꝛ ei intimatū cū ista clā, ꝗ tūc demū opatur, vbi nō dꝫ ꝑcedere citatio, sed pōt incipi a ꝑcepto ꝙ est solū in certis casibus. vt in noui ope. nun. q pōt fieri ꝑ priuatū, ꝛ ꝑ iudicē nō ꝑcedente citatione, tñ iudex iustificat, ꝛ nō priuatus. d. §. meminisse, ꝛ ēt ꝗ ista clā hꝫ ꝯditioneꝫ, ꝗ si nō sentit se grauatū, ꝗ decretum est nullū nō tenetˀ ꝯparere, ad ꝙ facit qḋ dixit Inn. in. c. tua nos. §. alle. in ver. itē monitio iudicis qua monet reū, vt satisfaciat nō habetˀ pro citatione, ꝗ monitioni non tenetˀ comparere, si iuris hꝫ excusationem. d. c. tua. ꝛ dixit sing. bal. exclamādo Cy. ꝛ Ja. de are. in. l. si in aliquā alleg. l. nec quicꝗ. §. vbi decretum. in fi. quod si aliquis ad iudicem vadat ꝛ conqueratur de aliquo a quo dꝫ aliqd recipere, si iudex dicat faciā tibi lrām per ꝗ ꝑcipiā tibi solui quod hoc fieri non potest, ꝛ quidam dicunt qḋ cōparente absente ista clā facit trāsfundi ꝑceptū in citationē, facit ꝙ no. in. l. ea qdē. C. si mā. ita fuerit alie. quod non est verum, ꝗ si est iustum preceptum debet confirmari, si tñ est iniustum illa clausula non transfundit preceptum in citationem, nisi existente ꝯclusione. s. ꝙ grauetˀ, ꝗ iudex non intēdit indebite grauare ptes qñ ponit istaꝫ clām. ar. l. si quis locuplex. in fi. de manu. testamē. ſm bal. in. d. §. vbi decretum. Et ex predictis poteris colligere an pena seu mulcta sit cōmissa vel non, ꝗ si preceptum est factū incognitionalˀr ꝛ ex abrupto, aut ꝯ iura nunꝗ transit in rem iudicataꝫ, ꝛ non cōmittetur pena seu multa, tñ quāuis ista precepta cum hac clā non debeant fieri, nisi in causis extraordinarijs, ꝛ non in ordinarijs sed hodie indistincte fiunt in omnibus causis etiam ordinarijs vt pars timore pene precepti pareat mandato, vel compareat. Tamen an iste pene precepti spreti sint exigibiles ex eodem processu, vel requiratur noua citatio. vide Bar. in. l. j. in fi. ff. si quis ius dicen. vbi tenet ꝙ non requiritur nouus processus qñ inobedientia vel contumacia essent commissa coraꝫ ipso iudice, secus si coram alio, ꝗ requiritur nouus processus. vide Joā. an. in titu. de iureiur. §. j. ver. ad hoc. And. de iser. in ti. quo tēpore miles vbi qñ reperitˀ preceptum spretū penes acta ꝙ pōt executio ipsiˀ fieri. ꝛ ideo qñ examinauit tale preceptum penale, ad hoc, vt non sit opus nouo processu pars compareat ꝛ accuset cōtumaciam rei, ꝛ deinde iudex pronunciet super illa pena, seu mulcta condennando ipsum ad penam dicti mandati spreti. de quo per eundem bar. in. l. tertio. §. si ad eum. de re mili. ꝛ dixit nota. Barto. in. d. l. j. in fi. ꝙ hanc penam siue mulctam iudex poterit augere ꝛ aliquando

minuere propter paupertatẽ. per. l. illicitas. §. fi. ᵭ offi. p̃si. ⁊ idez
tenet Spe. in ti. de sen. in. §. j. in ver. est ⁊ quarta species. Et an iste
pene seu mulcte imponant̃ ꝑ oẽs magistratus, ⁊ possit appellari ab
impositione ipsaꝝ, vt nõ fiat executio, ⁊ an transeant ad heredes. vi
de no. Bar. in. l. si qua pena. de ꝟbo. sig. vbi late. ⁊ Bar. in. d. l. si
quis ius dicen. vbi etiam de legatis ⁊ arbitris.

SVMMARIVM

1 Potestas non potest statuere circa statuta ciuitatis quam regit si
ne consensu consilij ciuitatis vel defensoris.
2 Debitor qui confessus est in iudicio potest capi ⁊ incarcerari intra
tempus quatuor mensium, nisi caueat vel bonis cedat.

r Estat videre de preceptis seu bannis que extra
iudicialiter fiunt nõ ꝯ certã personã, sed
generaliter cũ penis ex aucto. imperio vel officio p̃ci
pientis eius mera voluntate ꝓpter seruandũ vigorẽ pu
blice disciplinE. ⁊ dico qᵭ ista precepta seu bãna nõ requirũt partis
p̃sentiã vel citationẽ, sed sufficit cõminatio, vel proclamatio, aut ꝓ
grãmata publice ꝓposita, vt ne maleficia cõmittant̃, ⁊ vt delinquen
tiuz refrenet̃ audacia, vel ꝙ nemo de nocte ambulet, vel arma defe
rat ⁊c. valent ⁊ fieri possunt sine partis alicuius citatione, tñ cãm re
quirunt saltem intrinsecaz, al's si qua fiãt nuda voluntate p̃cipientis
nulla subsistente cã nõ valent, puta ne ꝑs loquat̃, nec exeat palatiũ,
ne manũ mouet sub pena centũ. ẜz Guil. de suza. in ti. cõmi. vl' epi.
⁊. l. j. ⁊. l. interlocutio. quẽ refert Jo. an. in addi. Spec. in ti. ᵭ iuris.
om. iu. in fi. per multa iura ⁊ ꝯcordãt ibi alle. que reqrũt cãm ⁊ in
ti. de ꝯtumacia. §. nũc dicamus. versi. sed pone. ⁊ per not. in. l. j. ff. si
quis ius dicen. Quo casu qñ fiunt sine cã nõ ꝯmittitur pena ẜz Jo.
and. ibi põt eniz iudex cũ cã talia p̃cepta facere. vt si mandat quod
tales de ciuitate, vel domibus ꝓprijs nõ exeant. l. fi. de interdi. ⁊ re
le. vt q̃ sunt rixosi. l. fi. ᵭ offi. ꝓcu. cesa. vel q̃ infecti vel leprosi sunt
q̃bus prohibet̃ hoim ꝯuersatio, ⁊ pñt repelli ab hoim cõmercio. ꝑ
not. per Guil. in. l. nullus. C. de sum. tri. vbi ẽt Bal. vel si mãdat ꝙ
nemo ludat ad azardũ qui est ludus ꝓhibitus. auct. aleaꝝ vsus, nã
in ꝓhibitis a iure fieri iudices licite ꝯminant̃. ff. de offi. p̃fec. vrb.
l. j. §. cum patronus. de offic. p̃fec. vigi. l. naz ⁊ salutis. §. j. ⁊ in. l. il
licitas. ᵭ offic. p̃si. c. cũ simi. ⁊ in auct. de heredi. ⁊ fal. §. si qs ꝟo.
in. l. meminerit. C. vnde vi. vbi dicit̃ ꝙ id ꝙ imperat̃ necesse est fieri
⁊ ideo magistratus pñt facere prohibitiones penales tꝑe sui officij
duraturas in ꝯcernẽtibus exigẽtiã factoꝝ vel ꝓhibitionẽ criminũ.
1 † Si tñ vellent statuere circa statutũ ciuitatũ quas regũt reqrit̃ con
sensus ꝯsilij ciuitatis vel defensoris, aut sindicatoꝝ. per plene no. ꝑ
Bar. in. l. j. ff. ꝙ q̃sqz iuris. ⁊ in. l. ij. de decre. ab ordi. fa. ⁊ in. l. oẽs
populi. de iusti. ⁊ iure. ⁊ tetigit Bald. in. l. v. C. cõmi. vel epist. vbi
dixit ꝙ magistratus nõ possunt in bãno vel p̃cepto imponere penã
corporalẽ, nisi in ꝯsilio ꝓceꝝ ciuitatis. tñ hodie ista cessant in regno
q̃ oẽs magistratus capitanei ⁊ iustitiarij hñt meꝝ ⁊ mixtũ imperiũ
plenũ, ⁊ plenissimuz. ⁊ iõ penas imponũt pro eoꝝ arbitrio vbi a iu
re nõ statuit̃ dũmodo ꝙ nõ excedãt metam iuris ⁊ arbitrio abutant̃
vt alias plene diximus, duz tractauimus de arbitrio ꝑtãtibus dato
que oia nota pro bãnis officialiũ. Et adde no. q̃ Luc. de pẽna in. l.
pen. in. §. super his. C. de ero. mili. anno. dubitauit. si iudex põt mã
dare alicui vt nõ discedat a curia donec soluat. ⁊ post multa cõclu
dit ꝙ sic dicẽs ꝙ vr̃ detentus ar. l. qui ordinariã. ff. de offic. rec. ꝓ
uincie. ⁊ de arbi. l. qd tñ. §. solutioni. ⁊. l. in hoc iudicio. §. si ꝯueniat.
⁊ de precario. l. cũ p̃cario. ⁊. l. qui neqz. de ꝟbo. sig. ⁊. l. ij. de lib. ho.
dicens ẽt ꝙ hoc pñt minores magistratus. arg. de iuris. om. iudi. l.
magistratibus. de offi. eius. l. fi. §. j. tñ ista iura nihil faciunt ad hoc
propositũ, q̃ lex qui ordinariã, nihil de hoc dicit. ⁊. §. solutioni, nõ
facit nec alia iura p̃dicta. tñ iudicio meo melius facit. l. si debitori.
ff. de iudi. vbi ꝑ illũ tex. in ꝟbo caueat. dicit Bar. ⁊ Bal. ⁊ Ang.
2 † ꝙ debitor iudicio ꝯfessus põt capi. ⁊ incarcerari intra tꝑs q̃tuor
mẽsiuz nisi caueat vel bonis cedat. l. j. de cessio. bo. Tñ dicta deci
sio est intelligenda qñ iudex cũ causa cognita hoc faceret, vt q̃ ᵭ de
bito ꝯstabat vel erat obligatus ⁊ iuste. vt. s. latissime diximus. Et
subdit ibi no. Luc. de pẽna. ꝙ aliqñ iudex mandat, vt qd fiat vl' sol
uatur anteq̃z extinguat̃ vna candela. de quo in. c. in vteri. de electio
ne. tñ isto modo ꝓcedere est tyrannice agere, q̃ dz dari dilatio cõ
petẽs per. d. l. si debitori. cũ ibi not. Quibus adde an si iudex man
dat hoc mõ cũ p̃sentia talis sit nobis necessaria mandes vt ꝯpareat
corã nobis tale mãdatũ teneat ⁊ cõmittat̃ pena. ⁊ vr̃ ꝙ nõ cuz man
datuz sit sine causa ꝑ iura. s. allegata. ⁊. v. q. ij. c. j. ⁊ vlti. vbi videtur
decidi, ⁊ q̃ in his que iudices agunt est cã inserenda. ff. de appel. l.
sciendũ. ⁊. c. veniens. ⁊. c. ꝓposuit. de fil. presby. cũ ibi no. ⁊ vr̃ tene
re And. de iser. in ti. de mili. vasal. in princ. qui vr̃ tenere ꝯ in ti. de
exor. ⁊ prepara. iudicioꝝ. Lucas de penna. hoc tz in. l. ante oia. de
consisto. vcz qᵭ non valeat, nisi forte rõne ꝯsuetudinis vel qñ arduũ
subest. arg. di. l. ante oia. q̃ sine magna captione a nostris negotijs
aduocamur. ff. quẽadmodũ testa. l. si quis ex signatoribus. Tñ ista
locũ non habẽt in mandato principis, in quo nõ reqrit̃ causa, q̃ in
his que ipse agit nõ requirit̃ causa. l. j. de metro. heri. ⁊. j. q. vij. c.
exigunt. ⁊. c. damnatũ. ⁊. l. j. de cõst. prin. Que vident̃ habere locũ
in causis criminũ, non tñ qñ princeps iudicialiter vellet procedere,
q̃ tunc causa reqrit vt venire possit instructus. arg. l. fi. de legi. ⁊. l.
edita. de eden. ⁊. l. fin. si per vim vel alio modo. ideo inoleuit pra
ctica, ꝙ fiat preceptum ꝙ veniat informaturus curiam, ⁊ aliquãdo
fit mandatum ꝙ veniat aditurus ⁊ facturus, quicquid per curiam
rationabiliter iniungetur, que videntur cause.

SVMMARIVM

1 Questio si sit inter duos de aliqua re, ⁊ quilibet probet de dominio
illius rei simul ꝑ testes eq̃les qd tũc facere debeat iudex. nu. 2.
3 Coniecture verisimiles ⁊ indicia ⁊ presumptiones naturales faciũt
probationem quando liquido res probari non potest.

p Robatio. Quia dicit̃ ꝙ iudex in ꝑplexis
dz abstinere a iudicãdo, vt hr̃. j.
1 in ꝟbo snia. ¶ † Quero si sit questio inter duos ᵭ aliq̃
re, ⁊ quilibet ꝓbat de dñio illius rei, simul ꝑ testes equa
les qd faciet iudex vt in sindicatu nõ teneat̃, dic ꝙ iudex dz atten
dere testiuz dignitatẽ, verisimilitudines, ⁊ alia que dicunt̃. ff. ᵭ testi.
l. ob carmẽ. §. fi. extra eo. c. p̃terea. in fi. ⁊. c. in nr̃a. Et si hoc nõ ap
paret aliq dixerunt ꝙ iudex abstinebit a ꝓnuntiãdo. arg. gl. cuz ibi
not. in. l. j. C. vti possi. q̃ nõ põt hic ꝓnuntiare de re, de qua non co
gnouit. ar. ff. de iud. l. de qua re, q̃ vr̃ impossibile duos effectos do
minos insolidũ. ff. q̃ snie sine ap. l. pe. ⁊ fi. Alij ꝙ ista sunt duo indi
cia, ⁊ probationes in vno nõ sunt ꝯtie. Alij ꝙ nõ sunt eedẽ, nec vniꝰ
2 iudicij nec vnius hois. † Alij ꝙ fiet, sicut qñ ꝓducunt̃ duo testamẽ
ta eo. die facta, ⁊ in vno ꝯtinet̃ titiuz in alio semproniũ institutuz ẜm
gl. in. l. fi. de edi. diui. ⁊ Azo. in. d. tit. vr̃ declarare ꝙ neutri dabit̃
hereditas. Roffre. aũt in libellis in ti. de ẜm tab. dixit. ꝙ diuidet̃ ⁊
ꝯcordabunt, secus si actor probaret ꝑ duos testes in rei vendicatio
ne se dñm ⁊ reus se dñm ꝑ totidẽ, q̃ absoluet̃ reus, q̃ qñ iura sunt
obscura ꝓ reo ꝓnuntiabit̃ insti. de interdictis. §. cõmoda. ⁊ ꝑ no. in
c. ex literis. ⁊ in. c. in p̃sentia. de ꝓba. ẜm And. de iser. in ti. ᵭ ꝓhi.
alie. ꝑ Fede. in. c. si inter duos. vbi latius ꝑ ipz. Ex q̃bus infero ad
q̃onez quotidianã a nemine hucusqz tactã, vendicat̃ equus a quodã
detẽtore ꝑ quẽdaz q se equi dñm asserit, ⁊ ex aduerso alter se oppo
nit, ⁊ dicit equuz esse suũ, ⁊ nõ illi, sed sibi restituendũ vterqz probat
ꝑ testes de dñio, ⁊ possessione equi, ⁊ q̃sqz eoꝝ probat ꝙ equus na
tus est ex quadã equa, q̃z habebãt in domo, ꝓut pluries in facto ac
cidit que est sufficiens dominij ꝓbatio in talibus. C. ᵭ rei ven. l. par
tium. ff. de acquir. re. dñio. l. itẽ que ex animalibꝰ. ⁊. ff. de rei ven. l.
si frumentũ. §. si equã. Quid ergo faciet iudex nõ põt in hoc casu di
ci ꝙ stante paritate ꝓbationum ꝙ reus absoluat̃, q̃ hic ambo isti
cõpetitores ad equum sunt actores. erit ergo per subtilitatem iudi
cis inuestiganda veritas. l. ij. ⁊ ibi gl. ⁊ Bar. de eden. gl. in auct. de
tabellio. in prin. ⁊ in. c. cũ Joan. de fide instru. ⁊ in. l. testiuz. ᵭ testi.
¶ Et certe iudex faciet ad se venire equũ quẽ per aliquod spaciũ
faciet ieiunare. ⁊ deinde equũ mittet ad illã partẽ ciuitatis in qua dr̃
fuisse equũ enutritũ, ⁊ faciet equuz in suã libertatẽ ponere ꝑ viaz, ꝑ
quã itur ad domũ vnius ex dñis, ⁊ si intrabit domũ illius erit pre
sumptio ꝙ iste equus sit illius cuius domũ intrauit arg. l. iij. in. §. q
daz aũt rectius putãt. in ꝟsi. ẜm ꝯsuetudinẽ redeunt, vbi iuriscon.
arguit a ꝯsuetudine, ⁊ naturali instinctu aialium, ⁊ bene facit tex. in
l. naturalẽ. §. ceruos. in ꝟsi. in his eñ animalibus que ex ꝯsuetudi
ne abire ⁊ redire solent. in ꝟsi. donec reuertendi animũ habuerint.
⁊ insti. ᵭ reꝝ diui. §. pauonũ. ꝑ que iura vr̃ ꝓbari dñium, ⁊ possessio
aialium, ac ẽt veritas inq̃ri ⁊ inuestigari poterit ex signis ⁊ merco
animalis. ar. l. ij. ff. de ser. fugi. in fi. in ꝟbo ⁊ no. arg. cuius dicit̃ ꝙ
animal ex merco cognoscit̃. ⁊ facit. l. stigmata. de fabricẽ. ac ẽt ex
similitudine matris, vt si dicat̃ aial natũ ex tali equa, ⁊ haberet signa
in pedibus, sicut mater, vel esset illius pili, q̃ sepe solet filius similis
esse parentibus. ff. de edi. edic. l. ꝙ si nolit. in. §. qui mancipia. Alia
etiã cõiectura admittitur q̃ iudex faciet venire equam cuius filius
dr̃ esse equus, ꝓ quo litigatur, ⁊ faciet ꝙ sibi obuiet, ⁊ si equa cuz vi
derit equũ inhiat vel equus dicunt rustici experti in naturis anima
lium ꝙ signum est euidẽs ꝙ ipsa mater est, ⁊ ille equus filius eius
est in his eniz casibꝰ ad iudiciuz expertoꝝ recurrit̃ iuxta no. in. l. j.
ff. de ven. inspi. naz naturali creditur de natura. ff. de soli. l. si pactũ.
in auct. de nõ alie. §. ꝙ autẽ. Naz in animalibus iurisconsultus co
rum naturã ⁊ feritatẽ, aut mansuetudinẽ attendit. vt in. l. j. ⁊ per to
tam. ff.

3 tam.ff.ſi qua.pau.feciſ.dicat᷑. † Jſta enim que liquido probari non poſſunt ꝓbantur per veriſimiles cõiecturas, per indicia, ⁊ per preſumptiões naturales. ar.ff.de re mili.l.nõ oīs.§.a barbaris. ⁊ ꝙ gl. no.in.l.j.ff.de proba. de bm tabu.l. qui ex liberis. in princ. ⁊ Cyn. in.l.j.de ſica. ratio enim naturalis hec eſt que in his attenditur. ar.l.nec adiecit.cuꝫ glo.ff.de verb.ſigni.vbi dixit gl. ꝙ ex imaginatione matris tpe ꝯceptionis filius q tūc ꝯcipit᷑ ſimilat᷑ adultero, qḋ ēt extēdit᷑ ad adulteꝝ, q cognoſcēdo cogitat, ne vir femine cognite veniat nã ꝓp hoc filius q gignit᷑ ſimilabit᷑ viro ēt ꝑ gl.cū ibi not.in l.ſunt liberi.ff.de ſtatu ho. vbi gl. ꝙ ꝑ aliquā imaginationē aliqñ filius naſcit᷑ mõſtruoſus. Jſte ēt ſunt ꝯiecture nature que ſunt ēt cõiecture legales q̄ dñr euidētiſſime.l.ſi tutor.de pericu.tut.l.lꝫ imperator.de lega.j.hoc enim caſu ruſtici ⁊ paſtores equoꝝ, ac ēt publici ⁊ maſſarij armētoꝝ erūt interrogādi q deponant, ꝙ iſta predicta ſunt de natura equoꝝ, ⁊ equaꝝ, credet᷑ eis de hoc, ſicut meſſori circa meſſem.ff.ſi meſ.fal.mo.dixe.l.j.⁊.l.di.c.vt conſtitueretur.C.de iudi.l.certi iuris, ⁊ in proemio.ff.§.j.late Spe.in ti.de proba.§.vidēdū.verſi.hoc quoqꝫ notandum, ⁊ facit qḋ hr̄ in.c.afferte.de ꝑſumptio. Et de perplexitate probationuꝫ.vide in verbo ſnia. ⁊ in verbo inſtantia. vbi quando propter perplexitates probationum non potuit cauſam expedire intra tempus inſtantie ſtatutarie.

SVMMARIVM

1 Probationes debent eſſe euidentes in ſindicatu. ⁊ nu. 3.⁊.6.
2 Judex ſi commiſerit barratariam mediante quodam tertio nūquid
ille tertius poterit teſtificari contra ipſum iudicem in ſindicatu.
4 Delatio iuramenti in defectum ſemiplene probationis non habet
locum in cauſa ſindicatus.
5 Intereſſe qualiter probetur contra iudicem.
7 Fuga officialis an probet plene vel ſemiplene.
8 Conuinci quis dicitur ex quinqꝫ ſpeciebus probationum.

1 Contra Officiales. † Jn ſindicatu requirunt᷑ probationes euidētes, ſm Bal.in repe.§. ꝓficiſci.q.x.in fi. qꝛ ꝑ eis ꝓſumit᷑. vñ nõ habebit locuꝫ delatio iuramēti in defectū plene ꝓbõnis.l.j.vbi de rõ. vbi Ang. ⁊ facit.l.j.vbi ḋ curia. ꝓ quo vide no.in.l. in bonefidei.C. de iureiur. ꝑ Bal. ⁊ Saly. ⁊ Bar. ⁊ Ludo.in.l.admonendi.ff.eo. Tñ data ipſius officialis ꝯpulſione vel violentia aliq̄ ꝓbata poſſet ꝓbari quãtitas reꝝ quas officialis ꝑ ꝯcuſſionē receperit ꝑ iuramētuꝫ paſſi ꝯcuſſionē per no.in.l.ſi qñ.C.vñ vi. ⁊ in.c.fi. extra ꝙ met. can.ꝑ Jnn. Et ſi qs dicat dediſſe officiali aliqd an ſtet᷑ dicto ſuo cū iuramēto.gl.in auct.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.opꝫ.tenuit ꝙ ſic, que gl.vr̄ intelligi debere qñ aufugerit a ſindicatu, qꝛ ſi nõ aufugeret deberet ꝓbare ꝑ teſtes ſm Ang.ibi ⁊ qñ fugeret iḋ ſtatur eius iuramento, qꝛ fuga faceret eū ſuſpectū.ꝑ no.in.l.admonēdi quo caſu ꝓp fugã poterit torqueri.ſꝫ Ang.in.d.auc.ꝑ no.i.l.admonēdi.
2 † Si tñ iudex ꝯmiſerit barratariã mediãte quodã tertio, ille tertius poterit teſtificari in ſindicatu ꝯ ipſuꝫ iudicē, per tex.in.c.j.de teſti. li.vj. qñ ciuiliter ageret᷑ ꝓpter pecuniã datã dicta occaſione. Nam qñ criminaliter qꝛ cū ſit particeps criminis nõ admittit᷑ in teſtē. vt ibi no. Jo.mo. Et qñ dicat᷑ agi criãliter vel ciuiliter in hoc caſu. vide tex.in.c.ꝑ tuas. ⁊ in.c.fi.de ſymo. Attamē qñ iudex in ſindicatu impetit᷑ ꝙ fecerit iniuſtitiã vel dãnuꝫ dederit, dꝫ tunc ꝓbari iniuſtitia manifeſta euidēs, ⁊ nõ occulta, nec preſumpta.tex.ſm Jaco. del bel.in auct.vt iudi.ſine quoquo ſuffra.§.ſi qs aūt. in ꝟbo iuſtitiaꝫ. ⁊ in ꝟbo dãnis. vbi dicit euidētibꝰ ⁊ manifeſtis. ⁊ i ꝟ. oppo. vbi dicit ſi iniuſtitiã dãnuꝫ vel calūniã manifeſtã vel euidentē ſubditi inferat. ⁊ eo.ti.§.illud.
3 † Et iḋ dixit Bal. in. d.§.ꝓficiſci.q.x. in fi. ꝙ probationes in ſindicatu debēt eſſe ꝯtra officialē multū euidētes, qꝛ pro eis multū ꝓſumit᷑.C.de offi.ciui.iud.l.ſi qs. Et iḋ ēt dixit Ang.in.l.fi.C.vbi de rõ.
4 † ꝙ in cã ſindicatus nõ hꝫ locū delatio iuramenti in defectū ſemiplene ꝓbationis. lꝫ gl. in auct. vt iudi.ſine quoquo ſuffr.in.§.neceſſitatis.dixerit qḋ ſufficiat iuramētuꝫ. q̄ꝫ intellige in caſu fuge. vt.ſ.
5 † Et qualiter ꝓbet᷑ intereſſe ꝯ iudicē. Jnn. tetigit in.d.c.fi. ꝙ me.cã.quē Bal.ſequit᷑ in.l.ſi filius.ff.de iudi. ⁊ no.in.l.in actionibus. de in litē iurã. ⁊ an ꝑ delationē iuramenti vide.ſ. ⁊ regulariter i ꝓbãdo intereſſe requirunt᷑ duo teſtes.l.j.C.ḋ ſen. que pro eo. ⁊ dixit Bal.in.l.ſi traditio.C.de acti.emp. ꝙ iudex eſtimat intereſſe. vbi dixit Bar. ꝙ lꝫ intereſſe non probet᷑ clare iudex ſuo arbitrio arbitrabit᷑ in arbitrarijs, ⁊ in actiõibus bonefidei, qꝛ in alijs actionibus intereſſe eſt ꝯcludēter ꝓbandū.l.fi. de preto.ſtip. Et adde ꝑdictis Bal.in auct.ſed nouo iure .C.de pena iu. vbi dixit ꝙ ad hoc vt puniat᷑ iudex dꝫ is q dicit ſe de dediſſe hoc probare als punit᷑, vt ibi in tex. Et adde ꝑdictis, qꝛ in regno emanauit caplꝫ ꝙ incipit. Jtē in oī caſu quo cauet᷑, ꝙ ſi nõ ꝓbat᷑ ꝯ officialē ꝙ aliqd receperit dꝫ ſe purgare ꝑ iuramentū tã is q̄ꝫ ille ꝑ cuius manus ḋr receptū ꝙ iuramentū ſi facere recuſauerit ſtabit᷑ iuramento ptis q̄ dicit᷑ dediſſe. ꝙ capitulū fuit factū ꝓpter dictã gl. que volebat ſtari iuramento ptis. ⁊ ꝯcor.in auct.vt liti.iurent.§.ſi qs ex litigãtibꝰ. ⁊ ēt cõcor.caplm regni. Jtē ꝙ iuſtitiarij in omni caſu. ⁊.d.auct.nouo iure. ⁊ aliud capitulū regni, ꝙ incipit. Jtē ꝙ occaſionē. ⁊ aliud capituluꝫ regni, ꝙ incipit remedia ſtudio. ⁊ caplm ſequens. ꝙ incipit. Jteꝫ ꝙ officialis inuentus. vbi ḋr ꝙ ꝯ officialeꝫ ꝓbat᷑ per teſtes ſingulares, ſi ſint multi q dicãt ꝙ recipiebat. Extat ēt.c.regni vulgaris fame ꝓloquiū, vbi diſtinguit᷑ qualitas officialis eiuſqꝫ fama, ac etiaꝫ fama, ꝯditio eius q̄ ḋr dediſſe officiali indicia que eſſent ꝯ officialeꝫ q ḋr accepiſſe, tñ dictū capituluꝫ vulgaris fame ꝓloquiuꝫ fuit ad bñplacitū editū ꝙ bñplacitū fuit, ⁊ eſt morte ꝯcedētis finituꝫ vt late ſcribit Bar.in.l.centeſimis.ff.de verb.obl.alle.c.ſi gratioſus.de reſcri. ⁊ Bal.in.l.j.de poſt. ⁊ in.l.poſt dotē.ſo.ma. ⁊ lꝫ morte ſit finitū illud bñplacitū, tñ in regno fuit obſeruatū dictū.c. qꝛ hꝫ magnã rõneꝫ. ⁊ eſt quaſi iuri cõi cõforme, ⁊ eſt incorporatū in lib. capituloꝝ, ⁊ eſt in viridi obſeruãtia ⁊ in vſu, ⁊ cõis ꝓ lege obſeruat᷑ ⁊ facit qꝛ lꝫ lex ſit corrupta, vel abrogata remanet ſaltē eius rõ per l.eos.C.de appel.per q̄ꝫ dixit Dy. ꝙ lꝫ nõ poſſit allegari lex correpta vel abolita ꝙ poterit illius ratio allegari, qꝛ lege correpta non corrigit᷑ ratio. Bal.in.l.cū multis.C.de dona. ⁊ ſic allegabit᷑ ꝓ ratione nõ pro aucto. ⁊ vide.ſ.circa prin.operis.in.c.qualiter aūt ꝓbabit᷑ iuſtitiã denegatã. ⁊.ſ.in.c.qualiter fiet ꝓbatio ꝯ officialē. ⁊.ſ. in ꝟbo correptio.c.j. ⁊ vide de hoc ſatis ad ſaturitateꝫ.j.in.c.fui ſe
6 mel interrogatus.in verbo.teſtis. ¶ † Jn cã ſindicatus debent eſſe ꝓbationes euidētes adeo ꝙ lꝫ alias teſtes ignoti admittant᷑ cū tortura, nõ tñ in cauſa ſindicatus. Ang.i.l.j.C.vbi de ratio. agi opor. ⁊ vide.ſ.circa prin.operis in.c.qualiter autem ꝓbat᷑ iuſtitiaꝫ denegataꝫ. Si qḋ fuit probatū in primo iudicio ꝯ partem poterit ꝓbari in illo iudicio ꝯ iudiceꝫ qñ eius culpa ſunt impedite ꝓbationes, ⁊ ꝯ quēlibet in queꝫ eſt regreſſus. de eden.l.argentarius.§.cū aūt. Secus ſi in culpa partis eſſent probationes impedite, ⁊ ſic vbi ꝓpter culpã iudicis aliquid accidit eſt regreſſus ꝯ ipſum Bal.in.d.§.cū antē. vbi dicit Bar. ꝙ qñ facta ꝓbatione iudex male tulit ſniam ꝙ tenet᷑ actione in factū ſm gl.ibi, ſecus ſi parteꝫ volenteꝫ ꝓbare non admiſit ad ꝓbanduꝫ, qꝛ tenet᷑ ꝯditione ex.l.ſi qñ.C.de teſti. de quo per Bal.in.l.mancipia.de ſer.fugi.qui dicit ꝙ facit litem ſuam, ⁊ dixit Bal.in.l.emilius.de mino. ꝙ iudex in ſindicatu pōt ex nouis ꝓbationibus ſuã cãm defendere. ⁊ vide in verbo ſindicatus in.c.Iu
7 dex in ſindicatu. ¶ † An fuga ꝯ officialeꝫ ꝓbet plene vel ſemiplene. vide in ꝟbo fuga.ſ. ¶ Judex qui in ſindicatu impetit᷑ ḋ ꝯmiſſis dꝫ ꝯuinci legitimis ⁊ diſertiſſimis probationibus.v.q.vj. epiphanuꝫ.in fi.extea de iudi.c.at ſi clerici.ſm Lucã de penna.in.l.iudices.de digni.q ēt dixit in.l.ſi ille.C.de decur.li.x. ꝙ is qui ḋr manifeſtus ꝯuictus ꝯ quē clare, ⁊ manifeſte ꝯſtat per innocētes ⁊ legitime examinatos.ij.q.j.ꝑmates duos, aut tres.lxviij.diſt. ⁊ quoniã. inde dicit᷑ qs ꝯuinci veris documentis ⁊ teſtibus.xxiiij.q.iiij.c.fortis.in fi.aut legitimis ꝓbationibus.in auct.vt liberti decetero.§.habeant ver.ſed ſi qd in rõnabili ꝓbatione.lxxix.diſt.c.ſi qs.ad finē,
8 ⁊ manifeſtaꝝ reꝝ ꝓbatione.l.j.ver.decurio. † quinimo dicit᷑ qs cõuinci ex quinqꝫ ſpeciebus ꝓbationuꝫ, ſcꝫ teſtibus, ꝓpria ꝯfeſſione, inſtrumentis, rei euidentia, ⁊ violēta ꝓſumptione, vt no.extra de reſti.ſpol.c.cum ad ſedē.§.nos igit᷑. ⁊.ij.q.vij. pleriqꝫ. ⁊. q.j.c.j. de dolo, ⁊ cõtuma.c.fi.ff.de teſti. ⁊.l.iij.§. lege iulia. Unde captus in flagrãti crimine ex eo ſolo ḋr eſſe ꝯuictus.l.j.§.j.de rap. virgi. Jn regno Sicilie prouiſum eſt per cap.regis Caroli. ꝙ incipit. Jtem quod in omni caſu.

SVMMARIVM

1 Probatio contra officialem qui aufugit a ſindicatu qualiter fiat ḋ commiſſis vel extortis per ipſum.
2 Eximens aliquem de carcere tenetur creditoribus etiam ſi carceratus fuerit reductus ad carceres.

1 Probatio in ſindicatu. † Qualiter fiat probatio contra officialem qui aufugit a ſindicatu commiſſis vel extortis per ipſum glo. in tit. vt iudi. ſine quoquo ſuffra. dixit ꝙ per teſtes vel iuramētuꝫ q̄ eſt in ꝟſi. iuratus oſtendit᷑. vbi gl. dixit ꝙ ſm Albe. ſufficit iuramentū agentis ꝑ tex.in.§.ſup hoc.de colla. vbi dixit Ang. ꝙ qñ nõ fugeret, ꝙ requirit᷑ ꝓbari ꝑ teſtes, ſecus qñ fugiſſet, qꝛ fuga facit eū ſuſpectū.per.l.in bonefidei. de iureiurã. ⁊ de hoc videt᷑ tex.in.l.conſiliarios.C.de aſſeſ.vbi Bar. dixit ꝙ fuga facit fidem contra officialem cui aliqd imponit᷑ ſi aufugeret, tñ Jaco.de bel.in

d. §. super hoc, dicit q̄ fuga nō facit eū manifestuꝫ de omni crīe qđ sibi impingit, ſꝫ est necessaria ꝓbatio, vt ibi in ver. ſinaūt. nec sufficiat solū iuramētuꝫ agētis, put dixit Ang. nisi eo casu quo ꝑmanet in fuga §. sup hoc. vbi tex. aptus q̄ ꝯ fugientē a sindicatu fit ꝓbatio ꝑ iuramētuꝫ dānū passi. ⁊ ꝑ hoc facit, qꝛ fuga nō est plena ꝓbatio, ſꝫ ꝑsumptio. ſm gl. in. l. bonefidei. l. admonēdi. ꝑpter q̄ꝫ delictū ꝯsumat fugiēdo. l. iij. §. transfugas. de sic̄a. ⁊. l. desertorē. ⁊. l. nō ois §. a barbaris. de re mili. ſm Cy. in. l. j. de rap. virg. in addi. Bal. aūt in. d. l. in bonefidei. dixit q̄ officialis q̄ dꝫ stare in sindicatu vel in milite fuga facit plenā ꝓbationē. p. l. desertorē. Et qꝛ illa fuga cōtinet delictū vel imponit vt delictū plene ꝓbat. Ang. aūt in. d. §. necessitatē. sequēdo dicta doct. in. l. admonēdi. dixit q̄ sola fuga sufficit qñ fuga imponit, vt delictū. l. j. de ser. fugi. ⁊ ēt in criminalib⁹ in qbus sufficit sola suspitio sufficit fuga. l. in paupibus. de suspec. tu. vbi aūt reqrit̄ vera ꝓbatio reqrit̄ fuga cū effractiōe carceꝝ. l. placuit. de custo. reo. secus vbi nō est fractura, qꝛ sola fuga nō sufficit. d. l. diuus. ſꝫ Ang. in. d. §. necessitatē. Tñ aduerte qꝛ tex. in. d. §. super hoc. nō loquit̄ de pena delicti vt fuga sufficiat ꝯ officialē ad punitionē ei⁹, sed ad emendā dānoꝝ q̄ sufficiat iuramētū dānū passi, put al's in. l. si qñ. C. vñ vi. Lud. aūt in. d. l. admonēdi. dixit q̄ vnus casus est q̄ fuga plene ꝓbat ꝯ officialeꝫ in. d. l. ꝯsiliarios. C. đ asses. dicens q̄ si fugiat añ finitā administrationē q̄ tenet̄ crīe lese maiestatis. casus sing. in auct. de admini. §. si vo fugiet intra tps sindicatus si inuitus erit reductus ad locū sindicatus, fuga ꝯ eū ꝓbat legitime. d. §. necessitatē. Si vo nō est reductus ad locū, tunc fuga cuꝫ iuramēto ꝓbat plene. p tex. in auct. de col. §. sup qbusdaꝫ. ⁊. §. si vo ꝯtigerit. vbi ꝯ officiale fugienteꝫ ꝓbat̄ per vnuꝫ testē. ⁊ facit. l. iij. đ
2 exa. tribu. lib. x. qꝛ est casus mirabilis ſm Sal. in. l. admonēdi. † q̄ eximēs aliquē de carcere tenet̄ creditoribus, ēt si carceratus est reductus ad carceres, ideo tene quā vis, qꝛ semp male stabit officialis. ⁊ vide. l. j. C. vt oēs cause. vbi dicit q̄ officialis fugiens a sindicatu stabit ibi per sex menses, ⁊ ex vinculis cām dicet, ⁊ hoc ēt tenet Luc. de pēna. in. l. si coloni. de agri. ⁊ censi. li. xj. Vnū nō est omittenduꝫ q̄ si successor in officio videret officialē depositū recedere, vł sciuerit ⁊ nō puidit eū tenere in sindicatu q̄ ipse đ ꝓprio tenet̄ pro eo ēt simili pena punit̄, qua ipe veniebat puniēdus. C. vt oēs cause taꝫ ciuiles q̄ꝫ criminales. l. j. §. similiq̄ꝫ. ⁊ vide. s. in verbo fuga officialis. vide late. j. proxi. c. contra officialem.

SVMMARIVM

1 Officialis an ⁊ qñ finito officio possit incontinenti recedere ⁊ dimittere procuratorem in sindicatu. ⁊ nu. 2. 3. 4. 5. 6. et 7.

1 Procurator. † Officialis finito officio an possit recedere incōtinenti, ⁊ dimittere procuratoreꝫ in sindicatu, quedā gl. ⁊ allegatur q̄ officialis ꝓcuratorē ꝯstituit in sindicatu. in. l. bonefidei. C. de iureiur. que gl. hoc nō dicit expresse, sed dicit fuga rei, q̄ debuit finito officio r̄ndere p se, vel per ꝓcuratorē, ⁊ officium gessit, ꝓbat ꝯ ipm p tex. in auct. de col. §. sup hoc. ⁊. §. si qs autē. pro qua gl. videtur tex. in. l. j. C. vt oēs cause taꝫ ciui. q̄ꝫ cri. in ver. q̄ intra. l. dies. in fin. ibi vero dato ꝓcuratore instructo, in quo Azo in summa dicit q̄ in cā ciuili officialis ꝯstituit procuratoreꝫ post dies l. etiā si causa nō fuerit finita. Bar. in. l. j. post. §. q̄ si intra. vř tex. in ꝯtrariuꝫ, in auct. vt iud. sine quoquo suffra. in. §. necessitatē. Tñ gl. in auct. de administratore. ibi vero destinat̄ arguit, ꝑ, ꝯtra Jac. de bel. ibi dicit q̄ aliqui tenent, q̄ text. in. d. §. super hoc corrigat alia iura dicentia, q̄ nullo modo possit ante recedere, etiā si est euocatus ad aliq̄ꝫ administrationeꝫ principis iussione. tamē ipse dicit q̄ tex. in. §. si quis aūt, loquunt̄ qñ ex iussione principis. l. in tpe. l. dieꝝ recedit, ⁊ derelīq̄t ꝓuinciā ⁊ vadit ad aliā administrationē ꝑ republica, vel in cā ciuili q̄ ꝓcuratoreꝫ ꝯstituat, ⁊ tñ in criminali. ꝑ d. §. q̄ si intra. Et hoc tꝫ ēt quidā doc. antiquus in. d. §. sup hoc. q̄ pōt ꝯstituere ꝓcuratoreꝫ, qñ ipse vocat̄ ad aliud offi. ⁊ recedere, ⁊
2 nō al's Ang. aūt in. d. §. sup hoc. dicit † q̄ si officialis, vel assessor finito offi. fuit destinatus ad aliā ꝓuinciā q̄ possit ꝯstituere ꝓcuratorem, ⁊ recedere ante. l. dies ꝑ illū tex. expssuꝫ, al's punit̄, ⁊ sic vř qđ in causa ciuili pōt ꝯstituere ꝓcuratoreꝫ, nō tñ recedere ante dies. l.
3 a ciuitate, q̄ sentit Bar. vt. s. † Quo eniꝫ recedere pōt si sit inq̄sitio ꝯnalis de criminibus, vel specialis, ⁊ ante datas querelas oēs ꝯtra eū, qꝛ dari possent petitiōes criminales ⁊ accusationes delictis grauissimis, ideo vř nō posse recedere añ dies. l. lꝫ possit in ciuilibus ꝑ ꝓcuratoreꝫ r̄ndere, vel in casu, quādo vocat̄ ad aliā administrationem ex iussione principis, ⁊ ita vř distinguere tex. in. d. §. q̄ si intra.
4 ⁊ in cā criminali, criāliter mota possit. vbi tex. expssus. † q̄ in causa furti criminaliter mota ꝯ officialeꝫ ꝓcurator nō interueniat, nisi fuerit persona illustris. per. l. si. de iniur. Tñ dubiuꝫ est qñ esset criminalis cā, ⁊ vocaret̄ ad aliā administrationē a pncipe, si pōt ꝯstituere ꝓcuratoreꝫ, in quo tex. in. d. §. si quis aūt, vř dicere q̄ in cā restitutionis dānoꝝ eṗs cognoscat, tñ si nō intelligeret̄ in causa criminali nulluꝫ esset priuilegium euocati a principe qđ posset ꝯstituere ꝓcuratorem, qꝛ hoc sibi permittit̄ a iure, qꝛ in hoc dꝫ aduerti q̄ oia iura inclinant q̄ in criāli nō admittatur procurator. Et in regno est ꝯstitutio regni statuimus. de officio magistri iustitiarij. in ver. his autē vbi iudex qui fuit inculpatus in magna curia de iustitia denegata, vel retardata dꝫ finito officio se personaliter, ⁊ nō ꝑ ꝓcuratorem ꝑsentare redditurus rōnē de oibus, ⁊ si quietus fuerit de hoc sustineat penā periurij, que ꝯstitutio vř loq̄ in cā criminali. Et alia ꝯstitutio regni incipit volumus, nihil in hoc derogat iuri cōi nec ēt capituluꝫ regni. Itē statuimus in rub. ꝑ quāto tpe q̄ capitulū seq̄t̄ in criāli ⁊ corporali pena, aliud ēt capituluꝫ regni q̄ incipit veterū iuriū, vult q̄ nō possit intra tps sindicādi recedere mō aliquo, nisi ex iusta cā ⁊ cū dispēsatione regis vel eius vicarij de certa scientia facta, vt ibi latius dꝫ, tñ illud capitulū loquit̄ de iustitiarijs, ⁊ dicūt doc. regni in capitulo regni qꝛ nulla iuris sanctio q̄ ꝯstitutio q̄ loqtur đ iustitiario nō hꝫ locū in capitaneo. ar. l. cū pror. ff. de iudi. ⁊ qꝛ si voluisset de capitaneo dixisset. per. l. j. C. de cadu. tol. ⁊ ita dicunt pluries fuisse iudicatū in ꝯsilio regis, ꝑpter q̄ reddit̄ dubiū, si istud capitulū veteꝝ iuriū hꝫ locū in alijs officialib⁹, ⁊ credo q̄ sic ꝑ no. per Bal. in. l. ex facto. de neg. gest. qꝛ dicit q̄ statuta loquentia de capitaneo habēt locū in p̄tāte. đ q̄ vide. s. i. c. oēs officiales. in ver.
5 officiales. Tñ i regno vidi pluries obseruatū, † q̄ offi. in ciuili ꝯstituit ꝓcuratorē, tñ qñ esset cā criminalis nō grauissima. lit. cōte. posset ꝯstituere ꝓcuratoreꝫ ad media volentibus sindicatoribus. ꝑ no. in. l. accusatorē. §. ad crimē. de pub. iudi. ⁊ in similibus, ⁊ ita practicatur, tñ nō pōt recedere añ dies. l. ꝓcur. dimisso. ſꝫ dꝫ stare in ciuitate ⁊ pōt respōdere ꝑ ꝓcuratoreꝫ ipso stāte in ciuitate, ⁊ post dies l. recedere ꝓcuratore ꝯstituto in ciuilibus ꝑ dicta iura, nō tñ in criminalibus, vt. s. Et inquātuꝫ in supradictis iuribus dꝫ q̄ officialis
6 q̄ vadit ad aliā administrationē pōt ꝯstituere ꝓcuratorē, q̄ limito nō hr̄e locū qñ talē administrationeꝫ ꝓcurasset cā subterfugiēdi sindicatuꝫ, ⁊ data opa, vł dolose tale officiū obtinuisset, vel ad eius postulationē hoc actū est, qꝛ nec priuilegio tali, nec aliqua immunitate gaudebit nec ꝓcuratoreꝫ ꝯstituet, qꝛ nūc nō dꝫ cā reipublice abesse, nec reuocatus a principe recedere. ꝑ. l. j. ⁊. l. is qui reipub. ⁊. l. q̄ data. ff. qui. ex cau. ma. de quo Bal. in. l. q̄ fortuitis. C. de pig. act. dixit q̄ ille q̄ ꝓcurauit offi. magis obligat̄ rōne culpe q̄ꝫ ille qui nō ꝓcurauit nec ēt puto habere locū in eo q̄ obtinuit tale officiuꝫ ꝑ ambitioneꝫ vel data pecunia, qꝛ ꝑ hoc dꝫ puniri ⁊ nō hr̄e ꝓuilegiū. per l. j. ad. l. iul. rep. ⁊ melior tex. in. l. j. C. vt oēs cause. in ver. nonnulla virtute q̄ ꝑ quacūq̄ꝫ alia administratione obtēta nō poterit intra illud tps recedere nec aliquo alio colore q̄sito, vt ibi in tex. Et ꝑ ea tertio limita nō habere locū q̄ tale offi. ad qđ diceret̄ euocatus ob tinuisset cā cōmercij vel ꝓprie vtilitatis, qꝛ illud ꝯduxisset ꝑ certa mercede ⁊ sui lucri cā. ꝑ tex. no. in. l. militis cōmeatu. ff. q̄. ex. cau. ⁊ d. l. reip. ꝑ que iura dicūt doc. regni q̄ illi q̄ emūt baiulationes erariatus nullū hn̄t ꝓuilegiū in iudicijs in qbus limitationibus rogo, vt bñ cogiteris si ꝓcedūt. Tñ de iure codicil. ēt si est vocat⁹ ad aliā administrationeꝫ nō pōt discedere añ dies. l. etiā euocatione pncipis. tex mirabilis in. d. §. nec vllā q̄ tex. vř corrigi ꝑ dictū §. sup hoc qđ si est euocat⁹ ad aliā administrationē a suo supiore qđ recedere possit vt. s. est dictū q̄ sunt noua. Et adeo qꝛ licentie impetrate infra ste ꝑ p̄tāteꝫ in fine officij sui nō valent nec excusant a dolo ⁊ a pena ꝑ gl. in. l. meminerint. vñ vi. q̄ dixit qđ officiales in fine sui officij cōdescendūt vt faueat̄ eis. Et adde Luc. de pēna. in. l. ordinarioꝝ. C.
7 de cohorta. li. xij. q̄ dixit. † q̄ is q̄ vocat̄ ad ponenduꝫ cōputū rōnis de officio gesto nō possit ꝓcuratoreꝫ ꝯstituere. arg. l. creditor. ff. de pig. act. ⁊ sol. ma. l. si filio. qb⁹ cauet̄ qđ debēt cauere q̄ nullā fraudeꝫ cōmisit ⁊c. de ꝓcur. c. querela. in gl. magna. de iudi. ⁊. c. pastoralis. qđ hoc nō pōt expediri per aliū q̄ꝫ ꝑ principaleꝫ. ff. đ ho pscr. Tamen in regno admitti iuxta ritum curie cum idonea cau. ⁊ fideiussoribus de soluendo toto eo in quo per cōputum rationis debitor apparebit qđ satis habet equitatis ⁊ de ementibus officia satis dictum est. s. in prin. libri. in. c. ⁊ primo videndum est.

SVMMARIVM

1 Pene ⁊ emolumenta castri dati in dotem sunt mariti, sol. ma. nisi sint bona stabilia coherentia territorio.

2 Statutū si disponat q̄ cōmoda ꝯdemna. sint iudicū ꝑ certa pte, cuius erūt qñ iudex a quo ꝯdēnauit. ⁊ iudex ad quem similiter.

3 Bāna dicūt̄ fruct⁹ iurisd. quos lucrāt bonefi. pos. ⁊ emp. gabella.

Fructus

4 Fructus pbendaꝝ ptinēt ꝓ rata tpis ad heredē canonici mortui.
5 Prouentuum appellatione quid veniat.

P Rouentus. Princeps ɔcessit titio offi. capitanee ciuitatis Rea. cū mero ⁊ mixto impio ꝓ vno anno cū oibus gagijs penis penarūq; cōpēdijs bānis ⁊ cū actis pendentibꝰ ⁊ ꝓuētibus ex eodē offi. ꝓuenturis ꝓ illo anno vt in litteris capitaneorū ɔtineri solet. accidit q cōmissa fuerāt delicta ⁊ spreta mādata ⁊ bāna, ⁊ ɔtumacie tpe antecessoris istius titij. ⁊ tpe officij titij facte cōdēnatiōes ⁊ pene delictoꝝ bānoꝝ p ɔtumaciā exacte p ipsū titiū. Et cōparet antecessor istiꝰ titij ⁊ petit a titio qui nūc stat ad sindicādū istas penas ⁊ ɔdēnatiōes exactas ⁊ ꝓuentus ipsaꝝ dicēs ad se spectare q ɔtumacie ⁊ delicta ɔmissa fuerūt tpe sui officij, ex aduerso titius dicit q ipse nullū ius hz ꝓ eo q fuit negligēs in exigendo ⁊ ꝓcedendo, ⁊ isti fructus iurisditionis nō fuerūt recōditi, ⁊ pcepti per eū, ⁊ ipse titius habuit offi. cū actis pendētibus, ergo spectant ad ipsū tāq; pēdētia, mō q̄rit̄ qd iuris. Et respō q Cy. post Pe. in. l. fi. ff. de iur. om. iu. posuit hāc q̄ōnē. ⁊ arguit q ista pena sit primi. argu. l. is q puteū. §. si postea. ff. q vi aut clā. vbi si res in qua qs dedit mihi dānū desinat esse mea, q emolumētū illius dāni erit meum. ⁊ hoc dixit tenere petrū q primus dz hr̄e emolumēta penarū, lz ipse nō mulctet delinquētē. ar. l. definita fructuaria. de vsufru. Licet in ɔ̄. faciat. l. fi. ff. de iure fisci. dicēs q ꝓ hac prima parte facit de iniurijs. l. ɔstōnibus p q̄ dicit q si fiat iniuria seruo meo quē alienaui q mihi remanet illa actio. ⁊ sic q fuit iniuria facta reipublice, lz alienauerit offm̄ alteri remanet prima actio iniuriaꝝ. ar. l. q cunq;. de act. ⁊ obl. Nō obst. q in popularibus actionibus qs non est actor ante lit. ɔtest. de verb. sig. l. si q̄ pena, q hic succedit in ius
1 fisc. ⁊ ita dixit ibi Cy. ⁊ Bar. in. l. fi. ff. sol. ma. posuit q̄ōnem. † De marito cui datū est castrū in dotē, ⁊ dixit q oēs pene ⁊ emolumēta sol. mat. sunt viri, nisi sint bona stabilia coherentia territorio, q̄ fuit qō̄ Py. ⁊ idē ibi tz Bal. ⁊ Ang. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de fru. ⁊ litis expē. dixit q si princeps ɔcessit mihi ɔmoda iurisdictio. ꝓ semestri ⁊ malefactor delīqt in fine mee iurisdictionis, ⁊ ea finita est ɔdemnatus p principē q cū ista pena si fructus iurisdictionis nōdū reconditus in hoc horreo p me q ad principem ptinebit. p. l. diffinita. de vsufru. ff. ⁊ q in penis ante sniā ius nō hēmus. de v. sig. l. aliud. §. inter. ⁊ l. si qua pena, ⁊ pene nō sunt in lucra iudicibus, nisi p sniā, auc. bona dānatoꝝ. C. de bonis dāna. alij dīt q si erat ꝓcessū vsq; ad sniam exclusiue dz hr̄i ꝓ ɔdēnato. ar. l. si ideo. de euictio. Et idē si ɔdēnationes essent distribute inter me ⁊ successorē meū, q cōmoda ɔdēnationis ptinent ad illū q ɔdemnat. ar. l. ij. §. j. de mino. Tn̄ idē Bal. in. l. fi. ff. de iurisd. om. iudi. secutus est. s̄. dictā opinionē Cy. dicētis q si vnus emit a principe fructus iurisd. vnius mensis ⁊ vnꝰ alius sequētis mēsis. ⁊ in vltima die primi mēsis est cōmissū maleficiū ꝓpter q is facit punitionē illa pena erit primi. hz Cy. q est ei ius q̄situ. p. l. quicūq;. de actio. ⁊ obli. de quo idē Bal. allegando. l. is q in puteū. §. si postea. q vi aut clā. dixit ꝓpterea p illa iura q sindicus antiquus in cuius officio fuit maleficiū cōmissum dz denūtiare maleficiū. ⁊ nō nouus. arg. l. ꝓuidendū. C. de decurio. ⁊ idē videt̄ Bald. tenere per dictā aucto. Cy. in. l. diuortio. ff. sol. ma. q ptineant ad emptorē illius anni quo fuit maleficiū cōmissū. Et idē Bal. in. l. si vir in fundo. eo. ti. so. ma. dicit q cū bāna ⁊ pene iurisd. sunt cōmoditates iurisditionis que quotidie nascunt̄ indicent a pari cū fructibus, ⁊ iō iste pene ptinēt ad maritū si illas exegit ante matrimoniū solutū Bald. in. d. l. fi. de iuris. om. iudi. dixit
2 † q si statutū dicat q cōmoda condemnationū sint iudicū ꝓ certa parte iudex a quo ɔdēnauit, ⁊ ēt iudex ad quē ɔdēnauit q tunc erit lucrū iudicis, a quo lz executio fiat p iudicē ad quē arg. l. cū filius de verbo. obli. In sportulis aūt dic, vt in auct. de iudi. §. ne aūt la-
3 bor. ⁊ vide Bal. ad materiā in. l. fi. de fru. ⁊ lit. expen. † q bāna dicunt̄ fructus iurisd. quos lucrant̄ bonefidei possessores ⁊ emptores gabellaꝝ. ar. l. creditor. ⁊ in. l. si quis sine. de euic. ⁊ idē Bal. in. l. fi. ff. so. ma. arg. l. vsufru. §. j. de vsufr. vbi dixit Bar. q nō pūt esse in fructu, q nō renascunt̄, nisi idē gn̄e. Tn̄ Bal. ibi dixit q bannū ɔfiscationis bonoꝝ q territorio coheret ⁊ sequtur territoriū ⁊ applicat̄ illi cuius est territoriū, ⁊ nō emptoris fructuū. Secus in banno quātitatis pene q est cōmodū iurisd. ⁊ oia cōmoda noie fructuū cōtinent̄. l. loci corpus. §. j. si ser. ven. q applicat̄ ei q pro tpe fuerit hz Bal. ⁊ Ang. in. d. l. fi. ⁊ vide And. de iser. q̄ sint regalia. in prin. Et adde ꝑdictis Bal. in. l. j. ff. de ori. iur. ⁊ in. l. lz ⁊ milites. §. ignominie. de excu. tut. dicētē, q si vnus ptās habeat arbitriū sup maleficijs suo tpe ꝑpetratis, ⁊ tpe vnius officialis qs est percussus, ⁊ tpe istius habentis arbitriū est mortuus q sup hoc maleficio nō habebit arbitriū tanq; nō cōmisso tpe officij sui, ⁊ dixit Nico. d neap. in. l. iurisperitos. §. cū oriundus. de exc. tu. alleg. Py. in. l. si vrbana. §. fi. d verb. sig. q si est factū statutū q ptās nō possit cognoscere, nisi de maleficijs cōmissis suo tpe ⁊ aliquis fuit vulneratus tpe ꝑcedentis officialis, ⁊ mortuus tpe suo q ipse pōt cognoscere rōne dubij, ⁊ idē tenet Ang. in. l. qui scitū. ff. de ɔfessis. Et ad predicta fa-
4 cit glo. que est in. l. j. C. de anno. ciui. ſm Bar. q dicit. † q fructus prebendaꝝ pertinēt ꝓ rata ptis ad hr̄dē canonici mortui, ⁊ facit d aqua. dotiū. §. ɔ̄ñs. qd̄ seqt̄ Bal. in. l. diuortio. s̄. allegata ⁊ p Cy. in auct. licentiā. de epis. ⁊ cle. ⁊ cano. in. c. statutū. §. assessorē. d rescrip. in. vj. ⁊ in. c. pen. de peculio. cle. Et id q dicit̄ in herede emphyteote, ⁊ feudatarij. in. l. j. de fruc. ⁊ lit. expen. ⁊ in. l. defuncta. p gl. ⁊ Ang. de vsufru. ff. per que iura posset nō improbabiliter dici, q si secūdus officialis reperit accusationē, vel denunciationem in actis, ⁊ remoto primo prosecutus est causā, ⁊ pronūciauit in causa ⁊ condēnauit delatū ad mulctam, vel penā q debebat pena vl̄ mulcta diuidi cū primo propter labores hmōi secundi q habuit officiū a principe cum actis pendentibus. Tamen in regno obseruatū q primus officialis non potest petere prouentum delicti cōmissi suo tempore, nisi ipse ɔdemnauerit delinquentē qui appellauerit ⁊ interim fuerit amotus q si sentētia cōfirmetur q pena erit ipsius condemnati, vel si cōposuerit, ⁊ dederit terminū ad soluendū, ⁊ interim fuit remotus, qui erit cōponentis, ⁊ nō successoris, vel si essent capta pignora per iura s̄. allegata circa principiū, q in cōmissionibus dicit̄ cū actis pendentibus ⁊c. Pone q baro, vel princeps cōcessit officiali offi. cū aliquo pacto oim obuentionū. Et quidā de illa iurisd. offendit principē ꝓpter qd̄ dz perdere bona, an iste officialis habebit quartā partē de illis obuentionibus. ⁊ Bal. in. c. j. de capi. qui curiā vendi. dixit q nō, q qd̄ alicui ɔfert̄ ob vindictā, vel iniuriā ꝓpre persone alteri nō ɔfertur. l. ij. §. emancipatus. de col. bono. Pene antē que descenderent ex delictis inter alios commissis venirent cōmunicande ꝓ illa rata. ar. d. l. creditor. ⁊ per no. per Cy. in. d. l. fi. de iuris. om. iudi. Et non obstat contrarium d obuentione in ɔcessione appositū q tanq; generale debet intelligi ciuiliter, put rō dictat ⁊ nō abusiue. ff. de ser. l. si cui. ⁊ de pig. l. obligatione generali. ſm Bal. in. d. c. j. Tamen hoc fuit consiliū Old. ⁊ idem Bal. alle. Oldr. in. l. diuortio. §. q in ɔmo. ff. sol. mat. qui dixit q in hoc casu q̄n fructus iurisd. p pncipē locant̄ nō vr̄ esse cōcessum huic officiali cōductori q prestatur principi in suo iucundo aduentu, q illa prestatio concernit personā concedentis, ⁊ nō patrimoniū eius. ar. d. l. diuortio. §. quicquid. licet Bal. dicat esse. ar. d. §. q in anno. Ideo capitanei ⁊ iustitiarij hn̄tes cōmoda, ⁊ prouentus sue iurisditionis non habebunt cōmoda prouentuū, ⁊ penarum delinquentiū in personā principis vel proditionē contra principem facientium per predicta ⁊ per no. per And. de iser. in cōst. si quando. de fisco succe. for. ⁊ in. c. si quis hominē. §. si violator. de pace tenen. Nec etiam penas sprete defense que nō potest imponi, nisi sub nomine principis, ⁊ in const. defensas. de defen. nisi in literis officioꝝ dicatur penas defensarū spretarū ⁊c. arg. dictoꝝ iu-
5 riū. Et cum officialibus cōcedi solent ꝓuētus officiorū. † quid tunc veniat appellatione prouentuum. vide ang. ⁊ Inno. in. c. pastoralis. de dona. vbi dicitur q verbum prouentus est ita generalissimum q comprehendit omnes redditus vndecunq;. ⁊ vide in. c. generali. de elec. in. vj. Et de verbo emolumentū. vide in. c. statutum. de elec. in cle. ⁊ in. l. possessione. C. vnde vi. ⁊. l. cum fundus si cer. pe. vbi Bal. remittit in. l. j. §. quātis. si cui plusq;. p. l. fal. Qui ꝓuentus tantum estimantur quantum valent deductis oneribus. ſm Bal. in. l. quidam. de condi. ⁊ demon. ⁊ q notatur ad legem falcidiam. l. quoties. ⁊ vide And. de iser. in tit. quis di. dux. in. §. is q. ⁊ in. §. ceteri. ⁊ in ti. de pace tenē. in ver. ꝓbare possit vbi late p And.

SVMMARIVM

1 Principium officij quomodo intelligatur in statuto.

1 P Rincipium † officij. Si ptās ex forma statuti tenet̄ in principio sui officij ingrere ɔ̄ malefactores q̄n dicat̄ principiū. Bar. in l. ij. ff. de fur. dixit q habebit terminū vnius mēsis cum eius officiū duret p menses. Ang. ibi tenet ɔ̄riū, q nō ingrendo d prehendit̄ negligētia ex qua punit̄, q in ti. vt differ. iudi. Vn̄ dixit semp in initio fecisse si fecit q̄ primū potuit, ⁊ nō al's. p tex. no. i. l. diuortio. ff. de neg. gest. in verbo e vestigio. ⁊ vide Bar. in. l. j. §. j. ff. si quis ius dicen. Quid enim si maleficium erat occultum, vel magna varietas erat in ciuitate quis illud maleficiū cōmiserit, q nō debuit precipitare ad inquirendū. l. diuus. de custo reo. dixit idē Ang. in. l. inficiādo. §. infans eo. ti. q si de maleficio nō pōt rector cognoscer̄ post tres mēses, ⁊ facta fuit ɔfederatio iā sunt sex mēses

propter cuius timorē non potuit procedi ꝙ ex quo quotidie subest iste timor subuersionis ꝙ poterit procedi non habito respectu ad initium lige contracte. per illum tex. ⁊ vide Bar. in. l. iiij. de tēpo. appel. ⁊ Bal. in rub. de rerum diui.

SVMMARIVM

1 Ptās qui ꝯdemnat ad destructionē bonoꝝ potest diuidere rem communem quam habet condemnatus cum aliquo.

2 Mulier habens tacitum vel expressum vigorem instrumenti prefertur fisco. ⁊ nume. 3.

4 Jus offerendi non habet locum contra mulierem repetentem dotem eo quod maritus vergat ad inopiam.

P Ublicatio bonoꝝ. q̄ro de vna vtili. q. ⁊ quotidiana, maritus cōmisit delictū ꝓpter ꝙ bona sua publicantur, iudex vult bona stabilia ꝯfiscare vel illa deuastare. cōparet vxor cū instrō dotali, ⁊ defendit ista bona tanq̄ sibi obligata. iudex dicit, assigno tibi mobilia q̄ sufficiūt tibi vel alia bona stabilia vel volo deuastare hec bona ⁊ sufficiat tibi solū ꝙ remanet, ⁊ valet tm̄ q̄tu3 dos. an iudex

3 sit audiend⁹. vr̄ ꝙ sic. ꝑ no. ꝑ bar. in. l. cū alicui. ff. de neg. gest. † ꝙ ptās q ꝯdēnat ad destructionē bonoꝝ pōt diuidere rē cōem q̄ h3 ꝯdemnatus cū aliquo, ⁊ illā detrahere per. l. sabinus. cōi diui. vbi ange. tenet idē ⁊ facit, q: solutione eius ꝙ debet̄ ois tollit̄ obligatio inst. de oblig. in ꝑn. ⁊ q: scd̄us creditor offerēs ꝑmo satisfactionez audit̄. l. paulus. qui pot. in pigno. Jtē q: vr̄ esse locus discussione alioꝝ bonoꝝ debitoris fisco possidentis. C. ð pigno. ac. hoc si debitor. ff. de euic. l. mancipiū. ⁊ per no. ꝑ Bar. in. l. f. si cer. peta. ⁊ in. l. decē. de vbo. oblig. ⁊ in. l. nobis. de iure fisci. Et facit q: facta generali ꝯfiscatiōe bonoꝝ mariti fiscus d3 soluere dotē vxori, ⁊ nō maritus. ff. de fideius. l. inter eos. §. bonis. C. ad. l. iul. de vi. l. si tutoris. ff. so. ma. l. marito. De bonis mariti etiā ꝑ parte ꝯfiscatis tenet̄ fiscus ꝑ illa parte ad dotē reddendā. ⁊. l. in lege res. §. res. de iure fisci. ⁊ sic vr̄ ꝙ vxor capiat dotes ð manu curie. ⁊ dixit ang. in. l. sa-

2 binus. in ꝯtrīu3 facit, † q: mulier habēs tacitū vel expressu3 vigorem instrumēti fisco prefert̄. vt no. in. l. j. de priui. dotis. ⁊ in. l. j. de pri. ⁊ in. l. assiduis. C. q potio. cu3 si. ꝓpterea creditor ꝑfert̄ penis fiscalibus. l. j. C. ꝑferri. peni. cre. fisca. li. x. ⁊ in. l. aufert̄. §. ꝙ a preside. ð iure fisci. ⁊ in. l. post ꝯtractū. ff. de don. ꝑ Bar. nā creditor hn̄s bona hypothecata pōt eligere. l. quādiu. ð distra. pig. ⁊ ff. eo. ti. l. creditoris. ⁊ gl. in. l. moschis. de iure fisci. ff. si res magna vl̄ parua. vt ibi. ⁊ in. l. si qs post hac. C. ð bonis dāna. q: vxor d3 ꝑferri vt sibi dotes ꝯseruent̄. ff. sol. ma. l. j. extra de dona. inter vir. c. nup. ⁊. l. ij. ne

3 vxor ꝑ mari. † Jdeo si fiscus ingetat vxorē ꝑ delicto mariti vi3 sibi infert. l. j. ad. l. iul. de vi publi. ⁊ ꝑbat̄ in. d. l. creditoris, ⁊ ꝙ cā dotis ꝑfert̄ oblationi delicto. ⁊ de bonis dāna. l. quinq3 legib. extra ð pigno. C. ex literis. de dona. inter vir. l. res. ⁊. ff. eo. l. sed si interim dotis fauore delicti. l. j. in fi. ⁊ ꝯsti. regni pena carere volētes, ⁊ de hoc fuit magna q̄stio ꝯ̄ officialē q oino bona volebat, ⁊ ita ego determinaui ꝑ vxore cū mihi cā foret ꝯmissa ꝑ regē. Tn̄ volo ꝙ cogites in vno si ipa vxor posset dicere bona mariti sunt mihi obligata volo illa tenere loco pignoris vel ꝑ alimētis. in quo vide bar. in. l. si ꝯstāte. ff. so. ma. vbi tenet ꝙ sic. ⁊ no. in. l. vbi ad huc. C. ð iure do. vsq3 ad quātitatē dotiū, ⁊ non vltra. vt ibi. Et adde q: bar. in. d. l. si

4 ꝯstante. ff. sol. ma. in ver. ex his ergo rn̄det̄ dixit † ꝙ ius offerendi nō h3 locū ꝯ̄ mulierē repetēte3 dotē ꝓpter vergentiam viri ad inopiā, ⁊ idē tenet bal. i. l. adhuc. ꝑ. l. cū tibi. C. q potio. vbi idē t3 Sal. l3 bal. in. d. l. si ꝯstante, dixit ꝙ sicut maritus pōt offerre, ita ēt creditor, ⁊ vide bal. in auct. ꝙ locū. in. v. q. Et idē in creditore mariti ex delicto q nō h3 ius offerēdi vxori ex quo nō h3 bona obligata. ff. de pac. l. rescriptū. ⁊. l. j. C. de pe. fis. ⁊. C. de sol. l. obligatione. Quo casu esset in electione vxoris qn̄ bona plus valerēt supplere ꝑciū vl̄ dotē recipere ⁊ dimittere res. ff. que in frau. cre. l. in fraudem. Que nō videant̄ tibi extranea a materia sindicatus, q: semp vxores ꝯ̄ curiam que vadit ꝑ bonis mariti cōparent ꝯ̄ officiales cū instrumentis dotalibus, vt bona euadāt a ꝯfiscatione, ⁊ op3 officialē se tēperare, vt i sindicatu nō teneat̄. vide i. c. an iudex pp ꝯtumaciā alicui⁹. in ver. contumacia.

SVMMARIVM

1 Judici excedenti modum in exercitio sui officij an licitum sit resistere. Et quid in principe. num. 3. et. 5.

2 Judici in dubio obediendum est.

4 Malefactor defendēs se ꝯ̄ familiā ptātis pōt ab illa ipune occidi.

6 Index potest resistere literis principis continentibus iniustitiam.

7 Officiales debent resistere potestati inique facienti.

8 Resistere l3 ꝓpria auctoritate faciētibus exactionē vltra modum.

1 R Esistentia. † An si iudex vl̄ eius nūtius in exercitio officij excedat modū in exequendo debeat expectari sindicatus vel possit sibi resisti, dic ꝙ pōt sibi resisti ēt ab amicis ⁊ vicinis. l. ꝓhibitum. de iure fis. ⁊ in. l. ꝯ̄. C. de exe. li. xij. ⁊ hoc cū est certū ipsu3

2 inique agere ⁊ manifeste ꝯ̄. l. † q: in dubio est obediendū iudici fm̄ Hy. in rub. ꝙ qs. li. vj. Et dixit bar. in. d. l. ꝓhibitū. ⁊ in. l. denotū. de meta. ꝙ officiali exeq̄nti iniuste pōt ꝑ quēlibet cuius interest resisti. ⁊ idē Cy. in. l. j. C. vn̄ vi. ⁊ Guil. ð iust. ⁊ iur. l. vt vim. vbi bar. aliter dixit. ⁊ vide gl. in. l. quēadmo. §. magistrat⁹. ad. l. aql. ⁊ Lud. in. l. j. ff. de re. in. q dicit ꝙ si officialis faciat de facto extra officium pōt sibi resisti impune, ⁊ idē si sit executio irretractabiliter. ꝑ. l. j. §. fi. ne qs eū. Et idē si exequat̄ app. pendente. fm̄ Jnn. in. c. si qn̄ de offi. dele. Et ꝙ quo ad resistendū uocare amicos ꝯiunctos qui ēt pn̄t sine vocatiōe venire. ꝑ no. ꝑ bar. in. l. si qs in seruitute. in fi. ff. ð fur. ⁊ ꝙ no. in. l. iij. §. cū igit̄. ð vi ⁊ vi ar. Et est de cōsuetudine vt talis cui infert̄ violētia, clamet, succurrite succurrite. l. ait ptor. §. si qs aduentū. vi bo. rap. ⁊. d. l. vt vim. ⁊ vide Bal. in. l. aditos. de epi. au. ⁊ in. l. aditos. de appel. dicentem ꝙ si officialis appel. pendēte mittat ꝯdēnatū ad furcas ꝙ ꝯsanguinei pn̄t resistere iudici, q: per appellationē eius iurif. est suspensa. vbi etiā dixit ꝙ cardinales q obuiāt iustitie hn̄t ex ꝑeminētia ꝙ auferūt ꝯdēnatū, imo ēt alij officiales pn̄t ⁊ debēt resistere ptāti iniuste exequēti. l. j. C. de decu. Qui nimo etiā assessor d3 resistere officiali ꝯ̄ ius facienti, ⁊ regi nūtiare ꝙ si nō faceret puniēt eadē pena qua ipse faciēs, vt in. c. regni. Jte3 caueāt, ⁊ etiā alij officiales debēt resistere iudici male agēti. l. oēs. ⁊. l. iudices. de decu. C. ⁊ Cyn. ⁊ bar. ⁊ in. l. inl. §. j. ad. l. iniliā repe. ⁊ not. in auct. insiuran. in gl. annonis. Et est capitulū regine Joā. prime, ꝙ incipit, Jtē ꝑdicti iustitiarij, ꝙ assessores debent resistere officiali siue se habenti ⁊ scribere regi. ⁊ habes in verbo assessor. ꝯ̄

3 † Et de hoc an liceat resistere iudici vel ꝑncipi inique agenti. vide And. ð iser. in ꝯsti. vt ꝑticipatio. ⁊ in ꝯsti. prima ð hom. vbi ponit de rege q ꝑsequit̄ aliquē vt ip3 occidat ꝙ pōt sibi resisti, si faciat ex speciali odio, secus si vellet occidere ꝓditorē, vt fecit rex manfred⁹. Et addē bar. in. d. l. j. vn̄ vi. qui dixit post Cy. ⁊ gl. ꝙ pōt resisti iudici, tūc demū ꝙ facit vltra suū officiū ⁊ nō recte alias si nō faciat rite, vt in figura iudicij, ⁊ nō de facto, tn̄ q̄ ad eū cui iudex facit iniuriā si est ꝑiculū allatura pōt resistere. ar. l. si qs ꝓuocat⁹. ð app. ⁊ idē bar. ⁊ Cy. in. l. ab executiōe. C. quo. ap. ꝙ executori q iudicis auctori. exeqtur nō pōt resisti nisi talis iniuria de facto reparari non posset. Aut sine aucto. iudicis, q: pōt sibi resisti. ar̄s nō, si pōt cui li modo sine armis reparari. Et adde. vij. q. j. c. frequēter. ꝙ iudici pōt resisti. si ꝑcedat circa sibi nō cōmissa. ⁊ facit de iniurijs. l. nec magistratib⁹. Jtē si ꝑcedat circa sibi ꝯmissa, ⁊ est appel. q: post appellatione3 iurisd. sua est suspensa. c. bone. ⁊. c. delicta de appella. Qð est ve3, si illa ꝯ̄ quē ꝑcedit possideret re3 vel ius sup quo vult exequi al'r secus, sed si nō est appellatū nō d3 violenter resistere sed appellare. c. si qn̄. de offic. de lega. Sed tertius pōt violēter resistere, q: nō est cū eo litigatū, nec posset sibi aliqd imputari. C. sup eo. ð re iu. q: cuilibet l3 defendere suā possessione3 ēt vi. c. si vero. ð sen. exc. ⁊ ꝑ sui ⁊ patrie defensione licent oia. fm̄ Jnn. in. c. venerabili. de sen. ⁊ dixit bal. in. l. vt vim. de iusti. ⁊ iure alle. Jnn. in. d. c. si qn̄ ꝙ si marescalchus curie vult alique3 capere in domo ꝓpria ꝯ̄ formā. l. pleriq3. de in ius vocā. ꝙ licite pōt resisti ⁊ manu militari. ⁊ ide3 in. d. l. ab executiōe. ꝑ quo facit. l. ꝯ̄. de execu. ⁊ exactio. li. xij. ⁊ dixit Jnn. in. d. c. si qn̄. ꝙ si delegatus ꝑcedat in sibi nō ꝯmissis ꝙ tenet̄ vn̄ vi. ⁊ pōt sibi resisti, tn̄ in sibi ꝯmissis nō d3 resisti, l3 d3 appellari. vbi etiā dixit ꝙ si iudex ꝑperā, ⁊ iuris ordine nō seruato, mādat aliquē capi q se defendit ⁊ euadit man⁹ curie, ꝙ iste nō d3 resistere sed defendere. l. j. §. si ideo ne vis fiat ei. ⁊. l. j. §. officialis. ne qs eū. Tn̄ quilibet qui pōt capi, non pōt se defendere. l. si seruꝰ de his qui ad eccle. per Bar. q dicit ꝙ si iste occidat̄ dum se defendit licite occidetur. Tn̄ ista exceptio ꝙ potuit impune offendi ad processu3 opposita impedit lit. cō. d. l. seruus. ⁊ dixit Bal. in. d. l. vt vim. ꝙ l3 se defendere a iudice qui facit vt priuatus etiam manu armata, ⁊ etiam si in figura officij sine cause cognitione inferat grauamen reale vel personale pōt resisti si nō pōt reparari postea. Et adde q: Jo. an. ⁊ Host. in. c. significauit. ð pe. ⁊ remi. dixit ꝙ etiā ꝯtra principe3 pōt qs suā defendere libertatem. quos Bal. refert in. c. j. §. j. de pace iur. fir. Et vide Bal. in. l. hostes. ff. ð cap. dicentem ꝙ si subditi cōmitāt inobedientia3 ꝯ̄ officialem qui eos male

4 tractat ꝙ nō dicunt̄ rebelles ꝑncipis. † Et adde predictis quod si malefactor dū caperet̄ vult resistere si familia volens capere vtitur iure suo potest occidi. d. l. si seruum. ⁊. l. itaq3. ⁊ tenet Andreas de Jser. in consti. terminū vite. de homi. Si autem vtitur iure publico, nen videtur hoc licere. l. fi. de male. ita Bal. in. l. sed ⁊ si autem. ad. l.

ad.l.aql.ꝛ dixit Bar.in.l.fl.§.diuus.de pub.ꝛ in.l.si qs magr̄atui.
§.si mādato.ad sil.ꝙ si ex forma statuti rustici tenent̄ capere malefa
ctorem,ꝛ aliqs volens cape bānitum q se defendit, ꝛ in ipsa ꝯcerta-
tione eū occidat qđ ad penam non tenet̄,ꝛ vide Bar.in.l.sed si exi-
mēdi.ne qs eū.vbi dixit ꝙ si qs liberat eū q ducebat̄ ligatus per fa-
miliā q capi non poterat ꝙ non tenet̄,per.l.j.de his q lat.ꝛ ꝑ tex.in
auc.vt oēs obe.iudi.ꝓuin.ꝛ idē Bal.in.d.l.offidius. Ang.tñ dicit
ꝙ vbi citatio,vel captura prima facie erat valida qđ tenet̄ ad penam
fisci,secus si erat nulla,qꝫ tenet̄ eximens,per.d.l.ꝓhibitum. Quod
est ver in ordinario,secus in delegato,qꝫ non punit̄ eximens eum q
ab eo vocat̄,ꝛ in.c.si qñ.de offi.deleg.ꝑ Inno.qꝫ aīr loqt̄ in.c.j.eo.
ti.ꝛ facit,tex.in.l.ij.C.de spoꝛ.vbi dr̄ qđ delegatus hꝫ iurisditionem
ꝯ turbantes suā iurisdictionē.Et vbi allegaret̄ ignorantia rescripti ꝺ
buit se informare.c.ad aures.de tempo.or.ꝛ.l.q cū alio.de reg.iur.
vñ si citatio erat nulla opa exceptionis tenet̄ vt tanq̄ iudicis iurisd.
impediēs.l.si qs ex aliena.de iudi.secus vbi citatio erat notorie nul
la.ꝑ.l.ꝓhibitū.ꝑ qbus facit qđ no.Dy.in.c.qđ qs.de re iud.ꝛ in.l.
iudices.C.ꝺ app.ꝛ in.l.oēs.C.de decur.li.x.ꝛ qđ no.Bart.in.l.ius
5 eius.C.ꝺ ꝓba.vbi dicit ꝙ detētus iniuste aufugiēdo nō tenet̄.† Vñ
qñ iudex officiū iuste exercet non pōt sibi resisti.l.milites agrū.§.ir-
ruēs.de re mil.nā semp p̄sumit̄ ꝙ vigore officij faciat.l.ꝑtoꝛ.§.si pu
blicanus.vi bo.rap.si facit q̄ sine iurisditione exerceri non pñt.ar.l.
ꝓ herede.ff.de acq.her.ꝛ vide gl.in.l.oēs.de accus.ꝛ Pau.in ꝯsil.
cxcij. Adde ꝙ si familia ptātis pōt capere reū fugiētē,vel resistentē
sine vulnere ꝛ cōmode,ꝛ sine offensa non dꝫ ipm offendere, ꝛ si of-
fendat tenet̄,secus vbi cōmode,ꝛ sine offensa capere nō poterat,qꝫ
non tenet̄.l.quēadmodū.§.magr̄atus.ad.l.aql.ꝛ.l.ꝯtinet.ff.ꝙ me.
cau.ꝛ.d.l.seruus.de his q ad eccle.vbi hoc tenēt doc.ꝛ tꝫ Sal.in.l.
fi.C.de exhi.re.vbi dixit ꝙ priuatus cui iudex dedit lniam capiendi
malefactorem pōt illū resistentē vulnerare.ꝛ plus ibi dicit si in fuga
moriat̄ non tenet̄.ꝛ idē tꝫ Saly.in.l.j.C.de his q latr. Lꝫ Flor.in.l.
itaqꝫ.ad.l.aql.dicat ꝙ familia tenet̄ si occidat illū, per tex.in.l.fi.C.
de male.Qđ intellige vt.s̄.est dictū,qñ aľr capi non poterat.ꝛ vide
pulchre Ang.in.l.itē apud labeonē.§.adijcit̄.de iniur.ꝛ in.l.nō so
lum.§.si qs.eo.tit.vbi de milite q ꝑcussit cū baculo inobedientem si
excuset̄.Et scias circa p̄dicta qđ Luc.de pe.in.d.l.ꝓhibitū. intulit
ad qōnē talē,qdā regnicola fuit captus in bello predonum, ꝛ inuaso
rum regni q cū aľr a carcere in quo detinebat̄ euadere non posset oc
cidit ꝛ vulnerauit custodes,ꝛ euasit an tenet̄ de occiso,ꝛ dixit qđ cuꝫ
est notū detentum ꝯ iustitiā detineri,qđ lꝫ sibi occidere detentores,
qꝫ si non pōt aľr euadere dꝫ qualitercūqꝫ pōt euadere. ar.l.nihil in-
terest.ff.de capt.ꝛ no.insti.iusgētiū.ꝛ ar.no.in.l.succurrit̄.q.ex cau.
maio.qꝫ capite punit̄ captus iniuste si non fregit carceres cū pōt.l.
non oēs.§.q captus.ꝛ qꝫ lꝫ cuiqꝫ redimere sanguinē suū qualiter pt.
l.j.ff.de bo.eo.ꝛ.xxiij.q.iij.fortitudo.ꝛ hoc hꝫ cano. Lꝫ iuriste dicāt
ꝯrium.vt no.Dy.in reg.culpa caret,ꝛ in rub.non est sine culpa q di
cit hoc ver esse ēt in capto a malis iudicibus,ꝛ in cōdēnato ꝯ iusti-
tiā,qꝫ lꝫ tunc resistere ꝯdēnati,vt non ducat̄ ad mortē,qꝫ tale iudiciū
est simile violētie latronū,ꝛ sicut lꝫ resistere latronibus liceat resiste-
6 re malis pricipibus.hꝫ do.Luc.ibi qđ est singulare. ¶ †Et adde ꝙ
iudex pt resistere lr̄is principis ꝯtinētibus iniustitiā.l.rescriptis.de
preci.impe.off.ꝛ in auc.vt deter.sit nume.cle.in pn̄.Et si iudici pre
sentet̄ rescriptū ꝯ ius dꝫ supsedere ꝛ principi rescribere.vt not.in.l.
si qñ.de rescin.ꝛ in.l.si vendicari.de pen.ꝛ de resistētia.vide in.c.fa
7 cientibus executionē. ¶ †Officiales ptātis debēt resistere sibi iniu
ste faciēti.l.oēs.de decur.li.x.vbi gl.dixit ꝙ tenet̄ si cogat iudicem
malā ꝓferre sniam.Et subditi debēt resistere p̄lato male agēti.ꝛ.l.j.
vt oēs can.tā ciui.ꝛ de app.l.qm̄.ꝛ in auc.qūo opꝫ.§.fi.ꝛ i.l.j.§.pe.
de excu.mu.ꝛ.l.deuotū.de meta.ꝛ.l.ꝓhibitū.de iu.fis.vide latius
8 c.ptās seu alius officialis. ¶ †Faciētibus exactionē vltra modū pi
licite resisti auctoritate ꝓpria.l.ꝯ.de execu.ꝛ exact.lib.xij.vbi dicit
Bar.ꝯ baiulos deputatos ad pignorandū ꝙ si accipiāt pignora vl-
tra modū debitū licite dꝫ eis resisti,ꝛ debēt puniri.ꝛ vide in.l.defen
sionis facultas.de iure fis.ꝛ gl.no.in.l.oēs.de decuri.vbi ꝺt ꝙ offi-
ciales dñt resistere iudici,ꝛ subditi p̄lato male agēti.l.aditos.C.ꝺ ap
pel.ꝛ.l.j.C.vt oēs cau.ci.ꝛ vide.s̄.in.c.j. ¶ Magr̄atus pt resistere
ꝯ inobediētē ꝛ resistētē,ꝛ si in ipsa resistētia sibi dānū dederit vt obe
diat non tenet̄.ff.ad.l.aq.l.quēadmodū.ꝛ in.d.§. magr̄atus.ꝛ vide
qđ no.i.l.vt vim.de inst.ꝛ iu.ꝛ i.l.nō vr̄.§.q iussu.de reg.iu.ꝛ de pi
gno.ac.Et iō dixit ꝑ illū tex.ꝙ si magr̄atus cepit aliquē ꝛ ille se vul
nerauit,ꝛ laqueo se suspendit,quod non tenetur magistratus ꝑ illuꝫ
tex.valde not.in.§.magistratus.ꝛ vide.s̄.in verbo carcer.

SVMMARIVM

1 Vicini an possint ꝑcutere ipune volētē expellere aliquē ꝺ pos.sua.
2 Qui ꝛ quando possint ex ciuitate eijci.
3 Resistentia que fit officialibus debet fieri modeste.
4 Resistere dicitur qui pertinaciter insistit.

Excedunt pleriqꝫ executores q missi ad exe-
quendū exequunt̄ in locis,ꝛ in casi
bus,ꝛ in bonis a lege ꝓhibitis exeq ꝯ quos lex ꝓuidet
ꝙ liceat dño rei sibi resistere.l.deuotū.C.de meta.lib.
xij.ꝑ quē text.dixit ibi Lud.de pen.ꝙ lꝫ pplo resistere cuꝫ alicui ex
eis irrogat̄ iniuria.Et pt expelli q accesserit cā hospitādi in p̄dio al
terius ꝑ quēlꝫ,ꝑ text.hic ꝓbat ibi in verbo q primus venerit,ꝑ queꝫ
1 ēt dixit Bar.†ꝙ si qs velit me expellere de possessione mea ꝙ ami
ci ꝛ vicini mei pñt illū impune ꝑcutere ne me expellat, ēt si ꝑ magi-
stratū fuerit missus talis executor,qꝫ ppl's,ꝛ qlꝫ de pplo poterit illi
resistere ipune illū arcēdo ab illa negtia quā ꝯmittit.ꝛ facit.xj.q.j.c.
2 si qs eps.†Sicut ēt ppl's pōt insurgere ꝯ vsurariū manifestū, ꝛ illū
ab vrbe depellere,vt no.ꝑ gl.ꝛ Archi.in.c.j.de vsu.in.vj. Sic ēt lꝫ
ab vrbe depellere sacrilegū.ij.Mach.iiij.c.in fi. Sic ēt lꝫ populo
expellere idolatriā.leui.xx.c.ēt hereticus ad rumorē populi expel-
lit̄ de ciuitate.l.ij.in fi.de sum.tri.ꝛ in.§.si qs aūt.sic in mathemati-
cis.C.de epi.aud.l.mathematicos ꝛ seditiosos.xj.q.iij.c.si qs eps.
ēt expellunt̄ alij.de qbus in tit.de eccle.ti.§.si qs in domo.in fi.§.j.
ꝛ expellet ꝑ iudicē cui hoc fuit denunciatū.in auc.vt in priua.domi.
in fi.vel ꝑ dñm domus vbi leno morat̄,ꝛ suū ꝓpositū agit in auc.le-
no.§.si qs aūt.Etiā leno expellit̄ de ciuitate.in auc.de leno.§.sed ēt
ipsos.vbi dicit Guil.ꝛ Bal.ꝙ infecti ꝛ leprosi ne alios inficiāt,sunt
de ciuitatibus expellēdi,ꝛ sic ēt,vt.s̄.dictū est hoc locū hꝫ, si mittat̄
ꝑ officialē,qꝫ cū officialis facit a iure ꝓhibita vim inferre vr̄.l. ple-
riqꝫ.de in ius voc.al's nullū esset hoc priuilegiū.vt no.in.l.j.C.qñ li
ce.sine iud.ꝛ facit in auc.vt liti.iurent.§.ex hoc quoqꝫ.ꝛ in tit.vt ne.
lic.sine iud.auc.signare ipo.l.j.ꝛ de ope.pu.l.nemo.ff.de vsu ꝛ hab.
l.si habitatio.§.pe.extra de exces.prela.c.cū ad quorundā.Nā exe-
cutores ꝯ leges ꝛ p̄cepta legalia suū exercētes officiū excedūt,ꝛ pu-
niunt̄.l.contra.C.de exacto.ꝛ execu.lib.xij.Et ꝓuinciales pñt ipsis
modū excedētibus resistere vt ibi.ꝛ pñt impune repelli.in auc.vt li-
ti.iur.§.hoc quoqꝫ.ꝛ manu resisti contra eos.de iur.fis.l.ꝓhibitū i-
pune.de decur.l.oēs.Quinimo pñt ꝓuinciales ipsos nō suscipere.
in auc.vt nul.iud.§.ad maiorē.Et lꝫ dicat̄ ꝙ officiali apte gerēti of-
ficium non sit resistēdū sed obediēdum.de reg.iu.l.nā pt videri do-
lo.ꝛ no.de inst.ꝛ iu.l.iij.ꝛ si grauaret esset potius appellanduꝫ.l.ab
executore.C.quo.app.ꝛ de cēsi.l.q se grauatos.Qđ est ver, nisi ex-
cedat officiū suum,vt qꝫ hꝫ certū officium ꝛ intromittit se de alio ad
se nō pertinēte,ꝛ tunc resistit̄.d.l.contra.ꝛ de meta.l.deuotū.qꝫ tūc
est priuata ꝑsona.l.fi.de iuris.om.iud.l.iij.de offi.p̄si.ꝛ vbi non ꝓce
dit ad factum non resistit̄ sibi,qꝫ resistentia in facto ꝯsistit.l.ij.de de-
serto.Vel pōt resisti nō obtēperādo.ff.de ferijs.l.j.ꝛ vbi est certum
ꙓ nō excedit offm̄,nec in offō nō dꝫ resisti,imo dꝫ pareri,alias puni
tur.d.l.nō pt.ꝛ de re iudi.l.ꝯtumacia.§.fi.ꝛ vbi est dubiū si est offi-
cialis in magna ptāte ꝯstitutus dꝫ sibi pareri ꝛ non resisti in dubio,ꝛ
nō parēs punit̄.ff.de iudi.l.si qs ex alie.ꝛ in.l.j.ff.si qs ius dicē.qꝫ p̄
sumit̄ ꝓ talibus ꙓ nō excedēt.l.j.de of.p̄fec.p̄si.ꝛ de of.ciui.iudi.l.
j.ꝛ si sit in vili offō nō p̄sumit̄ ꝓ eo,ꝛ sibi pōt resisti nisi mādatū ostē
dat.d.l.ꝓhibitū.ꝛ.l.defensionis.in fi.ꝛ in auc.vt liceat mr̄i ꝛ auie.§.
3 id quoqꝫ.ꝛ.l.nulli.C.quor app.†ꝛ ista resistētia dꝫ fieri ltie nō inef-
frenate.vt.xvj.qō.j.ad hec,ꝛ qñqꝫ manu.d.l.ꝓhibitum,ꝛ iō snia nul
la nō erit executioni mādāda ꝛ exequēti nō parēduꝫ.imo resisti pōt
officiali volenti bona capere sine lnia imꝑatoris.d.l.ꝓhibitū.de off.
dele.ex lr̄is.in gl.pe.ꝛ dr̄ ꝓprie qs facto resistere.l.si desertores.de
deserto.vbi dr̄ ꝙ desertores fugiētes capiēdi ꝛ corrigēdi sunt.ꝛ.l.j.
eo.ti.q si capiētibus resistunt vel oppugnēt puniunt̄,ꝛ facit.l.ij.vbi
si āt.de his q latro.occulta.ꝛ de his q ad eccle.ꝯfu.l.si seruus.Pu
nit̄ āt q suo duci resistēdo manus intulerit.de re mili.l.milites.§.ir-
4 reuerētes.†Et q ꝑtinaciter insistit,dr̄ resistere.de suspec.tu.l.iij.§.
tutores.obijciēdo manus.d.§.irreuerēs.ꝛ.d.l.ij.§.j.de his q latro.ꝛ
qñqꝫ resistit̄ vbo.vt cum assessor resistit p̄sidi.de decu.l.oēs.Sic ēt
officiali ptātis excedēti modum in pignorādo,vel collectas exigēdo
resistit̄.Bar.in.l.exactores.de exa.tri.qnto ēt subditi resistere ꝛ re
bellare se pñt offāli eos male tractāti,ꝛ nō dñr hostes principis sed
officialis.vt no.in.l.hostes.de capti.ꝛ in ti.q sint rebelles,qꝫ officia-
li iniuriā faciēti resistit̄.Iac.but.in.l.vt viꝫ.de iusti.ꝛ iure.Cy.in.l.
j.vñ vi.gl.in.l.nō vr̄.de reg.iur.ꝛ in.c.ex lr̄is.de of.dele.ꝛ An.de
iser.in ꝯsti.regni,vt participatio.ēt officialis pōt resistere iudici ma
le agēti.no.C.de decu.l.oēs.ꝛ.l.iudices.Cy.ꝛ Bal.in.l.lege iul.§.
j.ad.l.iul.rep.ꝛ gl.in auc.iusiur.in vbo annonis.Sic ēt priuatus re
sistit aliqñ officiali.ꝑ gl.in.d.l.ꝯ.ꝛ gl.in.c.ex lr̄is.de of.dele.fit ēt re
sistētia officiali ꝑ retētionē rei.ff.de vsu.l.nō solum.ff.loc.l.itē q̄rit̄.§.

exercitu. ꝟ. ꝯ resistētia. Fit ēt resistētia si executori ianua domꝰ clau datꝰ, vt in ipsam intrare neqt. l. cū fundus. in prin. ff. de vi ⁊ vi ar.

SVMMARIVM

1 Statutū disponens ꝙ offendens potestatem debeat capite puniri, non extenditur ad filios ⁊ nepotes.

2 Officialis ꝓhibitus refirmari i vno offō nō poterit refirmari i alio.

3 Refirmatus in officio an debeat bis sindicari.

1 **Refirmatio.** Si statutū ꝓhibet ptātē in officio refirmari nō porrigitꝰ ad filios eius vel nepotes, nisi statutū faciat de eis spālē mētionē vltra ꝓcedēdo. Bal. in. l. j. C. si re. ꝓuin. vbi dixit ꝙ si ptās est ꝓhibitus in officio refirmari ꝙ hec ꝓhibitio non trahitꝰ ad sibi assistētes assessores milites ⁊ domicillos, q. ēt dixit† ꝙ si offē 1 dēs ptātē dꝫ capite puniri ꝙ nō extēditꝰ ad filios ⁊ nepotes, nec ad 2 collaterales, nisi expsse dicatꝰ. ¶ †Si officialis ꝓhibetꝰ in officio refirmari non pt ibi ad aliud officiū refirmari. Bal. in. l. j. de le. ꝓ no. in. l. j. de pui. scho. li. xij. Quo casu nō poterit ꝯtinuari in eodē offic. cū successore, p. l. nemo. de asses. ⁊ l. honores. §. fi. de mun. ⁊ ho. ⁊ l. honoribus. ꝯ vac. mune. Tñ officialis vnius ptoris finito officio poterit se refirmare cū successore. Bar. in. l. iiij. C. de pñ. agē. in reb. li. xij. Idē si ptās suus sit mortuus. Bal. in. l. diē functo. de offi. asses. ⁊ Bal. in. l. j. C. si rec. ꝓuin. vbi dixit si ptās ꝓhibetꝰ refirmari nō ꝓhibentꝰ eius officiales, nec ēt assessor. l. ꝫ. vbi gl. C. ꝯ asses. Tñ vbi vel let refirmari non poterit, nisi ꝓus de eodē officio sindicetꝰ. Bart. in. l. neminē. de susce. ⁊ archa. li. xj. nec aliud officiū eligi in eadē ciuitate. ſm Bar. in. l. rescripto. §. j. de mu. ⁊ ho. ⁊ in. l. j. C. vt oēs can. Jō opꝫ refirmari q officialis non pōt ꝯtinuare in eodē offi. cū successore. l. nemo. ⁊ l. honores. §. fi. ff. de mu. ⁊ hon. ⁊ l. hoibus. de vac. mune. Q. statiꝫ cū venit successor in ꝓuincia deficit iurisditio alterius. Bar. in. l. j. de of. pse. augu. ⁊ diximus plene in pnc. opis. Et ista refirmatio dꝫ fieri nemine discrepāte. in auc. de defen. ciu. §. si ꝟo. nisi subesset vtilitas publica. Abb. in. c. ꝯstit. de app. vbi ēt p Moder.

3 ¶ †An refirmatus in offō dēat bis sindicari, ⁊ sint duo officia. dic ꝙ sic, secus si sit vnū ꝓrogatū, q vnicū est tps totius rōnis reddēde, ar. ad tertu. iō ⁊ nō dr ꝓrogatū, nisi sit eiusdē forme ⁊ nature. c. is q. de pbē. in. vj. ſm Bal. in. §. ꝓficisci. ⁊ vide Bart. in. l. iiij. §. dies. de dā. infe. ⁊ qd no. in. l. nemini. de aduo. diue. iud. tñ capl'm regni vult ꝙ p singulis annis stet. xl. diebus in sindicatu, vt habes. s. circa pnc. in. c. ⁊ mō videdum. ¶ An si officialis est in officio refirmatus fingatꝰ esse vnum officiū. Bal. in. l. qd dr. in. §. miles. de test. mil. dicit ꝙ sic. Qd nō dicit veꝝ indistincte, vt no. in. c. is q. de pbē. in. vj. per glo. ⁊ Archi. ⁊ Ang. in. l. si qui. de bono. pos arg. glo. ibi. ⁊ vide in verbo salarium, ⁊ in verbo officium. in. x. vbi duo officia.

SVMMARIVM

1 Statuto disponente ꝙ potestas non possit cognoscere de maleficijs non suo tempore commissis non poterit cognoscere de commissis in tempore prorogato.

2 Officialis si durante officio fuit cassatus ab officio, ⁊ postea reassumptus fuerit, intelligitꝰ reassumptus cum eisdem pactis.

1 **Refirmatus.** Rex ꝯcessit alicui officiū capitanei in vna ciuitate p sex mēses cui ꝯcessit illas qtuor lrās arbitrales, seu ꝯcessit sibi arbitriū ciuitatis, an si deinde refirmatꝰ simplr i eodē officio p alio semestre, an videatꝰ refirmatus cuꝫ illis arbitrarijs lrīs vel cuꝫ arbitrio. Bar. i. l. meminisset. ff. ꝯ of. pcō. retulit ibi Cy. tenere ꝙ nō, q illud offm̄ ⁊ arbitriū expirauit, lꝫ dicat ꝙ in ꝯ. facit l. ꝫ si manēte. de pca. ⁊ l. si donationē. §. fi. de do. inter vi. ⁊ sic nihil firmare vr. Sꝫ idē Bar. in. l. j. dies cautionis. i pn. de dā. ife. distinxit ꝙ aut scda electio fuit facta intra tps pmi officij ⁊ durat arbitriū, aut eo finito, ⁊ vr nouū offm̄ dicēs aduertēdū ad ꝟba, q si dicatꝰ eligimus eū p futuris sex mēsibus, sit nouū offm̄, secus si dicat ꝓrogamus alios sex mēses, allegauit gl. in fi. in. l. si vnus. §. pactus. ꝯ pac. ⁊ facit. d. l. ꝫ si manētis. ⁊ adde ꝙ Bar. in. l. q dr. §. miles. de testa. mil. dixit ꝙ si officialis refirmatꝰ in offō fingitꝰ eē vnuꝫ offm̄ dicens h nō esse veꝝ indistīcte, p no. p gl. oꝛ. in. c. is q. de pbē. in. vj. ⁊ qd ibi no. Archi. ⁊ Ang. in. l. si qs. de bo. pos. arg. gl. ibi dixit ideꝫ, ⁊ dixit Bal. in. §. ꝓficisci. q. xix. ꝙ offm̄ ꝓrogatuꝫ vel refirmatuꝫ est vnicuꝫ tps totius rōnis reddēde ar. l. iō. ad tertu. dicēs ꝙ nō vr ꝓrogatuꝫ, nisi sit eiusdē forme ⁊ nature, p gl. d. c. is q. tñ Ang. in. d. l. dies, sequtur simplr Bal. p. l. ꝫ si manentis. de pcar. ꝫ Bal. in. l. si a te. C. de pac. iter emp. ⁊ ven. vr seq Bar. in. d. l. dies. pterꝙ in vno, q dixit ꝙ si ꝓrogatio itra terminū fiat cū noua qlitate ⁊ forma diuersis a pmo offō, ⁊ tūc dr diuersū offm̄, vt p gl. in. d. c. is q, dicēs ꝙ vbi fuit fcā simplr cēsetꝰ idē offm̄ in fauoribus, ⁊ qꝫū ad odia cēsebitꝰ diuersum ⁊ nouū offm̄, p. l. cū qdā. de lib. ⁊ posth. vbi subdit† ꝙ si statuto 1 cauetꝰ ꝙ ptās nō possit cognoscere ꝯ maleficijs nō suo tpe cōmissis nō poterit cognoscere in tpe ꝓrogato de cōmissis pmo tpe añ ꝓrogationē liberationis. Qui ēt dixit in. l. petēde. C. de tēp. in inte. rest. ꝙ si est pfixa meta iudicii nō expedieti cām intra certū tps ex facto ptātis pt illud tps ꝓrogari, ita ꝙ nō icidat in penā. ⁊ Lud. in. l. dies, seqtꝰ Bar. in. d. l. si a te. p. l. p retētionē. C. de vsur. ⁊ ꝯ arbi. l. labeo. §. fi. ⁊ C. loc. l. si cū hermes. lꝫ Bal. dixeit ꝯtriuꝫ in. l. si ꝯstāte. C. de do. añ nup. vbi dixit ꝙ si p alijs sex mēsi. ꝓrogatus assumitꝰ noua lege vel nouo pacto, dr nouū offm̄, p. d. c. is q. In dubio intelligitꝰ eadē lege vel pactis ꝓrogari. ar. d. l. ꝯstāte. ⁊ ff. de pac. l. cū inter. §. inter pꝛem. dicēs, †ꝙ si durāte tpe fuit cassatus ab offō, ⁊ postea fuit 2 reassumptus in offō intelligitꝰ reassumptus cū eisdē pactis. l. pen. §. vxoꝛ. ff. sol. mat. q h bñ pbat. ⁊ dixit Bal. in. l. titius. §. si ita. de excu. tut. esse vnū offm̄ si ꝓrogatꝰ cū eisdē capitulis, al's secus, tñ in pͥuileg. capitaneatus dicatꝰ p sex mēsib. ⁊ deiñ in antea vsqꝫ ad nr̄uꝫ bñplacitū, tunc dr ꝑpetuus p. l. iurisptos. ꝯ excus. tu. ⁊ l. sufficiet. de ꝗdi in de. Bar. in. l. de pupillo. §. si qs ipsi ptori. de no. op. Cy. i. l. qlqs. C. si cer. pe. ⁊ iō tūc si fieret ꝓrogatio officij tacite, q pnceps pmitteret euꝫ exercere offm̄ post. vj. mēses de alio nō ꝓuidēdo, siue expsse cōcedēdo offm̄ p alijs sex mesibus, puto ꝙ vr cuꝫ illomet arbitrio ꝓrogare, q a pncipio vr ꝓrogatuꝫ rōne dñplaciti, ⁊ p inra predicta, tñ vt Bar. dixit vis est in verbis. ⁊ vide Bart. i. l. iteꝫ qritꝰ. §. q ipleto. ff. loc. vbi aliqd de illa mā. ⁊. s. i ꝟb. fideiussor. c. an si offālis fuit electus. vbi ꝯ refirmato, ⁊ eius fideiuss. ¶ Nullꝰ dꝫ i offō refirmari añ qꝫ pmi rōneꝫ reddiderit. vide in verbo sindicatꝰ. in. c. sindicatꝰ etiam officialis si aliquo tempore fuit in isto officio. ¶ An remotus ab officio possit ex causa ibi refirmari. vide in. d. c. sindicatur.

SVMMARIVM

1 Officialis simpliciter remotus an presumatur remotus ob dolum vel culpam.

¶ Remotus ab officio.

a **An officialis** remotus ab officio dicatur amplius officialis, adeo qd statutū de offāli ꝟificetꝰ in eo. vide. s. i tit. de offi. sindi. in. c. fi. circa pnc. ca. ¶ An remotus ab offō rōne delicti possit ad illud offm̄ aspirare. vide. s. circa pn. opis. in. c. sindicatꝰ ēt officialis in aliquo tpe fuit i isto offō latus. ¶ An remotus pp inhabilitatē psone vel pp vitiū aspiraret ad dcm̄ offi. vide ibideꝫ latius, ⁊ in ꝟbo delinquens in offō. ¶ Officiales inferiores remonentꝰ leuato velo. vide in ꝟbo applo. in. c. an a snīa ita ꝯ officiales. in ꝟbo ptās. j. vbi an ptās possit remouerꝰ officiales iferiores. ¶ Remouetꝰ officialis pp negligētiā, pp seueritatē, pp dlictū, ⁊ pp enormia, vide in ꝟ. negligētia. in. c. an officialis negligēs. ⁊ in. c. seq. ¶ †An officialis 1 simplr remotus videatꝰ ob dolū vel ob culpā remotus, si nihil in snīa dicatur, vide Bar. in. l. nec. n. de suspe. tu. ff. vbi dixit. §. ptor. qd ꝓhibitus gerere dr remotus, vbi ēt in cā remotionis ab officio sit ciuilis, vel criālis, adeo ꝙ in libello ꝺbeat obſuari solēnia. l. libelloꝝ. ⁊ in. l. j. eo. ti. de suspec. ¶ Remotus ab offō pp delictū nūqꝫ redibit ad illud. vide in ꝟbo delinquēs i offō, ⁊ in iuribus ibi allegatis. ¶ An officialis psumatꝰ remotus culpa assessoris. vide in ꝟbo assessor. c. an si pses est remotus. ¶ An statutū de offendēte officialem hēat locuꝫ in eo q offendit de ꝑrio remotuꝫ ab offō. Alb. de rosa in trac. statu. dixit ꝙ sic, p. l. ordo. de pub. iu. ⁊ melius facit. l. fi. de decur. vbi remotus a dignitate hꝫ reliqas ꝑrime dignitatis. ⁊ l. pe. C. de qd. facit. l. frustra. de sen. pas. lꝫ sit dubiuꝫ, q qlitas iuncta verbo dꝫ intelligi ſm tps ⁊ actum ꝟbi in. l. in delictis. §. si detracta. de noxa. ⁊ l. hēbit. de insti. cum si. ⁊ sic nō hēbit locum in remoto. de quo lex non est locuta. l. si vero. §. de viro. so. ma. ⁊ l. cui. §. affi. de postu. nō opꝫ dcā iura cauillare, q ibi lex expsse h statuit ꝯ remota. ⁊ facit de hoc tex. in. c. j. de vassa. q ꝯ ꝯsti. Lotha. vbi vassallus liberatus a vassallagio nō tenetꝰ defendere dñm. ⁊ hoc tꝫ Lud. p ista iura. sed ego distinguerē aut offendat ꝯtemplatione gestoꝝ in officio aut nō, vide de hoc supra in verbo offensa officialis, ⁊ in verbo durante officio. in. c. statutum puniens.

SVMMARIVM

1 Judex laicus molestans clericum est excommunicatus.

2 Verecundia

2 Verecundia illata delinquenti, est pena.

Emissio. Officialis remittēs aliquē ad ꝓpriū indicē cū ignominia, vel cū aliq̄ re, vel cathena in collo, vel clericū cū mitra, quē punire nō poterat dr̄ cōmittere vim pablicā. tex. vbi Bar. in. l. lege iul. de vi pub. lꝫ Bal. dixerit in auc. si vero. C. de bo. auc. iu. pos. ꝙ pt ipm mittere ligatū, dū tñ remittēs malefactorē remitter̄ associatū, ⁊ ꝑiculo sui officij, al's si neglexerit ipse, ⁊ sui officiales tenent̄ pena triū librarꝝ auri. in auc. vt nul. ind. §. si qs ꝟo. ⁊ vide in auc. ꝺ mā. ꝑn. circa fi. ꝙ remittēs dꝫ ipm remittere ēt ꝯfessum, ⁊ ꝯuictū. vt no. i. l. ij. C. vbi de cri. ⁊ in auc. ibi posita. q̄ no. qꝛ qdā regēs q remisit clericū cū cathena in collo ad epm fuit ꝑuatus offō. ⁊ adde An. in. d. l. iul. idē eē si remittat clericū cū aliq̄ vitupio, puta cū tubis sonātibus qꝺ dicit vidisse in Perusio. ⁊ dicit Ang. in ti. de defen. ci. ad fi. ꝙ officialis pt mittere malefactorē ad ꝓpriū iudicē cū cathena ligatū, q̄ no. qꝛ faciūt ad limi. eorꝝ q̄ dic̄ Bar. in. d. l. in leg. vt Bar. loquat̄ qñ faceret ꝓ ignominia remissi nō ꝓ custodia. ⁊ adꝺ qꝛ Domi. de. s. Ge. in. c. si iudex laicus. ꝺ sen. excō. in. vj. dixit ꝙ si iudex laicus clericū remittat ad epm ignominiose cū aliq̄ verecūdia ꝙ punit̄, qꝛ inferēs aliquā verecūdiā magnā penā dr̄ inferre. de pe. di. j. c. quē peni
1 tet. ver. opꝫ. n. † ⁊ iudex laicus facīedo molestiā clerico est excōicatus. c. nup. de sen. excō. in. vj. ⁊. xvij. q. iiij. si qs suadēte. ergo pt pu-
2 niri. Domi. ibi. † Et adde qꝛ inferre alicui verecūdias ꝓ delicto est pena. tex. in. c. cū dilecti. de accus. ⁊ pudor in leuibus delictis hr̄ ꝓ pena. gl. ij. q. viij. ꝗsqs. Et alias magna pena est hoīum ꝑuari commercio. glo. in. c. ex eod. ꝺ sen. excom. in. vj. ver. dignoscitur. ⁊ vide in. c. apparitor qui cepit clericum. s. in verbo clericus.

Redditio rationum officialium.

Si aliquis Officialis estimat̄ ad aliquā necessitatē triburorꝝ, vel functionū ꝑcurādā in aliq̄ ꝓuincia dꝫ intra annū cōponere ⁊ ordinare rōnes officij sui, ⁊ eis collectis redire ad iudicē q misit eū ostēdēs ꝙ exegit, ⁊ ꝙ residuū est, ⁊ qs est ꝺbitor residuorꝝ, ⁊ cuius culpa, ⁊ ex q̄ cā talis residuū in ipsa ꝓuincia est debituꝫ. Si aūt anno elapso repiat̄ ꝑdator in ipsa ꝓuincia isidias morari, ⁊ tūc exutus punit in. x. li. auri. ⁊ elapso anno ꝑ ꝑsidē illius ꝓuincie mitti dꝫ ad mittētē ligatus vinculis ferreis ꝑ officiales alterius ꝓuincie, nec se poterit excusare ꝙ finito anno alterius officij sibi cōmissi occasiōe moret̄ ibi, qꝛ ois est sibi sublata occasio q̄ possit in eadē ꝓuincia exactionē ꝯtinuare. tex. est q oia sic dicit in. l. fine. C. de exact. trib. lib. xij.

SVMMARIVM

1 Offālis finito offō tenet̄ stare ad sindicandū ⁊ reddere rōnē officij.
2 Juramento expedientis statur in valde minutis expēsis.

1 Officialis † finito offi. suo tenet̄ stare ad sindicādū, ⁊ reddere rōnē officij, ⁊ reliq̄ restituere, ac cōputū ponere. l. ordiariorꝝ. de cohar. ⁊ tenet̄ ꝑpea librū, aut volumē rōnū assignar̄. d. l. ordinariorū. Et libri rōnū reliquorꝝ applōne ꝯtinent̄. ff. de manu. te. l. si ita fuerit. §. pe. ibi in reliqs. ⁊ de tut. ⁊ rat. l. j. §. offm̄. de ꝯdi. ⁊ de. l. si cui. ⁊ l. cū seruus. ibi legēdas offerre ꝑmū. ⁊ deinde cōputādos ⁊c. corpa itaqꝫ rōnū ēt si qs ex offō res, aut pecunias detinet restituere de singulis instruere dꝫ. ff. de fideicō. li. l. si pure. in fi. Qꝺ ēt rōnes ipe sūt in mēbranis scribende. ff. de edē. l. argētarius. §. edi. Quinēt docere dꝫ oia fidel'r se gessisse, ⁊ ꝙ nihil subtraxit ex his q̄ administrauit, neqꝫ aliud quā ꝟitatē in rōnibus scripsit. ff. de ꝯdi. ⁊ de. l. q sub ꝯditione. ⁊. l. cū seruus. ⁊ de lib. leg. l. creditor. post ꝑn. Debetqꝫ offālis q ponit fisco rōnē de offō gesto ꝑ eū cauer̄ ꝙ iura fisci sua negligētia deꝑire nō fecerit. ꝭm Bar. de cap. q ad h inducit. ff. so. ma. l. si filio. §. maritū. de pig. ac. l. creditor. imo de his cauere dēret prius q̄ꝫ officij administrationē accipiat. Et adde qꝛ Bar. in. l. cōperimus. C. ꝺ naui. dixit ꝙ modus rōnū ꝯficiēdarꝝ ab offālibus q multa recipiūt, ⁊ multa trāsmittūt ad alios est ꝙ debet scribere a quo recipiūt noiatim, et ex q̄ cā. l. apparitores. de exa. tri. ⁊ cui dederūt noiatim. l. neminē. ꝺ exa. ⁊ arc. ⁊ debēt ponere ēt diē receptionis. l. cōperimus. de naui. li. x. qꝛ si illa singl'r scripserūt nō reddita rōne, qꝛ nō vr̄ posse cōpre-
2 hēdi si aliq̄ machinatio fcā est, vt ꝺt tex. in. d. l. neminē. † Qꝺ est verū nisi in expēsis valde minutis de qbus stat̄ iur̄o expendētis. l. scimus. §. in cōputatione. de iu. delib. de dona. l. si qs ꝓ redēptione. ita Bar. in. d. l. cōperimus. Et iō administratores q nō reddiderūt dño plene rōnes, ⁊ nō ꝑfecte oia q̄ ex publico acceperūt in libro scripserūt appellant̄ ꝑdones, ⁊ ꝯdēnat̄ in q̄druplū ꝭm tex. i. l. excellētia. de ero. mil. ann. li. xij. lꝫ in aliqbus libris dicat̄ in duplū. ⁊ in. l. pōpo. §. ex fcō. de acq. pos. ⁊ facit qꝺ hr̄ in. l. iul. §. ꝓinde. ff. ad maced. ⁊ in. l. iij. §. iussi. de ꝯrio iudi. tut. ꝙ reddēs rōnes vr̄ hr̄e aīuꝫ fraudādi qñ tpe rōnū reddēdarꝝ aliqd celat. vñ gerēs aīo fraudādi nō oblat dñm nisi factus locupletior, vt no. Bar. in. l. si pupil. §. sed ⁊ si qs. de ne. gest. debēt ēt isti libri ꝯtinere introitū ⁊ exitū. l. actuarij. de ero. mil. ann. ⁊. d. l. excellētia. Et q̄uis ꝺpositis in introitu stet̄ ꝯ se. de admi. tu. l. lucius. §. tutor. ⁊ ꝺ depo. l. publia. in fi. tñ de expēsis in exitu positis nō stat̄ ꝓ se, sꝫ illa dꝫ ꝓbari. ꝺ ꝯdi. ⁊ dem. l. q sub ꝯdi. ⁊ h i rōne scripta nō pt esse aliq̄ rō nō scripta. l. libertatis. in ꝑn. de sta. lib. Tñ an stet̄ libris istorꝝ administratorꝝ qñ reperit̄ aliqua partita non vera, sed falsa, ita ꝙ in totum presumat̄ ꝯ libros. cogita nunc.

SVMMARIVM

1 Baro an teneat̄ de robaria fcā in suo territorio. Et an ⁊ qñ dñs vel ciuitas teneat̄ emēdāre dāna fcā in suo territorio. ⁊ nu. 2. 3. 4. 5.
6 Cōfessio i qua est ꝑsumptio fraudis, vl' simulatiōis nō opat̄ effectū.
7 Confessio vnius non nocet tertio.

1 Robaria. † An baro vel offālis teneat̄ de robaria fcā in sua iurisdōne, vel in suo territorio, nō repio iure cautū ꝙ offālis teneat̄ nisi fuerit ꝯscius, ⁊ ꝓhibere valēs. ar. ꝯ. dicēdorꝝ, nisi ēt ipse iudex fuerit dñs territorij, vt ꝺt Bar. in. l. j. de incē. rui. nau. per tex. ⁊ gl. ibi, vbi dixit ꝙ tenet̄ in simplū si fuerit sciēs nō si ignorās. Hoc iō qꝛ tenet̄ ad custodiā sui territorij. lꝫ glo. in auc. vt nul. iudi. §. qm̄. ⁊ Jac. de bel. ibi tꝫ ꝯriū ꝙ dñs territorij nō teneat̄, ⁊ nō bñ dixit Bar. in. d. l. j. idē iuris eē in dño vnius ꝑdij si est sciēs ⁊ valēs ꝓhibere, ꝑ l. j. in fi. si fami. fur. fe. dic. ⁊ qꝛ ēt dñs loci ꝑticularis tenet̄ custodire locū. l. j. §. j. de fal. mo. ⁊ ꝺ his q deic. l. j. §. dñi. Nisi eēt hō ita modice potētie ꝙ h ꝓhibere nō poterat, qꝛ nō tenebit̄ dicēs ꝙ id qꝺ dr̄ de dño vl' alicuius castri eēt idē de vniuersitate ꝙ ipsa teneat̄ i simplū, si fuerit sciēs, ⁊ ꝓhibere valēs. lꝫ gl. in. d. §. qm̄ videat̄ dicere ꝯriū. Lꝫ al's sola scia nō faciat quē teneri de maleficio. l. scie. de pact. ⁊. l. j. ff. si fami. fur. fe. dic. Et itelligit̄ vniuersitas scire qñ est fcm̄ maleficiū, ita palā ꝙ maior ꝑs vniuersitatis sciuerit ar. l. qꝺ maior. ff. de
2 admi. ꝭm Bar. † Tenet̄ ēt dñs emēdare oia dāna passo in suo territorio qñ ipse exigeret passagiū a trāseūtibus ꝑ suum territoriū. ꝭm Odof. in. c. j. q̄ sunt reg. alle. Archi. xliiij. q. si qs romipetas. quē seqt̄ Bal. i. c. j. de feu. da. po. ⁊ in. c. j. de pa. iur. fir. §. ꝯtēticulas. ⁊ in auc. habita. C. ne fil. ꝓ pa. ēt si fuerit ignorans. ⁊ in regno est ꝯstō si dāna clādestinas, ꝙ vniuersitas tenet̄ ꝺ robaria fcā in suo territorio, nō aūt furto facto ꝑ spāles ꝑsonas, vt in. c. reg. Caroli. ij. ꝙ incipit edicto. ⁊ de h vide And. de iser. in ꝯsti. reg. sup incisionibus. Et lꝫ dicat̄ ꝙ dñs tenet̄ ꝺ dāno illato in suo territorio. Nō hꝫ locū qñ trā-
3 siēs errauit † viā ⁊ iuit ex̄ stratā, ⁊ ibi fuit disrobatus, qꝛ nō tenent̄ custodes deputati ꝑ dñm ad custodiā viarꝝ. ꝭm Bar. in. l. pe. §. in summa. de his q deic. Et adde qꝛ fuit deputatū, si ex forma statuti ciuit. tenet̄ ad emēdā passo, vt est in regno in ꝯsti. reg. si dāna clādestina, an tūc excuset̄ vniuersitas si fuit dānū illatū ab inimico suo de nocte in quo Lud. ro. in ꝯs. xvij. dixit ꝙ excusabit̄, qꝛ al's nō ꝯstet de malefactore i spē tñ ꝓbabit̄ si ꝯstet ꝙ dānū passus inimicū capitalē hēbat in ciuitate, qꝛ ꝑsumit̄ ꝙ ille inimicus dederit dānū, ar. l. j. §. cum alijs. de q̄st. ⁊ Spec. in ti. de ꝑsum. §. j. in. iiij. col. ⁊ idē Bar. in. l. fi. de q̄sti. Qꝺ ēt ꝓbari poterit ex ꝯfessiōe illius inimici ēt ꝑte abñte q̄ in crīnibus facit indiciū ad torturā. l. capite qnto. de adul. ⁊ de edil. edic. l. q̄ro. §. fi. ⁊ ēt ex forma, q̄ verisil'itudines faciūt aliqualē ꝓbōnē. ꝑ no. in. l. iiij. §. eiusdē. ꝺ testi. ⁊ ex̄. c. veniēs. ad sill'. l. excipiunt̄. de excu. tu. l. iij. §. etas. cū si. Que ꝓbōnes ꝓbāt, lꝫ sint diuersi generis in casu difficilis ꝓbōnis. l. si cū exceptiones. §. in hac. qꝺ me. cā. ⁊ facit. c. cū cām. de ꝓba. ⁊. c. pena. de testi. lꝫ sit dubiū, an al's ꝯiun-
4 gant̄, vt in. d. §. etas. ⁊ i. l. admonēdi. † excusabit̄ ēt ciuitas, qꝛ de nocte fcm̄ ꝑꝑ qꝺ hoīes in dolo, nec culpa fuerūt, qꝛ licuit ignorare. ar. d. §. in hac. ⁊. l. j. §. occisorꝝ. ad. l. aq. vbi Bar. h vr̄ tenere de seruo q dño nō auxiliatus est occiso de nocte. ⁊ ad sill'. l. si qs in graui. §. subuenit̄. ⁊ ar. l. si iō. de his q. vt ind. vbi Bal. h decidit qꝺ lꝫ custos teneat̄ de dāno in re custodita. l. si mercedem. ff. de loc. ⁊. l. iij. §. effracture. de offi. ꝑfe. vi. ⁊ qꝺ not. Ang. in. l. fi. de cust. re. aūt non tenet̄ qñ dolo, seu negligētia nō accidit. ff. loc. l. si qs domuꝫ. in. l. impator.
5 ⁊ facit. ff. nau. cau. l. itē ait. §. lꝫ si gratis. ff. † vbi non tenet̄ de dāno q ignorauit, ⁊ ꝓuidere non potuit. ⁊ ꝑ. l. fi. de decre. ab or. ⁊ gl. in. l. ne qd. de incē. rui. vbi possessor non tenet̄ de dāno dato in suo fundo si ignorat, ⁊ ēt vbi non potuit resisti dānū dātibus. de ꝑdi. min. l. ob es. vbi gl. ꝭm Lud. Quibus adde ꝙ si occisus in ciuitate in qua est ꝑñs

eius inimicus capitalis ꝑsumit̃ ab illo occisus, ꝑ no. ꝑ Spe. in. d. ti.
de ꝑsum. in. §. j. ſm doc. in. l. j. §. ꝯditio. ad ſille. vbi ẽt Ludo. ⁊ vide
Pau. ð ca. in ꝯſi. ccclxiiij. vbi dixit ꝙ in cã huius statuti ſi qs eſt dã
num paſſus sui culpa ꝙ recupabit a ciuitate, qꝛ ipſa ſuccedit loco dã
tis dãnũ, qꝛ cũ ſit in dolo nõ excluditur qs ꝑꝑ ſuã culpã, ad. l. agli. l.
itẽ ſi obſtetrix. §. fi. vbi tenuit ꝙ hoc ſtatutũ non ſeruabit̃ cũ forẽſi ꝙ
non vr̃ vex ꝙ ꝑ nũc omitto. Ubi ẽt ꝯſuluit ꝙ ſi dãnũ paſſus in ho
ſpitio iſtud recupauit ab hoſpite ꝙ hoſpes non recupabit a ciuitate,
arg. iudicis q cuꝫ recupauit a pte, ꝑ no. in. l. mãcipia. de ſer. fugi. Et
in regno inoleuit peſſima practica qñ iſti caſus ſuccedũt vniuerſitas
repetit vnũ pauperẽ, ⁊ faciꝫ illũ ꝯfiteri ꝙ ipſe fecit illud homicidiũ
⁊ ſibi dant pecuniã, ⁊ ille deinde aufugit, ⁊ dñt repturi eſſe malefa-
ctorẽ q hoc ꝯfeſſus eſt, tñ iſta practica impugnat̃, qꝛ Jac. but. ꝯſuluit
Parme, ꝙ ſi in hoc caſu is q dr̃ dãnuꝫ dediſſe miſit epl̃am ptãti ꝙ
ipſe dedit hoc dãnũ ꝙ talis epl̃a in ꝑiudiciũ dãnũ paſſi nõ tenet, qꝛ
iſta ꝯfeſſio non põt nocere dãnũ paſſo, ſed ꝯfitẽti. ff. ð interro. act. l.
de etate. in. j. rñ. de ꝓba. l. executio. ⁊ in auc. de iureiur. a mo. ꝑſt̃. et
qꝛ fuit ꝯfeſſio facta abſñte dãnũ paſſo, ⁊ ſibi non dꝫ nocere. l. certũ. §.
ſi qs ꝯfeſ. l. fi. de interro. act. Et ꝯfitẽti tanq̃ꝫ inimico dãnũ paſſi non
credit̃. ff. de q̃ſti. l. j. ⁊. §. qð. de ali. lega. l. iij. q ꝯcludit ꝙ tali epiſtole
non credit̃ ſi ꝑ ptẽ fuerit ꝯ̃dictũ, qꝛ poſtea non poterit in ſui fauoreꝫ
vti, qꝛ viſus fuit impugnare eã, ꝑ no. in. l. poſt legatũ. de his q. vt in-
di. ⁊ vbi nõ fuerit ꝯ̃dictũ, ſꝫ acceptata ꝓbat, ꝑ no. in. l. ſi filius. ad ma
ced. ꝙ eſt ꝑ taciturnitatẽ, ⁊ in cle. j. de pcu. ⁊ faciũt no. ꝑ Bar. in. l.
titius. de ꝯſti. pec. Que ſunt vera niſi ex indicijs apperet veraꝫ eſſe
talẽ ꝯfeſſionẽ, ꝑ ea que. s. diximus. Et ẽt cũ illa fuga non ꝯcurreret
talis veriſilitudo niſi ꝙ ex hac cã fugerit, qꝛ corruptus, vt ꝯfiteat̃ et
fugiat. ꝑ no. in. l. in lege cor. ad ſille. ⁊ ꝑ Bart. ⁊. j̃. dða, qꝛ iſtis ꝯfeſ-
ſionibus iudex non dꝫ ſtatim credere niſi verificent̃. ff. de q̃ſt. l. j. vbi
ſingularis tex. in. §. fi. ⁊ faciũt no. ꝑ Bar. in. l. deo nobis. de epiſc. ⁊
6 cle. vbi dixit, † qñ in ꝯfeſſione ineſt ꝑſumptio fraudis, vel ſimulatio-
nis non opat̃ effectũ, vbi dixit idẽ Bar. ⁊ idẽ Bal. in. l. ij. C. qñ lꝫ ab
emp. diſ. Facit qꝛ dicẽti ſe cõmiſiſſe barratariã cũ aliquo ſibi nõ cre
dit̃ ꝯ̃ illũ, auc. ſꝫ nouo iure. C. ð pe. iud. ⁊ Bar. ad ſill̃. l. j. §. illud. ⁊ ð
7 fur. ſi is q. §. ſi tn̄. ꝑ Bar. † ⁊ gñalr̃ vnius ꝯfeſſio non nocet tertio. ad
ſill̃. l. ſeia. §. mãcipia. ⁊ Bar. in. l. ſi pluſorio. de app. dixit ꝙ ꝯfeſſio
ꝑncipalis nõ nocet tertio veniẽti ad cãm. Cõfeſſio. n. extraiudicialis dꝫ
hr̃e diſſilitudines, vt in. l. capite qnto. ð adul. vbi cũ ꝯfeſſiõe fuit vi-
ſio ⁊ dephẽſio in loco. Bal. i. l. bonefidei. ⁊ i. l. admonẽdi. ð iureiu.
⁊ ſic ẽ ꝑ ꝓdicta euacuata. d. practi. quã ſepe vidi fieri in h regno.

r Epreſalie.

Quidã dñs ciuitatis fecit iniuſti-
tiã mercatori ſibi ꝯ̃ iuſtitiã certã
pecunie q̃ꝫtitatẽ occaſione cuiuſdẽ accuſationis de qua
non ꝯſtitit auferẽdo. ⁊ ſic ꝯ̃. l. j. et. iij. ad. l. iul. repe. ⁊ in
auc. de iud. §. j. ⁊. l. ij. in fi. de ꝯdi. ob turp. cau. ⁊. c. j. de re iud. in. vj.
Mõ hic mercator in alia ꝓuincia, vel in ꝓpria vult ſibi ius dicere ꝯ̃
iſtũ dñm vel ſuos ſubditos ꝑ dicta iniuſtitia an poſſit, dic ꝙ non, qm̃
lꝫ ad hoc iſte mercator eẽt potẽs nõ liceret ſibi auctoritate ꝓpria ius
dicere. l. nullus. C. de iude. l. extat. ꝙ me. cau. ⁊. l. j. ne qs in ſua cau.
⁊. l. j. de ꝑua. carcer. ſꝫ dꝫ recurrere ad ſupiorẽ dicti dñi. ar. l. j. et. ij.
vbi ſena. vel clariſſ. ⁊ in auc. vt diffe. iud. circa med. ⁊ ꝑꝑ hãc iniuſtitiã
nõ debẽt ꝯueniri ſubditi eius. in auc. vt non fiãt pig. col. vj. ⁊ in. l. j.
C. vt nul. ex vic. ⁊ in auc. habita. ⁊ in. c. j. de iniu. ⁊ dã. da. Qð eſt ve
rum ſi ad ſupiorẽ recurſus hr̃i põt ꝯ̃ dcm̃ dñm q iniuſtitiã illi fecit, ⁊
vbi non põt hr̃i copia põt ſibi ius dicere. l. ſi alius. §. belliſſime. vbi
Bar. ff. ꝙ vi aut clã. ⁊ in. d. l. nullus. cũ gl ⁊ qð no. Jnn. ⁊ in. c. olim.
lo. j. de reſti. ſpo. ⁊ Jnno. ⁊ Cano. in. c. poſtulaſti. ponũt ſi pro deli-
cto cõmiſſo ꝑ nõ ſubditũ ꝯ̃ dñm vel eius ſubditos ſi põt ipſe dñs re-
ſtringere bona delinquẽtis q̃ ſunt in ſuo territorio. ⁊ ad. s. dicta vide
Bar. in. l. hoſtes. de capti. ⁊ in. l. j. in. ij. col. de ſer. ⁊ aq̃. ⁊ in. l. ſi qs
ad ſe fundũ. ad. l. iul. de vi. Et potuit impetrar̃ repſalias ꝯ̃ ſubditos
dicti dñi, ꝑ id qð hr̃ in auc. ſi vero dñs. de here. C. ⁊ per not. in. l. pro
herede. §. ſi qð. de acqr. here. ⁊ Bar. in trac. repreſa. ⁊ in ſimilibus.
⁊ vide Ang. in ꝯſil. ſuo. cxx. ¶ An ⁊ qñ repreſalie poſſint concedi
officiali qui in terra in qua fuit officialis extitit iniuſte ꝯdẽnatus in
ſindicatu, vide. s. in tit. de offi. ſindi. in. c. quidam de regno Sicilię.

SVMMARIVM

1 Officialis vnus ſi ſit poſitus loco duorum cum ſalario conſueto ha-
bebit vtrunqꝫ ſalarium.
2 Doctor dans vocem in vtroqꝫ iure an debeat habere duplicatum ſa
larium.
3 Tabellio pro prima ſcriptura debet habere vnum ſalarium, ⁊ aliud
pro exemplari.

ſ Alarium.

An ſi capitaneus creat̃ in ciuita-
te ad certũ annuũ ſalarium ſibi de
putatum, deinde ꝑcepit vel habuit aliqua emolumẽta,
puta ꝓ examinatione teſtiũ, ꝓ pedatico, ꝓ triceſimis, ꝓ
luminarijs ⁊ cãdelis, ꝓ ſigillo, an iſta emolumẽta ſunt ſua vel dñi q
creauit ipm officialẽ, dic ꝙ ꝑmo ſtãdũ erit ꝯuẽtioni facte iter ipſos.
ff. de var. ⁊ extraor. cog. l. j. §. ſi cui appareat. nã dñi vel ciuitates aliqñ
creãt officiales ad gagia ſolita, ⁊ cũ ꝓmiſſionibus limitatis, aliqñ ꝙ
hẽant ꝓuẽtus ⁊ emolumẽta officij, aliqñ alr̃ ꝯueniunt, ⁊ ꝑꝑea aliqñ
ponũt Erarios in exigẽdis ꝓuẽtibus, ⁊ mulctis, ⁊ alijs q̃ ex iuriſdi-
tione ꝓueniunt, ⁊ vbi pactum non apparet, ſtabimus ꝯſuetudini. ar.
l. lꝫ. C. loc. ⁊ q̃ ibi Bal. in. l. ſi fundus. de euic. ⁊ idẽ Bal. no. in. l. bi-
nos. C. de aduo. q̃ ꝯſuetudo eſt ꝙ iſta extraordinaria preter mulctas, et
penas, ⁊ triceſimas ſint officialium, qꝛ ipſa hñt ex opibus ⁊ labore ꝑ
ſone vltra regimẽ officij, ⁊ ſic ſeruabit̃ ꝯſuetudo. Et vbi diceret̃ i ele
ctione ipſius ꝙ ordinat̃ officialis cuꝫ gagijs ſolitis ⁊ ꝯſuetis, tunc ſi
ſalaria ꝯſueta eſſent diffornia, qꝛ hactenus ꝯſueuit eſſe cẽtum flore
noꝝ, ⁊ poſtea ducentoꝝ, intelliget̃ ſalariũ longo tpe ꝯſuetum, non il
lud qð eſt duobus annis, vel tribus ꝑſtitum, qꝛ cuꝫ de ꝯſuetudine fa
cimus mẽtionẽ intelligit̃ de longa ꝯſuetudine. extra de elec. c. cuma
na. Tñ melius dicemus ꝙ inſpiciant̃ ꝓximi ꝓcedẽtes anni. ⁊ ad il-
los ſit relatio. l. mella. §. j. de ali. leg. ſm Bal. in. d. l. binos. vbi dixit
1 † ꝙ ſi loco duoꝝ eſt poſitus vnus officialis cum ſalario ꝯſueto, vel
ſimplr̃ ꝙ hẽbit vtrunqꝫ ſalarium qꝛ gerit officium cui ſalariuꝫ eſt an
nexum, in auc. vt iudi. ſine quoquo ſuf. §. illud. lo. j. nã q gerit duplaꝫ
curã dꝫ hr̃e duplicatum ſalarium, ſm gloſ. in. d. §. illud. ⁊ in. d. l. bi-
2 nos, lꝫ hoc ẽt Jo. and. in. c. cum olim. de re iud. in nouel. † ſicut doc.
q dat vocẽ in vtroqꝫ iure q hꝫ duplicatum ſalarium, ſm Bal. in. l. ſi
qs ad ſcribatum. C. de app. ⁊ in proe. C. ⁊ vide Ang. in. d. tit. vt iudi.
ſine quoquo ſuf. ⁊ in auc. vt deter. ſit numerus cle. ⁊ aliqd ꝑ Bar. in
l. ſi ꝯuenerit. in. §. j. de pig. act. vbi qñ vna ꝓuincia adijcit̃ vni regno
⁊ qñ officialis eligit̃ ꝑ ciuitatẽ, vel dñm ciuitatis ad officium cũ ga-
gijs ſolitis ⁊ ꝯſuetis, ſi deinde pro ſeruitijs ciuitatis mittat̃ ad regeꝫ
extra ꝓuinciã an dẽat hr̃e aliud ſalarium ꝓ illo acceſſu, fuit de facto
in apulia, qꝛ illud ſalarium repetebat̃ ab officiali in ſindicatu, ⁊ ſindi
catores ꝓnunciaſſent ꝯ̃ officialeꝫ ꝙ tenebat̃ ad reſtõnẽ illius ſalarij,
ego cum cauſa fuiſſet introducta per ſupplicationẽ ꝯſului ꝯ̃trium ꝙ
debebat̃ ſibi aliud ſalarium qꝛ geſſerat vltra adminiſtrationẽ officij
aliud officiuꝫ. ſ. legationẽ pro ciuitate non coherentẽ officio ſuo per
iura. s. alle. Non ob. tex. in auc. vt nul. iud. in. §. nullus. colla. ix. ⁊ in
auc. ſcriptũ exẽplar. in. l. ij. c. fi. ⁊ in tit. de man. ꝓn. §. illud. ⁊ in. §. nõ
ꝑmittas. ⁊ de iudi. §. ne aũt. in qbus dr̃ ꝙ ſalariatus a publico nihil
dꝫ recipere, ⁊ cum vadit ꝑ ꝓuinciã ſibi decretã, ⁊ ẽt extra ꝓuinciam
dꝫ ſuis ſumptibus militare, ⁊ nõ alienis, qꝛ illa iura non attingunt ca
ſum noſtrum qui eſt qñ ꝓficiſcit̃ extra ꝓpriã ꝓuinciã non pro exerci
tio ſue adminiſtrationis ⁊ officij, ſed ꝓ alijs negocijs ciuitatis extra-
neis ab officio, vel tanq̃ꝫ ambaſiator. quo caſu vr̃ licere ſibi recipere
expenſas vel ſalaria, qꝛ non fuit ſalariatus pro hac cã. ⁊ facit qð no.
extra de vi. ⁊ ho. cle. c. cuꝫ ab oi ſpẽ mali. ⁊ in. c. nõnulli. de reſcrip.
Et cũ ſibi aliud officium. ſ. legationis ad ꝑncipẽ iniungat̃ dꝫ ⁊ aliud
ſalarium hr̃e ꝑ iura primo loco allegata. Non ob. ꝙ dixit Spec. la-
te in tit. de ſalario. §. j. qꝛ loqt̃ de iure cano. ⁊ in ordinario hñte bene
ficia qui cum vadit per ꝓuinciam ſibi decretã nihil dꝫ hr̃e vt ibi, ſe-
cus in officiali qui mittitur ad principem ex cauſis extraneis extra
officium ſuum, qꝛ pro illo acceſſu habebit aliud ſalarium, per not. in
auct. vt iudi. ſine quoquo ſuffra. §. illud. ⁊ quod not. ff. de condi. ⁊ de
monſtr. l. qui duobus. vbi Bald. ⁊ idem in. d. l. ſi quis ad ſcribatuꝫ.
de appella. ⁊ in. l. ij. cõmunia de leg. ⁊ Jo. and. in. c. cum olim. de re
iudi. Naꝫ geminato labore ſalarium creſcit. d. §. illud. ⁊. d. l. qui duo
3 bus. ⁊ facit tex. in. l. fi. C. de prin. agen. in rebus. † vbi tabellio ꝓ pri-
ma ſcriptura debet habere vnum ſalarium, ⁊ aliud pro exemplari.
ita etiam conſuluit Ludo. in conſi. xxv. Et quare epiſcopus legata-
rius vtrunqꝫ percepit vt epiſcopus vt legatarius. c. officij. de teſta.
⁊. c. requiſiſti. d. c. raynaldus. verſi. de perceptione duarum quarta
rum. ⁊ Lapus latius in allegatio. lxxxix. per multa iura. ⁊ facit tex.
in auc. vt determinatus ſit nume. cle. per quem dixit Ang. ibi quod
ſi duo officia vniantur ⁊ vni tribuãtur debebitur ſibi ſalarium dupli-
catum vtriuſqꝫ officij. vbi etiam allegat Guiliel. de cu. in. l. item fun
dus. ff. de vſufruc. ⁊ ibi Cy. in addit. ⁊ idem Ang. in. d. §. illud. in ti.
vt iudi. ſine quoquo ſuffra. dixit qð ſi vni duo officia conferunt̃ vni
vel vniuntur qð ille habebit duplicata ſalaria. licet text. in. d. §. non
permittas, faciat in contrarium vbi dixit Ange. ꝙ milites qui pro-
ficiſcuntur de vna prouincia in aliam de mandato principis debent
eſſe contenti de eorum ſalario, ⁊ de illo ſibi facere expẽſas, niſi plus
ea occaſione expendat, quod intelligitur niſi vadat ad aliam prouin-
ciam ſibi non commiſſam, ⁊ extra officium ſuum non pro negocijs
officij

officij sui, sed extraneis per iura supra allegata, ⁊ vide in capi. indi-
ces ⁊ milites quibus.

SVMMARIVM

1 Forensis delinquens in ciuitate potest puniri ibi auctoritate publica-
rum legum, ⁊ secundum formam statutorum.
2 Delinquens potest puniri pro delicto alibi cōmisso, ⁊ in loco origi-
nis, ⁊ in loco domicilij.
3 Potestas qui habuit dispensationez a superiore ꝙ non teneatur te-
nere assessorem an possit petere salarium pro doctore.
4 Potestas an teneatur soluere capisoldum de suo salario.
5 Salarium debetur potestati quousqz venerit successor.

f **Acta est** Electio ptātis cui ēst ꝓuisum salariū
a ciuitate de camera, ita ꝓuentus ci-
uitatis, mō accidit ꝙ Rex cōmisit ptāti ꝙ capet nōnul
los exteros q cōmiserāt delicta in territorio. d. ciuitat.
q morā trahebant extra districtū, ⁊ iurisditionē illius ciuitatis in lo-
co originis vel domicilij eoꝝ q accessit ad illos cepit, ⁊ duxit ad aliā
ciuitatem in qua deliquerant, ⁊ in qua erat officialis, ⁊ ipsos cōpo-
suit in centū vnc. quas suis cōmodis applicauit, mō in sindicatu ci-
uitatis petit istas centū vncias a ptāte vigore ꝯuentionis habite cuz
eodē ꝙ ꝓuentus essent ciuitatis. q̄rit̄ mō qd iuris. Et p̄mo vr̄ ꝙ iste
ꝓuentus applicet̄ vniuersitati ēt primo, q͛ lz isti exteri al's non sint d
iurisdictione ipsius ptātis, ⁊ in non subditos non possit dici ius. l. fi.
de iu. om. iud. tñ rōne delicti sunt effecti de iurisditione iudicis in q̄
deliq̄erūt. l. j. et. ij. C. vbi de cri. agi op3. ⁊ in auc. qua in ꝓuincia. eo.
1 tit. ⁊ in. l. iiij. C. vbi de cur. vel cohar. † vbi dr̄ ꝙ forensis delinquens
in ciuitate pōt puniri ibi auctoritate publicaꝝ legū, ⁊ ꝺm formā statu
toꝝ, ⁊ late in. l. cūctos populos. C. de su... tri. ⁊ in. l. si cui. §. fi. de ac-
cu. Pro quo ēt facit q͛ isti delinquētes erāt remittēdi ad locū de-
licti cōmissi illo iudice postulāte. in auc. vt nul. iu. §. si qs vero cōpre
hensoꝝ. ⁊ in auc. si vero criminis. de adul. ⁊ per Bart. in. l. fi. §. fi. ff.
de pub. iud. ⁊ in. d. l. si cui. §. fi. ⁊ Bar. in. d. l. j. C. vbi de cri. dixit ꝙ
ꝺm opin'. aliquoꝝ d3 cognosci p vnū iudicē, ⁊ deinō fieri remissio ad
locū delicti ꝯmissi ad puniēdū, ⁊ sic iste iudex erat ordinarius illius
dicti rōne criminis in sua iurisditiōe cōmissi ꝺ3 legē illius loci d3 pu
niri. l. j. vbi sena. ⁊ lz fugerint erant ad illū locū remittēdi per. d. iu-
ra. l. j. C. vbi cā stat. ⁊ in. l. j. et. ij. C. vbi de cur. vel cohar. ⁊ nūc est ibi
2 remissus. ¶ † In ꝯriū facit q͛ qs pōt puniri ꝑ delicto alibi cōmisso
in loco originis, ⁊ in loco domicilij. d. l. j. vbi de cri. in. §. j. ⁊ in. l. rele
gatoꝝ. §. sed eos. de inter. ⁊ rele. ⁊ late per Bar. ⁊ Bal. in. d. l. cun-
ctos populos. ergo cum ipsi delinquētes erāt in loco originis iudex
originis erat eorum ordinarius, si ergo iudex originis erat eoꝝ ordi-
narius, si rex cōmisit cām ptāti in cuius territorio dliquerat erit iste
iudex delegatus in hac cā, q͛ si ordinario cōmittat̄ per principē aliq̄
cā aliqd addēdo vel dimittēdo de sua iurisditione, aut illam alteran
do erit delegatus in illa cā, ⁊ non ordinarius primo, per not. in. l. ius
ciuile. ff. de iust. ⁊ iu. ⁊ Jac. but. in. l. j. C. ne lic. pot. ⁊ Ang. in. l. ⁊ q͛.
de iur. om. iu. Bal. in addi. Spec. in ti. de dele. in fi. ⁊ Guil. in. l. diē
functo. de offi. asses. ⁊ cano. in. c. lz. de offi. or. ⁊ in. c. plz. ⁊ per no. in.
l. sepe. de offi. presi. cū. l. seq. ⁊ de offi. eius cui mā. est iur. l. si pretor.
in qbus dr̄ ꝙ si cā cōmittat̄ ordinario vr̄ eius iurisditio excitata per
principē, nisi in rescripto dicat̄ aucto. nostra ꝓcedas, q͛ ordinarius
tunc efficit̄ delegatus. c. cum aliqbus. de rescrip. in. vj. q͛ vr̄ addere
iurisditioni sue, ⁊ ꝙ Rex addiderit iurisditioni ordinarij, ꝓ3 q͛ scri-
pserit ꝙ caperet illos delinquētes in sua iurisditione, ⁊ existentes in
aliena iurisditione in qua nullam habebat ptātem, nec iurisditionē il
los capiēdi, ⁊ sic vr̄ delegasse eum per iura predicta, ⁊ iō iste ꝯuētus
non spectabit ad ciuitatē, sed ad ip̄m ptātē, q͛ vt delegatus ꝓcessit ⁊
ꝯdēnauit vel cōposuit, nā q̄zuis illos simpl'r ꝯdēnauerit, vel ꝯposue
rit, non dōo vt ordinarius, vel vt delegatus non exprimendo, ex quo
capitan. iurisditionis hoc fecerit ꝙ vr̄ ꝓcessisse ex ea qualitate iuris-
ditionis, ex qua resultat validitas ꝓcessus. ꝺm Ant. de but. in. c. cuz
ex officio. de offi. or. ar. C. de testa. mil. l. iij. vbi Bal. ⁊ vr̄ tex. de pre
ben. c. nisi essent. ⁊ qō in simili dr̄ in Spec. in tit. de arbi. §. sequitur.
ver. sed pone. sicut quotidie fit, vbi de eo qui est arbiter ⁊ arbitrator,
⁊ qō not. in. l. si dñium. ff. de fur. ⁊ in. l. non codicillu3. C. de codi. ⁊ in
l. si seruus. §. fi. de leg. j. nam hic resultat validitas ꝓcessus ex quali-
tate iurisditionis delegati, q͛ sine dicta cōmissione non potuisset ex-
tra ꝓpriam iurisditionem illos capere, ⁊ si cepisset captura fuisset
iniusta, ⁊ fuissent relaxandi pristine libertati, ⁊ non puniēdi, ꝑ ea q̄ la
te scripsi in. c. si iudex ꝓcessit ad capturā, in verbo captura. Et sic qō
remanet dubia, tñ primā ptē puto veriorē, q͛ rōne delicti sunt effecti
3 de sua iurisditiōe ꝑ iura primo loco alle. ¶ † An ptās q habuit dis-
pensationem a superiore ꝙ non teneatur retinere assessorem docto-
rem possit petere salarium pro doctore. Bart. ⁊ Bal. in. l. admini-
strante. C. de excu. tu. dixerūt ꝙ sic, ⁊ ide3 ibi t3 Ange. Tñ nisi esset
auctoritas tātoꝝ doctoꝝ, ego vellē tenere ꝯrium, sed non audeo, ⁊ h
est notū, q͛ sepe regēs magnā curiā vicarie impetrat a rege dispēsa
tionem qō nō teneat̄ tenere totā familiā in illo officio deputata3 qō
Erarius debebit sibi soluere ꝓ totā familia quā tenet̄ retinere de q̊
dubito, nisi expresse hoc dicat̄ in priuilegio. ⁊ cogitandum esset.
4 ¶ † An ptās teneat̄ soluere capisoldū vel decimā de suo salario, si-
cut ceteri hñtes salariū a publico, dic ꝙ non, q͛ vr̄ actū vt integrū ꝑ-
stet̄ salariū, arg. l. vēditor hōis. de act. em. ⁊ t3 Bar. in. l. pe. §. fi. de
do. prele. ⁊ facit. l. iij. §. idē. de edil. edi. Uel vēditor d3 predicere si
res vēdita hēat seruitutē, al's tenet̄ nec d3 sub verboꝝ inuolucro de
cipi. de euic. l. q libertas. §. pe. Maxime vbi ptās ex v̄bis ꝯductio
nis potuerit hoc ꝑcipere, vel fuerit certificatus, ar. l. j. §. lz. de actio.
emp. Nō ob. si dicat̄ ꝙ electio ptātis intelligit̄ fieri ꝺm ꝯsuetudinē
vel statutū ciuitatis. l. sup creandis. de iu. fisc. li. x. ⁊ de edil. edi. l. ꝙ
si nolit. §. q assidue. ⁊ l. si prius. §. recte. de aq̄ plu. ar. Qr̄ hoc intelli
git̄ de gñali ꝯsuetudine ciuitatis, ⁊ d ꝯsuetudine no. ⁊ hec ꝯsuetudo
nō est vbiq3, ⁊ cū ista ꝯsuetudo nō sit vbiq3 non p̄sumit̄ ꝙ ptās sciue
rit. ar. no. ꝑ Bar. in. l. cūctos populos. ⁊ qō no. gl. in. l. fi. C. sine cen
5 su. ⁊ per hec ita ꝯsuluit Pau. in ꝯsi. cccxv. ¶ † Salariū debet̄ ptā
ti quousq3 venerit successor. de offi. ꝓcō. l. meminisse. ff. loc. l. itē q̄ri-
tur. §. q impleto. ff. sol. ma. l. pe. ⁊ l. vxor. C. loc. tñ postq̄3 sciuerit suc
cessorē aduenisse, officium expirauit, ⁊ stipēdia sibi non debent̄ tāq̄3
non administranti. no. l. j. §. quamuis. de va. cog. de asses. l. diem fun
cto. l. j. de re mil. lib. xij. Bal. ita in ꝯsi. vij. ¶ An si potestas sit re-
motus ab officio ante finem tp̄is debeatur integrum salarium officia
libus suis, vide Bar. in. l. ij. de offi. asses. ⁊ verbo remotus.

SVMMARIVM

1 Officialis impeditus casu fortuito veniens post tempus statutum
debet habere totum salarium.
2 Officiali priuato officio sua culpa debetur salarium pro tēpore pre-
terito, ⁊ non pro futuro.
3 Officiali infirmo debetur salarium tempore infirmitatis.
4 Quando vnum officium vnitur alteri vel cōfunditur cum altero tūc
illud quod extinguitur non debet inspici.

r **Ex concessit** Alicui officiū capitanei, vel
iustitiarij cū annua ꝓuisione
vnc. cētū soluēdaꝝ ex ꝓuētibus dicti officij, ad h ꝙ de-
bēt tenere familiā deputatā, mag̃ros actoꝝ, ⁊ alios ser
uiētes solitos, ⁊ ꝯsuetos. hoc. n. offm̄ administrauit ⁊ tenuit familiā
necessariā, successit guerra in ꝓuincia, q͛ inimicus regis inuasit ꝓ-
uinciam, vel ipse Rex alios inuasit pp qō nō fuerūt facti ꝓuētus q͛
iustitia non fuit ministrata, an Rex teneat̄ de ꝓprio soluere illā an-
nuā ꝓuisionē, vr̄ ꝙ nō, ar. l. si dbitor. §. verisil'e. ff. de ꝯhen. em. vbi si
qs vēdidit. x. pōdos olei eius qō natū erit in eius fundo, ⁊ nō fuerūt
collecta nisi qnq3 ꝙ non tenet̄, nisi ad quinq3 collecta. ⁊ Bart. post
Cy. in. l. iter stipulātē. §. nā ⁊ si qs. ff. d v̄. ob. distixit an fructꝰ sint ꝓ
missi ꝑ relatiuū qs vl' q, ⁊ tc̄ ꝓmissio ē ꝯdōalis, ⁊ ipsis nō natis dēnt̄
secus si nō ꝯdōnal'r, q͛ tūc dēnt̄ fructus sequētis anni, alle. l. firmo.
ff. qñ di. le. ce. ⁊ Cy. l. si qs argentū. in fi. C. de don. ⁊ quod hr̄ in. l.
legatū. de. vino tri. Et inferri pōt ad casu3 nr̄m ꝙ debebit̄ sibi officiū
ꝓ sequēti anno vel ꝙ princeps sibi teneat̄ soluere ꝓuisionē de ꝓprio,
qñ illa guerra surrexit facto suo. ꝑ tex. no. in. l. nec emptio. ff. de ꝯhē.
emp. in ver. sed si egerit. vbi qñ vēdunt̄ fructus futuri ⁊ ꝑ vēditore3
factū ꝙ ē minus nascat̄ ꝙ ipse tenet̄ ⁊ vbi ipse sciebat fructus nō na
sci turos ꝑ. l. si sterilis. de act. empt. nisi vt allia, vel cepe vēdant̄. d. l.
si emptiōe. ⁊ ideo tenebit̄ princeps ad iteresse, nisi salariū ꝯstituisset
in ꝓuētibꝰ vt allia vel vt cepe, ꝑ. d. l. si in emptione. §. ij. de here. vē. l.
nā hic ⁊ l. seq. ꝺm glos. ibi. Et ad p̄dicta vide no. in. l. qdā. de leg. j ⁊
Bar. in. l. ferro. §. q maximos. de publi. ⁊ vide no. in. l. ex ꝯducto. §.
vis maior. ⁊ in. l. si vno. in. §. cum quidam. ff. loca. per que iura cum
1 casus ꝯtingerit poteris decidere cām. ¶ † Officialis impeditꝰ ca-
su fortuito veniēs post tp̄s statutū d3 hēre totū salariū. Bal. in. l. itē
illa. de cōsti. pecu. ⁊ ꝙ no. Bar. in. l. ab hostibus. §. sed qō simplici-
ter. q. ex cau. ma. ¶ Si tñ nō voluerit ꝙ exerceat offm̄ nūc sed alio
tp̄e d3 hr̄e totū salariū. Bar. in. l. si mihi. de vsuf. le. ⁊ Bal. in addi.
2 Spec. de loc. in ver. q locat. ⁊ ibi Spec. i v̄. ⁊ scias. cū seq. ¶ † Of
ficiali ptātis p̄uato ab officio sui culpa dbet̄ salariū ꝓ tp̄e p̄terito nō
tñ ꝓ futuro. Et tenet̄ nūc ptāti suo ad interesse ꝓ tp̄e futuro. Bart.
in. l. menia. de an. leg. ⁊ in. l. qd aūt. de excu. tu. Nic. de nea. in. l. ex
bis. eo. ti. Bar. ⁊ alij in. l. diē fun. de offi. asse. Sed si p̄tor cuius re-

motus sit tenet̃ suis officialibus ad totũ salariũ, ſm Pau. in. l. diem functo. Si tñ sit ꝯdẽnatus in sindicatu non dꝫ ꝑdere salariũ. Bal. in
3 l. j. in fi. C. de suffra. † Si tñ fuerit infirmus sibi debet̃ salariuꝫ ꝑ tpe infirmitatis, ꝑ gl. ꝛ Flor. in. l. arboribus. §. de illo. de vsuf. nisi sui culpa venerit infirmitas ſm Flo. ibi. Qđ ego intelligo si in ciuitate ꝑmãserit, secus si iuerit ad pp̃riaꝫ ꝓ se curãdo, qꝛ vr̃ officiũ derelinq̃re. Bar. in. l. j. in pñ. de his q. vt indi. vbi dixit ꝙ officialis relinquens officiũ nõ lucrat̃ fructus officij, iõ ꝯsulo vt dimittat substitutũ vel locũtenentẽ, aut ꝙ recedat cũ lñia supioris, qꝛ si sit ipeditus infirmus, aut ltime occupatus põt administrare ꝑ substitutũ. Ang. in auct. vt cle. apud ꝓprios epõs. coll. vj. Et si cuꝫ lñia recesserit pro aliqbus diebus ex iusta cã hẽbit salariũ illius tpis quo cũ lñia fuit abñs. glo. sing. in. l. desertorẽ. §. si ad diẽ. de re mili. ſm Bal. in. l. si ea ꝯdõne. de ꝯdi. inser. C. ꝛ vide in verbo salariuꝫ. ¶ Officialis ad duo officia elect⁹ cuꝫ salario ꝯsueto dꝫ hr̃e duo salaria. sicut q gerit duo officia. Bal. in. l. binos. C. de aduo. diue. in auc. vt iud. si. quoq. suf. §. illud. vbi Ang. ꝛ alij in. l. si eadẽ. de asses. Bal. in. c. j. in fi. de feu. guar. et iõ dꝫ tenere familiã ꝓ vtroqꝫ officio. Ang. in. d. §. illud. ꝛ in auct. vt deter. sit nume. cle. ꝛ plus dixit Ang. in. d. §. illud. ꝙ dẽbat stare ad duos sindicatus. vbi ẽt posuit qñ gerit duo officia vnita, ꝛ Bal. in. l. q duobus. de ꝯdi. ꝛ dem. vbi ẽt Mod. ꝛ Bar. in. d. l. binos. dixit ꝙ duo electi ad duo officia vnita hñt salariũ vnius qlꝫ ꝓ rata. ꝛ qñ duo officia vniunt̃ debet̃ duplex salariũ, ſm Ang. in. d. tit. vt iud. si. quo quo suf. ꝛ qñ de vno offõ vel vna ꝓuincia fiũt due. vide in. l. eadẽ. ff. de offi. asses. ꝛ eꝫ aliqñ fit vnio qđ de duabus ꝓuincijs fit vna q̃ vnit̃ alteri ꝓuilegiũ ꝯseqt̃ illius. ex̃ de sta. mo. c. recolẽtes. de priuil. c. pastoralis. ꝑ Inno. ꝛ Bar. in. l. j. §. si cohr̃des. ad. l. fal. ꝛ in. l. j. de metro. lib. xij. ex̃ de exces. prala. c. sicut vnire. de sta. mo. c. ne in agro. §. in hoc. ꝛ And. de iser. in ti. de ca. cor. in pe. col. vbi de vnione ecclesiaꝝ. ꝛ Bar. no. in. l. si qñ. C. de appe. vbi dixit ꝙ qñ vnũ officiũ vnit̃ alteri, vel ꝯfundit̃ cũ altero, tũc illud qđ extinguit̃ nõ dꝫ inspici, per tex. in. d. §. illud. in tit. vt iud. sine quoquo suff. q alle. d. l. j. de metro
4 po. ber. ꝛ. c. j. ne se. vac. † Ubi plus dixit, ꝙ si vnus Rex hꝫ regnuꝫ ꝛ vnũ comitatũ ꝙ si iudicat vt comes ꝙ appellat̃ ad supiorẽ comitatus nõ inspecta dignitate regia. ꝛ idẽ Bar. in. l. j. §. fi. de appe. ꝛ qđ voluit idẽ Bar. in. l. si ꝯuenerit. §. si nuda. ff. de pig. act. vbi ponit de ꝓuincia, que addit̃ regno vel castrum, aut villa si debeat regi. vt regnum cui addit̃ ꝙ dicit decidi in. c. j. extra ne se. vac.

SVMMARIVM

1 Sindicatores an ꝛ a quo debeant hr̃e salarium. ꝛ nu. 3.
2 Sindicatores habent merum ꝛ mixtum imperium.
4 Iudex si visis allegationibus vtriusqꝫ partis dubitat super questione, ꝛ commitat causam consulendam sapienti, cuius expensis fieri debeat. ꝛ nume. 5.

1 a A sindicatores † Debeãt hr̃e salariũ, ꝛ a quo ꝛ qñ ipsi sindicatores volũt hr̃e ꝯsiliũ cũ aliquo doctore de sentẽtijs ꝓferẽdis debeãt solui facere salariũ a ptãte, ꝛ ab his q sindicant̃, dic ꝙ si successor in officio sindicat eos nõ pt petere salariũ, qꝛ ipse dꝫ hr̃e suos assessores, ꝛ hꝫ salariũ a publico ꝛ sindicatus suo incũbit offõ, vt in. l. j. C. vt oẽs cau. ꝛ cũ sit ordinarius nõ dꝫ hr̃e salariũ a ptibus, in auc. vt nul. iu. §. nulli. de man. pñ. §. opꝫ. ꝛ in. §. illud. qꝛ dꝫ facere suo sumptu, qꝛ est officialis ad h̃ ar. l. j. C. de monopo. ꝛ de iudi. §. ne aũt. vbi aũt nõ sindicaret successor in offõ, ꝛ idem si sindicatores ex ꝓuilegio vel statuto essent deputati a ciuitate quo casu sunt ad instar ordinarij. d. l. j. vt oẽs cau. ꝛ in auc. vt iu. si. quoq.
2 suf. §. necessitatẽ. ꝛ dt Bal. i. §. ꝓficisci. q. j. † ꝙ sindicatores hñt merũ ꝛ mixtũ impiũ ꝑ dicta iura, ꝛ tãqꝫ ordinarijs a ciuitate deputatis ciuitas ipsa dẽbit sibi salariũ soluere, vel al's hẽbit a publico, ꝛ nõ ab officialibus sindicãdis, ꝛ ciuitas ipsa soluet salariũ sindicatorib⁹ ar. l. annonas. de anno. ꝛ trib. vbi dicit do. Luc. de pe. ꝙ si rex mittat capitaneũ ad aliquã terrã dꝫ sibi dare salariũ ex camera sua, non aũt pt ad h̃ coger̃ subditos ciuitatis, qꝛ iõ hꝫ redditus regni vt iustitiã suis stipẽdijs faciat ministrari. in auc. vt ind. si. quoquo suf. §. cogitatio.
3 ꝛ de iud. §. ne aũt. ꝛ. l. ij. §. h̃ aũt. de of. p̃fe. afri. vbi dr̃. † ꝙ officialis nõ dꝫ a subditis sed a principe hr̃e salariũ, vt in auc. vt iu. si. quoquo suf. §. itaqꝫ. ꝛ facit qđ no. in. c. statuimus. §. insup. in verbo moderatas. de rescrip. in. vj. vbi dicit no. Io. an. ꝙ si ordinarius aliquẽ delegãt ad vniuersitatẽ cãruꝫ dꝫ sibi de oĩbus ꝓuidere vt nihil ab aliquo recipiat, ꝛ sic ipsis sindicatoribus dꝫ solui salariũ a publico, vel ab ipsa vniuersitate q̃ hr̃et ꝓuilegia sindicãdi officiales suos, ꝛ sindicatores eligẽdi. ad qđ facit ex̃ de cen. c. cũ ap̃ls. ſm Lud. ibi, ꝛ ita seruari vidi de ꝯsuetudine, qꝛ vniuersitates ipse soluũt sindicatoribus salaria si hñt gabellas, vel alia iura in cõi, vel solẽt imponere collectas. Nã cũ ipsa vniuersitas sindicat officiales suos ꝑlectos ab ea, ꝛ ipsi volũt hr̃e ꝯsiliũ, ꝛ iudicare ipsa ciuitas dꝫ soluere salarium, ꝑ no. per Bar. in. l. si postulauerit. ff. de adul. vbi dicit ꝙ pars petens ꝯsiliuꝫ sapiẽtis dꝫ suis expẽsis hr̃e ꝯsiliũ, qꝛ ipsa est q̃ ꝯsilium petit, ꝛ q̃ sola
4 p̃bet cãm huic cõmissioni, vbi Bar. dixit † ꝙ si iudex visis allegationibus vtriusqꝫ ptis sup qõne dubitat, tũc qõnẽ cõmittit ꝯsulẽdaꝫ sapienti dꝫ fieri expẽsis cõibus qñ vtraqꝫ pars p̃bet cãm cõmitti. Et idẽ in sil'ibus actibus q̃ fiũt in iudicio, ꝑ no. i. l. iiij. §. j. fi. reg. vbi mẽsuratori dꝫ solui de cõi. ſm Bar. ꝛ idẽ Bar. in. l. gñalr. §. de his. de re. cred. ꝛ idẽ qđ Bar. tꝫ Spec. in ti. de asses. §. salariũ. ꝟ. fi. ꝛ Io. an. de rege q ꝯsil. vbi dicit arguẽdo ꝙ vtraqꝫ ꝑs soluet. ar. l. j. §. pene qd in lo. pub. ꝛ. C. de iur. cal. l. ij. ꝛ in re. iu. qđ oẽs. ꝛ qđ soluerẽ dꝫ petẽs ꝯsilium. facit. ff. q. ex cau. in pos. l. ptor. §. defendi. vbi de hoc. ꝛ de edẽ. p̃tor ait. in fi. ꝛ. C. fi. reg. l. si qs. ꝛ de rescript. c. statutum. §. pe. Tñ vbi ꝑ statuta terraꝝ vel ꝓuilegia ciuitatũ ipsi sindicatores eligunt̃ ꝑ ciuitates, tunc dꝫ soluere ciuitas ipsa ẽt si officialis daret allegationes suas ꝑ iura in prima pte allegata, qꝛ ipsa ciuitas dedit cãm hñdi ꝯsilium ex quo ipsa elegit sindicare, ꝛ iustitiã facere, ꝛ vbi ipsi officiales peterẽt mitti ad ꝯsilium ꝯtribuãt in expẽsis, vt dicit Bar. ꝛ. s̃. dicti doc. qđ dictum Bar. intelligit̃ qñ ptes peterẽt ꝯsilium, qꝛ si assessor dubitaret, ꝛ ꝯsilium peteret non dꝫ absolui a ptibus, qꝛ dꝫ esse peritus, vt dicit Bal. ꝛ alij in. l. ij. ff. qđ qsqꝫ iur. ꝛ ita ꝯsului pluries qñ sindicatores q vt plurimum sunt idiote petierũt velle hr̃e cõsiliuꝫ ꝓ ferẽdis sentẽtijs qđ officiales non teneant̃ ad expẽsas ꝯsilij, sed soluere dꝫ ciuitas, vt. s̃. Et hodie est facta noua pragmatica qđ vniuersitas soluat, in multis ptibus sunt de hoc statuta quod soluat ptãs salarium sindicatoꝝ, vt est Florẽtię, ꝛ in ducali dñio Mediolani adest decretum ꝙ sindicatores q dñr ex priuilegio vicarij gñales nihil ꝓ sindicãtibus ab officialib⁹ sindicãdis recipe pñt qꝛ sunt a pñcipe salariati, ꝛ al's fuit dubitatum si officialis exegit pecuniã a ptibus cã mittẽdi ad ꝯsilium, qꝛ carebat assessore ex quo in eius officio non erat ordinarius, ꝛ impetebat̃ in sindica. de hoc, ꝛ dicebat̃ ꝙ habebat gagia, ꝛ ꝓuisionẽ a ciuitate, ꝛ suis expẽsis debebat hr̃e ꝯsiliũ, ꝛ ꝑ p̃dicta determinaui ꝙ in causis ciuilibus tenebant̃ ptes soluere ꝓ ꝯsilio hñdo, secus in crialibus qñ ꝓuẽtus erãt officialis, qꝛ ipe petebat ꝛ dabat cãm hñdi ꝯsilium, ꝛ vbi ꝓuẽtus essent ciuitatis, ꝛ non sui, deberẽt de ꝓuẽtibus hr̃i ꝛ solui ꝯsultoribus, ꝛ iõ mittit̃ ad consilium, vt possit fieri ꝓuentus. Et adde qꝛ Luc. de pe. in. l. in sacris. đ
5 pri. sacri. l. j. in hoc de ꝯsilio hñdo arguit, † ꝙ ille solus q petit hr̃i ꝯsilium soluat ꝑ. l. j. de spe. ꝛ. l. fi. de ero. nil. ann. ꝛ per. l. fi. de sta. ꝛ imagi. lꝫ ꝓ vtraqꝫ pte ferat̃ ꝯsiliũ. ꝑ not. ꝑ gl. in. c. p̃senti. de rescri. et finalr̃ cõputabunt̃ cũ reliqs expẽsis. ar. d. l. iiij. fi. reg. tñ ar. est in cõtrariũ ꝙ vtraqꝫ ꝯtribuat. ꝑ. l. ptor. in fi. đ edẽ. ꝛ de edili. edi. l. dꝫ. ꝟ. ceteꝝ. Tñ Spec. in. d. tit. de asse. §. salariũ, dicit ꝙ si petit̃ id qđ est vtriqꝫ ꝓfutuꝝ, ꝛ de vtraqꝫ soluat. ar. l. pe. §. expẽsis. de re. cre. ꝛ. iiij. q. iij. Itẽ in crialibus vẽturis. Licet hodie ꝑ statutũ dicat esse expẽditũ quod si ab vno petat̃ ꝙ vtraqꝫ ꝯtribuat, vbi hoc tꝫ Arch. tamẽ Lud. dixit ꝙ ca. statutũ loquit̃ in assessore q ab initio cause assumit̃, tunc qꝛ cõe negocium gerit̃ est cõiter ꝓperandus, secus in ꝯsilio iurisperiti qđ ab vna pte petitur incidenter, qꝛ tunc hꝫ locum qđ supra dr̃. Tñ in casu nostro tenet primam partem ꝙ soluatur a sindicatoribus, qñ non petitur speciale consilium sapientis ab vna partium, ꝛ vide ibi Archid. quando vna pars est pauper, ꝛ non potest soluere, ꝛ etiam qñ ꝯsultor est paup quid fiendum.

SVMMARIVM

1 Officialis si consueuit habere centum pro vno officio, ꝛ deinde duo assumant̃ ad illud officiũ an diuidi debeat inter eos illud salariũ.

1 a A si † Officialis ꝯsueuit hr̃e centũ ꝓ vno officio, ꝛ deinde duo assumant̃ ad illud officium, an diuidat̃ inter eos illud salarium. Bar. in. l. binos. C. đ aduo. diuer. iu. ꝙ sic, dicẽs ex quo salarium erat vnicum, quod itelliget̃ scđs cũ ꝯsueto salario assumpt⁹. C. loc. l. lꝫ. ꝛ sic adiectione ꝑsonaꝝ illud salariũ intelligit̃ diuisum. de ꝯdi. ꝛ demon. l. cui fundus. in fi. sic ergo sibi faciẽt ptes ꝑ ꝯcursum. ar. c. maioribus. de preben. vbi de duobus ad vnã prebendam assumptis. vbi Bar. subdit ꝙ si dominus deputauit vnum vicarium duobus castris, ꝛ postea deputauit ibi duos cum salario consueto ꝙ non hẽbit qlibet dcm̃ salarium integrum, sed diuiditur equaliter non quo ad q̃ꝫtitatẽ, sed quo ad ꝓportionem, vnde q̃ꝫtum ad solidum, ꝛ libram primo conferebant in illo salario, ita tunc quisqꝫ contribuet suo vicario, arg. glo. in. l. sancimus. de aduo. diuer. iud. ꝛ per Inno. in. c. grauẽ. de sen. excom. Et vbi salarium ꝯsueuerat primo esse centum florenorum, et

postea

pestea ducentorum, et litere fiant cum salario consueto inspiciet salarium longo tempore consuetum non illud quod est duobus vel tribus annis prestitum, quia cum de consuetudine facimus mentionem intelligitur de longa consuetudine. extra de elec. c. cumana. Et quod sint inspiciendi primi precedentes anni, et ad illos fit relatio. ar. l. mella. §. j. de ali. et ci. le. Tamen si loco duorum est positus vnus officialis cum salario consueto simpliciter habebit vtrunque salarium, quia gerit vtrunque officium cui salarium est annexum. in auc. vt iu. si. quoque. suf. §. illud. et quod Inno. in. c. j. ne se. vac. sed Bal. in d. l. binos. et idem dixit Bal. in pe. C. quod qui gerit duplicem curam debet habere duplicatum salarium. quam glo. in. d. §. illud. lo. j. idem dicit Jo. and. in. c. cum olim. de re iud. et Inno. vbi de canonico qui gerit duo officia quod potest habere duas canonicas distributiones. idem in doctore vtriusque qui dat vocem in vtroque secundum Bal. in. l. si quis ad scribatum. C. de app. et idem in. l. si consul. de adop. et idem Ang. in. d. auc. vt iud. sine quoque. suf. et in auct. vt deter. sit nu. cle. et Bal in. l. si plures. §. filio. de vul. et pu. et Bal. in l. quibus diebus. de condi. et de. vbi dicit de doctore qui legit duos lib. et de eo qui gerit duo officia quod habebit salarium duplex, et aliquid probat in. l. si convenerit. de pig. ac. Que no. quia quotidie in literis et priuilegijs officialium regni huius ponitur clausula ista cum gagijs solitis, et consuetis. Judices et milites qui proficiscuntur de vna prouincia in aliam de mandato principis vel eorum superioris debent de eorum salario expensas facere non autem gubernari gratis a prouincialibus, alias puniuntur. in. d. §. non permittas. vbi dicit Ang. quod potestas missus ad ciuitatem causa sedandi tumultum quod salarium quod habet in ciuitate sibi sufficiat ad expensas quod dicit verum si extra ciuitatem existens non expendit plus quam in ciuitate expenderet, per. d. §. vbi Ang. propterea infert quod familiares missi ad aliquem locum longinquum non possunt ratione talis itineris nouum petere salarium, nisi in dicto itinere plus expendat quam cum moraretur in ciuitate vel in domo, quod not. pro iustitiarijs regni et iudicibus magne curie cum vadunt per prouincias ingrediendo vel examinando pro curia, vt non habeant aliud salarium, et vide latius de hoc. infra. pri. in. c. an si capitaneus creatur in ciuitate. ver. aliter.

SVMMARIVM

1 Officialis si decedat in officio nondum finito nunquid heres debeat habere salarium totius temporis. Et quare magis debet habere salarium totius temporis quando moritur, quam quando infirmatur et recedit. nu. 2.
3 Potestas ciuitatis si priuetur officio sine causa debet habere totum salarium, et quid si sua culpa. nu. 8. et. 15.
4 Famulus stipendiarius an debeat habere salarium pro tempore quo captus fuit ab hostibus.
5 Potestas qui mortuus est post suam electionem antequam inciperet officium, an debeat habere salarium.
6 Status tyrannicus dicitur esse in ciuitate quando subditi non possunt voce libera defendere bonum publicum ciuitatis.
7 Successor in officio quando dicatur aduenisse.
9 Potestas si non teneat familiam necessariam defalcatur sibi salarium.
10 Aduocatus dimittens causam indiscussam in tempore periculoso, substantiali non habebit salarium, et acceptum restituet. et quid in alijs opificibus. nu. 11.
12 Tutor remotus propter suspitionem vel delictum non consequitur premium.
13 Famulus qui ante tempus abijt insalutato domino an debeat habere salarium. Et an possit spoliari. nu. 14.
16 Assessores tempore sindicatus possunt sibi constitui facere salarium ex officio sindicatorum.

1 Si officialis † decedat in officio nondum finito heres eius debet habere salarium totius temporis. l. si quis. de proxi. sacr. et. l. post duos. de aduo. diu. iudi. et de primi. l. ij. et. l. iij. de agen. in reb. et. l. diem functo. de assessore decedente. sed Bart. in. l. fi. de dome. lib. xij. vbi tex. quod si domesticus principis protector ante finitum officium decedit debet habere heres eius etiam salarium illius anni, et anni sequentis, quod est tex. singu. secundum Bar. et vide tex. in. d. l. iij. de agen. in reb. quia ibi dicit quod heres eius ex testamento vel ab intestato debet habere totum salarium. Tamen in locum mortui debet subrogare alios. Si autem esset infirmus, et recederet de loco per multos menses, an habebit salarium pro illis mensibus, dicerem quod si recessit cum licentia superioris quod sic, per no. per Bal. in auc. habita. C. ne fil. pro pa. secus

2 si negligentia. vt ibi. † Et quare magis debet habere salarium totius temporis quando moritur quam quando infirmatur et recedit, quia quando moritur in officio non stat per ipsum secus quando recedit infirmus, tamen dicerem quod si infirmatur in officio, et stat in ciuitate quod habebit salarium per. l. cum heres. §. stichus. de statulib. et ibi seruire videntur quos curamus egros. et per gl. in. l. arboribus. §. de illo. ff. de vsufru. et in. l. j. §. fi. de var. et extraor. cog. vbi sunt gl. ample. Et ideo consulo quod quando assessor in officio infirmatur, et velit recedere ad domum propriam causa se curandi quod cum licentia recedat quod habebit salarium eo redeunte, et conualescente. per gl. in. l. iij. §. si ad die. de re mil. ad quod bene faciunt no. per Bal. in. l. ij. C. loc. et quod no. gl. et Bar. in. l. si vno. §. item cum quidam. ff. loc. et Bal. in. l. ea. in ver. sed pone famulus. ff. loc. Et dixit Bal. in. l. pecuniam. C.

3 de condi. ob cau. † quod si potestas ciuitatis vel doctor sine causa priuatur officio quod debet habere totum salarium. Et ad predicta vide latissime Bar. in. l. j. ff. de var. et extraor. co. vbi satis se inuoluit, et etiam late in. d. §. item cum quidam. et Lu. do. in. l. j. de vsufru. leg. dixit quod officiali infirmo debetur salarium, quia seruire videtur ex quo per eum non stat per. d. §. stichus. et per gl. d. §. de illo. Tamen Bar. in. d. l. j. et in. d. §. item cum quidam. quod dicitur esse communis opi. Et de hoc an officialis qui in officio infirmatur debeat habere salarium totius temporis. vide bal. i. l. quod

4 in vxorem. C. de ne. ges. et in. l. si ea. de condi. inser. † vbi dixit de famulo infirmato et de stipendiario qui pro tempore quo fuit captus ab hostibus quod non debet salarium, et ad materiam dixit Bal. in. l. liberti. C. de ope. lib. quod famulus potestatis infirmus non debet habere salarium pro parte infirmitatis. vbi alle. bal. in ope. ff. de vsufr. leg. quia locatio requirit implementum vtriusque partis, et licet dicatur quod famulus infirmus debeat habere salarium intelligitur postquam fuerit sanus debeat pro illo salario seruire secundum Bal. in. d. l. fi. de condit. inser. Si tamen in ciuitate in qua est officialis salariatus, vel assessor superuenerit pestis, et oporteret recedere pro timore pestis an debeatur salarium ipsi officiali. tex. in. l. si ea conditione. C. de condi. inser. facit quod sic, vbi dicit Bal. quod si nouerca cui est relictum si moram traxerit cum priuignis quod si morari esset sibi periculosum quod potest recedere, et debet habere relictum, per. l. si discepteretur. ff. vbi pub. edu. de. et pro hoc faciunt no. per Bar. in. l. j. sed iuxta hec quero. in. vj. col. C. de var. et extraor. co. vbi dixit quod si in ciuitate surrexit nouitas, vel tyrannus propter quod potestas non potest exercere suum officium debet habere salarium, vt ibi latius per ipsum, sed in contrarium facit no. in. l. habitatores. ff. loca. et quod idem Bar. dixit in. l. generaliter. de acq. po. vbi dixit quod mortalis est diuina hostilitas, tamen non est sine dubio. et vide. supra in. c. an officialis qui debet venire, in verbo impedimentum, et vide etiam infra.

5 ¶ † An potestas vel capitaneus qui mortuus est post suam electionem, et antequam incipiat officium debeat habere salarium, vide late Bar. in. l. j. de var. et extraor. co. Et ibi a quo tempore debeat currere salarium an a tempore electionis, vel quo ad ingressum officij. idem Bar. in. l. die functo. de of. asses. Bal. autem in ti. quis dicitur dux. in prin. tenet quod nihil debet habere quia commoda officij habentur ratione administrationis. l. j. de pe. lib. xij. et vide quod Bar. no. in. l. absenti. ff. de donat. et Pau. de eleaz. in. c. potuit. in prin. extra de loc. et vide. supra circa prin. et Bar. in. l. si vno. §. item cum quidam. ff. loc. et vide. infra in. c. si officialis decedat in officio nondum finito. et in. c. an officialis qui debet venire. in verbo impedimentum. ¶ An potestas qui fuit electus ad officium, et antequam vadat ciuitas mutat statutum, et ibi insurgit tyrannus, vel aliqua secta propter quod exercitium iustitie non remanet liberum potestati, vel non potest cum suo honore dictum officium exercere, nec potest remanere nisi cum sua verecundia an debeat habere salarium integrum. Bar. in. d. l. j. de var. et extraor. cog. in. vij. col. dixit quod sic, quia videtur stare per ipsam ciuitatem, vel casum fortuitum in ipsa ciuitate contingentem. nam iuste timet qui non vult accedere sub tyranno. ff. quod ex cau. in pos. ea. l. fulcinius. §. quod, sit latitare, et secundum mores ciuitatum turpe et verecundum est quem esse in loco officialem in quo non potest iustitiam libere exercere, et videtur non posse accedere cum honoste non possit. l. filius. de condi. insti. et. l. conditiones. eo. ti. ¶ Dices idem si durante officio insurgit tyrannus de ciuitate vel aliquid ibi fiat de quo potestas non potest remanere sine verecundia quia potest reuerti, et debet habere salarium totum de ista verecundia est estimari secundum mores ciuitatum. l. item apud. §. quotiens. de iniur. secundum Bar. ibi, et pro hac decis. Bar. facit tex. in. l. si ea. C. de cond. inser. vbi per illum tex. dixit Bal. quod si nouerce relinquantur centum si moram traxerit in obsequijs priuigni quod ipsa non potest morari cum illo propter periculum, et inhonestatem, et si morari esset sibi periculosum quod potest discedere, et debet habere illa centum per. l. si discepteretur. ff. vbi pu. edu. de. et dixit etiam

6 Bal. i. l. decernimus. C. de epis. et cle. † quod in ciuitate dicitur iminere status tyrannicus quando subditi non possunt voce libera defendere bonum publicum ciuitatis, et facit quod habetur late per Bar. in. l. si vno. §. item cum quidam. ff. loc. Nam per ciuitatem videtur stare, et non per potestatem secundum Bar. in. d. l. j. et in. d. §. item cum quidam. ¶ Officialis qui remanet in officio propter defectum successoris expectans eius aduentum debet habere salarium pro illo tempore. tex. in auc. de ad-

7 mini. §. illud. Bal. in. d. l. meminisse. secundum Guil. et dicit, † quod non dicitur successor aduenisse nisi applicauerit et iuramentum fecerit. l. j. de of. presi. et adde not. in. l. in hac. C. de dona. licet in contrarium facit quod no. in. l. predie. in gl. ff. de fer. Bal. ibi, et vide Bal. in. l. eum quem. §. indicare. de iur. om. iu. vbi de aduentu successoris, et de intellectu meminisse. supra alleg. ¶ Potestas vel rectores prouincie qui capiunt malefactores non possunt propterea aliquod salarium recipere vel habere, in auc. de colla. §. iubemus. Etiam si consuetudo esset in contrarium. vt ibi per quem tex. dicitur quod si statutum dicat quod quicunque ceperit aliquem ex rebellibus communis Perusij habeat centum, illa centum non habebit familia potestatis qui rebellem cepisset secundum Ange. per illum text. quia officialis capiens malefactorem non debet habere premium quia officialis tenetur ex debito sui officij ad hoc, ideo premium non conceditur nisi sponte capienti, et non illi qui tenetur ex debito sui officij. Tamen si aliquem

sumptum fecisset miles ptãtis pro ipso malefactore capiendo recu-
perabit a cõi. per. l. mulier in opus salarium. ff. de cap. ꝺm Ang. in.
d. §. iubemus. Et idem si officialis occidisset talem rebellez se defen
dendo q̄ non deberet hr̃e premium, ita Bar. in. l. macula. de delat.
lib. x. dicens ꝙ premiabit ille qui se sponte offert ad aliqd qd̓ est cã
premij, secus si fortuna coactus vel casu faciat hoc. l. si qs. §. vtruz. ff.
8 ad sille. ⁊. l. ij. de ꝯdi. ⁊ demõ. ¶ † Si officialis pp sua demerita sin-
dicat̃ ante finitum officium, ⁊ pp sua demerita ab officio priuet̃, vel
remouet̃ possit petere salarium illius tpis quo seruiuit. Cy. in. l. ne
mo. de annu. lega. ꝙ non, vbi plene, ⁊ Bart. plene in. l. gaio. de ali.
⁊ ci. le. vbi de officiali, ⁊ scriptoribus, vel familiaribus q ex aliqua cã
recedunt, si pñt petere salarium totius tpis. Et causas pp quas offi-
cialis põt ab officio remoueri, vide in. l. si quos. C. de of. prefe. ptor.
⁊ vide Bar. in. l. iudicis. de anno. ⁊ trib. lib. x. vbi dicit ꝙ iudicibus
negligẽtibus, seu delinquentibus totum salarium aufert̃. Tñ si est
ꝯdẽnatus in sindicatu, an reddat totũ salariũ, vide. s̃. in. c. ptãs ꝯdẽ-
natus in verbo ꝯdẽnatus in sindica. ¶ Si duo officiales eligant̃ ad
perficiendum vnum officium, ⁊ vnus eoꝝ decedat, vel officium non
impleat salarium decedentis, vel non implentis accrescit superstiti,
qui solus impleuit. Bar. per illũ tex. in. l. j. C. de leg. lib. xij. ⁊ Ang.
in. l. j. C. d̓ peric. suc. ⁊ in. l. j. C. de nu. ⁊ in quo loco, ⁊ facit. l. binos.
de aduo. diu. iudi. qd̓ officialis subrogatus loco plurium habebit tm̃
q̄ztum omnes illi haberent. ⁊ vide. s̃. † Si ptãs non tz familiaz neces
9 sariã defalcat̃ sibi salariũ. vide in v̓bo familiaris. in. c. si ptãs. ꝙ no.
q̄ istud est pncipale, de quo fit inqsitio in sindica. ꝯ officialẽ. ¶ Offi
cialis q culpa ciuium non gessit officium dz hr̃e salariuz. Bal. in. c.
j. si de feu. ꝯtro. fu. per not. in. c. aduersus. de immu. ec. ¶ Si tñ ve-
nerit officialis post terminum an habeat salarium. vide Bar. in. l. ⁊
ideo. de ver. ob. ⁊ Bal. in. l. liberti. de ope. li. Et qualiter saluantur
salaria officialium. vide Bar. in. l. j. de nu. ⁊ in quo loco. ⁊ facit. l. j.
de ann. ⁊ tribu. ⁊ vide. s̃. ¶ An officialis q a ciuitate sibi decreta se
absentauit ante finitum officium pdat totum salarium decisio huius
q̄õnis põt sumi ex plene no. per Bal. in. l. edem. C. loc. vbi dixit de
doctore, ⁊ de medico, ⁊ stipẽdiario, ⁊ fabro ꝯductis, ꝙ si isti sunt cõ
ducti ad tale qd in quo vnus casus põt valere quantum mille, vt in
medico conducto ad practicam, ⁊ in doctore conducto ad lecturam,
⁊ honorem publicum, ⁊ in stipendiario ꝯducto pp casus futuros q-
bus recedentibus nihil debetur, q̄ nihil v̓r impletum cum aliqd est
10 implendum, ⁊ per eum stat. ar. l. ij. de manu. test. l. si ita fuerit. † idez
dicens in aduocato dimittente cãm indiscussam in tpe periculoso, ⁊
substantiali q̄ nihil habebit, ⁊ habitum reddat. l. j. §. diuus. de var. ⁊
extraor. cog. vbi etiam Bar. hoc late examinat. Secus in alijs opi-
ficibus in quibus cadit proportio seruitij, ⁊ operis vel diuisio partiũ
operis, quia cadit rata temporis, ꝺm Bal. ibi, quia dicit idem in fa-
bro qui promisit facere domum certe forme ꝙ si recedit ante domuz
completam ꝙ nihil habebit in quo tamen aliter dicendum videtur
ꝙ si quidem iste officialis intra ⁊ ante finitum officiuz, ⁊ tempore of-
ficij recedit quia sui culpa ⁊ negligentia est ab officio ipso remotus,
vel ꝓpterea se absentauit, ⁊ tunc si illa negligentia vel culpa respicit
totum officium toto salario priuatur, secus si partem officij, vt. j̃. in fi.
11 vbi sunt remissiones. † Ubi antẽ ipse officialis recessit ab ipso offi-
cio ex aliquo impedimento iusto sibi succedente vel pp infirmitatez
suam, vel suoꝝ, ⁊ nunc si cum licentia recessit dz hr̃e salariũ tpis quo
in officio seruiuit etiam durante absentia. glo. est in. l. iij. §. si ad diẽ.
de re mil. ⁊ tex. in. l. hac lege. de ꝓxi. sacr. scri. ⁊ not. Bal. ⁊ Mod.
in. l. si ea ꝯditione. de ꝯdi. inst. Et ẽt debet̃ sibi salariũ tpis residui si
reuertat̃. ⁊ vide Bar. in. l. j. de var. ⁊ extraor. co. vbi qñ stetit p cul-
pam officialis quo minus exerceat totum officium an debeat hr̃e to
tum salariũ, vide pro pfectione Bar. in. l. diez functo. ff. de offi. asse.
vbi dixit ꝙ remoto ab officio sui culpa debet̃ salariũ preteriti tpis q
12 idem tz in. l. menia. ff. de ann. le. ⁊ vide tex. in. l. fi. ff. de excu. tu. † vbi
tutor remotus pp suspitionem vel delictum non ꝯsequit̃ premium, ⁊
tex. in. l. iudices. C. de ann. ⁊ tri. lib. x. in qbus casibus est spãle, ⁊ di-
xit Bal. in. l. nesennius. de excu. tu. ꝙ remotus ab officio pp culpã
non dz hr̃e salarium, per. d. l. menia. ⁊ dixit idem Bal. in. l. manci-
pia. de ser. fug. ꝙ remotus ab officio pp suspitionem non dz hr̃e sa-
larium. Si aũt recessit sine licentia, ⁊ hospite illicẽtiato, an dẽat hr̃e
13 salarium pro tpe quo seruierat, vide Bal. in. l. ij. C. loc. † vbi dixit, de
famulo qui promisit seruire vno anno expensis dñi, ⁊ recessit insalu-
tato hospite ꝙ si promissio est indiuidua, ⁊ pro forma facta nihil po
test petere, vt in doctore qui ꝓmisit lecturam totius libri, si forma de
ficit culpa doctoris nihil recipit, alias ꝓportionabiliter recipiet sala
rium eatenus quatenus recipit vtilitatem, nisi sit in dolo, q̄ nihil ha
bebit, ar. l. j. §. si cuz. de colla. bon. ⁊ vide eundem Bald. in. l. j. C. de
suffra. ⁊ Bal. in. l. ⁊ si partem. de leg. j. vbi de assessore recedente in
medio temporis, ⁊ vide late Bal. in. c. j. quis dic. dux. vbi examinat
materiam. l. diem functo. de offi. asse. de ptãte mortuo in officio si de
betur heredibus salarium, ⁊ in. d. l. diem functo. per omnes, ⁊ per
14 Bal. ⁊ Lud. ⁊ vide aliquid per Bar. in. l. pe. ff. sol. mat. † vbi de fa-
mulo ante tempus recedente si potest spoliari. Bal. in auc. habita.
ne fil. pro pa. Et vide etiam in predictis. c. ex quibus poteris hr̃e de
cisionem cum casus occurrit. ⁊ vide. j̃. d. c. officialis deputati. ⁊ in. c.
an officialis. qui debet venire certa die. s̃. in verbo impedimentum.
⁊ vide in verbo licentia. vbi de officiali qui habuit licentiam pro ali-
quo tpe, si dz hr̃e salarium illius tpis, ⁊ vide. s̃. proxi. c. an si officia-
lis decedat. ⁊ vide. s̃. in verbo negligentia. in. c. iudicibus negligẽti-
bus. ⁊ in. c. officiales deputati. in quibus habetur si perdant salaria
15 pp recessum cum licentia, vel sine vel propter negligentiã. ¶ † Re-
motus ab officio pp culpam non debet habere salarium. Bal. in. l.
nesennius. in ver. remouendus. ff. de excu. tut. ⁊. l. menia. de ann. le.
ꝺm Jac. de are. Et adde ꝙ no. in. l. mancipia. de ser. fug. vbi Bald.
dicit ꝙ potestas remotus propter suspitionem non debet habere sa
larium. vide in verbo remotus. ¶ Officialis qui non reperitur de-
scriptus in originali registro quo registrantur omnia nomina officia
lium non debet habere salarium, ne gaudeat priuilegio. l. pe. de pro
xi. sacr. vbi dicit Bar. ꝙ ad probandum quem esse officialem cõis,
debet videri matricula cõmunis, in qua registrata sunt nomina offi-
cialium. ⁊ not. illum tex. quod ille qui non est scriptus in matricula
registrata in memorialibus principis non debet habere salarium.
16 ¶ † Assessores tempore sindicatus possunt sibi constitui facere sala
rium ex officio sindicatorum, si eis non est constitutum salarium, vt
no. in. l. j. §. comites. ff. de var. ⁊ extraordi. cogn. vbi Bar. ⁊ habent
alias aciones. l. j. C. de suffra. Et etiã officialis qui dedit petitiones
contra rectorem in sindicatu, ⁊ propterea non vult stare cuz eo debet
habere expensas ab ipso. allegat glo. in. l. fin. de ordin. cogn. ⁊ in. c.
ex parte. de accusa. ¶ Officialis ꝯductus simpliciter non facta mẽ
tione salarij intelligitur conductus cum consueto salario. ꝺm Bart.
C. loc. l. excepto. ⁊ facit. l. prius. §. placuit. de aqua plu. arcen. ⁊ Jo-
an. and. in. c. fin. de consuetu. Barto. in. l. gallus. §. fi. de libe. ⁊ po-
sthu. ⁊ Bal. in. l. binos. de aduo. diuer. iudi. ¶ Si nũcius curie cu
stodiret aliquem debet solui salariuz ipsi nuncio custodienti non po
testati. tex. cum glo. in. l. fina. de ero. mil. ann. ¶ Si collateralis cõ
ductus inuenitur imperitus potest reprobari, ⁊ non debet habere sa
larium, nisi pro rata temporis quo seruiuit, ꝺm Bal. in. l. sed repro-
bari, de excu. tuto. ⁊ vide not. ꝺm eum in. l. ij. C. de professo. ⁊ medi.
per And. de barulo. ¶ An si vnus habeat duo officia debeat habe
re duplex salarium, vide Bal. in. l. si consul. de adopt. ⁊ vide in ver-
bo officium. in. c. quis non potest. vide Lap. alle. lxxxiij. ¶ An cõ-
demnatus in sindicatu perdat salarium. vide in verbo condemnatus
in sindicatu.

SUMMARIUM

1 Potestas an possit dare securitatem malefactori, ⁊ eam ipsi serua-
re. ⁊ numero. 2. et. 3.

1 **Saluus cõductus.** † An ptãs possit dare securitatem
malefactori ⁊ teneat̃ eã obseruare vel ipm punire, ⁊ sibi
fidẽ non obseruare. dic qd̓ potest in causis ciuilibus tpe
parno, sed. xxx. dierũ, ⁊ cum equali cause cognitione. in auc. de mã.
prin. §. sed neqz, ⁊ est seruanda, nec est cõtra. ff. ne quid in loco publi.
l. ij. §. merito. ⁊. §. si quid. ⁊ de ꝯfir. vtili. c. dilecta. vbi in cã ciuili non
datur fiducia, q̄ est verũ cum alterius iniuria, ⁊ qñ sine cause cogni-
tione exceditur in tempore. xxx. dierũ cum delinquentibus ⁊ deben
tibus tributa soluere nõ dz dari, vt ibi in tex. ꝺm Ang. vbi v̓r ẽt tex.
ꝙ ista securitas opera̓t qd̓ põt venire ⁊ remeare, ⁊ dz saluus repon̓
in terminis in qbus erat ante datã securitatẽ. facit. ff. de sepul. viola.
l. verũ. Et de hoc an sit danda securitas malefactori, vide ibi Ange.
late. ⁊ Jac. de bel. in. d. §. sed neqz, vbi distinctio longa per Barto.
in. l. is qui reus. de pub. iud. vbi aliter distinxit, ⁊ vide Cy. in. l. pñti.
C. de his q ad eccle. confu. qui tenet qd̓ ptãs põt punire delinquen
tem non obstante securitate tali. per. l. j. de dol. Licet alij contra, q̄
dz sibi seruari securitas per. l. is qui reus. d̓ quo vide Bal. in. d. l. j.
de dolo. ⁊ Ang. ⁊ Ja. de bel. in. d. §. sed neqz. Et adde quia Cy. in.
d. l. presenti, dixit quod potestas qui dedit securum conductum ho-
micide, ⁊ deinde fecit eum decapitari, quod bene fecit per glosaz in
auctentica de mandat. principum. §. homicidas. ¶ Tamen alij te-
nent contrarium, ꝺm Rapha. qui ibi refert disputationem Old. ꝺm
Alb. ibi, ⁊ vide Ang. in sua disputa. que incipit, Bononiensis. vbi
aliter distinxit. ⁊ vide late Ange. in. l. vtimur. ff. de sepul. vio. q̄ not.
vt excuset̃ in sindicatu, si affidauerit delinquentẽ vel debitorem alte-
rius,

rius,qui venit ad ciuitatē pro aliquibꝰ diebus ⁊ nō satisfecit parti,vt
officialis nō teneat̃ ꝑꝑ hoc,q꞉ potuit assecurare.⁊ vide in.l.relegati.
in fi.de pen.Et ideo Andr.in titu.de accusa.in.iij.parte.in versi.se-
quit̃,⁊ in versi.si bānitus.⁊ vide Bal.de pace.cōstan.⁊ in versi.sed
dispensari.⁊ Ange.in.l.j.ad.l.iul.maie.⁊ Bart.in.l.sed filius.§.si
3 penā.de in ius voc. † ꝙ nō potest dari securitas bānito veniendi ad
agendū,lꝫ Ange.in qōne Bononiēsis videat̃ dicere ꝯtrariū.⁊ vide
Bar.in.l.reos.C.de accu.q̄ not.q꞉ sepe ptātes dant licentiam,vt ve
niant causa defendi alios,vel causa testificandi in causis,vel ex ali
qua affrontatiōe,q꞉ si caperet̃ ab alio superiore,⁊ puniret̃ eēt dubiuꝫ
si ille ptās teneat̃ vel si in itinere occideretur.℄ Et per ista iura pōt
decidi illa quotidiana qō.si aliqs fuerit detētus in fortia iudicis pro
graui delicto qui examinatus negabat oīa,⁊ deinde iudex persuasit
sibi qd̄ deberet ꝯfiteri ⁊ dicere veritatē dando sibi fidē qd̄ ipsuꝫ non
puniret si cōfiteret̃ delictū,an extorta ab eo ꝯfessione delictuꝫ ꝑpter
fidē datā teneat̃ iudex obseruare fidē ⁊ ipsum non punire,⁊ si veniat
contra fideꝫ teneat̃ in sindicatu.de quo vide in supradictis iuribus.⁊
supra in verbo tortura.in.c.⁊ aduertendum est quod iudex

spectu actoris qui est lesus ratione nullitatis per iura predicta que
no.quia ita oportet distinguere,⁊ vide in verbo executio sentētie.

SVMMARIVM

1 Iudex qui tulit sniam iniustam propter metum non tenetur.
2 Iudex potest cogi per superiorē suum ad iudicandū ⁊ non per aliuꝫ.
3 Iudex non facit litem suam quando sententia nulla nullum generat parti preiudicium.⁊ nume.4.
5 Solennitates iudicij que sint.⁊ nu.8. Et que substantialia.nume.6.
7 Veritas intelligitur quatenus constat ex actis.
9 Citatio est de solennitate substantiali processus.Et quāuis possit ꝑcedi sine solennitate iuris tamen requiritur citatio.nume.12.
10 Cause cognitio debet fieri partibus presentibus.
11 Omni solennitate iuris omissa nihil aliud est dicere,qꝫ summarie.
13 Verba,sine figura iudicij,licet videantur importare liberam facultatem debebit tamen iudex seruare regulas iurisgentium.
14 Sententia est de processu.

TRum iudex q ꝑ vim vel metū tyrāni ꝓfert malā sniam alias non laturus
excuset̃.dic qd̄ sic,nisi a ꝑncipio sciuisset hoc euenire po-
tuisse,q꞉ nō debuisset offm̄ acceptare.arg.de dam.īfec.l.
1 q bona.§.de illo.⁊.ff.loc.l.hitatores.§.fi.⁊.l.ex ꝯducto.§.j.℄ † Si
aūt iudex per metū tulit iniustaꝫ sniam.dicit Bal.ꝙ nō tenet̃,q꞉ ne-
cessitas est ꝯ̄ria voluntati,q꞉ iudicis volūtas dꝫ eē liba sicut electio ⁊
īstitutio.l.illa.de heredi.īstitu.de arbi.l.qualē.℄ Et hoc si fert̃ non
obstāte metu tm̄ si metus miscet̃,q꞉ cogit̃ sic ꝓnunciare vitio nō caret
rescindit̃.xj.q.j.q̄tuor.no.in.l.j.de leg.ij.fm Bal.in.d.l.fi.ꝺ pena
iudi.⁊ adde Bal.in.l.j.C.q̄n ⁊ q̄n iudex.q dixit qd̄ supior pt̄ coge-
re iudicē q hꝫ cām abꝰipso ad ꝓnunciāduꝫ.argu.l.qualē.de arbi.nisi
eēt princeps.per.l.j.de ꝯstitu.princi.secus in eo q nō hꝫ iurisditio-
nem,vt ep̄s ⁊ archiep̄s ⁊ sicut notarij qui nō hn̄t iurisditionē a ptāte
qui nō pōt ab eo cogi,sed dꝫ recurri ad superiorē.in auc.vt diffe.iu-
2 di.Bal.ibi.℄ † Et adde q꞉ iudex pōt cogi ꝑ superiorē suuꝫ cui sua
iurisditio subalternat̃ ad iudicanduꝫ,nō tm̄ pꝰ aliuꝫ.in auc.de qd̄ §.⁊
sic.de ꝺfen.ciui.itē nulla.⁊ facit.C.de exac.trib.l.missi.⁊ vide Bal.
in.l.fi.de pena iudi.℄ Et adde qd̄ ptās qui facit cum iudice suo qd̄
ꝓferat sniam falsaꝫ in criminali qd̄ tenetur.l.cor.de sica.l.j.ff.℄ Et
idē si priores hoc faciāt cū ptāte qd̄ tenent̃.l.iul.ꝺ vi pub.fm Bar.
ibi.per.l.j.de vi pub.l.qui dolo malo.Et facit qd̄ dixit Inno.in.c.
pastoralis.in ꝟbo iniustuꝫ.de offi.delega.⁊ facit.C.de decur.l.oēs.
⁊ qd̄ Bar.not.in.d.l.q dolo.℄ Idē si ptās cogat testes per tormē-
ta,vt falsuꝫ dicāt ꝑ illuꝫ tex.ꝑ quē dixit Bal.in.c.j.de pace iura.fir.
qd̄ falsus testis tenet̃ eadē pena q dixit in titu.de pace iur.fir.qd̄ fal
sus testis deponēs ꝯ̄ inocētem tenetur vt homicida,⁊ idē Bal.in.l.
p̄sbri.de epis.⁊ cle.in.l.data opera.C.de accu.dixit de falso teste,q̄
no.ꝯ̄ iudices qui dolo aliquē condēnauerunt ad mortē,an tunc snia
lata per metuꝫ sit nulla,vide late Bal.in.l.decernimus.C.de epis.⁊
3 cle.vbi distinctio.℄ † Iudex nō facit litē suā,q̄n snia nulla nullū ge-
nerat parti preiudiciū in.l.si iudex.de var.cog.secus si generat preiu
diciuꝫ parti,q꞉ facit litem suā.l.si qs in cōscribendo,de pac.℄ Q̄n
ergo ꝓnunciat admittēdo exceptionē pro reo ⁊ absoluit eū ab istātia
iudicij ⁊ ḡnat p̄iudiciū actori facit liteꝫ suā,nisi eēt error expressus in
snia,q꞉ nō facit litē suā.l.j.§.j.qd̄ qsqꝫ iur.Bal.in.d.l.si qs in ꝯscri-
4 bēdo.℄ † Dicit̃ qd̄ iudex ex sola nullitate snie vel ꝓcessus nō facit
litē suā,nisi executio ꝓcesserit.l.si.de vari.cog.q̄ examinant̃ i.c.an si
snia est lata.⁊ in.c.iudex nō facit liteꝫ suā.⁊ in.c.an si snia ē nulla.qd̄
hodie idubitatū vr̃ ꝑ.c.regni qd̄ icipit detestātes.quo vr̃ ꝓuisum qd̄
ꝓcessus cārū ex ꝺfectu omisse solēnitatis iudiciarie nō pn̄t dici nulle
agēdo,nec excipiēdo dūmō debito mō liqueat de pura suba ꝟitatis
⁊ possit ꝓcedi ad sniaꝫ ꝑ celeri executiōe iustitie ꝑꝑ qd̄ capl'm hodie
vr̃ posse iudex excusari,sic ex ꝓcessu,sine debitis solēnitatibꝰ formato
sniaꝫ ꝓtulit,⁊ executꝰ fuerit ꝯ̄ rusticos q iudices solēt accusar̃ qd̄ sine
ordie iudiciario cōpulit ad soluēdū.℄ Sꝫ iter doctores regni sꝑ fuit
dubitatū si dispō illiꝰ.c.detestātes ꝙ loquit̃ de omissione solēnitatis
iudiciarie locuꝫ hēat,si omittant̃ aliq̄ subalia iudicij ꝑꝑ ꝙ eēt vidēdū,
5 † q̄ dicant̃ solēnitates iudicij,i quo aliq doc.regni dixerīt i hoc ꝙ gl.
in.l.ꝓlatā,ponit aliq̄s q̄ tm̄ loquunt̃ ꝺ solēnitatibꝰ snie,ꝺ qbꝰ i titu.de
sen.ex picu.⁊ dcm̄.c.detestātes,dic̄ iustitiarie q꞉ de illa nō pt̄ itelligi
cū erat sup illa ꝓuisuꝫ ꝺ iure cōi.l.absentē.ff.de penis.cū solēnitates
iudicij ꝓprie sunt forā ⁊ figura iudicij.ꝺ qbꝰ loqt̃ Bar.ad repri.i ꝟ-
bo forā ⁊ figura.⁊ in.l.nec qcq̄ꝫ.§.de plano.de offi.ꝓcōsul.⁊.c.statu-
tuꝫ.ꝺ her.isti.⁊ Bal.i addi.Spec.i.ij.pte.in rub.ꝺ ꝑpa.Bar.l.j.§.
si pl'es.ꝺ exercito.Et dcm̄.c.ꝺtestātes,loq vr̃ i ꝓcessu cāruꝫ ⁊ nō in
snia,⁊ sic de nullitatibꝰ ꝯcernētibꝰ ꝓcessuꝫ ⁊ nō sniam,⁊ vult qd̄ snia

SVMMARIVM

1 Iudex debet sententiam diffinitiuam proferre in scriptis.
2 Sententia principis debet proferri in scriptis.
3 Sententia potest proferri sine scriptura in causis breuioribus.
4 Iudex an faciat litem suam qd̄ sententia est nulla.et nume.5.

1 SEntentia. † Iudex etiā in dignitate constitu
tus vel alius minor dꝫ sniam diffini
tiuaꝫ proferre in scriptis alias tenet̃ ad expēsas ⁊ dāna li-
tigantibus vt cōstitu.regni ab oibus de causis ⁊ iudi.cito
deci.vbi glo.dixit qd̄ est veruꝫ in cā in qua requirit̃ libellus.vbi au-
tem nō requirit̃ non dꝫ proferri snia in scriptis,vt in cōstitu.j.de di-
lati.⁊ in ꝯstitu.in pecuniarijs.⁊ extra de re iud.c.fi.in.vj.⁊ in.l.statu
2 tis.C.de sen.cuꝫ auc.ibi posita. † Etiam principis snia dꝫ proferri in
scriptis.in auc.in medio litis.§.si vero aliqui.⁊ fallit in auc.de man.
princi.§.sit tibi.colla.iij.⁊ in ꝯstitu.inter multas.⁊ in ꝯstitu.ad repri.
in ꝟbo sine figura.secus in interlocutoria.c.q̄m cōtra.in ꝟbo inter-
locutiones.extra de ꝓba.Et q̄n ꝓceditur ex nō scripto sine libello ⁊
sine scriptura snia non dꝫ proferri in scriptis,q꞉ tunc causa examinat̃
ex nō scripto.in auc.vt iudi.sine quoquo suffra.in.§.necessitate.⁊ in
Specu.de sen.§.iusta.versi.nō eni fm Lucā de pēna.in.l.in subeū-
dis.de castre.om.palea.pecu.⁊ adde q꞉ Bal.⁊ etiaꝫ Bar.latius in
3 auc.nisi breuiores.C.de sen.ex pericu.dixerūt per illum text. † ꝙ in
causis breuioribus snia pōt proferri sine scriptura,vbi Bal.dixit ꝙ
cause breues sunt inter hoīes parue cōditionis,nā cā vnius bouis est
magna in rustico,q꞉ forte est maior pars fortunarū suaruꝫ.de offic.ꝑ-
si.l.illicitas.§.veritas.vbi gl.de vno porcello.℄ Iteꝫ si rusticus pe
teret suā mercedē,q꞉ procedit̃ ꝟbo sine scriptis,⁊ sine sportulis que
sunt arbitraria inspecta cōditione ꝑsonarū ⁊ reruꝫ.arg.de transac.l.
cum hi.Nā corā iudice rurali nō dꝫ libellus offerri,q꞉ rōne ignorā-
tie leguꝫ simplici via sunt cōtenti.fm Bal.ibi.⁊ vide Ange.in.l.sꝫ
4 ⁊ si susceperit.de iudi.§.j.q̄ no.℄ † An si snia est nulla iudex faciat
litem suā.⁊ glo.in.l.iudices.ff.de extraordi.cogni.qd̄ nō.vbi Bar.
ꝙ est veruꝫ pronūtiando,sed bene faceret litem suam in exequendo.
arg.de periculo ⁊ cōmo.rei vēdite.l.lectos.⁊ tenet̃ ad interesse par
ti,secus si partis nō interesset,q꞉ erat verum debitum ad qd̄ de facto
fuit cōpulsus.l.si.in fi.qd̄ me cau.℄ Et ideo isto casu credit Bald.
ꝙ nō tenet̃ parti,q꞉ nō interest,sed tenetur ad penā extra ordineꝫ,q꞉
non seruauit legem.de sacrosan.eccle.l.iure nostro.Bal.in.l.j.ff.qd̄
quisqꝫ iuris.in scd̄a lec.vbi dicit qd̄ q̄n snia est nulla nō fit retorsio
contra iudiceꝫ.⁊ vide Andr.de iser.in ꝯstitu.regni.circa violentia-
rum.℄ Et adde,an si iudex dederit sententiā nullā in fauorem acto-
ris,in qua nō apposuit ponenda,nec eā dedit in scriptis ⁊ non serua
uit titulū.de sen.ex periculo reci.teneat̃ actori.Bar.in disputatione
sua tenuit qd̄ sic,dando ibi intellectū ad glo.in.l.fi.ff.de vari.⁊ extra-
or.cogni.⁊ tenere vr̃ in.l.si quis in cōscribendo.in fi.C.de pac.q̄n fa
cit preiudiciuꝫ parti ⁊ iniustitiaꝫ.℄ Ista enim nullitas rōne omissio
nis substantialiū snie,est nullitas ipsius iudicis facto prouenienes,qd̄
tenetur sniam ꝓferre seruata forma,⁊ ordine iuris,vt in.l.prolataꝫ.⁊
in titu.de sen.ex peri.reci.⁊ ideo tenebit̃ parti ad interesse,q꞉ debe-
bit condēnari quatenus iudici videbit̃.fm Bar.in dicta disputatio-
ne.s.ad expensas ⁊ dāna vt iteruꝫ suis sumptibus proferat̃,⁊ est ho-
die decisum ꝑ cōstitu.regni.q̄ incipit ab oibus in titu.de causis cito
5 decidēdis.℄ † Et iura q̄ dicunt qd̄ iudex ꝓnunciando nulliter facit
litem suam,loquunt̃ quādo pronunciat nulliter cōtra reuꝫ,q꞉ ex quo
reo non fit preiudicium eius respectu non facit litem suam,secus re

6 lata in processu nullo teneat lz de iure nõ teneret. † Tñ alie sunt solẽnitates iudicioꝝ, alia sunt substãtialia iudicij, vt vr̃ dicere Andr. de iser. in proemio ꝯstitu. reg. ꝛ cum dcm̃. c. detestãtes, dicat dũmõ al's debito mõ liqueat nõ põt liquere debito mõ nisi seruent̃ substãtialia maxime litis ꝯtest. ꝛ sĩlia, vt est gl. in. l. ij. C. de here. vel actio. ven. ꝛ Bar. in. c. grauis. de reb. eccle. non alie. Et q2 talia substãtialia sunt iducta ad vtilitatẽ reipublice autoritate ꝛ vtilitate, ergo tolli nõ vñr, vt no. in cle. sepe. de vb. sign. p Guil. de mõte lau. Tñ vr̃ qõ dcm̃. c. supplet defectus substãtiales omissos, vt puta litis cõtesta. ꝛ sĩlia. q2 nõ substãtiales nõ vitiant pcessum, vt dicit Archi. in. c. j. de accusa. in. vj. Et si hoc nõ eẽt dcm̃. c. detestantes. nobis de vẽto seruiret ad qõ facit q dicit Andr. de iser. in proemio ꝯstitu. in. ij. charta. ꝛ cañ. in. d. cle. sepe. ꝛ q2 dcm̃. c. tollit. ll. in ꝯriũ faciẽtes. ꝛ loquit̃ idiffinite q̃ equipollet vniuersali ac si diceret̃ nõ obstante quacũqz nullitate in dicij. l. si duobus. de leg. ij. ꝛ q2 dcm̃. c. loquitur de solẽnitatibus pp quartũ defectum ꝯtingit pcessus esse nullos, sed litis cõtesta. ꝛ similes sunt tales q̃ reddunt pcessus nullos. c. j. ꝛ. ij. vt lit. nõ ꝯtesta. ꝛ q2 est factũ de certa sciẽtia qõ tollit ius ciuile. l. quoties. in glo. de pci. impera offe. ꝛ p Andr. de iser. in ꝯstitu. psequẽtes, lz litis ꝯtesta. ꝛ alia sunt de iure ciui. vt p Bar. in ꝯstitu. ad reprimendaꝫ. ꝛ q2 ita vr̃ de iure cano. de nouo induci. per. d. cle. vt veritas videatur. ꝛ q2 supplet defectus per quos pcessus sunt nulli, ꝛ ñ dicit de snĩa, q2 de sententia erat iaꝫ pnisum. per. l. abñtẽ. cũ siĩlibus. de penis. ¶ Et q2 dicit dũmodo liqueat de pura substãtia vitatis per q̃ vba supplentur substãtiales defectus sm Bar. in. l. si fideiuſ. §. quedã. ff. mand. ꝛ pp verbũ veritatis ad quã iubet attendi, q2 iudex dꝫ illam semp attẽdere. l. illicitas §. veritas. de offic. presi. ꝛ. d. §. quedã. ꝛ in. l. j. C. de lati. libe. ꝛ Saly. in. l. si quis. §. initiũ. de eden. ꝛ in auc. vt defun. fune. in
7 princi. col. vj. ꝛ. l. nemo. C. de sen. vbi Ange. q2 † veritas intelligitur quatenus cõstet ex actis. c. ex lr̃is. de iureiuran. ꝛ in. c. inter. de re iudi. ꝛ Andr. in titu. hic finit̃. l. conradi. §. his. Et q2 dcm̃. c. nõ excipit, nisi priuilegia baronũ q̃ sunt duo, vnũ per ꝯstõnẽ, vt vniuersus aliud per ꝯstitu. psequẽtes, q̃ ꝯcernunt snĩam ꝛ pcessũ, ꝛ exceptio dꝫ cõtineri sub regula. ergo necesse est dicere q intelligat̃ de his q̃ continent̃ in exceptione, ꝛ iõ doc. regni huius p supradictas rõnes interpretati sunt. c. detestantes. qõ habeat locũ in omissione substãtialis defectus iudicij. pro quibus adducit̃ Bal. in. l. prolatã. C. de sen. qui dicit qõ stante statuto qõ valeat snĩa omni iuris solẽnitate omissa q2 valebit ꝑtermisso ordine iudicij. de quo in. l. prolatã. lz gl. ibi videat̃ dicere ꝯriũ q nomẽ solẽnitatis poni põt, etiaꝫ p solẽnitate ordinis ꝛ p subtilitate iuris. ff. de restitu. in integ. l. diuus. vbi Bal. subdit qõ si statutũ diceret omni subtilitate omissa qõ valeret snĩa nõ scripta ꝛ nõ lecta, ꝛ viua voce lata, ꝛ dicũt aliqui cano. in. c. ea. q. de ele. in. vj.
8 † qõ solẽnitates iudicij ille dñr q̃ magis spectant ad ordinẽ q̃ ad inuentionẽ veritatis, quos ibi refert Inno. ꝛ nõ sequitur, tñ Bal. dicit q ordo est inter plura. lz solẽnitas est facere sm formã iuris. sm glo.
9 in. d. l. prolataꝫ. vt lis ꝯtestet̃ ꝛ cetera, ꝛ etiaꝫ ibi dixit Ange. † q citatio e solẽnitate substãtiali pcessus. per no. in. l. ꝯsentaneũ. C. quo ꝛ qñ iudex. Tñ Bar. dicit q de solẽnitate substãtiali iudicij est cãe
10 cognitio p illã glos. ꝛ per. l. ex stipulatione. eo. titu. † Cause autẽ cognitio dꝫ fieri pñtibus partibus. l. in cause. §. causa. ff. de minori. Vñ si partes semp essent pñtes vel cõtumaciter absentes nõ requirit̃ citatio sm Bar. ibi. Et adde Bar. in. l. si filius. ff. de dona. dicentẽ q si ex forma statuti põt procedi sine iuris solẽnitate vr̃ remissa solennitas iuris ciuilis non naturalis vel gentiũ. argu. l. ij. de natali. restitu. quo casu requirit̃ legitimus numerus testiũ ꝛ defensiones legitime, ꝛ qõ testes parte pñte examinent̃ ꝛ citet̃ pars ad oẽs actus q̃ citatio est de iure naturali. cle. pastoralis. de re iudi. ꝛ ideꝫ Bar. in. l. j. ff. de re mili. ꝛ ad repri. in vbo figura iudicij, vbi etiã dicit Bar. q iudex tunc nõ poterit admittere testes inimicos, nec etiã credere poterit testibus sine causa sciẽtie, sm Bal. in. l. solaꝫ. de testi. tñ testes recipere poterit sine iuramento. sm Bart. ibi. lz Bal. dicat ꝯriũ. l. milites. de testõ militis. ꝛ in. l. pbri. de epis. ꝛ cleri. Vñ Lud. in rub. de arbi. vbi ponit, an possit admittere testes phibitos ꝛ furiosos ꝛ ipuberes ad testimoniũ. Etiaꝫ ad pdicta facit q2 Bar. ad reprimendaꝫ, in vbo videbit̃, equiparat verbũ sine figura iudicij, ꝛ verbũ nõ seruata solẽnitate. vbi videbis q si statutũ diceret q posset de facto pcedi, tunc pcedit̃ nõ seruata solennitate iuris dũmõ q nõ auferat defensionẽ partis. ꝛ ita intellige q Bar. dixit in. l. nõ solũ. §. si mandato. ff. de iniurijs. vbi dixit q ꝯ assasinos de facto pcedit̃. Et dixit ideꝫ Bar. in. d. l. si filius. qõ vbi põt pcedi sine iur. solennitate põt diebus feriatis in honorẽ dei. lz ꝯriũ teneat in dicta extrauaganti qõ limitat Lndo. in. d. l. si filius. nisi in die dñico. de quo per oẽs in. l. j. de sacrosan. eccle. Dixit etiã Bart. ad ppositũ. d. c. detestantes. q qñ in statuto dr̃ q procedat̃ omni solẽnitate iuris omissa, dũmodo q legitime constet de maleficio, tunc in pbationibus faciendis requiritur

ordo iuris, nõ tñ in alia parte processus. Et puto q Bar. somniauerit dictũ caplm̃ detestantes, q2 ponit mẽteꝫ ad aliqua vba ipsius. c. ad q̃ faciunt plene dicta p Bal. in. l. nec quicquã. §. de plano. de offi. pfec. vr. ibi substãtialia iudicij, ꝛ probationũ appellat solennitates iu
11 dicioꝝ quibus subiunge † q nihil aliud est dicere oĩ solẽnitate iuris omissa quã summarie ꝛ de plano. quo casu procedit̃ sine libello litis contest. iuramento calumnie, ꝛ alijs. vt in cle. sepe. de vbo. signi. qõ late examinat ibi Bal. tñ nõ tollit̃ per. d. modũ procedẽdi, quin psone nõ sint in iudicio legitimande q2 filius debẽbit hr̃e ꝯsensum patris qui est de substãtia nõ de solennitate. sm Bar. in. d. §. de plano. in repe. dicens q tale statutũ iterpretabit̃ legitimatis psonis. arg. l. fi. de test. mili. ꝛ q2 psona nõ est legitima diceret̃ pars grauari, ꝛ poterit appellari de minori. l. ait ptor. §. permittit̃. ꝛ qõ not. Inno. in. c. innotuit. de eo qui fur. ordi. susce. Et dicit Bart. in. l. ij. de edi. diui. q in causa summaria requirunt̃ legitime pbationes quo ad legitimationeꝫ persone. ꝛ Bal. in. l. iij. §. ibideꝫ. ad exhiben. naꝫ lz alias processus qui nõ teneret rõne dubij teneat p glo. in. l. si putans. fa. erc. ẽ veruꝫ, dũmõ habeat fundamẽtũ legitimationis psonarũ. l. nõ idcirco. de iudi. ꝛ Bal. idẽ in. l. si qs ex aliena. eo. titu. Nam legitimatio psone pcuratoris nõ legitimat pcessum nullũ ex psona dñi. d. l. non idcirco. §. j. vñ qñ dñi psona non fundat pcessum, q2 est illegitima, vt q2 seruus processus erit nullus, lz procurator sit legitimus. sm Bal. in. d. §. j. Et tꝫ etiã Bar. ad reprimendaꝫ. in verbo figura iudicij. vbi q quãuis cã cognoscat̃ sine figura iudicij debebunt legitimari persone. per text. illius cõstitutionis. ꝛ per. c. nõ dꝫ. de re iudi. ne factũ alicuius nõ hñtis mandatũ mihi noceat. de re iudi. factũ. cũ si. Et iõ alias ꝯsului q si est factus pcessus cũ tutore pupilli qui nõ pduxit solẽnia, nec psonã suaꝫ bñ legitimauit in iudicio q pcessus talis non iuuabit̃ per. d. c. detestantes. q nõ supplet legitimationes psonarũ, lz tñ iudicioꝝ solennia. lz iudices magne curie in hoc dubitarũt, ꝛ nõ
12 bene. Et subdit Bar. in. d. §. in vbo sine figura iudicij. † qõ quãuis possit pcedi sine figura iudicij vel iudicij solennitate requireret̃ citatio, q2 deus citauit Adaꝫ, dicẽs q propterea fuit reuocata snĩa lata ꝯ regẽ Robertũ qui nõ fuit legitime citatus. vt in. d. c. pastoralis. ꝛ requireret̃ ẽt q det̃ aliqualis petitio iscriptis, vel vbo in actis scribat̃. nã mulier corã Salomone dixit filius meus viuit ꝛc. c. afferte. de psump. Et sufficit q ipsa petitio sit ꝯnalis, lz nõ habeat oĩa requisita de iure ciui. l. j. in fi. de eden. Et ẽt sufficit si eius ꝯclo nõ sit legitime facta. l. j. ff. si mẽ. fal. mo. etiã si nõ petat reũ condẽnari, sed dicat reum cogi qõ fieri nõ dꝫ. l. ij. de execu. rei iudi. ¶ Nã vbi pcedit̃ sine figura iudicij valebit iudiciũ vbi fit sola facti narratio sine ꝯclusione, idẽ si ꝯclusio non est bñ apta. si tñ ex narratione potest cõprehendi quid actor velit. argu. l. j. §. j. de rei vxo. ac. Et sic sufficiat pnuntiari iuxta petita dũmodo qõ nõ sit tanta ineptitudo q tollat̃ dfensio reo. Poterit etiã sm Bart. opponi exceptio rei iudi. ꝛ finite ad pcessum, q2 est de iure naturali, ne bis iudicet̃ in idipsum. Tñ exceptiones que magis differunt ꝛ frustrant̃ cãm q̃ ipsam veritatem respiciat potest tunc iudex depellere. d. c. sepe. q2 nõ sunt de iure naturali, immo cõtrarie. Tñ litis conte. nõ requiritur, q2 est ciuilis solẽnitas quo casu primi actus qui fiũt legitimatis psonis quo ad certos effectus habebunt vim litis cõtesta. l. nihil. de pcura. Iteꝫ amputat̃ dilationũ materia ꝛ lites breuiant̃ nõ in tñ quin pbationes necessarie dfensiones nõ admittant̃. d. cle. Et valebũt etiã si fiant sine dilatione. ff. de cõmibus. l. vnius. §. cognitarũ. tñ dande sunt dilationes cõgruentes equitati qõ ius nõ auferat̃, nec reo defensio que ex equitate naturali pcedit. l. vt vim. de iusti. ꝛ iure. cũ si. Debent etiã cũ taliter proceditur testes iurare. l. iureiu. C. de testi. ꝛ dicta testiũ debẽt necessario ꝯcludere sicut in causis ordinarijs, sicut dr̃ in Daniele, ꝛ Susanna. vt no. in. l. testiũ. ¶ Nec requiret̃ pñtia partiũ in examinatiõe. sm Bar. in. l. si qñ. §. fi. de testi. lz Bal. ꝯ. vt. s. vbi de iure diuino debebit etiã fieri publicatio, q2 alias auferetur reo ius defensionis, q2 non posset testes impugnare ꝛ coꝝ dicta ꝛ auferetur defensio. ¶ Tñ non poterunt testes produci post didicita testificata, ne alter alteri isidietur. l. vt vim. de iusti. ꝛ iure. In quo aliqui errauerunt qui dicunt q in eorum curia proceditur sm veritateꝫ, ꝛ volũt recipere testes super eodeꝫ post didicita testificata qõ nõ potest hoc facere. ¶ Et hoc etiã seruata curia mercatoꝝ in qua non recipiuntur post didicita testificata etiam non petet actor a reo sibi edi instrumenta, quia est iure naturali ꝛ ciuili prohibitum. cle. qui accusare. de eden. non tamẽ requireretur conclusio in causa. d. l. sepe. quia solẽnitas ciuilis q semper cum iudici liquet potest sententiari, vt in sententia Salomo. regnum. iij. c. Nec etiam debet dari terminus ad allegandum debebit tamen citari ad sententiam. d. cle. sepe. sm Bar. qui dicit q requiretur citatio spãlis ad sententiã ꝛ nõ sufficiat prima citatio, vel alia ad procedendum. Nec requiritur sententiaꝫ proferri pro tribunali, ꝛ q feratur in scriptis. d. cle. q non est necesse de iure ciuili, nisi vt probare possit,

quia

quia assessori iudicis etiã si sit Papa vł Imperator nõ credit᷑.c.qm̃ ꝯtra de pba.ꝛ in cle.j.eo.titu. Et idẽ si nõ soluat᷑ solẽnitas.l.j.C.de sentẽ.q̃ est iuris ciuilis ꝛ non naturalis qđ valebit sñia.lꝫ al's secus, vt.l.furioso.de re iudi. ¶ Idẽ si ꝓcedente cognitione iudex iuberet res capi ꝛ distrahi pro debito.nam valeret sicut olim ante ius ciuile oia manu regia expediebantur.l.ij.de orig.iur.ꝛ Bart.dicit debere ꝓcedi,vbi sine figura iudicij ꝓcedit᷑,etiaꝫ dixit in ꝟbo videbit᷑.in fi. qđ si statuto dicat᷑ qđ in tali negotio procedat᷑ de facto vel ꝑ alia silia ꝟba,qꝛ tũc ꝓcedet᷑ manu regia si sicut olim ꝛc.sic oi solẽnitate ciuili remissa,nõ aũt qđ iura alterius aliquo mõ ledantur ꝯ equitateꝫ naturalẽ,nã non ꝑõt quis esse magis solutus legibus q̃ ĩperator,ꝛ tñ sua ptãs ad hoc extendit᷑.,iõ fuit cassata sñia in.c.pastoralis.de re iudi.
13 ꝓnunciãdo in quibusdã ꝯ naturalẽ rõneꝫ. † Et iõ lꝫ ꝟba sine figura iudicij videant᷑ ĩportare liberã facultatẽ debebit iudex seruare regulas iurisgentiũ ꝛ naturalẽ equitatẽ omissis solennitatibꝰ iuris ciuilis ẽm Bar.in dicta ꝗstitu.ad repri.qui vł glossare.d.c.detestantes.ꝙ soluꝫ attendit ꝙ debito nõ liqueat puta substãtia veritatis q̃ ꝟba excludunt ꝓcessuꝫ rigorosum a iure ciuili inductũ ꝛ dant formã procedendi equitate canonica,ꝛ ẽm rõnem iurisgentiũ.ẽm cano.in.c.dilecti.de iudi.ꝛ do.Anto.in.c.lr̃as.de iura.calum.vbi dicit ꝙ ista ꝟba excludũt etiã iuramentũ calũnie ꝛ solẽnitates iuris ciuilis veritatem negotij nõ tãgentes q̃ dñr apices iuris vt est peremptoriũ lit.ꝯtestatio solẽnitas stipulationis.vel si esset intentata actio directa ꝛ cõpetebat vtilis vel exceptio ordinis.ẽm glos.in.l.si mancipiũ.de euic.ẽm Bar.in.l.fideiuss.§.quedã.ff.man.ꝛ Bal.in.l.si pro ea.C.eo.titu.ꝛ glo.in.d.c.cũ dilecti.ꝛ vide decisionẽ rote.xxxij.qñ cã cõmittit᷑ substantia veritatis inspecta ꝙ nõ seruantur termini iuris nisi substãtiales.ad qđ facit qđ dixit Bald.in.l.nemo.C.de senten.ꝙ si princeps cõmittit cãm de ꝟitate ꝛ iustitia ꝙ intellige de veritate cui ius patrocinat᷑,ꝛ dixit in.l.iustitia.de iusti.ꝛ iur.ꝛ per ista ꝟba iustuꝫ ꝛ verum decidat non sit a iure discessum.argu.l.si qñ.de inoffi.testa.vbi vide pereꝫ,an teneat᷑ seruare ius municipale.Et tñ aduertẽdũ ꝙ And. de iser.in proemio ꝗstitu.vł facere drĩam inter solẽnitates iudicioꝝ ꝛ substãtialia.Ideo tpe regine Ioãne scđe fuit facta quedã declaratio qđ.d.c.detestantes,locũ hꝫ etiã in substãtialibꝰ iudicioꝝ cũ additione tali,dũmõ qđ sñia rite ꝛ recte proferatur que additio vł destruxisse.d.c.in hoc qđ dr̃ de sentẽtia rite ꝛ recte ferẽda,qꝛ lꝫ de sentẽtia nihil in eo.c.diceret᷑.tñ fit mentio de ꝓcessu supplendo oẽs solennitates omissas in ꝓcessu,ꝛ sic intelligit᷑ etiam suppleuisse solẽnitates
14 sñie. † qꝛ sñia est de ꝓcessu.l.ij.vt lite pẽ.ẽm Bal.allegantẽ Iaco.ꝯ but.in.l.in fraudẽ.de iure fis.in.d.l.ij.ꝛ in.l.actoꝝ ꝟba.ꝛ in.l.acta. de re iudi.ꝛ.d.c.qm̃ ꝯtra.ẽm Bal.in.d.l.ij.vbi dicit ꝙ appellatiõe actoꝝ ꝯtinet᷑.sñia.ꝛ sic per illã additionẽ requirit᷑ ꝙ hodie sñia proferat᷑ ẽm formã.l.j.ꝛ sequentiũ.de sen.ex peri.ꝛ hoc ꝑpter verbũ rite ꝛ verbũ recte,qꝛ vł includere ꝙ sñia nõ sit iniqua,nec ꝯ iustitiã,ꝛ interrogaui reformatores qui fecerũt hanc dictã additionẽ qui dixerũt fecisse,ne tota.l.obseruatio in iudicijs edita fuisset per.d.c.sublata. In quibꝰ bene aduerte,qꝛ sunt quotidiana,qꝛ aduocati procuratores faciũt clipeũ de.d.c.detestantes.in defendendo ꝓcessus ineptos qñ ꝯstat de veritate.de cuius intellectu vide.j.in sequentibꝰ capitulis.

SVMMARIVM

1 Barones an possint causas summarie cõmitere.Et qd in epo.nu.2.

c St tamen aduertẽduꝫ ꝙ per.d.c.detestantes. ꝙ prouidet in causis ꝓcedit reiectis solennitatibus iuris qñ cõstat de substãtia veritatis ꝑpter qđ caplm vt puto in regno hodie oẽs cause sunt summa-
1 rie per ꝓdicta oia.s.ꝓxime dicta.ꝛ cũ sunt summarie dico † qđ lꝫ barones non pñt de iure cõmuni cõmittere causas summarie,ꝛ de plano,vt not.Andr.de iser.in proemio cõstitutionũ.ꝛ in fi.qđ hodie ex quo per.d.c.sunt facte oẽs cause summarie qđ barones pñt causas summarie ꝛ de plano cõmittere,qꝛ causas sic cõmittendo vñr iurisditionẽ ꝯcessam in.d.c.in ꝓcedendo summarie excitare ꝛ nõ de nouo cõmittere,nec solẽnitates iuris ciuilis iam ꝑ.d.c.remotas tollere.ꝑ no.in.l.fi.§.dato.ff.a qui.app.nõ lꝫ.vbi si ꝑnceps mãdat ordinario ꝙ faciat actũ quẽ facere poterat aut ordinariã vł iurisditionẽ excitare ꝛ illũ actũ faciat autoritate ordinaria ꝛ non aliter.ad qđ facit.c.lꝫ.de offi.ordi.ꝛ no.in.l.j.§.pe.ff.de appel.ꝛ qđ no.in.l.sepe.de offi.ꝑsi.ꝛ in.l.j.C.qui ꝑ sua iurisdi.argu.l.ius ciuile de legibus.Et qa expressio eoꝝ que tacite insunt nihil operat᷑.l.iij.de leg.j.vbi dixit Bal.ꝛ in.l.si arrogator.de adop.de arbi.qui dedit legalẽ dilationẽ ꝙ nõ addit iuri cõi.ꝛ per ea q̃ habent᷑ in.c.lꝫ.de offi.ordi.ver.vbi si princeps cõmittit cãꝫ a qua si appellat᷑ appellatiõe remota nõ appellat᷑,qꝛ illa clausula reducit᷑ ad ius ꝑ id qđ dixit glo.in.c.j.de cõsti.in.vj.vbi sta

tutũ ꝯtinẽs idẽ ꝙ ius cõe est ius cõe,ꝛ sic talis cõmissio tanq̃ sapiẽs ius municipale introductum per.d.c.detestãtes,valebit.ar.ꝑdictoꝝ ꝛ idẽ vbi cã esset sui natura summaria,qꝛ si baro tũc illã summarie cõmitteret ꝙ valebit cõmissio,qꝛ vł iurisditionẽ excitare ꝑ supradicta ꝛ per no.per Moder.in.l.nemo põt.de lega.j.ꝛ ita cõsului in causa collectarũ sumarie cõmissa per baroneꝫ ꝙ valeat cõmissio.Citaꝫ
2 Cap.in alł.c.ij. † vbi dicit ꝙ eps põt cõmittere cãꝫ summarie qñ cã sui nã est summaria.qđ mihi vł veꝝ ꝛ nouiter inductũ p.d.c.detestãtes.ꝛ a nemine tactũ ꝙ.c.lꝫ solũ dirigat᷑ magne curie tñ regina Ioanna tempore reformationis rituum iussit in omni curia obseruari.

SVMMARIVM

1 Capitulꝫ detestantes an habeat locũ vbi est datus libellus ineptus ꝛ acta ꝛ processus sunt inepti.ꝛ numero.2.
3 In causis summarijs dꝫ plene liquere de veritate,nisi sit leuis causa.
4 Ineptitudo est quadruplex.
5 Ineptitudo actionis an vitiet sententiam,ꝛ numero.8.ꝛ.13.
6 Libellus in dubio vł productus super iure competenti libellanti.
7 Libello dato super dñio nõ põt pronuntiari in quasi dominio.
9 Actio inepta que dicatur.
10 Ineptitudo libelli vnde cognoscatur.
11 Libellus an possit suppleri per probationes concludentes,ꝛ per aptam probationem.
12 Mora per lapsum diei si sit narrata in libello.ꝛ in ꝓcessu sit probata mora per interpellationem tunc debet sequi condemnatio.
14 Princeps debet iudicare ẽm veritatem ꝛ non ire per ambages.
15 Citari debet pars ad sententiam principis.
16 Princeps potest suam sententiam corrigere.

1 a N dictum † caplm detestãtes ꝙ vult ꝓcedi in causis nõ seruatis solẽnitatibꝰ iuris ꝟitate inspecta hẽat locũ vbi,est datus libellus ineptus,ꝛ acta ꝛ ꝓcessus sunt inepta,ita qđ nõ obstãte ineptitudine ꝓcessus si ꝯstat de veritate possit ad sñiaꝫ ꝓcedi.dic ꝙ Bar.in ꝗsti. ad reprimẽdũ.in verbo sine figura iudicij.dicit ꝙ põt ad sñiam ꝓcedi vbi est cã cõmissa sine figura iudicij.dummõ nõ sit talis ineptitudo ꝙ tollatur defensio reo ꝙ esset qñ petitio vel libellus actoris fuisset ita obscurus ꝙ nõ potuisset reus deliberare vel rñdere.ꝛ cum nõ ꝯtinet rẽ ꝛ cãm.ꝛ reus ꝯtradiceret.vt in.l.j.de lite ꝯtest.ꝛ actor non declarasset.nec in ꝓcessu ꝓbasset cãm.l.j.C.de sen.q̃ pro eo.ꝛ.l.j.§. si quis argentũ.ff.depositi.ꝛ.l.j.de eden. ¶ Nã quãuis in hmõi causis vbi ꝓcedit᷑ sine figura iudicij,ꝛ sine ordie in solẽnitatibꝰ iudicioꝝ sufficiat dari qualẽ qualẽ simpliceꝫ petitionẽ vel ꝟbo in actis petere vel incipere a positionibꝰ,vel inferre citationẽ pro simplici petitione ꝛ põt.vt not.glo.in.l.qđ.ꝺ priui.scho.lib.xij.vbi citatio potest loco petitionis offerri.vt.s.dictum est.ꝛ in.d.cle.sepe.ꝛ Bal.in.d.§.de plano.tñ ista simplex petitio nõ dꝫ deficere in substãtialibꝰ,vt dictis iuribus.ꝛ in.l.in reꝫ.de rei vend. ¶ Vñ distinguo qđ aut est ineptitudo solennitatis forme libelli ꝛ ordinis iudiciarij,aut est ineptitudo in substãtia libelli,seu petitionis seu iudicij.ꝑmo casu.d.c.detestãtes
2 suppleret.vt.s.dictũ est in ꝓcedẽtibꝰ qõnibus. ¶ † Vñ qñ libellus seu petitio est ineptus rõne forẽ etiã ꝓcedat iudiciũ.p.c.detestãtes. qđ vult solũ inspici substãtiã veritatis.ꝛ ꝑ ea q̃ no.Bal.in.l.cõnenticulã.de epis.ꝛ cle.ꝛ in.j.ꝗstitu.C.§.qbꝰ.vbi dicit qñ ꝑpostero libellum,vt qꝛ peto talẽ cogi ꝛ ꝯdemnari ꝛc.ꝯ formaꝫ.l.j.de execu.rei iudi.ibi Bar.idẽ tenuit.ꝛ cano.Anto.de bu.in.c.examinata.de iudi. vel si in realibus detur libellus qui ꝯcludat parti ꝛ non iudici.l.barrum.si serui.ven.ꝛ in.l.sicuti.§.si querat᷑.Naꝫ poterit cõdẽnatio sequi,vt in.c.nouit.de offic.iud. ¶ Vel si sit oblatus libellus in ciuili sine ꝯclone ꝯ.l.fi.de fideicõ.lib.iuuabit per.d.c.detestantes rei ꝟitate ꝓbata. ¶ Et idẽ si petat᷑ id qđ est in solone cum debuerit peti id qđ est in obligatione.vt dicit Bart.in.l.si stipulatus sim.x.mille.de solu.naꝫ etiã puto qđ iuuabit ꝓcessus.per.c.detestãtes ꝟitate probata. ¶ Vel ẽt si in libello essent ꝟba trãsposita qꝛ non preiudicant veritati.vt no.Bart.in.l.qdã.de pecu.lega.vel qꝛ alr̃ sit formatus libellus q̃ formari debuerit,ꝛ ꝗnalr̃ in oi actione in qua dat᷑ certa forma si inepte actuꝫ fuerit illud.c.detestantes ꝓuidet vt ꝓbata veritate ꝛc.naꝫ illud caplm reducit totã obseruãtiaꝫ iuris cõis circa formã libelloꝝ ad ius canonicũ.ẽm qđ nõ requirit᷑ nomen actionis in libello,sꝫ ꝓcedit᷑ ex eqtate.vt in.c.dilecti.de iudi.vbi sufficit iustitia naturalis resultans ex causis sine actione.ẽm Bal.in.l.fi.de edic.diui.ꝛ reducit ad tps quo actiões nõdũ erant inuẽte ꝛ manu regia.i.ꝑtãte regia oia exercebant᷑.vt dic᷑ Bar.in.d.ꝗsti.ad repri.i ꝟbo sine figura iudicij.vt.s.est tactũ.Et idẽ ẽt dic᷑.d.Ant.de but.in.d.c.dilecti.de iudi.qđ de iure cano.nõ est necessario actio edẽda in libello,sꝫ sufficit

equitas iurisgentium, ꝛ sic vr̄ per ius Cano. reduci ad illaz equitatez iurisgentium, que suberat anteq̄ foret ius ciuile, q2 ex sola naturali agebat̄, ꝛ factuz simpl'r pponebat̄ ꝛ manu regia iustitia ministrabat̄. d. l. ij. de orig. iur. ad qd̄ no. Innoc. in. c. q̄ in ecclesiarū. de ɔstitu. vbi etiā Ioā. de imo. ꝛ de imu. ecclesia. q2 pleriq3. vbi etiā dicit d. Ant. de but. qd̄ ꝟba in cōmissionib' posita qd̄ procedat̄ pure, ꝛ simpl'r factuz inuestigando excludunt processum rigorosum a iure ciuili inductum, ꝛ pcedēdū est ex sola equitate. Et idē Bal. in. l. nec quicq3. §. de plano. de offi. proconsu. † vbi dicit not. qd̄ in causis summarijs d3

3 plene de veritate liquere. l. hec autem. §. j. quib. ex cau. in pos. ea. ℭ Nisi sit leuis culpa ad trebel. l. ille. §. j. dicēs qd̄ iudex qui cognoscit sine figura iudicij nō pōt ius partis ledere sicut qn̄ oīa manu regia gubernabant̄. ℭ Et vt apertius loquamur in hoc puncto, an dictum. c. tollat ineptitudines, vt constito de veritate possit iudex pronuntiare. l3 libellus sit ineptus. ℭ † Et aduertenduz qd̄ ineptitudo

4 est quadruplex. pma est rōne solēnitatis omisse in libello criminali. de qua in. l. libelloꝝ. de accu. ꝛ de hac. ī. tāget̄ ꝛ in ciuili. c. j. de libel. obla. Alia est ineptitudo foꝛe respectu narrationis ꝛ cōclusionis qn̄ narratio nō pportionat̄ ɔclusioni, vt q2 dicit se dn̄m, ꝛ ɔcludit ad dāduum, vel dicit se possessoꝛē ꝛ ɔcludit ad restitutionē dominij que viciant libelluz. l. j. §. vt in pos. ꝛ. c. examinata. de iud. quo casu puto qd̄ prouisum sit. per. c. detestantes, vel vbi agit̄ vtili actione natiua ꝛ nō fit mētio oblationis vn̄ nascit̄. Bal. in. l. ex legato. vbi etiā Ange. C. de leg. Et idē puto vbi libellus eēt ineptus respectu cause ꝛ actionis vt q2 ago ꝯ messoꝛes ꝛ narro me locasse, petendo illuz cōdemnari ex locato q̄ non cōpetit ꝯ illum, sed pdictis verbis ex illo edicto si mes. fal. mo. dixe. Et idē qn̄ est ineptitudo circa actionē ꝛ peto condemnari per officium iudicis illud iploꝛando q2 nō psupponit obligationem. l. si per collusionez. de act. empt. q2 tunc saluat̄ ꝛ vr̄ intentatum officiū deseruiēs, l3 Iaco. bu. in. d. l. barū. si serui. ven. ꝛ. l. iiij. de vsu. Uel libellus esset ineptus respectu mere solēnitatis deficiētis ꝛ apparentis ex eius serie. Et idē vbi libellus est aptus ex cā agendi sed in actione est ineptus, vt q2 dico me dn̄m, ꝛ peto cōdemnari ad restitutionez actione ex locato quo casu si cā probet̄. † ineptitudo actio-

5 nis nō vitiat sn̄iam ɓm Inno. in. c. examinata. ꝛ Spec. in titu. de act. persequit̄ ꝟsi. hec quoq3. vbi etiā t3 Ioā. and. qd̄ valet sn̄ia, q2 inutilis adiectio nō vitiat, tn̄ si ab initio opponit̄. §. de ineptitudine, ꝛ illaz agens nō remouet repellit̄. ꝛ idez t3 Cy. in. l. j. vt que desunt. tn̄ Hostien. in. d. c. examinata. ꝛ Anto. de but. t3 ɔtrariuz per not. per Cy. in. l. ij. loca. vbi qn̄ locatoꝛ narrat ex locato, ꝛ petit ex ɔducto, non d3 audiri, q2 agit ex actione, ꝛ non ex sola cā circūscripta actione. l. ij. §. deinde. de orig. iur. alias supfluo fuisset introducta actio si sola causa sufficeret. Bar. vero in. l. j. de eden. t3 qd̄ iudiciū valet, q2 si actionez nō expressisset teneret iudiciū. ergo tenebit si ineptā expressit. per. l. j. §. j. de rei vxo. act. Et non ob. in. l. j. si mes. fal. mo. dixe. qd̄ ibi erat actio ꝛ cā inepta ɓm Bal. In quo casu puto per. d. c. detestantes sic prouisuz q2 valeat sn̄ia, q2 ista nō ɔcernūt veritatē negotij, sed apices iuris ciuilis. Et idē in oī casu in quo libellus esset ineptus ex actiōe, ꝛ possit quoquo mō pportionari cāe intentate, l3 ipropꝛie non valet sn̄ia, q2 libellus est latissimi iuris. l. si quis intētione. de indi. ℭ Et si dico deposui penes te libꝛuz quare peto te cōdemnari ad restitutionem. Nam deponens eo q2 deposuit non intentari vendicationē, sed q2 dn̄s depositus pōt pportionari dominio, iō pōt sup deposito pronuntiari. ɓm Specu. in titu. de act. ꝛ peti. §. hoc quoq3. facit qd̄ dixit Specu. in titu. d offi. iud. §. idē seruit. vbi qd si petit̄ vsusfructus rei q̄ vsu ɔsumit̄, ꝛ debeat peti vsus q2 poterit pronūtiari sup vsu, q2 quoquo mō libellus pportionat̄ saltē in larga significatiōe. l. si poss. §. fi.

6 de iureiurā. † nā in dubio vr̄ libellus ɔductus sup iure cōpetenti libellanti. ɓm Inno. in. c. ceteruz. de iudi. Ideo si detur libellus super aliqua actione simplici vr̄ intentata vtilis vel directa, que libellant cōpetebat. adde not. per glo. in. l. si mater. §. an eadē. de excep. rei iudi. ꝛ Cy. in. l. vbi pactū. de transac. tamē Bar. in. l. j. ff. de act. ꝛ obli-

7 ga. † dicit qd̄ dato libello super dominio nō potest pnūtiari in quasi dominio l3 Inno. dicat qd̄ in dubio videt̄ deductū directum in. d. c. examinata. dicit Bar. in. l. stipulationes nō diuidunt̄. versi. sed circa libellum debere intelligi ɓm illum modum qui magis facit pacto re. ꝛ tenet Inno. in. c. cōquerente. de offi. oꝛdi. vt dicat se dominū intelligatur etiā de quasi domino. Licet Ant. de but. dicat in. c. examinata, qd̄ hoc sibi nō placet ratione cōtrarietatis. ꝛ si dicat se possessorem, intelligatur quasi possessoꝛ. ɓm Guil. in. l. sed si possessori supra allegata. ad q2 Inno. de reb. eccle. ꝛ Bart. in. d. §. an eadem. ꝛ Cy. in. l. j. de iure emphi. ꝛ Bar. in. l. si olei. C. loca. ꝛ in. l. scire. in fine principij. de verbo. obligatio. licet aliter dixerit Specu. in titu. de act. ꝛ peti. §. sequit̄. ver. hoc autē. Et vide dominos de Rota cōclusione. clxxij. ɓm dominum Antonium in. c. examinata. ℭ Ubi aūt libellus nō est ineptus in substantia actionis, sed in qualitate sola, q2 narratio ꝛ conclusio cōcludit ad actionē directam, ꝛ cōpetit sibi sola vtilis vel ecōtra. ꝛ super libello pbata est sola vtilis. glos. in. d. §. an eadem. ꝛ Cy. in. l. j. de actio. ꝛ obli. ꝛ Spe. in. d. §. sequit̄. ver. in summa. ad fi. tenet q2 nō potest sequi sententia pro actore quasi petitio sit inepta ꝛ sequat̄ absolutio. per. l. j. §. j. si mes. fal. mo. di. ℭ Ideo actoꝛ debet exprimere quā ipsarum intētat, nisi ex causarum expressione, ꝛ modo proponendi appāreat q̄ intentat, nisi aliud videat̄ iudici ex circūstantijs. ad q2 no. Bar. in. l. emptoꝛ. de here. vendi. qui dicit q2 nunquā quis videtur agere velle actione cessa nisi de cessione faciat mentionez. Bar. in. d. l. j. dixit q2 si libellus h3 ita lata ꝟba q2 intentata directa possit cōpꝛehendere vtilez interpretatur illam deduxisse secus si verba libelli nō sint pportionabilia vtili, quia libellus a principio est ineptus ꝛ nō profert sentētia sup illo, tn̄ Bar. ibi facit differentiaz in reali vel personali. ꝛ in. d. §. an eadē. Spec. vero in titu. de senten. prono. §. qualiter. versi. quid si lis. in fi. tenet q2 sn̄ia pōt ferri super vtili qa ex quo liquet de debito nō est locus alijs ɔiecturis, qa est notoꝛium. alleg. l. pꝛimam. de priuile. credi. ꝛ gloss. in. l. j. in fi. ff. si mes. fal. moduz dixe. ꝛ plus dixit ibi Specu. in. d. versi. qd̄ si lis. qd̄ si ago actione depositi ꝛ probaui cōmodatuz quod potest sequi sn̄ia, quia constat de debito cōmodati per dicta iura supra allegata. Tn̄ Anto. de but. in. d. c. examinata. tenet contra quia super nō deducto etiaz si constaret per confessionē nō posset ferri sentētia. ꝛ hoc tenet Joan. and. in titu. de actio. ꝛ petitio. §. sequitur. versi. hoc quoq3. Et hoc vr̄ tenere Specu. in titu. de testi. §. sequitur. versi. sed pone egi. vbi qn̄ agitur ex mutuo ꝛ probat̄ confessio mutui si potest sententia ferri pro actore. ꝛ vide in. d. decisione. clxxiij. ꝛ in. l. ij. si certū peta. ℭ Et similiter dico q2 ex quo ista sunt d apicibus iuris ciuilis, qd̄. c. detestātes, puidet dari sn̄iam p veritate pbata, vbi potest propoꝛtio

8 fieri. vt supra † vbi aūt libellus est ineptus rōne inepte intētionis, vt q2 narratio ꝛ ɔclusio libelli sunt apte sed respectu facti deficit intentio, vt q2 narro titium possidere, ꝛ dico me dn̄m, ꝛ peto ipsum condēnari ad restitutionez possessionis. hic libellus ab initio procedit sed cōstito, ꝛ factis pbationibus q2 intentio sit inepta, q2 ille non possidet, sed ego vel alius reijcit agens, ꝛ pnunciat intentionē nō teneri.

9 vt in. c. examinata. de iudi. ℭ † Dicit̄ enim intentio inepta qn̄ actio apte pponit̄, ꝛ nō cōpetit cōtra illum ɔtra quez dirigit̄, quo casu est actio inepta, ɓm Cano. in. d. c. examinata. Uel qn̄ ɔstat de iniustitia agentis qd̄ est qn̄ apte narratur. Et inde detegit̄ ineptitudo in pbationibus, tunc est ineptus libellus in intentione, ꝛ pronuntiabit non tenere intentionem, ꝛ erit interlocutoria. ɓm Joanem in. c. examinata. ꝛ Specu. in titulo de officio iudic. §. deseruit. versiculo in prolatione, ꝛ poterit aptam deinde pponere. Licet dominus Antonius dicat qd̄ erit diffinitiua. ℭ Et idem vbi haberet defectum iuris agēdi, ꝛ impossibilitatis instantie, vt quia agit filius contra patrez. l. lis nulla. de iudic. tunc non teneret sententia lata super inepto libello. ℭ Idem si esset ineptus ex causa notoꝛie actionis deficientis. c. inter cetera. de iudic. de appellatio. capi. sollicitudine. §. si vero. Secus si non esset notoꝛia. de inofficioso testamento. l. si quis posthumus. ꝛ. l. cum putarem. familie ercisciunde. ꝛ glosa institu. de obliga. in principio. Et idem vbi esset libellus ineptus in substantia actionis que non competeret per supradicta iura. ꝛ vbi vnū intētatur ꝛ aliud probatur, vt q2 peto medietatem fundi ad me spectantem pro diuiso. ɓm Feder. de Senis, consilio. cliiij. q2 non potest in alio q̄ in petitione condemnari. l. vt fundus. cōmuni diui. qui dicit q2 super petitione pro diuiso non potest cōdemnari super indiuiso. ꝛ facit inst. de actio. §. si quis. vbi si quis petit aliud p alio reus absoluitur, ꝛ variata re dicit̄ variari causa agendi. l. si mater. §. fin. ꝛ. l. si quis custotum. de except. rei iudi. ℭ Tamen in hoc vltimo de diuiso ꝛ indiuiso puto q2 per. c. detestātes, possit sequi cōdemnatoꝛia, q2 potest proportionari per supra alleg. ꝛ dicit Bal. in. l. edita. de edem. q2 libel-

10 li ineptitudo † ex forma actionis deficiētis cognoscitur, ꝛ est visibilis, vt si ago pro re quā dico esse meā. ꝛ pbatur q2 est sacra, vel si ago ex pmissione que postea apparet nuda, tūc sequit̄ absolutio. ℭ Nā probatio sequens detegit ineptitudinē libelli vt egi expresse furti nō manifesti. ꝛ probet̄ furtuz manifestū ꝛ pronuncietur in quadruplo, q2 sententia nō valebit, q2 lata sententia nō valebit in diuersa actione, ꝛ lite non cōte. secus contra q2 actū esset furti manifesti ꝛ sentētiatum in duplo, q2 maioꝛ sententia includit minoꝛē. de edil. edi. l. bouem. §. aliquādo. ɓm Bal. ibi qui etiā dicit q2 materia libelli cōstat ex causa ꝛ ex re, ꝛ ex causa facti ꝛ iure. puta cōtractu obligatiōe vel iure diuino que si habēt inter se cōsonantiā libellus est aptus. si habēt dissonantiaz libellus est ineptus. l. ij. §. circa. de doli exceptio. Et dixit Bar. in. l. j. ff. de eden. q2 si probatio sit apta ꝛ libellus ineptus non pōt sequi condemnatio pro quo. l. habebat. de insti. q2 requiritur quod probatio concludat cum libello limita ꝛ declara. vt. s. est dictu in. ꝛ. j.

11 dicetur. ℭ † Et aduertendum q2 licet de iure cōmuni libellus non possit

possit suppleri per probationes cōcludentes ⁊ per aptam probatio-
nem. vt no. Inno. ⁊ Joan. and. in. c. examinata. de indi. ⁊ per not. per
Specu. in titu. de offi. indi. §. deseruit. ver. quid si libellus. dicentem
qđ vbi libellus est ineptus ⁊ ꝓbationes apte iudex nō pōt ꝓ actore
supplere, nisi pars esset ꝯcessa. per. c. pisanis. de restitu. spo. ⁊ Bal.
in. l. j. de iuris. om. ind. ⁊ l. quoties. in fi. C. de iu. ⁊ idē Bar. in. l. j. ff.
si mes. fal. mo. Tū istud puto ꝙ sit per. d. c. detestātes, emendatū in
regno, ꝙ si cōstat de veritate iudex non obstante ineptitudine libelli
possit sniam ꝓferre, nisi esset ineptus rōne inepte intentionis, vel qa
vnū petitū ⁊ aliud probatū. vt. s. proxi. c. ¶ Tū aduertendū, qꝛ ho
die plerūqꝫ in libellis ponitur in fine illius clausule petens sibi insti-
tiam ministrari. que clausula saluat ⁊ ampliat libellum sine actione ⁊
supplet defectū ineptitudinis petitionis ⁊ processus ſm Inno. ⁊ Jo
an. and. in. c. ij. de or. cog. ⁊ Bal. tenet in. l. j. ð excep. rei iu. ⁊ Inno.
in. l. si cū nulla. ff. de re iudi. Uel etiā vbi esset libellus generalis qui
possit cōprehendere ⁊ adaptari probatis, ⁊ reus non petijsset decla-
rari, ſm Bal. in. l. edita. de eden. qui etiā dixit in. l. ij. C. de or. cog.
ꝙ illa clausula intelligit᷑ de iustitia ſm qualitatem probandoꝝ. ⁊ vbi
diceretur in libello qđ petit iustitiam administrari omni via iure et
modo ⁊c. tunc vr̄ omne ius suū in iudicio deduxisse. per. l. fi. de an-
na. ex. Et dixit Bar. in. l. vinū. ff. si cer. peta. ꝙ per ista verba vr̄ in-
ductū etiā ius consuetudinariū. ⁊ hoc tꝫ Inno. in. c. dilecti. de offi.
Archi. ⁊ Bal. in. l. gn̄aliter. de epis. ⁊ cle. ⁊ Inno. in. c. certificari. ð
sepul. ¶ Et operabit᷑ etiā ꝙ si fuit actū vna actione, puta rei ven. et
in processu iudicij probat᷑ de cōmodato fertur sententia ꝓ actore. ſm
Specu. in titu. de prolationibus snie. §. qualiter. vel qđ si lex. vbi di-
cit Joan. and. in addi. ꝙ summa equitas ex quo debito constat ꝙ ex
eadē instantia fertur snia, lꝫ alia actio fuerit deducta. Qđ est verum
ſm cano. in. c. examinata. de iudi. qn̄ verba libelli sunt lata. ⁊ facit qđ
dixit idē Specu. in titu. de obli. ⁊ solu. ⁊ sequitur versi. quid si libel
lus ꝙ quis vr̄ petere id qđ de iure petere potest ⁊ eodē ordine ⁊ iu-
re quo a iure permittitur. quē Bal. sequit᷑ in. l. sancimus. de sacro-
san. Et facit qđ singulr̄ dixit Bald. in. l. vinum supra alleg. ⁊ in. l. ij.
12 eo. titu. † ꝙ si in libello sit narrata mora ꝑ lapsum diei, ⁊ in processu
sit probata mora per interpellationē quod debet sequi condemnatio.
¶ Licet in ꝯtrariū faciat qđ dixit idem Bal. Cy. ⁊ Jaco. but. in. l.
⁊ si seuerior. de infa. ⁊ in. l. ij. C. de proba. vꝫ ꝙ si quis egit. l. iul. ð vi
priua. ⁊ probauit de publica cum armis qđ reus dꝫ absolui, nisi esset
probatum per confessionem per. c. pisanis. de resti. spo. qꝛ iste proba
tiones sunt lite non ꝯtestata recepte. l. denunciasse. §. quid tamen. de
adul. Licet Bal. ibi pro ⁊ ꝯtra multa dixerit. Licet Guil. in. §. pena
grauior, dicat qđ si agatur de percussione cum sanguine ⁊ probetur
sine sanguine vel de vi publica ⁊ probatur de priuata qđ dꝫ condem-
nari in eo qđ est probatum que cum dubia sint consueuit in crimina-
libus apponi clausula in fi. inquisitionis, sup quibus omnibus, ⁊ coꝝ
singulis cum oibus dependētibus emergentibus ⁊ cōnexis ex eis et
prorsus extraneis petit iustitiā ministrari ⁊ puniri ⁊ condemnari ⁊c.
cuius clausule virtute, lꝫ nō sit probatū delictū ita qualificatū. vt fuit
deductū sequeret᷑ condēnatio. per no. per Bal. in. d. l. ij. vbi dixit ꝙ
ista clausula operat᷑ ꝙ nō vr̄ agi connexe sed diuisim. Et dixit Bar.
in ꝯsilijs suis ꝯsilio nono. ꝙ ista talis clausula operat᷑ ꝙ procedet᷑ ad
cōdemnationē illoꝝ de quibus actū non fuit, qꝛ iudicis officiū latis-
simū est. l. j. de iuris. om. ind. q̄ colligunt᷑ ex no. in. c. per iquisitionē.
de accu. tangit etiā Bal. in. l. etsi seuerior. de infa. ⁊ Ange. in. l. si va
cantia. de bo. vac. ⁊ dixit Andre. de Iser. in ꝯstitu. regni, si quis dā-
na clandestina, ꝙ si inquisitio est facta ð vno crimine, ⁊ probat᷑ aliud
crimen connexū qđ sequit᷑ punitio, secus si nō sit cōnexum. Et dixit
Bal. in. d. l. ij. ꝙ qn̄ dr̄ in inquisitione qđ petitur reus puniri ſm for
mam. l. ⁊ statutoꝝ vr̄ intentari omnis lex ad vindictā ⁊ vna intentata
alie sunt frustra. que omnia not. qꝛ quotidiana ⁊ seruiunt quotidie in
13 sindicatu officialiū ad excusationē iudicum. ¶ † Et inquantū supra
tangit᷑ qđ ineptitudo libelli de iure ciuili ꝓcessum vitiat ⁊ nō potest
suppleri per apertas ꝓbationes. Adde ꝙ istud hꝫ locum corā iudi-
cibus iferioribꝰ nō aūt corā principe vel eius cōsistorio in quo inepti
tudo q̄ vitiat corā alio iudice nō vitiat corā principe. Et singulr̄ dixit
14 Bal. in. l. emilius. ff. de mino. † qꝛ princeps dꝫ iudicare ſm veritatē
⁊ nō ire per ambages. per text. in. c. ad petitionē Gualte. de accusa.
vt dicit idē Bal. in. c. j. de forma fide. qꝛ non tenet᷑ princeps seruare
ordinē iudicioꝝ in procedēdo ſm Inno. in. c. in causis. extra de re iu
15 di. q̄ Bald. refert in. c. j. si de inuesti. lis ori. † Debet tn̄ pars citari
ad eius sniam. l. fi. de legi. qꝛ est iuris naturalis. c. pastoralis. de re iu
di. Et dixit Bal. in. d. l. fi. ꝙ corā principe requiritur examinatio ⁊
ventilatio veritatis, qꝛ veritatis inquisitio est de iure gentiū, qui licet
non teneatur obseruare solennitates legales tn̄ obseruantia iurisgen-
tium nō debet deesse, qꝛ pertinet ad naturalē equitatē. per text. ibi, in
verbo cognitionaliter. qꝛ ad ipsū spectat ſm ꝯscientiā iudicare, ſm

Bart. in. l. j. C. vt que desunt. Et ita iperator fecit in. d. l. emilius. Et
ita etiā iudicat vt deus ſm Bal. in. l. sancimus. C. de iudi. Et iudicat
plerūqꝫ ſm bonam equitatē q̄ sibi vr̄ vt dixit in. l. pn̄i de his qui ad
eccle. cōfug. inde dixit Hostien. in. d. c. ad petitionem. ꝙ nulla iuris
subtilitas obstat processui pape vel principis ex quo veritas coram
ipso probatur. ſm Joā. an. in. c. cum olim. de priui. ⁊ l. fi. ⁊ de fidei-
com. liber. ⁊ l. vt fundus cōmu. diui. non habēt locū in Papa ⁊ Im
peratore qui sunt supra legē. ⁊ cognoscendo in causis possunt vltra
petita pronuntiare ſm Joan. and. in. c. cum inter. de ꝯsue. ⁊ in. c. cū
super. de exces. prela. ⁊ etiā sine lite conte. c. j. de litis cōtesta. in fi. ꝑ
Joan. and. ⁊ Inno. in. c. constitutus. de reli. do. ¶ Ideo quantū ad
principē ⁊ eius ꝯsistoriū nō fuit necessaria prouisio. c. detestan. qꝛ ibi
iudicat᷑ ſm substantiā veritatis ⁊ nō curat᷑ de solēnitatibus iudicioꝝ
inductis a iure ciui. qꝛ iura ciuilia in ꝯsistorio principis allegant᷑ non
ꝓ autoritate sed pro rōne ſm Bal. in titu. de pace iura. fir. §. iniuria.
qꝛ vbi princeps scit veritatē nō dꝫ ire per ambages ſm Bal. in. c. ij.
de noua forma fide. vbi dixit ꝙ quicquid facit ꝑnceps vt deus facit.
in auc. de here. ⁊ fal. in princi. ⁊ deus veritas est. c. cū testes. de testi.
⁊ ideo nō fallit neqꝫ fallitur. l. fi. de ponde. auri. ſm Bal. ibi. ¶ Nā
alia multa sunt specialia in cōsistorio principis in iudicialibus, qꝛ ibi
causa appellationis introducta non currunt fatalia. auc. sed lis. C. de
appel. ⁊ Bar. tangit in. l. j. de lib. dimi. Nam etiā coram ipso agitur
ex nudo pacto ſm cano. in. c. que in ecclesiarū. de consti. Et vbi ipse
incipit de causa cognoscere omnibus silentiū imponitur ſm Inno.
in. c. cum M. de ꝯstitu. Et si causam delegat ordinarius non potest
de illa se intromittere. Bal. de pa. iur. fir. §. ad hec. ⁊ l. vt cum. §. ex
facto. ff. de mino. vbi dr̄ qđ qn̄ in negotio princeps manū apponit ni
hil pōt inferior in illo negotio, vt dixit Inno. in. c. vt nostrum. ⁊ in. c.
intimasti. extra de appel. Et dixit. d. And. in. c. cū olim. de priui. ꝙ
papa citando aliquē ad decisionē negotij totā causam aduocare vr̄,
lꝫ ad eū nō sit legitime ðuoluta ꝑ. c. pastoralis. §. pen. de offi. delega.
16 ¶ † Itē potest princeps suam sententiā corrigere. c. cū olim. de re
iudi. ⁊ Bal. in. l. ij. de serui. ⁊ aqua. iudicioꝝ ordinē peruertit. d. c. in
causis. Et solus restituit aduersus sententiā sui vicarij vel delegati.
Bal. in. l. ij. si aduersus rem iudi. Et iudicat in facto proprio. l. pri.
de his que in testa. dele. qđ facit ex suprema ptāte in quo fungit᷑ vic.
dei. ſm Bal. in. l. cū antiquioribus. de iure delib. Tū melius faciet
si causam delegat alicui, ⁊ se illi summittat. ſm Cy. in. l. ij. C. de edē.
⁊ habet᷑ in cle. pastoralis. de re iudi. Nam etiā equitatem nō scriptā
preferre potest in iudicādo rigori scripto. l. j. de legi. ſm Bal. in. l. j.
de iure au. annul. ¶ Itē si minister dei est in terris, ⁊ debet sibi obe
diri. l. inter claras. de sum. tri. ⁊ in auc. habita. C. ne filius pro patre.
¶ Non tn̄ qn̄ aliquid ꝯ conscientiā mandat, qꝛ tunc non est sibi obe
diendū in pace, nec in guerra. ſm Bal. in dicta auc. Etiam ab eius
sentētia nō appellat᷑, sed supplicat᷑ sibi auc. q̄ supplicatio. de precib.
impe. ⁊ l. j. de offi. ꝑfe. ꝑto. Et libellus datus principi habet vim in-
gressus iudicij. l. ij. C. qn̄ libe. princi. datur. qui non hꝫ locum in alio
representante principem. d. l. j. ſm Lu. in. l. quāuis. de in ius vocan.
¶ Item sua constitutio extendit᷑ ad preterita ⁊ pendentia. tex. singu
la. in auc. in medio litis. §. j. ⁊ in auc. vt cū de appel. cog. §. j. ideo con
siliarij consilij regni huius solent iudicare ſm veritatē ⁊ equitatem
naturalem qui habent supremam iurisditionem, quia consiliū prin-
cipem representat. Bal. in. l. humanū. de legi. ⁊ pronunciant in per-
sona regis ⁊ sunt illustres. l. quisquis. ad. l. iul. maiest. Et omnia que
supradicta sun de preeminentia principis in iudicando habent lo-
cum in rege regni huius qui in hoc regno est monarca ⁊ liber ⁊ ha-
bet iura imperialia ⁊ est ab Imperatore exemptus, ſm gloss. in pro-
hemio constitutionum. ⁊ licet in regno seruentur iura Imperatorū
est ex consuetudine ⁊ ex tacito consensu regum gloss. ibi, vbi dicit
Andr. de iser. ꝙ regnum fuit translatum in ecclesiam. cum. ll. impe-
ratorū, et dixit glo. quod papa contulit ei plenitudinem regie pote-
statis sicut erat penes ecclesiam, vb vide Andr. de dignitate regis
huius regni. Quia licet regnum teneat ab ecclesia tamen habet om-
nia regalia, ⁊ etiam. l. condere potest. quia papa nihil sibi seruauit,
vt ibi in concessionibus regni factis Carolo primo. ideo omnia que
dicuntur supra de consistorio habent locum in consilio regis huius.
Nam etiā ex antiquissima consuetudine semper in regno viguit cō-
silium regiū, ⁊ vsqꝫ ad diem hodiernū in quo semper deputati fue-
runt viri eminētissimi, nā ⁊ hi cōsiliarij, iudicantes, ꝑtermisso iuris
ordine, ⁊ ſm veritatem autoritate regia non tenebantur in sindicatu
tanquā peruertentes ordinem iuris in procedendo per predicta.

SVMMARIVM

1 Solennitates. l. libellorum. ff. de accusa. an suppleantur per. c. dete-
stantes. ⁊ nume. 5.

2 Locus ⁊ tempus an apponi debet in libello criminali. ⁊ nume. 4.
3 Reus an possit renunciare iuri pro se introducto.

1 a An per dictum † capitulū detestātes suppleant solennitates. l. libellorū. ff. de accusa. adeo q̄ possit ꝓcedi ad sententiā si constat de pura substantia veritatis. dic q̄ non, q: illud capi͂m loquit̄ in ciuilibus, vt in annali k. habet̄. Et dubiū facit, q: in criminalibus ꝓcedit̄ ad instar ciuiliū. l. absentē. de penis. ⁊ tñ in criminalibus nō supplet, quia in criminalibus vbi actiones famose intentant̄ ad vindictā sunt iste solēnitates legis libellorū de substantia libelli ⁊ cōcernunt ꝓbationes criminū ex pte actoris. vt. l. ptor edixit. de iniur. ⁊ in. d. l. libellorū. † qa locus, ⁊ tēpus in libello criminali apponi
2 dꝫ fauore rei vt melius possit cām suā defendere. ſm Bal. in. l. cum fratrē. de his qui. vt indig. ⁊ eo. ti. l. j. Et dixit idē Bal. in. l. j. C. vbi de pos. agi oportet. q̄ si accuso te, qa de tali mēse me turbasti in possessione rei mee sic confinate q̄ libellus nō ꝓcedit ratione incertitudinis loci maleficij. qa ista violentia pōt cōmitti etiā extra possessionem, ⁊ idē Bal. in. l. in causis. de accu. ⁊ in. l. mora. solu. matr. alleg. Joan. and. in titu. de accu. ⁊ Bal. in. d. l. libellorū. Et dixit idē Bal. in. l. ius ciuile. de insti. ⁊ iure. q̄ si in libello criminali non apponitur mēsis est ineptus, ⁊ nō pōt iuuari, sed de nouo agi adeo q̄ ꝓpter sui ineptitudinē nō interrūpit prescriptionē, nec etiā ꝯtestatur lis super eo. l. accusatus. de accu. Et q: locus tēpus ⁊ mensis debēt fauore rei apponi, vt possit se defendere ⁊ accusatio continet qd̄ te percussi nō poterit ꝑ me tunc negatiua probari per testes qd̄ alibi fui, tunc si nō adijciatur locus ⁊ mēsis, q: potero ꝓbare qd̄ tunc distabā a loco per tantā distantiā q̄ nō potuissem venire intra mensē criminis cōmissi a tpe quo testes me deserunt videre. ſm Joan. and. in nouel. in. c. ex tenore. de testi. vel poterit per reū ꝓbari qd̄ per totū illū mēsem fui infirmitate detentus qd̄ probat̄ per medicos. l. qui semel. de re mili. lib. x. ⁊ facit glo. sing. in. l. si ex pluribus. §. fi. de solu. scdm̄ Bar. ⁊ Ang. in. l. libellorū. Et sic cū ista solēnitas sit fauore rei introducta ⁊ ꝯcernat eius defensionē circa ꝓbationes nō videt̄ sublata. per. d. c. detestantes. vbi dicit cum tamen aliis debito modo liqueat veritas. Tamen si locus ⁊ tēpus nō apponit̄ in libello ⁊ reus hoc non opponat an ꝓcedat iudicium. ⁊ Bart. ibi dixit q̄ etiam reo non opponēte iudex concedit abolitionē ⁊ ꝓpter libelli ineptitudinem pronuntiare potest non esse procedendum, ⁊ idem Bart. in. l. edita. de eden. vbi Bald. dixit q̄ si reus non edit locum ⁊ tempus, ⁊ est processum super libello non continente locum, nec tēpus, libellus est nullus. d. l. libellorum. versi. q̄ si libelli. Nisi forte q̄ deficit in libello appareat suppletum per probationes vel confessionē, quia tunc iudex ex officio supplendo pōt maleficiū punire. per. l. cōgruit. de offi. presi. Qd̄ Bald. non concedit in testibus, sed in confessione. per. c. j. de accus. lib. vj. q: liqdato crimine nō dꝫ iudex reo vel actori abolitionē ꝯcedere. l. ꝗ̄uis. de adul. Subdēs q̄ parti facinorose liqdato crimine non
3 lꝫ de iuris apicibus disputare. alle. Inno. in. c. fi. de pur. ca. † Et sic dicit q̄ reus iuri ꝓ se introducto pōt renuntiare. Ubi et dixit Bal. q̄ oēs iste circūstantie loci ⁊ tēporis sunt deponēde quādo pars petit vel ꝓceditur per accusationē. per Inno. ⁊ Hostiē. in. d. c. fi. ⁊ no. in. l. prius. ad sil. Licet Bar. in. l. edita. teneat ꝯtra. Inn. in. d. c. fi. Quos Bal. reducit ad concor. q: Bar. loquitur de iure ci. ⁊ Inno.
4 de iure cañ. † ſm qd̄ non requirunt̄ iste solēnitates. iij. q. vij. libellorum. vbi Archi. lꝫ in cōtra. videat̄ tex. in. c. tue. de pcur. Que Bal. dixit ꝓcedere in accusatione criminali, ⁊ non quando procedit̄ per inquisitionē. per. gl. no. insti. de publi. iu. in prin. ⁊ vide And. de iser. in consti. regni. si dāna clādestina. vbi dixit q̄ crimina vndecūq; claruerint sunt punienda. ⁊ hoc etiā tꝫ Ange. in repe. l. si vacātia. C. de bo. vacā. per illam glo. que dicit q̄ solēnitas. l. libellorum, non dꝫ seruari in inquisitione. dicens ita tenere Inno. in. d. c. fi. ſm Ange. dicit qd̄ Jaco. but. dixit q̄ excepta inscriptione omnis alia solennitas est ibi seruanda dicens ita limitari debere. d. glo. ⁊ dictum Inno. l. non probari. qd̄ etiam dixit. Bald. in. l. edita. Et in. l. j. C. qui accus. dixit q̄ illa glo. habet locū in inquisitione generali non in speciali, aleg. Jaco. but. insti. de act. in prin. nisi in causa inquisitionis in crimine vsurarum suspecti mortis heresis in quibus inquiritur de crimine in genere non in specie, q: genus non circūscribitur loco, ⁊ idē Bal. in. l. fi. C. qui accu. in. l. per ea quidem. ⁊ Bar. ad repr. in ver. inquisitione. dixit q̄ in denuntione capitali etiam debet poni locus ⁊ tempus sicut in accusatione. Et vide omnino Bar. in. l. ij. §. si duplico. ff. de adul. vbi dixit q̄ Inno. in. d. c. fi. loquit̄ in inquisitiōe speciali quo ad personas, ⁊ generali quo ad delicta, ⁊ vbi non agitur ad puniendum aliquem sed ad remouendum ab officio. vbi Bar. hoc declarat. Tamen dicta. l. libellorum, non habet locum in delictis secretis. vbi non potest sciri tempus vt si producatur instrumentum rasum coram iudice in quo crimen est liquidum per falsam rasuram, ⁊ in similibus scdm̄ Bal. in. d. l. edita, ⁊ in. l. cum clericis. per Bal. de epis. ⁊ cler. ⁊ in. d. l. j. C. qui accu. Et sic in causa ignorantie procedet inquisitio generalis ⁊ specialis sine istis circūstantijs. Etiam dixit Bar. in. d. l. libellorū. ⁊ in. l. leuia. e. ti. quod habet locum in delictis leuibus. Et hoc etiam tenet Bal. in. l. edita. nisi quando intentantur cause criminales, vel criminales ciuiliter mote que sunt famose ⁊ competunt ad vindictam, ⁊ dolum arguunt vel interdictis quando agitur criminaliter. de quo per Bartol. in. l. pretor edixit. de iniur. ⁊ in. l. item exigit. de dolo. vbi Bal. ⁊ in. l. an eadem §. actiones. de exc. rei iud. ⁊ Barto. in. l. j. ff. de eden. ⁊ in. l. fi. de priua. deli. ⁊. l. j. ff. de excep. in. l. j. §. interdum. ff. vti pos. ⁊ in. l. j. C. de pos. per Bal. ⁊ in. c. j. qui. mo. feu. amit. ⁊ in. l. fi. C. de neg. gest. cañ. in. c. j. de libel. obla. ⁊ in. d. c. tue Et idem in notorijs in quibus proceditur velato velo, de quo per Bal. in. l. cum fratrem. de his qui. vt indig. vbi dicit quod in notorijs non requiritur locus, quia est notorius vt delictum, ⁊ tenet Sali. in. l. ea quidē. in Spec. in titu. de notorio crimine. Unde cū iste circūstantie sunt ponende fauore rei, vt in supradictis iuribus si non ponantur ⁊ reus protestetur ineptitu-
5 dine vel non consentiat absoluetur per predicta. † Ideo concluditur qd̄ per dictum. c. detestantes, non supplentur solennitates. l. libellorum. quia concernunt probationes, quia tex. d. c. dicit omnimodo super negotio liqueat alias debito modo. Et hoc seruat magna curia, quia non recipiuntur in ea libellus accusatorius nec denuntiatio sine predictis circunstantijs, nec etiā sine his dantur capitula. Tamen mihi facit magnū dubium si datur libellus sine istis circunstantijs vel capitula ⁊ reus opponat de ineptitudine ⁊ postea ꝓbetur ꝯtra ipsum de delicto ⁊ substantia veritatis delicti cōmissi per reum ⁊ reus nil in ꝯtrariū probet qd̄ possit puniri. q: constat de substantia verita. is ⁊ q̄ delictum cōmisit. per. d. c. detestantes. ⁊ que crimina vndecūq; claruerint sint punienda. xxiij. q. iiij. ecce. dicit And. de iser. in consti. reg. prima de defensis. in quo cogita bene, q: Bal. in. d. l. edita hoc bene sentit, vt. s. Et de istis circunstantijs in criminalibus. vide late And. de iser. in titu. de pa. tenen. §. si antē oibus. Et de generalitate libelli ⁊ de probationibus in eo factis latissime.

SVMMARIVM

1 Instantie lapsus an suppleatur per. c. detestantes.
2 Arbitrium habentes super bono ⁊ pacifico statu ciuitatis possunt statuere vt cause compromittantur.
3 Tempus triennalis instantie est odiosum.
4 Acta iudicij pereunt finita instantia.
5 Instantie prorogatio impetratur a principe.
6 Tēpora si sunt decursa ꝑ ꝓcrastinationē aduersarij ꝯcedit̄ restitutio.
7 Princeps potest vno verbo cassare sententias iudicum recte latas.
8 Ueritas est iustitie mater.
9 Cursus temporis non immutat substantiam veritatis.
10 Statutum tollens facultatem iudicandi ſm veritatem non valet.
11 Melius est sub iusto rege viuere q̄ꝫ sub iusta lege.

1 r Estat † vnū aliud ad dictū capitulū detestātes an suppleat lapsum instātie, ita qd̄ si iudex ꝓnūtiaret perempta instātia valeret sñia, ⁊ dico qd̄ dictū. c. nō supplet vbi instantia esset perempta. q: d. c. detestātes fuit factū ad amputandas lites, ⁊ vt executio iustitie cito fieret, ⁊ sic fauore publice vtilitatis, q: amputare licitā prolixitatē ptinet ad publicā
2 vtilitatem, vt in prima cōstitu. C. vbi hoc no. Bar. † Et dicit qd̄ habentes arbitrium sup bono ⁊ pacifico statu ciuitatis pñt statuere vt cause cōpromittant̄, q: pertinet ad publicā vtilitatē ⁊ pacificum statum ciuitatis vt lites amputent̄, ⁊ idem in. l. properandū. in princi. ⁊ in. §. j. de in. vbi text. qd̄ hoc est itroductū fauore publico, q: crimina oriebant̄ ex litigijs. Et iō dixit glo. qd̄ non pōt cōsensu partiū prorogari. vbi Bar. dicit q̄ non possit etiā cum iuramēto partium ꝯsensu prorogari instantia, ⁊ idē in. l. si quis pro eo. de fide. ⁊ Bal. de pace constan. in ꝟbo in ciuitate, q: iuramentū non firmat actum cōtra publicaꝫ vtilitatē, ⁊ idē Bar. in. l. scire. ad. l. fal. Et dicit Bal. in. d. l.
3 properandū. † q̄ tēpus instantie triēnalis est odiosum ⁊ eius abbreuiatio est fauorabilis. Et dicit idem Bal. in. c. si de feudo lis oriatur,
4 † qd̄ id qd̄ fit finita instantia ⁊ clausa iurisdictione non valet, quia fit a iudice incompetenti. argu. l. facta. ad trebel. in. §. si quis bonorū. ⁊ in. l. iij. §. impuberi. eo. titu. Finita instantia acta iudicij pereunt, vt. l. cum lite mortua. iudi. solu. vbi Bar. ⁊ Cy. in. d. l. properandum. Et inde dicit qd̄ sententia lata finita instantia nō valet nec tꝫ, q: lata fuit actis ⁊ sine instantia. glo. in. d. l. ꝓperandū. ⁊ Bal. per. l. scire opꝫ. §. ꝗ̄ñs. d excu. tu. ⁊ dic̄ Bal. d pa. ꝯstā. in ꝟbo in ciuitate. qd̄ talis sñia non

non nocet ꝛ solutū ex ea pōt repeti. Et dicit Petrus in.d.l. ꝓperādū. qd iudex puniť. Vñ cū dictū.c. detestātes, fuerit factum fauore iustitie vt eius executio diutius nō prorogareť si vellemus dicere qđ ꝓuidere in hoc eēt ꝯ mentē illius.c. qđ lites elongarenť ꝛ posset qñcunqꝫ causa agitari ꝛ ꝓnūtiari in infinitū qđ eēt absurdū p iam dicta, nec dictū capl'm in totū remoueť acta iudicij, qꝛ dicit dūmodo legitime cōstet de veritate, ꝛ sic requirit acta ꝛ terminos ꝓbatorios, qꝛ cū perēpta instātia sint termini extincti. vt supra merito snia nō valebit.

5 † Vñ practica est qđ a principe impetreť prorogatio ipsius instantie vt in ritu antiquo magne curie vicarie qđ incipit, item seruat magna curia, vt instantia qđ loquiť qñ in ciuili vel criminali fit prorogatio, vbi aūt instantia esset ex toto perēpta p lapsuꝫ triennij quo tp̄s vite instantie. ꝛ sic vita sua esset finita tūc supplicať principi qđ cuꝫ lis sit mortua qđ spm̄ vite insufflet. ꝛ det liti spm̄ vite, vt dicit glo. in.l. ab hostibus.§. sed qđ simpl'r. ff. quib. ex cau. ma. quā Bal. ibi no. in eadeꝫ.l.§. quoties. ꝛ Bar. in.l. ab hostib⁹.C. eo dicit ꝙ finita vita actionis pror insufflat spiraculuꝫ vite vt naturales dicunt. Et etiaꝫ dixit de Chřo qui suscitauit filiuꝫ viduę iam mortuū. Cōcediť ergo ista suscitatio instātie iam mortue a principe ex causē vt si lite cause principalis pendente superueniat pestis in ciuitate vel terremotus, aut alia ipedimenta publica vel priuata vt legatio, vel qꝛ ꝓcuratoreꝫ dimisit ꝛ mortuus fuit vel pp ferias repentinas a ꝑncipe inductas pp q̄ ius nō fuit redditū, ꝛ sic stetit p magřatus. de qbus in.l. ꝫ si p ꝑtorem. ꝛ.l. nec non. ff. ex quib. cau. ma. vel ex alijs causis iustis visis principi, qꝛ sigillatim cōnumerari nō pñt .d.l.§. iteꝫ inqt. cum sequēti. vbi declarať ista clausula si qua iusta cā videbiť in qbus casibus princeps solet ꝯcedere restauratione instātie. Et etiā vbi protractione vel dolo aduersarij perijt instātia, tpa prolōganť. ꝑm glo. in.l. arbitrio.§. dolo. de dolo. ꝛ vide glo. in auc. de his qui ingrediunť ad appellanduꝫ. ꝫ glo. in.d.l. ꝓperanduꝫ, dicat qđ curat ipso iure qui dolus aduersarij culpe actoris ꝓponderat, vt.d.§. dolo. ꝛ facit qđ not. in.l. intra vtile. de mino. ꝛ

6 in.l. si cū ipse. de execu. tuto. vbi dicit Cy. ꝙ † si pp procrastinationeꝫ aduersarij tpa sint decursa ꝯcediť restitutio. ꝛ dixit Inno. in.c. venerabilis. de iudi. qđ si instantia cauillationis aduersarij est perēpta vltra terminū qđ nō perijt ꝛ peti pñt expense. p.l. nō ignorat. de fruc. ꝛ li. expen. ꝑm Bal. in.l. ꝓperandum. ꝛ ꝫ etiā Bal. in.d.§. dolo. vbi etiā dř ꝙ qñ perijt facto tertij ꝙ ꝯ ipsuꝫ agiť ad expensas. In qbus casibus qñ stetit p iudiceꝫ, vel qꝛ iudex fuit mutatus, puto qđ pars impetrans restaurationeꝫ instantie nō teneať ad expensas. ar.l. properanduꝫ.§. finaliť vtraqꝫ. de iudi. ꝛ.l. euꝫ quē temere. de iudi. ꝛ.l. qui solidū.§.j. de leg. iij. qꝛ sine sui negligentia perijt vbi aūt fuisset instātia perempta nō ex causis ꝑdictis sibilibus, sed ex negligentia actoris, tunc ipsa pars ipetrans instantiam suscitari dꝫ soluere expēsas parti ꝯrie. argu.l. ꝓperandū. ꝛ.l. eū quē temere. ꝫ alleg. ꝛ ꝫ And. de iser. in ꝯstitu. regni, spōte volentib⁹ a lite discedere, ꝛ ita ꝯsueuit regia curia qñ ipetranť restaurationes instantie ex aliqua cā colorata qđ conceditur cuꝫ hoc vt reficiat parti expensas, qꝛ pp lapsum instantie vř succubuisse ꝛ nō posset alr agere, nisi illis refectis. d.l. ꝓperandum. ꝛ.l. sancimus. eo. titu. fieri autem solet ista prorogatio instantie a principe p supradicta iura. Et etiā cā appellationis deserta prorogatio p principeꝫ fieri pōt ex eius certa sciētia ꝑm Bal. in.l. perēptorias. C. sen. rescin. nō posse. vbi dicit qđ ꝫ rescripta principum cāe appellationis deserte regulr ipetrata non valeant, vt.d.l. iñ est veruꝫ, nisi in rescripto dicať expresse nō obstante qđ appellatio sit deserta vel alia clausula equipollens, vt qꝛ vtatur p̄ceps in ꝑdictis plenitudine potestatis, qꝛ in omni snia intelligiť salua principis suprema ptāte. l. fi. de legi. ꝑm Bal. ibi, vł nisi ex certa sciētia hoc fieret ab eo qui hēret plenitudinē ptāis, vt not. in glo. in.c. ad hec. in fi. glo. magne. de rescrip. nā clausula talis tollit.l. ꝯrium. p nor. p Andr. de iser. in.c. naturales. si de feu. fue. contro. qꝛ etiaꝫ talis clā hꝫ vim dispensationis specifice. ꝑm gl. in.c. causa. de eta. ꝛ quali. ꝛ Ang. in.l.j. de sen. pas.

7 dicit, † qđ princeps snias iudicū recte latas vno ꝟbo extra ordineꝫ ꝓcedendo cassare pōt. argu.l. apud. de manu. vin. ꝛ.l.j. de crimi. sacrile. ꝛ dñi de rota in decis. ccxxxviij. q̄ incipit non sufficit petenti qđ princeps pōt restituere ad appellandū ꝯ sententiā que iaꝫ trāsiuit in reꝫ iudicatā que not. qꝛ quotidiana. ¶ Et aduertenduꝫ ꝙ dictuꝫ.c. detestantes, soluꝫ ꝯsiderat substantiā veritatis in iudicio deducte, ad quā inquirendaꝫ iudex dꝫ modis oibus quib⁹ pōt ꝓcedere. l. qñ. de test. ꝛ in.l. is apud queꝫ. de eden. ꝛ in auc. de tabel. in princi. nā veritas semper dꝫ esse in pectore iudicis. l. vbicuqꝫ. de inter rog. act. ꝛ.c. cum Joānes. de fide instru. Bal. in.l. fi. de eden. vbi dicit ꝙ iudicātem opꝫ cuncta rimari. ꝛ dixit idē Bal. in.l. fi. in fi. ꝛ in.l. neqꝫ. C. de testa. ꝙ veritati semp dꝫ esse locus in his q̄ nō pñt iduci, nisi ab ipsa naturali veritate. l. fi. in fi. ff. de ꝓba. nā sine veritate nemo experiť. l. si veritas. C. de fideicō. ꝑm Bal. ibi dicentē qđ veritas causať ex pte rei intellecte. vbi subdit qđ defectus veritatis nunquā purgať, ꝫ aliquādo velat lata snia ꝯtra veritatē quā lex collit. l. cuꝫ ita. de cōdi. ꝛ demon. in verbo si veritate amamus. quā Bald. declarat ibi, si recte consideremus. naꝫ iuris intellectus ideꝫ operať qđ ipsa veritas. ꝑm Bal. in.l. si adducta. C. de fur. nā veritas seruanda est, sine quis cōueniatur siue agat. l.j. C. de non nu. pecu. vbi Bal. quā veritateꝫ subtilitas iuris ciuilis absorbere non pōt. ꝑm Bal. per illuꝫ tex. in.l. rebus. C. de iure do. qꝛ vbi agimus ꝺ veritate mera non est curandū de iur. apicibus. l. si fideiussor.§. quedā. ff. man. ꝑm Bal. in.l. claruꝫ. de auto. prestan. Et ideo diciť ꝙ sententia debet habere fundamenta a veritate ꝛ iustitia ꝛ legibus ꝛ a probatione. ꝑm Bal. in.l. nemo. C. de sen. qui dixit qđ si princeps causaꝫ cōmittat de veritate ꝛ iustitia intelligitur de illa veritate cui ius patrocinať. ꝛ qđ no. Inno. in.c. queꝫ ecclesiaruꝫ. de cōstitu. vbi diciť ꝙ cōmittať causa simpl'r ꝛ pure sola veritate inspecta intelligitur inspecta veritate ꝛ omissa rigorositate ꝛ equitate sequendo veritateꝫ ꝛ iuris equitateꝫ, ꝑm doc. ibi. ꝛ dicitur. xxiij. q.ij.c. homines. in gl. qđ non sufficit veritas rei, nisi concurrat veritas conscientie. vbi glo. ꝛ in ca. animaduertenduꝫ. eadeꝫ causa ꝛ questione. Et dixit Bal. in.l. magis puto.§. ne passim. de rebus eorum, qđ iudex dꝫ semper veritateꝫ inquirere ab his quos credit eam scire probabil'r, nec dꝫ esse nimis crudelis quinimo quādo causa cōmittitur veritate inspecta potest iudex in facto supplere. auc. qui semel. C. quomō ꝛ quādo iudex. No. Bart. in.l. duo sunt tit. de testa. tuto. ꝙ veritas iuris ꝓponderat veritati facti, qꝛ veritas q̄ vestimentis legalibus nō innitur nō tenetur p veritate. ꝛ idē Joā. and. in.c.j. de offi. iudi. lib. vj. vñ dixit Bal. in.l. iustitia. de iusti. ꝛ iure, qđ per ista verba iustuꝫ ꝛ verum decernas nō videť a iure discessum. arg.l. si quādo. de inoffi. testa. Et quāuis alias princeps iudicare debeat ꝑm veritatē, ista veritas dꝫ esse probata taliter ꝙ ei patrocineť. l. fi. C. de leg. in verbo cognitionaliter. Et dixit Bal. in.l. cum quidam.§. seruum. de acqui. here. qđ i iudicijs veritas occulta non sufficit immo requiritur veritas apparens per probationes vel ꝑsumptiones legales. argu. not. in l. pe. de peri. tuto. Quia in iudicijs requiritur certitudo nec sufficit certitudo nature, vel legalis, sed existētia veritatis.

8 naꝫ † veritas est iustitie mater. l. libertini. de statu homi. que triplex est. ꝑm Bal. in.l.j. C. de confes. nam veritas non dꝫ affectione obumbrari. l. si filio. de lib. ꝛ posthu. Bal. in.l. ij. de accep. quia id qđ non potest disponi per veritatem nec etiaꝫ per fictioneꝫ. l. fi. C. de adop. vbi Bal. no. nam solam veritatem spectamus. l. si forte. de castren. ꝑec. Bal. in.l.j. C. qui accu. non pos. que veritas talis est ꝙ nunquā

9 moritur. l. sicut. de fal. vbi dicit Bar. † ꝙ cursus temporis non immutat substantiā veritatis, qꝛ occultari non potest, nec dꝫ. xx. q. iij. c. veritas. ꝛ est condenda. l.j. de edi. liber. ꝛ dist. ij. c. veritas. qꝛ ex celo orta est, vt ibi, ꝛ qꝛ quisqꝫ iudicum dꝫ illā sequi. l. illicitas.§. veritas. ꝺ offi. presi. nam ad illā ꝯnēdaꝫ ꝛ inuestigandā aliqua ꝯceduť. d.l. is apud quē. ꝛ.l. si euꝫ.§. si qs cau. nā in qualibet iudicio ꝑ pte iudicis officiuꝫ ingrere dꝫ veritatē. xxx. q. ij. c. iudicanteꝫ. ꝛ.l. ꝙ si ephesi. de eo qđ certo loco. vbi dř qđ ad oculuꝫ iudicis spectat veritateꝫ ispicere. ꝛ in auc. de tabel. in prin. Et dixit Joan. an. in.c.j. de cle. egro. in vj. qđ ad veritateꝫ indagandam oēs circūstātie sunt inestigāde. Oia aūt iura facta sunt, vt veritas nō opprimať q̄ nō dꝫ ꝓpter legū subtilitatē occultari. l. in rebus. de iure do. qꝛ iste subtilitates sunt a iudicib⁹ respuende. l. sicut.§. si debito. quib. mo. pi. qꝛ aduersarius ꝗ ꝟitateꝫ nō vult dicere nocere desiderat. xi. q. iij. qsqs. Et iō ad ꝟitatis idaginē, ꝛ causarū expeditionē ꝓbationes testiuꝫ scripturaruꝫ ꝛ iuramentoꝝ

10 inuente sunt. l.j. ff. de iureiur. qbus † adde ꝙ nō valꝫ statutuꝫ tollens facultateꝫ iudicandi ꝑm veritateꝫ in iudicijs. c. ꝯstitutus. extra de fideiuss. Et vbi cā cōmittiť sola veritate inspecta terminis nō seruatis pñt termini incipere ab articulis qb⁹ ꝓbatis statim ꝓcediť ad sniam. ꝑm Joan. an. in.c. fi. de here. in vj. ꝛ in decisi. rote. xxiiij. ꝛ Spec. in titu. de pōnibus. quo casu dicunt posse assignare terminuꝫ ad ꝑmam dieꝫ, ꝛ ad ꝯdicenduꝫ articulis ꝛ ad ꝓducenduꝫ oia ad primam diem, ꝛ ad scđam ad ꝯdicenduꝫ, ꝛ hunc modum ꝓcedendi inuenit Papa Vrbanus ad iponenduꝫ fineꝫ litibus. c. de dolo ꝛ ꝯtumacia. ꝛ.c. vt litigātes. de offi. ordi. in. vj. Et dicūt alij cano. qđ sufficeret hoc casu vnū terminuꝫ statuere ad ponendū, ꝓbanduꝫ, ꝛ ꝓducendū oia. Et iō infideles faciunt melioreꝫ iustitiā ꝙ̄ Christiani, qꝛ ille qui veritatem negat fustigať statim ꝙ est cōuictus, ꝛ sic nullus negat ꝟitateꝫ. Et in Bononia sunt statuta ꝙ ꝓ qualibet pōne negata soluiť certa pena. Et in regno est cōstō ꝙ negās mutuū depositū vel cōmodatū puniť in duplū q̄ nō obseruant pp iudicuꝫ negligentiā. Et ꝓpterea inclitus dux Calabrie cuius zelus in iustitia scitissimus ꝛ maximus fuit recte, ꝓuidit ꝙ illō capl'm restāres, vt iustitia fieret ꝑm ꝟitateꝫ q itē debat scitissimas leges facē. iñ repētina mors illū sustulit. xxv. anno. vt apparet in registris. hoc iō, qꝛ immensa fuit eius crudelitas in quibus

11 vidi testamētū eius. ꝛ scriptū est, † melius ē sub iusto rege viuere ꝙ̄ iusta lege qꝛ iudicat ꝑm eqtatē que sibi vř. ꝑm Theologos, qꝛ Bar.

refert in.l.presenti.de his q ad eccle.cõfu.ꝛ Bal.in.l.ex hoc iure gen.de iustitia ꝛ iure.vbi dicit ꝙ boni reges sunt de iure gẽtiũ qđ est positũ supra bonũ ꝛ equũ qđ est amicuꝫ humano generi,nõ tñ tyrãni vt ibi,iuxta illud qđ scribitur in testamẽto veteri qđ si non seruaueris precepta mea dabo tibi regẽ in furore meo puerũ ꝛ effeminatum meum qui in furore suo populum iudicabit.Hec de veritate dixisse sufficiant post alia q̃ dicta sunt supra in proximis capitulis que tibi ꝓficiẽt in proemijs allegationũ ꝛ cuꝫ orõne facies in ingressu officij.

SVMMARIVM

1 Ultimo verbo sententie standum est.

a An si iudex in sentẽtia ꝯdemnat ad penã cẽtuꝫ ꝛ in eadẽ sentẽtia imponat clausulã ꝙ si iudicasset vltra vel preter statuta ꝙ reducit ad debitam quãtitatẽ operet̃ aliqd hec cl'a in fauorẽ iudicis ne in sindicatu teneatur.Bar.in.l.iudex.de re iu.ꝫ ꝙ nõ si sit adiecta post verbum condẽno.ꝛ in.l.moris.de pe.ꝛ in.l.j.in prin.ad turpil.ꝛ fuit disputatio Jaco.de bel.ꝛ cum opi.Bar.ꝫ Jaco.bu.in.l.si pacto quo penam.C.de pa.ꝛ facit qđ dixit Spec.in ti.de expensis.§.iuxta hec vero.ꝛ Jo.an.in.c.fi.de rescrip.Sed ꝯtra Bar.ꝫ Bal.ꝛ Ang.in d.l.iudex per gl.in.l.labeo.ff.fami.ercis.quã gl.pro singulari allegãt Bar.ꝛ Bal.in.l.terminato.de fru.ꝛ litis expẽ.ꝛ cõtra ꝭm Bar.facit qđ no.Jo.an.in ti.de sen.§.species.ver.quid si iudex.arg.l.cõtrarius.de fid.instru.Sed Jo.de imo.in.d.l.iudex.cõcordando dixit.qđ opi.Bar.procedit qñ illa verba ponerent̃ ex interuallo.puta cõdẽno in centũ si iste fuerit cõdemnandus.dicẽs secus esse si v̾ba sint resolutiua qui dixit ꝙ clausula.d.l.labeo,venit ad qualificandã sententiam nõ ad corrigendam.qui etiã dixit ꝙ illa glos.nõ est vera.ꝭm Cy.in.l.terminato.vbi Bar.late.ꝛ cũ opi.Bar.trãsiuit Bal.in.l.ꝛ si seuerior.de infa.ꝛ,in.§.pena grauior.ꝛ idem Bal.in.l.si quis filij.§.fi.de inu.testa.ꝛ in.l.item labeo.vbi dixit ꝙ illa glo.loquit̃ qñ clausula illa respicit omissa,alias secus.ꝛ idẽ ꝫ Saly.in.l.ea quidẽ.de accu.per.d.glo.ꝛ Bal.in.l.terminato.alle.glo.ꝛ Bart.in.l.iudex.de re iudi.dicens,ꝙ ille cl'e saluo ꝛ reseruato resoluũt actuꝫ sententie cũ effectu.lꝫ Bal.teneat ꝯ̃riuꝫ in addi.Specu.in titu.de senten.prolatione.Dicẽs ꝙ ex quo illa clausula est ꝯ̃ria sentẽtie ꝙ nihil operatur.alle.glo.in.l.iij.cõmi.vel epis.ꝛ Bal.ꝛ Ange.in.l.ita.in fi.C.cõmi.vel epis.ꝭm Moder.in.d.l.postq̃ꝫ.¶ Et mihi vr̃ equior
1 opi.Bal.ꝛ aliorũ.† qa dꝫ stari vltimo v̾bo sentẽtie.arg.l.stichus.de manu.testa.per quã.l.dr̃ ꝙ si in sentẽtia dicat̃ condẽno immo absoluo ꝙ statur vltimo v̾bo.ꝛ dixit glo.xvj.q.j.c.p̄dicator.ꝙ vltimo v̾bo sentẽtie dꝫ stari.lꝫ primũ verbũ secuꝫ traxerit executionẽ,qꝛ nõ hꝫ locum in verbis prolatis codeꝫ contextu,secus in diuersis orationibus.l.j.senten.rescind.nõ posse.ꝛ est glo.singu.xj.q.iij.c.si sententia.q̃ dicit qđ si iudex dicat excõico vel absoluo ꝙ est absolutus.ꝭm Ludo.in rubri.de arbi.ꝛ qꝛ sentẽtia dꝫ restringi ad mentẽ iudicis ꝭm Bal.in.l.ꝛ puto.§.fi.fami.ercisc.ꝛ mẽs iudicis p̄sumitur talis qualis esse debet.per no.per Jnno.in.c.petitio.extra de procura.

SVMMARIVM

1 Judex debet omnia rimari antequã ferat sententiam.
2 Judex cito pronuncians non presumitur bene iudicasse.
3 Judex excusatur in perplexis.
4 Judex si ex forma statuti misit ad ꝯsiliuꝫ sapiẽtis,ꝛ dixerit in sentẽtia pronuntio vt in ꝯsilio ꝯtinet̃ an valeat sentẽtia tãquã ꝯdẽnatoria.
5 Judex si in sententia retulerit se ad scripturã non productam in actis an valeat sententia.
6 Probatio an sit de substantia sententie.

a An si iudex ex forma statuti astringat̃ sn̄iari intra certũ tp̄s possit sn̄iari cuꝫ aliquali reseruatiõe,vcꝫ ꝙ si postea aliqd appareat habeat̃ ꝓ nõ lata sn̄ia,dic ꝙ sic.ꝛ interim põt fieri executio.l.si pecuniaꝫ.si cer.pet.nec est nouũ ꝙ sentẽtia pendeat.l.in lege aquil.si deletuꝫ.ff.ad.l.aquil.q̃ vcꝫ sub cõditione intrinseca ꝛ necessaria.l.si quis iura.ꝛ.l.gñaliter.de rebus cre.ꝛ de sentẽ.l.cum iudex.de re iud.l.a diuo pio.§.si deniqꝫ.Et in sententijs qñqꝫ fiunt reseruationes.ff.fa.erci.l.labeo.§.j.ꝛ ponunt̃ quãdoqꝫ v̾ba sine preiudicio sentẽtie potioris.l.claudius.C.qui potio.Et etiã apponit̃ cl'a sine preiudicio iuris alieni.ff.de lib.homi.exhi.l.iij.§.pe.Et isto casu recipiunt̃ probationes lata sn̄ia nec peruertit̃ ordo qđ post sn̄iam fuit probatũ,qꝛ sentẽtia nõ erat liquida.l.cuꝫ iudex.de sentẽ.ꝛ argu.de ꝯfes.l.j.ꝛ.l.pe.ita Bal.in.l.j.C.đ ac.¶ Cõstitutio regni Sicilie affectãs ꝙ iudices ad decisionẽ negotij deũ ꝛ iustitiã intẽdãt qbus ꝑꝑ cãrũ mltitudinẽ certũ ꝓnũtiandi tp̄s nequiẽs diffinire tp̄s decẽ dierũ statuti a die cõdõnis vel renũciationis numerãdũ p̄fixit,intra ꝙ causaꝫ studeãt sentẽtiari calculo terminare,vt in cõstitu.vniuersos.in titu.vt intra duos dies post publicationẽ ꝯcludat̃.ꝛ in cõstitu.hac lege.de offi.magr̃i iusti.vbi al's est rubri.vt post renũciationẽ intra decẽniũ ꝓnũciet̃.q̃ ꝯstitutiones iudici hoc tp̄s dierũ deceꝫ iđ p̄fixerũt,qꝛ ius cõe reputat modicũ tp̄s decẽ dierũ est tp̄s legale,primo in appellãdo,vt in auc.hodie.C.de tẽpo.appella.scđo ꝯfessis in iudicio,vt in.l.si debitori.đ iudi.ꝛ in ꝯ̃cribus.l.ꝓmissor.ff.đ ꝯstituta pecunia.cũ sił'bus.Tñ puto dictã ꝯstitutionẽ nõ eẽ sic amare intelligẽdã qꝛ si iudex viderit ꝓcessuꝫ dubiũ ꝛ rigorosum inuolutũ ꝛ ꝓbationibus hincinde dubijs ꝛ cõtrarijs ꝯtextũ nõ astringit̃ tali breui termino cãꝫ decidere ꝛ ꝯstitutio
1 ipsa intelligat̃ iure claro existẽte,† qꝛ iudex añq̃ꝫ sn̄iaꝫ ꝓferat dꝫ cũcta rimari ante sn̄iaꝫ.xxx.qđ.v.iudicãtẽ.ꝛ facit.C.de fal.l.vbi.in verbo liquere.xj.q.j.c.summopere.ꝛ.C.de iudi.l.ꝓperãdũ.§.ꝛ si qdeꝫ.in v̾bo acta cõspicere.extra de fide instru.c.cũ Joãnes heremita,ꝛ iudex nõ dꝫ festinare ad sn̄iaꝫ velociter ꝓferẽdã.l.fi.in fi.C.de iudi.nã diuinus actus est iustitiã sepius recẽsere.d.c.cũ Joãnes.ꝛ dꝫ iudex in sentẽtiando in se hr̃e tẽperamẽtũ.C.de priui.l.q sn̄iam.ꝛ ꝑtes sepe iterrogare an velint aliqd allegare.C.de iudi.l.iubemus.ꝛ partiuꝫ allegationes audire sine qb⁹ nõ vr̃ ꝙ sn̄ia rite ꝓferri possit.ex̃ de electione.dudũ.ꝛ argu.de mune.ꝛ hono.l.muneruꝫ.§.iusta.ꝛ deum hr̃e pre oculis.c.cuꝫ eterni.de re iudi.in.vj.nã p̄cipitatio ẽ nouerca iustitie.cle.pasto.de re iudi.ꝛ nõ sunt p̄cipitãda negotia.c.in quorũdã.đ ele.in.vj.ꝛ.l.ꝛ qꝛ.ff.đ iterro.act.Et dixit Bal.in.l.j.C.q accu.ꝙ melius ẽ differre q̃ꝫ p̄cipitare sn̄iam.nã nõ dꝫ festinari sn̄ia.l.j.de req.rei.Et dixit gl.in.l.si expressim.ff.de appel.ꝙ qs se excusabat,qꝛ ñ putabat iudicẽ ita festinare sn̄iaꝫ,ꝛ dic̃ cano.qđ iputat̃ ei q mihi nimiũ p̄currit,nã lꝫ ꝯtrouersie sint celeri sn̄ia terminãde qđ excepit equitati ꝛ rigori.de re iud.c.iurisgẽtiũ.adeo qđ si nõ visis plene cãe meritis ꝓnũtiet indig.sn̄ia nulla ẽ.Jnno.in.c.cuꝫ bertoldus.de re iudi.Bart.in.l.ꝓlatã.C.de sen.vbi Bal.ꝛ in.l.ij.C.đ eden.Bal.in.l.ab eo.C.qũo ꝛ qñ iudex.ꝛ optime in.c.cũ ex lr̃is.ex̃ đ restitu.in itegrũ.nisi hẽat nota acta cãe.Bar.et Lud.in.l.ſꝫ si đ sn̄a.đ acq.here.et in
2 d.l.ij.et in.d.l.ab eo Bal.¶ † Jn qb⁹ iurib⁹ dr̃ ꝙ si iudex cito ꝓnũtiet p̄sumit̃ ñ bñ iudicasse et dixit idẽ Bal.i p̄ria ꝯsti.ff.veteris ꝭꝫ ꝙ sn̄ia nõ ẽ põderata q̃ nimis ẽ festinata.vbi dic̃ ꝙ ꝓcessus fact⁹ in vna die ñ valꝫ,nã sn̄ia dꝫ hr̃e tres comites sic̃ iuramẽtũ.s.iudiciũ.i.animi delibationẽ,v̾itatẽ,ꝛ iustitiã.l.j.đ iusti.ꝛ in.lꝫ aliqñ ꝓbões v̾itatẽ subuertant.l.si non sortem §.heredeꝫ.de cõditio.indebi.ꝭm Bal.in repe.magna.l.ij.ff.de iureiuran.ꝛ dixit Bart.in.l.prolatã.C.de sen.qđ sentẽtia fulminãtis lata per iudiceꝫ est nulla.ꝛ Jnno.in.c.cũ bertoldus.de re iud.lꝫ alij ꝯ̃ in.c.cum ex literis de resti.in integrum.qđ declarat Lud.in.l.ij.C.de eden.nã iudex dꝫ ꝓferre sn̄ias põderatas nõ vt fallat nec fallatur.l.ij.de sen.ex peri.ꝛ.l.fi.de põdere au.ne si
3 fallat ꝯ̃ eũ iuretur in litem de dolo.l.arbitrio.§.fi.† Sic ergo re dubia vel difficultate ꝓbationuꝫ iuris vel facti aliqua existente,qꝛ excusatur iudex in perplexis.ꝭm Bal.in.l.cuꝫ iudex.de sen.C.Ac etiaꝫ excusabit̃ rõne mltitudis cãrũ vt đprehẽdi p̄t.arg.dicte ꝯstitu.Etiã excusabit̃ si essent alie cause priuilegiate cõcluse in curia ꝛ per prius expediende,vt cause ecclesiaruꝫ,fiscales,orphanoꝝ,pupilloꝝ,ꝛ viduarũ,pauperũ,ꝛ debiliũ personarũ,q̃ sunt primitus decidẽde ꝛ determinande,vt in ꝯstitutione regni,iusti cultoris,in titu.de qui.cau.primitus cognoscat̃.Ac etiam vbi esset relatio principi facienda vel si ageret̃ de bonis q̃ curia tenet,Uel si nouus acciderit casus in quo regreret̃ principis consultatio,vt in.d.cõsti.hac lege ꝛ in ti.de relationibus que tendunt ad excusationẽ iudicũ.Uel si stat aliud statutũ vel alia ꝯstitutio requirat ꝯsiliũ sapientis ꝛ arctat iudicem certa die ꝓnuntiare ꝛ sapiens nõdũ trãsmiserit processum,vt Bal.dixit in.l.cũ iudex.C.de sen.ꝛ in his ꝛ in similibus excusabit̃ iudex si intra tp̄s nõ ꝓnunciauerit.ꝛ vide in verbo instãtia.in.c.ad excusationẽ iudicis
4 ꝛ in alio.c.qđ incipit intra quãtũ tp̄s.† An si iudex misit ad cõsiliuꝫ sapientis ex forma statuti ꝛ iudex dixerit in sn̄ia ꝓnuntio vt in cõsilio cõtinet̃ ꝛ sapiens cõdẽnauerat excuset̃ iudex ꝛ valeat sn̄ia tanquã cõdẽnatoria.dic qđ sic ꝭm Ange.Jmo.ꝛ Lu.in.l.j.ff.de re iudi.ꝛ ideꝫ Cy.in.l.fi.vbi ꝛ apud quẽ.ꝛ Bal.in.l.cũ iudex.C.de sen.ꝛ alij in.l.j.§.si quis ita.de verbo.ob.Jmo.in.l.si cõuenerit.de re iu.ꝛ in ca.si ꝓ debilitate.de offi.dele.Ant.de bu.in.c.venera.de exce.Lꝫ aliter dicat Joan.an.in tit.de exce.§.viso.ꝛ Bar.in.l.j.C.si aduer.liber.
5 † Si tñ iudex in sn̄ia referat se ad scripturã i actis nõ ꝓductã vt ad testimo.valebit sn̄ia.Jnno.in.c.cũ venerabilis.de exce.Bal.ꝛ Saly.in.l.pe.de sen.que sine certa q̃ꝫti.ꝑ tex.in.l.ait p̄tor.§.si iudex.de re
6 iudi.ꝛ Bal.in.l.fi.de sen.ex peri.reci.Ad ꝙ facit † qđ lꝫ nõ vꝫ sn̄ia sine cause cognitione.l.ex stipu.ꝛ.l.ꝓlatã.C.de sen.ꝛ.l.j.C.cõmi.vel epi.Tñ ꝓbatio nõ est de substãtia sn̄ie,qꝛ valet sine ꝓbatione.l.j.§.

item.que

item, quē sniē sine appel. ⁊ in. l. cū putarem. fami. er. ꝺm Bald. in l. cum ⁊ minores. C. si adner. rē iudi. ⁊ in. l. ij. de eden. tñ Jo. and. lʒ ꝯr. ꝙ requirat scripturā esse ꝓductam. in tit. de sen. ꝓla. ver. qualiter, ⁊ versi. qui si. ⁊ eius opi. tenuit Ang. ⁊ Jmo. in. l. si ꝯuenerit. de re iudi. ⁊ vʒ gl. in. d. l. pe. tñ. j. opi. tenēt Mod. in. d. §. cum iudex.

SVMMARIVM

1 Quando iudex astringitur pronuntiare intra certuʒ tempus potest pronuntiare cum aliqua reseruatione.
2 Officialis nō tenet in sindicatu ꝑ snia nulla que ius non tribuit.

Pone quod iudex astrigit ꝑ statutū ad ꝓnūtiandum ꝑꝑ ꝙ iudex dicat i sententia ꝯdemno si est ꝓbatum an snia valeat. Bar. in. l. ait pretor. §. si iudex. de re iud. ꝙ sic, ⁊ idē Bal. ⁊ but. in. l. cum iudex. eo. ti. vbi dicunt idē si dicat iudex ꝯdemno in. x. si actor ꝓbauit. ⁊ ꝑ Bal. in. l. non dubium. C. de leg. ⁊ in. l. ꝑemptorias. sniam rescin. non posse. ⁊ in. l. ante p. C. qui ac. ⁊ bald. in addi. Specu. in ti. de sen. ꝓla. ⁊ alij in. l. qui rome. §. duo frēs. de verb. ob. tñ nisi ꝓbatio fiat incontinenti, dʒ snia iniusta, qꝛ dʒ iudicari ex ꝓbatis. d. l. ꝓperandum, ⁊ idē si dicat si iurauerit, qꝛ dʒ iurare anꝙ̄ iudex diuertat. l. gñaliter. in prin. C. de iureiu. ⁊ dat alia cautela ꝙ iudex absoluat ab obseruatione iudicij, qꝛ sibi non liquet ꝑ no. ꝑ Jnno. in. c. j. de confir. vti. Qd̄ intelligit ꝺm ꝙ Bart. dixit in. d. l. ꝓpanduʒ. §. si quidē. ⁊ in. l. admonēdi. Aliā cautelā ponit bald. in. l. ab eo. C. qño ⁊ qñ iudex. vcʒ ꝙ dicat absoluo reū si appareat ex ꝓbationibus factis ⁊ faciendis absoluendus, q etiam dixit ꝙ in perplexis ꝑꝑ ꝯflictum ꝓbōnum poterit dicere vti ꝓbastis possidetis.
1 ¶ †Quibus adde ꝙ qñ iudex a statuto astringit ꝓnuntiare intra certum tp̄s pōt pronunciare cum aliqua reseruatione, videlicet ꝙ si postea aliqs appeat hēat snia ꝑ nō data. nā in sentētijs aliqñ fiūt reseruationes. ff. fam. hercis. l. labeo. §. j. ⁊ apponunt qñꝙ̄ vba sine iudicio sniē potioris. l. claudius. q pot. in pig. ⁊ ēt vba sine diminutione iuris alieni. ff. de libe. homi. exhi. l. iij. §. pe. ¶ Et isto casu recipiet ꝓbōnes lata snia, ꝺʒ Bal. in. l. j. C. de accu. Poterit ēt ꝯdemnare in. xx. saluo ꝙ si libꝛuʒ dederit intra mēseʒ ꝙ sit in totū liberatus. Bal. in. l. tale pactū. §. q ꝓuocauit. de pactis in repe. ⁊ eo. ti. l. si intra, ⁊ vide aliqd ꝑ Bal. in. l. fi. de fru. ⁊ litis expē. Tñ illa cautela Ja. bu. ꝯdēno ꝯdēnādū, ⁊ absoluo absoluēdū reprobat quasi ꝑ oēs doctores. ¶ An iudex in sindicatu possit defendere sniaʒ quaʒ ꝓtulit sup q̄ impetit ex nouis ꝓbōnibus dic ꝙ sic, qꝛ pōt defender sniaʒ suā, ⁊ testes ⁊ ꝓbōnes inducere ꝑ sue cāe defensione, maxime qñ ex offō ꝓcessit. ar. ꝑ no. ꝑ Jnn. de ꝓba. c. in nr̄a i gl. qualiter recipiant, vbi dt ꝙ tūc iudex vocabit cū ex offō ꝓcessit, ⁊ q̄rit sua snia renocari, secus vbi ꝓcessit ad partis instātiā, ⁊ faciunt not. ꝑ Jnno. extra de appel. cū spāli. ⁊ q̄ not. Archi. in. c. j. de ꝟ. sig. in. vj. ⁊ de sen. excō. c. venerabilis, ⁊ qꝛ vt euitet infamiā ⁊ pudorē suuʒ, pōt ad hoc interesse. ar. de ꝓcu. l. q̄ cia. in ꝟsi. nisi. ⁊ in versic. seq. ⁊ ꝙ no. de inof. test. l. si suspecta. in. ij. gl. ⁊ no. Archi. ij. q. vj. c. hoc ēt, ⁊ qꝛ iudex nunc est pars formata, secus esset qñ iudex nō impeteret, sed vellet defendere sniam suā ꝑ interesse partis. ꝑ no ꝑ Jnn in dictis locis, ⁊ idē dixit Bal. arg. illius legis. in. l. emilius largianus. ff. de
2 minor. ¶ †Officialis in sindicatu nō tenet ꝑ snia nulla q̄ ius nō tribuit, nec ꝑ decretis inualidis. Bal. in. c. iudices. de pace iur. fir. ⁊ in repe. §. ꝓficisci. q. xxj. ⁊ in. l. ij. de epi. audi. Lu. in. l. j. ff. ꝙ qsꝙ̄ iuris. ⁊ ꝙ Bar. no. i. l. pe. ad fi. C. de pac. ⁊ in. l. filiuʒ. §. si qs. de le. ꝑ stā. Nisi sit facta illius sniē exec. Bal. in. §. ꝓficisci. ⁊ no. in. l. fi. de vari. ⁊ extraor. cog. vbi gl. alt. ꝙ si iudex ꝓfert sniaʒ nullā non facit litē suā. sed gl. in ꝯtrm̄. in. l. venales. de quo vide And. de iser. in ti. de ꝓhi. feu. alie. ꝑ fe. §. iudices, q̄ puto vba respectu ꝯdēnati ⁊ nulliter, si āt ꝓferat sniaʒ ꝑ actore ⁊ nulliter, vt qꝛ sine scriptura aut die feriata vel parte nō citata, an teneat. Bar. in. l. argētarius. §. cū āt. ff. de edē: dixit ꝙ qñ facta probatione iudex male tulit sniam ꝙ tenet actione in fcm̄ ꝺʒ gl. ibi. ⁊ vide. s. in alijs capitulis, ⁊ vide in verbo ꝯsiliū in. c. dr̄ in lr̄is iustitiarioꝝ, ⁊ in verbo probatio. in. c. si qd non fuit probatum, ⁊ vide in consti. regni. prima. in titu. de pena iudicis qui male iudi.

SVMMARIVM

1 Sententie quedam sunt que ius tribuunt, licet sint iniuste.
2 Decreta inualida non faciunt ius.

Nisi snia est lata sine dolo, ⁊ est nulla ipso iure iudex faciat litē suā in eo in quo ptē damnificat dic ꝙ sic, qꝛ ptē grauat de facto ꝓtextu officij. de ciuic. l. si ꝑ impudētiā. de pi. ⁊ ꝯmo. rei vē. l. lectos, ⁊ ꝙ enormiter fcm̄ est nō dʒ trāsire impunitum ⁊ sine emēdatione. ff. de ver. sig. l. si qua pena. ꝑ gl. Tñ aliud est sniari aliud grauare ēt si snia est lata de iure, ēt si in effectu nō grauat, pt tanꝙ̄ ab iniuria ab ea appellari. de minori. l. ait ꝓtor. §. ꝑmittit. Sed a nō grauamine nō poterit appellari qꝛ eēt implicare ꝯdictionē, ⁊ iō si maius est dānū ꝙ̄ sit litis estimatio nō tenet nisi ad iustā estimationē interesse, ⁊ hoc dʒ videri bono viro, ⁊ ita intelligit no. in. l. si iudex. de va. ⁊ extraor. cog. ⁊. l. j. §. qui
1 magistratuʒ, ⁊. l. ij. ꝙ qsꝙ̄ iuris. ¶ †Nā q̄dā sunt sniē q̄ ius tribuūt lʒ iniuste, qꝛ iudex hʒ duas claues ꝟitatis ⁊ pietatis, ⁊ qñꝙ̄ ꝟitas pietati succūbit. ff. fam. hercis. l. cum putarē, ⁊ de peculio. l. eo tꝑe, q̄ dā. n. sniē ius nō tribuunt vt q̄ nulle sunt, ⁊ dt Jo. an. ꝙ obiectū nul
2 litatis dr̄ defensio. c. j. in fi. de rescrip. in. vj. in nouella, †⁊ decreta inualida ius nō faciunt. de inof. test. l. filie. §. ꝯtuber. l. iij §. si cā. ⁊ de bo. pos. ꝑ acc. ⁊ tunc iudex q nihil efficit nō tenet. Bal. in ti. de pa. iura. firmā. §. iudice, ⁊ vide in. c. iudex nō facit litē suā, vbi de nullitate sniē teneat iudex, ⁊ in. c. an si snia est nulla. s. ꝓxime. Judex protulit sniam criālē ꝯdemnatoriā, ⁊ in fi. sniē posuit clām taleʒ has cōdemnationes proferimus ꝺʒ formā statuti vel iuris, ⁊ eatenus quatenus esset vltra vel preter formā statuti vel iure cassamus ⁊ irritamus ⁊ annullamus, ⁊ ad formā iuris reducimus, an ista clā excuset iudicem si quid ꝯ formam statuti fecerit. Bart. in. l. aut damna. in fi. de penis. tenet quod non, qꝛ illa clausula est incerta, ⁊ continet incertitudinem, ⁊ non valet. l. j. C. de sen. que sine. latius per eum in. l. iudex. de re iudi. vbi late per moder. ⁊. j.

SVMMARIVM

1 Potestas qui processit in causis ciuilibus contra scholarem, an teneatur in sindicatu.
2 Artem non exercentes nō gaudent priuilegijs illius artis, licet sint de collegio artis.
3 Potestas habet iurisdictionem in scholares vnius schole qui turbant scholares alterius schole.

¶ Scholaris.

1 Nec potestas †q processit in causis ciuilib9 ꝯ scholareʒ teneat in sindi. dic ꝙ si scholaris erat mr̄iculatus, ⁊ vt scholaris reputat9 ꝙ tenet ꝑ tex. in auc. habita. C. ne fil. pro pa. cuʒ ibi no. si ꝟo nō erat mr̄iculatus nec scholas itrat tunc nō tenebit ptās, qꝛ ille talis non gaudet priuilegio scholariū. l. j. C. de colle. vbi Bart.
2 ēt dixit †ꝙ illi q sunt de collegio artis ⁊ nō exercent arteʒ non gaudent priuilegio illius artis, ⁊ ēt si non essent vere scholares, lʒ intrarent scholas nō gauderent priuilegio scholarium, vt si famuli scholas intrāt ad pōpā doctoris nō dicerent scholares. ꝑ Bar. in. l. j. C. de sta. li. artiuʒ, ⁊ dr̄ in. l. ij. eo. ti. ꝙ illi q audiunt in loco priuato nō
3 hñt priuilegium scholarium. †Tñ ptās aliqñ hʒ iurisdictionem in scholares qñ est ꝙ scholares vnius schole turbant scholares alterius schole vel ipsos impediunt, qꝛ tunc pōt ipse ptās remouere insolentes ⁊ turbantes studium ⁊ lecturam. Bar. in. l. fi. de sta. libe. artium. Ubi āt scholaris degeret extra ciuitatem studij ꝯuenit per ordinariuʒ, ꝺʒ bar. i. l. fi. de ꝓposi. sacro. vbi dt ꝙ statutuʒ dicens ꝙ scholaris nō possit ꝯueniri corā alio ꝙ̄ corā rectore itelligit ꝯdiu ē i ciuitate studij, ⁊ itelligit i ciuili ⁊ criali, ꝺʒ bar. ⁊ etiaʒ ptās hr̄et iurisdictioneʒ i scholareʒ qñ scholaris icepit aliud exercitiuʒ, vt esset assessor vel aduocatus, ꝺʒ bar. i. l. aut fcā de penis q dt arbi. iud. esse etiā vbi scholaris fuisset abs̄ ꝗnquennio, qꝛ ꝑdit ꝓuilegiuʒ mr̄icule. l. ij. de ꝓmi. li. xij. ⁊. l. ij. de dome. ⁊ ꝓfec. ꝺʒ bar. tñ i criali seruabit statutuʒ ꝓuilegiuʒ vel ꝯsuetudo, de quo vide i auc. habita. i ꝓn. ff. ō vet. ⁊ ibi ꝑ gl. ⁊ doc. ⁊ aliqd ꝑ Ang. i. l. si vacan. de bo. vacan. q̄ no. qꝛ scholares sunt primi q dāt q̄relas ꝯ officiales in sindicatu.

Sindicus. Quidā erat sindicus vel magr̄ iuratus alicuius ville q tenebat capere malefactores ibi delinquentes ⁊ i ptāteʒ iudicis deferr ꝑut cōiter tenent magistri iurati. Mō aliqs ꝯmisit delictuʒ i illa villa, ⁊ qdā alius cepit aliuʒ malefactoreʒ ⁊ iudici p̄ntauit an sindicus vel magr̄ iuratus sit liberatus. Albe. de ros. in trac. sta. in. ij. pte dixit ꝙ sit liberatus, qꝛ non refert a quo malefactor sit captus. ꝑ. l. si aliuʒ. §. docere. ff. ne qs euʒ. ⁊. l. sup. ff. ꝙ vi aut clā. Dicens hoc veꝝ, si ex illa cā fuit captus, qꝛ non refert a quo sit fcm̄. argu. l. cuʒ seruus. ff. de ꝟ. ob. secus si illum cepit ex alia cā ar. l. fi. ff. quemad. ser. ami. tñ i ꝯ. facit qꝛ non sufficit aliqd facto ipleri. l. ij. de ꝯdi. ⁊ demon. ⁊. l. nullū. eo. ti. ideo dr̄ ꝙ si illi pt negligentia iputari non liberet. l. ij §. ꝯfestiʒ. ⁊. §. si mr̄. ff. ad tertu. aut non, ⁊ liberet. ar.

dictorum p Bar. in.l.j.§.occisor.ad sille.vbi et dixit Bart. q si delinquens esset cũ armatis,ita qd magr iuratus non potuit cape illũ q nõ tenebit ad penã,ꝛ idẽ si statim aufugisset ad aliud territoriũ,q ipse tam cito accedere nõ potuit ẽm Bart.ibi nisi potuisset ꝯtinuato initio i ꝓprio territorio inseq ꝛ cape i alio territorio,ar.l. q ait.§.fi.de adul.ꝛ.l.j.vbi de curia.ꝛ Ang.in.d.l.nemo carcerẽ, ꝛ ita limitat ꝛ Bar.in.l.si cui de accu.in.§.fi.ꝛ p Bald. in.l.quicunq.de ser.fug.dicũt cũ ipse in h nõ fecit sinã diligẽtiã esset in negligentia ex qua posset puniri.ẽz Lud.in.d.§.occisorum.

SVMMARIVM

1 Sindici dicto an sit standum.
2 Vulnera si qs teneat denũtiare nõ intelligit de vulnusculis.
3 Sindicus an teneat denuntiare delicta nõ punibilia.ꝛ nu.6.
4 Vassallus an teneatur mori se exponere ꝓ salute dñi sui.
5 Ptãs solus nõ põt creare sindicos ad denuntiandũ maleficia.

1 **Sindicus** q tenet denuntiare maleficia intelligit a tpe scie qñ nõ est ꝓxinum tps,q nõ tenet ꝑcipiti festinatiõe denũtiar,ſʒ inqsita ꝟitate. Bald.in.l.cũ ancillis.C.de inces.nup.vbi dixit si tenet denuntiare maleficiũ ꝯmissum,ꝛ eius finito officio ad sui notitiaʒ ꝑuentũ.bar.in.l.heredẽ.de his qb.vt indi.vbi dixit qñ maleficiũ nesciuit,ꝛ ang.in.l.ꝛ idõ.C.eo.ti.tñ Ant.de but.in.c.innotuit.de electio.ar.gl.ibi dixit q ꝓsumit scire maleficia ꝯmissa, nisi ꝓbauerit legitimã inquisitionẽ.ꝛ tetigit bart.in.l.si cui.§.isdẽ. de accu.i ꝟ. quo tẽpore. Et qñ statuitur sibi terminus ad denuntiandũ dãna data,intelligitur a die ꝓtestationis ẽm bal.in.l.si quis volẽtis. de nego.gest. ¶ Si tñ sindico fuit notificatũ maleficiũ p aliquẽ cui ipse credere non debeat,ex qualitate sue ꝑsone excusabitur. bart.in.l.

1 athletas.per illũ tex.ff.de fal. ¶ †Et an debeat stari dico sindici, q falsum retulit,vide Bal.in.l.j C. si aduersus libe. non tñ ipm excusat supina ignorantia,Bart. in.l.cũ lex.ff.de edil.edic.per illum

2 tex.†Et vbi tenetur denuntiare vulnera non intelligit de vulnusculis Bald. in.l.prediũ.C. de edi.acti. Et si tenetur denuntiare non excusabitur qñ non fuit in dolo vel lata culpa,si requiritur exactissima diligentia Bal. in.l.raptores.de epis.ꝛ cle.Et vbi denuntiauerit maleficiũ,ꝛ apposuit testes nescientes maleficiũ vt reus absoluatur dz ꝑuaricator.Bart.in.l.athletas.§. calũniator.de infa.Si tñ ab alio denuntiet maleficiũ an excuset vide Bar.in.l.j.§. elegãter ff.de lib.agnos.ꝛ moder.in.l.sororẽ de his q. vt indig.ꝛ Bar.in.l.

3 diuus de custo.reo.†Tamẽ an teneat denũtiare delicta nõ punibilia,posuit Bar.in.l. fi.ff.de publica.ꝛ in.l.j.§. accusator.i fi.ad turpil.ꝛ Bal.in.l.si qs in grani.§.si tñ.ff.ad sill.dixit q nõ tenet si non denuntiauerit mortẽ bãniti q poterat impune offendi.Et qñ isti sindici nesciunt inuenire malefactores debẽt ingrere a vicinis, ꝛ generaliter ab oĩbus testes examinando q verisimiliter scire possunt indicia delictorũ,ꝛ si hoc mõ nequeant inuenire debent ꝓtestari, ꝛ facere publicũ instrm,ẽm ang.in.l.ꝛ ideo de.his q. vt indi.Eidem si sindicus astringat ad capiendũ malefactorẽ, qa nõ tenebit si nõ potuit ca pere.l.j.§.occisorũ.ff.ad sille. Nisi cõmiserit ille delictũ non punibile Bar.in.l.ij.§.si maritus.eo.tit.Vel nisi non potuerit capere sine ꝑiculo sue ꝑsone,vt qa delinquẽs erat armatus quẽ si capere voluisset eundẽ ꝑcussisset.p no.per And.de Iser.in cõsti.penã eorũ.in ij.lib.in fi. vbi dicit qd non tenet capere malefactorẽ cũ

4 ꝑiculo sue ꝑsone,nec et clamare et si sit vasallus†q nõ tenet se mori exponere ꝓ salute dñi sui.que no. ¶ Officiali posito ad denuntiandũ maleficia parcit ꝛ excusatur in sindicatu, si non denuntiauerit ex causis,qa ignorauit malefactores.l.si idõ.de his q. vt indig.ꝛ et si fuit cõmissum maleficiũ in occulto ꝛ clã.ꝛ.l.annus de calũ.ꝛ.l. j.§.occisorũ.ad sill.et.l.semp.§.hoc interdictũ.q vi aut clã.Et et si fuerit ꝑuentus ab accusatore. ꝛ nullã in hoc cõmisit negligentiã.l. edito.§.tu.de iure fis.ꝛ.l.j.§.eleganter.de lib.agno.Etiã non tenetur denuntiar illã ꝑsonã quã nõ põt accusare.l. fi.C.q accu.nõ pos. Bar.in.l.diuus.de custo.reo vbi et ponit,an teneat denuntiar delicta.de qbus non venit imponẽda pena.de quo p eũ. i.l.j.§.diui. de publica.ꝛ in.l.si qs in grani.ad sill.ꝛ Bal.in.l.sororẽ.de his q. vt indig.vbi et Bar.in.l.j.§.accusatorẽ.ad turpil. ꝛ qd ipse et no. ff.de acqui.here.l.cũ qdã.§.quod. ꝛ Bal.in.l.raptores. de epis. ꝛ cleri.ꝛ Salyc.in.l.ea qdẽ.C.de accu.ꝛ Lud.in.l.pe.ad sill. que no.ad accusationẽ officialis vt ꝓpter hoc salario nõ priuet. Et de istis officialibus vide in .l.j.§. quies.de offi.prefec.vr.ꝛ.l.j. de de

5 nun.li.xij. ¶ †Potestas seu officialis solus non põt creare sindicos ad denuntiandũ maleficia vel milites ad capiendũ malefactores,ſʒ requirit superioris autoritas.l.j.de decurio.lib.xij.ꝛ Bart. in.l.diuus.de custo.reo. ¶ Credit sindico posito ad denũtiandũ, vide supra in verbo nũtius.vbi late. ¶ Sindicus q tenet denuntiare maleficiũ si nesciat malefactorẽ, qa fuit cõmissum de nocte, que nox facit vt lateat.l.si cũ exceptione.§.in hanc.qd me.cã.Et si duo testes sciãt maleficiũ esse cõmissum ꝛ non malefactorẽ tenet denuntiare maleficiũ cũ illis testibus sine ꝑsona deliquentis,qa sufficit q faciat id qd põt.ar.de calũ.l.annus Bal.in.l.si tibi indiciũ.de con

6 ditio.ob tur.cã. ¶ †An sindicus positus ad denuntiãdum maleficia teneat si non denuntiauerit deliciũ ex quo nullũ imponit Bar. in.l.j.§.denũtiatorẽ.ff.ad turpi.tʒ q sic.Licet Bal.in.l.ij.C.vt nemo priua.dixerit ꝯriũ.Et idẽ Bar.tenuit Bal.in.l.si quis in grani.§. maritus.ad sille.Et cũ Bar.tenet Saly.in.l.ea qdem.C.de accusa.in.l.diuus.de custo.reo.Licet Bald.teneat ꝯtra.in.l.decuriones C.de infa.Et adde Bar.in.l.si seruus.C.de his q ad eccle.Et dixit Bal.in.l.data opa.C.q accus.q tenet denuntiare maleficia casu cõmissa,qa est maleficiũ ꝑter legẽ cõmissum.Secus dicit in maleficio cõmisso ad sui defensionẽ,qa id fit lege permittẽte. ꝛ limita,vt per Ange.in.d.l.ij.C vt nemo priua.

SVMMARIVM

1 Transgressor statuti quod non fuit decennio obseruatum an debeat puniri.ꝛ nu.2.
3 Sententia lata contra extrauagantem non registrata in volumine statutorum tenet.
4 Interdictus ab officio non habetur pro officiali.
5 Iudex qui iurauit statuta seruare an teneatur pronuntiare secundum statutum quod non fuit allegatum in iudicio.ꝛ nu.7.
6 Iudex seruans statutum contra libertatẽ ecclesie an debeat puniri.
8 Rector si ex forma statuti teneatur dare communitati balistas non auditur volens dare pecuniam.

1 **Statutũ.** Si ptãs tulit sniam ẽm formã statuti lʒ talis sentẽtia sit directo contra formam noue reformationis facte si hec reformatio non fuit sibi assignata,nec illã hʒ non tenet in sindicatu, iuxta no.p Inn.i.c.j.de consti.Et dixit ang.in auc.de consulibus. in fi.q offãles non seruãtes reformationes eis non traditas non tenent.Et in hoc ꝑualet statutũ sp practicũ.lʒ reformatio appareat ꝯria statuto.ẽm Bal.in auc.oẽs pegrini.C.communia de suc.ꝛ in l.rẽ non nouã.in fine.C.de iudi.Et dixit Archid.ij.disti.c.in legibus.q si statutũ non est more vtentiũ approbatũ illi qui non seruãt non dicuntur transgressores.ꝛ sic intelligitur qd glos.no.in.c.j.de treu.ꝛ pace.ꝛ et qd ibi Innoc.dixit.ꝛ facit.xxviij.di.c.ecce.ver.illud autẽ. ¶ Et ideo potius standũ est statuto q̃ꝫ reformationi non inserte i volumine. Bar.in.l.oẽs.in fi.C.de peti.bono sublã.li.x. vbi dixit q ꝓsumit ꝓ statuto ꝯ reformationẽ factã ad instãtiã aliorum.ꝛ vide qd not.in.l.cum ꝓlatis.ff.de re iudi.Et aliqd in consti. regni post mundi machinã.in glo.in.ꝟ.ꝑscriptionẽ.in fi. Et adde Bar.in consilio iudex cõis.ꝛ.l.fi.§.cũ antiquitas.de cura.furio.

1 Ideo glo.in.d.c.j.de treu.ꝛ pace,†dixit q si statutum non fuit decennio obseruatum non punit trãsgressor illus statuti,qa licet primi non obseruantes peccent.c.ij.de maio.ꝛ obe.ꝛ.xi.q.iij.c.gressit.Tamen ꝯ ipsum põt ꝑscribi.ꝛ ita Bal.in.d.c.j.ꝛ cano.in rubri.de consuet.ꝛ ideo sublato iam statuto ꝑscriptione non peccãt nõ obseruãtes,ẽm cano.in.d.c.j.Et sic regrit tepus cum non obseruãtia subditorum.p glo.in.c.fi.de consue.in.vj.ꝛ p not.in.l. de quibus.de legi.ꝛ in.l.si qs diuturno.de serui.vrb.Et Anto.in.c.canonum statuta.de const.Et dixit Bal.in.l.de qbus.q in his que nõ

2 sunt de se mala consuetudo excusat a pena. ¶ †Non ob.qd p non vsum non tollit lex qa est verum qñ nihil fieret ꝯtra legẽ, qa casus nõ accidit,secus qñ casus accideret ꝛ fieret ꝯ legẽ qꝛ tunc illi derogat Bal.in.l.ij.de cõsti.prin.Cy.in.l.ij.C.que sit lõ.cõsue. Ja.de bel.de here.ꝛ fal.in prin.Bar.in pemio.ff.in.§.ꝛ dña.Et requirit q talis vsus cõtrarius fuerit obtentus in ꝯrio indicio .d.l. de quibus.vbi Bar.ꝛ omnes ꝛ in.l.ij.C.que sit long.consue.Jo.an.in c. Joannes.de cle.cõiu.Et idõ excusabit iudex in sindicatu q nõ obseruauit aliquas constõnes regni q̃ hodie nõ sunt in vsu nec de ritibus magne curie qui non fuerunt obseruati.arg.no.in d.l.cũ ꝓlatis.

3 †Quia snia lata cõtra extrauagantem in volumine statutorũ ꝛ non registratã valet.ꝛ Bar.tʒ in.l.ij.C.qñ ꝓuo.ꝛ Ant.in c.pastoralis. de fide instru.Nisi talis extrauagãs sit notoria ẽm Anto.de bu.in pemio decretaliũ.§.sane.vel de ea sit fides facta in ꝓcessu, qꝛ esset notoria.arg.de re iudi.c.cũ inter.ꝛ sentit Bal.in .l. leges de legi. Que debet ꝓduci intra tps ꝓbatoriũ,ẽm Bar.in.l. omnes populi. de iusti.ꝛ iu.ꝛ in.l.ornamentorũ.de auro ꝛ argen.leg. ꝛ idem Jac. butri.

butri.in.l.fi.C.que sit lon.cõsue. Et vbi snia esset lata contra statutũ
antiquũ nõ vsitatũ valebit glos.singu.in cle.j.de treuga ꝛ pace.quã
allegat Bal.in.l.fi.§.sed cũ antiqtas.de furtis. ¶ Si iudex iura-
uit seruare statuta ꝛ ea nõ seruat.incidit in piuriũ nõ tñ officiũ pdit
nisi deponat.l.fi.C.ad.l.iul.repe.C.de falsis.l.si qs decurio.ꝛ no.ff.
de infa.l.ij.C.de vulg.Bal.in cõsi.cclxxvj.incipiente processus fa
4 ctus.vbi dixit † ꝙ interdictus ab offõ nõ habet ꝓ officiali, lʒ ab eo
nõ sit totaliter offm̃ eradicatũ.not.de auc.tu.l.si pluribus.ꝛ patet.
.l.ij.de decu.Bal.ibi. ¶ Si ptãs iurauit seruar statuta intelligit
de cõsuetudine nõ sublata.l.ij.§.sed qꝛ.C.de vete.iure. Si tñ in eo-
dẽ volumine sint statuta cõtraria qd faciet tũc ptãs? posuit Joã.an.
in.ca.j.de iureiu.in.vj.ꝛ faciet glo.in.c.vt offm̃.de here.in.vj.in
verbo duabus.vbi dixit Joan.an.ꝙ inter statuta,q̃ sunt in eodẽ vo
lumine approbata nõ est dare ꝓprietatẽ nec posterioritatẽ.ꝛ habet
in.c.venerabilis.de sent.excõ.in.vj.ꝛ qñ esset statutũ ꝙ ptãtes nõ
possent facer cõtra statutũ si acciderit casus ex quo ꝓpter obseruã
tiã statuti lederet ciuitas poterit excedere statutũ.Bar.in.l.cũ na
5 narcorũ.de naui.lib.xj. † Et qñ statutũ nõ esset in iudicio allegatũ
poterit tm̃ ꝓnunciare ſm statutũ,qꝛ iurat statuta seruare.non sic in
cõsuetudine que dʒ ꝓbari.Bal.in.l.j.C.vt que desunt. Et qñ ptãs
iurat seruare statuta tenebit ẽt seruare edita post Bar.in.l.si stipu
latus.§.j.de vb.obli.facit.c.j.de iureiu.in.vj. Tñ nõ tenebit ser-
uare statutũ ꝙ qs nõ audiat in suis defensionibus ſm Bar.in.l.cũ
mulier so.ma qꝛ nõ vʒ,vel si diceret ꝙ alicui iustitia denegetur. Jnn.
in.c.q̃ i ecclesiarũ.de cõsti. Et vbi statutũ diceret ꝙ ptãs puniri de
beat si aliquẽ plus debito cõdẽnauit intelligit ẽt de illo q in nihilũ
debuit condemnari.ſm Bart.in.l.seruis legatis.§.si ita.de le.j.
6 ¶ † An iudex seruãs statutũ ꝯ libertatẽ ecclesie puniatur.dic ꝙ nõ,
qꝛ nõ est pctm̃ in ipso,sʒ legislator,qꝛ si iudex vellet aliter ius redde
re nõ posset.de epis.ꝛ cle.auc.statuimus.ꝑ Ja.bu.ſʒ Bal.in §.p
ficisci.q.xxvij. ¶ Si ẽ statutũ in in ciuitate ꝙ vulnerãs aliquẽ pu-
niatur tali pena si iudex punit vulnerãtẽ nõ ſuata pena statuti vel iur.
iudex dʒ puniri eadẽ pena qua debuit puniri delinquẽs. Bart.in
l.j.ff.ꝙ qsqʒ iu.ꝛ in.l.j.de pena iud.ꝑ Bal.ꝛ ꝑ.l.iul.repe.ꝛ And.
de iser.late in ti.q̃ sint rega.i vbo cõmitẽtiũ crimẽ lese maiestatis.
ꝛ vide in.c.an iudex qui debebat.in verbo pena nisi faciat ex cã vt
7 alias diximus. ¶ † Judex de necessitate tenetur seq statutũ lʒ illud nõ
sit in cã ꝓductũ,qꝛ iurauit illud seruar,secus in cõsuetudine nõ scri
pta,qꝛ illa indiget ꝓbatiõe. Et onus ꝓbandi in cã ciuili non ꝑtinet
ad iudicẽ.Bal.i.l.j.C.vt q̃ desunt aduo. ¶ Mõ limi.nõ hʒe locum
qñ illa statuta essent extrauagãtia,non posita i volũine statutorũ.vt
qꝛ in archiuio,qꝛ sunt allegãda ꝛ producẽda. Bar.i.l.oẽs populi.
¶ Alias põt ptẽder ignorãtiã. Bar.in.l.cũ ꝓlatis.ff.de re iudi.
vide oĩa supra i principio opis i.c.seqtur.de mõ ꝛ forma.ꝛ nota il-
la qꝛ semel qdã nobilis noster Rome i sindicatu fuit cõdẽnatus,qꝛ
nõ seruauit noua statuta,q̃ nõ fuerãt obseruata ꝛ male,ꝛ talis sentẽ-
tia reprobata per summũ Põtificem eius diuino elogo.ꝛ vide.s.
8 ¶ † Si rector ex forma statuti tenetur dare cõi balistas nõ audit vo
lẽs dar pecuniã.Bar.in.l.ij.C.de fabri.ꝙ est no.ꝓ ritu donorũ ꝙ
naues q̃ vadũt ad ptes oriẽtales ꝙ debẽt dare vnã balistã regie cu
rie,vt non audiantur velle pecuniã dare.ꝛ dixit Bar.in.l.ij.C.de de
cu.lib.xi.ꝙ non est licitũ officiali ꝓ aiali conducẽdo ad seruitia cu
rie reciper pecuniã qꝛ punitur,vt ibi. ¶ Qñ iudex iurauit seruare sta
tuta.vide in verbo iurm officiali supra in multis capitulis.ꝛ in ver
bo iudex.i.c.licitũ iudici ꝑꝑ casus emergẽtes. ¶ An iudex possit
omitter penas statutorũ,vel eas alterar vide.s.i vbo iurm offalis.

SVMMARIVM

1 Magistratus creans aliquem in officio tenetur pro eo.
2 Officiales qui tenentur personaliter seruire in aliquo officio non co
guntur subire aliud munus personale.
3 Officia solennia non possunt per alium exerceri nisi in necessitate.
4 Substitutus in officio an gaudeat priuilegijs substituentis.

1 Substitutus † magistratus q creat aliquẽ
in officio ipse tenetur.l.j.i prin.
de magistra.conue.qꝛ creãs suscipit in se ꝑiculũ,vt ibi
ꝛ si sint plures magistratus illi tenentur q suscipiũt ꝑicu-
lũ.ſm Bal.ibi ꝛ non minus tenetur nominãs q̃ʒ dãs.l.ij.de fideius.
tute.ſm Bal.in.d.l.j.§.si qñ deficiunt. Et adde qꝛ Ang.in ꝯsilio
ccxxxv.incip.ex figura secunde reformationis,dixit ꝙ si officiales
habẽtes certũ formar cũ ptãte ibi ponẽdi aliquos notarios ad scri-
bẽdum q ibi eos deputauerunt ꝙ si isti delinquãt in dicto offõ male
scribẽdo vel falso,aut aliter ꝙ ipsi tenentur.l.j.ff.nau.caup.ꝛ.l.j.§.fa
milie de pub. Licet aũt ipsi nõ potuissent illos remouer qñ fuissent
a superiore deputati in dicto offõ iputabitur eis cur tales ministros
suspectos nõ fecerũt.ff.de neg.ge.l.ex facto.vbi tex.no. Si autem
nõ deliqrunt in offõ tabellionatus,sʒ alr in recipiẽdo ꝛ vsurpãdo pe-
cunias qõ ad eorũ offm̃ nõ spectabat,tũc ipsi ꝓponẽtes nõ tenentur,
nisi fuerint ꝑcipes.l.vtrum.de pari. Et qꝛ non tenebatur ipsos hoc
2 casu facere suspectos,vt remunerentur.ſm Ang.ibi. ¶ † Officiales
q habent ꝑsonaliter seruir in aliquo officio non coguntur subire aliud
munus ꝑsonale, puta ad exercitium vel ad custodiam ire.l.iij.vbi
Bart.C.de can.larg.lib.x.vbi tex.ꝙ notarij camer non grauantur
ad munera q̃ ꝑsone laborẽ iniungunt. Et vide ibi Bar.ꝙ isto casu
iudex ex suo officio potest defender subditum qñ videt eum graua-
ri in oneribus ad q̃ non tenetur.dicẽs,ꝙ ẽt epi ex eoꝝ officio defen-
dunt suos clericos. ¶ An si qd donetur alicui substituto,vel alteri cu
ius gerit officiũ videatur donatum illi. dic ꝙ si donatur ꝓ alio pro quo
gerit illi acqritur.de dona.iter virum.l.mulier.ꝛ in.§.in arrogato.de
vulg.substi.ꝛ de iure do.ꝑfecti. ¶ Vbi vero donatur ꝓter aliud ꝛ
ipse gerit ꝑsonã representatam illius in illa acqsitione acqrit illi.de
iure delib.l.cum aliquis.ꝛ.l.fi.C.de vsufru. Aut gerit ꝑsonam re
presentatã,sed non illo actu vt ambasiatore,ꝛ non q̃rit dño,qꝛ non
representat in hoc ꝑsonã illius. Qñ vo recipiens non representat
alium sibi querit.l.si cum q̃ris §.fi.ꝓ socio. Ju dubio.vo reqritur ad
coniecturas,qꝛ si offm̃ qõ qs gerit esset cã aqsitionis acqrit dño,se-
cus si sua ꝑsona est cã acqsitionis sibi q̃rit,ꝛ si nihil apparet qꝛ q̃rit
sibi,vt i.l.q rome.in.§.grisogonus.de v.obli.qꝛ extranea ꝑsona non
subintelligitur.Bal.ita in.l.dotalẽ.ff.sol.mat.ꝛ vide And.de iser.in
tit.de feudo guar.vbi late.ꝛ est nunc de facto in ambasiatore regis
3 Frãcie q habuit maxima munera. ¶ † Officia solennia vt potesta-
rie vel capitanie non possunt ꝑ alium exerceri nisi cum necessitate.
in auc.de colla.§ ꝓhibemus.ꝛ in.l.j.§.huius.de offi.eius cui mã.
ꝛ de iure ciui. mors ꝛ membri abscisio vicario committi non potest,
secus de iu.cano.extra de rap.in.c.in archiepatu.Bal.in.c.si qs
decesserit.si de feu.fuerit controuersia.ꝛ adde ꝙ si dʒ aliqd facere
ꝓpria manu hoc non potest ꝑ substitutum.l.ꝑ hãc.vbi Bart.C.de
ero.mili.anno.lib.xij. Tñ an ꝓhibitus substituer possit substituer
4 filium suum.vide.in.l.sciendum.ff.de le. † Tñ an substituti gaude-
ant priuilegijs substituentis.dic ꝙ non.l.j.C.de õ.mu.li.x.

SVMMARIVM

1 Substituens aliquem in omnibus an teneatur stare in sindicatu ꝓ
illo quem substituit.ꝛ nu.2.ꝛ.5.
3 Substituere alium in officio an quis possit.
4 Locumtenens qui esse potest in propria patria.
6 Locumtenens potestatis an possit alium locumtenentem facere.
7 Locumtenens non potest penam mortis vel abscisionem membri
imponere.ꝛ nu.8.
9 Concessio facta simpliciter in priuilegio intelligitur ſm ius cõe.
10 Locumtenens potestatis constitutus per superiorem non potest
reuocari per potestatem.

1 An substituens † aliquem i oĩbus tenea-
tur star ad sindicatum ꝓ
illo quem substituit.dic primo ꝙ de iu.consti.regni offi-
ciales non pñt substituer i terris demanij alios loco sui,
nec facere locũtenẽtes, aut vicarios sine spãli mãdato regis,vt in
ꝯstitutione regni,vt iustitiarij non faciens alios i assessore ꝛ actoꝝ
magistro.ꝛ in ꝯsti.iustitiarij non potest ꝑ fallentias.ꝛ i.c.regni de
vicarijs non ordi.ꝛ est caplʒ regine Jo.pme ꝙ offãles non possint
substituer quocunqʒ colore q̃sito,nec etiã possint ipsa offã vendere,
ꝛ est tertium cap.in ordine. Jõ ex forma cãcellarie ponitur in priuile
gijs officioꝝ cum ptãte substituendi,ꝛ ꝙ de oĩbus culpis ꝛ defectibus
substituendi nobis ꝛ nr̃e curie principalr tenearis,ꝛ vide Bar.in.
2 l.si cum exhibuissent.ff.de pu.vbi dicit de hoc, † ꝛ iudex tradita po
testate substituto tenetur ꝓ ipso substituto de commissis ꝑ ipsum,tex.
in.l.agentes.de agen.in rebus.ꝛ in.l.neminem.de decu.ꝛ in.l.nul
lus de epi.ꝛ cle.l.si qs.nau.can.l.lʒ.ꝛ.l.fi. Jnno.de fide instru.C.
qõ qbusdã.in fi.gl.magne.ꝛ.l.si seruus.cum seq.de tribu. Jdeo te
netur nisi q̃ʒ cito sciuerit purgauerit eius delictum.de oĩ agro deserto.
l.iij.ꝛ.l.si qs.ꝛ dicit Luc.de penna.in.d.l.agentes etiã qõ si i lite
ris commissionum non dicatur ꝙ tu nobis de illius defectibus tenea
ris qõ substituens tenebitur,quia rescripta principum sunt ad ius cõ
mune redigenda.ff.de vul.ꝛ pup.l.ex facto.ꝛ.l.si qñ.de inoffi.te-
sta.ꝛ facit qõ no. Jnno.de rescrip.ex parte.ꝛ de iureiu.c.veniens.
ꝓ quo facit,qa q noiat aliquem ad offm̃ periculo suo noiat, ꝛ ꝑus
dʒ conueniri q̃ʒ ipsius collega.l.imperator.ad municipa.ꝛ.l.qd er
go.de ꝑicu.noia.ꝛ.l.ij.de suscep.ꝛ archa.l.exactores.de ma.con-

ue. iulius. ꝛ p totũ. ꝛ qđ not. Inno. de eta. ꝛ quali. ex ratiõe. ¶ In
quo tñ dñs Lucas in. d. l. in rebus distinxit, qđ aut substituens hoc
fecit ex volũtate ꝓpria, ꝛ tenetur ex facto substituti, aut hoc fecit ne
cessitate, qa princeps ei iniũxit aliud negociũ ꝛ oportebat substitue
re in officio in quo erat, ꝛ tũc si eligẽdo substitutũ cõmisit defectũ,
qꝛ minus idoneũ substituit, idẽ qꝛ tenet̃ de facto ꝓprio potiꝰ q̃z sub
stituti p iura ṗdicta, vbi aũt in electione substituti fraudis negligẽ
tie vel defectus nihil adhibuit, sed eũ elegit q idoneus, fidelis, ꝛ bo
nus, ꝛ q sic publice habebat̃, ꝛ tunc excusat̃, lз substituꝰ mutet mo
res. l. ẽt. de ma. cõue. ꝛ. l. j. §. si magistratus. ꝛ de rei vẽ. l. si a bonefi
dei. ꝛ cõmo. l. argentũ. ꝛ qꝛ parcit̃ nõ diuinãti. l. iij. i prin. ff. ad mace
do. Et facit qđ dr̃ in. l. si cũ cornelius. de solu. de pcu. mutante mo
res, ꝙ eius mandatũ intelligit̃ reuocatũ. Et dixit Cyn. in. l. falsus,
de furtis. qꝛ sufficit bonũ substituisse, lз euentũ habuerit aduersum. l.
iij. §. sufficit. de contra tab. ſm dñm Lud. in. d. l. agentes. vbi dicit
Bar. ꝙ qs põt substitueř, vbi lex pmittit nisi offm̃ reqrat ꝑsone in
dustriã. d. l. qsquis. qꝛ tunc suo periculo substituit. l. fi. quo qs ordi.
ꝛ. l. nullus. de decu. ꝛ tunc põt substitueř qñ in alijs officijs multum
elaborauit. p. d. l. j. quo casu dз substituere hoiez eiusdẽ cõditionis.
d. l. j. qꝛ si sit doctor deseruiet p doctorẽ vel p aliũ bene eruditum, ꝛ
3 idẽ in multis. ſm Bar. in. d. l. j. ¶ † Regulariter aũt qs nõ põt in
offõ substituere, vt late scribit Bal. in. d. l. quisqs. qꝛ in dignitatibꝰ
nõ lз seruire p substitutũ. l. fi. de pxi. sacro nisi rõne dignitatis sup
uenientis. l. nullus. de decur. ꝛ de agẽ. in rebus. l. penul. ꝛ rõne neces
sitatis imminẽtis. l. fi. de pxi. sacro. ſm Bal. ibi q ẽt dicit in. l. para
bolani. e. ti. qđ substitutus i offõ dз esse talis q debuerit esse a prin
cipio dicẽs qđ iustitiarius ꝓuincie cũ recedit nõ põt substituere ad
uocatũ q sit de ꝓuincia qꝛ a principio esse nõ põt. p. l. iij. de officio
asses. allegando Bar. de capua, hoc dicere i. d. l. parabolani. Tñ
idẽ Bal. in. l. j. de offi. asses. in repe. dixit contrariũ qđ ṗses ꝓuin
cie põt facere locũtenentẽ q sit de ꝓuincia, qꝛ ab extra habiliter ha
4 beri nõ põt. alleg. Guil. ꝛ Cy. hoc ibi tenere, † qđ lз qs nõ possit e
sse assessor vel iudex in ꝓpria patria non ꝓhibet̃ esse locũtenens vel
delegatus. Quibus adde qđ substituens in officio substituit suo pi
culo. l. ad similitudinẽ. de epi. ꝛ cle. ꝛ facit qđ no. Inno. in. c. j. vt li
te nõ cõte. ꝛ. ff. loc. l. cũ in plures. §. seruũ. ꝛ est capitulũ regni, Itẽ ṗ
dicti secreti qđ substituens in offõ tenet̃ de facto ipsius substituti, vt
5 ibi. ꝛ vide tex. in. l. in re cõi. §. si seruus. de noxa. Et † dicit Bal. in.
l. nã ꝛ seruus. §. fi. mandato. ff. de nego. gest. qđ qs tenetur de culpa
substituti sui dicẽs qđ q ignoranter eligit insufficientẽ substitutũ est
in culpa, si scienter est in dolo, ꝛ q imprudens electio est in culpa. ꝛ
facit. l. si qs mãdato. de neg. gest. ꝛ. l. nã ꝛ seruus. in fi. ꝛ in. l. ex fa
cto. eo. tit. in qbus legi. Bald. multa dicit de substituto ꝛ substituẽ
te in vtraqз lectio. ꝛ dixit in. d. l. ex facto qđ si miles, vel assessor po
testatis cõmisit delictũ qđ ptãs fuit ꝯdẽnatus qđ põt ab illo repete
re vel de suo salario retinere, nisi secũ participauerit fraudẽ ꝛ facit
6 eũ participẽ sola sciẽtia fraudis. ¶ † Si tñ qs haberet ptãtẽ a prin
cipe substituẽdi in offõ, nunc si faceret locũtenentẽ, vel substitueret
ille locũtenens vel substitutus nõ posset aliũ locũtentem facere ſm
Bal. i. l. j. §. a ṗfectis. de leg. iij. arg. l. a iudice. C. de iud. de leg. ij.
l. si tã ang. vbi Bal. dixit. ꝙ nullus põt faceř locũtenẽtem sine licẽ
tia principis p illũ tex. ꝛ p. l. i. de tuto. ꝛ cura. da. ab his. ꝛ pc. j. de
offi. ¶ Licet in cõtrariũ faciat. in auc. vt nulli iudi. §. ad hec. ꝛ. l. j.
C. de off. eius q vicẽ alterius. q̃ loqunt̃ in casu a iure pmisso qñ
aliqs subrogat̃ a principe in locũ defuncti nec ẽt põt aliqs subroga
ri in locũ defuncti, nisi p superiorẽ. d. §. a ṗfectis. vbi tex. qđ gerẽs
vicẽ alterius hз idẽ impiũ qđ est verũ qñ gerit vicẽ alterius non ex
delegatione iuris, sed ex cõmissione principis q põt merũ imperiũ
cõmittere. p. l. q p sua iurisd. Et idẽ dicit Bar. in. l. suggerentẽ. de
offi. eius q vicẽ alterius gerit. qđ princeps ꝓpter impedimentũ offi
cialis principalis facit vicegerentẽ, q habet iurisd. ordinariã p illũ
te. ꝛ p. §. a ṗfectis. ꝛ ille q constituit̃ ab ipso official ierit delegatus.
7 † Tñ isti locũtenẽtes alterius nõ pñt iponere penã mortis, nec mu
tilationis mẽbri, q̃ est de mero impio. d. l. suggerente de offi. eius q
vicẽ alterius gerit. ꝛ in auc. de col. §. ad hec. ꝛ Bal. in auc. oino. de
8 act. ꝛ obli. in materia represaliaꝝ dixit p. d. l. suggerẽte. † qđ cause
sanguinis nõ pñt expediri p vicariũ generalẽ. de offi. consul. l. nec
quicqd. §. vbi. ꝛ per Archi. in. c. j. de offi. vica. ꝛ in. l. j. §. ij. de offi.
eius. ꝛ Bal. in. l. ij. de offi. cõsul. vbi dicit Bal. ꝙ gñalis vicarius
nõ põt ferre sniam amotionis ab ordine nisi qñ est factus vicarius,
ꝛ substitutus ad hoc de licentia supioris. p. d. §. ad hoc ẽ gl. ꝛ doc.
in. d. l. j. §. a ṗfectis. qđ nemo põt facere locũtenẽtẽ in offõ sine lnia
principis. tñ videt̃ tex. in cõtra. in. c. j. de offi. vica. ꝛ in. l. j. de offi.
eius cui man. ẽ iurisd. Tñ Bal. tenet ꝯ. p tex. in auc. vt nulli iudi.
ꝛ ꝙ dr̃ de pena mortis, ꝛ mutilationis mẽbroꝝ ꝙ locũtenentes me
ri im. nõ iponãt. est verũ qñ est locũtenẽs autoritate hois, secus si
auto. legis, qa lex dat merũ impiũ, ꝙ magistratus alteri cõferre nõ
põt. l. j. de offi. eius cui mã. est iurisd. vbi dicit Guil. qđ mandatũ
factũ officiali nõ põt expediri p locũtenentẽ, tñ mandatũ factũ vi
cegerẽti cogit̃ dñs implere. ſm Inn. in. c. cã. de rescript. tñ de iure
cano. locũtenẽs põt oia expedir̃. c. in archiepatu. de rap. ſm Bal.
in auc. lз nouo iure. C. de. seru. fugit. Tñ in hoc dubito, si princeps
cõcedat offm̃ Capitanie, ꝛ dicat̃ in priuilegio Capitanie, cũ ptãte
substituẽdi, an substituꝰ, seu locũtenẽs possit vti mero impio, ꝛ pu
nir̃ ad mortẽ, vel mẽbra, ꝛ primo facit, qđ eo. tex. in. l. j. ff. de of. eiꝰ.
vbi cãe meri ꝛ mixti iperij q̃ cõcedunt̃ maioribus iudicibꝰ spãliter
nõ veniũt in generali cõcessione iurisditionis, nisi expresse dicatur,
hec ẽt pñt delegari, nisi i casu absentie, ꝛ q̃ztũ ad executionẽ. p tex.
in auc. de coll. §. ꝓhibemus. ſm gl. ibi quã gl. sequtur Bart. Licet
Guil. dixerit ꝯtra. qđ ẽt q̃ztũ ad executionẽ demãdant̃ qđ nõ sequi
tur Bar. dicens ꝙ tm̃ ad cognitionẽ. Et idẽ tз Azo. in sum. de of
fi. eius q vicẽ. nisi casu qñ esset latro insignis, qa talis delegatus ha
beret executionem, quia eius penam offerre esset periculosuз. quia
poterit talis delegatus illum latronem punire propter maius pe
riculum euitandum. per. d. l. prima. ꝛ per. l. si quis. §. is tamen
de iniust. rup. Unde q̃zuis pũceps dicat i priuilegio cũ potestate
substituendi intelligit̃ tale priuilegiũ ciuili mõ ꝛ ſm qđ ius itelligit.
arg. l. lз. in prin. ff. de arbi. ꝛ. l. q̃zuis. de i ius. voc. ꝛ. ff. de ser. l. sicut.
ꝛ illa intelligere debeamus q̃ ius intelligit, vt dicit And. de iser. in
ti. qui mo. feu. amit. ꝛ sic dictũ priuilegiũ intelligit̃ qđ possit substi
tuere quo ad cognitionẽ tm̃ in casu absentie ſm qđ. l. disponit redu
cẽdo ꝟba priuilegij ad ius cõe. p. l. vt gradatiз. §. j. de mune. ꝛ ho.
ꝛ. l. si qñ. de inoffi. test. vt. s̃. dictũ est, qa sub illa gñalitate ꝟboꝝ cũ
ptãte substituẽdi in eodẽ nõ vr̃ cõcessa executio meri impij. p. d. l.
ij. de offi. eius cui man. est iu. vbi cõcessa iurisd. nõ venit merũ ipiũ
nisi expresse dicat̃. Et qꝛ illud ṗuilegiũ vr̃ cõtinere ius cõe qđ pmit
tit substituere in casu necessitatis, ꝛ iõ erit idẽ qđ ius cõe. l. j. de the
9 sauris. ꝛ. c. f. de ꝯsti. in. vi. ꝛ gl. in. l. si qñ de inoffi. test. † vbi cõces
sio facta simpl'r in priuilegio intelligit̃ ſm ius cõe. Licet in ꝯtra. fa
ciat qđ princeps ꝯcedendo facultatẽ substituẽdi in offõ capitanie.
ꝛ tunc cognoscit de causis crĩnalibꝰ. l. solemꝰ. in. §. latrũculator. de
iudici. si cõcesserat cũ mero ꝛ mixto. impio videat̃ illa cl'a cũ ptãte
substituẽdi in eodẽ referri ad merũ ꝛ mixtũ impiũ, vt cl'a illa ad to
tũ referat̃ tanq̃z in fine posita. p. l. si seruus seruũ. §. inqt lex. ff. ad. l.
aql. ꝛ in. l. ṗtor. §. erit. vi. bo. rap. ꝛ in. c. olim de rescrip. cũ si. Et vr̃
priuilegiũ cũ ptãte substituendi cõcessum aliqd vltra ius cõe opet̃
in. l. j. ꝛ. l. impatores. ad muni. ꝛ. l. si qñ in auc. habita. ne filius pro
pře. ꝛ de bo. lib. l. ẽt. §. j. Dy. i. c. ea q̃. de reg. iur. in. vj. Uel posset
dici qđ opabit̃ qđ de iur̃ ꝯstitutio regni nõ põt substitueř in aliquo
casu qđ substituat in casibus a iu. cõi pmissis, ꝛ sic vr̃ ipẽ substituere
ṗncipis autoritate. p tex. d. l. suggerẽte, ꝛ p dicta. bar. ibi. ꝛ p. s̃. di
cta. Et qa ptãs substituẽdi ꝯcessa a ṗncipe i offõ capitãie parũ opa
ret̃, qꝛ i ipso nõ cognoscit, nisi de causis meri ꝛ mixti impij. p. d. l. so
lemus. i. §. latrũculator. Tñ pria opinio est tutior. ꝛ ſз illã ꝯsului ꝙ
substitutus in executione expectet principalẽ suũ substituentem. Et
scias qđ Bal. i. l. ij. de offi. ꝓcõsul. declarauit q̃l'r cognoscat̃ qđ qs
sit ad vniuersitatẽ cãrũ delegatus vel vicarius. ꝛ dixit qđ cognosci
10 tur ex forma cõmissionis sue. p. l. i. ff. q ꝛ a qui. ap. ꝛ vide Bar. i. d.
l. j. §. a ṗfectis. de leg. iij. Si ptãs ex cã põt facere filiũ suũ vicege
rentẽ quẽ Bal. seqnit̃ in. d. l. ij. vbi dicit, † qđ vicegerẽs ꝯstitutus i
officio ptãtis p supiorẽ non põt reuocari p ptãtẽ. l. ij. de decur. vbi
habes tex. qđ superior ex causa põt facere vicegerẽtẽ in offõ. ꝛ est
gl. in. l. iij. §. ignominie. ff. ď infa. q̃ dicit arg. ꝓ dãdo curator̃ debili.
ꝛ in. c. de cle. egro. vbi dr̃ qđ epõ debili dat̃ coadiutor. q̃ not. p lo
cũtenẽte magne curie vicarie q vt plurimum a rege creat̃ qđ magi
ster iustitiarius nõ posset illũ reuocar̃ expresse, lз tacite sic si ipse ve
niat ad regẽdã curiã. Et adde ṗdictis qđ ptãtes terrarũ nõ pñt cõ
stituere vicarios ꝛ ipsi accedere ad solatiũ. in auc. de defen. ciui. §.
fi. in ꝟbo vices. qđ est verũ sine cã, tñ cũ cã pñt. i auc. de colla. §.
anteq̃z. ꝛ in auc. de admi. §. j. de colla. §. ad hoc iubemus q̃ sunt val
de no. digna ꝛ quotidiana. ¶ Substituẽs aliquẽ in offõ tenet̃ de
facto illius si qd male gesserit, qꝛ substitutus intelligit̃ exerceř dam
no substituẽtis. l. ij. ff. si mes. fal. mo. ꝛ in. l. ad sil'itudinem. de epis. ꝛ
cle. in. l. agẽtes. de agẽ. i rebus. li. xij. in. l. si qs ex corpore. de mu
ri. li. xj. ꝛ in. l. nullus. de decur. li. x. Et qꝛ ꝯstituẽs tenetur de facto
vel negligẽtia suorũ officialiũ dolus, ꝛ negligentia cõmissa sit circa
ea q̃ ptinent ad offm̃ sibi cõmissum. ſm Bar. in. l. j. §. fa. de publi
ca. ꝛ in. l. fi. fur. aduersus. ꝛ Bal. in repe. §. ꝓficisci in prin. ꝛ i rub
ri. de pena iudi. ꝛ liberatur eum exhibendo. qa de eius facto tenet̃.
l. j. §. quod nouum. de publi. Si autem delinquat extra officium nõ
tenet̃. ſm Bar. in. d. §. fami. ꝛ. ff. nau. cau. l. ꝛ ideo. versi. ceterum.
vbi Bal. ꝛ vide in verbo familiaris.

Sumarium

SVMMARIVM

1 Iudex qui potest processum expedire & dimittit successori punitur.

1 Successor i offo. † Iudex q pt pcessuz expedire & successori dimittit dz puniri. bar. i l. j. §. sciēdū. de ma. que. & ibi Bal. vbi alle. C. de decu. l. puidēdū. lib. x. & ibi vide Bar. lz Bar. i ꝯ. vr dicere i extuag. ad repri. i vbo pcedat, vbi dt bar. q ꝗtūcūq index dēat itra certū tps expedire pcessuz nūq cogit expedire, nisi i fi. tpis, & hoc dt bal. i pena gravior. vbi alleg. l. j. §. expilatores. de effra. si tñ labit tps statutū fcō ptis q nō petijt cāz expediri nō tenet, qr nō poterat expedire, nisi pte petēte. gl. nota. i. l. si curatoris, vbi Ang. de iure delibe. & i. l. pe. eo. tit. ita Bal. ꝯsuluit p. l. j. C. vt intra certum tps, & vide bar. i. l. ciuitas. ff. si cer. pet. & vide. ꝯ. i. c. magistratus. q & qñ nō posset expedire pp difficultatē pbōnis. vide. s. i vbo istātia. i c. ad excusationē iudicis, & in. c. si iudici imponitur necessitas.

SVMMARIVM

1 Asserens se hr̄e dignitatem vel administrationem dz hoc pbare.
2 Litere commissionis principis debent etiam ostendi priuatis.
3 Delegatio inferioris potest probari per testes. xxv.
4 Officiali principis non creditur sine literis.
5 Promissio facta iudici nomine officij an transeat ad successorem.
6 Princeps si ꝯcesserit iurisdictionez ordinariā ad beneplacitū num qd talis iurisdō expiret p mortē principis añ aduētū successoris.
7 Mandatum factum vltima die regiminis officialis non tenet.

Nofficialis successor veniens ad offm̄ sine lr̄is dsistētie, & sine lr̄is regijs suar ꝯmissionū quas dicat pariter amisisse casu vel icursu hostiū sit admittēdus i offō p eū cui succedit si dicat velle pbare p testes habuisse lr̄as & pdidisse ꝯmissiones ipsas, dic q nō credit offāli sine lr̄is veniēti. l. phibitū. de iure fisci. li. x. & l.
1 j. de mā pn. & i. l. si q. de epi. & cleri. & c. cū i iure. de offi. dele. † Vñ asserēs se hr̄e dignitatē vel administrationē hz hoc pbar p lr̄as vel instra nō p testes. ad. l. j. & de agē. i rebus. l. iij. §. fi. de re mil. l. neminē. & l. pbatorias. de diuersis officijs, & l. si publicanus de publi. & i auc. vt nulli iudi. §. si qs vo, q sunt va qñ talis administratio quaz qs vellet pbare ꝯcernit cāz publicā. d. l. pbatorias, vbi āt diceret se hr̄e mādatū ab alio ꝗ a pncipe posset testibus pbari. i auc. de litigio. §. si vo. de san. epi §. si neqz. i Spe. de pba. §. vidēdū. v. sz nūqd. xxxv. q. ij. instōnis. & xcvij. d. c. nobilissimus, & Cy. i. l. j. d mā. pn. & i auc. vt iudi. sine quoquo. i pn. i v pulegiū ita Lucas de pe
2 na. i. d. l. phibitū, vbi subdit, † q lr̄e ꝯmissionis principis debent ēt ostēdi puatis q tāgunt lz sit in ꝯriū i auc. de col. §. vbi pz q sunt insinuāde psidi puincie tñ vr̄ sentire q si offālis mittit de vna puincia ad aliā q hz locū. l. phibitū, qr in puincia sua psumit q sit notus & si portat insignia officij sui, vt in §. eos. dr q sunt insinuāde cōmissiones i iudicio puinciali, publice corā pside. Et est ver qñ esset ꝯnale mādatū ad offm̄ q sufficit insinnar psidi, & nō dz cuilibet ostēdere. d. §. eos. de mā pn §. pe. secus si spālr mādatū esset sup certo, qr dz edere illius quos tāgit. d. l. phibitū, tñ i casu pditionis dictar ꝯmissionū vbi visę fuissent, & pditio pbaret prosequere hoc, vt in. c. porro. de puile. vbi āt ipsas lr̄as pntaret, & negaret illū esse, de quo fit mētio i lr̄is si est notoriū q ita vocet credit sibi cū lr̄is. ff. de insti. l. si pupillus. §. pscribere. ad macedo. l. si qs filiū. alias opz eū pbare. ar. de fugi. l. j. §. fi. de quo p Cy. in. l. si q p calūniā. d epis. & cle.
3 & vide Bal. i. l. j. de mā. pn. dicētē, † q delegatio inferioris pt pbari p testes. xxv. q. ij. c. insinuationis. vbi dr q delegatio nō psumit, nisi pbet, & idē i offō tabellionis q dz pbari p puilegiū, fz bal. ibi. lz i ꝯrū faciat tex. i auc. de liti. §. j. & gl. i. d. c. nobilissimus. tñ Raspha. in. d. l. j. dicit q in curia pt pbari p testes delegatio & pt cognoscere ibi ex viue vocis oraculo, vt i ꝯrijs tñ i ptib' ex curiā regrit scriptura p. d. l. pbatorias. & l. sancimus. de diuer. rescrip. Tñ iferiores delegationes pñt pbari p testes. c. quoties. xxv. q. ij. tñ Cardinali dicēti q papa sibi ꝯmisit credit si sit honestus, fz gl. in. c. cuz olīz. lo. j. de puile. & i. c. ego. de iurein. & ibi Inn. in. c. cū dilectus. d accu. & Io. an. in. c. cū a nobis. de testib. & Spe. in tit. de testi. §. j. &
4 ti. de leg. §. excipit. dixit Bar. in. d. l. phibitū. † q nō credit offāli pncipis sine lr̄is, & vide Bar. in. l. palatinos. C. qd ad ꝯductionē fisca. idē dicētē q nō credit baiulo sine lr̄is ꝯmissionis, p illū text. & l. missi opinatores. de exa. tribu. qñ vo est notus bñ credit sibi, sine lr̄is, fz gl. in. l. sed interpellatus. §. j. de arbi. q est ver qñ psonaliter vult grauare aliquē rōne magni piudicij, secus si vbaliter citet, qr si est notus nō regrit lr̄a. fz bar. ibi. & dixit Guil. in. l. nec qdem §. vbi decretū. de of. pcōs. q mādatū pncipis q ꝯtinet cōe pōt pbari p testes, al's nō, & Inn. i cle. j. de sepul. dt q mādatū iurisdōnis pōt
5 pbari p testes, in qbus locis vide & ꝯ. in pxi. c. ¶ † An si fiat pmissio iudici noie officij, & supueniat mutatio psone finiat illa pmisso & pmittēs nō teneat successori i offi. dic vt in. l. eum p quo. ff. de in ius voc. & de iud. l. pponebat, & in. c. sigñasti. de pscrip. in. vj. si vo fiat iudici noie pprio expirat cū offō. l. cū apud, & ibi bar. iud. solui. & l. cū i die. §. si qs alio. de iudi. fz Lud. in. d. l. eū p que ēt p hr̄ in. l. q erat. ff. fam. erc. ¶ Offm̄ pdecessoris durat vsq ad initiū successoris. l. meminisse. de of. pcō. vbi dt Guil. q nō hz locū i alio offō ꝗ in iurisdōne ordinaria. nā nō hz locū iu ꝯcedēdis pbēdis. ar. no. in l. si cū hermes. ff. loca. vñ dicit Bal. q legatus de latere q est positus cū tpis pfinitate nō pt ꝯferre bñficia & post illud tps lz añ aduētū successoris. vñ dicit bal. fz Guil. q illa lex hz locū si successor nō venit, fz misit vicariū q est ver, si est tale negotiū q ꝯpetat vicario, qr offm̄ statiz expirat p aduētū vicarij. in auct. de colla. §. iubemus. Bal. ibidem. & idem bal. in. l. eū q. §. iudicare. de iurisdi. om. iudi. ¶ An p tpe quo durat offālis in offō añ aduētū successoris intelligat idē offm̄ numero. dic q sic, qr ēt pro̲gatio primi q fit a lege sine noua electione est idē offm̄ numero. de pca. l. sz si mā. de neg. ge. l.
6 nā & seruus. §. si vno cū si. bal. in. d. l. meminisse. ¶ † Si pnceps cōcessit iurisdōnē ordinariā ad beneplacitū, & moritur pnceps expirat iurisdō ante aduētuz successoris. Guil. in. d l. meminisse, q non est ver in beneficijs & gratijs, erit ergo ordinarius, donec reuocet per successorē. in auc. de ꝗsto. §. sup hoc, gsa vo & beneficiuz expirat. c.
7 susceptuz. de rescrip. in. vj. bal. in. d. l. meminisse. ¶ † Nō tz mādatuz fcm̄ vltia die regiminis offālis. l. euz q iudicare. de iurisdi. om. iudi. q est ver, si successor venit, alias secus, fz gl. & Bal. tñ snia vz vsq ad vltimū momētuz, vt no. Inn. ex de iurein. & si Xps, & Cy. ibi in lec. fz Bal. in. ij. lec. & vide in. l. offm̄. de admini. tut. magistrat' q dz actuz expedire & differt in tps successoris, vt successor faciat puniri. l. j. §. scire. de ma. que. inde bal. dicit q offāles q maiorē partē pcessuuz reseruāt successori puniuntur q nō expediunt pcessus quos potuere & debuere expedire q est no. q est ver, si fuit sibi denuntiatuz q expediret, qr al's nō tenet. eo. ti. l. magistratibus, & vide. l. puidenduz. de decu. & hoc est no. ꝯ arbitruz q noluit expedire intra tps datuz in cōpromisso. de quo p bar. in. l. si iudi. de vari. & ex or. cogn. & facit. l. si qs in ꝯscribēdo de pac. bal. in. d. §. sciēduz. & vide. s. i v. instā. i. c. j. & i. c. si iudici imponit necessitas, & in. c. iudex qui tenet.

SVMMARIVM

1 Sindicatores offālīuz an possint allegari suspecti, & n. 2. 3. 8. et. 9.
4 Testes in cā criali deponentes ꝯ aliquem hn̄t pro eius inimicis.
5 Aduocatus an dicatur inimicus partis ꝯ quam aduocat.
6 Verba contumeliosa prolata a iudice ꝯ aliquem an & quando reddant ipsum suspectum.
7 Delegatio facta a principe ex certa scientia de imperito prodest.
10 Caput consilij si sit suspectum totum consilium erit suspectum.
11 Suspitio fraudis cadit aliquando in persona honestissima.
12 Suspitiones iudicum per quos actus tollantur.

1 Suspitio. † An sindicatores offālīuz possint allegari suspecti. dic q lz offāles pmiserint stare ad sindicāduz corā sindicatoribus q nō tenerent rn̄dere corā sibi suspectis inimicis, qr vba debent intelligi ciuili mō. l. si cui. de ser. Bal. in. c. j. de. ca. q curiā vē. qr si scire intelligit boni viri arbitrio. l. vir bonus. iudi. solui. & h vir bonus nō arbitrabit. l. pōpo. de pcu. & i cle. fi. de iudi. & bar. plene in ꝯsilio ingrit ꝯ. d. Io. de pisana. vbi tz q sindicator pt rōne inimicitie allegari suspectus, q si deinde pcedit nō valēt acta & snia lata p ipz sindicatorē, vt ibi plene p Bar. q dixit q si pp h ptās hn̄s illuz sindicatorē suspectum ex quo corā eo nō stetit ad sindicatum q non punit, & lz nō appellauerit a pcessu cāe & nō obest sibi qñ cā suspitionis erat notoria Bar. in quo dōz q qdem isti sindicatores sint ordinarij vt est de iure cōi pfectus ptorio, & eps vel vicarius, vel successor. vt in. l. j. C. vt oēs cāe, & i auc. vt iudi. sine quoq suffra. & bal. i. §. pficisci. i pn. vel certi offāles per statuta vel priuilegia deputati, vt qñ sindicatus capitanei ꝯmittit ptāti vel ꝯ, vel qr iustitiarij regionum hn̄t sindicare alios offāles, vt sint in ducali dn̄io Mediolañ. vicarij generales, & isti tanꝗ ordinarij non pñt allegari suspecti vt remoueant ex toto, aut alius adiungat. l. apertissimi, & auc. ibi posita. & de iudi. lz sit secus de iure cano. ex de apploníbus. c. cuz spāli, & tunc cum recusat ordinarius dz ꝯcludi q associet ibi eps vel archieps si nō sit cā sanguinis. in auc. vt diffe. iudi. & dicta auc. tñ vbi

esset aliq̃ euidēs cā, tūc recusat̃ ordinarius.l.solet.de iurisd.om.iu.
puta ꝯsanguinitatis vel aduocationis p̃cedētis, ⁊ vbi est suspectus
ꝙ nō esset sibi ꝯ̃rius.l.eos.in p̃n.de appel.lꝫ de iure cano. possit in
distincte cū l̃tia cā recusari.c.ij.de appel.⁊ isto casu ꝙ suspitio req
rit cām allegari nō p̃t ꝓbari iuro talis suspitio, ⁊ Bal.in.d.l.aper
2 tissimi.† si āt isti sindicatores sint delegati, vt sunt ciues vel alij q ex
forma priuilegioꝝ vel statutoꝝ eligunt̃ anno quolibet vel delegati
spāl̃r a principe, ⁊ isti de iure ciuili p̄nt allegari suspecti ⁊ remoueri
⁊ ꝓbat̃ talis suspitio ꝑ iur̃m, vt no.in.d.l.aptissimi, ⁊ in.l.fi.de indi.
⁊ lꝫ isti sindicatores sint delegati ad vniuersitatē cārū nō p̄nt r̃lari-
ter recusari, qꝛ sunt redacti ad instar ordinarioꝝ, tñ Ja.but.⁊ Bal.
tenēt ꝯ̃ gl.qꝛ facilius elidit̃ iurisdō ex ordinaria, ⁊ sic delegata q̃ re-
putat̃ magis odiosa q̄ꝫ ordinaria q̃ est fauorabilis, ⁊ solo cobr̃t.ar.
l.eius militis.§.militia missus.de test.mili.⁊ declarat Bal.in.l.iu
dice.C.de indi.qn̄o accipiat̃ dlegatus ad vniuersitatē cārū, tñ ibis
suspitionibus hodie est ꝓuisū ꝑ l̃raꝫ Joāne regine scde, q̃ vult ꝙ nō
sufficit fieri recusationē iudicis sine cā iusta ⁊ l̃tia dōa ad aures ꝓ-
tonotarij vel epi loci, quo casu, si cā suspōnis est iusta associatur ep̃s
al̃s nō.de quo vide in dicta l̃ra, qꝛ est in viridi obseruatione, nisi eēt
cā crialis, ⁊ adde p̃dictis, qꝛ vbi ep̃s esset suspectus, tunc eius vica-
rius possit addi si nō esset suspectus, ƀꝫ Bal.in.l.j.C.si q̃ p̃di.ptāte,
nisi eadē cā suspōnis esset in vicario q̃ in ep̄o, qꝛ alius sociabit̃, ƀm
Bal.ibi ⁊ ꝙ dr̃ ꝙ sindicatore ordinario allegato suspecto additur
ep̃s loci de iure ciuili.d.l.fi.hꝫ locū in ordinario magno magistra-
tu nō in paruis magistratibus, qꝛ isti de iure ciuili p̄nt in totū recu-
sari.gl.no.in.l.nā cū vterqꝫ.in ꝟbo cessabit.ff.ne qs eū, ƀm Lu.ibi,
⁊ est alia in auc.vt defun.fune.§.sꝫ h̄.vbi iudices cartularij recusan
tur, ⁊ alij subrogant̃, nā scrinia ēt sine suspōne ꝓcedere debēt, ƀꝫ bal.
in.l.ij.de rela.⁊ in.d.l.aptissimū.⁊ in.c.statutum.§.assessorē.de re-
scrip.in.vj.⁊ facit ꝙ bar.de suspi.notarij dixit i.l.scire opꝫ.§.semꝑ
auc.de tu.⁊ cu.⁊ de trien.⁊ semis.§.ꝙ sꝑ.col.iij.⁊ ad p̃dicta fac̄ ꝙ
hr̃ in.c.p̃terea.de ꝓhi.feu.alie.ꝑ Fede.vbi Bal.dt ꝙ ꝑtes curie
q sunt ordinarij ⁊ singulares in cā feudi nō p̄nt suspecti allegari, sed
adiūgit̃ alius nisi sit iusta cā aliqua.ar.c.lꝫ.de fo.ꝯpe. vel vbi esset
aliq̃ incolorata ⁊ nō iusta cā.c.suspōnis.de of.dele.lꝫ Jac.de bel.
dicat ꝙ p̃ces nō recusant̃, qꝛ ordinarij, ꝙ itellige vt.s̃.vn̄ qn̄ ciuitas
hr̃et priuilegia eligēdi sindicatores, ⁊ eligerent̃ suspecti, poterūt vt
suspecti allegari, siue sint ordinarij siue dlegati ⁊ ꝓuideri, vt.s̃.† erūt
3 āt iuste cāe suspōnis, vt si sindicatores fuissent ipsi vel aliq de sua fa
milia tꝑe officij sindicādi ꝑ ip̄m inq̄siti vel puniti aut carcerati lꝫ ꝑ
iudice p̃sumat̃.c.ea q̃.de re iudi.in.vj.⁊ in.l.ij.de of.ciui.ind.⁊ iu-
ris executio nō hꝫ iniuriā.tñ ex quo inq̄sitor eq̄parat̃ accusatori ⁊ q
accusat ⁊ q̄libet de pp̃lo.l.ait lex de iureiu.⁊.l.q iurisdōni.de iuris.
om.iudi.⁊ de arbi.l.qm̄ ƀꝫ Bal.in repe.l.cū mulier.so.ma.⁊ in.l.
ea qdē.de accu.alleg.Jnn.in.c.ex ꝑte.de ꝟ.sig. dicētē ꝙ inq̄sitio
assumit primordialē nām accu.ꝑ.l.certi ꝯdi.ff.si cer.pe.⁊ dixit bar.
in.l.ij.§.si publico.ff.de adul.ꝙ exceptio inimicitie ⁊ alie q̃ p̄nt op-
poni ꝯ̃ inq̄rētē ꝑꝑ ꝙ p̃sumit̃ ꝙ ipse inq̄situs vel carceratus gerat i
aīo inimicitiā ꝯ̃ iudicē inq̄rētē, qꝛ ꝟitas odiū parit, ƀꝫ Teren.⁊ dt
Hiero.in ep̃la.iij.ad Gala.ꝙ amara est veritas q̃ odiū gn̄at, vt re
fert Luc.de pē.in.l.quoties.de naufra.nā ꝑtes solēt ꝯuiciari iudi
cibus ꝯ̃ ipsos ꝓnūciātibus.l.illud.ff.de appel.⁊ dt An.de iser.i cō
sti.j.de rap.ꝟgi.ꝙ odiū p̃sumit̃ in eo q aliquē ꝯdēnauit, ⁊ facit qd
4 dixit Bar.in.l.post legatū.§.is vero.de his q.vt indig.† ꝙ testes
in cā criali deponētes ꝯ̃ aliquē hn̄r ꝓut eius inimici ꝑ no.in.c.cum
P.māconella.ex̃ de accu.vbi ēt dt Jnn.ꝙ detractores ⁊ diffama
tores alioꝝ sine cā de cribus veris vel falsis a testificādo ꝯ̃ illū re-
pellunt̃, ꝙ seq̄t ibi Ang.nā nō solū inq̄rēs ⁊ testes incurrūt inimici
tiā eius ꝯ̃ quē testificant̃, sꝫ ēt fideiussor accusatoris q se inscripsit.ꝑ
5 tex.in.c.porro.vbi Bal.q̃ fuit prīa cā hn̄.amit.† ⁊ ēt ꝙ dr̃ de ad-
uocato q incurrit inimicitiā ꝑtis ꝯ̃rie ꝯ̃ q̄ꝫ aduocat.gl.est in.l.pecu
niā.in ꝟbo repetit̃.ff.de ꝯdi.ob cām, nā ipse inquisitus vel a iudice
carceratus p̃sumit̃ ꝯ̃ eū hr̃e cās odij in mēte, qꝛ iudex tꝫ locū accu-
satoris, vt.s̃.⁊ bar.in.l.ēt.de fur.⁊ Jnn.in.c.q̃liter.de accu.⁊ hn̄tes
ꝯ̃ aliquē cās odij ēt si odiū hr̃e nō ꝓbent̃ eius inimici dn̄r, ƀꝫ Jnn.i
c.⁊ cū Jo.⁊ an.de re iud.⁊ bal.in.l.rescript.si ꝯ̃ ius, ⁊ dixit Bar.i
l.j.de his q.vt indig.ꝙ sufficit vt proberis meus inimicus ꝙ mihi
ignorāti feceris ea ex q̄bus si scirē inter nos inimicitia verisil̃r orta
esset, nā inimicitia grauis inter aliquos ꝓbat̃ ex quo ex cā capitali
litigāt, ƀꝫ Bar.in.l.ij.ff.de testi.vbi idē dixit si de bonis aut maiore
ꝑte bonoꝝ litigāt, vel si al̃s nota.q̄ꝫtitatis ciuiliter litigēt.ar.l.ꝑꝑ li
tē.de excu.tut.⁊.c.frequēs.ver.illud.de rest.spo.in.vj.⁊ nō refert
si fuerit actor vel reus, ƀꝫ Bal.in.d.l.ꝑꝑ litē.§.dat remissionē, ⁊ in
hoc nō refert si fuerit qs cāe crialis delator, accusator, ꝓmotor, aut
alias instigat or, vt dt Bar.in.l.j.§.interdicit, ⁊ in.l.senatus.i prin.
⁊.§.ad eos.ff.ad turp.ex q̄bus ꝯcludo ꝙ cū talis sindicator ipse i aīo

suo odiū gerere p̃sumat̃ ꝯ̃ iudicē talē sindicādum q ip̄m inq̄siuit vel
carcerauit qd pōt iuste suspectus allegari ex cā predicta, ⁊ ēt erit iu
sta cā suspōnis qn̄ sindicator ipse ad aliq̃ ꝟba minatiua ꝓcessisset ꝯ̃
ip̄m iudicē sindicādū dōo ꝙ in sindicatu expectabo eū vel alia sil̃ia
qꝛ erit iusta cā suspōnis.ar.no.in.l.j.C.si q̃cūqꝫ p̃di.ptāte.vbi ordi-
narius rōne ꝯtumeliaꝝ recusat̃ ab illo cui intulit verba ꝯtumeliosa,
⁊ ꝑ totā suā familiā, ⁊ no.Jnn.in.c.irrefragabili.de of.ordi.⁊ facit
de libe.cau.l.si filiū.ƀm bal.in.l.si p̃tor.de iu.om.iud.vbi dt ꝙ ordi
narius recusat̃ ēt ex cā inimicitiaꝝ.ꝑ.l.si pariter.de libe.cau.⁊ ex
alijs q̃ sunt de iure ciuili ꝓbande, vt ipse dt in auc.⁊ ꝯn̄r.C.de sent.
6 ⁊ limita† qꝛ id ꝙ dr̃ ꝙ iudex recusat̃ ꝑꝑ aliq̃ verba dura vel ꝯtume-
liosa ꝓlata ꝯ̃ aliquē nō hr̃e locū si illa verba ꝓtulerit ex cā vt vide-
ret̃ terribilis illi tanq̄ꝫ delinq̄ēti, vt dt bal.in.l.j.in.vj.col.C.de cō
fes.⁊ hēs.s̃.vbi diximus de crudeli officiali, ⁊ ēt sindicator p̃t suspe
ctus allegari qn̄ se ingessisset ꝯ̃ iudicē ꝯuocando alios vt q̃relarent
ꝑ no.ꝑ Bar.⁊ Bal.in.l.q̃ oia.de ꝓcu.in.§.nec, ⁊ facit.l.vxori.de
falsi.in fi.⁊ ꝙ dixit Bar.in.d.l.post legatū.vbi de teste q se inge-
rit ꝙ dr̃ suspectus ⁊ ēt notarius se ingerēs, ƀm Bar.in.d.§.sꝑ, erit
ēt iusta cā recusationis ipsoꝝ sindicatoꝝ si q̄buscūqꝫ ꝟbis ipsoꝝ ꝑ-
ciperet̃ odiū.de dolo.l.dolū.⁊.l.fulcinius.§.qd sit latitar̃ q.ex cau.
qꝛ nemo p̃sumit̃ dicere ꝙ mēte nō agitat.l.labeo.§.tubero.de supel.
leg.⁊.l.iij.ad fi.ff.ad carbo.in q̄bus nō fit dr̃ia, an illa verba ꝓferēs
fuerit ꝯsuetus dicere cuꝫ effectu, ƀm Bal.in.l.metū.C.qd me.cau.
qꝛ imo si dixisset qd eū nō diligebat p̃sumptiue illius ꝓbat̃ inimici-
tia, ƀm Jnn.in.l.inq̄sitionis.de accu.⁊ seq̄t Ang.in.l.si vacan.C.d
bo.vacan.lꝫ al̃s dicat̃ qd iudex verbū duꝝ ꝓferens ꝯ̃ aliquem non
possit recusari, ƀm Bal.in.l.verbum.de infami.alleg.Jo.an.i.c.
si qn̄.de rescrip.⁊ in.c.cū cessante.de appel.⁊ facit qd no.in.c.suꝑ
abbatia.de of.dele.vbi dr̃ qd si iudex diceret displicerē illi, vel si n̄
admittat electū vehemētē a curia recusat̃, tñ dcm̄ Bal.⁊.d.lex ver
bū loq̄t qn̄ ꝓfert̃ verbū duꝝ ꝯ̃ delinq̄ētē.vt.s̃.⁊ adde.l.lꝫ.ff.de ar-
bi.in gl.qn̄ qs minat̃ displicētiam capitalem ꝯ̃ aliquem illius ꝓbat̃
inimicitia.⁊.C.qd me.cau.l.ij.ꝑ bal.ꝓbat̃ ēt inimicitia ꝯ̃ ipsos sin
dicatores nō solū ex verbis vt.s̃.sꝫ ēt ex gestis, vt si ad tp̄s adinuicēꝫ
locuti nō sunt.ꝑ gl.in.c.adrianus.lxiij.di.dicentem ꝓbari inter ali
quos inimicitiā ob h̄ solū qd sibi obuiantes se nō salutant, qꝛ fortius
gestu q̄ꝫ verbis aīus ꝓbat̃.de edi.edic.l.si tñ.§.ei q.⁊ de appel.cuꝫ
dilectus.⁊.l.de q̄bus.ff.de legi.vbi Bal.ad qd gl.i.d.c.adrianus
relata ꝑ Jo.an.in ꝓhemio.vj.lib.dū ꝯcludit qd ex sola vnica olim
inimicoꝝ salutatione ꝓbat̃ inter eos inimicitia remissa, q̄ ex vnica n̄
salutatione probat̃ inimicitia orta.arg.a ꝯ̃rio de quo in.l.⁊ sic ꝯ̃ de
vul.⁊ pup.cū si.⁊.§.fi.insti.de iniur.⁊ in ꝓhemio decreta.circa me
diū ꝙ maxime ꝓcedit si laborassent inter illos amici vt se inuicē di-
ligerent ⁊ alloq̃rent̃, ⁊ nō obtinuissent, qꝛ tūc radicatū p̃sumit̃ odiuꝫ
se nō reducētiū ad ꝯsilia amicoꝝ q̄bus credere debuerūt.iuxta no.
ꝑ gl.in.l.titio fundus.ff.de ꝯdi.⁊ demō.⁊ in.l.ij.qn̄ anna.est actio.
⁊ vltra posset ēt sindicator recusari rōne imperitie si esset electus im
peritus q hꝫ iudicare de iure.ꝑ no.ꝑ Cy.⁊ Pe.in.l.certi iuris.C.
7 de indi.lꝫ Jac.de are.insti.in ꝓhemio dixerit† ꝙ delegatio facta a
p̃ncipe ex certa scia de imperito vꝫ, ꝙ Cy.ibi reprobat.de quo vi-
de gl.in auc.de indi.in p̃n.q̄ꝫ refert ⁊ seq̄t Bal.in.l.dubiū.C.d do
na.q dixit in.l.fi.C.de her.inst.ꝙ cāe subtiles nō sunt ꝯmittēde ad
uocatis grossis, qꝛ sunt suspecti ꝑꝑ iuris ignorantiā, si tñ essent plu-
res ⁊ officiales oēs vellet allegare suspectos audiri nō dēret, qꝛ p̃-
sumit̃ hoc facere in fraudē, ƀm Bal.alleg.Ray.in.l.hoc mō, d cō
di, ⁊ dem.ar.illius tex.vbi dt hoc esse veꝝ qn̄ cā esset de re parua q̃
ex̃ ciuitatem ꝯmode ꝯmitti nō posset ⁊ hoc ēt tenent ibi Jo.d imo.
⁊.d.Ant.in.c.j.ex̃ de iudi.⁊ facit ꝙ dixit Spe.in ti.de req.ꝯsi.ꝙ
si cā est mera canonica q̃ ꝯmittit̃ mero iuriste pōt suspectus allega-
ri, qnimmo ipsi sindicatores si sunt suspecti, officiales erunt ēt suspe
cti oibus suis familiaribus, ƀm Bal.in.l.j.C.de epi.⁊ cle.vbi dixit
ꝙ tota familia dn̄i ꝯtemplatione eximit̃ iurisdōne iudicis suspect.
8 alleg.Jnn.in.c.insinuante.de of.deleg.† q̄bus adde ꝙ si essent plu
res sindicatores ꝙ lꝫ vnus ex ipsis sindicatoribus esset suspectus nō
remouebit̃, qꝛ alij nō suspecti supplebunt suspōneꝫ illius ar.eius qd
diximus.de test.in.l.si qs ex argentarijs.§.sed oēs.de eden.⁊ hoc
etiam tꝫ Bal.in.l.prescrip.si ꝯ̃ ius.in.xix.col.alleg.Jnn.in.c.suꝑ
eo.in.l.duo ex tribus.de re iudi.⁊ in.c.cū plures.de of.dele.in.vj.
vbi qn̄ vnus ordinarioꝝ iudicū vel delegatoꝝ impedimento aliquo
impedit̃, an possit alius ꝓcedere, qꝛ lōga est mā.dic vt in.c.fi.de ar
9 bi.in.vj.⁊ in.c.prudentiam.de of.dele.† vbi auteꝫ essent plures sin
dicatores electi ad sindicandum cum successor in officio ⁊ principa-
lior esset suspectus vel ipse successor, tunc omnes erunt suspecti.per
10 no.ꝑ Bald.in.l.j.C.si recto.ꝓuincie, vbi dixit† ꝙ si caput ꝯsilij est
suspectum totum ꝯsilium erit suspectum ꝑ no.in.c.j.de indi.vbi di
xit Ant.de but.ꝙ ꝯsilium principis potest allegari suspectum qn̄
principaliores

principaliores sunt suspecti, et facit quod dixit Bald. in c. j. de iudi. quod si cā cōmittitur collegio potest totum allegari suspectum sicut singularis persona, sunt. n. multe alie cause suspitionum que pñt opponi sindicatoribus, sicut et opponuntur iudicibus delegatis, vel ordinarijs de quibus subijciam aliquas, et primo si sindicator esset compater querelantis de quo per Jo. an. in c. cum spāli §. iiij. gl. de appel. et tangit eo. ti. c. pastoralis, et in Spe. in ti. de appel. §. nunc dicamus, circa prin. vbi dixit quod iusta cā recusandi est si iudex est compater aduersarij, quia per compaternitatem contrahitur cognatio spūalis que est fortior carnali, secundum Bal. in l. si qs alumnam. de nup. adeo quod vnus pro alio non potest testificari, secundum Bal. in l. gñaliter. de in ius vocā. vbi dicit quod equiparatur patri adoptiuo. et Ang. idem dicit eo. ti. l. adoptiuum. in prin. et idem Bal. in d. l. j. C. de accu. quod non potest esse testis pro eo quem qs de sacro fonte leuanit, licet contra dixerit in l. parentes. C. de testi. tñ verius vr quod dixit in d. l. j. quia in subsidium tenetur sibi ad alimenta sicut pr naturalis secundum eum, in auc. nisi rogati. ad trebe. et idem Bal. in alia lec. in l. quisquis. de in ius vo. tamen quod potest esse testis quod ibi Lu. intellexit in ciuili nō in criali, pōt et recusari qs si est presumptio quod pronuntiat ad voluntatem partis contrarie, extra de eo qui mit. in pos. c. cum sicut, et vbi votum suum propalauit, secundum Inn. in c. irrefragabili. de off. ordi. et rōne amicitie. iij. q. viij. absens. et l. legatum. de legat. prestan. que est sing. vel si sindicator sit de vno collegio cum parte. extra de elec. c. innotuit. vel si cōcanonicus vel si est de terra querelantis. c. accedens. lo. ij. vt lite non conte. vel si est cōmensalis. c. insinuante. de offi. deleg. et c. insinuatione. de appe. vbi si aduocatus partis esset commensalis iudicis, quia pp hoc non est suspectus iudex. c. j. de offi. iudi. vbi de archiepō amalfitano. tñ illa suspitio alias adiuuaret d. c. insinuatione, et in c. si tanquam. eo. tit. vbi si est dñs vel subditus actoris. d. c. accedens. vel si sibi attinet, vt ibi vel si est inimicus rei. iij. q. vij. c. quia suspecti, et vbi terra illa vnde est iudex haberet graues inimicitias cum terra rei. de offi. deleg. c. omni, si tñ cum committatur persone valde fidedigne, contra qua nulla potest esse suspitio nō potest allegari suspecta per gl. no. in l. titio fundus de cōdi. et demon. secundum Host. sing. in c. postremo. de appel. et d. Anto. in c. si. liti. de do. et contu. et gl. Jo. Theutonici. xxij. q. ij. c. expe

11 dit, et vide quod per eum dixit Bal. in l. indicia de rei ven. † licet suspitio fraudis aliqñ cadat in persona honestissima, cum est aliquid legibus interdictum. ff. de lega. iij. l. cum quis. §. titia honestissima, secundum Bal. in c. si vasal. de contro. inuesti. et per ista dixi in tract. de re mili. quod Rex Francie qui in causa cuiusdam singularis certaminis fuerat electus ab vna parte non potuit allegari suspectus, vt ibi latius scripsi. Tñ consulo tibi officiali quod a suspectis caueas, quia est consilium legislatoris, vt in l. j C. vbi pup. edu. de. quod tristes solent sortiri euentus, et ideo si non obstante lña suspitione allegata, sindicatores ad sniam procederent, non valeret. l. apertissimi. contra allegata, sed Bar. in supradicto consilio, quia facta tali recusatione ex legitima cā ille eximitur a iurisdictione recusati. l. j. si quacunque predi. ptāte, et no. in l. quia poterat. ad treb. et tamen Jo. and. in c. cum spāli. de appe. et hr in plerisque locis, vnum tñ non omitto quod licet officialis officio finito secundum formam iuris dedisset cautionem coram sindicatoribus de stando ad sindicatum quod non esset sibi preclusa via suspitionum si quas hret contra sindicatores, secundum Bar. in d. consi. et videatur in ipsos consentire, per no. per Cy. et Bal. in l. j. C. de lit. contest. vt casus et in corpore vnde sumitur, quia post datos fideiussores hz. xx. dies ad recusandum iudicem, vt ibi tex. et tamen Bar. in l. quidam consulebant. et l. vir bonus. iudi. sol. et dixit no. Bal. in l. gallus. §. j. de libe. et posthu. quod ille qui promisit iudici soluere sportulas non vr in iudicem

12 cōsentire, quod tamen expresse Inn. in c. inter. extra de re iudi. † et per quos actus tollant suspitiones iudicum, vide Bal. in l. apertissimi. et in l. fi. C. de indi. vbi late, et vide quod Ang. are. latius quam alius disputauit illum arti. in l. fi. ff. quando appellandum sit.

SVMMARIVM

1 Familia potestatis an possit testificari in sindicatu pro ipso potestate vel contra, et nu. 5. Et quid in episcopo. nu. 2.

3 Familiares sunt idonei testes in factis domesticis.

4 Jus suum per famulum probare volens, debet licentiare famulum et sic in testem producere.

1 Testis. † An familia ptātis. s. notarij berruarij et milites, et alij possint testificari pro eo in sindicatu Bal. in repe. §. proficisci. q. xviij. dixit quod sic si non tangunt testificantes. ar. l. consensu. §. super de repu. quia in factis domesticis non repellunt testimonia domestica. c. veniens. de testi. in fi. et Bal. in l. et. C. de testi. dixit idem quando non sunt amplius familiares dummodo non sint ita suspecti ex vilitate vite. arg. l. affinitatis, de in ius vocā. secus si non recesserint ab eo vel sint reddituri cū eo, quia adhuc durat familiaritas. l. j. si rector prouincie, et l. ij. si qua pred. po. et idem quod Bal. tenet Ang. in l. sciendum. ff. de vsufru. et dixit Bal. ibi alle. Inn. tenere in d. c. lris

2 de testi. et de offi. deleg. c. insinuante. † quod familiares epōrum vel dñorum bone fame recipiuntur in testes, quia isti non hñt secum, nisi familiares discretos, et bone opi. secus si sint pauperes et viles vt sunt familiares scholaris vel berruarij qui sunt cum aliquo officiali, quia isti nō recipiuntur in testes, et idem tamen Cardinalis in d. c. insinuante, vbi dicitur quod familiares non morantes in domo non pñt recusari vt suspecti, quod dicit ibi Inn. esse verum, nisi reciperent aliquod salarium ab ipsis dñis. ar. l. pñti. de his qui ad ecclesiam confug. et et si stent pro expensis in domo, secundum Jo. an. in tit. de testi. §. j. ver. aut excipe. Saly. autem in d. l. et, tamen contra Bal. quod in subsidium pñt, et quod admittantur si non sint recessuri cum eo et sint bone fame, et aliqui tenent, vt d. Cataldinus in trac. de sindicatu, quod admittantur in subsidiū, per no. xiiij. q. ij. quamquam. et ar. d. l. consensu. C. de repu. et per no. in d. c. insinuante. in. j. gl. et in c. licet in verbo familiaribus. de priui. lib. vj. et per Jo. an. in c. dilecto. de of. archi. mihi vr distinguendum quod aut isti familiares producuntur per potestatem ad probandum ea que sunt gesta in officio et que per alios quam per ipsos probari nō possunt si aliqua gesta sint in palatio ptātis in exercitio officij, vel de nocte cum ptās, vel connestabilis curie ciuitatem custodiebant, et tunc admittantur ad testimonium, per no. in Spe. in ti. de test. in §. j. in ver. quod si testis. per d. l. consensu. de repu. et c. veniēs. de testi. vbi dixit Jo. an. quod si acta sunt pdita poterunt pbari per procuratores et aduocatos ptis, quia alij non pñt illa verisimiliter scire, et hoc qñ aliter veritas haberi non potest, et adde Bar. in l. sancimus. §. licentia. de iure de

3 lib. dicentem, † quod in factis domesticis familiares sunt idonei testes per tex. in auc. de mona §. cogitandum. et l. ij. C. qñ et qui. iiij. pars. Ad quod dixit no. Saly. in repe. l. ea quidem. in. xiij. charta. C. de accu. quod de gestis in barataria admittuntur lenones et alij ibi conuersantes. ar. l. de submersis. de naui. li. x. et sic in his que non solēt tractari, nisi pñtia istorum, et vbi aliter veritas apparere non posset admittantur isti domestici seu familiares secundum Jo. an. in d. §. j. vers. item et ver. quid si olim. alleg. Guil. vbi Jo. an. in hoc limitat Spe. qui simpliciter dicit domesticos admitti in istis casibus, vt verum sit quod ipsi testificentur, licet sint domestici qñ aliter veritas sciri non posset, non obstat vilitas, quia respondeo quod ista vilitas eos non repellit rōne officij, quia isti viles solent in istis officijs deputari, vt dixit Bar. in l. eadem. §. hac. ff. ad. l. iul. repe. alleg. l. neque. C. de decu. et l. j. de infami. isti. n. licet minimi sint tñ appellantur officiales. Bal. in l. ij. C de spon. et An. de iser. in tit. que sint rega. in verbo bona, nam rōne connexitatis officij eorum fides augetur. ar. no. per Guil. in l. si consul. de adop. ff. vbi dixit de notario, et quia officium velat eorum vilitatem. arg. no. per Bar. in l. si multi. de publi. alle. l. sacrilegij. de crie sacrilegij, quod autem isti dicantur officiales est glo. in auc. de defen. ciui. in gl. in ver. vicen. et eis crederetur de gestis. de his que non sunt maximi preiudicij, vt no. ff. de cust. reo. l. diuus. et l. ea quidem. C. de accu. et An. de iser. in qōne humanitatis, de his que fi. da. non pñt, et gl. in l. finita. §. fi. de loco publ. fruen. et sic rōne vilitatis pp concomitantiam officij, quod habuerunt non repellantur, vbi autem familiares ptātis producerentur ad probanda aliqua extranea ab officio, tunc serua quod dixit Inn. quod credatur qñ sunt bone fame et probate vite, tñ vbi tractatur de probanda sola Inn. ptātis qui per fiscum de crimine impeteretur pro aliqua pena et non ad alterius impugnationem, tūc puto quod familiares et meri pñt testificari pro ipso ptāte quemadmodum testificatur frater pro fratre ad excusandam fratris Innocentiam contra fiscum, secus ad sui defensionem, secundum Bal. et Saly. in d. l. parentes. C. de testi. vbi dixit quod vbi testificatur ad simplicem defensionem fratris, et contra fiscum vz eius testimonium. alleg. c. literas extra de presump. et tenet Flo. in l. pe. ff. de testi. et alij in l. qui testamento. §. per contrarium. ff. de test. et dixit Spe. in tit. de inquisi. §. j. ver. sed nunquid, quod ad probandam Innocentiam familiares et cubicularij sint idonei testes. arg. xij. q. j. cap. manifesta. et c. seq. et ij. q. vij. cum pastoralis, et quod no. Jo. an. in tit. de testi. §. j. ver. quid si olim, et quod habetur in c. literis. de presumptionibus, presertim si isti familiares pp finitum officium ptātis essent licentiati ab ipso officio in quo erant deputati per ptātem, quia admittantur pro ipso, per no. per Bal. in l. j. C. de epis. et cle. etiam si licentia processisset ab ipso potestate, secundum Bal. ibi per no. per Jo. an. in ti. de testi. §. j. ver. quid si

4 olim, et Cy. in l. ij. de testi. dicens, † quod si quis velit probare ius suum potest famulum licentiare, vt eum possit in testem producere, quia non est fraus parare sibi probationes. ar. l. at qui natura. §. cum me absente. de neg. gest. nisi incontinenti rediret. arg. not. per Bart. in l.

vir mulieri. de dona. inter virum & vxo. & in. l. si venter. §. in bonis, ff
5 priui. cre. & in. c. officij. de elect. † tñ an isti familiares admittant̃ in testes in sindicatu ꝯ p̃tãtem Bal. ibi in. l. etiam dixit ꝙ sic, q꜠ ꝯ domesticum potest recipi dicens ꝙ si testificaretur partiꝫ pro eo & partim ꝯ, non posset diuidi fides testimonij, ẜm gl. in. d. l. etiam, & vide eundem in auc. si dicatur. ad fi. C. de testi. & Pe. de anc. in. c. dilecto. de testi. & in. c. accedens. el. ij. vt lite non contest. tñ idem Bal. dixit ẜm aliquos in. l. ij. de excu. tu. ꝙ birruarius non potest compelli ad testimonium ꝯ p̃tãtem propter reuerentiam quam sibi dꝫ, ꝓ quo posset adduci in arg. tex. in. l. iul. in fin. ff. de testi. tñ Bal. in repe. §. proficisci. in fi. dixit ꝙ a familia p̃tãtis potest ꝯ ipsum in sindicatu indagari veritas, allegans Azo. in summa de assessoribus. Et adde Ang. simpliciter dicentem in. l. lege iul. ff. ad. l. iul. de vi publica. ꝙ p̃tãs potest probare per illos de domo, & per familiares suos ꝙ in tortura in qua tortus defecit non excessit modum dicens ꝙ ex quo tortura adhibetur in secreto, & coram familiaribus tantuꝫ ꝙ admittentur ad testimonium pro ipso. ar. dicit. l. consensu. §. verum, & hoc ꝓbato per familiares erit securus, que no. q꜠ nullus ita ad plenum istum articulum examinauit, & est quotidianus, & vide. ĩ. in verbo tortura. in. c. an si officialis aliquem tormentauit, de quibus adde no. in. l. fi. de sica. & C. de adul. l. verba, & de questionibus. l. interrogari, sicut etiam que fiunt in. c. & in collegio. c. veniens. de testi. & & de probationi. c. iij. & quod dicitur de tutore in re pupilli. ff. de test. l. qui test. & l. fi. de testi. & Host. in ti. de testi. cogendis. in princ. Et presertim quando actus non esset alias prouisibilis. ff. de fur. l. in actionem. in gl. iij. & per Sy. & Cy. in. l. si quando. C. vnde vi, & facit. l. iiij. C. de muri. lib. xj. & dicit Bar. de capua quod aut est actus qui clam fit vt desponsatio vxoris coram famulis vel datur liber vsurario coram famulis in secreto, vel si quis venit ad domum meaꝫ & me verberauit, & tunc hec p̃nt per domesticos probari. d. §. seruus. & C. de admini. tut. l. res que tutores, secus si volo alia probare, vt dominium fundi mei. Bartbol. de capua.

SVMMARIVM

1 Iudei non possunt esse testes contra christianos.
2 Delictum patris mei nocet filio.
3 Infames admittuntur in testimonio quando veritas aliter haberi non potest.
4 Probatio bone fame minuit & debilitat fidem indiciorum. Et ecõtra probatio male fame auget.
5 Bonitas notarij facit presumere pro instrumento.
6 Testes viles admittuntur contra valde diffamatum.
7 Ex coniecturis & presumptionibus proceditur in bis que communiter consueuerunt fieri in secreto.
8 Lex correcta vel abolita potest allegari pro ratione sui.
9 Leges allegantur in consistorio regum non pro auctoritate sed pro ratione.

f **Ui semel rogatus** a doctore maximo vt consulerem in hoc dubio. Quidam nobilis fuit sindicatus in apulia vbi fuerat officialis & opponebatur, ꝙ receperat pecuniam pro ministranda iustitia, producebantur in eum testes duo iudei qui asserebant interfuisse, sicq꜠ dubitabatur si potuissent esse te-
1 stes, argumenta feci ad partes, & primo quod non, † q꜠ iudei contra christianos testes esse non possunt. arg. C. de iudeis. l. nullus, & in. c. iudei. & c. licet. & c. j. extra de iudeis. ij. q. vij. c. si hereticus. & c. nõ potest, & in. l. j. C. de sum. tri. vbi non creditur hereticis & testibus infamibus infamia iuris, & Gof. in summa de testibus. in princ. & licet tex. in. d. c. iudei, videatur dicere quod iudeus contra christianum admittatur in testem, dicit ibi Ant. de but. ꝙ intelligitur quod de facto admittatur non de iure, & licet etiam gl. C. de here. l. quoniaꝫ dubitauerit de iudeo, vbi allegat librum nouellarum dixit ꝙ potest testificari tantum quo ad prescriptionis interruptionem, & Bart. ibi distinxit quod ad probãda acta & actitata non admittatur, secus in contractibus testamentis & in criminibus. Tamen hoc non firmat, nisi q꜠ allegat dictam gl. & Bar. de capua allegando dicta iura canonica dixit ꝙ de iure cano. iudeus non potest esse testis cõtra christianum, secus de iure ciuili. Ludo. autem in. l. pactum quod dotali. C. de colla. sequitur gl. d. l. quoniam, quod tantuꝫ possit esse testis quo ad prescriptionem interrumpendam. Specu. in titu. de testib. in. §. j. in versi. item quod iudeus vel paganus post multas chartas idem expresse dicit quod iudeus non potest testificari contra christianum, vbi allegat. d. c. capitula. & d. l. quoniam, & auc. ibi posita, in quibusdam libris etiam si christianus a christiano sit conuentus. ij. q. vij. c. si hereticus, & c. pagani. vbi dicit, secus esse inter ipsos iudeos, secundum gl. d. l. quoniam. in prin. pro qua opi. facit, q꜠ iudei non possunt habere aliquam iurisdictioneꝫ. l. j. C. de iudeis, adeo ꝙ non possunt doctorari, ẜm Bar. ibi alleg. l. honores. C. de decurio. & Bal. in. l. j. de summa tri. vbi dixit ꝙ etiam arbitri, nec arbitratores possunt esse inter christianos, nam ipsi iudei sunt feneratores, & infames, de quo per Azo. in sum. de infa. & de except. c. cum dilectus, & ideo non eis debet credi nec libris ipsoruꝫ. Bal. in. l. cassius de sena. in. d. l. j. de sum. tri. iteꝫ q꜠ sunt blasphemi christi. c. j. & c. cũ sit de iude. & q꜠ iudei non possunt esse iudices assessores nec consultores christianorum quibus sunt infesti. liiij. di. nulla. c. cum sit. & c. ex spãli de iude. q꜠ repelluntur ab actibus legitimis. ij. q. j. alieni. & c. iudei. de iudeis. eo. ti. consului, & sicut non potest esse testis, contra christianum, ita neq꜠ notarius neq꜠ porterius, aut cursor. de quibus in. c. cum personaliter de appel. & in. c. olim. lo. ij. de priui. per not. in cle. j. de iudeis, lꝫ inter se possint q꜠ nil iudeus iudeo. l. quoniam. de hereti. & in. l. in arenam. de inoffi. testa.

¶ Ita etiam non possunt habere honores nec dignitates patrie. d. l. fi. vbi Bar. & in. l. fi. & in. l. omnes de decurio. & Abb. in. c. j. extra eo. q꜠ doctoratus est dignitas. c. quanto. de mag. c. quam sit. de iudeis, vbi Abb. ꝙ non possunt dari tutores aut curatores christianorum. Nam etiam non possunt esse gabellarij seu officiales portarum vrbium nec etiaꝫ macellatores, vt carnes ab eis neglectas christiani comedant Abb. in. c. ex speciali. de iude. arg. xviij. q. j. c. omnes, & Inn. in. c. cum sit de iude. & q꜠ sunt serui principum. c. & si iudeus de iude. xx. q. iiij. §. sed qui. & xxij. q. viij. dispar. & Host. de testi. iude. & c. qui sincera. xlv. dist. mancipia. & c. mancipia. & liiij. di. & solus seruus & impubes testis esse non potest glo. singularis in auc. de testi. in prin. ẜm An. in verbo duo, vbi dicit quod eorum testimonium nullum est etiam si pars non opponat, lꝫ gl. in. l. multum interest, de ver. ob. dicat, quod esse iudeum non est delictum, cuꝫ ergo sint odiosi legi & ab omni actu legitimo prohibitum, & ferre testimonium sit dignitas generosa. xxxij. q. v. c. preceptum, & gl. in. c. testimonium. eo. tit. & infamibus sunt preclusa ea que sunt dignitatis. l. j. C. de dignita. lib. xij. in contrarium fortiter facit, q꜠ crimen corruptele in iudice seu barratarie equiparatur crimini lese maiestatis, vt in auc. sed nouo iure. C. de pena iudi. qui male iudi. vbi gl. quam
2 Bal. dixit mirabilem, † ꝙ delictum patris nocet filio, q꜠ bona confiscantur, & habet locum penitentia, & in criminibus exceptuatis, & istud est crimen symonie seu ambitus. l. j. C. ad. l. iul. de ambitu. in quibus admittuntur alias prohibiti & inhabiles ad testificandum. c. lꝫ beli. de symo. & c. tanta. & c. propterea, & in. c. veniens, de testi. vbi de crimine symonie admittitur socius criminis, & in. c. fi. eo. tit. vbi de istis criminibus reseruatis, & in. c. si quis presbyterorum. de rebus eccle. non alienan. & in crimine lese maiestatis. l. in questionibus. ff. ad. l. iul. mai. & in. l. nullus. C. eo. vbi infames & testes inhabiles & minus idonei in illo crimine admittuntur, nisi sint inimici eius qui defertur, q꜠ inimici facile mentiuntur, ideo lex de eis in isto crimine non confidit vt ibi dicunt Bar. & Spe. in ti. de accu §. fi. versi. fi. per. c. per tuas de symo. & iij. q. v. c. j. nam etiam creditur vni testi in hoc crimine maiestatis, ẜm Spe. in ti. de testi. in ver. iteꝫ ꝙ in crimine maiestatis ad probandam admittitur vnus testis, vbi alleg. vj. q. j. §. numeris, & consuluit ancb. licet Inn. dixerit in. c. cum P. manconella. de accu. ꝙ quando isti tales ad testimonium admittuntur non admittuntur sine tormentis, in gl. j. de quo Bart. in l. ex libero. de q̃o. Sicq꜠ videtur istis iudeis fore credendum, & potissimo maxime in delictis secretis, vt est crimẽ corruptele quod fit in camera iudicis in secreto, vt dixit Bar. ff. de fur. l. qui ea mente, & expedit reipublice veniam concedere ea producentibus in lucem per tex. in auc. sed nouo iure. C. de pena iudi. qui male iudicauit, & vbi aliter veritas haberi non potest admittantur testes qui alias nõ admitterentur, vt in. c. lꝫ beli. de symonia. & c. per tuas, vbi dicitur ꝙ mediator potest testificari in crimine symonie, quando aliter veritas haberi non potest potius ad presumptionem q̃ ad probationẽ, & in. c. quoniam aliqua. in gl. de testi. Bar. in. l. j. de sum. tri. vbi di-
3 xit, † ꝙ infames admittuntur ad testimonium vbi alias veritas hñi non potest, tñ cum tormẽtis per tex. in auc. de testi. §. si vero, & in. c. testimonium extra eo, vbi hoc intelligunt de infame infamia iuris & in subsidium, & in. l. ob crimen. §. si ea. ff. de testi. ẜm Jac. vbi dicit ꝙ isti qui repelluntur ex voluntate eorum admittuntur, vbi alias veritas haberi non potest, & idem in eo qui ratione sui peccati a testimonio prohibetur. d. l. q̃m. de hereti. & idem in magistratibus qui licet fauore publico prohibeantur a testimonio, tamen si vtilitas publica suadeat coguntur in defectum testificari. arg. c. a nobis. & c. dilecto. extra eo. Et facit de mune. & hono. l. vt gradatim. §. quoties, & late cano. in. c. peruenit. de test. cogen. quia vbi aliter veritas haberi

haberi non potest, peccatum est illam celare. ij. q. iij. c. si quis. Et sic isti iudei, qr aliter veritas haberi non potest, videntur posse admitti in hoc casu ad testimonium, τ dixit no. Jo. an. in ti. de testi. in §. j. ver. item φ est seruus φ deficientibus probationibus recipitur seruus ēt in alieno facto. per. l. serui responso. ff. eo. τ. l. quero. §. fi. de edil. edic. τ. l. diuus. de questi. Quinimo etiam mediatores τ proxenete simo. possunt testificari i crimine simonie, vt in. c. j. de testi. lib. vj. cum agitur ciuiliter τ quando criminaliter inducuntur ad faciendaz presumptionem, vt ibi in glo. no. τ Bal. dixit in. l. j. ꝺ sum. tri. quod licet infames infamia iuris vel facti nō sint habiles ad testimonia proferenda quo ad condemnationem quod erunt habiles ad inquisitionem, τ sic quo ad torturam quod dixit fuisse dictum Odof. τ videtur tenere Bar. in. l. j. §. questioni. de questio. Quid ergo dicendum erit premitto igitur pro solutione φ iura dicunt qꝺ iudex qui de corruptela impetitur debet esse legitime conuictus. l. iudices. C. de digni. τ in. l. fi. τ auc. ibi posita. C. de pena iudicis, vbi tex. expresse dicit quod accusans iudicem de corruptela debet hoc probare adeo quod dixit Jaco. de bel. per illum tex. in auc. vt ind. sine quoquo suffra. §. si quis autem. in ver. iniustitia. τ in verbo dānis, quod si impetatur iudex in sindicatu de iniustitia vel damno φ debet probari euidens iniustitia manifesta τ non occulta nec psumpta, vt ibi τ in. §. illud. adeo quod dixit etiam Bal. in repeti. §. proficisci. q. x. quod probationes contra officiales in sindicatu dicūtur esse probationes euidentes cum pro eis multum presumatur. C. ꝺ offi. ciui. iudi. l. si quis. τ facit de euic. l. herennius. §. gaya. adeo qꝺ dicitur quod in causa sindicatus non habet locum delatio iuramenti suppletorij. l. i. C. vbi de ratio. vbi Ang. hoc no. τ facit. l. j. vbi de curia. τ idem docto. in. l. bonefidei. Bal. Sali. Barto. τ Lucas i l. admonendi. τ tex. in consti. regni. de pena iudi. qui male iudica. in verbo constiterit. requirit probationes legitimas in probatione corruptele. licet Jo. mona. dixerit in. c. j. de testib. in. vj. quod quādo ciuiliter agitur pro pecunia data officiali pro barrataria qꝺ stat̄ dicto tertij qui i hoc fuit mediator quod videtur speciale i hoc crie. Tamen ego distinguerem quod si quidem iudex qui in sindica. de corruptione arguitur fuerit alias bone fame solitus mundas habere manus τ non credatur dictis iudeis quorum fides, vt s̄. vacillat, qr pro bono officiali semper lex presumit, vt. s̄. τ arg. ff. de re mili. l. non omnis. §. a barbaris. vbi tex. no. quod non presumitur cōtra inuentum in itinere quod vadat contra denetum si alias est bone fame non solitus predicta committere. τ facit bonus tex. ff. de libe. exhi. l. iij. §. iul. vbi si is qui patrem se dixerit auctoritate prudentia τ fide exploratis esse. τ dixit sing. Bar. in. l. assertorē. §. si ex impronso. ff. de re mili.

4 † quod probatio bone fame minuit τ debilitat fidem iudiciorum, τ econtra probatio male fame auget. τ idem dixit Ange. C. de quest. l. milites. τ accedat quod singulariter dixit Jaco. de bel. argu. illius tex. in auc. vt iudi. sine quoquo suffra. in. §. eos autem. qui dixit quod instrumenta τ testes producti a bono viro τ a fidedigno digna τ honesta persona presumantur boni testes τ qꝺ instrumenta sint vera vbi ex fide eligentis presumitur bonitas pro electo, vbi etiam dixit quod scholaris presentatus in examine a bono doctore presumitur bonus. τ facit de defen. ciui. in princ. τ facit de offi. prefecti vigi. l. j. §. j. τ faciunt que no. Spe. τ Jo. an. in addi. in ti. de instro edi. in. §. restat. in ver. sed quid si producitur. τ in. §. in-

5 strumentum aūt. in ver. sed nunqd confecto instro. vbi dicitur † qꝺ ex bonitate notarij presumitur pro instrumento φ sit legaliter cōfectum, qr bona fama notarij hoc operatur, qr pro notario, τ sic p officiali presumitur ratione iuramenti qꝺ prestat. extra de presum. c. illud. τ de prescrip. c. ad audientiam. τ bene facit tex. cū gl. in. l. iij. in prin. in verbo honesta. ff. ꝺ test. vbi presumit̄ bū fieri φ a bono fit per tex. τ gl. in. l. si qs ex argen. §. j. ff. de eden. τ dixit. Bal. in fi. C. de proba. alle. d. §. a barbaris, qr qualitas bone vite precedens eligit presumi, τ indicia qui facerent ꝯ aliquē per. c. cū in iuuentute. ꝺ presump. aut ipse officialis est non integre fame, τ alias ꝯsuetus barratarias cōmittere, τ tunc cum contra ipsuz degereret presumptio precedentis mali, vt in. l. si cui. §. eisdē. de accu. τ de suspe. tut. l. iij. §. finaūt. τ tunc hec presumptio ipsum aggrauat. l. iij. §. si eum. de lib. homi. exhi. τ in. l. non est verisimile. ff. φ me. cā. τ admittat̄ depositio dictoꝝ iudeoꝝ cū qbus ꝯcurrit ꝓsumptio ꝑdicta φ officialis ipse sit cōsuetus cōmittere barratarias per regulā semel malus qr ex personaꝝ qualitate locus est coniecture. de verbo. obli. l. continuus §. cum ita. de acti. τ obli. l. fi. τ in. l. j. si quis impera. maledi-

6 xe. ꝺm Bal. in repeti. l. ij. ff. de iureiur. in. xviij. char. † Accedat qr ꝯ valde diffamatum admittunt testes viles. Inno. in. c. cū I. τ A. de re iudi. presertim si cū dicto ipsoꝝ concurrant aliqie verisimilitudines, τ qr dicat̄ φ habuit vnum equum vel vestem de serico qui τ que fuerunt visa in posse ipsius officialis. arg. c. afferte. de psum. τ dixit Bar. in. l. filiofami. ff. de dona. φ idē est aliquid expsse apparere, vel ex coniecturis. τ p no. in. l. ciuile τ in ciuile. C. de fur. τ p Bar. in. l. fi. de questio. vbi ponit qn̄ aliqua bona ex furto subtracta fuerunt visa vel reperta in posse inquisiti φ est indiciū cōtra ipsum inquisitū. τ arg. in. l. in. §. iulia. de testi. τ. l. optimam. de cōtrahen. τ cōmit. stip. τ faciunt no. p Inno. in. c. per tuas. de simo. que verisimilitudines τ cōiecture seu rei euidentie coadiuuant probationes. ar. C. de cano. fru. l. j. τ. l. iiij. cū ibi no. de dam. infec. Innoc. in c. proposuisti. de pba. τ φ glo. dixit in. l. j. ff. de proba. vbi de probatione que coadiuuat̄ ex adminiculis. τ dixit Bal. in. l. fi. C. de pro-

ba. τ in. l. si qui adulteri. C. de adul. † φ in his que cōiter consueuerunt fieri in secreto pcedit̄ ex coniecturis τ presumptionibus p no. in. l. fi. C. de peri. tu. vbi vr̄ gl. τ per eundem Bal. in rub. de prob. τ hanc distinctionem coadiuuo in regno per capitulum regni vulgaris fame preloquiū vbi fit dicta distictio, τ lꝫ dici posset φ dispositio illius capituli hodie locum non habeat, qr fuit edictum ad bene placitū reg. Roberti vt in tex. ipsius capituli expressa dicit̄ τ beneplacitum regis morte sit finitū. vt late scribit Bart. in. l. centesimis. de ver. obli. Bal. in. l. j. C. de postu. rńdet̄ φ dictum. c. fuit in corporatum in volumine ꝯstitutionum τ capitulorum regni, τ tanꝗ incorporatū p lege hr̄. per. l. cū prolatis. ff. de re iudi. cū ibi not. qr deinde fuit i regno allegatū τ obseruatū spatio longissimi tpis, τ iō dr̄ nunc vigere, τ dꝫ obseruari. p no. in. l. si qs diuturno. τ in. l. de qbus. de legi. τ. l. j. in repe. C. q̄ sit longa ꝯsuetudo. p Bal. lꝫ p morte sit bn̄placituꝫ expiratū, τ sic dicta ꝯstō sit oblita τ extincta, tn̄ re-

8 māsit rō ipsius ꝯstōnis abolit. l. eos. de appel. p quā dixit Cy. † φ lꝫ nō possit allegari lex correcta vel abolita φ poterit allegari p rōne iui. adeo φ dixit Bal. in. l. cū multis. C. de do. φ correcta lege non corrigunt̄ rōnes. τ arg. τ iō lꝫ illud capituluꝫ sit abolitū vl' morte ꝯdētis finitū remanet rō ipsius p predicta, τ iō ex eo poterit argui, τ dixit sing. Bal. in ti. de pace tenen. φ iperator Fed. fecit cōstitutionem q̄ incipit monarchiam permittens duella in regno que lꝫ sit localis ex quo hꝫ rōnem vr̄ ꝯnalis, τ facit φ dixit bal. in tit. de

9 pace iur. fir. in. §. iniuria. † φ leges in consistorio principis allegant̄ nō p auctoritate, sꝫ p rōne hoc ideo qr leges nō dēnt allegari in cōsistorio principis. in auc. de ꝯsulibus. sic ergo illꝺ. c. vulgaris fame ex quo fuit diu allegatū τ obuatū in regno, τ est rōnabile ac ꝯcordans cū mēte τ dispōne iuris cōis dꝫ in regno obseruari. ar. a ꝯrio sensu eoꝝ q̄ dr̄r de statuto nouiter edito τ nō obseruato. in. c. j. de treu. τ pace. τ Cy. i. c. fi. de ꝯsue. in. vj. τ no. p bar. in. l. fi. §. sꝫ cuꝫ antiqtas. ꝺ cura. furio. τ in ꝯsi. suo iudex cōis. τ bal. in. auc. oēs pe regrini. cōia ꝺ succe. vbi dixit φ si fuit facta reformatio ꝯria statuto, tn̄ statutū añ τ post fuit obseruatū τ n̄ reformatio statutū adhuc remanet qm̄ nō dr̄ iterruptū φ sp viguit. Arch. τ Cy. i. c. fi. ꝺ re. iu. Pe. ꝺ anch. i repe. c. canonū statuta. τ φ gl. no. i. l. rē nouā. C. ꝺ iudi. τ. s. morte regis fuit finita ꝓuisio illius capl'i vulgaris fame, tn̄ qr deinde fuit obseruatū in regno φ illi stabimus per predicta.

SVMMARIVM

1 Causa vniuersitatis qn̄ est ardua τ criminalis minus creditur illis de vniuersitate ꝗ̄ domesticis.
2 Testis vacillans aut negans an sit torquendus.
3 An τ qn̄ vni testi stetur de veritate vel auditu mandati homicidij quo ad indicium faciendum.

V Niuersitas petit officialē sindicari dēre ꝺ culpis τ defectibus, τ ipm ꝓuari salario sibi ꝯstituto ab ipa vniuersitate, qr iustitiā nō administrauit an possint i hac cā testificari illi ꝺ vniuersitate. τ an illi q se subscripserūt in sindi. facto ꝯ officialē τ regi trāsmisso, vt ab offō remouet̄ suis exigētibus culpis, dicas φ lōga fuit distō doc. in. l. qdā. §. vniuersitas. ff. ꝺ re. diui. τ ꝯcludit̄ p Gui. τ Bar. τ quando causa spectat ad vniuersitatem principaliter quātum ad honorem, τ commodum vniuersitatis, τ tunc vnus de vniuersitate potest esse testis in causa vniuersitatis, qr dicitur cā omnium non autem propria aut spectat ad commodum singulorum de vniuersitate, τ tunc vnus de vniuersitate non potest esse testis, τ ibi latius. Hic autem agitur de honore, τ cōmodo vniuersitatis in genere qui est φ officiales sindicentur, τ priuilegia obseruentur, q̄ habent de sindicatu officialium τ non de cōmodo singuloꝝ, τ iō poterūt testificari p ibi. d. τ. l. iij. §. j ff. φ cuiusqꝫ vniuersi. no. τ de leg. i. l. ciuitatibus. τ hoc etiam ibi tenet Jac. but. vbi dicit quod poterūt testificari in his que non sunt in dn̄io τ vsu ciuitatis. τ Ja. ꝺ bel. in auc. vt mona. §. cogitāduꝫ. vbi dixit ꝺ vniuersitate q̄ nihil hꝫ i cōi, τ φ habet̄ in. l. j. ꝺ colle. illi. τ sic cū in hoc casu non tractetur de ali-

quo cõmodo vniuersitatis quod singulos respiciat poterũt testificari, in quo ẽt vide longã distõnem Sal. in. l. parentes. C. de testi. vbi Cy. τ alij, τ Spe. i tit. de testi. §. j. ver. sȝ nũqd. τ cano. in. c. insuper. τ. c. tuis. τ. c. veniens. lo. ij. de testi. de in ius vocã. l. sȝ si hac in §. q manumittunt̃. in qbus locis fit ẽt distõ an possit ꝓbari ꝑ alios vel nõ, vbi vide τ in mã sindicatus, qꝛ plerũqȝ agit̃ de cõmodis illorũ de vniuersitate q q̃relas ꝓponunt sine dubio ceteri erunt idonei testes, qꝛ nõ agit̃ de aliq̃ cõmodo ꝑticulari vniuersitatis vel singuloꝝ ꝑ iura p̃dicta. τ dixit bal. i. d. §. in tm̃, ꝙ aliq de vniuersitate τ de ꝯstituentibus poterũt adhiberi in testes in instr̃o sindicatꝰ ar. insti. de testi. §. testes. tñ dixit tutius fore ꝙ ex̃ collegiũ qdã in testes adhibeant̃. τ idẽ bal. dixit in. §. si municipes. ff. ꝙ cuiusqȝ. spe. aũt i ti. ꝺ testi. §. j. ꝟ. sȝ nũqd in cã vniuersitatis, ꝓ dixit ꝙ i cã criali, vt in accusatione ꝑlati ecclesie pñt esset testes illi de vniuersitate xiiij. q. ij. sup prudẽtiã. τ ex̃ eo. insup. τ. c. tuis. τ. c. veniens. lo. ij. ex̃ eo. cũ nuntius. ꝺ acc. olim. τ ꝺ symo. bely. Qꝺ intelligit̃ in defectũ alioꝝ nõ al'r ƀm aliq̊s doct. antiquos. τ hoc qñ illa crialis eẽt vniuersitatis, si tñ accusat̃ prelatus ab aliq̊ de ipsa vniuersitate pñt eẽ testes alij de vniuersitate ꝯ ipm. ex̃ de testi. c. j. in oi negotio. ex̃ de accu. ex ꝑte. τ ꝺ ele. c. ꝑ inqsitionẽ, vbi allegat rõnẽ, qꝛ non magis reputant̃ domestici accusantis q̃ȝ accusati. subdẽs ꝙ si aliqs ꝺ vniuersitate accusat extraneũ nõ ꝑt testẽ iducere sociũ q est eiusdẽ vniuersitatis nisi in defectũ. ex̃ de acc. c. repellant̃. xiiij. q. ij. c. sup. iij. q. v. accusatoribus. τ. c. accusatores. tñ Ant. ꝺ bu. i. d. c. nũtius. dixit h̃ ꝓcedere in cã vniuersitatis ecclesie, τ nõ in cã vniuersitatis secularis, qꝛ nõ dat̃ fides plena, ꝙ nõ lȝ Jmo. ibi tñ Jo. an. facit differentiã inter vniuersitatẽ magnã τ paruã in criali, qꝛ si est magna pñt, secus si parua. τ in ꝓposito nr̃o vbi tota vniuersitas vel maior pars ꝯgregata insurgeret ꝯ susperiorẽ ipsoꝝ vel ꝯ officialẽ aut gubernatorẽ, τ faceret sindicos ad deferendũ accusandũ vel denuntiãdum ipm sup̃iori, τ petendũ ipȝ remoueri ab officio vel administratione, puto ꝙ illi de vniuersitate q interfuerunt in talibus vel qui se subscripserunt in sindicatu vel supplicatiõe data superiori cõtra officialem de malo regimine, τ ad priuationem τ punitionem qꝺ sint suspecti τ non possint testificari. per tex. in. d. c. repellãtur. τ ꝑ. d. c. veniens. de testi. τ Archi. lxxxj. dist. c. tantis. τ. ij. q. vij. c. lator. τ sentit Bal. allegando Cy. in. d. l. in tm̃. §. vniuersitatis. vbi h̃ iura allegat. nã isti sunt conspiratores contra ipsum officialẽ ideo repelluntur a testimonio ꝯ ipsum, vt in. c. per tuas. τ. c. lȝ. de simonia. τ in. c. cum Jo. τ an. de re iudi. xj. q. j. conspiratores. Jtẽ sunt accusatores ipsius offãlis, iõ ñ admittẽdi. d. c. repellãt̃. ꝺ acc. τ. d. c. accusatores. τ ipsi tenent̃ si male egerunt τ non tota vniuersitas. l. sicut. §. municipes. ff. de cuiusqȝ vniuer. no. l. sȝ τ si. §. j. de dolo. l. aliꝺ §. refertur. de reg. iur. Bar. in. l. aut factam. in. §. fi. de pe. τ Jnn. in. c. granen. de sen. exe. ergo non poterunt testificari tanq̃ȝ in cã ꝓpria, nõ obstat dcm̃ Spe. ꝙ in cã criali vniuersitatis pñt esse testes illi de vniuersitate, qꝛ dȝ intelligi qñ causa vniuersitatis ageretur ꝑ sindicos vel gubernatores alias deputatos vel per actorem vel ꝓcuratorem vniuersitatis, quia vniuersitas per sindicum accusat. vt no. Bal. in. l. ij. C. qui accusat. τ in. l. reos. C. de accusa. τ in constit. regni vniuersitas accusata. nõ aũt qñ ciues ꝯuenissent τ cõgregassent τ ꝯspirassent ꝯ superiorem ipsoꝝ, qꝛ tunc isti ꝯspirantes nõ poterunt esse testes ꝑ iura predicta, presertim qñ ꝓ libertate accusarent eoꝝ superiorem, qꝛ vr̃ tractari de eoꝝ cõmodo particulari per

2 l. ij. τ. iij. de libe. cau. † Et dixit bal. in rub. ff. de rerũ diui. ꝙ quãdo causa vniuersitatis esset multũ ardua τ criminalis minus credetur ipsis tanq̃ȝ testibus domesticis. arg. d. c. repellant̃. attamẽ fuit dubitatum an q̃relantes in sindicatu ꝯ officialem possint testificari cõtra ipsum in alijs causis ceterorum ciuiũ, in quo bal. in. l. j. ff. ꝙ qsqȝ iuris, dixit ꝙ quamuis in facto ꝙ oẽs tangit gñaliter quilibȝ ꝺ populo est aduersarius, tñ secus est in facto speciali, qꝛ non est aduersarius, nisi is quem factum tangit. per glos. in. d. l. j. nisi diceres ꝙ isti censentur inimici officialis ꝑꝑ queleras. tñ ista inimicitia nõ est de oibus bonis officialis nec de maiori parte bonorũ ꝑꝑ ꝙ a testimonio non repellunt̃. per no. in. l. iij. ff. de testi. τ per no. in. l. propter litem de excu. tuto. τ insti. eo. §. inimicitie. τ quod hr̃ in. c. frequens. in ver. illum auc. de testi. spo. τ quod Bal. no. in. d. l. propter. in. §. dat remissionem. nisi fuerit iste testis alicuius cause crialis contra officialem accusator, delator denunciator, promotor, vel instigator, vt probatur in. l. j. §. incidunt. τ in. l. senatus. in prin. τ in §. ad eos. τ ibi Bar. ff. ad turpil. nam etiaȝ testes in tali causa vt inimici habentur ƀm Bar. in. l. post legatum. §. is vero. de his qui. vt indig. per no. in. c. cum P. manconella. extra de accu. que omnia sunt quotidiana. ¶ Testes reprobati τ qui non pñt examinari ꝑꝑ inimicitiam vel etatem examinati faciant indicium. vide. j̃. in verbo tortura. in. c. an testes reprobati. ¶ An testes examinati post dicita testificata faciant indicium. vide ibidem.

2 ¶ An testes viles τ diffamati. vide ibidem. ¶ † An testis variꝰ vacillans aut negans sit torquendus. vide in verbo tortura. in. c. testis in testimonio. ¶ An stet̃ dicto torti, q de alijs confitet̃. vide in ꝟbo tortura. i. c. an stet̃ dicto torti. ¶ An dcm̃ vniꝰ testis itegri faciat indicium ad torturam. vide in verbo tortura. c. dictum vnius testis. ¶ An iudex maleficiorum possit ex suo officio examinare testes a ꝑte non productos τ inquirere. vide in verbo tortura in. c. iudex maleficioꝝ. ¶ An testis qui non debuit examinari examinatus faciat indicium. vide in verbo tortura. c. an testis qui nõ dȝ examinari. ¶ Si duo testes sunt descripti in instrumento, τ vnus mortuus est τ alter dicat se non recordari resultat presumptio contra instrumentum. vide in verbo tortura. in. c. si duo testes.

3 ¶ Si testes producti super accusatione aliud deponant nocent accusato. in verbo tortura. c. si testes producti. ¶ † An τ quando vni testi de veritate vel de auditu mandati homicidij stetur quo ad indiciuȝ facienduȝ. vide i verbo tortura. in. c. vnus testis. ¶ An testis qui non dȝ interrogari vel est minus idoneus faciat indicium. vide in. c. an testis qui in verbo tortura. ¶ An testis qui non fuit legitime examinatus ratione ordinis non seruati vel qui non dixit plene factum faciat indicium. vide in verbo tortura, τ in. d. c. an testis. ¶ Ad probandam innocentiam delati admittuntur testes domestici. vide in. d. c. an testis. τ i. c. an ad torturaȝ inferẽdã. ¶ An testis ifamis faciat indiciũ si adiuuet̃ ex alijs p̃sumptionibus ibidẽ. ¶ An testis q nõ debuit iterrogari. vide ibidẽ. ¶ An testis tortꝰ ꝯ legẽ faciat indiciũ ibidem. ¶ Testes viles admittuntur ꝯ valde diffamatum. Jnno. in. c. cum. J. τ. A. de re iudi.

SVMMARIVM

1 A tortura accusati de crimine nunq̃ȝ est incipiendum.
2 Jndiciorum duo sunt genera.
3 Jndicium dr̃ indubitatum qñ crimen est notorium.
4 Jndicia que iudicis religioni sunt commissa an τ quando faciant indubitatam veritatem.
5 Confessio facta in tormentis an τ qñ possit reuocari.
6 Ueritas iudicatur ex multitudine indiciorum.
7 An possit ex solis indicijs procedi ad condemnationem.
8 Uxor tacens de morte viri in domo iterfecti presumit̃ culpabilis.
9 Jn delictis secretis deuenitur ad tormenta propter difficultatẽ probationum.
10 Jndicium quid sit.

t Tortura. Quia plerunqȝ in sindicatu iudices impetunt̃ de tortura, de indicijs illatis, τ immẽsis, τ excessibus torture. ideo ante omnia aliqua decreui inserere ꝺ indicijs. † Et dico primo ꝙ nũq̃ȝ

1 a tortura accusati de crimine est incipiendũ, sȝ post indicia legitime apparentia incipitur a tortura. l. cum cognitionaliter. de que. vbi dicitur quod tortura non legitime seu indebite facta τ non casu permisso extinguit efficaciam debite ꝓbationis. l. i. C. de questio. nõ tamen vitiat reliquum processum ex post factum. glo. τ Bald. ibi. ꝓ

2 pterea est sciendum, quod † duo sunt indiciorum genera principaliter scilicet indicia indubitata, τ dubitata, que dubitata consistunt in indicijs τ presumptionibus argumentis verisimilitudinibus. vt. j̃. subijciam. ideo rectores tormentantes aliquem contra iustitiam puniuntur. ƀm Bal. in. l. questionis. de questio. idem si exequant̃ capitalem sniam appellatione pendente, qꝛ decapitantur. ƀm Bal. in. l. si quis filio. §. is qui. de iniusto testamen. τ in. l. aditos. de epi. audi. Sunt autem indicia indubitata. ƀm Tho. de piperato. i tractatu de fama quem refert τ sequitur Jo. an. in addi. Spe. in ti. de notorijs criminibus, τ post eum Gandi. in tractatu maleficiorum. τ Bald. in. l. fin. C. de probat. quando contra aliquem extat presumptio iuris, τ de iure, que ideo dicuntur indubitata, quia sunt a lege approbata, ideo quia lex vult per illa procedi posse nedum ad torturam, sed etiam ad condemnationem. secundum doct. τ Bal. in. d. l. fi. que sunt quando aliquis inquisitus de adulterio se excusat pretextu consanguinitatis τ postea reperitur cum illa matrimonium contraxisse, nam est legitima presumptio τ debet puniri. l. hi qui. C. de adulterio. Et quando est conuictus. l. qui sententiam. C. de penis. Et quando constat aliquem super crimine quod penam sanguinis non ingerit transegisse. argumen. l. ij. ff. de bon. eorum. τ l. furti. §. pactus. de infami. τ de iure fisci. l. eum qui. τ nota. C. de probat. l. fin. quo casu potest ex istis condemnari. secundm Joan.

3 an. in. d. tit. τ † dicitur indicium indubitatũ qñ est crimen notoriũ. l. confessus. de custo. reo. τ. c. cum in tua. de coha. cle. quo casuȝ etiã accusatio non requirit̃. c. vestra. eo. ti. τ indicium etiam indubitatũ per

per euidentiam ꝛ qualitatem facti, vt qñ constat, quod quis alicui eruit oculum qꝛ ex hoc atrox iniuria colligitur. l. ij. in fi. ff. de iniur. ꝛ qñ quis fecerit vel dixerit alicui non dicenda. ex hoc colligit̃ qđ dolo illam iniuriam dixerit. l. j. C. de sicar. cum si. Et quãdo officia lis deputatus ad inquirendũ non ad denunciandũ inuenit aliquem cõmittentẽ maleficium vel occidentem de nocte aut arma portantem qꝛ sufficit ad cõdemnationem. ar. l. si irruptione. fi. regun i. §. fi. ꝛ. l. ij. in fi. ff. de iniur. l. illicitas. §. veritas. de offi presi. qꝛ oculoꝝ inspectio hr̃ ꝑ quadam specie ꝓbationis qñ aliqd oculis iudicis subijcitur more iudiciario inquirentis. Est ẽt indicium indubitatũ qñ ex domo vnum habente introitũ visus est exire aliquis pallidus cũ gladio sanguinolento in qua inuenit̃ homo recenter mortuus, ar. l. fi. C. de probatio. nã isto casu palliditas, seu trepidatio est vnum indicium. ff. de qua. l. de minore. §. pe. ꝛ arma sunt aliud indicium, qꝛ ꝯ arma portantem lex presumit oẽ malum. in auc. đ armi. ꝛ. C. vt armo. vsus. lib. xj. ꝛ ex gladio sanguinolento capit̃ aliud indicium ex quo capit̃ ꝯiectura ex qualitate facti sicut alias in. l. vtrũ. ff. de dona. inter viruz. ꝛ ẽt indiciuz indubitatũ vbi q erat inimicus capitalis occisi in vinea ꝛ visus fuit solus ambulare cum gladio euaginato ꝯ illum ꝛ visus est tpe maleficij ibi. ꝛ erat fama ꝯ ipsum, naz hec quatuor hñ ꝓbant aliquẽ occisum per illum. per. d. l. fi. de proba. ꝛ l. iij. §. numerus. ff. de testi. Tñ vr̃ fienda tortura vt ex ore suo iudicetur. xxj. di. c. nunc aũt. ꝛ de iure fisc. l. imperatores. In quo aliđ ponitur exẽplum. vt si dicatur seius occidit titium, ꝛ non sunt testes sꝫ probatur ꝙ seius erat inimicus titij. de quo in. l. j. §. preterea. de q̃stio. de leg. l. sciendum. §. ij. ꝛ ipse solus erat ꝓpe locum illum tempore homicidij ꝛ ꝙ ipse domesticus erat homicida, vel homicida eius familiaris ꝛ eum receptauit vel si iactauit se ꝙ faceret eum occidi ꝛ erat homo ad hoc potens. l. metum. C. qđ me. cã. ꝛ. l. ij. ꝛ. iij. ff. q. ex cau. ma. ꝛ qđ inimicitie vel offense precesserunt inter ipsos ꝛ erat publica fama. nã hec oĩa simul iuncta vñr esse indubitata indicia. ita dicit hoc vltimũ Jo. and. in addi. Spe. in ti. de proba. in fi. allegans tho. de piperato. ꝛ hoc etiam tꝫ Bal. in. l. fin. ff. de here. insti. vbi ẽt Jo. de imo. sequit̃ Jo. an. ꝛ hoc etiam tꝫ Gandi. i ti. de maleficijs dicens ꝙ ex istis lꝫ indubitatis non posset quis in ꝑsonam ꝯdẽnari. Tñ ptãs habens arbitrium posset ꝑ ista indicia condemnare ad penã pecuniariaꝫ que lꝫ sint idubitata tñ posset ꝯrĩũ ꝓbari. ar. in auc. de tabel. §. si vero. ꝛ. l. fi. C. q ad li. procla. qꝛ nihil est adeo indubitatum ꝙ non recipiat probationem in ꝯrium ẜm. Gandi. in. d. loco. ꝛ dixit Bal. in. d. l. fi. de proba. ꝙ ex quo ista indicia sunt indubitata legi, debebt ẽt esse indubita iudici. ff. de peri. tuto. l. si tutor. dicens ꝙ ex quo talia indicia cõcludunt iudici si al'r iudex

4 faceret facit litem suã subdens † ꝙ illa indicia q̃ non sunt a lege prolata, sed iudicis religioni sunt cõmissa, tunc simul collecta inducũt indubitatã veritatem ponens exemplum in confessionibus extortis ꝑ tormenta q̃ non ꝑ se sꝫ cum perseuerãtia, fama, ꝛ verisimilitudine facti vel adminiculis indubitanter indicant veritatem. per. l. q sententiam. ff. de penis. ꝛ. l. j. §. diuus. de qđ. propter ꝙ dicit ibi ꝙ non

5 † ꝓdest ꝯfitenti in tormentis reuocare ꝯfessionem ꝑ se factaꝫ si sint alia indicia ꝯiuncta cũ confessione extorta q̃ indicant veritatem nisi reuocans ꝯrium clare ꝓbaret, vel per indicia euidentia ꝯria indi

6 cia dicens, † ꝙ ex multitudine indicioꝝ veritas iudicat̃. ꝙ est ad instar qñ ex oculis corporalibus lux vr̃ ex qbus intulit qđ si qs đ die visus est intrare domũ, ꝛ post modicuz est auditus clamor mulieris ꝛ visus est statim q intrauit exire cum gladio sanguinolento, ꝛ reꝑta est mulier in facie vulnerata ꝙ sufficienter est ꝓbatum ꝯ illuz, qꝛ non presumit̃ ꝙ illa mulier voluerit seipsam ꝑcutere, qꝛ ista idicia indubitata plura simul collecta, ꝛ in vnã consonantiã tendentia idicant probabilem veritateꝫ. l. milites. §. opꝫ. de qđ. ẜꝫ bal. in. d. l. fi. ꝛ etiam si reperit̃ positus libellus infamatorius in loco ꝛ ꝓbetur ꝙ ille solus visus fuit inde exire erit indicium ꝯ eum. ẜm Ange. in. l. cuꝫ cognitionaliter. C. de qđ. ꝛ Bal. in. l. aditos. de epi. audi. ꝙ indicium notorium est qñ qs visus est aufugere ꝑ plateam in conspectu populi cum gladio sanguinolento. qꝛ facit maleficiuꝫ notorium ẜm Inno. in. c. statuimus. de offi. dele. ꝛ facit qđ no. Bar. in. l. iij.

7 ff. de fur. ꝛ ideꝫ dixit bal. in. l. milites. de qđ. † qđ pñt esse tot ꝛ talia idicia, ꝙ ex ipsis solis sine tortura aliq̃ veniat̃ ad ꝯdẽnationẽ ꝑ no. i. l. ij. §. i. đ exc. tu. dicẽs ꝙ ex idicijs idubitatis sine tortura pt̃ veniri ad ꝯdẽnationẽ tñ đtꝙ iudex dꝫ extorq̃re ꝯfessionẽ ꝑ torturã. ꝛ dixit ideꝫ bal. i. l. excipiũt̃. ff. ad sil. qđ ex multis idicijs resultat plena ꝓbatio ẽt ad ꝯdẽnationẽ capitalẽ ẽt. ꝯ ipuberes ꝑ illũ tex. vbi pluribꝰ ꝯcurrentibus auget̃ delictuꝫ lꝫ Inn. i. c. sicut de symo. dicat ꝙ magis est temperanda sñia qñ iudicatur ex indicijs q̃ꝫ qñ ex certa scia. argu. cap. qꝛ verisimile de presum. ẜm Bald. in. l. non est verisimile. ff. qđ me. ca. lꝫ Gandi. vbi. s̃. dixerit qđ ex pluribus idicijs non pt̃ ꝯdẽnatio fieri in ꝑsonã, sꝫ in pecuniam, vt. s̃. dcm̃ est ꝛ dixit

8 bal. i. d. l. excipiunt̃. ẜꝫ By. eẽ ar. † ꝯ vxoreꝫ q̃ tacet de morte viri i dđ iterfecti qđ ꝓsumat̃ culpabilis vel ꝯscia de morte eius vel ꝓsum ptine, ꝑ ꝙ dcm̃ vidi qđ fuit torta q̃dã mulier q̃ diu tacuerat de morte viri q non reperiebat̃ q̃ quadã die clamauit plorãs qđ in stabulo erat fetor maximus ꝛ vicini occurrerunt ꝛ reꝑtus est ibi vir sepultꝰ ꝛ torta ꝯfessa fuit qđ occidi fecerat viꝝ a q̊dam adultero, ꝛ inde suspensa. ꝛ dicit By. quẽ ibi refert bal. i. l. nõ est verisil'e. ff. ꝙ me. ca. qđ ex pluribus indicijs vel argumentis vehementibus pt̃ in cã criminali iudicari. ꝛ adde qꝛ Ang. i. l. milites. C. de. q. i lec. dixit qđ si fieret inq̃sitio đ furto pãnoꝝ vel pecuniaꝝ, ꝛ ꝓbaret̃ qđ vnꝰ magnꝰ mercator bone fame ꝛ vite nobilioris visus fuisset exire de domo de q̃ dr̃ res vel pecunia subtracta ꝛ visus fuisset aliqd portare sub clamide, ẽt si ꝓbaret̃ istud idiciuꝫ ꝑ duos testes nõ erit sufficiẽs ad torturã qꝛ non est verisil'e qđ tãtus vir ad tã vile ministeriuꝫ ꝓrupisset si tñ cuꝫ isto idicio ꝯcurrãt alia idicia vt qꝛ ꝓbaret̃ qđ icõtinẽti cũ exiuit visus fuit expendere multã pecuniã illiꝰ cunei cuꝫ illa q̃ dicebat̃ subtracta, ꝛ reꝑit̃ qđ tpe subtractationis nullꝰ domuꝫ itrauerit, nisi ipse ꝛ ꝯstabat pecuniã subtractã talia eẽnt idicia ad torturaꝫ, ꝛ ille torq̃bit̃ qꝛ istis duobꝰ iducit̃ verisil'itudo ꝛ offuscat̃ illa pria presumpt. ẜꝫ Ang. ibi ẽt si reꝑiat̃ mortuꝰ aliqs ꝛ sint aliq̃ signa venenatiõis erit idiciũ idubitatũ si ꝓbet̃ qđ ille đ q̊ sit sinistra vl' ꝯsimil'is suspitio emerit veneuuꝫ. ar. no. ꝑ bart. i. l. j. đ prici. ꝛ in. l. ij. de sic. ꝛ i

9 l. abortionis. de penis. ꝛ adde bal. i. l. qcunqꝫ de ser. fu. dicentẽ † qđ i delictis secretis ꝛ tractatibus ꝛ ꝯsilijs ꝑꝑ difficultatẽ ꝓbationũ đueniat̃ ad tormenta ꝛ quandocunqꝫ ad condemnatiõẽ ꝛ absolutionem ex solis idicijs si sint ita certa qđ vix negari possint de q̃stio. l. milites. de exc. tuto. l. ij. §. op. ꝑ Ang. i. l. fi. C. de ꝓba. ꝛ dixit idem bal. i. l. nemo. de epi. audi. qđ i delictis enormibus ꝛ ad eoꝝ inuestigationẽ spãliter i illis q̃ clã ꝯmittunt̃ sicut est venenatio, ꝛ incantationes facere, adulteriuꝫ ꝯmittere, monetã falsare, ꝛ in sil'ibus iudex dꝫ eẽ ꝓmptior ꝛ facilior ad torturã, ꝛ reg'r illa idicia sunt sufficientia ad torturã q̃ non pñt se ad aliud hr̃e q̃ꝫ ad illud delictum, vt no. i. l. fi. C. đ. q. ꝑ Ja. bu. i. l. fi. de ꝓba. dñt ãt eẽ idicia ꝓxima maleficio non autẽ remota. l. placuit. de questio.

10 ¶ † Dr̃ autem indicium notabile signum maleficij. ẜm Odofre. in tractatu de indicijs. in. c. quarto.

SVMMARIVM

1 Indicium est ꝯ inuentuꝫ in loco in quo scelus ꝯmissum fuit.
2 Repertus in crimine vt plurimum certis passionibus agitur.

1 I † qs est inuẽtus in loco vbi scelus ꝯmissuꝫ est quodãmõ est argm̃ ꝛ idiciũ ꝯ eũ. ff. ad sil. l. j. §. qd ĝ. ꝛ. §. h ãt ꝛ. §. eo. ꝛ est idiciũ nimis violẽtũ. vñ fur dr̃ depheñsus si inuenit̃ occidisse fregisse vel effudisse. l. sine. ff. đ ꝯdi. fur. §. i. sic ꝯ iuẽtus i alio loco nõ reuertẽs a scelere est inocẽs arg. ẜꝫ qnti. Si ãt reꝑiat̃ i loco ꝓpinq̊ vr̃ idẽ ac si reperiat̃ i loco ipso. arg. ff. de via pu. l. ediles. i prin. de flu. l. pe. §. j. đ mune. ꝛ hono. l. fi. §. si qs. ꝛ quẽad. ẜui. amit. l. si locꝰ. §. cũ viã. ꝛ isti. ad. l. aql. §. itẽ si putator ibi ꝓpe viã. ꝛ i. c. si ciuitas. đ sen. exc. i. vj. ꝙ est veꝝ si nimis est ꝓpinquus vt q̃si ꝯtignꝰ videat̃, secus si remotus ad hec đ ꝯse. eccle. c. i. in. vj. nõ tñ vt tãtã ꝓsumptionẽ faciat, sꝫ ꝑ vicinitatis ꝛ distãtie q̃ꝫtitatẽ. ar. l. ꝑ locis. đ ãno. đ tribu. li. x. ꝛ. l. pe. đ susc. ꝛ archa. ẹ. li. ꝛ ff. đ ãbi. l. iij. §. j. ẜꝫ Lu. đ pẽ. q hoc dixit i. l. euictiões. đ cursu pub. li. xij. ꝛ dixit bar. i. l. iij. ff. đ fur. ꝙ sumit̃ idiciũ ꝯ valde freqũentãtẽ viã, vbi reꝑit̃ cadauer. ꝛ bal. i. l. multũ. C. si qs alteri. ꝛ i. l. j. C. đ ser. fu. ꝛ i. l. fi. C. đ here. isti. ꝛ ang. l. l. j. C. si qs ipera. ꝛ ꝙ no. bar. i. l. iusto ff. đ vsuc. ꝛ i. l. ij. §. j. đ ꝑui. cred. ꝛ ẜꝫ bar. si res reꝑta est apđ aliquẽ nisi ostẽdat a q̊ habuit. l. fi. ff. đ. q. ꝛ Sal. i. l. fi. C. e. vbi dixit, nisi faciat illã artẽ, vt qꝛ emat ꝛ vẽdat mobilia, qꝛ nõ ꝓsumit̃ ꝯ eum.

2 ¶ † Reꝑtus i crĩe vt plurimũ certis passionibus agit̃ qꝛ exinde ingẽs ꝯtigit trepidatio ꝛ inicẽ humani coloris succedit pallor, ꝛ inepta locutio vt credat̃ a culpa ñ eẽ vacuꝰ. ẜm Oui. x. metamor. ꝛ qnti. i ceco ꝛ lumine silẽtiuꝫ est admiratio subita miseroꝝ nescit tacere dephẽsoꝝ sceleruꝫ trepidatio q̃ oĩa indicia sunt ad torturam, vt ꝓbat̃. ff. đ. q. l. đ mino. §. pen. ꝛ si suspitionibus reus vrgeret̃, torq̃ndꝰ est. e. ti. l. fi. ita Luc. de pẽ. d. l. euictioĩs. đ cursu publico. ꝛ vide. ĩ. in. c. tortura. lꝫ reg.

SVMMARIVM

1 Confessio in crĩalibus extra iudiciuꝫ facta delictum non ꝓbat.
2 Confessio facta parte absente an ꝛ q̃ꝫtum valeat. numer. 3.
4 Confessio extraiudicialis an valeat sine perseuerantia.

1 Uia ꝯmuniter dr̃ † ꝙ ꝯfessio in crĩalibus ex̃ iudiciũ facta delictum ñ ꝓbat. gl. i. l. qm̃. ff. đ ifam. ꝛ gl. i. l. pe. đ iterd. mr̃i. tñ ẽ sufficiẽs ad torturã. gl. ꝛ bar. i. l. capite quinto. de adulte. que confessio extraiudicialis tunc est sufficiens, ad torturam, quando est iuncta cum verisimili

causa ratione loci ⁊ tp̄is. Ita bal. intellexit illam gl. in. l. admonen
di. de iureiurā. ⁊ eo. modo r̄ndet ad. l. quero. de edi. edi. ⁊ ideo qñ
ꝯfessio extra iudicialis esset informis, nec sit certa ⁊ qualificata cō
tinēs locum ⁊ tp̄s cōmissi criminis ꝙ non pōt ex ea venire ad tor-
turā, secus vbi locū ⁊ tp̄s ꝯtineat. ad ꝙ facit ꝙ idē bal. in. d. l. qm̄
dixit ꝙ ꝯfessio informis vt qꝛ qs ꝯfitet̄ homicidiū cōmisisse, nihil
operat̄. ⁊ ꝙ Inno. in. c. ꝑ inq̄sitionē. de elec. ⁊ exces. prela. c. quam
2 sit graue. ⁊ ꝙ idem bal. in. l. in bonefidei. C. de iureiur. † ꝙ confes-
sio facta absente parte non probat semiplene. dicens ꝙ ideo i. l. ca
pite quinto. de adul. facit semiplenā, ⁊ est sufficiens ad torturam,
qꝛ ibi fuit coniuncta cū verisimili ꝯditione tp̄is qꝛ sequuntur legen
tes in. d. l. admonendi. iō vr̄ ꝙ ꝯfessus crimen extra iudiciū potest
3 cogi ad ꝑseuerandū in illa ꝯfessione. ꝑ. d. l. capite quinto. † Qd̄ hꝫ
locū si illa ex̄iudicialis ꝯfessio sit verisil'is secꝰ si ñ ṽisil'is ar. l. j. C. si
qs ipera. maledixe. ⁊ l. milites. ð. q. ⁊ no. bal. in. l. j. ð auc. tut. ⁊ iō
in. d. l. capite. v. gl. dixit ꝙ illa ꝯfessio est sufficiens ad torturam qꝛ
ibi ꝯcurrebant plura cū cōfessione. s. ea verisil'is rōne tp̄is ⁊ loci ca
ptio in flagranti. lꝫ idem bal. in. l. ictus fustiū ð infami. dixerit sim
pliciter ꝙ faciat indiciū ad torturā, vt in iuribus. s̄. alle. ſm And.
de iser. in ꝯsti. regni humanitatis. tꝫ simpl'r ꝙ faciat indiciū, lꝫ alij
dicant ꝙ est verū qñ fuit facta parte p̄nte alias secus, tñ idē bald.
in. d. l. qm̄, dixit ꝙ faciat indicium parte p̄nte facta vel absente. ⁊
4 no. illa glo. qꝛ lꝫ dicatur † ꝙ illa confessio facta in tormentis non te-
neat, nisi sit perseuerata ꝙ non hꝫ locum, vbi quis est tortus ratiōe
extraiudicialis ꝯfessionis qꝛ ꝯfesso talis remanet ⁊ vꝫ sine perseue
rantia. ⁊ vide bar. qui dicit ꝙ ille coram testibus ꝯfessus fuit se ca
ptū qui deprehensus in adulterio q̄ non sunt oibus no. Adde vnū
singulare ꝙ lꝫ ista ꝯfessio extraiudicialis non sit sufficiens ad con-
demnationem, sed tantum ad torturam quod poterit puniri confi-
tens tanq̄ se delicto glorians extra ordinē arbitrio iudicis ꝑ text.
sing. in. c. q̄ sit graue. de excessibus prelatoꝝ. ⁊ vide quod habes. ī.
in. c. qꝛ sepe accidit.

SVMMARIVM

1 Index an debeat admittere confessionem verisimilē ⁊ spōte factā.

q Uidam fuit tortus bñ decem vicibus ⁊ confes
sus in bancho, ⁊ notarius scripsit qd̄
sponte confessus fuit nunc dr̄ ꝙ non est verū id ꝙ scri-
psit notarius ꝙ sponte, ⁊ impetit̄ in sindi. ipse notariꝰ
⁊ iudex, an teneat̄ ipse notarius ⁊ iudex q scribi fecit, ⁊ qui īterfuit
torture, ⁊ Ia. but. in. l. ij. C. qd̄ me. cā. dixit ꝙ male fecerunt. bald.
dixit ꝙ non incidunt in falsum, qꝛ ꝯfessionē viderunt ⁊ audierūt de
hoc metu non viderūt nec audierūt ꝯ̄riū, vñ de metu notarius non
pōt instr̄m ꝯficere. l. hac ꝯsulti. C. qui testa. ⁊ iudex excusat̄, qꝛ non
fuit ð hoc precise tortus vt cōfiteret̄, sed vt veꝝ dicat, ⁊ qꝛ sic se hꝫ
ꝯsuetudo excusat̄ ſm bal. in. l. j. C. de ꝯfessio. in repe. Ang. aūt i. l.
qui in aliena. §. celsus. de acqui. heredi. dixit ꝙ si dū ille erat i tor-
mentis notarius scripsit ꝙ sponte, ⁊ tunc falsū cōmisit, secus i alio
loco erat puta ad banchū. ar. l. j. §. diuus. ff. de qd̄. que fuerunt ver-
ba Bar. in. l. j. si qs vltro. ff. de qd̄. ⁊ vr̄ tex. in auc. sacr̄a puberū. C.
si aduer. vendi. vbi non dr̄ sponte fieri ꝙ fit cogente iperio vel me
tu. tñ Bal. in tit. de pace iur. firman. §. iniuria. dixit qd̄ si dū est in
tormētis notarius scribat ꝯfessionem esse factā volūtarie nō est fal
sarius, qꝛ coacta voluntas, est voluntas. l. velle. de regu. iur. ⁊ l.
si mulier. §. penul. quod me. causa. Adde qꝛ Petr. de anchara in
consi. cxxij. incipiente visa inquisitione. dixit bal. consuluisse qd̄ qñ
notarius attestat̄ qd̄ quis fuit sponte confessus in curia, ⁊ reus di-
xit qd̄ formidine tormentoꝝ illatorū vel inferendoꝝ, qd̄ ex quo as-
sessores solent extorquere istas confessiones a cōiter accidentibus
dꝫ presumi qd̄ formidine tormentorū alle. no. ⁊ Cy. ⁊ Iaco. but. in
d. l. j. C. quod metus cā. reprehendentes assessores hoc scribi faciē
tes, qꝛ nemo vitā suā odio hꝫ, ⁊ sufficit terror iudicis dicēs qd̄ si fue
rit talis confessio reuocata non poterit iudex illum ꝯdēnare. ꝑ gl.
que dicit qd̄ soli nude ꝯfessioni nō credit̄. vt no. in. l. ij. de cus. reo.
⁊ dixit idē bal. i. l. nouissime. qd̄ fal. tu. qd̄ sp̄ in officiali presumitur
terror ⁊ carcerato ꝓ crie sp̄ instat metus ex quo offālis hꝫ instrumē
tu parata, qꝛ potētia in habitu idem operatur quod potentia in ac
ta. l. labeo. de sta. li. ⁊ non solum de appellationibus in. vj.
1 ¶ † Confessionem ergo verisimilem ⁊ sponte factā iudex nō dꝫ ad
mittere, nisi alia suffragentur adminicula. vt no. in c. qꝛ verisimile
de presump. ⁊ confess. contra naturam non valet. c. fin. de confess.
⁊. c. nos in quemq̄. ij. q. j. ideo confessus formidine tormentorū dꝫ
reuocare confessionem.

SVMMARIVM

1 Difficile est crimen non prodere vultu. ⁊ nu. 2.
3 Mendacium quid sit.
4 Mendacij ratione quis videtur esse in dolo.
5 Vassallus propter mendacium in lite perdit feudum.
6 Varius aut vacillans qs esse dicatur vsq̄ adeo vt torqueatur.
7 Signa male conscientie que sint.
8 Testis quando dicatur vacillare. ⁊ nu. 10.
9 Iur̄m principalis in sui detrimentum non facit ipsum periurum.

v Iso de indicijs indubitatis restat videre de indi-
cijs dubitatis. ⁊ dicit Barto. in. l. fi. ff. de que-
stioni. vt si diffamatus est male vite ꝯditionis ⁊ fame q
ꝯsueuit sil'ia facere. l. de minore. §. j. ff. de qōnibus. de re
mili. l. nō ois. §. a barbaris. ⁊ si ipse notā habebat domū in qua fur
tū est factū. l. dn̄s horreoꝝ. ff. loca. vel si post furtū factum aufugit.
vel se abscondit. ad sil. l. lege corne. Qd̄ intellige qñ aufugit añ ac-
cusationē institutā. ſꝫ Bar. in. l. j. de his q sibi mortē, vel si res fur
tiua est reperta penes eū. l. in ciuitate. ⁊ l. ciuile. de furtis. vel si
res subtracta solū ꝑtinebat ad eius cōmodū, vt si sint subtracta
instrumenta libertatis. l. pe. §. si qs libertatē ð lati. lib. vel si fuis-
set qs extra iudiciū ꝯfessus. l. capite. v. de adulte. vel si fuissꝫ cū
rumore fugatus ꝓꝑ tale maleficiū ad. l. aql. l. itaq̄ ⁊ dixit And. de
iser. in ꝯsti. de vio. me. illa. qꝛ clamor seu vociferatio facit indiciū
⁊ in homicidio ⁊ vulnere istud erit magnum indicium ad torturā
. l. j. §. pe. de questio. vel si quis visus fuit facere preparamenta ad
homicidiū vel ire per illū locum in quo erat interfectus in quo
1 non erat solitus ire. l. iij. §. eiusdē. ff. de testi. † Et ēt indicium quan
do reus delatus examinat̄ a iudice loquit̄ trepide pauēdo ⁊ variā
do, ſm bar. i. d. l. ð minore. i princ. de qōni. ⁊ in tracta. de q̄stio. di
xit qd̄ vbi alia indicia extrinseca non precedunt istud erit indicium
ad torturā tñ iudex dꝫ hoc scribi facere in actis, qꝛ h̄ dicebat trepi
dādo, ⁊ balbutiendo ⁊ sil'ia, ⁊ qd̄ ista dicebat variādo ⁊ scribāt va
riationes ⁊ diuersitates depositionum suaꝝ ne possit iudici oppo-
ni qd̄ fecerit poni ad torturā sine indicijs, ⁊ sindi. puniri, ⁊ idem di-
xit tenere Spe. in tit. de testi. alle. ex̄ de ꝓba. c. qm̄ ꝯ̄ ad hoc facit.
2 illud Verg. † O q̄ difficile est crimen non ꝓdere vultu. ⁊ idem di-
cit Bar. in. l. fi. circa prin. de q̄sti. vbi dixit qd̄ si est factū magnū
furtum iudex p̄t mittere ꝑ vicinis ⁊ inquirere, ⁊ si inuenerit ex ipsa
inq̄sitione aliquē de quo sit suspitio dꝫ eū interrogare diligenter
de multis circūstātijs, ⁊ vbi stetit illa nocte, ⁊ cū quo comedit vel
cenauit, ⁊ tunc ex sermonibus vocis ⁊ trepidatione seu inconstātia
poterit ꝯ̄ eū hr̄e aliq̄ p̄sumptionē vel non hr̄e dicens qd̄ si reptus
erit in mēdacio erit magna p̄sumptio ꝯ̄ eum. ꝑ. l. vnius. §. testes eo-
ti. ⁊ ex̄ ð p̄sum. c. lr̄as. ⁊ idē tꝫ bar. in tract. de. q. tñ dꝫ ꝯuinci ꝑ te-
stes ð mēdacio. vt ī. hēbis ⁊ qd̄ mēdaciū aggrauat. adduco gl. in
3 l. de etate. i p̄n. ff. ð iterroga. ac. q̄ dicit † qd̄ mēdaciū est falsa signi
ficatio vocis cū itētione fallēdi. vbi ēt dt gl. i. §. q tacuit. qd̄ men-
4 dax vr̄ iudicē decipe. ideo punit̄ ꝑ. l. debuit. ð ifami. † Nā ratione
mendacij qs vr̄ i dolo eē. l. seruꝰ. §. si ꝑsuaseris. ð do. ð q̊ vide aliqd
ꝑ bal. i. l. j. C. de fur. nisi ipse hr̄et vnū testē ꝓ se vel aliud verisil'e,
qꝛ tunc mēdaciū non faceret p̄sumi ꝯ̄ ipꝫ vt. l. maritꝰ. e. ti. ⁊ lꝫ bart.
dicat qd̄ qñ reus vacillat qd̄ est magna p̄sumptio ꝯ̄ eū tñ And. de
iser. in ꝯstitutio. regni, si dāna clādestina, dixit h̄ hr̄e locum in teste
vacillāte i testimonio ꝙ torquet̄ ⁊ punit̄ ex offō, ñ āt i eo q iterroga
tus a iudice negat seu fatet̄, ⁊ postea dicat ꝯ̄riū ꝙ non torq̄bit̄, qꝛ
lꝫ ꝯ̄ria dicere vel ponere ꝓꝑ sui salutē. ff. ð exce. l. nemo dicēs, ꝙ si
reus variat ñ tormētabit̄, ⁊ ꝙ si ꝑ ꝯfessus est spōte stabit̄ sue ꝯfes-
sioni. ⁊ ñ obstat si postea neget, qꝛ stabit̄ prie ꝯfessioni nisi ꝓbet er-
rorē, vt ibi ꝑ and. tñ assessores crudeles ⁊ curiosi inuenire maleficia
sepiꝰ iterrogāt reū ad vidēdū si variat, vt ꝓꝑ ipsā variationē ipsū
ponāt ad tormēta, ⁊ i h̄ seruat̄ opi. bar. ⁊ vide bar. i trac. ð qōnibus
q tꝫ idē qd̄ i. d. l. fi. ð qōni. adde qd̄ Lu. de pē. i. l. q̊ties ð digni. li.
xij. dixit qd̄ q̄uis An. de ise. i. d. ꝯsti. teneat qd̄ ñ sit torq̄ndꝰ princi
palis ꝓꝑ variationē dicens esse temerariū ire ꝯ̄ opi. tāti viri. tñ ip
se credit ꝯ̄riū dicens qd̄ si testis variꝰ cuius dcm̄ non vꝫ torq̄tur. in
auc. de testi. §. si ṽo assunt. ⁊ l. ex libero. ff. de q̄stio. ⁊ l. q falsa vl' ve
ra. de test. fortiꝰ dt torq̄ndo p̄ncipalē cuiꝰ dcm̄ ꝯ̄ se vꝫ. d. l. de etate.
§. j. nā i p̄ncipali cadit varietas. c. sap his. de penis. de iurein. ca.
cū ipositionibꝰ. ⁊ varietas i p̄ncipali appellat̄ iniq̄tas i ex̄indicia-
libus. l. si qs post. de reb. credi. ⁊ ñ stat qd̄ lꝫ ꝯ̄ria ꝓponere, qꝛ veꝝ
est i ꝯ̄rijs diuersis, ⁊ ñ in aduersis. auc. ꝯ̄ q ꝓpriā. de non nu. pecu.
⁊ sic añ iur̄m dꝫ licere reo ꝯ̄ ꝓponere non post. qꝛ piurus i iure pu
5 nit̄ ꝑ ꝯsti. regni, eos q sciēter. ⁊ in. l. quoties. de digni. † Et qꝛ vas-
sallus ꝓꝑ mendacium in lite perdit feu. q. mo. feu. amit. ⁊ in titul. si
de feudo. c. si vassallus ⁊ ideo cum reus tanq̄ testis ad probationē
inducat̄. vt dicit Spe. in tit. de posi. §. ij. qꝛ principalis tenetur res-
pondere de veritate non de credulitate. l. ij. §. j. de iur. calū. ⁊ ideo

torquebitur sicut testis. ⁊ tʒ Lucas in.d.l.quoties.contra And.de
iser. ⁊ dicit qđ hoc sequitur Guil.in ti.de accu.§.i.versi.certuʒ vbi
6 subdit Lucas† ꝙ non potest quis dici varius aut vacillans ad hoc
vt torqueaṫ nisi post prestitũ iurm̃ veritatis ⁊ calum. Nam si iuro
non prestito ipse principalis contraria dicat non potest varius di-
ci. Si qs.n.vna die dicat vnum ⁊ alia diõ dicat aliud videtur excu
sandus, qꝛ põt esse ꝙ heri credat vnum ⁊ hodie meditando credat
aliud.argu.d.l.de etate.§.fi. ⁊ de pe.dist.iiij.videas.nam cum ho
die possum hr̃e bonã ꝯsciam cras malã ex aliquo superueniente.ex
tra de symo.c.ex insinuatione.in.vj.ẜm Arch.in.c.cum in positio
nibus.de iurein. ⁊ ibi Arch.no.qñ qs accusaṫ de varieta. Spe. ꝺ
testi.§.i.ver. ⁊ no.ꝙ testis. ⁊ aduerte qꝛ Bar.in.d.l.fi. dũ dicit de
variatione ⁊ mendacio non dicit ꝙ sit indicium ad torturam vt ali-
qui eum allegant, sed dicit ꝙ magna est presumptio contra eum. ⁊
ideo posset concordari cum And.de iser.in loco vbi.s̃.lʒ Lucas de
pen.dicat ꝙ principalis varius torqueṫ post iurm̃. ⁊ vide And.de
iser.in ti.de controuer.inuesti.vbi dixit ꝙ reus potest variare, qꝛ si
primo dixit non occidisse, potest deinde dicere quod ad sui defẽsio
7 neʒ.vbi late.† Et adde, qꝛ Lucas de pe.vbi dicit ꝙ erubescere, pal
lere, titubare, ⁊ inconstanter loqui concedere, vel aliquid polliceri,
sunt signa male ꝯscientie, tñ dicit ꝙ sunt aliqui periculi magnitudi
ne, vel ob cordis debilitatem aut pusillanimitatẽ. hec ⁊ similia pera
gunt ẜm Tullium quarto rheto. ⁊ ego vidi in quodam nobili incul
pato de magno crimine qui cum intrauit aulã in qua stabat chorda
ea visa statiʒ cecidit in terrã ⁊ mixit sub se ⁊ egestionẽ emisit, ⁊ fuit
repertus innocens. dicit Bal.in.l.presbyteri.de episco.au.ꝙ pal
lere, trepidare, colorẽ in facie mutare, i teste sunt signa falsi testimo
nij.ẜm Inno.in.c.qm̃ ꝯ.de proba. ⁊ dicit iudicis arbitrio relinquẽ
dum ex alijs coniecturis non ex solo colore vel trapidatione.arg.l.
de minore.§.tormenta.de qđ.ideo iudex discretus in his caute ꝓ-
spiciat iuxta loca tpa ⁊ personas.ff.de act. ⁊ ob.l.filium. in fin xij.
d.c.quisquis.xxvij.di.per totum.xliij qõne.ij c.s̃.prudentiam.ẜʒ
8 Lucã de pen.ibi. ⁊ adde Inno.in.c.qm̃ ꝯ.de proba.† Et tunc di-
citur quis vacillare in testimonio quando deponit dictum suuʒ du
bitando vel tremendo, vel sudando, pre nimio timore loquendo, vbi
dicit qđ tunc iudex dʒ causam vacillatiõis in actis ponere, ⁊ ꝑ quẽ
modum vacillauit. ⁊ dʒ ipsam vacillationem scribi facere in actis
ipso deponente intelligente, ⁊ tunc qñ deponit, qꝛ ex tũc deinde nõ
crederet iudi.ẜm Inno.ibi ⁊ quod ipse no.in.c.preterea. de testi.
vbi qñ quis dicatur varius. ⁊ Bar.in.d.l.fi.de qđ. ⁊ ponit Bal.
in.l.nullũ.C.de testi.de variatione testis, q modo dixit scire, ⁊ dein
de dixit nescire, ⁊ modo plus scire, deinde minus scire, vbi dicit qđ
si iudex dicat magistro actorum ꝙ scribat qũo testis vacillat, ⁊ ipse
dicat ego non intelligo an hoc sit vacillare vel nõ, tunc tenetur scri
bere qũo dicit testis, vel qꝛ iudex ita dicit ꝙ vacillat non quod ita
sit, ⁊ quod hoc non dʒ scribere nisi teste vidente ⁊ intelligente.alle.
Inno. ⁊ Jo.an.in.c.qm̃ ꝯ. ⁊ idem Bal.in.d.l.presbyteri.dicit qđ
magister actoꝝ dʒ hoc scribere. ⁊ in ꝯrium Lucas de pen. dixit ꝙ
iurm̃ principale reum aggrauat, vt dici possit varius. And. ꝺ iser.
9 in.§.sacrm̃.de cõsuetudi.recti feudi.dixit,† quod iurm̃ principalis
in sui preiudicium non facit ipsum periurum, nec dṙ deierasse, sed
solum deũ se hr̃e vltoreʒ ⁊ est ritus magne curie vicarie antiquitus
editus tpe regis Ladislai, q incipit qñcũqʒ. quo cauetur qđ princi
palis in causa criminali deponit sine periculo variationis ⁊ periu-
rij, tñ Bal.in.l.presbyteri.de epis. ⁊ cle.tʒ ꝙ principalis si vacil-
lat torqueatur.per.d.c.cum in positionibus de iureiur. in.vj. alle-
gans tex.cũ glo.in.l.nullo.C.de infa. ⁊ vide Bal.in.l.ex lib.ꝺ qđ.
10 vbi dixit qđ testis repertus in mendacio torquetur.† Et an ad hoc
testis vel inquisitus dicatur varius requiraṫ quod ista varietas sit
circa negotiũ principale, vel circa circunstantias ipsius negotij pri
cipalis. Bar.in.l.eos.ff.de falsis.dixit qđ si ista varietas esset cir-
ca aliquas demonstrationes, vt circa pronomen vel agnomen vniꝰ
ex partibus ꝙ non dicetur ꝑꝑ hoc varius sed tunc diceretur variꝰ
qñ variaret circa locum, vel circa tempus ꝯctus vel delicti.ꝑ no.in
l.testium.C.de test. ⁊ ita ẽt dixit Spe.in ti.de testi.in §.i.in versic.
item ꝙ est varius. ⁊ in ver.item per aliqđ. ⁊ Bal.in.l.his verbis.
de here.insti. ⁊ ꝙ habetur in.l.qui falso.de testi. ⁊ facit.l.pen.ꝺ re
dub. ⁊ tũc diceṫ varius qñ vnũ diceret in vno articulo, aliud in alio
ꝙ esset incompatibile.per no.i iuribus predictis. ⁊ per Inn.in.c.
preterea.de testi.vel qñ diceret vnum, ⁊ postea contrarium nõ assi
gnando causam ꝯrietatis, vel varietatis. ⁊ ponit Tan.in trac.male
ficiorum. ⁊ ꝙ habetur in.c.Albericus.de test.vbi qñ testes deuiãt
a vero in circunstantijs. ⁊ Butriensis in.l.lucius.de infa. ⁊ sic va-
riatio circa extranea vel extrinseca negotij pricipalis non vitiat ẜm
Inno.in d.l.his verbis.in.§.fi. ⁊ Inno.in.c.fraternitatis.ꝺ here.
¶ Quibus adde ꝙ licet testis vel inquisitus aliqua interponat q̃

videantur impropria, si tñ quoquo mod pertineant ad rem de qua
agitur non dicitur vacillans.gl.in.l.ideo dubitat.ff.de hered.insti.
⁊ facit glo.in.l.ij.ff.de statu hominum, nam interposito testis ad ꝓ-
positum non vitiat dictum eius.ff.de verbo.obli.l.qui extrinsecꝰ, qꝛ
ꝑꝑ interpositionem impertinentem eius dictum non vitiatur.arg.
in.l.iusta cã. ⁊ .l.si collectaneus de manu.vindi.

SVMMARIVM

1 Mine an sufficiant ad probandum delictum sequutum. ⁊ nu.3.
2 Ambigua verba debent a iudice interpretari.
4 Testis qui non debet recipi an faciat indicium.
5 Indicia sunt probanda per testes non repulsatos. ⁊ nu.8.
6 Condemnatus ex inquisitione liberaṫ si constat de innocentia.
7 Arbitrium habens non potest sine indicijs torquere, nisi in male-
ficijs insignibus.nu.9.

1 c Tan si quis †dixerit ꝙ intendebat vin-
dictã facere de aliquo q po-
stea reperiṫ occisus per illa verba sit ꝓbatũ contra ip-
sum talia verba ꝓferentẽ, vt sit locus torture. Guil.in.l.
j.C.de his q.vt indi.dixit ꝙ non, qꝛ verbum vindicabo benigne in-
telligitur.s.auctoritate iudicis.tñ Ang.in.l.fi.C.de qđ.tʒ ꝙ assessor
2 in hoc dʒ considerare quid dʒ agere,† qꝛ verborũ ambiguitas a iu
dice dʒ interpretari per.l.volũtate.C.de fideicõmis. ⁊ idẽ dicit An
ge.in.d.l.j.ꝙ ꝗuis Gui.hoc dicat tñ bonus iudex dʒ ꝓcedere ad
torturã q̃ opi.Ang.vṙ verior, qꝛ vindicta accipiṫ de illa q̃ fit aucto
ritate ꝓpria nõ de ea q̃ fit a iudice.vt no.i.d.l.j. ⁊ per no.per Cy.
in.l.metum.C.ꝙ me.cau.vbi ẽt Bal.dixit ꝙ qñ mine precedunt
⁊ ille cui facte sunt reperitur mortuus dʒ perpendi ex qualitate per
sonarum, ⁊ ex alijs indicijs quod est talis persona quod minas
consueuerit ducere ad effectum.ꝑ.l.j.si quis impera. maledixe.di
3 cens† ꝙ licet mine non probent factum, ꝓbant inimicitias capita-
les.per.l.licet.ff.de arbi. ⁊ idem dicit Bal.in.l.i.si quis impe.ma
ledixe. ⁊ vide latius Bal.in.l.fi.ff.de here.insti.vbi multa dixit ⁊
iter alia dicit ꝙ si iste minans erat bone fame iudex dʒ veritateʒ in
quirere vbi declarat dicta Cy.in.d.l.metum. ⁊ cum opin. Guil.tʒ
ẽt Saly.in.d.l.j.ẽt ꝑ Lud.in.l.j.§.hoc.ff.ad sille. ⁊ Jo.an.in Spe
cu.de presumptio.§.j.in ver.sed pone. Ant.de but.in.c.iij.loco.ꝺ
proba.ꝙ puto arbitrariũ, qꝛ dixit Bal.in d.l.iij.de epi.aud.ꝙ in
crialibus oculus iudicis prestat arbitrium ad torturã, ⁊ iõ iudex dʒ
esse valde prudens in talibus ꝑꝑ fallaciã indiciorum ⁊ per ea que
in talibus visa sunt. Nã quedã mulier iracunda ⁊ praua existẽs in
fenestra videns quẽdaʒ queʒ odio hẽbat dixit alta voce, Jo te faro
tagliare le gambe non sara longo tẽpo. hoc audiens qdã inimicus
illius ꝯ quẽ fuerant facte mine cogitauit illũ grauiter ꝑcutere sub-
spe ꝙ illa mulier fuisset ifamata, ⁊ sic accessit, ⁊ illũ inimicũ graui-
ter percussit.ꝑꝑ ꝙ fama insurrexit ꝯ illã mulierẽ q̃ fuit capta ⁊ tor
ta ꝑꝑ minas ⁊ confessa fuit ꝙ ipsa fecerat ꝑcuti ⁊ fuit punita, dein
de ad tpa fuit repertũ qđ ipsa fuerat innocens ⁊ ille inimicus hoc
fecerat, certe fuit facta iniustitia mulieri, qꝛ ipsa minata fuerat, ⁊ de
inde torta ꝯfessa fuit, ⁊ sic rõne cõfessionis sue fuit punita ⁊ iniuste.
⁊ aduerte bñ qꝛ aliqua sunt indicia gñalia ⁊ remota, ⁊ ista non suffi
ciunt ad torturã sine alijs, vt qꝛ quis, hõ male fame, si tñ adiungere-
tur qđ ꝯuersabaṫ in domo illa sufficeret.ẜm Bar.in.d.l.fi. Si tñ
esset vnũ indiciũ ꝓpinquum tãgẽs negotium ⁊ vnus bonus testis ꝺ
visu vel ꝯfessio extra iudiciũ vel in loco captus vel res reperta pe
nes eũ, tunc esset sufficiens ad torturã.ẜm Bar.in.d.l.fi.qđ etiam
tʒ And.de iser.in ꝯsti. regni si qs dãna.in quibus dñt qđ dʒ dari
copia illoꝝ indicioꝝ parti vt possit se iuuare ꝯ illa indicia ⁊ cõtra
illa indicia ⁊ ꝯriuʒ probare ⁊ illa indicia euacuare. ⁊ hoc etiã bar.
in tracta.de qõni. ⁊ tormentis, ⁊ qđ inquisitus dʒ audiri ꝯ indicia
añ torturã, maxime qñ esset tale qd quo ꝓbato nõ deberet procedi
ad tormenta, qꝛ post torturã non esset mediuʒ per.l.ij.de appel.re-
ci.qꝛ aliq solent in tormẽtis deficere.ff.de pen.l.aut dãna.§.j. ⁊ .ff.ꝺ
qđ.l.j.§.si quis vltro. ⁊ facit qđ bar.dixit in.l.diuꝰ, de.q.e.ti.l.ma
4 ritus.† vbi ꝺ teste q ñ dʒ recipi an faciat idiciũ ⁊ dixit ideʒ bar.i.l.
fi.e.ti.qđ inqsitus dʒ audiri ꝯ indicia. ⁊ sic dabitur rep lsa añ tor-
turã. ⁊ in.c.regni, hi q de tormentis.vbi dṙ qđ daṫ copi indiciorũ
vt habeat copiam reclamandi contra indicia, ⁊ in terminis decidit
Bald.in.l.milites.C.de questio.vbi dixit qđ ꝗuis semper indici
sint publicate attestationes tamen non audire volens, repulsat te-
5 stes, ⁊ dixit And.de iser.in.d.consti.† quod indicia sunt proban-
da per testes non repulsatos ⁊ facit gl.i.l.iij.ad.l.iu.ma.qđ vnus
testis de veritate facit indicium ad torturam si sit omni exceptione
maior. ⁊ qđ habetur in.l.fi.famil.erc.ꝙ indiciũ probari debet per

duos testes idoneos. Ideoq3 dixit Pau. de eleaza. in c. grauis ꝺ deposito. ꝙ reus ꝺ3 audiri contra torturã inferendã ad reprobatio nem indicioꝝ, ꝛ propterea si multi testes dicerent illũ esse bone fa me, ꝛ pauciores dicant contrarium indicetur purgatio, qꝛ vtrunq3 potest esse secundum Innocen. in c. inquisitionis. in fi. de accusa. quod vr̃ esse spãle in personis in dignitate positis. l. iij. vbi sena. er go in ꝫriũ est ius cõe. tñ ꝺ3 differri tortura, si allegaret̃ defensio ta lis, qua ꝓbata cessare debeat tortura. Inno. in c. cum in tua. ꝺ spõ. ꝙ no. Hosti. in c. cũ oporteat. de accusa. ꝛ Spe. in ti. de inquisitio ne. §. nunc qꝛ grauamen torture non est reparabile. ꝑ. l. ij. de appel.
6 reci. † Et qꝛ cõdemnatus ex inquisitione liberat̃ si ꝯstat de inocen tia. l. ij. in §. quis de qõ. ꝛ. l. vnius §. qõni. eo. ti. ꝛ Gandi. in malefi cijs, ꝛ Bar. in. l. fi. de questio. ꝛ Bal. in. l. ij. de eden. ꝛ Cano. i. c. cũ oporteat. de accus. eẽt. n. ꝫ bonos mores torquendo defensiones negãdo. cle. pastoralis. de re iudi. ꝛ per no. per Bal. in. l. pacta. in prin. de transac. ꝛ in repe. l. negãda. C. qui accus. ꝛ in. l. sola. ad fin. de testi. Adeo ꝙ si iudex haberet arbitriũ non posset denegare de fensionem ꝫ indicia ꝛ torturã. gl. in cle. sepe. in verbo defensiones de verb. signi. ꝛ Bar. ꝛ alij in. l. si filius. de dona. in. l. j. de testa. mi
7 li. † nã habens arbitriũ non posset sine indicijs torquere. ꝑ no. in c. veniens. ꝛ in c. quintauallis. de iureiur. ꝛ in d. cle. sepe. ꝛ Gandi. in maleficijs. in rubrica, quero nunqd ptãs. ꝛ Bar. in. l. j. §. idem ꝛ
8 in. l. maritus. de qõ. t3 † ꝙ testes debeant esse integri idonei ad ꝓbã da indicia, qꝛ Bar. in. l. fi. fami. erc. ꝛ bart. i. l. admonẽdi. vbi dicit ꝙ debent esse integre fame. canoni. in c. veniens de testi. ꝛ vide. ĩ. i c. an testis reprobatus. ꝛ ꝑpea iudices non possunt statim torquere ꝙ hñt idicia vel ꝯfessionẽ qꝛ ꝺ3 dari copia defẽsionis ipsi iqsito fa cta defensione ꝛ repulsa q si non probauerit ꝫ ipsa indicia vel ꝫ con fessionẽ suam, tunc torquebit̃ ꝑ predicta. Tñ magna curia vicarie obseruat in malefactoribus insignibus ex quadam preeminentia qõ ꝓcedit̃ ad tormẽta ex solo processu informatiuo, ꝛ hoc facit magna curia ꝑ capitulũ regni, ꝙ incipit in accusatis. in fine, vbi dr̃ ꝙ vi carius gñalis h3 arbitriũ in tormentis citra ꝛ ꝫ formã iuris in deli ctis grauioribus occultis ꝫ facinorosos idẽ hr̃ i alia lr̃a arbitrali q̃ incipit prouisa iuris sanctio, vbi contra maleficos insignes dat̃ ar bitriũ. vt in. d. lr̃a, q̃ lr̃a l3 sit ad bñplacitũ regis, tñ ꝯsueuit rex i lite ris officialiũ concedere illã cũ alijs arbitralibus. Tñ dubitandum qꝛ qñ dat̃ arbitriũ a ꝯstõne principis in tortura nõ potest sine indi cijs torquere, vt habes. ĩ. in c. an iudex q sine indicijs. tñ raro hoc fa
9 cit magna curia. † qꝛ non ꝺ3 torquere ex solo processu iformatiuo ni si in maleficijs insignibus ꝛ in latronibus valde diffamatis, ꝛ in no torijs criminibus, vel qñ qs esset inuentus de nocte cũ armis vel in alio maleficio qõ est notoriũ ꝛ tanq̃ in notorio torquet. tamen ab hoc debent abstinere iudices inferiores ne torqueant ex processu in formatiuo, qꝛ tenebũt in sindica. ꝛ ꝑ dictis capitulis facit qꝛ i enor mibus licitum est leges trãsgredi. ſm Inno. in c. i. de consti. ꝛ. ĩ. la tius videbitur ꝛ requiritur lenitas vite torquendi. ſm gl. ꝛ And. ꝺ iser. in constitutio. regni, si damna clandestina.

SVMMARIVM

1 Iudex debet esse subtilis in inuestiganda maleficij veritate.
2 Iudex non potest remittere penam corporalem delinquenti.

1 e Et aduertendum est, † ꝙ iudex ꝑ inuestigãda veritate ꝛ maleficio inueniendo ꝺ3 esse subtilis inuesti gator. ꝑ tex. in. l. de minore. §. j. de qõ. in interrogãdo ꝑ inuestiganda veritate in lucẽ de circunstãtijs ẽt remotis, per illum tex. ꝛ per. l. testiũ. C. de testi. fingendo se velle facere ꝙ non vult vt videat quem actum faciat reus q examinat̃ ꝛ qualiter se gerit. ar gu. c. afferte. extra de presump. vbi salomon ait, afferte gladiũ fin gens velle puerum diuidere ꝛc. que appellat̃ subtilis diligentia co gnitionis. ſm Bar. ibi ad ꝙ adduco id ꝙ hr̃ in. l. verum. C. de infa mi. vbi dr̃ ꝙ iudex ꝑ maleficio inueniendo põt facere aliq̃ expe rientiã dando aquã calidã ad bibendũ reo qui iculpabat̃ de furto ficuũ vt illa euomat q̃ alias fuerunt practicata in magna curia.
¶ Nã quedam dña detenta erat ex cã qꝛ dicebat̃ ꝙ fuerat in mor te viri machinata ꝛ nil poterat ꝓbari. regens fecit eã ad se euocari secrete in camera, ꝛ dixit ꝙ volebat eam habere in suam, ꝛ finxit il lã osculari ꝛ cũ ea ratiocinãdo ꝛ pollicendo liberationem extorsit ꝯfessionẽ de homicidio viri que deinde fuit decapitata. Etiam alij extorserunt ꝯfessionem ab inquisitis in cena pollicendo liberatio nem promittendo quod nullũ eis nocumentum inferret ꝛ humani ter cum illis loquendo, ꝛ hec per dicta iura. sunt. n. huiusmodi per suasiones magis apte ad extorquendũ ꝯfessiones q̃ chorda. ar. l. i. §. persuadere. ff. de seruo corru. nam persuasio est cõpulsio quedam Cy. in. l. j. de rapt. virg. ꝛ in. l. si quis non dicã. de epi. ꝛ cle. ꝛ ꝑ no. in. l. si quis seruo. C. de fur. ꝛ no. in. l. cum quis de dolo.
¶ Multi. n. torti nihil confessi sunt, ꝛ deinde cum potestas post chordã ostenderit signa humanitatis cõpatiendo eis ꝛ cũ electua rijs confortando mederi faciendo ꝯfessi sunt de plano maleficia. multi etiã fide data in iure prestito, ꝙ si dicerent veritatem eos li beraret a pẽa ꝯfessi sunt homicidia ꝛ delicta ꝛ hoc diuina iustitia ꝑmittente q̃ vult homicidia nullatenus fore ipunita, vt in. l. iiij. C. de epi. audi. ibi homicida ꝛ parricida qõ fecit semp expectet, ꝛ est ꝟ bum diuinũ. Ista. n. iura non sunt facienda nisi homicidis. tamen an sint obseruanda ipsis delinquẽtibus qbus sunt prestita, vt confi teant̃. ꝛ dic ꝙ non, primo ꝑ tex. in c. non est obligatoriũ ꝫ iura pre stitũ iurm. ꝛ ꝑ tex. in c. in malis promissis fidẽ non expedit obser uari. extra de reg. iur. in vj. scdo, qꝛ ista promissio est contra publi cã vtilitatẽ ſm q̃ maleficia non debent esse impunita. de defen. ci ui. l. ꝑ oẽs. ad. l. aql. l. ita vulne. cũ si. ꝛ pacta ꝫ publicã vtilitatem ꝛ iura desuper prestita non sunt obseruanda ſm Bar. in. l. si quis ꝑ eo. ff. de fideiusso. ꝑ plura q̃ ibi alle. ꝛ idẽ in. l. i. §. j. ff. ꝺ dolo. iste. n. fuit bonus dolus, vt ibi hr̃. ꝛ Bal. hic t3 de pace iur. fir. §. item sa
2 cramenta. ¶ † Preterea iudex non potest remittere penã corpora lẽ delinquenti ꝙ spectat ad principẽ. l. fi. in fi. de qõ. cũ ibi alle. in gl. ꝛ in. l. ij. C. de deserto. li. xij. ꝛ. l. ij. de commer. ꝛ. l. j. ne san. bap. And. de iser. in cõstit. regni, si quis in postex, ꝛ. l. fi. de priua. car. in auc. ꝺ col §. iubemus. Et ad predicta faciũt que dr̃ si officialis teneat̃ obseruare securitatem factam delinquenti. de quo vide. s. in verbo saluus conductus ꝛ in iuribus ibi allegatis ad plenum.

SVMMARIVM

1 Coniecture verisiles dẽnt attendi i nindicijs ꝛ inquisitionibus.
2 Presumptio idem est quod indicium.

e Et in † indicijs ꝛ inquisitionibus ẽt attendi dẽnt cõiecture verisimiles que cõiecture capiun tur ex qualitate facti ꝛ conditione personaꝝ de dona. i ter viruꝫ ꝛ vxo. l. vtrum. ꝛ in. l. fi. de act. ꝛ obli. in qbus op3 cõsiderare cuius conditionis quis fuerit a sua natura. l. famo si. ad. l. iul. maie. qꝛ eũ talem esse presumimus. de re mili. l. non om nis. §. a barbaris. de edi. edic. l. qro. §. fi. ꝛ qualẽ vitã ꝛ habitum du xerit talẽ esse presumimus. de iureiu. l. itẽ apud. §. si virginẽ. ꝛ. l. q dã in suo. de ꝯdi. insti. ꝛ cuius ꝯuersationis qs fuerit. de admi. tu. l. si plures. §. assidue. Quia ex mala ꝯuersatione qs efficit̃ criosus. l. ediles. §. pedius. de edil. edic. ꝛ ẽt ex ꝯuersatione loci vbi ꝯuersa tur ꝑsumit̃ ꝑ aliquo vl' ꝫ aliquẽ. l. fi. ff. mã. ita fuerit alie. ꝺ penis. l. aut fcã. §. euenit ꝛ pẽsatis actibus ꝓcedẽtibus ꝛ sequẽtibus de aliq̃ ꝑsumim⁹ bonuꝫ vl' maluꝫ ꝺ re mili. l. nõ ois. §. a barbaris. ꝛ. l. j. ꝺ ni agge. ꝛ ꝑ armeniã ꝺ offõ ma. mi. ꝛ si qs falsa instra facere ꝯsueuit ẽt ꝺ eo male ꝑsumim⁹. l. iubemus. ꝺ ꝓba. ꝛ q ꝺ crie paciscĩt etiam maluꝫ ꝺ eo ꝑsumit̃. l. athletas. §. fi. ꝺ ifami. ꝛ ꝑsumptiones bone ali qñ recipiunt ꝓbationẽ i ꝫriuꝫ qꝛ fcm̃ plerunq3 prudentissimos fal lit. l. j. ꝺ iur. ꝛ fac. igno. sunt ãt indicia ꝛ argumẽta multiplicia ꝛ va riant̃ ex varietate factoꝝ ꝙ indicis arbitrio relinquit̃ ꝛ sp fit inter pretatio i ptẽ magis eq̃ benignã cõpotes. l. sanctio. de penis. ꝛ. l.
2 iterpratione. ꝺ penis. ꝛ ꝺ multiplici gñe ꝑsumptionũ. vide ꝑ Inn. ꝛ Io. an. i. c. illõ. ꝺ ꝑsump. † Et adde qõ ꝑsumptio aliq̃ est ideꝫ qõ idiciuꝫ. l. fi. ꝺ qõ. inde dicim⁹ qõ fuga reddit suspectũ fugientẽ cor de requi. reis. §. si ꝟo. ꝛ gl. i. l. ipuberib⁹. §. pena. ꝺ suspe. tut. item ꝑsumptio idẽ est qõ arbitriuꝫ seu indiciuꝫ. ff. ꝺ qõ. l. ide dicimus qõ fuga reddit suspectuꝫ fugiẽtẽ. ꝺ req. reis. §. si ꝟo ita gl. i. d. l. ipube ribus. §. ꝓterea. ſm Ang. in. d. l. cognitionaliter. ꝛ ꝑsumptio homi nis est qñ vir potens dicit se vim passum, vbi est frequentia homi num qõ non est verisimile. l. fi. quod met. cau.

SVMMARIVM

1 Puniri an quis possit ex sola confessione facta in iudicio. ꝛ nu. 4.
2 Perseueratio ꝯfessionis ex interuallo post torturaꝫ dicitur spon tanea confessio.
3 Due reperiuntur confitentium perseuerationes.

1 a Ner ꝯfessione † fcã i iudicio ꝑ carceratuꝫ vel tortu raꝫ possit puniri glo. i. d. c. j. ex̃ qõ me. ca. qõ ñ nisi ꝑ spontaneã ꝑseuerationẽ purget̃. l. j. ꝛ ij. C. qõ me. cã vide gl. sing. i. c. lr̃is. ꝺ diuor. dixit ꝯfessioneꝫ idelibera te ex iracundia fcãm ꝑseueratione spontanea validari, qꝛ ꝑseueratio purgat vitiuꝫ iracundie ꝓcedẽtis. c. attestationes. ꝺ despon. ipub. Hinc vr̃ ꝯfessionẽ i crialibus fcãm i tormẽtis ꝑ ꝑseuerationẽ pur gari si idicia tormẽta ꝓcedãt. l. j. §. diu⁹ ꝺ qõ. ꝛ si idicia nõ ꝓcesserit ꝯfessionẽ fcãm i tortura seqns ꝑseueratio ñ validat per casuꝫ sing. i. l. pe. ff. de qõ. vbi bar. h t3. ꝛ Imo. in. d. c. i. l3 ipse bar. aliter sen tiat in. l. i. de confes. ꝛ non bene, qꝛ contra dicta in. d. l. penulti. ꝛ pro

⁊ pro dicto Bar. in. d. l. pe. bene facit. l. iij. ⁊ l. milites. ⁊ quod not. in. l. fi. de q̄ō. C. ⁊ in. l. j. ff. eo. ⁊ in. l. vnus. §. in ea. vbi hr̄ ꝙ confessio facta in tortura sine indicijs est nulla, ⁊ iō vr̄ pseuerationem eē nullā. ad qđ. d. l. j. §. diuus. ⁊ §. si qs vltro. ⁊ d. l. pe. de q̄ō. ⁊ ꝙ in quali bet ea ꝑ ponit Bar. terminās ꝙ id ꝙ dr̄ de confessione i tortura facta ꝓcedit si magna sit tortura ⁊ tortus maxime debilis existat, secus si parua sit tortura ⁊ hō robustus, q̄r tunc vz eius ꝯfessio nulla eius futura perseueratione attēta, vt declarauit Bal. in. l. j. C. ð cō
2 fes. ¶ † Contra tñ vr̄ tenendū ꝙ pseueratio ex internallo post torturā in publico loco factā. fm. l. ij. C. de cust. reo. dr̄ rei spōtanea cō fessio. ꝑ. d. §. si qs vltro. fm bar. ⁊ bal. in. d. l. j. de ꝯfess. in. vj. colū. dū ꝯcludūt, ꝙ ēt si qs decies tortus ꝯfessus sit, si postea pseuerat in publico, talis ꝯfessio dr̄ spōtanea, ⁊ psumendū ꝑ ꝯscia criminis q perseueret. ⁊ idē Spe. in tit. de ꝯfessis. §. j. ꝟ. fi. dū eqparat perseuerationem in cōfes. ꝑ tormēta extortā, ⁊ nullis tormētis precedentibus ꝯfitentē ad ꝙ. l. nō est versil'e. ff. ꝙ metus cau. s3 ꝯfessio spontanea sola est valida ad ꝯdēnandū in crialibus. fm bar. ff. de custo. reo. l. ij. post doc. Cy. in. l. ij. C. eo. ⁊ Azo. in sum. tit. de ꝯfessis pro quo dicto facit tex. in. l. seruus. C. ad. l. iul. de vi. vbi bona gl. ad qđ
3 facit. d. l. si ꝯfessus. de cust. reo. ⁊ ꝙ not. doc. C. eod. l. ij. † Due eniz ꝯfitentiū pseuerationes reperiunē, qrū vna exp̄ssa ad ꝯdēnandum sola sufficit, ⁊ de ea loqt̄. d. l. ij. ergo si sufficit sola illa ꝓcedere indicia nō reqrunē alia est tacita ⁊ cū ꝯfitens in tormentis post ꝯfessionem tacet eā nō reuocādo, nec approbādo, ⁊ hec sola nō sufficit ⁊ requirit indicia ꝓcedere, nec hoc tenendo obstarēt iura in ꝯ. all. licet n. illa iura dicāt inualidā ꝯfessionē eē q̄ fit in tormentis indicijs nō ꝓcedentibus, nō tñ dñt qđ defectus indicioꝝ nō ꝓcedentium inualidet exp̄ssam pseuerationē ⁊ ex ea sequentē ꝯfessionē spontaneā, l3 bar. in. d. l. pe. nihil alleget ⁊ ꝯcludat cū. d. l. pe. q̄sti. de pseueratione nullo mō loquat̄. ex qbus saluat̄ bar. ⁊ Imo. in tacita pseueratione, secus in exp̄ssa vt. s. ad qđ tex. in. c. pisanis. de rest. spo. ⁊ ibi Innoc. in. c. ꝑ inqsitionē. de ele. ⁊ p bar. in. d. l. si ꝯfessus ꝯcludentes ꝙ l3 nullus sit ꝓcessus tñ cōfessio spontanea inemanans t3, vt ex ea ꝯfitens ꝯdēnet̄, ḡ eodē mō l3 nulla sit ꝯfessio fcā ꝑ torturā nō precedentibus indicijs, tñ exp̄ssa pseueratio q̄ vim spontanee ꝯfessionis h3 d3 sil'r tenere vt ex ea pseuerans ꝯdēnet̄, q̄r idē in simi. terminat bar. C. de q̄sti. l. milites dū p. d. l. j. de ꝯfes. ꝯcludit ꝙ l3 nō valeat in tortura facta ꝯfessio sine indicijs, illa tñ reliquū ꝓcessuz non vitiat, ergo nec illa vitiabit spontaneā pseueratiōne q eā hēbat instar ꝯfessionis spontanee, vt. s. est ēt de ꝓcessu, vt in. c. q̄m ꝯ. de proba. ⁊ ea ferri nō possit snīa, vt Bal. declarat in. d. l. ij. de cust. reo.
4 ⁊ dixit Pe. de anch. in cle. j. de her. † ꝙ tortura ⁊ ꝯfessio i ea emanans nō seruata dicte cle. forma sit nulla ipso iure, tñ pseueratio sequēs vz qđ ex ea snīa ferr̄, ꝑ quo est gl. in. d. §. diuus. ⁊ hoc concludit Bal. in. d. l. j. iiij. col. in tertio ꝯrio, ⁊ iō tenēdo pseueratiōnē ēt exp̄ssā eē nullā h3 bar. vel i casu idubitato q̄n nulla pseueratio seqt̄ l3 ꝯfessio facta i tortura sine indicijs sit nulla, tñ snīa q̄ desup ꝑ ipsa ꝯfessiōe fert̄ v3 mero iur̄ admittēdo ꝯfessionē q̄ntūcūq3 nullā contra ius litigatoris ꝓmulgata dr̄, ⁊ ꝑpea ad rescindendā eā appellation̄ opus est. l. ij. C. q̄n ꝓuo. ⁊ l. j. C. q̄ sen. sine appel. ⁊ glo. exp̄ssa, Jo. an. in. c. roma. §. finaūt post. de appel. in. vj. vbi dicit confessionē ꝑ torturā appellationē ab ea interpositā relenare, prout ē tex. in. d. §. si quis vltro. intelligēdo illū ꝯtinuato. §. diuus precedē. loqui i snīa ꝓmulgata ꝑ ꝑsidē i viz ꝯfessionis extorte ꝑ torturā idicijs nō ꝓcedētibus. nā cū tex. in fi. sui dicat ꝙ si ꝯstat de innocentia ꝯfitentis ꝙ a dicta snīa pses nō releuat, s3 est princeps adeūdus ex q̄ patet dictam sententiam non esse nullā, q̄r si eēt nulla ipsemet de sue sententie nullitate cognosceret. l. iiij. C. de accu. que bene no. ⁊ vide in. l. que in carcerem. ff. quod me. cā. vbi de confessione carcerati.

SVMMARIVM

1 Fama an sit indicium sufficiens ad torturam. ⁊ nu. 2. 3. et. 4.

1 a **An fama** † sit indiciū sufficiens ad torturam. vide Bar. late in. l. de minore. §. tormēta. de q̄ō. ⁊ Ang. in. l. milites. C. de q̄ō. vbi t3 ꝙ nō ⁊ vide Spe. in ti. de no. cri. §. fama. ⁊ in ti. de test. §. restat ꝟ. itē vni testi cū fama publica credit̄ in crialibus. tñ glo. in. c. veniens. de testi. ꝟ. cui, t3 ꝯ. in criminalibus q̄ seqt̄ Jo. de imo. in. l. interesse. de acqr. pos. ⁊ Cy. i. l. fi. C. de q̄ō. ⁊ Bal. idē in. l. ij. §. j. ð excus. tu. ⁊ p Imo. in. l. fi. de here. insti. ⁊ cano. sequunt̄ illā glos. in d. c. veniens. q̄ itelligo quo ad ꝯdēnatiōnē, tñ sufficit ad torturam, s3 bar. dixit ꝙ d3 ispici vñ h3 originē fama, ⁊ a qbus, ⁊ ex q̄ cā, q̄r si cā ꝓbabili vrgenti ⁊ verisili, erit sufficiens ad torturā ꝑ gl. in. l. excusat. §. j. de exc. tu. ⁊ in. l. iij. §. eiusdē. de test. al's nō cr̄ de accu. c. q̄liter ⁊ q̄n. ⁊ ibi Inno. nā nisi trahat originē, ⁊ ex cā probabili, ⁊ a fidedignis ⁊ honestis personis dr̄ vana vox. de penis. l. decurionuz ⁊ Cy. l. de tormentis. de q̄ō. t3 simpl'r ꝙ fama sola nō faciat idiciuz
2 ad torturam, ꝙ t3 Bal. eo. ti. l. milites. ⁊ iō dixit ibi Ang. † quod si, cū fama concurrat vnus testis nō sufficit ad ꝯdēnationē. ꝑ regulā. l. fi. C. de ꝓbat. nisi cū fama ꝯcurrat ēt aliud indiciū sufficiens. ꝑ d. l. excusant, ⁊ ibi hoc t3 Cy. ⁊ ita intelligit̄. d. §. eiusdē. ⁊ ibi bart. ⁊ Jo. an. in ti. de noto. crimi. §. fama. dicens ꝙ ꝑ se non sufficiat, ⁊ l3 de facto ꝯriū seruet̄. scdm Jo. and. ibi Cy. autem in. l. fi. de q̄ō.
3 dixit † ꝙ fama cū dicto officialis denuntiantis cū iur̄o facit indiciū ad torturā. per auc. hodie. de repu. ⁊ vñ sumit̄ idē Jo. de are. in tractatu maleficioꝝ q̄n cū ea ꝯcurrit vnus testis. ꝑ. d. l. theopō. de dote prele. vel inimicitia ꝓcedente. ff. de q̄ō. l. ij. §. preterea. de testi. l. iij. in prin. vel iactatio ꝯsiderata q̄litate persone. ar. l. metum. C. qđ me. cau. ⁊ l. iij. qb. ex can. ma. ⁊ l. i. ff. si qs ipera. ⁊ l. labeo. de supel. leg. ⁊ l. ꝑ armeniā. de offi. ma. mi. vel si ꝯcurrat cū casuga q̄ accusat fugientes. in auc. de exhi. re. §. si ꝟo. ⁊ de san. epis. §. si qs aūt. ⁊ l. ꝯsiliarios. de asses. vel mala reputatio eius q sil'ia consueuit facere. d. §. tormenta. ⁊ §. isdē. vel aliud indiciū. ⁊ dixit bart.
4 in tractatu de questi. † ꝙ q̄uis ꝓbatio fame eqpolleat dicto vnius testis. l. iij. §. j. de testi. non sufficit, s3 coadiunat ꝓbationez. d. §. j. q̄r fama est res fragilis ⁊ perniciosa trāsmissa ab his q nocere desiderant q̄ de per se non sufficeret, nisi sit in cā cū alio indicio. fm bart. ibi ⁊ idē Cy. in. l. ij. §. j. de excusa. tut. Jo. an. in. c. cū in contemplationē de regu. iur. ⁊ Imol. in. l. fin. de here. insti. licet Bald. in. c. i. §. iniuria. de pace iur. fir. qđ faciat indiciuz q̄n eēt vehemēs fama. ⁊ Cy. in. l. fi. de quest. dicit ꝙ d3 esse iuncta cū alia coniectura vel indicio. ⁊ vide Bar. in. l. i. §. item cor. de questi. ⁊ Bald. in d. l. milites, ⁊ vide omnino Bar. in consi. ccxviij. qđ incipit an fama cum dicto sindici.

SVMMARIVM

1 Testes reprobati examinati an faciant indiciuz ad torturā. ⁊ n. 2.
3 Fuga vocatur delictum.

1 a **An testes** † reprobati seu q non pn̄t examinari ꝑpter etatē vl' inimicitiā si fuerit examinati faciāt indicium ad torturā. vide Bar. in. l. maritus. ff. de q̄ō. And. de ise. in. v. q. fi. c. ꝑsbyteri. ⁊ ca. seq. ⁊ vide Bal. oīno in. l. cū ꝓbatio. ⁊ in. l. ēt matris. C. de ꝓbatio ⁊ Bal. no. in ti. de ꝯsue. recti feu. §. sacrm. in. iiij. col. ⁊ Bal. in. l. seruos. C. de testi. ⁊ Bar. in. l. fi. C. de his q. vt indi. ⁊ vide Bald. in. l. j. C. de sum. tri. q dixit ꝙ l3 Bar. in. l. maritus, dixit ꝙ testis. q nō examinat̄ ꝑp infamiā facit indiciū quale quale, ꝙ est verum fm eu. quo ad inqsitionē non quo ad ꝓbationē seu ꝯdēnationez qđ ibi seqt̄ Sali. ⁊ dixit bar. in. l. peremptorias. C. sen. rescin. non pos
2 se, † ꝙ testes examinati, post didicita testificata etiam non faciūt indicium, q̄r presumunē subornati, ꝙ vr̄ hr̄e locū in ciuilibus nō in criminalibus ꝑ no. in. l. si non defendantur. de pen. vide. s. in. c. an si qs dixerit ⁊ adde ꝙ testes viles ⁊ diffamati admittunt̄ ꝯ valde diffamatum fm Inno. in. c. cū J. ⁊ a. de re iudi. ⁊ hr̄. j. in. c. an si titiuz ꝯfessus est. ⁊ vide in. c. an testis q non debuit examinari. ¶ An si qs ꝓducat instrm falsum ⁊ accuset̄ ipse ꝓducens ⁊ notarius de falso q aufugerūt an inducat̄ presumptio vel ꝓbatio falsitatis ꝯ notarium dic ꝙ tex. in. l. reos. de custo. reo. facit ꝙ sic, q̄r delatus ⁊ carceratus si aufugit etiam esto ꝙ esset innocens punit̄ vt cōfessus vel ꝯuictus. facit in auc. de col. §. antepe. ad idem de exhi. ⁊ intro. §. si vero. ⁊ qđ ibi no. de seruientibus q fugiunt. ⁊ de re mili. l. nō ois. §.
3 desertor. † ⁊ q̄r fuga delictū vocat̄. l. qđ sit fugitiuus. in prin. ð edi. edi. Cy. in. l. raptores de epi. ⁊ cleri. distinxit ꝙ crimen est tale ad cuius punitionem sufficeret sola presumptio qđ sufficiat fuga. per. l. ipuberibus. de excu. tut. ⁊ C. de asesso. l. ꝯsiliarios. ⁊ de oī agro. l. locoꝝ li. xj. vbi āt regreret̄ plena ꝓbatio ad ꝯdēnationē non sufficit fuga. l. i. de reqren. reis. ⁊ f. diuus de cust. reo. Old. dixit ꝙ si fuga iponit̄ ꝑ crie, tūc ipsa sola sufficit i desertorez. C. ð deser. l. i. ⁊ ij. li. xij. ⁊ tex. i. l. ꝯsiliarios. C. ð asesso. ⁊ i. l. i. C. vt omnes cāe. vbi frāgens attestationez legis hr̄ ꝑ ꝯfesso ꝯuic̄. et ita loqt̄. l. ineos. s. allegata, sec9 vbi nō iponit̄ ꝑ crie, s3 ꝑ criminis ꝓbatione et tūc ꝓcedat. s. dicta dist. tñ Cy. i. d. l. diuus, dixit ꝙ fuga suspitionez iducit, s3 ex suspitiōe nō d3 qs ꝯdemnari. l. absentez. ð penis tñ dicebat qđ ꝑp illā suspitionez ille possit torq̄ri ꝑ tex. i. l. iij. §. ð his ad sille. ꝙ ñ pl3 Jac. ð bel. i. d. §. si ꝟo, q̄r ad torturā reqrunē indicia et argumēta in numero plurali per. l. milites. de q̄stio. et q̄r fuga non respicit directo delictuz s3 persone tuitionem, tñ contrarium seruatur q̄r ex vno indicio torquetur, et ideo sola fuga notarij non probat contra ipsuz, nec contra actorem producentem instrumentum, ita Jo. an. in addi. Spe. in ti. de presumptio. in additione. in. §. species q̄ sunt

formalia verba sua, ꝛ vide. s. circa princip. libri in alio capitulo vbi dicitur de fuga officialis.

SVMMARIVM

1 Officialis an ꝛ qñ teneat̃ de mortuo in tortura. ꝛ nu. 3. et. 5.
2 Qualitas persone debet attendi in tormentis. ꝛ nu. 4.
6 Lata culpa equiparatur dolo in delictis.

1 a An si officialis †aliquẽ tormẽtauit q mortuus est in tortura vel propter tormenta teneat̃. l. cor. de sic. Cy. i. l. gracchus de adulte. referẽdo Ja. de are. distinxit ꝙ aut officialis vltra legitimũ modũ nõ torsit. ꝛ hoc fecit legitimis indicijs ꝓcedentibus, ꝛ nõ tenet̃. d. l. gracchus. ꝛ. l. qõnis. ꝛ. l. de minore. §. tormenta ꝺ qõ. ꝛ sic dꝫ itelligi ꝺ penis. l. dãnũ. §. nec in ea. cũ dicit ꝙ plerigꝫ in tormẽtis deficere solẽt. aut modũ excessit dolose, ꝛ tenet̃. l. cor. ꝺ sic. l. fi. ff. ad. l. iul. repet. ꝛ facit. l. pe. in fi. de cust. reo. ꝛ. l. q occidit. ad. l. aql. aut culpabilẽ modũ excessit vt qꝛ credebat modũ excedi debere ꝑ imanitatẽ criminis. d. §. nec i ea tũc non tenet̃. l. cor. sꝫ ꝑmõ culpe punit̃. ar. de adul. l. si adulteriũ cũ incestu. §. insuper. ff. de adul. in q̃ non est ↄsiderãda modica culpa. ar. vt iudices sine quoq̃ suf. circa me. in dubio aũt excessus potius ascriberet̃ culpe q̃ dolo qꝛ ista tormẽta eruenda sunt pro veritate ꝛ est res permissa ob disciplinã reipublice arg. ꝛ. l. si quẽq̃. §. ꝑponit̃. ad. l. aql. ꝛ loca. l. querit̃. §. idẽ iul. ꝛ qñ dicat̃ modũ excedere cũ permittat̃ modũ arbitrari. d. l. qõnis. dic ꝙ modus ↄsuetus dꝫ attendi ꝛ iudicabit̃ modũ excedere ex qualitate tormẽti. ꝛ ↄditione ꝑsone ꝛ ↄsuetudine loci. q̃ casu cũ excedit̃ modus legitim⁹ tenet̃ ꝺ dolo, ꝛ tenet̃. l. iu. ꝺ sic. l. fi. ad. l. iu. rep. si culpa tenet̃ tãq̃ culpabilis d. l. si adulteriũ. §. isup ꝛ si culpa fuit modica i nihilo tenet̃ qꝛ licuit eĩ i subditis vehemẽtissimus. in auc. sine quoq̃ suf. circa mediũ. ẽm flo. in. d. l. q occidit. ꝛ in dubio potius ascribit̃ culpe q̃ dolo iudicis, qꝛ tormentũ est ars ꝑmissa ad disciplinã. ar. l. ꝛ si qñcũq̃. §. pe. ad. l. aq. aut precessit indiciũ, sꝫ nõ sufficiẽs, ꝛ tunc punit̃ de homicidio vt culpabilis. l. respiciendũ. §. delinquunt. de penis.

2 † Et ideo male faciũt iudices qui nouas spẽs tormẽtoꝝ q̃rũt ꝛ ꝑsone qualitas attendit̃ si est iuuenis vel senex, debilis, vel robustus q ꝑpea durius tormentabit̃ prout iuuentus ꝛ eius vigor poterit supportare. ꝛ nõ vltra. d. §. tormenta. ꝛ iõ iudicis arbitrio cũ tẽperamento cõmittit̃. ẽm Cy. ꝛ Salyc. i. d. l. gracchus. Bar. aũt in. l. lege cor. de sica. dicit ꝙ rectores qui torquent testes vel reũ ↄ iustitiam ꝛ aliqs moriat̃ tenent̃. l. cor. tñ bart. in. l. in qõne. de qõ. tꝫ cũ Cy. ꝛ Saly. in. d. l. gracchus. vbi idẽ tꝫ. ꝛ idẽ bal. ꝛ Ang. i. l. ij. de adul. ꝛ Ang. idẽ tꝫ in. d. l. gracchus. Et dicit qꝺ dꝫ in actis apparere de indicijs. ꝛ in dubio nõ presumitur terminos excessisse. qꝛ ꝑ iudice ꝑsumit̃. l. ij. de offi. ciui. iudi. ꝛ. l. herẽnius. §. gaya. de euic. ꝛ dixit ibi Angel. in. l. lege iul. ff. ad. l. iul. de vi public. vt dixit ꝙ assessor sit cautus, vt cã tormentorum ꝛ indicia appareãt i ꝓcessu ꝛ ꝓbet qualitatẽ torture ꝑ illos de domo per familiares, qꝛ tortura fit in secreto ꝛ ꝑñtibus familiaribus ꝛ valebit dcm̃ eoꝝ. ar. l. consensu. C. de repu. qꝛ in dubio lꝫ mors cõtigerit nõ presumit̃ excessus torture. ar. l. herennius. §. gaya. ff. de euic. ꝛ bart. in. l. quenis. de qõ. Cy. bal. ꝛ Sal. in. d. l. gracchus. ꝑ. l. sed an vltro. in prin. de neg. gest. vbi dñt fore attendendum modũ consuetũ ꝛ ꝙ tunc iudex bñ arbitret̃. ꝑ. d. l. qõ. ẽm Ang. vbi. s. ꝙ dixit. quod erit prudens ↄsiliũ. vt medici inspiciant corpus vt arbitrent̃ an ex tormentis inordinatis mortuus fuerit attẽdendo liuores corporis. ꝛ alia ẽm Ang. ibi ꝛ dicit bal. in. l. pe. de emenda. propin. qꝺ si iu-

3 dex † scindat alicui carnẽ vt confiteatur crimen ꝛ morit̃ in tormento ꝙ ipse iudex dꝫ decapitari, vt homicida. cuius dcm̃ intellige, vt. s. dicit bal. in. milites. de qõ. ꝙ si iudex repetijt torturã sine nouis indicijs, ꝛ deinde tortus moriat̃ in tormentis ꝙ repetens tenet̃ ꝺ homicidio, qꝛ nõ debuit repetere. De iure ꝯ ↄstitutionũ regni si iudex hominẽ tormentauerit in criminibus in quibus non dꝫ tormentari ꝛ ↄ formã iuris, ꝛ tortus moriatur aut ꝑ confessionem extortã condemnat̃ ad mortẽ ipse iudex punitur vltimo supplicio. vt in ca. regni si iuste. de tormentis ꝛ in alio. c. ꝙ incipit in accusatis de tormentis. vide in. l. aut dãnũ. §. j. de penis. ꝛ vide bar. in. l. in qõne. ff. de qõ. vbi dixit ꝙ si iudex excessit modũ consuetum ꝛ modum q debebat adhiberi ẽm qualitatem ꝑsone forte tenetur, alias secus, dicens ꝙ dꝫ inspici, si potest iudici culpam imputare vel similia. d. §. j. qui etiam dicit qꝺ hoc sibi accidit, cum torqueret iuuenem robustum, ꝛ sic mortuus est. ꝛ dicit idem Bar. in. l. de minore. in princi.

4 eo. ti. † qꝺ minores non torquentur eadẽ tortura qua maiores. ꝛ vide aliquid in. l. pregnantes. de pe. vbi dicit Bar. ↄ iudicem q tormentauit mulierem post partũ incontinenti q̃ erat debilis ꝛ mortua fuit ꝙ teneatur, que no. in sindicatu. ꝛ adde qꝛ Jac. de are. in tractatu maleficiorum tenuit idem qꝺ non teneat̃. ar. d. l. gracchus. ꝛ. l. iniuriarũ. §. is qui. de iniu. ꝛ. l. continet qꝺ me. cau. ꝛ. l. j. de quest. ꝛ. l. lege aquil. ꝺ sicca. l. lege cor. ꝛ. l. qua actione. §. sed ꝛ si quis ad l. aqui. qꝛ plerunq̃ dum torquentur deficere solent. l. aut damna. §. j. de penis. ꝛ idem dixi si sine dolo ꝛ zelo iustitie ꝛ veritatis inueniẽde. per. §. illud. in auc. vt iudi. sine quoquo suf. nam alias officium ꝑualet delicto. l. fulcinius. §. labeo. ad. l. in. repe. ꝛ. l. tres fratres de admi. tu. ꝛ. l. auferet̃. §. j. de iure fis. qui etiam dixit qꝺ sine appareat quod ex casu cum aliqua culpa non fecerit, siue etiã in casu dubio, siue et appareat qꝺ cum aliqua culpa excesserit modum qꝺ nõ putat iudicem teneri. arg. l. j. de emen. propin. equiparãdo ꝑtatem dominicam ꝑtati iudicis per. l. potestatis. de verbo. signi. itẽ ꝑ casum. l. post legatum. §. aduocatum. ꝛ. l. tutoꝝ. de his qui. vt ind. firmat arg. validis exem. l. ij. C. q accu. qꝛ presumitur zelo iustitie ꝛ officij. l. ij. §. publicanus. vi bo. rap. ꝛ. l. minus. de acquir. pos. ꝛ. l. numerato. ff. ꝑ so. l. sepe. de verbo. sig. nam non voluntas ꝛ propositũ ꝛc. ff. de fur. l. qui iniurie de sicca. l. j. ꝛ qꝛ omne bonũ presumitur ꝺ officiali. l. i. in fi. ff. de offi. presi. ꝛ. l. cum creditori. ff. de fur. ꝛ. l. iniuriarũ. §. i. de iniu. ꝛ facit. l. ij. de offi. ciui. iudi. ꝛ concludit Bart. in. l. qõnis de qõ. ꝛ i. l. aut damna. §. nec in ea. de penis qꝺ si iudex non excessit modũ consuetum. ꝛ q dꝫ haberi ẽm qualitatem torti ꝑsone torte quod non tenetur. ꝛ tꝫ Car. in. c. cum in cõtemplatione ꝺ reg. iu. ꝛ Bal. in. c. i. de clerico percu. ꝛ i. l. de emen.

5 † Et volo qꝺ tu qui es curiosus scias vnum quod Bar. in tractatu de qõ. qui sibi appropriabit̃ quem alij non allegãt dixit quod si iudex in torquẽdo modũ excessit, adeo qꝺ tortus deficit vel mẽbro debilitatus fuit quod tenebit̃. ff. de in. l. item apud. §. qõnis. qꝛ sic est torquend⁹ reus vt innocentia vel supplicio saluus reddat̃. l. qõnis modum. ff. eod. quod si iudex non seruauerit tenebitur. sol. ma. l. si constan. §. si maritus. ꝛ. l. ij. §. dominorũ. de his qui sunt sui. ad. l. aquil. l. ꝛ si quicunq̃. §. si magister. l. hoc fecerit vt iudex non excusatur, qꝛ praue actum presumitur esse malum. l. si non ↄuicij. de iniur. ꝛ. l. j. de sic. nam etiã ꝓpinquus qui in corrigendo modum excessit punitur. l. l. de emen. propinquo. qꝛ etiã magistratibus ꝓhibitum est illicitũ cõmittere. l. magistratibus. de in. om. iu. lꝫ in ↄtrium dici posset qñ hoc facit causa veritatis inueniende ꝛ officium exercendo, ꝛ nõ aio occidendi, qꝛ nemo videtur delinquere nisi malũ aium habuerit. de verbo. sig. l. sepe. qꝛ propositũ distinguit̃. l. iniuriã. ff. de fur. ꝺ ꝟ. sig. l. acqrit̃. ꝛ. l. iure et crimen ↄhit̃ cum volũtas nocẽdi adest. l. j. ꝺ sicca. ꝛ. l. iij. §. i. de lib. homi. exhi. ꝛ de officiali presumitur bonum. l. i. in fi. de offi. ꝑfeto. ꝛ non presumitur iniurie causa fecisse. l. iniuria. §. i. de iniu. ꝛ si q̃ culpam cõmisit in exequendo modum excedendo non tenet̃. l. lege corne. ꝺ sicca.

6 † ꝛ qꝛ in delictis lata culpa dolo non eqparatur. l. in lege. ꝺ sicca. ꝛ non presumitur ex animo fecisse, sꝫ vigore officij zelo iustitie. de bo. dãna. l. ij. §. si publicanus de acq. pos. l. minus ꝑ so. l. numerato iõ ↄcludit qꝺ si apparet qꝺ ex voluntate fecerit, de dolo tenebit̃ ꝛ si absq̃ culpa i nihilo tenetur, ꝛ si fuit i aliq̃ culpa modũ excedendo si putat teneri. l. l. ꝺ emẽ. huo. ꝛ vꝫ arbitriũ ꝺ ꝑtãte dñica ad ꝑtãtes rectoris, de ꝟbo. signi. l. ꝑtãtis ꝟbo. s. in excessu. Guid. de suza. tenet qꝺ si iudex in tortura hominem interemerit vel debilitarit, ꝙ tenebitur, qꝛ statim qꝺ modũ excessit presumit̃ non iudex sed priuatus sicut tutor non recte administrans. arg. de epi. ꝛ cle. l. generaliter, ꝛ vr̃ tex. in. l. itẽ apud. §. que res. ver. sed si iussu in iure. ita Bar. in. d. tracta. ꝛ idẽ tꝫ Bal. in. c. j. de cle. percus. ꝛ Tancre. in suo opere. i. vj. rub. q. xviij. ꝛ idẽ Car. in. c. cũ in cõtemplatione. de reg. iur. qꝺ si non excessit modus consuetum, ꝛ q debet adhiberi qꝺ nõ tenet̃ et si torserit reũ q deinde non permiserit sibi medelas ꝛ colíria dari ꝛ appropinquari, ꝛ propter hoc remanserit debilitatus vel moriatur pre nimio dolore qꝺ iudex nõ tenebit̃, qꝛ sibi imputet, qꝛ dãnũ qꝺ quis sua culpa sentit sentire nõ vr̃ vt in rub. iuris, sicut etiam dicimus in percusso q mortuus est nõ ex vulnere sed ex suo malo regimine qꝺ nõ tenet̃ percutiens de homicidio. l. que occidit. §. fi. ꝛ. l. si ex plagio. in prin. ad. l. aquil. cũ simi. plus etiã dico ꝙ si cũ iudex torquet in loco solito ꝛ ceciderit rudẽs ꝛ funiculus fractus fuerit aut trabes ꝛ tortus crura fregerit aut mortuus fuerit nulla iudicis culpa precedente quod non tenebitur ar. l. queadmodũ. ff. ad. l. aql. §. magistratus. ꝛ de iniu. l. iniuriarũ. §. j. ꝛ. ij. ꝛ arg. l. si ex plagis. §. fi. ↄiuncta. l. itẽ mela. eo. titu. vbi de torquente in loco solito qꝺ nõ tenet̃. ꝛ bene facit. l. si putator. ꝛ. l. si foueas. eo. ti. vbi de loco dr̃, ꝛ sic si torquens in solito loco torserit ꝛ cũ cõsuetis ministris ꝛ ministerijs ꝛ diligẽtiã adhibuerit nõ tenebitur argumen. iurium predi. ꝛ ff. loca. l. si merces. §. finali. alias teneretur ↄnestabulus curie ad cu⁹ offĩũ hoc pertinet tenet̃ chordã. ligat̃ torquẽdũ, ꝛ i aliũ trahet̃ torquẽdũ ꝛ nõ ad iudi. torquẽtẽ. ar. eoꝝ q dixit ꝺ carcerario curie ad cui⁹ offĩũ ꝑtinet cura carceꝝ ꝛ carce. vt dixim⁹ s. vbi tractauimus ꝺ carceribus q ↄnestabul⁹ et tenebit̃ si male ligaret

ligaret torquendū ꝓpter ꝙ ob malam ligaturā brachia frangeret
ꝙ tenebitur, q̄r ad eius officiū hoc ptinet de ꝯsuetudine, ideo iudex
ad oia ista bene aduertat vt preuideri faciat oia instrumenta si sint
bene disposita ⁊ apta ne sit in culpa aut negligentia. An si ex mem-
bri incisione moriatur reus teneatur ptās decidi potest ex supradi-
ctis quando quis moritur in tortura.

SVMMARIVM

1 Tortura fit ad inquisitionem, ⁊ aliquando ad penam.
2 Tortura quomodo debeat fieri in magnis sceleribus.
3 Indicia debent esse secundum criminum qualitates.
4 Indiciū aliqñ sumit̄ ꝯtra illum qui d̄r primus mortuum inuenisse.

1 t Ortura †licet regulariter adhibeat̄ ad inq̄si-
tionē, tñ aliqñ ad penā, vt in. l. j C. de
nume. li. xij. vbi statuit imperator ꝙ erarij vel numerarij
fraudulēti ⁊ voraces ad refrenādaꝫ eoꝝ neqtiā aculeis
tormentoꝝ subdant̄, ⁊ aliqñ ēt ꝑ vilibus furtis fur torquet̄ ad penā
in auc. vt iudi. sine quoquo suffra. §. ex diuersa. nā q̄stiones pene di
cunt̄. v. q. v. illi qui hec res fragilis est, ⁊ ei nō dꝫ credi de facili. l.
j. §. q̄ōni. de q̄ōni. ⁊ ideo pessimū est de suspitione, aut extorta con-
2 fessione iudicare. xv. q. vj. c. j. vbi multa de hac materia. †Adhi-
benda sunt aūt tormenta in magnis sceleribus nō extenso aculeo nō
scindentibus vngulis, nō vrentibus flāmis seu verberibus. xxiij. q.
v. c. circūcelionis. Vñ Tullius in rhetorica noua, dolori credi nō
opꝫ. ⁊ Quintil. nec hec illaꝫ partē hoīs intelligas que nō oio sꝫ do
lore respōdet. Unde ad ista tormenta iuxta ꝑsonaꝝ criminū ⁊ tēpo
ruꝫ qualitates est deueniendū. Nā in adulterio indicia sunt locus,
tp̄s, cōuiuia, colloq̄a, basia, tactus, ⁊ similia. ff. de adul. l. ꝙ ait. i p̄n.
sꝫ alij cū maiori astutia ꝓcedentes a talibus abstinebunt, ⁊ potius
odiū simulabunt, q̄ꝫ indicijs amoreꝫ ostendāt s̄m Quinti. ⁊ in omni
crimine vt cunctis circunstātijs in statera eque discretionis appen-
sis argumēta ⁊ indicia verisimilia indicent̄ nō p̄sumatur q̄s ad gra
uiora scelera ꝓmptus, q̄ semꝑ in leuioribus trepidauit, ⁊ ecōtra vi-
demus aliquos pusillanimos in facinora grauissima prorupisse que
audacissimi attentare timent sicut etiā aliqñ mulieribus fuerunt ad
crimina vires. l. j. de mili. in quo loco in verbo capax. plura indicia
ponit Tullius primo rheto. cū agit de ꝯparatione. ⁊ Pli. in. ij. cū
ait de coniecturis. ⁊ in. iiij. post prin. ⁊ Quinti. in declinationibus.
3 †vnde pꝫ indicia esse iuxta criminuꝫ qualitates, q̄r si q̄s grassator ac
cusatur opꝫ cōuinci ex vulneribus, ⁊ cruore, si sacrilegus arguatur
spolijs ⁊ preda temploꝝ, si veneficus opꝫ ostēdi liuoribus cadauer
s̄m Quinti. sicut ꝯtra mulierez ꝙ fornicetur multe sunt occasiones,
⁊ indicia puta occasio q̄ ex necessitate rei familiaris ꝓcedit. l. fi. de
specta. iteꝫ iniuria aut cōtemptus viri, locus, ⁊ etas, ⁊ mala mēs, vel
si pecunie pretiuꝫ sibi dulce est. s̄m Teren. Ideo ad hoc vt ꝓcedat̄
ad tormēta req̄runt̄ indicia q̄r al's diceretur cōfessioneꝫ nō legitime
extortā sed ꝑ fraudeꝫ. xv. q. vj. c. j. ideo periculo sum est iudicibus
iuuenibus, aut inanis glorie cupidis, aut crudelitateꝫ eoꝝ pretio di
strahentibus ptātis arbitrarie frena laxare cuꝫ grauamen stateram
oporteat in his aū dei cōspectuꝫ gestare, q̄litatibus ꝑsonaꝝ diligen
ter attentis. l. j. §. q̄ōni. de q̄ō. Vñ Tullius. li. j. partitionuꝫ q̄ōni-
bus resistenduꝫ est, q̄r ⁊ dolorē fugientes multi in tormētis ementiti
sunt moriq̄ꝫ maluerunt falsuꝫ fatendo, q̄ꝫ eo infici dolore. etiā multi
suā vitā neglexerunt. alij aūt aut robore corporis, aut ꝯsuetudine do
lendi, aut metu supplicij ac mortis viꝫ tormentoꝝ ptulerūt, alij emē
titi sunt in eos quos oderunt. ⁊ Augu. xix. de ciuita. dei. sepe cogū
tur tormentis innocentiū ad alienā cām ptinēte q̄rere vitateꝫ ⁊ ple
runq̄ꝫ innocens luit ꝑ incerto scelere penas, ⁊ ꝑ hoc ignorātia iudi
cis est calamitas innocens, q̄r plerunq̄ꝫ iudex torquet accusatuꝫ ne
innocenteꝫ occidat ⁊ deinde tortū ⁊ innocenteꝫ occidit ꝑ ignorātiā.
Sunt ēt alia indicia violenter maleficiuꝫ receptare, defendere, visi
tare, associare, aut dona vel munera ei mittere, seu fauoreꝫ sibi im-
pendere ⁊ his similia. de hereti. c. accusatus. §. ij. in. vj. q̄ꝫuis loq̄t̄
in heresi vꝫ ideꝫ in alijs grauioribus. c. j. de homi. in. vj. Vñ q̄libet
superior malefactoreꝫ sibi subditū h̄ꝫ maius ⁊ minus torquere pōt. d.
c. circōcilliones. ꝙ ꝑ c. regni est tempatuꝫ, vt i. l. tormēta. cū seq. ēt
extraiudicialis ꝯfessio facit indiciuꝫ ad torturā. gl. sing. in. l. capite
q̄nto de adul. lꝫ facta pte absente. d̄ excusa. tuto. §. dāt. vbi sufficit ꝓ
bare aliquē dixisse q̄ tutorē ex odio vl' inimicitia noiauit. Et q̄r in ex
traordinarijs criminibus q̄s fustigat̄. l. ictus. de infami. xxij. q. v.
hoc iure. vbi patet ꝙ paria sunt aliqueꝫ videre suis oculis malefi-
cium facere ⁊ illud a cōmittente audire. s̄m dñm Lucā de penna.
4 in. d. l. j. d̄ numera. Et adde ēt q̄r indiciū aliqñ sumit̄ ꝯ aliquē q̄ pri
mo d̄r inuenisse occisuꝫ ⁊ ꝯ aliqueꝫ q̄ primo d̄r vidisse maleficiū, ⁊
ꝯ aliqueꝫ q̄ valde solicitat in curia ꝙ maleficiū inq̄ratur de quo ad
eum nihil spectat, ⁊ vidi his occurrisse d̄ quodā q̄ dixit inuenisse oc
cisum ⁊ hoc curie nunciauit, ⁊ ipse occiderat. Et q̄daꝫ occiderat cō
sociuꝫ ⁊ sepius veniebat ad curiā importune solicitādo, vt occisor re
periretur, ⁊ fuit captus, vt suspectus, ⁊ reptum est ꝙ ip̄e occiderat
ac ēt ipsi delinquentes plerūq̄ꝫ visitāt curiā, vt audiāt ⁊ intelligant
q̄d d̄ illo crīe dicat̄ ⁊ agatur ꝙ ipsi cōmiserāt ad ꝙ diuina vindicta
ipsos impellit, vt puniantur, quia nullum malum impunitum.

SVMMARIVM

1 Tortura est adhibenda post auditas defensiōes inquisiti, ⁊ cū qua
discretione. num. 2.
3 In tortura incipiendum est a timidiore ⁊ magis tenero, vt citius
eruatur veritas.

1 v Iso de indicijs, sequit̄ de mō torture in quo dicas,
†ꝙ tortura est adhibenda auditis defensioni-
bus rei inq̄siti ꝯ inquisitioneꝫ ⁊ indicia, q̄ si nō euacua-
uerit indicia q̄ erāt ꝯ ipsuꝫ ꝓbādo aliqua q̄ ip̄m releuēt
vel testes repulsando, tunc tortura adhibet̄ q̄ dꝫ adhiberi cū mode
ramine ⁊ discrete. l. si mors. C. de questio. ⁊ in. l. de minore. §. tormen
2 ta. eo. ti. †que discretio dꝫ h̄ri circa tria. primo respectu cāe ardue
que al'r adhibet̄ in cā criminali ardua. ⁊ aliter in leui. l. vbi. ff. d̄ fal.
⁊ aliter in homicidio q̄ꝫ in furto, ⁊ acrius in crimine lese maiestatis
q̄ꝫ in crimine falsi. ⁊ aliter ꝯ latronē ⁊ strataꝝ disrobatores q̄ꝫ ꝯtra
fureꝫ abigeos vel stupratores, aut adulteros. Scd̄o respectu ꝑso-
ne, q̄r aliter sunt torquendi serui, ⁊ duri. Aliter ingenui. ⁊ delicati. l.
milites. eo. ti. Requirit̄ ēt vtilitas vite in torquēdo. vt in ꝯsti. regni
si dāna clādestina. vbi tex. gl. ⁊ And. ⁊ dixit bal. in auct. si dicat̄. C.
de testi. in fi. ꝙ leuis ⁊ vilis ꝑsona iudicat̄ qui cōmisit aliq̄d graue
delictū. ꝑ tex. in. l. j. C. vbi sena. vel clari. Tertio respectu qualitatis
tormentoꝝ, q̄r si sufficiāt tormēta leuia non sunt inferenda grauia. l.
nemo carcereꝫ. de exacto. tri. leuis aūt tortura nō est tortura. Bal.
in. l. ij. quo. appel. ꝑ. l. ob que vitia. d̄ edil. edi. vbi d̄ febricula q̄ non
d̄r febris. Multa ēt sunt ꝯsideranda que iudicis arbitrio relinquū
tur, vt circa minores q̄ ferula cedi debent, vt. d. l. de minore. vñ tota
tormentorum moderatio iudicis arbitrio ꝯmittit̄. ff. eodeꝫ. l. q̄ōnis.
3 Et vt veritas cito eruatur incipiendū est a timidiore, ⁊ magis tene-
ro, q̄r per eū facilius veritas explicabit̄. l. vnius. ff. eo. ⁊ prio a filio
q̄ꝫ a patre. ar. l. isti q̄deꝫ. ff. ꝙ metus cau. ⁊ prius a muliere q̄ꝫ a viro
q̄r sunt magis incōstātes q̄ꝫ viri ar. l. in multis d̄ sta. homi. ⁊ q̄r mu-
lieres sunt magis loquaces q̄ꝫ viri. vt habet̄ in euāgelio resurrectio
nis dñi ⁊ cū iudex viderit aliquē induratuꝫ ad torturā dꝫ a tortura
desistere ꝓ tunc, ⁊ si hꝫ ꝯtra taleꝫ indicia euidentia dꝫ ipsuꝫ repete
re interueniēte ꝯgruo interuallo. d. l. vnius. ⁊ q̄r nō dꝫ in oi leui ma-
leficio deueniri ad torturā, sꝫ in delicto graui, nec dꝫ venire ad tortu
raꝫ nisi cuꝫ aliter veritas exquiri nō possit, nisi interueniente tortura
l. ideo. ff. eo. Si tñ se absentet ⁊ fugiat pōt cōpelli remedijs opportu
nis ad personaliter cōparendū, vt torturā subeat. l. cōsentaneuꝫ. C.
q̄n ⁊ q̄n iudex. cui dabit̄ dilatio ad cōtradicendū quare nō sit tor-
quēdus. l. milites. ⁊. l. cognitionaliter. ⁊. l. j. §. vnius d̄ q̄sti. s̄ꝫ Ang.
in. d. l. cognitionaliter. ⁊ in. l. milites. eo. ti. ⁊ d̄ hac repetitione. vi-
de. j. latius.

SVMMARIVM

1 Custodes possunt torqueri quando furta fiunt de nocte.
2 In causa adulterij tota familia potest torqueri.
3 Furtū presumitur cōmissuꝫ potius a familiaribus q̄ꝫ ab extraneis.
4 Uxores non p̄nt torqueri pro rebus mariti amissis, sed concubine
bene possunt torqueri.

l Icet alias dicat̄ ꝙ torquendo sint dande defen-
siōes plenarie ⁊ tñ in furtis q̄ ꝯmittunt̄ in ho
spitijs dixit bar. i. l. i eos. §. fi. in fi. ff. furti aduersus nau
tas, ꝙ dat̄ ꝯsiliū a lege ꝙ iudex hꝫ ptāteꝫ suꝑ hoc sum
matim per. l. quotiēs. C. de naufra. ⁊. l. de submersis. eod. ti. ⁊ dixit
idem bar. in. l. dñs horreoꝝ. ff. loca. ꝙ qñ dom⁹ alicuius frangitur,
illi qui habēt domus notitiā sunt suspecti, ⁊ p̄nt de facili torqueri ta
les persone ad inuestigationē veritatis. Dicens ꝙ qñ fiunt malefi
cia occulta officiales cōsueuerunt cape vicinos, a quibus verisil'iter
dꝫ veritas scire. alle. Jac. de are. in. l. si ita. ff. de fun. instr. alias in
l. in fundo. vbi etiā bar. ⁊ sepe tormentant̄ familiares cauponuꝫ, q̄r
1 sunt viles. ⁊ facit ꝙ bar. dixit in. l. j. in p̄n. ff. d̄ offi. procōsul. †ꝙ qñ
fiunt furta de nocte p̄nt torq̄ri custodes, vt indicent furē ⁊ p̄dicta li-
mitant̄ nō h̄re locū nisi qñ vicini ⁊ familiares essent suspecti ꝙ fe-
cerint. ar. l. nō ois. §. a barbaris. de re mili. q̄r nō possent torqueri sꝫ
terreri per. l. iij. §. ideꝫ de test. q̄r tortura hꝫ iniuriā s̄m bal. in. l. j. in
2 prin. C. loca. vbi late per eū. ⁊ ideꝫ bal. in. l. fi. de questi. C. dixit, †ꝙ

pro veritate eruenda est torquenda tota familia in cã adulterij.l. in adulteri. de adulte. q2 q sunt in domo scire p̃sumunt̃ que fiunt ibi. ⁊ iõ rõne istius p̃sumptionis torquent̃ q̃ in domo sunt nõ alij. ar. d.l. dñs horreorum. ⁊.l.ꝯsensu. de re pub.§. super. ⁊ de testi.c. veniens. ¶ Quod est verũ nisi sint bone fame ⁊ bone vite ſm bal. in.d.l.j.C. loca.in prin. ⁊ in fi. ⁊ bar. i.l.fi. ð qõni. dixit q vicini ⁊ ꝯuersantes p̃sumunt̃ fecisse furtũ si sint male fame, vt ibi. ⁊ facit gl. de exhi.re.
3 in prin. †vbi dr̃ q furtũ p̃sumit̃ ꝯmissũ potius a familiarib⁹ q̃ ab extraneis. ⁊ q bal. dixit in.l. inciuile.C.ð fur. ⁊ q bar. dixit in.l.j.§. serui.ff.nau.cau.lz Spe. videat̃ tenere ꝯtrariũ in tit. de fur.in.§.j. ꝟ. pone. ⁊ vide cano.in.c.ij. de purga.vulga. ⁊ dixit not. bal. in.l.j.C.
4 de natu.libe. †q pro inueniẽda veritate reorũ expositorũ sunt torquen de ꝯcubine nõ aũt vxores q̃ ꝑprio iuramẽto tenent̃ iudicare.l.ij.C. qñ ⁊ qui quarta pars. vide.j̃.in.c. vicinitas inducit cũ ibi remissis.

SVMMARIVM

1 Misericordie genus est cito occidere.

1 Tortura grauior est pena q̃ vtriusq3 man⁹ abscisio. i auct. vt nulli iudi.§.fi. vñ Cassio. in lib. variarũ epist. xlvj. grauius est spẽ a te mortis expetere q̃ tormẽtorũ crudelia sustinere inter supremas eñ anhelatus angustias potius est perire q̃ viuere ⁊ detestabilis sensũ penarũ excludit dulcissime salutis affectũ. Et Seneca in lib.
1 de beneficijs, †misericordie genus est cito occidere q2 tormentũ vltimũ finẽ secũ affert, acerbissima ꝟo crudelitas est q penã trahit. ⁊ ad Lucillũ epist. xxij. nemo tã timidus est, vt malit semp pẽdere q̃ semel cadere vñ facilius reperiunt̃ qui se vltro morti offerãt q̃ dolorem patiẽter ferãt, ⁊ ait Julius celsus, lib.vij. quẽ refert Luc. de penna. in.l. quotiens. de digni.li.xij. circa tertiã colũ. Ideo solent aduocati indurare corda reorũ ⁊ dicere clientulis carceratis q timẽt torqueri melius est semel in tortura pendere q̃ semp in furca stare. ⁊ de his solet esse schola in carceribus vt dicit And. ð iser. in ꝯsti. regni si dãna, ⁊ solẽt dicere torquẽdis. Quid.n.si haberes brachia fracta? nõne sustineres medicũ aptãtẽ ossa cũ dolore? Quid.n.si dolore iliaco vexareris? nõne ꝑferres? Quid eñ si podagrã haberes? nõne sustineres dolorẽ? aut te occideres? Ideo melius est breui tpe dolorẽ chorde ꝑferre, q̃ mortẽ subire. Et sic solent indurare mentẽ reorũ ne ꝯfiteant̃. Multi ẽt indurant̃ habẽtes breuia scripta in brachijs ⁊ dixit magnus theologus, q si qs gestaret in dorso versum psalmi. Cõtere brachia peccatoris ⁊ lingua maligna subuertetur, ⁊ non reperiet̃ q nõ ꝯfitebit̃ in tortura. Alij cũ incãtationibus factis nullũ senserũt dolorẽ. Et dicit Alber. ma. in lib. de secretis nature q lapis mesites dict⁹ a ciuitate q̃ dr̃ mesis tritus, ⁊ aqua mixtus. ⁊ datus potari illi q debebat pati cruciatus q inducit insensibilitatẽ pene vel cruciatus. Et alij ẽt dixerunt q bibẽdo opiũ nõ sentiet dolorẽ ⁊ multi sunt q sunt ita tẽperati corpore q nõ currãt de chorda ⁊ alij ꝑpter ꝯsuetudinẽ torture. Et vidi experiri de quodã ribaldo q p quinq3 carlenis ꝑmittebat sibi dare vnã tractã chorde, ideo iudices maleficiorũ solẽt noua gñã tormẽtorũ inferre qñ crimẽ esset grauissimũ, vt homicidiũ ⁊ crimen lese maiestatis ⁊ heresis, ⁊ qñ staret in chorda reus induratus, ⁊ eã parũ estimaret ⁊ indicia essent vrgẽtissima, ⁊ aliqui faciunt p inquisitionẽ in ꝑsonã denudando ⁊ pilos totius corporis abradi faciẽdo, ⁊ qdã q fuerat bñ tortus ⁊ nihil cõfessus fuerat cũ fuerat abrasus nudatus ⁊ toto corpore bñ lotus cũ vidit se ligatũ ad cordã statim ꝯfessus est maleficiũ, iterata eñ ⁊ repetita tortura postq̃ tortus genit p aliquos dies magis timetur, ⁊ grauiorem dolorem causatur. ⁊ ideo vt plurimum cito confitẽtur q2 acerrima est ⁊ propter carnem contusam ⁊ deinde solidatã causatur dolor intolerabilis.

SVMMARIVM

1 Indulgentia remittit penam ⁊ non infamiam.
2 Petens a iudice aliquem torquendum debet iurare quod non habeat alias probationes.

Pone quod aliqs cõmisit multa crimina ⁊ delicta. ⁊ deinde accusat̃ de illis delictis criminaliter, ⁊ fit processus, ⁊ in publicatione cause producit indulgentiam criminũ, ⁊ accusator petit ipm torqueri ꝑ suo interesse, vt sciant̃ bona q surripuit ⁊ dãna data ⁊ participes, ⁊ vt lux veritatis appareat, ⁊ per suã ꝯfessionẽ ꝓbent̃. ipse accusatus opponit q cria sunt remissa ⁊ pars accusans dz ciuilr̃ ꝑsequi suum interesse cum cria sint extincta per indulgentiã, ⁊ in ciuilibus nõ fit locus torture an iudex hoc nõ obstante possit illum ponere ad torturam, vt ꝯfiteatur quãtitatem bonorũ subtractorum cũ circũstantijs q2 apparebant indicia ꝯ eũ. dico q sic, q2 cũ ipse delinquens añ indultũ passus fuerit inquisitionẽ crialem, vel libellũ accusatoriũ, ⁊ in eo fuerit lis cõtest. ⁊ seruata fuerint oia solennia iudiciorũ criminalium, ⁊ facte sint ꝓbationes ex quibus appareãt indicia ꝯ ipsũ, ⁊ indicijs q̃ ꝯtinentur.l.sic̃.§. idem scribit. de peculio. poterit torqri q2 tortura non fit ad penãm, sed ad inuestigationem veritatis.ff. de qsti.l.edictũ. vbi Bar. ⁊ est tex. in.l.nullam.C. de infami. vbi dicit gl. q fit vt veritas eruatur per ꝯfessionem siue principaliter inculpetur.l.j. de infami. siue ꝯ alium vt testes inducatur, q2 qñq3 etiã testes torquentur a diabolo.l. fallaciter.§. q si neget, ⁊ de qõni.l. vnius.§.testes. ⁊.l.ex libero. ¶ Aliud si fustigetur non ad inqsitionem, sed in pennã suã ꝓ delicto cõmisso.ff. de infami.l.ictus ⁊ facit.
1 †q2 indulgentia remittit penã nõ infamiam.l.fi. de gene. aboli. ⁊ facit de fal.l.si docueris. vbi post indulgentiam falsi queritur de fide scripture, ⁊ q2 pars nunc petijt torturam non ad punitionẽ pene delicti, sed vt delinquens confiteatur ⁊ releuetur ab onere probandi q̃ est probatio partis ad veritatis indaginẽ.l. de minore.§. tormenta. de questi. in ꝟbo nõ quanta accusator postulat. ⁊ princeps ꝯcedẽs indulgentiã nõ vr̃ remittere ius partis. gl. sing. in.l.venia. de in ius vocan. ⁊ facit arg. ab ordine titulorum, q2 primo ponit̃ titulus ð qõ. ⁊ postea de penis. hoc iõ q2 tortura nõ est pena, s3 inquisitio ⁊ probatio veritatis q2 si esset pena delicti tortus non posset iterum puniri si confiteretur si tortura esset pena ⁊ sic lex remittendo penam nõ vr̃ remittere probationem per tormenta principalis que fit ad releuandã partẽ ab onere probandi, ⁊ est ius partis. Nam lz per indulgentiam remaneat solum ius partis. ista prosecutio hz criminalitatem annexam, q2 delictum remissum hz criminalitatem quandã que aggrauat, vt si delinquens iterum delinquat puniatur ad mortẽ, vel corporaliter ex illo delicto sequenti post remissionem ſm bar. in.l.si cui.§.cum sacrilegiũ. de accu. Jo. an. in tit. de fur. in fi. bar. in auct. sed nouo iure.C. de ser. fugi. ⁊ in auct. qui semel.C.qño ⁊ qñ. ⁊ lau⁹ in.l.j. de edil. actio. Si ergo delictum aggrauat ad mortem multo magis ad inuestigationẽ veritatis. ⁊ dixit bal. in.l.j.C. ð iura. calũ.
2 †q petens torqueri dz iurare q non hz alias ꝓbationes. per.l.edictum.ff. de questio. ⁊ ideo poterit veritas inuestigari per torturã, q2 remanet illa criminalitas lz impunita, ⁊ ista cã criminalis remissa incalescit criminali quo ad aggrauandum ad torturam. vt.s̃. ⁊ remissio pricipis intelligitur saluo iure partis.l.ij.§. numerato. ne qd in loco publ.l.ne annus. de eman. liber. cũ simi. ¶ Et probatio est ius partis in indicijs, q2 actor nisi probauerit reus absoluit̃.l.actor. de proba. ⁊ in.l.qui accusare. de eden. ⁊ q2 dixit And. de iser. in.c.j. de controuer. inter dñm ⁊ fidelem.§. insuper. q si in libello accusatorio non dicat̃ q si ꝯstet semiplene, q exponãt qõnibus ⁊ tormẽtis non tormentet̃ ⁊ hoc petitum fuerit in libello accusatorio in isto casu, ⁊ reus fuit litem contestatus, ⁊ probationes facte. ⁊ ideo vr̃ ꝓcedi posse contra eum ad torturã, q2 in indicijs quasi ꝯtinetur. vt.s̃. ⁊ princeps hoc non tollit. sed mera pena ⁊ in causa ciuili habente delictum admixtum procedi põt ad torturam.c.j. de deposito. extra, ⁊ ita mihi visum est. licet aliqui dixerint ꝯtrarium ea sola ratione moti quia cã est facta ciuilis p indulgentiã, ⁊ in ciuili ad torturam non proceditur non considerantes ad predicta ⁊ ad ius partis.

SVMMARIVM

1 Testis vacillans in testimonio ac negans si ꝯstat interfuisse negotio torquetur. Et quid si corrigat se in tormentis. nu. 2.

1 Testes †In testimonio varius vel vacillans ac negans si cõstat interfuisse negotio torqt̃ l. si.ff. de questi. ⁊.ff.eo.l. vnius.§. testis. ⁊.l. fallaciter. ð abolitio. vbi gl. etiam q presbyter torquet̃ siue clericus vt in.l. presbyter. de episcopis ⁊ clericis. Et non solum in criminali, sed in ciuili torquetur testis varius.l. ex libero.ff.eod. vbi etiã dr̃ q minori cũ examinat̃ in alium vt testis, non creditur sine tortura, nec etiam seruo.l. diuus. ⁊.l. vnius. eo. ti. nec vili ⁊ abiecto in corpore de testi.§. si vero ignota. ⁊ ẽt si testis talis sit seruus torquet̃ in cã quãdo aliter veritas haberi nõ põt. d.l. diuus. Liberi aũt in causa ciuili nõ torquentur, nisi cum sint viles ignoti, aut abiecti vel cũ vacillant. d.l. ex libero. vbi gl. tñ vt tu intelligas iuste. vide Bar. late in.d.l. ex liberto. sine quo non poteris intelligere. ⁊ vide Cy. in.l. repeti. eod. ti. Bar. in.l. eos.ff. de falsis. ⁊ in.l. qui varia. de testi.ff. an quando testis torqueatur in cuius tortura iudex ꝯsiderat an fuit presens in maleficio necne, ⁊ an verisimiliter scire posset necne.ff. ad sille.l.j.§. si quis in villa. quare non sunt torquendi testes qui rei notitiam habere non presumuntur. ſm Ang. in.d.l. cum cognitionaliter. Tñ qñ quis torquetur vt testis, an requiratur perseuerantia gl. in.d.l.fi.C. de questio. tenet q nõ requirit̃ perseuerantiam, sed stetur primo

tur primo dicto.arg.in corpore de testib.§.qr vero.ꝙ dicit verum Ang.nisi fuerit cū pte locutus ⁊ repetitus in tormētis dicat ꝯrium eius ꝙ primo dixerat.aliqui dixerunt stādū priori dicto ƀʒ gl.illā. Cy.in.l.repeti.ff.eo.dixit ꝙ neutro dicto stabit.p.l.q falsa.ꝺ test. ⁊ per.l.eos de fal.vbi bar.dicit ꝙ aut testis variat sine tormētis.⁊ ƀʒ locū.l.q falsa.aut variat in tormentis stat vltimo dicto p.l.si postulauerit.de adulte.in ꝟsi.si negauerit.Ꝺō sequit Ang.si non fuit locutus cū pte,⁊ nisi in aio iudicis sedeat ex aliqua cā rationabili ꝙ primū dictū tanꝗ verisimilius,⁊ negotio aptius veꝝ sit,qr iudex magis scire potest.l.iij.§.diuus.ff.de testi.Et ideo dicit ꝙ pōt testis iterato repeti,⁊ tunc videbit in qua ꝯfessione magis pseuerat an in prima an in scōa ⁊ stare dʒ index in qua inuenit magis pseuerare.Et ita Ang.intellexit opinionē illoꝝ q dicūt ꝙ ꝯfitens ꝺ alijs in tormētis debeat pseuerare,qr ista pseuerantia est attendenda eo casu quo testis tortus dixit vnū,⁊ scōo tortus dixit ꝯriuʒ,nā torquēdus est tertio,vt videat in quo dicto magis pseueret ꝙ dicit equuʒ ⁊ facit ꝙ dic ⁊ Inn.in.c.pe.de testi.vbi cano.Et subdit ang.ꝙ non credit dictū bar.veꝝ simplr ꝙ scōo dicto credat.⁊ ꝙ ꝯfessioni ꝯtra se nō stetur,nisi pseueret,vt in.§.si quis vltro.⁊ est gl.in.d.l.fin.ƀm vnaꝫ opinionē sed ꝯfitēti de alio vt testi stat lʒ nō perseueret,qr statur dicto primo nō aūt dicto vltimo qñ se corrigit sine tormētis ⁊ sine cā rōnabili,secus si cū causa rōnabili.d.§.qr vero.d.§.preterea.

2 ¶ †Sed si corrigit se in tormētis repetitus nō stat primo dicto,nec scōo,ſʒ iteꝝ dʒ repeti ⁊ stabit illi dicto in quo pseuerabit tanꝗ ꝟo,⁊ ita intelligit ƀm Ang.gl.in.d.l.fin.in versi.alij.⁊ ita ēt intelligit Cy.dicens neutro dicto standū,qr ꝯcedit anteꝗ̄ tertio repetatur.saluo,nisi in animo iudicis sederit,vt.s.saluo,nisi locutus fuerit cuꝫ pte,qr tunc semp stabitur primo dicto ⁊ nō posteriori.per.d.§.qr vero.ƀʒ Ang.in.d.l.fi.Et vide aliqd p bar.in repe.ff.eo.⁊ vide late bal.in.l.ij C.quoꝝ app.vbi examinauit qñ tortus reuocat ꝯfessionē suā ſi illa reuocatio dʒ admitti vel reqrat ꝙ sint indicia facientia p reuocatione.⁊ vide bal.in.l.fi.C.de pba.vbi Saly.lʒ ꝯ bal.Et adde bal.in.l.iij.C.de adul.q dixit de tortura testis qr tunc torquet qñ psumptiue scit veritatē ⁊ eā nō dicit dicens ꝙ qñ testis sine tormentis dicit vnū ⁊ cū tormentis dicit aliud ꝯriuʒ secūdaꝫ dictū lʒ.⁊ non primū,allegat bar.in.l.si postulauerit.ꝺ adul.⁊ in.l.pen.eo.ti.Secus si sua sponte,qr tenet primū dictū c.pterea.de testi.nisi correxit se immediate.ƀm bal.ibi.⁊ vide bal.de tortura testis.in.l.fi.C.ꝺ qstio.vbi dicit ꝙ testi.torto plus credit ꝗ̄ nō torto.⁊ vide in.l.data opa.C.q accu.nō pos.vbi dixit aliqua de testis tortura.⁊ in.l.j.C.ꝺ furtis.vbi an possit se corrigere ꝯfitens.⁊ de tortura testis ēt vide in.c.regni,ꝙ incipit in accusatis de tormentis.vbi de teste vacillāte q torquet.⁊ vide And.de iser.in ꝯsti.regni,si dāna clandestina,vbi plene,⁊ vide ēt.s.vbi ꝺ variatione principalis.⁊ vide bal.in.l.nullaꝫ de testi.vbi ꝺ variatione testis.⁊ si magister actoꝝ dʒ scribere ⁊ ipse nō intelligit variationē.⁊ vide.s.in.c.viso de indicijs.vbi verba bal.ibi.Et adde And.in.l.si postulauerit.ff.de adulte.§.inbet.dicentē ꝙ si testis primo dixit vnū deinde tortus dixit ꝯriuʒ ꝙ stetur scōo dicto,tñ dicit ꝙ prudēs assessor vnicū dictū in actis tm̄ repeti facit.que cautela vr̄ mihi periculosa p iudice qr testis tortus poterit dicere se iniuste iterato tortū ⁊ dare petitionē in sindicatu,ideo cautius est ꝙ vtrunqꝫ dictū reperiat in actis vt appareat ꝯtradictio ⁊ variatio sua.⁊ vide.ꝭ.proxi.c.de repetitione torture.

SVMMARIVM

1 Tortura quando repetenda sit.⁊ nu.2.Et qñ dicant noua indicia superuenire.⁊ nu.3.5.et.6.
4 Reꝰ ꝯfessus post tormēta repetita q̄ repeti nō ꝺbebāt nō dʒ ꝯdēna.
7 Iudex q hoiem sine indicijs torsit de mādato regis nō tenet.nu.8.
8 Potestas an possit torquere delinquentem proprijs manibus.
Et quid in episcopo.ibidem.
10 Negatio cibi dicitur tormentum.
11 Torquendo non datur cibus illa die qua torqueri debet.

De repetitione torture scias ꝙ Bart.in l.vniꝰ.ꝺ qō.dixit ꝙ Cy.⁊ Jac.de are.in.l.fi.C.eo.dixerunt,ꝙ
1 †tunc repetat qñ indicia de nouo supuenerūt euidentiora primis.⁊ idē dicit ꝙ lʒ Ray.Tñ bar.dixit ꝙ hoc nō seruat ꝯsuetudo,qr repetitio fit indistincte cū iudici videbit.Et ideo dicit ꝙ tortura nō repetitur qñ apparēt indicia leuia nō multū manifesta,secus si sunt multuꝫ vrgentia,qr si in prima tortura stat durus poterit iteꝝ torqueri,⁊ repeti.p.l.repet.eo.ti.Et adde qr bal.in.l.ij.C.ꝙ me.cā.dixit ꝙ est in ptāte iudicis repetitio torture.Tñ idē bal.in.l.iij.C.quoꝝ app.el.nō reci.dixit ꝙ tormēta nō plene iposita ñ pñt repeti.nisi ex nouis indi.⁊ q̄ sint plena ⁊ moderata tormēta dicit iudicis cōmitti arbitrio.Et dixit bal.in.l.milites.C.ꝺ qō.ꝙ si repetitꝰ i tormētis ꝺcederet puniret torquēs tāꝗ homicida qñ nō ꝺberet repetere.⁊ vide bal.in repe.l.j.C.ꝺ ꝯfes.qr idē lʒ ibi ꝙ repetitio tormētoꝝ nō possit fieri nisi noua indicia supuenirent.⁊ idē bal.in ti.de pace iur.fir.§.
2 iniuria,dixit allegādo cano.in.c.cū in ꝯtemplatione.de re iu.†ꝙ semel aut bis tortus sufficienter,⁊ in negādo pseuerās pōt iteꝝ torqueri ex indicijs supuenientibus,⁊ remitti ad Cy.in.d.l.fi.de qō.Et adde bar.in.l.de minore.§.tormenta.ff.eo.ti.Et dicit bal.in.l.in bonefidei.ꝺ iureiur.ꝙ si reus fuerit ꝯfessus in tormētis ꝙ sine nouis indicijs poterit repeti in tormētis,qr illa ꝯfessio facit semiplenā pbationē,⁊ in ea cogit perseuerare q ēt dixit ꝙ ille qui primo ꝯfessus fuit,⁊ postea vult reuocare ꝯfessionē dʒ pbare ꝯfessionē ⁊ si nō pbat ꝯpellit in prima pseuerare p repetitionē tormētoꝝ.alle.Inn.in.c.p inqsitionē.de elect.⁊ vide aliqd p bal.in.l.sciāt.C.de proba.
3 ¶ †Et dicent noua indicia ⁊ superueniāt pbationes diuersi indicij nō eiusdeꝫ.ar.l.p hāc.ꝺ tēpo.app.⁊ cū bar.lʒ Saly.in.l.ij.C.ꝺ custo.reo.Si tñ reus sit ꝯuictus p varias pbationes an possit torqri vt ꝯfiteat ne possit appellare.bar.vr̄ tenere ꝙ sic.i.l.j.de iur.calū.C.dicēs ꝙ ita iudices seruāt.⁊ sic infert reū hoc casu repeti posse.Contrariū lʒ Ang.in.l.⁊ si certus.C.ad sille.⁊ Ang.in tractatu ꝺ qō.⁊ vide in.l.milites.C.eo.⁊ plene Jo.an.in rub.cū in ꝯtemplatione in antiqs.⁊ Cy.in tractatu de qō.⁊ lʒ Saly.in.d.l.ij.de custo.reo.cū opi.bar.ēt dato ꝙ reꝰ in tormentis primo illatis ꝯfessus fuerit postea extra tormenta nō pseuerat.
4 †Et iō reus ꝯfessus post tormenta repetita que repeti nō debuerūt nō pōt ppterea ꝯdemnari.p.l.qōnis.eo.ti.Et sic bar.vbi.s.lʒ ꝙ ppter cōem indicioꝝ obseruantiā semel tortus pōt iteꝝ torqueri.⁊ idē Cy.in tracta.de qō.⁊ Jac.ꝺ are.dixit ꝙ audi iudices repetūt torturā.⁊ dicūt cano.i.d.c.cū in ꝯtemplatione,ꝙ sufficiet noua ꝯiectura sine pcedat ex ipsiꝰ torti dicto sine nō.alle.l.q bona.§.si qs.ꝺ dam.infec.⁊ adde qr bar.in tractatu ꝺ qōnibus q sibi appropriat.lʒ Ang.ꝺ ari.in addi.ad Ang.ꝺ are.in tractatu suo maleficioꝝ i gl.fama.in ꝟ.q̄ro an vnū indiciū ⁊c.dicat ꝙ ille tractatus nō fuit bar.nec Cy.put aliq doc.tenent ſʒ fuit Gand.dixit ꝙ si aliqs est tortus p furto q nihil est cō-
5 fessus ꝙ nō pōt repeti sine alijs nouis indicijs.¶ †Dicēs ꝙ erūt noua indicia si tortus dicat neminē iacuisse ibi,vbi fuit maleficiū cōmissuꝫ.⁊ deinde ꝯriuꝫ fuit probatū p testes,⁊ iō tortura repetit per hoc indiciū.⁊ hoc lʒ Odoar.ar.ꝺ ꝟbo.sig.l.boue.§.hoc ƀmone.⁊ ff.p socio.l.socius p filia.§.nec.Tñ assessores ꝯriuꝫ seruāt.p qbꝰ facit in auct.vt iudi.sine quoquo suffrag.§.oim.⁊ sic intelligit.l.repeti ⁊.l.vnius.§.j.de qō.Quo casu ꝯsideret iudex qliter tortus perdurauerit.ƀm bar.in dicto tractatu,si aūt tortus dicat si starē p decem annos nihil dicā nō dʒ ppterea dimitti,ſʒ cū tpe procedet ƀm qlitatē eius,⁊ si nō ꝯfitet ðtinebit in carcere.Et si noua indicia non erūt dabit terminꝰ actori ad pbandū ⁊ si nō poterit ꝯuici non ꝯdēnabit.ff.eo.l.ij.§.pterea ⁊.l.vnius.ƀm bar.ibi.Et And.ꝺ iser.i cōsti.regni,si qsꝰdāna clādestina.ix.col.dixit ꝙ multi dixerūt ꝙ si reꝰ tortus pcedētibus indicijs nō ꝯfitet ꝙ pōt repeti tortura si post alia indicia ⁊ argumenta repta sunt.ff.eod.l.vnius.§.reus.qsi prima indicia habuerint effectū suū,qr tortꝰ est ⁊ agi vr̄ ꝺ pma tortura.ar.l.boue.§.hoc sermone.ꝺ ꝟb.signi.vt nō oi die torqar.ar.ꝺ le.iij.l.si deicōmis.§.si qs decē.Tñ alij dixerūt hoc veꝝ qñ pma indicia nō fuerāt tm̄ adhibita ad vnā torturā ſʒ ad ꝙ opus erat.ar.ꝺ eden.l.veluti,⁊ ꝙ titulus ꝺ qō.est arbitrarius.⁊.l.repeti simplr dicit repeti posse,⁊ nō dicit reqri noua indicia q ꝯcludit totū hoc debere esse in ꝯsideratione iudicis,vt videat ꝯditionē rei,si sit indurata vl̄ ꝺbilis vt i.§.qōni.⁊ sicut sunt indicia fortiora sic tormētet semel ⁊ plies ⁊ sp in dubijs potiꝰ incline ad minus,qr sanctiꝰ est,qr nō dʒ tm̄ torquere,vt dissoluat mēbra.⁊ si ꝯdemnet vl̄ absoluat sit salus innocentie dicens ꝙ duriꝰ torqbit qñ iurat corpꝰ ⁊ aiam ad sustinēduꝫ tormenta.ꝺ.§.si reus,nō tñ ꝙ in tm̄ tormētet donec deficiat.An.ibi.Et sic erit arbitrariū ꝙ dr̄ de repetitiōe torture,⁊ hoc ꝯmuniter obseruat,qr qñ iudici vr̄ ꝙ nō sit sufficiēter tortus p pma vice habita ꝯsideratione robustitatis torti ⁊ tolerātie tormētoꝝ vel eius debilitatis indicioꝝ vehementia ⁊ delicti immanitate ac ēt loci torture si tracte fuerūt date a loco multū alto vel basso,⁊ si fuit paꝝ altiatus,qr tunc repetit tortura quasi pma nō fuerit integra,vel si iudex dixerit nō plus p hodie.iudices.n.maleficioꝝ solēt qñ vidēt ꝙ tortus paꝝ curat ꝺ chorda ⁊ nihil ꝯfitent ⁊ stat induratus p pma vice debēt incipere a leui tortura ⁊ dare tres vel q̄tuor tractus nō magnos,⁊ deinde ðsistere,qr qñ est calidus post scōm ⁊ tertiuꝫ tractū insudat nihil curat vlterius chordā,⁊ iō dicūt ꝙ intēdunt p nūc supsedere in tortura ex certis iustis causis,⁊ deinde faciūt aptare ⁊ ꝯsolidare brachia torti ⁊ ipm ꝯfortare ⁊ faciunt ipm qescere p aliquos dies octo decē ⁊ plus,⁊ deinde repetūt torturā,q̄ tortura tūc est maximi doloris intantū ꝙ quātūcunqꝫ induratum animo,⁊ corpore tūc

confitebitur. Et aliqui permittunt ipsuz in prima tortura quiescere per duas aut tres horas nudū vt refrigeretur, q2 tunc acrius dolebit si tortura repetat̃. Et aliqui crudeles proijciunt aquā frigidam in dorso ad corpus refrigerādū, vt magis sentiat torturā, ꝛ ista inexquisita tormēta non sunt danda nisi cōmittētibus crimē lese maiestatis homicidis latronibus stratarumq; disrobatoribus ꝛ parricidis in quibus dz acerrime fieri indagatio.l.iij.de epis.audi.ꝛ in.l.ij.C. quo.appel.nō reci. Et ad oēm dubitationē tollendā solent carnifices instirie ꝑstari ꝛ interloqui ꝛ scribi facere in actis q intendūt ꝑ hodie supsedere in tortura iā incepta ꝛ nō ꝑfecte data ꝛ repetere ipsaz torturā si ꝛ quoties opus fuerit ad indagandā ꝟitatē q̄ cantela sumpta fuit, vt puto no.in.l.vnius.ꝺ qō. vbi habet̃ q qñ tortura nō est sufficiēter data q poterit iterꝫ torqueri. Et dixit And.de Iser.in ti.de pace tenē.§.publici latrōes q raro accidit q semel tortus iterꝫ repertus nō ꝯfiteat̃ duz quesiuit si latro famosus tortus nihil ꝯfiteat̃ si dz absolui, ꝛ dicit q iterꝫ torquebit̃. Et tunc ego repeterem torturā cū vna chorda subtili, tñ forti que magis est apta ad torturā q̄ grossa. ſm Sal.in.l.nullus.C.ad.l.iuli.ma.in verbo fidiculaꝝ.per illū tex.iūcta gl. Nec tibi ista tormēta videant̃ inhumana ꝛ crudelia, q2 sine timore torture mūdus nō posset in pace tueri,
6 q2 oderunt peccare mali formidine pene ꝛc. ¶ † Jdeo aūt dixit, qō semel sufficiēter tortus nō dz repeti, nisi ex nouis indicijs supuenientibus, q2 leuis tortura. ſm bal.in.l.ij.C.quo.appel.ꝛ bar.in tracta.
7 de qō.vbi dixit, q leuis territio, nō est tortura.ꝛ.ŝ.est dictū. † An iudex q hominē sine indicijs torsit mādato regis, teneat̃, vide in.l. itē apud labeo.§.qōnis.de iniurijs.ꝛ dic q hoc dꝑēdet ab eo. An princeps posset hoc modo mādare. Et And.ꝺ iser.in ꝯstit.regni, ꝑsequentes ꝺ testi.ꝛ ꝑbat̃ ꝯ̄ barones.in.l.ij.13 q nō, tñ ꝯ̄rium vr̃ tenere in ꝯsti.regni, in qōnibus.tñ hoc est declaratū in.c.regni, q incipit, in accusatis, vbi reseruat̃ arbitriū regis vel vicarij, ꝛ sic ibi ꝑbat̃, q rex vel eius vicarius posset. Tñ vbi hoc faceret iudex mandato regio.excusaret̃.per no.ꝑ bal.in.l.seruos.C.ad.l.iul.de vi.ꝛ
8 aliqd ꝑ And.de iser.in ꝯstitutionibus.ŝ.allegatis. † Et ideo iudices in delictis enormibus, qñ non haberēt indicia sufficiētia, ꝛ esset ingēs suspitio ꝯ̄ aliquē debēt impetrare a principe, q cū illis suspitionibus possit torquere, licet raro ꝯcederet princeps, nisi in vna falsitate, homicidio, vel veneratione, aut in exceptuatis. Et adde q lz iudex habeat arbitriū liberꝝ ꝛ absolutū, nō torquebit sine indicijs, nō enī pōt ꝯ̄ ea negare defensionē.gl.in cle.sepe.in ꝟbo defensionez. de ver.sig.ꝛ in cle.pastoralis.§.pen.ꝺ re iudi.bar.ꝛ alij in.l.filiusfami.de don.ꝛ in.l.j.ꝛ in.l.mili.de testa.mili.ꝛ ad repe.in ꝟbo vi debit̃.in verbo figura.ꝛ q no.in.c.veniēs.ꝛ.in.c.quintauallis.de iureiur.ꝛ Gand.in mal.in rubꝛ.quero, nūqd ptās.ꝛ in.l.j.ff.ꝺ sica. vbi bar.ꝛ q idē bar.i.l.j.ꝛ in.l.q dolo.ad.l.iul.de vi.ꝛ vide dino.ĩ.
9 in.c.qñ ꝑcedit̃ ex mero iudicis officio, vel per modū notorij. † An potestas possit torquere torquendꝫ suis manibus gl.Jo.an.q sic lxxxv.dist.c.non lz.vbi dicit, q ēt eps hoc pōt suis ꝑprijs manibꝰ. Et qdaz potestas, vt vidi capiebat reuz ꝑ capillos vel ꝑ aures dando caput ipsius fortiter ad colū. dicendo ꝯfitearis ꝛ dicas veritatē ribalde. Et ista dr̃ leuis territio ꝛ non tormentūz.ſꝫ bar.in tractatu de questi.vbi dixit q nuda interrogatio vel leuis territio nō pertinet ad tormenta.arg.ff.de iniur.l.iteꝫ apud.§.aditus, ꝛ ad sil.l.j.§.
10 qōnem. † Et an negatio cibi sit tormentuꝫ vide in clemē.j.de here. in gl.vbi Pau.de eleaza.ꝛ Jo.an.in.c.cuꝫ ꝯtemplatione.ꝺ reg. iur.ꝛ dicit bar.in.l.j.§.diuus.de questio.ꝛ q carcer in quo qs patitur famē ꝛ frigus dr̃ tormentuꝫ ꝛ appellatione qōnis intelligunt̃ tormenta corporis ꝛ doloris ꝛ etiā mala māsio.ff.de iniurijs.l.itē apud
11 §.de qōnibus.ꝛ ad silleianū.l.j.§.questio. † Et scias q illa die qua quis dz tormētari non dat̃ sibi ad comedendum ne corpus ex cibo turbet̃ in ipsa tortura, ꝛ ita seruat̃ de ꝯsuetudine. Et dicit gl.i.d.cle. q tormentuꝫ dr̃ qsi torquens mentē. Et scias q lz qs nō possit torq̄ri pōt terreri.in auct.ꝺ man.prin.§.ꝛ talē.ꝛ dicit bal.i.l.ij.C.quoꝝ appel.ꝛ vr̃ tex.in.l.j.§.impuberes.ad sil.i.d.§.itē qōni.sunt insuꝑ ieiunia tormenta ſm Jo.an.in.c.cum in ꝯtemplatione.de reg.iur. alle.cle.j.ꝺ hereti.ꝛ facit ꝑ hoc q no.in.c.j.de testi.vbi dicit Abbas q testes ebriosi debent deponere ieiuni. Et iō ea die qua quis dz torq̄ri iudex mādat carcerario q non det ei cibuꝫ nec potū, hoc ideo, q2 corpus turbaret̃ ꝛ vomeret cibum ꝛ causaret̃ impedimentū torture ꝯfessio turbaret̃, ꝛ ex hoc rei torquendi cognoscūt q debēt torqueri qñ hora solita non datur eis cibus neq; potus, ꝛ solent custodiri ne aliquis charitatis intuitu daret eis cibum, ꝛ dz intimari consanguineis q non veniant ad carceres ea die.

SVMMARIVM

1 Judices torquentes carceratos in secreto tenentur. ꝛ nume. 6. Et qualiter probetur q tortura fuerit facta in secreto.nu. 2.3.et.4.
5 Judex non pōt torquere decuriones ꝛ alios in dignitate positos.

1 q Uia sepe † Judices aliquē torquent in secreto, ꝛ impetunt̃ in sindicatu. ꝛ dicit̃ q fuit cōpulsus ꝯfiteri, Quero qualiter possit hoc casu tortura probari. bal.in.R.j.ne ex deli.defun.remisit ad not.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi ꝑto.de noui ope.ex dictis cuius colligit̃ qō pōt ꝑbari ꝑ familiā.alle.l.de minore.§.tormēta.de qō.ibi vel esti mationis.ꝛ q no.Cy.in.l.iij.C.de ser.fugi.vbi dicit q illud q dr̃ a ꝑsonis fidedignis est credendūꝫ, ꝛ ꝑbat̃ ꝑ testes qui cognoscūt vocem ipsius q dicat se audiuisse ipm clamantē, vt no.bal.in.l.quēticulam de epis.ꝛ cle.ꝛ vide etiā Bal.in.l.si qs in hoc genus.eo.ti.
2 † vbi ponit̃ qualr̃ tortura ꝑbet̃ qñ dr̃ esse facta in secreto, ꝛ dicit qō ꝑbat̃ per indicia ꝛ ꝑsumptiones, vbi hoc dicit in materia ꝯfessiōis
3 spontanee.ꝛ facit tex.in.l.j.§.potuisse.ff.ad sil.vbi dicit Bal. † q si vicini audierunt aliquē plorātem ꝛ clamantē ꝑbat̃ violentia sibi illatā per illuz tex.ideo si fuit auditus clamās ꝛ stridēs in palatio ianuis clausis ꝛ dicat̃ q talis torquet̃ erit probata tortura ꝑ ꝑdicta et ꝑbando q officialis erat solitus facẽr tormētare.ꝛ vide in.l.interpositas.C.de trāsac.ꝑ bal.ꝛ ꝑbat̃ ex indicijs, q2 semp ꝑsumit̃ terror inferi ab officiali. Bal.in.l.nouissime.q fal.tu.auto. Et adde bal. in.l.falsus.de fur.dicentē q sufficiat q ꝑbet̃ detētio si tormentum aliter ꝑbari non pōt, vt dicat ꝯfessionē metu tormētoꝝ factā.vt no. Cy.in.l.ij.q me cau.in qbus locis dr̃ de teste.q rōne detentionis dixit dixisse testimoniū ꝑ metum eo ipso ꝑbat̃. Et facit q hr̃ in.c. fraternitas.de her̃.li.vj. q in actu occulto de quo non pōt haberi plena ꝑbatio, indicia qñq; hñt vim plene ꝑbationis, q no.ꝛ dicit in l.si postulauerit.§.qōni.de adul.q tortura dz fieri in abscondito sicut examinatio testium.de quo vide etiā in.c.regni, de tormentis.
4 † Et adde q2 poterit ꝑbari tortura facta in abscondito ꝑ stigmata, ꝛ ligaturas q̄ in brachijs apparebunt post torturā.ar.l.stigmata.ꝺ fabricen.li.xj.ꝛ ēt per alios carceratos vel ꝯsocios, ꝑpter difficultatem probationū, vt.ĩ.videbis in.c.illa.an familia possit testificari pro ptāte, ꝛ iō in tormētis sunt adhibēdi aliq ꝑbati viri q videant si non fuit excessus modus in tormentis, nec ēt fuit cōpulsus tortꝰ ad ꝯfitendꝫ, vt dixit Bal.in.l.legis virtus.de legi.vbi dixit qō non dz adhiberi in secreto, tñ auditis iuribus vtriusq; partis, non tamē
5 ꝑñte aduocato.ꝑ no.in.l.ꝑxime.de his.qui.vt indig. † Judex non pōt torquere decuriones ꝛ alios in dignitate positos.l.oēs.ꝺ decur. ꝛ ꝑnit̃ iudex ecōtra faciens, vt ibi.vbi tex.q ꝯsuetudo ꝯ̄ria nō est seruāda.ꝛ idem in.l.diuus.de qō.ꝛ in.l.ij.§.in filijs.ff.de decur.et finito officio.l.nihil.de qō.ꝛ.l.si qs decurso.de fal. Quo casu officiales possent resistere iudici volenti ꝯ̄riuꝫ agere, vt.d.l.oēs.sicut ēt lz resisti ꝑlato male agenti.l.j.§.officiū.vt oēs cāe tā ciuiles, vt in auct.quō opꝫ epis.§.fi.cū si.ꝑ gl.ibi de iure ꝯsti.regni nō torquent̃, nisi viles, vt in ꝯsti.regni, si dāna.in tex.ꝛ gl.ꝛ And.ꝛ vide in ꝯsti. reg.ꝑsequentes, an barones possint torqueri tñ an possint torqueri doc.vide.ŝ.in ꝟbo doctor, vbi ēt dr̃ q non tꝫ ꝯsuetudo in ꝯ̄rium.ſm
6 Lud.ꝛ vide.ĩ.in.c.an iudices seu aduocati. † Agit ꝯ̄ ptāteꝫ q fecit ꝑ vim ꝯfiteri, ꝛ duo testes dicūt de violentia, ꝛ decez testes q sponte quibus magis credit̃. Inno.dicit q illis duobus q deponunt de actu visibili, ꝛ sic de violentia ꝛ non illis decez q deponunt de actu mentali q est soli deo notus.extra de renun.c.super hoc per Inn. Idez in instr̃o notarij q dixit sponte q2 reprobat̃ ꝑ duos testes deponentes de violētia.adde bar.de no.ope.l.pupillo.§.si qs ipsi bal. in repe.§.proficisci.q.xiij.

SVMMARIVM

1 Medicus debet iurare de credulitate.
2 Medicorum appellatione veniunt etiam obstetrices.
3 In discordia standum est peritioribus.
4 Delinquenti spoliato ante tormenta inducitur iustus metus ac si fuisset tortus.
5 Doctores ꝛ aduocati an possint torqueri.
6 Tortura debet peti in libello per accusatorem
7 Confessio adulti facta in tormentis sine curatoris auctoritate an valeat.ꝛ nume.8.
9 Assertio percussi an faciat indicium ad torturam.
10 Judex si torserit non torquendum nunquid teneatur.
11 Qui torqueri possint ꝛ qui non.
12 Tortura adhibetur ex causa ciuili ꝛ criminali quando veritas non potest aliter reperiri.
13 Judicia verisimilia ꝛ sufficientia debent precedere torturam. Et que sint indicia sufficientia.num.14.

Officialis

o Fficialis posuit ad chordam mulierez q̃ dice
bat se esse ꝑgnantez q̃ añ chordam
adhibuit medicuz qui retulit se credere ꝙ nõ erat pre-
gnans ꝓpter ꝙ fecit obortiuũ, dubitatumq; fuit an offi
cialis teneat̃ in sindicatu ex quo mulierẽ ꝑgnantẽ tormẽtauit ⁊ me-
dicuz adhibuit q sub dubio forte rñdit credere illã nõ fore ꝑgnantẽ
⁊ sic medicũ adhibuit imꝑituz q incertũ ⁊ dubiũ iudiciuz dedit. Et
dico ꝙ q̃uis in talibus dicat̃ ꝙ sint adhibendi medici ꝑiti, tñ si iste
medicus erat peritus lz dederit iudiciũ incertũ, vcz d̃ credulitate ꝙ
ꝓpter hoc nõ tenebit̃ officialis q secutus fuit eius iudiciũ de credu
1 litate. † Quia qñ medicus interrogat̃ an mulier sit ꝑgnans vł ex vul
nere sit remansura cicatrix, qꝛ hoc nõ põt cadere in eius sensuz, nisi
ꝑ credulitatẽ, ⁊ iõ de credulitate iurabit. ẜm gl. in. l. iureiur. d̃ testi.
⁊ Bar. late. ⁊ doct. in. l. j. de ven. insp. ẜm Ang. in repe. l. si vacan
tia. C. de bo. va. lib. x. q plus dixit ꝙ ista nõ pñt cadere in sensuz me
dici, nisi ꝑ credulitatẽ ei apparẽtibꝰ ex verisimilitudinibus ꝯiectu-
ris, ⁊ ita iurabit de credulitate ⁊ nõ de veritate. alle. no. ꝑ Jo. and.
in. c. cũ ꝑ tabellio. de fide instru. ⁊ in Spec. de ꝓba. §. sup. ver. hoc
quoq;. ⁊ in. l. cõparationes. de fide instru. Tñ dicit esse ꝯ̃riuz in do
ctore approbãte discipuluz ad doctoratũ qꝛ iurabit de veritate, quia
sufficiẽtia ⁊ peritia põt ꝑ veritatẽ cognosci. per. l. j. de decre. ab or
di. ⁊. l. j. §. inter peritos. C. de aduocatis diuer. iudi. Et ego idẽ dice
rez si medicus adhibet̃ ꝑ iudicẽ ad videndũ iudicandũ an carcera
tus qui allegat se infirmũ graui infirmitate vel ex febre pestifera ⁊
ꝓpterea se excarcerari petat ꝙ medicus in hoc casu debeat iudica
re de veritate, qꝛ febris cognoscit̃ ex pulsu ⁊ vrina ⁊ ex alijs veris in
dicijs, sicut d̃ꝛ de doctore deponẽte de peritia scholaris, vt. s̃. quibꝰ
ẽt adde Bar. in tractatu de teste. vbi dixit, ꝙ isto casu medicus q
deponit de cicatrice ꝑ credulitatẽ potius iudicat q̃ȝ testificet̃. ⁊ in
c. lr̃as. de ꝑsum. in. c. ꝙ. ⁊ in. c. lz ex quadã. de testi. que ꝓbatio fa-
cta ꝑ peritos in arte est sufficiens ẽt in criminalibus. in auct. de nõ
alie. §. que aũt. ⁊ in. d. l. cõparationes. Bar. ⁊ alij in ꝓemio. ff. vete.
⁊ Bar. in. l. quoties. de ponde. auri. ⁊ in. l. j. de ver. obl. cano. in. c.
ꝓposuisti. de frigi. ⁊ in. l. quoties. de re mili. ⁊ reqrit̃ ꝙ sint bene pe
riti in illa arte. d. l. quoties. Et iõ qñ succederet infirmitas equo lo-
cato in itinere dz ꝯducẽs recurrere ad mareschalcos, ⁊ nõ ad alios
qui nõ essent sic periti qbus dz credi ꝑ iura ꝑ̃dicta q habebũt testifi
cari de veritate si attestent̃ de eo de quo potest haberi infallibilis
notitia veritatis, secus si non potest haberi, nisi veritas opinata,
quia iurabũt de credulitate nõ de veritate. per not. in supradictis
iuribus. ⁊ in. l. nemini. de aduoca. diuer. iudi. de scdis nup. l. hac
edictali. §. is. ⁊ in auct. de nõ aliẽ. §. ꝙ aũt. Et ideo si statutũ vel cõ
stitutio diceret in his casibus, ⁊ in similibus esse adhibendos medi-
cos sufficiet adhibere illos q ẽt eas infirmitates curare ⁊ sanare sol
2 lent q medici dicũt̃. l. j. vbi bar. d̃ var. cog. † q dixit medicoꝝ appel
latione veniunt ẽt obstetrices, ⁊ hi qui certã partẽ corporis curare
solent, ⁊ vt dentarij ⁊ ocularij, nõ tñ qui ꝑ incantationẽ curarent, vt
ibi dicit tex. vbi iuris.con. exclamat ꝙ multis profuit, ⁊ ego similiter
exclamo ꝙ nostris tẽporibus videmꝰ curari infirmitates, ⁊ feritas
ꝑ incantationes, ⁊ legi in libris medicoꝝ multas incantationes tñ
ipsi nõ vtunt̃. ⁊ bal. no. in. l. j C. man. Et ideo cũ casus acciderit qõ
mulier esset carcerata ꝓ magna cã ⁊ diceret se pregnantẽ ad delu-
dendum torturã vel penã ⁊ nõ posset expectari qõ vẽter ostẽderet
pregnãtiã erit cautꝰ iudex ꝙ vna cũ medicis adhibeat obstetrices
expertas q̃ ventrẽ tangãt quaꝝ iudiciũ in talibus solet esse ita secu
ruz sicut iudiciũ medicoꝝ. Licet lex dicat ꝙ sepe fallit̃ oculus ob-
stetricis. ⁊ nõ vnã obstetricẽ sz plures adhibere possunt, qꝛ non est
standũ dicto vnius qñ plures haberi possunt. ẜz bar. in. l. in rixa. d̃
sica. ⁊ in iuribus supius allegatis. ⁊ in auct. de nõ alie. §. qd tñ. ⁊ in
d. l. j. de ven. inspi. ⁊ bar. in. l. qd tñ. §. si arbiter. de arbi. bar. in. l. j.
3 d̃ põde. auri. † Qui si discordẽt stabit̃ peritioribꝰ, vt no. bal. in rub.
d̃ cõtr. iure. in. c. veteꝝ. viij. dist. A quoꝝ iudicio posset appel. ⁊
iudex posset eoꝝ iudiciũ corrigere. ẜm bar. bal. ⁊ ang. in. d. l. arbit.
q satisda. cogã. ⁊ imol. in. l. fi. q appellare nõ lz. Quo casu iudex ni
hil innouabit in eius ꝑsonã ꝑꝑ periculũ. ꝑ no. in. l. ꝑgnãtis. d̃ pẽ. ⁊
in. l. impator. d̃ statu homi. Licet si viderit istã allegationẽ ꝑgnãtie
esse calũniosaz posset iudex reijcere ⁊ nõ expectare aliã dilationẽ. ꝑ
no. ꝑ bar. in. l. pe. ff. de accu. Nã istud iudiciũ est fallibile, ⁊ iõ alio
melius ꝯsulente põt retractari. ẜz Jo. an. in addi. Spe. in ti. d̃ ho-
mi. §. j. ver. sz pone. ⁊ vr̃ latũ ex ꝑsumptionibus. ⁊ ꝓpterea nũq̃ȝ trã
sit in rẽ iudi. vt. s̃. in. l. si q adulteri. C. adul. ⁊ bar. i. l. j C. sen. rescin.
nõ posse. Et ꝑ̃dicta oia hñt locũ qñ aliqs esset carceratus ⁊ peteret
se excarcerari ꝓpter grauẽ infirmitatẽ, ne in carceribꝰ moriat̃ ꝙ iu
dex sit in hoc diligẽs ⁊ circũspectus, qꝛ aliqñ carcerati fingũt infir
mitatẽ, vt excarcerent̃ ⁊ fugiãt, quo casu iudex dz adhibere medicũ
vł medicos peritos q nõ fallãt nec fallant̃ ꝑ ea q̃ diximꝰ in ꝟbo ne
gligẽtia. in. c. an iudex q hz estimare ⁊ iuramẽta ⁊ ẽt relationes me
dicoꝝ scribi faciat i actis curie ne sit infirmitas simulata ⁊ ꝓcurata
⁊ si sit ex cã ciuili faciat reqri creditores ad quoꝝ instatiaz est carce
4 ratus q intersint iudicio faciẽdo ꝑ medicos. † Si iudex nõ torquet
hoiez, sz eũ spoliari faciat, vt torq̃at inducit̃ iustus metus, ac si fuis-
set tortꝰ. bar. in. l. nouissime. ff. ꝙ fal. tut. aucto. ⁊ facit. l. hz. C. ꝙ me.
5 cã. ⁊ ꝙ habet̃ in. l. si qs mãdato. d̃ neg. gest. † An doctores ⁊ aduo
cati possint torq̃ri vide. s̃. in ꝟbo doctor. ⁊ ibi qd in alijs in dignita
te ꝯstitutis. ⁊ in ꝯsti. regni q̃ incipit ꝓsequẽtes. l. ij. in titu. de testi-
bus ⁊ ꝓbationibus ꝯ̃ comites milites ⁊ barones, vbi gl. ampla. ⁊ vi
de. s̃. in. c. mãdauit. tex. in. c. an iudices seu aduocati possint torq̃ri.
9 † Tortura dz peti in libello ꝑ accusatorẽ vł per eũ cuius interest di
cẽdo ꝙ si ꝯstet semiplene ꝙ exponat̃ qõnibꝰ ⁊ tormẽtis, alˢ nõ tor
mentabit̃. And. d̃ iser. in ti. de ꝯtentio. inter dñm ⁊ fidelez. c. j. in.
ꝟsi. insup. Et dz peti tortura a ꝑte vł ab eo cuius interest. ꝑ gl. i. l.
cũ seruũ ꝯspiã. d̃ ser. fugi. ẜm bar. ⁊ doct. in. l. iiij. §. in eũ. de da. in-
fec. Qui ẽt iuraret ꝙ non hz alˢ ꝓbationes. ẜm bal. in. l. j. de iura.
calũ. ⁊ dixit bal. in. l. j. §. officio. ff. de tute. ⁊ ratio. distra. ꝙ tortura
petit̃ inferri officio iudicis ꝑ illũ tex. ⁊ vr̃ tex. in. l. de minore. §. tor-
menta. de qõ. in ꝟbo nõ quãta accusator postulat. Ideo qñ dant̃ ca
pitula reo delato d̃ꝛ in rubr. capituloꝝ ꝙ accusator vel coadiutor cu
rie ꝙ si nõ plene, sz semiplene ꝑ inq̃sitionẽ faciendã ꝯstiterit d̃ deli
cto ꝙ exponat̃ qõnibꝰ si tormẽtis iudicis officiũ implorãdo, ⁊ veri-
tas reperiat̃ ⁊ ore ꝓprio ꝯfiteant̃ ⁊ inducent̃ cõplices ⁊ fautores ꝙ
ẽt peti poterit facta publicatiõe in cã cũ ex inq̃sitiõe appareãt indi
cia sufficiẽtia ad torturã. ꝑ no. ꝑ And. de iser. in ti. de pace tenen.
in. §. si aũt oibus. arg. eoꝝ q̃ dicunt̃ in. l. bone fidei. ⁊ i. l. admonẽdi.
de iureiu. de iuramẽto suppletorio. ⁊ bar. in. l. fi. in fi. de in li. ẽ iurã.
vbi eq̃parat semiplenã ꝓbationez q̃ fit in ciuilibꝰ ⁊ eã que fit in cri
minalibꝰ ꝑ indicia ad torturã. ẽt sufficeret clausula apponi solita su
per qbus petit iustitiã ministrari, qꝛ ista clausula supplet ⁊ ampliat
libellũ. ꝑ no. i. c. ij. de ordi. cogni. ⁊ ꝑ ea q̃ plene scripsimus in ꝟbo
7 snia. in. c. ⁊ aduertendũ. ꝙ lz d̃ in. cõi. vbi late d̃ ista clausula. † An
ꝯfessio adulti sine auctoritate curatoris valeat facta in tormentis.
Dic ꝙ sic si ꝯfitet̃ ꝓpter multa indicia vł imminentẽ ꝑ̃toris terrorẽ
vel ꝓpter vnũ indiciũ multo tp̃e ꝯtinuatũ. ad sille. excusant̃. §. fi. ⁊
de re mili. l. nõ ois. §. a barbaris. Qꝛ nõ dat̃ ei facultas negãdi, sed
ꝑ̃cise cogit̃ necessitãtibus indicijs in tantũ torq̃ri ꝙ ꝯfiteat̃. ẜz bal.
in. l. j. C. de ꝯfessis. in repeti. vbi dixit ꝙ ita seruat̃, tñ dicit ꝙ añ tor
turã dz habere curatorẽ q anteq̃ȝ iudex ꝓnũtiet sup tortura eius, dz
allegare ꝓ ipso ꝙ nõ sit torquẽdus, ⁊ ꝙ deinde in actu ꝯfessionis ⁊
torture ⁊ post inter locutoriã nõ dz interuenire ⁊ si nõ hz curatorẽ iu
dex dz supplere ꝯuocãdo ꝯsanguineos, vt nõ decipiat̃, ⁊ idẽ bal. di
xit in ti. de pace iura. fir. in. §. item sacra. ⁊ Cy. in. l. claꝝ. de aucto.
8 ꝑ̃stan. ⁊ Spe. in ti. de ꝯfessis. in. §. sequit̃. † lz ꝙ valeat ꝯfessio, qꝛ in
criminalibus minor censet̃ maior, lz bal. aliter dicat in. d. l. j. ⁊ vide
in. l. j. §. impuberes. ad sil. vbi impuberes nõ torquent̃. ⁊ in. l. fi. C.
de qõ. vbi gl. ꝙ si est tortus dictũ suũ nõ facit iudiciũ ad decisionẽ,
sed ad inuestigationez facti. ⁊ ita obseruari feci in quodã minore q
vocatus fuit lupus hominarus q in nemore cũ custodiret porcos cũ
alio minore illũ occidit ⁊ fecit magnũ ignẽ ⁊ incidit de carnibꝰ illiꝰ
talis pueri occisi ⁊ igni assauit ⁊ ꝑ plures dies comedit de carnibꝰ
dicti pueri q fuit deꝑ̃hensus ⁊ ductus ad curiã, ⁊ ego feci sibi dari
curatorẽ ⁊ fuit ꝯfessus spõte ⁊ in chorda ⁊ fuit ꝯdẽnatꝰ ꝙ esset ma
nigoldus in ꝑpetuũ ⁊ sic fuit actũ ⁊ fuit deinde appellatus lupus ⁊
longo tp̃e exercuit tale officiũ carnificij in magna curia. Quidã fuit
ꝑcussus in facie in loco in quo nõ aderãt testes ꝓpter ꝙ curia misit
ad interrogandũ ꝑcussuz qs eũ ꝑcusserat q cuz iuramento deposuit
6 ꝙ titius ipsuz ꝑcusserat. † Dubitat̃ an ista assertio ꝑcussi faciat in-
diciũ ad torturã. tex. in. l. j. in. §. si qs moriens. ad sille. ꝙ nõ ꝓbat sz
reqrit̃ alia ꝓbatio. vbi dixit bar. ꝙ non stat̃ dicto testis q in mortis
articulo dixit falsuz testimoniũ tulisse, ⁊ vr̃ casus. c. si cui de testibꝰ.
⁊ bal. in auct. si dicat̃. de testi. Tñ Ang. ibi dixit ꝙ faciat indiciuz
ad torturã ꝙ intelligit̃ veꝝ quo ad informationẽ iudicis, vt sup hoc
possit inq̃rere lz talis testis deposuerit nõ iuratus, qꝛ in tali iudicis
formatione nõ reqrit̃ iuramẽtuz. ꝑ gl. in. c. j. §. si duo. in ꝟbo testi-
moniũ. de pace iura. firmã. ꝙ dixit veꝝ Ang. qñ esset fama ꝙ ille
testis corruperat. ẜm Lud. in. d. §. si qs. Et sic nõ stabit̃ assertioni il
lius percussi nisi alia ꝯcurrat, vt qꝛ ꝑcutiens alˢ fuisset inimicus ca
pitalis ꝑcussi. ꝑ not. per. bar. in tractatu de qõ. ⁊ habes infra ꝓxi.
c. ꝙ incipit iudex vt indicia. ⁊ in. c. seq. ⁊ in. c. an stet̃ dicto torti. cũ
ibi allegatis. ⁊ i. c. an si ꝓbet̃. ⁊ Spec. in ti. d̃ ꝑsumptio. §. j. ⁊ Lud.
in. l. j. §. hec. ad sille. ⁊. j. in. c. an si reperiatur homo. ⁊ in alio. c. si re-
10 periat̃ corpus, ⁊ in. c. ꝑsumit̃ ꝯ̃ inimicũ. † Iudex q non torquẽdũ tor
sit vel ꝑsonã q̃ nõ poterat ex ꝓuilegio torqueri an teneat̃ in sindica-
tu similitudine supplicij. bal in. l. j. de pena iudi. q male iudicauit.

dixit q̃ tenet̃ iniuriaꝝ. ar. l. iniuriaꝝ. ꝺ iniurijs. Lu in. l. j. ff. q̃ qsq; iur. dixit q̃ lex decuriones. de q̃o. imponit penã talionis iudici, ꝛ alia lex dicit q̃ puniť pena. l. iulie. de vi publica. l. lege. iul. ad. l. iu. de vi publica. ꝛ hoc tꝫ And. de iser. in ꝯsti. regni si dãna clãdestina. de iure capituloꝝ aliter, qꝛ per capitula regni imponiť alia pena, qꝛ dꝫ stare ꝑ bienniũ in carcere ꝛ puniť publicatione tertie ptis bonoꝝ ꝛ efficiť inhabilis ad officia. vt in. c. regni si inste. de tormentis. ꝛ vide in. c. regni in accusatis. Ut iudicibus immodice seuientibus aliqua freni tẽperies adhibeať debẽt habere iuris ꝛ humanitatis ꝯsideratiõẽ nõ facile ad tormẽta ꝓsiliẽtes. ꝛ haberi verisimilia argumẽta. ff. de q̃o. l. diuus. ꝛ. l. edictũ. ꝛ. C. eo. l. quotiẽs. Ut nec ẽt de quãlibet leui cã q̃o habeť nec ꝺ oibus ꝑsonis. d. l. diuus. Nã nõ quelibet iudicia sufficiũt, qꝛ tunc torqueť reus cũ est suspectus ꝛ indicia ꝓcesserint verisimilia talia, q̃ sola torquẽdi necessitas esse videať. l. j. ij. ꝛ. iij. ff. eo. Est ꝛ aliud ꝓceptũ q̃ nõ reperiať tortura, nisi ꝺ nouo superuenerint iudicia ꝛ q̃ tortus in fortitudine duret. de q̃oni. l. vnius. §. j. ꝛ iudex tẽperamentũ teneat vt nõ torqueat in impẽsum, nec q̃tũ postulat accusator, sed vt moderatio rõnis ꝺsiderat, adeo vt tortus innocẽtia, aut supplicio ꝯserueť, vt i §. tormẽta. ꝛ. l. q̃onis modũ. ff. de iniur. l. itẽ apud. §. q̃onis in ꝟbo tormenta. ꝛ bar. in tractatu de q̃onibus. ꝛ And. de iser. in ꝯsti. regni, si dãna clãdestina.

11 † Omnes ꝑsone torqueť. l. sunt de falsi. C. ꝛ. l. si q̃s decurio. de re mili. l. ꝓditores. auct. vt iudi. sine quo. §. opꝫ. C. eod. l. milites. Nisi mulieres ꝓgnãtes. de penis. l. pregnãtes. Exceptis ẽt positis in dignitate. C. ꝺ infa. l. nulli. ꝛ. C. ꝺ asses. l. nullus. in fi. Excepto ẽt minore. xxv. anno. q̃ nõ torqueť ſꝫ ferula aut corrigia cediť ad veritatẽ eruẽdã. l. j. §. impuberes. ad silla. ꝛ. l. excipiunť. Et excepto decrepito. ff. ad sil. l. iij. Et positi in dignitate ẽt nõ torqueť, neq; iudices milites decuriones ꝛ filij ꝛ nepotes eoꝝ, neq; in eis aliqua pudoris macula spargiť. C. eo. milites ꝛ. l. diuo. ꝛ. l. decuriones. ꝛ. l. fi. C. de decurio. Nisi in crimine maiestatis ꝛ ꝓditionis. ꝛ in casibus. ff. eo. l. de minore. §. j. ꝛ. l. ex libero. §. j. de re mili. l. desertores. §. is. ꝛ. l. ꝓditores. Tñ ꝛ decuriones torqueť cũ q̃riť de fide instrumenti q̃ añ decurionatũ ꝯfecerãt. ar. l. pregnãtes. de penis. bar. in dicto tractatu ꝺ q̃o. Judex in tortura cõsiderat fortitudinẽ vel debilitatẽ valetudinẽ etatẽ ꝑsone veritatẽ cãe ꝛ delicti acerbitatẽ. de re mili. l. iij. §. vbi. ad sille. l. si quis in graui. in ꝓnci. i. §. subueniť. ꝛ in. l. j. §. impuberes. si ergo torq̃ať, vt innocẽtia vł supplicia ꝯseruet incolumis. ff. eo. l. q̃onis modũ. bart. in dicto tractatu. In tortura plurimũ sagax iudex ꝯsiderabit a quo veritas facilius exigi põt ꝛ a timidiori incipiat. l. j. §. j. ff. eo. ꝛ. l. vnius. §. j. Et qñ pater ꝛ filius sunt rei, a filio incipit in ꝯspectu patris, qꝛ citius pater ꝯfitebitur. arg. l. isti quidẽ. §. fi. q̃ me. cã. insti. de noxa. sed vere. Et femina potius q̃ masculus qui est magis ꝯstans ꝛ mulier citius ꝯfitebiť, qꝛ habet cor instabile. de inoffic. testa. l. filia. de ꝟbo. signi. foꝛus. de iure fisci deferre. in princ. Bar. ibidẽ.

12 † Tortura adhibeť ex cã ciuili ꝛ criminali ꝛ cũ aliter veritas nõ põt reperiri. l. diuus. ꝛ. l. ex libero. ff. eo. ꝛ. C. eo. l. quoties. ꝛ in summa Azo. eo. ti. §. torquetur. Non tñ ex omni cã. ff. eo. l. ij. ꝛ in regno non torqueť in ciuili cã. vt. ꝭ. in. c. an in cã pecunia ria.

13 † Oportet vt indicia verisimilia ꝛ sufficiẽtia precedãt torturã. l. j. §. j. eo ti. ꝛ. l. diuus. §. in ea. l. fi. de fica. Et cũ ꝓpter difficultatem veritas haberi nõ põt, qꝛ pleriq; cũ torqueť perire solent. ff. de penis. aut damnum. §. j. ꝛ. C. eo. l. milites. ꝛ. l. cognitio. Bart. ibidem.

14 † Que sint indicia sufficientia certa doctrina tradi nõ põt, ideo indicis arbitrio relinquanť. ar. ff. de testi. l. iiij. in prin. Quia in nõ determinatis statur arbitrio iudicis. ff. de pen. l. hodie. ꝛ. l. sanctio. ꝛ de effra. l. j. §. si quis vlla. Judicia ad torturã sunt quasi veritatẽ probationũ demõstrãtia ꝛ adminicula ad detegendã veritatẽ. C. ꝺ ꝓba. l. instrumẽta. ꝛ. l. fi. Et sunt pars ꝓbationis. C. de testa. l. hac consul. §. deinceps. Et dicunť demõstratiua ꝛ indicatiua ad veritatẽ ꝺtegẽdam. l. si quis adul. ff. de prescrip. ver. l. solẽt. Bar. in dicto tracta. Judex vt indicia suscipiat dꝫ a reo indagare cũ quibus ꝛ per q̃ loca ꝯuersatur. Quia mala cõuersatio est male operationis indiciũ. ff. ꝺ administratiõe tutoꝝ. l. si plures. §. qui assidue. que mala ꝯuersatio bonũ efficit vitiosum. l. j. de edil. edic. Debet ẽt loca ꝯsiderare in q̃bus ꝯuersatur, qꝛ ſꝫ locoꝝ varietatẽ varia colligiť cõiectura. l. fi. C. si man tia fuerit. de pen. l. si aũt. §. euenit. Itẽ querať si erat inimicus offensi vel aliqua offensio euenerit inter ipsos, qꝛ erit culpe presumptio, qꝛ ius ꝑsumit inimicũ male cogitare ꝛ facere de inimico. ff. de his q. vt indig. l. si inimicitie. de adi. lega. l. iiij. §. fi. ff. eo. l. quoꝝ. Itẽ inq̃rať fama ꝛ opus illius, qꝛ talis ꝑsumiť, vt in. §. tormẽta. ꝛ. l. si a bone fidei. de rei vẽdi. ꝛ in ti. de testibus. §. j. scd̃m Bar. ibidẽ. Judicia sumunť ex trepidatione vel ꝯstantia vocis mẽbroꝝ vel pallore. ꝛ in. l. de minore. de q̃o. in. §. tormenta. Ista eñ ꝯferunt ad veritatis indaginẽ, vt ibi. Et an talia facere ꝯsueuerit, qꝛ de quolibet bonũ vel malum presumitur cõsideratis primis actis. de re mili. l. desertorem. §. is qui inspecta prima vita precedente. l. non ois. §. a barbaris. eo. ti. ꝛ de admini. tuto. l. tutor. nã ex gestis preteritis q̃ri põt crimen preteritũ in presenti. l. j. §. fi. C. de agen. in rebus. lib. xij. Item an fuerit solitus que dixit ꝟbo adimplere factis, qꝛ ex hominum animis facta pensamus. l. j. si quis impatori maledixe. ꝛ. l. labeo. de sup. legat. Et an sit talis qui facere ꝯsueuerit, ꝛ posse habuerit talia attendi que attendi debent. ff. ad. l. iul. maiest. l. famosi. Et si aufugerit ꝛ si statim se absentauit post maleficiũ cõmissum. arg. in auctenti. de exhi. re. §. si vero. ꝛ. C. de assessor. l. consultatiõẽ. Et inquirat de loco maleficij de voce publica ꝛ fama que alias faciunt indicium de testi. l. iij. §. diuus. de flu. l. j. §. flumen. ꝛ ex alijs. Bart. in dicto tractatu. Si quis formidine tormẽtoꝝ spõte ꝯfitetur nõ statim dãnabitur, sed differť ſm qualitatẽ cause ꝛ ꝑsone ꝯditionem, ꝛ interrogabiť, an in confessione velit ꝑseuerare, qꝛ cõfessio talis non statim probat. l. ij. de custo. reo. q̃ nõ distin. an sponte vel formidine sit facta ꝯfessio. ꝛ sic videť dici in. l. j. §. diuus. ꝛ in. §. si quis vltro. ſm antiquos. ar. l. vbi. de fal. ꝛ de pen. l. nec mirũ Bar. tenet ꝯ. q̃ spõte crimen ꝯfessus statim carcerať sine ꝑseueratis, ꝛ ex ꝯfessione damnandus. l. fi. in prin. C. de custo. reo ꝛ de penis. l. quesitũ. ꝛ ita intelligiť. l. ꝯfessus. de custo. reo. nõ obstã. iura ꝯ. qꝛ intelligiť in cõfessione habita in tormentis seu eoꝝ formidine cur nõ stetur. l. ij. §. j. quo. appe. qꝛ est fallax ꝛ perniciosa. l. j. §. q̃oni. eo. ti. ꝛ tũc hꝫ locum lex. ij. de custo. reo. vt iterũ iudex eũ interroget ſm Bar. in dicto tractatu. Tamen dubiũ est qꝛ et si ꝯfessio sit sponte deberet sibi dari terminus ad defendendũ qꝛ posset reus reuocare ꝯfessionẽ vel eam declarare. per not. in. c. dilecti. de accusa. ꝛ in. l. j. de confes. Ideo dictum Bar. est periculosum tenere, qꝛ sic seruatur ꝛ datur sibi defensio. ꝛ vide. ꝭ.

SVMMARIVM

1 Interrogatus de propria conscientia non debet de alijs scrutari maxime de socijs.
2 Torquendus petens defensiones contra indicia an debeat audiri.
3 Confessio torti sine indicijs, vel cum non legitimis an valeat.
4 Torture qui interesse debeant.
5 Clausula criminalis cognoscitur per argumenta ꝛ presumptiones.
6 Clerici torquentur in certis criminibus.
7 Consiliarij ciuitatis non debent torqueri.
8 Tortura iudicialis debet esse cum indicijs.
9 Testis an possit ex interuallo se corrigere.
10 Dominus an possit torquere seruos suos. ꝛ num. 11.
12 Judices debent adhibere modũ inculpate seueritatis in tormẽtis.
13 Confessio facta in tormentis an sit sufficiens ad punitionem.
14 Cõfessio delinquẽtis ꝯ aliũ est ardentior cũ tormẽtis, q̃ spõtanea.
15 Confessio delinquentis an noceat tertio quo ad torturam.
16 Copia indiciorum est danda parti.
17 Furtũ si videať factũ ꝑ fenestrã apposita scala. Et dicať, q̃ illa scala visa fuit in domo titij, an sit presumptio ꝯ titium ad tormenta.
18 Tortura in quibusdã debet esse terror cũ quadaꝫ corporis afflictione, in quibusdaꝫ dꝫ esse quasi vsq; ad consumptionem corporis.
19 Officiales torquentes aliquẽ contra iustitiam puniuntur. ꝛ nu. 20.
21 Nunquam est incipiendum a tormentis.
22 Torqueri an quis possit ante litem contestatam.
23 Dictum vnius testis integri facit indicium.
24 Inimicus capitalis semper presumitur mentiri.
25 Dictum socij an faciat indicium contra socium.
26 Confessio facta metu torture, an dicatur facta in tortura.
27 Tormenta que dicantur.
28 Perseuerare qualiter quis dicatur. ꝛ num. 30.
29 Confessio perseuerata an possit reuocari.
31 Judex debet perquirere defensionem rei etiam reo nõ petente.
32 Judex videns sententiam iniustaꝫ, debet supersedere in executiõe.
33 Probatio bone fame facit purgare indicia.
34 Testis qui non debet examinari an faciat indicium examinatus.
35 Testis non faciens indicium an faciat presumptionem.
36 Testes viles admittuntur quando non possunt haberi nobiliores.
37 Aduocatus admittitur in subsidium in testem pro clientulo.
38 Testes infames faciunt quale q̃le indicium. Et quid importet hoc verbum quale quale.
39 Quando requiritur certus numerus testium. minor facit indiciũ.
40 Condemnari quis non debet ex confessione facta in tormentis non precedentibus indicijs.
41 Tortura indebite facta a principio non vitiat reliquum processum validum ex post factum.
42 Confessio facta an transeat in condemnationem.

Ex indicio

43 Ex indicio probato potest deueniri ad torturam in vili persona, secus in viro bone fame.
44 Iudex an ex vera ⁊ infallibili conscientia possit ꝯsentientibus probationibus torquere.
45 Iudex debet esse facilior ad tormenta in occultis.
46 Indicium quid sit.
47 Tribus testibus amicis creditur ratione numeri.
48 Indicia sufficientia que sint.
49 Indicium vnum an sufficiat ad torturam vel requirantur plura.
50 Aduocati debent interesse disputationi an indicia sint sufficientia.

An stetur dicto torti qui de alijs ꝯfitetur. Dic
ꝙ si torquetur in alios non in se nec
in socios stari dꝫ dicto suo cū alijs indicijs ad ꝯdemna
tionez. C. de asse. l. nullus. ad fi. ⁊ l. edictū. ff. eo. ⁊ l. j. §.
post qōnez. Et si dixerit de inimico nō creditur statim nisi cā cogni
ta. l. j. §. preterea. ff. eo. ⁊ ar. l. iij. in princi. de testi. Aut torquet̃ in se
aut in alios, ⁊ si nihil de se ꝯfitebitur hñt locuz supradicta si confi
1 tetur de se ⁊ de alijs, tunc ꝫm Azo. † Interrogatus de propria con
sciētia nō dꝫ de alijs scrutari, ⁊ maxime d̃ socijs. l. q de se. ff. eo. ⁊ C.
eo. l. sicut. in prin. C. de accu. l. fi. ⁊ si de facto interrogat̃, vel si nō in
terrogat̃. Si tñ ꝯ illum alia sunt indicia, vt in latronibus qui de se
⁊ socijs interrogantur, ⁊ de mādatoribus ⁊ alijs. l. diuus. de custo.
reo. C. de pe. l. pe. scd̃s casus in. l. j. de fal. mo. terti⁹ in. l. fi. d̃ exhi.
re. ⁊ in. l. fi. d̃ male. ff. ad sille. l. j. ⁊ l. si percussor. vbi est spāle. ff. eo.
l. is qui. ⁊ ad. l. aquil. l. inde nera. §. si seruus. Et requirent̃ indicia
alias de alijs nō interrogabitur. l. fi. ff. eo. Erit ꝯtra illas aliqua pre
sumptio nō plena probatio. l. fi C. de accusa. Quo casu an isti incul
pati a torto per talem presumptionē torquebunt̃. dic ꝙ sic. in dictis
quinqꝫ casibus in alijs non. ar. d. l. nullus. ⁊ arg. ff. eo. l. edictuz. §. j.
⁊ §. cum qs. ⁊ l. questio. §. dixit. ⁊ C. de accu. l. fi. ff. eo. l. is qui. Tñ
si ipse inculpatus sit male ꝯditionis, ⁊ in alijs casibus exceptuatis
non torquebit̃ de iure ciuili, qꝛ non procedunt indicia. ⁊ inculpatio
torti nō inducit indiciū cum interrogari non debuit. d. l. fi. ⁊ d. l. is
qui. Licet de ꝯsuetudine seruetur ꝯtrarium. ita Bar. in dicto tra
ctatu de qō. vi. j. in. c. confessio sociorꝝ. ⁊ in. c. confessio delinquētis
noceat tertio. ⁊ in. c. an dictum socij. ⁊ in regno est caplm ꝙ incipit
ꝯstitutionē diue memorie. in rubr. de cōfessione latronū. ⁊ in alio. c.
de testi. publice disrobatoruz. And. de iser. in ꝯstitutio. si quis dā
na clandestina. vbi late. Accusatur aliquis furto, ⁊ sunt indicia de
hoc furto an sit torquēdus, vt alia furta ꝯfiteat̃ de quibus nulla sunt
indicia. dic ꝙ non de iure, qꝛ quo ad alia furta nulla precedunt in
dicia ⁊ sine indicijs nullus dꝫ torqueri. C. de fal. l. sicut. ⁊ ff. eo. l. j. in
prin. ⁊ l. maritus. sed de consuetudine Italie seruatur cōtrariū, pre
sertim in furtis que magis frequentātur que consuetudo pōt inuari
per. l. non omnis. §. a barbaris. de re mili. ⁊ l. congruit. de offi. p̄si.
Bart. in dicto tracta. Et si tortus confiteatur alia delicta ex qbus
indicia non precesserunt sibi non preiudicat sed dꝫ nouus processus
incohari. ꝫm And. de iser. in ꝯst. regni, si dāna clandestina. ⁊ Inn.
2 in. c. ij. extra de confes. † An is contra quem sunt indicia audiatur
dicendo, peto defensiones contra indicia ante torturaz. Dic quod
sic maxime qñ est tale quid quo probato non dꝫ ad tormenta ꝑcedi,
qꝛ post torturam non esset remedium. l. ij. de app. reci. nam aliqui
solent in tormentis deficere. ff. de penis aut dāna. §. j. ⁊ facit. l. ij. de
custo. reo. ⁊ ff. eo. l. j. §. si quis vltro. Et non dꝫ ad torturam procedi
si non constet prius de maleficio. l. ij. §. illud. ff. ad sille. Nam ꝑ ernē
da veritate dꝫ constare ꝙ factum fuerit, ⁊ idem Bar. in. l. diuus ꝯ
testa. mili. ⁊ Bal. in. d. §. illud. Testis fuit tortus ⁊ in tortura con
fessus fuit, ⁊ ante sniam dixit se errasse. An possit reuocare errorē
facti. Dic ꝙ sic ante sententiam, qꝛ nō videtur fateri. l. ij. in prin. de
confessis. ⁊ l. error. de iur ⁊ fac. ⁊ facit. l. ij. quo. appel. Nam etiaz
condemnato ⁊ ꝯfesso in tormentis facta perseuerantia ⁊ post sniam
subuenitur ꝑpter errorem suuz de sua innocentia docere volenti, ⁊
si ostenditur absoluitur. ff. eo. l. j. §. si is. Naz ꝯfessus formidine tor
mentorum auditur. d. l. ij. C. qui. appella. non licet. Et si in iure er
rauit non auditur ꝯtra ꝯfessionez. d. l. error. Bart. in. d. tracta. de
questioni. An cōfessio in tormētis nō perseuerata probet semiple
ne, videt̃ ꝙ sic. l. ij C. d̃ exhi. re. ff. eo. l. ij. §. diuus. qui. §. intelligitur
in confessione torti non perseuerata. Vel dic ⁊ verius ꝙ nisi perse
uerata fuerit talis confessio, nec plenam nec semiplenaz probationē
inducit qm̃ non cōfiteri ⁊ ꝯfiteri formidine tormentorꝝ sunt paria. l.
3 ij. C. quo. appellatio. Bart. in. d. tractatu. ⁊ j. vide. † An confessio
torti sine indicijs vel cum non legitimis valeat. Dic ꝙ non quāqꝫ
perseuerauerit in ea. ff. eo. l. diuus. ⁊ l. maritus. ⁊ l. j. ⁊ arg. C. si ex
plu. instru. l. iij. nam a tormentis non incipitur. l. j. eo. ⁊ l. maritus.
⁊ C. eo. l. conditionaliter. ⁊ l. milites. qua deficiente quicquid seq
tur non valet ipso iure. de legi. l. non dubium. ⁊ de fide instrumen.
l. j. libr. x. ⁊ de in integ. resti. l. diuus. C. de appella. l. nominatiōes.
Bar. ibidem. Confessio rei facta in tormentis non habetur pro ex
plorato facinore nisi perseuerata. vt. s̃. ⁊ dicetur facta in tormentis
si ad pedem chorde ducitur ligatis manibus, ⁊ si timore inducitur
a iudice vel terrore ꝙ nisi incontinenti confiteatur subijciet tormen
tis, que non preiudicat nisi perseuerata. vt. s̃. qꝛ confessio facta for
midine tormentorum equiparatura. l. cū facta in tormentis. ar. gl.
in. d. l. diuus. ⁊ in. l. maritus. ⁊ ar. de iniur. Itē apud. §. adijcit̃. ibi
vel leuius fictio, ⁊ facit de vi ⁊ vi armata. l. idez. §. armati. vbi suffi
cit terror armaorꝝ. ēt si quis his visus non fuerit. ⁊ facit. l. j. §. diuus.
ff. de sica. ⁊ qui. ex cau. maio. l. ij. Et idē si stringat̃ in loco, ⁊ dene
gent̃ sibi alimenta, quousqꝫ ꝯfiteat̃, vel si in frigore fecerit stare nu
duz, qꝛ videt̃ torquere. d. §. adijcit̃. Et si dixerit nisi cōfitearis, te tor
quebo nō dicit̃ tortura, qꝛ leuis territio ⁊c. d. l. itē apud ver. sequēs
C. quod met. cā. l. metū. Probabilis aūt terror qōnis accipitur in
stans vel presens sicut dicimus de instante cruciatu. l. metū. ad fi C.
qd̃ me. causa. Nam leuis territio in locū torture facta est derisoria.
ar. l. hec satisdatio. ff. si cui plusqꝫ. per. l. fal. Bar. ibidem. Tortus
ad perseuerandū dꝫ duci ad locū publicuz extra aspectuz torture ⁊
sub testimonio aliquorꝝ, vl' apud acta, ⁊ ita scribit̃. ar. l. ij. de custo.
reo. in vno publico testimonio. Et cū aliquid nō sit determinatū tē
pus intermediuz ad perseuerandū, ⁊ dicitur in. d. l. ij. post modicū.
Tamen iudici ꝑtātis remittitur. arg. l. j. in fi. de iure deli. de pen.
4 l. ho. de effrac. l. j. Bar. ibidem. Qui † debeant interesse torture.
vide. ff. de adul. l. postulauerit. §. qōni. Tamen dictū torti dꝫ recipi
in secreto cum similitudinē habeat testis. ff. eo. l. j. §. imperator. ⁊ in
summa titulo de qōni. Et ibi vide de aduocato qui dꝫ esse disputa
tioni nō autē confessioni vel responsioni ne illum instruat, vt no. gl.
⁊ Bar. in. l. ij. C. de iura. calū. Nisi esset nimis simplex qui decipi
possit. ꝫm cano. in. c. dilecti. de iudi. ⁊ alij in. c. pastoralis. eod. tit.
⁊ Bal. in. d. l. ij. ⁊ vide in. l. proxi. de his que in testa. delen. ⁊ in. l.
non soluz. de procura. ⁊ vide Bar. in. l. custodias. de accusa. ⁊ in
iuribus supra allegatis. In tortura precedere debent verisimilia in
dicia ex quibus obiecti criminis reus ex presumptione culpe ani
mus iudicis informetur. ff. eo. l. cōdicionaliter. ⁊ l. milites. §. opor
tet. ⁊ l. sicut. C. de fal. Bar. ibidē. An si probet̃ accusatū esse inimi
cum offensi, sit indicium ad tormenta. Videtur ꝙ sic, qꝛ de inimico
lex presumit omne malum. ff. de questio. l. j. §. preterea. ⁊ l. vnus. §.
testes. in prin. Item si accusatus se iactasset de maleficio cōmitten
do, qꝛ talis mali iactatio inducit indicium contra accusatuz ꝙ male
ficium cōmiserit considerata persone qualitate. ar. l. j. in fi. si qs im
pera. ⁊ C. ꝙ met. cā. l. metū. ⁊ ff. eo. l. iij. ad legē iul. maie. l. famosi.
de offi. magistri mili. l. per armeniā. de supel. lega. l. ij. labeo. Item
si accusatus visus est fugere de loco maleficij cōmissi, qꝛ fuga eū ac
cusat. de exhi. re. §. si vero. ⁊ de sanc. epi. §. si quis. Vel si ꝯsiliarius
de loco officij se absentat, habet̃ pro cōfesso ꝙ maleficia fecerit. C.
de asses. l. consiliarios. ff. de suspec. tuto. l. qui puberibus. §. j. Vel si
is contra quem fama laborat, sit homo praue conditionis, qꝛ talia
consueuerit facere. de questio. l. de minore. §. tormenta. ⁊ de accu. l.
si cui. §. inde. Bar. in dicto tractatu. ⁊ in consti. regni, si damna clā
destina. vbi dicitur ꝙ requiritur vilitas vite. vide. j. in. c. repertus.
In materia torture vbi statutum facit mentionem de presumptioni
bus euidentibus, erunt presumptiones euidentes magna indicia q̄
sunt aliquando minus indubitata, ⁊ plus indicijs simplicibus. bar.
in dicto tractatu. in fi. Indicia indubitata erunt quando camera hꝫ
vnum tantum aditum ⁊ exitum, ⁊ quidam pallidus ⁊ trepidans ha
bens gladium sanguinolentum in manu, ⁊ statim ibi reperitur ho
mo occisus. ex quibus ad torturam, ⁊ etiam ad pene impositionem
potest procedi. ita intelligitur. l. sciant. de proba. Nam palliditas
⁊ trepidatio est vnum indicium contra ipsum. vt in. §. tormenta. De
latio gladij presertim nudi est aliud indicium, qꝛ de portantibus ar
ma presumitur malum. l. j. vt armo. vsus. in auct. de manda princi.
in. §. fin. ⁊ quod gladius erat sanguinolentus est aliud indicium de
homine occiso. quia ex facti qualitate accipitur coniectura. Bar.
in dicto tractatu. Repertus est titi⁹ in vinea occisus, accusat̃ seyus
probatur quod erat inimicus occisi, ⁊ quod viderunt seyum mo
lentem gladium contra titium, ⁊ probatur quod seyus aufugit tem
pore maleficij commissi, ⁊ probatur per famam ⁊ vocem publicam
quod seius occidit titium, ista quatuor simul iuncta que per se non
sufficerent erunt sufficientia indicia ⁊ presumptiones indubitate ad
torturam, ⁊ etiam ad condemnationem, sic intelligitur. l. sciant. de
probatio. Bartol. in dicto tracta. ⁊ infra. in. c. an si probetur. In
dubitata indicia vel presumptiones sunt etiam si accusatur quis qd̃
fecit occidi seyum. probatur quod accusatus erat eius inimicus, ⁊
quod commisso homicidio receptauit homicidam, ⁊ quod homi
cida erat domesticus ⁊ familiaris eius, ⁊ quod est fama quod ipse

fecit eum occidi, ⁊ quod se iactauit ꝙ fecit eum occidi, ⁊ est talis ꝙ
est verisimile ꝙ talia fecerit, ⁊ quod olim inter ipsos fuerant offen
si, ista sunt indicia ad torturam ⁊ condemnationem. ita intelligitur.
l. sciant. de probat. Et facit in auct. de fide instru. §. si nullus eorum.
duo enim imperfecta vel vnum imperfectũ faciunt vnũ perfectũ. C.
de agri. ⁊ censi. l. sancimus. ⁊ extra de testamen. §. ⁊ preterea. ⁊ de
5 testamẽ. l. sancimus. ad fin. ⁊ vide de excus. tu. l. fi. in prin. ¶ † Nã
causa criminalis per argumenta cognoscitur, ⁊ per presumptiões.
eo. ti. l. de preto. ⁊ facit in auct. matri ⁊ auie. §. illud. Bart. ibidem.
Quia scḋm iura ciuilia milites non torquentur. vt. s. An habeat locũ
in militibus nostri tpis qui non sunt in exercitio armorum. Dic ꝙ nõ
quia non seruant precepta militaria, nec sunt in expeditiõe. vnde il-
lis priuilegijs non gaudent. in auct. de man. prin. §. fi. vbi in gl. ⁊ fa
cit. C. de fabri. l. si quis consortium. lib. xj. de epis. ⁊ cle. l. generali-
6 ter. ⁊ l. nominationes. C. de appel. † Nam in certis criminibus tor
quentur clerici. C. de epis. ⁊ cle. l. presbyteri. in glo. ⁊ l. fallaciter. C.
de aboli. secus per auct. Federi. ad decus ⁊ decorem. An iudices
seu aduocati possint torqueri. Videtur ꝙ nõ sicut nec veri milites,
q2 sunt milites militantes, q2 militant patroni causarum. C. de ad-
uo. diuer. iu. l. aduocati. Preterea sicut militantibus est concessum
vt condemnati non exigantur nisi inquantum facere possunt, ita ⁊
patroni causarum. ff. de re mili. l. milites. primo respõso. Econtra
ꝙ possint torqueri, q2 nulla lege cauetur ꝙ milites seu aduocati sint
immunes a tortura, tñ de iuris subtilitate non debent torqueri. d. l.
aduocati. Sed de consuetudine, questio optima legum interpres
seruatur. aliter Bar. in tractatu de questio. qui in principio dicit ꝙ
iudices non torquentur. Tamẽ Lud. in verbo tortura, dixit ꝙ mi-
lites doctores ⁊ similes non torquentur. l. milites. ⁊ l. diuo marco.
de qõ. ⁊ dixit ꝙ consuetudo dictans contrarium est nulla. l. omnes
iudices. C. de decurio. vbi Bar. no. ⁊ vide. Cy. in. d. l. milites. vi-
7 de omnino in verbo doctor. in. c. doctor seu aduocatus. † Et etiam
consiliarij ciuitatum non pñt torqueri de iuris subtilitate, q2 sunt de
curiones. ff. ꝙ cuiusqꝫ vniuersi. l. nulli. de verbo. signi. l. nullus. §. de
curiones. Tñ contrarium seruatur scḋm Bart. in tractatu de qõ ⁊
Jac. de are. dicit ꝙ consiliarij ciuitatum de consuetudine torquent
licet sint decuriones, lꝫ de iure non sint torquendi. l. fi. de decu. ⁊ l.
diuo marco. ⁊ l. milites. C. de qõnibus, ⁊ vide. s. in. c. iudex nõ põt
8 torquere. ⁊ j. si mandauit rex. ⁊. s. in verbo doctor. ¶ † Tortura iu-
dicialis debet esse cũ indicijs. l. quero in fi. de edi. edi. ⁊ de proba.
l. cum probatio. ⁊ l. maritus. de qõ. Que potest esse seuerissima si
indicia multa videant infra mortem tamen maxime vbi non impone
retur pena mortis. Bal. in. l. cui seruus. de condi. causa data sui. di
xit. l. fi. C. de qõ. ꝙ in mediocribus tortura debet magis valere, q2
est minus coacta confessio. arg. l. metum. ff. ꝙ me. causa. de trãsac.
l. inter positas. scḋm glo. in. d. l. fin. que procedit in dicto testis torti,
vbi tortura non dꝫ esse nimis lenis sed moderata. Sed in tortura
partis quanto esset lenior tanto magis crederetur torto, ⁊ plus cre-
ditur testi torto ꝙ̃ testi non torto. Et econtrarium est in parte torta,
in qua requiritur perseueratio, per. l. secundam, de custodi. reo. se-
9 cus in teste torto, in quo non requiritur perseueratio † quia testis nõ
potest ex internallo se corrigere. l. fi. de testi. ꝙ est verum de spon-
tanea non de extorta per tormenta. de adulte. l. si postulauerit. §. an
tepenul. ⁊ fin. scḋm Bal. in. d. l. fi. Talis substantialis ordo traditus
est in tortura vt indicia precedant torturam que si secuta fuerint tor
turam neqꝫ tortura neqꝫ ea que secuta sunt reconualescunt. glo. fin.
in. l. maritus. in penulti. lectu. de questio. ibi probat approbata. ⁊
Bal. in. l. fi. C. de accusa. Cum certum est quem cõmisisse delictum
non est vlterius torquendus. Bar. in. l. ⁊ si certus. ad sille. allegat
Cy. in. l. ij. C. quo. appel. ⁊ Bal. ⁊ Cy. in. l. ij. de iur. cal. Nisi fiat
vt socij occulti manifestentur. qua cautela vtuntur iudices malitiosi
vt delinquentes confiteantur ⁊ non possunt appellare iuxta. l. ij. C.
quo. appel. ⁊ l. qui sententiam. de pe. ⁊ vide Cy. l. iij. ff. de accus. ⁊
ꝙ habetur in. l. qui vltio. de pe. vbi an dictum socij tunc probet. ⁊ in
10 l. fi. de malefici. ¶ † An dñs possit torquere seruos suos. Dic qõ
sic. l. ⁊ si certus. §. si appetitus. ius vel que alleg. concord. ad sille.
vbi idem de herede pro vindicanda nece defuncti, q2 dñs habet im
perium in eos, vt ibi. non tñ põt occidere sed iudici occidendos tra
dere. l. penul. de condi. ob cau. ⁊ gl. in. l. si ea. C. qui accusa. alias. C.
de his qui. vt indig. quam bal. ibi reprobat. Et idem tenet Lud. in
d. §. si appetitus. ꝙ heres possit non terribiliter ipsos torquere, sed
paruis tormentis afficere vt dicant ea de quibus iudici resultent in
dicia ad torturam. arg. l. liber homo. ⁊ l. neratius. §. si seruus. ad. l.
11 aquiliam. ¶ † Nam iudex non potest seruos torquere sine indicio.
gl. in. l. j. §. illud. C. eo. ⁊ l. quicũqꝫ. de seruis fu. ⁊ l. cum seruũ quis-
piam. eo. tit. ⁊ l. quero. §. fi. de edi. edic. Quod est verum, nisi serui
veniant torquendi ex aliquo contractu, q2 tunc serui torquentur sine
ind. glo. sing. l. interrogari. C. de questio. Nam alia iura loquuntur
qñ torquentur propter delictum. ⁊ no. gl. ⁊ iura in. d. §. si appetitus.
q2 dominus põt occidere seruum ipsum vulnerantem incontinenti.
⁊ vide in. l. circũcidere. §. fi. ff. de sica. ⁊ vide bar. in. l. prius. ad sil.
qui dixit ꝙ seruus põt torqueri sine indicijs in materia illius tituli.
Licet Dy. in. l. j. de questiõ. dicat contra ⁊ non bene. per. l. j. §. item.
ad sille. ⁊. §. eo autem. scḋm Ludo. in. d. l. prius. vide tñ Lud. vbi. s.
12 Et vide no. in. l. ex liberto. de questio. ¶ † Iudices in tormentis de
bent adhibere modũ inculpate seueritatis. C. de custo. reo. l. ⁊ non
procedere ad ea, nisi cũ cause discussione ⁊ absqꝫ furore mentis. C. de
questio. l. de minore. §. tormenta. q2 nimius feruor conuertitur in fu
rorem. Unde iudices debent habere animum moderatum, discre-
13 tionem ⁊ intellectum. de offi. presi. l. obseruãdum. ¶ † An confessio
facta in tormentis sit sufficiens ad punitionem. Dic ꝙ non, nisi per
seueretur vel ratificetur sponte. l. si quis in ea. de custodi. reo. vbi
hoc tenet Jac. but. Azo tenet ꝙ perseueratio tunc requiritur quã-
do per torturam confessio extorquetur alias non. ⁊ idem tꝫ Odof.
⁊ facit. l. seruo. ad. l. Iul. de vi. licet ibi glo. dicat contrarium, tamẽ
licet docto. ibi dicant quod requiritur perseueratio apud acta, q2
aliter confessio in criminali non sufficit ad condemnationem licet
ad torturam sic. per glo. in. l. iubemus. de libe. causa. Et cautius
est quod iudex adhibeat testes qui videant quod sponte confi-
tetur. ⁊ cautius est, vt faciant confessionem ratificari. secundum
Azo. in summa de confessis. qui dicit quod queritur perseueratio
quando confitetur per torturam ⁊ non quando sponte, ⁊ hoc tenent
Jaco. butri. ⁊ Bart. per. d. l. seruos. Et dicunt quod quando per-
seueratur per expressam confessionem apud acta factam potest ex
ea condemnari, ⁊ quando tacite perseueratur, quia non reuocatur,
⁊ est sponte facta sufficit ad condemnationem. ideo assessores faciũt
scribi quod sponte ⁊ est falsa tunc talis scriptura. Quando autem
reuocatur confessio admittitur reuocatio si sint indicia faciẽtia pro
reuocatione. Sed iste potest cogi cõfiteri, ergo fortius potest cogi
in confessione perseuerare. Et ibi non apparent indicia tunc talis
reuocatio sponte facta non procedit vbi error allegaretur vel pro-
baretur, vel alias non staret per allegantem rationem sed per iudi-
cem quo minus probaretur. l. de etate. §. fina. de interroga. acti. ⁊
quod not. de infami. l. ictus Tamen posset confessionem interpreta
ri non in totum perimendo. de accu. cum dilecti. Tamen illa ratifi
catio non debet statim fieri, quia videtur adhuc metus tormento-
rum instare. arg. l. ij. C. quod me. causa. ideo oportet quod per diem
⁊ noctem dimittatur quiscere, ⁊ si neget non stabitur prime confes-
sioni. per. l. j. de qõ. in. §. si quis in ea. Ideo dicit Jac. butr. in. l. ij.
quod metus causa. quod non valet nisi perseueret confessus in lo-
co remoto a loco torture. alias non valeret perseueratio. argum.
l. ij. de custo. reo. ⁊ tenet Bar. in. l. j. §. diuus. de questio. qui dicit
quod tempus erit arbitrio iudicis quod dolor cessauerit. Bald. in
cõsi. tres sunt casus. dicit quod quando cõfitetur in tortura vel me
tu tormentorum non creditur confessioni nisi indicia precedant, ⁊ si
post confessionem probentur indicia non valet confessio, ⁊ iudex
appellationis non debet eam sequi. per not. in. l. maritus de que-
stio. Et vbi sponte confitetur statur confessioni, nisi indicia proba-
bilia ⁊ verisimilia vel innocentie subesse appareant in contrarium.
l. j. §. si quis de questio. Et si reuocet confessionem ⁊ detegat inno-
centiam debet liber liberari. l. ij. C. quo. appella. per Cyn. ⁊ l. fin.
de erro. aduoca. Ubi autem dicat quod per metum tormentorum
fuit confessus, ⁊ iudex ⁊ tabellio dicunt quod sponte si aliter non
probetur delictum corã iudice appellationis debet per locum a cõ-
muniter accidentibus presumi timor tormentorum secundum Cy.
Jaco. butr. in. d. l. ij. quod me. causa, quia nemo vitam suam odio
habet, ideo ex sola confessione reuocata non condemnabitur, quia
glo. dicunt quod soli nude confessioni non creditur. d. l. ij. de custo.
reo. ⁊ difficilis est probatio torture, quia fit sine testibus, vt supra
est tactum. ¶ Contrarietas responsi inducit suspitionem. c. vt no-
strum. vt ecclesiastica benefi. Bald. in consi. clxxvij. quod incipit
14 regula est. ¶ † Confessio delinquentis contra alium est ardentior
cum tormentis quam spontanea. ff. de questio. l. j. §. questionibus.
15 vbi Bar. Bald. in dicto consilio. ¶ † An confessio delinquentis
noceat tertio, quo ad torturam. Dic quod non, quia facinorosus est
persona vilis ⁊ suspecta. vnde sibi non creditur. l. fina. C. de accu.
Quod est verum quantum ad plenam vel semiplenam probationem
sed interrogabitur quo ad inquisitionem. ff. de pen. l. qui vlt. scḋm
Oldr. Tamen faciet indicium quo ad adiuuandũ alias pbatiões.
Fallit in crimine heresis quod est maiestatis diuine. auct. gazaros
⁊ in crimine maleficio. d. l. fin. ⁊ l. fi. de malefi. in quibus procedi-
tur ad torturam pensata qualitate persone inquisite vel alia proba-
bili coniectura de delicto quod est arbitrarium pensatis indicijs, ⁊

coniecturis

conîecturis vero ꝓximis.ff.de questio.l.j.§.cū quis latro de symo.
ꝑ tuas.§.nos.⁊ Spe.in ti.ō inqsi.§.j.v̄.⁊ scias.⁊ dixit Ja.ō are.
ff.de edil.edic.l.quod si nolit.§.si mancipia,ꝙ presumitur quis bo
nus vel malus propter practicam ⁊ ex conuersione,⁊ ex magistro
quē quis habuit bonū vel malū.ij.q.vij.ꝑuenit.xxviij.q.j.sepe.C.
de edil.edil.l.ediles.§.si procuratores,vbi glo.dixit.Ambula cuꝫ
bonis,nam mores ex conuictu formantur.C.de cohar.l.si cohaercta
lis.⁊ de re mili.l.non omnis.§.a barbaris.⁊ de presum.c.literas.
Ideo episcopus qui habet clericum suspectum de heresi si prece-
dat infamia ipsum potest torquere,vt purgetur ꝓuincia.l.cōgruit,
ita Bal in consi.clxxvij.incipien.regula iuris est,vbi subdit ꝙ in-
dicium faciet confessio predicta cum assidua conuersatione cū he-
retico,⁊ cum cohabitantibus,q꞉ conuersantes inuicem presumun-
tur scire gesta eorum.l.dominus horreorum.ff.loca.⁊.l.consensu.§.
super.de repu.⁊ de testi.veniens.⁊ vide.s̄.in.c.an stet̄ dicto torti.⁊
in.c.confessio sociorꝫ ⁊ vide And.de iser.in constitu.regni.si quis
damna. ¶ Si reus petat se audiri contra torturam inferendam ⁊
ad reprobationem indiciorum debet audiri. Pau.de eleaꝫa.in.c.
grauis.de deposi. ¶ Et licet mille testes dicant reum esse bone fa
me,⁊ pauci contrarium dicerent inducitur purgatio,q꞉ vtrunqꝫ es-
se potest. Inn.in.c.inquisitionis.in fi.de accu. Et vr̄ illud esse spe-
ciale in ꝑsonis positis in dignitate.l.iij.C.vbi sena.in v̄bo neqꝫ ⁊c.
ergo in contrarim est ius commune. Tamen debet differri tortura
alleg.not.in.c.cum in tua.de sponsa.⁊ quod not. Hostien.in capi
tulo cum oporteat de accusa.⁊ Specula.de inquisitio.§.nunc.ver-
siculo quid. Quia grauamē torture nō est reparabile.l.ij.ō appel.
reci. Et quia condemnatus ex confessione liberatur si constat de in
nocentia.l.ij.§.si quis.de questio.⁊ facit.c.ij.de pur.cano.⁊ vide-
tur tex.in.l.vnius.§.questioni.de questio.⁊ Gandin.in maleficijs.
16 Et Barto.in.l.fina.de questio. † vbi dicit copiam indiciorum dā
dam parti,vt disputetur.⁊ per nota.in.l.custodias.ff.de publi.iu-
dicijs,⁊ Bal.in.l.ij.de edendo,⁊ docto.in.c.cum oporteat.de ac-
cu. Esset enim contra bonos mores torquendo defensiones denega
ri.clemen.pastoralis.de re iudi.per nota.per Bal.in.l.pacta.in
princi.de transac.⁊ in repetitio.neganda.C.qui accu.⁊ in.l.solaꝫ.
ad fi.de testi.vide proximum.c. ¶ Licet iudex habeat arbitrium
liberum ⁊ absolutum non potest sine indicijs torquere,vel ipsaꝫ de
negare defensionem contra indicia ⁊ torturam.glo.in clemen.sepe
in verbo defensionis.de verbo.signi.⁊ per not.in clemen.pastora-
lis.§.penul.de re iudica. Barto.⁊ alij in.l.filiusfamilias de dona
tio.⁊ in.l.j.de testamen.milita.⁊ in.l.milites.⁊ ad repe.in v̄bo vi
debitur,⁊ in verbo figura.⁊ Imol.in.c.j.de consti.maxime in pre
iudicialibus.⁊ Pet.de ancha.in consi.in Christi nomine. Nam
propter libertatem arbitrij non vr̄ concessum bonis moribus inter-
dictum.l.si a milite.§.edictum.de testamen.mili.vbi dicit Angel.
ꝙ per liberum arbitrium non videtur procedi carceratio perpetua
que est interdicta a iure.de pen.l.incredibilis. Ubi dixit ꝙ q̄uis
ꝓm statuta non possit talis sententia dici nulla tn̄ poterit ipsius exe
cutio impediri,q꞉ est executio iniustitie,ideo iudex habēs arbitriū
non posset sine indicio torqueri per not.in.c.veniens.⁊ in.c.quin-
tauallis.de iureiuran.⁊ per not.in clemē.sepe.s̄.allega.⁊ Gandi.
in maleficijs in rub.quero nūquid ptās. Si quis fuit expositus tor
mentis sine indicijs ⁊ confessus q̄uis deinde ꝑseueret in sua cōfes
sione ex post facta extra tormenta non dꝫ ex tali confessione dāna-
ri.l.questionis.de questio.vbi glo.⁊ Gaudi.in tracta.maleficiorū
in rub.queritur nunquid Ang.Ioan.de imol.⁊ Pau.in.l.q alie-
na.de acqui.here. Pet.de ancha.in clemen.j.de homici. Saly.
in.l.fi.de custo.reorꝫ.per not.per Inno.in.c.causam que extra de
offi.dele.⁊ in.c.j.extra qō met.cau. Bar.in.l.pen.de ꝯdi.ob tur.
cāꝫ.⁊ Bar.in tracta.de questio. Pet.de ancha.in ꝯsi.xxij.⁊ vi-
17 de.j.latius in.c.datur regula. ¶ † An si reperiat̄ furtū factum per
fenestrā apposita scala,⁊ dicatur ꝙ illa scala visa fuit in domo ali-
cuius sit presumptio contra illum ad tormenta. Hic quod non,q꞉
potuit alter cepisse scalam,⁊ faciunt nota.per Cyn.glo.⁊ docto.in
l.ciuile.⁊ inciuile.C.de fur.vbi dicit quod licet res furto subtracta
reperiatur penes aliquem redditur ex hoc suspect⁹ ꝙ subtraxerit,
nisi probetur ꝙ erat solitus talia comittere,nec etiam si dicant te-
stes ꝙ ille est male fame erit sufficiens indicium,ꝓm Bart.in.l.fi.
de questio.⁊ licet dicat̄ ꝙ ꝯ hominē male fame sit suspitio.l.si cui.
§.idē.de accu.⁊.l.nō ois.§.a barbaris.de re mil.ꝓcedit i eo hoie
quem apparet male fame,⁊ in eodem genere mali,not. Bar.in.l.
cassius,⁊ sena.⁊ Bal.in.l.fi.de here.insti.vbi ideꝫ Ioan.de imo.
⁊ tenet Bar.in.l.de pupil.§.si quis ipsi pretori.de noui ope.⁊ glo.
⁊ doc.in.d.l.ciuile. Nam indicium remotum non est sufficiens,ar-
gumen.l.fi.de calumnia.⁊.l.inter stipulan.in.§.sacram.de verbo.
obliga.ꝙ debet probari duobus testibus,glo.in.l.fina.C.fami.er-

cis.⁊ in alia est auc.de testa.imperfec.ꝓm Ange.ibi ⁊ Inno.in.c.
sicut.de simo.⁊ Bar.in.l.admonendi.de iureiuran.⁊ Bal.in.l.cū
socero.de iure dot.⁊ in.l.ij.in princi.de excusat. Ang.in l.fi.quod
met.cau.⁊ per.l.de minore.§.plurium.de questio. ¶ De indicijs
ad torturam in criminibus.⁊ quid si probet̄ quod quis voluerit al-
teri dare venenum,vide Paul.in consil.clxxxv. ¶ Tortura in q
busdā potius debet esse terror cum quadam corporis afflictione in
quibusdam esse vsqꝫ ad quasi consumptionem corporis.l.j.de qō.
Bal.in consi.quidam tabellio.nu.cxlv. Ubi allegatur instrumē-
tum esse suspectum vel falsum aliqui testes dicant se non interfuisse
si videtur iudici torturam adhibendam torquebuntur partes ⁊ te-
stes si essent persone vtiles ⁊ suspecte ⁊ notarius bone fame.C.ō fal
18 sis.l.vbi Bal.in cōsil.predicto. ¶ † Iudex dꝫ arbitrari vnde ma-
gis sperat habere veritatem per torturam ⁊ ab illo qui primo repe-
rit cadauer occisi Bar.in.l.j.de questio.⁊ in.l.qō ō naufra.li.xj.
per.l.diuus.de questio. Uel a magis debili ⁊ a filio priusq̄ꝫ a pa-
tre etiam in conspectu eius.argu.l.isti quidem.ff.quod met.cau.in
sti.de noxa.§.sed veteres. Et a feminis que sunt debiliores.l.filio.
de inoffi.testa.l.deferre,de iure fisci.⁊.l.filiam de inoffi.testa.⁊.c.
forus.de ver.sig.ꝓm Hy.in trac.de questio.in ver.quo ordine.si-
cut ēt moderamen torture est arbitrarium.l.questionis.ff.eodē.ꝓm
Hyp.in.d.tracta.vbi dicit ꝙ ꝓm qualitatem personarum ⁊ deli-
ctorū,debet a leuioribus seu grauioribus tormētis incohoari.l.iij.§.
fi.de re mili.l.si quis in graui in princi.ad sille.⁊.l.j.§.impuberes.
eo.tit. Iudex bonus ꝯsiderare debet quomodo tortus i animi forti
tudine perdurauerit.ꝑ.l.vnius.§.reus.ff.eo.titu.l.questionis mo-
dus. Iac.de are.in questione de maleficijs,⁊ Andre.de iser.in cō
stitu.regni si dāna clandestina qualiter quis dicatur induratus ani
mo ⁊ corpore in tormentis.⁊ dixit Bar.in tracta.de questio.quod
sit tortus dicat in tormentis si starem per deceꝫ annos nihil dicam
non debet propterea dimitti,sed cum temperie proceditur secun-
duꝫ qualitatē eius,⁊ si non ꝯfitebit̄ detinebit̄ in carcere,ꝑ que ver-
ba puto ꝙ videatur induratus animo ⁊ corpore,ideo si iudici vide
19 bitur,deinde poterit repeti. ¶ † Officiales tormentātes aliqueꝫ ꝯ
iustitiam puniuntur.l.in lege.ad.l.iul.de vi.⁊ Bal.in.l.questio-
nes.de questio. Idē si exequatur sententiam pendente appellatio.
ꝓm Bal.in.l.si quis filio.§.hi qui.de iniusto testa.⁊ Bal.in.l.adi
tos.de episco.audien.⁊ vide Bal.in.l.ij.ne ex delic.defun.⁊ tex.
not.in.l.legē iulia.§.hodie.ff.ad.l.iul.repe.⁊ dicit Bal.in.l.j.C.ō
20 pena iudi.⁊ in rub. † quod si iudex de facto aliquem suspendit puni
tur simili supplicio,⁊ si de facto torqueret̄ tenetur iniuriarum pro
motu iudicis,⁊ vide Bald.in.l.decurionis.C.ō questio.⁊ Saly.
in.d.l.fi.C.de pena iudi. Et Andre.de iser.in tit.que sint rega.in
21 verbo cōmittentiuꝫ.⁊ in capitulis regni,de tormentis. ¶ † A tor-
mentis nunquam est incipiendum in.l.j.de questio. Bal.post gl.
22 in.l.nullum.C.de infa. ¶ † Et an quis potest ante litem contestatā
torqueri.vide Bal.in.l.si quis adulterio.de adulte.⁊ vide glo.no
ta.xv.q.v.c.presbyter.in.§.fi.⁊ in.§.quando. Et dixit Bal.in.l.j.
C.de iura.calum.quod petens aliquem torqueri debet iurare se
alias probationes non habere. Et ideo Bar.in.l.edictum.de que
stio.dixit non semper esse deueniendum ad torturaꝫ nisi in subsidiū
cum alias veritas haberi non potest,⁊ dixit Andr.de iser.in con-
stitu.regni,si damna,quod vbi crimen est confessatum vel probatū
23 non venitur ad tormenta,⁊ supra est visum. ¶ † Dictū vnius testis
integri facit indiciū.l.j.§.itē.de qō.⁊ gl.in.l.fi.C.fa.ercis.⁊ And.
de iser.in ꝯsti.regni,si dāna clādesti.⁊ q̄ bar.no.l.maritus.de qō.
vbi dicit ꝙ filius liberti non est idoneus testis,q꞉ pōt reuocari in
seruitutē,⁊ ibi ēt de ancilla.⁊ q̄ not.ēt Bar.in.l.admonēdi,q dicit
ꝙ est verꝫ,si est integre fame.⁊ gl.in.l.si quid.ad.l.iul.ma.⁊ no.in
c.veniēs.de testi.⁊ Bar.in trac.de qō.⁊ vide gl.in.c.veniēs.vbi
an vni testi cū fama credat̄ in criminalibus vel cū alijs indicijs.vi-
de Bar.in.l.admonēdi.in.l.ij.de excu.tu.i.§.j.vbi Bal.⁊ Imo.
in.l.interesse.de acqui.pos. Cy.in.l.fi.de qō.⁊ Imo.i.l.fi.de he-
re.insti.⁊ illā gl.in.c.veniēs dixit Imo.sing.in.d.l.interesse,⁊ re-
pellit̄ presertim si esset ꝯsanguineus offensi.ꝑ no.in.l.i.⁊.ij.ff.de li-
be.cau.vel inimicus,vt in.l.j.§.si quis dicat̄.de qō.⁊ in.l.famosi.
ff.ad.l.iul.maie.⁊ not.bene.§.si quis dicat̄ in.l.fi.de questio.qō
inimicitie ⁊ alie reseruantur in fine cause,secundum Barto.⁊ ratio
24 vt puto, † quia semper inimicus capitalis presumitur mentiri,vt
nota.in dicta.l.famosi,tamen debet attendi qualitas inimicitie,se-
cundum Ber.in.l.maritus.de questio.de quo vide Hy.in.l.filie
ff.sol.mat. Bal.in auc.si dicat̄.de testi.adeo ꝙ si testis q nō debet
examinari examinetur non facit indicium.l.j.§.diuus.⁊.§.idem
eodem titulo.in.l.maritus.§.de eo.eodem titu.⁊ in.l.de minore.
vbi Barto.dicit quod vnus testis qui non debet examinari si exa-
minatur non facit indicium,sed adminiculatur,scd̄m Bar.in.l.fi.

C. de accusa. & Bar. in. l. j. §. cornelio. de questio. q dicit in tracta tu de questio. & Azo in summa de questio. dixit q licet dicatur qd vnus testis inducat presumptionē. per. l. theopōpus. de do. dote p leg. tñ si est de veritate sufficit ad torturā & iura loquētia q requiratur pluralitas indicioꝝ nō habent locū qñ extat vnus testis de veritate delicti, sed de alijs indicijs vero ꝓximis licet ex dicto vnius testis non fuerit processum ad torturam. in. l. maritus. de questio. naz vnus testis de visu facit indicium. glo. & doct. in. l. si quis. ad. l. iul. maie. & in. l. iij. de testi. & in. l. si fami. ercis. ¶ Et relinquit arbitrio iudicis, an vnum vel plura indicia requirātur. d. l. si quis. & Bart. in. l. j. §. ij. & in. d. l. maritus. & in. l. pen. de questio. & in. c. cū in contemplatione. de re. iur. Specu. in tit. de presump. §. ij. ver. sed pone q minatus. Jo. an. in tit. de proba. §. fi. dicit ita seruari, & idem docto. in. l. fi. de here. insti. vbi Jmo. & adde Bar. in. l. excipiunt. ad sille. & vide. j. in. c. vnus. testis de veritate, & j. in. c. indicium in ꝓ-
25 ctibus. & j. in. c. an testis. ¶ † An dictum socij faciat indicium ꝯ socium. vide Bar. in. l. j. §. seruus. de q̄ni. & And. de iser. in ꝯsti. regni. si damna clādestina. & Spe. & Joā. an. in tit. de testi. §. j. versi. quid si qua. & que no. Bar. & Bal. in. l. qm̄. C. de test. vbi de omni socio. & Cano. in. c. significasti. de homi. & Bar. & Ang. in tracta. de questio. & in capitulo veniens. de testibus, & Syn. in tracta. de questionib. dixit q inculpatio q̄ facit socius de socio in casibus in qb⁹ pōt interrogari de socijs. de qbus in. l. fi. C. de accusa. facit indicium ad torturā, & in. l. cum quis. in. l. edictū. & in. l. j. §. diuus. de questio. Cy. i. l. fi. de accu. Et hoc an quis possit interrogari de socijs, vide distin. Bar. in. l. repeti. de questio. & Ang. in. l. si filium. in fi. glo. de libe. cau. & si vnus ex eis potest ꝯ alium testificari. vide Spec. in tit. de testi. §. j. versi. quid si. & qd no. C. de accus. l. j. & dixit Bar. in. l. ij. §. pe. de iure fisci. quod quis potest detineri, vt socios manifestet q Ange. nota. in. l. si certus ad sille. tñ eius dicto non creditur, licet sit sufficiens ad inquirendū, vt. s. & glo. in. l. si filiū. s. allega. dicit quod non facit indicium, licet Saly. in. l. fi. C. de accu. aliter distinguat crimina put bar. distinxit. & ēt qñ tēdit ad cōmunem salutē oim. l. ij. de male. & Sy. in trac. de qō. & dicit Bal. in. l. non ideo minus. de accu. qd in crimine assassinatus pōt socius interrogari de socio, vide. s. in. c. an stet dicto torti. Nō prodest cōfitenti in tormentis reuocare suam confessionem qñ apparent alia indicia manifesta Bal. not. in. l. sciāt. C. de proba. ¶ An sit stādū ꝯfessioni face in tormentis. vide Bar. in. l. j. §. diuus. ff. de questio. vbi dixi si est facta sponte vel perseuerata. & in. l. si confessus. de custo. reo. & in. l. qui sniam. de penis. C. & in. l. j. C. de ꝯfes. vbi Bald. in. l. ij. C. qd met. cau. & Pet. de ancha. in trac. maleficio. in verbo confessi in tormentis. & dicūt Cano. in. c. afferte. de presum. qd nō statur cōfessioni facte causa pietatis nisi in illa perseueret. Et si est cōfessus nō audiatur reuocans. vide Bal. & Saly. in. l. fi. de pro-
26 ba. Bal. in. l. milites. §. eo. & vide. j. latius. & s. ¶ † Confessio dicit esse facta pp tormenta qñ est facta metu torture aliquo ligato & minis precedentibus vel si est positus in tormentis vel ductus ad chordam vel si sit in carcere in quo de fame & frigore multum patiebat argu. de iniur. l. item apud labeo §. q̄nem. vbi que sint proprie tormenta. & in. l. j. §. q̄nem. ad sille. & Bal. in. l. ij. C. quo. appel. & de vi & vi ar. l. iij. §. si quis. in verbo terror. Bar. in. l. j. §. diuus de qō. in. l. ij. C. qd met. cau. & que Bal. not. in. l. si quis in hoc genus. de episco. & cle. & hoc relinquitur arbitrio iudicis, q: sufficit probari p
27 ꝯiecturas, vt not. Bar. in. l. interpositas. C. de trāsac. † Et que proprie sint tormenta. vide Cano. in. c. grauis. de deposi. & Bal. in. l. j. de cust. reo. & in. l. j. de his qui ad lib. perueni. nō pos. vbi dixit ēt q carcer est tormētum, & dicit Bar. in. l. j. de custo. reo. qd ēt cōpedes fortes, & est arbitrio iudicis qñ confessio dicatur facta metu tormentorum, ſm bald. in. d. l. interpositas, sicut ēt que dicantur tormēta tēperata. ſm bald. in. l. j. C. de cōfessis. vbi dixit ēt an presumat ꝯfessio facta in carcere, & dixit ibidem Bal. in. d. l. interpositas q ita operatur probabilis suspitio tormentoꝝ sicut illoꝝ illatio qui dixit quod in. l. nouissimi. ff. qd fal. tut. auto. q semper ab officiali presumit terror inferri, & qd not. Cy. in. d. l. ij. qd met. causa & dixit Bar. in trac. de quest. de ꝯfessione facta propter terribilez vultū iudicis Bal. in. l. ij. C. quo. appel. Et an sufficiat probari qd fuit detentus in carcere licet de tormentis nō probet, vide Bal. in l. falsi. ad fi. C. de fur. & Cy. in. d. l. ij. & Bal. in. l. j. C. ne ex deli. defunc. & ideo ad hoc euitandum qd non metu fuerit confessio facta dz adhiberi corā ꝑsonis honestis, & nō secreto auditis iuribus vtriusqꝫ partis, ſm Bal. in. l. legis virtus, de legi. & de materia, vide plene Jo. an. in. c. cū in cōtēpla. de regu. iur. in. vj. in. c. grauis. de deposito. Et licet dicat qd ꝯfessioni facte in tormentis non debeat stari. per. d. §. diuus. limita nisi de eodem processerit ꝯfessio extra iudicialis. gl. sing. in. l. capite quinto. de adul. que gl. probat qd lz alias nō probet vna confessio, tñ si est geminata valet, pro qua facit
28 dictum Bar. in. l. cū scimus. de agri. & censi. † Qualiter quis dicatur perseuerare. Dic qd opz qd post ꝯfessionem factā in tormentis reducatur in loco publico iudicij, & corā notario, & ꝑsonis publicis confiteatur, tex. not. in. l. j. C. de custo. reo. & dr̄ quis in confessione perseuerare quoties diuersis tēporibus ꝯfitet. arg. gl. in. l. iiij. ff. de pig. actio. Bal. in rub. de nouo. C. in. l. ij. qd me. cau. & Barto. in
29 tracta. de questio. ¶ † Que confessio perseuerata an possit reuocari, & vide Bar. in. l. diuus de questio. & Bal. & Saly. in. l. fi. C. de proba. qui sunt contrarij, & dixit bal. in. l. bonefidei. de reb. cred. quod si confessio in tormentis facta precedentibus indicijs reuocetur, & non presumeret facit semiplenam proba. vt in ea cogatur ꝑsistere cum nouis tormentis ad quod vide bal. in. l. fina. de probatio. vbi Cyn. & cano. in. c. grauis. de deposi. & ad hoc vt perseueret dz reduci ad tribunal tempore quo cessauit metus tormentoꝝ, q: si statim eum reduceret instantibus doloribus vr̄ factū formidine tormentoꝝ. ar. l. quod ait. C. de adul. ſm bar. in. d. §. diuus. bal. & Angel. in. ij. quod metus causa, & Cy. in. l. ij. C. de questio. & requirit q perseueret extra locum tormentoꝝ illa nō videns ſm doc. & canoni. in. c. cum in cōtēplatione. de reg. iur. in nouel. vbi Jo. an. dicit q semel vel bis tortus negando perseuerans potest iteꝝ torqueri ex indicijs superuenientibus. de quo per Cy. i. l. fi. de questio. & bal. in. c. j. §. furtum. de pace iur. firman. & barto. in. l. ij. de custo.
30 reorum. † Et qñ dicatur perseuerare, vide bald. in. l. ij. quo. appel. Ange. & Jmol. in. l. qui in aliena. §. fina. de acqui. here. & in. l. j. de confes. bal. ¶ Iudex maleficiorum potest testes examinare ex suo officio a parte non productos. bar. in. l. j. §. vltro. de quest. vbi tex. quod iudex querit de partis innocentia, parte non postulante. per. l. si non defendant. de pe. & habetur in. l. iiij. §. hoc autem. de damno infec. & dixit idem bar. in. l. fina. ff. de ferijs. † q iudex debet per
31 quirere etiam reo non petente defensionem rei etiam post sententiā & adde bar. in. l. diui fratres. de pen. in titu. de inquisi. in §. vtrum. versi. sed nunquid & in. l. ij. §. si publi. de adulte. & bald. in. l. presbyteri. de episco. & cle. & per Bar. in. l. penul. §. ad crimen. de pub. iudi. & que not. Inn. in. c. cum clamor. de testi. Adeo qd dixit Inno.
32 in. c. pastoralis. de of. deleg. † q si iudex viderit sniam iniustam dz supersedere in executione, quem alleg. bal. in. l. aditos. de appella. & vide Jmol. in. l. a diuo pio. in principio de re iudicata, & bartol. in dicto. §. quis vltro, dixit quod si ante executionem sententie capitalis constet de innocentia rei potestas qui eum condemnauit non potest eum absoluere, tamen dari petitio principi, vt reum absoluat per illum textum. ¶ Cum iudex inquirit contra aliquem, & extant indicia contra ipsum debet ei dare terminum ad defendendū. l. vnius. §. cogniturum, de questio. & facit de re milita. l. prima. §. si ad diem, & vide barto. & Jmol. in. l. custodias. §. primo. de publi. iudicijs. & Saly. Bal. in. l. ij. de custodia reoꝝ, & not. glo. in. l. j. de fur. Bal. & intellige si petatur, secundum bar. in. l. fi. in penul. questio. de questio. licet possit ex causa tollere dilationem, secundum bal. in. l. a procedente. C. de dilatio. & in. l. cuz reis. C. de penis. que defensio valeret sine termino. bartol. in. d. §. cogniturum. & sentit in l. ij. de eden. & vide bal. in. l. nouerint. C. vt intra certuz tēpus, qd se defendet contra indicia illa eneruando, & probando contrarium, &
33 dixit Angel. in. milites. C. de questio. † q probatio bone fame facit purgare indicia, & dixit bar. in. l. desertorē. §. sed si ex iprouiso. d re mili. q ꝓbatio bone vite hz minuere indicia, & facit eodem titu. l. non omnis. §. a barbaris. nam si etiam esset confessus debet audiri contra suam confessionem. per nota. in. l. j. C. de confes. & Barto. in tractatu de question. de quorum indiciorum purgatione vide Barto. in. l. j. in princ. de questio. & Pau. de eleaza. in. c. grauis. de deposi. vbi dicit quod debet dari tortura ad purgationem indiciorum, & qualis debeat dari Ange. in. l. si vacantia. de bo. vac.
34 ¶ † An testis qui non debet examinari examinatus faciat indicium, Barto. in. l. maritus. de questionib. distinxit, & in. l. lex corper Barto. de iniur. & in. l. iuniti. C. de testib. & in. l. admonendi. de iureiur. & dixit Barto. in. d. l. maritus. quod si sit inimicus debet attendi inimicitie qualitas. & l. j. §. j. eo. titu. vbi per ipsum & p cano. in. c. de cetero. de testi. & dixit Barto. in. l. ij. de appella. recip. q inimicitia generalis non tollit quod non faciat aliquod indicium, & aliquid per bald. in. l. eos. C. de test. Idem si ratione ordinis non seruati, quia ante litem contestatam vel parte non citata tunc dicit quod non faciat indiciuz. l. si quis adulterij. de adul. & C. de test. l. si quando. in fin. & dixit Bald. in. c. sacramentum de consuetudine rec. feudi. quod testis non legitime examinatus non facit indicium si sit alias idoneus si modus examinandi non sit congruus quia non fuit examinatus de causa scientie, qui non probat semiplene. Et idem si vnus testis non dicat plene factum per nota. ff.

nota.ff.de infami.l.lucius, quia talis examinatio non caret quali
quali boni viri suspitione, cum iudex non laborauit ad verita-
tem inueniendam, quia modicus defectus impedit semiplenam
probationem, et sicut non facit semiplenam non facit indiciū, tñ ad
miniculabitur probōni per no. per Bar. in.l.cū probatio.C.de p
ba. et in.l.Et matris, vbi dicit qd quedā sunt motiua indicia non ad-
miniculatiua que minus sunt q̄ semiplena probatio, quibus adde
Bal. in.l.ij.de epis. aud. et in.l.seruos.C.de testi. et in.l.si quis ex
35 argen.§.j.de edē. † Et qñ nō facit indiciū testis an faciat presum-
ptionē. vide Bal. in.l.fi.C.de proba. Tñ ad probandū innocētiā
delati admittunt testes domestici et minus idonei, fm Spec. in ti.
de inquisi.§.j.ver.sed nunquid. Et licet Bal.in.d.l.maritus, di-
xerit q testis infamis faciat indicium qualequale, est vex ad inq-
rendū, vt no. Bar. in.l.cunctos populos, de sum. tri. vbi et Bal.
qui dicit q licet testi infami minus credat tñ eius dictū adiuuatur
ex presumptionibus et probationibus resultantibus ex processu, et
idē cano. in.c.testimoniū.ō testi.ō quo et vide Bal.i.l.fi.de accu
sa. et gl.in.l.ij.C.de his quib. vt indi. et in.c.presentium.de testi. q
faciunt indicium nedū presumptionē. quibus adde not.per Bar.
36 in.l.ex libero.ff.de qō. † vbi qñ testes viles, et ignobiles admittant
in cā criminali ad testimonium cū tortura, vel sine, et in subsidiū qō
nis qñ nō pñt haberi testes integri, vel habiles admittant nō ido-
nei, ne veritas occultet in cā criminali, vt pbat in l.diuus, de qō.
iuncta auc.si dicat.C.de test. et in.c.forus.de ver.signi. et in.l.ex cō
sensu.§.sup.de repu. et in.c.veniens.lo.j.de testi. et i.c.cū.J.et A.
de re indi. et in.l.fi.C.de test. Qui si sint minus idonei rōne criminū
vel infames nō admitterent sine tormentis.l.ob carmen.§.fi.de te
sti. et in.iiij.q.ij.§.itē, et in.c.cū.p.de accu. et Jo.an.in.cū in gtem
platione de reg.iur. Et qñ non sunt idonei ex alia cā q̄ criminum
vel infamie, qr tunc admittuntur sine tortura. d.l.ex gsensu.§.super
plagis, et in.d.§.veniens, et vr̄ de mente Ant.de but.in.c.super. et
37 in.c.a nobis.de testi.licet Imo.in.c.ex literis.de trāf.dixerit † q
aduocatus admittitur in subsidiū in testē pro clientulo sed dz tor-
queri, et vide not. per Bar.in.l.j.§.j.itē de qō. et q̄ not. Inn. in.l.si
quis post de testa. fm Alex.in.d.l.ex libero, q̄ nō habent locū in
crimine ma. vt hr̄ in.l.in gōnibus.ad.l.iul.maie. Tñ dictū imole
q aduocatus est torquendus qñ admittit p cliētulo est falsissimū,
qr aduocati dicuntur militare.l.fori tni.C.de aduoc.di.iudi. et sunt
nobiles, vt not.in.l.prouidēdū.de postu. et in.j.gsti.C. et gl.in.l.fi.
de offi.diuer.iud. et doc. et aduocati non possunt torqueri qr nō sunt
viles, sed sunt honorati et non torquent, nisi viles et ignobiles, vt in.
l.ex libero.de qō.nisi qñ essent varij et falsarij, vt ibi p Bar. et dixit
Jo.an.in addi.Spe.in tit.de testi.§.j.ver.sed baldinus, q qñ ali
quis litigat et sunt predicta acta q poterunt pbari per aduocatū et
procuratorem ar.d.l.gsensu. et sic dictum Jo.de imol.non est vex
per predicta, vt vide.s.in verbo doctor. et qr Bar.dixit q testes in
38 fames faciunt qualequale indiciū † quid importet hoc qualequale, vi
de tex.in.l.itē apud.§.pretor ait. la vlti.de iniurijs et in.l.j.§.meri-
to.ne quid in loco publi. et vide de hoc Bal.in.l.si duo patroni.in
pñn.de iureiur. et predictis adde Bar.in.l.ij.in fi.de appel.reci.
et in.l.j.§.itē corne.de qō. et Bal.in.l.milites.C.eo. et in.l.j.qsqs.
39 ad.l.iul.ma.vbi dr̄ † q qñ reqrit certus numerus testiū minor fa
cit indiciū. Accedat et q dictum impuberis ad aliquale indiciū
est sufficiens.gl.in.l.inuiti.de testi. et in.l.fi.de his qui.vt indig. et
Bar.in.l.maritus.de questio. et Bal.in.l.seruos.C.de testi. vbi
late vtrū testis non idoneus faciat indiciū ad torturā vel si fuit in-
terrogatus vbi non debuit interrogari, et vide Spe.in tit.de testi.
in ver.qō est seruus, vbi et Jo.an. et adde no.per glo. et doc.in.l.in
adulterij qōne.de adult.q̄ dicit qd serui faciūt indiciū in illo crimi
ne. Et dixit Bal.in.l.fi.C.de accu.q si est tortus q nō debuit tor-
queri q dictum eius non faciat presumptionē fm Cy. Nisi sit ta-
lis qui poterat leuiter torqueri.l.fi.ad sille. et ideo si quis torquet
ꝯ.l.non facit indiciū aliquale sicut si ꝯ ius torti, vt qr torquet decu
rio, et facit indicium aliquale fm Bal.i.d.l.fi.ꝫ latius. et.s.in.c.
40 an testes. † Dat regula q ex gfessione facta in iudicio per tormen
ta nō precedentibus indicijs qs nō gdemnat.l.qōnes.ff.eo. et si in
ea perseueret, fm Bar.ibi per q̄ l.et dr̄ q quoties iudex aliquē
illicite ponit ad torturā est presumptio violentie et et qd omnis cō-
fessio facta deinde post tormenta, iō reo nō preiudicat, fm vnā lect.
q̄ et sentit ibi Bar.quē intellige anteq̄ fuerit positus in pristina
libertate, qr est presumptio q sicut iudex eū illicite torsit ita et est p
sumptio q eū fecerit illicite ratificare et metu futurox tormentoxꝫ
vel preteritox.ar.l.si cui.§.idē.de accu. Ubi vero reus esset posi-
tus in pristina libertate, et postea rediret ad iudicē et corā eo deli-
ctum fateret esset sine dubio puniēdus.l.j.C.de cōfes. et not. Bar.
in.l.si gfessus de custo.reo. et q.s.dr̄ tenet Imo.in.l.qui alie.§.cel

sus.de acq.here.qui alleg.Gand.in maleficijs. et not.Bal.in.l.
milites.de questio. et Bar.l.maritus.i pñn. Secus tñ esset si alis
sine tormentis gfiteret, qr tūc et nō precedentibus indicijs hr̄ pro
confesso per not.in.c.j.de accu.in.vj. et hoc sequit Anch.in cle.j.
de homi. Sed Bal.in.l.j.de gfes. simpliciter tenet q gfessio ex-
torta non precedētibus indicijs si in ea perseueret reus gfessus va-
let et alleg.gl.illius legis, et glo.in.l.j.§.illius.de qō. et cum Bal.
tenet Pan.de elea.in.c.grauis de deposito.ad fi. et Bar.i trac.
de questio.tenet idē q in.d.l.qōnis. et est gl.in.l.j.ad fi.C.eo.tit.
41 vbi Bal. † quod tortura indebite facta a prin.nō vitiat reliquū p-
cessum validū ex post factū.vide Math.in no.clxj. et dixit Bal.
in.l.fi.C.ō accu. q indicia sequentia nō gfirmāt torturā precedē-
tem nec confessionem ex ea extortam qr est ordo peruersus. et glo.
in.d.l.fi. et tenet gl.in.d.l.maritus.ff.eo.vide.s.in.c.si quis fuit ex
positus. Ubi procedit per inquisitionem ex suspitionibus quis tor
quet ad eruendā veritatē.l.fi.de questio.vbi dicit Bar. q stulti
sunt iudices qui statim cū habent indicia ꝯ reum cogunt eum ad
gfitendū q non debet fieri qr gdemnaret eum ex indicijs et suspi-
tionibus, sed dz adhibere tormenta cū moderamine et ex his veri-
tatē inuestigare, et si habita tortura nō confitebitur erit absoluen-
dus qui dicit q hoc dz scribi in actis ne tempore sindicatus obij-
ciat ei q debuit torquere reum, et non fecit ad veritatem eruēdaꝫ.
De quibus indicijs vide in.c.iij.de pb. et Bar. et Ang.in tract.
de questio. et que not.Jmol.in.l.si quis post.de testamē. et qd dicit
Bar.in.l.ex hoc edicto.ad fi.ff.fur.aduer.nau. Nisi sint indicia
dubitata de quibus p Bar.in.l.fi.C.de proba. et.s.diximus i pn.
Si aliquis modus esset probandi per infm vel q faceret semiple
nam probatio.in ciuilibus illud in criminalibus faceret indicium
ad torturā. Bar.in.l.fi.in fi.de in litē iurā. An si titius confessus
est se promisisse titio centū vt eum de morte patris sui non accusa-
ret possit ex tali gfessione poni ad torturā. Bar.in tracta.de qō. et
Bal.in tit.de pace iura.firman.§.iniuria, dixit q si talis laborat
infamia possit torqueri qr vehemens infamia etiam sine alio indi-
cio sufficit ad torturam extra de purga.cano.c.si quis.vbi Inno.
ar.de proba.l.cum probatio. et de edil.edic.l.qro.§.fi. et dixit Jn-
no.i.c.cū J.et A.de re iudi.q et admittunt testes viles ꝯ valde
42 diffamatum, et facit.l.eius qui delatorem.de iure fisci. † vbi dr̄ qd
ficta gfessio trāsit in condemnationeꝫ hanc qōnē posuit Jo.mon.
in.c.j.de accu.vbi per Jo.an.in nouel q dixit q ex ista gfessione
posset condemnari eps qui istam gfessionem fecisset, arg.d.l.eius
qui delatorem. et.l.qm̄. et.l.furti.§.potest.de infami. dicens q nō
posset gdēnari si talis promissio fuerit facta nondū instituta accu-
satione, quos refert Bal.in.d.§.iniuria.in versi.seu furtum. An
si quis mandauit seio, vt interficeret gayum, et interfecit sed seyus
dicat quod hoc nō fecit exequendo mandatū sed motu proprio nō
ex mandato qr erat eius inimicus an sibi credatur. Bal.in tit.de
pace iur.fir.§.iniuria.dixit q cano.monet istā qōnē.in.c.ad au-
dien.de homici, et non clare rñdent. et Bal.dicit q erit recurren-
dum ad giecturas ad presumendū ꝯ mādatorem, qr non est bonum
testimonium delinquentis.l.fi.de accu.allegat glo.in.l.fina.de fi
deiusso.dic vt ibi per euꝫ et in.l.j.C.de seruis fugiti.per Bal.vbi
de hoc et aliquid per Bar.in.l.nō solum.§.si mandato.ff.de iniur.
43 † Quando probatur indiciū q est q̄si semiplena probatio potest
deueniri ad torturam si talis est vilis persona, et ita intelligitur gl.
in.l.cum probatio de probatio. Secus si esset vir grauis et bone fa
me, quia qualitas precedentis vite elidit huiusmodi indiciuꝫ.l.nō
omnis.§.a barbaris.in.l.j.§.sed si ex improuiso.de re milita. et in.
c.cum in iuuentute.de presum. et dicit Angel.in.l milites.C.eodē
quod probatio bone fame facit purgare indicium, et in constitutio
ne regni si quis damna clandestina.vbi dicitur, quod contra viles
44 proceditur ad tormenta. et Barto.in.l.ex libero.de questio. † Et
an iudex ex vera et infallibili conscientia possit consentientibus p-
bationibus torquere, vide Bar.in.l.ampliorē.C.de appel.qui di
xit in.l.ij.C.quo.appella referendo. Joan.quod est in arbitrio iu
dicis indicia sint sufficientia. de quo vide Barto.in.l.ij.C.quo.ap
pel.in tractatu de questio.qui est sibi contrarius his dictis, et vide
45 Cano.in.c.grauis.de deposi. † Et in occultis iudex debet esse fa-
cilior ad tormenta, fm Bal.in.l.iij.de episco.audien. et quod ipse
nota.in.l.fina.C.de probatio. et in.l.si qui adulteri.C.de adulte. qr
in his que in secreto fieri consueuerunt proceditur ex coniecturis
et presumptionibus.vt dicitur in.l.fina.C.de periculo tuto.vbi gl.
not. et Bal.in.l.quicunqꝫ de seruis fugi. et in rubrica.C.de proba-
tio. et vide.j.in.c.ad torturam inferendam. Si aliquis visus fuerit
cuꝫ gladio euaginato in domo et reperitur ibi aliquis mortuus ex
hoc est manifestum indicium quod talis fecerit, secundū Bar.in.
l.iij.ff.de furtis. ¶ Et idem si aliquis deprehendatur in domo per

Bar. in. l. ij. in fi. ff. de adulte. ꝛ per Cyn. in. l. falsus. C. de fur. vbi
Bar. in prin. ꝛ Bal. qui ibi sequit̃ Bar. ꝛ bñ facit ꝙ hr̃ i. l. si q
adulteri C. de adult. ꝛ Spe. in tit. de presum. §. j. ꝛ qđ not. Bal. i
auc. quas actio. C. de sac. san. ꝛ ꝙ not. Jo. an. in tit. de pba. §. j. v.
xiiij. de quo Imo. in. l. fi. de here. insti. Bal. in. l. fi. C. de pba. Et ꝙ
dixit Bar. s. de eo q fuit visus aufugere cuȝ gladio, seqt̃ Bal. i. l.
neqȝ natales. circa pn. C. de pba. Tñ Ang. reprehẽdit Bar. in h
in. d. l. ij. de fur. de quo ẽt tangit Bar. in trac. de qđ. ad fi. ꝛ i. l. fi.
46 de here. insti an sit indiciuȝ ad torturã, vbi oino vide. † Quid sit in
diciuȝ. Bar al's Nico. de nea. in. l. ij. de excu. tut. dixit gl. in. l. cuȝ
pbatio. ff. de pb. tenere ꝙ indiciũ sit minus q̃ȝ semiplena pbõ. Tñ
gl. vr̃ tenere ɔ̃riuȝ in. l. marit⁹. de qđ. ɔiũcta gl. j. de testi. q̃ dt ꝙ i-
diciuȝ sit p testẽ familiarẽ, ꝛ prosunt ista indicia, q2 si essent plures
testes familiares deponentes ꝙ iudex debeat ferre sniam ex dcis
ipsoꝝ, ita ꝙ ex pluribus indicijs sequat̃ plena pbatio, vt gl. l. iij. §.
eiusdẽ. ff. de test. q̃ est singu. ƀm Ray. in. d. l. j. ꝛ Bar. i. d. l. ij. ꝛ fa
47 ciunt not. p Ja. but. in. l. iij. C. de test. † vbi de tribus testib. amicis
qbus credit̃ rõne numeri. lȝ Ang. i ɔs. cxxv. teneat ɔ̃riuȝ, vbi dixit
ꝙ plures testes alias minus idonei rõne numeri pbãt, ꝛ p ista di-
xit ꝙ cuȝ fuisset reperta grauida q̃dã adolescẽtula, ꝛ adducerent
ad pbãduȝ indicia ɔ̃ stupratorẽ plures ɔsanguinei pr̃is puelle qđ
facerẽt indiciuȝ rõne numeri, ꝛ q2 ɔcurrebat verisimilitudo, q2 ille
48 erat captus amore puelle, q̃ sũt no. † Et q̃ sint idicia sufficiẽtia vid
bal. i. l. nõ h. C. vñ cog. ꝛ Bar. i. l. ij. C. quo. appel. q dixit q̃ sint in-
dicia sufficiẽtia relinqt̃ arbi. iud. An si reperiat̃ hõ mortuus aut
occisus añ domũ tuã sit p̃sumptio ɔ̃ te. vide bar. i. l. j. ꝛ i. l. ediles. ff.
đ vi pu. q dixit ꝙ ibi p̃sumit̃, ꝛ an p̃sumat̃ occisus vbi mortu⁹ repit̃
ꝛ an p̃sumat̃ occisus a suo inimico, vide spe. i tit. đ p̃sum. §. j. ꝛ Lu.
in. l. j. §. hec. ad sil. ꝛ Bar. in trac. de qđ. ꝛ si qs reperiat̃ occisus i
strata p̃sumit̃ occisus ab illo q ibi multũ frequẽtabat, ƀm bar. in. l.
fi. de qđ. ꝛ alios in. l. iusto. de vsuca. ꝛ qđ dixit Ang. in. l. j. ff. si qs
impera. ꝛ Bal. i. l. fi. C. de pba. vel si erat inimicus alicuius presu
mit̃ ab illo occisus. l. j. §. cũ aliquis. de qđ. ꝛ qđ not. doct. in. l. ij. C.
qđ me. cã. ꝛ Bar. no. in. l. ij. ff. de fur. ꝛ p dicta Bal. in. d. l. j. ꝛ i. l.
ediles. ꝛ Spec. vbi s. Ego euasi quẽdã militẽ q occidit hominẽ in
camera q habuerat rẽ cuȝ vxore ꝛ dicebat̃ ꝙ occiderat ex̃ domũ, ꝛ
non in adulterio ꝛ deferri fecerat ad domuȝ ad camerã vxoris, nã
dixi ex quo ibi reperiebat̃ mortuus qđ ibi presumebat̃ occisus per
dicta Bar. ꝛ sic fuit obtentuȝ, ꝛ accidit casus qđ quidã magn⁹ rex
cũ venatuȝ accederet ꝛ esset in quodã nemore prope trãsitũ publi-
cuȝ inuenit ibi hominẽ de recenti occisuȝ videns quẽdã q trãsibat
p illuȝ locuȝ appellantẽ iussit illum capi ꝛ torqueri in loco homici-
dij in quadã arborẽ magna ibi existente q tortus negauit illum oc-
cidisse, sȝ dixit indicio Dei huc ductus suȝ q2 iã sunt anni. x. ꝙ hic
aliũ occidi, ꝛ i hac eadẽ arbore sepeliui ꝛ facta pq̃sitione fuerũt in
uẽta caput ꝛ integra ossa illius hominis iã occisi, ꝛ sic illa eadẽ ar
bore suspensus fuit, ꝛ cor regis in manu dei est, ꝛ vbicunqȝ voluerit
inclinabit̃ illud, vt in epl'a inter claras. Et q2 naturaliter homicida
ꝙ fecit semp expectat, vt in. l. iij. de epis. and. Deus cor illius re-
gis inclinauit, vt homo ille caperet̃ ex cã illius recentis homicidij
vt puniret̃ de antiquo homicidio ne esset inultuȝ, q2 sanguis occiso
rum ɔtinuo clamat ad Deũ, vt scribit̃ in apocalypsi, ecce post hec
vidi animas iterfectoꝝ clamãtes ad Deuȝ ꝛ dicentes. Usquequo
dñe nõ das iudiciuȝ ꝛ vindicas sanguinẽ nostruȝ de interfectorib⁹
49 nostris q sunt in terris. ¶ † An ad torturã inferendã regrant̃ plu
ra indicia vel sufficiat vnuȝ. Bar. in. l. fi. de qđ dixit stat arbitrio
iudi. p. l. iij. §. eiuideȝ de test. distinguẽs sint indicia pxima vel re-
mota a delicto vel gñalia, vt ꝙ qs sit homo male condõnis, ꝛ hoc
solum non sufficiat sine alijs. Secus si esset vnuȝ indiciuȝ đ actu p
ximo ad delictuȝ, vel vnus bonus testis. Uel ɔfessio ex̃ indicium.
aut ꝙ res furata sit apud euȝ repta, q2 erat indiciuȝ ad tortu. nisi es
set bone fame vel artifex solitus emere talia mobilia, ƀm Saly. in
l. fi. C. de qđ. vel qđ sit ɔuersat⁹ i loco. qđ est veꝝ qñ esset vilis de
quo vide Bal. in. l. j. C. loca. vbi dixit de hoie bono i quo nõ cadit
ista presumptio. ꝛ Bar. in. l. desertorẽ. de re mili. ꝛ ad predicta di-
xit gl. in. l. ij. §. si absens. ff. si ex noxa. cã qđ indiciuȝ sufficiens ad se
miplenã pba. est sufficiẽs ad torturã. ꝛ an sufficiat vnuȝ idiciuȝ vel
plura vltra dicta in. l. ij. de excu. tut. vide Jo. an. ꝛ Spe. i tit. de p̃
sum. §. species. vbi dñt ꝙ iudices maleficioꝝ practicãt ꝙ sufficiat
vnuȝ indiciuȝ ad torturã ad ɔfitẽduȝ ꝛ idẽ Jo. an. i tit. đ pba. §. fi.
ꝛ Jac. de bel. in tit. de exhi. re. Que intellige dũmõ sit vehemẽs in
diciuȝ vel ppinquũ ꝛ tangẽs negotiuȝ vt si qs iculpat̃ de incendio
ꝛ pbet̃ ꝙ visus fuit ppe locuȝ cuȝ igne preparare ligna vel fascicu
los ad ignem imitenduȝ. vel fuit visus ppe domuȝ ex qua furtum
fuit factũ cuȝ scalis vel ferramentis ad effracturã ianue. ar. l. dñs.
. §. effracture. ff. loca. vel si in conuicino fuerint facta multa furta ꝛ i

domo suspecti fuerint inuenta ferramẽta, vel claues false ad ape-
riendas seras portaꝝ, vel si p dies añ ipse solus viderat pecunias
vel argentũ poni in archa q̃ nũc reperit̃ effracta, vel si fuerit visus
emere venenuȝ ꝛ reperiat̃ datum ꝛ emens deinde fuerit i loco vbi
fuit cõmissa venenatio. Uel ponere puluerẽ in ferculo mortui. vel
si visus fuerit solus cum sola ꝛ illa est reperta pregñs. Uel si qs in
culpat̃ de falsitate libri in quo reperit̃ apposita vna carta hõbicis
cum vno diuerso signo ab oibus alijs cartis, nã indicauit papa Jo
an. cossa, ꝙ sit indiciuȝ falsitatis libri. Uel si repiat̃ illa carta noui
ter incisa, aut maculata, aut fumo infecto si liber erat antiquus. vel
si quis inculpat̃ de homicidio ꝛ reperta sunt eius arma sanguine
madefacta. vel si vulnera occisi sint ad mensurã armoꝝ illius q in-
culpat̃, vt q2 dr̃ ab eo percussus cum illo cultello qui reperit̃ ad la
tus eius accintus, ꝛ est illius mensure. vel si reperiat̃ occisus cum
vna securi, ꝛ securis diffamati reperit̃ sanguinolenta, ꝛ correspon-
dent vulnera cum magnitudine securis, q2 ex genere instr̃i p̃sumit̃
ɔ̃ aliquẽ. ar. not. in. l. j. ff. de sica. in. §. si claua. vel si reperiat̃ gladi⁹
cuȝ quo quis fuit pcussus nudus in loco pcussionis ꝛ vagina eius
penes diffamatum de vulnere, ꝛ illa vagina sit ad mensuraȝ illius
gladij ꝙ erit indiciũ p rei euidentiã, vt dixit Bar. in tracta. de te-
ste in. v. car. dum loqt̃ de rei euidentia. vel si quis ingratur de falsi
ficatione monete q̃ȝ expendit ꝛ reperta sint instr̃a apta ad hoc vel
ad incidendam monetã in eius domo vel circa. Uel si qua vesti-
menta aut mobilia occisi reperta sunt penes diffamatuȝ, ꝛ nõ ostẽ
dat a quo habuit illa per not. in. l. ciuile. ꝛ in ciuile de fur. ꝛ Bal.
ꝛ Imo. in. l. fi. đ here. insti. Uel si fuerit inuentus sanguinolentus
is q dr̃ pcussisse inimicum suum, q2 erit indiciuȝ vehemens. ꝛ idem
in oibus q̃ per rei euidentiam probantur de quibus p Bart. in. d.
trac. de testi. vel si quis visus fuerit loqui ad aurẽ alicuius, ꝛ incõ-
tinenti ille aliquem percussit presumitur ɔ̃ loquentẽ ꝙ mãdauerit
vt per Bar. in. l. si ventri §. in bonis đ priuile. credi. ꝛ no. Bal. in
l. quicunqȝ. de ser. fugi. C. ꝛ dicta indicia vel similia quamuis sint
violenta possunt elidi per aduersas contrarias vel diuersas proba
tiones vt si fuerit inuẽtus ensis vel cultellus diffamati đ homicidio
in loco percussionis, ꝛ sic cognitus esse diffamati poterit pbari ꝙ
alteri cõmodauit, vel quod eum perdidit p tempora ante homici-
dium. Uel si fuerit visus loqui cum sola quod est aliquale indiciũ
ƀȝ gl. in. l. j. ff. đ extraor. crimi. ꝛ illa fuit reperta stuprata poterit p
bare quod erat consanguinea. per not. in. l. q̃uis. C. de adulte. vel
q2 alius stuprauit, vel si per tempora ante fuerat sibi furto subtra-
ctus liber. Uel si fuerũt inuente alique res de subtractis penes ip
sum vel in sua domo poterit probare quod emit ab aliquo. per no.
in. l. in ciuile. s. alleg. Uel si fuit inuenta litera proditionis in eius
arca similiter probare poterit quod alius eam immisit, vel ꝙ talis
sibi deposuit ignorãte temere. vel si dicat hominem occisum de no
cte ꝛ pbet̃ ꝙ ea nocte iuit ex̃ domũ ꝛ fuit vis⁹ p illã stratã ea nocte
cũ armis poterit pbare ꝙ fuit vocatus a socijs, vt accederet cũ eis
ad foꝝ ad aliã ciuitatem, ꝛ quod cum ipsis accesserit, ꝛ ɔtinuo fuit
tota nocte. Uel si inculpatur de effractura domus facta de nocte
poterit pbare qđ ea nocte dormiuit cuȝ socijs vel alijs vsqȝ mane,
ꝛ illa nocte nõ surrexit de lecto, que poterũt probari p domesticos
domus sue, q2 veniunt ad probandam innocentiam delati in q̃ cau
sa admittunt̃ testes domestici. extra de pba. c. super literis. Bal.
in. l. parẽtes. de test. ꝛ alijs in. l. q testã. § per ɔ̃riuȝ. de testa. in. l.
testes. C. de testi. ꝛ. s. pxio. c. ista. n. ꝛ similia indicia poterunt ener
uari per alias probationes, ƀm Bal. in. l. fi. C. de proba. ꝛ Bar.
in. l. fi. de questio. ꝛ in tracta. de qđ. ꝛ Bal. in. l. non hoc. vnde le-
gitimi, vbi dixit ꝙ indicium est coniectura a quibus potest abesse
veritas, q2 ideo datur copia delato de indicijs vt possint deinde
fieri defensiones contra indicia, ꝛ disputari sup ipsis, vt in. l. vnius
§. cogniturũ. de questio. ꝛ hoc ante torturam inferendam per ple
50 ne not. per Bar. in. l. custodias. de pub. iudi. † vbi dixit qđ aduo
cati debent interesse disputationi an indicia sint sufficiẽtia, ꝛ an de
beat ex ipsis torqueri. Non autẽ quando reus examinatur vel de
ponit ne instruatur ab his tñ debent interesse alij probi viri. ꝛ qđ
sit danda copia indicioꝝ inquisito. tenet Bar. in. d. l. fi. de qđ.
ꝛ Ang. in. l. si vacantia. de bo. vacan. ac etiam est copia inquisitio
nis per not. in. l. ij. C. de eden. per Moder. ꝛ no in. c. per tuas. de
testi. ꝛ purgant̃ indicia per. s. dicta. de quo per Ang. in. d. l. si va-
cantia. ꝛ per Bar. in. l. ij. §. si publico, de adul. ꝛ sic cuȝ datur co-
pia indicioꝝ debet supersederi in tortura, ƀm Bar. in tractatu
de questio. ꝛ per Cano. in. c. grauis. de deposi. q2 illa tortura non
posset reparari postq̃ȝ esset illata.

SVMMARIVM

1 Indicium debet probari per duos testes.

2 Quando

2 Quando ex coniectura vel indicijs insurgit plena probatio, tunc tot requiruntur ad hoc probanduz, quot ad probandum principalis negotij factum.
3 Indicium ⁊ presumptio differunt.
4 Adminiculum quid sit, ⁊ nu. 5. et. 10.
6 Signa levia sufficiunt ad probandum quem esse hereticum.
7 Indicium est duplex.
8 Presumptio movens fortiter animum ad aliquid credendum vel discredendum est semiplenum indicium.
9 Argumentum quid sit.
11 Indicium vehemens quid sit.
12 Coniectura quid sit.
13 Verisimile quid sit.

a Advertendum q2 ubi lex nō psumit, tunc ad pbāda idicia sufficit pbatio verisimilis, ſm Bal. in. l. nō hoc. C. vñ cogna. ſi plus dixit φ indiciū est ɔiectura ex pbabilib⁹ ⁊ nō necessarijs orta a qbus pōt abesse veritas, ſ3 nō verisimilitudo veri q̄ qñq3 mēte indicātis intm̄ pstringūt, vt cogāt ɔsciā3 iudicis indicare ſm ipsa. p. l. neq3 natales. C. de pba. Nā iudicis ɔscie relinquuntur, ⁊ iō vbi op3 iudicare p idicia vel ai motū pferre vnā pbōnē alteri lex ɔsciā3 iudicis onerat. ff. de testi. l. iij. §. tu magis, ⁊. l. ob carmē. §. fi. ℭ Interdū vero idicia sunt levia ⁊ magno spatio rōnis distātia, ⁊ necessaria fidei veri, vt fuga colloquiū ⁊ silēa, ⁊ tūc indicia sunt minus q̄3 semiplena pba. vt not. C. de pb. l. cū pbō. ⁊ iō qñ facile ⁊ frequēter hoc ab illo ɔtingit abesse, tūc est leve indiciū. arg. gl. i. l. nō hoc vñ cog. ⁊ not. in. l. ad res. C. de pb. ⁊ de fur. l. civile. sin aūt frequēter, ⁊ facilis ɔtingit abesse, tūc est grave idiciū, ⁊ eqparatur psumptioni iuris, vt not Cy. in. l. metū. de dolo. sive agat̄ de pbādo vero bois actu sive de pbando aio. ff. de sicarijs. l. j. §. ſ3 si clama, ⁊ extra de homi. c. significasti. ita Bal. i. d. l. nō hoc vñ cogna.
1 ℭ † Erit aūt pbādū indiciū duobus testi. gl. sing. vbi Bald C. fa. ercis. l. fi. vbi dr̄ φ id φ dr̄ in. l. bone fidei, ⁊ in. l. admonēdi, ⁊. l. iij. C. ad. l. iul. maie. φ vnus testis facit indiciū vel semiple. pbatio. ē vex qñ vnus testis deponit recte sup maleficio, vt φ vidit qualr̄ titius pcussit seiū, secus si deponeret super aliquo indicio ad maleficiū vt φ vidit tītiū pcussorē aufugere cū gladio evaginato, q2 istud
2 indiciū d3 pbari p duos testes ſm Bar. i. l. fi. de qō. † Et dixit no. Jo. de imo. in. l. cū pponeret̄. de leg. ij. φ qñ ex ɔiectura vel idicijs insurgit plena pbō tūc ad h̄ pbādū tot regrunt̄ q̄t ad pbādū pnci. negocij fcm̄ ſ3 vbi p indiciū nō i urgeret plena pbō tūc bñ super facto directo sufficeret vnus testis, q2 tūc faciet indiciū ad torturā. d. l. iij. ⁊ Bar. in. l. fi. de qō. ſ3 Bal. in. d. l. cū pponeret̄. dixerit simpliciter tot testes regri ad pbādū ɔiecturā vel indiciū quot ad probādū pncipalē depōnē. p gl. ibi ⁊ male. ſm Jmo. ⁊ ɔfert pbō suspitionis, ſm Cy. in. l. si qs decurio. C. ď falsis. ⁊ Jo. an. in tit. de testi.
3 §. restat. ver. sed pone. † ⁊ adde Bal. in. l. excusant̄. ď excu. tut. vbi posuit dr̄iā inter idiciū ⁊ psumptionē, ⁊ in rub. C. de pba. dn̄r adminicula vehemētia indicia. c. cū dilectus. de succes. ab intest. ⁊ bal.
4 in. d. l. fi. fa. ercis. ⁊ i. l. ea qdē. C. de accu. vbi ēt posuit † qd sit adminiculū, ⁊ qd ɔiectura, ⁊ qd verisimilitudo, de qbus ēt p Bar. in tracta. testiū. Et adde Bal. in. l. aditos. C. de epis. ⁊ cle. q dixit qd indiciū notoriū, vt q2 qs est visus aufugere p plateā cū gladio sanguinolēto facit maleficiū esse notoriū, ſm Jnn. i. c. statuimus. ď offi. de leg. ⁊ bar. in. l. iij. ff. ď fur. Sunt ēt alia indicia directa i qbus regrūtur duo testes ſm gl. in. l. fi. C. fami. ⁊ ēt indirectā ſm Bal. in. d. l. fi. vbi dixit φ alibi indicia ponunt̄ p qbus adminiculis vel circun-
5 stātijs verisimilib⁹ ⁊ pbabilib⁹. ar. l. milites. §. op3 de qō. ℭ † Adminicula aūt qñq3 dicunt̄ vehemētia indicia. de succe. ab intest. c. cū dilectus. ⁊ si vnus testis deponat de vno indicio nihil pbat. ſm
6 Bar. ⁊ Bal. in. d. l. fi. ſm Jnn. c. sicut. de hereti. vbi dixit † qd levia signa sufficiūt ad psumēdū aliquē esse hereticū, ſ3 illā signa op3 plene pbari, ⁊ dixit ēt Bal. in. l. servos. C. de testi. φ duplex est indiciū iuris ⁊ facti, ex indicio facti dirigit̄ iudex i viā pscrutationis qō indiciū pōt p quēcūq3 fieri. ff. de penis. l. q vltimo. indicium vero iuris qō habeat aliquē effectū iuris φ est duplex, quoddā φ dirigit iudicē in viā habēde qōnis ⁊ torture, quoddā qō istruit iudicē simul cū alijs adminiculis in viā ɔdēnationis snie, ⁊ dixit Bal. in.
7 l. cū citra. C. de iur. dot. † φ indiciū φ movet aiu3 iudicis ē sufficiēs si indiciū sit aliqualiter approbatū a iure, de qō. l. milites. §. op3. nā in. l. fi. fa. ercis. indiciū ponit̄ p sufficiēti fide dicēs ibi esse not. gl. q̄ loqt̄ de psum. dixit idē Bal. in. l. ea qdē. C. de accusa. φ suspitio est applicatio ai ad aliquā vehemētē titubationē ēt pmixta cū veri
8 similitudinibus q ēt dixit in. d. l. ea qdē. † qō presumptio movens fortiter animū ad aliquid credēdū vel discredendū est semiplenum indiciū, p. l. cū pbatio, ⁊ est aliqō indiciū planū φ est demonstratio
9 rei p signa sufficiētia. p. l. indicia. de rei ven. † Argu aūt est qñ plures psum. seu plura indicia vel plures testes ɔcurrūt ad vna3 ɔclu
10 sionē ad aliqd pbādū. † Adminiculū vero est suspitio pbās p se so
11 lum, ⁊ nō operās. p. c. fi. de succes. ab intest. † Et est vehemēs indiciū qō est aliqualis pars ɔfirmationis veri tēdens ad aliqd ex defectu pbōnis, ⁊ talia adminicula p se sola nō sufficiūt. de excu. tut.
12 l. ij. §. j. † ɔiectura aūt ē representatio vnius ex aliquo alio sic veri-
13 similiter ordinato. l. ite3 apud. §. si qs virgines. de iniur. † Verisimile vero est illud φ simile vō vr̄. ff. ď adulte. l. miles. §. multi. Et nō verisimile est illud φ a vero vr̄ dissimile. l. fi. ff. qō me. ca. ⁊ est psumptio iuris simplex qdā verisimilitudo sufficiēs ad rē dubiā ď q̄ credit̄. ff. de pac. l. iurisgētiū. §. φ fere, est ⁊ presumptio iuris, ⁊ ď in re q̄ est a iure pmulgata ex indubia ɔiectura arg. ff. de fideius. tut. l. cū ostēdimus. §. fi. Bal. i. l. ea qdē. C. ď accu. Jnsup ēt dixit bal. in. l. milites. C. de qō. φ possent esset tot ⁊ tāta indicia φ sufficerēt ipsa sola ad ɔdēnationē. p not. in. l. ij. §. j. de excu. tu. dicēs φ si sint indicia dubitata ex eis nō pōt seq ɔdēnatio, ſ3 tortura si sunt pbabilia, ⁊ verisimilia. d. l. milites, si aūt sint indubitata, ⁊ tūc ex eis bene pōt seq ɔdēnatio sine tortura. p. d. l. ij. ℭ Judex tñ male facit q nō h3 aliq3 pbatio. nisi idicia q̄ qualiacūq3 sint d3 extorqueri ɔfessio p torturā. l. excepta de maleficijs, secus i tortura testis, vt ibi p eu3.

SVMMARIVM

1 Ptās nō obediēs superioris mandato an ⁊ qñ teneat̄. ⁊ nu. 2.
3 Princeps si rescripserit φ ferentes arma torqueant̄ nunquid mulier inventa cum armis poterit torqueri.
4 Generalis pvisio nō se refert ad ea ď qbus est specialiter pvisum.
5 Princeps dans alicui generalissimam ptātem non potest tollere constitutiones anteriores a principe conditas vel firmatas.
6 Lex disponens capturam persone non extenditur ad doctorem.
7 Clericus an possit torqueri.
8 Indicia nihil faciunt contra clericu3 nisi sit infamatus de crimine.
9 Indicia si sint sufficientia, vl̄ nō, ɔmitt̄it̄ iudicis arbitrio. ⁊ nu. 27.
10 Pater non tenet̄ de delicto filij nisi qñ prohibere potuit.
11 Testes pducti sup accusatiōe si aliō ďponāt an noceāt accusatori.
12 Indicium quid sit.
13 Vicinitas inducit indicium.
14 Corpus hominis mortui si reperiatur ante domu3 alicuius facit indicium contra dominum domus.
15 Carceratus si reperiatur mortuus in carcere, ⁊ ignoret̄ qūo a quo presumitur contra carceris custodem.
16 Inimicus semper presumitur inimicus.
17 Indicium in contractibus debet probari per duos testes.
18 De indicijs ad torturam non potest dari certa regula.
19 Suspitio inducitur ratione noctis.
20 Confessio extraiudicialis an sit sufficiens indicium ad torturam.
21 Mendacium ponitur inter maxima indicia.
22 Probatio plena resultat ex multis indicijs simul coniunctis etiam ad criminalem penam.
23 Indicia indubitata que dicantur.
24 Presumptiones iuris ⁊ hominis simul iuncte probant plene.
25 Malū nomē facit indiciū. Et quid de mala physionomia. nu. 26.
28 Jura loquētia ď indicijs i numero plurali resolvunt̄ in singularem.
29 Probatio quo ad indicia admittit̄ per viam signi.

m Mandavit rex ptāti seu capitaneo per lr̄as φ quēcūq3 de nocte vel de die reperiret arma deferētē ipsum torqueret. mō accidit φ talis ptās seu capitaneus nōnullos arma deferētes repe rit. ⁊ q2 erāt viri nō torquēdi illos minime tormētavit, mō i sindicatu opponit̄ ɔ ipsum φ d3 pvari salario vel aliter puniri ex quo mādato pncipis nō paruit i offō sibi cōmisso illos torquendo, q replicat φ illi nō erāt torquēdi. ⁊ iura ⁊ ɔstōnes p delatione armoꝝ tam gravissimā penā nō iponūt, ſ3 pecuniariā. ⁊ q2 iuravit regi in pnci. officij iura ⁊ ɔstōnes regni observare ɔrium faciēdo incidisset i p-
1 iuriū mō regrit̄ qd iuris. † Et pmo vr̄ φ ptās q in offō sibi cōmisso nō parit superioris mādato φ teneat̄. l. j. C. de offi. pfe. in fi. ⁊ in. l. j. C. vt dig. ordo servet̄, vbi dr̄ φ tenet̄ pena sacrilegij, ⁊ Bar. in. l. is cui bonis. ff. de ver. ob. allegādo c. j. de ma. ⁊ ob. vbi vr̄ φ q non obedit principi morte maioraī. nam multa de mandatis principum legulatores in quoquo volumine ɔscripserūt, dicit tex. i auc. ď māda pnci. in pnci. ⁊ alibi, φ principi placuit legis h3 vigore3, in-
2 stitu. de iure natura. gen. ⁊ civi. in. §. qō pncipi. † Jn ɔrium videt̄, nā qñ princeps aliquid ex iracūdia severius vindicari iubet preter

cõsuetudinẽ, vel ↄ ius nõ statim iudex id exeq̄ dȝ, sed pncipi rescri-
bet ⁊ supersedebit. tex. sing. in. l. si vendicari. C. de penis. qui est ca-
nonizatus in. c. apud thessalonicaȝ. xij. q. ij. vbi glo. ⁊ facit tex. not.
in auc. de man. prin. in. §. si quis autem. vbi tex. not. φ si quis vene-
rit cum literis principis ↄ ius vel contra solitam formaȝ non debet
iudex statim exequi, sed dȝ principi rescribere, vbi glo. exclamat ↄ
miseros prelatos qui timet in tm̄ literas pape vt nõ audeant decli-
nare in ↄrium, ⁊ facit tex. in. l. sicut. de paga. quẽ ibi glo. alleg. ⁊ fa
cit quod hr̄ in. c. pastoralis. de fide instru. ⁊. c. si quando. de rescri.
vbi est similis glo. ⁊ in auc. vt nulli iudi. in. §. ⁊ hoc verbo iubemus
vbi text. quod debet acceptari secunda iussio, qȝ per eam melius de
liberatur q̄ȝ per primã. ſm glo. ibi, sic ergo iudices debent in tali-
bus mature agere, qȝ aliq̄n princeps iracundia motus vel male in-
formatus rescribit, ⁊ tunc officialis dȝ bene custodire reum ⁊ rescri
bere per tex. in. d. l. si vendicari. ¶ Quid. n. si pnceps simplr̄ rescri
pserit qḋ delatores armoꝝ torqueat, ⁊ inuenerit militẽ arma defe
rentem certe non intelligitur de milite, qȝ princeps militiam deco-
rat cingendo sibi ensem, vt dixit glo. in. l. pe. ff. ex qui. cau. ma. ⁊ sic
vr̄ sibi data licentia arma deferendi, ⁊ non cõprehẽdit̄ in hac gene
ralitate tanq̄ȝ habens priuilegium, vel si inuenerit alium officialem
vel eius familiam arma deferentes certe non torquebitur, qȝ illi de
ferunt arma pro fauore officij, ⁊ habent de hoc priuilegiũ iure clau
sum, vt in prohemio institutionum. Uel si reperiat equitãteȝ extra
ciuitatem arma portare, vel venientem de villa aut causa nauigatio
nis seu venationis certe non torquebitur, qȝ isti non veniunt in tali
prohibitione, qȝ lex permittit itinerantibus arma deferre, vt in titu.
de pace tenen. §. si rusticus. ⁊ in. §. mercator. ⁊ est cõstit. regni Sci
cilie de phibita portatione armoꝝ, vt in. l. j. ff. ad. l. iul. de vi publi.
Quid enim si iste tali generali prohibitione inuenerit arma deferri
venalia vel causa cõmercij per venditores vel fabricenses qui tale
ministerium per ciuitatem exercent, vel si reperiat regios familia-
res vel egtantes, aut accedentes extra ciuitatem qui possunt arma
deferre, vt in. d. ↄstitu. regni, certe non torquebitur, qȝ a iure est eis
hoc indultum, vt in. l. ij. ff. ad. l. iul. de vi publica. Nec etiam pote-
rit vigore talis mandati capere doctorem legũ, ⁊ ipsum scrutari, p
armis, qȝ doctor non potest pro armis scrutari. Bar. in. l. medicos
de profes. ⁊ medi. Nec etiam si reperiat minorem aut senem cum
armis illos torquebit, quia de iure torqueri non possunt. l. j. §. im-
puberes ad sille. ⁊ excipiuntur. ⁊. l. iij. eo. tit. ⁊ late Bar. in tracta.
3 de questio. † Tñ si reperiat mulierem cum armis debebit puniri, ſȝ
Bal. in. l. constan. §. fi. ff. solu. mat. Nec ẽt poterit vigore talis com
missionis torquere illum qui deferret arma vt se defenderet a latro
nibus vel piratis, vt dixit gl. in. d. §. si quis rusticus, vbi dicit quod
nõ licebit deferre arma ad palatium. Uel etiam si deferret arma
pro occidendis bãnitis, ſm Ludo. in. l. iij. §. sed vtrȝ. ff. ad sille. vel
si quis deferret gladium ad incidendũ panem per illam singu. glo.
in auc. de armis. in. §. fi. Et sic licet habuerit generalem cõmissionẽ
de torquendo delatores armorum limitabitur, ⁊ restringitur, ſm di
spositionem iuris cõmunis. per not. in. l. si vero. §. vero. ff. solu. mat.
4 † Nam generalis prouisio non se refert ad ea de quibus est specia
liter prouisum. argu. de vulg. sub. l. coheredi. §. qui patrem. de ali.
lega. l. alimenta. §. basilice. de leg. iij. l. vxori. §. codicil. de offi. dele.
c. studuisti. Nã priuilegiũ pspeciale non tollitur per generalem sub-
seq̄ns. l. decurio. C. de silen. lib. xij. ⁊ not. Bal. in prohemio. C. §.
si que ⁊ not. in. l. semel. de re mili. lib. xij. ⁊ Inno. in. c. j. de rescrip.
⁊ gl. ⁊ And. de iser. in consti. ea. que. ⁊ Bar. dixit in. l. ambitiosa.
5 de decre. ab ordi. † qḋ si princeps daret alicui generalissimam po-
testatem non posset tollere constitutiones anteriores a principe cõ
ditas vel firmatas. per tex. in. l. hec quoq̄ȝ necessario. §. sed si que.
de offi. prefee. preto. ⁊ in. j. ↄsti. C. §. quibus, ⁊ Bal. in. l. nulli C. de
senten. arg. l. si hominem. ff. man. Quinimo etiã si diceret princeps
in tali cõmissione vel mandato de torquendo quoscunq̄ȝ non obstã-
te quocunq̄ȝ priuilegio alicui concesso non derogabitur predictis q
habent priuilegia in corpore iuris clausa de deferendis armis. ar
gumen. gl. in. l. ij. §. omnes. ff. de iudi. vbi Bar. not. illam gl. ⁊ in au
tentica qua in prouincia. C. vbi de crimine. agi opor. quinimmo
etiam puto quod tale mandatum generale principis de torquendo
inuentos cum armis non comprehendit personas in dignitate posi
tas, per tex. not. in. c. sedes apostolica. extra de rescrip. nam in di-
gnitate positi non torquentur, nec etiam iudices milites decuriones
⁊ filij ⁊ nepotes eorum, qȝ in eis aliqua macula pudoris nõ spargi-
tur, ſm Bar. in trac. de qḋ. alleg. l. milites. C. eo. ⁊. l. diuo Mar-
co. ⁊. l. decuriones. ⁊. l. fi. C. de decur. nisi in crimine lese maiestatis
⁊ proditionis, ⁊ in alijs casibus specialibus, vt ibi per ipsum, ⁊. s. vi
sum. Tamẽ an hoc habeat locũ in doctore, seu in aduocato. Bar.
in tracta. predicto dixit φ de rigore non torquentur, qȝ militant pa-
troni causarum. C. de aduoca. l. aduocati licet dicat φ ↄrium serua-
tur de consuetudine. Tñ Cy. in. l. milites. C. de questio. tenet φ ad
uocati non torquentur p. d. l. milites. Bar. aũt in. l. j. de aduocat.
diuer. iudicũ dixit φ aduocatus qui deposuit offiũ aduocationis
dicitur clarissimus ⁊ non potest torqueri. ⁊ Lud. in suis singulari.
in verbo tortura dixit φ milites, docto. ⁊ similes non torquentur.
per. d. l. diuo Marco. ⁊ per. d. l. milites dicẽs φ ↄsuetudo dictãs
ↄrium est nulla per. l. omnes iudices. C. de decurio. vbi Bar. hoc
not. ⁊ φ doctor non possit torqueri tenet Bar. in. l. subiectionẽ. C.
de aduo. diuer. iudi. ⁊ quod idem Bar. dixit in. l. aduocati. eo. ti.
⁊ aliquid per Saly. in. l. j. C. de iur. ⁊ fac. vbi de milite facit ad pre
6 dicta, † qȝ lex disponens capturã persone nõ extendit̄ ad doctorẽ. l.
medicos de professo. ⁊ me. lib. x. ⁊. l. ne quis de aduo. diuer. iudi.
l. vbi impositio onerum personalium non extenditur ad doctorem.
Et sic dictum mandatum simpliciter loquens non extenditur ad p-
sonas in dignitate. per tex. in. d. c. sedes. ⁊ facit. ff. de iniurijs. l. item
apud labeo. §. hoc edictum facit qȝ lex mandat aliquem suspendi
ratione delicti cõmissi nõ habebit locum in constitutis in dignitate
vel in militia, nec ad decuriones vel eorum filios, sed ad plebeios.
ff. de penis. l. cum capitulũ. §. non omnes. ⁊. §. serui. ⁊. l. moris. §.
istis fere. ⁊ facit. c. j. de offi. deleg. in. vj. vbi iudex delegatus non
potest procedere ad excommunicationẽ ratione contumacie con-
tra existentem in dignitate, facit capi. j. de officio vicarij. in sexto.
¶ Et ideo officialis iste qui iur. dispositione certa qui non tormen
tauit predictos nõ tenebitur in sindicatu de excessu mandati sui su
perioris. Nã pene sunt demoliẽde. c. i penis. de pe. ⁊ de reg. iur. in.
c. odia nã tale mandatũ fuit odiosum, qȝ p delatione armoꝝ pro q̄
bus est imposita pena pecuniaria a iure constituto. regni. imponit
penam corporalem que etiam minima est maior qualibet maxima
pena pecuniaria. ff. de penis. l. seruorum, ⁊ ideo restringendum
vt simpliciter vel generaliter emanatum non comprehendat perso-
nas a iure priuilegiatas per plene nota in. l. si vero. §. de viro. ff. so
luto matrimo. cum similibus, ⁊ vide Bart. in. l. libero. de questio.
7 ⁊ supra in verbo docto. ¶ † An clerici possint torqueri. Joan-
nes andreas in capitulo cum in contemplatione. de regulis iuris
in nouel. dixit quod sic, quia accusatores ⁊ testes episcoporum tor-
quentur secunda questione prima in primis. ⁊ in capitulo illi qui.
quia laici non admittuntur contra episcopos, secunda questione se
prima ipsi testes. Alij dicunt nullum clericum torqueri licet pos-
sit pro crimine verberari quadragesimaquinta distinctione cũ bea
tus, leniter tamen, ita non in sanguinis vindictam. ca. imo. ne cleri-
ci vel monaci. de raptoribus capitulo in archiepiscopatu, ⁊ capi-
tulo prius. Nam de clericis vilibus ⁊ suspectis licita est tortura ex
causa dũmodo sit moderata ⁊ fiat ex causa de crimine falsi. ad eui-
dentiam de raptoribus capitu. in archiepiscopatu. quod est verum
non solum cum de crimine queritur, sed etiam cuȝ de pecunia aga-
tur. per capitu. j. in glo. penultima, extra depositi. vbi est opinio
Abbatis dicentis nunquam reperiri clericos torquendos nisi sint
infames vt erat ille Belial. de quo in dicto capitulo primo, ⁊ de-
bet questio moderari, secundum Hugotio. quia in foro eccle-
siastico non debent fieri tormenta que fiunt in foro seculari scilicet
cum subijciuntur aculeis, virgulis, fidiculis, ⁊ alijs seuerioribus,
sed virgis subijci poterunt vigesimatertia questione quinta capi.
primo in fine. dummodo seruetur incolumis. ff. de questio. l. secũda.
Et licet dicatur quod in dignitatur constituti non torquentur. C. de
questio. l. milites. ⁊. l. diuo marco. ⁊. xlv. distinctio. beatus. dixerit
quidam in clerico qui est miles celestis capitulo primo. de clerico
egrotan. alij id specialiter putant de presbytero per. l. presbyteri.
de episco. ⁊ clericis canonizata quinta questione prima. ⁊ facit quod
not. quinta questione quinta cap. illic. Sed Hugo dixit etiam su-
spectuȝ torqueri ⁊ lex illa loquatur de non suspecto vel coram laico.
cum enim sacerdos fortius alto peccet in celando vel publicando
celanda. de exces. prelato. capitu. quam sit. tertia questione octaua
sacerdos. ergo priuilegium in hoc perdet, ſm Joan. andre. in di-
cto capitulo cum in contemplatione. ⁊ vide in. l. iij. C. ad. l. iul. ma-
8 iesta. ⁊. l. nullum. C. de testi. ¶ † Contra clericum autem nulla in
dicia sunt sufficientia ad torturã, nisi sit infamatus de crimine. do-
minus anto. ⁊ cano. in. c. primo de deposito. de quo vide Bart. in
l. ex libero. de q̄stio. ⁊ alios in. l. presbyteri. C. de episco. ⁊ clerici.
vbi etiam Bald. ⁊ hoc obseruatur, quia in casibus a iure permissis
clerici ⁊ presbyteri torquentur, ⁊ vidi eos tortos pro veneno dato
consanguineis ⁊ in crimine maiestatis plurimos, ⁊ alios qui sepul-
ta corpora exhumauerunt ⁊ vestibus cum quibus fuerant sepulta
spoliauerunt ⁊ anulos abstulerunt velut fures ⁊ sacrilegi ⁊ viola-
tores sepulchrorum.

¶ Si contra aliquem probatio concurrat quod alias similia fece-
rat delicta

rat delicta erit aggrauatio indicioꝝ aliorum ꝯ ipsum ar.l.non ois
§.barbaris.de re mil. ⁊.l.de minore.§.si plurium.de qõ.l.si cui.§.
ideꝫ.de accu.⁊ no.Bar.in.l.si.de qõ.⁊ Gand.in rub.de presum.
⁊ Spe.in ti.de p̄sump.§.species.ver.pe.⁊ qõ no.in.l.si cui.§.idẽ.
9 de accus.⁊.j.pxi.ca. ¶ † Indicia si sint sufficientia vel nõ, cõmittiť
iudicis arbitrio.l.iij.§.fi.ď testi.Cy.in.l.fi.de q̄stioni. Jo. and. in
c.cum in contemplatione.de re iudica.⁊ Barto.in.l.fina.de que-
stio.⁊ Bal.in.l.ij.C.quorum appella. non recip. ¶ Si duo testes
reperianť descripti in instrõ,⁊ vnus dicat se non interfuisse,⁊ alter
mortuus est resultat suspitio ꝙ instr̃m nõ sit veꝝ,glo. in.l.i.§.fin.in
verbo suspecto,vbi Bar.⁊ alij.quẽad.test.⁊ Inn.in.c.cũ Joan.ď
fide instru. ¶ Si probeť aliquẽ delinquẽtẽ vel falsariũ fuisse semꝑ
ꝯ ipsum laborat suspitio in eodem genere mali.l.si cui.§.idẽ.ff.de
accu.l.de minore.§.tormẽta.ver.cuius estimationis.ff.de questio.
⁊ Bar.in.d.l.fi.ff.eo.tit.Bal.in.l.fi.de here.insti.⁊ gl.in.l.iube-
mus.C.de ꝓba. ¶ Filius occidit aliquẽ ⁊ probať ꝙ pater erat pro
pe locũ homicidij,⁊ ꝙ pater filiũ arripuit de manu capientium, ⁊
gladium euaginauit, ⁊ quod ipsum receptauit. Ex parte patris
probatur bona fama, ⁊ qõ occisus dixit ꝙ pater fuit innocens, ⁊
quod pater filium reprehendit in principio rixe, an pater sit tor-
quendus, dicitur qõ nõ,q: non precedunt indicia ad qualitateꝫ de
licti.ff.de qõ.l.j.circa prin.⁊.l.vnius.§.fi.⁊.l.milites.§.opꝫ. ⁊ non
est nisi vnũ indicium q̄ debent esse saltem duo.in.§.eiusdem. vbi vi
de de test. ¶ Et nõ presumitur patrẽ mandasse,nec ex persona filij
põt puniri.ff.de noxa.l.fi.cũ seq.⁊ q: ex hoc ꝙ filium eripuit,⁊ re-
ceptauit nõ capiť ꝯiectura ꝙ pater mandauerit,q: presumiť fecisse
ex proximitate sanguinis, ⁊ teneť tm̃ de violentia ⁊ receptatione q̄
sibi mitiga rõne sanguinis.l.fi. de recepta.⁊.l.j.de his qui latro.
⁊ q: violentia ⁊ receptatio fuit post delictũ.d l.⁊.l.cogiť.§.j.de of
fi.presi.⁊ pꝫ ꝙ nõ potest capi coniectura ꝙ fieri fecerit maleficiũ,
q: lex non presumit ď presenti ad preteritum delictũ.C.de adult.l.si
qui.de resti.⁊ ea que.§.fi.vnde cũ in hoc delicto violentie non põt
includi mandatum de violẽtia nõ accusatur,vnde nõ punitur de ea
ff.de adult.l.ij.§.si publice.⁊ de mandato non ꝯstat, ⁊ proximitas
patris ad locum delicti non sufficit,q: vnicum indicium nõ sufficit,
sed oportet plura esse indicia. vt supra ⁊ quia nulla lex presumit
10 quem ex iussu delinquere.l.liber homo.ad.l.aquiliam. ¶ † Et pa
ter nõ teneť ď delicto filij nisi cũ ꝓhibere potuit ⁊ nõ fecit.ff.ď nox.
l.oibus.⁊.l.in delictis.⁊.l.fi.de noxa.itẽ patrẽ excusat ꝙ dixit occi
sus ꝙ erat ignorãs, ergo ꝑ hr̃des nõ põt accusari.l.j §.fi.vbi Ja.ď
bel. ¶ Nec obstat p̃ntia p̃ris in loco,q: nihil opať.arg.l.gaius.de
pig.ac.ang.in ꝯsi.vlt.suoꝝ ꝯsiliorum vbi seqtur aliud ꝯsilium Ac
cur.in hoc,q: est permissa p̃ri defensio filij.per.l.isti quidẽ.ꝙ me.
cau.⁊.l.scripto. vnde lib. cũ si. Itẽ q: tenebať filiũ liberare. ar.l.v:
bis de iust.⁊ iu.⁊.l.ex ea lege. de ser.expor. ¶ Nõ ob. euaginato
gladio,q: fecit vt refrenaret calorẽ aduersarij ne tristius eueniret.l.
fi.§.filij.C.de ho.q̄ li. ⁊ q: neminẽ vulnerauit vñ parciť ei.l.q falsaꝫ
ď fal.scñdũ Accu.quẽ ita An.refert. ¶ Si ꝯ indicia accusatoris
alia ꝓbanť in ꝯriũ multũ opať.de qõ.de minore.§.fi.⁊ no.in.l.j. de
sica.⁊.l.si ꝯuitij.C.de iniur.⁊.C.de edil.edi.l.sciendũ.§.illud. ang.
11 in ꝯs.s̃.d.c. ¶ † Si testes ꝓducti suꝑ accusatione aliud deponãt no
cet accusatori.de peti.here.l.si qs liberte.§.fi.C.q legi.ꝑsonã.l.mo
mẽtanee.de iniu.l.si duo patroni.§.idẽ Ang.in.d.ꝯsi. ¶ Mulier
inq̄riť de venenatione viri,⁊ adduncunť indicia ⁊ testes ꝯ eã ꝙ vir h
dixit pluries nõ stať dctõ eius.l.si qs i graui.§.j.ad sil.q: nõ crediť
testibus quoꝝ auctores repelluntť.c.fraternitatis.de test.⁊ ꝙ bart.
no.in.l.admonẽdi.de iureiu.in qõ.de priuata scriptura. ¶ Alij di
cũt ꝙ vxor mixit viro quosdã cutrufellos quos cuꝫ impleuit clausit
ianuã ⁊ expulit famulos ꝙ nõ est indiciũ si nullũ venenosum ibi pro
beť fuisse,maxime si deinde vir stetit longo tp̃e sanus, q: pp h ꝓba-
tio nõ est ꝯcludẽs.alij dñt ꝙ vxor dedit brodetũ ad comedẽdũ ⁊ sta
tiꝫ euomit vir ⁊ dixit se fore venenatũ q sil'r nõ ꝓbãt si nõ dicant vi
disse ibi apponi res venenosas ꝑ vxorẽ,q: potuit eẽ vomitus ex mã
colerica si hoc medici attestarenť.⁊ alij dñt vidisse vxorẽ pluries ď
disse viro de certis pulueribus in ferculo ꝙ nõ sufficit nisi dicant ꝙ
nõ cognouerũt esse venenosos ⁊ nocuisse viro, vñ nõ apparet ꝙ cã
eũ interficiẽdi dederit.l.j.§.fi.in p̃n.⁊.l.iij.de sica.que indicia ex-
cluderenť qñ testes accusantis dicerẽt vidisse corpus viri viuum ⁊
mortuũ ⁊ nulla ibi essent signa venenationis q̄ solẽt apparere.paul.
ꝯsi.cxcv.vbi aliqua de mã indicioꝝ dixit ⁊ allegat Gãd.tñ puto ꝙ
erit locus torture ex tãtis indicijs ꝯ eã adductis,lꝫ Pan.al'r ꝯclu.
12 ¶ † Indiciũ dř demõstratio siue adminiculũ ad veritatẽ detegẽdã
l.adul.de adul.⁊ in.l.solẽt.de presc.ver. Indiciũ quoddã est semi-
plenũ.de quo.l.indicia.de rei ven.bal.in.l.ea qdẽ.C.de accu. Jo.
an.Spe.in ti.de prob.ver.vij.ꝑ indicia.⁊ istud cũ alijs ꝯcurrẽtibꝰ
sufficit ad torturã.vide.j.i.c.an fcã.vbi ď fama q̄ de ꝑ se nõ sufficit.

13 ¶ † Vicinitas inducit indiciũ ꝙ indiciũ sumit vires a lege diuina
Deut.c.xxj.q: in dubio vicinus magis p̄sumiť dedisse damnuꝫ vel
furtũ q̃ꝫ alter.Ja.ď are.⁊ bar.i.l.si qs ita testõ.§.fi. de fun. inst. nã
p̄sumiť vehemẽter ꝯ viciniũ q hꝫ locuꝫ notũ ⁊ ibi ꝯuersať.ꝑ.l.dñs
ff.loc.sicut si qs fuit visus in sero facti furti ꝑ loca vicina ire arma-
tus al'r q̃ꝫ ꝯsueuit.fꝫ bar.in.l.fi.C.eo.ti.vide.s̃.in.c.lꝫ dicať.⁊.j.i.c.
14 si qs fuerit vulneratus.⁊ in.c.si qs repiať.j.⁊.j.ꝓxi.c. ¶ † Si repe
riať corpꝰ hois mortui in domo alicuius vel i via ꝓpe domũ est idi-
ciuꝫ ꝯ dñꝫ domus.bar.in.l.ediles.de via pub.lꝫ bald.dubitet in.l.
iij.§.q:.de offi.p̄fec.vig.⁊ ꝑ bar.facit.l.si vẽdita.ď peri.⁊ ꝯmo.rei
ven.scď Lud.in.l.j.ff.ad sil.voluit qõ cuꝫ alijs indicijs sit sufficiens
ar.l.in ciuile.de fur.⁊ no.in.c.illa vox.de pig.Spe.in ti. de teste.
§.j.ver.sed qd si q̄tuor.⁊ in.l.ij.§.in oibus.de pri.cred.⁊ bald.in.l.
multũ si qs alteri.⁊ bal.in.l.i.de ser.fugi.⁊ in.l.fi.de ꝓb.⁊ ang. in
l.j.si qs imper.⁊ bar.in.l.manifestissimi.de fur.⁊ in.d.§.in oibus.
⁊ ang.are.in malefi.versi.fama.col.xxxvj. ⁊ qcqd dicat alb. in.ij.
ꝑte statu.circa fi.qñ eẽt reꝑtus in domo suspecti,iõ erit locus tortu
re sicut dř de custodibus ꝓ furto nocturno ꝑ bar.in.l.i.de offi.p̄fe.
vig.vt indicẽt malefactorem presertim vbi hoc indicium adiuuat q̄-
litas ꝑsonaꝝ.fꝫ bal.in.d.l.i.⁊ dixit Dy.in.d.§.hoc senatus. ꝙ ab
oibus de domo presumiť mortuus.arg.l.i.in fi. de exercito.ff.l.i.in
fine.de his q dele. Idẽ Jo.an.in.c.significasti. de homi. ꝑ.l.item
mella si plures.ad.l.aql.⁊ Jo.an.in Spe.in ti.de homi.§.i.versi.
pone vbi tenẽt ꝙ posset torq̄ri.⁊ idẽ Fed.in ꝯsi.ccxix.de l̃ris apo.
falsis repertis apud monachũ.⁊ facit ꝙ in simili not.arch.in.c.p̄si
dentes.de here.in.vi.de lib.reprobis repertis in domo suspecti.ꝓ
bať in.c.si forte.xxiiij.q.ij.⁊ in.c.ad audiẽtiã de sent. excõ. facit.l.
stigmata.de fabri.⁊ ꝙ no. Arch.in.c.si quatuor.xxiiij.q.fi.⁊ Cy.
in.l.qm̃.ad.l.iul.de vi.⁊ Jo.an.in ti.de homi.§.j.ver.pone qua.⁊
in.c.si dignum.⁊.c.signi.de homi.⁊ facit.l.lege.ad silleia.⁊.l.j.de
rap.vir.⁊ ꝙ Bar.no.in.l.i.in fi.de ho.eo.qui mortem.vide.j.ꝓx.
c.⁊ in.c.si quis fuerit vulneratus.cuꝫ seq.⁊ seq.⁊ in.c.an si reperia
tur homo mortuus. Si inquirať aliquis de homicidio vel de consi
lio prestito ad delictum,⁊ de homicidio probatur ꝑ famã, ⁊ probať
ꝙ ille fuit locutus homicide,⁊ ille statim venit ⁊ occidit, sed nescie
batur quid dixerit ei ex breuitate tp̄is p̄sumiť dedisse ꝯsilium.glo.⁊
bar.in.l.si venter.§.corũ.de priui.cre.⁊ ꝙ no.in.l.si quis post hac
de ho.dam C.⁊ ꝙ bar.in.l.post ꝯctũ.ff.de do.vbi ex breuitate tp̄is
15 fraus presumiť.⁊ ꝙ bar.⁊ Ang.l.j.C.de ser.fugi. ¶ † Si carcera
tus reperiť mortuus in carcere ⁊ ignoratur qũo vel a quo presumi
tur ꝯ carceris custodeꝫ si probet qõ nõ dolo vel culpa eius sit mor-
tuus.gl.sing.in.l.cum ita legať.§.species.de leg.ij.⁊ in.l.i.§.fi. de
cust.reo.⁊ ꝓbatur in.l.cum res.§.j.de leg.j.⁊ lꝫ Areti. in malefi.
in ver.fama.in.xxvij.col.ver.q̃ꝫdã vesteꝫ.x.col. ¶ Si quis fuerit
vulneratus in contrata.⁊ aliquis illo tp̄e fuit visus per aliqua loca
ibi vicina ire armatus cum non consueuit sic facere est presumptio
contra eum.fm bar.in.l.fi.ff.de questio.⁊ Salic.in.l.fi.C.eo. Nã
equalitas loci quo ad hoc satis atendiť fm bar.in.l.presidibus. de
cursu publi.lib.xij.⁊ in.l.qui fiscalis.de naui. lib.xj.⁊ facit.l.si qs
per publicum.de cursu publico.no. Jac.bu.⁊ Bal. in.l.si quis nõ
dicam rapere.⁊ idem Bald.in.l.si fugiti.de ser.fug.⁊ Bar.in.l.
cum proponas.de nau.fe.⁊ ibi doc.fac.l.poten.§.dominus. ⁊.l.ce
sar.de pu.⁊ si quis fuit visus ante domum.l.commissi. vel res inde
furata est apud eum furti.no.glo.⁊ doc.in.l.fin.C.famil.erciscun.
⁊ in.l.fi.de hered.insti.⁊ per.l.absentis.de pe.⁊ no.in.l.fi.de his
quib.vt indig.Barto.in.l.fi.de questio. Bald. in.l.inciuilem.C.
de fur.Bald.⁊ Jmo.in.l.fin.de heredi.institu.allegat ita Cy. te-
nuisse plene aret.in maleficijs in versicu.quandam vestem.in.x.co
lum.⁊ infra proximo.c.cum sequen. ¶ Si quis reperitur cum gla
dio euaginato prope cadauer est indicium contra ipsuꝫ. Barto.in
l.ij.in princip.de fur. Vel cum cultello sanguinolento exhire cũ fa
cie pallida de domo que non habet nisi vnum ostium in quo reperi
tur homo mortuus. Joannes andreas in Specula. referens Tho
mam de piper.in titulo de probationibus.§.primo versicu.xiiij.qui
dicit hoc indicium sufficere etiam ad condemnationem.⁊ idem si
visus fuit molare cultellum ⁊ inde fugere vbi homo mortus reperiť
vel tempore mortis erat in loco. Ubi receptauit occidentem vel
erat domesticus, ⁊ idem firmat Jmol. in.l.fina.de heredi.insti. fa
cit.l.si plures.§.assidue.ff.de administra.tutorum.de mala conuer-
satione.⁊.l.ediles.§.pedius.de edil.edict.locus etiam in hoc atten
ditur.per.l.fi.C.si manci.ita sit aliena. ⁊ in.l.desertorem.§.is qui.
de re milita. ¶ Si iuuenis inuenitur in loco pulchre puelle vel vi
sus est exire domum,presumitur contra ipsam.secundum Butrig.
et Bartol.in.l.pacumeuius,de heredib.institu.⁊ Bartol in.l.ij.
§.fina.⁊ de adulte.⁊ Cano.in.c.preterea.de testi. ⁊ Bartol.in.l.
ij.ff.de fur.vbi dicitur quod inuentus in domo puelle est adulter ma

nifestus, ꝙ dixit Jo. an. & Abb. in. c. iij. loco. de probatio. & quod
16 not. in. l. neqꝫ natales. de proba. ¶ † Presumit̃ ꝯ inimicum. Spe
cu. in titu. de presum. §. j. & Lud. in. l. j. §. hoc senatus, ad sille. in ver
bo. in suspi. in. l. licet de arbi. & not. Bar. in. l. iij. §. fi. de ali. leg. per
l. si inimicitia, de his qbus vt indig. nã ẽt semel inimicus semp p̃
sumit̃, qꝛ mala mẽs durare presumitur. not. Inno. in. c. j. q̃ metus
cã. Mine precedẽtes faciunt indicium gl. Cy. & alij. in. l. metuꝫ. C.
q̃ met. cau. & vide Ray. Bal. Jmol. in. l. fi. de heredi. insti. & ibi
Bar. ẽt forte quo ad ꝯdẽnationem, ẽm Ray. ibi qꝛ eqpollẽt homi
nes cũ ferro percuttere vel gladiũ stringendo minari ad effectuꝫ. l.
17 coꝛ. l. j. §. diuus. de sica. & facit. l. iij. quib. ex cau. ma. ¶ † Indiciuꝫ
in ꝯctibus sicut in maleficijs dꝫ probari per duos testes. Bal. i. l.
cũ proponeret̃. de leg. ij. per gl. in. l. fi. fami. ercis. & in. c. sicut. de si
mo. ẽt in testõ inter liberos, & sic idẽ numerus testiũ requiritur in ꝓ
banda veritate ẽm Bal. Et si dicatur vnus testis facit indicium. l.
theopompus. de do. p̃ele. ꝯ questio. l. maritus. q̃ est veꝝ vbi cer
tus numerus testium nõ requirit̃ ad solẽnitatẽ. C. de testa. l. si vnius,
& tũc vnus testis facit indiciũ qñ deponit super veritate, secus si de
ponit super indicio. per. d. l. fi. & per gl. in. l. iij. C. ad. l. iul. maiest.
Tũ alias dicitur ꝙ nõ eadem qualitas & forma probationis requi
ritur circunstantijs que requirit̃ circa id de quo principaliter agit̃.
per not per Bar. in. l. in questioni. ff. ad. l. iul. maiest. & Bal. in au
ten. si dicat̃. de testi. & in. l. de rebus credi. & q̃ not. Bar. in. l. solẽt
de ali. leg. & q̃ not. gl. in. l. cum probatio. de probatio. iuncta glo.
d. l. cũ proponeret̃. & Cap. in alleg. lx. & q̃ Bal. dixit in. l. erroꝛe.
de testa. vbi an erroꝛ possit probari per duo testes in circunstantijs
testamẽti nõ in disputatione eius, & ꝙ hr̃ in. l. reos. §. cum in tabulis
de duo. reis. & in. l. iurisgentium. §. q̃ fere. de pactis. vbi de proba
18 tione in ꝯiecturis, & in accessorijs. ¶ † De indicijs ad torturaꝫ non
potest dari vna determinata regula, qꝛ valde ꝯsistũt in arbitrio ius
dicentis, cuius fidei & auctoritati negatiuũ distinguendũ cõmitit̃.
ff. ad turp. l. j. §. calumniatoribus, & qꝛ tormenta loco testium subro
gant̃ potest dici ꝯ eis illud ꝙ dr̃ ꝯ testib⁹, tu magis scire potes &c.
ff. de testi. l. iij. §. si tu magis, & in materia moꝛe. ff. de vsu. l. mora sta
tuta. ¶ Que indicia vbi lex vel ꝯsuetudo nõ determinat supplet iu
dicantis religio. ff. de testi. l. scio. ideo lex super indicijs grauat con
scientias iudicum. ¶ Indicia ad torturam debent esse non solũ ve
hementer adminiculatiua vel verisimilia vel ẽt satis probabilia, vt
19 si nocte dicatur adulteꝝ intrasse vbi mulier stabat. † nã rõne noctis
suspitio inducitur, qꝛ tenebꝛe noctis sunt aptioꝛes. l. j. de ven. inspi.
& noctis tp̃e vagatur adulter, & presumit̃ turpitudo vbi masculus &
femina in tenebꝛis sunt & presumunt̃ venisse ad maleficia, qꝛ q male
agit lucem odit, & iõ ex istis facilius venit̃ ad torturã, qꝛ deficiẽte
ꝓbatiõe clara venitur ad argumẽta. l. nõ omnis. §. a barbaris. ꝯ re
mili. & ꝙ not. in. l. si cũ exceptione. §. hec aũt ꝙ me. cã. C. de sicca. l.
furem. & ad. l. aquil. l. sed & si. Nã de nocte deãbulare & ad loca su
specta & ad personas suspectas & suspectũ & a suspitionibus torture
20 ceperunt. l. dolũ de dolo. ¶ † Indicium ad torturam est confessio
extraiudicialis. l. capiꝛe quinto. de adult. vel coꝛam iudice confes
sio nõ in figura iudicij, vt. l. iubemus. in gl. de liber. cau. de agri. &
21 censi. l. cũ scimus. & in. c. at si clerici de indicijs. † Itẽ cũ quis i mẽ
datio reperit̃ cũ dicat nunqꝫ habuisse & vidisse nec vidisse bona, & ꝓ
betur ꝯtrariũ de toto vel de parte, q̃ mendaciũ inter maxima indicia
ponit̃ ꝑ Bar. in. l. fi. ff. de q̃. & ꝑ. l. vnius. §. testes. eo. titu. & per. c.
literas. de presum. Et domesticitas ꝙ quis habuit in domo in qua
furtum fuit cõmissuꝫ. arg. l. dñs hoꝛreoꝝ. ff. loca. & l. fi. in fi. de fun.
instru. extra de presum. c. quosdã, & c. ꝙto. & vide Bart. in trac. ꝯ
22 q̃. & ꝯ. ¶ † Ex pluribus indicijs simul ꝯiunctis resultat plena pro
batio ẽt ad criminalem penam. l. excipiuntur. ad silleia. cum glo. in
verbo particeps. & facit. l. indicia. de rei vendi. tũ do. Ludo. dixit
q̃ indicia indubitata simul coniuncta faciũt plenã probatiõe quo
23 ad penã criminalẽ. l. fi. C. de proba. ¶ † Que indicia dubitata sunt
ea que lex hꝫ pro veris probationibus, vt in adulterij ꝓbatione, & ꝑ
Bar. in. l. ij. §. fi. eo. tit. & Can. in. c. preterea. de testi. c. illud. de p̃
sum. ¶ Indicia autem iudicis religioni cõmissa, & a iure non ap
probata non faciunt ꝓbatiõe in criminibus & sine tormentis nõ iu
dicat̃ ex eis. C. de q̃. l. milites. §. opꝫ. & l. fi. §. diuus. ad sille. & l. ab
24 sente. de penis. † Presumptiones aũt iuris & hominis simul iuncte
probãt plene. l. ij. §. etas de excu. tut. & in. c. illa vox. de inge. que lo
cum habent in ciuilibus. In criminalibus vero si essent vehemen
tes presumptiones posset ex eis quis puniri, vt not. Inn. in. c. affer
te. extra de presum. & ꝙ not. Joan. and. in addi. in titu. de aduoca
to. Lud. in. l. excipiunt̃. ad sille. ¶ An si reperiatur quis in domo
occisus, vnus cũ eo in domo existens & tacens presumat̃ particeps
gl. alleg. ꝙ sic. vbi Bal. in. l. excipiũtur. ad sille. licet quidã faciãt
distinctioneꝫ ex dictis Bar. in. l. fi. de questio. ꝯsiderãdo qualita

tem persone per. l. non omnis. §. a barbaris. de re mili. & in rubrica
iuris semel malus. Tamen Ludoui. ibi dixit ꝙ talis non probatur
particeps criminis, licet contra eum quantũcunqꝫ persona sit bone
sta vel inhonesta causetur presumptio aut indicium ad torturam. ꝑ
nota. per Bar. in. d. l. & text. in. l. j. §. cum dominus. ad sille. & vide
supꝛa in. c. si reperiatur coꝛpus hominis moꝛtui. ¶ Quando proce
ditur ex mero iudicis officio vel per modum notoꝛij, & ex fama pu
plica tollitur necessitas traditionis copie indicioꝛum & articuloꝛum
Ange. in. l. si vacantia. in repeti. in versicu. de quinto vero articu
lo, & But. in. c. qualiter. de accusato. per. c. j. de offi. ordina. ꝙ cõ
stare dicitur ex confessione partis. c. j. de accusat. in. vj. secundum
Barto. in. l. ij. §. si publi. de adulte. & in. l. constitutiones. in fin. de
appellatio. in. l. si cui. §. j. de accusa. vbi Bal. & Jmol. & Ang. in.
l. si vacantia. versicu. venio ad secundũ, per. l. ij. qui & aduer. quos.
& c. vestra. de cohabitatio. clerico. vbi etiam but. Innocen. in. c. j.
lo primo. de electio. & Specula. in titulo de crimi. in modum ex
ceptio. §. iam. ver. testes. & Inno. in. c. statuimus. de officio lega. in
sexto quod dicit ibi Bal. rationabile, quia notoꝛium succedit loco
accusatoꝛis, & idem Bal. in. l. properandum. in fine de iudi. & facit
ij. q. j. c. ꝯ manifesta. de iureiurã. ad nostram. lo secundo. ¶ Idem
est vbi fit inquisitio & de conscientia principis que supplet defectũ
cuiuslibet solennitatis presertim precedentis infamie defectus in
dicioꝛum & traditionis copie, secundum Innocen. in. c. cum opoꝛ
teat. extra de accusato. in fi. & Bal. in. l. nullus. C. ad. l. iul. maiest.
& Ange. areti. in maleficijs. in versi. fama. in secunda colum. qui
etiã dixit sufficere conscientiam principis regentis ciuitatem. per
nota. per glo. Cyn. & alios in. l. fina. de prescrip. longi. tempoꝛis &
Barto. in. l. hostes. de cap. & idem sentit Joan. andre. in capitu
lo secundo de accusato. in sexto. in principio de hoc ꝑ Bald. in. l.
secunda de consti. pecu. vbi de hac conscientia principis omnino
in verbo inquisitio in. c. in inquisitione, aliquando cuꝫ seq. & in. c. in
quisitio procedit, licet non detur copia. ¶ Ubi esset remotũ indi
ciũ tũc cũ alio vnito sufficit, puta mala cõseruatione vel mala ꝯdõ
ne & fama. l. de minoꝛe. §. pluri. ꝯ q̃. de re mil. l. nõ ois. §. a barba
ris. & l. si cui. §. eisdem. de accusa. vel notitia rei vel conuersatio in
domo. l. dominus hoꝛreoꝛuꝫ loca, aut fuga, aut absconditio post de
lictum. l. lege coꝛne. ff. ad sille. Uel si paulo ante domum euacua
uit suppellectilibus pretiosis. secunduꝫ Saly. in. l. fin. de questio.
Uel si res ad nullius commodum cedebat, nisi illius. l. i. §. si quis.
de lati. lib. Uel si erat pauper & post furtum repertus expendere
multam monetam & non reperitur vnde habuit. argu. l. quintus. ff.
de dona. inter virum. Aut confessio extra iudicium. l. capite quin
to. de adulte. & adde decisionem rote in nouis. clxxx. item quod te
net confessio. ¶ Quando delictum est incertuꝫ a quo de pluribus
est commissum cum ab extero verisimiliter commiti non potuerit
tunc eoipso quod alter est male conditionis & fame ad veritatem
eruendam potest toꝛqueri. per. l. quoties. C. de naufrag. secundum
Saly. in. l. fin. de questio. & Cardi. in. c. cum in contemplatione.
de regulis iuris. in. iiij. & v. questio. & Jmola. in. l. fina. de hered.
25 insti. † Et dixerunt aliqui quod malum nomen alicuius facit indi
cium per tex. in. c. grauis. extra de deposito. in verbo vir Belial.
vbi dicitur quod ab homine habente malum nomen est precauen
dum tamen iudicio meo ille tex. hoc non probat nisi cum malo no
mine alia concurrant, puta mala fama illius, vt quia vocaretur ra
pinus & esset fama ingens contra ipsum de furtis, per ea que ha
bes supꝛa in. c. an fama sit indicium ad torturam. Uel cum aliqui
26 bus coniecturis, † concurrat mala fisionomia hominis quia noce
bit, ex quo mala fisionomia proclinioꝛ est ad scelera & nocebit quo
ad presumendum in genere de mala natura & vitiata nõ quo ad p̃
sumendum in specie de speciali & determinato delicto quia a con
templatione nature licet argumenta sumere, vt ponit Ari. in libel
lo de fisionomia, quem ita refert Bal. in. l. j. C. quo. appell. et ego
his feci iudicium per fisionomiam quia cum quidam fuisset incul
patus de venenatione & esset carceratus & veniret coꝛam me ad res
pondendum super inquisitione eo viso iudicaui per presentiam q̃
erat innocens, & ita fuit repertum per processum quia famulus fe
cerat etiam inter plures de furto inculpatos iudicaui quod vnus il
loꝛum qui erat pessime fisionomie furtum commiserat & non ceteri
& ita repertum est per inquisitionem, quia bona fuere reperta i qua
dam eius ꝯlita absconsa. & dicitur o quam difficile est crimen non
prodere vultu. in. l. de minoꝛe. §. toꝛmenta. de questio. & Bar. in. l.
fin. C. de procura. vbi quo vultu & paloꝛe loquatur. & Jo. an. in di
27 cto capitulo cum in contemplatione. ¶ † Indicia sunt iudicis ar
bitrio commissa, quia de eis sicut de penis non potest certa doctri
na bene tradi. l. hodie. & l. sanctio legum. de penis. & l. prima. §. q
bus. de effra. Sicut dicitur de tempoꝛe & vbicunqꝫ est questio fa
cti. ff.

cti.ff.ad muni.l.vr̃.§.j.ideo sagax iudex dz sollicitus instare ad indicia indaganda,qꝛ indicia sunt alijs probationibꝰ adminicula, ⁊ pars probationis clare.l.hac ꝯsultissima.§.deinde.C.qui testa.⁊.l.instrumenta.C.de probationi.⁊ dicunt̃ ab indicando.l.si qui adulteri.C.de adulte.⁊.l.solent.de p̃scriptis verbis. ¶ Inuestigari opz cuz quibꝰ ⁊ per que loca cõuersabatur reus.§.assiduz.de adulte.⁊ de administratio.tuto.l.ediles.§.pedius. ⁊ dicit philosophus talis quisqz est qualiuz ꝯsortio delectatur.facit.l.fi.C.si manci.ita fuerit aliena.⁊.l.aut facta.§.euenit.de penis.⁊.l.si inimicitia.de his quibus vt indig.⁊.l.iij.§.fi.de adimẽ.lega.l.j.§.q̃stioni.de q̃stio.⁊.l.de minore.§.tormenta.eo.titu.⁊.l.si a bonefidei.de rei ven.⁊ in auc.de testi.§.sancimus.ff.de testi.l.iij.§.eiusdem.ff.de flumi.l.flumen.l.non omnis.§.a barbaris.de re milita.l.tutor.§.queri.de suspe.tuto.l.j.§.fi.de deposi.l.j.si quis imperator.l.labeo.de supellec.lega.l.famosi.ad.l.iuliã maiesta.l.cõsiliarios.de asses.⁊ in auc.de exhiben.reis.§.si vero.cũ si. ¶ Quando statutũ quo ad tormenta requireret indicia indubitata tunc iudex ex illis indicijs posset bene procedere ad cõdemnationẽ. ẽm Iaco.de are.in tractatu maleficiorũ.argu.l.sciant.de probatio. qđ esset qñ ex camera habente vnum exitum exiret homo trepidus pallidus cum gladio sanguinolento in manu ⁊ inuenitur homo mortuus.nam trepidatio facit vnum indiciũ,palliditas aliud,vt in.§.tormenta.de questioni.delatio gladij nudi facit aliud.C.vt armo.vsu.l.vnã.⁊ in auc.de manda.princi.§.nulli.collatio.iij. Item sanguinolentia aliud,nam ex facti qualitate capit̃ coniectura.l.vtruz.ff.de dona.inter viruz.vbi etiam dixit q si probaretur q fuerat inimicus occisi ⁊ q visus fuerit cum gladio minari ꝯtra occisum q tunc aufugit vel si sit fama publica cõtra eum,nam hec quatuor sufficerent,nedum ad torturam,sed ad cõdemnationez,⁊ sic dixit posse intelligi.d.l.sciant. ⁊ idem Specu.in titu.de presumpti.infra versi.indiciuz ad torturã. ¶ Si quis inculpatur q fecerit aliquẽ occidi ⁊ probat̃ q erat eius inimicus,⁊ q post delictum receptauit homicidam,⁊ q inculpatus erat eius domesticus ⁊ familiaris ⁊ fama. Item iactatio ⁊ verisimilitudo iuxta qualitatẽ hominis ⁊ alie p̃cedentes offensiones hec indicia simul iuncta sufficient ad torturaz ⁊ cõdemnationez.argu.in auc.de fide instru.§.si vero nullaruz.qꝛ duo imperfecta constituũt vnum perfectũ.l.cum scimus.de agri.⁊ censi.lib.xj.⁊.l.scimus.de testa.§.preterea.C.de probatio.⁊ per.l.desertorẽ.§.is qui.de q̃stioni.⁊ p.§.illud.in auc.vt liceat matri ⁊ auie. Iaco.de are.in tractatu maleficio
28 rum. ¶ † Iura loquentia de indicijs in numero plurali resoluuntur in singulares.l.non est.de verb.signi.l.ait pretor.§.j.de nego.gest. l.ij.§.exactis.de orig.iur.l.falsa.§.fi.de ꝯdi.⁊ demon. Iaco.de are.
29 in dicto tractatu maleficiorum. ¶ † Aliquãdo admittitur probatio quo ad indicia per viam signi vt si reperiatur occisus puer in vna domo ⁊ vicinus dicat q per dies ante audiuit vnum pueruz ibi plorantem,que probatio per viam signi valet.per nota.per Bar.in.d.l.de pupillo.§.si quis ipsi pretori.de noui ope.⁊ Bal.in.c.cum terra.in fi.de electio.hoc habet̃ in quadã allegatione facta per quendã aduocatum fiscalẽ Rome in q̃stione quando iudei in die iouis sancta subtraxerunt puerum ⁊ illum iugulauerunt secrete,⁊ sanguinẽ eius biberunt. ¶ Si occisus exhibeatur oculis occisoꝝ ex vulneribus sanguis rutilabit que experientia erit indicium magnũ a qua experientia non erit per iudicem recedenduz cum sit reruz oium magistra.c.cum sit.de electio.in.vj.cle.j.de eta.⁊ qualita.sicut a prouerbijs antiquoꝝ etiaz rusticoꝝ.l.si corpus.§.j.de leg.iij.⁊.l.athletas.in princi. de infami.per locum a cõmuniter accidentibus.l.neqz natales.C.de probatio.⁊ in ca.si iudeos.de iud.facit qđ in simili habet̃ post glos. in.c.cum illoꝝ.de senten.excõica.⁊ in.c.romana.de electio.in.vj.⁊ vj.q̃stione.j.reuertimini.⁊.ff.de offic.ꝓconsulis.l.solent.§.fi.de consecratio.distinctio.v.ne tales. ¶ Et dicit Cicero scđo rheto.quod prouerbium est generale cui cõsuetudo fidem attribuit opinio cõmunis sensum accõmodat incorrupte veritatis integritas acquiescit,vt refert Ioan.and.⁊ Hostiẽ.in.d.c.⁊ si iudeos.⁊ Bar.in.l.ij.de iure emphi.facit.c.fraternitatis.de frigi.⁊ quod habetur in.c.puberes. de despon.impuberuz.in.c.proposuisti.de probatio.⁊.c.causam matri.xxvij.questio.j.nec aliqua.quod attribuenduz est miraculo,ac diuine reuelationi,vt ibi. ¶ Quod etiam admittit Henricus de gandi.suo quolibeto.vij.c. Tadeus medicus dicitur etiã hoc scripsisse, ⁊ hoc etiã refert Ange.in titu.de homicidio.qui dicit hoc accidisse in quodam egyptiaco ⁊ fuit repertum Rome tempore quo fuit occisus cardinalis sancti Marci.⁊ ego reperij in iam dicta allegatione.

SVMMARIVM

1 Confessio sociorum criminis est magnum indicium.
2 Accusatus de crimine si fuerit tortus ⁊ nihil confessus,⁊ quia innocens inuentus fuit absolutus a iudice nunquid tunc accusans teneatur sibi ad expensas damna ⁊ interesse.
3 Tortus debet absolui quando ex tortura nõ potest crimen inueniri.
4 Seruus an sit torquendus in causa domini sui.

1 CONFESSIO † socioꝝ criminis est magnum indiciũ etiam cum tortura quando est iurata ⁊ ratificata,qꝛ iurare dz reus verum dicere per verbuz affirmatiuuz.ẽm Bar.in.l.marcellus.reruz amota.⁊ in.l.inter oẽs.§.recte de furtis.que etiaz probat in atrocioribus.ẽm Bar. in.l.repeti.§.j.de questio.⁊ Salyce.in.l.fina.de accusa.vbi dicit cõsiderandam qualitatẽ personaruz ⁊ delictoꝝ.per.l.quicunqz.de seruis fugiti.⁊.l.finalẽ.de questio.presertim in criminibus que sine socijs non cõmittuntur.per.l.prouinciarum de ferijs.sicut in falsa moneta.l.j.de fal.mone.vel in crimine lese maiesta.aut quod tendit ad cõmunem salutem hoium.l.ij.de malefi.iuncto.c.vrgente. de here. per tex.⁊ in.c.iij.de confessis.ẽm Anto.de but.⁊ Imo.in.c.veniẽs. de testi.l.cum seruuz.de seruis fugitiuis.⁊ Specu.in titu.de inquisitio.§.ij.versi.vij.⁊ in.c.iij.de testibus.⁊ plene in.d.c.veniens. per docto. Tamen Iaco.de are.in tracta.de questio.de torto qui confitetur contra alium concludit quod quando simpliciter fuit tortus in genere non in socios neqz in se sed in alios,quia tunc statur dicto suo cum alijs indicijs etiam quo ad condẽnationem.per.l.nullus.C.de assesso.⁊.l.j.C.eod. ¶ Et ait tullius in topicis quod tormentis fatigati que dicunt ipsa etiam veritas videtur dicere nisi dixerint de inimico,quia tunc facile credendum non esset eis,tamen causa cognita fides adhibetur vel non.l.j.§.preterea.de questio. Et concludit Iaco.quod etiam quando torquetur in se ⁊ in alios si nihil de se confitetur idem est qđ in casu superiori.ẽm Azo. ¶ Si autem etiam de alijs confitetur non statur dicto suo contra alios nisi cõtra latrones, ⁊ maxime infames de custo.reo.l.diuus.C.de ferijs.l.penul. Item contra falsarios.l.j.de fal.mo.⁊ in casu.l.fina.de edi.edic.⁊ in seruo in dñm de se confesso.l.prius.⁊.l.percussor. ad sille.⁊.l.repeti.§.is qui.de questionibus. Item in casu.l.inde neratius.ad.l.aquil.§.si prius. ¶ Si tamen aliqua precedunt indicia per.l.j §.diuus de questioni.faciet ergo presumptionez,vt not.in.l.fi.de accusa.C.per quã dic,quod isti sic inculpati poterunt torqueri. argu.d.l.per.l.fi.ff.de questio.in alijs autem casibus dicit quod quicquid sit de iure cõmuni tamen de consuetudine vidi torqueri.argu.l.diuus.ff.de questioni.⁊ hoc idem tenet Ioan.an.Bu.Abbas ⁊ alij in.c.cum in contẽplatione.de regu.iur. Inquantũ dicunt quod licet debeat inspici an persona torta sit talis que potuerit vel non potuerit sustinere tormenta.ff.de questio.l.j.§.quoties. Alij vero impatientes se ⁊ alios criminantur.l.quere.ad fin.de edi.edic.⁊ vide Andr.de iser.in constitu. regni,si damna clande.vide supra in.c.an stetur dicto torti.⁊ in.c.an dictum socij. ¶ Indicia plura sunt adminiculatiua ⁊ mouentia animum iudicis ad inquirendum generaliter ⁊ compellendum iudicare que tãquã multa iuuant vbi non prodessent singula,vt no.in.c.cuz causam.de proba.argu.l.sancimus.C.de testa.⁊.l.necnon.§.qui sepius.ff.qui.ex cau.ma.⁊.l.indicia.de rei ven.⁊ per cano.in.c.cuz in contemplatione de regu.iur.⁊ dixit Inno.in.c.quoniam contra.qđ sufficientia indicia etiaz sunt per se sola si suspectus interrogatus trepidat,balbutit,aut variat.⁊ idez Bar.in.l.de minore.§.pe.de questio.⁊ Ange.aret.in versi.fama.colum.xxxv.facit.l.tutor.de suspe.tu.⁊.l.cum tacitum.de proba.propter verisimile.per not.in rubrica in obscu.de regu.iur.in.vj.⁊ quod not. Inno.in.d.c.quoniaz. ¶ Si quis inquiratur de aliquo delicto,⁊ contra eum sint aliqua indicia si probet absentiam in tota illa die,vel etiam in parte diei sufficiet cum etiam ex hoc presumatur tota die absens.glo.singu.in.l.optimaz.de contrahen.⁊ cõmit.stipu.⁊ Areti.in maleficijs,⁊ deinde dictus gaius. ¶ Si quis fuit visus exire de domo cum gladio est indiciuz manifestum homicidij. Bar.in.l.iij.ff.de fur.tenet Bald.in.l.neqz.de proba. Licet Angel.reprehendat in.d.l.iij.vide Barto.in tractatu
2 de quest.in fi.⁊ Ange.in.l.fi.in princi.ff.quod me.cau. ¶ † Quidã fuit de crimine accusatus,⁊ fuit tortus,deide quia nihil fuit confessus,quia repertus innocens iudex absoluit ipsum, an accusans teneatur sibi ad expensas,damna ⁊ interesse,vide supra in verbo accusatio.in.c.an si quis aliquem accusauerit, ⁊ faciunt q̃ habentur in.l.si postulauerit.§.pen.de adul.⁊ in.l.patre.ff.de questio.que habent locum,vt puto quando accusator processisset in causa dando libelluz accusatorium,⁊ causam per se agendo principaliter. Si tamen ipse denuntiaret aliquem,⁊ curia procederet contra ipsum ex officio ad denuntiationem,⁊ coadiutor curie peteret cõtra ipsum torqueri stantibus indicijs legitimis contra ipsum reum delatum,puto quod denunciator non tenetur,quia vltra non fuit prosecutus,nec etiaz iudex qui non temere inquisiuit,quia habuit indicia contra reum delatum per ea que habes supra in verbo inquisitio.in.c.fama seu indicia.

Ideo consulo quod quando offensus non habet probationes de delicto claras, sed habet indicia vel presumptiones alias vrgẽtes quod denunciet vel notificet curie delictũ vel curiam informet, vel ad eius notitiam deducat maleficium, vt inquirat malefactorem, & det curie indicia que hз, quo casu si curia procedat & suspectum torqueat non tenebitur ipse nec iudex qui nõ temere inquisiuit. Licet hodie curia faciat obligare denunciatorem de probando, & non recipiat denunciationem sine testibus quos debet examinare ad informationez antequã procedat ne temere inquirat. Et dixit Bald. in. l. fi. ff. de calũ.

3 † quod tortus absoluitur, quando ex tortura non potest crimen inueniri. & quod licet indicia precesserint torturam, non excusatur accusatus a calumnia. & propterea damnum leso contingens indebite debet sibi emendari. & facit ẽm eum quod no. in. l. pe. de condi. ob cau. & in. l. dominus. C. de q̃stio. vbi dominus cuius seruus est tortus agit contra calumniatorem. & que habentur in l. sed si vnus. ff. de iniurijs cum si. & adde Bal. in. l. ij. C. ad. l. iul. vbi dixit qđ indicia manifesta
4 solum excusant accusantem a calumnia. ¶ † An seruus sit torquendus in causa dñi sui. Dico qđ regulr non torquetur in caput domini. l. j. §. si seruus. de q̃stio. nisi in casibus. l. penul. C. eo. quod est verum quando dominus de maleficio diffamatur quo casu non torquetur nisi precedant indicia, & in casibus specialibus. l. j. §. cornelio. eo. ti. vbi vero questio est ciuilis, tunc si est questio domini inter duos principaliter litigantes non potest seruus torqueri nisi cum veritas aliter haberi non potest. de questioni. l. quoties. de rei vendi. l. cum super. & etiam vbi repetenti seruum fugitiuum cum pena questio domini opponitur per torturaz serui illico reperta veritate dirimitur. l. cum seruum quispiam. C. de ser. fugi. & l. quicunqз. eo. tit. precedentibus indicijs. secundum glo. in. d. l. quicunqз. vt quia constabat de fuga quicquid dixerit glo. in. l. interrogari. de questioni. Vbi autem agitur causa liberalis inter dominum & seruum siue ipse prouocetur in seruitutem, siue proclamet in libertatem non debet seruus torqueri etiaз si sit in malafide in quasi possessione libertatis sic intelligitur lex prima vbi causa status. & l. eam. de liber. cau. ¶ Si vero est questio ingenuitatis, tunc examinanda est questio per tormenta ne forte sordida stipes in locum splendidum sordide subrogetur. l. supra statum. de questio. secundũ Ange. & Bal. in. d. l. cum seruum. in delictis autem & in alijs casibus vide. s. in. l. j. §. item cornelio. de questio. & in. §. si seruus. & in alijs iuribus. in. d. tit. C. & ff. & vide in. l. si postulauerit. ff. de adul. vbi de tortura serui.

SVMMARIVM

1 An in causa pecuniaria & ciuili deueniatur ad torturam.
2 Mercatores cessantes & fugitiui possunt torqueri, vt indicent pecunias ipsis datas ad mercandum.
3 Iudex non potest imponere noua genera penarum.
4 Officiales non possunt facere statuta contra ius commune.

1 a An in causa pecuniaria † & ciuili deueniat̃ ad torturam Bar. in. l. diuus de questio. dixit quod in subsidium in causa pecuniaria deuenitur ad torturam seruorũ dicens ꝙ in causa pecuniaria torquentur tantum serui nõ liberi neqз statu liberi, & non ita de facili p̃uenit̃ ad torturam in pecuniaria causa sicut in criminali, & hoc quando veritas alias haberi nõ potest. vt dicit ibi text. no. Que limita nisi causa pecuniaria & ciuilis habeat crimen annexum, quia tunc deuenitur ad torturam, vt in. c. j. de deposi. vbi vir ille belial negauit depositum, & sic furtuз commisit. & facit. l. ex libero. eod. tit. & vide in. l. si postulauerit. ff. de adulte. Si tamen agatur de falso ciuiliter, & sint indicia, locus erit torture. Bal. in. l. sicut falsi. C. de falsis. & glo. xvj. q. iiij. c. presbyter. Et in causa pecuniaria venitur ad torturam de seruis tantum. d. l. diuus. Et etiam in causa ciuili vbi alias veritas haberi non potest, venitur ad torturam. l. fi. de questionibus. & in. d. l. ex libero. Et etiam puto quod in causa ciuili ardua si testis vacillat cõtrariatur in testimonio suo qđ poterit torqueri, vt diximus. s. in. c. testis in testimonio. Tamen principalis in ciuili causa non torquetur nisi habeat delictum admixtum, vt in casu. d. c. j. de deposito. per
2 quod alias dixi † quod mercatores falliti cessantes & fugitiui poterunt torqueri vt indicent pecunias ipsis datas ad mercandum quas nunc denegant habere & dicunt illas perdidisse, tamen de iure capitulorum regni huius tormenta adhibent̃ in causis criminalibus iuxta prouisionem iuris communis penam vltra relegationem infrigentibus. vt in. c. regni tormenta. & in sequenti. c. quod incipit si iuste. Quod in hoc modificat ius commune, vt nõ in omni causa criminali sit locus torture quare non erit locus torture in insultu facto cum armis, nec in violentia priuata, nec vbi veniret imponenda pena publicationis bonorum, nec in percussionibus factis sine armis, & in similibus. Sed in furtis sic, quãuis minimis in quibus imponit̃ pena sanguinis, vt in iuribus vulgaribus. volo qđ cogites in vno tu q studes in alphabetis, & non in fundamentis iurium si officialis fecerit bannum in ciuitate qđ quicunqз portauerit arma, vel iuerit de nocte debeat torqueri. An hoc casu deprehensus cum armis sit torquendus, videtur qđ sic per. l. j. ij. & iij. C. com. vel epistol. & l. j. ff. si quis ius dicen. non obten. tamen puto contrarium esse verum, qr officiales regni iurant obseruare iura constitutiones & capitula regni, ergo non poterunt alterare penas iuris & constitutionez regni inferendas armorum delatoribus. vt in titulo de pace tenen. & in constitutione regni, de illicita portatione armorũ, & ideo non possunt imponere noua genera penarum imponendo grauiorem q̃з deberent, quia puniuntur. l. iubemus. C. ad. l. iul. repe. in. l. prorumpere. ff. eod. quare dixit
3 Bal. in. l. incredibile. C. de penis. † qđ iudex non potest imponere noua genera penarum, vt quod quis balistetur, quia iudex nõ debet recedere a penis a iure & consuetudine inductis. per. l. moris. §. iste fere. & l. capitalium. §. moris. de penis. Et si officiales haberent arbitrium concessum in illis quatuor literis arbitrarijs tale arbitrium non extenditur vltra arbitria in eis concessa. argu. l. nõ quenis. §. nõ dixit. de contrata. & l. j. §. ne autem. de caducis tollen. & l. j. ff. si. mensor fal. mo. dixe. cum simili.
4 ¶ † Et quia tales officiales non possunt facere statuta contra ius commune. per not. in. l. cunctos populos. & in. l. omnes populi. de insti. & iure. & in similibus nisi ex magna & vrgenti causa ratione frequentie vel publice vtilitatis, vt supra diximus in verbo iudex in. c. licitum est iudici. & per ea que habentur in l. etsi seuerior. de infami. & in. l. quid ergo. §. pena grauior. eod. titu. Vel nisi esset bannum principis in quo omnis pena est arbitraria. ẽm Bal. in. l. cunctos populos. Indicium ad torturaз oritur ex his que vrgere debent animum iudicis ad credendũ maleficium ea credulitate que moueat iudicem, & ex indubitatis indicijs condemnet reum, & ex dubitatis torqueat. ẽm Joan. andr. in Specu. in titu. de proba. §. j. videndum restat. & in titu. de noto. crimine super. §. vt autem. vbi ponit quod palliditas exeuntis de camera cum gladio sanguinolento vbi inuenitur homo mortuus de quo in. l. sciant. de proba. & trepidatio est vnum indicium. argu. de questio. l. de minore. §. pe. delatio gladij est aliud indicium qđ lex presumit ad malum. C. vt armo. vsus. l. vna. lib. xj. & aucten. de armis. sanguinolẽtia gladij est aliud indicium ex quo capitur coniectura. argu. l. vtrum. de dona. inter virum. Vbi ponit de inimicitia, vel si tempore occisionis erat in loco vel receptatio occidẽtis qui erat famulus & domesticus eius vel si extat fama qđ se iactauerat qđ illum faceret occidi, & erat homo ad id potens. Et quod inter eos offensa precesserit. ẽm Joan. and. ibi latius, tamen supra versi. quando statutum.

SVMMARIVM

1 Confessio noniter facta facit semiplenam probationem.
2 Confessio erronea etiam sepius repetita potest reuocari.
3 Testis examinatus ac tortus si vnum dixerit, & deinde repetitus dixerit aliud, debet tertio examinari per torturam.
4 Tortus qui non est confessus delictum, debet liberari.

v Iso de repetitione torti semper in negatione persenerantis, & an possit ipsius repeti tortura. Sequitur modo videre de repetitione torti qui confessus est delictum, vel circunstantias delicti, de quo inquiritur contra ipsum, & deinde post torturam negat que confessus est, & non perseuerat in confessione. An ipsius possit repeti tortura sine nouis indicijs. Dic quod sic. ẽm Bar. in. l. vnius. in versi. quero de questio. & Bal. in. l. in bone
1 fidei. C. de iureiurã. qui dicit quod † confessio noniter facta facit semiplenam probationez. & in ea cogitur persistere cum nouis tormentis. ẽm Bal. ibi in versi. queritur. et vide eundem Bal. in. l. fi. C. de proba. et Cy. in. l. fi. C. de questio. Tamen Bar. in tractatu de questio. circa princi. arguit ꝙ semiplene probet. per. l. j. de exhi. re. & per. l. ij. §. diuus. de questio. Tamen dixit quod nisi perseuerata fuerit talis confessio plenam nec semiplenam probationẽ inducet, quoniam non confiteri, & confiteri formidine tormentorum sunt paria. per. l. ij. C. quo. ap. quod dicit verius, tamen puto quod hoc posset esse verum quo ad vim probationis ad effectũ condemnationis non tamen ad effectum torture inferende, quia per ipsam confessionem inducitur varietas, quia si a principio negauerit delictum, & apparentibus contra ipsuз indicijs torqueatur et confiteatur si deinde dicat non commisisse delictum quod confessus est in tormentis commisisse propter istam varietatez poterit torqueri. per not. per Bal. in. l.

in.l.presbyteri.de epis.⁊ cle.vbi dicit ꝙ principalis qui vacillat tor
quetur per.c.cum in positionibus.de iureiuran.in.vj.alleg.tex.cum
glo.in.l.nullam.C.de infa.⁊ plene examinaui.s.in.c.incipiente,viso
de indicijs indubitatis.Que sunt vera nisi ipse daret petitionem di-
cendo se errasse causam aliquaz allegando vel dictam confessionem
fuisse erroneam,quia probando errorem confessionis non possit tor-
queri iteruz per not.in.l.j.de ꝯfessis.⁊ in.l.error.de iur.⁊ fac.igno.
⁊.ff.de q̄stioni.l.j.§.si quis.Uel si appellaret a tortura illicita,⁊ eius
confessioni nō staret per.l.si cui de questio.Bal.in.l.milite.de que-
stio.⁊ cano.in.c.grauis.de deposi.Et cum alias quidā nobilis incul
patus fuisset de furto magne quantitatis pretiosoꝝ lapiduz perlaruz
⁊ iocaliuz ⁊ essent nōnulla indicia contra ipsum fuit tortus ⁊ ꝯfessus
fuisset in tortura dictuz furtum fecisse,⁊ post torturam negasset dicen
do ꝙ propter tormenta confessus fuerat,⁊ minime tale furtum com-
misisse.deinde iterum expositus questionibus ⁊ tormentis confessus
fuerat furtum fecisse,⁊ post torturam dixisset minime verum dixisse,
sed tormentoꝝ pressura confessionem fecisse,iterumqꝫ retortus simi
liter confessus fuerat,⁊ deinde negabat ⁊ non perseuerabat in con-
fessione,iterumqꝫ retortus iterum confessus fuerat ⁊ postea negabat
in infinitum procedendo,fuissetqꝫ regia maiestas ꝯsulta,quid agen-
dum foret,ego fui destinatus cōmissarius ad explorandaz veritatez,
⁊ prouidendum ⁊ cum ibi fuissem vidi processum ⁊ dictas confessio-
nes,examinaui dictum nobilem,⁊ nulla alia noua varietate reperta.
Dixi sibi ex parte regie maiestatis literas fingendo qđ regia maie-
stas sibi indulgebat penam furti ⁊ omnem aliam penam,dūmodo re
stitueret furtum ⁊ hoc scribi feci in actis qui medio iuramento nega
uit tale furtum fecisse,deinde ipsum ligari feci ad chordam qui ante
torturam dixit.si me torquebitis confitebor iterum cōmisisse hoc fur
tum,tamen hoc faciam propter torturaz si millies me torquebis ⁊ ve
rum non erit ⁊ a tortura destiti.Deinde sibi persuasi ꝙ daret mihi
tertiam partem dictorum iocalium secrete,⁊ ego ipsum liberarem et
recederet,similiter negauit dicendo ꝙ non cōmiserat tale furtum in
negatione perseuerando,⁊ non in confessione propter qđ quia dicte
ꝯfessiones fuerant extorte per torturam,⁊ non perseuerate,sed per-
seuerauit semper in negatione firmaui motum animi mei ꝙ non erat
culpabilis propter qđ ipsum liberari feci fideiussoria cautione,quia
potuissent apparere aliqua noua indicia contra ipsum,vel potuisset
2 reperiri fur quia vere tale furtum cōmisisset.† Nam confessio erro-
nea etiā sepius repetita potest reuocari.l.j.de erro.calcu.vbi Bal.
dicit ꝙ etiam si non sit reiterata,potest infringi probato contrario.l.
cum falsa.de iur.⁊ fac.igno.Et dixit Bald.in.d.l.j.de confessis.ꝙ
cōfessioni facte in tormentis legitime illatis statur si perseuerat in ea
nisi indicia per que fuit tortus fuissent leuia que non faciant presum-
ptionem,quia nō statur illi confessioni nisi perseueret in ea.per glo.
d.l.j.⁊.l.j.§.diuus.de q̄stio.qui videtur perseuerare eo ipso qđ non
reuocat,quia iste nō est iustus metus eo ꝙ iudicis autoritas operat̄
ꝙ factum per talem metum valet propter executionem iustitie.l.iij.
ꝙ metus cau.Uel si appellet nō intelligitur perseuerare,sed tacite
reuocare,vt no.de appella.l.creator.§.iussus.ſm Bal.ibi qui plus
dixit ꝙ si prima confessio esset in iudicio ratificata,⁊ posset probari
ꝙ ista noua confessio ratificata repetitis tormētis emanasset esset si-
cut prima vulnerata a maiori vulnere,quia semel tortus competēter
iterum non debet torqueri nisi noua indicia superuenissent.per.l.re-
peti.de questio.⁊ confessioni eius confitetur falsum non debet sta-
ri,quia esset contra naturam veri de questio.l.j.si quis vltro.de ap-
pel.l.non tantum.scđm Bald.in.d.l.j.de confessis.⁊ vt supra dixi-
mus in alio.c.confessio rei facta in tormentis non habetur pro explo
rato facinore.l.j.§.questio.de question.nisi perseuerata que persene
ratio debet fieri ad locum publicum ⁊c.ff.eod.l.diuus.⁊.l.maritus.
qua deficiente quicquid sequitur nō valet ipso iure.ſm Bart.in tra
ctatu de questio.⁊ Ang.in.l.ij.de custo.reo.⁊ in.l.j.§.si quis vltro.
de questio.Merito ergo cū omnes dicte confessiones fuerint eodez
vulnere vulnerate ⁊ nō pseuerate debuit liberari.ſm Bar.in.l.fi.ff.
eo.⁊ Cy.in.l.fi.C.eo.nō enim debuit vltra tertiā vicez torqueri.per
3 not.per Ang.in.l.fi.C.de questio.vbi dixit ꝙ † testis examinatus ⁊
varius ac tortus vnuz dixerit,⁊ deinde repetitus dixerit aliud debet
tertio examinari per torturā,qr nō stabitur primo nec scđo sed tertio
debet repeti,⁊ stabitur illi dicto in quo perseuerabit tanqꝫ vero.per
glo.d.l.fi.in versi.alij.Principalis enim examinat̄ per torturam,vt
testis ⁊ parificant̄.l.pe.vbi Bar.de questio.⁊ dixit Pau.de cast.
in cōsilio.cxcv.ꝙ torquens vltra tres vicet diuersis tēporibus immo
derate pcederet.arg.l.fidei cōmissa.§.si quis de lega.iij.⁊ iste semp
pariformiter cōfessus fuit delictū cōmisisse,deinde pluries tortus nō
perseuerauit in confessione,sed in negatione dicēdo qđ metu tormē-
torū dixerat,⁊ sic de ipsis antecedentibus cōfessionibus nō pseuera-
tis,imo negatis nulla debuit haberi cōsideratio per iura.s.allegata
presertim,quia post primā ⁊ scđm cōfessionē factam in tormētis ⁊ re
uocatam ⁊ nō perseueratam nō debuit amplius torqueri,quia semel
sufficiēter tortus nō debet vlterius torqueri sine nouis vrgentioribus
indicijs,vt habet̄ in.l.vnius.de questio.⁊.s.plene visuz est.Et nō po
test dici hic superuenisse noua indicia.s.ipsam confessionē,qa tortus
confessus est ⁊ deinde pter illā cōfessionē positus ad torturā,⁊ de-
inde pter scđam cōfessionē iterū tortus.Quia scđa indicia per que
quis repetit̄ torture debēt esse diuersi generis a primis.arg.no.in.l.
per hanc.de tēpo.ap.⁊ tenet Bar.in.l.vnius.in prin.de qđ.⁊ in tra
ctatu de questiōibus.vbi dicit ſm Odof.ꝙ erunt noua indicia si tor-
tus dicat neminē ibi iacuisse vbi fuit maleficiū cōmissum,⁊ deide ꝯ-
riū fuit pbatū per testes,⁊ sic ista ꝯfessio in tortura pluries facta vno
modo,⁊ nō pseuerata nō pōt dici nouū indiciū genus ad torturā,sed
illud idē,qr dicit Bar.in.d.l.vnius.in pnc.qđ debēt esse indicia de
nouo euidētiora primis.⁊ ista est illa eadē cōfessio pluries facta,⁊ p
torturā.⁊ nō est euidētius indiciū primo,sꝫ illud idē.Et ppterea po
tuit sequi liberatio,ne in infinitū torqueret̄,⁊ quia fuit cōpetēter tor-
tus.Quibus subijcio aliud exēplum in causa mihi cōmissa.alias suc-
cedens quidā albanensis fuit accusatus de furto pānorum ex tirato-
rijs regijs facto ⁊ apparentibus indicijs contra ipsuz fuit positus ad
chordam ⁊ confessus furtum,⁊ cum interrogatus foret vbi posuerat
tale furtum dixit ꝙ in domo propria in scrineo,misimus ad domum
⁊ non est ibi inuentum furtum,⁊ pro tali mendatio ⁊ variatione fue-
runt date due tracte chorde,vt verū diceret ⁊ dixit qđ re vera posue
rat extra ciuitatez in quadam grita,misimus ad gritam ⁊ non fuit ibi
repertum propter qđ repetita tortura,iteruz dixit qđ forte fuit inde
subtractum furtum,deinde iterum variat in corda ꝙ vēdiderat cui-
dam quē non cognoscebat ⁊ pecuniam expenderat,deinde repetitus
ad chordam vt manifestaret emptorem dixit pignorasse cuidam iu-
deo,⁊ iudeus affrontatus dixit qđ nō erat veruz nec inuenta est par-
tita in eius libro.deinde dixit qđ confessus fuerat pter impressionē
torture.fuitqꝫ ppterea dubitatum an posset puniri ⁊ dixi qđ erat li-
berandus,qr videbatur talis cōfessio facta per torturaz ⁊ impressio-
nem torture,⁊ delictum confessatum non erat verificatum prout re-
quirit̄,vt alia diximus.s.per text.in.l.j.§.diuus.⁊ in.§.si quis vltro,
de questio.⁊ in.l.diui.de penis.⁊ in.l.non tantum.de appel.cum ibi
not.etiam per supradicta.Et licet Barto.in.l.fi.de questio.dixerit
4 †.qđ si tortus non confitetur delictum ꝙ sit liberandus quasi indicia
sint purgata,intelligo ꝙ sit liberandus ab illa inquisitione ⁊ nō diffi-
nitiue a delicto.p no.p Saly.in.l.si qs adulteri.C.de adulte.vbi di-
xit p glo.ibi positaz ꝙ si iudex habet sufficientia indicia contra accu-
satum qui pluries tortus nihil confessus est non debet ipsum absol-
uere diffinitiue,sed debet concedere abolitionē accusationis per.l.
abolitionem.eo.tit.et idez ipse tenet.in.l.si quis alieni.ad.l.iul.ma-
ie.vbi dixit quod si reus delatus,in illo crimine tortus nihil confes-
sus fuit propter ꝙ accusator fuit tortus qui nihil probauit ꝙ iudex
neutrum absoluet,sed rem indiscussam dimittet,⁊ ideo ꝙ debebit li-
berari fideiussoribus,⁊ non diffinitiue absolui a crimine.⁊ idem vi-
detur tenere.Saly.in repe.l.si quidem.C.de accusa.non tamen cla-
re.quia possent indicia superuenire.

SVMMARIVM

1 Error presumitur ex persuasionibus que sunt circūstantie erroris.
Et quomodo probatur persuasio.nu.2.
3 Confessio potest reuocari post sententiam latam quando est facta co
ram incompetenti vel extra iudicialiter.
4 Confessio dicitur sponte facta etiam si delinquens fuerit detentus a
iudice qui non dicitur metum intulisse.
5 Confessio erronea non potest reuocari qn̄ error cadit in latā culpā.
6 Perseueratio debet fieri pluries diuerso tempore.
7 Cōfessioni que nō incipit a tormētis sed fit spōte stādū est si sit vera.
8 Confessus sponte non appellat.
9 Confessio facta calore iracundie potest reuocari.
10 Confessione iurata potest pretextu erroris reuocari.
11 Confitens ex interuallo potest suam confessionem interpretari ⁊ pro
pterea facta confessione in criminalibus datur terminus cōfitenti
ad faciendas suas defensiones.nu.12.
13 Consanguinei ⁊ amici admittuntur ad probandum errorem cōfiten-
tis ⁊ confessionem reuocantis.
14 Litere amicorum admittuntur ad probandum hominem viuere qui
dicitur occisus ab inquisito.
15 Bannitus ex delicto an possit torqueri si capiatur.
16 Accusatus nolens respondere accusationi potest torqueri vt confi-
teatur etiam sine indicijs.
17 Pars non potest torqueri ante publicationem processus.

Equitur questio quotidiana. Quidā in
quisitus ꝺ crimine fuit
ꝯfessus crimen sine tortura ad ꝑsuasionez officialis ꝓpter
qꝺ ptās ipse intendit vigore sue cōfessionis ꝓcedere ꝯtra
ipsum ad cōdemnationez. hic clamat qꝺ talis ꝯfessio fuit extorta per
ptātem qui sibi persuasit qꝺ confiteretur crimen ex certis bonis re-
spectibus ⁊ de pena non curaret nec timeret de aliquo ꝓpter honorē
curie, alˀs hēret chordā, ⁊ sic dicit ꝯfessionē extortā per deceptionem
officialis, ⁊ ipsaz tāquā extortā ⁊ nō verā reuocare vult dicēs se inno
centē an hoc possit facere. Et dico ꝙ sic, q̄a ista confessio fuit extorta
per officialē eius suasionibus cōtra formam iuris, ⁊ potest reuocari.
ꝺm Hy. in tractatu de questionibus, qui admonet iudices ꝙ nō fa-
ciāt istas persuasiones in specie, sed generaliter petant quis cōmisit
crimen ⁊c. per tex. in. l. j. C. qui questionē habiturus. de q̄onibus. vbi
dicit tex. ꝙ videť magis extorquētis ⁊ suggerentis q̄ꝫ requirentis. ⁊
facit. l. j. §. ꝑsuadere. de seruo corru. facit. l. prius. cū ibi no. ad sillē. ⁊
que hn̄r in. l. si postu. in. §. si negauerit. ff. de adul. Propter qꝺ dico
ꝙ poterit reuocare talē ꝯfessionē si in ea spōte nō perseuerauerit, q̄ꝛ
cōfessio quā quis facit ad persuasionē aduersarij facilius reuocať q̄ꝫ
illa quā q̄s facit a seipso. l. j. §. fi. quādo anna. est actio de peti. ꝺ ven.
inspi. l. j. §. si oēs. ⁊ Bar. in. l. nō fateť. ff. ꝺ cōfes. ꝑ ista iura. vbi dicit
1 † ꝙ ex persuasionibus que sunt circūstātie erroris presumiť error. ⁊
in. l. error. de iur. ⁊ facti ignoran. nisi ipsa ꝯfessio fuerit deinde ꝑseue
rata. per text. sing. in. l. j. in versi. tran. de plus peti. volentem scꝺam
confessionem; spontaneam primam purgare vitium extorsionis in pri
ma cōmissam per euz, in cuius fauorem fit cōfessio. ꝺm Lud. in con-
si. cccclxxxj. vbi etiem quādo esset iurata. ⁊ dicetur. ĵ. ⁊ Bar. in. l. cuz
falsa. ff. de iur. ⁊ fac. igno. ⁊ etiā qn̄ eēt iurata dꝫ iudex verificari face
re ipsaz ꝯfessionez extortā per verisimilitudines, vt alias. s̄. diximus
2 vt habeat veritatem luculentā. † Probabiť autem ista persuasio ex
forma interrogationum ex actis apparentium, ⁊ ex monitionibus sibi
factis vel per notarium actorum qui debet omnia scribere etiā varia
tiones ⁊ vacillationes, vt habeť in. c. qm̄ ꝯtra falsaz. de proba. ⁊. s̄. di
ximus in alijs capitulis. Et sic an iste cōfessiones ꝑsuasionibus pos-
sint confessionem perimere, annullare, ⁊ reuocare. In quo Bar. in
tracta. de tortura dixit, ꝙ etiaz si testis fuerit tortus, ⁊ in tortura fue-
rit ꝯfessus, ⁊ ante sn̄iam dixit se errasse ꝙ potest reuocare errorez fa-
cti, q̄ꝛ non videť fateri. l. ij. in princ. de confes. ⁊. l. error. de iur. ⁊ fac.
igno. argu. l. ij. quo. appel. non reci. Quia ꝯdemnato ⁊ ꝯfesso in tor-
mentis, facta perseuerantia, etiā post sn̄iam subueniť ꝑꝑ errorez suuz
de ignorantia sua docet volenti q̄ si oñditur absoluetur. ff. eo. l. j. §. si
quis. q̄ꝛ ꝯfessus formidine tormentoꝝ auditur. d. l. ij. C. quo. appel. ⁊
si in iure errauerit, tunc non audiť ꝯ̄ ꝯfessionez. d. l. error. ꝺm Bart.
ibi. qui etiaz dixit ꝙ nisi perseuerata fuerit talis ꝯfessio ꝙ nec plenā
nec semiplenā probationem inducit, q̄ꝛ non ꝯfiteri ⁊ ꝯfiteri formidi-
ne tormentoꝝ sunt paria. ⁊ dixit Inno. extra de electio. c. per inquisi
tionez. ꝙ potest dicere ꝙ in alium casum intelligať sua ꝯfessio extra-
iudicialis. per. l. generaliter. C. de non nu. pecu. ⁊ in. c. cuz dilectus.
de succe. ab inte. ⁊ de accusa. c. si constiterit. vbi vide Inno. qui dixit
in. c. mulieri. de iureiuran. ꝙ lꝫ non possit quis venire ꝯ̄ suaz confes-
3 sionem, † tn̄ potest post sn̄iam latam ꝯfessionem reuocare qn̄ est fa-
cta coram incōpetenti vel extraiudicialiter. Bal. autem in. l. fi. C. de
proba. dixit ꝙ ꝯfessiones per tormenta extorte q̄ non per se, sed cum
perseuerātia fama ⁊ verisimilitudinibꝰ facti vel alijs adminiculis in-
dicant veritatem non reuocanť. ꝺm Nico. de mata. qui propterea di
xit ꝙ nihil prodest ꝯfitenti in tormentis reuocare ꝯfessionez si ꝯtra
se sint alia indicia coniuncta cum cōfessione q̄ꝫq̄ꝫ extorta q̄ inducant
indubitabiliter veritatem nisi reuocans probaret ꝯ̄ vel clare vel per
indicia elidentia ꝯtraria indicia. Saly. autez in. d. l. fi. dixit ꝙ dictū
Bal. sibi non placet, q̄ꝛ frustra essent leges q̄ reuocationez ꝑmittunt
sine alicuius cause ꝓbatione dicens ꝙ si dicas, reuocatio tollit preiu
diciuz qꝺ facit ꝯfessio, sed non preiudicium iudicij ꝙ nunc ꝯfessio re
uocata inducit, q̄ꝛ istud iudicium non est indubitatuz ꝓpter tormen-
ta, ⁊ quodlibet indicium opꝫ esse indubitatuz, et luce clarius alˀs ꝺm
doctrinaz Bal. freni temperies non iponereť iudicibus, quā lex im
ponere voluit. per. l. qui sn̄iam. de penis ista sunt verba Saly. tamē
nullius saporis Bal. autem in. l. si quis in hoc genus. de epis. ⁊ clc.
dixit ꝙ sola ꝯfessio, vt possit venire ad condemnationez in criminali-
bus dꝫ esse sponte facta, ⁊ verisimilis. ff. de q̄stio. l. j. §. si quis vltro. si
fiat ante sn̄iam, secus si post sn̄iam extra iudiciuz. per glo. in. l. nō tan
4 tum. ff. de appel. dicens † ꝙ dř sponte facta etiaz si fuerit detentus a
iudice qui non dř metum inferre, nisi probetur metus vel tortura vbi
plus dixit ꝙ sponte ꝯfessus maleficiuz si iudex euz de facto absoluit
ex tali ꝯfessione non resultat aliquis effectus postquā est iudicatum
ꝯtra confessionez, ꝺm Inno. extra de iureiuran. c. mulieri. qui etiam
dixit in. l. cum falsa. de iur. ⁊ fac. ꝙ ꝯfessio non vera in iudicio preiu-

dicat ipsi ꝯfitenti, q̄ꝛ ꝓbationez inducit non ꝓbato ꝯtrario, tn̄ loquiť
5 in ciuili, sed in. l. error. de iur. ⁊ fac. dixit † ꝙ ꝯfessio erronea non po-
test reuocari, qn̄ error cadit in latam culpaz, secus si non cadit in latā
culpā, ⁊ q̄ꝛ potest reuocari si est in facto vsqꝫ ad sn̄iaz. per. d. l. error.
subdens ꝙ ꝯfessio facta super homicidio nō potest reuocari, ⁊ preiu
dicat qn̄ confitens non potest ꝯtrariuz probare. l. si is cum quo. ff. de
ꝯfessis. ꝺm glo. ⁊ Cy. in. d. l. error. de quo articulo late dixi supra in
verbo ꝯfessio. in. c. j. qui plus dixit ꝙ erronea ꝯfessio nō potest reuo
cari post sentētiam, nisi esset falsa per relationez ad aliquā scripturā.
per. l. si fideicōmissariuz. de ꝯfessis. qui dicit ꝙ erronea ꝯfessio reuo
catur post sn̄iam, ⁊ subueniť erranti bn̄ficio restitutionis, vt ibi latius
per ipsum, qui etiaz dixit in. l. ij. de errore calculi qꝺ ꝯfessio erronea
etiam sepius repetita potest reuocari nisi fuerit facta ex certa sciētia,
q̄ si non fuisset iterata posset infringi etiaz ꝓbato ꝯtrario. per. d. l. cū
falsa. q̄ in iure facta nocet etiaz nō reiterata. per. l. j. de ꝯfessis. ⁊ in. l.
rura. de oi agro. lib. x. Et plus dixit idem Bal. in. l. sicut. de repud.
here. qꝺ si quis est ꝯfessus in iudicio statur sue cōfessioni etiam sine
causa ⁊ informat, tn̄ loquiť in ciuili, q̄ꝛ in criminali in confessuz requi
ritur sn̄ia indistincte, q̄ꝛ posset ꝯtrariū probare. l. si ꝯfessus. de custo.
reo. ⁊ idem Bar. in. l. ictus fustium. de infami. ⁊ idem in. l. proinde.
ad. l. aquil. ideo dꝫ dari sententia. l. j. §. diuus. de questio. lꝫ aliter di-
xerit Andr. de iser. in ꝯstitu. regni penam eoꝝ. ⁊ Bal. in. d. l. ictus
fustium. ⁊ ꝙ sententia requiratur tꝫ Inno. in. c. cum super. de cōfes-
sis. lꝫ in. c. ij. ⁊. in. c. qualiter ⁊ qn̄. de accusa. videatur aliter dicere. ⁊
qꝺ habeť in. c. romana. de appel. in. vj. ⁊ dixit Ange. in. c. j. de con-
fessis, ꝙ ex ꝯfessione iudiciali non pōt quis condemnari nisi sic per-
seuerata, tamē idem Ange. in. l. j. de re iudi. dixit ꝙ gl. d. l. j. de con
fes. hꝫ locum in confessione extorta per tormenta, alias secus nisi ꝓ-
baretur falsitas confessionis. ꝺm Specu. in titu. de confessis. §. effe-
ctus. presertim si esset extorta per tormenta sine indicijs, q̄a quāuis
perseuerata non damnatur ex ea. per glos. sing. ⁊ Bar. in. l. j. de que
6 stio. ⁊ idem Inno. in. c. causaz matrimonij. de offic. deleg. † ⁊ propte-
rea perseueratio dꝫ fieri pluries diuerso tempore. argu. glo. in. l. iiij.
de pig. actio. ⁊ tꝫ Bal. in princ. C. in hoc casu qn̄ confessio esset plu-
ries perseuerata an possit p̄textu erroris reuocari. Lud. in repeti. l. si
vero. §. de viro. ff. solu. matr. in. xxxj. fallētia late prosequitur hoc an
confessio geminata possit p̄textu erroris reuocari etiaz vbi iuramen-
tum interuenit, nam iudices solent deferre iuramentū reis qn̄ ipsos
examinant ⁊ interrogant in criminalibꝰ de veritate dicenda. ⁊ Bal.
late in. l. iusiuran. ⁊ ad pecunias. ⁊ in. l. cum precum. de libe. cau. vbi
de intellectu glo. in. c. ex literis. de diuor. volentis confessionez post
terminuz deliberatoriū non posse reuocari p̄textu erroris, ꝙ late pro
sequitur Ludo. in consi. cccxcj. ⁊ in. d. §. de viro. ⁊ sic videať dicen-
dum in casu confessionis pluries perseuerantis, tamē dic vt ibi. ⁊ in
d. §. de viro. ⁊ q̄ꝛ ipse etiam in deliberando posset errare vide de ve-
ritate in dictis iuribus. ⁊ in. d. l. error. ⁊ in. l. nō fatetur. de confessis.
⁊ late Lud. in. d. consi. examinauit. qn̄ interuenerit iuramentū in ipsa
confessione si potest p̄textu erroris reuocari, ⁊ idem Ludo. in consi.
cccxlvj. ⁊ tetigit And. de iser. in constitu. regnj, si damna clandesti-
na. qn̄ confitens iurauit. Et circa supradicta de ꝯfessione facta in tor
mentis si debeat ei stari vel possit reuocari. Bal. in. l. j C. de confes.
dixit ꝙ si precesserunt legitima indicia ⁊ argumenta ꝙ ei statur pre
sertim si perseuerat, si tn̄ non precesserunt leuia nō facientia presum-
ptionem nō stetur confessioni nisi in ipsa perseueret. per gl. d. l. j. de
confessis. ⁊. l. j. §. diuus. de questio. q̄ꝛ vř perseuerare, eo ipso qꝺ nō
reuocat, q̄ꝛ iste nō est iustus metus eo qꝺ hoc operatur autoritas iu-
dicis propter executionem iustitie. per. l. iij. qꝺ met. cau. dicens ꝙ si
appellat non intelligitur ꝑseuerare, sed tacite reuocare. per no. in. l.
creditor. §. iussus. de appel. Subdens qꝺ ad hoc vt nō possit appel-
lare iudices faciunt ipsuz de nouo duci ad tribunal, ⁊ ibi publice cō-
fiteri. per. l. ij. de custo. reo. Et si possit probari qꝺ illa noua confes-
sio repetitis tormentis, q̄ꝛ si emanasset esset sicut prima vulnerata, ⁊
maiori vulnere, q̄ꝛ semel tortus cōpetenter iterū non dꝫ torqueri nisi
noua indicia superueniant. l. repeti. de questio. vbi Bald. concludit
7 † ꝙ confessioni q̄ nō incipit a tormentis, sed fit sponte standuz est si
confitetur verū ⁊ nocet confitenti, nisi esset talis confessio que posset
interpretari in bonā partem. c. cuz dilecti. de accusa. si vero confiteť
falsum non est standum, q̄ꝛ est contra naturā veri. de questioni. l. j. §.
si quis vltro. de appel. l. non tantū. ⁊ vbi dubitatur, tunc presumitur
vera ⁊ sponte facta, q̄ꝛ iurat de veritate dicenda, ⁊ q̄ꝛ quis non presu-
mitur in se mentiri. ⁊ dixit Joan. and. in. c. romana. §. si autez. de ap-
8 pel. † ꝙ sponte confessus non appellat, ⁊ iudex non dꝫ deferre eius
appellationi, immo statim in criminali pōt exequi suam sententiā. de
appel. l. constitutionibꝰ. nisi vellet allegare errorem, vel nisi superior
iuberet, vel nisi etiaz iudex detulerit appellationi; vel nisi intra. xxx.
dies non dederit ap̄los. ꝺm Bal. in. d. l. j. Ubi etiaz dixit ꝙ qn̄ du-

bitetur

bitetur vtrum confessio fuerit facta metu tormentoꝝ si nulla fuerunt
adhibita imputet sibi confitens si fuerunt adhibita vel p̄cedebant mine
terribiles, q̄a presumitur metus, nisi esset talis malefactor cui iudex
tāquā tarribilis deberet minari, qꝛ potius debent presumi ɔtra con-
fitentem q̄ ɔtra iudicem dicens ita debere intelligi. Bal. in. l. de pu
pil. §. si quis ipsi p̄tori. de noui ope. nun. Et sic cum due presumptio-
nes p̄nt esse vna metus, alia ꝙ ex cōscientia criminis, presumitur po
9 tius ex conscientia criminis. ſm Bal. ibi. † Et non solum confessio
erronea potest reuocari, sed etiam facta calore iracundie. glos. in. c.
ex literis de diuor. nisi sit facta dato termino ad liberanduꝫ, ⁊ delibe
rauit per glos. ibi. ⁊ per glos. ij. c. j. c. si quis. ⁊ dixit Jaco. but. in. l. de
etate. §. qui iusto. de interrog. act. qͦ in reuocatione cōfessionis facte
ante lit. contest. non requirit̄ iustus error, secus post litem contesta-
10 tam. ⁊ in Specu. de confes. in fi. l. is qui se. de rei ven. † Nam etiaꝫ
confessio iurata potest p̄textu erroris reuocari, vt in. c. cuꝫ dilecti. de
accusa. ⁊ glos. singu. in. d. c. ex literis. que etiam potest incontinenti
reuocari. c. preterea. de testi. cogen. etiā anteq̄uā sit in scriptis reda-
cta. c. olim. de censibus. ⁊ glos. in. c. cum in positionibus. de iureiur.
in. vj. ſm Bal. in. l. edita. de eden. nisi fieret malitiose. ſm glos. in. c.
11 apud misericordeꝫ. xxxij. q. j. ⁊ in. l. rura. de omni agro deser. † nam
potest confitens ex internallo suam confessioneꝫ interpretari. d. c. di
lecti. ſm Bal. in titu. qui succes. tene. §. item. Si tamen apparet cō-
fessio accusati ⁊ non dr̄ scripta qͦ fuerit sponte facta presumit̄ facta
sponte. argu. glos. in. l. sed ⁊ si quis. §. quesitū. ff. si quis cau. qꝛ in indi
cijs nō p̄sumitur adhibitus. l. nō est verisimile. qͦ me. cau. ſm Bal.
lꝫ latius in. d. §. quesituꝫ. Si tamen curia dicat ꝙ fuit sponte confes-
sus ⁊ inquisitus dicat qͦ formidine tormentoꝝ adhibitoꝝ ⁊ inferen-
doꝝ. Bal. consuluit ꝙ ex quo tales cōfessiones consueuerunt extor
queri per tormenta dꝫ presumi formido, ⁊ hoc dictat ratio naturalis,
qꝛ nemo vitam suam odio hꝫ. ⁊ Petr. de anch. in consi. cxxij. incip.
visa inquisitione tenuit qͦ presumit̄ formidine tormentoꝝ dicens qͦ
confessus formidine tormentoꝝ dꝫ reuocare confessionē, vt in. d. con
12 si. late dixit per multa iura. ¶ † Propterea consulitur qͦ facta cō-
fessione in criminalibus detur terminus confitenti ad faciendas de-
fensiones suas quo casu poterit contra confessionem aliqua probare
illam reuocare ⁊ interpretari p̄ supradicta. Et iō dixit Bal. in. l. ij. C.
de cust. reo. qͦ q̄n quis cogitur ad confitendum dꝫ apud acta confi-
teri ⁊ dꝫ ipsum duci facere ad bancuꝫ apud acta ⁊ cautius qͦ inter
sint duo testes qui videant spontaneam confessioneꝫ dicens qͦ Azo
in summa de confessis, dixit qͦ cautius est qͦ tempore quo mittitur
ad supplicium qͦ illam confessionem ratificet, dicens qͦ tunc requi
ritur perseuerantia q̄n confessio emanauit per torturaꝫ, secus si spon
te, qͦ tꝫ Bandi. ⁊ Bar. Et sic dicit Bal. in. d. l. ij. qͦ q̄n in confessio
ne perseueratur tacite. s. qꝛ non reuocatur ɔfessio, tunc si sponte ema
nauit sufficit ad condemnationeꝫ, aut metu tormentoꝝ ⁊ non sufficit,
immo repetenda est confessio, si autē reuocatur cōfessio, qꝛ non per-
seueratur in ea tacite vel expresse admittitur reuocatio si sint aliqua
indicia facientia pro reuocatione etsi potest cogi confiteri, ergo for-
tius potest cogi perseuerare in confessione, alias illa reuocatio non
p̄cederet, nisi allegaretur error ⁊ probaretur, alias nō staret per alle
gantem, sed staret per iudicem quo ad minus probaret. ⁊ qͦ not. de
infami. l. ictus. t̄n posset interpretari confessioneꝫ. per. d. c. dilecti. de
accu. Nam si fuit confessus occidisse hominē poterit probare qͦ ad
suam legitimam defensionem occidit vel qͦ erat bannitus, vel quod
erat rebellis vel hostis aut qͦ occisus minatus fuerat morteꝫ confi-
tenti qui poterat incontinenti occidi, vel fuerat repertus depopulari
agrum qui p̄nt occidi. l. j. C. q̄n lꝫ sine iudi. vin. vel qꝛ fuit repertus in
adulterio vxoris. l. gracchus. d adul. vel quia fuit repertus in raptu
mulieris honeste que potuit occidi. l. j. C. de raptu virg. vbi text. vel
quia percusserit leuiter ⁊ percussus fuit mortuus ex sua negligentia
⁊ similes probationes facere vel probare errorem, quia homo qui dr̄
occisus viuebat, vel qͦ alter occidit cū, vt. l. inde neratius. §. fi. ad. l.
aquil. vel si fuisset confessus furtum poterit probare furtum fuisse do
mesticum qͦ est impunituꝫ. ff. de penis. l. capitalium. §. furta. vel qͦ
res que dr̄ furate erant sue quod est contra naturaꝫ furti. ſm Lud.
in consi. ccccc. vbi dicit quod si quis recipiat res habitas pro dereli-
cto a dn̄o licet confiteatur esse furtuꝫ non statur sue confessioni, quia
lex repugnat furto qͦ non dicatur dn̄o inuito fieri quia confessiones
reoꝝ non debent haberi pro exploratis facinoribus. de questio. l. j. §.
diuus. ⁊ in. §. si quis vltro. eo. titu. ⁊ in. l. diui. de penis. ⁊ in. l. nō tan
tum. de appel. Sic ergo iudex in istis confessionib⁹ dꝫ esse valde ad-
uertens ⁊ videre an si sint verisimiles per ea que habent̄ in. l. capite
quinto. de adulte. ⁊ in. l. si qui adultery. C. eod. Et si h̄it causa delicti
confessati, vt si dicat percussisse vel occidisse hominem ⁊ nulla subsi-
stebat causa quare hoc facere debuisset. l. milites. ⁊ l. decuriones. C.
de questio. nam videmus multos imbecilles animo confessos crimi-
na, ⁊ deinde in supplicio indicio anime sue iurasse hoc non esse veꝝ,
⁊ repertum fuisse dixisse mendaciū crimina confitendo. Et adde no.
quod non solum ipse principalis posset suam confessionem reuocare
in qua esset error vel impressio torture, sed etiam pater posset reuo-
care confessionem filij pro suo interesse. glo. in. l. j. §. si absens. ff. si ex
noxa. cau. ⁊ Barto. in. l. cum filius. in princ. de verb. obliga. Et si sit
causa personalis non solum admittitur pater, sed quelibet coniun-
cta persona ad reuocandam confessionem ⁊ probandum contrarium
pro suo interesse. argu. l. j. ij. ⁊. iij. de li. cau. ⁊ de appel. l. non tantuꝫ.
ſm Bal. in. d. §. si absens. qͦ habet locum etiaꝫ in spurio. ſm Bal.
in. l. j. C. de confess. in repe. ⁊ Bal. in titu. de confesso. in addi. Spe-
13 cu. in fi. vbi alia iura alleg. † Et addas vnum singulare quod ad pro-
bandum errorem confitentis ⁊ confessioneꝫ reuocantis admittuntur
ɔsanguinei ⁊ amici illius confitentis. ſm Ange. in. l. si is cuꝫ quo. ff.
de confessis. arg. l. additos. C. de appel. ⁊. l. additos. C. de epis. aud.
⁊. l. non tantum. ff. de appel. quod tenet Specu. in titu. de confessis.
14 qui dixit, † quod ad probandum homineꝫ viuere qui dicitur occisus
ab inquisito admittuntur litere amicoruꝫ, ⁊ tenet etiam Specu. in ti-
tu. de inquisitione. §. j. versi. sed nūquid vbi dixit quod ad probandaꝫ
innocentiam admittuntur testes domestici ⁊ minus idonei. ¶ Mo
do videndum erit de purgatione indiciorum qualiter ⁊ quando di-
cantur purgata fuisse, ⁊ dico qͦ si iudex bis vel ter torsit reum ⁊ non
fuit ɔfessus aliquid quod debebit habere indicia pro purgatis, alias
videretur illum pro conuicto habere ex solis indicijs si ipsum non li
beraret quousqꝫ confiteretur. ⁊ ideo dixit Bar. ꝙ iudices hoc agen
tes male faciunt. in. l. fi. de questio. cum debeant moderate procede-
re in tortura, vt in eod. titu. §. tormenta propterea immoderate proce
derent si vltra tres vices diuersis tēporibus questionem repeterent
cum sit preiudicialis. ⁊ argum. l. fideicōmis. §. si quis. ⁊ de leg. iij. ſm
Pau. de cast. in consi. cxcv. Purgantur enim indicia quando pro-
bat inquisitus aliquid quod extinguit crimen, vt quia in homicidio
probauit quod occidit ad sui necessariam defensionem. ſm Ange.
in. l. si vacantia. de bo. vac. circa fi. Item quando reus habet aliqua
indicia pro se, que essent magis grauia q̄ illa que sunt contra ipsum.
l. j. §. ad questioneꝫ. eo. titu. vbi Barto. ⁊ quando esset contra reum
vnus testis ⁊ pro reo esset vnus alter dignior illo. scd̄m Barto. in. l.
vnius. §. iudex. eod. titu. Licet Bald. in. l. j. C. de furtis, dicat aliter.
¶ Purgatur etiam indicium si probetur quod sit bone fame, quia
facit illud esse purgatuꝫ. ſm Ang. in. l. j. §. sed si ex improuiso. de re
milita. Uel si offensus exculpat reum qui dicitur offendisse dicen-
do ⁊ confitendo, qͦ ipse non fuit culpabilis. ſm Bal. in. l. fin. C. cō-
munia dele. vbi dixit quod si testator exculpauit reum ꝙ ex indicijs
non torquebitur quia habet indicium innocentie pro se. per. l. Pau
lus. §. j. de bo. liber. dicens quod si liquide constaret de crimine qͦ
puniretur per. l. ij. ff. ad sille. tamen Bald. in. l. transigere. C. de tran-
sact. tenet quod non valeat confessio offensi quando constaret con-
trarium vel facti qualitas manifeste oppositum declaret. Licet Ja-
cob. but. ibi teneat simpliciter quod confessio offensi excuset offen-
sorem. ⁊ opi. Bald. sequitur Ludo. in consi. cxiij. ⁊ vide Bald. in. l.
accusationem. C. qui accusa. non possunt. de quo vide Bald. in. l. si
instituta. §. j. de inoffic. testa. ⁊ in. l. j. §. si quis moriens. ad sille. vbi
per alios. Item spontanea confessio purgat antecedentem factam in
tormentis, vt habes late supra in. c. an ex sola confessione. Item per
torturaꝫ testis vilis ⁊ ignoti purgatur precedens eius infamia seu vi-
litas. vt in. l. j. §. item cornelio. de questioni. ⁊ in aucten. de testi. §. si
vero ignoti. ⁊ in. l. ex libero. eod. titu. ⁊ vide supra in fi. cōtra indicia.
15 ¶ † An si capiatur bannitus ex delicto possit torqueri. Dic quod
sic quia bannitio propter delictum facit presumi contra delinquenteꝫ
super delicto. l. j. ⁊. ij. de requi. re. ex quo ex qualitate persone pote-
rit subijci tormentis. argu. de questio. l. milites. Non tamē punietur
nisi de veritate delicti fuerit cōfessus ⁊ conuictus. ſm Bal. in. l. j. C.
16 de heredi. institu. ¶ † Accusatus nolens respōdere accusationi po
test torqueri vt confiteatur etiam sine indicijs quia non torquetur ad
punitionem, sed vt respondeat. Bald. in. l. accusatione. C. qui accu.
17 non pos. per. l. neganda. ⁊. l. is qui. C. eod. titu. ¶ † Ante publica-
tionem processus pars nō potest torqueri. Jaco. bu. in. l. solam. C. de
testi. qͦ videtur verum sine dubio ad petitioneꝫ partis, sed si fiat ex
officio iudicis nō est vis si fiat publicatio vel non. ſm Inno. in. c. cuꝫ
clamor. de testi. Tamen primuꝫ est tutius, qꝛ cum tortura nō debeat
fieri nisi in defectuꝫ probationis ⁊ nisi precedentibus indicijs, ⁊ cum
adhuc non constet de eis qꝛ processus non est publicatus nihil p̄bat
vt no. in. d. l. solam. ergo non est locus torture. ita Bald. in. d. l. mi-
lites. nam testes possent repulsari ⁊ indicia vacuari vt supra dixi-
mus. Et dixit Bald. in. d. l. milites. ꝙ si tortura est adhibita in casu
a iure non permisso non vitiat reliquum processum, sed ille actus in
se non tenet. per. l. j. de questio.

SVMMARIVM

1 Confessio rei a seipso facta sponte apud acta an sit sufficiens ad condemnationem. & nume. 2.

1 Nunc videndum est † de confessione rei a seipso facta sponte apud acta an sit sufficiens ad condemnationem, vel non. glo. in. l. ij. C. de custo. tenet q᷑ non. dum allegat. §. diuus seuerus. qui loquitur indistincte. & idē sentit ibi glo. in versi. perseuerante. & idē vr̄ tenere glo. in. l. auxiliū. §. delictis. de mino. in verbo fateatur. & hoc asserit Cy. ibi tenuisse Franc. accur. & sentit glo. in. l. j. ff. eod. vt tres confessiones requirant̄, q̄ glo. cōmuniter nō tenet̄ ne forte innocens perire festinans ad suppliciū perducatur. l. nō tm̄. ff. de appel. Sed Cy. tenuit contra Franc. accur. dicens q᷑ sponte apud acta ꝯfessus statim carcerat̄ absq; noua interrogatione. sed perseuerans in confessione dānandus est. l. fi. eo. titu. de custo. reo. & per. l. cum reis. de penis qui pro casu inducit. l. qui sententia. eo. titu. & ibi glo. q̄ vnam tm̄ confessionē exigit. per glo. in. l. si quis in hoc genus. de epis. & cle. q̄ sic intelligit. de custo. reo. l. si confessus. & ff. de interdi. & rele. l. inter penas. §. fi. & hoc idem tz Azo in summa. de confes. & hoc etiam tz Cy. in. d. l. ij. C. de custo. reo. per. l. seruos. ad legē iul. de vi. & tenent Marsi. & Bart. in. l. j. §. diuus. de q̄stio. Et Jaco. bu. rn̄det ad. l. ij. q᷑ vbi confessio fuerit facta metu tormentoꝝ q̄ nō preiudicat propter metum sicut nulla confessio facta non in figura iudicij q̄ non plene preiudicat. per. l. capite quīto. de adul. lz textus in. l. j. §. si quis vltro. de q᷑. dicat nō semper fidē adhibendā confessioni sponte facte, tm̄ non negat tex. ille aliqn̄ esse fidē adhibendam, & sic si non appareat causa propter quā non sit fides adhibenda stabitur regule, vt fides adhibeatur cōfessioni spontanee. l. j. de confes. que loquitur indistincte. nam tex. in. d. §. si quis vltro, hoc declarat. s. iudex non statim condemnet, sed de eius innocentia, & de causa cōfessionis inuestiget vt melius potest. & ideo. d. l. ij. de custo. reoꝝ. prouidit vt confessum carceret, & deinde apud acta eū educat si confessionem suam ex iusta causa velit reuocare, & de causa docere, per istum modum iudicibus seuientibus freni temperies adhibetur non solum torquendo, sed etiam sponte confessum statim condemnando, nulla dilatione data ad defensiones faciendas vel facere voluntatē non audiendo ꝯtra. l. vnius. §. cognitorū. de questio. naz sponte confessum dz ad carceres mittere, & deinde dare sibi apud acta terminū ad defensionis copiā intra quē si nullā faciat dr̄ in confessione perseuerare. argu. l. iij. de dona. inter virum. & l. si maritus. & l. j. de do. cau. & l. q᷑ calore. de regu. iur. Et si confessionē reuocat opz q᷑ causam dicat illam probet qua nō probata intra terminū datum perseuerat sua confessio. d. §. si quis vltro. vbi tex. non dicit eo perseuerante sed falsa demōstratione perseuerante, & sic etiam cōfessio perseuerat quādiu ꝯtrarium nō probatur. l. error. de iur. & fact. igno. & l. ij. & iij. de erro. aduo. & tunc locum hn̄t leges que dicunt q᷑ iudex condēnationem non dz differre. l. cū reus. de penis. Si aūt confessus in tormentis vel eoꝝ formidine reductus ad acta neget quid faciat iudex. Odo. q᷑ si noua indicia superuenerint reducatur ad torturam, alias secus. per. l. vnius. §. j. ff. de q̄stio. q᷑ tz Cy. in. l. fi. de questio. arg. l. qui bona. §. si quis. de dam. infec. Bar. vero. in. d. §. j. distinguit fm̄ indicioꝝ qualitatem, vbi etiam noua nō superueniant, q᷑ erant multū vrgentia vel non multum manifesta & non repetatur. aut erant manifesta & multū vrgentia, & tunc repetatur. & ita seruatur in practica. ista sunt verba Saly. in. l. ij. C. de custo. reo. l. latius. & de hoc vltimo supra latius dixi. Bal. autem in. l. si quis in hoc genus. de epis. & cle.

2 dixit † q᷑ ꝯfessio sola spōte facta sufficit ad capitalē penā ipōnēdā si sit verisimilis. de q᷑. l. j. §. si quis vltro. & si fiat ante sn̄iam, secus si post. glo. in. l. nō tm̄. de appel. Et Bal. in. l. j. C. de ꝯfessis. dixit q᷑ ꝯfessioni q̄ spōte fit stetur si ꝯfitet̄ verū & nocet ꝯfiteri, secus si ꝯfitet̄ falsū, q᷑ est contra nām veri. de q᷑. l. j. §. si quis vltro de appel. l. nō tm̄. & vbi dubitat̄ p̄sumit̄ vera & sponte facta q᷑ iurat de veritate dicenda, & non presumitur quis in se mentiri. & late diximus supra in proximis capl'is. vbi de ꝯfessiōe, & criminali. & vide etiā supra in verbo ꝯfessio.

SVMMARIVM

1 Ratificatio dictoꝝ in tormentis perseuerata & iurata excludit omnē dubitationem & exceptionem.

2 Perseuerare quando quis dicatur.

1 Ratificatio † dictoꝝ in tormentis perseuerata & iurata excludit omnē dubitationem & exceptionem. Bar. in. l. inter oēs. §. rectis. de fur. Et erit arbitrio iudicis quomō & qn̄ verisimiliter eēt metus tormentoꝝ. Bart. in. l. j. §. diuus. de questio. & in. l. si confessus. de custo. reo. & Saly. in. l. fi. C. de q̄stio. Bal. & Ange. & Jnno. in. l. qui. in alie. §. fi. de acqui. here. Bal. in. c. j. q᷑ pace iur. fir. & in. l. j. C. de confessis. Que ratificatio tāquā spontanea ꝯfessio tollit facultatē in termino defensorio opponēdi de ineptitudine processus. fm̄ Jnno. & alios in. c. qualiter. de accu. fm̄ Bar. in. l. si ꝯfessus. de custo. reo. & Saly. in. l. ij. C. eo. titu. & Bal. in. l. quoties. de iudi. & in. l. j. de cōfessis. & Ange. in. l. denunciasse. de adul. ff. et plene in. c. fi. de restit. spo. & in. c. j. de accu. in. vj. Satis est enim q᷑ post tormenta reducat̄ ad locū publici iudicij & ibi confiteat̄. l. ij. de custo. reo. Dū tm̄ non incontinenti. per no. in. c. officij. de electio. & in. l. lecta. ff. si cer. peta. & not. in. l. metum. in princi. C. q᷑ me. causa. cum sola suspitio non sit attendēda cum alias nūquā valeret ratificatio. per. l. itē apud. §. questionē. de iniur. & ꝯcludunt cano. in. c. cū in cōtemplatione. de regu.

2 iur. † q᷑ perseuerare tunc dr̄ quis qn̄ non terretur tormētis & extra tormentoꝝ locū illa non videns perseuerat. argu. l. j. §. ex incendio. de incen. rui. nau. q᷑ aliqui tormenta contēnunt & alij impatientes potius mentiunt̄. l. j. §. quoties. de questioni. Quod bene dz inspici fm̄ Ange. in. l. si vacātia. de bonis vacan. in disputatione sua astensis miles. qui allegat Jnno. in. c. super his. de accu. & faciunt no. in cle. cōstitu. de elec. & in. l. j. de re. vxo. acti. & in. c. pisanis. de restitu. spolia. & iste tex. in. c. j. de accu. in. vj. Et si quis cum iuramento fuerit ꝯfessus delictū si deinde negat dz repeti tortura. per not. in. l. non tm̄. de appel. q᷑ confessio operatur q᷑ sentētia executioni mandet̄. & Bar. in. l. marcellus. rerū amota. & q᷑ Bar. in. l. si cui. de lega. j. vbi Ray. & Jmol. & facit decisio rote noua. clxxij. que incipit. Item quod licet confessio. & Bal. in. l. j. de confessis. licet Petr. de ancha. consuluerit contra in consilio. xxij. & in quodam alio consilio.

SVMMARIVM

1 Nemo damnatur ex presumptionibus.

2 Confessio latronis non sibi preiudicat nisi crimina in specie ꝯfiteat̄.

3 Fama sola an sufficiat ad probandū quē esse famosum latronē. & nu. 7.

4 Famosi latrones qui dicantur.

5 Fama est res fragilis & perniciosa transmissa ab his qui desiderant talem famam esse.

6 Qualitas hominis probatur per famam.

Quidam latro famosus fuit captus, & in potestatē curie ductus qui propter eius famositatē fuit tortus q᷑ famositas operatur q᷑ torqueatur. ff. de q̄ōnibus. l. de minore. §. fi. qui nihil de crimine ꝯfessus est in tortura & fuit tāquā insolens durissime tortus. ff. de q̄stioni. l. j. §. q᷑. an possit condemnari vel sit liberandus ex quo nihil confessus est. Barto. in. l. fin. eod. titu. dixit quod erit liberandus reus qui in tortura nihil confessus est, alias iudex tenebitur in sindicatu. Tamen Andre. de iser. in titu. de pace tenen. in. §. publici latrones, attingit

1 hanc questionem, arguit etiam quod etiam sit liberandus, † quia ex presumptionibus nemo damnatur. de penis. l. absentem. de mino. l. iij. §. j. & sic sit absoluendus licet quidam dixerint nec absoluendum nec condemnandum, tamen ipse Andre. dixit quod requiritur probatio & videtur inclinare quod si iudex haberet animum informatum quod sit malus non liberaret eum ne deteriora faciat q̄ ea de quibus est fama quod fecerit sicut cōmittitur iudici quanta fides sit testibus adhibenda. ff. de testi. l. iij. §. j. & quia raro contingit tortum dure non confiteri post torturam, tamen concludit quod erit princeps in hoc casu consulendus. Ange. autem in consi. ccciiij. quod incip. ex for-

2 ma sta. consuluit † quod si aliquis tāquā latro & disrobator stratarū inquiratur & confiteatur se esse latronem & stratarum disrobatorem quod ista cōfessio sibi non preiudicat nisi crimina in specie confiteat̄, quia ista est confessio iuris & non facti, vt habes supra in verbo latro. in. c. an si fiat inquisitio. & Andre. de iser. in. d. §. publici latrones. dicit quod requiritur quod sit confessus crimina vel conuictus per testes, naz quando esset bene tortus & nihil in tortura confessus sit, sed sit conuictus per testes, condemnabitur. l. qui sententiam. C. de pe-

3 nis. vbi Bal. Attamen in casu nostro † an sufficiat sola vehemens hominum opinio & fama quod sit latro famosus. Barto. in. l. capitalium. §. famosos. de penis dixit quod is qui dicitur famosus latro qui sepius hoc fecit. per glo. in auc. sed nouo iure. C. de seruis fugi. Q᷑ putat verū si contra eos de hoc fama publica laboret. per. d. §. famosos, dicens hoc esse verum de his qui perfecerunt delictum, alias secus. per. §. grassatores. eadem. l. & sic videtur requirere alias

4 probationes. Et dixit Ange. in. d. §. famosos. † q᷑ non intelligūtur famosi latrones qui assidue furantur, sed qui aggrediuntur cum armis, aut vi auferunt. per. l. pretor. §. aduersus. de sepul. viola. & facit glo.

glo.in.l.respiciendum.§.delinquũt.de penis. Tñ in casu nr̃o dubiũ
facio si sit fama in toto pplo ⁊ in tota prouincia qđ talis est latro fa-
mosus qui in siluis fecit multas aggressuras ⁊ latrocinia, non tñ ali-
quid in specie ↄtra eum probat̃ an ista famositas sit sufficiens ad ipm
condemnandum si tortus nihil cõfiteatur, supradicta iura faciunt qđ
non, ⁊ q̃ Bart. dixit in.l.ij.ff.de fur. vbi vr̃ tenere qđ requirant̃ plu-
res actus ⁊ sic probatio actuũ in specie ↄtra ipsum. Et de iure consti
tutionum regni in criminibus leuibus ⁊ extraordinarijs requirit̃ qđ
sint conuicti in genere per decem testes bone opinionis. vt in ↄstitu.
regni, hi qui de inquisitione facienda. nã ex tanto numero sermo pu
blicus ⁊ popularis habet̃ q2 tot faciunt pplm ẜm Bar.in.l.pretor.
in princ. vi bono.rap. ⁊ in.c.regni. subiungendo requiri vr̃ probatio
criminuz grauior per quatuor testes omni exceptione maiores quos
reus non potuit reprobare, qñ gñaliter vel spãliter inquiritur. Licet
in alio.c.regni qđ incipit fortitudo hominũ in titu. qđ latrones insi-
gnes. ⁊ in.c.qđ incipit de iuris censura videatur probari qđ sufficiat
qđ latrones insignes ⁊ manifestos fama pub. ⁊ grassatio indicent, tñ
dz intelligi quo ad procedendum ↄtra ipsos ex mero officio ⁊ per ge
neralem ⁊ spãlem inquisitionem vt veritate cõperta puniant̃, non tñ
qđ ex fama totius populi qđ sint latrones insignes ⁊ famosi capitalr̃
puniant̃ qa ex presumptionibus nemo est condemnandus.l.fi.C.de
pba. ⁊.l.absentez.de penis. Et in criminibus sola fama cũ vno teste
non probat. glo. quaz By. sequitur in.l.ij.§.j.de excusa.tu. Cy.in.l.
fi.C.de questio. Imo in.l.fi.de here.institu. Bar.in.l.de minore.§.
5 tormenta.de q̃stio. vbi late. † nam est res fragilis ⁊ perniciosa trans
missa ab his qui desiderant de hoc famam esse. ẜm Bar.in tractatu
de tortura. Bal.in.l.cunctos pplos.C.de sum.tri. qđ fama non pro-
bat aliquem criminosum esse. alleg. Inno.in.c.sicut de symo. lz idem
6 Bal.in.l.prouidenduz.C.de posthu. † qđ qualitas hois probatur p
famã. vt puta virtuositas. per.l.non omnis.§.a barbaris.de re mili.
⁊ dixit Bar.in.l.ẟ pupillo.§.si quis ipsi pretori.de no.ope. qđ sola
fama probat iudicem esse ↄsuetum torquere hoies coram se conque
rentes. Hi ergo latrones quãuis insignes necesse est qđ sint cõuicti
vt possint puniri.l.ↄstõnes.ff.de appel. ⁊.l.j.C.quo.appel. cum simi.
Et dixit Bar.in.d.l.cõstitutiones, qđ si quis est condemnatus tãq̃
insignis latro per iudicez qđ sufficit vt nõ possit appellare, ⁊ sic ergo
vr̃ requiri alia probatio q̃ qđ sit vulgi opinione vel fama hominum
famosus latro. ⁊ hoc declarat text.in.d.§.publici latrones. vbi dicit
publici latrones ⁊ conuicti antiqua damnent̃ snia ⁊ sic vr̃ intelligere
Andr.de iser.ibi.per.d.§.famosos qđ sit latro publicus ⁊ ↄuictus.
Tñ ego intelligerẽ qđ cõuictus si sit latro publicus, ⁊ ex fama publi
ca omniũ. per text.in.d.l.ij.C.quo.appel. vbi tex. dicit conuicti argu
mentis vel testibus superati qđ tanta fama vehemẽs ex dictis totius
populi ⁊ cõmunis opinio hominũ sit argumentũ maximũ contra ip-
sos ⁊ inducat̃ quasi notoriuz qđ est indicium indubitatũ.l.si ↄfessus.
de custo.reo. ⁊ cuz ista fama cõcurrant verisimilitudines, vt q2 in sil-
uis in quibus vidi dictum latronẽ disrobare homines fuerunt disro-
bati, percussi ⁊ vulnerati, nã coadunata cum istis indicijs ⁊ verisimi-
litudinibus operabitur magis q̃ sola fama, vt dicit Cy.in.l.ij.C.de
7 qđ. Bar.in tracta.de qđ. † Et sic puto qđ sit sufficiens non ad penã
sanguinis extraordinariã imponendã, vel ad relegationem tãquã ho
minez male fame vel ad deputanduz ipsum ad opus publicuz ad pur
gandã prouinciam malis hoibus, sed ad penã. per text.in.l.cõgruit.
de offi.presi. vbi dr̃ qđ ad presidez spectat gñaliter ↄtra latrones in-
quirere. ⁊ hoies male ↄditionis ⁊ vite punire. ⁊ vt dixit text.in.d.cõ
stitutione hi qui. q2 pene moriatur ex debilitate probationũ. per not.
in.l. ⁊ si seuerior.de infami. ⁊ in.§.pena grauior. ⁊ Bald. late in.l.fi.
C.de probatio. ⁊ in.l.si fugitiui.de seruis fugi. ⁊ idem Bal.in.l.p̃-
sbyteri.de epis. ⁊ cle. ⁊ facit.l.generaliter.in princ.de decur. ⁊ in ver
si.pena. in quo relinquo cogitandum iudicibus curiosis tenere rem-
publicam pacatam ⁊ purgatam malis hominibus.

SVMMARIVM

1 Iudex faciens incuti timorem supplicij vt maleficiũ reueletur, nun-
quid tenebitur in sindicatu si ille cui timor supplicij incutitur mo
riatur ⁊ nume. 3.
2 Tortura habet iniuriam.

1 f **Sequitur** modo notabilis questio. † Quidã fuit
de grauissimo crimine delatus contra
quem erant indicia sufficientia ad torturaz, ⁊ etiam alique
p̃sumptiones. hic examinatus inculpauit de dicto delicto
nonnullos graues viros ↄtra quos scandalũ maximũ fuit causatum,
iudex volens certificari de hoc, ficte iussit ipsum tradi supplicio mor
tis, ⁊ mandauit familiaribus, vt ficte ducerent eum ad supplicium, ⁊
cum essent in loco ⁊ in actu supplicij mandauit ipsum interrogari in
iudicio anime sue si verum erat qđ illi tales cõmisissent delictũ. ⁊ cuz
esset in actu vltimi supplicij ficti, ⁊ viderunt se velle vltimo affici, fa-
ctis interrogationibus in iudicio anime ex timore supplicij mortuus
est. sicq; fuit dubitatum si iudex teneatur in sindicatu de morte istius
quasi prebuerit causam mortis. Et omissis que hincinde possent in-
duci dico qđ iudex nõ tenebitur. ⁊ primo per tex.in.c.afferte.de pre
sump. quẽ tex. ad hoc ꝓpositum. alle. glo.in.l.j.§.j.ff.de dolo. vbi di-
xit de Salomone per quẽ text. Bart.in.l.de minore.§.tormenta.de
qđ. circa princi. dicit qđ iudex p̃t fingere se velle facere reo criminis
qđ non vult vt videat quez actuz faciat reus vel testis qui examinat̃,
⁊ qualiter se gerat. quã dixit esse subtilem diligentiã cognitionis, qa
constantia ⁊ trepidatio indicant̃ ad indicia. scđo q2 cum cõtra ipsum
essent indicia sufficientia ad torturaz poterat ipsum torquere qui si in
ipsa tortura mortuus fuisset iudex torquens ipsum moderate nõ te-
netur de ipsa morte, per ea q̃ plene scripsimus in isto verbo.in.c.an
officialis qui aliquẽ tormentauit ⁊ cum ista fictio fuerit minor q̃ tor
tura que est maior pena q̃ vtriusq; manus abscisio. in auc. vt nulli iu
di.§.fi. merito arguit̃ qđ non tenebit̃ iudex sicut nec de morte in tor
tura succedente, ad q̃ adduco q̃ no. scribit And.de iser.in titu.de pa
ce tenen.in.§.publici latrones. qui dixit qđ cuz pr̃ ⁊ filius fuissent in
quisiti de homicidio cuiusdã ⁊ probatũ fuerat quod alter eoꝝ ꝑcusse
rat adeo qđ mortuus fuit nec ꝓbatur quis percusserat ꝓpter qđ Ca
rolus magnus mãdauit ficte ambos suspendi, qui cum essent in pede
furcarũ credentes ambo mori, pr̃ dixit amodo non est remediũ eua-
sionis, ⁊ ↄfessus est qđ ipse percusserat, ⁊ sic solus suspensus est filio
liberato. hic fuit bonus dolus boni regis.ff.de dolo.l.j.§.j. ⁊ fuit si-
cut regis Salomonis de mulieribꝰ certantibus.iij.Regũ.c.iij.de p̃-
sum.c.afferte. ẜm Anto.in.d.§.publici latrones. ⁊ glos.in.l.j.§.j.ff.
de dolo. vbi dicit de Salomone ⁊ habet̃.iij.q.j.c.officiuz. Et de istis
dissimulationibus habet̃.in.c.j.extra qđ met.cau. ⁊ facit quod dixit
Bal.in.l.ij.C.quorũ appella. dixit qđ lz quis non possit torqueri tñ
põt terreri. vr̃ text.in auc.de man.princ.in.§. ⁊ talez. ⁊ facit tex.in.l.
j.§.impuberes.ff.ad sille. ⁊ qđ iudex possit terrere illos qui non p̃nt
2 torqueri. facit tex.in.l.iij.§.idẽ.ff.de testi. † q2 tortura hz iniuriã.l.j.
in prin.C.loca. vbi Bal. ⁊ dixit idez Bal.in.d.l.ij.C.quo.appel. qđ
leuis tortura nõ est tortura. per text.in.l.ob q̃ vitia.ff.de edi.edi. vbi
3 tex. de febricula q̃ nõ dr̃ febris. † ⁊ sic iudex incuti faciendo timorez
supplicij ad finem maleficij inueniendi non tenebit̃ in sindicatu si ille
moriat̃ q2 dr̃ territio ⁊ non suppliciuz vel tortura imoderata, nam ali
quãdo suspitio facit casum, ⁊ examinaui hunc articuluz in tracta.de
re mili. siue de duello in qõne si is qui est ꝓuocatus ad duellum mo-
riat̃ in illa die qua debebat intrare bellum vel ligam si presumat̃ mor
tuus pre timore adeo qđ superuiuens hẽbit honorez ⁊ victoriã belli.
Et volo quod tu lector habeas vnuz memoratu dignum in simili. rex
Ladislaus inquiri fecit quendã comitẽ regni ⁊ filium ꝓditione ⁊ fa-
cto processu per iudices magne curie inter quos erat vnus iudicum
tunc frater Ioan.de capistrano qui retulit regi qđ comes erat in pe-
na decapitationis, tñ filius erat innocens ⁊ liberãdus, iussit ꝓpterea
rex comitez decapitari ⁊ filium nõ decapitari sed snialr̃ ficte cõdem
nari ad mortẽ ⁊ deinde ad suppliciuz duci cum pr̃e, ⁊ decapitato pr̃e
filiũ liberare, ⁊ hoc facto decapitato pr̃e filius pre timore pene ilico
mortuus est, ꝓpter qđ frater Ioan.de capistrano tunc secularis ⁊ iu
dex magne curie existẽs ↄscientia motus qđ innocentẽ cõdemnaue-
rat, qui ex causa cõdemnationis mortuus fuerat adiuit regẽ ⁊ renun
tiauit officio nolens amplius seruire dñis tpalibus sed deo, ⁊ itrauit
religionẽ mendicantiũ beati Francisci, ⁊ fuit vir magne religionis ⁊
mire sanctitatis vt in diebus nostris intelleximus, ⁊ vidimus.

SVMMARIVM

1 Testis deponens de actu coniuncto vel proximo crimini facit indi-
cium ad torturam purgatiuam. ⁊ nu. 2.
3 Ex solo mandato qui punit̃ extra ordinem in atrocioribus ⁊ nu. 4.

1 d **Dicitur** † cõmuniter qđ vnus testis de ꝟitate qui
deponit de actu ↄiuncto vel ꝓximo crimi-
ni facit indiciũ ad torturã purgatiuã. p tex.ff.de qđ.l.mari
tus. ⁊.l.quisquis.ad.l.iul.maie. dummõ qđ sit omni exce-
ptione maior vel alia indicia immineant. arg.de eodez.l.si quis ex ar
gen.§.j. q2 ex pluribus causis presumit̃ maleficium.ff.ad sille.l.accu.
Nam ad probandũ indicia ad inuestigandum non ad puniendũ non
requirunt̃ testes omni exceptione maiores dummõ deponant veri-
similia.C.de questio.l.milites.§.oportet. ⁊.l.fina. presertim in com-
missis de nocte in domo alicuius. Ut in adulterio.l.ↄsensu.C.de di-
uor. ⁊ est regula qđ vnus testis de veritate maleficij indicuz facit ad

torturam. l. quisquis. ad. l. iul. ma. Cy. ⁊ alij in. l. fi. de questio. Joan.
and. in. c. cuz in contemplatione. de regu. iu. Bar. in. l. j. §. cornelio,
⁊ in. §. fi. de questio. Andr. de iser. in constitu. regni, si quis damna.
Et si iudex haberet plenum ⁊ liberum arbitrium sufficeret si non eēt
omni exceptione maior. s̄m Gandi. in maleficijs in rub. item quero
nunquid potestas qui habet arbitriuz, ⁊ faciunt no. per Bar. in. d. l.
fi. de questio. ⁊ que ipse not. in. l. si filius de dona. ⁊ Petr. de anch.
in cle. sepe. de verbo. signifi. Nisi talis testis sit receptus parte non
citata. per not. per Bart. in. d. l. fi. de questio. ⁊ Saly. eo. titu. l. fin.
argu. l. si quando de testi. ⁊ vbiqꝫ dicitur in criminalibus probatio p
vnum testem est semiplena. Licet By. teneat contrarium in. l. ij. de
excusatio. tuto. nisi eius dictū adiuuetur alijs adminiculis vel fama.
vt in. l. iij. §. eiusdem. de testi. Et licet in criminali requirantur proba
tiones luce clariores. l. fi. de proba. tamen iste vnus testis sufficiet ad
tormenta. per. d. glos. in. l. quisquis. que dicit quod is contra quem
deponit vnus testis de veritate facti dicit̄ conuictus quo ad tormen
ta, secus si deponat in vno indicio, quia requiruntur duo. l. fi. fa. erc.
⁊ per no. in. l. capite quinto. de adul. ⁊ Inno. in. c. sicut de symo. dū⸗
modo talis testis deponens de veritate facti sit omni exceptione ma
ior, alias secus. l. j. §. idem corne. de questio. vbi Bart. ⁊ l. maritus.
eo. titu. ⁊ in. l. in bone fidei. de iureiuran. Et vide Barto. de indicio
aliquid tangentem in. l. non hoc. vnde cogna. Tamen erit cogitan⸗
dum in vno si inquiratur contra aliquez quod mandauit occidi Se⸗
xtum per quendā qui eum occidit eius mandato, ⁊ probatur per vnū
testem idoneum de mandato. s. quod audiuit quando mandauit ho⸗
micidium an sit locus torture. aliqui dixerunt quod mandatum debe
ret probari per duos testes, quia est indicium remotū ab homicidio.
per glos. in. l. fi. fami. erci. quasi sit indicium contra mandantem tale
mandatuz homicidio secuto. ⁊ quia potuit esse quod occideret man⸗
datarius non ex mandato sibi facto, sed a seipso, tamen puto quod sit
locus torture, quia cum inquiratur de mandato ad homicidiuz con⸗
cernit factum. s. mandatum homicidij, ⁊ videtur esse de veritate deli
cti de quo inquiritur. s. de mandato ad homicidium cōmittendū per
2 not. per Barto. in. l. fi. de quest. ad fi. vbi dixi † quod vnus testis est
sufficiens ad torturaz quando testificatur super facto directo de ma
leficio, seu de actu propinquo maleficij, non quādo de indicio ⁊ man
dato de occidendo, de quo nunc inquiritur est delictum. per not. per
3 Bar. in. l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. vbi dicitur † quod ex
solo mandato quis punitur in atrocibus extra ordinem. per. l. j. ff. de
extraor. crimi. ⁊ per plene not. per Bal. in. l. j. C. de ser. fug. ⁊ sic se⸗
miplene probanti factum. l. mandatum, ⁊ non homicidium, multoma
gis tenetur secuto delicto qđ mandauit si cum dicto istius testis con
currant alique verisimilitudines, vt quia occisus erat inimicus capi⸗
talis mādantis vel suberat aliqua causa odij ex quo verisimiliter fue
rit motus ad mandatum ipsum occidi, quia coadiuuant dictuz illius
testis. Uel si deinde mandatarium receptauit. Uel si erat eius fa⸗
miliaris mandatarius. Uel si deinde statim post mandatum secutuz
est homicidium per ea que habes supra in. c. indicia indubitata. ⁊ su
pra. in. c. quod incipit quia plerūqꝫ. si tamen vnus testis deponat qđ
audiuit quando minatus fuerit mortem illi dictum istius testis non
faceret indicium ad torturam. per no. in. l. j. C. quod me. causa. ⁊ in. l.
prima. si quis impera. ⁊ supra dictum est pluries, quia mine non
probant factum semiplene quando de ipsis deponit vnus testis, sed
vt faciant indicium requiritur quod probentur per duos testes. per
glo. d. l. fin. fami. ercis. Si tamen inquiratur quod minatus fuit mor
tem, ⁊ vnus testis deponat quod audiuit quando minatus est iste
mine non probant factum semiplene nisi cum dicto vnius testis con⸗
currant alia indicia, quia erit sufficiens ad torturam per supra dicta
iura. Ideo in inquisitione vel in libello debet inseri quod mandauit
vel quod minatus fuerit, ⁊ deinde fuit occisus, quia cum de istis in⸗
quiratur erit dictum illius testis sufficiens ad torturam si verisimili⸗
tudines alique concurrant vel coniecture ⁊ presumptiones contra
4 ipsum per iam dicta. † Si tamen vnus testis deponat quod aliquis
mandauit sibi homicidium quod fiat an sibi credatur eum tortura po
terit colligi ex his que ponit Andr. de iser. in constitu. regni si quis
damna clandesti. ⁊ ex his que etiam habes supra in cap. an si quis
dixerit, ⁊ melius in cap. an stetur dicto torti. ⁊ in cap. confessio so⸗
ciorum. ⁊ in. c. an confessio delinquentis noceat tertio. ⁊ in. c. an di⸗
ctum socij. ⁊ in. c. aduertendum, quare etsi stetur dicto mandatarij di
centis, quod non fecit exequendo mandatum illius mandantis. vi⸗
de supra in cap. si quis mandauit sexo. que not. quia quotidiana. ⁊
vt plurimum non tacta.

SUMMARIUM

1 Liber homo an possit se dare alteri vt eum torqueat ad inuenien⸗
dum crimen.
2 Ea que sunt meri imperij non possunt pacto priuatorum concedi.
3 Homo an possit se obligare ad mortem vel membri abscisionem.
4 Appellari an possit ab interlocutoria quod quis torqueatur.

Uero de vna notabili que⸗
stione que alias fuit in facto. Quidam nobilis fuit incul⸗
patus de graui delicto per quendam infime conditionis
virum, potestas ambos coram se venire iussit causa faciendi affron⸗
tationem pro inuestigatione veritatis, ⁊ interrogatus deferens nobi
lem dixit verum esse que dixerat contra nobilez, nobilis negat, ⁊ au⸗
dacter delatorem de mendacio, ⁊ falsa delatione increpat, ille insistit,
dicendo hoc est verissimum, tandem nobilis dixit torqueatur ipse, ⁊
deinde sim tortus ego vt veritas eruatur qua conuentione facta po⸗
testas iubet delatorem torqueri. Et tortus est acriter qui in tortura
perseuerando dixit, ⁊ testificatus est vera esse que contra nobilem di
xerat, deinde potestas ex conuentione habita vult torquere nobilem
qui denegat velle subire torturam allegando quod dicta conuentio
non valuit. Modo queritur quid iuris ⁊ obmissis que dici possunt
pro ⁊ contra. dico quod gl. in. l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. di⸗
1 xit † quod liber homo potest se dare alteri vt eum torqueat ad inue⸗
niendum crimen. tamen Bar. ibi tenet contrarium, quia homo li⸗
ber non est dominus membrorum suoruz. l. liber homo. ff. ad. l. aquil.
quia potestas torquendi est meri imperij. l. defensionis. C. de defen.
ci. ⁊ in auct. de testi. §. minus. dicens ꝙ hoc tenet Guil. de cuneo. l.
2 imperium. de iurisdi. om. iudi. ¶ † Et ea que sunt meri imperij non
possunt pacto priuatorum concedi. l. priuatorum. de iurisdi om. iud.
dicens etiam quod quis non potest se committere priuato vt sibi fa⸗
ciat iniuriam. l. j. §. vsque adeo. de iniur. ⁊ sic putat. d. glo. non habe⸗
re locum in libero homine. ⁊ idem tenet Barto. in. l. cum seruus. ff.
de condi. ob causam. ad que faciunt no. per eundem Bar. in. l. j. §.
vsque supra alleg. videlicet quod tale pactum non valeat. per. l. non
est singulis. ff. de re. iur. ⁊ l. generaliter. de verbo. obliga. dicens ꝙ
est turpe, scilicet quod maleficium committatur quia non potest quis
se committere in manibus inimici quod faciat sibi vulnus. ad que fa⸗
ciunt no. in. l. alia. §. eleganter. ff. solu. ma. vbi Bald. ⁊ Ang. repre⸗
hendunt dictam gl. in. d. §. qui furem. ⁊ Flo. in. d. l. liber homo. dixit
per rationem illius quod liber homo non poterit tradere se ad tor⸗
quendum pro eruenda veritate criminis, licet glo. dixerit contra in
d. §. qui furem. tamen remittit se ad Barto. ⁊ ad. d. l. cum seruus di⸗
3 cens, † quod hac eadem ratione non potest se obligare ad mortem
nec ad membri abscisionem, sicut nec valet pactum factum a debito⸗
re creditori quod possit eum de persona capere. l. ij. de libe. homi.
exhiben. tamen Bald. dixit quod debitor potest se obligare ad car⸗
cerem publicum ⁊ non priuatum. sic etiam dixit Flo. ibi quod nō po
test se obligare ad obsidatum. de quo per glos. in. l. prima de pa. qui
filios distra. Uel quod non licet cedere bonis, quia inducitur tacita
carceratio. per not. de exa. tributo. in. l. nemo carcerem. ⁊ late in di⸗
cto. §. eleganter. per Moder. Et quod quis non possit se obligare
ad penam corporalem sponte. facit text. in. l. prima. §. sinautem. ff. ad
turpillia. vbi dicit text. quod pene impositio non est in potestate par
tis, sed legis. in aucten. in medio litis non fieri sacras iussi. in princi.
⁊ argumen. in. l. iij. §. sinautem. de his qui mor. sibi consciue. ¶ Ta⸗
men lex reum ad penam obligat etiam si nihil dicatur. l. libellorum.
de accusa. ⁊ facit. l. tertia. §. item diuus. de testib. ⁊ facit text. in. l. si
quis reum. ff. de custo. reo. vbi dicitur quod fideiussor rei criminis
non potest se obligare pro ipso reo ad penam mortis cum non sit do
minus membrorum suorum. per. d. l. liber homo. ⁊ est glos. xxiij. que
stione quinta. c. cum homo. qui alleg. d. l. si quis reum quod fideiuss.
non potest se obligare ad penam mortis si non representat reum cri⸗
minis nisi reciperet eum in custodiam tāquā commentariensis. quia
tunc obligatur pena corporali. l. ad commentariensem. C. de custo⸗
reo. ⁊ l. milites. ff. eod. quia illa iura loquuntur in officiali custode
carcerum cuius culpa de dolo reus captus euasit, quia lex eum ob⸗
ligat ad penam corporalem, ⁊ non ipse se obligat s̄m Ange. ibi.
¶ Tamen ego dubito quod supradicta iura non habent locum in
casu nostro, quia hic nobilis non obligauit se ad torturam sui accu⸗
satoris quod ipse posset eum torquere sed ad torturam potestatis
habentis merum ⁊ mixtum imperium quo casu putarem ꝙ pote⸗
stas non posset ipsum torquere nullis precedentibus indicijs vigo⸗
re dicte conuentionis, quia illa conuentio non tribuit sibi iurisdi⸗
tionem torquendi sine indicijs. per dictam legem priuatorum cum
ibi not. ⁊ lex imponit freni temperiem iudicibus, vt non torqueant
sine indicijs, ⁊ verisimilibus argumentis. ff. de question. l. diuus. ⁊ l.
edictum.

edictum.&.l.de minore.§.tormenta.cum si.de questio.&.l.questionis modus.cum si. Unde sine indicijs vel verisimilibus argumentis iudex non habet imperium, nec iurisdi.torquendi, vt dictis iuribus ergo non torquebit ex illa conuentione facta contra iura.

¶ Tamen relinquo cogitationem, vt tu qui studes in alphabetis cõsideres, & inuenias legem, vel rationes legum, si hic nobilis poterit torqueri ex quo primus est tortus ex conuẽtione habita corã indice.

4 ¶ † An ab interlocutoria q̃ quis torqueatur possit appellari. glos. q̃ non in.l.ante sententiam.C.quo.appella.q̃ est verum quando pcedunt indicia a contrario sensu illius.l.nec propterea differtur tortura ex quo non potest appellari.l.fi.ff.de appel.recip.sed Bal.in.d.l.ante sententiam.tenet q̃ siue affirmatiue, siue negatiue a pronunciatione torture potest appellari.& idem tenet in.l.si quis prouocatione.C.de appella.& vide in.l.eos.C.eo.& idem Bar.in.l.ij.de appel.recip.vbi dicit q̃ ab interlocutoria torture cum expressione causarum appellatur, & idem tenet And.de iser.tit.que sint rega.in verbo maiestatis.quod in crimine maiestatis quis torqueatur potest appellari, & vide eundem Andr.in constitut.regni intentionis, & dixit Bald.in.l.fin.C.de probatio.q̃ tortus cum indicijs vehementibus non potest appellare.& de iure.c.regni appellatur, vt in tit.legitima appellatio a tormentis.quod incipit, si iuste.

Quidam vir leuis opinionis, & vite venit ad campsorem ditissimum, & petit ab eo mille, ac iocalia, que asserit sibi deposuisse in sacculo, campsor negat depositum, ac viso libro, & deposito non reperto de scripto inficiatur propter q̃ accusatur ab isto de furto, & de negatione depositi, qui campsor replicat accusationem esse calumniosam, & falsam, & quia nihil de tali deposito probatur petit ipsum torqueri si & prout tortus fuisset ipse mercator si indicia contra ipsum apparuissent de negatis, deponens replicat quod fecit contra consuetudinem mercatorum nõ annotando depositum in libro, & sic falsum commisisse, & petit deponens sibi iuramentum in litem deferri depositi contra negantem. Uel quidam dicit sibi disrobatam maximam quantitatem in hospitio diuitis hospitatoris quem accusat, & nihil probat, an hic accusator, vt veritas eruatur sit torquendus, dic q̃ iudex ante omnia debet inuestigare si ille habuit illam pecuniam, vel apud eum visa fuit, & qualitatem, conditionem, & famam vtriusq̃, per not.per Bar.in.l.j.in fi.ff.fur.aduers.nau.vbi tenet q̃ in istis casibus requiritur aliqua presumptio vel probatio delicti.& Andr.de iser.in consti.re.super incisionibus arborum vbi ponit quando homines tincti insultant aliquem in siluis qui dicat se disrobatum, & si accusator inuentus fuerit calumniosam instituisse erit torquendus vt veritas eruatur, per not.per Joã.and.in.c.cum in contemplatione.de reg.iur.qui alleg.quod not.Jac.in sum.xv.q.j.vbi de tormentis accusatoris rei, & testium, &.ij.que.j.in primis.& c.illi.vbi qui accusatores, & testes episcoporũ torquentur. Quod dicit verum in casibus exceptuatis vel quando reus accusatorem sponte ad accusandum admittit.argumen.c.j.de resti.spolia.& de heret.c.cum ex iniuncto.dicens q̃ locum habeat in accusatoribus laicis, & in criminibus exceptis, s̃m Inno.in.d.c.cum in contẽplatione. Et mihi videtur etiam q̃ sit torquẽdus si appareat de euidenti calumnia ipsius accusatoris qui nullas probationes verisimilitudines, nec scripturas de tali deposito producit, sed solum vt opinionem campsoris aggrauet, & questum faciat, argumen.l.fin.C.de accusa.vbi text.s̃m Bart.q̃ accusatus potest statim suum accusatorem de calumniosa & falsa accusatione deferre, & bene facit.l.non prius.&.l.fi.C.de calum.&.ff.de priua.l.ab impare.&.l.fin.C.de abo.&.l.ij.in fi.C.de custo.reo.vbi dicitur q̃ calumniator punitur similitudine supplicij, & text.in.l.si quis alicui.C.ad.l.iul.maiest.vbi dicitur q̃ accusator in probatione deficiens torquetur, vbi dixit Bal.q̃ indicia manifesta soluz excusantur a calumnia sic etiam vilis persona sponte veniens ad testificandum torquet̃.in auc.de testi.§.si vero ignoti.in verbo festinantes.& Bartol.in.l.ex libero.de questio.

¶ Sic ergo si talis accusator esset vilis & ignobilis, & nulla indicia, vel probationes ostenderet accusationis accusator torquebitur.& bene facit constitutio regni, de pena mulierum iniuste querelantium, vbi est text.contra mulieres iniuste querelantes, & falso per mendacium imponentes raptum, vel violentiam contra aliquem, vt illum in virum accipiant q̃ capitali pena puniãtur nisi statuta terrarũ aliter prouideant contra accus.vt dixit Barto.in.l.accusatorem.in.§.ad crimen.in ver.sed pone.de publ.iudic. Et alias decreui in quodam extero qui importune petebat a quodam nummulario bone fame ducatos trecentos quos dicebat in suo bancho deposuisse, & accusauerat ipsum de furto, & de negatione depositi, & valde instabat contra ipsum in curia regia, & mercator erat vir simplex, & timidus, & nihil probabat de deposito, nec partita in libris erat descripta & hic exterus nunquam conuersationem habuerat cum mercatore, sed erat suspitio q̃ querebat illum ad condemnationem perducere. nam ipsum torqueri feci, & confessus fuit in tortura q̃ nunquam tale depositum fecerat, sed hoc agebat vt mercator sui honoris causa cõseruandi aliquid sibi daret.

¶ Similiter quidam nummularius de sero in quodam porticu clamauit q̃ fuerat sibi ablatus saccus cum pecunia, & in capite vulneratus per raptorem, & vulnera apparebant, fuit repertum biretum qd̃ gerebat in capite sine aliqua incisiõe, & sine sanguine fuit ligatus ad chordam, & confessus fuit quod se vulnerauerat cum pillo leuiter, & vt cum suis creditoribus componeret ratione raptus pecuniarum.

¶ Ac etiam tempore regine Joanne nũmularius, quia falso simulauit se disrobatum de sero, & in capite similiter pcussum qui tortus fuit, & reperta falsa accusatione fuit suspensus.

¶ Alter etiam querelam proposuit q̃ ex domo vicini quidam intrauerat per caminum ignis, & furtum pecuniarum sibi fecerat, & viso per officialem camino qui erat valde arctus, & apparebãt omnes fuligines, & nulla introitus vestigia, fuit tortus, & confessus est falsaz querelã propter creditores. Ideo iudex debet esse subtilis inuestigator, q̃ sepe accusatores & d̃latores criminũ, vt aliqd lucrent̃ tales delationes falso faciunt, & in alios mentiuntur, vt questum faciant non erunt torquendi si iudici sederit, & sint alique verisimilitudines false accusationis ita inserui more Jurisconsulti, in.l.secunda, & tertia.ff.de questio.vbi ponuntur casus torture digni ac occurrẽtes ad consultationem factam per presides prefectos, ac consules prouinciarum, ac responsa & decreta perinde facta, vt in dicto titulo videbis que sunt quotidiana & cogitatu digna, quia nullus ita aperit, et fui alias ex Apullia de his consultus.

LAVS DEO

Habes candide Lector, tam excellẽtis operis finem optatissimum. Quod tu perlege, assiduisq̃ lucubrationibus precurre, atq̃ iterum perlege. Inuenies enim non vt quibusdã crebris iteratisq̃ cibis stomacum fastidiri, sed vt quotidiana Cerere magis recreari. Ita sunt operis fructus, & vtilitates perpetue. Ita omnium Magistratuum sordes precaueri docentur, vt quod ad iustitiam pertineat sustinendam, nihil deesse videatur. Est libellus, vt vides, modicus, vtilitas vero maxima. Conducit enim neduum maioribus presidibus, inferioribusq̃ iudicibus, sed et cũctis Causidicis, & Aduocatis, vniuersisq̃ ipsis litigãtibus, aduersus iudicantiũ calumnias securitatẽ prebet. Suscipe itaq̃ alacriter, & cuz operis auctori gr̃as egeris, Joanni Augustino Porcio legũ Doctori Papiensi bene dicere, ne contẽpseris, qui castissima emendatione sua, antiquorum Codicum vitia omnia ad vnũ vsq̃ sustulit. Addiditq̃ ad faciliorem decisionem, atq̃ inuentionem, inter voluminis columnas, signa, que greco vocabulo Paragraphos appellamus.

Tractatus Syndicatus cum expositione inquisitionis generalis, & querelarum porrectarum contra officiales, & eorum defensiones, compositus per me Amodeum Justinum de Castello, militem, & Doctorem in pretura Asculana presidentem, Anno. M.cccc.lxij. Ad Laurentium filium equitem, et Doctorem.

SVMMARIVM

1 Principium cuiusq; rei, eiusdemq; pars potissima censetur.
Finis ab omni agente principaliter intenditur.
Finis, his que ad finem sunt nobilior creditur.
2 Magistratuum, pretorum, & aliorum officialium cura, in quibus versari debeat.
Judicium que peruertant humanum.
3 Magistratus, & ceteri officiales, nedum coram Deo cordis penetralium rimatore, sed & in hoc seculo coram sindicatoribus rationem sue administrationis debent reddere.
4 Inquisitio generalis qua forma fieri debeat.
5 Electus qui dedit aliquid electoribus, vt ipsum ad aliquod officium vel dignitatem eligerent, incidit in legem iuliam ambitus.
6 Electus ad aliquod officium quid in princi. officij iurare debeat.
7 Ptās q tpe officij negligēs fuit in puniendis delictis, est puniēdus.
8 Notarius inquiritur in fine officij si negligēs fuit in faciendo inquisitionem generalem aduersus quoscunq; delinquentes.
9 Domicilij & berruarij de quibus inquirantur in fine officij.
Ptās, iudices, & officiales alij, de quibus sint ingredi in fine officij.
10 Judex & potestas inquiruntur si capi, detineri, aut torqueri fecerint indebite, & iuris forma non seruata.
11 Potestas & index, ac ceteri officiales, inquiri debent, & puniri, si extorsiones contractus illicitos, & alia delicta commiserint.
12 Officialium inqsitorum rūsio negatiua qualiter scribi debeat & pponi.
13 Fideiussio pro olim potestate, & alijs officialibus inquisitis qualis.
14 Potestas & olim officiales qualiter licentiam sindicis prebeant pcedendi in inquisitione.
15 Captus iniuste, & carceratus, aut tortus qualiter querelam proponere debeat coram sindicis.
16 Tortus iniuste, & mēbro debilitatus aliquo qualiter gqueri possit.
17 Fuga carcerati qualiter cum querela debeat proponi.
18 Judex qui innocentem condemnauit, aut nocentem absoluit qualiter puniri petatur.
19 Querela qualiter formanda sit super barrataria a iudice, vel potestate facta super absolutione eius qui condemnari debuerat.
20 Negatio querelarum aduersus officiales inquisitos propositarum qualiter proponenda.
21 Inquisitio de maleficijs cognoscitur tribus modis.
Inquisitio specialis quid sit.
22 Inquisitio generalis quadruplex est, & earum quelibet qualis.
23 Effectus inquisitionis generalis qualis sit.
24 Inqsitio gnālis quo ad psonas, & spālis quo ad delicta, qualis.
25 Inquisitio facta per sindicos contra officiales est ius procedendi p officium ad puniendum facinorosos.
26 Officialis censetur reus lese maiestatis qui aufugit ante tempus officij finitum.
27 Actio criminalis pro barrataria intentari potest.
28 Inquisitio generalis qualem habere possit effectum.
29 Inqsitio generalis qn ad cōmoda priuata extendatur, & qn non.
30 Inquisitio ad sui substantiam quinq; requirit, & que.
31 Locus & tempus quando in inquisitione poni debeant.
32 Conclusio nec in inquisitione, nec in accusatione dr necessaria esse.
33 Syndicorum verba dicentium hoc modo, que fit & fieri intenditur, quid importent.
34 Judicum gradus quot sint & qui.
35 Syndicus, & defensor & ratiocinator dicitur.
36 Confessio officialis facta coram vno sindicorum, an sibi preiudicet.
37 Miles a malo dicitur, quod malum milites arcere soleant.
Militibus quot & que sint concessa priuilegia.
38 Militia an sit nomine dignitatis censenda.
Milites nostri temporis in quibus preferendi sint alijs.
39 Nomina propria, agnomina, & cognomina ad quid sint in inquisitionibus exprimenda.
40 Stipulatio inepta non vitiatur si stipulatio non requiratur.
41 Olim dictio, in inquisitione sindicorum posita, tempus preteritum significat, & officium finitum.
42 Officiales an possint durante officio sindicari, aut conueniri.
43 Officiales in qnq; casibus durāte officio possunt remoueri ab eo.
44 Officialis ob culpam vel delictum proprium remotus ab officio priuari debet suo salario.
45 Officialis officio durante conueniri potest, si ipse, & is cui iniuria infertur eidem domino subijciantur.
46 Electiones nostri temporis hoc pacto vallantur qp finito officio de omissis, vel commissis ad sindicatum electi teneantur.
47 Verba ex mero eorum officio posita in inquisitione, qd operentur.
48 Inquisitio specialis famam publicam precedentem requirit.
Inquisitio generalis non requirit famam publicam precedere.
49 Fama publica precedens non requiritur si contra presentem, & non opponentem procedatur.
50 Fama dr opinio cōis que voce manifesta ex suspitione puenit.
Fama est communis opinio, eorum scz ad quos scire pertinet.
51 Fama in maleficijs initium habere dz a personis fidedignis.
52 Fama probatur per duos testes, statuto non requirente plures.
53 Fama sufficienter probata an plenam, an vero semiplenam inducat probationem.
54 Fama non probat, sed probationes iam factas confirmat.
55 Fama quando probet in causis breuioribus.
56 Fama qua qs p aliquē vult vti dz ad tribunal iudicis pduci.
57 Fama quotuplex sit, & quelibet qualis.
58 Rumor quid proprie dicatur.
59 Manifestum quid sit.
60 Occultum est illud quod nulla ratione probatur.
61 Notorium quotuplex sit, & quid sit notorium facti.
62 Notoriū iuris dr dum aliquis in iudicio, vel gfitet, vel gdemnatur.
Notorium presumptionis quid sit.
63 Verba, per modum notorij in inquisitione posita, quid operent.
64 Maleficium per testes probatum debet reus confiteri ad tollendū omne dubium.
65 Rectores & officiales electi ad suffragia populi, incidunt in penam legis iulie ambitus.
66 Potestas & ceteri officiales in principio sui officij, scdm formam a iure & statutis traditam iurare debent.
67 Jurans illicita, impossibilia, & inhonesta, largo modo est periurus ipso facto.
68 Potestas & eius iudices diebus iuridicis in bancho iuris sedere debent pro iure reddendo vnicuiq;.
69 Negligentia in quibus consistat, & quando de negligentia teneantur potestas, & eius officiales.
70 Officiales de neglectis in administratione reipublice tenentur sicut tutor & curator in administratione tutele.
Dolus & culpa leuis, & lata venit in contractibus gratia vtriusq; celebratis.
71 Judex & potestas probationes & defensiones non admittens quando teneantur.
Potestas & iudex negligentes accusationes, vel querelas sibi porrectas recipere, faciunt litem suam.
72 Judex non faciēs furtū restitui, & damnū resarciri, insolidū tenetur.
73 Judex nollens audire partes, & non admittens legitimas exceptiones tenetur in sindicatu.
Judex tenetur, victum in expensis condemnare omittens.
74 Judex negligens causas ciuiles infra terminum a statuto prefixum expedire in sindicatu tenetur.
75 Judex interpellatus non expediens causam instructam, censetur esse in negligentia.
76 Tempus instantie non currit impedito per factum iudicis.
77 Judex de negligentia tenetur processum cause criminalis tempore debito non expediens.
78 Judex negligens inquirere de maleficio notorio, vel sibi denunciato de negligentia tenetur.
79 Potest dictio, quando necessitatem importet.
80 Potestas vel alius officialis in dolo presumitur, qui nō facit id ad quod ex officio tenetur.
81 Judex infra quantum tempus negligens dicatur.
82 Negligentia iudicis vel alterius officialis qualiter probetur.
83 Officiales qua pena sint afficiēdi ob negligētiā in officio gmissam.
84 Officialis salarium perdere debet pro tpe quo negligens fuit.
85 Judex punire debet denunciantes maleficia, & non probātes ea.
86 Potestas non tenens officiales, & equos in numero cōpetenti suo officio perdet salarium pro illo tempore quo non tenuit.
Potestas qualiter probet tenuisse familiam decentem suo officio.
87 Milites socij potestatis, portantes arma vetita inquirere debent, & ludentes

Iudex de delicto coram se commisso cognoscere tenetur.
160 Iudex corporaliter punitur, qui condemnationem de se factam solvere non potest.
Iudex exactiones illicitas facere nō dz, sed faciētibus resistere.
161 Iudex ſm allegata & probata iudicare tenetur.
Iudex potentioribus populares opprimentibus resistere debet.
Iudex subditis audientiam non debet denegare.
162 Iudex debitori communis carcerato non debet alimenta denegare ut citius soluat.
Iudex condemnans in minori summa eum quem debuerat condemnari in maiori, tenetur, non obstante clausula saluo semper &c.
163 Officiales barratariam committere dicuntur quum a priuato aliqd recipiunt ut faciant non facienda, vel omittant facienda.
Iudicium siue iustum, siue iniustum vendi non debet.
164 Iudex barratarius dicitur qui pecunia vel aliter corrumpitur.
165 Barrataria quid sit, & unde dicatur.
Iudex barratarius qua sit pena afficiendus.
166 Iudex incidit in legem iuliam repetundarum, qui annuit promittenti sibi aliquid ut pro se sententiam ferat.
Iudex barratariam committit pecuniam recipiens a feneratore, et in eius fauorem sententiam ferens.
167 Officialis barratariam attentās an puniatur etiam si non perficiat.
Iudex barratariam committens in eodem processu ciuiliter & criminaliter conueniri potest, & condemnari.
168 Barrataria qualiter probetur.
Testis esse non potest qui libellum dedit aduersus officiales.
169 Officialis quando barratariam committere dicatur.
Condemnatus de barrataria non censetur pena falsi condemnatus.
170 Pena condemnati de barrataria quando sit fisco applicanda.
Syndici an cognoscant de delictis familie potestatis non commissis in spectatantibus ad officium.
171 Consules artis de pertinentibus tantum ad artem cognoscere possunt contra artifices.
172 Pena furti qualiter debeat imponi potestati, & aliis officialibus.
173 Fur pro furto non manifesto ad penam dupli tenetur, & quadrupli pro furto manifesto.
174 Potestas vel alius de familia aliquod delictum committens puniatur ſm statuta loci in quo functus est officio.
175 Officiales ad tps iurisditionem hñtes, non pñt cum subditis cōtrahere, aut mutuum dare, secus si perpetuum habeant officium.
Officiales forenses quare cum subditis contrahere prohibeanť.
176 Officialis contrahens cum subditis in rebus vetitis qua sit mulcta cohercendus.
177 Locus & tempus mensis, & annus sunt de substantia actus.
178 Potestas & alii officiales an possint post sindicatum in propria cōueniri patria.
179 Laicus clericum offendens cuius cognitio ad utrunqz forum spectat, an si preuentus fuit per episcopum, poterit etiam puniri per iudicem secularem.
180 Inquisitio facta per sindicos quali claudatur conclusione.
181 Clausula, emergentibus, & connexis, & prorsus extraneis, in inquisitione speciali posita, quid operetur.
182 Clausula in inquisitione posita generali ad quid utilis sit, hoc modo, incohoata, & formata fuit &c.
183 Termini omnes ob instantie breuitatem, possunt cumulari.
184 Potestas & alii officiales de veritate dicenda iurare debent, formata generali inquisitione sindicatorum mandato.
186 Iudex euitat periurium qui sine dolo, & per ignorantiam omisit seruare statutum.
Potestas & officiales responsione facta non debent carcerari, sed fideiussoribus datis possunt relaxari.
186 Probationes que requirantur in sindicatu contra potestatē, & eius officiales, & familiam.
187 Iuramentum in supplementum probationis non defertur officialibus in sindicatu.
Officialis añ sindicatum aufugiēs p̃sumiť barratariā cōmisisse.
188 Testes duo de actu corporali & visibili deponentes, sunt decem testibus preferendi deponentibus de actu mentali, seu inuisibili.
Confessus sponte dici non potest qui tortus probatur.
189 Tortura & violentia per vociferationem, & famam probatur.
Testis probatur per metum deposuisse hoc ipso quod ꝓbatur eius detentio.
190 Testis esse non potest contra officialem is qui per eum aliquando carceratus fuit.
Inimicus capitalis repellitur a testimonio ferendo contra eum cui inimicatur.
191 Inimicitia capitalis probatur ex verbis minatoriis.
Consanguineus querelantis non est pro eo idoneus testis.
192 Minor annis viginti non erit testis in causa criminali.
Officiales & famuli potestatis quando pro ipsius inocentia, & defensione possint in sindicatu testificari.
193 Berruarii quando possint pro protestate testificari.
194 Potestas ad quid totam familiam suam sindicis exhibere teneať.
Testis domesticus multa honestate preditus quādoqz admittitur.
195 Dictum cuiuslibet testis extense scribi debet.
Relationi unius statur, statuto stante quod relationi familie credatur.
196 Potestas nedum pro delictis propriis tenetur, sed etiam de delictis officialium, & familiarium suorum.
197 Statutum disponens potestatem teneri pro delictis officialiũ suorum, & familie qualiter sit intelligendum.
198 Potestas obligans se ad omnem penam soluendam pro suis officialibus, intelligi debet de pena pecuniaria, & non corporali.
Potestas qui uxorem ducere non debuit tenetur pro ea ad interesse partis, si ducens in officio deliquit.
199 Potestas nedum pro suis tenetur officialibus, sed etiam pro uxore, & aliis secum morantibus nulli officio prepositis.
Statutum dictans potestatem de delicto officialium, & familie teneri, intelligitur si ciuiliter agatur.
200 Potestas quando filium proprium delinquentem in sindicatu presentare teneatur, statuto stante q &c.
201 Potestas pro delictis officialium, & familie obligatus, quando liberetur delinquentem exhibendo.
202 Potestas in principio sui officii faciens proclamate annunciari ne aliquis alicui de sua familia credentiam faciat, an eo casu officio finito teneatur pro debitis suorum familiarium.
203 Bannum per potestatem factũ quod creditores officialium infra decem dies compareant, alias non audiendi, non preiudicat ipsis creditoribus infra dictum terminum non venientibus.
Potestas seu iudex qui soluit in sindicatu, quia in plus, aut minus condemnauit iuxta sui assessoris consilium, an contra ipsum consultorem possit habere regressum.
204 Iudex quando possit querelam porrigere contra collateralem male consulentem.
Potestas soluens in sindicatu pro aliquo suorum officialium an cōtra eum possit habere regressum.
205 Officialis cum suo rectore tempore sindicatus nolens stare, nihilominus debet expensas habere.
Iudex vel collateralis conductus a potestate, debet ab eo expensas & precium consuetum habere.
Potestas in cibo & potu debet bene officiales tractare.
206 Potestas non tenetur in sindicatu pro officialibus officia sua negligentibus.
Potestas & officiales fideiubere debent, & non carcerari.
207 Potestas Florentinus administrans officium in alieno territorio, si aufugerit non debet remitti ad locum administrati officii.
Potestas & officiales condemnati, an prius q̃z eorum fideiussores debeant discuti.
208 Fideiussor in obligatione fideiussoria renuncians priuilegio excussionis poterit excuti prius q̃z principalis.
209 Syndici late debent capere fideiussionem potestatis, & officialium.
210 Iudex in causa mere pecuniaria tenetur relaxare offerentez idoneũ fideiussorem.
Fideiubere potest unus pro alio in causa pecuniaria, dum plures tenentur pro eodem facto.
Iudex & notarius recipientes minus idoneos fideiussores, parti lese tenentur ad interesse.
211 Citatio partis, & si communiter in quolibet iudiciario actu requiritur, tamen partes facere pñt iudiciũ valere sine partis citatiōe.
212 Monitio sindicorum facta potestati, & officialibus habet vim citationis peremptorie.
213 Potestas in causa sindicatus pōt se defendere per procuratorem.
Citatio generalis fieri debet in inquisitione generali.
214 Preconi & nuncio referenti in quibus credatur.
Nuncio dicenti se personaliter citasse aliquē an credať si ille negeť.
215 Iudex citationem potest nuncio publico cōmittere, & ēt parti.
Querelam porrigere potest quilibet contra potestatē, si de iure publico, & de pena fisco applicanda agatur.
216 Actio ciuilis & criminalis q̃liter possint in eodez libello cumulari.
217 Oblatio libelli, & litis contestatio, an requirantur in causa sindicatus.
218 Libellus in quibus actionibus sit porrigendus.

219 Acta in sindicatu a notarijs sindicorum gratis, et sine expensa scribi debent.
Publicatio attestationum an sit de substantia iudicij.
220 Copia attestationum dari debet parti vt se defendere possit.
221 Indicium proprie non diffinitur, sed iudicis equi arbitrio relinquitur.
Indicium duplex est, plenum scilicet, et semiplenum, et vnde dicatur indicium.
222 Indicia precedere requiruntur antequam contra aliquem procedatur.
223 Inquisitio sine indicijs, aut fama publica est ipso iure nulla.
Reus non potest condemnari ex confessione facta in tortura nullis precedentibus indicijs adhibita.
Indiciorum copia regulariter rei dari debet.
224 Indiciorum aut fame in tribus casibus non est danda copia.
225 Indicia que dicantur ad torturam sufficientia.
226 Iudex diligenter attendat, quo vultu, et qua constantia, aut trepidatione reus inquisitus respondeat.
Indicium qualiter probetur.
227 Pena debilitationis membri occasione torture secundum formam statuti debet imponi.
228 Copia libelli in ordinarijs datur expensis actoris.
Contestatio litis cōiter per petitionem, et responsionem fieri solet.
229 Terminus ad probandum datus in dubio est peremptorius.
Actor vel reus post terminum admitti potest ad aliquid faciendum si parti aduerse nihil deperijt.
230 Interrogatio et responsio testis super inquisitione potestatis, et officialium qualis esse debeat. et nu. seq.
232 Monitio iudicis vim citationis peremptorie obtinet.
Sententia ferri potest vltima hora instantie non citata parte.
233 Citatio non requiritur si monitio precessit.
234 Absolutio potestatis, iudicis, et aliorum officialium qualiter fieri debeat, si in inquisitione non reperiantur culpabiles.
235 Clausula, saluo semper et reseruato etc. posita in sententia ante verbum condemnamus, et ante tenorem inquisitionis, quid importet.
236 Potestas et eius officiales an possint appellare a sententia contra se per sindicos lata.
237 Supplicare potest qui ad appellandum non admittitur.
Potestas et eius familia appellare non potest a sententia per sindicatores lata.
238 Appellari non potest ad principem medijs omissis.
239 Potestas et eius officiales iniuste condemnati in sindicatu, ad remedium supplicationis recurrere possunt.
Officiales de quibus non teneatur quamuis teneri videantur.
240 Officialis in sindicatu non tenetur de eo quod fecit, cui cōmissum est arbitrium faciendi prout sibi videbitur.
Potestas vel iudex cui datum est arbitrium aduersus eos qui statum turbant, ex causa penam minuere poterit.
241 Potestas cui datum est arbitrium procedendi summarie non attento iuris rigore, si taliter processerit litem suam non facit, nec in sindicatu tenetur.
Potestas de eo quod liberam faciendi potestatem habet in sindicatu non tenetur.
Iudex vel potestas secundum formam alicuius statuti faciens contra ecclesie libertatem, nec peccat, nec in sindicatu tenebitur.
242 Iudex sententiam ferens iniquam appellatione pendente non tenetur nisi ad sumptus litis.
Iudex non tenetur ex sola pronunciatione sententie que ipso iure est nulla, si executioni eam non mandauerit.
Iudex executionem faciens personalem mittendo furem ad furcas intra tempus appellandi non tenetur.
243 Iudex non tenetur qui inquisitionem contra aliquem fama, et indicijs legitimis precedentibus formauit, quem tamen innocentem repertum absoluit.
Potestas vel iudex ex causa penam legis, vel statuti transgressus non tenetur.
244 Iudex de facto procedens in leuibus sine processu, et forma statuti omissa non tenetur in sindicatu.
Iudex de facto, et sine processu faciens solui aliquam penam communi applicandam, in sindicatu non tenetur.
245 Iudex ex euidēti cā publice vtilitatis nō seruās statuta excusatur.
Potestas de mandato illicito tenetur, sed officiales, et familiares illud mandatum exequentes non tenentur.
246 Iudex nō tenet si sniā quā tulit probationibus nouis reuocetur.
Iudex aliquē in carceribus detinere pōt, vt socios crīs manifestet.
Iudex pro accusato vel inquisito recipiens fideiussores minus idoneos non tenetur, principali inquisito existente idoneo.
247 Iudex non tenetur a cuius sententia fuit appellatum, et expresse appellationi renunciatum.
Iudex pro culpa leuissima ciuiliter tm̄ tenet, et non criminaliter.
Iudex de fuga carcerati non tenetur si post fugam fecerit eum poni in banno.
Iudex quando non teneat si alicui aliquid facere denegauerit.
Officiales nō sindicant de negligētia nisi dissoluta, et dolo prima.
248 Potestas vel iudex faciens decapitari eū q homicidiū cōmisit in terra confederata illi in qua officiū administrat non tenetur.
Iudex priuatum compellens ad vendendum terram pro furcis erigendis ad suspendendos latrones, non tenetur.
Iudex non condemnans victum victori in expensis non tenet, si hoc petitum non fuerit.
Iudex peritus non tenetur si allegationes audire recusauerit.
249 Iudex vilem personam cogens ad sententiam exequendam, non tenetur in sindicatu.
Iudex non tenetur faciens carceratum relaxari, si nesciatur ex qua cā fuerit carceratus.
Iudex ex rationabili causa errans non tenetur.
Iudex constitutionem vtentium more non cōprobatum non seruans non tenetur.
Iudex non faciens illud quod lex vel statutum posuit in sua potestate non tenetur.
250 Potestas non tenetur pro delictis familie sue extra territorium officij sui commissis.
Iudex vel potestas nō tenetur si statuta illicita, impossibilia, et ecclesiastice libertati contraria non seruauerit.
251 Iudex qn̄ sine culpa sniam ferre possit die in honorē Dei feriata.
Iudex non tenetur si captum pro crimine, et confessum in compedibus poni fecit.
252 Potestas seu iudex non tenetur ea pena qua fugiens tenebatur, si fugerit custodis negligentia.
Iudex non tenetur si vestes ad mortem damnati non confiscauit.
253 Iudex beneficium confessionis non admittens illi qui primo negauit non tenetur.
Officiales condemnatum ad mortem donātes cardinali non tenent.
Iudex non tenetur si carceratus in carcere se occiderit.
254 Potestas in sindicatu soluere non tenetur salarium famulis ante tempus recedentibus.
255 Iudex sniam ferens die feriata excusat si iurisdictio sua expiret.
256 Iudex non tenet si mitius cōdēnauerit militē in corpus quam plebeium.
Iudex officio finito non tenetur de eo quod promisit officio durante pro republica.
257 Offendens officiales in sindicatu an puniatur, ac si offendisset officio durante.
258 Potestas et eius familia officio sindicatus durante an sint ciues ciuitatis in qua officium gesserunt.
259 Iudex faciens aliquem torqueri debet in actis facere, vt appareat ipsum citatum, et contumacem.
260 Potestas qui ex forma statuti tenetur penam soluere, aut officiales delinquentem exhibere, facere debet procedi per capitaneum, et ponere fugientem in banno.
261 Iudex qualiter euitabit penā si in minori pena cōdēnat quam debuisset.
Cautela tutior et honorabilior est iudici ad euadendum in sindicatu, vt quotidie cum collateralibus, et officialibus reuideat, et examinet processus pendentes.

Exordium.

Et si in rebus agendis cuiusque † rei potissima pars dicatur esse principium. l. j. ff. de orig. iur. Tamen omne agens secundum rōem, vt ait phs, agit pp finem. Et omnis humanorum actuum laus, nō ex principio, sed ex fine comprobatur, quia vt attestatur idē phs. Finis est nobilior his que sunt ad finem. finem autem bonum dicimus, aut credimus, licet plurimi in eius boni cognitione, aut electione fallantur. Nam si quis interroget aleatores, aut latrones, et huiusmodi, ad quem finē ludunt, furantur, aut delinquunt, alienius lucri gratia, vt voluptuose viuant, quod bonum putant id agere affirmabunt, in quo tamen magnopere decipiuntur. † An si nos pretorum et officialium finem diligēter cōsideremus, oīs magistratuum cura in boni cognitione, et amplissime virtutis iustitie executione versatur, nisi imperitia, odio, amore, precio, aut timore decipiantur.

Que quatuor, iudicia peruertunt humana. xj. q. iij. c. quatuor. vnde nō sine rōne, verbū illud Biantis dictum, ꝛ ab Aristotele, ꝛ Cicer. relatum puto, magr̄atus virum oñdit, vt oñderet si rite ꝛ recte gesserit. i. seruato iuris ordie, ꝛ iuste iudicauerit pmia digna ferat. Si vero non rite, aut non recte administrauit, debitis penis subijciat. † ve
3 rum q̄ magr̄atus, ꝛ officiales, non solum apud tribunal eterni iudicis, qui cuncta cordis penetralia rimat̄ ꝛ videt, extra ꝺ sen. ꝛ re iudi. c. cū eterni. li. vj. Sed ēt in hoc seculo, de gestis ꝛ administratis per eos, redditurī sunt rōnē corā sindicatoribus, ꝛ iudicibus, in fi. officij deputādis. C. vt oēs tā ci. q̄ cri. l. j. ꝛ in auc. vt iu. sine quoq. suf. ꝛ in auc. de admi. in pn. q̄ iuxta pūerbiū i vulgare, oīs laus i fine canit̄. Exitus acta probat, Careat successibus opto.

¶ Quisq̄ ab euētu facta notanda putat. Idcirco ego Amodeus Iustinus, q̄ fere oēm meā etatem i gerēdis magr̄atibus ꝯsumaui, ad vtilitatē tuā, mi Laureti, cū intelligā te nouellū tyronē. Et ad defensionē alioꝝ officialiū, post Fran. accur. Bal. Ang. ꝛ nouellos alios modernos, seriosius ꝛ copiosius tractare decreui, cum maxime alij minus copiose. Alij vero moderni nimis diffuse, idem sepius replicantes, scripserunt.

¶ Aggredior igitur ipsum tracta. ꝛ materiam, in quo hunc ordinē seruabo.

¶ Primo ponam formam generalis inquisitionis.

¶ Scd̄o, subdā formas aliquaꝝ spāliū petitionum, ꝛ querelarum.

¶ Tertio subijciam declarationem generalis inquisitionis, declarādo quo tempore, quo loco, coram quibus, quo ordine, ꝛ de quibus officiales teneantur ꝛ sindicentur. Et que probationes pro eis, ꝛ contra eos sufficiant, ꝛ requirantur.

¶ Quarto, pro quibus psonis, ꝛ qualiter potestas teneatur ꝑ suis officialibus, ꝛ familia, ꝛ vxore, ꝛ alijs quos secum ducit.

¶ Quinto, addo declarationem specialium querelarum, ꝛ quo ordine super his procedatur.

¶ Sexto, ponitur forma sententie absolutorie.

¶ Septimo, vtrum a sententia lata ꝯtra officiales in sindicatu possit appellari, ꝛ ad quem appellatur.

¶ Octauo, ponuntur multi casus, de quibus officiales non sindicantur, ꝛ de quibus non teneantur.

¶ Nono, vtrum offendentes officiales in sindicatu teneantur, ac si essent in officio.

¶ Decimo ꝛ vltimo videbitur de quibusdam cautelis ad defensionem officialium.

¶ Forma inquisitionis generalis.

4 **Hec est quedam** Inquisitio que fit, † ꝛ fieri intendit, per spectabiles, ꝛ egregios viros, Antoniū Ioannis, Petrū Simonis, ꝛ Quiriacū Martini, sindicos electos, ꝛ deputatos a magnifico cōi ciuitatis Ancone, ad sindicādum magnificū ꝛ generosum militem do. Jo. de magalottis, de ciuitate castelli, olim ptātem ciuitatis Ancone, ꝑ sex mēsibus, ꝓxime decursis, inchoatis in chalendis Maij ꝓxime preteriti, ꝛ vt sequitur, finitis, ꝛ eius iudices, officiales, ꝛ familiā, ex mero eoꝝ officio, ꝯ, ꝛ aduersus do. Joan. olim ptātem predictū, dn̄m Senensem de Assisio eius collateralē, do. Dionysium de castello eius iudicē maleficioꝝ, ser Dn̄icum Nicolai, ser Gasparem, ser Angeli de castello, eius milites socios, ser Ludouicum de callio eius notariū ad extraordinaria, ser Paulū de tuderto. ꝛ ser Andreā de castello notarios ad maleficia. Et ꝯ oēs domicillos, berruarios, ꝛ totā familiā, quoꝝ noīa particulariter describant̄ sup infrascriptis maleficijs, sceleribus, barratarijs, furtis, extorsionibus, ꝛ negligentijs, per dictum olim potestatem, officiales, ꝛ familiam commissis ꝛ omissis.

5 ¶ † In eo, de eo, ꝛ super eo q̄ fama publica precedente, ꝛ clamosa insinuatione referente, non quidem a maliuolis ꝛ suspectis, sed potius ab honestis, veridicis, ꝛ fide dignis hominibus, ꝛ psonis, nō semel tm̄, sed sepe ꝛ sepius ad aures, ꝛ notiam dictoꝝ sindicoꝝ, ꝛ per modum notorij auditu peruenit, qđ dictus do. Joā. dictum officium ptārie ꝛ electionē de eo facta habere procurauit, datis, aut ꝓmissis, per se vel alios, clam ꝛ occulte, electionarijs q̄ eū elegerūt, ducatis. x. pro quolibet, ꝛ ꝯ. l. iuliam ambitus. obtinuit ꝛ impetrauit, ꝛ ꝯtra formam iuris ꝛ statuti dicte ciuitatis, ꝛ ꝯ bonos mores.

¶ Itē in eo, de eo, ꝛ sup eo, qđ dictus. d. Jo. officiales, ꝛ familia nō se ptāuerunt ad dictā ciuitatē per tres dies añ pnc. sui officij prout tenebant̄, ꝺm formā dicte electionis ꝛ statuti dicte ciuitatis.

6 ¶ † Itē in eo, de eo, ꝛ sup eo, qđ dictus do. Joan. ꝛ eius collateralis iudices ꝛ officiales in prin. eorum officij non iurauerunt in forma iuris, ꝛ presertim q̄ nulli dederunt, neq̄ dabunt, nec promiserunt occasione dicte electionis ꝛ officij, prout iurare tenebantur, ꝺm formā iuris ꝛ statutorum dicte ciuitatis.

¶ Itē in eo, de eo, ꝛ super eo, qđ dictus do. Joan. ꝛ eius collateralis, ꝛ iudices, durante tpe eorum officij, nō sederunt ad banchum iuris, ad ius reddendū, diebus ꝛ horis debitis ꝛ ꝯsuetis, put tenebant̄ ꝛ obligati erāt ꝺm formā sue electionis ꝛ statutoꝝ dicte ciuitatis.

7 ¶ † Itē in eo, de eo, ꝛ sup eo, qđ dictus olim potestas, ꝛ eius iudices, durante dicto tpe, fuerunt negligentes in capiendo, inquirēdo, ꝛ puniendo malefactores, ꝛ delinquētes in dicta ciuitate, comitatu, ꝛ districtu, ꝛ in capiendo bannitos, ꝛ cōdemnatos, prout tenebantur ꝺm formam iuris ꝛ statutorum dicte ciuitatis.

¶ Item in eo, de eo, ꝛ super eo, qđ olim ptās durante dicto tempore in dicto officio non retinuit oēs officiales, familiares, ꝛ equos, prout tenebatur ꝺm formam sue electionis, sed retinuit in eius palatio vxorem, ꝛ filios, ꝛ alios, quos retinere non poterat, ꝺm formam sue electionis ꝛ statutorum dicte ciuitatis.

¶ Item in eo, de eo, ꝛ sup eo, qđ dicti milites, ꝛ socij fuerunt negligentes ꝛ remissi durāte dicto tpe, in eundo per dictā ciuitatē die et de nocte, ad ingrendū delinquentes, ꝛ presertim portantes arma vetita, ꝛ ludentes ad ludos prohibitos, ꝛ euntes per dictam ciuitatem noctis tpe sine lumine ꝛ licentia, ꝛ alia delicta cōmittentes, ac etiam fuerunt negligentes in exigēdo, capiendo, et detinendo condemnatos, bannitos, et alios debitores cōis, et priuatoꝝ personarum, prout tenebantur ꝺm formam sue electionis et statuti dicte ciuitat.

8 ¶ † Item in eo, de eo, et super eo, qđ dictus olim notarius extraordinarioꝝ, durante dicto tpe, fuit negligens et remissus in eūdo ꝑ dictam ciuitatē, et in faciendo ꝯnalem inquisitionem contra quoscūq̄ delinquentes, et presertim ꝯ vendentes panem, vinū, carnes, et alia res non bonas, et cum ponderib⁹, et mensuris non iustis. Ac etiam fuit negligens in faciendo mundari vias et stratas dicte ciuita. et in referendo inobedientes, ꝛ delinquentes prout tenebatur, ꝺm formā sue electionis ꝛ statutorum dicte ciuitat.

¶ Item in eo, de eo, ꝛ super eo, qđ dicti notarij deputati sup processibus maleficiorum fuerunt negligent. ꝛ remissi in scribendo pcessus ꝛ acta, ꝛ in dandis copijs petentibus, ꝛ expediendo dictos processus, ꝛ alia omittendo ad que tenebātur, ꝺm formam dicte electio. ꝛ statutorum dicte ciuitat.

9 ¶ † Itē in eo, de eo, ꝛ super eo, qđ dicti domicelli, ꝛ berruarij durāte dicto tpe fuerunt negligētes, ꝛ remissi in ꝓsequendo, capiendo, ꝛ detinendo malefactores, bannitos, ꝛ ꝯdemnatos in dicta ciuita. comitatu, seu districtu. Et etiam debitores reipublice, ꝛ priuatoꝝ personarum. Et alia commiserunt ad que tenebantur, ꝺm formam dicte election. ꝛ statutorum dicte ciuitat.

¶ Itē in eo, ꝺ eo, ꝛ sup eo, q̄ durāte dicto tpe, dict⁹ olim ptās, iudices, official. ꝛ familiares, nō fecerūt ꝯtinuā residētiā in dicta ciuitate ꝛ palatio, sed recesserūt de ciuitate et comitatu, sine lnia dn̄orum, et ꝯsilij, ꝯ formam dicte election. et statuti dicte ciuitat.

¶ Item in eo, de eo, ꝛ super eo, q̄ dict⁹ olim potestas, et ei⁹ collaterales, et iudex, durāte dicto tempore, non expediuerunt processus, et causas criminales et ciuiles, intra tempora instantie, ordinata per formam statutorum dicte ciuitat.

10 ¶ † Itē in eo, de eo, et super eo, q̄ dict⁹ olim ptās, iudices, official. durāte dicto tpe, plures capi, detineri, carcerari, et torq̄ri fecerūt, q̄ de iure, ꝺm formā statutoꝝ dicte ciuitat. capi, detineri, carcerari, et torq̄ri nō poterāt, et plēs alios relaxauerūt, q̄ detineri, carcerari, torq̄ri, et ꝯdēnari debebāt, ꝺm formā iuris et statutoꝝ dicte ciuitat.

¶ Item in eo, de eo, et super eo, q̄ durāte dicto tpe dict⁹ oliꝫ ptās, collateralis, et iudex, plures ꝯdemnauerunt innocētes, quos, absoluere debuerunt. Et plures ꝯdemnauerunt nocentes, quos ꝯdemnare debebant, ꝺm formam iuris et statuti dicte ciuita.

11 ¶ † Item in eo, de eo, et super eo, q̄ dictus olim potestas, collateralis, iudex, officialis, domicelli, ꝛ familiares, durante dicto tempore, scienter, dolose, et appensate, multas, et diuersas barratarias, et extorsiones, contractus illicitos, furta, et diuersa delicta cōmiserunt. Et cum haberent salarium de publico, plura encenia et esculenta, et poculenta a subditis receperunt, contra formam iuris et statuti dicte ciuitatis.

¶ Itē in eo, de eo, et super eo, q̄ dictus. d. ptās, collateralis, iudex, officialis, domicelli, et famuli, durante dicto tpe, inter se vnus ꝯ alterū, plures rixas, et delicta cōmiserūt, et ad ludos ꝓhibitos inter se luserunt. Deum, et gloriosam Virginē, et sanctos, et sanctas eius blasphemauerunt, et subditis mala exempla dederunt, contra formā iuris et statutorum dicte communitatis.

¶ Potes etiam addere alia capitula, prout disponitur per alia statuta, seu capitula dicte electionis.

¶ Et pdicta, et quolibet pdictoꝝ ꝯmissa, et ppetrata fuerūt ꝑ dn̄m oliꝫ ptātē, collateralē, iudicē, milites, socios, officiales, domicellos, et familiares, singula singulis referēdo, durāte tpe dicti officij, et in suprascripto palatio, cui vndiq̄ bona dicti cōmunis, ꝯ formam dicte

cte electionis, et contra formam iuris et statutorum, et laudabilem consuetudinem dicte ciuitatis, et contra bonos, et laudabiles mores.

¶ Sup quibus omnibus et singulis, et dependentibus, emergentibus, et connexis, et prorsus extraneis, dicti domini sindici procedere intendunt, et repertos culpabiles punire, et condemnare, secundum formam iuris dicte ciuitatis. ¶ Inchoata et formata fuit dicta inquisitio, per dictos dominos sindicos, die prima nouembris. M.cccc.lxij.

¶ Responsio officialium cum negatione.

12 ¶ † Supradictus olim pretor, et officiales, et famuli supra nominati, sponte, et ex certa scientia, et non per errorem, lecta eis dicta inquisitione, et per me notarium infrascriptum vulgarizata, et delato eis, et cuilibet ipsorum iuro, per dictos sindicos, et per ipsos corporaliter prestito, de veritate dicenda sup dicta inquisitione, et contentis in ea, negauerunt omnia singula in ea contenta vera esse et fuisse, loco et tempore, modo et forma, in dicta inquisitione contentis.

¶ Vel melius dicas negauerunt narrata prout narrantur vera esse, loco et tempore, modo et forma, in dicta inquisitione contentis.

¶ Qui olim pretor, iudices, officiales, et famuli, promiserunt parere mandatis supradictorum dominorum sindicorum, et soluere omnem condemnationem de eis, vel aliquo eorum ferendam, et personaliter comparere coram dictis sindicis, toties, quoties fuerint requisiti personaliter, vel ad domum.

¶ Fideiussio.

13 ¶ † Pro quo olim pretore, officialibus, et familia, Antonius Petri, et Bartholomeus Francisci, de ciuitate Ancone, et quilibet ipsorum, insolidum fideiusserunt etc. iurauerunt etc. renunciauerunt etc. obligauerunt etc. Sed aduertendum, quod in aliquibus locis statuto cauetur, vt est Senis, ne ciues damnum patiantur, quod non possint in sindica. fideiubere pro officialibus, ideo non dantur fideiussores. Sed depositarius communis, vel alius consimiliter habet in depositum, omnia bona, et arnesia dicti olim pretoris, et vltimam terzariam.

¶ Licentia.

14 ¶ † Supradicti olim pretor, officiales, et famuli, dederunt licentiam dictis dominis sindicis, procedendi sup dicta inquisitione, ad omnes, et singulos actus necessarios, et oportunos, vsque ad sententiam inclusiue, protestatione premissa, quod volunt citari in singulis actis etc.

¶ Et tunc dicti sindici monuerunt dictum pretorem, et officiales, et familiam, quod intersint singulis diebus et horis, ad videndum, et audiendum singulos actus, qui fient in d. processu.

¶ Qui dominus pretor, constituit dictum olim collateralem, iudicem, milites, socios, et officiales, procuratores insolidum etc. Deinde dicti domini sindici commiserunt banitori, quod publice baniat, si quis vult aliquam querelam exponere, contra dominum olim pretorem, collateralem, iudicem, milites, socios, officiales, et famulos, compareat intra tres dies, alias non audietur elapso termino. Qui preco, iens et rediens, retulit banisse etc. prout habuit in mandatis.

¶ In termino comparuit coram dictis dominis sindicis, ser Jacobus, Nicolai, tanquam vnus de populo, sindicus communis predicti, et produxit contra dictum olim pretorem petitionem, seu querelam infrascripti tenoris.

¶ Querela capture, carcerationis, et torture iniuste.

15 Coram vobis Spectabilibus † viris dominis sindicis, electis, et deputatis per magnificum commune Ancone, ad sindicandum dominum Jo. de magalottis olim pretorem dicte ciuitatis, et eius officiales, et familiam, agit, narrat, et exponit ser Jac. Nicolai, sindicus dicti communis, et tanquam vnus de populo dicte ciuitatis, contra et aduersus dominum Joannem olim pretorem predictum, quod de anno presenti, et mense Junij dicti anni, dictus do. Joannes tunc pretor, sine aliqua causa, saltem iusta, capi fecit, et carcerari, et sine aliquibus legitimis indicijs iussit torqueri, in palatio sue habitationis, cui vndique bona dicti communis, per eius officiales, et familiam, Antonium Joannis de Ancona, ex qua tortura dictus Antonius mortuus fuit et est. Quare petit dictus ser Jacobus, per vos dominos sindicos, dictum do. Joannem olim pretorem condemnari, et puniri, secundum formam iuris, et statutorum dicte ciuitatis, petens sibi in predictis, et quolibet predictorum, ius et iustitiam ministrari, omni meliori modo etc.

¶ Si vero tortus non sit mortuus, sed aliquo membro debilitatus tunc nomine suo concipiatur libellus, hoc modo.

¶ Querela super membro debilitato, occasione torture.

16 ¶ † Coram vobis etc. Antonius Joannis de Ancona, agit, narrat, et exponit contra, et aduersus dominum Joan. de magalottis olim pretorem dicte ciuitatis, qualiter de anno presenti, et mense Junij, dictus do. Joa. olim pretor, scienter, dolose, et appensate, sine aliqua causa, saltem iusta, capi fecit dic. Antonium, et in carceribus, et in compedibus poni, non declarato aliquo maleficio, per dictum olim potestatem, et oblato fideiussore per dictum Antonium. Et demum noctis tempore, sine aliquibus legitimis indicijs, et petita per ipsum Antonium copia indiciorum, et per ipsum olim pretorem denegata, et nulla precedente fama, accusatione, inquisitione, seu denunciatione, fecit dictum Anton. grauiter, iniuste, et enormiter torqueri, in palatio residentie dicti olim pretoris, cui vndique bona dicti communis, ex qua torturam dictus Antonius fuit debilitatus brachijs per duos menses, adeo quod non potuit artem suam agriculture exercere, per duos menses, et vltra. Quare petit dictus Anton. per vos dominos sindicos, dictum do. Joan. condemnari ad penam iuris, et statutorum, dicto communi Ancone, et dicto Antonio, ad damna, et interesse sibi debita, et perditione istarum operarum, et iniurie sibi illate, iuxta vestre religioni, videbitur conuenire, et in expensis legitimis, petens sibi in predictis, et quolibet predictorum, ius et iustitiam ministrari, omni meliori modo etc.

¶ Si vero agatur pro fuga carcerati, fiat querela, seu libellus hoc modo videlicet.

¶ Querela super fuga carcerati.

17 ¶ † Coram vobis etc. agit, narrat, et exponit dictus ser Jac. sindicus, et tanquam vnus de populo, contra dictum do. Joan. et dictos olim milites, socios, qualiter de anno presenti, mense Junij, cum in palatio residentie dicti olim pretoris, cui vndique bona dicti communis, detinerent captum Joanem Francisci de Ancona pro homicidio per dictum Joa. commisso, in personam Antonij Petri, de dicta ciuitate, anno et mense predictis, idem Joannes homicida, de dicto palatio aufugit dolo, seu culpa, et defectu dicti olim pretoris, et militum, quibus erat commissa custodia carcerum, et captiuorum dicte ciuitatis, et dicti homicide. Quare petit dictus sindicus, per vos dominos sindicatores, dictum dominum Joanem, et milites socios, personaliter detineri, condemnari, et puniri eadem pena, qua debebat puniri dictus Joannes homicida, secundum formam iuris et statutorum dicte ciuitatis, omni meliori modo etc.

¶ Ubi vero ageretur contra pretorem, et collateralem, qui absoluerunt nocentem, aut condemnauerunt innocentem, sic dicas.

¶ Querela super sententia iniusta condemnationis innocentium, vel absolutionis nocentum.

18 ¶ † Coram vobis etc. agit, narrat, et exponit dictus sindicus, contra et aduersus dictum do. Jo. et eius collateralem, qualiter de anno presenti, et mense Junij, dictus olim pretor, cum consilio dicti olim collateralis, scienter dolose, et appensate, iniuste, et inique condemnauerunt Andream Matthei, de dicta ciuitate, innocentem, in amputatione capitis, et confiscatione omnium bonorum, sumpta occasione asserti homicidij, vt dicitur commissi per dictum Andream, in personam Siluestri Thome, ex dicta ciuitate, contra omnem veritatem et iustitiam. Quare petit dictus sindicus, per vos dominos sindicatores, et vestram sententiam, dictum do. Joan. et eius collateralem condemnari, et puniri in eadem pena, qua condemnauerunt dictum Andream, secundum formam iuris et statutorum dicte ciuitatis, omni meliori modo etc.

¶ Et similiter formatur libellus, si absoluerunt nocentem, mutatis mutandis.

¶ Si autem conueniatur ipse potestas, vel collateralis, iudex, vel officialis pro barrataria, sic formatur libellus.

¶ Querela super barrataria.

19 ¶ † Coram vobis etc. agit, narrat, et exponit dictus sindicus, contra et aduersus dictum do. Joan. et eius collateralem, iudicem, seu officialem, qualiter de anno presenti, et mense Augusti, cum detinerent captum Bartholomeum Dominici, pro crimine adulterij, per ipsum Bartholomeum commissi, dicto anno et mense, in persona Berte vxoris Jacobi Petri, in domo habitationis dicte Berte, posita in dicta ciuitate cui a duobus vie communis, scienter, dolose, et appensate, corrupti pecunia, et per barratariam receperunt a dicto Bartholomeo ducatos. xxv. pro quolibet, in camera dicti pretoris, sita in dicto palatio, cui vndique bona dicti communis, et ipsum Bartholo. culpabilem, et nocentem, per barratariam absoluerunt, et liberauerunt, et relaxauerunt, contra formam iuris et statutorum dicte ciuitat. Quare petit dictus sindicus, per vos dominos sindicatores, et vestram sententiam, condemnari dictum do. Joan. et eius collateralem, iudicem, et officiales, ad penam iuris et statutorum, dicto communi Ancone, et in expensis legitimis, omni meliori modo etc.

¶ Sic etiam poteris secundum contingentiam casuum formare alias petitiones si tulit sententiam iniquam per dolum, vel per errorem, seu imperitiam, dummodo, quando per dolum, petatur condemnatio in certa quantitate, vel summa, si per errorem, vel imperitiam, fiat petitio in quantum religioni sindicatorum videbitur vt latius dicetur infra in declaratione supradictorum libellorum.

¶ Supradicti domini sindici, dictas querelas et petitiones admiserunt, si, et inquantum de iure tenentur, et decreuerunt dictis procuratoribus presentibus et petentibus dictas dictarum petitionum, et querelarum, cum termino ad primam diem, ad opponendum.

¶ Negatio querelarum.

20 ¶ † In termino comparuerunt dicti procuratores, et negauerunt omnia narrata prout narrantur vera esse, et petita prout petuntur, de iure fieri debere, non tamen animo litem contestandi. Qui domini sindici, statuerunt terminum trium dierum, dictis querelantibus, ad probandum, et probatum habendum, per omnem modum probationis.

¶ In termino comparuerunt dicti procurato. et accusauerunt contumaciam dictorum querelantium nihil probantium, et petierunt se absolui a dicta inquisitione generali, et a dictis querelis, et contentis in eis, et partes aduersas in expensas condemnari, omni meliori modo.

¶ Qui domini sindici, monuerunt partes hincinde, ad primam diem in vesperis, ad audiendum sententiam.

¶ Materia inquisitionis.

21 Hec est quedam †Inqsitio, tribus modis cognoscitur de maleficijs, per accusationem, vt in toto tit. C. z ff. de accus. per denunciationem alicuius officialis vel sindici, de qua plene per Cy. z Bal. in. l. ea qdem. C. de accus. z per Bar. in. l. diuus. ff. de cust. re. Tertio mõ per inqsitionem, vt in extrauag. ad reprimẽ. in ver. per accusationem, denunciationem, z inqsitionem. Et est duplex inqsitio, vna spãlis, alia gñalis. Specialis, est quoddaz ius pcedẽdi p officiũ, ad puniẽdũ delinquẽtes, noiatiz inqsitos, de certis delictis diffamatos, vt colligit̃ ex verbis Bar. in. l. ij. §. si publico. ff. de adul. z Ang. in. l. si vacantia. C. d bo. vac. lib. x. z Bal. in. d. l. ea quidem. C. de accus.

22 ¶ †Inquisitio gñalis est quadruplex, vna est, cũ index gñaliter inqrit, quo ad psonas, z quo ad delicta, ad purgãdũ puinciam suam malis hominibus, de qua in. l. congruit. ff. de of. psi. Et sup ea fundat̃ practica rectoꝝ, q in princ. sui officij faciũt fieri bãnimẽta gñalia, ꝯ oẽs homines male cõditionis, z fame, specificando pditores, adulteros, homicidas, blasphematores, falsarios, z subijciendo clausulã gñalẽ z ꝯ oẽm aliã psonã, q aliqd fecerit, aut dixerit ꝯ formã iudicis, z sta-
23 tutoꝝ ciuitatis. †Et erit effectus talis inqsitionis, z bãni, q si malefactores aufugiũt timore talis bãni, puincia purgat̃ malis hoibus, si non aufugiũt, poterit index vigore talis inqsitionis z bãni, pcedere ad inqsitionẽ spãlẽ, ꝯ oẽs spãles psonas, aliqđ spãle crimẽ cõmittentes, de his que sunt specificata in bãno, z inqsitione gñali, vel etiam similibus, aut maioribus, ar. l. z si quis. §. quesitũ. ff. si qs cau. z. c. generaliter. de pcu. in. vj. lz alias de iure cõi esset tale delictũ, de quo non posset per inqsitionẽ pcedi. l. rescripto. §. si qs accusatorem nõ hñs. ff. de mu. z ho. z. l. iiij. §. j. ff. ad. l. iu. pe. alias talis inqsitio generalis, z bãnum vr̃ frustratoriũ, vt vr̃ de mẽte Bar. in. l. ij. §. si publico. ff. de adul. in ver. iij. regula. z Saly. in. d. l. ea qdẽ. lz Ang. dixerit ꝯ in. d. l. si vacantia. ver. venio ad scđm arti. z hec gñalis inqsitio diffinitur fm eum in. d. l. si vacantia, qđ est ius procedendi per officium, per inuestigationem omnis facinorose persone, existẽtis in territorio. facit quod no. Inno. in. c. bone. de elec.

24 ¶ †Scđa inqsitio dr̃ gñalis quo ad personas, z spãlis quo ad delicta, vt cum iudici cõstat de facto vel homicidio, sed ignorat̃ qs fecerit, z hec diffinit̃, qđ est ius pcedẽdi per officium, ad inuestigandũ psonã, que maleficium iaz repertũ cõmiserit, de qua in. l. iiij. §. man. ff. ad. l. iul. pecu. z. l. iiij. §. si tibi. ff. de condi. ob tur. cau.

¶ Tertia dr̃ inqsitio gñalis ꝯ personas de necessitate, vt si inquirit de aliquo maleficio, ꝯ aliquã ciuitatem, z hoies ipsius ciuitatis, seu ꝯ vniuersitatẽ alicuius ciuitatis, de qua in. l. aliud. §. refert. de re. iu.

¶ Quarta dr̃ inqsitio generalis quo ad delicta, z specialis quo ad personas, vt est inquisitio que fit a visitatore alicuius ecclesie, cõtra personas speciales existentes in ecclesia, generaliter de delictis per eas commissis, de qua in. c. cum per inquisitionem. de accus.

25 ¶ †Item inqsitio nr̃a facta p dictos sindicos est spãlis quo ad psonas p̃tãis, officialiũ, z familie, z gñalis quo ad oia delicta p eos cõmissa, z hec diffinit̃, qđ est quoddam ius pcedendi p officiũ, ad puniendũ, z cõdemnandũ facinorosos hoies, de territorio ingrentis, de aliquo crimine, non a maliuolis diffamatos, vt colligitur ex verbis Saly. in. d. l. ea quidem. z Ang. de aret. in trac. sue inquisitionis. in ver. hec est quedam inquisitio.

¶ Aduerte tñ, q forma nostre inqsitionis ꝯ officiales, nõ est inuenta a iure cõi, sed a statutis, z cõi obseruãtia, z practica totius Italie. Nam de iure cõi, officiales finito officio debent stare in loco administrati officij per quinquaginta dies, z in eo loco publice oibus se ostendere, vt omnibus volentibus liceat querelas exponere.

26 ¶ †Officialis aufugiens de loco officij ante finituz tempus, dicitur reus lese maiestatis.

¶ Nec aliquo colore vel causa, ante finitũ officium inde discedere, alias dr̃ reus maiestatis, z dz mulctari pena quinquaginta librarum auri, z dz capi, z ad eum locũ remitti pmansurus p sex mẽses, vt dicit tex. in. l. j. §. j. z per totam. l. C. vt omnes tam ciui. q̃ mil. Et vbi p statuta non datur forma, de iure cõi dz libellus spãlis dari, lis contestari, z de calumnia iurari, alias processus non tenet. l. prolatam. C. d sent. z. c. quoniam contra. de probat.

27 ¶ †Et si agat̃ pro delicto, puta barataria, potest agi criminaliter. l. iul. repe. l. lege iulia. in fi. ff. ad. l. iul. repe. licet vt plurimũ agatur ciuiliter, non criminaliter, vt refert Fran. accur. in tract. quem fecit de sindicatu, qui ita dicit fore obtentum, de longa consuetudine totius Italie, a qua non est recedendum. l. de quibus. §. inueterata. z. l. minime. z. l. diuturna. ff. de legi.

¶ Sed si agatur criminaliter per accu. erit necessarius libellus. l. libelloꝝ. ff. de accus. z. d. l. j. in fi. ibi accusatione sup criminalibus facta p inscriptionem libelloꝝ. C. vt oẽs tã ciui. q̃ mi. z in. c. qualiter z qñ. extra de accu. Si aũt per inqsitionem eo casu quo de iure cõi potest inqri, dz fieri spãlis inqsitio, vt no. in. d. l. ij. §. si publice. ff. d adulte. Et predicta vera de iure cõi, nisi sit cã leuis, quo casu siue agat̃ ciuiliter, siue criminaliter, potest summarie, z sine libello, z substantialibus iudicij expediri. l. lenia. z ibi no. ff. de accu. z in auc. nisi breuiores. C. de sen. z in. §. necessitatez. in auc. vt iu. sine quoq. suf. Et eo casu pñt sindicatores summarie interrogare de eo negocio de quo agitur. l. vbicunq;. ff. de interro. act. Et si officialis cõfitetur, mãdat restitui id de quo facta est cõfessio, q cõfessus hr̃ pro iudicato. l. j. C. de cõfes. z. l. j. ff. eo. Sed si negat, debent recipere testes, z aduerte q non sint suspecti, nec maliuoli officiali, q talibus non credit̃, vt in. c. inqsitionis. z. c. qualiter z quando. el. ij. de accus.

¶ Sed cum inuenta sit a statutis, z communi obseruantia, practica supra scripte inquisitionis generalis, contra officiales.

¶ De effectu generalis inquisitionis.

28 ¶ †Quero, qs sit effectus dicte inqsitionis, an factis pbationibus super ea, seq possit cõdẽnatio, absq; alia inqsitione spãli. Bart. in. d. l. congruit. z in. d. §. si publico. vr̃ tenere q inqsitio gñalis sit preparatoria ad spãlẽ, z q sine spãli non possit fieri cõdẽnatio, ex pbationibus factis sup gñali, sed Bal. in. l. obseruare. §. pficisci. in. vj. q. ff. de of. presi. tz ꝯriũ, q iudicia criminalia sunt redacta ad instar ciuiliũ. l. absentẽ. ff. de pe. Sed in ciuili si pponat̃ actio tutele, vel negocioꝝ gestoꝝ, gñaliter, z in pcessu fiant pbationes super aliqua re spãli, põt fieri cõdẽnatio absq; alia petitione. l. j. z ibi no. ff. de eden. z. l. licet. C. de iud. ita in criminali, z in pposito nr̃o, cũ officiales teneant̃ in sindicatu vniuersitati, z reipublice, gñali iudicio ad reddendũ rõnem administrationis, sed particularibus psonis iudicio spãli, facta inqsitione gñali ad interesse reipublice principaliter, z factis sup ea, pbationibus, absq; alia inqsitione spãli, põt sequi cõdẽnatio, lz quo ad cõ-
29 moda priuata, non possit sequi, nisi incidenter, z accessorie. † Unde factis pbationibus sup furto, barrataria, vel alio crimine, cõdemnabitur officialis principaliter ad penam, z interesse reipublice, z accessorie ad restitutionem priuate persone, ne fiscus videat̃ negligere cõmoda subditoꝝ suoꝝ. arg. l. interdum. §. qui furem. ff. de furt. z. d. §. necessitatẽ. alias inqsitio gñalis non extẽdit̃ ad cõmoda pnata, vt in c. ad nr̃am. de iureiu. fm Bal. sed dictum Bar. dz intelligi in inqsitione gñali, de qua in. l. congruit. que est preparatoria specialis, z sit per qua index recepit testes, ad informandum, sine alia litis cõtest. z partis citatione, z alijs substantialibus iudicij, merito non põt seq condemnatio, sine alia speciali inquisitione.

¶ Sed in pposito nr̃o, z inqsitione supra formata, sunt citati officiales z familia, lis cõtestata p eoꝝ negationẽ, z moniti sup pbationibꝰ recipiendis, z data per eos licentia procedenti ad oẽs z singulos actus, vsq; ad sniam inclusiue agit̃, põt seq cõdemnatio, nec Bart. isto casu cõdicit. Pro qua cõclusione vr̃ tex. in. §. iubemus. in auc. de colla. z tenet Ang. in. d. l. si vacantia. z Bald. in. l. editam. in repet. ij. quam fecit Padue. C. de eden. z ita seruatur in practica.

¶ Aduerte tñ, q generalis inquisitio non prodest, quo ad debita priuata, nisi descendant a maleficio, vt. d. §. qui furem. z ideo si officialis pro suo salario, vel alius subditus pro aliquo debito, non dedit petitionem potestati intra tempus statuti, non debet postea audiri, nec sentẽtia pro eo ferri, preter generalis inquisitionis, fm Bal. in. d. §. proficisci. quod tene menti perpetuo.

¶ Quinq; requiruntur ad substantiam inquisitionis.

30 ¶ †Successiue quero, quot requirunt̃ ad substantiam inqsitionis. rñdeo, qnq;. Primum, q index inquirens, sit competens, hoc est, possit de crimine cognoscere, z habeat iurisditionem, alias inquisitio non tenet. l. j. z per totum. C. si a non compe. iud.

¶ Secundum, q inquisitus sit subditus, ratione originis, vel delicti. l. j. z in auc. qua in prouincia. C. vbi de cri. agi opoz.

¶ Tertiũ, q si tale crimen, de quo possit inqri d iure cõi, hoc ideo dico, q fm glo. Cy. z doc. antiquos, regulariter de delictis non potest procedi per inquisitionem. l. rescripto. §. si quis accusatorem nõ habens. ff. de mu. z hon. Fallit in septẽ casibus enumeratis per glo. in. d. l. ij. §. si publico. ff. de adul. fm Bar. ibi post Nic. de matta. aliter dixit ponendo quinq; regulas. Prima est, q index põt inqrere ad denũciationẽ sindici vel officialis. l. ea qdẽ. C. de accu. z. l. diuus. ff. de custo. reo. Secunda est, q põt inqrere propter incidentem cognitionem. l. ij. C. si aduer. lib. Tertia, pp precedentem inquisitionẽ generalem, que est preambula ad specialẽ. d. l. cõgruit. z. l. iiij. §. j. ff. ad. l. iul. pecu. loco cuius succedit hodie bannum generale, dictum fuit supra. Et gñr poterit hodie index, de omni delicto comprehenso in banno, vel maiori, vel simili, ad spãlem inqsitionem procedere. Quarta regula est, q potest inquirere de omni delicto cõmisso corã ipso indice. l. j. C. de cal. z. l. nullũ. C. de testi. z. l. pe. C. d proba. z no. in. l. eos. de fal. Quinta est, q potest procedere propter immanitatẽ criminis.

criminis.l.si quis in hoc genus.C.de episco.& cleri.

¶ Ite in crimie lese ma.vel heresis.l.ij.& iij.ff.ad.l.iu.ma.& l.apo stat a.C.de aposta.& ideo cōcludit,q̄ et de iure cōi,iudex in ingren do h3 latas habenas,l3 ex forma statutorū Italie,sit et ɔcessum,q̄ de omni delicto iudex possit,& teneatur inquirere.

¶ Quartum,q̄ requirit de substantia inqsitionis de iure cōi est q̄ precedat fama publica a psonis fidedignis,nō semel tm̄,sed se pe,& sepius.vt in.c.cū oporteat.& c.qualiter.quo & qn̄.& c.ad petitio nem.de accu.& dicetur.ī.in verbo publica precedente.

¶ Quintū spāle est,q̄ inquisitio habeat debitā formam.vt in.c.in quisitionis.de accu.& d.c.qualiter.& facit.l.j.§.j.si mens.fal.mo. dixe.hoc iudex inquirens,succedit loco accusatoris,l3 nō dēat sub scribere ad penam talionis,fm̄ Bar.in.§.si publico.

¶ Locus & tempus est de substantia inquisitionis.

31 ¶ †An aūt debeat poni in inquisitione locus & tps,Bartol.post Ja.bu.in.d.§.si publico firmat q̄ sic,q2 iudex in inquisitione t3 vi ces accusatoris,preterq̄ in subscriptione,ergo d3 apponere ea ad q̄ tenet accusator,cū sit eiusdē nature.ff.de act.l.libellorū.ar.l.j.§.b actio.ff.si qs test.lib.esse ius.fu.l3 gl.insti.de pub.iud.in prin.& Jn no.in.c.fi.de pur.cano.dixerint ɔ̄ quē Bar.intelligit in inqsitiōe gnāli quo ad delicta,& spāli quo ad psonas,q̄ fieret ad remouēdu3 aliquē prelatū,nō aūt ad puniendū criāliter,quo casu nō l3 cū alie no dispendio in tanto crie vagari,ideo requirit locus & tempus.l. pretor edixit.in prin.de iniur.

¶ Conclusio non est desubstantia.

32 ¶ †Conclusio tm̄,in inqsitione & accusatione,nō est necessaria,nec de sba.vt.d.l.libellor̄.fm̄ Bar.in.d.§.si publico.l3 loco cōclusio nis de ɔsuetudine ponat illa clausula,de qua.s.super quibus om nibus & singulis,intendunt procedere,& repertos culpabiles puni re fm̄ formā iuris & statutorū,vel pōt simpliciter dicere,fm̄ formā statutorū q2 sicut in accusatione pōt se restringere ad certam lege3, ita in inquisitione,fm̄ Bar.in.d.§.si publ.cetera ad materiam in quisitionis,vide p Ang.in.d.l.si vacantia.& per Bartol.in.d.§.si publico.& per Ang.de aretio,in verbo,hec est quedā iqsitio,vnu3 tm̄ nō omittas,q̄ de iure ante q̄ iudex formet inqsitionē,d3 assigna re terminū iniuriato,si vult accusare,alias tenet in syndicatu.glos. est.ij.q.v.c.presbyter si a plebe.Bal.ponit in.l.senatus.de accu. allegar.l.ij.§.senatus.eo.ti.l3 hoc in practica non seruetur.

Que fit & fieri intenditur.

33 ¶ †Hec verba in tali inquisitione generali operant,& declarāt in tētionē sindicorū,q̄ intendūt inqrere,nō solū gnāl'r de his q̄ ỏ pre senti narrant.ī.scripta inqsitione,l3 et de his,q̄ in futurū in spē ap parebūt,q2 cu3 officiales obligent gnāl'r reipublice,ad reddēdum rōnē administrationis,& gestionis oium gestor̄ p eos i offō,meri to dicti sindici in gnāli inquisitione intendunt,q̄ possint comprehē dere omnes species in processu deducendas sicut in simili dicimus in generali & vniuersali iudicio ciuiliter intentato,vt legi.& no.in.l. j.in prin.ff.de eden.& C.de transac.l.sub pretextu.& de indic.l.licet cum similibus.

Per spectabiles generosos vi

34 ros.¶ †Judicu3 gradus sunt plures.primi dicunt illustres,medij spectabiles,Alij clarissimi.vn̄ versus.Illustris primus,medi9 spe ctabilis,imus Assumpto clarū cepit habere gradum.de qbus ple ne per doc.in.j.constitutione.C.& in proemio ffor̄.& institu.

Syndicos & syndicatores.

35 ¶ †Sindicus grece,latine dr̄ defensor,dicit tex.in.l.numerum.§. defensores.ff.de mu.& ho.& hoc,q2 rēpublicā,collegiū,vel aliā vni uersitatē defendit,vt est tex.cu3 gl.in.l.j.§.fi.ff.q̄ cuiusq.vni.no.& in Spe.de sindi.§.j.Uocat et rōcinator,q2 ratione geste administra tionis cognoscit.l.ij.C.vbi de rati.agi opo2.& si iniuste condemnat officialis d3 puniri,& pcessus p superiorem reuideri,vt in.c.ea que §.sequentes.de sta.mo.facit.l.tutor.§.fi.de fideius.ideo in multis locis sindicatores resindicant,vt Nursie,& accumuli.& l3 sindicus ppie ɔstituat ab vniuersitate,ad instar pcuratoris constitui a pri nato ad agendu3 & defendendū,fm̄ Bal.in.d.l.j.& in spe.de sind. in prin.tm̄ in pposito nostro ideo dr̄ sindicus,q2 indicat & cognoscit de causis officialiu3,quasi singulor̄ dicens cām,fm̄ Bald.in d.l. ij.C.vbi de ra.agi opo2.& sicut sindicus ad agendum & defendēdu3 alias causas vniuersitatum constituitur ab vniuersitate & consilio, ita sindicus ad reuidendum rationem gestionis,& iudicandum offi ciales eligitur & deputatur a consilio,& cōiter iburs at,& fore extra bitur secundum formam statuti.

36 ¶ †Sed pone,q̄ sunt plures sindici,& officialis cōfitetur corā vno An talis confessio preiudicat ɔfitenti,dic q̄ sic,q2 l3 sniā lata nō te neat nisi ferat ab oibus vt no.Bar.in.l.magistratibus.ff.ad muni. & Spe.in ti.de iudi.dele.§.fi.ver.consulens.sed per statutum cō muniter prouidet,q̄ sniā lata a maiori parte alijs vocatis valeat vt no.in.l.duo ex tribus.ff.de re iudi.

Ad syndicandum.

¶ Jd est singulor̄ causas dōm,vt no.Bal.in.l.ij.C.vbi de ratio. agi opo2.& q̄nis priores decreuerunt,q̄ ptās non debebat sindica ri,nihilominus dr̄ stare ad sindicatum.fm̄ Bal.in.l.mancipia.C. de ser.fug.nisi sit solēniter absolutus a prioribus & ɔsilio.& l3 ptās exerceat officium gratis & sine salario,tamen debet sindicari.l.l3.§. j.ff.nau.cau.sta.& ibi dicitur,q̄ non tenetur de delicto viatorum, quos habuit in domo.

Magnificū & generosu3 milite3.

37 ¶ †Miles dr̄ a malo,q̄ arcere milites solent,vel a malitia.i.du ritia,q̄ pro nobis sustinent,vel a mille,q2 eligit vnus ex mille.l.si. §.fi.& ibi no.ff.de re mili.& ad hoc vt qs sit verus miles armate mi litie,sunt necessaria qnq3.primo q̄ iuret non euitare mortem p re publica.Scdo cigat ei ensis.Tertio q̄ signet stigmate i brachio. Quarto q̄ scribat in matricula militu3.Quinto q̄ examinet,si est idoneus ad militiā.vt no.gl.& doc.i.l.pe.ff.ex q.cau.ma.& his mi litibus sunt ɔcessa a iure nouē priuilegia ɔcernentia solēnitatem te standi,& tria ɔcernentia psonam militis testantis,& tria alia in fa uorē militis instituti vel legatarij,& septē concernentia sbam testa mēti.& sic sunt.xxij.specialia,de quibus plene p Bar.in.l.neq3.n. ff.de test.mili.S3 predicta non hēnt locū in militibus nostri tem poris,sed solū cingat eis ensis,& calcaria mittunt,& iurat sibi com missa fideliter gerere,& gaudent priuilegijs,vt preferant in nuptijs & funeribus mortuor̄.vt no.Sal.in.l.pe.C.de testa.mil.vide Cy. in.l.j.C.de fur.& fac.igno.& gl.in auc.de man.princi.§.fi.Jtem hu iusmodi milites nostri temporis,eligunt in pretores & maiores ma gistrat9 maior̄ ciuitatu3 Jtalie,ad quos nō pn̄t eligi,q nō sunt mi lites,ex forma statutor̄ & capitulor̄ electionis.

¶ Militia non videtur dignitas.

38 ¶ †An autē militia sit dignitas vr̄ q̄ non,q2 libertus potest esse miles.l.fi.C.de lib.& eo.lib.& tm̄ non potest hr̄e dignitatem.l.om nes.C.de meta.li.xij.ideo militia & dignitas ponunt tanq̄ diuersa l.fi.C.q mili.non pos.& l.j.C.de equest.dig.lib.xij.nō tm̄ pōt nega ri,quin sit honor,& dicit tex.in.l.q cum vno.§.ad tps.ff.de re mili.& q̄ sit dignitas,facit tex.j.dis.c.ius militare.& xxiij.q.j.c.militare. Qð tm̄ h3 locu3 in militibus antiqui tpis,q habent multa priuilegia de qbus in.l.j.ff.de testa.mili.l.j C.de iur.& fac.igno.Sed milites nostri temporis,vt dictum est,preferuntur solum in funeralibus et electionibus maiorum ciuitatum Jtalie.

Dominum Joannem de maga

lottis de ciuitate Castelli.

39 ¶ †Noia ppria,agnomina,& cognomina exprimunt in inqsitione ad recognoscēdu3 psonas inqsitas.C.de ige.& manu.l.ad recogno scēdas,& no.in.l.j.C.de mutat.no.& no.Bar.in.l.demon.ff.ð ɔdi. & demō.vbi dixit,q̄ si ɔstat de persona ex sola appositione nois p prij,non est necesse qð p cognomina & agnomia exprimant,qð pce dit sine dubio,si inqsitus h3 nomē singularissimū,vt dicit gl.de gal lo psso bidello accusij.l.hac ɔsultissima.C.q testa.fa.pos.& si agno mē casati exprimat falsu3 in inqsitione,nō viciat inqsitio,fz Bar.i d.l.demōstratio.q2 si exprimit id qð nō est necesse apponi l3 falsu3 nō viciat actū,sicut in sil'i dicimus ve libello inepto,vbi libellus nō

40 reqrit,pcessus nō viciat.vt no.glo.in.l.vinū.ff.si cer.peta.† Et sil'r stipulatio inepta nō viciat,vbi stipulatio nō reqrit.l.j.§.j.C.de rei vxo.ac.sic et nō viciat pcessus si iudex ingrēs errat in noie patris inqsitus nō opponit,imo etia3 si est cōtumax,& pcedit diffamatio, vel fuga,pcessus nō viciat,fm̄ bar.i.d.demonstratio.Quinimo et si sit erratū in noie pprio & ɔstat de corpore & psona delinquētis p cessus nō viciat.C.de test.l.si in noie.insti.de testi.si qs in noie.Et eodē mō nō viciat inqsitio,l3 sit erratū in terra originis,vel paro chia deliquentis,dūmō ɔstet de delicto & corpe siue psona.l.quo ties.ff.ð her.insti.& refert Jo.de imo.in.l.his verbis.§.fi.ff.de he re.insti.sic et nō viciat,si sit erratū in offō,siue artificio.l.q hēbat. ff.de rebus dub.& ponit Bal.in.l.si qs in fundi vocabulo.ff.ð le. j.& eo magis nō viciat pcessus & inqsitio nr̄a,siue sit erratum in no mine proprio siue etiam pr̄is,siue casati,& originis dicti do.Joā.& alior̄ inqsitor̄,q2 pcedit ɔ̄ eos rōne officij q̄ gesserunt,vn̄ attendit an sit ver̄,qð male administrauerit offm̄,q2 p mala administratio ne ɔ̄ eos inqrit,iō l3 erret in alijs demonstrationibus,pcessus & in

quisitio non vitiatur. vt no. Bal. in. l. qui hēbat. ff. de reb. dub. per
illū text. qđ no. silr vitiaṫ ꝓcessus, si sit erratū i mala grāmatica vt in
c. ad audientiā. de rescrip. vel syllaba, vel litera. l. qui habebat. ff. de
mann. test. Fallit tñ in literis pape in qbus error litere vitiat, quia
transeunt per tot manus, ꝙ non est verisimile, ꝙ in eis sit error, ꝭm
Inno. in c. ex parte. de rescrip.

Olim potestatē dicte ciuitatis.

41 ¶ †Hec dictio olim, significat tṗs preteritū, ꝛ offm̄ finitū, i nr̄a in-
quisitione. vt in auc. vt indi. sine quo. suf. circa prin. ꝛ. l. sꝫ ꝛ milites
ff. de exc. tu. lꝫ qñqꝫ ponaṫ nō solum ꝓ preterito, sꝫ ꝓ p̄nti, ꝛ futu-
ro. l. j. §. j. ꝛ ibi no. ff. de ope. no. nun. reglr. n. officiales finito officio
dēnt sindicari, ꝛ nō eo durante. l. j. C. vt oēs taꝫ ciui. qꝫ mili. ꝛ. l. j. ꝛ
ij. C. vbi de rati. agi opor. duplici rōne, qꝛ nemo auderet durāte offi
cio dare q̄relam. itē ꝙ de gestis post sindicatū factū durāte offō nō
sindicareṫ. ꝛ aduerte, qꝛ si ptās finito offō non dat locum successori
teneṫ. l. iulia ma. ꝭm Guil. in. l. iperiū. ff. de iur. omnium iudi. ꝑ tex.
in. l. iij. in fi. ff. ad. l. iul. ma. sic ēt teneṫ si non expectat successorem. l.
meminisse. ff. de offi. procon. ꝛ leg.

¶ An officiales possint durante officio conueniri.

42 ¶ †An aūt durante offō, officiales possint sindicari, vel conueni-
ri. dic ꝙ qdā sunt magistratus sola dignitate, sine administratione
q vocanṫ comites, marchiones, ꝛ similes, ꝛ hi p̄nt qñcunqꝫ conue-
niri. l. ij. C. vbi sena. vel. cla. ꝛ no. Bar. in. l. nec magistratibus. ff. dē
iniu. quidā hn̄t dignitatem seu offm̄ cū administratiōe, aut sunt mi
nores, ꝛ p̄nt durāte offi ꝯueniri. vt no. gl. in. l. j. de in ius vo. ꝛ no. i
d. l. nec magistratibus. corā ordinario loci, siue agaṫ de debitis ꝛ de
lictis cōmissis añ offi. siue durante offi. siue post finitū offm̄, ēt non
pertinentibus ad offm̄. l. nulli. ꝛ ibi gl. C. quoꝝ app. qdā sunt maio
res, ꝛ tunc aut sunt ꝑpetui, ꝛ p̄nt conueniri durāte offō coram supio
re, vt eṗs corā archiepo. vt no. Bar. in. l. de pupillo. §. si qs ipsi p̄-
tori. ff. de no. ope. nun. vñ princeps agit ꝛ ꝯueniṫ ꝑ ꝓcuratorē. l. ij.
ff. de offi. ꝓcu. cesa. itē ciuitas q̄ hꝫ merum ꝛ mixtū imperiuꝫ. l. j. §.
qbus. ꝛ. §. fi. ff. ꝙ cuius. vni. no. itē hꝫ offm̄ ad beneplacitū, qꝛ eq̄pa-
raṫ ꝑpetuo, ꝭm Bar. in. l. iurisperitos. ꝑ illū tex. ff. de excu. tut. aut
sunt tp̄ales, vt ꝯsul, prefectus, ꝓconsul, ꝛ ceteri magistratus, ꝛ pre-
tores hn̄tes merū ꝛ mixtū iperiū, ꝛ gladij ptātē, ꝛ isti non p̄nt reglr
durāte offō ꝯueniri, nec alios ꝯuenire. d. l. ij. in prin. iuncta. l. iij. §.
j. de iuri. om in. ꝛ. l. sꝫ si pretorē. ij. rñ. ff. ex qui. ca. ma. ꝛ. l. qui accu
sare. §. ij. ff. de ac. ꝛ. l. si reus. ff. iudic. sol. ꝛ. l. pars literarū. ff. de iudi.
nec actio sit tp̄e peritura, qꝛ tūc lis cōtestatur, vt actio perpetueṫ. l.
senatusconsulto. ff. de offi. presi. Quod ꝓcedit sine dubio, si cōuenia
tur de gestis extra offm̄. d. l. pars literarū. idē de gestis in offō re-
gulariter, vt dictis iuribus, possent tm̄ citari verbaliter vt cōpareāt
finito magistratu. vt no. Bar. in. d. l. ij. de in ius vo. ar. in. l. tṗs. ff.
de her. insti. Fallit. j. d. regula, si cōmittat barratariā, in ponendo
vel remittēdo penam per pecuniaꝫ, vel furtum, vel enorme, vel ma
ius delictum in officio, ratione officij.

43 ¶ †Possunt officiales in quinqꝫ casibus, durante officio, ab offi
cio remoueri.

¶ Quo casu p̄nt ēt durante offō ꝯueniri, ꝛ ab officio remoueri. l.
iubemus, ibi, administrante eo. C. ad. l. iul. repe. ꝛ no. in. d. l. ij. i p̄n.
ff. de in ius vo. ꝛ in auc. vt indi. sine quo. suf. §. illud. ꝛ in. §. necessi-
tatis. ꝛ. l. fi. ff. ad. l. iul. repe. ꝛ in auc. de defen. ciui. §. interim. ꝛ not.
in. l. mancipia. C. de ser. fug. ꝛ in auc. vt dif. iudic. §. si vero. ꝛ. §. si tñ
ꝛ ita fuit obseruatum de facto in ciuitate nr̄a castelli, in collaterali
do. Jo. de firmo, tunc ptātis, q per pecuniam ꝛ barratariam, ꝓmi-
serat absoluere dñm Frācīscū de canalibus. ꝛ ēt Florentie ꝯ dñm
Franciscum de taliagozzo tunc capitaneum, ꝓ barrataria facta cū
hebreis, qui durante offō fuerunt capti, ꝛ torti, ꝛ in carceribus man
cipati, ꝛ puniti. Scđo remoueṅ ab offō, ꝛ durante officio sindican
tur, ꝑꝑ aduersam ꝛ lōgam corpis infirmitatem. Tertio ꝑꝑ nimiaꝫ
negligentiam. nā. l. si quos iudices. C. de offi. prefe. preto. Quarto
si videat aliquos rixantes, ꝛ se non interponit, dꝫ remoueri ab offi-
cio, secundū Cy. in. l. si seruus. C. de noxa. Quinto ꝑꝑ nimiam seni-
tiam. l. ij. ff. de his qui sunt sui, vel ali. iur. ꝛ no. Ang. in addi. qꝫ fe-
cit in tractatu Bal. in. §. ꝓficisci. in. q. xliiij. Sexto si non tenet inte
gram familiam, pro qua recipit stipendium. l. j. ꝛ. iij. in. v. colū. ꝛ. l.
in nomine domini. C. de offi. prefec. preto. afri.

¶ Remotus propter eius culpam vel delictum,
non debet habere salarium.

44 ¶ †Et aduerte, qꝛ si remouetur ab officio, ꝑꝑ eius culpam, vel de
lictū, nō dꝫ hr̄e salarium, ꝭm Bal. in. l. nesennius. ff. de excusa. tu. ꝛ
Ja. de are. in. l. menia. ff. de annuis leg. ꝛ Bal. in. d. l. mācipia. vbi
idē dicit in officiali remoto ꝑꝑ suspitionē. ꝛ no. Ang. in dictis ad-
di. q. lxxj. item pōt sindicari durante officio, de eo ꝙ alijs dedit. vt
hr̄et offm̄. vt in. §. si qs aūt. in auc. vt iud. sine quo. suff. Poterit ēt
durante offō sindicari, qñ durante primo semestri eligiṫ ꝓ alio se
mestri, itaqꝫ ꝙ sint duo officia, ꝛ non vnū ꝯtinuatum ꝛ ꝓrogatū, ꝭm
Bal. in. l. si ꝯstāte. C. sol. ma. no. Bar. in. l. dies cautionis. ff. dē dā.
infe. lꝫ Bar. dixerit ꝙ anteq̄ꝫ sindiceṫ, non tꝫ noua electio, ꝓ rescri
pto. §. debitores. ff. de mi. ꝛ ho. Sꝫ de consuetudine seruatur cōtra
rium, qꝛ cōmuniter rectores eliguntur durante p̄io semestri, ꝛ post
factam electionem de preterito sindicantur.

¶ In quibus possunt durante officio conueniri.

45 ¶ †Silr poterit officialis durante officio ꝯueniri, qñ ipse officia-
lis, ꝛ is cui inferṫ iniuria, sunt subditi eidē dño, ita ꝙ ꝑ talē conuen
tionē non est opus, ꝙ officialis se absentet a loco sue iurisdictionis
sicut videmus qñqꝫ in aliquibus terris Marchie, in qbus sunt ali
qui ꝓuinciales in officio, qui sunt subditi eiusdē dñi, cuius sunt illi,
quibus infertur iniuria, vt in simili dicit glo. in. d. §. necessitatis qui
coram principe potest durante officio conueniri.

¶ In quibus casibus possunt durante officio conueniri.

¶ Jtē poterit durante officio conueniri, si processit de volūtate cō
uenientis, qꝛ cum sit inductū in fauorē subditorū, ꝙ finito offō con-
ueniantṫ. d. l. nec magistratibus. ff. de iniur. ꝛ. d. l. ij. ff. de in ius vo.
possint tali fauori ꝓ se introducto renuntiare. ar. l. si qs in ꝯscriben
46 do. C. de pac. cū si. ꝙ tñ hodie non ꝓcederet † qꝛ cōiter in electioni-
bus apponiṫ caplm ꝛ pactū spāle, ꝙ de omissis ꝛ commissis tenea
tur stare ad sindicatum finito officio. Vñ officialis nō est obligatꝰ
añ, cū transiuerit in ꝯctum. l. cesar. ff. de pub. ꝛ. l. donationes. C. de
dona. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ sic agēs durāte offō, ageret añ diē, quod fie
ri nō pōt. l. nisi finita. ff. de tute. ꝛ rati. dist. ꝛ h̄ verū nisi de volūtate
officialis ꝛ cōitatis, q̄ ipsuꝫ elegit, qꝛ pōt talis cōitas remittere sin
dicatū, sicut tutori remittitur redditio rōnis. l. qdā decedens. ff. de
admi. tu. ergo fortius pōt ordinare, ꝛ ꝙ durante officio sindicetur
ar. auc. multomagis. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ aduerte, qꝛ sicut non pōt re-
gulariter durante offō ꝯueniri ita non potest aliū subditum conue-
nire, si hꝫ merū ꝛ mixtū imperiū, ꝛ coram alio iudice, ꝭm Ange. in
d. l. pars literarum. qꝛ presumiṫ subditis eē nimis terribilis duran
te officio, ꝛ multominus coram seipso, qꝛ non est competens in cau
sa propria. l. j. C. ne quis in sua causa.

¶ Vbi ꝓceditur ex mero officio non datur copia inquisitō.

Ex mero eorum officio.

47 ¶ †Hec verba iportant ꝛ operanṫ, ꝙ inqsitio ꝓcedit sine aliq̄ dif-
famatione precedente, ꝛ ꝓcedit absqꝫ eo ꝙ copia inquisitionis de-
tur reo inqsito, q̄ duo reqrunṫ, vbi non ꝓceditur ex mero offō, scđm
Ang. in. l. si vacantia. C. de bo. va. lib. x. ver. v. no. in ver. item fal-
lit ꝑ. c. q̄liter ꝛ qñ. el. ij. ꝛ. c. inqsitionis. de accu. allegat. c. j. de off.
or. sꝫ certe ille tex. non vr̄ hoc ꝓbare, qꝛ dicit ꝙ epi hēant liberam
ptātēꝫ adulteria ꝛ scelera inqrendi, ꝭm ꝙ canones censenṫ. cano-
nes aūt expresse exponunt, ꝙ iudex nō precedente diffamatiōe ab
honestis ꝛ fide dignis, non possit iqrere. vt. d. c. qualiter ꝛ qñ. ꝛ. c.
inquisitionis. ꝛ. c. cum oporteat. igitur ꝛc. igitur cogita.

In eo de eo ꝛ sup eo quod fama

publica precedente.

48 ¶ †Lꝫ reglr de iure inqsitionis spālis requiraṫ, ꝙ precedat fama
publica, nō semel tm̄, sꝫ pluries, a ꝑsonis honestis, ꝛ fidedigis, ꝛ nō
a maliuolis ꝛ suspectis. ꝛ ꝙ sit tanta, ꝙ scādalū generet, ꝛ sine ꝑicu
lo tolerari nō possit, vt in c. j. ꝛ. c. cū oporteat, ꝛ. c. ad petitionem. ꝛ
c. inquisitionis. ꝛ. c. qualiter ꝛ qñ. el. ij. de accu.

¶ Inqsitio pōt ēt fieri nō precedente fama. x. casibꝰ hic expssis.

¶ Tñ in nr̄a inqsitiōe gn̄ali nō requiriṫ, ꝙ p̄cedat fama publica si
cut nō reqriṫ in inqsitione gn̄ali, q̄ fit ꝯ caput ꝛ mēbra alicuius ec-
clesie, vel loci, de delictis in gn̄e, vt in. c. j. de offi. or. ꝛ in. c. irrefra-
gabili. ꝛ. c. excōicamus. de p̄ben. ꝛ no. Host. in sum. in. d. c. quali
ter ꝛ qñ. ꝛ Ang. in. d. l. si vacantia. in ver. de. v. arti. ꝛ vers. ꝛ ꝑ hoc
pꝫ ꝙ sindicatores potestatis ꝛc. Jtē non requiriṫ in inqsitione gn̄a
li quo ad personas ꝛ delicta de qua in. l. congruit. ff. de offic. presi.
49 †Jtē non requiriṫ, vbi ꝓcediṫ ꝯ presentem, ꝛ non opponentem, vt
in. c. ij. de ac. in. vj. iiij. non requiritur, qñ proceditur ꝯ confessum
crimen, de quo inqritur, vt in. c. i. de accu. in. vj. v. non requiriṫ tan
ta diffamatio, qñ inquiritur ad remotionem prelatorum regularium
vt in. c. qualiter. el. ij. de accu. vi. vbi inquiriṫ ad denuntiationē pu-
blici officialis. C. de accu. l. ea quidem. ꝛ ponit Host. in. d. c. quali-
ter ꝛ quando. de accu. septimo vbi requiritur ad vtilitatem publi-
cam in causa mere ciuili ꝛ pecuniaria, vt in casu. l. si vacantia. C. de
bo. vacan. li. x. ꝛ. l. si quis post hoc. C. de bo. proscri. Octauo vbi in
quiritur ad vtilitatem priuatam, vt insti. de at. tut. §. sed hoc iure. lꝫ
in causa suspecti tutoris, qꝛ agitur ad crimen puniendꝫ requiritur
quod

quod precedat diffamatio.l.hoc.n.ff.de suspe.tu.nono cum iudex
inquirit ex mero officio,vt in.c.i.de offi.ordi.lz hoc ibi non probeť
vt dictũ fuit.s.in ver.ex mero officio.decimo vbi vertitur periculuz
animarũ,vt in.c.neqꝫ de clan.despon.vltimo non reqritur diffama
tio,vbi ꝓcedit iudex ex necessitate officij,vt no.Host.in.c.qualiter
⁊ qñ.⁊ an in.d.l.si vacantia.ver.iiij.requiritur,ꝙ no.q꞉ statuta cõ-
muniter ꝓuident,non solũ ꝙ iudex possit,sꝫ ꝙ teneať inquirere de
delictis,q꞉ tunc procedit inquisitio,ẽt si non precedat diffamatio ꝙ
not.⁊ tene menti perpetuo.

¶ Diffinitio male fame.

¶ Sed q꞉ recte hic cadit videri de fama.Quero primo qd erit fa-
50 ma.rñdeo ẜm Bal.in.l.de minore.§.tormenta.ff.de quest.† qd fa-
ma est cõis opin.voce manifesta ex suspitione proueniens.com-
munis opi.dr̃ ad drĩam opinionis singularis.l.cum quidã.§.ꝙ di-
citur.ff.de acquir.here.⁊.l.ꝙ labeo.ff.de sup.lega.voce manifesta,
id dr̃ ẜm Vgutioñe,q꞉ fama dr̃ a fando.i.a loquendo,vt ipse dicit
super verbo fama,vñ non dr̃ fama nisi sit locutio.Ex suspitione pro
ueniens,dr̃ ad drĩam manifesti ⁊ notorij ꝙ dr̃,eẽ certũ.l.ciues ⁊ in
cole.⁊ ibi no.C.de ap.⁊.l.si vero.§.q ꝓ rei qualitate.ff.qui sati.cog.
⁊ intellige qd fama est cõis opi.s.eoꝝ ad quos spectat hoc scire,
vt no.gl.in.d.§.ꝙ dr̃.vñ si dr̃ ꝙ sit fama,ꝙ aliqs sit doctus,h spe-
ctat scire ad sapientes ⁊ doctos,nõ aũt apud vulgares ⁊ indoctos,
⁊ in magnis negotijs reqriť fama totius ciuitatis,⁊ in paruis suffi-
cit fama vicinie,vt no.gl.in.d.§.ꝙ dr̃.⁊ Bar.in.d.§.tormẽta.vbi
ꝙ id qd dr̃,ꝙ fama est cõis opi.dꝫ intelligi oium vel maioris par-
tis hominũ illius ciuitatis,ad quos spectat,puta si est factũ qd spe
ctat ad decuriões,vł cõsiliarios,opꝫ ꝙ sit fama apd maiorẽ ꝑtẽ cõ
siliarioꝝ,nõ autem mulierũ vel pueroꝝ.Si est tale factũ ꝙ nõ spe
ctat ad principales,sꝫ ad mulieres,sufficit qd sit fama apud maiorẽ
partẽ mulierũ.Et ideo non recte dicunt qui affirmant ꝙ.x.aut.xx.
homines faciunt famã,q꞉ opꝫ ꝙ sit cõis opi.hominũ,vel maioris
partis illoꝝ,q sunt in ciuitate,ad quos spectat scire illud de quo di-
citur esse fama,ita vr̃ velle Inno.in.c.veniens.de verb.signi.
51 ¶ † Et aduerte vt s.dr̃ in inquisitione,talis fama in maleficijs dꝫ
hr̃e originẽ a fide dignis,non a maliuolis ⁊ suspectis vt dicit text.
in.d.c.qualiter ⁊ qñ.el.ij.⁊.l.miles.§.pe.⁊ ibi no.ff.de adul.vnde
opꝫ nominare actores fame,vt sciatur que ꝑsone sint,⁊ an possint re
probari.l.si quis decurio.C.de fal.⁊ in auc.hodie.C.de repu.⁊ ista
fama qñqꝫ oritur ex aliqua iusta cã,que precedit ipsum maleficium
q꞉ erat aliqs qui non erat ꝯsuetus furari,⁊ ꝯuersatus est i domo in
qua factũ est furtũ,ex istis antecedentibus oritur rumor ⁊ fama cõ-
tra eum.Quandoqꝫ oriť in ipso maleficio,q꞉ deprehendiť qs i fur-
to,vel adulterio,oriť fama ⁊ rumor ꝯ eum,etiam si deprehendatur
a famulo,vel alia vili persona,q꞉ tunc fama non hꝫ ortum a persona
que inuenit eum,sed ab ipso facto.quandoqꝫ fama oritur ex causa
emergente post factũ maleficium,q꞉ forte post hominem occisuꝫ ⁊
derobatũ,inueniuntur res ipsius derobati apud aliquẽ.ex ista cau
sa oritur fama ꝯ eum de occiso ⁊ robaria,ar.l.iij.ff.ad mace.Alias
si iusta cã non esset fama modicũ operareť.d.l.miles.§.pen.q꞉ vbi
non precedit iusta causa non dꝫ dici fama,sed vana vox populi,q̃
non est audienda.l.decurionũ.C.de pe.conclude ergo,ꝙ fama ha-
bet ortum ex aliqua iusta causa de preterito,presenti,vel futuro,vt
in exemplis.s.positis.

¶ De probatione fame.

52 ¶ † Qualiter aũt probatur fama,⁊ per quot testes,glos.in.l.iij.§.
eiusdẽ.ff.de testi.dicit ꝙ sufficiunt duo testes,ꝙ Bar.dicit verum
nisi statutum requirat plures.ff.de test.l.vbi numerus.q꞉ testes de-
bent deponere,ꝙ de facto est fama,⁊ reddere cãm scientie ꝑ sensuꝫ
corporeum,puta q꞉ publice audiuerunt dici a maiori parte homi-
num ciuitatis,alias non probant,ẜm Bar.in.d.§.tormenta.versic.
qualiter ꝓbetur fama,⁊ dꝫ testis interrogari ⁊ rñdere a qbus audi
uit dici,cum debeat hr̃e originem ab honestis ⁊ fidedignis,al's nõ
posset sciri,vnde hẽat originem.⁊ dcm̃ fuit.s.⁊ ponit Inno.in.c.q̃li
ter ⁊ qñ.⁊ Spe.in tit.de inqui.§.nunc tractemus,vbi dicit ꝙ si te-
stis interrogatus a quo audiuit,dicit se non recordari nõ probat fa
mam,si nullũ nominauit,sed si nominat aliquem,⁊ dicit audiuisse a
pluribus alijs de qbus non recordatur,tunc bene ꝓbat,q꞉ memoria
hoium est labilis.l.peregre.ff.de acqui.pos.silr̃ ẽt probat,si vn⁹ te-
stis nominat aliquos,⁊ alius alios,vel dicit audiuisse in vno loco,
alius in alio loco,vel alio tpe,q꞉ per hoc testimonium super fama
non viciatur,⁊ vꝫ vt no.in.l.ob carmen.§.fi.ff.de test.⁊ Inn.in.d.c.
veniens.⁊ Spe.in.d.§.fi.⁊ Bar.in.d.§.tormenta.⁊ potest proba-
ri non solũ affirmatiue,sed etiam negatiue,puta,q꞉ testes dicunt fa
mam esse,Titium non fecisse tale maleficium.ff.de proba.l.si arbi-
ter.⁊ si aliqui testes probant famã esse,alij famã nõ esse,stabitur di-
gnioribus.⁊ si sint equales in numero ⁊ dignitate,stabitur illi fame
que precessit ex verisimilioribus presumptionibus.d.l.ob carmen.
§.fi.⁊ Inno.in.d.c.veniẽs.⁊ Spe.in ti.de no.cri.§.fama.⁊ ꝓbata
infamia vnius tẽporis,⁊ innocentia alterius tẽporis,preualet vlti-
ma.l.ij.in princi.ff.quis ord.in bo.pos.Sed si fama in vno loco pro
baretur bona,puta,in castro,⁊ in alio loco,puta in ciuitate probeť
mala,standum est illi que hꝫ meliores causas.Et si oia sunt equalia
sibi inuicem derogant,⁊ neutri fides adhibetur.d.l.ob carmen.in
fi.facit de ꝓba.c.licet.

¶ An fama facit plenam vel semiplenam probationem.

53 ¶ † Sꝫ posito ꝙ sit probata fama,an faciat plenã vel semiplenam
ꝓbationẽ.gl.⁊ doc.in hoc variauerunt.Nã glo.in.l.proprietatis.
.C.de proba.⁊ in.l.at qui natura.§.eum me absente.ff.de neg.gest.
⁊ in.l.vbi adhuc.C.de iur.do.videť dicere ꝙ fama facit plenam ꝓ
bationem,sꝫ in.l.iij.§.eiusdẽ.ff.de test.⁊ in.l.admonendi.ff.de iureiu
ran.⁊ in.l.in bonefidei.C.eo.⁊ in.c.j.de appe.vr̃ dicere quod facit
semiplenã.vñ Cy.in.l.excusatur.§.j.⁊ Cyn.in.d.l.proprietatis.⁊
l.fi.de q̃ni.dixerunt ꝙ fama cum vno teste facit plenã probationẽ
in ciuilibus,non autem in criminalibus,q꞉ in his probationes dẽnt
esse luce meridiana clariores.l.fi.C.de proba.sꝫ Jac.de are.Jaco.
butr.⁊ And.de pi.in.d.l.iij.§.eiusdem.videntur dicere ꝙ nõ facit
plenã nec semiplenã,nec in causis breuioribus,vt in auc.nisi breuio
54 res.C.de senten.ex peri.re.† sed solum ꝯfirmat probationes iaꝫ fa
ctas.vñ si probationes hincinde essent equales,⁊ alius hr̃et pro se
famã,ille obtineret,vt.d.§.eiusdem.Bar.aũt in.d.§.tormenta.di-
stinguit ꝙ vbi cõis opi.preualet veritati fama plene probat,⁊ suffi-
cit probatio fame,vt in casu.l.barbarius.ff.de offi.preto.⁊.l.j.C.de
test.sic ẽt sufficit probatio fame.vbi fama seu cõis opi.facit verita-
tem.l.cũ delanionis.§.asinam.ff.de fund.instr.⁊.l.labeo.cum si.ff.
de sup.leg.Sed vbi requiritur probatio veritatis,⁊ tũc si fama hꝫ
ortũ a sola voce populi,sine alia iusta vel probabili cã,⁊ non est au-
dienda,nec probat plene vel semiplene.l.decurionuꝫ.C.de pe.hec
55 tñ fama coadiuuat probationem factam.d.l.iij.§.eiusdem.† Si ve
ro probatur fama,que hꝫ ortum ex legitimis presumptionibus,⁊ in
dicijs precedẽtibus,in causis breuioribus,vel modici preiudicij,ꝓ
bat plene,ẜm Bar.in.l.si constante.in.j.ij.⁊.iij.q.sol.ma.⁊ i.d.§.
tormenta.idem puto in his que hẽnt longũ tractum temporis pu-
ta est fama,qd est guerra inter regẽ Ferandum,⁊ ducem Jo.idem
in probatione mortis alicuius.d.l.iij.§.eiusdem.⁊.l.si quidem.C.so
lu.mat.q꞉ in his fama facit semiplenã probationem.Jta soluať pri
ma opi.in alijs aũt casibus est considerandum qualiter vrgeãt indi
cia ⁊ presumptiones,qbus fama traxit originem,⁊ si sunt vrgentia,
fama facit semiplenã,al's non.ita dꝫ intelligi in.d.l.excusanť.§.j.
⁊.d.§.eiusdem.⁊ ex his poteris ꝑpendere,an fama sit sufficiẽs in-
dicium ad torturam.ex quo infert Bart.in.l.j.§.tormenta.qd vbi
statutum diceret,ꝙ fama publica habeatur pro plena probatiõe in
quibusdã maleficijs,dꝫ intelligi de fama legitima,que habuit or-
tum ex probabilibus causis ⁊ initijs,non aũt de ea que habuit ortũ
a sola voce populi,q꞉ vane voces populi non sunt audiende.d.l.de
curionum.ideo tu iudex debes esse cautus in ponderando,vnde fa
ma habuit ortum.Et vbi in.l.vel statuto agiť de fama,intelligiť de
fama publica,alias non diceretur fama,vt.s.pꝫ in diffinitione,ẜm
Bar.in.d.§.tormenta.l.de minore.ff.de questi.

¶ Fama debet produci ad banchum iuris.

56 ¶ † Postremo aduerte tu iudex,qd vbi requiriť diffamatio,ad
hoc vt possit inquiri,talis diffamatio nõ dꝫ produci in occulto,sed
in publico,⁊ iudice sedente pro tribunali.ideo sis cautus quod no-
tarius scribat in bastardello,in quo est scripta dicta diffamatio.et
predicta facta fuerunt ad banchũ iuris,iudice sedente pro tribuna-
li,alias si fieret in occulto,⁊ in camera,inquisitio non teneret,vt.d.
c.inquisitionis.⁊ not.Ang.in.d.l.si vacantia.in ver.sed q̃ro diffa
mantes Titium.⁊ Ang.de are.in sua practi.in verbo,fama publi
ca precedente.Cetera ad materiam fame,indiciorum,⁊ torture,vi
de plene per eundem in.d.verbo fama publica.⁊ per Spe.in ti.de
inqui.§.nunc tractemus.ver.quid si ille.⁊ in.§.fama.per totum.et
adde,vt sparsis velleribus telam nobis ordiamur politam,vt dixit
Spe.in titu.de no.cri.§.vt aũt.qd aliud est fama,aliud rumor,aliud
manifestum,aliud notorium,aliud quasi occultum,aliud oino oc-
57 cultũ,vt in.c.vestra.de coha.cle.⁊ mu.† Fama est duplex,vna mali
que proprie dicitur infamia,de qua dictum est.s.de qua fit mentio
in materia inquisitionis.alia dicitur fama in bona parte,que sic dif
finitur,fama est illese dignitatis status,vita ⁊ moribus comproba-
batus.l.cognitionum.§.estimatio.ff.de mu.⁊ ho.⁊ hec fama est ma-
gis estimanda quã vita.ff.man.l.quintus.vnde apostolus.expedit
mihi magis mori,q̃ꝫ vt gloriam meam quis euacuet.j.q.j.ca.sacer
dos prope fi.⁊.xij.q.iij.c.non sunt audiendi.⁊ qui negligit famam
suam dicitur esse crudelis.ij.q.ij.c.nolo.⁊ infamia diffinitur con-

uertendo verba dicte diffinitiõis, q est lese dignitatis stat⁹, vita ꝛ moribus reprobatus, vt no. Spe. in. d. §. fama. post princip. vbi et subdit aliam diffinitionem seu descriptionem, communez ad famã bonam ꝛ malam, fama est vulgi seu maioris partis, operi eius rei de qua queritur consentiens.

¶ Diffinitio communis ad famam bonam ꝛ malam, ꝛ rumoris.

58 ¶ † Rumor autem sic diffinitur. Rumor est particularis assertio ex certo auctore ꝛ sola suspitione proueniens, extra de elec. c. olim. ꝛ de eo qui cog. consan. vxo. sne. c. super eo. ꝛ hic rumor minus probat quam fama, qꝛ fama est communis opi. Rumor est cum pauci aliquid dicunt, vt in. c. veniens. de reg. ꝛ in Spe. de noto. cri. §. nũc de rumore. ꝛ de tali rumore possunt intelligi illa verba posita in nostra inquisitione ꝛ clamosa insinuatione referente.

¶ Diffinitio manifesti.

59 ¶ † Manifestuz est publica seu famosa proclamatio, ex certa sciẽtia ꝛ certis auctoribus proueniens. d. l. ciues ꝛ incole. C. de appell. ꝛ ibi no. ꝛ in. c. eorum. in fi. xxij. q. iij. xxij. qõ. j. c. manifesta. ꝛ. c. de manifesta. ꝛ. c. scelus. De notorio dicetur in verbo, per moduz notorij, ꝛ in Spe. de no. cri. in prin. communis opi. differt a fama, qꝛ probat, ꝛ habetur pro veritate. l. barbarius. ff. de offic. preto. ꝛ facit ius. l. j. C. de testa. fama vero facit ius, sed pro ea causa presumit, nisi contrarium probetur, vt dictum est supra ꝛ intellige de communi opinio. bonorum, non autem malorum ꝛ vilium personarum, vt in Spe. de no. cri. §. sequit. ver. sed in quo differunt.

¶ Diffinitio occulti.

60 ¶ † Occultum dicitur, q nulla ratione probari potest, vt in cap. vt nostrum, vt ec. be. ꝛ talia soli deo reseruantur. vj. q. i. c. si omnia. et tale occultum vocatur secretum. ij. q. j. si peccauerit, ꝛ no. in Spec. de noto. cri. §. nunc de occulto. Quasi occultum dicitur, id qõ p paucos probari potest, quia illud pauci faciunt, puta, duo vel tres, vel quinqꝫ. de peniten. distin. j. §. hec ergo secreta. ver. non sunt hec. ꝛ in Spe. de noto. crimi. §. pene occultuz.

¶ Diffinitio quasi occulti.

Etiam per modum notorij audita peruenit.

61 ¶ † Quid aũt dicatur notorium. distingue q triplex est notorium. Aliud est notoriũ facti, aliud iuris, aliud presumptionis. Notoriuz facti est q ita se exhibet in conspectu hominum, q nulla potest tergiuersatione celari, vt si presbyter publice retineat concubinam in domo. ꝛ in tali notorio non requirit pbatio, nec accusator, vt in cap. tua nos ꝛ. c. vestra. de coha. cle. ꝛ mu. ꝛ in. c. fi. ꝛ in tali notorio cõdemnatus non audit appellans, in. c. cũ sit. ꝛ. c. peruenit. de app. ꝛ creditur simplici officiali, sine alia probatione. iiij. q. iiij. c. aliquan-

62 do. † Notoriũ iuris est, cum aliquis est confessus in iudicio, vel cõdemnatus. l. fi. ff. de sta. ho. ꝛ. l. res iudi. ff. de reg. iur. ꝛ in hoc requiritur probatio, si neget, vt in. c. sicut. de re iudi. notorium presumptionis est fraternitas ꝛ filiatio. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. filiũ. c. conquerente. de filijs presby. ꝛ de diuor. c. porro. §. j. ꝛ. l. lucius. ff. de condi. ꝛ demon. ꝛ no. glo. d. c. vestra. de quo plene per Cyn. ꝛ Bal. in. l. ea quidem. C. de accu. ꝛ in Spe. de no. cri. §. iam d notorio. ꝛ aduerte, qꝛ verba modum notorij posita in inquisitione, multum operant, qꝛ si reus cõfitet omnia ꝛ singula in inquisitione contenta, videtur confiteri etiam crimen esse notoriũ, vt no. Bartol. ꝛ Bal. in. l. si cui. §. j. de leg. j. ꝛ qũr non poterit postea inquisitio impugnari, ex defectu alicuius solennitatis omisse, puto qꝛ de eo crimine non possit inquiri ordo iuris. C. de ac. l. ea quidem. ꝛ in. d. ca. vestra. ꝛ ibi plene per Inno. ꝛ ita dicit Ang. de are. in sua practica in verbo et per modum notorij. alle. Ang. de peru. in. d. l. si vacantia. ꝛ dicit dicta verba esse magne importantie ꝛ effectus.

63 ¶ † Uerba per modum notorij posita in inquisitione, nil videntur operari.

¶ Sed iudicio meo, parũ aut nihil important in exemplo quod ipse ponit, q reus confiteatur omnia ꝛ singula in inquisitione contenta, qꝛ per talem confessionem, etiam sine dictis verbis, omnis inquisitio ꝛ processus, quantumcunqꝫ ineptus ꝛ inualidus, reconualidatur, ƀm Bar. in. l. si confessus. ff. de custo. reo. ꝛ Inn. in. c. qualiter. ꝛ qñ. de accu. ꝛ Ang. in. l. denuntiasse. §. si ff. de adult. pro quo dicto canoniste allegant casum in. c. pisanis. de rest. spo. ꝛ Lud. de vrbe allegabat ad hoc casum de iure ciuili a nemine inuentum, nisi ab eo prout audiui ab eo legente, in. l. ait pretor. §. permittit. ff. de mino. qui tex. subtiliter intuenti hoc bene probat. sed lꝫ Ludo. attribuerit sibi tñ ego inueni allegatum a Bal. in. l. iij. C. de exe. rei iud. p quo etiam videtur esse casus in. c. i. de accu. in. vj. ꝛ in. c. cum super. extra de confes. pro quo dicto est etiam ratio in promptu, qꝛ in cõfessum nulle partes iudicis, nisi in condemnando. l. j. C. de confes. ꝛ. l. proinde. §. notandũ. ff. ad. l. aquil. vnde si potest iudex condemnare reum confessum absqꝫ alio processu, vt dictis iuribus, fortius poterit, vbi precessit processus lꝫ inualidus, ar. l. j. §. j. C. de rei vxo. act. Preterea inquisitus facile posset alleg. ꝛ probare confessionẽ erroneã, maxime in furtis, ꝛ delictis occultis, ꝛ non notorijs, que iudex extorsit per torturã, per no. in. l. non fatetur. ꝛ. l. error de cõfes.

64 † Ideo sis cautus, q lꝫ maleficium sit probatum per testes, semper facias reũ cõfiteri, ad tollendũ omne dubiũ q tene menti perpetuo vñr tñ dicta verba operari, qñ probaretur delictũ esse notoriũ p testes, quo casu vt dictũ est, omissio ordinis non vitiaret processum, vt nn. in. d. l. ea quidem. ꝛ. d. c. vestra. Sed etiam dicto casu, absqꝫ appositione dictoꝝ verborum in inquisitione, probata notorietate maleficij processus non requiritur. Ideo nihil vñr opari cogita.

65 ¶ † Ulterius aduerte, q in penã huius primi capituli. l. iul. ambitus incidunt multi rectores ꝛ officiales, qui eligunt suffragio populi ad officia, pecunia data aut promissa per se, vel alios mediatores impetrantes officiũ pecunia data, aut promissa, incidunt in penã. l. iul. de ambi. ꝛ tales soluentes aut pmittentes incidunt in penã. d. l. iul. de ambi. que est pena infamie, ꝛ centum aureorũ, que pena cessat hodie in vrbe Romana, qꝛ ad principẽ seu pontificem pertinet cura electionũ, ꝛ nõ ad populũ, vt dicit tex. i. l. j. ff. ad. l. iu. amb. ꝛ eadem pena tenet qui instituit nouuz vectigal, vt. d. l. in fin. sed qui p pecuniã in officio refirmatur et p rescriptum principis, incidit i penam deportationis, ꝛ eãdem pecuniã tenetur soluere fisco. l. j. C. ad l. iul. ambi. ꝛ in auc. vt iudi. sine quo. suf. §. j. ꝛ per totum tit. ꝛ in auten. de man. prin. §. oportet.

¶ De iuramento prestando ab officialibus.

Item in eo, de eo, ꝛ super eo, qd dictus do. Joan. ꝛ eius officiales non iurauerunt in forma.

66 ¶ † In prin. officij ptãs ꝛ officiales tenent iurare in forma tradita a iure cõi ꝛ a statutis, ꝛ presertim q nulli dederunt neqꝫ dabũt nec promiserunt occasione dicte electionis officij, prout tenentur ƀz formaz iuris ꝛ statutoꝝ, vt in auc. iusiuran. q presta. ab his. §. j. ꝛ aduerte q iurans gñaliter seruare statuta, nõ tenet seruare statuta illicita, aut impossibilia, nec libertati ecclesiastice ꝯria, vt est tex. in. c. j. in fi. de iureiu. i. vj. ꝛ no. gl. ꝛ Host. in. c. j. de his q̃ fi. a ma. parte ca. est. n. tale iuñ gñaliter prestitũ, interpretandũ ƀm ius commune, q iurãs teneat seruare solũ statutũ, ꝛ ꝯsuetudines iustas possibiles ꝛ honestas, vt leg. ꝛ no. in. c. ad nostrã. el. iij. de iureiurã. ꝛ

67 in. c. sup quibusdã. de ver. sig. † Et si expresse iuraret illicita ꝛ impossibilia, ꝛ inhonesta, eoipso largo mõ esset periurus, vt no. gl. in. d. c. j. de iureiur. in. vj. ꝛ in. c. sicut nostris extra de iureiur. Et idem dicendum, qñ gñaliter iuraret seruare statuta, ꝛ sciret aliqua esse illicita ꝛ inhonesta, ꝛ iurans in mente sua gerit se illa seruaturũ, qꝛ etiaz tunc eoipso est piurus vt no. glo. in. d. c. i. in. vj. tenet ergo gñaliter iurare, ꝛ gerere in mente seruare solũ iusta ꝛ honesta, ꝛ tunc solum ad iusta ꝛ licita obligatur vt dictis iuribus, facit. l. qui cum tutoribus. §. fin. ff. de trans. ꝛ. l. conditiones. ꝛ. l. seq. ff. de condi. instit. ꝛ. l. fi. ff. qui satis. cog. ꝛ. l. pe. C. de non nu. pe. ꝛ. c. nõ est obligatorium. de reg. iur. in. vj. ꝛ. l. impossibiliũ. ff. eo. ꝛ adde q tale iuramẽtũ gñaliter prestitum, non se extendit ad statuta futura ꝛ edenda, sed soluz ad statuta edita ꝛ preterita, vt est tex. in. c. pen. extra d iureiurã. ꝛ c. quemadmodum. etiam si iuret seruare futura, non tenetur nisi ad licita, possibilia, ꝛ honesta, ꝛ non contraria ecclesiastice libertati, vt dictis iuribus.

¶ De sedendo ad banchum iuris.

Item in eo, de eo, ꝛ super eo, qd dictus olim ptãs ꝛ eius iudices non sederunt ad banchum iuris.

68 ¶ † Istud. c. cum. ix. sequentibus continet negligentiam ptãtis, iudicum, ꝛ officialium, ꝛ familie, prout apparet ex lectura eorum. Et istud primum ponit negligentiam ptãtis, ꝛ iudicum in sedendo ad banchum iuris, ƀm formã iuris ꝛ electionis ꝛ statutorum. nam de iure cõi iudices debent sedere diebus iuridicis ad ius reddenduz a mane vsqꝫ ad vesperas, vt dicit tex. in auc. de iudi. §. sedebunt. lꝫ hodie cõmuniter sunt vbiqꝫ statuta, q debent sedere diebus iuridicis semel aut bis in die, de mane in tertijs, ꝛ de sero in vesperis. vnde si cessante iusto impedimento potestas ꝛ eius iudices fuerint negligentes in sedendo, ꝛ iura reddendo, incidunt in periurium ꝛ penam infamie, qꝛ iurauerunt seruare statuta. ꝛ vltra tenentur ad penam statuti rei publice, ꝛ interesse agentium ꝛ litigantium corã eis l. si quis maior C. de trans. ꝛ. l. si quis in conscribẽdo. in fi. C. d pac. Sit ergo cautus potestas vel iudex vt possint probare, quod sederint, quod faciant scribi a notario actorum qualiter ad ius reddendum

dum quolibet die iuridico, sm Bal. in. l. fi. C. de stat. et imag.

¶ An et quando officiales teneantur de negligentia.

¶ Inquisitio de negligentia dicitur scrupulosa.

69 ¶ †Est igitur hic congrue videndu. An et qn ptas et eius officiales teneantur de negligentia, que consistit in omittedo, cum dicatur leuius delictu in omittendo q in comittendo, vt est tex. iiij. qo. iiij. c. j. et quis Bal. in. d. §. proficisci. in. ix. q. dixerit q non est conueniens q officiales sindicentur de negligentia, qr esset nimis scrupulosa inquisitio. l. si seruus in prin. de leg. j. nisi talis negligentia esset dissoluta, et dolo proxima, tn de rigore eius ita debent officiales sindicari de neglectis sicut de comissis, qr qn aliquid incumbit rone officij, paria sunt facere non facienda, et non facere facienda, vt est tex. in tutore et curatore, in. l. j. in prin. ff. de tu. et rati. dist. et in officialibus sunt infinite leges punientes eos de negligetia, vt est text. i. d. l. si qs in coscribendo. in fi. et in. l. si quos iudices. C. de offic. prefe. preto. et in. l. mancipia. C. de ser. fu. et in auc. de questo. §. super. et in c. iudices. de pace iura. fir. et in. l. iudices. C. de anno. et tri. et. l. i. C. de susce. et archa. li. x. et. l. placuit cu multis si. C. d col. fun. patri. eo.
70 lib. †vn sicut tutor et curator tenentur de negligentia in administratione tutele et cure. l. hec. n. §. fi. de suspe. tu. Ita officiales tenent de neglectis in administratione rei publice, cum per famam statuti, et sue electionis, et iuramenti per eos prestiti, promiserunt statuta seruare, et iustitia omnibus ministrare, q iuramentum obligat officiales ad seruandu promissa precise, et in forma specifica, vt in cap. ad nostra. et ibi no. de iureiur. nec admittitur purgatio more. l. si insulam. et ibi no. ff. de verb. obli. Preterea non potest negari, q in contractibus qui celebrant gratia vtriusq, venit dolus, lata et leuis culpa. l. si vt certo. §. nunc videndu. ff. como. officiales aut eligantur ab vniuersitatibus, vel alijs auctoritate habentibus, ad administradu iustitia rei publi. omnibus subditis, et sic gratia ipsor eligentiu ac etiam gratia ipsius electi, pp salarium et honore q inde conseq debet. ergo sequit q tenetur de dolo, lata, et leui, culpa, seu negligentia, non autem de leuissima nec de casu fortuito, vt. d. §. nunc videndum. et sic potest intelligi dictum Bal. q non sindicantur de negligentia leuissima, sed de dolo, et lata culpa, que dolo comparatur. l. q nerua. ff. depos. et similiter de leui culpa, per regulam. d. §. nunc videndum. cum si.

71 ¶ †Iudex et ptas tenetur, si non admittunt probationes et defensiones, dutn pars probet in sindicatu, q produxit testes probantes intentionem sua, et q iudex noluit examinare, alias non tenent. tene menti pro sindicatu domini Spinelli.

¶ Ex quibus infert ad plura. primo q si potestas, vel iudex negligant recipere accusatione, denuntiatione, vel querela sibi porrecta vel si recipiunt, et nolunt examinare testes sibi productos, faciut lite sua, et tenentur in sindicatu, dumtn pars probet in sindicatu, q produxit testes pbantes intentione sua, et iudex noluit examinare, et q interest sua testes fuisse examinatos in tanta qtitate. l. si quado. C. de test. alias iudex non teneret, sm Bal. in. l. damni. §. sabini. ff. de dam. infec. et. l. in pecuniarijs. ff. de ferijs alleg. l. qui commeatus. ff. de re mil. et similiter tenetur si no admittit alias defensiones, vel probationes per instrumenta, sm Bal. in. l. prescriptione. C. si contra ius vel vti. publi.

72 ¶ †Ite si non faciunt restitui furtu, vel damnum, damnu passo cum possunt, et tunc tenentur insolidu, qr presumuntur esse in dolo, vel lata culpa que dolo coparatur, sm Bald. in. d. l. mancipia. C. de ser. fug. vbi dicit, quod vidit semel condemnari quenda iudicem, qr apportauit accusationem sibi porrectam ad cameram, et noluit sup ea procedere. alle. ad hoc. ff. de eden. l. argentarius. §. cum autem.

¶ Item tenent si sunt negligentes in exigendo condemnationes et alia debita comunis. l. j. C. de muril eg. lib. xij. et. l. fi. C. vt in po. leg. maxime si negligentia ipsorum, debitores facti sunt non soluedo. l. lucius. §. fi. ff. de fide. et eo casu dz tantundem de suo salario retineri. l. iudices. C. de anno. et tribu. lib. x. poterunt tamen repetere ab his pro quibus soluerunt, sm Bar. in. l. missi opinatores. C. de exact. tri. libr. x.

¶ Tenentur si nolunt audire partes, et si non admittunt exceptiones legitimas.

73 ¶ †Ite tenentur si nolunt audire partes. d. l. argentarius. §. cu autem. ff. de eden. et no. Bal. C. de pe. iudi. qui ma. iudi. super rub.

¶ Ite tenentur parti ad interesse, si per dolum, vel notabile negligentiam omittunt interrogare testem de causa scientie. per text. i. l. si quando. C. de testi.

¶ Item si non admittunt exceptiones legitimas, vt no. Bal. in. §. proficisci. in. xvij. q. alleg. C. de pac. l. si quis in conscribendo. in fi.

¶ Item si omittunt condemnare victum in expensis, qn fuit petitum, vt est gl. fin. in. c. fi. circa medium glo. ff. de rescrip. alias no tenetur si non est petitu. l. properandu. §. sin aut alterutra. C. de iu. nec recuperat ab eo qui debuit condenari, qr lata snia offm suum sup expensis expirat. l. iiij. C. de depo. et qr soluit potius pena sui quasi delicti q verb debitu, io non pot recuperare, sm Ang. et Jo. de imo. in. l. si quis dolo. ff. de re iudi. et Bal. in. l. sancimus. C. de iudi. lz Spe. teneat contrarium, in tit. de expen. §. postremo.

¶ Tenentur si non expediunt causam infra tempus instantie.

74 ¶ †Ite tenetur si sunt negligentes in terminando causam ciuile infra tps a statuto prefixu. q. vj. §. hoc et. et in auc. d questo. §. sup hoc et non solum faciunt lite sua, vt teneantur ad interesse partis, quatenus eam ledunt vt in. c. iudices. de pace iura. fir. d. §. sup hoc. sz tenent et ad pena statuti, et incidunt in periuriu, qr iurauerunt seruare statuta, et pena statuti non excludit pena piurij. l. si quis maior. ff. de trans. et no. Bal. in. d. §. proficisci. in. iij. q. ver. sed nunquid iudex. et ita refert tenuisse Jac. bu. in. l. pperandu. in prin. C. de iud. q tamen ide limitat veru, si ptas, vel iudex est in dolo, qr potuit et noluit sed cessante dolo no erit periurus, alias sequeret q ex culpa et negligentia fieret periurus, q est falsum. non tame excusat a pena pecuniaria statuti. nisi pp cam probabilem et necessaria. ff. de verb. obl. l. qtinuus. §. illud. et q no. Inno. de offi. deleg. c. pe. et Bald. in d. tracta. in. iiij. q. et dr pbabilis ca, si fuit impeditus facto partium, et tunc excusat a pena, et pot tps progari bz Bal. in. l. petente. C. d temp. in integ. re. pe. facit q ide no. in auc. clericus. C. de epis. et cle. et in. l. si ideo. C. de his qui. vt indig. vbi dixit, q vbi non est culpa, no dz esse pena. dr ergo iudex in culpa, si in causa erat instructa, et fuit requisitus q expediat, et stat per eu, alias non dr negliges, nec tenet ad pena, sm Bal. in auc. sed lis. et in auc. ite si appellat. C. de tepo. app. et in. d. c. iudices. in. ij. latere. et vide eu in. l. statutis. C. de senten. experi. reci. qr in his que respiciunt vtilitate priuata iudex regulariter non impartitur offm non petitum. l. iiij. §. hoc iudicium. et ibi per Bar. ff. de dam. infec.

¶ De tempore instantie, et negligentia officialis non expedientis infra tempus instantie.

75 ¶ †Sed postq iudex est semel interpellatus, et causa est instructa dr stare per eu, sm Bar. in. l. titia. §. vsuras. de lega. ij. et in. l. dani. §. sabini. ff. de dam. infec. et si sibi de causa non liquet, possunt partes instantia renouare, sm Bar. in. l. pperadu. §. j. C. de iud. et Ange. in. l. sz si ante. ff. iud. sol. Et tunc non incidit iudex in pena, secundum Bal. in. l. petende. C. de temp. in integ resti. pe. et si partes nolunt renouare instantia, pot iudex iurare sibi de causa non liquere, et dicere, codeno condenandu et absoluo absoluendum, sm Ang. in l. cum iudex. C. de senten. et in. l. pretor ait. ff. de iudi. Poterit etiam iudex pp breue tps pronuntiare reseruatis exceptionibus, bz bald. in. l. peremptorias. C. sen. re. non pos.

¶ Ite poterit pp breue instatia fere oes terminos cumulare scdm Bal. in. l. pperandu. in prin. in. ij. col. C. de iudi. et aduerte, qr tempus instantie non currit iudici, si pars hz testes in longinquis partibus, et opus est dilatione, que absorbet tota instantiam, qr tunc et post tps pot de causa cognoscere, sm Dyn. et Cyn. in. l. cum ipsis de excu. tuto. q no. et tene menti.

76 ¶ †Ite aduerte q tps instantie non currit impedito facto iudicis sm Ang. in. l. fi. C. de adul. et lz instantia cae principalis, non possit pacto partiu progari, scdm coem opi. Bar. Bal. et alior, in. l. properadu. in prin. C. de iudi. Possut tn partes p pactu se obligare de no opponendo de peremptione instantie, scdm Bar. in. l. seius et augerius. ff. ad. l. fal. et adde q lz sit concessu arbitriu potestati in ciuilibus et criminalibus, dz tn expedire causas infra tps instantie statuti alias tenetur de negligentia. et no. Bal. in. l. j. ff. de exceptio. doli. et Bar. in. l. si in lege. ff. loca.

77 ¶ †Ite tenentur de negligetia si no expediut pcessus criminales intra tps statuti, et successori relinqt, vt no. Bal. in. l. j. §. sciendu. ff. de magi. cone. q intellige ver, qn pcedit ex mero officio, et ad vtilitate publica, quo casu dies et terminus statuti interpellat p hoie. l. magna. C. de con. et co. sti. et. c. potuit. extra de loca. secus si pcedit p accusatione, et no fuit p accusatore requisitus, qr tunc non dr negliges nisi accusatore petete et regrete q snia ferat io poterit post tps statuti pcessum expedire, vt no. glo. in. l. si curatoris. C. de iur. deli. et. l. pe. eo. ti. et est casus. l. j. C. vt infra cer. tem. cri. quest. termi. q limita si statutu dicere, q iudex teneat pcessum accusatoris eodem mo expedire, sicut inqsitionis et denuntiationis, vt vidi in multis locis, qr tunc si non expedit intra tps statuti, teneret de negligentia, vt dictis iurib. aduerte tn q vbi iudex tenet expedire pcessu intra certum tempus, non tenet ante fine termini, sm Bar. in extraua. ad reprimen. in. ver. procedat. et Bal. in. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de infa. per. l. j. §. expilatores. ff. de effra. et expi.

¶ Tenentur negligentes inquirere de maleficijs.

78 ¶ † Item tenentur de negligentia, si non inquirunt de maleficio q est notoriũ, vel qñ fuit eis denũtiatũ, al's nõ tenent̃, vt no. Bal. i. l. j. §. magr̃atibus. ff. de magi. que. eo. n. ipso q delictũ est notoriũ pz de negligẽtia iudicis, vt no. Io. an. in. c. q̃to. de offi. or. glo. xxviij. q. dicit q ignorãtia neminẽ excusat de eo q publice fcm̃ est in ciuitate. xvj. di. c. q dictis. & xij. q. ij. c. q in humanis. dz. n. talis ignorãtia crassa, & supina, q̃ in facto publico neminẽ excusat. xij. q. ij. ca. qr vidimus. & l. nec supina. & l. regula. ff. d iur. & fa. igno. & c. in tua. q ma. accu. pos. xij. di. c. fi. & c. j. de postu. pla. & põt dici vera ignorãtia affectata, q̃ si venit ex culpa est noxia. xv. q. j. c. si qs. dr̃ ãt ignorãtia affectata, qñ qs nõ vult intelligere vt bñ agat. xxxvj. di. §. vlt. vide tex. ix. q. j. c. ordinationes. q dicit q si iudex nõ inqrit d eo q dz inquirere, tenetur, qr presumitur in eo scientia, vel culpa.

79 ¶ † Itẽ tenet̃ si pp negligentiã non inquirit de maleficio, lz statutũ dicat q possit inquirere, qr verbũ põt, vbi lex pcedit tradẽdo regulã, vel formã, iportat necessitatẽ. l. j. C. d deserto. li. xij. & in. l. sepe. ff. de off. presi. & l. nõ qcqd. ff. de iudi. ita dicit Bal. in. l. gal. ff. de lib. & postb. lz vbi maleficiũ nõ est publicũ & notoriũ, & nõ denuntiat ab officiali, vel sindico, lz ab aliquo priuato, q pretendit cõmodũ propriũ, sit cautus iudex, quod faciat porrigi accusationem in scriptis, & in eo casu si accusans non probat, debet ad penam talionis etiam condemnari. l. fi. C. de accu.

¶ Et si nolit accusare, faciat sibi dare testes, & eis pbantibus informationẽ formare inqsitionẽ si vero nõ dederit testes, nõ dz inquirere, nec tenet̃ de negligentia, qr nõ debuit eẽ facilis ad credendũ iniuriato. si aũt q̃relans sit extraneus, q̃sideret iudex diligenter an sit fide dignus, & inquirat, secus si sit maliuolus, vel suspectus, qr si nõ nõ dz ei credere, nec ex dicto eius inqrere, vt in. c. qualiter & qñ. de accu. & c. inqsitionis. e. ti. qr sicut iudex arguit̃ de negligẽtia, si non procedit de crĩe de quo sibi liquet. ita argueret̃ de leuitate procedẽdo de eo de quo non q̃stat, & maxime sup maleficijs antiqs, in qbus vidi multos officiales leues ad inquirendũ, & cum verecundia pcessisse, & in sindicatu fuisse damnatos.

¶ Optima conclusio.

80 ¶ † Cõcludẽ ergo in summa. q si ptãs vel alius officialis non facit id q facere tenet̃ in offõ & noie officij, presumit̃ in dolo, fm bar. in. l. tutor q repertoriũ. ff. de admi. tut. vbi dicit, q obligat̃ ad interesse, arg. l. si pcu. §. dolo. ff. man. & iõ si perit ius partis in totũ vel in pte, facit litẽ suã, fm Bal. in. l. si qñ. C. de test. secus si nõ perit ius partis, lz pars põt ẽt illud eque q̃seq ab alio officiali eius successore, & tunc ptãs vel iudex de negligẽtia nõ tenet̃, fm Bal. in. d. §. pficisci. & no. bar. in. l. iiij. §. si tã vicinũ. ff. de dã. infec. lz Ang. ibi dicat q̃riũ, qr sicut negligẽtia ptis aliũ iudicẽ non adeuntis non nocet iudici, ita diligentia non dz sibi prodesse, & iudicem a sua negligẽtia excusare. alle. ad hoc. ff. de no. oper. nun. l. de pupillo. §. si pluribus cum concordantijs ibi allegatis.

¶ Infra quantum tempus dicitur negligens.

81 ¶ † Et si q̃ris intra q̃tũ tps ptãs vel iudex dicat̃ negligens. rñdeo q si tps est taxatũ a lege vel statuto, & intra illd tps nõ faciat, reputat̃ negligẽs, lz si tps nõ est determinatũ, dz pcedere q̃primũ põt, vt no. gl. & bal. i. l. j. C. d his q. vt indig. & bal. in. l. in cognitiõe. ff. ad sil. facit. l. ij. §. q̃festim. ff. ad tertu. itẽ facit q in fisco de cuius vtilitate agit̃, mora q̃hit̃ re ipsa, absq̃ alia monitione, vel interpellatione scdm̃ bal. in. d. c. iudices. de pace iur. fir. q puto vex in criali & in delictis notorijs alias sibi denũciatis. l. q̃gruit. ff. de off. psi. & l. diu. de cus. re. secus in ciuili, qr mora regl'r nõ q̃hit̃ nec dr̃ idẽ negligẽs nisi postq̃ fuerit reqsitus, qr iudex nõ ipartit̃ offm̃ non petitum. d. l. iiij. §. hoc aũt. item in maleficijs clandestinis, vt in furtis, & sil'ibus nõ presumit̃ negligentia, nisi probetur. l. j. ibi p bal. in. l. si ea. & l. fratrem. C. de his qui. vt indig. qr si iudex inqrit q̃ aliquem, & non hz testes tenetur inquisitio ad interesse. l. & si seueriter. C. de excusa. tut. facit. l. satis aperte. C. de fal.

¶ Qualiter probetur negligentia.

82 ¶ † Et si q̃ris qualiter pbet̃ negligẽtia, colligit̃ ex predictis, qd eo ipso q pbat̃ delictũ fuisse notoriũ, vel fuisse denuntiatũ, vel notificatum iudici cũ testibus, vel indicijs, & non fuit pcessum, pbat̃ negligentia, secus in clandestinis, qr presumit̃ ignorãtia, nisi pbet̃ sciẽtia ff. de pba. l. verius. in ciuilibus aũt eoipso q pbat̃ reqsitio, & cã est instructa, & non fuit debito tpe expedita, pbat̃ negligentia iudicis, nisi iudex pbet iustũ ipedimentũ, vt colligit̃ ex iuribus & rõnib⁹. s. allegatis. & no. in. c. j. de reg. iur. in. vj. & in Spe. de inqui. ver. lz pone q iudex maliciosus. & est glo. iiij. q. viij. c. qui sine. & in. c. fi. d rescrip. in. c. cum sit generale. de foro compe. & in. l. ij. §. idem si qs in iudicio. ff. si quis cauti. cum si.

¶ Qua pena puniantur officiales de negligentia.

83 ¶ † Ulterius qua pena puniant̃ officiales negligentes, & ad qd tenean̄t ratione negligẽtie, q̃clude prio in ciuilibus, q si fuit in dolo, puta, qd fuit reqsitus, & dolose omisit cãz expedire, facit litẽ suã, & tenetur insolidũ ad iteresse ptis. d. l. si qs in q̃scribẽdo. in fi. & l. ex maleficijs. §. si iudex. ff. de act. & obli. l. fi. & ibi no. ff. de va. & exor. cog. in sti. de ob. q ex q̃si delic. i pñ. & l. si filius. ff. de iud. item si statutum iponit penã, tenet̃ ẽt ad penã fisco. si aũt omisit, lz culpa sua, tunc cõdẽnabit̃ inq̃tũ iudici equũ videbit̃, lz si fuit negligẽs i criali, puta, i pcedendo de crĩe ẽt capitali q̃ homicidã, non punit̃ regl'r in sindi. pena psonali, lz pecuniaria applicãda fisco, in auc. vt diffe. iudi. §. j. & in auc. de mã. prin. in prin. & §. si tibi, & no. gl. in. l. ij. ff. de sepulc. vio. qr ex culpa & negligentia non punitur quis capitaliter, vt not. glo. & doc. in. l. j. ff. de legi. facit. l. fi. ff. de magi. con. iuncta. l. in eos. eo. ti. & q no. in. d. l. j. C. vt. j. cer. temp. cri. quest. termi. & in. l. q crimen. C. qui accusa. non pos.

84 ¶ † Itẽ dz pdere salariũ si p toto tpe fuit negligens, scdm̃ bar. i. l. menia. ff. de annuis leg. Fallit in casu. l. fi C. ne san. bapti. vbi spãliter pp magnitudinẽ cris iudex punit̃ capitaliter, si non punit crimẽ sibi delatũ. Scdo fallit in casu. l. pe. C. de paga. vbi iudex negligẽs punire sacrificãtes idolis punit̃ pẽa capitis. & est spãle fauore xpiane fidei statutũ. Tertio fallit in casu. l. pe. C. de susce. & archa. li. x. vbi ẽt pro negligentia iudex punitur pena capitali.

¶ Itẽ fallit vbi pena est taxata & limitata ab aliqua. l. vl' statuto vt in casu. l. xpianis. & l. pe. C. de pag. qr tũc pena talis. l. vel statuti dz iponi, aliter non punit̃ pena personali sed pecuniaria iudicis arbitrio, inspecta qualitate facti, negligentie, & persone officialis negligentis, arg. l. pe. §. expilatores. ff. de effra. & expila.

85 ¶ † Itẽ tenet̃ si nõ punit denũtiantes maleficia, non pbãtes denuntiam, ad quoꝝ denuntiationẽ formauit inqsitionem, pena statuti puniẽtis accusatorẽ non pbantẽ accusam, qr tale statutũ hz locũ & in denuntiãte non pbante suã denũtiã. ita dicit Gui. de suza. fuisse seruatũ p casuz in. l. si pronũ. §. j. ff. de iure pat. qr q nomen detulit, videtur accusasse, & est idẽ effectus quo ad penã. l. j. in fi. ff. q gl. iur. & l. fi. §. docere. ff. ne qs eũ q in ius voc. est vi exi. ita tz. Io. an. in tit. de renũ. §. j. qr deficiens in pbatione denuntie, presumit̃ calũniari sicut deficiens in pbatione accuse, vt in. c. j. de calũ. & in. c. cum dilectus de accu. & in. l. j. §. calũniatoꝝ. ff. ad turpi. facit q no. bar. in. l. senat⁹ §. j. q accu. non pos. & l. j. §. incidit. e. tit. qd no. & tene menti, qr pria facie diceres q̃riũm, cum in denuntia nõ reqrat̃ inscriptio, sicut i accusatione, scdm̃ Cy. in. l. ea qdẽ. C. de accu. & bar. in. l. diuus. ff. d custo. reo. Sz in practica obseruat̃, qd sindici non probantes denũtiã nõ tenent̃, & ita cõiter prouidetur per statuta terrarum.

Item in eo, de eo, & sup eo, quod

dictus olim ptãs non retinuit familiam dicto tempore.

86 ¶ † Si ptãs nõ retinet offãles, & equos, quos dz tenere scdm̃ formã sue electionis & statuti, dz pdere salariũ illius mẽsis quo non retinuit, vt no. gl. & ibi Cy. in. l. pen. C. de dome. lib. xij.

¶ Qualiter aũt pbabit̃ retinuisse, dic q sufficit qd testes dicãt continuo retinuisse, q viderũt eos in prãdio, & in cena, nec est opus qd dicãt vidisse quolibz momẽto, scdz bar. i. l. si qs ita. de q̃dõ. & dmõ. & bal. i. d. §. pficisci. facit qd no. gl. Cy. & bar. in. l. j. ff. so. ma. ad sal uãdũ dcm̃ testis, q dicit vidisse Titiũ possidere p. x. ann. q̃tinuos, qr nõ reqrit̃ qd viderit q̃libet momẽto, lz sufficit qd viderit q̃libz anno colligere fructus, p quo facit qd no. bar. i. l. celsus. de vsuc. & in d. l. si qs ita. vbi dixit qd ad pbãdũ habitationẽ seu possessionẽ continuaz, nõ est necesse pbare singula momẽta, lz sufficit pbare de maiori pte tpis, pbando de extremitatibus & de aliqbus medijs. facit qd no. in. l. menia. ff. ad maced. vñ dr̃ q̃tinuo lucernaz ad monumẽtũ accẽsaz tenere & sacra facere, q alternis mẽsibus retinet. d. l. menia. & ibi p bal. & dr̃ q̃tinuo fieri, qd fit diebus nõ q̃tinuatis. l. certi q̃dictio. §. si tibi nũmos. ff. si ce. pe. sil'r dz assidue fieri q fit q̃grũis horis. & dr̃ doctor q̃tinuo legere, & scholaris q̃tinuo studere, qui legit & studet congruis horis & q̃suetis, vt dicit tex. iuncta gl. de con sec. di. vlti. c. nunq̃ de manu aut oculis tuis discedat liber. gl. dicit ibi, nunq̃ horis q̃suetis. vex qr difficile eẽt ptãti pbare tenuisse familiã per testes qui non sunt domestici, inducta est practica, q fiat monstra singulis mẽsibus, & per scripturam notarij monstrare pbatur tenuisse officiales & familiã, qr pbatis extremis presumit̃ medio tpe tenuisse, scdm̃ doc. in. d. l. celsus. & no. Cy. in. l. super longi. C. d pscri. lon. tẽp. & si tpe monstre preseruaret vnũ p alio dz pdere salarium, ar. tex. & glo. insti. de his q sunt sui vel alie. iur. §. fi. & incurrat penam falsi ptãs & famulus, qui mutato suo nomine, pro alio respondet. l. j. & ibi no. C. de muta. nominis.

Itez in eo qd ptãs & iudex fuerũt

negligentes in inquirendo.

¶ De ista negligentia dictum fuit.s.in glo.in verbo,non sederunt ad banchum iuris.& ibi vide plene,ideo hic non repeto.

Item in eo,quod dicti socij milites fuerunt negligens in inquirendo pro armis.

87 ¶ †Milites socij,tenentur inquirere,& capere portātes arma vetitas ludētes ad ludos ꝓhibitos,& exequi sententias corporales,& capere alios malefactores & debitores cōis & priuatarum personarum,& captos diligenter custodire,& de paruis causis & breuib⁹ ius reddere,& alia facere,prout spāliter per statuta disponitur de officio militū,& si fuerint negligentes,puniuntur,vt supradictū fuit ꝯ potestatem,& iudices negligentes.

¶ De rimatione armorum,& quid venit appellatione armorū.

88 ¶ †Aduertat tū miles socius ad verba statuti punientis eos qui portant arma,q2 si iponit simpliciter penā portantibus arma,nō facta distinctione armorū,non dz capere portātes fustes, lapides,loricā,corazinaz,tabulatiū seu targonē,& alia arma apta ad defendēdū,q2 lz de iure cōi,& in larga significatione,appellatione armorū continētur fustes & lapides,& alia que homini nocere possunt.l.armorū.ff.de verb.sig.instit.de inter.§.armorū.l.armatos.ff.ad.l.iul.de vi publica.l.ij.§.armis.& de vi & vi arma.in cle.ne in agro.de stat.mo.in glo.in verbo,arma.Tū proprie & stricte,fustes & lapides,& alia arma defendibilia,nō continentur sub simplici appellatione armorū,vt dicit gl.sing.in cle.j.de sta.mona.in verbo, arma & sic non cōtinentur in statuto simpliciter loquente de armis,q2 verba statuti debent accipi stricte & proprie.l.iij.§.hec verba.ff.d neg.gest.& no.Ludo.in.l.j.§.occisorum.ff.ad sil.

89 ¶ †Itē appellatione armorū non venit gladius ad incidendū panē,nec moderatorium ad moderandū calamos,vt no.glo.singu.in auc.de armis.§.fi.ideo non tenentur rustici tales gladios deferentes.Similiter si statutū iponit penā ꝯ portantes arma offendibilia non cōprehendit portantes arma ad sui defensionez,lz cū eis possint etiam offendere,vt no.Bar.in.l.pediculis.§.argento.d auro,& argen.leg.

¶ Portantes arma in itinere.

¶ Item de iure ffo⁊ non poterit capi nec puniri portans arma in itinere.l.j.& ibi per Bar.ff.ad.l.iul.de vi publica, sed hodie ēt in itinere,de iure cōi,non possunt portari sine licentia principis,vt est tex.in auc.de armis.§.pe.& no.gl.C.de fabricen.super rub.li.xj.C.vt armo.vsus.l.j.eo.lib.Sed de iure statutario cōmuniter ꝓuidetur,ꝙ euntes,& redeuntes de comitatu,non puniantur de delatione armorum,licet Asculi sit reformatio,quod etiam deferentes in comitatu puniantur.

90 ¶ †Aduertant ēt milites socij,q2 si statutū punit inuentum cū armis,vel ludere,vel d nocte,non dr̄ inuentus,nisi sit captus & apprehensus,vt no.glo.Bar.& Bal.& Cy.in.l.si barsatoram.C.de fide ins.& no.idem Bar.Ang.& Imo.& Lud.in.l.j.in prin.ff.de aqui.pos.alias si non fuit captus,non tenet̄ pena statuti.d.l.si barsatorā sed idē Ang.i.l.iij.§.neratius.ff.d aq.pos.dicit ꝙ tenet̄ pena statuti,etiam si non sit captus,q2 statutū non punit inuentum ꝓpter capturā,sed q2 inuentus conuincit̄ de delicto.l.j.C.de rap.vir.Sz si statutū premiaret & daret partem inuenienti,non intelligit̄ inuenisse,nec dz hr̄e partem,nisi capiat.ita intelligit̄.d.l.si barsatoram.lz Io.de imo.in.d.§.neratius.dixit ꝙ forte etiam si non sit captus,dicitur inuentus,si conuincit eum,& dz hr̄e partem statuti.d.l.j.C.de rap vir.& in.c.j.de dila.in fi.nec ob.d.l.si barsatorā.q2 ibi fuit promissum inuenire barsatorā.latronem,vnde verisimiliter dz intelligi de inuentione & apprehensione reali.sed statutum videt̄ considerare solum odium delicti,ideo si inueniat̄ ab officiali,vel milite,& conuincatur,vr̄ ꝙ dēat hr̄e premiū statuti,lz non capiat̄,& hec opi.est forte verior,lz in practica seruatur opi.cōis Bar.& aliorum.

91 ¶ †Itē aduertant milites socij,ꝙ officiales cōis possunt & debent portare arma impune.l.iij.ff.de offi.prefe.vig.vbi idē dicit Bald.in officialibus epi,q2 hz imperiū in sua diocesi,ꝯ Ioānem martij,q dum esset potestas Interānis,iussit capi officialem seu familiarem episcopi pro delatione armorum.

¶ Ad offm̄ etiam militum spectat etiam inquirere & capere ludētes ad ludos probibitos.ideo aduertant ꝙ omnis ludus in quo ꝑditur pecunia,& versat̄ fortuna,vt in ludo azardi,siue versat̄ fortuna & industria,vt in ludo tabularum,siue alearū,est probibitus,vt no.glo.in.l.j.de aleato.ff.& in.l.si filiofa.§.1.ff.qua.re.ac.non da.maxime q2 in eo ludo vt plurimū blasphematur Deus,& sancti eius vt in auc.alearum vsus C.de aleato.ꝙ limita verum nisi ludatur causa comedendi,vt solent facere socij in carnisprinio,puta vnum par caponum,vel aliud simile,q2 tunc non est probibitum.l.fi.in prin.ff.
92 de aleato.†sed ludus in quo versatur tm̄ industria & ingenium hominis,vt ludus scaco⁊,& pile,vel in saltando & currendo,est pmissus.ff.ad.l.aqui.l.qua ratione.§.si quis in colluctatione.& l.ij.in fi.& l.pe.ff.de aleato.no.glo.& doc.in.l.executionē.§.j.ff.de ver.obli.Et non solum laicis sed ēt clericis,vt in auc.interdicimus.C.d epi.& cle.& no.glo.in.c.qm̄ de vita & honesta.cle.lz Cy.post Pe.i.d.auc.interdicimus.dicat ꝙ clericis ludus scaco⁊ est probibitus,q2 occupat longū tp̄s & retraheret eos a diuinis officijs.Aduerte tū ꝙ lz ludus scaco⁊ sit permissus,non tū lz ludere in eo vltra vnū solidum,ēt si ludentes sint diuites,ne forte oēm sbam in ludo exponant vt dicit tex.in.d.auc.alea⁊ vsus.C.de aleato.& intellige solidum.i.aureum,sm̄ leges,ex qbus septuaginta duo constituant libram auri,vt.l.quoties.C.de susce.& archa.lib.xij.item intellige ꝙ pōt ludere vsqz ad solidū qualibet die,non qualibz vice,seu posta,q2 vn⁹ ludus dr̄ donec statur in ludo non diuertendo ad alios actus,scd̄m Bar.in.l.inficiando.§.infans.ff.d fur.alias si in qualibz posta possent ludere solidū aureum,de facili possent oēm sbam perdere,contra intentionem & rationem dicte auc.alearum vsus.& dicte.auc.interdicimus.de episco.& cleri.

93 ¶ †Pena ludi vbiqz solet iponi per statuta,sz de iure cōi ludentes ad ludum ꝓhibitū,si vincant,cogunt̄ restituere ꝙ vicerūt,vsqz ad annos quinquaginta,ēt si vincant cū taxillis iustis,non tantū cū falsis,vt.d.auc.alea⁊ vsus.naz ludentes cū falsis,tenentur etiā penam falsi.l.arbitrio.§.de eod.ff.de dolo.& ibi no.& ēt tenet̄ pena furti arg.l.falsus.in prin.ff.de fur.q2 turpitudo est solum ex parte vincentis,sm̄ Bal.C.de cdi.ob tur.cām & super rub.& potest probari ꝑ famā que habuit ortū a pessimis male fame & barris,sm̄ Saly.in.l.ea qdē.C.de accu.q2 nō pōt ꝓbari per homines bone fame,q2 nō conuersantur cū talibus ꝙ no.ad limitationē capituli qualiter & qñ de accu.& si victus nollet repetere,vel esset negligens,pōt repetere epūs vel procurator fisci.& qñ ignoratur qs sit victus, possunt expēdi in piam causam,vel opus publicum.d.auc.alea⁊ vsus,sed qñ scitur,debent restitui victo,sm̄ Bal.ibi.& non solū tenetur vincens,sz pater ꝓ filio,& dn̄s ꝓ seruo de peculio.l.fi.ff.d aleato.Tertia pena erit,ꝙ potest inquiri ꝯ lusores,tam per iudicem ꝗ̄ ēt per epm̄ loci,ꝓp blasphemias & periuria que ibi fiunt & poterunt puniri arbitrio inquirentis,vt.d.auc.alearum vsus ibi,epi loci.& ibi iu
94 dices prouideant.†Quarta q2 ois ɔ̄ctus factus inter ludentes non tz,& est nullus vn̄ si vēdo tibi vestē,& ludo tecum ad ludū vetitū,non tz venditio,nec teneor de euictione.l.si filiofa.§.j.ff.qua.re.ac.non da.& no.Barto.in.l.si qs cum sciret in fi.ff.de vsuc.pro emp.Item si ludentes vel retinentes ludum mutuant inuicē pecuniā,tale mutuū repeti nō pōt,vt est gl.or.in.l.i.i pn.& i.l.fi.sup ver.accepit pecuniam.ff.de aleato.secus si alius mutuauit,quia potest repetere si ignorat recipientē mutum velle ludere,secus si sciat,quia tunc non poterit repetere.l.si vero nō remunerandi.§.adulescens.ff.mand.& l.verum.§.pen.ff.de mino.& lz loquantur in minore,habent locū ēt in maiore,q2 loquunt̄ ēt qñ maior mutuauit minori.& sic priuilegiatus ꝯ priuilegiatum nō vtit̄ priuilegio,& erit melior cditio illi⁹ qui perdit,sm̄ Bar.in.d.l.si quis cum sciret.

95 ¶ †Alia pena ludi probibiti est,ꝙ domus in qua luditur dz confiscari.d.auc.alearū vsus,ibi,domibus eo⁊ publicatis,ꝙ intellige si dn̄s domus est sciens & maior,secus si ignorans,vel minor, vel ꝑsona,miserabilis q2 pcit̄ eis,vt no.Sa.i.l.j.i fi.C.d fal.mon.Alia pena erit,q2 si retinēs ludū percutiat̄ occasione ludi,non solū in loco ludi,sed vbicūqz,& qñcunqz dum tū occasione ludi,percussor nō tenet̄,& iniuria illata nō est punienda ciuiliter nec criāliter in odiū retinentis ludū,vt est tex.in.l.j.in prin.& §.j.ff.de alea.Itez si tempore quo luditur fuerit de domo aliquid sibi furto subtractum, siue a lusoribus siue a quocunqz alio,non datur actio furti ad penaz nec ad rē furatam.d.l.j.§.j.& §.pretor ait.ff.de aleato.Postremo poterit retinens ludum arbitrio iudicis puniri,mulctari,& in compedibus retineri,cum sit causa blasphemie,furtorum,& aliorum malorum, vt quotidie per experientiam videmus.l.fina.ff.de alea.& licet ille tex.loquatur in compellente ludere,debet intelligi in suadente blanditijs & suasionibus,q2 alias non potest quis precise compelli ad ludum.

96 ¶ †Aduerte tamen,q2 san.Tho.de aquino dicit,ꝙ vbi ludus d consuetudine est permissus,vincens non tenetur ad restitutionem eius quod vicit,nec in foro contentioso,nec in foro ɔscientie.& idez dicit Io.an.in.c.clerici.de vita & bone.clerici.referente Saly.in d.auc.alearum vsus.Ex quo infert Ang.de are.in suo tracta.maleficiorum,quod ludentes in pascbate,& natiuitate in ciuitate Aretij,non tenentur ad restitutionem,etiam in foro conscientie, q2 est ibi eo tēpore consuetudo ludendi ad ludū taxillorum quod dictū nō vr̄ verum,q2 talis cōsuetudo est ꝯ bonos mores.& nutritiua peccati,ideo non videtur seruanda.cogita.

¶ Tenentur et milites socij per totam noctem vigillare, ne fiat furta et maleficia, alias tenentur de negligentia. l. iij. §. sciendum. ff. de offic. praefec. vigi. quia plerunqz si maleficia fiat de nocte, ipsi custodes puniuntur, dicit tex. in. l. iij. §. effera. ff. de offi. praefec. vigi. Advertantur et milites socij, ut cum diligentia perquirant contra alios delinquentes, et debitores coïs et privatarum personarum, et eos capiant et detineant, alias tenentur in sindicatu de negligentia, ut plene dictum fuit supra in verbo, item quod potestas et iudices non sederunt ad banchum iuris.

97 ¶ † Caveant et et prudenter attendant milites socij, quibus custodia carcerum, et carceratorum est commissa, ne carceratus, maxime pro crimine capitali, aufugiat, quia ipsi eadem pena sunt puniendi. l. ad commentariensem. C. de custo. reo. quod intellige, si dolo, vel pretio corrupti fuerunt, ut est tex. in. l. carceris. et. l. milites. et. l. fi. ff. de cu. reo. si vero negligentia vel culpa ipsius custodis aufugiant, et custos debet puniri eadem pena. d. l. ad commentariensem, ibi, et si reus aliquo modo fuerit lapsus, ipsum custodem volumus eadem pena teneri. et ideo non te fidare de pregione ser Gaspare, se non voli te sia moza la testa a te. Nec propterea liberatur potestas, exhibendo militem vel aliam personam et familiarem vilem, quem deputaverat ad custodiam, ut dicit ibi tex. et est ibi casus spealis, secundum glo. et Bal. quod culpa et negligentia sine dolo, potestas, et miles socius custos carceris tenentur pena capitis. et Ideo guarda ben el pregione ser Gaspare. regula autem contra, quia in. l. cornel. de sicca. ubi non est dolus, non imponitur pena capitalis, ut no. in. l. in actionibus. ff. de in litem iuran. facit. l. fin. ff. de cust. reo. ubi tex. ad literam dicit, non facile committi debet custodia carcerum Tyroni. i. novo officiali, quia ut subdit ibi tex. si carceratus aufugiat, mala electio ascribitur culpe potestatis eligentis. verum si carceratus pro qualitate delicti et conditione persone detineatur in carcere consueto, et in vinculis, et aufugiat, parcitur officiali et militi, dumtamen ipse probet casum fuge sine culpa sua, ut est text. in. d. l. fi. in ver. ergo sine casu. et sic est speciale quod ipsi custodi incumbit onus probandi quod sine culpa sua aufugit, quia officium eius erat custodire diligenter, ideo debet probare diligentiam. alias allegantis culpam incumbit onus probandi, ut no. Bar. in. l. si quis ex argentarijs. §. fi. de eden.

98 ¶ † Et per hoc ego alias consului in civitate Senarum in favorem capitanei et militis socij, cui aufugerat carceratus pro crimine assasinatus, quia tenebatur in loco consueto in compedibus, et ligatus, et nihilominus aufugit. et sic probatum fuit per testes curie, quod attenta causa pro qua detenebatur, ex qua secundum formam statuti, quia delictum non fuerat consummatum, veniebat imponenda pena pecuniaria, reputari debuit diligens custodia, et fuga venit ex casu, et non negligentia. et ita fuit consultum per multos alios doc. et iudicatum per eius sindicatores, quia si detinetur ligatus, dicitur sub fida custodia detineri. l. j. §. fi. in gl. in verbo, permittitur. ff. de ser. fug. et sic custos excusatur vide quod no. Inno. in. c. nuper. in princi. de senten. exco. tene menti. Ex quibus colligitur, quod tria sunt spalia contra potestatem, cui carceratus pro crimine capitali aufugit, primum, quia incumbit sibi onus probandi diligentiam, et quod carceratus casu aufugit, non autem allegans negligentiam hoc casu tenetur eam probare. l. cum ita. §. species. et ibi no. ff. de leg. ij. licet regula sit in contrarium. l. ij. ff. de proba. et no. in. l. si quis ex argentarijs. §. fi. ff. de eden. Secundum speciale est, quod non liberatur exhibendo militem socium vel alium officialem, cui erat commissa custodia, sed tenetur etiam ipse pena capitali. d. l. ad commentariensem. regulariter autem contra. d. l. si cum exhibuissent. ff. de pub. Tertium speciale, est quod pro negligentia et culpa tenetur pena capitis. d. l. ad commentariensem. regulariter autem contra. d. l. in. l. cornelia. ff. de sicca. Sed adverte quod licet Bal. hoc firmet. in. d. l. ad commentariensem. tamen tex. ibi et i. d. l. fi. de custo. reo. videtur dicere, quod si non est in dolo, puniatur pro modo culpe arbitrio iudicis, tene menti perpetuo. Parcitur tamen militi, quando custodia erat commissa sibi et socio, qui socius aufugit cum carcerato, ut est casus sing. in. d. l. fi. de custo. reo. ibi, interdum eum carceratus cum altero custode fugisset, alteri venia danda est. puto tamen quod hoc casu tenetur potestas qui fuit in culpa, eligendo talem custodem, ut eo. tex. in. d. l. fi in prin. ff. de custo. reo.

99 ¶ † Advertat ergo diligenter potestas, cui committit custodiam, quia nihil periculosius ei accidere potest quam fuga aut mors alicuius carcerati, maxime pro crimine capitali et gravi. Sed non tenetur potestas aut miles, quando cerceratus qui aufugit, veniebat absolvendus, ut est gl. in. l. si pecuniam. §. sed si accepit super verbo, carcere. ff. de condi. ob causam. ideo cautus iudex, si non est liquidatum crimen, absolvet fugientem a causa propter quam eum carceravit, ut no. Ange. in. l. sub conditione. §. fi. ff. de condi. insti.

¶ Item parcitur custodi quando carceratus rupit murum in loco absconso, vel sub terra, quia tunc non tenetur, secundum Gui. de suza. per. l. semper. §. hoc autem interdicto, versi. alioquin. ff. quod vi aut clam. de quo vide in. l. pe. ad fi. Et no. quod eoipso quod carceratus aufugit, custos potest poni ad torturam, ut est casus in. l. ij. §. fi. ff. de off. praefec. vigi. et not. glo. in. l. si quis ex argentarijs. §. fi. ff. de eden. ideo guarda lo bene ser Gasparo che sia veiso che non habbi qualche tracta per tua smemoragine. Cautela tamen optima erit quando carceratus aufugit, quod potestas faciat procedi contra fugientem per capitaneum vel ubi non est capitaneus, ipse potestas ponat eum i banno. et tunc si non exhibet eum tempore sindicatus, excusatur, ex quo non stat per eum sed per rempublicam, cuius auctoritate positus est in banno. secundum bart. in. l. si cum cum exhibuisset. ff. de publi. et ponit Bal. in. l. si fideiussor. §. qui vero. ff. qui satisda. cogan.

100 ¶ † Sed pone, miles socius faciebat executionem contra aliquem in persona, vel bonis, ille contra quem fiebat executio fecit resistentiam contra militem aut aliquem officialem, vel famulum, propter quod miles aut officiales vel famulus talem resistentem occiderunt, vel vulneraverunt sine moderamine inculpate tutele, an teneantur in sindica. istam q. vidi pluries, et habui, de facto in civitate Lucana, et fuit pluries consultum et iudicatum, quod si talis executio vel captura erat iusta, non tenetur in sindi. propter resistentiam quam ille faciebat, ut no. dicit Ange. in. d. §. proficisci. q. iiij. al. leg. l. si servus. C. de his q ad eccl. confu. et no. in. l. fi. C. quando lice. sine iu. se vin. et firmat Bal. in. l. fi. C. de req. re. non solum si resistens offen

101 dat, sed et fugiens ne capiatur. quod no. et tene menti perpetuo. † Si vero executio, vel captura erat iniusta, tenetur, quia licitum est resistere officiali iniuste exequenti. l. prohibitum. C. de iure fis. li. x. et. l. devotum. C. de meta. eo. lib. et no. per Cyn. in. l. j. unde vi. et not. in. l. vim vi. ff. de insti. et iur. et ita fuit pluries iudicatum. tene menti perpetuo.

¶ Admonendi tamen sunt officiales et familiares, ut caveant quantum fieri potest ab huiusmodi vulneribus et percussionibus, quia vidi i civitate Perusij populum insurgentem contra potestatem et familiam, quia vulneraverunt quendam captum resistentem familie. ideo diligens officialis curabit, ne incurrat hos casus carceratorum occisionis, vel vulneris captivorum seu debitorum et malefactorum.

Item in eo quod dictus notarius extraordinariorum fuit negligens.

102 ¶ † Notarius extraordinariorum diligenter debet legere, et videre statuta ad eius officium pertinentia, et facere illa servari, ne in sindi. arguatur de negligentia, ubi statuta non loquuntur, tenetur inquirere de omnibus criminibus et delictis extraordinarijs, de quibus venit pena imponenda arbitrio potestatis, et maxime contra vendentes carnes morbosas. l. j. §. j. de edi. edic. Item contra vendentes et ementes cum ponderibus aut mensuris falsis seu non iustis. l. j. §. fi. ff. de extraordi. cri. et no. in. l. arbitrio. §. de eo. ff. de dolo. et. l. pen. in fi. ff. de crimi. stellio.

Item in eo quod dictus notarius maleficiorum fuit negligens.

103 ¶ † Notarij maleficiorum tenentur scribere citationes et processus de omnibus maleficijs, et dare copias reis et partibus petentibus. et si fuerunt negligentes, tenentur de negligentia, non autem obligant suos magistratus, ut est gl. no. inst. de satisd. tu. §. fi. i gl. in ver. romane sed adverte, quia illa non loquitur i notarijs maleficiorum. ideo verum dominum, quod officialis maior tenetur de negligentia minoris i eadem administratione. casus est sin. i. l. ex facto. ff. de neg. gest. et in. c. iij. de off. arch. item tenentur dicti notarij maleficiorum, si non ponunt i sententia illa verba, lata, et data, et sententialiter promulgata, quia sunt necessaria, secundum Bal. in. l. fideicommissa. §. j. ff. de leg. iij.

Item in eo quod dicti domicelli, et berrnarij.

104 ¶ † Isti non habent iurisdictionem nec cognitionem, sed solum ad eos spectat exequi mandata et commissiones sibi factas a potestate et alijs officialibus iurisdictionem habentibus, et si aliqua petunt, vel exigunt a subditis, asserendo se habere commissionem capiendi, vel aliud gravamen inferendi, cum non habeant, et mentiuntur ad hoc ut subditi territi aliquid eis porrigant, sicut quandoqz faciunt nuntij Bononie, incidunt i crimen concussionis, et debent puniri et personaliter arbitrio iudicis, ut est glo. sing. in. l. fi. ff. de concus.

Item in eo, quod dictus potestas et officiales non fecerunt continuam residentiam.

105 ¶ † Potestas et eius officiales tenentur de iure coi facere continuam residentiam in loco officij, quousqz durat officium non debent exire extra fines sue iurisdictionis, nisi causa adimplendi votum, et non debet pernoctare extra provinciam. ff. de offi. presi. l. illud. et durat eius officium de iure coi post tempus taxatum usqz ad adventum successoris. l. meminisse.

meminisse.ff.de offi.pcon.immo & post aduentuz successoris, & fini tum offm̄,dz stare in loco administrati officij per quinquaginta di es,de iure cōi,& si ante discesserit,dz ad eum locum remitti,vna cū officialibus suis redditurus rationē sue administrationis.l.j.in pn. .C.vt oēs tam ciui.q̄z mili.l.cōsiliarios.C.de off.asses. & l.j.C.ad.l. iul.repe.cū si. Sed de residentia facienda durante officio,& tempo re sindicatus,cōiter prouidet̄ per statuta,& per formam electionis a qua nō est recedendum,ar.l.cū hi §.si pretor.ff.de trans.& l.diligē ter.ff.man.cū si.& si durāte tpe officij,potestas vel officiales sine li centia recedūt & aufugiunt,incurrunt penam statuti in electione cō tentam,& dz perdere salariū totius temporis,bz Bal.in.l. si heres generaliter.§.& si per te.ff.de leg.j.& l.Et per illum tex.eo.tit.facit. l.miles ita.§.q dixímus.ff.de excu.tut.etiam si habeat iustas excu sationes,que causentur ex parte ipsius potestatis vel officialis,ar. l.miles ita.§.j.ff.de testa.mili.

106 ¶ †Item tenet̄ officialis fugiēs,crimine lese maie.vt in auc.ō ad mi.§.ij.& l.iuliam repe.idō tales fugiētes pingunt̄ sicut traditores. Et si fugiāt durāte tpe sindicatus,finito officio debent capi,& ad lo cū officij remitti,vt.s.dictum est p.d.l.j.C.vt oēs tam ciui.q̄z mil. & in auc.vt iudi.si.quo.suf.§.necessitatis.

¶ Et receptans talem fugientem,tenet̄ in quadruplum eius q p barratariam subtraxit a subditis.l.cōsiliarios.C.de asses.& si fugiēs capiātur habetur p confesso saltem cum iuramento querelantis,vt no.in.d.§.necessitatis. Sed Ludo.in.l.admonendi.ff.de iureiurā. dixit q fugiens ante finitum officium,debet puniri vt conuictus ō crimine lese maiest. Si aufugit post finitum officium intra quinq̄ ginta dies,& inuitus remittatur ad locum fuge probatur contra eū cum iuramento casus est sing.in auc.de col.§.super hoc. Quod ta men limita verum nisi officialis fugiat vel recedat ex defectu tyrā ni impedientis eum ne valeat iustitiam administrare,q: tunc euitat dictas penas,si recedit ante tempus,& debet habere integrum sala rium,bm Bald.in.l.j.§.diuus.ff.de var.& extraor.cri.† Item de

107 betur integrum salarium,si moriatur ante finitum officium.l.diem functo.ff.de asses.& ibi per Bar. Sed communiter in capitulis ele ctionum ponitur,q eo moriente salarium debeatur solum pro eo tē pore quo viuit. Uerum si potestas,vel officialis habuit licentiaz p aliquibus diebus,debet habere salarium pro illis diebus quibus cum licentia fuit absens,bm glo.in.l.desertorem.§.si ad diem.ff.de re mili.& ponit Bald.super rubrica.de condi.inser.sed Ludo. de ro.allegat casum in contrarium,& in.l.hac lege.C.de proxi. sacro. scri.ideo cogita.

Item in eo qd dictus potestas,& iudex expediuerunt pcessum.j.tempus statuti.

¶ Uide de hoc.s.in verbo.Itē i eo,de eo,& super eo q dictus po testas & iudices non sederunt ad banchum iuris.

Itē in eo qd dictus potestas re tinuit in.d.offi.vxorem & alios quos retinere non poterat.

108 ¶ †Potestas non dz ducere nec retinere vxorē in officio.l.obser uandum.§.pficisci.ff.de off.pcōsu.si eam duxit,& deliquit in officio seu ratione officij,tenebitur pro ea ad interesse partis,bm Bald.in d.§.proficisci.in prin. Ex quo infert̄ bm eum,q tenebitur pro om nibus quos secum duxit,licet non sint prepositi alicui officio,si de linquunt pretextu officij,vt in auc.de iudi.§.ne aūt.q limito verum in potestate & alijs officialibus habentibus iurisdictionem,nō antē in alijs non habentibus iurisdictionem.l.j.§.familie.ff.de publi.de quo per Bald.in.l.nulli.C.quo.appel.& l.ij.C.vbi de rati.agi opz & no.in.d.l.obseruandum,in prin.& in.d.§.proficisci.dz ergo pote stas secum ducere & retinere in officio officiales & familiam,bz for mam sue electionis,a qua non est recedendum argu.l.sup creandis .C.de conue.fi.debi.lib.x.& si non retinuerit,defalcatur ei salarium pro rata,arg.l.bz si proficisci.ff.de annuis leg.& tenetur ad penam in electione cōtentam,& interesse & dāna ipsius cōitatis,ideo si cōduxit collateralē,qui ex forma sue electionis dz esse doctor per quinquen nium.si fuit doctor & non exercuit actu tenet̄ potestas.tex.est in.l. gñaliter & l.qui sub pretextu.& ibi no.C.de sac.san.eccle. Item si re tinuit aliquē officialē de terra vel loco propinquo ciuitati quam re git,contra formā electionis,tenet̄ ad penam in electione contentaz sicut euenit in sindicatu do. Benedicti de gratianis,potestatis An cone,q: ex forma sue electionis non poterat retinere in officio ali quem officialē ō vrbino,fuit cōdēnatus in ducatis centū. Similiter si retineat aliquē,q fuit alias in dicto officio & hz vacationem rōne temporis vel persone,ō formam electionis sicut est Florentie,q il lc q fuit semel collateralis potestatis vel capitanei,nū potest esse p petuo vel capitaneus,vel ex forma sue electionis habet aliam vaca tionem tenet̄ ad penā in electione cōtentā,& incidit in legem iuliam ambitus.l.j.C.ad.l.iul.ambi.& l.j.ff.eo.puto tū q acta valeant qua tuor concurrentibus.s.communi errore,eligentium auctoritate,cōi vtilitate,& maximo preiudicio propter officij magnitudinem.ita in telligitur.l.barbarius.ff.de offi.presi.& no.in.l.ij.C.de senten. Qua liter aūt potestas teneatur pro suis officialibus & familia,dicetur.j. plene,in gloss.in verbo,qui potestas promisit soluere omnem con demnationem.

Item in eo qd dictus potestas,& officiales plures capi detineri & torqueri fecerunt.

109 ¶ †In hoc capitulo inquiritur contra potestatez & alios officiales q: fecerunt capi,detineri & torqueri multos innocentes,& iniuste, & alios multos relaxauerunt nocentes,qui iuste detineri & torqueri ō buerūt. ¶ Et primo si faciunt aliquē detineri,capi vel carcerari in iuste tenentur actione iniuriaꝝ,ad dāna & interesse capti, torti & car cerati.ff.de iniu.l.nec magratibus,& no.gl.in.l.ij §.fi.ff.si quis cau. & i.l.quēadmodū.§.magrat9.ff.ad.l.agl.poterit ergo i sindicatu ca ptus aut detētus iniuste,agere iniuriaꝝ,& narrare q potius voluis set perdere tantā summā,q̄z capi detineri vel carcerari iniuste, put captus fuerit,& ita dz iurare.& plus & minus prout taxabit̄ p dños sindicos,vt no.Bar.in.l.iij.& in.l.iniuriarum.ff.de iniur. & est tex. in.l.bz si vnus.§.seruus meus eo.titu.

¶ Simili modo tenet̄ actione iniur.de verbis iniuriosis,nisi corri gendi animo dixerit.l.itē apud labeonē.§.addicit.ff.de iniu.& no.i. d.l.quēadmodū.§.magistratus.ff.ad.l.agl.

110 ¶ †Item si iniuste & sine indicijs,pro causa criminali facit capere innocentem,tenetur similitudine supplicij,bm Bal.in.l.fina.C.de his qui latro.

¶ Item tenetur,si non relaxat captum,eoipso q apparet ex publi catione processus de eius innocētia,nec dz expectare quod absolua tur bm Bald.singulariter in.l.sed si is.ff.de in ius voc.alleg.l.ij.ff. de exhiben.reis.

¶ Item tenet̄,si facit relaxari captum recommendatum in carceri bus per capitaneum vel alium officialē pro alio crimine, ad cuius i stantiam potest recommendari.l.si cui.§.fina.ff.de actio.& l.ij.ff.de custo.reorum.

¶ Itē tenet̄ potestas & eius iudices vl' officiales pena capitis quā docunq̄z sine cā & sine indicijs faciunt aliquem dolose torqueri etiā si tortus nō moriat̄ in tormentis,vt no.dicit Bald.in.l.decuriones .C.de qō.& in.l.j.C.de requi.reis,& est tex.in.l.lex iulia.§.hodie.ff. ad.l.iul.repe.q hz locū,etiam si habeat arbitriū,vt no.gl.in.c. ve niens,& in.c.qntauallis.de iureiu. Et eadē pena tenent̄ si mandāt torqueri illū,q de iure torqueri nō poterat,puta,vnum de priorib9 durāte officio,nisi in crimine lese maiesta.p tex.no.in.l.decuriōes. .C.de qō.sic et tenebit̄ pena capitis potestas vel iudex,de cuius cō missione capit̄ mulier honeste vite pro debito ciuili,vt est casus no. in.l.j.C.de offi.diuer.iu.tene menti,q: in hoc errauit.d.An.de vi so collateralis meus in racanati.

111 ¶ †Si aūt sine dolo faciūt torqueri non torquendū, vel excedunt modum,tenet̄ actione iniuriarum arbitrio iudicis,bm Bald.C.de pe.iudi.qui male iudi.super rub.ff.de iniur.l.iniuriarum estimatio nec debent puniri similiter pena torture,q: ex hoc nihil adesset per sone bm Bal.in.d.rub.

¶ Itē tenet̄ si ponūt reū ad torturā,qū de maleficio plene non con stat,nisi aliā cām iustā ad torquēdū inueniāt.ff.ad sille.l.ij.§.occiso rum.ꝟ.idē illud.in gl.& no.Ang.in.l.si certā.e.ti.Bal.ponit in. l.j.C.de iur.calū.& no.q leuiter tortus nō dr̄ tortus sicut leuis febri cula non dr̄ febris.ff.de edi.edi.l.ob q̄ vitia.

¶ Item tenet̄,si faciunt poni ad torturam mulierem grauidam bm Bal.in.l.interpositas.C.de transac.

112 ¶ †Itē tenent̄,si reponunt ad torturaz semel tortū,sine nouis indi cijs,bm Bal.in.l.j.C.de cōfes.dūtamē primo fuerit sufficienter tor tus,q: vt dictum est,leuiter tortus non dicitur tortus,bm Bald. in l.ij.C.de appel.

¶ Quid autem si potestas vel iudex faciunt aliquē torqueri,& mo rit̄ in tortura,vt sepe contingit,vt dicit tex.in.l.aut damni.§.j.ff.de pe. Respondeo q aut officiales facientes torqueri,sunt in dolo aut in culpa,aut moritur casu,aut est dubium.si dolose fecerunt & nō p cedentibus indicijs modum excesserint,ita q si moriatur tenentur pena capitis.l.cornelia.de sicar.vcz potestas & indices qui man dauerunt torqueri.l.j.in princip.§.j.& l.cornelia.in princip.ff.de si ca.& l.aut damni.§.j.ff.de pe.& est tex.in.l.item apud labeonez.§. questionis.in fi.ff.de iniurijs.& d.l.iulia.§.hodie. Quod habet etiā locum,quando sine nouis indicijs fecerunt reponi ad torturā,illum qui fuerat semel sufficienter tortus,quo casu si moriatur tortus po

testas, et iudex tenent pena capitis, vt no. dixit bal. in. l. milites. C. de quest. et est ro, q eoipso q iudex modu excedit, fingit priuatus, et no iudex, sicut tutor male administrado fingit no tutor, et tenet taq3 glibet. l. tutor. ff. de fur. et. l. fundu. §. si tutor. ff. p empto. arg. l. generaliter. C. de episc. et cle. q nimia seuitia rectoris ascribit culpe. ff. ad. l. aql. l. et si quecunq3. §. si magister. et sicut priuatis, ita iudicibus est
113 phibitu aliqd illicitu facere. ff. de iniur. l. nec magistratibus. † Si vero non sunt in dolo sed in aliqua culpa, puta q non precedebant indicia sufficientia, vel modu excesserunt, et immoderate p ignorantia vel per lasciuia cam mortis prebuerut, puniri debent arbitrio sindicor, et si fuerut in culpa leuissima, mitius q3 in leui, et si in leui mitius q3 in lata. d. l. lege corne. et. l. j. §. sed si clara. et. l. iij. §. sed in senatusconsu. ff. ad. l. cor. de sic. l3 Ja. de are. in trac. quem fecit de qo. dixerit hoc casu potestatem et eius officiales non teneri, p. l. j. C. de emē. ser. sumpto arg. de potestate dominica ad potestate rectoris. ff. de ver. sig. l. potestatis verbo. Sed Gui. de suza. et post eu And. de iser. et Bar. q similem tractatu fecerut, gcludit q teneant. et idem videt tenere Pau. de leaza. in repe. capituli, grauis. de pe. Tertio casu qn tortus sine dolo vel culpa officialium, sed casu morit, vt innuit tex. in. d. l. aut damni. §. j. ff. de pe. et tunc non tenentur, vt no. ibi Bar. et in. l. qonis modu. ff. de qo. ga q facit. l. pmittete, pena no meretur. l. gracchus C. de adul. et ibi hoc firmat Cy. in. l. j. et per totum. ff. de qo. quod intellige qn precedebant legitima indicia, et non excesserut modum, cum illi non fecerint animo necandi, sed veritatis eruende, et nemo deliquit, nisi qui habet animum delinquendi. l. sepe. in fi. ff. de verbo. signi. q animus et propositu distinguunt maleficia. l. q iniurie. ff. de fur. et. l. j. §. j. ff. de sica. et. l. si is qui cu3 telo. C.
114 eod. tit. † Quarto casu qn est dubiu, an dolo, vel culpa, aut casu sit mortuus, dicendu3 q si potestas vel iudex doceat legitima indicia procedere et appareat eum qui fuit tortus fuisse etatis mature et robuste, presumptio est pro potestate et iudice. l. herennius. §. gaia. ff. de enic. presumit enim princeps omne bonum de officialibus suis, nisi manifeste appareat contrarium. l. j. in. fi. ff. de offi. presi. facit. l. cum creditor. ff. de fur. et. l. iniuriarum. §. j. ff. de iniu. et in. l. acquirenda. ff. de acq. pos. §. j. et. l. iij. ff. de lib. ho. exhi. et qui allegat, q potestas vel iudex fuit in dolo vel culpa, id pbare debet. l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba. et. l. j. et ibi no. C. de sica. et. l. ij. ff. de probatio. et. l. actor. C. e. titu. et no. Barto. in. l. si quis ex argentarijs. §. fi. ff. de eden. In dubio enim si non apparet quo animo fecerit, presumitur fecisse zelo iustitie et iuste. l. ij. §. si publicanus. ff. vi bo. rap. et. l. nimis C. de acqui.
115 pos. ff. pro solu. l. merito. facit. l. ij. C. qui accusa. non pos. † Poterit tamen potestas vel iudex, si non fuit in dolo vel culpa, ad cautelam probare per testes etiam domesticos, q precedentibus legitimis indicijs moderate eum torquebat, et qo casu sine dolo vel culpa iudicis defecit in tormetis, qo pleruq3 euenire solet, vt dicit tex. in. l. aut damni. §. j. ff. de pen. Bal. tamen in hac. q. breuiter dicit, aut iudex non excessit modum, puta q tormentauit in casu licito, prout est de consuetudine, et non cum aliqua asperitate, et tunc non tenetur iudex qa licite fecit, argumen. l. item apud. §. questionis. ff. de iniur. aut excessit modum, et tunc aut dolo, et tenetur. l. cornel. de sica. facit. l. vnica. C. de emen. seruo. aut culpa, et tunc tenet pro qualitate culpe aut casu, et tunc in nullo tenetur, q dabat operam rei licite sm Jaco. de are. et Cy. Ista sunt verba Bal. in. l. non solum. in fi. alias in. l. Ho ba. C. de adul. Tu dic latius vt. s. scripsi. Aduertendum tamen, et caute agendum q3tum fieri potest, ne casus mortis in tortura accidat propter euitandas calumnias popularium, et vulgariu3, quos de facto vidi et audiui, propter huiusmodi casus contra officiales innocentes armata manu insurgere, vt annis proxime decursis euenit Perusij contra dominum Sanctem de Corneto, qui vix euasit a furore populi. Ego etiam habui duos in manibus, vnum tuderti. et alium dum fui senator vrbis, qui immediate cum fuerunt positi i tortura eleuati a terra per spatium vnius brachij vel circa defecerunt et iudicio medicorum oppressi a cataro, vix post plures dies euaserunt, et ideo consulo quod moderate ad torturam procedatur. Nec ita de facili curratur, vt facere gsueuit ille latruculator domi. Byo
116 nisius de amaritudine, de ciuitate Castelli. † Aduerte etiam, q si p statuta p homicidio imponitur pena pecuniaria ciuibus, et si fiat in palatio imponitur pena capitis, potestas vel iudex qui iniuste, et immoderate tormentauit, no debet puniri pena capitis, sed pecuniaria, si tortus moritur in tortura, sm Bald. in rubri. C. de pena indi. qui male indi. Et statutum debet intelligi in homicidio, quod potest committi indifferenter in palatio et extra. Sed occasione torture potest committi solum in palatio, vbi est tortura ideo non debet augeri pena ratione loci, sicut dicit Bar. in simili teste dicente falsum in palatio, in. l. aut facta. ff. de pe. et in consilio quod incipit Tudertinus quidam. et si statutum imponit penam pecuniariam ciui p homicidio commisso, habet locum in potestate et officialibus, quia gaudent priuilegio ciuium, vt no. gl. in. l. ciues et incole. C. de incol. lib. x. et firmat Bal. in. d. §. proficisci. q. xiij. Qo limita vex nisi committat homicidium dolose condemnando, et faciendo decapitari aliquem iniuste, q tunc non iuuatur dicto statuto, et punitur pena capitis, vt in gl. seq. circa prin.
117 † Item intellige predicta, q tenetur potestas seu iudices mandantes torqueri iniuste, non autē milites socij et ceteri officiales, qui fecerunt madato potestatis vel iudicis, et ita dicit Bal. in. l. excusat. ff. de infa. p illum tex. facit q no. Dy. in. c. q qs madato. de regu. iur. in. vj. et Florianus in. l. liber homo. la. ij. ad. l. aql. Qo tn est dubium, q madatu3 supioris excusat solu3 in leuib9, sz bar. in. l. no solu. §. si madato. ff. de iniu. et ideo pnt officiales resistere ptati iniuria facieti, sm bar. in. l. oēs. C. de decu. li. x. et aduertat ptas, q si cogit eius iudicē vel officialē, vt iniustam snia ferat, tenetur. l. cornelia. de sica. sm Bal. in. l. j. ff. de sica.

Item tenetur potestas si fecit poni ad tortura, illu3 qui ab eo appellauit, etiam si non sit sibi indebitum per iudicem appellationis et confessio post appellationem secuta est nulla, sz Bal. C. commi. vel epi. super rubrica.

118 † Sed pone q ptas et officiales negant quem fuisse tortum, quo modo probabitur. Bal. in. l. si quis hoc genus. C. de epis. et cler. dicit q pbabit per indicia vel giecturas, et hoc consistat in arbitrio iudicis. Bar. in. l. de pupillo. §. si qs ipsi pretori. de no. ope. nunc. idem innuit, puta q iudex fuit minatus alicui torquendo, et postea fuit visus cum brachio ligato ad collum, et similia facit quod no. in l. fi. C. de pba. et. l. fi. de here. insti. Aduerte tn, q predicta sufficiunt ad pbadum possessionē violenta, non ad condemnandum potestatē vel iudicē in sindicatu, vt no. Bar. in. l. j. §. si quis tn. ff. q vi aut cla. q ex presumptionibus ēt vehementibus non potest quis damnari, sm Inn. in. c. q verisimile. de presump. et nota. in. l. absentem. ff. de pe. puto tamen quod hoc sit in arbitrio sindicatorum, q in subsidiu poterunt cogere per torturam etiam familiares potestatis ad testificandum aliquē fuisse tortum. l. diuus. ff. de qo. et no. Inno. in. c. ex literis. de testi. et p gl. et doc. in. c. cum. P. maconella. de accu. bar
119 to. in. l. cum ex libero. §. j. de. q. † ez autē si ptas no facit capi detineri et carcerari nocentes, aut carceratu3 nocentē p delicto de quo imponitur pena capitis, facit relaxari, venit puniedus eadē pena. s. capitis, q paria sunt condemnare innocentes et absoluere nocētes ita dicit tex. in. l. pe. in fi. ff. ad. l. iul. re. et est tex. in. l. j. ff. de sica. et. l. iij. §. item qui. et. l. lege cornelia. in prin. eo. tit. Si autem carcerat9 quem feci relaxari debebat puniri pena corporali citra mortem, potestas non dz capite puniri, sed mitius arbitrio iudicis, vt dicit tex. in. d. l. pe. §. fi. in prin. ff. ad. l. iul. rep. et maxime si fecit per barratariā, q committit ēt vno nummo. l. fur. §. pactus. et ibi no. ff. de infa. et ad eam gmittendā sufficit sola promissio sicut in crimine assassinatus, sm Bal. in. l. j. §. hec verba. ff. q qsq3 iuris. sed si madat relaxari carceratu3 p crimine de quo venit imponenda pena pecuniaria sine fideiussoribus, vel carceratum p debito ciuili ad instantiā alicuius priuati vel communis, tenetur potestas ad solutionē dicte pene vel debiti. d. l. ad commentariensem, et ibi no. de cust. reo. et. l. ne qs deceptam, et ibi no. eo. ti. vbi dicitur q potestas debet etia3 hoc casu mulctari. Tene menti.

Item in eo qo plures innocētes gdemnauerunt et nocentes absoluerunt.

In hoc capitulo agēdum est de sententijs iniuste latis. et primo
120 sciēdu3 est † q vbicunq3 ptas aut eius iudices gdēnandum in pena capitis pro pecunia absoluunt, vel innocēte absoluendu3 in capitis gdēnāt, dz ipse potestas vel iudex eadem pena capitis gdēnari, vel in insulā relaxari, vt dicit tex. in. l. pe. in fi. ff. ad. l. iul. repe. et. l. j. §. j. et. l. lege cornelia. in princip. ff. de sica. et si statutum p homicidio imponit penā pecunia. iudex qui fecit decapitari iniuste debet ipse ēt puniri pena capitis, nec pōt se tueri beneficio dicti statuti secundu3 Bar. in. l. fi. ff. quod quisq3 iur. et no. Bar. in. l. j. q. iij §. ne ex delic. defunc. Qo tn limita vex sm Bald. in. l. j. C. de pena indi. qui male iudi. in. j. col. si iudex illud dolose fecit, secus si non fuit in dolo sicut in casu pposito, q noluit seruare statutum, vt iniquum et cōtra ius cōe et diuinum, ideo non dz iudex puniri pena capitis, sz pecuniaria dicti statuti, q quilibet iusta cā excusat a dolo. l. j. §. i. ff. si quis iusdi. non ob. et ita fuit de facto seruatum Perusij, in potestate qui fecit decapitari homicidā, qui sm statutu3 debuit puniri pena pecuniaria, quia non fecit dolose, sed pro zelo iustitie, et obseruātia iuris communis, ideo fuit in sindicatu condemnatus in pena pecuniaria, secundu formam dicti statuti. Si autē condemnandum in pena corporali citra mortem absoluit, et absoluendum condemnauit,

uit, aut ɔdemnauit in pecunia absoluendū, vel absoluit condemnandum dʒ mitius puniri extra ordinem arbitrio sindicoꝝ. tex. est in. l. pe. §. fi. in prin. ff. ad. l. iul. repe.

121 ¶ † Item si ɔdēnat aliquem in maiori q̄titate pecunie fisco quam debeat, tenetur parti lese ad interesse, ꝛ nihilominus fisco debeꝛ tota quantitas. l. fi. in fi. C. de pe. iudi. qui male iu. Teneꝛ ēt pena falsi, si dolo aliquid fecit ꝯ leges vel statuta. l. j. ff. de fal. ꝛ in auct. de iudi. §. oēs aūt. ꝛ firmat Frā. acc. in suo trac. de sindi. ver. sed nunqd ob predicta. Et pbaꝛ dolus p indicia, pbando ꝙ aliquid recepit a parte q̄ obtinuit, ꝛ similia, vt ibi p eū, ꝛ. l. quoties §. q dolo. ff. de proba. ꝛ. l. dolum. C. de dol. cū si. Sed si in cā ciuili potestas vel eius iudices dolo corrupti pecunia tulerūt iniquam sniaʒ, nō tū faciūt litē suam, vt teneanꝛ insolidū parti lese, sed in duplum eius ꝙ receperūt in criminali vero puniuntur in ɔfiscatione oium bonoꝝ, ꝛ in perpetuum exiliū, ꝛ efficiuntur infames, vt in. l. fi. ꝛ auc. sed nouo iure. C. ꝺ pena iud. qui male iudi.

¶ Tenetur ēt pro barrataria crimine falsi. d. l. j. ff. de fals. ꝛ ponit Bal. in. §. proficisci. in. q. ix.

122 ¶ † Si aūt per imperitiam tulerūt iniquā sniam, ɔtra casum. l. vel statuti, teneꝛ ad interesse parti lese insolidū, qꝛ sunt in lata culpa cū asserant se peritos. l. j. in fi. ff. ꝙ qsqʒ iur. ꝛ late de verb. signi. Quod hʒ locum etiam in minore. xxv. annis doctorato, qꝛ cum sit approbatus, nō hʒ beneficium restitutionis. l. j. ꝛ ibi no. C. qui ꝛ aduer. quos ꝛ. l. professio. C. de mune. patri. li. xj.

¶ Item hʒ locū, ēt si p statutū, ab eius snia nō possit appellari, qꝛ si tulit iniquā sniam, teneꝛ in sindicatu ad interesse partis ƀm Inno. in. c. pastoralis. in fi. de offi. dele. ēt si incidenter male iudicauit. C. ꝺ pac. l. si quis in conscribendo.

¶ Et idē si iudicat ꝯ cōem opi. p doc. cōiter approbatam, qꝛ est in culpa, ƀm Bar. in. l. minime. ff. de le. secus si sunt opi. p ꝛ cōtra paris auctoritatis, vt in materia ɔpēdiose facta p verbū cōe, qꝛ tūc adherendo vni opi. excusaꝛ, ƀm doc. in. d. l. fi. C. de pe. iu. qui male iu. ꝛ no. Bar. in. l. cū platis. de re iud. vbi dixit ꝙ lʒ iudex sequaꝛ opi

123 nionē quā multi doc. tenent, si est mala tū teneꝛ in sindicatu. † Vꝫ si iudex fuit secutus opi. magistri sui, licet singularē, excusaꝛ in sindicatu ab expensis, ƀm Old. in. l. quesitū. §. sed an instrumēto. ff. ꝺ fun. instru. lʒ nemo in iudicādo sequi debeat opi. singularem, ƀm bald. in. l. j. ff. de sena. ꝛ in. l. de eo. C. de pena iud. qui male. iudi. ꝛ Bart. in. l. bonoꝝ. ff. de bo. pos. ꝛ Bal. in auc. generaliter. C. de epis. ꝛ cleri. ꝛ Ioan. and. in. c. j. de constitu. in. vj. ꝛ text. in. l. j. §. sed neqʒ. C. de veteri iu. enu. ꝛ Innocen. in. c. ne innitaris. de consti. dixit ꝙ dʒ sequi opinionem approbatam, ꝛ Bal. in. l. ij. de sentē. que sine cer. que tenet ꝙ in dubio non est recedendum a gl. ꝛ not. gl. in. l. omnis diffinitio. de reg. iur.

¶ Excusaꝛ similiter si erat in passu multū subtili, vt circa itellectū. l. gallus. vt tʒ gl. insti. de obl. q̄ ex quasi deli. in pnc. quo casu dixit Bal. in. l. mācipia. C. de ser. fug. ꝙ mitius puniꝛ, qꝛ teneꝛ solum ad puꝝ dānū partis non aūt ad interesse vel penā tene mēti.

124 ¶ † Similiter potestas si est iuris ignarus, ꝛ tulit sniam ƀm ɔsilium suoꝝ iudicū ꝛ impitoꝝ, ꝛ iniquam, tenetur ad puꝝ damnum parti lese, qꝛ ɔduxit iudices ignorātes, non aūt teneꝛ actione iniuriarum ƀʒ Ang. in. l. si iudex. ff. de var. ꝛ extraor. cog. sed q̄tum ad edictū, qꝺ qsqʒ iur. non tenetur potestas de imperitia suorum assessorʒ. secus si assessor fuit in dolo, quia tunc potestas tenetur, ƀm Bart. in. l. ij. quod quisqʒ iuris.

¶ Item tenetur iudex, sub cuius examine, lata est snia iniqua. l. ij. C. de his qui latro. ibi, sub cuius examine. ꝛ. l. si ille. C. de decu. lib. x. ꝛ. l. fina. de leg.

¶ Sed si potestas vel iudex erat in facto sinē culpa sua, non teneꝛ, qꝛ error facti excusat, vt in. c. j. de ɔst. in. vj ꝛ. l. regula. ff. de iu. ꝛ fa. igno. ita tenet Fran. accur. in. d. trac. in ver. sed queriꝛ nunqd officialis de ignorātia. si autē tulit sniam iniquā, ƀm ɔsilium sapientis, quē ipse potestas vel iudex elegit, tenetur, qꝛ mala electio est in culpa, sed si partes elegerūt, nō teneꝛ ƀm Bal. in. d. l. mancipia. ꝛ. l. si ɔuenerint. ff. de re iud. ꝛ Inn. ꝛ Io. an. in. c. si pro debilitate. de offi. dele. in. vj. ꝛ Inn. in. d. c. ne innitaris. ꝛ Bal. in. d. §. pficisci. q. x. ꝛ. xj. ꝛ in addi. Spe. in titu. de exec. sen. in fi. Qꝺ intellige verū, si partes ɔuenerūt stare cōsilio illius sapiētis quē elegerūt, vel p formā statuti iudex teneꝛ seq cōsiliū sapientis, alias si ɔsiliū eēt iniustū iudex non dʒ illud seq, ꝛ teneꝛ in sindicatu, ƀm Bar. in. d. l. si ɔuenerit. ꝛ in. l. j. §. si plures. ff. de exercito. ꝛ in. l. titiū ꝛ meuiū. in prin.

125 ff. de admi. tu. † ɔsultor vero si fuit electus a ptibus, teneꝛ pti lese ꝺ malo consilio, ƀm Ang. in. l. certis annis. C. de pa. ꝛ in. §. proficisci. ꝛ in addi. xlj. Sed si fuit electus a iudice, nō teneꝛ iudici, ƀʒ Ang. in. d. l. si iudex. ff. de iudi. ꝛ si iudex dʒ ferre sniam certa die ƀm consilium, ꝛ cōsilium non redditꝛ in tempore, cautela est ꝙ iudex pnunciet ƀm ɔsiliū ferendum, tʒ Bal. in. l. cum sniam. C. de sentē. Sed si consiliū est redditū debito tpe, nō dʒ iudex pnunciare anteq̄ illud aperiat ꝛ legat, vt no. gl. in. l. j. C. de senten. ex peri. reci. ꝛ ibi Bal. ꝙ tene menti, qꝛ in hoc errauit domi. Mazicus collateralis meus Ancone, in consilio reddito per dominum Benedictum de Perusio, contra Io. quiriaci.

126 ¶ † Item teneꝛ si tulit sniam sine ɔsilio sapientis, vbi statutū requirit ɔsiliū, qꝛ snia est nulla, ƀm Bal. in. l. si quis mihi bona. §. qm̄. de acq. here. ꝛ aduerte qꝛ si potestas vel iudex q male iudicando fecit litem suā, soluit interesse parti ꝯ quā iudicauit, nō repetit a pte pro qua iudicauit, ƀm Bal. in. l. sancimus. C. de iudi. ꝛ in. d. l. mācipia. ꝛ in. c. iudices. de pac. iur. fir. qꝛ soluit p suo, quasi p delicto. Sed Ang. in. l. stichū §. si mādato. ff. de sol. dixit ꝯ. s. ꝙ debent sibi cedi actiones ab eo cuius soluit pro quo dicit esse casum in. l. missi opinatores. C. de exacto. trib. lib. x. Concorda hāc opi. ꝙ si per dolum iudicauit, actiones nō debent cedi, vt puniaꝛ ex suo dolo, secus si per imperitiam vel culpā, qꝛ tunc debent cedi, ꝛ ita pcedit opi. Ange. &. l. si is qui dolo. iuncta. l. si culpa. ff. de rei ven.

127 ¶ † Item aduerte, qꝛ si potestas vel iudex fuit in leui vel leuissima culpa, non teneꝛ insolidū, sed q̄tuʒ religioni sindicatoꝝ equuʒ videbiꝛ. ꝛ ita dʒ peti in libello pducto corā eis, alias si diceret ꝙ dolose falsum iudicauit ꝛ peteret solidū non pbato dolo sed leui vel leuissima culpa, iudex dʒ absolui. ꝛ ita dicit Ang. de facto fecisse absolui capitaneum Florentie de spoleto, qꝛ fuit petitum solidum interesse ꝛ non probatus dolus, sed solum probata sententia iniqua, qꝛ causa que proponiꝛ in libello, illa debet probari, alias reus dʒ absolui, siue in ciuili siue in criminali. l. debebat. ff. de insti. ꝛ. l. iij. §. docere. ff. vi bo. rap. ita dicit Ang. in. l. ex maleficijs. §. si iudex. ff. de act. ꝛ obliga. ꝛ insti. de obl. que ex quasi male §. si iudex, ꝛ. l. si iudex. ꝛ ibi p Bart. ff. de var. ꝛ extraor. cog. ꝛ in. q. quam disputauit que incipit, iudex qui per imperitiam male iudicauit, vbi plene dicitur de ista materia.

128 ¶ † Et adde ꝙ vbi agiꝛ ex leui vel leuissima culpa, non pōt agi criminaliter sed ciuiliter tm̄, ƀm Cy. in. l. si quis non dicam rapere. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ in dubio aūt iudex qui male iudicauit, presumiꝛ fecisse p ignorātiā, ꝛ non p dolū, ƀm Bal. in d. §. pficisci. q. xxviij. alle. l. seruo inuito. §. cū pretor. ff. ad trebellia. nisi qualitas facti nulla possit tergiuersatione celari, quin appareat dolus. l. si filius. §. si iudex. ff. de iudi. ꝛ dolus ƀm Ang. in. d §. pbatur ex coniecturis ꝛ indicijs, alleg. l. labeo. cum gl. §. idem tubero. ff. de suppel. leg. facit gl. in. l. fulcinius. §. quid sit latitare. ff. ex qui. ca. in pos. ea. ꝛ. l. apud celsum. ff. de doli exce. ꝛ no. gl. in. l. dolum. C. de dol. ꝛ no. in. l. quoties. §. qui dolo. de proba.

129 ¶ † Et i summa teneas ꝙ si p dolū. tulit iniquā sniaʒ, grauius puniꝛ q̄ si culpa lata, mitius q̄ si dolo, si culpa leui, mitius q̄ si lata si culpa leuissima, mitius q̄ leui. ff. ad. l. aquil. l. scientiam. §. cū aliter. lʒ Bal. in. d. c. iudices. dixerit ꝙ iudex forte de leuissima culpa nō tenetur. Sic nec arbiter. l. si qs in ɔscribēdo. C. ꝺ pac. nec tabellio. l. fi. ff. de magi. ɔue. si casu, ꝛ nulla culpa precessit, nō teneꝛ. l. ij. ff. de admi. re. ad ciui. perti. si culpa precessit casum, teneꝛ ēt de casu. l. j. §. is quoqʒ. ff. de act. ꝛ obli. ꝛ. l. aut facta. §. euentus. ff. de pe. ꝛ no. in l. j. per doc. ff. de leg. ꝛ per Bal. in. l. respiciendʒ. §. delinquunt. ff. de pe. que omnia no. ꝛ tene menti.

¶ Et adde quod si iudex absoluit reum ab obseruatione iudicij iniuste, licet non pereat ius partis, facit litem suam, ƀm Bal. in. l. penul. C. de pac.

130 ¶ † Sed pone ꝙ iudex errauit in iure statutario, an teneaꝛ in sindicatu. dicit ꝙ sic, si tale statutū erat in volumine statutorum, teneꝛ ēt si non sit pductū, ƀʒ Bal. in. l. j. C. vt que desunt aduo. partiū ꝛ Ia. but. in. l. fi. C. que sit lon. ɔsue. ꝛ Io. mo. in. c. iuris ignorātis. ꝛ Ange. in auc. de ɔsuli. in fi. ꝛ Bal. in. l. leges sacratissime. C. de leg. secus si errauit in reformatione non inserta in volumine statutoꝝ qa tunc nō teneꝛ, ƀʒ Bar. in. l. cū platis. de re iud. in. l. oēs populi. ff. de inst. ꝛ iur. ꝛ no. Bal in. l. fi. C. de pe. iudi. q male iudica.

¶ Sic ēt non teneꝛ si errauit in iure ɔsuetudinario, cum ɔsuetudo possit pbabiliter ignorari, in. c. j. de ɔsue. in. vj. qꝛ ɔsuetudo dʒ allegari ꝛ pbari. l. j. C. que sit long. ɔsue. nisi esset notoria in pupillo ꝛ i iudicio, vt no. in. d. c. j. ꝛ. l. de quibus. de legi.

¶ Itē si errauit in assimilatione legis vel statuti, vbi dʒ pcedi de similibus ad similia, p. l. non possunt. ff. de legi. non dʒ puniri, sicut si errasset in iure scripto, qꝛ nullū simile est idē. l. ꝙ nerua. ff. deposi. ꝛ no. Cy. ꝛ Bal. in. l. ij. C. qn̄ puo. non est neces.

131 ¶ † Quando autē dicaꝛ simile, Cy. in. d. l. non possunt. dixit ꝙ similia dicuntur ea quoꝝ qualitas est vna. eadem dicuntur quorum substantia est vna, equalia dicuntur quorum eadem est qualitas. secundum Aristo. v. Methaphy. vel ƀm Tul. illa sunt similia quo-

rum termini sunt diuersi, ⁊ vna est rõ vel qualitas. ff. de sta. homi. l. quesitum. gl. in. c. si is cũ quo. de filijs presby. dicit ꝙ illud dicitur simile, qđ est idẽ in effectu, sed dissimile in verbis, vt est tex. cuȝ gl. in. l. qui liberis. in prin. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊ aliquando dicitur simile quo ad quedam non quo ad omnia. l. j. ff. de arbi. alibi dicitur simile, vbi est omnino simile, vt in capitu. dispendia. in fi. de rescrip. in. vj. ⁊ ibi per gloss.

332 ¶ † Cõclude ergo ẜm Bar. in. l. j. ff. vi bo. rap. ꝙ vbi statutũ disponit ꝙ ꝓcedat de similibus ad similia, ꝑ tale statutũ vr̃ recessum a pena iuris cõis, ⁊ dȝ adaptari a statuto verisimiliori ⁊ aptiori, ⁊ paris rationis, vt no. gl. in mã penali, in. c. j. de temp. ordi. in. vj. ⁊ Bar. in. l. si ꝯstãte. in prin. ff. sol. ma. sed Bal. in. l. leges vt generales. C. de legi. dicit ꝙ tale statutũ non est stricti iuris, sed large interpretãdũ, ⁊ vbi est oĩmoda vel maior ratio, non dicit̃ statutum seu lex extendi, sed enucleari, ẜm Jo. an. in. c. j. de temp. ordi. in. vj. ⁊ gl. i. c. cupientes. de elec. in verbo, omnes.

333 ¶ † Et predicta intellige, ꝙ iudex tenet̃ in sindicatu, siue ꝑ dolũ siue ꝑ imperitiam male iudicauit, qñ pars a snĩa non appellauit, ẜm Bar. in dispu. a snĩa iudicis qui male iudicauit, ⁊ Bal. in. d. c. iudices. ⁊ Inno. in. c. sacro. de sentẽ. excom. ⁊ q̃uis non appellando videatur consentire sententie quo ad partem, non tamen quo ad iudicem, ar. l. pomponius scribit. ff. de neg. gest. ⁊ l. cum iurisdi. C. arbi. tut. ⁊ ponit Bal. in. d. c. iudices.

¶ Sed si pars a snĩa appellauit, an iudex teneat̃ in sindicatu. Ange. in. l. j. ff. ꝙ qsqȝ iur. dixit ꝙ si snĩa est iniqua, iudex tenet̃, siue ꝑs appellet siue non, siue succumbat in appellatione siue nõ, ẽt si condemnatus ꝯsecutus fuit interesse a iudice appellationis qui eã cõfirmauit, qꝛ vterqȝ tenetur ex sua causa ⁊ suo delicto. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. ⁊ est gl. ordi. ff. de interrog. act. l. qui seruum. circa prin. videbat̃ primo dõm ꝯ, qꝛ vbi sunt duo rei insolidũ, vno exacto ceteri liberantur. l. iij. §. fi. ff. de duo. re.

334 ¶ † Tenet̃ ẽt si fuit confirmata ꝑ desertionẽ, qꝛ ipse primus iudex fuit fundamẽtũ iniqtatis ⁊ totius mali, ẜm Inn. in. c. sepe. de app. ⁊ in. c. pastoralis. ⁊ ibi ꝑ Jo. an. de offi. deleg. Videbat̃ tñ ꝯ qñ deseruit appellationẽ, qꝛ dȝ ꝯqueri de seipso. l. argentarius. §. vt aũt. ff. de eden. vel de iudice appellationis, qñ talẽ snĩam ꝯfirmauit, cũ scđa mandet̃ executioni, ⁊ nõ prima. ff. de pac. l. tale pactũ. §. ꝓuocauit, ⁊ videt̃ gl. in. l. j. in prin. ff. de excep. rei iud. ⁊ tex. in. l. a ꝓconsulibus C. de app. ⁊ Bar. in. l. fi. ff. de va. ⁊ extraor. cog. Bal. tñ in. d. trac. tȝ cũ Inno. nisi iudex a quo in causa appellationis ꝯparuerit, ⁊ suum ꝓcessum iustificauerit. Expedit enim iudici comparere in cã appel. ⁊ suam snĩam defendere, ⁊ iustificare, ⁊ tunc non tenebitur in sindicatu, ẜm Bal. in tit. de bene. no. iuue. §. fi. lȝ non sit de

335 necessitate citandus, ẜm Inn. in. c. cum speciali. de app. † Et si non citatur, sententia appellationis non preiudicat ei. l. lucius. ff. de infami. Sed idem Bal. in. d. c. iudices. dicit ꝙ scđs iudex, ꝗ primam snĩam confirmauit, tenet̃, ⁊ non primus qꝛ prima snĩa fuit nouata ꝑ scđam ⁊ in ipsam transfusa. Qđ intellige verũ ẜm eũ, qñ a scđa snĩa nõ fuit appellatũ. Sed si appellans expresse renuntiat appellationi, videt̃ fateri habere malã cãm. l. iij. C. de fi. instru. ⁊ ideo eo casu non tenet̃ iudex in sindicatu, secus si tacite ꝑ desertionem renuntiat, qꝛ ex hoc non inducitur tacita confessio quo ad iudicem, argu. l. papi. § meminisse, ⁊ ibi no. ff. de inoff. test. l. ꝓperandum. C. de iudi. licet secus quo ad partem ẜm Bal. ibi verũ, si prima sententia fuit ꝑ iudicem appellationis infirmata seu reuocata, iudex non tenetur ĩ sindicatu, nisi quo ad expensas, cum nihil vltra intersit ipsius rei, qꝛ fuit absolutus, quod intellige veruȝ, si primus iudex non fuit in dolo, sed per ignorantiam condemnauit. l. i. ⁊. ij. C. de pena iudi. ꝗ male iudica.

336 ¶ † Item illud verũ si fuit infirmata ex ijsdem actis, secus si ex nouis, qꝛ tunc primus iudex non tenetur ad expensas, ẜm Bart. in. l. post legatum. ff. de his quib. vt indi. Item non tenetur, si reus condemnatus fuit consecutus expensas, ⁊ interesse a parte, que temere eã vexauit, qꝛ desijt sua interesse ꝯ iudicem. l. siue manifestus. ff. de ꝯdi. fur. ⁊ no. Bar. in. l. fi. C. de pena iudi. ꝗ male iudi. facit. l. j. §. nunc tractemus. ff. de tut. ⁊ ra. dist.

¶ Item non tenetur si sunt plures sententie ꝯformes, qꝛ tunc presumuntur omnes iuste, ⁊ querelans ꝯ iudicem presumitur calumniari vt in cle. vt calumnijs. de re iud. ⁊ no. Bal. C. de pena iudi. qui male. super rub. ⁊ vide ꝙ no. Fran. accur. in. d. suo tractatu. ver. item quid si est infirmata, vbi subdit notabile verbum, quod de ꝯsuetudine ⁊ per statuta ciuitatum, officiales non sindicantur, nisi de furtis pecunia accepta, ⁊ male ablatis, ⁊ ceteris barratarijs, non autem de iniquis sententijs per imperitiam ⁊ male latis, quia iudicando secundum leges, vel non, vix pro bono regimine officiales sindicantur. ista sunt verba eius. allegat tex. in auctenti. hodie. C. de iuram. calum. quod no.

137 ¶ † Sed pone ꝙ in cã sindicatus adhuc pendet appellatio a snĩa quam querelans contra iudicem dicit fuisse iniquam, quid debent hoc casu facere sindicatores Bald. in. l. filiusfa. ff. de iudi. dicit qđ iudex dȝ dare fideiussores de reficiendo omnia dãna ⁊ expensas q̃relantis, si contingat eius snĩam infirmari, ⁊ ꝯsueuit in practica cõparere pars pro qua lata fuit sententia, ⁊ fideiubere pro iudice, ⁊ ꝑ̃stita dicta fideiussione, sindici non condemnabunt eum, ar. l. si reus paratus. ff. de procu. alias ꝯdemnabunt eum ad prestandum dictuȝ fideiussorem, de conseruando dictum querelantem indemneȝ. ff. de statu liber. l. statuliberi. ⁊ no. Bald. in. l. nouissime. ff. quod fal. tut. auc. vbi bonus tex.

¶ Sed idem Bald. in. d. l. fina. C. de pena iudi. qui male iudi. dicit qđ si ex primis actis apparet sententia iniqua, iudex debet condemnari in sindicatu ad expensas ⁊ interesse dubij euentus litis, sȝ si ex primis actis apparet iusta, debet absolui, licet in causa appellationis ex nouis actis possit impugnari, quia quo ad primum iudicem sententia fuit iusta, vt no. C. de appel. l. eos. in princi. facit. ff. ad treb. l. j. §. si heres.

138 ¶ † Similiter tenet̃ ⁊ facit litẽ suã, si tulit snĩam iniquã, a qua partes ꝯuenerunt nõ appellare ẜm Bal. in. l. cũ anterioribus. §. finaũtẽ. C. de tẽp. app. sic ẽt tenetur si tulit snĩam iniquã absolutoriã, ⁊ cõuẽtus ꝓmiserit ꝯseruare eum indẽnem, nec recuperat a ꝯuẽto illud ꝙ soluit, ẜm Bal. in. l. si tibi mãdauero. §. ꝗ edẽ. ff. mãd. ⁊ idem si ꝓmittit̃ sibi indẽnitas, vt negligat aliquid ꝙ facere tenetur, ẜm bart. in. l. si a reo. §. qui vulgo. ff. de fideiusso.

¶ Item tenet̃, si in snĩa absolutoria causam non adiecit, secus in cõdemnatoria ẜm Bal. in. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de infam. sic ẽt facit litem suam, si in sententia absolutoria ab expensis, nõ inserit cãm, ẜm Bal. in auc. hodie. alias nouo iure. C. de iudi. tene menti. Simili modo tenet̃, si non inserit causam, vbi absoluit reum ꝑꝑ ineptam actionem, qꝛ non exprimendo perit ius actoris. gl. est in. l. j. ff. si men. fal. mo. di.

139 ¶ † Item tenetur iudex maleficiorũ, si fecit inqsitionẽ temerariam sine indicijs aut fama precedente, ⁊ q̃uis absoluat inquisitum, tenetur ad interesse sumptuum ⁊ expẽsarũ. l. ⁊ si seueriter. C. de excu. tu. ⁊ no. Bal. in. l. eum quem temere. ff. de iudi. presumit̃ tñ pro iudice inquirente, si constat de fama ⁊ indicijs. l. iustissimos. C. de offi. rec. prouin. ẜm Bal. in. d. §. proficisci. q. xvj.

¶ Cautus ergo iudex, anteq̃ȝ formet inquisitionẽ examinet testes, ⁊ si ꝓbat̃ maleficiũ vel ꝓbant̃ indicia, formet inquisitionẽ, alias nõ facit ꝙ no. Bar. in. l. j. §. ij. ff. ad turpil. ⁊ si aliter facit, tenet̃ in sindicatu, non solum ad expensas, sed ad alia que inquisitus ex tali inquisitione passus est, ẜm Inn. in. c. fi. ꝙ me. cau. ⁊ Bal. in. l. fi. C. đ pena iudi. qui male iudi.

¶ Similiter tenetur si tulit sententiam iniquaȝ, a qua, ex forma statuti, non potest appellari, secundum Innoc. in capi. pastoralis. de officio delega.

140 ¶ † Quid aũt si tulit snĩam ipso iure nullam, an tenet̃ in sindicatu. Ang. in. d. l. j. qđ quisqȝ iur. ꝯcludit ꝙ non tenet̃ ad totale interesse, ex quo sententia est ipso iure nulla, sed tenetur ad damna ⁊ interesse litis ⁊ expensas, qꝛ grauat partem in onere dicendi de nullitate vt no. Bar. in. l. fi. ff. de var. ⁊ extraor. cog. facit ꝙ no. gl. in. l. venales. C. qñ ꝓuo. non est ne. nã si partem aliter non ledat, qꝛ nõ stat ꝑ eum. facit ꝙ no. Bal. in. l. si pignora. ff. de euic. alleg. l. si quis arbitri. §. penul. ff. de dolo. Bald. autem in. d. c. iudices. dixit ꝙ si per dolum iudex tulit snĩam nullam, facit litem suam, qꝛ grauat partem de facto pretextu officij. ff. de uic. l. si per imprudentiam, si per imperitiam, ⁊ non fuit processum ad executionem facti non tenetur, quia nihil nocuit, secus si fuit processum ad executionem facti quia tenetur ad expensas ⁊ damna, que reus ex tali sententia passus est, ẜm eum in. d. c. iudices.

141 ¶ † Ceterum qꝛ sepe contingit, ꝙ potestas ⁊ eius iudices habent arbitrium per decretum vel statutum aut rescriptum superioris, ⁊ vigore dicti arbitrij excedunt terminos iuris, qñqȝ in procedendo qñqȝ in iudicando, an teneantur in sindicatu, ⁊ quidem si conceditur arbitrium ꝙ possit procedere de iure ⁊ de facto, si ommittũt totaliter processum ⁊ probationes, tenentur in sindicatu, qꝛ dicta verba quo ad iudicem, intelliguntur non seruata solennitate iudiciorũ requiruntur tamen probationes secundum Bal. in. l. j. in fine. ff. de euic. ⁊ in Spe. de offi. iudi. §. postremo. ver. ⁊ idem dico. ⁊ auc. de collato. §. hoc quoqȝ. ⁊ tale arbitrium intelligitur in ventilando nõ in iudicando, secundum Bal. in. l. qui procurator. ff. de procu. Unde si est datum arbitrium potestati non potest quicq̃ȝ contra iustitiam in decidendo, ẜȝ Bal. in. l. si procurator. ff. de condi. inde. ꝗa arbitrium etiam liberum, non tollit ea que sunt iuris naturalis, vt not.

not.gloss.& Ioan.de imo.in cle.pastoralis.de re iudica.vnde dixit
142 Lapus,alleg.ccxxviij.† q vbi conceditur iudici,q procedat etiaz de facto;intelligitur concessum quod procedat preter legem, nō autem contra legem,allegat.l.j.iuncta.l.si a milite.§.edicto.ff.de testamen.mili.Et ideo licet habeat arbitriū procedendi de facto super maleficijs,non potest condemnare,nisi quatenus iustitia suadet,secundum Bal.in.l.vbi pactum.in fi.C.de transactio.facit quod idē no.in.l.j.ff.de test mil.vbi dicit quod verbum de facto,in iudice debet intelligi non seruata forma iudiciorum,tamen iustitia deesse non debet,& vbi proceditur de facto proceditur inciuiliter,& male,nisi statutum dicat,q possit procedi de facto.ff.de euic.l.minor.l.fina.§.fi.ff.quod met.cau.facit quod not.Bal.in.c.iniuria.de pace iura.firman.vbi dicit q cognoscere iuris ordine non seruato,est auferre ius alterius,alleg.c.statutum,de elec.in.vj.facit q idem no.in.l.si quis in tantam.C.vnde vi.vbi dixit quod vltra officium facit iudex,qui non seruat ordinem iuris.

143 ¶ †Et si statuto cauetur,quod in tali negotio procedatur de facto intelligitur manu regia,omissa omni solennitate iuris ciuilis,non autem quod iura alterius ledantur contra naturalem equitatem,sꝫ Bar.in extrauag.ad repri.in ver.videbitur expedire,alleg.l.ij.in prin.ff.de ori.iur.

¶ Item si potestas hꝫ arbitriū procedendi absq aliqua solennitate iuris,intelligitur solum remissa solennitas iuris ciuilis,non autem iuris naturalis vel gentium,& ideo non posset cōdemnari per depositiones testium inimicorum vel non iuratorum,sm Bal.in.l.filiusfa.ff.de dona.& Bal.in.l.presbyteri.C.de epis.& cle.& l.solam.C.d test.facit quod dixit Ang.in.d.l.filiusfa.ff.de dona.

144 ¶ †Item si hꝫ arbitrium in procedendo,& sententiando,non tamē potest in vna die expedire totum processum.l.sed & si per pretorē.§.quoties.ff.ex qui.cau.ma.Et si expediat,nō valet,sm Cy in.j.gst.ff.§.itaq,q sm eum,non potest esse ponderatum q est nimis festinatū,& ideo excluditur cause cognitio,alias snia est nulla.c.ij.& c.cum bertoldus.de re iudi.& ibi gl.q cause cognitio dicitur de ordine,& forma sententie.no.gl.in.c.qua fronte.de appella.

¶ Item si ɔceditur arbitrium condemnandi vel absoluendi,debet intelligi q non possit preferri iniquum equo,sm Bal.in.l.si qs maior.C.de transactio.& si enormiter ledit partem,tenetur in sindicatu sm Bal.C.de pena iudi.qui male iudi.super rub.tene menti.

¶ Et ideo si snia fert ex abrupto sine cause cognitione,non hꝫ vim snie,nec transit in rem iudicatam,etiam si non appellatur ab ea,sm Inn.in.c.ij.de in integ.resti.in gl.qui tamen videtur contra not.in c.cum ex literis eo.titu.

145 ¶ †Et no.q arbitrium nunq intelligit ɔcessum sine cause cognitione.ff.man.l.creditor.in fi.siue detur ab hoie sine a lege.ff.de pe.l.hodie,& vbi dat arbitrium procedendi,non intelligit remota cāe,cognitio,sed iuris ciuilis subtilitas,sm omnes doc.ideo potestas cui arbitrium conceditur,non potest absoluere condemnandum,nec cōdemnare absoluendum.ff.quod me.cau.l.si cum exceptione.§.hanc & §.seq.nec potest de crimine condemnare,nisi de eo de quo cōstat sibi vt iudici,& nisi data copia defensionis,vt in cle.pastoralis.de re iudi.& l.iij.§.si ad diem.ff.de re mili.Ita dixit Bal.in.l.milites.ff.de test.mili.& gl.in cle.sepe.in prin.de ver.sig.alleg.l.si quando.C.de inoffi.test.& l.si procurator.in prin.ff.de condi.inde.& l.filiusfa.ff.de dona.& l.creditor.§.lucius.ff.man.& l.contra ius.ff.de pact.& in.c.in generali.de regu.iur.in.vj.

146 ¶ †Item licet habeat plenissimam potestatem procedendi,prout si placuerit vel voluerit,non seruata dispositione iuris vel statuti tenebitur in sindicatu,si non admisit exceptionem prescriptionis velleiani,vel macedoniani,vel aliam legitimam,q predicta verba non possunt tollere ius quesitum parti,sed solum ea que concernunt solēnitatem processus,vel que pendent ex suo officio,vt abbreuiare dilationes,vel supplere ex officio,etiam parte non petente,vt singulariter dixit Bar.in extrauagan.ad repri.ver.modo videbitur.in verbo,expedire.tene menti.

¶ Et adde q vbi aliquid committit arbitrio iudicantis,intelligitur arbitrio iudicantis discreti,vt est tex.cum gl.in.c.inquisitionis de accu.& non intelligitur concedi,q possit imponere maiorem vel minorem penam q sit a iure in simili casu apposita,vt est glo.in.d.c.inquisitionis,& no.circa medium,& no.in.l.hodie.ff.de pe.q not.& tene menti perpetuo.

147 ¶ †Et dant arbitria iudicibus,q actus qnq nouā,qnq celerem exigunt prouidentiam,sm Bal.in d.c.iudices,alleg.Inn.in.c.j.de ɔsti vbi subdit q qui habet arbitrium,nō debet fulminare vel furiare,q intelligit concedi sm mentem legis,& rationis.

¶ Sed vbi ɔmittit q faciat prout viderit expedire,ab eo q faciat non lꝫ appellare Io.an.in.c.ij.de iura.cal.in.vj.in nouella.

¶ Item si iudex habeat arbitrium interpretandi,tenetur in sindicatu,si interpretatur in casu non dubio,sm Bal.in.l.voluntas,C.de fideicommis.

¶ Item licet habeat arbitrium in procedendo,tenetur in sindicatu,si cognouit de delicto post tps,cuius cognitio erat certo tpe limitata a.l.vel statuto,sm Bal.in.l.si in lege.ff.loca.

¶ Item licet habeat arbitrium per electionem vel per formam statuti,q non teneatur ad sindicatum,tenetur tamē si fecit aliquod dolose,per latam culpam,non autem si leuissima culpa secundū bald.in.l.j.de testamen.mili.allegat.l.si seruus vetitus.& l.creditor.§.lucius.ff.mand.

148 ¶ †Insuper si potestas vel iudex facit executionem iniquam ɔ iustitiam,tenet in sindicatu parti,ɔ quam facit,ad interesse,sm bal.in.d.trac.q.xxiij.alleg.l.lectos.ff.de peri.& ɔmo.rei ven.quod intellige qn apparet iniqua,vt est tex.sing.in.l si pars.ff.de in offi.testa.Secus si fecit executionem ɔ verum debitorem ordine iuris pmissio,& debitor est liberatus,q tunc non tenet,& executio non retractat,casus est sing.in.l.fi.ff.qd met.cau.nisi iudex dolose id fecerit,q tunc tenet actione iniuriar.sm Bal.in.d.q.& facit litem suā vt est tex.in.l.si pignori.ff.de euict.facit.l.si quos.C.de rescin.ven.& l.fi.C.si propter publi.pen.& id q soluit repetit ab eo pro quo fecit executionem,sm Bal.in.d.c.iudices,vide gl.l.omnem bonorem.C.quando prouo.non est necesse.

¶ Sed si debitori ɔ quem facta est executio nihil adest,q non est liberatus,tunc dꝫ retractari qd factum est.l.si cum nulla.ff.de re iudi.& l.minor.ff.de euic.iuncta.l.fi.C.de ferijs,& p Bal.in.d.q.& nihilominus tenet ad dāna & expensas parti lese,facto ipsius iudicis sm Bal.ibi,q non dꝫ exequi sniam quam non videt iustam,sꝫ Inno.in.c.pastoralis.in vlti.col.in gl.parua de offi dele.& Bal.in.l.j.C.de confess.vbi dicit q executio fieri non potest,si post sniam cōstat de innocentia condemnati.

149 ¶ †Subdit etiam Bal.in.d.trac.& q.quod si iudex in contumaciam debitoris concedit tenutam creditori,& nuntius accepit de bonis tertij,vel in quibus habet ius tertius,iudex non tenetur illi tertio ad aliquid,quia non constabat de iure suo,debet tamen iudex cautus in dando tenutam dicere,saluo iure tertij,& non tenetur in sindicatu.

¶ Item tenetur si mandat executioni sententiam nullam,vel p qua non processerunt legitime probationes habilium personarum,licet statutum generaliter dicat,q sententia qualitercunq lata mandet executioni,sꝫ Bal.in.l.si quis ex his.§.ait pretor.ff.qui satisd.cog.

¶ Item tenetur,si de facto facit aliquem suspendi,eadem pena,& similitudine supplicij,sm Bal.in rub.C.de pena iudi.qui male iu.vbi etiam dicit quod tenetur arbitrio iudicis,si de facto facit aliquē torqueri.

150 ¶ †Item si compulit subditos ad portandum sibi ligna,tenetur in sindicatu ad vecturam,vt in auc.de man.prin.§.illud.

¶ Item si dolo vel culpa detinuit vel pignorauit aliquem,tenetur ad damna & expensas,vt in auc.vt diffe.iu.§.fi.& inst.de ob.que ex quasi delic.in prin.

¶ Item debet satisfieri illis quos lesit in officio de suo salario,vt in auc.de man.prin.§.deinde.

¶ Item tenetur si facit solui pecuniam condemnationum,alteri q camerario cōis,sm Bar.in.l.prouidentibus.C.de cano.largi.lib.xij.nisi sit modica pecunia,quam potest cōuertere in vsus publicos ad sui libitum,puta in aconcimine fenestre vel sue camere,sm bart.in.l.diuus.ff.de bo.dam.tene menti.

151 ¶ †Et aduerte quia si in sindicatu tenetur ad penam pecuniariam & si non potest soluere in ere,luat in corpus,sm Bald.in.l.iudices in prin.de pace iura.fir.

¶ Item tenetur si mittit ad scribendum bona malefactoris commisso maleficio,nisi in casu quo bona confiscantur,sm Bald.in.l.j.C.de regu.iuris.

¶ Similiter tenetur,si condemnat vigore tacite confessionis,resultantis ex banno,vigore statuti,quod bannitus contumax habeatur pro confesso,si bannitus tempore banni erat extra territorium,quia tunc nunquam debet haberi pro confesso,vigore dicti statuti,ita dicit singulariter Ant.de but.in.c.proposuisti.de foro compe.facit quod no.in.c.pastoralis.eo.tit.& c.romana.§.contrahentes.eo.tit.lib.vj.facit quod no.in.c.ij.de consti.in.vj.& l.extra territorium.ff.de iurisdi.om.iudi.

152 ¶ †Item tenet,si facto delicto,ante solutionem pene,cogit offensum ad pacem cum delinquente,sm bal.in.l.cū affirmes.C.de lib.cau.& l.j.ff.de offi.prefec.vr.& in.c.j.de pace te.& gl.in.c.per venerabilem.extra de elec.& bar.in.l.ambitiosa.ff.de decre.ab ordi.fa.& no.bar.in.l.quos pbibet.de postu.dicēs q pax non potest fieri p

iniuriatū añ ꝯdēnationē alleg. gl. sing. in. l. ij. ff. ad sillei. ꝛ ꝙ no. bal. in. l. stipꝰlo. C. de sen. ꝛ in. l. j. §. qes. ff. de of. pfec. vr. ꝛ Jo. an. i Spe. de pig. in. §. sequit̄ ver. ꝙ si timeo, ꝛ est tex. bȝ Jaco. de are. in auc. de mā. princ. §. opȝ Bal. idē firmat in. l. ꝯtinēt. ff. de in integ. resti. ꝛ tene menti, qꝛ vidi practicam in ꝯrium in ciuitate Asculi.

153 ¶ †Item tenet̄ in foro ꝯscientie, si tulit sniam iustā ꝯ aliquem, non amoꝛ iustitie, sed odio inimicitie, tex. est sing. xxj. q. ij. c. si ergo.

¶ Item tenet̄, si iubet vltra terminum sue iurisdictionis. l. eum q. §. fi. de verbo. obli.

¶ Similiter tenet̄ ex eo ꝙ non audiuit nec examinauit, sed iniuriā dixit in causa, ꝯm Bal. in. l. iudex C. commi. vel epis.

¶ Item tenet̄ iudex maleficioꝝ, si non facit duci reum captum ad audiendum sniam, bȝ Bal. in. l. reos. C. de accu. ideo cautus iudex facit sibi dari licentiam procedendi in absentia ipsius inquisiti, ꝯm Bal. in. l. si accusationibus. C. de acc. ꝛ. l. vt perfectius. C. de anna. exceptio.

154 ¶ †Iteȝ tenent̄ officiales q interfecerunt euȝ q ducebat̄ ad furcas timētes ne ab eis auferat̄ in itinere, ꝛ tenent̄ pena capitis. l. ita vulneratus. §. si qs signo. ff. ad. l. aql. nisi hēant de hoc a ptāte spāle mādatum, ꝯm Bal. in. l. abditos. C. de epis. audi.

¶ Item tenetur potestas si fecit suspendi corpus mortuum, quia infertur iniuria cadaueri, ꝯm Cy. in. l. ij. C. qui test. fa. pos. iuncta. l. j. §. quo. ff. de iniur.

¶ Item tenet̄ si tulit sniam non citata parte, nec sufficit ad audiendum iudicis voluntatem, vt tenent domini de Rota decisio. clxx. ꝛ refert Anto. de but. in. c. sepe. de app. ꝛ est tex. in cle. sepe. in ꝟbo, citatis. ad id de ver. sig. Et est ratio, qꝛ citatio nimis vaga est nulla no. gl. in. c. fi. de rescript. ꝛ no. in. l. aut qui aliter. ff. quod vi aut clā, ꝛ in. c. consuluit. de offi. deleg.

155 ¶ †Item facit litem suam, q admittit non admittēda, ꝯm Bal. i. l. sancimus. C. de iudi. ēt si opponat illa ꝟba, admisit si ꝛ inquantum de iure dȝ, ꝯm Bar. in. l. si qñ. ff. de leg. j. qꝛ nihil operant̄, ꝯm eum lȝ videat̄ sentire ꝯrium, in. l. ambitiosa. ff. de decre. ab oꝛ. fac. s. ꝙ actus reddit̄ ꝯdōnalis, ꝛ si non dȝ admitti ipso iure hr̄ ꝓ non admisso, facit ꝙ not. Bart. in. l. cum pp. ff. de leg. prestan. ꝛ gl. in. l. iudex postq̄ȝ. de re iudic. dicit ꝙ iudex non dȝ talem ꝯdōnem apponere, sed prius discentere, an debeat admitti, vide ad materiam quod no. Bar. in. l. pretoꝛ ait. §. j. ff. de re iudi.

¶ Item tenetur de omni eo qd̄ facit minus diligenter in officio suo qꝛ presumitur in culpa. ff. de leg. ij. l. cum ita. §. species. ꝛ. ff. de eden. l. quis ex argentarijs. §. pretoꝛ ait.

156 ¶ †Item tenet̄ si ꝯdemnauit de homicidio vulnerantem, qñ vulneratus non adhibuit medicum, vel si adhibuit imperitum, qꝛ tunc in dubio vulneratus non presumitur mortuus ex vulnere, sed sua culpa ꝛ negligentia, ꝛ vulnerans debuit condemnari de vulnere, nō de occiso, vt est gl. sing. in. l. si ab hostibus. §. fi. ff. sol. mat. ꝛ adde gl. singu. ꝙ si post triduum vadit sine baculo, non presumit̄ mortuus ex illo vulnere in. l. j. C. de emen. seruo. ꝛ ibi Bal.

¶ Itē tenet̄ si tulit sniaȝ añ horā ptibus assignatā ad audiēdū sniaȝ qꝛ est nulla gl. est insti. de ꝟ. ob. §. illud aūt, ꝛ tex. in. c. ꝯsuluit. de offi. deleg. facit ꝙ no. gl. in. l. aut qui aliter. §. j. ff. quod vi aut clam.

157 ¶ †Item tenetur si tulit sententiam contra absentem ēt legitime citatum, quem tamen sciebat absentem, secus si ignoꝛabat. gl. est in. l. quesitum. ff. de re iudi.

¶ Item si tulit sniam in loco non ꝯsueto, qꝛ non valet. l. ꝯ sniaȝ. C. de sen. ꝛ inter. om. iud. ꝛ. l. pe. ff. de iusti. ꝛ iure.

¶ Item tenet̄ iudex vel notarius, si scienter recepit falsos testes, ꝛ tenet̄ pena falsi, casus est sing. in. l. iubemus. in fi. C. de testi.

¶ Item tenet̄ iudex maleficioꝝ, si cognoscit de cā ciuili, nisi incidēter, vel absente iudice causaꝝ ciuilium, ꝯm Ang. in. l. si vacantia. C. de bo. va. lib. x. ꝛ. l. solemus. §. latrunculatoꝛ, ꝛ ibi no. ff. de iu.

¶ Item si tulit sniam ꝯ moꝛtuum, qꝛ non valet. l. pe. in tex. ꝛ gl. fin. que sent. sine app. ꝛ. l. si decesserit, q satisd. cog. Sed pro eo valet. l. cum queritur. ff. de fideicom. lib.

¶ Item si non pronuntiat super toto. l. in hoc iudicium. ff. fam. her. nisi de partium voluntate iudicet super parte tantum, casus est singu. in. l. si conuenerit, ꝯm vnam lec. ff. de re iudi.

158 ¶ †Item tenet̄ si non laborat quantum potest pro veritate inuestiganda. l. ij. ꝛ ibi gl. ꝛ Bar. C. de eden. etiam partibus inuitis in criminali, vt est gl. in auc. de tabel. in prin. ꝛ. l. iij. §. si tibi. ff. de cond. ob tur. cau. ꝛ. l. ij. C. de aboli.

¶ Item tenet̄ si non recitauit ꝛ legit sniam per seipsuȝ, qꝛ non tenet nisi sit illustris, vel saltem proferat verbum ꝯdemno, vel absoluo, vt tenet Jo. an. in. c. pe. de re iudi. in. vj. ꝛ ibi gl. de ꝯsuetudine tamen in multis locis legitur per notarios.

¶ Item tenet̄ si excandescit verbis aduersus subditos. l. obseruandum. ff. de offi. presi. vel si facit eis iniuriā. l. nec magistratibus. ff. de iniur. potest tñ subditum carcerare, q verbis aut factis non prestat sibi reuerentiā. l. ꝯtinet. ff. ꝙ me. cau. ꝛ. l. j. ꝛ ibi no. ff. si qs ius di. nō obtē. ꝛ. l. sed ꝛ si ꝓ pretoꝛem. §. sed dñ decreto. ff. ex q. cau. ma. facit. l. tutoꝛ. §. fi. ff. de admi. tu. ꝛ ibi. Ang. in. l. iniuriaꝝ. ff. de iniur. ꝛ. l. si carceratus non appellat, vr̄ approbare capturam. l. ij. C. qñ ꝛ quādo iudex. ꝛ. l. fi. C. de sen. que sine cer. quanti.

159 ¶ Item tenet̄ officialis, q facit iniustitiam mandato ptātis, nisi in leuibus, in nō leuibus nō excusat̄, sed mitius punit̄, vt not. lxxxviij. dis. c. an putatis, ꝛ no. Archi. xx. q. v. c. q ꝯpulsus, vbi dr̄, ꝙ lȝ auctoritas dñi excuset in leuibus. ff. de reg. iur. l. ad ea. nō tñ excusat in atrocioꝛibus. ff. de act. ꝛ ob. l. q seruū ꝛ hoc voluit dicere gl. in. d. c. q cōpulsus, bȝ Archi. ꝛ no. bar. in. l. nō solū. §. si mādato. ff. de iniur.

¶ Item tenetur si non cognoscit de delicto coꝛam se commisso vbi eius maiestas ꝛ auctoꝛitas offenditur, ꝯm Bart. in. l. si quis obreꝓserit. in fi. ff. de fal. ꝛ. l. ij. §. si publico. ff. de adul. facit ꝙ no. Inn. in c. fi. de pe. ꝛ alibi dr̄, ꝙ delinquens in pñtia iudicis sedentis ꝓ tribunali, potest statim puniri, ac si probaret̄ per testes. ij. q. j. §. vlti.

160 ¶ †Item debet puniri pena coꝛpoꝛali, si non potest soluere ꝯdemnationem de se factam, sed de consuetudine tenetur carcerari donec soluat, ꝯm Bal. in. c. iudices. ver. item no. ꝙ iudex qui est in sindicatu. de pace iura. firman.

¶ Item tenet̄ si durante officio fuit subditis nimis onerosus. l. obseruandum. in prin. ff. de offi. presi. vnde miles ꝛ officiales eūdo ꝑ comitatum debent viuere sumptibus proprijs, lȝ ptās possit parua encenia recipere ꝯm Bal. in. d. c. iudices. facit. l. solent. ff. de offi. presi. ꝛ. l. j. §. puincias. C. de ꝯc. iu. l. iiij. de defen. ciui. ꝛ. l. plebiscita. ff. de offi. presi. ꝛ in auc. scriptum exemplar. col. ij.

¶ Item tenet̄ si facit illicitas exactiones, ꝛ contra alios facientes non resistit. ff. de offi. presi. l. illicitas. in prin.

161 ¶ †Item tenet̄ de iure ciuili iudicare ꝯm allegata ꝛ probata, non ꝯm conscientiam. l. illicitas. §. veritas. ff. de offi. presi.

¶ Item tenetur si non resistit magnatibus etiam potentioꝛibus, ne opprimant populares ꝛ personas miserabiles. d. l. illicitas. §. ne potentioꝛes. ff. de offi. presi.

¶ Item tenet̄ si prohibet alicui exercere officium suum ꝛ negotiationem honestam. l. illicitas. §. ne per. ff. de offi. presi.

¶ Item tenet̄ si dicit ius in causis suoꝝ officialium ꝛ familie, non ꝑtinentibus ad suum officium. ff. de offi. presi. l. senatus.

¶ Item tenet̄ si denegat audientiā subditis vel exclamat, aut excādescit aduersus eos quos malos putat, aut flectit̄ lachrymis calamitosoꝛum ꝛ delinquentium. ff. de offi. presi. l. obseruandum.

162 ¶ †Item tenetur de iure communi, si denegat cibum vel potuȝ vel detinet in carceribus debitoꝛem communis, vt debitum citius soluat, ꝯm Bar. ꝛ Ang. in. l. nemo carceri. C. de exact. tri. Sed contrarium communiter prouidetur per statuta vel consuetudinem. s. ꝙ debitoꝛes communis carcerentur.

¶ Item si potestas vel iudex est filiusfa. pater tenetur vltra peculium, si fuit electus eo sciente ꝛ non contradicente, secus si eo contradicente, vt not. Bart. in. l. ij. ꝛ. l. lucius. ff. ad macedonia. ꝛ. l. filiusfami. ff. de iudi.

¶ Item tenetur si condemnauit in centum pro delicto, de quo veniebat condemnandus in ducentis, quamuis in sententia sit illa clausula, saluo semper, ꝛ reseruato, que consueuit apponi in princip. ante verbum, condemnamus, quia per talem reseruationem sententia redditur incerta, secundum Bal. in. l. certa foꝛma. C. quando ꝓuo. non est neces. ꝛ. l. ꝛ si seuerioꝛ. C. de infam. ꝛ. l. quid ergo. §. pena grauioꝛ. ff. eod. titu. l. j. C. qui accusa. non pos. ꝛ. l. non dubium. C. de legi. ꝛ hanc partem disputando tenuit Jaco. de bel. quia iudex per talem reseruationem, generalitatem precedentem, ꝛ certam specialem condemnationem sequentem, vr̄ sibi contrarius, ideo illa specialitas derogat generalitati, ꝛ hec opi. seruat̄ in practica, lȝ Bar. in. d. l. iudex postq̄ȝ, dixerit ꝙ si dicta clausula ponitur post verbuȝ condemnamus, nil operatur, si ponitur ante, iudex poterit mutare, ꝛ coꝛrigere, ꝛ reducere ad debitam q̄ntitatem, qꝛ licet pena sit incerta, sufficit delictum esse certum, ꝛ pena declarabitur in executione, ꝑ tex. in. l. j. §. j. ff. ad turpil. ꝛ no. idem Bar. in. l. moris. §. iste fere. ff. de penis, sed Ange. in. d. l. iudex ꝯcludit ꝙ siue sit posita ante, siue post verbum, condemnamus. d. clausula multum operat̄, per tex. in. l. item labeo §. j. iuncta gl. ff. fa. her. ꝛ gl. in. l. obligationū fere. §. condi. ff. de act. ꝛ ob. ꝛ in Spec. de sen. §. specie. ver. quid si iudex, ꝛ ibi Jo. an. qꝛ clausula siue apponatur in prin. siue in medio, siue in fine, idem operatur. l. si testamento C. de insti. ꝛ substi. sub ꝯdi. fac. ꝛ semper vr̄ inesse. l. lecta. ver. dicebam. ff. si cer. pe. non ob. d. l. iudex qꝛ ibi habuit sniam pro absoluta, ideo non potest mutare, secus qñ apponit dictam clausulam. l. contractus. C. de fide instru. sed Joā. de imo.

de imo. in. d. l. iudex. videtur concordare Bar. & Ang. Quorum dicta & auctoritates non excusant iudicem in sindicatu, quia cum non sit amplius in officio, non potest vigore dicte clausule dictam sententiam interpretari, nec aliquid addere vel detrahere, ideo tenetur in sindicatu, non obstante dicta clausula, & ita vidi servari in practica. Secus forte si declarasset ante finitum officium, secundum Io. and. in. c. ex parte. de ver. obl. ar. l. fi. ff. de offi. presi. iudex ergo durante officio, poterit etiam ex internallo sententiam declarare, virtute dicte clausule, partibus presentibus, per tex. in. d. c. ex parte, & no. Bal. in. l. heredes palam. §. siquis post. ff. de test. sed finito officio, non secundum Io. an. in. d. c. ex parte. vel nisi detur auctoritas a superiore. d. c. ex parte. & c. pastoralis. §. preterea. de offi. deleg. ideo in sindicatu finito officio nihil potest addere vel detrahere. tene menti.

Item in eo quod dictus potestas & officiales multas baratarias & diversa delicta commiserunt.

163 ¶ † Barataria committitur ab officialibus, vbicunque aliquid recipiunt a privato, vt faciant non facienda, vel omittant ea que sunt facienda. l. j. & ibi gl. in ver. accepit. ff. ad. l. iul. re. & l. eadem. §. fi. l. lex iul. eod. titu. debent enim habere manus puras & mundas, vt in aucten. iusiuran. quod presta. ab his. in princip. & nihil debent recipere vltra salarium, durante officio, nec etiam eo finito, in remunerationem servitij in officio prestiti, quod gratis exhiberi debuerunt. l. fi. C. ad. l. iuliam repe. & nullum debent accipere munus, quod intelligitur, manu lingua vel obsequio, vt no. in. c. statutum. §. insuper de officio deleg. lib. vj.

¶ Iudicium. n. iustum vel iniustum vendere non licet. xj. q. iij. c. non licet. & d. l. lex iul. xiiij. q. v. c. non casu. extra de vita & ho. cle. cum non ab homine. de quo per Bal. & Ang. in. l. generaliter. de calum. & in auc. sed novo iure. C. de pena iudi. qui male iudicat.

164 ¶ † Unde iudex qui per pecuniam vel aliter corrumpitur, dicitur baratarius, secundum Odo. in. l. fi. C. de pena iudi. qui male iudi. Nec licet accipere etiam ab offerente, & sponte dante, vt in auc. sed hodie. C. de episco. & cle. & no. gl. in. l. invitus. in fi. ff. de re iudi. & Bar. in. l. si quis pro eo. in. v. q. ff. de fideius. & est gl. in. d. c. statutum. §. insuper.

¶ Adverte tamen, quia predicta procedunt quando officiales aliquid recipiunt, ducti avaritia vel cupiditate lucri, sed vbi aliquid eis datur ad sustentandum eos & familiam, quam aliter sustentare non possunt propter penuriam rerum & parvitatem salarij, non dicitur committi barataria, & licitum est eo casu officialibus aliquid dare, & eis recipere, vt in auc. scriptum exemplar. in fi. & ibi no. & in. l. plebiscito. de officio presi. & no. in. l. si aliquam. §. fi. ff. de offi. procon. & lege. ita consuluit Franc. de are. in causa sindicatus cuiusdam Francisci de Saxolinis florentie.

165 ¶ † Et dicitur barataria a barato baratas, quia iudex recipiendo aliquid, dicitur baratare, & permutare iustitiam cum eo quod recipit, sicut recipiens aliquid pro dando beneficium, dicitur vendere beneficium, & barataria pro pecunia.

¶ Que autem sit pena iudicis committentis baratariam, dic quod de iure novissimo in causa civili est pena dupli eius quod accepit, & privatur dignitate, & in criminali mittitur in exilium, & bona eius confiscantur, vt in auc. sed novo iure. C. de pena iudi. qui male iudi. Et ille qui dedit vel promisit, si revelaverit & probaverit, absolvitur, & iudex punitur. Sed si non probaverit, iudex iurat se non recepisse punitur revelans seu accusans in civili in amissione & estimatione litis & cause, in criminali punitur confiscatione omnium bonorum vt in tex. in. d. auc. sed novo iure.

¶ De iure antiquo erat pena extraordinaria & arbitraria pro qualitate delicti & quantitate cause. l. lege iul. in fi. & l. lex iul. ff. ad. l. iul. re. item erat pena fal. ff. de fal. l. j. §. qui iudicem. Item incidit in edictum de cal. l. j. ff. de cal. item si quid extorsit per concussionem, tenetur pena concussionis. l. j. ff. de concussio. item tenetur condemnatione ex lege, vt in auc. scriptum exemplar, & in auc. vt iudi. sine quoquo suffra. §. hec omnia. & §. illud. sed hodie reducitur ad penam dicte aucten. sed novo iure.

¶ De iure autem divino punitur pena de qua per glos. in ca. cum eterni. de re iudi. lib. vj.

¶ Et predicta locum habent in iudice corrupto pretio dato vel promisso, vt sententiam ferat bonam vel malam, vel etiam vt causam expediat vel etiam vt promittenti vel danti sit favorabilis, vt not. gl. in l. j. §. sed si dedi. in verbo, bona causa. ff. de condi. ob cau.

166 ¶ † Si autem sit facta promissio iudici nudo pacto vel pollicitatione & non stipulationem vt iudex pro se sententiam ferat qui annuit tali promissioni incidit in legem iuliam repe. quia promissio fuit inefficax. l. iurisgentium. §. igitur nuda. ff. de pact. & l. sciendum. §. dictum de edil. edic.

¶ Verum quia tex. in auc. iusiurandum quod prestatur ab his, punit etiam iudicem non habentem conscientie puritatem, spe forsan alicuius premij consequendi, & dicit quod debet puniri pena ordinaria & extra ordinaria, & ita consuluit do. Ang. in. q. de facto Florentie. adde quod no. Bal. in. l. furti. §. pactus. ff. de infa. vbi dicit quod simonia & barataria committitur etiam in vno nummo.

¶ Item si accepit pecuniam a feneratore gratis, & propterea dedit sententiam in sui favorem etiam iustam, committit baratariam, secundum Bal. in. l. venales. C. quando provo. non est neces. per. l. qui etiam. ff. de calum. ibi, idemque si pecunia intendatur data. & l. generaliter eo. tit. ibi, si quid compendij sentit propter hoc, sive ab adversario sive ab alio, sive ante iudicium, sive post. l. j §. quod autem eo. titu. pro quo est tex. in. l. fi. C. ad. l. iul. repe. non solum enim a malo, sed ab omni specie mali abstinendum est, secundum Apostolum, extra de simo. c. audivimus. C. si cer. pet. l. quisquis ibi, quasi emptor legum, per quem tex. dicit ibi Bal. quod contra mutuantes pecuniam iudici presumitur barataria, licet faciat contra illud quod no. Spec. in ti. de vsu. versic. sed pone. Sed meo iudicio non consideratur solum pretium pecunie, sed quia debet habere conscientiam puram & non lesam, ideo tenetur, quia tulit sententiam spe talis commodi, facit quod no. gl. in. d. c. cum eterni. in. §. in verbo, expectatione.

167 ¶ † An autem officialis attentans baratariam, & non perficiens, puniatur. Bal. in. d. auc. sed novo iure. dicit quod sic, puta, quia accepit pecuniam & nondum tulit sententiam. l. generaliter. §. j. ff. de cal. sicut in simili dicimus in crimine assasinatus. l. j. in fin. ff. quod quisque iur. Et est speciale, quia equiparatur crimini lese maiestatis, vt dicit gl. in. d. auct. sed novo iure. ideo punitur attentans.

¶ Item equiparatur crimini simonie, vt in. c. licet heli. de simo. quia sicut per simoniam venditur res sacra sic per baratariam venduntur leges, que dicuntur sacratissime. C. de legi. l. leges sacratissime.

¶ Et poterit iudex qui commisit baratariam in eodem processu civiliter & criminaliter conveniri, & condemnari simul & semel, secundum bal. in. l. venales. C. quando provo. non est ne. & est tex. in auc. vt iud. sine quoquo suf. §. oportet, & maxime in sindicatu in quo summarie proceditur, vt no. gl. in. l. j. C. vt omnes tam civi. quam mili.

168 ¶ † Qualiter autem probetur barataria, dic quod si agitur civiliter, potest probari per eum qui fuit mediator, sicut dicimus in simonia, vt in. c. j. de testi. in. vj. sed si agatur criminaliter ad penam triplici vel exilij, probationes debent esse luce meridiana clariores. l. fin. C. de proba. & in. c. per tuas. & c. ad aures. de simo. & c. non licet. xj. q. & tex. in. §. & hec quidem, in auc. vt liti. iu. dicit quod requiruntur probationes idonee, sed in crimine simonie admittitur probatio per signa & coniecturas extra de simo. c. sicut. licet testes non debent esse suspecti, vt in. d. c. licet heli. & c. per tuas. de simo. & no. gl. in. c. tertio loco. de probationibus.

¶ Unde qui dedit libellum vel petitionem contra officiales, non potest esse testis, quia suspectus, vt in. c. meminimus. & c. cum P. manconella. de accus. licet in crimine heresis & simonie leves probationes admittantur, vt in dictis iuribus. & l. fi. C. de accu. Ang. autem in. d. §. oportet. in auc. vt iudi. sine quo. suff. dicit, quod quando iudex vel officialis aufugit, furtum & barataria probatur per solam fugam cum iuramento, vt in auct. de collato. §. super hoc. si non aufugit, debet probari per testes, sed per fugam redditur adeo suspectus, quod potest perveniri ad torturam, vt not. in. l. admonendi. ff. de iureiur. & in. l. in bone fidei. C. eo. tit. Quod habet locum vbi aufugit & captus fuit, si non fuit captus sufficit sola fuga cum iuramento, secundum Ang. ibi.

169 ¶ † Officialis committit baratariam, non tamen si ipse recepit, sed si mandato eius detur vxori sue, arg. l. ij. ff. de calum.

¶ Sed cum amicus suus aliquid sibi donat gratia amicitie, non committit baratariam, vt no. gl. in. l. j. C. de condic. ob tur. cau. & text. in c. & si questionis, de simo. vbi dicitur, quod in crimine simonie attenditur qualitas persone dantis & recipientis, & quantitas muneris, & tempus donationis. Et in summa debet attendi quid, quale, & quantum, & non omnia, & non semper, & non ab omnibus accipienda sunt munera. l. solent. ff. de offi. presi.

¶ Et adverte, quia si statutum imponit penam iudici aliquid recipienti per baratariam, eadem pena intelligitur imposita danti. l. j. & ibi gl. ff. de calum. facit. l. j. C. de cupres. lib. xij. & l. j. C. de indi. vidui. tol.

¶ Condemnatus de barataria non intelligitur condemnatus pena falsi, secundum Bal. in. l. j. ff. de calum. & ibi gl. nisi sit condemnatus in aliquo capitulo de contentis, in. l. pe. ff. de falsis, que falsitas non committitur sine dolo. vnde si per imprudentiam male iudicavit, non habent locum predicta, sed punitur extra ordinem pena arbitraria per regulam traditam in. l. fi. ff. de priva. deli. & no. in. l. si per imprudentiam. ff. de evic.

170 ¶ † Et pena condemnati de barataria si committitur in criali, applicatur fisco. l. lucius. ff. de iur. fis. in ciuili applicatur parti lese contra quam iudicauit. l. in heredem. in prin. et ibi gl. Bal. et l. generaliter. §. illud. ff. de cal. et in dubio in pena dupli inest simplum. insti. de ac. §. ex maleficijs, et ibi no. et si iudex accipit pecuniam ab vtraque parte, tenetur cuilibet in quadruplum pena edicti de calumniatoribus. l. generaliter. §. illud. Et licet fiat compensatio delicti quo ad partem, non tamen fit quo ad iudicem, vt ibi no.

¶ Uerum si potestas vel alius de familia committit furtum, adulterium, rapinam, sodomiam, vel aliud delictum in officio, quod non pertinet ad officium, an cognitio pertinet ad syndicos, secundum Bal. in. d. §. proficisci in. ij. q. et l. ij C. vbi de cri. agi opor. videtur tenere quod non, quia habent solum cognitionem cognoscendi de commissis in officio, et pertinentibus ad officium, et ratione officij, de alijs non cognoscit ordinarius vsque ad annos. xxx. l. querelam. C. de fal. facit quod idem no. in. l. fin. C. de iu-
171 ris. om. iud. vbi dixit per illum tex. quod consules artis possunt cognoscere contra artifices solum de pertinentibus ad ipsam artem, non autem de alijs causis solum respectu illius artis et ministerij sunt sibi subditi, non autem in alijs, ita officiales sunt subditi syndicis solum in pertinentibus ad officium, non quo ad alia. hoc idem firmat gl. et Gui. in. l. ij. C. quo. app. non re. alleg. l. iij. §. eodem modo. ff. nau. cau. sta. vbi si campo vel nauta extra negotium suum acceperit, non tenebitur illo edicto. sed quicquid dixerint prefati doc. in officialibus est tex. clarus et apertus, quod de omnibus commissis durante officio, siue pertineat ad officium siue non, sindici habent iurisdictionem. l. j. post prin. ibi, super furtis aut cribus, prope fi. ibi, crimina vel furta, et ibi, super furtorum sceleribus, et ibi, accusatione super criminibus facte. C. vt omnes tam ciui. quam mili. sed qui dicunt contra, respondent ad illam. l. quod ibi sindicus et officiales erant sub eadem iurisdictione, vel sub imperatore, secus si sunt sub diuersis iurisdictionibus, sed quicquid sit, hodie hec dubitatio communiter tollitur per statuta loquentia de sindicatu, et per capitula electionum, in quibus conceditur iurisdictio sindicis super omnibus commissis et omissis, siue pertineant ad officium, siue non, de commissis vero ante officium, vel finito officio, non pertinet ad eos, sed ad ordinarium, secundum Bal. in. d. §. proficisci. in. iiij. q. allegat in ar. ff. quod cuius. vni. no. l. item eorum. §. si decuriones, et ita seruatur in practica. similiter tenentur coram sindicis de contractibus factis super necessarijs, vt de vestibus, lectis et alijs necessarijs ad victum, de salario officialium. l. j. C. de contrac. iudi.

172 ¶ † Pena autem furti debet imponi potestati et alijs officialibus et familie, secundum quod disponitur per statuta locorum, que communiter prouident de pena secundum quantitatem rei furate, aut secundum pluralitatem furtorum, vt pro primo fustigetur, pro secundo fustigetur et bulletur, pro tertio suspendatur, vbi autem non esset statutum, pro furto regulariter non est pena mortis, sed arbitraria. l. fi. ff. de fur. fallit in publico et famoso fure et latrone, qui debet furcis suspendi, vt. l. capitalium. ff. famosos. ff. de pe. Secundo fallit in fractore pacis, vbi pro furto quinque solidorum imponitur pena mortis, vt in. §. si quis quinque solidos. de pace iur. firman. Et intelligitur de solidis. i. aureis, ex quibus septuagintaduo constituunt libram auri. l. quoties. C. de suscep. et archa. libro. x. Tertio fallit in casu. l. penul. ff. de condictio. ob causam, sed ibi est specialis in seruo, vel ibi pena mortis fuit interposita de facto ibi, vt no.

173 ¶ † Potest etiam fur conueniri ciuiliter ad penam dupli pro furto non manifesto, quadrupli pro furto manifesto, applicanda parti et in duplo et quadruplo non inest simplum, inst. de ob. ex delic. i. §. j. et fi. et de ac. §. ex maleficijs. Et vltra dictas penas, si est fur nocturnus, et dominus non potest aliter defendere se, vel familiam suam, vel etiam bona sua, vel etiam fur diurnus, qui se armis defendit, ita quod dominus non potest sine discrimine sue persone, vel sue familie euadere, licitum est de iure tales fures impune occidere. l. iiij. ff. ad. l. aquil. et l. furem. ff. de sica.

¶ Quod limita verum, si fieret furtum rei magne, secus si esset res vilis, quia tunc non licet eum occidere, nec etiam vulnerare, vt est casus singula. in. l. si ex plagis. §. tabernarius. ff. ad. l. agl. quod no. et tene menti.

174 ¶ † Preterea si potestas vel alius de familia committit adulterium vel aliud delictum, recurritur etiam ad penam statuti loci, in quo administrauit officium. Et vbi non est statutum, de iure communi pena adulterij in masculum est pena capitis. l. quamuis. C. de adul. in muliere non est pena mortis, sed detruditur in monasterium, vt in auc. sed nouo iure. C. eo. ti. quod verum est in simplici adulterio, secus si committit adulterium cum incestu, quia tunc etiam mulier punitur pena mortis. l. si adulterium cum incestu, et ibi no. ff. de adul. Et que dicta sunt de muliere adulterium committente, intellige si sit bone conditionis et honeste vite. Secus si sit vilis et meretrix, quia non tenetur ad aliquam penam, vt est tex. in. l. que adulterium. C. de adul. cuius contrarium seruauit in practica dominus Baptista de corneto, tunc potestas Recanati, qui condemnauit meretricem publicam de adulterio, et mortua est in carceribus. Et predicta procedunt de delictis.

175 ¶ † In contractibus autem traditur regula quod officiales habentes iurisdictionem ad tempus, non possunt cum subditis contrahere, nec dare mutuum. l. eos. C. si cer. pe. nec recipere, nec aliud contractum vel negotiationem facere. l. quisquis. C. eo. ti. et l. principalibus, si cer. pet. nec etiam emere. ff. de contrahen. emp. l. qui officij, nisi contrahat super necessarijs ad victum sibi vel sue familie. l. j. de contractu iu.

¶ Si autem habeat officium perpetuum, non prohibetur contrahere. l. presidis. si cer. pet. vel etiam tempus in propria patria, vt sunt priores, vt no. in. d. l. principalibus, licet Bal. de eis dubitauerit in d. l. quisquis. item non prohibetur potestas et alij cum non subditis, vt no. in. l. presides.

¶ Et ratio quare prohibentur officiales forenses contrahere cum subditis est, quia recipiendo mutuum presumitur corrumpi et barataria committi, vt not. in. d. l. quisquis. si emit vel mutuat subditis, est suspitio impressionis, ratione officij. l. j. C. si rec. prouin. et l. j. C. si qua predi. po.

¶ Alia ratio est, quia debet vacare circa officium, et non circa negotiationes, que presumuntur eum ab officio remouere, vt no. gl. in. d. l. qui officij. et l. aufertur. §. a preside. ff. de iu. fis. iuncta. l. militi. C. loc. Et hanc rationem monet Cy. in. d. l. quisquis, dum dixit quod non potest negotiari etiam cum non subditis, nec ab officio distrahantur, vt dictis iuribus. et l. licet. de contrahen. emp. et l. si cum ipse. C. eod. ti. et l. si propter impressionem. C. quod metus causa.

176 ¶ † Que autem sit pena officialibus contrahentibus cum subditis super rebus prohibitis, iura varie loquuntur, et tex. in. d. l. non licet, dicit quod amittit rem emptam, et condemnatur in quadruplum, sed in. l. aufertur. §. quod a preside. dicit quod res vendita infirmato contractu vendicatur, et eius estimatio fisco infertur. Conclusio est quod contractus non valet, quia fit lege prohibente. ff. de fide. l. cum lex. Et res vendita a domino vendicatur, et pretium quod habuit ab officiali fisco infertur, vt. d. §. quod a preside. Et vltra hoc officialis qui emit condemnatur fisco ad estimationem rei empte in quadruplum. ita concordat. l. non licet, secundum gl. in. d. §. quod a preside. in vlti. so. gl. cui in dubio est standum. l. quod filium. §. sabinus. ff. ad treb. alleg. l. j. C. de contra. iudi. et l. ij. §. ij. de admi. re. ad ciu. perti. et quod dictum est in potestate, habet locum in alijs officialibus. d. l. j. qui omnes poterunt coram dictis sindicatoribus pro delictis et contractibus prohibitis conueniri et puniri per dicta iura.

Et predicta commissa fuerunt in

dicta ciuitate et in palatio residentie potestatis.

177 ¶ † Locus, et tempus, annus, et mensis est de substantia, vt dictum fuit. supra in verbo, inquisitio. et l. libellorum. de accu. et ibi no. Et conueniuntur in loco officij, quia sicut per contractum quis sortitur forum contractus. l. contraxisse. ff. de act. et oblig. Ita per administrationem quis sortitur forum in loco vbi administrat officium. l. j. C. vt omnes tam ciui. quam mil. Quia ibi potest facilius veritas inueniri tam per testes quam per instrumenta. l. j. et ij C. vbi de cri. agi opor. Possunt etiam officiales, qui non sunt de maioribus, de contractibus et commissis ante officium, vel finito officio, vel etiam durante officio, non tamen pertinentibus ad officium, conueniri coram ordinario loci, in quo gerunt officium. l. nulli, et ibi gl. et Gui. C. quo. app. non rec. Quilibet enim sortitur forum ratione contractus, et coram ordinario loci contractus potest conueniri. d. l. contraxisse. et l. omnem. ff. de iudic. Secus in officialibus maioribus habentibus merum et mixtum imperium, quia non possunt durante officio regulariter conueniri. l. nec magistratibus. ff. de iniur. et l. pars literarum. de iudi. et dictum fuit. supra. in verbo, olim potestatis.

178 ¶ † An autem post sindicatum potestas et alij officiales possint in propria patria conueniri, dic quod si fuit absolutus ab inquisitione generali de gestis in officio, pertinentibus ad officium, non potest amplius conueniri. Et idem in specie super qua fuit conuentus absolutus quinimmo et si non sit per sindicos lata sententia. Et per formam statuti post terminum a statuto prefixum habetur pro absoluto. l. licet. §. fi. ff. nau. cau. sta. et l. senatus. ff. de accu. Sed de contractibus non pertinentibus ad officium, de quibus non fuit cognitum et iudicatum tempore sindicatus potest perpetuo in patria conueniri, vt est gl. sing. et ibi Bar. in. l. j. in fi. ff. ad. l. iul. repe.

¶ Idem tenet Ang. in. l. iubemus. C. eo. ti. secus si de his fuisset cognitum et iudicatum. d. l. licet. et l. senatus. quod intellige verum, si soluit penam, secus si fuit processum in contumaciam, quia forte aufugit de loco officij, quia tunc poterit et per iudicem originis procedi, secundum Bart. in l. sepulchri violati actio. ff. de sepul. vio. et quod idem not. in. l. euidenter. ff.

ter.ff.de excep.rei iudi.⁊ ibi glo.⁊.l.diuus.ff.de custo.reor.q̃r per sniam latam contra absentem, ⁊ contumacem,q̃r penam nõ soluit, non fit preiudicium alteri iudici,ita dicit Bar.pluries de facto cõsuluisse.Et subdit ꝙ si in duobus locis tanq̃ contumax condemnatur,cogitur vtranq̃ cõdemnationem soluere,⁊ imputet sibi qui passus est in duobus locis cõdemnari.l.siue autem.§.cum aũt.ff.rem ra.ha.⁊ not.Bar.in.l.j.C.vbi de cri.agi opor.vbi dicit ꝙ bannitus in vno loco non potest in alio puniri,si tamen soluit in vno loco,non potest in alio accusari.d.l.licet.§.fina.

179 ¶ †Sed quero incidenter,quid si laicus offendit clericum,cuius cognitio pertinet ad iudicem ecclesiasticum ⁊ secularem.l.si quis in hoc genus.C.de episco.⁊ cleri.an si fuit preuentus per ep̃m,possit ẽt cognosci ⁊ puniri per iudicem secularem.Bal.in.l.placet.C.de sac.san.eccle.vr̃ tenere ꝙ sic,q̃r vterq̃ iudex offenditur temporalis ⁊ spiritualis,⁊ pena tp̃alis non tollit spiritualẽ,⁊ eõ,vt in aucten.de san.epis.§.si vero crimẽ.facit qd̃ not.Inno.in.c.dilecto.de sen.excom.⁊ qd̃ not.in.l.diuus.de custo.reo.⁊ in.c.j.in gl.in ver.animas.de vsur.in.vj.⁊ est tex.in auc.de man.prin.in.§.si vero canonicuz,vbi iudex laicus dz puidere,ne fiscus in suo iure fraudetur,facit ꝙ not.Bar.⁊ Bal.i.l.magistratibus.ff.de iuris.om.iu.⁊ qd̃ not.Jo.an.in.c.felicis.de penis.in.vj.in nouel.vbi dicit fuisse disputatum Bononie,qd̃ vbi pene iudicis ecclesiastici ⁊ secularis sunt diuerse,vna non tollit aliam.l.qui sepulchra.in fi.ff.de sepulc.vio.⁊.l.quot.ff.de act.⁊ obli.nisi quatenus concurrunt,q̃r tunc remanet maior pena in residuo.l.cum ex vno.ff.de actio.⁊ obliga.l.q̃situm.ff.vi bono.rap.alleg.c.pastoralis.de fide instru.⁊ ita firmat idẽ Jo.an.in.c.j.de offi.ordi.in.vj.in glo.fi.vbi ponit ꝙ excommunicatus ab episcopo potest etiaz a iudice seculari alia pena cõdemnari,q̃r quilibet iudex potest suam defendere iurisdictionem.l.j.⁊ ibi not.ff.si quis iusdi.non obtempe.facit quod not.Inno.in.c.nouit.de iudi.⁊.c.per venerabilẽ.qui fil.sint legit.in.c.si duobus.extra de preben.⁊ quod not.Ang.in.l.si vacantia.in verbo,sed dubitatur de relicto.C.de bo.vac.lib.x.Tene menti,q̃r habui de facto Tuderti ⁊ Asculi,vbi processit episcopus contra percutientez clericum,⁊ ego etiam ad penam fisco applicandam.

180 **Super quibus omnibus** † ⁊ singulis pcedere intendunt dicti sindici.

¶ Ista clausula in fine inquisitionis apponi consueuit loco conclusionis que conclusio licet in ciuili sit necessaria,secundum doc.in.l.j.ff.de eden.⁊.l.edita.C.eo.titu.

¶ In criminali non apponitur de necessitate,sed sufficit solum narrare maleficium sine conclusione,ßm Bar.in.l.libellorum.in fi.ff.de accu.facit.l.j §.j.ff.ad turpi.Operatur tamen hec clausula multum ßm Bar.in.l.ij.§.si publico.ff.de adulte.q̃r iudex poterit procedere ⁊ punire ßm formam iuris ⁊ statutorum,item procedere ßm formam statuti ⁊ punire ßm statuta.Aut ßm ius cõmune alternatiue aut copulatiue simul ßm Bal.in.l.j.C.de summa trini.ver.quero quid si hoc in statuto non contineatur,vbi dicit quod seruatr̃ statutum in procedendo,sed pena põt imponi ßm.l.quam intentauit,aut iuris statutarij,aut iuris cõmunis,aut vtriusq̃,qd̃ maiorem penam imponit,⁊ sic apparet ex vi dicte clausule,ꝙ iudex non inquirit cõnexe,sed diuisim,cum dicta clausula sit diuisoria,q̃r non videtur iudex se arctare ad omnia.ßm Bal.in.l.ij.C.de proba.⁊ not.i.l.rer amotarum quidem.ff.rerum amota.Interpretatur.n.ßm qd̃ actori ⁊ iudici vtilius fuerit,ßm Bar.ibi,per.l.si quis intentione ambigua.ff.de iudicijs.

¶ Item tantum operatur dicta clausula in criminali,q̃ztum operatur in ciuili clausula illa,non stringens se ⁊c.Et q̃ztum illa,⁊ predicta fieri petit ꝯiunctim ⁊ diuisim.de qua per Bar.in.d.l.edita.⁊ not.in.l.diuus.ff.de re iudica.⁊ q̃ztum illa petens sibi ius ⁊ iustitiã ministrari.de qua per docto.in.d.l.edita.⁊ per Inno.in.c.cum dilectus.de ordi.cogni.Et q̃ztum illa,⁊ predicta petit in tantũ eo modo,sed omni meliori modo ⁊c.de qua per Joan.de Imo.in.l.si cũ nulla de re iudi.⁊ per docto.in.d.l.edita.

Emergentibus ⁊ cõnexis ⁊ pror

181 sus † extraneis.

¶ Ad duo est vtilis ista clausula in inqusitione speciali,primum ꝙ si formetur simpliciter de vulnere,⁊ sequitur mors,non posset sequi condẽnatio secundum Bar.in.l.pretor edixit.§.j.ff.de iureiu.in.l.nunquam plura.ff.de priua.delic.sed vigore dicte clausule potest sequi condemnatio de morte,secundum Bar.in.l.senatus.ff.de accusa.si tamen ius quod superuenit de nouo pendente iudicio,scilicet mortis superuenientis habet causam,vt vulnere illato ante iudicium inchoatum,argu.l.si rem.§.fi.ff.de pigno.actio.facit quod not.Bar.in.l.j.ff.de excep.secundum quod si in inqsitione est omissa aliqua qualitas loci vel temporis,vel alia facta probatione dicte qualitatis in processu,poterit vigore clausule sequi condemnatio super eodem processu,secundum Bar.in.l.j.C.de ordi.cogni.arguendo de ciuilibus ad criminalia.l.absentez.de pe.sed vbi non esset dicta clausula,si ratione talis qualitatis augetur pena non posset sequi condemnatio sine nouo processu,ßm Bar.in.d.l.senatus de accu.⁊ in.l.in delictis.§.si detracta.ff.de noxa.tene menti.Ex q̃bus infert̃,quod si quid probetur in processu contra potestatem vel eius officiales,de quo non fiat mentio in suprascripta inquisitione generali,vigore dicte clausule,videtur quod possint condemnari,argumen.dictorum iurium.

182 **Inchoata ⁊ formata fuit** dicta inquisitio die prima Nouembris.M.cccclxxj.

¶ Appositio istius clausule in ista inquisitione generali est vtilis q̃r per eam apparet quo tempore incipit sindicatus,⁊ consequenter apparet quando debet finire.nã de iure cõmuni sindicatus durat per.l.dies.⁊ si recedant remittuntur ad eũ locũ.l.j.C.vt omnes tam ciui.q̃z mili.de iure statutario ⁊ municipali assignãtur diuersa tempora,nam in aliquibus locis statuuntur decez dies,in alijs sex,in alijs quinq̃,in alijs tres,aut pauciores,quorũ aliqui dantur ad proponendũ querelas,⁊ petitiones,⁊ eis elapsis volentes querelare non audiuntur.ff.de excu.tuto.l.scire oportet.§.conseqnẽs,⁊ ponit Bar.in.d.§.proficisci.in.q.prin.⁊ hoc verum,nisi de nouo grauamine venerit ad notitiam querelantis.l.ij.C.de consor.eiusdez litis.Et est tex.in.l.de etate.§.omnes.ff.de inter.actio.alij designãtur ad probandum,⁊ similiter eis elapsis non audiuntur probationes,nisi probato legitimo impedimento,si tamen iudex eas admisit presumitur ex ista causa admisisse.l.iam tamen.§.in hac.ff.iudic.sol.alij assignantur ad sententiandum ⁊ eis elapsis perit instantia,⁊ vlterius iudicare non possunt,q̃r cum tempus sit appositum iurisdictioni,eo elapso expirat instantia ⁊ iurisdictio,secundum Bald.in.d.§.proficisci.in.iij.q.nisi specialiter in lege vel statuto caueatur ꝙ vltra eos dies possit iudicare,vt est tex.not.⁊ singu.in.d.l.j.in fi.C.vt omnes tã ciui.q̃z mili.⁊ ratio quare potest iudicare post tempus est,q̃r sindicator ibi habet iurisdictionem perpetuaz.Sed per statuta cõiter datur sindicis iurisdictio ad tempus,ideo non possunt post tempus iudicare,⁊ quia causa debet breuissimo tempore expediri potest procedi diebus feriatis etiam in honorem Dei.l.is.l.tertia.ff.de ferijs,⁊ firmat Bal.in dicto tractatu in decima questione.

183 ¶ †Et ꝑpter breuitatem instantie possunt fere omnes termini cumulari,vcz ad excipiendũ,probandũ,⁊ probatũ habendum,⁊ similia.ßm Bal.in.l.properanduz.in princi C.de iudi.facit extra de except.pastoralis.⁊ finito tẽpore legis vel statuti,potestas ⁊ eius officiales possunt impune recedere.d.l.j.tenetur tamen in casu illi⁹.l.procuratorem dimittere,q̃r ibi specialiter prouidetur,ꝙ etiam post tempus possit eam terminari,sed per statuta cõmuniter datur terminus ad querelãdum,opponendũ,probandũ ⁊ decidendum,quo elapso habentur pro absolutis,a cuius statuti forma non recedendum.l.super creandis.C.de cõne.fi.debi.lib.x.⁊.c.causis.de offi.deleg.l.diligenter.ff.man.⁊.l.j.in princi.ff.de offi.eius cui man.est iuris.⁊ not.in.c.sedes.de rescript.⁊.c.cum in multis.eodem tit.in vj.cum simi.nec potest etiam de consensu partium prorogari.l.priuatorum.C.de iurisdi.om.iudi.⁊ in.c.P.⁊ G.extra de offi.deleg.vt no.Bar.in.l.qui pro tribunali.ff.de re iu.⁊.l.properandum.in prin.C.de iudi.cautela tamẽ est,ßm Ang.in.l.si ante acceptum.ff.iudic.sol.quando instantia non potest consensu partium prorogari,ꝙ vno momento partes replicent omnia acta,vt no.gl.in.l.mutari.ff.de procura.tene menti.

¶ Ubi autem per statutum prefigitur tempus potestati ad cognoscenduz ⁊ inquirendum de maleficijs,an possit cognoscere post tẽpus,⁊ an tempus currat officialibus ignorantibus,maxime in maleficijs occultis,vide plene per Ang.de aretio,in sua practica maleficiorum,in verbo,inchoata ⁊c.

Supradictus dominus potestas,⁊ alij supra nominati negauerunt omnia ⁊ singula.

184 ¶ †Formata inquisitione generali mandato sindicatorum,iurant potestas ⁊ alij officiales ante omnia de veritate dicenda,nec sufficeret iurare,⁊ respondere hoc casu de credulitate,sed de veritate,ßm Bart.in.l.marcel.ff.re.amo.⁊ not.in.c.j.de iura.calũ.in.vj.⁊ in.c.fi.de iureiuran.⁊ in.l.bone fidei.C.de reb.cre.vbi gl.dicit ꝙ finito officio poterunt respondere per procuratorem.Et possunt si volũt hr̃e terminũ ad rñdendũ,ßm bal.i.l.si accusatio.C.de accu.

¶ Sed hoc non seruatur in practica, imo lecta inquisitione incontinenti consueuerunt oia negare in inquisitione gtēta. In quo tñ tu aduertas ne incidas in periuriū, in inquisitione ponuntur multa que forte non sunt vera, vt furta barratarie ꝛ cetere delicta, ponuntur etiam alia que vt plurimū sunt vera, vt in eo, ꝙ dr̄, ꝙ potestas, ꝛ alij officiales fuerunt negligentes ꝛ remissi, ideo cautela erat ad euitandum periuriū, negare narrata, prout narrent, aut negare oia vera esse, qḋ significat aliqua esse qḋ nō sunt vera. Secus si negaret omnia ꝛ singula vera esse, vt colligit̄ ex not. per Bar. in. l. si is qui ducēta. §. vtrum. ff. de reb. dub. Sicut enim affirmatiua omnis homo currit, non est vera, si vnus tñ homo nō currit, ita negando oia gtēta in inquisitione, negans euitat periuriū, si vnū tm̄ gtentuȝ in ea non sit verū. Et aduerte ꝙ rōne partis false non licet negare totū. l. si quis cū totū. ff. de excep. rei iudi. ꝛ. l. j. §. si quis simpliciter. de verbo. obli. licet Specu. in titu. deposi. §. vij. versi. ix. ꝛ ver. xj. teneat contrarium.

185 ¶ † Euitabit etiam iudex periurium, si sine dolo omisit seruare statutū per ignorātiam, vel per negligentiam, lȝ in principio iurauerit seruare oia statuta, ꝙ periurium requirit dolū, vt not. ff. de reg. iur. l. nō vr̄. §. qui iussu. alias sequeret̄, ꝙ oēs iudices sunt periuri, ꝑm Bal. in. d. §. proficisci. q. xxxiiij. idez si omittit seruare statutum in leuibus, ꝙ in his potest procedere de facto non seruatis statutis ꝑȝ Bal. in. l. leuia. de accu. in. l. j. in fine. ff. de ven. inspic. si tamen omisit per culpam, licet non sit periurus, tenetur parti lese ad interesse. l. cum hi. §. eam. de transac.

¶ Facta igitur rn̄sione potestas ꝛ officiales nō debent carcerari, nec ꝑsonaliter detineri, sed fideiussoribus relaxari, ꝛ si eos nō inuenerit, iuratoria cautione dimitti, vt est tex. in. l. j. C. vt oēs tam ciui. q̃ mil. nisi pro grauissimo crimine lese maie. homicidio vel capitali. quo casu si est familiaris dȝ carcerari. Et ptās, iudex vel miles socius fideiussoribus relaxari, vt no. in. l. diuus. ff. d cust. reo. ꝛ no. Fran. cur. in. d. suo trac. ver. puto tñ ꝙ ratione dignitatis.

¶ Sed do. Bal. in. d. §. proficisci. in. viij. q. dixit, ꝙ indistincte ꝑ crimine capitali debent carcerari, ꝛ inter maximas cās capitales est barrataria, ꝑm eum, ꝙ tenetur crimine falsi. l. j. ff. de fal. qḋ nor. ꝛ tene menti. Et caueas a criminibus maximis, ꝛ maxime a barataria, ne in sindicatu detrudaris in carcerem.

186 ¶ † Negata dicta inquisitione, ꝛ assignato termino partibus ad probandū hincinde videndū est, que ꝓbationes requirantur in sindicatu ꝯ potestatē ꝛ eius officiales ꝛ familiā, dic qḋ si est cā criminalis, probationes debent esse luce meridiana clariores. l. fin. C. de prob. Et maxime si agatur de barataria, vel alio crimine. l. iul. rep. vel de alio crimine publico vel priuato, vbi venit condēnandus de dolo, vt est tex. in. l. fi. C. vbi de rati. agi opoꝛ. firmat Bald. in. d. l. §. proficisci. in qḋ. x. vbi dicit qḋ probationes ꝯ officiales debent esse euidentes cum pro eis multum presumatur. l. si quos iudices C. de offi. diuer. iud. nec ob. si dicatur ꝙ crimen baratarie assimulatur simonie, ꝙ venditur iustitia auro per barataria, sicut beneficium per simoniam, vt in. §. necessitatis, in auc. vt iudi. sine quo. suffra. ꝛ in simonia sufficit probatio per indicia, ꝛ adminicula, vt in. c. per tuas. de simo. ergo idem vr̄ in barataria, ꝙ rn̄detur ꝙ in simonia requiritur probatio plena ad condemnandum criminaliter simoniacum. extra de simo. c. licet heli. sed ad remouendum prelatū ab administratione, sufficiunt indicia. d. c. per tuas. ꝛ ita requirat̄ plena probatio in barataria, si cā est ciuilis, licet procedatur summarie probationes regulariter debent esse plene, vt est tex. in. d. l. j. ibi, pro legum rōne. C. vt oēs tam ciui. q̃ mili. in cle. sepe. de ver. signi. ibi, non tñ sic litem abbreuient, quin exceptiones, ꝛ probationes legitime admittantur. C. de assesso. l. si post. ꝛ. l. iubemus. C. de iudi. cum simi. ita firmat Francis. accur. in dicto eius trac. in versi. item queritur nunquid plene. nec ob. quod dixit Barto. in. l. iij. §. due cause. ff. ad carbo. qḋ in summaria cognitione admittitur probatio coniunctorum, ꝙ illud verum in indicijs possessorijs, vbi agitur de leui preiudicio, secus si agatur contra officiales in sindicatu, ꝙ probationes debent esse euidentes.

187 ¶ † Unde dicit Ang. in. l. ij. C. vbi de rati. agi opoꝛ. ꝙ ꝯ officiales in sindicatu non recurritur ad iuramentum necessariū in supplementum probationis per illum tex. ibi instructio sufficiens ꝛc. Sed hoc videtur dubium, ideo cogita, ꝙ probatio per iuramentum videtur sufficiens instructio, ex quo est approbata per legem. ff. de iureiuran. l. admonendi. C. de rebus credi. l. bone fidei.

¶ Uerum si officialis aufugit ante sindicatuȝ presumptio est ꝯ eū de barataria, adeo ꝙ creditur aduersario per eius sacramentum, vt dicit glo. fi. in auc. vt iudi. sine quo. suf. §. necessitatez. ꝛ. §. ꝛ quis autē, pōt condēnari ēt die feriata, ad exemplum latronum, vt in. §. nō sumus. eo. tit. ēt si sit absens. l. si apparitoꝛ. C. de cohorta. li. xij. idem si sit presens, ꝛ probetur qḋ fuit in dolo, qui dolus probat̄ ex coniecturis ꝛ indicijs. l. dolum. C. de dolo. puta si per dolum male iudicauit, ꝛ pp ea tenet̄ ad interesse tale interesse, pōt ꝓbari per iuramentum ipsius agētis, vt in. c. sacro. de sen. excom. ꝛ hoc statuit̄ in odium dolosi. l. si qñ. C. vnde vi. sicut dicimus in tabellione q fuit in dolo, qḋ interesse ꝓbatur ꝯ eum per iuramentum, ꝑm Bal. in. l. qui accusare. C. de eden. Sed pone, ꝙ agitur ꝯ potestatez vel eius officiales in sindicatu de barataria, ꝛ ad probandū inducunt̄ testes Iudocus ꝛ Petrus, qui dicuntur fuisse mediatores, ꝛ portasse, ꝛ dedisse pecuniam officiali, an credatur eis. Hic qḋ nō si agatur criminaliter, ꝛ ꝙ sunt participes criminis, vt est tex. in. c. j. de test. in. vj. Sed si agat̄ ciuiliter, ēt si nō probāt plene, sicut dicimus in nuntio portante pecuniā, ꝙ vident̄ deponere in facto ꝓprio, ꝑm Bar. in. l. deferre. §. idem decreuerunt. ff. de iur. fis. faciunt tñ indiciū, maxime si inueniūt ex alijs adminiculis, vt no. i. c. p tuas. el. ij. ex̄ d sim. Similiter non admittit̄ in ꝯtu proxeneta, in quo fuit mediatoꝛ, ꝙ expectat cōmodū de eo ꝑm Bo. in. c. j. de testi. in. vj. nisi admittat̄ vtraq; pte ꝯsentiente, ꝙ tūc ꝓbat pp ꝯsensuȝ partiū, vt in auc. de testi. §. ꝙ vero, sed ptibus inuitis, vel ēt altera pte nolente, vel ēt ipso proxeneta recusante, nō dȝ cogi ad testificandū, vt no. in. d. c. ꝙ vero. ꝛ in. d. c. j. ꝛ in. c. cū dilectus. per glo. ꝛ de testi. cog. ꝛ in Spe. de testi. §. j. ver. item ꝙ est proxeneta, ꝛ. c. fi. de test. in. vj.

188 ¶ † Item pone, ꝙ agit̄ ꝯ ptātem ꝛ dr̄ ꝙ fecit aliquē ꝯfiteri maleficiū p vim torture, duo testes inducti ꝯ ptātē, deponūt ꝙ per vim fuit cōpulsus ꝯfiteri ꝛ decē inducti pro ptāte, dicūt, ꝙ reus sponte ꝯfessus est, quibus est magis credendū. Inn. in. c. super hoc. de renun. dicit ꝙ magis credit̄ illis duobus deponentibus de vi, ꝙ deponunt de actu corporali. ꝛ visibili. s. ꝙ viderunt tormentari, sȝ alij decē deponūt de actu mentali ꝛ inuisibili. s. qḋ spōte ꝯfessus est, ꝙ actus mentalis soli Deo est notus, ꝛ idem si notarius in instr̄o dicat ꝙ sponte ꝯfessus est, ꝙ tale instr̄m reprobat̄ per duos testes, vt not. Bal. in. d. tracta. q. xlij. ꝛ Bar. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. ff. de ope. no. nun.

¶ Quinimo dr̄ Bal. not. in. l. si quis in hoc genus. C. de epi. ꝛ cle. ꝙ si probat̄ tortura alicuis, est impossibile ꝙ possit dici spōte ꝯfessus vide ibi p eū. ꝛ in. l. interpositas. C. de trāsa. qualiter probet̄ tortura, ꝛ in. l. nouissime. ff. qḋ fal. tut. auto. dixit ꝙ semp presumit̄ terroꝛ inferri ab officiali, ꝛ presumit̄ metus instare, ēt si reus sit relaxatus, vt ibi p eū, ꝛ p Cy. in. l. ij. C. qḋ me. cau. adde ꝙ dixit Bal. in. l. falsus. in fi. C. de fur. ꝙ vbi aliter nō pōt probari tortura, sufficit ꝓbare quem fuisse detētum, vt ꝯfessio dicatur facta metu tormentorum de quo per Cy. in. d. l. ij.

189 ¶ † Unde dixit idem Bal. in. l. j. C. ne ex delic. defunc. ꝛ in. l. de pupillo. §. si qs ipsi pretoꝛi. qḋ violētia probatur per famam, ꝛ similiter tortura, quādo vociferās torquetur i occulto. allegat. l. de minore. §. tormenta. ibi, cuius examinationis. ff. de questio. ꝛ qḋ not. Cy. in. l. iij. C. de ser. fug. vbi dicit, qḋ id quod dicitur a personis fide dignis, est iusta causa credulitatis.

¶ Item probatur tortura si testis cognouit personā torti, ꝛ qualitatem vocis in quolibet statu, ꝛ dicit eum audiuisse vociferantem duȝ torquebatur, ꝑm Bal. in. l. conuenticulam. C. de epis. ꝛ cle.

¶ Item si dicatur qḋ testes inducti per curiam deposuerunt metū tormentorum, probatur metus, eoipso qḋ probat̄ eos fuisse ob hāc causaȝ detentos, ꝙ presumitur metus tormentorū, ꝑm Bal. in. d. l. falsus. ꝛ per Cy. in simili. in. d. l. ij. C. quod met. cau.

¶ Et predicta intellige ad probandum confessionem violentam, non autem ad cōdemnandum iudicē in sindicatu, ꝙ ex presumptionibus etiā vehementibus non debet cōdemnari, ꝑm Bar. in. l. j. §. si quis tamen. ff. qḋ vi aut clam. ꝛ not. Inn. in. c. ꝙ verisimile. extra de presump. ꝛ dixi. s. in ver. item qḋ fecerunt iniuste torqueri.

190 ¶ † Aduerte insuper, ꝙ multi repellunt̄ a testimonio contra officiales. vnde si fecerunt aliquē carcerari, nō est idoneus testis ꝯtra eos in sindicatu, ꝑȝ Bal. in. l. ipsius. C. fami. her. ꝙ presumitur esse odiosus, per illum tex. ꝛ consequenter repellitur a testimonio, vt in auct. de test. §. si vero odiosus. licet Ald. in quodam suo consilio dixit contra, ꝙ edictum de testibus, est prohibitoriuȝ. in. l. j. ff. de test. ergo qui non reperitur prohibitus intelligitur idoneus.

¶ Repellitur etiam inimicus inimicitia capitali. ff. de arbi. l. licet ꝛ in. c. per tuas. el. ij. de simo. Et etiam qui habitat cū tali inimico, vt in Spe. d teste. in prin. ꝛ. §. j. ver. qḋ si ab vno. ꝛ non soluȝ qui est inimicus vere, sed etiam putatiue apud vulgus, ꝑm Odofr. ꝛ doc. in. l. athlete. §. dat remissionem. ff. de excusa. tut. ꝛ non solum qui est inimicus mentis, sed qui presumitur esse, puta, ꝙ habet causaȝ inimicitie, ꝑm Inno. in. c. cum. J. ꝛ A. de re iudi. vel etiaȝ si est suspectus de inimicitia similiter repellitur, ꝑm Inn. in. c. cum P. manconella. de accu. hoc tamen relinquitur arbitrio iudicis ꝑm Inno. in. c.

in.c.cum oportet.de accusatione.

191 ¶ †Et capitalis inimicitia probatur ex verbis minatorijs.not gl. instit.de excu.tut.§.Item ꝓpter.⁊ extendit͛ vsqꝫ ad quartū gradū.l.lex cornel.ff.de iniur.vel ad quelibet de casato.l.j.C.si qua.pred.po.Et ratio quare inimici repelluntur est, qꝛ facile mentiunt͛.l.ij.in prin.ff.de testi.Et predicta vera de inimicis capitalibus, si sit cā criminalis,vel causa status,vel pecuniaria de maiori parte bonoꝝ vt not.Bart.in auc.si ducat͛.C.de test. secus si sit leuis inimicitia, vel parua cā pecuniaria,ꝙ totum relinquitur arbitrio iudicis, ꝭm Inno.in.d.c.cū oportet.⁊.c.ex parte.de testib.⁊ no.iij.qō.vj.c.ij.

¶ Item ꝯsanguineus querelantis non est idoneus, qꝛ detrahitur eius fidei.l.lex cornelia.in prin.ff.de iniur.Si enī amicitia repellet testē.ff.de vsur.l.sciendū.multos fortius consanguinitas detrahit fidei testis.l.iij.§.j.ff.ꝺ testi.ita consuluit Old.in ꝯsi.qꝺ incipit, queritur si testis.Et si talis consanguineus interrogatus si attinet q̄ relanti,dixit qꝺ nō,⁊ postea probet͛ qꝺ est coniunctus,tanq̄ falsus repellitur in alijs,vt consulit Bar.in ꝯsi.qꝺ incipit,in.q.inter Franciscum bonelli.Et presumitur,qꝺ scienter dixerit falsum cū inter cōiunctos non cadit ignorantia.l.octaui.ff.vnde cogna.⁊.l.de tutela.C.de in integ.resti.mi.ff.de testi.l.qui falsa vel varia.⁊.l.eos.⁊ ibi not.ff.de fal.⁊ in.c.in nostra.extra de testi.⁊ per Inno.in.c.fraternitatis.de heret.

192 ¶ Item repellitur minor.xx.ann.si agatur criminaliter.l.testimonium.ff.de test.sicut ēt repellitur in alijs causis criminalibus, vt ibi mulier aūt de iure de ciuili in causa criminali admittitur.l.ex eo.ff.de testi.sed de iure canoni.repellitur qn̄ agitur criminaliter de crimine,secus si ciuiliter,vt not.glo.in.c.super eo.⁊ in.c.in literis.de testibus, vnde in terris ecclesie repellitur,vt not.gl.in.c.forus.in.§.fi.de ver.signi.⁊ Floria.in.d.l.ex eo.⁊ Bart.in.l.priuilegia.C.de sacrosan.eccle.

¶ An autem officiales ⁊ famuli potestatis possint in sindicatu ꝓ defensione ⁊ innocentia ptātis testificari ꝭm Bal.in.d.§.proficisci.q.xviij.dicit ꝙ sic,qꝛ questio de qua agitur non tangit testificātes.l.consensu.§.super his.C.de repu.⁊ est ratio ꝭm eū, qꝛ in his q̄ fiunt dn̄o in domo testimoniū domesticum nō repellitur.alleg.extrā de testi.c.veniens.in.fi.facit ꝙ no.Inn.in.c.i literis.de prob. vbi dicit quod familiares non repelluntur a testimonio, si non sunt subditi producentis,dꝫ tn̄ iudex aduertere ad conditionē personaꝝ ꝭm Inn.⁊ Jo.and.ibi.idem dicit Saly.in.l.ij.C.de testi.qꝺ domestici si sunt bone fame,admittantur ꝓ dn̄o,qn̄ non sunt deputati ad

193 officium vile.alleg.Inno.in.d.c.ex literis.†An aūt berruarij admittantur ad testimonium pro potestate.Bal.dicit qꝺ non,in.d.l.ij.qꝛ sunt persone viles.Saly.ibi tꝫ ꝯtrium,si non stant amplius cū ptāte,nec sunt recessuri cum eo, qꝛ tunc dicuntur eius familiares, arg.l.pe C.si rec.prouin.⁊.l.j.C.si qua predi.pote.Tu aūt concorda opi.ꝙ ita demū berruarij admittantur,si nō sunt alij testes, ⁊ sic in subsidiū,arg.d.l.consensu.C.de repu.xiiij.q.ij.c.q̄ꝙ.⁊ ꝙ not.in.c.insinuante.de offi.deleg.in gl.j.⁊ de priui.c.licet.in.vj.⁊ gl.sup verbo,familiaribus.⁊ in.c.dilecto.in gl.in verbo,familiares.ꝺ offi.archi.⁊ de ver.signi.c.vlti.in.vj.⁊.c.magn.in fi.extra de voto. in quibus iuribus dicitur qui familiares admittantur ad testimonium,⁊ qui repellantur.

¶ No.tn̄ ꝙ berruarij non pn̄t compelli ad testificandum cōtra potestatem,propter reuerentiam quam sibi debent,ꝭm Bal.in.l.ij.ꝺ excusatio.tuto.tene menti.

194 ¶ †Tenetur tn̄ in fi.officij potestas exhibere totam familiam, vt super his que gesta sunt ab eo sindici,⁊ alij quoꝝ interest, possint ab ipsa familia indagare,⁊ sic credit͛ eis ꝯ potestatē licet non possint cogi ꝭm Bal.vbi.s̄.⁊ in.d.§.proficisci.q.xxxvj.⁊ plenius per eum in.l.etiam.C.de testi.vbi etiam dixit,ꝙ familiaris qui stetit cū potestate,si sit persona honeste vite,potest testificari pro eo,alias non facit qꝺ not.in summa.C.de assesso.⁊ qꝺ no.idem Bal.in.l.nimis graue.C.de testi.Et hoc totum stat in arbitrio iudicis,vt not.Inn.in.d.c.in literis.⁊ est tex.in.l.iij.§.tu magis.ff.de testi.

¶ Unde dixit Bal.in.d.l.ēt.vnum generale in quolibet teste domestico,qꝺ lꝫ regulariter non admittatur eius testimoniū, tn̄ si est ita honestus in vita,qꝺ non sit verisimile eū deierare,admittit͛,per tex.in.d.c.in literis.in fi.

195 ¶ †Concludo ergo in hac materia,ꝙ cum edictū de testibus, sit prohibitorium.l.j.ff.de testi.oēs qui non sunt expresse ꝓhibiti ⁊ ꝓ, ⁊ ꝯ admittunt͛,aduerte tn̄ qꝛ in examinatione testis,dꝫ scribi, dictū cuiuslibet extense, non aūt dꝫ notarius vnum extendere,⁊ aliū scribere,qꝺ dixit,vt alius,qꝛ si tales testes sunt suspecti,nō probāt, qn̄ producunt͛ a parte secus si a iudice in inquisitione, qꝛ in iudice cessat timor subornationis,vt not.in auc.qui semel.C.de proba.ita dicit Bal.in.l.precipimus.in fi.C.de appel.

¶ Postremo adde ꝙ si statuto cauetur,ꝙ stetur relationi familie standum est relationi vnius.l.j.§.familie.ff.de pub.⁊.l.si vnus.⁊ ibi no.ff.de vi ⁊ vi ar.potest tamen dictum famuli reprobari,ꝭm Bal.in.l.j.C.de iudi.⁊ per Bar.in.l.diuus.ff.de custo.reorum.

Qui dominus potestas ⁊ officiales pro miserunt parere mandatis sindicorum.

196 ¶ †Potestas tenetur non solum pro debitis ⁊ delictis cōmissis ꝑ eum,sed ēt de cōmissis ⁊ omissis per officiales ⁊ familiares, si delinquūt in officio,⁊ rōne officij ⁊ tenet͛ parti lese ad interesse,vt not.in.l.j.§.si serui.ff.fu.aduer.nau.cau.sta.⁊.l.j.§.familie.ff.de publi. ⁊ in.§.ne aūt,⁊ in auc.de iudi.⁊ est tex.in.l.j.C.ad.l.iul.repe.⁊ gl.in.l.j.C.vt omnes tam ciui.q̄ mili.⁊.l.si post depositā.C.de asses. ⁊ glo.in.l.ꝯsiliarios.C.eo.tit.qꝛ mala electio est in culpa.Ideo tenetur pro eis.l.licet.ff.nau.cau.stab.⁊.l.ij.ff.furti aduer.nau.si aūt delictum non est cōe cū officio,nec ratione officij,puta qꝛ officialis vel familiaris fecit homicidiū vel furtum vel aliud delictum extra officium,⁊ tunc ptās de iure cōi nō tenet͛ de tali delicto, nec ciuiliter,nec criminaliter,vt est gl.singu.in.d.§.proficisci.⁊ ibi per Dy. bene facit tex.in.c.cum ad sedem.de restitu.spolia.⁊ ibi glo.⁊ no. Bar.in.l.debet.§.j.ff.nau.cau.sta.⁊ in.d.l.j.§.familie,⁊ Guil.i.l.nulli.C.quo.appel.⁊ Bal.in.l.ij.C.vbi de cri.agi opor.Quod hꝫ locum siue delinquant inter se,siue cū alio,vt est tex.i.d.l.debet.§.hec actio,vbi exercitor nauis nō tenetur de delictis cōmissis inter nautas,siue cum alijs, extra officium.l.debet.§.j.ideo si officiales vel familiares inuicem se percutiant,vel alium extra officium ptās non tenet͛,licet debeat formare processum ꝯ delinquentes sicut ꝯtra extraneum.l.si quis forte.§.si quis conitū.ff.de pe.⁊ an officio remouere.Quod probo rōne,qꝛ si potestas teneret͛ hoc casu nō posset esse iudex ꝯ talem officialem,vel familiarem cuius ꝯrium dicit͛ ⁊ not.in.l.senatus.ff.de offi.presi.⁊.d.§.si quis comitum,qꝛ esset iudex in causa propria.

¶ Hoc tn̄ limita,nisi aliquid ex tali delicto potestati perueniret imediate ab eo qui deliquit.l.j.ff.de vi ⁊ vi arma.secus si peruenerit mediante alio,qꝛ tunc non tenetur de eo qꝺ ꝑuenit ꝭm Inno.in.c.cum ad sedem.de resti.spolia.⁊ Bar.in.d.§.si familie.

197 ¶ †Et si statutū dicit ꝙ ptās teneatur ꝓ delicto officialiū ⁊ familie,vt cōiter ꝯsueuit apponi in.capi.electionū, dꝫ intelligi si ciuiliter agat͛ nō crial͛r,hꝫ gl.⁊ doc.in.d.§.ꝓficisci.Et si dicatur,ꝙ potestas teneatur presentare oēs de familia in sindicatu, ⁊ vnus officialis facit homicidium,vel furtū,⁊ imediate aufugit, ita ꝙ ptās non potest eum presentare,non tenet͛ ad impossibile,argu.l.Lucius.§.fi.ff.de excu.tut.qꝛ casus fortuitus viro bone fidei obesse nō dꝫ.l.si a bone fidei.ff.de rei ven.⁊ casus fortuitus per consiliū hominum prouideri non potest.l.ij.ff.de admi.re.ad ciui.pert.sed cautela est eo casu quo aufugit quod ponatur in bāno,qꝛ tūc vr̄ stare per ipsā rempublicam,quominus eum representet,arg.l.sed si quis.ff.si qs cau.⁊ not.Bar.in.l.si fideiussor.§.qui pro rei qualitate.ff.qui satis.cog.⁊ no.gl.in.l.capitis.ff.de fideius.nec ob.si dicatur ꝙ stetit per potestatem qui posuit eum in banno,qꝛ fecit hoc licite ⁊ ex necessitate officij.Cautius tn̄ esset si faceret eum accusari ab offenso, vel denunciari a sindico,q̄ procedere per inquisitionē.Uerū si facit eum poni in carcerem anteq̄ aufugiat,⁊ ponit custodes, ⁊ aufugit tunc potestas tenet͛ de fuga,qꝛ posuit malos custodes.l.ad cōmentariensem,vt ibi no.C.de custo.reorum.

198 ¶ †Quid autē si per formam statuti,vel sue electionis,potestas se obligauit ad soluendum omnem penam pro suis officialibus, ⁊ familia,⁊ ciuiliter ⁊ criminaliter,certe intelligitur de pena pecuniaria,non corporali,que per alium pro alio solui non potest,argu.l.q seruū in prin.ff.de interroga.actio.⁊.l.sancimus.C.de pe.xxiij.qō.v.c.cū homo.⁊.l.si a reo.§.vulgo.ff.de fideius.⁊.l.iij.C.ad turpil.

¶ Sed pone potestas nō dꝫ ducere vxorem in officio,vt dicit tex.in.d.§.ꝓficisci.quid si duxit ⁊ deliqt in officio ratione officij, certe tenetur pro ea ad interesse partis,ꝭm Bal.in.d.§.ꝓficisci.ex quo infertur,ꝭm eum ꝙ tenetur pro omnibus quos secum duxit,licet nō sint propositi alicui officio,si delinquunt pretextu officij,vt auctē.de iudi.§.ne aūt.Quod tn̄ non habet locum in alijs officialibus nō habentibus iurisdictionem.in.d.l.j.§.familie.ff.de publica.⁊ ꝑ Bal.in.l.nulli.C.quoꝝ appella.⁊.l.ij.C.vbi de ratio.agi opꝫ.⁊ in.d.l.ob seruandum,in princi.⁊ in.d.§.proficisci.

199 ¶ †Ex quibus concluditur,ꝙ potestas tenetur non solū ꝓ suis officialibus,⁊ familia,sed pro vxore,⁊ alijs quos secum duxit,lꝫ non sint propositi alicui officio,in duobus casibus de iure cōi, si delinquunt pretextu officij,⁊ si ciuiliter agatur,secus si criminaliter, per dictam glos.singu.in.d.§.proficisci.

¶ Et si statutum dicit,ꝙ teneatur de delicto officialium,⁊ familie,

debet intelligi si agatur ciuiliter, non criminaliter. Et operatur vltra ius commune, quod teneatur etiam de delicto commisso extra officium. Et si in electione obligauit se ad omnem penam pro sua familia ciuiliter, et criminaliter, debet intelligi de pena pecuniaria, non de corporali a qua pena pecuniaria liberatur exhibendo reum principalem, secundum Barto. in l. si cum exhibuissent. ff. de publi. Et idem si non stat per eum quominus exhibeat, vt colligitur ex predictis.

200 ¶ †Et si statutum dicit, quod potestas teneatur in sindicatu presentare eius familiam, et filius potestatis committit maleficium, potestas tenetur eum presentare, si seruiebat ei in officio, alias secus, secundum Py. in l. j. §. fi. ff. de publica.

¶ Sed si statutum dicit, si familia illius qui est potestas deliquit, potestas teneatur eum presentare, tunc tenetur, si filius in eo officio non seruiat, secundum Pyn. in d. §. fi. Et aduerte quia ad hoc vt potestas teneatur, est necesse probare eum qui deliquit esse de familia, quod probatur eoipso quod probo eum esse prepositum ad tale officium vel eoipso quod seruit cum alijs famulis, licet non sit scriptus in libro communis, vel in monstra cum alijs, secundum Bar. in d. l. §. familie, allegat casum in l. fi. in princi. C. de proxi. sacro. scrinio. lib. xij. Etenim eoipso quod probatur, talem sciente, et patiente potestate officium exercere, videtur eum ad officium preposuisse. l. j. §. magistrum. ff. de exercito. et per Bar.

201 ¶ †Item aduerte quod licet de iure communi potestas qui tenetur de delictis officialium et familia, liberetur exhibendo delinquentem, secundum Bar. in d. l. §. familie. et d. l. cum exhibuissent. et l. j. C. de pena iudi. qui male iudicat. Tamen si per formam electionis vel statuti, promisit soluere omnem condemnationem fiendam de suis officialibus et familia, non liberatur exhibendo, quia non est fideiussor de iudicio sisti, sed de iudicato soluendo. l. grece. §. post litem. ff. de fideius. Secus si statutum vel electio dicat, quod teneatur pro suis officialibus, et familia, quia tunc liberatur exhibendo, vt d. l. §. familie. Et videtur promittere de iudicio sisti, vel simpliciter pro eo fideiubere, ideo sistendo, et exhibendo liberatur, vt dictis iuribus. et l. sane. C. de fideius. Et est speciale in officiali, vt presentando liberum hominem, liberatur ab eo ad quod poterat ex suo delicto conueniri. regulariter autem contra in alijs qui pro libero homine tenentur, quia exhibendo non liberantur. l. hec autem actio. ff. nau. cau. sta. Sed do. Bal. in quodam suo consi. dixit, quod de iure communi potestas exhibendo officialem et familiam non liberatur, si est debitor ex maleficio, cum sit vsus opera malorum hominum d. l. debet. §. j. ff. nau. ca. sta. secus si est debitor ex contractu, quia potestas est fideiussor de iudicio sisti. d. l. si post depositam. C. de asses. ideo liberatur exhibendo, dummodo exhibeatur quod possit cogi. vnde si exhiberet eum cum saluo conductu, non liberatur potestas. ff. de publi. l. sed et hi qui. §. siue ante. Uerum si talis officialis vel famulus decesserit ante sindicatum, potestas liberatur. d. §. siue autem. et l. si decesserit. ff. qui satisd. cogan. et no. Bar. in d. §. nouissime, quia tenetur ad instar fideiussoris. d. l. si post depositam. et d. l. si decesserit. quod forte procedit quando ipse officialis, non potestas fuit principaliter conuentus, quia si potestas fuisset conuentus principaliter, teneretur etiam post mortem talis vt est tex. no. in l. fi. §. hoc autem. ff. nau. cau. sta.

202 ¶ †Sed pone quod potestas in principio sui officij fecit fieri proclama, quod nullus faciat aliquam credentiam, seu aliquid credat alicui de sua familia, cum non intendat teneri pro eo, prout ego semper facere consueui. et ex forma statuti seu electionis cauetur, quod finito officio debeat pro se et officialibus et familia cuilibet respondere, an eo casu teneatur pro debitis per eos contractis. videtur quod non, vt probat tex. in l. sed si pupilli. §. proscribere. ff. de institio. vbi proclama seu protestatio excusat dominum, ne teneatur pro institore.

¶ In contrarium faciat, quia talis electio transiuit in contractum. l. quod semel. ff. de decre. ab or. fa. et l. cesar. ff. de publica. et quod a principio fuit voluntatis, est ex post facto necessitatis. l. sicut. C. de actio. et obli. Item quia vox preconia paucis inotescit, vt in auc. qui semel. C. quomodo et quan. iud. Sed predictis non obstantibus Bal. consuluit quod non teneatur, in consilio quod incipit. dicit electio ptatis allega. d. §. proscribere. si sit publice preconizatum vel notificatum ita quod verisimiliter potuerit deuenire ad notitiam plurimorum, vt d. §. proscribere. et in c. j. de postu. prela. cum si. facit. l. iij. §. ceterum ff. nau. cau. stabu. et in auc. iusiurandum quod pre. ab his. §. i. et in auc. de manda. princ. §. festinabis. nec obstant verba dicte electionis, quia restringuntur per dictionem, secundum, ad formam statuti, quando apponitur post genus, vt in c. abbate sane. de verb. sig. sicut dictio, put l. edita. C. de eden.

¶ Et predicta vera nisi contraxerit in rem necessariam ptati vel sue familie, ratione officij explicandi, quia tunc potestas tenetur non obstante bannimento. l. fi. ff. de exercito. et l. iiij. ff. de in rem verso. quod not. et tene menti, quia occurrit tibi de facto in ciuitate Asculi in ser Sancte milite socio, qui contraxit plura debita, et aufugit, et creditores propter dictum bannum quieuerunt.

203 ¶ †Uerum si potestas fecit banniri, quod omnes debentes aliquid recipere ab officialibus et familia compareat infra decem dies, alias non audientur, tale bannum non nocet creditoribus, quin audiantur post terminum. Nec ob. l. diffamari. C. de ingc. ma. quia loquitur in termino assignato creditori certo per iudicem competentem. vides ergo quod potestas tanquam caput familie, tenetur exhibere aut soluere.

¶ Quid autem si soluit in sindicatu, quia condemnauit in plus aut minus, secundum consilium sui collateralis, an habeat regressum contra eum qui male consuluit, dic quod si potestas per dolum tulit sententiam inquam, et soluit, licet et collateralis fuerit in dolo consulendo, non tamen habet regressum contra collateralem, quia punitur ex dolo suo, quia forte erat legum doctor, et cognouit quod faciebat iniustitiam ideo dolus cum dolo compensatur. l. ij. et ibi per Ang. ff. quod quisque iur. Sicut dicimus in minore legum doctore, qui non restituitur aduersus id quod commisit in iudicio per ignorantiam iuris, et nota. in l. j. C. qui et aduers. quos, et ponit Ang. in d. l. ij. Si vero ptas erat iure ignarus, et tulit sententiam iniquam secundum consilium collateralis, qui per dolum vel imperitiam male consuluit, et tunc licet ptas teneatur tanquam caput. l. j. ff. fur. aduer. nau. quia ipse tulit sententiam nomine suo, tamen ipse habet regressum contra collateralem, qui dedit consilium, etiam si per imperitiam, quia asseruit se peritum nam de imperitia potestas non tenetur, sed collateralis, vel iudex qui asserit se peritum bene tenetur, vt est text. in d. l. ij. ff. quod quisque iuris, et ibi hoc tenet Barto. et Bald. et nota. in aucten. de iudi. §. necessitatem, et ibi bona glos. et in aucten. de questore. §. maxime. et ibi tex. et in §. iubemus. Unde cauti collatores et iudices videntes potestatem dispositum ad ferendum iniquam sententiam, non debent eum associare, nec sedere cum ipso ad banchum. Alias eis sedentibus, presumitur lata de consilio eorum. Sed Guido de suza. in l. ij. allegat. l. quoniam iudices. C. de appella. tene quod potestas habet regressum contra eos. d. l. ij.

204 ¶ †Et aduerte, quia in sententia dicitur quod fuit lata de consilio et deliberatione collateralis, et sub examine iudicis maleficiorum, ideo potest in sindicatu dari querela contra collateralem, et iudicem, sicut contra potestatem, cum etiam ipsi teneantur, secundum Ange. in l. j. C. de his qui latro. per illum tex. ibi sub examine. contra l. si ille. C. de cupres. li. xij. et no. in l. fi. C. de legatio. lib. xij. et in auc. de litig. §. omnes. et firmat Ang. in d. l. si ille. per illum tex. in verbo, robustam. Tutius tamen est quod detur contra ptatem, et iudices simul, cum omnes teneantur, ptas tanquam caput, et quia male iudicauit, et collaterales, et iudex, quia male consuluerunt, et examinauerunt, vt in dictis iuribus, tene menti.

¶ Sed an ptas qui soluit in sindicatu pro alijs officialibus, vel famulis, habeat regressum contra eum pro quo soluit. dic quod non, si talis officialis vel famulus illud quod fecit iniuste, fecit mandato potestatis, et imputet sibi potestas qui iniuste mandauit, vt no. Pyn. in c. quod quis mandato. de reg. iur. lib. vj. et Bar. in l. non solum. §. si mandato. ff. de iniur. idem etiam si sciente potestate et non prohibente aliquid iniuste fecit, quia tunc etiam imputandum est potestati. l. j. ff. si fami. fur. fe. di.

¶ Sed si potestate ignorante officialis aut famuli contrahunt debita, aut in administratione officij delinquunt, et potestas in sindicatu pro eis soluit, non est dubium quod habet regressum contra eos pro quibus soluit, vt no. in l. j. §. fi. ff. de publica. et l. j. ff. fur. aduer. nau. et l. j. ff. si fa. fur. fe. di. et l. consiliarios. C. de assesso. et l. j. C. ad l. iul. tene. tamen menti.

205 ¶ †Postremo aduerte quod si officialis non vult stare cum suo rectore tempore sindicatus, quia forte dedit ei petitionem pro salario, nihilominus debet habere ab eo expensas, vt est glo. in l. fin. C. de ordi. cog. et in c. ex parte. de accu.

¶ Item potestas qui conducit callateralem vel iudicem debet ei facere expensas in eundo, stando, et redeundo, vt no. Bar. in l. super creandis. C. de conue. fi. debi. lib. decimo. et Bal. in l. prima. C. de nego. gest. tene menti.

¶ Et si officialis fuit conductus non facta mentione super pacto sui salarij, intelligitur cum salario consueto, secundum Bal. in l. excepto. C. loca facit. l. si prius. §. placuit. ff. de aqua plu. arcen. et Bal. in l. gallus. de libe. et posthu. et Joan. an. in c. fi. de consue. in vj. Et potest petere illud declarari per suos sindicos, secundum Bar. in l. fi. ff. de va. et extraor. cogni.

¶ Et debet potestas bene tractare officiales, maxime in cibo et potu, non sicut berruarios, item in honore et alijs suis comoditatibus, et ipsi debent parere potestati in iustis et honestis. l. medico. in prin. ff. de ope.

de ope. lib. q2 ptās nō dat expensas de suo, sed de pecunia cōis, lʒ secus in vicario episcopi, vt in c. ij. de offi. vica. lib. vj.

206 ¶ †Itē aduerte q2 si officiales negligūt officia, ptās nō tenet in sindicatu p eis, sed ipsi officiales, vt vř gl. insti. de excu. tu. in verb. romane. quam vide, q2 nō vř loq in officialibus. ideo Flo. dixit contrarium in. l. si seruus seruum. §. si fornicarius. ff. ad. l. aq. q2 mala electio est in culpa. tene menti.

Pro quo domino Joanne ꝛ officialibus solenniter fideiusserunt.

¶ Potestas ꝛ officiales debent fideiubere ꝛ non carcerari.

¶ Et si nō inueniant fideiussores, cū iuratoria cautione dimitti debent nisi pro grauissimis criminibus, vt dictum fuit. s. in ver. Supradictus dñs ptās. ꝛ. d. l. i. in fi. C. vt oēs tā ciui. q̄3 mili. hodie tñ plerisqꝫ locis de iure municipali a in practica nō dātur fideiussores ciues, vt senis, sed retinentur per camerarium vltra terzariam salarij arnēsia. ꝛ si iurat nō inuenire fideiussorē, relaxatur iuratoria cautione prestita. ꝛ ita fuit seruatum de facto in dño Francis. de taliacozo, tūc capitaneo senatorum Bononie dantur fideiussores, Florentie sunt aliqui ciues qui confitentur habere in depositum arma equos ꝛ arnensia potestatis. Uerum si multe petitiones magne importantie darentur, forte non esset relaxandus iuratoria cautione, si est forensis, ꝛ sub alio dominio ꝛ iurisdictione, vt esse cōsueuit, q2 si aufugeret potestas, nō est cautum per tale iuramentum cōmunitati vel particularibus personis, qbus est facta iniustitia. nec ob. d. l. j. in fi. q2 ideo ibi relaxatur iuratoria cautione, q2 tempore illius. l. omnes officiales erant sub eodem principe ꝛ imperatore. et fugientes debebant remitti ad locū administrati officij, vt dicit tex. ꝛ sic est omnibus cautum.

207 ¶ †Secus si ptās est florentinus ꝛ administrat officium in terris ecclesie vel alterius dominij, q2 tūc nō posset remitti. nec esset cautū cōitati ꝛ alijs personis quibus fecit iniustitiam, ideo non dʒ eo casu dimitti iuratoria cautione.

¶ Uerum si datis fideiussoribus relaxatur, ꝛ condēnatur ad penā pecuniariam ꝛ personalem, fideiussores tenentur solum ad penam pecuniariā, nō aūt ad personalem, ꝭm Bar. in. l. fideiussores. ff. de fideius. ꝛ. l. sancimus. C. de penis.

¶ An aūt debeant prius excuti potestas vel officiales condemnati, q̄3 deueniatur ad fideiussores. est clarum de iure cōi q prius debet excuti principalis, ꝭm Bar. in. l. j. ff. de admi. rex ad ciui. perti. ꝛ in auc. presente. C. de fideius. licet de iure codicis, erat in electione creditoris conuenire fideiussorem, non facta excussione principali. l. iure nostro. C. de fideius.

208 ¶ †Et ita etiam cōiter seruatur hodie, q2 in obligatione fideiussoris cōiter renūtiat priuilegio excussionis, ꝛ oibus alijs beneficijs, poterunt conueniri non excusso principali, ꝭm doc. in. d. auc. presente, ꝛ not. gl. ꝛ doc. in auc. de fideius. l. j. qd not. q2 hodie in instrumētis renunciat oibus beneficijs, ꝛ snia lata ꝯtra principalem mandatur executioni ꝯ fideius. l. fi. C. de re iudi. dūmodo sit lata intra tps a statuto prefixum, secus si instantia sit a ptibus de voluntate iudicis prorogata in qua prorogatione fideiussores non interuenerunt, q2 tunc talis snia ꝯ fideiussores nō poterit executioni mādari, vt no. in. l. labeo. §. per fideiussorez, ꝛ ibi bo. tex. de arbi. ꝛ. l. si cū hermes. C. loca. ꝛ. l. cū apud. ꝛ. l. cū lite mortua. ff. iudi. sol. ꝛ si fideiusserunt soluere omnem condemnationem fiendam per dictos sindicos, si fuit absolutus ab inquisitione generali, ꝛ cōdemnatus super aliqua petitione vel querela speciali, fideiussores dati super inqsitione generali tenentur nec sententia lata super petitione speciali mandabit contra eos executioni, vt est bonus tex. in. l. fideiussores magistratuū, ꝛ. l. fi. ff. de fideius. pro quo facit regula qua cauet, qd vbi quis tenet ex condemnatione alterius p maleficio, ex dispositione legis vel hominis, tunc tenetur qñ principalis fuit condemnatus diffinitiue non in contumaciaʒ. l. preses. C. de pigno. ꝛ ponit Bar. in disputatione que incipit, statuto Perusino cauetur.

209 ¶ †Cauti ergo sindici capiant fideiussionem late, vt comprehendant omnem cām, vcʒ qd ptās ꝛ officiales promittant soluere omnem ꝯdemnationem que fiet de ipso potestate officialibus, ꝛ familie, quomodocunqꝫ, ꝛ qualitercunqꝫ, ꝛ ex quacunqꝫ causa in dicto sindicatu, etiam si fuerit appellatum ꝛ per iudices appellationis iudicatum, alias fideiussores non tenentur ad condemnationem lataʒ per iudicem appellationis. l. grece. §. post litem. ff. de fideiusso. ꝛ. l. cum apud. ff. iudi. solui. ꝛ. l. si quis reum, ꝛ ibi p Bar ff. de cust. reo. nam fideiussor de iudicio sisti lata snia liberatur, vt. d. §. post litem sic etiam liberatur fideiussor de presentando. d. l. si quis reum.

¶ Item liberatur si fideiussit pro aliquo qui promisit stare ꝛ parere mandatis talis iudicis. vt not. Bal. in addi. Spe. in tit. de reo. in princi. ver. sed si quis. facit qd no. By. in. l. continuus. §. cuʒ qs. de ver. obli. ideo dʒ dici, qd dictus potestas ꝛ alij promiserunt parere mandatis dictorum sindicorum, ꝛ soluere ꝛ pati omnem condemnationem ꝛ penam, quam de eis dicti sindici vel iudex appellationū faceret, quacūqꝫ ratione vel cā, pro quibus dicti fideiussores solenniter fideiusserunt, ꝛ eo casu, licet non apponatur alia obligatio ꝛ renunciatio. fideiussores in omni casu tenentur, vt not. glo. in. l. inter stipulantem. in prin. ꝛ. l. cū filius, in prin. de ver. obli. ꝛ no. bar. in. l. si quis pro eo. in prin. ff. de fideius. Quod tamē intellige in causis mere pecuniarijs, secus in corporali vel in defectum solutionis, corporis afflictiua, q2 in his nō pōt dari fideiussor, vt not. Bar. in d. l. j. si quis reum. ff. de custo. reo. Et si daretur expresse non obligatur, q2 nemo est dñs membrorum suorum, vt not. glo. xxiij. q. v. c. cum homo. ff. ad. l. aquil. facit ēt quod no. in. l. ob es. ff. de actio. ꝛ oblig.

210 ¶ †Et aduerte q2 vbi est pena mere pecuniaria, iudex tenetur relaxare eum qui affert fideiussorē idoneū, alias detinendo vel carcerando eum, tenetur in sindicatu actione iniuriarū, vt not. Barto. in in. l. si condemnato. §. j. ff. qui satis. cogan.

¶ Et qui non inuenit fideiussorez dʒ detineri in carceribus. l. eos. §. super his. C. de appel. l. ij. in princi. ff. de cu. reo. fallit in officiali qui liberatur iuratoria cautione, vt dictum. s. Item fallit in femina, que si non inuenit fideiussorem, debet etiam relaxari iuratoria cautione, vt not. in auc. cui relictum. C. de indi. vid. tol.

¶ Item aduerte qñ plures detinentur pro eodem delicto, de quo venit imponēda pena pecuniaria, vnus potest fideiubere pro alio, vt not. Bar. in. l. omnes. ff. de tuto. ꝛ cura. da. ab his.

¶ Postremo aduerte tu iudex ꝛ notarius quando recipis fideiussores, q sint idonei, alias teneris ad interesse rei publice. l. j. §. sciendum. ff. de mag. conuen. ꝛ insti. de satisd. tu. §. sciendū. ꝛ licet illa loquantur in fideiussore pupilli. Idem dicendum in fideiussore reipublice, quia pupillus, ꝛ respublic. equiparantur. l. imperatores. ff. de re iudicata.

¶ Et ideo cautela est, q iudex ꝛ notarius qñ recipit fideiussores quos ignorat esse idoneos, q faciat eos dare approbatores, quos cognoscat esse idoneos, ꝛ eoipso q fideiussor alicuius delinquentis patitur se scribi in actis pro fideiussore, vř solenniter pmisisse, ēt sine stipulatione, sicut fideiussor pupilli, pp dictam equiparationem pupilli, ꝛ reipublice, vt est casus sin. in. l. cuʒ ostēdimus. §. fi. ff. de fideius. iuncta. d. l. imperatores, alias fideiussor regulariter sine verbis ꝛ stipulatione non obligatur. l. blanditus. C. de fideius.

Supradictus dominus Joānes ꝛ alij supra nominati dederunt licentiam dictis sindicis.

211 ¶ †Ista clausula istius licentie est inuenta, q2 regulariter in quolibet actu requiritur partis citatio. l. de vnoquoqꝫ. ff. de re iudic. ꝛ. l. nā ita diuus. ff. de adop. q2 partes possunt facere per pactum, qd in dictū valeat sine partis citatione, vt not. dixit Bal. in. l. vt perfectius. C. de anna. excep. ꝛ. l. fi. §. fi. C. de tempo. appel. ꝛ lʒ loquantur in ciuili, tñ idem in criminalibus, in quibus proceditur instar ciuiliū. l. absentem. ff. de pen. Operat ergo multū ista ꝯcessio licētie, q2 sine partis citatione pōt iudex pcedere vsqꝫ ad sniam. Et q2 dictio, vsqꝫ, ponit aliqñ inclusiue, aliqñ exclusiue, vt not. gl. in. l. j. ff. de pig. actio. ꝛ Bar. in. l. patronus. §. sempronio. ff. de leg. iij. ideo cūʒ ministerio dř, vsqꝫ ad sniam inclusiue, vt possit iudex sine alia citatione sniam ferre, vt no. Bar. in. l. is qui reus. ff. de pub. iudi. ꝛ Saly. in. d. l. absentē. C. de accu. ver. sed qro an in criminalibus. alias snia nō valeret sine speciali citatione ad audiendam sniam, vt in. c. ꝯsuluit. de offi. dele. vt not. Inn. in. c. auditis. de pcur. Sed i sindicatu sufficit ḡnalis citatio ad totā cām, hʒ Inn. in. d. c. ꝯsuluit, ꝛ. c. auditis. aduerte tñ q vbi pars est presens nō requiritur alia citatio vt est casus not. ꝛ sin. in. l. ēt. §. fi. ff. de mi. ꝛ not. in. c. fi. de ele. li. vj. Aduerte tñ tu cautus officialis, ꝛ protesteris, q non vis dictam licentiam concedere, ꝛ qd vis citari in quolibet actu, tunc processus non valebit nisi te citato. d. l. nam ita diuus. ꝛ. l. de vnoquoqꝫ. ꝛ licet loquantur in ciuilibus, idem in criminalibus, vbi vertitur maius periculum, ꝛ agitur de maiori preiudicio, ideo cautius est agendū, vt in. c. vbi maius. de elec. lib. vj.

Et dicti dñi sindici monuerunt.

212 ¶ †Ista monitio hʒ vim citationis perēptorie. l. ij. C. qūo ꝛ qñ iudex, ꝛ pendet, ꝛ validatur a licentia procedendi, alias non valeret. Et propterea si dicti officiales dictam licentiam non dederunt, audita monitione possunt protestari, qd volunt citari, ꝛ iudice procedente absqꝫ citatione possunt appellare, ꝭm Bar. in extrauag. ad repri. in ver. p edictū. ꝛ Jo. de imo. in. l. q aū calēdas. in fi. de ver. obli. ꝛ Pe. de anc. in cle. j. de fo. comp. ꝛ per Inn. in. c. consuluit.

de offi. deleg. ꝛ in. c. fi. de dolo ꝛ ɔtu. ꝛ not. in. l. ɔsentaneū. C. quomodo ꝛ qñ iud. alias si reus absens pōt generaliter citari ad libellū recipiendū, litē ɔtestandū, ꝛ de calumnia iurādū, ꝛ ad omnes ꝛ singulos actus vsqꝫ ad sententiam inclusiue, ꝛ non est necesse qḋ amplius citetur, ꝛ ita seruat curia romana in absentibus, secundum Innocen. in. c. auditis de procurato.

Qui dominus Joānes cōstituit

procuratores.

213 ¶ † In hac causa sindicatus ptās pōt se defendere per procuratorem, cum sit regulariter pecuniaria, secus aūt si esset capitalis, qꝛ in tali causa non admittitur procurator. l. pe. §. ad crimen. ff. de pub. iudi. ꝛ. l. seruum quoqꝫ. §. publice, ꝛ ibi plene not. ff. de procur. vel lapso tempore sindicatus, si causa non esset expedita, potestas potest recedere relicto procuratore de casu instructo, vt est casus nota in. l. j. §. quod si intra. C. vt omnes tam tam ciui. ꝙ mili.

Deinde dicti domini sindici con;

miserum Luchino publico preconi.

¶ Licet vox pconia paucis innotescat, vt in auc. ꝓ semel. C. qño ꝛ qñ iudex, tñ nostra inquisitione generali, qꝛ non sunt certi illi q sunt grauati a potestate, ꝛ alijs officialibus, necesse est qḋ fiat generalis citatio ꝓclama seu edicta, alias vbi persona est certa, citatio dꝫ fieri specialiter ꝛ per nuntium, vt in auc. si oēs. C. si vt se ab here. absti, ꝛ ad certam horam, ꝛ ad certum actum, alias citatio non tenet. l. aut qui aliter. §. j. ff. qḋ vi aut clam. Et cōiter in ꝓcessu sindicatus per formam statuti disponitur ꝙ fiant tria bannimēta, ꝙ si quis voluerit querelam exponere, compareat intra tres dies, vnum pro primo, aliud pro secundo, ꝛ tertium pro vltimo, ꝛ peremptorio termino, alias, non audietur ꝛ sic habet vim peremptorij. l. ad peremptorium. ꝛ. l. post edictum. ff. de iudic. l. consentaneum. C. qño ꝛ qñ iudex, ꝛ. l. tres denunciationes. eo. tit. dictum fuit. s. in ver. inchoata, ꝛ formata fuit ꝛc. Et est necesse ꝙ talis citatio, ꝛ vocatio per preconem, fiat ex cōmissione dictorum sindicorum, alias non teneret, sicut non tenet citatio nuntij facta sine cōmissione iudicis. l. fi. C. de requiren. re. Et si nō constat de cōmissione, sufficit ꝙ in relatione preco dicat fecisse de cōmissione sindicorum, secundū Cy. Bal. ꝛ Sali. in. d. l. fi. alias non valeret.

Qui preco retulit bannimenta

fecisse.

214 ¶ † An credatur preconi ꝛ nuntio referenti. Dic ꝙ sic in cōmissionibus sibi factis, ꝛ relationibus concernentibus officium suū, ꝺm Bar. in. l. j. §. cura carnis. ff. de offi. prefe. vigi. ꝛ in extrauа. ad reprimen. in verbis per nuntium. Sed in his que non concernunt officium suū puta qꝛ nuntius refert Petrum vulnerasse Jac. nō creditur ei. operatur tñ dicta relatio, ꝙ iudex pōt de illo delicto per viam inquisitionis procedere. l. ea quidem. ꝛ ibi doc. C. de accusa. ꝛ ponit Bar. in. d. §. cura carnis. ꝛ doc. in. d. l. tres denunciationes. ꝛ Inno. ꝛ Joan. and. in. c. qm̄ contra. de prob. licet vt plurimū ad officium nuntij eligantur persone viles ꝛ infames, ꝺm Bart. in. d. extrauag. in verbo per nuntium, ꝛ in. l. nec infames. C. de dec. li. x.

¶ Et aduerte, qꝛ si nuntius refert personaliter citasse Petrum, ꝛ Petrus dicit ɔtrium ꝛ cum iurō, est in arbitrio iudicis cui magis credat, ɔsiderata qualitate facti, ꝛ conditione persone, vt not. dixit Jo. an. in. c. cum parati. de accu. ꝛ Sali. in. d. l. tres denunciationes. C. qño ꝛ qñ iud. Et simili modo si in actis reperiꝛ scriptum ꝙ talis nuntius retulit citasse Petrum, ꝛ Petrus negat, cui magis credatur, ꝛ dicit Cy. in. l. si quis decurio. C. de fal. ꝙ iudex dꝫ considerare cuius fame est notarius, ꝛ nuntius. In dubio tñ magis credendum est notario, propter eius auctoritatē, qꝛ dꝫ esse persona magis honesta. arg. not. per Bar. ꝛ doc. in. l. barbarius. ff. de offi. pre.

215 ¶ † Et tene menti ꝙ iudex pōt cōmittere citationem non solū publico nuncio sed ēt parti ꝛ eius relationi cum iuramento creditur. vt no. ꝛ gl. Bar. in. l. miles. §. j. ff. ꝺ re iud. bene facit tex. in. l. eū q. §. si epistolam. ff. de fur. ꝛ ita practicatur Asculi.

¶ Cetera ad materiā vide per Bar. in. d. versi. per nuntium, ꝛ ꝑ Bal. in. d. l. consentaneum. ꝛ. l. fi. C. de requi. ꝛ per Joan. de imol. in. l. si finita. ff. de dam. infe. ꝛ. l. ɔsensus. §. fi. ff. de appel. ꝛ per Cano. in. d. c. cū parati, ꝛ. c. quoniam contra. de probatio.

In termino comparuit ser Jacobus Petri.

¶ Si agatur de iure publico, ꝛ de pena applicanda fisco, quilibet admittitur ad querelandum ɔ ptātem, ꝛ eius officiales, vt not. glo. in. l. iubemus. C. ad. l. iul. repe. ꝛ. l. ij. ibi, a quocunqꝫ pulsante. C. vbi de rati. agi opoꝛ. possunt tñ ɔ personas talium querelantium opponi exceptiones, que pñt opponi ɔ personas accusatoꝝ de quibus per Bald. in rub. ꝛ. l. j. per totum. C. qui accusa. non possunt. Item admittitꝛ ad querelandum quilibet pro interesse proprio, qui prosequitur suam vel suorum iniuriam. Et tunc non potest opponi exceptio ɔ ꝑsonam querelantis. l. ij. ꝛ ibi no. ff. de accu. ꝛ. l. de crimine. C. qui accu. non pos. ꝛ in Spe. de accu. in fi. Et an ꝛ qñ potestas ꝛ iudex teneatur, si tortus moritur in tortura. pro declaratione istius prime querele, vide plura. s. in ver. itēꝫ in eo qḋ fecerunt plures capi. versi. quid autem si potestas.

Coram nobis Quiriacho de

Ancona.

¶ Ista querela continet plura contra iustitiam, vcꝫ capturam, detentionem, carceratione͂, membri debilitationem, ꝛ torturā nō data copia indiciorum reo pp que omnia teneꝛ potestas ꝛ iudex ciuiliter parti lese actione iniuriaꝝ ad interesse, ꝺm Bal. C. de pena iu. qma. iu. super rub. ꝛ not. gl. in. l. ij. §. fi. ff. si quis cau. ꝛ de iniur. l. iniuriarum estimatio. ꝛ dixit. s. in gl. item qḋ fecit plures capi.

¶ Item tenetur criminaliter ad penam statuti, vbi statutū loquiꝛ, vel arbitrio iudicis, vbi non loquitur, vel similitudine supplicij, vbi sine indicijs mandat capi innocentes, ꝺm Bal. in. l. fi. C. de his qui latro. ꝛ dix. in. d. ver.

216 ¶ † Sed quomodo pñt ciuilis ꝛ criminalis in eodē libello cumulari, cū vna alteri preiudicet. l. j. C. qñ ciui. acti. cri. preiu. rñdeo secundum Bal. in quodā ɔsilio qḋ incipit presupposito statuto de inquisitione, qḋ licet regulariter ciuilis ꝛ criminalis non possunt cumulari, tñ fallit in iudicio sindicatus, in quo proceditur extraordinarie, nec curatur de apicibus iur. sed proceditur inspecta veritate ꝛ expeditur breuissimo tēpore ex nō scripto, vt in auc. de indi. §. necessitatis. ꝛ no. in. c. ij. de offi. iu. vel dic ꝺꝫ doc. in. d. l. j. qḋ licet ciuilis ꝛ crialis non possint eodem libello cumulari, tñ pōt proponi actio criminalis, ꝛ officio iudicis peti restituitur damna expensas ꝛ interesse partis, ꝺm Bar. in. l. interdū. §. qui furē. ff. de fur. ꝛ Ange. in. d. l. j. ꝛ. l. qui de crimine. C. qui accu. non pos. ꝛ. l. qḋ eritādi. C. de condi. ob cām. ꝛ. l. medicus. ff. de var. ꝛ extraoꝛ. cog. ꝛ in auc. de man. prin. §. si delinquunt. Quod suadet ratio breuitatis temporis sindicatus, vt in. d. §. necessitatem, in auc. vt indi. sine quo. suf. ꝛ ita seruatur in practica qꝛ petiꝛ reum criminaliter condemnari ꝛ puniri ad penam applicandam fisco ꝺm formam iur. ꝛ statutorum, ꝛ ad dāna ꝛ expensas ꝛ interesse partis, ꝛ restitutionis rerum ablatarum, vt no. in. d. §. qui furem.

217 ¶ † An aūt in cā sindicatus requiratur libelli oblatio, lit. contest. ꝛ alia que sunt de substantia iudicij, ꝛ processus, qñ proceditꝛ super querelis ɔ ptātē ꝛ officiales porrectis, dic ꝙ vbi per statuta est data forma, illa est seruanda. per. l. j. §. qui mandatam, ꝛ. l. si pretor. ff. de offi. eius cui man. est iurisf. ꝛ in. c. j. ꝛ in. c. preterea. de off. dele. Sed vbi forma nō est data, sed sunt electi sindici simpliciter ad sindicandū dꝫ forma iuris cōis seruari. s. vt detur libellus, lis contestetur, de calumnia iureꝛ, ꝛ alia fiant, de quibus in. l. prolatā. C. de sen. ꝛ in. c. qm̄ ɔ. de ꝓba. alias non valeret ꝙ agiꝛ. l. j. ꝛ ibi no. C. vt oēs tam ciui. ꝙ mili. ꝛ ita Bal. in. d. §. proficisci. in. x. q. nec obst. d. §. necessitatēꝫ. in auc. vt iud. sine quo. suf. ꝛ gl. in. d. l. pe. in quibus dꝛ qḋ in sindicatibus hodie non seruaꝛ ordo iuris, qꝛ illud vex qñ potestas aufugit, ꝛ ita intelligitur qḋ ibi not. Ang. ꝛ Inno. in. c. fi. de of. iudi. ꝛ in. cle. sepe de verbo. signi. ꝛ not. in auc. nisi breuiores C. de senten. ex peri. reci.

218 ¶ † Vel dic ꝙ pōt agi duplici via, vt dictum est. s. ciuiliter ꝛ criminaliter, naꝫ super furtis, ꝛ male ablatis pōt agi. l. iul. repe. vt. l. lege iul. in fi. ff. ad. l. iul. rep. pōt ēt agi ciuiliter. l. j. ꝛ. ij. ꝛ ibi no. eo. ti. lꝫ vt plurimū agaꝛ ciuiliter, nō cri. vt refert Fran. accur. i. d. suo trac. in. j. q. vt dixi. s. in ver. hec est quedā inquisitio. versi. sed qui ꝑ statuta. Sed si agatur criminaliter per accusationem, vel inquisitionem, eo casu quo pōt inquiri, semper de iure cōi est necessarius libellus. l. libelloꝝ in fi. ff. de accu. ꝛ. d. l. j. in fi. ibi accusatione super criminibus fcā ꝓ inscriptionē libelloꝝ, ꝛ in. c. qualꝛ ꝛ qñ. de accu. ꝛ no. in. l. j. §. si publico. ff. de adul. Et idē si agaꝛ ciuiliter, vt in auc. offeraꝛ. C. ꝺ li. ɔte. nisi sit cā leuis ꝛ parua, vt in. d. auc. nisi breuiores. ꝛ in. d. §. necessitatē. ēt si agaꝛ crialr. l. leuia, ꝛ ibi not. ff. de acc. ꝛ eo casu poterūt sindicatores summarim interrogare ꝺ negotio de quo agiꝛ. l. vbicūqꝫ. ff. de inter. actio. ꝛ si offāles ɔfitenꝛ, mādāt restitui id de quo facta est confessio, qꝛ ɔfessus hꝛ ꝓ iudicato. l. j. C. ꝺ cōfes. ꝛ. l. pinde. §. j. ff. ad. l. aquil. ꝛ dixi. s. in ver. hec est quedā inquisitio. ver. ꝛ ibi per statuta.

219 ¶ † Aduerte tamen singulariter ad vnum, ꝙ acta in sindicatu de iure cōmuni debent scribi a notarijs sindicoꝝ gratis, ꝛ sine expē-

sa, vt

sa,vt not.in.d.§.necessitatē,ꝛ firmat Fran.accur.in.d.trac.versi. item queritur quando aliquis.

¶ An autem publicatio attestationum sit necessaria,ꝛ de substantia,glo.tenet qd sic,in.l.prolatam.C.de sen.qd hꝫ locū ēt si pcedat summarie,ꝛ sine figura iudicij,vt in.c.fi.a contrario sensu,de here.in.vj.ponit Bar.in extrauag.ad repri.in verbo,sine figura iudicij.Quod intellige verum,si is ꝯ queꝫ producuntur hoc petit alias attestationes semper sunt note iudici,ideo non est necessaria publicatio,si non petitur,vt in.c.qualiter ꝛ qñ.el.ij.de accusa.ꝛ in.c.ij.eo.titu.lib.vj.

220 ¶ †Item si petitur copia attestationum dꝫ dari,vt pars possit se defendere,ꝛ si denegatur,pōt appellari,vt est tex.cū gl.i.d.c.qualiter ꝛ qñ.Et qꝛ dixi.s.qd in cā sindicatus non pōt procedi diebus feriatis in honorem Dei,per tex.in.l.dies festos.C.de ferijs.ꝛ in.fi.eo.titu.Sed per statuta cōmuniter prouidetur,qꝫ procedatur ēt diebus.feriatis in honorem Dei,ꝛ ita seruatur in practica de iure cōmuni non posse procedi.

¶ Postremo qꝛ dr̄ in.s.dicta querela qd dñs potestas fecit ipsuꝫ Quiriacbū torqueri sine indicijs,ꝛ denegata copia indiciorum.est videndum quid sit indicium,vnde dicatur,an possit procedi contra aliquem sine indicijs.Et an sit data copia indiciorum.Que sint indicia sufficientia ad torturam,ꝛ qualiter indicia probentur.

221 ¶ †Quo ad primū rñdeo fm doc.qꝫ de indicio nō potest dari determinata doctri.nō potest recte diffiniri,sed remittit̄ arbitrio recti ꝛ boni iudicis,qui iudicabit indicium sufficiens,ꝛ non sufficiens ēt ex tribus ex qualitate persone,ꝛ qualitate delicti,ꝛ demonstrationibus seu alijs presumptionibus occurrentibus,fm Bar.in.l.fi.ff.de qō.alleg.l.ij.§.in magis.ꝛ §.eiusdem.ff.de test.Sed Bal.i.l.ea quidem.C.de accu.distinguendo dixit qꝫ duplex est indicium,semiplenū ꝛ plenū.Semiplenum est presumptio fortiter mouens animuꝫ ad aliquid credendū vel non credendū,vt not.in.l.probatio.ff.de proba.Plenum indicim est demonstratio rei per signa sufficiētia,per que animus in aliquo tanqꝫ existenti vero quiescit,ꝛ plus inuestigare non curat,vt not.in.l.indicia.C.de re iudi.

¶ Et dicitur indicium ab indico cas,inde indicium.l.demonstratiuū ad inueniendū veritateꝫ.l.adultera.C.de adulte.ꝛ.l.solēt.ff.de prescrip.verbis.

222 ¶ †Quo ad tertium rñdeo qꝫ sine indicijs nō potest procedi ꝯ aliquem,ad aliquem actum capture persone vel tormentorum,vel formationis inquisitionis,vt not.Bar.in.l.j.ꝛ.l.de minore.§.tormenta.ff.de ques.ꝛ.l.fi.eo.tit.ꝛ Ang.in.l.si vacantia.C.de bonis vac.lib.x.ꝛ.c.qualiter ꝛ quando.ꝛ.c.inquisitionis,ꝛ ibi plene per Innocen.ꝛ Joan.and.ꝛ cano.de accu.

¶ Quod limita fm Bal.in.l.nullus.C.ad.l.iul.maie.nisi inquisitio fiat de ꝯsciētia principis,vel alterius regentis ciuitatem,q hr̄ loco principis,fm Bal.in.l.hostes.ff.de capti.ꝛ no.glo.ꝛ Cy.in.l.fi.C.de prescrip.lon.lon.tem.qꝛ ꝯscientia principis,vel alterius regentis loco principis,suppllet omnē defecū solēnitatis,ꝛ procedit inquisitio sine indicijs fm Bal.in.d.l.nullus.per illū tex.

223 ¶ †Alias regulariter inqsitio sine indicijs,vel fama publica non tꝫ vt est tex.in.d.c.qualiter ꝛ qñ.ꝛ.c.inquisitionis,qd intellige ꝛ limita verum,si reus opponit,si vero reus nō opponit,tꝫ inquisitio,ꝛ pcessus,vt est casus in.c.fi.de accu.lib.vj.

¶ Et si formatur inquisitio sine indicijs,ꝛ reus in tormētis ꝯfitet̄,ꝛ postea ratificat,non pōt ex tali ꝯfessione ēt p interuallū facta post tormēta ꝯdemnari,vt est casus sing.in.l.pe.ꝛ ibi p Bart.ff.de qō.Secus si sponte ꝯfitet̄ ibi sine tortura precedente,qꝛ tunc tꝫ ꝯfessio sine indicijs,vt est tex.in.c.fi.ꝛ ibi no.de accu.lib.vj.

¶ Quo ad quartū dic qꝫ regulariter dꝫ dari reo copia indicioꝝ,vt not.doct.ꝛ ibi gl.ꝛ Bar.in.l.custodias.ff.de publ.iudi.ꝛ Inno.in d.c.qualiter ꝛ qñ.Si tñ nō fuerit data copia,non vitiat̄ processus,fm Bar.in.d.l.custodias.ar.l.ij.ꝛ ibi no.C.de sen.ad.fi.la.lib.x.qꝫ vex si nō petat̄.Sed si nō dat̄ reo postulāti,ꝛ vlterius pcedatur nō vꝫ pcessus ipso iure,vt no.in.d.c.qualiter ꝛ qñ.ꝛ.c.inqsitionis,de accus.hoc tñ fallit in tribus casibus,fm Ange.in.l.si vacantia.post formam specialis inquisitionis quo ad psonas ꝛ delicta.

224 ¶ †Primus est qñ ex forma statuti inquisitio est remediū ordinarium,qꝛ statutum dicit qꝫ iudex possit inqrere de oibus criminibus ꝛ delictis,qꝛ tūc non est danda copia fame ꝛ alioꝝ indicioꝝ,fm eū alias sic,vbi proceditur de iure cōi,fm regulas Bar.in.l.ij.§.si publico.ff.de adul.qꝛ tunc reo petente est danda copia,alias non teneret inquisitio nec processus.

¶ Scds casus est,qñ iudex procedit ad inquisitionē ex mero officio ꝛ non ad querelam alterius,qꝛ tunc non est danda copia,secundum Ant.de but.in.d.c.qualiter ꝛ quando.

¶ Tertius casus est,qñ procedit ad denuntiationē sindici vel officialis,qꝛ tunc nō est dāda copia fame fm Ang.in.d.l.si vacātia,sꝫ alioꝝ indicioꝝ bene est danda,ita intelligit Bar.in.d.l.custodias ꝛ.d.§.si publico,fm Ang.de are.in.d.ver.fama publica.

225 ¶ †Quarto esset videndum q̄ sint indicia sufficientia ad torturaꝫ.Rñdeo fm Bar.ꝛ doct.in.d.l.fi.ꝛ.l.j.§.ij.ꝛ.l.maritus.§.pe.ff.de questio.qꝫ hoc residet in pectore iudicis,pñt.n.esse plura indicia adeo leuia,qꝫ non sufficiunt,ꝛ pōt esse vnū solū indiciū adeo vrgens ꝛ manifestum,qꝫ sufficit,puta,si vnus testis bone fame deponit qd vidit maleficiū ꝯmitti,pōt reus poni ad torturā,fꝫ Bar.in.d.l.fi.ꝛ.l.si qs alicui,ꝛ ibi gl.ꝛ doc.C.de adul.idem si iuuenis sit inuētus in domo pulchre iuuencule,presumit̄ stuprū vel adulteriū ꝯmisisse,fm Bal.in.l.fi.ff.de here.insti.vel reperit̄ homo occisus,ꝛ aliquis prope eum cum cultello euaginato aut sanguinolento,est contra eū sufficiens ꝛ manifestum indicium,fm Bar.in.l.ij.in prin.ff.de fur.Idem ēt si fuit visus admenare,lꝫ nō fuit visus percutere,vel fuit visus aufugere,ꝛ est fama qꝫ erat inimicus,ista sufficiunt ad torturam non tñ ad condemnationem,vt firmat Jo.an.in addi.Spec.in tit.de proba.§.j.ver.xiij.ꝛ Jo.de imo.in.l.fi.ff.de here.insti.

226 ¶ †Inuestigare ēt dꝫ bonus iudex quo vultu,qua frōte,ꝛ quo pallore reus inquisitus rñdeat.l.de minore.§.tormenta.ff.de qō.Itē cuius vite ꝛ cuius fame,vt ibi no.Bar.ꝛ an sit consuetus talia facere vel non.l.desertorē.§.his q.ff.de re mili.Iteꝫ si inquisitus hꝫ malas ꝯuersationes,qꝛ ex mala conuersione quis efficit̄ malus,vt est tex.in.l.ediles.§.pedius.ff.d edil.edic.Itē si fuit ꝯuersatus in loco maxime tēpore cōmissi delicti.l.fi.C.si man.ita fue.ali.ꝛ ponit Bar.in.d.l.j.ff.de questio.

¶ Qualiter autē probetur indicium,dic qꝫ si testis non deponit directe super maleficio de quo queritur,dꝫ pbari ad minus p duos testes,fm Bar.in.l.fi.ꝛ not.gl.ꝛ doc.in.l.fin.C.fa.er.puta qꝛ dicunt vidisse Titium prope domum in qua fuit factum furtuꝫ de nocte.Sed si deponit super maleficio,puta,qꝛ dicit testis qꝫ vidit Titium vulnerantem Gaium,sufficit vnus testis,vt no.gl.ꝛ doc.in.d.l.si quis alicui.Quod est verum,intellige reo citato ad videndum iuramenta taliū testiū,alias non preiudicat reo nec probatur indicium,fm Bar.in.d.l.si qus alicui,ꝛ ideo testes examinati sup inquisitione generali non preiudicant malefactori contra quē postea specialiter inquiritur si non fuit citatus.C.de testam.l.si quando.ꝛ Bar.ponit in.d.l.fi.ff.de questio.Cetera autem ad materiam indiciorum vide ibi plene per eum ꝛ per Ang.de are.sup verbo,fama publica.Et de fama,vide plene vt dixi supra,super verbo,fama publica.

¶ Item qualiter probetur tortura,ꝛ plura circa torturam,vide.s.in.c.item in eo qꝫ fecerunt plures capi.

227 ¶ †Pena debilitationis membri occasione torture imponi dꝫ fꝫ formā statuti quo ad penā cōis.Et quo ad partem imponit̄ pena iuris cōis,q̄ ē rōne iniurie illate,ꝗtū iudici equū videbit̄ ꝛ ad iter esse expensaꝝ factaꝝ in medicis ꝛ medicinis ꝛ operaꝝ quibus offensus caruit,ꝛ cariturus est dicta occasione,vt est text.institut.de oblig.que ex quasi ma.§.ob hominē vero.

Coram nobis dominus Sindicus agit sindicus communis.

¶ Pro declaratione istius petitionis vide.s.in.c.iteꝫ qd dicti milites vero caueant ꝛ prudenter attendant.

Coram nobis agit dictus sindicus,qꝛ condemnauerit.

¶ Qua pena punitur potestas ꝛ collateralis qui condemnauerūt innocentem vel absoluerunt nocentem vide plene.s in.c.item in eo qꝫ plures condemnauerunt.

Coram nobis agit dictus sindicus,qꝛ per barratariam absoluerit.

¶ Regre qd sit barrataria,ꝛ vñ dicat̄,ꝛ de pena cōmittētis barratariam,ꝛ qualiter pbet̄,vide.s.in.c.itē qꝫ dictus.d.Jo.ꝛ eius officiales plures barratarias cōmiserūt,Iteꝫ si vis scire qñ ptās,vel eius iudices teneant̄,qñ p dolum,ꝛ qñ p imperitiā tulerunt iniquā sniaꝫ,ꝛ plures alias qōnes ad materiā facientes,vide plenissime.s.in.c.itē qd plures ꝯdemnauerunt innocentes.

¶ Supradicti dñi Sindici decreuerunt dictis procuratoribus copias dictarum querelarum.

228 ¶ †Copia libelli in ordinarijs est danda expēsis actoris,vt in auctē.offerat̄.C.de lit.ꝯte.sꝫ in hoc iudicio sindicatus,ꝛ alijs summarijs dꝫ dari expēsis petētis,ꝛ idē in actionibus.sufficit.n.qꝫ petēti fiat copia describēdi.l.j.§.edēda.ff.de edē.ꝛ not.glo.in.d.aucten.offeratur,ꝛ ibi dicit Bar.qꝫ in hoc est seruandus mos curiarum.

Sed vbi petitur copia mandati, dz dari expensis procuratoris, ne ex interuentu procuratoris conditio aduersarij fiat deterior, quaz si dñs per se litigaret. l. iij. §. defendi. ff. ex quib. cau. in pos. ea. ⁊ idez si sit opus mittere ad dñm absentē ꝑ aliqua responsione fienda capitulis, vel aliqua declaratione, qr dz mitti expēsis procuratoris, ſm Bar. in. d. §. defendi. tene menti.

Comparuerunt dicti procuratores in termino.

¶ Litis ɔtest. regl'r fit ꝑ petitionē, ⁊ rñsionē. Si in rñsione nō fit protestatio ꝙ nō animo litē ɔtestādi. l. j. C. de lit. ɔtst. ⁊ in. c. vnico. eo. tit. Si tñ apponit' dcā ꝑtestatio nunꝗ ꝑ talē rñsionē inducit' lit. ɔte. vt est gl. no. ꝗ cōiter sequunt' doc. in. d. l. j. C. de li. ɔtest. erit ergo remediū, vt iudex mādet pure ⁊ simpl'r litē ɔtest. ⁊ reo recusante in ɔtumaciā fiet imissio i possessionē ex pmo ⁊ scdo decre. vt no. gl. Bar. ⁊ doc. in. l. consentaneū. C. qñ ⁊ quando iudex.

¶ An aūt in cā sindicatus requiratur litis contesta. vide. s. in declaratione prime petitionis producte per sindicum communis. ver. si autem in causa sindicatus.

Qui domini Sindici statuerunt in terminum trium dierum ad probandum.

229 ¶ † Terminus ēt ad ꝑbādū in dubio est perēptorius. l. fi. ⁊. l. oꝛone. §. fi. ff. d fer. ⁊. l. j. in fi. C. de dila. ⁊ multo fortius si assignat' ad ꝑbādū ⁊ ꝑbatū hñdū, id post lapsuz termini nō admittit' ꝑbatio, vt i. c. pastoralis. de excep. ⁊ not. Bar. in. l. si finita. §. iulianus. ff. d dā. infe. ⁊ in. d. l. fi. ff. de fer. ⁊. l. mancipiorum. ff. de optio. lega.

In termino comparuerunt procuratores dictoꝝ officialium ⁊ accusauerunt contumaciam.

¶ Etiā post terminū admitit' actor vel reus ad aliqd faciendū vel ꝑducēdū, si parti aduerse nihil deperijt, ſm gl. Cy. ⁊ doc. i. l. ea. C. qui accu. nō pos. ⁊ Dy. in. c. indultū. de reg. iur. in. vj. sed Bar. in l. fi. ff. de fer. dixit ɔtrū, qr terminus est peremptorius. d. l. fi. nisi ꝑducens iuret de nouo ad eius notitiam peruenisse id quod intendit producere, vt est tex. in. d. c. pastoralis. de excep.

Supradicti domini sindici commiserunt Zannobio publico nuntio.

¶ Quod citet ⁊ requirat infrascriptos testes quatenus prima die in terijs cōpareant, ⁊ conparere debeāt corā dictis dominis sindicis ad iurādū, ⁊ testimonium veritatis prebendū, super dicta inquisitione generali omni meliori modo ⁊c.

¶ Nomina testium sunt ista videlicet.

Antonius bartholomei.

Jacobus Petri Joannis.

Ser Joannes antonij.

Ser Dominicus nicolai.

Ser Joannes ser Jacobi.

De Ancona. qui testes omnes comparuerunt in termino citationis corā dictis dñis sindicis. ⁊ ad ipsoꝝ dñoꝝ sindicoꝝ delationez iurauerunt dicere veritatē super dicta inquisitione, remotis pretio, amore, ⁊ timore, ⁊ omni alia humana gratia.

230 ¶ † Qui Antonius iuratus, vt. s. ⁊ examinatus per dictos dños sindicos, interrogatus super dicta inquisitione gñali, ⁊ ɔtētis in ea suo iurō testificādo dixit nihil scire. Interrogatus de fama publica, si est publica vox ⁊ fama i dicta ciuitate ꝙ dictus oliz ptās, iudices, milites, socij, offi. ⁊ familiares cōmiserūt, vel omiserūt ɔtēta in singulis capitulis dicte inquisitiōis, vel aliqd predictoꝝ, singula singulis referendo, suo iurō dixit nihil scire de aliquo delicto vel infamia dicti olim ptātis suoꝝ officialiū ⁊ familie. Sed potius audiuisse eos fuisse diligentes in exercēdo eoꝝ officia, ⁊ ita fuit ⁊ est publica vox ⁊ fama apud maiorē partē eoꝝ qui eos cognouerunt ⁊ viderunt in. d. ciuitate. In cā scie dixit ꝙ spe ɔuersatus fuit in palatio, ⁊ curia dicti olim ptātis, ⁊ vidit eos diligenter exercere eoꝝ officia, singula singulis referēdo. Et ita audiuit publice dici, ⁊ est publica vox ⁊ fama in dicta ciui. apud maiorē ptē cognoscētiū eos.

¶ Interrogatus de loco, dixit, in diuersis locis dicte ciuitatis, presertim in curia ⁊ palatio habitationis dicti ptātis. Interrogatus d tēpore dixit, pluribꝰ, ⁊ diuer. die. durā. tpe. d. officij. Interrogatꝰ d ñtibꝰ dixit, se test. s. scriptis Jacobo ser Joan. ⁊ ser Dominico ⁊ pluribus alijs ciuibus ⁊ incolis dicte ciuitatis super generalibus rite ⁊ recte respondit.

231 ¶ † Ser Joannes Antonij alter testis iuratus ⁊ examinatus ꝑ dictos dños sindicos suo iurō, dixit nihil scire de ɔtētis in dicta inqsitione. ⁊ quod durante tēpore administrationis officij dicti olim potestatis ⁊ suoꝝ officialiū fuit notarius actoꝝ ⁊ cāꝝ ciuilium.

¶ Et cōtinuo ɔuersatus est in curia ⁊ in palatio habitationis dicti olim potestatis ⁊ officialiū, vidit eos diligenter ⁊ solicite exercere eoꝝ officia, singula singulis referendo, ⁊ ita fuit, ⁊ est publica vox ⁊ fama in dicta ciuitate apud maiorē partem personarum ⁊ hominū cognoscentium eos.

¶ Ser Dominicus Nicolai de ancona alter testis iuratus, ⁊ examinatus, vt. s. suo iurō testificando dixit hoc scire vcz ꝙ ipse testis vna cū ser Joā. suprascripto durāte tēpore officij dicti olim ptātis fuit notarius actoꝝ ad ciuilia, ⁊ vidit dictuz olim ptātem ⁊ iudices ministrare iustitiā petētibus ⁊ alios officiales solicite ⁊ diligenter exercere eorum officia singula singulis referendo, ⁊ ita fuit, ⁊ est publica vox ⁊ fama apud maiorem partem hominum ⁊ personarum cognoscentium eos in ciuitate predicta. Et idem in effectu deposuerunt ⁊ dixerunt. s. scripti Jacobus, ⁊ ser Joannes, licet per diuersa verba idem importantia.

Qui domini sindici monuerunt partes ad audiendum sententiam.

232 ¶ † Hec monitio iudicis habet vim citationis peremptorie vt est casus sing. ⁊ ibi glo. ⁊ doc. l. ij. quomodo ⁊ quando iudex fecit citare partem ad audiendum sñiam non intelligitur citatio peremptoria nisi expresse dicatur in citatione, vt not. in. d. l. ij. ⁊ Bart. in extrauag. ad repri. in verbo per nuntiū ⁊ si fiat citatio ad audiendū iudicis voluntatem si dicatur perēptorie nō tenet, nisi expresse dicat', ad audiendū sñiam, vt not. in. l. peremptorium. ff. de iudic. ⁊ in. c. cōsuluit. de offi. dele. ⁊ est tex. in cle. sepe in verbo, citatis ad id partibus, de verbo. signi. Et aduerte, qr citatio fieri dz ad certam diez ⁊ horam, ⁊ ad certum actum, alias non tenet, nec potest fieri in eo termino alius actus, vt est casus not. in. l. aut qui aliter. §. j. ff. qd vi aut clam. Quod est verū de iure ciuili, sed de iure canonico si dies nō apponitur in citatione, debet citatus comparere quam primum potest, vt in. c. cum parati. de appel. ⁊ ibi not.

¶ Item aduerte ⁊ not. ꝙ vltima hora instantie iudex potest ferre sñiam etiam parte non citata, vt dixit singulariter Bar. in. l. seius, ⁊ augerius. ff. ad. l. fal. qr itelligit ea hora citatus a lege vel statuto. tene menti perpetuo.

233 ¶ † Postremo aduerte ꝙ in casu nostro citatio vel monitio non vr' fuisse necessaria, ꝑpter monitionem ꝗ fecerunt sindici in rñsione inquisitionis ⁊ licentie quā dederūt officiales ꝑcedendi vsqz ad sententiam inclusiue, vt dictū fuit. s. in versic. supradicti dñi sindici monuerunt ⁊c. ⁊ dicti officiales dederūt licentiā ⁊c. ⁊ ponit bar. in. l. is qui reus. ff. de pub. iud. ⁊ in. l. si finita. §. iulia. ff. de dā. infect. ⁊ in. l. post edictū. ff. de iudi. requirit' tñ ex forma statuti vel de ɔsuetudine ꝙ ante prolationē sñie conuocetur ɔsilium sono campane ⁊ voce ꝑconis ad audiendum ferri sñiam, ⁊ hoc dz apparere in actis. l. iij. ff. de decre. ab oꝛ. fac. lib. x. Ad hoc vt volentes appellare pro interesse rei publice vel ɔdēnati non possint pretendere ignorantiam, iuxta no. in auc. si oēs. C. si vt ab here. se absti. Et aduerte qr pro parte sindici cōmunis, ⁊ particularium personarum querelantium, nihil est probatum de contentis in dicta inquisitione, ⁊ querelis contra dictos officiales, sentētia debet ferri absolutoria, etiam si pro parte ipsorum officialium nihil esset probatum de eorum diligentia. C. de edendo. l. qui accusare, ⁊ in capitulo cum in ecclesia, de causa possessio. ⁊ proprieta.

¶ In Dei nomine amen. Hec est quedaz sententia absolutoria lata per supraſcriptos sindicos ⁊c.

¶ Nos Antonius, Petrus, ⁊ Quiriachus, sindici suprascipti, electi, ⁊ deputati per Magnificum cōmune Ancone ad sindicandum Magnificū militē do. Joā. olim ptātē ⁊ alios. s. dictos collaterales, iudices, officiales, ⁊ familiā, sedentes pro tribunali ⁊c.

¶ Saluo semper ⁊ reseruato ⁊c.

¶ Dñm Joanē de magalotis, olim ptātem, dñm Senensem collaterale. d. Mattheuz de triuio iudicē maleficioꝝ ⁊c. Et describant singuli cum toto tenore inquisitionis, de qua. s. in prin.

234 ¶ † Et qr nō ɔstat nobis predictos dñm Joā. collateralem, iudicem, officiales, ⁊ familiam non fore culpabiles de contentis in dcā inquisitione, ⁊ querelis ɔ eos productis, tam per negationem ipsorum in iudicio coram nobis legitime factam, ꝗ per testes per nos examinatos de innocentia dictorum officialium per publicam vocem ⁊ famam deponentes.

Idcirco predictos.

Dominum Joannem,

Collateralem,

Iudicem officiales,

Et familiam,

Ab omnibus,

Ab omnibus & singulis in dicta inquisitione, & querelis cõtentis ab solvimus & liberamus, & pro absolutis & liberatis haberi volumus, & mandamus omni meliori modo via iure & forma, quibus magis & melius de iure possumus & debemus.

¶ Lata data &c. presentibus Fabritio Bartholomei, & Joã. Frã cisci de ancona ad predicta habitis vocatis & rogatis, & presentib⁹ dicto dño Joanne & alijs officialibus & acceptantibus &c.

¶ Et presente dicto sindico cõmunis & viva voce appellante reser vato sibi iure appellandi in scriptis omni meliori modo &c.

¶ De virtute dicte clausule, omni meliori modo &c. vide per dñm Joã. de imo. i. l. si cũ nulla. ff. de re iud. & qd importat alia clausula. s. posita que cõmuniter ꝯsuevit apponi in sententijs criminalib⁹, salvo semper & reservato &c. Bar. in. l. iudex postq̃. ff. de re iu. & in. l. j. §. j. ff. ad turpil. & Bal. in. l. nõ dubiũ. C. de lega. & in. §. quibus. in prima consti. C. & in. l. cõsentaneũ. C. quomodo & qñ iu. & doct. in. d.
235 l. iudex postq̃ † cõmuniter ꝯcludũt q si apponat̃ ante verbũ, condemnamus. & ante tenorẽ inquisitionis, prout cõsuevit fieri in practica est magne importantie, qꝛ per illam iudex declarat intentionẽ suam, qd non intendit imponere maiorẽ, vel minorẽ penã q̃ impo natur pro eo dlicto per statutũ vel ius cõe. & q̃uis in snia exprimat̃ pena pecuniaria maior vel minor, iudex virtute dicte clausule excusatur, qꝛ non intendit recedere a pena legis vel statuti. & actus agen tium non operantur vltra eorum intentionem. l. non omnis in prin. ff. si cert. peta. & in. d. l. j. §. j. ff. ad turpil.

¶ Quod ꝓcedit & habet locũ in penis mere pecuniarijs. sed si pena esset corporalis seu corporis afflictiva. & iudex modum excederet condemnando & exeqũdo penã maiorẽ vel minorẽ, quã imponat̃ per statutũ vel per ius cõmune, tunc iudex virtute dicte clausu le nõ excusaret̃, cũ per executionem iam factã dicta clausula nihil operetur. l. si quis provocatione. C. de appella. qꝛ facta non possunt haberi pro infectis. l. in libello. §. facte. ff. de capti.

¶ Item si dicta clausula apponeretur post verbũ condemnamus nihil operatur, qꝛ iudex post latam sniam seu post verbum, condem namus. vel absolvimus. bene vel male functus est officio suo. d. l. iudex postquam. ff. de re iudi.

236 ¶ † An autẽ a snia lata ꝯtra ptãtẽ & eius officiales & familiã possit appellari, & ad quẽ. dic de iure cõi si cõdemnant̃ criminaliter de delictis circa officiũ & occasione officij, nõ pñt appellare. l. nullus. iuncta gl. C. qñ ap. & in Spe. de ap. §. in qbus. ver. tertio no. lꝫ secus si civiliter vel etiã criminaliter pro delictis nõ ptinẽtibus ad offm̃, puta, d adulterio, furto, & homicidio, vel alio delicto extra offm̃, tunc de iure cõi poterũt appellare, vt ꝓbant tex. in. d. l. nulli. ver. in eo tantummodo negotio. iuncta glo. ibi, nam de adulterio vel simili tunc stabo. l. superiori &c. & ita intelligit̃ ibi Bart. vbi etiã subdit q illa. l. nulli. que ꝓhibet officiales appellare, nõ loquit̃ in snia lata cõ tra eos p sindicatores. sed qñ nuntius, notarius vel assessor cõdem natur ab illo iudice cuius erãt officiales, qꝛ non presumit̃ q talis iu dex ferat cõtra eos sniam iniquã, nisi clare reperisset delictum com missum. ista fuit opi. Placẽ. quã refert Azo in summa quo. ap. nõ re. ita intelligit eã gl. in. c. nulli. ij. q. j. ibi. d. l. est canonizata. Sed Bal. post Jac. but. intelligit illã in officiali nõ habẽte iurisdi. q ma le gessit offm̃ suũ, & fuit cõvictus & cõdemnatus. cocor. l. abstinẽdũ. eo. ti. Alij intelligunt. d. l. magis rigorose & male, hꝫ Bal. ibi vt loquatur de cõdemnatis ex gestis in officio iurisdictionali, qꝛ ex quo sunt condẽnati, est presumptio iuris contra eos qui delinquũt, ideo non appellant, ꝓm Cy. Sed nimis rigorose cõtra omnem equitatem intelligũt illã. l. ꝓm Bal. ibi, ideo adheret prime lecture. bar. alleg. l. minoribus C. d his qui. vt indig. Sed lec. & intellect⁹ Bar. & gl. magis convenit ille litere.

237 ¶ † Adverte tñ, qꝛ lꝫ de iure cõi dicto casu prohibeant̃ appellare, non tñ prohibent̃ supplicare, & per supplicationẽ ad superiorem re currere, qꝛ vbi est prohibita appellatio, nõ tñ est prohibita supplicatio. l. j. & auct. que supplicatio. C. quando lib. prin. da. & ibi not.

¶ Et qñ lꝫ appellare, causa appellationis de iure cõi dꝫ tractari in loco, & corã superiore loci administrati officij. l. j. C. vbi de ratio. agi oportet. & not. glo. in. l. j. C. ad. l. iul. repe.

¶ Adverte tñ, qꝛ cõiter vbiq; vidi statuta ĝnaliter disponẽtia, q a snia sindicatorũ ptãs & eius familia nõ possit appellare, sed teneat̃ illi acquiescere, & servare sub certa pena. & ita cõiter scribit̃ in capi tulis que mittunt̃ in electione. An tũc ptãs poterit nõ obstãte statu to & capitulo appellare. Et videt̃ prima facie q tale statutũ non valeat, & qd possit appellare, qꝛ solus princeps põt tollere appellatio nem. l. j. §. fi. ff. a qui. ap. non lꝫ. & maxime si populus ita statuens nõ habet iurisdictionẽ in causis appellationũ, qꝛ nõ põt per statutum impediri iurisdictio superioris. c. ij. d maior. & obe. & l. nã magistra tus. ff. de arb. & l. ille a quo. §. tempestivũ. ff. ad treb. & idẽ si hꝫ solum primã app. qꝛ impediẽdo primã impediret secundã, que devolvi dꝫ
238 ad superiorẽ, ar. l. oratio. ff. de spon. † Quod maxime procedit de iure civili, ꝓm qd non põt appellari ad principẽ omissis medijs. l. j. §. si quis. & l. imperatore. & ff. de app. & idem si per statutũ prohiberet̃ scõa appellatio, q̃ devolvit̃ ad superiorẽ. d. l. ij. in fi. ff. a qui. ap. non lic. Quod ꝓcedit etiã de iure canonico, ꝓm qd põt appellari ad papam omissis medijs. c. si duobus. & c. solicitudine. de ap. qꝛ p tale statutũ impedit̃ iurisdictio superioris, qd fieri non põt, vt. d. c. ij. secus si ois iurisdictio prime & secũde appellationis pertineret ad statuentes, qꝛ tunc tale statutũ valet. l. ij. §. exactio. ff. de orig. iur. Sed certe videt̃ q valeat omni casu, qꝛ tale statutũ non vr̃ factũ in ꝯtemptum iurisdictionis superioris, cũ de illo nõ faciat mentionẽ, arg. l. nonnunq̃. ff. de cõdi. & demon. & l. expresse. ff. de reg. iur. pro quo facit, qꝛ pacto privatorũ hoc fieri põt, q nõ lꝫ appellare. l. fi. §. fi. C. d temp. ap. & l. tale pactũ. §. qui provocavit. ff. d pac. & l. j. §. si quis ante. ff. a qui. ap. nõ lꝫ, ergo fortius per statutũ, vt not. glo. C. de decre. decu. super rub. lib. x. & l. nec pignus. §. privatorũ. ff. de reg. iu. pter ea appellatio est de iure civili. l. ij. in prin. ff. de app. ideo põt p statutum & aliud ius civile prohiberi. & probat̃ insti. de iure na. gen. vl civi. §. pe. & ff. a qui. ap. nõ lꝫ. per totũ. l. j. & ij. & per totũ. C. quo. ap. non re. Quod maxime vr̃ habere locũ, vbi in capitulis que mittuntur cũ electione hoc expresse dicit̃. sicut vidi quasi in omnib⁹ electio nibus mihi transmissis, qꝛ tũc ꝓhibet̃ appellatio, nõ solũ p statutũ sed etiã per pactũ & ꝯctum, ar. eorũ que no. Sy. in. c. qd semel. d re gu. iur. li. vj. & per Bar. in. l. oẽs populi. ver. deinde querit̃ vtrũ liceat facere statuta. ff. de iusti. & iur. facit. l. sicut. C. de act. & obli. & l.
239 vbi ita donat̃. ff. de do. cã mor. † ideo ad tollendũ oẽm dubitationẽ cautela erit, q ptãs & officiales q iniuste fuerũt cõdemnati in sindicatu, recurrant ad remediũ supplicationis, qꝛ lꝫ sit ꝓhibita appellatio, non est prohibita supplicatio, vt. d. auct. que supplicatio. C. quã do lib. prin. da. & ita servatur in practica in terris ecclesie.

¶ Expedita inquisitione & processu & eius declaratione, vbi vidimus de quibus officiales teneantur, cõsequens est, vt videamus d eo quod octavo loco proposuimus, vꝫ de quibus non teneantur, quãuis prima facie teneri videantur.

¶ Et primo si ex forma statuti vel rescripti cõcessum est ptãti, vl alteri officiali merũ arbitriũ, & denegaverit offm̃ suũ alicui, in eo qd residet in mero arbitrio, nõ tenet̃ gravare, ideo nõ tenet̃ in sindicatu, vt firmat sing. Inn. in. c. fi. de ferijs. pro quo vr̃ casus in. l. videamus. §. pe. in fi. ff. de in lit. iurã. & not. Ang. in. l. nõ quicquid. ff. d iu di. & Spe. in titu. de offi. iudi. §. deservit. & not. in. cle. fi. de iudi.

240 ¶ † Item si cõmittit̃ ei q faciat vt sibi videbit̃, q nõ dꝫ sindicari de eo qd fecit, ꝓm Jo. an. in. c. ij. de iura. ca. in. vj. in vbo, videbit̃. in novella. Secus si denegat illa q̃ consistunt in eius officio nobili, qꝛ lꝫ debeat misericorditer implorari, vt est glo. ff. de interrog. acti. super rub. tamẽ si iudex denegat, dicitur gravare partẽ, & tenet̃ parti ad interesse in sindicatu, vt firmat singulariter Bar. in. l. j. §. permittitur. ff. de aqua quo. & esti. tene menti.

¶ Verum si datur arbitriũ ptãti vel iudici ꝯ turbãtes statum, poterũt ex causa minuere penã ordinariã legis vel statuti, qꝛ forte turbatio nõ fuit ex ordine dato, sed incõsulto, arg. l. hodie. ff. de pe. & ff. ad. l. corne. de sica. l. iij. §. lege. & l. si quis ingenuã. §. in civilib⁹. ff. d cap. ideo non tenent̃ in sindicatu, ꝓm Bald. in. d. §. proficisci. qd xxvj. vbi subdit, q iudices debẽt cavere, ne sint minus gratiosi, etiã in arbitris, arg. l. cũ hi. §. si pretor. ff. de trans. & not. Jo. an. in. c. j. de re iudi. in novella.

241 ¶ † Item si datum est arbitriũ ptãti ꝓcedẽdi ꝓm equitatẽ, nõ attẽto iuris rigore, procedendo summarie vigore dicti arbitrij non facit litem suam, nec tenetur in sindicatu, qꝛ abbreviatio instãtie est equa & favorabilis, & eius protelatio est rigorosa & odiosa, nisi statuat terminum nĩmis brevem, qꝛ tunc omne extremum est vitiosum, hꝫ bal. in. d. tractatu. q. xx. alleg. Jac. but. in. l. properandũ. in prin. in nova lec. C. de iudi. facit. l. iudices. C. eo. titu.

¶ Itẽ non tenetur potestas de eo q hꝫ liberam ptãtem faciẽdi, qꝛ intelligitur a iure absolutus, ꝓm Bart. in. l. alio. ff. de ali. & ci. leg. Et idem si hꝫ plenũ & liberũ arbitriũ, q̃ verba significãt liberã volũ tatem absolutã & abstractam a reg. iur. ꝓm Bart. in. l. fideicõmissa. §. quãquam. & §. fideicommissum. ff. de leg. iij.

¶ Item si per formã alicuius statuti facit ꝯ libertatẽ ecclesie, nõ tenetur, & nõ peccat, ꝓm Bal. in. d. tracta. q. xxviij. qꝛ iudex si vellet non põt aliter facere, cũ nõ habeat iurisdictionẽ faciẽdi vel mutan di statuta. vnde nõ peccat ipse, sed ille q fecit tale statutũ, ꝓm butr. in auc. statuimus. C. de epis. & cle. tu dic q istud dictũ nõ vr̃ verũ, cũ omne statutũ ꝯtra libertatẽ ecclesie sit ipso iure nullũ, & cõsequẽter non servandũ, vt not. in auct. cassa. C. de sac. san. eccle. & imo servãs incidit in excõmunicationem, vt in. c. noverunt. de sentẽ. excommu.

242 ¶ † Item si tulit sententiam iniquam a qua fuit appellatum, nõ tenetur appellatione pendente, nisi ad sumptus litis, q2 pars poterit consequi interesse coram iudice appellationis, vt firmat idẽ Bal. in. d. tractatu. q. xx. alleg. gl. in. l. j. ff. qd cuiusq. vni. no. & Bart. in. l. ex quibus. ff. de alie. iudic. mu. causa fac. per illum tex. & per marcellum. §. ex hoc edicto. ff. rem ra. ha.

¶ Similiter si tulit sñiam que est ipso iure nulla, nõ tenet ex ipsa pnuntiatione sola, nisi pcesserit ad executionẽ facti. l. pe. & ibi p bar. ff. de va. & extraor. cog. & firmat Bal. in. d. tractatu, in. q. xxj. & in. l. si quis in conscribendo. C. de pac. & l. j. in fi. ff. qd quisq3 iur.

¶ Sic etiam non tenetur, si facit executionem personalem, mittendo furem ad furcas infra tps appellandi, si fur erat confessus, & de crimine constabat, q2 morte rei sententia transit in rem iudicatam, fm Bal. in. d. tractatu questio. xij.

¶ Secus si esset appellatũ, q2 tũc tenet pena capitis, ac si occidisset innocentẽ, q2 aufert ei defensionẽ legitimã. l. nõ tm. ff. ad ap. & l. addictos. C. de ap. & ita dicit Bal. qd seruat cõsuetudo. Subdens qd nõ põt appellationi renuntiari, et si sit cõfessus. d. l. nõ tantũ. & l. pactũ inter heredẽ. ff. de pac. & not. in. l. j. ff. de fur. balne. Qd intellige vex nisi sit cõfessus & cõuictus, q2 tunc nõ auditur appellãs. l. ij. C. quo. ap. non re. vel nisi sit publicus & famosus fur & latro. l. constitutionis. ff. de ap. vel nisi aliter prouideatur per statuta, vt cõmuniter fieri consueuit, qd executiones non suspendantur, ne delicta remaneant impunita. tene menti.

243 ¶ † Sic etiã nõ tenet, si precedente fama publica, vel legitimis indicijs formauit inquisitionez cõtra aliquẽ, quẽ postea nõ repertum culpabilẽ absoluit. l. iustissimos. C. de offi. rec. prouin. q2 nõ d3 erubescere, si id qd male inchoauit, nõ male diffiniuit. l. destitisse. ff. de iu. Secus si temere & sine indicijs inquisiuit, q2 tunc l3 inquisitũ absoluat, tenebitur in sindicatu ad expensas. l. seueriter. C. de excu. tu. & not. Bal. in. c. tractatu. q. xvj. Et facit litẽ suã si temere inquirit ad instantiam sindici, sicut quando motu proprio, fm Bal. in. l. j. §. si preses. ff. de magi. conue. qd not. & tene menti.

¶ Item nõ tenet, si ex causa transgredit penã legis vel statuti, l3 iurauerit statuta seruare, iuxta no. in. c. venientes. de iureiurando. cũ forte transgrediẽdo, id fecit, pter qd multorũ salus procurat. arg. l. pe. C. de fer. & l. si qs filio. ff. de iniuſ. rupt. ir. ve fac. te. ita firmat Bal. in. d. tractatu. q. xj. alleg. Inno. in. c. j. de consti. de quo late per Bar. & doc. in. d. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de infa. & in. l. si seuerior. C. ex qui. can. infa. irro. tu vide Bald. in. l. preses. C. de transac. vbi ponit an ptãtes terrarũ possint remittere & augere de penis fiscalibus. Aduerte tñ, q2 si statuto cauetur qd ptãs teneatur in centũ si condemnauit aliquẽ in plus q̃ debeat, tale statutũ habet locũ etiam si cõdemnat aliquẽ indebite in tota summa, fm Bar. in. l. si seruus. §. si ita scriptum. ff. de leg. j.

244 ¶ † Itẽ nõ tenet si in leuibus pcedit de facto sine processu omittẽdo formã statuti. nec dicit periurus, vt firmat Bal. in. d. §. proficisci. q. xxxiij. alleg. no. per Bar. in. l. leuia. ff. de accu. & l. fi. d vẽtre i spi. ff. de condi. & demon. l. q̃uis. & l. cui de non. ff. de edi. edic. Sed in grauibus, si dolo omittit formã statuti, tenetur, & est periurus, si culpa nõ est piurus, sed tenet in sindicatu parti ad interesse. si sine culpa, nõ punitur, & eius factũ tenet. l. cũ bi. §. eam. ff. de trãsa. alias sequeretur q oẽs iudices essent periuri, q2 raro est q in aliquo non peccent & periuriũ nõ cõmittitur sine dolo, fz Bal. in. d. q. & l. nõ videtur. §. qui iussu. ff. de reg. iur. bene facit tex. in. c. j. de re iud. lib. vj. Et not. qd l3 iudex sit in dolo, & periurus, nõ tñ est infamis ipso iure, sed per sñiam, iuxta not. in. l. lucius. ff. de infa. nõ obst. l. si quis maior. C. de trãsac. q2 ibi speciale in periuro, qui iurauit super ϙtractu, ergo in contrarium est ius cõmune. l. j. in fi. ff. ad municip. ita tenet Bal. in. d. tracta. q. xxxj.

¶ Item non tenet si de facto per buletam & sine processu facit solui aliq̃ penã quãuis iniuste, dum tñ dicta pena deueniat in cõe, q2 ille qui soluit habet regressum cõtra cõmune, nõ ϙtra officialem, vt est casus singu. & ibi singulariter hoc tenet Bart. in. l. ij. §. graui. ff. de admi. rer. ad ciui. perti. & Ang. in fi. additionum quas fecit ad dictum tractatum Bald. in. §. proficisci.

245 ¶ † Item nõ tenet si ex iusta & euidẽti causa publice vtilitatis non seruauit statuta, arg. l. rescripto. ff. d mu. & ho. l. q̃uis. ff. de in ius vocan. & l. hoc edicto. ff. de calũ. ar. l. ita vulneratus. ibi, multũ. n. ff. ad l. aquil. & l. ant facta. in fi. ff. de pe. & l. j. C. ad. l. iuli. repe. & l. qui ceden. ff. de sica. & firmat Fran. accur. in. d. tracta.

¶ Similiter nõ tenetur iudex prestando auctoritatem actui ipso iure nullo, fm Bal. in. l. j. ff. de tutel. & rati. distra.

¶ Item non tenet miles socius & alij officiales & familiares, de eo qd fecerunt mãdato potestatis, illicite & iniuste, sed tenet ipse potestas mãdans. Ita dicit Bal. in. l. excusantur. Et per hoc fuit lacerat florentie libellus cõtra militem datus, de eo qd indebite fecerat mandato executoris. Et simili modo fuit delusus qui dedit petitionem ϙtra militẽ in ciuitate Asculi, tẽpore do. Antonij bononiensis de Luca, qui tacuit durãte tẽpore quo potuerunt dari petitiões & post tps dixit fecisse mãdato potestatis presente ptãte, & ϙsẽtẽte, & q2 terminus erat elapsus non potuit dare querelam contra potestatem, sed aduerte, q2 Ang. in addi. ad dictũ tractatum tenet contrarium. qõ. xix. q2 si miles videt mandatũ iniustũ, non d3 exequi. vt est glo. in. c. pastoralis. plus etiam dixit in addi. quinquagesima prima, qd si officiales non resistunt iudici iniustitiam facienti, tenentur ipsi in sindicatu. alleg. l. omnes. C. de decu. lib. x. subdit etiã in. q. lij. qd si potestas cogat iudices qd ferant sententiam iniquam, tenetur pena falsi, fm Bar. in. l. j. ff. de fal. qd not. & tene menti.

246 ¶ † Item non tenetur quãdo sententia pur eum lata reuocatur ex nouis probationibus factis in causa appellationis, q2 tunc non dicitur iniuste iudicasse.

¶ Similiter non tenet si detinuit aliquẽ in carceribus, vt manifestet socios criminis, & mandatores, q2 est iusta causa carcerãdi. ita dicit Bar. in. l. ij. §. diuus. & eodem modo non tenetur, si ponit euz ad torturã dicta occa. fm Ang. q. lix. Sic etiã nõ tenet, si nõ seruat formationem sibi non traditam in volumine statutorum in archiuo communis, fm Ang. in auct. de consu. in fi.

¶ Item non tenet si recipit pro accusato vel inquisito fideiussores minus idoneos, si principalis inquisitus est idoneus, secus si nõ est idoneus, q2 tunc tenetur, fm Bal. in. l. j. §. magistratus. ff. de magi. con. ita intelligit Bald. in auct. generaliter. C. de epis. & cle.

247 ¶ † Simili modo nõ tenetur si fuit ab eius sñia appellatũ, & appellationi expresse renuntiatum, secus si tacite per desertionẽ, vt dictum est. s. in ver. quod plures condemnauerunt.

¶ Item pro leuissima culpa non tenetur criminaliter, sed ciuiliter tantum, vt dictum fuit. s. in verbo, non sederunt ad banchum iuris.

¶ Item nõ tenet de fuga carcerati, si fecit euz poni in bãno post fugam, q2 nõ stat per eum, sed per rem publicaz, cuius auctoritate positus est in banno, vt dictum est. s. in verbo, item qd milites socij.

¶ Item non tenetur de eo qd alicui facere denegauit, si ille cui fuit denegatũ, eque bene potest ab alio iudice cõsequi, fm Bart. in. l. iiij. §. si tam vicinum. de damno infecto.

¶ Similiter non sindicantur officiales de negligẽtia, nisi sit dissoluta & dolo proxima. ita seruat cõsuetudo, per quam officialibus multum fauetur, fm Ang. in. d. tracta. q. lx. q2 inquisitio de negligẽtia dicitur scrupulosa, fm eũ. alleg. l. si seruus vetitus. ff. de leg. j. l3 de rigore iuris debeat ita sindicari de negligentia omittendo, sicut de culpa in faciendo. l. mancipia. C. de ser. fug. & l. si quis in cõscribendo. C. de pac. & l. iudices. C. de decu.

248 ¶ † Item nõ tenetur si fecit decapitari homicidam, qui fecit homicidium in terra confederata illi in qua officium exercet. l. non dubito. ff. de capti.

¶ Item non tenetur si pro executione sui officij accepit mulum, vel asinum prouincialibus pro iustitia faciẽda, dũmodo offerat mercedem pro vectura, alias tenet si gratis accipiat, fm Ang. in. d. tractatu. q. lxvj. & dictum est. s. in verbo, item quod milites socij.

¶ Et similiter non tenetur si compulit priuatum ad vendendũ terram, in qua eriguntur furce pro suspendendo latronem, quia in hec versatur publica vtilitas. fm Joan. and. in addi. Specu. in titu. de execu. senten. in prin.

¶ Item non tenetur si non condemnat victum victori in expensis quando non est petitum, vt est gl. singu. fm do. Nico. de schis. in. c. fina. in glo. fin. de rescrip.

¶ Item non tenetur iudex, si non audierit allegationes, qñ est ipse peritus, q2 non dicitur grauare partem, fm Inno. in. c. pastoralis. de causa pos. & proprie.

249 ¶ † Similiter nõ tenet, si cogit aliq̃ vilẽ psonã ad exequẽdũ sñias in suspẽdendo, vel aliter occidendo malefactorẽ, vt in auct. d sanc. epis. §. monachus fm Gul. Cy. Ray. & Bar. vt dictum est supra.

¶ Sic etiã nõ tenetur, si petita restitutione per sindicuz cõmunis, addit penam cõdemationi quam fecerat in minori quãtitate quam deberet, q2 errauerat, fm Ang. in addi. lxx.

¶ Item non tenetur, si facit relaxari carceratũ, quẽ inuenit in carceribus, & nescitur ex qua causa, facta prius proclamatione generali, qd si quis vult opponere, quare nõ debeat relaxari, cõpareat in termino, fm Barto. in. l. si quis vxori. §. si fugitiuum. ff. de fur. & refert Ange. in. d. addi.

¶ Simili modo nõ tenetur iudex qui errauit ex rationabili causa, vt no. glo. xj. q. iij. c. temerarius.

¶ Item nõ tenet, si nõ seruat constitutionem, que non est more viẽtium comprobata, fm Arcbid. iiij. dist. c. in multis legibus.

¶ Item non

¶ Item non tenet̃, si nõ facit illud qđ lex vel statutũ reponit in sua ptãte, ẽm Bal. in. l. non qcquid. ff. de iu. Quod tñ videt̃ dubiũ, qꝛ si statutũ dicit, ꝙ possit inquirere de delictis, ⁊ non inquirit, tenetur.

250 ¶ † Item non tenetur, si eius familia deliquit extra territorium in quo exercet officium, ẽm Bal. in. l. exercitor. ff. nau. cau. sta. sic etiã non tenet̃ si iuste iudicauerit, lꝫ pars promiserit cõseruare eũ indẽnem, ⁊ non dicitur corruptus, cum ipsa iustitia ipsum conseruet, ẽm Bar. in. l. si quis vxori. §. si fugitiuum. ff. de fur.

¶ Similiter non tenetur, si denegauit dare consilium sapientis, ꝙ fuit petitum per calumniam euidentem, puta, in casu certo, ⁊ nõ dubio, etiam si statutum dicat consilium dari debere, vt not. Bald. in l. j. in fi. ff. de legi.

¶ Item nõ tenetur, si non seruauit statuta illicita, impossibilia, ⁊ libertati ecclesiastice cõtraria, nec est periurus, licet generaliter iurauerit omnia statuta seruare. vide. s. in verbo, item quod non iurauerunt, ⁊ not. in. c. de iureiur. lib. vj.

¶ Item non tenet̃ qui condemnauit reum de cicatrice notoria, de qua constat per inspectionem oculorum, licet non adhibuerit medicos qꝛ non erant in loco illo, etiã si statutum dicat ꝙ non possit condemnare de cicatrice, nisi adhibitis medicis, ẽm Bald. in. l. j. C. vt que desint aduo. parti.

251 ¶ † Item nõ tenet̃, si tulit sñiam die feriata in honorẽ dei, vel pretextu testium nõ iuratoꝝ, vbi statutũ dat ei arbitriũ ꝙ non teneatur seruare solennitates legales, ẽm Bar. in. l. j. ff. de testa. mili.

¶ Item nõ tenetur, si condẽnauit pro insultu facto ad domum, eum qui insultauit filiũ ad domum patris, vel vxorẽ ad domũ mariti, qꝛ domus patris est domus filij, ⁊ domus mariti est vxoris, ẽm Bal. in. l. j. §. domini appellatione. ff. ad sil.

¶ Item nõ tenetur, si captũ pro crimine ⁊ cõfessum, nõ soluꝫ facit poni in cõpedibus, sed in cippis ⁊ catenis. Et idẽ si nõ est cõfessus, si tñ est crimẽ graue respectu sui vel respectu immanitatis eius, secus si crimen nõ sit graue, qꝛ tunc sufficit ponere euꝫ in carceribus. l. j. in. §. fi. ⁊. l. fi. confessus. §. diuus. ff. de custo. reo.

252 ¶ † Item non tenet̃ ea pena qua tenebat̃ fugiẽs de carcere, qñ fugit negligentia custodis. l. fi. ff. de cust. reo. Secus si dolo, qꝛ tenet̃ eadeꝫ pena. l. ad cõmentariensem. C. de cust. reo. lꝫ Bald. ibi dicat idem si culpa vel negligentia, tene menti perpetuo.

¶ Item non tenetur, si in criminali tulit sñiam reo nõ citato, casus est singu. in. l. quãuis indubitati. C. de adulte.

¶ Similiter non tenetur, si nõ confiscauit vestes dãnati ad mortẽ, sed fecit vendi, ⁊ pecunias conuerti in necessitatem sui officij, casus est singu. in. l. diuus. ff. de custo. reo.

¶ Item nõ tenetur, si propter tumultũ populi qui aliter sedari non poterat, fecit ⁊ accelerauit executionẽ personalem pendente dilatione. l. qui cedẽ. ff. de sica. dũtamen iuste, qꝛ non debet contra iustitiaꝫ ad tumultum populi ad penã personalem procedere, etiam si aliter sedari non posset, qꝛ vane voces populi nõ sunt audiende. l. decurionum. C. de penis. cuius cõtrarium fecit Pilatus contra Christum ad tumultum iudeorum.

¶ Item nõ tenet̃ si pro causa criminali incipit, captura ẽm Bal. in. l. consentaneum. C. quomodo ⁊ quando iud. ⁊ nota. in. c. qualiter ⁊ quando. ⁊ in. c. licet heli. de accu.

253 ¶ † Simili modo nõ tenet̃, si nõ admisit bñficiũ ꝯfessionis illi qui primo negauit, lꝫ postea cõfessus fuerit, ẽm Bald. in. l. j. C. de fur.

¶ Item non tenetur ex eo qđ retinuit concubinam in officio. l. j. ff. de concubi. licet de iure ciuili non possit ibi capere vxorem. ff. de ritu nup. l. si quis officium.

¶ Item nõ tenent̃ officiales qui cõcesserunt cardinali illũ q ducebat̃ ad mortẽ, qꝛ cardinales habẽt ex priuilegio, vt possint eũ q ducitur ad mortem liberare, ẽm Bal. in. l. addictos. C. de epis. audi. quod not. ⁊ tene menti.

¶ Item non tenetur, si carceratus in carcere seipsum occidit. ff. ad l. aquil. l. quemadmodum. §. j. in fi. ⁊. l. fi. quod nota.

¶ Item non tenetur officialis ⁊ pupillus super aptandis stratis, si facit destrui domum priuati, vt fiat via pulchrior. text. est in. l. edificia. C. de edi. priua.

254 ¶ † Item non tenetur ptãs in sindicatu soluere salarium famulis qui recesserunt ante tempus, vel noluerunt seruire, qꝛ non debetur salarium, etiã pro tẽpore preterito, ẽm Bal. in. l. ij. C. loca. vbi ideꝫ dicit in assessore ⁊ officiali, in. l. edem. C. loca.

¶ Item non tenetur si fuit aliquo tẽpore absens cum licentia superioris, ⁊ debet habere salariũ totius temporis. ẽm Bar. in. l. hac lege. C. de proxi. sacro. scri. lib. xij.

¶ Itẽ nõ tenet̃ si labit̃ instantia, ⁊ nõ stetit p eũ, sed p partẽ q̃ fuit negligẽs in interpellando iudicẽ. l. ij. C. de naufragi. ibi, si p negligẽtiam. lib. xij. ⁊. l. ij. ff. quis ord. in bo. pos. serue. ibi, vt singulos dies.

255 ¶ † Item non tenetur, si tulit sñiam die feriata, quando eius iurisdictio expirat. glo. est not. in cle. fi. de iudi.

¶ Item non tenetur delegatus, si denegat de causa cognoscere, qꝛ asserit se alijs impeditum, ⁊ creditur in simili verbo eius, vt est glo. not. in. c. pastoralis. in glo. j. de offi. deleg. Admittit̃ tñ probatio in ꝯtrarium, vt est glo. fin. in. §. optimũ. C. de cõtrahen. ⁊ cõmit. stip. Sed si est delegatus iudex, ⁊ petit̃ reuocari vt sit testis in causa, nõ creditur simplici verbo, sed dꝫ iurare illa ꝺ causa nihil scire si vult iudicare, vt est glo. sing. in. c. dilecto filio de test.

¶ Item non tenetur, si incõtinenti mulctauit litigatorem, qui ipsi iudici verbalem iniuriam intulit, ẽm Cy. in. l. j. §. explicatores. ff. de effra. ⁊ expi.

¶ Item nõ tenet̃, si dꝫ tenere collateralem doctorem qui amisit priuilegium, dummodo probet hoc per testes.

256 ¶ † Item non tenet̃, si mitius condemnauit in corpus militem, q̃ plebeium, ⁊ in pecunia mitius plebeiũ, q̃ militem, ⁊ mitius in corpus nobilem, q̃ ignobilem, ⁊ in pecunia durius, vt not. glo. in. §. rusticus. de pac. cõstã. colla. x. ⁊ ibi Bal. qđ miles nõ suspẽdit̃ ꝓ eo delicto quo plebeius. alle. ff. de re mili. l. desertorẽ. §. pena militum.

¶ Item non tenet̃ finito officio de eo qđ promisit pro re publica, vel pro cõi durante officio, puta, pro aptatione palatij, vt not. in. l. fi. ff. si quis cau. ⁊. l. sciendũ. §. tutores. ff. qui satisda. cog. ⁊. l. procurator qui pro euictione. ff. de procu. ⁊. l. cũ post mortem. ff. de admi. tuto. Quod not. qꝛ dum fuisti de prioribus promisisti magistro Blasio de Piosina mercedẽ pro aptatione palatij, ⁊ qꝛ non perfecit eo tempore, nunq̃ fuit sibi solutum post finitum officium.

¶ Insuper non tenetur, si sine dolo, ⁊ per imperitiam facit contra iustitiam de re leui, vbi lex vel statutum aut rescriptuꝫ remittit eius conscientie, vt not. glo. sing. in cle. j. de iure patro.

257 ¶ † Nono principaliter est videndũ, vtruꝫ offendens officiales in sindicatu, puniatur ac si offendisset durante officio, pena statuti loquentis de pena offendentis ptãtem ⁊ officiales. Bal. in. d. §. pfici, dicit ꝙ si offendantur ratione precedentis officij. offendẽs punitur pena statuti. Sed Ludo. de vrbe. in. l. si qs in graui. §. de bis. ff. ad sil. dicit se fortiter dubitare de eo qđ Bal. dixit de offendẽte officialeꝫ in sindicatu, qꝛ qualitas adiuncta verbo dꝫ intelligi scđm tempus verbi. l. in dilectis. §. si detract. ff. ꝺ noxa. An. vero dixit ꝙ statutum puniens offendentẽ officialem, dꝫ intelligi durãte officio, non eo finito, quod tamen idem limitat, nisi offendatur tempore sindicatus, vel etiam finito sindicatu intra illud modicum tempus qđ datur pro sarcinulis componendis, sicut dicimus in legatis. l. ij. §. legatis. versi. plane. ff. de iudi.

¶ Contra hanc decisionem facit tex. in. l. cõstitutuꝫ. ff. de test. mili. vbi priuilegiũ, qđ datur militibus, tribunis nõ competit, nisi durãte officio tribunatus, non post officium.

258 ¶ † An autẽ ptãs ⁊ eius familia, durãte officio sindicatus debeat reputari tanq̃ ciues illius ciuitatis in qua officiũ gesserũt. Frã. accur. in. d. trac. ver. item querit̃ an rector ⁊ eius familia. arguit pmo qđ non, cũ statutũ non cõprehendat nisi subditos. l. j. ⁊ ibi not. C. de sum. tri. Sed isti non subditi, ergo ⁊c. l. preses. ff. de offi. presi.

¶ Contrarium tamen determinauit, qꝛ ciues dicunt̃ municipes, ⁊ eius municipij ciues. §. j. ff. ad muni. Sed rectores appellantur magistratus municipales. l. magistratus. eo. tit. ita firmat glo. de domino Guasco potestate Bononie, in. l. j. C. de decu. lib. x.

¶ Postremo dicendũ est de quibusdã cautelis adhibẽdis pro defensione potestatis, ⁊ suorum officialium in sindicatu. Et primo si fecerunt aliquem capi, cautela est quod in relaxatione faciant sibi dari fideiussores de presentando toties quoties fuerit requisitus, per quem fideiussorem videtur approbare capturam, ⁊ confiteri se legitime captum, secundum Bart. in sua disputatione que incipit, Lapus quidam fuit captus.

259 ¶ † Item si fecerũt aliquẽ capi ⁊ torqueri, cautela est ꝙ faciant apparere in actis qđ fecerunt ipsum citari ad informandũ curiã, ⁊ ꝙ fuit cõtumax, ⁊ noluit cõparere, qꝛ cõtumax iuste capitur, ⁊ torquetur secundum Ang. in. l. iniuriam. §. si quis decreto. ff. de iniur.

¶ Item erit alia cautela, ꝙ captus vel tortus describatur in testem in aliqua inquisitione, ⁊ eo nolente testificari super dicta inquisitione, vel vacillante, vel dicẽte se nihil scire, poterit iuste carcerari, ẽm Bal. in. l. presbyteri. C. de episc. ⁊ cle. Caueat tñ iudex ne predicta faciat contra veritatẽ, qꝛ licet per eas cautelas possit euadere iudicium fori, non tamen euadet iudicium poli, iuxta capitulũ, cũ eterni. de sen. ⁊ re iudi. lib. vj.

260 ¶ † Item cautela erit ꝙ potestas qui ex forma statuti vel electionis tenetur soluere penam aut exhibere officialem, vel familiarem delinquenteꝫ, ꝙ faciat procedi per capitaneũ, vel ipse formet ꝓcessum, ⁊ ponat talem delinquẽtem qui aufugit in banno, ⁊ non tenebi

tur in sindicatu. Ita dicit no. Bal. in l. si fideiussor §. qui vero pro condemnato. ff. qui satisda. cogan.

¶ Erit etiaʒ cautela alia ꝙ potestas vel officialis qui incidit in aliquam penam, qꝛ fecit ꝯtra statutū, qḋ infra tempus querelandi faciat porrigi petitionem per aliquem amicum secretum, qui preueniat alios volentes talem petitionē porrigere super qua audiendus erit qui preuenit, ꝛ ratione preuentionis alij maliuoli excluduntur, vt no. in l. si seruus plurium. ff. de lega. j. Et deinde si ille qui dedit querelam omittit eam probare, potestas vel officialis absoluitur. l. qui accusare. C. de eden. cum simi.

26 ¶ †Item cautela erit si iudex condemnauit delinquenteʒ in minori pena ꝙ̄ debuerat ꝙ durāte officio faciat per sindicatuʒ cōmunis peti restitutionem aduersus sniaʒ, ꝛ cōcessa restitutione suppleat debitum, arg. l. pe. §. de qua. ff. de insa. ꝛ l. quid ergo §. pena grauior. eo. ti. ꝛ no. Bal. in suis conclusionibus. in verbo, pena. ꝛ ita dicit audiuisse a Bar. in voce. Alias iudex de iure cōmuni, postꝙ̄ tulit sententiā, non pōt supplere, qꝛ functus est officio suo. ff. de re iudic. l. iudex postꝙ̄. tene menti dictas cautelas.

¶ Sed tutior cautela ꝛ honorabilior que possit adhiberi ad euadēdum in sindicatu. M. Laurenti. quam ego semper seruaui, ꝛ honorem in omnibus magistratibus reportaui, ꝙ quotidie de mane, ꝛ sero sumpto prandio ꝛ cena, cum collateralibus ꝛ officialibus, pcessus pendentes in criminalibus ꝛ ciuilibus reuideas, ꝛ examines, ꝛ in tuo bastardello quid actum est, ꝛ quid superest ad agendū secundum formam legis municipalis aut statutoꝝ deficiente iure cōmuni discentias ꝛ procedas, ꝛ per notarium de causa rogatum describi facias. Et in cunctis agendis nil vendicet odium, nil fauor vsurpet, timor exulet, premiū aut expectatio premij iustitiā nō euertat. Sed stateram gesta in manibus, lances appendas, ex quo libramine, vt in omnibus que in causis agenda fuerint, presertim in concipiendis sententijs, pre oculis habeas solum Deum, iuxta capitulū cum eterni. de sen. ꝛ re iud. lib. vj. Et deo propitio eris in sindicatu securus, ꝛ reportabis in fine gloriam ꝛ honorem.

FINIS

Tractatus in materia sindicatus secūdum dominum Cataldinum de Boncompagnis de Uiso, iuris vtriusqꝫ celeberrimum Doctorem.

SUMMARIUM

1 Sciētia quibus obstātibus nō possit ab hominibus ꝑ facta haberi.
Sermo, Dei nutu gratiam, ꝛ doctrina perfectionem recipit, ꝛ non ab alio.
2 Agens qui iudici in sindicatu libellum porrigit, qḋ testes examinare neglexerit, quid probare debeat.
3 Potestas aliquem retinēs protestantem qḋ absqꝫ causa retinet, ꝛ se relaxari petentem, caueat sibi ne in sindicatu teneatur.
4 Familia potestatis quando pro eo in sindicatu testificari possit.
5 Berruarij in testes pro potestate possunt admitti, si desint alij qui possint testificari.
6 Officialis ob aliquem a se tortum timens in sindicatu molestari, qd agere debeat.
7 Iudex tortū relaxans facere debet vt se legitime tortū fuisse fateat.
8 Iudex qui negligens fuit in procedendo aduersus homicidā, si contra ipsuʒ detur super hoc libellus in sindicatu an possit detineri.
9 Officialis ꝛ magistratus de leuissima culpa tenentur.
Officialis qui tempore sindicatus noluit stare cum rectore contra quem porrexit petitionem debet ab illo expensas habere.
10 Officialem conducens censetur illum in eundo, stando ꝛ redeundo suis conduxisse expensis.
11 Officialis cui delinquens aufugit an teneat ad penam consimilem.
Culpa leuis vel leuissima nō punitur criminaliter sed tm̄ ciuiliter.
Officialis aliquid de facto exigens non potest in sindicatu conueniri, si in cameram communis immiserit.
12 Potestas cui detentus pro maleficio aufugit, quid facere debeat.
Assessores an possint de negligentia sindicari.
13 Officialis cum pacto electus vt non teneatur stare ad sindicatū nisi pro furtis, baratarijs, ꝛ extorsiōibus illicitis, an propter hoc verbum extorsionibus, possit sindicari de omnibus quas tulit iniustis sententijs.
Pactum an possit fieri cū aliquo officiali ne ad sindicatum teneat.
14 Clausula qḋ si ꝯtingat ꝛc. in cōtractu electionis posita, qd operet.
15 Statutum puniens officialem offendentē, intelligitur de offendente officio durante, non eo finito.
Officialis in sindicatu cōdemnatus an teneatur ad salarium preteriti temporis reddendum.
Iudex in officio delinquens totum salarium reddere debet.
16 Sindicatores an possint cognoscere de delicto officialis commisso sindicatu finito.
17 Officiales an sint tanꝙ̄ ciues tractandi.
18 Potestas ob publicam vtilitatem vel causam euidentē statuta nō seruans quando teneatur.
Potestas an debeat sindicari ꝫm statutum tempore electionis vigens, an vero ꝫm statutum quod postea factum est.
19 Heres assessoris an stare debeat ad sindicatum.
Heres iudicis qui male iudicauit ad sindicatum stare tenetur tantum inquantum peruenit ad eum.
Iudex qui male iudicauit tempore sindicatus conueniri poterit, lʒ eius sententia per iudicem appellationis confirmata fuerit.
20 Potestas vel rector non tenetur pro familia sua nisi delinquat ex imperitia.
Officialis delinquens, officio durante inquiri potest ꝛ puniri.
21 Officialis forensis officio finito conueniri pōt in loco domicilij.
Officialis donuʒ non debet recipere preter esculenta ꝛ poculēta.
22 Officialis ꝛ si pro familia sua delinquente teneatur, tamē si banniri fecerit eum qui deliquit, non tenetur in sindicatu.
Processus contra officiales fit breuiter ꝛ summarie.
Potestas male iudicans est puniendus.
23 Potestas iuris ignarus in sindicatu tenetur si sententiam tulerit iniustam, licet suorum iudicum vsus fuerit consilio.
24 Iudices sindicari nō possunt ꝑ sindicatores de gestis extra officiū.
25 Sententia arbitri pecunia corrupti valet, sed non iudicis.
Iudex processum inceptum nō expediens intra tempus a iure prefixum tenetur in sindicatu.
26 Iudex qui expedire debebat processum infra tp̄s certum si non expediuit non requisitus a parte tenetur ad penam.
27 Successor in officio debet ex actis corā precessore gestis iudicare.
28 Potestas qui sententiam iniustam tulit quā capitaneus iniuste cōfirmauit si soluat interesse, an capitaneus liberetur.
29 Officialis in sindicatu condemnatus an repetat quod soluit pro dicta condemnatione.
30 Officialis in officio refirmatus vel electus pro alijs sex mēsibus an censeatur nouum habere officium.
Iudex nolens probationes admittere ꝛ sententiare, litem suam facit, ꝛ conueniri potest.
31 Auctoritatem prestans actui ipso iure nullo an teneatur ad interesse.
32 Potestas mandans aliquid in casu non licito tenetur, ꝛ nō hi qui mandatum exequuntur.
33 Potestas qualiter familiam suam tractare debeat.
Sententia contra ius legis lata valet, legis intellectu ambiguo existente.
34 Lege plures intellectus habente, valet sententia secūdum alterum sensuum lata.
Iudices a sindicatu excusantur de sententijs male latis propter diuersitatem opinionum.
35 Opinio communis ꝛ non singularis tenenda est.
36 Textui ꝛ glossis ordinarijs inherendum est, non autem capiti proprio.
37 Papa in suo pectore censetur omnia iura habere.
38 Iudex secundum formam statuti sententiam ferens, non punitur in sindicatu.
Statutum practicatum preualet reformationi sibi contrarie.
39 Statuto potius statur quam reformationi in volumine statutorum non inserte.
40 Procurator an possit interuenire pro eo qui stat ad sindicatum.
41 Iudex grauiorem penam debita imponens qualiter puniatur.
Arbiter male arbitrans litem suam facit sicut ꝛ iudex.
42 Libellus contra iudiceʒ porrectus cōcludere debet eum cōdemnādum quatenus sindicatorum religioni videbitur equum.
43 Iudex sententiam ferens de consilio sapientis non excusatur propter consilium.
44 Tempus prefixum non currit impedito aduersarij facto.
Reus in fine temporis dati ad expediendas criminales causas, an possit dilationem petere ad se defendendum.
45 Statuto stante quod infra certum tempus omnes cause decidant, an ratione testium de partibus longinquis producendoꝝ possit cognosci post illud tempus.
46 Termini omnes cumulari possunt ratione breuis instantie.

47 Instantia

47 Instantia non currit lite in causa instrumentorum non contestata.
48 Tempus instantie et si per pactum prorogari nequeat, partes tamé se obligar possunt p pactū d nō opponēdo d peremptiōe instātie.
49 Iudex qui non expediendo processum non fuit in culpa, non debet esse in pena.
Iudex litem suam non facit si eius sententia a iudice appellationis reuocetur ex probationibus nouis.
50 Iudex litē suā nō facit nō cōdēnās in expensis in libello nō petitis.
Dolus turpis non presumitur in iudice.
51 Sententia per pretium lata est ipso iure nulla.
52 Dans aliquid iudici vt iuste iudicet non est puniendus.
Iudicem conseruans indemnem si bonam causam habeat non censetur eum corrumpere.
53 Remotus ab officio propter culpam, salarium non debet habere.
Officialis cui salarium per rectorem non est cōstitutum petere potest quod per sindicatores sibi constituatur.
54 Statutū dictans potestatē posse de iur. et de facto pcedere, si ad iudicem referatur, non seruata iudiciorum solennitate intelligitur.
Arbitrium potestati datum qd non teneatur iuris solennitatē seruare, intelligitur de solennitate iuris ciuilis.
55 Statutum dictans de facto procedendum intelligitur non seruata iudiciorum forma.
5 Arbitrium iniquum nunquam censetur esse potestati datum.
5 Arbitrium de iure et de facto datum a statuto, intelligitur in ventilando, et non in decidendo.
5 Sententia lata iuris ordine pretermisso an valeat, statuto stante q valeat sententiā lata omni iuris solennitate omissa.
59 Cōmissio alicui facta de libere pcedēdo, qualiter intelligi debeat.
60 Factum rationabiliter, et honeste dicitur id qd fit iustitia seruata.
61 Sensui alicuius si quid cōmittatur de sensu approbato intelligitur.
62 Iudex veritatem ab his inquirere debet quos credit eam scire.
63 Princeps potest iudicare inspecta veritate.
Statutum non valet quod veritatis facultatem aufert.
Causa si cōmissa sit sola facti inspecta veritate, possunt seruari substantiales termini ad arbitrium boni viri.
64 Preceptum ex decreto dicitur, si cause de facto respectu ad veritatem et equitatem habito decidantur.
65 Iudex quantūcunq; in procedendo liberum habeat arbitrium, non tamen tollere potest ius parti quesitum de iure gentium.
66 Iudex temere inquirens ad expensas litis tenetur.
67 Penitentia locum non habet in barataria.
Miles q de mandato ptātis aliquē iniuste decapitauit an teneat.
68 Tortura non datur si maleficium aliter probetur.
69 Potestas an teneatur de cōmissis per officialem extra officium.
Iudex consilium sequi non tenetur si de partium voluntate sit assumptus consultor.
70 Mulier in causa criminali non detinetur ob fideiussorum inopiā.
71 Officialis certis diebus absens cū licentia debet salarium habere.
72 Instantia non perimitur lite centum annis durante super mandatorum legitimatione.
73 Citatus competenter quis non dicitur si schedula citatoria ostio affixa statim amoueatur.
Blasphemia an sit maleficium.
74 Fuga an et quando indicium seu semiplenam probationem faciat.
75 Fuga suspitionem inducit.
76 Fuga qualequale inducit indicium.
Indicia plene per testes probari debent vel per vehementem presumptionem.
77 Indicia sunt minus quam semiplena probatio.
Fama probationem non inducit nec probationis partem.
78 Damnari nemo debet ex suspitionibus.
Absentia in dubio in bonam partem debet interpretari.
79 Statutum penale loquens de actu vero locum habet in ficto.
Pene in quibus sint vulneribus exaggerande.
80 Statutum dictans patrem debere soluere legitimam pro delicto filij, non ligat patres forenses.
81 Pater pro filio bastardo delinquente nō tenet legitimam soluere.
82 Bānitus qui nō est de territorio bānientis nō habet pro confesso.
Contumax de iure communi non debet pro confesso haberi.
83 Statuta de potestate loquētia an possint locū habere in capitaneo.
84 Ius equale si sit duobus et preuentioni sit locus, vno impedito impeditur socius.
Iudices si sint pares et vnus alium preuenerit, factum ab altero valet super eodem negotio si non appelletur.
85 Amputatio mēbri est debilitatio totius corporis.
86 Membra generationis proprias et distinctas habēt operationes.
Frons dicitur facies.
87 Vulnus quid sit, et an possit vulnus dici sine sanguine.
Insultus quid dicatur.
88 Insultus vnde dicatur et an possit fieri pedes et eques.
89 Statuto iudicem arctante ad causam diffiniendam infra certū tempus, quid debeat iudex facere.
90 Pax inter aliquos facta potest per testes probari.
91 Sindicator officialium an habeat merum et mixtum imperium.
92 Securitas perpetua a solo principe dari potest, temporalis autem etiam a lege.
Saluum conductum habens, vt a creditoribus non possit impediri satisdare debet de stando iuri termino salui conductus finito.
93 Debitor in diem tenetur satisdare si incipiat bona sua dilapidare.
94 Executio non fit in corpus mortuum.
95 Potestas an possit procedere aduersus eū qui percussit volentē.
96 Vulnerans seipsum an puniatur pena statuti punientis percutientem alium.
97 Delictum quando possit puniri vbi non fuit commissum.
98 Excommunicatus in vna ecclesia censetur vbiq; excommunicatus.
99 Fur qui in duabus ciuitatibus fecit duo furta sine pena et in alia vnum an possit ibi captus puniri vt famosus.
100 Latro famosus quis dicatur.
101 Fur pro primo furto non punitur capitaliter.
102 Terror leuis dicitur si malefactor non ligatus ad funem tantum ducatur.
103 Carcer mala mansio dicitur, et appellatione questionis continet.
104 Maledictio et blasphemia in quibus differant.
Blasphemare censetur qui cōtra deū verbū cōtumeliosū loquit.
105 Blasphemare creditur qui per dei pudibunda iurare inuenitur.
106 Maledicus est infamis censendus.
107 Iudex quando teneatur de eo qui in tortura decessit.
108 Iudex ex his que viua voce audiuit moueri potest, licet ex processu non appareant.
Iudex in penis consuetudinem sicut legem scriptam sequi debet.
109 Iudex iurisdictionem limitatam habens ad certam summā, an possit coram se delinquentem punire vltra illā quātitatem.
110 Iudex in casibus emergentibus potest leges transgredi.
111 Iudex cui constat testes esse viles vel subornatos non debet eorū dicta admittere.
112 Pena talionis propter calumniam quandoq; infringitur.
113 Statutum puniens accusantem in probatione deficientem an habeat locum in denuntiantem.
Iudex ad solam denunciam procedere potest nulla accusatione instituta.
114 Denuntiator deficiens in denunciatione probanda presumitur calumniari.
115 Querela quid sit, et vnde dicatur.
116 Querela differt ab appellatione.
117 Promotor in processu inqsitionis an et qn cēseatur ius habere.
118 Pene plures si imponant p legē pro aliquo delicto, an in origine sim ccurrāt, an vero in cōdemnatione et executione, et nu. seq.
121 Moderatio dictio, diminutionem quādam importat.
Statuto imponente penam diuersam a iure, non censetur alius modus agendi sublatus.
123 Punitus in foro ecclesiastico, puniri potest in seculari foro quatenus pena exceditur.
124 Iudex an possit penam a lege vel statuto taxatam mutare.
Instrumentum pacis an prosit ei qui maleficium negat.
125 Iudex pacē suadere pōt, cōponere aūt ptibus inuitis non potest.
126 Delictū an censeat cōfiteri is qui pacis producit instrumentum.
Pax et concordia valet per pecuniam facta.
127 Notario infra triennium pacem stipulantem an possit post terminum ratificari.
128 Pater an possit pacem facere de iniuria filio facta.
Maritus pacem facere potest pro iniuria vxori illata.
129 Transactio an sit valida super adulterio facta.
130 Officialis an teneatur qui aliquē facere pacē cū aliquo cōpulit.
131 Blasphemans et confitens sacerdoti an habeat beneficiū, si ex statuto pro pace ab offenso habita remittatur pene pars certa.
132 Personalis captura fieri pōt pp ꝯtumaciam in causa ciuili.
Potestas ab omnibus laudatus ad sindicatum stare non debet.
133 Iudex accusatum de crimine nō potest cogere vt pcedat saluis exceptionibus declinatorijs &c.
134 Iudex i cā fiscali vel reipu. sniam ferre pōt, nemine postulante.
Iudex qualiter plures condemnare debeat, vt quilibet ad totam summam teneatur.

Voniã tractatus sindicatus officialiuz quotidian⁹ & vtilissimus est satis, & circa eius practicã & materiã quotidie dubia oriunt, ideo post illustrẽ doc. Bal. qui hãc materiaz per. xxxv. q. & non plures explicauit in. l. obseruare. in. §. proficisci. ff. de offi. procon. & leg. ¶ Ego Cataldin⁹ de Boncõpagnis de Viso, post vtriusqz iuris studiũ lõguz atqz diuturnuz in hac mea etate senili, Addendo dictis Bal. in hac materia aggredior psens opusculũ, Catonis eximij vestigia imitat⁹ q. lxxxvj. agens annũ grecis literis post latinas appetijt erudiri, indefessisqz laboribus iugiter studuit, vt iuris ciuilis peritissimus haberetur,
1 †vt sic agendo vita breuis, ac incerta qua fruimur, Sensusqz hebes negligentie torpor, multimodaqz diuersorum occupatio nos paucula scire permittens, ac que plerunqz sunt scita iugiter excutit & euellit fraudatrix obliuio & memorie inimica, per literarum vsum diuturnior apud posteros conseruetur, ad vtilitatem iudicum ceterorumqz officialium qui in hoc miserrimo exercitio officiorum oblectantur. Et ad laudem & gloriam magni Dei cuius nutu sermo recipit gratiã, & doctrina perfectionem. Omissis igitur. q. Bal. in. §. proficisci. cuius dicta non refero, quia esset potius transcribere q scribere, eius continuando materiam incipiam.

2 ¶ † Adde qd si dat libellus Iudici in sindicatu, q neglexerit examinare testes. ppter qd fecit litez suã. vt. l. si qñ. C. de testi. quid oz pbare agẽs, dico qd hz necesse probare qd ipse produxit testes personaliter in iudicio, & qd fuit protestatus iudici quod ipsos testes presens examinaret, & qd nõ stabat per eũ, alias nõ dicit iudex negligens. iuxta not. per Bar. in. l. damni. §. sabini. de dam. infec. ¶ Inde aliquid etiã de hoc per. d. Papien. in. ti. de op. ↄtra testes in gl. antepen. in fi. Itez habet necesse probare corã sindicatoribus, qd illi testes probassent petita per partẽ, & qd inferat ipsos testes fuisse examinatos in tanta quantitate, & hoc etiã debet deduci re in libello, al's iudex nõ teneretur in sindicatu. vt no. Bar. in. l. in pecuniarijs. ff. de ferijs. alleg. l. qui cõmeatus. ff. de re mili. quod est notandum pro defensione officialium, & etiam ad offensam.

Adde

3 ¶ † Adde si potestas retinet aliquem qui protestatur quod retinetur sine causa, & petit se relaxari, officialis dubitans ne teneatur in sindicatu debet esse cautus, vt faciat hunc detentum describi in testem super aliqua inquisitione in libro notarij maleficiorum, ad hoc, vt in sindicatu possit se excusare, & dicere quod eũ retinuit causa ab eo recipiendi informationem super tali inquisitione vel maleficio. & ad hoc probandum producat illum librũ. & ita vidi d facto practicari, ac etiam practicaui me existente Capitaneo ciuitatis Aquilie. quod est bene not. quia de iure magistratus detinens aliquem iniuste, tenetur ad interesse, vt est glo. no. in. l. ij. §. simili modo. ff. si quis cau.

4 ¶ † Credo etiã qd officialis posset hoc probare per testes domesticos. s. notarios vel berrnarios, per ea que dicit Bart. in. d. §. proficisci. in. xviij. q. vbi dicit qd familia potestatis potest pro eo in sindicatu testificari, quando non tangit testificantes, cuius opin. confirmatur, licet ipse non alleget, per dictum Innocen. in. c. in literis. de proba. vbi dicit qd familiares nõ repelluntur a testimonio, si non sunt subditi producentis. Debet tamen iudex aduertere conditionem personarum, sm Inno. & Ioã. ibidem Hoc idẽ tenuit clarius Bar. & Sali. in. l. ij. C. de testi. vbi dicit qd si isti domestici familiares sunt homines bone fame, & honestatis, admittuntur pro dominis ad testimonium. per no. per Inno. in. d. c. in literis. quia isti tales nõ sunt deputati ad vilia, ideo in testimoniũ admittuntur. Bal. autem dixit q non, in. d. l. ij. quia sunt viles persone. Salice. ibidem tenet contra, dicens qd imo recipiuntur, & possunt testificari pro potestate, si non stant amplius cum eo, nec recessuri sunt cum illo, quia alias familiares dici deberent, si essent cum eo recessuri, arg. C. si rector prouin. l. j. & si qua. pred pote. l. j.

5 ¶ † Ego puto qd isti berrnarij tunc admittantur, quando non sunt alij testes, & sic in subsidiũ. xiiij. q. ij. quanquã facit. C. de repu. l. cõsensu. & quod ibi no. & qd nota. de offi. delega. c. insinuãre. in gl. j. d priuile. c. licet. in gl. sup verbo, familiaribus & de verbo. sig. c. vlt. libr. vj. in quibus iuribus notatur qui familiares ad testimonium admittantur, & qui repellantur. Illud non omittam qd berrnarius compelli non potest, nec tenetur ad testificandũ cõtra potestatem, propter reuerentiam quam sibi debet dicit Bald. ff. de excusa. l. ij.

6 ¶ † Adde si aliquis fuit positus ad torturam, & officialis dubitat ne de hoc molestetur in sindicatu, quod erit remedium, dico quod põt talem describere in testem super aliqua inquisitione, & postea allegare q hoc fecit, q: nolebat testificari veritatẽ super dicta inqsitione, & curiã informare, vel põt dicere qd vacillabat examinatus quia tunc potest ipsum torquere, vt dicit Bal. in. l. presbyteri. C. de epis. & cle. & no. in. l. ex libero. in prin. & l. vnius. §. testes que sunt, & C. de testi. l. nullum. Faciat ergo officialis apparere in actis curie, qualiter fecit citari talem, & noluit parere, pro hoc. ff. de iniur. l. iniuria. §. si quis decreto. vbi contumax, & non obtemperans iudici licite capitur, detinetur, & torquetur, dicit ibi An. do. meus.

7 ¶ † Et cautela est quod in relaxatione alicuius detenti vel torti facias ipsum confiteri per scripturam notarij ipsum fuisse legitime captum seu tormentatum pro informando curiam de aliqbus maleficijs ptinentibus ad officium, & hoc multum vidi practicari, & simile qñ fuit tortus, faciat ipsum cfiteri se fuisse lrie tortum, vel p inueniendis maleficijs, vel q: impediuit officium dñi ptãtis, & eius familie. Illud no. q si detentus dat fideiussorem de se repñtando, eo ipso vr cfiteri se fuisse lrie tentum seu captum, vt no. Bar. in. q. sua disputata que incipit, Lapus. vnde cautela est, q officialis in relaxatione faciat sibi dari fideiussorem de se representando quoties fuerit reqsitus, q: tunc videtur approbata captura.

8 ¶ † Adde q si iudex fuit negligens in procedendo contra homicidam, seu contra committentem aliquod crimen capitale, & ob id in sindicatu datur contra eum libellus, an erit iste libellus personalis, ita quod debeat detineri, dicit quod non, q: dz puniri pena pecuniaria applicanda fisco, quando iudex est negligens, vt not. in auct. de manda. prin. sit tibi, & quod no. ff. de le. l. j. Pet. Gui. & Bald. nec ob. l. si. C. ne sanctum Bap. reite. q: speciale est ibi in illo tam graui delicto, & ad predicta. l. j. C. vt intra certum tempus, dicam de hoc in questione. xiij.

9 ¶ † Adde etiam quod magistratus & officiales tenentur de leuissima culpa. ff. de magistra. conueni. l. nõ simile. & l. magistratus. Tamen mitius agitur, adeo quod sindicatores eorum possunt eorum arbitrio condemnare in quota, & non in tota, prout visum fuerit vt no. institu. de obligat. que ex quasi delict. in princip. Et si non sunt soluendo non propterea detrudentur in carcerem, sed tenentur solum inquantum facere possunt. Unde dicit lex, quod filiusfam. qui non habet nisi peculium, non tenetur vltra peculium, vt. ff. de iudi. l. si filius. Et ideo formatores libellorum agentes ratione culpe leuis vel leuissime contra magistratum, non debent certam petere quantitatem, nec bene formarent libellum, sed debent concludere ad quẽdam rationem quãtum bono viro equum videtur. vt. l. si iudex. ff. de va. & extraordi. cog. Et pro ista parte facit quod no. in. l. ij. ff. quod qsq; iur. Alij dicunt aliter, de quo vide plene Barto. & Bald. in. l. pignus. C. de pigno. actio.

¶ Adde quod officialis qui non vult stare tempore sindicatus cũ suo rectore, q: contra eum dedit petitionem, debet ab eo expensas habere. glo. est in. l. fi. de ordi. cog. & in. c. ex parte. de accusa.

10 ¶ † Adde quod qui conduxit officialem, videtur suis expensis cõduxisse in eundo, stando, & redeundo. vt no. Bart. in. l. super creandis. de iure fisci. lib. x. facit de agri. & censi. l. domini horreorum. & C. locati. l. excepto. & Bald. C. de negot. gest. l. prima. Super quo dubio doctor clarissimus dominus Petr. de perusio consul. ad literam sic dixit. Rector tenetur conducere officialem ex pacto. querit vtrum finito officio, si officialis nollet redire ad locum conuentum cum rectore, rector teneatur dare sibi estimationem illius quod officialis in tali reditu esset impensurus. Et qd teneatur non videtur dicere, primo propter conuentionem que est seruanda. l. j. §. si conuenerit. ff. depositi. quia etiam ad id circunscripto pacto tenetur. vt not. plene in. l. j. §. si tabernarij. ff. de var. & extraord. cogni. & quod not. Odo in. l. si duo. §. item cum quidam. ff. loca. & l. j. in fin. eod. titu. Nec ob. si dicatur rector tenetur conducere & reconducere & sic ad factum, non ad estimationem tenetur, quia dico qd si factum non potest probari, qd tenetur indistincte, cum in obligatione facti succedat obligatio ad interesse, si factum non prestatur. l. si quis ab alio. ff. de re iudi. & l. j. ff. de actio. emp. cum si. Et ita etiã de facto fuit decisũ in ciuitate castelli, per Pe. de perusio. Nec miretur quis si ad contextũ verba dicti cõsilij explicaui, quia sic faciã quando occurret, quinimo super qua cõsultum reperiam in terminis. q. ad habendam notiam pleniorem.

11 ¶ † Adde qd quando delinquens aufugit officiali, videtur teneri ad similem penam, etiam corporis. l. ad commentariensem. C. de custo. reo. & l. ij. & l. milites. ff. eo. titu.

¶ Adde qd statutũ vel rescriptum officialis absoluit, nec debeat sindicari, tñ si aliquid remansit penes eum de rebus cõmunis fisci debet de hoc sindicari. vt not. Bar. in. l. j. §. fi. ff. de pecu. leg.

¶ Adde qd leuis vel leuissima culpa nõ punitur criminaliter, sed ciuiliter, sm Cy. in addi. in. l. si quis non dicaz rapere. C. de epis. & cle. in fi. addi. qd no. pro defensione officialiũ. & adde qd no Bal. in. l. mancipia. C. de ser. fugi.

¶ Adde qd si officialis aliquid exigat d facto, & immittit in cameram communis, non potest cõuiniri in sindicatu. Bart. in. l. ij. §. fi. ff. de admi. rerum ad ciui. perti.

12 ¶ † Adde qd cautela est, qd qñ detẽtus pro maleficio aufugit potestati, quod faciat procedi per capitaneum cõtra custodes cui assignauit, & si ponetur in banno, excusabitur si nõ põt ipsum exhibere tempore sindicatus. Bar. in. l. si cum exhibuissent. ff. de pub.

¶ Adde an assessores sindicentur de negligentia, & sic contra eos fiat inquisitio scrupulosa. vt. l. si seruus vetitus. de leg. j. dic qd non est conueniens, vt de negligentia sindicentur nisi sit dissoluta & dolo proxima, & ita seruat cõsuetudo per quam assessoribus multũ fauetur. Sed de mero rigore ita sindicari debet de negligentia sicut de culpa faciẽdo cõmissa. vt. l. mancipia. C. de ser. fugi. & l. si quis in conscribendo. C. de pac. & C. d decu. l. iudices. & vide s. in. q. iiij. Sed aduerte, q: tunc est necesse qd officialis fuerit requisitus, & neglexerit. vt no. archi. in. c. j. de iureiu. in prin. & Bar. in. l. dãni. §. sabini. de dam. infec. & vide per Spe. in titu. de inquisitione. ver. sed pone iudex &c. & gl. iij. q. viij. c. qui sine, & vide Ang. in. l. si vacãtia super ver. preses aut. C. de bo. vac.

13 ¶ † Adde si officialis est electus Perusij cum pacto, vt nõ teneatur stare ad sindicatum, nisi pro furtis, & baratarijs, & illicitis extorsionibus. An propter pregnantiam huius verbi, extorsionibus, sindicari poterit de omnibus iniustis sententijs, quarum vigore aliquid est examinatum. dic quod sic, quia exactio, extorsio appellatur, que fit ab inuito, quantumcunq; iustitia suadente. plenus est enim significatus huius verbi, extorsio. vt. l. si seruo. in versicu. extorquere. ff. de heredi. institut. & ibi per Ange. & Imol. in. l. mora. solu. matri.

¶ Adde an possit fieri pactum cum aliquo officiali, ne teneat stare ad sindicatum. nã tex. in. l. si vnus. §. illud nulla. ff. de pact. facit quod non, quia videtur quasi remitti dolus futurus. Item pactum est inuitatorium ad delinquendum, redditur enim audacior ad delictum, ex quo scit se non teneri reddere rationem, ergo &c. l. conuenire. ff. de pact. dota. In cõtrariũ facit. l. aurelius. §. gaio. ff. de lib. le. & l. si quis rationes, de lega. j.

14 † Unde potest esse cautela qd in contractu electionis addatur clausula, quod si contingat eundem

officialem occasione doli vel culpe condemnari debere, ꝙ ex nunc omne id ⁊ totum in quo deberet condemnari titulo donationis inter viuos conferunt, vt in fi. preallegata. l. si seruus vetitus. docet. de leg. j. ⁊ d. l. si quis rationes. Tamen negari non potest, qn sit inuenire viaȝ fraudibus contra regulam. d. §. illud nulla. dū dicit pactione nulla fieri potest. de hac q̄stione vide Bal. in. l. cum necessitatem. C. de fideicommis. vbi dat aliam cautelam quod non eligatur sindicus, quia potest per statutum fieri quod non eligatur sindicus. Subdit tamen qđ in dubio per verba generalia officialis liberatus a scrupulosa inquisitione, censeri debet liberatus ab illa culpa, que non potest apparere nisi per subtilita. iudici, sicut est culpa leuis ⁊ leuissima. Lata autem culpa non pertinet ad scrupulosam inquisitionem, q2 de facili apparet. Dolus etiam licet pertineat ad scrupulosam inquisitionem non videtur remitti. vt. d. l. si seruus vetitus. coniuncta. l. dolum. C. de dolo.

C Adde ꝙ licet ex forma statuti officialis non debeat sindicari, hoc debet intelligi, nisi de reliquis, secundum Bar. ff. de pec. l. dominus sticho. §. seruus qui.

15 C † Adde ꝙ statutum puniens offendentem officialem, intelligit durante officio, non eo finito. ff. de testa. mili. l. titius. ⁊ l. tribunus. ⁊ ibi p Ange. qui in hoc intelligit, nisi in ciuitate permaneret intra tempus in quo recessus est sibi prohibitus, puta quia tenetur stare ad sindicatum, ⁊ sindicatu finito intra illud modicum tempus quo pro sarcinulis componendis moram trahere oportebat, sicut dicimus in legatis. vt. l. ij. §. omnes. ver. plane. ff. de iudi. in glo.

C Adde an potestas qui est c̄demnatus in sindicatu, debeat reddere salarium preteriti temporis. videtur ꝙ nō, quia satis est ꝙ punitur vt valet puniri, salarium enim cuȝ hoc nihil commune habet. argu. ff. de mino. l. papi. exuli. In contrarium facit. C. de ser. fugi. l. mancipia. prima pars est vera, scđm Bald. quia huiusmodi culpa nō remouet vtilitateȝ officij a generali actu, ⁊ ideo non punitur nisi quantum deliquit. vt. l. rescriptum. de his quibus vt indig.

C Adde ꝙ no. Bar. ff. de dona. l. absenti. Et alibi habemus quod quando iudex delinquit, totum salarium reddere debet. Ita videtur in. l. iudices. C. de anno. ⁊ tribu. li. x. de quo per Jac. de are. in. l. quidam. in prin. ff. de excusa. tuto. ⁊ in. l. mensaȝ. in prin. ff. de annu. leg. tangit glo. in. l. diem functo. ff. de offi. asses.

16 C † Adde si potestas vel aliquis ex sua familia finito tēpore sindicatus cōmittit aliquod maleficiū, nunquid ratiocinatores seu sindici habebunt de hoc cognoscere, an nouus potestas. Responsio videtur ꝙ nouus ptās, nō illi, q2 ratiocinatores tantū habent cognoscere de illo qđ officio durante cōmiserunt. vt ptȝ. ff. ad. l. iul. repe. l. lege iulia. ⁊ l. seq. Uel dic ꝙ illud est ꝙ pecuniam tantum iniustaȝ accepit in officio ante forte si deposito officio in sindicatu deliquit, ⁊ de hoc dȝ a ratiocinatoribus sindicari, cum adhuc durarent reliquie officij ⁊ dignitatis, licet deposuerit administrationem. arg. ff. de offi. proconsul. l. proconsule. ⁊ nomine rectoris appellantur a lege, etiam post depositum officium, durante tū sindicatu. vt. l. j. C. vt omnes tam ciuil. quā crimi. iudi. ⁊ ideo appellatur potestas vetus vulgariter, ⁊ officialis potestatis veteris, vnde puto qđ ratione dignitatis non debeant coartari, nisi contra crimen grauissimū, puta lese maiestatis, vel aliud simile capitale, vel forte homicidiuȝ. ff. de custo. reo. l. alias. lex. j. ⁊ l. diuus. Franc. accur.

17 C † Adde an officiales debeāt tractari tanq̄ ciues, ⁊ an statuta ciuitatis de ciuibus loquentia in eis locū habeant, ⁊ videtur ꝙ nō. C. de summa trini. l. j. ⁊ de incest. nupt. l. si qui da. tut. poss. l. ne quis. Contrarium tamē est verum, cum quilibet rector cū sua familia sit velut ciuis durante officio, ⁊ etiā durante sindicatu. Nam ciues appellantur municipes, ⁊ econtra. ff. ad municip. l. j. ⁊ potestas vel municeps appellatur magistratus municipalis. arg. C. ad municipa. l. magistratus. §. lucius. l. filij. ⁊ l. senatores. ⁊ l. municipes. C. de incol. l. ciues. ⁊ l. fin. in glo. quid de rusticis. Francis. accur.

C Adde quod si iudex affirmauit se doctorem, cū non esset, qua pena puniatur. dic vt. l. eos. ff. de fal.

C Adde an talis iudex qui dixit se doctorem, debeat etiam suum salarium perdere, ⁊ in hoc potestati teneatur, videtur qđ sic. ar. optimum in. l. j. C. ad. l. iul. sed cogita.

18 C † Adde quod si ex iusta causa vel euidenti vtilitate publica potestas non seruauit statuta, an teneatur, ⁊ possit sindicari, ⁊ non puto, arg. ff. de mune. ⁊ ho. l. non puto. ⁊ §. extra de consti. c. j. p Inn. ff. de serui. l. iij. §. cum diuine. ⁊ de in ius vocando. l. quāuis. de capti. l. hoc edicto. ⁊ instituta de rerum diuisione. §. appellatur. ⁊ argumentuȝ. ff. ad. l. aquil. l. ita vulneratus. ff. de penis. aut facta. in fi. ff. de fic. l. qui ceden. ⁊ C. ad. l. iul. rep. l. iij.

C Adde qđ si sindicatores in pari numero sint absoluentes, ⁊ condemnantes, valet absolutio. ff. de re iudicata. l. inter pares. ⁊ l. arrianus. de acti. ⁊ obligatio.

C Adde ꝙ si in ciuitate est statutuȝ ꝙ dat certam formā sindicādi ⁊ eligendi potestatem, si potestas iurat seruare omnia statuta presentia ⁊ futura, ⁊ postea fiat aliud statutuȝ aliā formā imponens sindicandi, scđm ꝙ potestas debeat sindicari. Et consuluit Ubertus de bobio ꝙ scđm antiquum, ⁊ ꝙ forma iuramenti non est referenda ad id ꝙ specialiter est promissum. l. doli clausula. de verbo. oblig. de pen. l. sanctio legum. ⁊ l. alimenta. §. basilice. ⁊ l. stichus. de alim. ⁊ cib. leg. Nec poterunt recedere a prima forma sine ipsius c̄sensu, cum sit contractus ⁊ pactio quo ad illud expressum. Ubertus.

19 C † Adde an heres assessoris teneatur stare ad sindicatum. nam tex. videtur qđ sic. vt. l. dies cautioni. §. fi. de dam. infec. in fin. Qđ est verum in casu illius. §. ⁊ in alio in corpore, vt scenicas mulieres. circa fin. colū. v. vbi tex. not. dixit quod ad bona assessoris sunt obligata pro quasi delicto, alias non tenetur stare heres ad sindicatuȝ casus est in. l. vel aūt. ff. de iudi. Regulariter auteȝ heres non tenetur stare ad sindicatum officialium, cū iurisdictio ad heredem non trāsit, vt. l. si filius. ⁊ ibi Bal. ff. de iudi. De hac. q. an heres assessoris teneatur stare ad sindicatum, vide Ang. in. l. iij. §. hoc auteȝ. de dam. infec.

C Adde quod heres iudicis qui male iudicauit, non tenetur stare ad sindicatum, nisi conueniatur inquantum ad eum peruenit. l. iulia. ⁊ ibi Ange. de iudi.

C Adde ⁊ nota bene, ⁊ attende qđ vbi iudex male iudicauit, etiaȝ si eius sententia fuerit confirmata semel vel bis per iudicem appellationis, conueniri potest tempore sindicatus. Idem si fuit appellatum ⁊ appellatio est deserta, secundum Innocen. ⁊ Joān. and. de offi. delegat. c. pastoralis. in glo. iniusta. la. ij. ad fi. ⁊ per eundem in. c. sepe. de appel. in gl. peremptorio. ver. sed nunquid iudex. vide bene Bal. in. x. col. de pa. in. fir. c. iudices. ⁊ adde Imo. in. l. j. ff. de appel. circa princi.

C Adde qđ si officialis aliquid committit, ibi puniendus est vbi deliquit C. vbi sena. vel cla. l. j. C. ad. l. iul. repe. l. j.

C Adde qđ officialis debet succedere successori, ⁊ non procedere in officio, alias punitur. l. iul. l. iij. in fi. ff. ad. l. iul. male. not. Guil. in. l. imperium. ff. de iurisdi. om. iudi.

20 C † Adde qđ potestas vel rector tenetur pro familia sua vt. no. in. l. j. C. vt omnes tā ciuil. q̄ cri. circa prin. ⁊ auct. de iudi. §. hi qui. col. vj. in glo. no. qđ iudex. ⁊ hoc nisi imperitia delinquat.

C Adde qđ etiam durante officio pōt inquiri ⁊ puniri officialis qui furtum, barattariam, ⁊ illicitam extorsionem in officio committit. tex. ⁊ ibi Ang. hoc not. in. l. datur. ff. ad. l. iuliam repet. De his barattarijs vide quod not. Cyn. in. l. auia. C. de postlim. ⁊ ibi ex tex. quod lucrum non est preferendum fame, imo fama ⁊ honor semper debet preferri lucro. vt. ff. si quis omis. cau. test. l. iul. de primo vide glo. in. l. ij. ff. de in ius voc. ⁊ C. ad. l. iul. repe. l. iubemus. adde de hoc. J. in. q. sequen.

21 C † Adde qđ officialis forensis post finitū officium, etiam in loco sui domicilij conueniri potest, dicit Bart. in. l. j. ff. ad. l. iul. repet. Sed ratiōe barattarie est tex. eo. ti. l. dat. vide de hac. q. d. Bal. C. quor app. reci. l. iij. ff. nau. cau. stabu. l. iij. §. eod. mo. ⁊ dicit Ang. in. d. §. j. se vidisse hanc. q. de facto in Joanne Gillioli, qui durante officio fuit de barattaria inquisitus, sed euasit ex c̄silio collegij Perusini, quia iudex inquirēs habebat officiuȝ limitatū sindicādi officiales tantum quorum officium finierat. pro quo vide quod not. gl. in cor. vt iudi. sine quoquo suf. §. necessitatem.

C Adde qđ officiali non lȝ accipere donū, nisi esculēta ⁊ poculēta, nisi a consanguineis, ⁊ hoc scđm iura vetera. hodie autem quid iuris sit, dic vt not. in. l. plebiscito. de offic. presid. in regno tamē Sicilie per constitutionem Friderichi imperatoris, semel in causa licitum est accipere esculenta, scđm Ant. Pro hoc tamen vide omnino qđ notat Bar. ff. ad. l. iul. repe. l. iul. §. apparet.

22 C † Adde qđ licet officialis tenetur p familia sua, vt eaȝ exhibeat aut soluat, si familiaris commisit delictum, ⁊ eū potestas banniuit, non tenebitur in sindicatu, vt est bona cautela pro rectoribus. vide Bal. q. hoc dicit in. l. fideiussor. §. qui vero pro cōdemnato. ff. qui satisda. alias est lex. si decesserit. in fi. eo. ti.

C Adde qđ notarij ⁊ alij qui sua negligunt officia tenentur, non autem obligant suos magistratus. institu. de satisda. tu. §. fi. in glo. Romanos.

C Adde qđ contra officiales proceditur breuiter ⁊ summarie, vt in aucten. vt iudi. breuiores. scđm Bal. ⁊ ibi Cy. hoc no. vide Bar. in l. licitatio. de publica. ⁊ Anto. d. but. i. c. j. de litis cōtest. in. ij. col. vbi dicit ꝙ in sindicatu non requiritur libellus. vide in. q. iiij. ⁊. v. supra. ⁊ quod contra officiales procedatur, etiam die feriato in honorem dei. vide infra.

Adde

¶ Adde qd potestas qui male iudicauit, punitur. Item assessor & iudex quando non vult iudicare. ij. q. ij. hoc etiam in auct. de questo. §. sub hoc.

¶ Adde qd non punitur qui dat iudici vt iuste iudicet, secundum canones, secus fm Laicos. xj. q. iij. qui recte, in glo. no.

23 ¶ † Adde qd prẽs qui est iuris ignarus, tenet in sindicatu, si tulit sniam iniustã, lz de ɔsilio suor iudicũ, q iudices ignorantes ɔduxit fm Ang. in. l. j. ff. de var. & extraord. cog. Sed potest dici qd nõ tenetur prẽs, sed iudex sub cuius examine & ɔsilio talis snia lata fuit. casus videt. ff. qd quisq; iur. l. ij. & pro hoc facit bonus tex. C. de his qui latro. l. j. ibi sub examine iudicis. & ibi Ang. idem tz ad idẽ. l. si illi. de decu. & ibi ẽt Ang. & i corpore de litigio. §. oẽm nota. Plus dicit Gui do de suza. qd si vicarius erat ad bãchũ dñ sniaz pferebat prẽs, & nõ ɔdixit, psumitur ei ɔsuluisse, & ex hoc punitur sicut si in sententia contineret quod esset lata de consilio suo, per. l. quoniam. C. de appel. vnde caute faciunt iudices qui non associant potestates ad tribunalia, qñ sentiunt vel putant q sententia quam vult pferre potestas, est contra ius, quod sepe vidi de facto.

24 ¶ † Adde an possint iudices sindicari p sindicatores de his que non sunt gesta in officio, nec officij cõtemplatione. Bal. qd non. C. vbi & rõ. agi oportet. l. ij. & i. l. ex hoc edicto. §. eo. ff. nau. cau. stabu.

¶ Adde si potestas est absolutus in sindicatu super inquisitione generali, an possit condemnari de speciali. Bal. in. l. fi. C. & peda. iudi. tenet quod sic, quia de illa specie non intelligitur inquisitus p verba generalia.

25 ¶ † Adde quod licet nõ valeat snia iudicis corrupti pecunia, vt in d. l. fi. de pe. iudi. tamẽ snia arbitri corrupti pecunia valet, sed obst. exceptio doli. C. de arbi. l. iij. no. Inno. in. c. cũ ab omni. de vi. & ho. cle. licet Jo. dixerit contrarium. ij. q. vij. diffinitiuam. & in verbo venales, secus est si cõtineat expressum errorez, quia est nulla sicut sententia. iudi. vt no. in. l. diem. §. stari de arbi.

¶ Adde qd si iudex non expediuit processum institutum secundũ formam statuti, & j. tempus a statuto prefixuz, sed successori reliquit tenetur in sindicatu secundum Barto. & Bal. in. l. j. §. sciendum. ff. de magistra. conueni. facit quod dicit Barto. in extraua. ad reprimendum. in ver. procedatur. vide Barto. in. l. prouidendum. C. de decurio. lib. x. Illud tamen no. qd quantumcunq; debeat iudex infra certum tempus processum expedire, nunquam tamen cogitur iudex expedire, nisi infra finem temporis dicit Bar. in. d. extrauagã ti. in versi. procedatur. & Bal. in. l. pena grauior. alleg. l. j. §. expilatores. ff. de effr. & expilato.

26 ¶ † Adde qd si iudex dz expedire processum infra certũ tempus, & labatur tempus instantie, iudex non tenetur ad penam, si non expediuit infra dictũ tempus, & poterit postea expedire, quia nõ poterat actum expedire nisi ad partis petitionẽ de iur. delib. l. si curatoris. in glo. not. & l. pe. eo. titu. & ita ɔsuluit do. Nico. Alex. per casum no. quem ad hoc allegat. C. vt infra certum tempus. l. properandum. in prin. per do. Lanfrã. in auc. nauigia. C. de fur. & vide Bal. in. c. iudices de pace iura. firman. vbi etiam dixit quod si iudex non expediuit causam infra tempus, tenetur de negligentia qñ pars petit, alias non, & vide eundem Bal. in. l. statutis. C. de sen. ex peri. reci. Et quid si propter difficultatem probata causa non potest expediri. vide. j. in. iij. cart. in versi. adde quod si causa.

¶ Adde si statutum dicit processum debere expediri infra mensez si primus iudex processit, & supersunt sex dies mensis, intrauit alius officialis successor, quantum tps habere debeat, an illos sex dies an mensem, an suppleatur a lege plus temporis.

¶ In hac. q. dicit Fran. de alber. in quodã suo ɔsi. qd incipit. Su-

27 per quibusdam dubitationibus &c. † qd successor in officio dz ex actis primis iudicare, dummodo secundus iudex nõ habeat ad cognoscendum & diffiniendum causam predictam post presentationez actorum, seu restitutionem actoris sibi factam minus tertia parte temporis dicte instãtie, & si minus haberet intelligi debet a iure sibi suppletum. ar. C. de iudi. l. properandum. §. sin autem in medio continuata. l. diuortio. §. quid si in annos. ff. solu. ma. & iura municipalia sunt supplenda ad similitudinem dispositionis iuris communis in similibus terminis. Et dicetur interpretatio extensiua, maxime quãdo iura municipalia patiuntur, quia in eis communis dispositio operat secundum similitudinem terminorum iuris. Nam iura cõia sup omnibus indifferentibus terminis qñq; emergentibus prolata esse intelligunt. ff. de leg. l. iura nõ in singulis. & l. non possunt. & l. ideoq;. & l. non est nouum & ad. l. fal. l. j. §. lex fal. de mune. & bono. l. j. §. j. ex dispositione ergo iuris communis dictum tempus intelligitur esse suppletum secundo iudici predicto modo per argumentationem casuũ & identitatis rationis. Francis. de albe.

28 ¶ † Adde q si potestas tulit sententiam iniustã, quã postea capitaneus ɔfirmauit iniuste, vtrũ interesse solutũ per prẽtem leso liberet capitaneum. dicit Griffo. de monte politia. in suo cõsilio. q incipit, Potestas tulit quãdã sniam &c. q qñ plures aliqd faciũt ex quo obligant alicui ad interesse insolidũ, ceteri liberant vno exacto. vt. ff. de duobus re. l. iij. §. fi. de eo p quẽ fa. erit. l. j. §. si plures, sed qñ non est ex eadẽ cã. sed ex diuersis causis vel factis obligant insolidũ ad interesse, vno exacto alij non liberant. vt. ff. ne qs eum q in ius vo. est vi exi. l. fi. & l. pe. §. hoc in. & de tab. exhiben. l. locũ. §. pe. Sz in pposito primus. s. potestas tenet, q perperã cõdemnauit, & sic primo suo quasi delicto & ex prima cã. Secũdus vero. s. capitaneus, q pperã ɔfirmauit, & sic ex prima sua causa. vnde exacto potestate, non liberatur capitaneus & cõ. vt est casus ad. l. aquil. l. ita vulneratus. circa medium. & ista solu. & distinctio fit per gl. ordi. ff. de inter. actio. l. q seruum circa prin. Griffo.

29 ¶ † Adde an officialis condemnatus in syndicatu, repetat qd soluit p dicta condemnatione ab eo pro quo & cuius occassione pp administratam sibi iniustitiam, & condemnatoriam reportauit. Ange. in. l. sticum. §. si mandato. de sol. tenet q sic. facit q not. Sali. ibi, & do. Alexan. in. l. properandũ. §. siue autẽ alterutra. C. de re iudi. in ver. querit dic Salic. & dicit q concedende sunt actiões per cõe ɔ ipsos condemnatos. & dicit esse casum in. l. missi opinatores. C. de exac. tribu. lib. x. Nec ob. fm eum. l. mancipia. C. de ser. fugi. que in ɔtrium allegatur pro casu, fm vnam lectu. q ibi iudex faciendo litem suam non condemnatur in eo q alias soluere debebat, sed in alio prorsus, & ideo cum sui delicti penam ferat, non sunt sibi actiones cedende, fm Ang. in. d. §. si mandato. alibi aũt idẽ Ange. vcz in. l. si qs dolo. §. si quis creditorem. ff. de re iudi. tenuit ɔtrium, & condemnatum in syndicatu non recupare ab eo p quo & cuius occasione fuerat condẽnatus. monetur p glo. singu. in ver. sed dic ɔ. & in. d. l. si quis creditorẽ. & rñdet ad. l. missi opinatores. q ibi opinator negligẽs in exigendo tributum soluit istud p debitore, & ideo liberat eũ & repetit. sed in q. preposita reus erat per sententiam absolutus, vnde iudex qui soluit non soluit pro eo, sed causa sui delicti. Et hanc opi. tenuit Bal. in. l. sancimus. C. de iudi. & idẽ videt sentire in. d. l. mancipia. idez tz ẽt Bal. in. c. iudices. de pace iura. firman. x. col. vide glo. in. l. omnem honorem. C. quando prouo. non est necesse. Ange. tamen in. d. l. mancipia. in gl. que incipit; non ne. nota optimũ argu. q officialis soluens aliquid culpa sua, non repetit ab eo cuius contemplatione deliquit. Non ergo pt officialis petere, vt sibi cedant iura ab eo cui soluit litis estimationem. qd est verum, secundum Ange. ibi, vbi soluit ratione doli commissi, secus si non fuit in dolo, sed alias per culpam vel imperitiam male iudicauit. ff. de rei vendi. l. is qui dolo. cõiuncta. l. si culpa. eodem titu. & vide ad hoc bonum text. in. d. l. missi opinatores.

30 ¶ † Adde quod si officialis est refirmatus in officio vel electus p alijs sex mẽsibus, an dicatur idem officium vel nouum. Barto. ponit in. l. dies cautionis. vide glo. sing. in. c. hi qui. de preben. lib. vi. & ibi per Archi. & dicit ibi Jo. an. quod tunc est vnum officium quãdo prorogatio est eiusdem nature & forme, non alias. vide de hac. q. per Bald. in. l. si a te. C. de pac. inter emptorem. & an talis officialis debeat semel vel bis syndicari. not. Bald. in. l. si voluntate. C. de dona. ante nup.

¶ Adde q si iudex noluit pbationes admittere, vel sententiare, & similia, an conueniri possit, & faciat litem suam. certe sic. vt not. per Bar. in. l. si iudex. de varijs & extraor. cog. & per Bal. in. l. prescriptionem. C. si contra ius vel vtilitatem publicam.

¶ Adde si iudex admisit instrumentum q non tz quantum ad pbationez an faciat litẽ suã. Inn. dicit q sic, extra de consue. c. venerabilis. & Bal. C. si cer. pe. l. super chyrographis.

31 ¶ † Adde an ille q pstat auctoritaẽ actui ipso iure nullo teneat ad interesse. dicit Bald. qd non, in. l. j. in princip. de tutel. & ratio. dist.

¶ Adde si iudex inquirit ad promotionem syndici, & iudicat per peram, an faciat litem suam, sicut si proprio motu. Bal. dicit qd sic, in. l. j. §. si preses. de magist. conue.

¶ Adde qd si per negligentiam iudicis ius partis deperditur, facit litem suam in totum vel in partem. Bal. C. de testibus. l. si quando. in princi.

¶ Adde si potestas tenetur inquirere de maleficio, excusatur, & nõ punitur, si non denuntiatur sibi, nec est notorium. dicit Bald. ff. de magistra. conue. l. j. §. magistratus.

32 ¶ † Adde quod si potestas mandat aliquid in casu non licito tenetur potestas & non berrnarij obedientes, vt fuit Florentie de facto Bal. in. l. excusatur. ff. fami. her. per illum tex. facit qd not. Dy. ff. de regu. iur. cum quis mandato. lib. vj. & per hoc fuit laceratus qdã libellus porrectus in curia executoris Florentie, q concludebat qd fecerat de mandato superioris, secundum Bald. ibi. pro hoc bene

facit. ff. de iniurijs. l. iniuriarum. §. si quis. vbi dicit Ang. quod officialis potestatis vel aliquis de sua familia si facit aliquid, licet iniustum de mandato rectoris, non tenetur, sed rector ipse mandans, et dicit ibi esse casum et idem deciditur in. l. non videtur. §. qui iussu in gl. mag. ff. de regu. iur. et dicit qd cautus dz esse rector, vt de libello dato de captura vel tortura alicuius indebite facta contra aliquem eius officialem, vel familiarem lapso tpe ad dandum petitiones contra seipsum, faciat reum conuentum articulare et pbare qd hoc fecit pro officio exercendo, et erit familia secura, et ipse potestas quod no.

33 ¶ Adde q potestas dz tractare familiam, et maxime iudicem bn sicut berruarios in cibo potu et honore et alijs comoditatibus ipsorum, vt l. medicos. in prin. de ope. lib. Nam lz pstas det salariu vicario et alijs iudicibus et expesas, no ppterea dat de suo nec e eius officialis, sz e officialis cois aliud in vicario episcopi. vt de offi vica. c. ij. lib. vj.

¶ Adde qd qn iudex tenetur in sindicatu si iudex tulit sniam fm vna opi. vide Bar. in. l. de eo. de pena iudi. qui male iudi.

¶ Adde qd si intellectus legis est ambiguus, valet snia lata cotra ius legis, et sequendo opinionem aliquorum qui no sane intelligunt illam l. conueniri potest tempore sindicatus, mitius tamen punit. C. de re iudi. l. cum prolatis. q An. ibi fatet si contraria opinio erat approbata, sed si neutra, tunc non peccat iudex qui in vltimam sententiam inclinauit, fm Inno. de consti. ne innitaris.

¶ Adde quod error ex ca probabili, facit qd iudex in aliquo no teneatur parti lese, vt no. gl. xj. q. iij. temerarium.

34 ¶ † Adde qd qn lex habet plures intellectus, vz sententia fm alterum ipsorum. Bal. in. l. sicut. C. quando prouo. non est neces.

¶ Adde qd iudex no tenetur sequi opi. alicuius propriam, sed iuris conscientiam non facti. Hosti. in summa. de rescrip. §. et de ipsius. ver. hoc intellecto. sol. x.

¶ Ad qd iudices excusant de sententijs promulgatis ad penam sindicatus propter opi. doctorum interdum per eos secutam vt. s. dictum est in sententijs dissonantibus opinionibus pmulgatis. Ideo aliqua ad hanc materiam conferentia referabo, que non debent extranea et inutilia reputari, inferendo inferius plurima bona dicta, videlicet quando dubitatur de intellectu iuris seu legis, si aliqua sunt exemplaria magis clara, vnum ex alio declaratur. xxij. q. ij. non est, illa opinio est eligenda que maiori nittitur equitate. gl. xv. q. vij. episcopis sacerdotibus, et q maiori et probabiliori nittitur ratione, vt. ff. de vsur. l. ij. et extra de fer. c. capellanus de resti. spo. c. literas, et vbi sunt diuerse opi. standu est ei que plurimorum testimonio comprobatur dicit Bal. de offi. presi. l. j.

35 † Opinio communis, non sing. et peregrina aliquorum doc. tenenda est. Bal. ff. de sena. l. ij. in fi. opi. magistralis in non deffinitis legi. pro. l. seruanda est. vbi opinio multum est seruata de deci. c. j. vbi sunt opi. de iure ciuili seruanda est opi. que reperitur per ius canonicum approbata, et seruari debent in foro ciui. etiam in terris imperij dicit Joan. de imol. in l. centurio. ff. de vulg. et pupil. allegat. c. per venerabilem. qui filij sint legi. et in. c. licet ex suspecto. de foro competenti. et in. l. quanquam. C. ad. l. falci. Mediocris opi. est sequenda, et opi. sequenda est pbabilior et modernior. tex. in cle. j. de summa trini. Illa opi. magistri est ambigua, que non confirmatur auctoritate tex. in. l. si duo sunt non enim credendum est opi. magistrali, nisi quatenus auctoritate probetur vel ratione conuincatur, vt ibi. In dubio vltima opinio magis videtur approbata. Bal. ff. de costi. prin. l. j. in prin. Opiniones magistrorum recitande sunt dicit Jo. an. in. c. oes de maio. et obedien. et defensande per discipulum, fm eum ibi. et glo. xxiij. q. j. cum beatissimus. et in. c. j. decimis. in glo. magistrorum et excusatur quis ab expensis in sindicatu, licet opi. sing. magistri sui sequatur dicit Oldra. in. l. quesitum. §. sed in instrumento. de fun. instru. et ita ipsum respondisse auditores sui referunt, licet nemo sequi debeat in sententiando opi. singulares. ff. de sena. l. j. et ibi Bal. et. l. fina. C. de pe

36 na indi. † Nec ex nro capite formamus opi. sed ex tex. et gl. ordina. quibus inherere debemus sicut bononienses inherent Carroccio, vt no. in. l. omnis diffinitio. de reg. iuris. et sicut ductor nauis inheret timoni. dicit Bal. in. l. precibus. C. de impu. et alijs substi. opiniones doc. reddunt ius dubium et obscurum. C. de leg. l. leges sacratissime, arg. C. de non nume. pecu. l. idubitati iuris, et de iudi. l. certi iuris. Ideo error talis iuris videt excusare a vitio nullitatis, vt. C. de appellationi. l. j. argu. de iur. et fac. igno. l. ij. §. sed et si res. et de bono. possessio. l. in bonorum et vide materiam de resti. spo. c. literas. de clebra. missa. cum marthe. de fer. c. capellanus. et in. d. c. capellanus. c. j. de iudi. in. vj. et ibi Joan. mona. et in cle. ne romani. de elec. et ibi Guil. de monte laud. et quod no. in. qo. iiij. c. non valet, dictum doc. non est necessariam, nec arctat de necessitate. ix. distinctio. nolli. et. c. ego. et. c. neqz etiam si esset papa, duntamen tanquam magister loquatur, vt no. Hosti. de deci. c. pastoralis. Tamen pbabile est, vt no. C. de legib. l. j. ideo hz iudicem in sindicatu excusare, qr opin. doc. defendenda est quantu possit salua veritate, argu. ff. de arbit. l. qualem. x. dis. neqz et fauendu est. de deci. c. j. et qd ibi no. Host. et In

37 no. eo. ti. c. pastoralis. † Vn et papa qui hz oia iura in pectore. C. de testa. l. oium. et de costit. c. j. in. vj. vbi vidit opin. pbabiles, puta dubiu nec libenter ei detrahit. de restit. spo. c. literas. de celebra. missa. cum marthe. et q no. Hosti. in. d. c. pastoralis. Nam vt dicit lex ciuilis, nostrorum scriptorum snia sequenda est. ff. de da. infec. l. in heredibus. imo difficiliu reputat maioru nostrorum snias reuoluere. xxxv. qo. ix. veniam. et io in tali pbabili dubio quilibet eligere pot opin. quam voluerit, vt no. Inn. de costi. ne innitaris. et ibidem Hostien. et plenius in summa de maledicis. §. si. ver. grauior. et Spe. de appell. §. nunc dicamus. ver. circa. et de expen. §. j. in prin. Nam pbabilis dubitatio excusat a culpa. de postu. prela. c. j. in. vj. et de elec. statuimus. eo. lib. Nec illud silentio omittam. q opi. Inn. lz fuerit papa, non dz pro iure seruari. et hoc dicit Hosti. se audiuisse ab Innoc. qd eius opin. non debeat pro iure seruari. de sente. exco. c. non lz. lib. vj. in versi. non negetur. Reuertor mo, ne parenthesim faciam longiorem ad materiam in qua sumus.

38 ¶ † Adde qd officialis qui tulit sniam fm formam statuti, lz talis snia sit dirrecto contra reformationes factas, si he reformationes non fuerint sibi assignate, nec illas hz, non tenetur in syndicatu, iuxta no. p Inn. in. c. j. de consti. vide Ang. in auc. de con. in fi. vbi dicit qd officiales non obseruantes reformationes eis non traditas, non tenentur. q nota pro officiali qui debet habere statuta et reformationes.

¶ Adde quod preualet statutum semper practicatu. lz reformatio appareat contra statuto. dicit Bald. C. eo. de succ. auc. oes peregrini. in fi. et in. l. rem non nouam. C. de iudi. in fin.

¶ Adde, qd dicit Archi. iiij. dist. c. j. in istis legibus, qd si costitutio non est more vtentiu approbata, illi qui eam non obseruant non dicuntur transgressores, vt. d. c. in multis. et sic debet intelligi Barto. Hos. et In. de treug. et pa. c. j. Facit pro hoc. c. satis plane. xxviij. distin. §. ecclesiam hanc. versi. illud autem. in prin. ibi, vel quia illa ecclesia et c.

39 ¶ † Adde quod potius statur statuto quam reformationi, quando non est inserta in volumine statutorum. Bart. in. l. omnes. in fin. de pet. bon. subla. lib. x. assignat rationem. qr presumitur pro statuto contra reformationem, qd sit facta ad requisitionem et instantiam aliorum secundum eum. et vide omnino quod notat Barto. in. l. cum prolatis. de re iudi. et c.

¶ Adde q si officialis mediante B. facit Barratariam cu aliquo an ille B. poterit esse testis in syndicatu contra illum officialem de hmoi barrataria. vr qd sic, per. c. j. de testi. in. vj. qd verum est qn agitur ciuiliter pp pecuniam datam dicta occasione secus si criminaliter, qr cum sit particeps delicti, non admittitur. ibi remittitur ad notata de si. c. per tuas. et. c. fi.

40 ¶ † Adde an ille qui stat ad syndicatum possit rndere per procuratorem. dic qd sic, vt no. gl. magna in. l. in bonefidei. ibi finito officio. C. de iureiur. qd not. qr vidi in curia generali in marchia in dubium reuocari.

¶ Adde quod si filiusfa. qui videt se debere tepore syndicatus rone imperitie, alleget se non debere condemnari vltra vires peculij et quod in peculio est, et sic deludat contra eum agentes. per. l. si filius. de in. vbi Ant. hoc tenet. Tu dic qd tunc poterit capi, vt no. Bar. in. l. iij. §. sed vtrum. de mino. et sic non proderit sibi.

41 ¶ † Adde qualiter dz puniri iudex qui grauiorem penam imponit q deberet. dic vt no. C. ad. l. iul. repetu. l. iubemus. et est casus in. l. precipere. eo. ti. Plus no. qd et in patria propria potest conueniri finito officio syndicatus per rectores pro extortis per eum in officio. tex. est coniuncta glo. in. l. ij. ad. l. iul. repe.

¶ Adde quod sicut facit litem suam, ita et arbiter. vt. l. si quis in coscribendo. in fi. C. de pac. Sed non ita in arbitratore, nisi sit in dolo vel culpa, ad instar agrimessoris. gl. est in. l. fi. de contrahen. emp. In tabellione aut qui debet esse peritus, idem dicas quod in iudice. casus est in. l. fi. C. de magi. conue.

42 ¶ † Adde quod si formetur libellus contra iudicem, cum agitur ex capite inimicitie. Concludi debet quod condemnetur per syndicatores eius, quatenus eorum religioni videbitur esse equum. instit. oblig. que ob quasi delicto. in princ. et. l. si iudex. ff. de var. et extraor. cog. Cum aute conuenitur ex capite doli, debet contra eum concludi ad certum quid. s. ad totam summam quam in sententia declarauit, vt. l. si iudex. ff. de iudi. et. d. l. si iudex. de var. et extraor. cog. Et si sententia non continet dari sed fieri, oportet qd estimetur factum et illud tanquam interesse. Et si continetur damnum in persona vel membris, similiter oportet qd concludatur in omni eo eum condemnari, quod bannitus voluisset perdere de suo, antequam sustineret sententiam

riam dicti banni, arg. ff. de iniur. l. iniuriarum. ⁊ gl. ⁊ hoc tenet Inn. in. c. super eo. quod me. cau.

43 ¶ † Adde si iudex tulit sententiam de consilio sapientis, non excusatur propter consilium, q: non tenetur ipsum sequi, q: iudex asserit se peritum. l. ij. ff. qd quisq3 iur. ⁊ imputet sibi, q: secutus fuit vt. l. ij. in prin. ⁊ §. fi. ff. manda. ⁊ hoc tenet Ja. bu. idem voluit Bar. in. l. si conuenerit. de re iudi. ⁊ adde quod consultor non tenetur iudici. ita dicit Ang. in. l. si filius. ff. de iudi.

¶ Adde ꝙ l3 causa deducta in libello dato tempore sindicatus nõ finiat intra tempus duorum mensium intra quod d3 stare ad sindicatum, tamen adhuc postea durat, l3 rector non teneatur stare in ciuitate. Item quod quando statuitur tempus iudici. ĩ. quod d3 causam terminare, l3. ĩ. illud tempus non terminetur, non est perempta instantia, sed iudex punitur, secus si tempus est prefixum instantie, vt dicit Bar. in. l. nemo. C. de offi. diuer. iudi. de hac. q. vide Bar. ⁊ Bal. in. l. properandum. in prin. C. de iudi. ⁊ per Jo. an. in Spe. de iudi. deleg. §. restat. ver. quid si in statuto, ⁊ ꝙ not. per Barto. ⁊ alios in. l. scire oportet. §. sequens. de excu. tuto.

44 ¶ † Adde ꝙ si causa debet expediri. ĩ. certum tempus, illud tẽpus non currit ei qui facto aduersarij impeditur, secundum Cyn. in. l. libertatem. C. de adulte. facit. ff. de excusa. tuto. l. si cum ipse. ⁊. l. intra vtile. de mino. ⁊ an possit postea expediri, vide per Bal. in auc. clericus. de epis. ⁊ cler.

¶ Adde an reus in fine temporis quod datur ad expediendas causas criminales, possit petere dilationem ad defensam. vide Cyn. in l. ij. C. vt. ĩ. cer. tem. ⁊ per eundem in. l. j. C. qui accu. non pos.

¶ Item adde quid si causa. ĩ. tempus statutum expediri non põt ꝑꝑ difficultatem probationu3, an poterit expediri postea. Bal. in auc. cle. de episc. ⁊ cleri. ⁊. l. intra vtile. de mino.

45 ¶ † Adde quod si statutum dicat; quod in tres mẽses omnes cause decidantur, quod si aduersarius causa testium producendorum q sunt in longinquis partibus, petat dilationem que vltra tres menses protenditur, an non obstãte statuto audietur, ⁊ sic post tres menses de causa cognoscetur, dic quod sic, secundum By. ⁊ Cyn. in. l. fi. C. de adulte.

¶ Adde quod not. de offic. deleg. de causis per Innoc. Sed istud quod dicit By. habet locum quãdo terminus prefigitur liti, secus si mora prefigitur iurisdictioni. nam tunc non potest prorogari per huiusmodi dilationem, quod intelligo verum quando altera pars contradicit sed vtraq3 parte consentiente potest prorogari de tempore ad tempus, vt no. in. l. ij. ff. de iudi. ad predictam. l. intra. ⁊. l. si cum ipse. de excusa. tut. vbi impedito propter factum iudicis vel aduersarij, non currit dilatio legalis, ⁊ est solennis lex. l. intra vtile. ff. de mino. ⁊. C. de tempo. in inte. resti. pe. que leges loquuntur in causa ciuili, idem tamen in causa criminali. C. de adul. l. fi. que est no. ad hoc ⁊ dic per Cy. l. j. in pe. ⁊ vlti. q. C. qui accus. non pos. hec Bal. ponit in. l. si cum ipse. de excu. tut.

46 ¶ † Adde quod propter breuem instantiam possunt omnes fere termini cumulari, secundum Bald. C. de iudi. l. properandum. in prin. vbi dicit quod iudex potest tunc statuere terminos in causa, ad articulandum, ponendum, ⁊ probatum habendum, ⁊ ad instrumenta producendum, ad excipiendum, replicandum ⁊ similia, nec currit tempus inducendi. ĩ. quod instantia debet finiri, per illum text. ibi, q possit inuito iudice ⁊c. facit extra de exceptionibus. c. pastoralis.

¶ Adde ꝙ instantia non currit, si testes accusant de falso, secũdũ Cy. in. l. j. C. qui accu. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de fide instru.

47 ¶ † Adde qd ibi lis non contestatur, si est in causa instrumentorũ non currit instantia, secundum Ange. in. l. litibus in fin. ff. de agri. ⁊ censi. allegando tamen dicit. ⁊ Bald. in aucten. qui semel. C. quomodo ⁊ quãdo iudex vbi dicit qd die vltime citatiõis currit, imo dicit qñ incipit tractare in meritis cause, secundũ doc. in. l. properandum. §. ⁊ si quidem. C. de iud. vide ibi Bar. ⁊ Cy. Bal. ⁊ Saly. in prin. illius. l. ⁊ ibi late do. Alex.

¶ Adde an sententia lata post peremptam instantiam valet, ⁊ pre iudicet vide Bal. in. l. fina. C. vt intra cer. temp.

¶ Tu dic vt per glo. ⁊ ibi Barto. ⁊ do. Alex. in. l. properandũ in princ. C. de iudi.

¶ Adde instantia est apposita ⁊ etiam pena iudici, si non expediat causam, ex facto partium potest terminus prorogari, ꝺm Bal. in. l. petende. C. de tempo. in integ. resti. pe.

48 ¶ † Adde ꝙ licet non possit per pactum tempus instantie prorogari, ꝺm veram opi. Cy. Bar. ⁊ Bal. in. l. properandũ, in prin. pñt tñ partes se obligare per pactum sub certa pena de non opponendo de peremptione instantie, ⁊ valet obligatio, vt not. Bartol. in. l. seius ⁊ augerius. ff. ad. l. fal.

¶ Adde quod tpe instantie principalis non deducitur tempus cõpromissi, nec potest fieri prorogatio de partiũ voluntate, licet secus sit in tempore instantie appellationis, ꝺm Jo. an. ⁊ Spe. in tit. de iudi. delega. §. restat. ver. sed nunquid de tempore dato ad prosequendum appellationem, an possit prorogari. vide Cy. ⁊ Bal. in auctẽ. ei qui. C. de tempo. appel.

¶ Adde vbi iudex non fuit in culpa propter breue tempus sententiam reseruando exceptiones quod no. Bal. in. l. peremptoria3. C. sen. rescin. non pos.

49 ¶ † Adde ꝙ vbi iudex non fuit in culpa non expediendo processum, non debet esse in pena, ⁊ excusatur iudex qui non potuit causam expedire intra tempus statutũ, Bal. in. l. si ideo. C. de his quibus vt indig.

¶ Adde quid si iudex peccat in subtilitate iuris, ⁊ quando impeditur propter difficultate3 iuris vel probationis, an excuset, vide bal. in. l. ab eo. C. quo. ⁊ quando iu. in. iiij. colum.

¶ Adde quod licet sit concessum arbitrium potestati, tñ debet expedire processum intra terminum statuti bal. in. l. j. §. ait pretor. ff. de iure delibe. ff. loca. l. si in lege. ⁊ ibi bar. ⁊ idem tenet Ange. in. l. j. ff. de testa. mili.

¶ Adde ꝙ iudex non facit litem suam, quando sententia ex nouis probationibus reuocatur que sunt in causa appellationis, non eni3 dicitur iuste iudicasse, vt de fide instrumen. cum Joannes heremita in fine.

¶ Adde quod rectores possunt aliquos retinere, vt manifestẽt socios, vel mandatores, vel aliud faciant quod de iure debent, ⁊ est iusta causa carcerandi ita dicit Barto. in. l. ij. §. diuus de iure fisci.

¶ Adde ꝙ iudex qui non admittit probationes debitas ipse tenetur bal. in. l. prescriptione. C. si ꝯ ius vel vti. publi. Itẽ ⁊ iudex post litem suam qñ non examinat testes. l. si qñ. C. de testi.

50 ¶ † Adde ꝙ iudex non facit litem suam, si nõ condemnat in expẽsis, nisi petantur in libello. c. fi. extra de rescrip. in gl. j. circa mediũ ⁊ non est alibi ꝺm Nico. de Sicilia. ⁊ vide Bar. in. l. nunquid. de iudi. ⁊ Bar. in. l. properandum. §. si antẽ alterutra. C. de iudi. in fi. ⁊ ibi. do. Alexan. late ⁊ in l. iii. §. hoc autem iudicium. de dam. infec. vide glo. in. l. fin. C. communia de lega.

¶ Adde qd in iudice cessat presumptio turpis questus, secundu3 Bal. in. l. nominibus. C. qui accusa. non pos. ⁊ in. l. fi. C. de fideicõmis. liber.

¶ Adde ꝙ licet iudex propter dolum aduersarij causam ante tempus non potuerit expedire, tamen tempus non prorogat. Bald. in l. cum non ex eo die. C. quando prouo. non est neces.

¶ Adde quod non videtur corruptus pecunia ille qui a fenerator gratis pecuniam accepit. Bal. in. l. venales in fi. C. quando prouo. non est neces.

51 ¶ † Adde qd sententia lata per pretiũ est ipso iure nulla. xj. q. iij. quatuor in gl. ⁊ in. d. l. venales qd intelligitur in sententia iudicis. secus in sententia arbitri vide gl. in. ca. cum ab omni de vita ⁊ hone. cle. ⁊ vide glo. in. l. ita demum. ff. de arbitris. in glo. fi.

¶ Itẽ qd snia lata per gratiam vel dolum, licet, feratur per gratia3 vel odiũ, tñ t3 vt. d. c. quatuor sed tunc datur restitutio, vt. d. l. venales. ⁊ vide in. l. seruo inuito. §. cum pretor. ff. ad trebel.

¶ Itẽ an soluẽs pecuniã iudici, vt iustam ferat sententiam, possit illam petere vide. xiiij. q. v. c. fi. Et vide text. ⁊ glo. ibi in. l. ij. §. j. ff. de condi. ob tur. causam. ⁊ ibi est bona glo.

¶ Itẽ an liceat dare pecuniã iudici, vt expediat causam, vide glo. in. l. fi. §. j. ff. de condi. ob causam.

52 ¶ † Item qd ꝺm canones non punit qui dat iudici vt iuste iudicet secus ꝺm leges. xi. q. iij. q recte. Itẽ ⁊ pro iustitia consequenda põt quis se redimere ab iniquo preside. xiij. q. v. non sane. Ite3 ꝙ iudex qui male iudicauit, ex eodem processu põt puniri ciuiliter ⁊ criminaliter. Bal. in. l. venales. C. qñ prouo. non est neces.

¶ Adde ꝙ ille q conseruat iudicem indemnem, si alias h3 bonam causam, non intelligitur ipsum corrumpere, nec barratariam ꝯmittere, cum ipsa iustitia ipsum indemnem cõseruet Barto. in. l. si qs vxori. §. si fugitiuum. de fur. Et pars enim ꝯseruans indemnem cadat a lite dicit Ang. qd sic per. l. ij. cu3. l. se. de condi. ob tur. cau. ⁊ species corruptele est. ⁊ idem dicit Bal. in. l. j. C. de pena iudi. qui male iudi. si dedisset sibi pignus tu vide gl. in. l. ij. de condi. ob tur. causam in ver. sed hic q: tunc cum res interuenit, dicitur iudicem corrumpere argu. ff. de arbi. l. litigatores. §. j. ⁊. ij. ⁊ qd ibi no. Item ꝙ potestas ex forma statuti tenetur recipere idoneos fideiussores ab accusato vel inquisito sub pena, ⁊ ipse non recepit eos excusatur si ẽ idoneus principalis, alias secus ita dicit bal. in. l. j. §. magistratus. ff. de magi. con.

53 ¶ † Adde qd remotus ab officio propter culpam, non debet habere salarium. dicit Bal. in. l. nesennius. in fi. de excusa. tuto. in ver.

remonendus. ꝛ in. l. menia. ff. de annu. lega. ſm Jac. de arę. ꝛ quod nota. in. l. mancipia. C. de ſer. fugi.

¶ Item quod poteſtas qui maiorem partem proceſſuū reſeruauit ſucceſſori, punitur quaſi non expediuit proceſſus dicit Bal. in. l. j. §. ſciendum. ff. de magi. conue. per illū tex. qui non eſt alibi, ꝛ vide l. prouidendum. C. de decur. lib. x.

¶ Itē qḋ officialis cui non eſt conſtitutum ſalarium per rectorem, poteſt petere qḋ per ſindicatores conſtituatur tempore ſindicatus dicit Bar. in. l. j. ff. de var. ꝛ extraordi. cogni.

¶ Item quod metus per familiam poteſtatis, non preſumitur factus de conſcientia poteſtatis. Bald. in. l. ad inuidiam. C. quod metus cauſa.

¶ Item quod electio officialis antequam ſindicaretur non vꝫ Barto. in. l. reſcripto. §. ſi debitores, de mu. ꝛ hono.

¶ Item quod qui habet liberam poteſtatem in aliqua fienda, eſt abſolutus a ſolennitate iuris Bar. in. l. alio. ff. de adimen. lega.

¶ Quid autem importent illa verba, plenum ꝛ liberum arbitrium. dic ꝙ ſignificant liberam voluntatem extractam a regulis iuris ſm Bar. in. l. ſi fidentia. §. ſicut de leg. iij.

54 ¶ † Adde ſi ſtatutum dicit quod poteſtas poſſit procedere de iure ꝛ de facto, quod dictum ſtatutum relatum ad iudicem intelligiṫ nō ſeruata ſolennitate iudiciorum, dumtamen per viam iudicij ꝓcedatur ſub forma iuriſdictionis, vnde non poteſt totaliter ꝓceſſū omittere, ſed poteſt omittere modum procedendi, quia non tenetur ſeruare ſolennitates. dici Bal. in. l. j. in ſi. de euict.

¶ Adde qḋ licet detur arbitrium poteſtati quod nullā ſolennitatē iuris teneatur obſeruare, quod intelligitur de ſolennitate iuris ciuilis, non naturalis vel gentium, vt no. Bart. in. l. filiuſfa. ff. de dona. ꝛ. l. j. de teſt. mili. vnde nō poſſet ꝑꝑ depoſitionem teſtium inimicorum condemnatoriā vel abſolutoriam ferre, quinīmo dicit Bald. qḋ non poſſet ſnīam deuenire ex diſpoſitione teſtiū non iuratorū. l. preſbyteri. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ. l. ſolam. C. de teſti. in ſi. Illa enim verba, liberi arbitrij, important vt videaṫ remiſſa ſolēnitas iuris ciuilis, non naturalis vel gentium, vt pꝫ in titu. de teſta. mili. vbi permittitur militibus, vt poſſint teſtari q̄uolibet ꝛ q̄uo pt̄, que ſunt arbitraria, ꝛ important liberum arbitrium, ꝛ tamen non videtur remiſſa niſi ſolennitas iuris ciuilis, ꝛ non ſolennitas iuriſgentium vel naturalis, ſm Angę. in. d. l. filiuſfa. ꝛ vide Bal. in. l. vbi pactū. C. de tranſac. qḋ p̄tās hꝫ arbitrium procedendi de facto ſuper maleficijs non poteſt condemnare reum, n̄ ſi quantum iuſtitia ſuadente.

55 ¶ † Itē dicit alibi qḋ ſtante ſtatu. qḋ ꝓcedaṫ de facto, intelligiṫ etiā nō ſeruata forma iudicioꝝ, tn̄ iuſtitia deeſſe non dꝫ. ff. de teſt. mili. l. j. ſed ſi ſtatutū non dicat quod de facto procedaṫ vbi eſt prefixus certus ordo a iure cōi, eſt ꝓcedere inciuiliter ꝛ male. l. ımmo. ff. ō eui. l. fi. §. j. ff. qḋ met cau. l. j. cum ſi. ff. de fer. Unde dicit Bald. qḋ cognoſcere iuris ordine non ſeruato, ius alterius auferre allegat. c. ſtatutū de reſcrip. in. vj. ꝛ hoc dicit in. c. iniuria de pace. iur.

¶ Item etiam dicit in. l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. in penul. coŭ. ꝙ vltra officium facit qui facit ordine iudiciario non ſeruato.

¶ Item qḋ q̄n ſtatutum dat arbitrium liberum condēnandi, vel abſoluendi, ꝛ dictum ſtatutum tendat in preiudicium tertij, debet intelligi de ea libertate que ꝯtinet in ſe equitatē, nō quod poſſit preferre iniquū equo, ſm Bar. in. l. ſi quis maior. C. de tranſactio. ꝛ vide qḋ notat Cy. de dotis promiſſio. l. ſi eo. ꝛ alibi dicit Bal. qḋ iudex qui hꝫ arbitriū punitur, ſi enormiter ledit partē. C. de peda. iud. in rubri. Et ideo ſi ſententia feratur ex abrupto ſine debita cauſe cognitione, non hꝫ vim ſnīe, ꝛ ideo in rē iudicatam non tranſit, etiam ſi non appellatur ab eo, ſm Inno. de reſtitu. in integ. c. ij. in glo. que tamē vr̄ contradicere in. c. ex literis. poſt princip.

56 ¶ † Adde ꝙ nūꝗ̄ iniquū arbitriū datū intelligiṫ p̄tāti. l. creditor. in fin. ff. mandati ſiue detur a lege ſiue ab hoīe, vt. ff. de pe. l. hodie. nec intelligiṫ tunc cognitio remota lꝫ detur arbitriū procedendi, ſed vr̄ ſubtilitas remiſſa, ſm oēs, vn̄ vigore dicti arbitrij voluntarie nō poſſet ſoluere ꝯdemnatū, nec ꝯdemnare abſolutum. ff. qḋ met. cauſa. l. ſi cum excep. §. habet. ꝛ. §. ſequenti. Nec poſſet pretextu dicti arbitrij poteſtas aliquē condemnare de crimine, niſi de crimine conſtet vt iudic̄, ꝛ niſi data copia defenſionis, vt in capitu. paſtoralis de re iudi. ꝛ in. l. iij. §. ad diem. ff. de re iudi. ita dicit Bald. in. l. milites. C. de teſta. mili. hoc idem glo. in clemen. ſepe. de verb. ſigni. que dicit qḋ p̄tās cui datum eſt arbitrium liberum, non pōt contra iura, ꝛ iuſtitiam condemnare, ꝛ voluntate vti vt. l. ſi quando. ff. de inoffi. teſta. ꝛ condi. indebi. l. ſi procu. ff. de dona. l. ſi filius de peculio. l. qui peculij. ff. mandati. l. creditor. §. lucius. ff. de pactis. l. contra iuris ꝛ in clementina paſtoralis in fine. de re iudica.

57 ¶ † Adde ſi daṫ a ſtatuto vel reſcripto p̄tās, ꝛ arbitrium de iure et de facto, intelligiṫ in ventilando, non in decidendo. Bal. in. l. ꝗ pro cura. Nec pōt aliquid facere ꝯ iuſtitiam in decidendo. idem Ba in. l. ſi ꝓcura. de ꝯdi. inde. Nam liber arbitriū non tollit ea que ſunt iuris naturalis. glo. ꝛ Imo. in cle. paſtoralis. de re iud. Item ꝙ hn̄s arbitrium ꝓcedendi de iure ꝛ de facto in maleficijs, non pōt ꝯdemnare eum qui offendit bānitum, quē licebat offendere ex forma ſtatuti. Bal. in. l. vbi pactū. C. de tranſa. ꝛ vide Bal. in. l. negāda. C. qui accuſ. non poſ. vbi dicit plura de hmōi arbitrio dato officiali, ꝛ quotuplex ſit arbitrium. Bal. in. l. j. de ſac. ſan. eccle.

58 ¶ † Adde q̄n ſtatutū dicit ꝙ valeat ſnīa omni iuris ſolēnitate omiſſa, an valeat pretermiſſo ordine. Bal. ꝙ ſic, in. l. prolatam. C. de ſen. Et ibi quid ſi dicat omni ſubſtantialitate omiſſa, quid operentur dicta verba. Quid autem ſit ſolēnitas, ꝛ qd ſubſtantia, vide Bal. in. l. etiam. C. de exec. rei iud. ꝛ in. d. l. prolatam. Et no. ꝙ aliud eſt de ſolennitate aliquid, aliud de ſubſtantia, ſm Inno. in. c. qḋ ſicut. de ele. Et ꝙ lꝫ p̄tāti in procedendo ꝛ ſententiando detur liberū arbitrium, non poſſet tn̄ facere ꝛ expedire in vna die totum proceſſum iudicij, vt. l. ſed ꝛ ſi per pretorem. §. quoties. ff. ex q. cau. mai. ꝛ factus non valet, ſm Cy. in. j. conſtit. dige. §. itaqꝫ. quaſi non poſſit eſſe ponderatum ꝙ eſt nimis feſtinatum. Et licet celeritas ſit ſeruanda in ſententijs, non tamen talis que excludat cauſe cognitionem, alias ſententia eſt nulla. de re iudicata. c. enim. ꝛ vide. c. cum ex literis. de reſtituti. in integrum. ꝛ glo. in. c. cum bertoldus. de re iudi. ꝛ quod cauſe cognitio ſit de ordine ꝛ forma ſententie glo. extra de appel. c. quę fronte. ꝛ vide Bar. in. d. l. prolatam.

59 ¶ † Adde ꝙ interdum committitur ꝙ libere procedatur, ꝛ intelligitur contradictione, vel appellatione non obſtante, vt de vſur. cum in ciuitate.

¶ Interdum dicitur, pro ſue arbitrio voluntatis, ꝛ tunc videtur ſignificare voluntatem iuris non regulatam, de exceſ. prela. c. nimis.

¶ Interdum dicitur, prout tue diſcretioni, ꝛ prouide deliberationi videbitur, etiam importat de diſcretione ꝛ deliberatione prouida et honeſta. de accuſat. ſicut olim.

¶ Interdum dicitur, fideliter faciatis, ꝛ importat ꝙ iuſte ſm bonam conſcientiam. de appel. c. cum ſpeciali. Hoſti.

¶ Interdum, ſm diſcretionem a Deo traditam. tex. in. c. latoris. ō cleri. excommuni. miniſtran.

¶ Interdum dr̄, iudicio alicuius, ꝛ intelligaṫ de rigore iuris informato, vt in. c. illud. de cle. excom. de tranſla. prela. c. inter. ad fi.

¶ Interdum remittitur miſericordie alicuius, ꝛ intelligitur miſericordia equitate non a rigore informata.

60 ¶ † Interdum dr̄, rōnabiliter ꝛ honeſte, ꝛ tunc id dr̄ rōnabiliter et honeſte fieri ꝙ fit ſeruata iuſtitia. de exce. prela. c. j. De iſtis verbis prout tibi expedire videbiṫ, vide tex. de purg. cano. c. ex tuarum. q̄ tn̄ important ac ſi eſſet ad arbitriū iudicantis recurſum ibidem.

¶ Interdū dr̄, facias ꝓut vis id ē ꝓut velle debes gl. j. di. humanū.

¶ Interdum dicitur, facias ꝙ eſt regula. i. ꝙ eſt rectum ꝛ iuſtum, ꝛ non iniquum, vt. d. c. j.

¶ Interdum dicitur, propria voluntate, quod dicitur fieri ꝙ fit ratione non regulata. xj. diſt. c. conſequens.

¶ Interdū dr̄, ꝓut viſum fuerit. i. videri dꝫ attēta iuſtitia. xj. di. catholica. ꝛ vt bono viro, ſm Bar. in. l. ſi fideiuſſor. §. in oībus. ff. mā.

¶ Interdum remittiṫ aliqḋ ingenio alicuius. vide. iiij. diſti. deniqꝫ.

¶ Interdum dicitur, a iuſtitia non diſcedas. intelligitur niſi diſcedat ex iuſtitie diſcretione. xj. diſt. per totum. ꝛ. c. j.

¶ Interdū dr̄, cōmittimus tue liberationi. xxj. di. ſubmittitur.

¶ Interdū dr̄, facias ad tui libitū. vide. xxiiij. di. nulli ſacerdotum.

¶ Interdū dicitur, facias vt volueris, vel tibi placuerit. vide. xlvj. diſtin. cum beatus.

¶ Interdum dicitur, prout libuerit. vide. lxiij. diſt. c. plebes.

61 ¶ Interdum dicitur, facias tuo ſenſu intelligitur de ſenſu approbato. l. interpretande. lxxvij. di. vtinam. intelligitur de ſenſu canone nō contradicente, vt no. ibi Archid.

¶ Interdum dicitur, facias ad tui arbitrium, intelligitur ſm regulatum. ij. q. v. preſbyter. Si cōmittiṫ iudici vt faciat, prout viderit expedire, ab eo ꝙ facit non poterit appellari. Jo. and. de iuramen. calum. c. ij. in. vj. in nouella. Si cōmittitur vt ſimpliciter, ꝛ pure nulla veritate inſpecta procedatur, intelligitur inſpecta veritate, omiſſa iuris ſubtilitate ꝛ rigoroſitate. quod not. Debet tamen ſequi veritatē ꝛ iuris equitatem. vide Bal. in. l. nemo. in fine. C. de ſententijs, vbi dicitur quod intelligitur de veritate cui ius patrocinatur, ꝛ vide qḋ non ſufficit veritas rei, niſi concurrat veritas conſcientie. xxij. q. ij. homines. in gloſ. ꝛ Bald. dicit in. l. magis puto. §. ne paſſim. de re-

64 eorum. in verſicu. inſtituat, † quod iudex debet ſemper inquirere veritatem ab his quos credit eam ſcire probabiliter, nec debet eſſe nimis credulus. Et quando cauſa committitur veritate inſpecta poteſt iudex etiam in facto ſupplere, vt in auc. qui ſemel. C. quomodo, ꝛ quando

& quando iud. no. Bart. in. l. amplio. C. de appel. & adde qd veritas iuris veri ac facti preponderat quia veritas que in instrumentis legalibus non innatur non dicitur veritas, vt dicit in. l. duo sunt Titij. de testa. tu. & idem Jo. an. in. c. ordinarij in ver. eo ipso de offi. or. in vj. Judex enim debet iudicare secundum regulas iuris, vt in prima constitutione digesto. §. j. ibi iuris regulis seruatis.

63 ¶ † Adde quod princeps potest iudicare veritate inspecta. Est quod alias ordo iudiciarius seruatus non sit. c. ad petitionem. in fi. de accusatio.

¶ Adde quod non valet statutum tollens facultatem veritatis, de hac clausula & superioribus vide per do. Ange. insti. de act. in. §. in bonefidei circa finem.

¶ Adde quando committitur causa soli facti veritate inspecta terminis non seruatis possunt termini substantiales ad arbitrium boni viri, al as iudicis moderari, & alij substantiales omitti. Immo potest iudex incipere ab articulis quibus probatis statim procedet ad sententiam Jo. mona. in. c. fina. de here. in. v. in versic. figura & tenent domini de Rota eorum conclusione decisione. x. iiij. que incipit, & tunc quando committitur causa. Quinimo dicunt quod terminus potest assignari ad dicendum contra articulos ad primam diem ad producendum omnia etiam ad primam diem & ad dicendum contra producta ad secundam diem multitudinem productorum, & predictum monitorium producendi inuenit primo Urbanus quintus ad imponendum finem litibus ne fierent immortales & partes fatigarent laboribus & expensis. c. fin. m. de dolo & ptu. de officio ordi. vt litigantium. in. vj. & c. frequens. eodem libro. Dominus vero Egidius credebat quod eo casu si vnus terminus communis assignaretur peremptorius partibus, ad proponendum, ponendum & probandum omnia que vellent in causa, quod processus valeret, quia totus stilus & rigor iuris, secundum eum sublatus est, quia dicta verba in commissione fuerint expressa. Nota bene, quia quotidie fit huiusmodi commissum. Quid autem si dicat vt de facto & absque iuris ordine procedat dic quod si paratur plenum preiudicium debet fieri probatio. Spec. de offi. iudi. §. postremo. versicu. hoc quoque pretermittendum non est.

64 † Quid autem si ex forma statuti, vt est Ancone, officiales possint causas terminare de veritate & equitate, & de facto habito respectu ad veritatem & bonam equitatem causam decidant, non debet appellari sententia, sed preceptum ex decreto. Inno. in. c. constitutum. de appel. el secundo cum lata fuerit sine figura iudicij, & iudiciario ordine non seruato. Nam in his in quibus non requiritur iudicialis indagatio, proceditur vniformiter, & ordine econuerso, & incipitur a captura. de no. ope. nu. l. de pupillo. §. meminisse. & no. C. de actio. & oblig. l. eleganter. de iure delibe. l. iij. de acqui. here. l. iij. simile cum venia etatis impetratur. ff. de in ius vocan. l. sed si hac. §. penulti. immo nisi procedatur sine figura iudicij, potest ad compulsionem perueniri absque alia pronuntiatione. C. ad trebel. l. penul. & interdum illa verba exponuntur sine figura iudicij, id est manu militari, vt. l. qui restituere de rei vendi. Plus dicit Jaco. butri. in. l. si vt certo. §. custodiam. ff. commo. quod si datur arbitrium potestati, quod de plano & sine figura procedat, quod non debet admittere eo casu exceptionem altiorem indaginem requirentem. Item dicit Bald. in. l. iudices. C. de iudi. quod in summarijs sufficit presumptiua probatio dicit enim summaria cognitio per quam iudicans ad presumptionem instituit, & interdum sufficit iuramentum. l. thesaurus. ad exhib. & in aucten. de exhiben. re. §. si vero quidam.

65 ¶ † Adde quod vbi iudex ex forma statuti vel rescripti habet plenissimam potestatem procedendi & terminandi, prout sibi placuerit, vel voluerit, nulla seruata dispositione legis vel statuti, tamen non potest tollere ius quesitum parti vel ex iure gentium vel ciuil vel ex statuto vnde non potest tollere ius quesitum ex prescriptione.

¶ Operatur ergo solum illa potestas in solennitate processus & sententie his procedat principaliter ex officio, vt in dilatione, & huiusmodi, vnde supplere debet ex officio etiam parte non petente, ita dicit Bar. in extraua. ad reprimen. in verbo, videbitur.

66 ¶ † Adde quod iudex tenetur ad sumptus litis, si temere inquirat. C. de iudi. l. sancimus. per Cy. & Bal. l. non ignorat. C. de fru. & litis expen. & in auc. generaliter de epis. & cleri. vbi etiam dicitur qd tenetur ad interesse partis vel reipublice, si malum fideiussorem acceperit. Hoc primo vide tex. in. l. sciat. C. de exac. tri. & tenet Bald. in rub. C. de pena iudi.

¶ Adde si statutum dicit qd extra ordinem possit cognoscere iudex intelligitur extra ordinem. i. nullo iuris ordine seruato, & quod ab executione inchoetur, quod intelligo quando precessit cognitio. glo. in l. v. de admini. tuto.

67 ¶ † Adde quod in barrataria non habet locum penitentia. Bald. in. l. generaliter. ff. de calum. & communiter barrataria fit etiam in vno nummo, fm eum in. l. furti. §. pactum. ff. de infami.

¶ Est autem barrataria inter maximas causas capitales. l. j. §. j. ff. de falsis quia ipso iure priuatur officio. l. iudices. C. de digni. lib. xij. no. Bal. in rub. C. de pena iudi. vide gl. & Bal. in. l. j. §. hec verba, qd quisque iu. que incipit, no. i. fi. gl. vbi dicit qd in causa barratarie sufficit sola promissio, & idem in crimine assassinatus.

¶ Adde quod si miles potestatis de eius mandato aliquem decapitauit iniuste, an puniatur ipse miles. De potestate certum est quod tenetur, in. l. iusiu. in fi. ff. ad. l. iul. repe. & fuit determinatum quod non tenetur, quia mandatum in forma iudicij eum excusat, & libelli oblati contra militem in sindicatu reijciendi sunt facit quod no. Hy. de re iudi. c. quod quisque mandato. in vi. & qd no. in. l. vtrum. ff. de parrici. & illud verum est licet contrarium videatur, quia executor si videt sententiam iniustam, non debet exequi in causa criminali, no. est Inn. de offi. delega. c. pastoralis in glo. & eo. ti. c. cum in iure. cogita.

68 ¶ † Adde quando de maleficio constat per alias probationes, non potest ad torturam deueniri, & assessores qui maleficio liquidato torquent possunt puniri in sindicatu.

¶ Torquendus est enim malefactor non liquidato crimine sed precedentibus indicijs. ff. ad sille. l. ij. §. occisores. in gl. Possunt enim torquere, vt indicent mandatores & complices, & hanc causam possunt capta re iudices ne redarguatur in sindicatu, & sic faciant, & vt euitent periculum. vide Ang. in. l. & si certi. ff. ad sille. & Bal. in. l. j. C. de iura. calum. vbi ponit an posset torquere illum contra quem est plane probatum & quid pro tortura indebite facta, iudex tenetur iniuriarum pro modo iudicis puniendus non autem similitudine torture, Bal. in rubri. de pena iudi.

¶ Adde qua pena puniatur iudex, qui neglexit facere iustitiam, quia facit litem suam & si iudicat per dolum, gratiam vel inimicitias, punitur in veram litem estimatam, & dicitur negligere, si pars instet, & petat alias non. Quod nota ad statuta que imponunt penam iudici, si non expedierit infra tempus quod intelligitur si pars petat domi. Anto. de butrio. in. c. cum sit de foro competen. Idem Bart. in. l. properandum. §. sin autem alterutra de iudi. & in. l. quatuor. §. hoc autem de dam. infec.

69 ¶ † Adde quod potestas non tenetur de eo quod committit officialis extra officium nisi per statutum alias disponatur Barto. in. l. debet nan. cau. stabu.

¶ Adde quod sententia lata dolose dicitur iniusta, & tenetur iudex insolidum. Si vero feratur per impudentiam dicitur iniqua, & tenetur quatenus religioni iudicantis videbitur Ang. in. l. j. in princi. ff. de iniur. & vide Bald. in. l. hac lege. C. de sententijs ex peri. reci. an & quando iudex possit compellere partes ad eligendum consultorem, & deponendum salarium.

¶ Adde quod iudex non tenetur sequi consilium, si de voluntate partium sit assumptus consultor. Joan. an. in. c. nullus ex consilio de reg. iur. & Spe. de requi. consilij. ver. quid si iudex. tu vide Barto. in. l. si conuenerit de re iudi.

¶ Adde si non inuenitur aliquis qui velit suspendere condemnatum, an possit aliquis cogi. gl. quod sic in auct. de mona. §. mona. C. qui latro. l. j. & ij.

¶ Adde quod tempus prefixum a lege vel statuto ad sindicandum & terminandum causas sindicatus, non potest prorogari de consensu partium Barto. in. l. ij. de re iudi. & vide Bal. in. l. prima qui satisda. cogan.

70 ¶ † Adde qd mulier in causa criminali ratione sexus releuatur, vt non detineatur propter inopiam fideiussorum. Sed solum eorum iuramento committitur, vt in auc. sed nouo iure. C. de ser. fugiti. si tamen statuta dicant aliter seruantur.

¶ Item mulier in quacunque causa ciuili vel criminali, personaliter ad iudicem trahi non debet.

¶ Item adde Bal. in. l. si tutor. ff. qui satisd. cogan. Si famulus domini potestatis emit carnes, an he soluentur per potestatem, vel familiarem, alio non docto quod fuerit de mandato potestatis, vel fuerit per eum transmissus.

¶ Adde an valeat sententia lata parte presente, & non citata, vide Joan. an. de elec. c. fi. in. vj. in ver. alias tu vide quod not. Bra. in. l. j. ff. de in ius vocan.

71 ¶ Adde Bald. in. l. si ea. C. de condi. inser. quod officialis qui fuit absens cum licentia certis diebus, debet salarium habere.

¶ Adde Jo. an. in ti. de accu. §. sequitur. ver. promisit in additionibus vbi dicit quod si quis promisit iudici presentare reum ad suam voluntatem sub pena, ille reus fuit captus per iudicem, & deinde manus eius aufugit, an fideiussor sit liberatus & dicit quod sic si captus fuit pro ea causa, secus si pro alia, quia tunc esset liberatus, nisi fideiussor comparuisset coram iudice, & protestatus fuisset qd hz ipsum pro presentato.

Sufficit enim illa presentatio, ex quo actualiter presentari nō potest quia positus est in carcerem, quod est no. ꝛ habuit de facto Rhegij marchi.

72 ¶ † Adde Bal. in. l. post edictū. ff. de iudi. ꝙ si lis aliqua durat centum annis super legitimatione mandatorum nō perimitur instantia.

¶ Item quando sunt plures eiusdem nominis, ꝛ vnus citatur, ꝛ nescitur de quo. Bal. in. l. eum quem temere. de iudi.

¶ Adde quod ꝯsuluit Bal. in ciuitate Assisij, quod si ex forma statuti leuantes rumorem, si non pñt certam penam soluere, debeāt capitaliter puniri. Si vnus alium suum inimicū percussit, ex quo incidenter secutus est rumor, quod non habeat locum pena statuti, quia ille principaliter non intendebat offendere rempublicā, leuando rumorem. l. ingenuam. §. in ciuilibus. ff. de capti.

73 ¶ † Adde ꝙ si schedula citatoria est affixa ostio de mādato iudicis citari facientis, ꝛ statim est leuata, non dicitur competenter citatus. Bal. in. l. sed ꝛ pupillus. §. prescribere. de instito.

¶ Adde ꝙ statutum duplicans penas in maleficijs, non habeat locum in verbis iniuriosis, vel aliter maledicendo. Bar. in. l. aut facta in prin. ff. de pe. quod no. quia statutū duplicans penas in maleficijs, non hꝫ locum vbi non delinquitur. de bac. q. not. Pau. de eleza. in cle. ij. de pe. ꝛ re. Sed caue qꝺ certa blasphemia ꝛ verba iniuriosa debent maleficium appellari, quia glo. dicit qꝺ verbis fit maleficiū insti. de obli. que ex delic. nascun. in glo. que incipit, sed nonne in fi. que dicit qꝺ in iniuria que fit verbo, dicitur maleficiū. concor. gl. in l. ex maleficijs. in prin. de ac. ꝛ ob. ꝛ cum quidam vellet se tueri ex dictis Bart. vix euasit in sindicatu, qꝺ Blasphemia sit delictū, ꝓbat̄ in corpore, vt non luxu. ꝯ naturam prin. in tribus partibus illius tex.

¶ Iteꝫ est crimen, ꝗ procedit ex animo, vt no. in. l. j. C. si aduer. deli. pꝫ hoc ad sensum qꝺ blasphemia sit maleficiū, quia aliquid qꝺ in facto consistit, nō cadit in deū, q nō potest offendi factis, sed verbis vide ꝛ adde qꝺ notat Bal. in. l. ignorantia. in fi. C. de cri. stellio. vbi reprobat dictū Barto. de quo supra.

74 ¶ † Adde an ꝛ quando fuga faciat indicium, vel semiplenam probationē refert Bar. in. l. lege. ff. ad sille. vbi videt̄ sentire quod faciat indicium seu semiplenam probationē idem Spe. de ꝓbat. §. fi. ver. vlti. Quod limitat idem Bart. verum esse, si aufugiat ante formatum processum si post. l. j. de bo. eo. q mor. sibi consci. Cy. vero in. l. impuberibus. de suspec. tut. dicit qꝺ si crimen est tale, ad cuius damnationem sufficit sola presumptio, fuga sola sufficit. d. l. impuberibus ꝛ. l. consiliarios. C. de assesso. in glo. lib. xj. l. locorum. de omni agr. ꝛ in. d. §. si vero. Sinautem ad damnationem criminis requirit̄ plena probatio, ꝛ non sufficit sola fuge probatio. ff. de requiren. re. l. j. de custo. reo. l. diuus. C. de rap. virg. l. j. §. j. facit de iura. calum. l. ij. §. qꝺ si actor. ꝛ §. sinautem. Oldr. dicebat, quod si ponitur fuga pro crimine, tunc sola sufficit, vt in desertore. l. desertoreꝫ de re mili. ꝛ. l. qui cum vno. §. qui pōt, ꝛ sic posset intelligi. l. eos de custo. reo. que de fuga carceris loquitur. Sinautem non pro crimine, sed pro crimine prioris probationis imponitur fuga tunc procedit dicta distin-

75 ctio. Cyn. in. d. l. diuus. dicit † qꝺ fuga inducit suspitionem, sed ex suspitione non debet quis damnari. ff. de penis. l. absentem. dicit tamen propter suspitionem posse eum subijci tormētis, vt. l. ij. §. si autem. ff. ad sille. quod Iaco. de bel. non placet, in. d. §. si vero. per. l. j. in prin. ff. de questio. ꝛ. l. milites. C. de quest. per quas potest requiri ꝛ ad torturam indicia impleri, ideo fuga non respicit directo delictū sed tuitionē ꝑsone, ista fuerūt verba Io. an. in. d. §. speciei Bal. in. l. in bonefidei. de iurein. ꝯcludit qꝺ q̄ de ꝓprio domicilio qs trāsfert se ad alienū, qꝺ tūc facit aliquale indiciū satis suspectū non semiplenā ꝓbationē, ꝛ ꝗ in hoc articulo varie scribit. Nā Bart. in. l. lege. cor. ad sill. dt qꝺ fuga facit indicium ꝛ semiplenaꝫ probationē, Spe. de proba. §. fi. ver. vlti. dicit ꝙ per fugam fit probatio semiplena. ꝛ ꝛ alibi idem Bart. dicit ꝙ fuga suspitionem inducit. l. i. ff. de his q

76 mor. ꝛc. Bal. † dicit, quod fuga facit quale quale indicium, sed non semiplenam probationem. Idem puto dici posse predicta procedere, quando ille qui aufugit erat alias male fame conditionis, ꝛ vice vbi autem inquisitus alias esset bone fame, fuga non ē indiciū sufficiens ad torturam, per no. per Archi. in. q. ix. decernimus, quia in dubijs interpretamur in benigniorem partem, vt dicit Bald. in. d. l. in bonefidei, videlicet quod non pro delicto, sed ex alia causa absentet, ꝛ pro hac decisione est qui bonus viuit bonus reputat̄. Bonus debet in dubio apud iudicem reputari, ꝛ econtra, ſm Archi. xxxv. distinctio. qualis. ꝛ probatur. xvj. q. j. nec mirum de peni. distinc. j. nunquam. Illud addo ꝙ dꝫ etiaꝫ eo casu fuga esse certa ꝛ manifesta vt no. per Archi. in. d. c. decernimus ꝛ de illa constare per testes, ꝗ cum fuga facit indiciū indicia debent plene ꝓbari ꝑ testes, vel ꝑ vehementem presumptionem, iuxta no. per Archi. in. c. cum contumatia. de here. in. vj. ꝛ fuit de mente Archid. in. d. c. decernimus. ꝛ aduertendum, quia non omnis presumptio sufficeret eo casu, sed dꝫ esse vehemens, vt dicebam. i. fortis ꝛ grandis, ꝛ sic exponit Archi. istum verbum bene in. d. c. cōtumatia sic exponitur de purga. cano. c. cum solicitudinem. ver. attendentes. ꝛ de fi. c. insinuatū in fin. ꝛ in c. literas vestras. in glos. inmo ex leui presumptione, probatio ac-

77 cipitur. xxij. quest. j. dicit dominus. † Istud addo quod indicia sunt minus quam semiplena probatio vt nota. glos. singula. in. l. lege cuꝫ probatio. ff. de probatio. ꝛ tenet Baldus in. l. non est verisimile. ff. quod me. causa. In quo autem differat indicium a suspitione ꝛ presumptione quantum ad maleficia, refert Spe. in tit. de noto. crimi. §. vt autem. ꝛ plene Io. cal. in. c. nostra. de cohabita. cle. ꝛ mul. ij. q. §. expeditus. Nec illud pretermittendum est, quod fama ex arrupto mora, non dicitur fama, sed viua vox populi, vt dicit Bal. in. l. ꝓprietates. C. de proba. ꝛ est casus in. l. decurionū. C. de pen. ꝛ gl. de consec. dist. iij. c. diem dicit qꝺ fama non inducit probationem, nec partem probationum, ꝛ quomodo probetur quē esse bone fame, vel male fame ꝛ conditionis, no. in auc. quomodo opor. epis. §. quanta. Item fama non facit probationem, nec partem probationis. de testi. veniēs. c. preterea de presumptio. illud. §. pe. de noto. crimi. §. fama ver. quid si agant. Item propter dicta paucorum, iudex illum infamatum reputare non debet, cuius lesa opi. non existit. dicit tex. in. c.

78 inquisitionis. in fi. de accu. † Nec est quis ex suspitionibus damnādus. ff. de pen. l. absentem. ij. q. j. in princip. immo suspitio nihil operatur. ff. quod met. cau. l. metum. C. eo. titu. Quinimmo bona fama inquisiti suspitionem contrarium euacuat ꝛ infringit, ꝗ persona tollit suspitionem. l. eū qui probabilem. C. de epis. ꝛ cle. ꝛ. c. fi. de cohabi. cleri. quia vna presumptio tollit aliam. l. diuus. de restitu. in integ. Illud non omitto, quod suspitio que ex fuga inducitur, purgat̄ per iuramentum. ita dicit Cy. C. de requi. re. l. j. ad fi. ꝙ est notandum. Et aduerte, quia absentia alicuius in dubio semper debet interpretari in bonam partem, dicit Bal. in. l. in bonefidei. ꝛ. l. non omnis. §. a barbaris. de re mili. ꝛ. l. quid si fugitiuus. §. apud labeonē. C. de edi. edic. pro hoc bonus tex. in. l. si cū. §. si ex iusta. ff. de fideicōmi. liber. vbi absentia semper iusta, ꝛ ex iusta causa presumitur, nisi ꝓbetur cōtrarium, vt ibi tene menti.

79 ¶ † Adde ꝙ statutū penale loquēs de actu vero hꝫ locū in ficto. de tempo. ordi. c. literas. de cle. non resi. c. ad audientiam ꝛ vbi est eadem ratio in ficto que in vero, statutum trahitur ad casum fictuꝫ. dicit Bar. in. l. gallus. §. quid si is. de libe. ꝛ posthu.

¶ Adde ꝙ statuta sepe exaggerant penaꝫ in vulneribus illatis ex quibus fit cicatrix perpetuo remansura ꝛ dicit̄ cicatrix corporis deformatio tex. est in. l. locum. in fi. de vsufru. ibi, nec corporis cruciatibus deformare. de tali tamē difformitate debet intelligi, que sit ibi perpetuo remansura. Sicut enim in exaggerantibus talibus considerantur, vt probatur. ff. de iniur. l. pretor. §. atrox. ꝛ probatur apertius in. l. fi. §. quoties. ff. de edil. edic. ꝛ in. l. fin. ff. de ser. fugitiuis. ꝛ per hoc dicebam in. q. facti apud sanctum Iustum quod nunquam inquisitus pōt condemnari de cicatrice perpetuo remēsura, ex processu contra alium instituto, alias de hoc non constito nec etiam confessato, nisi constet quod medici retulerint indicando illam esse cicatricem ꝑpetuo remansuram, vt. l. ꝛ qꝺ ibi per Bar. C. de re mili. lib. xij. ꝛ. ff. de ven. inspi. l. j. §. j. ꝛ in proe. dig. §. j. extra de homi. c. significasti. Non sufficit ergo ꝙ iudex intentauerit in processu cicatricem ex vulnere perpetuo remansuram, nisi hoc constet ex relatione medicorum iuratorum seu referentium. Plus dicebaꝫ, ꝛ de hoc non staretur dicto vnius medici nisi esset de publico deputatus. Sꝫ debent medici esse plures, vt pꝫ ex no. per Barto. in. l. si rica. ꝛ. l. fi. de fica. ꝛ in. l. ij. C. de pō. ꝛ au. illa. lib. x.

80 ¶ † Adde qꝺ stante statuto quod pater teneatur soluere legitimaꝫ pro delicto filij delinquentis, huiusmodi statutum ligat solummodo patres ciues, non autem forenses, qui habent alibi domicilium licet in loco delicti facti per filium pater domos habeat, ꝛ sic ꝯsulendo teniui apud maceratam, pro hoc quod not. Bald. in. l. si qua pena. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. ꝛ qꝺ no. Bald. in. l. in prouinciali. de verborum significatio. Ad materiam huiusmodi statuti, quod tempus debeat inspici ad videndum valorem patrimonij, ꝛ quid si post solutionem bona sunt aucta.

¶ Item quanta portio possit assignari, cum possint plures, ꝛ quid si soluit non astringente statuto vide Bald. in. l. si quis in tantam. C. vnde vi. ꝛ adde quod tale statutum loquens in patre, non habet locū in auo, secundum Cy. ꝛ Ray. in. l. iulia. §. hoc capite. ff. de ritu. nup. per illum text.

¶ Item adde, quod si statutū dicit quod pater teneatur soluere cōdemnationem filij, non tenebitur soluere condemnationem nepotis Bald. in. l. fi. C. ad macedo.

81 ¶ † Item quod tale statutum non habet locum in filio bastardo cōdemnato.

demnato. Bal. in l. generaliter §. cum autem. C. de insti. & substitu. quod autem tempus inspicitur, quando soluit in computanda legitima Bal. in l. quanquam. C. ad l. fal.

¶ Item si personaliter semel assignet legitimam, non tenetur plus assignare Bal. in auten. si captiui. de epis. & cleri. Et aduerte quod satis est contra patrem, vt teneatur soluere condemnationem pro filio dictante statuto quod filius confiteatur delictum, nisi pater reuocet eius confessionem, & probet contrarium quod potest, vt est glo. not. in l. ij ff. si ex noxa. causa aga. in ver. & forte. & Bald. in l. principaliter. C. de libe. Illud not. quod quando pro delicto filij fit executio, pot personaliter suo noie per se & per procuratorem oes exceptiones opponere, secundum Bal. in l. seruum quoque §. publice. de procu. not. hec omnia, vt in practica non contingat errare.

82 ¶ † Adde quod statuta Italie que volunt bannitum contumacem pro confesso haberi, non comprehendunt ibidem delinquentem extrinsecus existentem, vnde si bannitus est extra territorium iudicis bannientis, nunquam habetur pro confesso virtute dicti statuti, ita dicit do. Anto. de bu. in c. proposuisti. de fo. compe. quod est no. assignat rationem, quia talem fictam confessionem non possunt statuta extorquere ab existente extra territorium, per no. de fo. compe. c. postulasti. & in c. romana §. contrahentes. eo. tit. in vj. Pro quo facit, quia contumatia non potest dici vera confessio sed ficta, vt no. glo. in c. nullus. de presump. vnde talis ficta confessio non debet posse extendi vltra quam se extendat iurisdictio bannientis. l. extra territorium, & quod ibi no. de iurisdi. om. iudi. & in c. ij. de consti. in vj.

¶ Nam contumax de iure coi non habetur pro confesso, sed debet de lictum examinari, dicit Bart. in l. j. ff. de requi. reis. & l. diuus. & de cust. reo. quinimo licet statuto caueatur, quod contumax habeatur pro confesso, debet intelligi per trinam citationem, nec sufficeret vna pro omnibus. Bal. in l. ij. C. de consti. pecu.

83 ¶ † Adde quod sepe statuta loquuntur in potestate, & de eo solum faciunt mentionem, queritur an habeat locum etiam in capitaneo ista questio debet ad materiam nostri tractatus vtilis iudicari, ne in sindicatu capitaneus seu eius officiales possint impediri de aliquo per eos factum cum statutum de capitaneo & eius officialibus non loquatur sed solum de potestate, Bar. in hac. q. in l. siue ingenua §. equidem ff. de tortu. dicit per illum tex. in versi. senato. quod statutum licet loquatur in potestate, tamen habet locum etiam in capitaneo, cum idem habeat eandem potestatem seu iurisdictionem quam habet potestas. Sed posset attentari forte contrarium, quia statuta sunt stricti iuris nec fit extensio de vna persona ad aliam. ff. de ver. obliga. quicquid. Sicut videmus in rubricis que sunt stricti iuris de rescrip. c. ij. in quibus non fit extensio de vna persona ad aliam. de offi. deleg. c. de causis. Sed teneo cum Bald. & ab eius decisione non recedeo, ex quo vna & eadem est iurisdictio, auctoritas & potestas condemnandi, vt sic consideremus auctoritatem & iurisdictionem, non autem nomina personarum, ex quo eedem & coequales sunt iurisdictiones.

¶ Sic videmus in procuratore, preposito, economo, vicedomino, & vicario, quorum noia licet sint diuersa, tamen quia coequalis est iurisdictio consideramus auctoritatem & iurisdictionem. Vnde quod fit a procuratore censetur fieri a vice economo, preposito, vicedomino, vt s. probatur. j. q. ij. saluator de procura. petitio. Secus videtur quando sunt duo, quorum vnus habet vnam iurisdictionem, & alius aliam, & iurisdictiones sunt separate, & diuerse, & diuise adinuicem, ex eo quia vna iurisdictio est super certis determinatis causis, & alia est super alijs causis separatis a primis, sicut in pedaneis iudicibus, qui habent iurisdictionem super certis causis separatis a iurisdictione aliorum ordinariorum. Sicut videmus in iurisdictionibus quo ad temporalia & spiritualia. de iudi. decernimus. & capitu. quanto. & hoc casu condemnatus per habentem iurisdictionem, non potest dici condemnatus per habentem aliam iurisdictionem dissimilem & separatam a prima. Ubi autem plurium personarum est coequalis iurisdictio, licet nomina dignitatum, & officiorum sint diuersa, tunc quod fit de vno censetur factum de alio.

84 ¶ † Adde quod quando duo habent equale ius, & est locus preuentioni, si vnus est impeditus, impeditur socius, vnde si in ciuitate est potestas, & capitaneus, & quilibet habet equalem iurisdictionem in maleficijs, est locus preuentioni, & vacante officio potestatis, alter cognoscere poterit, vt dicit Bartolus. ff. de adulter. l. si maritus in principio.

¶ Adde quod si sunt pares iudices, & vnus cognoscendo preuenit alium, quod factum ab altero super eodem negotio valet, nisi appelletur. Inn. in c. cum. M. ferariensis. de consti. in ver. certe si essent facit de testi. Ad hec & videtur casus in l. j. de offi. consu. ver. sane. Punietur tamen in expensis primi iudicis. no. Barto. de rescrip. ex tenore de purg. cano. cum dilectus. secus vbi iudicium esset ceptum per litis contestationem, parte petente se remitti, quia ibi finem recipere debet. l. vbi ceptum. de iudi. ff. de iuris. om. iudi. l. penul. sed & si post susceptam. Sed si pars non peteret, puto verum quod ibi no. Inno. quasi tacite sit renuntiatum persone instantie de consensu vtriusque tamen expresse posset, vt l. postquam liti. C. de pac. & quod vbi in tacito, vbi in expresso. ff. si cer. pe. l. cum quid. non obstat. l. magistratus & quod ibi no. ad municip. quia ibi plures magistratus sustinent vices vnius vnum simul debent cognoscere & iudicare. ff. de arbitris. l. sicuti. & ibi no. Sed certe l. j. de offi. consu. videtur dicere contrarium in ordinarijs iudicibus, vt nouus iudex non possit quod alter cepit prosequi & finire nisi ex causa, vt in ead. l. ver. sane subaudi non prosequendo iudicium incohoatum coram vno iudice, sed dando nouum libellum, alias si prosequor coram alio, quod incohoatum coram vno esset, inuito aduersario non posset, per l. j. de offi. consu. nisi ex causa, vt in d. versane. Sed dando nouum libellum, videtur quod possint repelli per autcten. qui semel. cum habeam necesse persistere in veteri querela, & ita intelligit Odof. & Accur. gl. no. in l. filius. §. multomagis in gl. ibi posita. ff. de inoffi. testa. Itez debet obstare exceptio litis pendentie, vt extra. vt lite penden. per totum, & quia interest nostra litibus & sumptibus non vexari, quod euenire potest propter varios processus. ff. de mino. l. minoribus. ff. vt le. no. ca. l. etiam. Qualiter dicatur membrum debilitatum, vide Bar. in l. j. §. is autem ne quid in loco pub. alias in flu. public. Cyn. & Bald. in l. si fugitiui. C. de ser. fugiti.

85 † vbi dicit quod amputatio membri est debilitatio totius corporis. Sed debilitatio vnius membri est impeditio principalis & proprij officij ipsius membri vnde oculus non dicitur debilitatus, si quis videt vt prius, licet propter ictum sit aliqualiter deturpatus. allegatur ff. de edi li. edic. l. item si filius pro hoc facit, quia nunc membrum dicitur debilitatum quando effectus membri primeui non est sed cessauit alias secus. l. non solum. de rei vendica. vide quod no. Ange. in l. nominationem. C. de decurio. in text. ibi seruus debilitatus, facit quod nota. C. de vaca. mu. l. iiij. §. corporis debilitas quibus legibus patet, quod membrum dicitur debilitatum, non solum vbi membrum remansit aridum ex toto sed etiam virtus membri diminuta est.

¶ Que autem dicantur membra hominis. Bart. nota. in l. ij. ff. de publi. iudi. & Bal. in l. data opera. C. qui accu. non pos. & in auc. sed nouo iure. C. de ser. fugi. & in l. non sunt liberi. & ibi etiam Bart. ff.

86 de edil. edic. & in l. reos. C. de accu. in ij. col. † vbi etiam dicit quod membra generationis sunt membra que habent proprias, & distinctas operationes, immo secundum eum dicuntur esse membra valde nobilia, & per que saluatur species humana dicens quod mutilans illa punitur tanquam inimicus nature & eo modo quo punitur si offenderet. l. iij. ff. de sica. tamen vide tex. xxvj. q. si quis semetipsum abscindat. no. bene quia vidi alias dubitari in ciuitate Rachanati, cum quidam sclauus sibi preputium abscidisset. & vide. l. omne delictum §. qui se vulnerauit. ff. de re iudicata & ff. de pecu. l. sed & si damnum. §. sed & si ipse.

¶ Quid autem de oculo, naso, nare, lingua, & mamillis mulierum, an sint membrum. Bald. in d. l. reos. tenet quod sic, quia ibi non loquitur, & ibi etiam de barba. De duplici barba habetur. insti. quib. mod. tut. finitur in princip. vnde si accusator dicit quod percussisti in barba intelligitur de pilis in dubio. nec comprehenditur sub statuto quod loquitur de facie, dicit Ang. in l. item apud labeonem §. generaliter. de iniur. De labijs, dente, & digito, vide eundem Angel. in l. secunda de publi. iudi.

¶ Et an frons dicatur facies. Bald. quod sic in l. si. quis in metallum. C. de pe.

¶ Item an collum dicatur de capite. Bal. quod non. c. capite nec deberet pena percussionis in capite. in l. j. §. idem exigitur. de dolo. Et nota quod facies dicitur quicquid est discoopertum. dicit. c. de iudi. liber. non prosequor vlterius, sufficiat aliquibus superadditis remisisse.

87 ¶ † Adde quod statuta loquuntur de vulnerante aliquem, quod dicatur vulnus Bal. in l. pretor. §. atrocem de iniur. vide tex. in l. si seruus. §. rupisse. ad. l. aquil. & alibi dicit glo. quia vulnus etiam sine sanguine esse pot. in c. j. de consecra. eccle. vel alta. Et si sanguis exiuit in modica quantitate, non presumitur de percussione cum sanguine, sed arbitrio iudicis. glo. in c. cum illorum. Jo. an. in addi. Spec. in tit. de accu. Illud no. quod modicum vulnus nullum habet in se delictum. l. id autem §. proinde leuis. ff. de edil. edic. & an vulnus sit grauis offensa bal. in l. magnum. C. qui accu. non possunt.

¶ Adde quod iudices maleficiorum in eorum processibus instituris dicunt, quod talis contra alium fecit insultum, impetum, & aggressuram quid hec verba importent. necessario est videndum, propterea que infra subdam. Insultus enim varie exponitur in iure, & doct. in hac materia variauerunt. Interdum enim contra aliquem irruentem

fus vocat insultantem.l.fi.C.de indi.

¶ Quãq3 aggressorez.C ad.l.corne.de sica.l.is qui aggressorem.l.qui de crimine.C.de accu. Quãq3 vocat appetentẽ, & sic patiẽtẽ vocat appetitũ, vt.l.& percussor.§.appetitus.ff.ad sille.qđ ibi exponit glo.i.inuasus, & sic quãq3 dicit̃ inuasor.C.vñ vi.l.inuasor. Quãq3 patiens etiam dicitur insultatus.l.item apud.§.penul.de iniur.& hinc descẽdit nomen verbale, quod no.insultus.& in hoc dicit Bar.in.l.respiciendum.§.delinquunt.de penis qđ insultus est in aliuz saltus.alle.d.l.is qui aggressorem.& l.j.§.cum arietes.ff.si qua.pau.fecis.dica. Sed in.§.cũ arietes dicit quod insultus est motio de loco ad locum.& in.§.delinquunt.ɔcludit quod si existens tecũ in itinere vel in mẽsa, vel in lio loco deuenit tecum ad rixam, non dicitur insultum facere, sed potius proditorie fecisse, vt.C.de dila.l.j.lib.xj. Et certe ex p̃dictis videtur aliqualem contrarietatem insurgere. Si eniz insultus est in alium saltus, non verificatur in eo qui sine saltu sine cõtra aliũ se mouet de loco ad locum. Cuius contrarium dicit. Bart.in.d.c.cum arietes. Sed aduertendum, quia primo mõ dicitur ƀm allusionem vocabuli. Scđo mõ ƀm diffinitionem, & iõ si quis insultãdo aliquem fecit in eum saltũ facit insultum ƀm allusionem & etiã ƀm diffinitionem tantum, & tunc puniri dz de insultu, q2 diffinitio preualet allusioni qñ sunt contrarie, vt.l.ij.§.appellata si cer.pe.ff.de tutel.l.j.de testa.l.j.de acqui.pos.l.j.per Bar.& dicitur interdum facere impetum, vt.d.§.delinquunt.sed tunc aliter punitur, vt ibi habet̃.

88 ¶ † Vñ autem dicatur insultus, an possit fieri pedes & eques & q̃ztum est necesse quod se approximant.vt dicatur fecisse insultum vide Bal.in.x.col.quibus mod.feu.amit.§.vel si cum simili.versi.dic qđ ad hoc quod factus dicatur insultus ad domum siue ad castrum, tunc dicitur factus assaltus, quando appropinquat se tantum domui vel castro, quod potest proijcere iaculũ & expugnare. Vt tamen omnis cesset dubietas, inquirentes ponun in eorum inquisitionibus, qđ deliberate & appensate mouendo se de loco ad locum, fecit insultuz impetum & aggressuram, que tamen ex abundantia apponuntur, vt patet ex predictis. An autem insultus confundatur cum percussione. Est questio satis certa, de qua per Bart.& Cyn.& in.l.de crie.& Spe.de sen.§.ij.ver.sed pone licet.& per Bar.in.l.nunquam plura.de priua.delic.per Jo.an.in Spe.de homici.in prin.& ideo non prosequor, q2 non expedit. An si plures insultantur ab vno vel pluribus vtrum ex persona cuiuslibet insultantis punibilis vel insultati resultet insultus per statutum vide Bart.de sepul.viol.l.iiij.§.si ad plures.ff.ad.l.iul.pecu.

¶ Adde quia vidi dubitari qñ iudex inquirit cõtra aliquos de vulneribus in alium vel in alios illatis. Et addit quod vnus alteri, & alter alteri prestit auxilium, consilium, vel fauorem. An dicta inquisitio procedat. Bal.in.l.ancille.C.de furt.dicit quod fuit iudicatum quod non.

¶ Adde quod idez Bar.no.C.dona.can.mor.l.j.fic, & non potest contra eundẽ procedi õ delicto, auxilio, & fauore. Bar.in.l.qui servo.§.si duo.ff.de fur.vide ibi.

¶ Adde quod licet non teneatur stare ad sindicatum officialis, nisi de furtis, barrataria, & illicitis extorsionibus, si condemnauit quẽdã qui euidẽter ex actis non debebat condemnari, & ipsaz condemnationem exegit, poterit in sindicatu puniri. Et sic fuit perusij practicatũ. Ang.in.l.si quis.§.cum autem.ff.rem ha.habe.

89 ¶ † Adde si statutum arctat iudicem ad diffiniendum causaz infra certum tempus, certe ƀm Jac.bu.si iudici nõ liquet causa, & statutuz arctat eum, potest dicere condemno, si probauerit, & absoluo, si nõ p̃bauerit, vel condemno, si ex actis apparet condemnandus, & absoluo, si non apparet condemnandus. Et hoc fecit Perusij quidã collateralis, qui dicit, absoluo absoluendum, & condemno condemnandum, prout ex actis apparet. Ita no.Jac.but.C.de sen.l.cum iudex vide Bart.in.l.ait pretor.§.j.ff.de re iudi.sed Bal.dicit ꝙ iudex non debet timere illud periculum, si sibi non liquet de causa, nisi se arctasset arg.l.intra vtile.de mino.& dicit quod ista negatiua, sibi nõ liquere de causa probatur per eius iuramentum, facit.ff.de re iud.l.pomponius.alias si vni. Bal.in.l.si de meis.§.recepisse õ arbi.& p̃ illum tex.melius remedium est ꝙ iuret sibi de causa non liquere.

90 ¶ † Adde ꝙ statuta communiter mitigant penas propter pacem habitam, quid si pax facta fuit, & probetur per testes, non autem per scripturam seu instrumentum dicebam quod sic, quia non est de casibus in quibus requiritur scriptura, de quibus in Specu.de instru.edi.§.restat ver.sed si vnum per glo.in.c.j.de censi.in.vj.per not.in l.iij.§.pe.de condi.le.per Bal.in.l.j.ff.de pac.& videtur casus in.l.in ipsius.C.fami.her.& ibi per Guil.licet Spec.de homi.in ver.& illud in duobus verbis videatur sensisse contrarium per.c.pactuz.de verbo.signi.quod non ob.vt ibi not.per glo.quia non faciliter posset fieri fraus. Communiter per statuta prouidet̃, qđ de pace debeat stare publicum instrumentum.& tunc Bal.dicit quod producẽs tale instrumentum non debet detineri, sed statim relaxari, in.l.neq3 in fi.de in ius vocan.

¶ Itẽ an pax possit fieri absente parte nemine recipiente pro ipso. Bal.dicit qđ pax non solẽnis, qualis est illa que in foro penitẽtiali fieri p̃t, ista põt fieri, pax vero solennis non nisi interueniẽte p̃ñtia vel medio organo.ita dicit in.l.ij.C.de lib.& eo.libe. Et idem tz in.l.athlete.in prin.de excu.tuto.potest dici quod si pax esset necessaria huic quia ex omni parte sunt facte iniurie, & tunc talis pax est õ natura pacti.l.j.ff.de pa. Et pactũ nõ põt fieri inter absentes, ita nec pax. Si vero pax requirit̃ solũ ab vna parte q2 ex altera parte tantũ fuit illata iniuria, & tunc non requirit̃ p̃missio siue ɔcordia, sed solũmodo requiritur simplex remissio facta a passo ei qui intulit, secundum Spe.in tit.de treu.& pa.ver. Item si ex altera, & ideo cũ ex forma statuti requiritur pax secundo modo.i.remissio in iure ab offenso, dicendũ videtur idem esse quod in remissione seu liberatione dicitur que valet facta, vt no.glo.in.d.l.non solum.

¶ Contrarium videtur velle gl.quam sequitur Bart.in.l.idem in duobus.§.fi.ff.de pact. Puto tamen qđ si fiat remissio alicui recipienti pro absente, valeat, & acquiratur illi actio, si cedatur, nõ alias, iuxta no.in.l.hmõi de leg.j. Et hoc casu queratur excommunicato ipso iure.l.rescriptum in fi.de pac.per no.per Bar.in.d.§.si liberationis verba.& in.l.tale pactum.ff.de pac.

91 ¶ † Adde de sindicatore officialium, an possit excercere merum, & mixtum imperium, & corporales pro maleficijs penas imponere officialibus qui dicuntur deliquisse. Jo.an.q' non sed potestas succedens dz hoc facere in addi.Spe.de sindico.in rub.

¶ Adde quod mulier grauida non p̃t occidi vel tormentari. Bal.in.l.interpositas.C.de transac.

¶ Adde quando iudex dat saluuz conductum inquisito assecurando illum ab alijs condemnationibus & processibus ɔtra eum factis vide Bal.in.l.is qui reus de pub.iud.& per Ang.in.q.sua Bononiensis.per Jo.an.in ti.de accu.§.sequitur.ver.qđ si quis bãnitus.per Bal.in.l.sed si hac.§.sed si per penã.de in ius vo.de resti.spo.ex transmissa.& no.in aucten.de manda.princ.§.sed neq3 in.l.conuẽtionuz.ff.de pac.& in.l.papi.exuli.de mino.& in.l.j.ff.ad.l.iul.& per Cy.de his qui ad eccle.confu.l.p̃ñti.xij.q.j.noli.xxxiij.q.ij.sine de appel.ex parte.ff.de iud.l.si locus. Et de saluo conducto partis qñ possit, & debeat illum dare vide Innocen.in.c.j.de officio delega.vbi dicit quod si habes inimicum capitalem qui stat in castro forti, nec possum assumere vltionem, si accuso vt habeat necesse coram iudice comparere, vt sic possim in via eum occidere. Si ille petat saluum conductum debere pars ad mandatum iudicis sibi dare de non offendendo. No.tamen quod licet quis habeat saluum ɔductũ non tenetur ire, & exponere se inimicis capitalibus de restitut.spolia.ex transmissa, vt lite non contesta.c.accedens.el.ij.de rescriptis

92 c.statutum.§.j.in glo.statutum.in.vj. † Et nota quia securitas perpetua non potest dari, nisi a principe, vel habente in loco ius principis.l.relegati.ff.de penis.

¶ Temporalis autem dari potest non solum a principe, sed a lege.simile.ff.de leg.ij.& etiam a duce belli, vt.d.l.conuentionum.

¶ Item ab illis quibus ex forma statuti tacite vel expresse conceditur, vt no.Bar.in.l.fi.de decre.ab or.facien.

¶ Adde quod habens saluum conductum, vt non possit a creditoribus impediri.a principe.& fortius ab alio inferiori, tenetur tamen satisdare de stando iuri dilatione cum termino salui conductus expirato & finito.casus est in.l.vniuersa.C.de precib.impera.offe.vbi dicit tex.quod habens dilationem a principe tenetur satisdare de soluẽdo, & ibi Bal.dicit quod cautum esset.vt in huiusmodi salui cõductibus & dilationibus poneretur, quod nec etiam satisdatio peti possit ipsa dilatione concessa & saluo conductu durante, & dicit etiam ibi ꝙ nisi in rescripto moratorio ponatur clausula, non ob.tali.l.nunquam per dilationem moratoriam concessam per principis rescriptum satisdatio remissa videtur, per gl.in.d.l.vniuersa. Quinimmo h̃ñs moratoriam dilationem per rescriptum principis, vel quod aliter conueniri non possit, tali beneficio non gauderet, immo posset capi & carcerari, nisi satisdet de soluendo finita die ipsius salui conductus seu dilationis concesse, vt patet ex no.per bar.in.l.si debitori.de iudi. Vt ergo gaudeat beneficio salui conductus debet interim satisdare si ab eo fuerit satisdatio petita, vt.d.l.vniuersa. Esset enim iniquum si nõ satisdaret, q2 posset debitor pendente tempore salui conductus aufugere, secundum Barto.in.d.l.si debitori. Ad hoc.l.si longius.eotitu.cum nemini sit cum damno alterius consulendum.de elect.c.ij.in gl.ij. Ne quis debeat locupletari cum damno & iniuria aliena, vt in regula.locupletari.in.vj.

93 † Est preterea regulare quod debitor in diem satisdare tenetur, si incipit bona sua dilapidare, vel si alias de

dilapidatione

dilapidatione suspectus sit, sm Cy. in. l. j. C. de here. vel actio. ve. & vi expressum in. l. i omnibus. ff. de iud. vbi tex. clarus quod qui tenet ad diem pot conueniri ad parandu cautione, hoc ide 13 Cy. in. l. pe. C. de ope. lib. & By. de leg. j. cu res. §. sic itaq. & gl. ff. de condi. ob cam. l. iij. & Bar. ff. de priui. credi. l. si creditores. & ff. solu. matri. l. ij. & l. di uortio. §. interdu. eo. ti. Aduertendum autem quod talis satisdatio fideiussoria esse debet, & no nuda, sm Cy. Bar. & Bal. in. l. vniuer sa ne sit vanum gsiliu illius. l. vt dicit Bar. in. d. l. si debitori. & Cyn. in. d. l. ij. C. de heredi. vel actio. vendit. & ita de facto dixi consuledo in ciuitate Firmana. in. q. salui conductus concessi, per do. Camerarium dni pape Loysio de Florentia, cum impediret cora curia ptatis a certis eius creditoribus. Tenui enim quod non posset iudex in sindicatu impediri si habentem saluum conductum cogeret ad satisdandum creditori dilatione salui conductus finita.

94 ¶ † Adde quod in corpus mortuum non fit executio. Cy. in. l. ij. q testa. fa. pos. Unde si ille qui debebat suspendi, fecit se toxicari, corpus suum mortuum non debet mitti ad furcas, sm Cyn. ibi, sed dic ibidem qd est in arbitrio iudicis, qr illud est corpus pene facit qd no. in cle. de peni. & remis.

¶ Adde qd idem dicit in. l. j. C. qui accu. non pos. vbi dicit qd corpus mortui non potest furari, nec in eum habet locum pena furti, nec potest vulnerari nec percuti, vt habeat locum pena de vulnerato, qr corpus hominis mortui ad nullum est vsum, vt. ff. de in lit. iuran. l. in actione. & l. plane.

95 ¶ † Adde q si percutitur aliquis, volens, an potestas possit procedere vide tex. in. l. lex cornelia. §. plane. ff. de sic. & l. qui cetu. §. fi. ad l. iul. de vi pu. & in. l. j. §. vsq adeo. de iniur. vide omno Bal. in. x. co lu. de leg. cor. c. si iter pares. vbi mirabiliter loquit an qs posset se co mittere in aduersarium vide ibi, & no. hoc propter pacem que fit Rome. vbi offendens se ponit in manibus offensi, vt de eo recipiat satisfactionem & vindictam de qua pace no. Ange. in. l. sed si vnus. §. pretor ait de iniurijs. c. contingit. el. j. de senten. excom. vbi non pot quis se ponere in manibus inimici, quin ipsum percutiens si est clericus sit excommunicatus.

96 ¶ † Item an vulnerans seipsum puniat pena pecuniaria statuti imponentis penam ei qui aliquem percutit vide in Specu. de pen. §. j. versi. ij. quero. & ibi plene per Jo. an. in addi. & vide quod idem Jo. no. de sen. exco. gtingit. el. j. vbi ponit an feriens in seipsum pena in currat de percutiente seipsum, vide in. l. oe delictum. §. qui se vulnerauit. de re mili. & in. l. ij. §. sic autem. de bo. eo. qui mor. sibi cosci. ff. de pecu. l. sed si damnu. §. sed si ipse de edil. edic. l. cu ar. §. excipitur. o corp. vitia. c. ij. & c. ex parte. xlv. distin. c. si qs absciderit. vide Bar. in. l. si seruus. §. fi. de peni. Quid autem si seipsum occiderit, an bona debeant esse heredis vel fisci vide plene per Cy. C. qui test. face. pos. l. j. & ibi qualiter puniatur si preuentus non potuit se occidere. Et circa hanc materiam. vide. xxiij. q. v. c. placuit & ibi habes q non sunt sepeliendi, nec pro illis est orandum vide. xlv. distin. si qs absciderit. & c. seq. & c. non est.

97 ¶ † Adde qd licet quis non possit de delicto, nisi in loco vbi forum sortitur puniri. C. vbi de crimi. agi. opor. l. j. & ij. Tamen propter furtum factum in vno loco vbi existit deprehensus, si alibi quamplura furta fecit, poterat ibi puniri, qr furta alibi facta aggrauant delictum vt tanquam publicus & famosus possit suspendi, secundum Byn. & Bar. in. l. si cui. §. fi. de accu. & Bal. in auc. sed nouo iure. C. de ser. fugi. allegat pro hoc Bar. de episc. audi. l. iij. circa prin. vbi delicta iterata grauius puniunt. C. ad. l. iul. de vi. l. seruos ibi pluralitas delictorum etiam diuersis tpibus gmissorum auget penam. ad idem. l. j. C. de superindicto in versi. perseueret. lib. x. & C. de ser. fugi. l. quicunq de pen. l. capitalium. §. solent. & j. q. j. cito. xv. q. viij. is q vbi dicit gl. qd delictu iteratu grauius punit. presertim furtum. Sic iteratio delicti inducit iterationem, seu multiplicationem pene in cle. j. o priuile. in gl. super ver. vel aliquid. & in Spe. de senten. §. ij. ver. sed pone in statuto. Ad ide facit qd famosus in vno loco, vbiq est famo

98 sus. ff. de postbu. l. ex ea ca. & de capi. dimi. l. tutelas. per Cy. † Sic excoicatus vel suspesus in vna ecclesia, est excoicatus vbiq. iiij. q. v. vn hec qualitas, furtum alibi comissum aggrauare videt vt possit vbiq suspendi sicut infamatus de eo genere delicti, puta de furto, vel barrataria, secus si de alio genere puta de homicidio, quia homicidium non aggrauat furtum, nisi fiat simul cum furto. & alias furca suspenditur. C. de accusa. l. si quis homicidij, pro hoc facit quia ille q post penitentiam deliquit, ita priuatur gratia post sequens delictum ac si nulla peccata dimissa fuissent, de pe. distin. j. fratres. Sed certe hec opi. Bar. cui etiam allusit Bald. est plurimum rigorosa, & iudex debet potius seruare misericordiam quam rigorem. xlv. distin. disciplina de transac. c. fi.

¶ Sunt preterea plures casus in quibus rigor temperatur, de quibus in. c. fi. de sen. exco. in glo. rigor hoc. Preterea hoc dictu aliorum doc. hz auctoritates discordes, de qbus Bar. & Bal. non habuerut recordium, qm Jo. an. tenet grium in Spe. de fur. in additione que

99 incipit, famosa est. † Alia ipsius questio, vbi dicit q q fecit in duabus ciuitatibus duo furta sine pena, gtum fecit in alia & capitur, an puniri debeat vt famosus, & dicit quod non, cum in illa ciuitate commiserit solum vnum furtu non potest dici famosus, vn dz potius fustigari iuxta no. in auc. sed nouo iure. Hanc eandem opinio. secutus fuit Jac. de bel. in auc. vt nulli iudi. §. si quis vero gprehensorum vbi dicit q si aliquis est accusatus hic de aliquo crimine, & gfessus est se alibi gmisisse plura eadem crimina extra territorium iudicis coram quo accusatur, de illis criminibus extra territorium gmissis, & pp delicta alibi gmissa poterit hic puniri. Profecto hec opi. equior visa est in re tam grandi, vbi de vita hominis disputatur, qr vbi sunt opi. illa est eligenda que maiori nititur pietate. xv. q. vij. episcopus sacerdotibus. & bal. dicit qd vbi sunt opi. magistrorum standum est illi q sapit equitatem potius q rigorem ita dicit bal. in. l. j. ff. de offi. questo. Fortificatur hec decisio ratione, quia pro vno furto non dicitur quis famosus. l. capitalium. §. famosos. de pen. sed debet aliter castigari, vt dicit glo. in. c. inter alia. de immuni. ecclesia. versi. nisi publicus fuerit latro. & no. in aucten. sed nouo iure. Quinimmo dicit An

100 ge. in. d. §. famosos. † quod ipse non intelligit famosum latronem, licet furetur assidue, nisi cum armis aggrediatur, aut vi auferat, per l. empto. §. aduersus. de sepulchro vio. plus dicit bald. in colum. de pace iura. §. si iniuria quod pro multis paruis furtis non debet quis tanquam famosus suspendi. allegat glo. & Cyn. C. de fur. l. apud antiquos. in glo. fin. Fateor tamen quod pro illis furtis paruis posset furti conuenerit, vt dicit Bal. in. d. l. apud antiquos in fi. sed tame pro huiusmodi furtis no efficeretur quis famosus, vt possit furca suspendi, secundum Bald. in dicto. §. iniuria. Unde aduerte bene tu iudex maleficiorum in formandis processibus, quia debes dicere q violenter & cum armis & palam rapuit vt quis dicatur famosus. Unde si dicat simpliciter qd furatus fuit pena huius delicti non est capitalis, secundum Francis. o Albe. in quodam suo consilio quod incipit. Primo reuoco in dubium &c. allegat in aucten. vt nulli iudi. §. fina. C. de fur. l. fina. Nec ob. secundum eum de pace iura. fir. §. si quis quinq solidos vbi videtur dici quod pro furtis quinq aureorum quis videtur suspendendus. Accipiendo solidum pro aureo, vt. l. quoties. C. de suscep. & archa. quia illud est verum in eo qui furatur rumpendo publicam pacem, & ita debet intelligi ille. §. ratione subiecte materie tituli sub quo positus est vt in prima constitutione. C. §. quibus. ff. de in diem addic. l. imperator quia legum correctio est euitanda, & vbiq potest aliter dici non est inducenda. ll. correctio vt nota. in. l. prima. §. si is qui edicto. ff. de dam. infec. Preterea si ille. §. intelligeretur aliter, adhuc dici potest quod ei sit derogatum per contrariam consuetudinem totius Italie longissimis te

101 poribus obseruatam, † quoniam pro furto primo alia pena quam capitalis imponitur maxime in furto parue quantitatis. Et qn consuetudo habet ante seipsam contrariam consuetudinem qualiter fuit & e fieri consuetum, tunc consuetudo derogat legi, vt in cor. quib. mod. natu. efficiun. sui. §. pe. not. in proemio insti. & in. l. rem non nouam. C. de iudi. & in decre. j. di. leges. in glo. Illud quod dicitur quod publici & famosi latrones sunt furca suspendendi, est verum quando agitur de latrocinio nam latrocinium est illud propter quod ita acriter punitur, non solum persone conditio. Et ita loquitur lex capitalium. §. grassatores. & §. famosos. Sed cum nullum latrociniu obijcitur tunc secus dicendum est, nam latrocinium est prius latere, deinde palam & vi rapere, vt dictis iuribus, vt no. in. d. l. hostes de verborum significatio. Et licet aliquando glos. dicant q multiplicitas delictorum reddit furem famosum & publicum, ita qd facit esse latronem. Tamen deuiant a veritate, nisi quando delictorum multitudo ita obijcit, q de eis simul & semel venit puniendus, & ita intellexit Odofr. & scripsit in tit. qualiter fiat accusatio, sed qn no obijcitur multiplicitas furtorum, q de eis veniat puniendus vt famosus. Et fuerunt hec verba Fran. de Albe. in. d. suo consilio ex quibus patet responsum ad dictu Bar. in. d. l. si cui. §. fi. & Bald. in auctenti. sed nouo iure, & sic dicebam de facto ad liberationem cuiusdam capti pro furto qui aggrauabatur ex confessione aliorum furtorum alibi commissorum, & tandem euasi. tene menti.

102 ¶ † Adde q assessores ducentes testes vel malefactore ad funem non aliter ligando dicunt eos leuiter terrere. l. ita apud. §. questionem in ver. leuis territio. ff. de iniu. vbi dicit Ang. q post q sunt ad funem putat esse terrore cadente in gstante virum, & sic gfessio diceretur tunc metu tormentorum extorta. l. interpositas. C. de trasac. sufficit enim iste terror pximus. l. ij. C. de iniur. & no. bene. q sicut no lz retinere & denegare alimeta vt gfiteant, vt no. glos. in. d. §. questio.

nem. ƀm Fran. ꝛ Cy. ꝛ probat iste tex. ꝙ qui pugnis percutit nō dicitur verberare, ꝛ sic non incidit in penam statuti de verberante.

103 ¶ † Adde ꝙ carcer dr̄ mala mansio ꝛ appellatione questionis continetur, vnde si ille qui fuit de prioribus non potest torqueri ex forma statuti, vel potestas sine licentia prioris non potest quem torquere ex forma statuti, nec poterit poni in carceribus sine dicto ꝯsensu, nec carcerari is qui fuit de prioribus, ꝛ hoc tenuit Ubertus de Bobio, quē sequebat̄ Rayne. Ita dicit Ang. in dicta. l. itē apud. §. questionis per tex. ibi malam mansionē qꝺ intelligit verum qñ carcerat̄ cū denegatione victus, vel si victū, tunc. n. ponitur in carcere loco pene, vñ nimirum si contineatur appellatione questionis. Secus si solum ponitur in carcere ad custodiam, quod apparet, quia non est incipiendū a questionibus, ꝛ tñ incipi potest ꝛ positione in carcere, ergo non est questio secundum Ang.

¶ Adde quia statuta cōiter puniunt certa pena blasphemantes, ꝛ maledicentes Deū vel sanctos, ꝛ super hoc questiones varie sepe

104 occurrunt, vt non ꝯtingat iudicē errare, ꝛ in sindicatu teneri. † Primo sciendū est qꝺ qñqꝫ est differētia inter maledicere ꝛ blasphemare ꝛ blasphemare. Naꝫ ꝑprie blasphemia est oē id sinistrū qꝺ alicui optatur in futurū. Maledictio est de preteritis ꝛ presentibus, vt pꝫ in. l. item apud. §. ait pretor. in tex. ibi autem maledictum de quo per Bar. in ea. l. §. conuicium. in ver. ex his apparet.

¶ Itē sciendū est quod deū blasphemant qui faciunt scelerata iuramenta, ꝛ debent capite puniri, nisi de alia pena prouisum est ꝑ statutum. Bald. in. l. iureiuran.

¶ Itē sciendū ꝙ quicunqꝫ dicit verbum iniuriosum vel cōtumeliosum ꝯ deū dicitur blasphemare. Bal. in. l. j. C. si quis impera. maledixe. vbi dr̄ non solū blasphemia, sed oē verbum importans cōtumeliā. An aūt dicat̄ maledicere vel blasphemare ille qui dicit, de lasina de dio. dicit Bal. in quodam suo ꝯsilio paruo posse dici prima fronte ꝙ sic in auc. vt non luxu. ꝯtra naturaꝫ. ꝛ in. ij. de maled. ꝛ no. in. d. l. j. C. si quis impera. maledixe. xxv. distin. qualis. Contrarium tenet̄ ex cōi vsu loquendi, ꝛ ꝙ ista verba sunt potius verba iniuriosa ꝛ contumeliosa quam maledicere, ꝓbat̄. ff. de here. insti. l. quoties. §. si qs nomē ƀm intellectū Roge. Non ois ergo ꝯtumelia est blasphemia vel maledictio maxime ƀm communem vsuꝫ loquendi. Ita dicit Bal. in consilio ꝛ non plus.

105 ¶ † Secus tñ puto si quis diceret per la pota, o per lo culo, qꝛ diceretur blasphemia, ꝛ qui blasphemat maledicere videtur, secundum Bar. in. d. §. pretor ait, ꝛ in auc. vt non luxu. ꝯ naturā. §. ꝛ qm̄ quidē Amplius dicit Pet. de peru. in quodā suo consilio paruo, qūo sumatur blasphemia qꝺ qñ statutum non exprimit spāliter per q̄ verba inducatur blasphemia, opꝫ recurrere ad ius cōe ƀm qꝺ blasphemia sumitur multis modis. Primo qñ Deus contemnitur. xxxij. q. v. cum apud. Secundo sumit̄ pro maledictione, ƀm qꝺ Mo. no. alibi, vt a maledictione puri esse debeamus. xxxiiij. q. ij. si igit̄ per quem tex. constat qꝺ blasphemare ꝛ maledicere ponuntur ꝓ eodeꝫ.

¶ Item blasphemus dr̄ prout habetur. xxij. q. ij. c. qñ vult Deus, ꝛ alibi. ꝛ de pena blasphemantium deū, beatā Uirginem, ꝛ sanctos recurrendum ad. c. j. ꝛ. ij. de male. ꝛ ibi quod omne maledictum de Deo ꝛ de sanctis est blasphemia. Et ꝑ illum tex. manifeste apparet qꝺ maledictio Dei summatur ꝓ blasphemia, ꝛ alibi scriptū est si qs in spiritum sanctū blasphemiam dixerit, neqꝫ in hoc seculo neqꝫ in futurum remittitur ei. xxv. dist. qualis. Et alibi dicitur blasphemus qui Christum blasphemat. de iude. c. j. ꝛ. ij. ꝛ. c. cum sit. Ex qbus iuribus euidēter appet qꝺ maledicere ꝛ blasphemare summūt̄ vniformiter lꝫ ergo statutū non exprimat per que verba blasphemia inducatur, tamen generalia verba statuti loquentis ve blasphemante intelligimus ꝛ interpretamur secundum ius commune. Pet. de Perusio in dicto suo consilio.

106 ¶ † Adde ꝙ ex maledictione qs infamat̄. xxij. q. ij. qui negligunt nam maledici regnum Dei non possidebunt. xxj. dist. deniqꝫ. Et maledictum redit super eo qui misit illud. xj. q. ij. illud.

¶ De iure ciuili pena blasphemantis est vltimum supplicium, vt in auc. vt non luxu. contra naturam. §. ꝛ qm̄ quidem de iure canonico vide de maledi. c. fi. ꝛ. xxij. q. j. si quis per capillum vbi dicitur qꝺ blasphemans Deum, vel Uirginem Mariaꝫ, seu sanctos arcetur ab ingressu ecclesie cum corrigia ad collum, ꝛ non habet palliū neqꝫ calciamentum, ꝛ debet quorumlibet duorum vel trium saltem vnum recipere pauperem, ꝛ si non potest commutabitur in aliam penam. Si aūt penitentiam non vult facere, punitur pecuniariter.

¶ Quid autem sit blasphemare vide. xxiij. q. v. qui caput ꝛ vide ꝙ no. Bal. in. l. prius. C. qui accusa. non pos. vbi dicitur quod blasphemans Deum est hereticus, ꝛ an possit fieri pax de blasphemia vide consilium Bar. qꝺ incipit minister fratrum minorum, ꝛ vide in conclusionibus Bald. fol. xxxj. in fin. vbi aliter tenent pro quo consilio Bar. vide quod scripsit Jo. an. de instru. edi. §. nunc vero aliqua in addi. Spe. in versi. item pone cum quidam.

107 ¶ † Adde an iudex teneatur de mortuo in tormentis, vide ꝙ not. Bar. in. l. de qōnis. de questio. vbi distinguit an iudex excessit modum ꝯsuetum qui debebat adhiberi ƀm qualitatem persone, ꝛ teneatur alias secus, ꝛ vide Cy. in. l. grauius. C. de adul.

¶ Adde quod iudex qui non potest supplere in aliquo casu, si non supplet non facit litem suam, potest tamen appellari. Specula. de offi. iudi. §. impedit. versic. quid si iudex ita dicit Bal. in. l. non qcquid. de iudi.

¶ Adde ꝙ iudex maleficioꝝ qui coegit fideiusso. ex eo ꝙ nō poterat habere principalē, pōt postea reū cogere ad reddendā pecuniā fideiussori casus in. l. cum eorum. C. de sen. ƀm Bal. ꝛ est casus ƀm Guil. in. c. cum vendente. C. vbi cause fis. ꝛ ita tenet Bal. ibi.

108 ¶ † Adde ꝙ iudex pōt moneri ēt ex his que non apparent ex processu, si viua voce ipse audiuit per glo. in. l. quoties. §. fin. ff. de ꝓba. ita dicit Bal. in. l. j. C. de iudi. liber.

¶ Adde quod iudex non tenetur, si denegat aliquid quod poterat ab aliquo eque commode postulari. l. iij. §. si tam vicinum de dam. infec. per Barto.

¶ Adde ꝙ illa verba iudicis, admitto inq̄tum de iure debeo, ꝛ similia, nihil operant̄ Bal. i. l. si qñ. ff. de leg. j. vide Bal. de neg. ge. l. j. in fi. vbi dicit ꝙ idē ē dicere, nō admitto, qꝺ reijcio vel denego. ꝛ adde circa hoc qꝺ no. Bald. in quodā suo ꝯsilio ꝗ q̄rit si iudex dicit non admitto nisi inq̄tum de iure debeo, an dicat̄ admissum, vide Jo. de imo. in. l. si qñ. de leg. j. ꝙ dicta verba bene operantur.

¶ Item ꝙ in penis iudex dꝫ sequi consuetudinem sicut legem scriptam Bal. in. l. ꝛ si seuerior. C. de infami.

¶ Item adde ꝙ si iudex non potuit facere integraliter punitionē, quia non habebat iurisdictioneꝫ, an superior possit penam supplere Bal. in. l. j. C. de spor.

109 ¶ † Item an iudex qui non habet iurisdictionem vel cognitionem nisi vsqꝫ ad certam summam, possit delinquentem coram se vltra illā q̄titatem punire. Bal. in. l. j. de spor. vide Inno. de offi. deleg. cum si. vbi dicit ꝙ si iudex vltra suā iurisdictionē procedit, ꝛ nihil sibi opponitur, valet sententia, nisi esset error expressus.

¶ Adde quis iudex cognoscit de delicto commisso in cōfinio duorum territoriorum. Bal. in. l. ij. C. vbi de cri. agi. opor. ꝛ in. l. si quis ad declinandam de epis. ꝛ cleri.

¶ Adde si iudex qui de decem tantū poterat cognoscere, ꝛ iudicauit de. xx. an valeat sententia in. x. vide in regula ea que fiunt. de regu. iur. in. vj. ꝛ ibi remis. ꝛ vide Bal. in. l. certa ratiōe. C. quo. appel. non recipi. ꝛ vide in si. Bar. in. l. grece. §. illud. de fide.

110 ¶ † Adde ꝙ iudex ratione casuum emergentiū potest leges transgredi. Inno. de consti. c. j. ꝛ Bal. in. l. ꝛ si seuerior. de infami.

¶ Item quid si vni committuntur cause pupillorum alij cause a. x. libris. s̄. si pupillus habet causam a. x. libris. j̄. quis iudex debet cognoscere. Et quid committuntur vni iudici omnes cause cuiusdam hospitalis. vide Bal. in. l. j. §. vbi autem. C. de cadu. tol. ꝛ Bart. in l. in sacris. C. de proxi. sac. scri.

¶ Item iudex aliquid facit in casu in quo statutum dicat. Si iudici videtur non potest appellari ab eo ꝙ iudex facit, vt no. Inn. in. c. fi. de ferijs. ꝛ Bal. in. l. cessante. C. quomodo ꝛ quando iudex.

¶ Item quod iudex dꝫ moderare salarium notariorum ꝛ aduocatorum de rescrip. statutum ver. officium. in. vj.

¶ Adde quod si iudex capit delinquentem in alieno territorio, iudex in cuius territorio fit captura, potest repetere reū captū de verbo. signifi. ex parte. el. j. ꝛ in. l. quid sit fugitiuus. §. item apud eum glo. de edil. edicto.

111 ¶ † Adde ꝙ si iudex viderit ꝛ sibi constabit de subornatione testiū vel eorum vilitate, non debet sequi eorum dicta, etiam si non excipiatur. Inno. de re iudi. c. causam.

¶ Adde quod quando iudex inquirit ad promotionem vel querelam alterius contra alium de delicto, ꝛ iudex inquisitum propter legitimas defensiones, vel propter probationum penuriam absoluat, vel alia de causa semper debet illum ad cuius promotionem, instigationem, vel querelam fuit inquisitio instituta, in expensis condennare no. de dolo ꝛ contuma. cū dilecti in glo. fina. que dicit quod in causa criminali siue agatur per viam denuntiationis, siue accusationis, siue inquisitionis, locum habet conden. natio expensarum. Nec videtur sufficere pena talionis, quia condemnatio expensarum non est pena sed interesse respectu rei familiaris, vt not. de rescrip. capitu. fina. de electio. c. j. in. vj. versic. hanc penam in fin. Et sic propter cām criminis, vna per aliam non impedit̄. C. qñ ciuil. actio. l. prima.

112 ¶ Item pena talionis infringitur propter calumniaꝫ, ꝛ sic propter extrinsecam causam, ꝛ sic propter diuersam, causam, ꝛ ex eodeꝫ delicto

licito punitur dupliciter. ad q de crimie fal. c. j. qd verum intelligit τ fatetur Anto. de bu. in. d. c. cũ dilecti. inquantũ gl. dicit vbi condẽ nationẽ expensarum locũ habere in cã inquisitionis, verũ est aliquo specialiter prosequente inquisitionẽ cuius intersit vt not. Spe. in ti. de expen. §. j. in fi. secus si iudex ex officio suo procedit infamia precedente, quia tunc ex debito officij inquirit etiam de necessitate. ad hoc de offi. deleg. ab arbit. in. vj. Et qd ibi not. in vlti. gl. ad hoc. C. qui accu. non poss. l. j. vbi tutor per necessitatem officij accusans excusatur a pena calumnie, τ q2 non debuit ius reipublice dimittere indefensum q timore forte expensaꝝ dimitteret. l. illud. de peti. here. ¶ Itẽ q metus pp famiam habuit iustam cãm litigandi, que excusat a condemnatione expensarũ. c. j. in fi. de elec. in vj. τ sic consuluit in ciuitate Firmana pro ser Francisco, inqsito de diffamatiõe ad querelã alterius, q2 iudex debebat querelantez in expensis cõdemnare, si delictũ non probetur. tene menti, ne si iste casus contingeret in syndicatu valeas impediri.

113 ¶ † Adde si statutũ. punit accusatorem certa pena, si in probatione accusationis deficiat, an dicta pena h3 locũ in denũtiante. τ est vtile scire pp inquisitiones quas faciunt iudices de delicto ad denuntiam alterius. An si dicta denuntiatio non probet. veniat denuntiator puniendus pena statuti, ac si accusasset. In hoc articulo vr probabiliter dici posse q non, q2 statutum loquit soluz de accusatore nõ probante, p tex. in. l. q cũ maior. §. accusasse. de bonis liber. vbi litera dicit, accusasse eũ dicimus q crimina obijcit. τ cãm perorari vsq3 ad sniam efficit. ceterũ si ante quieuit, non accusauit. concor. eo. ti. l. in seruitutem. §. petijsse. τ facit in rõne sui. c. si tu. vel cu. vel mag. l. j. Potest. n. iudex ad solaz denuntiaz nulla instituta accusatione p cedere. l. ea quidẽ. C. de accus. C. de custo. reo. l. in quacunq3. in prin. C. de sepul. vio. l. antepe. non. n. potest denegari quin denũtiatio differat ab accusatione, q2 prima in scriptis non exigitur, ƀm Cy. in. d. l. ea quidẽ. τ Bar. in. l. diuus. de custo. reo. Secũda sic, vt p3. ij. q. viij. q2 scripsit. in. c. qui crimẽ. 2rĩũ est verius de iure dicendum, vc3 penã prefixam per statutũ non probantibus accusationez institutam locũ habere etiam in denuntiatore. τ ita fuit de facto terminatum in ciuitate Rhegij, per Gui. de suza. τ Roman. de romangis attestantur in eorũ. q. statutoꝝ per. l. cum patronũ. §. j. de iure patr. vbi est tex. expressus q qui non detulit, dicitur accusasse. cũ idẽ sit effectus quo ad punitionem delicti. ff. q quisq3 iur. l. j. in fi. τ. l. fin. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius vocan. τ huic decisioni adhesit expresse Jo. an. in addi. Spe. de denũ. §. j. in addi. j. vbi eandẽ refricat qõnẽ.

114 ¶ † Itẽ ille qui in denuntiatione pbanda defecerit, calumniari psumit sicut accusator. extra de accu. c. cũ dilectus. ꝺ calũ. c. j. ff. ad turpil. l. j. §. calumniari. τ bene facit. C. de calum. l. si quis se. ibi dũ dicit adeat potestatem, aut libellos offerentes, aut querelas suas apud acta deponens. ad idẽ. C. de sepul. vio. l. pe. vbi querela 2 aliũ instituta vim accusationis dr obtinere. Propterea dicebat Bar. in. l. i senatus. §. an ad eos. ad turpil. q ille cuius instigatione iudex inqrit pena turpil. tenetur. ad idẽ. l. j. §. incidit. eod. ti. Tene menti tu iudex vt denuntiantem τ non probantem, secus si accusasset, punias audacter pena statuti loquentis de accusatore non probante, ne in syndicatu valeas impediri.

¶ Adde q in superioribus duabus. q. proximis mentionẽ feci ꝺ inquisitionibus institutis per iudicẽ ad querelam alterius, iõ q2 hmõi verba τ similia vc3 ad promotionez talis. ponunt sepissime in pcessu. qñq3 dr in processu seu in inquisitione ex officio facta, τ ad denun
115 tiã, talis τc. † Qualiter debeat exponi illud verbũ cum dr, ad querelam alterius. ab ipsa igitur etimologia vocabuli cõducendo τ prosequendo materiam sciendũ est, q querela nihil aliud est quã quedaz querimonia, de restit. spo. c. j. in prin. de elec. c. querelã. C. de nõ nu. pecu. l. in 2tibus. §. i oibus. Dicta aũt ẽ querela a querelãdo siue a consequendo. ois. n. actus per quem quis de aliquo cõqueritur, siue aliquid petit, dr querela, siue in iudicio siue extra petatur, ƀm Pau. de eleza. de fide instrumẽ. c. cũ dilectus. in prin. in versi. qõni. omnis ergo actus p quẽ quis recurrit ad iudicez aliquid petendo. siue de actu valido, est querela, ƀm Bal. in. l. si minoris. de admi. tut. τ hoc videtur tenere Jo. an. in. c. j. de elec. in nouel. in. vj. vbi videtur tex. q omnis causa sit querela.

116 ¶ † Illud no. q aliud est querela, aliud appellatio, vt p3 de offi. de lega. c. j. vbi legatus iure legationis potest tam per appellationem quã p querelaz quascũq3. q. cognoscere. hoc ẽt not. glo. ix. q. iij. §. si aũt aliqs. τ aduerte in. l. j. C. vt in pos. leg. q in querela nullus libellus exigitur, sed simplici verbo exponitur coram iudice postea in actis redigenda. τ sic differt ab accusatione que requiritur in scriptis. τ cetera solennia, de quibus in. l. fi. C. de accus. τ pro hoc vr qd qñ quis d3 accusare de delicto, vt in adulterio, non sufficeret qd exponat querelam corã iudice. τ vide Bal. in. d. l. j. quid importet qñ statutum dicit q pcedat per simplicem querelaz. Quid aũt iuris sit qñ inquisitio est facta ad promotionez alterius, τ hec verba ponunt in inquisitione. τ Bal. in. l. per hanc. C. de tempor. appel. vbi querit nunquid inquisitor. sentire vr quod promotor inquisitionis sit loco accusatoris habendus, τ potest tests inducere, τ oia facere que poterat accusator. Et qñ inquisitio est facta ad promotionem alterius, iudex non facit se aduersariũ principalez, sed promotor, sic allegat. ff. ad turpil. l. j. §. incidit. τ q Inn. in. c. cũ clamor. in glo. j. dicit 2riũ

117 ¶ † Tenet. n. ibi aperte q promotor in processu inquisitionis non vr ius habere, cũ possit iudex post publicatũ processũ testes de nouo inducere, vbi per viam inquisitionis proceditur, ẽt si incertus sit inquisitionis minister seu promotor, ƀm Innoc. ibidem τ promotor seu inquisitionis prosecutor ius non habeat in processu tenuit idem Inno. de accu. olim. ad fin. in glo. hoc collectiue. Fatetur tñ quod iudex prudenter facit, si eum vocet vel mittat, vt per eum instruatur. hinc est q si procurator inquisitionis posset except. repelli, tñ iudex potest in inquisitione procedere, vt dicit Innoc. de accus. cum oporreat. in glo. fina. τ de iudi. exhibita. in glo. ex hoc videtur. Ego puto tunc demũ promotorem inquisitionis ius habere in processu, si suam vel suorum iniuriaz prosequat, τ super inquisitione ad eius probationem testes inducat. τ sic intelligo glos. not. in. l. ob hec verba. ff. de infami. que de promotore loquitur, sic intelligo Innoc. in. d. ca. olim. ad fi. de accu. vbi dicit quod promotor inquisitionis potest a lata sententia appellare, per. c. cum speciali. de appellatio. cum iura sint specialia isto casu, quando quis suam vel suorum iniuriam prosequatur testes super inquisitione promota induxit, vt patet ex not. per Hostien. τ Joan. and. in dicto. c. cum clamor. faciunt not. C. de accu. l. neganda. canonizata in qõ. xj. neganda. pro hoc quod not. Barto. in. l. is qui reus. de publi. iudi. τ. C. de acc. l. j. per Bald. Et ita dico in hoc articulo de instigatore inquisitionis, vt habeat ius producẽdi testẽs in processu alieno. Bald. dicit q nõ in. d. l. ob hec verba. allegat not. ff. de inoffici. testa. l. si suspecta. De oratore an puniatur. vide text. insti. de obli. que ex male. §. ope. De persuadente. ff. de dolo. l. cum quis. De suggestore vide Bald. in. l. prima. §. si cui. ff. de magi. conne.

118 ¶ † Adde qñ plures pene imponuntur per legem ratione cuiusdã delicti, vtrum iste pene concurrant in origine tantum, an vero in condemnatione τ executione. vide Bald. in. §. pena grauior. τ bonam glos. in. c. fraternitatis. xxxiij. distinc. τ ibi quando diuerse pene imponuntur a iure vel statuto pro eodem delicto que illarum sit imponenda, τ dicit quod est in optione iudicis quam velit. τ idem dicit gl. xxj. q. ij. in summa. τ q2 in hac. q. contingit sepe errari per iudicez τ Bal. in. d. l. pena grauior. locutus est imperfecte. τ igitur plenius distinguẽdum. nam, aut pene apponuntur cumulatiue, aut simpliciter, aut alternatiue. Si accumulatiue, aut vna pena ẽ diuersa ab alia, τ tunc aut vna includit aliam, vt q2 per vnam. l. imponitur pena suspensionis ab officio, τ per aliaz remotionis ab ordine, τ tunc sufficit q imponat maior, vt no. glo. in. q. vj. appellatione. τ gl. xxiij. q. v. relegantes. aut vna non includit aliam, vt q2 per vnã imponit pena bonorum, per aliã pena personalis vel alia dissimilis, tũc vtraq3 pena imponitur, vt est casus in. c. felicis. de peni. in. vj. τ in gl. que allegat iura. Ad hoc tex. de reg. iur. c. i. in. vj. τ facit q no. Lapus τ Abb. in. c. ij. de consti. in. vj. Aut imponit pena pro eodem delicto, sed ex diuersis causis, τ tunc vtraq3 imponitur, dũmñ cense concurrant. ita potest intelligi glo. antepe. in. c. licet canon. de elec. in. vj. τ glo. in cle. j. de offi. vica. Aut pene non sunt diuerse, sed similes, vt puta q2 vna imponit penam certaz, alia imponit penam legum, τ tunc imponitur vtraq3, tñ soluendo minorem remanet obligatus tñ in residuo, vt not. Jo. and. post Archi. in. d. c. felicis. in glo. pe. Aut pene sunt pares per omnia, τ tunc refert que imponatur ƀm predictos in. d. c. felicis. alleg. de fide instru. c. pastoralis. facit tex. τ q ibi no. glos. xxiij. q. j. relegantes.

119 ¶ † Secundo casu principali qñ pene non apponuntur cumulatiue sed simpliciter, tũc, aut vtraq3 pena prosequitur interesse partie, τ sunt similes, τ ambe imponunt, sed vna confunditur in aliam, τ vna soluta debet tantum soluere id in quo alia excedit, vt no. Jo. and. in. d. c. felicis. aut vtraq3 imponitur ad vindictam, τ tũc vna electa, alia imponi nõ potest, arg. de postu. prela. c. j. in. vj. τ de elect. vt q duas eod. lib. q2 non debet quis bis puniri pro eodẽ delicto. de iudi. at si clerici. de accu. de his. τ not. Joan. and. in. d. c. felicis. Tertio casu quando imponuntur pene alternatiue, τ tunc aut vna includitur in aliaz τ excedit τ vnam τ aliam tantuz quo ad quantitatez numeri, vt puta quia statutum dicit quod puniatur in centum vel quinquaginta, τ tunc punitur illa de quinquaginta. τ ratio, quia cum illa cõcor. vtraq3 pars alternatiue, vt in. c. sicut. de homici. in glos. fin. facit de arbi. c. j. in. vj. Aut vna non includitur in aliam nec sunt similes, sed

diuerse, ⁊ tunc aut in lege vel statuto exprimitur ꝙ altera illarum im ponatur ſm merita personarū delinquentium, ⁊ tunc oportebit iudicem imponere illā que erit magis congrua qualitati persone. Non aūt potest imponere alterā quā velit, ⁊ iste est casus ſm qd intelligit ib. Hugo. xxxv. dist. non oia. Aut statutum vel lex disponit sup mō pene imponende, sed loquitur simpliciter alternatiue, ⁊ tunc si index videt ꝙ delinquens magis tenebit vnam quam aliam, ⁊ tunc illam imponere dȝ quam putat magis timeri. extra, vt lite non conte. c. qm̄. ⁊ not. glo. in. c. de causis. de offi. deleg. ⁊ not. Archi. xxiij.
120 q. iij. c. vendita. in gl. † Aut iudex videt quod ita timebit impositionem vnius sicut alterius, ⁊ tunc attende ad verba. l. vel statuti, qꝛ, aut delinquit, nec ad iudicem dicitur ꝙ iudex taliter puniat, ⁊ tunc stat in optione iudicis quam velit imponere, vt sensit glo. in. d. c. de causis. ⁊ hoc etiā voluit glo. in. d. c. fraternitatis. que hoc probat cōsiderando tex. quem allegat. ⁊ quod no. Inn. in. c. ij. de coha. cleri. ⁊ mulie. debet tn̄ iudex potius arbitrari de minori quā de maiori. ⁊ sic intelligo glo. in. d. c. de causis. ad hoc regula, in penis. de reg. iur. in. vj. ⁊ glo. xxj. q. ij. in sum. ⁊ glo. xxiij. di. c. ꝗꝗ. Aut statutuȝ dirigit verba ad reum, ⁊ tunc in optione rei est quam penam soluere velit argu. c. referente. de preben. ⁊. c. preterea. Aut statutum vel lex loqtur indistincte nō exprimendo de reo vel iudice, ⁊ tunc erit in optione iudicis, vt probat tex. in. c. qm̄. §. fin. vt lite non contest. ita procedit glo. iuncto tex. de iudi. c. sicut. in gl. fi. Predicta vera qn̄ plures pene a iure imponuntur, sed is ius imponit vnā penam tm̄, ⁊ postea per aliud ius illa pena relinquitur moderanda arbitrio iudicis, index non poterit arbitrari vt imponat maiorem penā vel parem pene imposite a iure, sed arbitrari dȝ de minori. ista est glo. not. in versic.
121 alioquin. de accusa. c. inquisitionis. † Et rō est, qꝛ ex quo dicit quod relinquatur moderanda arbitrio iudicis, verbum, moderationis, diminutionem significat de verbo. sig. c. fi. ergo de mente iuris vel statuti est ꝙ minorem imponat. Aut ius vel statutum imponit certam penam, ⁊ addit quod plus imponat ad libitum iudicis, vt dando talis puniatur in centuȝ, ⁊ plus, si iudici visum fuerit, ⁊ tunc iudex non poterit imponere penā minorē centum, maiorem vero sic. ⁊ ita not. glo. ij. in. c. ij. de sortile. Et per hoc est expedita ista materia. Et fuerunt verba Ant. de but. in. d. c. fraternitatis. xxxiij. dist. in glo. dum legeret decretum, vt refert ad literam Do. de sancto Gemi. in. d. c. felicis de penis. in. vj. que verba id hic retuli, qꝛ in hac materia meo iudicio plenius ⁊ melius quā alibi est locutus. Tum ēt qꝛ non oēs habent dictam lect. Ant. super decreto ⁊ Dominici referentis respondet in. vj. not. bene.
122 C † Adde ꝙ si statutū imponit penā diuersam a iure, non intelligitur sublatus alius modus agēdi, nisi ibi esset clausula derogatoria aliarum. ll. pro quo facit. l. si quis ab alio. ff. de calum.
C Adde ꝙ no. Cy. in. l. qui sepulchra. C. de sepul. viol. Et ibi ponit an ⁊ qn̄ per penam statuti tollatur pena iuris cōis. de quo p Archi. de pen. d. c. felicis. in. vj. Et per Jo. an. ⁊ per Bal. in. l. non est nouum. ff. de leg. ⁊ in. §. pena grauior in Spec. de contu. §. nunc videamus. ver. sed pone iudex. in fi. tit. de accu. §. qualiter. post princ. de fruc. ⁊ interesse. §. fi. ver. fi. per Bal. in. d. l. qui sepulchra. ⁊ in. l. j. de sum. tri. ⁊ in. l. neratius. ff. de leg. vbi refert super hoc dubio fuisse cōsultum Bon. ⁊ Mediolani, ⁊ per Bal. in. l. humanum. C. de legi. ⁊ in. l. placet. de sac. san. eccle. Et ibi refert an punitus per iudicem ecclesiasticum, possit pro eodem delicto puniri per iudicem secularem de quo per Bal. in. l. cunctos populos. in. vj. col. ⁊ per Jo. an. in. c. i. de offi. or. in gl. Et ibi ponit an accusatus coram episcopo, et excommunicatus ab alio, possit iterum coram potestate de eodē maleficio accusari. ⁊ vide Bal. in. l. pretor ait. ff. vi bonorū rapt. Item ꝙ pena fori ecclesiastici non tollit in crimine cōi penam fori secularis. Archi. v. q. vj. presbyteri.
123 C † Item penitus in foro ecclesiastico, potest puniri in seculari, saltem quatenus pena exceditur. de vsur. c. j. in. vj. in versi. animas defunctorum. in fi. ⁊ ibi Jo. mo. ⁊ Jo. an. ꝙ punitus in foro ecclesiastico possit puniri in seculari. vide tex. in. d. c. felicis. de penis. in vj. et vide Bal. in. l. licet. §. fi. ff. nau. cau. sta.
C Item condemnatus in foro seculari, de eodem crimine damnari potest in foro ecclesiastico, si crimen tale ab ecclesia punitur. v. q. ij. c. primo. Archidia.
C Item si statutum imponit certam penā limitatam, iudex non hȝ arbitriuȝ limitandi. Bal. in. l. j. C. ne ex delict. defunc. vide Archi. xviij. q. vj. pp ecclesias. in ver. rōnem. vbi dicit ꝙ vbi est a iure certa pena limitata, iudex non potest aliam imponere. alleg. c. de causis. de offici. deleg. ij. q. iij. §. no. iuxta fi. ver. facti. dic vt ibi, de penit. distinctio. i. mensurā. ⁊ in. §. pena grauior. Nam pena statuta debet imponi, ⁊ non durior, alias imponens est infamis. C. ad. l. iul. de vi publi. l. seruos. ad fi. C. ne sa. Bap. l. iij. nisi ex causa temperetur vel exaggeretur, vt not. in predictis iuribus. et sic etiam nota. in dic §. de causis.
124 C † Adde ꝙ illud ꝙ dicitur, ꝙ iudex causa cognita potest exasperare vel mitigare vel in totum relaxare penā, iuxta no. in. §. pena grauior. nisi expresse prohibeatur, vt in crimine lese maiestatis ⁊ hmōi enormibus, habet locum generaliter in ordinario, ſm Archi. ij. qō. ij. si quem penituerit. C Item qd illud quod dicitur iudicem posse alterare penam, quando non potest soluere, est verum, siue penam velit alterare ante sententiam, siue in executione. But. in. l. si quis. §. j. ff. de iurisd. om. iu.
C Adde ꝙ statuta communiter mitigant certam partem pene delinquentibus propter pacem habitam. aliqua bona dicta ad materiā huius statuti. Primo qd statutum ex quo pena propter pacem remittitur est ꝯ ius commune. Bald. in. l. dinus. ff. ad sil. glo. in. c. ad apostolice. de re iudi. in. vj.
C Adde an instr̄m pacis prosit neganti maleficium. Bal. dicit qd sic, in. l. j. C. de cōfes. in. ij. charta. qꝛ vt plurimū ad cautelā fit. dic vt ibi p eū. Itē an pax post terminū bāni facta psit. bal. ꝙ sic, in. l. neqꝫ impuberes. ff. de in ius vo. ⁊ ibi ēt dicit ꝙ ille q cōparet cum instrumento pacis, non dȝ retineri, ſȝ statim dimitti. ⁊ intellige qn̄ pp pacē remittit̄ tota pena ex forma statuti. C Itē an tutor vel curator possit facere pacē de iniuria illata patri pupilli. Bal. in. l. pactū curatoris. C. de pac. p Jo. an. in Spe. de homi. in fi. in ver. illud aūt. ibi plene. C. de in integ. resti. mi. l. j. p Bal. ⁊ ibi ponit an minor etiam pupillus possit de morte patris facere pacem.
125 C † Itē ꝙ iudex potest suadere pacē, sed non cōponere partibus inuitis, nisi qn̄ guerra esse piculosa reipublice. Et facto delicto et punito dȝ operari p pace, ⁊ nō añ. Bal. in. l. cū affirmes. C. de libe. cā. ⁊ ibi in verbo, hortandus ⁊ nō cogēdus. de hoc p eundē, in. l. j. ff. de offi. prefec. vr. ⁊ in. c. j. de pace te. in. x. col. p gl. in. c. venerabilē. in ver. fauore. de elec. vide no. de man. p̄in. in auc. in fi. princi. ⁊ per Bal. in. l. ex stipulatu. C. de sen. ⁊ Bar. in. l. ambitiosa. de decre. ab or. fa. Tu vide gl. in. l. equissimū. ff. de vsufruc. ⁊ adde ꝙ Bal. not. in. l. quos ꝓhibet. de postu. vbi dicit ꝙ pax non pōt fieri p iudicē ante ꝯdēnationē. allegat gl. sing. in. l. ij. ad similia dubiū vr̄ hoc. dic tn̄
126 ꝙ illa gl. dicit ꝙ non pōt facere ne puniat̄. C † Item an producens instr̄m pacis videat̄ ꝯfiteri delictū, vr̄ distinguendū an pax sit facta gratis vel non. Primo casu non videat̄ qs cōfiteri, scđo sic. ff. de in fami. l. qm̄. ⁊ Bal. ſȝ eod. ti. l. furti. §. pactus. ꝙ nunꝗ̄ intelligat̄ confiteri quo ad condēnationeȝ. vide ibi p euȝ. Et adde quod ſȝ paciscens crimē confiteri videat̄, vt. d. l. qm̄. hoc est verū, nisi aliquo dato paciscit̄, secus si gratis. ita dicit Archi. ij. q. iij. in oibus. allegat. d. §. pactus. Itē an pax debeat fieri gratis, ⁊ quid si fiat p pecuniam, an habeat locū statutū. vide Bal. in. l. furti. §. pactus ⁊ in. l. ij. C. de abolitio. vbi dicit ꝙ valet pax ⁊ ꝯcordia p pecuniā facta, qꝛ agitur de propria iniuria non de aliena. hoc verū in ciuilibus, in qbus licet transigere, vel pasciscí de iure cōi vel municipali, vt. C. ad turpi. l. qōnis. tn̄ ille qui dedit pecuniam, repetet si dedit cā redimende vexationis. C. de adul. l. q ob violataȝ. pax tn̄ remanet firma, vt. l. si tibi. §. quedā. de pactis. ⁊. l. ꝯnis. ff. ad turpil. vide tn̄ de hoc Bar. in l. athletas. §. fi. ff. de infa. qui distinxit, ⁊ melius an fiat pax ante condemnationem vel postea.
127 C † Itē an si notarius stipulat̄ pacē. ꝯ. terminū, an possit ratificari post terminū. Bal. in. l. non aliter. de adoptio. ⁊ ꝙ no. Spe. ⁊ bal. de homi. vbi si recipit pacē nomine Titij, an post mortē vulnerati possit haberi ratā. ⁊ ꝙ si pcurator fecit pacem post mortem, valet.
C Itē an pax pdicta p vnū ex rixantibus. prosit alteri qui est contumax. videtur ꝙ sic, per. l. j. ⁊ per totum. C. si vnus ex plu. appel. ⁊ ff. de mino. l. etiam. §. fin.
C Adde si de percussione cum sanguine non prodest pax, an prosit si impinxit, ⁊ ex causa sanguis in terram exiuit. Bal. in. l. si de interpretatione. ff. de leg.
128 C † Adde an pater possit facere pacē de iniuria facta filio. vr̄. n. ꝙ sic. l. ſȝ si vnus. §. filio. ff. de iniur. ēt ipso inuito. nisi pr̄ sit vilis persona. de quo per Bar. ibi, ⁊ in. l. lucius. sol. ma. ⁊ in Spe. de iniur. §. j. vers. sed nunqd nocent. ⁊ adde. l. j. ⁊ ibi not. de pace tenen.
C Filius aūt inuito patre non pōt, vt. l. personā. de pac. ſm Bald. ibidem. C Et idem dicam de marito pro iniuria facta vxori, qꝛ de illa facit paceȝ. l. ij. C. de iniur. ⁊. d. l. in psonā. Et pp dictā pacem habitā a patre vel marito, mitigatur pena statuti, qn̄ verba statuti sunt scripta in rem, puta ꝙ habita pace pena mitigetur. sufficit. n. a quocunqꝫ pax habeatur, dūmodo pacem facere possit. Sed si statutum dicat, habita pace ab offenso tunc nō sufficit pax patris de iniuria filij, nec pax mariti de iniuria vxoris, sed ipse filius, ⁊ vxor facere debent pacem, qꝛ ipsi sunt offensi. ff. de iniur. l. lex cor. §. illud ita dixit Ange. in. l. sed si vnus. §. filio. de iniur.

C Adde

129 ¶ † Adde an fiat pax sup adulterio, ad hoc vt diminuat pena statu ti, dubium facit, quia super adulterio non licet transigere. C. de trans sac. immo regulariter non licet transigere a contumace, secundum Bart. in q. sua, statuto ciuitatis Lucane &c. in fi. hic fuit contumax ergo &c. Bar. tñ consuluit ꝯ. in cõsi. q̃ incipit, quesiuistis. An liceat facere pacẽ super adulterio, & dicit esse tex. ꝙ possit fieri pax. C. de adulte. auc. sed nouo iure, & in corpore vnde sumit, vbi dr̃ maritũ iniu riatum per adulterum vxorem posse sibi conciliare, ꝙ non est aliud, nisi pacem facere. ¶ Sed ille tex. loquit de remissione que fit vxori, nõ de illa q̃ fit adultero, q̃ vr̃ ꝓhibita. l. ij. §. lenocinij. ff. de adulterijs. ¶ Pariter enim videatur ab initio assentire, & postea adulterium remittere, pariter enim punitur retinens vxorem in adulterio depre hensam, & ipsam alteri adulterandam tradens, vt ibi & in. l. marito le nocinium. in principio. ¶ Tenendo tamen opinio. Barto. potest dici ꝙ. l. transigere. cum similibus. loquitur ante sententiam latã in causa adulterij ꝯ adulterum. post autem sñiam latam lꝫ super pena. ff. de pac. l. iurisgen. §. si paciscar. & §. item experiar, ẽm Bar. in. d. l. transigere. & in §. pena grauior, & dicit Bar. in. d. consi. ꝙ cum ma ritus dicatur iniuriatus, & non vxor, qꝛ in volentem non fit iniuria, sufficit pacem habere a marito.

130 ¶ † Adde quid si aliquis officialis compulit ad pacem fiendam quem cum inimico, an teneatur officialis, dic ꝙ non, quia fecit ad sui commodum, sed propter publicam vtilitatem hoc fecit, vt partes re ducat ad concordiam. l. licitatio. §. quod illicite. de publica. & de pa ce iura. firman. §. fina. secundum Guil. & Cyn. in. l. continet. in addi tio. ff. de restitutio. in integrum. Sed Jac. de are. dicit ꝙ iudex non debet intendere ad particularem pacem, nisi prius puniat delinquẽ tem, sed prius debet punire, deinde pacificare, ne maleficium rema neat impunitum. l. si vendicare. C. de penis. & in auctenti. de mand. princip. §. oportet. Sed anteꝗ perpetretur, debet incendio obuia re, & ad pacem componere. l. congruit. de offi. presid. & l. ne illicitas §. ne potentiores. per Guil. & Cy. in additio. ita dicit Bald. in di cta. l. continet.

131 ¶ † Adde qđ si ex forma statuti pro pace habita ab offenso certa pars pene remittitur, an blasphans & confitens sacerdoti habeat be neficiũ. Barto. consuluit ꝙ sic, in consilio ꝙ incipit, minister fra trum &c. Ego in eius decisione dubius sto, qꝛ lꝫ per confessionem & penitentiã subsecutã tollatur pena delicti. de sum. tri. & fide catho. §. pe. l. dist. fratrum. qꝛ Deus reuertentes ad cor suscipit. in auc. vt non luxurientur ꝯ naturam. in prin. Nec etiam claudit gremium re deuntibus. de heret. c. super eo. in. vj. Istud est verum de pena spi rituali, temporalis autem pena que incurritur non remittitur per sa cerdotem cõfitenti, neqꝫ culpe absolutio, remissionem incurse pene includit, ẽm Jo. in. c. pro humani. de homi. in. vj. in nouella.
¶ Adde ꝙ electus in potestatem ciuitatis, videtur electus in po testatem comitatus. Bal. in. l. j. de offi. prefec. vrb.

132 ¶ † Ade in causa ciuili pp magnam contumaciam potest deueni ri ad capturã persone. Bal. in. l. consentaneum. C. quõ & qñ iudex. Itẽ in in causa criminis põt incipi a captura perosne. Bal. in. l. ij. C. qui latro. dicit tñ ꝙ capiens innocentem, tenetur vt calumniator similitudine supplicij. & ibi plene examinat, qñ & qualiter iudex pos sit impetrare brachium.
¶ Adde ꝙ potestas qui ab omnibus laudatur, non dꝫ stare ad syn dicatum. Bal. in. l. cum testamento. C. de testa.
¶ Adde ꝙ q vices alterius gerit, hꝫ idẽ imperium, ꝙ verũ est qñ is quis q cõmittit vices põt merum imperiũ cõmittere. C. q pro sua iurisdictione. l. j. qđ facit pro vicarijs imperialibus. & ita dicit Bal. in. l. si interris. §. a prefectis. & de leg. iij. & ibi dicit qđ locũ tenens nõ facit aliud locum tenentem.

133 ¶ † Adde ꝙ iudex accusatum de maleficio non potest cogere, vt ꝓcedat saluis exceptionibus declinatorijs, vel peremptorijs, si põt exceptiones oppositas ad processum statim probare. Bal. in. l. per emptorias. C. sñiam re. non po. Item si in aliquibus causis per statu tum proceditur per simplicem querlã, sine libello in scriptis procedi potest, & sufficit petere viua voce, & notarium rogare. gl. singu. in. l. si quis. in versic. libellorum. C. de accusatio. allegat. l. j. C. vt in posses. lega. Bal. Itẽ lꝫ post finitam instantiam non possit ferri sententia absolutoria vel condemnatoria. l. properandum. tamen potest absol uere ab obseruatione iudicij. l. fina. C. vt infra certum temp. & ibi Barto. & Cyn. in. l. properandum. §. pe. C. de iudi.

134 ¶ † Adde ꝙ iudex fert sententiam in causa fiscali vel rei publice alio non postulante. l. ij. §. senatus. ff. de iure fisci. licet alias contra. l. ad peremptorium. de iudi. & l. post edictum. Item in causa crimina li potest ferri sententia reo non citato. l. ꝗuis indubitati. C. de adul te. & alle. Bald. in. l. ea que. C. quõ & qñ iudex. Secus in causa ciui li, qꝛ non potest ferri pro actore absente non citato. l. furioso. & l. que situm. ff. de re iudi.
¶ Adde qualiter dꝫ iudex condemnare plures, ad hoc vt quilibet teneatur ad totã summã. dicit Frãcis. de alber. in. l. j. C. si plures vna sen. ꝙ debet condemnare eos, & quemlibet eorũ ad centum, qꝛ hec dictio, quilibet, cum sit distributiua totius, & insolidum attribuit cui libet, vt. l. si plures. de lega. ij. & l. non distinguemus. §. cũ in plures de arbi. Sed vidi dubitari, vtrũ si ꝯdemnatus teneat ad vnã summã tm̃, an ad plures. & dic ꝙ ad vnam tantum, vt. l. stipulatio ista. §. cũ qui. de verbo. obliga.

135 ¶ † Item qꝛ dictio, quilibet distribuit idem numero cuilibet inso lidum, vt. l. ij. & quod ibi per Barto. de duo. re. ¶ Si ergo iudex vult geminare summas, dicat, condemno eos, & quemlibet eorum, & tunc non distribuit idem numero inter plures, quia sequens oratio declarat precedentem. l. quoties. ff. famil. hercis. Plures sunt no tarij ad vnum banchum, vnus incipit scribere acta, & alius finit, an valeant. Jaco. butr. in. l. officium. ff. de sena. tenet ꝙ non valeant, nisi probetur ꝙ illud contigerit propter necessitatem imminentem, fa cit. l. vbi tu. alleg. tex. in. l. j. ff. de offi. consul. vbi est casus. ff. de iudi. & l. j. C. de spor.
¶ Adde, statuto cauetur ꝙ rector cognoscere non possit de malefi cio commisso ante introitum sui officij. Alio statuto cauetur ꝙ po testas habet arbitrium contra incendiarios, an de incẽdio commisso ante suum officium poterit iudex cognoscere. Bal. dicit ꝙ nõ. in. l. quemadmodum. §. hec verba. ad. l. aquil.

136 ¶ † Item statutum est quod non probans accusationem puniatur in centum, quidam accusauit in eodem libello plures, & non proba uit, an puniatur pluribus penis. Cyn. disputauit, & tenet quod vna pena, ex quo est vnus libellus, per Bal. in. l. ordinarij. C. de rei ven.
¶ Adde quod in penis statutarijs non habet locum. l. is qui cum telo. quia statuta disponunt de actu ẽm effectum, non ẽm affectum, vt no. Spec. de accu. §. j. Et qꝛ hec est generalis consuetudo non in diget probatione. sic. C. de iud. l. rem non nouam. & vide Bald. in. l. si quis non dicam rapere. de epis. & cleri. & in. l. requirendi. C. de ser. fugiti. ¶ Item statuta & leges non debent intelligi iudaice, vt no. in l. damni infecti. §. fi. in glos. de damno infec. Bald. in. l. quicunqꝫ. C. de ser. fugi.

137 ¶ † Adde de statuto per quod confitenti delictum remittitur ter tia pars pene, an qui semel negauit, & postea vult confiteri, remissio nem statuti consequitur. Bald. quod non. in. l. fina. C. de fur. & bar. in qđ. sua per italiam. & l. eum qui. §. in popullaribus. ff. de iureiuran.
¶ Item statutum ciuitatis nunꝗ interpretatur contra rempub. Bald. in. l. ij. C. quando ex suo fa. & vide casum com. in. l. non puto. de iure fis.
¶ Item quod statutum quod quis habeatur pro confesso, debet in telligi, si debet haberi, & si iudici videbitur. Bald. in. l. prima. C. ne ex deli. defun.
¶ Adde ꝙ si statutum non facit mentionem doli in penis, non de bemus facere nos, quia non debemus glosare statuta. Bal. in. l. pi gnus. C. de pigno.
¶ Adde de statuto dictante ꝙ debeat seruari ad literam, illa verba important ꝙ non fiat extensio. l. j. in fi. C. de pa. qui fi. distra.
¶ Adde qꝛ sepe exaggerat pena in percutiente aliquẽ in capite, ꝙ alio non disposito per statutum, appellatione capitis cõtinetur col lum. Bal. in. l. idem exigit. ff. de dolo. Ange. in auc. vt nulli iudi. §. qꝛ vero. & vide Bald. in. l. j. de re.

138 ¶ † Adde an possit recõmendari carceratus die feriato, vt sic iu dex non teneat in sydicatu. Bal. in auc. ei qui iurat. de bo. aucto. iu. pos. ¶ Itẽ si carceratus ex forma relaxari non dꝫ, nisi dato fideius sore ei ad cuius petitionẽ est carceratus. ¶ Si qs in carceribus re periatur, & nescitur ad cuius petitionẽ, vide Bal. in. l. mulier. de cõ di. insti. vbi dicit ꝙ potest absqꝫ fideiussore relaxari. & vide Bar. in. l. si quis vxorem. §. si fugitiui. ff. de fur.
¶ Adde de vestibus & pannis damnati ad mortẽ, vt non confiscen tur, sed sunt officialis iudicantis. qui citra penam potest vendere, et pecunias conuertere in necessitatem sui officij. l. diuus. & ibi Bart. de bo. dam.
¶ Item si delictum cõmittit in confinibus duarum ciuitatum, quis iudex puniat citra penã. Bar. & Ray. in. l. iurisperitos. §. cũ ordin dus. ff. de accusa. tuto. Bal. in. l. j. C. vbi de poss. agi opor. & in. l. ij. & in. l. si plures de condi. inser.
¶ Itẽ de carcere publico non dꝫ quis exire, secus de priuato etiã si ostium reperiatur apertum. Bald. in. l. succurritur. ff. ex quib. cau. ma. & per illam. l. & glos.

139 ¶ † Adde ꝙ si statuto cauet, ꝙ cõmittens delictũ puniatur in cẽ tum pro qualibet vice. Qđ si aliquis tota die protauit arma, vel lusit, vel quis tenuit vnam mulierem pluribus mensibus, & accusat ꝙ de

tali mense, ⁊ punctus est, an possit puniri ꝑ alijs mensibus. Bal. tenuit ꝙ non presumantur plura delicta, sed vnū ꝯtinuatū, nisi probetur diuersio ⁊ interpellatio ⁊ recessus de pallio ⁊ ꝯuersio. Bal. in. l. si duo. ff. de arbi. ⁊ Cy. in. l. quicunqꝫ. C. de ser. fugi. ꝙ est not.

¶ Itē dānū datum in conductione gentium, vnusquisqꝫ tenet̃ de facto alterius in foro ꝯscientie et̃ iudiciali, si factū a quolibet pōt ꝑ se discerni, ⁊ de auxilio non tenet̃ qs nisi quatenus tulit. ita no. Inn. in. c. sicut dignum. de homi. ⁊ sufficit ꝙ vnus satisfecerit leso ad plenum, ⁊ alij liberantur, ꝓm Inn. ibidem. ⁊ vide ꝙ no. ff. vi bo. rapto. l. ij. §. si qs in gl. or. ⁊ ibi Bal. no. ꝓ inquisitione formanda super dāno combustionis domorum, si fieri contingat.

140 ¶ † Adde ꝙ statutū puniens vnū delictū ⁊ presupponens aliud non includit illum in quo non verificatur delictū presuppositum. de hoc est glo. in. l. mancipia. C. de ser. fug. in ver. aduocandū. ⁊ hunc modū introduxit But. vtputa dicit statutū, turbans aliquem in possessionem puniat̃ in cētū, ⁊ rem seu possessionem ablatā restituat tale statutū punit vnū delictū, turbat, ⁊ presupponit aliud, dum dicit, rē ablatam restituat. Mō pone turbantem non abstulisset possessionem, an puniatur pena statuti, dic ꝙ non, per illam gl. q̃ delictum ꝑsuppositum non verificat̃ in eo. Uel pone exemplum in statuto dicente ꝙ executores testamenti deputati ad testamenta exequenda ĩ. annum non exequentes puniantur pena excōmunicationis, ⁊ restituant epo res quas penes eos habent exequendas, quas non sunt execuuti, quare eps processus ad excōmunicationē ꝯ executor existens ꝑ annum excommunicatione sui emuli impetrauerunt oīa sua beneficia. Papa commisit auditori, vt si apponeretur iniusta excommunicatio, sibi restitueret beneficium, dicebat per illam gloss. excommunicationem iniustam, cum non verificaretur id quod statutum presupponit.

141 ¶ † Adde de eo qui intrauit domū vt furtum cōmitteret, si non cōmisit, q̃ non potuit, an puniat̃ pena. Tu habes ꝙ punitur affectus lꝫ non sequatur effectus. l. si quis non dicam rapere. de epis. ⁊ cleri. ⁊. l. si is qui cum telo. C. de sica. per Anto. in. c. j. de eo qui mitti. in pos. causa rei ser. in. c. qui bona. xvij. q. j. vbi omnino vide ⁊ dicas ꝙ aut queris de pena ciuili, ⁊ tunc vide tex. in. l. vulgaris. §. qui furti. ff. de fur. Aut de criminali, ⁊ dicas quod non punitur vt fur. sed d̃bet damnari in opus publicum, vel si iudex vult potest condemnari communi pena fustigationis. casus est in. l. sacculari. §. j. de extraordina. cri. Posset etiam puniri in iure iudicis arbitrio. l. qui domum. de iniur.

142 ¶ † Adde quod lꝫ iudex ad tumultum populi ad penam corporalem procedere non possit, ⁊ si aliter sedari non possit. l. decurionum. .C. de pe. l. si priuatus. qui ⁊ a q. Tū ad tumultū populi pōt executionē corporaliū accelerare, et̃ si p̄cedat dilatio, si aliter tumultus nō possit sedari. tex. ē. i. l. q ede in n. C. d sicca. hn̄ facit. l. filio. de iniusto testa. ⁊ i. l. ꝯstitutiōibus. ⁊ i. l. si ꝯstat. d capti. ⁊ vidi de facto Florentie. ¶ Item non formatur inquisitio contra eum qui infamat a suis inimicis vel maliuolis. C. qualiter ⁊ quando iudex. de accusa. Ang. in. l. si vacantia. C. de bo. va. intellige. s. inquisito de delicto. Sed inquisitio super fama de credulitate hominum qui eum nouerunt debet hn̄ formari. dicitū singulare Ioan. an. ⁊ nō est alibi. de presump. c. cum in iuuentute. ¶ Item iudex potest statuere terminum parti, que fecit fieri sequestrum ad agendum. quo transacto potest reuocare sequestrum, vt. l. si oleum. ff. de dolo. Salice. in. l. j. C. de ꝓhib. seq. pecu. ibi quero. vij. ¶ Item an debeat admittere respondentē, dico me occidisse ad mei defensionem. Bald. in. l. prima. C. de confes. vbi vide, q̃ ad defensionem fecisse probatur per coniecturas.

¶ Adde ꝙ si agitur de maleficio ciuiliter, an debeat agi coram iudice maleficiorum vel corā alio Bal. ꝙ coram iudice maleficiorū. l. si pro fure. §. j. de condi. fur.

¶ Adde si nuntius retulit se impeditū fuisse ponere Titiū in tenutam, habetur perinde ac si fuisset positus. Io. de imo. in. l. si finita. §. illud. de dam. infec. ⁊ vr̃ casus in. l. ꝯuis. ff. de bo. auc. iud. pos. ⁊ in. l. non est mirum. ff. de pigno. ac.

143 ¶ † Adde cautelam qñ quis timet accusari, vt primo accuset accusaturū se, ⁊ etiam omnes per quos vidit crimen suum posse probari ꝯ se, q̃ tunc tales non possunt testificari ꝯ eum durante dicta accusatione. Si iudex perpenderet de tali malitia, nihilominus tales testes recipere debet, vt ꝓbat tex. in. l. satis aperte. de fal. Iac. bu. in auc. si dicatur. C. de test. ⁊ vide Bar. in. l. j. ff. de questi. vbi ponit istā cautelam, ⁊ ibi per eum in criminalibus non est respondendum positionibus partis, sed fiunt interrogationes a iudice quibus respondere debet. Bal. in. l. ij. C. de exhi. reis. Inno. in. c. dudum. de elec. Itē accusatus vel inquisitus, an ⁊ qñ debeat dans fideiussorē relaxari. Bal. in. l. ij. C. de exhi. reis. ¶ Et no. ꝙ in causa capitali reus nō est detinendus, etiā vsqꝫ ad sniam, si ex publico processus cōstat eum absoluendum, nec debet amplius detineri, ꝓm Bal. in. l. sed si ideo. de in ius voc. ⁊ dicit tex. in. l. ij. de exhi. reis.

144 ¶ † Et vt causa dicatur capitalis, sufficit vt possit arbitrio iudicis pena talis imponi. Bal. in. l. eos. §. super his. de ap. ¶ Item si quis timet ne vis fiat in pos. pōt adire iudicem sine petitione. Bal. in. l. j. §. si quis. de offi. prefec. vrb.

¶ Adde de cōcordia inter ptes, vt nō tollat penā fiscalē. l. ij. ff. ad sil. in gl. ꝑ Dy. ⁊ Bal. ⁊ no. gl. Bart. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de in ius vo. Ficta cōfessio a statuto inducta extendit̃ ad oīa in inquisitione contenta. l. j. §. ꝙ si actor. C. de iura. cal.

145 ¶ † Adde ꝙ appellatione vulneris non venit percussio faciens tumorem sine extractione sanguinis casus sing. in. l. si seruus seruū. §. rupisse. ff. ad. l. aquil. ⁊ an veniat vulnusculū. tex. in. l. j. §. proinde. de edil. edic.

¶ Item an appellatione sanguinis veniat gutta aliqua sanguinis. vide glo. in. c. cum illorum. de sen. excom.

¶ Adde qd si a snia ptātis nō possit appellari, an a snia eius vicarij poterit, vr̃ ꝙ non, q̃ vnū ⁊ idem tribunal est vicarij ⁊ potestatis. ⁊ iō priuilegium vni concessum videtur concessum alij.

¶ In contrariū est tex. in. l. a proconsulibus. iuncta. l. precipimus. .C. de app.

¶ Aliquis ꝓmisit aliqd sub pena, ⁊ q̃ non fecit conuenit̃ ad penā qs debeat ꝓbare, an cōuentus se fecisse, an agens illū cessasse. Et qꝫ qd dicat Cy. in. l. ij. de iure emphy. Credo. ꝙ agens hꝫ ꝓbare illū cessasse, cū dicat duo. s. se ꝓmisisse ⁊ ceassasse, que duo ꝙtū ad penā incurrendā ꝓbanda sunt vt dicit Inn. in. c. sup his. ⁊ q̃. ⁊ ꝙ dicit ⁊c. l. ij. ff. de ꝓba. ⁊ q̃ ꝓsumit̃ ad penā inquirendā bonus ratiōe delicti

146 cōmissi, vt no. Io. an. de regu. in. c. delictū. ¶ † Uerū est tñ ꝙ inter dū ꝓbat qs eoipso ꝙ ꝯriū non ꝓbat̃. ⁊ oīa ista colligunt̃ ibidē per Inn. ⁊ vide ꝙ no. de elec. cū dilectus. ⁊ ibi no. ⁊ vr̃ quasi casus, ⁊ qđ no. in. c. innotuit. de eo qui fur. or. susce. in fi. ⁊ de testi. cog. c. fina. ⁊ idē dicit Inn. in. c. inotuit. ⁊ vidē Bal. in. l. actor. C. de ꝓba. ⁊ bart. in. l. hoc iure. de verbo. obliga.

¶ Itē an paupertas excuset a pena. Bal. in. l. acceptā. C. de vsur.

¶ Item omnis pena requirit sniam. Bal. in. l. iij. C. de incest. nup.

¶ Adde ꝙ potestas ⁊ episcopus possunt torquere torquendum in proprijs manibus, si non habet per aliquē alium. lxxxvj. dist. non licet. in glo. Ioannis.

¶ Adde qđ si iudex occidit aliquē in tormentis, an teneatur. vide Cy. in. l. hec verba. C. de adul.

147 ¶ † Adde qđ semel tortus non dꝫ iterum torqueri, lꝫ assessores faciant ꝯriū. Unde si aliquis esset repertus in tortura seu in tormētis, ⁊ inde decederet. torquens punitur tanquam homicida, ꝓm bal. in. l. milites. C. de qđ. ⁊ vide plene de regu. iur. in. c. cum in contemplatione. per Ioan. and.

¶ Adde qđ dictū vnius de veritate, vcꝫ vnius testis facit indicium ad torturā, ⁊ semel tortus iterum torquendus nō est, ⁊ qñ testes possunt torqueri, ⁊ qñ tortura fit in casu non permisso, an vitiet processum. not. in. d. l. milites. de questio.

¶ Adde qd sit tormentū, ⁊ an denegatio cibi cōtineatur appellatione tormenti. vide Pau. de eleza. in. c. j. de hereticis. in glo.

148 ¶ † Adde qđ tortura de iure cōi dꝫ fieri presentibus honestis personis, ⁊ non in secreto. ⁊ auditis prius rōnibus vtriusqꝫ partis. ꝓm Bald. in. l. legis virtus. ff. de legi.

¶ Adde ꝙ torqueri non pōt clericus ꝑ laicū, vt extra de sen. excō. c. vt fame. ⁊ que requirant̃ vt possit quis torqueri, ⁊ que sint indicia sufficientia ad torturā ⁊ tormentorū materiam habes ꝑ Io. an. de reg. iur. in. c. cū in contēplation. ⁊ vide. xvj. questi. vj. in summa. ⁊ extra de po. c. j. in gl. pe. ⁊ ibi per docto. ⁊ per Bald. C. quo. app. non recip. l. ij. Unde dictū est tormentū idest torquēs mentē. dicit gl. in. c. j. in ver. tormentis. de here. ¶ Itē questionis verbo intelligimus tormenta, corporis dolores, ⁊ malā mansionē, vt. ff. de iniur. l. item apud. §. q̄ōnibus. ff. ad sil. l. j. §. questio.

149 ¶ † Et aduerte ꝙ si aliqs fuit tortus leuiter, non hr̃ ꝓ torto sicut leuis febricula non hr̃ ꝓ febre, ⁊ non dr̃ febris. vt. ff. de edil. edi. l. ob q̃ vitia. Tormentū. n. ꝓprie dr̃ magnus dolor corporis, ⁊ magna afflictio, vt no. in. d. c. cū in ꝯtēplatione. in nouel. ¶ Aduertēdū aūt est ꝙ ad hoc vt fiat tortura, reqritur cā ⁊ ordo, ⁊ ꝙ p̄cedāt indicia sufficientia. ff. de q̄ōnibus. l. maritus. C. eo. l. milites. §. oportet. Hec autem indicia qñqꝫ sumūtur ab vno teste de veritate. ꝙ intelligitur dūmō nihil possit obijci. vt in. c. j. in gl. de consan. ⁊ affi. ⁊ probat̃ in. l. optimam. C. de contrahen. ⁊ committen. stipu.

¶ Itē qñ indicia assumunt̃ a duobus vel pluribus testib⁹ deponētibus sup circunstantijs. vt. in. d. §. oportet. ꝓm Bal. in. d. l. ij. ⁊ subdit idē qđ lꝫ non oēs ⁊ omni casu possint torqueri possunt tñ terreri, q̃ vultus iudicis apparere debet terribilis, vt in auc. de man. pa.

¶ Adde

150 ¶ †Adde qd non est facile procedendum ad tormenta, & contra iudices de facili tormentantes, dicit Bal. in. l. nullum. C. de infami. p enormi etiam causa diebus etiã paschalibus & feriatis, & in honorem Dei, potest quis torqueri. C. de episc. aud. in. l. nemo in ver. patiant tormenta. & Bald. ibi dicit esse speciale in delictis, ad inuestigationem enormium criminum, seu criminum que clam committuntur, vt est aliquem venerare, incantationes facere, adulterium committere monetam falsam fabricare nã in talibus promptior debet esse iudex, secundum eum.

151 ¶ †Adde an possit probari tortura per indicia & coniecturas. bal. in. l. si quis in hoc genus de epis. & cleri. dicit quod si probatur tortura, est impossibile q possit dici sponte confessus. & ibi etiã ponit qualiter tortura pbetur. & vide. l. interpositas. Et no. q semper presumitur terror inferri ab officiali. dicit Bald. in. l. nouissime q fal. tuto. auto. & lz sit relaxatus per curiã, presumit metus semp instare, vt ibi & vide Cy. in. l. ij. C. quod me. cau. Et adde qd sufficit probare quez fuisset detentum, si de tormentis aliter probari non potest. vt dicatur confessio esse facta metu tormentorum, vt patet ex not. p Bal. in. l. falsus. C. de fur. & C. ne ex delic. defunc. querendo qualiter pbetur tortura ꝯ officialem, & remittit ad notata in. d. l. de pupillo. §. si quis ipsi. de no. ope. nun. Ex cuius dictis colligitur q violentia probat p famam. Itẽ qñ vociferans in occulto torquet, potest tortura per famam probari. allegat. l. de minore. §. tormenta. ff. de questionibus. & q no. Cy. in. l. iiij. C. de ser. fug. vbi dicit q illud q dr a fidedignis personis est iusta causa credulitatis.

152 ¶ †Adde q ad probandũ torturã, satis est q testis dicat, q habuit personam notam, & cognoscit qualitatem vocis in quolibet statu, & sic probat dicendo se audiuisse. vt patet ex notatis per Bald. in. l. conuenticulam. C. de episc. & clerici.

¶ Itẽ si dicantur testes metu tormentorum testificati, & ideo eorum dictum reuocatur, hoc probatur eoipso q sunt ob causam detenti, & presumuntur ex hoc dixisse metu tormentorũ, p ea que dixit Bald. in. l. falsus. C. de fur. in fi. in. l. ij. C. q me. causa.

¶ Adde q diximus in superioribus quẽ non esse torquendũ, nisi p cedentibus indicijs, ideo aliqua perstringamus ad instructionẽ iudicũ militantium in officijs, vt de facili ad torturã non prorumpant. Nã vbi habita sunt tormenta non precedentibus indicijs, et si reus ꝯfiteat, & in cõfessione perseueret, non est sue ꝯfessioni standuz, bm Bar. in. l. ꝯnis. la. ij. C. de qd. q intellige verũ esse qñ cõfessus esset anteq̃ repositus esset in pristinã libertatẽ, qr est presumptio q sicut iudex illicite eũ torsit, ita illicite faceret ratificare eũ metu tormẽtorũ futurorũ. ar. l. si cui. §. eiusdẽ. de accusa. Ubi aũt reus esset repositus in libertate, & postea redierit ad iudicẽ, & corã eo fateat delictũ, sine dubio esset puniendus. C. de cõfess. l. j. facit. l. pe. C. de ꝯdi ob turp. cau. vide bonũ tex. xvj. q. vj. c. suadet. & h rõ manifesta est.

153 ¶ † Adde quod in actu occulto. in quo non potest haberi plena pbatio, indicia qñq3 habent vim plene pbationis, vt est text. in. c. acusatus. de hereticis. lib. vj. qr intelligit metus durare, vbicunq3 durat eadem terrẽdi potestas, bm Inn. in. c. prolatũ. q me. cau. & in. c. cũ matrimonij. de offi. delega. & ideo dicit Ang. in. l. qui in aliena. §. celsus. de acqui. here. qd sit cautus aduocatus inq̃siti. q confessus fuit ad banchum se maleficiũ cõmisisse, vt faciat probari q ille primo fuit tortus indebite, qr nullis precedentibus indicijs sufficientibus ad torturã, qr quousq3 detentus fuit semper metus tormentor durasse presumitur. & ideo precedente dicta iniustitia tormentorũ, iudex qui fecit scribi sponte confessum. falsuz facit confici instrumentuz, & eod. mõ notarius cõmittit falsitatẽ, si notitiã habuit tormento-

154 rum. † Ubi aũt tormenta legitimis indicijs precedẽtibus iuste fuissent illata, tunc secure notarius & iudex faciant inscribi q sponte ille fuit cõfessus, quantũcunq3 tormenta precesserint, dũmõ inter tormẽta & confessionez aliquod internalluz interueniat. vt not. in. l. j. §. idez seruus. ff. de questio. & per doct. & per Cy. de custo. reo. l. ij. & de accusa. in. c. cũ dilecti. Ita dicit ad literam Ang. in. d. §. celsus. & Bal. dicit qd non valet confessio tormentata, nisi confessus perseueret in loco diuo remoto a loco torture, lz dicatur in actis qd fuit sponte cõfessus. ita dicit ipse in. l. ij. C. qd me. causa. & scribit ibi qd in detento a te tormentato presumitur semper metus tormentorũ. Facit optime qd idez Bal. not. in. l. nouissime. ff. qd fal. tuto. vbi dicit qd semper psumitur terror ab officiali inferi. Quinimo lz sit relaxatus per curiam, semper presumit metus instare, bm eũ. hoc vltimum tñ non pro veruz de iure nisi esset talis officialis qui cõsueuit minacez terrorem inferre, arg. not. per Bart. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi, de no. ope. nuntia.

¶ Adde qñ cognoscatur indiciũ leue ab vrgente, & alia multa circa hoc per Bal. in. l. non hoc. C. vnde cogna. l. ij. C. quorum appella

155 tio. & in. l. seruo. C. de testi. † Illud nota qd indicia sunt minus q̃ semiplena probatio. Quid aũt sit indicium, argumentũ, suspitio, & presumptio quantum ad maleficia, vide plene in Spec. de noto. crimi. §. vt aũt. in princi. & in tit. de proba. §. vlti. super versi. xiij. Et aduerte, qr inter indicia & presumptiones est differentiar, vt no. Bal. in. l. ij. C. quorum appella. non recip.

¶ Adde q si iudex admittit instrumentũ quod non tz quantum ad probationes. non facit ppterea litez suam, sed punitur ex illo titulo qd quisq3 iuris, bm Inn. in. c. venerabilis. de excep. & Bal. in. l. super chyrographis. C. si cer. pe. Unde iudex nõ dz admittere instrm non solenne & falsum. C. de testibus. l. iubemus. in fi. ¶ Itẽ an mortuo potestate debeatur salariũ in totum, vel possit seruire per substitutum. q nota. Bart. in. l. j. §. diuus. ff. de publica. & in. l. si cum exhibuisset. eo. titu. vbi dicit quod non.

156 ¶ † Adde q rector non tenet de delicto officialis mortui Bar. in. l. pretor. §. qd nouissime. de publi.

¶ Adde qd qñ potestas se obligat ad soluendum condemnationez p officialibus vel familiaribus suis, exhibendo eos liberat. Bar. in l. j. ad fi. ff. de publi. & in. l. si cum exhibuisset. eo. titu.

¶ Adde q potestas tenet pro officiali negligenti, quez secũ duxit, & ad officium deputauit, bm do. Flo. in. l. si seruus. §. si fornicarius. ff. ad. l. aquil.

¶ Adde an officialis excusetur si recedat post lapsum tempus prefixum ad dandum petitiones. certe sic. vt nota. per Ange. in. l. si iniuriarum. ij. §. de iniurijs.

¶ Adde qñ rector tenet pro delicto familie, & qño probetur quem esse de familia. & quẽ non propositum ad officium, & an teneatur pro officiali. vide Bar. in. l. j. §. familie. & §. seq. ff. de publicanis.

157 ¶ † Adde quod potestas terrarum possunt esse illiterati, tamen dbent habere assessores in iure peritos, secundum Bal. in. l. certi iuris. C. de iudi.

¶ Adde q iudex qui absoluit ab instantia iudicij, facit litem suaz, qr lz ius & actio partis non permittantur, tz negligens fuit in admittendo q non debebat admitti, bm Bar. in. l. pe. C. de pac.

¶ Adde q iudex ferendo sniam nullã, non facit litẽ suã, qr non facit preiudicium in iure, nec in instantia. cum ex eisdem actis iudicare possit, secundum Bar. in. l. pe.

158 ¶ † Adde qua pena puniatur iudex q neglexit administrare iustitiam. dic q facit litẽ suam, & si iudicet per gratiam, dolum, vel iniuriam. vel inimicitiam punit in veram litis estimationem, & dicitur negligere si pars petat & instat, bm Ant. de bu. in. c. cum sit. de fo. cõpe. & not. supra. j. q. xliij. & idẽ dicit Barto. in. l. properandum. §. sin autem alterutra. C. de iudic. & in. l. iij. §. hoc autem iudicium. de dam. infec.

¶ Adde quod potestas qui tenetur dare balistas ex forma statuti ipsi ciuitati, non audietur volens dare pecuniam, secundum Bart. in. l. ij. C. de fabricen.

¶ Adde q potestas p officiali vel familia non tenetur de his que commisit extra officium, nisi per statutũ aliter prouideatur, scdm Bart. in. l. debet. ff. nau. cau. sta.

¶ Adde q si statutum dicit q teneatur officialis oẽs accusationes recipere sub pena, intelligitur directe in statutis, bm Bar. in. l. j. §. hoc autem. ff. de offic. prefec. vrb.

159 ¶ † Adde q sententia lata dolose, dicitur iniusta, & tenetur iudex insolidum. Si vero fertur per imprudantiam, dicitur iniqua, & tenetur iudex quatenus religioni iudicantis videtur, bm Ange. in. l. j. in prin. de iniur.

¶ Adde q si ex forma statuti debet stare consilio consultoris, an ille qui est lessus ex consilio habeat regresum ꝯ male consulentem. dic vt nota. in. l. si quis in conscribendo. C. de episco. & cle. super verbo, lata sententia.

¶ Adde qd si statutum vult, qd quis possit se exgrauare cõsilio sapientis, & iudex dz dare ꝯsiliuz, inteligitur in casu dubio. nam in casu certo & indubitato ille q petit ꝯsiliuz sapientis, qui hoc dicit per manifestã calũniã dz a iudice repelli. semper. n. statutum dz sic intelligi vt dari debeat ꝯsiliuz & audiatur petẽs, nisi petat p calũniã euidentẽ bm Bal. in. l. j. in fi. ff. de legi. & ibi vide qñ sit necessariuz ꝯsilium, si iudex dz aliqd facere de consilio sapientis. & adde qd not. Bar. in. l. j. §. si plures. ff. de exercito.

160 ¶ † Adde qr in supioribus aliqua diximus de ꝯsilio, dãdo, id non ẽ impertinẽs aliqua subnittere p q̃ ꝯsiliorũ reddedor materia opulẽtior reddat, pp statuta q̃ artãt iudices ad habendũ ꝯsiliũ sapiẽtis, & in hmõi decursu referã plura bona, que debẽt ad materiã nostri tractatus inutilia & impertinẽtia iudicari. Sz ẽ aduertẽdũ q multiplex est consiliũ, qd multiplex est vtilitatis, perfectionis & obedientie, bz Cy. in. l. j. circa princ. de carbo. edi. & non solum in causa graui dẽbet iudex consulere vnũ. sed plures doct. dicit Bar. in. l. iuris ignoran

tia.C.qui admitti.⁊ in.l.diuus.ff.de tuto.⁊ cu.dā.⁊ vide ad hoc in.l. continuus.§.item qui insulam.de verbo.oblig.

161 ¶ †Adde qñ ex forma mandati requirendum est consilium seu dādum, non potest pretermitti qñ est de forma, ƀm Bal.in.l.cū non solum.C.de bo.que liber.in.princi.⁊ Bal.in.l.j.C.nil nouari.dicit ꝙ pendente consilio non vȝ aliquid fieri.vide Bal.in.l.j.C. ne liceat in vna causa.ibi dicit ꝙ dȝ dari. ¶ Ubi autē consilium haberi non pōt,referatur superioribus,ƀm Jo.and.in.c.pe.in fi.de consti.⁊ ita dicit Jo.an.in.c.j.ne sede vacan.lib.vj.

¶ Adde quod qui reddit consilium,dȝ prius interrogare, ⁊ singulariter discutere,in quo casu negotium se habebat.in.l. ꝙ deinde.⁊ ibi Bald.ff.de testa.mili.

¶ Adde ꝙ licet a sñia alicuius appellari non possit,tñ si lata est ad cōsilium alterius,qꝛ ille male cōsuluit, poterit appellari.ij.q.vj.biduum.ver.rursus.⁊ ver.bonus rex.Et si quis data copia cōsultationis nō appellat a pūcto,non poterit postea appellare ꝙ pūctus fuerit male formatus. ¶ Et si data est copia partibus ꝯsilij redditi, ꝑtes non possunt appellare,qꝛ ille male ꝯsuluit.ij.q.vj.biduū. versi. sed cū imperator.nota bene,qꝛ est singulare dictū,⁊ vix alibi repit.

162 ¶ †Adde ꝙ non vȝ statutū vel cōsuetudo,vt in causis ecclesiasticis precise stetur consilio sapientis,vt de consuetudine.c.ad nostrā. ⁊ quod ibi not.etiam de laicis.⁊ in.c.ij.de iudi.

¶ Adde qḋ qs potest cogi ad consulendum.vt.l.ij.C.de proximis sacro.scri.li.xij.si causa suspitionis vel consanguinitatis esset.⁊ not. bene ꝙ iudex delegatus vel ordinarius,qui vult consilium de causa que coram eo vertitur,potest cogere doctorem in sua iurisdictione ad consulendum.vt in.c.pastoralis.de officio.deleg. ¶ Item partibus inuitis potest iudex mittere cām cōsulendam, ƀm glo.in.c.super.de officio deleg. ¶ Itē quid si committitur, ⁊ non dicit̄ cuius expensis.vide Bal.in.l.hec actio.finiū regun.⁊ Bar.in.l.si postulauerit.de adulte.⁊ in Spec.de assesso.§.salariū.⁊ per Bald.in.l. hac edictali.§.oibus.de secundis nup. ¶ Et an ꝯdictio partis impediat hanc cōmissionem, si iudex vult habere consilium.vide glo. no.de rescriptis.c.statutū.§.assessorem.⁊ in dominis salariū.ver. quid si alteri.⁊ in.l.j.§.j.ff.de ven.inspi.per Barto.⁊ vide plenum tractatum in materia consilij,⁊ qualis iudex debeat formare punctum.⁊ multa de hac materia in Spec.de reducti.per totum.

163 ¶ †Itē ꝯsiliū dato mortuo consulente priusq̄ ꝯsiliū veniat ad petētes,vel priusq̄ fuerit iudicatum ƀm ꝯsiliū,an euanescat cōsilium. Spe.tȝ ꝙ non.de iudi. deleg.§.restat ver.item morte mandatoris.

¶ Item an ⁊ quando iudex possit compellere partes ad eligendum consultorem,⁊ deponendum salariū.vide Bal.in.l.hac.l.de sen. ex pericu.reci.

¶ Adde quod si partes consenserunt ꝙ iudex iudicet ƀm cōsilium sapientis , vtrum iudex in iudicando teneatur seq consilium . vide Bal.in.l.j.de iurisdi.om.iudi. ¶ Illud nota ꝙ iudex non tenetur sequi consilium iniustum.etiam si sit assumptum de voluntate partiū secundum Jo.and.de reg.iur.nullum ex commu.⁊ vide Specu.de requisi.consilij.

¶ Adde ꝙ sepe cōtingit ꝙ a partibus de cōi concordia ꝯsultor eligitur ad cōsulendū in causa.⁊ iudex postmodū fert sñiam ,an ab illa sñia possit appellari,vide ꝙ no.Bart.de hac.q.in .l.j.§.ij.ff.de ap-

164 pella.⁊ in.l.si conuenerit.ff.de re iudica.⁊ ibi etiā dicit† ꝙ si iudex fert sñiam ƀm consiliū sapientis electi de partiū voluntate , poterit tñ in syndicatu conueniri de hac.q.no.C.ꝺ appel.l.nominū.⁊.l. ex illo tempore.⁊ videtur in proposita.q.ab hmōi sententia lata ƀm consilium sapientis electi de partium voluntate.ij.q.vj.§.ij.cū seq. ⁊ de re iudic.c.causam que.⁊ ibi ꝙ lȝ quis assentiat in iudice, tñ nō consentit qḋ sñia feratur iniqua. ¶ In ꝯrium videtur quod sñia lata de consilio,consentientibus partibus consecuto consilio , partes appellare non possunt,qꝛ videntur tacite consensisse.ƀm glo.in.c.in timasti.de appella. ¶ Sed potest dici quod illud consilium fuit datum a principe,a quo appellare non licet,⁊ sic est omnino sequendū eius consilium.Et sic habes vnum casum in quo non appellatur,qñ consilio principis sententia lata est.vt dicit Ant.butri.in.ca.tanq̄ ⁊ quia meo iudicio Bart.in.l.si conuenerit. ⁊ Bald.in.l.nominū. ⁊ in.l.ex illo tēpore.⁊ in.§.qui ꝓuocauit.s̄.alleg.in hoc arti.huius. q.fuerunt imperfecte locuti,ideo quia casus est quotidianus latius explicabo.

165 ¶ †Primus casus ē qñ simpliciter eligit̄ ꝯsultor a partibus ,nec aliquid agitur inter partes quod stetur sñie ferende ƀm consilij sapientis formam,⁊ tūc pars potest appellare a sententia.Et ratio est qꝛ sicut a iudice electo de cōi partium consensu potest appellari.vt in.d.c.causam que.Ita potest appellari,lȝ consultor eligatur de ꝑtium consensu. ¶ Secunda ratio est,qꝛ ꝯsultoris electio non respicit sñiam ferendam,sed solum respicit quod detur consilium, ergo ille consensus circa consilium non inducit aliquid circa sñiam , nec circa modum sententie ferende. ¶ Tertia ratio est, qꝛ illa electio consultoris simpliciter facta,habet tacitam conditionem , si iuste cōsulatur .vt.ff.de oper.liber.l.si libertus.de iureiurand.c. quintaualli.o.⁊ sic pars non censetur consentire consulto,si sit iniustum.

¶ Quarta ratio ratio est, qꝛ hmōi consultoris electio non operatur quod videatur renunciatum appellationi interponende, qꝛ tunc impeditur appellatio , quando ante sententiam expresse agitur, quod appellari non possit.l.vltima.C.de tempo.appel.

¶ Quinta ratio est qꝛ iudex non dȝ,nec cogitur sequi consilium iniustum.vt.l.quidam decedens.⁊.l.titium ⁊ meuium.de admini.tuto.⁊ in Spec.de redu.consilij.ergo si iudex sequitur iniustum consilium,qꝛ tunc grauat,legitima erit appellatio.

166 ¶ †Secundus casus principalis est qñ post consilium latum partes requirunt iudicem,quod ferat sñiam,no tñ exprimunt , nec dicunt quod ferat sententiam secundum formam consilij sapientis,sed simpliciter requirunt super prolatione sententie,⁊ tunc condemnatus poterit appellare.casus est in.d.c.si.de re iudi.⁊ est ratio, qꝛ iudex simpliciter requiritur super prolatione sententie non autem requiritur a partibus qualiter sententiam ferat. ¶ Secunda ratio,qꝛ hec requisitio generalis intelligitur,vt iudex iustam ferat sententiā non autem vt ferat iniustam,qꝛ non presumitur pars mandare quod iniustum est,vel id quod sibi preiudicat.ff.de conditio.indebi.l.si ꝓcurator.ff.de probatio.l.cum de indebito. ¶ Tertia tratio est , qꝛ Judex absq̄ alia requisitione partium,debet iuste iudicare.vt.in. c.j.de re iudi.lib.vj.

167 ¶ †Tertius casus princip.a est,qñ post latum consilium,iudex ab vtraq̄ parte requiritur,vt ƀm formā ꝯsilij sñiam ferat,⁊ tunc, aut ꝑtes non habebant notitiā,qꝛ ignorabant quid ꝯsultum fuisset ⁊ consilium clausum fuit iudici ꝑ ꝯsultorē transmissum,tunc ꝓcedit dubium,an iste consensus partium ꝙ ferat sñiam ƀm formā consilij , aliquid operet̄,ex quo ipse partes ignorabāt ꝯsiliū.⁊ vr̄ ꝙ nihil operatur.nam dicuntur obstare.⁊ Jo.an.de ma.⁊ obe.c.si.ꝙ cōsensus nihil operat̄,qñ in nullo certificatur consentiens,⁊ qñ actus extra iudiciū exercetur.vt.ff.de pac.l.tres fratres.de transac.l.qui cū tutoribus.⁊.C.de transac.l.nec ignorans. ¶ Secunda rō est,qꝛ pars vr̄ velle sñiam ferri ƀm formam consilij,sub ista tacita conditione,si consilium illud sequi debet.vt.s̄.

168 ¶ †Tertia rō est, qꝛ lȝ partes ƀm formā ꝯsilij sñiam ferri petant, tñ iudex ad petitionē partium non dȝ admittere qñ petitio esset iniusta,per illam regulam generalē,ꝙ iuste deprecantibus non est denegandus assensus vt.l.attilicinus.ff.de serui.rustic.predio. ¶ Alius casus est qñ partes sciunt ⁊ habent notitiā de forma consilij sed ignorant an consilium sit iuste latū,⁊ sunt imperiti literarum , ⁊ isto casu est opus appellare . Et est rō, qꝛ iudex non tenebat̄ iniustum sequi consiliū in iudicando.certe si partes scirent de forma cōsilij,⁊ ēt scirent iniustū esse cōsiliū,⁊ expresse consentirent ꝙ iudex iudicet ƀm illud cōsiliū,tunc ab illa sñia appellari non posset,qꝛ partiū consensus purgat iniquitatem sententie,sicut omissio appellationis

169 de officio ordina.c.pastoralis.⁊ facit.C.ꝺ appella.l.hi q. ¶ †Quartus casus est qñ partes promittunt stare cōsilio,sub quacunq̄ forma ꝯsulat̄ ,⁊ tūc ꝓmittunt stare sñie ferēde ƀm formā ꝯsilij ⁊ tunc vr̄ ꝙ appellari non possit,ꝑ rōnes.s̄.dictas.dicit.n.Spe.de requisitione ꝯsilij.§.j.ver.si iudex.ꝯsiliū esse ē ius ⁊c.⁊ ꝙ si ꝯsiliarios elegit, ipso ꝯsilio ƀm ius pronuntiet.alioquin faciet litē suā,vt.s̄.nō.n.pretextu consilij excusatur immo magis excusaretur vt insti . de obli.que ex quasi deli.in prin.ff.ꝺ var.⁊ extraord.cogni.l.fin.⁊ melius in auc. vt iudic.sine quoquo suffra.§.eos. Debuit.n.declarare,vix sibi expediat ꝯsiliū sequi.vt.ff.mandati.l.j.in fi.facit ad hoc extra , de consue.c.ad nostrā.ff.de his q̄ in test.delē.l.pxi.ibi remotis ⁊c.extra.ꝺ arbitris.c.olim.de elec.ne pro defectu.⁊.c.cū in veteri.⁊.xvj.distin. deinde ꝯ.q̄ro.lxviij.dist.c.cor episcopi.si aūt de priuȝ ꝯsensu electi fuerint consultores,dicunt quidā ꝙ iudex debet ƀm eorum cōsiliū ferre sñiam,argu.d.l.si conuenerit.⁊ extra, de officio deleg.sup que stionum.ver.verum. ¶ Contrarium credo.vt.d.c.ad nostrā. Ad

170 idē.ff.de admi.tu.l.pater tutelam.† dȝ enim iudex ƀm allegata ⁊ ꝓbata ꝓnuntiare.ff.de offi.presid.l.illicitas.§.veritas.iij.q.vij.iudicet cum suis concordan.non obst.l.si conuenerit.qꝛ ibi exponit̄ quid,l. super quo non ob.ff.de admi.tut.l.titiū ⁊ meuium.i.rñso verba illa, qḋ sine eo fit, ratū sit ⁊c.tollunt ꝯrium,⁊ ꝯsentiunt quod iuxta ꝯsiliū pronuntietur,⁊ idem fit in estimatoribus a partibus electis, videtur vt diffinitioni eorū a partibus stetur dicebat Barto .in.d.l.si conuenerit.quod si iudex de voluntate partium commisit questionem consulendam cuidā,⁊ dedit senten iam secundum consiliū,contradicēte eo contra quem lata est demum tēpore sui sindicatus conueniebatur iudex qui male iudicauit , certe poterit conueniri,qꝛ non tenebatur

battur stare consilio. vt.d.l.quidam decedens.§.pater.7.l.titium 7 meuium.in principio. Et lz partes consentiant q admittatur consilium,tñ non consentiunt quod sic ferat si male consuluit.7 subdit idé q ad hoc vt iudex non possit conueniri, 7 non faciat suam litem.q in commissione que fit consultori super cõsilio ferendo, ponant hec verba,vcz quod partes ex nunc consentiunt,quod sm consiliũ talis consultoris feratur sententia,7 tunc iudex non potest conueniri.p.d.l.si conuenerit.quod not.

171 ¶ †Adde q si iudex maleficiorum recipit minus idoneuz fideiussorem in cã criminali,qz ex forma statuti tenetur recipere,obligatur.l.quoties.ff.qui satisda.cog.7.l.iulia.in prin.ff.de act.7 ob.l.non est necesse.de proba.

¶ Adde q si iudex videt aliquos rixantes 7 preliantes,7 se non interponit,poterit ab officio remoueri sm Pet.7 no.Cy.C.d noxa.in.l.si seruus.Idé est si esset multũ crudelis.vt.l.ij.ff.d his qui sunt sui vel alie.iur.per Guil.7 Cy.Et idem pro nimia negligentia.vt.l.mancipia.C.de seruis fugi.7.l.si quis.C.de offi.prefec.pretor.vbi pp longam infirmitatem vel aliud vitium remouetur.

¶ Adde qd si causa est commissa consulenda tribus.7 duo consulunt vnum,7 tertius contrarium,7 iudex vni adhereat,7 iudicat.an ex hoc solo dicatur grauare partem.dicit q sic,si tenetur stare consilio,secus si non tenetur.vt no.Joan.an.in.c.nullus ex consilio.de reg.iur.in.vj.in addi.

¶ Adde q si iudex fecit in iustam executionem,si ab ea forma statuti appellari non potest,tenetur in syndicatu.arg.l.ab executione.in fi.C.quorum appel.

172 ¶ †Adde q officialis non tenetur de gestis vel debitis precessoris.l.prouidendum.C.de decu.lib.xij.

¶ Adde q si ptãs inducit officialé, vt falsum ferat testimoniũ,tenet.l.cor.de sicaris,sm Bar.in.l.j.in prin.ad.l.cornel.de sicarijs.

¶ Adde q si familia ptãtis interficit aliqué,q se defendebat, dũ familia eum capere volebat,7 licite eũ capere poterat,qd non tenetur,nec dz puniri.vt.l.si seruus.7 qd ibi not.Bar.C.de his q ad ecclesias confugiunt.7 in.l.fi.C.qñ liceat sine iudice se vin.

¶ Adde q si ex forma statuti iudex tenet stare aliqbus diebus ad banchum,ad hoc vt dicatur stetisse,faciat oi die scribere vnum notarium,7 sufficit,sm Bar.in.l.j.de sta.7 imagi.

173 ¶ †Adde qd si iudex condemnauit aliqué in plus qz deberet,tenetur parti ad interesse,7 tñ fisco debetur tota condemnatio.vt.C.d modo mul.l.fin.in fi.

¶ Adde quod iudex q absoluit aliquem ab instantia z ius,facit litem suaz,licet non perimat ius partis.alleg.Bar.pro canon.l.si qs in conscribendo.C.de pac.7 ibi vide.

¶ Adde qñ dicat fieri scrupulosa iniquisitio z officiales.7 dic qñ syndicant de neglinentia,vt.l.seruus.in prin.de leg.j.iuxta finé.qd no.p assessoribus,q tũc d negligétia debét syndicari,qñ esset negligentia absoluta.7 seruat zsuetudo que officialibus multũ fauet,lz d mero rigore iuris,ita dz syndicari de negligentia,sicut d culpa in faciendo commissa.C.de ser.fug.l.mancipia.7 de pac.l.pe.7 decurio l.iudices.

174 ¶ †Adde quod si sunt due ciuitates adinuicé cõfederate.7 vnus cõmittit maleficiũ in vna ciuitate,7 fugit ad aliam,ibi põt zueniri.tex.in.l.non dubito.ver.caueant.ff.de captiuis.7 vide de hac.q.C.d ser.fugiti.l.instar.in pe.7 vlti.col.7 vide q no.idé Bal.in.l.executoré.C.de executio.rei iudi.An aũt hmõi lige 7 zfederationes sint pmisse,vide Bar.in.l.sodales.ff.de colle.illicitis.7 Inn.in.c.dilecta.de exces.prelato.vbi dicitur quod lige 7 cõfederationes nõ sunt premisse sine consensu principis.

¶ Adde q gesta p ptãté finito officio,ét p aliũ officialé,tenet donec successor veniat,qué expectare tenet vsqz ad euentũ,7 interiz gesta p eũ valét.tex.7 gl.no.é in.l.meminisse.ff.de offi.pcõsul.7 lega.

175 ¶ †Adde qd si successor dz venire certa die ad officiũ exercendũ,7 tempestate vel vi latronũ venire nõ potuit.an hoc sibi noceat quin salariũ cõsequi possit.7 dic quod nocet,qz oi respectu salarij venit vt rector,vt casus fortuitus ei noceret.qd tene menti.Et in isto tempore qd statuitur ad inchoationé officij,mora non purgatur,qz rectores qui habuerunt certã famam sub die nõ potuerunt aliter curare.ita dicit Bal.in.l.item illa.de constituta pecunia.

¶ Adde qd potestas q recipit ré priuati,ex eo qd res publica indigebat.an teneat in syndicatu.puta recipit mulã vel asinum pro iustitia facienda.dic eũ teneri,si pretiũ p vectura non dedit, sed si dedit,non tenet.vt dicit gl.in.l.si locus.in fi.qd serui admittant.7 de rei vendica.in.l.ité si verberatũ.§.j.ad.l.aquil.l.quodã.§.magistratus.Nec obest.qd iudex a prouincialibus nil dz recipere,vt in auc.de mandatis princip.§.illud.nã hoc verũ pro se, sed pro executione officij sic,sm Bar.7 Bal.7 Cy.in.l.fi.§.lucius.ff.de pig.actio.

Cy.tñ in addi.in.l.fi.tenet quod põt capere a rustico bestiam suaz vt mittat aliqué ad suspendendum.7 idez Bal.7 Guil.de cu.

¶ Adde si officialis non inuenit aliqué qui velit suspendere condénatum,an possit aliquis cogi.gl.quod sic, in auct.de monachis.§.monachus.7.C.qui latro.l.j.7.ij.

176 ¶ Adde quod si potestas cogit aliquem, vt exequatur sñiam capitis vel furcarũ, an teneat.dic qd non, si est villis perso.vt in auc.de sanctis.epis.§.si vero.sm doc.in.d.l.fi.§.lucius.de pig.acti.

¶ Adde qd iudex q zdénauit aliqué ad morté, puta illũ q rapuit mulieré sibi disponsatã, qd non tenet.C.de raptu vir.l.j.7 idem si mulier desponsata rapuisset sponsũ,qz tenetur eadé pena.dicit gl.in.d.l.i.sup verbo,sponsam.7 non est alibi,secundum Ange.

177 ¶ †Adde qd si iudex condemnauit aliquem in minorem penam quã deberet,postea perpendens se errasse; vult petere remedium in syndicatu,ne puniat.Dic q remediũ est,qd syndicus cõis petat restitutionez in integrũ,cuius vigore poterit addi pena fiscalis,per illũ iudicé,ad qd facit.ff.deposi.l.j.§.de qua re.7 ita zsuluit Bart.sm qd dicit in.l.quid ergo.§.pena grauior.ff.de infamibus.Sed in zrium videtur.ff.de minoribus.l.auxilium.§.in delectis.vbi non restituitur minor ad accusandum,si omisit accusare.Ĵ.terminum,nec restituitur ad opperandum crimina vel defectus.cogita tamen pro saluando dictum Bar.

¶ Adde qd si officialis ante finitũ officium syndicetur, 7 propter sua demerita remouetur,non potest petere a cõi salarium illius temporis quo ipse seruiuit.p.l.nemo.ff. e annuis leg.vbi plene p Dy.7 Bar.de officiali,familiari,vel scriptore,si non seruiuit,si dñs pro certa mercede poterit consequi salarium totius anni,p.l.gaio seio.ff.de ann.lega.Que autem sint res, per quas officialis potest ab officio remoueri.vide in.l.si quos.de offic.prefec.pretor.

178 ¶ † Adde an officialis negligens sit puniendus, dic quod si est officium perpetuũ,non dz deponi,nisi culpa depositioné inducat.vt qz deliquit in officio.vt.C.de suscepto.7 archa.l.si aliquid.in gl.7.ff.de infamibus.l.ij.§.miles.7 tunc ad dictũ officium nõ potest redire.vt no.in auc.de armis.col.vj.Quoddam est officiũ ad tempus vt officiũ potestatis,7 tunc pp enorme delictũ cassari potest.vt.l.fi.ad.l.iul.pecul.hoc tñ non potest facere nisi solus superior.vt not.in auc.de defenso.ciui.§.interim.Pro alijs vero culpis non deponitur ab officio,sed punitur tépore syndicatus.vt.C.vt oés tam ciuiles qz criminales.l.ij.in auc.vt iudices sine quoquo suffrag.§.necessitatez.7.§.oportet.Et si est condénatus in syndicatu,nunqz redibit vlterius.numij aũt cõis de facili ab officio remouentur.C.de sportu.l.ij.Item procurator absentis vel pupilli vel vilis persona,si sunt suspecti,possunt remoueri a iudice quod est mirum.C.de procura.l.enim qui res.

179 ¶ †Adde quod priores habentes arbitrium,non possunt absoluere potestatem a syndicatu,cum princeps non possit,nisi dicat,non obstante tali lege,secundum Bald.in dicta lege mancipia.de seruis fugiti.

¶ Adde quod si officialis in principio sui officij inuenit aliquez carceratũ,nec apparet qua de cã sit carceratus,facto quodam generali proclamate,potest ipsum relaxare,nec in syndicatu tenetur,scdm Barto.in.l.si quis vxori.ff.de furtis.

¶ Adde an per statutum possit fieri, quod dominus teneatur pro familia.dic quod sic per.l.omnes.de iustitia 7 iur.7 debet probare duo qui agit z officialem de delicto familie.s.ipsum de familia esse,7 prepositum tali officio,7 probatur esse de familia,eoipso quod cuz alijs famulis est associatus,licet alia scriptura nõ appareat,per tex.in.l.fina.C.de preposi.sacro.scriniorum,7 esse prepositũ alicui officio probatur eoipso quod probatur illud officium exercuisse sciente domino.vt.l.j.§.magistratus.de exercitoria.Sed quid si aliquis de familia occidit vel verberauit aliquem,an rector teneatur.not.de restitu.spolia.cum ad sedem.vide de incend.rui.7 naufra.l.ne quid.7 hoc si agatur criminaliter.l.obseruare.§.nemo.de officio proconsulis,7 hoc qñ statutũ dictat, quod rector teneatur pro sua familia.De iure autem communi,de tali delicto an teneatur,dicédum vt.ff.de offic.proconsul.l.senatus.7 d penis.l.si quis forte.§.q conuitium.sm Bald.Si autem statutum dicit quod potestas teneatur tempore syndicatus familiam presentare,adhuc non tenetur si aufugit,qz ad impossibile nemo tenetur, nec ad casum fortuitũ.cautũ tñ est quod ponatur in banno.vt.l.sed 7 si quis.ff.si qs cau.tunc non videtur stare per ipsum sed per rempublicam, cuius auctoritate positus fuit in banno.

180 ¶ †Adde q si officialis vel familiaris deliquit extra officium,puta adulterando,non punitur in foro syndicatus, sed in foro communi coram potestate,sm Guil.in.l.nulli.C.quorum appella.non recipiuntur.sed Bal.dicit q syndicatur de furto,7 alijs commissis in

loco officij, vt. l. j. C. vt omnes tam ciuiles. et in auc. vt iudi. sine quo quo suf. §. necessitatem.

¶ Adde quod si officialis delinquens esset captus et aufugeret pp defectum familie potestatis eiusdem. tunc potestas tenetur, alias secus. facit de custo. reo. l. ad commentariensem. facit. l. in personā. et quod ibi not. de ser. fugi.

¶ Adde q accusatur officialis, qui non tantā custodiā adhibuit in eo q debebat absolui, sicut in eo qui debebat cōdemnari, arg. l. si sub conditione. §. fi. de condi. institu. et vide glo. in. l. si pecuniam. §. sed si acceperit. in glo. fi. de condi. ob causam.

181 ¶ † Adde quod aliud est mittere in carcerem, et aliud sub custodia retineri sm glo. in. l. vlti. C. de decur. lib. xij. et ibi p bart. ¶ Itē dicitur sub secura et fida custodia detineri, qui de eius manibus non aufugit, vt est bonus textus in. x. colum. de pace tenend. in. l. si iudex. §. secure.

¶ Adde q ille dicitur sub fida custodia detineri, qui detinetur ligatus, adeo q si aufugit, commentariensis excusatur. ff. de seruis fugitiuis. l. j. §. fina. in glo. super verbo, permittitur. de quo vide q no. Innoc. de senten. excommu. nuper. in primo. et ibi qualiter dicatur sub fida custodia detineri. ¶ Item quod carceratus dicitur ille cui pro carcere locus est assignatus, ita quod illum locum exire non potest et ire quo vult.

182 ¶ † Adde quod custos carcerum tenetur probare, quod non dolo nec culpa mortuus est, quem custodit. vt. l. cum ita. §. species. de legatis. ij.

¶ Adde qd si aliquis detinetur a potestate vel capitaneo iniuste quod ipso aufugiente, non tenetur potestas. ita dicit Bart. in. l. ius eius. C. de proba.

¶ Adde quod non tenetur custos carcerum, qui captiuum dimittit de mandato rectoris, sm Bart. in. l. si quis vxori. §. si fugitiuum. ff. de furtis.

¶ Adde an confessio facta in carcere valeat. vel debeat confitens vinculis esse solutus. vide. ff. ad silleia. in. l. iij. et ibi per Ange.

183 ¶ † Adde vbi res est ad alicuius custodiam deputata. si cōstat eā perditam, potest ad custodis torturam deueniri. vt est tex. in. l. iij. §. j. ff. de officio prefec. vigil. facit qd no. gl. in. l. si quis ex argētarijs. §. j. ff. de eden. et in. l. cum ita. §. species. de leg. ij. et vide Jo. and. in. c. j. de vsuris, et quod not. ff. de re mili. in. l. qui commeatus.

¶ Adde quanto tempore possit stari ad sindicatum, et quanto tempore possint dari querele tex. est in. l. j. C. vt omnas tam ciuiles. facit quod no. in. l. pars literarum. ff. de diui.

¶ Adde q si iudex non determinat causam ī. tempus prefixum, lz non esset perempta instantia, est periurus et infamis, si potuit et noluit. alias secus, q cessat dolus. sed a pena pecuniaria non excusatur propter probabilem causam et necessariam, vt. ff. de verb. obli. l. continuus. §. illud. facit quod no. Inn. in. c. cū. M. de offi. deleg.

184 ¶ † Adde an officialis possit post tempus prefixum ad sindicatum conueniri in loco originis, et facit qd sic. C. vt omnes tam ciuiles. l. j. ante fi. In contrarium facit, q tempus querelandi est elapsum, vt. l. si ea. C. qui accu. non pos. item q iudex terrigena est priuatus per generalem inquisitionem. ff. de in. l. vbi ceptum.

¶ Item quia terminus absoluit, prout sententia. vt. ff. de iniur. l. sed si vnus. §. si ante.

¶ Item q est absolutus super generali inquisitione, ex tali absolutoria oritur exceptio rei iudicate. ff. nau. can. stabu. l. pe. §. fi. et sufficit generalis inquisitio quo ad reum. argu. eorum que dicuntur de nego. gest. sed quo ad priuatas personas non. vt. l. interdum. §. qui furem. ff. de fur. et. d. §. necessitatem. facit extra de iureiu. c. ad nostrā. et ideo cauti sint officiales in petendo debito tempore sententiam ferri super generali inquisitione. tu vide glos. in. l. j. in fi. glo. magne. ff. ad. l. iul. repe.

185 ¶ † Adde qd offendentes officialem tempore syndicatus. puniuntur ac si fuisset in officio, sub rōne vel occasione officij fuisset offensus, ad q facit. C. q cause post puber. assit tutor. Et si dicit statutum q forensis occidens aliquē pena puniatur corporali, ciuis autē pena pecuniaria potestas aliquē interficiens dz puniri vt ciuis, q caput ciuium est, et ideo dz gaudere priuilegio ciuium arg. l. q constitutum. ff. de re mili. q ciuis est donec in officio durat. v. not. in. l. ciues. de episc. et cle.

¶ Adde qd si tempore syndicatus potestas non pōt cauere, tenet dare iuratoriā cautionem. vt. C. de epis. et cle. auc. generaliter. et ibi per Old. et alios. nisi esset causa capitalis. l. j. C. vt oēs tam ciuiles. inter quas barrataria etiam computatur, q tenetur crimine falsi. vt. l. j. post princi. ff. de fal.

¶ Adde q sufficit proponere querelam ꝯ officiales verbotenus. vt. C. de senten. ex pericu. reci. auc. nisi breuiores. et potest etiam procedi die feriata in honorem dei. argu. l. j. et. ij. ff. de ferijs. isi lis dz cōtestari. vt. d. l. j. C. vt omnes tam ciuiles.

186 ¶ † Adde qd qn ꝯ potestatem vel aliquem de sua familia porrigitur libellus seu simplex petitio, et ipse potestas vel iudex negat contenta in. d. libello seu petitiōe, cautela est vt protestetur in causa reconuentionis de iniuria et infamia ipsius, in casu quo ille nō probet, alleget se nobilem et probum virum, iurisperitum, vel doctorem, et optime fame, quibus attentis reconueniendo ipsum dictus iudex estimat infamiam et iniuriam suam centum libras vel mille ducatos attenta eius qualitate, et offerat se probaturum quod pro dicta quantitate noluisset recipere vel suffere tantam iniuriam seu infamiam et protestetur de damnis, expensis, et interesse ipsius.

¶ Et adde q ille q porrigit petitionem contra officialem, non potest retrahere eam absq eius licentia.

FINIS

TOMVS DECIMVS QVARTVS TRACTAtuum, Partem de indicijs Continens, Explicit.

VENETIIS

Diligenti cura, ac summo studio elaboratus.

Registrum

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z & ꝯ ꝝ.

ꝝ, Quinternus, Ceteri sunt Quaterni.

colorchecker CLASSIC

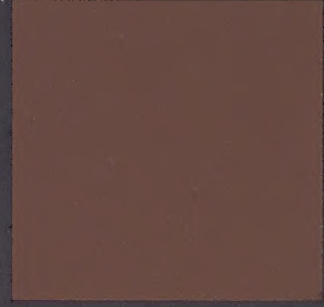

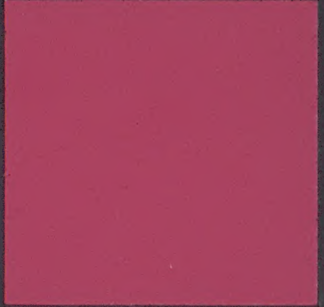

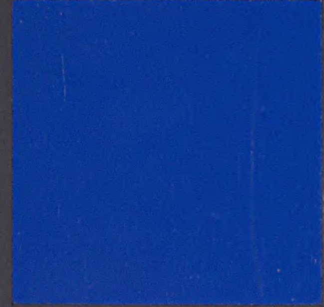

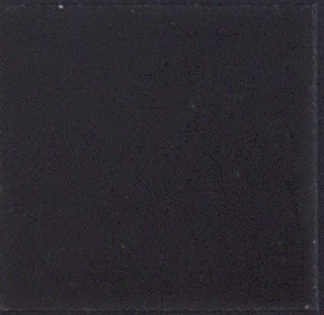

calibrite

mm